

E. 2. 1.

Octob.
*Andree Vesalii Bruxellensis Summus p[ro]f[ess]or sol[us] M.D.LXXV.
 etatis sua Lxvi. cum p[ro]f[ess]orib[us] reliisset —*

*Vesalii cineres, venerandaque genibus ossa
 Quisquis remota confurris gremia
 Quam iacet in cultis remota Lacryblos arentes
 Gratulam, Viator, et laborem sistito.
 Natura hic Genium, finemque rebusque per unum
 Vidisse credens, cetera insanus labor.*

BASILEAE.

AD DIVVM CAROLVM

QVINTVM, MAXIMVM, INVICTISSIMVM

QVE IMPERATOREM, ANDREAE VESALII

in suos de Humani corporis fabrica libros, Praefatio.

VANTVMVIS uaria in artibus scientijsq; tractan-
dis grauius obstat, quo minus accurate perdiscan-
tur, minusq; feliciter in usum succedant, CAROLE
clementissime Caesar, tamen haud mediocriter dispen-
dium quoque adferre arbitror, nimium diductam
disciplinarum, quae uni cuiusque arti absoluendae fa-
mulantur diuisionem, & multo adhuc magis eius ar-
tis exercitiorum adeo morosam ad diuersos artifices
distributionem, ut qui artis scopum sibi praefixerit,
unam eius partem ita complexentur, ut ceteris quae
ipsum maximopere spectant, & ab illo seungi ne-
queunt, relictis, nihil unquam egregium praestent,
ac propositum finem nunquam attingentes, a uera
artis constitutione perpetuo declinent. Nam, ut cae-

teras quidem silentio praeteream, & de ea quae sanitati hominum praefecta est, aliquantisper ser-
monem instituam, profecto in hac tametsi reliquarum omnium quas hominis ingenium adin-
uenit longe comodissima & imprimis necessaria difficilisq; ac operosa sit, nihil pestilentius irre-
pere potuisset, quam quod aliquando, & praecipue post Gotthorum illuuiem, Manforemque
Persiae regem (sub quo Arabes nobis adhuc cum Graecis merito familiares uigebant) medi-
cina eoulque lacerari cepit, quod primum eius instrumentum manus operam in curando ad-
hibens, sic neglectum est, ut ad plebeios ac disciplinis medicae arti subseruientibus neuti-
quam instructos, id quasi uideatur esse demansatum. Quamuis enim tres medicorum se-
ctae olim extiterint, Logica uidelicet, Empirica & Methodica, nihilominus tamen illarum
autores uniuersae artis scopum ad conseruandam sanitatem, morbosque profligandos direxe-
runt, deinde huc omnia, quae singuli in suis sectis arti necessaria existimabant, referentes, tripli-
ci auxiliorum instrumento utebantur, quorum primum uictus fuit ratio, secundum omnis
medicaminum usus, tertium manus opera, quae uel praeter ceteris medicinam esse deficientium
additionem, & superfluoꝝ ablationem, eleganter ostendit, ac nunquam non sui usum in affe-
ctuum curatione praebet, quoties in remedia obimus, quorum beneficio hanc generi hu-
mano saluberrimam esse, tempora ususque docuerunt. Triplex haec medendi ratio, cuiusque sectae
medicis aequae erat familiaris, ipsique proprias manus pro affectuum natura curationi accommo-
dantes, non minorem industriam in illis exercendis impenderunt, quam instituendae uictus
rationi, aut medicamentis dignoscendis, ac componendis. quemadmodum praeter ceteros
diuini Hippocratis libros, si liquidum arguunt, quos de Medici munere, de Ossium fracturis,
Articulorum luxationibus, eiusque generis malis omnium absolutissime conscripsit. Quin &
Galenus post Hippocratem medicinae princeps, praeterquam quod Pergamenium gladi-
atorum curationem sibi soli commissam subinde gloriatur, neque ingrauescente iam aetate,
simias ab ipso secandas famulorum opera excoriari uoluit, crebro inculcat, quantum manus
artificio oblectatus sit, quamque studiose id cum ceteris Asiae medicis exercuerit. Imo ueterum
nullus non aequae attentae curationem quae manu fit, atque eam quae uictu ac medicamen-
tis perficitur, posteris tradidisse uidetur. Verum maxime post Gotthorum uastationem,
quando omnes scientiae antea pulcherrime florentes, atque ut decebat exercitae, pessum iuere,
lautiores medici primum in Italia ad ueterum Romanorum imitationem manus operam fasti-
dientes, quae in agris manu facienda ducerent, seruis praescribere, ac illis tantum architec-
torum modo altare, coeperunt. Mox quum sensim ceteri quoque ueram medicinam exercitan-
tium incommoda detrectarent, quae tui honorique nihil interim subducentes, a praeis medicis
prompte degenerarunt, coquendi modum, omnemque adeo uictus praeparationem aegrorum
custodibus, medicaminum compositionem pharmacopolis, manuum uero munus tonforibus
relinquentes. Atque ita temporis successu, curandi ratio tam misere diuisa est, ut medici qui-
dem, se physicorum nomine uenditantes, medicamentorum & uictus ad reconditos affectus
praescriptionem sibi duntaxat arrogauerint: reliquam autem medicinam, ijs quos Chirur-

gos nominant, uixq; famulorum loco habent, relegant, turpiter à se quod præcipuum & artiquissimum est medicinae membrum, quodq; naturæ speculationi (si modò quod aliud) in primis innititur, depellentes: id quod tamen hodie apud Indos maxime reges exercent, Persæ hæreditario iure suis liberis perinde ac quondam tota Asclepiadum arstra dunt, Thraces cum plerisque nationibus summe colunt ac uenerantur. ea artis parte propemodum neglecta, quam olim Romani tanquam eludendis interimendisq; hominibus excogitatam, è re publica proscripserunt: ut quæ citra Naturæ opem nihil penitus accommodet, imò & illam alioquin in morbo à se explicando satagentem, iuuare studens, frequenter totam pessundet, & ab officio prorsus abstrahat. Vnde etiam illi potissimum debemus, quod tot conuicijs in medicos iaci solitis hæc sacratissima ars eluditur, quum tamen ipsius pars, quam liberalibus disciplinis instituti à se turpiter diuelli sinunt, præcipua laude illam perpetuò illustret. Quando enim ingeniorum fons Homerus medicum uirum multis præstantiorem esse affirmat, & cum uniuersis Græciæ poëtis Podalirium & Machaonem celebrat, hi diui Asculapij filij non ideo prædicantur, quod febriculam, & quæ sola Natura absque medici auxilio leuius, quam illo adhibito, sanat, remouerent, hominum uel palato in reconditis deploratisq; affectibus subseruirent: sed quia luxationum, fracturarum, uulnerum, & reliquarum continuitatis solutionum, sanguinisq; fluxus curationi potissimum præessent, ac spiculis, telis, atque alijs eiusmodi malis (quæ bella in primis inferunt, diligentemq; medici operam semper experit) generosissimos Agamemnonis milites liberarent. Verum augustissime Cæsar CAROLE, unum medicinae instrumentum alijs præferre, haudquaquam proposui: quum triplex dicta auxiliorum ratio minime disiungi possit, & tota ad unum artificem attineat: atque ad hanc ut debite exequatur, omnes medicinae partes ex æquo ita constitutæ paratæq; sint, ut singula eo felicius in usum referantur, quo quis cumulatius omnia in uicem iungat. Quamuis etiam rarus omnino morbus occurrit, qui non statim triplex præsidiorum instrumentum requirat: itaq; opportuna uictus ratio instituenda, & medicamentis ac demum manu aliquid molienti sit. adeo ut huius artis tyrones modis omnibus hortandi ueniāt, ut illorum (si dijs placet) physicorū susurros uilipendentes, Græcorū more, ac quemadmodum artis natura penitus præcipit, manus quoq; curationi admoueāt, ne deinceps laceram medendirationem, in communis hominum uitæ perniciem conuertant. Atque hoc eo instigandi sunt diligentius, quo in medicina hodie integrius eruditus, à manus opera, tanquam à peste, ideo præsertim abstinere cernimus, ne à medicorum Rabinis apud indoctam plebem pro tonsoribus traducantur, ipsiq; postmodum neque par cum istis uix dimidiatò medicis quæstus, neque honor, neque apud imperitum uulgus æstimatio accedat. Hæc etenim detestabilis uulgi opinio præcipue remoratur, quo minus totum curandi artificium, uel hoc etiam seculo assumamus, & interiorum affectuum curationem duntaxat nobis asciscentes, magna mortalium noxa (ut semel uereq; dicam) modica solum ex parte medici esse studeamus. Quippe quum primum ad pharmacopolas uniuersa medicamentorum compositio relegatur, mox etiam medici impense ipsis necessariam simplicium medicaminum cognitionem amiserunt, atque ut tot barbaris uocibus, falsisq; etiam pharmacis officinae scaterent, tot uerò elegantissimæ ueterum compositiones nobis pariter deessent, adhucq; complures etiam lateant, autores suæ: ac inexhaustum laborem pararunt cum ætatis nostræ, tum qui ante annos aliquot hanc præcessere eruditissimis uiris, indefesso studio simplicium medicamentorum cognitioni sic incumbentibus, ut illam pristino nitore restituere conati, plurimum contulisse uideantur: cuius rei inter tot celebres alioquin uiros, argumentum præbet, huius ætatis rarum specimen Gerhardus Vueldbik, Maiestati tuæ à secretis, uariæq; disciplinarum ac linguarum eruditione cum primis ornatus, atque in stirpium historia nostrorum hominū exercitatissimus. Ceterum peruerissima hæc curationis instrumentorum ad uarios artifices diductio, adhuc multò execrabilius naufragium, ac longè atrociorem cladem præcipue naturalis philosophiæ parti intulit, cui quum hominis historiam complectatur, firmissimumq; totius medicæ artis fundamentum, ac constitutionis initium iure habenda sit, Hippocrates & Plato tantum tribuerunt, ut illi inter medicinae partes, primas esse adscribendas non dubitarint. Hæc namque cum prius à medicis uicè excoleretur, ipsiq; in hac adipiscenda omnes neruos intenderent, tum demum misere collabi cœpit, quum ipsi manuum munus ad alios reijcentes, Anatomien perdididerunt. Dum enim medici solam interiorū affectuum curationem ad se pertinere autumabant, etiam uiscerum cognitionē sibi abundè sufficere arbitrabantur, & ossium, musculorum, neruorum, uenarum, arteriarum quæ ossa musculosq; perreptant fabricam, ueluti ad ipsos non spectantem, neglexerunt. Ad hæc quum uniuersa administratio tonsoribus committabatur, non solum uera uiscerum cognitio medicis periit, uerum etiam disseccandi industria interci-

intercidit prorsus, eo quod scilicet hiconsectionem non aggredierentur, illi uerò quibus manus artificium committeretur, indoctiores essent, quàm ut dissectionis professorum scripta intelligerent: tantum abest, ut difficillimam abstrusissimamq; artem manu ipsis traditam, id hominum genus nobis asseruaret, utq; hæc pestilens curatiuæ partis dispersio detestabilem ritum in Gymnasijs non inueheret, quo alij humani corporis sectionem administrare, alij partium historiam enarrare consueuerunt. his quidem graculorum modo, quæ nunquam aggressi sunt, sed tantum ex aliorum libris memoriæ commendant, descripta uel ob oculos ponunt, alitè in cathedra egregio saltu occinentibus: illis autem adeo linguarum imperitis, ut dissecta spectatoribus explicare nequeant, atque ex physici præscripto ostendenda lacerent, qui manu corporis sectioni nunquam adhibita, tantum ex commentario nautam non sine supercilio agit. Atque ut sic omnia perperam docentur in scholis, ac ridiculis quæstionibus dies aliquot abeunt, ita quoque spectatoribus in illo tumultu pauciora proponuntur, quàm lanius in macello medicum docere possit. ut aliquot Gymnasia præteream, ubi de humani corporis compage refecanda uix unquam cogitatur: usque adeo uetus medicina à pristino decore ante plures annos desciiuit. Porro quum illa iam pridem in tanta huius seculi (quod tuo numine prudenter moderari uolunt superi) sceleritate cum omnibus studijs ita reuiuiscere, atque à profundissimis tenebris caput suum erigere cœpisset, ut ueterem candorem citra controuersiam in nonnullis Academijs propemodum recuperasse uideretur, nihilq; illa impensius adhuc desideraret, ac prorsus emortuam humani corporis partium scientiam, ipse tot præstantium uiro- rum exemplo prouocatus, huic pro mea uirili, ac ijs quibus possem rationibus opem ferendam duxi. Ac ne, omnibus aliquid communium studiorum gratia tanto successu attentantibus, solus torpescerem, aut etiam à meis progenitoribus degenerarem, hoc naturalis philosophiæ membrum ita ab inferis reuocandum putauit, ut si non absolutius apud nos, quàm aliàs unquam apud præcos dissectionum professores uersaretur, eò tamen pertingeret, ut aliquando haudpu- deret asserere, hanc dissectionis rationem cum antiqua illa conferri posse: nostraq; hac tempe- state nihil simul ita collapsum, moxq; integritati restitutum, ac Anatomem fuisse. Verum id stu- dium neuiquam successisset, si quum Parisijs medicinae operam darem, huic negotio manus non admouissem ipse, ac obiter mihi & cõsodalibus ab imperitissimis tonsoribus in una atque altera publica sectione uisceribus aliquot superficietenus ostensis acqueuissem. adeo enim per- functorie illic, ubi primum medicinam prosperè renasci uidimus, Anatomem tractabatur, ut ipse in brutorum aliquot sectionibus sub celebri ac nunquam satis laudato uiro Iacobo Syluio uersatus, tertiam cui unquam mihi adesse obtigit sectionem, solito absolutius, & sodalium & præceptorum hortatu adductus publicè administrarem. Quum autem secundo (tonsoribus ab opere iam relegatis) illam aggredierer, musculos manus cum accuratori uiscerum dissecio- ne conatus sum ostendere. præter octo enim abdominis musculos turpiter, peruersoq; ordine laceratos, nullum unquam musculum, ut neque etiam os aliquod, multoq; minus adhuc ner- uorum, uenarum, arteriarum exactam seriem, quisquam mihi primum commonstrauit. Mox Louanij, quò ob belli tumultus mihi redeundum fuerat, quòd illic decem & octo annis de Ana- tome ne somniauerat quidem medici, utq; de eius Academiæ studiosis bene mereret, ac ipse in re prorsus abdita, & mihi ad medicinam apprimè necessaria exercitatio redderet, accuratius paulo quàm Parisijs, humanā fabricam ita inter diuidendum enarraui, ut iuniores eius Acade- miæ professores nunc magnā atque adeo seriam ac diligentē in hominis partibus dignoscendis operam impendere uideantur, probè intelligentes, quàm egregiam philosophandi suppellesti- lem earum notitia ipsis suppediet. Porro Parauij in clarissimo totius orbis gymnasio, quia ad medicinae chirurgiæ professionem (quam, ne à reliqua medicina meipsum disungerem, annis quinque illustrissimè, & erga doctrinarum studia longè liberalissimè SENATVS VENETI stipendijs conductus, prælego) Anatomes quoq; tractatio pertinet, eam in hominis constru- ctione inquirenda nauauit operam, ut modò sæpius hic & Bononiæ hanc ita administrauerim, ridiculoq; scholarum more expulso sic ostenderim atque docuerim, ut in hac nihil quod à ueteribus proditum ad nos peruenit, desiderare possimus, ac nullius quæ occurreret partis constructionem adhuc expeteremus. At medicorum segnities nimium cauit, ne Eudemij, He- rophilij, Marini, Andree, Lyei, ac aliorum dissectionis procerum scripta nobis referuarentur, quum ne fragmentum quidem alicuius paginæ superfit tot illustrium autorum, quos uel Ga- lenus secundo commentario in Hippocratis librum de Natura humana, plures uiginti com- memorat, imò & Galeni Anatomicorum librorum uix dimidia pars ab interitu est uindicata. Qui uerò ipsum sunt secuti, in quorum classem Oribasium, Theophilum, Arabes, & nostros quotquot legere hæcenus mihi licuit, recenseo (illorum bona dixerim uenia) omnes, si modò

quid lectu dignum tradiderunt, ex Galeno id sunt mutuati. & per Iouem studiose secanti, nihil unquam minus aggressi videntur, quam humani corporis sectionem: adeo mordicus horum primarij nescio cui dicendi generi, aliorumq; in refecando oscitantia fidentes, Galenum in dispendiosa compendia turpiter redegerunt, nunquam ab illis dum ipsius sensa assequuntur, ne latum quidem unguem recedentes: imò librorum frontibus adijciunt, ipsorum scripta & Galeni placitis penitus confarcinata, suaq; Galeni esse omnia, ideo etiam subiungentes, si quis forte ea duceret reprehendenda, ob id Galenum quoq; esse cōtemnendum arbitraretur. Atque ita huic omnes fidem dedere, ut nullus repertus sit medicus, qui in Galeni anatomicis voluminibus, ne leuissimum quidem lapsum unquam deprehensum esse, multoq; minus deprehendi posse, censuerit: quum interim (præterquam quod Galenus se frequenter corrigit, suamq; negligentiam in quibusdam libris commissam, in alijs, postea exercitatione redditus, non semel indicat, contrariāq; frequenter docet) nobis modo ex renata dissectionis arte, diligentiq; Galeni librorum prælectione, & in plerisque locis eorundem non poenitenda restitutione constet, nunquam ipsum refecuisse corpus humanum: at uerò suis deceptum simijs (licet duo ipsi arida hominum cadauera occurrerint) crebro ueteres medicos in hominum confectionibus se exercentes immerito arguere. Quinetiam quamplurima apud Galenum inuenias, quæ in simijs quoque minus recte affectus est, ut taceam, mirandum esse maxime, in multiplici infinitaq; humani corporis organorum & simiarum differentia, nullam nisi in digitis ac poplitis flexu, Galenum animaduertisse: quam cum cæteris procul dubio omisisset, nisi circa hominis dissectionem ipsi fuisset obuia. Verum in præsentia, haudquaquam institui falsa Galeni dissectionis professorum facile principijs dogmata perstringere: multoq; adhuc minus in ipsum bonorum omnium autorem, mox initio impius, suaq; autoritatis parum obseruans haberi uelim. Haud enim ignoro, quam medici (longe secus quam Aristotelis sectatores) turbari soleant, quum multo sapius quam ducentes à uera partium humanarum harmonia, usus functionisq; descriptione, Galenum declinasse, in unius Anatomes administratione nunc obseruāt, toruē interim & summo defendendi studio dissectas particulas expendentes. Quamuis & hi ueritatis amore ducti, paulatim inde miteſcant, suisq; oculis ac rationibus nō inefficacibus plus fidei, quam Galeni scriptis adhibeant, hæc uerē paradoxa non ab alijs autoribus emendicata, neque autoritatum congerie tantum firmata, huc illuc ad amicos sedulo perſcribentes, & ad illorum inspectionem, ac demum ad ueræ Anatomes cognitionem, tam sollicitē & amicē hortantes: ut spes sit, hanc breui in omnibus Academijs ita excolendam, quemadmodum Herophili, Andreae, Marini, aliorumq; præstantissimorum dissectionis procerum seculo in Alexandria olim exerceri consueuit. Quod quo felicioribus Musarum auspicijs succedat, quantum in me fuit, præter illa quæ alijs huius argumenti in lucem edidi, & quæ plagiarij quidam me procul à Germania absentem arbitrati, tanquam sua emisissent, iam de integro humani corporis partium cognitionem eo ordine in septem libros redegi, quo in hac urbe & Bononiæ in illo eruditorum uirorum cœtu ipsam pertractare soleo. Hac siquidem ratione, qui secanti adfuerit, demonstratorum habebunt commentarios, cæterisq; leuiori negotio Anatomen ostendent. Quanquam alioquin & his quibus inspectio denegatur, minime futuri sint inutiles, quum cuiusque humani corporis particulae numerum, situm, formam, magnitudinem, substantiam, ad alias partes connexum, usum, munus, ac eiusmodi permulta, quæ in partium natura disſecantur rimari consueuimus, unā cum mortuorum uirorumq; reſectionis artificio, satis diſſuſe perſequatur, & partium omnium imagines sermonis contextui insertas ita contineant, ut ueluti dissectum corpus operum Naturæ studioſis ob oculos collocent. Ac primo quidem libro omnium ofſium cartilaginūq; naturam enarraui, quæ quod illis reliquæ partes ſuſſulſciantur ſtabilianturq; & ſecundū hæc deſcribantur, ab Anatomes ſtudioſis primū cognoscenda ueniunt. Secundus liber ligamenta, quorū beneficio oſſa cartilagineſq; inuicem cōnectuntur, & dein musculos, motus ē noſtro arbitratu pendentis opifices, cōmemorat. Tertius, uenarum quæ musculis & ofſibus cæterisq; particulis familiarem quo enutriantur ſanguinem deſerūt, ac dein arteriarum inſiti caloris ſpiritusq; uitalis temperiem moderantū, frequentiffimam ſeriem complectitur. Quartus non modō neruorum qui musculos adeunt diſtributionem, ſed & reliquarum quoque omnium propagines edocet. Quintus organorum nutritioni, quæ potu & cibo perficitur, famulantium conſtructionem tradit; ac inſuper ob ſedis uiciniam, inſtrumenta etiam continet, ad ſpeciei ſucceſſionem à ſummo rerum Opifice fabricata. Sextus cordi uitalis facultatis fomiti, ipſiq; ſubminiſtrantibus particulis dicatur. Septimus uerō cerebri & ſenſus organorum harmoniam ita perſequitur, ut illic neruorum à cerebro originem ducentium ſeries quarto libro expreſſa, nō repetatur. Quippe in horum librorū ordine digerendo, Galeni ſen-

ſententiam ſum ſequutus, qui poſt muſculorum hiſtoriā, uenarum, arteriarum, neruorum, & dein uiſcerum Anatomen pertractandam duxit. Quantumuis nō inepte, ac poſſiſſimū apud huius ſcientiæ tyronem, aliquis cum ualorū diſtributione rudem uiſcerum cognitionē ita perſequendam contendet, quemadmodum in Epitome præſtiti: quam ueluti horum librorū ſemitam, ac in illis demonſtratorū indicem præparauī, Sereniſſimi Principis PHILIPPI Maieſtatis tuæ filij, ceu uiui paternarum uirtutum exemplaris (à quo quæcūq; in optimo totius orbis moderatore deſiderari poſſunt, quā cumulatiffimē expectatur) ſplendore decoratam, auctoritateq; munitam. Verū hīc quorundam iudiciū mihi ſuccurrit, qui non duntaxat herbarum, ſed & humani corporis partiū quantumuis etiā exquisitiſſimas delineationes, rerum naturalium ſtudioſis proponi, acriter damnāt: quod has non picturis, uerū ſedula reſectione, rerumq; ipſarum intuitu diſci oporteat, perinde ſanē ac ſi hoc nomine ueriffimas, ac utinam à typographis nunquam deprauandas partium icones ſermonis contextui adhibuiſſem, ut ſtudioſi illis freti, à cadauerum ſectione temperarent: & nō ijs potius, quibus poſſem modis medicinæ candidatos ad cōſectiones proprijs manibus obeundas, cum Galeno hortarer. Profecto ſi ueterum, qui pueros domi in conſectionibus adminiſtrandis, perinde atque in pingendis elementis & lectione exercebant, conſuetudo huc uſq; deducta fuiſſet, non picturis modō, uerū & omnibus cōmentarijs perinde atque ueteres illos facile nos carere permitterem: qui tum primum de Adminiſtrandis diſſectionibus ſcribere ſunt aggreſſi, quum nō liberis ſolum, ſed alienis etiam uiris quos uirtutis nomine ſuſpiciebant, artem cōmunicare honeſtū eſſe cenſuerunt. Cum primum enim pueri non amplius in ſectionibus exerceri cōſueuerit, protinus neceſſario accidi, ut Anatomen inſcelicijs cōdiſcerent, exercitatione, quam in pueritia auſpicari ſolebāt, abolita. Adeo ut quā ars Aſclepiadum familia excidiſſet, multisq; ſeculis in deterius uergeret, opus fuerit libris qui ſpeculationē ipſius integrā conſeruaſſet. Quantum uerō picturæ illis intelligendis opitulentur, ipſoq; etiā uel explicatiſſimo ſermone rem exactius ob oculos collocent, nemo eſt qui nō in geometria, alijsq; mathematū diſciplinis experiatur: præterquam quod noſtræ partium imagines illos impenſe oblectabūt, quibus nō ſemper humani corporis reſecandi datur copia: aut ſi datur, tam delicata & in medico parum probāda prædicti ſunt natura, ut etſi iucundiſſima hominis cognitione, immenſi rerū Conditoris ſapientiā (ſi quid aliud) atteſtate, inſigniter capiantur, eō tamen animum inducere nequeunt, ut uel ſectioni aliquādo interſint. Vt cūq; uerō ſit, toto opere id unicē ſtudiū, ut in negotio longē reconditiſſimo, neq; minus arduo, quamplurimis prodeſſem, humaniq; corporis fabricæ non decē, aut duodecim (uti obiter ſpectanti apparet) ſed aliquot mille diuerſis partibus extructæ hiſtoriā, quā ueriffimē & abſolutiſſimē pertractare, ac intelligendis Galeni libris poſteritati adhuc aſſeruatis, & inter cætera diuini eius uiri monumēta præceptoris operā requirentibus, nō ſpernendā frugem medicinæ candidatis adferre. Licet interim non me lateat, quā conatus iſte meæ ætatis, qua uigeſimum octauum annum nondum exceſſi, nomine, parū autoritatis habebit, ac quamminimē ob crebram non uerorum Galeni dogmatum indicationem, ab illorum morſibus erit tutus, qui mihi Anatomen docenti nō aſſistere, aut ipſi hanc ſedulo non ſunt aggreſſi, primaq; fronte uarias rationes in Galeni deſenſionem cōmiſcentur, niſi magno alicuius numinis patrocinio ex more commendatus in lucem auſpicarē prodeat. Verū quia maiori nullo quā diui CAROLI, inuiſtiſſimi, maximiq; Imperatoris nunquā intermorituro nomine tutius muniri, ſplēdidiusq; ornari poteſt, tuam Cæſaream Maieſtatem omni reuerentiā ſupplex iterum atq; iterū obſecro, ut ſi uenile hoc meum ſtudiū multis rationibus cauſisq; ſibi obnoxium, ſub ipſius ductu, ſplendore ac patrocinio in hominū manibus tantisper uerſari ſinat, donec per rerum uſum, ac quod ætate accedit iudiciū, eruditionemq; hunc laborem ſummo optimoq; Principe digniorem reddam, aut aliud non reſciendum alijs ex arte noſtra deprompti argumenti munus offeram. Quamuis augurer, ex uniuerſa Apollinea diſciplina, adeoq; tota naturali philoſophia, nihil tuæ Maieſtati gratius acceptius ue procudi poſſe, hiſtoriā, qua corpus & animum, ac præterea diuinum quoddam numen ex utriuſq; ſymphonia, & noſmetipſos denique (quod uerē hominis eſt) cognoscimus. Atque ut id pluribus colligo argumētis, ita in de in primis conſicio, quod in ea librorum frequentia, quæ ſcelicis memoriæ MAXIMILIANO Romanorū maximo Imperatori auo tuo cōſecraſſe, nullus præſentis negotij libello unquam grator extiterit. Neq; unquam obliuiſcar, qua uoluptate tabulas meas Anatomicas inſpexeris, quāq; curioſe de ſingulis percunſtatus ſis, quas pater meus Andreas Maieſt. T. à pharmacis primarius iuxta ac ſi deſiſſimus, aliquando intueudas obtulit. Vt nunc præterea in credibilē illum, ut in omnes diſciplinās, ita etiā multo maxime in mathematicas, & præſertim eius quæ mundi aſtrorumq; ſcientiam pertractat, amorem, & in tanto heroe admirabilem eius peritiā. Adeo, ut haud fieri queat,

AD CAROLVM V. INVICTISS. IMP. PRÆFATIO.

quin ut mundi scientia unice teneris, ita etiam aliquando omnium creaturarum absolutissimæ fabricatione expēdenda delecteris, & immortalis animæ diuersorio ac instrumēto cōsiderando voluptatem capias: quod domicilium, quia permultis nominibus mundo egregiè correspondet, ueteribus haud ab re microcosmus nuncupabatur. Cæterum, uti modò hominī dignissimam sui corporis structuræ cognitionem, per se longè commendatissimam, & cui tantopere uel Romæ summos uiros, tum rebus, tum disciplinis philosophicis per omnia præcipuos, operam impendere iuuat, minimè hīc prædicandam statui: ita quoque Magni illius Alexandri, qui non nisi ab Apelle pingi, à Lyippo in ære duci, & à Pyrgotele sculpi uoluit, probè memor multo illius hīc laudum tuarum aliquid recensendum duxi, ne ieiuna & parum exercitata oratione, illis pro luce tenebras offundam. præsertim quum prorsus improbandus sit, nimium receptus in Præfationibus ritus, quo absq; omni delectu, & ferè præter meritum, ueluti ex typo & formula quapiam, uilis alicuius præmioli gratia, omnibus ascribi solent, suspicienda doctrina, singularis prudentia, mira mansuetudo, acre iudicium, indefessa liberalitas, erga literatos & studia mirus amor, in rebus agendis summa celeritas, omnisq; adeo uirtutū chorus, quo tuam Maiestatem non minus quàm dignitate, ac felicitate, rerumq; gestarum triumphis uniuersos mortales anteire, nullus nō (quamuis hīc à me non dicatur) perspectissimū habet. unde etiam summi numinis loco adhuc uiuus coleris: quod ut Dii studijs & toti orbi non inuideant, sed diutissime mortalibus in colume, perpetuoq; felix seruent ac tueantur, precor.

Patauij, Calend. Augusti, anno post natum CHRISTVM

M. D. XLII.

TYPOGRAPHVS LECTORI.

Quoniam Epistola, quam unā cum Tabulis, ad hosce de Humani corporis fabrica libros & ipsorum Epitomen paratis, ab ANDREA VESALIO ex Italia missam accepimus, pleraque continere nobis uisa est, quorum alioquin Lectorem initio admonendum putassemus, quæq; Typographis, præcipue ita parui Principum decreta pendentibus, & ad ea quæ in rei literariæ usum euulgantur deprauidandis, significanda uidebantur, operæ precium duximus illam ita quoque uti ad nos missa est, candidis Lectoribus communicare.

IOANNI OPORINO GRÆCARVM LITE

RARVM APVD BASILIENSES PROFESSORI,

amico charissimo suo.

S. ACCIPIES breui simul cum his literis per Mediolanenses mercatores Danonos, tabulas ad meos de Humani corporis fabrica libros, & eorundem Epitomen sculptas. Utinam tam integrè ac tuto Basileam perferantur, atque sedulo cum sculptore NICOLAO STOPIO hic Bombergorum negotiorum fidelissimo curatore, in humanioribusq; studijs apprimè uersato iuvene, eas composui: ne aliqua ex parte atterantur, aliudue incommodum ipsis uelut inferat. Inter tabularum seriem exemplar statim reposuimus, simul cum impresso singularum figurarum typo, cui quo quæque loco repōnenda ueniat ascripsi: ne forte illarum ordo ac dispositio tibi tuisue operis negotium facesseret, figuræq; non ordinatim imprimerentur. In exemplari promptè discernes, ubi genus characterum, continuoq; orationis contextu singulis capitibus absoluitur, lineis ab ea distincti, quæ ad characterum qui in tabulis sculpti occurrunt explicationem iuuat: ob idq; figurarum & characterum Index appellatur. In continua orationis serie nusquam figuris indicandis interrupta, litterulas expendes, quas in officinis super lineares nuncupatis: quæ illis respondent annotationibus, quas interiori margini non tanta industria, quanto labore & tædio, adhibui, ut lectori uelut scriptorum essent commentarius, exprimens in quānam figura pars, cuius mentio incidit, spectari possit: uti annotationes in exteriori margine obuia, eorum quæ enarrantur argumentum quodammodo proponunt. In interioribus, ne essem prolixior, eam rationem obseruauit, ut quotiescunque figura indicatur, quæ capiti, ubi annotatio spectatur, præfixa est, nullum capitis nūmerum indicem: quem alioquin appono, si figura alteri præponatur capiti. Rursus, si figura in libro ubi annotatio occurrit, inueniatur, libri numerum figuræ haud subijcio. Quamobrem uero figuras hoc illoue loco collocandas duxerim, in librorum titulis, & characterum indicibus abunde explicatum reperies. Notarum enim, quibus partes in delineatione quapiam insigniendæ fuerūt, loco, characteres quorum in officinis perpetuò usus est, in tabulis sculptissimus: primum ferè à maiusculis, & dein alijs Latinorum orsi: insuper Græcorum minoribus: mox ab eorundem grandioribus, qui Latinis non sunt familiares: quum uero hi omnes non sufficerent, numerorum typos assumpsimus, & si quæ alia notula in communibus typis occurrebat. In horum indicū descriptione obseruatum est, ut indicans unamq; priuatam explicationem habens character, in margine liber collocetur. Si uero peculiarem non habeat indicem, ac ueluti cum alio characterē exprimitur, ipsi punctum in margine subiecti, ut unā cum cæteris lectori in serie obuius fieret. Verū hanc rationem, ac potissimum cur characterum indicem cum partium historia confundendum non putauerim, alias ad te prolixius scripsi: nunc uero ijs quibus possum modis hortor, & rogo pariter, ut omnia quā nitidissime & oculis excudantur, utq; in meis conatibus expectationi, quam omnes de tua Officina, nunc primum magno studiorum commodo, feliciq; Musarum omine instituta conceperunt, satisfacias. Præcipuum studium in tabularum impressione erit impendendum, quod non uulgariter ac scholasticè, uelut quæ simplicibus duntaxat lineis sint expressæ: nusquam picturæ ratione (si interdum locum quo res delineatæ suffulcirentur, excipias) neglecta. & quanquā hic iudicio ualeas, nihilq; nō de tua industria & sedulitate mihi pollicear, hoc unum percuperem, ut inter excudendum id exemplar quā proximè imitareris, quod a sculptore speciminis sui loco impressum, unā cum ligneis formis reclusum inuenies. ita enim nullus character, quantumuis etiam in umbra reconditus, oculatum sedulumq; lectorem latitabit. & quod in hac pictura longè est artificiosissimum, mihiq; spectatu perquā iucundum, linearum in quibusdam partibus crassities simul cum eleganti umbrarum obfuscatione apparebit. Verū non est quod hæc tibi perscribam, quum in papyri leuitate soliditateq; ac in primis in uestrarum operarum diligentia possum sit, ut singula, quæ nunc mittimus exemplar, nosq; hic aliquot impressimus, ex tua Officina omnibus proponantur, multisq; fiant communia. Dabo operam, ut non ita multo post ad uos proficiam, & si non toto impressionis tempore, saltem aliquandiu Basileæ cōmorer, mecum formulam decreti Senatus Veneti allaturus, quo cauetur, ne quis tabularum

E P I S T O L A.

tabularum aliquam absque meo consensu imprimat. Caesaris, quantumvis tu generale in omnes libros quos primus imprimis habeas, mater mea ad te Bruxella mittet. dudum enim mihi impratum fuit: sed ut recentius esset, ad pluresq; annos utile, haecenus non curauimus describendū. Regis Galliae, se mihi adepturum recepit ipsius apud Venetos Orator, Monspeffuli antistes. Licet hac ex parte parum sim anxius: imò diplomatū exemplaribus ne paginam quidem occupandam duxerim. Nam quid principum decreta apud bibliopolas, & in omnibus angulis nunc densissime satos typographos ualeāt, abunde in meis Anatomicis tabulis ante annos tres Venetijs primum impressis, & postmodū misere passim deprauatis, maioribusq; interim titulis exornatis, est animaduertere. Augusta enim mea ad NARCISSVM VERTVNVM, Caesaris & regni Neapolitani primarium medicum, rarumq; profecto nostrae aetatis medicorum exemplar, subducta epistola, nescio quis rabula Germanicè est praefatus, & praeter meritum in Auicennam reliquosq; Arabes blaterans, me inter quosdam succinctos Galenos connumerat, & (ut emptori fucum faceret) me coegisse in sex tabulas falso asserit, quae Galenus pluribus quam triginta libris diffuse complexus est. Dein Latina se Germanico idiomate donasse subiungens, attestatur Graecas & Arabicas uoces ab ipso adhibitās: quum interim non solum tales omnino subdukerit, sed ea omiserit quae conuereere nequiuit, quorumq; nomine tabulae in primis debebant esse commendatiores. praeterquam quod Venetam sculpturam peruerse istic sunt imitati. Hoc Augustano sculptore longe rudior imperitiorq; extitit, qui Coloniae iisdem tabulis manum admouit: quantumvis illic nescio quis in typographi gratiam scribat, non tantum ex meis tabulis hominis constructionem melius quam ex humanae fabricae refectione inueneri posse, uerum etiam ipsos ex elegantissimis figuris fecisse multo elegantiores: quum tamen & picturam ualde corruerint, & neriorum delineationem parum feliciter imitam adiecerint, quam ego characterum adiecto indice, uni atque alteri amico, qui id tantisper dum ipse eā ederem, a me expetebant, ruditer delineaueram. Parisijs tres priores eleganter expresserunt, alij interim propter sculpturae (uti conijcio) difficultatem omisiss: quum potius a prioribus, si studioforum habita esset ratio, abstinendū fuisset. Ceterum Argentinensis ille, quē EVCHSIVS tantis conuicijs ob quaedam denuo transcripta proscindit, quemq; ego longe alio iure quam ipse plagiarium appellare possem, de studijs pessime est meritis, quod tabulas quae nunquam satis magnae studiosis proponi poterunt, tam foede contraxerit, & turpissime pictas, ac praeter omnem rationem circumscriptas, cum Augustani uersione, tanquam suas emisit. Huius gloriae is inuidere uisus est, qui undecunque citra delectum compilatis ex aliorum libris, imaginibus, Marpurgi & Francofordiae eius generis libros adhuc emitte pergit. Adeo ut diuina illa & felicissima Italarum ingenia leuiter feram, et ualde exosculer, quod aliud in Germania medicis iudiciū ob sordidorū quorundam typographorū mancipia requirant, quae nullum nō scripti genus uilis alicuius praemioli a typographis emungēdi gratia cōgerere, emutare, transcribere, suoq; nomine ut nouum quid editum uideatur, decretaq; principum sileant, emitte audent. Haec eō scribo, ut intelligas, quā parum illa impressioni tuae adhibenda putauerim, quin potius significandum duxerim, me multo lubentius tabulas alicui industrio typographo quocunque transmissurum: quantumq; in me esset, operam meam in rei literariae usum communicaturum: quā ut ineptus aliquis, cui pro mea uirili rationibus omnibus obesse conabor, tabulas tanto labore in communem studiorum usum confectas imitaretur, illaq; turgido quopiam praefixo titulo, perinde ac si a me ita negligenter exissent, in hominum manus uentrent. Atque haec potissima est causa, cur tabulas meo sumptu parauerim, ac nunc iterum atque iterum abs te contendam, ut quā integerrimae & mundissimae a tuis operis seruentur. Vale. Venetijs, nono Calendas Septembres.

Tuus And. Vesalius.

ANDREAE VESALII.

obijt 15 oct 1564 æt 58

ANDREAE VESALII

BRUXELLENSIS, DE HUMANI CORPO-

RIS FABRICA LIBER PRIMVS, IIS QVAB
uniuersum corpus sustinent ac suffulciunt, quibusq; omnia
stabiliuntur & adnascuntur dedicatus.

QVID OS, QVISQVE IPSIVS VSVS
& differentia. Caput I.

OSSA CAETERARVM hominis partium est durissi-
mum, & aridissimū, maximeq; terrestre & frigidum,
& sensus denique præter solos dentes expers. Huius
enim temperamenti summus rerum opifex Deus
substantiā meritò efformauit, corpori uniuerso fun-
damenti instar subiiciendam. Nam quod parietes &
trabes in domibus, & in tentorijs pali, & in nauibus
carinæ simul cum costis præstant, id in hominis fa-
brica ossium præbet substantiā. Ossium siquidem
alia roboris nomine tanquam corporis fulcra pro-
creantur, e quorum numero sunt tibiae & femo-
rum ossa, & dorsi uertebrae, ac omnis fere ossium con-
textus. Alia reliquis partibus ueluti propugnacula,
tutissimiq; ualli & muri à natura obijciuntur, quem-

Ossis natura.

Ossium usus.

Ossis differen-
tia ab usu.

admodum caluaria, uertebrae spinæ, & transuersi earundem processus, pectoris os, costæ.
Alia quorundam ossium articulis præficiuntur, ne illi plus satis laxè moueantur, aut in ni-
mum acutos inclinentur angulos. Huius nanque beneficij occasione, ossicula effinguntur,
sesami seminis magnitudini à dissectionis professoribus comparata, quorum quædam secun-
do pollicis manus internodio, & quatuor reliquorū digitorum primis internodijs, & primis
etiā internodijs quinque digitorum pedis coarticulantur. Dentes porro incidendis & con-
fringendis & atterendis moliendisq; cibis priuatim conducunt, perinde ac duo auditus instru-
menti ossicula peculiari usu audiendi officio famulantur. Verum cuiusq; ossis primum mu-
nus, singulorum ossium Caput fufius ostendet, quandoquidem in præsentia abunde est, gene-
ratim ossium usum recensere: quo (ut semel dicam) hæc fulcrorum modo uniuersam corporis
molem sustentant, & ijs omnia adnascuntur & firmantur, & ab iisdem suspenduntur, adeo
sanè ut ex ossium usu aut officio, non alia quàm modò fere diximus, desumi possit differentia.
In magnitudine uerò ossa uariant, quòd nonnulla quidem sint grandia, ut femur, tibiae os, hu-
merus, & ossa sacri ossis lateribus utrinque connexa: nonnulla autem parua existant, ut bra-
chialis ossa, dentes, & ossicula quæ sesamo assimilantur. Alia rursus ampla sunt, ut ossa sacri os-
sis lateribus coarctata, scapulae, sacrum os, uerticis ossa, frontis & occipitij. Alia angusta & gra-
cilia & longa, ut fibula, radius, ulna, & cum alijs multis costæ. Porro satius erit omnes diffe-
rentias, quas à forma petere integrum esset (cum innumeræ occurrant) ad priuatas ossium
descriptions referuare. Arduum quippe esset, ossibus nondum enarratis assequi, quæ nam
horum sint aspera: ut ea quæ lapidea in caluariae basi uocabimus, quòd præruptæ rupi simi-
lia uideantur. item quæ læuia sint, ut uerticis ossa, frontis os, pectoris os. deinde quæ triangu-
lum referant, ut scapulae: & quadrangulum, ut uerticis ossa: & quæ cunei speciem obtineant,
ut capitis os, à cuneo *σφαινοειδης* dictum: & quæ iugis assimilentur, ut *ὀγκωα* Græcis, iuga-
lia autem nostris appellata: & quæ nostrum imitentur, ut clauiculæ: & quæ ensis effigiem
ostendant, ut pectoris os: insuper quæ *υ* figuram referant, ut *ὀστέον* uocatum os: & quæ ra-
diij quo latiores cordulae texuntur figuram expriment, ut cubiti os radij nomine donatum: &
quæ cubo tesseraeq; comparamus, ut pedis os à cubi imagine *κυβοειδης* nuncupatum: & quæ
cymbæ imagini accedant, ut pedis os à cymba Græcis *σκαφοειδης* appellatum: & quæ molæ,
seuto & patellæ similia dicantur, ut os genu articulo præpositum: ad hæc quæ totius Italiae
circumscriptionem leuiter proponant, ut femur: & quæ fibulam repræsentent, ut tenuius in ti-
bia os fibula appellatum: & quæ coccygis seu cuculi auis rostro comparentur, ut sacro ossi sup-
positum os, quod coccyx nuncupatur: dein quæ incudis uel molaris dentis effigiem quodam-
modo repræsentet, ut minus organi auditus ossiculum: & quæ malleum, ut grandius eiusdem
organi

Differentia à
magnitudine.

A. forma.

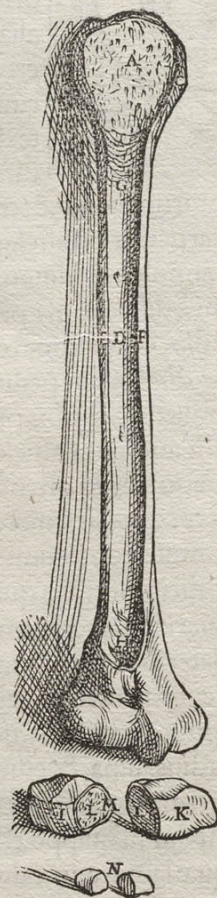
*Differentia
ab appendicibus,
processibus, ca-
pitibus, &c.
Ab ossium com-
missuris.*

*A cartila-
gine.*

*Ab ossium
substantia &
constitutione.*

organi officulum: præterea quæ à uerticuli forma nomen sortiantur, ut dorsi uertere: & quæ clauo à Græcis *ὀστέον* appellato respondeant, ut dentes: & quæ mediam maiusculæ piscæ seu ciceris formam præferant, ut duo pedis officula, primo pollicis internodio supposita: eiusque generis ossium quæ forma inuicem uariant permulta, non ita obiter ab illo cui ossa adhuc inco- gnita sint, intelligerentur. Atque hac etiam ratione processuum, appendicum, capitum, su- perciliorum, sinuum, & tuberculorum imagines, in præsentia nequiquam recensendæ ueniunt: quemadmodum neque aliqua quæ ex hisce sumi possit ossium differentia, quum quid proces- sum, appendicem, eiusque ordinis reliqua nomen, hætenus non expresserim, ista secundo ab hoc capite necessarii pertractaturus. Ac proinde etiā differentia ab ossium commissurarum spe- ciebus petita, nisi commissuris accuratè explicatis, obuia esse nō queunt. Quod autē quamplu- rimæ sint, & cognitu non admodum faciles, quartum Caput attestabitur. Item differentias quæ à cartilagine dependere possunt, nondum natura cartilaginis exposita, haud promptè quiuissimè assequeretur. Incognita enim cartilagine, intellectu difficile est, quæ nam ossa cartila- gine prorsus destituantur, ut uerticis ossa: quæ illa undique, ut quædam brachialis ossa, aut ali- qua tantum ex parte, ut femur, in crustentur. quæ item in cartilaginem degeneret: ut nasi ossa,

*Quoniam præsens differentia in figuris, singulis capitibus quibus
præterea os aliquod describitur, præpositis, ita ut reliqua quæ hoc*

*Capite pertractantur, non
est obuia, hic appropinquamus
brachij ossis, seu ut cū Cel-
so dicamus, humeri, secun-
dum longitudinem dissecti al-
teram partem, quæ ipsius
capite quod scapula articu-
larur, cauernulas pumicis
modo efformatas, & A in-
signitas cōmonstrat: quæ ad
modum et squamæ illis cauer-
nulis obductæ, et B notatæ.
C autem inscribitur portio
exterioris superficiei istius
ossis, hic cōspiciat. Insuper
D sinum cōmonstrat am-
plius cauum, qui solidissima
crassaq; ossis parte E ac F
indicata circumdatus, secun-
dum humeri longitudinem
exporrigitur. Ad sinus ue-
rò summum ubi G reponi-
tur, & inum ubi H uisi-
tur, ossa occurrunt lineæ,
medullam hoc sinu conten-
tam intercentes. Cæterum
sub humero os cymbam refe-
rens, ac undecima figura
trigesimi tertij Capitis ex-
primendū, hic uero per me-
dium dissectum, & I & K
insignitum delineauimus, ut
ossis apparet substantia
pumicis in star constructa.
Ac utrumq; quidem L,
cauernosam fungosamue hu-
ius ossis notat substantiam.
M uero, squamam, quæ os-
sis constituit superficiem,*

*& undique illi fungosæ substantiæ circumducitur. Præterea huic
ossi unum officulorum subiunximus, quæ primo pollicis pedis interno-
dio coarctata, in secunda trigesimi tertij Cap. figura a & c osten-
dentur. Atq; hoc ideo N notatum integrè per medium diuisimus,
ut aliquod os impensè solidum, & cauernulis penè destitutum, in con-
spectum quouis pacto ueniret.*

*In de Vsu
partium, et lib.
Cōmentar. in
Hipp. lib. de
Fracturis.*

tis os, temporum ossa, & plerumq; ipsum cuneiforme os. Dentes autem, qui omnium ossium facile sunt durissimi, huius generis sinum quoque obtinent: sed interim dictis nuper cauernu- lis, & pumicis modo efformatis foraminulis prorsus destituuntur. Maiores isti sinus, & illa pumiciæ exiccatō fungo non absimilis constructio, ossibus contigerunt, cum quod motus no- mine

mine leuiora redderentur, tum ut medullam propriam ipsorum nutrimentum illis cōtinerent, aut priuatim aërem, aliquam ue peculiarem materiam, ut frontis os, temporum ossa, præter medullam, amplecterentur. Neque solum in maioribus his ossium sinibus, ut quispiam arbitra- retur, medulla reponitur, uerum illæ spongiæ modo extructæ cauernulæ non minus quam in- signiores illi sinus medulla infarciuntur. Quod autem singulis ossibus prout unumquodque maiori minoriue indiget leuitate, robore & duritiā, aut prout huic aut illi sensus organo præ- est, sinus hi & ossium densitas iustissimè attribuatur, in singulorum ossium enarratione sedulo prosequar. Præter cauernulas & sinus, quibus ossa intus scatent, quædam etiam amplis for- aminibus sunt peruia, ut occipitis os, & uertere, quæ dorsalem transmittunt medullam, pubis quoque ossa, quod leuiora reddantur, cæteris omnibus grandius foramen obtinent. Alia au- tem paruis perforantur foraminibus, ut pleraque capitis & maxillarum ossa, uenis, neruis, ar- terijs uiam præbentia: & os quod inter capitis ossa octauum numerabitur, odorum gratia te- nuibus foraminulis cribri modo perforatum creditur. Alia exterius ac in superficie nullum quod sensu dignoscitur foramen cōmonstrant, ut brachialis ossa, & dentes, & digitorum os- sium permulta. Non paucis autem ossibus foramina obtingunt, quæ exterius ac in superfi- cie sunt conspicua: non tamen uniuersum os penetrant, sed tantum uenis & arterijs crassiora ossa subeuntibus præparantur. Eiusmodi foramina in calcis osse, & talo, & osse sacro, & in grandium uerterarū corporibus passim occurrunt: quod uidelicet hæc crassiora sint, quam ut à uasis ipsorum superficie tantū perreptantibus, alimentum commodè queant assumere. Ab ossium sensu leuis admodum pendet differentia. Dentes enim sensu præditos, reliqua au- tem ossa illo destituta arbitramur: quamuis non nimium temerè ossibus omnem sentiendi uim adimere conuenit, quum in crebris quas manu obimus curationibus interdum ossa do- lore affici, etiam præstantissimi medici affirmant: non ignorantes interim membranam quan- dam omnibus propemodum ossibus obduci, quam *periosteum* ob id Græci uocarūt, cuius gra- tia alijs ossa (si quid modò sentiunt) sensu pollere uisum fuit. Præterea & soli dentes tota sede qua extra gingiuas prominent, nudī sunt, reliquis interim ossibus omni ex parte tectis, & ante- sectionem latitantibus. Ad hæc dentes ubi prominent, membrana ossa inuolueniente destitui- tur, ut & caluarie interior superficies, quæ cerebrum continetur, quam dura cerebrum indu- ens membrana proximè succingit, quum alioquin cæteris ossibus dicta prius membrana un- dique circumducatur, si eas sedes exceperis, quibus ossa uel articulantur inuicem, uel alioquin mutuo construuntur.

QVID CARTILAGO, ET QVIS CARTI- laginis usus & differentia. Cap. II.

CARTILAGO osse mollior est, terrestris tamen ac durissima partium corporis secundum os particula, prorsus solida, & nullis foraminibus ca- uernulisque ossium modo intus oppleta, & sensus ac medullæ expers. Huius usus perquam uariis est. Primum nanq; idem præstat quod ossa, quum uelut fulcrum quoddam sit, cui proximæ partes adnascantur, & adstabi- liantur. Cartilagine enim quibus larynx constat, ossium munere elegan- ter funguntur, quippe ipsis quidā implantatur musculi, ac nonnulli ab illis enascuntur. Insuper cartilagine hæc laryngem perinde effingunt, atque rusticorum domus extrabibus confectas cernimus, priusquam stramina, tegulæ, & lutum illis adhibetur. Neque sanè hominum ossa & cartilagine carne nudatas, ac postmodum unā contextas, propius cui- piam imagini alsimilaueris, quam tuguriorum fabricæ iamprimum erectæ, & nondum ramis aut terra ornata. Pari quoque ratione cartilagine ossium uicem obeunt, quæ inibi reponun- tur, ubi nullo osse locato, musculi suam insertionem tentant: quod palpebris & naso euenit. In palpebrarum enim extremis oblongæ consistunt cartilagine, in quas musculi palpebras mo- uentes inseruntur. Ad hæc, nasi alæ cartilagines efformantur, quæ musculorum insertionem perinde ac ossa excipiunt. Quinetiam illæ alarum cartilagine, nasi apicem unā cum alijs car- tilaginibus à nasi ossibus prognatis eleganter ossium ritu suffulciunt, eriguntq;. Præterea co- starum ossa in cartilagine finiunt, in omnibus quod ad usum ferè spectat, illis ossibus respon- dentes: quamuis ex abundanti his cartilagines peculiaris usus accedit, quo thoracis amplitu- dinem (quam illæ cum costarum ossibus efformant) promptius dilatari constringiq; patiun- tur, quam si rigidæ & ossis modo duræ essent. Insuper eiusdem ferè usus gratia asperæ arteriæ cartilagine C nostri imaginem exprimentes, in hoc ab ossibus discrepant, quod præter id quod bellè sustinent, ossisq; munus fulciendo gerunt, eam adipiscuntur temperiem, cuius be-

*Quæ ossi par-
te medulla re-
ponitur.*

*Ab ossium
foraminibus.*

A sensu.

*Ab occulta
tione.*

*A membrana
ossa succinge-
te.*

*Cartilaginis
natura.*

*Vsus commu-
ni ossium usui
respondens.*

*Cartilagine
osse proprius
stringi ac dila-
tari.*

*Cartilaginis
usus in arti-
culis.*

neficio distendi comprimique secus quam os possunt. Adde & alium cartilaginis usum neutiquam infimum, quo hæc ossibus occasionem præbet, ut in continuis frequentibusque motibus attritu minus uidentur. Ossium namque commissuræ motus gratia extructæ, propter ossium siccitatem ex mutuo contactu, leui opera rumpentur, nisi utraque commissuræ ossa tota sede qua se inuicem cōtingunt, articulumque formant, cartilagine quadam ueluti crusta seorsim obducentur, & hæc cartilago suo in duritie mollitię temperamento ossium impetui resisteret, & unā incidentis uim cedendo leuiter exolueret. Neque solum cartilago in ossium affricu quo minus mutuo contactu atterantur commoda est, at ita læuis plana que uisitur, ut promptissime ossis caput in suo sinu uoluatur, nulla que asperitas motus promptitudinem impediat, accedente huc uiscido lubricoque humore, & ueluti smegmate quopiam, quo rotulas ad reflectendum funes oblinimus. Quinetiā sagax rerum Opifex adeo præstantem cartilaginis usum in articulis fore cognouit, ut non solum ad eum quem diximus modum ossa in mutuo contactu cartilagine læui & lubrica crusta cuiusdam modo ornauerit, uerum in nonnullis articulis præter has cartilagine tertiam quandā adhibuerit, quæ neutrius ossis cartilagini, sed tantum membranis articuli ligamenti orbiculatim connascitur, & ueluti cartilaginum ossibus obducentur quoddam interstitium efficitur. Hæc utrinque, quæ inter alias cartilagine consistit, læuis, & ob uiscidum quo oblinitur humorem lubrica est, & multo illis cartilaginibus quæ ossibus obnascuntur mollior. Huiusmodi cartilagine inferioris maxillæ ad superiorem articulos intercedere, suo loco audies: deinde aliam pectoris ossis cum clauicula articulum, & nexum clauiculæ cum summo humero, & ulnæ cum brachiali, & tibię ossis cum femore, in quo articulo huius generis cartilagine, sinus, quibus femoris capita excipiuntur, magna Naturæ prouidentia peculiariter augent. Verum eiusmodi cartilagine Galeno non uidentur animaduersæ, si ex omnibus eas duntaxat exceperis, quas genu articulo proprias esse diximus: quarum Galenus ligamenti nomine semel, & obiter tantum meminit. Arabibus autem eas notiores fuisse, quodammodo hinc colligitur, quod illi ossium contextum docentes, ossa quidem omnia scripserint esse contigua: illis tantum secluis, in quibus Laguahic, aut (ut correctius dicamus) Luhach intercedunt, quæ ossa inuicem nonnihil dirimunt, ea uoce huius generis cartilagine molliorē a ligamenti natura parum ab similem intelligentes. At quibus sedibus hæc contineantur, neminem Arabum hæcenus docuisse reperi. Huiusmodi itaque usum cartilago in articulis suppeditat, ad quem rursus accedit, quod in plerisque ossium commissuris non ad motum institutis, cartilago quasi glutinis uice interuenit: quemadmodum in pubis ossium commissura fieri animaduertimus, & in minoribus natu corporibus, in appendicis cum reliquo osse coalitu. Porro de cōglutinantis cartilaginis natura, ubi ossium commissurarum differentiam persequemur, denuo agendum erit, ubi hæc luxationum gratia nequitiam perfunctorie perpendenda ueniet. Pariter & cartilaginis species, quam ligamenta cartilaginosa aliquando efformare docebimus, in ligamentorum enarratione pertractabitur. Sunt autem eius generis in uertebrarum connexu, in coxendicis articulo, & in genu. In præsentia igitur suffecerit, ita cartilaginis naturā leuiter explicare: ad quam nō inopportune adhuc cartilagine retuleris, in hoc fabricatas, ut quippiam in ipsis quod continuo erectum esse oportuit, firmaretur. Cuius generis palpebrarum sunt cartilagine, nuncupati, quæ cilia seu palpebrarum pilos erectos, neque aliorum pilorum modo concidentibus sustinent, instar aridi durique soli, in quo arbores firmius figuntur: eo uidelicet pacto, quo in longis nauibus remos, quoties non nauigatur, sua serie firmatos, & ex aqua subleuatos conspiciamus. Præter hæc rerum Opifex nudas & prominentes corporis particulas, & ossium fines alteri ossi non commissas, cartilagine adauxit, nimirum ut tali cōstarent substantia, qualis neque frangi propter molliem, neque rumpi propter siccitatem queat. Quod autē cartilago nō minus quam ungues ea formentur substantia, uel pueri nos docent, qui maiusculam cartilaginei piscis, aut uituli cartilagine nacti, eam in globulum scindunt, ac ut ualidissime frequentissimeque resiliat, lapidi cuiuspiam iniiciunt. Is enim resiliens liquidō cartilaginis temperiem ita arguit, ac quum cæsum punctumque cartilago superficietenus cultro petitur, & ab illo dein resiliat. In cartilaginum, quæ nudis partibus contingunt, numero, obseruabis nasi cartilagine, eam quæ in mucronem gladij modo à pectoris ossis sine excutitur, spuriarum costarum cartilagine, & eam quæ ossis coccygis termino adnascitur: & auris cartilagine, quæ tenuis mollisque est, & cute obducta, ossis uice auris corpus pulchrè suffulcit. Cæterum isti cartilaginum inter se uariantes usus, earundem quoque differentias explicant, adeo ut nunc neque has, neque cartilaginum formas, prolixius enarrare conueniat, præsertim quum singulæ cartilagine perinde ac ossa à nobis priuatim ueniant describendæ. Quamuis forte aliquis hic adhuc additum uelit, in minoris ætatis corporibus cartilagine molles

*Tertiam arti-
culis quibusdā
cartilago.*

*Li. 2. de Ad-
ministran. se-
ditionibus.*

*Cartilago
glutinis uice
subiens.*

*Ligamentorum
substantia in-
grediens carti-
lago.*

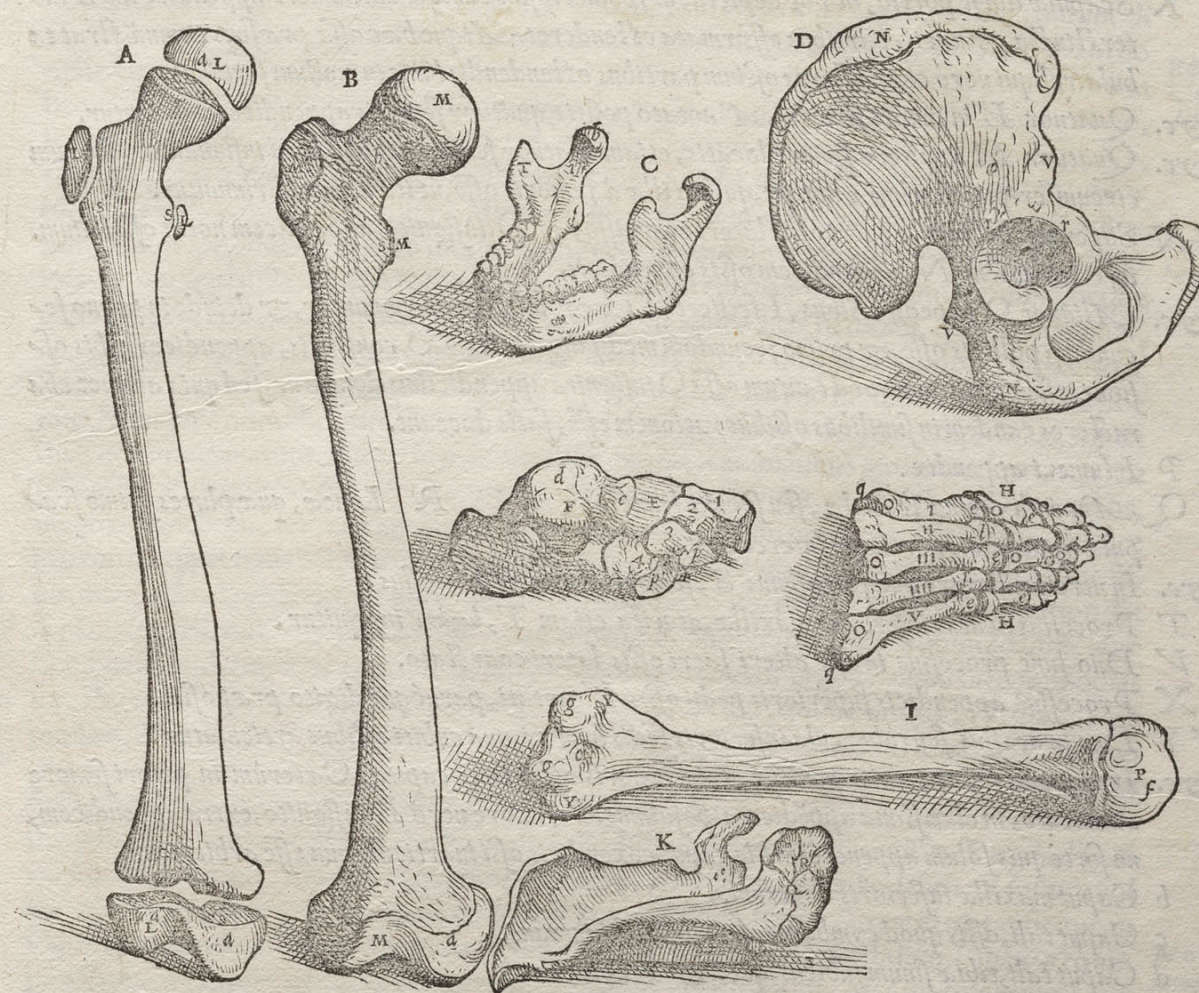
*Cartilagine
aliquid conti-
nuo erigentes.*

*Exstitit par-
ticulis adnatæ
cartilagine.*

*Cartilaginū
differentia.*

molles esse: in grandioris uero ita subinde indurari, ut fragilis ac friagilis ossis naturam referant. quod potissimum laryngis cartilaginibus, & illis accidit quas superiores costæ educunt. Hæc enim temporis successu, idque maxime in brutis, ossæ fiunt, exterius duntaxat cartilagine ueluti membrana quapiam succinctæ, quæ ab ossæ illa cartilaginis substantia per elixationem leui negotio abscedit & diuellitur.

NOMINA QUIBUS OSSIVM PARTES
sedesque indicantur. Caput III.

PRÆSENTIS TABULAE EIVSDEMQUE
characterum index.

Proposita modo tabula aliquot ossa in hoc tantū delineantur, ut ossium partes & sedes, quarum nomina hoc Capite persequar, in nonnullis saltem ossibus apposite exprimant. Vnde si in huius Capitis contextu alicuius ossis hic non delineati mentio incidet, id ex figuris proprii sui Capitis, aut ex integris quæ primi libri calci adhibebuntur, opportune petes. Quamquam non opus est, in cuiusque partis sedis descriptione, omnia ossa, quæ exempli loco adferam, contemplari, quum hic abunde erit in uno osse quod traditur perpendere, & quum alibi id nomen occurreret, memorem esse. Quæ uero ossa hic delineantur, characterum index docebit.

A Dextrum femur, cuius appendices sua sede dimouimus, ac ueluti quodam interstitio à reliquo osse disunximus.

B Dextrum femur, cui appendices suis sedibus adhuc adnatæ hærent.

C Maxilla inferior, unā cum humiliori dentium serie.

A 3 D Hic

D Hic os dextro sacri ossis lateri coarticulatum, externa sede exprimitur: cui aliud nullum peculiare nomen cum Galeno indimus, sed triplici nomine, uidelicet ilium & coxendicis & pubis, pro ipsius sedum ratione comprehendimus, id uigesimo nono Capite descripturi.

Sub iam cōmemorato osse, & inferiori maxilla, pedis dextri ossa ita uidentur, ut quatuor tarsi
1. 2. & c. ossa his notis, 1. 2. 3. 4. insignita, cum osse cymbæ non absimili, ac **E** indicato, & talo **F** inscri-
E. **F**. **G**. pro, & calcis osse **G** significato, à quinque pedij ossibus **I**, **II**, **III**, **IIII**, **V**, notatis, &
H. **I**, **II**, digitorum ossibus **H** & **H** ostensis, adeo remouentur, ut sedes qua pedij ossa tarsi ossibus
III, etc. committuntur, intueri possit. Hac nanque ratione sinus in superficie tantum insinuati, & capita
H. **H**. leuiter admodum protuberantia, opportunè commōstrantur.

I Pedi subiacet brachij os, seu humerus, anteriorem ipsius sedem ostendens.

K Scapulae dorso portio, in hoc depicta, ut spinam ipsius cum summi humeri appendice lineis inter-
stincta, & uarijs partibus efformata ostenderet. Atque hæc ossa præsens commōstrat ta-
bula, reliqui uero characteres ossium partibus ostendendis hunc in modum seruiunt.

L & c. Quatuor **L** in priori femore **A** notato positos, quatuor femoris appendices indicantur.

M & c. Quatuor **M** in altero femore locatis, etiam quatuor femoris appendices insinuantur, quarum
circumscriptionem lineæ notant, quibus illæ à femoris osse, ut ita dicam, dirimuntur.

N & c. Superius **N** in osse sacri ossis lateri commissio, ac **D** insignito, appendicem notat ossis ilium.
inferius autem **N**, appendicem ossis coxendicis.

O & c. Aliquot **O** in pedij ossibus, **I** scilicet, **III** & **V** signatis ponuntur, & deinde in primo se-
cundoq; pollicis osse, & primo secundoq; medij digiti etiam **O** conspiciuntur, appendices in his os-
sibus insinuantiæ: non quod tantum ossa **O** insignita appendicibus donentur, sed quia aliquot cha-
racteres eandem in similibus ossibus rationem esse, satis doceant.

P Humeri appendix.

Q Appendix spine scapulae, seu summi humeri. **R** Lineæ, quæ plures spine sca-
pulae appendicis portiones intercedunt.

S & c. In utroque femore duo scripsimus **S**, femoris notantes processus.

T Processus acutus inferioris maxillæ, atq; ita etiam **T**, **logon** insignitur.

V & c. Duo sunt processus in osse alteri sacri ossis lateri coarctato.

X Processus appendicis superioris pedij ossis **V** notati, paruoque digito præpositi.

Y & c. Duo processus, seu tubercula inferioris sedis humeri, qua cubiti ossibus articulantur.

a & c. In utroque femore **a** ponitur, tria femoris ostendens capita. Ceterum in priori femore
A notato, in elatissima appendice **a** posuimus. In femore uero **B** insignito, extra appendicem,
ne forte quis solam appendicem hic caput coxendicis ossi inarticulatum esse arbitretur.

b Caput maxillæ inferioris dextrum.

c Caput tali, ossis quod cymbam refert sinum subintrans.

d Caput tali, tibiæ sinum subiens, quod **F** notatur.

e & c. Aliquoties in pedis figura **e** occurrit, capita notans pedij & digitorum ossium.

f Caput humeri superius, quod scapulae articulat.

g & c. Duo capita inferiora humeri, seu potius sedes quibus ulna & radius articulantur.

h & c. In utroque femore semel **h** ponitur, ceruicem capitis indicans quod coxendicis ossi immittitur.

i Ceruix in inferiori maxilla.

II Ceruices pedij ossium. Ponitur autem **i** in **II**, & in **IIII** tantum, ne reliquæ ceruices
obscurarentur.

n Acetabulum in coxendicis osse, cui femur inarticulatur.

o Acetabulum in humero, latitat autem **o** inter duo **Y**.

p & c. Superfici tenus exculpti sinus, qui in tarsi ossibus uidentur.

q & c. Pedij ossium minimè extuberantia tubercula. duo autem **q** tantum his ascripsimus, quod reli-
qua in umbra latitassent, & picturæ quoque obfussent.

r & c. Supercilia in coxendicis osse, ad superiorem acetabuli sedem conspicua. Si forte in cartilagi-
nibus hæc quoq; ossium partes aut sedes contueri lubet, omnes quæ in cartilaginibus spectari
possunt, effigies cartilaginum trigesimo octauo Capiti præpositæ commōstrantur.

V T C V N.

V T C V N Q V E uocum multitudo & uariis illarum apud alios & eundem
subinde auctorem usus rerum descriptionem arduam reddit, nulla tamen
æque uaria pugnansq; dictionum est congeries, atque nominum, quibus
ossium partes sedesq; indicantur, & quibus in ossiū descriptione perpetuò
est utendū. Ut enim nunc ad sequens Caput uarias appellationes asseruē,
quibus commissurarū ossa iungentiū species significatur, huc modo refe-
runtur, *ἰσχυρὸς, αὐχλὺς, λοτύλη, λοτυλιδίον, ἔφυλαρον, γλῶσσιν, ἰπυδρ, ὀφρυδρ, ἀμφοδρ, χείρ, βαδμίδρ, ἄρδρ, λόνδρ, ὀδρ, ἰσχυρὸς, αὐχλὺς, λοτύλη, λοτυλιδίον, ἔφυλαρον, γλῶσσιν, ἰπυδρ, ὀφρυδρ, ἀμφοδρ, χείρ, βαδμίδρ, ἄρδρ, λόνδρ, ὀδρ*, eiusq; generis
uoces quamplurimæ, quæ Græcorū sunt nomina: Latinis autē, & si priuatim nō nulla tantum
habentur, interpretum tamen lasciuiā tot nominum myriades pascim ita sunt obuia, ut iam
seorsum unumquodq; Græcorum nomen assumendum ueniat, & quid ueteres qui pueros do-
mi sedulo disseccandi rationem docebāt, illis intellexerint, addendum, quò tandem cuiusmodi
uoce nos quoque simus toto sermonis contextu usuri, statuatur. *καλὸν* itaque, quo etiam no-
mine Græcorum interpretes subinde utuntur, aliquando autem artum, interdum uerò mem-
brum uertunt, Græcis quatuor duntaxat membris accommodabatur, brachio scilicet, cubito,
femori, & tibiæ: neque etiam aliam partem ea uoce Galenus usquam intellexisse uidetur. Ve-
rū quum raro, aut nunquam huius uocis usus mihi incidat, illi prolixius in harendum non ar-
bitror. *ἐπίφρυσιν*, quam Latini appendicem, applantationem, adnexum, additamentum, adna-
tum, & alijs innumeris profecto modis reddunt, perpetuò appendicem appellabo. Est autem
ἐπίφρυσιν seu appendix, os alteri ossi adnatum, & peculiarem obtinens circumscriptionē, neque
illius ossis cui committitur, uera portio. Huiusmodi appendicis naturam, quoties aut uultu,
aut hæc, aut agni, aut alicuius iunioris animalis pars aliqua mensæ apponitur, discere licet.
Emundato enim femore, humero, tibiā, aut radio, aut ulna, aut alio his simili osse à cæteris libe-
rato, & ualidius non nihil attritato, ab illo ueluti aliud quoddā os decidere cōspicimus, appen-
dicis nomine donatum. Atque id in iunioribus duntaxat animantibus intuemur. In ætate enim
proiectis appendices adeo pertinaciter suis ossibus adnascuntur, ut ab osse auelli nequeant,
uixq; coniunctionis lineam exprimant, & ueræ suorum ossium portiones esse uideantur: cū
interim in nuper natis magnam cartilaginis portionem inter appendicem & os cui ea adnec-
titur, intercedere appareat, quæ appendicem ossi glutinis modo connectit. Coalitus hic non læ-
ui plana q; perficitur superficie: uerū os cui appendix committitur, sinibus quibusdam & aspe-
ritatibus abundat, quibus appendicis tubercula sinusq; mutuo ingressu ualidius accommodan-
tur. Præterea connexus iste hoc quoque priuatim nanciscitur, quòd os nulla prorsus sui sede
mollius, & in duritia ac soliditate infirmius quàm circa ipsum connexum cernatur. Perpetuò
enim os inibi pumicis spongixæ uel modo multis cauernulis intus plenum est. & quamuis id
subinde reliqua propemodum ipsius longitudine unum sinum ampliter cauum & duntaxat
medulla oppletum obtineat, ac durissimum ualidissimūq; secundū sinus illius longitudinem
existat: nihilominus tamen priusquam appendici os annectitur, sinus ille deficit, & ipsum mol-
lius redditum, cauernulis, quemadmodum & appendix ipsa, scatet. Atque id ita perficitur, ut
Galenus appendices sinuum medullam continentium opercula esse tradiderit. Quasi uerò ap-
pendicum cauernulæ medulla destituerentur, & non quamplurima ossa sinibus quibus me-
dulla ossuosis fibris non intertexta continetur carentia, appendicem asciscerent. Amplis enim
ossibus quæ sacri ossis lateribus coarctantur, eiusmodi sinus neutiquam adest: nihilominus ta-
men toti ilium ossis spine appendix coalescit, quemadmodum & toti infimæ sedi coxendicis
ossis. Quin & scapulae nulla ferè ex parte medulloso, quatuor appendices annectuntur, duæ
quidem ad ipsius basim, una ad mucronem interioris processus scapulae, & quarta ad summū
humerum: quæ peculiariter ex pluribus particulis extruitur. Demum dorso uertebrae eius ge-
neris sinu carent: at tamen ipsarum corpora superius inferiusq; libi appendices uendicant. Imò
non modò uertebrae corpora appendices habent, sed etiam transuersorum in thorace ac
lumbis uertebrae processuum & spinarum apicibus appendices annectuntur. Insuper &
costarum radici uertebrae coarticulatae appendix committitur, etiam si costarum os nullo am-
plo sinu medullam recipiente donetur. Ceterum uertebrae & puerorum dentes, qui etiam ap-
pendicibus decorantur, non solum indicant ossa his sinibus destituta appendices obtinere, ue-
rum etiam argumēto sunt non solis grandibus ossibus Naturā appendices dedisse, quantumuis
antehac Anatomicorum præcipui oppositum asseruisse uideatur, appendices magnis tantum
ossibus adscribentes. Porro ex ossibus eiusmodi sinus habentibus, femori quidem quatuor
annectuntur appendices: unus capiti, quo coxendicis ossi inarticulatur: unus inferiori ipsius
parti, quæ tibiæ committitur: & duo alijs duobus ipsius processibus, quos ferè rotatores uoca-

Variis eff-
uoces quib. os-
sū partes se-
desq; indican-
tur.

καλόν.
Artus.
Membrum.

ἐπίφρυσιν.
Appendix.

In u de Vsa
partium.
Appendice:
sinuū medull
continentium
non esse oper-
cula.

Non solum
grādib. ossib.
appendices co-
tingere.

Galen. lib.
de Ossibus.

A 4 mus.

mus. Tibiæ ossi & fibulæ ad genu & ad pedem appendices adnascuntur. Radius quoque iuxta brachiale & humerum appendicibus donatur. Humero autem tantummodo superius, quæ scapulam spectat, appendix contigit: quemadmodum ulnæ duntaxat iuxta brachiale. Atque hæc ossa grandia sunt, quibus insignes Natura sinus largitur. Parua autem, quæ & nos quoque eius generis sinu contra Galeni placitum donari docuimus, haudquaquam appendice carent: quippe postbrachialis & pedij ossa ad unum omnia manifestissimum appendicem exhibent, ubi primorum digitorum ossium sinus ad articulationem subeunt. Superius uero quæ hæc ossa brachiale & tarsum respiciunt, subinde appendicem quidem adipiscuntur, at firmius semper quam ima parte, ipsorum ossi coalitam. Item omnia digitorum ossa superius & inferius appendicibus plerumque decorantur, si ultima excipias, quæ superius tantum appendices habent. Hæc omnia in puerulis admodum sunt conspicua. In ijs uero qui iam ad summum incrementum uenerunt, appendicum connexus spectatu est difficilis, in senibus autem prorsus occultatur ac latet. *ἀποφύσις*, quem interpretes processum, excessum, explantationem, additamentum, & nescio quibus alijs uocibus uertunt, nobis processus appellabitur: estq; ossis pars nihil à suo osse differens, quam quod tuberculi seu gibbi instar ex osse procedit, quemadmodum ex arboris trunco radices ramiq; extuberare ac procedere uidentur. Eiusmodi processus in ossibus sunt quamplurimi. Nulla enim dorsi est uertebra, quæ non multis donetur. quandoquidem aliquot ceruicis uertebras etiā plures undecim processus habere, thoracis autem uertebras septem, lumborum uertebras nouem, suis locis docebimus. Deinde & inferior maxilla processibus utrinq; duobus donatur, & humerus quoque, & omnia corporis ossa processus exigunt, quoties extra simplicem planamq; superficiem aliqua sui fide extuberant. Porro processum, sicut & appendix, nonnullæ sunt differentiæ. Quibusdam enim processibus, appendix adnascitur, nam femoris processus rotatores nuncupati, & scapulæ spina (quæ processus scapulæ est) appendix obtinent: quemadmodum & interior quoque scapulæ processus, qui ancoræ imaginem confertur. Alijs processibus nulli sunt appendices, nam maxillæ inferioris, calcis ossis, tali, & reliquorum fungosorum ossium processus fungosi sint. Humeri etiam processibus, qui ad cubiti articulum consistunt, nulli appendices adnectuntur: quemadmodum neque ulnæ processibus, qui humero articulantur. Rursus ipsi appendices plerumq; sibi processus uendicant. Vlnæ enim appendici processus accidit, quem columnæ, & quo scribimus stilo, dissectionum periti assimularunt. Tibiæ quoque ossis inferiori appendici processus obtigit, quem interiore malleolū nuncupamus. Deinde & pedij ossis paruum digitum sustentis superior appendix processum exigit, cui octauus pedem mouentium musculus inferi ostenditur. Humeri quoque appendix, quemadmodum & appendix infima femoris, in duos processus adeo insignes diuiduntur, ut utrosque capitis nomen seorsim mereri audias. Ad appendicem itaque & processum referuntur, quæ iam explicabimus ossium capita, ceruices, sinus, tubercula, & supercilia. Quanquā tamen processus nomen illis tantū processibus adhiberi fatius erit, qui alteri ossi non articulantur. Femoris namq; & humeri capita processus non nuncupamus, quemadmodum sanè acutos maxillæ inferioris processus, & tubercula humeri, quæ ad cubiti articuli latera prominent. Deinde & processus appendicibus ornatos, non appendices, sed processus simpliciter appellare opportunius fore putamus. Femoris enim rotatores, & scapulæ & uertebrarum processus, etiam si appendices habeant, processus aliorum Anatomorum more (qui subinde *ἐπιφύσις* cum *ἀποφύσις* confundunt) nuncupabimus: Appendicis autem processum simpliciter nunquam, non addito appendicis nomine, proferemus, quippe interiore malleolū inferioris tibiæ ossis, appendicis processum esse dicemus. At hæc omnia obiter tantū intellectis nominibus, in ossiū descriptionibus erūt obuia, ut & processuū quoq; usus in singulis ossibus manifestus euadet. Cōferunt autē processus præcipue ad cōmodam articulationem, & ossium cōmissuram, deinde ad multarū partium exortum, aut insertionem. Si enim ossa nullibi extuberarent, neq; collū ritu educeretur, ac rursus ualliū modo exculperetur, paucissima ex ipsis nasci, ipsiq; inferi possent. Nunc autē processus montis instar prominent, à quo plura quam ex plano pronascuntur, aliq; ei dein (ut sic dicam) inseruntur, & super ipsum exadificantur. Quinetiam processus propugnaculi uice esse, scapularum & uertebrarum processus testabuntur. *κορύν*, seu *κορυνή*, interpretibus quibusdam cornix dicitur. At ueteres Græci in ossibus hac uoce acutum significabant processum, quem ad arcus cornu & incisorem, ubi neruus sedet, referebant. Huius generis unus utrinque in inferiore maxilla habetur, cui temporalis musculi tendo inseritur. Deinde in temporum ossi alius cernitur, quem mammillarum papillis assimilant. Sic & in eodem ossi alius consistit, qui gallorum calcaribus, & scriptorio

ἀποφύσις
Processus.

Processum
& appendix
differentiæ.

Processuū
usus.

κορύν.

oo in fl.
pedis.

8 fl. 15 cap.
numerus notatur.
c T. i. fl. C.
d Y. Y. fl. i.

SS fig. A.
B.

fl. 1. 2. cap.
24 R.
a fl. 3. ca.
31 i.
X in pede.

c T. fl. C.
et 6 muscu.
tab. A. B.
d 4. 5 fl. 6
cap. unius
alter i.

fl. 5. 6. ca. 11.

Mette id ad
D ad B pri.
fl. ca. 30.
Ab m ad f
in fl. 1.
q. q. in pede

Cōfer fl. 1. u
13 fl. ca. 33
eum n. m. l
fl. 10.
f 9 fl. 15 ca.
et figure
16 ca. 25. X

a. b. immitte
A. i. fl. ca.
30 in c. f. 8
fl. 1. ca. 29.
c. figure
ca. 14. 15.
16. 17.

G. H. fl. 2
ca. 27.

ptorio stilo comparatur. Verum Galenus non eiusmodi acutos processus musculorum insertionibus & exortibus paratos, ita solum appellasse uidetur, sed & nonnulla ossium capita, quæ aliorum ossium sinus articulationis ergo subeunt. Occipitij enim ossis capitula primæ ceruicis uertebræ sinibus articulata, non semel eo nomine appellauit, quū interim, idq; potissimum in homine, acuti processus nomen neutiquam mereantur. *κεφαλή*, & *κεφαλαίον*, Latinis nomine capitis explicantur, qui hac uoce appellant ossis tuberculum, alterius ossis cauum articulationis motusq; arbitrij occasione subintrans. Et caput rursus prominens aut depressum nuncupamus, ad ipsius ceruicem id referentes. Femoris enim caput, coxendicis ossis sinui in articulum prominens dicitur, quod ab ipsius ceruice ad uerticem usque longus pertingat ductus: quemadmodum & humeri caput scapulæ commissum, prominentis capitis loco numeramus, quoniam ipsius eminentissima parte ceruicem aut collum longè excedat. Verum pedij ossium capita, quæ tarsi ossibus committuntur, adeo depressa plana sunt, ut uix dicere queas, num ipsa tarsi ossium sinus subintrēt, aut tarsi ossium tubercula in se recipiāt. Præterea neq; in trium tarsi ossiū cum osse cymbæ referente cōnexu à sinibus capita distinguere licet, dein eiusmodi capitula in pleriq; uertebris haberi, suo loco admonebimus. In præsentia enim sufficit addidisse, Græcos Naturæ operum studio flagrantibus, capita prominentia nuncupasse, quæ manifestum ostendunt tuber, & ipsorum medio (quantum ad superficiem spectat) magis quam lateribus, aut in orbiculo eminent & extuberant. Depressa autem, quæ adeo obscuro tubere gibbōue prædita sunt, ut num caput, num sinus ea uocari debeant, non satis constet. Atque hæc posteriora capita dissectionum periti *κωνόδενος* uidentur appellasse, priora autē simpliciter *κεφαλαία*. At de condylo non ita multo post quædam (quū ita uariè à multis id nomen usurpetur) adhuc subiiciemus. *ἄρθρον*, quem nos Articulum dicimus, Græci primum uocarūt, ossium commissuram ad motum paratam. Verum Hippocrates crebrò, idq; potissimum in libris de Fracturis & articulis, ac Galenus etiam in eorundem librorum Commentarijs, articulum nominarunt rotundam ossis partem, in proximi ossis cauum sinum uel immisissam, & capitis nomine dictam. Atque huiusmodi caput Latini etiam uertebrum seu uertebram appellare uidentur, quando femoris caput coxendicis ossis sinum subingrediens, ita nominant. quanquam alijs rursum uniuersum coxendicis ossis cum femore articulum ita uocare libuit. Satis tamen fuerit, uertebræ nomen dorsi ossibus tantum accommodare, ut nobis uertebræ idem significet, quod Græcis *σπονδυλός*, nimirum quoduis dorsi os: quod & uerticuli nonnullis dicitur, à uerticuli uidelicet forma, quo mulieres fufos aggrauant. Cæterum capita quæ iam dicto modo extuberant, quibusdam ossibus simplicia obtrigerunt, ut femori quæ coxendicis ossi articulat, pedij & postbrachialis ossibus, quæ digitorū prima ossa subeunt. Alijs duplicia sunt, ac gemina, & sinu quodam interstincta, ut femori quæ tibiæ committitur, primis & secundis digitorum ossibus, in inferioribus partibus, quæ subsequentiū ossium sinus subintrāt. Rursus capitum alia rotunda conspiciuntur, ut femoris supremum caput: alia à dextra sede sinistrorsum longius ducuntur, atque ita quodammodo lata fiunt, ut maxillæ inferioris capita. & alia à priori sede retrorsum longius feruntur, ut capita occipitij ossis primæ uertebræ sinus subeuntia. Verum & si à medico nomine medici digno huiusmodi capitū formæ ac differentiæ non minus quam proprii unguis, uel luxationum gratia, sint cognoscendæ, hîc tamen prolixius eas subdividendas esse haud existimaui, quod accuratissimè singula in unoquoq; osse persequi conabor. Porro ossium capita non semel Galeno *ἐπιφύσις*, seu appendices uocantur, fortassis quod eorum nonnulla appendice consent: quemadmodum femoris capita, superius humeri caput, pedij ossium & postbrachialis capita, quibus primis digitorum ossibus coarctantur. Verum pleraq; ossium capita neutiquam appendice formantur. Talus enim prorsus appendice caret, quemadmodum & humerus quæ cubito iungitur: & maxilla quoque inferior capita, nō autem appendices exigit. Vnde non admodum recipienda uenit Galeni oratio, quæ *κωνόδενος*, hoc est artuum capita, *ἐπιφύσις* & *κωνόδενος* uocari docuit. Porro *κωνόδενος* Latini nunc articulum, nunc nodum, nunc gibberum, nunc caput, nunc capitulum, nunc digitorum ossa uertunt: quod admodum uariè hanc uocem à Græcis haberi cognoscant. In Galeni enim iam dicta oratione, artuum capita eo nomine nuncupari uidentur. In libris autem de Administrandis sectionibus, ita duo inferiora femoris capita uocat, & tubercula capita uel inferiora humeri, perinde ac si eo nomine indicaretur gemina ossium capita. quod & Hippocrates in libro de Articulis insinuat, ubi luxatum humerum *κωνόδενος*, hoc est digitorum articulis restituere docet. Verisimile enim est, digitorū ossa ita ab aliquibus fuisse nuncupata, quod geminis capitibus, quemadmodum femur inferiori sede donetur. & potissimū prima quatuor digitorum ossa, quæ in luxationis restitutione humerum extrorsum, & dein sursum præcipue ducunt. Cæterum Galenus in primo

In libro de
Ossibus.

κεφαλή.
κεφαλαίον.
Caput.
Capitum alia
prominentia,
alia depressa.

ἄρθρον.
Articulus.

Vertebrum.
Vertebra.
σπονδυλός.

Capiti differētia.

In de Vsu
partium.
κωνόδενος.

mo de Musculorum motu *κόνδυλον* appellat, depressum ossis capitulum, quando *κεφαλή* seu caput *κοτύλη* seu acetabulo, profundo ue seu alto sinui cōfert; *κόνδυλον* uero, seu depressum minimeq; extuberans & planum capitulum, *γλήνη*, quam sinum esse dicimus, adeo leuiter in osse cœlatum, ut an sinus, an capitulum sit, diiudicare uix possis. Atque in hunc modum à primis dissectionis professoribus *κόνδυλος* nomen proculdubio institutum fuit. quamuis interim facile curauero, ne hoc nomen quicquam obscuritatis alibi in nostra oratione pariat, quum non minus promptum fuerit, obscure & leuiter extuberans capitulum, aut internum externum ue femoris caput iuxta genu dicere, quam ambigua uoce condylum, uel nodum, uel quippiam simile sermoni inferere. Ac proinde etiam in cuiusque ossis descriptione perpetuo illud nomen nobis constituemus, à quo postmodum in musculorum, uenarum, arteriarum, & reliquarum corporis partium enarratione nunquam discedemus. *Τράχηλος*, & *αιχμή*, Latini collum & ceruicem nuncupant, his uocibus ossis partem quæ collo nostro respondet significantes. Collum nanque & ceruix tenues ossium sunt processus, quorum extremum crassius redditum in ossis caput finitur. Huiusmodi ceruices nullibi perinde conspiciuntur ac in femore, iuxta elasticissimum ipsius caput coxendicis ossi inarticulatum. Dein in maxilla inferiori adeo insignis ceruix se offert, ut & caput inferioris maxillæ ceruicis nomine ab Anatomicis subinde donatum sciamus. Quinetiam in talo quoque ceruix apparet, ante orbiculatum ipsius caput conspiciua, quod nauiformi ossi inarticulatur. Ad hæc, pedij & postbrachialis ossa, quæ digitis coarctantur, ceruices ostendunt. In reliquis autem ossibus illæ non æquæ manifeste conspiciuntur. Cæterum aliquando non modo tenuiores ossium partes in capita extuberantes, ceruices dicuntur, quinetiā & tenues processus ita uocamus, qui latiores redditi sinum constituunt cui aliud os coarctatur. Quod si in aliquo osse conspiciatur, sanè in scapula est manifestissimum, cuius artior pars ante sinum cui humerus inarticulatur posita, ceruicis quoque nomen ab Anatomicis professoribus obtinuit. *κοτύλη*, & *κοτύληδονα*, ac dein *ἑξέκαρον*. Latini in ossium descriptione (nulla nanque nobis modo mensurarum est ratio) acetabulum & acceptabulum, & uulgo pyxidem, & interdum buccellam uocant: his nominibus sinus indicantes, qui altius profundius ue descendunt, excauanturq; ac ossium capita excipiunt. Obseruantur autē eiusmodi sinus seu acetabula, in coxendicis osse, ubi femoris caput admittitur: dein in osse cymbæ referente, in quem tali caput ingreditur. Neq; sanè in corpore alij sinus, quibus ossiū capita inarticulantur, illis duobus profundiores existunt. Verum arbitror à primis dissectionis professoribus, nō solum insigniter profundos sinus eo nomine appellatos esse, sed omnē sinum alterius ossis caput excipientem, modo quouis illum primo intuitu sinum esse attestaretur. *γλήνη* autem ab ocularis sinus (quantum coniecto) forma sinus dicitur, qui leuiter & superficiei tenus tantū cauatus est: ac talis occurrit, ut ignores num aliud os admittat, aut aliud os subeat, nihilo secus quam si duo plani læuigatiq; asseres inuicem imponentur. Atque sic *γλήνη* depressio responderet capiti, quod omnium primum *κόνδυλον* nuncupatum esse arbitror. Tales sinus habentur in tarsis ossibus, quæ pedij ossa ipsi coarctantur. Item ossis cymbæ referētis sedes, quibus id tarsus ossa excipit, huiusmodi quoque sunt: ut & brachialis ossium nonnulla, quibus postbrachialis ossa articulantur. Præterea in prima ceruicis uertebra, ubi hæc depressa secundæ uertebra capitula admittit. Verum hæc non ita dico, quasi inhibere uelim, sinus quosdam (qui & si manifesti sinus formam præferant, tamen non admodū profundè insinuantur) etiam *γλήνες* appellari. Nollē enim contentiose rixari, num tibie ossis sinus quibus inferiora femoris capita insident, *κοτύλης* aut *γλήνης* nomen mereatur. Attamen si articulationis species diligēter discusserimus, meritissimo *κοτύλη* uocabimus apparentem sinum, *γλήνη* uero sinum adeo obscurum, ut ambigamus an uerē sinuum numero ueniat adscribendus. Quamobrem autem sinus nunc leuiter, nunc profundè à rerum Opifice insculpantur, sequenti Capite, quod ossium commissurarum differētiā explicabit, ostendemus: quando quidem articulationis gratia tam sinus quam capita formantur. Hic autem suffecerit nomina duntaxat declarasse: & si cui interim uisum fuerit, licebit & sinuum differētiā hic quoq; sermoni obiter adijcere. Quippe præterquam quod alij altē, alij uero in superficie tantum inciduntur, alij rotundi orbicularesq; sunt, ut coxendicis ossis sinus femoris caput excipiēs, & digitorum ossium sinus, quibus postbrachialis ossa inarticulantur. Alij autē oblongi sunt, ut radij sinus brachiali admittens: & primæ uertebra sinus, qui occipitis ossis capitula excipiunt: & maxillæ superioris sinus, admittendæ inferiori maxillæ parati, in horum quoque sinuum numero reponuntur. Alij gemini sunt, ut tibie ossis sinus, quibus inferiora femoris capita committuntur: dein digitorum ossium sinus plerique gemini quoque censentur. Alij trochleis rotulisq; respondent, ut humeri sinus ulnam admittens. Alij C referunt, ut sinus ulnæ, quem humerus ingreditur. Cæterum ut sinus & capita articulo-

rum

rum gratia cōstituiuntur, ita quoque & *ἵνυες*, *ἑρπευες*, *ἀμβλυνες*, *χέλη*, quæ Latinis supercilia & labra nuncupantur. Sunt autem processus ad sinuum orbem instar labrorum prominētes, & sinus profunditatem augentes. Hi tamē in omnibus articulis ferē & ossium commissuris conspiciunt, euidentissimè tamen ipsorum naturam in profundissimis sinibus ostendunt. Quare etiam *ἵνυες*, in coxendicis ossis sinu, cui femur inarticulatur, altissima maximeq; prominentia uidentur supercilia, ut sinum impensius cauum redderent, femorisq; luxationem accuratius prohiberent. Quò minus enim ossa promptè luxentur, supercilia in primis conducunt. *Βαλκιδες* autem, sinus quidam sunt, qui basis firmamentiq; ritu, ultra quàm animanti ex usu sit, os moueri haudquaquam sinunt. In anteriori enim humeri sede, & in posteriori sinus exculpitur, singulos ulnæ processus excipiētes. Anterior nanque sinus priorem ulnæ admittit processum, quando cubitus extremè flectitur: posterior autem sinus posterior ulnæ processus in cubiti extensionibus ingreditur. Quoniam itaque posterior sinus in anteriorem non est peruius, hi ulnam ultra quàm expedit haudquaquam moueri sinunt. Si enim essent peruij, neque processibus obuiam irent, cubitum æquē in acutum angulū extenderemus, atque modò flectimus. Merito itaque primi dissectionum professores, hos sinus *βαλκιδες* uocauerunt: quamuis Hippocrati non huiusmodi tantū sinus ita appellentur, uerumetiam reliqui, in quos tubera ossium ingreditia insidunt. Vlnæ nanq; sinum C modo exculptum, & quem humeri orbita subit, *βαλκιδος* nuncupauit, quemadmodum alij totum cubiti cum brachio articulum. Illi quos prius in humero narrabam sinus, id priuati sibi uendicant, quod soli ferē omnium sinuum alterius ossis processus in articularum motibus excipientiū, ij cartilagine uix incrustentur: quemadmodū alij plerique ossium sinus, articulandis ossibus non parati, sed solum in hoc incili ut ligamenta aut musculi in ipsis ualidius aptiori sede inserantur, & interdū quoque aliqua ex istis initium commo- dius ducāt. Cuiusmodi sinus in interno latere magni externiq; processus femoris obseruatur, & in talo & calce, in medio duorum articularū, quibus hæc ossa inuicem coarctantur. At hæc omnia, (quemadmodū & sinus, quibus tendines uehuntur, atque ne sua aberrēt sede cōtinentur, quales in externa radij sede iuxta brachiale occurrunt) in priuatis ossium descriptionibus magis erunt obuia: & si aliud quodpiam nomen, quo in ossium descriptione utendum erit, hic prætermiserim, id sequentibus Capitibus recensēbo. Vereor enim ne ista, utcunque utilis sit, ante ossis cuiusque enarrationem prolixitas, ab Anatomis studio aliquem properandi cupidum deterreat, isq; non mediocri dispendio aliud perquirat compendium. Quamuis non minus Galeni librorum occasione, quàm quæ subsequetur ossium descriptionis gratia, in hunc modum nomina prælibare operæ precium fuit.

DE OSSIVM INTER SE STRV.

tura & contextu. Caput IIII.

S A humani corporis instar unius continuūq; ossis, lapideæ cuiusdam statuae modo, effingi nequierunt. Nam & si ita quidem hominis fabrica iniurijs minus foret obnoxia, & ipsius ossa firmiorem sedem adipiscerentur, neque luxari, neq; excidere ac distorqueri possent: tamen quia homo motu (qui animali maxime, si quid aliud, proprius censetur) neutiquam destitui debuit: & quum motus citra ossium diuisiones commissurasq; haud perficiatur, hominem multis ossibus fabrefieri magnoperè cōduxit. Quinetiam ossa inuicem componuntur non solum motus gratia, sed etiam alicuius corporis transitus occasione, aut securitatis, seu noxijs ferendis pertinaciæ causa, aut partium diuersitatis nomine. Propter motum quidem digitorum ossa inuicem committuntur, deinde ulna & radius cum humero, & humerus cum scapula, & femur cum tibia, præter eiusmodi innumeros ossium connexus. Transpirationis uero seu transitus alicuius corporis gratia, futuras capituli efformari, tunc dicam, quando has fuliginosa cerebri recrementa transmittere, & duræ cerebri membranæ fibris uiam præbere docebo, ex quibus membrana caluariam succingēs conflat. Pariter quoque & in capitis futurarū sermone (ne longius exempla petantur) caluariam non uno osse, sed pluribus efformari audies, ne fortè hæc quapiam ex parte læsa, latè rumpatur, uitiumq; ueluti in fictilem ollam longius quàm ad ossis circumscriptionem pertingat, sed ut ipsum unā cum osse ad futuram terminetur. Ad hæc, propter partium differentiam, uerticis ossa utcunque mollia duris temporum ossibus committi, in eorum ossium commissurarū sermone intelliges. Omnia igitur ossa inter se cōtigua sunt, & neque os ullum (nisi fortassis quod ab u imagine *ὀφθαλμοῦ* nuncupatur, & si quod in cordis basi consistit) seorsim per se habetur, sed aut pars continui est, aut aliud os cōtingit, ac alteri adnectitur: adeo ut sagax rerum parens Natura

Τράχηλος.
αιχμή.
Collum.
Cervix.

Galen. initio
lib. de Ossib.

Galen. in libro
de Ossibus.
κοτύλη.
ἑξέκαρον.
Acetabulum
&c.

γλήνη.

Sinuum &
capituli usus.

Sinuum diffe-
rentiæ.

h. h. fi. A. &
B.

i. fi. C.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

h. in pede.

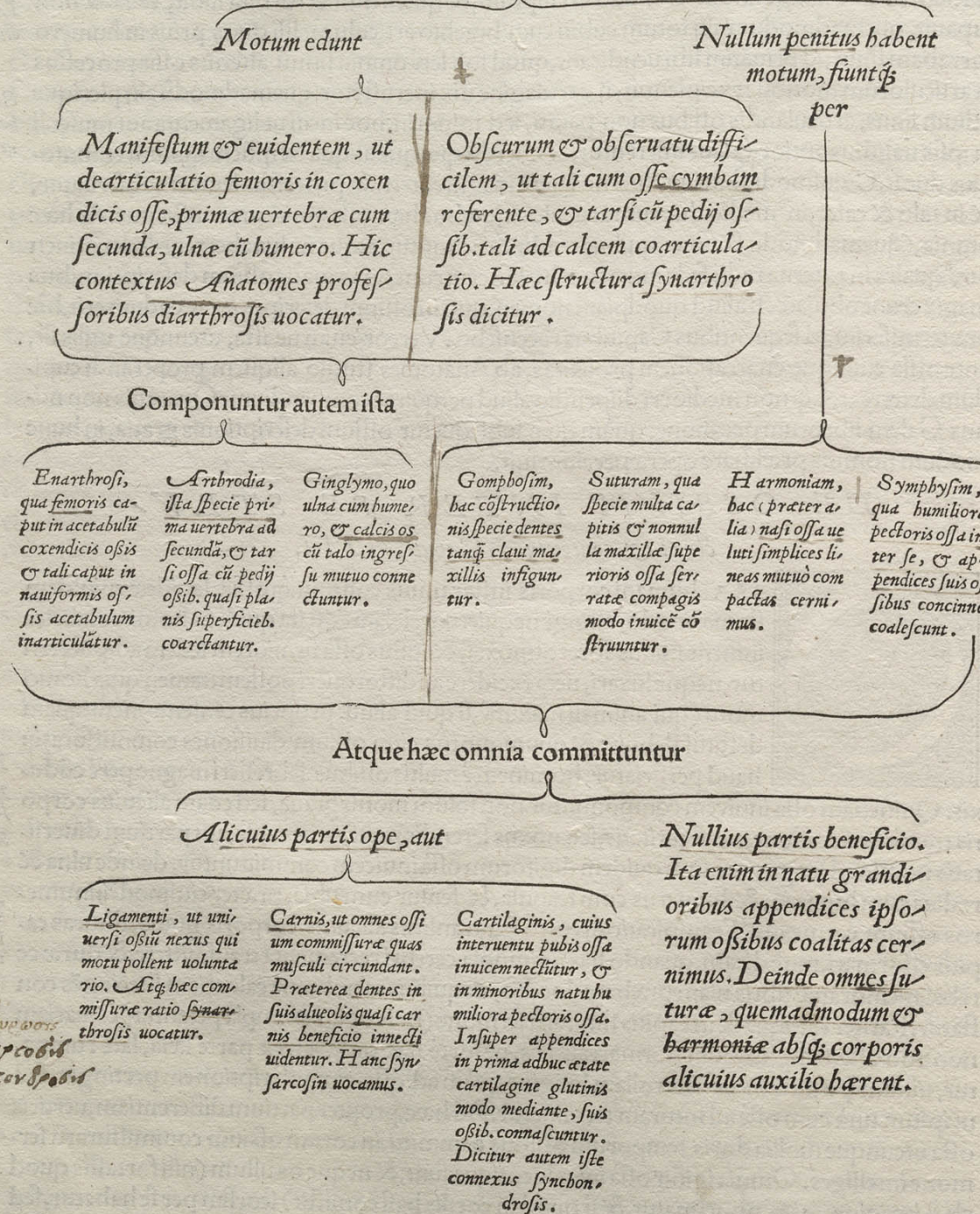
Lib. de Parti-
bus animal. Ca-
pit. 9. lib. 3.
de Hist. ani-
mal. Cap. 7.

tura, ossibus tanquam uno continuo & tanquam pluribus ad commemoratos usus hominem uti uoluerit. Quod uero cartilago & interdum ligamenti portio inter ossa quae inuicem committuntur interuenit, uilius pendendum arbitror, quam ut eius gratia cum Aristotele minus apte possimus dicere, ossa inter se esse contigua: quamuis interim is ossa uenarum modo continua esse attestetur: praeterea etiam asserens, haec ex dorsi spina non secus quam uenas a corde principium ducere. Hanc porro integram ossium mutuo coherentium seriem Graeci συνδεσμός, quasi assicatum esset cadaver, nuncuparunt. Ceterum ut uariis compositionis usus est, ita quoque multiplex eiusdem est ratio: quam modo obiter in tabellam primum reijciam, latius singulas commissurarum differentias deinceps explicaturus.

TYPVS COMMISSVRARVM

OSSA IUNGENTIVM.

Humani corporis ossa inuicem committuntur
structuris, quae

Hu-

Huiusmodi itaque commissurarum differentijs ossa inuicem committuntur. Ac primum quidem uoluntarij motus gratia eorum naturalis fit compositio, quae a Graecis ἀρθρώσις & ἀρθρῶν, nobis articulatio articulusque nuncupatur. Verum motus huiusce in omnibus articulis non eadem est ratio, quandoquidem alij motus euidentes sunt, neque quenquam latent, nemo enim non caput super collum moueri sentit, femurque ad coxendicis os, & extremam manum ad cubitum, ac praeter innumeros articulos, ipsos quoque digitos. Haec articulationis species euidentem motum ostendens, συνδεσμός dicitur, quasi laxa esset dearticulatio: quemadmodum & Hippocrates eam ἀρθρώσις, quasi abarticulationem uocauit. Aliorum uero articulorum neque ualidus neque manifestus, sed obscurus adeoque difficilis latensque motus sentitur, ut is neuiquam a singulis prompte dijudicari queat. Cuius enim postbrachialis ossium ad brachialis ossa coarticulationis motus non est obuius: si tamen in planam superficiem primum digitos extenderis, ac indicem deinceps minimumque digitum medio & annulari instar x aut decussatim subieceris, digitorumque radicibus ueluti semicirculum statuere coneris, postbrachialis ossa non prorsus immobilia apparebunt. Atque idem quoque in brachialis ossium inter se commissuris, & calcis cum talo, talisque cum osse cymbam exprimente, ac rursus huius cum tribus tarsi ossibus, & calcis cum tarsi osse cubum referente, tarsi ossium cum pedij ossibus usuuenit. Harum namque commissurarum ne obscurissimum quidem motum, nisi mente sedulo adhibita, animaduertes. Vocata est autem haec articulationis species συνδεσμός, quasi coarticulationem dixeris, solius motus quantitate a dearticulatione discrimen recipiens. Ceterum utranque articulationis speciem Natura non simpliciter compositionis genere nexuit, quemadmodum etiam neque omnibus articulis par motus attribuitur. Alij enim flectuntur & extenduntur, atque in hoc illudque latus adducuntur, & abducuntur, ac demum in gyrum quoque circumuertuntur. Femur enim & brachium hos motus ostendunt, quippe brachium pectori adducis, & retrorsum ad dorsum agis, deinceps sursum ad caput moues, deorsumque ad ilia fers: ac demum circumagis quoque, quum pollice in mensam fixo, reliquis digitis circulum quam potes maxime moliris. Ita & femur antrosum retrorsumque & introsum ad aliud femur, & extrosum ab alio ducis, & circumuertis pariter, quum calce in terram firmato digitos huc atque illuc in latera agis. Hoc enim pacto circumuersionis motum subaudire conuenit, non autem quum brachium modo antrosum, modo sursum, modo retrorsum, modo deorsum, succedentibus motibus ueluti in circulum moues. quod in ulnis musculorum explicandis diffusius persequemur. Alij articuli duntaxat flectuntur & extenduntur, atque in latera mouentur, omnis motus circumuersionis expertes, ut prima digitorum internodia, & ipsum brachiale quod cubito iungitur. Alij uero flectuntur & extenduntur, simulque circumuertuntur, nullum interim in latera motum sibi uendicantes. Ut radius simul cum ulna ad humerum flectitur & extenditur, ac etiam ad humerum circumuertitur, seu in primum supinumque agitur. Alij solum flectuntur & extenduntur, ut ulna ad humerum, & tibia ad femur, & secunda & tertia quatuor digitorum internodia, & tertium pollicis. Alij duntaxat circumuertuntur, ut prima ceruicis uertebra supra secundam, uelut ad axem cum uniuerso capite circumuoluitur: & radius supra ulnam non nisi in primum supinumque circumuersionis motu ducitur. Quoniam igitur omnes articuli non simili pollent motu, nequaquam mirum uideri debet, diuersa quoque compositionis specie eosdem compingi. Ac species haec seu forma est tripartita, a uetustissimis Graecorum qui filios dissectionis rationem docebant, triplici uoce donata, ἐναρθρώσις uidelicet, ἀρθρώσις & γυρνώσις, quamquam fortassis haec nomina a Diocle, & illis qui primum refecandi rationem commentarijs tradidere, postmodum fuerint confusa. ἐναρθρώσις itaque articulationis speciem notabat, in qua excipientis ossis cauum sinus uel altus, & acetabuli modo exculptus est. Caput autem quod illi inarticulatur extuberans, adde & sinum in hac articulationis differentia similiter ac caput esse simplicem, unicum scilicet sinum & unum caput, perinde ac in femoris articulatione cum coxendicis osse, & in humeri cum scapula, & postbrachialis pedij ossium cum primis digitorum ossibus fieri conspiciamus. Commemorati modo articuli manifestis pluribusque motibus donantur. Femur namque & brachium, cuius os humerum dicimus, flectuntur, extenduntur, ad latera ducuntur & circumuertuntur. Prima autem digitorum ossa non circumuertuntur, quod cum musculorum ratione & ossium quae selemo comparantur, tum etiam articuli constructionis gratia accidere audies. Huiusmodi etiam articulatione brachiale radio iungitur, quod flectitur & extenditur, & in latera agitur. Radius quoque humero συνδεσμός committitur, quare etiam pluribus motibus donatur. flectitur enim & extenditur simul cum ulna, & deinceps circumuertitur, adeo ut Naturam συνδεσμός in simplicibus articulis, qui continua & non intercepa cartilaginis incrustatione, ut sic dicam, perficiuntur, confinxisse cōstet, quoties ipsi pluribus motibus idem os moueri uisum fuit, in illis motibus quam

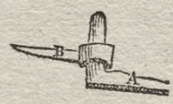
B simpli

simplicissimo minimeq; gemino utens ossium connexu. ^a Tali uero caput ossi cymbam referen-
ti hac articulationis specie iungitur, ut etiam quaedam brachialis ossa inuicem articulari suo lo-
co doceamus, non minus quam secundae, tertiae, quartae & quintae costarum cartilagine hac
articulationis specie pectoris ossi coarctantur. In praesentia enim abunde est, commissurarum
differentias naturasq; enarrare, & in illis scopum Cōditoris recensere, quibusdam tantum ad-
ditis exemplis, qualia haec posteriora in obscuris motibus censeriqueunt. Omnes enim articu-
los semper enumerare, & si promptissimum mihi quidem esset, illi tamen Anatomes tyronem
nondum explicatis ossibus remorarentur, ac negotij difficultate à pulcherrima Dei operum
inquisitione absterrent. ^{Aggredior} itaq; articuli species est, quae cauum sinumq; leuiter & su-
perficietenus exsculptum, & caput ossis depressum adipiscitur, & ueluti planarum superficieu-
rum connexu fit. & quemadmodum in enarthrosi quis sinus caputq; sit indicare leuis est ne-
gotij, ita è diuerso in arthrodia utraque adeò obscura sunt, ut ignores cuiusnam ossi sinus aut ca-
pitis nomen opportunè debeas adscribere, perinde ac si duas superficies planas inuicem incum-
bere fingeres. Hac specie committuntur tria interiora tarsi ossa cymbam referenti ossi, & ^{pe-}di-
j ossa tarsi ossibus, nonnullaq; brachialis ossa postbrachialis ossibus, dein quartum brachialis
os quod rectum uocabitur, tertio brachialis ossi: & clauicula summo humero. Atq; in his com-
missuris adeò obscuri sunt motus, ut perquam arduè sentiri possint. Quasi Natura hanc articu-
lationis speciem in simplici articulo tentaret, ubi uix tantillum os moueri statuit. Nullibi enim
simplicem eandemq; ueram arthrodiam reperias, ubi manifestus sit motus: quemadmodum for-
tè duplicem obseruabis manifesto motu praeditam, sed illo ferè unico & simplici. Prima nan-
que ceruicis uertebra nullo motu alio, quam liquido circumactu super secundam moueri pro-
habitur, & duobus interim locis prima hominis uertebra secundae per arthrodiam iungitur,
utrinque scilicet ad secundae uertebrae dentis latera, & dens ipse quodammodo arthrodia pri-
mae uertebrae committitur. Quamquam in his uertebrae nexibus sinus capitq; adhuc ma-
nifestiora sint, quam in simplicibus, quas antea enumerauimus, arthrodij. Ad haec, eiusmodi
quoque arthrodiam obseruabis in reliquis etiā ceruicis uertebis, & thoracis quoq; omnibus,
ad eam usq; quam ab incumbere ipsi uertebra & ab ipsi subiecta suscipi exponā. Nam earū uer-
tebrarum connexus, qui ad radicem spinæ seu posterioris uertebrae processus consistunt,
ita committuntur, ut subingredientes unius uertebrae partes leuissimè protuberent, & partes
aliam uertebrae admittentes, superficietenus tantum sinuentur. Quamuis in his uertebis præ-
ter flexionem & extensionem, etiam aliquis in latera motus obseruetur. Atque ita si eiusmodi
duplicem uertebrae ad se inuicem articulationem arthrodiam esse dixerimus, hanc non ex-
actè simplicis motus gratia perpetuò fieri etiam fatebimur. ^{τὴν γὰρ} quæ tertia articuli spe-
cies censetur, manifestis sinibus capitibusq; perficitur, sed nequaquam simplicibus. Fit enim
ginglymos, quoties mutuo ingressu ossa inuicem iunguntur: ita ut unus gibba, alterius ossis
caua subintrent: & rursus unius ossis sinus alterius gibba admittant, perinde ac si digitos mu-
tuis ingressibus committas, aut ostiorum cardinibus hanc articuli speciem
conferas, in quibus ferrum parieti infixum illud quod ostio committitur ex-
cipiat, ipsiq; etiam ostij ferro parietis ferrum subintret. Ab hac enim imagi-
ne praesens articulationis species nomen inuenit. ^h Hæc in genu occurrit.
tibiae enim os duobus donatur sinibus, in quorum medio tuberculū pro-
minet: femoris autem inferior pars duo exigit capita, tibiae ossis sinus ingre-

Quando Na-
tura arthro-
diam constitu-
it.

τὴν γὰρ

Hic A ferru
seu cardinem
notat, parieti
infixum: B au-
tē, ferru quod
ostio seu fene-
stræ nectitur.

Quando Na-
tura gingly-
mos formauit.

Quibus modis
duplices arti-
culi formantur.

a Iunge O.
fi. 33. Ca. in
li. 11. figure.
b 2 fi. ca.
25 numerus
7 in.

c Iunge f.
li. 11. Ca. in
li. 11. figure.
33. cum n.
m. 10. fi.
d fi. ca. 2.
99 ad pp.

e Iunge 4.
fi. 15. Ca. X
cum c fi. 5.
Dein 4. fi.
a, b, cum d.
c, f. quinte.
Postea L. 4.
fi. cū 85 fi.

f Iunge 8.
7 fi. cap. 15.
cum d 9 fi.
g Iunge X
et Y fig. 3.
ca. 16. cum
a, b, 2 fig.
aut cum c fi.
gura 3.

h Cōfer, F
et 1, 7 fi. 31
ca. cum E.
F et 11 fig.
30 capitū.
i In 2 fig.
27 cap. un
ge G, H, I ad
1, K, M.

k k fi. 24.
ca. Aut com-
mitte m 3 fi.
gura in 15
fi. et 15 fi.
in o 7 fig.

excipit.

excipit. Idem in calcis & tali cōnexu (ut & ginglymos obscurum motū edentes aliquot recen-
seam) obseruatur. In posteriori enim sede talis calcis tuber assumit, in anteriori uero calcis
sinui caput tali inarticulatur, adeò ut meritisimè & hic quoque mutuis ingressibus ossa articu-
lari dicantur. Pariter huc quoque ueteres retulisse uidentur duplices articulationes, etiam si mu-
tuo eodemq; uario non fierent ingressu, sed simili utrinque modo, ut capitis ad primam uerte-
brae connexus censeriqueunt. ^h Duobus enim inuicem distantibus primae uertebrae sinibus,
duo occipiti ossis capita ueluti enarthrosi articulantur, neque quicquam dextri lateris articu-
latio à sinistri, specie formaue discrepat. Sic quoque & aliae uertebrae inter se coarctantur.
Nam inferior seu subiecta superiori seu superpositae duplici articulo committitur, illis nimirum
articulis qui ad spinæ seu posterioris uertebrae processus radicem haberi dicuntur. Non
enim de uertebrae nexu, quem suis corporibus moliuntur, in praesenti loquor: quum is,
quantum ad propositum spectat, uariis sit, quemadmodum etiam uertebrae supra duo decimam
thoracis consistentes, quod ad articuli formam attinet, posterioribus articulis arthrodia mu-
tuo iunguntur: quæ uero duodecimae subiacent, quodammodo enarthrosi. Verum si huius-
modi uertebrae nexu, quia duplices (unus utrinque nimirum ad latus) sint, sub ginglymo
complecteremur, etiam aliquot huius generis articulationes non simplici tantum motu dona-
tas fateremur, quum uertebrae praeter extensionem & flexionem, in latera quoque nonnihil
agantur. At non arbitror ueteres illos Anatomicorum præcipuos, uertebrae ideo ginglymo
articulati dixisse, quod prima ceruicis & duodecima plerumque thoracis uertebrae dunta-
taxat exceptis, semper una uertebra superiori parte suscipiatur ab alia, & inferiori parte inferio-
rem suscipiat: aut contrā, superiori parte aliam suscipiat, inferiori autem suscipiatur. Quamuis
id Galenus satis innuat, hac ratione ginglymon fieri autumans: & fortè non animaduertens, si
uerum assereret, tunc oportere tria ossa ad articulationem concurrere, primum scilicet os uer-
tebrae, quæ superiori sua sede exciperetur: & secundum uertebrae, quæ superiorem hanc se-
dem exciperet: & tertium uertebrae, quæ à mediae seu primae uertebrae inferiori sede suscipe-
retur. Ut enim una suscipiat, eademq; suscipiatur, praeter illam, & susipientem & susceptam
quoque concurrere necessum esset. Atque hac etiam ratione ad plurima ossa ginglymos refe-
rendus esset, ad ea nimirum quæ ima sui parte aliud os subirent, & superiore aliud admitteret:
aut ex aduerso, in superiori sede aliud ingrederentur, inferiori autem aliud exciperent, nullo ar-
ticulationis formae habito respectu. Et huius generis censerentur prima digitorum ossa, quæ
superiori sede per enarthrosin postbrachialis ossibus iunguntur, & ima parte subsequenter os-
sis digiti sinus subeunt. Verum de digitorum uertebrae nexibus suo loco cumulatim
pertractaturus, nunc commissuras nullum prorsus motum ostendentes exequar, si prius ad-
monuero, nullum hactenus dictorum ossium contextum fieri, nisi sinibus & capitibus seu su-
perficiebus leui lubricaq; cartilagine in crustatis, si modò uertebrae corporum ad inuicem,
& sacri ossis cum duobus ipsi coarctatis ossibus connexum secluseris, in quo cartilagineum li-
gamentum priuatim interuenire posterius audies. Quæ uero iam narrabuntur commissuræ
omni prorsus motu destitutæ, laui lubricaq; contactu neuitquam fiunt. Atque harum pri-
ma γόμφωσις dicitur, estq; cum instar clauis ossi infigitur: quæ dentes ad unum omnes maxil-
larum praeseptolis tanquam clauis adeò impinguntur, ut ne tantillum quidem moueantur.

Confice
tres uerte-
bras fi. 3
ca. 19.

i fi. 27 ca.
B. et 2 fi. E.

fi. ca. 14 R.

Immitte de-
tium seriem
A A notat
fi. ca. 11 in
quarta fig.
cap. 6.

Expende
qui in 3 in-
tegratū fig.
a inter o
et a cōfi-
sit. Aut cō-
fer figuras
ca. 31 cū fi-
gura ca. 33.

Libro de Ossi-
bus, et 3 libro
Cōmentario-
rum in Hippo-
crati lib. de Ar-
ticulis.

γόμφωσις.

Capit. 9 libri
2 de Partibus
animalium.

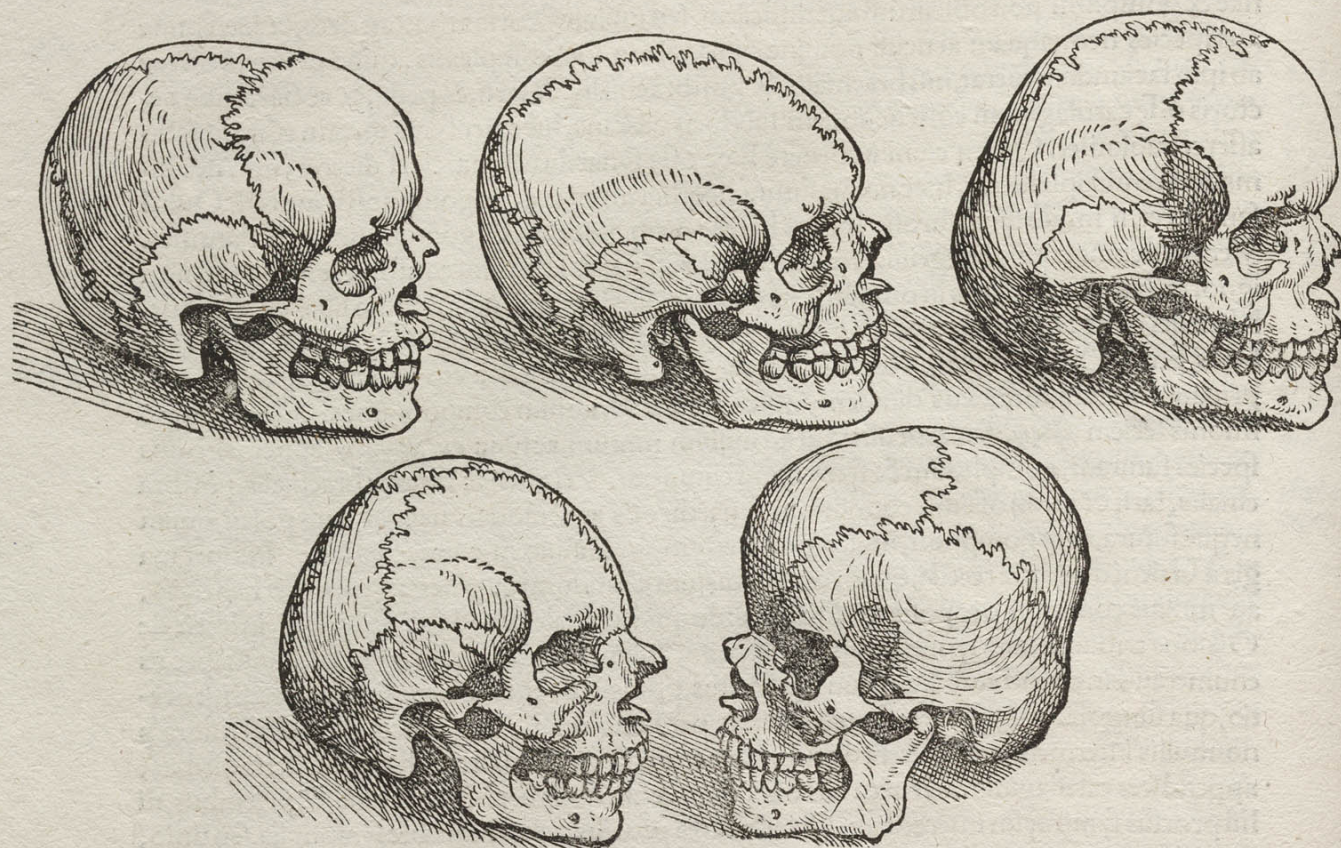
σύνδεσμος.

ma γόμφωσις dicitur, estq; cum instar clauis ossi infigitur: quæ dentes ad unum omnes maxil-
larum praeseptolis tanquam clauis adeò impinguntur, ut ne tantillum quidem moueantur.
Cæterum ueteres interdum instar clauis connexum, etiam ad articulum, sed alia ratione contu-
lerunt, quum ossa inuicem alterius ossis beneficio tanquam clauis cuiusdā interuentu coarctari
dicerent, quemadmodum Aristoteles innuit, quum duo ossa caua in medio clauum habere scri-
bit, tibiae & calcis os sinus obtinere, & talum suis tuberibus eos sinus clauis ita subire arbi-
tratus, ac si duo asseres eodem spiculo committerentur. Verum trigesimo tertio Capite tali na-
tura tradetur, cuius connexus ad tibiae & calcem ginglymo, & in hominibus & in quadrupe-
dibus articulat. Homines enim talo non destituuntur, quamuis is à solipedū ac bisulcorū ta-
lo forma (non autem situ) discrepat. Nam tibiae omnibus subijcitur, & calci, aut quod calcis ui-
cem gerit ossi articulat. Femoris enim os tam in auiibus quam in equis & porcis, & reliquis
quadrupedibus, Aristotelem, & in tertio de Usu partium Galenum lufit, quod in illis æque ac in
hominibus femur uisu obuuium non sit: ut modò in suum locum asseruem, quæ in libro de Cō-
muni animalium gressu Aristoteles, ob ignoratum ipsi in quadrupedibus & auiibus femoris
os, & brachij os, parum rectè posterius tradidit. Sutura, quam ^{σύνδεσμος} Græci appellant, compo-
sitio quaedam est, ad consuturam rerum similitudinem. Hanc nonnulli quū explicare student,
ferratam compagem structuramq; alij in unguem commissuram esse definiunt. Sed illi nobis
in memoriam reuocant, mutuum ferrarum contrario occursum ingressum, quo dentatae alterius
ferræ partes in alterius sinus subeunt. Hi uero quæ in unguem committi dicuntur, quū gibbae
B 2 uideli-

PRIMA FIGV-
RA V. CAPITIS.

SECUNDA.

TERTIA.

QVARTA.

QVINTA.

Caput oculo-
rum gratia for-
matum.
Li. 7 de V su
partium.

Qui Natura
oculos muni-
rit.

Cerebrū ocu-
lorū gratia in
capite locari.
et dem cerebri
nomine reli-
quos sensus.

HUMANVM caput oculorum gratia efformari, cancrorum, scarabeo-
rum, & quorundam quæ capite destituuntur animalium oculos manife-
stò commonstrare, Galenus docuit. His siquidem oculi super processus
prælongos locantur, neque imi, quemadmodum os, nasus, & aures in
pectore ipsis conduntur. Oculos enim alta eguisse sede, attestantur ho-
stium incurfus latronumque speculatores, qui muros, montes & altas tur-
res eodem usu ascendunt, quo nautæ nauium antennis, terram ocyus,
quàm qui subsunt in naui, conspiciunt. Commemoratis igitur animalibus testacea & dura
cute obiectis, integrum fuit oculos in oblongis processibus tuto reponi, quòd illi duriores
erant futuri, & tunica extrorsum obduci poterant, quæ ab illorum animalium cute prognata,
simul durissima & testacea esset. Homini uerò propter corporis substantiam, & mollem te-
nuemque qua oculi inuestiuntur membranam, totos oculos necessariò molles habituro, hi præ-
longis processibus citra periculum apponi nequiverunt. Quando itaque in imo hominis ocu-
los locare non erat eorum functioni commodum, nudis uero ceruicibus eos adnectere haud-
quaquam decebat: & quum Natura nec oculorum usum prohiberi, neque eorundem securita-
tem uitari uellet, partem extruxit altam, & eleganter oculos ab iniurijs uindicantem. Superius
enim palpebras, cilia, & frontis os collocauit: inferius uerò præter palpebras, malæ etiam & ge-
næ oculos tutantur. Internis autem partibus nasus muri instar oculis interiectus est, exterius
deinde ualidissimum os externum oculorum sedis angulum occupat, adeò ut excelsis & extu-
berantibus undique partibus oculi sepiantur, utiliterque ueluti in sinuosa ualle latent. Cate-
rùm horum quæ oculos muniunt coaceruatio & congeries, caput minime est: quamuis etiam
illa sine capite consistere nequeant. Quæ igitur fuit necessitas, hinc quoque alias componi par-
tes, quarum fabrica capitis nomen meretur: Singula sensus organa, uisus nimirum, odoratus,
gustus, & auditus, neruo indigent molli: neruo quidem, quòd ille sit sensus instrumentum:
molli autem, quoniam affici & disponi quodammodo oportet: quin & aliquid etiam organa
ab

ab incidenti extrorsum sensibili pati, ut sensus fieret, magnoperè conducit. Quando itaque
oculi mollibus cerebri neruis indigebant, ac mollia omnia si ulterius procederent promptè di-
uulsa frangerentur, offendereturque, cerebrū iure non procul ab oculis reponi debuit. His ita se
habentibus, quod à principio de capitis structura ratione inquirebatur, iam inuenimus. Col-
ligitur enim, cerebrum in capite locari oculorum causa, odoratus autem & auditus gustusque or-
gana propter cerebrum. Quamquam & hæc organa alioquin altissimam sedem opportune
fortiantur. Aures enim quum sonum percipere debeant, qui natura in sublime fertur, rectè in
altis corporum partibus locatæ sunt. Item nares, eo quòd omnis odor ad superiora ducitur,
merito sursum sunt: & quòd magnum cibi & potionis iudicium ad nares quoque pertinet,
non sine causa uicinitatem oris illæ sequuntur. Iam gustatus, qui sentire eorum quibus uesci-
mur genera debet, commodè habitat in ea oris parte, qua esculentis & poculentis Natura iter
patefecit. Tactus autem toto corpore æqualiter rufus est, ut omnes ictus, omnesque nimios &
frigoris & caloris appulsus sentire possimus. Cæterum caluaria (ut modò temporales præ-
teream musculos, & capitis super colli uertebras connexum, & rotundam figuram iniurijs
pertinaciter repellendis omnium aptissimam) cerebri, cuius debet esse receptaculum & pro-
pugnaculum, figuram non iniuria mutuatur, nimirum sphaeræ utrinque leuiter in anteriora
depressæ. Quum enim cerebro cerebellum posteriori in parte subijciatur, & dorsalis medulla
illac è capite procidat, priori uerò cerebri sede processus ad oculos & ad odoratus organo-
rum sedes pullulent, non ineptè cerebrum prælongam sphaeram refert. Atque ob hanc etiam
causam caluaria, quæ secundum naturam se habet, ad oblongæ sphaeræ imaginem potissi-
mum extruitur, priorem posterioremque partem obtinens prominentiorem, ac magis proce-
ram. Omnes autem reliquæ ab hac euariantes figuræ, non naturales censentur: quemadmo-
dum ea in qua anterior eminentia à synchite frontis uel elatiori sede producta perit, posterior
autem quæ occipitis est reseruatur. Item quæ huic planè contraria uisitur, ac posteriorem, oc-
cipitij nimirum, eminentiam manente anteriore perdidit. Deinde tertia, naturali adhuc ma-
gis opponitur, in qua ambæ capitis eminentiæ, prior scilicet quæ in fronte, & posterior quæ
in occipite consistunt, abolentur, & caput ad amussim rotundum ac instar exactæ sphaeræ
obseruatur. Ista figura Thersites ab Homero fuisse traditur. hanc enim ab ipso *θερσίτης* appel-
lari, nonnulli asserunt: quamquam plerisque omnes acuminatas capitis figuras eo nomi-
ne, & *θερκεφαλον*, nuncupare libuerit. Quarta species non naturalis figuræ ab Hippocrate
quoque enumeratur, in qua caput in latera ad utranque aurem insignius, quàm in anteriori
posteriorique sede prominet. Ac hæc naturali capitis figuræ omni ex parte dissimilis est, haud
secus quàm si ad alteram aurem in naturali figura faciem, ad alteram uerò posteriorem cer-
uicis sedem fingeres. Verum Galenus alibi hanc excogitari quidem, non autem in rerum na-
tura consistere posse affirmat: quamuis interim Venetijs puer multis partibus deformis, &
admodum amens hac figura hodie conspicitur. Imò apud Bononienses mendicus obam-
bulat, cui caput quadratum, sed latius paulò quàm longius contigit. Præterea Genuæ pu-
ellus à mendica ostiatim circumfertur, & in nobilissima Belgarum Brabantia ab histrioni-
bus fuit propositus, cuius caput citra omne mendacium duobus uirorum capitibus gran-
dus est, & in utrunque latus extuberat. Cæteras autem non naturales capitis effigies, etiam
in egregiè prudentibus interdum conspicimus. licet tales caluariæ nobis in cimiterijs nimis
quàm rarò se offerant: uti profectò subinde occurrerent, si Alpium, quæ Stiriam spectant,
accolarum cimiteria scrutaremur: quum illos homines non modò dictis capitis figuris, sed
longè etiam magis differentibus, pluribusque deformes esse, non semel mihi retulerit Natu-
ræ operum studiosissimus, ac in primis generosus iuuenis, CHRISTOPHORVS
PFLVG SALISBURGENSIS, multiplici linguarum peritia, uariisque cum alia-
rum artium, tum uerò potissimum Iuris Ciuilis cognitione ornatus: qui nuper sui longè
præstantissimi animi egregium specimen edidit, quando Louanienſis Gymna-
sij studiosorum præfectus, tam alacriter ac repentiè Louanium
grandi obsidione secundò liberauit.

Naturalis ca-
pitis figura.

Priores 7 li-
bri figure.

fig. 1. et
pluresque
cap. fig.

2 figura.

3 figura.

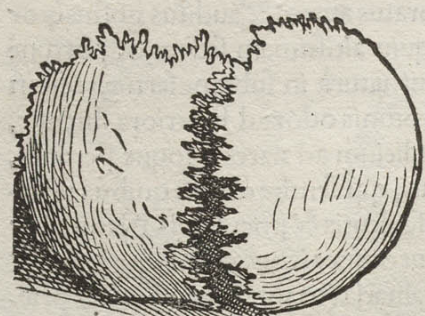
4 figura.

5 figura.

Prima non na-
turalis capitis
figura.
Secunda,
Tertia.

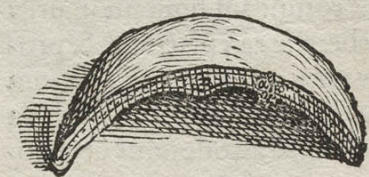
Quarta.

Lib. 9, de V.
su partium.
Varia capitis
figura.

PRIMA SEXTI CAPITIS

FIGVRA, QVAE DVAS VERTI-
cis ossium portiones inuicem nonnihil seiunctas
commonstrat, ut commodius artificiosissima sutu-
ra fabrica oculis subijceretur.

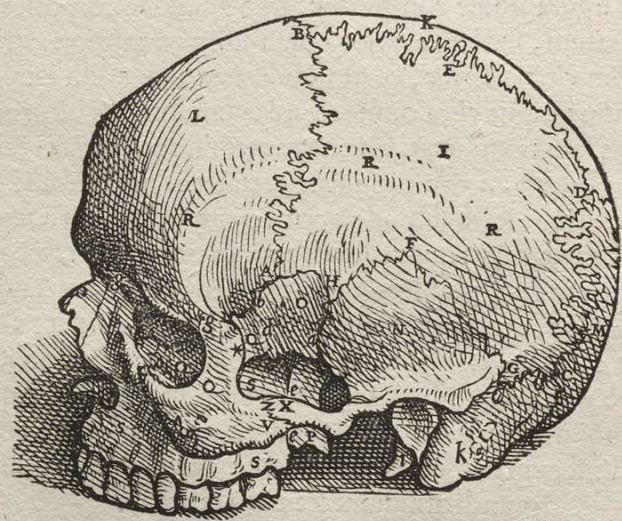
SECVNDA FIGVRA:

HAEC OSTENDIT CALVARIAE
portionem à reliquo capite serra diuisam, ut ossis
appareret constructio duabus densis solidisq; squa-
mis seu laminis et ei notatis efformata, in qua-
rum medio fistulosa seu fungosa ossis consistit sub-

stantia et indicata. Ceterum huiusmodi squamae vulgò capitis tabulae uocantur, ac superior
quidem exteriorue squama et notata, prima appellatur tabula, interior uero, quae durae cere-
brum inuestienti membranae est proxima, et insignitur, secunda tabula loco habetur, et
quidam hanc diploa quoque uocant. Neque desunt interim qui fungosam fistulosamq; ossis sub-
stantiam et indicatam, unius etiam tabulae uice recensent, hanc mediam seu secundam appellan-
tes, hacq; ratione tres calvariae tabulas constituentes, quae crassitiae duritiaeq; in omnibus homi-
nibus neutiquam pares cernuntur.

TERTIA SEXTI CAPITIS

FIGVRA.

TERTIA figura integrā caluariam capitis naturalis figurā (quae oblongam sphae-
ram utrinque leuiter in anteriora compressam refert) absque inferiori maxilla in sinistro latere
depictam exhibet, suturas in externa capitis sede spectandas pulchrè proponens.

QVAR

QVARTA SEX-

TI CAPITIS

FIGVRA.

HAEC figura caluariā sinistro lateri magis incumbente exprimit, ut et basis calvariae
in conspectu nonnihil ueniret. Aliquot suturarū causa, ab hac figura os iugale serra ademinus.
Cuiusmodi uero illa sint, ex subsequenti characterum indice, ac ex huius et succedentium aliquot
Capitum contextu, promptè intelliges. Praesens namq; figura maxillae superioris ossibus cogno-
scendis, quibusdamq; ossium foraminibus ostendendis, etiam pulchrè subseruit.

CHARACTERVM TERTIAE ET QVARTAE

FIGVRARVM INDEX.

PRAESENS characterum index tertiae ac quartae figurae communis erit, quod
scilicet eidem ferè characteres in utraq; collocentur. et si casu quis aut tertiae, aut quartae figu-
rae duntaxat peculiaris occurrerit, illi pro figurae ratione, aut hanc notam 3, aut istam 4, in indi-
cis contextu subijciam.

A, B Coronalis anteriorue sutura earum quae transversim ducuntur. Ceterum B et A in tertia
medium notant coronalis suturae, in sinistro latere consistens, dextrum autem ipsius latus, quar-
ta figura exprimitur.

C, D Posterior sutura transversarū, quae Λ Graecorū maiuscula litera assimilatur. In tertia huius
suturae sinistra pars conspicitur, in quarta uero dextra. Porro tertia figurarū integrā ossium
compagem experimentium, huius suturae totam sedem ad B commonstrat, quae uerae suturae
persimilis est. Quippe de ipsius additamentis per capitis basim perreptantibus, atque in quinta
et sexta iam subsequentibus figuris, delineandis, alia est ratio.

E 3 Sutura à medio suturae Λ referentis ad medium coronalis, seu à D ad B deducta.

F Squamosa cōglutinatio, ac in tertia quidē figura uidetur sinistra, in quarta autē dextra. Dein

G. in ambabus à C ad G interuallum cōglutinationis notatur, à sutura Λ simili ad ueram cō-
glutinationem squamiformem pertingens, quod non mutuo incumbentiū squamarū, sed uerae su-

H. turae constructionem ostendit. Quod uero à G ad H per F porrigitur, squamiformis est
cōglutinatio, uerticis ossi et temporis ossi communis. Ab H autem ad A indicatur glu-
tinatio squamiformis, ossi uerticis et frontis ossi communis.

I 3 Sinistrum uerticis os.

K Dextrum uerticis os.

L Frontis os, quod unicum est.

M Occipitis os, similiter unum.

N Sinistri temporis os in tertia, dextri autem in quarta ostenditur.

O Os cuneo à dissectionis professoribus assimilatum, quod succinctiori nomine saepius cuneiforme

P. (uoces duntaxat sectantiū uenia) appellamus. Hoc unicū est, et cōiugis expers. Verū P pri-
uatim notat huius ossis processus, quos uespertilionum alis cōparabimus. Hi utrinq; duo sunt, in
2, 3, 4, quarta figura conspicui et praeter P, etiam numeris his 2, 3, 4, et 5 notati, quos quinta huius ca-
5, fig. 4 pitis figura accuratius proponet.

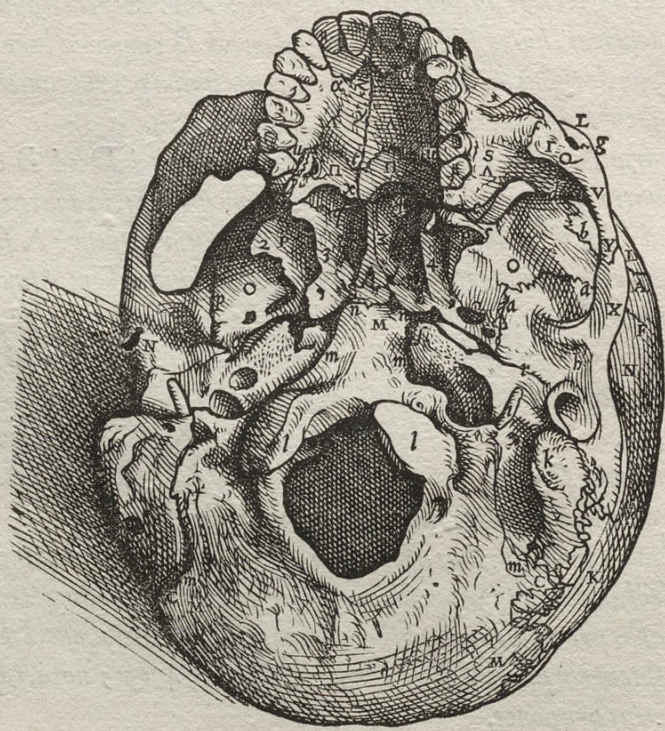
QQQ

- QQQ Hoc os maxillae superioris osium primum erit, hic aliquot Q insignitum, ne forte sedem Q quod d uicinius est notatū, aliud os a praesenti esse arbitraretis. Linea inter duo Q consistens, ac * insignita, processum eius ossis delineat, qui cavitatē in tempore exculptā ualde auget.
- R R R Lenis in frontis osse & uerticis asperitas, a qua semicirculi ritu temporalis musculus pronascitur.
- SS Quartū maxillae superioris os: in tertia sinistrū, in quarta dextrū notatur. T incuria elapsū est.
- V, X 3 Caluariae sedes, quam os iugale appellamus, ac sequenti Capite describemus. V hic notat processum temporis ossis, N indicati, ad iugalis ossis constitutionē eductum. X uero, processum primi maxillae superioris ossis, Q insigniti. Z autem sutura indicatur, dictos nuper processus neclens, quibus iugale os efformatur. Porro V & X in quarta figura notant sedes, a quibus processus illos serra rescuimus.
- Z 3. primi maxillae superioris ossis, Q insigniti. Z autem sutura indicatur, dictos nuper processus neclens, quibus iugale os efformatur. Porro V & X in quarta figura notant sedes, a quibus processus illos serra rescuimus.
- V, X 4. primi maxillae superioris ossis, Q insigniti. Z autem sutura indicatur, dictos nuper processus neclens, quibus iugale os efformatur. Porro V & X in quarta figura notant sedes, a quibus processus illos serra rescuimus.
- a a Suturae cuneiforme os circumscribens interuallum illi ossi ac temporis ossi commune.
- b Suturae cuneiforme os circumscribens interuallum ipsi & frontis ossi commune.
- c 4 Pars haec cuneiformis ossis interdum peculiare uidetur osiculum, squamae modo tenue, & linea
- Φ 4. a cuneiformi osse diremptum, quam q indicauimus. Verū haec non ita crebro se offert.
- e Suturae os cuneiforme circumscribens interuallum, ipsi & maximo superioris maxillae ossi paulo ante S insignito commune.
- ff 4 In quarta figura f conspicis, praesenti Capiti nihil seruiens: notatur enim sutura ossi Q indicati, & ossi S notati communis, quam cum reliquis maxillae superioris suturis persequar. Hic enim obiter eius memini, quod huius uidendi gratia in quarta figura os iugale excuerim.
- g g Sutura, frontis os a cuneiformi & maxilla superiori dirimens.
- h 4 Sinus, cui capitulum inferioris maxillae inarticulatur.
- i Temporis ossis processus, scriptorij stili modo prominens.
- k Mammillaris processus, e temporis osse productus. Quarta figura utriusq; processum k notat.
- ll 4 Capita occipitij ossis, quae primae ceruicis uertebrae sinibus articulantur. In horum medio foramen occurrit, dorsalis medullae causa calatum. Verū ut praesenti Capite ossium foramina enarrare non instituimus, sic neque eadem hic characteribus insignienda duximus. Quamuis priuatim in quarta figura Φ ponatur, ad quod a duodecimo Capite foraminibus dicando remitteris.

QVINTA SEXTI CAPITIS FIGVRA.

BASIM CAPITIS ABSQVE INFERIORI MAXILLA

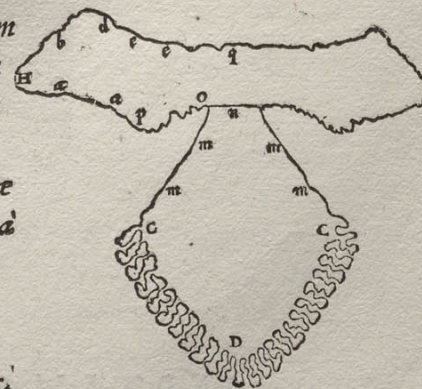
AD AMYSSIM REPRESENTANS.

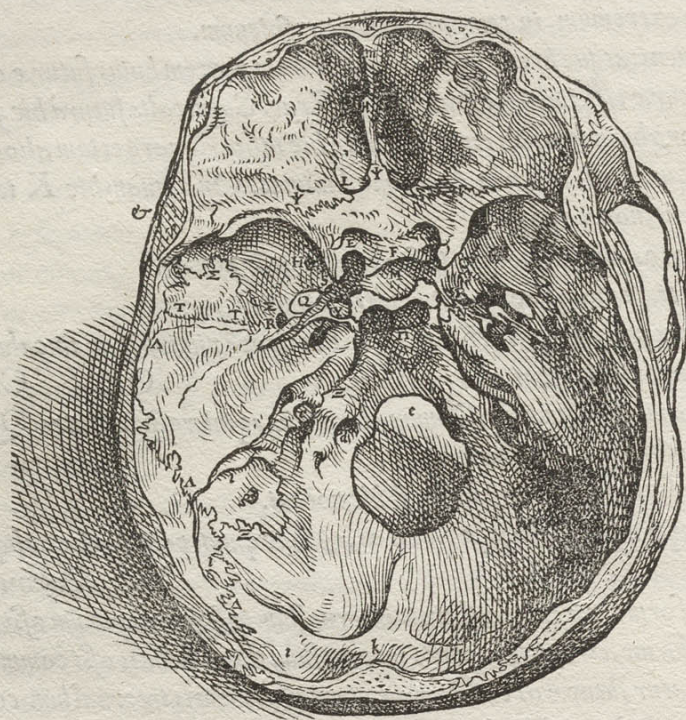
INDEX

QVINTAE figura multos characteres tertiae & quartae figuris communes, in hunc modum adhibuimus.

- A Coronalis suturae extremum, in temporis cauo conspicuum.
- C C Suturae exprimens: atque hi characteres inferiorem partem huius suturae crurum notant, ubi haec nō amplius suturae effigiem accuratē cōmonstrat. Sagittalis sutura hic se nusquam offert.
- F Squamiformis conglutinatio non omni ex parte hic uisitur. quare etiam alios characteres tertiae & quartae figurarum, ipsi non accommodauimus. Quamquam hic K idem, quod in tertia & quarta indicabat, notare possit.
- K Verticis sinistrum os, uerū modica ipsius conspicitur portio.
- L Frontis os, cuius etiam modica pars hic oculis subijcitur.
- M M M Occipitij maximā ossis partē hic cernere licet, totā nimirū quae in caluariae basi cōsistit.
- NN Vtrinque unum temporis os notatur.
- OO Cuneiforme os.
- P P Processus cuneiformis ossis uespertilionum alarum imagini respondentes. Qui numero quatuor 2, 3, 4, 5 sunt, his characteribus 2, 3, 4, 5 notati.
- Q Primum maxillae superioris os, quod & T hic notauit.
- S S Maximum quartū uic maxillae superioris os, & hoc quoq; peculiariter aliquot A indicatur.
- V X Os iugale.
- Y Sutura ossis iugalis.
- a a Suturae os cuneiforme, circumscribens interuallum ipsi & temporis ossi commune.
- b Suturae os cuneiforme, circumscribens interuallum illi ac frontis ossi commune.
- d Haec sede occultatur suturae os cuneiforme, circumscribens interuallum commune ipsi & ossi externum angulum sedis oculorum constituenti, ac Q insigniti.
- e Suturae os cuneiforme, circūscribens interuallū ipsi & quarto maxillae superioris ossi cōmune.
- f Haec sutura superiori maxillae peculiaris censetur, ac proinde hic non uenit explicanda.
- g Sutura frontis ossi & superiori maxillae communis.
- h Sinus, cui capitulum inferioris maxillae inarticulatur.
- i Processus scriptorio stylo nō ab similis.
- k Mammillaris processus.
- ll Capita occipitij ossis, quae primae ceruicis uertebrae coarctantur.
- m m m His characteribus, qui quinta, ut & subsequētes, proprii sunt, notatur suturae A limitatis additamenta, per caluariae basim antrosum deducta, atque ad se inuicem, nempe ad n, tendētia.
- n n Linea dicta nunc additamenta iungens, ac ossi cuneiformi & occipitis ossi communis.
- o p Sutura a linea n indicata, in dextrum latus repens, inter os cuneiforme & sinistri temporis os. Verū ab n ad o nō proprie sutura est, quae admodū neq; ab anteriori m ad n, sed rima & ossis ab osse notabilis distantia, secus nimirum quam in alijs suturis harmonijsue occurrit.
- q q Suturae os cuneiforme, circumscribens interuallum ipsi & sextis superioris maxillae ossibus
- Π Π notatis cōmune. Verū ut cuneiforme os suturis circumscribas, hanc quintā figurā & tertiā cum quarta intueri, singulariū animaduertēs characteres. Ab n igitur ad o, hinc ad p, a, H, b, d, e & q procede, atq; ita utriusq; cuneiforme os suturis terminatū fingito, sed non nisi hominis caluariae inspectioni adhibita, ut quae in omnem partem promptē uerti poterit. quū interim hic tres simul tabulae inspiciedae sint, ut uel in externa caluariae sede id os circumscribas. quod quō leuius praestes, suturam A simile cum suis additamentis, & linea occipitis ossi et cuneiformi communi, sutura deniq; cuneiforme os circūscribēte hic delineauit, ijsdē characteribus in hac atque in tertia, quarta & quinta undiq; adiectis.
- r In hac figura, ut et in quarta temporis ossis linea notatur, inibi suturae modo os, cui auditorij meatus initium insculpitur, continens, & ueluti a osse (ut sic dicam) se iungens.
- s Ossis temporis asperitas & processus, quo id transuersam respicit lineam, cuneiformi ossi & occipitis ossi communem, & n notatam.
- z Octauae capitis ossis processus, seu septum amplitudinē nariū intercedēs.
- Reliqui characteres ostendendis superioris maxillae ossibus priuatim conferunt.

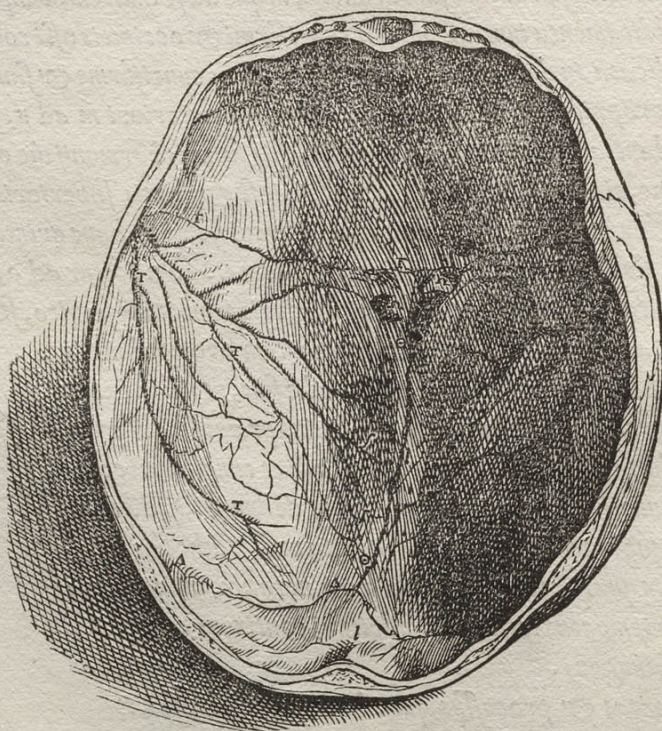

SEXTA

P R A E S E N S figura interna calvariae basis sedes oculis subijcitur. Hic namque calvariam delineauimus, in qua superior ipsius pars subsequenti figura exprimenda, ad eum modum ablata est, quo cerebri fabricam ostensuri caput serra diuidere consueuimus.

SEPTIMA SEPTI CAPITIS
FIGURA.

S E P T I M A figura reliquam internae sedis calvariae partem monstrat, figura sexta non expressam.

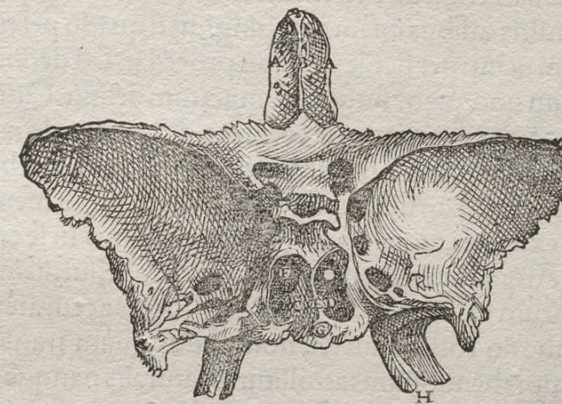
CHA

D V A E proximè praecedentes figurae pluribus ornantur characteribus, uerum huc potissimum seruiunt maiusculi Graecorum, capitis ossium suturas indicantes: quae in interna calvariae sede, qua cerebrum continetur, etiam se spectandas offerunt. Reliqui autem characteres in his figuris conspiciuntur, calvariae foraminibus ostendendis conducent.

- Γ Γ** In septima figura coronalis notatur, non adeo exactam suturae compagem, atque in calvariae externa sede, exprimens.
- Δ Δ** Sutura **Δ** literam referens, notatur in septima. Verum **Γ** in sexta **Δ** etiam uisitur, dictam nuper suturam notans.
- Θ Θ** In septima, sagittalis sutura indicatur. Sequentes modò notae ad sextam duntaxat referuntur.
- Λ Λ** Squamosa sinistri temporis conglutinatio.
- Ξ Ξ** Additamentum sinistri lateris suturae **Δ** imitantis, quod per calvariae basim contendit.
- Π** Linea cuneiformi ossi **Γ** occipitis ossi communis, quae duo suturae **Δ** imitantis latera additamentà ue iungit.
- Σ Σ** Suturae cuneiforme os, circumscribens interuallum commune ipsi **Γ** frontis ossi, **Γ** octauo capitis ossi, in octaua figura **A, B** indicando. Si itaque a **Π** ad **Σ**, **Γ** hinc ad aliud **Σ**, hinc uerò ad primum **Υ**, ac inde ad secundum **Υ** perrexeris, cuneiforme os in sinistro latere internaque calvariae sede circumscripseris. Vnde si eosdem characteres in dextro latere ad suas suturas poni sinxeris, eodem modo ut in sinistro latere, per characteres pergens, uniuersum cuneiforme os hoc loco descriptum fueris complexus.

OCTAVA SEPTI CAPITIS FIGURA.

Q U A M V I S modò tabularum frequentia lectori minime molestus esse uelim, eoq; potissimum nomine singula capitis ossa adhuc priuatis figuris non exprimam: tamen quia ossis cuneo comparati, **Γ** dein octauo capitis ossis, quod cribri instar foraminibus peruium est, circumscriptio, non ita promptè ac ceterorum capitis ossium intelligitur, praesenti figura cuneiforme os cum octauo capitis osse, a ceteris omnibus liberum, ea facie exprimitur, qua internam calvariae superficiem cerebri sedem respicit. quod ideo maxime praestitimus, ut caernae in cuneiformi osse plerumque occurrentes in conspectu essent. Indicetur itaq; **A, B, A** octauo capitis os. Verum **B** priuatum insinuat septum, sedes interstinguens, quae cerebri processibus parantur, qui neruorum modo à cerebro educti, olfactus organorum loco habentur.

- A, B, A** formi osse plerumque occurrentes in conspectu essent. Indicetur itaq; **A, B, A** octauo capitis os. Verum **B** priuatum insinuat septum, sedes interstinguens, quae cerebri processibus parantur, qui neruorum modo à cerebro educti, olfactus organorum loco habentur.
- C D** Duae praecipuae cuneiformis ossis caernae.
- E** Septum indicatas modò caernas interdiuidens.
- F** Alterius caernae seu antri foramen, in narium amplitudinem pertinens.
- G** Cautas in humiliori sede septi posita, quod duo potissima antra intersepit. Reliqua foramina in hac figura passim obuia, cum ceteris calvariae foraminibus, duodecimo Capite enarrabuntur.
- H** Cuneiformis ossis processus uespertilionum alis similes, **Γ** hic aliqua ex parte conspiciuntur. Ceterum iam tempestiuum est Capitis contextum aggredi, haecq; omnia seriatim persequi, atq; Conditoris nostri industriam in condenda calvaria expendere. Licebit enim opinor, solis uocibus addictorum uenia, uniuersam struem tertia, quarta, quinta, sexta **Γ** septima figuris expressam, calvariae nomine complecti, utcumq; alij solam partem crinibus ornata ita appellari uelint. Atq; ita haec moles nobis in caput **Γ** maxillam superiorem, doctrinae studio, diuiditur.

C CERE-

Quale domici-
lium Natura
cerebro para-
rit.

Caluaria cur
non solido osse
constet.

EREBRUM rationis sedem (quæ instar reginæ in altissimo corporis sita, duabus cōcupiscibilibus animis dominatur ac præest) tuto quodam munimento custodiri magnopere expedit. Quocirca etiam prouidus rerum Opifex, non soli cuti carnosissq; partibus ut in abdomine, aut per interualla a se inuicem remotis ossibus ut in thorace, cerebri commisit custodiam, sed undique os ipsi instar galeæ circumposuit. Verum quum caput testum quoddam domus calidæ referat, fumida uaporosaq; subiectarum partium recrementa, quæcunque sursum conscendunt, excipiens, atque huius gratia copiosiore euacuatione caput ipsum egeat, galeam cerebro inductam non omni ex parte solidam, sed^a cauernosam, futurisq; intertextam sagax rerum Parens efformauit, non quidem spongiæ modo tenuibus inæqualibusq; foraminibus, uelut quibusdam cauernulis, utrinque os perforans: at utraque parte^b cauernulas, intus^c ac foris scilicet, in læuem & densam ossis squamam desinere uoluit, quod illic occursum erant duræ cerebri membranæ, hîc autem membranæ quæ caluariam ambiens, *πινγκολιον* nuncupatur. Si enim tota caluariæ substantia seruaretur fistulosa, & cauernulæ nullo obducerentur cortice, ea substantia sua asperitate uicina raderet uulneretq;. Dein si prorsus spongiola fistulosaq; foret, nullo donaretur robore, ac pumicis ritu fragilis atque infirma esset. Verum uidebitur fortasse alicui, caluariæ os inter duas squamas frustra fistulosum & cauernosum esse: quum ipsius futuræ propter illarum copiam & magnitudinem ab aliquo ad transpirationem iuari nihil indigeant. Si itaque huius iudicio uniuersa caluaria simul tenuis & densa solidaq; fuisset, nihilo sanè tutior hac ratione redderetur subiacentium organorum constructio, quandoquidem quæ ossa uulnerant, intrò promptè ob uia breuitatem penetrare possent. Si uero caluaria sine omni cauernularum specie simul crassa densaq; crearetur, homini onus haud secus præberet, quàm si obligata capiti sarcina nunquam remitteretur. Reliquum igitur erat tertium, scilicet neque tenue neque densum, solidum uel, sed crassum, rarumq;, ac cauernosum caluariæ os fabrefieri. Ita enim neque grauaturum erat, neq; uia in cerebrum breuis ipsum percutientibus futurum. Cæterum caluaria non ad excrementorum tantum transpirationem futuris indiguit, sed conducebat ex multis ossibus ipsam compingi, ut si quado percussa rumpatur, ipsius rupturæ in totam caluariam ueluti per fictile uas, non procedat, sed decineatur, & in illis sedibus cessent, in quibus ipsum quoque os futuris terminatum desinit. Quinetiam cerebri uentriculos, aliq; nonnulla in cerebro corpora, ne cōcidant, distendi ac eleuari oportuit: id quod optime futurarum perficitur beneficio. Duræ siquidem membranæ cerebrum conuestientis^d fibras, unâ cum ualforum quorundam sinibus futuras transeuntes, in membranam extrinsecus caluariam succingentem explicari, atque ita cerebrum cur minus in se collabatur sustinere, septimo libro ostendimus. Atque huius potissimum usus ratione, iustissima caluariæ futurarum cernitur distributio, nimirum ut sustinendæ in cerebro partes accuratè subleuentur. Quod enim oblongum cerebriq; modo rotundum est, non aptius quàm transuersis, & alijs secundum longitudinem ductis apprehensionibus attollitur. Naturalis nanque capitis figura primum tres futuras obtinet: duas quidem transuersas, quarum^e altera in sincipite est, in occipitio^f altera: tertia a medio posterioris, seu eius quæ in occipitio consistit, per capitis longitudinem ad medium usque anterioris extenditur. Anteriorem coronalem uocant, quandoquidem coronæ potissimum in ea capitis parte collocantur: posteriorem a Græcæ literæ *λ* imagine, *λαμβδωδης* nominant: tertia per uerticem capitisq; longitudinem procedens, *δελτα* Græcis nuncupatur, quod uerū sagittæ uel instar rectæ incedit, unde etiam a uirgæ ductu *βακτηροειδης* fuit appellata. Hæc interdum per^g frontis mediū ad nasi usque summum non adeo insigni atque in ipso uertice complexu, aut exquisita adeo futuræ compage præcepit. Atque id nonnulli uiris omnibus, alijs autem mulieribus peculiare esse falso contendunt: quum rarissimè in uiris, atque adhuc multo rarius, aut uix unquam in mulieribus id accidere, non obiter animaduertimus. Et hoc uel inde conijcias, quod ex uiginti quæ in cimiterijs occurrunt caluarijs, uix unam, cui frontis os diuidatur, reperias: neque ulla, etsi secus tradiderit Aristoteles, in futurarum enarratione prorsus aberrans, uiris ac mulieribus hac in parte uidetur differentia. Cæterum quadrupedibus a posteriore futura *λ* referenti, sagittalis futura ad superciliorū usq; mediū protenditur: id quod dens est Aristoteles, qui canibus continuâ, nullisq; futuris distinctam ascribit caluariâ, quū commemoratas hæcenus futuras, & quæ hoc toto Capite enumerabuntur ferè omnes, canum caluariæ eleganter exprimant. Non desunt etiam, qui infantibus hanc futuram per medium occipitij ossis ad^h foramen usq; dorsali medullæ uiam porrigens descendere, totumq; occipitij os diuidere

Naturalis figura capitis futura.

Coronalis futura.

λ litteram referens.

Sagittalis, quæ uariis ipsius ductus.

Frontis capiti a mulierum non perpetuo uariare.

7 Caput. lib. 3. Hist. an. malum, C. 2. de Partib. animalium.

Lib. 2. cap. 7. de Hist. animalium.

diuidere asserat: quod sanè & nos quoque obseruauimus, uerum potius ea diuisio ad *σύνκρισιν* coalitumq;, quàm ad futuræ speciem referenda est. quoniam hæc cartilaginis beneficio in pueris perficitur, in ætate autem prouectioribus nullum eius diuisionis rudimentum occurrit. Unde etiam eiusmodi diuisionis ratio non hîc in futurarum sermone, sed in occipitij ossis descriptione enarranda uenit. Quod autem Herodotus, ac præter illum plerique etiam alij in Persia caluarias reperiri scribunt, nullis prorsus futuris interstinctas, ipse Aristoteles suo tempore uiri caluariam absque futuris repertam tradit, nequiquam miror: quum ualde senum caluariæ nobis futurarum situm duntaxat, idq; per quam obscure etiâ referant, nulla interim futuræ imagine conspicua. Neque profecto mirum est senibus futuras con crescere, siquidem illis uertebrae uniri cōnasci q; cernimus, & ossium quoque supercilia processusq; ita ex crescere ipsis animaduertimus, ut cōsuetis motibus illorum ossa agi nequeant. Nam & si nunquam senum ossa a iuuenum ossibus, & puerorum rursus a iuuenum uariare cognouissem, in postrema Bononiensi Anatome id sanè didicissem, ubi præter quamplurima ossa, iam nati pueruli ossa, & nagenarij senis, & mediæ ætatis hominum ossa in scholis sedulo à medicis candidatis adferre bantur, quum Galeni librum de Ossibus ante musculorū sectionem istuc enarrarem. Quando enim permulti effractis monumentis, atque ex xenodochijs conquisitis corporibus ossa ad inspectionem sibi parabant, facile accidit ut alius in senis, alius in pueri, ac rursus alius in huius illiusq; ætatis hominum ossa inciderent, atque in scholas deportarent. Tunc itaque (ut ad se reuertatur oratio) in puerulorum ossibus omnia esse læuia, disuncta, mollia, pleraque cartilaginea, & processus minimum prominere, & quamplurima quæ in adultis unius ossis loco habentur, in illis ex pluribus cōstrui expendimus: quæ in singulis ossibus fracturarum, luxationum, distorsionum, & plicationum gratia, sermoni addere haud grauabor. Quanti enim momenti sit hæc nouisse, abunde intelligunt, tum qui ueræ medicinæ studiosi Hippocratis libros euoluerunt: tum qui appēdices in pueris ab ossibus sæpius quàm articulos luxari, quotidiana experientia didicere, ac ab ineunte ætate luxatos, aut aliter in ossibus affectos, aliquando sectioni accommodarunt. Cæterum iam tres futuras ut frequentius in naturali capitis figura obuiae sunt recensuimus, quæ caluaria in latius cubante, litterâ *H*, aut potius *u* exprimunt. In capitem autem formis a naturali structura euariantibus, futuræ ad hunc modū se habent. Vbi anterior capitis eminentia perit, futura coronalis aboletur, seruata ea quæ *λ* exprimit, unâ cum sagittali, quæ tunc ad mediū usq; superciliorum porrigitur. At posteriori eminentia deficiente, futura *λ* referens deperditur, manente coronali, & sagittali interim per occipitij mediū ad caluariæ usq; basim ducta. Quapropter si hanc capitis figuram occipitio inniti sinxeris, utraq; remanentium futurarum effigies *T* litteræ similis erit: quemadmodum & primæ quoque figuræ non naturalis, futuræ *T* referunt, quum illa fronti innititur. Anteriori uero posterioriq; eminentia simul cōcidentibus, binc quæ tunc uidentur futuræ ad rectos angulos se inuicem interfecantes, *x* litteram repræsentat. Altera nanque transuersa ab unius auris regione ad alterius auris regionem per mediū caput deducitur. Altera autem a^g foramine in occipitis ossis dorsalis medullæ gratia incilo, per capitis longitudinem ad summum usque nasi pertingit, illius ritu quam sagittalem uulgo dicimus. Hæc siquidem semper in tribus prioribus capitis figuris a naturali disserentibus seruatur. Reliquæ autem duæ cum totius capitis figura uariè intercidunt. Quinta capitis figura, ut prorsus naturali est contraria, sic quoque omnino pugnantibus cum ipsa futuras exigit. Transuersæ enim seu coronalis, & illa quæ *λ* refert, secundum capitis procedunt longitudinem, recta interim seu sagittali transuersim lata. Verum nunc & ad reliquas capitis commissuras sermonem dirigamus. Suntq; primum duæ a sagittali futura quodammodo æquæ distantes lineæ, per capitis longitudinem una utrinque supra aures porrectæ. His^h principium ab humillima futuræ *λ* imitantis sede pendet, qua hæc propter occipitij inferiora uix amplius futuræ effigiem egregiè refert. Hinc nonnihil præsentis lineæ rectæ quodammodo feruntur, & hⁱ mox sursum ascendentes, instar semicirculi quodammodo ad coronalis futuræ terminum perrepunt. Hæc maxima ex parte constant duobus ossibus mutuo sibi incumbentibus, connexisq; non per futuram quidem, sed paulatimⁱ uerticis os descendens, instar squamæ attenuatur, atque in^j os infra ab auribus ascendens, similiterq; in squamam attenuatum subintrat: utrisq; ossibus quæ inuicem compinguntur, asperitatem quandam mutuam nanciscuntibus. Vnde etiam neque Hippocrates, neque aliquis eorum qui accuratè corporis fabricam expendunt, futurarum nomine eas dignatus est, sed a squamæ similitudine dissectionū periti eas *δενδρωειδης*, hoc est squamosas cōglutinationes appellarunt. Non enim propter falsam quorundam dogmata arbitrandum est, has cōglutinationes minus quàm tres futuras prius enarratas, in caluariæ amplitudine qua cerebrum reponitur apparere, ob idq; futurarum nomine

Senum, iuuenum, & puerorum ossa multum uariare.

Non naturalium capitis figurarum similitudo.

Squamosæ temporum commissuræ.

Suturas capitis etiam in interna caluaria sede conijci.

C 2 nequiquam

neutiquam donari.² Harum enim effigies in caluarie amplitudine perinde ac futurarum conspicitur, quæ non æquæ futuræ speciem in interna caluarie superficie expriment: sed quia minus implicantur, idque potissimum coronalis, magis ad lineæ harmoniæ uel figuram accedunt. Præsentis squamose cōglutinationes non toto ipsorum ductu instar mutuo incumbentium squamarum committuntur. Quæ enim primum à futura ^Λ imitante procedunt, notabili intervallo foris & intus in caluarie amplitudine speciem futuræ adipiscuntur. Præterea harum cōglutinationum portio, quæ coronali futuræ proxima existit, etiam uerticis ossi, & ossi quod cuneo assimilabimus, communis censenda est. Quod uero hæc commissuræ, quemadmodum dictæ capitis futuræ omni ex parte serrata compage, aut in unguem connexu non extruantur, hinc præcipue fieri credimus, quod raram & fistulosam cauernosamque oportebat fieri totam caluarie partem, quanta à uertice & ex lateribus crassæ cerebri membranæ circumponitur. reliquam autem solidam ac duram, idque in primis temporum ossa, ob cavitatem temporali musculo exculptam tenuia, & sonorum forte etiam gratia (quum in illis auditus organum consistat) omnium corporis ossium facile durissima. Hac itaque occasione ossium fines in squamam attenuantur, uerticis quidem osse intus locato, ut propinquet ac occurrat longiori spacio duræ membranæ: alio autem ab auribus ascendente, uelut aliquo propugnaculo ipsi uerticis ossi facto. Ad hæc, uerticis ossa duris ac densis temporum ossibus non potuisse uniri, nobis persuademus, quoniam non ita prompte laxum cum duro ad unionem peruenit amicum, ægreque solubilem. Hactenus ergo quinque peculiare, nullique alteri ossi quam capitis ossibus communes futuras explicauimus: coronalem scilicet, & quæ ^Λ imaginem refert, & quæ recta per capitis uerticem ducitur: duas item ab hac æquedistantes, quas squamosas cōglutinationes uocauimus. Est & alia soli quoque communis capiti in caluarie interna amplitudine, qua cerebrum continetur, potissimum apparens, ac frontis ossi illique ossi communis quod olfactus organorum sedes constituit, ac instar cribri peruium cernitur. Id enim os ueluti frontis ossis basi insertum, hac futura ipsum ambiente in capitis amplitudine obscure circumscribitur, aliam quoque futuram obtinens, ipsi & superioris maxillæ ossibus communem. Præsens enim os, ossium septum foramina narium interdiuidens producit, quod futura quadam secundum humilioris septi sedem, ipsiusque longitudinem ducta à maximis superioris maxillæ ossibus quæ dentes continent, dirimitur: perinde ac ab osse cuneum referente inibi etiam separatur, quæ narium foramina in fauces pertinent. Cuiusmodi autem hoc cribri modo perforatum sit os, postquam alias futuras capitis aliisque ossibus communes expressero, in ceterorum capitis ossium enarratione persequar. Sunt enim & alia futuræ capiti cum alijs ossibus communes, nimirum cum superiori maxilla, & eo osse quod à cunei similitudine ^σ uocant, quod similitur unicuique, ac, ut nonnulla corporis ossa, coniugis expertus est: ab aliquibus inter capitis ossa, ab alijs inter maxillæ superioris ossa (quum inter utraque medium sit) cōnumeratum. Quamuis capitis ossibus longe rectius, quam superioris maxillæ ascribetur, quum haud minimam caluarie amplitudinis, qua cerebrum reponitur, sedem cōstituatur, cum cæteris ossibus quæ ab omnibus Anatomicis capiti attribuuntur. Sed cuius nam id formæ, & quantæ magnitudinis sit, quibusque circumscribatur futuris, recensere nunc conabimur. Futuræ ^Λ imitantis extrema, quæ propter occipitij humiliora non amplius exacta futuræ compagem expriment, uersus capitis inferiora basim uel protenduntur, ac per mediā basis sedem (quæ præruptæ rupi & imaginem & duritia similis est) & quæ caput primæ ceruicis uertebrae articulatur, in anteriora propunt, mutuo sensim appropinquantia. Quum autem extrema hæc iuxta narium foramina oris amplitudine spectantia pertrigerint, transuersa linea simul iunguntur, quæ nec futura neque prius harmonia merito dici potest: sed ad symphysim coalitum uel prorsus est referenda. In pueris enim cartilagine in eum modum oppletur, quo in illis appendicum cum suis ossibus unio committi uisitur. in natu uero grandioribus præsens linea omnino latet, perinde ac unio appendicum in ætate prouectis occultatur. Vtunque sit, hæc linea & occipitis ossi, & ossi cuneum imitanti communis est. Ab hac utrinque in latera, futura per temporum caua obliquis anfractibus sursum ducitur, uersus anteriorem squamosarum cōglutinationum sedem. Vbi uero futura hæc anteriorem illam cōglutinationum sedem attigit (quod notabili intervallo à coronalis in cauis temporum extremo est) in priora modicè deorsum ad coronalis extrema ducitur. Hinc rursus parumper deorsum repit, quousque superioris maxillæ contingat os, quod externum oculi sedis angulū constituere docebitur. Hinc decliuus per caua quoque temporum incedit: inde ad posteriorem intus dentium sedem ducta, per totam narium amplitudinem transuersim fertur. Hæc futura à transuersa linea, quam futuræ ^Λ referentis extrema committere diximus, in hunc modum sursum ad caua temporum utrinque ducta, & deorsum ad pal-

tum usque ab utroque latere, eo quo scriptum est modo, rursus descendens, cuneiforme os exterius circumscribit. Interius uero in capitis amplitudine os quoque cuneiforme eadem futura terminatur, inibi etiam huius ossis circumscriptio leuiori negotio, quam externa sede deprehenditur, si modò quis accuratè dictæ iam futuræ progressum expendere: nam hæc passim ac pluribus locis sedibusque sese offert. Linea enim primum ossi occipitis & cuneiformi communis, pariter & exterius, & interius apparet: quemadmodum & futura etiam interuallum, à linea oblique sursum ad caua temporum usque ad anteriorem cōglutinationum squamæ forminum sedem pertinet, etiam interius & exterius cernitur, & commune est ossibus temporum & cuneiformi, ac demum ueræ futuræ speciem ostendit. Quod autem ab hac sede antrorsum ad coronalis extrema ducitur, squamosam refert cōglutinationem, uerticis ossi & cuneiformi commune. Interuallum uero à futuræ coronalis extremis ad ossa externos oculorum sedium angulos constituenta procedens, etiam squamosæ cōglutinationis formam cōmōstrat, estque frontis ossi & cuneiformi commune. Præsentis futuræ interuallum ductus uel cōglutinationi squamosæ respondens, exterius tanto elatius, quam in interiori caluarie superficie, apparet, quanto intervallo cuneiforme os instar squamæ attenuatum, frontis & uerticis ossibus committitur. Atque idem etiam in temporum ossium cum uerticis connexu accidit. Squamosæ enim eorum ossium cōglutinationes, multo elatius in exteriori capitis superficie, quam in interiori, ubi cerebri consistit, ascendere uidetur. Cæterum futuræ cuneiforme os circumscribens interuallum, quod per caua temporum deorsum fertur, in interna caluarie sede non conspicitur, sed tantum in cauis temporum & oculorum sedibus, in externis scilicet earum sedium angulis. Atque hoc futuræ interuallum commune est cuneiformi ossi, & ossibus externos oculorum sedium angulos occupantibus. Interuallum autem eius quam modò prosequimur futuræ, iuxta posteriorem intimi dentis sedem prorepens, exterius apparet, & in narium etiam amplitudine: estque commune cuneiformi ossi, & superioris maxillæ utrorumque laterum maximis ossibus. Interuallum uero eius futuræ in superiori narium amplitudinis sede conspicuum, in interna caluarie sede melius quam in externa, spectanti occurrit: & commune est ipsi ossi cuneiformi, & illi ossi quod cribri modo perforatum dicitur. Porro interna caluarie sede, non solum præsentis futuræ interuallum illi ossi & cuneiformi commune obuim est, uerum etiam utrinque ad id interuallum aliud eiusdem futuræ interuallum sese offert, quod cuneiformi & frontis ossi commune censetur, atque id etiam in oculi sedis radice liquidò cernitur, iuxta eminentiorem illius regionem. Adeo, ut si ad amulsum oculorum sedes (quæ ^{λεγοι} Græcis dicuntur) expendere, radicem ipsarum, & magnam externi earum lateris ad interiora portionem, à cuneiformi osse constitui spectabis, si modò in hominis fabrica huiusmodi etiam duxeris intuenda, atque illis caperis, quæ & si ad artis usum non magnoperè conducunt, immensi tamen Creatoris admirabilem arguunt industriam, & proculdubio à ueteribus Anatomes professoribus sedulo ac studiose examinata fuerunt. Porro hoc futuræ interuallum, quod & cuneiformi & frontis ossi cōmune dicebam, magna pars alterius futuræ est duarum, quas capiti cum alijs ossibus Galenus communes esse retulit: tunc scilicet, quum unius loco illam enumerat, quæ cuneiforme os inibi circumscribit, quæ id occipitis ossi, & temporum ac uerticis ossibus contiguum esse enarrauimus: alteram uero, postquam cuneiforme os circumscribentem futuram, sua oratione absoluit, à cauis temporum per mediam oculorum sedem ad nasi summum, seu superciliorum medium pertingere ait. quemadmodum etiam pertingit, illic incipiens ubi cuneiforme os circumscribens futura, per caua temporum deorsum uersus intum dentem primum descendit. Atque hæc futura primo ipsius interuallum, frontis os à superioris maxillæ osse externum oculi sedis angulū constituente seiungit: dein magno intervallo cuneiformi ossi & frontis ossi communis efficitur, toto nimirum ductu, quo cuneiforme os frontis ossi in oculorum sedibus & caluarie interna superficie contiguum esse uisitur. Vnde etiā id interuallum in futura cuneiforme os circumscribentis dimensione, non autem in frontis ossis à cæteris maxillæ ossibus separatione, habendum uenit. Vt sane subsequens futura transuersim per oculorum sedem ductæ interuallum, frontis os à secundo, tertio, quarto & quinto maxillæ superioris in altero latere ossibus dirimens, frontis ossi & illis maxillæ ossibus commune existit, tota nimirum sede, qua præsens futura internum sedis oculi angulū, & nasi summum seu superciliorum medium occupat. Verum de superioris maxillæ ossibus futurisque nono agemus Capite, illic necessarîo rursus futuræ huius sermonem instituturi. nunc autem capitis ossa separatim sunt recensenda, quæ enumeratis hactenus futuris, octo circumscribuntur, simul capitis amplitudinem qua cerebrum continetur efformantia. Sunt enim duo uerticis ossa, utrinque uidelicet unum: duo item infra, ad utranque nimirum aurem unum, quæ temporum ossa huc

Quibus sedibus
futura occurrunt
cuneiforme
os circumscribens.

Galenus locus
in libro de Ossibus
explicatur
futura
frontis os à maxilla
ossibus,
etc. dirimens.

usque uocauit, quintum frontis est os, ut saepius, unicum, sextum occipitis, similiter unum, septimum cuneiforme, unum quoque, octauum id os censebitur, quod sedes constituit, quibus duo neruis non ab similes cerebri processus incumbunt, quos ferè olfactus organa nuncupamus.

*Verticis ossis
circumscriptio.*

Verticis ossibus in superiori parte ea futura peculiaris est, quae recto tramite secundum capitatis longitudinem ducta, haec ossa inuicem dirimit. In anteriori autem sede uerticis ossa coronali futura, & posteriori Δ imitanti ab alijs discernuntur. Inferioribus uero sedibus squamosis conglutinationibus circumscribuntur: quo fit, uerticis ossa quadrilatera uideri, undique sibi similia, praeterquam ubi instar squamæ attenuantur, temporumque ossa subeunt. Hic enim tenuissima sunt, sed solida, & nequam fistulosa: quemadmodum reliqua ipsorum sede, quae temporalibus musculis non obteguntur, fistulosa cauernosaque inter suas squamas cernuntur, eandem ferè crassitiem undique ea sede obtinentia. Dein quæ frontis ossi committuntur, tenuiora quam iuxta occipitij os apparèt. Si uero aliquibus donantur sinibus, aut foraminibus, illa duodecimo Capite ipsis dedicando percurram.

*Frontis ossis
circumscriptio.*

Frontis os circumscribitur coronali futura, & ea quæ octauum Capitis os olfactus organorum sedes constituit terminat: & illa quæ à temporum cauo incipiens, ac per medium oculorum sedium ducta, ad superciliorum usque congressum fertur, ac frontis os à maxillæ superioris ossibus separat, inque futurarum numero ultimum locum sibi uendicauit. Frontis itaque os quodammodo orbiculare est, nullibi tenuius quam ubi superiorem oculorum sedis regionem constituit, & octauo capitis ossi committitur. Hic enim ueluti duobus tenuibus efformatur squamis, in medio uacuis, & aëre oppletis, quemadmodum & ipsius concauitas, quam inter suas squamas ad supercilia nascentium summum haberi audies. Vbi etiam hoc os cavitatis ergo reliqua ipsius sede, crassissimè est, ac ueluti protuberat. Verum altera illarum squamarum, quæ oculi sedem respicit, exteriorque est, laeuis uisitur, quæ autem internæ capitis spectat amplitudinem, inaequalibus quasi nubis forma tuberibus extuberat, quæ cerebri reuolutionibus mutuo correspondent. In temporibus, ubi temporales musculi consistunt, id tenue etiam est, ac solidum, minimeque cauernosum, praeterquam ubi cum uerticis ossibus iungitur. Natura enim illic utrunque os uersus interiora priuatum crassius efficit, ne forte nimia ossium tenuitas caluariam ibidem plus a quo infirmam redderet. Cæterum frontis os in fronte paulo supra supercilia, & reliquam dein ipsius sedem, quæ excarnis est, nullam cavitatē ostendit notabilem, & multo crassius spissiusque quam uerticis ossa sentitur. Quæ tamen illud his committitur, & sagittalis futura in coronealem incidit, frontis os tenuius infirmiusque est, quam in ipsa fronte. Hæc sedes qua dictæ iam futuræ inuicem committuntur, totius caluariæ pars mollissima rarissimaque censetur. est enim illa, quæ in nuper natis infantibus adhuc membranea, ac recenti caelo similis tangentibus occurrit: & quæ in puerulis quum manducant & respirant, moueri uisitur. Porro quoniam hæc sedes Arabibus Zeudech nuncupata, inter excarnes capitis partes tenuissima est, & futuræ nusquam laxius hærent, medici huic cauteria uulgò dicta, uel candescente auro, uel ferro, uel urente quopiam medicamine, pro affectus ratione (sed parum tunc interim) adhibet. Locus autem iste in nobis, apice medij digiti promptè conijcitur, si brachialis principium superciliorum medio nascenti summo, quis accommodauerit, ac medium digitum ad capitis uerticem rectè deprefferit.

*Mollissima
rarissimaque
caluariæ
pars.*

*Occipitis ossis
circumscriptio.*

Occipitis os futura Δ simili, & eiusdem futuræ additamentis, & linea hæc iungente terminatur. Vnde etiam quinque quodammodo lateribus constat. duobus quidem à Δ imitantis futuræ cruribus efformatis: & alijs duobus, quæ ab eiusdem futuræ additamentis sepuntur, ac demum quinto à linea quæ occipitis ossi & cuneiformi communis habetur, descripto. Hoc os in crassitie admodum inaequale est, neque omni ex parte sibi respondet. Quicquid enim ipsius in occipitio excarne ac à musculorum exortibus insertionibus liberum est, insigniter crassum cernitur, tanto scilicet osse frontis crassius, quanto illud uerticis ossium crassitiem uincit. Neque etiam occipitis os tota excarni sede, parem adipiscitur crassitiem, uerum ad eius sedis radicem in medio longe crassissimum apparèt, illa nimirum regione, qua duos maximos duræ cerebri membranæ sinus, sanguinem & spiritum uitalem uenarum artiarumque modo continentes, iungi, aliosque duos sinus educere, in cerebri uasorum enarratione audies. Videtur enim Natura ossis crassitie huic sinuum concursui prospexisse, tum quod ex ipsius læsione extremum homini impenderet periculum, tum quod hanc occipitij sedem oculis destitutam, subinde percutiendam, ac crebro in terram uarijs casibus illidem, haud igno- raret. Crassissima hæc occipitij ossis sedes, similiter atque tota excarnis ipsius ossis pars, intus cauernulis constant, utrinque ualida obductis squama: quemadmodum uerticis & frontis ossa, ubi excarnia sunt, constare retulimus. Verum reliqua occipitij ossis sedes, cui posteriore collis regionem sibi uendicantes musculi partim inseruntur, & à quo partim principium

*Occipitis ossis
ubi crassissimum.*

*34. 1. 1. 4. R
In utraque
autem os
circumscribitur
B, D, A, B,
C, D, C, G,
F, H, A.
Supra R, R
34. 1. 1.*

*34. 1. 1. 4. R
circumscribitur
uerò B, A.
A, B, G, G, in
6. 1. 1. 4. R
extra 2.
L, 2.
d. Ad latus
6. 1. 1. 4. R
e 6. 1. 1. 4. R.*

*Tale quid
ostendit 12
et 13 fig.
7 lib.
g 6. 1. 1. 4. R
ratiocinatio.*

3. 1. 1. 4. R.

*34. 1. 1. 4. R
M. Circu-
scribitur au-
tē in 3. 1. 1. 4. R.
decim in 5. m,
m, m, m, m
n, n.*

*h 6. 1. 1. 4. R
l 7. 1. 1. 4. R
bri R.*

*Hæc ex 6. 1. 1. 4. R
gura petun-
tur. Sed ma-
nifestius ex
9. 1. 1. 4. R
bri.*

pium ducunt, solida admodumque densa, sed perquam tenuis, neque cauernulis donata, cernitur. Est autem hæc sedes, quam cerebellum implet. Ne uero ob insignem illam tenuitatem ossis robori male consuleretur, in huius sedis, qua os tenue est, medio, oblongum & instar lineæ exporrectum eminet tuberculum, ossis robur inibi plurimum adaugens. Porro quia id in internam caluariæ amplitudinem uergit, duos quasi sinus utrinque uidelicet unum efformat, quos cerebellum infarcit. Hoc tuberculum, quemadmodum & tenuis ista occipitij ossis pars, pertinet à radice excarnis partis occipitij ossis ad posteriorem usque regionem foraminis dorsalis medullæ parati.

*In 6. 1. 1. 4. R
ad n.*

4. 1. 1. 4. R.

*d 34. 1. 1. 4. R
alteri os N
notatur, et
in 3. 1. 1. 4. R
circumscribitur
ad C per G,
F ad H, de-
in in 5. 1. 1. 4. R
m, mad n,
et illinc p
a, ad H. 1. 1. 4. R
gura 4. 1. 1. 4. R
e 34. 1. 1. 4. R
fi. 1. 1. 4. R.*

*f Inter T et
16. 1. 1. 4. R
fi. 1. 1. 4. R.*

34. 1. 1. 4. R.

34. 1. 1. 4. R.

34. 1. 1. 4. R.

34. 1. 1. 4. R.

34. 1. 1. 4. R.

34. 1. 1. 4. R.

34. 1. 1. 4. R.

34. 1. 1. 4. R.

34. 1. 1. 4. R.

34. 1. 1. 4. R.

34. 1. 1. 4. R.

34. 1. 1. 4. R.

34. 1. 1. 4. R.

34. 1. 1. 4. R.

34. 1. 1. 4. R.

34. 1. 1. 4. R.

34. 1. 1. 4. R.

34. 1. 1. 4. R.

*Occipitis ossis
capitula.*

*Temporum
ossium cir-
cumscriptio.*

*Mammillaris
processus.*

*Temporis ossis
cavitatis.*

*Processus
scriptorio
stylo similis.*

*Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituentis.*

Ab anteriori enim parte foraminis dorsalis transmittentis medullam, & quæ occipitis os maxime in angustū cogitur, id sensim ita crassescit, ut insigniter etiā crassum uideatur, quæ cuneiformi ossi committitur. Hoc os in externa sede ad latera foraminis medullæ dorsalis gratia exculpti, duo exigit capitula, quæ primæ ceruicis uerterbræ articulantur, quorumque beneficio caput proprio motu flectitur & extenditur. Hæc capitula in puerulis, appendicibus constant: in senioribus autem, ut & reliquæ appendices, hæc etiā latent. Præterea puerulis id os tribus extruitur partibus, quæ lineis tribus cartilagine oppletis dirimuntur. Atque harum una à sagittalis futuræ termino ad foraminis dorsalis medullæ parati posteriorem pertingit sedem, alia duæ à foraminis lateribus transuersim, in futuræ Δ referentis additamētā pertinent. Aded, ut admodum pueris in occipite duo habeantur occipitis ossa, & unum in basi capitis cuneiformi ossi commissum. Occipitis os intus læue minimeque asperum est, perinde ac exterius tota ipsius sede excarni, etiam læue cernitur. Sede autē huic subiecta, & ubi occipitis os non miniam capitis basis portionem constituit, id egregie asperum inaequaleque se offert, ut commodius ab ipso ligamenta & musculi quidam pronascerentur, & rursus quidam alij tutius firmiusque illi infererentur. Temporum ossa circumscribuntur squamosis conglutinationibus & futuræ quæ Δ refert additamentis, itemque futuræ cuneiforme os terminantis intervallo, quod utrinque à transuersa linea, quæ occipitis ossi & cuneiformi communis est, sursum per caua temporum ad squamosas conglutinationes oblique contendit. Hæc ossa non perperam dicerentur circularia, nisi extra circuli descriptionem ea ossium pars promineret, quæ Δ referenti futuræ proxima est, capitisque māmillarem educit processum, qui in utroque temporum osse unus habetur, non solum ad opportunam caput mouentium musculorum, qui à petoris osse & clauiculis principium ducunt, insertionem protuberans, uerum ut auditus organo apta hic constitueretur sedes, magna cavitatē indigens. Ac proinde etiam temporum ossa non hic modò māmillari processu exuberant, sed etiam in internam capitis amplitudinem, ut ampla uacuaque sedes in temporis osse constitueretur, qua auditus organum tum suo neruo dilatando, tum etiam sinibus efficiendis, & peculiaribus officulis reponendis, opportunum locum adipisceretur. Cuiusmodi uero hæc sint officula, secundo ab hoc Capite exequar, nunc temporis ossis historiam absolutorus: cuius iam unum recensui processum, qui à uaccini uberis papillæ forma Græcis quidem *μαστοδόν*, nobis autem mammillaris nuncupatur. maior enim est, quam ut aptè teneris muliercularum papillis assimilari possit. Deinde temporis os alio donatur processu, non procul à mammillaris processus interno latere initium ducente. Hic oblongus, tenuisque, & perquam solidus est, unde etiam ab acus imagine illum Græci *βελονοειδής* uocant, à styli uero scriptoris specie *γραφοειδής* & *στυλοειδής*. ac dein à galli calcaris imagine *καλκασοειδής*. Qui etsi solidus uideatur, quum tamen tenuis existat, & admodum promineat, seuque occasione abruptatur, in caluis e terra effossis raro occurrit. Ex hoc processu ad os ν referens, & ad linguam musculi porriguntur, quemadmodum & ad inferiorem maxillam, illi nimirum quorum beneficio ea deorsum trahitur. Deinde ν referens os, aut oblongorum teretiumque officulorum, aut ualidi teretisque ligamenti interuentu huic processui committitur. His alius adhuc in temporis osse accedit processus nequam infimus, qui mediâ ossis iugalis partē efformat: quod proximo Capite nihil aliud esse audies, quam duorum ossium processus obliqua futura inuicē nexos. Ad huius processus radicem ante auditorium meatum sinus ossi insculpitur, cui inferioris maxillæ capitulum inarticulatur. & hic auditorij meatus initium, quod impenso crassum est, ueluti futura quapiam exigua obscuraque à reliquo temporis osse alicubi, & potissimum anteriori inferiorisque sede discernitur. Cætera ossis amplitudo uerticis spectans os, ampla & tenuis admodum, sed solida & cauernulis destituta cernitur, exterius læuis, intus uero inaequaliter extuberans, secundum cerebri reuolutionū quæ intestinorum gyris comparatur effigiem. Ad basim uero capitis asperum & insigniter inaequale est, & potissimum ubi processus ritu transuersam respicit lineam, occipitis ossi & cuneiformi communem. Hæc enim parte inaequaliter extuberat, pumicisque modo asperum occurrit, transuerso foramine peruium, quo soporalis arteriæ præcipuam sobolem in caluariam ferri audies.

Cuneiforme Caeterum quibus futuris³ cuneiforme os circumscribatur, superius abundè diximus. Hoc, si quod aliud, insigniter uarium est: unde etiam non iniuria à multiplici forma Veteres id *πολύμορφον* nuncupauerunt. Ad latera enim, & in temporum cauis, tenue & perquam solidum est. in medio autem, capitibus⁴ basi omnium caluarie ossium longè crassissimum uidetur, & intus plerumque uacuum.⁵ in qua uacuitatis sede tunc ostendit duo grandia antra, tenui quopiam osseo septo interlinctis, in cuius inferiori etiam sede paruum conspicitur antrum. Hæc undique ossis squama obducuntur, aut (ut sic dicam) omni circumferentia ossis sepiuntur, nusquam peruia, præterquam in narium amplitudinem. Duo enim præcipua antra singulis foraminibus illuc pertinent, inter spirandum aërem ex narium amplitudine affumentia, quem simul cum molli quadam medulla complectuntur. Atque hæc cuneiformis ossis antra intus latitania, effracto ossis eo uelim expendi diligentius, quo mirabili artificio conficta sunt, & quo magis à dissectionum peritis ignorantur, dein etiam ideo accuratius ueniunt obseruanda, quod Galenus perperam hoc os cribri aut spongiæ modo perforatum, & cerebri pituita transmittere scriptum reliquit. Nequaquam enim eiusmodi foraminibus peruium est, at continuum & solidum undiq; in superficie cõspicitur. & si quando eiusmodi antris non donatur, nihil prorsus à substantia & conformatione tali, aut calicis, aut alterius cuiuspiam ossis differt, quod exterius continua in crustatum obuolutumq; est squama, & intus tantum paruis cauernulis, tenuissimis pumicis modo, oppletur. Cuneiforme os ubi ita crassum est, & internam caluarie sedem respicit, sinu quodam donatur, cui Natura glandulam imposuit, defluxum pituitæ excipientem. Ab hoc enim sinu deinde utrinq; leues meatus deducuntur, pituita deferentes. Impossibile enim esset, etiam si id os spongiæ modo in superficie perforatum donaremus, illis foraminibus pituitam ferri. At satius erit meatus aut sinus pituitæ gratia celatos, unâ cum capitibus ossium foraminibus duodecimo Capite persequi, & de pituitæ expurgatione in septimo libro, qui cerebro dedicabitur, differere: potissimum quum hic nuda ossium tradenda sit cognitio. Quinetiam processus cuneiformis ossis, quos in interna caluarie sede ad dicti sinus latera ostendit, tunc demum melius intelligentur, ubi illum sinum ossisq; foramina pertractabimus. Verum præter illos processus, cuneiforme os in externa sede ad caluarie basin⁶ alios quatuor exigit, utrinq; binos, & uespertilionum alarum modo prominentes, unde etiam *αεγυροειδεις* nuncupantur. In duarum alarum medio sinus cauitasq; conspicitur, à qua ualidus nascitur musculus, qui in ore delitescens, maxillam inferiorem sursum trahit. Atque huius musculi exortus gratia hi processus extuberant, cum ut is aptum ex illis duceret principium, tum etiam ut principium ab illis tuto custodiretur. ⁷ Octauum capitis os in frontis ossis basi contentum, futura illa circumscribitur, quæ id à frontis osse & cuneiformi terminat. & illa etiam quam in humiliori narium septi sede ducta hoc os à maxillæ superioris ossibus dirimere antea diximus. Præfens os præter narium septum ab ipso eductum, olfactus organorum sedes constituit, & multis foraminibus odorum gratia peruium est: at tenue interim substantiaq; solidum se spectantibus offert. Dein in caluarie amplitudinem oblongum educit⁸ processum, septi ritu sedes interdiuidentem, quibus olfactus organa reponuntur. Quinetiam processui illi duræ cerebri membranæ pars pertinacissimè connascitur, quæ dextrâ cerebri partem à sinistra interdiuidit. Ad hunc itaque modum capitis ossa se habent, sedem qua cerebrum continetur efformantia, quibus aliquis fortè ex Galeni libro de Ossibus aliud os putauerit adijciendum, quod in cerebro repositum arbitrabitur. Galenus enim ad eius libri finem, inter ossa medicinarum Candidatis non descripta, aliquod etiam in cerebro obuium, enumerasse uidetur. quod fortassis est occipitis ossis processus in canibus admodum conspicuus, & nihil minus quam in homine apparens. Canibus nanque inter cerebellum ac cerebrum, latum, sed tenue os interuenit,⁹ ubi duntaxat in hominibus duram cerebri membranam obseruamus. Quum itaque eius ossis apud Galenium alia nulla fiat mentio, diuinandum est, num ille canis processus ab ipso intelligatur: an uerò ante ipsum aliquis (ut Marinum fecisse opinor) illius meminerit, & Galenus postmodum in bobus suis, quorum cerebra potissimum aggrediebatur, id nunquam obseruauerit: ac proinde ita solum perfunctorie, ne quicquam saltem, cuius alij dissectionum periti quouis pacto meminissent, ab ipso in Anatomies tractatione omissum uideretur, ossis illius mentionem facere uoluerit: id quod & de summo humero, seu superiori scapulæ processu accidisse (quum scilicet tertium quoddam os, nonnullorum Hippocratis uerborum occasione, præter clauiculam & summum humerum¹⁰ in illorum ossium connexu obseruari tradidit) in sequentibus liquidò demonstrabitur.

In integris
fi. Q. ad.

DE

DE HUMANI CORPORIS FABRICA LIBER I.
DE OSSE IUGALI, ET OSSIBVS QUAE
rupi præruptæ assimilantur. Caput VII.

Huic Capiti nulla præfigitur figura, quod iugale os in præcedētis Capitis tertia et quinta figuris V & X notatum fuerit. quemadmodum & ipsius futura in tertia quidem Z, in quinta autem Y indicabatur. Ossa uerò quæ rupi præruptæ assimilantur, seu quæ lapidea uocamus, etiam quinta præcedētis Capitis figura ostenduntur, tota nimirum sede, quæ C, C, M, M, M, m, m, m, k & huiusmodi in caluarie basillicæ repositi characteres occurrunt.

INTER reliqua corporis ossa, quædam proprijs circumscriptionibus terminisq; destituta, non secus quam si peculiaria essent ossa, dissectionum professoribus describuntur, in ossiumq; numerum cum cæteris referuntur. Huius generis est os iugale Latinis, Græcis uerò *ζυγωμα* ob hoc nuncupatum, quod utraq; ossa (sunt enim utrinq; singula) bouum equorum ue iugis ab Anatomes peritis assilientur. Cõstat autem os iugale, aut potius caluarie sedes hoc nomine dicta, ex duorum ossium processibus inuicem obliqua futura cõiunctibus.¹ ac posterior quidem eius pars temporis ossis processus est, anterior autem pars, illius ossis processus censetur, quod uniuersum oculi sedis externum angulū efformans, maxillæ superioris ossium primum numerabitur. Ad eodè sanè, ut os iugale proprijs destituatur terminis, aliudq; nihil sit, quam duorum processuum mutuo² futuræ beneficio cõmissorum regio. Caeterum os iugale medullæ expers est, solidū, durum, & lapidis modo ad patiendū pertinax.³ Huiusmodi namq; efformari decuit, quod temporali musculo operimentū ritu fuerat proponendum. Hoc enim os foris gibbum, intus cauum, illi musculo sagacissimè opponitur. Quamuis interim Natura hoc propugnaculo minimè cõtenta, temporalem in capitis ossibus magna ex parte occultauit, sinum ossibus insculpens musculo recipiendū apprimè idoneum, & hunc undique uicinarum partium tuberibus promontorijsq; circumsepientem. Atque id meritissimò Natura molitur, quandoquidem temporum musculi malè affecti, conuulsiones, febres, sopores, amentias inferunt, quia neruorum principio proximè accedunt, & solum os eos à cerebro ipsiusq; membranis dirimit. Adde⁴ quinos neruorum cerebri furculos (præter tres enim alijs notos Anatonicis, duos adinueni) singulis musculis implantari: ob idq; non iniuria diu⁵ Hippocratem pronunciauissè, plagas præcipuas ac stuporem inducentes, esse temporales. Sed horum musculorum præstantiam in secundo libro cum reliquis ad unum omnibus abundè prosequemur, ubi etiam docebitur, iugale os in hoc præcipue formatum, ut ab ipso masseter siue manforius musculus opportunè principium ducat. Caeterum ueteribus liberos ossa uocabantur, quæ petram & effractam rupem non duritia modò, uerum etiam imagine referunt. Huiusmodi autem est inferior capitis pars, qua dorsalis medulla è caluarie delabitur, ac ubi mamilares & stylum referentes temporum ossium processus exoriuntur. Eius enim regionis ossa omnium uniuersi corporis durissima & solidissima existunt, atq; re uera cõmodi musculorum exortus ac insertionis gratia, præruptæ asperæq; rupi quàm similima. Vnde etiam hanc partem meritò ita nominandâ arbitror, nullumq; in corpore os propria finitū circumscriptione petrosum lapideum ue à ueteribus fuisse appellatū reor. Quanquam rursus non ignorem plurimos, duntaxat temporum ossa hoc nomine indicauissè, nō quidem adhuc uniuersa, uerum illam ipsorum portionē, quæ dictos ante processus educit. Per me igitur, ita temporum ossa nominare licebit: modò neminè lateat, dictâ nobis caluarie basillicæ regionē Anatonicis creberrimè petrosum os nuncupari, & dein interdū ossa quædâ ab ipsis cõmemorari, ac si propria donaretur circumscriptione: quū tamen nihil aliud uerè cõfenda ueniât, quàm duorum ossium mutuo cõiunctiū (ut iam diximus) fines, & aliquando unius alicuius ossis una sedes, uti euenisse audies in⁶ ossibus quæ sacri ossis lateribus coarctantur, ac triplici nomine pro sedium ratione donantur.

DE OSSICVLIS AUDITVS ORGANI
constructionem ingredientibus. Caput VIII.

HUIVS FIGURAE INDICEM
sequeps pagina proponet.

OCTA

PRAECEDENS figura auditus organi ossicula exprimit. praecipua enim illius figurae effigies, portionem ex dextri temporis osse exactam abruptamue commonstrat, quae dein per mediū disecta, duas quae in eius ossis cavitare reponuntur, membranas, una cum ossiculis ob oculos ponit: uti characterum index hunc in modum explicabit.

- A** Foraminis portio, quod ab aure introrsum ad membranam **B** notandam pertinet.
B Membrana transversim foramini obducta, quod ab aure in cavitatem fertur, in temporis osse auditus organi nomine exculptam.
C Vnum auditus organi ossiculum, malleolo assimilatum.
D Quinti nervorum cerebri paris nervus.
E Quinti paris nervorum cerebri ramus, per caecum foramen ad musculum temporalem potissimum digestus.
F Quinti paris nervorum cerebri ramus, per foramen procedens, quo uena auditus organum pertens excipitur.
G Series quinti paris nervi ad planam leuemque concavitatis eius sedem, hic auditus organi occasione caelata.
H Sedes orbicularem circulum referens, cuius anteriori sedi alterum auditus organi ossiculum committitur, quod incudi & molari denti comparatur, & **I** hic insignitur.
K, K Cavernulae indicantur, quibus cavitates auditus organo paratae, intus scatet.
L Mallei ab omnibus conterminis partibus liberi anterior facies.
M Mallei ab omnibus partibus similiter liberi posterior facies.
N Incudis, seu molaris dentis ab omnibus partibus liberi anterior facies.
O Incudis seu molaris dentis ab omnibus partibus liberi posterior facies.
P Incudis ac mallei ita ut in aure committuntur, simul nexorum anterior facies.
Q Incudis ac mallei una iunctorum, posterior facies.

Cavitas audi-
tus organi pa-
rata, & for-
amina in ipsam
pertinentia.

Quinti paris
nervorum ad
auditus organum
series.

Ossiculum in-
cudi compara-
tum.

M O D O quidem haud instituiamus organi auditus constructionem omni paratam industria commemorare, quum haec una cum reliquorum sensuum instrumentis septimo libro enarranda relinquatur. nihilo minus tamen duo ossicula, quae in ossis temporis cavitare auditus organi nomine exculpta reponuntur, hic opportunè describentur, ne forte quicquam ossiculū in humani corporis fabrica hoc libro oscitanter praeterisse uideamur. quanquam neque Galenum, neque ante illum quenquam alium haec ossicula cognovisse, satis hinc colligatur, quod nusquam horum mentio inciderit. Quando igitur auditus organi constructione recensere, amplam anfractuofamque cavitatem temporis ossi insculptam audies, quae tortuoso foramine in capitis amplitudine cerebri sedē pertinet: & alio longē ampliori minusque tortuoso, in externā capitis sedē uersus aurem exporrigitur. Dein de hac cavitare alia duo deducuntur foramina, quorum alterum caecum nuncupabitur, alterum uero hoc quoque nomine appellari posset: uerum non similiter ipsi caeco anfractuofum angustumque est, & uenae ad auditus organi enutritionem accedenti uiam praebet. Atque haec quidem foramina suis characteribus notisque duodecimo Capite indicabuntur. nunc autem tantum ipso rum meminimus, quantum ad ossiculorum historiam duximus sufficere. In foramen itaque capitis amplitudinem qua cerebrum continetur spectans, quinti paris cerebri nervorum alter nervus subintrat, ac praeter ramos per angustiora illa tenuiaque foramina ab ipso digestos, insigniori sui portione cavitatem temporis ossi incisam membranæ modo oblinat: non quidem uniuersam, ac quibusdam tantum sedibus, quasi ea nervi portio in plures diuideretur membranas, aliquot eius cavitatis regionibus obductas. Verum inter reliquas cavitatis sedes, quae uarie sunt, & alicubi planae, alicubi rarioris spongiae pumicisque modo foratae, una est orbicularis & plana, & osseo circulo parumper extuberante septa. Ad huius circuli quinti paris nervi obducti exteriorem atque auri proximā sedem, ossiculum obseruatur, quod duobus tenuibus acutisque processibus tanquam cruribus huius osseo circulo astatuatur, quod duobus tenuibus acutisque spissius crassiusque in cudi instar effectum. Hoc alterum auditus organi ossiculum est, quod sanē leuiori negotio inter secundum demonstrare soleo, quam in praesentia, ut ab aliquo qui id nunquam

a ff. ca. 11
14. libri 3.
b d. 4. b. 4.
figur. 12 ca.

c d.
d e. f.
e G. Aut.
2 ff. ca. 2 li.
3. d. 4. b. 4.

H.
I, N, O.

quam uiderit, intelligat, describere possem. Nihil enim aliud quo dilucidius cognoscatur, sermoni adhuc adhibere possum, siquid illius & forma & situs uix manifestius explicari queant. Quippe, uti dicebam, ad circuli in temporis ossis cavitare, effracto iam osse, conspiciu externū latius, hoc ossiculū reponitur, & bina quibus firmatur crura exigit, quorum exterius ac auri uicinius, est breuius & crassius, latiusque, ac in acutū definit apicem. Alterū crus quod interius consistit, & membranæ orbicularem illam cavitatis sedem succingenti magis, quam exterius crus, innascitur, longius non nihil & tenuius uisitur, ipsiusque extremum quali in unculum cessat, quo membranæ cavitati temporis ossis obnatæ implicatur, firmiusque innectitur. Ossiculi huius pars extra membranā prominens, superius partim plana, partim rotunda cernitur: quemadmodū minores incudes effingi solent, quorum amplior pars plana est: altera, quae ueluti in mucronem definit, instar conī rotunda. Grandiores enim incudes penitus plani depressi uel & quadranguli fiunt. Ceterum si hoc ossiculū, quia tantū binis donatur cruribus, in cudi assimilare minus placuerit, nihil profecto obstitit molari denti duabus tantum radicibus ornato, id conferre.

ff. ca. 11
Kale pro
ponit deu-
tem.
i C. L. M.
h B.

Figura ca.
30.

Alterum ossiculum auditus organi fabricā ingrediens, à iam commemorato plurimū uariat, & alteri membranæ innascitur. Foramen enim concavitatis seu antri in temporis osse incisi, quod aurem spectat, ea parte qua cavitatis amplitudini uicinū est, membranula tenuissima & prorsus pellucida in eum modum obtegatur, quo uas suo inferiori fundo obtegi obturari uel dicimus. Huic membranulae transversim aliud ossiculū innascitur, itaque illi intus transversim insternitur, quemadmodū in tympanis fidem unam atque alteram crassiore membranæ obtendi conspiciamus. Ut uero ossiculū ualidius firmaretur, oblongū tenuemque exigit processum, quo membranæ secundū ipsius latitudinem innascitur. Hunc processum liceret femoris ossis parti comparare, quae ab ipsius processibus, quos rotatores uocamus, ad inferiora usque femoris capita pertinet. imò si haec inferiora capita à reliquo femore resecta sinxeris, uniuersum ossiculū tunc femori opportunè assimilabitur. Quemadmodū enim femur iuxta ipsius ceruicem duos asciscit processus, sic etiam ossiculū hoc eadē sede processulos aliquot sibi uendicat, quorum beneficio membranæ suae firmius innascitur. Dein, ut femoris ossis ceruix oblique uersus corporis interiora ad coxendicis ossis sinum uergit, atque in caput ad amussim rotundum cessat: ita etiam praefens ossiculum, à membrana introrsum abscedit, in rotundū caput definēs, quod laeue minimeque asperum est, & superiorī parti alterius ossiculi, quod molari denti, aut incudi assimilatur.

Ossiculū mal-
leolo non admo-
dum dissimile.

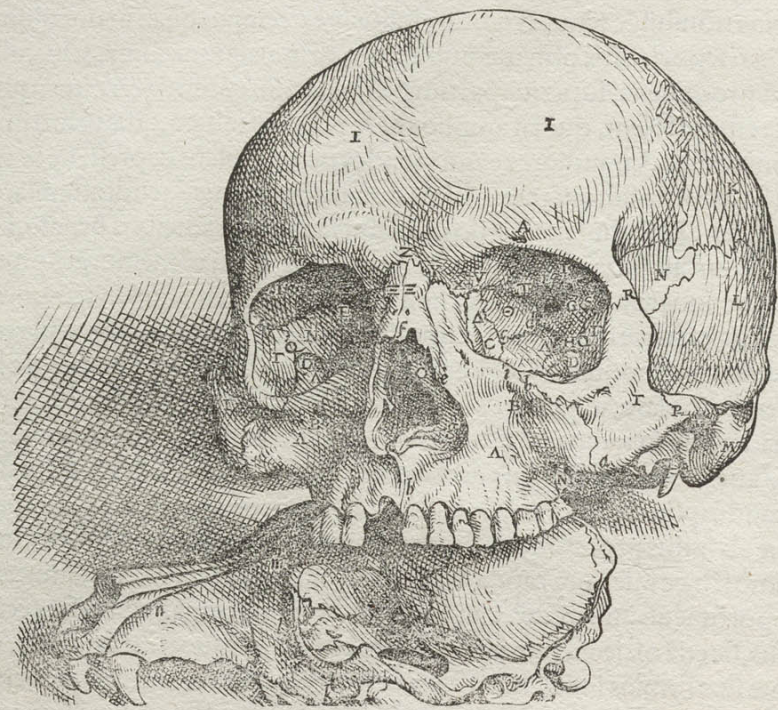
Secundi ossi-
culi ad femoris
os comparatio.

Auditus op-
gani ossiculor-
um usus.

P. Q. uimus, ita tenuissimarum membranarum interuentu committitur, ac si malleus in cudi laxè alligaretur, non secus, quam si ossiculum postremò enarratū malleoli praestaret munus: alterum uero incudis uicem gereret, sed pro mallei mole nimis quàm parui. Num autem ossicula incudis & malleoli officio ita fungantur, quemadmodum sanè formam referūt, & leuissimo afflatu secundum ossiculum cum membrana cui innascitur inter dissecandū mouetur, primo ossiculo interim quodammodo quiescente, à me haudquaquam assertum uelim, quandoquidē auditus rationem non satis ex lententia percipiā. Non quòd mihi animo exciderit, commune illud medicorum ad partium temperiem asyllum & aeris gyri, quos ex huius percussu in aurem ferri, & quandam membranam ferre, uulgo nobis è lapillorum in aquam iactu persuademus, interim organi huius constructionis prorsus ignari. Longè enim diuiniore rerum Opifex callidissimo artificio hinc machinatur, quorum fabricam satis dilucidè in scholis quidem cōmonstro, usum autem & operandi rationem non magis quàm oculi ipsius assequor. Verum quia de auditus organo postea prolixius pertractabitur, hic sat fuit ossicula recensuisse: quae si hoc sermone non assecutus fuero, uituli, aut agni, aut alterius animalis capite in mensam posito, temporum os nunc hoc nunc illo modo diuideo, horum ossium constructionem animaduersurus. Quam multò satius est haec in crudo capite, quàm in cocto examinare, & in homine potius, quàm alio quouis animali. Non enim illa administratione, tam spectatu iucundissimam ossiculorum constructionem adinuenies, quàm omnium ferè musicorum instrumentorum fabricae rationem ex auditus organi compage desumptam perinde admiraberis: ac uel hoc in primis nomine auditus organi harmoniam summa uoluptate intueri solitus est, non modò musicorum absolutissimus, uerum & nostrae aetatis philosophorum eximium decus **MARCVS ANTONIVS GENVA**, primarius, uariaque disciplinarū eruditione excultissimus apud Patauinos philosophiae professor, cui rerum naturalium studiosi tantum debebunt, quantum frugis ex hoc meo conatu ipsis accedet, quippe qui ad hunc inchoandum primus auctor, ac sedulus monitor haud minus extitit, quàm rarum uirtutis exemplar **VVOLPHANGVS HERVVORT**, patricius Augustanus, ob incredibilem erga literas earumque cultores amorem, immortalitate dignissimus, ac mihi dum uiuam unice colendus, quòd ad huius operis absolutionem, quantum in ipso fuit, nihil fecerit reliqui.

DE

PRIMA NONI CAPITIS FIGVRA.

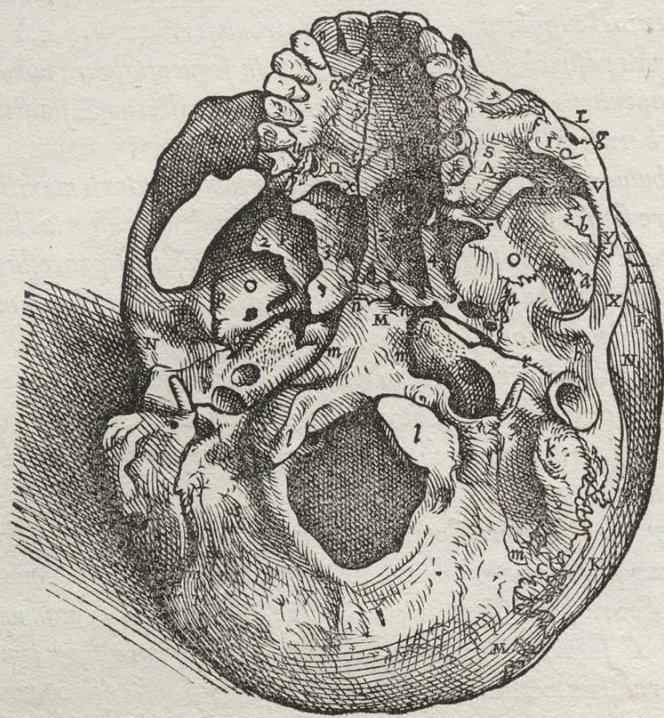
PRIMAE NONI CAPITIS FIGVRAE, EIVSDEM QVE
characterum Index.

- H A E C** figura anteriorem calvariae sedem exprimit, maxillae superioris ossa, quam datum est accuratissime, ostensura. Humanae autem calvariae caninam subiecinus, ut Galeni superioris maxillae ossium descriptio, leuiori negotio à quouis intelligatur. Praeterea, ut oculorum sedes, ac in ijs apparentes suturae ossaq; quoad fieri licet, spectarentur, hominis caluariam occipitio inniti, & anteriori sede super caninam erigi oportuit. Praesentis autem figurae characterum indicem ita digeram, ut maiusculi Graecorum, maxillae superioris ossibus (quae sex utrinq; erunt) primum adhibeantur: reliquis autem ossibus & suturis, ut sors fert, omnes accommodentur. Caterum priores aliquot characteres ostendendis foraminib; capitis inuabunt, quare etiam illi ad Caput his dicandū opportune reseruabuntur. Sunt autē illi **A, B,** usque ad **I.**
- I I** Frontis os. I etiam ponitur in oculorum sedibus, eam frontis ossis partem notans, quae superiorem oculorum sedum regionem constituit.
- K** Verticis os sinistrum. **L** Sinistri temporis os.
- M** Mammillaris processus sinister, iuxta quem processus stylum referens etiam occurrit.
- N** Cuneiforme os, in sinistri temporis cauo & in dextri oculi sede **N** insignitur. In sinistri autem oculi sede **G** & **H** reponuntur, idem os indicantia: quanquam illi characteres huius sedis foraminibus ostendendis peculiariter subseruiant. Ad haec, **N** quoq; reponitur ad intimum sinistri lateris dentem, notans cuneiformis ossis particulam, & dein suturam id os à superiori maxilla hac in sede diuidentem.
- Γ Γ** Hoc os, nobis primum maxillae superioris numerabitur, ac **Γ** in oculi sede positū, huius ossis partem notat, in oculi sede conspicuā. Circumscribitur uero id os praesentis figurae **a, b, Q, R** & **P,** quos characteres suis locis sensim explicabo.
- Δ** In sinistri oculi sede **Δ** tantū apparet, superioris maxillae secundū os indicans, quod terminatur sutura **Δ** & **C** literas proxime ac uelut orbiculatim ambiente, & quodammodo etiā **X, K, c.**
- Θ** In sinistri quoque oculi sede **Θ** tantum occurrit, tertium maxillae superioris os indicans, quod **V, T, c** & **d** interceptur.

AA

- Δ Δ** Quantum maxillae superioris os. **Δ** in oculi sede positum huius ossis partem notat, quae inferiorem oculi sedis regionem magna ex parte constituit. Dein eodem etiam **Δ** indicatur principium foraminis, quod in genis **B** insignitur. Verum id os circumscribitur **h, g, e, Y, X, c, d, b, D, a, N,** in prima hac figura positū, & in super **e, u, t, & y** in sequenti figura ponendis.
- Ξ** Quantum maxillae superioris os. **V** num **Ξ** dextri lateris os, alterum **Ξ** sinistri lateris os insinuat, quod & in alijs characteribus obseruatum uides.
- Π** In altera secundae huius capitis figura **Π** se offert, sextum superioris maxillae os indicaturum, quo etiam characterē sexti ossis coniux notabitur, ipsum uidelicet alterius lateris sextum os.
- O** Narium septum, quod octauū capitis ossis cribri modo perforati processus putatur. Atque his iam explicatis characteribus, ossa praesentis figura occurrentia insigniuimus.
- P** Sutura duos ossium processus committens, quibus iugale os efformatur.
- Q** **Q** ad **S** sutura notatur, cuneiforme os à primo maxillae superioris osse dirimens, ac hic in oculi sede conspicua, in dextriq; oculi sede ad characterem **Q** clarius ferē, quam in sinistri, apprens. In tertia uero figura, & quarta, quae sexto Capiti praeponuntur, haec sutura in cauis temporum **d** insignitur.
- R, S, T, V, X, Y, & Z** Sutura frontis os à maxilla superiori & cuneiformi diuident. **Ab** **R** enim ad **S** sutura pars notatur, frontis ossi & primo maxillae ossi communis, quae in cauis temporum in tertia figura sexti Capitis conspicitur, inibi à **b** ad proximum ipsi **b** pertinens. Hic uero ab **S** ad **T** suturae huius interuallum notatur, frontis ossi & cuneiformi commune. **A** **T** ad **V** interuallum metitur, tertio maxillae ossi & frontis ossi commune. **Ab V** ad **X** interuallum praesentis suturae insignitur, commune frontis ossi & secundo maxillae ossi. Inter **X** & **Y** huius suturae interuallum consistit, quarto maxillae ossi ac frontis ossi commune. **Ab Y** uero ad **Z** suturae illius significatur interuallum, commune frontis ossi, & quinto maxillae ossi.
- a** Maxilla sedes aspera inaequalisq; quae primum maxillae os quarto committitur. Verum ab **a** ad **b** sutura indicatur, duobus illis ossibus communis, ubi haec in anteriori calvariae sede est conspicua. Pars autem ipsius quae in temporis cauo latitat, ex quarta figura sexto Capiti praeposita, sub characterē **f** in temporis cauo posito per opportune petes.
- b** **A** à **b** ad **Q** suturae primū os à quarto diuidentis pars indicatur, quae in oculi sede est conspicua. Haec in praesentis figura sinistri oculi sede characterib; pauciorib; occupata, est manifestior.
- c** **Ab V** ad **c** sutura notatur, secundo ossi et tertio communis. Quicquid autem sursum iuxta **C** & **Δ** ad **X** usq; ducitur, secundū os à quarto dirimit.
- d** **d** seruit describendo tertio maxillae ossi. **T** enim ad **V** superiorē eius ossis sedem describit, **V** ad **c** anteriorem, **T** ad **d** posteriorem, quae cuneiformi committitur ossi. **c** uero ad **d** eius ossis inferiorem partem circumscribit, quarto maxillae ossi contiguam.
- e** **e** ad **Y** suturam notat, quarto maxillae ossi & quinto communem.
- f** **f** ad **Z** suturam insinuat, quinto unius lateris ossi & quinto alterius lateris ossi communem.
- g** In narium amplitudine **g** ponitur, suturam indicans, quae septum narium à quartis maxillae superioris ossibus disiungitur.
- h** Sutura, aut harmonia potius, quartis maxillae superioris ossibus communis, cuius beneficio illa inuicem in mustacis regione dirimuntur.
- i** Ad superiore foraminis **B** notati sedem, **i** ponitur, indicaturum quarti ossis suturam, quae elatius quam id foramen consistit, ipsiq; quarto ossi duntaxat peculiaris est.
- Homini calvariae, cuius modo indicem prosequor, figura, nullo praeterea insignitur characterē, neq; aliud in illa enarrandum superest. Subsequentes itaq; notae canis calvariae hunc in modum propriae censentur.
- k** Sutura à malis sursum ad medium ambitus oculi, in inferiori regione sedis oculorum ascendens, usq; ad **l.**
- l. m** **l** usq; ad **m** suturam notat, ad supercilia usque iuxta internū oculi sedis angulum cōscendentem.
- n** Sutura ab illa quae externum nasi ossium latus circumscribit, inter caninum dentem et incisoriū ipsi proximū delata. Licuisset hanc caluariā pluribus characterib; occupare, nisi existimasset hominis maxillam Lectori in praesentia satis negotij exhibituram.

D SECVN

SECUNDAE FIGURAE EIVSDEMQUE CHARACTE-
rum Index.

P R A E S E N S figura, calvariae basin in hoc exprimit, ut palatum maxillaeque superioris ossa in priori figura monstraret. Huic autem permulti adsunt characteres, qui capitis ossibus futurisque enarrandis superius adiuvierunt, ac proinde quid illis indicetur, ex se-
xto Capite petas licet. Quamvis interim hic eos annotare operae precium sit, quibus ad propo-
sitam enarrationem indigemus.

- L** Hic modica ossis frontis portio in conspectum venit.
O O P P Cuneiforme os.
Q I Hoc os prior quoque figura **I** notatum habet, estque primum maxillae superioris os.
S A Hoc os prior figura etiam **A** indicat, estque quartum maxillae os.
V X Calvariae sedes, quam os iugale Anatomes peritis vocari, iam antea dictum est.
Y Sutura, quae duos processus os iugale efformantes committit.
d Hic latitat sutura, primum maxillae superioris os à cuneiformi discernens: deinde et suturae pri-
mum à quarto dirimentis pars, in temporis cauo conspicua.
e Sutura quarto maxillae ossi et cuneiformi communis.
f Suturae primum maxillae os à quarto separantis pars, in anteriori maxillae regione apparet, ac
priori figura ab a ad b indicata.
g Sutura frontis ossi et primo maxillae ossi communis, quam superiori figura **R** insigniimus.
II Sextum maxillae superioris os.
q Ab eversus suturae sexto maxillae ossi et cuneiformi communis indicatur.
z Septimum narium, et sedes qua id à cuneiformi osse dirimitur.
t. u A t ad u transuersa notatur sutura, sextum os maxillae à quarto dirimens.
x Ab x ad t sutura indicatur, duo sexta maxillae superioris ossa ab invicem sciungens, et duo-
bus illis ossibus communis.
y Sutura notatur recta per palatum ducta, et quartis maxillae ossibus communis.
z Priuatim indicatur foramen in anteriori palati sede posteriorisque dentium incisiorum re-
gione apparet, ad cuius latus interdum obscura occurrit sutura, transuersum aliquosque in
a quarto superioris maxillae osse prorepens, et insignita.

SVPB

SUPERIOR maxilla non unico quidem, sed pluribus efformatur ossi-
bus, atque id potissimum, ut ad patiendum fiat pertinacior, ne scilicet statim
una eius particula laborante, universa infestetur, sed quòd malum una cum
osse (ut in capitis ossium structura dictum est) desinat. Deinde quum nò
omnes eius partes aequè solidas, spissas ac duras fieri oportuerit, illa quoque
ex pluribus constitui ossibus fuit necesse. Atque haec praecipue duris, sed
admodum leuib. componitur ossibus, nam narium foramina adeo am-
pla patentiaque sunt, ut tantae moli maxillae insignis accedat leuitas. Dein alij in ossibus sinus, ac
intus latitantes caernae, quas aer opplet, adeo amplae cauaeque existunt, ut maxilla superior utrin-
que ad latera narium cavitatis, simile quid nanciscatur cum cereis imaginibus, quas in varias
formas fundimus, ac intus cauas relinquimus. Non enim Galeno hac parte assentiendum est,
qui superiorem maxillam medullae expertem, durisque ossibus, nec leuitate indigentibus effor-
matam docet: quòd haec nihil, uti inferior, moueatur. Quum interim inferior multo sanè sit
validior, & osse constet iniurijs ferendis longè pertinacior, multoque minus à Gallica scabie
erodi apto. Compinguntur uerò maxillae superioris ossa inuicem futuris, ita tamen ut ea quae
per harmoniam committuntur, futuras quoque modo appellare liceat. Nam uel Galeni suffra-
gio eas omnes futuras nominare nemini uerendum est, quum exactissimae (si modo quae sint)
harmoniae intus quendam mutuum ingressum futurarum quasi ritu ostendat. Ceterum quae
nam futurarum superioris maxillae sit series, quisque illius ossium numerus, longè facilius demon-
stratu quam scriptu arbitror. Quò minus tamen hinc rei difficultati cedam, primum hominis su-
perioiorem maxillam aggrediar, ac deinceps obiter in quibus Galeni descriptio canibus aut simijs,
non autè hominibus còueniat, subiungā. Vocabitur itaque superior maxilla, quicquid ossium
in calvaria praeter superiorem dentium seriem nobis adhuc enarrandum superest. Capitis igitur
tur ossa octo, suis futuris circumscripta, iam antea enumerauimus: praeter quatuor ossicula, au-
ditus instrumentorum constructionem ingredientia. Maxillae autem superioris ossa (praeter
tenuia quaedam fungosa & ueluti membranea ossicula, quae in narium amplitudinis summo,
in exiccatis, aut nuper coctis caluarijs impenfe cartilaginea obseruantur) duodecim sunt, ab
utroque scilicet latere sena. Atque horum sex, unum sedis oculi externum angulum consti-
tuere dicemus, secundum uerò & tertium ad oculi sedis internum angulum referentur. quar-
tum omnes sui lateris dentes superioris maxillae suscipere docebimus. quintum ex duobus (quae
ita uocamus) nasi ossibus alterum erit. sextum cum suo coniuge ad palati finem collocabitur,
quà narium foramina in oris amplitudine spectant. Accepta igitur in manus caluaria, illam cum
figuris huic Capiti praepositis confer, sexque horum ossium suis characteribus insignitorum cir-
cumscriptionem tuo Marte aliquantisper inquirito: & quemadmodum in scholis facere con-
sueui, rudiori perina omnes quae tibi occurrent futuras, in altero calvariae latere atramento obli-
tera, ut inde futuras quibus ossa distinguuntur, exsententia promptius adinuenias. Ac primum
omnium oculi sedis animu accòmoda, còsideraturus quor nam illa efformetur ossibus: quorū
nonnulla maxillae superiori, alia capiti ascribuntur. Superior nanque huius sedis pars, fron-
tis osse constat. Vertex autem huius sedis, quae instar coni pyramidisque in arcum cogitur,
osse componitur cuneiformi, magnam quoque exterioris lateris oculi sedis portionem (sed
profundam) efformante. adeo ut cuneiforme os, secundum os: frontis autem, primum, in ocu-
li sede numerari nihil prohibeat. tertium autem, ossium maxillae primum numeratur, quod
totum externu oculi sedis angulum, & inferioris ambitus mediam portionem constituit, reli-
quam autem inferioris ambitus oculi sedis partem ad supercilioru usque medium, maximum
seu quartum maxillae os occupat, atque hoc etiam ipsius sedis inferiorem partem quodammo-
do totam efficit, inter ossa oculi sedem efformantia numero quartum. Quintum uerò oculi se-
dis os, in interno consistit angulo uersus anteriora, & iuxta sedis ambitum, estque id ossium ma-
xillae secundum. Sextum autem ossium sedem oculi constituentium, in interno etiam sedis
reponitur latere, & posterius nuper dicto locatum, nobis maxillae ossium tertiu censetur. Duo
itaque oculi sedis ossa, ad capitis ossa referuntur, duo nimirum priora. & quatuor ad superio-
rem spectant maxillam, quatuor uidelicet postremo enumerata. Postquam haec in oculi sede
non oscitante animaduertis, & futuras inspexeris quibus sex oculi sedis ossa terminantur,
licebit exactius unumquodque maxillae os priuatim suis futuris ad hunc modum circumscri-
bere. Primum maxillae superioris os, alteram ossis iugalis partem constituit, & nonnihil tem-
poris supercilijque ac sedis oculi, totum uidelicet exteriorem angulum, in se comprehendit, non
minimam male etiam portionem efformans. Committitur autem hoc primum maxillae os,
temporis ossi, interuentu futurae, quae duos processus os iugale efformantes iungit. Dein com-

Cur maxilla
pluribus con-
stitatur ossibus, et
his causis acle-
uib.

Lib. II. de V.
su partium.

Constructurae
ossium maxil-
lae ratio.
Libro de Os-
sibus.

Breuis maxil-
lae ossium enu-
meratio.

Quor ossib.
oculi sedes
efformetur.

Primum ma-
xillae os.

D 2 mittitur

mittitur ossi cuneiformi eius futurae beneficio, quae per caua temporum decliuus ducta etiam in oculi sede conspicitur, huicque primo maxillae ossi & cuneiformi communis est. In superiori parte necitur frontis ossi, ea sede qua supercilij extremum habetur. Fit uero haec commissura illius futurae beneficio, quae a cauis temporum per oculorum sedes ad superciliorum medium fertur, frontis os a maxilla superiori & cuneiformi discernit. Inferiori autem parte insigni amplitudine primum os quarto ea futura cōpingitur, quae tribus locis in cōspicuo est: in cauo scilicet temporum sub osse iugali, in anteriori maxillae regione iuxta malam, & in oculi sedis inferiori parte. Suturae pars in cauis temporum conspicua, ab inferiori parte interualli futurae os cuneiforme a primo maxillae osse diuidētis incipit. a fine enim illo haec futura oblique deorsum nonnihil in priora fertur, quousque ad infimam malae sedem, ubi haec aspera inaequalisque est, pertingat. Pars autem huius futurae in anteriori maxillae sede apparet, a mala oblique sursum ad oculi sedem contendit, ad media regionē inferioris ambitus oculi hic sedem circumscribit. Pars autem seu interuallum huius futurae, primum os quarto cōmittentis in oculi sede cōspicuum, a medio inferioris ambitus sedis oculi per humilia eius sedis retrorsum oblique uersus exteriora tantisper conscendit, dum ad infimam futurae partem, cuneiforme os a primo maxillae dirimētis pertingat. Ad hunc igitur modum primum os circūscribitur, quatuor (uti diximus) ossibus commissum: temporis scilicet ossis processui alteram ossis iugalis partem efformanti, dein cuneiformi ossi, frontis ossi, & quarto maxillae ossi. Secundum maxillae os ceteris omnibus longe minus, & squamae modo tenue, in interno oculi sedis angulo consistit, ubi foramen habetur, cui caruncula praestitit internum oculi angulum occupans: quae in hoc creata dicitur, ne quid pituitae ad oculorum sedes a cerebro expurgatum, in genas destuat, sed tota per id foramen in narium amplitudinem procumbat. Ossiculum hoc superiori parte modico interuallo futurae terminatur, frontis os a superiori maxilla distinguētis. Quare etiam futurae illius interuentu ossiculum id frontis ossi committitur. Ab hac futura, alia secundum posterius ossiculi latus descendit, quae secundum ipsius ossiculi inferiora repens, per anterior ipsius latus sursum in eandem futura denuo ascendit, quam frontis os a maxilla superiori dirimere diximus. Ceterum futura, quae iam dicta frontis os a maxilla discernente ad eum modum in orbem penē fertur, in posteriore ossiculi regione (quae oculi sedis eorum respicit) secundo ossiculo cōmunis est, & illi quod tertium maxillae nobis enumeratur. Ad inferiorem uero ossiculi partem, & secundum anterior ipsius latus, futura haec communis est ipsi ossiculo, & quarto maxillae superioris ossi. Contingit itaque praesens ossiculum superiori parte frontis os, posteriori tertium maxillae os, inferiori uero anteriori quartum maxillae os. Ossiculum istud quia laxē haeret, & anteriori parte quarto ossi harmonia uerius quam futura iungitur, ipsumque admodum tenue est, in caluarijs e terra effossis raro occurrit: quod in humida hac sede positum, facile putrescat: & ob laxum nimis cōnexum, promptē decidat. In coctis uero caluarijs, & arte ad ossium disciplinam paratis, absque negotio seruatur. Tertium maxillae superioris os similiter ac secundum tenue, & squamae modo cernitur pellucidum: & quando effringitur, intus sinibus aëre oppletis ampliusque scarere cernitur. Hoc paulo minus toto quadrangulo est, in interno latere sedis oculi repositum. Superius terminatur futura frontis ossi, & superiori maxillae communi. Anteriorius communem futuram cum secundo maxillae osse adipiscitur. Posteriorius cum cuneiformi osse futuram communem exigit. Inferiori parte, cum quarto maxillae osse, communi futura donatur. Vnde etiam quatuor ossibus tertium hoc os cōnectitur, superius scilicet frontis ossi, anteriorius secundo maxillae ossi, posteriorius cuneiformi, inferiorius quarto maxillae ossi. Interius uero quae narium spectat amplitudinem, cum inordinata ossium compage intus in narium summo reposita, coit. Quartum maxillae os reliquorum ipsius ossium longe maximum, omnes sui lateris dentes excipit, ac uarijs futuris circūscribitur: quemadmodum & ipsum quoque os uarium est, huc atque illuc in plures locos pertingens. Primum itaque futura illa terminatur, quae primum os a quarto discernit, eam dico quae simul in cauis temporum, & in anteriori maxillae regione, & in oculi sede conspicitur. Deinde quartum os terminatur futuris, secundum maxillae os & tertium ab ipso dirimentibus. quae secundum totam sedis oculi longitudinem in inferiori eius sedis parte, & in anteriori regione secundi maxillae ossis, ducuntur. Ad haec, iuxta superciliorum medium, quartum maxillae os futura finitur, superiorem maxillam ab osse frontis disjungente. Hoc futurae interuallum ducitur ab anteriori sede secundi ossis, ad exterior latus ossis nasi, eius lateris, cuius maxillae superioris ossa nunc intueris, quod quintum maxillae os cōstituetur. a quo quartum dirimitur, futura a nasi summo iuxta ipsius externum latus deorsum ad nasi ossis longitudinem porrecta. Secundum uero longitudinem ductus foraminum nasi, quartum maxillae os ab illorum foraminum septo futura interstinguitur, secundum

Secundū maxillae os.

Tertium maxillae os.

Quartū maxillae os.

dum humilimam septi sedem prorrepente. In posteriori uero sede quartum os a cuneiformi dirimitur, tum in oculorum sede, tum etiam iuxta intum dentem, ubi futura cuneiforme os a superiori maxilla terminans cōstitit. In palati fine uersus interiora quartum os transuersa futura ab illo osse seiungitur, quod sextum maxillae appellamus, quodque hic ad narium foramina cum suo coniuge reponitur. Atque has omnes futuras quartum os cum alijs sibi cōterminis ossibus habet communes, quibus alia accedit quarto ossi dextri lateris, & quarto sinistri lateris ossi propria, secundum palati longitudinem prorrepens: & non solum in palato, uerum & in narium amplitudine conspicua. Deinde & in anteriori maxillae sede eadem quoque futura sub naribus ea sede cernitur, ubi superioris labri sulculus consistit. Hic enim futura apparet utrorumque laterum, quartis ossibus propria: quamuis linea potius quam futura cēseri debeat. Ex hac futurarum frequentia quartum os terminante, haud difficulter colligitur, ipsum sedecim ossibus committi. primo enim, secundo, tertio, quinto & sexto maxillae superioris cōnectitur ossibus, deinde frontis ossi, cuneiformi, & octauo capitis ossi, ipsi uidelicet foraminum narium septo, ac demum quartum maxillae os suo coniugi, seu alterius lateris quarto ossi iungitur: quemadmodum & octo dentibus quarto ossi infixis, quoties superior maxilla sedecim dentibus decoratur. Praesens os magna ex parte latera & inferiorem sedem narium constituit, & ad haec latera impenitē cauum est, & nequiquam solidum, sed cereis imaginibus intus uacuis admodum eleganter simile. Huic ossi, praeter alia ipsius foramina unum accedit, quod ab inferiori oculi sedis regione incipiens, deorsum in anteriorem maxillae partem porrigitur. Istud ubi primum in oculi sede inchoatur, notabili interuallo superius ueluti ossea constat squama: ubi autem in anteriorem maxillae partem pertinet, iam penitus in osse exculptum uisitur, atque etiam interuallū notatu dignum apparet inter oculi ambitū & superiorem foraminis sedem. Hoc interuallum creberrimē non continuum est, sed futura donatur, quae huic quarti ossis particulae (ubi foramen consistit) propria peculiarisque est. Quis uero huius foraminis usus censeatur, in communi omnium caluariarum foraminum sermone exequar. in praesentia autem obiter in illius mentionem incidi, quod aptius futuram quarto ossi propriam hic recenserem: ne quis forte, quum ipsam obseruaret, illam plura cōstituere ossa, ac altius quam ab oculi sedis ambitu ad foramen usque ferri arbitraretur. Praeterea in anteriori palati sede ad posteriorem in cōteriorum dentium regionem, aliud foramen se offert, quartis maxillae superioris ossibus commune, & ex palato in narium amplitudinem spectans. Ad huius foraminis latera interdum futura apparet, aut potius linea, in pueris cartilagine oppleta, quae quasi ad caninorum dentium anterior latus pertingit. Verum nusquam adeo penetrat, ut huius futurae beneficio quartum maxillae os in plura diuisum cēseri queat: quod (ut paulo post dicam) canibus & simijs porcisque accidit, in quibus futura quartum os in duo diuidens, non solum in palato, uerum exterius in anteriori maxillae sede, etiam conspicue cernitur, neque ullam appendicem cum suis ossibus coalitus speciem refert. Quintum maxillae superioris os ex duobus nasi ossibus alterum est, ossiculum uidelicet durum, solidum, latum, tenue, oblongū, & quadrangulo potius quam triangulo simile. Superiori enim parte non in acutum definit angulum: uerum adeo obtusum est, ut inibi duobus donetur angulis. Terminatur autem illic futura, frontis os a superiori maxilla dirimente. Externum ossis latus communem futuram nascitur cum quarto maxillae osse, quae secundū nasi latus tantum decliuus pertingit, quanta quinti huius maxillae ossis est longitudo, quae in homine longe breuior quam canibus & simijs uisitur. Internum uero ossis latus quo coniugi suo committitur, futuram obtinet harmoniae non admodum dissimilem, ac utriusque nasi ossibus communem. Haec a medio superciliorum ex futura frontis ossi ac maxillae superioris communi incipiens, decliuus secundum ossium nasi longitudinem porrigitur. Inferiori autem parte, quintum os futura haud intercipitur, neque alteri ossi iungitur, uerum hoc una cum suo coniuge asperum inaequaleque est, & in cartilaginem finit deorsum procedentem, eoque molliorem, quo longius ad nasi apicem defertur. hanc cartilaginem cum reliquis nasi & totius corporis cartilaginibus priuatim post ossium enarrationē prosequemur. Sextum maxillae superioris os, cum suo pari non minimam palati & narium amplitudinis portionem constituit. Reponitur enim ad palati extremum, quae nares in fauces pertinent: estque os tenue, sed solidum, latumque. Id posteriori sede partim cuneiformi committitur ossi, partim liberum est, semiparenthesis (formam referens. Vbi cuneiformi ossi cōmittitur, illa circumscriptum est futura, quae iuxta posteriorem intimi dentis sedem fertur, maxillamque superiorem a cuneiformi osse dirimit, ea potissimum parte, ubi cuneiforme os ipsius educit processus uespertilionum alis similes. Anteriori parte & externo latere sextum hoc os futura terminatur ipsi & quarto maxillae ossi communi, ac transuersum in palato ducta. Interiori autem latere, quo se coniugi

o. fig. a. in oculi sede posuit, deinde B.

p. figura i.

q. fig. z.

r. fig. a. s. s.

s. fig. caninae caluariarum.

a. fig. z.

b. fig. ab y.

c. fig. ab y.

d. fig. a. z.

ad f.

e. fig. ab f.

f. 4. misen lorum tabu.

le. x. l.

a. z. fig. n.

b. z. fig. ab x.

c. z. fig. c.

d. z. fig. p.

e. z. fig. a. t.

f. z. fig. a. t.

g. z. fig. a. t.

h. z. fig. a. t.

i. z. fig. a. t.

j. z. fig. a. t.

k. z. fig. a. t.

l. z. fig. a. t.

Quintum maxillae os.

Sextum maxillae os.

D 3 suo

Uniuersa su-
perioris ma-
xillae ossa esse
duodecim.

Non omnia
praesenti Ca-
pite haecenus
tradita, Ga-
leni placitis re-
spondere, quo-
rum quaedam ad
Capitis usque
finem recen-
sentur.

suo iungit, futura quadam dirimitur, quae utriusque lateris sexto ossi duntaxat communis est, portioque illius existit, quae per palati longitudinem praeirens, quarta maxillae ossa inuicem separat. Contingit igitur sextum os, cuneiforme os, quartum maxillae, & suum coniugem, & postremo narium septum; quod etiam a sexto osse, quemadmodum a quarto, ea dirimitur futura, quam ad septi humiliorem sedem duci, antea commemoratum est. Haecenus itaque sex alterius lateris maxillae descripsi ossa, quae si senis oppositi lateris connumerentur ossibus, omnia maxillae ossa consurgunt duodecim, quibus nullum octo capitis ossium adieci. Carterum si ad amissum singula quae hoc Capite persecutus sum excusseris, ac demum non perfunctorie Galeni superioris maxillae descriptionem euolueris, permulta iam occurrerunt, in quibus ab illius placitis declinem. quae etsi omnia in praesentia (tuae fidei industriae) non commemo- rauero, nonnulla tamen subiiciam, quibus mea siue diligentiae, seu oescitantiae (prout mea ue- ritati aut consona, aut dissona intueberis) specimen aliquod animaduertere queas. Galenus itaque in libro de Ossibus futuras maxillae peculiare describitur, earum seriem a mala infima & extrema sede aggreditur, quam ego asperam inaequalemque esse recensui, quod hinc masseter mu- sculus sui principij ualidissimam nerueamque admodum portionem educat. Hic igitur Galenus futuram describit, primum maxillae os a quarto dirimentem, primam appellans, eius futurae partem in cauo temporis conspicuam. Secundam uero numerat huius futurae partem in an- teriori maxillae sede occurrentem, quae ab illa mala asperitate sursum ad medium inferioris am- bitus sedis oculi pertingit. Hanc postmodum tripartito ait discindi, ac primam huius secun- dae futurae partem prope magnum seu internum oculi sedis angulum exteriori in parte ad me- dium superciliorum, & communem frontis & maxillae futuram inquit procedere. Hac futurae parte homines destituuntur, uerum in canibus caudatisque simijs est manifestissima. quamuis interim non exacte ad superciliorum feratur medium, sed ad eam tantum sedem, in qua quartum maxillae os a secundo dirimi dictum est. Hanc itaque partem, ut Galenum assequaris, ex canis caluaria petes. Porro secundam partem secundae futurae, inquit per concauum sedis oculi sub magno angulo ad communem capiti & maxillae futuram pertinere, hancque eundem angulum comprehendere. Haec pars ea esset futura, quam secundum & tertium maxillae ossa in inferiori ipso sede, a quarto dirimere docuimus. Verum haec in homine nequaquam secundae Ga- leni futurae committitur, multoque minus primam partem secundae futurae contingit, quum haec in canibus tantum & simijs, non autem hominibus cernatur. Porro foramen, quod huic secundae parti Galenus subiici scribit, id esse opinor, quod in oculi sede oblongum admodumque patulum est, inter quartum maxillae os & cuneiforme conspicuum. Tertiam partem secundae futurae Galenus appellat portionem futurae primum os a quarto diuidentis, quae in oculi sede spectatur, una cum illa quae cuneiforme os a primo maxillae osse disiungit, atque in oculi se- de etiam spectatur. Galeni enim est sententia, sub dictis duabus futuris (quae duae primae par- tes sunt ipsius secundae futurae) tertiam eiusdem partem inferiorem in sede oculi ambitum in sen- dentem interius ad inum contendere, ibique communi futura capiti & maxillae superiori iungi. His futuris Galenus tria maxillae superioris ossa circumferibi postea subiecit, quibus haec capiti committitur. Primum esset, quod ego primum maxillae statui. secundum, ea quae mihi secun- dum & tertium numerabatur: duo enim illa unius ossis loco ex Galeni placito recenserentur. Tertium, pars esset nostri quarti ossis, quicquid scilicet ipsius in oculi sede consistit, ea nimirum pars in qua foramen incipit, quod ab oculi sede in anteriorem maxillae regionem pertinet. Hic modo considerate exquirito, num Galenus maxillae ossa hucusque uerius quam ego, in homine enarrauerit, & quantum adhuc Galenus in simijs & canibus omiserit. dein, num Gale- num ego ex rei potius cognitione, an interpretis uersione intellexerim, & cuiusmodi natatore Delio Galeni de maxillae ossibus tractatio indigeat: potissimum quando communis utilita- tis uel parum studiosi quidam, uel etiam inuidi, Graecum exemplar ita supprimunt, ut nullis id rationibus quod aliquandiu mihi usurpandum traderetur, ab his obtinere licuerit: qui tamen praeter Balamium, & Cardinalem Rodolphum, id se etiam habere fatebatur, sed ea conditione, mi- hinc communicaretur. Verum interea omnem nauabo operam, ne illo libro, quemadmo- dum neque alijs etiam quibusdam Galeni libris ad Anatomem egiisse uidear, quos aut toros citra omnem usum recondunt, aut saltem correctiores a tineis (quum ipsi usui esse nequeant) erodi malunt. Quod uero Galenus peculiariter constituat ossa, quibus incisorij dentes insiguntur, hinc accidit, quod suis nimirum fauens simijs, eas homini plus satis similes effingebat. In ca- nibus enim & simijs porcisque ac alijs animalibus, quibus canini dentes ualide exercitque obtige- runt, duae (uti prius dixi) uidentur futurae, aut harmoniae potius, admodum conspicuae, qui- bus homo destituitur. A futura enim quintum maxillae os, quod nasi alterum existit, a quarto distin-

g. fig. 1, 2.

h. fig. 3.

a. fig. 4. in
homine, in
cane.

b. fig. 5. ca-
pit. f. in tem-
poris cauo.
c. fig. 6. ab a
ad b. in ho-
mine. in ca-
ne a. k. ad l.
d. fig. 7. in ca-
ne ab l. ad m.

e. fig. 8. ad x.
non ad z.
f. fig. 9. in
fig. a. b. per c.
g. ad d. t.
continuum
duci futurae,
ubi in cane
est conspi-
cium.
h. fig. 10. D.
h. fig. 11. ab se-
cundum d.
per q. ad s.

i. fig. 12. r.
k. fig. 13. o.
l. fig. 14. in o-
culi sede po-
situm. atq.
id Galeni os
quodammodo
illic cir-
cumscribe-
retur. b. c.
e. d. h. d.
m. fig. 15. in
oculi sede.

Canina cal-
uaria.

distingente, alia educitur futura, oblique deorsum inter caninum & incisorem canino proxi- mum delata, quae cum illa communis efficitur, quae in palati extremo iuxta incisorios dentes transuersim in illis animalibus fertur. Haec futura citra omnem cartilaginis interuentum adeo insignis est, ut quartum a me enumeratum maxillae os, canes in duo diuisum commonstrent. Verum non arbitrandum est futuram hanc, inter dentium praesepiola in canibus aut simijs du- ctam, a superciliorum medio deorsum continuo progressu (& si Galenus ita doceat) ferri, sed uti iam admonuimus, ex medio fere ductu illius futurae incipit, quae externum nasi ossium la- tus terminat. Quod ubi in cane simia ue inspexeris, accurate expendito, quam impossibile sit, hanc futuram porrigi inter dentes hominis, maxillam adepti breuissimam, & dentibus caninis prorsus exiguis donati. Insuper animaduertito, quid in libris de Partium usu Galenus sibi uo- luerit, quum duodecim superioris maxillae ossa esse obiter scripsit: uti & Introductorij seu Me- dici autor, duodecim tantum maxillae ossa, e Veterum indubie placito, enumerat: aut quum Ga- lenus haec ossa prolixius commemorans, nouem tantum recenset, nullumque os priuatim incisorij dentibus tribuit, in eo etiam numero cuneiforme os haud complectens.

Libro unde
cimo.

DE MAXILLA INFERIORI, Caput X.

PRIOR
FIGURA.

POSTE-
RIOR.

VTRARVMQVE DECIMI CAPITIS FIGVRARVM, ET earundem characterum Index.

PRIOR seu dextra huius capitis figura, inferiorem maxillam una cum dentibus an- teriori facie exprimit. Posterior figura, inferiorem maxillam simul cum humiliori dentium serie posteriori sede delineatam exhibet. Tabula autem tertio praesentis libri Capiti praepo- sita, ad characterem C, maxillam a latere delineatam ostendit.

- A. 1, 2 Maxilla inferioris alterum caput, quo haec superiori maxillae dearticulatur.
- B. 1, 2 Ceruix, seu collum capitis A insigniti.
- C. 1, 2 Alterius lateris acutus processus, in quem temporalis musculus insertionem molitur.
- D. 2 D in umbra latitat, sinistrae figurae amplum indicans sinum, cui in ore dilite scens musculus inse- ritur, qui simul cum temporali & mansorio attollenda seruit maxillae.
- E. 1, 2 Asperitas ad posteriorem inferioremque maxillae sedem conspicua, ad quam mansorius inseritur.
- F. 2 In sinistrae figurae umbra F foramen notat, tertij paris neruorum cerebri sobolem admittens.
- G. 1 Foramen, quo surculus nerui nuper dicti in humiliori labrum prociat.
- H. 2 In haec tubercula maxillam detrahentes musculi implantantur, & quidam lingua ab ipsis oriuntur.

6 musculo-
rum tabula
maxilla per
medu secta
proponit.

ANIMALIVM omnium homo inferiorem maxillam, pro totius corpo- ris mole, breuissimam adipiscitur: asinus autem & equus inter quadrupe- da fere longissimam. Homini enim facies obtigit rotunda, non longa, ut reliquis animalibus: quae, quoniam manibus carent, cibum assumptura, inclinantur. Duram autem hominibus maxillam, ut & ceteris animan- tibus fieri decuit, quod sola mobilis sit, & uarios atque fortissimos motus in mordendo mandendoque sustineat. Carterum ne sic dura solidaque nimio pondere ipsam mouentibus musculis incomodo foret, sinus & cavitates notatu dignas, medul- laeque infarctas exigit, interim appendicis undique expers. Sinus hi non adeo in posteriori maxillae parte, ac in quadrupedibus exculpuntur, sed antrosum magis uersus menti regionem, & ad maxillae latera. Plurimis animalium maxilla duobus constat ossibus in summo mento, ubi ma-

Homini bre-
uissimam obi-
gisse inferioris
maxillam.

D 4 xilla

Maxillæ huius
mini ferè uni-
co osse extrui.

xilla illis in acutum definit, mutuo per unionem nexis. Homini autem, unico conformatur osse, ac in summo mento lata, neque ut in cæteris animalibus, acuta cernitur. Nulla enim parte maxilla difficilius quàm hinc discinditur. Præterea coctione, aut carie in terra illam dissolui, nõdum animaduerti. & quanquam cum alibi, tum præcipue Parisijs in Innocenti cimiterio maxillam inferiorum maxillarum (uti & cæterorum ossium) frequentiam conspexerim, nullam tamen unquam in duas bipartitam partes adinueni. Canum uerò, bouumq; & asinorum maxillæ, etiam citra coctionis beneficium, inuicem paruo conatu interdum diuelluntur. Quamuis interim Galenus, & alij plerique post Hippocratem dissectionum periti, maxillam non unicum esse os asseruerint, sed coctum in summa menti extremitate laxari, ob idq; ipsum coaluisse manifestum indicium esse. Vtunque sit, hætenus nulla hominis maxilla mihi gemino constructa osse (uti & prius dicebam) occurrit. & quamuis fortè inter tot hominum myriades in canino aliquo homuncione, aut puerulo talem quampiam maxillam aliquando obseruarem, non tamen ideo mox asseram, hominis maxillam duplici osse constare: quin Cello potius, aut illi Græco auctori ex quo Celsus quicquid de ossibus prodidit mutuatus est, accedam, qui cum Galeno canes parum curans, maxillam simplici osse componi docuit. Et quamuis hæc in pueris duobus ossibus per unionem nexis efformaretur, non ideo tamen simpliciter duplici osse maxillam formari rectè diceremus, nisi etiam occipitij os, uertebras, & ossa quæ sacri ossis lateribus committuntur, pluribus effingi ossibus donaremus. si quidem hæc in pueris compluribus ossibus mutuo per unionem commissis extrui, nemo negauerit. Inferior maxilla utrinque in duos definit processus, quorum^a alter in mucronem productus, musculi temporalis tendinis insertionem ualidissime excipit, totus ab illo tendine complexus.^b Alter, qui posterior est, in capitulum transuersum oblongum finit, quod sibi correspondenti^c sinui inarticulatur, qui ad iugalis ossis radicem & anteriorem auditis organi sedem in temporis osse incisus est. Huic sinui, ut & capitulo maxillæ, cartilago crustæ modo obducitur. Verum præter hanc cartilaginem omnibus articulis pariter communem, inter sinum capitulumq; alia reponitur cartilago læuis, tenuis, & mollis, ligamenti^d naturæ quod ad substantiam spectat, nõnihil compos. Hæc ossibus nusquam adnascitur, sed tantum ligamenti articulum in orbem continentibus. Istius cartilaginis beneficio, durorum præsentis articuli ossium impetus exoluitur, & quo minus mutuo affricu in ualidis assidueq; maxillæ motibus ossa rumpantur, scitè præstat, unà cum cartilagine sinui & capitulo obnata. Ad hæc, inferior maxilla duobus utrinque donatur foraminibus, atque^e alterum quidem in interiori ipsius regione, non procul à nunc commemoratis processibus, cernitur.^f alterum uerò, in exteriori sede ad labri inferioris radicem, iatusq;. Interius, quod & amplius, & inæquale seu asperum est, uiam præbet^g portioni nerui tertij paris neruorum cerebri ad dentium radices dispersæ, unà cum uenula & arteria, quæ dentibus & inferiori maxillæ nutriendis, hoc foramen subeunt. Exterius uerò, eius nerui^h sobolem ex maxilla in humiliori labrum finit procidere, estq; longè minus interiori. Porro si setam exiccata maxillæ interno foramini indideris, eam ab hoc foramine ad externum usque leui opera ferri conspicias. & si maxillam effregeris, continuum iter ab uno foramine in alterum canalis modo cælaturum obseruabis. Præter hæc foramina in maxillæ externa superficie alia prorsus nulla reperias, nisi fortè & alueolos præsepiaⁱ illis annumerare lubeat, quibus dentes instar clauorum infigi mox trademus. Quod uerò horum sinuum alueorumq; gratia, inferior maxilla crassior sit, hinc potissimum constat, quod in uetulis, illisq; quibus dentes eruti sunt, ac in quibus ipsi dentium sinus succreuerunt, maxilla ab imo sursum multo tenuior & angustior efficiatur. Maxilla ubi dentes ipsi non infiguntur, ea^j sede qua commemoratos nuper educit processus, latissima, & si latera spectes, tenuissima,^k intusq; ac^l exterius quasi amplo & in superficie tantum cauato sinu insculpta uisitur, quod aptius musculi maxillam, præter temporalem musculum attollentes, insertionem molirentur, isq; qui illorum in ore delitescit, minus sua crassitie ac mole faucium angustiam infarciret: adeo, ut intus magis quàm foris, maxilla merito insinuetur. Quinetiã huic latiori maxillæ sedi id separatim accidit, quod aspera inæqualisq; cernitur, idq; potissimum iuxta huius sedis^m inferiorem posterioremq; regionem, quod etiam musculorum insertionis occasione rerum Opifex machinatur, non ignorans asperis inæqualibusq; locis promptius aliquid adhærere, adnasciq;, quàm planis & glabris. Cæterum hæc etiã gratia interior maxillæ sedes ad mentumⁿ aliquot tuberculis asperitatibus ue extuberat, ut musculi (quorū ope ipsa deorsum trahitur) suam insertionem ualidius conficerent, ac deniq; nonnulli linguæ peculiare musculi hinc aptius enascerentur. Tale quid etiam uisuenit in externa inferioris maxillæ sede, ad summi menti regionem,^p ut hac ratione labri humilioris musculi commodius illinc, pronascerentur,

Duo utrinque
maxillæ pro-
cessus.

Peculiaris in
maxillæ arti-
culo cartilagi-
nis effigies.

Maxillæ for-
amina.

Dentium al-
ueoli.

Maxillæ in
posteriori se-
de amplius,
tenuitas, sinus,
asperitates.

DE

PRÆSENTIS VNDECIMI CAPITIS FIGVRÆ,
ac ipsius characterum Index.

HAC figura tam superioris maxillæ, quàm inferioris dentes, in altero latere exprimuntur, quum enim utriusque lateris par sit ratio, abundè est alterius lateris dentes ex maxillis erutos delineasse. Si uerò dentes maxillis adhuc infixos contemplari uisum sit, superioris Capitis figuræ inferiorem commonstrant seriem, quemadmodum tertia & quinta sexti Capitis figuræ superiorem, ubi & quarta eius Capitis figura alueolos promptè ostendit, quibus dentes infiguntur. Quandoquidem ex caluaria, quam illa figura expressimus, studio superioris maxillæ dentes euulsimus.

AA Dextri lateris octo superiores dentes.

BB Dextri lateris dentes octo inferiores.

1, 2 Duo dextri lateris incisori.

3 Dens caninus dexter.

4, 5, 6 Quinque molares dextri. Hunc numerum & inferiori & superiori dentium classi accommo- dare integrum est. Nomina autem dentium, cum uarijs reliquorum ossium nomenclaturis, ex huius libri calce sumenda ueniūt: quod in eum locum nomina, quæcunque mihi hætenus occurrere, duxerim reiicienda.

C Basis notatur molaris dentis.

D Acies dentis incisori.

E Media molaris dentis pars hic delineatur, sinum in dentibus conspicuum ostensura.

3 ff. 2 ca. li.
45 et XXX.

LE OSSIBVS solos dentes sentiendi uim obtinere, Galenus nõ perfunctorie attestatur, asserens se quoque dentium dolore uexatum, atque tum diligenter animum adhibuisse num dentes ipsi doleat: sensisseq; manifestò dentem nõ modò dolere, uerum etiam pulsare, carnibus inflammatione obsessis non dissimiliter. Applantatur enim dentium radicibus molles quidam neruuli, à tertio neruorum cerebri coniugio propagati, quorum gratia dentes duntaxat euidenti inter ossa sentiendi facultate donatos credimus. Cæterum nonnulli Galeno haud acquiescentes, colligunt, dentem, quum os sit, citra dolorem affici: quemadmodum cum lima excessus dentium præsecare, aut ignitis feris eos aliquando exurere cogimur. At quum in huiusmodi artis operibus ipsos sensu præditos subinde experiamur, & à frigore potissimum molestari cognoscamus, meritò laudandus est immensus rerum Opifex, quem cæterorum ossium solis duntaxat dentibus notatu dignam sentiendi facultatē largitum arbitramur. Nouerat enim hos crebrò occurrendos ipsos quæ secant, uel frangunt, uel rodunt, uel ualide excalescunt, aut refrigerant, uel alia quauis occasione alterant: quibus omnibus dentes multò aliter, quàm reliqua ossa, nudi exponuntur. Quamobrem, si nulla sentiendi uim polleret, à dolore homo neuiquam admoneretur, neque denti succurreret, quod in festat amoturus, priusquàm molestati dentes uitarentur. Porro dentes non solum sensu, & quod nudi sint, ab alijs ossibus distingui creduntur, uerum etiam quia hos plus cæteris ossibus semper enutriti, & quouis tempore uitæ incrementum accipere, ideo præcipue arbitramur, quod dentes illis quos exeminus oppositi, subinde in eruti dentis locū extra reliquam dentium seriem succrescant: ob hoc uidelicet, quod contrarijs dentibus non amplius atterantur. Reliqui enim dentes tantum augentur, quantum læuigandis cibis comminuuntur. Sunt autem plurimum dentes numero triginta duo, una serie in utraque maxilla sedecim, instar iustissimæ choreæ siti.^a Quatuor priores aduersiue quia secant, incisori uocantur: sunt enim latissimi & acuti, quod oblatum ipsis cibum mordendo cultri modo promptè abscondant, diuidantq;.

Dentes senti-
re.
Libro quinto
de Medica
mentis com-
positi one secun-
dum locos.

Dentium a cæ-
teris ossibus dif-
ferentia.

Dentium nu-
merus.

Incisori.

Deinceps

Canini. Deinceps^c canini utrinque singuli constituuntur, ampli quidem sua basi gingivis proxima: ipsorum autem fine à gingivis remoto, acuti, ut si quid propter duritiem ab incisorijs non præscinderetur, hoc illi confringerent. Porro ipsis id nomen inditum est, quod exertis canum (qui hos habent insignes) dentibus respondent. Post hos, maxillares seu molares quini ab utroque latere habentur, asperi, ampli, duri & magni, quò incisa ab incisorijs, effracta q̃ à caninis in laeuorem exactum terere possint. Si enim prorsus laeues crearentur, idonei ad proprium munus minimè existerent: quoniam ab inaequalibus asperisq̃ omnia melius teruntur. Propter hoc ipsum & molas, quibus fruges moluntur, temporis processu diuq̃ minuendo laeuigatas, rursus incidi atque exasperari uidemus. Neque si asperi quidem essent, non autem duri, plus commodi ex ijs esset, ut qui prius contererentur, quàm cibos in laeuorem comminuerent. Sunt enim dentes omnium ossium durissimi. Quinetiam, si asperi & duri facti, non essent una & amplius, neque tales plus accommodarent illis concredito muneri, si modo quæ laeuissime atteri debeant, in amplis firmari basibus oporteat. Incisorijs enim & caninis nihil cōminuitur, propter strictam & angustam ipsorū aciem. Quid si hæc omnia molares adipiscerentur, at interim parui essent, non ne & hoc solo illorum usus corrumpere: quum plurimo atterendis cōminuentisq̃ cibis tempore indigeamus. Dentes ad unum omnes in maxillarū sinibus clauorū ritu infiguntur, qui propter imaginem, quam cum præsepibus brutorum habent, Græcis *quadrantia*, Latinis præsepia nuncupantur. Hi namq̃ singulis circumdantur dentibus, hosq̃ stringunt atq̃ adeò exactè retinent, ut non promptè uel tantillum commoueantur. Neque paribus radicibus omnes suis inferuntur præsepibus, quandoquidem paruis una radix, duæ uerò maioribus, tres & quatuor maximis obtigerunt. Incisorijs enim singulis immittuntur radicibus. Canini quoque radices singulas exigunt, qui incisorijs radicibus multo altius infiguntur, tantoq̃ maiores sunt quantum caninorum robur excedit. Quamquam & inter incisorios duo medijs inferioribus hæreant radicibus, quàm duo laterales, caninis proximi, nimirū quòd medijs latiores grandioresq̃ sint. Molares radicibus inter se uariant. nam qui maxillæ inferiori sunt infixi, binis radicibus: qui superiori, ternis, subinde infiguntur. Differunt tamen & hi interdū, qui namq̃ supra sunt, quaternis: qui infra, ternis radicibus immitti aliquando deprehenduntur, præsertim duo denti intimo proximi. Dein frequentissime duos molares superiores canino dentis succedentes, duobus tantum immitti radicibus spectabis, tres reliquos ternis: sic & duos inferiores canino proximos una radice, tres reliquos duabus. Præterea obseruabis quoque omnium intimos minoribus infigi radicibus, quàm illis attiguos. Incisorijs & caninorum numerus, raro in hominibus ut molarium, mutatur. Interdum enim in utroque latere quinque molares occurrunt, interdum quatuor: nonnunquam quatuor à sinistris, quinque uerò à dextris: uel contra in sinistris quinque, ex dextris quatuor: uel infra quatuor, supra autem quinque. Quam differentiam potissimum parit postremi dentes, quos plerique genuinos uocant, etiam si Cicerone ita molares uocauerit. Sunt autem illi, qui primum post pubertatem uenerisq̃ usum hominibus cum maximis subinde cruciatibus prodeunt: id quod medici parum obseruantes, aut alios dentes euellunt, aut humorū uitio eos infestari sibi persuadentes, ægros catapotijs atq̃ id genus pharmacis obruunt, quum dolore affectis nullum leui gingiuarum ad postremum dentem scarificatione, ac interdum ossis pertusione, præsentius remedium adferri possit, id quod ipse etiam modò expior, cui hæc scribe trigesimus secundus dens ætatis uigesimo sexto anno succrescit. Atque id etiam arguunt permultæ caluariæ in cimiterijs occurrentes, in quibus posteriores illi dentes ueluti in cauea quapiā adhuc reponuntur ac latitant, quibusdā suæ basis apicibus os tenuissimum perforantes. Cuiusmodi caluariam nuper mihi exhibuit humanæ fabricæ quàm studiosissimus ac ualde peritus iuuenis, IOANNES PAVLVS GVL DVCIVS VRBINAS, mihi amicissimus. Cæterum Aristoteles, aliq̃ complures uiris copiosiores dentes quàm mulieribus asseribunt: quòd cuius non minus promptum est experiri, quàm mihi falsum id esse dicere, quum nulli nō dentes numerare liceat: ex quorū frequentia plerique etiam uitæ longitudinem breuitatemq̃ arguunt. Dentes non solum dictos nunc præstant usus, uerum etiam ad uocis modulationem iuuant, quum dura lapideaq̃ conformentur substantia, exiguas, sed notatu dignas cauitates intus obtinente: quæ ut dentes leuiores sint, commodiusq̃ accipiant nutrimentum, occasionem præbent. Atque huius cauitatis causa, si quādo dentibus foramina ex humorū acrimia erodentiumq̃ influxu oboriatur, quæ ad eam cauitatem usq̃ pertingāt ocyllime dentes ad radicis usq̃ extrema eroduntur. Deinde puerorū dentes imperfectis & mollibus & quasi medullosis cōstare radicibus, non prætereundum est: quemadmodum & pueris dentium partem extra gingiuas conspicuam, dentis radici appendicis modo committi. Atque id quidem uel pueri didicimus, quum nobis socijsq̃ uacillantes dentes,

Charact.

455, 6, 7, 8

Dens molaris Cuiusgignitur.

In ea. initio eam que sepius occurrit radicem ex præsumis.

Dens infignitus.

dentes, & præcipuè incisorios, unguibus aut filo denti circumdato, eximere cōsueuimus. Quin & in multis quoque, ac multis canibus dentium reſeruatis radicibus, ipsorum appendices procidere indies obseruamus. Atque postremum illud profectò accuratissimè expendendū est, ne pueris effracti alicuius ex casu dentis reliquam portionem unquam eruamus, sed duntaxat appendicem, in cuius locum alia (modò radix seruetur) promptè succrescet. Dein plurimum id quoque in pueris animaduertisse cōducit, quibus mox ab ineunte ætate molares dentes erodi uicariq̃ solent. In his namque operæ precium est, molarium dentium appendices (quæ non ita ut incisorijs procidere in ipsis solent) auferre, quò nouæ earum loco succedant, dentesq̃ integri seruentur. Si enim appendicum unio ætatis progressu firmetur, appendix nunquam decideret, quinimò uel pubertatis tempore aliquot dentes cum radicibus, ob erosionis uitium, plerumque ueniunt eruendi.

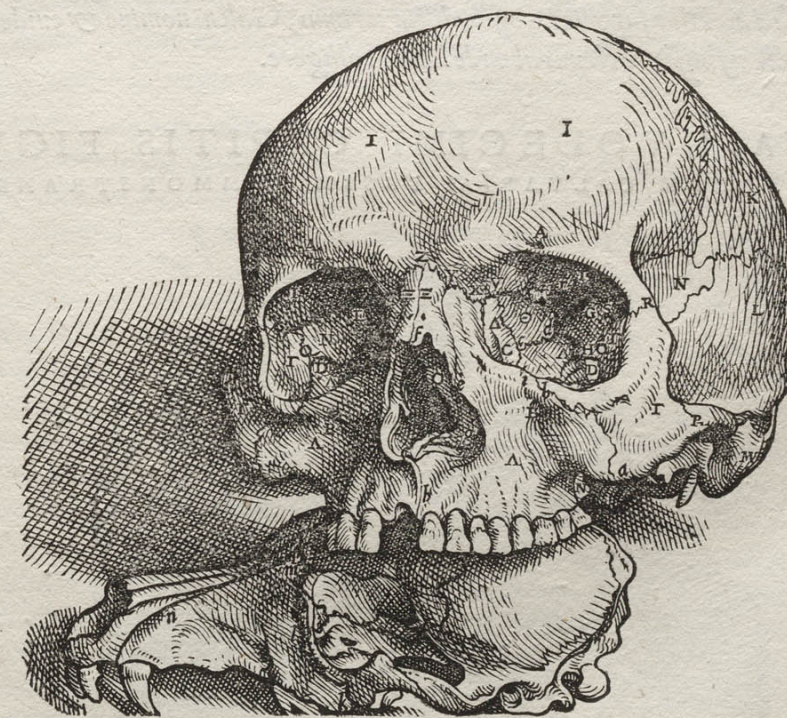
DE OSSIVM CAPITIS ET MAXILLÆ SUPERIORIS FORAMINIBUS. Caput XII.

QVANDO QUIDEM in uenarum, neruorum & arteriarum descriptionibus, foraminum capitis ignorantia non modicum obscuritatis paritura esset, dein quia in illis enarrandis (quū cognitu sint difficillima) Anatomicorum præcipui multum aberrauerunt, operæ precium iam duxerim, hoc Caput omnibus capitis foraminibus dedicare, ac singula quæ accurata diligentiq̃ sectione manifestò deprehendi, modò recensere, ut in uasorum & neruorum quarundamq̃ membranarū cerebri enarratione, huc studiosus discendi cupidus lector recurrere possit, & foramen cuius mentio incidet, perpetuò in prociū habeat. Ut uerò id fiat compendiosius, quatuor figuras præsentis negotio famulantes, huc reponam, unum quodq̃ foramen cum ipsi præfixo charactere seorsum ita enarraturus, ut sermo simul characterum Indicis & Capitis contextus uices opportunè suppleat. Inde si casu, aut ex industria aliquis sinus uel processus antea fuerit omissus, illum etiam nunc describam.

Cur foramina descriptioni inscribuntur.

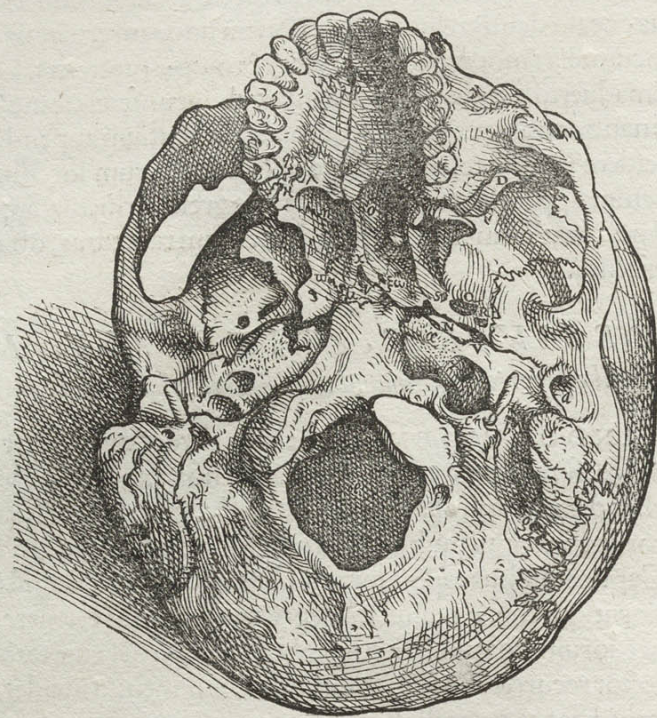
PRIMA XII CAPITIS FIGVRA.

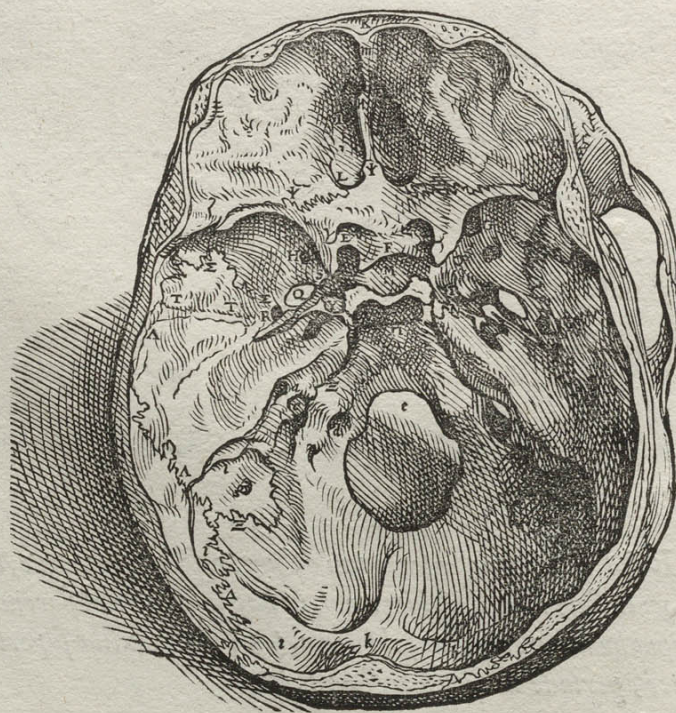
P R A E S E N S figura anteriorem caluariæ sedem exprimit, ac proinde omnia etiam foramina in oculi sede maxillæq̃ superiori, in hac superficie apparentia, proponit. Caninum autem caput humanæ caluariæ subiectum, iam prius maxillæ superioris ossibus futurisq̃ indicandis unice, perinde ac tota hæc figura, iuuat.

SECVN-

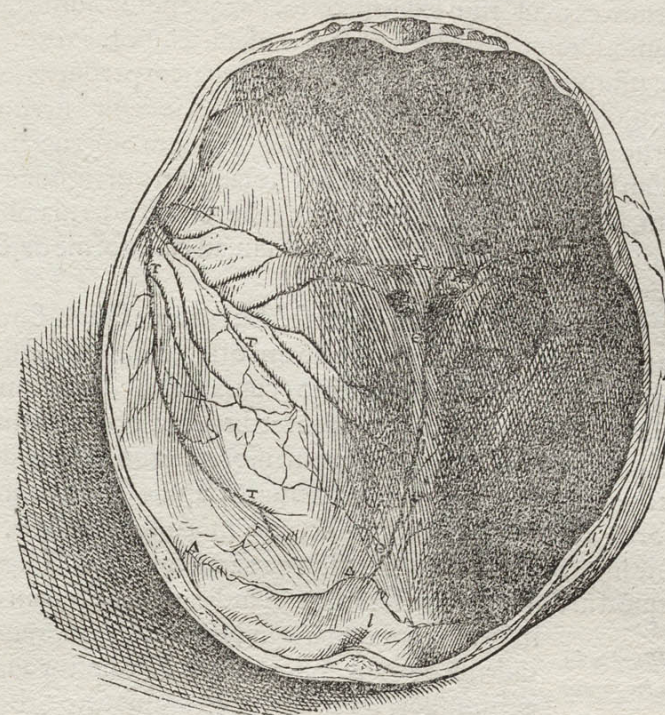
SECUNDA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA.

HAC figura calvariae basis exteriorem faciem, quā palatum respicit, delineauimus. Nos enim hic caluam, seu caluariam, aut capitis ossa non octo illa quae prius in sexto & nono Capitib. ossa capitis uocata sunt, nominabimus: aut cum Aristotele capitis tantum partem capillis tectam: uerum octo illis ossibus maxillā superiorem adijciemus, idq; caluariam seu caput modo dicemus, quod in cimiterijs passim reperitur, & calvariae loco pingitur. Quod autem supra capitis ossa à maxillae superioris ossib. distinxerimus, Galeni nomine & euidentioris doctrinae studio factum fuisse, haecenus abunde licuit colligere.

TERTIA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA.
INTERNAM CALVARIAE BASIM COMMONSTRANS.

QVARTA

DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER I.
QVARTA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA.

QVARTA, internam calvariae sedem superioris ipsius partis ostendit, quam à tertia figurae calvariae serra ita rescuimus, ut caluariam cerebri harmoniam ostensuri diuidere soleamus. Age igitur characterum indicem aggrediamur, & singulis characteribus eius figurae cui peculiare sunt, numerum subijciamus, prius adhuc admonentes, nō parum foraminibus quibusdam intelligendis eam figuram inuare, quae octaua sexti Capitis habebatur, interiorem ostendens ossis cuneum referentis, & octauae capitis ossis, quae cerebrum spectat superficiem. Eam enim figuram cum interna tertiae huius Capitis figurae sede, secundum cuneiformis ossis & octauae capitis ossis descriptionem, conferre plurimum conduxerit.

A Foramen ad medium supercilij incisum, quo¹ ramus minoris tertij paris neruorum cerebri radices ex oculi sede ad frontis musculosam cutem dispergitur. Hoc in utroque latere non semper perfectū orbiculareq; existit foramen, sed subinde sinus duntaxat semicirculi ritu exculptus apparet. Aliquando in uno quidem latere foramen, in altero autem semicircularis tantū sinus, perinde atque hic in prima figura, cernitur. Foramen hoc frontis ossi proprium est, quod aliquot I prima huius Capitis figura insignitum cernitur. Verum non est, quod aut hic in orationis contextu, aut in margine os aliquod adnotem, quum character foramen indicans, etiam os cui id insculpitur, promptē doceat.

B Foramen, quo dictae minoris tertij paris neruorum cerebri radices² soboles, ex oculorū sede in genas ad superioris labri & alarū nasi musculos procidit. Praesens foramen instar oblōgi meatus in quarto superioris maxillae osse sculpitur, & in anteriori maxillae sede ubi in prima figura B ponit, foraminis huius ductus penitus in osse caelatur. Per oculi uerò sedem, tantū tenui ac squamæ similimo osse tegitur: quam regionem *A* in oculi sede conspicuo, insigniuimus.

C Foramen nunc cōmemorato amplius, quod ex magno interno ue oculi angulo in narium cavitatem rectā deorsum pertinet, secundo superioris maxillae ossi, & quarto pariter cōmune. Istud³ portuiculae minoris tertij paris neruorum cerebri radices uiam praebet, & nonnihil pituitae ex cerebro ad oculi sedem confluentis, ad nares transmittere creditur. Caterum praeter id foramen, aliud quoque grandius pituitae ex oculi sede in narium amplitudinē, hincq; magis ad fauces quā narium defluxui, praeparatur. Quod quū profundius latitet, neq; ullo pacto praepositis iam figuris indicari possit, quartam adito figuram sexto Capiti praepositam, à qua iugale os (quod cauum temporis exactius oculis subijceretur) execuimus, illi figurae ⁴ ascribentes, ut saltem foraminis huius in cuneiformi osse incisi sedes indicaretur. Quo autem id magis in caluarijs cōspectum fugit, eo minus quoq; mirandū est, hoc quacūq; etiam dignum sit animaduersione, dissectionis proceres latuisse.

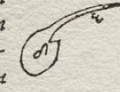
E D 1,2

D 1, 2 Præfens foramen omnium quæ in oculi sede conspiciuntur, facile maximum occurrit, & dictæ iam sæpius minoris tertij paris nervorum cerebri radices ramulo viam dat, in temporalem musculum & mansorium ex oculorum sede porrecto. Neque huius duntaxat nervuli nomine patens illud oblongumq; foramen exculptum est, at musculi temporalis exortui hinc quoq; robur accedit. Ad hæc pituitæ, ad grandius in narium cavitatem pertinens foramen (quod expressimus) defluentem, viam præbet. Quinetiâ præparatum videtur^a nervulo cuidam, quem iuxta quinti paris nervorum cerebri radicem educi, nos primum observavimus. Quippe nervulus ille per proprium foramen paulo posterius H notandum porrigitur in temporalem musculum & mansorium, illumq; qui in ore delitescens, etiam attollendæ maxillæ famulatur. Cæterum rima hæc, seu oblongum foramen D insignitum, ad cuneiforme os, & quartum os maxillæ superioris pertinet.

E 1, 3 E in tertia figura posito, & E in utriusq; oculorum sedibus primæ figuræ foramen indicatur, in sedis oculi radice seu vertice elatissimū, & in cuneiformi osse incisum, quod foris quæ oculi sedem spectat, prorsus orbiculare cernitur, nervo uisorio (cuius gratia exculptum est) amplitudine respondens. Verum interius ubi cerebro propius accedit, iuxta externū ipsius latus, exiguum eundemq; acutum obtinet angulū, qui uenulæ cum uisorio nervo hac excidente paratur. Angulum hunc γ notat. Is namq; inter E & γ in tertia huius Capitis figura consistit.

F 3 Huic sinui cuneiformi osse incisio, uisoriorum nervorum coitus inniditur.
G 1, 3 G in primæ figuræ sinistra oculi sede occurrit, in tertia autem figura G dextrum eius figuræ latus ideo occupat, quod in sinistro latere foramen G indicatum, nusquam obuiū sit, eo quod

Lib. 9. de V. su partium. Quoniam præfens foramen obscure in huius Capitis figuris cernitur, hic foraminis dextri lateris effigiem delineavi, atq; humilioris ipsius partem δ, superiorem uero seu eiusdem foraminis angulum insigniui. Quamquam utriusq; lateris foramen etiam pulchre in octava sexti Capitis figura in conspectu est.

huius figuræ calvaria in latus uel istius foraminis aliquo modo uidendi nomine, infleximus. Insculptur autē cuneiformi osse, ac humiliori sui parte paulo minus toto orbiculare est, elatiori uero in acutum longumq; & angustum definit angulum. Foramen hoc, etiam Galeno secus uulū sit, nervi uisorij foramen amplitudine uincit. & si similiter atq; illud prorsus orbiculare esset, facile triplo, aut quadruplo amplius efficeretur. Nihilominus tamen humilior ipsius pars, quam paulo minus toto orbicularem esse diximus) uisorij nervi foraminis amplitudinem adhuc longē superat. Præfens foramen cælatur gratia^a secundi paris nervorum cerebri, in oculi sedem ad mouendos oculi musculos progredientis, dein gratia^b minoris tertij paris nervorum cerebri radices, quæ frontis cuti, superioris maxillæ in facie musculis, in nares & musculos inferioris maxillam attolentes, digeritur. Hæc quidem per humilioris foraminis sedem procedunt, unā cum^c insigni ramo soporalis arteriæ, quam reticularem plexum in homine quidam efformare comminiscuntur. Verum per elatioris foraminis sedem, quæ in angustum longumq; angulum cogitur, uena ex oculorum sede, ab illis quæ temporalem adeunt musculum, duræ membranæ hic distribuitur, & suæ distributioni in caluariæ basi sinus inibi exculptos gerit, uenularum tuberibus congruentes, & in ea caluariæ sede conspicuos, cui in tertia figura^d inscribitur. Neque profecto nervis his duntaxat, & uenæ, & nuper dictæ insigni arteriæ, amplum id foramen excauatur: uerum etiam pituitæ ex cerebro in oculi sedem, & hinc in narium amplitudinem promananti, quemadmodum sectio luculentissime iuxta ac iucundissime ostendit, adeo ut nulla ratione magna hæc foraminis amplitudo, nervis illis, & uenæ, & arteriæ par conspiciatur.

H 1, 3 Foramen orbiculare, & in osse longius quàm duo proximè commemorata procedens, & artius quoq;. Hoc in cuneiformi osse cum reliquis^a nervuli gratia exculptur, quem nō procul a præcipua quinti paris radice pronasci audies. Præfens foramen in tertiæ figuræ dextro latere sub G positū, paulo grandius uisitur foramine in sinistro latere conspicuo, quod interdū præter nervulū illum etiam tertij paris^b minorem radicem transmittat, quam per foramen G insignitum deduci, paulo superius commemoratum est.

I 3 Hac sede in octavo capitis osse^a multa, sed exigua spectantur foramina, odorum & aeris in inspirationibus ad cerebrum ingressus nomine, incisa. Hæc non ut hæcenus dicta, ipso ductu recta sunt, & utrinque peruia, sed obliqua, & anfractuosa, spongiarumq; foraminibus similia. Inter reliqua tamen utrinque unum est rectum & grande satis, quod primum quodāmodo est, & antica frontis ossis sedi proximum, uenam ad duram cerebri membranā ex narium amplitudine ex porrectam transmittens. Verum cætera interim foramina, etiam recta & utrinque pertusa uiderentur, si modò interiora narium officula in ipsorum summo nō pari semper numero reposita, & insigniter fungosa, & nonnihil membranæ cartilagineæ eximerentur.

Num

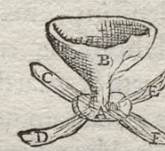
K 3, 4 Num uerò hæc foraminula pituitæ cerebri expurgandæ etiam efformetur, septimo libro pertractabimus. In præsentia tamen addendum duxi, his nunquam nisi oppleto cerebro pituitam excolari, & leuissima pituitæ copia hac defluente, ea foramina obturari, aliāq; grauedinis symptomata induci. Insuper admonendus es, in omnibus caluarijs non æquæ frequentia hic apparere foramina, quemadmodum & sedes quibus^a olfactus reponuntur organa, non pariter amplæ in singulis conspiciuntur. Cæterum canis animal minime pituitosum, sed exactissimo odoratu præditum, ut has sedes habet amplissimas, ita quoque permulta admodumq; patentia in illis cernuntur foramina antrorsum, non autem ut homini deorsum, spectantia.

Cauitas inter duas frontis os constituentes squamas reposita, quam nonnulli olfactus organum esse asserunt, propter aerem in illa conclusum, quem odoratu mirifice necessarium esse non ambigimus. Quam uerò hæc cauitas capax sit, promptè obseruabis, si frontis os in superciliorum regione fregeris, est enim amplissima, & molliuiculū corpus membranula obductum complectitur, quod medullæ quodāmodo respondet: uniuersum tamen eiusmodi est, ut nullū simile in toto corpore reperias, præterquā in^a cauernis antris uel in cuneiformi osse crebro conspiciis. Præterea quibus gallico morbo anterior frontis ossis squama eroditur, aut uulnere perfringitur, tanto impetu in expiratione aerem ex cauitate illa propelli cernimus, ut etiam is candela lumen promptissime exufflet. Præfens enim cauitas non solum ad superciliorum sedem & quibusdam receditis foraminibus in narium amplitudinem pertinet, sed etiam in eam frontis ossis porrigitur partem, quam superiore sedis oculi regionem cōstituere dictum est.

L 3 Foramen, aut rima potius, talis formæ, qualem unguis apice quis ceræ imprimeret: quæ^a duræ cerebri membranæ hic firmandæ extruitur. Necessum quippe erat, non hīc solum ubi ea membrana multis foraminibus est peruia, uerum alijs compluribus locis, caluariæ alligari, & duram membranā fibras uinculaq; per caluariam transmittere. Licet etiam istas rimas aëri in cerebrum ducendo aliquid auxiliari intueberis, si illas intrusa seta, in nuperime dictam frontis ossis cauitatem nariumq; amplitudinem definire expenderis, ac præterea in ossis cuncum imitantis intra pertinere animaduertaris.

M 3 Sinus in cuneiforme osse incisus, ac glandulam cōtinens, cui ex cerebro defluens pituita instillat, quam deinde per os sinū hunc efformās in palatū manare Galenus prodidit: per ipsum cribri aut spongiæ modo foraminibus peruium, pituitam colari asserens. Hanc sententiam, nisi mea quædam in Gale num pietas remoraretur, non minus a uero alienam ostenderem, quàm quod maxime. Quandoquidem hæc ossis sedes, quæ ossis cuneiformis medium existit, nequiquā spongiæ, multoq; adhuc minus cribri instar perforatur, quum inibi solida continuaq; constet squama, intus amplas illas cauitates plerunq; continente, quas octaua sexti Capitis figura expressimus, quæq; non nisi effracto prius osse in conspectum ueniunt. Per huiusmodi itaque ossis cuneiformis foramina (quum nulla sint) pituita haudquaquā descendit. Verum a sinu M notato utrinque duo deriuantur ductus, sinuum modo exculpti, quorum prior ad secundum foramen nobis in oculi sedis radice enarratum ac G insignitū tendit, & pituitam in oculi sedem, & hinc per foramina, quæ prius C & φ expressimus, defert. Posterior sinus ad asperum inæqualeq; foramen, seu rimam potius deorsum porrigitur, quā pituita ori palato uel potissimū influit, & aër quoque inter spirandum caluariam petit. Rimam hanc temporis ossi & occipiti communem,

Quoniam hæc septimo libro peculiaris figura quantumvis rudis præfenti loco accuratius intelligenda non inuitis est, hic illa adiecta, A glandulam indicans, cui pituita influit. B peluim ex tenui membrana cerebri extrusa de pituitam deducens.

Lib. 9. de V. su partium.

N N notauimus in sinistro latere secunda figuræ, & in dextro tertiæ. Ductus uerò & sinus non adeo commodè (quum non admodū caui uideantur) in tertia figura se spectandos offerunt.

O, P. quanquam interim priorem sinum O, posteriorem uerò P in eadem figura indicauerimus, ut his adiutus characteribus sinuū sedem in ueris caluarijs ocyus adinuenias. Processibus qui orbiculatim circa sinum M insignitum apparent, dura cerebri membrana firmissimè adnascitur, ac ueluti ea sede sustinetur, quā hīc a caluariæ basi abscedit, insignioresq; soporalium articularum ramos, & commemoratas nuper quæ pituitam deducant uias, sibi subditas habet.

Q 2, 3 Ad latus inæqualis asperæq; rimæ seu foraminis N notati, uersus anteriora magis, aliud occurrit foramen in cuneiformi osse incisum, quod læue est, & non ad amussim orbiculare, sed circulo respondet utrinque modice in longum compresso. Hac enim effigie foramen insinuari decuit, quod duo teretia corpora inuicem membranis connexa, erat transmissurum. Tertiū namque paris nervorum cerebri crassiori, & præcipuæ radici simul cum^a quarto pari uiam præbet.

E 2 R 2,3

R 2,3 Rursus ad externum foraminis Q indicati latus, aliud multo minus hoc, & exacte orbiculatum, in cuneiformi osse cernitur, quo internae iugularis uenae portio a soporalis abscedens arteria, caluariam subintrat. Aliquando exiguum foramen ad internum latus foraminis, duo nuper commemorata neruorum paria transmittentis, obseruatur, eiusdem uenae ramulo paratum. Verum id in uno caluariæ latere raro uisitur, atque adhuc multo rarius in utroque. Nos tamen id foramen sinistro lateri (quod inter cæteras caluarias una hoc donata foramine obtigisset, quæ cæteris omnibus elegantior uisa est) hic quoque appinximus, ac S in secunda & tertia figuris insigniuimus. Ab hoc foramine sinus per interiora caluariæ ascendunt, conuexo dimidiata uenae congruentes: & in hoc cælati, ne caluariæ os sinus in dura cerebri membrana uenarum modo ductos, premat constringatq. Hos caluariæ sinus in tertia figura & quarta aliquot T, T notauimus.

T T. V₂ Foramen hoc in externa caluariæ basis sede obuium, cōmodè uideri nequit. hinc enim oblique uersus exteriora protensum, in auditorij organi cavitatem temporis ossi insculptam desinit. Quare etiam id paulo post cum aliquot auditorij organi foraminibus delineatum, rursus subiiciam. Efformatur autem id, ut uiam porrigat quintæ coniugationis neruorum cerebri ramulo, ab auditus organi cavitatem hanc musculis inferiorum maxillam attollentes excurrenti. Insuper hoc etiam foramine iugularis internæ soboles, auditus organum petit, ac aer etiam in temporis ossis antrum auditus organo proprium, per id foramen fertur. Id quod facile percipis, si attracto in os aëre, illum quasi per aures propellere conaberis, in auribus sonum percipiturus uentorum, aut aquæ turbinum sonis parum ab similem.

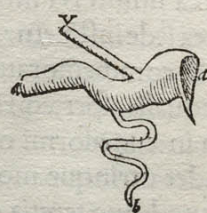
X 2,3 Insigne foramen maiori soporalis arteriæ ramo caluariam ingredienti excavatum, quod non recta caluariam perforat, sed instar oblongi meatus, ex posterioribus oblique introrsum in priora temporis ossi insculptum. Ossis pars hoc foramine peruia, ubi deorsum ad fauces spectat, ac in secunda figura ce notatur, instar pumicis aspera inæqualisq. uisitur. Cæterum huius foraminis progressum commonstrat X in secunda & tertia figuris positum, & deinde hæc quam modo adijcimus figura, in qua X & Y, ut & in maioribus figuris, situ inuicem minime respondent. Hunc uero obliquum & in osse longo tramite procedentem ductum, Natura effinxit longioris obliquiorisq. arteriæ soporalis progressus gratia, nimirum ut uitalis spiritus hoc errabundo ductus itinere, cerebro exquisitius præpararetur. Quare etiam Galenū in primis admiror, quem cum plerisque alijs foraminibus grande hoc foramen, non obiter expendendum, latuit: & qui per foramen tertij & quarti paris neruorum cerebri Q indicatum, soporales arterias caluariam ingredi in suo de Sinia uenarum arteriarumq. dissectione libro, scriptum reliquit. Et quemadmodum de hoc foramine, neque canes, neque simias hic intuius, falsa posteris tradidit: ita non mirum est, ipsum mirabilem illum reticularem plexum sua imaginatione in hominibus quoq. confixisse, ac uasorum cerebri seriem non undiquaque ueram memoriæ prodidisse.

Y₃ E regione foraminis nunc dicti, ac X insigniti finis, qui caluariæ amplitudinem respicit, aliud foramen inchoatur, recta antrorsum in narium usq. amplitudinem, meatus oblongi modo protensum, & arteriæ ramo uiam exhibens, qui a soporalis arteriæ maiori portione caluariam ingrediēte, ad nares usq. exporrigitur, inibi cum alijs eò porrectis arteriæ furculis pulsum edens sensibilem. Hoc foramen cuneiformi ossi peculiare censebis.

a 2,3 Quinti neruorum cerebri² paris meatus, auditorius ueporus, cuius principium interius in caluariæ amplitudine, a notat in tertia figura positum. Extiorem autē ipsius partem, quæ ab aure excipitur, ac auriculæ quodammodo respondet, aspera q. uisitur, a secundæ figuræ indicat. Meatus iste et si intus admodum amplius cauiusq. sit, ad eò tamen tortuosus & anfractuosus ac impense uariis inuenit, ut nō nisi rarissime impulsam transmittat setam. licet quo minus seta transmittatur, non ipsius meatus gyri anfractus ue in causa tantum sint, uerum etiam quod is ad aurem, & dein quæ cerebrum respicit, arcior eualerit, quam in medio, ubi admodum amplius latusq. uisitur. Verum interim haudqua q. audiendus est Aristoteles, quum ab aure ad cere-

Præfens figura foraminib. X
et Y notatis, promptius ostendit
dendit iuuat. complectitur enim
utriusq. lateris
si rami
nū ductus
castris positos
quaili
in caluariam
inmisit
se
tis, aut ex
plumbo filis
ferri cernuntur. V₂ utiq. igitur
X sinistrum foramen notat, ma
ximo sinistra soporalis arteriæ
ramo paratum. utrumq. uero Y
foramen indicat, soporalis arteriæ
ramulo in narium amplitudi
nem excurrenti incisum.

Præfens figura ad sinistrum latus est re
ferenda.

brum

brum nullum asserit pendere meatum. At in oris palatum usque semitam pertingere, & uenam de cerebro eodem descendere, inquit. In caluariæ enim amplitudinem auditorius meatus pertinet, & uenam quoque admittit: non quidem illam a cerebro deducens, uerum eam ab interna iugulari caluariam ingredienti ad auditus organū assumit, & uti antea monuimus, quinti paris neruorum cerebri ramulo uiam præbet. Præterea si setam auditus meatui exterius indideris, hancq. modicè in anteriora introrsumq. oblique protruseris, in foramen v notatū, illam multo facilius quam in caluariæ amplitudinem ferri conspicias.

b 2 Foramen ex auditus organi amplitudinis medio exortū, ac illinc in posteriora porrectum. Hoc anfractuū & labyrinthorum occasione, & quia in internam caluariæ sedem non pertinet, immittam non transmittit setam. Præparatur autem ramulo nerui quinti paris, quem quā Natura indurescere uoluerit, admodum callidè hunc per durissimi siccissimi ossis anfractuosum foramen deduxit. Vocatur uerò omnibus dissectionum professoribus *τυφλόν*, cæcum & monocolum, non quod uerus peruiusq. meatus non sit, sed quod uix ad auditus organi amplitudinem usque setam aut plumbeum filum admittat. Istud foramen lupis & canibus, quibus id supra māmillaris processus radices sedem habetur multo amplius grandiusq. cōtingit, quam hominibus. Forsitan nonnulli foramen ex auditorio meatu in priora protensum, ac v insignitum, cæcum appellat. Vt cūq. uerò sit, hoc foramen v, aut illud b notatum ignorarunt, quamquam sanè hæcenus apud neminem, uel unum foramen digna descriptione expressum reperī, quum interim foraminum speculatio sit iucundissima, illaq. maximam Naturæ arguant industriam.

c 2,3 Foramen occipitis ossi & temporis ossi commune, ac sexto pari neruorum cerebri, & maiori internæ iugularis uenæ ramo, minori q. soporalis arteriæ soboli exculptū. Istud, quia hæc transeuntia organa grādiōra sunt, amplum uisitur, transeuntium corporum formæ respondens. Non enim examullum circulare est, sed quodammodo geminum intortumq., & ipsius una pars (quæ interior est) neruo ex caluariā antrorsum quodammodo elabenti paratraltera uerò (quæ exterior est) uenæ & arteriæ caluariam ad posteriora ingredientibus subseruit.

d 2,3 Foramen in occipiti ossi gratia² nerui septimi paris neruorum cerebri in cūsum, quod quidem orbiculare est, sed ductu oblongum obliquumq. Ex posterioribus enim, interna q. caluariæ sede decliue fertur, quò citius septimi paris neruus hoc ductus foramine, sexto pari committeretur, unaq. ambo simul hærentes, deorsum turò descenderent.

e 2,3 Foramen unicum, cæterisq. omnibus facile maximum, quod occipitis ossi insinuatur, gratia² dorsalis medullæ ex cerebro originem ducentis.

f 2 Non insigniter amplum foramen, quod ab externa caluariæ sede, ex posteriori nimirum sede capitis occipiti ossis, quod primæ ceruicis uertebræ articulatur, incipiens, in internā caluariæ sedem longo ductu per os fertur, in elatiori sede septimi paris neruorum cerebri foraminis d notati cessans. Hoc² uenæ & arteriæ gratia cælatur, per transuersos uertebrarū ceruicis processus sursum conscendentiū. Cæterum in quibusdam caluarijs id foramen in altero latere aliquādo deesse reperies, interdū etiam in utroq. uerum tunc huius foraminis uices gerit septimi paris neruorum cerebri foramen d insignitum, quod tunc non ad amullum orbiculare cernitur, sed oblongum, neruo simul cum uena arteriaq. transmittendo idoneum.

g 2,3 Foramen id ad posteriorem regionem processus māmillaris, iuxta futuræ λ referentis² latus in temporis ossi cælatur, & transuersim caluariam ingrediens, uiam externæ iugularis uenæ² ramo hac caluariam petenti, offert. Animaduerti interdum id foramen, modò in altero latere, modò in utroque defuisse.

h In tertia figura, non oscitanter sinus in interna caluariæ amplitudine, qua cerebrum continetur, animaduertendus uenit, in quem tria foramina c & f & g insignita, & uenis arterijsq. transmittendis parata subeunt. A sexti enim neruorum cerebri paris foramine c notato, & interna parte foraminis f insigniti, in dextra sinistraq. caluariæ sede sinus incipit, quem in sinistro latere h, h & h indicauimus. in dextro autem tribus i. Sinus isti oblique instar quartæ circuli partis sursum in posteriora tantisper conscendunt, dum dexter sinistro inibi committatur, ubi k reposuimus. Huius enim coitus sedes in media regione occipitis ossis uisitur, quæ inter elatissimam futuræ λ experimentis² regionem, & posteriorem foraminis dorsalem medullam transmittentis, ac e insigniti regionem, media consistit, & k inscribitur, ubi occipitis os crassissimum densissimūq. esse, in eius ossis historia retulimus. Ex hoc duorū sinuum congressu, alius recta sursum fertur, sub eminentissima parte futuræ λ similis, & sub tota sagittali futura,

E 3 &

Libro primo
Historie an
malum Capi
te undecimo

Foramen cæ
cum.

Hic foramen quod
modo describitur fo
ramen expressimus,
interiori quidē ipsi
us parti d, exteri
ori autem i ascri
bentes.

Caluariæ si
nus duræ mē
branae uasis ce
dentes.

h, h, h.

i, i, i.

k.

II m & frontis osse usque ad olfactus organorum sedium septum, quodammodo in tertia figura insignitum. Hunc sinum quarta figura aliquot l notatum gerit, tertia autem in frontis osse, litera in eundem indicat. Ceterum sinus hi exculpuntur durae cerebri membranæ gratia, cuius uasis ipsos ne illa caluariæ ossibus præmeretur, cedere tunc audies, quando cerebri uasorum non minus elegantem quam arduam, parumque ab alijs dissectionis professoribus animaduertam feriem, in tertio libro exequar.

n, o 2 Animum accommoda quartæ figuræ palato, in quo his characteribus ampla narium foramina septo quodam insigni x notato interstincta, & in faucium amplitudinem e naribus tendentia, n ac o indicantur. Hæc etsi homini ad plurima conducant, præcipue tamen naturali inspirationi uocis idonea censentur.

p 2 Foramen hoc iuxta posteriorem dentium incisiorum sedem ex palato in narium amplitudinem definit, quartæque maxillæ superioris ossibus commune habetur. Deinde hominibus unicum adest, equis uero & canibus geminum. Paratur autem gratia connexus, consensusque tunica palatum succingentis, cum illa quæ narium amplitudini obducitur. Portiuncula enim illius tunica simul cum uenula, & item arteriola, id pertransit.

q 2 Ad palati finem iuxta maxillæ superioris sextæ ossa, utrinque duo uisuntur foramina: unum quidem altero prius, & amplius, prius enim anterius ue ac l insignitum, notatu dignæ est amplitudinis, ex palato sursum in posteriora ad oculi sedis uerticem radicem ue properans. Inibi enim definit, ubi foramen occurrit, quod alterum pituitam in nares expurgantium esse retulimus, atque sub litera o iam antea descripsimus. Posterius autem x notatur, estque exiguum omnino, & sursum ascendens, aliquando in idem foramen cum anteriori l insignito terminatur. Interdum uero peculiarem terminum, in sutura cuneiformi ossi & quarto superioris maxillæ communi adipiscitur.

Foramina
per caluariæ
amplitudinem
liberim obuia.

Præter foramina hæcenus commemorata, si caluariam in manus sumpseris, alia quamplurima (sed exilia) obseruabis, uenis transmittendis & membranarum nexibus exculpta. Visuntur uero huius generis aliqua è directo maioris interioris ue anguli sedis oculi, iuxta futuram secundo & tertio maxillæ superioris ossi & frons ossi communem. Hæc in cauitatem pertingunt, inter frontis ossis squamas comprehensam, & K prius indicatam. Horum quoque sedes in prima præsentis Capitis figura, T & V indicatur: quibus characteribus nuper dicam futuram suo loco expressimus, quemadmodum & commemorata iam ossa r, a & o inibi insigniuntur. Deinde in frontis quoque osse iuxta superciliorum sedem huiusmodi quoque occurrunt foramina, quemadmodum & in utroque nasi osse, quod quintum superioris maxillæ recessuimus. Insuper in primo maxillæ osse, quod externum oculi sedis angulum constituit, unum aut alterum huius generis foramen inuenitur. Præterea ossis cuneum referentis latera, quæ temporum caua cum alijs ossibus constituunt, tali quoque foramine donantur. Ad hæc, in lateribus sagittalis futuræ in uerticis ossibus, & potissimum iuxta futuram

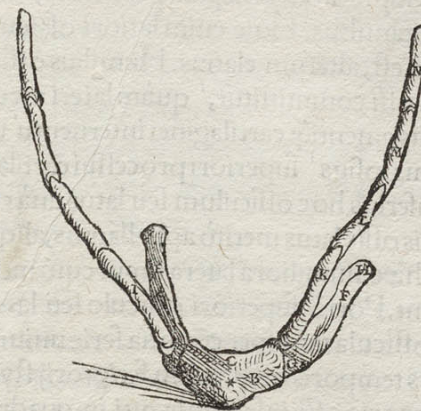
f. l. A similem, talia etiam apparent, quorum sedes in quarta figura aliquot f in umbra latitantibus indicatur. Verum præter commemorata unum notatu dignæ magnitudinis habetur interius in frontis osse, quæ octauum capitis ossis anterior pars ipsi committitur, & anterior septi pars olfactus organorum sinuum cernitur, nimirum inter tertiæ figuræ m & n conspicuū. Pertingit autem hoc foramen in frontis ossis concauitatem, superius K indicatā. In quarto quoque superioris maxillæ osse, iuxta magnū interiorem ue oculi sedis angulū, dictū iam ordinis foramen etiam se offert. In basi uero ossis cuneum imitatis extrinsecus, quæ id septo narium committitur, subinde quina numero uisuntur, ac tria quidē u, x, f insignita posterius consistunt, utrinque nimirum unum, & in forum medio tertium, quæ antrosum instar arcuissimorum meatuum producta, in narium amplitudinem definunt. quamuis interim medijs foraminis u indicati finis setam rarius admittit. Alia autē duo quæ w & o insigniuimus, anterius incipiunt, & recto tramite antrosum quoque cōscendentia, in oculi sedis uerticē radicemque terminantur. Ceterum horū foraminū termini hic cōmodo delineari nequeunt, quare etiā eo uehementius hortor, ut ex hominū caluarijs potius, quam ex nudis ossium picturis hæc discas, foraminis cuiusque sedis coniecturā hinc à characteribus sumens, & cōsideratē, an me aliquod foramen notatu dignū præterierit, expendēs. Super sunt adhuc in tertia figura & quarta Græci maiusculi characteres, quibus in futuris caluariæ indicandis, iam pridē uti sumus: adeo ut nullus præter enarrādus sit reliquus, quo sinus quidam in uertice notantur, quibus dura cerebri membranā innasci audies. Atque horum sinuum non eadem semper est series. quippe modo nulli, modo pauci, modo plures, atque hi uarij, cernuntur: profecto (si quis me audit) illis animaduerti, qui nimis promptē hanc uerticis sedē urunt, aut in ossium fracturis nimirum interpidē ac confidenter terebrant. Huc quoque referre sinus duos cuneiformis ossis, in ipsius medio antrosum modo repositos, nisi iam antē in eius ossis historia ipsos

iplos descripsissem, perinde ac amplas cauitates in quartis maxillæ superioris ossibus ad narium amplitudinis latera repositas.

DE OSSE U GRÆCORVM LITERÆ

rae imagini comparato. Caput XIII.

PRIMA
DECIMI
terrij Capitis fi
gura.

SECUNDA
FIGURA.

PROPOSITARVM HIC FIGVRARVM ET EARVN.

dem characterum Index.

PRIMA præsentis Capitis figura, anteriorem faciem exprimit ossis u imaginem referentis, una cum minoribus elatioribus ue ipsius lateribus, & ossiculis, quæ his usque ad tempus ossium processus in styli modum efformatos connectuntur.

ALTE RA figura, posteriorem ossis u referentis regionem commonstrat, simul cum elatioribus costis: uerum interim illis ossiculis nō delineatis, quæ ad processus styli speciem exprimentes pertingunt, priorij figura delineantur.

AB C 1 Grandius mediumque ossis hyoidis ossiculum, anteriori sede conspicuum. Verum A & B gibbum huius sedis regionem indicant. In horum characterum medio peculiare huius regionis apparet tuberculum x notatum. C autem indicat sinum transuersum oblongum, & in superiori medijs istius ossiculi sede obuium.

D 2 Posterior grandioris ossiculi sedes, sinuata & caua.

E F 1, 2 Humiliora ossis hyoidis latera, quæ cum medio ossiculo figuram u similem repræsentant.

G 1, 2 Connexus humilioris lateris, cum latiusculo grandiorique hyoidis ossis ossiculo.

H 1, 2 Humilioris lateris apex, qui laryngis cartilaginis scutum exprimentis processui alligatur.

IK 1, 2 Superiora hyoidis ossis latera, humilioribus longe tenuiora, magisque teretia.

L M N 1 Tria ossicula, superioribus lateribus utrinque ut plurimum commissa. Ceterum ad hyoidis ossis inspectionem etiam faciunt præter quintam musculorum tabulam ad characterem L, priores aliquot figuræ duodecimi Capitis libri secundi ad A, B, C, D.

d 3 4 fig. 6
ca. C, D, &
3 inter. nū
B.
b 22, 23 fig.
li 3 a 1 ad 1.
c 1 ad 1.
g 1 ad 1.

LARYNGIS eminentissimæ parti os unitatis nomine comprehensum, sed uarijs multiplicibusque ossiculis extructum, præponitur, quod nonnulli à literæ u figura u laryngis, alij succinctius u ossis appellant: qua uoce dissectionum rudes delusi, in Galeno os suum referens uertunt. Alijs rursus id os à l imagine λάρυγγος nuncupatur: quo etiam nomine interpretes decepti, futuram capitis l literæ similem uertere consueuerunt. cuiusmodi tamen mendas pro nostra uirili nuper ex Galeno, quem & Italia & Germania latinū dedit, subduximus. Herophylus quoque id os λάρυγγος appellasse dicitur, fortē quod linguæ, aut laryngi, aut faucibus apponatur, quæadmodum ipsi in organis generationi famulantibus quædam λάρυγγος & λάρυγγος uocantur. Non desunt etiā, qui quum in faucibus consistat, id λάρυγγος nuncupauere. Nos uero passim id os u referēs, aut uoce contractiore hyoides nominare instituius. Homo igitur hoc os longē aliter, quam quadrupeda, quæ hæcenus aggressi sumus, extructum obtinet, ac maximum hyoidis ossis ossiculū est latiusculū, & foris gibbum, priuatoque tubere prominēs: intus autē, seu posteriori sede, cauum, in anteriori etiam sede superius quasi in oblongū sinum deprimitur, pro figuræ nimirum ipsi idoneæ, & musculorū ligamentorumque illi cōmissorum ratione. Superiori enim sinui implantatur tertius & quartus huius ossis peculiares musculi:

E 4 ad

Ossis hyoidis
situs & nomi
na.

Medium hy
oidis ossis ossi
culum.

ad tuberis uerò in hac sede conspicui latera, quæ quodammodo in gibba sede sinuantur, in-
sertionem tentant duo primi huic ossi peculiare musculi. Ex posterioris autem sedis cauo
musculi duo priores linguam mouentes præcipue nascuntur. Præterquam quod gibba ex-
trorsum, caua uerò intorsum, atque ab iniurijs extrinsecus occurrentibus remotius oportu-
ne collocantur. Grandius id ossiculum supra laryngem paulò cōsistens, tangentibus occurrit,
ipsius interim lateribus penitus ferè latitantibus. Huic enim latiori ossiculo utrinq^{ue} alia duo
uniuntur. Atq^{ue} horum alterū humilius est, alterum elatius. Humilius ossiculum nonnihil bre-
uius, latiusq^{ue} superior est, nulliq^{ue} alteri ossi committitur, quàm lateri medijs ac latiusculi hyoi-
dis ossi ossiculi, ad quod cartilaginis ligamentiq^{ue} cartilaginei interuentu ualide, & notatū di-
gna amplitudine necitur. Verum finis ipsius superioris processui cartilaginis laryngis, quæ
scuti imaginem exprimit, colligatur. Inferius hoc ossiculum seu latus unà cum suo coniuge, qui
in altero cōsistit latere, humilius hyoidis ossis latus merito appellamus, aliquot musculis admit-
tendis & producendis aptum. Atque hæc humiliora latera simul cum medio grandiori os-
siculo, u^{el} imaginem pulchrè conficiunt. Porro superiori ossiculo seu lateri quod magis teres
uultur, alia rursus oblonga teretiaq^{ue} ossicula tantisper cōtinua serie uniuntur, quousque ipso-
rum fines propter radicem processus temporis ossis, quem scriptorij styli formam ostendere
iam sæpius commemoratum est, temporis ossi inferantur, uti in quadrupedibus uidere est
manifestissimè. Hæc ossicula superioribus hyoidis ossis lateribus commissa, non pari semper
obseruantur numero, ut plurimum tamen terna quaternæ uel utrinque cernuntur, quanquam
etiam interdum, idq^{ue} maxime in mulieribus, hæc ossicula uidemus simul cum superioribus la-
teribus omnino deesse, & ipsorum uicem teres quoddam, ualidum & oblongum ligamentum
gerere, hyoidisq^{ue} ossi & stylum imitanti processui colligari. Quod etiam non semel animaduert-
it mihi admodum familiaris RENALDVS COLVMBVS, nunc sophistices apud
Patauinos professor, Anatomes studiosissimus. Hyoidis igitur os neque liberum, neque ulli
contiguum esse ossi, superiora ossis indicant latera temporum ossibus cōnexa. Deinde & infe-
riora quoq^{ue} latera, cartilaginis scuto similis processibus ligamenti beneficio cōmissa, idem atte-
stantur. Cartilagine enim laryngis, ut & costarum cartilagine, ossium præbet usum, & quod
ad contiguitatem spectat, in ossium quoque classem recensentur. Verum quoniam hyoides os
non adeo firma basi, atque reliqua ossa, nititur, proprijs id musculis in omnem positionis diffe-
rentiam ita trahi in secundo libro narrabimus, ut neque in latera, neque sursum aut deorsum,
neque prorsum aut retrorsum promptè ex sua sede dimoueri queat. & quamuis id minimum
homini obtigerit, maximos tamen plurimosq^{ue} usus præstat: qui tunc enarrabuntur, quum ali-
quorū linguæ musculi ab ipso nasci, linguæq^{ue} fundamenti tutissimæq^{ue} basis modo subijci, &
musculorum laryngis quædam principia porrigere ostendemus.

Latera hyoi-
dis ossis.
Humiliora.

Superiora la-
tera & com-
missa ipsius ossi-
cula.

Qui hyoides
os firmatur.
Ipsius usus.

DE DORSO, ET GENERATIM DE ipsius ossibus. Caput XIIII.

SUBSEQUENTIS FIGVRÆ AC IPSIVS
characterum Index.

FIGVRÆ proximam paginam occupate dorsum, quod Græcis *ῥῆξ* & *ὄστρον* di-
citur, a latere expressimus, ut primum totius dorsi ossium contextus cerneretur, ac postmodum
singulæ ipsius partes priuatis Capitibus delinearentur. Cæterum quum tres figuræ & earum
præcipue tertia, ad præsentis libri calcem posita dorsum pariter commonestrant, non abs re il-
las etiam obiter intueberis, unà cum tertij libri figuris, neruorum à dorsali medulla originem du-
centium seriem exprimentibus, atque ad undecimi eius libri Capituli initium repositis.

- A, B Collum septem constans uertebis, quæ numeris internæ ipsarū sedi appositis sigillatim notatur.
C, D Dorsi pars thoracem constituens, quam nonnulli simpliciter dorsum nuncupant. alij uerò,
quod ueluti post septum transuersum consistat, metaphrænum. alij, uti iam dicebamus, dorsi par-
tem, qua thorax constituitur. Hæc ut plurimum duodecim formatur uertebis, quibus thoracis
costæ articulantur, unde etiam illæ costarum, ut & thoracis uertebrae nominantur.
E, F Dorsi pars quinque lumborum uertebis complectens.
G, H Os sacrum, quod tantisper sex ossibus seu uertebis in homine effingi dabis, quousque ossis sacri
descriptionem priuatim persecutus fuero.
I, K Os coccyx, quod etiā quatuor ossiculis efformari tantisper annues, dum & id descripsero.

L, L &c.

L, L Aliquot uertebis L insigniuimus, nimirū in tota dorsi compage secundam, nonam, decimam,
& c. octauam & uigesimā quartam: ita indicatur uertebiarum partem, seu sedem, quam ipsarum
corpus nuncupamus.

M, M M in iisdem uertebis uisitur, in quibus L occurrit, processus
& c. notans in latera exporrectos, atq^{ue} ideo transuersos, aut laterales
nobis appellatos. Quod uerò nō solæ uertebrae L insignitæ cor-
poribus, & M indicatæ transuersis processibus donentur, ne-
minem latere arbitror, etiam si singulas uertebas characteribus
non obruamus. Atque id etiam de subsequentiis notis existiman-
dum uenit: quippe si quid proprii cuius obtigerit uertebrae, hoc
Capite id explicare haud instituiamus.

N, N N in octaua totius dorsi fabricæ obseruabis uertebra, dein in
& c. decima septima, & uigesima tertia. Notatur autem N quidam
uertebiarū processus ad inferiora nutates, quibus superiores seu
incumbentes uertebrae subditis articulantur uertebis. Hos pro-
cessus ob id quod deorsum ferantur, in orationis serie descenden-
tes nominabimus.

O, O O uisitur in uertebis, quæ nuper cōmemoratis subiiciuntur, indi-
& c. catq^{ue} uertebiarum processus sursum spectantes, quibus superpo-
sitæ subiacentibus articulantur. Hos, rectè descendentes pro-
cessus nuncupabimus.

P, P P illis inscribitur uertebis, quas prius L, M & O insigniui-
& c. mus. notantur autē uertebiarū processus in corporis posteriora
exerti, & aculeo ac spinæ non absimiles. Vnde etiam Græcis
ἀκανθὰς, Latinis uerò spinæ nuncupantur. atq^{ue} hinc quoq^{ue} totam
uertebiarum compagem, *ἀκανθὰς* & spinam uocamus. In oratio-
nis autem contextu, hos processus ferè posteriores uertebiarum
processus aut spinas nominabimus, totum dorsum hoc nomine ra-
rius appellaturi.

Q, Q Q prope easdē reperis uertebas, quibus postremo enarratis
& c. characteres inscripsimus. Ac Q nullā uertebrae notat partem,
sed foramen in uertebiarum consistens lateribus, & neruos à dor-
sali medulla pullulatos transmittens. Quam uerò hoc foramen
in dorsi ossibus uariū sit, in peculiari ipsorum descriptione per-
tractabitur.

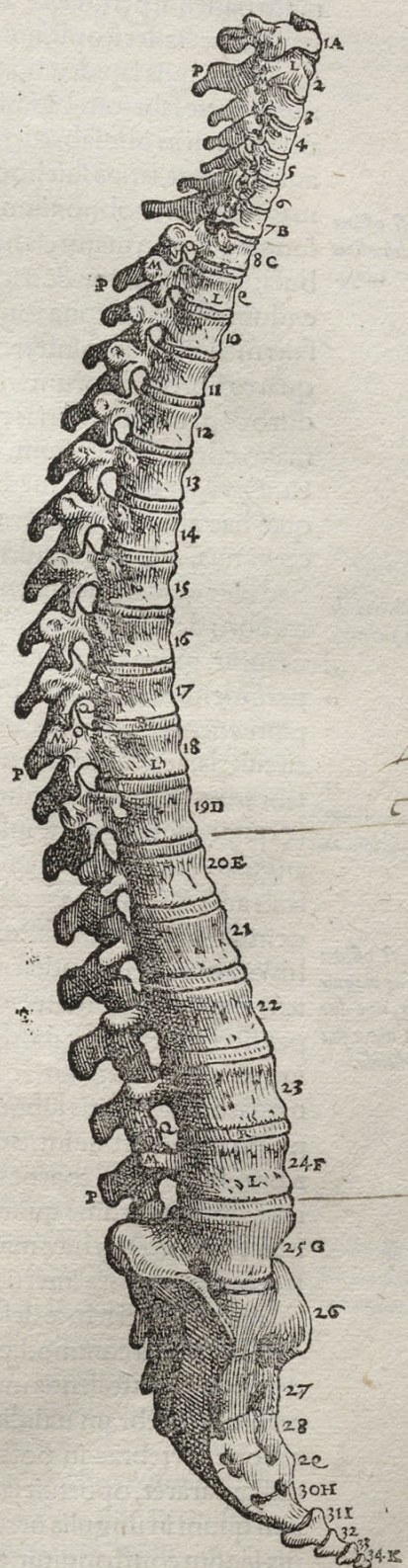
R, R Cartilagineum notatur ligamentum, uertebiarum corpora in-
& c. terueniens. quod Galenus cartilaginem puram esse, contra uete-
rum placita contendit: uerum quā rectè, secundi libri uigesimo
septimo Capite docebimus, inibi figuram proposituri huic narra-
tioni non inutilem, qua aliquot uertebiarum delineabuntur corpo-
ra, cartilagineum hoc ligamentum, uertebiarumq^{ue} corporum ap-
pendices, & cartilaginem quæ corpus uertebrae ac appendicem
intercedit (ut in pueris hæc se habent) exprimentia.

In ista subse-
quenti ca-
pituli id fo-
ramen ob-
uiam est.

R E R V M parens Natura homini dorsum instar carinæ cuiusdam, funda-
mentiq^{ue} machinata est. Dorsi enim opere recti ambulare, & erecti consiste-
re ualeamus. Quanquam neq^{ue} illa in hoc dorsum homini duntaxat dedit,
sed perinde atq^{ue} alias in unius membri cōstructione, eo ad uarios simul
usus abuti consueuit, ita ne hūc quoque minus industriam ipsius osten-
dit. Primum enim omnibus uertebis ad suorum corporum postero-
rem regionem, foramen exculpit, idoneam dorsali medullæ per ipsas
deicensuram uiam præparans. Secundò, non ex incomposito simpliciq^{ue} ossis uniuersum consti-
tuit

Nature in
dorsi creatio-
ne industria.
Vt id susti-
neat.
Vt dorsalis
medullæ uia ef-
ficiatur, & in
seriem mobile
sit.

Colli

Metaphræni
Dorsum
Coccyx

Lumborum

tuit dorsum, quamuis id ad stabilitatē & tutā dorsalis medullae sedem satius fuisset: quā neq; luxari, neq; excidere aut distorqueri posset, nisi ita uariē esset articulatū. Verum si rerum Opifex tantū patiendi pertinaciā animū adhibuisset, neq; in organorū fabrica ullum priorem digniorē uē spectasset scopū, non aliter sanē quā prorsus in compositū simplexq; dorsum creasset. Quippe si quis lapideum, aut ligneum animal confingit, non aliter dorsum quā unica continuāq; parte fabricat. Homini uerō dorsum inclinatur, aut erecturo, non erat melius id uniuersum unico ossē fabrefieri. quinimo cum dorsi beneficio hominem multis ac uarijs motibus agi oporteat, satius fuit hoc ex pluribus constitui ossibus, utcunque etiam hoc nomine iniurijs magis reddatur obnoxium. Quamobrem uerō dorsum non ex duobus uel tribus ossibus, tam

*Dorsū ossium
multitudinis
causa.*

longis quā in manu est humerus, & ulna cum radio: in crure autem femur, & tibiae os cum fibula: sed ex quatuor & triginta efformetur ossibus, uariē mutuo articulatīs. Est autem haec^b dorsalis medulla, quam instar cerebri partibus sub capite locatis esse tunc nitentur ostendere, quum quarto libro neruorum seriem pertractabimus. Quoniam itaque hanc similiter ut cerebrum, duro & promptē iniurijs repellente munimēto custodiri oportebat, dorsum instar carinae humano corpori subiectum, omnino insculpi, iterq; simul & tutissimum uallum ac (ut Graeci dicunt) *στέγῃ* ipsae, ipsi medullae confici debuit. Huius enim natura cerebro respondet, & noxae quae hac affecta hominem afficiunt, illis conferuntur, quae cerebro laborante indies oboriri cernimus. Motus siquidem & sensus omnium partium quae laesae sub sunt uertebrae, uiciantur. Sed haec quidem neminem latere, Galenus attestatur. Quamobrem uerō diuinus Hippocrates libro de Articulis prodiderit, si plures uertebrae uno ordine inuicem subsequentes transmo-
ueantur, graue esse: si autē una ex ceterarū compage exiliat, perniciosum esse: haudquaquam
perinde notum est omnibus. Hippocrates itaq; causam symptomatis nos edocet. nam si simul
plures uertebrae dimoueantur, ita ut quaeque paululum transmutetur, & sua sede declinet, tunc
circularis, ac proinde nō uehemens dorsalis medullae obtinget euersio. Si uerō, inquit, una uer-
tebrarum suo contextu dimoueatur, tunc dorsalis medulla paruo intervallo inflexa, afficietur,
& quae exiliat uertebra ipsam comprimet, nisi sanē & rumpat. Quum itaque dorsalis medulla
angularem, eamq; subitam & acutam flexionem nequeat perferre, dorsum nō potuit magnis &
laxis articulis insignem transpositionem habentibus, innoxie moueri. Vnde etiam melius fuit,
ex multis & paruis ossibus quae singula ad motum conferunt, dorsum coaceruari. Ceterum
his ossibus non par adest magnitudo, neque omnibus foramen medullam dorsalem transmie-

*Dorsū ossium
nō par magni-
tudo, neq; dor-
salis uiae equa
amplitudo.*

tens aequa amplitudine exculpitur. Coordinationis enim occasione melius fuit, minores semper fieri superiores: modō id quod portatur ab aliquo, minus esse conueniat portante. Hinc igitur^c maximum dorsi ossium sacrum os à Natura creatum est, & ueluti basis quaedam uigin-
ti quatuor uertebrae subiicitur, duobus cōmissum^d maximis ossibus, quae una cum ipso cor-
pus maxime stabiliunt. Secundum uerō dorsi os magnitudine, si à sacro sursum ascendas, uer-
tebra est sacro ossi coarticulata, à prima quidem iacēs quarta & uigesima, ipsarūq; in lumbis
uertebrae ordine quinta. Porro aliarum singulae quantum positi ab infima discedunt, tan-
tum & mole. Atq; haec magnitudinis diminutio usque ad ipsum caput perficitur, praeterquam
si quando uertebra interueniat paulō maior subiecta. quod sanē non absq; magno usu fieri, pri-
mae ceruicis uertebrae descriptio ostendit, quae illam reliquis ceruicis uertebrae latiore esse
docebit, gratia commodae^e quinti & sexti caput mouentium musculorū insertionis, & secun-
di scapulum attollentis musculi exortus. Atque inibi etiam articulationis nomine, secundam
ceruicis uertebrae ualidiorem grandioremq; tertia esse audies. Quia uerō Natura nullius oc-
casione uertebrae in posteriori suorum corporum sede exculpsit, quā ut iter^f dorsali me-
dullae pararet, oportuit sanē foramen magnitudine cum dorsali medulla congruere. Haec au-
tem quum in singulis uertebrae sit impar, & in primis uertebrae maxima (gignendis enim ner-
uis sensim constringitur, attenuaturq;) optimo iure superiorum uertebrae foramen inferio-
rum foramine amplius est. Dein quū superiores uertebrae amplo foramine exculpi debuerint,
& interim alijs innitantur uertebrae, promptē colligitur, illas quoque simul tenues necessariō
extructas esse. Neque dorsali medullae duntaxat uia in uertebrae exculpitur, uerū etiam^g tri-
ginta neruorum paribus in homine à dorsali principū ducentibus^h tutissimae uiae foraminaq;
in uertebrae caelantur, quae in neruorum serie exequar. quamuis in priuatis uertebrae descri-
ptionibus quaedam illorum foraminum mentio subinde incidet: praecipue quod in omnibus
uertebrae non eadem specie, neque pari etiam numero insinuantur. Quum igitur dorsalis me-
dulla ueluti alterum cerebrum omnibus propemodum quae sub capite consistunt organīs ha-
beatur, & dorsum ipsi uia & uallum quoque tutum fabricetur, rerum Opifex alia permultami-
randaq;

*Foramina ner-
uis emittendis
parata.*

*Vertebrae
seria.*

randaq; circa uertebrae molitus est, quippe ex medio posteriorum partiumⁱ spinam produxit,
instar sepi & ualli totius dorsi: hanc primam proponens, frangendam & conterendam, mo-
disq; omnibus passurā, priusquam noxa inferatur cuiuspiam uertebrae, & ipsa dorsalis medulla
laedatur. Posterioribus his processibus in^j plurimis uertebrae appendice donatis cartilago
obnaescitur, idoneū subditorum propugnaculū, ut quae nec frangi nec rumpi, modo fragilium
friabiliumq; ac durorū, neq; incidi & quassari perinde ac mollia carnosaq; queat. Praeterea sin-
gulorum processū quos spinae modo extuberare diximus, magnitudo in omnibus uertebrae
inaequalis quodāmodo cernitur, mirifice & hoc pariter prouidente Natura. Nequaquā enim
in ijs locis in quibus eandem sedem cum dorsali medulla pars quāpiā primaria sibi uendicat,
aequum erat negligere eius partis dignitatem: neq; in locis sola occupatis medulla, praelongas
educi spinas, erat iustum. Quemadmodum neque expediebat ē paruis uertebrae longam ena-
sci spinam, neq; ē grandibus breuem. Ratione igitur optima, quoniam in thorace cor locatur,
& magna arteria dorso incumbit, in his dorsi partibus Natura longissimas produxit spinas, in
alijs uerō sedibus breuiore. Vertebrae quidem lumborum corpus grande est, illisq; intus
magna arteria & cōcaua uena suffulcitur. sed ossis sacri moles est maior & insignior, nullum ta-
men interim praecipuū ei praeiacet organum. Par igitur erat posticos processus secundum uer-
tebras thoracis, maximos in lumbis educi, in sacro autem ossē breuissimos. Ceruicis uerō uer-
tebrae quum tenuissimae omnium sint, non potuerunt nancisci processus longos simul, & inno-
xie iniurijs ferendis aptos: quum hi leui occasione propter tenuitatem rumperentur. Quemad-
modū itaq; dictū nunc processus spinā efficientes, propugnaculi uicem gerunt: ita & alijs pro-
cessibus, nimirum^k transuersis uertebrae donantur, quae partim ueluti sedes quaedam dorsum
mouentibus musculis submittuntur, quemadmodum & spinae ad musculorum productionem
insertionemq; eo usu potissimum iuuant, cuius gratia generatim omnes ferē ossium processus
montium colliculorumq; ritu extuberare ac educi, prius nō semel relatū est. Omnibus enim his
uertebrae processibus musculi accumbunt cum arterijs, uenis, nervis, ad ipsos & per ipsos
delatis. Verū alius quoque tertius usus transuersorum thoracis uertebrae processuum
praedictis accedit, quo aptam costis sedem porrigunt, cui illae articulantur. Quia autem dor-
sum instar unius corporis ex uertebrae efformari debuit, quod simul firmum, & forte, & ad mo-
tus promptum esset, magnopere laudanda uenit Natura, quae dorsum ambobus uisibus (et si
contrarijs) idoneum construxerit. Omnes enim uertebrae ad sacrum usque os (si duas prio-
res exceperis)^l in anterioribus quidem sedibus sibi mutuō amplis corporibus tutō colligan-
tur, posteriori autem sede duplicibus articulis coarctantur, ubi etiam robur propter antero-
rem compagem nanciscuntur. Moueri itaque uertebrae non prohibentur, quod corporibus
mutuō non connascantur, & postica sede non obscuris articulis sint distinctae: atque haec etiam
ratione antrosum ualde inclinari possumus, retrorsum uerō nequaquam. Rumpes enim, si
coegeris membranae, quae uertebrae corpora colligant, ligamenta, cum alio cartilagineo liga-
mento inter uertebrae corpora reposito, itaq; corpora connectente, ut uertebrae non ad-
modum à connatis differant. At horum ligaminum naturam substantiamq;, ut & ceterorum
omnium, sequens liber accumulatē pertractabit. Quoniam uerō nō aequē tutum erat dorsum
antrosum retrorsumq; flecti (ita enim infirmum ac instabile & laxum penitus esset) Natura
quod satius est, iure praelegit. Ad uniuersa etenim uitae munia cōmodius est, dorsum in priora
flecti. dein haec quoq; flexio ualis dorso ibidem incumbētibus, magnae scilicet arteriae, & con-
cauae uenae, minus molestiae infert, quum aliās plurimum extenderentur. Quia igitur oportuit
dorsum anteriori sede ad amussim stringi, merito uertebrae in posteriore sede laxius articulan-
tur. Cuius autem formae ipsarum sint articuli, unā cum his quae de singulis uertebrae dicenda su-
persunt, iam addemus. Sunt enim in uertebrae pleraeque differentiae, passim incredibilem Na-
turae industriam ostendentes, ob idq; quatuor modō sequentibus Capitibus non perfunctio-
rie aut obiter enarrandae, quorum primum colli ceruicis uē uertebrae, secun-
dum thoracis, tertium ijs quae in lumbis habentur,
quartum autem sacro ossi coccygiq;
ossi dedicabitur.

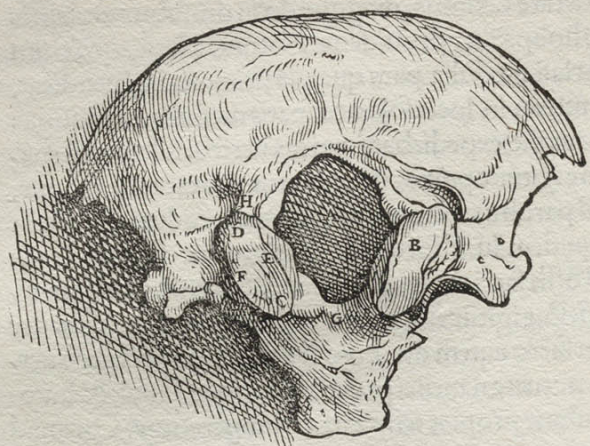
*Cartilago spi-
nae apicibus
obnata.*

*Transuersi
processus.*

*Vertebrae
coarticulatio.*

*Cōmodius fuit
se dorsum fle-
cti antrosum.*

PRIMA XV CA-
PITIS FIGURA.

SECUNDA.

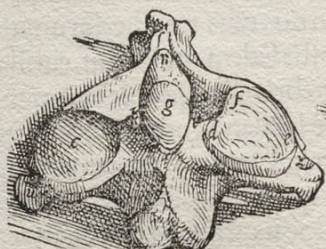
TERTIA.

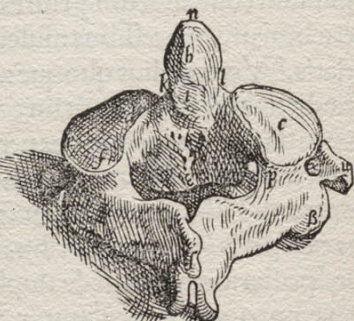
QVARTA.

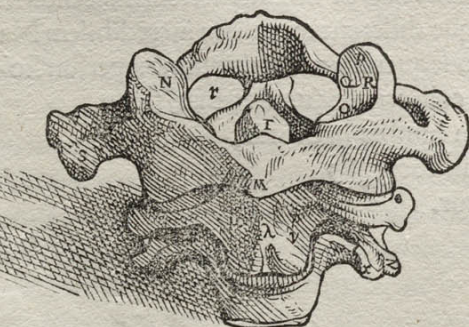
QVINTA.

SEXTA.

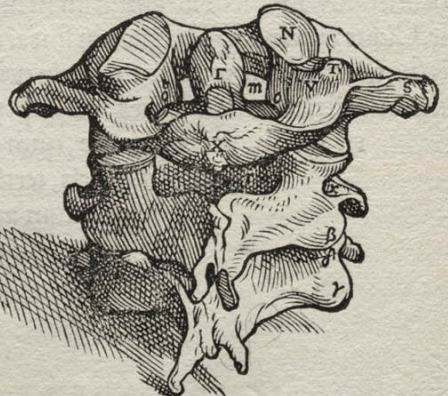
SEPTIMA.

OCTAVA.

NONA.

DECIMA.

VNDECIMA.

VNDECIM

PRIMA præsens Capitis figura, occipitij ossis partem ab alijs ossibus liberam, & in externa calvariae basis sede hic conspicuam exprimit.

Secunda, primam cervicis vertebrae anteriori superiori facie expressam proponit.

Tertia, primae cervicis vertebrae superiorem posterioremque imaginem oculis subijcit.

Quarta, primam cervicis vertebrae inferiori posteriori facie delineatam exhibet.

Quinta, secundae cervicis vertebrae anteriorem monstrat faciem.

Sexta, secundae cervicis vertebrae posteriorem faciem designat.

Septima, secundam cervicis vertebrae inferiori facie spectandam offert.

Octava, tertiae cervicis vertebrae anteriorem superioremque faciem ostendit.

Nona, tertiae cervicis vertebrae posteriori superiori facies delineatur. Quoniam vero huius cervicis vertebrae inferiori sedes secundae vertebrae inferiori sedi respondet, illam hic non apponimus, ne forte praesenti Capiti nimius tabularum aceruus praeponatur. Atque hac etiam ratione, ceteras cervicis vertebrae subiectas singulatim non depinximus, praecipue quum illarum descriptio ex trium superiorum vertebrae figuris, prompte desumi queat.

Decima, trium primarum cervicis vertebrae compago, anteriori parte depicta cernitur.

Vndecima, trium primarum cervicis vertebrae contextus posteriori facie exprimitur.

A in 1. Foramen in occipitis osse, dorsalis medullae gratia excisum.

B 1. Dextrum occipitis ossis capitulum, quod primae coarticulatur cervicis vertebrae. Sinistrum vero C, D, ro capituli, C, D, E & F insignitur. Siquidem C & D capituli notant longitudinem, seu duos, E, F. Alim, quo longitudinem in horum capitulorum descriptione metimur. Dein, E insinuat internum latius capituli, quod magis deorsum, quam externum F insignitur, deprimitur, aut non aequè sursum prominet.

G 1. Anterior foraminis dorsalem transmittentis sedes, quae ob teretis cuiusdam ligamenti insertionem aspera & inaequalis est.

H 1. Sinus in posteriori sede utrorumque capitulorum occipitis ossis incisus, ac utam primo dorsalis medullae nervorum pari porrigens.

I 2, 3, 4. Foramen transmittendae dorsali medullae in prima cervicis vertebra exculptum.

K 2, 3. Hic primae vertebrae corpus exculptum, secunda vertebrae dens, qui I notabitur, suscepturum.

L 3, 4. Sinus in posteriori sede corporis primae vertebrae incisus, ac cartilagine incrustatus.

M 2, 10. Processus & tuberculum, in anteriori corporis primae cervicis vertebrae sede prominens.

N 2, 3, 10, 11. Dexter primae vertebrae sinus, quo dextrum occipitis ossis capitulum excipitur. Sinistrum sinum in secunda & decima figuris O, P, Q, R notavi: O quidem & P eius sinus longitudinem indicaturus: Q vero, internum latius, longe ipso exteriori R insignito declinatus.

S 2, 3, 4, 10 & 11. Transversus primae cervicis vertebrae processus dexter. Sinistrum vero character non insigniimus, quod utriusque eadem sit ratio. Sic etiam ipsius foramen in sinistro tantum latere secunda & undecima figurae T notavimus.

V 3, 11. In dextro tantum latere sinus indicatur, qui cum occipitij ossis sinu H notato commune efficit foramen, quo primum dorsalis medullae nervorum par elabitur.

X 3, 4, 11. Hac sede prima cervicis vertebra posteriori destituitur processu, & inibi duntaxat visitur acutum exiguumque instar lineae prominens tuberculum, ad cuius latius haec sedes aspera est.

Y 4. Dexter primae cervicis vertebrae sinus, dextrum secundae vertebrae tuberculum signandum excipiens.

a, b. Sinistrum sinum a & b notavimus: a quidem internum ipsius latius, b autem externum indicantes.

c, 5, 6. Dexter secundae vertebrae tuberculum, seu insigniter depressum capitulum, commemoratum iam prius primae vertebrae sinum Y insignitum subingrediens. d, e, f. Sinistrum ostendunt capitulum. Vnde d, e, f. prius latius ipsius notat internum elatiusque, e vero externum, & depressius, f autem eam capituli partem, quae ad posteriora veluti extra circuli circumferentiam educitur.

Gamma 7, 10, 11. Secundae cervicis vertebrae processus, quae a dentis imagine dentem vocabimus, quique in quinta figura & decima & undecima etiam conspiciuntur. Verum hunc in septima, decima & undecima insigniimus. In quinta autem & sexta figura pluribus notatur characteribus prius latius

F aliquid

- g. h.* aliquid significantibus. *g.* enim in quinta tuberculum ipsius notat cartilagine obductum. *h.* in sexta, notat posteriorem dentis sedem, quæ crassior est, magisque quam dentis radix in posteriori ora extuberat. *i.* sinum indicat, ad quem transversum ligamentum aduoluitur, quod dentem in pri-
- k. l.* ma uerterebra constringit ac continet. *k.* & l. utrinque sinus insignitur ad dentis principij radices uel latera incisus, atque anterioris secundi neruorum dorsalis medullæ paris propagines admodum exiguas transmittens. Cæterum foramen, hoc sinu & primæ uerterbræ sinu, efformatū in un-
- m. n.* decima figura m signatur. Postremo *n.* in quinta figura dentis notat mucronem.
- o. 3. 11.* Sedes dextri lateris notatur aspera, inter primæ uerterbræ superiorem sinū *N* indicatum, & inferiorem *Y* indicatum consistens, ubi foramen non peruium conspicitur.
- p. 6.* Sinus dextri lateris, ad posteriorem dextri secundæ uerterbræ tuberis *c* insignitū sedem exculpus: & commune foramen uiam ue constituens, qua secundum neruorum dorsalis medullæ coniugium in posteriora profilit. In quartæ figuræ sinistro latere *q* positum cernis, sinum hunc primæ
- r.* ceruicis uerterbræ notans. In dextro autem latere decimæ & undecimæ *r* reposui, ipsam neruorum uiam in altero latere utcumque significans.
- s. 5. 6. 7.* Posterior processus, seu spina secundæ ceruicis uerterbræ, quæ etiam in decima & undecima figuris parte superiori, in septima uero inferiori est obuia.
- t. 9.* Tertiæ ceruicis uerterbræ spina, quam & undecima figura ostendit. Spinæ autem huius apices in octaua & *u* notantur, ipsa uero spina illic numero *11* indicatur.
- u. 5. 6. 7.* Dextri lateris transversus secundæ ceruicis uerterbræ processus. Sinister etiam citra charactera operam in illis figuris, quemadmodum & in decima & undecima utriusque lateris processus promptè cognoscitur.
- x. 5. 6. 7.* Foramen transversum secundæ ceruicis uerterbræ processus.
- y. 7. 9. 10.* Transversus sinistri lateris processus, tertiæ ceruicis uerterbræ. Verum *y* internam partem, & autem externam notant. Porro octaua figura transversum dextri lateris processum his notis *7* & *8* indicat, sinistri autem lateris processum istis notis *9*, *10*.
- z. 8. 9.* Foramen transversum tertiæ ceruicis uerterbræ processus.
- β. 6. 7. 11.* Dexter descendens secundæ uerterbræ processus, cuius sinus formam septima figura indicat.
- γ. 9. 11.* Dexter descendens tertiæ ceruicis uerterbræ processus, uerum *γ* in nona & undecima posteriori ipsius indicat sedem. Inferior autē ipsius sedes seu sinus, sinui respondet in septima *β* insignito.
- δ. 9. 11.* Dexter ascendens tertiæ ceruicis uerterbræ processus, ac nona quidem figura ipsius tuber ostendit, quemadmodum & octaua utriusque ascendens processus tubera indicat notis *3* & *4* insignita.
- ε. 5. 6. 7. 10.* Sedes, qua secundæ uerterbræ corpus deorsum porrigitur.
- ζ. 9.* Sedes, qua tertiæ corporis uerterbræ corpus declinans fertur.
- η. 9.* Superior tertiæ uerterbræ ceruicis sedes sinuata. & *η* quidem sinum indicat, & uero & *κ* utrinque prominentē processum. atque hi etiam processus numeris *1*, *2* in octaua figura insigniti cernuntur.
- λ. μ. ν. 10.* Anterior secundæ uerterbræ corporis sedes, in qua *λ* prominens indicat tuber, *μ* uero & *ν* utrinque depressa tuberis latera.
- 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11.* Numeri characteres in octaua figura conspiciuntur, processuum tertiæ ceruicis uerterbræ numerum indicant. Quandoquidē *1*, *2* notantur duæ eminentes partes superioris superficiei corporis uerterbræ. *3*, *4* duo ascendentes processus. *5*, *6* duo descendentes processus. *7*, *8*, *9*, *10* transversus processus. *11* spina, cuius apices notantur *3* & *u*. uti & huius uerterbræ inferior pars *p* indicatur.
- 5. 8. 9.* Sinus inferiorem partem foraminis constituens, quo tertium dorsalis medullæ par exilit.
- τ. 7. 7.* Sinus superiorem dictam foraminis partem efformans.

Homo pulmo
num occasione
collo donatus.

VL MONVM gratia homini collum dari, hinc potissimum constat, quod id perpetuò unā cum pulmonibus deperditur. Quippe hac occasione pices (quibus & pulmones defuncti) collo destituuntur. Animalibus uero, quibus Natura pulmones dedit, his quoque & collum elargita est. Asperam enim arteriam qua inspirantes aërem in pulmones ducimus, & rursus expirantes eundem efflamus, ab ore ad pulmones ferri, atque ob id inter os & pulmones spacium intercedere debebat, si quidem opportuna efflatione (quæ uocis est materia) hominem donari decuit. Nam citra asperæ arteriæ beneficium uox minime perficitur, unde etiam nō miramur, nullū animal collo carens uocem edere.

Quum

Quum itaque pulmones in thorace contineantur, & aspera arteria (quam in os desinere omnino decuit) ex pulmonibus cōsurgat, interuallum elatiorem thoracis sedem & fauces intercedens, arteriæ illius gratia creatur. Quia uero thorax & os inuicem separantur, quantum inter utrumque interualli mediat, uia eorum efficitur, tam quæ desuper deorsum procedūt (ut dorsalis medulla & stomachus) quàm eorū quæ ab inferioribus sursum (ut aspera arteria, & multæ læues arteriæ ac uenæ) porriguntur. Homo igitur collum asperæ arteriæ gratia nanciscitur, asperam uero arteriam uocis respirationisq; causa. Quare etiam colli longitudinem homo tantam fortitus est, quanta asperæ arteriæ ad dictas modò functiones ex usu erat. Quinetiam conueniebat partes scapulis conterminas, & brachium, & cubitum, extremamq; manum, præterea & septum transversum, à dorsali medulla collum perreptante neruos adipisci: quocirca & propter illorum propagationem, necessum fuit in spacio inter caput & thoracem medio uerterbras reponi, quibus collum texeretur. Sunt autē humanæ ceruicis uerterbræ septem, quarum nunc naturam usumq; explicare contendā, à capitis colliq; motibus sumpto sermonis exordio. Non enim hīc auium quadrupedumq; quibus longa obtigerunt crura, colli usum recensere propositum est, quum nemo nō intelligat Naturā his, quod manibus destituātur, colli maxillarumq; prolixitate ad cibum assumendū prospexisse, hæcque ratione pluribus uerterbris collum illis confixisse. Galenus itaque rarum Naturæ miraculum, ipsiusq; operum exquisitissimus interpres, in nullius partis constructione expendenda adeo eruditum solertemq; ac industrium requirit auditorem, atque in capitis motuū, eiusdemq; cum duabus summis uerterbris articuloū descriptione. Quid multa: tam paucos quæ in duodecimo de Vsu partium, de capitis motibus tradit, assequuturos cōtendit, ac uelut rei difficultate lectorem ita deterret, ut nemini mirum uideri debeat, me quoque hac in parte præceptoris opera penitus destitutum, ea qua licuit diligentia & Anatomes discendæ à puero, prorsus obfirmato animo ea perlegisse, ac ut Galeni sensa intelligerē, res ipsas orationi eius sedulo adhibuisse. An uero frustra negociū attentauerim, tum demum nosces, ubi didiceris me non solum quæ Galenus docere conatur percepiisse, uerum Naturæ in articulis hīce artificium, capitisq; motus ab ipso parum rectè tradi, tandem etiam intellexisse. Galenus enim capiti duos motus ascribens, unum in annuendo renuendoq; alterum in latera fieri docet. ac priore quidē intelligit, quo caput antrosum flectimus, inclinamus, annuimusq; ac deinde quo caput retrorsum flectimus & reclinamus, ea prorsus functione, qua Thraces & Cretensum plerique hac etiam ætate uidentur abnuere. Illi enim abnuentes, in posteriora caput rectè remouent, subleuant ue: non autem ut nos renuentes, id circumagunt, seu circumducunt. Cæterum altero motu, quem Galenus in latera fieri præcipit, illum subaudit, quo caput in latera inclinamus, ac uelut humeris seu scapulis aduouemus. Quod autem hæc de laterali motu, atque adeo de renuendo annuendoq; ipsius sit sententia, ex quarto de Administrandis sectionibus libro doceberis, si modò accuratè expendas, quo situ Galenus occipitis ossis capitula, quæ primæ uerterbræ dearticulantur, locari, assurgere, innitiq; asserit, quum in hoc illud uelatus caput agitur, & quum ex Galeni placito renuimus annuimus ue. Huiusmodi enim profectò ipsius de capitis motibus est dogma: quorum priorem, qui annuendo renuendoq; sit, secundæ ceruicis uerterbræ beneficio, aut super secundam perfici affirmat: posteriore uero motum, quo caput in latera ducitur, super primam ceruicis uerterbram fieri ait, quemadmodum cum ex pluribus Galeni locis, tum præcipue ex quarto de Administrandis sectionibus libro colligere promptissimum est. Ut enim illos libros omnium postremos scripsit, ita quoque suam sententiam & breuius & apertius in illis, quàm alias, explicuit. Num uero hoc eius placitum ueritati sit consonum, ipse nunc mecum inquirito, atque aliter quàm Galenus capitis motus (affectu interim aliquandiu represso) cōstituito. Primum itaque, caput aut primario motu quiescente collo mouemus: aut secundario, quum scilicet caput colli motum sequitur, etiam si id in aliam partem, quàm collum mouetur, ducere coneris. Proprij capitis motus duo sunt. prior, id antrosum flectimus, retrorsumq; inclinamus, extendimus ue: quem motum conficis aut rigido immotoq; collo, aut collo etiam simul moto, siue id pari motu cum capite agas, siue contrario. Quamuis enim in anteriora collum ducas, caputq; necessariò collum insequatur, nihilominus tamen caput proprio motu in posteriora possis reflectere, atque leui negotio obseruare, collum caputq; proprios & priuatos in flexu reflexuq; motus obtinere. Alter proprius capitis motus, is censendus est, quo caput ita circumducimus, seu in gyrum agimus quodammodo, ut rota ad axem reuoluitur. Atque hunc motum etiam quiescente collo obibis, si modò dextra, modò sinistra uicissim intueri studueris, caput ue circumuerteris. Præsens motus capiti omnino est proprius, & collum illo destituitur. quapropter etiam quocumq; modo collum moueris, hic capitis circumactus commodè perficitur. Flexo enim collo, capiteq; cum

F 2 illo

Ceruicis uerterbræ septem.

Galenus de Capitis motibus sententia.

Lib. 12 de Vsu partium. 4. de Administrandis. diff. lib. de Ossibus, capite 8.

Alia quàm Galeni de Capitis motibus sententia.

Sinus primæ
vertebræ tube-
ra secundæ ex-
cipientes.

Tubera secundæ
dentis.

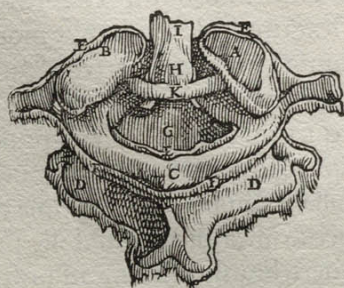
Hic peculi-
rem utriusque la-
teris cartilagi-
nem nonnullam
a nobis obser-
uatam depinxi-
mus.

Secundæ ver-
tebræ dens.

Libro de Ar-
culis.

Dentis cui pri-
ma vertebra
contextus.

Quamvis præsens figura priuatim secundo libro sit propria,
illam tamen hic reponimus, quod ijs quæ hic traduntur intelligen-
dis non mediocri-
ter iuuat. Signi-
ficatur itaq; or-
bitæ A, B,
C, primæ cervicis
vertebræ. D & E
secundæ corpus.
H dens. I re-
tes ligamentum
a dente occipitis
ubi inferuntur.
K transuersum ligamentum, dentem in prima vertebra
stringens.

K transuersum ligamentum, dentem in prima vertebra
stringens.

quod firmiter ligamentum explantari inseriue finit. Nullibi enim in ligamentorum enarratione
interesse

sculorum paria aculei modo uulnerasset, neq; illis & præcipue^a tertio musculorum caput mo-
uentium pari aptum iter, aut sedem tribuisset. Ea tamen parte, qua alia vertebrae in spinam
desinunt, hæc aspera est, & ueluti acutalinea extuberat, quo facilius quartum caput mouentium mu-
sculorum par hinc principium duceret. In inferiori primæ cervicis vertebrae regione, sub
duobus, quibus caput excipitur, sinibus, alij totidem insculpuntur leuiter ac in superficie ca-
ui, ob idq; etiam *γλωσσοειδεις* appellati. Horum circumferentia orbicularis est in medio uix ali-
quid, quod dijudicari possit, caui obtinens, sed exteriora sinuum supercilia longe inferius, quam
interiora descendunt, idq; si hanc uertebra in erecto corpore secundæ inniti singas. His si-
nibus cartilagine obrustatis, duo secundæ cervicis vertebrae excipiuntur tubercula, quæ ad
latus corporis eius vertebrae habentur minimum prominentia, uti & sinus primæ vertebrae le-
uiter excavantur. Tuberculorum circumferentia etiam sinuum modo orbicularis est, quamuis
interim non nihil^a posteriori parte extra circuli circumferentiam deduci uideatur. Ad hæc
internum latus tuberculi, elatius^a exteriori latere assurgit. Verum ea laterum altitudo depres-
sioq; non adeo insignis est, atque superciliorum primæ cervicis vertebrae sinuum. Deinde tube-
ra in medio seu centro non æque prominent, ac primæ vertebrae sinus inter supercilia caui
sunt: non secus sanè, quam si tuberculi latera procerius quam ipsorum medium exurgeret. Vn-
de etiam fit, in nudis ossibus inuicem adaptatis, sinus non ad amissim tuberculis respondere, &
in illorum sinuum medio spacium non prorsus oppletum apparere. atque id priuatim homi-
nibus accidit: canibus autem & equis alijsq; animantibus plurimum caput circumducitibus,
unum continuum utriusque lateris in secunda vertebra est tuberculum, & sinus quoque in pri-
ma cervicis vertebra cõtinuus apparet, tuberculo concinnè respondens. Hanc in hominibus
inæqualitatem, Natura subinde peculiari cartilagine corrigit, quæ præter cartilagine ossibus
crustæ modo obnatæ, sinum & tuber intercedit, ac ligamenti in orbem articulum
cõtinentibus duntaxat adnascitur, & superius inferiusq; admodum uiscolo humore,
tanq; sinegmate, oblitur. Huiusmodi igitur primæ vertebrae sinuum cum secundæ
vertebræ tuberculis duplex (utrinq; scilicet unus) est cõtextus, eius quem statim dicā
motus gratia efformatus. Nunc enim tertius secundæ vertebrae ad primā contextus adhuc ser-
moni est adiciendus, qui secundæ cervicis vertebrae^a dente cum prima vertebra efficit. In medio
enim duorum tuberculi secundæ vertebrae, ex superiori mediaq; sui corporis regione, processus
quidā insignis & altus, admodumq; durus & solidus nascitur, quem quod dente ac potissimum
hominis canino assimilem, *δολοειδής* & *δολοειδής* Græci uocant, quo etiā nomine Hippocrates
secundā vertebra nuncupauit, non autē (ut Iulius Pollux, & Cælius, dissectionū imperiti male
recensent) primā. Verum alij hunc processum à turbinis, seu nucis pinei imagine *κωνοειδής*: alij,
quod cuspidis pyramidis uel modo extuberet, *πυρραμοειδής* & *πυρραμοειδής* appellant. Processus hic
primæ vertebrae^a cavitatem subit, quam illic haberi scripsimus, ubi primæ vertebrae corpus
deberet consistere, & ubi eiusdem sinum insculpi scripsimus, qui cartilagine oblitus, antero-
rem dentis partem læui & lubrico^a tubere prominulam excipit. Posterior dentis pars, ere-
gione eius tuberculi^a posita, magis extuberat, crassiorq; est quam ubi primum is à secunda ver-
tebra producit. Hic enim utrinque ad latera^a sinus singulos, & tertium in posteriori sede,
exigit. Qui in lateribus conspiciuntur, inter dentis radicem & secundæ vertebrae tubera consi-
stunt, unaq; cum primæ cervicis vertebrae sinibus, qui his respondent, foramen utrinque pa-
rant, neruulis transmittendis aptum, quos interdum hæc in musculos collum flectentes proci-

n. fi. 5. 6. m.
o. 10. 11. fi. r.

interesse puto, siue ea inferi, siue enasci dixerō, quum ligamentū pariter ad utrunq; os pertineat.
Superior dentis pars, seu ipsius apex in mucronē testudinis capitis modo exacuitur, ut^a aliū
extra primam uertebra prominens, ex se robustum teresq; ligamentū educeret, quod occipitis
ossi ad eam sedem alligari possit, quam in anteriori parte foraminis dorsalem medullā transmi-
tentis, asperam, leuiterq; extuberantem cõspici scriptum est. Atq; eiusmodi profectō primæ
vertebræ cum secundā cõtextus perficitur, duobus nimirū latis secundæ vertebrae tuberculis,
totidemq; primæ sinibus, & uno rursus primæ sinu, cui dentis tuberculū committitur. Hunc
contextum ex ipso potius rerum intuitu, quam ex hac mea nō tam cõcinna quam uera descri-
ptione, disci malim, quōd pressius dijudicaretur, num Galenus nos caput supra secundā flectere
& extendere, seu horum articulorum ope annuere, ac Thracum modo renuere, uerē prodide-
rit: an ego perperam his contextibus caput unā cum prima vertebra uelut ad axem in gyrum
duci, nihilq; minus quam flecti ac extendi, contrā Galeni decretū tot locis grauiter repetitum,
asseruerim. Si enim singula in ossium fabrica perquisueris, secunda cervicis vertebra tibi tra-
bem referet, cui terræ infolox axem insignimus. ipse autem dens, axis erit, prima uerō vertebra,
cui caput in hoc circūactus motu, ac si cum illa idem corpus esset, iungitur, trabi assimilatur ad
axem reuoluto. Aut prima vertebra cardini confertur, ostio cõmisso: secunda
autē, illi cardini quem parieti infixum uidemus. Præterea ligamentū transuer-
sim denti obductum, abunde demonstrat, primam uertebra nequaquam
supra secundam flecti: si modō quiescente dente, prima vertebra antrosum
retrorsumq; in flexu mouenda esset. Quis enim ambigit, ligamentū id dentem
in primæ vertebrae sinu continere? & illi non tantam laxitatem cum Galeno ascribi posse, ut
primam uertebra adeo à dentis contactu in anteriora ferri sinat, ut caput iustum experia-
tur flexum? Porro iam duo apud Iulium Pollucem nomina mihi succurrunt, quorum alte-
rum primæ accommodat uertebrae, alterum secundæ. ac prima quidem *εμπροσθεν*, secun-
da uerō *αφω* ipsi nuncupatur. Hæc nomina proculdubio à ueteribus, qui pueros in Anatome
exercebant, manarunt: hoc nomine uolentes innuere uertebra, axis modo quiescentem, ac su-
per quam alia circumuertitur: illo autem, uertebra, quæ tanquam ad axem circumuoluitur.
Atque id sanè meæ subscriberet sententiæ, qua caput super secundā in gyrum duci, iam sæpius
asserui. Quod uerō à ueteribus ante Galenum hæc nomina manarint, præter poetās Celsus mi-
hi autor est, qui tametsi ipsius codex ubi cervicis explicat uertebrae uiciatus sit, atq; ipse à se neu-
ti quam intellecta multorum Galeni interpretum more uerterit, attamen à ueterum quopiam,
ex quo suum de ossibus Caput in latinam orationem conuertit, eam sententiā primum assump-
sisse uidetur, quæ me, atque ipsi denique ueritati, proximè accedit. Neque profectō est quod
prolixius hæc referam, quum uel leporis, uel cuniculi, uel agni, uel hœdi ceruicem inter eden-
dum contemplari integrum sit, & simul luce clarius intueri motum qui in gyrum fit, super se-
cundam celebrari uertebra: ac deinceps non amplius mirari, quam obrem Galenus auditorem
adeo solertem, in Mathematiscq; peregre in institutum, in duodecimo de Vsu partium expe-
tat: quum nemo ambigat, elegantem aliā atque difficilem alicuius negotij descriptionem eo
difficiliorem reddi, quo ipsa minus ab enarratē intelligitur, isq; magis à Naturæ artificio, quod
recensere proposuit, aberrat. Quod uerō Natura præter flexum in anteriora, & in postero-
ra reflexum, etiam alios duos motus, quorū alter in latera, alter in gyrum circūactusq; fit, super
primam uertebra non perfecit, quemadmodum brachium femurq; triplici motuum diffe-
rentia moueri uoluit, hinc potissimum factū ducito, quod primā uertebra magis ampliusq;
quam reliquas omnes dorsalis medullæ causa, perforari operæ precium fuerit, quodq; ob id
unus duntaxat rotundus ampliusq; sinus in illa efformari nequiuert, neque etiam occipitis os
foraminis sui occasione in unum tantum grande caput extuberare potuerit, quod in illo pri-
mæ vertebrae sinu perinde ac femur in coxendicis ossis sinu, omni motus specie ageret. Quum
itaque duplici articulo, dextro nimirum & sinistro, caput iungendū fuerit, omnisq; propemo-
dum duplex articulus simplici solum motui famuletur, meritō Natura caput supra primam
uertebra flecti ac reflecti uoluit. Nam supra hanc in latus moueri nequiuert, nisi Natura hic sui
oblita, unum occipitis ossis caput in uno uertebrae sinu stringi, aliud uerō caput attolli, atque à
prima vertebra prorsus disungi cupiisset: quod in nullo tentauit articulo: id semper studens,
ut articuli ossa mutuo essent cõtrigua, neque ab inuicem abscederent, & nescio quam uacuum à
Galeno confictam sedem statuerent. Deinde caput in gyrum supra primā uertebra moueri
minus potuit, nisi Natura acutum processum in capitis amplitudinem, qua cerebrum contine-
tur, à prima uertebra produxisset, ad quem caput ueluti ad axem uolueretur, ac deinceps alia
quam plurima nunc rectissimè formata, uitare proposuisset. Super secundā itaque uertebra

A unus car-
do, B alter.

Lib. 12 de V.
su partium.

Cur Natu-
ra caput super
primam uerte-
bra simul quo-
que circumdu-
ci, & in latera
inclinari no-
luerit.

Libro 4. de
Administ.
sectionibus.

F 4 caput

Non potius se caput super secundam flexit & reflectit, neq. etiam in leuissimam inclinari.

Quibus uertebis motus lateralis committitur.

Foramen secundum par dorsalis medullae nervorum in posteriora transmittens.

Spina sex huiusmodi uertebrae.

Secunda uertebrae aliquot sibi subditis maiorem esse.

Transuersorum uertebrae processus.

caput artificiose in gyrum mouetur. si enim flexeretur, dens dorsalem frangeret medullam. Quum enim quieto dente prima uertebra antorsum duceretur, posteriori sede sursum eleuata, tunc dorsalis medulla in prima uertebrae foramine prorsus coarctata compressa, abrumperetur. Deinde prima uertebra, supra secundam retrorsum nullo modo reflecti posset, nisi ipsa in anteriori sede, qua dentem continet, prorsus exculperetur, primaq. tunc uertebra a dente non praepedita, retrorsum libere duceretur. Adde, caput nequiquam in latus supra secundam moueri potuisse, eadem ratione qua probauimus lateralem motum supra primam nequiuisset fieri. Alias enim necessum esset, primam uertebrae in altero latere a secunda semper leuari, quod periculum nunc in circumactu non impendit. Porro lateralem motum Natura insigni profectio industria omnibus ceruicis commisit uertebis, quae singulae seorsum in latus moueri nequeunt, uerum simul omnes succedentibus motibus illuc adeo concinne inclinantur, ut caput commodè secundario motu in latus citra omnem noxam feratur. At nunc rursus ad secundam ceruicis uertebrae, ac sic deinceps ad quinque reliquas sermonem reflectamus, ueram duntaxat earundem constructionem enarrantes, ne casu quapiam noua disceptatione praesens Caput in immensum exerceat, atque ego nimium anxie Galeni (cuius diligentiae alioquin cum omnibus medicinae studiosis plurimum debeo) sensa eruere, omnesq. ipsius Anatomicos lapsus studio commemorare, uidear. Secunda itaque ceruicis uertebra in posteriori tubero, quibus illa primae uertebrae committitur, sedeleuiter exculpitur, ut comune cum prima uertebra foramen utrinque constituat, quod secundum dorsalis medullae nervorum par, in posteriora elabitur. Verum huius foraminis maiorem portionem prima efformat uertebra, insigniter satis ad posteriorem sedem sinuum, quibus secundae articulat uertebrae, insinuata. Reliqua in secunda ceruicis uertebra commemoranda, ceteris etiam quinque inferioribus magna ex parte sunt communia. Haec enim similiter atq. illae, posteriori donatur processus: qui hoc priuatim in ceruicis uertebis sibi uendicat, quod suo mucrone bipartitur, ac praecipue secunda uertebrae, triumq. ipsi subiaccitum. Sexta enim uertebra admodum obscure sui processus diuisionem ostendit, atque adhuc multo minus septima, quae priuatim hoc cum sexta fortitur, quod ipsius processus plerumque donetur appendice, ac procerius educatur, quodammodoq. ad superiorum thoracis uertebrae processus imaginem suo mucrone accedat, nisi quod ille his obtusior ampliorq. relinquatur. Ceterarum uero ceruicis uertebrae processus appendicibus carent, & lati, inaequales, asperi, & (ut ita dicam) ramosi, inferioriq. sede caui, ac superius gibbi cernuntur, ac utrinque modice depressi. quod extuberans linea facit, quae secundum processus longitudinem porrigitur: quemadmodum etiam inferiori processus parte (quae caua est) quidam linea instar ductus, secundum processus longitudinem ferri uidetur. Prominet autem in gibba sede, linea, ut ligamentum ab hac in caua sedis medium producat: quod secundum processus seu spinae longitudinem porrectum, unam spinam alteri colligare, dextrosq. musculos a sinistris dirimere, in secundo libro scribemus. Verum haec posteriorum processus linea, in thoracis & lumborum uertebis conspectiores erunt, quod & illarum uertebrae processus insigniores sint, & ualidiori duriori ligamento (quum minus moueri debeant) inuicem deligentur. Diuisionis autem in processulos potissima occasio musculi censentur, in posteriori ceruicis sede repositi, ut enim hi promptius principium ducerent, & ualidius quoque in uertebrae spinas in sectionem molirentur, haec spinae etiam in processulos dirimuntur. Atque id Natura in his colli uertebis peculiariter machinata est, quia non adeo longas spinas a paruis illis uertebis, atque a thoracis lumborumq. uertebis producere tutum fuerat. Deinde maior musculorum copia in ceruicis posteriori sede, quam in alijs dorsi partibus collocatur, quemadmodum ubi musculos scapulas, thoracem, caput & dorsum mouentes persequar, audiuimus es fuisse. Porro musculorum etiam gratia secunda uertebrae spina procerius, quam aliquot ipsi succedentes spinae, exierit, ceterisq. latior uisitur, quod scilicet haec priuatim tertio musculorum caput mouentium pari, & sexto quoque principium praebat. Ne tamen iniuste Natura ex gracili uertebra prolixiorē latiorēq. educeret spinam, ipsa secundam aliquot sibi subditis grandiorē effecit: uerum non tam spinae producendae gratia, quam ut secunda articulationi abunde sufficere posset, quam cum prima uertebra molitur. Atque hoc illud est quod antea asseruimus, Naturam semel atque iterum superiorem uertebrae inferiori maiorem creauisse. Secunda enim crassior, & maior ualidiorq. est tertia: dein primam transuersorum processus occasione, omnibus ceruicis uertebis latissimam esse, supra docuimus. Ceterum transuersi processus in reliquis colli uertebis non admodum exporriguntur, & imprimis secundae uertebrae, cui breuis & simplex utrinque transuersus obtigit processus. Videtur autem is in secunda uertebra minus quam in alijs prominere, breuiorq. esse, propter huius uertebrae tubero,

tubero, quae primae sinus subeunt, amplitudinem, crassitiemq. Insuper haec tubero amplitudo in causa etiam est, foramen quo transuersus secundae processus perforatur, non recta, sed oblique exculptum uideri, secus atque in prima ceruicis uertebra, & quinque secundae subiectis, quarum transuersus processus recto amploq. foramine peruius est. Neque profectio haec nus in homine ulla ceruicis mihi occurrit uertebra, quae transuersum processum non gesserit perforatum. Verum processus septimae canum simiarumq. uertebrae transuersum processum, absque foramine frequenter adiuueni. Huiusmodi foraminibus solae ceruicis uertebrae ornantur, in hoc perforatae, ut uenae arteriamq. sursum ducant, quae dorsali medullae, ac tandem ipsi cerebro sanguinem spiritumq. deriuant. Praeterea quatuor uertebrae, quae statim secundam secuti sunt, non tamen interim, ut earundem spinae, asperi & inaequales. Transuersi enim processus forma inuicem respondent, & interior ipsorum pars semper latior est, elatiusq. ipsa posteriori effertur. Spinae autem partium impar in omnibus quasi uertebis est forma, & illae perpetuo uarijs modis protuberant atque exasperantur. Haec transuersorum processus amplitudo & bipartitio, eadem ratione accidit, qua spinas bifidas esse prius relatum est, nimirum musculorum ortus insertionisq. gratia. Ut enim alios huius sedis praeterea musculos, utrinque transuersis uertebrae processus priuatim duos committi in secundo libro scribemus, quorum beneficio collum, & postea consecutionis motu caput in latera ducuntur. Hi musculi in utroque latere ita collocantur, ut unus anteriori transuersorum processus sedi, alter uero posteriori ascribatur. Septima autem ceruicis uertebra transuersos processus latos quidem exigit, at admodum obscure bipartitos. Quum enim ampli proceriq. sint, nulla incumbit necessitas, eosdem quoque bifidos fieri, praecipue quando musculi collum in latus ducentes, non adeo ualide septimae ac ceteris committantur, quod haec illis ueluti basis in dicto colli motu subiaceat, ac obscure non secus quam thoracis uertebrae in latus moueatur. Ascendentes descendentesq. processus, quibus uertebrae mutuo articulantur, in omnibus ceruicis uertebis secundae subiectis similes sunt, & secunda quoque descendentes processus obtinet, aliarum processibus non dissimiles. Qui itaque deorsum spectat, & subditae committuntur uertebrae, orbiculari sinu nihil minus quam alte inciso, & ab anteriori sede insigniter oblique deorsum in posteriora ducto, ornantur. Ascendentes uero processus, qui in cumbenti articulantur uertebrae, tuberculum orbiculare habent, quod adeo leuiter superficiei tenusq. extuberrat, ut ignores sinuum ne id an capitum numero ascribere debeas. Hoc tuberculum ascendentium processus sinui congruit, & cartilagine perinde ac sinus incrustatum, ab anteriori sede deorsum in posteriora admodum etiam oblique fertur, id quod non obiter considerandum est. Nam obliquus ille ductus in ceruicis uertebis, quae thoraci propiores sunt, minor semper, ac secundum corporis longitudinem rectior euadit, quod illae uertebrae non adeo laxae ac superiores moueri, atque ob id etiam non tam laxae articulari, debeant. Ascendentes itaque processus suo tuberculo, sinum descendentium processus subingrediuntur, atque ita secunda ceruicis uertebra tertiae duplici articulo alligatur, ut tertia quarta, & sic reliquae omnes ad thoracem usque consequentes. Septima enim ceruicis, primae thoracis ascendentes processus excipit. Verum Natura non solum ceruicis uertebis laxiores communicauit articulos, sed ut commodius aptiusq. quam reliquae dorsi partes, collum insigni & quo maxime indigemus usu, moueri possit, ipsa aliud quoque proprium colli uertebis adhuc elargitur. Quum enim uertebrae thoracis & lumborum corpora inuicem planis minimeq. extuberantibus committantur superficiebus, ad eum modum quo duo laeuigati ampliq. asseres mutuo incumbere, Natura inferiori ceruicis uertebrae corporis partem oblongam, capitisq. alicuius articuli ad motum euidentem facti ritu, extuberrare uoluit, ac superiorem corporis uertebrae partem amplo sinu ita excauauit, ut oblongum superioris uertebrae corpus in hunc subditae uertebrae sinum ingrediat, uertebraeque compago ad mouendum promptior confurgat. Atque haec compactionis species in secunda uertebra cum tertia, & deinde in aliquot subiaccitum uertebrae nexu magis est conspicua. Colli autem septima, primae thoracis quasi omnino plana innititur superficie, ac etiam ipsius corpus elatiori sede non adeo atque superiorum uertebrae excauatur: quod praecipue accidit, quia superiores laxius inferioribus moueri, ex usu fuit. Ceterum quam tunc uertebrae inuicem ligamentorum ope colligentur, quamq. studiose Natura laxis his ossium connexibus prospexerit, musculi & uertebrae ligamenta in secundo libro affatim ostendent. Nunc interim de opificum summopere admiremur, quod is simul & securitati, & multiplici motui tam in credibili industria prouiderit: & quauis forte crebriores ceruicis noxas luxationesq. quam reliquarum dorsi partium fieri conspiciamus, nihilominus tamen adhuc magis obueretur animo,

Foramen transuersorum processus.

Ascendens & descendens processus natura.

Metire obliquum ductum ab a ad b.

Corporis ceruicis uertebrae contextus.

mo, tantam hominum frequentiam in collo eius laxae articulationis uitio nequitiam affici: & expendamus pariter, quantum ad omnia uitae munia incommodi rigida immobilisq; ceruix adferat. Quod uero secundae uertebrae corpus in anteriori sede non planum reliquorum colli uertebrae corporum modo uisitur, at tubere secundum longitudinem ducto amplioris lineae forma extuberet, & utrinque ad eius tuberis latus deprimatur, musculi illi in causa censi sunt, qui collum flectentes, & hac sede coeuntes, in istam uertebrae corporis formam ualidius inseruntur. Verum quum tertia ceruicis uertebra secundae subiaceat, & utriusque lateris collum flectens musculus supra hanc etiam inseratur, non mirum est, anteriorem corporis tertiae ceruicis uertebrae faciem secundae uertebrae nonnihil esse consimilem: imò dictorum musculorum occasione omnium ceruicis uertebrae sedem ueluti compressam, non autem ut thoracis lumborumq; uertebrae semicirculi instar, protuberantem uideri. Quae quum ita se habeant, neminem latet, omnibus ceruicis uertebis non eundem processuum numerum obtigisse. Ne autem aliquid hic praetermisisse uidear, necessum fuit uel Galeni nomine alicuius uertebrae ceruicis processum ita recensere, ut undecim numero in illis processuum adinuenias: totidem namque processuum colli uertebis à Galeno ascribuntur. Assumito itaque tertiam, aut quartam, aut quintam, aut sextam colli uertebrae, ac primum duos numerato processuum in superiori corporis sede, utrinque uidelicet unum ad latus sinus, cui incumbens uertebrae oblongum corpus insidet, tertium autem & quartum recensere duos ascendentes processuum, qui incumbentem subeunt uertebrae, quintum uero & sextum, duos descendentes, quibus subdita uertebrae ascendentes processuum excipiuntur. Porro septimum, octauum, nonum & decimum numerabis, transversos processuum: qui quum utrinque sint singuli, ac illi rursus gemini bifidique cernantur, quatuor constituit processuum, undecimus erit ipse posterior processuum, seu spina. Verum quum uertebrae, quibus geminis utrinque transversus accidit processuum, spinam quoque bipartitam gerant, nihil obstitit, cur minus hic duodecimum quoque fingas, Galeni numerum aucturus. Item quia oblongum uertebrae corpus inferiori sede processuum modo quoque educitur, quid prohibebit & id pariter decimi tertij processuum loco, ceteris adijcere: Quod autem in prima ceruicis uertebra, & secunda, septimaq; alius processuum obseruetur numerus, atque ille adhuc in istis uariis, uel me tacentes citra negotium prompte colligitur. Foramina in uertebrae lateribus ueris à dorsali medulla transmittendis, & uenis quoque ac arterijs ad illam admittendis parata, eadem serie sub secunda ceruicis uertebra ad sacrum usque constituntur. Inter latus enim posterioris sedis corporis uertebrae, & ascendentes descendentesq; processuum, sinus quidam supra infraq; in ambobus lateribus exculpitur, qui cum proximae uertebrae sinu commune foramen efformat, quo nervus prosilit. Isti sinus in omnibus uertebis non pari se habent modo. in ceruicis enim uertebis semicirculus in superiori uertebra, & semicirculus in inferiori exculpitur, utraque uertebra parem operam ad foraminis constitutionem praestante. Aut si quis adamus singula excutiat, inferior uertebra in ceruice paulo maiorem portionem foraminis constituit, ipsa superior. Sinus enim in superiori uertebrae parte exculptus, inter processuum ascendentem, & processuum quem elatior corporis uertebrae pars producit, profundior est sinu, qui inter descendente processuum, & corpus uertebrae caelatur. In lumborum uertebis prorsus contraria est ratio. superior enim uertebra, superiorem foraminis sedem lateraq; efformat, inferiori interim uertebra inferiorem foraminis illius partem, seu ueluti tertiam circuli partem duntaxat constituit. Sinus enim in illis uertebis inter corpus ac descendente processuum exculptus, multis numeris eius cauitate superat, qui in superiori uertebrae parte inter corpus ipsius & ascendente processuum caelatur. Thoracis autem uertebrae medio se habent modo. quae enim ex illis collo propius accedunt, colli uertebis hoc neruorum foramine respondent: quae iuxta lumborum uertebrae consistunt, lumborum etiam uertebis in foraminis forma asimulantur. Quamobrem uero Natura, in alia sede neruorum foramina inter occipitis os & primam uertebrae, ac rursus inter hanc & secundam caelauerit, quam in reliquis uertebis, cuius obuium esse arbitror, qui primae uertebrae cum capite, & eiusdem uertebrae cum secunda articulorum compagem sedesq; ex praecedentibus intellexerit. Hae namque liquido monstrant, in lateribus articulo occupatis, uertebrae illas in sculpi nequitiam potuisse, nisi prorsus infirmum inualidumq; Natura hic fecisset contextum, & mutuo ossium in assiduis motibus affricu, neruos rumpi uitariq; cupiuisset. Qua uero providentia haec foramina in sacro osse exculpit, in eius ossis historia percurram. Ceterum quod ad praesens Caput adhuc spectat, colli uertebrae aliud nihil sibi priuatim asserunt. Nam etsi omnium uertebrae secundam sequentium corpora superius inferiusq; & ipsius etiam secundae corpus infra appendices in minoribus natu ostendant, id quoque omnibus uertebis secundae subditis commu-

Processuum
neruis.

Lib. 13 de
su partium.

Foraminum
neruis in late
ra transmitten
tium natura.
In colli uerte
bris.

In lumborum
uertebis.

In thoracis
uertebis.

Vertebrae
appendices.

commune est. Quemadmodum & uertebrae non uno osse in puerulis efformari, nulli negatum est uertebrae. Prima enim ceruicis duobus constat ossibus, inuicem appendicem more commisisis. Apparet autem haec unio, ubi primae anterior pars consistit, & quae aliae in spinam exacuuntur. Reliquae autem ceruicis & thoracis & lumborum uertebrae praeter appendices, tribus extruuntur partibus. Vna enim linea cartilagine oppleta, secundum spinam ducitur longitudinem, à foramine dorsali medullae parato ad spinam usque apicem pertinens. Aliae autem duae ab eodem foramine productae, corpus uertebrae à duobus transversis processibus reliquisq; uertebrae posterioribus partibus dirimunt, quemadmodum in agno ac hodo est cernere. Quamuis id in puerulis obseruari malim, quod ipsis ossium noxae crebrius quam aetate confirmatis oboriantur. Ceterum in aetate paulo prouectioribus, haec ossium frequentia aboletur: appendices tamen etiam uigoris tempore aliquando non ita difficulter distinguuntur. In senibus autem non solum appendicum connexus oblitteratur, uerum uertebrae corpora alias magno intervallo ob cartilaginei ligamenti interuentum distita, adeo coalescunt, ut modo tres modo quatuor uertebrae in illis ita concreuissent, ac simul in cemeterijs effodi uideas, ut inuicem diuelli nulla ratione queant. Coalitus iste quorundam processuum fit interuentu, quos corpus unius uertebrae ab externa ipsius superficie in aliud producit. Ceterum coalitum hunc in causa esse, cur minus dorsum moueant senes, & quod nequaquam dorsum extendant, ipsiq; magis incuruentur, neminem ambigere reor, praecipue si quis aliquando gibbosi uertebrae inspexerit, hasq; incuruatas, & suis corporibus pertinacissime unitas. Quamquam ad haec, difficilem in senibus motum augent ossium superciliarum mira asperitas, & ossium tubercula, quae capita in suis sinibus moueri prohibent. Postremo & insignis ligamentorum duricies, prompte uertebrae moueri uetat.

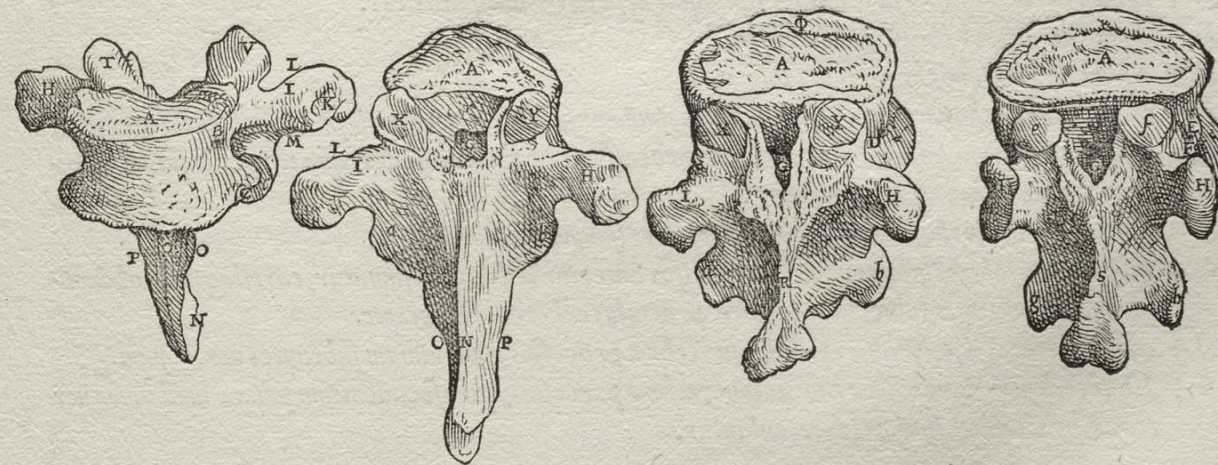
Vertebrae in
pueris pluribus
constare ossi
bus.

Vertebrae in
senibus ner
uis.

DE THORACIS VERTEBRIS.

Caput XVI.

PRIMA XVI CA' SECVN- TERTIA QVARTA
PITIS FIGVRA. DA.

QVATVOR PRAESENTIVM FIGVRARVM ET EARVN-
dem characterum Index.

DVODECIM thoracis uertebrae eas hic delineauimus, quas ostendende illarum descriptioni sufficere duximus. Integra enim dorsi uertebrae series, figura decimo quarto Capiti praeposita, ac dein tribus integram ossium compagem ad huius libri calcem exprimentibus proponitur. Thoracis autem uertebrae simul cum costis, quae illis articulantur, etiam seorsum duabus prioribus figuris exprimuntur, quae decimo nono Capiti praefiguntur. Prima uero huius Capitis figura unam ex medijs thoracis uertebrae anteriori parte delineatam ostendit, cui ferè decem superiores thoracis uertebrae correspondent. Secunda, eandem uertebrae, quae prima explicatur figura, posteriori facie spectandam offert. Tertia, thoracis undecima uertebra posteriori facie ostenditur. Quarta duodecimam thoracis uertebrae posteriori etiam facie expressimus.

A 1, 2, 3, 4

- A**^{1,2,3,4} In omnibus obseruatur figuris, superiorē corporis partem notans, quā superpositā cōmittitur uertebrae. Ceterum quia superiori parti inferior prorsus respondet, abs re fuisse uertebra thoracis ab inferiori facie delineare. Quod in tertia figura positum, appendicem notat superiorē corporis uertebrae, quae adhuc post ostiū coctionē & emundationem ferē relinquatur.
- B**¹ Medium eius sinus, quem duabus uertebrae corporib. communem esse dicemus, cuius costae radix inarticulatur.
- C**¹ Eiusmodi sinus pars in inferiori uertebrae corporis sede sculpsitur, quae tanto minor est superiori parte B insignita, quanto communis sinus costae articulandae paratus, ad subiaccntem uertebrae magis, quam ad superpositam pertinet.
- D**³ Sinus undecimae uertebrae, cui undecima dextri lateris costae inarticulatur.
- E**⁴ Sinus duodecimae uertebrae, cui duodecima dextri lateris costae coarctatur.
- F**⁴ Sinus asper & profundus, ex quo ligamentū prodit, duodecimā costā suā cōnectens uertebrae.
- G**^{2,3,4} Foramen grandius posteriori uertebrae corporis sedi, quae dorsale medullam respicit, incisum.
- H**^{1,2,3,4} Transuersi processus uertebrae thoracis.
- K**¹ Sinus in apice transuersi processus, cui costae articulatione, conspicuus.
- L**¹ Sedes transuersi processus, quam gibbam esse dicemus.
- M**¹ Sedes transuersi processus caua. Quod autem in reliquis tribus figuris posteriorem uertebrae faciem exprimentibus, transuersi processus nonnihil decliues ferri apparent, ob hoc euenit, quod in his delineationibus superioris uertebrae partis magna conspicitur portio. Oculi enim acies ad posterioris sedis medium, studio non fuit directae.
- N, O**^{1,2} Spina, seu posterior processus, ac in secunda quidem figura superior spine exprimitur sedes, in qua **N** & **O** & **P** tres lineas notant, triangularem figuram simul constituentes. & interuallū inter **N** ac **O** una est superficies superior, & aliud interuallū inter **N** & **P** altera est superficies superior. Verum prima figura tertiam ipsius processus superficiem notat, quae inferior est, ac inter **O** & **P** consistit. Quod autem iuxta **N** in prima figura inumbratum cernitur, alterius superiorum superficierum est portio.
- Q**¹ Linea in tertia superficie extuberans, quae aspera & inaequalis est.
- R**³ Spina undecimae thoracis uertebrae.
- S**⁴ Spina duodecimae thoracis uertebrae.
- T, V**¹ Uertebrae thoracis, quae supra duodecimā consistunt ascendentiū processū anterior sedes.
- X, Y**^{2,3} Ascendentium thoracis uertebrae processuum posterior sedes, quae illi processus extuberant, & cartilagine incrustantur.
- a**^{2,3} Descendentium thoracis uertebrae processuum exterior sedes.
- c**¹ Hic uidetur dextri descendentis processus anterior sedes, quae sinuatur, cartilagineq; obductur, & ascendens subiectae uertebrae processus tuberculum excipit.
- e, f**⁴ Ascendentes duodecimae thoracis uertebrae processus, undecimam subcuntes uertebrae.
- g, h**⁴ Descendentes duodecimae thoracis uertebrae processus, qui ascendentiū primae lumborum uertebrae processuum sinibus inarticulantur.

Plurimū duo
decim thoracis
esse uertebrae.

Quandam uer
tebram supra
vstrāq; ab alijs
suscipi.

THORACIS uertebrae numerantur^a duodecim, praeterquam quod aliquando, tamen raro, aliquibus uel deest una, uel superest. Sed deesse rarius, quam superesse, inuenitur. Patauij nanque duo corpora, tredecim singula thoracis donata uertebrae mihi occurrerunt, quum interim haecenus undecim tantum uertebrae nunquam uiderim. Neque etiam lumborum ceruicisq; uertebrae numerus tam crebro, atque thoracis, uariatur. Praeterea, etsi thoracis uertebrae pari consent numero, non tamen in omnibus eandem articulationis commonstrat speciem. Quum enim una thoracis uertebra sit, quae uertebra ipsi superpositam ascendentiū processibus & subiectam descendentiū pariter subeat, duabus uel excipiat uertebrae, haec tamen non eadem (licet duodecim tantum thoracis sint uertebrae) se offert. quandoquidem nunc undecima, nunc uero duodecima, aut alia quaequam interdum hoc articuli genere proximis committitur uertebrae. Quod igitur accuratius, quae nam haec sit, quae ratione alijs coarctetur, quibus prompte intelligat, praefens negotium descripto utcunque arduum, sed demonstratu mihi per facile, quam potero diligentissimē modo

fi. cap. 14.
C. D. inter
gre K ad
L. De thor
tus uer
brau con
textus 1, 2
fig. cap. 19.

do aggregari, omnes thoracis uertebrae partes ordine enarraturus, ut in quibus illae inuicem pugnent, ocyus quis adinueniat. Quippe in thoracis uertebrae non medio cris occurrit differentia. Primum itaque thoracis uertebrae corpora tantum magnitudine inter se discrepant, quantum una, alia collo uicinior consistit. Primae nanque thoracis uertebrae corpus magnitudine admodum duodecimae corpori cedit. Deinde corpus primae, superiori sua sede, quae septimae ceruicis cōnectitur, corpora obscurē imitatur. Inferior autem huius corporis pars, plana constat superficie, quemadmodum & inferior superiorq; omnium thoracis uertebrae corporum superficies. Nullum enim thoracis uertebrae corpus inferiori parte, uel leuissimē in longum decliue protenditur, & in subsequenti uertebrae corporis sinum (ceruicis uertebrae ritu) definit. Vtunque etiam aliter Galenus attestetur, parem quodammodo articulationem thoracis uertebrae tribuens, quam in praecedenti Capite ceruicis uertebrae corpora moliri docuimus. Ad haec, primae secundaeq; thoracis uertebrae corpus, non adeo anteriori parte rotundū seu orbiculare prominet, atque reliquarum thoracis uertebrae corpora, quae multo magis quam supremarū corpora ad circuli seu literae **C** conuexi imaginem accedunt, proceriusq; in thoracis amplitudinē protuberant. Videntur enim duae superiores thoracis uertebrae, ceruicis uertebrae modo, in anteriori corporis sui sede depresso, multoq; (ut sic dicam) ampliores, quam profundiores, ac ad cōuexum semiparenthesis (potius quam **C** formatae. Quod ipsis priuatim cum articulationis laxo motui aptae gratia, tum musculorum collum flectentium occasione oboritur. Musculi enim illi, ita utrinque primarum thoracis omniumq; ceruicis uertebrae corporibus inferuntur, ut liquidō constet, ea corpora ab illis comprimī. Reliquarum autem uertebrae corporibus huiusmodi musculi neque adnascuntur, neque incumbunt quoque. Praeterea omnibus thoracis uertebrae corporibus hoc commune accidit, quod utrinque sinus habeant, quibus costarum capitula inarticulantur. Verum ut costarum capitula in illo articulo uariant, ita etiam ipsidem omnino sinibus non omnes uertebrae decorantur. Vbi enim prima thoracis secundae committitur, & secunda tertia, atq; ita deinceps ad nonae usque cum decima conuexum, sinus quidam in ambobus lateribus iuxta foramina neruorum nomine parata inculpsitur, qui utrarumq; inuicem colligatarum uertebrae corporibus communis existit, ac partim in superioris uertebrae corpus, partim in inferioris excinditur. quam interim huius sinus gradior portio ad inferiorem uertebrae potissimum pertineat. Sinus iste incrustatur cartilagine, & obtusi anguli penē forma caelatus est, quemadmodum & costarum capitulū sinum subiens anguli obtusioris modo extuberare, in costarū tractione monstrabimus. Ceterum prima thoracis uertebra hoc proprium cum undecima & duodecima adipiscitur, quod utrinque peculiarem habeat sinum alijs uertebrae non communem, in ipsiusq; corpore duntaxat in cistum. Ad superiorem enim sedem corporis primae thoracis uertebrae, sinus utrobique exculpiatur rotundus, & satis insigniter cauus, ac denique cartilagine oblitus, cui primae thoracis costae radix rotundo capitulo inarticulatur. Deinde ad inferiorē huius sinus sedem alius insigniter profundus cōspicitur, asper & inaequalis, & foraminibus quibuldam oppletus, neque cartilagine inunctus, a quo ualidissimum prodit ligamentum costam in suo sinu robustissimē stringens. Pari ratione sinus in duodecima uertebra duodecimae costae gratia inculpsus, ad inferiorem ipsius sedem alium quoq; asperum, sed minus quam postremō dictus primae uertebrae sinus, profundum adipiscitur, qui ligamenti duodecimam costam firmius uertebrae adnectenti nomine caelatur. Postremō thoracis uertebrae corporibus etiam substantiae ratione quaedam accedit differentia. quanto enim cuiusq; uertebrae corpus grandius maiusq; est, tanto etiam minus apparet solidum, sed fungosum, & multis inaequalibus uarijsq; foraminibus in certa serie interfunctum, in quae uenae arteriaq; corpus uertebrae enutriturae subintrant. Nisi enim uasorum surculi crassorum ossium substantiae insinuarentur, impossibile esset mediam intimamq; & a superficie remotissimam ossis substantiam, sibi nutrimentū (quandoquidem ita distat) allicere. Inter cetera huius generis foramina, nullibi insigniora se offerunt, q̄ in posteriori corporis uertebrae sede dorsale medullā respiciēte. Vbi in plurimis uertebrae unū peculiare cernitur foramen, pro uertebrae mole magnum, & asperum, & in multa desinens foraminula. Et quamuis Galenus huiusmodi foramina, priuatim lumborū uertebrae uideatur adscribere, si tamen quis singula studiose rimabitur, conspiciet primam lumborū & thoracis duodecimam, & undecimam, aliquotq; uertebrae ipsi superpositas, haec foramina pro illarum magnitudine insigniora, plura & altiora exigere, harumq; uertebrae corpus fungosius, quam ceterarum omnium esse. Quod scilicet magnae sint uertebrae, & cauae uenae caudicem sibi innitentem non fortuantur, ac duntaxat uenae parī carentis propaginibus implicentur. In transuersis

Thoracis uer
tebrae in cor
poribus diffe
rentia.

Libro de Of
fibus Cap. 9.

Ex sinibus
quibus costae
articulantur
differentia.

Differentia ex
corporum sub
stantia.

Libro de Of
fibus Cap. 10.

*Differentia
transuersis
processibus.*

ueris processibus, uertebrae thoracis etiam inuicem uariant, uerum non adeo ut Galenus in decimo tertio de Partium usu prodidit, decima & duas ipsi succumbentes transuersis priuans processibus. Omnibus enim thoracis uertebis utrinque unus transuersus obigit processus, qui magnitudine in nouem superioribus uertebis uix quicquam differt, decimae autem uertebrae transuersi processus minus, quam superiorum uertebiarum, extuberant, ut etiam decima, quae ipsi committitur costa, admodum parua spuriaque est. Undecimae uero uertebrae transuersi processus minores adhuc decimae sunt, & duodecimae processus adhuc minores ipsius undecimae; nimirum quod non tantus horum processuum ulus, atque superiorum uertebiarum processuum, sit. Caeteris enim omnibus costae articulantur, quarum gratia thoracis uertebrae ualidissimi mos crassissimosque processus transuersos sibi uendicant. Duodecimae uero & undecimae transuersis processibus costae non articulantur, duae enim infimae utriusque lateris costae, unica tantum ad uertebiarum corpus articulatione committuntur, reliquis interim ad uertebrae corpora & processuum transuersorum apices dearticulatis. Ad apices namque transuersorum processuum nouem superiorum thoracis uertebrae sinus cartilagine incrustati uidentur, quibus costarum capitulum articulatur. In transuersis autem decimae uertebrae processibus eiusmodi sinus aut nulli, aut interdum obscuri conspiciuntur: in duarum uero infimarum processibus prorsus nulli occurrunt. Praeterea sinus in transuersorum processuum apicibus sculpti, omnes quidem anteriori processuum sede habentur: uerum alij superiores, alij mediam magis occupant. Primae enim uertebrae transuersorum processuum sinus deorsum spectant, nonae uero sursum, mediae autem medio se habent modo. Quod Galenus quidem parum animaduertisse uidetur, quum costarum nexus explicans, huiusmodi sinus omnes deorsum spectare, atque inferiori apicis transuersorum processuum sede insculpi arbitrat. Qui decimam thoracis uertebrae, & duas huic subiectas nequaquam transuersis processibus ob id debebat priuare, quod illi totius dorsi in latus motum essent praepedituri. Si enim motus illius ratione Natura transuersos processus illis uertebis abesse uoluisset, non magis uertebrae decimae (quam Galenus supra infraque suscipi tradidit) subditas, quam superpositas, debuisset illis processibus priuare. Nam si inferiorum uertebrae transuersi processus motui laterali obstaculo erant futuri, profecto superiores non minus motui, quam inferiores obstitissent. Quemadmodum enim dorsi pars, quae uertebrae supra infraque exceptae subijcitur, sursum in illo motu ducitur: ita etiam superiacentem partem deorsum ferri necessum est, si modo ueluti in semicirculo dorsum in latus duci debeat, cuius semicirculi circumferentiae medium punctum uertebra illa merito censetur, quae supra infraque suscipitur, quaecumque etiam haec sit. At quid opus est huic sermoni, adhuc propter uertebrae utrinque susceptam intellectu difficili, immorari: quum decima & duae ipsi succumbentes thoracis uertebrae tam insignes transuersos processus habeant, quam illorum usui in musculorum exortu insertionem expedit. Quinetiam Galenus suuilecio quam memor, passim omnes costas duobus internodijs articulari prodidit, uno scilicet uertebrae corpori, altero autem transuerso processui. quod si esset (uti sane non est) nunquid & decima thoracis uertebra, & duae ipsi subditae necessario transuersis donarentur processibus? Quo autem ductu illi aut sursum aut deorsum porrigantur, tunc dicemus, quum thoracis uertebiarum spinas sermoni subnexuerimus. Natura enim omnibus thoracis uertebis spinam toto ductu simplicem, minimeque bifidam largitur. Atque huius spinae in omnibus uertebis non eadem forma uisitur. Nouem enim superiores longissimas exigunt spinas, non admodum amplas, at tamen ex ampla basi in mucronem sensim desinentes, triangulique imaginem ita referentes, ac si triangulari constarent pyramide. Superiorem namque sedem rectam acutamque ostendunt lineam, secundum ipsarum longitudinem exporrectam, & deinde utrinque ad latera iuxta inferiorem ipsarum sedem, simile etiam obtinent lineam. adeo ut spinae unius, tres longae acutaeque lineae, ternas superficies efforment: quarum duae superiores spinam sedem constituent, quae superioris uertebrae respicit, atque harum una utrinque habetur. Tertia superficies inferiorem constituit sedem, subiacetis uertebrae spinam incumbente. Tres istae superficies in eadem spina in nouem superioribus uertebis, ut plurimum pares & aequae amplae cernuntur, et duae superficies exacte laeues sunt. Tertia autem & inferior aspera est, & ueluti linea secundum ipsius longitudinem ducta interdiuiditur. Ab hac tertiae superficiei linea ligamentum prodiit, quod lineae duabus superficibus communi inferitur, ac inuicem spinas colligas, interuallumque earum deopplens, dextros spinas musculos a sinistris dirimit, illi respondens ligamento, quod inter ulnam & radium, ac inter tibiam os & fibulam consistere dicam. Interdum superiores superficies inferiori ampliores apparent, ipsaeque spinae a lateribus magis (quemadmodum in quadrupedibus cernitur) sunt depresso. Decima thoracis uertebra non ita prominentem, atque superiores uertebrae, spinam exigit: neque haec triangulari

Libro de Ossibus, et octauo de Admi. diffec.

In Libro de Ossibus.

Tum alibi, scilicet prius, tum maxime de Admi. diffec.

A spina differtentia.

rem illam imaginem adeo scite demonstrat. Duae enim superiores superficies, amplae admodum sunt, tertia autem inferior uel angusta cernitur, nec ualde depressa, sed insigniter aspera & inaequalis. Praeterea spinae huius mucro obtusus ampliusque est, non ut superiorum uertebiarum spinae acutus & strictus. Undecimae uertebrae spina, adhuc minus quam decimae exporrigitur, & utrinque magis adhuc deprimitur, ampliorque (si superiora inferioraque inspexeris) efficitur. Deinde inferior ipsius superficies in lineam insigniter extuberat, neque amplius depressa, sed arcuata & aspera uisitur, huiusque spinae mucro admodum obtusus est ac spissus. Duodecimae spina, adhuc magis a superiorum uertebiarum spinis uariatur, ad lumborum uertebiarum spinam imaginem magna ex parte accedens, quae utrinque admodum depressa est: & si summum inumque spectes, admodum lata & ampla. Caeterum ut omnibus uertebis non eadem spinarum forma accidit, sic etiam spinarum ductu inuicem discrepant. Nouem namque superiorum thoracis uertebiarum spinae, ut & ceruicis, insigniter decliues feruntur, seu a summo ad imum tendunt. Decimae autem thoracis uertebrae spina minus quam superiorum spinarum deorsum conuiet, magisque recta retrorsum fertur. Undecimae spina adhuc rectius erigitur, & huius rectitudinem duodecimae spina uincit. Verum interim harum nulla adeo recta fertur, quin ipsius mucro semper magis deorsum, quam sursum, uergat, quod etiam omnium in lumbis uertebiarum spinis accidit, deorsum magis quam sursum spectantibus. Atque haec in hominis dorso subaudienda sunt. Canibus enim, simijs, lepore, & alijs fere quadrupedibus prorsus contraria est ratio, Galeni dogmatibus pulchre quadrans. His enim decimae thoracis uertebrae spina neque deorsum neque sursum uergit, & duae deinceps, quae statim decimae subijciuntur, spinam habent obscure superiora suo mucrone spectantem. Reliquae uero has adhuc sublequentes spinas exigunt ab imo sursum porrectas, longe profecto secus, quam homo, cui ne unius quidem uertebrae spinam sursum magis, quam deorsum, inclinare, nemo uere asseritur sit. Transuersi colli uertebiarum processus, quemadmodum & nouem superiorum thoracis, ex Galeni sententia, decliues, seu a summo ad imum debet porrigi: uerum id adeo obscure leuiterque fit, ut uix mentione dignum uideatur. Quandoquidem si transuersos colli uertebiarum processus non perfunctorie consideraueris, dices illos externo seu posteriori eorum latere, deorsum respicere: interno autem seu anteriori latere, quod posteriori latius est, sursum tendere. Transuersi autem nouem superiorum thoracis uertebiarum processus, toto ipsorum corpore retrorsum & sursum magis, quam deorsum, feruntur. Verum superior eorumdem pars gibba uisitur, inferior caua, & non nihil sinuata, quasi hac ratione descensus ad inferiora speciem processus illi referrent. Transuersi autem processus duodecimae thoracis, non solum sursum conuiet, uerum etiam egregie retrorsum ducuntur, quemadmodum & undecimae & decimae processus non nihil sursum spectant. Transuersi lumborum uertebiarum processus admodum obscure sursum ducuntur: quamquam uertebra sacro ossi commissa, paulo manifestius suos processus sursum efferre cernitur. In canibus transuersi processus colli uertebiarum perquam conspicue & manifeste deorsum tendunt. Thoracis autem uertebiarum processus, aut non deorsum feruntur, aut admodum leuiter. Verum lumborum uertebiarum processus insigniter in altum oblique porriguntur, & Galeni descriptionibus ad amissim conueniunt: si modo uertebiarum numerum exceperis, plures enim lumborum uertebrae canibus & caudatis simijs obtigerunt, quam hominibus, qui etiam plerumque a canibus una thoracis uertebra superatur. Ad hunc igitur modum transuersi posterioresque thoracis uertebiarum processus constituntur, illi uero quos ascendentes & descendentes uocamus, ea quae nunc sublequitur serie disponuntur. Uertebiarum omnium quae supra sacrum os habentur, articulationis, quae nuper dictis efficitur processibus, duplex est ratio. aut enim succumbens uertebra superiacentem subintrat, ac ab illa suscipitur: aut succumbens superiorem in suis sinibus excipit. adeo ut omnis uertebra, duabus tantum demptis, una parte suscipiat, altera suscipiatur. Prima enim ceruicis uertebra & superiori & inferiori sede suscipitur. Superiori quidem occipitis ossis capitula, inferiori autem secundum ceruicis uertebrae. Duodecima uero thoracis (nisi alia quaequam interdum sit) utrinque suscipitur, nullam interim suscipiens. Omnes itaque hac uertebra superiores, ad primam usque ceruicis, prioris articulationis genere committuntur. Superior enim semper inferiorem excipit, ut decima thoracis undecimam. Quae autem sub utrinque suscepta locantur, superiori quidem sui parte superiacentem excipiunt, inferiori autem parte subiacentem ingrediuntur. atque ita prima lumborum uertebra a secunda suscipitur. Thoracis uertebrae supra utrinque susceptam repositae, eandem in ascendentibus descendentibusque processibus speciem cum colli uertebis obtinent. Sunt autem haec thoracis uertebrae, secundum Galeni sententiam in libro de Ossibus, nouem superiores: aut alicubi in libris de Vsupartium decem. Is enim hic undecimam, illic ue-

fig. R.

d. 4. fi. S. c. 2. fi. cap. 17. G. D. E. F. G.

Observato fi. cap. 14. c. 2. c. 3. fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66.

ro decimam thoracis suscipi tradidit, uti in simijs & canibus cernebat. mihi autē nunquam decima utrinque suscipi in homine uisa est, sed plurimum duodecima. Aliquando enim cum sacrum os quinque tantum ossibus efformatum repperi, undecima mihi utrinque suscepta occurrit. Verum Bononiae Galli cuiusdam sacerdotis ossa contexamus, in quibus prima lumborum utrinque suscipitur, & illa suos processus perinde sibi articulos gerit, ut duodecima thoracis uerterbra duodecimas costas. Quum itaque duodecima thoracis frequentissime utrinque suscipi appareat, ab hac orationem instituamus. Undecim thoracis uerterbrarum⁹ processus ascendentes protuberant, ac in¹ exteriori posteriori ue sede, notatu digna orbiculari⁹ circumferentia⁹ cartilagine incrustantur, atque horum processuum tuber adē leuiter ac in plana superficie extuberat, ut num sinus, num tuber censendū sit, uix inter noscas. Descendentes autem processus interna anteriori ue ipsorum sede, qua foramen dorsalis medullae⁹ gratia caelatum respiciunt, sinum quoque adipiscuntur amplum, & quodammodo orbicularem, & cartilagine incrustatum, & nuper dicto tuberi ad amussim respondentem. Hi sinus & tubera, a colli uerterbrarum sinibus tuberibusque in ductu duntaxat uariant. Colli enim uerterbrarum sinus, ac tubera oblique ab anterioribus sursum porriguntur, aut contra oblique deorsum tendunt. Nihil enim refert, siue sursum, siue deorsum porrigi dixeris, modō obliquitatem illorum intelligas, & cum thoracis uerterbrarum sinuum tuberumque ductu conseras, qui quandantenus recto perficitur tramite, quō firmior minusque ad motum sequax thoracis uerterbrarum cōtextus foret. Quum igitur thoracis uerterbrarum, ut & colli, ascendentes processus posteriori sua sede protuberent, descendentes uerō interna sede caelantur, merito ascendentes inferioris uerterbrae processus subintrant descendentes superioris uerterbrae processus, inferiorque uerterbra a superiori excipitur.

Ceterum lumborum uerterbrae, alia ratione coordinantur. Ascendentes enim illarum processus interno latere, quo se inuicem illi respiciunt, sinum habent oblongum, & ampliter latissimum. Descendentes autem processus latere suo externo (modicē interim uersus anteriora) oblongo protuberant capitulo, quod in inferioris uerterbrae ascendens processus sinu apte excipitur. Adeo, ut in lumborum uerterbris inferior uerterbra suis sinibus superioris admittat capitula: secus quam in ceruice & thorace, ubi superior suis sinibus inferioris uerterbrae tubercula excipit. Duodecima autē thoracis uerterbra, ascendentes processus similes gerit cum ascendentibus ceruicis ac thoracis uerterbrarum processibus, quos posteriori sua sede extuberare diximus. Atque ideo duodecima ascendētibz suis processibus undecimae thoracis uerterbrae descendentes subit, ipsaque ab undecima excipitur. Descendentes uerō duodecimae processus extuberant quoque, descendētibz in lumbis uerterbrarum processuum ritu, deinde hi subeunt sinus ascendētibz processuum primae lumborum uerterbrae, quae quum duodecimā excipiat, quid promptius colligi possit, quam duodecimam supra infraque suscipi: Verum interim non ita multum refert, an duodecima, an undecima, an alia quāpiam utrinque suscipiatur: modō nos indicibilis Naturae industria hīc non lateat, quae in dorsi medio uerterbram effinxit, stabilem, & utrinque ita susceptam, ut in cameratis & arcualibus aedificijs architectos inter utriusque lateris lapides unum locare cernimus, qui utrinque suscipitur, ipso interim nullum suscipiente: quemadmodum ceteri omnes unum lapidem suscipiunt, & ab alio excipiuntur, sustinenturque.

Ut enim dorsum sibi dicatis ageretur motibus, hanc uerterbram utrinque susceptam quiescere, firmarique necessum est, reliquis interim omnibus ab hac & a se inuicem leuiter secedentibus: Illa enim quiescente quum dorsum flectimus, superiores deorsum ducimus, inferiores autem quodammodo sursum incuruamus. In tensione uerō rursus opposito motu uerterbras agimus: si quidem dorsi motus circularij, non autē prorsus angulari figura celebrantur. Quam parum uerō haec cum Galeni in decimo tertio de Partium usu, placitis conueniant, si mutuo loca contuleris, promptē animaduertes. Ceterum dorsi motus unā cum ipsis musculis parum recte hactenus cognitū, in secundo libro exequemur. Iam autem ad thoracis uerterbras reuersis, inter utriusque lateris ascendētem & descendētem processum, insignes nobis⁷ obseruandae sunt asperitates, inaequaliterque protuberantes processuli, in hoc parati ut ualida hinc pronascerentur ligamenta, tanto robustius firmiusque thoracis uerterbras colligantia, quanto obscuriori motu thoracis uerterbras, quam ceruicis moueri, ex usu fuerit. Quae quum ita sint, omnes thoracis uerterbrae septem donantur processibus: a duobus nimirum transversis, b duobus ascendētibz & totidem descendētibz, d unoque posteriori, seu spina. Si uerō undecima, aut aliqua hac superior, utrinque susciperetur, tunc duodecima, aut omnes utrinque susceptae humiliores, duobus abundarent processibus, quandoquidem ascendentes singuli duorum loco, propter sinum illis incisum enumerarentur. Veteribus enim nonnullis, hic sinus tam insignis habebatur, ut singulos ascendentes lumborum uerterbrarum processus, geminos enumerasse uidean-

Quomodo lumborum uerterbrae mutuo de articulantur.

Quomodo uerterbrae in dorsi medio utrinque suscipi oportuerit.

Thoracis uerterbrarum processus numerus.

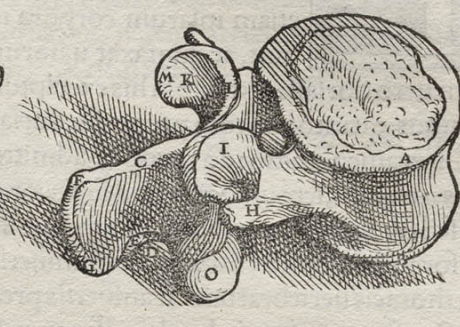
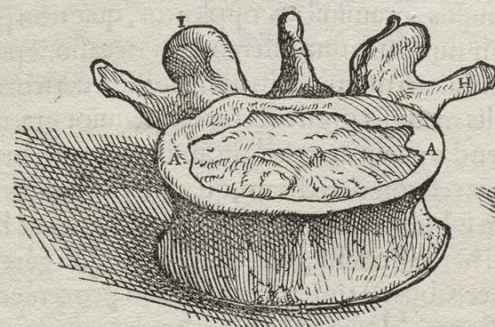
DE HUMANI CORPORIS FABRICA LIBER I. 77
uideantur. At nunc satius erit, & illis quoque uerterbris peculiare Caput consecrare, haecque inibi accumulatis persequi.

DE LUMBORVM VERTEBRIS.

Caput XVII.

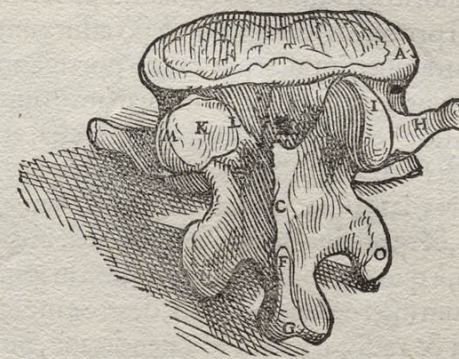
PRIMA XVII CAPITIS FIGURA.

SECUNDA.

TERTIA. CVIVS VT

ET DVARVM PRIMARVM,
ac earundem characterum Indicem iam subiungemus.

QUONIAM Omnes lumborum uerterbrae eadem forma constant, unam duntaxat ipsarum triplici facie hic expressimus: Prima quidem figura anteriorem uerterbrae faciem, Secunda latius, Tertia posteriorem faciem proponentes.

A, 1, 2, 3 Appendix superior corporis uerterbrae.

B, 1, 2 Appendix inferior corporis uerterbrae.

C, D, E, F, G His characteribus non in eadem figura obuijs, spina simul notatur, ac singuli priuatim in spina aliquid hunc in modum indicant.

C, 1, 2, 3 Indicatur spina lumborum uerterbrae superior pars, seu lata asperaque ipsius linea.

D, 2 D latitat in umbra sub spina secunda figura, notans lineam inferiorem spinæ.

E, 2 E non procul a D distat, notans alterius lateris sinum, ad latus lineæ D insignitæ consistentem.

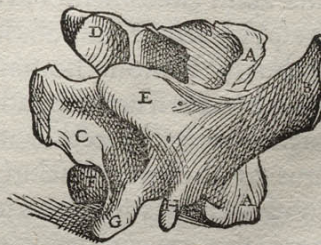
F, G, 2, 3 Appendix spinæ, triangulum referens, ac in basi G, in acuto autē angulo F insignitus.

H, 1, 2, 3 Alterius lateris transversus processus.

I, 1, 2, 3 Ascendens alterius lateris processus. Verum K, L & M in secunda figura et tertia expressi. K, L, suis alterius lateris ascendens notatur processus. K enim sinus insignitur. L uerō anterior eiusdem sinus labrum seu supercilium. M autem posteriorius supercilium.

O, 2, 3 Descendens alterius lateris processus. O in tertia figura positum, eius processus tuberculum notat, seu caput.

QV O leuiori opera processuum hoc Capite priuatim describendorum sedem formamque assequaris, praesenti figura caudata siniae lumborum uerterbrarum dextra facie, expressimus. in qua A & A uerterbra illius notant corpus. B transversum processum hic manifestō sursum spectantem. C spinam, quae etiā

G 3 sursum

sursum uergit. D & E, duos indicant ascendentes processus. F uero & G, duos descendentes processus insinuant. Postremo H indicatur processus, quo humanae lumborum uer-
(uti paulum infra audies) priuantur.

Quinque
sunt lumborum
uer-
tebrarum
corpora.

Foramina.

Transuersi
processus.

Spina.

Ascenden-
tes processus.

Descendentes
processus.

Processus
quem Galenus
ex abundanti
lumborum uer-
tebris ascribit
lib. 13 de Usu
partium, ex li-
bro de Ossibus
cap. 10.

IO. ANDRE-
AE ALBII
hospitatus.

ERE omnia quæ ad lumborum uer-
tebras spectant, antea recensimus,
ac proinde illarum descriptioni modo
proxius non immorantes, obiter
prius commemorata resumemus: dein si hoc
Caput priuatim aliquid sibi
uendicat, subiecturi. Sunt itaque lumborum
uer-
tebræ numero quinque,
omnium quas hactenus descripsimus
maximæ & crassissimæ, ob quod
etiam ipsarum corpora multis foraminibus
opplentur, quæ non perui-
sunt, ac duntaxat ualorum nutrimentum
afferentium occasione parata.

Foramen uero dorsali medulla in his excul-
ptum, tanto minus est incumben-
tium uer-
tebrarum
foraminibus, quanto iam toto progressu
dorsalis medulla gignedis neruis
tenuior graciliorque
eualit. Foramen emittendo neruo & ad-
mittenda uenæ arteriæque in ambobus
uer-
tebrarum
lateribus cælatur, ferè uniuersum ad
superiorem refertur uer-
tebram, quæ eius foraminis supe-
riorem sedem ac latera constituit, quum
interim subiecta inferior uer-
tebra duntaxat humi-
liorem foraminis sedem efformet.

Transuersi harum processus utrinque
singuli, longè tenuio-
res sunt thoracis uer-
tebrarum
transuersis processibus. At interim ad-
modum procerè educun-
tur, quasi costarum usum in lumbis
essent præstaturi. Prima & quinta
lumborum uer-
tebræ,
breuioribus transuersis donantur
processibus quàm mediæ. Præterea
nullius uer-
tebræ trans-
uersi processus sursum manifestò
asurgunt, præter quintæ uer-
tebræ
processus, quibus quò mi-
nus transuersim aliorum modo
porrigantur, illius ossa obstant, quæ
illius uer-
tebræ corpori
uicinius accedunt, quàm mediarum
in lumbis uer-
tebrarum transuersorum
processuum est lon-
gitudò.

Spina his est ualida & crassa, at pro
ipsarum mole non admodum
procera, aut lon-
ga. Si dextrum sinistrumque in
spina spectes, ipsa tenuis est: si
autem superiora inferioraque
con-
sideres, latissima. Superius quidem
acuta, & in asperam desinens
lineam: inferius uero cras-
sior, & quasi duobus donata
sinibus. In quorum medio
linea seu oblongum educitur
tubercu-
lum, à quo ligamentum
superiorem in spina inferioris
uer-
tebræ lineam pronascitur, quod
spinarum interuallum
opplens, dextros musculos à
sinistris ita dirimit, ac
ligamentum inter ul-
nam & radium sedem sibi
uendicans, internos cubitum
occupantes musculos quodam-
modo ab externis interdiuidit.

Spinae mucro appendice, ut et thoracis
uer-
tebrarum spina, costat:
& ualde obtusus, ac quodammodo
triangularis uisitur. Si modo
utrinque ad latera unam trian-
guli costam, & tertiā (quæ alijs
breuior est) in spinae
appendicis basi constituas. Ascen-
dentes
processus interno latere, quo se
in uicem e regione spectant,
sinum adipiscuntur profundum,
& si animum anteriori &
posteriori sinus partibus
accommodaueris, oblongum.

Descendentes
processus insigniter decliues
feruntur, & externo ipsorum
latere in oblongum tuberculum
desinunt, quod magis
uer-
tebræ anteriora quàm
posteriora respicit. Tubercula hæc
in subie-
cte uer-
tebræ ascendentes subeunt
processus, quemadmodum etiam
antea fusius exequutus sum:

ad eò ut huic Capiti hactenus, quod prius
non recensui, nihil adiectum sit. Neque
etiam aliud sub-
necterem, nisi Galenus lumborum
uer-
tebris, ex abundanti unum
utrinque tribueret
processum, quem ad inferiora
uergentem iuxta foramen situm
scribit, quo neruus à dorsali
medulla prin-
cipium ducens prolabitur. Ego
hunc processum in humanis
uer-
tebris nunquam obseruaui,
unde etiam in hoc inquirendo
eadem ratione & uia mihi
utendum duxi, quæ ea
indagare soleo, quæ à
Galeno descripta in hominis
cōpage mihi haudquaquā
occurreret, quæ uero secus
quàm ipse tradidit habere
cernerem. Consueui enim hæc
omnia mox in brutis animantibus,
& potissimum (quorum copia
nunquā defuit) canibus
examinare, qui per sæpe
Galenī descriptionē mihi
ostenderunt, aut ueluti manu
ducentes, quid sibi uoluerit,
edocuerunt. Hic itaque
processus me tantisper
latuit, donec omnium
partium anatomen Bononiæ
in simia illa aggrederer,
cuius ossa præter
humanum sceleton, IOANNI
ANDREAE ALBIO, Hippocraticæ
medicinæ apud Bononienses
professori clarissimo, compegi:
quum is, ut uir est
splendidissimus, suæque
Academiæ studiosis
summè addictus, omni
humanitate admodumque
liberaliter in ipsius
ædibus me Bononiæ
hominis fabricæ docendæ
gratia uocari se eundem
excepisset. In simiaram
igitur lumborum
uer-
tebris ad radicem
transuersi processus in
inferiori ipsius sede,
acutus conspicitur
processus rectè deorsum
protenus, & sinus qui
nerui nomine incilus est,
externum latus
constituens, ac ueluti
interuallum quoddam
cum descendente
processu efformans, in
quod ascendens
inferioris uer-
tebræ processus
subintrat. Cæterum
et si huius
processus naturam
in simia ob eius
penuriam intueri non
dabitur, canis tamen
tres humiliores
thoracis uer-
tebras

bras contemplator, etiā eiusmodi processu donatas: uti & in
senioribus canibus perpetuò
lumborum uer-
tebræ eiusmodi
processum obtinere uidimus. In homine
autem ne signum quidem
eius processus ulla in
uer-
tebra reperitur. Lumborum
igitur uer-
tebræ in homine septem
donantur
processibus, uno scilicet
posteriori, seu spina,
duobus transuersis, totidemque
ascendentibus & descendenti-
bus. Simiæ uero adhuc
duos habent, quos ad
transuersorum radices
con-
stere diximus, ad eò ut
his nouem ad sint
processus: quot etiam in
homine quidam recensere,
quum singulos
ascendentes
processus, in duos
processus subdiuidunt,
idque sinuum
ipsorum gratia. Verum
hac ratione simijs
undecim
processus in
lumborum
uer-
tebris consurgerent.
Porro Galenus interim
(ne id prætereamus)
parum sibi consentiens,
in decimo tertio de
Partium usu, foramina
neruorum occasione
cælata exprimens,
non uidetur
peculiarem in
lumborum uer-
tebris
processum fingere,
quum descendenti-
bus harum uer-
tebrarum
processibus illum
usum ascribat quem
aliàs dicto nobis
simiarum
processui tribuit.

DE OSSE SACRO, ET OSSE COCCYGE. Caput XVIII.

PRIMA DECIMIOCTAUI CAP. FIGURA.

SECUNDA.

TERTIA.

TRIVM QVÆ HIC PROPONVNTVR FIGVRARVM ET earundem characterum Index.

PRÆSENS tabula, uniuersum dorsum osium, quæ
lumborum uer-
tebris subijciuntur, contextum
exprimit. ac prima quidem
ipsius figura, quæ dextrum
latus occupat, anteriorem
lumborum osium faciem
spectandam proponit. Secunda
uero in sinistro consistens
latere, posteriorem ostendit
faciem, modicè in latus
delineatam, sinus
commonstrandī gratia, cui
dextrum ilium os coarctatur. Tertia
autē figura in dictarum
medio consistens, integrum
coccyx os ea forma
magnitudinēque oculis
subijcit, quæ id in uetere
ætatis hominibus plurimū
obseruatur.

A, B, C, D, E, F, G, H, I, K Hi characteres in prima
figura nouem denotant ossa,
quintam lumborum
uer-
tebram subsequētia, quorum
sex superiora sacri ossis
loco in homine habiturus
sum: quatuor uero inferiora
(quæ etiam G, H, I, K in
tertia figura insinuantur)
mibi coccyx, seu (uti
interdum loquimur) coccygis
os, appellabuntur.

L, L, R In prima figura notatur
transuersi ossis sacrum os
constituentiū processus.
uerum hic L & G 4 L, pri

L. priuatim indicant amplitudinem processus secundi ossis. R. autem, & in hac, & in secunda figura ostendit processus transversus quinti ossis tuberculum, cui nonnulla ligamenta implantari M. audies. In secunda itaque figura L, M, L & R transversos processus ossis sacri ossium insinuant.

NN. deinde OO, postremo P Q & in secunda figura ossis sacri dextrum sinum notant, cui dextrum ilium, aut (ut alijs forte placebit) ilis os connectitur, & qui postmodum in plures sinus & tubera subdividitur. N enim & N notatur ipsius oblongus sinus, & anterior. O uero & O tuberculum indicant instar amplae cuiusdam lineae prominens, ac anteriorem sinum N & N notatum a posteriori P, Q & Q insignito dirimens. P enim superiorem sinus posterioris sinum notat. Q autem inferiorem. Q uero tuberculum designat, superiorem sinum P notatum ab inferiori sinu Q insignito interdiuidens.

S In prima & secunda figura, primi ossis dexter ascendens processus notatur.

T, V, X Hi characteres in secunda figura tantum apparent. ac T quidem notat sinum ascendens processus, S indicati, cui tuberculum descendens dextri processus quintae lumborum uertebrae inarticulatur. V uero & X sinus huius anterioris posteriorisq; notat supercilium. quoniam in terius etiam supercilium in secunda figura ascendente sinistri lateris processu, X insigniuitur.

Y In secunda figura connexus frequenter apparens significatur, quo primi sacri ossis descendentes processus ascendentes secundi ossis ad eum modum committuntur, quo hac sede lumborum uertebras articulare, iam multo antea didicisti.

Z In prima secundaq; figuris connexus notatur transversus processus primi ossis, cum transversus secundi ossis processu.

a In prima figura & secunda, indicatur inferior extuberansq; sexti ossis pars, quae primo coccygis ossis ossi coarticulatur.

bb In tribus figuris insinuat cartilago sum ligamentum, coccygis ossis commissuras intercedens.

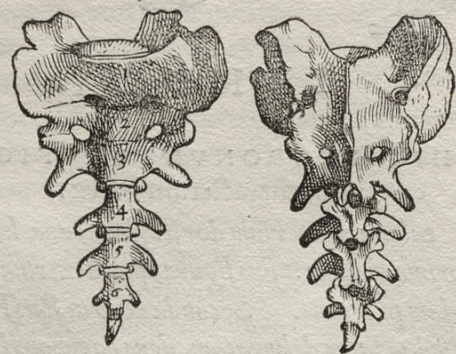
c In secunda & tertia insignitur cartilago, mucroni coccygis ossis adnata.

dd In secunda sacri ossis ossium spinarum, posterioresue processus ostenduntur.

e, f, g, h, i, k Hi characteres in secunda figura admodum latitant, notantes dorsalis medulla in osse sacro iter, foraminaq; hic inter spinarum interualla subinde conspicua.

1, 2, 3, 4, 5, 6 His numeris in prima & secunda inscribuntur foramina nervorum a dorsali medulla in sacro osse complexa originem ducentium, quae sex constituunt paria, in anteriori ac posteriori sacri ossis sede excidentia. Horum primum par inter primum os sacri ossis & quintam lumborum uertebrae exilit, ipsiusq; sedes 1 insignitur. Secundi autem paris foramen inter primum & secundum os consistens 2 indicatur: & ita seriatim reliqua suis numeris ostenduntur.

QVARTA
FIGURA.

QVINTA.

QUONIAM in praesentis Capitis contextu, Galeni gratia simiarum & canum sacri ossis & coccygis mentio incidet, non ab re duximus, & hic quoque ea ossa, uti in simijs obseruantur, exprimere: quarta quidem anteriorem sedem sacri ossis, & dein coccygis explicantes: quinta uero eorumdem ossium posteriorem sedem. Numerus igitur ille 1, 2, 3, & c. sex indicat ossa, quorum tertio cartilago priuatim subnascitur. Neq; est quod haec ossa prolixius characteribus depingam, quum illa ex humanis ossibus prompte intelligantur.

QVEM.

QVEMADMODUM permulta haecenus commemorata, aliaq; postmodum & in hoc & subsequentibus libris frequentissime recensenda omnium qui Galeno successerunt medicorum in dissectionibus oscitantiam ac insignem prorsus inscitiam attestantur: ita profecto non minus & ossis sacri, & coccygis quae apud omnes obuia est descriptio. Quid enim prohibet obsecro, illos Anatomes imperitos rudesq; dici, qui Galeni descriptiones in aliquibus falsas, in plerisque simijs & canibus, non autem hominibus conuenientes, ac si eas in homine spectassent, posteris prodiderunt: ac nunquam ab ipsis ne per somnium quidem uisa, & saepe perperam in Galeni libris intellecta, scribarum modo recensere haudquaquam sunt ueriti: Apud quem quaelo, Galeni tempora secutum, alia ossis sacri & coccygis fimentio, quam a Galeno uarijs locis sibi non constante, proditur: quum interim nulla prorsus imagini ossis humani accedat. At in praesenti reliquos Galenum secutos, qui hominis partibus cognoscendis obuiare potius, quam profuere, missos faciamus, Galeni omnium dissectionis professorum facile coryphaei placitum altius resumentes, quod minus turpiter ipsius quoque autoritatem neglexisse uideamur. In libris itaque de Partium usu, sacri ossis non semel indit mentio: idq; inibi quatuor ossibus extrui docetur, nullo interim uerbulo de coccyge ossis ascripto. Et praeterquam quod coccygis ossis Galenus inibi non meminerit, abunde constat, hoc ipsi qui illos libros scriberet, fuisse incognitum. Quandoquidem quatuor ossis sacri ossa esse docens, illorum extremo talem cartilaginem adnasci subiungit, qualem nos coccygis ossis mucroni in sermonis progressu obnasci dicemus, & in quam ossium fines alteri ossi non commisi, perpetuo fere degenerant. Praeterea in duodecimo de Partium usu, transversos sacri ossis processus tenues & subtiles esse asserit: quum in libro de Ossibus eos (uti mehercule sunt) crassos & amplos esse doceat. Verum Galenus in hoc de Ossibus libro, quem post libros de Partium usu, iam in simiarum sectione peritior, aggressus est, sacrum os tribus efformari ossibus percenset. illiusq; libri ossis descriptio utcumque breuis sit, simiarum tamen & canum ossi sacro eleganter & scite congruit. Dein sub tribus ossis sacri ossibus alia tria enumerat ossicula, simul coccygis nomine ab ipso donata, & succincte ut in simijs sese habent enarrata. In libris de Adminstrandis dissectionibus, quos omnium Anatomes librorum postremos secundo exarauit, ut semper simiae magis quam hominis constructionem inibi pertractat, sic quoque sacri ossis & coccygis ad eum modum meminit, ut nihil omnino ipsius oratio inibi a libro de Ossibus discrepet. Quando enim inter femoris motuum autores musculum recenset, quem a coccyge ossis principium ducere inquit, promptissime colligitur, illum tria ossicula in simijs tertium os sacri ossis subsequencia innuisse, quum interim in libris de Partium usu (dum magna ex parte aliorum Anatomicorum niteretur placitis) eum musculum a sacro osse (uti etiam in homine fieri audies) enasci scripserit. Caterum quo minori negotio Galeni dogmata assequaris, & eorum oscitantiam pariter expendas, qui ex aliorum libris ea quae nunquam uiderunt ridicule transcribunt, iam me non pigebit & sacrum & coccyx os, ut in simijs canibusq; se habent, describere, ac postmodum hominis ossium historiam instituire. In canibus itaque & simijs sub infima lumborum uertebra, os quoddam reponitur tribus efformatum ossibus, ita inuicem commisis, ut in anteriori sede iuxta earundem medium talem connexus speciem ostendant, qualem uertebrarum corpora mutuò compacta exhiberent, si quando ita coaluissent, ut ne tantillum quidem moueri possent, & ex ipsorum medio omnis cartilago temporis successu iam euanuisset. quam & in catulis sacri ossis ossium unio cartilagine etiam aliqua (ut in appendicum conexu) repleti conspiciatur. In lateribus anterioris iam dictae sedis, haec ossa in aetate prouectis uix aliquam coalitus imaginem ostendunt, sed continua ab initio fuisse uidentur. quemadmodum & posterior ipsorum ossium sedes prorsus (nisi forte in admodum catulis) continua apparet. Tria haec ossa inuicem ad hunc modum coalita, Galeno in libro de Ossibus, & libris de Adminstrandis sectionibus sacrum seu amplum & latum os dicuntur. Sunt enim haec a lateribus ampla, continuaq; & quum uertebrarum imaginem quodam modo exprimant, hic amplos latosq; transversos processus efformant, qui inuicem continui in se insignem & inaequalem asperumq; sinum in externo latere excisum gerunt, quo illius ossibus ualidissime coarctantur. In posteriori parte hoc os tres exiguas efficit spinas, minus quam Galenus arbitratur sursum spectantes, & subinde instar continuæ lineae constitutos. Hoc sacrum os superius inferiusq; magna ex parte lumborum respondet uertebris. Superior namque pars, superiori earum uertebrarum sedis inferior autem, inferiori assimilatur. Superior enim ossis sacri pars tanta amplitudine protuberat, & appendice donatur, quanta est inferior corporis infimae lumborum uertebræ pars, quae sacro ossi eadem prorsus ratione committitur, qua lumborum uertebræ inter se coarctantur. Praeterea

Medicorum in Anatomie oscitantia & ignorantia.

Galeni de sacro osse et coccyge sententia. Lib. 12, 23, 155, & alibi.

Libro decimo quinto.

Simiae canisq; sacri ossis descriptio.

f4 fig. cha. racteres 1, 2, 3. Verum dem illi figure nullas notas adhibui, quod humani os abunde notauit, & postea explicatur.

g Hunc s. fi. ostendit u. trunq.

processus, quibus sibi subdito osse coarticularetur. Verum duntaxat in orbiculare, sed paulo latius definit tuberculum: quod primo ossi, coccygis in homine ossis, eo modo committitur, quo uerterarum corpora inter se, aut potius quo caudarum ossa mutuo coarctantur. Quin etiam transuersis humani ossis sacri ossium processibus in externo latere, parumper uersus posteriora, sinus exculpitur, cui alterius lateris ilium os ualidissime coarctatur. Est autem hic sinus admodum asper & inaequalis, ac primum quidem secundum ipsius longitudinem in medio extuberantem habet lineam, aut amplioris lineae modo prominens tuberculum, quod sinum rursus, in anteriorem & posteriorem sinus, dirimit. Anterior utique simplex est, asper tamen, & inaequaliter admodum incisus. Posterior altius cauatur, uerum in medio processum ostendit transuersim extuberantem, qui sinum posteriorem denuo in superiore & inferiorem interdiuidit. His sinibus aptissime respondent ilium ossa, mutuis tuberculis, sinibusque donata. Sinus hi & tubera cartilagine aliorum sinuum modo non obducuntur. Quum enim alia tubera & sinus laui continuaque & plana cartilagine incrustentur, isti sacri ossis sinus nihil praeter cartilaginea educunt ligamenta, sacrum os robustissime ilium ossi connectentia. Hi sinus praeterea ad tria potissimum superiora ossa sacri ossis referunt. Inferiora enim processus transuersos habent tenues, at amplos interim, & inter se continuos, ex quibus musculus ille pronascitur, qui femoris motum quartum habebitur. Verum transuersus quinti ossis processus ea parte, qua transuerso sexti ossis unitur processui, tuberculum exigit, utique prominens & crassum, in hoc formatum ut opportunè duo ligamenta hic sacro ossi implantarentur. quorum alteri ab acuto coxendicis ossis processu enasci docebitur, alteri ab elatiori sede appendicis, qua coxendicis os donari audies. Foramina neruis transmittendis in sex istis ossibus exculpta, imagine, quamuis non numero, illis omnino conueniunt, quae tribus canis ossibus inciduntur. In anteriori enim sede homini quina utrinque iuxta corporum compagem foramina caelantur, & totidem in posteriori sede: adeo ut haec ossa sex neruorum paribus uiam praebant. Primum namque inter primos & quintam lumborum uerteram perinde egreditur, ac reliqui nerui ex lumborum & thoracis uerterarum lateribus proficilientes. Secundum par inter primum ossis sacri os, & secundum: & alia hac serie deinceps ita elabuntur, ut excidens par ad subditum os perpetuo referatur. Praeter haec foramina neruis exculpta, in posteriori sacri ossis sede alia apparent, inter spinas ossium, in uiam spectantia quae dorsali medullae est parata. Haec foramina ligamenti opplentur, perinde ac interualla foraminaque inter spinas reliquarum uerterarum conspicua. Caeterum haec inter sacri ossis spinas interualla, interdum continua apparent, neque ullis foraminibus perinde ac in canibus ferè peruia. Verum interim ossis sacri ossibus spinae obtigerunt, tanto in singulis ossibus proceriores, quanto os ipsum unde prodeunt grandius superiusque est. Nulla tamen spina (si modo quid iudico) ne minimum quidem sursum conuiet, sed deorsum potius omnes spectant, & ut in alijs uerteris cum transuersis processibus interuallum quoddam & sedem constituunt: in quam nonnulli dorsum mouentes musculi apte reponuntur, & à qua illi iustissime cum alijs hinc prodeuntibus musculis originem ducunt. Tota autem ossis sacri sedes posterior gibba est, & curua, quod ita tutius propugnaculi modo eas quibus praest partes tueretur, ac ab occurrentibus muniret. Anteriori autem sede, laeue est, neque asperum, sed sinum cauumque, quo aptiorem illis organis quae cum alijs ossibus instar peluis cuiusdam complectitur, sedem efformet. Ad hunc modum hominis sacrum os se habet, quod interdum quinque tantum constat ossibus, & tunc in anteriori sede duo defunt foramina, in posteriori tamen perpetuo sex neruorum coniugis iter paratum cernitur. Coccyx os quatuor extruitur ossiculis: quorum supremum, sinum exigit, quo sexti ossis sacri ossis tuberculum excipitur: quod ipsi corporum uerterarum modo ligamenti admodum cartilaginei interuentu committitur, nulla interim alia accedente articulationis specie, nisi forte quinque tantum ossibus sacrum os extruatur. Tunc enim ad foraminis cuiusdam in posteriori sede constitutionem, neruumque sexti in sacro osse coniugij deducendum ac defendendum, primum hoc os in posteriori sede duos acutos educit processulos, qui sursum spectantes, quinti ossis sacri ossis processibus ualide coalescunt, ipsumque primum coccygis os uix cartilaginei ligamenti interuentu quinto committitur, sed propemodum ossis sacri ossium ritu coalescit. Porro primum coccygis os, quando sex sunt ossis sacri ossa (quod frequentissime euenit) eiusmodi nullos educit processus. Verum ad sinus eius, quo sexto ossi sacri ossis coarctatur, latera, superiori ipsius sedem latius ad transuersa extuberat: inferiori autem parte sensim angustatur, ac rursus secundo ossi ita omnino committitur, ut id sexto ossis sacri ossi diximus committi. Huic dein tertium & quartum succedunt, eodem penitus modo inuicem commissa, tantoque minora, quanto unumquodque in ipsa serie humiliorem locum obtinet. Quatuor his ossiculis nullum foramen unquam

Foramina
neruis in sa-
cro osse trans-
mittentia.

Sacri ossis
spinae.

Anterior
et posterior sa-
cri ossis sedes
cuiusmodi.

Coccygis os-
sis historia.

unquam inscinditur, quo dorsalis medulla prorepat, aut ex quo ulli exiliat nerui. In sexto enim ossis sacri osse dorsalis terminatur, neque ipsius extremum in coccyx os descendit. Haec ossicula fungosa sunt, & pectoris modo rubicantia, ac in pueris admodum cartilaginea, uniuerso contextu ex ampliori basi in mucronem desinunt, cuculi rostri modo introrsum curuantur. Infimum ossiculum suo mucrone, quo recti intestini posticam infimamque sedem contingit, in cartilagine degenerat, eiusdem usus occasione qua uerterarum spinis cartilagine obnafcirelatum est. Hinc sanè liquet, quàm in Galenum essemus impii, si hominis fabricam illum contenderemus enarrasse, ac non potius semel simiarum constructione illum persecutum fa-teremur, & dein si non ipsi statim initio tertij libri Commentariorum in Hippocratis librum de Articulis crederemus, quum ait se de Ossibus librum conscripsisse, cum sigillatim quale unumquodque os esset, praecipue quidem in ipsis hominum aridis cadaueribus, sin minus, in simijs certe diligenter inspexisset: ita indicans se omni studio saltem simias descripsisse, hasque homini in ossium constructione esse similes. Deinde si quis ipsius enarrationem ad hominum, non autem simiarum fabricam cogere uolet, is Galenum quatuor ossa latuisse annuet, quae nos coccygis loco recensuimus: & deinde Galeno falso imponet, ipsi sex foramina fuisse incognita. Quandoquidem in homine utrinque in anteriori sede sacri ossis sex sunt foramina, quum in canibus tria tantum occurrant, nam foramina in coccyge canum conspicua, tantum in posteriori sede, seu potius lateribus consistunt, uti & Galenus uerissime recenset, anteriorum foraminum nullam faciens mentionem. Ad haec, cogemur Galenum oscitantiae turpiter insimulare, quod non eundem contextum in tribus inferioribus ossis sacri hominis ossibus esse dixerit, qui est in tribus superioribus. Non enim plus cartilaginei in inferiorum ossium unione, quàm in superiorum interuenit. Et interim nulla cartilaginei ligamenti portio hominis coccygis ossicula committit, quam cartilagineam, ut & in uerterarum corporibus, Galenus esse existimauit. Adeo ut si prescius singula inquirenda duceremus, tandem Galenum ex ueris aliorum Anatomicorum descriptionibus fallas fecisse uelimus nolimus concederemus. Nulli enim dubium esse debet, à formae obliquitate & in mucronem ductu ac rubore, quatuor illa hominis ossicula ueteribus fuisse appellata, quod illi haec omnia ad cuculi rostri pueris suis referrent. quum interim nulla sit in canibus cum hominis ossibus similitudo. Ea enim quae Galeni conueniunt descriptioni, uerteris lumborum, uti diximus, omni similitudine accedunt. Porro sacri os, seu latum & amplum uocarunt, quod eius amplitudo facile reliquarum uerterarum, quibus instar basis tutissimi fundamenti subijcitur, amplitudinem uinceret. Non enim arbitror eos id in amplitudine omnibus contulisse ossibus, quum illium ossa sacro osse ampliora esse cognoscantur. Vnde uerò id ipsi seu sacrum uocant, non satis constat: nisi id ita dixerint à rara quadam effigie formae, aut quod adeo diuini propugnaculi imaginem referat: aut quod diuina ope, citra musculorum auxiliu, in partu huius cum ilium osse connexu referari, ac denuo naturali instinctu committi plerique (sed falso) arbitrentur, aut forte quod grande magnumque sit: quemadmodum apud poetas Ilium, mare, famem, atque id genus, sacra uocari putamus. Verum tunc, uti de amplitudine dictum est, sacrum os uerteris duntaxat esset conferendum, quum ossa ipsi utrinque commissa, & femur ac tibiae os sacro osse grandiora sint, & interim unico tantu (ut sic dicam) haec constent osse, quum sacrum senis compingatur. Alij huius nominis rationem indagantes, nescio quid de ueterum sacrificijs in medium adferunt. Porro quandoquidem nominum rationem perlubens ad alios remittere pascim soleo, etiam huius nominis inuestigationi non grauatim concessero.

DE THORACIS OSSIBVS.

Caput XIX.

CHARACTERVM SEPTEM DECIMINONI CAPITIS figurarum Index.

QUONIAM subsequens characterum Index septem praepositis figuris habebitur communis, ut leuiori opera ad quam figurarum characteres referantur cognoscas, singulis, uti consueuimus, numeri notam subiungemus.

In prima & secunda figura hoc numero indicantur duodecim thoracis costae: quarum septem superiores pectoris ossi articulantur, quinque autem humiliores non item. Thoracis uerò uerterarum numerus, etiam citra notarum subsidium, modo è notatis costis obuius euadit: si singulis uerteris utrinque unam costam articulari spectes.

H AA

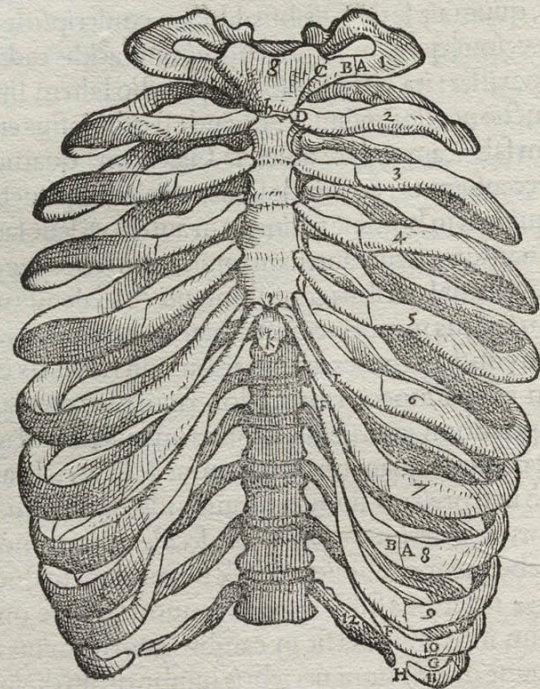
Impios in Galenum esse, qui hominis historiam docuisse eum contendunt.

Coccygis os sacri ossis non minimum ratio.

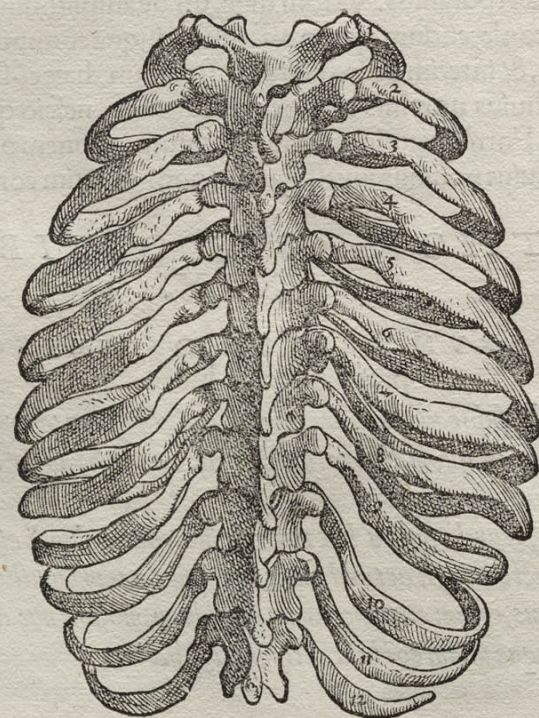
Amplum compaotio ad uerterarum.

A, A1, 3 Quicquid costarum hucusque à uertebis fertur, osseum omnino est: hicq; primum costæ in cartilaginem degenerant. Reliquarum notarum index figuris subiicitur.

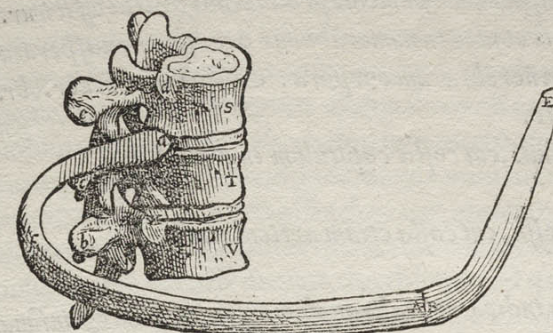
**PRIMA DECIMINONI CAPITIS FIGV-
RA, QVA THORACIS OSSIVM INTEGRA COMPAGO**
anteriori facie exprimitur, duodecim nimirum thoracis uertebrae, & duodecim
utrinque costæ, una cum pectoris osse pluribus efformato ossibus.

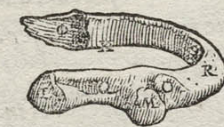
**SECUNDA PRAESENTIS CAPITIS FIGV-
RA, POSTERIOREM INTEGRAE THORACIS OS-
sivm compagis faciem proponens.** Inuenit modò obiter tres figuras contueri, quibus
in huius libri calce totus ossivm contextus triplici facie delineatur.

TER

**TERTIA FIGVRA EX
MEDIIS VERTEBRA,**
rum thoracis, tres continet uertebrae, dextro
latere expressas, una cum eiusdem lateris me-
dia costæ. Atque huius figuræ beneficio,
costarum ad uertebrae articulationem, dein
costarum quoq; ductus ostenditur.

**QVARTA, EXPRIMITVR COSTAE
POSTERIOR ET VERTEBRIS PRO-**
xima portio, ut tubera exactè in conspectum uenirent, quibus nouem
superiores costæ uertebrae articulantur. Præterea huius costæ par-
tem effregimus, ut ossæ costarum ostenderetur substantia, & indicata.

**QVINTA FIGVRA PORTIONEM
EXHIBET DVODECIMAE COSTAE PO-**
steriori facie, & qua duodecima thoracis uertebrae coarctatur de-
pictam. Hanc quoque, ubi & positum cernis effregimus, ossæam costæ substantiam ostensuri.

**SEXTA FIGV-
RA, PECTORIS**
ossis à cartilaginibus costarum
liberi anteriorem partem
proponens.

**SEPTIMA, PE-
CTORIS OSSIS**
cartilaginibus costarum liberi
posteriorem commonstrans
faciem.

- BB1, 3* Nobis modò ad characterū indicem reuersis, *B, B* indicetur cartilaginis costarum substantia principium. Linea enim *B* & *A* intercedens, eius substantia cum ossæ coalitum notat.
- C1* Primæ costæ cartilaginis cum pectoris osse coalitus.
- D1* Secundæ costæ cartilaginis cum pectoris osse articulationem, à qua etiam promptè subsequenti-
um quinque costarum articuli species colligitur.
- E3* Cartilaginis tuberculū, quo secunda costæ ac quinque subsequentes, pectoris ossi articulantur.
- FF1* Terminus cartilaginis illegittimarum costarum, qui acutus spectatur.
- G1* Sedes, qua undecimæ costæ cartilago à decimæ cartilagine frequenter debiscit.
- H1* Sedes, qua duodecimæ costæ cartilago ab undecimæ perpetuo dirimitur.
- II1* His sedib. costarū cartilagine inæqualiter protuberant, ipsarū interualla plerumq; opplentes.
- KK1, 4* Hac regione internæ mediarum costarum sedi sinus oblongus exculpitur, cui uena, ar-
teria, & nervus insident.
- L4* Tuberculum, seu capitulum, quo costæ uertebrae corporibus articulantur.
- M4* Tuberculum, quo costæ transuersorum processuum apicibus articulantur. Atque hæc quo-
dammodo nouem superioribus costis sunt communia.
- N5* Species tuberculi, quo undecimæ & duodecimæ costæ uertebrae articulantur.
- O4, 5* Tuberculum, in costarum posteriori sede iuxta apicem transuersi processus consistens, cui un-
decimus dorsum mouentium musculus insertur.

H 2 Q 4

- Q₄ Interuallum, inter L & M apprens, quod asperum ligamenti producendi gratia efficitur.
- R₄ Hæc quoque sedes, musculorum quos in Capitis contextu numerabimus occasione exasperatur.
- S, T, V₃ Tres simul contextæ uerteræ, aut harum uerterarum corpora. Alias autem uerteræ rumpartēs, processus uel suis locis indicauimus.
- X₃ Sinus duobus uerterarum corporibus communis, cui costæ capitulum inarticulatur.
- a₃ Costæ ad uerteræ corpus articulus.
- b₃ Sinus intransuerso uerteræ exculptus processu, cui costæ etiam articulatur.
- c₃ Costæ adtransuersum processum, articulus.
- d, e₃ Insuprema uerteræ insignita, etiam d sinus indicatur, talis qualem inter mediam & infimam uerteram X expressimus. ac e is notatur, cui in infima uerteræ b inscriptum cernis.
- f₃ Costæ regio in posteriora maxime exporrecta, adeo ut in hunc modum opportunè costarum ductum hinc metiaris. Ab a enim & c ad f costæ a uerteris deorsum oblique in posteriora feruntur. ab A uero & B ad E, sursum in anteriora circulatim costæ reflectuntur.
- g, h, i, k₁ His characteribus in prima figura pectoris os notatur. ac g quidem ad b, primum pectoris indicatur os. h uero ad i usque, secundum. i ad k usque, tertium. k autem, mucronatam pectoris ossis notat cartilaginem. Verum iam exactius pectoris os in sexta & septima aggrediemur.
- l₆ In anteriori primi ossis sede protuberans instar trianguli pars, quæ t, q, & r posset circūscribi.
- m, n₆ Sedes utrinque ad partem eam protuberantem depressa.
- o₇ Posterior primi ossis sedes, quæ ut cunque caua cernitur.
- p, q, r₆ Sedes primi ossis, cui primæ costæ cartilago innascitur.
- q, r₆ Sinus primi ossis, quibus clauicularum capitula articulantur, ac r etiam in septima figura dextrum indicat sinum.
- s₆ Sedes inter duos clauicularum nomine insculptos sinus consistens, ac lunæ modò excauata.
- t₆ Hæc sede primum os secundo committitur.
- u, v₆ Communis primi & secundi ossis sinus, cui secundæ costæ cartilago coarctatur.
- x, y, z, a₆ β 6, 7 Sinus secundi ossis, quibus cartilagines tertiæ, quartæ, quintæ, sextæ & septimæ costarum inarticulantur.
- γ, δ, ε₆ 7 His sedibus interdum in pueris secundi ossis distinctiones apparent, perinde ac si id ex pluribus efformaretur ossibus, per unionem mutuò coalescentibus.
- ζ₆ 7 Hoc tertium pectoris ossis os censetur, quod in cartilaginem ensis mucroni non absimilem, ac u₆ notatam finitur. Foramina, quibus interna pectoris ossis sedes abundat, et si notis non indicentur, sese facile demonstrant.

Quid thorax.
Libro 1. H.
storie anima-
lium Cap. 7.
Pectus.
Pectoris os.

Opificis rerū
in thorace cre-
ando indu-
stria.

THORACEM uocabimus, quicquid costis interceptū circumscriptumque est: non autem cum Aristotele uniuersum corporis truncum, quem à iugulo ad pubemque metimur. Anteriorem uero thoracis partem, pectus opportunè nominabimus. ob idque etiam latum in hac sede os, cui costæ coarticulantur, pectoris seu pectorale os rite uocabitur. quod minus tres Græcorum & præcipuè Galeni uoces, *θώρακας*, *σθῆθος* & *σπῆλαιον* oscitanter uideamur confundere. Pectoris itaque os, & costæ, itemque duodecim dorsi uerteræ, quas thoraci hæcenus ascripsi, thoracis sunt ossa. Est autè admirabilis summi rerum Opificis industria, qua totus thorax neque osseus, neque carnosus efficitur, uerum os cum musculis uicissim alternatimque commutatur. quanquam interim caluaria quidem uniuersa ossea, abdomen uero musculosum magna ex parte extruitur. Ceterum decet hæc non per transennam aut obiter considerare, uerum accuratè præcipuoque studio expendere. Quum enim tria sint principia hominem dispensantia, os quidem immobile ac nullis interstinctum musculis primo principio circundatur, musculi uero tertio: at secundo ex ossibus musculisque medium quid circumtextitur. Cerebrum namque in nullos usus musculis eguit, quum nulla caluariæ pars aut dilatatione, aut compressione indigeat. Quare etiā meritò caluaria ueluti galea & murus immobilis ipsi circumponitur. Porro si organis iecori famulantibus, uentriculo scilicet, & intestinis, & uescicæ, ac demum ipsi utero aliquod tale septum in circuitu oppositum fuisset, ubi cibum & potum uentriculus susceperet: quorsum utero gestantium tumor emeretur: quæ excernerentur excrementa, aut quomodo partus felici conatu propelleretur: nullo hinc opem ferente

Omnium
thoracis
summi
cm 1. & 2.
fig. ossis
dunt.
a integre
figur. d. 10
d. 1.
b 1 fig. h.

Hæc osse-
dunt 7 &
8 muscu-
la.

Hæc com-
monstrant
prioris sū-
figure.

rente musculo: Thoracis autem motus, quem maxime ad aeris inspirationem requirimus, omnino aboleretur, si solis duntaxat ossibus thorax constaret. Si uero is rursus ex solis musculis motuum opificibus conformaretur, ij pulmonibus & cordi, nulla etiam re externa eos urgente, incidere. Vt igitur aliqua thoracis capacitas intus fiat, ac thorax etiam motu agatur cordi pulmonibusque conducit, magis enim nunc muniuntur, quam si solis musculis thorax fabricatus esset. Quinetiā ossa thoracis moles firmandis sustinendisque scapulis, ac demum brachijs quoque, mirifice confert. Scapulas enim solis inniti costis, & clauiculas nullo osse quam scapulis & pectoris osse firmari, docebimus: ad quas rursus brachia, & postea cubiti & extremæ manus quadam serie coarctantur. Præterea si nullis ossibus thorax constaret, nullus esset locus unde scapulis & brachijs & abdomini ac alijs quibusdam membris musculi pronascerentur: neque ullis fundamētis musculi hærent, aut consisteret. Atque hanc sanè ossi thoracis necessitatem, si quid aliud, profecto testudines non absque summa Creatoris nostri admiratione, pulcherrimè edocent, quæ etsi tam tuto sepeliuntur domicilio, tamen in pectoris & thoracis laterum sedibus elegantissimum & iucundissimum spectatu ossium demonstrant textum, in hoc duntaxat incredibili artificio creatum, ut illi priora crura innituntur: utque musculi testudinis brachia mouentes, commodè originem sumant. Sed fortassis in medium aliquis adferet, Cur esset pectus, thoracis modo abdomen quoque osseum extrui: quum si talis ossea strues uicissim ex musculis formata uentri circumponeretur, contractionem ac dilatationem non præpediret, ad hæc maior securitas ita abdomini conciliaretur: Qui sic querit, docendus est, ea quæ uentre continentur, non potuisse adeo, atque interdum ex usu est, dilatari comprimique, si extrinsecus ossibus sepirentur. Si autem hoc uerum est, neque mulieres concipere possent: deinde neque ad saturitatem semel comedere homini liceret, uerum assidua egeret comestione, quemadmodum & respiratione. Sed hæc quidem perpetuò hominem indigere, nihil est absurdi: quippe qui in aère uersatur, ac uiuit. Si uero elculentis poculentisque similiter egeremus, uitam duceremus admodum à philosophia & musis alienam: cibisque perpetuò dediti, operam optimis pulcherrimis rebus nunquam nauaremus. Rursus, si ossa moles tanta esset, quantā mulieres ultimis mensibus utero gerentes requirunt, quid hac mole esset ineptius: si excluso foetu, illa tam molestè extuberaret: & interim nulla re alia quæ ex usu humanæ fabricæ esset impleta non consideret, ut intestina & uentriculum debite amplexaretur, & penicillimodo, uel calefaciendi causa, proximè illis applicaretur: Verum hæc in quinto libro exequemur fufius, & ostendemus pariter, in uentris fabrica tantam Naturæ fuisse solertiam, ut uentris organa neque dilatatione neque compressione uicissim egentia, aut alijs subiecerit partibus, aut etiam non minus quam pulmonem muniuerit. Iecur namque & lien costis septiuntur, & renes quoque tot alijs organis ob hoc potissimum ad dorsum succumbunt, quod horum nullum dilatari debeat. reliqua autem uentris organa insigni qua diximus prouidentia, osseo contextu suis functionibus haudquaquam præpediri Natura uoluit. Quum itaque neque respiratio, neque uox absque thorace fieri possit, ac dein thorace primum quidem cor, insuperque cum ipso pulmo, muniri debeant, ad quatuor uelut scopos rerum Opificem in thoracis fabrica attendere oportuit, uocem nimirum, respirationem, cordis & pulmonis magnitudinem. Thorax enim, qui quodammodo ouali constat figura, tam amplius est, quantam pulmonis molem esse oportuit. At pulmo interim thoracis sequitur formam, non autem thorax pulmonis. In pulmonis enim historia, mediocri negotio ostendam, ipsum nulla peculiari eguisse forma, ut neque iecur, neque lienem, neque quodammodo cerebrum. Porro iam tempestiuū erit, thoracis ossa seriatim describere, & cum uerteræ eiusdem prius enarrauerimus, à costis sermonē auspicari. Costæ igitur uiris & mulieribus ab utroque latere duodeno constāt numero: rarius enim undenæ tantum uidentur, quamuis interdum etiam tredecim obseruauimus: quemadmodum tredecim quoque thoracis uerteræ sæpius quam undecim tantum occurrere, supra retulimus. Singulis enim thoracis uerteris, singulæ in ambobus lateribus costæ articulantur. Quod autem uiros costæ quapiam in altero latere destitutos, ac uiros unius costæ numero à muliere superari, uulgus opinatur, ridiculum planè est: etiam si Euam ex Adæ costā à Deo procreatā, Moyses in secundo Geneleos Capite prodiderit. Quamuis enim forsitan Adæ ossa, si quis ea in skeleton compegisset, ex altero latere una caruissent costæ: non ob id tamen omnibus quoque uiris unam decere necesse est. Aristoteles homini octo costas tantum tribuit, concessurus etiam quosdā gentis Turdulorum septenis costis creari, si modò id aliquid idonei auctoris testimonio ipsi constisset. Verum ut hic Aristoteles aliorum duntaxat suffragijs suum dogma firmaret, ita quoque non dissimile uero est, illic octo costas homini ex aliorum relatu eundem ascripsisse, hæcque

c 6 muscu-
la.
s, t, v, x.
& u, t, a, t,
t, v.

Hæc inte-
gre figur.
q, r, s, t, v.
v, z, r, a.

Cur abdomen
non etiam sit
osseum.

Quod perissi-
mū Naturā
thoracem con-
ditura atten-
derit.

Costarum nu-
merus.

Uiris ac mu-
lieribus idem
costarum nu-
merus.

Lib. 1. Hist.
animalium
Cap. 15.

H 3 ra

ratione rem non uisam parum recte nobis tradidisse. Quod si toties in hominis fabrica ipsum fecisse nobis occurrit, quid de reliqua animalium historia censendum putabimus? Quanquam interim dum memoratum iam Aristotelis locum aliquando Patavij in scholis enarrarem, à summa (propter singularem literarum ac liris civilis cognitionem) spei adolescentibus IACOBO NIGRO & FRANCISCO PINELLO patricijs Genuensibus accipi, generosissimos Ligures in ueterum monumentis ^{in istis montibus} fuisse appellatos, quum tamen is populus ut est nauali terrestriq; pugna strenuus, optima quoq; membrorum symmetria ac numero sit spectatissimus. Sunt itaq; plurimum utrinq; duodecim costae: ac septem superiores pectoris ossi & uertebri, ut postea dicemus, articulatur: quinque autē humiliores solis alligantur uertebri, neq; ad pectoris os pertingunt, sed in thoracis lateribus desinentes, suarum cartilagine finibus inuicem committuntur, duodecima duntaxat excepta, quae ab undecima penitus dehiscit, neq; aliqua ex parte ipsam cōtingit, id quod & undecima non raro usu uenit, decimae cartilaginem tunc non attingenti. Quinq; istae humiliores, quod pectoris ossi non articulatur, quasi dicas spuriae & illegitimae, Graecis appellatur. Omnibus costis commune est, quod ossa cartilaginosaq; cōstent substantia, quodq; appendice ea sede qua uertebrarum corporibus cōnectuntur, & qua in capitula eas protuberare audies, donetur. Ossa costarum substantia nō omni ex parte sibi similis est. Vbi enim costae uertebri coarticulatur, ac ubi dorsum efformant, solidiores multo durioresq; sunt, quam in thoracis lateribus & iuxta pectoris regionē, ubi magis fungosa extruuntur substantia, quae tenui squama, seu lamina obducitur, atq; haec illic demum tenuissima est, ubi in cartilaginem degenerat. Cartilago etiam non parem undique ostendit speciem. Inferiorum enim costarum cartilago mollior est: unde etiam fortassis nonnulli illegitimas costas ^{χονδρῶν}, quasi cartilagine dicas, uocari tradunt. Superiorū uerō costarum cartilago durior est, solidiorq; ac in senibus intus ossa efficitur, quemadmodū in ouibus & bobus, alijsq; ferē omnibus eius generis animantibus experimur, quorū cartilago intus friabili alboq; ac fragili constat osse, exterius cartilagine ueluti membrana quapiā obuoluto. Atq; id etiā in simijs canibusq; adeo est manifestū, ut Galenus uerarum costarū cartilagine ossas, spuriarum uerō exquisitas cartilagine esse dixerit. In hominibus autem nisi aetate admodum prouectis, cartilago in ossam naturam desisse uidetur, quum interim in iunioribus adhuc canibus, & quae iam proximē recensuimus animantibus ossa admodū efficiatur. Huius cartilaginis moles in omnibus costis nō eadem est, ut etiam omnium costarum non par est longitudo. prima namq; & duodecima breuissimae sunt, mox secunda & undecima, quae omnes breuibus donantur cartilaginibus. Sexta uerō, septima & octaua, longissimae sunt, ac longissimas etiā obtinent cartilagine. Primae costae cartilago amplissima est, quemadmodū & prima costa ceteras quoq; amplitudine superat, mox hanc secunda, & deinde tertia subsequuntur. duodecima uerō & undecima omnium sunt tenuissimae, & in tenuissimas quoq; terminantur cartilagine. Mediae autem medio se habent modo, quarum cartilagine subinde in progressu ab ossa costae substantia latiores efficiuntur. Quum enim cartilagine sex superiorū costarum interualla efforment, totq; ductu ab inuicem aequē distent, sextae, septimae, octauae & nonae interdu costarum cartilagine uariē in progressu lateant, inuicemq; continuatae interualla ipsarum suamet substantia implent. Ad haec quinq; spuriarum costarum cartilagine in acutum mucronem desinunt, Verarum autem costarū cartilagine non item. Primae enim costae cartilago, suo fine qui pectoris ossi ualidē cōnascitur, amplior fit, quam qua primum ab ossa costae substantia educitur. Secundae ac tertiae triumq; subsequentiū costarum cartilagine modicē in progressu arctatur, & singulae in tuberculū finiunt, quo postea has pectoris ossi coarticulārī docebimus. Costis non omni ex parte eadem adest laeuitas. interna enim sede, qua membranā ipsas succingentem spectant, omnes laeues minimeq; asperae apparent. tertia tamen, & quae illam ad decimam usq; subsequuntur, in interna ipsarū sede uersus humiliora sinum ostendunt, ipsis secundū earum longitudinem exculptum, non quidem per uniuersam costae longitudinem conspicuū, sed maxime ea sede qua primum à uertebri abscedunt, atque in thoracis latera ferri incipiunt. Sinus iste paratur uenae cauae ramo, quem uena cōiuge carens costis exporrigit, deinde etiam hac uehitur arteriae magnae soboles, & neruus à dorsali medulla pronatus. Verum quia haec uasa in medijs costis grandia sunt, ac pari semper feruntur serie, in tribus autē superioribus minima & errabunda ducuntur, nō mirum est medias costas his sinibus ornari, superiores uerō nō item. Porro tres costae humiliores, etiāsi magna illis attendatur uasa, quum tamen tenues & interna sede depresso cernantur, etiāsi citra huiusmodi sinuū operam illis uasis tutum iter praebent. Hic sinus uasis deducendis caelatus, inferiorē costae partem acutiorem tenuioremq; efficit, quam sit superior, quae obtusior magisq; (ut sic dicam) teres cernitur. Externa costarū sedes, quae gibba est,

Corporum in
Liguribus sym-
metria.

Costarū sub-
stantia & ap-
pendix.

Ossa substan-
tia.

Cartilaginea
substantia.

Lib. 8 de Ad-
ministr. sect. 7
partim in lib.
de Ossib. Ca.
13.

Costis omni-
bus non par lo-
guitudo.

Non par am-
plitudo.

Costarum lae-
uitas & asperi-
tas.

Costarum si-
nus.

est, non omni ex parte laeuis occurrit. ea enim parte qua costae uertebri alligantur, praeterquam quod tubercula & capitula efformant, quibus uertebrarū inarticulantur sinibus, etiam asperae inaequalesq; sese offerunt, quo aptius hinc ligamenta educantur costas uertebrarū corporibus & transuersis earundem processibus colligantia. Praeterea in hac externa costarum sede, ubi primum à transuersis uertebrarum abscedunt processibus, tuberculum quoddam asperum inaequaleq; uisitur, tendinibus in decimi dorsum mouentis musculi excipiedis paratum. Tendines enim huius partim in apices transuersorum processuum, & partim in haec costarū tubercula inferuntur. Deinde, quā costae adhuc magis à transuersis uertebrarū abscedūt processibus, in hac posteriori externaq; ipsarum sede, asperae inaequalesq; sunt, ac etiā ueluti tubere quoddam modicē prominētī donatur, ut in illas apta insertionis sedes eius musculi efficeretur, quem in homine thoracem mouentiū quartum, in simijs uerō & canibus sextū numerabimus. Dein haec asperitas nō duntaxat illius musculi insertioni idonea est, imò etiam externi intercostales musculi hinc nasci docebuntur, qui hac iuxta uertebri regione non solum ab inferiori sede superioris costae in humilioris costae elatiore nascuntur partem, uerum etiā ab externa uae qualesq; sunt, nisi forte quispiam eas modicē asperas in superiori & inferiori sede esse contenderet, à qua intercostalium musculorū pender origo, in quamq; eorundem etiam insertio perficitur. Prima costa superiori sede, qua latissima est, priuatim aspera inaequalisq; cernitur, ut musculus dorsum mouentium quartus hinc principium opportunē sumat. Costis omnibus non par ad uertebri obtigit articulatio. nouem enim superiores duplici coarctantur articulo, undecima autem & duodecima simplici, quemadmodum & decima quoque rarissime duobus articulis suae committitur uertebri: utcumq; etiam secus Galeno uisum fuerit, qui singulas costas duplici articulo uertebri coarctari docuit. Ceterū costae duobus nodis articulae duo exigunt tubercula. unum quidem, quo sinui uertebrarum corporibus inciso inarticulantur: alterum autem, quo internae sedi apicis transuersi processus firmantur. Atque haec tubercula sinibus illis respondent, quos uertebri, quum earum recenseretur constructio, insculptos retulimus. Prima igitur costa rotundo tuberculo primae thoracis uertebrae corpori inarticulatur, ac deinde transuersum eiusdē uertebrae processum tantisper ascendit, quousq; ipsius apici alio capitulo tuberculo ue articuletur. Secunda uerō costa & septem sublequentes communi semper duarum uertebrarum corporum sinui nō rotundo, sed instar obtusi anguli protuberante capitulo inarticulantur: transuersis autem processibus pari modo cum prima coarctantur costa. quamquam & hic quaedā in articulis, propter sinus non eadem sede in transuersis processibus exculptos differentia cōsurgat. Superiorum enim uertebrarū transuersi processus, suos sinus in humiliori parte internae illarum sedis incisus gerunt, inferiorum autem (uti supra etiam cōtra Galeni suffragium admonuimus) in superiori parte. mediarum uerō uertebrarum sinus medio se habent modo. Ceterū quod costarū articulatio, quae ad uertebrae corpus efficitur, tantō elatior sit illa, quam costae ad transuersos processus moliantur, quantō apex transuersi processus demissior est, sinui uertebrae corpori exculpto, uel me tacente notum esse arbitror. Porro trium inferiorum costarum articulatio, quae ad uertebrarū duntaxat corpus perficitur, sinibus quoq; non admodum altē cauatis, neq; ualde protuberantibus capitulis perficitur. Atq; hac ratione costae uertebri committuntur. quam autem articuli speciem cum pectoris ossi moliantur, & quo ductu à uertebri antrorsum contendant, tunc primum opportunē explicabimus, quum pectoris ossis constructionē sermōni addiderimus: quae profecto enarratu esset facilis, si humanum os, simiarum & canum & uitulorum, eiusq; generis animantium ossi responderet. In his namque animalibus (ut etiam inter edendum uidere est) pectoris os septem cōstat ossibus, non admodum inter se forma differētib. In canibus enim, porcis, & ouibus, inuicem cōueniunt: in simijs uerō, & sciuris, propter clauicularū articulationem, primum supremumq; os aliquantulo ceteris amplius uidetur. Septem haec ossa latiora, quam profundiora crassiora ue sunt, & qua inuicem committuntur latiora nonnihil, quam in ipsorum medio existunt. Horum connexus cartilaginis interuentu interdum tam laxē perficitur, ut à uertebrarum compage modicē differat: est tamen is cōnexus ad symphyfim seu unionem ita referendus, ut appendicum cum suis ossibus connexus. nisi quod hunc connexus etiam in admodum decrepitis bobus est cernere. Vnde etiam Galenum in libro de Ossibus miror, qui pectoris ossa synarthrosi scripserit committi, quum tamen neque harmonia neque futura, multoq; adhuc minus gomphosi componantur, quas compositionis species Galenus in eius libri initio sub synarthrosi cōplectitur. In harum commissurarum lateribus sinus utrinque exculpitur, cui cartilaginis in quam costae degenerant, tuberculum aliquod inarticulatur. Ad primi enim ossis cum secundo contextum,

H 4 secun-

Costarum a-
sperum tuber-
culum.

Costarum ad
uertebri arti-
culatio.

Tum aliā se-
pius, tum maxi-
mē de Admi-
nistr. sect.

Quadrupedū
pectoris ossis
descriptio.

secundæ utriusque lateris costæ cartilago articulatur. Ad secundæ ossis cum tertio commissuram tertie utriusque lateris costæ cartilago ipsius serie suorum ossium commissuris coarctatur. Verum primi ossis lateribus primæ costæ cartilago adarticulatur, aut potius adnascitur. Hæc enim commissura ad coalitum potius, quam ad articulationem spectat. Septimum autem os, quod reliquis gracilius, magisque teres est, in cartilagine exacuitur, ipso osse latiore, ensisque mucroni quam similitudine. ac huiusmodi sanè pectoris ossis in canibus & simijs est ratio. quam Galenum spectasse annues, quum ipsius de pectoris ossis historiam, his quæ modo prælibauimus, contuleris. Verum si humanum pectoris os (quod ut generatim dicam amplum, licet si cum aliorum animalium ossibus cõferatur longè breuissimum est) intuitus fueris, multò aliter id habere animaduertes. Nunquam enim quod certò affirmare possim, in humano pectoris osse mihi septena occurrerunt ossa, neque etiam hæc in homine eodem semper numero cernuntur. In adultis tria ferè conspiciuntur, prorsus inter se uaria, ac primum quidem insigniter amplum est, & nonnihil etiam crassum: ita tamen, ut ipsius crassities ab amplitudine plurimum uincatur. Os idem interna seu posteriori sede, qua thoracis respicit amplitudinè, modicè cauum est: in anteriori autem gibbum, & in medio secundum ipsius longitudinem longè crassius, quam in lateribus. uidetur enim in anteriori sedis lateribus depressum, atque ut aptè primæ costæ cartilaginis crassities responderet, extenuatum. In medio autem, roboris gratia, trianguli modo protuberans. Superior etiam ossis pars multo crassior ampliorque est inferiore, & utrinque uno sinu longo ac uersus posteriora inciso, & cartilagine incrustato donatur, cui clauicula caput inarticulatur. In horum sinuum medio propter extuberantiam illorum interiora latera, primum hoc os in superiori hac sede lunatum cernitur, & uelut foueam ostendit, quam *σκαυλω* & iugulum proprie uocamus, uulgo autem furculam superiorem. Inferior ossis pars utrinque aspera est, & secundo, quod iam describam, ossi cartilaginei ligamenti interuentu adeo laxè committitur, ut nunquam horum ossium lateat connexus, imò & ipsius quoque motus in magnis respirationibus interdum animaduertitur. Secundum os multo amplius est, quam crassum, superiori sede qua primo connectitur ossi, strictius est, quam prope inferiorem. At nullibi interim æquè amplum cernitur, atque primi ossis elatior sedes. Quæ secundum hoc os primo committitur, in utroque connexus latere sinu instar obtusi anguli insculpitur, ambobus trianguli uerticis protuberans inarticulatur. Præter hunc sinum, præsens os utrinque alios multos exigit pari modo, instar obtusioris anguli insinuatos: uerum hi paribus interuallis ab inuicem nequaquam distant. Primus enim in altero latere huic ossi proprius sinus, qui tertie costæ cartilagini paratur, à sinu secundæ costæ gratia inciso longius distat, quam secundus huius ossis peculiaris sinus, quartæ costæ gratia cælatus. Rursus, plus interualli consistit inter secundum sinum & tertium, quam inter tertium & quartum, adeo ut sinus sextæ & septimæ costarum nomine in hoc osse sculpti, se inuicem contingant, uixque mutuo remoueantur, & non tam altè, atque superiores, excauentur. Suscipit enim hoc secundum os priuatim tertie, quartæ, quintæ, sextæ & septimæ costarum cartilagine, secundæ costæ cartilaginis modo protuberantes. Secundum hoc os in pueris ex plurimis efformatū uidetur ossibus inuicem symphy si seu unione cartilaginis interuentu contextis. Verum is cõtextus neutiquam canis aut simiæ ossiū compagi uenit conferendus, quū longè magis lateat, inferioraque ossa multò breuiora superioribus cernantur. Et in cemiterys secundū os integrum, & à primo disunctum ferè semper effoditur, quemadmodum uertebræ mutuo diremptæ eximuntur. et si fortuito in secundo osse aliquam compaginis speciem, ac si ex pluribus id constaret, obseruabis, ea potissimum apparebit, ubi tertie costæ cartilago ossi articulatur, & deinceps ubi quartarum costarum cartilagine pectoris ossi iniunguntur. Tertium uerò os exiguum est, & inferiori secundi ossis sedi interna parte eadem ratione committitur, qua primum secundo iungi relatum est, illicque secundo ossi necitur, qua septimarum costarum cartilagine in sinu secundi ossis sedi articulatur. Hoc os modicè amplum est, ac tenue, humiliorique sede in mucronatam cartilagine degenerat. Verum id non infrequenter deesse reperies, & mucronatam cartilagine inde enasci conspicias, ubi septimarum costarum cartilagine mutuo coeunt, secundoque pectoris ossis ossi articulantur. Iam si tria pectoris ossa simul iunxeris, manubrij alicuius gladij imaginem conspicias. primi namque ossis superior pars, quæ lata admodum est, illi manubrij parti respondebit, quæ sub paruo digito in apprehensione consistit. Secundū autem os, illi parti congruet, quam manus tota intus complectitur, in qua sinus costarum cartilaginibus parati instar fouearum erunt, quibus digiti firmari possent. atque huiusmodi foueæ eum præstarent usum, quem in gladijs ex manubrij asperitate querimus: quoties intortis nodosisque funiculis, aut scabra piscis cute,

Humanæ pectoris ossis descriptio.

Pectoris ossis ad ensis comparatio.

manubrium obduci curamus. Tertium os unà cum cartilagine, reliquæ gladij parti posset assimilari, adeo, ut nonnulli uniuersam hanc ossium struem *επιστόλην* ab ensis imagine uocarent, alij, qui canes potius ac simias quam homines spectarunt, mucronatam cartilagine duntaxat illo nomine dignantur: quod hæc scilicet gladij mucronis formæ accedat, ipsumque canum pectoris os ensis imagini non ita aptè ac humanum os conferri queat. Hæc imaginum collatio attestatur, ueteribus illis hominum cadauera, Galeno autem simiarum dissectioni fuisse adhibita. cui sententiæ Celsi quoque oratio, qua ille os pectoris utrinque lunatum esse scripsit, suffragatur. id enim de simijs & canibus falso protulisset, quum tale quid in illis nihil appareat. quippe in homine primum pectoris os superius, & secundum inferius, multò latiora sunt, quam ubi hæc inuicem committuntur. Pectoris ossis substantia admodum fungosa molliorque est, & anteriori sede magis continua squama quam posteriori obducitur. Posterior enim sedis squama multis inæqualibusque donatur foraminibus, quæ haud peruia sunt, sed uasis solum uiam præbent, quibus id os enurit. Atque hæc foramina in primo osse tanto magis sunt conspicua, quanto huius ossis crassities secundi ossis crassitiem superat. Quod itaque pectoris os, illis costis quæ orbiculatim thoracis amplitudinem efformant, stabiliendis procreatum sit, neminem latere arbitror: quemadmodum neque, quod propugnaculi etiam uicem secundario gerit, eosque usus homini præstet, quos generatim thoracis ossa præbere in huius Capituli initio retulimus. Cartilago, in quam pectoris os exacuitur, subditorum quoque est propugnaculum, & malum granatum uulgo appellatur, quod (ut arbitror) unius balaustrij apicis imaginem illa accedat. A qua etiam forma, uulgus ipsam epiglottalem appellat cartilagine, ab imagine uidelicet laryngis operculi, pectoris ossis cartilaginis specie non admodum absimili. Verum huiusmodi nominum copiam ad præsentis libri calcem unà cum cæterorum ossium nominibus subiiciemus. Modò autem nihil addendum superest, nisi fortè costarum ductus in costarum ossibus longè quam in cartilaginibus diuersus. Costarum enim ossa quum primum à uertebris abscedunt, in posteriora deorsum obliquantur, & hinc ad thoracis latera deorsum semper oblique uersus anteriora dedinant, quousque in cartilagine desinunt oblique ac circularim sursum in anteriora porrectam. adeo ut costæ ubi cartilagine primum educunt, arcuatim, & in angulum quodammodo sursum flectantur. Iste costarum ductus non in illis solum quæ pectoris ossi committuntur, euident est: uerum & in reliquis omnibus, si fortè duodecimam exceperis, cuius cartilago admodum obscure sursum spectat. quanquā interim hic inflexus potissimum in medijs, quinta nimirum, sexta, septima, octaua & nona uisitur, in superioribus uerò ac inferioribus magis latet.

Pectoris ossis utrinque lunatum.

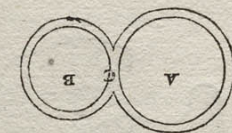
Pectoris ossis substantia.

Pectoris ossis usus.

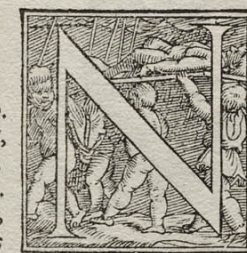
Mucronata cartilaginis usus.

Costarum ductus.

DE CARTILAGINE QUÆ CORDIS BASI ASCRIBITUR SUBSTANTIA, seu cordis osse. Caput XX.

HÆC figura magnæ arteriæ & arterialis uenæ radices perfunctorie exprimit, ab omnibus connatis corporibus partibus ue diuisas, & duobus circulis similes. A quidem arteriæ magnæ radicem notat, B uerò arterialis uenæ radicem. C autem connexum indicat, quo uasa inuicem in ipso exortu connascuntur. Iste connexus, qui potissimum cartilagineus est, non ex hac rudi figura petendus est, uerum cum ex alijs sexti libri figuris, tum maxime ex octaua & decima, quas non obfuerit obiter cum suorum characterum indicibus modò perlustrare. Parum autem opportune facerem, si easdem tabulas uarijs in locis frequenter proponerem.

a 10 filib.
6 sub B, C,
D.
b 6 filib.
6 sub B, C,
G. quibus
choracis me
brane no.
tantur.

E FORSITAN præsentis libro, os aliquod prætermisisse uideamur, hoc loco etiam osseæ cordis substantiæ mentionem faciendam duximus. Galenus namque ab elephatis corde, à quopiam suorum familiarium os eximie magnitudinis excutim prodidit: & grandium quidem animalium cordibus os, minorum uerò cartilagine ascribit. Ego autem hæc tenus, uti in nullo corde, ita neque in humano exquisitum os repperi, eaque sede, qua Galenus cordis os constituit, substantiā obseruo cartilagineam, quæ mea quidem sententia nihil est aliud, quam magnæ arteriæ & uenæ arterialis radices à corde principium ducentes. Quippe radices hæc, in quibus membranarum bases consistunt, quæ materierum

Li. de Ad. mimsi. scil. 8.

Humanæ cor uero osse descriptio.

Cartilagineæ cordis substantia.

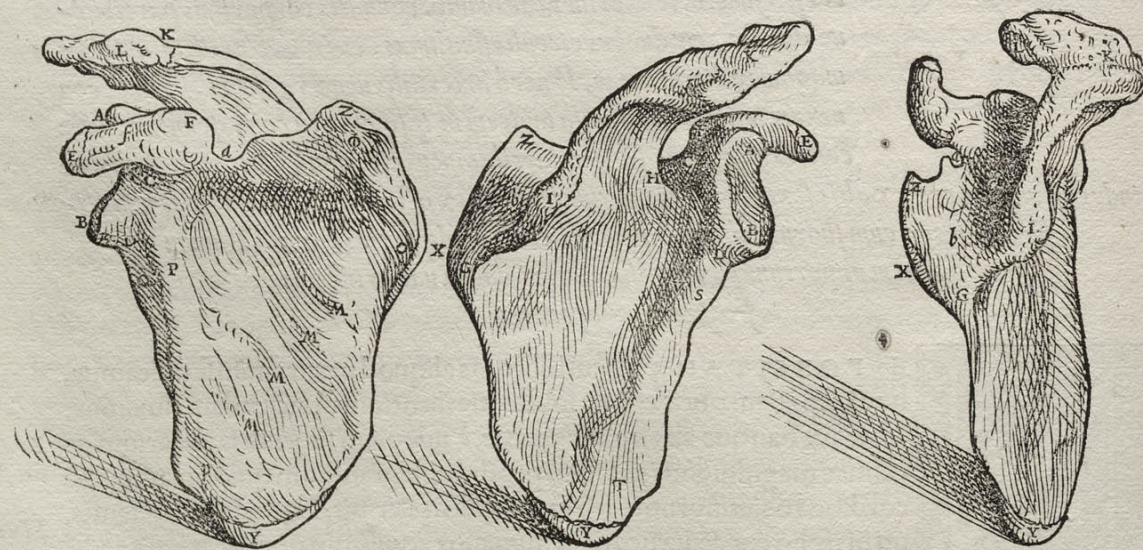
terierum ē duobus illis uasis in cor refluxui præficiuntur, multo duriores sunt, quam reliqua illorum uasorum substantia, adeo ut radices cartilaginis natura participare non nihil uideantur, quæ in bobus ita interdū indurescit, ut quadrupedū costarum cartilagine in album & friabile os extrinsecus cartilagine tanquam membrana obductum degenerare, prius scriptum est. Hæc itaque uasorum radices perinde ad se mutuò sunt conterminatæ, ac si duos circulos in puncto inuicem committeres continuaresq; ita ut dexter circulus uenæ arterialis esset radix, sinister uero (qui amplior esset) magnæ arteriæ. Vbi autem circuli mutuò committerentur, is locus esset, quo hæc uasa suis orbibus simul conuiscuntur ununturq; ac ubi optima cartilaginis consisteret portio, quæ oblonga & ueluti teres esset: tota nimirū sede qua illæ radices inuicem cōmittuntur, & reliquæ interim circuloꝝ portiones essent resectæ. Ac proinde per me licebit radices has, aut cordis cartilaginem, aut os uocare, modò accuratè ipsarū naturā quis intueatur, neq; unā cum Galeni sectatoribus ipsius sensa admodum oscitanter eruentibus tam stolidus sit, ut cordis os instar Δ aut ν efformatum sibi persuadeat. Qui enim post Galenum humani corporis historiam scribere aggressi sunt, in cordis basi os quoddam extructum recensent, quod laryngis superiori sedi præposito, & ab ν imagine uasales nuncupato, assimilant. Neq; sat fuit illis hominibus ad hunc modum, os in humani cordis basi confingere: quin imò sermoni adiecere, cordis basim, atq; ideo etiam uniuersum cor, ab ipso nō secus firmari quam linguae radix illo osse quod laryngi præponitur. Arbitrantur namq; cor eiusmodi osse firmatū, moueri: non expendentes cor etiam si eiusmodi donaretur osse, ipso nō minus suffulciri posse, quam ferreus palus lectum in aëre sustineret: quādo is lecto alligatus, simul cum ipso deorsum ex alto projiceretur. Quamuis interim quatuor cordis uasorum ad conterminas sedes connexum nonnihil cor sustinere, haud inficiari possumus. Cæterum huiusmodi hominum figmenta missa faciamus, & illorum quoq; oscitantiam negligamus, qua in cordis (ut ipsi existimant) affectibus interim ceruo non aliud os, quā uisulo, aut cani, aut sui insit, cartilagineæ nimirum magnæ arteriæ & uenæ arterialis radices. Et ossiculum illud quod ē ceruorum cordibus exemptum pharmacopolarum officinæ mihi hætenus ementitæ sunt, aliud nihil esse censeo, quā grandius agni hyoidis ossis ossiculum, quod continuum est, & λ simillimum: nisi quod dextrum crus etiam transuersim in hunc modum \times sinistrum decussatim fecet, & alterum crus altero breuius sit: quod etiam ouina lingua, quoties mensæ apponetur, luce clarius edocebit. Porro qua administrandi ratione cartilagineæ uasorum radices inquirendæ sint, in sexto libro, ubi cordis sectio pertrahabitur, describemus.

Anatomico
rum lapsus.

Medicorum
& pharmacopolarum
inpositura.

DE SCAPVLIS. CAPVT XXI.

PRIMA FIGVRA VI SECVND. TERTIA.
GESIMIPRIMI CAP.

TRIVM QVÆ HIC PROPONVNTVR FIGVRARVM ET
earundem characterum Indicem, proxime sequens pagina exhibet.

PRI

PRIMA uigesima primi Capitis figura internam, seu anteriorem scapulae dextræ sedem exprimit, quæ costis innititur.

Secunda, dextræ scapulae externam posteriorem ue sedem ostendit.

Tertia, scapulam dextri lateris in latum depictam continet, ut sinum gibbæ exteriorisq; scapulae sedis proponeret, qui inter elatiorem scapulae costam, et scapulae spinam cōsistit. Verum idiam ex characterum indicibus reddetur explicatius.

In prima figura Z, X & Y scapulae ostendunt basim. Est enim scapula quodammodo triangularis. Z uero, & A, & B, superiorem scapulae notant costam. Y autem, & B, costam scapulae inferiorem: adeo ut Z superior sit basis angulus, Y inferior angulus: A & B tertius scapulae angulus, quem scapulae superior et inferior costæ cōstituunt. Atq; hæc obiter isti notant characteres: singulis autem scorum aliud cum cæteris in hunc modum insignitur.

A, B 1, 2 Scapulae sinus, cui humeri caput articulatur. In secunda figura B notatur inferior sinus sedes, quæ quodammodo orbicularis est. A, superior sedes magis stricta, contractaq; in prima figura A indicat protuberantem sinus seu ceruicis scapulae partem, à qua duo huius articuli peculiaria ligamenta, unā cum externo capite musculi cubiti flexentium anterioris pronascitur.

C, D 1, 2 Ceruix seu collum scapulae. Verum C etiam insignitur radix interioris scapulae processus, qui E, f & F insignitur. Deinde C in prima figura sinum quendam indicat, sub interiori scapulae processu conspicuum.

E, f & F in prima figura, & E & F in secunda, interiorem insinuant processum scapulae, in quo F protuberantem notat partem, cui clauicula alligatur, & penè innititur. E uero, processus huius appendicem, f autem, asperam commonstrat partem, à qua ligamentum pronascitur, hinc in summum humerum (qui K indicabitur) pertinens.

G, H 2 Radix spinæ scapulae, seu ipsa scapulae spina, quæ in homine summū producit humerū, quem K. K in prima & secunda & tertia notat, et L etiā in prima ac tertia. Est itaq; G & H spinæ exortus longitudo. Quod uero ab H ad K fertur, summus est humerus. Vbi enim H cernitur, illic spinā à scapula dorso abscedere dicemus. Verum K priuatim notatur summi humeri appendix.

L 1, 3 Sinus summi humeri admodum leuiter cælatus, & admittendæ clauiculæ paratus.

I 2, 3 Scapulae spinæ pars crassior, interdum appendice decorata. Ad G enim, & I, & H spinæ scapulae est crassior, quā alibi. A G uero per I ad K aspera pars notatur spinæ, & summi humeri. Quod autem in secunda inter I & H consistit, & in prima inter L & a, leue est, & minimè asperum.

M, M & c. 1 Instar obliquarum linearum tubercula sinus perinde constituentia, ac si illi à costarum conuexis scapulae cauo essent impressi.

N, O, 1 Sedes in interna scapulae regione magis caua, quæ secunda figura literis G & H respondet.

P 1 Protuberans crassiorq; inferioris costæ pars, quæ in internam scapulae sedem prominet.

p 1 Hac sede inferior scapulae costæ latus ue efficitur acutius, ideoq; magis prominet, ut tertius brachium mouentium musculus hinc promptius exoriretur.

Q 1 Scapulae inferioris costæ asper sinus, unde interior cubitum extendentium pronascitur musculus. R incuria elapsus est.

S 2 Ad scapulae externam sedem protuberans inferioris costæ pars.

T 2 Impressio & amplitudo inferioris costæ, unde tertius brachium mouentium musculus nascitur.

V, V 2 Hic externa scapulae sedes propter crassitiem inferioris costæ insigniter caua cernitur. Quod enim inter V & V, & G & H consistit, tenuissimum maximeq; subtile & solidum est.

X 1, 2, 3 Appendix basis scapulae, ad principium ipsius spinæ coalita.

Y 1, 2, 3 Appendix inferioris anguli basis scapulae.

Φ 1 Superioris anguli sedes, in internam scapulae regionem modicè protuberans.

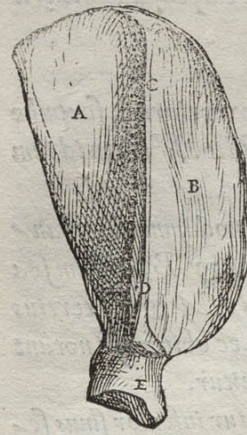
Z 1, 2, 3 Z superiorem basis angulum antea notauit.

a 1, 3 Semicirculare foramen, seu sinus, in superiore costæ scapulae conspicuus.

b, c 3 Sedes in externa scapulae regione inter spinam & elatiorem scapulae costam consistens. Verum b priuatim scapulae sedē hic notat tenuissimā, maximeq; subtilem: et quodammodo pellucidā. c aut foraminulū indicat hic frequēter apparēs, et uenulæ inibi scapulā nutrituræ uia præbens.

QVAT

QVARTA VIGESIMI PRIMI
CAPITIS FIGVRA.

P R A E S E N T I figura externam seu postero-
rem canis scapulæ sedem in hoc delineauimus, ut promptè expende-
retur hominis scapulæ ad canis, aut ouis differentia, quam in sum-
mo humero, aut superiori scapulæ processu notabimus. Significet
igitur *A* & *B* scapulæ gibbum, seu dorsum. ac *A* quidem ip-
sius inferiorem sedem, *B* autem superiorem, & animantis collo ca-
pitiue propiorem. *C* & *D* spinam scapulæ notent, super
scapulæ cervicem non excedentem. *E* sca-
pulæ cervicem.

Scapularum
suis et nexis.

Scapulæ u-
sus.

C A P V L A E utrinque singulæ posteriori thoracis regioni uersus supe-
riora innituntur, ac occipitis ossi, cervicis, thoracisq; uertebis, costis, &
ossi u literam referenti, musculorum duntaxat interuentu copulatur. Oc-
cipitis quidem ossi beneficio¹ secundi scapulam mouentium musculi,
qui etiam hanc multarum uertebiarum spinis committit: uti & tertius
scapulæ motuum dux, qui cervicis uertebis illam nectit. Quartus uerò
scapulam mouentium, illam aliquot thoracis & cervicis uertebiarum spi-
nis firmat. Costis scapulam cōmittunt² primus illam mouentium musculus, & thoracem mo-
uentium³ secundus. Ossi uerò u referenti⁴ septimi eius ossis peculiarium musculorū ope sca-
pula copulatur. In hominibus, simijs, ac sciuris, & si quæ alia clauiculis donantur, ex abundanti
gamentorum auxilio, scapulæ clauiculis coarticulatur, clauiculæq; contermina est. In om-
nibus uerò animalibus⁵ brachij os seu humerus ipsi articulat. ac proinde si hominem scapu-
lis destitutum sinxeris, nulla ratione humeri articulum sermone constitues. Ad eius nanque ar-
ticuli constructionem necessum est, humeri caput alicuius ossis sinum subire, atque ut mouea-
tur, in aliquo ossis ueluti in basi quapiam firmari. Porro huiusmodi sinus occasione, collum
quoddam seu ceruix scapulæ protuberat, in cuius extremo⁶ sinus tam altè lateq; exculpitur,
quantum humeri articulo uarijs admodumq; differentibus motibus mouendo ex usu est. At-
que hîc sanè primus præcipuusq; scapularum usus censetur, cui alius mox subsequitur, neque
ipse quidem penitendus, thoracis uidelicet partium costis interclarum communitio atque cus-
todia. Anteriores enim thoracis partes tuemur, multo antè prouidentes quæ occurfura læsu-
raq; sunt, & anticipantes uel transilire, ut id quod ingruit declinemus, aut obijcere pectori mu-
nimentum aliquod, aut manibus quippiam quo defendamur assumere. Quinimò plerumque
& solis manibus antè periclitamur, satius esse rati has uulnerari, rumpi, cōteri, abscondi, quàm
quod læsurum sit, ad pectus pertingere cōcedamus. Thorax enim respirationis est organum,
quemadmodum & ab illo complexus pulmo: cor autè insiti caloris fomes, irascibilisq; animæ
sedes censetur, propugnaculis ob id etiam egens ualidioribus. Porro quum posteriori thora-
cis sedi, & anteriori æquale ab occurfantibus periculum impendat, eorum uerò quæ obesse
possunt præcognitio, in anteriori & posteriori regione nequaquam par sit, non præsentibus
nimirum in posteriori regione oculis, oportuit sanè & hîc quoque Naturam artificium quod-
dam machinari, posterioremq; thoracis sedem neuti quam negligere. Quocirca instar ualli &
mirabilis propugnaculi uertebas thoracis inibi compegit, & scapulas tanquam duos clypeos
& scuta, firmisimosq; muros obiecit. hinc rursus alium usum homini accessurū minime igno-
rans, quo complures musculi motuum brachij autores, sedem qua fulciantur, & à qua origi-
nem aptissimè ducant, commodè adipiscuntur. Atque id profectò summæ opus est iustitiæ,
eodem ossis ad tam uarios prorsusq; necessarios usus abuti, & undequaque ita scapulas effor-
mare, ut priuatim ad singulos usus confictæ censerique queant. Scapula enim inæqualis est admo-
dum, omniq; ex parte sibi dissimilis, præter uarios enim ipsius processus, sinus, tubera, appen-
dices, eiusq; generis reliqua, è quibus ossium differentias desumpsimus, scapula trianguli diffe-
rentibus lateribus efformati imaginem quodammodo exprimit. Primum nanque ipsius la-
tus, quod basim scapulæ perpetuò uocabimus, ea scapulæ sedes est, quæ secundum dorsi lon-
gitudinem thoracis uertebiarum spinis proximè exporrigitur. basis hæc obliqua constat linea,
quæ superius & inferius, uersus corporis latus oblique ueluti in circuli conuexum inclinata, in
medio autem crebrò paululum lunata cauæq; uisitur. Interdum enim continuo ductu tota sca-
pulæ

Scapulæ for-
ma triangula-
ris.

Basis sca-
pulæ.

pulæ basis, hunc in modum (gibba est, deinde basis hæc tenuis admodum uisitur, quamuis
inferiori tamen parte & superiori modicè quàm alibi crassior appareat, & inferioris partis
crassities partis superioris crassitiem adhuc uincat. Huic basi plerumque¹ duæ adnascuntur ap-
pendices: una quidem, quæ grandior crassiorq; & longior est, ac perpetuò apparet, ad basisq;
inferiorem consistit angulum insigniter obtusum, ac ueluti orbicularem: altera autem appen-
dix aliquantulū sub superiori habetur angulo, illiq; basis sedi coalescit, à qua scapulæ² spinam
principium ducere audies. Præter has appendices etiam basi mollis quædam cartilago adna-
scitur, eius cartilaginū generis quo ossium extrema nulli commissa ossi, augeri solent. Verum in
hominibus hæc cartilago longe breuior minorq; est, quàm in ouibus & bobus, alijsq; anima-
libus, quorum scapulæ thoracis potius incumbūt lateribus, quàm, ut in homine, posteriori tho-
racis sedi uertebis proxima. Atq; ita primum scapulæ latus basis ue se habet, duo autè reliqua
inter se uariant. Inferius enim, ab humiliori basis sede admodum oblique sursum in antero-
ra ducitur: superius uerò (quod tanto breuius est inferiori, quanto inferius est ipsa basi bre-
uius) nonnihil deorsum in exteriora fertur, quodammodo transuersim procedens. Duo hæc
latera in³ angulum cōeunt, & latiusculam scapulæ partem suis extremis finibus continent, in
qua ceruix scapulæ sinusq; conspicitur, humeri caput excipiens: adeò ut hæc sedes (si modò an-
guli loco censerique possit) tertius scapulæ angulus futura sit, quandoquidem⁴ primum angulum
superiorem basis angulum numeramus, secundum uerò humiliorem. Cæterum duo hæc la-
tera suis finibus tertium angulum constituentia, non solum ductu & breuitate inter se discre-
pant, uerum etiam crassitie. Inferius enim latus, quo altius à basi sursum conscendit, eo cras-
sius & insigniter⁵ spissum efficitur, non aliter quàm si Natura huius lateris beneficio, scapulæ
alioquin tenui & infirmæ magnū robur additum uoluisset, ac deinde secundariò quibuldam
musculis commodi exortus locum præparauisset. Præter id enim quod musculorū quorun-
dam gratia (ut mox subiiciam) huius lateris crassities internam scapulæ sedem⁶ cauiorem red-
dit, & in externa sede seu gibbo, ueluti⁷ sinum efformat, ipsum quoq; in sua externa sede pro-
pe inferiorem basis scapulæ angulum⁸ compressionem obtinet, ac deorsum quadantenus edui-
citur, ut⁹ musculus illinc principium sumeret, cuius ope brachium ueluti à pectore reflexum,
retrosum ducitur. Quinetiā interna huius lateris sede, iuxta ipsius elatiorem partem, qua id
scapulæ cervicem terminat, etiam¹⁰ oblongus sinus aliquantulum asper inæqualisq; conspicit-
ur, musculo principium porrigens, quem à scapula enatum cubiti extensionis autorem in se-
cundo libro asseremus: inibi perpetuò inferius hoc scapulæ latus, inferiorem costam ueterum
more appellatur, qui superius inferiusq; scapulæ latera¹¹ mōdò uo cauerūt. Porro superius sca-
pulæ latus tenue, minimeq; crassum est, ad eam usq; sedem qua scapulæ cervicis¹² superior regio
consistit, interiorq; scapulæ processus exoritur, hac nanq; sede superius scapulæ latus impen-
se crasseleat. Deinde priuatim huic lateri iuxta interioris scapulæ processus radicem, sinus qui-
dam seu medium foramen instar semicirculi insculpitur, uiam porrigens nerui quinti paris ner-
uorum dorsalis medullæ¹³ furculo, hac una cum uenula arteriaq; posteriorem scapulæ sedem
adeunt. Cæterum scapulæ¹⁴ ceruix, quæ inter superioris & inferioris scapulæ costarum fines
habetur, crassa est, ipsaq; scapula ex ampla tenuiq; sede inibi coarctata, & secundum latitudinē
incrassata cernitur. Ceruicis tamen¹⁵ longitudo seu interuallum, quod à superiori corporis
parte ad inferiorem metior, admodum ceruicis crassitiem superat, quæ ab anteriori parte in
posteriorē pertinet. Ceruix insignis adhuc extrorsum ducta, dilatatur, & ut ipsa oblonga est,
ita etiā oblongum efformat¹⁶ sinum, inferiori parte circulari circumferentia terminatum, supe-
riori autem parte in acutum magis exporrectum. Atque id propter¹⁷ impressionem accidit, hîc
internæ ceruicis sedi factam, tendinis eius¹⁸ musculi ducendi gratia, qui intrò antrosumq; bra-
chium circumuertit. Præterea sinus ceruicisq; scapulæ¹⁹ superior pars, in hoc procerius extube-
rat, quò aptius hinc²⁰ duo ualidissima huius articuli pronascerentur ligamenta, & externum
quoque caput eius musculi commodè hinc principium duceret, qui cubitum flectentium an-
terior censebitur. Hic scapulæ sinus cartilagine reliquorū articuli sinuum modo incrustatus,
non admodum altè cælatur. neque etiam huius longitudo & amplitudo respondent, humeri
capitis quod ipsi inarticulatur, longitudini & amplitudini. Quod sanè in hoc articulo Natura
peculiariter machinatur. aliorum enim articulorum capita sinibus exquisitè congruunt, nisi
forte²¹ femoris cum²² tibia articulum excipere uelis, in quo tibiæ sinus femoris capitibus non
respondere, ac priuatim in illo quoq; articulo Naturæ aliquid moliri intelliges. Qua igitur parte
genu ab aliorū articulorū ratione differt, suo dicemus loco: nunc uerò humeri articulus uenit
explicandus. Quum ergo Natura hunc scapulæ sinum satis leuiter, laxorum motuum gratia,
exculpisset, illumq; non ualde amplum longumq; creauisset (præter peculiaris huius articuli
I liga-

Basis appen-
dices.

Basis cartila-
go.

Superioris in-
feriorisq; late-
rum differen-
tia.

Tres scapulæ
anguli, ac late-
rum plenior
descriptio.

Ceruix scapu-
le.

Sinus humero
excipiendi par-
tialis.

Cartilago scapulae sinum frequenter augens.

ligamenta, quæ in secundo libro unâ cum musculis prosequemur, & quosdâ scapulae processus, quos articulum à luxationibus prohibere tum audies, ubi illos quoque iam in sermonis contextu pertractabimus) cartilagineam quandam ligamenti substantiam compotem in hoc sinu crebro effingit, quæ sinum auget, profundiorēq; efficit, nimiamq; luxandi promptitudinem multum corrigit, parum interim laxissimos differentesq; brachij motus, quibus maxime indigemus, præpediens. In ambitu enim huius sinus ea cartilago ponitur, scapulae interim, neque etiam humero connata, sed tantum ligamenti articulum in orbem amplexantibus adnexa. Huius cartilaginis externa sedes crassa est, sensimq; ad sinus centrum ducta gracilescit, ac multo ante centrum desinit: quasi quis sinum in ambitu anulo augetet, cuius orbis instar trianguli esset contusus: & istius trianguli externum latus, anteriorem articuli ambitum respiceret: inferius uero latus sinui incumberet: superius autem humeri caput spectaret. adeo ut duo anguli ambitum articuli contingerent, tertius interim sinus centrum spectaret. Cæterum hanc Naturæ industriam spectatu iucundissimâ, etiam si hominis corpus ad manû non sit, in quadrupedum & auium genibus promptè intueberis, quum pari quoque artificio hic tribia ossis sinus perpetuò augeantur. Huius itaq; cartilaginis quotiescunq; reperitur, beneficio, sinus scapulae profundior euadit, & interim cartilago impetui compressionisq; ossium facile cedit, laxum huius articuli motum minime cohibens. Processus uero quibus præsentī articulo Natura prospexit, duo censentur: quorum alter¹ superior est, summusq; humerus nobis uocabitur, atque mox à scapulae² spina pronasci docebitur. alter uero est interior ac minor, qui³ amplâ radice ex superiori sede ceruicis scapulae principium ducit, & hinc utcunq; latus antrosum fertur, anteriori articuli parti uersus superiora magis oppositus. Inferior huius processus pars exacte laevis est, ac instar antiquæ Græcorū literæ C cauus, ob idq; etiam *στυμοειδής* appellatus. Alij uero à quadam imagine, quam obtinet cum altera anchoræ parte, quæ terræ infigitur, *ἀγκυροειδής* hunc processum uocant. Nonnulli rursus, quod corniculæ rostri modo inclinatur, *κορυνοειδής* appellauerunt. Atque hæc nomina Galeni interpretes subinde luserunt, ad hoc etiam opitulante Galeno, sibi in nominibus hic parum constanti, quum is enim alibi penè semper hunc processum *ἀγκυροειδής* uocat, in decimo tertio tamen de Partium usu, eo nomine illum scapulae processum donauit, quem summum humerum uocamus. Verum huius processus nominum mentio, postmodum necessariò incidet. nunc autem quod de interiori processu adhuc enarrandum superest, percurramus. Inferna itaque sede is laevis est, in superiori autē parte asper & inæqualis, in elatissima enim sui principij sede crassior uisitur, & inæquali tubere prominet, cui clauicula ferè incumbit ac innititur, ualideq; alligatur. In apice uero, ubi appendicem exigit, etiam asper est, ut aptius⁴ internum anterioris cubitum flectentium musculi caput ab ipso exoriretur, & ligamentum humeri articulo peculiare hinc principium obtineret. Inter apicem uero & tuberculum, quo clauicula penè suffulcitur, hæc superior processus sedes etiam aspera existit, quò scilicet⁵ ligamentum educeretur, hinc ad superiorem scapulae processum pertitens. Quemadmodum uero hæc superior processus sedes in hoc aspera est, ut opportune ligamēta illa & hoc musculi caput produceret: ita quoq; scapulae ceruix orbicularim foraminula quædam non peruia commonstrat, ex quibus commoda ualidorum huius articuli ligamentorum pendet origo.

*Anterior seu costalis proxi-
ma scapulae se-
des.*

Nunc tempestiuum quoque erit, alterum scapulae processum sermone persequi: cuius naturam optimè inueniemus, anteriorem posterioremq; scapulae sedes non oscitanter spectantes. Scapula itaque⁶ anteriori sede sima cauaq; est, ut commodè costarū conuexis responderet, ac super ipsas stabilita debite moueatur. deinde etiam, ut opportuna hic sedes aptaretur⁷ musculo, qui totam anteriorem scapulae sedem implens, intrò antrosumq; brachium circumuertit. Cuius hæc scapulae sedes laevis quidem est, sed non omni ex parte æqualis. nam iuxta inferiorem ipsius sedem⁸ tubercula quædâ exigit, modicè instar obliquois lineæ extuberantia, quæ quodammodo sinus constituunt, ac si thoracis costæ, quibus scapula hac sede incumbit, temporis successu in scapula comprimerentur, ipsaq; scapula illarū effigiem cedendo assumeret. Hi enim sinus tuberaq; in senibus apparent magis, quam aut in pueris, aut iuuenibus, quibus omniā minus conspicuè protuberant, excrescuntq;. Ad hæc, scapulae anterior sedes⁹ ad radicem elatioris anguli basis scapulae nonnihil protuberat, aptamq; regionem efficit, cui¹⁰ alter scapulâ attollentium musculorum ualide insertatur. Præterea scapulae anterior sedes quâ summī humeri radici scapulae uel spinæ respōdet, insignius quàm alibi excauatur, non secus quàm si Natura quum scapulae spinam fingeret, cauam scapulae partē in posteriora extraxisset, ac ita ipsius cauitatem auxisset: quemadmodū in fictilibus uasis, & ijs quoq; que ex massa uel cera parantur, indies fieri cernimus. Quando enim ollæ ansam externa ipsius sedelocatam conspiciamus, plerunq; caua ollæ pars ansæ respondēs, sinuata magis, ac ueluti ab ansâ extrorsum tracta cernitur, idq; in illis sedibus

sedibus potissimum obseruatur, ubi crassiores ansæ partes consistunt. Vnde etiam illæ scapulae cauitatis sedes insignius impressæ cauatæq; conspiciuntur, quæ extremis spinæ respondent. mox enim spinam in tota ipsius exortus sede ad extrema impensius crassam, quàm in medio ductu, uideri audies. Inter reliquas interim scapulae cauitatis sedes, ea maxime caua se exhibet, quæ iuxta scapulae ceruicem existit, præter id enim quod in posteriora à scapulae spina, extracta colligitur, hic etiam scapulae¹¹ collum impense crassum & introrsum protuberans, hanc cauitatem insigniter auget: quemadmodum & inferior scapulae costa, quæ quum crassa sit, huius quoque sedis cauitatem profundiorē reddit. Posterior scapulae sedes insigni¹² processu, ueluti spina, adornata, si obiter uideatur, gibba est, quod hanc figuram iniurijs citra noxam fere disaccommodatiorem esse Natura haud ignorauerit. Verum si pressius hoc scapulae gibbum contemplerur, duæ in ipso sedes cauitatesq; nobis occurrent, musculis suscipiendis aptissimæ. Vna enim sub scapulae spina inter spinæ inferiorē sedem, & extuberantiore crassiorēq; inferioris scapulae costæ partem consistit. Altera uero inter superiorem scapulae spinæ sedem, & superiorem scapulae costam habetur. Atq; hanc quidem¹³ musculus occupat, quem brachium circumducentiū tertium statuemus. Inferior cauitas¹⁴ musculo oppletur, qui brachium circumuertiū secundus numerabitur. Porro etsi hæc externa posterior uel scapulae sedes, cum scapulae spinæ, tum ipsius costarum gratia, duas has cauitates ostendat, nihilominus uniuerfa (quoniam extuberare cernitur) scapulae dorsum à ueteribus nuncupata est, similitudinem à uero hominis dorso sumentibus. Processum autem qui ab hoc scapulae dorso enascitur, spinam uocant, ad uertebrarum posteriorum processum siue spinarum imaginem, quæ quum ueteribus rectissime sint instituta, ab his nominibus nunquam ne latum quidem unguem declinaturus, externam scapulae sedem Dorsum nuncupabo: summī uero humeri radice, Spinam scapulae. Dicitur autem mihi summus humerus, quod ueteribus *ἀνθρώπου* nuncupabatur: quamquam non adeo promptum sit diuinare, quid quisq; hac uoce intellexerit, neque etiam uel diui Hippocratis causa nomen id negligendum uenit, aut etiam de ipso obiter statuentū est, si modo à Syropis & Iulepis interdū animum auocantes, diuina Hippocratis de ossium fracturis & luxationibus, idq; genus malis oracula, etiam ad nos pertinere duxerimus. Quare etiam non abire fuerit, scapulae spinam summūq; humerum, uti nobis uisum erit describere, atque tunc demum Hippocratis & Galeni sententiam sermoni adijcere. Ex tota igitur propemodū amplitudine dorfi scapulae¹⁵ ualidis crassiusq; enascitur processus, non quidem è dorfi longitudinis medio, uerū non procul à superiori ipsius sede. Processus iste (qui scapulae spina est) sensim magis magisque augetur, ac tandem à scapulae dorso iuxta scapulae ceruicem abscedēs, teresq; quodammodo apparēs, modicè antrosum fertur, insigniter supra scapulae cū humero articulum¹⁶ laetescēs, & ampla donatus appendice, quæ in pueris pluribus ossiculis cōformatur, cartilaginis interuentu coalescētibus. Huius processus pars omnis anterior, & posterior, & humilior, leuissimūq; aspera cernitur: superior autē ipsius sedes neutiquā laevis est, sed rudis, & foraminulis quibusdā non peruijs decorata. idq; potissimū in superiori sui appendicis sede, & ubi non procul à scapulae basi, processus iste crassior apparet, ac subinde appendicē quoq; nascitur. Neq; hæc sanè frustra machinatur Natura, musculorum enim gratia has molitur asperitates, quibus¹⁷ maximè scapulâ sursum ducens musculus implantatur. Dein processus iste ijs quibus dixi locis asperior ideo euasit, quod musculus ille latiore ualidioreq; insertionem inibi tentat. Quinetiam hæc asperitas, principium præbet¹⁸ dignissimo brachium mouenti musculo: quem, quod brachij cum scapula articulum eleganter integit, *ἐπαιχιδία* dissectionum periti uocant. In anteriori processus sede¹⁹ sinus adeo leuiter & superficialitatenus insculpitur, ut num capitulum, num sinus sit, ægrè diiudices. Huic sinui modicè prominēs clauiculae²⁰ tuberculi articulatur, ualidisimisque ligamētis cōstringitur. Interueniēte hinc plerunq; peculiari cartilagine, illi prorsus simili quam in maxillæ inferioris cum superiori articulis obseruari retulimus. quæ scilicet utrinq; quâ ossa spectat, laevis & lubrica sit, & tantū ligamenti articulum continentibus affirmata & continua. Dicti modo processus pars, quæ à scapulae dorso enascitur, ac (ut sic dicam) dorso proxima est, Spina opportune nominatur, quæ etiā in²¹ canibus, ouibus & equis cernitur. Pars autē quæ à scapula antrosum uersus exteriora abscedit, ac sensim dilatescit, inq; solis hominibus, simijs, sciuris, et si quod aliud animal clauicula donatur, obseruari potest, summum humerum appellabimus: id nomen à Græcis mutuantes, qui procul dubio brachij ossis cum scapula articulum *ἀνω* nuncuparunt. ac proinde *ἀνθρώπου* hanc processus partem uocant, quod articuli superiorem cōstituat sedem, ac ueluti illius tutissimū habeatur propugnaculum. Atque ita sanè ab Hippocrate perpetuò accipitur, cum alias sapius, tum præcipuè quando humerum (quem ipse *βραχίονα* uocat) nequaquam ad superiora (impediēte nimirum

Posterior scapulae sedes, seu dorsum.

*Summus humerus seu an-
gulus cuius iam
diligens insti-
tuenda est de-
scriptio.*

*Peculiaris
cartilago cla-
uiculae cū su-
periori sca-
pulae processu
articuli.*

Clauicularum
numerus.

Eandem ad
pectoris os ar-
ticulatio.

Peculiaris
cartilago ar-
ticulationis
clauiculæ cū
pectoris offe.

Mira clau-
iculæ curuitas.

Curuitas
us.

Humero arti-
culus cū a
costis remou-
etur, & clau-
iculæ ac summi
humero usus.

IN VTRISQUE lateribus clauiculæ (quæ Græcis *κλειδεις*, Latinis ue-
rò etiam furculæ & iugula nominantur) singulæ consistunt, pectoris ossi &
summo humero seu superiori scapulæ processui coarctatæ. Pectoris ossi in
illis articulantur^b sinibus, quos in primi ossis summæ sedis lateribus excu-
ptos diximus. ac quemadmodum sinus illi oblongi sunt, ab anteriori-
busq; partibus deorsum in posteriora ducti, & antica sede quàm postica
latiores, internoq; latere altiores quàm externo cernuntur, ita quoque se
habent clauicularum^c capita pectoris ossi cōnexa. Hæc enim sinuum modo oblonga sunt, ac
depressa: et si quis accuratius eorum circumscriptionem animaduertet, illam quodammodo
triangulam iudicaret. Vnus enim angulus in anteriori capitis parte ad humiliora consi-
stit, utcunque obtusus. Secundus etiam obtusus est, in superiori capitis parte nonnihil uer-
sus posteriora conspicuus. Tercius acutior longiorq; est, in posteriori sede repositus, deor-
sumq; declinans. Porro ut præsentis anguli obtusi sunt, ita etiam trianguli lineæ inæquales,
exteriorumq; obliquatæ occurrunt. Illa enim quæ à primo angulo ad secundum ducitur, bre-
uissima est: à secundo autem angulo ad tertium^d procedens, multo longior uisitur. quæ ue-
rò à primo ad tertium fertur, omnium longissima curuataq; est. Atque ita se habet clauiculæ ca-
pitis circumferentia, quod multa cartilagine incrustatur, læueq; est: cartilagine tamen unā
cum tenuissima appendice effracta, caput asperum ac inæquale cernitur. Verum et si caput car-
tilagine non minus quàm & pectoris ossis sinus abundet, nihilominus tamen Natura hic
cartilaginem effinxit, qualem priuatim in inferioris maxillæ ad superiorem articulis reponi
commemorauimus. Inter pectoris enim ossis sinum, clauiculæq; caput, cartilago quædam
admodum ampla interuenit, atque capitis & sinus est amplitudo. Hæc tenuis undecunque est, ac
æqua omni ex parte constat crassitie, & quā sinum respicit, admodum læuis est, & unctuofo
humore perfusa, sinuiq; seu pectoris ossi nusquam connata. Item quā cartilago clauiculæ con-
tingit caput, pariter quoque læuis & lubrica est, capiti interim non connata, sed tantūm liga-
mentis articulum in orbem amplexantibus. adeo, ut & hæc cartilago non minus triangula sit,
quàm clauiculæ caput pectoris ossi articulum. Clauicula ab hoc cum pectoris offe articulo,
non recto tramite ad alterum ipsius porrigitur articulum, quo scapulæ superiori processui
connascitur. A pectoris enim offe procedens, extrorsum sensim curuatur, & anteriori parte
gibba, posteriori uerò concava efficitur. Verū illico post medium ipsius longitudinis con-
trario ductu procedit, introrsum nanque curuatur, & gibba fit, anteriori autem sede concava
uiscitur: in anteriora insigniter illic prominens, ubi superiori scapulæ processui proxima est:
adeo ut bis gibba, bisq; caua reddatur. Pars enim ipsius pectoris ossi contermina, & *σπασμα*
dicta, retrorsum, seu ad thoracis interiora magis pertinet. quæ autem superiori scapulæ arti-
culatur processui, *σπασμα* nuncupatur, antrosum uergit, & ab interna thoracis sede extror-
sum uertitur, clauicula interim in medio ductu etiam obliquata. est itaque gibba anteriori
sui parte, in anteriori pectoris sede non procul ab ipsius cum pectoris offe articulo, cauaq; est
parte sua interna. non procul uerò à summo humero anteriori parte insigniter breuiq; flexu
caua cernitur: posteriori autem parte, gibba & conuexa. Atque ut res sedulo propter crebras
clauicularum luxationes fracturasq; expendenda breuiter dicatur, clauiculæ ductus huic no-
stro respōdet, præcipue si id in medio ductu paulo magis maiusculi S ritu in hunc modū
obliquari fingeremus. Neque horum ullum temere & frustra à rerum Opifice factum est, ubi
enim clauicula iugulum spectat, meritò posteriori seu interiori parte caua est, quum hæc aspe-
ram arteriam, stomachum cum sexti paris nervorum cerebri nervis, & imprimis insignes ner-
uorum series à dorsali medulla axillam petens, ferri deberent. quibus potissimum nervis cla-
uicula uiam exporrigit, & propugnaculi etiam loco præfigitur. Quia uerò à iugulo, aut po-
tius à suæ longitudinis medio clauicula in posteriora porrigitur, neque alicuius usus gratia
hæc in anteriori sede gibba esse debuit, necessariò rursus iuxta superiorem scapulæ processum
antrosum uergit, quousque processui illius^e partem contingat, cui aptè coarticulari posset.
Tantum autem hic antrosum porrigitur, quantum retrorsum abscesserat ipsius^f gibba par-
te in illius posteriori sede, quæ non procul à summo humero distat. Si enim clauicula à suæ
longitudinis medio duntaxat in posteriora tenderet, ad colli latera prorepens, neque elatori
scapulæ processus apici articuleretur, nihil profectò obstarat, totam scapulam clauiculæ be-
neficio non firmatam, super thoracem cadere, thoracisq; lateri proximè applicari, articu-
lumq; humeri costis uicinissimum fieri, hæc occasione quamplurimos brachij motus præ-
pediri. Brachium nanque ob id potissimum in homine & simia atque alijs quæ clauiculis do-
nantur animalibus, tam uarijs differentibusq; motibus duci potest, quod ipsius cum scapula
arti-

articulus à thoracis latere plurimum distet. Si enim articulus ille thoracis costas contingeret,
uel quauis ratione ipsi proximè (quemadmodū in quadrupedibus) locaretur, ipsas manuum
circulationes & iactationes ad pectus, dorsum, collum, & illa nequaquā moliremur: quemad-
modum accidere nouimus, quū luxatus humerus in costas procidit, uel scapula instar alæ ob-
effractam clauiculam dependet. Neigitur adeo necessarijs destitueremur munijs, Natura hu-
meri articulum à thorace plurimum distare uoluit. quod sanè præstitit superiori scapulæ pro-
cessui, qui ita producit, ut clauiculæ beneficio à pectore detrusus, sustentetur ac stabilietur,
ipseq; articulus hac occasione procul à thorace distingatur. Articulatur uerò clauicula huic
processui minimum extuberanti^g tuberculo latiori, quàm longiori, & nonnihil obliquo: ta-
lisq; hic confurgit articulatio, ut quod nam os suscipiat suscipiatur ue, diiudicare uix queas.
fit enim hic ea articuli species, quam Græcorum ueteribus *ἀρθρωσις* uocari diximus. Cla-
uiculæ^h pars quæ superiori scapulæ processui connectitur, latiuscula est, quemadmodum &
processus quoque latus ampliusq; cernitur. præterea hæc clauiculæ pars, ut & illa, quæ pecto-
ris ossi committitur, intus fistulosa magisq; rara est, quàm reliqua clauiculæ portio, quod ui-
delicet hæc partes etiam crassiores spissioresque sint: & ossa intus tanto semper fungosiora,
quanto crassiora & ampliora cernantur. Ipsa enim clauicula in suæ longitudinis medio soli-
dissima est, quod etiam hic sit tenuissima, quodammodoq; teres. non enim prorsus teres est. In
humiliori nanque ipsius parte ueluti in lineam protuberat, quæ incipit non procul à cla-
uiculæ capite, quod pectori articulat, iuxta medium scilicet posterioris & anterioris eius
capitis angulorum. Pertingit autem hæc linea paululum ultra clauiculæ longitudinis medi-
um, in hoc parata, utⁱ musculus thoracem mouentium primus ab ipsa principium duceret.
iuxta huius lineæ principium propter caput clauiculæ^j asperitas sinuosa conspicitur, unde
ualidum pronascitur ligamentum, clauiculam pectoris ossi illic colligans, quæ ipsi primæ tho-
racis costæ cartilago connascitur. Quinetiam ad aliud huius lineæ extremum, altera occur-
rit^k asperitas, & ueluti asper quidam sinus, quo clauicula^l tuberculo radicisq; interioris sca-
pulæ processus penè incumbit, ac à quo ligamentum promittitur, clauiculam illi tuberculo
pertinaciter colligans. Porro inferior hæc clauiculæ sedes, ubi linea illa definit, clauiculæq; am-
pla uiscitur, sinuosa fit, & aspera, idq; potissimum iuxta conuexum clauiculæ ad superiorem sca-
pulæ processum, ubi ligamenta articulū hunc continentia ualidiora quàm superiori sede ena-
suntur. Superior uerò totius clauiculæ regio læuis omnino est, præterquā iuxta ipsius articu-
los, ubi ligamentorum producentium occasione, quemadmodum & musculorum gratia
nonnihil aspera est. A clauiculæ enim parte superiori iuxta pectoris os^m musculus ille enascitur,
qui etiam à pectoris offe pronatus, inⁿ mamillare capitis processum implantatur, capitisq; mo-
torum decimus tertius, seu septimi paris alter numerabitur. Superiori uerò clauiculæ parti
scapulæ superiori commissæ processui^o musculus ille inseritur, qui scapulam sursum ducen-
tium primus recensetur. In anteriori clauiculæ parte ad radicem primi ipsius capitis anguli,
linea quoque protuberat, ante medium longitudinis clauiculæ definens, à qua non minima
pars^p musculi brachium pectori adducentis principium ducit. Ad hæc, in anteriori clauicu-
læ sede, ubi retrorsum inflectitur, & ubi non procul ab ipsius cum superiori scapulæ processu
articulatione caua uiscitur, etiam^q asperitas notatu digna consistit^r musculo brachium attol-
lenti parata, cuius principij magna pars hinc pronascitur. In posteriori clauiculæ sede nihil,
quod non dictum sit, inæquale occurrit, præter quoddam^s tuberculum hic protuberans ubi
clauicula inibi maximè gibba est, idq; tuberculum ueluti illius gibbæ sedis angulum con-
stituit, ligamentumq; ad interiorem scapulæ processum educit. Præter hæc in clauicula uix
quicquam notandum est, nisi fortassis adhuc sermoni foraminula quædam nō prorsus peruia
adijci uelis, quæ interdū duo, interdū tria in maximè solida clauiculæ parte, & potissimum in po-
steriori ipsius sede uidentur, in hoc parata, ut uenulas transmittant clauiculæ nutriendas.

DE HUMERO SEU BRACHII

osse. Caput XXIII.

CHARACTERVM DVARVM PRÆSENTIS CAPITIS
figurarum (quas sequens pagina proponet) Index.

A, B, C, D, E, F, G, H Horum characterum alij in prima figura, alij uerò in secūda obuij
sunt, indicantes humeri appendicem, uti modò subiiciam, ualde uariam.

A, B, C In ambabus figuris humeri caput circumscribitur, quod scapulæ inarticulatur.

D, E V trique characteres in prima uijsunt figura, externum caput appendicis humeri notantes,

I 4 cui

Clauiculæ ad
summum hume-
rum nexus.

Clauiculæ sub
scapula, tubera,
asperitates, læ-
uitates, & fo-
ramina.

ro proxima, quam in alio, protuberare citranoxam potest (quod scilicet nullus metus sit, si nem à latere quod murum proxime tangit, è rotula elapsurum) ita quoque externum humeri orbitæ latus, non ita atque internum periclitatur. Ad externum enim latus, aliud ^q caput constitui mox subiungemus, cui radius articulat, quodq; muri uice ceneri potest, prohibentis ulnam extrorsum à sua orbita luxari. Verum est & aliud humeri rotulæ cum ueris rotulis discrimen, quod non ad omnem ipsius partem ulna similiter ac funis ad rotulam circum moueri potest. Quamuis enim in ^r superiori mediaq; orbitæ sede, humeri os insigniter sinuat, sit, longeq; tenuissimum, & squamæ modo pellucidum, tamen nequaquam est peruium, & hoc magni cuiusdam usus gratia. Summus enim rerum Opifex quum ulnam ad hanc humeri orbitam flecti & reflecti uoluit, ita sanè rotulam parauit, & ipsi etiam ulnæ ^s sinus, tuberaq; & processus elargitus est, ut cubitum flectere & extendere possumus, & tamen in his motibus robore non destituamur: quod sanè periret, si in superiori rotulæ sede humerus esset peruius, nihilq; esset in quo ulna in extrema extensione firmaretur, sed funiculi modo, citra renixum basimq; & obstaculum obuolueretur. Excipit itaque Natura in superiori rotulæ huius sede duos insignes sinus, ^t unum quidem anteriori in parte, alterum uero in posteriori, qui multo amplior, profundior, & quouis modo insignior est anteriori. Sinus hi quasi squama duntaxat dirempti, ulnæ processus (quos *logoues* priuatiu uocant) excipiunt. Atque horum anteriorem, quum cubitus flectitur, anterior sinus admittit: quum uero cubitus extenditur, posterior sinus posteriorem ulnæ processum excipit. Sunt enim hi sinus extremæ flexionis ac extensionis termini, tanta prouidentia facti, ut cubitum in acutissimū angulum flecti sinant, & uix ultra rectam lineam eundem extendi permittant, quod scilicet nulla prorsus in angulum extensione, sicuti sanè flexione, indigemus. Quia uero præsentis sinus in cubiti motibus ueluti bases & obstacula sunt, quæ ulnam non ultro ferri sinunt, Hippocrates eos *Βασιλεως* nuncupauit, cui etiam humeri orbita à quadā cardinum imagine *καρδιαμορφος* appellatur. Cæterum istorum sinuum usum tunc demum accurate intelligemus, quum & ulnæ descriptionem sequenti Capite absoluerimus. in præsentia autem inferior humeri pars adhuc est describenda. Ad externum itaq; humeri orbitæ latus, ^r rotundum & oblongum quodammodo habetur caput, quod similiter atq; orbita, cartilagine incrustatum & læue, radij cum humero articulationi subseruit, & in radij superiorem ^r sinum subintrat, radiusq; (ut aliàs fufius exequar) ad id caput in prouum supinumq; mouetur. Deinde capitis longitudo, quam à superiori ipsius parte ad inferiorem secundum humeri longitudinem metior, in causa etiam est, quod in cubiti flexione ac extensione, caput id à radij sinu (qui rotundus, non autem oblongus est) haud elabatur aberret ue. atque hac etiam occasione tota capitis pars cartilagine obducta, anteriorem humeri sedem spectat, nihil prorsus in posteriora erectum, quod in nulla cubiti extensione radius posteriorem humeri sedem adeat. Veruntamen ad externum huius capitis latus, humerus insigniter protuberat, montis rupis ue imaginem ostendens, in hoc paratam, ut quamplurimi musculi hinc opportunè principium ducant. Ab hac enim humeri sede, & acuta linea quæ ab hoc tubere fursum aliquousque secundum externum humeri latus conscendit, sex enascuntur musculi, quorum ^z primus is ceneri posset, qui cæteris est latior, quiq; inter radium mouentes facile est longissimus, radiūq; in supinum ducit. ^z Secundus sub illo exoritur, qui bicorni tendine brachiale extendit. ^z Tertius is est, cuius ope index, medius & anularis extenduntur. ^z Quartus, quem præcipuum parui digiti extensionis autorem ponemus. ^z Quintus, qui ulnæ exporrectus, extensionis quoque brachialis opifex est. ^z Sextus, alter radius in supinum agentium numerabitur, cuius etiam portiuncula ab illo humeri tuberculo seriatim ac in fima ex parte educitur. Porro tuber istud quoties musculorum, neruorum, uenarum, arteriarumq; hanc sedem perreptantium mentio incidet, perpetuò externum humeri tuber seu tuberculum uocabimus. est enim, uti diximus, musculorum producendorum gratia paratum, ac in posteriori ipsius sede iuxta ^z externum latus orbitæ humeri ^h sinum exigit, quo ^z quartus brachium adeuntium neruus uehitur. Sed ut externum hoc humeri latus protuberat, ita quoque & internum latus musculorum quoq; & neruorum ratione ^z insignem acutumq; processum seu tuberculum adipiscitur, nullius articulationis gratia, quemadmodum externum, cui radius articulat, prominens. Ad ^z internum itaq; latus orbitæ humeri processus educitur, ex cuius apice, qui utcumque amplius est, ^z musculus enascitur, qui lato tendine cutem internam summæ manus adit, deinde ^z duo brachialis flexus autores, insuper ex infima processus huius (quem semper internum humeri tuberculum nuncupabimus) sede portio eius ^z musculi oritur, qui inter radium in prouum mouentes, superior habetur. postremo & quorundam digitos flectentium ^z musculorum obscura hinc pendet principij portio. Neque etiam

etiam tuberculum id musculis producendis duntaxat famulatur, uerum etiam duobus cubitum adeuntibus neruis idoneam efformat sedem, ipsiq; propugnaculi loco censendum est. In anteriori enim ipsius sede iuxta humeri orbitam, ^z sinum leuiter exculptum ostendit, quo ^z tertius brachium petentium neruus dirigitur. In posteriori autem ipsius sede, ^z alio sinu, ^z quintum brachij neruum deducit. Porro utcumque internum humeri tuberculum grande sit, & in nobis tactu promptè deprehendatur, obserueturq; non tamen ob id Galeno credendū est, qui id externo grandius esse prodidit, quum externum multo grandius interiore sit, nam quod tæti non ita atque internum sese offert, non ipsius quantitas in causa est, uerum radius, cui id articulat, quiq; quò minus tactu id diiudicari possit, prohibet. In canibus autem, equis, ouibus, & id genus animantibus parum admodum ab hac constructione hæc humeri tubera differunt. quanquam externum humeri caput radio articulat, tanto minus ab externo humeri orbitæ latere distinguitur, quanto illis radius cum ulna magis connatus, connexusq; est, quam hominibus quibus admodum manifestò radius in prouum supinumq; agitur, & cum ulna laxè articulat. Cæterum non ambigo, hinc Aristoteles sectatores, eosq; qui de animalium motu quicquam ipsius suffragio, tum aliàs sæpius, tum maxime in libro de Comuni animalium gressu repetit, freti prodiderunt, è quorum numero Galenus in tertio de Partium usu est, & Plinius, & cum plerisq; alijs noster Erasimus Roterodamus in suo de talorum lusu parum anatomico Dialogo, non mediocriter admiraturos, quod adeò exiguum inter homines & quadrupeda in hac humeri sede, seu humeri cum cubito articulo differentiam statuam: quum interm, ut reliqua mittam, Aristoteles, & quotquot illum sequuntur, diuersum flexum in nobis & quadrupedibus enarrent, quum nos antrosum, illa autem retrosum hanc flexionem moliri docent, quod nō solum fallum est, uerum etiā Aristoteles uno osse quadrupeda priuat, ipso nimirum humero, arbitratus illic cubiti cum humero articulum in illis esse, ubi cubitus brachiali iungitur, quem articulum illa animalia nobiscum habent communem, ac ipsa parem nobiscum flexionem moliantur, ut etiam in cubiti ad humerum articulo. At illorum animalium humerus, quemadmodum & femur eorundem, & auium, pariter Aristotelem latuit, forte quod in corporis trunco in illis aliter atque in nobis occultetur. Porro hæc aliàs fortassis diffusius prosequuturi, nunc ad reliquas humeri partes redimus, quæ secundum longitudinem teretes quodammodo sunt, uerum posteriori sede magis quam anteriori ampliores & depressæ. Anterioris enim sedis ^z medium, quodammodo secundum longitudinem protuberat, & ^z utrinque hæc anterior sedes compressa uidetur, latera autem humeri magis, ut & anterioris sedis medium, protuberare quam deprimi conspiciuntur. Atque hæc omnia accumbentium musculorum ratione, qui, ubi eorum naturam habueris perspectam, os suo uoto eleganter compressisse tibi uidebuntur. Ex abundanti autem, in posteriori humeri sede iuxta ipsius longitudinis medium, ^z quadam apparet compressio, ad quam ^z neruus manum adeuntium quartus ab interno brachij latere per posteriora, in externum latus oblique deorsum replet. Quomodo autem sedes humeri anteriores quidem & exteriores gibbæ, posteriores uero atque interiores sinuæ Galeno in libro de Ossibus uisæ fuerint, & cur in secundo libro de Partium usu humerum exterius gibbum esse, interius autem sinum prodiderit, nō satis assequor. Nam nisi humerum statuerimus rectum esse, gibbus censebitur ^z anteriori superiori q; parte, sinus uero ^z posteriori ac superiori: rursum ^z anteriori inferiori q; sinus, ^z posteriori & inferiori gibbus. Deinde, ni fallor, interius, & potissimum ad inferiora, gibbus, exterius uero sinus. At que hanc formam musculi potissimū inducunt, cubiti flexionis & extensionis opifices. quamuis interim minor humeri sit obliquitas, quam quæ in diffusionem uocari debeat. Asperitas autem quæ in anteriori humeri sede uersus exteriora & supra medium ipsius longitudinis consistit, in hoc parata est, ut ualidior musculorum brachium mouentium hic succederet insertio, & ^z posterior cubitum flectentium musculus hinc idoneum educeret principium. Atque hæc asperitas tanta est, ut in admodum senibus hinc insignis processus enasci conspiciatur, imprius ad ^z musculi brachium attollentis insertionem paratus. Præter hanc asperitatem, ^z alia occurrat iuxta sinum, quo externum musculi caput uehitur, qui cubitum flectentiū anterior est: cuius interioris capitis ^z carnosa pars, huic asperitati adnasci docebitur. Foramina notatu digna in humero nulla occurrunt, præter pauca iuxta sinum & caput supercilia, in hoc forata, ut hinc ligamenta ualidius educerentur, aut eadem hic implantarentur. Sunt etiam nonnulla, sed rara foramina, in humeri longitudine conspicua, & uenis admittendis potissimum in interno ipsius latere (quæ maxima uasorum fertur series) cæcata, atque in amplum ^z sinum medullæ asseruandæ gratia, & ossis læuitatis occasione paratum, pertinentia.

Tum alibi, tū etiam libro de Ossib. Ca. 16.

Aristoteles & quamplurimū aliorum lapsus.

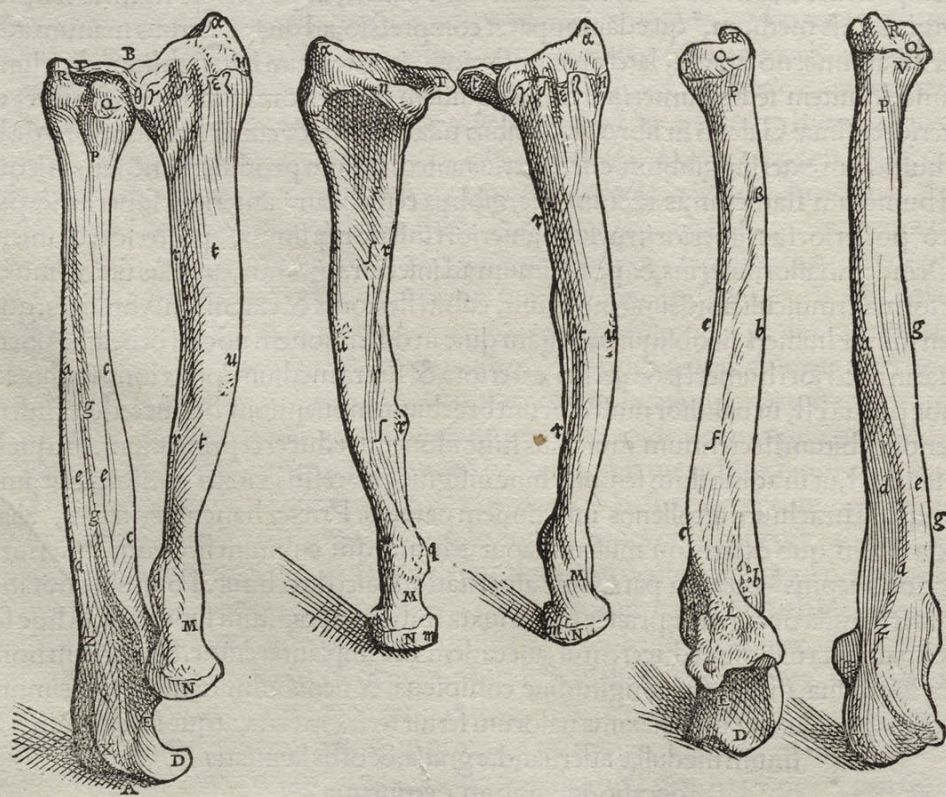
Mediarum humeri partium descriptio.

PRIMA VI-
GESIMIQVARTI
CAPITIS FIGVRA.

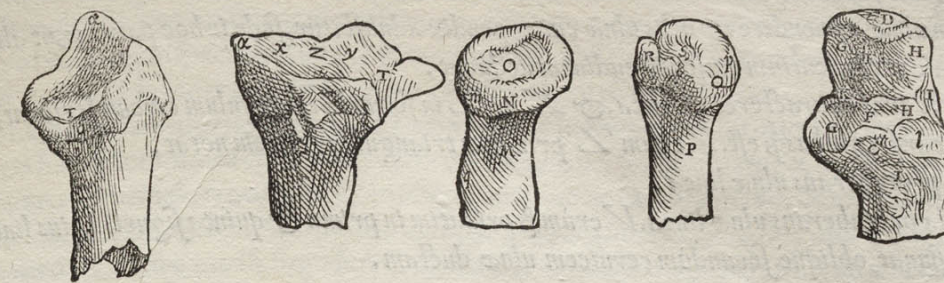

PRÆSENS figura
sinistri cubiti duo exprimit ossa, an-
teriori facie delineata. Quod uero in
hac, uti & in subsequentibus fere hu-
ius Capituli omnibus figuris, sinistri
lateris ossa sunt obuia, quum tamen ali-
oquin quodammodo semper dextra po-
tius, quam sinistra explanentur, fortui-
to & casu accidit, quod in lignis seu
formis hic pro sinistris dextra depin-
xerimus. Quamuis interim in ossibus,
dextrum ne an sinistrum propona-
tur, nihil inter sit.

SECVN- TER QVAR QVIN SEX-
DA. TIA. TA. TA. TA.

SEPTI

QVID DECEM FIGVRAE QVAS SERIATIM PRIMAE
huius Capituli figuræ subiecimus, denotent, ac omnium characterum
quæ undecim figuris inscribuntur, Index.

SECVNDA uiginti quarti Capituli figura, utrumque cubiti os, radius nimi-
rum & ulna, exteriori facie proponitur. Tertia, solus radius interna sede. quarta autem radi-
us externa sede delineatur. Quinta internam ulnæ sedem, sexta uero externam exprimit. Sep-
tima dextri radij inferiorem ostendit portionem, cui brachiale inarticulatur: atque hanc par-
tem ueluti ex inferiori, seu aliâs ulnam spectante facie, ita delineauimus, ut sinus in conspicuo sit,
quo ulnæ tuberculum caput ue hic iuxta brachiale excipitur. Octaua figura, ut et tres ipsam sub-
sequentes, & sex priores, ad sinistrum cubitum pertinenes, inferiorem radij portionem extero-
ri facie sic delineatam continet, ut sinus oculis pateat, cui brachiale inarticulatur. Nona supe-
riorem radij portiunculam indicat, in qua sinus obseruatur, quem externum humeri caput sub-
intrat. Decima inferiorem ulnæ portiunculam exhibet, partem quæ brachiale spectat osten-
dens. Undecima superiorem ulnæ partem expressam offert, in qua sinus tuberaq; et processus oc-
currunt, quibus humeri orbita seu rotula adaptatur.

A, B 1,2 Interuallum his characteribus inclusum, Cubitus uocatur, ac A superiorem ipsius notat
partem, quæ humero coarctatur: B uero inferiorem, quæ brachiale spectat. Si quæ interim hu-
ius sedis horumq; ossium nomina desideras, ea ex præsentis libri calce non inopportune petes.

C 1, 5, 11 Anterior processus ulnæ, humeri sinum subiens, in elatioris humeri rotulæ sedis anteriori
parte celatum. Et C quidem in prima figura internam processus notat sedem cartilagine in-
crustatam, in quinta uero & undecima externam sedem indicat, asperam & inæqualem.

D 1, 2, 5, 11 Posterior ulnæ processus sinum intrans, in humeri posteriori sede ad elatiorem ipsius ro-
tulæ regionem exculptum. Ac D in prima quidem, & secunda, & quinta internam processus
sedem indicat, in undecima autem externam seu posteriorem.

E 1, 2, 5 Ulnæ sinus humeri rotulam excipiens. Hunc sinum undecima figura exactius ita notat. F & F
F, F, tuber quod secundū sinus huius longitudinem fertur. G et G latus tuberis internum. H, H latus
G, G, tuberis, seu, si mauis, sinus ulnæ, externum. I & K sinus huius sedes, quæ in suis lateribus infi-
H, H, ma ipsius parte à leui circumferentia nonnihil intermittitur, ligamentorumq; producendorum
I, K, gratia aliquantulum asper & modicè foratus cernitur.

L 1, 5, 11 Processuli magnæq; asperitas in radice anterioris ulnæ processus C insigniti conspicua, &
quorundam musculorum exortui & insertioni aptam sedem parans.

M 1, 2, 3, 4, 9 Ceruix seu collum radij.

N 1, 2, 3, 4, 9 Radij capitulum, cui sinus insculpitur, quem externum humeri caput ingreditur. Sinum
O, hunc O in nona figura indicat.

P 1, 2, 5, 6, 10 Ulnæ ceruix.

Q in iisdem figuris, ulnæ appendix notatur.

R 1, 2, 5, 6, 10 Ulnæ appendicis processus, quem stylo scriptorio comparamus.

S 10 Sinus appendicis ulnæ, cui cartilago quædam adnectitur, seu potius innaescitur, T notanda, atq;
à radij sinu, quo is brachiale continet, pronata.

T 1, 2, 3, 4, 7, 8 Cartilago cuius iam meminimus, quæ ulnæ appendicis maximā portionem à brachiali
dirimit, ac T quidem in prima & octaua cartilaginis sedem indicat, quæ primum à radij appen-
K dicis

dicis sinu x, y & z indicandum pronasctur. In secunda uero partem notat, qua cartilago radij appendici adnasctur. In tertia, cartilaginis sedes indicatur, brachiale respiciens. In quarta cartilaginis sedes ulnae incumbens.

V 2,6,10 Sinus in ulnae appendice & ossis ulnae cui appendix adnasctur, sede in hoc paratus, ut alterius brachiale extendentium musculi tendinem deducat.

X, Y, Z Hi tres characteres in sexta, & X ac Z in secunda triangulum circumscribunt; qui in ulna excarnis gibbus est. Verum Z priuatim trianguli uerticem notat.

a, a 1,2,6 Prima protuberans ulnae linea.

b, b 1,2,5 Secunda protuberans ulnae linea. Verum B priuatim in prima & quinta figuris huius lineae sedem insinuat, oblique secundum ceruicem ulnae ductam.

c, c 1,2,5 Tertia protuberans ulnae linea.

d 1,6 Vlnae latus prima linea & secunda circumscriptum.

e 2,6 Vlnae latus prima & tertia linea circumscriptum.

f 1,5 Latus ulnae inter secundam lineam & tertiam consistens.

g, g 2,6 Linea lateri illi peculiaris, quod prima linea tertiaque continetur.

h, i 1 Duo hi characteres sedem utranque notant, qua radius ulnae coarctatur. ac h quidem sedes indicatur superior, & humero proxima. i uero inferior, & brachiali contermina.

k, k 1 Tota hac sede (eo quod radius arcuatim obliquatur) duo cubiti ossa inuicem debiscunt.

l 5,11 Sinus ulnae incisus, in quo radij capitulum uoluitur.

m 3,4,9 Radij capituli sedes, quae ulnae sinui, l insignito insidet.

n 1,3 Inferioris radij appendicis interior sedes notatur: in reliquis autem figuris, secunda nimirum, quarta, septima & octaua exterior sedes ostenditur, alijs characteribus ornata.

o 7 Sinus in radij exculptus appendice, in quo ulnae appendix excipitur.

p 5,10 Protuberans ulnae appendicis pars, radij sinum o indicatum ingrediens.

q 1,2,3,4 9 Amplius abruptusque radij processus, cui tēdo musculi cubiti flectētū anterioris inseritur.

r 2,7 1,2,3,4 Acuta radij linea ipsius inferna sede, qua secundū cubiti longitudinē ulnā respicit, extuberans.

s, s 1,3 Internum lineae r prius insignitae latus. t, t 2,4 Externum lineae r indicatae latus.

u 2,4 Hac sede radius asper est, ut duo, ex quatuor ipsi peculiarib. musculis, hic ualidius infereretur.

x, y, z 1,3 Sinus in radij appendice, articulando brachiali incisus. Et z quidem notat tuberculum sinus nonnihil prominens, & sinum ipsum ueluti geminū constituēs, cuius partes x & y indicari possūt.

a 1,3,4 6,7,8 Radij appendicis maxime prominēs portio, quae sinum cui brachiale articulatur superiori aut interiori sede adauget, & procerius quā appendicis ulnae processus stylum referens, ac R insignitus, protuberans.

γ d, e, f, u His characteribus in secunda & quarta figuris gibba externaque inferioris radij appendicis regio cum ipsa ossis sede cui appendix coalescit, notatur. & singuli characteres, huius sedis priuatim sinum indicant. γ quidem primum sinum, δ secundum, ε et ζ tertium, u quartum. In secunda

θ. autem figura θ sinum indicat radio ulnaeque communem.

Cubitus.

Vlna.

Radius.

Vlna ad humerum articulatione, & ipsius hic processu & sinu descriptio.

UNIVERSA pars inter brachium & brachiale consistens, Graecis *πῦξ*, Latinis uero Cubitus appellatur. haec duobus constat ossibus inuicem incumbētibus & coarticulatis, quorum ^b inferius, quod & longius est, *πῦξ* quoque & Cubitus nuncupatur. Ne autem homonymia sermoni aliquid obscuritatis conciliet, quoties integrā duobus illis ossibus extructae partis cum ligamentis, uenis, arterijs, nervis, membranis, & cute, mentio incidet, Cubiti uoce utendum duximus, inferius quidem os ulnam, superius uero Radium (uti haecenus fecimus) toto sermonis contextu nuncupaturi. Duo haec ossa longa sunt, & omni propemodum ex parte inter se uaria. Primum itaque inferiori humeri sedi diuersa prorsus articuli specie coarctatur. Vlna enim ad humeri orbitam rotulam uel aptis in hoc exculpta sinibus, & idoneis donata processibus articulatur. In superiori nanque ipsius sede, qua admodum crassa solidaque, & appendice non minus quā humeri inferior sedes, destituta est, duos insignes adipiscitur processus, quorum alter altero prior anterior uel habetur, ac anterior quidem is est, qui sinum in anteriori humeri sede ad elatiorē rotulae regionem exculptum spectat, suisque tuberculis illi sinui ad amissum congruit. est enim processus hic amplius

plus, & obtuso angulo similis, & perquam durus, ac solidus. Posterior autem processus anterioris formae quodammodo respondet, sinum subintrans, qui in posteriori illius sede ad elatiorē rotulae regionem caelatus cernitur. cum tamen sinus iste anteriori sinu profundior ampliorque multo sit, processus etiam posterior anteriori crassior ampliorque merito euasit, adhuc magis obtusi anguli speciem referens. Processum hunc Athenienses quidem *ἀνέγκερον*, Diores autem *λεβέρου*, Hippocrates uero *ἀγλῶνα*, Galenus porro iam *ἀνέγκερον*, iam *ἀγλῶνα* uocauerunt. Quae uoces magno eorum qui latina legunt incommodo ab interpretibus confunduntur, non haec solum unica cubiti uoce crebro uertentibus, sed & ulnam, & totam partem inter brachium ac brachiale repositam, & humeri cum ulna ac radio articulū, & internam eiusdem articuli sedem, ipsiusque flexum: quum interim plurimum intersit, quid singulis uocibus ab illo quem uertunt autore, intellectum fuerit. Quamobrem ne rem alioquin plus satis arduam, obscuriorem reddam, id lubens a lectore cōtenderim, ut perpetuò eadem uoce toto contextu me uti patienter ferat, neque haud scio cuius copiae gratia, aut obscuri nominis proprii occasione, omnia turbari uelit. uocentur igitur nobis hi ulnae processus, ille quidem anterior, hic uero posterior, quem gibberum plerique & gibbum appellant: non expendentes inde ipsos humeri tubercula quae ad rotulae ipsius latera habentur, & deinde inferiora femoris capita, aliosque nonnullos ossium processus, simpliciter se gibberos nuncupasse. In horum ulnae processuum medio, quā se inuicem ē regione spectant, grandis exculpiitur sinus humeri rotulam excipiens, illique omnino respondens. Primum enim instar semicirculi, aut paulo etiam profundius quā semicirculus, caelatur: nostrique C, ac Graecorum *ϙ* imagini accedit. unde etiam ab eius characteris forma Graecorum ueteres hunc sinum *σινυδοῦ* appellarunt. Sinus iste non obiter tantū C modo exculpi, uerū ut ad amissum humeri rotulae responderet, in ipsius medio tubere obtuso amploque protuberat, quod secundū sinum illius longitudinem fertur, & utrinque ad latera ita comprimitur sinuaturque, ut funi chordae uel quae ad trochleae rotulam uoluitur, possit cōferri. Quemadmodū enim teres chorda, rotulae sinui (ut sic dicam) pariter secundum concuum tereti inuoluitur, ita quoque hoc ulnae sinus tuber sinui rotulae conuenit. & depressa sinuaturque rursus tuberis latera, rotulae sinus extuberantibus aequatur lateribus. Quod ut fiat exactius, ulnae sinus internum latus, altius ipso externo cauatur: quod uidelicet internū rotulae latus, multo procerius externo promineat, extubereque. Vniuersus hic ulnae sinus laevis est, & cartilagine incrustatus, & unā cum suis processibus rotulae ita coaptatus, ut si uel minimū quid, aut magis extrudere, aut profundius insculpi, aut ampliari, aut stringi illum sinxeris, ilico uersam laevis articulationem, in hoc duntaxat affabre constructam, ut eius beneficio cubitus flectatur, & extendatur, citra luxationis periculum, ad quod nō solum spectatu iucundissimus ille qui mutuo ingressu perficitur ossium contextus opituletur, uerum etiam ligamentorum articulum stringentiū robur. Vt enim ualida articulum ambirent ligamenta, processuum sedes sinum non respiciens, aspera inaequalisque est. Quamquam denuō non ligamentorum tantum, sed & musculorum nomine processus asperi cernantur. Posterior enim posterioris processus sedes admodum inaequaliter protuberat, quodammodoque sinuata conspicitur, ut cubitum extendentium musculorū insertionem fortius exciperet. Ita & anterior prioris cubiti processus pars, in hoc aspera est, ut ualidior musculi cubitum flectentium posterioris insertio efficere-tur, & musculi secundos ac tertios digitorū articulos flectentes, hinc promptius originem ducerent. Neque solum hac anterior prioris processus regio exasperatur, uerum & iuxta eius processus radicem eorum musculorū nomine asperis quibusdam tuberculis Natura ulnam decorauit. Ad haec, ut ualidioribus ligamentis hic articulus amplexaretur, in infima ulnae sinu C literam referentis sede, utrinque ad latera sinulus instar anguli cuiusdam imprimi cernitur, & ipse sinus C similis à sua circumferentia inibi desinit, asperque redditur. non alia sanē occasione, quā ut ex hac ulnae parte foraminulis non peruijs obsita, ligamentorum fortium penderet exortus. Atque in hunc modum ulna humero articulatur, radius autem quā humero iungitur, utcumque tenuis est, & ex oblonga tenuique ceruice in amplum orbiculatumque porrigitur capitulum, quod ea parte, qua humerum spectat, sinum exigit rotundum, & non ampliter cauum, quem humeri caput subintrat. Ad hoc caput radius in prouum supinumque agitur, & interim quo minus cubitus flectatur, extēdaturque radij cum humero articulus, nequaquam obstat, quinimō radij sinus ad id humeri caput quoque inflectitur & extenditur, ad quod praecipue iuuat humeri capitis longitudo, amplaque ipsius sedes cartilagine incrustata, quae nunquam à radij sinu in cubiti motibus abscedit. adeo ut non oscitanter Naturae praetereundum sit artificium, quae ita humeri cum radio articulum adaptauit, ut & radius unā cum ulna flecti reflectique possit, & is interim eleganter in prouum supinumque quiescente ad humerum ulna, ducatur.

K 2 Cate

Radij ad humerum articulatione.

Ulna ad brachiale ductus, et inferioris ipsius sedis historia.

Cæterum ulna à suo cum humero articulo deorsum recta quodammodo uersus brachiale fertur, sensim gracilescens, tenuiorque tantisper facta dum ad brachiale usque pertingat, illic enim ex tenui longaque ceruice rursus nonnihil aucta, appendice donatur instar capituli cuiusdam rotunda, sed uaria interim. Hæc nanque inferiori ipsius parte processum obtinet, quem, quia in acutum procedit, Græci dissectores à scriptorij styli imagine *γαστροπόδου* & *συνδεσμού* appellat: in hoc formatum, ut sinum adaugeat, quo brachiale ad cubitum articulari docebimus: utque ab ipso ligamen articulum continens pronascatur. Verum huius processus usum paulo post, uel Galeni huic processui nimum tribuentis nomine, explicatius aggrediar. Inferior igitur ulnæ appendicis sedes brachiale respiciens, ad internū latus acuti illius processus inæ qualem quendam nanciscitur sinum, in quem cartilago firmatur, quam à radio pronatam magna ex parte ita inter brachiale & ulnam audies repositam, ut neque brachiali neque ulnæ adnascatur, eiusque generis cartilago sit, quam priuatim in maxillæ inferioris ad superiorem articulis, & in clauicularum cum conterminis ossibus nexu, contineri dudum retulimus. Porro si sinum illum appendicis ulnæ exceperis, tota sedes brachiale spectans, ad eum modum cartilagine incrustatur, quo sinus capitæ articulum obduci læuigarique solent. Præter hunc sinum appendix ulnæ, in externa ipsius sede sinum sibi insculptum gerit, qui oblongus, & (ut sic dicam) teres est, tendini paratus, eius musculi qui postbrachiali ante paruum digitum insertus, brachialis extensionis autor habetur. Verum præter hanc appendicem, ulnæ secundum ipsius longitudinem forma & impressiones quædam, & ipsius instar linearum tubera, adhuc expendenda ueniunt. Primum itaque humilior ulnæ sedes ad posterioris ipsius iuxta humerum processus radicem, quæ cubito innititur, aliquouersum gibba est, sua amplitudine triangulum referens, qui excarnis & musculis inectus, mox adempta cute conspicitur, duntaxat neruolam tenuitatem musculorum excipiens, quorum beneficio cubitus extenditur. Huius trianguli uertex deorsum per ulnæ longitudinem exporrigitur, & lineæ modo ob hoc maxime protuberat, quod huius lineæ latera à musculis duobus comprimantur, ipsa uel ulna musculis illis cedat, quorum alter exteriori lineæ lateri exporrigitur, postbrachiali ante paruum digitum insertus, ac brachiale extendens. Alter, qui interno lateri exporrigitur, & cui ulnæ os impensius cedit, brachiali ante paruum digitum insertus, idque flectit. Hæc ita protuberans lineæ, secundum inferiorem ulnæ sedem ultra medium ipsius longitudinis fertur: & præter hanc aliæ adhuc duæ cernuntur, quæ cum nuper dicta sic ulnam efformat, ut ipsa ab humero uersus brachiale procedens non teres, sed triangularis uideatur. Secunda igitur protuberans lineæ ab interiori latere radicis anterioris processus ulnæ recta deducitur, quæ commune latus cum prima lineâ constituit, quod ab illo musculo impressum est, quem modò brachiale flectere diximus. Aliud autem latus cum tertia lineâ efformat, quæ trium linearum acutissima asperissimaque est, & ab externo latere radicis ulnæ processus anterioris longissimè procedit, atque in hoc producitur prominet uel, ut ab ipsa ualidum pronascetur ligamentum, quod radium ulnæ secundum cubiti longitudinem robustioris membranæ ritu connectit. Porro latus inter secundam lineam & tertiam repositum, musculorum gratia comprimitur, qui internam cubiti sedem occupat, quibus hic ab ulna & radio apta sedes paratur. Horum præcipuus est, quem tertium quatuor digitorum articulum flectere audies. Verum quia illi musculi in ipso quoque per ulnam progressu etiam sui ortus portionem assumunt, hoc tertium latus inter secundam & tertiam consistens lineas magis asperum occurrit, quàm latus inter secundam lineam & primam conspicuum, à quo nullus pronascitur musculus, nisi iuxta ulnæ cum humero articulum, ubi is principium ducit, qui radium in prouum ducentium superior est. Latus tertia & prima lineis circumscriptum, reliquis duobus minus est cōpressum, & priuatim lineam obtusam, sed longam & modicè prominentem, ac uiciniū tertiæ lineæ quàm primæ deductam adipsam. Hanc Naturæ trium musculorum gratia produxit, qui ab ipsa triplici principio originem ducunt. Ac primum quidem eius musculi est, qui inter radium in supinum ducentium breuior habebitur, secundum autem & tertium pollicis ac indicis famulari motibus, in secundo libro docebimus: quem eo leuiori negotio intelliges, quo consideratius ea quæ modò narramus, in ossibus spectaueris. Sunt enim hæc non minus uis ac cognitu iucunda, quàm cerebri & aliarum, quas hodie solum miramur, partium sectio, ut interim de summo in artis nostræ operibus usu nihil dicā, dum ad has lineas scopum figentes, fractum ac luxatum os rite nos reposuisse certissimò cognoscimus. Ad hunc itaque modum ulna multum etiam ultra mediū ipsius longitudinis se habet. Vbi uero brachiali propinquius accedit, teres omnino esset, nisi secunda lineâ insigniū inibi protuberaret, ac oblique deorsum protensa sedem adaptaret quadrangulā musculo, qui radij in prouum motus opifex hinc principium sumere docebitur. Porro si quid de ulna adhuc dicendū super sit, id iam unā in

in radij enarratione persequar, qui obliquus est, quatenus ulna recta. Radius nanque supra infraque ulnæ committitur, in medio autem ac per reliquam longitudinem ita arcuatim obliquatur, ut admodum ab ulna dehiscat, quod partim motus ratione perficitur, ut obliquo scilicet ductu radius ulna suffultus, in prouum supinumque promptè ageretur: partim, quò apta sedes & fundamentum musculis constitueretur, quos necessario internam externamque cubiti sedem occupare oportuit. Quamquam magis obliqui sui motus occasione, quàm musculorum gratia radium obliquari, plurimumque in medio ductu duo cubiti ossa inuicem abscedere, illa nos doceant animalia, quibus neque radius, neque radij beneficio manus extrema, in prouum supinumque ducitur. Equus nanque, ouis, eiusque generis animalia solidis, aut bifidis donata ungibus, tota cubiti longitudine radium ulnæ adeò connatum astabilitumque obtinent, ut ne tantillum quidē citra ulnam radius moueatur. In canibus uero & felibus, & ijs animalibus quibus pedes in digitos dirimuntur, radius mouetur quidem, sed tanto obscurius ac difficilior, quanto nos manuū motus perfectiores obimus. Distat igitur in his quoque animalibus radius ab ulna, uerum longè minus quàm in homine, neque etiam adeò laxam articulationis speciem in illis, atque in homine, est cernere. Articulatur autem radius ulnæ supra infraque, differenti omnino articulo, supra enim ulna radium excipit, infra uero à radio ulna excipitur. Ad externum itaque latus anterioris ulnæ iuxta humerum processus, sinus quidam instar quartæ circuli partis transtuerim exculpitur, læuis, & cartilagine incrustatus. Huic sinui internū latus capitis radij, cui sinus insculptus humeri externum caput excipiens, appositè congruit, ac læue & orbiculatum hic factum, in illo sinu uoluitur. Infra autē iuxta brachiale, ubi radius crassescit, dilataturque, & insigni appendice donatur, huius appendicis humillimæ sedi sinus insculptus, illi non absimilis, quem paulo ante in ulnam incisum retulimus. In hunc sinum cartilagine incrustatum superior appendicis ulnæ sedes capituli modo protuberans, cartilagineque obducta, reuoluitur: hacque ratione radius utriusque articuli beneficio tantummodo in prouum supinumque agitur. Non procul à superiori articulo, ubi radij ceruix consistit, radius asperum abruptumque educit processum, qui internam cubiti sedem respicit, & insertioni anterioris cubiti flexionum musculi aptam sedē parat. Rursus reliquo ab humero uersus brachiale ductu, radius non omnino teres & læuis est. Verum secundum ipsius longitudinem humiliori sua sede acutam & insigniter extuberantem producit lineam, quæ tertiam ulnæ lineam respiciens, ligamentum admittit membranæ ualidissimæ ritu ambo cubiti ossa, quæ inuicem dehiscunt, colligans. Externum huius lineæ latus perinde ac internum quoque, compressum sinuatumque est, ut hoc internam cubiti sedem occupantibus musculis, illud uero ijs qui in externa consistunt, cedat. Porro internum latus externo asperius est, quod priuatim musculus tertium pollicis os flectens, nō infimam sui exortus portionem ab illo latere sibi asciscat. Deinde superior radij sedes è directo dictæ nuper lineæ consistens, penè teres est, & iuxta medium suæ longitudinis aliquouersum aspera occurrit, ut in hanc duo musculi ualidiorum molirentur insertionem: quorum alter radium in supinum agentium breuior est, alter uero radium in prouum ducentium superior, cuius possimum occasione asperitas illa cælat, quod ipse nerueam potius quàm carneam insertionē efficiat, longiusque in osse producat. In radij sede brachiali contermina, quam crassescere dilatarique dictum est, pleraque examussum inquirenda ueniunt. Primum enim hanc partem ita augeri oportuit, ut tandē apta constitueretur sedes, cui brachiale articulari queat, necessum etenim erat, brachialis cum cubito articulus, in hominibus paulò minus toto ad radicem referri: si modò quiescente ad humerum ulna, summa manus radij beneficio, & secundario in prouum supinumque agi debuit. Si nanque in radio & ulna sinus, cui brachiale articuletur, æqualis portio exculperetur, & ipse interim sinus superior brachialis sedem imitatus necessario transtuerim oblongus esse deberet, impossibile profecto fuisset & radium & summam manum in prouum supinum uel ferri, ulna interim ad humerum quiescente, ac ueluti huius motus basi ac fulcimento. Pars enim brachialis quæ ulnæ sinui infereretur, inarticularetur uel, clauimodo obstitaret, quominus uel tantillum radius immota ulna moueri posset. Operæ precium igitur fuit, inferiorem radij partem adeò crassescere, ut efficiendo sinui, cui brachiale articuletur, apta esset. Verum quia tenue os nimum crassescere nequaquam expediebat, Natura etiam brachialis portionem ab ulna sustineri uoluit: at ita, ut uix puncto ulna brachiale contingeret, contingit autem acuto ipsius processu, quem stylo dissectionum periti alsimulant. Ne enim ulna, reliqua sui appendicis sede, brachiale citra alterius corporis interuentum contingeret, Natura ab inferiori sede sinus in radij appendice brachialis gratia exculpti cartilaginem deduxit: quæ ulnæ appendicem ascendens, illam à brachiali dirimit, itaque articulum hunc aptat, ut ulna brachiale quidem sustineat, uerum proximè non contingat, totusque sinus (uti sanè oportuit) ad radium

Radij obliquitas.

Radij ad ulnam articulationis.

Radij secundum ipsius longitudinem leuitas & asperitas.

Inferioris radij partis histologia.

Cartilago brachiale ab ulna dimensa.

Libro de Os-
sibus.
Primo de Ad-
minis. diffec-
Secundo de
Vsu part.

speciet. Atque hæc sanè tanto uelut inquiri diligentius, quò magis cum Galeni dogmatibus pu-
gnant. non enim lubet in hoc negotio alioqui satis prolixo, pascim Galeni loca, à quibus pru-
dens dissentio, subnectere, rationemque cur aliter sentiam subiungere, quum diligens lector etiam
non admonitus, hæc abundè animaduertens sit. Verum ne nimium Galeni Anatomicorum
coryphæi placita, eaque potissimum quæ à studiosis in publicis sectionibus, ut expendantur re-
quirere soleo, iam præterisse uidear, in radij ulnæque Galeni historia portionem & particulam
modò assumam, quæ prolixius sæpiusque ab ipso inculcatur. est autem hæc, acutus ulnæ pro-
cessus, quem stylo comparamus. Vt itaque præteream, quòd magnam, & (quantum ex ipsius scri-
ptis assequor) dimidiam sinus cui brachiale inarticulatur portionem, ulnæ ascribit, acuto huic
processui priuatim ad brachiale connexum inibi tribuit, ubi ulnæ radijque historia in libro de
Ossibus pertractat. Vbi autem paulo post brachialis ossa recenset, conexus speciem exprimit,
quando tertium superioris brachialis ossium ordinis os quod paruū digitum spectat, sinua-
tum esse, atque in illud acutum ulnæ processum ingredi recenset, ac ueluti duos brachialis cum
ulna & radio articulos proponit: quorum unum quidem ad radium & ulnam simul refert, alte-
rum uerò ad acutum ulnæ processum. atque ad hunc quidem nexum pertinere asserit, brachiale
in obliquum ducere: ad illum uerò, in rectum, cuius opera summam manum extendimus in fle-
ctimusque. Arbitror autem Galenum per obliquum motum, illum intelligere, quo manus in
utrumque latus ducitur, pari nimirum motu, quo digitos inuicem adducimus & reducimus: ita
enim obliquum lateralem uel motum aliàs ferè semper Galenus intelligit. Quod si est, quid dici
posset absurdius, quàm hunc motum acuti illius processus munere celebrari: quum tantum
absit ut quicquam ad illum motum auxiliari queat, ut illum non secus impediret, quàm si palum
bacillum uel aliquem brachiali & cubito simul ad latus sic obligares, ut sedulas matres puellorum
sinistræ manus pollicis & cubito pariter baculum alligare uideremus, quando pueros nimium si-
nistram manu uti cernunt, metuuntque ne progressu temporis sinistra pro dextra utantur. Porro
si Galeni locum in secundo de Partium usu excutere uolueris, inibi illum quoque duplicem ar-
ticularionis speciem recensere, atque eam quæ acuto fit processu in hoc factam dicere, animad-
uertens es, ut manus eius articuli ope in primum supinumque, & deinde etiam in latus ducere-
tur. Hanc sententiam re ad amissim perpenſa, non minus quàm priorem ueritati repugnare
faceberis. idque tunc potissimum, quando omnem ferè brachialis articulationem, ad radium ob
hoc præcipuè referri discas, ut radij motum, qui in supinum & primum fit, extrema manus se-
cundariò sequeretur: & insuper colliges, illos motus debere impediri, si acutus ille processus
ex Galeni sententia brachiali articuletur. Quod (ne longius in re clarissima immoret, oves, bo-
uesque liquidò ostendunt. nam ipsorum brachialis ad cubitum articulatione Galeni descriptioni-
bus quodammodo respondens, neque in latera, neque in primum, neque supinum aptè moueri
potest. Illis namque animalibus acutus ulnæ appendicis processus oblongus est, & sinum pri-
uatim in brachialis ossibus sibi uendicat, nullaque cartilago peculiaris ulnam ac brachiale in-
teruenit, præter eam quæ ossibus crustæ modo obducitur. cuiusmodi tamen cartilago in homi-
ne spectatur, in quo etiam processus ille non tantum cartilaginis illius altitudinè excedit, quantum
superior illius qui in radij appendice sculpsit sinus pars porrigi educique cernitur. Eminent au-
tem illa radij pars eadem cum acuto illo processu ratione, ut scilicet sinum efformaret brachiali
aptum, hincque ualidiora articulum continentia producerentur ligamenta. Quum uerò huic
radij sinui non unicum tantum brachialis articuletur os, uerum inter tria brachialis ossa, quæ
radio ulnæque coarctari docebimus, duo ad solum radij sinum referuntur, & tertium, cartila-
ginem illam à radio peculiariter pronatam & acutum ulnæ appendicis processum, respicit, ra-
dijs sinus geminus esse apparet, eo quòd sinus modicè inibi protuberat, ubi secundum bra-
chialis os primo committitur, illo quòd subsequitur Capite dicturi sumus. Ad hunc igitur mo-
dum brachiale radio committitur, in quo præterea considerandum uenit, radij partem, cui ap-
pendix ipsius coalescit, ipsamque appendicem interna parte sinuatam & leuiter cauam uideri,
cum ut musculo cederent radium in primum ducendum inferiori, tum ut exactum iter ten-
dinum serici aptaretur, qui cubito exporrecti digitorum flexui famulantur. Externa autem huius
radij sedis pars gibba est, quòd ita (quum extra ponatur) iniurijs ferendis pertinacior redda-
tur. netamen musculorum cubito exporrectorum tendines summam manum hæc petentes, &
gibba illa sede deducti, hinc inde aberrarent implicarenturque, sinus multi huic sedi insculpu-
tur, quibus tendines transuersis obducti ligamenti, tanquam per anulos trajecti, in secundo
libro describemus. Sunt autem huiusmodi sinus numero quatuor. ac primus quidem amplius
est, tendinibus paratus, qui indicem, medium & anularem extendunt. Secundus tendinem
transmittit, indicem & medium à pollice in latus abducentem. Tertius quodammodo gemi-
nus

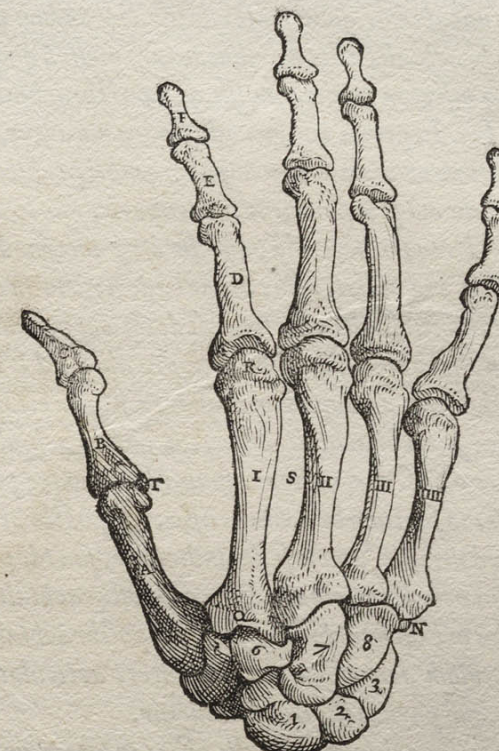
Sinus radij,
deducendis lo-
catisque muscu-
lis et ipsorum
tendinibus apti.

nus est, bicornem transmittens tendinem alterius musculi brachiale extendentium, unà cum
tendine musculi pollicem uersus indicem euerterentis, extendentis uel. Quartus sinus leuiter
admodum exculptus est, uixque sinus nomen meretur: asper tamen locus est, qui ligamentum
transuersum tribus tendinibus obuolutum educit. quorum unus brachialis ossi pollicem susti-
nenti inseritur: secundus primo ossi pollicis, tertius autem tertio pollicis ossi. Verum quarti si-
nus sedes, ligamenti illius gratia non duntaxat aspera est, protuberatque, uerum etiam ut tendo
illi ualidius implantetur musculi longissimi radium in supinum ducentis. Et præter hos sinus,
etiam in externa articuli, quo radij appendix iuxta brachiale appendici ulnæ articuletur sede,
sinus etiam consistit, quo musculi tendo uehitur. cuius potissimum beneficio paruus digitus
extenditur, atque is sinus & ulnæ & radio communis censetur. Iam de ulna & radio nihil dicen-
dum superest, præterquam quòd solida undique consent substantia, illic tantum fungosa, ubi
appendices ipsi adnascuntur. intus sinum exigunt, medulla oppletum, atque in hoc ulnara
diusque humerum, femur & tibiæ ossa imitantur.

DE BRACHIALI. CAPUT XXV.

PRIMA FIGURA EARVM
QUAE VIGESIMO QUINTO
CAPITI PRÆPONUNTUR.

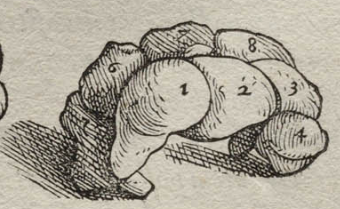
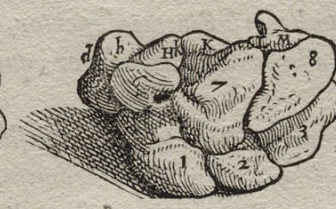
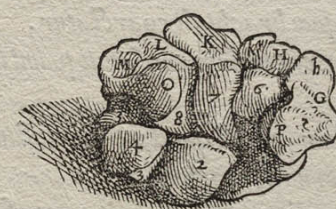
SECUNDA.

TERTIA.

QUARTA.

QUINTA.

SEXTA FIGURA, CUIVS
(UT ET QVINQUE PRÆCEDENTIVM
figurarum) Indicem sequenti pagina subiiciemus, unà
earundem characteres explicaturi.

DV AE

D V AE priores figurae non praesenti tantum subseruiunt Capiti, uerum etiam tribus ordine subsequenter, quibus summæ manus partes etiam explicantur. Vocamus autem summam extremam uel manum, quæ Hippocrati ægrogæ dicitur: ea nimirum pars quæ à cubito ad extremam usque digitorum aciem habetur, quamque in brachiale & postbrachiale ac digitorum partitur. Hippocrati enim manus nuncupabatur, quicquid à scapulis ad extremum usque digitorum pertinet: quodque in brachium cubitum et extremam manum subdiuiditur. Prima igitur huius capitis figura, internam ossium summæ manus sedem proponit. Secunda uero, eorundem ossium externam faciem appositissime delineatam continet. Quatuor autem figurae has seriatim subsequentes, huic Capiti sunt propriae, ac duntaxat octo brachialis ossa uaria facie exprimunt. Illa namque quæ tertia inscribitur, octo brachialis ossium simul in sua sede commissorum internam faciem monstrat. Quarta eadem ossa externa facie delineata continet. Quinta superiorem brachialis ossium partem notat, quæ cubito articulantur. Sexta brachialis ossium internam ostendit sedem, cui primum pollicis os, quatuorque postbrachialis ossa coarctantur. Characterum uero index erit huiusmodi.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 Octo his numeri characteribus octo brachialis ossa in omnibus sex praesentibus figuris insignantur, si modo in illa superficie, in qua brachiale se offert, omnia in conspectum ueniant. Atque unumquodque os suo semper characterē indicatur, summumque nomen ita exhibet. Id enim primum uocabimus, quod 1 inscribitur. Secundum uero, quod 2. Sic itaque 1, 2, 3, 4 notant superiorem octo brachialis ossium ordinem, ipsa nimirum quatuor superiora, seu cubito proxima. Verum 5, 6, 7, 8 inferiora indicant ossa, quæ postbrachiali sunt contermina.

I, II, III, IIII In prima & secunda figura notantur quatuor postbrachialis ossa, quibus ab inscripto etiam numero nomen imponere nihil prohibet: nisi forte magis libeat illa à digito quem sustinent, aut cui praeponuntur, nuncupare.

A, B, C 1, 2 Tria pollicis ossa, quæ ferè & internodia appellamus.

D, E, F 1, 2 Tria indicis ossa, atque eadem ratio in cæteris est digitorum.

G 3, 6 Quinti brachialis ossis sinus, sedesque, cui primum pollicis os articulat. atque sinus huius longitudinem transuersum in sexta figura ab a ad b metitur. Internam uero sedem c, externam au c, d. tem d notat. ac d quidem in quarta figura etiam est conspicuum.

H 3, 4, 6 Sedes sexti brachialis ossis, cui postbrachialis os indicem suffulciens coarctatur. h uero in b. quinto osse sedem indicat, quam idem quoque postbrachialis os contingit.

K 3, 4, 6 Sedes in septimo brachialis osse, cui postbrachialis os medium digitum sustinens coarctatur. k uero in eisdem figuris sedes indicatur, quæ idem postbrachialis os, sextum brachialis os contingit.

L 3, 4, 6 Sedes octauæ brachialis ossis, cui postbrachialis os anulari praepositum coarctatur.

M 3, 4, 6 Sedes octauæ brachialis ossis, cui postbrachialis os paruum digitum sustinens coarctatur.

N 1, 2 Ossiculum accumbens externo lateri articulationis octauæ brachialis ossis, ad postbrachiale os, quo paruum digitum sustinetur.

O 2, 3, 6 Processus octauæ brachialis ossis, in internam brachialis sedem protuberans.

P 2, 3, 6 Processus quinti brachialis ossis, ex quo transuersum pronascitur ligamentum, quod in octauæ ossis processum O notatum insertionem tentans, tendinibus obducitur, ex cubito internam summæ manus sedem aduentibus.

Q 2 Appendix postbrachialis ossis indicem sustentis superior, quæ brachiali coarctatur.

R 2 Appendix postbrachialis ossis indicis praepositi inferior, quæ capitulum constituit primi indicis ossis sinum subiens.

S 1, 2 Interuallum occurrens inter postbrachialis os indicis praepositum, & id quod medium sustinet. In cæteris autem postbrachialis ossibus eadem appendicum interuallorumque est ratio.

T 1, 2 In prima figura ex duobus sesaminis ossibus internæ secundi pollicis articuli sedi praepositis, internum os notatur: in secunda uero figura, externum.

V, V 1 Duo sesamina ossicula, indicis articulo praeposita.

X 1 Vnicum ossiculum sesaminum, aut potius sinapis semini simile, secundo indicis articulo appositum.

Y 1 Vnicum sesaminum ossiculum, tertio pollicis articulo allocatum. In reliquis digitis cum indice eadem est ratio, etiam si secundi & tertij articuli sesaminum ossiculum non appinximus.

EXTRE

Integra
rum V ad
Z. et om-
nes huius
cap. figure
characteri-
bus 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

8 m. f. cu.
64. a. et 12.
tab. 1.

6 confer. f. si
guam 2.
dicitur tertia
quarta.
a. s. figura.
c. 6 figur.

f. omnium
ser. figur.
charact. 1.
553. 4.
g. omnium
fig. charact.
556. 7. 8.
h. quinquæ
primarum
fig. charact.
557. 1.
i. eademdem
fig. charact.
558. 2.
k. eademdem
fig. charact.
559. 3.
l. eademdem
fig. charact.
560. 4.

m. feriatum
in omnibus
fig. charact.
561. 5.
n. 562. 6.
o. 563. 7.
p. 564. 8.
q. 565. 9.
r. 566. 10.
s. 567. 11.
t. 568. 12.

u. 569. 13.
v. 570. 14.
w. 571. 15.
x. 572. 16.
y. 573. 17.

z. 574. 18.
aa. 575. 19.
bb. 576. 20.
cc. 577. 21.
dd. 578. 22.

ee. 579. 23.
ff. 580. 24.
gg. 581. 25.
hh. 582. 26.
ii. 583. 27.

jj. 584. 28.
kk. 585. 29.
ll. 586. 30.
mm. 587. 31.
nn. 588. 32.

X T R E M A E manus, partem cubito articulatam Græci *laagron*, nos Celsum imitati Brachiale appellamus. ea octo ossibus duplici ordine distinctis constructa. Que in natu gradioribus dura sunt & paruula, intusque parum fungosa, modicamque medulla appendicum modo oppleta, non autem prorsus medullæ expertia, & potissimum quæ horum maiora cernuntur. Haud parem enim omnia sortiuntur magnitudinem, ut nec formam etiam, neque situm: quum ex omnibus nullum sit, quod alteri omnino respondeat: & singula priuatim aliquid adipiscuntur, quo promptè ab inuicè discerni queant. Porro utcumque sint uaria, nihilo minus mutuo tam concinnè adaptantur, ad tantamque compositionis harmoniam accedunt, ut eorum numerus non admodum inuentu facilis sit. Nisi enim ualidissima cartilaginea ligamenta, quibus obducuntur, simul cum membranis refeceris, & accurate abraferis, unum esse tibi omnia uidebuntur, aut cum Cello ipsa incerto constare numero opinaberis. Cæterum cuncta nerueis his cartilaginosisque nexibus simul constricta (non autem ut nonnulli existimant connata) duas integras superficies unà efformant, exteriori quidem regione quantum manui ex usu est, gibbam, interiori autem sinuatam, quantumque & hoc maiorem contingunt, non undique aspera & inæqualia, ac ligamenti oppleta uisuntur, uerum omnibus apertis lauesque sinus incisi sunt, qui cartilagine laui & lubrica illiti, aliorum ossium tubercula capitæ uel similiter lauia, cartilagine obducta, excipiunt. In medio enim contactu nullorum brachialis ossium ligamenta membranæ uel interueniunt, nisi in inferioris ordinis ossium connexu, ubi non nihil, sed uix animaduersione dignum, ligamenti cartilaginei ueluti in puncto intercedit, & ubi ossa inferiora non adeo conterminè inuicem atque superiora sunt compacta. Quod etiam merito Natura molitur, in hoc potissimum duos brachialis ossium ordines constringens, quod superior cubito, inferior autem alia prorsus ratione postbrachiali & primo pollicis ossi debuerit committi. His namque ut distinctis diremptisque coarticulatur ossibus, cubito autem unius ossis modo: sic ut iure superioris ordinis ossa, uiciniū propinquiusque ac nullius corporis interuentu inuicem coarticulentur, quam inferioris ordinis ossa. Atque hanc brachialis ossium copiam ratione dissectionum periti potissimum esse referunt: huic secundario patienti difficultatem addentes, quum arbitrentur brachiale iniurijs ferendis pertinacius fieri, quia multis componitur ossibus occurrentium uim articularum nomine cedendo exoluentibus, eo modo quo hastam sagittam uel difficilior laxa quam tensa penetrare conspiciamus. Quamquam rursus & ad innumeratas manus motuum differentias, hanc ossium uim & copiam à Natura non postremo loco extructa esse animaduertimus. Cæterum quibus nam sinibus tuberibusque brachialis ossa donentur, iam enitar persequi. In superiori brachialis sede, aut ordine qui cubitum spectat, quatuor reponuntur ossa, quibus ex ipsorum qua ordinantur serie, nomina non ab re imponemus: primum perpetuo uocantes, quod superioris ordinis internum constituit latus: secundum uero, quod huic subsequitur, atque magis ab interno abscedit latere: tertium, quod secundo ad externum latus proximum est: quartum uero, quod externum latus iam omnino occupat. Pariter quatuor inferioris ordinis ossa, quintum, sextum, septimum & octauum nuncupabimus, atque in hunc modum singulorum historiam aggrediemur. Primum, secundum & tertium inuicè ualidissime proximèque committuntur, & uno ordine iuncta, ac si unum essent os, superiorem brachialis sedem ita efformant, ut instar unius alicuius ossis lati oblongique capitæ, in radij ulnæque sinum, ea concinnè articulentur. Ac primum quidem, & secundum, in sinu radij appendicis in sculpto reponuntur: tertium uero cartilagini innititur, quam à radio pronatam, magna ex parte ulnam à brachiali dirimere scripsimus. Quamquam externum tertij ossis latus etiam appendicis ulnæ processum tunc contingit, quum in externum latus summam manum inclinamus. Verum interim tertium id os sinum cartilagine oblitum, qui uisui dignosci queat, in homine nequaquam adipiscitur, quem processus ille sibi proprius haberet, quum etiam processus ipse nisi secundum sinus, quo brachiale arcatur, latus perinde extuberet, ac reliquorum sinuum supercilia, ipseque radij appendicis in hac regione apex. Atque id uel tactu leuiter diiudicatur, si manu in latus internum ducta inter brachiale & ulnæ, alterius manus pollicis apicem inferere quis fuerit adnatus. Tria igitur prima brachialis ossa, superiori sede ita simul iunguntur, protuberantque, ut ueluti unum brachialis caput laue & cartilagine in crustatū constituant, quo id cubito articulat, multisque & uehementibus motibus, ac si uno grandi efformatū esset osse, agitur. Quartum brachialis os ulnam haudquaquam contingit: at superiori sua sede eam huius articuli ligamenti portionem

Brachiale octo ossibus constructum, inter se forma differens.

Brachialis ossa quibus sedibus, i. gametis, & quibus cartilagine obducuntur.

Cur duo brachialis ossium ordines.

Brachialis ossium nomina.

Brachialis ad cubitum artusculus.

Que quædam os sibi peculiariter uendicet.

nem admittit, quæ ab acuto ulnæ appendicis processu enascitur. Dein superiori quarti ossi sedi tendo musculi inferitur, qui brachiale flectentium inferior censetur. Ex inferiori autem ipsius sede musculus pronascitur, cuius beneficio parvus digitus à reliquis abducitur. Præterea & musculus suæ originis portionem hinc assumit, qui duorum primum parui digitos flectentium exterior est. adeo ut quartum hoc os neque inferiori, neque superiori ipsius sede, neque etiam externo ipsius latere alteri ossi committatur, sed tantum interno ipsius latere, depresso admodum capitulo, tertij ossis externo lateri (magis tamen ad manus uolam) in eum modum coarticulatur, quo ossa per *ἀρθρῶν* cōstrui diximus. Hoc itaq; quartum brachialis os id peculiare sibi uendicat, quod uni tantum brachialis ossi iungatur, quodq; omnium brachialis ossium minimum sit, reliquisq; minus protuberet, sinueturq;. Est enim quodammodo sphaericum, sed paulo longius quàm crassius: quia scilicet inferioris musculi educit, superius autem ualidissimi tendinis insertionem, uti diximus, excipit, eaq; ratione sursum deorsumq; magis quàm in latera protuberare debuit. Vnde etiam ueteres dissectionum professores, id (uti consilio) Rectum appellarunt, ambigentes quem in ordinem ipsum referrent, nos autem superior ordini ascripsimus, quod tertio huius ordinis ossi coarticulatur, ac reuera in eo ordine consistat. Nuncuparunt etiam Anatomici præsens os, cartilaginofum: non secus quàm Marinus os genu articulo præpositum eo nomine donauit, quod molam patellamq; uocamus. Non sanè (quantum reor) quod id os molle cartilagineumq; esse arbitrati sint, quum omnium brachialis ossium facile durissimum & solidissimum sit, at quod coctum exterius cartilagine obductum uisatur, propter musculorū principia tendinumq; fines, qui post elixationem cartilaginis molliusculæ speciem referunt. Galenus hoc os octauum brachialis os uidetur recensuisse, id propriū ipsi tribuens, quod propugnaculum⁷ nervi cuiusdam sit, qui ab interna manus sede ad externam secundum id brachialis os reflectitur. Hic nervus me non latet, uerum ad hoc ossiculum in hominibus nō reuoluitur, est enim ille nervus, quem à quinto brachium petentium, paulo post medium cubiti longitudinis ab interna cubiti sede in posteriorem porrigi, atq; duos surculos paruo digito, totidemq; anulari, unum autem medio deriuare, in quarto libro audies. Præsens itaque nervus quartum brachialis os non contingit, ideoq; minus secundum illud ab interna manus sede in externam reflectitur. Porro præter quartum brachialis os, nullum penitus occurrit, non pluribus adnexum contiguumq; ossibus. Primum enim, præterquam quod radio articulatur, etiā secundo brachialis coarticulatur ossi, amplo utcuq; tuberculo in secundi ossis sinum subiens. Deinde alio tubere multo ampliori, atque ab inferiori sua sede protuberante, communem sinum ingreditur, quem quintū brachialis os cum sexto efformat. Verū Natura præcauens, ne id os undique aliorum ossium sinus ingrederetur, & ipsa interim tyranni more nullum susciperet, insignem in ipso carlauit sinum, quo unā cum secundo brachialis osse (cui is sinus quoq; communis est) septimi ossis omnium facile maximi grande rotundumq; admitteret caput. atque ita primum os radio, & secundo brachialis ossi, & quinto, sexto, ac septimo committitur. Secundum os (quod tanto minus est primo, quanto ipsum maius est tertio) connectitur primo ossi, & septimo, uti iam diximus, tertio autem, amplo connexu per *ἀρθρῶν* constringitur: adeo ut tertium os radio, & tribus brachialis committatur ossibus, primo uidelicet, septimo & tertio, neq; etiam multum ab octauo remouetur. Tertium os modicè protuberante, sed amplo tuberculo in sinum subit octauis ossis: hincq; facile constat, id os & ulnæ, magisq; adhuc⁸ peculiari huius articuli cartilagini, dein & secundo ossi brachialis, & quarto & octauo conterminum esse. Quintum brachialis os, quod inferioris ordinis primum recensuimus, superiori sua sede in sinum sibi exculptū primi brachialis ossis capitulum excipit, & externo latere sinuatum quoq; sexti ossis capitulum admittit, adeo ut quintum os duobus brachialis ossibus, primo nimirū ac sexto coarctetur. & præterea id priuatim quoque⁹ primum pollicis os sustinet. In inferiori nanque ipsius sede¹⁰ sinum adipiscitur patulum & oblongum, ac in¹¹ interna¹² externaq; sede magis quàm in lateribus ac medio exculptum, cui primi pollicis internodij capitulum ea articulationis specie committitur, quæ motum edit omnibus manifestum, aliter multo quàm brachialis ossium inter se cōnexus, cuius motus ita latet, ut uix diiudicari queat. Atque hac etiam articuli specie quatuor postbrachialis ossa quatuor inferioris ordinis ossibus adnectuntur. Primum enim postbrachialis os indici præpositum, magna ex parte¹³ sexto brachialis ossi coarticulatur, portionem quoque quinti ossis attingens. Vbi enim quintum os sexto coarctatur, communis sinus utriusque ossi exculpitur, cui capitis primi postbrachialis ossis pars articulatur. adeo ut quintum brachialis os, præter primum sextumq; brachialis ossa, etiam primum pollicis os unā cum primo postbrachialis osse contingat. Porro secundum postbrachialis os medium suffulciens digitum, depresso, sed obliquo,

quo, capite¹⁴ septimi ossis brachialis sinui leuissimè ac obliquè exculpto articulatur acutiori sui parte latereq; interno¹⁵ sextum brachialis os modicè contingens. Duo autem reliqua postbrachialis ossa, ea scilicet quæ anularem & paruum sustinent, duntaxat octauo brachialis ossi¹⁶ latibus, ac in superficie tantum excauatis sinibus coarctantur. Sextum itaque brachialis os duobus committitur postbrachialis ossibus, illi nimirum quod indici præponitur, & obscurè illi quod medio subijcitur digito. Brachialis autem tribus committitur ossibus: primum enim os suo sinu excipit, & suo tubere in quinti ossis sinum subintrat, dein septimo ossi leuissimè protuberante capitulo, aut potius plana superficie articulatur, estq; inferioris ordinis minimū, quem admodum septimum maximum. Quintum autem & octauum medio se habent modo, quam octauum quinto paulo grandius cernatur. Septimū os suo capite rotundo, ac impenitus protuberante, in communem primi secundiq; ossis sinum subit, hacq; ratione duobus illis ossibus committitur. ab interno autem latere sexto ossi articulatur, ab externo uerò latere articulatur octauo ossi ampla admodum articulatione, quæ depresso sit capite, sinuq; in superficie tantum cælato. Hanc articulationem aliqua ex parte cartilaginei ligamenti interuenit portio, quæ etsi septimum os uehementius octauo ossi committat, attamen id omnium brachialis ossium creberrimè uersus interiora luxatur: tum quod grandius sit, neq; ita facile, ac cōtermina, occurrentium impetum sustineat: tum etiam, quod ligamentū interna sede hoc os uicinis colligans, nō æquè crassum sit, atq; in reliqua brachialis regione. Atq; id hinc potissimū accidit, quod Natura ligamenti mole crassitq; tendinibus iter occupare uoluerit, qui frequenti multitudine, hac ad digitos flectendos ab interna cubiti sede prorepunt. Vt cunque uerò sit, septimum os quatuor brachialis connectitur ossibus, primo nimirum, secundo, sexto, octauo, & postbrachialis ossi medium digitum sustinenti. Octauum os cunei quodammodo ritu septimum & tertium subintrat, illisq; duobus committitur: septimo quidem, ut paulo antè retulimus, tertium autem, in sinum sibi exculptum admittit: dein præter hæc duo brachialis ossa, duobus etiam postbrachialis coarctatur ossibus, quæ anulari & paruo subijciuntur, adeo ut & id quoq; quatuor ossibus conterminum sit, quibus subinde paruulum accedit¹⁷ ossiculum, ex illorum numero¹⁸ quæ sesami seminis imagini assimilata, *σποταμοσθίου* Græcis nuncupatur. Ad externū enim latius coarticulationis postbrachialis ossis paruū sustinentis cum octauo brachialis osse, eius generis reponitur ossiculum, sedem quasi oppleturum, quæ ideo hīc quodammodo uacua relinquitur, quod hoc postbrachialis os sua superiori parte totum octauo brachialis ossi inniti nequeat, atq; in externum latus paululum abscedat. Videtur itaque id ossiculum, quando adest, priuatim hanc articulationē firmare, ac postbrachialis os paruum sustinens digitum nonnihil suffulcire, atque hac etiam occasione octauum brachialis os ex abundanti huic quoque ossiculo, præter illa quæ nuper dixi, contiguum uisitur. Quinetiam & hoc adhuc octauum os sibi proprium uendicat, quod ipsius interna sede, qua manus uolam quodammodo spectat, notatu dignum educit¹⁹ processum, ab externo latere uersus internum latus inclinantem, & interno suo latere C modo exculptum: ut aptam constitueret sedem, qua tendines musculorum digitos flectentium (qui ex cubito procedū) opportunè uehi contineriq; possent. Vt uerò tanti tendinum moli sedes hæc aptior redderetur, etiam quintū brachialis os interna sua sede²⁰ processum educit, uersus externum latus uergentem, & in externo latere pariter exculptum, eiusdem omnino usus quo octauis ossis processus gratia, nimirum ut tendinibus illis uia exhiberetur, ac postmodum ex processuum illorum apicibus ualidissimum²¹ ligamentum enasceretur, quod transuersim tendinibus circumdatum, ipsos, ne à sua sede²² aberrent exurgantue, contineret, amplectereturq;. Hæc sedes tendinum nomine excauata, ut cunque laeuis est: quemadmodum & reliquos sinus esse dicimus, qui tanquam anuli tendines transmittūt. Cætera brachialis ossium pars extra hunc sinum, easq; sedes quibus ossa articulantur, inæqualis, & propemodum aspera est, ut fortiora educeret ligamenta, eademq; ualidius exciperet, quibus ossa inuicem obuinciri ac colligari iam antea proditum est.

DE POSTBRACHIALI.

Caput XXVI.

HUIUS Capitis figuræ ex prima secundaq; præcedentis Capitis figuris extremam manum, ac proinde etiam postbrachiale (notis I, II, III, IIII) exprimentibus petendæ sunt. Quaquam & subsequens Capitis prima figura, ad characterem A postbrachialis os indicem sustinens exprimet, omni osse liberum.

PARTEM

Postbrachialis uoce uen-
dum.

Quibusdam
postbrachialis
ossa quatuor
quibusdā quin-
que enumera-
ri.

ARTEM summæ manus à brachiali ad radicem usque digitorum deducit, Græci quidem *μετακαρπιου* nominarunt: Celsus autem, & Græcorum interpretes permulti, palmam, alij rursus pectinem, ac pectus aliquando uocarunt. uerum quia palmæ uocabulum latius patet, & brachiale quoque in palma plerisque complectitur, ac reliquis rursus palma idem quod uola denotat. & quum pedis pedio, pectinis & pectoris seu *subos* nomen etiam pariter accomodetur, ego hactenus *μετακαρπιου* postbrachiale appellaui. Postbrachiale itaque Galeno quatuor conformatur ossibus. Eudemo autem & Celso, atque (ut ex primo de Historia animalium est colligere) Aristoteli etiam, quinque: prout nimirum pollicis primum os, quod quinto brachialis ossi articulatur, hi quidem postbrachiali, Galenus uero digitorum ossibus adnumerant. Porro nonnulli id postbrachiali ascribunt, quod in eodem ferè cum cæteris postbrachialis ossibus ordine locatū sit: & non, ut prima reliquorum digitorum internodia, nudum exeratur, sed quodammodo postbrachialis ossium ritu lateat, uulgoque pollicis tantū duo ossa tribuuntur, quamuis interim id pollicis os postbrachialis ossibus & breuius sit, & ipsis non aequè atque illa, inter se continerentur. Præterea & hinc fortassis primum pollicis os postbrachiali adijciunt, quod secundum pollicis os, primo eodem ferè modo articuletur, quo prima digitorum ossa postbrachialis ossibus, quæ simpliciter sinu illorum ossium rotunda simpliciter excipiunt capita. Postremo huc fortassis ductū fuisse, quod nullum tendinem, qui primo pollicis ossi mouendo famulatur, ipsi inferi putauerint: quemadmodum etiam nulli postbrachialis ossi tendo inseritur, qui illius priuato motui præsit. Complures enim musculi latuerunt alios dissectionū professores, qui primo pollicis ossi peculiariter implantantur. Galenus uero (quem etiam ut minimum tres quatuorue eius internodij musculos præterisse, in secundo libro audiretur) primum pollicis interno diu digitis, quibus singulis tria tribuit ossa, connumerat, quod id supra infraque per *συνκαρπιου*, hoc est laxam, & quæ manifestum motum edit articuli speciem articuletur: supra quidem brachiali, infra uero secundo pollicis ossi: & interim quatuor postbrachialis ossa, infra tantum quæ digitis committuntur, ea articuli specie coniunguntur. Supra enim, uel Galeni suffragio, postbrachialis per *συνκαρπιου* coartulantur: hoc est differētia articuli, qui perquam obscurus, & quem sentire uix queas, motum ostendit. Ita enim arbitror Galenum synarthroseos nomine in Capite libri de Ossibus decimo numero usum. Quandoquidem haudquaquam existimandum est, Galenum adeo perfunctorie postbrachialis ossa uel in simia, uel cane intuitum esse, ut aut futura, aut clauū ritu, aut harmonia, hæc ossa brachiali coartari uoluerit, quamuis illa ipsius esset sententia, si illum sui dogmatis non oblitum hinc dixerimus, quod initio libri de Ossibus synarthroseos species enumerans diffusè exequitur. Vt ut uero sit, quod rectius nos Galeni sententiæ accomodemus, quatuor quidem postbrachialis, quindecim autem digitorum ossa, semper enumerabimus. Sunt itaque postbrachialis ossa reliquis digitorum ossibus longiora, & magna ex parte teretia. Longissimum in dici præponitur, atque ita sensum sunt breuiora, ut omnium facile breuissimum tenuissimumque paruo præponatur digito. Omnia supra infraque appendice donantur, & superior quidem (cuius conexus etiam in pueris aliquando later) brachialis ossibus, uti antea diximus, coartatur, ipsaque ossa hinc externa sede nonnihil latiora quam interna sunt, ut postbrachiale unà cum brachiali superficiem exterius gibbam, intus uero cauam aptius hinc efformaret. Quin etiam appendices hæc lateribus se inuicem cōtingunt, & cartilaginei ligamenti internētū inuicem alligantur. Inferiores uero appendices grandes quoque sunt, & in rotundū ac ab externa manus sede in internum oblongū caput definiunt: quod cartilagine obductū, primi digitorū ossis sinum subintrat. Hæc appendices lateribus se etiam contingunt, sed non adeo pertinaciter atque superiores, quæ brachiali coartantur, nihilominus tamen quæ inuicem respiciunt, sinuatae sunt, ligamenta quoque cartilaginea educunt, quorum opera ualide connectuntur. In medio autem ductū, & secundum postbrachialis longitudinem, quoniam ossa suis appendicibus multo tenuiora sunt, inuicem dirimuntur, & digno notatū interuallo inuicem dehiscunt. atque id magni cuiusdam usus gratia, in quolibet enim trium interuallorum, quæ quatuor postbrachialis ossa constituunt, duo reponuntur musculi ex octo illis, qui primū quatuor digitorū ossa flectunt. Quemadmodum itaque singulos digitos, duo illorum musculorum accedunt: ita etiam cuique postbrachialis ossi duo attenduntur, atque in tribus interuallis sex collocantur. ad internum uero latus postbrachialis ossis indicem sustinentis, septimus protenditur. externo autem lateri ossis paruo digito præpositi, octauus exporrigitur. Verum quum hi musculi suo ductu, horum ossium longitudinem uix superent, interualla quoque hæc non tantum distent, ut sufficiens musculorum moles in ipsis collocari queat, postbrachialis ossa merito intus, ubi uolam constituunt, caua uidentur, ut

Quatuor postbrachialis ossa cuiusmodi sint.

In longioribus.

In appendicibus.

In mutuo nexu.

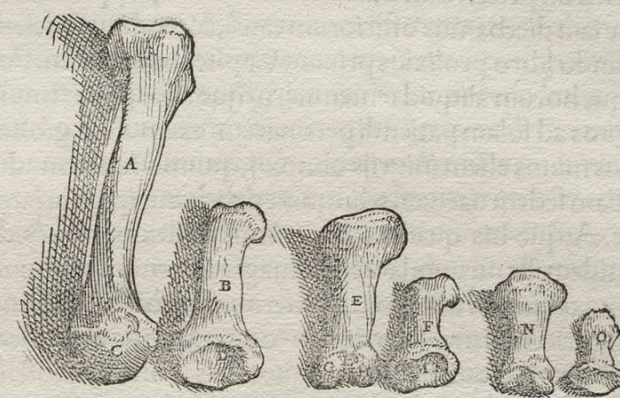
Postbrachialis ossium interualla.

Quæ postbrachialis ossium musculis cedant.

ut & hinc quoque musculorum portio tutam aptamque sedem nancisceretur. In externam autem ossium sedem musculus nihil prominent, neque inibi ossium gibbum uel minimum excedunt, parem cum ossibus superficiem constituentes. Quinetiam ut ulnam radiumque attensis ipsis musculis cedere ostendimus, ita etiam postbrachialis ossa secundum longitudinem angulosa, & lineis quibusdam pulchre extuberantia cernimus, pro musculorum uidelicet, qui ipsis exporriguntur, ratione: uti etiam non minus superiori sede eleganter exasperantur, ut opportunam trium brachiale flectentium musculorum insertionem excipiant. Neque id solum postbrachialis ossa cum radio ulnaque exigunt comune, uerū etiam intus oblongum sinum medullæ reponēdæ aptum sibi uendicant. Porro postbrachiale iustissimè quatuor ossibus efformatum esse, quatuor qui ipsis stabiliuntur digiti liquidò commonstrat. quibus quintus ueluti opponi debuit, si modò manus commodum futura erat apprehendendi organum. At satius iam quoque fuerit, digitis peculiare Caput consecrare.

DE MANVS DIGITIS. CAP. XXVII.

DIGITORVM ossium seriem duæ priores figuræ ad initium uigessim quinti Capitis repositæ commonstrant: quemadmodum & tres integrum ossium contextum exprimentes tabulæ, ad huius libri calcem locandæ. Tabula autem hic inserta, ac in tres ueluti figuræ (ut singule duo proponant ossa) digesta, digitorum articulos oculis subiicit. Harum enim prima, duo exprimit ossa: quorum alterum A insigniui, estque postbrachialis os indicem sustinens, alterum B indicatur, estque primum indicis os ab externa sede, quemadmodum & illud postbrachialis os, delineatū. Præsentii itaque figura primi digitorum articuli effigies proponitur. C enim caput rotundum notat postbrachialis ossis. D uero sinum primi indicis ossis caput C insignitum excipiens.

PRIMA FL. SECUNDA. TERTIA.
G. V. A.

Secunda figura primum indicis quoque os indicat, E notatum: & secundum pariter F insignitum: ut horum ossium delineatio secundi quatuor digitorum articuli speciem oculis subiiceret. G itaque & H duo indicant capitula primi indicis ossis. I uero & K sinus secundi ossis, quos duo capita primi ossis subintrant. L autem sinum significat, in medio caput primi ossis consistentem, ac in quem tuberculum secundi ossis inter duos sinus I & K notatos prominens, & M insignitum subingreditur.

Tertia figura secundum indicis os N, & tertium O, proponit, tertij cuiusque digiti articuli speciem ostensura, quam quia penitus secundo quatuor digitorum articulo respondet, alijs chara ceteribus non obliuiscimur. Verum istas articularum imagines etiam ex duabus primis uigessim quinti Capitis figuris petere integrum est.

MNES manus digitos ternis constare ossibus, (quæ & internodia, & articuli, & acies, seu etiam *φάλαγγες* & *συνταλίδες* & *λόνδυλοι* uocantur) superiori Capite comprehensum est. Atque hæc ossa dura sunt ac densa, non tamen (ut aliquando contra Galeni placitum monuimus) medullæ penitus expertia. Præter id enim quod supra infraque appendicum modo nonnihil fungosa existunt, etiam singulis sinus cōtigit grandior, medullæ afferuandæ gratia, ut & in postbrachialis ossibus, paratus. Quod uero digitorum ossibus ad actionis robur in apprehendendo, & eisdem pluribus propter uarios qui manibus sunt motus, ac eorum quæ illis apprehenduntur differentiam indigeamus, neminem latere arbitror. Deinde quod neque plura ossa, neque pauciora tribus fieri, digitis omnino ex usu fuerit, uel hinc promptissimè colligitur, quoniam si illum excederēt numerum, præterquam

Singulos digitos tribus ossibus merito formari.

Iusta ossium
magnitudo.

Decens ossium
et integrorum
digitorum for-
ma.

quod nulli auxiliarentur functioni (abundē enim omnes trium ossium ope obimus) perfectam ualidamque digitorum extensionem uitarent, hanc minus firmam, quam nunc sit, efficientia. Ex pluribus namque constructa partibus lauiori negotio fatigantur, lassantur, & a suo robore exoluuntur, quam quae paucioribus efformantur: tunc praecipue, quum omnes particulae si mul coniunctae commissaque (ut brachialis ossa) in uniuersis ipsarum munijs, referuari nequeunt. Verum si paucioribus ossibus digiti constituerentur, in tot tam uarias pugnantibusque figuras digitos agere nequiremus, ut igitur uarie mouerentur, patiendique promptitudinem declinarent, trium ossium numerus sufficit. Quandoquidem autem praelocatum os postposito, aut uelut uento, maius esse operae precium est, merito Natura quoque, primum cuiusque digiti os grandius secundo, & secundum rursus os tertio minus fabrefecit, non solum inferiora ossa longitudine, sed & crassitie, & latitudine minuens, hacque ratione potissimum digitos ex ampliori basi sensim in mucronem coarctans: & digitorum formam, quam in mulieribus pulcherrimam ducimus, extruens. Quamquam rursus mirabili industria non eandem figuram digitorum ossibus, & digitis adhuc unguibus cutemque obiectis largiatur. Totos enim digitos paulo minus toto teretes efformauit, quod eiusmodi figuram reliquis omnibus iniurijs minimum obnoxiam sciret: ut quae nulla extuberet eminentia, a foris occurrentibus frangenda collidenda ue. Quod enim digiti extrinsecus quidem accuratē gibbi sint, intus uero ac in lateribus magis compressi, alicuius etiam usus occasione factum putato. Interna namque ipsarum regione digiti molliunt, subigunt, terunt ac apprehendunt: quae omnia deterius fierent, digitis inibi gibbis existensibus, ut interim praeteream duriusculam neruisque oppletam adipem, internae digitorum sedis, eorum quae iam dicebamus officiorum causa, & tendinum defendendorum occasione, subtenlam, atque in secundo libro prolixius priuato Capite enarrandam. Porro quum externa digitorum regione neque horum aliquid tentemus, neque alio quouis munere fungamur, rationi consonum fuit, digitos ad solam patiendi pertinaciam examulsum gibbos construi. Quum autem digiti in lateribus minus essent iniurijs obnoxii, quumque inuicem adducti, constringi, ac in ipsorum medio nullam sedem uacuam relinquere debebant, ipsos in lateribus gibbos fieri haudquaquam ex usu erat. Atque his quae modo diximus pollex paruusque digitus cum indice satis suffragantur, siquidem ille utrumque latus, sed magis internum gibbum adipiscitur, paruus autem externum duntaxat, index uero contra internum: quod his sedibus ab aliquo non tutantur, adeo, ut non minimam Naturae solertiam in totius digiti figura uideamus: a qua quantum ossa discrepent, iam enitar exequi. Nullum digitorum os se offert, quod non supra infraque crassius & spissius sit, quam secundum ipsius longitudinem: id quod etiam omnibus fere longis ossibus commune cernitur, quae ad articulationem perpetuo crassescunt, augenturque. Si enim undique pari constarent crassitie, animanti pondere moleque admodum incommodarent, ipsique articuli, nisi amplioribus basibus concinne adaptarentur, penitus infirmi essent. In hoc igitur primum forma ossium a totius digiti figura differt. Si enim digitus in lateribus ossium imitaretur imaginem, quemadmodum in macilentis ac parum obesitis uidere est, inter digitorum latera uacua consisteret sedes, quae liquorem digitis completi non mediocri incommodo prohiberet. Impletur uero haec ossium sedes duriuscula illa adipe, cuius paulo prius obiter meminimus. Deinde unumquodque digiti os externa sede teres & gibbum est, nullibi insigniter, neque etiam in articulorum regione, extra rectam lineam protuberans, uti etiam in lateribus ossa non admodum circa articulos prominent, si modo primum pollicis os hinc exceperis, quod externa sede amplum magis planumque & depressum, non autem aliorum modo gibbum uisitur. Ad haec, tertia digitorum ossa sede externa quidem gibba sunt, sed ab ipsa articulatione qua secundis articulantur ossibus deorsum ducta, non ita atque reliqua ossa extrorsum protuberant, sed ungui quodammodo cedunt, tanto enim minus prominent, quantam sedem unguis occupant, quo minus scilicet integer digitus in tertio osse procerius, quam in reliquis, extrorsum exurgat. Interna cuiusque ossis sedes nihil minus quam gibba est, sed depressa prorsus, & sinuata potius, multo aliter quam externa digitorum sedes: dum modo & hinc quoque primum pollicis os seduleris, quod brachialis ossibus interna ipsius sedes responderet. Nam et si supra infraque ad articulorum sedes in internam manus regionem magis protuberet, & in medio ductu inibi sinuatum, exterius autem curuatum conspiciatur, non tamen reliquorum digitorum ossium modo, amplum depressumque & planum est, at potius gibbum, magisque intus quam foris acutum. Quod sane Natura haudquaquam fortuito casuque machinatur. Secundi enim & tertij pollicis ossis interna sedis, quemadmodum & tribus quatuor digitorum ossibus teretes tendines exporrigi debuerunt, qui profecto nisi ossium interna sedes ampla depressaque & ueluti sinuata esset, in ossibus nequirent subsistere: non magis quam teretia corpora inuicem nunquam inniti cernimus.

Hic enim
modum figu-
ras uacu-
quibus di-
gitorum os-
sa exprimi-
tur.

Memorie
tremas ma-
sculorum
tab. et. lat.
6 et. spiss.
mae hic sunt
confutanda.

Neque etiam teretes illi tendines, ipsis duntaxat applicari debuerent, imò operae precium fuit, & ex hac ossium sede ligamentum nasci, secundum longitudinem ossium tendines illis ossibus committens, ipsosque ne ab osse exurgant declinentue complectens. Cuiusmodi uero tendines ossibus exporrigantur, quaeque ligamenta ipsis obducantur, in secundo libro assatim recensebimus. In praesenti autem, tantum illorum meminisse sat sit, quantum ad ossium constructionis rationem enarrandam expedit. Per secundi itaque pollicis ossis longitudinem interna sede eius generis ligamentum nasci, eo libro audies, tendinem musculi deducens, qui tertio pollicis ossi ualidissime inseritur, ac eius articuli flexus autor est. Verum quia eiusmodi ligamentum Natura nullum in primo pollicis osse condidit, neque periculum est, tendinem hac ad tertium pollicis os prorepentem aliquò aberraturum (ut qui undique musculis primo pollicis ossi proprijs continetur) haudquaquam necessum fuit, primum pollicis os aliorum ossium modo planum depressumque, interna sede extrui, praecipue quum & id musculis ipsi attensis insertisque in idoneum extitisset. Primis uero quatuor digitorum ossibus duo inuicem incumbentes porriguntur tendines, quorum unus secundo inseritur ossi: alter uero, qui succumbit, tertio implanta- tur: adeo ut tribus horum digitorum ossibus eiusmodi uehatur tendines, eiusque generis ligamen- tis qui tendines anulorum ritu transmittunt, digitorum ossa donentur: praecipue autem pri- ma & secunda quatuor digitorum ossa, & pollicis secundum. Tertij enim non secundum totam longitudinem tendines exporriguntur, unde etiam neque ita ut inferiora uidentur de- pressa & plana. At quum igitur fuit, haec ossa non secus formari, quam si una pars teretis cor- poris diuisa essent, tendines uero ipsis exporrecti altera eius corporis pars, ut scilicet ossa simul cum tendinibus teretem digiti imaginem constituent. Externa enim digitorum sedi eiusmodi nulli deducuntur tendines, at membranarum modo toti ossium longitudini tendines ibidem duntaxat adnascuntur. Latera etiam ossium nequaquam digitorum ritu compressa lataque sunt, neque ulla pollicis paruusque digiti ac in indice ossium, hac ex parte cum reliquorum digitorum os- sibus, est differentia. Respondent enim ossium latera, teretis corporis dimidia partis lateri. quamuis interim ab hac figura primum pollicis os tantum discrepet, quanto minus reliquis di- gitorum ossibus interna sede compressum amplumque cernitur. Atque huiusmodi digitorum ossium est forma, longè profecto alia quam Galenus ipsis tribuit, eam ad digitorum imaginem describens. Verum iam tempestiuum erit, Naturae providentia in digitorum articulis con- templari: neque obiter Galeni orationi acquiescere, qua superioris ossis caput in subsequenti- sinum subire, ac exteriora sinuum superclia insignius quam interiora exporrigi seu extuberare simpliciter pronunciat, eandemque articulationis speciem omnibus digitorum articulis ascribit. Ut modo nihil dicam de tendinibus musculorum, qui digitos in latera ducunt, & a Galeno non minus secundis ac tertijs digitorum articulis, quam primis, communes censentur, quum interim nunc facile sinus ostensuri, neque tertium pollicis articulum, neque aliorum digitorum secundum aut tertium articulos, primario motu in latus agi. Primum itaque pollicis os, quin- to brachialis ossi rara peculiarique committitur articulationis specie, quae & flecti, & extendi, ac dein moueri in latera potest: in eumque modum parata est, ut priuatim magis motui qui in la- tera perficitur, quam flexioni extensionique subseruiat. Quintum enim brachialis os amplum exigit sinum, qui transuersim ampliori tubere prominens, interiori exteriorique sede insignius, quam in lateribus, caelatur. Primum autem pollicis os superius transuersim, seu secundum in- ternum ac externum latus insculpitur, & interius exteriusque protuberans quinti brachialis ossis sinui eleganter cōgruit, & quasi mutuo ingressu ipsi articulat. non tamen adeo insigni, ut id uno tantum agatur motu, reliquorum articulorum mutuo ingressu, nexorum ritu. Verum quum interna primi pollicis ossis sedes magis quam externa promineat, & quinti brachialis ossis sinus altius inibi insculptum, profundius subeat, id primum pollicis os magis flecti quam extendi potest. Secundum pollicis os primo ea articuli specie articulat, quam *σφελοςωσιν* Graeci uocant. Inferior enim primi pollicis ossis pars in rotundum quasi capitulum desinit, ro- tundum secundi ossis sinum subiens. Sed quia caput id transuersim, hoc est ab interno pollicis latere ad externum magis protuberat, ac ueluti transuersim oblongum est, in lateribusque uix ma- gis quam in centro deprimitur, ac demum secundi ossis sinus huic capiti ad amulsum aptatur, secundum pollicis os flectitur potius & extenditur, quam in latera inclinatur. quum interim aequè in latus duceretur, si capitulum primi ossis ad amulsum rotundum esset, & in lateribus aequè ac in anteriori sede compressum. Dein articuli etiam ratione (quum capitulum in interna sede ualde deprimeretur) secundum os maxime ac in acutissimum angulum flecti deberet. uerum quo minus id fiat, duo hic obstitunt ossicula sesami seminis imagini a Graecis assimilata. Quod uero secundum pollicis os uix extra rectam lineam extendi queat, caput primi ossis in cau-
L 2
sa est,

Primo de V,
su part.
Ossium digi-
torum articu-
lationis ratio.

Primo de Ad
minis. differt.

Primi polli-
cis ossis ad bra-
chiale nexus.

Secundi polli-
cis ossis cum
primo articu-
li species, ip-
siusque motus.

la est, inibi adeò leuiter depressum, hicq; (ut & in lateribus) æqualiter propemodum atque in ipsius centro protuberans. Quàm uerò affabre, quibusq; rationibus Natura hæc molietur, nihil sanè promptius nos edocet, quàm pollicis officia, quæ post cognitam ossiū constructionem longe plura primo intuitu spectantium animis suggerunt, quàm prolixè aliquis multas in hoc charitas obliterans, persequi possit. Secundū pollicis os tertio ossi, secus quàm primū ipsius os brachiali, & aliter quàm secundum primo, committitur. Inferior namque secundī ossis pars, in duo capitula bipartitur, quadamtenus orbiculata, & in medio sinu oblongo dirempta, qui non minus quàm ipsa capitula carilagine in crustatur. Superior uerò tertij ossis sedes duos obtinet sinus, tubere quodam oblongo disinctus. Sinus hi, duo secundī ossis excipium capitula, ipsum autem tertij ossis tuber sinum subingreditur in secundī ossis capitulum medio cauatū, atque hac ratione secundum os in tertium subit, uicissimq; tertium os excipit. ac mutuo ingressu ambo ossa tam scite coarctantur, ut duntaxat tertium os extendi flectiq; queat, nequaquam uerò, uel minimū etiā, in latus ducatur. Quod autem tertium os in angulum flectitur, & interim nō ultra rectam lineam extenditur, sed potius à flexione duntaxat erigitur, capitula sinusq; articuli in causā sunt. Capitula enim, quibus sinus ad amussim respondent, in interiora magis quàm exteriora feruntur, deprimunturq; ac in externam sedem adeò obscure porrigunt atque consistunt, ut inibi uix capitis speciem ostendant, itaq; tertium os in posteriora inclinari prohibeant, quemadmodum etiā ipsi articulo cōducere tunc discimus, quum ipsius in flexu usum perpendimus: & unā colligimus, quibus modis articulus ipse infirmaretur, si æquē extendi, duciq; in latera posset, atque iam magna Naturæ prouidentia flectitur.

Primi, secundi & tertij articulationū quatuor digitorū forma.

Huiusmodi sanē articulationis speciem reliquorum digitorum secundi tertijq; coarctantur articuli. Primus autem ipsorum magna ex parte, ut ante quoque monuimus, secundo pollicis articulo conuenit. Verum longē magis illo in latus ducitur, non tamen adeo insigniter atque flexibilis. Postbrachialis enim ossium capita, in interiora multum porrigitur, deprimuntq; in lateribus autem non admodum latefunt, sed modicē tamen etiam inibi deprimuntur; adeo ut promptior sit flexio, quā aut extensio, aut in latus ductio. Quanquā rursus index & parvus in primo articulo priuatim id sibi uendicent, ut magis medio & anulari in latus ducantur, id quod potissimū ex capitis postbrachialis ossis, in lateribus compressione euenit. Tertij autem quatuor digitorum primi articuli, uix in aequē acutum angulum ac secundi & tertij articuli flectantur, nō ipsa postbrachialis ossium capita in causa sunt, ac si minus interna sede deprimerentur; sed ^m exigua quædam officula, quæ selsami feminis imagini comparātur, hoc præstāt, quia ^m & articulum firmant, ac ne plus æquo laxē flectatur, prohibent. Dein primi digitorū articuli reflectuntur extenduntur ue magis, quā cæteri, quod brachialis capita etiam externa sede compressoria cernantur, quā digitorum ossium capita; quæ in nonnullis hominibus eo magis articulos extendi sinunt, quo externa sede impensius comprimuntur. Videmus enim quosdam non prima tantum digitorum internodia insigniter extrorsum inflectere, uerum & reliqua omnia, ac potissimum tertia. Cuius rei speciem pulchrē reddidit, summæ spei accuratissimiq; iudicii adolefcent, generis prætere nobilitate ac ingenuis moribus singulariq; bonarū literarum ac uariarū disciplinarū eruditione cum primis clarus. IOANNES CENTURI

IOANNES CENTVRIUS
GENVENSIS, qui digitos (quos habet egregie teretes, longos, & ad omne artificii
maximè idoneos, ac peragētes) in posteriora adeo mirificè intorquet, ut illis aquam, perinde
arguēne uolens, continere queat. Quoniam igitur digitus unus, & alter, & tertius, & quartus, & quintus, & sextus, & septimus, & octavus, & nonus, & decimus, & undecimus, & duodecimus, & tridecimus, & quatuordecimus, & quindecimus, & sexdecimus, & septendecimus, & octodecimus, & nondecimus, & viginti, & viginti unus, & viginti duo, & viginti tres, & viginti quatuor, & viginti quinque, & viginti sex, & viginti septem, & viginti octo, & viginti novem, & triginta, & triginta unus, & triginta duo, & triginta tres, & triginta quatuor, & triginta quinque, & triginta sex, & triginta septem, & triginta octo, & triginta novem, & quadraginta, & quadraginta unus, & quadraginta duo, & quadraginta tres, & quadraginta quatuor, & quadraginta quinque, & quadraginta sex, & quadraginta septem, & quadraginta octo, & quadraginta novem, & quinquaginta, & quinquaginta unus, & quinquaginta duo, & quinquaginta tres, & quinquaginta quatuor, & quinquaginta quinque, & quinquaginta sex, & quinquaginta septem, & quinquaginta octo, & quinquaginta novem, & sexaginta, & sexaginta unus, & sexaginta duo, & sexaginta tres, & sexaginta quatuor, & sexaginta quinque, & sexaginta sex, & sexaginta septem, & sexaginta octo, & sexaginta novem, & septuaginta, & septuaginta unus, & septuaginta duo, & septuaginta tres, & septuaginta quatuor, & septuaginta quinque, & septuaginta sex, & septuaginta septem, & septuaginta octo, & septuaginta novem, & octoginta, & octoginta unus, & octoginta duo, & octoginta tres, & octoginta quatuor, & octoginta quinque, & octoginta sex, & octoginta septem, & octoginta octo, & octoginta novem, & nonaginta, & nonaginta unus, & nonaginta duo, & nonaginta tres, & nonaginta quatuor, & nonaginta quinque, & nonaginta sex, & nonaginta septem, & nonaginta octo, & nonaginta novem, & centum, & centum unus, & centum duo, & centum tres, & centum quatuor, & centum quinque, & centum sex, & centum septem, & centum octo, & centum novem, & centum decem, & centum undecim, & centum duodecim, & centum tridecim, & centum quatuordecim, & centum quindecim, & centum sexdecim, & centum septendecim, & centum octodecim, & centum nondecim, & centum viginti, & centum viginti unus, & centum viginti duo, & centum viginti tres, & centum viginti quatuor, & centum viginti quinque, & centum viginti sex, & centum viginti septem, & centum viginti octo, & centum viginti novem, & centum triginta, & centum triginta unus, & centum triginta duo, & centum triginta tres, & centum triginta quatuor, & centum triginta quinque, & centum triginta sex, & centum triginta septem, & centum triginta octo, & centum triginta novem, & centum quadraginta, & centum quadraginta unus, & centum quadraginta duo, & centum quadraginta tres, & centum quadraginta quatuor, & centum quadraginta quinque, & centum quadraginta sex, & centum quadraginta septem, & centum quadraginta octo, & centum quadraginta novem, & centum quinquaginta, & centum quinquaginta unus, & centum quinquaginta duo, & centum quinquaginta tres, & centum quinquaginta quatuor, & centum quinquaginta quinque, & centum quinquaginta sex, & centum quinquaginta septem, & centum quinquaginta octo, & centum quinquaginta novem, & centum sexaginta, & centum sexaginta unus, & centum sexaginta duo, & centum sexaginta tres, & centum sexaginta quatuor, & centum sexaginta quinque, & centum sexaginta sex, & centum sexaginta septem, & centum sexaginta octo, & centum sexaginta novem, & centum septuaginta, & centum septuaginta unus, & centum septuaginta duo, & centum septuaginta tres, & centum septuaginta quatuor, & centum septuaginta quinque, & centum septuaginta sex, & centum septuaginta septem, & centum septuaginta octo, & centum septuaginta novem, & centum octoginta, & centum octoginta unus, & centum octoginta duo, & centum octoginta tres, & centum octoginta quatuor, & centum octoginta quinque, & centum octoginta sex, & centum octoginta septem, & centum octoginta octo, & centum octoginta novem, & centum nonaginta, & centum nonaginta unus, & centum nonaginta duo, & centum nonaginta tres, & centum nonaginta quatuor, & centum nonaginta quinque, & centum nonaginta sex, & centum nonaginta septem, & centum nonaginta octo, & centum nonaginta novem, & centum centum, & centum centum unus, & centum centum duo, & centum centum tres, & centum centum quatuor, & centum centum quinque, & centum centum sex, & centum centum septem, & centum centum octo, & centum centum novem, & centum centum decem, & centum centum undecim, & centum centum duodecim, & centum centum tridecim, & centum centum quatuordecim, & centum centum quindecim, & centum centum sexdecim, & centum centum septendecim, & centum centum octodecim, & centum centum nondecim, & centum centum viginti, & centum centum viginti unus, & centum centum viginti duo, & centum centum viginti tres, & centum centum viginti quatuor, & centum centum viginti quinque, & centum centum viginti sex, & centum centum viginti septem, & centum centum viginti octo, & centum centum viginti novem, & centum centum triginta, & centum centum triginta unus, & centum centum triginta duo, & centum centum triginta tres, & centum centum triginta quatuor, & centum centum triginta quinque, & centum centum triginta sex, & centum centum triginta septem, & centum centum triginta octo, & centum centum triginta novem, & centum centum quadraginta, & centum centum quadraginta unus, & centum centum quadraginta duo, & centum centum quadraginta tres, & centum centum quadraginta quatuor, & centum centum quadraginta quinque, & centum centum quadraginta sex, & centum centum quadraginta septem, & centum centum quadraginta octo, & centum centum quadraginta novem, & centum centum quinquaginta, & centum centum quinquaginta unus, & centum centum quinquaginta duo, & centum centum quinquaginta tres, & centum centum quinquaginta quatuor, & centum centum quinquaginta quinque, & centum centum quinquaginta sex, & centum centum quinquaginta septem, & centum centum quinquaginta octo, & centum centum quinquaginta novem, & centum centum sexaginta, & centum centum sexaginta unus, & centum centum sexaginta duo, & centum centum sexaginta tres, & centum centum sexaginta quatuor, & centum centum sexaginta quinque, & centum centum sexaginta sex, & centum centum sexaginta septem, & centum centum sexaginta octo, & centum centum sexaginta novem, & centum centum septuaginta, & centum centum septuaginta unus, & centum centum septuaginta duo, & centum centum septuaginta tres, & centum centum septuaginta quatuor, & centum centum septuaginta quinque, & centum centum septuaginta sex, & centum centum septuaginta septem, & centum centum septuaginta octo, & centum centum septuaginta novem, & centum centum octoginta, & centum centum octoginta unus, & centum centum octoginta duo, & centum centum octoginta tres, & centum centum octoginta quatuor, & centum centum octoginta quinque, & centum centum octoginta sex, & centum centum octoginta septem, & centum centum octoginta octo, & centum centum octoginta novem, & centum centum nonaginta, & centum centum nonaginta unus, & centum centum nonaginta duo, & centum centum nonaginta tres, & centum centum nonaginta quatuor, & centum centum nonaginta quinque, & centum centum nonaginta sex, & centum centum nonaginta septem, & centum centum nonaginta octo, & centum centum nonaginta novem, & centum centum centum, & centum centum centum unus, & centum centum centum duo, & centum centum centum tres, & centum centum centum quatuor, & centum centum centum quinque, & centum centum centum sex, & centum centum centum septem, & centum centum centum octo, & centum centum centum novem, & centum centum centum decem, & centum centum centum undecim, & centum centum centum duodecim, & centum centum centum tridecim, & centum centum centum quatuordecim, & centum centum centum quindecim, & centum centum centum sexdecim, & centum centum centum septendecim, & centum centum centum octodecim, & centum centum centum nondecim, & centum centum centum viginti, & centum centum centum viginti unus, & centum centum centum viginti duo, & centum centum centum viginti tres, & centum centum centum viginti quatuor, & centum centum centum viginti quinque, & centum centum centum viginti sex, & centum centum centum viginti septem, & centum centum centum viginti octo, & centum centum centum viginti novem, & centum centum centum triginta, & centum centum centum triginta unus, & centum centum centum triginta duo, & centum centum centum triginta tres, & centum centum centum triginta quatuor, & centum centum centum triginta quinque, & centum centum centum triginta sex, & centum centum centum triginta septem, & centum centum centum triginta octo, & centum centum centum triginta novem, & centum centum centum quadraginta, & centum centum centum quadraginta unus, & centum centum centum quadraginta duo, & centum centum centum quadraginta tres, & centum centum centum quadraginta quatuor, & centum centum centum quadraginta quinque, & centum centum centum quadraginta sex, & centum centum centum quadraginta septem, & centum centum centum quadraginta octo, & centum centum centum quadraginta novem, & centum centum centum quinquaginta, & centum centum centum quinquaginta unus, & centum centum centum quinquaginta duo, & centum centum centum quinquaginta tres, & centum centum centum quinquaginta quatuor, & centum centum centum quinquaginta quinque, & centum centum centum quinquaginta sex, & centum centum centum quinquaginta septem, & centum centum centum quinquaginta octo, & centum centum centum quinquaginta novem, & centum centum centum sexaginta, & centum centum centum sexaginta unus, & centum centum centum sexaginta duo, & centum centum centum sexaginta tres, & centum centum centum sexaginta quatuor, & centum centum centum sexaginta quinque, & centum centum centum sexaginta sex, & centum centum centum sexaginta septem, & centum centum centum sexaginta octo, & centum centum centum sexaginta novem, & centum centum centum septuaginta, & cent

*Tertij polli,
cis ossis cum
secundo arti,
lationis ratio.*

Primi, secūdi
Tertij articu-
lationū qua-
tuor digitorū
forma.

IOAN. CEN
TVRIONIS
*mobiles ac ele-
gantes digiti.*

*Tertij ossis
digitorum pro
cessuli.*

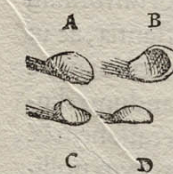
Quinq; digi-
tos iure sa-
ctos.

Digitorum
dignitas.

non minus quam aurem amputare solent. Ac eadem ferè ratione etiam Athenienses *ἄγιντες* qui classe ualebant, pollicem præcindi decreuerunt. Reliquorum uerò digitorum, index ac medius, quemadmodum post pollicem situ, ita etiam usu secundi sunt. Parua enim corpora his apprehendimus, omniumq; artium opera ipsis præcipuè confici cernimus : & si quid uolentius operamur, illos potissimum in opus asciscimus. Annularis & paruus, minorem quidem alijs usum præbent, atis nihilominus in his cernitur, in quibus amplectendum corpus circulo comprehendimus. Si enim id humidum & exiguum fuerit, digitos ad amulsum confictos ipsi circumflecti expedit. quo in opere paruus quoque est accòmodus, operculi modo alijs adiectus. porro si aliquod durum corpus tanta mole consistet, ut digiti inuicem impense dirempti disungatq; id completi debeât, præterquam quòd id pluribus digitis aptè comprehendendi, pluribusq; suis partibus digitos accedere committiq; cernimus, promptè etiam expendimus, quantum homini ex usu fuerit digitos ad latera inuicè adduci abduciq; plurimum potuisse. Pollex enim intus eiusmodi corpus amplectitur, reliquis interim digitis externa sedi circumductis, totòq; corpore in eum modum orbiculatim comprehenso. Quod si fit, quis ignorat plures quinque digitos prorsus fore superfluos, quum quinque ad id munus sufficere nouerit: Quamobrem uerò digiti inæquales extruantur, mediusq; longitudine ceteros uincat, hinc colligitur, quòd digitorum extrema ad æqualitatè pertingere satius sit, quoties molem aliquam grandiorè in ambitu cõprehendimus: quumq; in ipsis liquorem, aut exiguè aliquod corpus continere studemus. Grandioribus enim corporibus ualide apprehendendis, retinendisq; uel fortiter emittendis abijciendisq; æqualis undiq; apprehensio plurimū confert. Cõspiciuntur enim in unam circuli circumferentiã quinque digiti cõcurrere, si quando illis corpus exquisitè sphaericū amplectimur. Præterea ad manus accuratè occludendas, quãdo uel exiguū corpus uel humidum ad amulsum cõtinere animus est, digitorū inæqualitas usum præstat manifestū: atq; huic functioni non mediocriter pollicis situs conducit. Pollicè namq; quū cæteris digitis in officio opponitur, ipsis quoq; situ opponi necessum fuit. At si ex opposito prorsus locaretur, mediã brachialis regionem sibi uendicans, à pluribus sanè functionibus manum impediret: ac imprimis eas intercepteret, quas seorsum alterius manus uola, aut simul utrisq; uolis obimus. ac proinde ex transuerso ipsum oportuit reponi, & plurimum ab alijs disungi adiungiq;. Quum uerò transuersa manus regio ad indicem aequè, atque ad paruum digitum, consistit, propter indicem locari pollicem potius fuit, ac (uti superius commemoratum est) inferiori brachialis ossium ordinis laxè articulari. Oportebat enim manus in dicibus ad inuicem conuerti, aucti autem paruis digitis, quinetiam in extremis digitorum flexionibus paruus digitus nullà sedem finit uacuum, index uerò non paruam, quæ pollicis beneficio occludi obturariq; modo operculi potest.

DE OSSICVLIS, QVÆ SESAMI
semini comparantur. Caput XXVIII.

HVIC Capiti præcipue famulatur prima figura iuge simo quinto Capiti præposita, & internam summæ manus sedem una cum ossiculis hoc Capite describēdis cōmonstrans: ad characteres nimirum N, T, V, V, X & Y, quorum etiam N & T, in secunda eius Capitis figura cernuntur. Item hoc impense facit secunda figura trigesimo tertio Capiti prælocanda, ad characteres μ (quod etiam inibi in prima uisitur figura) ψ, ω & *. Quin etiam figuræ integram ossium compagem referentes, hæc ossicula k notata proponunt.

Cæterū priuatim hac tabella duo delineantur ofſicula. primo pollicis in pe-
de intermedio ſubiecta, ac in nuper dicta figura ω & √ inſignita. ac A qui
dem hic notat interioris ofſis inferiorē ſedē, terra imititens: B cuius-
dem ofſis ſuperiorē ſedē, quæ caput ſpectat pedis ofſis pollicem ſuſtinentis.
C exterioris minorisq; ofſis humiliorē ſedē indicat. D uero ſuperiorem.

a Vident
hæc illis f
iuris, qu
in cap.in
tio recen
fu

ISSECTIÖNVM professores quorundam^a ofisiculorũ meminerunt, quæ quidem articulos implere, stringere, ac quò minus luxationi redderentur obnoxij, firmare docent. at interim in quibus nam leuonantur articulis, quibusq; fedibus adinueniantur, neminem scripsisse scio. Quapropter etiam non inopportune faciam, si modò quibus nam in locis eius generis officula repererim, hic subiecero: unumquemq; interim admouens, ut etiam in pluribus articulis, quàm ego iam enarraturus sum, eadem inique & temporis successu illa in pluribus obseruauit articulis, quàm prima

*Digiti cur
inaequales.*

Pollicem pul
chre esse situm

Quibus sedi
bus sesamina
officula repo
nantur.

In manu.

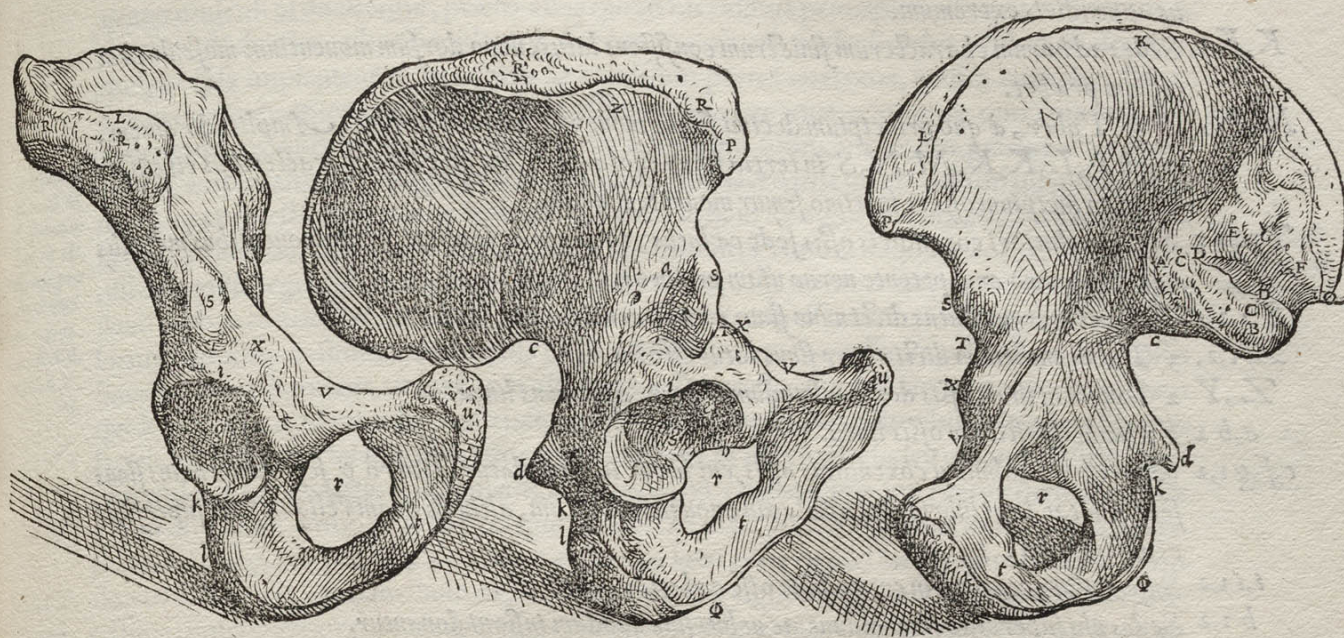
fronte mihi occurrere. Primum itaque in interna sede secundi pollicis articuli, quo primum ipsius os secundo articulatur, duo reponuntur ossicula utcumque rotunda, & solida, & non multum ab orizae feminis forma discedentia. sunt enim paulo quam semen ipsum breuiora, utrum, ut orizae semen una parte depressum uisitur, sic & horum ossiculorum pars depressa, modo dicebat cauata, & cartilagine ea parte in crustata est, qua primo pollicis ossi ambo committuntur. Incumbunt enim primi ossis capitis internae sedi ad ipsius capitis radicem, & ubi id primum cartilagine obduci laeuigariq; incipit, ac unum ossiculum latus externum interioris sedis capitis, alterum uero internum latus eiusdem sedis occupat: & utraque per illorum, quo inuicem dirimuntur interuallum tendinem ferri sinunt, tertium pollicis os flectentem. Quum uero haec ossicula illi pollicis ossi ualide colligentur, externa parte gibba sunt, & ossium sedem referunt quae ligamenta educit, tendinumq; insertionem excipit. Ad hunc sane modum, in primis reliquorum digitorum internodijs duo quoque ossicula reperiuntur, eodem situ posita, tantoq; pollicis ossiculis minora, quanto ad paruum digitum propius accesseris. Illius enim primo articulo, aut potius capiti postbrachialis ossis paruum sustentis minima & quodammodo cartilaginea adnectuntur ossicula. Reliqui autem digiti medio se habent modo. Praeterea in senibus & ossis (ut sic dicam) hominibus unicum ossiculum aliquando in interna sede tertij pollicis articuli positum animaduerti, quod sinui capitis secundi ossis dirimenti, in interna sede praeponebatur. Huiusmodi etiam ossiculum nonnunquam in singulis digitorum secundis & tertijs internodijs mihi occurrit, sed adeo exiguum ut uix mihi feminis magnitudinem aequet, adeo ut nisi in repurgandis ossibus accuratissime caueris, id (quemadmodum etiam a primis articulis) una cum ligamenti abijciatur, neque unquam se spectandum offerat. Huius etiam generis ossiculum notatu dignae magnitudinis illic plerumque obseruatur, ubi postbrachialis os paruum digitum suffulciens, octauo brachialis ossi articulatur, atque ita manus extremae ossicula se habent. In pede autem unum similiter inuenimus, ubi pedis os paruum digitum sustentens tesseram imitanti ossi coarctatur, illi prorsus respondens, quod postremo loco in manu recensui. In primis uero pedis digitorum articulis huiusmodi ossicula difficulter, praeterquam in pollice obseruantur, in senibus tamen, quod maiuscula sint, promptius se offerunt. In secundis autem & tertijs articulis, illa nunquam inueni, praeterquam in secundo pollicis internodio, cui grande satis ossiculum subiicitur. Quanquam quae primo pollicis internodio subiiciuntur, multo insigniora ossicula sint, & horum rursus internu externo longe grandius. Hec quae capiti pedis ossis (quod pollicis primi ossis sinum subire dicemus) committuntur, leuiter sinuata sunt, & cartilagine in crustata, illius capitis gibbo pulchre conueniunt. Inferiori autem sede, qua terram spectant, orbiculata sunt, & dimidia parti emundatae piscae non absimilia. Haec profecto longe sunt solidissima, & praeterquam quod primo pollicis praesciuntur articulo, tendinem muniunt, quo secundum pollicis os flectitur. Ipsa enim utrinque ad tendinis latus protuberantia, quo minus a pedis in terram innixu tendo comprimatur, eleganter praecauent. Atque alterum horum ossiculorum illud est, cuius magi & occultae philosophiae sectatores adeo prolixè meminerunt, quando in homine os quoddam esse tradunt ciceris imagini respondens, nulliq; corruptioni obnoxium, quod in terra post mortem reconditum instar seminis hominem in extremi iudicii die producturum affirmant. Est sane utrinque os, sed potissimum exterius, mundato ciceri perquam simile, si modo id ad mediam ciceris partem referas: aut si utrumque os iunxeris, integrum cicer effeceris, quantum scilicet ad imaginem spectat. Dein in grandioribus hominibus internum id ossiculum etiam tantum est, ut tessera ex ipso prompte pareatur. In hoc tamen ab Arabum illorum commentis ossicula haec differunt, quod aliorum ossium modo frangantur, exuranturq;: quanquam sane corruptioni admodum reluctantia, ac ut prius dictum est, solida sint. Dogma autem, quo ex eiusmodi ossiculo hominem, cuius nunc immensam narramus fabricam, propagandum contendunt, Theologis disceptandum relinquemus, qui sibi solis liberam de resurrectione animarumq; immortalitate altercationem & sententiam uendicant. Atque illorum etiam causa nunc de mirabilibus occultisq; dextri pollicis interni ossiculi uiribus nihil subiiciemus, quantum uis etiam suspensi furis, ac interdum simul amatoris, uel ex publicis sectionibus eius ossis melior nobis suppetat copia, quam illis tribus apud Venetos truculentissimis scortis, quae nuper huius ossiculi, cordisq; pueruli uirginis masculi, comparandi gratia, infantem trucidarunt, uiuoaq; cor exemerunt, ac (utierant dignissimae) flagitij sui grauissimas poenas dederunt. Porro ossiculum id Arabibus ac uere occultis tenebricosisq; illis philosophis, Albadaran nuncupatum esse, superstitiosis quibusdam uiris notius, quam Anatomes studiosis, est: qui & quartum brachialis os ciceri assimilare possent.

Ossiculi magis ac occultae philosophiae sectatoribus familiare.

Albadaran.

PRIMA VIGESIMI- SECUNDA-
NONI CAP. FIGURA.

TERTIA

TRIVM PRAESENTIVM FIGVRARVM ET EARVNDEM CHARACTERVM (qui pro Capitis contextus serie mutuo se consequuntur) Index.

HI S tribus figuris os delineatur, dextro sacri ossis lateri commissum. ac prima quidem huius ossis anteriorem sedem eo situ exprimit, quo id in seculo ab anteriori regione inspecto se offerret. quemadmodum in prima figura trium illarum est cernere, quas huius libri calci subijciam. Secunda figura huius ossis sedem undecunq; exprimit, quae externa est, corporisq; interiora non spectat, eo nimirum situ quo id os integram ossium compagem ex dextro latere intuenti occurreret. Tertia autem figura opposito seu internam huius ossis sedem appositissime ostendit. Ceterum et si omnes harum figurarum notae priuatim aliquid, ut mox persequar, indicent, ipsis tamen obiter integrum quod hic delineatur os, in ilium os, & coxendicis, pubisq; subdiuidere licebit. Vt scilicet in secunda figura a c, per b, ad s: ac rursus in tertia, ab s, per n, ad e lineam duci fingeres, ilium os a coxendicis osse quodammodo terminantem. Quicquid enim supra hos habetur characteres, ilium os nuncupabitur. Quod autem inter hos characteres, & in secunda figura inter v, per s, & h, ad p: & in tertia inter v, per o, & s, ad p intercluditur, coxendicis ossis loco nobis erit. Reliqua uero totius ossis sedes, pubis os appellabitur: quae scilicet in secunda figura ad sinistram latus characterum v, s, h, & p consistit. In tertia autem ad dextrum v, o, s, & p.

A, B, C, D, E, F, G in 3 Sedes ilium ossis notatur, quae sacri ossis transuersis neclitur processibus, ac A quidem, & B priuatim indicant sinus, quos anterior trium superiorum ossis sacri ossium transuersorum processuum protuberans pars subit. Et B rursus ossis ilium partem indicat, instar cultri acutam tenuemq;. C & C oblongum tuber ilium ossis, sacri ossis processum oblongo sinui congruens. D & D longum ilium ossis sinus, qui sacri ossis tuber dorso si spinæ modo protuberans admittit. E & F & G sedes ilium ossis, non ad amissim sacri ossis sinibus tuberibusq; respondens, quanq; E & F duo ueluti tuber a indicentur, sinus sacri ossis obscure ingreditia. G autem sinus notatur, qui ossis sacri tuber admitteret, transuersim duos illos sacri ossis sinus

L 4 inter.

intercedens. At huiusmodi non admodum accurate exprimentur, quum hæc ossis sedes aspera, inæqualis & effractæ rupis modo uariam se spectandam offert.

H, I, 2, 3 Quicquid ad dextrum **H** & **I** in secunda figura habetur, & in tertia ad sinistrum, portio nem ilium ossis indicat, posterius quam transuersorum sacri ossis processuum amplitudo educta. **L, R, P** in prima: Quæ **H, R, P** in secunda: & **P, L, H, Q** in tertia, Appendix ilium ossis indicatur. Cæterum **L** internum appendicis latus priuatim notatur. Ruerò & **R** exter num appendicis latus, interno minus compressum. **P** anterioris appendicis extremum, **Q** posteri us appendicis extremum.

K, K, 3 Sedes ad horum characterum sinistrum consistens latus, nono dorsum mouentium musculo prin cipium præbet.

M, N, O, 3 Tuber, a quo principium decimi femur mouentis musculi pendet. Amplitudo autem, quam **P, L, K, K, M, N, S** in tertia figura notauimus, aut quæ illis characteribus circūscri bitur, principium offert septimo femur mouenti musculo.

T, 1, 2, 3 Sinus in elatiori coxendicis ossis sede calatus, & sexto ac septimo femur mouentibus musculis unâ cum primo crus petente neruo uiam præbens.

S, 1, 2, 3 Tuber externum latus dicti nunc sinus constituens.

X, 1, 2, 3 Tuber internum dicti nuper sinus latus efformans.

Z, Y, 2 Prima in ilium ossis dorso admodum obscure apparsens linea.

a, b, 2 Secunda dorsum ilium ossis linea.

e, f, g, 1, 2 Sinus & acetabulum coxendicis ossis, cui femur inarticulatur. Porro **g** separatim huius sinus sedem notat leui lubricaq; cartilagine non incrustatam, altiusq; quam reliqua sinus superfici es, insculptam.

i, 1, 2 Supercilia acetabuli in coxendicis ossis calati.

b, 1, 2 Sedes ubi supercilia intercidunt, ac ueluti sinu quodam insigni donantur.

c, 2, 3 Sedes, qua neruus cæterorum corporis maximus, atq; ex pluribus neruis conflatus porrigitur.

d, 2, 3 Processus coxendicis ossis, a quo ligamentum ad sacrum os enascitur.

k, 1, 2, 3 Sinus coxendicis ossis, ad quem decimus femur mouentium musculus, ueluti ad rotulam mirabili Naturæ industria reflectitur.

l, m, n, o, p, q In secunda figura, **l** autem duntaxat in prima coxendicis ossis appendix notatur, ac l quidem posterior appendicis terminus insignitur: q uerò anterior, **m** autem prima appendicis impressio, o secunda, **n** tertia, **p** ad q usq; quarta.

u, u, 1, 2 Sedes notatur, qua dextrum pubis os, cartilaginis interuentu sinistro coalescit. Sed **u** in prima figura priuatim notat ossis asperitatem, a qua cartilago abscissit. in secunda uerò, externa e ius ossis sedes uisitur, quæ musculorum educendorum occasione aspera est.

r, 1, 2, 3 Pubis ossis foramen, omnium ossium foraminibus patentiissimum.

v, 1, 2, 3 Sinus superiori pubis ossis sedi incisus, quo maxima crus petens uena & arteria, ac in uiris se minaria uasa deducuntur.

f, 1, 2, 3 Sinus in elatiori foraminis pubis ossis sede insculptus, ac uenæ & arteriæ, tertioq; crus peten ti neruo, uiam porrigens.

t, 1, 2, 3 Hac sede pubis os nonnihil crassescit, ne nimium extenuetur, & in uiris secundum penis muscu lum, & alterum ipsius corpus, educit.

Lib. de Offi-
bus cap. 20.

Ilium os.

Pubis.

Coxendicis.

In lib. de Ar-
ticulis.

TRANSVERSIS trium superiorum ossis sacri ossium processibus, utrin que unum connectitur os, cui integro nullum nomen Galenus inditum affirmat. Lata enim ipsius, & superior, ac posterior, sacroq; ossi commissa pars, ilium os uocatur: anterior uerò eiusdem ossis pars, qua in pubis re gione cum alterius lateris ossis committitur, ampliterq; perforatum est. Pu bis os: media autem sedes ad femoris ingressum posita, Coxendicis os ap pellatur. adeo ut unius lateris os non secus denominetur, quam si tribus propria circumscriptione terminatis ossibus extrueretur: posteriori scilicet, anteriori, & medio: seu ilium osse, pubis osse, & osse coxendicis. Cæteru Cello uniuersum os, coxæ osi: auctori uerò Introductorij seu Medici, quemadmodu & Hippocrati nonnunqua *ixiov* (quod est coxædix) dicitur, quamuis interim & latiore posteriori huius ossis partem ilium, anteriorem uerò pubis

pubis os uterq; aliorum dissectionis professorum modo nuncupet. Arbitror autem sola nomi na sectantium uenia etiam quum alterius tantum ossis latæ partis mentio mihi incidet, ilium os posse dicere, quum illis aut ille usurpatu minus frequens sit. His itaque ossibus maxima in usu cum scapulis est affinitas. ut enim scapulæ potissimum articulan dis humeris formantur, ita la nē hæc ossa in hoc præcipue sunt accommoda, ut femora ipsis articulentur, horumq; ope ho mo erigatur, & sedeat. Dein, ut scapula cernitur ampla, uarijsq; processibus donata (quo mu sculis pluribus admittendis, educendisq; aptior esset) sic hæc ossa omnem ferè constructionis rationem in eum modum fabricatam ostendunt, ut ab ipsis omnes propemodum femur mo uentes musculi pronascantur, præter alios qui ab his ossibus principium ducentes tibiæ, & thoracis, & dorsi motibus famulantur. Cæterum quoniam musculi ab his ossibus enascantur, quicq; in ipsa implantentur, orationis series ossium partes enarrans, sensim edocebit. Nunc autem minime prætereundum est horum ossium usus nequaquam infimus, quo communi os sium modo, reliquis corporis partibus instar fulcrorum subiunguntur, reliquasq; partes conti nent & amplexantur. Duo enim hæc ossa simul cum sacro osse ueluti peluim quandam effor mant, quæ intestina concinne sustinet, & uescam, & in fœminis uterum elegantissimè conti net, ac demum eas, quas amplectitur partes, tutò munit. Primum itaq; ilium ossis, sedes sacro ossi commissa, egregie uaria est: quemadmodum sacri ossis transuersus processus ea sede, qua ilium ossibus connectuntur, admodum uarios multiplicesq; effertulimus. Singulis nanque il lorum processuum sinibus, ilium ossis tubera, & eorundem processuum tuberibus, ilium ossis sinus ita correspondent, ut uarijs partibus mutuo ingressu ilium os sacro committatur: non quidem connexu ad motum constructo arbitrarium, aut sinibus tuberibusq; leuibus & carti lagine lubrica incrustatis, uerum cōnexu ualidissimo, & in symphysis seu unionis classem quasi referendo, quæ cartilaginosis ligamenti, aut potius puræ cartilaginis interuentu perficitur. Cæ terum ossis ilium sinuū, & tuberum quibus id sacro ossi committitur forma, ex sacri ossis descri ptione leui negotio petitur. Vt enim transuersos sacri ossis processus primum oblongo sinu donari dictum est, ita etiam ilium os, oblongum tuber sinui congruens obtinet. & quia pro cessuum sinus anterior pars, sinus ue supercilia, satis insigniter protuberat, porriguntq; ilium etiam ossi ad anteriorem oblongi sui tuberis sedem sinus insculpuntur, quos protuberantes illæ processuum partes subeunt. Vbi autem humilissima eorum sinuum sedes conspicitur, ilium os quasi in cultri modum exacuitur, ut eandem cum quarti ossis sacri ossis transuerso processu superficiem constituat. Rursus oblongo sacri ossis tuberi, quod instar spinæ in processuum si nibus eminere relatum est, oblongus etiam ilium ossis sinus conuenit, tuber id ad amulsim su scipiens. Porro duobus processuum sinibus ad posteriorem dicti nunc tuberis sedem consisten tibus, & tuberi transuersim in illorum sinuum medio prominenti, ilium os nō æquè concinne respondet, quum scilicet non adeo procerè extuberet, atq; illi processuum sinus altè calantur.

Neque etiam ilium os, illorum sinuum tuberi, sedem, qua id fulciperetur, parat. atque (ut semel dicam) sacrum os ilium ossi non admodum hac sede, ubi duo illi ossis sacri processuum sinus conspiciuntur, conterminum est, sed plurima cartilago ligamenti natura participans, hæc ossa intercedit, totam amplitudinem, qua inuicem ossa dehiscunt, infarciens. Vniuersa igitur ilium ossis sedes sacro commissa, aspera est, ac inæqualis, & insigniter crassa: quemadmodum & reli qua ossa illis sedibus quibus inuicem compinguntur, ampla crassaq; ideo esse nouimus, ut ua lidiorem amplioremq; connexum efficerent. Atque hæc crassa ilium ossis pars in posteriora longè magis quam transuersorum sacri ossis processuum amplitudo, porrigitur prominētq; tum quod ilium os amplissimum latissimumq; scapulæ modo esse oportuit, ut femur mouen tes & alios plerisque musculos paulo post enarrandos, a se pronasci sinat: tum, ut ad postero rem sacri ossis sedem aptum constitueret locum, a quo quartus hominis thoracem mouentium musculus principium duceret: unâ cum dorsum mouentium undecimo, qui simul cum illo thoracis musculo ab interno latere ossis ilium (quâ id in posteriora ferri diximus) & ab ossis sa cri posteriori sede, originem nanciscitur: similiter ac musculus dorsum mouentium decimus tertius, ab hac etiam ossis sacri, & ilium ossis sede, initium sumēs. Porro reliqua ilium ossis am plitudo planæ semicirculari figuræ non absimilis, superiori sua sede secundum totā semicirculi circumferentiam, appendicem obtinet, quæ ueteribus Spina ilium ossis dicebatur. Ipsi nanq; dorsum ilium ossis uocant, externam suæ amplitudinis sedem, quia hæc ampla est, & si cum interna conferatur, quodammodo gibba. Appendix autem sedes extrorsum prominēt, ac ue luti illius dorsi spinæ iure censetur. Verum & si ueteres hæc nomina rectè instituerint, & Gale nus quoque eorum nominum, ut & ossis sedium differentiā, apud illos fuisse animaduertit, nihilominus is subinde Dorsum cum Spina in tibiā & femur mouentiū musculorum descri ptione

Ossium sacri
ossis lateribus
commissorum
usus.

Ilium ossis se-
des sacro ossi
commissa qua-
lis.

Ilium ossis pars
retrosum ma-
gis quam sacri
ossis transuer-
si processus
exporrelta.

Ilium ossis ap-
pendix.
Spina.
Dorsum.

Lib. 2. de Ad-
misti. dissec.

Quibus mus-
culus appen-
dix occupat-
tur.

Quibus inter-
na ilium ossis
amplitudo.

Sinus coxen-
dicis ossis supe-
riori sedi in-
sculptus.

Sinus tubera-

Quomodo co-
xendicis ossis
robore sit pro-
spectum.
Illi ossis dor-
si lineae, quae ip-
sum occupan-
tes musculi.

Acetabulum
femori articu-
lando paratum.

#

ptione confudit: quod nos, quoad licet euitates, Dorsum ossis ilium suae amplitudinis exter-
nam regionem appellabimus: Spinam uero, semicircularem ipsius appendicem, quae aspera
inaequalisq; & interno^a externoq; latere compressa uisitur. Comprimitur quidem interna
sede, ut haec inibi amplior euadat, & carnosam^a transuersi abdominis musculi partem, illinc
aptius educat. Externo autem latere appendix comprimitur, ampliorq; fit, ut potissima oblique^a
ascendens abdominis musculi carnea pars hinc principium sumat, & oblique^a descendens
abdominis musculus ipsi inseratur. His enim tribus musculis uniuersa superior appendicis se-
des occupatur, atque ut illi ampliores carnosioresq; in illi lateribus quam iuxta dorsum, aut in
abdominis anteriori sede sunt, ita quoque appendicis^a pars, quae abdominis latera respicit, an-
teriorq; est, una cum ilium ossis sede, cui appendix committitur, crassior est, quam^a pars uerte-
bris & dorso proxima. Anterior uero appendix extremum, anterior uel spinae ilium ossis pars
ideo est crassissima, quod praeter abdominis musculos ipsi commissos, duobus musculis princi-
pium porrigat, quorum^a alter tibiae motorum primus, alter autem sextus censebitur. Ab interna
ilium ossis amplitudinis sede, primum^a musculus enascitur, qui dorsi motorum nonus erit, qui
ex^a laui, sed utunque ampla ilium ossis impressione (quae ad regionem transuersi quintae
lumborum uertebrae processus conspicua est) ortus sui portionem adipiscitur. Verum praeter
hanc ilium ossis compressionem, alia magna ipsius est amplitudo caua, & minimum aspera,
quam^a musculus occupat femur mouentium septimus, quem carneo amploq; principio instar
semicirculi ex interna hac ilium ossis amplitudine pronasci, ac deinde sensim arctari, simulq; cum
sexti femur mouentium musculi tendine, primoq; crus petiti neruo, per^a sinu ferri docebitur,
sibi priuatim in coxendicis ossis exculptum. In elatiori enim coxendicis ossis sede, iuxta superio-
rem^a acetabuli, cui femoris^a caput inarticulari audies, regionem, sinus inciditur amplus, & mu-
sculis hac descendentes respondens, qui in mundato ossis foraminulis quibusdam in hoc op-
pletus cernitur, ut is ligamentum educat, cuius beneficio os inibi laue lubricumq; ac ueluti
inermate inunctum cernitur, ut recte ad hunc sinum septimus ille femoris musculus, una cum
sexti musculi tendine, reflecti atque conuolui queat. Vtrinque ad huius sinus latera, unum
insigne satis prominet tuberculum hunc sinum augens, ac quo minus hac descendentes muscu-
li ex sinu declinent, autor. Verum praeter hunc usum, tuberculum ad externum sinus latius con-
sistens, nonum tibiae mouentium producit musculum, cuius etiam usus gratia utunque am-
plum inaequaleq; uisitur, paruum sinulum instar scissurae sibi uendicans, a quo fortis ille mu-
sculus enascitur. Alter uero tuber, internu sinus nuper dicti latius constituens, plurimum ad
coxendicis ossis robur confert, quod necessario crassum ualidumq; esse oportuit, tum articula-
tionis roborisq; nomine, tum etiam quod id totius corporis altissimo sinu, cui femur articu-
latur, caelandum fuerat. Atque huius etiam usus occasione, ilium os interna ipsius sede ad ela-
torem sui cum sacro ossis connexus regionem, crassum ualidumq; redditur, & ueluti ad secun-
di tuberculi internam sedem continuo tubere porrigitur, quod non solum coxendicis ossis ro-
bur adauget, uerum etiam principium offert^a musculo femur mouentium decimo, qui internam
pubis ossis sedem occupans, femur extrorsum circumuertit. Porro ab ilium ossis dorso, seu
externa ipsius amplitudine, quae interiori ipsius ossis sede asperior est, tres potissimum ena-
scuntur musculi, suis principijs totu ilium ossis dorsum occupantes. Ac primus quidem muscu-
lus femur mouentium primus numerabitur, magna ex parte posteriore ilium ossis dorsi sedem
suo principio opplens. Quantam uero huius sedis portionem occupet, duae admodum obse-
re in ilium ossis dorso prominentes lineae indicant, quae semicirculi instar ductae, ilium ossis dor-
sum ueluti in tres sedes determinant. prima harum extra primam consistens lineam, a primo
femur mouentium musculo occupatur. Secunda uero inter primam lineam & secundam con-
spicua, musculum educit, qui femur mouentium secundus censebitur. Tertia sedes, quae a secun-
da breuiorq; linea ad coxendicis usq; articulum pertinet, tertio femur mouentium musculo prin-
cipium porrigit. Atque in hunc sane modum ossis sacro ossi commissi ampla, & quae ilium os
dicitur, pars sese habet: media uero pars, quae coxendicis os nuncupatur, etiam magna ex par-
te explicata est. Diximus enim ea parte os crassius ualidiusq; fieri, ut uniuersum corpus uni in-
nitens cruri, fortius sustineret, aptaq; sedes fieret, cui sinus articulando femori idoneus iucide-
retur. Huic enim coxendicis ossis sedi^a amplius rotundusq;, & omnium corporis sinuum cui
ossa articulantur profundissimus sinus inculpitur, non omni ex parte laeuis, lubricaq; cartilagi-
ne in crustatus. In anteriori enim ipsius sede, non modica^a portio altius quam reliqua illius cir-
cumferentia inciditur, ac aspera caecisq; foraminulis quibusdam oppleta cernitur, ligamenti
producendi gratia, quod teres in medium, seu uerticem femoris capitis inseritur. Deinde prae-
sentis sinus^a supercilia in anteriori ipsius sede laeuis, quam in posteriori protuberant, quod sci-
licet

licet femur sedentibus magis in angulum flecti oportebat, quam stantibus aut aliud quid agen-
tibus extendi, aut in posteriora duci. Praeterea in^a humiliori coxendicis acetabuli sinus uel
periciliorum sede, id quoq; animaduertendum est, supercilia non continuo ductu orbiculatim ferri,
sed incidi ac intermiti, ac ueluti iter parare^a uenulae hac in asperam & cartilagine non obductam
acetabuli sedem exporrectae, articuloq; alimentum suppedianti, a quo uiscidus humor (quem
in hoc articulo plurimum coaceruari decet) adaptetur, cuius demum auxilio articulus prom-
pte mobilis euadat. Ne tamen sinus huius in supercilio incisi ratione, articulus luxationi obno-
xius reddatur, Natura ualidum cartilagineumq; ligamentum orbiculatim supercilijs adnexuit,
quod nullibi intermissum apparet, sinumq; adhuc magis quam supercilia adauget, & uenulae
illi uiam praebet, inter os & posteriorem ipsius ligamenti sedem prorepentis, ut uena simul tu-
ro feratur, & sinus ille laxandi promptitudinem non adiuuet, ut unquam etiam hac femur crebrius
luxari cernamus. At de ligamenti uenisq; suis agemus locis. Nunc autem perpendenda ue-
niunt caeca foraminula, passim in coxendicis ossis acetabuli supercilijs externa sede in hoc
parata, ut ualidissimum educant^a ligamentum, orbiculatim femur coxendicis ossi colligans.
Quinetiam in hoc ossis^a sedes animaduertenda est, quae inter ilium ossis anteriorem partem,
quae sacro committitur ossi, & posteriorem coxendicis regionem conspicitur, & ut neruo uiam
praebet exculpta, qui crus adeuntium quartus, omniumq; corporis neruorum ex pluribus
compositus maximusq; existit. Est quoq; hic obseruandus coxendicis ossis^a acutus processus,
qui^a ligamentum educit, in^a transuersum processum quinti sacri ossis pertinens, & qui^a mu-
sculo principium porrigit, quem aut decimo femur mouentium musculo ascribemus, aut priuatim
undecimum femur mouentium numerabimus. Neq; etiam praetereundus uenit sinus coxen-
dicis ossis posteriori internaeq; regioni sub dicto nuper processu exculptus, ad quem mira Na-
turae solertia ueluti ad trochleae rotulam decimus femur mouentium musculus reflectitur. Insu-
per non perfunctorie coxendicis ossis^a appendix indagabitur, toti infimae ipsius sedi, cui seden-
tes innituntur, adnata. Appendix haec ossis, cui coalescit, amplitudinem seruat: quod cum ro-
boris gratia, tum musculorum exortus causa insigniter crassum, & ut unquam amplum uisitur.
Ab hac enim appendice, ut minimum, quatuor grandes exoriuntur musculi, quorum singula
capita^a priuatim in appendice impressionem sedemq; sibi uendicant, in emundato ossis satis con-
spicua. Ac primus quidem musculus tibiae mouentium tertius erit, qui ab elatiori eius ap-
pendicis sede principium ducit. Secundus tibiae mouentium quartus habebitur, atq; huius
principium minus quam primi musculi latum est, ac magis uersus anteriora, iuxta extimum
primi musculi latus pronascitur. Tercius autem musculus, mihi tibiae motorum quintus ha-
bebitur. Quartus uero, maxima portio est eius musculi, quem Galenus quintum tibiae mo-
uentium recenser, mihi autem femur mouentium quintus constituetur: qui maximam praesen-
tis appendicis sedem suo principio occupans, totius corporis musculorum facile maximus est.
Sic itaque media eius, quod Pubis os dicitur, tenuis ut unquam cernitur, & dextrum os sinistro
mus. Anterior uero, quae Pubis os dicitur, tenuis ut unquam cernitur, & dextrum os sinistro
cartilaginis interuentu quasi unionis modo committitur. quo enim homo aetate sit prouectior,
eo semper connexus iste minus cartilagine oppletur, minus uel cartilaginis ostendit. Atque id
uiris pariter ac mulieribus commune est. Neutiquam enim ob uulgi sententiam arbitrandum
est, pubis ossa uiris esse continua, mulieribus autem in hoc cartilaginis interuentu compacta, ut
partus tempore remitti atque inuicem disungi queant. Parturientibus namq; mulieribus (uti
neque quadrupedibus) haec ossa inuicem haud disunguntur: uerum id mulieres in hoc ossium
coalitu peculiare sibi uendicant, quod ipsis non tam longa linea, atque in uiris, committuntur.
Deinde coxendicis ossium infimae partes, dextram dico & sinistram, in mulieribus mutuo lon-
ge magis distant, quam uiris. Praeterea infimae pubis ossium partes inuicem sub ipsorum con-
nexu diremptae, multo etiam magis mulieribus quam uiris seiunguntur ac distant. Adeo ut in
mulierum ossibus uacua sedes inter coccyx os & internas regiones infimarum partium coxen-
dicis ossium, multo amplior quam in uiris occurrat. haecq; differentia tam est insignis, ut uel
ipsa abunde doceat, pubis ossa in partu non recludi, etiam si tactus inter parientium, idem
non leui opera attestaretur. Quantum uero ad hanc amplam sedem magis adhuc partus tem-
pore dilatandam coccyx os iuuat, licet animalia, quae cauda habent, id liquidum parientia osten-
dant: tamen id quoque in mulieribus obseruare integrum est, quibus id os extrorsum caudae
modo adeo porrigitur, ut etiam huius ossis gratia ipsis sedes in circulum incise apud omnes
quas unquam uidi nationes adaptentur. Atque ideo etiam pleraq; mulieres genibus innixae,
& aliquantisper antrosum inflexae scilicet pariunt: quemadmodum contra erectae, aut re-
trosum inclinatae, difficilius. Atque ita excludendo fecundi Natura feminis prospexit. Quo au-
tem

Sinus quo
crassissimus
corporis ner-
uus fertur.
Coxendicis os-
sis acutus pro-
cessus.

Sinus ad quem
decimus femur
mouentium mu-
sculus uolui-
tur.
Appendix co-
xendicis ossis.

Lib. 2. de Ad-
ministr. dissect.

Pubis ossis
hystoria.

Ossium sacro
ossi nexorum
in uiris & mu-
lieribus differe-
rentia.

tem minori negotio leuiusq; uterum gerent, ilium ossa mulieribus multo ampliora sunt, ipforumq; spina in latera longè magis quam in uiris, educitur, & etiam illa ossa extorsum infignius cauantur: & ut semel dicam, hæc commodam gestando fœtui sedem efformant. Quod autem nuper natis puellis partus facilius gratia, apud nullas gentes pubis ossa aut compri- mantur, aut disungantur, neminem dissectionis studiosum latere arbitror: quantumuis id pertinaciter uulgus nunc de his, nunc illis nationibus affirmet. Quamobrem uero pubis os ma- ximo totius corporis ossium foramine (quod etiam propter magnitudinem ab ostij imagine uisus nuncupatur) peruium sit, illi demum cognoscunt, qui ad amulsum inter secandum di- dicere, qui nam musculi à coxendicis & pubis ossibus pronascantur. illi enim arguunt pubis os amplam & aptam educendis musculis sedem necessariò oportuisse fieri. Ne uero interim fru- stra animal grauariet, sed ut leue esset, eo quo diximus foramine donatur. Neque est quod hæc aliquis uasa feminaria, aut maximas crurum uenas & arterias, aut etiam nervos deduciar- bitretur: quemadmodum nemo non credit, qui etiam Anatomes rudis, nudam ossium com- pagem intuetur. Illa enim organa aliam nanciscuntur uiam, quippe maxima crus petens uena, arteriaq; simul cum secundo crus adeunte nervo, proprium sinum exigunt, in superiori pu- bis ossis sede insinuat, regione elatioris sedis nuper dicti foraminis. Porro feminarijs uasis etiam elatius quam pubis os prominet in abdomine iter paratum esse audies. Deinde ingens illud pubis ossis foramen ualida membrana oppletur, quæ musculum internæ foraminis sedi proximum ab illo dirimit, qui externam foraminis sedem occupat. Neque profecto aliquid, foramen hoc transit, præter uenam, & arteriam, neruumq; non ad genu usque ramorum serie digestum. Præterea hæc uasa non per foraminis medium feruntur: sed in elatiori forami- nis sede sinus cæclatur, illis uasis deducendis paratus. Quod uero superior pubis ossium pars, qua inuicem committuntur, aspera est, ideo contigit, quod rectos abdominis musculos hinc enasci Naturæ uisum fuerit. Deinde anterior quoq; ossium sedes inibi aspera est, ut neruofum caput secundi tibiæ mouentium musculi hinc rite pronasceretur. Ad hæc, in anteriori pubis fede à coxendicis ossis acetabuli interno latere, ad pubis ossium commissuram usque, tuber & quædam ueluti prominentia conspicitur, à qua octauus femur mouentium musculus prin- cipium ducit. Quemadmodum hæc anterior pubis ossis sedes protuberat, ita quoque poste- rior acutam ostendit lineam, à qua musculus femur mouentium decimus sui exortus portio- nem assumit. His omnibus accedit pubis ossis crassities, iuxta infimam pubis ossium conne- xus sedem, & magni illius foraminis internum latens, ubi pubis os quodammodo teres crassumq; ob hoc cūsitur, ut ipsius ossis robur adaugeatur: utq; hinc præter quosdam penis musculos alterum corpus eorum quæ penem constituunt, originem duceret. Atque in hunc modum ossa se habent, sacri ossis lateribus connexa, quæ in ætate prouectis duo tantum apparent, sin- gula (uti relatam est) duobus donata appendicibus. In nuper natis uero pueris utrunque os tribus constat ossibus, quæ tribus lineis cartilagine oppletis distinguuntur. Hæc lineæ à coxen- dicis acetabuli centro simul commissæ porrigitur, una quidem ad superiorem acetabuli sedem ducta, secunda ad externum acetabuli latens: tertia autem ad latens internum delata, etiam per pu- bis os procedit, ubi id quodammodo teres esse, & penis alterum corpus producere diximus. Verum quum hæc non minus in agnis hæcdisq; quam hominibus sint conspicua, cuius uel inter edendum ea obseruare est integrum.

Ossa sacri of-
fis lateribus, co-
missum pueri-
lis tribus effor-
mari ossibus.

DE FEMORE. CAPVT XXX.

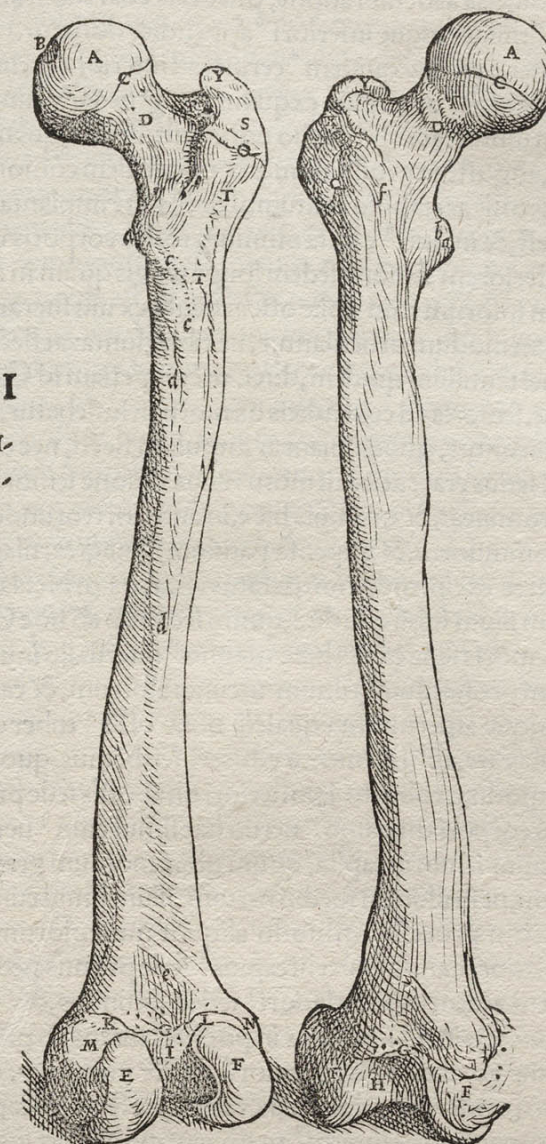
CHARACTERVM QVI DVABVS PRÆSENTIS

Capitis figuris sequenti pagina proponendis adhibentur, Index.

- A_{1,2} Caput femoris acetabulum ossis coxendicis subiens.
B₁ Sinus femoris capiti insculptus, & teretis ligamenti insertionem à coxendicis osse excipiens.
C_{1,2} Appendicis, rotundum femoris caput efformantis, cum reliqua femoris portione coalitus.
D_{1,2} Ceruix femoris.
E, F_{1,2} Inferiora femoris capita. ac E quidem internum, F uero externum notat.
G_{1,2} Hæc linea coalitum indicat appendicis, duo inferiora femoris capita constitutentis.
H₂ Sinus, qui utrisque capitibus E & F insignitis est communis, ac quem patella subit.
I₁ Sinus ac interuallum, duo inferiora femoris capita inuicem dirimens.
K₁ Ab hac sede interioris capitis primus pedem mouentium musculus initium ducit.

L₁

L₁ Hinc secundus & tertius pariter pedem mouentes musculi exoriuntur.
M₁ Huic interni capitis sedi, quinti femur mouentium musculi tendo inseritur. Reliquorum autem characterum indicem figuris subiiciemus.

PRIMA TRI

GESIMI CAP-
tis figura, dextri femo-
ris os posteriori facie
delineatum re-
ferens.

SECUNDA

FIGVRA, FEMO-
ris dextri anteriorem
faciem osten-
dens.

- N_{1,2} Sinus in externo inferiorum femoris capitem exculptus latere, ac quartum tibiæ mouentium musculum uehens.
O₁ Hæc sede internum latens interioris femoris capitis compressum est, ut hæc tendines primi, secun- di, tertij & quinti tibiæ mouentium musculorum porrigerentur.
P₁ Hæc regione idem interioris capitis latens insigniter protuberat.
Q, R, S, V, X, Y Exterior femoris processus. uerum singuli characteres nō in utraq; figura simul obuij aliquid priuatim, ut modo subiiciā, indicant. Q quidem in prima et secūda coalitum huius processus appendicis ad reliquum os, R in prima sinu internæ præsentis processus sedi cælatū.
T, T. Sin prima figura exterioris processus prima indicatur impressio. Cæterū T, T in prima, insi- gnitur aspera linea deorsum à prima impressione ducta: V in secūda, exterioris processus secū- da impressio: X uero, tertia impressio. At Y in ambabus figuris quarta indicatur impressio.
a, b, 1, 2 Interior femoris processus. Verum b priuatim in secūda, hic appendicis coalitum indicat.
c, c₁ Linea aspera, à radice interioris processus deorsum oblique gratia octauus femur mouentium musculi procedens.
d, d₁ Linea secundum femoris longitudinem protuberans, & quinti femur mouentis musculi insertio- nem admittens.
e, e₂ Hæc sede femur amplum est, quum interim reliqua ferè longitudine teres sit.
f, f₂ Aspera sedes, à qua octauus tibiæ mouentium musculus sui exortus initium ducit.

M FEMO-

Femoris su-
perius caput.Duo inferior-
ra femoris ca-
pita, et eorum
dem sinus.Lib. 3 de Viti-
pate, et de
Administ. dis-
sect.

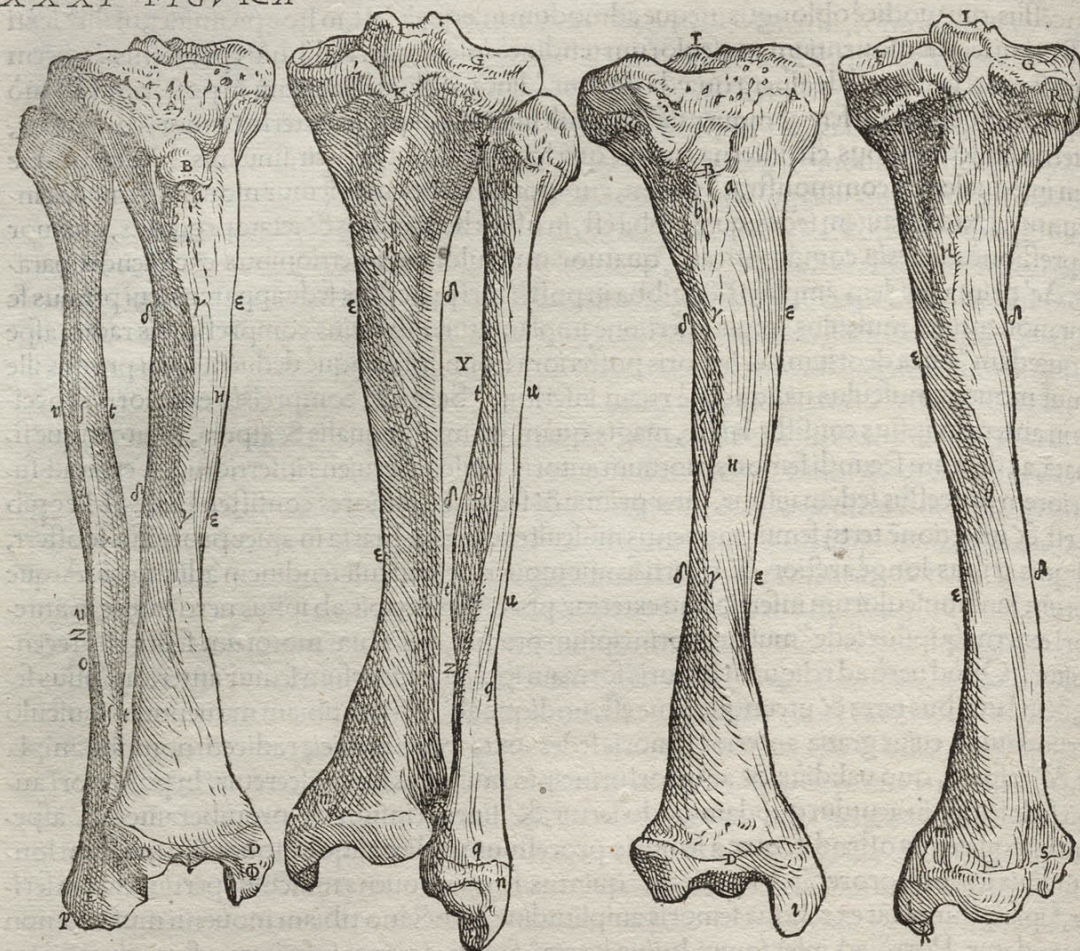
FEMORIS os magnitudine cunctis humanæ fabricæ ossibus præstat, in
aibus autē & omnibus ferè quadrupedibus tibiæ ossi & fibulæ (quum
hæc adest) longitudine cedit. Hoc suprà quidem coxendicis ossi, infra au-
tem diuersa articuli ratione, ossi tibiæ coarctatur. Superiori enim parte,
qua similiter atque inferiori appendice donatur, robustissimum caput
obtinet, prolixæ quidem ceruicis ad interiora inclinatae adnatum, coxen-
dicisq; ossis acetabulo exquisitè congruens. Vniuersum hoc caput læue
& cartilagine incrustatum uisitur: at in sui medio nonnihil inferius, quàm ipsius uerticis (ut sic
dicam) centrum consistit, angustum profundumq; & inæqualem cōmonstrat sinum, cui teres
ligamentum à coxendicis ossis acetabulo enatum, ualidissimè implantatur. Inferiori autē sede
femur insigniter crassum est, & in duo capita omnium totius corporis ossium capitum maxi-
ma dirimitur, quæ in posteriorem femoris sedem longè magis quàm in anteriorem porrigitur,
quemadmodum etiam ipsorum cum tibiæ ossis articulo ex usu fuerat. Hæc nanque ossi ti-
biæ mutuo ingressu ad eum modum articulantur, ut tibiæ duntaxat flecti extendiq; possit, ne-
quaquam uerò in latus, uel tantillum quidem, duci. utcumq; etiam id Galeno uisum fuerit, qui
in tibiæ motuum examine, femoris ad coxendicis os motu deludebat. Cæterum femoris ca-
pita retrorsum ideo producuntur, quod tibiæ in angulum flecti, nec extra rectam lineam ex-
tendi, aut antrorsum erigi satius erat: adeo ut motus illius ratione femoris capita in anteriori fe-
moris sede nequaquam promineant. & quamuis hæc, in anteriori eorundem sede, sinum osten-
dant utrisque capitibus communem, & impense patulum, læuq; cartilagine incrustatum, ista
men aliquo tibiæ ossis tubere excipiendo non paratus est. at os orbiculare & breui scuto non
ab simile apto tubere sinum illum subire au dies, quum secundo ab hoc Capite eius ossis sermo
institueretur. In posteriori femoris sede capita hæc magno interuallo inuicem dirimuntur, atq;
in ipsorum medio amplum profundumq; sinum utcumq; asperum, & cartilagine nequaquam
obductum exigunt. Is nanque asperum inæqualeq; tibiæ ossis tuber excipit, quod in tibiæ
ossis sinuum medio protuberare, ac ligamentū educere scribemus, quod ualidissimè illi sinui
inseritur, unā cum alio admodum robusto à posteriori tibiæ ossis sede pronato. Iuuat etiam si-
nus iste, deducendo totius corporis maximo neruo hac simul cum uena & arteria in tibiā
contententi. Humiliora enim femoris capita, quum tibiæ motuum gratia adeo in posteriora
ducantur, etiam id præstant, ut in illorum medio neruum illum simul cum uasis tutissimè deor-
sum repere sinant. atque etiam processuum modo aliquot musculorum pedem mouentium
principia porrigrant. Ab elatiori nanque interni capitis sede primus pedem mouentium mu-
sculus enascitur. Ab externi autem capitis elatiori sede, secundus, & tertius quoque, pedis
motibus præfecti exoritur. Dein si musculus in poplite latitans ab osse aliquam fui exortus
portionem sumit, hanc sanè ab externo hoc femoris capite mutuatur. quanquam præcipua
ipsius origo ex ligamento pendere docebatur, dictum nunc femoris caput tibiæ potissimum
colligans. Deinde in elatiorem capitis interni regionem modicè uersus eius capitis internum
latus tendo inseritur, quinti femur mouentis musculi, cuius etiam insertionis occasione hoc
femoris caput inibi compressam ostendit sedem, tendini excipiendo aptam. Canes in hac ossicu-
lum paruum, & illis quæ sesamo comparamus simile ostendunt. Atque ita anterior & inferior
posteriorq; horum capitum sedes se habent. latera uerò eorundem multis cecis foraminibus op-
plentur, ut ualidissima genu articulum continentia ligamenta hinc apte pronascantur. Porro
externum exterioris capitis latus, priuatim sinum exigit oblique ipsi iuxta posteriorem eius la-
teris regionem insculptum, ac quarti tibiā mouentium musculi tendini paratum. quo mi-
nus enim tendo ille hac oblique reflexus, à suo ductu aberraret, Natura ipsi hunc sinum præpa-
rauit. At internum latus interioris capitis, etiam si ad id plures reflectatur tendines, tamen nul-
lum eiusmodi sinum adipiscitur. Verum emundato iam osse iuxta posteriorem lateris sedem
compressio apparet, qua tutò tendines deferri queant, à sua sede tuberis beneficio non reclin-
antes, quod in medio dicti nunc lateris latè protuberat, atque secundum ipsius posteriorem
sedem tendines opportunè deferri sinit. Tendines autē hæc deducti, trium primorū & quinti
tibiā mouentium musculorum censentur. Ad femoris ossis ceruicem, cui superius femo-
ris caput adnascitur, duo conspiciuntur processus, quorum alter externum femoris latus oc-
cupat, ac omnium corporis processuum nulli alteri ossi commissorum facile maximus est, in si-
gni etiam donatus appendice. Alter minor est, & quod ad magnitudinem spectat priori neu-
tquam comparandus, multoq; inferius in interno femoris latere nonnihil uersus posteriora
conspicuum, & appendice similiter adauctus. Græci ambo τρωχωντιγας, quasi rotatores dicas,
nuncupant: hunc anteriorem, illum uerò posteriorem appellantes. quum tamen simpliciter

Duo femoris
processus, seu
rotatores.

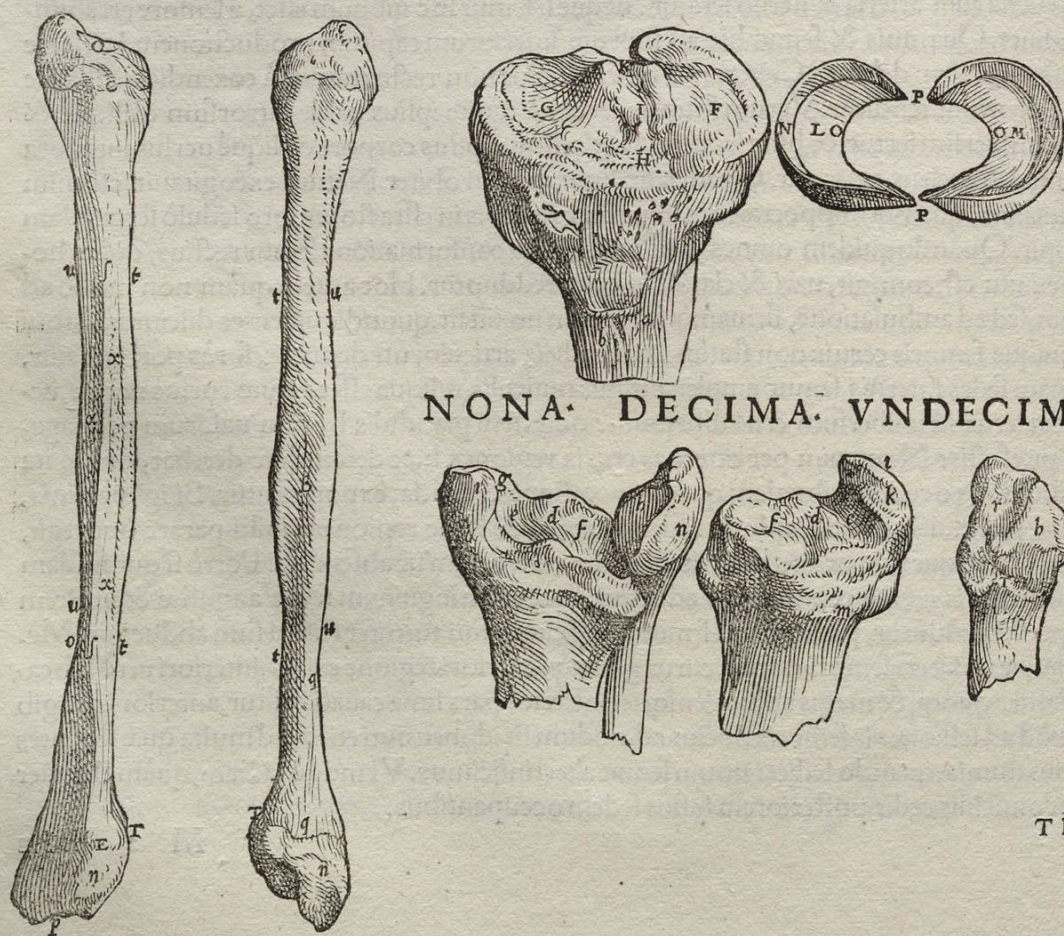
dicunt, perpetuò externum subaudiunt, quem etiam propter amplitudinē & quan-
dam cum nate imaginem γαστήρ uocant. Horum processuum idem usus cum reliquis fe-
re ossium processibus est, in hoc enim parantur, ut collis ritu musculorum insertionem probè
admittant, alijsq; musculis eleganter principij sui sedem præbeant. Interior namque femoris
processus, qui modicè oblongus, neque admodum inæqualis est, in hoc prominet, ut illi sexti
& septimi femur mouentium musculorum tendines inserantur. Ad huius processus radicem
in posteriori femoris sede aspera quædā ducitur linea, oblique deorsum in posteriora aliquò
usque ducta, & octauo femur mouentis musculi insertioni aptata. Exterior femoris processus,
externa sui sede gibbus est; interna autem, qua femoris caput respicit, sinuatus. Hic enim aspe-
ram inæqualemq; commonstrat sinum, cui nonus & decimus femur mouentes musculi in-
seruntur. Externa autem sedes, quæ gibba est, in ossis hominibus & ætate prouectis, quatuor
impressiones sedesq; commonstrat, quatuor musculorum insertionibus excipiendis para-
tas. Ac prima quidem ampla est, & gibba in posteriori processus sede apparet, cui primus fe-
mur mouentium musculus ampla insertionem implantatur. Ab huius compressionis radice aspe-
ra quædam linea deorsum per femoris posteriora nonnihil oblique deducitur, cui primus ille
femur mouens musculus ualidissimè etiam inseritur. Secunda compressio exterioris proces-
sus in anteriori ipsius consistit latere, magis quàm prima inæqualis & aspera, & utcumque si-
nuata, ac demum secundi femoris motuum autoris musculi seruiens insertioni. Tertia ad su-
perioiorem processus sedem uisitur, inter primæ & secundæ elatiores consistens sedes. Hæc gib-
ba est, & insertionē tertij femur mouentis musculi excipit. Quarta in apice processus se offert,
reliquis tribus longè arctior, & quarti femur mouentis musculi tendinem admittens. Atque
horum sanè musculorum insertionem exterior processus excipit, ab ipsius uero radice in ante-
riori externaq; ipsius sede musculo principium præbet, qui tibiæ motorum septimus recen-
sebitur. Quod uerò ad reliquam femoris formam spectat, uniuersum femur anteriori ipsius se-
de, & in lateribus teres & utcumque læue est, undique ab octauo tibiā mouenti musculo, non
circundatum, cuius gratia anterior femoris sedes iuxta ipsius ceruicis radicem nonnihil ampla
est, & aspera, quo ualidius & ampliori principio musculus ille enascetur. In posteriori au-
tem sede femur in acutum quodammodo fertur, & lineam insigniter protuberantem & aspe-
ram inæqualemq; ostendit, quæ à femoris processuum radice aliquò usque ultra medium lon-
gitudinis femoris prorepat. Huic lineæ quintus femur mouens musculus pertinaciter inseri-
tur, ipsaq; duntaxat ex reliqua femoris amplitudine, ab octauo tibiā mouenti musculo, non
circundatur. Porro ad inferiorem huius lineæ sedem, ac iuxta inferiorum femoris capitum
radicem, femur amplum depressumq; non autem teres cernitur, quo tutius hæc maxima tibiā
petens uena cum arteria & neruo feratur. neque si femur hic gibbum esset, à femore errabun-
da declinet. Quamuis & femur hic ad suorum inferiorum capitum productionem latescere
crassescereq; etiam debeat. Cæterum femoris ductus non recto tramite à coxendicis ossis ace-
tabulo deorsum tenditur. Verum femoris ceruix à capite ipsius ualde extrorsum oblique, &
quasi transuersim fertur, & hinc femur rursus reliquo ipsius corpore oblique uersus interiora
ad genu descendens procedit. Quam sanè figuram non obiter Natura excogitauit, est enim
laudatissima, quam Hippocrates in libro de Fracturis in effracto femore sedulo seruandam
præcipit. Quandoquidem omnes quibus à prima conformatione femur rectius, quàm ho-
mini ex usu est, contingit, uari & claudi in genu redduntur. Hoc autem quàm non modò ad
cursum, sed ad ambulationē, firmamq; stationem noxiū sit, quotidie uidentes discimus. Atqui
si utriusque femoris ceruix non statim à coxendicis articulo, uti diximus, foras porrigeretur,
quæ nam sedes internis femur amplexantibus musculis reliqua esset? quæ rursus neruis, ue-
nis, ac arterijs in uniuersum crus distributis? quæ item glandulis horum uasorum propaga-
tioni præfectis? Non enim per externas cruris regiones hæc descendere decebat, quum ita
omnibus foris occurrentibus leui quaque occasione lædenda, exponerentur. Si igitur uenis,
arterijs, glandulis, musculis pluris ipsedemq; maximis hanc regionem inibi parare oportuit,
necessum quoque fuit, ex acetabulo femur foras extrorsum ue abscedere. Porro si quibusdam
capitis femoris ceruix minus foras educitur, his statim inguinum sedes angustæ & inuicem
compressæ redduntur, præterea his femur simul cum genu turpiter extrorsum abducitur. Me-
rito itaque uniuersa femoris forma curua gibbaq; exteriori regione existit, interiori uerò sub ca-
ua. Pariter quoq; & magis adhuc femoris posterior pars sima cauæq; uisitur, anterior autē gib-
ba, quòd ad sessiones is femoris ductus admodum sit idoneus; uti etiam ad multa quæ sedentes
obitus munia, quando scilicet unum femur alteri iniungimus. Ut modò taceam, quàm eleganter
femur musculis cedit, posteriorem ipsius sedem occupantibus.

Femoris secun-
dum ipsius lon-
gitudinem for-
ma.

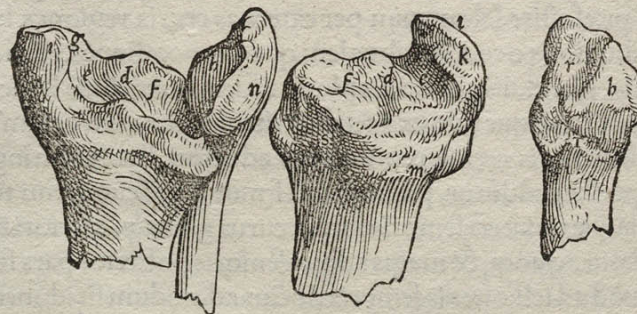
PRIMA. CAP. SECUNDA. TERTIA. QVARTA.
XXXI FIGVRA.

QVINTA. SEXTA. SEPTIMA. OCTAVA.

NONA. DECIMA. VNDECIMA.

TR

VNDECIM præposita modo figura ad dextram spectant tibia, ac prima
utrumque in tibia locatum os anteriori facie exprimit, crassius nimirum interiusq, quod tibiae
os uocabimus: & gracilius, quod exterius positum fibula nobis potius quam sura nuncupabitur.
Secunda figura tibiae os simul cum fibula posteriori facie appositissime delineatur. Tertia so-
lius tibiae ossis anteriorem sedem commonstrat. Quarta tibiae ossis posterior facies oculis subij-
citur. Quinta fibulam anteriori facie exprimit. Sexta fibulam posteriori sede delineatam
exhibet. Septima tibiae ossis superiorem ostendit sedem, cui femur articulatur. Octava duas
continet cartilagine, quæ sinus adaugent, quibus femoris capita excipiuntur. Nona inam ti-
biae ossis & fibulae sedem anteriori parte proponit, ut cavitatis in conspectum ueniret, tali cum ti-
bia articulationi parata. Decima solam tibiae ossis infimam sedem posteriori ex parte deli-
neatam offert, qua talus excipitur. Undecima internum latus inferioris fibulae appendicis
commonstrat, quod talo articulatur. Characterum autem index erit huiusmodi.

A, B His duobus characteribus in prima figura, superior tibiae ossis appendix notatur. In tertia ue-
rò & secunda, indicatur linea coalitum commonstrans appendicis cum reliqua ossis portione.

C Appendix superior fibulae in prima figura indicatur, in quinta autem coalitus appendicis cum
reliquo osse insignitur.

D In prima appendix tibiae inferior, in tertia appendicis coalitus indicatur.

E In prima appendix fibulae inferior, in quinta coalitus appendicis ad os notatur. & quamuis eius
modi appendices coalitusq, non in omnibus figuris notauerim, nulli tamen non obuias esse appen-
dices arbitror.

F, G, 4, 7 Sinus tibiae ossis, quibus inferiora femoris capita articulantur.

H, I, K 7 Tibiae ossis tuber, sinus, quibus femoris capita excipiuntur, dirimens, ac H quidem ipsius
anterior sedes indicatur. I uero media & impensius prominens. K autem posterior. Atq, hi cha-
racteres in eius tuberis sedibus, quæ sinuantur, obuij sunt. & horum K & I in secunda figura,
tertia & quarta idem quod in septima, indicant.

L 8 Cartilago dextrum tibiae ossis sinum adaugens, quo externum femoris caput excipitur.

M 8 Cartilago sinistrum, seu dextrae tibiae ossis internum sinum augens, cui internum femoris caput
articulatur.

N 8 Hac sede cartilagine, tibiae ossis sinus augentes, uidentur crassissimæ.

O 8 Hac sede nuper dictæ cartilagine sunt tenuissimæ, ac ante sinuum centrum deficiunt.

P, P 8 His sedibus illæ cartilagine in apices terminantur.

Q 5 Fibulae sinus leuiter ac in superficie cælatus, cui tibiae ossis tuberculum iam R indicandum,
coarticulatur.

R 4 Tuberculum, seu caput tibiae ossis, quod fibulae coarticulatur.

S 4, 10 Sinus tibiae ossis, quo inferiorem fibulae sedem excipit.

T 5, 6, 11 Internum fibulae latus, quod tibiae ossi committitur. Cæterum V in secunda figura superio-
ri, X, rem connexum fibulae ad tibiam indicat: X uero inferiorem. Y autem interuallum notat, quo
Y, hæc ossa inuicem dehiscunt.

Z 1, 2 Hac sede fibula nō recta ducitur, sed introrsum nōnihil obliquatur, exterioriq, latere summa sit.

a, b 1, 3, 7 Anterior tibiae ossis sedes, in quam musculi tibiam extendentes inseruntur.

c 5, 6 Superioris fibulae appendicis processus, cui tendo quarti tibiam mouentis musculi inseritur.

d, e, f, g, h 9 Sedes, cui superior tali pars, lateraq, articulantur, ac d quidem e, & f superiorem hu-
ius sedis regionem in nona & decima figuris commonstrant. Deinde rursus d notat eius regio-
nis tuber. e uero & f partem huius regionis utrinq, ad tuberis d notati latus altius quam ipsum
tuber insinuatam. Porro g sedis huius internum latus indicat, quod ab externo latere constitui-
tur processus inferioris appendicis tibiae ossis, quem Φ in prima figura indicat. Cæterum h in
nona & undecima externum huius sedis, quæ talo aptatur, latus ostendit, ab interno constitu-
tum latere appendicis inferioris fibulae in prima figura E notatæ.

Φ, i Φ in prima figura processus indicatur inferioris appendicis tibiae ossis, qui exterior est malleo-
lus.

M 3 lus.

- lus. Ceterum i in secunda, tertia, nona, & decima eundem appendicis processum notat.
- k 4, 10 Sinus interioris malleoli, ex quo cartilagineum ligamentum talo inseritur.
- l 1, 3, 9 Sinus asper & inaequalis in anteriori sede inferioris appendicis tibiae ossis conspicuus, a quo ligamentum cartilagineum ad tali ceruicem pronascitur.
- m 2, 4, 10 Hac sede sinus spectantur, qui tres tendines ad pedis inferiora protensos deducunt.
- n 2, 5, 6, 9 E quidem in prima figura externum notat malleolum. is namque aliud nihil est, quam inferior fibulae appendix. Verum n in plerisque figuris hunc malleolum exprimit.
- o, p 1, 5 Umbrata haec fibulae sedes ab o ad p usque pertinet, ea fibula pars est, quae nuda nullisque musculis tecta ante sectionem se offert.
- q, q 2, 6 Hac septimi & octavi musculorum pedem mouentium tendines reflectuntur, quorum occasione fibula hic sinuata est.
- r 2, 6, 11 Sinus inferioris fibulae appendicis, a quo ligamentum in talum fertur.
- s, s 1, 5 Prima fibulae linea, seu primus eiusdem angulus.
- t, t 1, 2, 5, 6 Secunda fibulae linea.
- u, u 1, 2, 5, 6 Tertia fibulae linea.
- x, x 1, 5 Primum fibulae latus. Verum x & x priuatim huius lateris lineam indicant, inibi gratia musculi pollicem extendentis modice prominentem.
- y, y 1, 5 Secundum fibulae latus.
- z, z 1, 5, 6 Tertium fibulae latus.
- aa 1, 3 Prima tibiae ossis linea.
- bb 1, 2, 3, 4 Secunda tibiae ossis linea.
- cc 1, 2, 3, 4 Tertia tibiae ossis linea.
- dd 1, 3 Primum tibiae ossis latus.
- ee 1, 3 Secundum tibiae ossis latus.
- ff 2, 4 Tertium tibiae ossis latus.
- gg 2, 4 Aspera tertij tibiae ossis lateris linea, cui musculus in poplite latitans inseritur.

Tibia.

Fibula.

Tibiae os.

Tibiae ossis
& fibulae ap-
pendices.Sedes cui se-
mur ad tibiam
articulatur.Cartilagine
quibus tibiae of-
fis sinus augen-
tur.
Lib. 3 de V su
part. 7 in co
mentarijs in
Hippo. libri
de Fracturis.

N TIBIA, similiter atque in cubito, bina reponuntur ossa, quae Hippocrates perpetuo tibiae ossa appellat. achori alterum interius est & crassius, quod totius membri nomine *kyba*, & tibia nuncupatur: alterum uero exterius locatur, & interiori crassitie admodum cedit, Graecis quidem *gony*, Latinis autem fura & fibula uocatum. Ego euidentioris doctrinae studio crassius os, tibiae os appellabo, id a tibia, hoc est toto membro distinguens, quod his ossibus, musculis, uenis, arterijs, nervis, & cute haec omnia ambienti formatur. Gracilius autem os fibulae opportunè dicitur, ut id a fura, quam Graeci, quia ueluti tibiae uenter est, *γαστρον* nuncupant, distinguatur. Tibia itaque ossi & fibulae supra infraque appendix coalescit, ac superior quidē tibiae ossis appendix admodum crassa lataque est, anteriori tamen sede crassior, ac in anteriori tibiae regione magis quam in posteriori deorsum duci cernitur. Huic duo oblongi insculpuntur sinus, inuicem aspero inaequalique tubere distincti, & lubrica cartilagine incrustati. His sinibus inferiora femoris capita excipiuntur. tuber autem sinus distinguens, grandem sinum subit, femoris capita posteriori in sede dirimentem. Dein tuber ex superiori mediaque ipsius sede, quae aspera & sinuata, neque ulla cartilagine inuncta uisitur, ualidissimum emittit ligamentum, nuper dicto femoris capitum interuallo sinui ue insertum. Adeo sanè, ut media huius tuberis sedes in hoc aspera sinuataque sit, quod scilicet ligamenta in femur porrigat, haec est maxime protuberante sua sede, ac deinde ex posteriori ipsius regione educens. Ab anteriori namque tuberis regione, quae minimum prominet, etiam si illa similiter aspera sit, ac late sinuata, nullum tamen ligamentum femori inseritur, sed ligamenta inibi producuntur, quae cartilagine anteriori huius tuberis sedi colligant, quas tibiae ossis sinus iam augere dicam. Quum enim duo tibiae ossis sinus femoris capita admittentes, quodammodo superficietenus duntaxat insculpantur, neque ad amussim femoris capitum gibbis (etiam si Galeno secus uisum fuerit) suis cauis respondeant, Natura mirabili artificio sinuum profunditatem adauxit. quippe praeter lubricas cartilagine tibiae ossis sinibus & femoris capitibus crustae modo obductas, utrique sinui unam adhibuit cartilagine, neque femori, neque tibiae ossi aliter quam ligamentorum beneficio connexam. Haec namque orbiculatim ligamenti genu articulum amplexantibus solum connascitur, & praeterea ligamenti interuentu anteriori posteriorique sedi tuberis connectitur, quod tibiae ossis sinus femoris capita excipientes dirimere dictum est. Iste cartilagine exacte simplici cartilagine molliores sunt, & quasi ligamenti naturae participes. Dein quod ossibus applicatur, impenae aequales, lubricae, laeues, ac denique uniuerso humore oblitae spectantur. Ad haec, in articuli ambitu crassae sunt, multo ante sinuum

sinuum centrum extenuatae, desinentesque. Harum siquidem figura lunaris est, quemadmodum interioris sinus internum latus, & exterioris sinus externum. Praeterea nullibi crassiores quam ad lateris sui medium cernuntur. quae enim anteriori posteriorique tuberis tibiae ossis sinus distinguens sedibus appropinquant, tenuissimae sunt, & in acutos apices finiunt. quorum qui anteriori eius tuberis sedi committuntur, inuicem proximi sunt, dextraque cartilago sinistrae ibidem alligatur. Apices uero posteriorem tuberis sedem accedentes, magis mutuo distant, neque inuicem, ut anteriores cartilagine apices, committuntur. Ligamentum enim crassissimum ex tubere in femur insertum, posteriores cartilagine apices distinguit. Quae quum ita sint, leui negotio colligitur, quam concinne harum cartilagineum auxilio ossis tibiae sinuum cauitas adaugeatur, non solum quidem in hominibus, uerum in omnibus quae haec nunc uidi quadrupedibus & auibus. His namque in genu articulo eiusmodi cartilagine reponuntur, unde etiam in mensa cuius harum naturam contueri promptissimum est, si modo exacte genu articulum quis inspexerit: neque passim cum Aristotele, & Galeno in tertio de Partium usu, quadrupedum genu illic esse existimauerit, ubi tibiae inferior pars talo coarctatur. Atque hoc sanè modo tibiae os femori articulatur. fibula autem non adeo altè conscendit, ut se mur contingat, uerum superior ipsius appendix in interno illius latere sinum gerit leuiter admodum insinuatum & amplum, cui minime protuberans tibiae ossis appendicis tuber coarctatur, quod ad externum tibiae ossis latus uersus posteriorem consistens cartilagine, similiter atque sinus fibulae, incrustatur. Porro ima sede fibula tibiae ossi diuersa articuli ratione quam supra coarctatur. Externum enim tibiae ossis latus, oblongum exigit sinum, cui protuberans internum fibulae latus immittitur, quod asperum non nihil est, quemadmodum & tibiae ossis sinus asper quoque, & cartilagine neququam incrustatus cernitur. Sinus enim ille fibulam laui contactu non excipit, uerum quae haec ossa inuicem committuntur, ualidum intercedit ligamentum, non quidem duntaxat in circuitu ipsa connectens, at etiam ubi mutuo se contingunt. Ceterum per reliquam tibiae longitudinem fibula a tibiae osse plurimum dehiscit, non quidem quod haec radij modo oblique ducatur, ac ueluti a tibiae osse foras obliquetur, sed quod tibiae os su pra infraque adeo crassum sit, & in reliqua ipsius longitudine gracile, ut fibula illis tibiae ossis sedibus, quibus crassum cernitur, commissa, facile a tota tibiae graciliore sede multum distet. Quamuis tanto adhuc minus fibula a tibia dehiscat, quanto minus recta conspiciatur. Fibula enim paulo sub medio longitudinis tibiae, introrsum ac uersus tibiae os non nihil curuatur, exteriusque ipsius latere sima, seu concava redditur. Ceterum tibiae ossis fibulae ductus, & secundum ipsarum longitudinem extuberantes lineas impressionesque, tum demum opportuniùs describam, ubi supernas infernasque eorumdem ossium partes, quibus alijs coarctantur expretero. Superior itaque tibiae ossis appendix, ad eum quem dixi modum femori a fibulae coarctatur. anterior autem eiusdem appendicis sedes utcumque depressa asperaque cernitur, una cum tibiae ossis anteriori sede appendici proxima, & a plerisque Graecorum *ωτρυχου* uocata, quae in hoc aspera est, ut ualidissimos musculorum tibiam mouentium tendines exciperet. quorum etiam tendinum gratia, superior fibulae appendix insigniter externo ipsius latere & superiori parte protuberat, robustissimum quartum tibiam mouentis musculi tendinem excepturus. Dein haec fibulae sedes caput educit septimi pedem mouentis musculi. Inferiores tibiae ossis & fibulae appendices, simul sinum sedemque efformant, cui talus mutuo quasi ingressu articulatur. Si enim tibiae ossis ac fibulae sinus tuberaque sedulo perpendere, tali cum tibia connexum ad ginglymon opportunè referes. Verum tali historiam suo loco explicabimus. nunc enim sinus tibiae ossis examinandus uenit, qui in infima tibiae ossis appendicis sede amplius admodum est, & quodammodo geminus. In medio enim amplo, sed modice prominente tubere intertingitur, liquidoque altius ad tuberis latera excauatur. Ad internum huius sinus latus inferior tibiae ossis appendix, ualido magnoque processu deorsum fertur, qui externo ipsius latere, quo sinum respicit, cauius, & similiter ac sinus ipse laeuis & cartilagine incrustatus est: interno autem latere alterum crus respiciente gibbus est, ac quum excarnis sit, nullisque musculorum partibus obiectus, in nobis tactu facile percipitur, estque interior malleolus. Proceffus hic in infima ipsius sede uersus posteriora sinum obtinet, ex quo ligamentum prodit, cartilagineum tibiae os talo colligans. Atque eiusmodi etiam ligamenti producendi gratia, anterior appendicis inferioris tibiae ossis sedes, in humillima ipsius parte, etiam sinum exigit transuersim oblongum, & asperum, & inaequale: a quo ligamentum prodit, tibiae ossi ceruicem tali connectens. Posterior etiam huius appendicis sedes, ubi primum internum educit malleolum, depressa est, sinusque ostendit, qui transuersim obducti ligamenti musculorum tendines hac pedem aduantes, tutò, ne suis sinibus aberrant, ferri sinunt. Sunt autem illi numero tres, quintus scilicet pedem

Lib. de Com.
muni animalium
gressu.
Fibulae ad ti-
biae os nexus.Vbi fibula a
tibiae osse dehi-
scit.Tibiae ossis si-
nus et tubera,
quibus talo ar-
ticulatur.Interior mal-
leolus.

M 4 dem

*Fibula cū ta-
lo articulatio.*

dem mouentium, & duo digitorum flexui famulantes. Ceterum externum inferioris appen-
dix tibiae ossis lateris, nullum educit processum interno malleolo respondentem. Verum ap-
pendix fibulae externo tibiae ossis lateri adnexa, impen- hic crassescit, deorsumq; magis quam
interior malleolus fertur, ac in causa est, ut rarius in externum pedis lateris, quam in internum,
talus luxetur. Tanto enim fibula hic declinans ipso tibiae osse descendit, quanto altius tibiae os
ad femur supra porrigitur: adeo ut fibula ne minimum quidem longitudine a tibiae osse uin-
catur. Inferior haec fibulae appendix, externum¹ lateris sinus constituit talum excipiens. Verum
appendix interno ipsius latere adeo protuberat, & cartilagine incrustatur, ut eam a talo ue-
rius suscipi, quam eundem excipere, merito quis dixerit. etiam si externum tali lateris appositum
tegit, atque in eum modum una cum interno malleolo talum comprehendat, ut nusquam in

*Talū ante
sectionem ta-
li non oc-
currere.*

*Exterior mal-
leolus.*
*Lib. de Ossi-
bus Cap. 22.*

integris hominibus talus contingi queat. Tibia enim ossis appendix superiorem ipsius inte-
git sedem, & internum quoque ipsius lateris, fibula autem inferiori sua appendice externum ta-
li lateris occupat: anterior tali sedes, quae in nuda ossium compage oculis subijctis tendinibus
occultatur, per pedis superiora ad digitos deductis, ita etiam posterior ipsius sedes non minus
in nudis sceletis conspicua, tendinibus obtegatur in calcem insertis, & quibusdam hac pedis
inferiora subeuntibus. Ima haec fibulae pars talo commissa, externoq; suo latere gibba, & nulla
prorsus musculi parte² obtegeta, exteriorem constituit malleolum, quem simul cum interiori
malleolo a quibusdam talum perperam appellari Galenus testatur. Atqui error ad nos usq;
manauit. Nam, ut ceteros taceam, Erasimus noster Roterodamus in suo de talorum lusu Dia-
logo, malleolos in hominibus talos simul cum Plinio uocari innuit: quod nonnullis Galeni
interpretibus adeo arrisit, ut hoc est malleolos, subinde talos reddiderint. Externum
itaq; exterioris malleoli lateris gibbum excarnat³ est, similiter atq; interioris malleoli internum
lateris. Posterior autem exterioris malleoli sedes amplum ostendit⁴ sinum, qui transuerso obdu-
ctus⁵ ligamento, sexti & septimi pedem mouentium musculorum tendines deducit, illos quo-
minus a sua sede reclinent continens. Internum eiusdem malleoli lateris in infima ipsius sede uer-
sus posteriora, profundum asperumq; ostendit⁶ sinum, ex quo⁷ ligamentum prodit cartilagine
um, hic fibulam talo ualidissime connectens. Ceterum ex uniuersa fibulae amplitudine, nulla
ipsius pars nuda excarnis ue est, praeter infimam ipsius partis externam⁸ lateris, quod etiam aliquo-
usq; supra appendicem fibulae inferiorem excarne cernitur. quum interim reliqua ipsius ampli-
tudo musculis obtegatur, ita fibulam amplexantibus, ut haec passim ipsis cedere, ab illisq; com-
primi uideatur. Si enim fibulam examinaueris, eam secundum ipsius in longitudinem ductum tri-
angulum esse conspicias, atque id potissimum iuxta ipsius longitudinis medium. In anterioris
enim fibulae sedis medio, acuta & insigniter protuberans apparet⁹ linea, primum fibulae angu-
lum constituens. In posteriori autem ipsius sede, depressa est, & plana, ac utrinque ad postero-
ris sui sedis latera unam commonstrat¹⁰ lineam, quae insigniter latis protuberans, alium fibulae
angulum efformat. Adeo ut ea quae internum lateris posterioris fibulae sedis occupat, secun-
dus fibulae angulus appellari possit: quae uero externum eius sedis lateris habet, tertius. Atque
his tribus lineis angulis ue, tria fibulae continentur¹¹ latera, ac unum quidem inter primum &
secundum angulos constitit, quod una cum tibiae ossis externo¹² latere aptam sedem praebet il-
lis musculis, qui a tibiae anteriori sede in pedis superiora feruntur. Sunt autem illi, pedem mo-
uentium¹³ sextus, deinde quatuor pedis digitos¹⁴ extendens, simul cum¹⁵ nono pedem mouen-
tium, & illo qui pollicem¹⁶ extendit, ac priuatim in primo hoc fibulae latere¹⁷ lineam quandam
exigit modice protuberantem, a qua illi musculo principium offertur. Secundum lateris, prima
linea & tertia terminatur, & amplum est, egregieq; sinuatum¹⁸ septimo ac¹⁹ octauo pedem mo-
uentibus musculis locum praebet. Quinetiam octauus musculi gratia, lateris hoc utcunque aspe-
rum cernitur, ut is hinc uniuersum ipsius principium pulchre educat. Ab illis itaq; musculis qui
primum fibulae lateris occupat, & illis qui secundo exporriguntur lateri, prima fibulae linea pri-
mus ue angulus educitur. Tertium lateris secunda & tertia lineis circumscriptum, a musculis com-
primitur posteriorem tibiae sedem occupantibus, & potissimum ab eo²⁰ qui pollicis secundum
os flectit, ac ab hoc fibulae latere carneus enascitur. Quae quum ita sint, tertia linea a musculis
secundum & tertium lateris occupantibus foras protruditur. Secunda autem linea ab illis pro-
ducitur musculis, qui tertium & primum fibulae lateris comprimunt. Verum secunda haec li-
nea priuatim²¹ ligamentum educit, fibulam tibiae ossi tota illa sede qua haec ossa inuicem dehi-

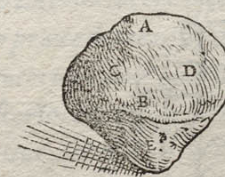
*Tibiae ossis se-
cundum ipsius
longitudinem
figura.*

scunt, colligas, & in²² secundam tibiae ossis lineam insertum. Tibia enim os similiter ac fibula,
in suae longitudinis medio quadantenus triangulare est, ac prima ipsius²³ linea in anteriori os-
sis sede constitit, insigniterq; prominet: unde etiam Spina Anatomus professoribus appellatur.
atque haec adeo acutè porrigitur, ut nullibi potius concertantes pueros pedibus inuicem pe-
tere

tere uideamus, quam ad anteriorem tibiae sedem, ubi linea proximè cuti subiecta, hanc cultri mo-
do scindit, quoties ipsa impetu ad tibiae os colliditur. Secunda & tertia tibiae ossis linea, po-
sterioris sui²⁴ sedis latera constituunt: ac tertia quidem internum eius sedis lateris efformat, pa-
rum acutè educta, sed obtusa admodum, & quasi teres. Secunda autè linea paulo est acutior, ac
externum posterioris tibiae ossis sedis lateris efformat: estq; illa, cui ligamentum fibulam tibiae
ossi connectens inseri non ita multo antè relatum est. His tribus lineis, tria tibiae ossis conficiun-
tur latera, ac²⁵ primum quidem prima secundaq; linea terminatur, sinuatumq; est ac planum,
eorundemq; musculorum occasione cauatur, quibus primum fibulae²⁶ lateris cedere dictum est.
Secundum uero tibiae ossis lateris prima tertiaq; linea terminatur, & insigniter gibbum est, nulloq;
prorsus obtegetum musculo, Graecis²⁷ legia, & frequentius adhuc *αὐτὸν ὀφθαλμὸν* nuncupatur. Ter-
tium tibiae ossis lateris, secunda & tertia circumscriptum lineis, non ualde depressum est, ac mu-
sculis occupatur posteriorem tibiae sedem sibi uendicantibus: praecipue uero²⁸ illo qui quatuor
digitorum tertij ossis flexus autor habebitur, & illo quem pedis motorum quintum statuimus.
Ad haec, tertium hoc lateris in superiori ipsius sede asperam ostendit²⁹ lineam, oblique exporre-
ctam, cui³⁰ musculus inseritur, quem in poplite latitantem uocamus. Atque huiusmodi sanè fi-
bulae tibiae ossis linea & latera laui negocio arguunt, quam suffulciendis educendisq; muscu-
lis haec ossa conueniant. Articuli uero ostendunt, quam affabre motibus quos cruribus moli-
mur obeundis Natura haec extruxerit, illa ad eum quem diximus modum iuxta articulorum
sedem adaugens: adeo ut citra summam Creatoris nostri admirationem, haec nemo contem-
plari queat, & non promptè colligat, quam uniuersam is uitaret constructionem, si quicquam
eorum quae modò scripsimus, immutatum fingeret.

DE PATELLA. CAPVT XXII.

PRIMA TRI-
GESIMISECVN-
di Capitis figura, anteri-
orem patellae faciem
ostendens.

SECUNDA,
POSTERIOREM
patellae sedem specta-
dam proponens.

CHARACTERVM SECUNDAE FIGURAE, INDEX.

- A, B Dextri cruris patellae tuber sinum inferiorum femoris capitum subiens.
C Sinus qui interno femoris capiti adaptatur.
D Sinus patellae gibbo externi femoris capitis congruens.
E Hac parte patella inferiori sua sede tibiae os spectat, & ueluti in processum excedit, qui simi-
liter atque tota anterior ipsius sedes tendinibus tibiae extendentibus innascitur, quemadmo-
dum pulchre ostendit octaua musculorum tabula, caractere k. qui innascitur caracteribus
g, b, i. Foraminula uero hac parte, ut & in patellae anteriori sede conspicua, etiam citra cha-
racterum operam promptè obseruantur.

ANTERIORI genu articuli sedi os quoddam praepositum orbiculare, Patellae situs
& forma.
& breui scuto non ab simile, quod posteriori sua sede, qua femur spectat,
laui, lubrica³¹ cartilagine, magna ex parte obductum uisitur, apto tube-
re sinibusq; anteriori inferiorum femoris capitum sedi eleganter con-
gruens. Secundum ipsius enim longitudinem³² tubere amplo & medio-
riter prominenti extuberat, quod patulum femoris capitum sinum in
anteriori illorum sede exculptum subit. Vtrinque ad tuberis huius latera
unus habetur sinus, prominentes & cartilagine incrustatas femoris capitum sedes excipiens.
Verum ut exterius femoris caput antrorsum magis, quam interius caput porrigitur, & ampli-
ori sede laui cartilagine obducitur, ita sanè exterior patellae sinus ad tuberis sui externum lateris
consistens, longè amplior latiorq; interiori sinu occurrit. Patella igitur illa parte qua femoris
os contingit, laui & lubrica cernitur. Anteriori autem ipsius sede, & in lateribus aspera, &
caecis quibusdam foraminulis obita spectatur: quemadmodum & in posteriori ipsius sede,
ubi infima sui parte tanquam acuto quodam processu deorsum ducitur, tibiae ossis clatiorem
sedem respicit, aspera etiam & foraminulis illis ornata est, quò aptius firmiusq; tendinibus tibi-
am extendentibus innascatur. Vniuersa enim patella, tota ipsius amplitudine sede³³q; ubi lu-
brica cartilagine nō obducitur, tendinibus illis innascitur, nec femori, neq; tibiae aliter quam ten-
dinum

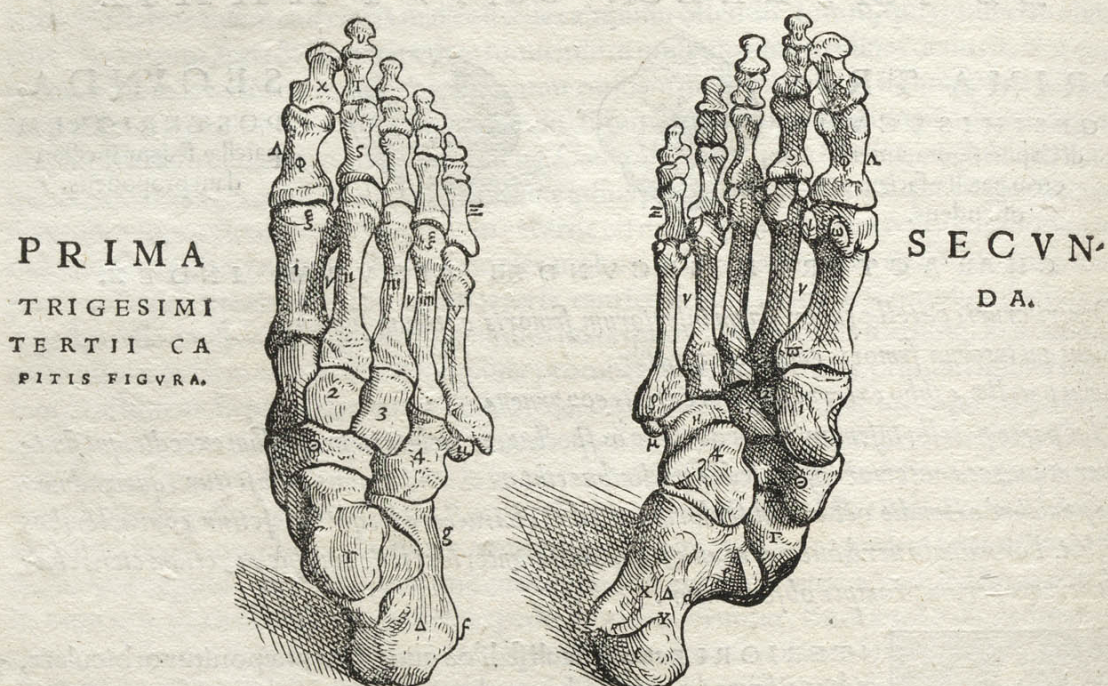
*Qui patella
femoris ossi
conneclatur.*

Patella sub-
stantia.

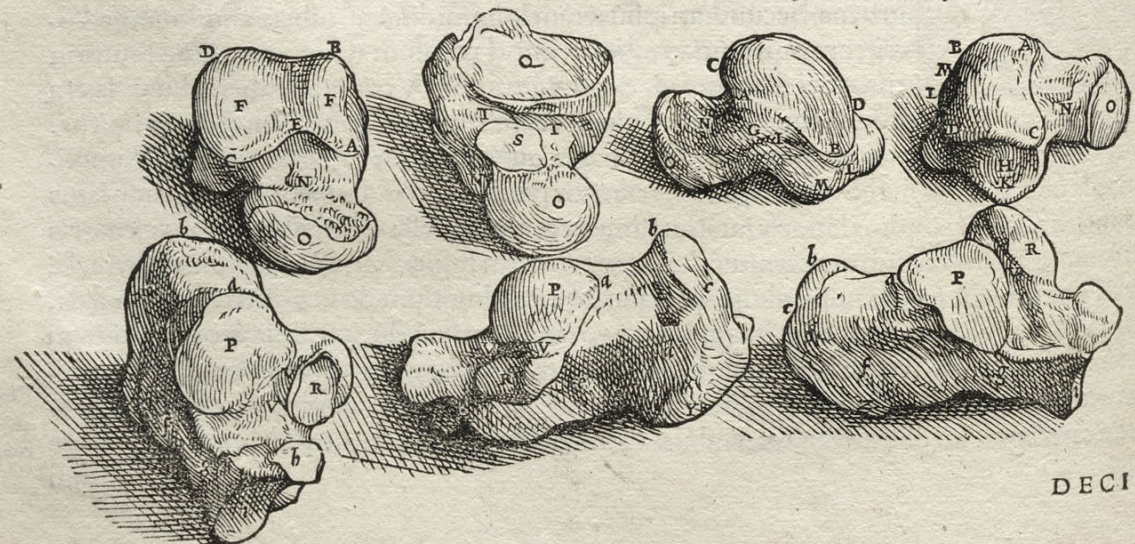
Patellae u-
sus.

dinum beneficio commissa. Hoc enim priuatim patella sibi uendicat, quod alteri ossi ligamen-
torum ope non alligetur, sed tendinibus illis genu articulum transcendentibus innata, ad femo-
ris os ualidissime cōstringatur. Patellae substantia in natu grandioribus impenſe dura & solida
est, utcunque etiam Galenus eam extrinsecus cartilaginosa esse asserat: ac Marinus quoque
cum alijs Anatomicorū præcipuis, eam separatim cartilaginosa os uocauerit, & suum quod
patellae dedicauit Caput, de Cartilaginosis ossibus inscripserit. Atq; isti fortassis animum adhi-
buere tendinū cui patella innascitur substantiæ, quæ elixa molliusculæ cartilaginis speciem obti-
net, earum partium modo, ex quibus neruosa musculorum capita, aut ligamenta principium
ducunt, aut in quæ eadem inferuntur. Verum quando patella debite à tendinibus emundatur,
nequaquam cartilaginea, sed perquam solida fortisq; cernitur, nō quidem in solis hominibus,
uerum etiam in bobus, ouibus, & cæteris quadrupedibus, quorum etiam genu articulo rerum
Opifex patellam præposuit, multo quàm in hominibus longiorem & angustiore, quemad-
modum in plerisque auibus latiore & breuiorem. Datur autē patella hominibus, & illis quæ
modo dixi animantibus, ut genu articulus, antrosum in angulum minus fallax extēdatur, &
duntaxat ad rectam lineā ab angulari flexu erigatur. Deinde patella præcipue præstat, quo mi-
nus in tibie flexu femur ex tibie ossis sinibus in anteriora luxetur. Atque hunc sanē uſum illi
demū nos edocēt, quibus patella sede sua dimouetur: aut quibus ex casu in duas partes fracta,
sursum multo elatius ascendit, quàm inferiora femoris capita cōsistunt. Hi namq; infirmissime
tibiam flectunt, & periculosissime per decliua loca gradusq; descendunt, femore semper pror-
sum citra omne articuli genu robur elabente.

DE PEDIS OSSIBVS. CAP. XXXIII.

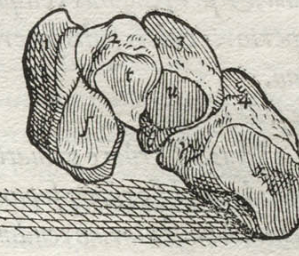
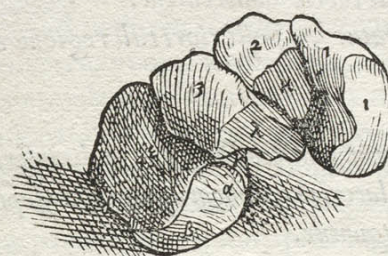
TERTIA. QVARTA. QVINTA. SEXTA.
ATQVE HIS SERIATIM SVBIACENT SEPTIMA, OCTAVA, ET NONA.

DECIMA.

VNDECIMA.

DVO
DECI-
MA.DECI
MATER-
TIA.TREDECIM PRÆSENTIS CAPITIS FIGVRARVM
carundemq; characterum Index.

PRIMA figura integram dextri pedis ossium struem superiori facie exprimit.
Secunda dextri quoque pedis ossium compagem ea sede delineatam proponit, qua stantes inniti-
mur. Tertia dextri pedis talus anteriori facie ita oculis subijcitur, ut ipsius superior pars in
conspetum ueniat. Quarta, eiusdem tali inferior sedes ab anteriori facie exprimitur. Quinta,
talus ab interno latere spectatur. Sexta talum conspiciendum offert externo latere designatū.
Septima, dextri pedis calcis os interiori sede ita exprimitur, ut externum ipsius latus magis
quam internum appareat. Octaua, calcis os ab interno latere ostenditur. Nona calcis ossis ex
ternum latus commonstrat, & perinde ac duæ præcedentes, superiorem calcis sedem depictam
exhibet. Decima, pedis os cymbam referens anteriori facie, qua tarsi ossibus committitur, deli-
neatum cernitur. Vndecima, eiusdem ossis posteriorem refert sedem. Duodecima, quatuor tar-
si ossium simul nexorum anterior facies conspicitur, cui pedij ossa coarctantur. Decimatertia,
quatuor tarsi ossium posterior facies spectatur, quæ calci & ossi nauiformi est contermina.
I, 1, 2 Talus. Δ 1, 2 Calx. ⊙ 1, 2 Cymbam referens os.
1, 2, 3, 4 His numeri characteribus in prima figura, secunda, duodecima & decimatertia quatuor tar-
si ossa indicantur, quibus ab inscripto numero nomina imponimus, hoc primum, illud secundum,
atq; ita deinceps appellantes.
II, III, IIII, V Quinq; pedij ossa in prima figura notantur, quæ in secunda etiam citra characte-
rum appositionem sunt conspicua. Δ, ⊙ 1, 2 Digitorum pedis ossa.
A, B, C, D 3, 5, 6 His quatuor characteribus tali tuber notatur, tibie ossis inferiori appendici
articulatum, ac A quidem ad B primam huius tuberis costam seu latus indicat. C uero ad D
secundum, & A ad C tertium, B autem ad D quartum.
E, E 3 Sinus tuberis tali, secundum ipsius longitudinem insculptus.
F, F 3 Duæ tali tuberis partes, elatius quàm sinus E indicatus prominentes.
G 5 Internum tali tuberis latus, quod compressum & cartilagine incrustatum, interno malleolo
committitur.
H 6 Tali tuberis sinus externo ipsius lateri insinuatus, qui cartilagine similiter obductus, exter-
num malleolum excipit.
I 5 Sinus tali asper, cui ligamentum cartilagineum ab interno procedens malleolo inseritur.
K 6 Tali sinus, cui ligamentum cartilagineum ab externo malleolo pronatum inseritur.
L, M 5, 6 Duo sinus, quos posterior tali regio uersus internū latus spectandos exhibet, qui deducēdis
reflexendisq; musculorum tendinibus parantur, hæc pedis inferiora subeuntibus.
N 3, 4, 5, 6 Tali ceruix.
O 3, 4, 5, 6 Tali caput, ossis cymbam referentis sinum subiens, qui unde cima figura k indicabitur.
P 7, 8, 9 Calcis ossis tuber, caput ue cartilagine obuolutū, & in tali sinum Q notandum ingrediens.
Q 4 Tali amplius sinus, calcis caput P iam indicatum admittens.
R 7, 8, 9 Calcis ossis sinus, cui inferior tali capitis sedes S iam indicanda articulatur.
S 4 Inferior tali capitis, quod ossi cymbam referenti articulatur, sedes, calcis sinum subiens.
T, T 4

- T, T 4 Asper tali sinus, ex quo cartilaginea ligamenta a calci inseruntur.
- V, V 7, 8, 9 Asper calcis sinus, cui cartilaginea ligamenta ex nuper dicto tali sinu immittuntur.
- X, Y, Z 2 Calcis ossis sedes, quæ pede in terram firmato, deorsum spectat. Verum Y, & Z in scilicet, & Y in octava, & Z in nona priuatim huius sedis processum notant, musculis quibusdam educendis aptum, & propinquius reliqua calcis sede terræ innitentem.
- a, b 7, 8, 9 Ab a ad b superioris calcis sedis intervallum notatur, a posteriori tali regione ad posticam calcis deductum.
- c 2, 8, 9 Postica calcis sedes.
- d, e 2, 8 Internum calcis latus. Verum e priuatim sedem notat, quæ tendines hanc pedis inferiora petunt.
- f, g 1, 7, 9 Externum calcis latus. Verum g separatim huius lateris regionem insinuat, cui septimi & octavi pedem mouentium musculorum tendines exporriguntur.
- h, i 7 In septima figura anterior calcis sedes est conspicua. & h quidem eius sedem indicat, quæ talo committitur. i uero eam notat, quæ ossi tesseram, seu cubum imitanti articulatur. Est itaque de pressum calcis caput, sinum ossis cubum imitantis subiens. Atque id caput in nona etiam est conspicuum.
- k 11 Admodum profunde exculptus ossis cymbæ imaginem ostendens sinus, tali caput O signatum suscipiens.
- l, m, n 10 Anterior ossis cymbæ assimilati sedes, tres perquam leuiter prominentes commonstrans superficies, quibus tria interiora tarsi ossa coarticulantur.
- o, p, 11, & o in 10 Superior ossis cymbam referentis sedes, quæ pedis superiora spectat.
- q, r 10 et q in 11 Inferior ossis cymbam referentis sedes, terram intuens. Verum q priuatim huius sedis sinum indicat, quod sextus pedem mouentium musculus deducitur.
- s, t, u 13 Tres planæ quodammodo superficies trium interiorum tarsi ossium, quibus hæc ossi cymbæ simili coarticulantur.
- x 13 Ossis cubum referentis sinus in superficie leuiterque cælatus, quo calci id articulatur. estque hic sinus huius ossis unum latus.
- α, β 12 Ossis cubi referentis sedes, cui pedis os anulare suffulciens digitum, & illud quod minimo præponitur, planis superficiebus coartantur. estque hæc sedes secundum latus ossis cubo similis.
- γ 12, 13 Tertium ossis cubo assimilati latus, quod & os cymbam exprimens respicit, tertioque tarsi ossium coartatur.
- δ 12, 13 Quartum ossis cubo a dissectionis professoribus comparati latus, externam pedis sedem spectans.
- ε 12, 13 Quintum eius ossis latus, in pedis superiori consistens superficie.
- ζ, η 2, & ζ in 13 Sextum illius ossis latus, terræ innitens. Verum η peculiariter ipsius indicat sinum, ad quem septimi pedem mouentis musculi tendo reflectitur.
- θ 13 Processus tertij tarsi ossium, quod ossi cubum referenti articulatur, in hoc prominens, ut ipsi quintus pedem mouentium musculus inseratur.
- 12 Sedes intimi tarsi ossium, cui pedis os pollicis præpositum articulatur.
- κ 12 Huic secundi tarsi ossis sedi, pedis os indicem sustinens coartatur.
- λ 12 Huic tertij ossium tarsi sedi, os pedis articulatur, cui medius innititur.
- μ 1, 2 Ossiculum ad externum articulationis latus obuium, quo pedis os paruo præpositum digito, ossi cubum exprimenti committitur.
- ν, v 1, 2 Intervalla, sedesque, quibus pedis ossa inuicem dehiscunt.
- ξ, ζ 1, 2 Capitula pedis ossium, sinus primorum digitorum ossium subeuntia.
- ω 2 Processus pedis ossis pollicem suffulciens, cui septimi pedem mouentis musculi tendo implatur.
- ρ 2 Processus appendicis superioris pedis ossis minimo præpositi, in hoc potissimum prominens, ut octauum pedem mouentis musculi insertionem excipiat.
- ς, τ, υ 1, 2 Tria indicis ossa, atque eadem ratio medij, anularis, minimique est.
- φ, χ 1, 2 Duo pollicis ossa.
- ψ, ω 2 Duo ossicula pedis ossi pollicem sustinenti supposita.
- * 2 Ossiculum secundo pollicis internodio præpositum. Reliqua autem sesamina ossicula in primis digitorum articulis nullis notis insigniuimus.

QVEM.

QVEMADMODVM canes, mustelæ, feles, cuniculi, lepores, & magis adhuc similes, & ursi, omniaque quadrupeda, quibus pedes in digitos finduntur, eandem cum hominibus, femoris ad coxedicis os, & femoris ad tibiam articuli speciem obtinent: ita sane par quoque in posteriorum pedum ossibus illis, & huic cernitur contextus. Quippe si pollicis in illis animalibus constructionem ab homine differre, atque magis & minus ad manus nostræ pollicem accedere, ac plures interdum pauciores uel digitos obtingere, nostrumque pedem breuiorem esse subaudias, nullo prorsus osse humanum pedem donari spectabis, cui penitus simile, tum situ, tum forma, tum articulatione, tum mouendi ratione in canibus & id genus animalibus non reperiatur. Cæterum posteriorem in illis pedem appello, totam eam crurum partem, quam terræ inniti conspiciamus, quoties canem aut ursum anterioribus cruribus a terra subleuatis, nullique baculo aut alio quopiam fulcro innixis erectum cernimus. non uero illam duntaxat partem, quæ quum quatuor insistant pedibus, terram contingit, ea namque duntaxat pedum digiti est: quemadmodum & nos quoque, quum quatuor ueluti cruribus prorepere studemus, solis manuum & pedum digitis terram cōtingimus, brachiale & calcem a terra urforum canumque ritu subleuantes. Adeo mehercule, ut dictis iam animalibus illic pes incipiat, ubi Aristoteles proportionalem nostro genu articulum in omnibus quadrupedibus finxit. Vnde etiam liquet, quàm hoc meum de quadrupedum ossibus paradoxum, Aristotelis, omniumque (quod sciam) philosophorum, & inter Anatomicos facile principis Galeni de communi animalium gressu in crurum flexione, extensione, sessione, ac femorum cum spina seu dorso ductu, & corporis erectione dogmata perturbet. Ab hac itaque ossium in illis animalibus cum homine similitudine, pedis ossium sermonem aggressus sum, quod minus aliquis hic mox initio a me requireret, quæ tot chartis in tertio de Partium usu Galenus persequitur. quando hominis pedem quadrupedum longiorem, & deinde latum mollemque esse describit, adeoque diffuse hominem in ossium compositione ab alijs animalibus distinguit, ac demum tam solite cur homo erigatur sedeatque ratiocinatur, in Euripide ridendo magis quàm spectandis ossibus occupatus. Quandoquidem etsi ursis & alijs eius generis animalibus eadem quæ homini adsunt, tamen Galenus docet Naturam nonnulla homini ut bipedi, nonnulla autem ut animali ratione prædita, in pedum constructione elargiri. Arbitror itaque posthac Aristotelis Galenique studiosos, hominum, & quadrupedum, & auium quoque ossa inuicem collaturos, ac quoque nam pacto nos quatuor ueluti cruribus innixi progrediamur, quaque ratione felis aut canis sedeat, aut erectus parieti innitatur, ac denique singula seorsim in quo conueniant aut discrepent indagaturos, ut deinceps placita tantorum uirorum adeo diffuse lateque pertractata, naturalium rerum studiosi rectius euoluant, ac tandem admoniti agnoscant, quàm manifestò huiusmodi ossium similitudo illa redarguat: quamque Aristotelis & Galeni, multoque minus Platonis in Anatome dogmata, non ex tripode sint dicta. Proluxum nanque foret, hic omnium de talis & crurum motibus sententias recensere, atque quid de singulis sentiam adijcere, potissimum quum hæcenus pedis ossa nondum describerem, quæ opportunè a talo (quem Græci ἀσφαλτοῦ & ἀσπίου uocant) aggrediar.

Hominis itaque talus (qui forma canum, urforum, similibusque animalium, quibus pedes in digitos dirimuntur, non autem bisulcorum, & solidis unguibus præditorum animalium talo respondet) sub tibiæ osse & fibula continetur, magna sui sede ab illorum ossium appendicibus comprehensus, quemadmodum in tibiæ ossis & fibulæ descriptionibus antea retuli. Eloquentior namque tali pars, quæ sursum quoties totus pes terræ innititur spectat, insigni admodumque læui prominet tubere, lubrica cartilagine incrustato, ac denique quartæ rotulæ cuiusdam parti non absimili. Est namque hoc tali tuber rotulæ illius partis modo orbiculare ac læue, & quatuor lateribus seu costis terminatur. ac prima quidem & secunda ad tuberis latera secundum ipsius longitudinem ueluti in orbem ducuntur: tertia secundum anteriorem tuberis terminum, quarta autem secundum posteriorem terminum feruntur. Adeo ut orbiculare hoc tali tuber quadrangulare quodammodo sit, atque ob id Græcis τετραγωνον, Latinis autem quatrio appellatur. Neque uero lateribus duntaxat præfens tuber quartæ illi rotulæ parti correspondet, sed rotulæ modo, ad quam funis reflectitur, hoc tuber sinu quodam in ipsius medio donatur, qui leuiter admodum cælatus, ad latera utrinque magis protuberat, illi sedè exactissime conueniens, quam in ima tibiæ ossis appendicis sede talo excipiendo paratam scripsimus. Præsentis tali ad tibiam nexus beneficio pedem flectimus, & reflectimus, ac nimis quàm obscure in latera ducimus. quanquam nos tanto perfectiorem in latera motum moliamur, quanto tali tuber, seu quatrio minus rotulæ modo exculpitur, & quod minus mutuo ingressu tibiæ ossi articulat.

Quadrupedum cum hominis, cruribus per dibus similitudo.

Li. de Communi animalium gressu. Lib. 3 de V. su part.

TALUS itus, ac ipsius cum tibiæ osse & fibula articulationis ratio.

ticulatur. quemadmodum in canibus fit, quibus tali quatio insignius secundum ipsius longitu-
dinem cauatur, magisq; ad rotulam, cui funis aduoluitur speciem accedit, ob quod etiam firmiori
mutuo ingressu canis talis tibiae iungitur. Ad hæc, præsens tali quatio non in his solum quæ
modò diximus quartæ rotulæ parti respōdet, uerum uti rotulæ latera, quibus ipsa ueluti in fur-
cula, aut ut alijs placet in trochlea, suffulcitur, detrita & læuia unctaq; uisuntur: ita quoque tali
tuber ad latera, quibus malleolos contingit, comprimitur, læuiq; cartilagine in crustatum cer-
nitur, quamuis non pari modo utrinque. In interno siquidem latere, parua amplitudine & lu-
perficietenus tantum comprimitur, quòd scilicet inferioris tibiae ossis appendicis processus inte-
riorem malleolum constituens, & hoc tali latere comprahendens, non admodum amplo spa-
cio læui cartilagine in crustatur. Externum uerò tuberis tali latere ampliter sinuatum, & maio-
ri intervallo cartilagine in crustatur apparet, ut aptam sedem constituat, cui internum exte-
rioris malleoli latere concinnè congruat, quæ magis deorsum, quam interior malleolus, expor-
rigitur. Quemadmodum uerò internum interioris malleoli latere asperum sinum exigere
scripsimus, ex quo ligamentum cartilagineum talum tibiae ossi colligans pronascitur: ita quo-
que eius ligamenti recipiendi gratia internum tali latere aspero sinu insculpitur, perinde ac
externum ipsius tali latere similiter cælatur, ut ipsi ligamentum inferatur ab interno exte-
rioris malleoli latere eductum. Huiusmodi quoque ligamentorum ratione posterior tali sedes ad
tuberis ipsius, seu quatrionis radicem cōstans aspera est, ut inibi ligamenta admitteret à tibia
principium ducētia, & rursus alia in calcem porrigat. At præter eiusmodi asperitatem poste-
rior quoque tali sedes, sinus ostendit, musculorum tendinibus, qui hæc pedis inferiora subeunt,
uehendis parati. Descendunt autem hæc tendo quinti pedem mouentium musculi, & musculi
secundum pollicis os flectentis, & illius tendo qui tertia quatuor digitorum ossa inflectit. Atq; ad
hunc modum talus tibiae articulat, & tali quoque superior ac posterior sedes, lateraq; ita se ha-
bent. Ab anteriori uerò ipsius sede, idq; magis ab huius sedis interno latere oblonga produci-
tur, ceruix, quæ aliquousque progressa, in caput rotundum, lubricaq; cartilagine in crusta-
tum desinit, quod nauicularis ossis alto sinui inarticulatur, contextu efformas, cuius beneficio
modicè obscuroq; motu pedem in latera agi circunduciq; arbitramur. Inferior tali pars, duplici
articulo calcis ossi articulat, illiq; totus infertur, ac unus quidē articulus in posteriori con-
sistit regione, ubi calcis os amplo latoq; prominet tubere, amplum profundumq; tali sinum
ingrediente. Alter uerò articulus anterior est, ac uersus internum pedis latere uergens, secus at-
que posterior articulus se habet. Calcis enim os oblongo sinu exculpitur, qui cartilagine in-
crustatus, humiliorem tali capitis sedem excipit. Talinamque caput nauiculari ossi articula-
tum, inferiori sua sede qua calci innititur depresso tubere, dicto iam calcis sinui examussim ada-
pratur. In horum articulorum medio talus, & calx pariter exasperantur, profundosq; ob-
tinent sinus, ex quibus cartilaginea pronascuntur ligamenta, talum calci ualidissime connecten-
tia. Atque isti asperi horum ossium sinus adeò altè cælantur, ut in mundatis ossibus, & post-
modum inuicem commissis, magnum inter talum calcemq; inibi pateat interuallum, in uiuen-
tibus cartilaginosis huiusmodi ligamentis oppletum, quæ adeò pertinaciter talum calci col-
ligant, ut uix tantillum is supra calcem moueatur, ac sua inferiori sede tam sit immobilis, ut su-
periori, qua tibiae articulat, uersatilis uolubilisq; obseruatur.

Calcis os, quod omnium pedis ossium facile maximum est, pariq; cum talo constat substan-
tia ea parte qua ingredimur leuiter teres, sed tute formationis gratia quoque latiusculum exi-
stit, uerum interim asperum & inæquale inibi cernitur, idq; quorundam musculorum occa-
sione. Primū enim in inferiori ipsius sede transuersim iuxta posteriora deorsum prominet, ac
asperum educit processum, à cuius anteriori sede musculus principium ducit, qui quatuor
pedis digitorum secundum os flectit. Dein illic musculo substantia enascitur, quatuor par-
ticulas deducens, quibus quatuor digitos pollicis adducimus. Horum enim musculorum pro-
ducendi gratia, hæc inferior calcis sedes, latior & inæqualis est, & processus ille ob hoc promi-
net, terræq; propinquius quam reliquum calcis corpus accedit, quo minus illorum musculo-
rum capita inter calcandum comprimantur. Superior calcis sedes, quæ à posteriori tali parte
ad posticam usque ipsius calcis sedem ducitur, teretis corporis speciem refert, priuatim nihil
præter exiguam asperitatem commonstrans, in quam tibiae ossis & tali ligamenta inferuntur,
quæq; à musculorum exortu & insertione, & articulatione libera est. Posterior hæc calcis se-
des, tibiae ossis rectitudinem admodum excedens, in hoc in posteriora educitur, ut tibia oppor-
tunè instar perpendicularis lineæ in pedem tanquam in aliam lineam transuersim ductam ful-
ciri possit, utq; totius corporis robustissimus tendo posteriori calcis parti inferatur. huic
etenim depresso & utcunque asperæ calcis parti tendo implantatur ex primo, secundo & quar-
to pe

Sinus tali qui-
bus à tibiae of-
se & fibula li-
gamenta assu-
mitur.

Sinus quibus
tendines de-
ducuntur.

Tali cum of-
se cymbam re-
ferente articu-
lus.

Tali ad cal-
cem cōtextus.

Sinus inter
tali cum calce
commissuras
apparet.

Calcis os
sis sedes ter-
ram spectans.

Superior cal-
cis sedes extra
tibiae rectitu-
dinem retror-
sum ducta.

to pedem mouentibus musculis conflatus. In quadrupedibus autem, ut canibus, ouibus, &
equis, posterior hæc calcis ossis sedes ex abundanti sinum quendam oblongum sibi uendicat,
quo tendo is tute uehitur, qui in illis animalibus secus ac in homine latum tendinem plantæ
cui subnatum procreat. Cæterum calcis laterū quæ ampliter sunt depresso lataq; internum
latus læue & insigniter sinuatum conspicitur, ut aptam constituat sedem musculorum tendi-
nibus hæc pedis inferiora petentibus, atque ad internum hoc calcis latere tutissimè reflexis.
Deducuntur autem hæc, præter præcipuam pedis inferiora petentem uenam, & arteriam,
& neruum tendo quinti pedem mouentis musculi: & tendines duorum musculorum, qui
ultimos pedis digitorum articulos flectunt. Hi tendines potissimum ad posteriorem proces-
sus calcis sedem conuoluuntur, cui Natura sinum insculpsit tali caput excipientem, & antero-
rem tali cum calce constituentem articulum. Adeò ut is processus in internum pedis latere pro-
tuberans, internum calcis latere imperite sinuatum efficiat, quemadmodum & protuberans po-
sterioris calcis sedis internum latere hunc quoque sinum ampliter auget. Id enim in hoc insignis
prominet, ut musculus ab illo enascatur, cuius beneficio pollex introsum à cæteris digitis
abducitur. Externum autem calcis latere non sinuatur, sed asperum & inæquale ac ex carne est,
si modo humiliorem ipsius sedem exceperis, quæ musculum educit paruū digitum à cæ-
teris digitis in externum latere abducentem. Deinde anterior huius lateris sedes aliqua ex parte
læuis, modicèq; admodum in superficie sinuata cernitur, & tendinibus cedit septimi & octau-
mus musculorum pedem mouentium, qui ad posteriorem externi malleoli sedem reflexi, secun-
dum hanc calcis regionem porriguntur. Cæterum calcis anteriorum partium, ea quæ est regio-
ne magni digiti habetur, & processus modo in internum calcis latere excedit, talo quemadmo-
dum antea diximus articulat, nulli interim alteri ossi contigua. At calcis anterior pars mi-
nimo digito sita respondens, in anteriori sua facie læuis est, & lubrica cartilagine in crustatur,
depresso amploq; prominens capite, quod ossis tesseram imitantis sinui coarticulatur, qui
similiter lubrica obductus cartilagine, duntaxat superficietenus insculpitur, eaq; commissuræ
specie hic articulus perficitur, quam Græcis uocari diximus.

Nauiculare seu nauiforme os, posteriori quidem sede admodum profundo donatur si-
nu: unde etiam à cymbæ imagine Græcis nuncupatur. Sinus iste (uti prius dictum
est) tali caput excipit. Anterior ossis cymbæ comparati sedes lubrica cartilagine in crustatur,
& tres admodum leuiter prominentes commonstrat superficies, tribus tarsis ossibus, quæ
ipsi articulantur, paratas, adeoq; modicè protuberantes, ut num sinus, num capita sint, penè
dijudicare nequeas. Harum superficierum intima & interno pedis lateri proxima, reliquis dua-
bus amplior est, & insignius quam illæ ideo prominet, quòd tarsi os ipsi coarticulatum maius
& amplius sit, & profundius quoque sinuetur alijs duobus tarsis ossibus, quæ reliquis duabus
ossibus cymbam exprimentis superficiebus committuntur. Læues has, adeoq; obscure protube-
rantes superficies, dissectionum periti cubos uocant, quoties tria tarsi ossa cubis eius ossis quod
cymbam refert coartari docent. Superior huius ossis sedes gibba, & quodammodo rotulæ
modo orbicularis est, eam obtinens figuram, quæ pedi hac in sede fuit optima, iniurijsq; feren-
dis pertinacior. Atque hæc sedes uniuersa utcunque aspera est, quòd scilicet ligamenta educat,
id os talo & tarsis ossibus connectentia. Inferior ossis cymbæ similis sedes utcunque sima uisi-
tur, ut hac parte cavitatem pedi magnopere necessariam adaugeat. Verum hæc ossis pars, su-
periori parte asperior ac inæqualior cernitur: quòd hinc ualidiora ligamenta, quam ex supe-
riori enasci debuerint. Præterea inferior hæc sedes iuxta internum ipsius lateris sinum exigit,
ad quem sexti pedem mouentis musculi tendo appositissimè reflectitur. Nauiculari itaq; ossi,
ut neque etiam calci, neque talo, in manu nullum proportionale os cōstitit, quæ autem adhuc
in pede recensenda superfunt, extremæ manus partibus aliqua ex parte correspondent: cuius
modi tarsi sunt ossa, brachialis ossibus conferenda.

Vocatur autem Græcis τάρσος quatuor pedis ossium series, quorum tria nauiculari coar-
ctantur: quartum uerò, quod tesseræ assimilatur, calci. Quamuis interim Græci subinde tarsi
nomen non his solum ossibus accommodent, uerum uniuersam pedis superiorem partem eo
nomine plerunq; intelligant: uti Galenus in libris de Administrandis sectionibus perpetuò
facit, ten dines, & uenas, & arterias, nervosq; secundum tarsum ferri scribens, quæ per pedis su-
periora exporriguntur, digitosq; accedunt. Latinorum quamplurimi hanc ossium struem plan-
tam quoque nuncupant, uerum quando plantæ nomen latius patet, non ineptè tarsi nomine,
dum aptius sese offerat, mihi utendum duxi. Tarsi igitur ad brachiale constructionis propor-
tio non est obscura, ex quatuor enim ossibus tarsus, ex duplicatis autem brachiale cōstituitur.
Ex pluribus nanq; & minoribus particulis apprehendendi organū componi debuit, ex gran-

Internum cal-
cis latere qua-
le.

Externum la-
tus.

Anterior
calcis pars.

OSSIS CYM-
BAM REFERENTIS
SINUS.

Superior se-
des.

Inferior.

Quibus pedis
ossibus in ma-
nu nullum re-
spondet.

TARSVS.

*Tria tarsofos-
sa interiora.*
*Quartum &
extremum os.*

dioribus uero paucioribusque, ambulandi instrumentum. Tria tarso ossium interiora plantis quodammodo superficiebus nauiculari ossi coarctata, proprio carent nomine: at nonnullis simul omnia *χρυσόλαι* appellantur. Quartum autem extrinsecus situm, à cubi seu teleræ forma (quum quasi octo habeat latera) *νυβόδε* uocatum est. Atque unum ipsius lateris posterioris est, quo calci committitur: secundum anterius, quo continua superficie duobus pedij ossibus coarctari docebitur: tertium interius est, quo ipsi proximo tarso ossi coarticulatur. Quartum pedis exterius respicit latus, uixque lateris nomen meretur, quum admodum obscure planum sit. Quintum superius est, nulli etiam nexum ossi, sed pedis superiora spectans. Sextum terram respicit, nulli similiter ossi commissum, cæterisque lateribus longè inæqualius, & priuatim oblongo quodam sinu donatū, ad quæ maxima Naturæ solertia septimi pedem mouentis musculi tendo reuoluitur. Quia uero aliquot huius ossis latera ad eum modum obscura & inæqualia sunt, & non ad amulsim teleræ imagini accedit, Arabes ab inæquali effigie, & quadam grandinis imagine, id grandinosum appellauerunt. Alij rursus à multiplici forma illi idem nomen cum cuneum referenti capitis ossi indiderunt, id *πολύμορφον* uocantes. Hoc tarso os (uti antea monimus) calci coarticulatur, terræque innititur: reliqua autem tria simul cum nauiculari sursum à terra subleuantur, ut pedem hac sede cauum altumque constituent. Tarso ossa, ut & brachialis, figura & quantitate inter se discrepant, nec superiori nec inferiori parte æqualiter porriguntur. Os enim cubum referens, & primum os interius pedis latus occupans, duobus quæ in medio habentur multo maiora sunt, atque illorum duorum rursus grandius est quod cubum referentinecitur, quemadmodum & cubum referens intimo ossi grandius quoque uisitur. Quinetiam os cubum referens posterius, ad calcem scilicet, uergit: intimum uero os anterius uersus pollicem multo magis, quam cætera, eminet. Ex medijs, quod intimo ossi proximum est, breue cernitur non adeo anterius, atque id quod cubum referenti committitur, productum. Omnia simul iuncta superiorem eorum superficiem gibbam orbicularemque efformant, inferiori uero cauum simam uel, quemadmodum & pedis ex usu esse nemo non nouit. Duo media cunei accedunt imagini. quæ enim pedis superiora spectant, lata orbiculataque non nihil sunt: quæ uero plantam constituent, non secus acuta uisuntur, quam si cuneorum ritu inter intimum & extremum tarso ossa hæc inijcerentur. Deinde tarso os ossi cubo simili coarctatum, priuatim acutius & demissius in pedis inferiora porrigitur, quam secundum tarso os intimo commissum, quod ipsius huc deducto processui tendo quinti pedem mouentis musculi ualidissimè inferatur. Tarso ossa, ubi lateribus inuicem committuntur, tota connexus amplitudine leui lubricaque cartilagine non obducuntur, sed duntaxat in posteriori laterum sede ossi cymbam referenti proxima. quippe in reliqua parte non nihil mutuo distant, cartilaginorum ligamentorum interuentu inuicem copulata.

Pedij historia.

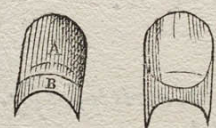
Tarsum subsequitur pedis pars, quam Hippocrates à costarum fortassis serie *σάδο*, alij uero Græci *πυλιν*, Latini plantam, & nonnulli pecten, uestigiumque appellant. Cæterum quum illæ Latinorum uoces in musculorum narratione, & in ualorum neruorumque descriptionibus plurimum obscuritatis (si modo illis uteremur) adferrent, conduxerit profectò, & hic quoque à Græcis nomen mutuare. est enim & planum (quo nomine alij *πυλιν* uertunt) in hac significatione, qua pedis partem significat, penè inauditum. Pedion igitur manus postbrachiali respondet: uerum quinque ossibus, non autem quatuor, ut postbrachiale, conformatur. In manu nanque pollicem reliquis digitis opponi decebat, atque hac ratione primum ipsius os brachiali articulo laxiori, quam quatuor postbrachialis ossa, alligatur. quare etiam primum pollicis os digitis, non autem postbrachiali Galenum secuti ascripsimus, pollicis perinde ac cæteris digitis tria ossa tribuentes. Quinque uero pedij ossa pari articuli connexu tarso ossibus una serie committuntur. Pes enim quum ambulandi sit organum, stabilitatis securitas illi maximè conuenit, quæ in uno ordine locatis indiget, non solum quidem pedij, uerum etiam & digitorum ossibus. Ac pedij ossa tarso ossibus leuibus & in superficie tantum protuberantibus capitibus coarctatur, tam obscure prominentibus, ut merito planis superficiebus pedij ossa tarso coarticulati dixeris. & pedij quidem os pollicis præpositum intimo tarso committitur ossi, quod indicem suffulcit secundo, quod medium sustinet tertio ossi coarticulatur. duo autem reliqua ossa cubum referenti coarctantur: quemadmodum octauo brachialis ossi ea postbrachialis ossa committi proditum est, quibus anularis & medius innituntur. Et quemadmodum articuli, quo postbrachialis os minimū digitorum sustinens brachiali necitur, externo lateri ossiculum quoddam apponi diximus: ita etiam in pede ossiculum uisitur, ad externum latus articuli positum, quo quintum pedij os cubiformi ossi articulatur. Porro quemadmodum tarso ossa non eadem linea anteriori parte finiunt, sic etiam pedij ossium aliud alio magis in posteriora porrigitur.

Pe.

Pedij ossa illic ubi tarso committuntur, lateribus sibi proxima crassaque sunt, & aliqua ex parte planis lateribusque superficiebus per arthrodian inuicem coarctantur. Quæ autem à tarso ad digitos abscedunt, tenuiora sunt, atque in illorum medio interualla efformant, quibus musculosa reponitur substantia, cuius auxilio primi digitorum articuli flectuntur. Atque ut pedij ossa illi substantiæ aptiorem sedem porrigant, non adeo acuta tenuiaque superiori parte, atque ea quæ terram spectant, uisuntur. Vbi autem digitis articulatur, omni ex parte postbrachialis ossibus respondent, & appendice donata in rotundum caput desinunt, sinum primi digitorum ossis subiens. Pedij os pollicis præpositū, ea parte qua tarso articulatur, in ipsius inferiori sede terræ contermina, processum exigit, cui septimus pedem mouentium musculus inseritur. Atque simili quidem occasione pedij os minimū suffulciens digitorum, quæ tarso articulatur insignem commonstrat processum in externum pedis latus excedentem, in quem octauum pedem mouentis musculi tendo insertionem molitur.

Pedij ossa digitis subsequuntur, qui ex ternis ossibus omnes ad eorum quæ in manu sunt, similitudinem extructis constant: pollice tantum excepto, qui inter alios duplici tantum osse extruitur, ut anterior pedis concauitatis sedes firmiter terræ innitatur, ad quod etiam plurimum iuuant magna ossicula, quæ quum ossa sesami semen referentia persequerentur, ad primum pollicis internodium reponi dictum est. eo enim Capite non minus de manus quam pedum ossiculis (quum utrorumque eadem sit ratio) egimus. Quod uero pes à summa manu uno osse uiuatur, manifestum est. extrema enim manus uiginti septem constat ossibus, illis seclusis quæ sesamo comparantur. Sunt enim octo brachialis, quatuor postbrachialis, & quindecim digitorum. Pes autem uiginti sex tantum donatur ossibus, calce nimirum, talo, nauiculari ossi, quatuor tarso ossibus, quinque pedij & quatuordecim digitorum. Atque id Galeni nomine hic addendum duxi, qui in secundo libro Commentariorum in Hippocratis librum de Fracturis (ubi inquit, pedem hominis multis ac paruis ossibus non secus ac summam manum efformari) scribit, pedi non aliter quam extremæ manus uiginti septem adesse ossa: parum mehercule perpendens, se bis cubum imitans os enumerare, aut præter id os, alia quatuor tarso recensere, quemadmodum sanè facit eodem in libro, quum quatuor tarso ossa cubum referenti ossi, & illi quod cymbæ assimilatur articulari tradit. Sed hæc de omnibus humanæ fabricæ ossibus sint satis: & nunc ungues ac cartilagine, quæ adhuc reliquæ sunt, recenseamus. si modò omnia, quæ corpus firmant, & suffulciunt, sustinentque, hoc libro, ut institutum fuit, absoluenta ueniant.

DE VNGVIBVS. CAPVT XXXIII.

HIS duabus figuris ungues ita expressimus, quemadmodum conspici solet, quum à manu ad seleti præparationem coacta, aut pede, diuelli consuevit. Ac dextra quidem figura characteribus insignita, internam unguis regionem, seu cauum ipsius denotat, altera interim unguis gibbum ostendente. Quin & A hic unguis sedes indicatur, ante conspectum onem apparens. B uero sedes insignitur, quæ mollis est, nullibi detegitur, ac ueluti radix unguis censenda uenit.

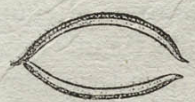
ANVM pedumque digiti unguibus id eo à summo rerum Opifice decorantur, ut ipsis firmamenti uice apponerentur. Digiti enim suis partibus carneis, quibus in extremo donantur, mollia duntaxat corpora apprehendunt. Dura autem, & propter hoc carnis naturam pellentia, uolenterque à se cogentia, digiti sine unguum adminiculo nequeunt amplecti. Ipsorum enim caro, quam postea duriusculam quandam adipem cuti substratam esse docebitur, tunc reflectitur subuertiturque, & ob id firmamento indiget. Quinetiam pieraque deinde commoda ex unguibus, si neque summitatibus digitorum superiores, neque ipsæ inferiores sint, homini accedunt: quemadmodum si radere quid, aut scalpere, aut uellere, aut excoriare, aut euellere oporteat. Cæterum summus rerum Opifex iustissime unguum (qui & munimenta uulnerantium conuassantiumque censentur) duritiem effinxit. Si enim duriores quam nunc sunt, instar ossis cuiusdam procrearentur, ita quidem ad apprehendendum magis essent idonei, ut qui ne minimū reflecti reclinarique possent, at rumpebantur promptissimè, non secus quam alia quæ dura fragilique constant temperie. Itaque securitati simul & robori rerum Opifex prouidens, illos mediocriter duos extruxit, ut neque usui cuius gratia creati sunt, quicquam incommodaret, neque ipsi quum sua mollitie extrinsecus inciderent.

N 3 tium

Pedij ossium
interualla.Ad digitos ar
ticulatio.PEDIS DI
GITI.Pedem à ma
nu summa uno
osse coacta Ga
leni placitum
superari.Cur digiti un
guibus donen
tur.Unguim na
turam esse ius
tam.

*Vngui-
xus.* tium uim cartilaginum ritu facile exoluunt, leui quaq; occasione afficiantur. Ob eandem hanc
causam gibba constant superficie, quod hac figura iniurijs resistendis melius cōparentur. Quod
minus uerò suspensū uacillent, ligamento quodam extremi digitorum ossis radici, eorum supe-
riori termino colligantur. Quoniam autem carni cutiq; illos connasci operaprecium fuit, hæc
extrinsecus uniuersæ radici circūdatur, illa interius usque quaq; subnascitur. In radicem ipsam,
*Li. 2. de Admi-
nistr. dissect.* non modò arteriam uenamq; sed etiam neruum porrigi Galenus attestatur, atque unguis ex
his sensum, uitam & alimentum aliarum partium modo assumere scribit. Scio quidem non so-
lum duos^a neruulos ad unguem usque radicem ferri, sed eosdem cum^b uenis sub unguibus
quosq; ad digiti extremum repere. unguis autem interim sensus omnis expertus esse arbitror.
Ac proinde non leuiter illorum, qui unguis ex ossis, nerui, cutis (quidam & carnis addunt)
concretionem gigni censent, sententiæ accedo. Quod uerò uenæ, arteriæ & nerui, quemadmo-
dum in hortis alueoli, in unguibus non dispensentur, uel hinc constat, quod pilorum modo ab
radice procedentes augeantur. Satiùs enim erat, & hos pilorum ritu semper renouari, atque
quum indies atterantur, nunquam non incrementū admittere, quod potius in longum quàm
latum & profundum assumunt.

DE PALPEBRARVM CARTILAGI- NIBVS. Caput XXXV.

HAC figura superioris inferiorisq; palpebræ cartilaginem à reliquis
partibus liberam delineauimus, ac ipsam, quum alioquin sit nota, nullis chara-
cteribus insigniimus.

*V*TRIQUE palpebræ, tam inferiori quàm superiori, una contigit cartila-
go, utcumq; mollis & longa, in palpebrarumq; extremo quæ illæ inuicem
conniunt, locata & inter cutem & membranulâ palpebras intus succin-
gentem reposita. Huic cartilagini palpebrarum pili (quos cilia uocant)
infiguntur, in illaq; tanquam in durius quoddâ solum inserti eriguntur.
Ideo enim cartilagine hæc (quas ab illa pilorum serie, remorumq; in lon-
gis nauibus, seu, ut uocant, galeris, similitudine *reporis* uocamus) potis-
simum creantur, ut pilos illos erectos, neq; cæterorum pilorū modo flaccidos dependentesq;
contineant. dein etiam creantur, ut^a musculorum palpebras mouentium implantationi subser-
uiant, quemadmodum opportunè in secundo libro eorum musculorum naturam explican-
tes docebimus.

DE AURIS CARTILAGINE. Caput XXXVI.

*Q*UONIAM auris cartilago cuti illi obducta exquisitè libera, auris ipsius for-
mam, ablata eius pinnula, exprimit, abs re esset hic aurem nulli non obuiam delineare.

*Q*UIS potissimum auris in excipiendis aëris conuolutionibus gyrisq; usus
censeatur, quibusq; nominibus auris sedes donetur, in auditus organi con-
structionis sermone libro septimo exequendum est. hic autem obiter auris
recensenda uenit cartilago, quæ auris formam referens in hoc formatur, ut
cute uestita auris corpus instar uanni cōstituatur, idemq; commodè sustineat,
& erectum seruet. Est autem hæc cartilago mollis & tenuis, tanto semper à
capitis ossē uersus auris extrema mollior euadēs, quāto auris orbiculo pro-
pius accedit, & quo minus sustinere aliquid debet. Ac proinde etiam in auris pinnula huius car-
tilaginis nulla exporrigitur portio, quod scilicet hanc propendentem, neque erigi neque sufful-
ciri oporteat. Porro ad temporis os hæc cartilago durior sentitur, & ut firmiori radice hereat,
crassior. Enascitur enim ex orbiculo^a foraminis auditus meatui in temporis ossē cælati, cuius
circumferentia ideo exasperatur, ut promptius auris cartilaginem educat. Quamobrem uerò Na-
tura ex huiusmodi cartilagine aurem constituerit, & non duriores aliquam ossēamq; cartila-
ginem, aut uerum os ipsi indiderit, in secundo præsentis libri Capite executus sum, quum Na-
turam tanta prouidentia cartilaginis temperiem finxisse dicerem, ut hæc ossis modo sustineat
quidem commodè: & interim adeò mollis sit, ut occurfantium impetu non rumpatur, sed ce-
dendo leuiter eum exoluat, atque ita extremas partes iniurijs ferendis pertinaciores, quàm si
ossæ essent, reddat.

DE

DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER I. DE NASI CARTILAGINIBVS. Caput XXXVII.

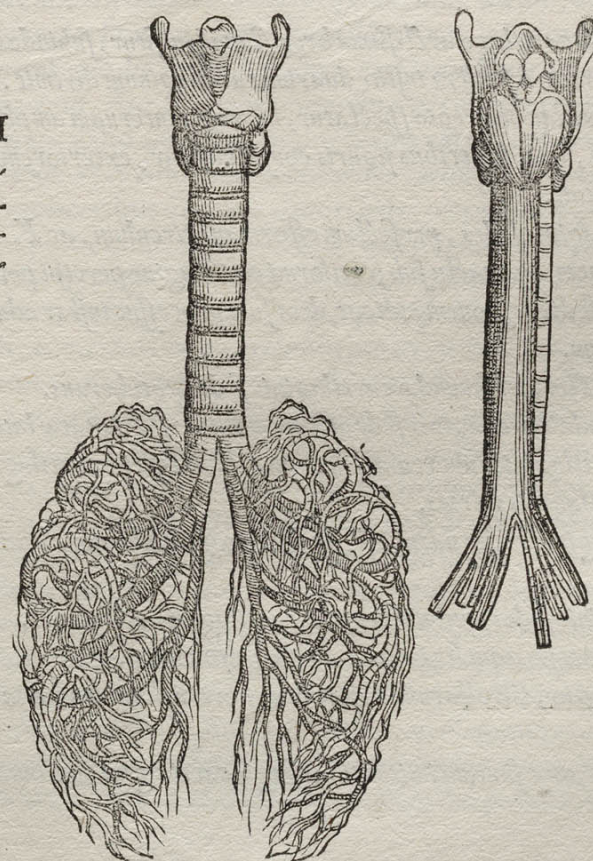
*Q*UANTVAM nasi cartilagine tactu ante sectionem debite dignoscantur,
nihilominus tamen, quartæ musculorum tabule nasus has literis K & L utcumq; proponit.

*R*ERVm opificem terminum extremumq; nasi cartilaginibus eadem ra-
tione extruxisse, qua auris cartilaginem paulo antè procreatâ diximus,
quadrupedum nasi extremum ferè comprobatur, quod minori amplitudi-
ne, quàm hominis nasi terminus cartilaginem existit: qui etiam extra reli-
quam faciei superficiem magis, quàm quadrupedum nasus prominere.
Ab inferiori itaq; nasi ossium^a sede, qua hæc aspera & latiora, quàm supe-
riori^b sede sunt, duæ enascuntur cartilagine, quæ deorsum in anteriora
exporrectæ, inuicemq; cōiunctæ sensum molliores euadunt, ac in nasi extremo ueluti in cartila-
ginem ligamentum degenerantes, totam anteriorem nasi regionem constituunt, quæ à nasi
ossium inferiori sede ad nasi terminū apicemq; pertinet. Ab ossio autem^c septo narium forami-
na dirimente, quod octauū Capitis^d ossis partem esse suprà cōmemorauimus, alia enascitur car-
tilago, mollis quoq; ac ligamenti naturæ compos, quæ à tota anteriori septi illius sede antror-
sum procedens, internæ duarum primarū cartilaginum regioni secundum ipsarum longitudi-
nem adnascitur. Hæc parī ratione in ea nasi parte, quæ ueluti ex faciei planicie porrigitur, nasi
foramina interdiuidit, quemadmodū ossium illud septum ipsa^e foramina inibi disungit, quæ
super palati regionem, à naso ad fauces usq; ducuntur. His tribus nasi cartilaginibus alia duæ,
utrinq; nimirum singulæ accedunt, quæ magis adhuc alijs cartilaginibus ligamentorū naturæ
participant, & orbiculatim singulæ unum nasi foramen constituunt. Cartilagine hæc internis
suis lateribus inuicem colligantur, & aliarum nasi cartilaginum extrema integunt, solæq; motu
donantur uoluntario, cuius ope sursum deorsumq; & introsum extrosumq; uellunt, proprijs
in hoc donatæ^f musculis. Harum cartilaginum latiores mollioresq; partes in nasi lateribus con-
sistunt, ac nasi alæ nuncupantur, quod quasi alarū modo nares occludant, referentq; ita homini
inter respirandū insignem usum præbentes. At quū hę nasi cartilagine uel solo tactu cognosci
possint, nō est quod prolixius earū naturā exequar: utcumq; etiā uel solius Gallici morbi nomi-
ne (qui has crebrò infestat) ipsarū structuram medicis nō oscitanter expendendā duxerim.

DE ASPERÆ ARTERIÆ CARTI- LAGINIBVS, ac quid Græcis in hac γλωττις & ἀσπρωττις nuncupetur. Caput XXXVIII.

*PRIMA TRI-
GESIMI OC-
tauū Capitis figura toti-
us asperæ arteriæ ab o-
mnibus partibus libe-
ræ anteriorem faci-
em expri-
mens,*

*SECUNDA
FIGURA. A.
asperæ arteriæ caudicis
posterior facies delinea-
tur. ab re enim fuisset,
& huic figuræ, quemad-
modum primæ, ramo-
rum in pulmonem sub-
stantiam pertinentium
seriem appingere, quū
illam prima figura
abundè oculis
subijciat.*

N 4 TER

TREDECIM QVAE SERIATIM HIC PROPONUNTUR
figurarum, & earundem characterum Index.

HARVM figurarum prima, quae tertia inscribitur, primam laryngis cartilaginem, quā quia scutum refert, scutiformē quoque uocabimus, ex dextro latere expressam ostendit. Figura autem quae Quarta ordine est, eiusdem cartilaginis internam seu posteriorem faciem proponit. Quinta, eandem cartilago externa seu anteriori facie delineatur. Sexta, secundae laryngis cartilaginis anteriorem commonstrat faciem. Septima secundam laryngis cartilaginem ex dextro latere expressam continet. Octaua secundam laryngis cartilaginem posteriori ex facie depictam offert. Nona laryngis tertia cartilago ex dextro latere delineatur. Decima, tertia cartilaginis anterior sedes occurrit. Undecima, eandem cartilaginem posteriori facie oculis subiicit. Duodecima, laryngis operculi inferiorem sedem ostendit, quā id laryngis amplitudinem spectat. Decimatercia superiorem laryngis operculi sedem continet, quae palatum respicit. Decimaquarta, unam asperae arteriae trunci cartilaginem C modo extructam anteriori externaue facie uidentem obijcit. Decimaquinta, eandem cartilaginem posteriori facie proponit, quae internam asperae arteriae amplitudinem spectat.

A, B, 3, 4, 5 Duo elatiores scutiformis cartilaginis processus.

C, D, 3, 4, 5 Duo humiliores eiusdem cartilaginis processus.

E, F in 8, in 7 uero duntaxat E. Secundae cartilaginis sedes, quibus inferioris scutiformis cartilaginis processus coalescunt.

G, H, 3, 4, 5 Hac sede scutiformis cartilago arctissima breuissimaque uisitur, subinde lineam ostendens quae dextram cartilaginis partem à sinistra instar duarum cartilaginum dirimit.

I, 6, 7 His sedibus secundae cartilaginis regio spectatur, laryngis internam amplitudinem respiciens. Reliquis autem sedibus, quae his tribus figuris conspiciuntur, exteriorem laryngis regionem seu amplitudinem constituit.

K, L, 6, 7 Inferior secundae cartilaginis sedes, perfectum efformans circulum. ac K quidem huius partis anteriorem notat regionem, quae tactu sub scutiformi cartilagine percipi potest. L uero posteriorem inferioris huius sedis regionem indicat, deorsum processus instar eductam, ac in octaua etiam figura L insignitam.

M, 7, 8 Linea spinæ modo in posteriori secundae cartilaginis sede protuberans.

N, O, 8 Sinus in posteriori secundae cartilaginis sede, ad lineam illius M notata latera incisi.

P, Q, 6, 7, 8 Duo secundae cartilaginis tubercula, seu capita, sinus tertiae cartilaginis subeuntia.

R, S, 9, 10, 11 Duae tertiae cartilaginis partes.

T, 9, 10, 11 Haec tertiae cartilaginis regio uacua est, ac duntaxat membranis ligamentis tunicisque laryngis occupatur.

V, X, 9, 10, 11 Tertiae cartilaginis sedes, quibus secundae cartilaginis articuletur.

Y, Y, 9, 10 Tertiae cartilaginis processus, qui lingulam laryngis efformant.

Z, 9, 10, 11 Tertiae cartilaginis regio, illi ollarum uasorumue parti assimilata, qua manus lauaturis aquam affundimus.

a, 12, 13 Laryngis operculi basis, quae scutum imitanti laryngis cartilagini continuatur.

b, 12,

Apex, seu in posteriora introrsumque uersus dorsum maxime procedens laryngis operculi regio. Praeter quindecim figuras modo explicatas, hic comprimis faciunt figuræ Capiti uigesimo primo libri secundi præponendæ, quibus laryngis musculi explicabuntur. inter ceteras autem, illas opportune non minus quam si hic locarentur inspicies, quæ illarum figurarum tres postrema habebuntur, quibus laryngis lingulae seu rimae imago, quam fieri potuit accuratissime, delineatur.

a tota et
si dem fig.
ca 9 lib. 4
h, l, k, l,
m, m.

ICET sextus liber cordi respirationisque organis dedicandus, asperae arteriae naturam diffuse pertractabit, in praesentia tamen ipsius cartilagine explicatione ueniunt, ut omnes, quibus corpus sustinetur, partes, hoc libro absoluiamus, ac ne quicquam ossium cartilagineumque hic non expressum, à musculorum enarratione in sequenti libro nos remoretur. In sexto igitur libro docebitur, asperam arteriam à faucibus in thoracis amplitudinem deduci, & multiplici ramorum sobole in pulmones diffundi, ut aërem illis reddat, & eundem rursus educat. Neque solum hanc respirationis instrumentum ponemus, uerum etiam principalissimum uocis esse organum attestabimus, exacte ipsius substantiae naturam sermone tunc pertractaturi. Constat enim partim cartilaginibus, partim membranis uinculis, simplicibusque membranis seu tunicis, ac demum musculis ipsius capiti peculiaribus. Ac caput quidem hoc asperae arteriae (quod laryngem potius quam guttur mihi appellandum putauerim) primum tribus constituitur cartilaginibus, quarum prima maxima amplissimaque & anterior est, foris quidem gibba, intus autem lima, scuto quodammodo similis, non rotundo, sed praelongo, quali ueteres in praelijs usos, & Turcarum aliquot adhuc, in nauibus praefertim, uti cernimus. Atque hanc ob causam dissectionum periti eam *bugradin*, uulgo autem scutalem & peltalem appellarunt. ac proinde nos quoque illam scutiformem, aut cartilagine scuto similem in sermonis contextu perpetuo uocabimus: nisi etiam hanc primam cartilaginem appellare uisum fuerit. Ista in homine superiori sede amplior quam inferiori conspiciatur, secus multo quam in bobus & porcis, quibus inferiori sede latior, superiori autem multo strictior est, minusque in acutum quam hominis larynx, antrosum exporrigitur. Quod tamen ad imaginis speciem spectat, hominis cartilago superiori & inferiori sede sibi responder.

Vbi asperae
arteriae natu
ra pertracta
bitur.

PRIMA LA
ryngis carti
lago.

Supra enim infraque ex suis lateribus binos educit processus, utrinque singulos, ac horum quidem duo superiores procerius inferioribus educti, membranis uinculis ossis u referentis humilioribus lateribus alligantur. Inferiores autem scutiformis cartilaginis processus, lateribus secundae cartilaginis uersus posteriorem ipsius sedem uniuntur, coalescuntque. Scutiformis haec cartilago uiris quam mulieribus antrosum magis prominet, tactuique magis exponitur: & subinde gemina, idque potissimum in uiris obseruat. In ipsius enim medio, ubi cartilago hominis breuissima est, maximeque antrosum extuberat, secundum suam longitudinem crebro linea ducitur, quae ad amissam à membranulis emundata, duas cartilaginis partes mutuo commissas etiam ante sectionem fuisse arguit. Atque id sane hominibus peculiare obtigit. Boum enim cartilago simplex est, & plurimum ab hominis cartilagine forma uariat: quam sedulo ab architectis spectari uelim. mirum nanque est, quam boum scutiformis cartilago propugnaculi formae accedat, quamque affabre id speculatoribus in ipsius elatiori sede (ob priuatos ipsi incisos sinus) accommodum sit, & quam apte bombardarum ictibus retorquendis comparatum. haud secus profecto, quam si machina quapiam esset portatilis, quae duobus processibus suis humilioribus tanquam duobus palis terrae infigi, ac exercitui praeponi possit. Secunda cartilago minor prima maioremque tertia est, ac maxima sui portione in posterioribus laryngis sedibus reponitur, quae cibi uia (quam stomachum cum Graecis uocabimus) deorsum à faucibus fertur. Quantum enim scutiformis cartilago à perfecta circuli figura deficit, hoc ipsa superiori posteriorique eius parte supplet. Ima enim ipsius sede perfectum conficit circulum, cuius anteriorem partem sub scutiformis cartilaginis radice, tactu in antica laryngis sede percipimus. Interna huius cartilaginis amplitudo exacte leuis est, posterior autem ipsius sedes stomachum spectans, longa extuberat linea, secundum cartilaginis longitudinem, quasi spinæ modo exporrecta. Haec duos huius cartilaginis sinus dirimit, in quibus duo figuntur musculi, recto ductu à secunda cartilagine in tertia inserti. Superior huius cartilaginis sedes, qua posteriorem laryngis regionem efformat, in duo definit tubercula oblonga, & utrinque singula, quae tertiae cartilaginis sinibus inarticulari mox audies. Secunda autem haec cartilago primae ad eum modum committitur, quem supra exposui, quando humiliores primae cartilaginis processus ipsi conuolui dicebam. Ut uero firmior eorum processuum fieret connexus, secunda cartilago inibi, qua processus ipsi coalescunt, modice extuberat, crassiorque est, & in hac protuberante parte sinus uisitur, qui

SECUNDA
laryngis carti
lago.

TERTIA laryngis cartilago.

qui primæ cartilaginis processum ualidissimè excipit. Inferior cartilaginis secundæ pars, ubi laryngis posteriora constituit, nonnihil tenuis uisitur, deorsum magis, quam reliqua ipsius inferioris partis sedes, porrecta. idq̃, ut musculi ex remotiori sede in initium ducerent, qui recta per cartilaginis secundæ longitudinem expansi, tertiæ cartilagini inferuntur. Huic cartilagini nullum nomen inditum est, ac iccirco peculiari nomine nobis innominata nuncupabitur. Si tamen quis sedulo eius effigiem inspexerit, atque alicuius rei formæ illam conferre, tandemq̃ hinc ipsi nomen indere uoluerit, haud aliud illi conformius adinueniet, illo Turcarum anulo, quem sagittantes dextro pollicis imponunt, ut eius anuli beneficio arcus neruum robustius trahant. Is enim anulus illa parte, qua pollicis interiora respicit, anteriori secundæ cartilaginis sedi similis uisitur: qua uero externam pollicis sedem tegit, posteriori secundæ cartilaginis regioni ut cunque conuenit: quemadmodum ex hac anuli effigie, quem margini adhibeo, est cernere. * Tertiam laryngis cartilagine Græci ἀγυρταίναν & ἀγυρταίνουσαν uocant, quod quum integra adhuc est, & membrana tunica ue asperam arteriam intus succingente adhuc obducitur, illi ollarum parti si millima sit, qua aquam manus lauaturis affundimus. Illi nanq̃ ollarum oris sedi aptius congruit, quam ligneis illis conchis, quibus nautas sentinam exhaurire, ac olitores irrigare hortos conspiciamus. siquidem & eiusmodi situlis seu uasculis Græci hanc cartilagine contulisse uidentur, non quidem toti uasi, sed ipsius mucroni. Vt cunque sit, tertiam laryngis cartilagine unicam simplicemq̃ omnes dissectionum professores describere, quum interim membranis suis liberata, sit gemina: & duabus constituatur cartilaginibus, ligamentorum duntaxat beneficio & laryngem succingentis membranae, inuicem admodum laxè commissis. Ac harum una quidem dextro secundæ cartilaginis lateri, altera uero sinistro innititur, finem laeuem & altè satis cælaturum obtinens, quo secundæ cartilaginis tuberculum excipit. itaq̃ articulatur, ut ad internam laryngis amplitudinem, ac rursus extra illam moueri possit, hæcq̃ cæteris laryngis cartilaginibus maxime mobilis existat. Vtriusque cartilaginis basis ampla est, & anteriori sede in longum processum finit, in interiora laryngis exporrectum. Superiores uero harum cartilaginum partes sensim à basi inuicem dehiscetes, ac dein tenuiores mollioresq̃, & adiposæ reditæ, mutuo uniuntur, & dextræ cartilaginis superior pars sinistra cartilaginis parti coniuncta, eam laryngis sedem extruit, quæ illi ualorum parti congruit, qua aquam manibus affundi supra commemorauimus. Atque hæc quidem laryngis sedes adeo mollis flexilisq̃ est, ut uomentibus in internam laryngis amplitudinem antrorsum reclinetur, asperamq̃ arteriam adeo exquisitè integat, ut ne minimum quidem ex uomitu arteriæ ipsi illabatur. Cæterum & si tertia hæc cartilago gemina sit, duabusq̃ cartilaginibus extruatur, ob id tamen eam duarum cartilaginum loco non enumerabimus: sed unius tantum aliorum Anatomorum more nobis habebitur, tertiæq̃ nuncupabitur, quod minus illorum placita qui cartilagine numerarunt potius, quam descriperunt, plus æquo turbare uidear. His tribus igitur laryngis cartilaginibus, alia quædam mollis, & substantia tertiæ cartilaginis superiori parti prorsus similis, accedit, quæ laryngis perelegans efficitur operculum, accuratè prohibens, ne quid cibi aut potus in laryngem defluat. Enascitur autem hoc laryngis operculum ampla & antrorsum curuata basi, ab interiori scutiformis regione iuxta partem ipsius elatiorem, hinc introrsum procedens, trianguli imaginem exprimit, cuius basim operculi à scutiformi cartilagine exortus, aut ipsius cum ea cartilagine cõnexus efformat. Trianguli uero uertex, ea pars est, quæ introrsum ueluti ad stomachi regionem producit. Corpus hoc quæ palatum respicit, gibbum est ac mollius: quæ autè laryngi innititur, cauum sinumq̃, ac multo quàm superiori parte durius. In extremo autem ipsius, quo stomachum spectat, insigniter molle est, pinguiq̃ obductum membrana ligamenti quodammodo naturam refert. quæ uero scutiformi cõmittitur cartilagini, etiam multa abundat adipe, neq̃ inibi adeo durum atq̃ in sui medio cernitur. Pleriq̃ corpus hoc præcipuè uocis organum esse putant, id temere γλωττιδα & ἐπιγλωττιδα uocitantes: quum tamen hæc nomina penitus pugnantes, diuersasq̃ prorsus partes, ueteribus illis Anatomes professoribus significauerint. γλωττις enim laryngis rimam indicat, quam duo tertiæ cartilaginis processus in media laryngis amplitudine pingui membrana obducti constituunt, & quam præcipuum uocis organum esse in quinto libro demonstrabimus. Illi nanque eiusmodi rimam γλωττιδα seu lingulam uocant, ab ea lingularum similitudine, quam ex duabus arundinū laminis inuicem compactis tibijs accommodari uidemus. Cæterum ἐπιγλωττις nuncupatur laryngis operculum, dictæ nuper laryngis lingulae impositū, & ne quid inter edendum in eam decidat cauens. Quod uero id nostri seculi medicos lateat, non ipsi tantum in causa sunt, nihil præter autorum sensa, citra omnem sectionis usum, sectantes: uerum & Celsus etiam hæc perperam (uti sanè quæ ad Anatomen spectant per multa) intelligens, illud laryngis operculum lingulam appellauit,

Laryngis lingula, seu rima, et præcipuum uocis organum.

lauit, non expendens id Græcis ἐπιγλωττιδα fuisse appellatum, quod illi laryngis rimæ, quam lingulae fistularum assimilamus, incumbit: aut ignorans aliam in larynge præter operculum illud, sedem partem uel esse, quam lingulae conferri possumus. nam operculum hoc etiam humanæ lingulae imaginis latis accedit. Quinetiā Celsi errore Theodorus Gaza delusus, in Aristotele ἐπιγλωττιδα lingula uertit, quum interim Aristoteles laryngis intelligat operculum: non autè eam partem, seu sedem, quam ueteres lingulam uocant, & quæ principalissimū uocis instrumentum merito censetur. Vt modo præterea, quoties apud Galenum, tum Interpretū, tum etiam Græci exemplaris scriptorum uitio, γλωττις pro ἐπιγλωττις ac rursus diuerso ordine, legatur. Verum hæc latius suo loco exequar. hic nanque tantum de laryngis cartilaginibus sermonem instituisse sat fuit, quanto ad musculorum in secundo libro tractationem indigemus. Ac proinde etiam reliquas asperæ arteriæ cartilagine, quæ C nostri formæ magna ex parte conueniunt, unā cum omnibus quæ ad asperam arteriam pertinent, in sexto libro prosequar. Nunc autem tempestiuū erit, rationem ac modum subijcere, quo ossa & cartilagine ad disciplinam parentur, aut per Anatomen discantur, ad eam uidelicet methodum, qua semper post partium descriptionem, illarum secandi artificium (prout id suo loco aptius fieri putauero) subijciam.

Lib. 3. de Partibus animalium, cap. 3.

Præcipue in 8. Lib. de V. su part.

Reliquæ cartilagine asperæ arteriæ C similes.

QVO ARTIFICIO HVMANI CORPORIS ossa & cartilagine inspectioni præparentur. Caput XXXIX.

CONSVEVERUNT medici Hippocraticæ arti dignè incumbentes, neque ad solos syropos scribendos, hominibusq̃ imponendum nati, non mediocri labore ossa, quæ ad disciplinam asseruantur, extruere, siue ea inuicem iuncta, siue singula separatim erant inspecturi. Solent enim suspensum, uel alias mortuū cadauer, magna ex parte primum carnibus liberare, & uiscera nullo soluto corporis articulo, excicare. Postea oblongæ arcæ ita dissectum corpus immittebant, uniuersam arcam calce opplentes, ac nonnihil aquæ dein aspergentes. Deinceps ubi arcam ad hunc modum octiduo obseruassent, eam undique angustis foraminibus perforatam, rapido illigabant fluuiio, ut calx unā cum marcescentibus iam carniū reliquijs temporis successu deflueret, ac undique ab ossibus abscederet. Post dies aliquot, exemptum cadauer passim cultrorum beneficio emundabatur, mente adhibita, ne aliquis ossium connexus in eo opere dissolueretur, ligamentaq̃ ossa colligantia (quorum interuentu hærent) integra custodirentur, ac demum omnia præter ossium articulos niterent. Emundatum cadauer, eo situ quo id aut sedens, aut erectum, hæc aut illa forma compositum spectari uolebant, soli exponebatur, ut ligamenta solis aestu resiccata, ossium articulos in eo positi continerent. Verum hæc præparandi ratio præterquam quod molestā, sordida, ac difficilis est, nullos ferè ossium ostendit processus, appendices, capita, sinus, & eius generis reliqua in ossibus præcipuo studio spectanda: quod scilicet hæc omnia insigniter nigricantibus ligamentis adhuc obducantur, adeo sanè, ut hic ossium mundandi modus ad doctrinam penè nihil accomoderet. Quemadmodum neque ridicula musculorum, tendinum, ligamentorum, neruorum, uenarum & arteriarum uidentur ratio (qua hæcenus medicinae candidatis nostræ artis professores imposuerunt) quicquam commodi adfert, sed duntaxat studiorum animos cohibet, ne eorum, quæ iam dicebam, organorum demonstrationem à Rabinis illis expetant. Hi nanq̃ asserunt, illa solum è corporibus in aquarū gurgitibus (si dijs placeat) emaciat, non autem nuper mortuis discenda esse, quasi uero quicquam eruditione dignum, in corporibus ad eum modum adaptatis, prorsusq̃ hac ratione corruptis disci possit, & non hæc omnia in homine nuper mortuo melius multo à nobis ostenderentur, quam ipsi iecoris, aut intestinorum, aut cordis superficiem studiosis commonstrare solent: quamuis illam quoq̃ satis ineptè proponebāt, interim à cæteris corporis partibus abstinentes. Cæterum quo nam pacto aliæ corporis particulae sint aggrediendæ, suis locis affatim prosequemur: ossa autem, ut modò subijciā, leui negotio adaptabis, si discendi saltem cupidus, & quod in dissectionum studio Galenus imprimis requirit, laborum patiens ac industrius fueris. Alicunde itaque nactus cadauer, quaecumq̃ id sit (quamuis tamen morbo emaciatum longe aptius censebis) uas unum carnibus, uisceribus & cuti reponendis, & sanguini admittendo, ad manū esse curabis, unā cum magno grandiq̃ lebetè, cuiusmodi illi sunt quibus lixiuium mulieres igni adhibent, is nanque coquendis ossibus est aptissimus. Huic igitur ossa iniiciuntur. Præterea & ampla pa-pyrus in asserè distenditur, ut huic asseri cartilagine nō elixandæ applicari, seriatiq̃ imponi possint.

Ossium in calce macerandum, ac dein in fluuio emundandum ratio.

Ossium per coctionem præparandi modus. Tum alibi sepius, tum maxime lib. 3. de Administr. dissect.

possint. Mox acutiori cultro orbiculatim per frontem & tempora & occipitium, sectionem tentabis, ad caluariam usque penetrantem. Ad huius deinceps sectionis orbiculum, serra caluariam diuides, parum sollicitus, etiam si cerebrum uities, aut paulo humilior elatius ue caluariam diuidas, quandoquidem nunc duntaxat ossa ac cartilaginee intueri seruareque propositum est. Diffecta igitur caluaria, cerebrum solis manibus ex ipsa euellum, uasi injiciendum est, ac caluariæ pars à reliquo capite adempta, cacabo indetur, liberata tamen prius ab illa uerticis cute, iam utranque aurem proximè à temporum osse absectam, seorsum in asserem, cui cartilaginee adhibentur, collocato, unà cum palpebris & nasi extremo, quod cartilaginibus constat, quæ uicinissimè ab illis quibus committuntur ossibus simul cum cute sunt rescandæ. Deinceps maxillam inferiorem à suis cum capitis ossibus connexu liberabis, ac cartilaginee, quas priuatim in ipsius cum capite articulis haberi diximus, cultellulo à ligamenti articulum continentibus dissecabis, eas chartæ illi cui promptè hærebunt seriatim applicans. Quando inferiorem maxillam adimis, & eam obiter cute & lingua (relictis si uoles musculorum applantationibus) liberas, ac tandem in cacabum reijcis, cauendū est, ne os u referens aut laryngem corrumpas, sed integram laryngem cum eo osse, & lingua, & stomachi asperæque arteriæ portione simul è faucibus auferas, ac asseri illi non aliter emundatā cum auribus imponas. Iam à pectoris ossis mucrone ad pubem usque sectionē molieris, ad omentum usque penetrantē, cui deinceps aliam sectionem, quæ transuersim à dextro ilio ad sinistrum pertingat, adiunges, & absque delectu omnia quæ peritonæo cōtinentur, laniorū more euelles, ea uasi injiciens. Ab dominis cutem unā cum musculis obiter ab ossibus dissecabis, & sanguinē spongijs excipiens, cum in uas exprimes. modò à iugulo ad pectoris ossis usque mucronem, adeò profundam duces sectionem, ut illa ad pectoris usque os penetrante, simul cum cute musculos thoraci instratos, à costarum ossibus, earundemque cartilaginibus, adimere possis, & simul clauiculæ nudæ, carnibusque liberæ appareant. Quippe hæ acutiori cultello à pectoris osse ueniūt liberandæ, & cartilaginee his articulis propriæ (quemadmodum inferioris maxillæ cartilaginee aggressus es) accuratè sunt adimendæ, & dein chartæ seriatim adhibendæ. Pectoris os unā cum costarum cartilaginibus studiose à costarum ossibus liberabitur, sectionibus acutiori & nō admodum crasso cultro per cartilaginee inibi ductis, ubi costarum ossa in has degenerant. Atque id promptè obitur, si modo memoria non exciderit, primæ costæ cartilaginem à pectoris ossis medio magis in latum quàm secundæ costæ cartilaginem ferri. Neque tantum cartilaginee pectoris ossi coarctatæ à costis sunt dirimendæ, uerum etiam omnes spuriarum cartilaginee, quæ uel intercostalium musculorum interuentu superioribus cartilaginibus hærebunt. Disiunctis hunc in modum cartilaginibus, pectoris os à iugulo attolles, & id uenis & arterijs à iugulo ad illud porrectis & membranis quoque liberabis, quæ thoracis amplitudinem intersepiunt. Postremò cartilaginee à septo transuerso rescabis, & ipsas simul cum pectoris osse non aliter mundatas, in chartam repones, dein scapulas unā cum clauiculis à thorace dissecaturus. Iam longa sectione in altera manu à summo humero per brachium & cubitum ad pollicem usque ducta, scapulam, humerum, cubitum, & extremam manum cute & carnibus enudabis, non admodum anxius, etiam si aliqua tendinum carnisque portio ossibus adhuc appensa relinquatur. Adeò ut etiam suffecerit, relicta summæ manus cute, illam aliquot sectionibus hinc atque illic scindere, quo postea leuiori negotio manus elixetur. Modò clauicula à summo humero secabitur, mente adhibita, num præter scapulæ processum, quem summū humerum appellamus, & clauiculā, inibi aliud tertium os occurrat. Hoc ubi præstiteris, ac peculiarem eius articuli cartilaginem chartæ adhibueris, clauiculam in cacabum cōijcies, scapulamque ab humero, & deinde humerum à cubiti ossibus separabis: & cubitum cum extrema manu cōnexum seruans, simul omnia in cacabum quoque locabis. Priusquam tamen scapula cacabo indetur, opportune feceris, si cartilaginem scapulæ sinum, quo humeri caput excipitur, aliquando augentem, à scapula diremeris, chartæque cum cæteris cartilaginibus applicueris. Atque id similiter in alterius lateris manu est præstandum, ac ilico ad thoracem denuò accedendum, ex quo primum pulmones cum corde & septo transuerso execabis: & priusquam cor in uas conijcias, cordis basim per transuersum à reliquo cordis corpore diuides: & deinde basim rursus à uasis, quæ ab ipsa prodeunt, sic auferes, ut ita uenæ arterialis & magnæ arteriæ orificia illæsa habeas, ac postmodum (si uisum fuerit) in cartilaginum numero illa seruaturus, chartæ applices. Vbi igitur reliqua quæ in thorace inueniuntur, in uas reieceris, cadauer in prorum uertes, & utcumque licebit, ceruicem reliquumque dorsum, unā cum tota thoracis amplitudine carnibus emundabis, studiose cauens ne costam aliquam (utpote fragilem) rumpas: aut nimium uicinè carnem dissecas, processum aliquem uities. Atque id adhuc magis cauendum est, quum iam singulas costas seorsum à uertebis thoracis liberaturus es. Etenim

ita diuides,
ut septum
fig. cap. 64
seruati libe-
rata cen-
tur. Vnde
monstratur
bi modo in
ossibus, car-
tilaginibus
prohibentis
tuto, hoc
capite de
quid dabo-
tem.

resupinato cadauere, cultello acutiore costæ capitulū, à uertebæ corporis sinu uenit separandum, & deinde ligamenti sensim diuisis, à transuersis quoque uertebæ processibus costæ sunt adimendæ, obiterque emundatæ in cacabum mittendæ. Crura ad eum modum, quo manus aggressus es, attrahabis, femur uniuersum carnibus emundans, mox & tibiam, & pedem uniuersum. Quū tamen genu nudas, ex tendinibus anteriore genu sedem occupantibus, patellam execabis, & in cacabum nō secus ac femur cōijcies ilico, atque id à coxæ dicis osse tibiæque liberaueris, & cartilaginee rescueris, quæ tibiæ ossis sinus femoris capita excipientes augent. quippe & illas non inopportune chartæ agglutinabis, ac deinceps tibiæ os, unā cum fibula & pede, cacabo indes. Id ubi in utroque crure præstitum erit, & ossa sacri ossis lateribus coarctata aliquantulum repurgata fuerint, cartilaginea ligamenta uertebæ corpora intercedentia adammulsum ueniunt execanda, & chartæ seriatim accommodanda. Ligamenti igitur, quæ uertebæ corporibus in superficie obducuntur, acutiori cultro ademptis, inter ossis sacri summum & cartilagineum ligamentum, os sacrum ac infimam lumborū uertebam interueniens, sectionem tentabis, quæ ligamentum id, seu cartilaginem, ut Galeno uisum fuit, ab osse sacro diuidat. Rursus inter infimæ lumborum uertebæ corpus, & elatiorem dictæ nuper cartilaginis regionem, eandem duces sectionem, hæcque ratione integram auferes cartilaginem, quam ubi chartæ imposueris, sequentes tantisper excindes, dum ad secundam usque ceruicis uertebam deuentum erit. Quū itaque uiginti tres cartilaginee ligamenta ue cartilaginea ad hunc modum chartæ applicaueris, dorsum in tres quatuor ue partes cautè & leniter disiungendum uenit, ne impetu id tentans, casu aliquem uertebæ processum confringas. Quare etiam cauendum est, ne primam uertebam à capite negligentius liberare studeas. Licebit enim cum capite ceruicis uertebas cacabo imponere, ut & thoracis uertebas cum lumborum uertebis, modò illas à sacro osse prius disiunxeris. Os sacrum autem, unā cum ossibus ipsi commissis (quæ ilium, coxendicis & pubis ossa constituunt) nihil prohibet cacabo indere, quum scilicet ilium ossa adhuc cruda à sacro difficulter & arduè separentur, & pubis ossium cartilago etiam tunc uitietur: quam alias integrè asseruabis, si pubis ossa non dirempta cacabo iniiceris. Ossibus adhuc modum cacabo immisissis, aqua is uniuersus implebitur, ut ossibus altè in aquam subidentibus, nulla ossis pars emineat. Hoc enim imprimis toto coctionis tempore obseruandum est, ne os aliquod aqua non regatur, multoque magis, ne id ex cacabo prominens fumum excipiat, cuius etiam occasione grandem cacabum esse conuenit. Vniuersæ coctioni nullum peculiare adhibetur artificium, sed, ut in cæteris elixationibus, spuma sedulo auferenda est, quo ius clarius reddas, ipsaque ossa minus fordida extrahas. Pari etiam ratione pinguedo omnis (quæ plurima supernatare solet) est haurienda, ac in uas aliquod uel uulgi nomine reponenda, quod illi in obliterandis cicatricibus, & neruis tendinibusque producendis multum tribuit. Coctioni nullum tempus præfinitur, quum id ex ætatum ratione plurimum uariet. Duabus enim aut tribus horis plusquam satis sit, puerulorum ossa coquantur præcipue, quum in illis studendum sit, ne inter mundandum ossa, appendices decidunt: quarum coactio in proeuectioris ætatis hominibus uix unquam, quantumuis coxeris, dissoluitur. Is itaque coctionis scopus est, ut ossa cultorum beneficio, ut inter edendum sit, aptè mundari queant. ut autem id facias opportunius, pedentim nonnulla ossa inter elixandum forpice eximes, eaque solus purgabis: nisi fortasse studiosus adsit sodalis, qui unā manus operi adhibeat. Summoperè enim cauendum est, ne imperitior aliquis ossium supercilia, processus, capita & sinus radendo uitiet, aut alicunde cartilaginem laueat, & crustæ modo ossibus obducta imprudens auferat. hæc namque, quum carnem, ligamenta, tendines & membranas ossa ambientes adimis, præcipue seruanda uenit. Neque uerò officium id hac duntaxat ratione inepto alicui, & Anatomes parum studioso minus committuelim, uerum ut, quum unumquodque os priuatim purgas, sinus ipsius & capita, & potissimum ligamentorum naturam, & tendinum insertionem, musculorumque exortum accuratè contempleris. Non enim facile dixerim, quantum cognitionis partium eo opere tibi paraturus sis. Quando igitur hunc in modum seriatim ossa ex bulliente iure extrahis, ac mundata terræ, aut sportulæ alicui imponis, non admodum anxie expendito, quodnam os prius tibi occurrat. Summam tamen manum cum cubiti ossibus extrahens sedulo obseruabis, ne uiolentius brachiale à cubiti ossibus seiungas, sed cultro articuli ligamenta sensim diuidens, brachiale à cubiti ossibus accuratè liberaes. idem facito in postbrachialis ossium à brachiali separatione. Id enim cauere uelim, ne brachialis ossa inuicem dirimas, unde etiā ilico atque id integrum à cubito, & pollicis primo osse, & postbrachiali disiunxeris, obiter duntaxat tendines ligamentaque ipsi obnata diuelles, id studens, ne ossa in interna externaque ipsorum superficie penitus ligamenti emundentur, ut ligamentorum beneficio brachialis ossa inuicem hæreant. Brachiali enim ita igni

O adhi-

adhibito ligamenta sensim reliccata, ipsius ossa firmiter continent, leuiorūq; negotio in ossium connexu brachiale, cubiti & postbrachialis ossibus committitur: nisi forte in iungendis ossibus peritior, brachialis ossa mutuo dirimere, ac ligamentis emundare, postmodumq; aeneis filis inuicem committere audeas, aut etiā disuncta asseruare uelis. Mox ubi brachiale in eum modum igni apposueris, chartam assumes, cui postbrachialis & digitorum ossa, non praetermissis sceminis ossibus, exacte emundata imponas: quo minus haec illi chartae inuoluta, neque alterius manus ossibus confusa, in committendis ossibus negotium augeant. Conduxit igitur, manuum pedumq; ossa separatim in quatuor chartas recludere. Priusquam tamen huius illiusue manus, aut pedis ossa chartae implicas, antea semper indagandum est, num aliquod os nō mundatum super sit, ne quum putamina & ius abijciendum curas, unā aliquot ossa oscitater simul auferenda porrigas, et si forte ungues asseruare uisum sit, illum dum pedis manuumq; digitorū ossa expurgas, auelles. Nō minus enim humanos ungues, quā auium & quadrupedum ungues, à pedibus calenti aquae impositis, elixatione recedere conspiciamus. Porro quum ulnam & radiū emundas, cartilago non negligetur, quae à radio profecta, magna ex parte ulnam à brachiali dirimit. Haec namq; ab ulna liberabitur, ut radio adhuc connata, in ossium connexu, rursus ulnam & brachiale intercedat. Quinetiam quando caput purgas, accuratissimè caueto, ne membranam, quae auditus organi foramen succingit euellens, ossicula illa negligenter eximas, quae eius organi constructionem subintrant. quippe illa stylo quoque in foramen misso, sunt studiosè euellenda, & pariter excutienda. Haec ossicula ad reliqua ossium colligationem, aliquo recondes, & uertebrae omnium postremo è iure eximes, quemadmodū & sacrum os: nisi forte post aliquam elixationem, coccyx os à sacro liberare lubeat, quod scilicet huius ossicula, ob cartilaginea ligamenta, quae ipsa connectunt, si diutius coquantur, ab inuicē se iungi soleant. Si tamen coccygis ossis praescindendi gratia, os sacrum eximeris, id denuò cacabo est immittendum, coccyxq; os priuatim in chartam reponendum, aut in sportulam coniiciendum, in quam minuta locabis ossicula: cuiusmodi dentes sunt, si forte ipsorum aliquis exciderit, aut aliqua ossis portio oscitanter effracta fuerit. Verum ut pubis ossium cartilagineum serues, priusquam ilium ossa à sacro liberas, pubis ossa anteriori posterioriq; sede leuiter sunt emundanda, ac dein inuicem solis manibus se iungenda, ut ipsa intercedens cartilago ab altero osse abscedat, uniusq; duntaxat commissa maneat, leui negotio postmodū in ossium connexu, cum altero pubis osse iungenda. Ossa hac ratione purgata denuò numerabis, non quidem manuum & pedū ossa, quae iam seorsum chartis prius inuoluisti, uerum recensabis caluariae partem, quam serra à reliquo capite ademisti: in qua considerabis, num portiunculae temporum ossium, quae instar squamae uerticis ossibus applicantur, atque serra à cetera temporum portione auferri solent, ex elixatione deciderint, ne forte illas cum ossium spolijs aut iure reiicienda cures. Solent enim facile à uerticis ossibus decidere, si casu serrae sectio multum supra aurem ducta fuerit. Deinde num dens aliquis ex superiori inferioriue maxilla exciderit, perpendes, & uiginti quatuor uertebrae totidemq; costas enumerabis, duas clauiculas, duas scapulas, duos humeros, duas ulnas, & radios duos, sacrum os, à quo iam antea coccyx os ademptū est: duo grandia ossa sacri ossis lateribus nexa, femora duo, tibię ossa duo, & fibulas duas, item patellas similiter duas. Atque ubi omnia enumeraueris, magnopere cōduxerit, ossa denuò mundae & bullienti aquae indere, ac mox exempta seorsum aspero rudiq; linteo abstergere, & si quae ligamentorum, aut membranarum, aut musculorum insertionis exortus ue sint reliquiae, eas defricare abstergereq; cōuenit, studio interim adhibito, ne lubrica, & crustae modo ossibus adhibita cartilago simul auferatur. Interea uerò dum haec in orbem igni apposita leuiter deficcantur, aurium cartilagineae cute deteguntur, chartae cum reliquis cartilaginibus applicandae. Idem quoq; in palpebrarum & narium cartilaginibus molendum est, ac deinceps acutis cultellis os u referens, à musculis ipsi commissis, quam licebit exactissime crudum emundabis. Purgato illo osse, laryngis cartilagineae similiter crudas accuratè carnibus membranisque liberabis, simul cum una atq; altera asperae arteriae truci cartilagine, Cimagini cōparatę. Iam pectoris os, ipsiq; cōnexas cartilagineas sedulo emundabis, quod eo minus promptè perfeceris, quo id pluribus obducitur membranis, pingueq; est, & interim coquendum ne utiquam uenit, uixq; calente aqua aspergendū. Quum uerò cartilagineas carne spoliās, cauendum est, ne membranam cartilaginibus proximè obductam, illiq; correspondentem auferas, quae quòd os ambit, *σπλην* Græcis uocatur. Quippe hac membrana à cartilaginibus discreta, illae infirmius pectoris ossi committuntur, & cōtractae breues intortaeq; euadunt. Et quo minus cartilagineae hae contrahantur, pectoris os ad ignem non est exiccandum, sed alibi cubi tantisper, dum ossa necere proposueris, in loco non nimis humido reponendum, ne rursus cartilagineae plus aequo flaccescant, ac postea deformem thoracis ossium fabricam cōstituant.

Quan-

Quandoquidem nihil prorsus est, quod æquè elegantem sceleti struem uitiat, atq; pectoris os cum cartilaginibus, si modo illae negligentius obseruentur, & non iam compactis ossibus potius, quā antea, exiccare permittatur. Reliquas autē cartilagineas chartae adhibitas, licebit igni nonnihil admouere, at ita, ne nimium conuellantur: quum latius sit, & has quoq; post compactionem siccare. Iam integrū tibi est ossa & cartilagineas ad eum quem mox dicam modum contere, aut dissoluta asseruare: quod longè etiam praestiterit, si modò aut cōnexis, aut dissolutis carendum esset. Ossa namq; disuncta, & in oblongam arcam seriatim posita, quouis tempore seorsum conspici, ac omnia quae ad ossium cognitionem spectant, edocere possunt, quae autem erecta cōmissaq; sunt, sinus, capitāq; ossium non admodum accuratè cōmonstrant, sed ut uerè dicam, ad ostentationem potius quā ad disciplinam conducunt. Quanquam rursus ad disciplinam illa ossa accomodatissima sunt, quae subducuntur ex Italicis monumentis, penus modo (ut hic ferè omnia) extructis, & sub impluuiū aliquo, aut alioquin aëri ita expositis, ut haec pluuialem aquā quandoq; excipiant. Praeter id namq; quòd monumenta eiusmodi humida sunt, etiam aqua subinde accedit, cuius beneficio omnia quae ossibus adnascuntur promptissime marcescunt, adeò ut illa ossa post aliquot annos exempta, & obiter abluta, sint integerrima, nihilq; modo in ossibus spectandum commonstrent, si in arcam seriatim citra connexum reponantur, ad coniungendum enim prorsus sunt inutilia, cum propter egregiam duritiem, tum propter deperditas costarū totiusq; corporis cartilagineas, quae si forte reperiuntur, ob putredinem sunt friabiles, & undiq; ab ossibus liberae. Rursus ad hunc usum sunt inutilia, quae è terra apud alias nationes effodiuntur, & cumulatim in cœmeterijs asseruantur. Praeter hoc enim, quòd illa carie ob terrae siccitatem afficiuntur, omnia eiusdem hominis ossa nunquam uelut in dictis nuper monumentis reperies, uel Parisijs etiam in Inno centū cœmeterio. Vbi, si modò alibi, quamplurimos ossium quae è terra fodiuntur, habes acruos: qui mihi quando primum ossa cum MATTHAEO TERMINO, in omnibus medicinae partibus insigni medico, & dum uiuā mihi colendo studiū sodali doctissimo dicerem, adeò nobis uberem suppeditarūt copiam, ut longo in defessioq; spectandi usu edocti, etiam obuinctis oculis cum sodalibus interdum deponere ausi fuimus, unius mediae horae spacio nullum os ex tot acruis porrigi posse, quod, cuiusmodi esset, tactu non diiudicaremus, atque id eo nobis faciendum erat studiosius, quo discendi cupididi, magis praceptorū opera, in hac medicinae parte destituebamur. Porro quod ad cōco-

Quae ossa ad disciplinam uelutissima.

Emundata ossa quomodo iungenda.

Huiusmodi instrumenta ferè seorsum praeponit tabula cap. 7. lib. 2. ad charta. 5. 7. 8. 9.

O 2 in

in hunc modum orbi pedes impones, & altantis alicuius ope super pedes reliqua crurum ossa inniti curabis, ac deinde femorum capita in coxendicum ossium acetabulis pertinet, in sacro osse dorsalis medullae gratia incisi. Hoc etenim interuallum edocebit, qua mensura ferrum fabricandum sit, quod orbi affixum, & ossis sacri reliquarumque uertebrae foramini dorsalem medullam transmittenti inditum, uniuersa ossa pulchre sustinebit. Ferrum namque ita aptandum est, ut ualide orbis medio clauis affigatur, & ab orbe ad infimam usque nuper dicti foraminis sedem, teres aut quadratum sit, ab illa autem sede sursum latius quam crassius esse conuenit, ut postmodum ad dorsum inflexum obliquari queat, uertebraeque ipsi ita adaptentur, ut immota ad id neuti, quam circunuertantur. Atque ideo ferrum inibi primum tenuius fiet, ubi sacrum os ne deorsum subsideat, suffulciendum uenit. Nisi enim hoc os firmetur, sustineaturque, una cum ipso reliquae uertebrae sensim descendunt, temporisque successu sceleti crura turpiter obliquabuntur. Accurate igitur ab orbe ad sacri ossis foraminis infimam sedem, longitudo metienda uenit. De reliqua autem ferri longitudine non adeo curandum est, quum haec si forte longior sit, post ossium compositionem facile praescindatur. Et etiam si ossa arce imponenda duxeris, magnopere iuuert ferrum plus minus duabus palmis longius quam uniuersum sit sceleton, fieri, ut ipsius portio extra uerticem emineas, superioris arcae fundi foramini possit indiri, in ipsoque conuolui. Ferro itaque orbi perpendiculatim affixo, acutiori cultello ossis sacri foramen dorsalis medullae nomine incisum, sensim ita exculpes, ut ferrum ipsi commode intrudi possit. Nam quum hoc foramen natura artius sit, & insigniter obliquum, nequaquam ferrum admittit, nisi quemadmodum iam diximus, sic augeatur, ut a ferri mucrone os sacrum ad eam usque ferri sedem protrudere ualeas, quam non amplius teretem, quadratam uel faciendam inuimus. & si casu haec sedes os sacrum minus apte suffulcitur uidebitur, operae pretium erit eam ferri sedem lima exasperare, ac deinde nodum illi ex aeneo filo obuoluere, qui os sacrum commode sustineat. Osse sacro in hunc modum suffulto, crassiori filo femoris capita coxendicum acetabulis innectes, diligenter perpendens quantum haec aut extrorsum aut introrsum intorqueas, ne forte crura turpiter intorta committas, aut patellae, interiora potius crurum, quam anteriora respiciat. quod sane futurum est, nisi ad amussim capita suis sinibus iunxeris. Vtunque tamen feceris, in hoc connexu filum prorsus intorquendum non est, priusquam pedes orbi & tibis eo situ commiseris, qui tibi apparebit elegantior. Hunc a baculi, quo manus stabilientur forma, potissimum petes: alium quippe situm messoria falx, alium telum, & alium rursus hasta, aut Neptuni tridens, aut aliud quod uis instrumentum exoptat. Modò uertebrae omnes seriatim accommodandae sunt, quo cuiusque situm ordinemque inuentu non arduum obserues. hunc namque uertebrae formam, & articulationis ratio prompte ostendunt. Quum primum itaque ordinatim omnes in melam reposeris, quinque lumborum uertebrae inuicem duobus nexibus committes, qui in corporum lateribus facti, una cartilagineum ligamentum contineant, quod uertebrae corpora interuenire dictum est. atque huiusmodi ligamenta seriatim a charta cui illa applicasti, sunt assumenda, eo semper relicto, quod eas intercedit uertebrae, quas inuicem non alligas. quemadmodum in praesentia est ligamentum seu cartilago, sacrum os & infimam lumborum intercedens uertebrae, idque quod supremam lumborum & infimam thoracis uertebrae interuenit. Iunctis enim lumborum uertebrae, sex inferiores thoracis inuicem, & postmodum sex superiores una cum ceruicis humiliori connecentur. Reliquae enim ceruicis mutuo non sunt colligandae, sed eas interuenientes cartilago corpori inferioris uertebrae duntaxat est glutinanda. quandoquidem ceruicis uertebrae etiam non nexae, sed ferro tantum inditae, suam seruant sedem: neque thoracis uertebrae modo immotae, postmodum costas sustinere debent. Illico igitur atque uertebrae ad eam, quam praecipi rationem, priusque ferrum illis traiciatur commiseris, lumborum uertebrae ita conexas ferro impones, idque sedulo ad eorum situm inflexum uel obliquum, ac infimam uertebrae una cum sacro osse ita committes, ut iam prius lumborum uertebrae mutuo iunxisti. Mox his inferiores thoracis adiunges, perpetuo quam licebit accuratissime ferrum, uti necessum erit, complicans, & infimam thoracis uertebrae supremam lumborum adnectens. His pari modo superiores thoracis uertebrae addentur, & harum infima supremam earum quae iam ferro appositae fuerat, alligata, latiusculum & longum nigroque colore intinctum adaptabis baculum, qui posteriori ferri parti appositus, quam licebit demisse inter ferrum & uertebrae intrudetur, ut huius baculi beneficio uertebrae ad ferrum firmius contineantur, neque ulla ratione uersatiles sint, ne postmodum uniuersus thorax in hoc illud uelatus turpiter conuolui queat. Vt autem caluaria ferro applicetur, necessum est uerticem foramine quodam perforari, ad amussim ferri amplitudini & crassiei correspondente, ne quando ipsi ferrum traiceris, caluaria quauis occasione quoquoque circumuertatur. prout enim faciem anteriora exacte aut latera spe-

clare

clare uolueris, foramen id aut transuersum, aut oblique insculpere cultro quopiam oportet. quemadmodum & illic ubi caluaria denuo perforanda est, ut ligulis ea sectio quam ferra in caluaria molitus es, committatur, & quum uisum fuerit, caluaria a ferro adempta, rursus dissolui queat. summo opere namque conducit, internam caluariae amplitudinem qua cerebrum continetur intueri. quod ut fiat, utraque caluariae pars tribus foraminibus sibi mutuo correspondentibus candenti ferro, aut cultri mucrone est perforanda. ac unum quidem foramen opportunè in occipitio perficitur, & utrinque in temporibus unum. At inferiorem maxillam aeneo filo cum superiori committes, nexu suis capitibus in sinus superioris maxillae facto. Verum quum hic conexus non adeo firmus sit, ut accurate dentes mutuo applicet, sed inferior maxilla dependeat, elegasque sit, hanc superiori modo iungi, modo disiungi, praeter dictum nexum, maxillae inferioris acuti processus etiam perforandi sunt, & funiculus ipsis illigandus, qui subiugalibus traiectionibus ossibus & uerticibus incumbens, nunc uersus frontem, nunc uersus occipitium tendi possit, dentesque ita collidi queant. Vtunque uero sit, potissima ferri cura esse debet, ne illud inepte nunc in posteriora nunc in priora obliquatum, corpus indecore erigat. quò minus autem id fiat, magnopere conduxerit dorsum ductum cognouisse. Porro nunc tempestiuum erit costas uertebrae & suis cartilaginibus alligare, quod sane ut ad amussim & sedulo facias, primum omnes dextras costas a sinistris discernes, coniectura uel a sinu sumpta, quo uenia, neruus & arteria costis exporrigitur, dein a superiori costarum sede, quae latior spissiorque inferiori occurrit. Deinceps in hunc ferè modum ((())) costas mensae seriatim impones, ut dextrae sinistris respondeant curans. Promptum enim erit singulas suis sedibus ponere, si ea modò memorata non exciderint, quae ad internolendas costas supra commemorauimus. Ex hac costarum serie primam utriusque lateris costam suae cartilaginis ad pectoris os adnectes, & deinde sodali pectoris os cum suis cartilaginibus in sua sede tenendum porriges, ac deinceps primas costas primae thoracis uertebrae transuersis processibus alligabis. Insuper secundas costas suae committes uertebrae, & postmodum ipsarum cartilaginibus, atque ita seriatim omnes: obseruas interim, ut illas costas toto interuallo prorsus dehiscere sinas, quae ante sectionem cartilaginibus inuicem diremptae fuerat. Nunc humeros spissiori filo scapulis neces, & deinde tenuiori filo clauiculas summis humeris, mox scapulas costis, & clauiculas pectoris ossi. Quum tamen humeros scapulis aduincies, expendendum est, quo nam situ manus collocandas duxeris. Hic enim multum refert, quomodo scapulae sinui caput humeri committatur. in quo etiam connexu cartilago neutiquam praetereunda est, cuius auxilio scapulae sinus interdum adaugetur, atque ita etiam cartilagine maxillarum & clauicularum articulis peculiares non neglectae suis articulis necentur. Ceterum cubiti ossa humero uincienda non sunt, priusquam extrema manus tota fuerit nexa. radius itaque supra infraque ulnae est colligandus. deinde si brachialis ossa disiuncta, suisque ligamentis libera sunt, ea inuicem sunt committenda, aliae autem suorum ligamentorum interuentu abunde continentur. Inferiori ipsorum sedi primum pollicis os, & quatuor postbrachialis ossa, ac deinde his digitorum ossa, una cum sesaminis ossiculis adnectes. Postremo autem brachiale radio iunges, & deinde ulnam humero. Atque ubi id in utraque manu praestitum erit, summas manus baculo illi alligabis, quem ualide orbi infixum instar falcis, aut aliter extruendum dixi. Erectis nunc ossibus, & ex osse uel referenti, & auditus organi ossiculis, ac asperae arteriae, auriumque & palpebrarum cartilaginibus, & ungue cordisque cartilaginibus, monile licebit confingere, his omnibus catenulae, aut exciccato cruris aut manus neruo adnexis. Hinc liquet, quam leui negotio humani corporis ossa, oppido quam medico exoptata, parari queant: quo in opere nihil ipso conexu, non aggredienti, difficilius uidebitur. qui tamen mihi primum experienti satis pulchre successit, exemplo ab illis sumpto, quos effractas scutellas & lapideos cacabos copingere interdum uideram. Coctionis autem ratione, emolliendi in medicina uis docuerat. Lutetia namque ob bellum tumultus Louanum reuersus, atque una cum GEMMA PHRYGIO, aequè celebri Medico ac paucissimis conferendo Mathematico, ossium uidendorum nomine ad eum locum quo magna studiorum comoditate omnes ultimo affectu supplicio in publica uia rusticis proponi solent, obambulans, in eiusmodi incidi afficatu cadaver, quale latronis erat, quod Galenus se spectasse commemorat. Vt enim hoc aues carne liberaret, ita sane illud quoque ipsas emundasse coniicio, quia homo ille ante annum stramine duntaxat obustus, & quasi tostus, paloque alligatus, ita suauem eam auius exhibuerat, ut nuda undique essent ossa, eaque solis ligamentis haereret, musculorum exortibus & insertionibus duntaxat asseruatis. quod in suspensis nunquam usu uenit, quum praeter oculos (& si uulgus aliter arbitretur) uolucres nihil ob cutis crassitiam dilaniet. ac proinde integra in his cute, ossa intus carie afficiuntur, prorsusque ad disciplinam sunt inutilia. Afficatum itaque & nulla ex parte humidum sordidum uel corpus intuens, haudquaquam insperatam ac subinde expetitam mihi occasionem praetermissi. quinimò Gemmae beneficio palum conscendens,

O 3 femur

Lib. de Ad.
minist. dissect.

femur à coxendicis osse diuulsi. trahentiq; mihi, unà cum brachijs ac manibus, scapulae quoq; subsecutę sunt. deerāt tamen alterius manus digiti, & patella utraq; unà cum pede altero. Quū itaq; crura & brachia (relictō cū totius corporis trunco, capite) clam repetitis uicibus domum detulissē, ut thoracē qui catena alte firmabatur nancisceretur, extra ciuitatē me uesperī excludi passus sum: tantoq; obtinendorum ossium desiderio & studio ardebam, ut mediā nocte in illa corporum multitudine quod expetebā diuellere nō horrerim, haud mediocri labore ac industria, sine arbitris, palum cōscendens. Verū detracta ossa procul illinc deferēs, in secretiori loco condidi, frustatimq; altera die per aliā ciuitatis portā domū detuli. Porro quū ligamenta rescindere cōcepissē, nihil ob egregiā eorum duriciē promouī, ac illa seruēte aqua emollire coactus sum: utq; uoti compos redderetur, omnia ossa tandē tacite ita coxi, illisq; emūdatīs illud sceleron extruxi, quod Louanij apud longe amicissimū mihi GISEBERTVM CARBONEM, insignē ac uario disciplinarū genere instructū medicū, meumq; à puero studiōrū cōmilitonē asseruatur. Atq; id sceleron adeo pręproperē parauī, & manū ac pedem, duasq; patellas nō minori labore & industria aliunde conquisiui, ut omnibus persualerim id me Lutetia aduexissē, quo omnē subreptorū ossium suspiciōnē delerem. quamuis eius urbis Prætor postmodū adeo medicinę candidatorū studijs fauit, ut quoduis corpus à se impetrari gauderet: ac ipse nō uulgariter Anatomes cognitionē afficeretur, mihiq; illic Anatomē ministranti sedulo astaret. Quum igitur primum tentantibus nobis adeo promptē negociū successerit, quid nunc futurū existimandum, postquam cōponendi quoq; rationem alijs descripsimus: & prater subiungendas nunc tabulas, in plurimis Academijs, uel nostra opera, scelerata uisuntur? Verū non hominis solum ossa, sed, uel Galeni nomine, simiæ & canum, ac Aristotelis etiam gratia auium pisciumq; & reptilium inuicem connexa, aut saltem disiecta apud medicinę & naturalis philosophiæ studiosum esse oporteret. Nisi fortē hanc philosophiæ partē ad nos nihil pertinere arbitremur, satisq; esse nobis persuadeamus, si nostris syrups, citra Anatomē imponere mortilibus, & loculos opplere possimus.

DE OSSIVM NUMERO. CAP. LX.

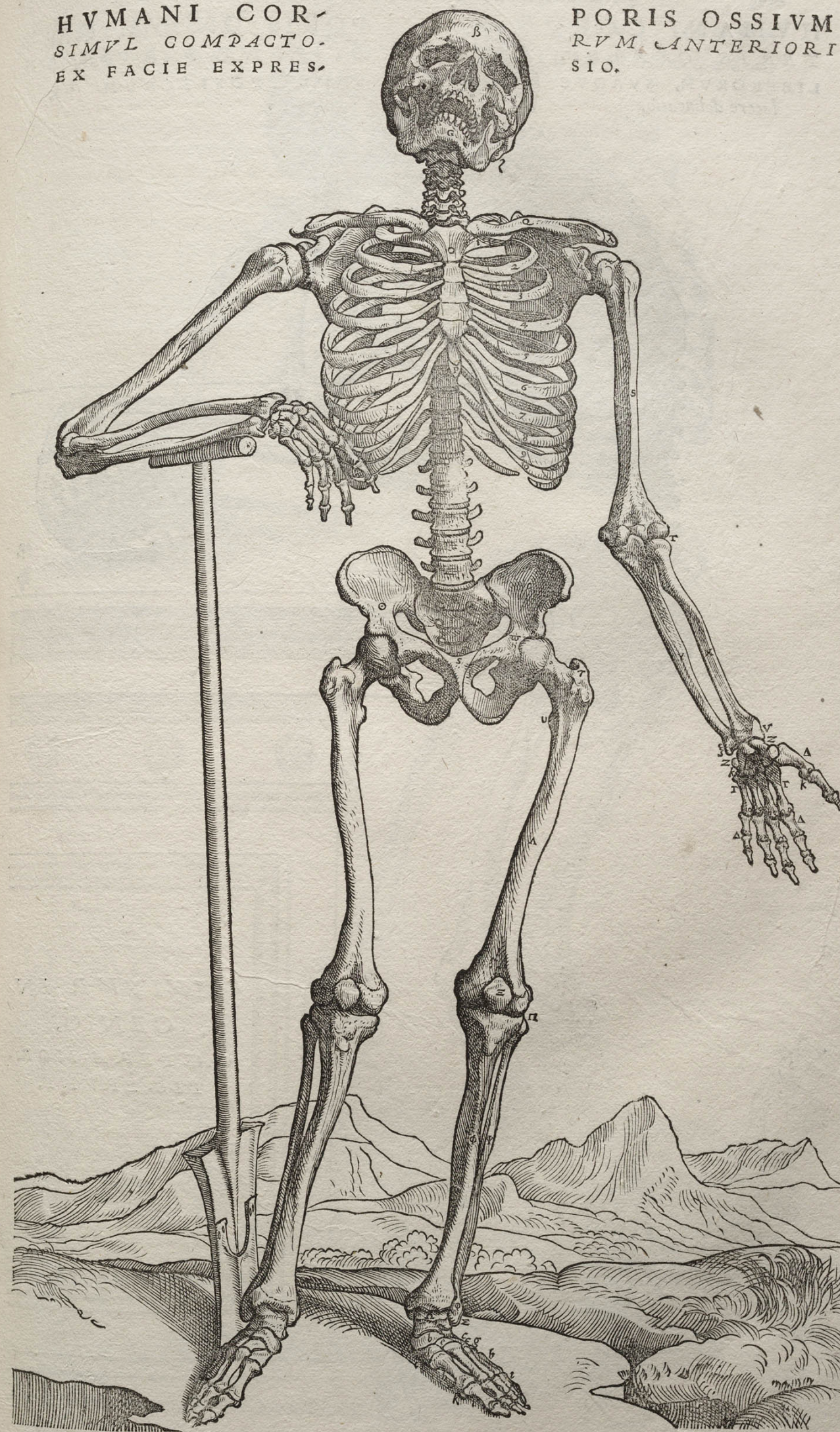

PARVM dubito plerosq; alicubi à me ossium quoq; numerū desideraturos: quibus nullum aliud consiliū dari uelim, quā, ut ex singulis huius libri Capitibus illū petant. prolixius enim esset, hīc omnia recēdere. Quāuis ne tantillum laboris subterfugisse uidear, non enumeratis appendicibus, & ossibus ita ut in prouectioris ætatis hominibus se habent, cōstitutis, ad hunc modum ea recensere nihil impedit. Caluaria ossa uiginti sunt, octo quidem capitis, & maxillę superioris duo decim: ita tamen, ut iugalia priuatim nō enumerentur, quum quorundam illorum uiginti ossium partes seu sedes tantū sint, propriāq; circūscriptiōne destituantur. auditus organi ossa quatuor sunt, duo scilicet ad singulas aures, dentes sunt triginta duo, maxillę inferioris os unicum, ossis u referentis ossicula sunt ferē undecim. Vertebrae uiginti quatuor, sacri ossis ossa sex, coccygis autem quatuor, costę uiginti quatuor. Pectoris ossis tria numerauimus ossa, alijs autē septena recensentur, sed age hac enumeratione tria tantum sint: & aliās ex tuo arbitratu, quot uisum tibi fuerit. scapulae duę: totidem clauiculae. & humeri duo, ulnae duę, radij duo, brachialis ossa sedecim, utriusq; scilicet manus octo, octo item postbrachialis ossa, in utraque manu quatuor, digitorum ossa triginta: utriusq; manus nimirū quindecim, sesamina ossicula in singulis manibus ut minimū sunt duodecim, ac proinde iam uiginti quatuor illa in manibus recenscamus. Ossa sacri ossis lateribus commissa, duo, femora duo, duo tibiārū ossa, fibulae duę, duę patellę, duę calces, tali duo, na uicularia ossa duo, tarsi ossa octo, in utroq; pede quatuor, decem pedij ossa, in utroq; pede quinque, uiginti octo digitorum pedis ossa, cuiusq; nimirum pedis quatuordecim, pedis sesamina ossicula similiter atq; in manibus uiginti quatuor, quāuis nonnulla sint prorsus cartilaginea. Ac proinde si hæc ossa in unum numerū reijcias, uniuerſa erunt (si rectē addo) trecenta & quatuor, quibus si pectoris ossa quatuor adhuc adijci uelles, & maxillę inferioris duo ossa statueres, essent trecenta & septem. Verum si priuatim omnes appendices (quū ossa sint propria circūscriptiōne in pueris terminata) enumerare lubeat, facile dictum nuper numerū semel, ac rursus dimidio duplicares, quod uel hinc colliges, si uertebras, femora, tibię ossa, atque alia quę multis appendicibus donantur, in memoriā reuocaueris. Rursus si ossa ut in pueris uisuntur subduxeris, Dij boni quantū ossium aceruum cumulabis: quum omnes uertebrę, aut tribus aut duobus consent ossibus: & ossa quę sacro coarctantur, tribus, idq; generis reliqua: adeo ut cuiq; suo arbitratu ossium numerum confingere sit integrum.

HVMA

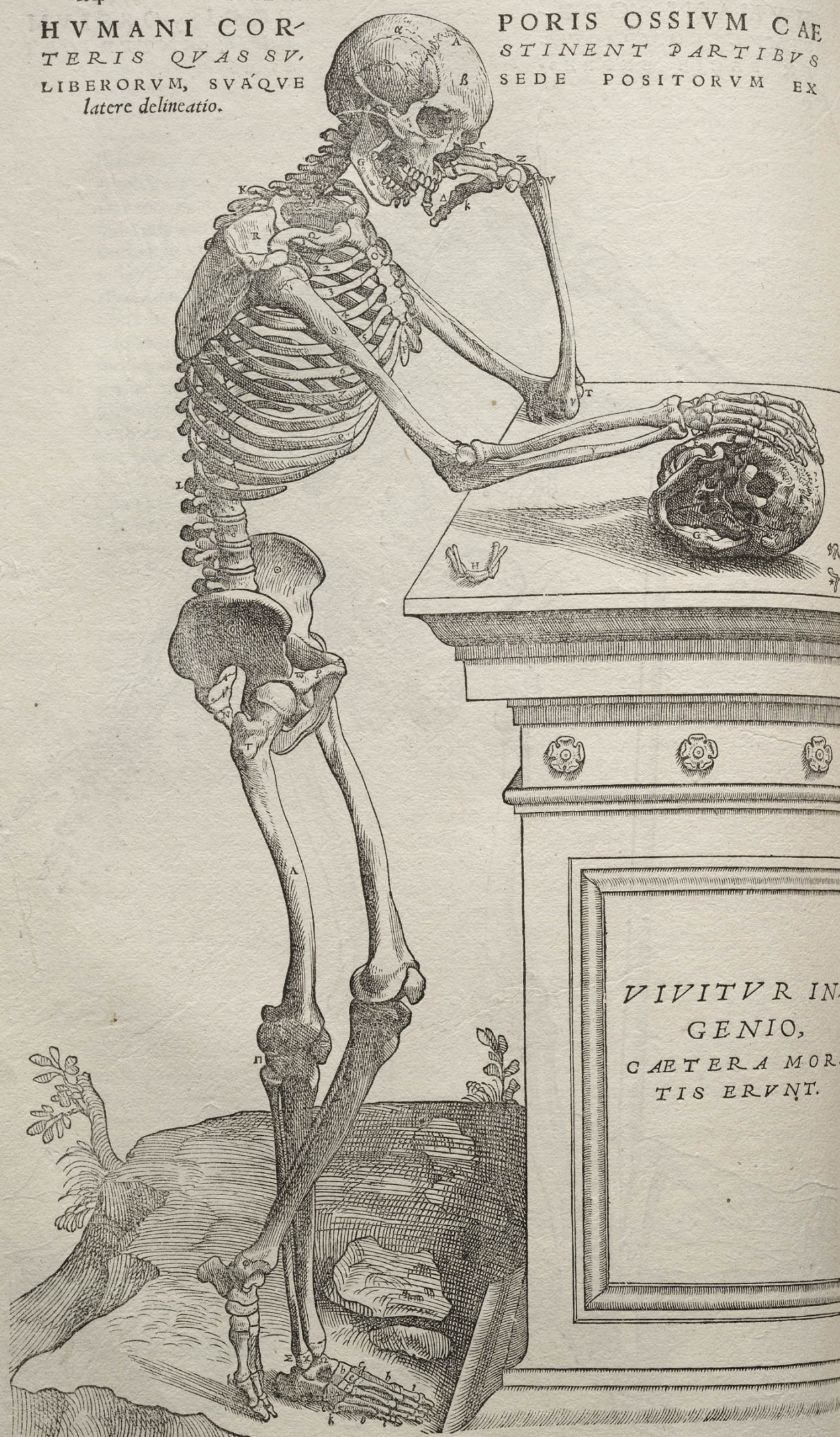
HVMANI COR-
SIMPL COMPACTO-
EX FACIE EXPRES-

PORIS OSSIVM
RVM ANTERIORI
SIO.

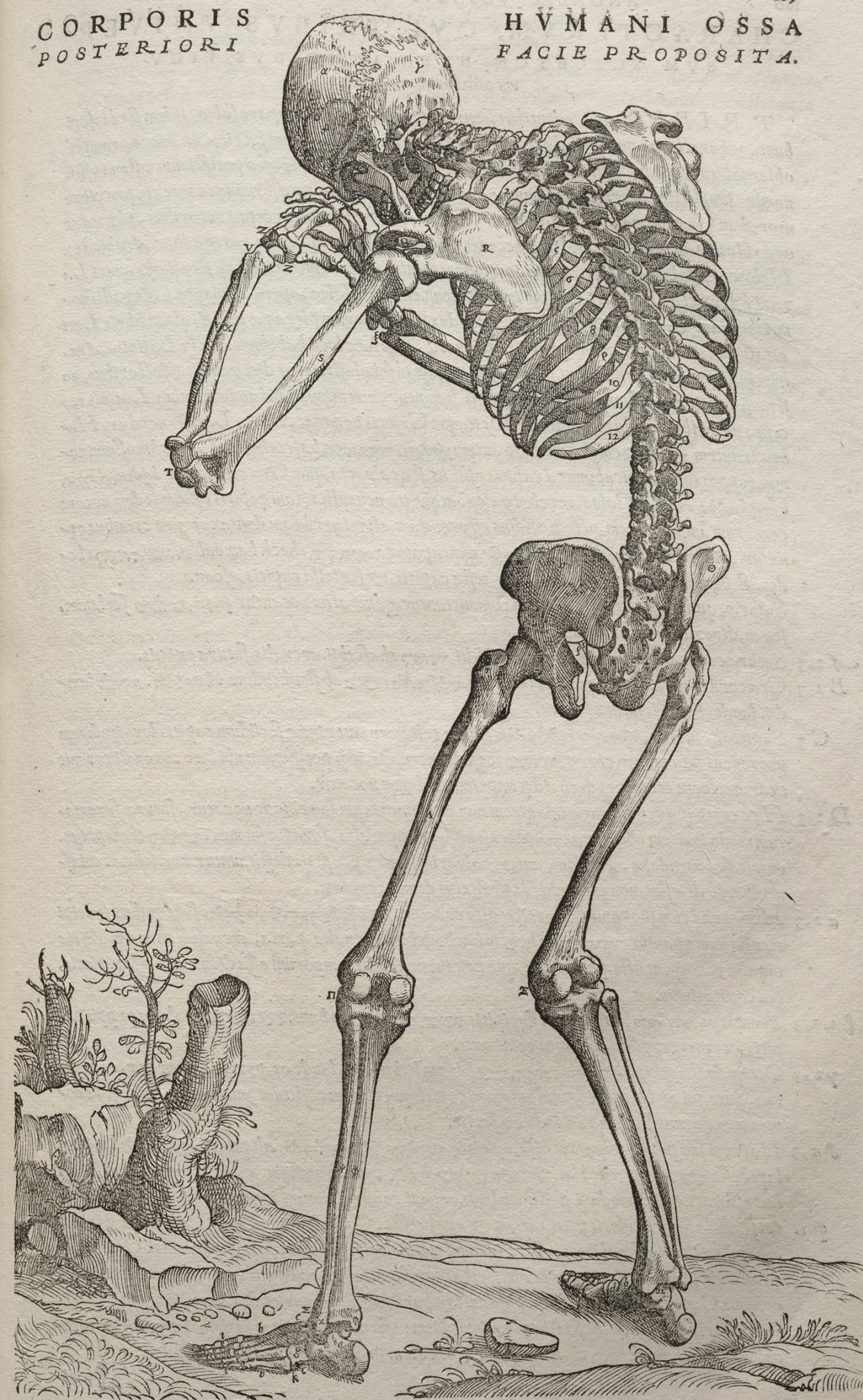
HUMANI COR-
TERIS QUAS SV-
LIBERORVM, SVAQVE
latere delineatio.

PORIS OSSIVM CAE-
STINENT PARTIBVS
& SEDE POSITORVM EX

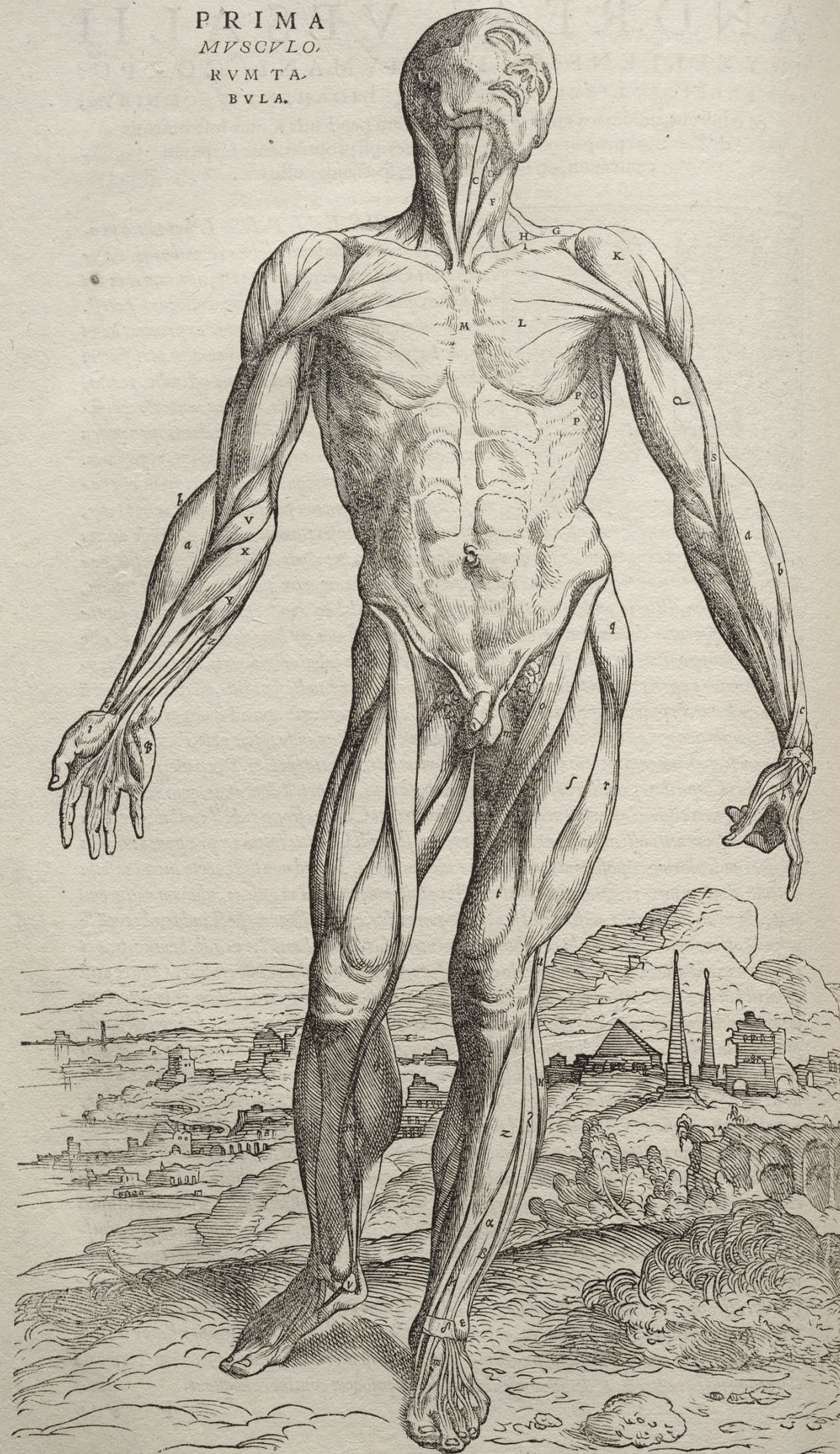

CORPORIS
POSTERIORI

HUMANI OSSA
FACIE PROPOSITA.

PRIMA
MUSCULO-
RUM TA-
BULA.

PRIMAE MUSCULORUM TABULAE

CHARACTERVM INDEX.

PRÆSENS tabula anteriorem corporis faciem magna ex parte notans, corpus exprimit, à quo cutis cum adipe carneaq; membrana, & omnibus in superficie extantibus neruis, uenis & arterijs, si quæ sunt, resecui. Hanc tabulam unà cum sequenti, characteribus liberam relinquere propositum erat, quo minus illis commaculata spectaretur. Quandoquidē tertia ferē prima est, quam ad disciplinam parauimus, præsens namq; (uti nec consequens) aliquid oculis subiicit, quod non in musculosis & quadratis, ut sic dicam, hominibus, eruditos pictores, sculptoresq; indies etiam præcipue exprimere obseruamus. Quæ enim membranæ in tertia tabulæ facie & ceruicæ uisuntur, & fibræ etiam in musculis ductæ, potius pictorem, ac sculptorē & plastem (quorum studijs quoq; opitulari uisum est) perturbant. Quanquam his sanè non sat sit, musculos in superficie repositos ad amussim tenere, imò præter osium accuratissimam cognitionem, summa diligentia cuiusq; musculi munus perspectum ipsis esse debet, quo sciant, quando musculū aliquē aut breuiorē, aut longiorē, aut protuberantē magis, aut cōpressum depingere debeāt, hoc axioma perpetuò ob oculos habentes, musculū, dum os mouet, idq; (ut sic dicā) ad suū uentrem retrahit, breuiorē, multoq; prominentiorē fieri, & ad ipsius uentris mediū colligi, quum autem è conuerso musculus os dimittit, ipsumq; os aliò agitur, quàm ab eo musculo ducere- tur, musculi uentrem (cui duntaxat illi artifices animum accommodant) produci ac subsidere, minimumq; protuberare. Cæterum quandoquidem hæc affatim in musculorum descriptionibus perstringam, characterum præsentis figuræ indicem aggrediar, in quo uix ullum musculum priuatim expressurus sum, sed unicui duntaxat characterē singulis in altero latere adhibens, quos hic obiter spectare licet, ascribam. In facie itaque nullus hic in conspicuo est musculus, quod illi tenues exacte & membranæ sint, neque etiam obiter adempta cute secus, quàm in præsentia modò occurrant.

A Glandulæ quàm plurimæ notantur, quæ sub aurium radice, ad posteriorem inferioris maxillæ sedem repositæ, cavitatem hic opplent, tutæq; uasorum distributioni præficiuntur. Sunt autem hæc quas in pueris humorū influxus crebrò molestant, ac quæ strumis (quas χαρμᾶς Græci appellant) subinde infestantur. Hæc sede, qua glandulæ reponuntur, etiam citra characteris adminiculum, præscisse hic auris foramen obseruatu est facillimum.

B Sinistri lateris musculus, ab inferiori maxilla, in os *u* imaginem referens insertus.

C Musculus à pectoris osse pronatus, ac in os *u* literæ simile cum suo coniuge insertionem tentans.

D Musculus gracillimus, à superiori scapulæ costa, in os *u* referens insertus, ac in quarta musculorum figura, *V* & *V*, in quinta autem, *R* & *S* notatus. Sedes quæ utrinq; ad literæ *D* latera uisitur, cauæq; est, neruos continet sexti partis neruorum cerebri, interioribus uenis ingu- laribus, & arterijs soporalibus concomitatos.

F Musculus à pectoris osse & clauicula, in mamillarem occipitijs ossis processum, carnea inser- tione implantatus.

G Portio est musculi, scapulam mouentium secundi, cuius effigiem monachi in suis cucullis imi- tati sunt. Præsentis musculi aliud nihil hic est conspicuum, quàm quod clauiculam, & summi hu- meri sedem clauiculæ connexam inseritur, uerum in nona figura totus apparet musculus, *Γ* & *Δ* insignitus.

H Sedes hæc iugulares uenas exteriores transmittit, quare etiam citra omnem musculi distinctio- nem, in uiuis duntaxat caua apparet. *V* ena autem resecta, & mucosis quibusdam membranulis ademptis, ille occurrit musculus, quem *D* insigniuit, & etiam unus qui à prima thoracis costa, in anteriorem transuersorum processum ceruicis uertebraarum sedem insertus, *C* in octaua mu- sculorum tabula notatur.

I Clauiculæ anterior sedes, quæ excarnis occurrit.

K Musculus brachium attollens, cuius principium à clauicula, summo humero, et scapulæ spina e- nascitur, atq; hic ipsius pars spectatur, à clauicula & summo humero pronata.

L Musculus brachium pectori adducens.

M Pectoris os excarne apparens, nam musculis pectori brachium adducens ad ossis latus, primum *P* 2 carneus

carneus esse incipit, & quamvis dexter finistrum nervoso, & membranæ modo tenui exortu contingat, ob hoc tamen in uivis adhuc hominibus pectoris os non prorsus occultatur.

N N sub axilla latitat, partem notans musculi brachium deorsum versus dorsum detrahentis, ac sequenti tabula Γ indicandi.

O, O Hæc digitorum imago, musculi aliquot insertiones indicat, qui in octo superiores thoracis costas insertus inspirationi famulatur, atq; in octava musculorum tabula F & F insignitur.

P, P Præfens uero digitorum effigies, exortus est musculi abdominis oblique descendentis, quem pluribus characteribus hic notare non libuit: quemadmodum neq; recto etiam abdominis musculo notam adhibui, quod prorsus adhuc sub obliquorum nervosis tenuitatibus, & musculo brachium pectori adducente reconditus sit, utcumq; etiam tubera quæ secundum abdominis longitudinem porrecta conspicias, recti abdominis musculi sint: quæ quo minus extuberent, obliquorum tendinum tenuitatibus non inbibentur: quemadmodum neq; cutis crassities in non admodum obesis obstat, quo minus eadem spectentur.

Q Anterior cubitum flectentium musculus.

R R sub axilla reconditur, notans dicti iam musculi, interioris capitis carnosam partem, peculiaris musculi ritum extuberantem.

S, S Musculus posterior cubitum flectentium, quem duobus insigniui characteribus, ne sedes illis characteribus notatas, diuersos esse musculos quis arbitraretur.

T Musculus ab inferiori scapulae costa enatus, cubitiq; extensioni subseruiens.

V Superior musculus eorum qui radium in pronum agunt. Ceterum quum præsentis figuræ cubitorum & manuum extremarum non eadem sit facies, haud inopportune dextro et sinistro lateri V ac subsequentes aliquot characteres pariter adhibui.

X Musculus ante indicem postbrachiali insertus, idq; flectens.

Y Musculus latum tendinem in summam manum producens. Sedes autem quæ utriusq; ad huius tendinis lateris in cubiti longitudine protenditur, nulloq; characterè insignitur, flexionis secundi quatuor digitorum articuli autor est, quem quintæ figuræ Θ indicat.

Z In dextro cubito indicatur musculus ab interno humeri tuberculo principium ducens, qui recto brachialis ossi insertus, brachiale flectit.

a In utroq; cubito musculus notatur, radium in supinum ducens: qui ab humeri osse natus, inferiori radii appendici implantatur.

b In utroq; cubito musculus insinuat, bicorni tendine brachiale extendens.

c In utroq; cubito indicantur duo musculi, ex ulna originem ducentes, quorum unus tendinem brachialis ossi offeri pollicem sustinenti: alter in binos dissectus tendines, unum primo pollicis ossi, alterum secundo & tertio inserit.

d In sinistra manu hic occurrit tendo musculi, pollicem uersus indicem euerterentis.

e In sinistra manu spectantur tendines, in exteriori indicis sedem exporrecti.

3, 4, 5, 6 In sinistra manu notatur transversum ligamentum, in cubiti externa sede conspicuum. uerum numeri characteres seorsim indicant, quot in hac manus superficie sinus anuliq; dissecantibus apparere possunt. Sunt autem omnes quatuor radio proprii, illisq; tendinibus adaptati, in quorum regione numerum conspicias. In dextro cubito etiam 6 spectatur, idem quod in sinistro indicans.

h In sinistra manu, sedes musculi indicatur pollicem indici proximè adducentis. Modò post sculpturam f & g incuria elapsa, nihilq; illis insignitum obseruo, quod & in alijs tabulis interdum citra incommodum tamen inuenit.

i In dextera manu musculus pollicem ab indice plurimum abducens: atq; ad huius lateris portio eius musculi uisitur, qui primum pollicis os flectentium est prior.

g Musculus paruum digitum à cæteris abducens, ad cuius dextrum lateris se offert, qui sub illo magna ex parte occultatus primū parui digiti flectit internodium, id in externum lateris ducens.

k Tunica testem ac ipsius uasa seminaria inuoluens, quæ hæc in uivis prorepunt. Mulieribus enim hæc uasa cum reliquis generationi famulantibus organis in corporis alto reconduntur.

l Ad sinistri testis lateris l occultatur, notans glandulas cavitatem hic in inguinibus replentes, qua insignis uena cum arteria crus adit. Glandulis enim resectis hic magnus exurgeret sinus, cuiusmodi in inguinum abscessibus fieri cernimus.

m Muscu-

m Musculus à pubis osse in femur procedens, in octaua figura Σ notatus.

n Hæc prorepunt duo musculi, quorum alter femoris motorum sextus habebitur, atq; in octaua tabula Θ notabitur: alter uero septimus, in eadem tabula Δ indicandus.

o Ab ilium osse pronatus musculus, qui tibiæ insertus, illius motorum primus est.

p A pubis ossium commissura enatus musculus, ac tibiæ mouentium secundus.

q Sextus inter tibiæ mouentes musculus, cuius carnosam substantiam hic conspiciunt: tendo autem ipsius adeo tenuis est, ut subiectorum illi musculorum circumscriptionem non obliteret. Quapropter etiam priuatim hic se non ostendit, quemadmodum neq; in secunda musculorum figura. in tertia tamen & quarta, quadatenus oculis subijcitur, in hac quidē characterē 3, in illa uero Φ notatus.

r Præfens musculus etsi cum alijs inibi ad superficiem repositis nuper dicto membraneo tendine sexti tibiæ mouentium musculi obducatur, attamen sese ostendit, quemadmodum neq; in musculo sis integra adhuc cute conspectum fugit. Notat autem r priuatim septimum tibiæ mouentium musculus.

s Musculus supra coxendicis ossis articulum principium ducens, & inter tibiæ motores nonus. Verum & hic membraneo obtegatur tendine musculi tibiæ mouentium sexti.

t Musculus, femoris os uniuersum quodammodo amplectens, tibiæq; ducum octauus.

u Sedes hæc u notata, ad sinistrum spectatur genu, estq; quarti tibiæ mouentis musculi pars.

x, y Tota hæc tibiæ ossis regio excarnis est, nulloq; obtegatur musculo.

z Musculus pedis motorum ordine sextus, ac per transversum ligamentum in anteriori tibiæ sede positum, & A indicandum, descendens, pedijq; ossi pollicem sustinenti insertus.

a Musculus quatuor pedis digitos extendens, qui sub musculo z insignito, maxima sui portione occultatur.

β Quatuor digitos extendentis musculi portio, quæ pedi in anteriora attollendo suppetias ferens, pedem mouentium nonus censetur.

γ Pollicem extendens tendo. Carnosa enim musculi pars in alto alijs subijcitur musculis.

δ Transuersum ligamen in anteriori tibiæ sede locatum, & quatuor ultimò notatis musculis uiam porrigens.

e Exterior malleolus, seu fibula excarnis pars.

ζ Musculus fibulae exporrectus, qui sub pedis inferiora reflexus in pedij os pollicem sustinens insertionem molitur, ac pedem mouentium septimus numerabitur.

η Musculus, ab externo femoris capite pronatus, & pedem mouentium secundus.

θ Hunc characterem & aliquot subsequentes in dextro crure reposui, quòd illis indicandi musculi in eo sint conspectiores. Verum θ notatur musculus ab interno femoris capite pronatus, pedemq; mouentium primus.

i Tendo totius corporis gracillimus, ab illo enatus musculo, qui ab externo femoris capite principium ducens, pedem mouentium tertius habetur.

κ Maximus suræ musculus, à commissura fibulae ad tibiæ enatus, pedisq; motorum facile robustissimus, & quartus.

λ Musculus quatuor pedis digitorum tertium os flectens.

μ Portiuncula quoq; hic uisitur, pedem mouentium quinti. uerum hæc, ut & musculi paulò antea in dextro potissimum crure commemorati, dilucidius multo in dextera sequentis tabulae tibiæ conspiciuntur.

ν Transuersum ligamentum à tibia in calcem pertinens.

ξ Musculus pollicem in internum lateris agens.

ω In dextro pede musculus notatur, pollicem alijs digitis adducens, seu illum in lateris externi mouens. Apparet ad hæc, sub tendinibus musculi quatuor digitos extendentis, ac α notati, tendines indicem, medium & anularem in externum lateris abducens.

P 3 SECUNDA

SECUNDA
MUSCULO.
RVMTA.
BVLA.

SECUNDAE MUSCULORVM TABVLAE
CHARACTERVM INDEX.

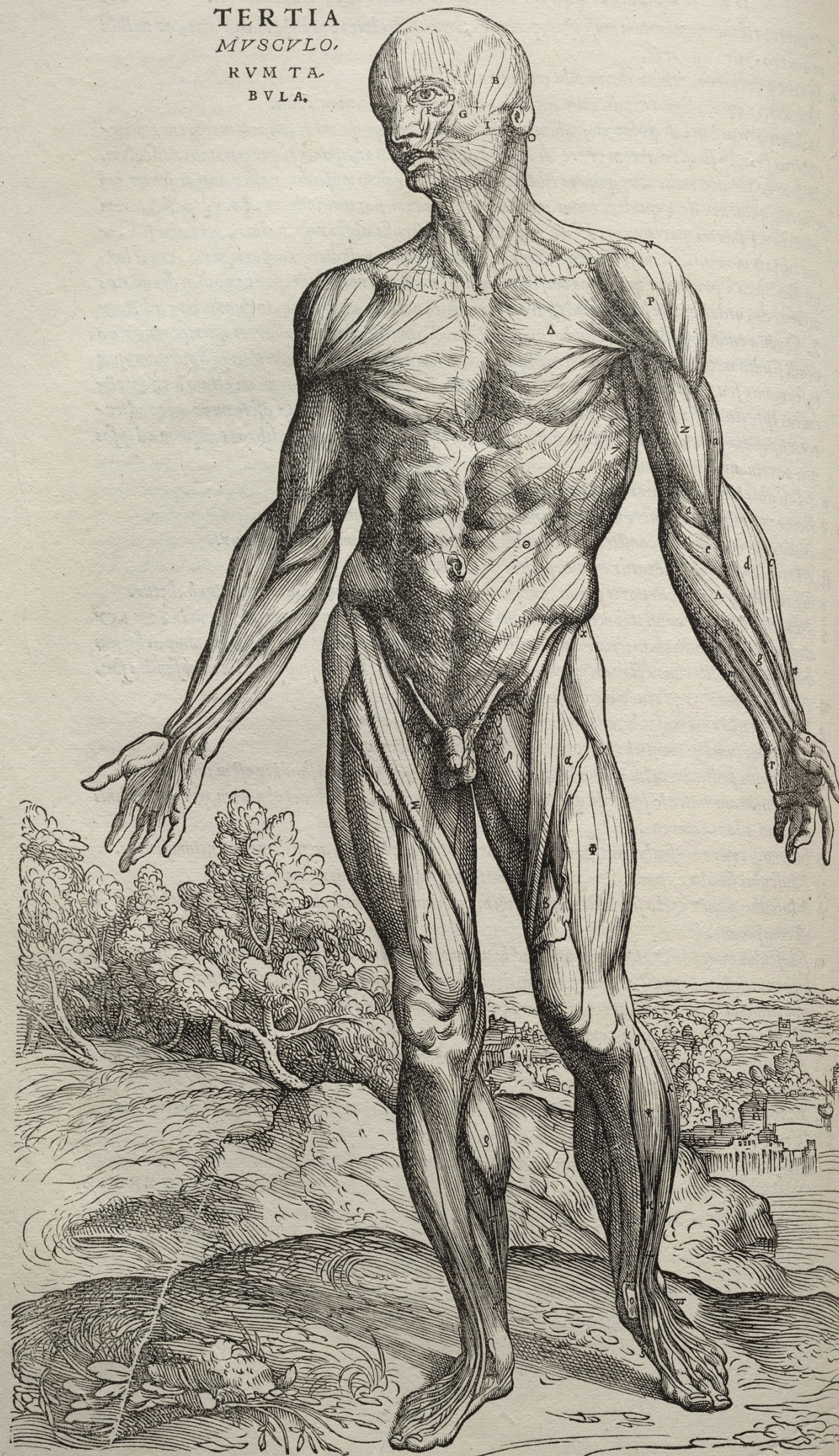
- SECUNDA tabula prima, quod ad sectionem spectat, omnino correspondet, et in latus uersa eosdem cum illa commonstrat musculos, una cum ossium sedibus in superficie prominentibus, ac ut sic dicam, excarnibus. Quam itaq; hęc spectatu sit dignissima, pari cum praecedente modo singulos musculos uno caractere annotabo. Facies itaq; propemodum uniuersa, et caput quoq;, quum paulo minus toto osseum sit, literis nisi paucissimis in hęc modum insignientur.
- A Temporalis musculus. Quicquid supra semicirculum hunc quo temporalis musculi primus exortus circumscribitur, consistit, prorsus excarne est: nisi hic fortassis accuratè nimium singula animaduertens, frontis os secundum naturam non excarne esse, uerum tenui musculo compage obduci, additum uel, quam simul cum frontis cute totaq; adeo carnosam membranam rescuimus.
- B Ossiale. Foramen illud ad ossis huius terminum sese offerens, auditorius est meatus.
- C Musculus a mandendo uocatur, et mansorius nuncupatus.
- D Musculus buccarum motibus subseruiens, ac ex una maxilla in alteram pronatus.
- E Musculus sinister ab inferiori maxilla in os u imaginem referens productus.
- F Musculus a pectoris osse in os u referens insertus.
- G Musculus sinister, a superiori pectoris ossis sede principium ducens, et in humiliorem cartilaginis scuti imaginem representantis regionem insertus. Is enim quum sub musculo F insignito latet, non prorsus in latere conspectum fugit.
- H, H Musculus a superiori scapulae costa ad os u imagini simile properans, qui ablato adipe et ingulari externa hinc diligenter execta, iuxta humilius H est conspicuus. Deinde superius H indicat etiam glandulas ad auris radicem repositas.
- I A pectoris osse et clauicula principium sumens musculus, et in mamillarem temporis ossis processum insertus.
- K, L Musculus scapulam mouentium secundus. ac K quidem notat superiorem ipsius partem, quae scapulam sursum trahit. L uero inferiorem, cuius beneficio scapula deorsum agitur. Ad dextrum latus L hic quoq; dextri musculi portio sese offert, uerum in nona musculorum tabula utriusq; lateris musculus literis T et Δ est spectatissimus.
- M Musculus brachium attollens. praesens musculus longe accuratius in quarta figura Δ, et in decima Δ indicabitur. quod ideo additum uolui, ne quis hunc musculum multis donatum impressionibus, plures esse ex uera hac integraq; delineatione sibi persuadeat. Quamuis interim hae impressiones (si quis alius modo musculus) peritos sculptores pictoresq; ludant. quos nō hic solum, sed et in toto externo brachij latere uelim esse attentissimos, quod male musculum quem iam notabimus, ueluti in cubiti exteriora protrahant.
- N Quamquam ex subsequentibus characteribus nonnullos in utroq; brachio repositos cernis, tantisper tamen sinistro duntaxat animum adhibebis, donec et dextri meminero. N itaq; notatur posterior cubitum flectentium, qui in uiuis altius supra brachium attollentis musculi insertionem enasci uisitur, quam reuera principium ducit. licet hic non nimis inferius incipiat, sed quod pictoribus animaduertendum est, fortassis etiam elatius quam deceat.
- O Musculus cubitum extendens, qui ab humeri capitis ceruice principium adipiscitur.
- P Musculus cubitum quoq; extendens, cuius origo ab inferiori scapulae costa pendet.
- Q Hac sede duo dicti nuper musculi cubitum extendentes in unum coeunt, non amplius duplicis musculi imaginem representantes. Quod autem hic insignius quam reliquo progressu extuberant, praeter ipsorum partem summè carnosam tertius cubitum extendentium in causa est, qui hic sub illis occultatus ab humero seu brachij osse pronascitur, atq; in duodecima figura X, in decima tertia autem d indicabitur.
- R Hac parte cubiti extensionis autores in posteriorem ulnae processum, et articuli ligamenta implantantur, nerueam suae insertionis partem in triangularem hanc sedem porrigentes, quae ex carnis ulnae est portio.
- S Musculus ab humero enatus, qui in inferiorem radij appendicem insertus, radium in supinum ducit.
- T Musculus bicorni tendine brachiale extendens.

P 4 V Musculus

- V Musculus indicem medium, & anularem præcipue extendens.
 X Musculus parui digiti extensionis primarius autor.
 Y Musculus postbrachiale extendentium inferior. a Musculus flectentium brachiale inferior.
 b, c Duo hic indicantur muscoli, quorum superior b insignitus brachiali inseritur: inferior autem cui c inscriptum est, in duos diducitur tendines, unum primo pollicis internodio inferens, alterum duobus superioribus eiusdem internodijs implantans.
 1, 2, 3, 4, 5 & 6. His numeris notatur transuersum ligamentum in exteriori sede cubiti repositum, quod in tot rursus anulò diuiditur, quot numeros scripsimus. 1 enim indicat ligamentum radio ulnæ & commune. 2 ligamentum ulnæ proprium. 3, 4, 5 & 6 uero insinuant quatuor ligamenta radio peculiaria.
 d Sedes musculi, aut ipse etiam musculus indici pollicem proxime adducens.
 e Tendo musculi pollicem ad indicem euerientis. Verum modò tempestiuum est & dextro brachio animum accommodare, ac partim easdem notas quas in sinistro spectasti, partim uero novas intueri. Idem igitur significant N ac N, P, S, T, a. sed uix hic musculi a insigniti linea conspiciuntur. dein b, c & 4, 5, 6, & d ac e idem in dextra, quod in sinistra manu referunt. At priuata dextra manus notæ sunt huiusmodi.
 Z Anterior cubiti flectentium musculus. f Musculus superior radium in prouum mouentium.
 g Musculus superior brachiale flectentium. h Latum produciens tendinem musculus.
 i Musculus gibbam scapulae sedem occupans, qui extrorsum brachium circumuertit.
 k Musculus quo brachium retrorsum ad dorsum elatius quam iam signando musculo ducitur.
 l Presentem musculum nona tabula O, & detectum adhuc magis decima O ostendunt. At qui externum secundum uel ipsius latus nullibi atq; in hac tabula opportuniùs ostendetur, hic aliquot characteres adijcere erit operæ precium. Est itaq; musculus hic cuius beneficio brachium agitur deorsum, triangularis quodammodo figura, cuius internum latus spinarum apicibus exporrigitur (qui præsentem musculo principium offerunt) ab l ad m pertinens. Exterius uero latus, quod a sacro osse sursum oblique in priora ad insertionem properat ab m ad n usq; pertinet. n enim insinuat huius musculi partem suæ insertioni proximam, quæ citra alterius musculi dissectionem conspici nequit. Atq; hoc latus est, quod in prima tabula N notat, in sequenti uero V, & rursus longè accuratiùs dextrum septimæ tabulae brachium O litera hanc insertionem commonstrat. Tertium latus ab l ad n porrigitur, quod transuersum ductum humiliori basis scapulae angulo infernitur. Atq; l etià indicat huius musculi partem musculo cui L inscripsimus subiectam.
 Δ Ne paruum o in umbra ad pectoris sedes plus satis lateret, Δ inibi positum habes, musculum indicans, quo brachium pectori adducitur.
 o, o, o Huiusmodi triangulorum quasi ritu procedentes formæ, insertiones musculi sunt eius qui in o, o, o superiores thoracis costas manus modo insertatur.
 p, p, p Exortus abdominis musculi oblique descendenti, qui mutuo cum dicti iam musculi & aliquot o insigniti insertionibus ingrediuntur. Quod autem in uniuersa abdominis sede conspiciatur, obliquus ille est musculus: quanquam rectus abdominis musculus nonnihil propter obliquorum tendinum tenuitatem (quemadmodum & ante sectionem) extuberet.
 q Principium notatur primi tibiae mouentium musculi, quem sequenti figura Z notatum cernes. Hic autem in dextro femore q etiam indicatur.
 r Musculus latum produciens tendinem, quo omnes femur amplexantes musculi circundantur, quiq; tibiae mouentium sextus habetur. Huius tendo quum non insignem exigit spissitudinem, aliorum musculorum inspectionem minus adhuc ipsa cute occupat: unde etiam hic occurrit musculus, mox t notandus.
 s Portio musculi tibiae mouentium noni, quem in quarta tabula Φ exprimam.
 t Musculus tibiae mouentium septimus, membrano tendine sexti tibiae mouentis musculi obiectus.
 u Musculus sinistram femur mouentium primus. Qui uero dextrum femur agit, etiam magna ex parte hic se offert.
 x Regio maioris exterioris uel processus femoris.
 y Conspicua secundi femur mouentis musculi pars. Reliqua autem primo femur mouenti musculo u superius indicato, & illo què latum produci diximus tendine, quemq; hic r notauimus occultatur.
 α Quartus

- α Quartus tibiae mouentium musculus, qui hic externo ipsius latere est spectatissimus, ac nullibi in dextro crure apparet.
 β In utroq; femore tertius notatur tibiae mouens musculus.
 γ In dextro tantum femore indicatur secundus tibiae mouentium musculus.
 δ In dextro crure bis Δ posui, musculum indicaturus, quem ego quintum femoris motorem enumeraturus sum. In sinistro autem crure Δ iuxta poplitem ponitur, quintum quoq; notans musculum.
 ε In dextro femore indicatur quintus tibiae mouentium Galeni musculus, nosster autem femur mouentium quintus. ac e quidem huius musculi posteriorem partem indicat, & uero posteriorem anterioris partis portionem. Hæc non ambigo abstrusa obscuraq; uideri, attamen si Caput femur agentibus dedicanda perlegeris, erunt longe facillima: præcipue quum hos musculos in alijs musculorum tabulis propemodum denudatos uisurus es, uidelicet in septima ad characterem β, in octaua ad Φ & c, in duodecima ad Ξ & Σ. Omnia enim singulis locis haud ueniunt repetenda: imò uereor morosiorum quempiam & rodendi studio natum, mihi detractaturum, quò dea in harum tabularum indicibus præmoneam, quæ in sermonis seu Capitum contextu diffuse ac explicatè persequar. Quanquam etiam hæc & cōtextus ipse studioso homini uix sufficiat: ut eos modò mittam, qui omnia oscitanter aggredientes, cōpendia summo ipsorum dispendio quærunt, et Galeni anatomicos libros tanquam ad ipsos non pertinentes relinquunt.
 η Musculus hic extuberans, tibiae mouentium octauus censetur.
 θ Excarnis tibiae pars, uerum interior malleolus priuatim η notatur.
 ι In utroq; crure suram constituens musculus, qui mouentium primus numerabitur.
 κ Musculus in utroq; notatur crure, pedem mouentium secundus.
 λ Gracillimus totius corporis tendo, a musculo enatus qui pedem mouentium tertius habetur.
 μ Maximus suram constituentium musculus, ac pedem mouentium quartus. Quamuis o & 1, & eiusmodi aliquando characteres nō inuenis, ob hoc quicquam nō notatum fuisse minime arbitrandum est, quum illi characteres (quantum ad sculpturam spectat) nostro o & i non ab similia sint.
 ν Musculus tertius quatuor digitorum flectens articulos.
 ξ Portiuncula eius musculi, qui pedem mouentium quintus erit.
 ζ Transuersum ligamen ab interno malleolo in calcem pronatum.
 τ Musculus pollicem in internum latus ab alijs abducens digitis, qui sane hic est manifestissimus.
 υ Ligamentum musculo secunda quatuor digitorum internodia flectenti obnatum, & lati tendinis uicem in planta gerens.
 φ In utroq; crure musculus notatur in anteriori tibiae sede locatus ac pedem mouentium sextus.
 χ Musculus fibulae exporrectus, qui pedis motorum septimus numeratur.
 ψ Musculus nuper dicto substratus, pedemq; mouentium octauus. huius tendo, ut & septimi, sub Σ est conspicius.
 ω Musculus quatuor digitos extendens, ad latus autem sinistram Ω occurrit huius musculi portio, bicorni tendine in pedis os ante paruum digitum inserta, quam pedem mouentium musculorum nomen appellabimus, quiq; aptius in quarta musculorum tabula Ω indicabitur.
 Θ Tendo musculi pedis pollicem extendentis.
 Λ, Δ Transuersum ligamentum tibiae ossi & fibulae commune, in sinistro crure Λ indicatur, in dextro autem Δ.
 Ξ Exterior malleolus, seu fibulae ossis excarnis sedes.
 Σ Transuersum ligamentum a fibula in calcem pertinens.
 Π Musculus abductionis parui digiti a reliquis autor.

TERTIA
MUSCULO-
RVM TA-
BVLA.

TERTIAE MUSCULORVM TA-
BVLAE CHARACTERVM INDEX.

- P R A E S E N S** tabula anteriorem corporis faciem exprimens, in hoc à prima musculorum tabula differt, quòd musculos ex carnosa membrana constitutos, & aliquot etiam faciei musculos ab adipe liberatos commonstret, quodq; magis ad musculorum disciplinam, quam priores duae, sit comparata.
- A** Recta secundum frontem ducta linea, frontis & narium cutis musculum notant.
- B** Temporalis musculus, ubi interdum, sed perquam raro, carnea membrana fibris etiam carneis emittitur.
- C** Musculus palpebram attollens.
- D** Musculus palpebram deorsum trahens.
- E** Mutuus palpebrae musculorum secundum palpebrae longitudinem connexus.
- F** Musculus media sui parte nasi alam, altero uero superius labrum petens. Quemadmodum sane uarium musculorum fibrarum in labijs implexum indicare non licuit, ita quoq; characteru copia faciem alioquin satis obscuram non sum occupaturus.
- G** Malum, ac iugalis ossis anterior sedes, quae prorsus excarnia sunt.
- H** Musculus à malis pronatus, & superiori labro proprius.
- I** Masseteris musculi principium, lato quem iam describam, musculo non obiectum.
- I** Musculus carnosa constans membrana, & praecipuus buccarum labiorumq; & anterioris colli cutis motuum dux, qui hic corpori in utroq; latere haeret, reliqua carnosae membranae parte, quae carnea non efficitur, à corpore resecta. Quod autem ad praesentis musculi fibrarum progressum
- K, L.** attinet, **K** ad **L** usq; musculi principium notat, è regione ossis pectoris, ac mediae claviculae se-
- M.** dis ossi pectoris proxima incipiens, cuius fibrae recto tramite sursum ad **M** exporriguntur. Ab
- N.** L uero ad **N**, principij pars notatur, è regione reliquae sedis, claviculae & summi humeri sede incipiens, cuius fibrae oblique sursum in anteriora porriguntur. Deinde et si ea musculi pars non
- O.** sese spectandum offerat, quae in posteriori ceruicis sede consistit, nihilominus **O** ad auris radicem positum, transuersas fibras illinc prorepentes utcumq; ostendit. Quare etiam in musculi lateribus describendis, primu latius tibi fingendum est ab **N** ad **O**, secundum ab **O** ad **H. K** uero per **L** ad **N**, tertium indicabit latus. **A K** autem ad **M** quartum habes latus. Intensus enim nigricans linea, à **K** ad **M** ducta, dextri musculi cum sinistro interstitij loco habenda est.
- P** Brachium attollens musculus, quem hic in anteriore corporis facie **L, N** et **Q** propemodum
- Q.** circumscribunt, is enim inferius, quam **Q** consistat, sua insertione prorepat.
- Δ** Musculus brachium pectori adducens, qui in sequenti tabula simul hic uenit inspiciendus, ibidem namq; ab initijs liberatus, Δ perinde notatur, ijsdemq; fere characteribus inibi atq; hic ita circumscribitur. **K** ad **L** usq; principij ipsius pars, à clavicula principium ducens. **K** uero ad **R**
- R.** principij pars est, ex media latitudine ossis pectoris pronata. Quinetiam **R** notat musculi membranam partem, quae ad mucronatæ cartilaginis latus, oblique descendens musculi abdominis
- S.** neruosa tenuitati exporrigitur. **S** autem significat carneam musculi partem, à sexta & septimae costarum cartilaginibus, propter oblique descendentem abdominis musculum peculiariter pronatam. **Q** praesentis musculi insertionis index est, qua inter brachium attollentem (qui **P** notatur) & priorem cubitum flectentium **Z** indicandum, in humerum inseritur. Porro si latera ipsius, & fibrarum insertionem intueri animus sit, sequentem etiam inspicio tabulam, quae praesentis musculi insertionem, **Q** & **T** notatam exhibet, quo ad hunc modum huius illiusq; tabularum characteribus simul iunctis, quinque musculi latera metiaris. Primum à **K** ad **L**. Secundum à **K** ad **R**. Tertium ab **L** ad **Q**. Quartum ab **R** ad **T**, quod subsequens ostendit tabula, in praesenti interim lata musculi insertionem occultata. Atq; hinc etiam quintu quoq; latus, à **Q** ad **T** pertinens, in quarta tabula duntaxat est conspicuum.
- V** Musculus brachium deorsum trahens.
- 5, 6, 7, 8** His numeris, insertiones musculi thoracem mouentium secundi notantur, quae costis inferuntur, quarum regio quum his numeris exprimitur, elatissimam insertionem in quintam fieri costam promptè colligis.
- Θ** Abdominis musculus oblique descendens, qui cum suo coniunge uniuersam abdominis sedem cooperit

operit, magnam quoque thoracis sedem integens. Exortus præsentis musculi numeris indicatur, quibus secundi thoracem mouentis musculi insertiones significantur. Cæterum R ad X albam ostendit lineam, quam aliter simplici colore exprimere non datur, & omnium exemplarium tabulas suis coloribus distinguere esset quidem operæ præcium, ut membranea pars à carnea promptissime distingueretur, uerum sumptus quibusdam esset non admodum mediocris.

- X Penis sua cute, quæ præputium uulgo uocant, liberatus, in quo ducitur recta linea, duorum ipsam constituentium corporum coitum indicans, quæ subsequens tabula sub q ostendit dissecta, uerum horum naturam omnium lucidissime tabula docet quadragesimonono Capiti præsentis Libri prælocanda.
- Y Vasa seminaria sua adhuc tunica, quam peritonæum educit, intacta.
- Z Musculus anterior cubiti flectentium. a & a Posterior cubiti flectentium.
- b In interno brachij latere b occultatur, notans musculum cubiti extendentem, qui ab humiliore scapulae costa principium sumit. c Musculus bicorni tendine brachiale extendens.
- d Musculus radius in supinum ducens, ac inferiori radij appendici implantatus.
- e Superior radius in pronum mouentium musculus.
- Δ Musculus brachiale flectentium alter, postbrachiali ante indicem insertus. Ac si ipse notat principium, g tēdinis ex musculi uentre exortum, h sedē, qua tēdo negligētius secūti desinere putaretur.
- Π Musculus latus summæ manus producens tendinem, cuius caput i indicatur, tendinis autem i, k, l ipsius principium k. At l locum insinuat, ubi tendo primum dilatescere incipit.
- m Musculus alter inferiorque brachiale flectentium.
- n Hic obscure uidetur portio musculorum, quorum alterum brachiali, alterum uero pollicis tendines offerre dicā, ac inter digitos mouentes, uigessimisecundi et uigessimertij loco habiturus sum.
- o Excarnis primi pollicis internodij sedes. p Musculus ab indice pollicis remotissime abducens.
- q Insignitor duorum primum pollicis os flectentium.
- r Musculus minimum digitum maxime à reliquis amouens, ac in sequenti tabula n insignitus.
- Σ. In dextero crure primus notatur tibiæ motus opifex, cuius initium s insignitur, t tendinis illius principium, u eiusdem insertio. Cæterum character 2, insertionem secundi notat tibiæ mouentis musculi, 3 uero, insertionem tertij.
- Φ Sextus tibiæ mouentium musculus, cuius principium notat, x, y uero sedem, ubi carnosus esse desinit, membranaque modo toti femoris amplitudine obducitur. Haud licuit aliter ipsius tendinem membranam uel exprimere, quam hic modo in utroque femore obseruatur, in quo tenuissimam ipsius partem, interiori femoris sedi obductam, ueluti laceram membranam dissecuimus, ut selectio aliquantisper membranæ naturam commonstraret. Quicquid enim ad externum inæqualis illius lineæ sectionis uelatus habetur, ipsa adhuc est sexti musculi membrana seu tendo.
- α Musculus tibiæ mouentium nonus.
- β Octauus tibiæ mouentium, magis in sinistro crure, quam in dextero, à sexto tibiæ motuum autore detectus musculo. Septimo uero tibiæ mouenti, characterem non adhibui, quod uniuersus sex ro adhuc obtegatur. Quamquam Φ illum quoque insinuare possit, quum sexti musculi membrana non eam attingat crassitiem, qua subditorum musculorum effigiem obliterare queat.
- γ In inguinum regione indicantur musculi, quos femur mouentium sextum & septimum recensimus. Cæterum γ glandulas quoque insinuat inguinum unā cū sinu, ex quo uasa crus potentia rescui.
- Δ Musculus femoris motorum octauus.
- e Musculus tibiæ motus opificum secundus, cuius tendinem character 2 commonstrat.
- ζ Excarnis tibiæ ossis pars, uerum n priuatim internum notat malleolum.
- Υ Sextus pedem mouentium musculus, cuius exortum θ indicat, x autē principium sui tendinis, cuius ductus citra characterū appositionē manifestus est, quamq̃ z insertionis quasi ipsius sedē ostēdat.
- λ Musculus septimus pedem mouentium.
- μ Musculi pollicem extendentis tendo. ν Musculus quatuor digitos extendens.
- ξ Musculus pollicem à cæteris digitis in internum latus abducens.
- ο Transuersum ligamen in anteriori tibiæ sede positum, ac facta sectione in latera reflexum.
- ω Tendo bicornis musculi pedem mouentium noni.
- ρ Primus pedem mouentium. s Pedis motorum quartus.
- τ Longissimus gracillimusq̃ tendo, à tertio pedis motus autore productus musculo.
- υ Musculus tertium quatuor digitorum os flectens. φ Pedem mouentium quintus.

QVARTA

PRIMA MVSCVLORVM TABVLA.

Q CHA

CHARACTERVM QVARTAE MVSCV-
LORVM TABVLAE INDEX.

PRÆSENS tabula quamplurimos præcedentis tabule musculos sectionis serie ademptos commonstrat, & deinde plerosq; qui prioribus figuris nondum in conspectum uenire, uidendos offert, quod omnes ad octauam usq; musculorum tabulam subsequentes tantisper præstabunt, dum ossa anteriori facie nuda conspiciantur.

- I** Musculus temporalis, cuius principium semicirculo non ab simile *A, B & C* circumscribitur.
D Ossis iugalis externa sedes, quæ excarnis est.
Δ Masseter. *E* huius musculi principium a malo exortum. *F* principij ipsius portio auri proxima. *Cæterum* ab *E* ad *F* totus ipsius principij ductus secundum iugalis ossis longitudinem metitur.
G Infima musculi insertionis sedes notatur. Porro si triangulo hunc assimilare libet, *E, F & G* tres angulos tibi proponere finges.
H Nervulus minoris radices tertij paris nervorum cerebri, hæc frontis musculosa compage petis.
I Nervulus dicte modo radices ad superius labrum, & externam alæ nasi sedem propagatus.
K Cartilago in quam sinistra nasi os de finit.
L Alæ nasi sinistra dicte modo cartilaginis extremo alligata incumbensq;. Inter *K & L* narium cute iam ablata cum quibusdam membranis ligamentis, in conspectum uenit interior alæ nasi musculus nimisquam tenuis.
M Musculus a superiori maxilla in inferiorem insertus, ac buccas mouentium unus.
N Musculus sinister inferiori labro peculiaris, cuius sanè corpus minori negotio, quam multiplex ipsius fibrarum intersectio delineari potest, quod etiã in musculo *M* notato usu uenit. Auris autem foramen citra *O* appositionem sese ostendit, uti etiam auris radici subditæ glandulæ hunc characterem quodammodo exprimentes.
O Vix conspicua est eius musculi portio, qui inferiorem maxillam deorsum uellit.
P Hac sede os reponitur v imaginem referens.
Q Musculus a temporum ossis processu styli formam imitante enatus, ac ossi v simili insertus.
R Musculus sinister ab inferiori maxilla in os v referens, insertionem tentans, cuius coniunx nonnihil quoq; hic se spectandum præbet.
S, T Dexter & sinister ossis v imaginem exprimentis musculi, a pectoris ossis summo pronati.
V, V Musculus gracilis & longus, qui a superiori scapulæ costæ ossi v referenti implantatur.
Θ Musculus capitis motibus subseruiens, qui ab osse pectoris principium *X* notatum sumit, dein
X, Y de aliam partem *Y* indicatã, a clauiculæ sede pectoris ossi proxima. *Cæterum* *Z* insertionem
Z ipsius insinuat, qua uniuersum mamillarem capitis processum amplexatur.
a Clauicula magna ex parte anteriori ipsius sede excarnis.
b Musculi scapulæ mouentium secundi insertio.
c Musculorum hic magnã obscuritatẽ pariunt uasa caput adeuntia, & nerui in brachij excurrẽtes.
d Musculus a clauicula in primam thoracis costam insertus, ac thoracem mouentium primus.
Ξ Musculi brachij attollentis anterior pars, posteriorem decima ostendit tabula adhuc in sua sede repositam, ac *Δ* præcipue insignitam. Proximè autem sequens tabula anteriorem hanc partem ab exortu liberam reflexamq;, ac *γ* notatam commonstrat. Porro in præsentis figura *e, f, et g.* conspicuam hic musculi brachij attollentis partem, trianguli ritu describunt.
b Musculi brachij pectori adducentis insertio, quam in dextro brachio *Q & T* notauit, &
Q, T, Δ ipsi musculo *Δ* quoque imposuit, quo hi characteres ad præcedentis tabulæ notas referantur, ad *K, L, R.* quam quoq; *K, L & R* spectant.
i Pectoris os liberum ab initijs musculorum brachia pectori adducentium.
2, 3, 4 Secunda, tertia & quarta thoracis costæ, ad quas reliquæ seriatim subsequuntur, atq; in harum interuallis exteriores musculi intercostales sunt obuij. Lineæ autẽ in costis ductæ, atq; ad characterum sinistra consistentes, ossa costarum ab earundem cartilaginibus determinant, sunt enim illæ notæ cartilaginibus inscriptæ.
k Musculus scapulæ mouentium primus. **l** Musculus thoracem mouentium secundus.
m In dextra axilla *m* latitat, musculus notans, quo brachium deorsum trahitur.
n Dextri lateris rectus abdominis musculus, hic altius quam oblique ascendens musculi nervosa tenuitas conscendens.

- o** Abdominis musculus oblique descendens, quem hic in posteriora ab abdomine reflexum finimus.
π Abdominis musculus oblique ascendens, ac totam, uti conspicias, sui lateris abdominis sedem amplectens, quem quodammodo circumscribunt *o, n, p, q.* & linea secundum inferiorem abdominis sedem ad ilium os, & coxendicis, & pubis ducta.
p, q Portio obliquorum abdominis musculorum descendunt, quæ ad albam in abdomine apparentem lineam est relicta. *Cæterum* q priuatim significat penis constructionem, qui ad pubis os, quæ primum flaccidus, deorsum denuo propèdet, dissectus est. Duo itaq; uelut insigniores circuli, duo ipsius sunt corpora, circulus autem sub illis consistens, meatus est urinæ seminiq; communis.
r Vasa seminaria, quæ hic priuatim enarrare non proposui, quemadmodum etiam neq; testis musculum, cui ut a uasis distingueretur, s asscripsi. Verum hæc 22 figura Libri quinti v edocebit.
s Musculus cubitum flectentium anterior, cuius interioris principij carnosæ parti nullum adhibui characterem, quum is hic, uti neq; in sequenti tabula, adhuc auferri possit. Interuallum autẽ inter duo ipsius apparens principia, humeri seu brachij os existit.
u Musculus cubitum extendens, cui ab humiliori scapulæ costæ principium præbetur.
x, x Posterior cubitum flectentium musculus. **y** Musculus superior radium in pronum ducentium.
α Radii in supinũ agentium longior. **β** Musculus quatuor digitorum secundos flectens articulos.
Σ Musculus ulnæ exporrectus, & brachiale flectens. **γ** ipsius caput, & ipsius insertio.
c Musculus alter brachiale flectens, hicq; deorsum dependens.
ζ Musculus primum parui digiti internodium uersus exteriora flectens.
η Hic musculus propendet, paruum digitum a reliquis in externum latus abducens.
θ Transuersum ligamẽ in interna brachialis sede obuium, tendinibusq; hæc repentibus obductum.
i Musculus maior, primum pollicis os flectentium.
κ Propendet hic musculus, cuius beneficio pollicem ab indice maximè remouemus.
λ Latus summæ manus tendo una cum ipsius tendine, a summis quatuor digitorum aciebus in dextra manu dependens. Præterea hic in utriusq; manus uola tendines occurrunt mucosis membranis induti, atq; ad digitos protensi.
μ Secundus femur mouentium musculus. **v** Primus femur mouentium musculus.
ξ Ossis sacri ossis dextro lateri comissi sedes, a qua primum & sextum tibiã mouentes rescutimus.
ο Characterẽ & sedes insignitur maioris exteriorisq; femoris processus.
φ Nonus tibiã mouentium musculus, cuius initium supra coxendicis articulum incipiens o notatur, & uero tendinis ipsius principium, q sedes indicatur, qua præsentis musculi tendo subditis connascitur tendinibus.
1 Musculus femur mouentium septimus. **τ** Musculus femur mouentium sextus.
υ In sinistro femore musculus v insignitur, femur mouentium octauus.
φ Quinti femoris motui seruientium. **χ** Secundus tibiã mouentium.
ψ Octauus tibiã mouentium. **ω** Septimus tibiã mouentium musculus, in dextro femore insignitus, quod ibidem is sit conspectior.
2 Primus tibiã mouentium musculus. **3** Sextus tibiã mouentium. **4** Sextus pedem mouentium musculus, una uero duo præcedentes, ab insertionem pendens. *Cæterum* in sinistro crure etiam obseruatur primi tibiã mouentium, & huius sexti pedem mouentium insertionis portio, **5, 6** huius quidem insertioni characterẽ *6*, illius uero *5* insignito.
7 Septimus pedem mouentium musculus.
8, 9 Excarnis tibiæ ossis pars, a cuius externo latere sextus pedem mouentium musculus ablatus est. Verum *9* priuatim interiorem notat malleolum.
Υ Musculus quatuor pedis extendens digitos. **10** ipsius exortus insignitur. **11** uero ipsius sedes, qua portionem suam emittit, quam noni pedem mouentis musculi loco numerabimus, & hic *Ω* notauimus. **12** Musculi *Υ* insigniti sedes, quatuor tendines, quibus quatuor digiti extenduntur, pullulans. *Ω* uti & iam paulo antè scripsi, musculus notatur inter pedis motores nonus, **13** qui bicorni tendine insertionem **13** notatam tentat.
14 Musculus pollicem extendens. **15** Musculus pedem mouentium octauus.
16 Musculus pedem mouentium secundus. Reliquos autem in posteriori tibiæ sede non notabimus, quod eadem hic cum tribus tabulis præcedentibus sit ratio.

QVINTA
MVSCVLO.
RVM TABV-
L A.

DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER II.
CHARACTERVM QVINTAE MVSCV-
LORVM TABVLAE INDEX.

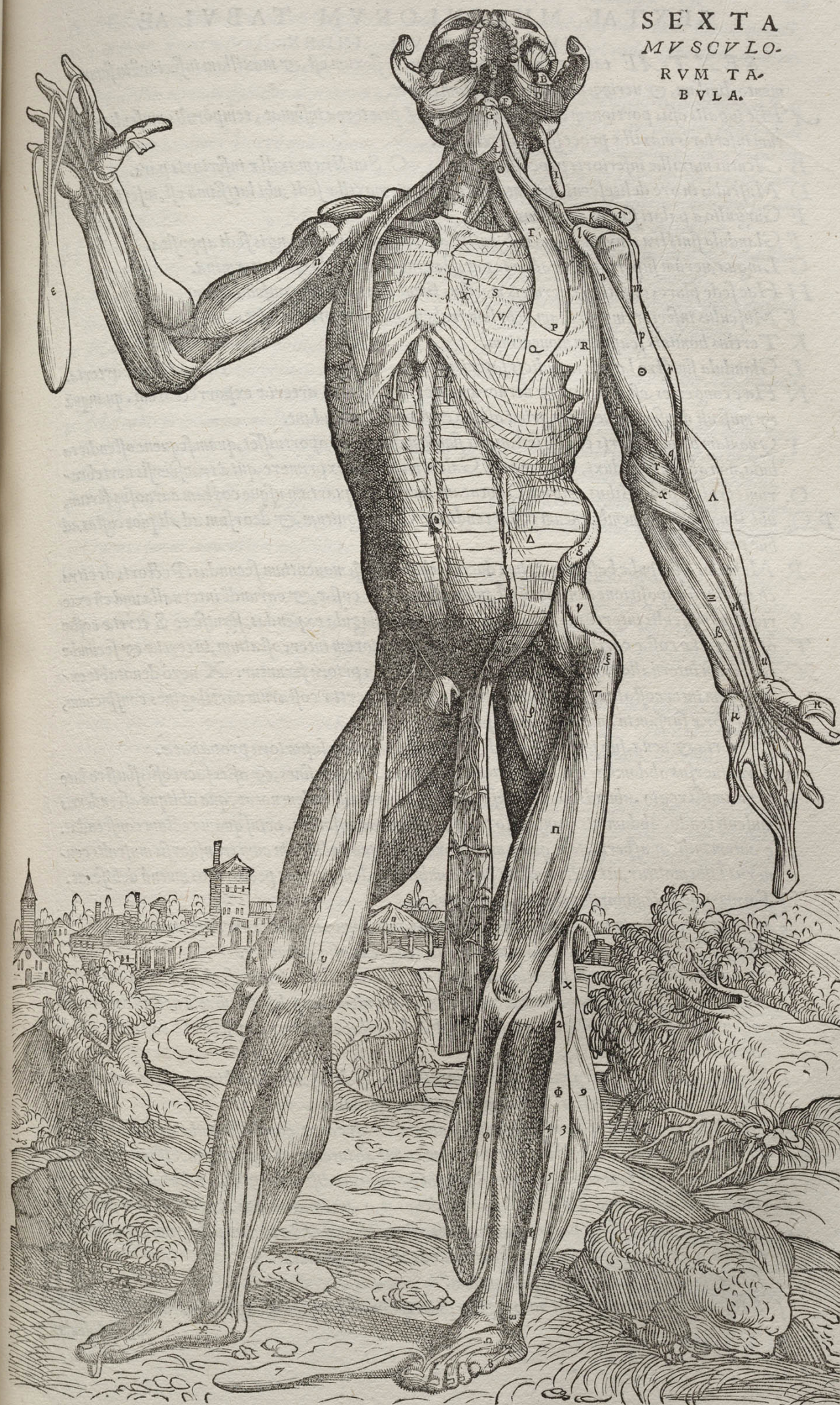
- A** FORAMEN quo nervulus tertij paris nervorum cerebri, fontis musculum petit.
B Temporalis musculus. **C** Hic magna ossis iugalis portio execta est, ut temporalis cum
D masetere, quem **D** insigniimus, coitus in conspectum veniret.
E Foramen quo surculus tertij paris nervorum cerebri, ad superius labrū, & alas nasi deducitur.
F Amplus musculus a superiori maxilla in inferiorem productus, ac buccarum motibus serviens.
G Nervi utrinque ad hunc characterem occurrentes, labro inferiori exporriguntur. Ceterum su-
 perior characteris sedes, fungosam labrorum substantiā insinuat ad utrumque labrum conspicuā.
H, I Musculus inferiorem maxillam deorsum trahens. Singuli characteres singulos eius musculi ven-
 tres notant, in quorum medio excarnis musculi pars consistit.
K Portio musculi caput mouentis, ac a pectoris osse & clauicula, mamillari processui insertus.
L Os, imaginem referens. **M** Primus & secundus linguae musculi, ab osse hyoide pronati.
N Laryngis cartilago scutum referens, & iam narrandis musculis adhuc obiecta.
O Dexter duorum musculorum ab osse v referente, in cartilaginem scuto similem insertorum.
P Dexter musculorum, qui a pectoris osse scutum imitanti laryngis cartilagini inseruntur. Ad hū-
 ius musculi exterioris latus, cōgeries visitur soporariae arteriae, interioris venae iugularis, & sex-
 ti cerebri nervorum paris.
Q Aspera arteriae anterior sedes.
R, S Musculus ossi v imaginem exprimenti proprius, & a scapulae superiori costa enatus. singuli
 characteres singulos ipsius indicant ventres. Pars autem in horum medio consistens, eius muscu-
 li pars est, tendinis substantiae non absimilis.
T Portio musculorum secundi paris caput mouentiū. **V** Tertius scapulā mouentiū musculus.
X Quoniam hic locus nihil aliud peculiariter, quā septima tabula in homine ostendisset, & quia Ga-
 leni sententiae, quā haec pingeremus, plus a quo fauimus, musculum hic ex cane delineatum cernis,
 quo homines prorsus destituuntur, & Galeno tertius thoracem mouentium habetur, sequenti ta-
 bula integer notandus.
Y Dextri lateris clauiculam hic a pectoris osse auulsimus, adhuc summo humero connexam, & sibi
Z adhuc musculum seruantem, qui thoracis motorum primus numerabitur, hicq; **Z** insignitur.
a Summus humerus, seu scapulae elatior processus. **b** Interior demissior, ue scapulae processus.
c Ligamentū huius articuli peculiariū quartū ab interiori scapulae processu summū humeri petēs.
d Ligamentū teres ab apice interioris scapulae processus, in anteriorē sedē externi capitis hume-
 ri insertū, ac huius articuli primum. **e** Aliud teres ligamentū, ex eminentissimo scapulae ace-
 tabuli sede, ad externum quoq; humeri caput procedēs, atq; huius articuli ligamentorū secundū.
f Hac sede duo ligamenta **d** & **e** insignita, suis lateribus unūtur, & uelut transversum efformāt
 ligamentū, transmittens caput externum musculi cubitum flectentiū anterioris, ac mox notādi.
g Pectoris os, cui septem superiorum costarum cartilagine utrinque connectuntur.
h Prima thoracis costa, reliquae dein etiā una cū intervallis citra characterū opē sunt conspicuae.
i Musculus scapulā mouentium primus. **i** & **k** huius musculi principii notant, quandā manus spe-
 ciem pertinde, ac musculus ipsi succumbens, & **m** insignitus repraesentans. **l** tendinē praesentis mu-
 sculi indicat. Porro **i**, **k** & **l** simul huius musculi trianguli speciem quodammodo ostendunt.
m Musculus qui a scapulae basi pronatus, octo superioribus thoracis costis inseritur.
Δ Dexter rectorū abdominis musculorū. **n** carneū recti abdominis musculi principii triangulo nō
 nō. **o** ab simile. **o** principium eiusdē musculi nerveum, penē uniuersum efformans musculum. Toto in-
 p. **q** teruallo a **p** ad **q** pertinente, recti musculi internis suis lateribus inuicē contigunt. **T**ota autem
 sede supra **q**, aut supra umbilicū consistente, tanto magis musculi mutuo se iungunt, quāto altius
 conscendūt. Ceterum **q** notat etiā obliquorū abdominis musculorum nervosae tenuitatis, ad
r. transversum abdominis musculū hac in parte cōnexū. **r** Hac linea carneā recti musculi partem
 finit, quae ultima ipsius insertionis in homine est portio, uti in 4 tab. ad characterē **n** est cernere.
s. Intercapedine igitur ab **r** ad **s**, hic notatur recti finis abdominis musculi tendo seu membrana,
t. excarnisue musculi pars. **t** autē indicat carneā musculi sedē primae costae & secundae thoracis
 u. u. u. insertam. **u**, **u**, **u** Inscriptiones, seu nervea delineamenta, transversum recto musculo impressa,
 quibus oblique ascendens musculi nervosa exilitas pertinacissime connascitur.

Q 3 x Linea

- x Linea hæc portunculam notat oblique ascendens musculi, qua is transversus abdominis musculo inibi adeo ualide committitur, ut inter disseccandum, nisi relicto eiusmodi signo, à transverso liberari nequeat.
- y Transversus abdominis musculus.
- α Oblique ascendens abdominis musculus ab abdomine reflexus.
- β Vasa seminalium portio. Ceterum tres illi quodammodo circuli ad rectorum musculorum radicem seu iuxta n, & o ac p conspicui idem notat, quod in mox præcedente tabula, abscissi mirum penis constructionem ac naturam.
- γ Reuersa est musculi brachium attollentis anterior pars.
- δ In sinistro brachio insertionis pars adhuc reliqua est, musculi brachium attollentis.
- ε Excaris humeri pars, inter duo capita apparens musculi cubitum flectentium anterioris.
- ζ Cubitum flectentium musculus anterior.
- η Musculus cubiti extensionis autor, cuius principium ab inferiori scapulæ costa pronascitur.
- θ Posterior musculus cubitum flectentium.
- ι Superior musculus eorum, qui radium in prouum agunt.
- κ Radium mouentium longissimus, cuius auxilio radius in supinum ducitur.
- ⊙ Quatuor digitorum secundum os flectens musculus, & ipsius principii sub musculo radio peculiaris, & notato, reconditum. & musculi huius in quatuor carneas partes distributio, quæ postmodum in singulos tendines degenerant.
- υ Transversum interioris brachialis sedis ligamentum, longa sectione diuisum, & utrinque in latus reflexum. Verum præterea υ musculum priorem primum pollicis os flectentium commonstrat, & autem musculum, cuius ope primum parui digiti internodium extrorsum flectitur. Porro quod ad quatuor tendinum, secundum quatuor digitorum os flectentium seriem attinet, omnia sunt conspicua, quamuis interim indici, & paruo, huius indicationis gratia o inscripserim.
- ω Nonnihil hic sese offert musculus, quatuor digitorum tertium flectens os.
- φ Portio musculi tertium pollicis internodium flectentis, qui in sinistro cubito est conspectior.
- * Musculus ulnæ exporrectus, quo brachiale flectitur. s Secundus femur mouentium musculus.
- τ Apparet hic obscure femoris caput coxendicis ossis sinum subiens, & ligamento obductum, sed in hoc præcipue adhibetur, ut ceruix, seu collum femoris hic indicaretur.
- υ Femoris magnus exterior ue processus.
- φ Femur mouentium septimus. κ Femur mouentium sextus.
- ψ Femur mouentium octauus. ω Quintus femur mouentium musculus.
- Λ Septimus tibiæ mouentium musculus. 2 ipsius amplum principium à radice magni femoris processu enatum. 3 hic in tendinem latum desinit cum octauo & noni musculorum tibiæ mouentium tendinibus commixtum unitumq;. 4 hæc linea illum in anteriori femoris sede terminat, ubi octauus musculus ipsi primum subijci incipit.
- Π Octauus tibiæ mouentium musculus. 5 Octauum quoq; tibiæ mouentium musculum indicat, sed priuatim sinum ostendit, cui nonus tibiæ mouentium musculus insidebat, qui hic propendens insignitur. Maxima itaq; sinus sedem octauus musculus constituit, uerum septimus eius tantam portionem efformat, quanta à linea 4 insignita ad umbram septimi musculi usque protenditur, ita sane, ut ab utrisque musculis sinus iste confurgat.
- 6 Hic propendet musculus tibiæ mouentium secundus.
- Σ In hac tibiæ, tibiæ os anteriori sede prorsus ex carne cernitur. Superest enim hic duntaxat ex φ omnibus musculis illi adnatis, musculus pedis pollicem extendens, & modo φ insignitus, cuius tendini 7 inscriptum conspicis. s Septimus pedis mouentium musculus.
- 9 Octauus pedem mouentium.
- Υ Carneæ moles in superiori pedis sede reposita, quæ in quatuor carneas partes digesta, quatuor educit tendines, & pollicem, & tres ipsi proximos digitos in latus externum mouet.
- Ω Hic prosternitur musculus quatuor extendens digitos, una cum ipsius portione, quam noni pedis mouentium musculi uice recensuimus, ac cui iam & inscriptum cernis. Musculis posteriorem tibiæ sedem occupantibus nullos adhuc characteres, quod ipsorum eadem cum præcedentibus tabulis adhuc sit series & copia. Atque hac etiam occasione ex carne tibiæ ossis & fibulæ sedes, innotatas conspicis, quod scilicet ex prioribus tabulis iam pridè has didiceris.

S E X T A

S E X T A
MUSCULO-
RVM TA-
BULA.

- SEXTAE tabula caput in posteriora reflexum est, & maxillam inferiorem in summo mento diuisam, & utrinque in latera deductam refert.
- A Hic iugalis ossis portionem exsecui. Verum A praeterea insinuat, temporalis musculi in acutum inferioris maxillae processum insertionem.
- B Acutus maxillae inferioris processus. C Sinistra maxillae inferioris pars.
- D Musculus in ore delitescens, qui internae inferioris maxillae sedi, ubi latissima est, inseritur.
- E Gurgulio a palati sine propendens.
- F Glandula sinistra amygdalae non ab similibus, ac eminentissime laryngis sedi appositae.
- G Lingua, uerum superior characteris pars, laryngis operculo est conterminata.
- H Hac sede plures capitis & cervicis motibus famulantes musculi confunduntur.
- I Musculus inferiorem maxillam deorsum trahens, hic ab exortu pendet.
- K Tertius hominis scapulam mouentium.
- L Glandula sinistro laryngis radice lateri adnata. M Aspera arteria.
- N Haec congeries, est uasorum & neruorum lateribus asperae arteriae exporrectorum. quoniam & musculi dorsum mouentium primi aliqua ex parte se ostendant.
- O Quoniam hanc pectoris colliq; sedem, illi similem delineare oportuisset, quam sequens ostendit tabula, non abs re fore duxi, ex cane hunc Galeni musculum exprimere, qui a transversis uertebrae rum cervicis processibus originem Notatam ducens, ad quartam usque costam carnosus fertur, ubi P notatus, in membraneum cessat tendinem Q insignitum, & deorsum ad aliquot costas ad huc pertinentem.
- R Musculus a scapulae basi principium ducens, thoracemq; mouentium secundus. Pectoris os citra characterum impositionem conspicuum est, quemadmodum & costae, & earundem interualla una cum exterioribus musculis intercostalibus. Quo tamen melius singula expendas, significet S tertiae costae os. T tertiae costae cartilagineum. V musculum anteriorem intercostalium, in tertiae & secundae costarum interuallo repositum, cuius fibrae deorsum in priora feruntur. X uero denotabit anteriorem intercostalium musculum, inter secundae & tertiae costarum cartilagineas conspicuum, cuius fibrae sursum in anteriora prorepunt.
- a Arteria & uena, sub pectoris osse deorsum ad abdominis superiora propagatae.
- Δ Transuersus abdominis musculus, quem costarum ductus seu fines, & ossis sacri ossis sinistro lateri commissi regio, abunde hic circumscribunt. Ceterum b sedem notat, qua oblique ascendens musculi tendo, abdominis transuerso pertinacissime adnascitur, priusquam rectum conscendat.
- c c autem indicat asperitatem, quam musculorum oblique ductorum cum transversis musculis connexus inibi molitur, uti recti musculi supra umbilici sedem, uersus pectoris os mutuò debiscunt.
- d Foramen uasis seminarijs uirorum uiam praebens.
- e Vena & arteria, in rectos abdominis musculos, conterminasq; sedes excurrentes.
- f Hic sinistri lateris rectus abdominis musculus, a pubis osse dependet.
- g Spina ossis ilium, carnosus partibus duorum obliquorum abdominis musculorum liberata.
- h Scapulis & sinistro brachio mentem accommoda, ibidem namq; h superiorem notat scapulae angulum, cui musculus K insignitus inseritur, deinde & superiorem quoq; scapulae costam h eadem opera tibi indicare poterit.
- i Summus humerus seu scapulae elatior processus. k Musculus brachium mouentium quintus.
- l Interior scapulae processus, anchorae imaginem referens.
- o Musculus anterior cubitum flectentium, cuius exterius caput, quod a scapulae acetabuli supercilio nascitur, m notat, n uero indicat internum caput ab interiori scapulae processu enatum. Quo tamen huius capitis nerueam partem a carne exquisitiùs discernas, huius tabulae dextrum brachium spectabis, in quo n nerueam partem denotat, o autem carnem. At non haec duntaxat p. tabula eas commonstrat partes, imò priores ad unum omnes. Ceterum p duorum capitum coitum q. indicat, q uero tendinis, quem musculus hic educit, principium.
- r, r Musculus posterior cubitum flectentium.
- s Musculus cubiti extensionis autor, cuius principium ab humiliori scapulae costa enascitur.

Δ Musculus

- Λ Musculus radium mouentium longissimus, cuius altissimam partem, quae hic oculis subijci potest, t. u. t. indicat. u autem praesentis musculi insertionem notat, quae in inferiori radij appendice molitur.
- x Musculus superior duorum, qui radium in prouum ducunt.
- ≡ Musculus tertium quatuor digitorum os flectens, & a quidem huius musculi caput insinuat. B autem sedem indicat, qua musculus in quatuor partes carneas discinditur, qui singulos postmodum porrigit tendines. Porro qua ratione ad tertium usq; digitorum internodiū tendines huius musculi porrigitur, & incumbens musculi tendines transcant, hic in utraq; manu est conspicuum.
- γ. d. Sit tamen doctrinae gratia γ tendo tertium medij digiti os accedens, d autem tendo, qui secundum os flectit. e Musculus secundum quatuor digitorum flectens articulum.
- ζ. Hos characteres referre oportet ad quatuor musculos, quorum beneficio quatuor digiti adducuntur pollicis, atq; hi interno lateri tendinum tertium os flectentium exporriguntur.
- η. b Musculus tertium pollicis os flectens, u notatur. d autem ipsius tendinem proponit, inter musculos primum pollicis os flectentes, & eos qui secundum pollicis os flectunt, prorepentem.
- κ. Musculus maior primum pollicis os flectentium, hic ab insertionem dependet.
- λ. Musculus minor primum pollicis os flectens, qui sub maiori κ indicato recondebatur. Inter uero & κ, primum pollicis os nudum excarnesq; apparet.
- μ. Musculus primum parui digiti os uersus exteriora flectens. Tuberculum uero ante huius musculi initium apparet, ulnae est sedes, qua ualidiorem ligamenti exporrigit portionem brachiale cubito colligantis.
- ν. Tertius femur mouentium musculus.
- ξ. Magnus femoris ossis processus.
- o. Musculus femur mouentium sextus.
- ω. Quintus femur mouentium musculus.
- π. Octauus tibiae mouentium musculus, uniuersum femoris os quodammodo amplectens. & insinuat amplum huius musculi principium, a radice magni femoris processus, & ipsius collo enatum. Deinde π priuatim indicat sinus illius portionem, quo nonus tibiae mouens musculus continetur, atq; hic sinus in dextro crure est conspicuus, quemadmodum & carnosae musculi partis terminus, u. qui instar semiglobi extuberans hic v insignitur.
- φ. Dependet hic musculus tibiae mouentium septimus, cuius cavitatis argumento est, quod octauum tibiae mouentium amplexetur musculum, & qui horum tendines una coeant. Quod ut commodius expenderes, in dextro genu septimus musculus adeo ab octauo musculi tendine dissectus est, ut & mole pars ibidem in conspectum ueniat * notata.
- χ. Haec sedes ad undecimam musculorum tabulam potissimum refertur, quae ostendit portionem quarti tibiae mouentis musculi ex femoris osse pronatam. atq; hic χ notat quarti musculi sedem ipsius insertioni proximam. & autem eam partem abscisam ostendit, cui coxendicis ossis appendix principium praebet.
- Σ. In sinistra tibia totum externum tibiae ossis latus conspicuum est. Id dico latus, quod ad externam sedem excarnis etiam ante sectionem partis habetur, quam & dextra tibia totam oculis subijcit. Ceterum Σ priuatim notat ligamentum tibiae, os & fibulam, quae haec inuicem debiscunt, in u. tercedens. ω autem externum notat malleolum, & partem fibulae excarnem.
- Φ. Musculus pedem mouentium septimus. 2 ipsius exortum indicat. 5 tendinis principium, quod anteriori & posteriori parte, ac dein interius, quae fibulam spectat, carne adnutritur. 4 itaq; partem notat anteriorem carnem. 3 uero posteriorem.
- ψ. Octauus musculus pedem mouentium, magna sui portione sub septimo occultatus. 6 huius musculi litendo, ad posteriorem exterioris malleoli sedem reflexus.
- Ω. Musculosa moles, cuius beneficio pollex & tres ipsi proximi digiti in externum latus ducuntur.
- 7 Hic procumbit musculus pollicem extendens.
- θ. Musculus paruum digitum in exteriora abducens, hac sede obuius est.
- 9 Secundus musculus pedem mouentium
- In dextrae tibiae posteriori sede nullas adhuc notas, quod musculos hac sede delineatos, omnes quae haecenus praecesserunt, tabulae ostenderint. Vnde si & hic pariter notas requires, opportune has a prima, secunda & tertia tabulis petes. Verum quia in sequenti tabula dependet, cuius pollex intorsum mouetur, huic in praesenti tabula & inscripsi.

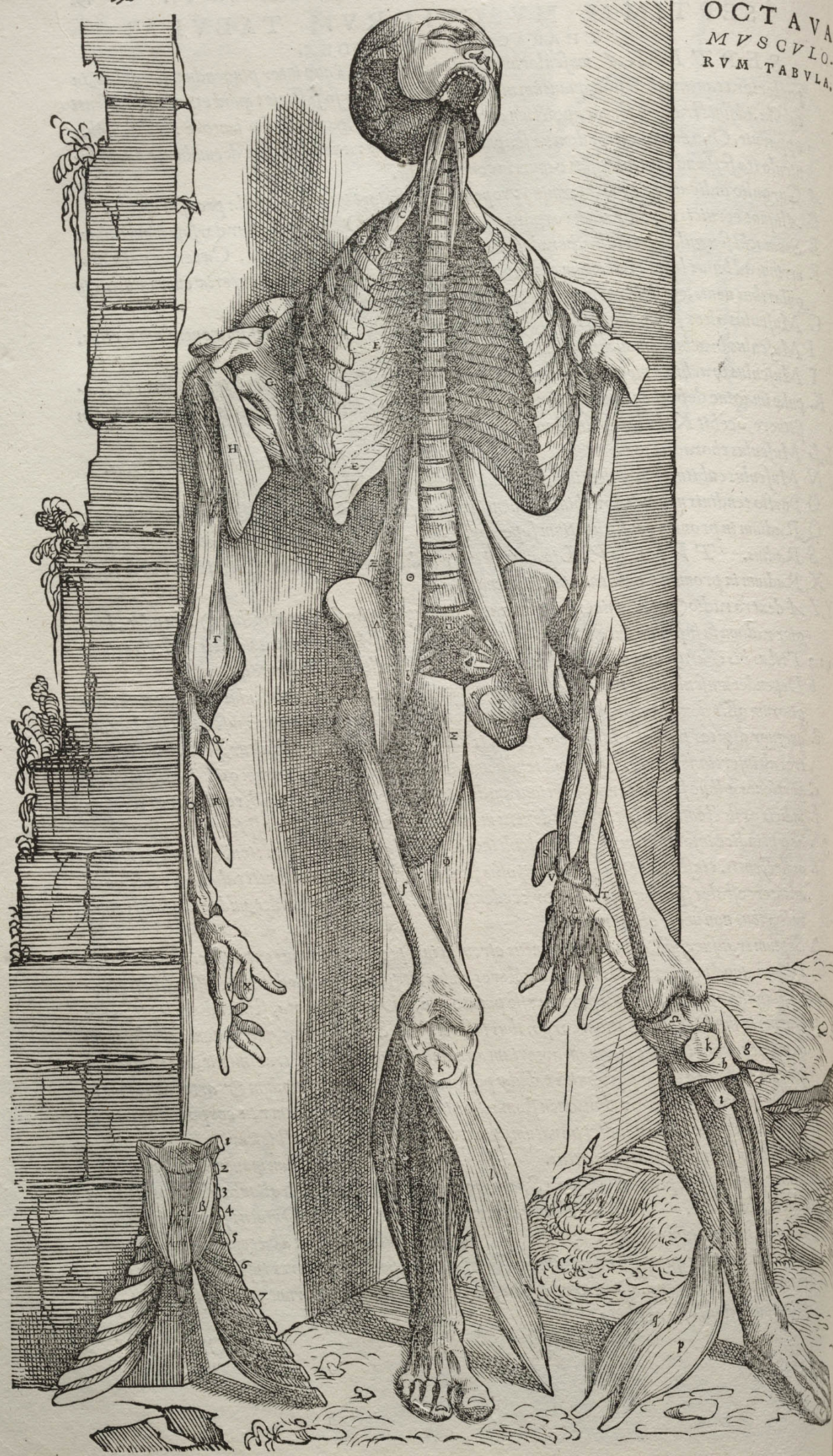
SEPTI.

SEPTIMA musculorum tabula laxato fimo, a quo inter pingendum pendeat, in posteriora tantum procidit, quantum uidendo septo transuerso sufficit. quod etiam in praesenti tabula ad sinistram ea forma appictum cernis, qua exectum, parietisq; suo lentore haerens nobis apparuit. Quo minus autem dextra scapula effracta ala ritu in deorsum decumberet, illam funiculo ita suspendimus, ut ipsius cauum in conspectu sit.

A Gurgulio indicatur a palati termino propendens, inferiori interim maxilla prorsus amota.
B Aliquot cervicis uertebrae corpora. C, D Primum par dorsum mouentium.
E Stomachi seu gulae pars sub aspera latitans arteria, quam F notauimus. Caterum uasa, quae
F. utrinq; ad huius latera habentur congeries est, quam soporales efficiunt arteriae cum internis in
gularibus uenis, & sexto neruorum cerebri coniugio.
G Musculus alter secundi paris dorsum mouentium. H Scapulam mouentium tertius.
I Musculus brachium mouentium quintus.
I Musculus brachium mouentium sextus, cuius insertio K insignitur, reliqua ipsius forma ex sca-
K. pulae imagine deprehenditur, quanquam si praesentis musculi triangularem figuram uolueris con-
stituere, licebit K, L & L simul conferre.
L, L Musculus thoracem mouentium secundus. M Brachium agentium tertius.
N, N Musculus cubitum extendentium, cuius initium superiori N insignitur a scapula educitur.
O Portio tendinis musculi, brachium mouentium quarti. P Cubitum flectentium posterior.
Q Radium in prouum constituentium superior. R, R Anterior cubitum flectentium.
S Radius. T Vlna. V Ligamentum inter radii & ulnae, quae inuicem debiscunt intercedens.
X Radium in prouum mouentium inferior musculus.
Y, Y A dextro radio (qui cum uniuersa extrema manu magis quam sinistra attollitur) dependet, lon-
gior radium in supinum ducentium. a Minor primum pollicis os flectentium.
1, 2, 3 Tribus his characteribus musculi notantur secundum pollicis os flectentes.
b Dependet musculus tertium pollicis internodum flectens. c Musculus tertij quatuor di-
gitorum ossis flexus autor, quem sedulo intuebere, quod illius tendinibus musculi attendantur,
d. quatuor digitos pollicis adducetes, quorum is qui indicem mouet, d insignitur, perinde ac reliqui
tres ab insertione haerens. Quinetia tendinum secundum quatuor digitorum os flectentis musculi
e. portiones adhuc seruantur. ac portioni quidem indici propriae e inscripsi, tendini autem tertium
f. indicis os flectenti f. Caterum in dextra manu dictorum musculorum conspiciuntur insertiones.
g. h. ac g in indice insertionem indicat musculi indicis pollicis adductis. h insertionem musculi secundum
i. os flectentis. insertionem eius, qui tertij ossis flexioni praeficitur. Praesentis tabulae thorax, quod
ad intercostales spectat musculos, praecedentis tabulae thoraci respondet, unde etiam alijs cha-
racteribus non uenit obliterandus.

Δ Septum transuersum, cuius membraneus circulus in septo extra corpus expanso circumscribitur
h, m, n. k, l, m, n quod uero exteriùs hos characteres ambit, atq; foris (ut ita dicam) existit, fibrisq; in-
o. p. terstingitur, carneam septi partem esse putato. o, p Duo ligamenta, seu tendines septi, uerte-
q. brarum in lumbis consistentium corporibus inserti. q Septi scissura, qua septum uertebrae
incumbit corporibus, ac magnam arteriam, uenamq; coniugis experte transmittit, aut illis cedit,
quarum orificia q in corpore huius tabulae positum indicat, quemadmodum & arteriae ramos in
r. septum excurrentes. r Foramen stomacho uiam praebens, qui etiam r in corpore insignitur.
s. s Foramen uenae cauae caudici paratum, qui in corpore s notatus conspicitur.
t Musculus femur mouentium sextus. u Musculus dorsum mouentium nonus.
x Femur mouentium septimus. y Sacrum os hic insignitur, neruiq; aliquot ab ipsius medulla
educti, obuij sunt. α Femur mouentium octauus. β Quintus femur mouentium.
γ Tibiam mouentium octauus. ε Musculus pollicem a ceteris digitis amouens.
δ Dependet & hic quoq; ab insertione musculosa moles, pollicem & tres ipsi proximos digitos in
externum latus ducens. Quae uero in praesentis tabulae tibijs occurrunt, illis respondent, quae
prioribus tabulis fuere obuia.

CHARACTERVM OCTAVAE MUSCV-
LORVM TABVLAE INDEX.

*H*AEC tabularum anteriorem corporis faciem exprimentium postrema est, musculos adhuc in anteriori hac sede obuios, exsectionisq; serie reliquos proponens. *V*t uero interiores intercostalium ostenderet musculos, & eos qui in interna thoracis sede pectoris ossis attenduntur lateribus, os illud unicum costarum cartilaginibus excelsum; ad dextri cruris latus euersum, atq; sub dextre manus indice propositum cernis.

- A, B* Musculi collum, superiorem uel dorsi partem flectentes, dorsumq; mouentium primū coniugium.
C Musculus a prima enatus costā, ac secundi dorsum mouentium pariter alter.
D, D Exteriores musculi intercostales, in ossium interuallis conspicui.
E, E Interiores musculi intercostales, in ossium interuallis obuij.
F, F Musculus octo thoracis costis insertus, ipsiusq; motorum secundus.
G *V*triusq; scapulae modo sectionis serie, nuda excarnisq; est, ac sua sede dimota.
H Musculus dependet, brachium antrorsum circumuertens, scapulae q; cauum occupans.
I Musculus superiori scapulae basis angulo insertus, ipsamq; agentium tertius.
J Posterior cubitum flectentium, cuius principij elatior exteriorq; pars *L* insignitur, demissior uero interiorq; pars *M*. Insertio autem praesentis musculi *N* indicatur.
L, M Radius. *P* *V*lna. *Q* Tendinis musculi pars cubitum flectentium anterioris.
R Musculus ab insertione dependet, radium in prouum mouentium superior.
S Musculus ab ulna dependet, radium in prouum ducentium inferior.
T, V Sede *T* insignitur a ligamentū, brachiale ad cubitū neccēs, crassius apparet, ut etiā sede *V* notata.
X Musculi ab insertione propendent, secundum pollicis internodium flectentes.
Δ In postbrachiali dilucidius exprimi nequierunt octo musculi, quatuor digitorum primos articu-
Y los flectentes. Ceterum dextra manus in latus picta est, ut musculum *Y* insignitum offerret, qui primum indicis os introrsum flectit.
Θ Sextus femur mouentium musculus, cuius initium ē uerterbrarum procedens corporibus a insigni-
a, b tur. *b* uero ipsius sedes, ubi tendinem educere incipit.
Λ Septimus femur mouentium musculus. *Ξ* Musculus dorsum mouentium nonus.
Π Sacrum os, ex cuius anterioribus foraminibus nerui proflire hic uidentur.
Φ Quintus femur mouentium musculus. *V*erū *Φ* priuatim huius musculi partem notat posterior-
c rem, *c* autem anteriorem.
e Pubis ossis anterior sedes, hoc latere ex sectionis serie, carne denudata.
Υ Musculus femur mouentium nonus, anteriorem pubis ossis foraminis sedem occupans.
Ω In sinistro genu tendines, septimi tibiae mouentium musculi *g* insigniti, & octauus *h* indicati, &
g, h, i noni *i* notati, a genu reflexi sunt, ac patellam ipsis innatam, ac *k* insignitam oculis subiiciunt.
k, l In dextro autem crure octauus tibiae mouentium musculus, solus ab insertione ac integer depen-
det, *l* notatus, & patellam sibi innatam seruans, cui *k* inscripsimus.
m Tibiae ossis anterior sedes, omni prorsus musculo libera.
n Fibulae etiam anterior sedes, ex dissectionis serie musculis omnibus denudata.
o Ligamentum notatur inter tibiae os & fibulam inibi repositum, ubi haec ossa inuicem debiscunt.
*** Qui hic spectantur musculi, illi sunt, quos sexta musculorum tabula expressit literis *Φ* & *Υ*. se-
p ptimus nimirū & octauus pedem mouentium. In superiori pedis sede modo nulli adhuc reliqui
sint musculi, ossaq; duntaxat ligamentis obducta, in conspectū ueniunt. Ceterum musculi, qui ha-
p, q denus in tibiae posteriori sede fuere obuij, sectionis serie auferri incipiunt, ac *p, q* notant primū
s t. ac secundum pedem mouentium, a quarto eiusdem motus autore musculo, *t* insignito, ad characte-
rem s propendentes, quo priuatim notatur tendo tertij pedem mouentis musculi.
u Musculi pars hic occurrit, quatuor digitorum tertium articulum flectentis.
x Hic obscure se offert pedem mouentium quintus.
α Pectoris ossis posterior seu cor spectans sedes.
1, 2, 3, 4 5, 6, 7 His characteribus septem uerariū costarū indicantur cartilagines. Reliquae autem qua-
tuor cartilagines, octauae, nonae, decimae & undecimae costarum cartilagines sunt.
β Musculus humanum thoracem mouentium sextus.

NONA
MUSCULORVM TA-
BVLAE

NONAE MUSCULORVM TABVLAE

CHARACTERVM INDEX.

PRÆSENS tabula omnium posteriorum corporis faciem exprimentium, prima habebitur, hic ordine non a. Si tamen anterioribus seriatim ac vicissim posteriores subsequi uelles, posset hac omnium esse aut tertia, aut quarta, nullum enim abscitum habet musculum, præter eos, quos carnea membrana constituit, tertiaque tabula obuij sunt. Præterea transversa in cubiti externa sede, iuxta brachiale reposita ligamenta hic diffecimus, quod prima & secunda tabulis abunde conspicua fuerint, hancque tabulam ad disciplinam prorsus parauerimus.

A Temporalis musculus.

B Os ingale.

C Masseter. Auris uero foramen cum ipsi subiectis glandulis, citra characterum subsidium est obuium.

D Musculus caput mouentium, à pectoris osse, & clauicula enatus, in mamillarem capitis processum inferitur.

E, F, G Musculus secundo loco inter scapulam mouentes recensendus. Atque huius principium ab occipitijs ossibus pronatum, *E* ac *F* insignitur. *E* uero usque ad *G* musculi principium ab occipite, ad octauam usque thoracis uertebrae spinam, à mediarum uertebrae apicibus quodammodo enatū.

H, I In tertio, quam musculus in scapulae spinam, & summum humerum, latiusculamque clauiculae sedem molitur. * hac sede præsens musculus, quasi membraceum semicirculum obtinet, seu car-

K nose ipsius fibræ, in semicirculi cessant circumferentiam. *K* hac parte ceruix collum uel thoracis elatissima parti committitur. Linea autem latera uel musculum circumscribentia in hunc modum colliguntur. Ab *E* ad *F* prima protenditur, ad occiput transversim ducta. Quod autem huius extremum *F* notatum, non tantum ab auris radice distare hic uideatur, quantum *F* remouetur ab *E* pictura, in causa est oculum fugiens, quod & sinistrum brachium in anteriora porre- tum liquido commonstrat, quod forte ignarus, plus æquo breuius esse arbitrabitur. Porro secunda linea præsentis musculi ab *E* per *K* ad *G* metitur. Tertia autem ab *F* ad *H*. Quarta ab *H* ad *G*. Atque his lineis musculus terminatur. Insertionis autem linea ab *I* ad *K* pertinet, nulla prorsus separationis nota existit.

L Musculus brachium attollens, eiusque motorum secundus.

M Musculus gibbam scapulae sedem occupans, brachiumque mouentium quintus.

N Musculus ab humiliori scapulae costa pronatus, & brachij motus opificum tertius.

O Musculus brachium agentium quartus, sequenti tabula insigniendus.

P In præsentis tabula dextro latere *P* indicat portionem abdominis musculi, quem oblique descendente uocamus.

Q Nonnihil in dextro brachio occurrit, brachium flectentium musculus.

R Posterior cubiti flectentium musculus.

S Musculus cubiti extensionis autorum, cuius principium ab humeri pendet ceruice.

T Musculus cubiti extendentium, cuius principium ab humiliori scapulae costa pronascitur.

V Inæ sedes triangula, nullis obiecta musculis, excarnis uel, ac præcipue insertionem excipiens neruosa cubiti extendentium musculorum insertionis.

X Musculus radium in supinum agentium, qui in inferiorem radij appendicem inferitur.

Y Musculus bicorni tendine brachiale extendens.

Z Musculum *Z* insignitum, autorem extensionis indicis, medij ac anularis recensebimus, cuius initium *a* indicatur. Sedes uero, qua carneus esse desinit, *b* insignitur.

Musculus qui nobis extensionis autor parui digiti recensetur. Commixtionem tendinum musculi *Z* insigniti, ac musculi *O* indicati, quæ ad digitorum fit radicem, ita hic delineauimus, quemadmodum crebrius nobis occurrit.

A Musculus brachiale extendentium, cui principium offertur ab humero *c* insignitum. Insertionem uero *d* indicat am, in postbrachialis os, paruum sustinens digitum molitur.

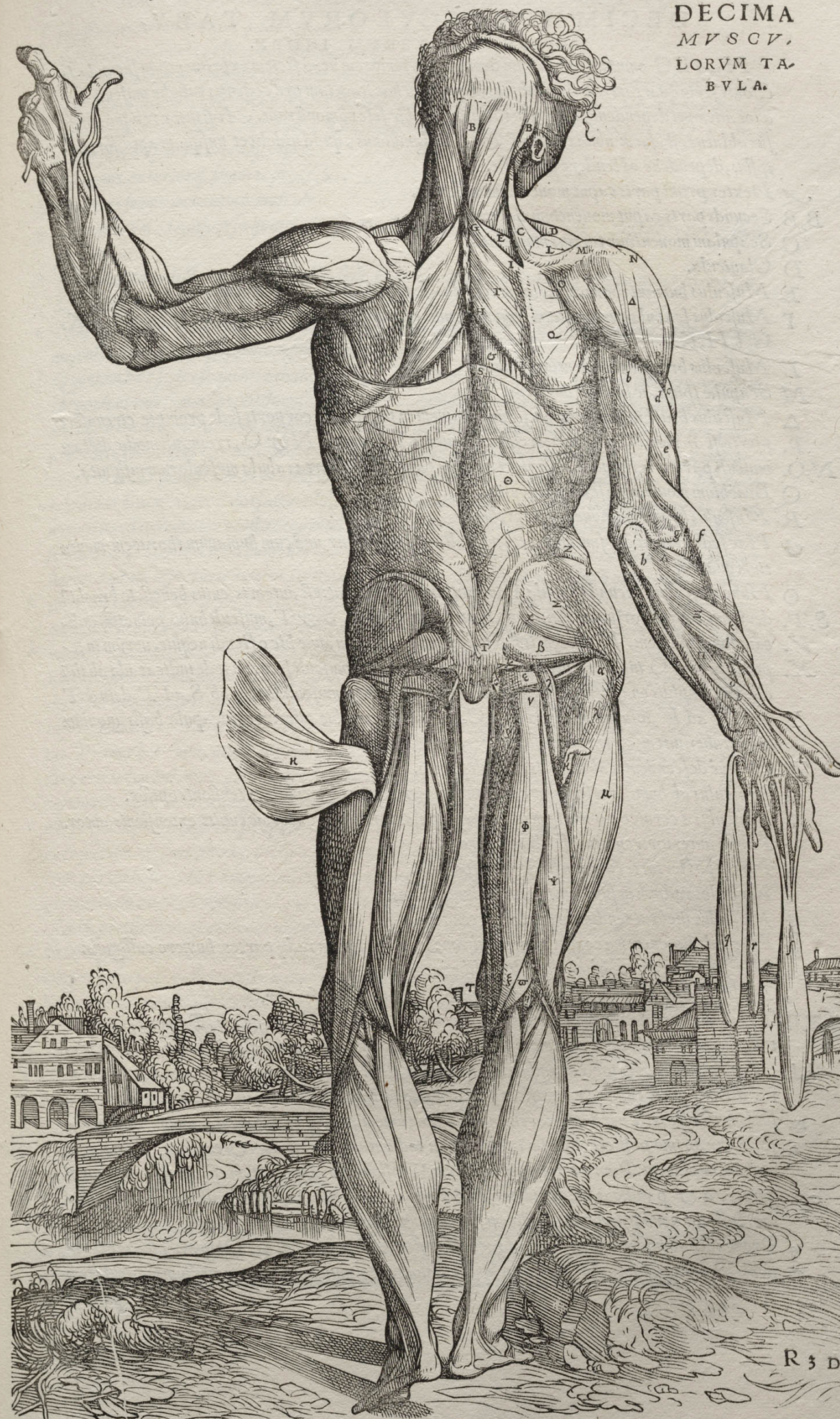
E In utroque cubito *E* insignitur musculus, brachiale flectens, octauoque brachialis ossi insertus, ac in nulla musculorum tabula æque atque hic conspicuus. Quemadmodum & musculi latum manus

R 2 tendinem

- g. tendinem producentis initium, hic ad characterem q; est obuium, una cum exortu musculi brachiale flectentis, qui post brachiali insertus, A in tertia musculorum tabula ornatur.
- e. Musculi hac oblique prorepentes, illi sunt, quorum alter unum tendinem brachialis ossi, pollicem suffulcienti inserit, alter uero unum tendinem primo pollicis ossi offert, alium secundo et tertio pollicis ossi inferens.
- f. Musculus tribus pollicis ossibus externa sede insertus, et pollicem uersus indicem euertens.
- g. Musculus pollicem indici proxime adducens.
- h. Musculus parui digiti a reliquis abductionis autor.
- II. Primus femur mouentium musculus, i, k, l, m et n circumscribitur. Quandoquidem i usq; ad k, i, k, l, m, n. sui principij partem notat, quae ex ossis ilium spina enascitur. k autem ad l, principij partem indicat, ab osse coccyge, infimaq; sacri ossis sede pendentem, ubi etiā sinister musculus dextro contiguus est. m indicat elatiorem ipsius insertionis partem, n autem insertionis infimā notat partem, quae quia inter musculos tibiam mouentes hic penitus se insinuat, reconditq; omni ex parte non est conspicua.
- o. Secundus femur mouentium musculus, magna ex parte primo obiectus.
- p. Sextus tibiam mouentium musculus, in latum illum degenerans tendinem, qui femur amplexantibus musculis obuoluitur, attamen non ad eam pertingit crassitiem, ut subditos ipsi musculos obscurare possit.
- q. Musculi, quem p notauimus, carnosae partis terminus.
- r. Septimus tibiam mouentium musculus, membraneo tendine sexti tibiam mouentium musculi obiectus.
- s. Quartus tibiam mouentium musculus, septimi posteriori attensus sedē.
- t. Tertius tibiam mouentium musculus, in utroq; crure (quemadmodum et subsequentes aliquot) notatus.
- u. Musculus, quem quinti tibiam mouentium loco habemus.
- x. Apparet et hic quoq; portio musculi, femur mouentium quinti.
- y. Musculus secundus tibiam mouentium.
- z. Musculus tibiam mouentium primus.
- β. Octauus tibiam mouentium musculus.
- γ. Nonus tibiam mouentium musculus.
- δ. In hoc sinu tibiam accedens arteria, una cum maxima cruris uena, et neruo quoq; totius corporis crassissimo uehuntur.
- ε. Musculus primus pedem mouentium.
- ζ. Secundus pedem mouentium musculus.
- η. Septimus pedem mouentium musculus.
- θ. Octauus pedem mouentium musculus.
- ι. Excarnis fibulae pars, ipseque aded exterior malleolus.
- κ. Aliqua ex parte portuncula hic occurrit, musculi pedem mouentium noni.
- λ. Musculus paruum digitum a ceteris abducens.
- μ. In sinistra sura tendo, tertij partem mouentium musculi notatur.
- ν. Interior malleolus.

DECI

DECIMA
MVSCV.
LORVM TA-
BVLA.

R 3 DE

DECIMAE MUSCULORVM TABV-

LAE CHARACTERVM INDEX.

H **A** **E** **C** omnium tabularum decima, posteriorem uero faciem exprimentium secunda, sectionis serie quartam tabulam subsequi possit. In hac itaq; iam praecedentis tabulae musculi aliquot adempti dependent, multiq; in illa non obuij, hic sese demonstrant. Atq; inter reliquos prorsus ablati sunt, quem nona tabula Γ & Δ insignimus, quod uidelicet nusquam apte formam ipsius, dependens ostendere potuisset.

- A** Dexter primi paris caput mouentium musculus.
B, B Secundi paris caput mouentium dexter.
C Scapulam mouentium tertius musculus.
D Clauicula.
E Musculus humani thoracis motorum tertius, sequenti tabula **F** notandus.
\Gamma Musculus scapulam mouentium quartus, cuius quatuor latera circumscribuntur **G, H, I, K, G, I, H, K.**
L Musculus brachium mouentium quintus.
M Scapulae spina, ac summus humerus.
\Delta Musculus brachium mouentium secundus, quem in posteriori corporis sede prompte circumscribere poteris, si **P** musculi insertionem esse cognoueris. **P** namq; ac **N** & **O**, trianguli modo, dictam **N, O**, musculi partem terminant, anteriori interim parte **\Xi**, in quarta tabula musculorum insignita.
Q Brachium mouentium sextus musculus.
R Musculus brachium mouentium tertius.
\Theta Hac sede aliquot dorsum mouentes musculi exporriguntur, una cum humanum thoracem mouentium quarto.
\odot Hunc musculum, secunda tabula Γ insignitum proponebat: est autem is, cuius beneficio brachium deorsum, uersus dorsum uellitur, idq; mouentium quartus. **S** & **T**, musculi huius principij indicant longitudinem, **V** partem ipsius insertioni proximam, quae hic ostendi nequit, uerum in septima tabula **O** insignita, utcumq; fuit obuia. **X** autem musculi latus ea sede indicat, ubi ab illius offe non amplius nascitur. Circumscribes uero praesentis musculi latera ab **S** ad **T**, dein a **T** per **X** ad **V**, insuper ab **S** ad **V**. Ceterum **Y** notabit inferiorem scapulae basis angulum hic extuberantem, & tertio musculi latere interiectum.
Z Oblique descendens abdominis musculi portio.
a Musculus ab humiliori scapulae costa principium ducens, & cubiti extensionis opifex.
b Musculus a ceruice capitis humeri iuxta scapulam originem ducens, ac cubiti extensionis autor.
c Portio anterioris cubiti flexentium musculi.
d Portio posterioris cubiti flexentium musculi.
e Musculus radium in supinum agentium longissimus.
f Musculus bicorni tendine brachiale extendens.
g Hac sede ligamentum conspicitur membraneum, superiorem radij partem humero colligans.
h, h Hac sede ulna, carne omni, musculis uel libera cernitur.
i Musculus brachiale flexentium, qui octauo brachialis offi inseritur.
\Delta, \Xi, \Pi Tres isti characteres, tria notant musculorum principia ab ulna pronata. Primum Δ insignitum, illud est, quod radio ante mediu illius longitudinis insertum, musculus habetur, radium in supinum agentium breuior. Secundum Ξ indicatum, illud est, quod in duas portiones, **k** & **l** notatas dirimitur. **k** enim eam significat portionem, quae tendinem brachialis offi, pollicem proximae sustinenti offert. **l** uero inferiorem insinuat portionem, quae dein bipartita, unam, quae in **n** scribitur, primo pollicis offi inserit: alteram **n** indicatam, in secundum & tertium pollicis inter nodum implantat. Porro tertium principium, Π insignitum, illud demum est, quod in duas quoq; **o, p**, partes, **o** & **p** indicatas discinditur, quarum superior, **o** notata, tribus pollicis offibus inseritur. Inferior uero **p** indicata, indicem, ac medium a pollice abducere creditur.
q Propendet ab insertione musculus, brachiale unico tendine extendens. Dein praecipuus extensionis parui digiti autor, **r** insignitus, quemadmodum & musculus indicem medium, ac anularem potissimum

- s**, potissimum extendens, ac s indicatus.
t Musculus pollicem indici proxime adducens.
\Sigma Secundus femur mouentium musculus, cuius exortu, semicirculi formae quodammodo respondentes, **u** et **x** notant, quanquam **u** in anteriora magis adhuc deberet exporrigi, si praesens tabula in **y**, latus magis uerteretur. Ceterum **y** huius musculi indicat insertionem, ut etiam **u**, & **x**, & **y** uniuersum musculum circumscribunt.
\alpha Magnus exteriorq; femoris processus.
\beta Quartus femur mouentium musculus.
\gamma Ligamentum a transuerso quinti ossis sacri ossis processu, in acutum coxendicis ossis processum pertinens.
\delta Ligamentum a dicta nuper sacri ossis sede, in posteriorem elatioremq; appendicis ossis coxendicis sedem insertum.
\epsilon Musculus femur mouentium decimus, qui hac a posteriori pubis ossis sede reflexus, alium ueluti musculum supra infraq; ipsi attensum commonstrat.
\zeta Quoniam haec sedes sequenti tabula perinde, atq; hic erit conspicua, neruum ceteris omnibus corporis uerius summe animaduertendum, ab hac tabula non resecuimus, est autem is, quem quartum femur petentiu numerabimus, cum secunda tertiaq; figuris, Capiti undecimo Libri quarti praeponendis, characterem η indicaturi. Praesens etenim neruus, cuius ductum seriemq; tantopere expendenda putauerim, is profecto est, secundum quem ex caluariæ amplitudine, in dorsiu crtebrarum foramen, quod dorsali medullae transmittenda paratur, humor in pedes confluit, quem nonnulli haud infrequenter instar tepentis, alij instar frigidae aquae demanare, ac in crus profluere sentiunt. Arbitror autem huius nerui distributione eo animaduertenda accuratius, quo saepius hac mea aetate affectus innumeri, sese mihi ex humoru ad neruū hunc defluxu obtulerint. Quinetiam eundem in poplite ι notatu cernis, quando κ priuatim huius nerui grandiorē indicet portionem, quae & si in alijs quamplurimas soboles diffeminetur, praecipua tamen ipsius parte pedis, inferiora inter calcem, & interiorem malleolum petit. θ uero praesentis nerui in poplite bipartiti, minorem insinuat ramm, maxima sui parte in musculos digestum, tibiae latus, & anteriorem eiusdem sede occupantes, qui me Hercule non minus quoq; accurate, quam quouis corporis neruus est obseruandus, si non ob aliud, saltem propter uentia medicamina, quae subinde hic aegris adhibentur. Praeter hoc enim, quod appositionis sedem adamusim Medici hinc cognoscent, etiā expendere erit iucundissimum, qui ulcus eorum medicamentorum ui inustum, humorem secundum hunc neruum decurrentem expurget. Nam quod inuritur ulcus, huic nerui ramo, θ indicato uicinum est, & quum paulo inferius sit, quam superior fibulae consistat appendix, neruus contingi nequit. Atq; eiusmodi sane pleraq; crebro sermone adijcerem, nisi ridiculum arbitrarer, reliquas medicinas partes huic Anatomicae misceri, aut ego etiā eiusmodi aliqua non essem priuatim suo tempore, uti iam coepi, exaraturus. Quod autē hic quaedam interiecerim, nerui illius occasione factū est, idq; potissimum, quum locus uacuus ante undecimam tabulam seruandus esset.
\kappa, \kappa In utroque femore κ occurrit, musculum notans femur mouentium primum, qui in suisbro crure integer a sua sede reflexus est, in insertionem duntaxat corpori commissus, quae in dextro crure, solū inibi reliqua est, ubi ualidissima spectatur, ubi autem leniter, membranae tantum ritu inserta rebatur, λ ascriptum cernis.
\mu Septimus tibiae mouentium musculus, non amplius membraneo sexti musculi tendine obiectus.
\phi Tertius tibiae mouentium musculus, cuius caput ν insignitur, sedes uero tendinem primum educens ξ . Insertionem autem tertia musculorum tabula proponebat, characterem ζ insignitam.
\psi Quartus tibiae mouentium musculus.
\omega, \omega Quintus tibiae mouentium.
\rho Quinti femur mouentis musculi portio.
\varsigma Secundus tibiae mouentium.
\tau Portio octauae tibiae mouentis musculi, resecto iam interim primo tibiae mouenti, qui alias hic in orbe occurreret. Quod uero ad musculos in tibia pedeq; repositos attinet, omnia praecedenti conueniunt tabulae, ut & duodecima, quam inibi characteribus primum occupabimus.

R 4 VNDE

VNDECIMA
MUSCULO.RVM TA.
BVLA.VNDECIMAE MUSCULORVM TABVLAE
CHARACTERVM INDEX.

SINISTER primi caput mouentium paris musculus.

- A, A Secundum par musculorū caput mouentium, in sinistro tantum latere characteribus insignitum.
 B, B Musculus hic obscure occurrit, cuius beneficio inferiorem maxillam deorsum agimus.
 C Musculus scapulam mouentium tertius.
 D Clauicula.
 E Pendet hic musculus, a scapula osi u referenti insertus.
 F Humanum thoracem mouentium tertius.
 G Brachium mouentium quintus.
 F Musculus scapulae gibbum sub illius spina occupans, ac brachium mouentium sextus, cuius initium ab H ad I metitur, insertionis uero sedes K indicatur, atq; ita totus trianguli modo H, I, K circumscribitur.
 L Musculus ab humiliori scapulae costa initium ducens, brachiumq; mouentium tertius.
 M Hic musculus brachium mouentium secundus, ab exortu liberatus, antrosum tota parte reflectitur, quam proximè præcedens tabula, O, N & P circumscribebant. Atq; ita interna musculi sedes, qua humeri articulo incumbit, in conspectum uenit, & trianguli uertex etiam quodammodo proponitur, ad cuius similitudinem huius musculi initium describebant. N enim ea musculi pars est, quæ basi scapulae fuit proxima, O autem illa, cuius initium a summi humeri cum clauicula articulo pedit. Dein si D eam musculi partē esse finxeris, cui clauicula initium largitur, promptè assequeris musculi suo exortu liberi principium insigniter obtusum angulū referre, uti figura modò inserta comprobatur, qua interna musculi sedes exprimitur, articulo maxime contermina. Atq; hic A, B, C musculi indicant principium, ab A quidem & B principij portionem a summo humero, & scapulae spina pronatam, a B uero ad C reliquā principij partē, quæ clauiculæ debetur. Postremo D musculi insertionis sedes insignitur. Quod autem ad trianguli obtusum attinet uerticem, nulli non obuium est B humilioris poni, quam A & C, quibus characteribus triangulum terminari promptè animaduertis.
 P Dicitur nuper musculus ab omnibus, unde principium ducit, sedibus liberatus, ac ab insertionē duntaxat in dextro brachio pendens, pulchrè ostendit hanc transuersim in humerum fieri.
 Q Humanum thoracem mouentium quartus.
 R Musculus dorsum mouentium undecimus.
 S Dorsum mouentium decimus quintus, seu octauum dorsum mouentium paris alter.
 T, T, V Characteribus T, T duas costas earum, quæ iam sectionis serie deteguntur, insigniuimus, V uero earundem costarū interuallū, ut intercostalium hic musculorū exterior obseruaretur.
 X Musculus thoracem mouentium secundus.
 Δ Humanum thoracem mouentium quintus.
 a, b Obscurum impenesq; membraneum musculi oblique ascendens abdominis initium, a spinarum apicibus inter a ac b pronatum.
 c Musculus ab insertionē hic dependet, brachium mouentium quartus.
 o Musculus cubitum extendens, cuius initium d insignitū, a ceruice capitis humeri educitur, quod d, e, scapulae articulatur. e autem sedem indicat, qua præsens musculus ab altero cubitum extendentium, mox f indicando, non amplius distinguere nequit.
 f Cubitum extendentium musculus, ab humiliori scapulae costa pronatus, ac cum musculo o insignito coiens.
 g Musculus cubitum flectentium posterior.
 h, h Longior musculus radium in supinum ducentium.
 A Musculus bicorni tendine brachiale extendens, cuius initium i insignitur. sedes uero, qua tendinem educit, k, tendinum autem ipsius insertio, l.
 m Musculus radium in supinum ducentium breuior.

n Radius.

o Vlna.

- o *Vlna. Atq; in horum ossium medio ligamentum occurrit, tota sede illa ossa intercedens committensq; qua inuicem dehiscent.*
- ≡ *Secundum principium trium principiorum, quæ ab ulna originem seriatim sumunt. Ac p quidem eius principij pars est, quæ tendinem brachiali offert. q autem tendo, primo pollicis ossi insertus. r uero is tendo, qui secundo & tertio pollicis inseritur ossibus.*
- f *Musculus pollicem indici proxime admoens.*
- Π *Tertium principium eorū, quæ ab ulna pronascuntur, hic quoq; ab insertione pendens. Ac t qui dem notat eius portionem, quæ indici ac medio tribuitur, u uero eam, quæ pollicis est peculiaris.*
- Σ *Tertius femur mouentium musculus, cuius initium z, y, x circumscribitur. Quod uero ad horū x, y, z. characterum latera, superiusq; spectatur, ilium ossis dorsum est, primo secundoq; femur mouen.*
- α. *tibus musculus liberum. Ceterum α tertij illius musculi insertionem proponit.*
- φ *Quartus femur mouentium musculus, a tribus humilioribus sacri ossis ossibus initium ducens, & β. illic primum tendinem educens, ubi β conspicitur.*
- γ *Magnus femoris processus.*
- δ *Secundus femur mouens musculus.*
- ε *Septimus tibiam mouentium musculus. Quid uero ? indicetur, ad characterem Ω paulo post commemoraturus sum.*
- η *Ligamentum ab osse sacro, in coxendicis ossis acutum pertinens processum.*
- θ *Musculus decimus femur mouentium, hac ab interiori pubis ossis sede reflexus, ac ueluti inter duos musculos, & η insignitos prorrepens.*
- λ *Caput tertij tibiam mouentium musculi, quod primum eorum censetur, quæ a coxendicis ossis appendice pronascuntur.*
- μ *Caput quarti tibiam mouentium, quod quatuor ut minimum capitum a coxendicis ossis appendice pronatorum secundum numeramus.*
- ν *Musculus, quem quinti tibiam mouentium loco habemus, cuius initium ν insignitur, quod tertium eorum capitum habetur, hinc a coxendicis osse ductorum. ζ uero præsens musculi ostendit finem, cui tertius tibiam mouentium alioquin insidet. o hic quintus musculus, in tendinem desinit, anteriori tibiæ ossi sedi implantandum.*
- Ω *Subsequenti tabula musculum explicabo, quem femur mouentium quintum recensemus, characteribus ≡, Σ & Π inibi indicandum. In præsenti autem idem musculus, characteribus & ac &, tum ? ac Ω insignitur, singulisq; peculiaris musculi pars indicatur. Vtrumque enim &, posterioriorem notat musculi partem, ? uero & Ω anteriorem. Ceterum ? priuatim indicat eius anterioris partis anteriorem portionem. Ω autem posteriorem significat portionem anterioris partis.*
- ω *Quartus tibiam mouentium musculus hic ab ipsius parte, quam femoris os educit, ac ε insignitur, pendet.*
- ς *Musculus tibiam mouentium tertius, ab insertione pendens.*
- τ *Musculi tibiam mouentium octauj portio. Tibiæ autem nullum adhibui characterem, quod sequenti tabula idem, qui hic modo proponantur muscoli, illic characteribus ex sectionis serie occupandi.*

DVO.

DVODECIMA MUSCULORVM TABVLA.

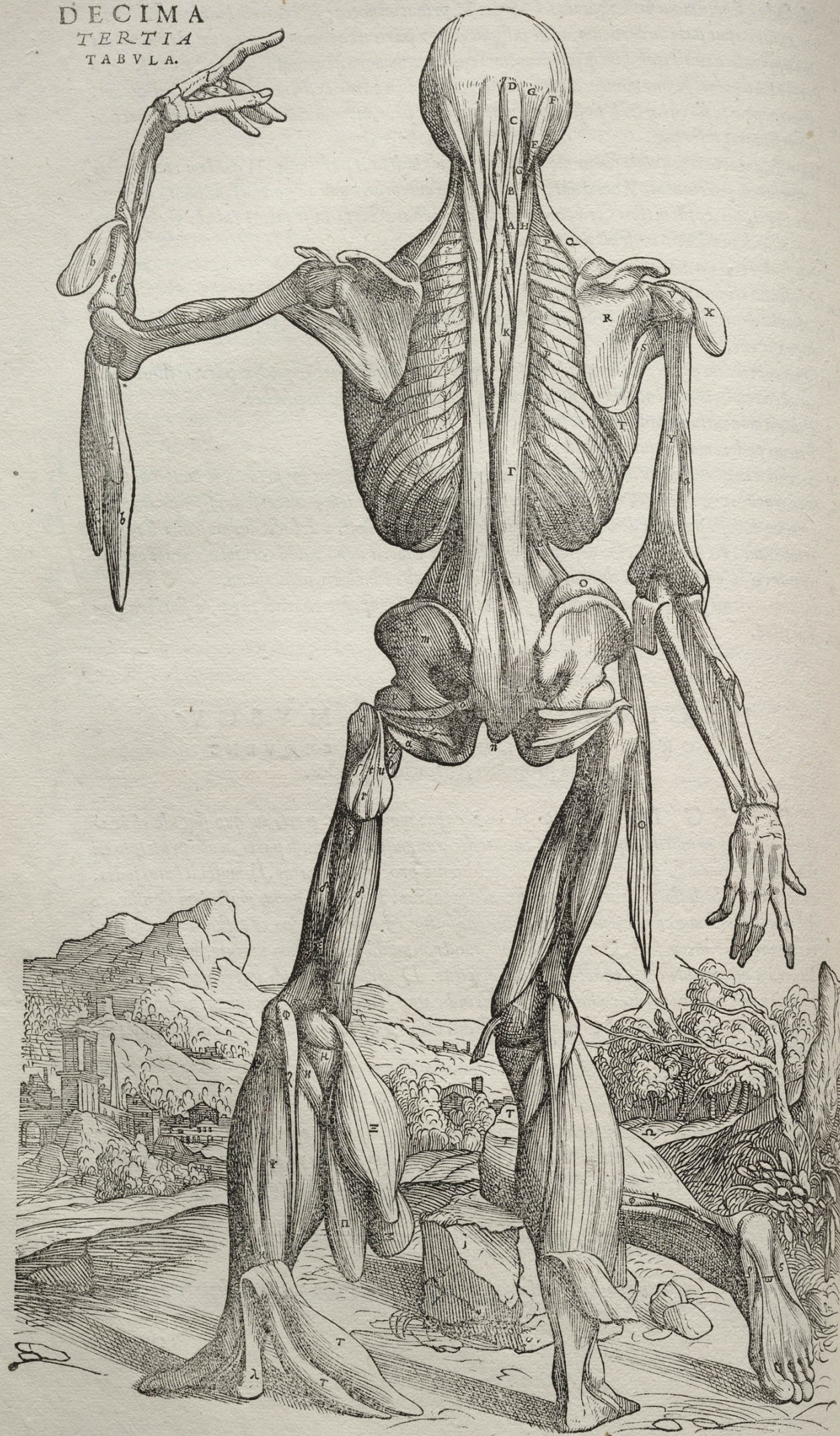
DVODECIMAE MUSCULORVM TABVLAE
CHARACTERVM INDEX.

- Γ SINISTER** primi caput mouentium musculorum partis musculus, cuius principium *A* notat, *AB, C.* Buerō *C* insertionem, quam in occipitis os molitur. *D* autem sedem indicat, qua dexter musculus *E* a sinistro primum abscedit. Postremo *E* insinuat internū insertionis dextri musculi latus. Quare si illum musculus in trianguli formā agere usum fuerit, illum circumscribes lineis, *A B, AC, BC.* Quinetiam si interuallum inter dextrum musculus et sinistrum consistens, quoque trianguli modo spectare uolueris, circumscribes id, a *B* ad *E*, dein a *B* ad *D*, et ab *E* ad *D*.
- F, F** Sinistri lateris musculus secundi partis caput mouentium.
- G** Scapulam mouentium tertius. **H, H** Brachium mouentium quintus.
- I** Summus humerus a connatis ipsi musculis liber. Caterum neque costas, neque eandem interualla characteribus insigniimus, quod hic eadem, ut in praecedenti tabula, ad *T, T, V* sit ratio.
- Δ** Humani thoracis motorum quartus, cuius initium *K* insignitur, *L* uero sedes, qua primum a longissimo dorsum mouentium musculorum *N* mox notādo, nō amplius pertinaciter (quemadmodū in se *M, M.* riuus a *K* ad *L* usque) adnascitur. Tendines autem praesentis musculi aliquot, *M, M* indicantur.
- N** Dorsum mouentium undecimus. **O** Dorsum mouentium decimus quintus.
- P** Scapulae gibbum musculo liberatum cernitur, qui brachium mouentium sextus habetur, hicque ab *Q* insertionem propendens *Q* insignitur.
- R** Musculus brachium mouentium tertius. **S** Secundus thoracem mouentium.
- T** Musculus cubitum extendentium, qui ab humiliori scapulae costa initium ducit.
- V** In sinistro brachio musculus, cubitum extendentium exterior ab ea sede propendet, qua cum interiori *T* notato impense cōmiscetur. In dextro autē brachio propendēs ea pars resecta cernitur.
- X** Hac sede ab humero carnea exoritur portio, quam tertij musculorum cubitum extendentium loco habemus, sequentiq; tabula d notabimus.
- Y** Musculus cubitum flectentium posterior.
- Θ** Musculus radium in supinum ducens, qui ab humero multo superius, quam externum illius consistit tuberculum, inibi exoritur, ubi a ascripsimus, ipsius insertionem *b* indicantes.
- Δ** Musculus alter, cuius ope radius in supinum agitur, atq; huius initium *c* indicatur, insertio autem *d* insignitur.
- e** Neruea portio, seu insertionis terminus musculi superioris radium in pronum agentium.
- f** Radius. **g** Ulna. **h** Ligamentum radium ulnamque, qua inuicem debent committi.
- i, k** Hanc sedem sinuum uehendis musculis paratorum, et cartilaginis ulnam a brachiali dirimentis nomine, pluribus ornasse characteribus, nisi illa superiori Libro pulchre fuissent obuia.
- l** Hac sede musculis tendinibus libera, aliter ligamenta, quibus ossa cōpinguntur, proponi nequeunt.
- m** Postbrachialis os anulare suffulciens digitum, quod ideo priuatim notauimus, ut ossa postbrachialis, ab ipsorum interuallis, musculisque illa occupantibus interstinguere.
- n** Hic musculus reponitur, pollicem indici proxime adducens.
- o** Musculus bicorni tendine brachiale extendens, ab insertionem propendet.
- p** Hic bona transuersi abdominis musculi pars occurrit.
- q** Illius ossis dorsum nunc prorsus ex carne spectatur.
- r** Femoris caput, coxendicis ossis acetabulū subiens ipsum ue ligamentū, praesentē ambiēs articulū.
- s** Ligamentum a sacro osse in acutum coxendicis ossis processum desinens.
- t, u** Dependet hic tertius femur mouentium musculus, et notatus, una cum quarto, qui *u* insignitur.
- x** Magnus exterior ue femoris processus.
- α** Decimus femur mouentium musculus, cuius praecipuam partem *F* notandam, ex decimasexta tabula opportune petes, ad characteres *F, G, H.* Praesens autem tabula eam musculi partem cōmonstrat, quae ad peculiarem ipsi in coxendicis osse caelatum sinum reflexa, ad magnum femoris ducitur processum.
- β** Musculus gracilis, ab acuto coxendicis ossis enatus processu, elatioris musculi *α* insigniti, sedi exporrectus.
- γ** Musculus similiter gracilis, inferiori exporrectus parti eius musculi, quem *α* notauimus.
- Ξ** Musculus

- Ξ** Musculus femur mouentium quintus. Verum **Ξ** priuatim notat posteriorem huius musculi partem, cuius caput partim nerueum, ac *Δ* insignitur, et partim carneum, et notatum, a coxendicis ossis appendice enascitur, hincque prodeuntium capitum, numero quartum censetur. Hac sede posterior haec quinti femur mouentis musculi pars, admodum carnea est, ueri muris, ut ita dicam, effigiem praeseferens. Hic posterior quinti musculi pars, in tendinem degenerat, interiori caput femoris insertum.
- Σ, Π** **Σ**, anteriorem quinti femur mouentium musculi indicant partem, ac **Π** quidem eius partis posteriorem portionem, **Σ** uero anteriorem. Quo autem haec non admodum sanè obuia promptius percipias, eosdem illos Graecorum maiusculos characteres in sequenti tabula repositurus sum, illic dependentes musculi partes notans.
- Musculus tibiae mouentium septimus.
- κ, κ** Musculus tibiae mouentium octauus.
- λ** Ampla depressa femoris ossis sedes, supra radicem inferiorum ipsius caput, posteriori in se de consistens.
- μ, ν** Quartus tibiae mouentium musculus, hic ab insertionem pendens, ac *μ* quidem partem illius indicat, a coxendicis osse enatam, *ν* uero partem, cui femur principium praebet.
- ζ** Tibiam mouentium quintus musculus.
- φ** Primus pedem mouentium musculus.
- ψ** Secundus pedem mouentium musculus. Caterum huius musculi (ut et primi) principium partim carneum, ac *ω* insignitū uisitur, partim nerueum, ac *q* indicatū. *τ* autem sedes significatur, ubi primum duo isti primi pedem mouentium musculi contigui sunt. s. Haecenus musculi illi in sura extuberant, hincque carnei esse desinunt, uerum haec tubera nona tabula etiam accuratè expriuntur. *υ* Tendinis, qui e duobus praesentibus musculis educitur, principium.
- ω** Initium musculi pedem mouentium tertij, cuius tendinem proponit character *ω*, in sinistra posita tibia.

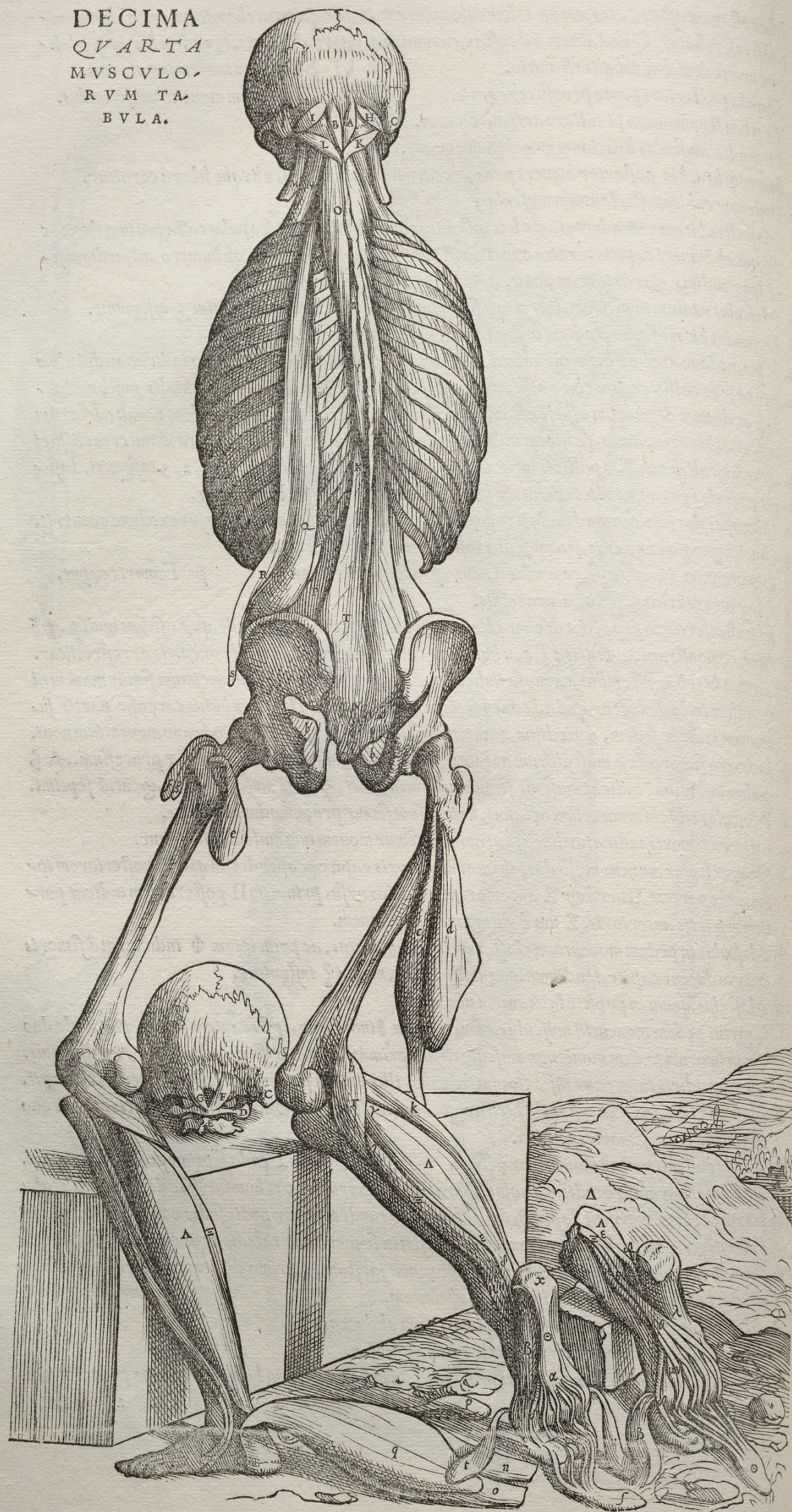
DECIMAE TERTIAE MUSCULORVM TABVLAE, QVAM SEQVENS
pagina proponet, characterum Index.

- A, B, C, D, E, F, G** Dextra portio secundi caput mouentium partis, in quo singuli characteres aliquid priuatim insinuant. *A* enim indicatur musculus secundi partis, acuto principio extransuersis quinta et quarta thoracis uerterarum processibus enatus. *B* musculi huius sedes, qua carnea esse desinit, ac uelut in tendinem degenerat. Porro *B* quoque musculus significare debet, qui a septima ceruicis uerterae spina enascitur, et cum musculo *A* insignito commiscetur, congressus autem sedi, *C* inscriptum est, quod non modo congressum utriusque musculi notabit uerum etiam ubi uterque exacte carneus efficitur. *D* utriusque musculi insertionem notat. *E* secundi partis tertius in altero latere musculus indicatur, cuius etiam principium in alto latitat, insertionem interim ipsius ad *F* conspicua. Postremo *G* ac *G* secundi partis carnea moles insignitur.
- H** Musculus dorsum mouentium quintus.
- I** Portio musculi dorsum mouentium sexti.
- K** Decimus quintus dorsum mouentium, seu eorum musculorum octauus partis alter.
- Γ** Undecimus dorsum agentium musculus, cuius principium a sacro osse pendens *L* insignitur, *L, M,* ipsius uero anulae tendines ue *M, M.* Atque ita elatissimum *M*, praesentis musculi superioris rem significat terminum.
- κ** Character *κ* loco *N* positus, musculus dorsum mouentium nonum indicat, seu quinti partis alterum.
- Ο, Ο** Musculus hic ab exortu propendet, thoracem hominis mouentium quartus, siniarum uero carnumque septimus.

DECIMA
TERTIA
TABULA.

- P, P* Haec costarum asperitates, earum tubercula referunt, in quæ quartus thoracem mouentium musculus inferebatur. Quod autem ad costas, earundemque intervalla attinet, eadem hic atque in aliis quot præcedentibus tabulis est ratio.
- Q* Scapulam mouentium tertius.
- R* Scapula posteriori parte prorsus excarnis.
- S* Thoracem mouentium secundus.
- V* Tertium ligamentum peculiare articuli humeri.
- X* Dependet musculus brachium mouentium quintus.
- Y* In utroque brachio posterior humeri pars, excarnis prorsus, musculis que libera cernitur.
- a* Posterior cubitum flectentium musculus.
- b, c, d* Musculi cubitum extendentes. *Ac* *b* is insignitur, qui ab humiliori scapulae costa initium ducit, *c* ille, qui ab humeri capitis ceruice exoritur, *d* autem carnosus pars, quæ ab humero, ad medium fere longitudinis eius originem sumit.
- e* Radius.
- f, g* Musculus radium in prouum ducentium superior, cuius insertionem priuatim *g* insigniuit.
- h* Dependet hic musculus, radium in supinum mouentium breuior.
- i* Vlna, radium autem e superius notauit. *k* autem, ligamentum in utroque cubito indicat, radii ulnae tota ea sede colligans, quæ hæc ossa inuicem debiscunt. Quod uero ad brachialis postbrachialisque ac denum digitorum ossa spectat, omnia hic præcedentibus correspondent tabulis. Verum musculus hic rescuimus, pollicem indici proximè adducentem. *Ac* in sinistra manu tres cõspiciuntur musculi, secundum pollicis internodium flectentes, characteribusque 1, 2, 3 insigniti. Insunt per musculus primum indicis os introrsum flectens, hic priuatim 1 indicatur.
- m* Ilium ossis dorsum, quemadmodum et coxendicis ossis exterior sedes, prorsus excarne occurrunt.
- n* Coccyx quoque os excarne, seu musculis ipsi adnatis liberum cernitur.
- o* Ligamentum a sacro osse, coxendicis acuto processui insertum.
- p* Femoris caput.
- q* Magnus exteriorque femoris processus.
- r* Hic ab insertione propèdet decimus femur mouentiũ, internā ipsius sedē, quæ ossibus undique attēditur, cõmonstrans. Atque ita *s, t, u* huius musculi tēdines notat, qui ad coxendicis os reflectuntur.
- x, y, z* Tribus his characteribus, carnosus indicatur pars, uaginae quasi modo decimum femur mouentiũ musculum inibi deducens, quæ ad coxendicis os reflectitur. Atque ita *x* huius carnosae partis supremam indicat sedem, *y* mediam, *z* autem infimam.
- a* Portio femur mouentium noni.
- β, γ* In dextro femore duæ musculorum notantur insertiones, in parui femoris factæ processum. *Ac* *β* quidem insertionē indicat musculi femur mouentiũ sexti, *γ* autē musculi femur agentii septimi.
- δ, ε* Musculus tibiam mouentium octauus, uniuersum femur propemodum ambiens.
- ε, ε* Aspera femoris indicatur linea, cui quintus femur mouentium musculus inseritur.
- ζ, η, θ* Quintus femur mouens musculus, ab interno femoris capite propendit, in quo *ζ* posteriorem ipsius notat partem, *η* uero *θ* anteriorem. atque hic rursum priuatim *η* posteriorem indicat portionem partis anterioris, *θ* uero anteriorem portionem.
- φ* Musculus in pedem mouentium classe tertius enumeratus, ac principium *φ* indicatum a femoris externo ducens capite, tendinem autem illic educens, ubi *?* insignitur.
- η, η* Musculus, quem in poplite latitantem uocamus.
- υ* Quartus pedem mouentiũ musculus, cuius initium *θ* indicatur, ipsius autem sedem, quæ tendo duorum primorum pedem mouentiũ musculorũ, illi primũ pertinacissimè adnascitur, *κ* notauimus.
- λ* *λ* uero tendinis insignitur insertio, qui è duobus illis primis pedem mouētibz *θ* tertio cõsurgit.
- μ* Hac sede tibiae os excarne conspicitur, quemadmodum *θ* magna portio exterioris capitis duorum humiliorum femoris capitum.
- ν* Tendo musculi pedem mouentium octauo.
- ξ* Tendo septimi pedem mouentium.
- ο* Præsenti caractere indicat a uolui figuram, ad dextrũ integri hominis hac decimatertia tabula expressi crurum repositã, lapidique inuicem, quo tandē inferior pedis sedes oculis subiiciatur, et sectionis serie musculi in hac apparentes, sensim in sequentibus tabulis proponantur. Significetur itaque primum *ω* ligamentum, seu membranca substantia, primo digitos mouentiũ musculo obnatam, latius tendinis uicem in planta subeuntem.
- ρ* Musculus pollicem a cæteris digitis introrsum abducens.
- σ* Musculus abductionis parui digiti a cæteris opifex.
- τ, τ* Primus secundusque pedem mouentium musculi, in integro quidem homine a quarto pedem mouen-

DECIMA
QUARTA
MUSCULO-
RVM TA-
BULA.

tum propendentes, in illa autem figura, quam Ω proponit, sua sede repositi.
 ν Tendo tertij pedem mouentium muscoli.
 ϕ Portio quarti pedem mouentium muscoli, quem in integro homine Ψ insignitum cernis.
 χ Tendo ex primo, secundo & quarto, pedem mouentium musculus conflatus, calciq; insertus, quā
 Φ χ hic priuatim cavitatem proponat, inter anteriorem praesentis tendinis partem, & poste-
 riorem sedem aliorum musculorum conspicuam, qui hanc tibiae sedem occupant.
 ψ Excarnis nullisq; musculus, uel ante sectionem obiecta tibiae ossis pars.
 ω Hic portiones occurrunt musculorum, qui posteriorem tibiae sedem sibi uendicant, praeter tres
 primos pedem mouentium musculos.

DECIMAE QUARTAE MUSCULORVM TA-
BULAE CHARACTERVM INDEX.

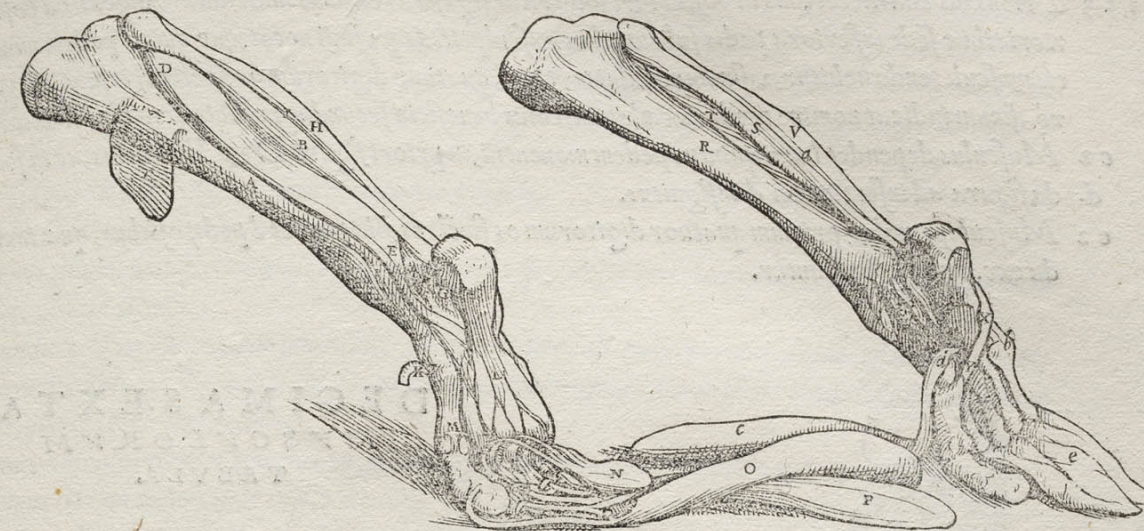
$H A E C$ tabularum posteriorem corporis faciem exprimentium ultima est, scapulis &
 brachijs carens, et genua flectens, ut plantam altero crure spectandam proponeret. Ad genua
 uero ne alia quae iam integra delineanda esset tabula, caput una cum duabus primis ceruicis uer-
 tebris reponitur, quartum musculorum caput mouentium par ostensurum.
 A, B Tertium musculorum caput mouentium coniugium, a secundae ceruicis uertebrae spina occipiti
 insertum.
 C Mamillaris temporum ossis processus, tam in integra figura, quam illa quae ad genua spectatur,
 conspicuus.
 D Hic character cum aliquot subsequentibus, figurae ad genua locatae proprius est, transuersum
 primae uertebrae ceruicis indicans processum.
 E Spina secundae ceruicis uertebrae, atq; ita etiam E secundam ceruicis denotat uertebam.
 F, G Quartum caput mouentium musculorum par, a prima ceruicis uertebra, occipiti insertum.
 H, I In ceruice integrioris figura insinuatur, quintum par musculorum caput mouentium, quod ab oc-
 cipitio in transuersos primae ceruicis uertebrae processus implantatur.
 K, L Sextum musculorum caput mouentium par, a spina secundae uertebrae, transuersis primae pro-
 cessibus insertum.
 M Musculi scapulam mouentium tertij pars, illic conspicua, ubi a transuersis aliquot ceruicis uerte-
 brarum processibus prodit.
 N Dorsum mouentium musculorum tertius. O Dorsum mouentium septimus musculus.
 P Character P in lumbis reponitur, notans nonum dorsum mouentium musculum.
 Q Undecimus dorsum mouentium musculus, hic ab ultima ipsius insertione pendens, ac sinum R in-
 signitum ostendens, quo decimotertio dorsum mouentium musculo cedit, ipsius autem principium
 S indicatur.
 T Decimotertius dorsum mouentium musculus, cuius principium V notatur, finis uero X , quod
 V, X , etiam principium decimi quinti dorsum mouentium muscoli indicat.
 Y Decimus quintus dorsum mouentium, cuius superius extremum a insignitum, sub septimo dorsum
 agentium reconditur.
 Hanc decimam quartam musculorum tabulam, propter thoracis formam, costarumq; ductum se-
 dulò intueri operae pretium erit, quum costarum ductum, ut & reliquae musculorum tabulae, ap-
 positissime ostendat. In ossium autem compage haecenus nunquam costas adeo concinne inuicem ad
 nexu, ut illae naturalem situm, quod ad obliquum ipsarum ductum spectat, nanciscerentur. Nimis
 enim ingens interuallum, inter elatissimam ossis ilii sedem, & duodecimae thoracis costae mucro-
 nem, in ossium cōpactione mihi semper relinquitur. In musculorum autem tabulis, costarum ductū
 inter pingendum obseruare fuit promptissimum, quum in suo naturali situ tota sectionis serie sem-
 per consistant, quinetiam exteriores intercostalium musculos hic quoq; se spectandos offerre, e-
 tiam me tacente, neminem latere arbitror. Atq; ita etiam ilium ossa, & coxendicis & pubis &
 femoris ossa adeo sunt conspicua, ut si hic notas desideres, illae a tribus integris Primi libri figu-
 ris petendae ueniant. Quaquam in pubis ossis b occurrit, membranam indicans in pubis ossis
 foramine obuiam.

S 3 c Muscu

- c Musculus sextus femur mouentium, ab insertione propendens.
 d Musculus septimus femur mouentium.
 e Hic musculus propendet femur mouentium nonus.
 f, g Carnea pars, seu fluoles, priuati musculi, decimum femur mouentem musculum deducentes, atq;
 hic ab insertione pendentes.
 Γ Musculus quem in poplite latitare dicimus, cuiq; Galenus fere totū poplitis flectendi munus per
 h, i. per am concedit. h ipsius ab externo femoris capite exortus, i insertio eiusdem in tibiae os
 insignitur.
 k, l Septimus pedem mouentium musculus.
 l Tendo octauū pedem mouentis musculi, cuius insertio in pedis os paruum sustinens facta, min.
 m. signitur.
 n, o, p, q A sinistri pedis calce quatuor humi prostrati pendunt musculi, pedis motorum opifices. n enim et
 r. o, duos primos pedem mouentes insinuant, p autem tertium, q uero quartum. Ceterum r ad
 dextri calcis internum latus repositum, tendinis illius insertionem indicat.
 Δ Δ Figuram notat, externo lateri integrioris figuræ dextri pedis hic appositam, quæ sectionis se-
 rie dextrum integrioris figuræ pedem subsequitur, qui succedit figuræ, quam in præcedenti mu-
 sculorum tabula Ω indicabamus.
 f Ligamentum pedis, à digitorum terminis pendet, quod musculo secundos quatuor digitorum ar-
 ticulos flectenti, Θ hic notato obnatum fuerat, latiq; in extremae manus uola tendinis uicem
 gerebat.
 τ Dependet musculus, pollicem à cæteris digitis abducens.
 u Musculus hic à sua insertione dependet, qui minimum digitum à reliquis in externum latus ab-
 ducit.
 Θ Musculus secundum quatuor digitorum os flectens, x ipsius principium à calce enatum, & illius
 x, α. in quatuor tendines partitio. Ceterum qua ratione huius musculi tendines diuidantur, subditosq;
 transmittant tendines, in hoc dextro maioris figuræ pede expressum habes, ut tamen sese hæc of-
 ferant, attentissimis oculis internam quatuor digitorum sedem intuebere, quanquam & figuræ Δ
 notata, hæc etiam commonstret, in qua musculus ille ab insertione propendens, Θ quoque insi-
 gnitur.
 β Carnea hæc moles illa est, cuius beneficio primum pollicis internodium flectitur, atq; hæc eodem
 β indicata, in figuræ illa dependet, quam Δ insigniui.
 Λ, Λ, Λ Musculus secundum pollicis os flectens. γ in dextra tibia huius musculi notatur principium.
 γ, δ. δ hac sede præsens musculus, ab interno ipsius latere tendinē educit, qui in carne ipsius substans
 e. tia aliquosq; incæperat, iuxta characterem e. Deinde utraq; figuræ plantam referens, tendi-
 nem hunc quoq; δ notatū habet, quā pollicis iam est proximus.
 Ξ, Ξ, Ξ Musculus quatuor digitorum tertium os flectens, ζ ipsius principium aliquantisper altius ad
 ζ. huc, sub musculo in poplite latitante, ac Γ notato. η tendo illius, ab interno etiam latere car-
 θ. nosæ suæ substantiæ enatus, atq; in pedis planta in quatuor alios tendines inibi, ubi θ occurrit,
 diuisus, qui quatuor digitis postmodum offeruntur.
 κ, κ Hic sese ostendit portio musculi, quem inter pedis motores quintum numeramus.
 λ Musculosa caro, quæ in quatuor portiones deducta, tendinibus exporrigitur, qui tertium qua-
 tuor digitorum os flectunt. Est autem musculosa hæc caro, cuius opera quatuor pedis digiti ad
 pollicem ducuntur. Vt uero & tendines illos, et portiones has musculosæ substantiæ accuratius
 γ. cognoscas, tendinem tertium indicis os flectentem, γ notatum conspicias, musculum autem indicem
 μ. pollicis adducentem, μ.

DECL

DECIMAQVINTA MUSCULO-
RVM TABULA.

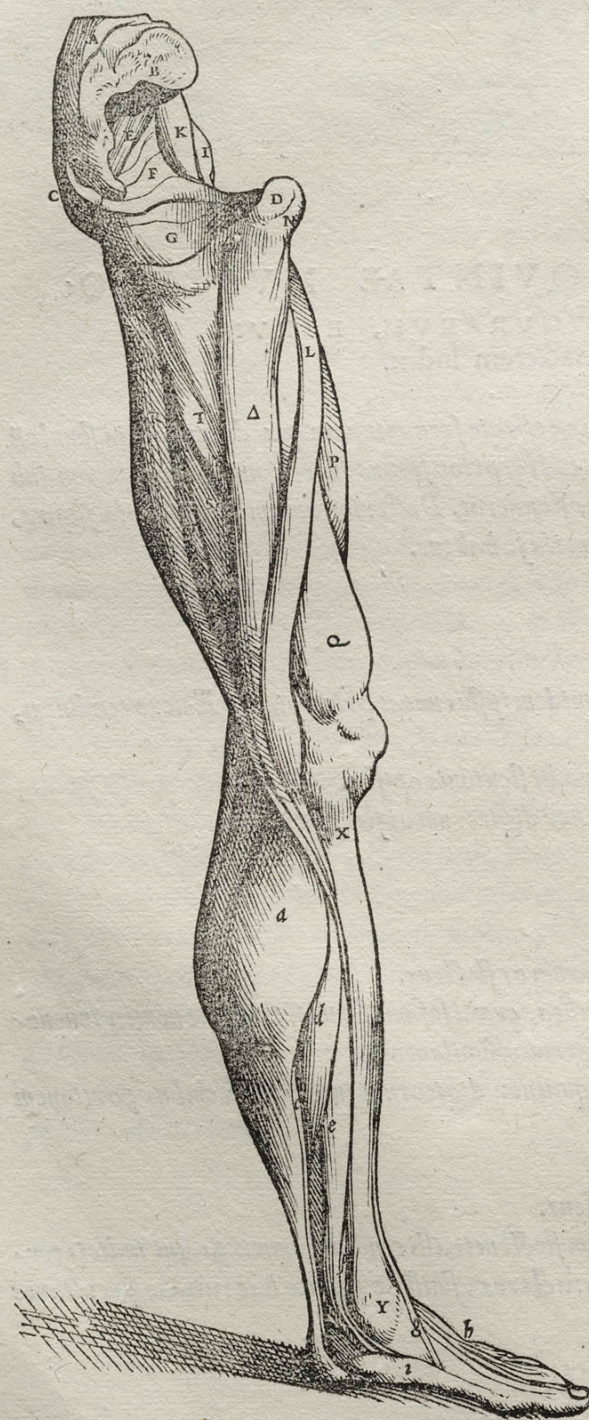
DVARVM DECIMAEQVINTAE MUSCULO-

RVM TABULAE FIGVRARVM, EARVN-
demque characterum Index.

- D V AE præsentis tabulæ figuræ in ea effigie seruantur, in qua dextra tibia simulcū
 pede decimæ quartæ tabulæ sese exhibuerunt. Atq; prior figura in sectionis serie figuram sub-
 sequitur, quam præcedens tabula Δ notatam ostenderat. Posterior autem huius tabulæ figuræ,
 succedit priori. Notæ autem harum figurarum ita se habent.
 A₁ Tibiæ os.
 B₁ Fibula.
 C₁ Musculus dependet, qui in poplite latitat.
 D, E₁ Musculus quintus pedem mouentium, ac D quidem ipsius notat principium, E uero tendinem,
 ab interno musculi latere pronatum.
 F₁ Sinus cui tendo insidet, secundi pollicis internodij flexionis opifex.
 G₁ Sinus quo tendo uebitur musculi, tertium quatuor digitorum os flectentis.
 H₁ Musculus pedem mouentium septimus.
 I₁ Musculus pedem mouentium octauus.
 K₁ Insertio sexti pedem mouentis musculi.
 L₁ Musculosa congeries, primum quatuor digitorum os flectens.
 M₁ Osicula ad primum pollicis internodium reposita, quæ à sesami seminis imagine nomen inuene-
 runt, quæq; ab Arabibus dimidiati ciceris formæ assimilantur.
 N₁ Pendet hic musculosa substantia, quæ singulis quatuor digitorum internis lateribus portionem
 exporrigit, digitos pollicis adducentem.
 O₁ Musculus pollicis secundum os flectens.
 P₁ Musculus tertium quatuor digitorum os flectens.
 Q₁ Portio tendinis, secundum pollicis internodium flectentis, illi tendini commixta, qui indicis ter-
 tium internodium flectit. Sequentes modò characteres, sinistræ figuræ hac ratione peculiare
 sunt.
 R₂ Tibiæ os.
 S₂ Fibula.

S 4 T₂ Liga.

- T* 2 Ligamentum membraneum, fibulam tibiae ossi illic committens, ubi haec ossa inuicem dehiscunt.
V 2 Musculus pedem mouentium septimus. *X* hac septimi musculi tendo, sub osse cubi tesseram ue
X, Y imitante reflectitur, & latefcit quoq; *Y* tendinis huius in os pedij pollicem sustinens insertio.
a 2 Musculus sub septimo occultatus, & pedem mouentium octauus, cuius insertionem *b* notat, quae
b in pedij os paruum suffulciens digitum perficitur.
1, 2, 3 Tribus his characteribus in posteriori sinistrae figura, tres sinus indicantur, musculis à poste-
 riori tibiae sede inferiora pedis subeuntibus exculpti. Atq; *1* sinu notat, quo quinti pedem mouen-
 tis musculi tendo uehitur, *2* sinum tendini tertium, quatuor digitorum os flectenti insinuat. *3* ue-
 rò, sinum indicat nomine tendinis caelatum, cuius beneficio secundus pollicis articulus flectitur.
c 2 Musculus dependet humi quintus pedem mouentiu, in priori figura *D* & *E* notatus, ac in secun-
 da figura ad insertionem *d* insignitus.
e 2 Musculosa moles, primum quatuor digitorum os flectens, hic pendet à pedij ossibus, quae iam nu-
 da ex carneaq; spectantur.

DECIMASEXTA
MUSCULORVM
TABVLA.

PRÆSENTEM tabulam li-
 cui set statim tertiae musculorum tabulae sub-
 ijcere, sed quoniam corporis duntaxat pars
 existit, huc eam reponere magis uisum est,
 qua sinistrae femoris, tibiae, pedisq; interna fa-
 cies nullo liberata musculo exprimitur, una
 cum osse sacro, & osse sinistro ipsius late-
 ri commissio, ut decimus femur mouentium
 musculus alicubi in conspectum ueniret, qui
 in integris tabulis ea parte conspici nequi-
 uit, quae internam pubis ossis & coxendi-
 cis quoq; sedem occupat. Huius autem
 tabulae characteres, ut se-
 quens pagina proponit,
 se habent.

A Os

- A* Os sacrum.
B Ossis sacri latus, cui sinistrum ilium os committebatur.
C Ligamentum à sacro osse, in coxendicis ossis appendicem pertinens.
D Sinistri pubis ossis pars, quae dextro pubis ossi committebatur.
E Notatur quartus femur subiens nervus.
E, F Decimus femur mouentium musculus, cuius tres ueluti partes, *E, F, G* insignitae, inscriptioni-
 bus quodammodo distinguuntur, quibus ab interna pubis ossis sede, & interna quoque coxendi-
 cis ossis regione, musculus iste carneus pronascitur. Ad sedem uero *H* indicatam, musculus
G, H arctior redditur, & ad sinum sibi in coxendicis osse insculptu reflexus, ad magnum femoris per-
 fertur processum.
I Conspicua est portio, sexti femur mouentis musculi.
K Portio septimi femur mouentis musculi.
L Primus tibiae mouentium musculus, cuius sedes, qua iuxta internum femoris caput, in tendinem
M cessat, *M* indicatur.
Δ Secundus tibiae mouentium musculus. *N* & *O* musculi huius principium ab ossis pubis com-
 missura pronatum. *M* quoq; & si in primo ponatur musculo, huius secundi musculi etiam sedem
N, O notat, qua in tendinem desinit.
P Nonus musculus tibiae mouentium, parua ipsius portione hic conspicuus.
Q Octauus tibiae mouentium musculus.
R Tertius tibiae mouentiu musculus, cuius tendo, quemadmodum & primi & secundi, tibiae mo-
 uentium musculorum quoq; *M* indicari potest, & promptissimum etiam est intueri, ubinam mu-
 sculorum tendines, in anteriorem tibiae ossis sedem inserantur.
S, T Quintus femur mouentium musculus, uerum *S* posteriorem eius musculi partem notat. *T* au-
 tem quinti femoris musculi anterioris partis posteriorem indicat portionem.
V, V Quintus tibiae mouentium musculus.
X, Y Excarnis tibiae ossis pars, uerum *Y* interiorem notat malleolum.
a Primus pedem mouentium musculus.
b Secundus pedem mouentium musculus.
c Tendo tenuissimus, idemq; summe gracilis, qui à tertio inter pedis motorum musculo educitur.
d Musculus suram constituentium maximus, pedemq; mouentium quartus.
e Musculus quatuor pedis digitorum tertium os flectens.
f Portio musculi inter pedem mouentium quinti.
g Tendo sexti pedem mouentium musculi.
h Tendines digitos extendentes.
i Musculus pollicem à caeteris digitis inrosum abducens.
 Absolutis itaq; sedecim musculorum tabularum (quas in praesentis Libri initio collocandas du-
 xi) indicibus, proximum modo erit Capitum contextum aggredi, ac à ligamentorum natura in-
 tium sermoni statuere.

QVID LIGAMENTVM, AC QVIS
ligamenti usus & differentia. Caput I.

- FIGVRA sequentem paginam occupans, & omnem propemodum ligamenti diffe-
 rentiam semel commonstrans, uniuersum femoris os exprimit, una cum tibiae osse & fibula, qui-
 bus ea ligamenta adhuc connata haerent, quae primi Capituli contextu intelligendo subseruiunt.
A, B, C, D Femoris os.
B Femoris ossis caput sinum coxendicis ossis subiens.
C, D Femoris ossis humiliora capita, quae tibiae articulantur.
E, F, G, H Tibiae os.
F Eminens superioris appendicis tibiae ossis processus, qui sinum subingreditur, quem duo humi-
 liora femoris ossis capita efficiunt, & qui ligamentum mox *X* insinuandum educit.
G Sinus

G Sinus inferioris appendicis tibiae ossis, quo complures ueruntur tendines eorum musculorum, qui anteriorem tibiae sedem occupant.

H Interior malleolus.

I, K Fibula, uerum K exterior malleolus priuatim insignitur.

L, M, Musculus notatur in sura maximus, pedemq; mouentium quartus, atq; inter reliquos corporis musculos intensissime liuens. Verum M huius musculi tendinem, calcis ossi insertum, particulatim indicat. N autem portiunculam tendinis primi & secundi pedem mouentium musculorum ostendit, quae quarto pedem mouenti musculo connascitur, ac simul cum illo unita, calcis inseritur.

O Teres ligamentum, femoris os coxendicis ossi iungens.

P, P Ligamentum orbiculatim femoris cum coxendicis osse articulum amplectens.

Q Ligamentum portionis, ex magno externoq; femoris processu in musculorum substantiam absumpta, ac potissimum in tibia mouentium septimi.

R Portiunculae ligamentorum quoq; a radice interioris minorisq; processus femoris pronatae, & in octauum tibia mouentem musculum praecipue degenerantes.

S, S Membraneum ligamentum, reliquis etiam omnibus articulis commune, quod uniuersum genu articulum ambit, ea tantum parte excepta, cui mola praepositur.

T Ligamentum genu articulo proprium, quod externo ipsius lateri attenditur.

V Ligamentum hoc, etiam genu articulo peculiare censetur, atq; externo ipsius lateri attentum uisitur.

X Ligamentum ex tibiae ossis processu F notato, in femoris os insertum.

Y Ligamentum superiorem fibulae partem, tibiae ossi connectens.

Z Ligamentum inferiorem fibulae partem, tibiae alligans.

a Membraneum ligamentum, fibulam tibiae ossi toto ductu, quo inuicem haec ossa dehiscunt, committens.

b, c Hic ligamentum notatur, tendines anuli ritu amplectens, qui a tibiae anteriori sede, in pedis superiora porriguntur. Ut uero ipsius natura exactius oculis subijceretur, id sectione secundum longitudinem ducta, diuisum, atq; una parte in latus reflexum finximus.

d Ligamentum a tibiae ossi ad calcem insertum, & tendines hac ad pedis inferiora descendentes continens.

e Ligamentum a fibula ad calcem porrectum, & tendinibus hac pedis inferiora petentibus obductum.

f Ligamentum cartilagineum, ab interno malleolo, in tali internum latus insertum.

g Ligamentum quoq; cartilagineum, fibulam talo colligans.

Huc sane & tabulam retulisse praesentis Libri trigesimo Capiti proponendam, quae primae ceruicis uererebrae ad secundam, & primae secundaeq; ad caput connexum exprimit, nisi quam modo proposui, ut cumq; omnem ligamenti differentiam & usum commonstraret.

CAPITULUM
PRIMUM
figura.

PRIMVS

Quid ligamentum
Ligamentum
rius in col
ligando.

PRIMVS Liber omnia, quae ad humani corporis ossium cartilaginumq; enarrationem spectare duximus, enarrauit, praesens uero ossium cartilaginumq; ligamenta, & ea mouentes musculos prosequetur. Ossium enim & cartilaginum natura primum fuit perdiscenda, & post illa mox ad ligamentorum musculorumq; concisionem properandum, quando quidem haec corporis partes, ceteris omnibus ueluti fundamenta ac bases subiiciuntur. Ligamentum itaque, quod nerui generatim dicti nomine comprehendimus, Graecisq; συνδεσμος nuncupatur, proprio, non autem communi significato, corpus est simile ex osse aut cartilagine, aut quauis duriori membrana principium ducens, omnis propemodum sensus expers, durum, sed tamen cartilagine mollius, album, uariosq; in colligando, continendo, obtegendo, & musculis constituendis homini usus praestans. Nisi enim ossium & cartilaginum articuli, ligamenti tenerentur, nihil sane prohiberet ossa, aut cartilagine in quolibet motu luxari, & a sua naturali sede alia aliud permutata egredi. Quod ne contingat, summus rerum opifex Deus omnes ossium cartilaginumq; articulos ligamenti circundedit, ualidis quidem, ac remissionis interim, tensionisq; non paruae capacibus. Miranda profecto est Creatoris industria, qui ex coarticulatis inuicem ossibus, corporis substantia enasci uoluerit, cuius beneficio ossa simul ad amissum tutoq; colliguntur, & articulata continentur, neque prompte per uiolentos motus a se inuicem rumpantur, quodq; demum haec substantia ex continuis in deflexisq; motibus, noxae suscipiendae contumax, ob duritiem euaserit. Porro ut ossa cartilagineq; a musculis tracta ocyus sequantur, molle rursus ligamenti substantiam confingi oportuit, atq; hac ratione inualidam. Atqui contrarium est ualido & duro, infirmum, debile ac molle. Quae fuerit igitur rerum Opificis solertia, qui corpus quoddam fabrefecit, usus & naturae utriusq; abunde compos, & ab iniurijs remotum, ex humanae fabricae refectione discas, integrum est. Comperies enim omne ligamentum adeo durum, ut tuto simul colliget, & quantum suo articulo ex usu est, illum moueri non prohibeat, neq; facile abrumptur, atq; hic praecipuus primariusq; ligamenti usus est, a quo etiam nomen mutuatur. Nam ligamentum ex osse in os (ut humeri & genu articulorum ligamenta) aut ex cartilagine in cartilagine (ut laryngis cartilagine mutuo necessitudine) aut ab osse in cartilagine (ut quae costarum cartilagine pectoris ossi committunt) insertum, commissorum ossium ac cartilaginum commune uinculum efficitur, hoc solo nomine, ut illa inuicem colliget, siue haec manifesto siue obscuro, & qui uix perpendi possit, motu agantur. Secundo usu ligamentum, tendines suis, qui bus uehuntur, sinibus continet, ne ex ipsis declinent, aut ab illis eleuentur. huius autem generis ligamenta in homine esse quam plurima, in manus pedisq; musculorum enarratione docuimus. In externa namq; cubiti sede, qua brachiale illi articulatur, eius classis ligamenta sex uidentur, in interna autem brachialis regione unicum & perquam ualidum, deinde etiam in interna digitorum manus ac pedis sede, unicum in tota fere ipsorum longitudine consistit. In anteriori uero tibiae sede, qua pedi articulatur, unum quoque est amplum & ualidum, & alia deniq; inter tibiae & calcem, ac inter fibulam & calcem obseruantur, quae omnia in hoc praecipue creata sunt, ne tendo in musculi contractione e proprio sinu assurgat. Nisi enim huiusmodi ligamentum anteriori tibiae sedi iuxta pedem praepositum, inter reliquos, quibus uia praebet, tendines, illos qui digitorum extensionis auctores sunt, transmitteret, & contineret, quoties digitos tenderemus, tendines illi antrorsum a tibiae & pedis articulo prominerent nihilo minus sane, si funiculum uni digito alligatum ad genu usq; protenderes, illoq; digitum eleuare, conareris, funiculus namq; ille uersus genu attractus, plurimum a pedis cum tibia articulo abscederet. At si alium funiculum transuersum in finem tibiae sedi obligaueris, atq; sub illo, cum quo digitum extendi uolebas, traduxeris, funiculus ille rectus, etiam si pertrahatur, non amplius a tibia abscedet, & tibiae pedi, transuersi uinculi occasione toto ductu exporrectus, digitum eleuabit. Atq; haec Naturae solertia aurigas imitari inuenimus anulis illis, quos equorum iugis connectunt, ut habena oblongiori per anulum traiecta, equos, quibus non insident, opportuniუს reflectat. Quia uero ligamenta haec perinde, ac ille anulus habens, transuersim tendinibus obducitur, aut potius orbiculatim amplexatur, Graecis γυμνασια fuere nuncupata, nos autem illa nunc Transuersa, nunc Anularia appellamus. Interior eiusmodi ligamentorum superficies anulis, per quos funes traieciuntur,

Quid ligamentum
Ligamentum
rius in col
ligando.

Ligamentum
rius in col
ligando.

Ligamentum
rius in col
ligando.

Ligamentum
rius in col
ligando.

tur,

tur, penitus respondent, est enim ut plurimum, ut et ipse tendo, secundum cauum orbicularis, laevis, & uelut uiscido humore ceu sinegmate quopiam perfusa. Quippe haec ligamenta non solum tendinibus extrinsecus obducuntur, uerum etiam uelut stratum ipsi sunt. ipsa namque ossis duritiem correctura, inter os & tendines sese insinuant, undiquaque in orbem tendines, citra omnem prorsus connexum amplexantia, & ut anulus habenam, transmittentia. Horum ligamentorum ordini asseribendum sunt membranae, transuersim alicui integras musculorum congerie obductae, ne illi inter se implicantur, sua uelut sede aberrent, huiusmodi enim membranas in tota cubiti, femoris, & tibiae longitudine musculis praesse recensimus. Insuper & transuersum primae

Lib. 8 de V. su
part.

cervicis uertebrae ligamentum, dentem in suo sinu continens, ac ne ille aliquando dorsalem medullam comprimatur, inftar ualliprohibens, in horum quoque numero recenseri potest. Rursus nisi ridiculos et fictos penitus arbitrarer cerebelli processum, qui uermibus comparantur, motus, inter haec ligamenta quoque connumerarem, tenuis cerebri membranae partes, quae anterior cerebelli sedem cerebri natibus, & posteriori dorsali medullae conneunt. Quandoquidem illas membranae partes Tendinum nomine Galenus dignatus est, arbitratu illas in hoc formatas esse, ne processus uermium modo conficti a sua sede reclinantur. Verum quia his processibus nullum peculiarem motum tribuo, ne utique tenuis membranae partes illorum motibus praesse concedam, sed huc quoque referam membranas, seu ligamenta potius ex ossibus pronata, & quosdam ossium sinus ideo succingentia, ut, & si musculi tendinem uel sinui in cubentem, anuli modo orbiculatim non amplexentur, nihilominus tamen sinui ita subungant, & uiscido quoque humore sic oblinentur, & laeua sint, ut pinguis rotulae modo, musculi & tendinibus sibi superuichi sinant, & quomodo is atteratur, praesent. Reperies autem non sine summa uoluptate huiusmodi ligamentum, in posteriori coxendicis ossis sede sinui obnatum, ad quem musculus reflectitur, qui internam pubis ossis sedem occupans, femur extrorsum circumagat, deinde etiam in superiori coxendicis ossis regione, quae duo musculi descendunt, primarii femoris flexus opifices. Huc quoque spectant ligamenta, cartilaginea ligamentorum naturam seruantia, quae acetabulorum & ossis sinuum cavitatem augent, cuiusmodi ad coxendicis sinus superciliu obnatum. Et fortassis huc reponendae essent ligamentosa cartilagineae, quas in genu articulo, & in humeri ad scapulas articulo haberi in Primo libro retulimus. Videtur namque et genu cartilaginibus Galenus Ligamentorum nomen indidisse, licet ad colligationem nimis quam parum conducant. Porro tertius ligamentorum usus censebitur, quod illa inftar in dumeti & propugnaculi, corporibus, quibusdam obducuntur, in quorum albo in primis omnia secundi usus ligamenta comprehendimus, & priuatim mucosas quasdam membranas, tendinibus tunicae ritu circumdatis, cuiusmodi in manu praecipue obseruatur. Tendines enim musculorum, qui ex cubito ad digitos procedunt, membranis propriis obteguntur, & potissimum ea tendinum portio, quae in brachialis sinu, & manus uola, ad digitorum usque radices habetur. Ceterum haec membranae a tendinibus, ipsisque musculorum peculiaribus membranis potius, quam ab ossibus principium ducunt, unde etiam membranae ordini non inepte ascribuntur. Quandoquidem si huius generis membranas inter Ligamenta cum Galeno enumerauerimus, reliquae propemodum corporis membranae huc quoque referentur, quoniam quibusdam obducuntur corporibus, & uelut uincula eorum existunt. Bient autem ex harum numero, peritonaeum praecipue, membrana costarum succingens, intersepientes thoracis cavitatem membrana, dura cerebri membrana, una cum omnibus, quos eductis processibus. Non enim minus haec membranae ab ossibus, quam caetera ligamenta, enasci conspiciuntur, & interim in se aliquid colligant, continent, et amplexantur, proximisque ossibus astabulant.

Ligamenta
ossium acetabula
augentia.

Lib. 2 de Ad.
mi. sectio.
V. sus ligam.
torum, quae in
statur propu.
gnaculi sunt.

Lib. 1 de Ad.
mi. diffect.

Ligamento
rum usus, quae
inftar inuerti
tij sunt.

Ligamento
rum usus, quo
musculi con
structionem
subeunt.
Quae ligamen
ta unicuique
tamen praesent
usum, quae plu
res.

in aliud os, uel cartilagineum implantatur. Atque hac ratione ligamentorum usus commiscere promptum erit. Sunt enim primi duntaxat usus omnia, quae femoris os coxendicis ossi, & tibiae femori colligant. nullum enim aliud homini quam colligandi officium praestant, nisi etiam forsitan aliquis tertio ligamentorum usu, ipsa ossibus obducere assereret. Secundi duntaxat usus nullum reperies, quum omnia tertio usu inftar propugnaculi, aut ab ossis iniuria uindictis inftar, tendinibus sint. Verum ex his reperies nonnulla, quae aliud nullum beneficium, quam secundum & tertium usus conferunt, neque ossa aut cartilagineas inuicem necunt, qualia omnia sunt, quae uni solummodo ossi propria continuaue censentur. ut quatuor illa, quae in externa cubiti sede, radij appendici ascribuntur, & unum ulnae proprium, deinde praeter caetera huius generis quaedam ad calcis os spectant, quemadmodum suo loco diffuse explicabitur. Alia ex secundum usus ligamentis, etiam primi ligamentorum usus uicem suppleunt, tendinibus namque, quem transmittunt, tumentur, & etiam ossa inuicem ligant, suntque illa, quae duobus ossibus communia conspiciuntur, ex uno osse in aliud pronata, ut illud sex transuersorum cubiti ligamentorum, quod radio & ulnae commune dicemus, deinde transuersum quoque ligamentum, anteriori tibiae sedem iuxta pedem occupans, & ad fibulam tibiamque relatum, quod duo illa ossa colligas, plurimos etiam tendines una transmittit. Praeterea & transuersum internae brachialis sedis ligamentum, pluribus quoque ossibus commune existit. Tertium duntaxat usus illa sunt, quae tendinibus secundum ipsorum longitudinem obuoluuntur, nisi etiam primi usus sint, quod tendines uicinis sedibus commissos seruent, aut ligent. Quamquam rursus ex his quaedam & quinti usus uicem gerant, quandoquidem mucosae membranae tendinibus tertium quatuor digitorum os flectentibus, in brachiali & uola obductae, etiam musculis gracilibus quatuor digitos pollicis adducunt, principium prebent. In quinti solummodo usus numero propemodum habenda sunt membranae, in pubis ossium foraminibus obuiae. Id autem quod in cubito & tibia habetur, etiam primi usus ligamentum existit, quum & ad osium connexum egregie auxiliatur. Quamuis etiam haec omnia & ad quinti usus ligamentorum classem rejici possent, quod non obscure etiam musculis principium porrigant. Qui enim internam & externam pubis ossis foraminis sedem obtegunt musculi, ab illius quoque foraminis membrana partim enasci dicuntur, uti etiam ab eisulso diligamento in tibia nonnulli musculi originis portionem assumunt. Porro ut neque ligamentorum usus idem est, & plures inter ligamenta eius gratia consurgunt differentiae, ita quoque in ortu illa uariant, quum alia e solis cartilaginibus principium ducant, ut laryngis ligamenta, alia e solis ossibus, ut genu, cubiti, humeri, & reliqua fere corporis ligamenta. Alia autem & cartilaginea & ossi communia sunt, ut quae pectoris os illi insinuat cartilaginibus adnectunt. Pariratione quaedam ligamenta solas necunt cartilagineas, ut laryngis, nasique cartilaginum ligamenta, quaedam ossa duntaxat, ut humeri, coxendicis, genu, & reliquorum fere articulorum ligamenta. Quaedam cartilagineum ossi committunt, in quorum numero sunt ligamenta, costarum cartilagineae pectoris ossi necentia. Alia aliam partem quampiam ossi aut cartilagini committunt, ut corporis membranae ad unam fere omnes, atque haec semper duabus partibus sunt communia. Alia uero uni duntaxat ossi priuata censentur, ut sex cubiti exteriorum ligamentorum, quae transuersim ducuntur quinque, nam primum quod ulnae radioque commune est, non ad unicum tantum os referetur. Insuper & quae pubis ossium foramina opplent membranae, huc quoque spectant, si modo illae (quum non ligent) in ligamentorum numero habeantur. Substantia demum alia constant molliori, magisque membranea, ut omnia fere quae in orbem articulos ambiunt, quamquam in illis rursus quaedam sit differentia. Digitorum enim internodia mollius ambit ligamentum, quam humeri articulum, et huius denuo duritiem, coxendicis articuli ligamentum longe superat. Alia autem dura sunt, mediamque inter ligamenta, quae articulos ambire dixi, & cartilagineas, naturam sortiuntur, unde etiam Graeci haec *σκληρόν* *συνδεσμον* *συνδεσμον*, quasi ligamenta cartilaginea dicas, appellant. Huius generis omnia propemodum sunt, quae extrinsecus articulis non obtenduntur, sed inter ossa ipsa latitant, quale illud est quod ex medio capitis femoris in coxendicis acetabulum fertur, & ea quae uertebrae corpora intercedunt, & id quod ex media tibiae sede, quae haec femur respicit, inter femoris capita ducitur, & quaedam malleolos talo necentia, & quod sacrum os iliumque ossa interuenit, & generatim omnia, quae inter ossa sedem habent. Vnde etiam & situ ligamenta inter se pugnant, quum alia extrinsecus ossibus obducantur, ut molliora illa. Alia autem inter ipsa ossa, ubi se inuicem respiciunt, continguntque, si tumentur, quemadmodum cartilaginea propemodum uniuersa. A forma quoque ligamenta differentiam mutantur, sunt enim quaedam prorsus lata, membranea & tenuia, uti illud, quod secundum cubiti longitudinem inter ulnam radiumque conspiciamus, & illud quod pari modo inter fibulam & tibiam, ubi haec mutuo dehiscunt, obseruatur, & etiam pleraque in orbem articulo

Ligamentorum
differentiae.

Abusu.
Ab ortu.
A partibus
quas conne
ctunt.

A partibus,
quib. commi
tuntur.

A substantia.

A situ.

A forma.

T los

los circundantia, eaq; tandem omnia, quae tendinibus musculis que obuoluuntur. Alia autem crassa sunt, & ex his quaedam teretia, ut ligamentum ex dente secundae cervicis uertebrae, in occipitis os procedens, & id quoque quod transuersim denti obducitur, ac primae uertebrae est peculiare, deinde & ligamentum femoris caput coxendicis ossi committens, quod in articulo medio locatum teres etiam uisitur. Alia ampla lataq; sunt, ut tertium peculiari humeri articuli ligamentorum, praeter membraneum quoddam, in orbem articulum ambiens. Insuper genu articuli peculiaria omnia, crassa quidem sunt, non tamen prorsus teretia, ut & cartilaginea illa talum tibiae & fibulae colligantia. Rursus quaedam continua, & nullo foramine peruia cernuntur, ut ligamentorum maxima multitudo, quaedam uero aliquid transmissura perforantur, ut ligamenta anuli modo tendines transmittentia, & membrana pubis ossis foraminum, neruo cum uena & arteria uiam praebens, ut & membraneum ligamentum inter tibiae os & fibulam consistens. Quam iuste uero haec singula rerum Conditor distribuerit, seorsum semper in proprijs Capitibus recensere conabor, ubi perpetuo, si quid peculiariter alicui ligamento in colore, substantia, forma, eiusq; generis differentijs obtigerit, subiungam. Commune autem omnibus est, quod obtuso admodum sensu (nollem enim dicere nullo) participant, ne propter crebrum frequentemq; motum, & continuu affricum dolore uexentur. Quae etiam ferè ratione (quum scilicet natura sicca sunt) ne ocys exsiccantur, ligamenta quae articulis sunt peculiaria, mucolo quodam lentoq; humore, ut & articularum cartilagineae, oblinuntur. Cuius sanè naturam accuratissime, si non ob aliud, saltem ad luxatorum restitutionem perdiscere debemus. Quod quum alias non semel, tum etiam in Libro de Articulis Diuus Hippocrates nobis insinauit, quum macilentos non natura, neq; debita arte redditos, eiusmodi humore ob excrementicio, qui ipsis colliguntur, succos abundare docuit. Preter hoc, quod reru Opifex unctuosum hunc humorem inftar olei ossium, quae inuicem coarctantur, cartilaginibus oblinat, ut huius beneficio, promptè mobilis simul & attritu contumax articulus redderetur.

Ligamenti
communis.

Viscidus liga-
mentorum hu-
mor.

QVID MUSCVLVVS. CAPVT II.

PRAESENTI figura musculi structurae ratio, qua omnes ferè dissectionis procures musculum formari tradunt, ut cunque exprimitur. Quod enim inter Φ & Ω continetur, nerui cuiusdam est portio supra infraq; abtruncata; uerum haec characterum indice opportunijs explicabuntur.

A Nerui in plures furculos distribuendi portio.

B Nerui A notati soboles musculi constitutionem subiens.

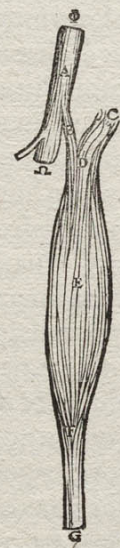
C Ligamentum quod ab osse ad musculum constituendum pronascitur.

D Ligamenti & nerui ad musculum efformandum congressus, ac prima in fibras distributio, musculiq; caput.

E Sedes qua fibrarum maxima est diuisio, & qua musculi uenter consistit.

F Diuisionis fibrarum concursus commixtioq; & tendinis musculi initium.

G Tendinis pars, quae mouendo osi inseritur.

PRIMA SE-
CVNDI CAPITIS
FIGVRA.

SEQUENTEM paginam occupans figura musculorum humeri os, & cubiti ossa, & extremam summam manus sedem ambientium fibrarum a carne liberarum demonstrat, una cum quarto brachii adeuntium neruo, ut hic quam fieri posset, commodissime musculi fabricae naturae oculis subijceretur.

H Humeri ossis caput, quod scapulae articuletur.

I Quartus brachium petens neruus.

K Principium musculi cubitum extendentis, qui ab humeri capitis radice exoritur.

L Principium alterius cubitum extendentis musculi, qui ab humiliori scapulae costa pronascitur.

M Sedes qua quartus brachium accedens neruus, duobus cubitum extendentibus musculis propages offert.

N Cubitum extendentium musculorum finis, seu eorundem in posteriore ulnae processum insertio.

O Poste-

O Posterioris ulnae processus pars, quae ex carnis perpetuo cernitur.

P Quartus brachium petens neruus inibi conspicuus, quae posteriore sedi exterioris tuberculi humeri innititur, ac musculis hinc ab humero principium ducetibus ramos offert.

Q Initium est cubitum flectentium musculorum posterioris.

R Caput oblongi musculi, qui radij appendici iuxta brachiale insertus, radium in primum ducit.

S Musculus bicorni tendine brachiale extendens.

T Musculus brachiale extendentium alter, qui e regione minimi digiti postbrachiali implantatur.

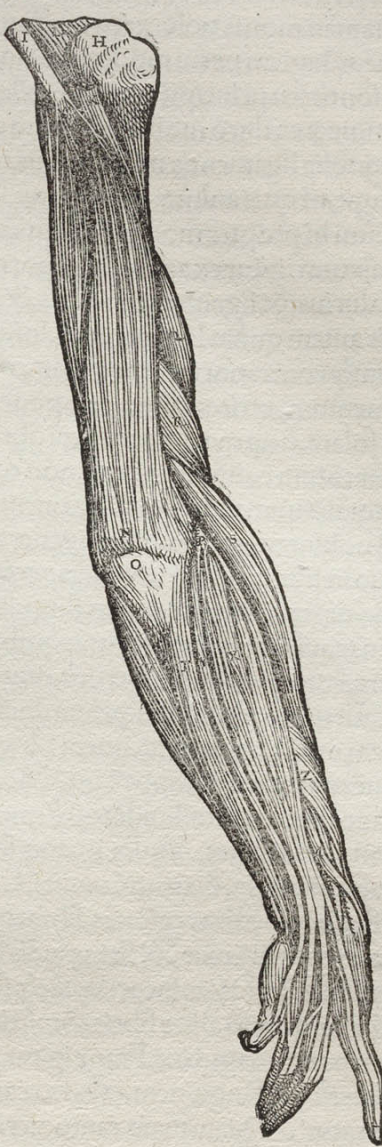
V Musculus ulnae exporrectus, & brachiale flectens.

X Musculus indicem, medium & anularem extendens.

Y Musculus quo minimum digitum praecipue extendi docebo.

Z Carnea pars eius musculi, qui in tres deductus tendines, unum brachialis ossi pollicem sustinenti inserit, secundum primo pollicis ossi, tertium secundo pollicis ossi & tertio.

a Musculus cuius beneficio pollex indici adducitur.

SECUNDA
FIGVRA.

MUSCVLVVS motus uoluntarij, ex nostroq; arbitratu pendentis proprium esse instrumentum, omnibus concessum uidetur dissectionis proceribus, atq; ab omnibus idem musculi constructionis modus enarratur. Qui equidem probabilis apparet, ac magnum Conditoris nostri artificium commouit, attamen quum in paucissimis musculis, aut potius in nullis illud obseruem, secus propemodum atq; illi, de musculorum constructione sentire cogor. Quae autem omnium ferè sit sententia, nunc quam potero breuissimè, & simul explicatissimè subiiciam, eorum placita in continuam orationis seriem, quae ueritati proximè sit consona, & quae eorum sententiam clarius edoceat, congesturus. Diffringunt itaque musculum, partem esse instrumentalem ex neruo, ligamento, carne, uenis, & arterijs confabricatam, motusq; uoluntarij peculiare organum, in cuius fabrica ad hunc ferè modum Naturae opus recensent. Musculum sanè huiusmodi instrumentum efformari operae pretium erat, si denuo ipsius ope membra, & grauiora ossa motu arbitrario moueri oportebat. Quum bina enim corpora sint similia, quibus in praesenti sermone (qui de musculi constitutione est) indigemus, ligamentum scilicet, & neruus sua propria uoce dictus, ligamentum uero sit durum, neruus autem mollis, miranda Creatoris est industria, qui in singulis motui uoluntario praefectis partibus, utroq; utitur, neq; in ligamenti locum neruum aliquando transpones, neq; in nerui regionem ligamentum. Concessum enim est omnibus, neque durum ad sensum (utpote quod non facile afficiatur) neq; molle ad motum (quum imbecillius sit) esse idoneum. Ergo neque per neruos solos mouetur aliqua particula, neque per ligamenta. Neruus enim sensitiuus quidem est, quatenus mollis: inualidior autem, quam ut moueret, & transferret totum membrum. Ligamentum uero tutò quidem colligare, & interim membrorum motibus non ob-

Quid muscu-
lus, istiusq; co-
positionis ra-
tio secundum ali-
orum anaco-
mes Procerum
sententiam.
Ligamenti et
nerui in mu-
sculo necessi-
tas.

T 2 stare

stare poterat, ipsum tamen motus uoluntarij organum per se nequiuu produci, quum origine ex osse aut cartilagine, nō autem nerui modo, ex uoluntarij motus fonte obtineat. Nemo enim ambigit huiusmodi fontis seu principij corpus molle oportuisse fieri, quandoquidem neq; ex molli perfecte durum, neq; ex duro molle quicquam enasci possibile est. Propter has igitur necessitates Natura neq; solis ligamenti uti ad motus uoluntarios potuit, quoniam neque sensu, neq; motu prædita sunt, ut quæ animæ principatus sedi non continentur. neq; neruis etiā solis utendum fuerat, cum hi propter molliem tenuitatemq; transferre tam magna pondera minime ualerent. Permixtum igitur ex ambobus oportebat aliquod creati motus organū, quod omnino neruo esset durius, & ligamento mollius, & ideo quoq; participare sensu, minus quidē quam neruus, magis autem quam ligamentum. Insuper decuit & id quoq; in medio roboris et imbecillitatis, aliorumq; contrariorum, quæ ligamenti & neruis insunt, existere. Atq; hac occasione motus instrumentum, utrisq; ipsum componentibus substantijs cōmunicat, non tamen exactē alteram, neq; solam, neq; eam impermixtā obtrinet, sed ex ambabus cōmiscetur. Verū quum nihil alicui per totum confundi potest, non contractum prius in minimas particulas, necessarium fuit utrunq; neruum uidelicet & ligamentū, in fibras tenues discindi, deinde sibi inuicem eas copulari ad uoluntarij motus organi generationem. Perficitur enim nerui ac ligamenti in fibras distributio in hūc modum. Neruus accedit ligamentum, ac simul cōmixta in fibras duas quodam modo digeruntur, illæ rursus singulæ in alias, & hæ iterum in plures tantisper diuiduntur, donec in tenuissimas membranasq; fibras procedant, postquam hæ ad extremum diffusionis peruenere, rursus ut diuise fuerunt, mutuo concursu coalescentes, & cōmixtæ in unum colliguntur. Et quemadmodum prima diuisio musculi caput constituerebat, ita hæc postrema collectio finem musculi efformat, quem Græci *εξυδισμοῦ*, quasi enerationem dixeris, et ut nos quoq; tendinē musculorum, appellant. Medium uerō, in quo diuisionis series cōsistit, musculi uentrem nuncupamus, similitudinem à mure, & lacerta, & piscis musculi, aut alioquin communi pisciū forma mutuantes. Musculi namq; seu lacerti caput, muris lacertæq; capiti conferimus, tendinem autem caudæ, & uentrē uentri. Ceterū si Natura solummodo ita neruum & ligamentū diuississet, nec medias regiones, fibrarumq; interstitia molli infarsisset substantia, quæ fibris, thori ac texturæ alicuius, & firmæ sedis loco esset, haudquaquā musculi uel tantillo temporis spacio fibras illas infractas incorruptasq; seruarent. Est autem sedes ea ac thorax, simplex caro fibris obducta, quæ nō aliter fibris cōmittitur, quam in calathis alijsq; siccellis, in quibus lacinarum rerum periti coagulant. Finge igitur fibras ex neruo & ligamento diffusas, iunctis respondere, lacti uerō ipsi sanguinem, et caelo carnem proportionari, nam ut ille ex lacte, ita hæc ex sanguine paratur. Quamquam tanto ueriores tibi confinges imaginem, quo per calcem plures crebrioresq; iuncos funiculos ue porrectos, & nō solum ad calci latera attentos imaginatus fueris. Ne autem caro hæc, reliquaq; musculi substantia, sanguine nutrimentoq; indiga relinqueretur, & suus innatus calor non refocillaretur, uenas ac arterias, tanquam riuulos quosdam musculis immisceri fuit necessarium. Deinde quoq; membranam uniuersum musculi corpus integrentem à ligamenti, quæ musculi caput & finem ossibus committunt, produci oportebat. Commemorata iam musculi constructio, ad amissum nulli prorsus conuenit musculo, quū nullum in uniuerso corpore adinuenias, quī parem ligamenti, seu ex osse aut cartilagine exortus sui, & nerui portionem sibi assumat. Quod sanē innuebat Galenus, quū Musculum inter ligamentū & neruum natura medium esse assereret, alibi tamen animaduertens non parem nerui portionē, ligamenti portionē in quibusdam musculis misceri. Nam ut cæteros taceam, tendo posteriorem in calcis sedem insertus, solus crassior est quatuor femur petentium neruorū radicibus, utrunq; eas simul collegeris. Deinde si nunc omnes tibi insertos tendines ac reliquos pedis ossa accedentes perpendis, quæ nunc cum tendine illo, in calcem inserto erit proportio, ut illa scilicet mediam tendinū portionē neruo, & mediam ligamento formari ostendat. Profecto si tendines neruis hīc comparabuntur, neutiquā nonagesimam tendinū portionem neruis constare fatebimur. Deinde si fortassis aliquis musculus parē ligamenti & nerui portionē sibi uendicare reperiretur, esset profectō temporalis, & septem transuersum, quippe in hoc duo satis insignes nerui implantantur, illum uerō etiā quinque neruorū propagines adire docebo, quamuis interim in neuro ne trigecupla nerui cum ligamēto uideatur proportio. Sed quid tantopere Galeni præcepta tanquam oracula subuerentes, & ipsius libros de Musculorū motu exosculantes, de illis dicemus musculis, qui latissimo oriuntur principio, ac sensim in angustū uersus ipsorū insertionē desinunt: cuiusmodi inter reliquos brachiū attollens est, deinde is qui brachiū pectori admouet, & femoris motibus famulantes propemodū omnes, in quorum exortibus neruū, qui ut Galenus censet, cum ligamento diffundi possit, confingere nequimus.

Musculi natura inter ligamentum & neruum esse medium.

Ligamenti & nerui permixtio.

Musculi caput. Fibris seu cauda & tendo. Venter.

Carnis in musculo usus.

Vene ac arterie in musculo necessitas. Musculi membrana.

Musculum non eque nerui, ac ligamenti natura participare. Lix de Motu musculorū.

mus. Nam statim in eiusmodi musculorū origine multo maior fibrarū est copia, quam in musculi reliqua parte, siquidem in illis musculis, & præcipue qui femoris motibus præstant, fibræ ab ipso ortu nō amplius in plures diuiduntur, imò sensim ad insertionē properantes inuicē colliguntur, musculos triangularis figuræ efformantes. Vnde etiā conspicuū euadit, si modò illa, quam Anatomici proponunt, nerui ac ligamēti diuisio cōmixtioq; in musculis fieri oporteret, singulis fibris in ortu neruulū debere misceri, quod neutiq; accidere ipsa neruorū series cōmonstrat. Quandoquidē in plerisq; musculis duntaxat neruulum admodum gracilem, neq; magis quam uenā diuisum, ad superficiem musculi nunc interiorē nunc exteriorē, uenæ ac arteriæ modo exporrigi, membranaq; musculi adherere conspicias, neutiq; autem in fibras per musculi substantiam diffundi. Quod inter plerosq; corporis musculos in illis liquidò condiscas, qui ab illo osse femoris os accedunt, ex quibus etiā quosdam reperiās, quorū ne superficiei quidem neruus, uti neq; uena & arteria, uix ut contiguus omnino sit, attēdatur. Neq; id hīc solum obseruabis, imò etiā in quadrato musculo radiū in pronum mouente, cui nuncq; neruum, uenam & arteriam exporrigi intuitus sum: præter illos neruos, uenas ac arterias, quæ cum tendinibus digitos flectentibus, ad extremā manum prorepunt, quæ etsi à musculo illo nō multum distent, ipsum tamen nō contingunt. Adde neq; neruulū obseruari insertum in graciles musculos, qui quatuor digitos oblique pollicis adducunt, ut neq; in illos, qui primi quatuor digitorū ossis flectionibus præstant. Adiunge præter hos, ab dominis etiā musculos (quos prius, quia omnibus notiores sunt, recensere decuerat) nullam nerui cum ligamento proportionē ostendere, quum nequaquā in singulis musculorū, qui oblique & transuersim fibras porrigunt, principiorū sedibus, neruus implantetur, et quoniam ipsorū enervatio seu tendo multo latior sit, q̃ musculorū origo. Non est itaq; musculus inter ligamentum & neruū natura medius, neq; etiā illa, quā imaginantur, ligamēti & nerui sit cōmixtio. Nam etsi forte neruū in musculi alicuius caput inseri animaduerturus sis, nuncq; sanē nerui soboles ligamēti fibrarū modo, ad tendinis usq; principij diffundi, aut aliquo pacto ligamenti fibris uniri, uereq; permisceri reperiēs. Neque id profectō in ullo musculo perpendes facilius, q̃ in illis qui ab interno humeri tuberculo principij capiunt, illo enim capita sunt acuta, & neruorū insertiones in ipsorum substantia, nō solum autem in superficie adipiscuntur. Atq; id etiā in illo animaduertes, qui à fibulæ superiori appendice principij sumens, ad pedem prorepit, sic & in illis, qui ab inferioribus femoris capitū radicibus ad calcem feruntur. Non enim omnes musculi, nerui implantationē (etiā si quando in ipsorū substantiā neruus porrigitur) in capitis exortu adipiscunt, sed subinde multò inferius, q̃ caput habetur, & in medio sui quodāmodo ductus & longitudinis, quod anterior flectentiū cubitum musculorū ostendit, nerui primū propaginē assumens, ubi duo ipsius capita in unū cōeunt. Idem in nōnullis femoris os amplexantibus obseruatur, & in abdominis musculis, & plerisq; qui in collo habentur, & in omnibus ferē qui costis inserti sunt. Verū utcunque nerui, uel in musculi substantiā sese insinuent, siue ipsius tantū superficiei attēdantur, ferē semper sua serie & propaginibus, secundum musculi ductū porriguntur. Rursus tendo elixus neq; sapore, neq; colore, neq; substantiā à ligamento uariat, nisi fortassis illum molliorē, nō quidem omnibus ligamenti, sed tantū quibusdam esse quis contenderet, utut tamen sit, tendo musculi capitis molliciei nequaquā cedit, quāuis id statim in ortu purū esse ligamentū, nemo inficias ire possit. Neque etiā mirandū esset, tendinē ligamento ossa colligati ut plurimum molliorem, minusq; cartilagineū esse, cum ligamentorū, quæ ossa mutuo colligant, in duritie eadē nō sit ratio. Adde etiā, tendinē elixū cum neruo nō proportionari, hic enim elixus aut crudus, si per transuersum diuidatur, ex multis quasi funiculis constructus apparebit nō aliter, q̃ si chordam aliquā crassiorē diuississes, tendo autē solidior, & ut ligamentū similis magis, cōtinuusq; uisetur, præcipue si crassum aliquē tendinē ex illis, qui pedē aut tibiā, aut extremā manum adeunt, examini adhibueris. In latis enim & quodāmodo membranis tendinibus series fibrarū est manifestior, quo etiā nomine à ueris membranis inter disseandū distinguuntur, quemadmodū in peritonæi cum obliquo & transuersorū abdominis musculorū neruosis tenuitatibus collatione est cernere. Et quamuis id in quouis animatē inter edendū intueri integrū sit, in bubula tamē carne id feceris aptissime, cum pars aliqua mensæ apponetur, quā insignis perreptat neruus, qui plerunq; cum uena & arteria inter glandulas conspici consueuit. Inueto neruo nuncq; tendo deesse poterit, qui modò proposita nō edo ceat. Deinde id, quo alij tendinē neruo misceri, atq; ex ligamēto & neruo equaliter, aut plus minus confusis fieri, maximè probare contendū, prius num ita, ut illi proponitur, res se haberet, perpendendū erat, priusq; aliquid inferret. Dicunt namq; tendinē capite musculi ob id crassiorē esse, quod is non capitis solū musculi substantia, sed & neruo quoq; cōstet. Quasi uerō quis rectē dicere possit, exortus musculorū surg simul collectos, quod ad neruam

Neruum sit gulis musculis, ut alijs distictionum praefessoribus uisum fuit non misceri.

Omnium musculorum capitibus. neruos nō inseri, aut alioquin attendi, etiam si alius ipsorū substantiæ neruus insertatur.

Tendinem ligamento, non autē neruo respondere.

Ex carne musculi caput, tendine nō semper esse tenuius.

T 3 attinet

Musculorum
capita maxi-
me carnis ex-
pertia, non mi-
nus, quam ten-
dines sentire.
Quid nervi
musculis uere
praesent.

Qualiter mu-
sculi suum mu-
nus obeant.

Quid uere mu-
sculus sit.

Caro prae-
cipua musculi
substantia.

Adipem etiam
carni possim
attendere.

Tendines
quando muscu-
lis dentur.
Musculi ten-
dines, deservit.
Lix. de Mo-
tu musculorum.

attinet substantiam, minores esse illorum musculorum tendine, qui calci inseritur, aut quasi bra-
chium attollens musculus, pauciores fibras in ortu haberet, quam ipsarum collectio ad insertio-
nem ostendit. Erat itaque id prius probandum, quam falsa conclusio inducenda. Quemadmo-
dum & haec quoque inefficax assumptio est, tendo sensu exactissimo participat, nervo igitur &
ligamento constat. Quasi uero musculorum capita, & praecipue ligamentosa, & prorsus exar-
nea, minus ipsis tendinibus sentiendi ui polleret, & laesa conuulsione periculum minus, quam
tendines inducerent, etiam si capitibus mox in exortu nervus non inseratur, sed tantum atten-
sus occurrat, isque etiam subinde notabili intervallo à capite remotus. Hac occasione & huiusmo-
di pluribus, quas recensere prolixum foret, efficitur, ut asserere cogar nullam prorsus aliam nervi
in musculos, quam uenae & arteriae distributionem esse, & pari etiam ratione nervum, qua ue-
nam arteriamque musculus accedere. Neque ullam aliam in uena arteriaque cum nervo differen-
tiam statuo, quam quod ad finem seu insertionem musculi nervus nunquam, ut aliquando illa
uasa, implantetur, quamquam etiam paucissimos prorsus musculos eius generis enumerare possi-
mus. Sunt autem inter alios recti abdominis, qui & à uenis & arteriis sub pectoris osse deor-
sum deductis, ramulos assumunt, & temporales etiam ab inferioribus suis sedibus uasa ad-
mittit, quum is tamen interim ex elatioribus principium deducat. Praeterea ut uena nutriendo
musculo subseruit, & arteria ipsius innatum calorem recreat, ita quoque nervum animale spiritum
continue ipsi deferre, nervumque illo spiritu musculum nunquam indigum relinquere ar-
bitror, ut neque uena alimento musculus destituit. Deinde spiritus animalis ui, & debita pecu-
liarisque musculi constructionis gratia, musculum contrahi laxarique sentio, neque aliter suo mune-
re fungi, quam oculum, reliquaque sensuum organa, quae singula propriam singularemque fabri-
cam obtinent, & animali spiritu (quod per nervos cerebrum ipsis porrigit) imbuta, suis funguntur
muneribus. Non enim alius animalis spiritus oculo, aut linguae aut auditus organo, quam musculis
diffunditur. Verum suae constructionis ratione, & accedente spiritu, oculus uidet, lingua gu-
stat, auditus organum sonos percipit, & sane musculus ipse uoluntariis moribus praestit.
Atque haec etiam ratione omnia, quibus nervus attenditur, sentiendi ui pollent, nisi propria eorum sub-
stantia id prohibeat. Ceterum ut quamplurimos musculos arteria non contingit, quorundam
autem superficiei tantum attenditur, & aliquando adnascitur, interdum uero etiam in musculorum
substantia penitus ramos exporrigit, & interim omnium calorem temperat, tam eorum scilicet quos
non proxime contingit, quam illorum quorum superficiei adnascitur, ac penitus in ipsorum substantiam
diffunditur, ita profecto & nervus usu uenit, qui suam facultatem tam illis musculis exporrigunt,
quibus uix attenduntur, quam quorum superficiei adnascuntur, & in quorum substantia aliqua ramo-
rum serie digeruntur. Quanquam nervos propinquius uenis quam arteriis assimilare queas. Pauciores
enim musculi uenis, quam arteriarum actu insertionemque destituuntur, licet etiam quosdam prius recensue-
rim, quos neque nervo, neque uena contingi obseruabis, qui nihilominus interim, ut neque alimento
& uitali facultate, ita quoque spiritu animali non priuatur. Est itaque musculus, uoluntarij motus in-
strumentum, uti oculus uisus, & lingua gustus, ex ligamenti natura in fibras coplures diuisa, & car-
ne has continente firmanteque fabricatum, uenarum, arteriarum & nervorum furculos in se interdum assu-
mes, ac nervorum beneficio animali spiritu nunquam, dum sanus est animal, destituitur. Atque hanc carnem,
praecipuum motus organum esse existimo, & nequaquam duntaxat fibrarum thoracis & fulcimentum, perin-
de sane, ac cerebri, cordis, iecoris, pulmonum, lienis, renum & uentriculi propria substantia, prima-
rium suarum functionum auctorem esse suo loco dicemus. Quod uero musculorum carni, aut carni simpli-
citer, nullum adipem intexi, omnes haecenus falso prodiderint, obesi boues, quos Brabantia sa-
le codiunt, attestantur, in quorum musculorum fibris per carnem adeps attenditur. Adde etiam obelam
mulierum musculos, qui femur extendunt pinguitudine, adeo opultos uideri, ut ambigas, num
caro adipi, an adeps carni commisceatur. Neque hic de musculorum superficie solum loquor, ue-
rum de intima ipsorum substantia, et maxime carne, quam praecipua musculi pars esse asserui. Ten-
dines autem & enervationes illas, quas caro destituit, in illis tantum musculis habetur, qui longo du-
ctu feruntur. Breues enim tendine carent, & undique carnosius sunt, ut laryngis omnes, si duos re-
ctos exceperis, quatuor tertiam cartilaginem primam iungentium, illi enim in insertionem ner-
ueam naturam obscure exprimitur. Deinde inter eos, qui ossa mouent, etiam si Galenus saepius aliter
incollet, qui primus pollicis flectit articulum, & qui pollicem indici maxime admovent. Inter ma-
gnos autem huius generis est quadratus musculus, scapula dorso ad mouens, & musculus, qui à
scapulae basi enatus, octo elatioribus costis implantatur. Verum de musculis tendine carentibus
tendinumque generibus, iam agemus, musculorum differentias aggredientes, quibus ne praesens Caput
nimium excrecat, iam peculiare tribuimus, post differentias de musculorum functionibus, ac nu-
mero aliquid subnexuri, priusque priuatam singulorum musculorum enarrationem auspicabimur.

DE

DE HUMANI CORPORIS FABRICA LIBER II.
DE MUSCULORUM DIFFERENTIIS.
Caput III.

223

DIFFERENTIAS musculorum non paucas recensere promptissimum
est, ab illorum uidelicet substantia, ortu, insertione, quam mouent particu-
la, forma, foraminibus, colore, situ, fibrarum specie, & musculi capite, uen-
tre, tendine, ac denique ex mutuo musculorum concursu, aut unius musculi
uelut in plures separatione. Quae à substantia petuntur differentiae, ex ue-
nis, arteriis, nervisque imprimis pendent. Nullum enim corporis muscu-
lum reperias, qui non aliqua ligamenti portione in fibras delecta, & carne
illas continente firmanteque constituatur. Verum praeter haec alij nervum, arteriam & uenam
in suum corpus quoque diffundunt, ut septum transversum, & maximus totius corpo-
ris musculus, qui femur mouentium quintus erit, praeterea abdominis omnes ac praecipue
recti. In alios nervus nullus, neque uena, neque arteria inseritur, ex quorum classe musculus
est, qui latum in manu educit tendinem. deinde praeter alios quamplurimos, quadratus mu-
sculus radium in prouertens, & graciles illi, qui digitos ad pollicem in latera agunt. So-
lus nervus quibuldam propaginibus in illorum musculorum capita distribuitur, qui à radi-
cibus capitum femoris principium sumunt, atque ad calcem ducuntur. horum namque substan-
tiae neque uena, neque arteria penitus inseritur. Latus in collo musculus, qui genas mouet,
uenis abundat & nervis, tamen arteria interim destituitur. Qui uero solam nanciscitur arte-
riam, nullus occurrit. Ceterum adeps, quem interdum musculorum fibris per carnem dige-
stis attendi diximus, in macilentis non reperitur. In obesius autem illi musculi adipe potissimum
abundant, qui ilium ossibus obducuntur, ac clunes, & ueluti sedentibus puluinae constitu-
unt. In ortu magis adhuc musculi uariant, nam omnes, & si Galenus non semel aliter affirmet,
ab ossibus suum principium nequaquam mutuuntur, uerum alij ab osse ipsorum ligamenti
originem sumunt, ut qui à femoris osse & coxendicis osse ad tibiam procedunt, & plurima
musculorum multitudo. Alij à cartilagine ipsorum ortum obtinent, ut omnes laryngis mu-
sculi, quos laryngis proprios nuncupabimus, deinde intercostales musculi, qui inter costarum
cartilaginum habentur interualla. Alij à membrana quapiam enascuntur, cuiusmodi sunt ocu-
li omnes musculi, à dura membrana uisus uisum inuoluerunt nati, deinde duo musculi
stomachum retro amplexantes, & in scutiformis cartilaginis latera inserti, his namque ab exter-
na stomachi tunica principium pendet. Idem & de circulari ani, & uescicae ceruicis musculo
confendendum uenit. Alij à membrana tendines obuoluerunt enascuntur, ut quatuor graciles muscu-
li, quatuor manus digitos ad pollicem in latera ducentes. Alij ab alio quouis ligamento origi-
nem exigunt, cuiusmodi sunt duo pollicis primum intermedium flectentes, qui à transuerso
ligamento tendines in brachialis interna sede transmittente enascuntur. Tales etiam sunt, qui
in superiori pedis regione locati, pedis digitos extrorsum ad latera mouent, qui à ligamentis ti-
biae talo, & talum calci, & nauiformi ossi, calcemque cubiformi ossi colligantibus enascuntur.
Alij ueluti ex altero musculo prodeunt, ut qui à circulari ani musculo, ueluti digiti duo, me-
atum urinarium, quod sub penis corporibus ferri incipit, amplexantur. Alij rursus ex nullo princi-
pium ducunt, uerum membranae partes aliqua sui sede carneae, ac musculosae seu musculi sunt.
Huius ordinis sunt omnes musculi ex carne membrana constituti, qui in collo & facie in ho-
minibus habentur, deinde & testis musculus in rubicundo testium uasorum seminalium in-
uolucro, instar carnosioris lineae innatus. Quinetiam septi transversi ortum, ex peritonaei, &
liis ortum cetera aliorum musculorum rationem, ubi costis inseritur, esse dicamus. Ceterum
non omnes musculi ab una duntaxat parte originem sumunt, permulti enim ex pluribus ossi-
bus enascuntur, nam dorsum mouentibus musculis plures fere uertebrae principium praebent.
Sic & abdominis musculus oblique descendens, à pluribus costis exorditur. Qui brachium
pectori admovent, ex pectoris osse, & quarundam costarum cartilaginibus, & ipsa demum cla-
uicula enascuntur, quemadmodum & is cuius auxilio brachium attollitur, ex scapula quoque
& clauicula procedit. Pariter etiam recti abdominis musculi, à cartilagine pubis ossa interue-
niente, & ab ipsis ossibus enascuntur, adeo, ut quidam musculi ex pluribus ossibus, alij ex osse
cartilagineque non inepte principium habere dicuntur. Alij ex eiusdem ossis pluribus processu-
bus enascuntur, ut prior flectentium cubitum, qui ab eminentiori sede ceruicis scapulae & pro-
cessu ipsius interno, quem anchorae assimilauimus, educitur. Ab insertionem uero integrum est
dicere, alios in os, ut qui femur, & tibiam caputque mouent, inseri, alios uero in cartilaginem, ut

Vnde muscu-
lorum differen-
tiae petuntur.

A substantia

Ab ortu.

Ab insertionem

T 4 laryn

ryngis omnes, & qui palpebrarum motuum autores sunt, & qui narium alas mouent. Alios in cutem, ut laborum musculos, alios in aliud quidvis, ut oculorum musculos in duram oculi tunicam, & penis quatuor musculos, in penis corpora, & urinae meatum, dein testis musculi, in uas semen à testibus sursum deferens. Ad hæc musculos recto intestino proprios, in eius intestini exteriori tunicam, & circulares uesicæ colli musculum, ad meatum urinae corpus appantari inferi cernimus. Cæterum & ab insertione musculi isto quoque modo differunt. Quidam à pluribus partibus enati in unam inferuntur, ut musculus brachium pectori admovent, & is qui brachium attollit, ex pluribus orti sedibus, duntaxat in humeri os inferuntur. Ita etiam qui brachium deorsum trahit, ex plurium uerterarum spinis oritur, attamen in unicum humeri os tantummodo definit. Pari etiam ratione & scapulae motum autores muscoli ad unum omnes, ex pluribus ossibus initium sumunt, & uni tantum scapulae implantantur. Quidam uero ex uno osse exorti in plura inferuntur. Musculus enim qui à scapulae basi prodit, respiratori quoque subministrat, in octo superiores thoracis costas inseritur. Eius quoque generis sunt, qui quatuor pedis & manus digitos extendunt, deinde qui nati alas simul superius labrum mouent, in cutem cartilaginemque implantantur, quemadmodum & septum transversum, quod alicubi ossi, alicubi cartilagini innascitur. Quidam etiam à pluribus enati ossibus in plura quoque inferuntur, ut musculus à cervicis uerterarum spinis enatus, qui in aliquot superiores thoracis costas implatur, thoracemque mouentium in homine tertius habebitur. Præterea dorsum mouentes muscoli ad unum omnes, in hunc ordinem ferè referuntur. Item his differentiis illæ consentiunt, quæ ab ea quam musculus mouet, particula desumi possent, quum omnes muscoli eius, cui inferuntur, partis uoluntario motui præsent. Porro ab insertione & ortu simul alia sumitur differentia, quæ alij musculi ab illo osse oriuntur, quod mouendo ab illis ossi, cui etiam inferuntur, alligati sunt, proximique uisuntur, ut tres muscoli ex ilium osse in femoris os inserti, septimus & octauus tibiæ mouentium, qui à femoris osse enati tibiæ implantantur. Alij uero à superiori aliquo osse, & non illi, cui inferuntur, proximo originem ducunt, ut musculus tibiæ motibus famulantes, qui à magnis ossibus sacro ossi connexis principium obtinent, ex quorum numero sunt uniuersi tibiæ mouentes, septimo & octauo tantum exceptis. Istis respondent, qui secundum cubiti aut tibiæ longitudinem extensi digitos adeunt. Forma etiam omnium musculorum haud eadem est. Quidam enim sunt, quos muri aut lacertæ (si ipsi pedes tantum abscisos sinxeris) ac pisci musculo, & alijs multis piscibus appositè cõferas, ut scilicet musculi caput, lacertæ, aut piscis, aut muris capiti, uentrem autem corporis trunco, tendinem uero caudæ alsimilare queas. Est autem huius ordinis musculus, qui ab interno humeri tuberculo enatus, ac radice postbrachialis ossis, quo index sustinetur, insertus, brachialis flexioni subseruit. Talis etiam est, qui primus in tibiæ anteriori sede occurrit, & in pedis os, cui magnus digitus articulatur, insertus ad pedis elevationem famulatur. Sunt & alij eius generis non pauci, uerum nullus æquè ac duo nuper dicti muris effigiem exprimunt. Qui autor est maximæ pollicis abductionis à cæteris digitis, & alius qui paruum digitum à cæteris maximè in latus amouet, tam in pede, quam in manu, ad nuper dicta quoque figuræ eleganter accedunt. Vnde etiam arbitror, inter reliquos corporis musculos (quasi nulli essent alij) illos, qui ad pollicis primum articulum habentur, Bruxellensibus, & alijs quibusdā nationibus, in quibusdā corporis partibus, nescio quem, pisciculum esse fingit, eo nomine indicans musculos piscis imagini non absimiles. Vt cum sit, ab eiusmodi murum, aut musculi piscis, aut lacertarum similitudine, omnes muscoli à Græcis & Latinis suum nomen fortituntur, etiam si quamplurimi musculi illorum animalium effigiem nulla ex parte referant. Quandoquidem alij figura triangulari consistunt, ut brachium attollens musculus, & is qui scapulam pectori adducit, & qui brachium declinæ ad dorsum uellit. Alij quatuor constant angulis, ut scapulam dorso admovent musculus, & qui ad brachiale positus, radij motus in prouum autor est, qui ambo etiam quodammodo quadrati sunt, ut & latus sub colli & genarum cute occurrens musculus, qui ex carnea membrana constituitur. Alij etiam quinque angulos exprimunt, ut is qui brachium pectori adducit, quamuis illum alij non ita exactè illius latera perpendentes, triangularem esse asseruerint. Qui ex scapulae basi natus, octo superioribus costis inseritur, si obiter spectetur, quadrangularis apparebit, at si ipsius in costas insertiones quis perpendit, tot angulos illius insertionis lateri tribuet, quot digitis implantari uidet. Atque huius etiam figuræ est, abdominis musculus, oblique descendens exortus, & quorundam thoracem mouentium insertio. Sed plures anguli etiam tribuuntur musculo, latum tendinem sub manus cute producenti, & alijs omnibus in plures tendines cessantibus. Verum angulis his postpositis, mirabilis formæ est musculus, singulis costarum radicibus tendines exporrigens, quem aloes radici, aut palmiti non ineptè assimilaueris,

Ab ea que
mouetur par-
ticula.

A forma

Musculi no-
men unde de-
sumptum.

ueris, ut radicis quidem truncus, musculi carnosa esset pars, tendines autem furculi, quos geniculi ab humiliori tantum parte radix pullulat. In palmiti uero lignosa pars, musculo conferetur, folia autem ab altero duntaxat latere educta, tendinibus. Quinetiam huius quoque ordinis est, longissimus dorsum mouentium musculus, qui in apices transversorum processuum thoracis uerterarum potissimum inferitur. Septi quoque transversi figura admodum rara est, accedit autem raia (quem Boetius Græci appellant) piscis effigie, si modo illi prius caudam secundum longitudinem diuisam sinxeris. Anulis uero respondent, qui fecium excretionibus præficiuntur, tam is scilicet qui ad anum spectat, quam qui orbiculatim uesicæ ceruicem ambit. Piramidem uero & turbinem musculus refert, inter oculi musculos ordine septimus, oculique radici insertus. Musculus quem palpebram deorsum agere credimus, nostro C similis uisitur. In tibiæ etiam posteriori sede iuxta calcem, musculorum imagines occurrunt, laniorum securi non admodum absimiles, ut musculus secundum pollicis os flectens, & qui tertium quatuor digitorum os flectit, & unus qui sub planta tendinem porrigens, ad pedis in posteriora reflexionem iuuat. Horum namque musculorum uenter, securis ferro, tendo autem, capulo obscure responderet. Iam si utriusque lateris musculus, qui secundus inter scapulae motores habebitur, cõsideraueris, non à fatana qui Iesum in deserto tentauit, sed ab horum musculorum forma Franciscanos, Iacobitas, & præcipue Benedictinos suæ cucullæ imaginem mutasse contendes, quantum scilicet eius dorsum scapulasque integit. Verum ne in musculorum figuris recensendis, & potissimum eorum, qui ad femur tibiæque pertinent, in monachos alicubi præter sententiam religionemque impingam, duntaxat commemoratis à figura differentiis adijciam, quosdam musculos ampliorum multo habere insertionem, quam ortum, qualis ille est, qui à scapula pronatus octo thoracis costis inseritur, dein transversus abdominis musculus, quemadmodum & oblique descendens. Alij latum obtinent principium, & sensim coarctati in acutum feruntur, ut musculus brachium sursum agens, & alius qui id deorsum ad dorsum trahit, præterea omnes ab ilium osse in femur inserti. Alij ortum insertioni æqualem nanciscuntur, ut qui scapulae basi insertus eam dorso attrahit, dein & intercostales omnes, præterea quadratus musculus in cubito, iuxta brachiale reconditus, radijque in prouum circumuertens. Ex enarratis musculorum differentiis liquido constat, alios esse longos & graciles, ut eum qui ab ilium ossis appendicis anteriori parte in tibiæ fertur, totiusque corporis longissimus est, & etiam gracilis. Musculus à scapula ad hyoides os productus, pro sua proportionem similiter longus & gracilis est, quemadmodum & testium musculi. Alij autem ampli & longi quoque sunt, ut abdominis oblique descendentes musculi, & septum transversum. Alij breues & ampli, ut intercostales, quorum amplitudo secundum duarum costarum intervalli à dorso ad pectoris os ductum procedit. Tanto autem longiores uisuntur, distantià à superiori costa ad inferiorē spectante, quanto ipsorum ductus à costa ad costam recto obliquior est, ac in latus magis declinat. Huc quoque referri possent insertionis principijque formæ, nam aliud principium uelut puncto tantum sit, ut musculus latum tendinem in manu producentis principium, & principia eorum musculorum, qui à coxendicis ossis appendice pronati, in tibiæ ossa inferuntur. Quidam uero instar simplicis lineæ principium obtinent, ut is quoque brachium deorsum, uersus dorsum trahitur, & is quoque qui scapulae basi insertus, eam dorso attrahit. Deinde cum alijs copluribus, qui inter trahentes sursum scapulam prior maiorque recensentur. Alij rursus musculi non lineæ simplicis modo, uerum late superficie ritu enascuntur, ut tres qui ab ilium osse femur adeunt, & musculi cauum gibbamque scapulae sedem occupantes, quorum ope brachium circumagitur. Quinetiam hæc lineæ superficies, in rectas circulares & angulares rursus subdividi possent. At ne hæc curiosius, quam decet, aliquis me persequi arbitretur, ad alias differentias orationem reflectam, si prius ad didero, insertiones similiter alias rectæ lineæ instar, & secundum ossis longitudinem fieri, cuiusmodi est musculi brachium pectori admoventis insertio, alias per transversum & lata apprehensione, ut musculi brachium attollentis inserti. Velut punctum autem inferitur, tendo prioris musculi flectenti cubitum. Cæterum & ad formam quoque foramina fortassis spectat, quæ quibusdā musculis insunt, ut septo transverso bina obtigerunt foramina, quibus uenam cauam stomachumque transmittit, quæ autem magnæ cedit arteriæ, & uerterbris uia præbet, uix foramine peruium est, sed sectione quadam inibi diuisum dici debet. Verum hæc septi foramina cum Hippocrate Galenus male animaduertit, qui etiam alibi orbicularem recti intestini musculum, & illum qui uesicæ ceruicē ambit (quia anulum referunt) perforatos esse recensuit. Est & unus quoque perforatorum is musculus, qui à prima thoracis costa pronatus, anteriori transversorum ceruicis uerterarum processum sedi inferitur, ac uenam in brachium cum arteria tendentem transmittit. Alij foramine nullo sunt peruii, ut corporis reliqui omnes, nisi fortassis quis intercostales ideo perforatos esse

A foramina-
bus.

Li. 5 de Admi-
nistrandis se-
ctionibus.

esse dixerit, quod uenas, neruos & arterias, ad musculos costis instratos transmittant. Quamquam etiam perforati dici possint¹ musculi, qui secundo digitorum quatuor manus & pedis ossi tendines, qui id flectant, largiuntur, quoniam illi tendines longa sectione diuisi, subditum ipsi tendinem ad tertium digitorum os per ipsos descendere sinant. In magnitudine autem musculi uariant, quod alij maxima constant mole, ut maximus corporis² musculus, qui toti propemodum femoris longitudini implantatus, femoris motorum quintus numerabitur. Deinde magnus quoque est femur mouentium³ primus, in super & tibiae motorum nonnulli, praecipue autem septimus et octauus, sic & pedis motus autorum⁴ quartus, a fibula principium obtinens. Minimi uero sunt, qui in tertia cartilaginis laryngis basi reponuntur, & qui primam cartilaginem secundae copulant, dein proprii laryngis fere omnes, ut & penis musculi. Reliqui in horum medio consistunt, nunc maioribus, nunc minoribus accedentes. Omnibus musculis fere communis obtingit color, ubi enim carne uacant, neruorum corporum modo albeant, quod in principijs & enervationibus praecipue accidit, ubi autem carne abundant, carnis quoque modo rubent, cui fibrae neruae permiscuntur. Porro ea parte qua rubent, interdum candorem unam obtinent, quod illis musculis usu uenit, qui tendinem, priusquam caro desinat, in sui etiam uentris medio educere uidentur. Est autem talis, qui a fibula enatus inter calcem & fibulam, suo tendine inferiora pedis subit, atque in os pedis pollicis praepositum inseritur, pedis quoque motorum septimus erit. Sunt etiam & eius generis in tibia nonnulli, quemadmodum & in cubito. alij tale quid in ipsa insertione ostendunt. Musculus enim brachium sursum trahens, propter ipsam insertionem, interna quidem sede, qua os respicit, candidat, externa autem magis rubet. Alij musculi aliqua sui parte prorsus liuidi plumbeiue conspiciuntur, ut sursum musculorum facile maximus, qui pedem mouentium quartus recensetur, deinde & nonnulli ab illo osse enati, & praecipue qui ex illis articulum proximè integrit, femur quoque mouentium tertius erit, praeterea & ex tibiae motoribus aliquot, praecipue autem septimus & octauus, ubi nonnulli in cubito. Liuidus iste musculus accidit, peculiaris ipsorum membranae gratia, quae interdum adeo crassa est, ut prorsus non uideatur pellucida, unde quum crassa neruea sit, & caro subtus rubeat, aut nigricet potius, facile color ex nigro & albo permixtus conuenit. Quamuis non idem carnis rubor in omnibus hominibus occurrat, uti sane neque sanguinis, quo caro enutritur, natura eadem est. Porro albam hanc musculi substantiam, quae adhuc excarnis est, in sermone contextu nerueam, quasi diceremus ligamentosam, appellabimus, hac uoce illam a carnea distinguentes, uerum quae in harum partium media est, non inopportune liuida nobis uocabitur. Par etiam sitis omnibus musculis non contigit, quoniam alij ad corporis habentur superficiei, cutique accubunt, ut omnes ex carnea membrana constituti, et alij innumeri, quos fere semper inter articulorum motores primos recensere. Alij penitus reconditi delitescunt, ut in poplite latitans musculus, pubis ossium foraminibus proximè attenti, sub stomacho latitantes. Alij rursus secundum membrum longitudinem locantur, ut omnes in tibia repositi, illo tantum excepto, qui in poplite occultatur, obliquum quae situm sibi peculiariter uendicat, ut & illi qui radij medij propemodum longitudini inseruntur, proprijsque radij motibus subserviunt. Transuersim autem fertur, qui iuxta brachiale locatus, radium in pronum mouet. Quin etiam diuersum musculorum situm, seu potius fibrarum ductum, abdominis musculi eleganter ostendunt, quoniam alij oblique deorsum in priora feruntur, alij sursum oblique in priora, alij recta sursum, alij prorsus orbiculatim transuersimque. Fibrarum genus omnibus fere musculis unum duntaxat simplexque est. Nisi enim musculo brachium pectori adducenti, & etiam illi qui secundus inter scapulam mouentes est, duplex, & genarum laborumque musculi multiplicius adhuc fibrarum genus tribuerimus, singulis prorsus musculis, unicum tantum fibrarum genus, musculorum ductum & formae magna ex parte respondens ascribetur. Musculi autem, quos ab aliorum numero uidebamur secludere, ita se habent. Musculus brachium pectori admouens, fibras quasdam ex superioribus deorsum, uersus exteriora ductas exigit, quasdam uero ab inferioribus sursum, etiam uersus exteriora. Qui scapulam mouentium secundus est, quasdam a superioribus deorsum in priora, seu extrosum protensas quoque obtinet, alias autem ab inferioribus sursum similiter in priora, aut extrosum. Unde illis duobus duplex fibrarum genus accidit, quae in illo cuius ope brachium pectori admouemus, in aliqua sui sede, idque potissimum iuxta insertionem, instar x se interfecant, seu decussatim feruntur. Illi autem, qui inter scapulam mouentes secundus censetur, nulla obtingit fibrarum intersectio. Rursus si labra mouentium musculorum, qui ab inferiori maxilla, & malis ortum ducunt, insperxerimus, uariam profecto fibrarum iuxta insertionem differentiam intuebimur. Quemadmodum & latum musculum, qui carnea constat membrana, fibras rectas, obliquas & transuersas

exigere conspiciamus, & prout etiam diuersae fibrae his musculis obtingunt, ita quoque diuersis famulantur motibus, pro harum illarumue fibrarum tensionis remissionisque ratione. Ad haec, quid de lingua dicemus, omni fibrarum genere intertexta, aliud sane nihil, quam & musculis diuersas adesse fibras, & has seorsum suis subseruire motibus. Nequaquam enim hanc fibrarum in eodem musculo contrariam seriem inficari possumus, & praecipue in illis musculis, ubi mutua perficitur fibrarum intersectio, seu ubi fibrae decussatim feruntur. Nollem enim adeo aliorum Anatomicorum (qui omnibus musculis simplex & unicum prorsus fibrarum genus ascribunt) placita turbare, ut musculo brachium eleuanti, & multis femur mouentibus, diuersas fibras cum nuper dictis musculis assignarem, ita uidelicet ac si aliud fibrarum genus in musculo brachium eleuante constituam, quod a clauiculis pronatum, deorsum ad infimum musculi angulum, quo humero implantatur, oblique retrorsum redit, et aliud quod a scapulae spina, deorsum etiam oblique antrorsum fertur, & aliud rursus quod a coniunctio ne summi humeri ad clauiculam recto tramite descendit. Atque idem fere de omnibus musculis ex lato in acutum coarctatis, aut triangularibus affirmari possit. Verum licebit per me ipsis unum fibrarum genus assignare, si modo interim has differentias, a fibrarum ductu peritas, uti nunc fere proposui, subintellereris, ac etiam fibras non aequè in omnibus musculi partibus collectas, & tenues esse didiceris. In musculis enim acuto capite enatis, & in crassum tendinem finientibus, in uentris musculi medio, ubi is crassissimus est, fibrae tenuissimae, inuicem propter carnis interuentum magis distant, quam in capitis & tendinis initio. Alijs autem musculis in principio & origine, plures & magis diffusae, laxioresque obtingunt fibrae, quam in fine, ut omnibus fere, qui ex lato principio instar trianguli in acutum feruntur, & ampla superficie principium ducunt. Alijs musculis in ortu fibrae magis constringuntur, quam in ipsa insertione, quod illi accidit musculo, qui a scapulae basi enatus octo thoracis costis inseritur. Quin etiam id in septo transuerso usu uenit, cuius fibrae plures, magisque inuicem remotae sunt in ipsa insertione, quam in capite, uel reliquo ipsius corpore. Alijs propemodum aequalis undecunque fibrarum est ratio, ut illi qui ad brachiale locatus, radium in pronum ducit, intercostales & laryngis primam cartilaginem secundae necantes, & musculi orbiculares, qui recto intestino, & uelut ceruici obducuntur. Alij rursus musculi toto ipsorum corpore recta ferri uidentur, obliquas tamen habent fibras, ut dorsum mouentium sextum par, cuius musculi tendines in apices transuersorum processuum praecipue inseruntur. Verum illis etiam musculis aliquid priuatim euenit, qui duobus donantur uentribus, ex quorum albo illi sunt, qui inferiorem maxillam deorsum trahunt, atque illi qui a scapulis ad hyoides os porriguntur. His enim in fibris accidit, ac si duo, unus post alium scilicet, positi essent musculi, qui acutum caput, & terebrem tendinem ostenderent. In musculorum capitibus exortibusque quamplures conflunt differentiae, quarum prima a forma crassitieque musculorum desumi posset, quam superius commemorauimus. Secunda uero a substantia ad hunc modum accipi poterit, quod alij penitus carni in exortu appareant, fibris duntaxat raris & incompactis interstincti, ut qui ab illo osse femur accedunt. Alij neruei in ortu apparent, et rursus quidam ex his illico in ipsius ossis contactu carni euadunt, ut maximi in sura musculi origo, & in externa internaque cubiti sede plurimum musculorum principia. Quidam uero longo ductu neruei permanent, priusquam carnem adipiscantur, ut inter reliquos tibiae mouentes, qui tertium caput a coxendicis ossis appendice assumit, & tibiae motorum quintus censetur, dein musculus brachium deorsum ad dorsum trahens. Alij unico quidem capite oriuntur, atque id haud secus, quam si duo obtinerent. Alia namque principij pars aliquouosque neruea apparet, alia prorsus carnea, quod rectis abdominis euenit musculis, quae ex pubis ossibus enascuntur, dein duobus ex radice capitum femoris principium ducentibus, & calci insertis. Alij duo exigunt capita, & unum nerueum prorsus est, longoque ductu tale permanet, alterum uero, ut rectorum abdominis musculorum principia, carneum nerueumque simul uisitur. Atque id in arteriori cubitum flectentium musculo cernere est, cuius caput a scapulae ceruice enatum, prorsus nerueum cernitur, quod uero ab anteriorum imitante processu enascitur, nerueum carneumque existit. Atque hic musculus illico com monstrat, quosdam musculos plura habere capita, in ipso exortu inuicem neque continua, neque contigua, hoc namque ultimo commemorato euenit musculo. Alijs unicum est caput, ut uniuer sis qui tibiae cubitumque amplexantur, quibus omnibus aut in inferiori, aut superiori parte capita sunt, septo tamen transuerso caput in medio consistit, non autem in altero extremorum. In uentribus musculorum differentiae, praecedentibus differentijs fere omnes explicatae sunt, quoniam musculorum formas, & fibras recensere. Neque hic aliud addendum est, quam uentrem musculi illic proprie reponendum esse, ubi fibrae musculi inuicem minus compinguntur, ac copiosiore carne continentur

Galenus cum
alibi sepius,
tum maxime
ubi cor, non esse
musculum pro
bare nititur.

A fibrarum
compactiorum

A musculo
rum capitibus

A uentri
bus.

continentur. Vnde quibusdam musculis, in ipso exortu uentres potissimum habentur, ut qui ab illo osse in femoris os inferuntur, alij ad finem, ac ad insertionem magis, quam ad caput, ut septum quod carnosus in extremis, atque ipsis aded in insertionibus, quam alibi conspicitur. Alijs musculis uentres statim ab ortu incipiunt, ut suram constituentibus. Alijs musculis uenter longius ab ortu conspicitur, ex quorum numero is est, qui brachium deorsum ad dorsum trahit, & unus inter tibiae motores, qui a coxendicis ossis appendice enatus, suum caput diu nervosum nanciscitur, tibiaeque mouentium quintus mihi habebitur. Alijs uenter per uniuersum musculi corpus permanet, ut intercostalibus, & illi qui ad brachiale repositus, radium in prouum agit, & laryngis non pauci. Atque ita aliqui musculi uentrem ad ipsam usque insertionem seruant, ut nunc postremo commemorati. Aliorum uentres longe admodum ab insertione distant, ut musculi illius, qui a femoris externo capite natus, in calcem tenuissimo longoque tendine fertur, & illi omnes qui ex cubito tibiae procedentes, digitorum motibus famulantur, & is qui membraneum tendinem, musculis secundum femoris longitudinem protensis obductum educit. Alij rursus geminum uentrem ostendunt, cuius generis musculi sunt, quos paulo ante inferiorem maxillam deorsum trahere, & quos a scapulis in hyoidis os pertinere dicebam. Deinde recto abdominis musculo ex abundanti quaedam transuersim ductae impressiones insunt, quae illos musculos ita exornant, ac si pluribus uentribus efformarentur. Huiusmodi uero impressiones seu lineamenta, & circumscriptiones, quas Graeci περιγραφαί; uocauere, sunt ueluti albae quaedam lineae, in musculi alicuius substantia impressae, quarum quum frequens nobis mentio incidet, non abs re feceris, si has in rectis musculis atque in his etiam, qui sub stomacho latitant, in musculorum tabulis intueri non grauaberis. Quae a tendinibus sumi possent differentiae, iam fere ex commemoratis etiam pendet. Quidam enim in tendinem eneruationem prorsus non desinunt, ut laborum musculi, & rectum intestinum, & uelut ceruicem ambiens, & laryngis omnes, illis tantum exceptis, qui recto donantur situ, ac secundae cartilagini tertiam committunt, hi siquidem in insertione nerueum quidem demonstrant. At non solum illi qui aliud praeter os mouent, tendinibus destituuntur, uerum etiam si fecus in Primo de Musculorum motu Galenus sentiat, eorum quibus ossa mouentur, quam plurimi tendinibus carent, neque in insertione magis nerueum quid, quam omnes musculi in suis uentribus commonstrant. Est autem eius classis in manu, qui pollicem in diti proxime adducit, dein duo qui primum pollicis os inflectunt, ac qui ad brachiale positus, radij motus in prouum autor est. Intercostales etiam musculi tendine priuantur, ut ille grandis musculus, qui a scapula ortus octo superioribus thoracis costis inseritur, deinde is qui a clauicula in primam fertur costam. Atque ita etiam insignis musculus inter mouentes dorsum non infimus, qui ab illo osse in uertebras lumborum, & infimam costam ducitur, flexionisque dorsi autor est, nullibi nerueum quid ostendit. His accedit septum transversum, in insertione nullibi nerueam substantiam exprimens, praeterquam ubi lumborum uertebris exporrigitur. Neque etiam in homine recti abdominis musculi, ubi costarum cartilaginibus implantantur, tendinem commonstrant, ut neque in simijs & canibus, quibus ad primam usque costam conscendunt. At in illis quae pectoris ossi exporriguntur, in medio ductu nerueam naturam habent, ac finiter illos prorsus reponendi essent, qui duos uentres exigunt. Neque etiam complures musculi, in occipitij os capitis motuum gratia inserti, tendinem magis in insertione, quam in ipso uentre ostendunt. Porro alij musculi tendines habent, ut eorum qui aliud, quam os mouent, sex oculi musculi, septimus enim in nerueam substantiam non desinit. Ex musculis ossa mouentibus omnes, qui ex cubito extremam adeunt manum, tendinibus ornantur. Tendinum autem quidam, lati membraneique sunt, ut sex oculi musculorum tendines, & obliquorum, & transversorum abdominis. Alij omnino teretes, ut qui ex cubito procedentes, digitos flectunt. Alij paulo minus teretes, & latiores non nihil, quam profundiores, ut tendo in calcem insertus, & tendo in latum cessans tendinem, priusquam brachiale attingit. Et alij tendines breues sunt, ut circumuertentium brachium musculorum tendines, & radium mouentium, qui circumuersionem radij longitudinem in insertionem habent. Alij autem longissimos edunt tendines, ut musculus ab externo femoris capite natus, & gracilem tendinem, priusquam genu articulum prorsus superauit, educens. quin etiam is qui latum in manu educit tendinem, & omnes qui ex cubito & tibia procedentes, digitorum motibus subseruiunt, & praeter nonnullos tibiae insertos, is etiam, qui ex illo osse natus, in maximam membranam omnibus femoris amplexantibus musculis obductam desinit, ac tibiae ossi, fibulaeque inseritur. Musculi qui tendines educunt, illos alicubi ab extremo porrigunt. Temporalis tamen, ex sui corporis medio tendinem emit, tere, Galeno in Libris de Vltis partium dicitur. Quid autem hac de re sentiam, Capite de Musculorum

Musculorum
impressiones

Tendines
bus.

sculorum maxillam mouentium inferiorem scribam. Priuatim etiam robustissimo tendini, ad tibiae extensionem auxilianti, os ipsa nimirum patella innascitur. Sic & tendo ex tibia inter fibulam calcemque ductus, & sub cubiformi osse, priusquam in pedij os, quod pollicem sustinet, inferatur, protensus, quae sub illo osse reflectitur, instar ossis, durioris uel cartilaginis indure scit, modice ibidem dilatatus. Rursus unus musculus plures educit tendines, singulos quasi ex priuatis sui uentris carnosus propaginibus educens, ut qui in cubito locati ad quatuor digitorum manus flexionem auxiliantur. Alij unum quidem educunt tendinem, at is postmodum in plures discinditur, ut musculi ex tibia enati tendo, qui in pedis planta, tertij quatuor digitorum ossibus tendines exporrigit. deinde qui bicorni tendine in postbrachialis ossa inseritur, atque ad brachialis extensionem iuuat. Qui autem in diti medij, & anularem manus extendere creditur, in harum differentiarum medio consistit. Hic namque neque plures educit tendines, neque etiam ipsius tendo in plures diuiditur, sed medium quid inter iam dictos existit. Rursus plures musculi unum efficiunt tendinem, tres enim surae maximi, tendinem unum in calcem inferunt. Insuper & cubitum extendentes musculi, in unum coeunt, unamque simul in insertionem efformant. Praeterea & tres tibiae extendentium maximi, in unum quoque tendinem, cui patellam innasci diximus, colliguntur. At de musculorum numero & concursu aliquid nunc subiiciendum uenit, & si quid ex musculorum differentiis omissum sit, quum seorsum singulos percurram, in Libri huius progressu explicabitur. Quemadmodum & haec esse possit, musculos quosdam habere, qui suo motui opponuntur, alios, ut flectentibus digitos opponuntur, qui eosdem extendunt. Sic qui caput inclinant, contrarios exigunt, qui idem rursum in posteriore releuant. At quidam motus sui nullum habent contrarium, testium namque musculi nulli, qui testes deorsum trahant, opponuntur. Neque etiam anum sursum uellent, qui eundem priuatim deorsum trahant, oppositos adipiscuntur. Vt neque etiam circulares illi, qui recti intestini finem, & uelut ceruicem amplexantur, & postmodum musculi a nobis inuenti, laryngis operculum, quod περιστερηθης Graecis dicitur, sursum atque in anteriora mouent, nullos quoque oppositi motus socios obtinent. Sic etiam a musculorum munere differentia pendet, quum alij rectis praesint motibus, ut qui quatuor & manus & pedis digitos extendunt. Alij duntaxat obliquis subministrant motibus, ut radij motores omnes. Alij utrinque motum praestant, si enim a pectoris osse, & clauicula enatus musculus, ac in mamillarum occipitij ossis processum inferus, qui in dextro est latere, una cum sinistro contrahitur, caput flexionem rectissimam experitur, si uero is solus, quiescente sinistro agit caput sinistrorsum, in anteriora circueuertitur.

A mutua musculorum
sculorum in offi-
cio oppositio-
ne.

A munere.

DE MUSCULORVM NUMERO, Caput IIII.

RDVVM difficile esse, musculorum numerum persequi, ac semel, quot uniuersi corporis sint recensere, praecedens de Musculorum differentiis Caput liquide satis commonstrasse reor, non sane quod illum describere prorsus impossibile sit, sed quod uaria eademque non admodum absurda, de musculorum numero unicuique sententia esse possit. Aliquis namque unum dicit esse musculum, qui brachium pectori adducit eo, quod nulla sui parte sibi non continuus contiguusque sit. Alijs uero duorum musculorum loco illum fortassis censendum contender, quod omnes fibrae ipsius non parem ductum obseruent, ipseque musculus utcumque contrarios motus obeat. Eius enim pars, cui clauicula, & media pectoris ossis pars clauiculae proxima, principium praebent, deorsum oblique, uersus musculi in brachium in insertionem suas fibras porrigit, & brachium pectori elatius, quasi ad guttur clauiculamque trahit. Inferior autem pars, quae a reliqua pectoris ossis sede, & quibusdam costarum cartilaginibus enascitur, sursum oblique ad brachium fibras dirigit, brachiumque humiliori pectoris sedi adducit. Vtriusque autem musculi partibus in se collectis, brachium pectoris medio admouetur. Praeterea ad hanc musculorum continuitatem, & unius instar partis circumscriptionem, & nullam, ut inter duos digitos manus, sectionem, sed diuersum fibrarum ductum, ac latum musculi principium, diuersumque eiusdem munus non solum, quem nunc recensuimus, musculum quis referre potest, uerum & illum, quem inter scapulam mouentium secundum recensuimus, qui continuus quidem est, attamen superiori sua parte sursum, uersus occipitium scapulam attrahit, inferiori uero deorsum uersus dorsum. media autem sede, aut utraque ipsius parte, recta retrorsum scapulam mouet. Dein huius musculi fibrae supra scapulae spinam conspicuae, deorsum in exteriora feruntur. quae

V autem

Alijs aliter
meru propter
fibras statui.

autem sub scapulae spina uidentur, sursum in exteriora contendunt, uerum nullae interim decussatim se mutuo interfecant. Item qui humerum attollit, unus quidem continuitate est, uerum apud Anatomicorum praecipuos non defuisse uidentur, qui duos hunc esse dicerent, unum à clauicula, alterum à scapula oriri contententes, ac motibus, non autem continuitati animū adhibentes. Quinetiam praeter alios plerosque his adnumerari possint, femoris motibus famulantes omnes, qui triangulae figurae proximi sunt, & interim nullam disunctionis aut incontinuitatis notam referunt, uerum fibras ueluti ex basi ad conum tendentes, & ideo non pariprorsus ductu delatas sibi uendicant. Fibrarum etiam ductus diuersitas, alijs quatuor intercostales musculos in uerarum costarū interuallis constituit, propter diuersam illarū inter costarum ossa & cartilagine seriem, nihilominus tamen continuitas seruatur, unde etiam alijs duo tantummodo in toto interuallo recensentur. Sed & musculorum dorsum mouentium quamplurimi, uariū musculis ascribi numerum indicant, quum alius continuitatem perpendens, unum utrinque stomacho subiectum esse dicit, alius fibris & explantationibus implantationibusque attendens, tot musculos recenset, ex quot ossibus is enascitur, & in quot inseritur. Alius non ossibus, sed quibusdam leuibus impressionibus, inscriptionibusque attendens tot musculos enumerabit, quot inscriptiones uiderit. Idem maxime in secundo caput mouentium pari usu uenit, quod ex pluribus enascitur ossibus, & multas ostendit fibras, & praeterea in hominibus uarias priuatorum musculorum descriptiones adeo, ut id par quibusdam neququam duorum musculorum loco haberi possit, sed plurium, neque id quidem adhuc eodem numero omnibus. Caeterum & musculorum capita numerum turbant. Non enim dubito, musculum à pectoris osse & clauicula enatum, ac postmodum in mamillarem capitis processum insertum, duorum musculorum numero nonnullis Anatomicorum proceribus comprehensum fuisse, quod eā principij partē, quam à pectoris osse educit, ab illa quae à clauiculis prodit, non nihil diremptam putarint, quodque una aliquantulum neruosa altera sit, etiam si reliquo ductu musculus non separetur, neque diuersam fibrarum naturam habeat. Pari etiam ratione certissimum est non defuisse, qui primum & secundum pedem mouentes musculos, à radicibus femoris caputū originem ducentes, eorum singulos posuerint esse duplices, quod unam originis partem nerueam, alteram carnē, ut & recti abdominis, exigant. Alij tamē eam originis diuersitatem non tanti, ut eius gratia musculorum numerus ipsis exerceceret, fecerunt, et singulos unius loco habuerunt. At hoc postremum magis adhuc usu uenit, in anteriori flectentium cubitum musculo, qui nullis, quod sciam, duorum numero habitus fuit, etiam si duo distincta capita habuerit, & magis quam nuper dicti dirempta. Quamuis in communem conueniant musculi uentrem, qui unicuique tantum educit tendinem, adeo ut ad capita respicientibus, non idem omnibus placitum fuerit. Quoniam id illis constitutum fuisse uidebatur, ut unum dicerent musculum, cuius capita in eundem musculi uentrem porriguntur, quod iam dictis sit musculis, atque plurium musculorū uice eos haberent, qui etiam in unum coeunt tendinem, uentribus tamen non continuantur. Quod exactissime in iure musculis obseruatum est, quum musculos ualidum illum calcis tendinem constituentes, tot numero esse uolunt, quot uentres, qui tres uidentur, duo nimirum à femore producti, quos etiam quatuor alijs enumeratos dixi, & tertius qui liuidus est, & pedem mouentium quartus. Idem quoque maximis tibiam extendentibus musculis, septimo uidelicet, octauo & nono tibiam mouentibus contingit, qui etiam unum tendinem tibiae insertum unā producant, tamen quoniam uentribus non continuantur, plurium musculorum loco censentur.

Caeterum tendinum ratio talis est, ut omnes unum numerent musculum, qui uno enatus capite, unicuique educit tendinem, etiam si ille postmodum in plures diuidatur, quemadmodum musculo accedit, qui tertios quatuor digitorum pedis flectit articulos. Ita etiam musculus unum caput habens, et adhuc carneus in plures tendines dissectus, qui eiusdem motus autores existunt, unius musculi loco comprehendebatur, quemadmodum musculus quatuor manus digitorū, secundos flectens articulos, & is etiam qui tertios inflectit, à quo nos illum suo distinguemus loco, qui pollicis tertium internodium flectit, quod is ab illo prorsus sit distinctus, & si alibi forte illi continuus cernatur, id obscure admodum in primo tantum est exortu. In dictorū modò classe etiam ferē, praeter aliquot alios musculos habetur, qui indicem & medium atque anularem manifeste extendit. Verum si tendines in diuersa specie ossa inserantur, dissectionum periti musculū, qui tendines educit, plurium musculorum numero recensent. Quē admodū nonnulli musculū, qui pollicis duos tendines, et unum brachialis ossi pollicis sustinenti exporrigit, duorū loco enumerarunt, etiam si omnes isti tendines ad euerfionē faciant, pollicis quidem tendines ad pollicis motum, brachialis autē, ad brachialis. Verum tale quid in anteriori

riori tibiae sede magis adhuc est conspicuum, ad medium enim longitudinis tibiae, à musculo quatuor pedis digitos extendente, carnosus educitur musculus, qui in pedis os minimo digito praepositum inseritur, atque ad pedis eleuationem in anteriora iuuat, quum digitorum interim tendines, digitos extendant. Adeo utaliqui uidebatur, duos hic enumerandos esse musculos, alteri uerò unicuique, prout hic exortus continuitati, ille uerò diuersis tendinibus, & in uaria ossa insertionibus differentibusque functionibus animum adhibuerit. Neque minorem in numero obscuritatem parit, mutui musculorum connexus. Qui enim à pectoris ossis summo enati, in os referens inseruntur, internis suis lateribus adeo inuicem adnectuntur, ut quis hos duos esse, alius autem unicuique non ineptē dixerit. Quod etiam illi componunt, qui à circulari ani musculo enati, uesicae meatum, ubi primum sub penis corporibus exporrigi incipit, tanquam duo digiti, amplexantur. Numeri etiam musculorum obscuritatem auget eorundem concursus, ex quorum albo si quis alius, ille profecto est, qui à coxendicis ossis appendice enatus, ualidus deorsum fertur, & ad mediā femoris longitudinem nerueus factus, alteri carnosae parti connascitur, cui femoris os initium praebet. Atque ambae partes, ea scilicet quae à coxendice ducitur, & ea quam femori ascribimus, unum tendinem simul efformant, elatissimae fibulae parti robustissime insertum adeo, ut & unum & duos musculos ab aliquo hunc recenseri nihil prohibeat, dummodo à uera descriptione non declinetur. Erit autem is tibiam mouentium quartus, in hominibus & simijs conformatione plurimum differens. Simijs enim musculo à femore nihil adnascitur, sed is unicus, ualidus & latus est musculus, qui ob hoc etiā Galeno semper Latus nūcupatur. Atque hinc fit, ut toto sermonis progressu accuratē mihi de musculorū numero constituendum sit, ad quos iam tempestiuum est accedere, ne prolixius in generali musculorum explicatione hāsisse uidear. Caeterum ne quid obscuritatis sequens pariat oratio, & praecipue quum cutis motores pertractaturus sim, aut quoties crebra Carnosae membranae mentio incidet, nunc cutis & membranae eius naturam prosequar.

DE CVTE, CVTICVLA, ET MEMBRANA

per uniuersum corpus cuti subiecta, praeterea & adipe inter cutem membranisque carnosam reposito. Caput V.

PARTES hoc Capite describendae aliter delineari nequeunt, quam uigesima Quinti libri figura utcumque exprimitur, iuxta r. s. t. de in uigesima quinta figura eiusdem Libri, iuxta dextram mamillam. Verum istae partes tales omnino sunt, quas citra omnem figuram nemo non nouit, si modo aut ipse sectionem aliquando aggressus fuerit, aut secanti assisterit.

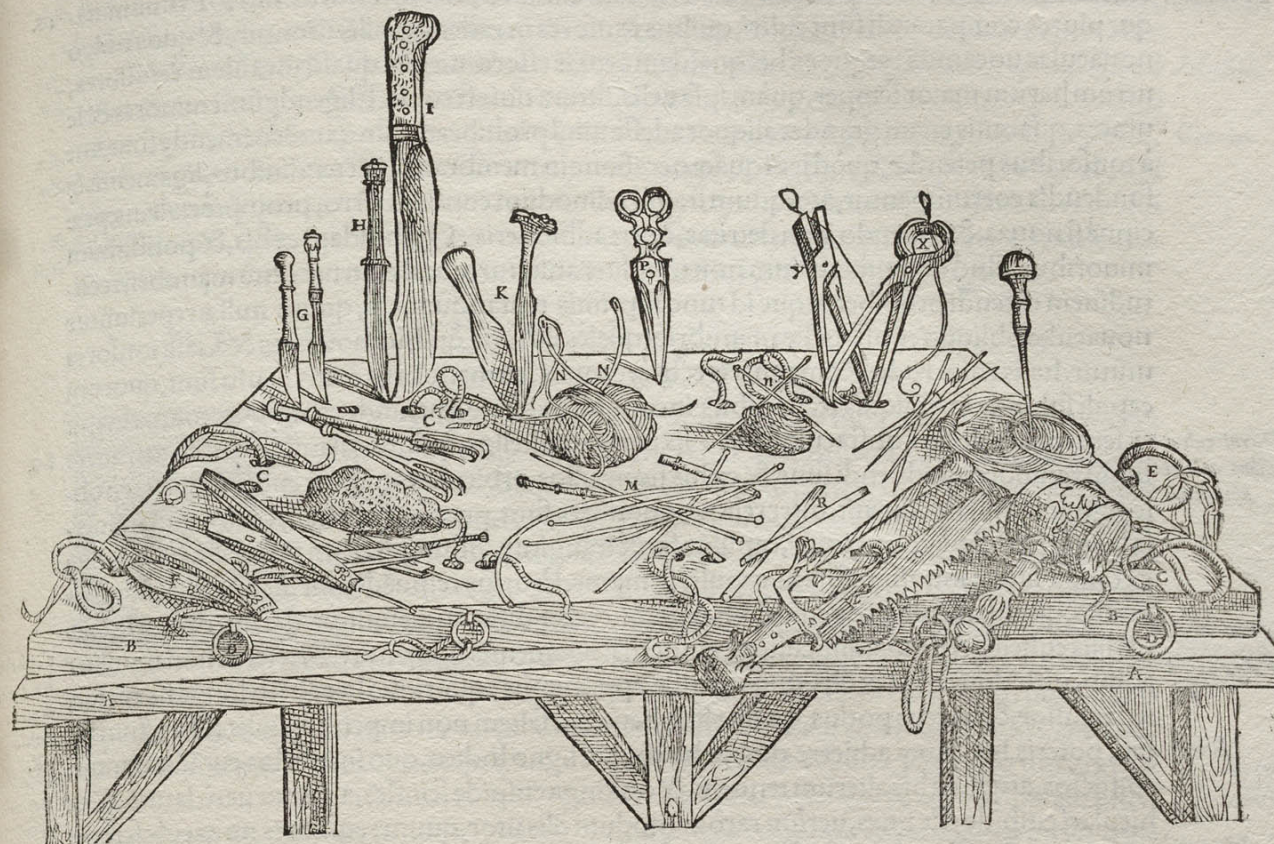
CUTIS, omnium corporis partium est indumentum, corpori instar natiui tegumenti obductum, non duntaxat omnium hominis partium, sed uniuersae substantiae, quam generationi & corruptioni subiectam scimus, duritiae mollitieique media. Est enim cutis, ueluti sanguine praeditus neruus, ac inter neruum carnemque quiddam planē mediū perinde, ac si ex mixtis utrisque constitueretur. Caeterum neruus omnis, exanguis est & frigidus, caro, multo sanguine praedita calidaque. Media inter utrumque est cutis, nec planē exanguis, ut neruus, nec sanguine abundans, ut caro. Cutis haec in homine, Herophilo dicta, boum & equorum tergoribus, ex quibus coria adaptantur, respondet, & non pari ratione omnibus subiectis ipsi partibus adhæret, connectiturque. Secus enim in manus uola & pedis plāta subditis partibus adnascitur, aliter rursus in frōte sibi subditae musculosae substantiae, & aliter in labris, palpebris, auribus, naso, ano ac pudēdo, & aliter per uniuersum corpus, substratis partibus cutis committitur, ac inter secundum, diuersa ratione à subditis auferitur. Deinde in omnes cutis regiones non aequalis est neruorum distributio, nec cutis etiā undecumque eadem crassities. Internae enim manuum cuti, plurimae neruorum fibrae porriguntur, uerticis uerò cuti paucissimae. Quinetiam faciei cutis mollior & tenuior, uerticis autem, & plantarum durior uisitur. Quae internam summā manus sedem inuestit (nisi labore callosior euaserit) exquisitissime in duritiae mollitieique inter reliquam cutem, & omnia prorsus corpora, media est, quam proximē aequali ad pondus temperamento accedens. Vt cumque uerò sit, cutis homini pro magnitudine corporis tenuior, quam animantibus quadrupedibus obgit, quam etiam homini profecto in uertice, dorso, cruribus & pedis planta crassa sit admodū, sed non omnibus aequaliter. Quinetiam aliae cutis partes prorsus immobiles sunt, & circumactū peritinae, ut uolae & plantae cutis, aliae uersatiles quidem sunt, sed nullo aguntur motu uolūtario.

TI praecedente Libro, postquam ossium cartilaginumque historiam absolui, rationem modumque tradidi, quo quis haec ad disciplinam opportunè sibi parare queat, ita quoque hoc Libro omnium, quae seriatim tradentur, secandi artificium post cuiusque enarrationem subiungam, ut quis in uno corpore omnem musculorum ac ligamentorum Anatomem rectè agressurus, & ordine absoluturus sit. Partium uerò quae in sequentibus Libris describentur Anatomem, prout illic commodius fore putauero, suis locis subiungam. Nunc autè cuticulæ, cutis, adipis, & membranae naturam hunc in modum aggredipossis. Nouacula acutiori, in abdomine, aut quacunque uisum fuerit corporis parte, cutem ad adipem usque recta sectione, & deinde transuersa (ut saltem unum, aut plures angulos moliaris) incidens, tam leuiter ac moderatè cuti nouaculam ad mouens, ut sola ipsam, illa interrim carnea membrana, diuidas. Quod sine negotio in homine facies, & praecipue pinguiori, quum subinde, & potissimè in mulieribus adipis crassities, duorum digitorum latitudinem in thorace & abdomine superet, in coxis autem ac clunibus etiam palmae latitudinem, in mulieribus non nimium obelis uincere, in publicis sectionibus uidimus. Ac proinde sectiones ducendae sunt eo accuratius, quo macilentius obtigerit corpus. Deinde etià conandum est, ut hanc sectionem citra negotium obire assuecas, cum propter musculos ex carnea membrana conformatos, tum ad discendam neruorum seriem, quam inter cutem membranamque hanc ferri dicemus, & propter innumeras quoque uenas, quae in hoc diligentius erunt discendae, quod nullas in morbis incidamus, nisi carnea membrana suffultas. Postquam igitur cutem ad adipem usque (nò tacta interim carnea membrana) dissecueris, hamulo aut unguibus, in aliquo ex sectionibus angulo cutem attolles, & diligenter transuersis acutiori nouacula, ad cutem ductis sectionibus, cutem ab adipe, quo usque liberit, separabis. Cuti deinde reflexae ardentem candelam ad mouebis, ut cuticula ignis uel uesiculae instar abscedat, seorsimque cutem, & cuticulam intuearis. Dum uerò cutem ab adipe liberas (quod nisi laborum patiens, discendi cupidus fueris, non diu indefessè facturus es) neruulos indagare conuenit, & uenas, quae super membranam in adipe prorepentes cutem ad eunt, deinde ipsa quoque membrana fibrillis illis frequentibus cuti commissa, sedulo inspicienda est. Iam si obesum ad manum sit cadauer, adipem à membrana liberare contendito, quod eadem prorsus ratione, qua cutem ab adipe seiuungebas, praestandum est. Cauendumque, ne membrana oscitanter cum adipe auferatur, in quo nostrae aetatis Anatomici aberrarunt, eam membranam in homine reperiri insciantes, atque ita hac potissimum occasione necessariò, ut reliquos corporis musculos, & uenas & neruos, ita etiam ignorantes musculos, ex carnea membrana constitutos, & per illa exporrectas uenas & neruos. Ablato adipe, leuè sectione per carnosam membranam ad subiectos ipsi musculos usque induces, & parua opera, solis ferè digitis per transuersum hinc inde actis, aut buxo cultello, aut, si uoles, nouacula, illam à subditis partibus separabis, atque aliam membranam à cute separationem esse discas, quam membranam ab illis, quibus incumbit corporibus, auulsionem, quam Herophilus *Stegorij* nuncupauit. Haec enim factu facilis est, ocyusque perficitur, illi operationi penitus respondens, qua bobus, uitulis, ouibus, leporibus cutem citra negotium auferri uidemus, imò auulsio haec adeò prompta est, ut solo flatu hœdis, agnis, & etià iunioribus uitulis, membranam hanc cum cute, à subditis corporibus separari indies cernamus. Verum cutis ab adipe aut à membrana separatio, nisi frequentissimis sectionibus, acutissimisque nouaculis completur. Quod etiam & lanij nos docent, quoties sub axillis cutem auferre conantur, carnosam membranam corporis bouis adnexam (ne nimium carnis auferant) relinquentes. Neque ista tantum uel apud lanios discuntur, uerum etiam cuticulæ natura, quum lanij obustos prius porcos deradunt, aut potius, quum calidæ aquae ipsos immergentes, pilos unà cum cuticula descalpunt.

DE

ANATOMICORVM INSTRVMENTORVM DELINEATIO.

CHARACTERVM SEPTIMI CAPITIS FIGVRAE INDEX.

- PRÆSENTI figura mensæ cuidam incumbentem sinimus asserem, quo in uisum sectionibus opportunè utimur, dein huic asseri omnia propemodum accommodauimus, quibus in dissectionum administrationibus, adeoque tota Anatome quis possit uti. Quo autem singula leuiori opera assequaris, huic etiam figuræ characteres, ac demum eorum indicem adhibere non grauatus sum. Indicetur itaque
- A, A Mensa, cui reliqua omnia modo seriatim indicanda superferuntur.
 - B, B Asser uiuis sectionibus administrandis idoneus.
 - C, C Varia foramina, quibus laqueos pro animalis mole adhibemus, quæ femora et brachia uincimus.
 - D, D Eiusmodi anuli, summis manibus pedibusque ligandis adaptantur.
 - E Huic amulo maxilla superior, libera inferiori, catenula alligatur, ut caput immotum seruetur, ac interim neque uox, neque respiratio uinculorum occasione præpediantur.
 - F, F Diuersa nouacularum genera, quibus spongia accumbit.
 - G Cultelli ad earum speciem formati, quibus calami adaptantur.
 - H Vulgaris qui mensæ adhibetur culter.
 - I Grandis ac ualidus culter.
 - K Cultri è buxo parati.
 - L Hamuli.
 - M Varij styli unà cum siphone.
 - N, N Obliquæ acus cum filo crassiore, quibus literarum fasciculos colligamus.
 - n Minores acus, quas uulneribus suendis accommodamus.
 - O Serra.
 - P Forficula.
 - Q Malleus ligneus.
 - R Arundines inflandis pulmonibus, & alijs quibusdam partibus idoneæ.
 - S Filum æneum, ossibus necandis aptum.
 - T Subula forandis ossibus parata.
 - V Varia subularum ferra.
 - X Forpex intorquendis florum extremis comparatus.
 - Y Forpex, quo intorti, & ossa iam committentis fili reliquias præscindimus.

V 4 QVAN

Nouacula.

VANDO QUIDEM in nouacula hamulique mentionem incidimus, atque in sequentibus, horum ac similium, quae ad sectionem pertinent, instrumentorum non infrequens sermo occurreret, non abs re erit, obiter hic instrumenta, quibus in administratione uti possis, subiungere, etiam si id in Primi libri calce fieri quoque potuisset. Sunt uero haec paucissima, paratissima, quamquam tamen adhuc operosiora, pluraque, quam ipse nunc publicae etiam sectioni adhibeo, enumeraturus sim. Primum itaque quae plures comparandi sunt cultri, quibus tonsores in radendis pilis utuntur, & quos uulgo nouaculas uocamus. atque ex his quasdam acutas esse conuenit, quasdam autem retusiores, uerum harum maior semper, quam ipse uelis, futura tibi est copia. Eligende sunt minores & leuiiores, quamuis etiam grandes aliquot adesse nihil prohibeat, plures autem coemende sunt, aut a tonsoribus petendae, quod leui quaque occasione in membranis, aut tendinibus, ligamentisque fundendis corrumpantur, atque quum fragili admodum consent ferro, prompte exiliant, praecipue si nouas, & acuendo non detritas, operi adhibueris. Quibusdam ex his, & potissimum minoribus, illud ferri tuberculum non inutiliter aufertur, quod cultrum extra manubrij rectitudinem extendi prohibet, atque id tunc inprimis tentandum est, quum nullae reperiuntur nouaculae obliquo constructae manubrio, quales illi sunt, quibus nostrates & Galli tonsores utuntur. Italici enim rudes, & magnis erectisque capulis seu manubrijs cultri in usu sunt, quorum capuli subinde in obliquis sectionibus incommodo esse solent, unde etiam quo minus manu ex sententia inflectas, obstaculo sunt. His paruos cultellos, quibus calami aptantur, acutiores & longius acutoque esse conuenit. Inter reliquos potiores sunt, prorsus ferrei, alij enim quum trasuerfa ligamenta scindere conamur, capulus facile frangitur, ipsumque ferrum imbecillius, emollita ex calidae aquae lotionis resina in capulis firmatur. Prorsus respuendi sunt incuruati, ac falcibus similes, quoniam solo propemodum mucrone inter dissecandum utimur, qui introrsum in curuis illis cultellis reflexus, difficulter transuerfis ligamentis subiicitur. Praeterea non inutiliter adhibentur duo cultri ex illis, quos mensae apponimus, quorum alter altero longe sit maior, sed retusior, & ferreus potius, quam chalybeus, aut saltem non impense fragilis. Si uisum fuerit, poteris his quoque adiacere duos e buxo, aut ligno Indico, quo in morbis curandis utimur, confictos, atque ex his alterum tenuem, & oblonga cuspidem scindens, alterum uero latum, & orbiculari cuspidem esse fines, uerum raro admodum illis utor, quum retusiores nouaculae semper ad manum sint. Licebit etiam hamulos duos effingere, illos referentes, quos Capitis initio appinximus, consueui autem illos parare ex furculis, quae mensae in dies apponi solent. Si enim furculam acceperis, atque utraque furculae crura, lima magis extenuaueris, & deinde eorum apices oblique nonnihil instar semicirculi inflexeris, hamulum tibi elegantem paraueris, cuius mucrones lima ex sententia acutius est integrum, atque ita unum hamulum retusorem, alterum uero acutiorem adaptare nihil impedit. Quamquam tamen hamulis relictis, unguis subinde operi in eleuandis quibusdam corporibus utilius adhiberes, nisi sinistrae manus umbra sectionem obtenebraret. Insuper stylos oblongos, breues & crassiores, ex argento aut aeneo filo tibi dissecari curabis, & quosdam ex mollissimo maximeque sequaci plumbo ab Aurifabro quopiam educi trahi que instar filorum fines, hi enim ad uarios usus, & praesertim ad obliquorum ductum naturam inueniendam mire conferunt. Conduxerit etiam siphonem adesse, si fortassis illum per penem uesticae indere liberet, ut in eo manuali artificio redderis expertior. Et quemadmodum nucleum siphonis affingimus, ita quoque quibusdam stylis illum adhiberi, & quosdam etiam siphonis modo incuruari conduxerit. Neque profecto mediocriter utiles fuerint styli aliquot, instar mediae canalibus extructi, ita nimirum, ut siphones parantur, in quorum cavitatem sectio molitur, ex qua e uestica calculus euellitur, aut ad eam styliorum formam, in quibus pilosi serici textores seriatim sericum in pilos secant. Conferunt enim eiusmodi styli in illis sectionibus, in quibus membranam longa sectione diuidimus cauentes, ne quid subditorum aut membranae amplexorum laedatur. Acus habere conuenit, sed obliquatas potius, quam rectas, quod illico praestabitur, si communes acus prius ignitae, instar C litterae aut obliquentur. Conduxerit autem & magnas & paruas adesse, quae scilicet filum funiculosque graciles transmittant, & praeter obliquatas illas, eiusmodi tibi quoque ad manum sint, quibus in consuendis uulneribus utimur, ut cutem aliquando simul fucere ualeas, quum metuis te absente, aliquid a spectatoribus discendi cupidus uiciandum. His acubus filum adaptandum est sericum, quo uulnera coeuntur, aut peculiare aliquod, si fortassis quae piam confuta dissolui turbarique ab alijs, quum abes, uereris. Caeterum ad uasa religanda

da uteris communi illo, quo literarum fasciculos colligamus, quod praestantissimum ex Germania in Italiam adfertur, apud alias autem nationes imbecillius & crassius sit, & minus con-
 10. tortum & laeue. Serra uero, quam interdum operi accommodamus, ea conducet, qua gangraena, aut eius generis affectibus uitiata membra praescindimus, non autem orbicularis, ut quidam etiam Mathematici suis Anatomicis libris appinxerunt, nescio, ex quarum linearum ductu arbitrati, orbiculare caput serra instar falcis melliorae incuruata ferrandum esse. Et si fortassis serra ad manum minime sit, ab illis opportunè petetur, qui pestes cōficiunt. Forficula, nisi abscondendis post ligationem funiculis accommoda est, quod etiam quouis cultro ob-
 11. tur. Malleus, si ipsius ulus aliquando ad grandiore cultrum impellendum, quum aliorum animalium effringis caluarias, erit, quiuis etiam aptus est. Non inopportunè quoque ex arundinibus oblongi calami aptabuntur, quibus minister aliquis, hoc illudue corpus inflare possit.
 12. Asseres, quibus uiuas sectiones cōficiamus, paratu quoque faciles sunt, & illos describemus, ubi uiuorum prosequemur Anatomem, quemadmodum quoque ad finem Primi libri ea recensui
 13. p. T. V. p. X. Y. instrumenta, quibus in compingendis ossibus recte quiuis uti queat. Sed nunc ad musculos eo ordine, quo in uno corpore omnes dissecari commodè possint, nos accingamus.

DE MUSCULO FRONTIS CUTEM mouente. Caput VIII.

ARNEAM membranam, quae uniuersae cuti subiicitur, quibusdam corporis sedibus carnis fibris augeri, & alicubi in musculi naturam degenerare, prius commemorauimus. Nunc autem pertractabitur, quonam pacto id sub frontis cute accidit, quam πρὸς τὴν μετωπιδίον Graeci uocant, quae admodum & ipsi insinuatas lineas, σαλίδας & ἀμαρυγὰς appellant. Homini quidem ut plurimum nullae cutis partes, quiescentibus ossibus mouentur, praeterquam frontis, faciei, & anteriorem colli sedem ambiens cutis. Ut enim supercilia attollantur, & interdum demissa oculi sedem angustam reddant, ipsamque cor rugata muniant, frontis cutis uniuersa, quae depilis est, simul cum nasi cute, motu uoluntario opportune agitur, quod carnosae membranae, totius frontis & nasi cuti subtenae sit beneficio, haec namque carnis fibris augeatur quam plurimis, & musculosa reddita, plures nervorum paginae mutuatur. Deinde frontis nasique cuti membrana haec tenacius, & citra adipis alicuius, aut perquam modici interuentum connascitur, quam per reliquum corpus cuti adnecti consuevit. Quod etiam alijs imposuit Anatomicis, arbitrantibus frontis cutem, carnosam musculosamque substantiam esse, quum cutis non magis hic, quam alibi carnis formae substantia doneatur, sed duntaxat praesens membrana carnosior reddatur, cuti ipsi (quemadmodum iam diximus) pertinacius, quam in abdomine, aut dorso, aut cruribus connata haud secus, quam si membrana, unum corpus cum cute esset efformatura, quadoquidem sic recte idem motus am borum, membranae scilicet, & cutis perficitur. Porro huius musculosae compaginis fibrae, multo ad latera accumbentes, a nasi summo usque ad mediam frontis sedem (quae inter primas capillorum radices, & supercilia consistit) & ad huius quoque loci latera, carnosiores uisuntur, omnes sursum recto tramite procurreres, si modo interim perquam raras exceperis, obliquo ductu exporrectas. Atque haec sane recta fibrarum series, non perfunctorie a Medicis uenit perpendenda, ne in fronte transuerfas potius, quam rectas moliantur sectiones. Accidit enim, quum transuersem quandoque sectionem inibi, & maxime iuxta supercilia, ubi carnosiores esse fibras dixi, aliquis tentat ad palpebrarum radices, tum supercilia, tum contiguam ipsis cutem deorsum conuolui, & oculos, quibus incumbunt, aggrauare, ut neque aperiri ex sententia queant, neque liberè suo munere fungi.

MUSCULI FRONTIS CUTEM MOVENTES administratio. Caput IX.

ICTAE modo musculosae substantiae administratio, duplex tibi erit. Vna quidem, qua cutem simul cum carnosae membrana, a membrana caluariam cingente, obidque a Graecis πρὸς τὴν μετωπιδίον nuncupata, auferes. Altera autem, qua cutem a musculosa substantia (quantumuis id difficulter fiat) separabis, carneam membranam capiti affixam relinquens. Ut uero utranque in uno cadauere ex sententia perficias, detonsis crinibus a uertice, recta per frontem & superciliorum medium ad nasi usque extremum

Prior. extremum sectionem nouacula per cutem duces, deinde aliam in incipite, secundum coronam, nalis future ductum, ad tempora, & aurium radices usque molire. Ductis sectionibus, in altero latere, hamulo, aut summis digitis, cutis propter sectionum angulos (qui in elastissima frontis sede, & ipso ferè uertice erunt) eleuanda est, ac simul cum carnea membrana ad supercilia usque auellenda, eodem prorsus modo, quo carneam membranam à subditis musculis separari superius relatum est. At in alio latere, uarias eademque transuersas sectiones experieris, donec relicta ad caluariam carnea membrana, cutem commodè ab ipsa, ad supercilia usque adimas, iam in palpebrarum musculos incidens. Neque id tam factum arduum est, atque alij uidentur innuere dissectionis proceres, quum uti antea testatus sum, membrana non eo pacto cui connascatur, ut unum ex ambobus simul confusus corpus confurgat.

DE MUSCULIS PALPEBRARVM.

Caput X.

QUAMVIS tertia musculorum tabula ad characteres C, D, E, hos musculos ut cunq; exprimit, hic tamen istam peculiarem locum in figura, in qua A primum indicat palpebræ musculum, b uero C, musculi illius principium, D secundum musculum, cuius initium e notatur. Mu-
tius autem duorum musculorum connexus, F insignitur.

PALPEBRAM utranque tam inferiorem, quam superiorem efformat membrana, quæ à caluariam succingente membrana principium ducit, & unum continuum cum adhærente albæ oculi tunica corpus existit, deinde & cutis quoque cum carnea membrana. Atque hæc simul ad palpebrarum fines, & ubi cartilago cilia erigens consistit, firmissimè ununtur adeò sanè, ut quatuor hęc, cutis nimirum, duæ membranæ, & cartilago illa, quam tarsum uocauimus, simul unita, palpebram, corpus quoddam rarum, & nulli alteri in homine parti respondens constituent. Cæterum per reliquâ palpebrarum regionem, cutis carnosæ membranæ, ut in ceteris ferè omnibus corporis partibus, quod ad connexum attinet, committitur, at nullus interim adeps, sed unctuosus duntaxat quidam humor, inter cutem membranamque facit. In superiori quoque palpebra secundum uniuersam ipsius amplitudinem ex abundanti, carnea membrana musculosis adaugetur fibris, ac uelut duos efficit musculos, in medio cutis & eius membranæ, quam adhærenti albæ oculi tunica continuam esse diximus, repositos. Moueri enim oportebat ex nostro arbitratu superiorem palpebram, alioqui in nullum usum nobis accommodaturam. Etenim frustra palpebras Natura largiretur, si aliquando extrinsecus illato, uersus hominis oculos scarabæorum & cancrorum oculis longè molliores, quod percussurum ipsos, & læsurum esset, ex nostro arbitratu eas non clauderemus. Duos itaque tenues, latos, membraneos, ac substantia propemodum omni ex parte sibi similes, Natura miro quodam artificio musculos produxit, unum sane in maiori oculi ponens angulo, alterum in minori. Qui portionem maioris anguli occupat, ex media anguli sede inibi ad nasi latum incipit, suo principio etiam superciliarum partem naso proximam contingens. Huius finis amplius, quemadmodum totus etiam musculus, cartilagini, in quam pili firmantur, applantatur, mediam ipsius sedem, quæ maiorem respicit angulum, uniuersam occupans. Alter uero musculus totum minorem angulum amplectitur, ductum quodammodo circulem obtinens. A medio namque inferioris palpebræ ortus, per minorem angulum circunducitur, & in superiorem palpebram ascendens, in reliquam cartilaginis dimidiam sedem sese inserit, priorique musculo, non ad cartilaginem tantum, sed etiam per reliquam superioris palpebræ longitudinem committitur adeò sanè, ut nisi fibris ambos distinxeris, uterque unus esse apparebit. Fibræ enim secundi, nostro C, quum palpebra sursum ducta est, respondent, ea autem conniunkte, acutum magis efficiunt angulum. Prioris uero musculi fibræ minus oblique conspiciuntur, & uelut ex duplici ducuntur principio, nimirum ex angulo maiori, & supercilij parte naso contermina. Horum musculorum beneficio superior palpebra & attollitur, & deprimitur. Prior enim ipsam ad superiora contrahit, posterior, qui minorem perreptat angulum, ipsam deorsum agit. Simul namque semper attrahitur, tam altera tarsi pars, cui contractus musculus non implantatur, quam reliqua. Huius autem causa est, tarsi durities, si enim esset membranofus, uel carnosus, uel quomodocunq; libet mollis, præterquam quod cilia non referuaret erecta, motam partem, reliqua

Palpebrarum
constitutio.

Duo palpe-
bræ muscoli.

Superiorem
palpebræ cur-
moueri oportet.

Unus muscu-
lus.

Alter.

reliqua haudquaquam sequeretur. Id quod præuidens Creator, durum cartilagineumque tarsum ipsi palpebræ innexit, in quem utriusque musculi fines infererentur. Quemadmodum enim si baculum aliquem obliquum & retortum, utra uoles parte apprehensum, attraxeris, sequitur totus, pari modo tarsus quoque utrumque musculus alternatim uniuersus sequitur. Quod uero iam dicti palpebræ motus, eodem ritu cum reliquis totius corporis motibus, qui ex oppositis perficiuntur musculis, celebrentur, omnibus conspiciendum esse debet, uno scilicet musculo in se contracto, altero uero à propria functione quiescente, & longiore reddito laxatoque. Si enim uterque musculus conuelleretur, & ad seipsum, sibi continuam tarsi partem alliceret, sursum quidem pars eius, quæ magnum respicit angulum, reuelleretur, deorsum autem traheretur ea, quæ paruo uicinior est, ac ita non magis aperiretur oculus, quam clauderetur, eaquid uideretur palpebra, quam in Præfagiorum Libris Retortam uocauit Hippocrates. Cuius sanè oraculi gratia non oscitanter palpebrarum musculos à studiosis obseruari uelim, est enim, ut omnium propemodum infacie motuum, eorum quoque speculatio ardua. Quod uel Galenus facile attestatur, qui in Libris de Affectuum locorum cognitione, tres palpebræ musculos secus atque alibi recensuit. Duos enim illos, quos iam enumeravi, innuit palpebram deorsum trahere, & tertium à fronte narum, ductus palpebræ ad superiora autorem ponit. Neque adeò adhuc palpebrarum motus admirandus uenit, atque pelliculæ illius, quam in auiibus, & testudinibus, alijsque plurimis animalibus ex maiore oculi angulo, quoties oculus conuiuet, toti oculo obduci conspiciamus, & quæ aperto oculo rursus ad maiorem oculi angulum collecta, quid simile commonstrat, nostræ carunculæ in maiori oculi angulo repositæ. Quæ itaque ad superioris palpebræ motum pertinent, sic se habent, inferiori interim palpebra optimis rationibus & minori & immobili. Porro musculorum palpebrarum mouentium administratio eiusmodi ferè est, qualem præcedenti Capite descripsimus, optimè tamen cultellis paruis, quibus in aptandis calamis utimur, & hamulis negotium perfeceris. Cutem enim omni industria à carnea membrana ad tarsum usque, in utraq; palpebra oportet adimere, ac nequaquam perfectori cutis cum carnea membrana connexum intueri, ad ipsi hic absentiam, ut pars leuior, musculoque sequacior redderetur, perpendere, id namque utiliter affectuum gratia, quos uelut Græci uocant, & alios qui in palpebras non infrequenter procumbunt, fluxus perdisces.

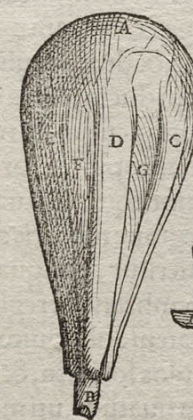
Difficile esse
palpebras mo-
uentium muscu-
lorum cogni-
tionem.

Administra-
tio palpebrarum
mouentium mus-
culorum.

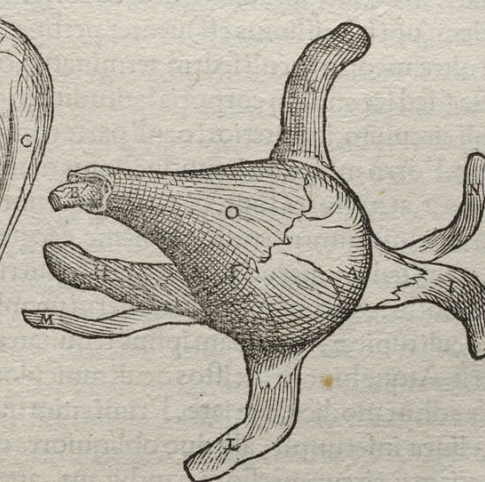
DE OCULORVM MUSCULIS.

Caput XI.

PRIMA
OCULI MV-
sculorum figura.

SECUNDA
OCULI MV-
sculorum figura.

PROPOSITARVM IAM FIGVRARVM ET EARVM
dem characterum Index.

QUONIAM in integris musculorum tabulis, oculi musculos depingere non dabatur, ipseque oculus ex caluaria ad musculorum ostensionem euellendus sit, hic ipsorum delineationem reposuimus. Ac in harum prima quidem, oculus simul cum suis musculis in ipsorum sede adhuc repositis, una facie delineatur. Secunda uero, sex primos oculi musculos ab insertionem humi prostratos commonstrat, septimo adhuc ad uisum neruum asseruato. Cæterum notarum Index sequenti proponetur pagina.

A 1,2

- A*, 2. Anterior oculi sedes, in qua tris consistit.
B, 1, 2. Visorius neruus inibi resectus, quā primum ex caluaria in oculorum sedem delabitur.
C, *D*, *E*. Tres in hac facie musculi occurrunt, nondum scilicet aliquo musculo sua sede liberato.
F, *G*, 1. Interuallorum inter sex primos musculos consistentium, & adipe oppletorum duo in hac facie apparent.
H, *I*, *K*, *L*, *M*, *N*. Primi sex oculi musculi, uerū *H* musculum notat, quo oculus sursum agitur, *I* quo deorsum, *M* & *N* quibus circumagitur, *K* quo ad maiorem oculi angulum ducitur, *L* quo ad minorem angulum fertur.
O. Septimus oculi musculus, nulla ex parte a uisorio neruo liberatus, ac ab adipe ipsum alioquin integre omnino detectus.

Oculos motu uoluntarie mouendos.

Oculorum motus.

Musculi sex primi.

QUONIAM neque ex lateribus, neque ex posterioribus, neque superioribus, uel inferioribus sedibus, neque omnino aliter, quam secundum pupillae rectitudinem, oculorum uisio perficitur. paucissima utique uideremus, si oculi immobiles penitus essent. Quia de causa ipsos ita corporis nostri Conditor creauit, ut plurimum circumduci possint, & praeter hoc, collum ad motus promptum reddidit, idcircoque potissimum duo facti sunt oculi, etiam notabili spacio disiti. Ceterum si eos moueri motu uoluntario oportebat, ipsis quoque musculos largiri necessum fuit. Sed quum oculorum motus sint tres, unus, quo hi in trō, uersus nasum adducuntur, & quo extrorsum ad paruū angulū aguntur. secundus, quando sursum tenduntur, uersus supercilia, & deorsum trahuntur uersus malas. tertius, quo obsecuro admodum motu circumuertuntur, merito totidem numero duces motuum, musculos fabrefieri oportuit, atque singulis motibus, qui in geminos diuidi possent, binos musculos aptari necessum fuit. At ex his duos quidem in lateribus, singulos scilicet ad utrumque angulum, alios autem duos, unum quidem infra, alterum uerō supra, quintum uerō ac sextum, ut circumuersionis motui praessent, uariē locari oportuit. Ceterum ex his sex numero musculis primū quatuor, quemadmodum rectis oculi motibus praesunt, ita quoque rectum situm obtinent, & omnes omni ex parte sibi similes sunt. Capita enim ipsorum, uelut ex dura cerebri membrana neruum uisorium obtegente, & e neruo secūdi paris neruorum cerebri, statim in nerui uisoria caluaria elapsu, originem ducunt. Deinde ipsorum uenter amplior, quam profundior, attamen teres propemodum uisitur, & posteriori oculi regioni, neruoque uisorio, secundum ipsius a caluaria in oculi usque radicem ductus longitudinem, incumbit, & quum propter mediam oculi sedem (ubi is latissimus est) uenter pertigerit, in latam membraneamque enervationem finit. Quae ultra mediam oculi sedem terminatur, & durae oculi tunicae, tanquam in mouendo osse, recta (sed secundum corporis latitudinem ducta) linea inferitur, iuxta iridem, maiorem uel oculi circumulum, in anteriori oculi parte conspicuum, & nigrum ab albo (ut ita loquar) dirimentem. Porro musculi, circunductionis oculi opifices, forma quidem ac ortu prioribus illis respondent, at minores sunt, & ductu in sectione ab illis uariant. Prior namque a dura cerebri membrana, uisorium neruum ambiente, e regione minoris anguli originem ducit, & in humiliorem oculi sedem, neruosa sua tenuitate inferitur, obliqua linea iuxta iridem, reliquorum quatuor modo. Alter uerō a uisoria nerui membrana, e regione maioris anguli nascitur, & durae oculi tunicae, neruosam ipsius tenuitatem, obliquiori linea, ad superiorem oculi sedem inferit. Atque hinc fit sex istos oculi musculos solo situ, & in duram oculi tunicam inferione, idcirco adhuc modicē, uariare. Primi enim quatuor, uti modō dicebam, prorsus recti sunt, rectaque linea inferuntur, alij duo obliquiores uisuntur, obliqua linea inferionem molientes, qui etiam si circumuersioni conducant, attamen & sursum deorsumque oculum agunt. Atque omnium neruosarum tenuitatum ductus, inter duram oculi tunicam, & adharentem medius consistit. Efformant itaque simul omnes musculi, dum proprium adhuc situm seruant, turbinatam figuram, cuius conus ipsorum est exortus, basis uerō, eorundem insertio. Breuissimo enim ductu neruo connectuntur uisorio, quum in illorum, quam unā conformant capacitate, multus cōtineatur adeps duriusculus, & albus admodū, atque is rursus alteri cuidam obuoluitur musculo. Est enim praeter commemoratos sex oculi musculos, alius musculus grandis, undecunq; ab illis & eo, quem diximus, adipe circumdatus, ac solus similem figuram, quam priores sex simul efformabant, constituens. Nam musculus iste principium quoque a dura membrana, neruum uisoriū inuoluentē assumit, at paulo anteriū, quam sex priores, illorum enim origo ab oculi corpore remotior est, quam eius, quem

Adeps musculi oculorum interpositus.

Septimus oculi musculus.

quem nunc enarramus, musculi, cuius principium similiter carnosum est, ut etiam reliquum totius musculi corpus, quod orbiculatim uisorium neruum ambiens, ac a principio in priora porrectum, instar turbinis tantisper dilatetur, dum posteriorem oculi sedem contingat, illique circuli modo implantetur. Atque hanc insertionem musculus molitur, non quidem neruo uisorio proximā, sed ferē ubi oculus amplissimus fieri incipit. Quemadmodum uerō inter hunc musculum, & sex priores adipem repositum dixi, ita etiam inter neruum ipsum, & praesentem musculum eo interuallo, quo is a neruo abscedit, adeps colligitur. Musculus hic nullam prorsus inscriptionem obtinet, nisi fortassis unam in inferiori ipsius sede, secundum ipsius longitudinem protensam. Vnde etiam miror, hunc non unius musculi loco a ceteris Anatomicis enumeratum fuisse, sed ab alijs duorum, ab alijs trium: quum interim musculum hunc uix obiter omnes descripserint. Ac proinde etiam uereor, ipsos non admodum apte musculi huius usum expressisse, dum hunc priuatim, retentionis oculi in sua sede autorem esse asserunt, nullum praeterea illi usum ascribentes. Quum tamen aptius sex priores musculi id munus sibi uendicare possint, ut quorum externa superficies, membranae oculi sedem in caluaria exculptam succingenti, fibris multis connascatur. Quinetiam sex isti priores propinquius ipsi capitis ossi, ubi neruus ex caluaria elabatur, pertingunt, ilico enim atque neruus emergit, ex ipsius dura membrana principium mutantur, omni ex parte septimum occultantes. Quamquam fortassis non desuturi sint, qui originem horum musculorum non a dura cerebri membrana, uerū ab illa quae os succingit, pendere cōtendent, quum interim septimus musculus, multis interuallis undiquaque ab os succingente membrana distet, quod profecto factum nō fuisset, si modō huius beneficio oculum in sua sede retineri, ac quodammodo ad cerebrum trahi oporteret. Et si fortassis ipsius naturam accuratē rimatus fueris, illum instar tegumenti uisorio neruo obduci concedes, & postmodum etiam oculum rectis motibus agere fateberis, prout nimirū has illas uel sui corporis fibras contraxerit, laxauerit uel.

Septimi officium.

ostendit hic prima figura.

OCULI MUSCULORVM ADMINISTRATIONE. Caput XII.

et figura 9. hic T. V. 9. et alij musculi adhaerentes.

Hec quasi ostenduntur due cap. 11. figurae.

b. 18. fi. cap. 14. li. 7. 11. c. 17. fi. cap. 14. li. 7. x.

RECTIVS musculorum oculum mouentium administrationem, illo ex caluariae sinu euulso, perficies. Euellitur autem promptē uniuersus, integra adhuc caluaria, si omni ex parte oblongo cultello, ad os semper ductis in circuitu sectionibus, a suo sinu ipsum liberaueris, & tandem neruum uisorium, ubi primum ex caluaria procedit, absecueris. Si uerō caluaria fortē ad cerebri inspectionē prius fuerit disiecta, ipsumque cerebrum auulsum, cōduxerit duabus lineis caluariam ferra diuidere, una quidem linea a regione maioris anguli, uersus uisoria nerui foramen facta, altera autem a minori angulo ad prioris sectionis, iuxta foramen illud, terminum. Si enim ad eum modum ferram in oculum usque sedem penetrare cōgeris, totam superiorem partem sedis oculorū, instar cuiusdam trianguli auferes, ac deinceps undique oculo a pinguedine liberato, illum adimes, aut si uisum erit, oculum ab osse undecunq; liberatum solius uisoria nerui interuentu, caluariae appendere fines. Euulsum ministro tenendum porriges sic, ut summis dextrae manus digitis nerui uisoria finem (quem & eleuabit) sinistra autem manu uelut in pugnum coacta, in indice ac pollice anteriorem oculi partem comprehendat. Mox adipem oculo, ut minori molestia humectatus moueretur, circumpositum, & glandulas, uenarum & arteriarum diuisionem intercedentes adimito. Deinde consideratis musculorum ductibus, & quam simul omnes constituunt, forma, sex capita primorum a neruo uisorio acutiori cultello liberato, ac singulos deinde musculos leuiter secando, ad mediam usque oculi regionem deducito, unumquenque supra laeuam ministri manum, quasi stellam effigiaturus extendens. hac namque ratione cuiusque implantationem, formam, & usum leui negotio cōdisces. Porro nihil aequē diligenter praecauendū uenit, ac ne adhaerentem albam uel oculi tunicam a cornea prorsus abradas, nimiumque oculum emungas, priusquam sex musculorum insertionem intuitus fueris. alias enim (nisi fortē exercitator sis) eam uiciabis, neruosam alicuius musculi tenuitatem unā cum adharente membrana incuriose absecans. Iam ubi adipem in media horum musculorum amplitudine coaceruatum, unguibus, aut cultello a septimo oculi musculo adimpleris, illum quoque aggredi integrum est. Primum itaque qui neruum ambiat, circulatimque in oculi radicem implantetur, examina, ipsum a neruo prorsus ad duram usque oculi tunicam radendo. Ceterum si caluariae adhuc haerentem oculum administrare animus sit, musculorum capita primum liberans, ad eum quem iam

Administratio in oculo a caluaria resecto, & oculum eximendi modus.

Administratio oculi musculorum, quum adhuc caluaria haeret.

X

dixi

modum, musculos attrectabis, capita scilicet à nervo adhuc fixo ad insertionem usque (quæ nō procul ab iride consistit) deducens. Commodius tamen, minori molesta priorem sectionem obibis. In utroque tamen administrandi modo, oculi situs semper perpendendus est, quem¹ caruncula indicabit, maiorem angulum in homine occupans, & (ut creditur) pituitam in genas defluere præcauens. Hæc nanque (dummodo cognoscas, an dextrum, an sinistrum oculum in manus assumpseris) oculi regionem, quæ magnum spectat angulum perpetuo commonstrabit, à qua ilico reliqua oculi latera opportunè petes. Interest autem, oculi regiones, propter obliquos musculos, potissimum cognoscere. Aut si lubet, neglecta caruncula, poteris cultello carneam membranam, priusquam oculum à caluaria reseccabis, punctum in aliqua parte radere, hincq; oculi regiones semper augurari.

DE BUCCARVM, LABORVM, ET
nasilalorum musculis. Caput XIII.

IBRO superiori, duo narium ossa in^b duas desinere cartilagine, atq; horum extremo secundum latera alias^c duas molles, & latas cartilagine (quas alas uocant) accumbere alligariq; scriptum fuit. Nunc uerò musculos, qui eas mouent, simul cum buccarum genarum ue laborumq; motibus exequemur. Cæterum quum buccarum & laborum motus dicimus, illi intelligentur, quos quiescente etiam inferioris maxillæ osse obimus. Alijs siquidem musculis maxillæ os, alijs uerò buccæ labraq; motu aguntur uoluntario. Duorum itaque primorum, qui buccas & labra mouent musculorum, in utroque latere^d singuli habentur membranei, admodumq; amplii. Hi enim ex omnium uertebrae ceruicis spinarum regionibus, deinde scapularum, & clauicularum, & pectoris ossis sedibus originem ducunt, usque ad faciei medium protensi. Sunt autem hi aliud nihil omnino, præterquam membrana (quæ merito carnosæ nobis dicitur) carnosæ fibræ adactæ, hæcenim in tota paulò antè commemorata sede, musculosa penitus reddita, aliquò usque uerè carnosæ scilicet. Cæterum carnosæ hæc fibræ à nullo prorsus osse originem (ut fortassis quispiam ab alijs Anatomicis lusus arbitretur) ducunt, neque etiam quis musculum hunc ab aliquo osse principium petere, non perperam dicturus est. Is nanque non aliud existit, quam carne fibræ nuper dictæ membranæ intensæ, & multis neruorum furculis concommitata, qui quòd à subditis membranæ corporibus in illam excurrant, ipsam firmius substratis sibi partibus connectunt, quàm in reliquo ferè corpore illis, quibus obducitur, musculis hæc affirmari solet. Prorepunt autem primum eiusmodi neruorum soboles in membranam, secundum totam colli longitudinem, seu à thorace ad occipitium usque ex ea sede, qua spinarum ceruicis uertebrae consistit regio. Item secundum scapularum spinarum ductum, summos humeros, clauiculas, & eminentiorem pectoris ossis regionem, neruiculi quoque instar tenuissimorum filorum, à subditis musculis membranæ exporriguntur. Atque hi neruorum furculi omnes, secundum carnearum fibrarum ductum (qui perquam uariis est) reflexæ excurrunt. Fibræ enim^e à pectoris ossis sede, mediaq; clauicularum regione pectoris os spectante sursum, uersus faciem conscendentes, secundum colli longitudinem recto tramite protenduntur. Quæ autem ex reliqua clauiculæ sede, & summi humeri, & scapularum sedibus ad ceruicis usque spinam incipiunt, oblique sursum contendunt, tantoq; obliquiores uisuntur, quanto ceruicis spinæ sunt propinquiores. Omnes enim fibræ à ceruicis uertebrae spinarum sedibus prorepentes, unà cum eius partis neruorum^f furculis transversim feruntur, atque ideo magis, quo musculus occipitio uicinior existit. Porro eiusmodi fibrarum ductus, in ceruice admodum conspicuus est, nullaq; fibrarum intersectio, ut neque etiam in summo mento, & in inferioris maxillæ iuxta aurem regione sese offert. Verum ubi iam labra cōtingunt, fibræ inter se adeo confunduntur, ut rectas, & obliquas, & transversas iam amplius distinguere prorsus arduum impossibileq; sit, atque id præcipue secundum totā inferioris labri regionem accidit. Labri enim superioris lateri ad alas usque narium duntaxat fibræ porriguntur. Posterius itaque huius musculi initium, à spinæ ceruicis sede omnino promittitur, deinde secundum occipitij ossis basim fertur, mox sub aurem, ut ipsius radicem perreptando contingat. Imò interdum hic adeo ascendit, ut & auris huius beneficio quibusdam hominibus (non etiam stupidis, aut asinis) moueatur, uti inter alios quosdam hic Patavij uidere est, in lepidi ingenij Iurium Doctore non minus egregie erudito, quàm iucundè faceto, Claudio Symionio Foro iulienfi, dein in nō minus audaci, quàm fortis & strenuo, Petro Raua lcherio Genuensi. Cæterum præfens musculus ab aure in faciem ductus,

Alterius lateris primus musculus, uel secundus ac secundus.

Li. 4. de Administrandis se. Homibus.

Nōnullis hominibus aures moueri.

stus, illum quem à mandendo massetera uocabimus, musculus contingit, & paulò ualidius ossi in malis, quàm alibi in reliquo ipsius ductu connascitur, hinc ad nasi usque radicem pertingens. Atque hunc ductum musculus adeo seruat exquisitè, ut duo hæc latera musculi distinguantur, unum quidem, secundum spinæ longitudinem protensum, aliud autem, ab occipitij medio ad superius labrum prorepens. Reliqua uerò duo ipsius latera (fortitur enim quatuor) haud æquè sunt distincta. Quod enim à spina ad summum usque pectoris ossis, secundum scapulam & clauiculas exporrigitur, inæquale est ac uarium. Quandoquidem non instar rectæ lineæ carnosarum fibrarum hic apparet principium, sed instar obliquæ, admodumq; inæqualis, nunc paululum sub scapulæ spina & clauicula incipiens, nunc paulo superius, & nunc eregione. Quartum autè latus, quod à summo mento, ad superiorem pectoris ossis sedem protenditur, uix ob id distingui potest, quod hominibus utriusq; lateris musculi hic adeo cōeant, ut duo musculi unus esse uideantur, quodq; hac in parte carnosiores longè, quàm in reliqua ipsorum sede existant. Cæterum hi musculi buccas, & totum inferius labrum deorsum retrahunt, & ad latera simul cum superiori labro abducunt, aut, ut dicam uerius, reliquam faciei cutem, quæ à musculosa frontis & nasi substantia, & palpebræ musculis non mouetur, circumaggit, ad hoc opitulante^g lato quoque, & quodammodo orbiculari musculo, à tota ferè superioris maxillæ longitudine in inferioris longitudinem, ad gingiuarum radicem inserto. Est autem hic musculus similiter membraneus, & uaria fibrarum specie intertextus, totam eam buccarum sedem cōplectens, quàm inflare possumus. Neq; sanè aliud corpus id uniuersum, quod inflatur, censendum est, quàm cutis, cui immediatè succumbit^h primus iam commemoratus musculus, deinde prout obefiores homines sunt, adipis maior minorue copia, & postmodum quidam superioris labri musculus, & alius labri quoq; eiusdem, & alæ nasi communis, quos postea describemus. præterea orbicularis & amplius quoque musculus, cuius naturam explicare iam contendimus. Huius itaque musculi internam superficiem, oris amplitudinem succingens tunica oblinet, ipsiq; adeo connascitur, ut nullo prorsus modo illacera à musculo, aut musculus ab illa auferri queat. Imò secundus hic buccarum musculus, uix aliud est, quàm carnosarum fibrarum implexus admodum tenuis, ac quodammodo membraneus. Cognoscas autem eam, quam diximus, utriusque iam commemorati buccarum musculi, & potissimum primi functionem promptissimè, si inferiore maxilla superiori adducta, immotaq; plurimum ad quamcunque partem sedemue, labra & buccas duxeris, atque etiam obseruaueris, qui etiam anteriorem colli cutem primi musculi beneficio, unà cum buccis deorsum uellere possis. Rursus si in mota colli cute, totam buccarum sedem, quam inflare integrum est, nunc in oris amplitudinem uolueris, nunc autem extrorsum, nunc sursum, nunc deorsum, nunc prorsum, nunc retrorsum duxeris, secundi musculi functionem & motus, quos illius, & aeris in ore ui obimus, plurimum admiraberis. Et si demum in corpore illum inspexeris, non nisi cum summis rerum Opificis, quas proloqueris, laudibus, uarium illum, & quem neuti quam explicare posses, fibrarum implexum, & undecunque in hunc procurentes neruulorum soboles intuebere. Toti itaque faciei cuti, ut mobilis reddatur, præter secundum hunc musculum, & laborum & nasi proprios, quos statim enarrabimus, nasiculos, membranam carnosam in musculi naturam degenerantem rerum Opifex subiecit. Si modò malarum cutem duntaxat dempseris, illi enim membrana, quam carnosam uocamus, subnascitur quidem, uerum hic nullis carneis enutrita fibris. Nihilominus tamen quum cutis, quæ malis obtenditur, inferior pars buccis continuetur, superior uerò subiectæ frontis musculosæ compagini uniatur, simul cum reliqua faciei cute, malarum quoque cutem mouemus. Quàm uerò ad hoc laterum musculorum, qui carnea membrana constant, munus homini necessarium sit, condiscimus, quoties laborum substantiam deflectere, ac à suo situ auertere cogimur, aut os distendere & contrahere, stringere & laxare, quocunque edentium, bibentium, uel differentium, uel aliam quandam functionem obeuntium usus uocauerit. Atque harum omnium functionum autores, Galenus in Quarto de Sectionibus administrandis libro, hos tantum musculos esse, insinuare uidetur. Sed priuatimⁱ neruis huc concurrentibus mouendi officium, nulla (ut tamen decebat) habita musculorum mentione, tribuit. Sunt autem nerui eiusmodi utrinque bini, quorum unum ex foramine inferioris maxillæ, ad inferius labrum elabi suo loco docebimus, alterum ex oculorum sede peculiare foramen deductum, in malarum regionem decumbere audies. his duobus, in alio latere totidem, ab eisdem sedibus sui lateris procidentes respondent. Verum quum eiusmodi nerui musculis indigeant, & omnes laborum motus, illis latis & tenuibus tantum peragi nequeant, ipsiq; alios exigant auxiliares, merito Natura alios^k quatuor musculos mouendis labris construxit. Quorum principia, euidentia

Secundus alterius lateris, seu omnium 3. 4.

Malarum cutem musculo deservi.

*Labiorum
constitutio,
dein quatuor
musculi labris
proprijs, seu in
altero latere
tertijs, et po-
stea quartus,
uel omnium 5,
6, 7, 8.*

quidem & manifesta sunt, antequam laborum extremis permiscerentur, concreta uero illis, omnifariam redduntur obscura, & inseparabilia à reliqua laborum substantia. Vniuersa enim laborum cute, & oris amplitudinem succingente tunica, toti musculosa naturae commixtis, ac musculis, ut quispiam dixerit, ibidem corruptis, una cum fungosa, quam postea explicabimus, substantia, hominis labra procreantur. Quatuor itaque sunt musculi, quoniam labris quatuor principia motuum esse oportebat, utrinque uidelicet duo, quorum moles, or ganis illorum beneficio mouendis congruit. Primorum enim duorum, qui superiori labro communes sunt, utrinque unus habetur, qui à maxilla superioris ossis, ubi mala consistit, car noso principio enatus, deorsum oblique in priora fertur, quousque in sui labri latus sese inserat, inferiorum quoque utrinque unus obseruatur, superiori musculo latior, sed breuior. Exoritur nanque carneus & hic quoque, ab inferioris maxillae humiliori parte ad menti quasi latera, hinc sursum oblique in priora protensus, latusque permanens, in medium sui labri sedem im plantatur. Sunt itaque omnes quatuor lati, ac quodammodo, quod ad fibras attinet, dupli ci donati initio, ipsorumque fibrae circa insertionem, x litera modo sese intersecant pertinaci ter, uti admonuimus, laborum cuti immixtae. Quatuor his musculis duodecim motus ut mi nimus obimus, quatuor quidem obliquos, in utroque labro duos, & alios octo rectos, in utroque labro quatuor. Duo quidem ad amissum recti sunt, quando labra plurimum à se inuicem distant, hoc quidem à duobus musculis sursum agentibus ad nares tenso, altero au tem deorsum ad mentum ducto, dum duo inferiores musculi laborant. dein quando ad se se labra retrahuntur, & inuicem coeunt, uno ex superiore loco deorsum, altero ex humi liore sursum protenso. Caterum ab internis horum musculorum fibris, labra introsum conuertuntur & subimplicantur, ab exterioribus uero foras euelluntur, ut ita & duo alij in singulis labris recti cōsurgant motus, qui paulo minus toto ad obliquos quasi referendi sunt. Quatuor uero obliqui motus, unico duntaxat laborante musculo, reliquo interim laxato, ce lebrantur. Si enim dexter superioris labri musculus remisso sinistro contrahitur, dextra la bri pars obliquo motu, sinistra dependente, attollitur. atque hac ratione reliqui tres obliqui motus laborum peraguntur. Ut uero ualidius adhuc superius labrum moueretur, atque secun dum totam ipsius substantiam musculis participaret, illi alia portio musculi elargitur, qui narium alas extrorsum sursumque agit. A malis enim iuxta proprium superioris labri muscu lum, carneus quidam, sed tenuis membraneusque enascitur musculus, qui in ipso modice uer sus priora descensu, in duas portiones partitur, unam nasi alae radici, alteram superioris labri parti, quam Latini Mustacem, Graeci uero *μολύνη* uocant, inferens. Portio nasi alae expor recta eam extrorsum sursumque mouet, quae labro propria est, id quoque sursum uellit, & tantus huius portiones cum alae portione est connexus, ut superius labrum, immota ala, sursum uehe menter mouere nequeas. Verum praeter hunc alae musculus, alius in interna narium ampli tudine habetur, ad suae cauitatis externum latus, sub tunica narium amplitudine obducta, reconditus. Est autem hic tenuis & membraneus, interiori alae regioni insertus, illumque in trō trahens. Musculus hic neruulum habet ab illo, quem per foramen in magno oculan gulo incisum, ad narium amplitudinem, à tertio cerebri neruorum coniugio diffundi com memorabimus. Atque huiusmodi alarum musculos efformari decebat, qui in repentinis aeris inspirationibus & expirationibus, earum motibus opportunè praeficerentur. Sunt itaque hoc Capite nobis enumerati duodecim musculi, si omnes utriusque lateris iunxerimus, duo quidem lati ex carnea constantes membrana, duo admodum uarij ex una maxilla in aliam pronati, & quatuor labris proprijs, & totidem alarum nasi. Nisi fortassis illum, qui labrum superius & alam simul adit, subdividere constitueris, atque ex utriusque lateris musculo duos, propter dissectionem in progressu, & in diuersas partes insertionem, fingere, atque ita quatuordecim musculos statuere uisum sit. Sic etiam nihil obstat, & duos qui carnea mem brana efformantur, unum dicere, quum hi adeo in anteriori colli parte continentur, ut di uisionem nullam notari dignam ostendant. Rursus si fibris motibusque, cum in hoc, tum in proprijs laborum musculis animum accommodare uelis, ob idque in plures musculos hos di uidas, maior sanè tibi, quam nobis haecenus, horum mu sculorum numerus excrescet.

M V.

ORVM musculorum administrationem à latiss ac ex carnea constan tibus membrana musculis opportunissime auspicaberis, & primum acutiori nouacula in cute rectam sectionem, à summo mento, mediaque inferioris labri sede (ubi cutis in ruborem desinit) ad pectus usque, secun dum colli longitudinem duces ita quidem ad amissum, ut sola cutis ad subiectum usque musculum, carneam uel membranam diuidatur. Dein de alia ducenda est sectio, ad utriusque labri extremum, secundum rubo ris hinc sic, ut orbiculari linea os uniuersum obducatur. His alia per nasi longitudinem ad detur sectio, & si prius frontis musculorum compagem, & palpebrae musculos aggressus fu eris, nulla praeter has (nisi sub aure ad medium usque occipiti) in facie sectio est ducenda. Alias enim ex summo narium, sub inferiori palpebra & aure, uersus occipitium transuersam moliri deberes sectionem. Caterum à sine sectionis ad pectoris usque os ductae, transuersa una sub clauiculis, & summo humero, & scapularum spina ad dorsum usque perficietur. Li cebit & his transuersam ex faucibus, seu ex gutturis regione, usque ad spinam adiacere. His tentatis sectionibus, hamulo cutis leuabitur, ac in altero latere acutiori nouacula, cutis à sub iecto membraneo musculo, omni industria liberabitur. Quod nullibi feceris molestius, quam ubi laeues ceruicem compresserit, hic enim laeui occasione, cutis membraneo musculo pertinacissime connata reperitur, & etiam cutis instar cornu adeo inibi mox indurefcit, ut uix nouaculam admitat. Quamquam musculorum sectioni corpus opportunius adhibebitur, ex quo uenae prius sectae, uniuersum sanguinem in aquam calentem effuderint. quandoqui dem tunc non toties uenae sanguine inanitae, dum musculos diuidis, uenient colligandae, atque adeo frequenter spongias abstergendae. Ex altero autem cadaueris latere, una cum cute (quod factum facillimum est) musculum latum tenuemque auferes, atque utrinque musculi naturam, & fibras neruosque, ac munia (si hinc inde suas, quas prius enarrauimus, partes attraxeris) intue bere. Fibrarum autem huius musculi seriem, nequaquam oscitabundus in tota humiliori infe rioris maxillae sede praeteribis, quin prius eas strumarum, uel ut uulgo dicimus, scrophularum gratia diligenter examinaueris, quo in eo abscessus genere, quum uisus expeteret, scilicet ac ma gis induriti tumentes glandulae exlesces. Administratio enim sectionis in hoc affectu extra fibrarum ductum tentata, admodum obsecenè hinc inde colli cutem aut tendit, aut corrugat. Vbi haec igitur sedulo obseruaueris, eius lateris musculus, quem subditis corporibus ademp ta cute affixum reliquisti, omni ex parte adimes, atque administrationem ad proprios la brorum musculos coeueres, qui in conspectum ueniunt, quamprimum adipem, qui his praeci pue in buccarum regione incumbit, permisceturque una cum lato, qui ex carnea constituitur mem brana, musculo ademeris. Liberabis itaque ab inferiori maxilla primum duorum, qui infe riori labro elargiuntur capita, sensim ea ad insertionem usque, ut fibras examines, deducens. Atque hic labra fungosae cuiusdam substantiae interuentu, maxillae ossi connata reperies, Labrorum suarum quae labris opitulatur, quoties distrahuntur, tenuesque fiunt, & quoties contracta incrassan tur, ac corrugantur. Quippe eiusmodi substantia omnino & inanitur, & repletur promptè: inanita quidem submittitur, repleta uero attollitur. Praeter hanc substantiam occurrent & nerui duo, maioris tertij paris neruorum cerebri radices ramuli, ex maxilla inferiori in eos, quos iam dissecas, musculos diffusi. Caterum posteaquam inferiores liberati fuerint, à ma lis duos quoque superiores dissecabis, atque illis ad superius usque labrum deductis, qua tuor musculorum functiones, capita huc illuc trahens spectabis. Postremo musculo alae na si, & superiori labro communi à malis derafo, ac ad alam usque & labrum deducto, eius quoque usum contemplantur. Hic uolens praetermitto neruum minoris gracilioris ue terij paris neruorum cerebri radices propaginem, ex superiori maxilla excidentem, ac nuper di ctis musculis communicatum. Siquidem neruorum omnium seriem, quam dabitur, accu ratissime in Quarto libro prosequar. Atque eadem ratione nullam neque uenarum neque ar teriarum mentionem facio, etiam si lato musculo externa iugularis suffulciatur, quoniam Tertius liber Venis arterijsque dedicabitur. Integrum itaque est, ut consideres membranosa li gamina, narium alas alijs nasi cartilaginibus colligantia, & deinde mutuum earum cartilagi num connexum. Nam de narium tunica in Neruorum distributione similiter pertractabi tur. In praesentia autem suffecerit adhuc sermoni adiecisse, tunicam illam, quae narium ampli tudinem

*Primi ac se-
cundi duodecim
praecedentis
Capitis muscu-
lorum admini-
stratio.*

*Corpus mu-
sculorum secti
oni opportu-
num.*

*Administra-
tio 5, 6, 7, 8.*

*Labrorum suarum
gosa substan-
tia.*

*Administra-
tio 9 & 10.*

X 3 tudinem

tudinem ambit, aliquousque cultello à subditis partibus abradendum esse, ut commodè te-
nuerem membraneumque musculum, intrò alam mouentem intuearis. His omnibus resecis, secun-
dus alterius lateris præcedente Capite enarratus mihi¹ musculus, externa ipsius superficie lon-
gè spectatissimus est, ut tamen ipsius naturam quoque examussum obserues, undecunque un-
guibus, hamulisque est diuellendus, ac postmodum à maxillis, & dentium gingiuis derasus, à
tunica oris cavitatem obtinente uenit liberandus. Et quo huius musculi rarior magisque admi-
randa est constructio, fibrarumque mirabilis implexus, eo studiosius illum in multas particulas
non mediocri delectatione discerpes, atque ad buccarum motum, non autem maxillæ inferio-
ris, illum auxiliari specularis.

DE MUSCULIS INFERIOREM MA-
xillam mouentibus. Caput XV.

Inferior ma-
xillam superio-
ri quiescente
moueri.

Maxillæ in-
ferioris motus

Maxillæ mu-
sculorum no-
mina.

Libro II.

Masseter seu
alterius late-
ris primus.

INFERIOR² maxilla homini, quiescente interim immotaque superiori,
motu agitur uoluntario, quemadmodum & animalibus ad unum om-
nibus, si fluuiatilem crocodilum exceperis, cui unico superior maxilla mo-
bilis uisitur, inferiori interim cum temporum ossibus adeò unita, ut ne tan-
tillum quidem moueri queat, ipsaque duos sinus nanciscatur, quibus su-
perior singulis utrinque tuberculis latis, nec³ nostris admodum disti-
milibus inarticulatur, magna ex parte lacertarum testudinumque inferiori
maxillæ eleganter respondens, quemadmodum etiam totus crocodilus imagine (non autem
magnitudine, & geniculatis caudæ tuberibus) lacertæ similis uisitur. Cæterum inferior homi-
nis maxilla tribus ducitur motibus, ac unus quidem in mandendo perficitur, quo ad latera,
& prorsum & retrorsum maxilla agitur, ac circumfertur, alius in ore claudendo, tertius ue-
rò in ore aperiendo fit. Motus hi omnes proprijs obeuntur musculis, ex quibus⁴ qui uarijs
motibus maxillam præcipue circumagunt, & prorsum retrorsumque mouent, à mandendo
Græcis appellantur, quo etiam nomine Græcorum plerique temporum⁵ muscu-
los nominarunt, quod illi ad manducandum quoque sint utilissimi, ac maxillam mordenti-
bus, molientibusque quippiam adducant. Deinde ita temporalis quoque nominatur, quod in
uicem temporalis & masseter adeò connascantur, ut Galeno etiam in Libris de Vsu partium,
ac si temporalis & masseter unus essent, imposuerint, quum temporalis partem, masseterem
arbitratus, temporalem musculum, ex sui medio tendinem, contra aliorum musculorum ra-
tionem, educere protulit, & postmodum (ne ab aliorum Anatomicorum in musculis nume-
ro aberrasse uideretur) masseterem etiam quandam enumerauerit secus multo, atque in Quar-
to de Administrandis sectionibus, ubi masseterem cognoscens, nihil de illa tendinis mirifica,
falsaque & ficta productione comminiscitur. In eo itaque Libro Galenum secuti, atque cum ipso
uocis fugientes æqui uocum, musculos qui potissimum claudunt temporales toto sermonis
progressu, illos autem, qui maxillam præcipue antorsum retrorsumque agunt, masseteres seu
mandibularios uel manlorios appellemus.⁶ Qui autem in ore occultari dicuntur, & si eisdem
ferè præsent munijs, in ore delitescentes nominemus, quemadmodum & qui ductus maxil-
læ ad inferiora autores censentur, os aperientes, ita nanque fictis quodammodo nominibus,
rerum scilicet parabitur memoria. Masseter itaque ille est musculus, quem ad posteriorem
maxillæ inferioris sedem, sub⁷ ossè iugali possumus manu amplecti. Dum enim pollicem in-
ter auris radicem, & inferiorem maxillam inseris, medium uerò digitum genæ admoues, illumque
in oris amplitudine protrudere tentas, totam masseteris externam superficiem contines, quam
rursus tactu dignoscas, si adductas prius maxillas, adhuc ualidiùs comprimere adnitus fue-
ris, quia tunc masseter in se magis collectus, pollicem & indicem feriet, sese dilatans ac contra-
hens. Præterea & hunc quoque musculum in equis uides spectatissimum, is enim cum⁸ illo,
quem in ore latitare docebimus, illi sunt musculi, quos crebrò in equis amplecti consueuimus,
obseruari, num carneus aut nerueus equus nobis proponatur. Atque id eo dico diligentiùs,
quo minus aliquem mecum aberrare uelim, aliquot enim Galeni in Libris de Vsu partium lo-
cis deceptus, masseterem, quem modò describam, aliquando temporalis⁹ musculi mediam
partem esse arbitratus sum, ac latum in genis¹⁰ musculum, quem ab una maxilla in aliam duci
prius retuli, masseterem esse existimaui. Attamen eo usque nunquam à ueritate reclinavi, quin
tunc duos temporales musculos, semper in altero latere studiosis demonstrarem, unum su-
periolem, qui uerè est temporalis, alterum inferiorem, qui masseter est, appellans. Masseter
enim nerueo, & amplo ualidissimoque principio ab ea malarum¹¹ sede exoritur, qua in fima pars
futura

futura illius consistit, quæ maxillæ superioris¹² os, totum minorem oculi sedis angulum occu-
pans, mediamque ossis iugalis sedem efformans, maximo eiusdem maxillæ¹³ ossi cōiungit, quod
dentium præsepeola continere, ac narium amplitudinem magna ex parte constituere, superior
Liber declarauit.¹⁴ Deinde à malis hoc masseteris principium in posteriora ducitur, è tota
inferiori interiorique ossis iugalis sede ad aurem usque pronatum. Ex tota enim longitudine os-
sis iugalis, quæ à malis ad aurem usque pertinet, masseteris musculi principium enascitur,
quod impenitè nerueum in malis esse dicebam, quemadmodum etiam illic, ubi ab exterioris iu-
galis ossis superficiei inferiori parte prodit, nerueum liuidumque conspicitur, ubi autem ab in-
teriori iugalis ossis sede originem ducit, carneum est, quemadmodum etiam totus musculus,
non multo post initium, carneum crassumque se spectandum offert. Masseter hoc enatus prin-
cipio deorsum tendit, totamque inferioris maxillæ¹⁵ amplitudinem, in externa posteriorique ipsius
sede conspicuam amplectitur, illi ualidissime partim carneus, partim nerueus latissima inser-
tione implantatus. Ex tota autem insertionis amplitudine nulla insignior, nullaque ualidior est
ea, quam in maxillæ inferioris asperitatem molitur, in infima ipsius sede ueluti processulis ali-
quot extuberantem, in hac etiam¹⁶ sede masseter est angustissimus, & ueluti trianguli alicuius
obtusioris angulum exprimit. Totus enim masseter quodammodo triangularis est, una
enim ipsius linea, secundum totam principij amplitudinem, seu iugale os porrigitur, secunda
à malis, seu anteriori principij parte, ad infimam maxillæ inferioris sedem retrorsum ducitur,
illam quam nuper diximus, asperitatem contingens. Tertia autem linea ab aure, seu postero-
ri principij sede, in anteriora deorsum fertur, ad demissiorem secundæ lineæ sedem, angulum
cum illa linea adeò obtusum constituens, ut ferè hic aliud latus masseteri possit ascribi, atque
illum quadranguli formam referre, quis non ineptè astrueret. Vtunque uerò sit, obtulus
hic angulus, seu si ita uelis, quartum masseteris latus, multo strictius est amplo illius princi-
pio, unde etiam ilico fibrarum ipsius ductum uariare necesse est.¹⁷ Fibræ nanque ab anteriori
principij parte originem ducentes, deorsum in posteriora feruntur, quæ autem à postero-
ri principij sede prodeunt, oblique deorsum in anteriora repunt, omnes ex amplo principio
ad obtusum, quem recensui, angulum protensa, maxillæque inferioris amplitudini, citra ten-
dinis productionem insertæ. Galenus in Quarto de Administrandis sectionibus attestatur,
nonnullos dissectionum Professores amplo huic principio (quod ipse Geminum appellat)
& diuerso fibrarum ductui attendentes, binos ab utroque latere masseteres collocasse, ut unum
anterior principij pars constitueret, alterum uerò posterior. Rursus non defuere, qui trian-
gularem præsentis musculi circumscriptionem expendentes, tres in uno latere masseteres enu-
merarunt, unumquemque angulum singulos masseteres esse arbitrati, tale enim quid Galenus
nobis innuere uidetur. Quamquam arbitrer illos, qui tres masseteres utrinque collocarunt,
non tribus illis angulis animum adhibuisse, uerum¹⁸ hunc, quem describo, masseterem unum
appellarunt, & secundum temporalem,¹⁹ tertium uerò, quem in ore delitescere dico, posue-
runt. Deinde qui duos recensuerunt, non mihi, ut Galenus asserit, principijs mentem adhi-
buisse uidentur, sed masseterem hunc nostrum unum posuere, alterum uerò temporalem cum
illo, qui in ore delitescit. quod uel ex Hippocratis oratione, ubi eos musculos Masseteres
nominat, colligere promptissimum est. Præterea nisi in ore delitescens musculi munus mas-
seteri accommodauerimus, neuiquam opportunè manducantium maxillæ inferioris in late-
ra motus nobis explicabitur. Quare etiam satius erit, masseteris musculi functionem tunc pri-
mum persequi, quum temporalem, & in ore delitescentem plenè descripsero. Temporalis
musculus principium²⁰ à uerticis, & temporis, & frontis ossibus, & ossè cuneum imitante,
& eo ossè, quod minorem sedis oculi angulum amplectitur, ac maxillæ superioris ossium mihi
primum habetur.²¹ In star semicirculi enim primum, & præcipue à uerticis ac frontis ossè mul-
tò elatius enascitur, quam commissura squamæformis consistit, temporis os, uerticis ossi com-
mittens. hinc sensim crassescens, & carnosior redditus arcuatusque, in cavitatem ibi in capitis
ossibus exculpam descendit, à temporis ossè, & cuneum imitante, & frontis, & illo quod mi-
norem oculi sedis augulum constituit, enatus. Quum uerò ad iugale os usque pertingit, admo-
dumque crassus, sed angustus interim euasit, superiori quoque iugalis ossis sedi adnascitur, mas-
seteri adeò continuus, ut uix immeritò temporalis & masseterem, unum esse musculum quis cōten-
deret. Cæterum uniuersum temporalis musculi corpus, ad iugale usque os carneum est, exteriori
sede, propter propriæ membranæ crassitiem, perquam liuidum, idque potissimum ad exortus sui
initium, & ipsius ad os iugale connexum. Interna autem sede, qua ex ossibus ampla illa lataque
explicatione enascitur, carneus est, & acutum maxillæ inferioris²² processum cōtingens in bre-
uicm,

Temporalis
seu alterius la-
teris secundus.

X 4 ucm,

uem, fed insigniter ualidum, nerueumq; finit tendinem, fua amplitudine acutum illum maxilla proceffum amplectentem, illiq; proceffui ualidiffime inferunt. Ad tendinem hunc omnes temporalis mufculi fibræ, ex femicirculo uelut ad circuli centrum procurunt, tendinemq; hunc efformant illorum mufculorum ritu, quos gibbum, & cauum fcapule implere docebinus, & qui ex ilium offe ponati, femoris motibus famulantur, & is cuius beneficio brachium at tollitur, adeo profecto, ut fatis mirari nequeam, quidnam Peculiare illud fit, tantopere in temporalis mufculo à Galeno decantatum. Neque fatis affequir, quamobrem is Naturam tot laudibus efferas, quòd ab aliorum mufculorum forma hic declinauerit, tendinem educens non ex mufculi extremo, ut aliàs femper, fed ex mufculi medio. Ego ex tot Galeni in Naturam laudibus aliud nihil colligo, quàm illum arbitratum fuiſſe, mufculum temporalem à nobis deſcriptum, unà cum maſſetere unum eſſe, atque tendinem, quem temporalis acuto maxilla proceſſui inferit, à temporali & maſſetere produci. Quod ſi fieret, ex media mufculi fede tendo is enaſceretur, temporalis ſcilicet mufculi fibris deorum laud tendinis generationem deductis, maſſeteteris uerò mufculi fibris furſum prorepantibus, & tendinem illum conſtituentibus. At quid attinet illis Galeni laudibus prolixius immorari, quas ad Naturæ dedecus potius, quàm honorem, (ſi quis examuſſum ſua perpendat) contexit: præcipuè quum Natura non ſolum ab aliorum mufculorum tendinis productione hic non aberrauerit, & ſi aberraret, neceſſariò colligeretur, eundem mufculū maxillam, & furſum & deorum ducere, pars enim mufculi ſub tendine poſita, neceſſariò deorum traheret, quemadmodum ſuperior furſum alliceret. Rerum igitur Opifici hymnos canamus, qui mufculum ex tantillo ſpacio, tanto muneri præfectum produxit, ex quo inſignem illum procreauit tendinem, acutum inferioris maxillæ proceſſum amplexantem. Quo autem temporalis mufculus robore polleat, & quo nam pacto pro ipſius mole ualidiſſimum omnium mufculorum munus illi conceditum ſit, condiciſſimus, quoties aliquid ui mordemus, & aliquid impetu dentibus confringere adnitimur, aut ingens aliquod onus hiſtriones quodam leuare conſpicimus. Vt enim uarios hominum in mordendo conatus taceam, nuper Patauſi hiſtrionem uidimus, qui ferreum uiginti quinque librarum palum dentibus à terra ſubleuatum, & aliquandiu in ore erectum, retrorſim à tergo punctum parieti iniecit, quem triginta nouem pedum intervallo ab hiſtrione diſtiſſe meturus ipſe ſum. Quancum Turcum nuper Venetijs longè maius robur in mordendo oſtendiſſe audio, qui trabem à quinque uiris illi allatam perinde, ac baculum aliquem, uarijs modis omnium admira-

Musculus in ore delitescens, seu alterius lateris tertius. tione contractauit. Vtunque tamen temporalis musculus sit validus, multisq; neruorum propaginibus donatus, ac suae nobilitatis gratia ossuosis uallis interceptus, apertisq; sinibus inclusus, nihilo minus tamen ille alterum quoque musculus, similiter robustum & neruosum, ac in ore delitescentem Natura affociat, eiusdem cum musculo temporali functionis autorem. Atque huius principium perquam neruosum, ex tota cavitae sinu ue exoritur, qui in ossis cuneum referentis processibus, quos uespertilionum alarum imagini comparamus, inculpitur. hunc siquidem sinum unâ cum ossis processibus, musculi huius principium ambientibus (ut tutò principii id custodiretur) Natura fafrefecit, simul etiam processum hos longius educens, ut commodè ab ipsis principium illud enasceretur. Ceterum illico atque cavitatem illam ossis cuneum imitantis excedit, carneum, amplum & crassum, ac forma masseteri perquam simile efficitur, interior enim iste musculus posteriori ac interiori parti maxillae, ubi haec latissima est, implantatur, ualidam amplamq; infertionem molitus. Vt uerò commodius praefens musculus à maxilla susciperetur, neque is nimum oris amplitudinem occuparet, leuem, sed amplam cavitatem maxillae inculptam esse diximus, quando ipsius constructio in Primo libro enarrabatur. Porro musculus hic, quum eodem cum temporali fungatur munere, ac simul is temporali commissus unitusq; aliqua ex parte sit, nonnullis Anatomicorum in ore delitescens, temporalis pars habita est. alij uerò, etiam si inuicem committantur, quum tamen diuersis prodeant principijs, & in uariis eiusdem ossis sedes implantentur, duos ipsos statuunt. Nos autem ita illos distinguimus, ut utrinque unum temporalem, & unum masse-

*Li. II de Vsu
partium.*

*Musculus in
ore delitescēs,
seu alterius la-
teris tertius.*

*Masseteris,
temporalis, et
in ore delite-
scens munus.*

dit, aut remittit, deinde masseterum, & in ore delitescens musculorum opera, in latus maxilla ducitur. Dextro enim massetere duntaxat, & sinistro in ore delitescens musculo contrahens, maxilla in dextrum latus agit. At sinistro lateris massetere, & dextri lateris in ore delitescens musculo, unâ contractione molientibus, inferior maxilla in sinistrum latus fertur. Atque his functionibus in ipsa sectione nihil æquè promptum cognitum, iam admonitus reperies. Enarrationi adhuc supersunt alij duo, utrinque singuli, & graciles & oblongi, originem ducentes ex prominētibus ossium temporum processibus, qui scriptoris styli imaginem referunt. Atque hinc membrano latiusculoque capite exorti, statim carnosiores teretesque fiunt, ac versus priora maxillæ, ubi summum mentum habetur, procurrentes, interiori eius parti adnascuntur, & dexter musculus sinistro hæc ad insertionem unitur, in ea sanè inferioris maxillæ sede, ubi uel horum musculorum gratia, maxilla exasperatur, & processulos inæqualiter extuberantes gerit. Præsentem musculi, dum in se colliguntur, os aperit, quemadmodum hæcenus commemorati illud claudunt. Cæterum utrique os aperienti musculo peculiare aliquid, & nulli uniuersi corporis musculo, præterquam uni, quem contra Galeni placitum ossi referenti ascribam, commune obtinet. His enim in medio itinere, quod ab exortu usque ad insertionem emittitur, pars carnosæ aboletur, & exanguis & nervosus efficitur, ceu tendens, uel ligamentum quoddam carnosissimis fibris neuiticum nutritum, ita sanè, ac si quis ex duobus musculorum uentribus, in quorum medio tendinis species cerneretur, utrumque musculum conflare diceret, uerum hæc non perperam, neque ociose à consueto musculorum artificio Natura declinauit, atque ideo encomio tibi celebranda uenit. Propria namque exortus eorum musculorum regio, non erat post aures ad capitatis basim, unde nunc à stylos imitantibus processibus explantantur, sed ad anteriores colli partes. si enim maxime secundum reseruitudinem proprii principij, uterque maxillam deorsum traheret. At si ibidem ab ipsis ceruicis uertebreis producerentur, angustiam non paruum tum ipsi etiam primi maxime tulissent, tum omnibus alijs partibus inibi repositis præbuisent, in nulla enim propemodum totius corporis regione adeo exigua, tantum organorum aceruum (quorum interim nullum transponi expedit) reperias, atque hæc in faucibus. Neque enim stomachum, neque laryngem, multo autem minus circumadiacentes cis musculos, neque uenas, neque arterias, neque nervos, neque glandes cum uasorum diuisionibus præficias, tum ad humectandam laryngem homini opitulantes, neque aliud quiduis hæc in inferioris maxillæ amplitudine, citra noxam, uel sola inaginatione, sua sede mutare posses. Iure itaque musculi inferiorem maxillam deorsum tracturi, nequaquam à ceruicis uertebreis explantantur, sed à longis illis processibus stylos & gallorum calcaria exprimentibus. Et ubi regio potissimum frequentibus organis erat oppleta, hi musculi merito ex carnes facti, ibidem in ipsorum medio, non absimilem tendini partem commonstrant. si enim iuxta has in faucibus angustias crassiores essent, præ loci angustia iter ipsis præcluderetur. Si uerò omni ex parte adeo, ut hæc, fuissent graciles, ad nimiam peruenissent imbecillitatem, quum nullus musculus absque fibris carne amplexis constare possit, quam si haberent, & illius tendinis crassitiem supersarent, quid his tanto intervallo, & per tot præcipitia ductis cogitari possit infirmius? Quocirca quoniam eos in his angustijs oportuit fieri, ad patiendum pertinaces & graciles, Natura iure totam eorum, quæ inibi esset carnem, ademittit, solos & nudos producens tendines. quando uerò primum extra angustiam constituantur, tunc iam sensim carnem rursus assumunt, musculorumque uentrem, ut antea circa exortum sibi uideant.

MVSCVLORVM INFERIOREM MA
xillam mouentium adminiſtratio. Caput XVI.

¶ 44. r.

*buins ta
bula ad C.
inter B &
D.*

but in 5 ta
bula ad C
inter B &
D

R O R V M qui maxillam inferiorem mouent, musculorum administratio-
nem debite absoluturus, illam à ^a temporali opportunè aggredieris. Ca-
pite itaque in latus reclinato, grandiori, quem administrandis sectioni-
bus parasti, cultro, & admoto etiam malleo, ^b iugale os ad aures & malas
excindes, & id acutiori cultello undequeque à musculo temporali, cui
ualli ritu hoc proponitur, & massete, cui principium exporrigit, libe-
rabis, exactè tum temporalis musculi ad illud os connexum, & massete-
ris exortum considerans. Ablato iugali osse temporalis musculi principium, quod secundum
capitis longitudinem semicirculi instar exoriri dicebatur, undecunque nouacula, aut cultello
proximè ab osse abrades, quousque totum musculum à caluariæ, & maxillæ superioris ossi-
bus

Musculus
maxillam de-
orsum trahēs,
ac alterius la-
teris 4. aut o-
mnium 7. et 8.

Temporalis
administratio.

bus ademeris. Iam temporali musculo deorsum & extrorsum reflexo, intuebere nervosissimum ipsum tendinem, acutum maxillae inferioris processum, quasi in se occultatum, amplectantem: deinceps qui is musculo in ore delitescit, & masseteri committatur, spectabis. postremo, si aperto ore, musculi temporales initia sursum trahere non detrectaveris, ipsius musculus promptè etiam condiscas. Nunc integrum est, masseterem à iugali osse & malis liberatum, ab humiliori maxilla similiter cultello deradere, atque illius insertionem non oscitanter perpendere, animum adhibens, à massetere nullam portionem conferri ad musculi temporales tendinem, maxillae processui insertum. Integrum quoque erit, masseteris officium indagare, posteaquam sectionis serie, maxillam inferiorem carne denudaveris. Omnibus enim membris, quorum motum in mortuis animalibus examinare instituiamus, commune est, ut uniuersam carnem ab illis ossibus, quorum motus indagatur, auferamus, ac illi duntaxat musculi, quorum beneficio ipsa moventur, intacti maneant. Proinde maxilla inferiori his, quae illi inferius adnascuntur, corporibus liberata, si masseteris musculi principia huc atque illuc traxeris, facillimè his maxillam in latera, ac prorsum retrorsumque agi, & demum ad superiora etiam allici spectabis.

Musculum in ore delitescentem ad amissum, nisi inferiori maxilla in menti regione per medium dissecta, administrare poteris, ac proinde grandiori cultro operi adhibito, ipsam à summo mento auspicatus, per medios dentes incisivos diuides. diuisam utrinque manibus apprehendes, ut utranque ipsius partem in latera reflectens, ac illam ueluti ex superioris maxillae sinu luxans. Mox oris tunicam circa maxillae extremam, cuius instar separabis, quousque musculus in ore reconditus sese ex omni parte offerat. quem si uisum fuerit, aut ossibus commissum relinques, aut ab ipsis derasum abijcies, ipsius quoque functionem non oscitanter expendens. Verum sectioni non obfueris, si musculi eius administrationi tantisper superfederis, donec linguae & ossis imitantis musculos una cum illo aggredieris, ne modò hunc uidere studens, illos imprudenter laceres. Musculum qui os aperit, ad maxillae inferioris longitudinem protensum reperies, atque, ut diximus, maxillae in interna summi menti sede insertum. Hic nullam peculiarem administrationem exigit, si prius masseterem, & glandulas cum uenis & arterijs, quae auribus subiiciuntur, refeceris. Huius initium, si uersus stylum imitantem processum protrahatur, maxillam deorsum uel lere uidebitur, atque id nonnihil oblique in unum latus, si unius tantum musculi initium traxeris. Vtroque autem attracto, rectus, neque in alteram partem inclinans, perficitur maxillae ad inferiora ductus. At horum musculorum perinde, ac in ore delitescentium sectio, tunc demum opportuniùs perficitur, quum linguae, & ossis hyoidis, & laryngis musculi nà aggrediuntur.

Ligamenta maxillam inferiorem superiori alligantia, ligamenti alios articulos membranæ instar ambientibus respondent, nihil sibi quicquam peculiare uendicantia. Tamen si ligamento orbiculari dissecto, articulum dissolueris, in huius articuli peculiarem incidens cartilaginem, quae neutro ossi connata, sed solum in illorum medio posita, ligamento articulum ambiente adnascitur, & uim ossium in magno, uehementiq; maxillae inferioris motu excipit, & moderatur. Lineamenta uerò musculorum, quae in Quarto de Sectionibus administrandis libro Galenus post aures obseruari docuit, ne utique hacenus in hominibus reperi, quanquam in canibus aures mouentium musculorum naturam, formam, ortum, functionemque optimè affecutus fuerim. dein hos musculos nonnihil, sed minus quam obscurè, simiam ostendere obseruaui. Interdum etiam quibusdā raris fibris carneis, membrana, quam carnosam uocamus, supra aures augetur, & modicè auri proximam cutem, & ipsam quoque aurem motu agit arbitrario.

Ligamenta maxillae articulorum.

Peculiaris cartilago articuli inferioris maxillae cū superioris.

Musculosa in temporibus lineamenta.

DE MUSCULIS OSSIS V IMAGINEM

referentis. Caput XVII.

Musculi hinc ossi committuntur aut hyoidei.

HYOIDES in faucibus superiori laryngis sedi praelocari, & radici linguae fundamenti uice, super quod moueri eam oporteat, & plurimum musculorum uelut anchoram esse, iam antea diximus. Ex musculis uerò qui ossi committuntur, alij quidem ipsi sunt proprii, & solius huius ossis gratia constructi, qui omnes ex alijs ossibus principium sumentes huic ossi simili inferuntur. alij autem ex osse hoc procedentes, alijs organis famulantur. Qui igitur ossi ipsi peculiares proprii sunt, hoc potissimum praestant, ne os non admodum stabili firmatum basi, hinc inde ad latera, uel sursum aut

aut deorsum, uel prorsum aut retrorsum conuellatur. Sunt porrò hi ad minimum, ueterum redacti septem, ad maximum autem octo, utrinque nimirum quatuor, ut uniuersi quatuor constituent paria. Primus ceteris ualidior & crassior, bifidus aut geminus est, scutiformi laryngis cartilagini, & asperae arteriae in collo exporrectus. Lato nanque & carneo principio ex eminentiori pectoris ossis sede, ad partem magis internam exoritur, recta quae sursum tensus, ac parem semper ipsi origini latitudinem seruans, in anteriorem hyoidis ossis partem inseritur, carnosum innexu totam amplitudinem medij ossiculi, cui hyoidis ossis latera firmantur, apprehendens. Huic musculo secundum ipsius longitudinem in medio linea incisa est, cuius occasione, ex duobus musculis ille constare non ineptè dicitur, ac duorum musculorum, seu unius paris uice enumeratur, qui hyoides os deorsum, si quando uiolentiùs à superioribus musculis sursum uellitur, retrahunt, & scutiformi cartilagini, & asperae arteriae, propugnaculi loco haberi possunt. Tertius igitur & quartus, utrinque unus his duobus opponuntur, & amplius breues, ac omni ex parte carnei, à maxilla inferiori, sub summo mento interius enascuntur. Hinc procedentes, ac admodum modicè arciores redditi, & deorsum protensi, hyoidi ossi duobus primis contermini inferuntur, eandem prorsus insertionis latitudinem, in anteriori ossis sede cum illis exigentes. Ac proinde hi os sursum opposito duobus inferioribus, seu primis motu, deinde & modicè in exteriora protrahunt, quemadmodum & humiliores quoque, in exteriora os perquam obscure promouent. Quintus uerò ac sextus, ab utroque latere singuli admodum graciles, teretesque sunt musculi, qui ab ossis temporis processuum radicibus, quos stylum & galli calcaria referre diximus, explantati hyoidis ossi inferuntur, ad latus amplitudinis, quam primi quatuor musculi occuparunt. est autem haec regio, ubi ossis latera cum medio ossiculo coeunt. Musculi hi toto ductu illis musculis exterioribus attenduntur, quos maxillam inferiorem deorsum trahere retuli, qui etiam ab eisdem stylum imitantibus processibus, sed paulo humilioribus, quam hi hyoidis ossis musculi exoriuntur. Porro his duobus ossis referentis musculis, ne id aut in dextrum, aut in sinistram reuellatur, munus cōcreditum est, & praeterea illud quoque sursum nonnihil introrsumque contrahunt. At septimus & octauus, praesentis ossis musculi, utrinque etiam singuli graciles longius uisuntur, nullus enim uniuersi corporis his simul & gracilior & longior occurrit. Deinde uterque eneruationem quandam sibi cum musculis, maxillam deorsum trahentibus priuatim uendicat, in medio naque ipsius ductu carneus esse definit, tendinis aliquousque naturā ostendens, à qua denuo carneus euadit, ac ueluti duos musculi uentres nanciscitur. Principium etenim carneum, ex elatiori scapulae costae, iuxta ipsius ceruicem, & processum anchoram imitantis radicem obtinet, & sub musculo scapulae ad occipitum trahenti occultatus, sursum oblique protenditur, sub musculo à pectoris osse & clauicula, in manillarem capitis processum inserto, qui hunc hyoidis ossis musculum adeò comprimit, ut carnosus sub illo esse desinat, tendinisque speciem ostendat perinde, ac si digniori illi caput mouenti musculo cederet, aut ipse durior factus, in contractione impetum mouentis musculi faciliùs exoluere. Nam simul atque illum superauit, rursus carneus apparet, quousque in eam hyoidis ossis regionem implantetur, in quam sextum & septimum, insertionem moliri dictum est. Galenus Quarto de Administrandis sectionibus libro ipsos scapularum proprios esse arbitrat, horum ope illas sursum ad guttur agi asserens, quam uerò id ueritati consonum sit, obseruari peroptarim, mihi enim hyoidis ossis, non scapularum proprii uidentur, nec quicquam his cum scapularum motu commune esse existimo. Quippe minores sunt, minusque firmi (quum ipsi hyoidi committantur) basi stabiliuntur, quam qui scapulam (cui brachium, cubitus & extrema manus appendent) attollere obliquo motu possint. Deinde substantia formaque, ceteris hyoidis ossis musculis, nequaquam autem scapularum motuum autoribus, respondent. Quod Veteres pulchrè norunt, ex quorum sententia Galenus in Libro undecimo de Partium usu, hos musculos hyoidi ossi ascribit, licet rursus sui oblitus, in Decimotertio de Partium usu eisdem inter scapulae motores commemoret, facile in illis, ut in alijs plerisque scapulae musculis aberrans. Quin etiam hyoides os his musculis omnino indiget, si demum id contrario motu agi debuit, quem quintus & sextus musculi perficiunt. Videntur sanè mihi postremo loco enumerati musculi, deorsum ac utrinque ad latera hyoides os detrahere. & nisi his illa cōcrederetur actio, hyoidis ossis situs prorsus fallax esset. Adde musculis his, ubi scapulae committuntur, neruulum applantari, nequaquam autem ubi hyoidi inferuntur. Erunt itaque mea quidem sententia octo musculi, solius hyoidis ossis occasione efformati, in hoc scilicet, ne hinc inde ex sua sede id turbaretur, fundamentumque plus satis infirmum linguae, & ipsi quoque laryngi efficiatur. At musculi quos hyoidi ossi non proprios esse dixi, ex ipso originem mutantur, atque horum quatuor laryngi, & alij

Proprii primi par, seu alterius lateris.

Secundum par.

Tertium par.

Quartum par.

Quintum par, scapularum motus non subservit.

Musculi hyoidi ossi non proprii.

& alij linguae porriguntur. Primi duo laryngem adeuntes, lati & carnosi sunt, & ab inferiori hyoidis ossis sede enati, ac postea anticae scutiformis cartilaginis parti, secundum ipsius longitudinem attensi, tandem humiliori eius cartilaginis sedi secundum latitudinem inferuntur. Alij duo paulo minus teretes sunt & graciles, deinde toti carnosi, ex media ossis hyoidis interna sede enati, implantantur radici laryngis operculi, quod *ἐπιγλωττις* Graecis dicitur, quod uero horum sit munus, & quos ex his Galenus praetermiserit, in musculorum laryngis enarratione docebitur. Linguae autem musculorum sermo, mox post subsequens Caput instituetur.

PROPRIORVM HYOIDIS OSSIS
musculorum administratio. Caput XVIII.

Secundi
paris
administratio.

Primi
paris.

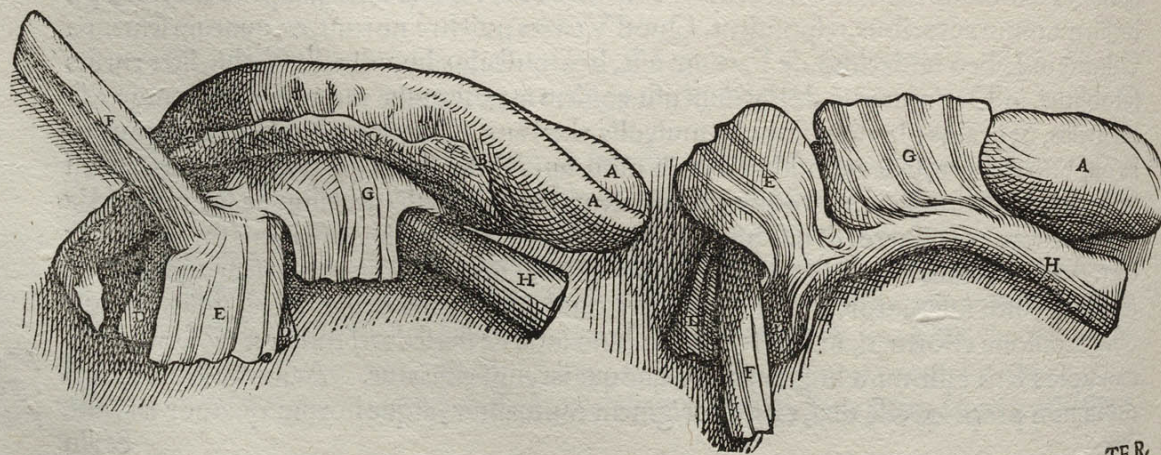
Tertij
paris.

Quarti
paris.

OMMODE horum musculorum sectionem administraturus ceruici (ut in posteriora pendente capite, ea exporrigatur) truncum aut oblongum lapidem subijcies, & uenis, arterijs, glandulisque in harum distributionibus locatis utcumque resectis, minoribus cultellis sectionem auspicabere praecauis, ne angulosus lapis posteriorem ceruicis sedem occupantes musculorum comprimendo uiciet. Ac primum quidem ab inferiori maxilla, quae adhuc integra est (nisi illam musculi maxillam attollentis, & in ore delitescens occatione tregeris) obliquos & latos musculorum, qui tertij & quarti loco habebantur, derades eos usque ad regionem, qua hyoidi ossi implantantur, dissecans. Deinde primi & secundi capite a pectoris osseliberato, utrumque uersus os hyoides deducito, illos a musculis separans, qui duobus his hyoidis ossis musculis substrati, a pectoris osseliberato in scutiformem laryngis cartilagine pertinent. Quum enim horum ossis hyoidis musculorum originem aggredieris, studendum est, ne initia musculorum a pectoris osseliberato & clauicula, ad mamillarem capitis processum ascendente uicies, aut etiam ex eadem sede natos, nuperque dictos scutiformis cartilaginis musculorum una auferas. Quintum & sextum summis digitis, aut exiguo cultello a conterminis partibus, usque ad stylum referentes capitis processus deduces, illorumque initia illinc liberabis. Septimum & octauum uix, nisi secundo scapulam mouentium musculo, & illo qui a pectoris osseliberato & clauicula mamillarem processum petit, abscitis, aggredi promptum est, nihil tamen prohibet ipsos a uicinis partibus exiguo longoque cultello buxco, aut solis digitis liberare, ipsorumque capite apprehenso, id a scapula cultello diuidere. Quamquam hos, donec musculorum scapulam mouentes aggredieris, interdum seruandos duco, ut quemadmodum non semel tentauimus, tu quoque experiaris, num musculi illi scapulam omni prorsus carne libera sursum agere possint, contemplerisque, quam belle primo quoque tensionis impetu rumpentur. Caterum proprijs octo hyoidis ossis musculis hac ratione ab ipsorum principijs pendentibus, integrum erit cuiusque musculi munus indagare, quolibet musculo ad suum principium leuiter acto. Musculorum hyoidi ossi non propriorum sectio, in eum locum referuabitur, qui earundem partium, quibus illi inferuntur, Anatomen pertractabit.

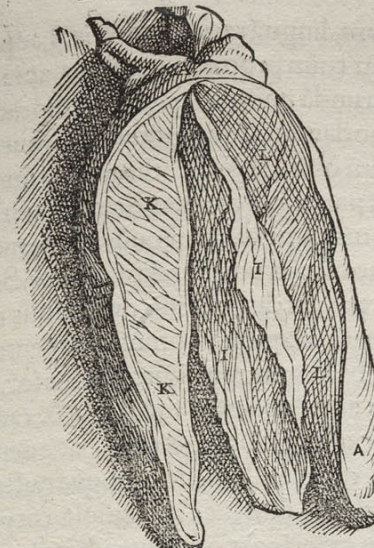
DE LINGVAE MUSCULIS.
Caput XIX.

PRIMA DECIMINONI SECUNDA
CAPITIS FIGURA.

TER

TERTIA FIGURA CVIUS
SICUT ET DVARVM PRAECE
dentium ac omnium characterum In-
dex modò subijcitur.

PRIMA figura linguam una cum ipsius musculis, a reliquo liberatam corpore, ex dextro latere commonstrat, musculorum dextri lateris naturam ac situm, quam fieri licet, proxime exprimens.

Secunda figura eadem, quae prima, oculis subijcit, uerum ut primi linguae musculi, ac item noni natura aliquo pacto hic magis, quam in prima conspiceretur, tertium & septimum, linguae musculorum sursum refleximus, quinto interim deorsum ab ipsius insertione propendente.

Tertia figura nouem linguae musculorum abscisos habet, ac lingua secundum longitudinem diuisa cernitur, linguae ligamento hic ab utrisque linguae corporibus dirempto, & corporum superficie, quae ligamento continuatur, hic apparet. Atque eum in modum hominis (ut semel dicam) linguae constructio est expressa, quo nobis hanc picturam assequi datum fuit.

A, A, 1, 2, 3 Linguae portio ante sectionem in hiante ore conspicua, & tunica adhuc obiecta ipsi, ac toti ori, & stomacho, item & asperae arteriae communi.

B, B, 1 Hae linea dictae nuper tunicae partem notat, secundum inferioris maxillae latera ab ore dissectam. Linguae enim portio supra lineam consistens, illa adhuc obtegatur tunica, quae autem sub linea cernitur, hic (uti etiam nunquam) illa tunica non succingitur.

C, 1 Iam dictae prius tunicae portio, quam hic a palati intimo una cum lingua praescidimus.

D, D, 1, 2 Primus linguae musculus.

E, 1, 2 Tertius linguae musculus.

F, 1, 2 Quintus linguae musculus.

G, 1, 2 Septimus linguae musculus.

H, 1, 2 Nonus linguae musculus.

I, 3 Linguae ligamentum, cui linguae corporum fibrae continuantur.

K, K, 3 Dextri linguae corporis fibrarum species. L, L, 3 Sinistri linguae corporis fibrarum species.

LINGVAE moles ori exquisitè congruit, in omnem enim eius sedem commode pertingit, quod sane, si minor esset, ipsi negaretur. neque rursus praeroris angustia impeditur, quamuis tamen id facillimè contingit, si aliquando in magnitudinem praeter naturam excreuerit. Quoniam uero promptè ipsam impetu atque ex nostro arbitratu moueri in omnem partem conueniebat, hanc musculosam fieri summus rerum Opifex uoluit. Insuper quoniam deorsum oportebat eam detrahi, & sursum uersus palatum agi, atque ad latera circumduci, postremo prorsum, retrorsum, atque ipsam hinc inde reflexam, & in se collectam moueri, operae pretium fuit multos illi elargiri musculorum, qui uariorum motuum autores existerent. Linguam autem fortem & magnam, ad basim stabilitatis gratia, tenuem uero, ad terminum mucronem uel, ut celeriter moueretur, merito factam esse neminem latet. Verum qui, qualesque, & quot numero ipsam agant musculi, cognitu est quam difficillimum. Adeo enim inuicem connectuntur, ipsorumque fibrae mutuo tam uariè coeunt, ut iustum numerum, formamque musculorum, & motuum linguae differentias cognoscere, non iniuria arduum censeatur. Imò linguae constructionem haecenus à nemine ad amissum perspectam fuisse, neque etiam ocyus fore metuo adeo, ut fateri cogamur eò Conditoris nostri in effingendo ex terra Adamo artem industriamque processisse, ut tota haec non inueniatur, quantumuis longo temporis spacio, idque à Viris illustribus fuerit indagata. Quousque tamen in linguae constructione Galenus eximium Naturae miraculum artificiumque perspexerit, minime constat, ea siquidem Libri de Administrandis sectionibus pars, in qua linguae musculorum proculdubio recensuit, nobis una cum Libris de Musculorum resectione interijt, aut potius apud communis utilitatis inuidiosissimos homines, nullum sui usum praebens supprimitur, à tuncis & cblattis corrodenda & secanda (quum ipsa sectionem docere deberet) latitat. In Libris autem de Partium usu per transennam, leuiterque duntaxat de linguae motu, absque peculiari alicuius musculi

Linguae magnitudinem ita esse, illamque musculis regere.

Difficile esse musculorum linguae cognitionem.

Y enar

enarratione meminit. Ego quantum hactenus assecutus sum, linguarum quippiam, ac proprium præter ceteros musculos fortiri obseruo, ad radicem enim proprios quoddam, ac suis fibris utunque distinctos exigit musculos. Atque ex his quorundam fines illic terminare uidentur, ubi lingua in longitudinem ferri incipit, cum sua radice quodammodo angulum constituens, est autem is locus, ubi corpus laryngem in ciborum uoratu obturans ostenditur. Alij musculi hic ne utique cessant, sed mixti inuicem, raram corporis partem efformant, nempe duorum ueluti oblongorum musculorum concursus, qui ligamentum quoddam tenuissimum, membraneum, ac ad linguæ crassitudinem latum, in ipsorum medio plerumque adipiscuntur. Sic laqueum, ut uniuersum linguæ corpus ante sectionem nobis apparens, ex duobus illis musculosis corporibus, ligamento hoc, accurrentibus uenis, arterijs & neruis, atque hæc omnia integre duplici membrana, conformetur, una quidem musculis omnibus communi, quæ est interior. Altera autem eius tunice pars censetur, quæ uniuerfam oris amplitudinem succingit, & eadem continuaque cum interna asperæ arteriæ ac stomachi tunica existit, priuatimque tertij paris neruorum cerebri præcipuas portiones, sibi insertas uendicat, quarum beneficio lingua gustatorium organum efficitur. Rarum uero id atque peculiare, quod duo hæc musculosa corpora obtinere diximus, ad hunc quasi modum sese habet. Quum ceteri corporis musculi unicuique re fibrarum genus, aut rectum scilicet, aut obliquum, aut transversum duntaxat obtineant, hæc interim corpora obliquas, transversas, rectasque fibras simul adepta mihi uidentur, quæ inuicem adeo coeunt, commiscunturque, ut in his aliquod fibrarum genus sectione assequi propemodum sit impossibile, imò musculosa hæc corpora quippiam non absimile cordis substantiæ, in ea fibrarum contrariarum comixtione adipiscuntur, quanquam non adeo atque cor, solida consent substantia. Sed carnosæ fibræ in pinguioribus, & iam ætate prouectis animalibus, pinguedinem in lingua adnatam obtinent, & fibræ multo quoque rariùs in lingua conscruntur, quam in compactissima cordis substantia. Atque hæc uel inter edendum cuius euadunt perspicua, quam scilicet à musculorum carnis natura, formaque & gustu, linguæ pars, quæ in delictijs haberi solet, uariet. Verum ex quibusnam musculis hæc linguæ pars formetur, ac undem musculi linguæ, quos inter dissecandum obseruauimus, originem ducant, nunc opportune subiicietur.

Inter manus Duo quidem sunt recti, & impenes crassi, obscureque ab inuicem, ac si plures duobus essent, alij quol locis discreti, qui ex media, superiori & ossis u imaginem referentis sede, carni, sed utique fungosi principium ducunt, ac secundum linguæ longitudinem protensi, ipsius medio recta inseruntur, quam contracti recta intro, & uelut ad posteriora uellunt. *Tertius & quartus* duobus superioribus ossis hyoidis offiulis oriuntur, quæ ad ipsius latera haberi, ac ipsorum fine ad stylos usque imitantes capitis processus definere diximus. Quanquam etiam interdum hi musculi ab humilioribus ossis hyoidis lateribus, quæ superioribus scutiformis cartilaginis processibus colligantur, principium sumant tunc nimirum, quum superiora hyoidis ossis latera non plane ossæ, cum ligamentorum natura aliquid commune adipiscuntur, quod non infrequenter, & potissimum in mulieribus obseruatur. Musculi igitur illinc exortum adepti, & oblique quodammodo procedentes, linguæ lateribus implantantur. Si horum alter uno remisso laxatoque tendatur, lingua, & potissimum sua radice, in latus deorsum uellitur, at si simul uterque agat, lingua in neutram partem inclinans deorsum, uersus interiora quoque mouetur. *Quintus & sextus* tus ac sextus, similiter carnosus & uterque crassus, duobus nuper dictis opponuntur, ac a temporum ossium processibus, qui styli acusque imaginem referunt, explantati, linguæ ad nuper dictorum fines innascuntur. Hi quoties ambo conuellantur, uersus interiora linguam sursum agunt, at si alter duntaxat in se colligatur, lingua sursum tracta ad alterum latus inclinatur. Sunt & alij duo linguam ad inferiora contrahentes, ac ad latera inuoluentes, qui ex inferioris maxillæ lateribus, intus ad dentium molarium radicem utrinque lato, & uterque musculo principio enati, linguæ secundum ipsius longitudinem usque ad ligamenti finem, quo faucibus illa colligatur, se inferunt, non quidem prorsus in linguæ medium, sed duorum, quos primos enumerauimus, musculorum latera. Horum altero tantum suas fibras colligente, conspicua ante sectionem linguæ pars, in contracti musculi latus conuiet, at utroque laborante, pertinaciter lingua faucibus recto motu adigitur. Post hos carnea quædam moles ab interna quoque inferioris maxillæ sede, ex menti regione enascitur, ab illis præcipue processibus, ipsorumque lateribus, qui inæqualiter in interna inferioris maxillæ ad summum mentum sede extuberant. Præfens moles sursum retrorsumque ad fauces ducta, in linguæ radicem, amplam infertionem molitur, quemadmodum etiam lato principio originem sumit. Hæc moles linguam ad mentum contrahere uidetur, nunc exquisitè ad laborum medium, nunc autem ad latus, prout nimirum has illasue fibras laxat, & intendit, fibræ enim ipsius rectæ, secundum totam illius amplitudinem, ab

ab anteriori sede retrorsum ductæ conspiciuntur. deinde præter fibras, uelut quasdam inscriptiones quoque rectæ progredientes exigit, quasi harum occasione, plurimum musculorum numero etiam habenda esset. Enarratos iam musculos, qui undique attentum habent adipem, inter dissecandum ad linguam porrigi in scholis ostendi, & horum plurimos circa ipsorum fines inuicem confundi, ac duo, quæ prius innumimus, musculosa corpora constituere. hæc triplex fibrarum genus obtinere superius dictum est, quæ inuicem adeo permiscuntur, ut eas inter noscere sit quamdifficillimum. Inter reliquas tamen obliquas transversasque, in corporum medio plurimæ reperiuntur, quæ mihi utrinque in proprium linguæ ligamentum longè tenuissimum, & membranæ non absimile, tanquam in ipsorum firmamentum definere uidentur, rectæ uero pauciores sese offerunt, omnes propemodum in externa eorum corporum superficie excurrentes. Transversarum fibrarum beneficio linguæ corpus ante sectionem apparens, in se contrahi in crassarique, & rursus egeri tenuarique arbitror, id enim in ligamentum fibrarum infertio, tibi dissecanti utunque commonstrabit. Rectis uero fibris, lingua in semicirculum, ad palatum faucesque conuolui spectatur, prout nimirum aut superiores, aut inferiores tensæ fuerint. Porro obliquis fibris, in latera linguam agi omnino coniecto sic sanè, ut alij interim musculi linguæ moueant radicem, alij uero linguæ corpus, ante sectionem in hiantem ore conspiciunt. Ligamentum uero, cui fibræ firmanantur linguæ, ossis uice datum est. Haud enim decessit, linguæ secundum ipsius longitudinem os, aut cartilaginem quantumuis etiam in minutissimas diuisam uertebras, innasci, quum tam uarijs diuersisque motibus, inter mandendum loquendumque moueri linguam oportuerit, ipsaque interim nullum corpus suffulciat, ac quouis etiam serpente agilior fluctuosiorque esse debeat.

LINGUÆ MUSCULORVM ADMINISTRATIO. Caput XX.

MUSCULORVM linguæ sectio communis cum reliquis erit. Deducta igitur, quantum licet, utraq; maxilla, & oris tunica, cutis modo à subditis organis, quam licet, exquisitissime cultello undecunque detracta, omnium primi secabuntur obliqui, quorum principium à processibus styli imitantibus pendet, quod iam ab oblongis illis offiulis uenit liberandum. Iam hos ad linguæ radicem studiosè secutus, eam carneam molem, quam nono loco recensui, ab inferiori maxilla liberabis, atque quam poteris, accuratissime ipsius inscriptiones, & ipsi immixtum adipem, deinde illius etiā exortus, & implantationis latitudinem spectabis, atque hæc perfecteris promptissime, si modo ad dentium interiorum radicem, & sub mento uicissim sectionem tentaueris. Mox post hos aggredieris, qui ab internæ maxillæ sedis lateribus enascuntur, & linguam ad latera mouent, post hos autem, aliorum duorum obliquorum, ab ossis hyoidis lateribus originem ducentium principia liberabis. Postremò autem illi ab hyoide osse auferentur, quos primos recensuimus, quique maximam linguæ radicis partem constituere uidebuntur. In huiusmodi administratione exiguum cultellum, liberandis musculorum capitibus operi accommodabis, ad reliquam uero separationem buxum cultellum, quod mucosi admodum sint musculi, adhibere nihil prohibet. Ceterum linguæ reliquum corpus ad hunc modum aggredi consulo, ante omnia id ambiens crassior membrana, toti communis ori deradetur, firmius enim connascitur, quam ut citra coctionem, cutis modo à lingua auferri possit. Deinde & illa membrana, quæ musculis omnibus est communis, quamque frustra separare contenderes, relictæ, sectio ad linguæ medium super id, quod diximus, ligamentum, & secundum linguæ longitudinem ducetur, non superficialis tantum, sed quæ ad medium usque linguæ penetret, aut etiam uniuerfam diuidat. Mox hamulis & cultellis, fibrarum corporis linguæ naturam sedulo inquires, ac qui fibræ ligamento committantur, eaque inuicem uariant, & commisceantur, perspicies, num scilicet eo, quo dictum est modo, aut dissimili sese habeant. Ego nanque, ut mihi linguæ constructio apparuit, hæc trado, lubens, si quid notius ueriusque occurreret, impertiturus. Porro neruos à septimo præcipue pari neruorum cerebri, & à sexto, linguæ musculis motus principium præbentes de industria, ut & ceteros neruos, in Quartum librum reuocatio, atque iccirco etiā hic, nisi de ligamento linguæ faucibus colligante, paucissima recensenda supersunt. Est autem id ligamentum, quod ad palatum reflexa lingua, apertoque ore sub ipsa conspicitur, magni usus gratia efformatum. Nisi enim id esset ligamentum, lingua nimirum aliquando retrorsum in se colligeretur, nec facile exerta intro retraheretur, præterea neque sedem obtineret stabilē & tutā, ut quæ undique esset soluta. Vtroque enim munere ligamentum fungitur,

Musculosa substantia lingue partis ante sectionem conspicietur.

Administratio quinti & sexti. Noni.

Septimi & octauis. Tertij & 4.

Primi & 2.

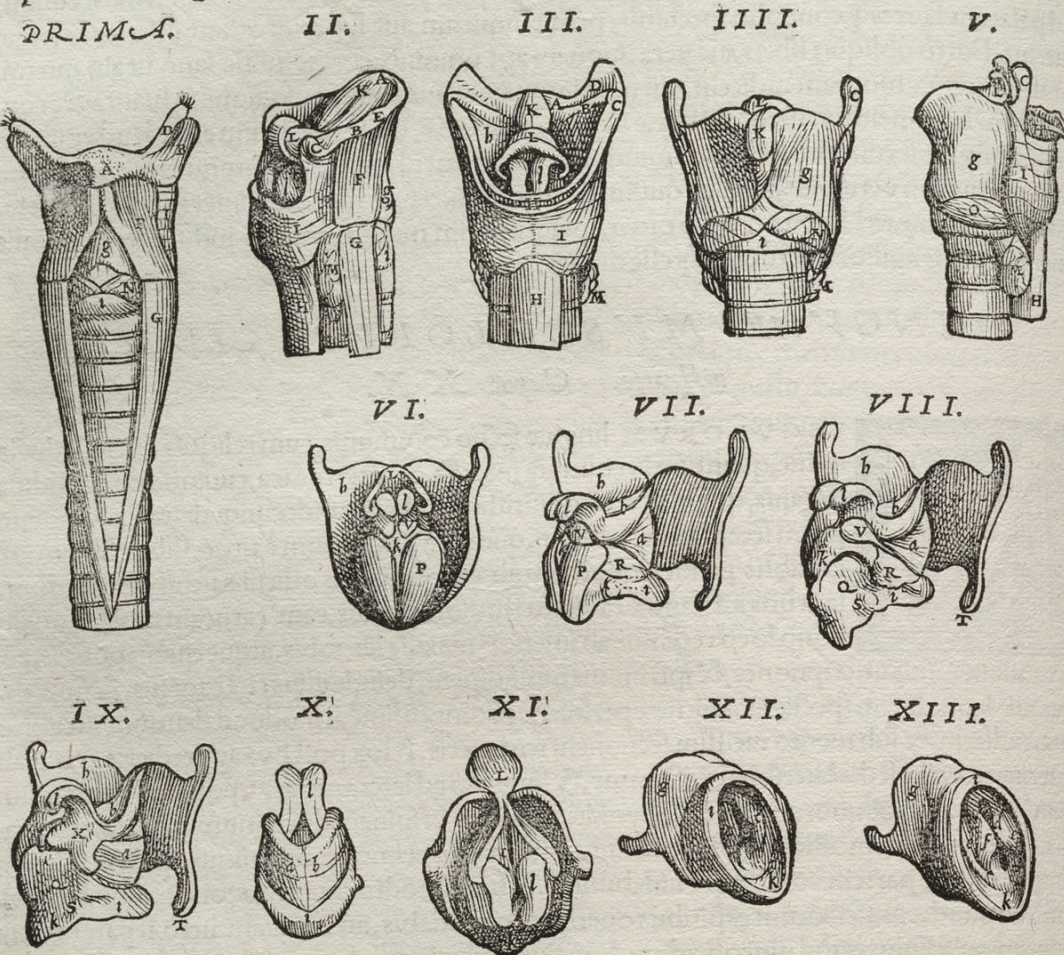
Reliqui lingue corporis administratio.

Ligamentum linguam faucibus colligans.

gitur, nimirum ut & basis linguae sit firma, & linguae finis promptè quoquoersum pertingat. At uerò si ligamentum in modicā linguae partem procederet, minus quidem, quam si omnino factum non fuisset, sed proximè, & propemodū similiter linguae in modum daretur. si rursus idem ad plurimum linguae spaciū pertingeret, nequiquam ad palatum, neque ad superiores dentes, neque ad alias multas oris sedes lingua extenderetur. Tam igitur exacta est uinculi commensuratio, ut siue adieceris, siue abstuleris aliquid, quantumuis exiguum, uicietur totius linguae functio, quod in dies in artis operibus experimur, quoties id ligamentum praescindimus, aut propter nimiam humiditatem laxum resiccamus.

DE LARYNGIS MUSCULIS. CAP. XXI.

QUONIAM in integris musculorum tabulis in praesentis Libri initio seriatim positis, omnes laryngis musculi oculis subijci nequiverunt, nō abs re fore putavi, in huius Capitis fronte priuatim laryngis musculos, hac figurarum copia exhibere.

TREDECIM VIGESIMIPRIMI CAPITIS FIGURARUM, & earundem characterum Index.

PRIMA figura ossis u imaginem referentis, & hic suis musculis omnibus liberati anterior facies exprimitur, una cum anteriori laryngis, & asperae arteriae caudicis (qui in collo consistit) sede, nullo interim laryngis musculo resecto. Qui uerò musculi hic sint conspicui, characterum index dilucidè explicabit.

Secunda figura eadem, quae prima ex dextro latere commonstrat, quanquā hic non tantam asperae arteriae caudicis portionem asseruauerimus, dein etiam hinc superiora ossis u referentis latera resecuimus.

Tertia secunda penitus respondet, nisi quod haec ex posteriori facie eadē, quae illa ex latere commonstrat, uerum & hic quoque ex industria superiora ossis hyoidis latera adhuc delineantur.

Quarta anteriorem laryngis sedem, cum portione caudicis asperae arteriae proponit, resecto iam hyoide ossē, cum musculis ab illo, & a pectoris ossē, laryngi oblatis. Seruantur itaque adhuc ex communibus laryngis musculis, quintus & sextus, ac dein musculi laryngis operculo proprii.

Quinta

Quinta figura à quarta sectionis ordine nihil uariat, eadem quae quarta, ex sinistro latere elegantè spectanda offerens.

Sexta laryngem à reliquo asperae arteriae caudicis liberatam, ita posteriori facie exprimit, ut neque stomachi, neque communis alicuius musculi portionē adhuc reliquerim, interea tamen nullam laryngis cartilaginum sua sede dimouimus.

Septima laryngem ex dextro latere ita expressam continet, ut ipsius operculum iam resectum sit, una cum musculis primae cartilaginis secundam neccentibus. Dein primae cartilaginis in hoc latere inferior processus, à secunda liberatus est, ipsaque prima antrorsum, atque à secunda sic re flexa occurrit, ut media primae cartilaginis sedes, in posteriori regione nuda cernatur.

Octaua à septima in hoc differt, quod hic resectos musculos illorum quatuor, qui tertiam cartilaginem secundae neccunt, rescidimus, ipsaque secunda cartilago magis detecta appareat.

Nona rursus ab octaua in hoc uariat, quod praeter musculos nuper dictos, etiam quatuor tertiam secundae iungentium obliquos, & dein duos in tertiae cartilaginis basi posteros abstulimus, seruatis duntaxat cum tribus cartilaginibus illis musculis, qui tertiam primae alligant.

Decima ex anteriori laryngis sede se spectanda praebet, ablata iam prima cartilagine, & duntaxat cum secunda & tertia apparentibus musculis, tertiam primae committentibus.

Undecima laryngis musculis ostendendis non seruit, uerum hanc, ut & duas sequentes, ostendende laryngis linguae gratia delineauimus. Exprimitur itaque hic larynx, à reliquo asperae arteriae trunco, & suis communibus musculis libera, quae asseruato adhuc ipsius operculo, posteriori suae sedi incumbit, superioremque faciem commonstrat.

Duodecima in hoc ab undecima differt, quod haec inferiorem laryngis sedem delineatā contineat. Decimatercia hoc à duodecima habet peculiare, quod laryngis rimam seu lingulam, magis coarctatam oclusamue representet. Ceterum characterum index erit eiusmodi.

A In prima, 2 & 3 figuris hyoidis notatur os, non prorsus suis membranulis liberum.

B In prima, 2 & 3, humilior ossis hyoidis lateris superioris scutiformis cartilaginis alligatum pro-

C cessus, qui C in 2, 3 & 4 indicatur.

D In prima & tertia superius notatur hyoidis ossis lateris, à secunda figura inibi resectum, ubi E ascriptum cernis.

F Musculus ab hyoidis ossis inferiori sede enatus, ac humiliori primae cartilaginis sedi insertus.

In prima figura dexter & sinister est conspicuus, in secunda dexter duntaxat.

G Musculus ex posterioris ossis summo, ad humilior primae cartilaginis sedem deductus. Prima dextrum & sinistrum quoque exprimit, at secunda dextri tantummodo portionem.

H Gula, seu stomachus, in 2, 3 & 5 conspicuus.

I Musculus ex posteriori sede stomachi, cartilaginis scutum referentis, lateri insertus. Ac tertia dextrum & leuū ferè uniuersum ostendit, & potissimum utriusque initium, Secunda dextrū & minimam sinistri portionem. Quinta uerò sinistri insertionem exprimit, ut etiam prima & quarta utriusque insertionem proponit.

K Duo musculi dissectionum ignoti Professoribus, & ab ossē u referente enati, ac in laryngis operculi radicem inserti, hi occurrunt in secunda figura & tertia & quarta.

L Epiglottis, seu (ut nos uocamus) laryngis operculum, in secunda figura, & dein in 3, 4, 5, 6, & 11 conspicuum.

M Glandulae laryngis radici, ad asperae arteriae latera adnexae, in 2, 3, 4 & 5.

N Musculus à prima cartilagine ad secundam protensus, exterior uel primam cartilaginem secundae iungentium. Dextri musculi & sinistri pars in prima uidetur, uterque autem integer in quarta apparet.

O Musculus à secunda cartilagine in primam protensus, alterius uel lateris interior, secundae cartilaginem primae connectentium, in quinta solus sinister exprimitur.

P Musculus ab infima secunda cartilaginis sede, posteriori in parte principium ducens, & tertiae cartilaginis insertus. Sexta dextrū & sinistrū ostendit, septima dextrū, & quodammodo sinistrū.

Q Sedes iam dicti musculi, in octaua & nona.

R Musculus à latere secunda cartilaginis, in tertia cartilaginis insertus. Septima & octaua dextrum duntaxat ostendunt.

Y 3 S Sinus

- S Sinus secundae cartilaginis, in octava & nona notatur, cui inferior primae cartilaginis processus, T. us, T. in octava & nona insignitus conuascitur.
- V Musculus in basitertiae cartilaginis situm obtinens. Sexta utriusque lateris musculum repraesentat, Septima dextrum, & sinistri portunculam, Octava etiam dextrum.
- X In nona figura sinus indicatur, cui musculus insidet, tertiae cartilaginis basim in altero latere occupans, ac V caractere iam expressus.
- a Musculus ex tota primae cartilaginis longitudine enatus, ac tertiae insertus, aut musculus primae cartilaginis tertiae copulans. Decima dextrum a insignitum, & sinistrum b insignitum indicat, ablata interim prima cartilagine. Septima uero octava & nona, integrum dextrum lateris musculum a notatum expriment, & elatiorem sinistri sedem, quam ob hoc quoque b litera in illis figuris notauit.
- c Lingula seu rima, in medio laryngis obuia superior sedes, in decima figura conspicitur.
- d Inferior facies lingulae, quam in decimatertia magis, quam duodecima apertam expressimus.
- e, e Duo sinus, utriusque unus, qui clausa lingula seu rima, in humiliori ipsius sede ad latera euadit conspicui, in duodecima & decimatertia.
- f Callus in medio rimae apparens, ubi ipsa potissimum conuiet in decimatertia.
- g Ne fortasse aliquid obscuritatis cartilagine literis non insignitae adferat, illas quoque adnotabimus, g itaque prima est cartilago, in anteriori parte se offerens, in 1 figura, dein in 2, 4, 5, 12, 13.
- h Prima cartilago, in tertia figura & 6, 7, 8, 9, posteriori facie se offerens.
- i Secunda cartilago anteriori facie conspicua, in prima, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 13.
- k Secunda cartilago posteriori facie spectatur, in sexta, 7, 8, 9, 11, 12, 13.
- l Tertia cartilago occurrit in secunda, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11.

RES laryngis^a cartilagine Libro superiori descripsi, tertiam cartilaginem, etiam si^b duplex sit, ne aliorum dissectionis Professorum placita prorsus inturbarentur, unius loco enumerans. Praeterea his cartilaginibus corpus similiter cartilaginofum, sed adiposae membranaeque substantiae etiam compos, incumbere retuli, quod *καρτλαγινος* nuncupatur.^c *καρτλαγινος* uero, corpus quoddam, aut potius laryngis sedem, in medio ipsius locatam esse recensui, rimulae seu fissurae lingularum, quibus tibiae inflantur, perquam similem. Nunc autem harum cartilaginum musculos persequar, in Quarto libro ipsorum^d neruos priuatim enarraturus. Quando itaque ex pluribus cartilaginibus larynx, ut apte clauderetur, aperireturque, constructa est, & quia spiritus, retentionis uocisque occasione, motu uoluntario, & ex nostro pendente impetu moueri eam oportet, merito musculos cartilaginum motores Natura ipsi communicauit, quorum quidam laryngi duntaxat proprii sunt, quidam alijs quoque partibus communes.^e Proprios humana larynx duodecim nanciscitur, atque horum quatuor primam cartilaginem, quam scutiformem uocamus, secundae, quae innominata est, iungunt, quatuor secundae tertiae conectunt, duo tertiam primae copulant, & duo in basi tertiae cartilaginis, quae secundae coarticulatur, sedem habent. Communes Galenus octo numerauit, tamen sex tantum explicauit, qui soli scutiformi cartilagini, non autem alijs duabus committuntur. Ego praeter eos sex, alios duos obseruaui, non quidem scutiformi cartilagini nexos, sed ipsi laryngis operculo, quapropter etiam hi inter eos, qui Galeno Communes nuncupantur, referendi nequaquam ueniunt. Cuiusmodi uero ipsi sint, una cum reliquis iam ordine prosequar, sumpto sermonis initio a proprijs, qui omnes, ut lingula laryngis aperiatur, claudantur, & rerum Opifice sunt procreati. Quatuor itaque primam secundae iungentium, ad inferiora laryngis utrinque duo habentur, in priori parte ipsius uersus latera locati. atque hi breues sunt, sed lati, tenues ac carnosissimi, unus alteri incumbit, ac utriusque se inuicem fibris ad x literae similitudinem interfecit. Exterior namque, ab inferiori primae cartilaginis sede fibrarum originem ducit, quae deorsum oblique in priora procedentes, secundae cartilaginis parti, priora laryngis spectanti inferuntur. Interior huic subiectus, ac in ortu fibrarum ductu exteriori omni ex parte similis, a secundae cartilaginis sede, quae primae subiecta, originem ducit, primae cartilaginis humiliori sedi implaturus. huius fibrae ex postica parte, oblique in anticam ascendunt. Quatuor isti musculi, utrinque nimirum duo, inter costales musculos apprimere respondentes, primam secundamque cartilaginem inuicem adducunt, laryngis rimulam clausuri. Ad hunc sane modum quatuor illos musculos interdum, neque infrequenter locatos in scholis ostendi, aliquando tamen unicum utrinque duntaxat reperi, ductum fibrarum^f anterioris nobis enarrati musculi seruantem, sed interim paulo crassiores. Rursus

Duodecim proprios esse laryngis musculos. Communes sex. Lib. de Vsu par. Duo laryngis operculi.

Propriorum 1, 2, 3, 4.

Rursus autem, quum alterum duntaxat adesse obseruaui, non semel ac praecipue in uiris, duos graciles, sed carnosos animaduerti musculos, qui ex media longitudine^g spinae secundae cartilaginis enati, ac tandem deorsum oblique ducti, in processibus inferiores primae cartilaginis

Præfens figura, sexta huius Capituli fœni præposita omni ex parte respondet, nisi quod hec priuatim musculos speculandos exhibet, quos a secundae cartilaginis spina, ad inferiores primae cartilaginis processum aliquando deductos uidi. Atque C. A. prima laryngis notatur cartilago, B uero spina secundae cartilaginis. C autem & D duo musculi a secundae cartilaginis spina principium sumentes, ac in primam cartilaginem inferunt.

insertionem moliebatur. atque hi manifestò primam quoque cartilaginem secundae propinquius accommodabant, rimulâ illam, seu lingulâ hac functione arctantes. Ex quatuor uero musculis secundae tertiae committentibus, duo quoque utrinque habentur, ac^h unus quidem exacte in tota posterioreⁱ cartilaginis sede, secundum ipsius longitudinem, qua stomachum spectat, locat, qui carneo principio ab infima secundae cartilaginis^j parte enatus, ac deinde rectâ sursum procedens, tantisper lateat, donec tertiae cartilaginis radicem, qua secundae coarticulat, neruosa utcumque implantatione inseratur. Huic musculo per secundae cartilaginis longitudinem, quâ fertur, p sinus exculpitur tantus quidem, ut musculo utriusque lateris ablato, secunda cartilago in acutam^k lineam, & ueluti dorsum uertebrarum spinam, inibi desinere uideatur. Alter musculus nunc dicto contiguus, & omnino carneus, a secundae cartilaginis sede enascitur, quae primae cartilaginis internam regionem respicit, primaeque cartilaginis inferiorē processum admittit. Ex hac itaque sede praefens musculus, carnosum latumque principium ducens, ac sursum oblique protensus, tertiae cartilaginis inferitur, totâ sui lateris tertiae cartilaginis radicis sedem occupans, a priori musculo non amplexa. Hi quatuor tertiae cartilaginem utrinque ad exteriora laryngis retrorsum evertunt, lingulâ, aut ipsam, si uoles, laryngem aperiunt. Atque duo quidem primi posteriorē cartilaginis secundae sedem occupantes, recto motu id praestant, reliqui autem, ut obliquo situ praediti sunt, ita quoque tertiae cartilaginem in posteriora oblique reuellunt. Nonus & decimus, qui tertiae primae copulat, etiam utrinque sunt lingulati, & ut ceteri laryngis, carnei, enascuntur autem inuicem continui ex^l media primae cartilaginis sede, secundum totâ ipsius internae sedis longitudinem. Dexter (id est de sinistro subaudi) uelut triplex sui principium ostendit, propter quasdam ipsius inscriptiones, adeo illi impressas, ut harum occasione triplex musculus esse uideatur. hic a principio oblique sursum ascendit, & dextrae tertiae cartilaginis partis anteriori sedi implatur. Duobus his tertia cartilago primae adducti, illorumque beneficio duae tertiae cartilaginis partes, contractis nimirum musculis conuiuent, ipsaque lingula horum potissimum auxilio comprimitur. Hi sane musculi omnium totius corporis cum temporalibus, pro ipsorum mole, ualidissimo funguntur munere, quum tot musculis expirationem molientibus, in spiritus retentione opponatur, quantus & huc quoque reliqui laryngem arctantes musculi faciant. Undecimus ac duodecimus, in basi tertiae cartilaginis consistunt, ea nimirum regione, quâ stomacho larynx committitur, tertiaque cartilago secundae cartilaginis coarticulatur. Sunt autem ab utroque latere singuli, qui ex radice tertiae cartilaginis, quâ hanc primae proxima est, principium sumunt, & secundum basim tertiae cartilaginis modicè sursum protensi, ad tertiae cartilaginis medium (ubi duae ipsius partes inuicem colligantur) finiunt, se mutuo inibi contingentes. Sunt itaque praesentes musculi breues, & exteriorius quodammodo pyri modo rotundi, intus uero omni ex parte cartilaginis tertiae conati, & ubi se inuicem contingunt, latiores crassioresque sunt, quam statim in ipsorum exortu. Ambo musculi tertiae cartilaginis basim cōstringentes, atque duas eius cartilaginis partes inuicem comprimētes lingulâ claudunt, arctantque. Et hi sane argumento sunt, tertiam cartilaginem necessariò esse geminâ, quum si simplex esset, ab illis musculis cōstringi haud posset, uti neque a duobus tertiae primae iungentibus occludi, neque a quatuor secundae tertiam necentibus aperiiri potuisset. Ex duodecim igitur laryngis peculiaribus musculis, octo laryngem arctant, quatuor scilicet primam secundae necentes, & duo tertiam primae committentes, ac denum duo in basi tertiae cartilaginis repositi, quatuor uero ipsam referant illi nimirum, qui tertiam secundae committunt. Alij autem musculi, quos communes uocamus, utriusque etiam motus duces sunt, per quem spiritalis meatus lingula ue amplificatur, & comprimitur. Horum primi duo utrinque singuli, ex tota propemodum inferiori hyoidis ossis sede principium ducunt, ac lati & carnei, & internis lateribus inuicem proximi, contiguique uiuantur. Hinc deorsum protensi, & mutuo internis lateribus abscedētes, singuli in sui lateris inferiorē primae cartilaginis sedem implantantur, tanta latitudine atque ipsorum originum est latitudo. Toto autem descensu, qua anteriori primae cartilaginis sedi exporrigunt, ipsi fibrosi tantum nexibus in eum modum haerent, quo incubentes inuicem musculi mutuo committuntur. Porro ad praesentium musculorum insertiones, quae non minus, quam eorum origines carnea exsunt, alij duo musculi aequè propemodum ampli primae cartilaginis implantantur, ab interiori regione ossis pectoris in iugulo carnis, sed non latius principijs

Propriorum 5, 6, 7, 8.

Propriorum 9 & 10.

Propriorum 11 & 12.

Propriorum epilogus.

Communium primus & 2.

Communium 3 & 4.

Y 4 cipijs

capitis ortum ducentes, qui sursum secundum anteriorem asperam arteriam sedem protensi, ac sensim latiores redditi, illi, quam diximus, primae cartilaginis sedi inseruntur. Quintus ac sextus communium laryngis musculorum, transuersi sunt, & ipsorum utrinque habentur singuli. Stomachum amplexantes, hi enim ex stomachi postica parte, uerterbas cervicis respiciente, secundum stomachi longitudinem principium sumunt, adeo inuicem continui, ut utrorumque musculorum idem unitumque principium esse propemodum dixeris. Hinc amplius & carnosius, uersus priora transuersim protensi, lateribus primae cartilaginis, secundum ipsorum laterum longitudinem implantantur, tota amplitudine, qua stomachum contingunt, impense ipsi connati continuique. Hi quos postremo recensuimus, musculi ad posteriora contrahunt primae cartilaginis latera, secundae cartilaginis eam ita applicantes, ut laryngem quoque, seu lingulam illam coarctent. Qui uero ab osse hyoide procedunt, primam cartilaginem a posterioribus sursum quodammodo abducentes, laryngem dilatant. Verum his contrariam functionem adipiscuntur musculi, a pectoris osse, primae cartilaginis inserti, illi namque humiliores, primae cartilaginis sedes contrahunt, easdemque deorsum uellunt, nonnihil una contrahentes stringentesque asperam arteriam, ne quicquam, quum uocem edit homo, reduplicetur, neque plurimum dilatetur.

*Communium
functio.*

Præter hos sex, alios duos animaduerti propemodum teretes, ac ex media interiori ossis hyoidis sede explantatos, & utrinque singulos radici eius corporis, quod laryngis censetur operculum, insertos. Hi liquidò admodum (si modò quis ipsorum nouerit administrationem) uisui sese offerunt, Galeno tamen, quum in nullis, quæ hodie extant, Operibus ipsorum meminerit, incognitos fuisse opinor, non enim (quod fortè quis arbitraretur) in communium laryngis musculorum numerum sunt reijciendi. Quamuis enim hos octo Galenus esse dixerit, & interim sex tantum descriperit, omnes tamen octo, primae cartilaginis committi postmodum fermonì subnexuit. Porro his duobus id munus conceditum est, ut laryngis operculum, cibus potusque depressum denuo eleuent, ipsorum namque principijs uersus hyoides os tractis, operculum illud erigi conspicitur. Veruntamen musculos, qui his duobus opposito munere fungerentur, nullos obseruauimus, neque id mirum est, quum cibus & potus, suo potèdere euersum eleuatumque laryngis operculum facile comprimant, & ipsum mole sua etiam grauatum, laryngi promptè applicetur. Quamuis non hi solum musculi oppositis destituantur, sed & illi quorum beneficio rectum intestinum, & testes sursum allici dicuntur. Corpora enim, quæ ex sua natura plus satis deorsum tendunt, nec peculiarem motum in ductu, qui deorsum fit, exigunt, ad eam actionem minimè proprijs indigent musculis. Larynx rarè aut peculiare ligamentum prorsus nullum obtinuit, præter membrana articulos orbiculatim cingentia, deinde in ipsius medio lingula consistit, cuius etiam superiori Libro mentio incidit, quæ conformatur ex cartilaginum articulatione, & præcipue cartilaginis tertiae partibus, quæ primam cartilaginem acutis processibus spectant, mox & eas colligante ligamento, & pingui totam laryngem fuccingente tunica, cuius sanè naturam, ac constructionis artificium ut proprijs manibus ex dissectione, uti modò subiiciam, discas, optarim.

LARYNGIS MUSCULORVM ADMINISTRATIO. Caput XXII.

*Administratio
primi & 2
communium.*

*Communium
tertij & 4.*

*Communium
5 & 6.*

FABRICAM laryngis hunc in modum in boue primum, aut in uitulo, deinde in homine auspicaberis. Ex alia quapiam larynge emundatas cartilagine operi adhibebis, ut hæc uelut ossium (quæ musculorum sectioni perpetuo adesse oportet) uicem gerant, deinde dissectis hyoidei ossi proprijs musculis, statim tibi occurrent duo ab osse hyoide, ad primam cartilaginem procedentes musculi, quorum principia paruo cultello ab osse liberans, paulatim musculos a cartilagine radendo, ad ipsorum usque insertionem sequeris. Cæterum pari ratione a pectoris osse ad primam cartilaginem ductos, primam ab osse separabis, ac postea ipsos ab aspera arteria leuiter diuellens, ad primam usque cartilaginem, cui inseruntur, illos deduces. Vbi quatuor hos diligenter intuitus fueris, sectionem per palati tunicam, fauciumque intima duces, ac laryngem cum stomacho è faucibus eximes, ad eum prorsus modum, quo lanx bouum laryngas execare consueuerunt. Liberatam postmodum laryngem cum asperæ arteriæ & stomachi portione, omnino ab animante auferes, ac abieceris lingua, uersam laryngem Sodali, ac tecum Anatomes studioso tenendâ porriges. Qualis mihi in laryngis constructione discenda sedulo fuit, præstatis ingenij luuenis, ANTONIVS SVCCA, nostræ communis Bruxellæ, adeoque totius Belgicæ, ob singularem medicinæ ac mathematicæ cognitionem, magna & rara spes. Hac itaque ratione accommodata larynge, mox musculos ex stomachi

stomachi posteriori parte ad primam cartilaginis latera productos inspicito. quod ut fiat promptius, ipsos longa sectione, ubi capita sese contingunt, diuidito, & hamulo, aut summis digitis alterius capite apprehenso, totum a stomacho ad primam usque cartilaginis latera accurate separato. Licebit modò sex horum musculorum, laryngi communium actionem discere, dummodo ipsorum capita huc illuc, uersus sua principia attraxeris. quo facto, omnes ilico a prima cartilagine liberabis, atque ad duos, quos operculi laryngis radici implantari dictum est, sectionem conferes. Linguae tunicam, quæ cum palati tunica & laryngis & stomachi interiori ipsiusque demum operculi communis est, ad operculi radicem orbiculari linea incidens, ac hamo exceptam cutis modo excorabis. Mox enim illorum musculorum fines in promptu erunt, quos posteaquam ad hyoides os, leniter ipsos ab adipe illis proximè accumbente separando deduxeris, ab osse ipsos dissecabis. Vt autem illorum functionem discas, laryngis operculum digito deprimes, ipsorumque capitibus uersus hyoides os attractis, operculum euerit, atque antrorsum tendi eleuarique conspicias. Modò & hos quoque musculos & stomachum, ipsumque si libuerit, operculum a larynge in totum adimes, ut tres laryngis cartilagine, cum duodecim ipsi proprijs musculis solæ relinquantur. Quum tamen reliquam asperam arteriam partem a secunda cartilagine abscias, inspicito glandulas hominis laryngi appositas, & ut in Sexto libro exequar, utrunque carneas. In boue autem, harum loco carneam prorsus reperies substantiam, ad secundam cartilaginis latera repositam, & musculo cuiusdam similem, qui septimus & octauus communium laryngis musculorum in boue censei possit, quum interim homo eius substantia, seu musculorum uice, quemadmodum nuper dixi, grandes insignesque obtineat glandulas. Cæterum nunc tempus est, ut ad amussim lingula seu rimæ formam intuearis. cernes enim laryngem superioris parte & inferiori amplam esse, in medio autem rimam oblongam habere ex ea, quam diximus, substantia conformatâ. Vt uero hanc proprijs manibus subinde distendas, aperiasque, priusquam musculorum sectionem auspiceris, dextre manus pollice, medioque digito, laryngis latera comprehendens, in dice interim interiori tertie cartilaginis amplitudini inserto, sinistra autem manus pollicem ac indicem, inferiori laryngis orificio immittes, ac duobus illis sinistrae manus digitis, secundam cartilaginem a prima abducere conaberis, dextraeque manus indice, tertiam cartilaginem extorsum eueres. Liquidissimè enim hac ratione inspicies, qui lingula aperietur. Si uero sinistra manu secundam primam adduxeris, & dextrae manus pollice ac indice, tertiam cartilaginem uersus interiora protruseris, ac inuicem duas ipsius partes conuiuere feceris, lingulam ad amussim claudi intuebere. Scribo autem hæc paulo fusiùs, ut Galenus aliquando intelligatur, nec posthac laryngis operculum, uocis principalissimum organum, qui hodie sese Galenicis profitentur, contendant, & idem corpus, γλωττιδα uel lingulam, & ὠγλωττιδα, seu laryngis nobis uocatum operculum esse opinentur, ignorantes profecto lingulam in medio esse laryngis, ac tibi arum linguis, quibus illæ inflantur, quam simillimam existere. Quum itaque lingulam tuis manibus, utrunque usum fuerit, & claueris, & aperueris, proprios laryngis musculos dissecabis, a quatuor primae cartilaginis secundam necsentibus auspicatus. Leui itaque ac transuersa sectione, exteriorem musculum a scutiformi cartilagine liberabis præcauens, ne interiorē simul conuulneres, hoc ablato, interiorē similiter a secunda cartilagine abrades, mentem adhibens illi, quam dixi, fibrarum intersectioni. Neque hoc duntaxat ad amussim, num scilicet unus duo ue sint, rimaberis, sed etiam, dum stomachum a larynge liberabis, diligenter expendes, num eos, quos interdum obseruari dicebam, musculos reperturus sis, qui a secundae cartilaginis spina, in primae cartilaginis humiliores processus inseruntur. Quatuor itaque secundam cartilaginem primae iungentibus a larynge resectis, in altero laryngis latere processum inferiorem primae cartilaginis, a secunda liberabis, ac primam hac ratione a secunda antrorsum resectes, duos inspecturus musculos, tertiam primae colligantes. Vbi hos utrunque examinaueris, integrum erit exiguo, sed acutiori cultello primam cartilaginem, a reliquis duobus adimere, aut si uoles, ad duos musculos illi tertiam necsentem appensam seruare, ac postmodum te ad quatuor tertiam secundae necsentem conferre. quos licebit a suis principijs, quæ ex secunda cartilagine sumunt, liberare, atque ad tertiam, cui inseruntur, deducere. Postremo qui in tertiae cartilaginis sunt basi, auferes similiter quoque eorum principia primum liberans, ac ad finem usque, quo se mutuò contingunt, deradens, huiusmodi enim administratione perpetuò integrum erit, musculorum functionem discere, dum scilicet ipsorum principia ad locum, unde originem sumunt, attrahuntur. Ablatis musculis cartilagine inuicem separabis, nec fieri poterit, quin tunc accuratè lingulae substantia perspectissimam habeas, quemadmodum & naturam illius quoque, & usum, & formam, ex administrationibus nimirum, quas proprijs manibus iam es aggressus.

*Duo laryngis
operculi.*

Laryngis rimula seu lingula quo modo distendenda.

*Administratio
proprjorum
1, 2, 3 & 4.*

*Proprjorum
9 & 10.*

*Proprjorum
5, 6, 7 & 8.
Proprjorum
11 & 12.*

D E

Alius uicini-
quam sectio-
nis ordo.

Brachij mo-
uentis quot.

Primus bra-
chij mouen-
tium.

VICINITATIS quidem ordo, ante musculos brachium mouentes, capi-
tis & dorsi, & scapulae motuum duces oportuisse describi indicabit, si de-
rum partes iam dissectis uiciniores prosequi institutum esset. Verum quum
integris adhuc brachium mouentibus musculis, scapulam mouentes admi-
nistrari nequeant, multo minus illis nondum ablatis, aut capitis aut dor-
si administrare datum sit, operae pretium me facturum duxi, si brachij & dein
scapulae motores, ante caput mouentes musculos, sectionis nomine aggre-
diar. Quamquam si secus cuiuspiam uisum fuerit, Capita facile ita transponantur, ceu ego, in horum
Librorum epitome sectionem non moratus, sed uicinitatem potius secutus, praestiti adeo, ut
cuius integrum fuerit, modò hoc, modò illud Caput aggredi, prout sibi musculorum tradendo
rum seriem proponet. Brachium itaque antrorsum ad pectus, & retrorsum uersus dorsum, & sur-
sum ad ceruicem caputque, & deorsum ad thoracis latera mouetur: & praeter hos motus quodam-
modo in gyrum quoque agitur, aut ita circumuertitur, ac si baculum aliquem, in utraque ma-
nu non flexas, sed secundum longitudinem tantum mutuo appositas acciperes, ac deinde al-
ternatim, prorsum retrorsumque actis manibus, baculum uolueres. Quemadmodum enim bacu-
lum siue deorsum porrectum, siue sursum siue antrorsum prominent, illo modo mouere pos-
sis, ita quoque brachium, siue id pectori admotum, siue sursum actum, aut deorsum propen-
dens seruaueris, semper circumuerti poterit adeo, ut brachium triplici motui genere agatur.

Brachium itaque pectori unicus adducit musculus, originem fumens ex media pectoris
ossis latitudine, & ipsi inferis cartilaginibus, deinde quoque priuatim ex septimae & octauae
costae cartilaginibus, & ex media clauiculae sede, qua haec pectoris os spectat. Principij pars a
clauicula procedens, omnino carnosae apparet, quae uero ex pectoris ossis secundum dextrum
sinistramque medio enascitur, alteriusque lateris musculi initio contigua est, nervosior membrano-
siorque, & minus crassa uisitur. Attamen, quae ex ossis pectoris latere, ipsique inarticularis cartilagi-
nibus pronascitur, penitus iam carnosae existit. quae uero priuatim ex septimae octauaeque costa-
rum cartilaginibus, iuxta mucronatam cartilaginem exoritur, membranae, & tenuis aliquo-
dusque conspicitur. Musculus ex his principijs prodians, & paulatim crassior carnosiorque red-
ditus, sensim arctatur, atque in acutum tantisper procedit, quousque amplo & neruoso, admo-
dumque robusto, sed breui tendine, humero secundum ipsius longitudinem implantetur. Fit
uero tendinis huius insertio, subter humeri capitis ceruicem, in interiore ipsius regione, non
nihil interim in priora uergens. Huius musculi fibrae inuicem uariant, & paulò ante tendi-
nis productionem, adhuc in carnea musculi parte, deinde & secundum totam tendinis ampli-
tudinem, ad x literae similitudinem sese decussatim intersecant. Quae enim ex clauicula, & me-
dia pectoris ossis longitudine clauiculae proxima enascuntur, ex superioribus deorsum obli-
que in exteriora procedentes, superiorem tendinis partem, secundum totam ipsius ampli-
tudinem efficiunt, carnosaeque toto ductu, praeterquam in musculi in humerum insertionem, perma-
nent. Sed quae ex reliqua ossis pectoris sede, ac ex septimae & octauae costarum cartilaginibus pri-
uatim originem mutuuntur, oblique sursum protensa, inferiorem tendinis partem, secundum
ipsius latitudinem constituunt, & citius carnem ipsarum, qua implentur, suffulcunturque, quam
superiores amittant. Superius enim ad insertionem usque, musculus carneam naturam refer-
uat, inferius autem multò ante insertionem, liuidus nerueusque conspicitur, quod superiores fi-
brae procul dubio, propter breuiorem ductum adepta sunt. Id namque omnibus commune esse
diximus musculis, ut tanto breuiori donentur tendine, quo succinctiori ductu, pro motu ipso-
rum ratione feruntur. Ceterum superiora inferioraque in tendine uocò, non quae humeri caput
propinquius accedunt, aut remotius ab illo reclinant, sed ad tendinis, quae secundum latitudinem
perficitur, insertionem, has positionis differentias in praesenti refero non secus, ac si hanc char-
tam, subdita altiore superiore uel dicerem. Est itaque musculus hic quodammodo quinquila-
tris, sed inaequalibus costis constitutus. Vna namque, secundum mediam clauiculae longitudi-
nem ducitur, secunda ad ossis pectoris longitudinem procedit, tertia secundum insertionis lon-
gitudinem fertur, quarta a media clauiculae sede, ad insertionis partem, humeri capiti propinquo
rem proficiscitur. quinta uero à remotiori ab humeri capite insertionis parte, ad pectoris ossis
mucronatam cartilaginem protenditur. Atque haec costa, illa demum est, quae anteriori cauitatis
axillae sedem efformat, posteriorem uero ille constituit musculus, quem brachium deorsum dor-
so admouere audies. Ceterum ut brachium pectori adducens musculus, differentes fibras, ac la-
tum

tum & amplum, uariumque principium fortitur, sic quoque alijs atque alijs pectoris regioni-
bus brachium admouet. Si enim superiores ipsius fibrae, à clauicula, & superiori pectoris
ossis sede ductae contrahantur, uersus pectoris superiora, & ad clauiculam brachium addu-
citur, sin inferiores fibrae tendantur, praesens musculus humilioris brachij ad pectus addu-
ctionis opifex fit, si quidem ad mucronatam cartilaginem, & spurias costas, quae ueris uicino-
res sunt, brachium allicietur. At si utraque laborauerint fibrae, in neutram partem brachium
inclinans pectori adigent. Quia igitur hic musculus amplum, atque ex uarijs natum ossibus
principium obtinet, & fibras sese intersecantes, contrariaque serie ductas, & ad hanc motus etiam
differentes adipiscitur, nihil obstitit fortassis, ipsum geminum pronunciare, ac duorum mu-
sculorum loco cum aliquot etiam dissectionis Proceribus enumerare, quanquam unius dunta-
xat uice mihi toto orationis contextu habebitur. Verum quum inferior musculi pars, quae hu-
miliores fibras producit, uersus inferiora brachium pectori adducit, meritò quoque minor,
& secundum profundum tenuior superiori euasit, quae sursum magis membrum agit, & cui
uehementior ualidiorque functio concedita est. Praeter hunc musculus (pace interim Ga-
leni dixerim) nullus alius brachium pectori admouet. Nam quem inter brachij musculos pri-
mum enumerat, quemque iuxta mamillas exiguum, ad humeri articulum ascendere, ac ad spu-
rias costas brachium adigere scribit, in homine nequiquam reperies. Non enim nos fugere
posset, quum hunc oblique sub cute, in aliorum superficie extantem, sursum ad articulum hu-
meri prorepere Galenus recenset, & illum in membraneam desinentem exilitatem, articulo
inseri affirmet, propter humeri ossis finem, exterius caput musculi flectentium cubitum an-
terioris amplexantem. Nec quispiam me illum oscitanter cum cute auferre arbitrabitur, qui
aut humeri articuli musculorum sectionem aggressus fuerit, aut administranti adstiterit. Et
quomodo, quaelo, musculus aliquis ex mammarum regione incipiens, & aliorum superficiei
incumbens, etiam si uel fibrae cuiusdam crassitiem duntaxat aequaret, à quopiam in homine
ignorari posset: si demum inter illum, quem modò recensui, musculus, & illum, quem bra-
chium attollere audies, ad articulum conscenderet. Nam etsi eius musculi pars, cuti subiecta
adimeretur, illa pars necessariò (utcumque quis uel ultro illum refecare proposuisset) semper sese
offerret, quae inter duos illos musculos sese insinuans, articulo proxima esset. At quorsum atti-
net, mihi hic oscitantiae exultationem praetextere, quum uerbulo Galeni simiarum, me au-
tem pro uiribus, hominum constructionem describere, uel hic brachij musculus, cum ceteris
innumeris attestetur: homines enim hoc priuantur, uerum in simijs & potissimum caudatis
(quorum mihi maior copia, quam non caudatarum accidit) ad hunc modum obseruatur. Cute
detracta, is quem nos in homine primum occurrere diximus, pari modo in simijs conspicitur,
nullo prorsus alio rectus musculo. Verum sub huius humillima costa seu latere, super obliqui
abdominis musculi (quem descendente uulgo dicimus) principium, gracile membraneumque
musculi initium reperitur, longè sub papillae regione consistens. Initium hoc carnosum euadens,
sed gracile interim permanens, sub magno illo brachium pectori adducente musculo, sursum
oblique ad articulum porrigitur, eam prorsus, quam Galenus tradidit, in sectionem tentans.
Neque huius musculi insertio, ut neque ipsius ductus, nisi magno illo musculo penitus eleuato,
in conspectum ueniunt, atque id non perfunctorie, ut Galenum intelligas, etiam si hominum
duntaxat medicinam nonnulli sese profiteri iactitent, uenit obseruandum. Nisi enim hunc Ga-
leni musculus, suo progressu ita occultatum, & tantum membraneo principio modicè admo-
dum extare cognoueris, erroneus omnino, atque admodum difficilis Quintus de Admini-
strandis sectionibus liber statim in ipsa fronte uidebitur, quum Galenus passim illum in alio-
rum, ac proinde etiam in eius, quem nos brachium pectori attrahere diximus, superficie, sub
cute exporrectum minus rectè tradiderit. Quamuis interim sedulo studiosos horter, ut meae
sententiae non ita promptè, propter Galeni obseruantiam, ascribentes intueantur, num &
homo quoque cum simijs illum musculus communem sibi uendicet, & rursus num caudatis
simijs in aliorum superficie (ut Galenus testatur) extet. Praeter hunc, Galenus alium descri-
bit musculus, quem altioris brachij ad pectus ductionis autorem esse existimat. Iste profe-
cto in homine nequaquam me fugit, at minime tamen, ut Galenus autumat, brachium pectori
uersus elatiora admouet, imò scapulae gratia, ut scilicet eam ad pectus ducat, creatus est, quod
& ipsius origo, & ductus, illiusque tendinis insertio, luce clariùs, & praecipue in homine demon-
strant. Principium enim sumit sub musculo, quem ego brachium pectori accommodare re-
tuli, & ille huic omnino substernitur. Enascitur autem carnosus principio à secunda, tertia,
quarta & quinta, nonnunquam (sed perquam raro) & sexta, superioribus thoracis costis, non
quidem (etsi Galenus non semel aliter affirmet) ubi pectoris ossi coarctantur, & ex ipso pe-
ctoris

Musculus
brachij pe-
ctori addu-
cens, quo simia
abundat.
Li. 5 de Admi-
nistrandis se-
ctionibus, &
13 de Partium
usu.

Musculi qui
scapulam an-
trorsum agi-
t, a Galeno ma-
le pro brachij
motore haberi.

Li. 5 de Ad-
mi. sect.

Verum ubi musculos dorsum mouentes, id principium perreptaui, eamque costarum regionem contingit, quae maximè in dorso, uersus posteriora extuberat, carnosum densumque efficitur, & uniuersus musculus ad eum modum auctus, in angustum tantisper procedit, donec tendinem latum, ualidum, sed breuem humero inferat, subter ipsius ceruicem, & secundum ipsius longitudinem, in medio tendinis brachium pectori ad mouentis, & tendinis qui brachium recta ad dorsum agit. Hic itaque musculus etiam triangularis est, sed planè inaequalibus conformatur costis, ac duas quidem longissimas exigit, unam, quae secundum dorsum longitudinem porrigitur, alteram, quae ab osse sacro, per ilia & inferiorem thoracis partem, sursum ad tendinis insertionem conscendit, atque alterum axillae cavitatis uallum constituit. Tertio uerò praesentis musculi costa, à sexta thoracis uetebrae spina, super angulum scapulae, quae basis humilior pars ostendit, ad insertionem tendinis uehitur, atque haec transuersim quodammodo repens, reliquis duabus costis multò breuior est. Ac pro trianguli costarum inaequalitate, etiam huius musculi fibrae differunt, quae enim per ilia, et spuriarum costarum extrema sursum porrigitur, prolississimae, ac minus obliquae sunt, quae uerò ab inferiorum uetebrae thoracis spinis enascuntur, breuiiores sunt, & transuersim magis prorepunt. Musculus iste motus brachij deorsum opifex est, non quidem id simplici motu, sed composito, pro fibrarum uarietate, praestans. quandoquidem prout superiores fibrae, aut inferiores in se colliguntur, contrahuntur, ita quoque deorsum, nunc ad superiora, nunc ad inferiora, brachium uersus dorsum deprimitur. Porro musculus hic, dum scapulae humilioris transcendit angulum, fibris quibusdam scapulae committi, atque ipsi aliqua insigniori apprehensione adnasci, Galenus scriptum reliquit. Deinde huius insertionis beneficio, non modò brachium duntaxat, ab hoc musculo moueri asserit, imò etiam illum detractionis scapulae ad inferiora autorem esse commemorat. Profectò etsi quàm maximè uerear, Galeni placitis obuiam ire, & lubens hoc Capite, saltem unicuique musculum citra controuersiam plenè describere optem, haudquaquam tamè, ut res sese habet, hic subterire queo. Praesens enim musculus, dum humilioris scapulae basis angulum integrit, scapulae ossi, nisi musculorum, qui ab illo pronascuntur, interuentu, contiguus uisitur, ne utique autem ossi connatus, ut neque etiam, cui incumbit ibidem musculus, regioni, aliqua peculiari insertione committitur, connasciturque. Non enim aliter inibi subditis adnectitur musculis, quàm musculis dorsum mouentibus, & thoracis & abdominis, qui huic musculo non minus, quàm illi scapulam occupantes substernuntur. Quum itaque musculus hic, nullam in scapulam molitur insertionem, proprio etiam motu unà cum brachio eam nequaquam, ut Galenus opinabatur, deorsum uellit. Etsi illum tota ea sede, qua angulo scapulae superuehitur, scapulae innasci daret, id tantum me Hercules transuersis perficeret fibris, illis inquam, quae in elatissima suae originis sede habentur, atque à sexta, septima, octaua, nona & decima thoracis uetebrae spinis dependent, quae sanè non deorsum scapulam mouerent, sed recta ad dorsum. Huius enim musculi eminentior pars, altius à spinis, quàm Galenus arbitratur, principium ducit, nam aliquotiesque illi musculo substernitur, quem scapulam mouentium secundum numeramus, quemque Galenus inter posteriores scapulam mouentes. Demissior uocat, amplum hunc brachij musculum, ibidem principij sui uerticem assumere astruens, ubi ille demissior scapulae musculus cessat. At quum suo rursus loco de scapulae motoribus sermonem instituemus, ad brachij musculos iam reflectenda est oratio, inter quos Galenus alium enumerat musculum, eiusdem functionis cum nuper dicto, gratia efformatum, ut scilicet brachium deorsum trahat, atque hunc quidem latum amplumque esse recenset, sed tenuem interim. Membranam enim, quam nos carnosam uocamus, fibris carneis augeri narrat, quum primum ilia contingit, ac fibras has sursum tensas, carnosiores tantisper efficit, donec membrana ampli & tenuis musculi naturae, quem buccas mouere diximus, respondeat, humerumque implantetur. Deinde hunc musculum Galenus omnes, qui illum praecesserunt confectio nuntius Proceres, in hominum potius corporibus, quàm cum Galeno in simijs se exercitantes lauisse, atque ab ipso in simijs inuentum nusquam non iactitat. ego profectò in simijs, & canibus, plurimisque quadrupedibus ipsum obseruaui, non tamen in omnibus aequè latum carnosum uide. At in simia (ut id priuatim dicam) ad hunc modum mihi apparuit, membrana carnosissima, secundum spinam totius longitudinem firmius subditis organis, quàm alibi connascitur haud aliter, quàm si ex spinarum apicibus principij sui portionem, aliorum ligamentorum modo educeret. Verum in ea sede, qua membrana è regione quinque lumborum uetebrae confistit, illi quoque os contingit, carneis, sed tenuibus rarisque fibris adaugetur, quae sursum oblique uersus axillam prorepentes, ac ex lata basi sensim in arcum collectae, musculum amplum at tenuè exprimunt, qui in mucronem desinens obscure, uixque admodum in humerum implantatur, tendini

*Li. 1. de Part.
tium usu, & s.
de Admini.
strandis dissec.
tionibus.*

*Musculus alius
quo simiae et
canes abun.
dant.
Li. 1. de s.
Admini. dis.
sect. & 13. Li.
de V. su. parti.
um.*

tendini eius musculi continuus, qui brachium pectori adducere commemoratus est. In canibus manifestam insertionem in humerum non ostendit, & uidetur musculi brachium pectori adducentis tendini aliquo pacto admisceri, aut potius propriae eius musculi membranae adnasci. In equis quoque, bobus, & ouibus, & id genus animalibus, admodum euadit conspicuus, unde etiam consulo illum in boue potissimum perpendi, quod fiet promptissime, si excoati bouis axillam inspexeris. Apparebit namque is amplus, & conterminis musculis rubicundior, & ceteris partibus albis apparentibus, ex illo maximam portionem ablatam esse cõperies, quam lanij cuti adnatam relinquunt eo, quòd carnosam membranam unà cum cute auferre, inter excoiandum consueuere, atque ideo etiam tantam praesentis musculi partem, quanta nondum prorsus, & insigniter carnosam apparet, auferunt. Quapropter etiam iuuabit, excoiantes lanios uidere, qui longè acutiori cultello, maioriq; mora in axilla cutem adimunt, quàm in reliquo corpore, ubi membranam unà cum cute à subditis corporibus separant. Non inutile quoque erit, excoiatam cutem iubere tibi exporrigi, ut & cuti eorum musculorum portionem adhuc adnatam cõtẽpleris, obseruesque huic musculosa carni paulò rectiores fibras intertextas esse, quàm amplo illi musculo, quem brachium deorsum ad spinam mouere testamur. Atque haec in simia, & quae proximè nominata sunt, animantibus didici, at in homine me reperisse nequeo affirmare, quantum uis rectè cutem ab adipe, & quum obesus accidit corpus, adipem à membrana carnosam, & membranam à subditis illi musculis, per totum thoracem abdomenque non diuulsam, laceram uel semper dissece. Liberaui enim subinde ab adipe cutem, et adipem postmodum à membrana, & denuo membranam ab his, quibus incumbat musculis, ac deinde manibus membranam tetendi, sed haecenus illam nullis carnosissimis fibris, secundum thoracis latera nutritam auctamque obseruaui, nec etiam spectatorum aliquis, quotquot mihi fecant unquam assistere, membranam hanc musculosa fieri, asserere ualuit. Praeterea si membrana, quam in musculum fieri Galenus astruit, brachium deorsum traheret, proculdubio aut humero, aut articuli saltem ligamento neceretur, quod & si de simijs fortassis, & bobus dici possit, qui alium, quàm homines, motum, propter crebrum in terram prioribus pedibus innixum exigunt, in hominibus tamen nullam insertionem membranae carnosae in humerum fieri, audacissime pronuncio. Nam praeterquam quòd membrana in homine fibras carneas sub axillis nullas comonstrat, integrum est eam per totam axillae regionem, ab huius loci musculis, & articulo non minus liberare, quàm in inguinibus, & poplite, quod haudquaquam perficeretur, si membrana tendinem in os brachij infereret. Porro quum omnibus dissectionum studiosis integrum sit, num haec, quae de membrana in hominibus proposui, ueritati sint consona, proprijs manibus inquirere, aut alijs dissecantibus iam admoniti altare possint, his prolissius immorari haud conuenit. Addam tamen & hoc, si musculus iste eum, quem Galenus narrat, ductum, situm, & fibrarum seriem nancisceretur, quòd non alio planè fungeretur munere, quàm inferiores eius musculi fibrae, quem nos brachium deprimere asseruimus. Nequaquam enim, ut Galenus arbitratur, huius membranae carnosae musculi beneficio, brachium recta deorsum, & in neutrum latum inclinans duceretur, quum prorsus obliquas, ex Galeni etiam descriptione, fibras nancisceretur. Ceterum in nullam partem uergens brachium deorsum uellitur, quum et inferior musculi adducentis ad pectus pars, & inferiores fibrae deprimuntis musculi simul agunt, accedente unà quoque brachij pondere. Atque duae iam dictae musculorum partes, illae sunt, quae axillae cavitatem efformant, quasque in Libro de Articulis Hippocrates Tendinum nomine nuncupauit, quemadmodum & Veteres, qui etiam Tendines nuncuparunt, musculos occipitis ossi connexos, ac in medio foueam efformantes, & Graecis *inas* quoque appellatos. Qui brachium circumagunt, tres mihi constituuntur musculi, omnes ex scapula ducentes originem, & latis tendinibus, articulum continentibus membranarum implantati. Primus itaque, qui ordinem brachium mouentium quintus haberi potest, scapulae sinum occupat, qui inter superiores scapulae costam, & eiusdem spinam, seu magni illius processus radicem uisitur. Procedit enim à scapulae basi, et omnino carnosus totam, quam diximus, scapulae cavitatem implet, ossi semper ualide, ac si ab ipso toto progressu enasceretur, connatus. Quum uerò ad superiorem ceruicis scapulae sedem pertingit, sub ligamento ualidissimo, summum humerum interiori scapulae processui (quem anchorae assimilamus) colligante, in anteriora contendit, et in amplum ualidumque cessans tendinem, articulum humeri ad scapulam superat, eius articuli ligamento pertinacissime, obliqua quodammodo insertionem implantatus. Est itaque musculus hic oblongus, & exterius gibbus, intus autem illi responderet cavitati, quam implet, deinde fibras secundum sui longitudinem exporrectas habet, quae si brachium attollentis musculi fibris cõferantur, transuersae prorsus existunt. Huius musculi Galenū nō meminisse opinor, nisi forte inter brachium attol-

*Axillarum
ualli.*

*Quintus bra-
chium mouen-
tium.*

Sextus bra-
chium mouen-
tium.

Septimus.

lentes (quos uarios, neq[ue] semper eosdē recenfer) illū reponat, quāuis ipsi ad superiora cōtractio, quam obscurē uersus anteriora molitur, præcipuē demādata nō sit. Deinde Galeni descriptio num nulla illi cōgruit, etiā si scapulæ eminentiori costæ quendam exporrectum obiter narret, quem si quis hunc nostrū esse dixerit, nō tamen ipsi insignem cum brachium attollente musculo connexum (imō uix contactum) tribuere poterit. Sextus brachiū mouentium musculus, lo connexum (imō uix contactum) tribuere poterit. Sextus brachiū mouentium musculus, neā originē deducens, & in trianguli uerticē, ad scapulæ formā tantisper arctatus, dum in interiorē articuli regionē pertingat, cui amplo tendine, quasi in semicirculū implatur. Huius musculi superius latus illi admodū continuum existit, quem postremō recensui, ad eō sanē, ut nisi diligenter animū adhibueris, uterq[ue] unus esse tibi appareat. illumq[ue] musculum ad elatiorē scapulæ costā, inflexionē in anteriora fecisse, atq[ue] ita etiam portionē gibbæ sedis scapulæ occupare asseres. Septimus uerō brachiū mouentiū musculus ille est, quē Galenus in Decimotertio de Partium usu (nam in Quinto de Administrandis sectionibus omnes à scapula in humerū porrecti musculi mirē cōfunduntur) brachium retrorsum, ad dorsum agi credit, illū enī, qui uerē id munus præstat, quemq[ue] inter huius Capitis musculos tertio loco recensui, Galenus circumuertentis ad exteriora uice descripsit. Ceterū hic septimus musculus, cuius ope brachiū ad exteriora circumagi scio, uniuersum scapulæ gibbum, quod sub ipsius spina habetur, implet. Exoritur enim carnosus ex scapulæ basi, deinde arcuor ad scapulæ formā redditus, tandem articuli ligamento, tendine amplo at breui, tanquam in semicirculū extrinsecus infertur ita, ut trium musculorum brachium circumagentium tendines, in orbem quasi uniuersum articuli ligamentum amplexentur, & quā ratione singuli suis fungantur munijs, facile demonstrant. Ligamenta uerō scapularum ceruici, caput humeri colligantia, ubi brachium mouentium musculorum sectionem absoluerō, peculiari Capite pertractabo.

MUSCULORVM BRACHII MOVENTIUM administratio. Caput XXIII.

Quī corpus in
horum muscu-
lorum admini-
stratione ex-
citum seruare
possit.

hactenus ad brachium mouentes usque musculos, cæteros, & præcipuē latum illum, qui buccarū moribus præest, disseueris, cutis quoq[ue] ex parte superiori scapulæ, & pectore ablata erit, ac proinde cutis ab abdomine & uniuerso thorace, usq[ue] ad femora, & ossis sacri mucronē nunc dūtaxat adimetur. & hanc quidem aulani more integram excoriabis, unica tantum linea à pectore ad pubis usque os ducta, aut per uaria frusta, prout commodior apparebit ratio, eam dissecabis. Ego autem interdū, quando hominis sectionem mihi administrare soleo, sub inferiori maxilla per utrumq[ue] os iugale, robustum funem traieci ad capitis uerticem, laquei modo uinctum, idq[ue] aut ad frōtem, aut ad occipitium magis, prout aut erecto, aut depresso capite cadauer suspendere animus fuit. Longiorem enim laquei finem, trochleæ cuidam cameræ trahi affixæ transposui, illoq[ue] corpus tanquam suspensum, modò altius, modò demissius detrahi, atq[ue] in omnem partem, prout negotio competeat, circumuolui curabam, & quum rursus lubeat, in mēsam inclinari sinebam, facile enim sub trochleæ regione mensa accommodatur. Atq[ue] hoc modo in omnibus musculorum tabulis delineandis, cadauer suspensum fuit, quemadmodum Septima tabula utcumq[ue] ostendit, quamuis dum illa delinearetur, funis ad occipitium reflexus erat propter musculos, qui in collo illic sunt conspicui. Et si fortassis maxilla inferior, ex dissectionis serie ablata sit, aut etiam iugalisa ossa fuerint effracta, nihilominus sinus temporalibus musculis exculpti, laqueū satis ualidē amplectitur. Cauendū enim est, ne ceruici laqueus circūponatur, nisi iam aliquot occipiti ossi cōnexi musculi fuerint resecti. Atq[ue] eiusmodi corporis suspensio ideo maxime cōducit, quod molestē admodū corpus humanū in mensam procubens, modò in pectus, modò in dorsum conuolui possit. Et licet fortassis opportunē cadauer uertatur, tamen musculi tunc adeo producuntur, aut ex innixu lateſcunt, cōprimunturq[ue], ut dissecti propriam formā & speciem uix retineant. Quocumq[ue] modo igitur uisum fuerit, aut ea, qua dixi, ratione suspensio, aut in mensa reposito cadauere, cutem unā cum adipe absq[ue] ulla membranæ carnosioris lacione, ab uniuerso thorace abdomineq[ue] auferes. Quod profectō, nisi laboris sis studiosus, discendiq[ue] cupidus, molestē ac difficulter perfereris, cum tot sectionibus cutis prorsus aliter liberanda ueniat, quā si carnosam membranā unā cum cute adimeres. Ablata cute unā rursus lineā, à media pectoris regione, ad pubis usq[ue] os, in membrana carnosā duces, & deinde aliam à pubis os se transuerſim, secundum coxendicis articulum, ad sacri ossis usq[ue] spinam, & tertiam à summo humero, ad usq[ue] mediam brachij regionem, secundum ipsius longitudinē. His ductis sectionibus,

Musculi quē
carnosa mem-
brana in simia
rum ex canis
axillis consti-
tuit, examen.

bus, membranā carnosā hamulo aut unguibus apprehendes, & ab uniuerso thorace & abdomine, ad spinam progrediens, eam auferes, ipsam interim glandulis, quæ in axillis habentur, adhuc connexam sinens. Auulsa itaq[ue] ad axillæ usq[ue] cavitatem membrana, hæc ad lucem extendenda est, ac diligenter aduertendum, num ea sub axillis in carnosum degeneret musculum, à lumbis, & spurijs costis incipientem. Si fortē (quod non futurum scio) hanc carnosā fibris autā inspexeris, ea qua poteris diligentia, illā ab axillis separa animū adhibens, num humero tendine aliquo inferatur, aut his partibus (ut in reliquo thorace solet) fibrosis tantum nebris adhæreat. Atq[ue] sedulo cauebis, ne eō ruditis uenias, ut adeps, qui in thoracis lateribus, totoq[ue] dorso occurrit, carnis loco tibi imponat. Videnim quosdam, tam rudes, ac in similibus partibus dignoscendis adeo negligenter uersatos, ut primo intuitu, adipem dorsī, carnem esse arbitrentur, quod multo magis illum hic, quā alibi propter incubitus rubeſcere cernerent. Quando enim cadauer una atq[ue] altera die dorso incubuit, tota incubitus sedes, quasi inflammatione obſeſſa rubet, atq[ue] ideo & eius sedis adeps. Hac itaq[ue] administratione, num membrana hæc musculus efficiatur, & an cutis mouēda, an brachij gratia talis facta sit, promptē examinabis. Mihi autem hæc membrana in hominibus neque musculosa effici, neq[ue] humero tendine inferi, imō ne ipsum quidem contingere uisa est. Ceterū ubi uniuersam membranā à corporis trunco, & media brachij regione liberaueris, brachium pectori adducentem musculum aggredieris, ante omnia perpendens, num alicubi promineat ille graci-
lis musculus, quo caudatæ simiæ donantur, quiq[ue] à mamillarum regionibus, sursum oblique fertur. Verū quum iste in hominibus non sit, iam musculi brachium pectori adducentis caput, à clauicula, & tota ossis pectoris regione, ipsiq[ue] insertis cartilaginibus, nouacula aut cultello abrades, ac hamulis aut summis digitis apprehensum, ad humerum usque à subiectis corporibus, aut digitis aut buxco cultello separabis. Dum uerō musculi huius caput nouacula liberās, accurate studendum est, ne quid aliud unā cum illo auferas. In canibus enim ac simijs, uerarum costarum cartilaginibus musculi obtenditur, quem ferē recti abdominis musculi partem esse dicemus, & qui à Galeno respirationis gratia creatus dicitur, ac uice proprij thoracis musculi, à recto distincti habetur, quemadmodum in musculorum thoracis mouentium enarratione dicturi sumus latius. Nunc enim in hoc admono, ut etiam si ego in homine minùs hūc reperiā, studiosi tamen illum obseruare conentur, atque commilitones inter dissecandum se admoncant, eiusmodi musculum ex Galeni sententiā hic latere, ac proinde non oscitanter musculum brachium pectori adducentem oportere suo principio liberari, aut obiter liberatum abijci. Neque huic solum animus accommodandus est, uerū et illi, qui in simijs sub musculo brachium ad pectus mouente occultatus, ad articuli ligamentum exporrigi aliter, atq[ue] in hominibus dicebatur. Atq[ue] ita non mirandum est, me quum hominis fabricam ostendo, etiam perpetuū aut simiam, aut canem publicæ sectioni adhibere. Ceterū magnum hunc pectori brachium adigentem, in præſentia humero adhuc appensum relinquens, ad reliquos brachij accedes, quos commodē administrare nequis, nisi prius ablato musculo, qui ab occipiti ossē procedens, per totam ceruicem extenditur, & totū scapulæ spine, summoq[ue] humero, unā & huic proxime clauiculæ sedi inseritur, tum hinc per scapulæ gibbā, & basim deorsum protensus, donec mucrone suo octauæ thoracis uertebræ spinæ committatur. Est enim musculus iste ab occipitio, ad octauam usque thoracis uertebram, spinarū apicibus quodammodo cōnexus, ab ipsisq[ue] principium sumit. At de hoc musculo unā & cæteris scapulam mouentibus, postea agemus. nunc autem obiter eius mentio incidit, quod posteriores brachium mouentes conspicī apte nequeant, nisi ille à spina & occipitio, ad ipsius usq[ue] insertionē, sectione liberatus fuerit. Administratur uerō nouacula aut cultello, secundum spinæ dorsī longitudinem facta sectione, quæ musculum illum duntaxat ad subiecta usque uulneret, deinde altera secundum occipitium est ducenda, quæ ibidem etiam musculi principium, ab occipiti ossē liberet. At si fortassis subiectum aliquem musculum illis sectionibus uitare metuis, buxum cultellum exterioribus musculi lateribus subdes, illi scilicet lateri, quod ab occipitio ad clauiculam fertur, & deinde illi, quod à summo humero seu clauicula, ad octauæ thoracis uertebræ spinā descēdit. Cultello enim lateribus indito, & sursum deorsumq[ue] acto, à subditis musculis illum scapulæ musculum abscedere coges, atq[ue] ipsius nerui principij crassitiem facile tunc cōiecturabis, musculumq[ue] à substratis corporibus iam liberatum, paruo negotio ad ipsius insertionem perduces. Verū rursus sub hoc, ut in peculiari huius musculi enarratione sumus dicturi, obseruandum est, ne unā cum illo musculus ab occipitio in scapulam procedēs auferatur, quem Galenus unā cum illo, quem nunc dissectasti, scapulam quoque sursum trahere prodidit. Neq[ue] hoc eo dico, quasi homines illum cum simijs communem

Primi brachij
mouentium
musculi admini-
stratione.

Li. 6 de Ad-
ministrandis
confectioni-
bus.

Admi. secundi
scapulam mo-
uentium, ut re-
liquos brachij
scitē aggredia-
ris.

Z 3 habent,

habere, uerum utroque perfectorie, an illo quoque homines donentur, animaduertas, & similia administrationi simul adhibita, hæc nostra cum Galeno (si modo diligens Naturæ sis admirator) conferas, neque etiam canibus hic confidas, qui quemadmodum equi, & boues, & cetera, que clauiculis carent, animalia, plurimum in brachium & scapulam mouentibus musculis, à similibus uariant. Quæ adhuc alium habent musculum, ab externa sede transuerforum processuum quatuor primarum ceruicis uertebrae enatum, & in scapulæ spinam insertum, quo homines quoque carent, esset tamen & iste quoque, si reperiretur, iam dissecandus. In similibus igitur, tribus illis musculis abscitis, in homine uero, primo duntaxat liberato, musculum cuius beneficio brachium attollitur, à suo principio separabis, eius caput ab uniuersa scapulæ spina, summo humero, & clauicula media sede, nouacula aut cultello proxime semper ossi adiecto, absecans, donec illum transuerfam in humerum insertionem moliri conspexeris. Brachium tamen attollens musculus, postquam eius triangularem figuram, et præcipue illius capitis, quod abscitum, iam obtusum trianguli uerticem ostendit, perpendere, non solum in superficie undique est intuentus, sed summa diligentia inquirendum uenit, num tota illa moles articulum exterius integens, quamque nos unius musculi loco habemus, plures musculi sint mutuo sibi incumbentes, quemadmodum Galenus in Quinto libro de Administrandis dissectionibus uidetur innuere, immerito uti aliis sapius, ueteribus dissectionis Professoribus (qui in hominum cadaueribus sese exercebant) nescio quam, oscitantiam imponens. Examinabis itaque uniuersum musculi principium, atque quomodo crassecat, carnosusque sensim musculus efficiatur, considerabis, ac deinde tendine etiam (qui simplex est) examinato, per transuersum in omnibus musculi sedibus illum diuides, ut aliquando fatearis illum nihil minus, quam duplicatum esse, neque illum referre speciem, quam tres primi ab ilium osse enati, & femoris motibus famulantes musculi pulchre expriment, si simul mutuo incumbentes, uniusque musculi loco enumerati perpendantur. Ceterum duobus primis brachium mouentibus musculis, ab humero abscitis, musculum, qui deorsum brachium mouet, à subditis illi partibus ad insertionem usque liberabis, quod factum est facillimum, si secundum spinæ longitudinem, à qua principium assumit, lineam duxeris, quæ membraneum ipsius principium duntaxat perfecit. Quum itaque principium liberaueris, hamulo aut digitis id apprehendes, uniuersum musculum buxo cultello, aut etiam nouacula retusiori, à subditis musculis separans. In hac administratione, qualiter musculus iste basis scapulæ humilior angulum transcendat, scapulæque adhareat, contueberis, & deinde si principium ipsius uariè ad originis locum protenderis, manifeste quo modo hic musculus brachium detrahat, & nihil minus quam scapulam moueat, addisces. Porro quum lineam illam moliris, qua eius musculi principium à spinarum apicibus liberas, cauendum sane est, ne unà quoque disseces initium abdominis musculi oblique ascendens, et deinde illius, qui transuersim à spinis quoque uertebrae enatus, in decimam & undecimam, thoracis costas inferi dicitur. Quapropter si tuis manibus parum fides, idem in hoc musculo tentabis, quod in illo experiendum probauimus, qui secundus scapulam mouentium nobis numeratur, ut scilicet protensam manum, aut buxeum cultellum externo musculi lateri subdas, atque illum transuersim sursum deorsumque actum, tantisper moueas, donec ad spinarum usque apices musculum, à subditis organis diuisum esse conieceris, hac nanque ratione principij sui membranae crassitiem prompte cognosces, & quam altè cultellus aut nouacula ad hoc separandum immitti debeat, exquisitè intelliges. Verum omnino opportunè feceris, si styli aliquem longiorem, rotundumque ornatum tuberculo, sub musculi principio rectè protenderis, & sensim cultello sub musculo ad styli latus demisso, principium diuiseris, cultelli semper acie extrorsum ducta, & leuiter obliquata, sursumque semper cum stylo protusa ad eum ferè modum, quo char tam diuidimus. Nisi etiam eo artificio uti uelis, quo in eruendis è uesica calculis utimur, quum siphonem instar dimidiæ canalis effictum, uesicæ ceruicis indimus, ut dein in eius cavitatem sectio molitur eo prorsus modo, quo pilosi ferici textores, sericum in pilos diuidunt, his enim rationibus omnia pulchre diuiduntur, que secundum styli longitudinem dissecanda subinde in posterum audies. Quando igitur musculum, quo brachium decliue agitur, ad humerum perduxeris, tendinem ipsius ab humero liberabis, ac demum musculum retrorsum brachium trahenti te accingens, ipsius initium similiter ab humiliori scapulæ costa abscindes, & accuratè indagabis, num Galenus uerius huic circumuertendi munus attribuerit, quam musculo gibbam scapulæ sedem occupanti, quem ego in circumuertentium albo recensui. Poteris itaque hunc tam diu humero appensum relinquere, donec illum, qui scapulæ gibbum opplet, à scapula ad articuli usque ligamentum abaseris, ut eo uerius singula expendere ualeas. Musculum, qui scapulæ cavitati incumbit, quæ inter spinam & superio-

Admi. secunde
brachium mo-
uentium.

Quartæ admi-
nistratio.

Tertij admi-
nistratio.

Septimi.

Quinti.

superiorem ipsius costam uisitur, à scapula derades duabus lineis, una per spinæ scapulæ superius latus, altera secundum elatiorem eiusdem costam, ductis, & deinde, qui humeri articuli ligamento musculus committatur, examinato. Brachium circumagentium musculi, qui internam scapulæ sedem sibi uendicat, nisi prius scapulam sectionis serie à clauiculis solueris, non commodè se spectandum offert, et integris adhuc scapulam mouentibus musculis, importunè scapulā à clauicula separaueris, aut etiam unā cum clauicula à thorace eam abstuleris. Quandoque igitur scapulam à clauicula, sectionis serie liberatam uideris, aut scapula in totum à thorace ablata fuerit, eius musculi, quem ordine brachij motorum sextum retuli, administratio facillima erit, quandoquidem oculus tum uniuersus ex scapulæ eraditur cavitare, quod ubi præstiteris, huius simul & aliorum officium absque negotio examinaabis. Quamquam interdum etiam quinti nobis enumerati musculi sectionem, donec scapulam à clauicula solueris, referuandam censeo, quum is in scapulæ cauo thoraci proximo prorsus recondatur.

DE LIGAMENTIS HUMERI AD scapulam articuli. Caput XXV.

PRIMO Libro rotundum magnumque humeri caput, & non admodum latum, neque insigniter profundum scapulæ acetabulum (propter uarios, quos brachio obimus, motus) merito extructa esse retuli. Ne autè laxus adeo articulus male custodiretur, & quouis ferè motu sua sede humerus excideret, processus quosdam scapulæ, & uaria deinde ligamenta inuicem ossa colligantia, Naturam produxisse subiunxi. Ceterum quum iam articulum munientes processus, ac plerosque hunc stringentes musculos ab solui, tempus sanè exigit, ut articuli etiam ligamenta nunc percurram. Superiori itaque Libro scripsimus, qui superior humeri pars, quodammodo in duo inæqualia capita distinguere-tur, in interius scilicet, quod amplum, & semiglobi instar rotundum est, & propter illi obnatam cartilaginem læue, articulationis idoneum, exterius autem asperum inæqualeque uisitur, leui quodam patuloque sinu, ab interno orbiculatim distinctum. Et rursus propter alium sinum, in anteriori parte exterioris capitis exculptum, ac exterius caput musculi cubitum flectentium anterioris transmittentem, exterius hoc humeri caput ueluti geminum conspicitur, utrinque ad sinus illius latera magis, quam in reliqua parte extuberans. Atque hæc omnia, præsentis articuli ligamentorum occasione potissimum sunt fabricata, interius quidem caput, articulationis gratia, exterius uero, ut ligamentorum insertionem susciperet, aut ex se eadem porrigeret. Sunt autem tria robusta, quæ humerum in scapulæ acetabulum connectunt ligamenta, præter commune, omnes articulos instar membranae, nunc tenuioris nunc crassioris ambiens uinculum. Quod itaque amplum & membranofum est, omnibusque articulis commune, orbiculatim ex supercilijs ceruicis scapulæ principium assumit, ac totum articulum ambiens, in radicem interni capitis humeri primum inseritur, & deinde totius exterioris capitis amplitudini, ac utriusque ceruici implantatur. Aliorum uero trium duo quidem ad amissum instar neruorum teretia uisuntur, tertium uero nonnihil amplum. Enascitur autem primum ex apice interioris processus scapulæ, & hinc procedens, internis anterioribusque partibus exterioris humeri capitis circumtenditur, ualidissime huius capitis sedis impressioni adnatum. Alterum uero, quod crassius maiusque isto est, ex ceruicis scapulæ superiori parte, ubi summo humero submititur, ortum ducit, & interius humeri caput superans, inseritur toti illi exterioris capitis regioni, quæ ad externum latus eius sinus extuberat, qui exterius caput musculi cubitum flectentium anterioris uiam præbet. Huius ligamenti anterius latus, posteriori primi ligamenti connascitur lateri, ac simul ambo uelut transuersum ligamentum efformant, caput eius musculi in suum sinum seruans. Reliquum uero tertium, ex eadem cum secundo regione principium nanciscitur, ac oblique hinc porrectum, inseritur in totam posteriorem exterioris capitis humeri sedem adeo, ut præsens ligamentum posteriorem articuli ambiat regionem, ut enim amplum obtinet principium, ita quoque ampliorem molitur in humerum insertionem. Ceterum præter hæc tria, quæ præcipue humerum, ne deorsum extrorsumque ab acetabulo scapulæ labatur, continent, aliud est adhuc ligamentum, humerum sursum & in anteriora, ad mediam nimirum inter summum humerum & interiorem scapulæ processum sedem luxari prohibens, hoc enim similiter ualidum, ab interiori quoque processu scapulæ, sursum oblique ad summum humerum porrigitur, articulum humeri cum scapula nusquam

Sexti.

Ligamēta hu-
meri scapu-
le connecten-
tia.

Ceteris arti-
culis commu-
ne
Tria pro-
pria.
Primum.

Secundum.

Tertium.

Ligamen-
ab
interiori sca-
pule processu
in superiorem
pertinens.

Z 4 contin.

Ligamento
rum admini-
stratio.

contingens. Atque huic eidem muneris subseruit, nerueum illud caput anterioris cubitum flectentium musculi, quod ab eminentissima scapulae acetabuli sede enatum, inter articuli ligamenta humeri caput transcendere, atque suo sinui incumbens deorsum ferri audies. Horum ligamentorum administratio, non nisi scapulam quoque mouentibus musculis, et cubitum flectentibus dissectis, aggredienda est, quae tunc cultellis paruulis, sed acutioribus celebrabitur, atque omnium primum id secundum ueniet, quod ex interiori scapulae processu exoritur. deinde alia duo peculiaria, ab ipsorum radice a scapula liberans, usque ad humerum singula deduces. Neque hic interim oscitanter animus adhibendus erit, ne quum secundum ligamentum aggredieris, una quoque caput exterius cubitum flectentium musculorum anterioris praescindatur, nisi fortassis antea ademptum una cum toto musculo esset. Porro ligamentum ab interiori processu scapulae, in summum humerum pertinens, musculi brachii um attollente ablato, euadit citra sectionem conspicuum. Illud uero, quod scapulae acetabuli cauitatem aliquando auget, diuiso prorsus articulo, in conspectum uenit.

DE MUSCULIS SCAPULAE MO- uentibus. Caput XXVI.

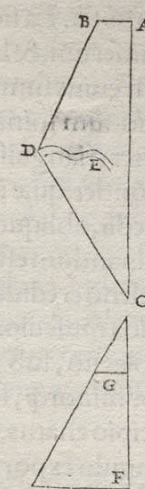

Primus sca-
pulae mouen-
tium.

SCAPULA ipsa cum brachio agitur motibus, si illum duntaxat exceperis, quo brachium circumuerti diximus. Scapulam itaque pectori ad mouet triangularis musculi, illi substratus musculo, cuius beneficio brachium pectori adducimus. Est namque hic primus scapulae musculi, quem in uigesimo tertio Capite ex secunda, tertia, quarta, quinta, & interdum sexta, superioribus thoracis costis, paulo antequam in cartilagine illas cessent, principium assumere docui. Adeo ut hic neque ipsius substantia, quae tota, nisi iuxta tendinem, carnea est, neque insertio, quam in interioris lateris antichorami imitantis processus molitur, neque fibrarum ductus, qui ex amplo principio in obtusum uerticem, nusquam intersecta feruntur, diffusius recensenda ueniant, quum abunde sit, ipsius functionem hic addidisse. Si itaque huius musculi altiores fibrae contrahantur, elatius scapulam pectori ad mouent, inferioribus uero in se contractis, uersus pectus demissius scapula adigitur. At tunc musculi fibris una laborantibus, scapula in neutra partem declinans, pectori adducitur. Quamquam interim scapula pectoris ossis summo, aut mucronate cartilagini non eque, atque brachium adducitur, quod insignibus in motu differentiis, nunc pectoris elatio tiori sedi, nunc demissiori ad mouetur, quemadmodum ipsius quoque musculi, elatius & demissius ipso scapulae musculo initium ducit. Ceterum etsi Galenus scapulae nullum tribuit musculum, qui proprio motu ad pectus, antrosum uel scapulam ageret, & nos tamen hunc, quem iam narrauimus, illi priuatum ascribimus, non praeterea, quae so, quin sedulo mentem quoque accommodes musculo, quem ceterorum Anatomicorum more, a scapulae basi enatum, octo superioribus costis inseri dicemus, quum thoracem mouentium musculorum sermo institueretur. Si enim huius naturam diligenter spectaueris, & potissimum in quadrupedibus, fortassis illum quoque scapulae motorem recensere, quemadmodum audies, quum sexto post hoc Capite, illum thoracem mouentium secundum enumerabo. Porro sursum ad caput ualidi musculi scapulam attollunt, si quidem & ipsa grandi mole constet, plurimamque ipsi carnem adnatam sustineat. Primus est, quem ante musculi brachii mouentes dissecandum esse, tunc dicebam, quum illorum musculorum administrationem secundo ante hoc Capite exequeretur. Musculus iste raram, praeter ceteros corporis musculi, figuram sortitur, ut etiam fibras & mouendi rationem, ab alijs musculis quodammodo differentes adeptus est. oritur enim ab occipitij ossis transversa linea, quae ab eius ossis medio, uersus auris radicem porrigitur. Huius lineae externum latius, ab auris pinula tantum remouetur, quanta ipsius ab occipitio exortus est longitudo. Si enim occipitij sedem, quae ab ipsius medio ad aurem ducitur, in duas equales regiones diuiseris, earum unam, quae occipitij medio uicinior est, praesentis musculi principium occupare intueberis. In occipitij medio dexter musculi finitimum contingit, acambo inuicem iuncti, unaque ueluti ex spinarum uertebrarum apicibus enascens, per ceruicis thoracis quae spinam, usque ad octauam thoracis uertebram protenduntur. Dexter (idem de sinistro intelliges) quae ex spinarum apicibus enascitur, membranofus tanta fere amplitudine apparet, quanta uertebrarum in suo latere est latitudo, reliqua uero regione carneus (si unicum duntaxat locum exceperis) conspicitur. Quis autem membraneus ille locus sit, sermonis progressus enarrabit.

Secundus sca-
pulae mouen-
tium.

enarrabit. Sunt itaque haec duae praesentis musculi lineae. Una transversim secundum occipitium porrecta, quae etsi tenuis sit, carnea tamen uisitur. altera recta per spinam deorsum ab occipitij medio, ad octauam usque thoracis uertebram descendit. Praeter has autem, aliae duae obliquae sunt, una ex termino transversae lineae, quo aurem spectat, obliquae deorsum uersus anteriora, seu in dextro musculo dextrorsum profertur, quo usque latiore clauiculae partem contingat, summo humero coarticulatam. Alia linea quae similiter obliqua est, a lineae postremo commemoratae fine, quo ipsa clauiculam tangit, deorsum uersus posteriora obliquae rectae lineae, secundum spinam exprorege, acutum angulum constituat, e regione octauae thoracis uertebram consistentem. Quatuor his lineis musculus circumscribitur, uerum praeter has, musculus aliam transversam, in ipsius medio quodammodo nanciscitur, eam nimirum, quae toti scapulae spinae, & summo humero, & clauiculae latiori parti inserta tatur. Hac parte qua suam molitur insertionem (quae uelut ipsius tendo est) neruosus simul et carnosus uisitur, ea uero sede, qua scapulae ceruicem spectat, & quarta ipsius linea a clauicula, deorsum ad octauam thoracis uertebram prorepit, semicirculum quodammodo membranum commonstrat, quasi hic (ne forte scapulae gibbum occupantes musculi arctius premant) crassior carneusque esse nequiret. Reliqua autem sede, uti iam admonuimus (nisi quae dorsi spinam committitur) omnino carnosus existit, sed tamen undique tenuis est, ea sui sede excepta, quae toti superiori summi humeri sedi, & latiori clauiculae parti ualidissime implantatur. Porro fibras, non uno omnes modo porrectas habet, nam quae ab occipitio, ceruicisque uertebrarum spinis deorsum protenduntur, obliquae ut & exterior eius musculi partis linea, ad anteriora deorsum tantisper prorepunt, donec scapulae spinam, & summo humero, & latiori clauiculae sedi inserantur. Praesentes fibrae eo semper obliquiores magisque transversae red duntur, quo a ceruicis uertebrarum spinis, thoraci propinquioribus principium ducunt adeo, ut illae, quas ceruicis radix exprorrigit, iam paulo minus toto transversae sint. Quae uero a thoracis uertebrarum spinis uerit enascuntur, sursum uersus anteriora tensae, tanto quoque rectiores, minusque transversae uisuntur, quo octauae thoracis uertebram sunt uiciniores. Eiusmodi fibrarum series commonstrat, huius musculi beneficio non modo uniuersam scapulam sursum attrahi, sed etiam deorsum uelli, rectaque ad dorsum agi. Si namque superior musculi pars, inter secundum uersus suam originem trahatur, totam scapulam sursum attolli conspicias. At si humilior musculi pars, quae inter scapulae spinam, & octauam thoracis uertebram consistit, ad suum exortum tensa fuerit, scapula deorsum uellitur. Deinde uniuerso musculo inter dissecandum attracto, & praecipue quae ex inferioribus ceruicis, & superioribus thoracis uertebrarum spinis enascitur, scapulae molem recta retrorsum duci cernimus. Atque hinc fit, ut praesens musculi motibus omnino pugnantibus praeficiatur, ac, uti prius relatum est, fibras contraria serie ductas quoque exigit, quauis interim nulla prorsus sui sede hunc disunctum inconiunctum uel esse, quis uere dixerit. Proinde unitatis ratione, praesens musculus unius loco mihi habetur, quo minus autem functionis gratia is duorum, aut plurium uice a quopiam recenseri queat, per me non obstitit. At Galenum miror, qui hunc musculum disungens, ad medium fere Libri quarti de Administrandis sectionibus, superioris musculi partis prolixius, quam de aliquo totius corporis, contra Lycum nimis profecto inuidiose disceptans meminuit. Ad calcem uero eius Libri, inferiorem musculi partem uix obiter nominauit, tunc scilicet, quum scapulam duobus proprijs musculis, ad dorsum agi insinualet, quorum inferior est huius nostri musculi humilior pars, a thoracis uertebrarum spinis praecipue originem assumens, quam etiam alibi Demissorem scapulae musculum appellauit. Vt cumque sit, parua hic nobis cum Galeno futura est dissensio, si ambos a se enarratos musculi, uelut unum continuum corpus esse annuerit. Nam etsi fortassis musculi huius insertio, quae in latere ac oblique admodum procedentis lineae perficitur (quantum uis etiam & in insertionem musculi

praesentis trianguli angulus.

musculus continuus sit) illum in duos distinguere apparet, nulla tamen prorsus discriminis nota (nisi forte diuersus fibrarū ductus) inter spinam dorsi, & scapulæ basim habebitur. Vbi tamen distinctionem lineamq; confingere debes, si modo superiorem Galeni musculum trapeziæ figuræ quouis pacto assimilaturus sis. Ea siquidem linea, quæ à cervicis radice, secundum scapulæ spinam, & summum humerum, & latiorē clauiculæ sedem ducitur, comparanda uenit basi trianguli rectanguli, in cuius summo lineæ æque distans à basi ducta sit. Quæ admodum ea musculi linea, quæ secundum spinæ cervicis longitudinem fertur, illi trianguli lineæ assimilatur, quæ perpendiculariter trianguli illius basi incidit. Quæ autem ad occipitiū transuersim ducitur, illi lineæ correspondet, quæ in trianguli uertice æque cum basi distat. At quæ ab occipitiō ad clauiculam procedit, obliquo trianguli lateri confertur. Cæterum nunc magis à Galeni dogmatibus mihi reclinandum est, idq; præcipue propter simiarum ad homines differentiam. Primum enim, si Galeno credideris, te ipsum inscitæ oscitantiaq; intersecandum insimulabis, quum deinceps alios musculos scapulam attolentes in homine sedulo indagare conaberis. Ex Galeni enim placito, sub eminentiori nobis dicti iam musculi parte alium inquires, qui illo longè gracilior minorq; sed tamen carnosus totus esse deberet, & qui ex occipitijs ossibus sub nuper dicto principio enatus, deorsum modicè uersus anteriora, oblique descenderet, & altiori basis scapulæ angulo exporrectus, in latum tendinem desineret, ad medium usque basis scapulæ interius insertum, è regione radices spinæ scapulæ. Huic id munus concreditum esset, ut scapulæ basim sursum, seu ad occiput attraheret, uerum hunc frustra mecum in homine (quod ipse illo destituatur) indagabis, quū interim promptissimè in caudatis simijs occurrat, eam prorsus naturam, quam Galenus ipsi tribuit, quamq; ego iam descripsi, seruans. Quod non eo in medium adfero, quasi illum musculum in hominibus inuestigare nollem, sed ne librorum lectioni plus satis fidei tribuēs, me illum præteritisse arbitreris, ausi sectione aggrediari, intelligas, quo nam pacto hominis musculos sis reperiturus, quamq; præter meritum Galenus ueteres dissectionum Professores subinde suis delusus simijs insimulet. Denuo in caudatis simijs alium obseruamus musculū, à Galeno quoq; enumeratum, qui carnosio principio, ex primæ cervicis uertebrae transuerso processu, dein & ex tertiæ & quartæ uertebrae transuersis processibus enascitur, non quidem ex interna ipsorum sede, sed ab externa magis. Hic musculus, postquam primum ex reliquis musculis, qui cervicis uertebri adnascuntur, emerit, teres, sed tamen latior, quàm profundior apparens, deorsum in posteriora, uersus scapulæ basim superiorem angulum perfertur, ipsius internæ sedi carnosus latiorq; redditus insertatur. Rursus simiæ alio quoq; musculo donantur, quem inter Galeni musculos scapulas attolentes, si Quartū de Administrandis sectionibus ad amussim discusseris, quarto loco enumerari reperies. Atq; hic mihi ab interna transuersi primæ cervicis uertebrae processus sede, deinceps & tertiæ quoq; & quartæ cervicis uertebrae transuersis processibus, carneo principio enasci uisus est, quod prædicto musculo latius redditum, deorsum quoque, sed minus in posteriora tantisper ducitur, dum carnea lataq; insertionē, in scapulæ spinā inseratur, in ea spinæ sede, qua hæc summum humerum producit, quæ quodammodo è regione cervicis scapulæ consistit. Cæterum ut homines prorsus secundo Galeni musculo, qui ab occipite in simijs exoriri dictus est, destituuntur, ita etiam & quarto. Verum tertium musculum homo communem nanciscitur, sed nonnihil quàm simiæ ualidiorem. Exoritur enim homini musculus ualidus à transuerso primæ cervicis uertebrae processu, deinde & transuerso processu tertiæ uertebrae, quartæ & quintæ, quasi disunctis constaret principijs, uno nimirum, quod primæ cervicis uertebrae debetur, altero autem, quod tribus secundæ uertebrae proximè subiectis ascribitur. Quanquam etiam interdum à transuerso secundæ quoque uertebrae processu musculus hic, sed parua origine enasci uisus sit. Porro principia hæc, simulatque ex reliquis cervicis uertebrae amplexantibus musculis emergunt, unā coeunt, & ualidum efformant musculum nonnihil latiorē, quàm profundiorē, qui lata, sed carnea insertionē, in internam superioris anguli scapulæ basim sedem inseritur, scapulamq; sursum uersus anteriora, cervicisq; latera trahit. Non inopportune itaq; hic musculus nobis scapulā attollenti aliter dicitur, aut saltem omnium scapulæ motorum tertius in hac nostra serie locabitur. Galenus suis omnibus scapulam attollentibus musculis, addidit oblongum gracilemque musculum, quem ex ossibus hyoidis lateribus procedentem scapulæ, propter ipsius ceruicem, interiori ex parte inseri scriptum reliquit, & eius musculi beneficio in anteriora colli, scapulam attolli opinatus est. Ego autem in Capite de hyoidis ossis musculis, eius ossis gratia, non autem scapulæ, hunc musculum efformatū asserui, ac proinde cuiuslibet motus autor is censi debet, illi generi sectione uenit indagandū. In hoc enim simijs nulla cū hominibus est differentia, nisi quod

Musculus
scapulæ attol-
lens, quo simia
abundat.

Tertius mu-
sculus simiæ
scapulam at-
tollentium.

Quartus, quæ
simiæ sibi pri-
uatiū locus
quam homines
uendicant.

Tertius homi-
nis scapulam
mouentium.

Musculus
inter scapu-
lam attollen-
tes à Galeno
perperam de-
scriptus.

simijs toto progressu carneus uideatur, hominibus autem in medio ductu gracilescit, tendi-
nis speciem cōmonstrans, & duobus quasi musculorum uentribus donatus. Quod sanè Ga-
lenus, si hominem unquam secuisset, non minus animaduertisset, quàm musculos inferio-
rem maxillam deorsum ducentes duobus donari uentribus. Vnus adhuc musculorum sca-
pulam mouentium reliquus est, qui hanc retrorsum ad dorsi spinam, uersus superiora nonni-
hil agit. Hic autem amplius & tenuis, sed omni ex parte carneus uisitur, qui à quintæ, sextæ, &
septimæ cervicis uertebrae, deinde trium primarum thoracis uertebrae spinis principi-
um ducens, toti propemodum scapulæ basi carneus, ac æque ut in exortu latus inseritur,
fibras obtinens non prorsus transversas, at nonnihil oblique à dorso, deorsum ad scapulæ ba-
sim ductas. Quibus uerò musculis hic quadrilateris musculus, & alij omnes tegantur, quibus
ue illi obducantur, sectionis semper series, et musculorum tabulæ leui negotio cōmonstrant.
Quod profectò non oscitanter in illo musculo obseruandum præcepimus, qui brachij ad
dorsum uersus inferiora motus autor est, quem Galenus in Libro de motu tertio de Vsu par-
tium scapulam quoque deorsum ducere parum rectè prodidit, ego autem huius quoque mo-
dò memini, ne quis in musculorum scapulam mouentium numero, Galeni nomine alium,
quàm hæcenus narraui, requirat.

Quartus ho-
minis scapulā
mouentium.

Musculum
quo brachium
derahitur,
scapulam non
mouere.

MUSCULORVM SCAPVLAM MOVENTIUM administratio. Caput XXVII.

PRÆSENTIVM musculorū administrationē pari, qua reliquos omnes,
methodo aggredieris. Primi enim, quo scapula pectori adducitur, princi-
piū, nouacula à costis, unde prodit, liberandū est, & deinde toto muscu-
lo à thorace ad internum usq; scapulæ processum separato, ipsiusq; attra-
ctis principijs, cuius potissimum motus opifex habendus sit, inquires,
num scilicet brachium potius, ut Galenus docebat, quàm scapulam uti
ego dicebam, moueat. Secundum musculum, quem & scapulam attolle-
re & deorsum trahere dixi, in musculorum brachium mouentium administratione iam antea
es aggressus, unde etiam hic ipsius sectionem prolixius repetere penitus abs re foret. Verum
tertium, qui à cervicis uertebrae ad scapulæ basim superiorem angulum ducitur, suo principio
prorsus liberandus non est, nisi aliquot cervicis musculis antea præfectis. Ac proinde operæ
pretium erit illum transuersim, ubi primum ex cervicis musculis emergit, abscondere, atq; ipsius
principio ad uertebrae relicto, illum à scapula liberare, ipsius tamen functione prius perpen-
sa. Quartum musculum leui longaq; sectione à spinarum apicibus secabis, atque ubi ipsius in-
sertionem ad amussim obseruaueris, eundem à scapula amouebis sedulo cauens, ne tertium ho-
minis thoracem mouentium musculum simul reseces, aut saltem imprudenter suo principio
liberes. Deinde si adhuc longus ille musculus, quem contra Galeni sententiam, hyoidi ossi
propriū esse retuli, asseruatus sit, non oscitanter specta, num scapulæ, an illius ossis gratia crea-
tus sit. Nunc cultello, quàm licebit proximè, ligamenta à summo humero et clauiculis, quā in-
uicem committuntur, resecabis, summum humerum à clauiculis liberans, & peculiarem hu-
ius articuli cartilaginem obseruans, quæ illi similis est, quæ in maxillæ inferioris ad superio-
rem articulo, & clauiculæ rursus cum pectoris ossis nexu adinuenitur. Deinde accuratè per-
pendes, num tertium aliquod os hic, præter clauiculam, & summum humerum, cum ipsius ap-
pendice, dictaq; nunc cartilagine existat, cuius Hippocratem in Libro de Articulis, de brachij
luxationibus differentem meminisse Galenus docet. Sed quid de illo ossis sentia, Primolibro
sum executus. ubi itaque clauiculam à scapula diremeris, hæc in sua sede diligenter seruan-
da uenit. Verum uasis ex thorace in brachium proraptantibus funiculis binis interceptis, &
deinde in funiculorum medio resecis, scapulam à thorace euerres, ut iam circumuertentis bra-
chium musculi naturam inspicias, qui caua scapulæ sedem occupat. Hoc itaque ab ossis un-
dique eraso, atque ad articuli ligamentum deducto, & eius functione perpen-
sa, illum quoque abijcies, ut nunc scapula nulli alteri firmata parti, à thorace maximi musculi interuētū hæc
uideatur, qui thoracem mouentium secundus, & à scapulæ basi enatus, octo superioribus tho-
racis costis manus ritu inseritur, cuiusq; naturam cum reliquis respirationi seruientibus muscu-
lis, tertio ab hoc Capite exequar. In præsentia enim ad capitis musculos est accedendum.

Primi admi-
nistratio.

Secundus.

Tertius.

Quartus.

Clauiculæ à
scapula libera-
tio.

DE

Capitis motus

UPERIORI Libro, primæ secundæq; cervicis uerteræ constructio-
nem diffusè admodū persequentes, caput proprijs motibus, & secunda-
rijs moueri retulimus. Vt enim eleuato brachio cubitus unā attollitur,
ac eques cum equo promouetur, ita quoq; motam ceruicem caput neces-
sariò subsequitur. Ac proinde, quot proprijs motibus ceruix agitur, toti-
dem etiam secundarijs caput mouetur, ac ceruix quidem extenditur, seu
in posteriora uersus dorsum ducitur, & in anteriora flectitur, deinde u-
trinque ad latera, ad humeros scilicet etiam inclinatur, ut cūq; aut flexa aut extensa
sit. Caput autem uno proprio motu, uel quiescente etiam ceruice flectitur, & extenditur, seu in
posteriora anterioraq; fertur, ad latera autē nō, nisi ceruicis beneficio agi potest, quandoquidē
immota rigidaq; ceruice, nemini ad humeros caput inclinare conceditur. Vtūque id parum
rectè in Quarto de Administrandis sectionibus. Libro Galeni uisum fuerit. Ceterū præter
flexionē et extensionē, quas caput mea quidem sententia, repugnantēq; Galeni placito, super
primam ceruicis obit uerteram, alium etiam capiti motum superiori Libro largitum esse pro-
didimus, qui alter proprius capitis motus est, cuius ope in star rotæ quodammodo, ad axem
circunducitur, siue flexum siue extensum cum ceruice, aut citra ceruicem fuerit, atq; hunc ad
secundam uerteram confici, contra Galeni dogmata dictum est. Quamobrem etiā nunc ope
repretium fuerit musculos omnes recensere, qui priuatis capitis motibus famulantur, & dein
de eos, qui ceruicis ductibus præfunt. Quamquam rursus de ceruicis musculis, in dorsum mo-
uentium musculorum enarratione pertractandum erit, quos quā examussim Galenus de-
scripserit, ex ipsius Libris discas, uelim. Ego enim suis uestigijs, si modò clare uereq; eos descri-
bere debeā, nequaquam perpetuò hæsurus sum, quāuis interim pro uiribus, ut & hinc is Ana-
tomicorum coryphæus intelligatur, ad ipsius seriem me accingam. Primum itaq; sex musculo-
rum coniugationes, seu paria mihi ueniunt explicanda, quæ in posteriori ceruicis sede locata,
partim capitis, partim autem primæ ceruicis uerteræ motibus famulantur. Verū antea quā
ad horum enarrationem Galenus accessit, duo alia musculorum paria ex dissectionis serie præ-
posuit, scapulae motibus seruientia, quorum unum homines cum simijs commune nanciscu-
tur id scilicet, cuius alterius lateris musculus in scapulae spinam, summum humerum, & latius-
culam clauiculae partem inferi dictus est. Altero autem pari homines destituuntur, cuius in
altero latere musculus ab occipitio enatus, ad altiore basim scapulae angulum in simijs pro-
tendi cōmemoratus est. Atq; hinc fit, ut id, quod nunc primum appellaturus sum, Galeno ter-
tia serie enumeretur. Primum itaq; capitis musculorū par duobus, utrinq; scilicet singulis co-
stat musculis, originem ducentibus ex apice quintæ thoracis uerteræ spinæ, dein etiam ex
quartæ, tertiæ, & primæ uerterarū thoracis spinarū apicibus. Principium hoc, quā primum
ex quinta thoracis prodit uerteræ, acutum refert angulum, qui sursum tensus, sensim ita late
scit, ut musculus ad tertiā secundāq; thoracis uerteram iam porrectus, adeo amplifficetur,
ut externum ipsius latus ē regione transuersorum processuum earundem uerterarum confi-
stat. Musculi hanc seruantes latitudinē, sursum feruntur à quinq; inferiorum ceruicis uertera-
rum spinis (sed nimis quā leuiter) exortum assumentes. quando autē ad tertiæ ceruicis uer-
teræ spinam conscenderūt, quū hætenus toto progressu dexter sinistro coniunctus fuerit, u-
triq; ab inuicē sensim magis magisq; tantisper abscedunt, quousq; transuersa linea occipitij,
ossi carnea lataq; insertione implantentur. Eius enim insertionis tanta est amplitudo, quan-
tum internum alterius musculi latus, à mediā occipitij sede, & externum latus ab auris radice
remouentur adeo, ut insertionis amplitudo utriusq; musculi tanta sit, quā tum ab una aure ad
alteram occipitij est interuallū, quod musculorū insertionē nō occupatur. Ceterū illius mu-
sculorum ab inuicem recessus forma, triangularis exactē uisitur, si modò unam lineam tran-
uersim ad occipitium, ab interno unius musculi latere, ad internū latus alterius duxeris, & de-
inde alias duas ab eius lineæ terminis, secundū utriusq; musculi internum latus, ad tertiā cer-
uicis uerteræ spinam, ueluti ad trianguli uerticem porrexeris. Rursus singuli musculi trian-
gulari forma constant, si lineam secundū spinæ longitudinem ad occipitium usq; ductam,
unius lateris loco habueris, & secundi lateris uice, lineam secundū externum musculi latus
exporrectam, & tertij lateris loco lineam, quæ transuersim musculi insertionem ad occipitiū
describit. Fibrae horum musculorum, à spinis uerterarum sursum oblique, quasi ad transuer-
sos superiorum uerterarum processus, tantisper ducuntur, dum simul omnes in occipitium
finiant.

Qui musculus
hoc Capite e-
narrandi.

Primum par
musculorum
aut caput, aut pri-
mam uerteram
mouentium.

finiant. Præfentes enim musculi, modicam prorsus & exiguam in transuersos uerterarum
processus insertionem moliantur. Secundum musculorum par admodum sanè uarium, &
secus multò in homine, quā canibus & simijs obseruamus. His nanque ex transuersis tertiæ
quartæue thoracis uerteræ processibus, & insuper secundæ ac primæ quoque thoracis, &
quinque humiliorum ceruicis uerterarum transuersis processibus, musculi istius paris ena-
scuntur, & ad earundem uerterarum spinas procedētes, ipsis nonnullis insertionibus applan-
tantur. Deinde dexter sinistro committitur, & nusquam toto progressu ab illo recedit, simulq;
ambo in occipitij medium ampla insertionē innascuntur, quæ sua latitudine longē superant
uniuersum spacium, quod inter externum musculorum latus, aurisq; radicem metiri possis.
Præterea præfentes musculi prorsus carnei apparent, nullibi nerueum aliquid (quod notatu di-
gnū sit) ostendentes. Attamen obliquas quasdam impressiones exprimunt, ex transuersis
inferiorum uerterarum processibus, ad superiorum quodammodo spinas excurrentes, at illæ
leuiorē censendæ sunt, neque adeo penetrant, ut his aliqua ex parte musculum diuidi quis dice-
re queat. Quamquam indubiè Galenus nonnullos dissectionū Professores, non duos huius pa-
ris musculos tantum enumerasse, uerū quosdā quatuor, quosdā uerò sex ibidem recensuisse
uideatur testari. at hī fortassis ex illorū fuere albo, qui aliter ac Galenus homines aggrediebant.
In simijs enim & canibus (de quibus hætenus in hoc secundo pari locutus sum) unum dunta-
taxat utrinque musculum recensere, quandoquidem si illis attendendum foret impressioni-
bus, totidem ferè musculorum loco utiq; habendus esset, quot sunt ex transuersis uertera-
rum processibus exortus, & in earundem spinas insertiones. Ceterū in homine multò aliter
hanc coniugationem, ac Galenus illam descripsit, aut enumerauit potius, obseruauit. Apparent
enim quā plurimi utrinq; musculi, serie multiplici inuicem commixti, & occipitio implantati,
non tamen eodem modo omnes principium ducunt, & insertionem moliantur. Illico enim atq;
primum musculorum par subductum est, musculus occurrit, qui acutum principium ex me-
dio transuersorū processuum quintæ & quartæ thoracis uerteræ educit, & ilico ab exortu car-
neus apparens, muris & lacertæ formam adipiscitur, quum uerò sursum ad ceruicis initium
perrepat, carnosus esse desinit, ac ueluti in teretis tendinis naturam cessat, musculus imita-
tus, qui maxillam humiliorē deorsum trahit, duobusq; uentribus donatur. Quandoquidem
inibi, quæ musculus iste secundi paris caput mouentium, ceruicis radicem superat, carnosus
denuo esse incipit, quousq; in occipitij ossis medium inferatur. Verū priusquam inferitur,
cum ipso alius coit musculus, ex septimæ ceruicis uerteræ spinæ, nerueo teretiq; principio ena-
tus, qui sursum ascendens, carnosus quoque euadit, dictoq; musculo ante ipsius in occipitium
insertionem commiscetur, unā cum illo in occipitium implantatus. Atque in hac insertionē
dextri lateris musculi, lateris sinistri musculis cōtiguui sunt, neq; ab inuicē (ut primum par) remo-
uentur. Alius deinceps occurrit, qui ueluti alterius lateris tertius esse possit, ac ex apice transuer-
si secundæ thoracis uerteræ, & primæ etiam processus, partim carneus, partim nerueus ena-
scitur, & sursum uersus exteriora oblique exporrectus carnosus ue, ac latior redditus, occipi-
tio ad radicem mamillaris in capite processus, ualidè inferitur. Sub his, magna moles carnea
constitit, secundo in canibus par quodammodo respondens, quæ à transuersis uerterarum
processibus, oblique sursum ad spinas exporrecta, occipitij ossi inferitur, fibras obtinens ab ex-
terioribus sursum intrò oblique repentes. Atque eiusmodi secundum musculorum coniugi-
um, in homine non semel in publicis sectionibus ostendi. nunc autem cuius integrū erit, utrin-
que in hoc coniugio quatuor musculos collocare, primum scilicet, secundum & tertium, tres
illos ante carneam molem enarratos, & quartum, ipsam carneam molem. Nisi fortassis quis de
nuo illam carnē in tot musculos subdiuidere proposuisset, quot in ipsa impressiones, aut exor-
tus insertionesq; uisuntur. At consultius fore arbitror, si unicum tantum par ex omnibus his, &
unum duntaxat utrinq; musculum numero statuerimus, quum cætera paria duobus tantum
conformentur musculis, & omnes huius secundi paris musculi eiusdem functionis gratia pro-
creati sint. Hoc enim (ut etiam primum par) capitis & obscure admodum, ceruicis quoque per-
ficit extensionem, aut in posteriora ductum, quem duntaxat rectum, & in neutram partem incli-
nantem perfici nequaquam ambigo. Si itaque musculi utriusque lateris ten dantur, nihil aliud
etiam, quā caput rectissimè extendent, & si alternatim laborauerint, iam alterius motus opifi-
ces reddentur. non enim extendent, sed circumuersionis capitis motui (quem supra secundam
uerteram perfici docuimus) famulabuntur. Ceterū hæc accuratius intelliges, ubi uniuersum
de capitis musculis sermonem audieris, & hæc nostra cum Galeni scriptis, adhibita sectione
perpenderis. Tertium par duobus gracilibus constat musculis, neutiq; cum prædictis
mole correspondentibus. Ex secundæ enim ceruicis uerteræ spinæ extremo, duo enascun-
tur

Secundū par
impense uari-
um.

Primi ac se-
cundi parium
munus.

Tertium par

a tur

tur musculi non admodum neruei, qui sursum porrecti, in occipiti medium teretes inseruntur, in ipsa insertione minus, quam in ortu inuicem contigui, ab ipso enim nonnihil oblique sursum ducuntur, sensim mutuo abscedentes. Hi si simul tendantur, caput quoque solum in posteriora agunt, at si alter tantum in se colligatur, ductus ratione, circumuersionis capitis (ut duo priora paria) opifex erit. ^{Quartum par.} Quartum par capitis etiam extensioni praefectum, sub tertio occipitum, illi quod ad substantiam, formam, ductumque attinet, simile. A posteriori enim primae uertebrae sede, ^{Quintum par.} ubi aliae in spinam definunt, ipsaeque lineae modo prominens tuberculum processum uertebrae exigit, utrinque ad processum eius latera unus nascitur musculus gracilis, & omnino carneus. Ambo quarti paris musculi in exortu contigui sunt, at sursum porrecti, modiceque ab inuicem remoti, occipitum inferuntur. Porro ^{Sextum par.} quintum par, musculorum forma & substantia, duobus praedictis paribus respondens, iuxta externum latus tertij paris, ab occipiti osse principium obtinet, atque illinc deorsum oblique descendens, in apicem transuersi primae ceruicis uertebrae processum inferitur, dexter quidem musculus in dextrum processum, sinister uero in sinistrum. ^{Sextum par.} Sextum par a spina secundae ceruicis uertebrae nascitur, & oblique sursum procedens, in transuersum quoque primae ceruicis uertebrae processum implantatur, pari prioris cum quinto coniugio ratione formaque. Sunt enim utriusque paris musculi oblongi, carnei, & paulo minus toto teretes. In cane uero & simijs multo, quam in hominibus crassiores & insigniores, ut etiam horum animalium secundae ceruicis uertebrae spina per quam ampla lataque uideatur. at in illis aequae ac in hominibus tertium par cum quinto & sexto, pares aequalesque triangulos utrinque formare conspiciuntur. Si enim trium illorum parium dextros musculos una contuleris, in dextro latere triangulum statues, si uero sinistri lateris musculos inuicem comparaueris, etiam & hic triangulum fieri obseruabis, cuius unus angulus consistit in occipiti medio, secundus ad secundae uertebrae spinam, tertius in sinistri lateris transuerso primae uertebrae processu. Caeterum quinti & sexti parium munus est, primam uertebrae unam cum capite supra secundam circumuerrere. Vtriusque enim paris dextros musculis ad suum principium contra, posteriora dextrorsum motus perficitur. Atque ad hunc modum posteriores capitis musculi, qui numero duodecim erunt (nisi in plures duobus musculis secundum par diuiseris) habent, anteriores uero hac ratione. Vtrinque a media superiori ossis pectoris regione, secundum ipsius amplitudinem, & clauiculae parte pectoris ossi ibidem coarticulata, amplum & neruosum, membranaceumque musculi prodeit caput, neruosius ex pectoris osse, quam a clauicula prodeit. Caput hoc unicum, quod ad continuitatem attinet, uisitur, ac oblique uersus superiora procedens, carnosum densumque, & paulo latius quam profundius efficit musculum, qui carnosus crassusque admodum sine, mamillari in temporis osse processu innascitur, illum suam amplitudine uniuersum amplexus, sic sane, ut & unicus duntaxat utrobique in hominibus mihi repertus sit musculus, citra etiam sectionem (quod ualidis, ac proximè membranaceo latoque in collo musculo subditus sit) conspicuus. Caeterum in quibusdam quadrupedibus, musculum ad superiora procurrentem, in medio ductu diuisum obseruauimus, cuius una pars mamillari processui, altera ad aures radicem caluariæ inferebatur. Tres autem fines hactenus in nullo comperi animante, multoque minus principium a pectoris osse & clauicula procedens, in duas tresue partes manifeste dissectum. Quauis interim hos musculos utrinque ab aliquibus Anatomis tres, aliquando & duos enumeratos fuisse non ignorem, uerum hic numerus pro musculi finium ratione, in simijs & canibus inter dissectionis peritos uariatur, licet plerique hos a capite natos, pectoris ossi & clauiculis inferi, thoracis motibus praefici contendunt. at apud neminem interim lego, qui mentione digna descriptione eos donauerit, tantum abest, ut uere ipsorum functionem naturamque nobis expresserit. Vtriusque enim lateris musculus contrarijs prorsus munibus praeficitur, quatuor primorum parium, quae in ceruicis posteriori sede locata recensuimus, ambobus enim tensis contractisque, caput in anteriora, siue rigida siue inclinata ceruice flectitur. Si uero dexter duntaxat contrahatur, caput in anteriora sinistrorsum circumuertitur, sinistro autem solo laborante, caput in anteriora dextrorsum circumagitur. Neque quicquam aequè ex amissum posteriorum capitis motibus famulantium musculorum functionem ostensurum est, atque duo hi priores, quorum officium iam admonitus promptissime capis. Quandoquidem si funiculum transuersum occipitum circūdueris, cuius fines utrinque supra aures deorsum ad pectus porrigantur, ac postmodum utrunque finem una traxeris, caput in anteriora flectetur, si autem alternatim fines uellentur, in gyrum caput mouebitur. Sint itaque hi nostrorum capitis motibus subserviientium musculorum, decimus tertius & decimus quartus. Verum praeter hos, alij conpiciuntur musculi, quos ferè sub stomacho latitantes Veteres appellasse uidentur, quatuor

Musculi a pectoris osse et clauiculis in capite inserti, atque in huius capitis numero 13, & 14.

Munus 13 et 14. musculus.

Musculi sub stomacho latitantes, & ceruicis flexioni praefecti.

quatuor primarum thoracis uertebrae & omnium ceruicis corporibus connascuntur, ac parim ab ipso principio ducunt, partimque ipsis inferuntur, non nimis liquidò postmodum in occipitis os inserti, iuxta anteriorem foraminis dorsalem medullam transmittentis sedem. At hos exactius inter dorsum mouentes musculos recensebimus, flectunt enim superiorem dorsum partem, capite interim proprio motu horum ope uix flexo. Quamobrem etiam inter capitis musculos uix ueniunt enumerandi, quemadmodum neque alij adhuc quatuor (utrinque mirum duae) coniugationes ad ceruicis latera repositi, qui ceruicem ad latera, non autem caput proprio motu agunt. Et rursum alia coniugatio ceruicem extendens hic praetereunda est, ac ad reliquum de dorsum mouentibus musculis sermonem asseruanda, quum illae nisi secundario caput moueant, ea nimirum ratione, qua brachium mouentes musculi, cubitum & extremam manum mouent.

CAPUT MOVENTIUM MUSCULORVM administratio. Caput XXIX.

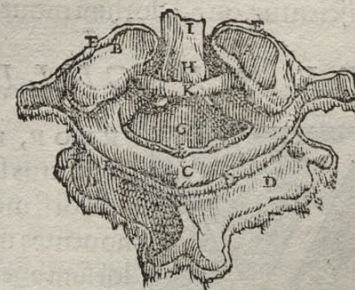
ORVM qui capitis motibus praesunt, musculorum administrationem, resupinato cadauere, aut ad eum, quem prius dixi, modum suspensio, a primo pari auspicaberis, primum perpendens membraneum cuiusdam musculi principium, quod ex inferiorum ceruicis uertebrae spinis enatum, primo capitis musculorum pari, reliquisque hic dorsum mouentibus musculis insertitur, ac tandem aliquot superioribus thoracis costis insertum, respirationis opifex efficitur. Licebit itaque huius musculi (qui hominis thoracem mouentium tertius erit) principium, a uertebrae spinis cultello liberare, & musculo ad insertionem usque a subditis diuiso, illum ibidem a costis appensum tantisper sinere, dum thoracis musculos aggressurus sis. In praesentia enim cultellum retrahere, aut buxi, sub externo primi paris musculi latere subijcies, & illum a subditis liberare conaberis, deinde secundum spinam longitudinem ducta sectione, ipsum ad insertionem usque in occiput duces, quod ubi in utroque latere praetiteris, huius paris musculos ab occipitum non amputatos, ita ad latus aliquod reflectes, ut reliquam sectionem non impediant. Mox uarios secundi paris musculos considerabis, ea illos serie, qua enumerauimus, a uertebra absecans, atque ad occipitum deduces, ut modo illorum tractus principijs, quarum functionum potissimum autores sint, recte perspicias, quod tunc demum optimè uisitur, quum cerebrum ex caluaria ademptum est, ipsaque inferiori maxilla abscisa. Tercium par a spina secundae ceruicis uertebrae postmodum liberabis, sensim illud ad occipitum usque, a quarto pari subleuans, praecauensque, ne & id una imprudens auferas. hoc enim nunc a prima uertebra separandum uenit, atque ut caetera, ad suam, quam molitur, insertionem ducendum. Quintum in super par, ab occipitum liberatum ad transuersos primae uertebrae processum, quemadmodum sextum a spina secundae uertebrae ad eodem processum ducetur. Mox reflexo cadauere a pectoris osse & clauiculis, anteriorum musculorum principia sunt acuto cultello refeccada, mente interim adhibita, num plura musculorum principia simul concurrant, aut utrinque plures musculi obseruari queant. Vbi uero & hos ad millarem processum perduxeris, illorumque insertionem rimatus fueris, eosdem a capite absecato atque ceruicis proprijs musculis in praesentia relictis, ad ligamenta capiti & duarum primarum ceruicis uertebrae peculiaria, sectionem confer, quibus nunc priuatum Caput dedicabimus.

DE CAPITIS ET PRIMAE SECUNDAE CERUICIS UERTEBRARUM LIGAMENTIS. Caput XXX.

PRAESENS figura, primam secundamque ceruicis exprimit uertebrae, posteriori sede delineatas, una cum earundem ligamentis hoc Capite describendis. Characteres autem figurae inscripti ita habent.

A, B, C Prima ceruicis uertebrae secundae conexa. Verum A priuatim dexter primae uertebrae sinus, qui dextrum occipitis ossis caput suscipit, indicatur. B autem sinister sinus, cui sinistrum occipitis ossis caput insidet. C uero primae uertebrae sedes, ubi in spinam aliae terminantur. D, D, G, H Secunda ceruicis uertebra.

E, E, E Ligamentum membraneum, primam ceruicis uertebrae secundae uertebrae necens.

a 2 G Cor.

G Corpus secundae uertebrae dentem producentis.

H Dens, acutus uel secundae cervicis uertebrae processus.

I Teres ligamentum, a dente in occipitij os inferum.

K Transuersum ligamentum, dentem in sinu continens, qui dentis gratia in prima uertebra caelatur.

Ligamentum
primam uer-
tebram capiti
comittens.

Secundam uer-
tebram capiti.

Ligamentum
transuersum
denti obduclit.

Primam uer-
tebram secun-
dae colligans.

Ligamentum
admi-
nistratio.

VLLA non admiratione dignam capitis cum prima uertebra articula-
tionem, & secundae cum prima, secundaeque rursus cum capite coniunctio-
nem esse, superioris Libri decimum quintum Caput explicauit. Praesens au-
tem sermo, ligamenta his articulis praefecta obiter perstringet, haec namque
spectatori Naturae industriam, quam tunc etiam perfunctorie enarrentur,
abundè commonstrant. Quando itaque primam cervicis uertebrae
capiti copulari necessum fuit, merito uniuersum articulum ambiens liga-
mentum (quod & ceteris articulis commune censetur) sorte robustumque Natura procreauit, ra-
rum tamen nihil, aut peculiare, praeter robur crassitiei, id ligamentum adipiscitur. Ceterum
quod secundam cervicis uertebrae capitis ossi committit, teres & ualidissimum est, & cartilagi-
nis naturae participat, hoc ex uertice dentis enatum, occipitis ossi inferitur, quae anteriorem
foraminis regionem, quo dorsalis medulla delabitur, constituit. Id ligamentum firmissimè secun-
dam uertebrae occipitis ossi colligans, una cum dente ueluti axem efformat, secundum quam
caput, primae uertebrae interuentu in gyrum agitur. Verum ne dens ille internam primae uer-
tebrae sedem occupans, & dorsali medullae ibidem praecatus, quandoque ex suo sinu in uer-
tebrae motibus capitis deuiet, luxeturue, atque tunc dorsalem medullam comprimatur, aut fran-
gat, aliud ligamentum rerum Opifex procreauit, quod ex uno latere interioris regionis primae
uertebrae prodians, alteri lateri inferitur, posteriori dentis sedi transuersim obductum. Praesens
ligamentum, quia egregie robustum neruosi summi existit, cartilaginisque naturae compos, ac de-
mum inter dentem dorsalemque medullam locatum est, aptissime dentem in sibi priuatim excul-
pta concavitate, ne uacillet, luxeturue, continet, dorsali medullae firmissimum & tutum propu-
gnaculum efficitur, & interim quo minus prima uertebra simul cum capite super secundam cir-
cumuertatur, haud quaquam prohibet. Atque id ligamentum est, quod superiori Libro manife-
stissime demonstrare dicebam, caput super secundam uertebrae, ad anteriora posteriora uel neu-
quam moueri posse. Reliquum est aliud ligamentum, primam uertebrae secundae colligans,
membraneum quidem, & eiusdem cum ambiens ceteros articulos ligamenti naturae &
usus. Constat enim non solum primam uertebrae capitis ossi debuisse articulari, sed etiam pri-
mam secundae. Si enim una haec uertebrae capitis ossi adhaerentur, prohiberent sane motus
mutuos. ea namque quae quiescit, uelleret, & detineret agens, nunc autem uicissim utraque potest
suo motu agi, alia interim sua sede firmata. Ut autem haec ligamenta examissimè administres,
conduxerit musculos cervicem mouentes, suo loco describendos, prius esse dissectos, ac tunc
demum acuto cultello membraneum ligamentum, primam uertebrae capiti colligans, opportu-
nè diuidetur, & capite ad anteriora inflexo, dorsalem medullam quoque per transuersum abscin-
dis, ut teres ligamentum dentem capiti colligans, in conspectum ueniat. Quod ubi intuitus fue-
ris, transuerso quoque ictu id diuides, atque ligamentum illud transuersim denti obuolutum, dentemque
in sua cauitate continens, diligenter obseruabis, & mota omni ex parte prima uertebra, qui motus
supra secundam & primam complentur, discies. Postremo membraneum ligamentum, primam uer-
tebrae secundae copulans, in circuitu quoque acuto cultello aggredieris, & auulsa prima uertebra,
denuo dentis sinum, & ligamentum dentem complectens, & quod ex ipsius uertice procedit,
considerabis. Cetera autem ligamenta reliquas uertebrae colligantia, in id Caput commodè
reijcientur, quod dorsum mouentium musculorum administrationem subsequetur.

DE MUSCULIS ABDOMINIS. CA. XXXI.

VEREOR, ne & hic pariter morosior quispiam disciplinae ordinem forte
culpaturus sit, quod ante abdominis musculos, aut manus, aut thoracis,
aut dorsi motores non fuerim aggressus. Nihil enim prohibet, cubitum
mouentes musculos modo pertractare. Sed quum hos, uicinitatis ratione
dorsum agentes musculos praecedat, & ante dorsi musculos, quod ad sectio-
nis seriem attinet, thoracem mouentes, & ante hos thoracis musculos, eos
quos abdominis uocamus, dissecari operae pretium sit, proximum est, hos
abdominis persequi. Quamquam (ut & antea admonui) integrum cuius fuerit, paginas aliquot
inuertere,

inuertere, & Caput, quod ordine prius esse arbitrabatur, reliquis lectione praepone-
re. Musculi itaque, quos abdominis, Anatomes professores nuncupant, ab omnibus octo (utrinque
nimirum quatuor) constituuntur, quatuor quidem obliqui, duo recti, & totidem transuer-
si. Obliqui in utroque latere bini sunt, qui inuicem incumbunt, & contrarias seque mutuo decus-
satim intersecantes fibras exigunt. Superioris enim fibrae, deorsum uersus priora oblique pro-
cedunt, quem huius fibrarum ductus gratia descendentes uulgo dicimus. Inferioris uero
fibrae, sursum oblique ad anteriora tendunt, qui ob id oblique ascendentes nuncupantur. Recto-
rum ab utroque latere unicus est, qui quum fibras secundum corporis longitudinem exten-
sas obtineat, rectus nuncupatur. Transuersus similiter utrinque unus habetur, cui id nomen,
quod eius fibrae secundum corporis latitudinem, aut à dextris ad sinistra nullo obliquo ductu
ferantur, inditum est. Oblique descendentes ceteris abdominis musculis supersterunt, & ex
sumit propter musculum, quem ex scapulae basi pronatum, octo elatioribus thoracis costis infe-
ri, thoracemque mouere dicimus, neque hoc amplum principium instar rectae sit lineae, uerum
instar manus. Ille enim thoracis musculus, costis quasi digitos singulis porrigendo inferitur, ex
quorum interuallis promittentiores oblique descendentes musculi partes, digitorum ritu ena-
scuntur non secus, quam si sinistrae manus interuallis, dextrae manus digitos infereres, & mu-
sculum thoracis motibus famulantem, sinistrae manui conferres, dextrae uero oblique descen-
dentes assimilares. Deinde post nonam costam, à tribus etiam inferioribus costis iste muscu-
lus enascitur, illam semper originem imitatus, quam ad magni thoracis musculi interualla adi-
piscitur, non quidem amplius cum illo thoracis musculo ingressu mutuo commissus, uerum
cum alio quodam, qui ab inferiorum thoracis uertebrae, & unius alteriusque lumborum
spinis enatus, decimae & undecimae thoracis costae potissimum inferi, in thoracis musculorum
enarratione dicetur. Is enim manus quoque ritu costis, priusquam in cartilagine cessare incipit,
implantatur, atque oblique descendentes musculi principium, manus quoque modo ex eius mu-
sculi interuallis, ab ipsis costis alternatim procedit, atque hoc obliqui musculi principium, undique
carnosum quidem est, sed tenue. Verum musculus sensim carnosior crassiorque euadens, deor-
sum in priora fertur, ilia (quae quasi inania inter ilium os & infimam costam, *καρναίνας, & λαγόνες*
Graeci uocant) carnosam ipsius parte amplectens, quousque ad ilium os perreperit, cuius sum-
mitati secundum totum ipsius appendicis ductum, carneus inferitur. Est autem appendix illa,
toti ossi ilium parti obducta, quam ipsius spinam proprie uocari relatum est. Quum uero car-
nosa ipsius pars, ex ilium regionibus, ad anteriora mediaque, secundum abdominis longitudinem
properat, in neruosi exilitatem membranae quam simillimam degenerat, quae sexta & septi-
mae costarum cartilaginibus, & pectoris ossis mucroni, & rectis musculis expanditur, firmissi-
meque superioris ossis coxendicis, & pubis regioni implantatur, tota illa nimirum sede, quae ab ili-
um ossis appendice, seu spinae antica parte, ad pubis usque ossium cartilaginem protenditur,
non quod illo ductu ab ilium osse, ad pubis ossium usque commissuram ossi inferatur, sed dum
taxat, ubi os ex carne reperit. Quae enim duo femur flectentes musculi, super coxendicis & pu-
bis os deorsum prorepunt, obliquus hic musculus ossi non implantatur, sunt uero illi musculi,
femur mouentium sextus & septimus. Secundum autem corporis longitudinem, in abdomi-
nis medio dexter musculus, cum membrana tenuitate sinistra ita sanè coit, ut simul utrique de-
scendentes ueluti tunicam quandam, uniuerso abdomini obductam efforment. Obliquus
huic substratus, ex superiori ossis ilium regione, quam ipsius spinam circumscribere diximus,
enascitur, ac simul tenuem membranamque originem, à lumborum uertebrae & ossis sacri
spinis assumit, quae in musculi progressu, carnosae fibris tandem adaugetur, enutriturue. Mu-
sculus iste sursum tendens, ilia carnosae sui parte integit, & quatuor inferiorum costarum, quas
spurias uocant, finibus carnosus & hic quoque inferitur. Vbi autem abdominis priora & me-
dium conscendit, in neruosi definit exilitatem, quae inter rectum musculum, qui ipsi subijci-
tur, & dictum obliqui descendentes membraneum tendinem, media intercedit, pubisque ossi, &
mucronatae pectoris ossis cartilagini inferitur, per reliquam uero abdominis longitudinem,
cum alterius lateris oblique ascendentes musculi tendine sic unitur, ut ex utriusque lateris muscu-
lo, simul toti quoque abdomini tegumentum quodammodo efficiatur. Membranae horum
musculorum tendines, eundem cum reliqua musculorum parte fibrarum ductum exigunt. De-
scendentium enim fibrae omnes, deorsum oblique ad anteriora propagantur, ascendentium
uero, sursum in priora perreptant, atque duorum musculorum mutuo incumbentium fibrae
decussatim, seu instar x literae se inuicem intersecant. Ceterum ea sede, qua ascendentes descen-
dentesque tendines, super abdominis medium inuicem insternuntur, utriusque firmissime simul tanta
a 3 ampli-

Octo abdomi-
nis musculorū
breuis enume-
ratio.

Oblique des-
cendens.

Oblique ascen-
dens.

amplitudine connati occurrunt, quanta media recti musculi existit latitudo, atque id adeo ualide secundum abdominis longitudinem perficitur, ut hic in abdominis medio, quatuor obliquo- rum musculorum tendines, unum producere quis arbitretur, nisi duos utrinque haberi, accuratissi- ma sectio, fibrarumque ductus comonstrent. Vbi dextri sinistris conascuntur, uniunturque, nul- lam prorsus separationis neque coitus lineam exprimunt, sed paulo crassiores redditi, in abdominis medio, recta linea sese inter rectos musculos ubi illi inuicem distant, imprimunt, robustissime transuersorum musculorum nervosis tenuitatibus, ipsique adeo peritonaeo conascuntur. Quod etiam obliquo- rum musculorum ascendunt nervosis tenuitatibus usu uenit, secundum externa rectorum mu- sculorum latera, priusquam illos cōscendant. per abdominis enim longitudinem, instar lineae insertionem ualidam moluntur, in nervosas transuersorum tenuitates, & etiam ad quoddam recto- rum musculorum impressiones, quas paulo posterius exequar. Sub obliquo- rum itaque nervosis

Recti. recti abdominis musculi reconduntur, singuli ex media ossis pubis regione, du- plici quodammodo principio ducentes originem, uno quidem superiori interioreque, altero inferiori ac exteriori, non quod haec principia, singulis musculis disincta incontinuae sint, sed ipsa mu- sculi origo, diuersam substantiam ad hunc modum exprimit. Superior principij pars introsum non nihil uergens, exacte carnea est, ac ex lato in angustum desinens, priusquam ad mediae suminis regionem pertingat, quasi in acutum angulum terminatur. Inferius uero, quod & extrorsum paulo magis prominet, nervosum est, carnis omnino expertum, uerum sursum porrectum sensim dilatescit, totumque rectum musculum producere conspiciunt. Recti itaque musculi, duobus eiusmo- di principijs singuli ex pubis osse nati, inuicem contigui sunt, recta sursum porrecti, donec ad umbilicum peruenerint, ibidem enim non nihil mutuo distantes, modiceque ampliores facti, ad pe- ctus usque feruntur, cui supra mucronatam cartilagine, ad ossis pectoris latera, illique conexas car- tilagines, lati carnosique implantantur. Musculi hi non uno fibrarum ductu, secundum totam lon- gitudinem ferri uidentur, sed singuli in abdominis regione diuersa delineameta, seu inscriptio- nes (quas Graecis *σφραγισμα* appellari diximus) transuersim, & incurua albaque linea, ipsis indu- ctas exprimunt, non aliter sane, quam si rectorum singuli plurium musculorum numero essent ha- bendi. Non enim recta ab osse pubis, ad pectus fibrae nusquam inclinantes feruntur, sed ad nunc dictas circumscriptiones impressiones uel non nihil implicatae obliquantur, atque ex alijs aliae pro- duci quodammodo apparent. Deinde musculis rectis, non propter pubis os nerui duntaxat infe- runtur, sed interiori quoque ex parte, ubi his impressionibus musculi donantur. Istam impressio- nem duae plurimum supra umbilicum consistunt, & interdum una sub umbilico in sumine, aliquan- do etiam tres supra umbilicum. Neque has Naturam musculis frustra largitam arbitror, uerum ut commodius recta sursum in priora non nihil declinantes porrigeretur, & non instar duorum pa- lorum erecti, sed secundum orbicularem abdominis regionem obliquati, peritonaeum apposite

Recti muscu- li pars, qua si- mie abun- dant. premeret, eoque, quod narraturi sumus, munere opportunijs fungeretur. Porro quum thoracem mouentes exequemur musculos, unum in simijs & canibus enumerabimus, qui inter ipsos or- dine quintus futurus est. Hunc uerum costarum cartilaginibus, ad pectoris ossis latus exporre- ctum, docebimus totum membranum, praeterquam ad primam secundaeque costae interuallum, ubi car- nosior redditus, in primam costam desinit. Profecto musculus hic in omnibus animalibus, in quibus sectione deprehenditur, mihi quantumuis accurate secanti, pars recti abdominis musculi esse uidetur, & rectum musculum ad primam usque thoracis costam in illis animalibus ascendere prorsus assero. Quod in canibus caudatisque simijs maxime euadit conspicuum, nec quisquam inficias ire potest, illis unum musculum à pubis osse, ad primam usque costam exporrigi. In homi- nibus (ut uerum fatear) eundem musculum nunquam obseruaui, atque illo homines quum breuissi- mo donentur pectore, facile carent, quapropter etiam in hac mea hominis fabricae descriptione, neutiquam recti partem, aut ipsi coniunctum esse affirmo. Omnibus modo commemoratis mu- sculis sub sunt transuersi, utrinque unus, qui ex transuersis lumborum uertebra- rum processibus, tenui membranaeque principio enascitur, deinde in progressu ex dorsum mouentibus emergens musculis, & carnosus adactus fibris, superiori ilium ossis regioni, & spuriam costam fini- bus exacte carnis conascitur, carnosus ipsius parte uniuersa inuestiens illa. Vbi uero uersus abdominis medium, ad exteriora rectorum musculorum latera usque prorepsit, in nervosam exilitatem finit, quae pubis ossi, & mucronatae cartilagini implantatur. Per reliquam inter haec extrema longitudinem, iste membranofus tendo, nervosa exilitate alterius transuersi musculi continuatur, ac simul ambo tunicae instar uniuersum abdomen circumcingunt, in hoc obliquo musculos imitati. Verum horum musculorum nervosa tenuitas non aequae, atque obliquo- rum lata est, transuersi enim non nihil sub rectis musculis, & potissimum iuxta pectoris regionem, carni conspiciuntur. Praesentibus musculis peritonaeum subnascitur, membrana nutritioni

Transuersi.

famulantibus organis circumposita, huic membranae transuersi adeo conascuntur, ut ardu- um sit, illos ab hac in homine illaceros liberare. Carnosae tamen musculorum partes, uix aliter pe- ritonaeo committuntur, quam mutuo incumbentes musculi, inuicem haerere solent. Transuersi enim musculi propria musculorum membrana illic, quae peritonaeo obducuntur, neutiquam (& si plerique secus arbitrentur) destituti secantibus occurrunt. Neque unquam alius musculorum abdominis, quam nunc enarrauimus, situs uisitur. Vt forsitan aliquis librorum duntaxat ope- nautam agens, prompte colligeret, pugnatibus nimirum Galeni locis delusus. Quando quidem hos aliter recenset in Libris de Affectu locorum cognitione, rursus aliter in Libris de Partium usu, & aliter prorsus in Libris de Administrandis sectionibus, ubi eos ita enumerat, ut in Sexto libro curatiuae methodi ipsorum situm recte describit. Octo abdominis musculi, praeter communem omnium musculorum usum, quo corpori calefaciendo, refrigerandoque auxiliatur, & propugnacula quaedam censentur, primario usu thoracis motibus praesunt, ut in proprio de thorace mouentium musculorum Capite dicturum prolixius. Deinde homini ad durorum recrementorum expul- sionem aptissime subserviunt, quando enim omnes simul tensi laborant, septo transuerso interim ex spiritus retentione depresso, ita intestina simul comprimunt, ut ex angusto loco in am- pliorem (qui inferior est) fauces protrudant, expellantque, & rursus ad uentriculum superiora ue- las deferri, praecaveant nihil secus, quam si duabus ad brachiale tantum iunctis manibus, & semper magis magisque sensim ad extrema usque digitorum aciem distantibus, madentem spongia imponeres, & manibus paulatim coeuntibus, aquam exprimere nitereris. Verum hoc muscu- lorum abdominis munus, nisi cognita septi transuersi functione situm aperte percipi nequit. Pari etiam ratione, quo pacto parientibus abdominis musculi (ut commodius fetus propellatur) conferat, non apte cognoscitur. Atque haec adhuc minus ab illis assequitur, qui septum transuersum, dum contrahitur, thoracemque aperit, deorsum pelli arbitrantur, non animaduertentes, quum aërem intro ducimus, ac thoracem continuo, citra spiritus retentionem, thoracisque repleti compressione distendimus, septum transuersum nullum impetum in excretionem moliri, quod scilicet perpetuo sursum tractum non deprimatur, quemadmodum id in firma sede, retento spiritu, & ui interim compresso thorace, permanet. Ceterum nostri seculi medicos, qui hos tantum musculos recen- sere ita uidentur, ac si alij in corpore nulli essent, omnino delirare existimandum est, qui rectis mu- sculis cibum in uentrem attrahi, transuersis autem expelli, & obliquis retineri contendunt, praesen- tibus musculis attribuentes, quod uere uentriculi intestinorumque fibris ascribendum fuerat. Sed haec absurdiore sunt, quam quae in medium adduci debeant, quum aliae fibrae uoluntario motui, aliae uero naturali, qui a nostro non pendet impetu, famulentur. Neutiquam sane haec ab ipsis confin- genda uenerat, at laudatus erat rerum Opifex, qui quum ab domo osse destitutum necessario creari uoluit, tam assabrat tunicas, in uolucraque ipsi parauit, quae praeter quod tegumenta, & aptissima receptacula sunt, thoracis quoque motibus, uti monuimus, utilissimè subministrant.

ABDOMINIS MUSCULORVM ADMINISTRATIONE. Caput XXXII.

410 tab. o.

ADMINISTRATIONEM hanc, aut à musculorum capitibus, aut ten- dinum terminis aggredi nihil prohibet. Verum facilius est, musculorumque naturam accuratius comonstrare, quae ab exortibus auspiciatur. Quali- tercunque igitur sectionem exordiri proposueris, cutem unam cum carnosae membrana, ab uniuerso abdomine, & lumborum regionibus, ad femora usque liberatū esse oportet, unam cum musculo, quem brachium deorsum trahere ostendimus, quamquam is iam pridem ex sectionis serie, simul cum cute ac membrana, in brachium mouentium musculorum sectione ablatus sit. His ademptis, & perquam tenui fibrosa membrana musculis, praeter carneam, obducta, unguibus hinc inde leuiter (ut ipsius naturam discas) diuisa, priorem sectionem in hunc modum aggredieris. Ca- dauer ad alterum latus inuoluendum est, ut commodè & lumborum uertebrae, & abdominis medio manus adhibeas. Deinde à dextra costa niteris musculi abdominis oblique descenden- tis principium, paruo cultello, aut exigua nouacula liberare, leui sectione ducta secundum reli- quas costas uersus dorsum, & secundum superiorem ilium ossis regionem, ad pubis ossis usque medium. hanc sectionem adeo dices leuiter, ut nihil praeter praesentem musculum uulneres. Mox ab his ossium regionibus eleuato musculi principio, conaberis paulatim ab oblique ascen- dente, descendente eoque liberare, dum ad abdominis usque medium illum perduxeris, praeca- uens ne unam tanquam oblique descendens musculi partem auferas, tenuem musculum, qui ad decimam undecimamque thoracis costam, cum obliquo mutuis interuallis committitur. Si enim

Duplicè esse horum muscu- lorum adminis- trationem.

Administra- tio à musculo- rum exortu. Oblique descen- dentis.

a 4 hunc

hunc scopolum uitaueris, & in uiris quoque abstineris à tunica uasa seminaria inuolente, musculum uersus medium abdominis promptissime duces. Ceterum ubi ad mediam usque recti musculi amplitudinem peruentum erit, pertinacius cum ascendente musculi tendine, obliqui descendentes tendendo uidebitur, quem ut integrum, & non uulneratum lacerum uel ad lineam (quæ in abdominis medio ambientibus merito, quod illi nulla sub sit caro, candidior apparet) disseces, impossibile arbitror, ut cunctæ acuta nonacula usus fueris, nam retusiori nihil prorsus promouebis. Quamobrem reflexo pendenteq; à media recti musculi amplitudine primo abdominis musculo, ascendente, qui secundus est, similiter aggredieris, ducta nimirum à pubis osse, per superiorem ilium ossis regionem, & lumborum uertras, & fines quatuor inferiorum costarum sectione, quæ ab his omnibus musculum separare possit, & ab illo etiam respirationis musculi abstineat, qui decima & undecima costæ potissimum inseritur. Post sectionem, musculi huius principia hamulo aut unguibus attolles, & à transuerso, cui infidet, in priora procedens liberabis. Quod usque ad exteriorem costam, latus uel recti musculi eius lateris, cuius sectionem administras, mediocri negotio perfereris, si modo in uiris uasorum seminalium tunica (quæ ad testium musculorum sectionem seruanda sunt) animum adhibeas, ne una etiam illæ præcendantur. Vbi uero recti musculi latus externum membranosus oblique ascendente musculi tendo spectat, acutiori nouacula separandus est, neque id quidem oscitanter, ne totum obliqui musculi tendine pertundas, ipsumq; hic finire arbitreris. Tantus enim huius tendinis cum transuersi musculi neruosa exilitate iuxta externum recti musculi latus, occurrit nexus, ut aliquando obliqui ascendente tendine diuidi putauerim, & unam ipsius partem transuerso musculo conatam, sub rectis musculis procedere, altera uero super rectos expandi arbitratus fuim, atque id potissimum supra umbilici regionem est conspectus. Verum si ad amissum oblique ascendente tendinem à transuerso liberaueris, recto musculo illum super sterni cõperies, à quo ad albam usque abdominis lineam accuratè separandus uenit, quod in carnosus recti musculi partibus factum est promptissimum, at in neruis illis recti musculi inscriptionibus arduum esse obseruabis. Obliquorum enim tendo pertinacius in his recto musculo, quam in reliquis sedibus, ubi carnosus est, conascitur, neq; adeo promptè ab illis examissim discedit, aut potius eradit. Hic modò doceberis, qui ascendente descendenteq; tendines, circa abdominis mediū inuicem conascantur, ubi recti musculi mediæ amplitudini (quæ interior est) incumbunt, & arduè, nec nisi maxima industria, & acutiori nouacula, ad albam usque abdominis lineam separari queunt. Ceterum posteaquam unius lateris, cuius iam sectionem aggredieris, obliquos abdominis musculos ad albam usque lineam perduxeris, expende, qualiter obliquorum tendines, rursus transuersorum tenuitatibus in ea abdominis regione adnascantur, qua recti musculi ab inuicem magis seunguntur. Vtroq; obliquo musculo in illud cadaueris latus, quod mens in cubito pendere, sola manu rectum musculum à transuerso neruea tenuitate separabis, dextræ manus digitis ab exteriore musculi latere iniectis, & secundum abdominis longitudinem hinc inde sub musculo ductis. Quum primum rectus musculus à transuerso abscellit, integrum est, recti musculi fibras una cum transuersis illis inscriptionibus contueri, ac tandem musculum à thorace nouacula liberatū, ab abdomine detrahere ita tamen, ut adhuc pubis ossi hæreat, ipsiusq; hic initium accuratè examines. At quum hunc à pectore in cane, aut simia adimes, studendum est, ne continuū illi membrum tendine simul auferas, aut uulneres, qui secundum pectoris longitudinem, à recto musculo, ad primam thoracis costam porrigitur, ac reuera in eiusmodi animantibus recti pars esse conspiciuntur. Est autem hic tendo musculus uel, à quo in musculi brachii pectori ad ductis administratone præcepti quoque abstinentium, & num homines hunc cum simijs cõmunem habeant indagandum. Transuersum pari modo, quo obliquos aggressus es, opportune administrabis, ducta similiter leui sectione à pubis osse, per ilium os, & transuersos uertras lumborum processus, aut potius musculorum dorsum hic mouentiū exterius latus, atq; demum ad fines spuriarum costarum, quæ intacto peritoneo solū musculū penetret. Mox transuersi principia hamulo eleuabis, et nouacula, quam poteris, attēssimè à peritoneo paulatim liberabis, donec ad neruosam ipsius deuenieris exilitatē, quæ maiori adhibita cura, à peritoneo ita separanda est, ut neq; peritoneum, neq; tendo, neruosa uel ea tenuitas laceretur. quod quidem non adeo arduū est, atq; operosum, & precipue iuxta abdominis elatiora non procul à pectore, nam in summe tendo ipse (ut etiam peritoneum) nimis quam tenuis occurrit. Nunc uero ubi & hunc musculū ad mediū abdominis perduxeris, ac à peritoneo, ut licuit, optime liberaueris, rursus in suum locū quatuor huius lateris musculos repones. Mox cadauere in dorsum reflexo, secundum administrandi rationem aggredieris, quæ à tendinum finibus, in abdominis medio auspiciatur. Duces itaq; à pectoris osse ad pubem usque, per totam abdominis longitudinem, super mediū recti musculi eius lateris, cuius

Candidior in
abdomine li-
nea.
Obliqui ascen-
dentes.

Nexus ner-
uosa tenuita-
tis oblique a-
scen. musc. cum
transuerso.

Recti admi-
nistratio.

Transuersi.

Alterā abdo-
minis musculo-
rum admini-
stratio, uerfus
ipsorum ini-
tia.
Obliqui descen-
dentes.

cuius administrationem moliris, adeo leuem sectionem, ut nihil præter oblique descendente musculi tendinem penetrer. Atque hanc sectionem ad mediam recti musculi amplitudinem tandem scribo, quod nollem frustra per albam lineam, quæ in abdominis medio occurrit, eam sectionem experiri, siquidem impossibile arbitror descendente tendinem non uulneratum, & illa quoque ascendente tendine, scorsum liberare, quamquam & ab alba linea interdum sectionem inchoari non improbaui, ut cunctæ etiam laceratos tendines inuicem separares. Quapropter hac illa uel sectione ducta, adnatis hamulo descendente tendinem attollere, ac à subiecto ipsi musculo nouacula dissecare, quousque uniuersum musculum, uersus dorsum spinam undique liberatum deduxeris, post hunc, ascendente tendinem à recto separabis, principium separationis ab alba linea exorsus. In hoc opere rursus intueberis, qui tendo ille transuersi recti musculi inscriptionibus adnascatur, ac cum neruosa transuersi musculi tenuitate, ad externum recti musculi latus coalescat. Insuper à reliqua transuersi musculi parte, oblique ascendente auelles ipsum à pubis & coxendicis & ilium ossibus, & inferioribus thoracis costis, ad lumborum usque uertras spinas abscans. Rectum similiter, ut alterius lateris dissecasti, à transuerso musculo attolles, & ipsius capite à pubis osse absecto, illum super thoracem reflectes. Mox recta sectione secundum albæ lineæ longitudinem ducta, quæ duntaxat neruosam transuersi musculi tenuitatem illa peritoneo diuidat, conaberis eam à peritoneo diligenter separare, quod quidem in homine, & potissimum iuxta pubem, uasorumq; seminalium transitum, facturus es difficillime, in porcis autem minimo negotio. Ceterum transuersi musculi, tendine usque ad carnem ipsius regionem à peritoneo, liberato, cum quoque tantisper auferes quousque uniuersus musculus à peritoneo dissectus pendeat. Integrum iam quoque est, & huius lateris musculos in pristinum locum reponere, & ad amissim eorum formam, situm, & fibrarum ductus examinare, ac demum resectis illis, ad testium musculos te accingere.

Obliqui ascen-
dentes.

Recti.

Transuersi.

DE VIRILIVM TESTIVM ET MULIE- bris uteri musculis. Caput XXXIII.

LICVISSET huc aliquot Quinti libri figuras reponere, ex quibus testium uteriq; musculorum natura utriusque peti posset, uerum ne easdem figuras diuersis in locis proponeremus, hic tantum adijcimus, in quibusnam figuris præsentibus musculi conspici queant. Testis itaque musculus, nonnihil spectatur tertia tabula ad 5, & uigesima secunda figura Libri quinti 4. Uteri autem musculus a substantia eiusdem Libri uigesima quarta figura ad characterem O, uti fieri potuit, exprimitur.

a 22 fl. lib. 5
d. atque ex
illa figura
et 20 scilicet
um hic sub-
sequenti
petes.

b 22 fl. lib. 5
a 22 fl. lib. 5
c 22 fl. lib. 5
f. r.

d 22 fl. lib. 5
e. r.

e 22 fl. lib. 5
f. r.

Am tempestiuum est, ad musculorum thoracem & dorsum & femur mouentium inspectionem, peritoneum administrare, atque cum eo quoque testium musculos aggredi. Pertingunt itaque ad unumquemque testem, singuli musculi graciles admodum, ex ea uasorum seminalium & testis tunica efformati, quæ à peritoneo principium ducens, uasa simul cum teste continet. Hæc enim in posteriori ipsius sede ilico, in ipso à peritoneo exortu, longis, ac inuicem sibi proximis, carneisq; fibris ita adaugetur, ut fibræ illæ gracilis oblongiq; musculi naturam expriment, qui illi testis tunica semper innatus deorsum protenditur, ac tandem iuxta infimam testis sedem, una cum illa tunica uasi ei seminario applantatur, quod à testibus iam paratum semen assumit, idq; sursum in peritonei amplitudinem deducens, in uesicæ ceruicem se profundit. Neq; aliqua prorsus parte, testibus, aut seminarijs uasis tunica illa pertinaciter adnascitur, quam ubi simul cum musculosa ipsius substantia, insertionem ad eius uasis inflexum molitur, qui ad infimam testis sedem reflectitur adeo, ut musculus ipse nusquam testem contingat. Respondet itaq; testis musculus illis, qui ex carnosâ membrana efformantur, quandoquidem is aliud nihil prorsus est, quam carneæ fibræ uasorum seminalium, & testis inuolucro innatæ, quemadmodum carnosæ membranæ musculi, carneis quoque fibris per membranam digestis constituuntur. Porro testium musculorum beneficio, uiri arbitrario motu testis modice (ut & ipsi musculi graciles tenuesq; sunt) sursum alliciunt, ne testes plus a quo laxati, ac ad anteriora pendentes, nimio oneri seminarijs uasis sint. Hunc usum musculi in coitu potissimum præstant, si enim testes uasis seminarijs oneri semper essent, atque hæc ad inferiora protracta perpetuo arctarentur, non adeo commodè semen transmitterent, atque modò, quum testium à musculis iam attractorū pondere subleuata, magis patefcerent. Constat itaq; musculos hos (qui nequius Græcis uocantur) ex eorum classe censendos esse, qui

Virilis testis
musculus.

A qui nullum sortiuntur musculum, contrarij motus autorem. Nullus enim, qui testes ad inferio-
ra reuolat, extructus est, quando quidem testes, quos nisi recta deorsum, nec in ullam partem
inclinantes prolabi decebat, abunde à naturali ipsis indita grauitate dimittuntur, idq; subinde
adeo, ut ne minimum quidem sursum agris, senibusq; allici queant. Quid uero Arabibus in-
mentem uenerit, ignoro, qui binos in uiris cuiusq; testis musculos, in mulieribus autē unicū
haberi scriptum reliquerunt. Vnicū enim hactenus ad singulos porrigi testes semper in ma-
sculis obseruauī. Mulieribus porrò Natura similiter musculos largitur, quos in peritonæo, ut
& reliqua ipsarum generationis organa, recodidit. Ea nanque peritonæi pars, seu processus, f. 14. p. 1.
qui utrinque à lateribus, ad uterum instar⁵ mesenterij pertingit, uenasq; & arterias utero dedu-
cit, & demum cum alterius lateris peritonæi processu, exteriorem uteri⁶ tunicam procreat, car-
nolis quoq; adaugetur fibris, ex illius regionibus deorsum oblique, ad uteri latera perreptan-
tibus, adeo sanè, ut & mulieribus utrinque singuli sint muscoli, illis specie similes, quibus uiri
testes donantur. Et quamuis plerumque graciles sint, neque admodum carnei, crassi uero ego ta-
men eos aliquando in nonnullis mulieribus uteri cornua esse arbitratus sum, Galeni uteri de-
scriptione eleganter delusus, qui non muliebrem, ad uaccinum & caprinum describit⁷ uterum,
cornua arietū cornibus longè simillima obtinentem secus multo, quam muliebris uterus. Por-
rò his uteri musculis, obscura uteri ad superiora attractio perficitur, quam mulieres tunc facile
percipiunt, quum illa trahere colligereq; conantur, atque adeo (ut sic dicam) uteri ceruicis os, to-
tumq; uterum, penitus in peritonæi amplitudinem allicere student.

MUSCULORVM TESTIVM ADMINI-
STRATIO. Caput XXXIII.

Qui ea que
peritonæo co-
tinentur, modo
refecanda ue-
niant.
Viri musculi
li administratio.

QUE AD MODVM in Quinto libro musculorum, quos testibus ascri-
pti, mentionem incidere necessum erit, ita quoq; eorum administrationem
cum reliquarū partū illo Libro enarrandarū sectione pertractabo. Quod
tamen ad administrationē hoc Libro persequendam spectat, à mucronata
pectoris ossis cartilagine, ad pubis usq; os, nouacula peritonæum diuides,
alia rursus sectione per transversum utrinq; ab umbilici regionibus ducta.
Mox absque delectu, in uiris omnia, quæ peritonæo cinguntur, præter re-
cti intestini⁸ finem, & uescicam, auferes. His itaq; ut in Quinto libro docebimus, ademptis, &
etiam scorto à testibus unā cum carne membrana ipsi subdita liberato, stylum exiguum ab
interiori peritonæi parte meui indes, qui seminarijs uasis in humiliori peritonæi regione, ad
inguina uiam præbet. Posteaquā uerò stylum ad testem usque protruseris, atq; ad illius latus,
seu (si modo talis stylus ad manum sit) in ipsius rimam ac canalem, cultellum indideris, longa
sectione à peritonæo ad testem usq; secundum styli longitudinē facta, membranā tunicam ue,
ualā cum testibus inuestientē diuides. Atque ita ualā in conspectū cum testibus se se offerent, &
extenso quoq; uasorū inuolucro, gracilem testis⁹ musculū, quo inuolucrum id uelut enutritur,
conspicies. Hoc musculo ab humillima uasis à testibus semen deferētis inflexione liberato, eius
naturā promptissimè cōdisces, qualiterq; testem sursum trahat, intueberis. Liceret modo testi-
bus cum suis uasis musculisq; abscictis, penis & uescicæ ceruicis musculos aggredi, at quum ante
hos integrū sit, & thoracis & dorsi & manus dissecare, ad thoracis sese iam conuertet oratio.
Cæterū mulierū musculi apertō iam peritonæo, & intestinis ad latera sursumq; reductis & mu-
lieris testibus quoq; subleuatis, in conspectū citra aliam sectionē ueniūt, dummodo uteri late-
ribus membranisque, illum peritonæo alligantibus animum accommodare non pigeat. At hæc
uniuersa (ut & antea admonuimus) in Quinto libro accuratius prosequemur.

DE MUSCULIS THORACEM MO-
uentibus. Caput XXXV.

Thoracis mo-
uentis arbi-
trarium esse.

THORACEM eius motus, quo respirantes indigemus, gratia, non uni-
co cōformatum osse, aut omnino osseum esse, superiori Libro declaratum
est. Iam uerò proximū erit, thoracis motum ex nostro arbitratu debuisse
pendere, nō autem naturale esse, sermone persequi, dein si uoluntarium
esse, ex usu homini fuerit, quibus is motus perficiatur musculis, subiungere.
Summus itaq; rerum Opifex respirationē homini animalis spiritus resi-
ciendi, & cordis occasione largitus est, quod & ipsum quidem substantia
aëris indigeat, & plurimum feruens in eo calor refrigerari expetat. Inspiratio quidem cor respi-
gerat,

gerat, suppeditata ei frigida qualitate. exspiratio autem feruentis in eo, & quasi combusti, & fu-
liginosi recrementi effusione expulsiōe, cordi etiam refrigerando conducit. Atque huius po-
tissimum causa duobus contrarijs motibus respiratio perficitur, attrahit enim in distentione &
dilatatione, euacuat uerò in constrictione, eisdem scilicet motibus, quibus & cor ipsum perpe-
tuò fungitur. Quamquam respirationis cordisq; motus, genere plurimum uariant. Siquidem
cor naturali motu, uelimus nolimus, mouetur, respiratio autem adeo ex nostra pendet uolun-
tate, ut quosdam spiritus retentione sese necauisse legamus, atque id magnopere non ad bene
uiuentium duntaxat, sed etiam ad ipsam uitam, homini utile censetur. Si enim idem rhythmus
consonantiæq; respirationis cum cordis pulsu necessariò esset, neque ipsa respiratio ex nostro
impetu uoluntateq; penderet, multum diuq; loqui nequiremus, quod non exiguum commo-
dæ uitæ noxam præstaret. Porrò si non possemus interdum citra respirationem per sumum,
uel puluerem, uel quampiam prauam & uenenosam aëris qualitatem, uel loca putrescentibus
cadaueribus, cloacis, aut alijs occasionebus inquinata incedere, ea uitam ipsam quam celerrimè
laderent, hominemq; profus corrumpere. Constat itaque, ex nostro impetu, aëris per aspe-
ram arteriam in pulmones inspirationem, atque rursus fuliginosorum recrementorum cordis
expirationem oportuisse celebrari. Cum uerò pulmo thoracis motum, quoties ille cōprimi-
tur, dilatatur ue, uacui potissimum ui sequatur, musculos thoracem mouentes debuisse extrui
certissimum est, qui thoracem dilatarent, arctarentq;. Erunt autem hi in uniuersum unā cum
octo abdominis musculis in homine, octuaginta nouem, utrinque scilicet quatuor & qua-
draginta, ac postmodū unus utrique lateri cōmunis. Verū canes & simiæ duobus abundā-
utrinque, ut simul tres habeant & nonaginta, quos Galeni intelligendi occasione, in serie sua
enumerare haud grauabor, enumerationem ab altero tantum latere uniuersam absoluturus, ut
deinde enarrato utriusque lateris communi musculo, amborum laterum musculos unā numeri
gratia coniungam. Primus itaque ex inferiori interioriq; clauiculæ regione, secundum ipsius
longitudinem, quā primam respicit costam, exoritur, principiū carnosum undique obtinens,
& carnosum quoque termino primæ costæ, quā pectoris ossi committitur, antica ex parte infer-
tus. Musculus hic breuis, sed amplus est & tenuis, ac omnino carneus, fibras sortitur impense
obliquas, propemodumq; transversas, quæ à clauicula antrorsum procedentes, supremæ tho-
racis costæ, & nonnihil pectoris ossi, quā eius costæ cartilaginem excipit, implantatur. huius
beneficio prima costa, sursum uersus exteriora retrahitur, hacq; ratione ibidem thorax dilata-
tur. Secundus musculus grandis est, carnosus principio, ex tota scapulæ basi interiori in parte
enatus, hinc carnosus perpetuò procedens, ac costis exporrectus, admodum latefcit, tenuior
tantis per reditus, donec primæ, secundæ, tertiæ, quartæ, quintæ, sextæ, septimæ & octauæ, ali-
quando & nonæ, thoracis costis sese inserat, atque id mediā potissimum costarum sede, si modo
costæ longitudinem à uertebis, ad os pectoris usq; metiaris, qui locus est, multo anteaquam co-
stæ in cartilaginem cessant. Reliqua autem parte, qua musculus costis exporrectus, ipsis dunta-
xat incumbit, exiguisq; tantum fibris (ut muruò instrati solent musculi) illis committitur. Cæte-
rum non recta simpliciq; linea ipsius, quem dixi, finis costis implantatur, sed hic tanquam in di-
gitos discretus est, qui per costarum ossa prolixiores, quam musculi pars, quæ interuallis con-
nascitur, in priora procedunt, contrario nimirū modo, quo oblique descendens ab dominis
musculus, ex inferioribus sex costis suam assumit originem. Hic enim ex interuallis costarum
prolixius suos digitos educit, atque cum secundo respirationis musculo serratam compagem
efficit. Secundi thoracem mouentium musculi fibræ, si quando ad suum principium, quod ex
scapulæ basi pendere credimus, tendantur, uniuersas costas (præter inferiores, quibus muscu-
lus non inseritur) uersus exteriora uellunt thoracem dilatantes. Hic musculus in hominibus ita
ferè habet, in canibus uerò & caudatis simijs secus, non enim solum ipsis in octo costas inseri-
tur, sed etiam ualidissime transversis septimæ & sextæ & quintæ & quartæ ceruicis uerte-
brarum processibus implantatur, aut (si ausim eloqui) ab illis processibus sui principij por-
tionem mutuatur. Velim enim non oscitanter expendi, an præsens musculus à scapula, costis
& uertebis illis insertus, thoraci mouendo seruiat, an uerò à costis, illisq; uertebis intium du-
cens scapulæ implantetur, ipsiusq; secundum thoracis latera, antrorsum motus occasio ha-
beri queat. Duorum qui iam subleuantur in numero musculorum, unicus tantum homi-
nibus adest, is scilicet quæ ordine quartū statuimus, nam⁵ tertio simiæ ac canes tantū donantur,
numero autem ipsum quoque, sicut paulo superius monui, ne quis Galeni lectioni nimium
citra sectionem confusus, aliquos me præterisse musculos præter meritum uigetur. Tertius
itaque, & quartus, ab utroque secundi musculi latere habentur, unus in priore ipsius sede, alter
in posteriore, ambo simul cum secundo (si modo id præstet) thoracem dilatantes. Tertius
qui

Musculi tho-
racem mo-
uentium nume-
rus.

Primus tho-
racem mouen-
tium.

Secundus

Tertius &
quartus in mu-
sculo, uerum
tertio simiæ
abundant.

qui secundum anteriora secundi musculi exporrigitur, carnosus ex interiori parte transuersi secundae ceruicis uertebrae processus enascitur, ac deorsum protensus, ex sequentibus quoque principium ducit, donec uarijs auctus exortibus, primae thoracis costae committatur. hic enim lator, sed tenuior efficitur, & quatuor superioribus thoracis costis, perpetuo carnosus iniicitur. Vbi uero quartam, interdum, idque praecipue in canibus, quintam praetergreditur costam, in membraneo neruosoque ligamento definit, quod subsequenter costis ad septimam aliquando, & octauam usque exporrigitur, singulis, quibus incumbit, costis firmiter adnatum. Procedit uero huius musculi carnosus pars, quae costis committitur, una cum ipsius membraneo tendine, iuxta musculi secundae regionem, quae in digitos diffusa, costis implantatur. Hunc in caudatis simijs, & canibus liquidissime ita in publicis sectionibus se habere ostendi, non tamen instar manus suas insertiones tentantem, in hominibus autem, me unquam aut reperisse, aut ostendisse minus affirmare possum, quam audacter asserere, illo homines carere, quod non ita dictum esse uelim, ut postposita Galeni autoritate, studiosi illum in hominibus indagare cessent. Quartum in huius Capitis musculorum serie, homines iuxta ac simiae canesque adipiscuntur, sed nonnihil diuersum. Hominibus enim ex trium inferiorum ceruicis uertebrae, ac primae thoracis uertebrae spinis, membraneo latumque exoritur principium, quod primo caput mouentium musculorum pari & hac sede repositis, dorsum thoracemque mouentibus musculis instratum, in priora, seu si dextrum spectas musculum, dextrorsum declius exporrigitur, carneum euadens, latique musculi naturam ostendens, simulatque primi illius paris exteri ductus, in tres ueluti digitos tripartitur, singulos tribus quatuor primarum costarum interuallis exporrigens, illisque sese costis inferens. Canibus porro ex eodem principio musculus iste prodit, nisi etiam altius nonnihil exoritur, uerum ubi membraneo eius principium magis oblique, quam transuersim descendens, ad tertiam thoracis deuenit costam, carnosus latusque inibi conspicitur, qui tertiae costae, & tribus ordine deorsum ipsi succedentibus implantatur, in priora, seu in latus semper oblique tantisper descendens, donec aliquousque sub secundi thoracem mouentis musculi principio reconditus, atque in digitos discretus finiat. Ceterum duos hos musculos, tertium uidelicet & quartum, thoracem quoque attollere distendereque in simijs est manifestissimum, quemadmodum etiam in hominibus quartum musculum eidem muneri praesse, tres itaque in hominibus, quatuor uero in canibus & simijs haecenus descripsi.

Quintus canum, quo humanus thorax destituitur.

Quintus igitur ordine, quo & homines distinguuntur, anteriori costarum parti, quae pectoris ossi proximae sunt, exporrigitur, paulo enim supra latus mucronatae cartilaginis, membranci ualidique ligamenti instar, super costarum cartilaginum fines, sursum nonnihil in posteriora inclinans procedit, quousque secundae costae supersternatur. Ibidem enim tendo illam membraneo ligamento respondens, carnosus adaugetur fibris, & haec carnosus musculi pars, primae costae cartilaginis principio, & ipsius ossis fini adnata, ad superiorem eius costae regionem terminatur. Verum non hic magnam teretemque carnem obtinet, sed tenuem utcumque, & tendinis sui modo latam, superiori ipsius sede orbicularem, & in externo latere, quam in interno, quo pectoris os respicit, longiorem. Tendo iste, seu ligamentum (utcumque appellare uisum fuerit) costarum cartilaginibus, quas ascendit, firmissime adnascitur, caro autem, carnea uel ipsius portio, superiori secundae costae parti, & toti primae secundaeque costae interuallum adnata uisitur. Musculum hunc (ut in abdominis musculorum enarratione admonui) nullum peculiarem esse arbitror, nam recti abdominis musculi portio, quantumuis accurate dissecanti apparet. Videtur enim carnosus recti musculi pars, quae paulo supra mucronatae cartilaginis latus consistit, in hunc membraneum ualidumque tendinem definire, atque ita sursum cōscendens denuo carnosus sine primae costae inferi, eiusque musculi naturam referre, qui maxillam inferiorem deorsum trahit, qui in medio tendinis speciem exprimens, duobus uentribus donatur. Aut si haec costis exporrecta portio, recti musculi pars non censenda sit, nemo illius termino hanc firmissime connatam, aut potius ex ipsa enata ibi inficiat. Vt cumque uero res habeat, siue peculiaris sit musculus, siue recti portio, eiusdem semper functionis opifex erit, nimirum uerarum costarum terminos pectoris ossi coarticulatos comprimendi cōstringendi, ob idque & thoracem arctandi. Ceterum quum in hominibus mihi nunquam uisus sit (uti neque ijs, qui Galenum praecesserunt, Anatomicis sese in hominum cadaueribus exercentibus) hominis duntaxat tres musculos haecenus recensui, in simijs uero & canibus quinque, atque id adhuc ea conditione, ut reclamantibus oculis, quintum musculum a recto abdominis distinctum recenseamus. Sextus igitur simiarum, & quartus hominum, ad dorsum mouentium musculorum latera, costarum radicibus, & transuersorum uertebrae processuum apicibus exporrigitur. Originem enim ducit cum longissimo

longissimo dorsum mouentium musculo, ex posteriori ossis sacri regione, & interiori ilium ossis sede, quam extra sacrum os in posteriora prominere nouimus. Hinc cum undecimo dorsum mouente musculo, transuersis uertebrae lumborum processibus innixus, sursum deducitur, tam pertinaciter toto per lumbos ductu illi musculo cōmixtus cōnatusque, ut merito ipsius pars cēseri queat, neque facile ab ipso sectione dirimi possit. Quum primum uero uterque duodecimae thoracis respicit uertebrae, sextus hic musculus a dorsum mouente undecimo, notatu digno interuallum abscedit adeo, ut inibi incuriose secantibus ex illo principium sumere uideretur. Hinc modice obliquus sursum in latus conscendit, & decem superioribus costis, ex carnosae sua substantia tendines paulo minus toto teretes pullulat, non perpetuo carnis cōstans partibus, quantumuis etiam Galenus hunc undique carnosae partibus constare in Quarto de Administrandis sectionibus libro prodiderit. Inseruntur autem illi tendines costarum tuberculis, quae ex ipsis paulo postea, quam a transuersis uertebrae processibus abscesserunt, extubere relatum est. Cessat autem musculus hic ad primam thoracis uertebrae, interdum tamen adeo conscendit, ut & transuerso septimae ceruicis uertebrae processui tendinem quoque non minus, quam costis offerat. Undecimae & duodecimae costae carnosus duntaxat iniicitur, quo enim altius musculus ascendit, eo nunc dicti tendines magis euadunt conspicui, ipseque musculus quasi a tendinum generatione absumptus, sensim gracilior redditur, eas infimas thoracis costas, & omnes reliquas deorsum trahens, easque comprimens, ac denique thoracem arctans. Septimus musculus, homini pariter & cani cōmunis in posteriori thoracis sede, secundum inferiora collocatur, originem ducens membraneam latamque, ex undecimae & duodecimae ac aliquando decimae thoracis uertebrae spinis, tum aliquot etiam primarum lumborum uertebrae spinis. Principium hoc musculi dorsum agētib, & quarto humani thoracis supersternitur, transuersim recta in priora porrectum. Vbi autem septimus musculus hos transcedit, costarumque ossibus committitur, statim carnis adaugetur fibris, & tandem uelut in aliquot diuiliis digitos, nonae, decimae, undecimae & duodecimae costarum interuallis, ipsisque costis sese inserit, implantatur uero ipsis multo ante, quam in cartilagine cessant. Atque hic musculus hominibus longior est, quam simijs & canibus, quantumuis etiam in canibus insignior, quam in simijs uisitur, & in omnibus ferratam quoque compagem, cum abdominis musculo oblique descendente efformat. Musculus iste retractionis earum, quibus inseritur, costarum opifex est, unde etiam thoracem distendentium numero opportune ascribitur. Octauus hominibus ac simijs & canibus communis, in thoracis cauitate situm sibi peculiariter uendicat, extenditur autem per uniuersum pectoris ossis latus, sub tota uerarum costarum cartilaginum regione, prope modum costarum os, exteriori ipsius latere contingens. Est autem musculus iste triangularis, ex duobus longissimis lateribus, & uno breui constructus, & tenuis, omnique ex parte carnosus. Fibras fortitur obliquas, ex ossis pectoris lateribus, sursum in posteriora protētas, nisi fortassis mauius asserere, ipsas a costis ad pectus, a posterioribus deorsum in priora ferri, huncque musculum huius sedis intercostalibus annumerare. Adnascitur autem omnibus uerarum costarum cartilaginibus, illas ad pectoris os, in sinus nimirum, quibus illae inarticulantur, attrahens, & eo motu thoracem quoque arctans, & costarum cartilagines inuicem colligans. Super sunt praeter utrique lateri communem adhuc, utrinque duo & uiginti, ac deinde duodecim. In singulis enim costarum interuallis, quae undecim in alterutro latere sunt, bini producuntur musculi, unde & intercostalium musculorum nomen mutantur. Siquidem ad illorum generationem, per totam costarum longitudinem, ab inferiori regione superioris costae, in superiorem humilioris, & in descensu proxime sedem, neruosa quaedam fibra deorsum produuntur. Et rursus a superiori parte inferioris costae, aliae fibrae in inferiorē elatioris costae sedē oblique sursum procedunt sic sanē, ut in singulis costarum interuallis duo intercostales musculi habeantur, qui mutuò incumbunt, ac fibras decussatim prorepentes sortiuntur, & per uniuersum interuallum semper carnosus permanent, nec ob loci angustiam in tendinē cessant. Ac proinde intercostalium musculorum alios exteriores, alios uero interiores non ineptē dicimus. Externi in singulis costarum interuallis, simulatque costam a transuerso uertebrae processu, in anteriora oblique prorepit, principium habent, ac fibris constant ex superiori costa, in inferiorem oblique in priora deorsum prorepantibus. Hunc fibrarum ductum, per uniuersa spuriarum costarum interualla, tam quae inter ossa, quam quae inter cartilagines consistunt, exteriores musculi seruant, & uerarum costarum musculi, usque ad costarum partem, qua in cartilagine finiunt, eam quoque retinent. Vbi autem uerarum costarum ossa in cartilagine degenerant, mox fibrarum ductus uariatur, ab inferioris namque costae cartilagine, sursum in priora oblique, uersus superioris costae cartilagine fibrarum inibi procedunt, donec & in hac parte exterior musculus

Hominis & Simiarum 7.

Hominis 6. Simiarum 8.

Intercostales musculi uerique triginta quatuor.

Externi intercostales.

b pectoris

pectoris ossi committitur. Externis his intercostalibus musculis id priuatim accidit, quod longè magis neruosi excarnesque uisuntur in ea costarum sede, quæ à uertebis primùm abscedit, quàm per reliquam interualli longitudinem. deinde non solum ab inferiori sede superioris costæ, in superiorem humilioris costæ sedem ducuntur, uerùm etiam ab externa superioris costæ incipiunt sede, & in externam inferioris inferuntur. Internorum intercostalium musculorum fibrae, prædictis situm contrarium exigunt, & exteriores ad x literæ similitudinem intersecant. Interiores enim musculi, quæ uertebiarum corporibus proximi sunt, ex inferioris costæ superioris sede, in elatioris costæ inferiori sedem, fibras oblique sursum in priora protensas mittunt. Hanc fibrarum seriem interiores musculi, per singula spuriarum costarum interualla retinent, & in uerarum quoque interuallis, ad eam usque costarum sedem, ubi in cartilagine degenerant, ibidem enim ilico ac interni eò deueniunt, fibrarum ductum emutant, nam à superioris costæ cartilagine, in inferioris, fibrae in priora deorsum oblique protenduntur. Atque ut semel dicam, in uerarum costarum interuallis musculi, qui inter costarum ossa habentur, omnino his, quæ inter cartilagine existunt, contrario fibrarum situ donantur. quod quum pressius Arabes animaduertent, in singulis interuallis non duos, sed quatuor musculos esse, ueterum quorundam Anatomicorum modo tradiderunt, quanquam de sex tantum uerarum costarum (quæ septem numero censentur) interuallis id uerè asseruerint. Nam in spurijs costis, bini duntaxat musculi numerari queunt. Quum itaque sex sint uerarum costarum interualla, nihil ex fibrarum serie obstitit, utrinque quatuor & triginta intercostales musculos enumerare, quem admodum & ego paulò antè, quum adhuc utrinque duos & uiginti, ac deinde utrobique etiam duodecim, præter musculum utrique lateri communem, enarrationi deesse dicerem. Intercostalium musculorum beneficio Galenus plerisque locis thoracem stringi & laxari censet, at quum duplices hi sint, exteriores expirationem moliri prodidit, quod est costas simul adducere, thoracemque comprimere, interioribus autem inspirandi munus asseripit, quod est costas ab inuicem abducere, amplioremque thoracis cavitatem efficere. Interdum uero non sibi constans, exteriores inspirationi, interiores autem expirationi præesse uoluit, num uerò, uel altera, quæcunque magis tibi arridet, harum sententiarum ueritatè sit consona, diligenter (at seposito interrim affectu) perpendas, uelim. Ego enim Galeno deditissimus non ausim ilico ipsius placitis prorsus contraniti, & multò minus obiter illis assentiri, quandoquidem hæcenus, quæ ratione intercostales, siue interiores siue exteriores musculi, costas dirimere, ac ab inuicem deducere queant, haud quaquam comperi, quantumuis etiam uiuas Galeni sectiones animaduertim, & primùm solus mihi has, & deinde publicè in scholis Patavij ac Bononiæ easdè aggressus fuerim, quæ profectò contrarium potius Galeni dogmatibus probant, quàm quod illis subscribant. Ad hæc, intercostalium musculorum situs, figura, fibrae, aliæque omnia ad eorundem fabricam spectantia, dilucidius hos musculos inuicem costas adducere, quàm laxare suadent. Exteriores quidem inter uerarum costarum ossa, & per uniuersa spuriarum interualla repositi, inferiorem costam superiori adducere apparent, interiores autem, superiorem inferiori. Deinde exteriores musculos, inter uerarum costarum cartilagine collo catos, superiorem cartilagine inferiori, & interiores inferiorem cartilagine superiori attrahere existimo. quod si sit, quid id aliud est, quàm simul omnes thoracè arcere, angustiorèque efficere? Neque me Hercule à ratione absolum est, ad expirationem thoracis ue arcatione, Naturam omnes musculos intercostales produxisse, quum fortiori motu impetuque ad efflationem, uocem, tussim, sternutationem, facium excretionem, ad partum facilis excludendum, breuiter ad thoracis compressi onem, quàm ad inspirationem indigeamus. Quauis interim musculi inspirationis autores, inualidi pauci que sint. Iam omnes unius lateris musculos, qui in altero latere pares sortiuntur, explicauimus, ac proinde opportunum erit, orationem ad musculum utrique parti communè deflectere. Est autè is, quem Græci φρενας, & σπασμα, & ανω κοιλίαν, Latini uerò Septu transuersum, nonnunquam & Præcordia uocant, hic neque situ, neque forma ulli totius corporis musculo respondet, siquidè amplius est, & orbicularis, & in ipsius medio caput suum principium ue gerit. Hic enim ad amplam latitudinem exactè membraneus existit, ex quo fibrae instar linearum ex centro, ad circuli circumferentiam excurrunt, his, quibus septum inferitur, partibus exporrectæ. Hæ carne simplici adauctæ, reliquam musculi partem carnosam efficiunt, quæ paulatim in progressu densior carnosiorque, pro fibrarum ductus longitudine redditur. Procedunt itaque fibrae ex membraneo circulo, ad inferiorem ossis pectoris regionem, iuxta mucronatæ cartilaginis radicem, deinceps aliæ sese succedentes ordine, ad spuriarum costarum extrema inferuntur, non quidè exteriori cartilagine sede, at in interiori, ut costarum cartilagine simul cum mucronata pectoris ossis cartilagine, tutissimum septi transuersi propugnaculum effici.

Interni inter
costales.

Intercostalium
musculorum mu-
nus.
In Fragmento
de Respirationis
causis.
Ad finem de
Morum musculorum.

Septu trans-
uersum, seu mu-
sculus utriusque
latri communis.

lum efficiantur. Duodecimæ autem costæ cartilagini non solum inferitur, sed toti ipsius longi tudini carnosus adnascitur, & ad inferiorum costarum extrema, oblique ascen dente abdominis musculo, & longè magis transuerso admodum unitur. Caterum septi fibræ ad uertebas drosi prorepentes, non in undecimæ thoracis uertebra, quam spectant, insertionem moluntur, quod magna arteria sub septo transuerso repens, & sextus femur mouens musculus, ad eundem undecimæ uertebra obducatur, ut septum ipsi connasci nequeat. Ac proinde fibræ, quas hic undecimæ thoracis uertebrae connecti oportebat, in duo membranae, sed perquam ualida desinunt ligamenta, seu tendines. Qui deorsum ad magnæ arteriæ latera protensi, lumborum musculis inibi coherent, & sensim arciores redditi, ac arteriæ nonnihil sese subijcientes, tantisper porriguntur, donec lumborum uertebrae excarnes reperiunt, ipsisque robustissimè & longo ductu inferantur. Vniuersum itaque septum paulò minus toto orbiculare est, situm uerò obliquum exigit, nam à pectoris ossis per spuriarum costarum extrema, ad eam quam diximus, in lumborum uertebra regionem protenditur, situmque ob id à prioribus deorsum ad posteriora uergentem obtinet. Quinetiam duos sortitur circulos, unum membraneum, qui caput ipsius putatur, alterum hunc succingentem, qui carnosus est, uerum quemadmodum hic semper, quo costis propinquius accedit, carnosior efficitur, ita & ille, quo septi centro uicinior est, membranosiore uadit, non tamè ambo exacti circuli imaginem referunt, sed talem, qualè quis latè esse diceret, & una parte in acutū angulū cessare. Membraneus enim sursum, atque in anteriora acutū porrigit angulū, carnosus autè deorsum, atque ad inferiora illis reticulis quàm simillimus, quibus in parue plæ ludo utimur, & præcipuè si eius reticuli capulus dissolutus, modicèque patefcens fuerit, & ipsum lignum (quo breuius & latius reddatur) non segniter parietibus attusum. Caterum uniuersum septi transuersi corpus, duabus obducitur membranæ, totam enim inferiorem ipsius amplitudinem, qua nutritionis organa spectat, peritonæum succingit, superior uerò uniuersa latitudo, cor pulmonemque respiciens, tunica costas succingente obducitur. Quinetiam contra aliorum musculorum naturam, paucis demptis, septum transuersum quibusdam foraminibus peruium est, quæ Galenus ex Hippocratis sententia duo esse recensuit, unum, quod uertebrae, arteriæ magnæ, & descendenti ad uentriculi orificium stomacho uiam præbet, alterum, quo uena cava in thoracem transcendit. Nobis uerò tria esse obseruantur, primum, ubi ab inuicem deducuntur ligamentorum aut tendinum illorum principia, quæ solam transmittunt arteriam, & finem uenæ pari carentis, quæ costas enutrit, & ramos deinde sexti paris neruorum cerebri, qui ad costarum radices, sub membrana costas succingente propagantur, ac post modum iecori, lienis, renibus, intestinis & omento numerosa serie inferuntur. Si quis modò uertebrae his cum Galeno adnumerare uelit, permitto quidem, quanquam improprie admodum uertebrae septum uiam præbere uideatur, imò uix appositè, uiam, qua arteria fertur, foraminis nomine donamus, quum hæc potius semicirculum in septi transuersi circumferentia exculpit, quàm foramen referat, septumque uertebrarum, corporum superiori seu anteriori partem, non autem lateribus committatur. Secundum foramen, ad septi transuersi medium, uersus dextrum tantum consistit, & uenæ cavae in thoracem reptanti extructum est, cuius corpori septum firmissimè, membranarum ipsi obnatarum beneficio connascitur, quemadmodum & hæc membrana reliquis quoque, quibus septum iter præbet, pertinaciter committuntur. Tertium foramen paulò inferius, quàm media septi sedes est, ad sinistrum latus modicè uergens habetur, quo stomachus, & sexti neruorum paris rami, ad uentriculi orificium dimittuntur longè profectò secus, ac Hippocrates, Galenus, ceterique Anatomicorum proceres arbitrati sunt. Meg hinc sententiæ non sectio duntaxat, sed & ipsa ratio quoque astipulatur, arduus enim fuisset stomachi anfractus, si dorso propter duodecimam thoracis uertebra in primo foramine inixus, sursum ad priora in uentriculi superius orificium detorqueretur. Est enim primum foramen paulò inferius, quàm media uentriculi regio, & ipse uentriculus ea parte, qua stomachus illum ingreditur, teres existit, neque magis uersus priora, quàm posteriora stomachus cum ipso continuum corpus efficitur. Caterum quum hæc de septi forma natura que dixisse sufficiat, merito nunc ipsius functionem exequar. Plato existimauit hunc musculum duntaxat concupiscibilis, seu naturalis animæ & animosæ septum esse transuersum, Aristoteles uerò, quum has animas, unius tantum in cor repositæ partes esse arbitraretur, in hoc septum à Natura procreatum affirmavit, ut cordis sedem à uentre dirimat, & animæ originem inoffensam à ciborum exhalationibus, & caloris aduentitij copia seruet, uerum id non modò præstat, sed inter musculos thoracem mouentes, ad respiracionem, ac ad propellenda uentris recrementa in primis conducit, huius officium quo thoracem mouet, obscurum est, neque sat scio, an quispiam uerè id scriptum posteris reliquerit, aut etiam illud ex proposito tradere aggressus sit. Id enim Galeno

Septi forami-
na.

Septi munus.

b 2 (si ausim

(si ausim proloqui) peculiare est, ut quum prolixissimus sit, fabula quapiam sese surripiat, atque quod maxime explicandum fuerat, quasi id non ex proposito faceret, tacite prætereat. Profecto nisi quis exactissimè septi situm formamque cognoscat, & in uiuorū sectionibus ipsius munus examinauerit, id neuiquam se oscitanti offeret. Porro quantū hactenus assequor, septum transuersum proprio motu ossis pectoris inferiorē terminū, & spuriarum costarū extrema, ad suum caput tanquam ad centrū intrō trahit, nonnihil quoque sursum uellens. Septi enim transuersi caput in medio mouendarum partium reponitur, & elatori sui capitis sedi, quæ thoracis amplitudinem respicit, nerui à ceruice decurrentes inferuntur. Quum itaque septum in se conuellitur, & spuriarum costarum extrema quodammodo ad centrū colligit, solam inferiorem, eandemque anteriorem thoracis partem, quam spuriarum costarum cartilagine constitunt, arctat, posteriorem uerò, quæ ab harum cartilagine ad uertebras usque habetur, dilatat, ac inuicem quinque inferiores costas dirimit, unā cum sexta & septima, thoracis costis, quarum etiam cartilaginibus septum applantatur. Hac igitur ratione inferiorē thoracis partem septum transuersum dilatat, ac distendit. Vt uerò quod dico, assequaris manifestius, primū utranque manū notharum costarū cartilaginibus accommodato, & ui attracto spiritu, qui intrō sursumque cartilaginum extrema uellantur, sentito, deinde hic una manu relicta, alteram posteriori costarū regioni extēsam impone, & rursus spiritu assumpto, qualiter iuxta dorsum costarū dirimantur, & cartilagine inuicem conuineant, examinato, nisi fortassis canis, aliud ue animal ad manum sit, cuius uiua sectio septi functionem doceat. Atque in hac administratione cauendum est, ne dum animal intrō spiritū ducit, id expirare arbitreris, quod sanè faceres promptissimè, si duntaxat spuriarum costarum extremis, illisque sedibus animū adhiberes, quibus septum implatur. Neque adhuc me latet, quosdam nostræ ætatis præcipuos uiros, qui mihi interdum administrationi assistere, proprium septi motum ad inferiora fieri contendere, quos præter^o neruorum insertionem, quæ ex ceruicis dorsali medulla in superiorē septi sedem perficitur, & uiuam sectionem longè euidentissimā docere oportuit, quod alium exonerātes spiritum, ualidè compresso interim thorace, retineamus, non autem continuo inspiramus, & thoracem dilatamus, quod sane tum faciendum esset, si in thoracis dilatactione septū deorsum duceretur, ut scilicet tunc cum abdominis musculis, excretioni opitularetur. Atque id etiam docet ualidissima inspiratio, quoties illam ita moliri conaris, ut spuriarum costarū cartilagine, sursum introrsumque moueri non statueris, quandoquidē quum ui illas retines, una atque altera inspiratione facta, ita cartilaginum sedes laborat, ac si ui eam pugnis collisisses. Verū opinor & te quoque uarijs modis hæc experiri, quemadmodum & ego nunc adeo uarijs respirationibus attento, ut præ lassitudine calamus ē manibus ueniat reponendus, addā tamen, & suffocatos liquidō meæ sententiæ subscribere. His nanque quoniam distento dilatatoque thorace, septum transuersum ad superiora attractum distentumque, adeo inter secundū apparet, ut septum in thoracis amplitudinē allatum, iecur & uentriculū in thoracē trahat, difficilemque illorū sectionē nobis exhibeat, quæ tamen ilico prompta euadit, si thorax alicubi inter costas, aut ipsum septum perforetur, id enim tunc statim flaccidum, instar madidi panni deorsum concidit, ac plus, quā uoles, iecur, & uentriculū propendere sinit, quod, quonā pacto fiat, illi demū non ignorant, quibus musculorum contractionis & laxationis ratio perfecta est. Hactenus omnes musculos solis costarū motibus subserui-
Musculorum thoracem mouentium enumerationis, & quando illi suo fungantur officio.
entes explicauimus, qui simul omnes in simijs numero sunt octuaginta quinque, hominibus autē octuaginta unus. Quū uerò & his octo abdominis musculos, in thoracē cōprimētium classem prorsus reponendos subnectimus, in homine omnes sunt octuaginta nouē, in simijs autē tres & nonaginta. Obliqui enim descendentes si tendantur, admodū humiliorem thoracis sedē cōprimēt, thoracē arctant. Recti uerò, cū oblique ascendētibz costas deorsum trahunt, thoracemque non parū cōstringunt. Transuersi autē intrō costas adducētes, ad arctandum thoracem faciunt. Porro eos qui brachiū & scapulam mouent, parum etiam thoracis motibus auxiliari, aliquis arbitrari posset, si aliquando thoracē fortius cōstringerent, uerū ita longē ad huc magis respirationis musculorū numerus excreceret, qui omnes, non in omnibus respirationibus simul operantur. Sed singulis respirationis speciebus, Natura proprios largitur musculos. Sunt autē primū respirationis duo genera, inspiratio scilicet, & expiratio, & hæc rursus singula duplices partes habent. Expirationū enim alia est naturalis, & nō uiolēta, quæ nulla nisi naturalis urge te necessitate fit, alia uehemēs & uiolēta, quam efflationē nuncupamus. Sic quoque inspiratio alia naturalis, alia ad uocis generationē, aut ad aliud quippiā uiolēta existit, atque hæc rursus differētiæ plurimū maioris minoris ueratione inter se uariāt. Naturalis inspirationis & expirationis septum duntaxat aut censeatur, abunde enim ipso contracto tenso ue, medici thoracem dilatari, inspirationēque perfici arbitrantur. deinde rursus laxato septo, thoracem sua grauitate

grauitate promptē concidere, expirationem moliriq; affirmant. Atque id est, quod Galenus naturalem expirationem citra musculorū opem perfici scriptum reliquit. At si aut cordis caloris qualitas increseat, aut ad uocē, aliud ue munus maiori indigueris aere, mox^o primus, secundus, & hominis^o tertius & quintus, ac simiarū canumque^o tertius, utrinque unā cum septo operabunt, & ex Galeni suffragio^o interiores intercostales musculi quoque agent. Quamquam nesciam, num exterioribus, an uerò interioribus musculis intercostalibus inspirandi munus Galenus assignauerit. Si autem maioris expirationis efflationis ue, ad uocem, clamores, tibias ac tubas, & id genus instrumenta inflanda necessitas ingruerit, exteriores intercostalium musculi sese operi accingent, unā cum interioribus, nam & hos quoque costas inuicem adducere, thoracemque arctare autumo. His statim in opere succedet, qui in simijs recti abdominis musculi pars esse dicebatur, præterea qui ad longissimi dorsum mouentis musculi latus utrinque porrigitur, & qui in thoracis cauitate, sub uerarum costarum cartilaginibus latitat, postremò ipsi abdominis musculi, uix autem aut brachium, aut scapulam mouentium aliqui.

Li. de Motu musculorum.

MUSCULORVM THORACEM MOVENT

tium administratio. Caput XXXVI.

QUONIAM MUSCULIS, quos hucusque diffecari docuimus, reiectis, musculorum thoracem mouentium administrationem à primo auspicabere, haud quaquam omittēs, quin simiā, aut si eius nō detur copia, canem unā operi adhibeas. Acuto igitur cultello membranē, sed impense ualidum ligamentum, quo clauicula pectoris ossi necitur, primū discindes, mollem neruamque^o cartilaginem expendens, quæ præter cartilaginem ossibus obnatam, pectoris os & clauiculā interuenit. Ad hæc, inter reliqua huius articuli ligamenta, ualidum quoddam ligamentum inquires, quod ab humiliori clauiculæ sede enatum, illic pectoris ossi inferitur, ubi primæ costæ cartilago, pectoris ossi adnascitur. Mox clauiculam à prima thoracis costa nunc sursum, nunc deorsum reflectes, ac primi musculi originem & insertionem, simul cum fibrarū ductu cōsiderabis, & musculo dein à clauicula liberato, illum pectori adhuc adherere fines. Secundus musculus, quoniam scapula modò à thorace dependet, totus sese offert, unde etiam citra aliam operam, à scapulæ basi diffecandus est, & usque ad insertionem, quas in costas molitur, deducendus. In hac administratione sedulo animaduertes, num secundus musculus à scapulæ basi in costas porrectus, thoracis motibus suppetias ferat, num uerò à costis initium ducens, in scapulam inferatur, ipsumque moueat, atque ad hanc speculationem non mediocriter cōfert, quod in canibus, tot transuersis uertebrarum ceruicis processibus illum aut inferi, aut ab eisde enasci intueberis. Adempta nunc pariter cum brachio scapula, illam aliquò repones, quo postmodum hæc ad musculorum brachium, & cubitum, & extremam manum occupantium sectionem subseruiat. Cæterum iam tertium canini thoracis musculum aggredieris, & illo à uertebris liberato, ac ad insertionem diuulso, ligamenti ipsius seu tendinis naturam ad amussim examinabis. Quum itaque huius naturam in canē didiceris, in homine tibi is quoque querendus est, atque ubi aliquantisper frustra illum inuestigaueris, ad quartam canis, hominis uerò tertiam sectionē conferes, huiusque membraneo principio à uertebrarum, unde prodit, spinis longa sectione liberato, musculum ad suas, quibus inferitur, costas, à subiectis illi sedibus detrahes, nisi fortassis huius principium, quando capitis aggrediebaris musculos, à spina diremeris, & à primo illorum musculorum pari auulseris. Septimum canis, hominis autem quintum similiter à suis quoque, unde enascitur, spinis auferes, ac ipsum à dorsum hinc mouentibus musculis, & canis sexto, hominis autem quarto thoracem mouentium, ad terminum, quo costis implantatur, liberatum thorace appendere fines. Postquam hos prædicta modò ratione administrueris, integrū est singulos ad suum principium tuis manibus trahere, ipsorumque motum, quo thoracem dilatare creduntur, obseruare, ac postmodum in totum à thorace illos reijcere. Vt uerò quintum canis ad amussim examines, dummodo abdominis musculos aggredientis sese tibi non obtulerit, aut eosdem nondum diffecueris, optarim te transuersa linea, recti musculi carnosam^o partem, quæ pectus cōscendere incipit, in totum diuidere, ac superiori parte hamulo aut digitis eleuata, eam à costarum cartilaginibus nouacula liberare. Conspicies enim unā cum carnosa musculi recti parte, latum illud ligamentum seu tendinem, à costarum cartilaginibus separari, atque, ut dixi, à carnosa recti parte enasci, ac quintum nobis inter thoracis motores enarratum musculum, recti abdominis musculi portionem censendum esse. Atque id quidem in canibus & caudatis simijs

Primi admistratio.

Secundi.

Tertij canis musculi admistratio.

Tertij hominis. 4. canis.

Quinti hominis. 7. canis.

b 3 inue.

Quartus homi-
nis & canis.

inuenies, in hominibus autem (utpote quibus breuissimum pectus cōtigit) neutquam, quam-
uis interim accuratē, num & is quoque musculus homini obtingat, expendendum suadeo. Hæc
intuitus, quartus hominis, canis uero sexti musculi caput, ab undecimo dorsum mouente di-
uides, ac illum à costis omnibus dissecans, qui ipsis inferatur, inuestigabis. huius itaque fun-
ctione obseruata, & ipso musculo à thorace absciso, intercostales musculi exteriores uniuersi
manifestissime oculis sese obijciunt. Quod autem & interiores cōtuearis, leui admodum sectio-
ne, in uno costarum interuallo, secundum inferiorem costæ sedem, conaberis exteriorem mu-
sculum diuidere, ac paulatim hamulo eleuatum, ab inferiori separare, ilico enim ipsorum natu-
ra, & fibræ occurrent inuicem contrario situ incumbentes, quanquam & interiores, aperto
thorace, rursus licebit examinare. Hortor interim, utcunque eos indagaueris, ut diligentissime
inquiras, num & interiores, & exteriores diuersis fungantur munijs, ac illi inspirationi, hi uero
expirationi (aut contrā) famulentur, an simul omnes mea sententia eidem muni i præstian-
tur, omnesque thoracem arctent. Quoniam autem iam antea, quæ peritonæo succinguntur, ex-
empta sunt, iecur inquam, lien, uentriculus, intestina & renes, nulla sectione adhibita, inferior
septi transversa pars, conspicua euadit, ubi mox duos inspicis circulos, membraneum unum, &
& carnosum alterum, ad hæc tria, quæ dixi, foramina, & tendines, ligamenta uel lumborum
uertebis adnata. Ut uero fibras ad amissum, & tendines illos, reliquamque sedem septi inferio-
rem exactius intuearis, peritonæum ab inferiori septi superficie manibus uenit dirimendum,
quod in porcis citra omne fiet negocium, in homine autem & cane non item. Ceterum ut su-
perior septi pars thoracis amplitudinem respiciens, in conspectum quoque ueniat, in homine
cultro aliquo mediocri, aut nouacula, aut paruo etiam cultello (quum cartilagine hominum,
quàm canum & simiarum molliores sint) à primæ costæ cartilagine, quæ ossi ipsius costæ com-
mittitur, sectionem ad infimam usque costam, per cartilagine urinque molieris, deinde mu-
cronata cartilagine, sinistra manu eleuata, ab inferiori ossis pectoris regione, & huius loci carti-
laginibus septum transuersum abrades. Deinceps erectis cum pectoris ossis cartilaginibus,
membranas interiori ossis sedi connatas, ac thoracis amplitudinem intersepientes, & uenas
simul & arterias, è iugulo pectori exporrectas absecabis, donec pectoris os ab omnibus libe-
ratum, cum cartilaginibus à thorace commodè auferas. Reposito itaque paulisper pectoris
osse, à septo membranæ thoracis amplitudinem intersepientes, & cordis etiam inuolucrum, re-
scinduntur, quod longè secus, quàm Galenus undique arbitrat, magna sui parte septo in
hominibus adnascitur, multò sanè aliter, quàm in canibus, & Galeni simijs. Insuper à septo ner-
uos ipsi insertos, uenam cauam, & stomachum absecabis, id à lumbis sensim cum suis ligamen-
tis abradens, liberatum uero, ac mensæ exporrectum, rursus si libuerit, examinais. Iam pecto-
ris os in manus assumes, atque in parte ipsius interiori, secundum illius longitudinem singu-
los utrinque musculos tenues, carnosos, & amplos exporrigi conspicias. licebit hos à pectoris
osse ac cartilaginibus, nouacula acutiori liberare, & cuius motus autores sint, inquirere. Vbi
& hos absecueris, interiores intercostalium contempleris, ac corde, pulmone, uenis, arterijs,
stomacho, & si quæ alia in thoracis capacitate habentur, ablati, thoracis musculorum admini-
strationi summam manum impones.

DE THORACIS LIGAMENTIS.

Caput XXXVII.

DIGNIORA notatu thoracis ligamenta, ad duodecim thoracis trerte-
bras spectant, unde & hæc cum reliquis dorsi ligamentis examinanda ue-
niunt. Costis autem ad uertebras nullum peculiare ligamentum obdu-
citur, præter membraneum, articulis omnibus commune, quod hic du-
rissimum est, & cartilaginis naturæ particeps, atque id potissimum in-
ter transversus processus radicem, seu primæ costæ ad uertebram articu-
lum, & transversus processus apicem, uel secundum articulum accedit.
Cartilagine ipsi costis non alligantur, uerum ut dictum est, ipsa costarum ossa in illas de-
generant. Pectoris ossi, qua cartilagine ipsi oblongis capitulis inarticulantur, nulla quoque
propria adsunt ligamenta, nam duntaxat membraneum obtinet alijs articulis commune. Ni-
hil enim pectoris os, in ligamentis sibi peculiare uendicat. Verum ut & cæteris ossibus, mem-
brana quædam, quam quod os ambit, Græci uocant, pectoris ossi obducitur, at-
que hæc ualida ac quasi duplicata est, & hanc etiam ipsæ costarum cartilagine, unā cum co-
starum

starum ossibus communem exigunt. Atque hæc in thoracis constructione illa est membra-
na, quæ Veteribus Altera costas succingens tunica nuncupabatur, ut scilicet una sit conti-
nua, totam ambiens thoracis cavitatem, peritonæi naturam seruans, altera autem singulis co-
stis propria, ipsisque & pectoris ossi omni ex parte obuoluta. Licebit itaque eiusmodi mem-
branas & ligamenta, exiguis cultellis in pectoris ossis & cartilaginibus obseruare, quæ autem
costas uertebis committunt ligamenta, non nisi ablati dorsum mouentibus musculis, oppor-
tune aggrediuntur.

DE MUSCULIS DORSUM MOVEN-

tibus. Caput XXXVIII.

Figura cap.
14. hæc
sunt propo-
nit.

MUSCULORVM sanè uicinias, ilico musculis caput mouentibus illos,
qui dorsi motibus præstunt, subiungi oportuisse nobis insinuat. Verum
quum ante thoracis & abdominis musculos, dorsum agentes musculi
aptè administrari nequeant, nunc primum eorum quoque sermonem ag-
gredi tempestiuū fuerit. In quo me Hercule (si modò in aliqua musculorum
enarratione ossium cognitio necessaria sit) memoriam in promptu ha-
bere oportet, eorum quæ superiori Libro de dorsi fabrica narrauimus.

Non aliū itaque uniuersum dorsum in ceruicem, thoracem, lumbos, sacrum os, & coccyx
os partientes, neque diuersam uertebrarum articulationis rationem repetentes, neque etiam
duodecimæ thoracis uertebræ, aut quæcunque ea sit, quæ supra infraque suscipitur, & ossis sa-
cri quietem enarrantes, quot motibus dorsum agatur, modò recenscamus. Vniuersum dor-
sum à capite ad sacrum usque os, instar semicirculi quodammodo in neutrum latus inclinans
flectitur, deinde in rectam ueluti lineam, in neutram uergens partem erigitur, postea in la-
tus quoque, nec antrorsum, nec retrorsum exporrectum, instar semicirculi quoque inuol-
uitur, ut iam quatuor simplices sint dorsi totius motus, flexio scilicet, & extensio, & ad dex-
trum, ac sinistrum latus inclinatio. atque hi motus (si qui alij corporis) in obliquum quoque
seu in alteram partem uergentes fiunt. Flectimus enim dorsum non solum rectā, sed etiam dex-
trorsum aut sinistrorsum magis inclinatum, sic etiam, quum ueluti in semicirculum ad latus
id inuoluimus, ad anteriora quoque, & ad posteriora, non autem solum rectā in latus, illud
ducere ualeamus. Rursus hos motus, uti iam diximus, totum simul peragit dorsum, aut dorsi
parte, quæ sub ceruice est, quiescente, sola ceruix eisdem prorsus, quos iam toti dorso tribuimus,
motibus pollet, quos non solum quiescente reliqua dorsi parte ceruix obit, sed etiam reliquo
dorso, aut flexo, aut extenso, aut in latus inclinato, quandoquidem laxè admodum & priua-
tim ceruicem mouere homini utilissimum fuit, & imprimis quum in contrarios oppositos ue
motus reliquis dorsi partibus ceruix agi queat. Vtuncque enim lumborum uertebras unā
cum thorace in anteriora flexeris, atque in flexione reseruaueris, nihil obstitit, quo minis cer-
uix in posteriora ualidè reclinari extendique possit. Lumborum autem uertebrarum motus, à tho-
racis uertebrarum motu non admodum distinctus est, unā enim ferè mouentur, præterquam
quod lumborum uertebris, laxior motus in omni differentia cōcreditus sit, quod tum costa-
rum uertebris thoracis adnexarum occasione perficitur, tum etiam musculorum, qui ipsis mo-
tibus præficiuntur. Totus enim thorax unā quodammodo in latus inclinatur, quum tamen
singulæ lumborum uertebræ priuatim id magis possint. Verum ut hæc omnia ossium articulatio
commonstrat, ita multò maxime hos motus ipsi spinales dorsales ue musculi docent, nimis
quàm frigide, & nequaquam omnes à Galeno descripti. Erunt autem omnes utriusque lateris
musculi simul in minimum numerū redacti, sexdecim, octo nimirum paribus complexi, quo-
rum ceruicis primum recensebimus, ab illis qui sub stomacho latitare dicuntur, exorisi.

a Scorsim
singulos ad
notabimus,
b 7. ad m. B.

a 14. & 15.
B. B.
c 8. 14. A. B.
7. 14. C. C.

Primus itaque, qui parem in altero latere secundum habet, à quintæ thoracis uertebræ cor-
poris latere, ubi ipsi costa coarticulatur, principium sumit, quod carneum tenueque, & acuti
instar anguli uisitur, & sursum oblique conscendens, uersus medium magis quartæ thoracis
uertebræ corporis, obliquo fibrarum ductu proficiscitur. Illæ nanque ab exterioribus, sur-
sum oblique in interiora prorepunt adeo, ut iam ad tertie thoracis uertebræ corpus utriusque
lateris musculi ampliores facti, inuicem quodammodo uiciniores fiant, in exortu enim tan-
tum ab inuicem distabant, quanta corporis uertebræ est latitudo. Atque hanc seriem (ut scilicet
ex inferioris uertebræ corporis latere, principium seu explantationem ducant, atque ma-
gis uersus medium superioris uertebræ corporis infertionem moliantur) perpetuò seruant,
quousque sensim mutuo appropinquantes, ad anticam primæ ceruicis uertebræ sedem usque con-

Sedecim dor-
sum mouentes
musculi.

Primus ac se-
cundus, seu pri-
mum par.

b 4 scenderint

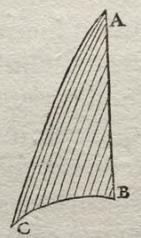
scenderint, cuius ibidem extuberanti¹ processui, nervosa insertione simulambo coeuntes, tanquam trianguli uertice inferuntur, non admodum manifeste occipitis ossi, ad anteriorem dorsalis medullae foraminis² sedem implantati. Ego hos musculos duorum duntaxat loco, ut scilicet unus utrinque habeatur numero, quamvis ex Galeni sententia singulos, duorum uice, aut trium etiam nonnulli enumerasse uideantur, quod quibusdam (uti opinor) inscriptionibus, secundum ipsorum fibrarum ductum exporrectis, instarq; albae lineae apparentibus animum attenderint. quamvis interim haec neque semper eadem, neq; tam paucae appareant, ut eorum beneficium utrinque solum duo tres ue recenseri possent musculi, deinde etiam longè minus penetrant, quam ut in plures musculos alterius lateris musculum distinguere possent. At si musculi principijs insertionibusq; dissectionum Proceres attenti fuere, multò pluribus, quam tribus musculis hic noster conformaretur. nam tres musculi ad tres superiores thoracis uertebras ducuntur, & septem ad septem ceruicis, quare longè latius est, utrinq; unum enumerare musculum, aut, uti iam dixi, decem. Duobus his musculis ceruix proprio motu, & obscure caput ipsum flectitur, si enim utriusq; musculi partes simul omnes egerint, recta efficitur ceruicis flexio, uertebris scilicet mutuò sese succedentibus, at si alteruter tantum in se colligatur, in contractu latus ceruix inclinabitur, uti etiam musculi exortus, insertio, & fibrarum ductus, ipsiusq; continuas, luce clariùs commonstrant. Caterum hi musculi non solum ceruicem creduntur flectere, at etiam, uti paulò post audies, thoracis uertebras superiores. Quod uerò Galenus parum rectè in Decimotertio de Partiu usu hos musculos caput releuare, & sursum ducere docuerit, etiam si non prolixiùs id modò exequar, neminem latere fat scio. Tertius & quartus, quorum alter in dextro est latere, alter uerò in sinistro, ad hunc modum habent. Dexter ex superiori exterioriq; primae thoracis costae sede, carnosus ampliusq; enascitur, ex totius nimirum dextri lateris primae costae sede, quae à uertebris ad eam usque costae ossis³ regionem pertingit, quae iam in cartilagine degeneratur. Musculus ex hac enatus basi, sensim arctatur, & in omnium ceruicis uertebrarum transuersis processibus, interiori ipsorum sedi implantatur, fibras sursum oblique intrò producat. Fibræ enim à costae regione uertebris proxima principium ducentes, in transuersum septimae ceruicis uertebræ processum inferuntur. Deinde huic sedi proximè in ortu subsequentes, transuerso sextae uertebræ processui adnascuntur, atque ita continua semper serie insertionem moluntur, ut illae tandem, quae costae cartilagini proximae sunt, primis ceruicis uertebris implantentur, totusq; musculus triangularem figuram referat, cuius primum latus primae thoracis costae exporrigitur, cui & id priuatim obtingit, quod⁴ foramine quodam peruium sit, quo axillari uenae, & arteriae, in brachium excurrentibus iter exhibet. Secundum autem latus ad ceruicis longitudinem, ipsiusq; in transuerso processu insertionem fertur. tertium uerò, à costae cartilagine, ad transuersum primae ceruicis uertebræ processum. Huius musculi & sui coniugis functionem orationi adijciam, ubi quintum & sextum expressero. Quintus itaque, qui sextum in sinistro latere sibi parem sortitur, principiu in dorso assumit, ex transuersi sextae thoracis uertebræ processu radice, ad primum eius uertebræ posterioris processum, seu spinæ exortum. Hinc ascendens ex reliquarum quinque superiorum thoracis uertebrarum transuersis processibus enascitur, sensim crassior ualidiorq; redditus, quousq; admodum pertinaciter in externam sedem transuersi processus septimae ceruicis uertebræ, insertionem tentet. Huic enim primum musculus inseritur, & deinde reliquarum omnium ceruicis uertebrarum transuersis processibus, ad⁵ exteriorum eorum sedem, quamquam inuadit, & non admodum patentem, in transuersum primae uertebræ processum implantationem (ut neque etiam tertius musculus) perficiat. Quinto itaq; & tertio musculo, qui dextris uertebrarum processibus inferuntur, ceruix duntaxat in dextrum latus inclinatur, recto quidem ductu, utriusque musculi una laborantibus, obliquo autè, alterutro duntaxat se colligente. Tertius enim, quiescente quinto, in latus quidem, sed magis antrorsum ceruicem inclinat, quintus autem in posteriora magis.

Musculi 3,
4, 5, 6, unus.

Septimus &
octauus.

Tertius &
quartus.

Præsentis figura musculi, quem hic describimus, fibrarum naturam ostendit, ac latera ruditer delineauimus. Significatur igitur A ad B, ipsius latus uertebris exporrectum. Quid B, latus secundum costam ducit. C autem ad A latus, quod ab anteriori costae sede, oblique sursum ad musculi apicem tendit.

stae cartilagine, ad transuersum primae ceruicis uertebræ processum. Huius musculi & sui coniugis functionem orationi adijciam, ubi quintum & sextum expressero. Quintus itaque, qui sextum in sinistro latere sibi parem sortitur, principiu in dorso assumit, ex transuersi sextae thoracis uertebræ processu radice, ad primum eius uertebræ posterioris processum, seu spinæ exortum. Hinc ascendens ex reliquarum quinque superiorum thoracis uertebrarum transuersis processibus enascitur, sensim crassior ualidiorq; redditus, quousq; admodum pertinaciter in externam sedem transuersi processus septimae ceruicis uertebræ, insertionem tentet. Huic enim primum musculus inseritur, & deinde reliquarum omnium ceruicis uertebrarum transuersis processibus, ad⁵ exteriorum eorum sedem, quamquam inuadit, & non admodum patentem, in transuersum primae uertebræ processum implantationem (ut neque etiam tertius musculus) perficiat. Quinto itaq; & tertio musculo, qui dextris uertebrarum processibus inferuntur, ceruix duntaxat in dextrum latus inclinatur, recto quidem ductu, utriusque musculi una laborantibus, obliquo autè, alterutro duntaxat se colligente. Tertius enim, quiescente quinto, in latus quidem, sed magis antrorsum ceruicem inclinat, quintus autem in posteriora magis.

uertebris originem duxere, in illius uertebræ spinam molitur. Reliquis autem ceruicis uertebrarum spinis ualide innascitur, atque ab earundem transuersorum processuum radice, noua semper initia educit, enatas perpetuò fibras spinæ superioris uertebræ tantisper inferens, donec ualidissime in totam⁶ inferiorem spine secundae ceruicis uertebræ sedem implantetur. dexterq; musculus sinistro coniungatur, uti et toto per ceruicem progressu mutuò accumbunt, haerentq; duntaxat uertebrarum spinis inuicem dirempti. Horum musculorum fibræ, non prorsus recta sursum conscendunt, uerum ab exterioribus sursum modicè intrò feruntur, quare etiam & hi quoq; musculi obliquis præfunt motibus. Si enim septimus una cum octauo contrahatur, recta ceruicis peragitur extensio, aut sinistro laborante, & quiescente dextro, sinisterum extensio fiet. Quemadmodum solius dextri lateris musculo contracto, in dextrum quoque latus ceruix magis extenditur. Atque hi omnes, ceruicis potissimum famulantur motibus, ac inter musculos caput agentes subinde recensentur, etiam si caput secundariò duntaxat moueant.

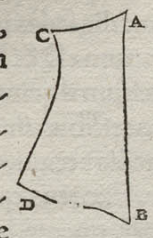
Nonus autem & decimus, quorum utrinque etiam unus est, in illorum musculorum habetur numero, qui⁷ ὄσας, & νεύρων τρεῖς, & ἀλφεικὸς Græcis dicuntur, quamquam Clerachus exterior quoque, quos⁸ undecimum, & duodecimum, & decimum tertium, & decimum quartum in sermonis progressu numerabo, sic appellauerit. Quam uerò dilucidè uereq; Galenus hos musculos, seu lumborum carnes (ut Interpretis uoce utar) descriperit, & num etiam simiæ, aut cani (qui hic musculis admodum ab homine uariatur) ipsius enarratio conueniat, penes te esto iudicium. Ipsa enim simiæ non admodum quadrat, & longè minus homini, quod tum demum (si modò Galeni, uti sanè debemus omnes, studiosus fueris) abundè intelliges, quando hæc nostra adhibitis sectionibus, cum ipsius oraculis contuleris. Nolo enim prolixiùs sermonem uera narrantem, & aliàs satis diffusum quibusdam disceptationibus hic interurbare, id satis esse ratus, si mea hæc cum Galeno pugnare moncam. In lumbis itaque, quando iam omnia intestina simul cum peritoneo resecta sunt, in hominibus utrinque tantum duo apparēt musculi, quorum alter femoris famulatur motibus, alter uerò huius Capitis nonus, erit dorso motui opifex. Qui femoris motui præest, in Capite musculorum femur mouentium sextus habebitur, quauis nunc obiter Galeni gratia, illum & hic describere nihil prohibeat, ut præfens sermo, Galeni de lumborum musculorum enarrationi abundè conferri possit. Ab undecimae itaque & duodecimae thoracis uertebræ corporis latere, quo costarum tuberculum excipit, carnosus⁹ oritur musculus, qui etiam à duarum, aliquando & trium, superiorum in lumbis uertebrarum corporibus carnosum similiter initium ducit, quod collectum teretem efficit musculum, ab interioribus dorsum uersus exteriora oblique descendentem, & semper quousque coxendicis¹⁰ os contingat, carneū. inibi enim arctatus & excarnis redditus, in teretè finit tendinem, qui tandem in¹¹ minorem interiorem ue femoris processum¹² insertus, femoris flexui auxiliatur. Hic musculus in lumbis modò magis, modò minus apparet liuidus, & potissimum iuxta ipsius tendinis productionem. Atque hic unus lumborum interiorum est, non quòd lumbi uertebrarum motibus præsit, sed quòd hic situm exigat. Musculum autem, qui ex ilium ossis cavitare enatus, eandem cum prædicto in femur insertionem molitur, in lumborum musculorum numerum, uti nemo, quòd sciam, & hæcenus, non repono. At¹³ secundus lumborum musculus insignis, crassus & carnosus est, priori subiectus, sed illo longè breuior & amplior. Enascitur enim ex¹⁴ posteriori superiorisq; ossis illius cavitatis sede, quæ è regione superioris¹⁵ sedis primi sacri ossis transuersi processus habetur, deinde etiam ex tota illa ossis sacri quoque parte, musculus iste carneo crassoq; admodum principio exoritur, & modicè angustior redditus, sursum ad duodecimam ultimamq; thoracis costam protenditur, cui carnea insertionem inferiori in parte inseritur. Ab interno autem latere musculus iste¹⁶ transuersis omnium quinque lumborum uertebrarum processibus, secundum ipsarum longitudinem, ab interna sede inseritur, lateribus etiam uertebrarum, unde neri primum emergūt, applantatus adeò, ut quadrangulum musculus hic cõstituat. Cuius unum latus in ilium osse, & sacro, ad exortus radicem censetur. secundum duodecimae thoracis costae longitudinis pars, tertium ipse lumborum uertebræ. quartum uerò à duodecima costa, ubi iam à duodecima uertebræ aliquo usque abcessit, ad externam exortus partem producit, quæ prope modum ad¹⁷ medium ossis ilium spinæ longitudinis consistit. Fibræ autem ipsius, ab exterioribus introrsum oblique ad superiora ascendant, & quæ ab osse sacro principium ducunt, quintæ & infimæ lumborum uertebræ inferuntur, quæ autem has ordine insequuntur, sensim in superiores uertebras definunt. Huic musculo, qui inter dorsum mouentes nonus mihi enumeratur, & decimo, qui noni musculi cõiunx est, infer-

Nonus & decimus.

In Quinto, et secundo de Admissectione.

Qui musculi in anteriori lumborum se de occurrant.

Præsentis figura musculi, quem hic persequimur, circumscriptionem aliquo pacto proponit, & ad B latus, quod modò primum appellatur, terminat. C ad A, secundum.

inferioris dorsi partis, lumborum scilicet uertebrae, flexendi munus conceditum est, ipsae quoque ambo duntaxat, illius motus autores sunt. Sed quum horum utriusque unus consistat, & is obliquus donec fibris, praesentes musculi obliquam quoque flexionem mouentur, prout hic ille uel solus in se colligitur. Sola itaque inferior dorsi pars, proprios musculos flexionis opifices exigit, quorum etiam beneficio media dorsi pars, ipsae uidelicet thoracis uertebrae, quorum corpora sunt ex carnea, non nihil inclinatur superioribus scilicet, una cum ceruice, inferioribus uero, simul cum uertebis lumborum inflexis. Quanquam non inepte fortassis quispiam dixerit thoracis flexioni (quae non nisi uniuerso thorace simul inflexo perficitur) etiam rectos abdominis musculos, thoracem deorsum trahentes, suppetias ferre. Superfunt ad huc enarrationi sex musculi, in utroque latere terni, in exteriori dorsi sede repositi. Undecimus itaque & duodecimus dorsum mouentium utrobique sunt singuli, & soli duntaxat ex sex adhuc recensendis Galeno cogniti, quamuis etiam neque undecimi seu duodecimi (quum par utriusque sit ratio) descriptio nem recte nobis tradiderit. Undecimus enim, quem in dextro latere, uti duodecimum in altero reponimus, ex longioribus totius corporis est musculis, ab infima nanque ossis sacri sede, ad primam usque thoracis uertebrae exporrigitur, illi thoracis musculo natura similis, quem ipsi in exortu, & in lumbis progressu connatum, atque in omnium costarum radicibus, ubi primum a transuersis uertebrae processibus abscedunt, insertionem moliri diximus. Hic enim dorsi musculus, de quo in praesenti sermone instituimus, ex totius ossis sacri spinarum summo, secundum ipsius longitudinem, & deinde ex spinis quinque uertebrae lumborum, nerueo ualidoque admodum principio enascitur, quod illi, quem in tota serie decimum tertium appellauimus, inferuntur. At principium id tota quoque ossis ilium interna sede, quae extra transuersam ossis sacri regionem prominet, carnosum omnino educitur, & ut sedes, a qua musculus exoritur, acuta est, ita quoque acuti instar anguli musculus uisitur. Hinc sursum ascendens, atque ueluti dicebam, admodum neruosis crassiusque, ab ossis sacri & uertebrae lumborum spinis principium ducens, carnosior paulatim ad externum ipsius latus efficitur, transuersis lumborum uertebrae processibus insertus, ac ueluti teretis musculi imaginem carnosam suam sedem exprimens. Si enim & neruoso ipsius, quod ex spina pendet principio attenderes, latior multo quam profundior dicendus esset, attamen externa ipsius sede laevis aequalis uel est, interna autem parte, propter suae carnosae partis crassitiam, & neruosa tenuitatem, secundum ipsius longitudinem sinus quodammodo illi incisus uidetur, quo decimo tertio nobis enarrando musculo cedit, & locum porrigit. Vbi uero ad undecimam usque thoracis uertebrae descendit, arctior longè redditus, neque reliquis superiorum uertebrae spinis adeo connatus, sensim ad primam usque thoracis uertebrae angustior redditur, transuersis omnibus thoracis uertebrae processibus innixus, quibus singulis ex interna sua sede, tendit instar ansulae cuiusdam exporrigit, ipsorum processuum apicibus, & ueluti costae cum ipsis articuli termino insertum pari omnino modo, quo quartus hominis thoracem mouens musculus, qui costis singulis tendinem quoque offerebat, uerum is thoracis musculus ab externo ipsius latere eiusmodi tendines remotius a se dispargit. Dorsi autem musculus, non ex altero latere, sed potius ab interna anteriori uel sede tendines emittit, non recto tramite, uerum oblique uersus exteriora sursum expansos. Quomodo etiam musculi fibrae, omnes obliquae sunt. Vnde quoque euenit thoracem lumbosque horum musculorum, undecimi scilicet & duodecimi ope, recta, & etiam in latera extendi. Ambobus enim aequè contractis, tota illa dorsi pars, cui praesentes musculi inferuntur, in neutrum latus uergens extenditur, at altero tantum protenso, in ipsius latus spina inuoluitur extensionem experta, quod sane nihil minori negotio, quam ipsa sectio docet. Decimus tertius, cui in sinistro latere decimus quartus respondet, atque sub undecimo occultitur, ab illa ossis sacri sede principium obtinet, quae ab ipsius spina ad connexum eius, cum ilium osse pertinet. Atque ut illa sedes sursum ascendens modicè lateat, ita musculi huius quoque initium, infima sede acutum est, & latius modicè redditum, tandem ad transuersum quintae lumborum uertebrae processum ducitur, & illic reliqua ipsius sede latior redditus, a transuersis reliquarum uertebrae processibus initium ducens, ad undecimam usque thoracis uertebrae spinam descendit, & gracilior tenuiorque factus, inibi ad undecimam thoracis uertebrae spinam in acutum angulum finitur. Exortus, quem decimus tertius musculus ab osse sacro ducit, sui coniugis exortui contiguus est, quemadmodum etiam per reliquum in altiora progressum praesentes musculi inuicem committuntur. Vtrique enim sese inter spinarum interualla insinuantes inuicem internis lateribus committuntur, tantum mutuo dehiscentes, quanta ligamenti est crassities, quod inter spinarum interualla reponi secundo ab hoc Capite auditurus es. Horum musculorum fibrae, ab inferioribus sursum uersus interiora oblique assurgunt, & ex inferiorum uertebrae transuersis processibus

processibus, & spinarum radicibus enatae, in totam superiorum uertebrae in posteriori sede amplitudinem perpetuo sese inferunt. Quotiescunque igitur utriusque lateris musculus in se colligitur, suasque fibras contrahit, lumborum uertebrae, & si quae thoracis sub uertebra utriusque suscepta reperiantur, spinarum ad se inuicem conueniunt, earundemque interualla construnguntur adeo, ut simul contracti musculi totam illam spinarum partem, cui committuntur, appositissime extendant. at altero in se tantum collecto, in obliquum haec dorsi pars extenditur, latera lemque illam in semicirculum quodammodo inuolutionem patitur. Decimus quintus & decimus sextus, utriusque etiam unus, ab undecima thoracis uertebra ad primam usque ipsius protenduntur, totam spinarum amplitudinem, quae ab ipsarum radice ad apicem usque consistit, amplexantes, & uti postremo loco dicti, omnino carnei, sed ualidissimis neruosisque fibris admodum intertexti. Hi musculi ad duodecimam thoracis uertebrae, aut ad eam, quae utriusque suscipitur, tenues sunt, quemadmodum decimam tertiam quoque ad eandem uertebrae inferio tenuis prorsus uisitur, at sursum exporrecti paulatim crassescunt, quousque ad quintam thoracis uertebrae spinam ascendunt. hic enim tota sua mole crassiores euadunt, & sursum tenues, denudè extenuantur, ut propter primae thoracis uertebrae spinam, parè crassitiem, cum illa, quae ad undecimam est, fortiantur. His quoque musculis interualla spinarum opplentur, & inuicem inibi contigui sunt, quum inter illos, ut & in lumborum uertebrae spinis, nihil mediet, praeter membraneum ligamentum a superiori spina, in inferiorem porrectum, & illo ligamento respondens, quod inter radium ac ulnam, & tibiae os ac fibulam, quae haec ossa inuicem dehiscent, haberi dicam. Functio uero horum musculorum potissima est, spinas, quibus inferuntur, mutuo colligere, atque ita eam dorsi partem, cui adnascuntur, cum reliquis musculis extendere. Sed ut praesentes musculi inter reliquos dorsi motuum autores, rectis fibris magna ex parte donantur, ita quoque ipsi admodum modicè obliquis motibus praesunt.

MUSCULORVM DORSVM MOVENTIVM administratio. Caput XXXIX.

DORSVM mouentium musculorum administrandi ratio iam in promptu est, si huc usque sectionis nostrae serie obseruaueris. In anteriori enim dorsi parte, illi etiam citra sectionem conspicui sunt, quos primum, & secundum nominauimus. si uero horum ortum, & insertionem lubet exactius condiscere, illos a suis uertebis paruo & acutiori cultello abrades. Deinde tertio a prima thoracis costa liberato, qui transuersis ceruicis uertebrae inferatur processibus, examinabis. In lumbis quoniam peritonaeum, & septum quoque transuersum auulsa iam sunt, si hominem diuidis, licebit musculum, quem nos primum in lumbis recensuimus, ac femoris motibus famulare diximus, suo principio a uertebrae corporibus liberare, & ad coxendicis usque os, a subdito illi musculo, qui noster lumborum secundus est, dorsum autem mouentium nonus, solis manibus diuellere, ut omni ex parte nonus musculus in conspectum ueniat, quem ab osse ilium & sacro osse erasum, a transuersis lumborum uertebrae processibus, & earundem corporibus, & duodecima thoracis costa acutiori cultello discindes, eius naturam munusque non oscitanter intuearis. At si canis, aut caudata simia ad manum sit, primò illum dissecabis, quem in illis animalibus membraneo nerueoque principio, a coxendicis ossis elatiori sede nasci conspicias, qui oblique uersus interiora sursum ascendens, ac carnosus auctus substantia, in superiorum lumborum & inferiorum aliquot thoracis uertebrae corporibus inseritur, dorsi quoque flexioni subseruiens, quam canes in circulum magis, quam homines moluntur. Si enim hunc indagaueris, Galeni de lumborum carnibus enarratio, tibi aliquantulo reddetur dilucidior. Hoc igitur quo homines destituuntur adempto, reliquos duos canibus & hominibus in lumbis communes in cane quoque dissecabis, ut nonnullam in illis quoque musculis differentiam Galeni intelligendi gratia intuearis, & mireris pariter, quid Galeno in mentem uenerit, quod subinde aliorum Anatomicorum uera euerat dogmata, quod secus corporis humani partes docuissent, quam ipse suarum simiarum partes obseruauerat. Atque ita demum ipse expendito, quoties propter pietatem in Galenum, ab ipsius locis a ueritate absconis mihi temperem, eorumque uolens nullam mentionem faciam, simulque breuitati parcem. Resupinato igitur iam cadauere, quintum musculum a thoracis uertebrae, paruo cultello continuo derades, donec illum in omnibus insertionibus conspexeris. Huic septimus succedet, similiter a uertebrae deradendus. At in hac functione cauendum est, ne decimum quinti musculi portionem septimi loco abscondas, inuicem enim pertinaciter herent, & decimus

Administratio primi & 2.

Tertij & 4. Noni & 10.

Ad finem & de Admi. dissecti omibus.

Quinti & 6 administratio.

Septimi & 8.

Vndecimi &
duodecimi

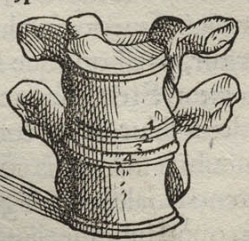
*V*ndecimi & duodecimi
decimus quintus septimi musculi principium aliquousqueⁿ subit. Nunc nouacula, aut ualido
acutioriꝝ cultello, secundum spinarum in lumbis & in osse sacro ductum, tentanda est sectio,
quæ^r undecimi musculi principium a spinis liberet. Ne uerò simul^k decimum tertium (ut Ga
lenus proculdubio in simijs aliquotin aptissimis fecit) imprudens auferas, ac deci
mi partem esse arbitreris, sectio illa non altius iniicienda est, quam ut undecimi duntaxat exor
tu diuidat, atq; huius crassitiem facile cōiecturabis, si paruo cultello musculū a transuersis lum
borū uertebrarū processibus eleues, atq; a decimo tertio subleuatū, ad spinas quoq; uertebrarū
illū inuertas. Hoc itaq; musculo a lumborū, & ossis sacri spinis liberato, cauendū est, ne illū
thoracis uertebrarū spinis adeo connatū arbitreris, utⁱ decimum quintum musculum unā cum l
undecimo auferas, atq; cum reliquis omnibus Anatomicis hallucineris. Postquam igitur in
ternum musculi latus, ut cunque a subditis connatisq; sibi paribus diremptum conspexeris, ab
ilium quoq; osse deradetur, & principio ipsius apprehenso, sensim musculum attolles, ipsum
ab illis, quibus inseritur, partibus liberans, ut tandem intuearis^m tendines illos, quos a scaloēs
radicis instar, in transuersorum thoracis uertebrarum processuum apices elegantissima serie di
gerit. Hoc adempto, citra aliam sectionemⁿ decimustertius, & o^o decimus quintus, sunt in con
spicuo, ut tamen illorum naturā ad amussim inquiras, necessum est & hos quoque a uertebris o
sedulo deradere, quod sanē in spinæ musculis eo operosius præsteritis, quo idēdem pluribus ossi
bus & innascuntur, & a pluribus ortum ducant. Ob quod laudandus etiam uenit rerum Opi
fex, qui ita musculos hos fabrefecit, ut scorsum unamquāq; dorsi partem succedentibus moti
bus agere possimus, ne simul uniuersum, multas actiones impediturū, mouere cogamus. Cæ
terū ubi & hos abstuleris, transuersam duces sectionem, quæ sacrum os & infimā lumborum
uertebram, ab anteriori sede, ad dorsalem usque medullā penetret, ut deinde inflexo unā cum
costis thoracē, dorsum ab osse sacro diuidere queas, uertebrarum ligamēta iam indagaturus.

DE VERTEBRARVM LIGAMENTIS.
Caput. XL.

Ligamenta
vertebrarum
corpora com
munitia:
Linde Offi-
bus.

LIGAMENTA primam uertebrā capiti, & secundam primā, & secun-
dam rursus capiti colligantia superius enarraui, quae autē reliquas uer-
tebras inuicem cōiungunt, nunc pertractabo, ab illis, quae uertebrarum
corpora colligant, sermonis facturus initium. Inter secundā itaq; & ter-
tiā uertebrā cervicis, ac deinceps inter reliquarum omnīū uertebrarum
corpora, substantia quādam reponitur, quam Galenus Cartilaginē
uocat, & qua uertebras inuicē haud colligari, aliter, ac qui illum praece-
ferunt dissectionis Proceres, asserit. Nam nō huius cartilaginis beneficio ipsas cōmitti uult, ue-
rūm tertiā dissectionis medullā tunicā inter uertebrarū corpora se insinuātis interuentū. Cuius
modi uerō sit tertia haec tunica, in dorsali medullā sermone persequar, tunc nimirū, quando
prae ter duas cerebri membranas, dorsali medullā proximē adnatas, uertebrarū amplitudinem
(quae dorsali uiam praeber) membrana quadā ossibus undiq; cōnata fuceingi audies. Eiusmo-
di in uertebrarum amplitudine occurrē membrana, nihil prorsus, nisi fortassis crassitie ab illa
differet, quae quoniā ossi circūducitur, *σπίλον* Graecis nuncupatur. Num uerō Galeni sententia,
an Veterū illorū, qui in dissectionibus, quantū Galeni scripta liquido ostendūt, admodū fuisse
seduli, accedendum sit, penes te esto iudiciū. Nam & si humanū cadauer ad manū non sit, nō ta

Vt leuiori negotio, que hic petradio, assignatis, duas e thonce uentribus, anteriori facie ex puerili corpore depidas habes. In quibus 2 notat superioris uertrbre cartilagineum, sui corporis inferiorē appen dicem, itumq; corpus inuertrmentum, 3 euifde uertrbre humilioris appendicem, 3 cartilagineū ligamentum, superioris inferiorisq; uertrbre appēdices intercedēs, 4 su perioris inferioris uertrbre appēdicem, 3 cartilagineū, diu diu modo appendicem sue uertrbre copulantem.

mē fieri poterit, quin tibi iam a lectione surgēt, al-
cuius animalis dorsum mense adhibeatur, ut etiam
piscē uescendū erit, ac proinde uel ludi causa (dum
modo diuina illa Diui Hippocratis in Libro de Ar-
ticulis oracula non fastidiueris) unā uertebram ab
alia feiungit, & quacunq; etiam corporis adhibita
cartilagine, tecum perpendit, num illa uertebrarū
cartilago, exquisitē cartilaginis naturam obtineat,
num uerō ligamētī cartilaginosi. Hac enim ratione
manibus pedibusq; in Vetrum sentiant, relicto
procul Galeni placito, iturus es, neq; tibi persuade-
re uertebrā inuicem cōnecterētur, duci inter uerte-
n, fibrosam, mollem, mucosā, neq; cartilaginis mo-
t de duritie loqui uideamur. Quum tamen haec ex-
pendis

Ligamēta a-
lijs sedibus,
quā ad cor-
pore uertebra-
rum posita.

Propria ca
num ligamen
ta;

Administra-
tio ligamentorum.

loco promptè exiliant, quum illæ laxè admodum coartculentur, & præ cæteris uertebis admodum obliquè agantur. Atq; ita etiam in bobus secundum totius dorsi longitudinem ferè, utrinque unum amplum huius naturæ ligamentum, inter musculos dorsum mouentes occultatum, secundum spinas ferri conspicimus, quale Galenus hominibus ferè in Libris de Partium usu tribuit. Ligamentorum dorsi administratio peculiare nihil obtinet. Quum enim spinæ dorsales uel musculi omnes adempti sunt, in anteriori dorsi parte, secundum omnem corporis uertebularum circumferentiam, membrana illa duraq; & mucore quodam imbibita ligamenta in conspectu sunt, quæ cultellis paruis transuersim ipsis subditis, à uertebularum corporibus liberare potes, non præteriens haud unum hic simplexq; ligamentum apparere, at ueluti multas membranulas inuicem incumbentes adnatasq;. Postmodum costis à uertebis dearticulatis, earum quoq; ligamenta inspicias, quemadmodum & membrana illa transuersorum processuum et spinarum interualla occupantia. Vt uero ad amussim cartilagineum inter uertebularum corpora ligamentum uideas, aliquot uertebre inuicem sunt cultro aliquo dirimendæ. Dum uero uertebas, quarum corpora iam seiunxisti, in spinam relictis, & dorsalem medullam extrahis, tunicam membranæ uertebularum cavitatem sublinentem intueris, atq; uertebis ab inuicem prorsus dissectis, ualidum illud ligamentum occurrit, in medio ascendentium descendentiumq; processuum locatum. Reiectis nunc uertebis, & aliquò quod adhuc ex reliquo corpore superest, reposito, scapulam & brachium, quod reponi antea uolebam, repetes, musculos qui humerum, cubitum, & extremam manum amplexantur, iam seriatim aggressurus.

DE MUSCULO NERVOSA SVÆ EXL

litate mediæ uolæ, & internæ digitorum cuti subnato.

Caput XLI.

Lib. de Admi-
ni. et 2 de
V. sup. par.

QVANDO QUIDEM musculos ea doctrinæ serie exequi semel institui est, quo in uno corpore omnes administrare soleo, commodum fore arbitratus sum, nunc musculos in summa manu, & cubito & brachio repositos priuatis Capitibus aggredi, ac postmodum communi omnium Capite, ipsorum confectionem, atque simul collectorum numerum subnectere. Vt itaque Galeni ordini in his musculis, quos cæteris omnibus prolixius descripsit, me accomodem, à musculo exordiar, qui propemodum toti depili, nudæq; manus regioni, dilatante nervosa ipsius exilitate sub tenditur, ac nervoso teretiq; principio, ex interioris humeri tuberculi apice enascitur, medio duorum brachiale flexentium musculorum (qui ex eodè tuberculo prodeunt) incubens adnatusq;, nō tamen in illorum caput medio (ut alij scribunt) repositus. Principium hoc illico carnosum crassiusq; redditū, musculi uentrem non impensè crassum constituit, qui priusquam ad medium longitudinis cubiti obliquè nonnihil, uersus mediam cubiti amplitudinem ductus prorepserit, rursus tenuis gracilisq; factus, in tendinem angustum, sed ampliorem, quàm profundiorē, & neuti quā prorsus teretem cessat. Hic ad brachialis usque radicem pertingens, sensim in brachialis interiori sede latefcere incipit, ac summæ manus cuti, ad extremam usque digitorum aciem subnascitur. Atque id fibrosis nexibus adeo ualidis continuisq; perficitur, ut internam manus cutem à nervosa tendinis tenuitate, uel etiam acutiori nouacula liberare arduum sit. Verum interim Galeni suffragio acquiescendum minimè est, si hunc toti depili manus summæ cuti in hominibus subnasci (ut de suis docet simijs) arbitratus fuerit. Si quidem tendo mediæ uolæ cuti in palma tantum subnascitur, non autem cutem contingit, quæ obducitur musculo, quem paruum digitum à cæteris in obliquum abducere docebimus, neque etiam cuti sub tenditur, inuestienti musculosam carnem, quæ primo pollicis articulo incumbens, ex pluribus muscularis constituitur. Ad hæc, nullæ huius tendinis portiones in digitorum latera excurrunt, quinimo per quam obscure præsens tendo, internæ etiam digitorum regioni obnasci uisitur. Musculus tendinem hunc producens gracilis est, atque in cubiti medio super reliquos huius regionis, uti monuimus, exporrigitur, nullòque peculiari ligamento ulla ex parte amplexus, in summa duntaxat manu dilatescit, non enim decuisset hunc magnum extrui, quum nullius ossis motu illum præfici credamus. Vt enim cutis circumactu pertinax depilisq; fieret, ac proinde ad accuratius sentiendum manus aptior efficeretur, cuti internæ summæ manus, hunc tendinem substerne (sed fortè nimis) nobis persuasum habemus. Conueniebat namque, ut manus apprehendens instrumentum, hanc internam ipsius cutem adipisceretur, non modo agere

Cuiusmodi in
ternam sum-
mæ manus cuti
sem parari de-
cuer.

dō agere mobilem, cum ob alia quædam, tum maxime ob exactiorem tutioremq; corporum comprehensionem, sed & cutem totius corporis, reliqua cute sensu exactiori præditam, internæ manus sedi merito obduci decuit. Non enim aliud apprehendens, & aliud tangens instrumentum esse oportebat, neque denuo aliud quidem, externa corpora leuando & transferendo, aut omnino pertractando assumere, aliud uero post hæc de apprehensorum calore, frigore, duritie, & mollitie, alijsq;, quæ tactu percipiuntur, qualitatibus iudicare ex usu erat. Sed mox ubi manus quiduis apprehendit, satius fuit hanc apprehensi naturā unā cognoscere, idq; internis duntaxat partibus, quibus quoque est apprehendens organum. Si igitur propterea tangens organum oportuit eam fieri, quoniam & apprehendens est instrumentum, iure manus eisdem partibus tangens, quibus apprehendens extructa est. Quamquam non huius tendinis beneficio, manus accuratum tactus sensum nanciscitur, uerum plurium neruorum auxilio, ex quibus ad singulos digitos quatuor furculos in Quarto libro propagari docebimus, duos nimirum externæ digitorum sedi, et totidem internæ, qui exteriores mole admodum superant. Confert quoque non parum ad exquisitum tactum, depilem esse interiorem manus cutem, quod eam à tendine sub illa dilatato præcipue obtinere Galenus affirmat. Si enim admodum pilosa foret, nequaquam sibi appropinquantia tangeret, quod pili nimirum tangendo corpori ante cutem occurrerent, illiusq; contactum arcerent. Quoniam autem tendo iste etiam huius regionis cutem duram efficit, cuius manifestum est, et id ad plurimos usus nobis conducere, horum itaq; gratia, tendo internæ manus summæ cuti subnatus est. Ostendi uero non semel Patavij et Bononiæ hunc, quem narramus, musculum certò defuisse, ac portionem tendinum brachiale flexentium, priusquam illi brachiale ascendat, in latum tendinem desisse. Interdum uero non ab illis tendinibus portionem, quæ lati tendinis uicem gerit, porrigi uidimus, uerum à ligamento transuerso tendinibus in interna brachialis sede obducto. Quemadmodum etiam in hominibus secus, atq; in simijs, sub pede nullus tendo dilatescit, nam à calcis osse in membranam enasci audies, lati tendinis naturam appositissimè exprimentem. Cæterum interim ob nonnulla Galeni loca haud colligendum est, hos tendines nerueam uel naturam, cuti citra alicuius interuentum adnasci, aut nullo interuallo cutem à tendine femoueri. Inter tendinem namq; & cutem in manu et pede, adeps plurimus cōtinetur, cuius naturam iam iam explicabo, illum aliorum Anatomicorum more carneam substantiam nuncupaturus, neq; hanc solam habent homines, imò canes plurimam quoque obtinet. Vniuersum enim tuberculum, quod ad illorum quatuor digitorum radicem prominet, & quo pedem præcipue figunt, adiposæ eius substantiæ præsentia extuberat, utcunq; interim adipe inter carneam membranam & cutem, simia ac canes prorsus destituantur.

Musculi suo
tendine latefcen-
tem, non se
mel desisse.

Inter cutem
& tendinem,
acipem repo-
ni.

Lib. 1, 2, 3 de
V. sup. par. et 1,
2 lib. de Admi-
ni. sectionibus.

DE CARNEA SVBSTANTIA, IN

teriori digitorum regioni, ipsorumq; radicibus, & mediæ uolæ
superstrata. Caput XLII.

SVBSTANTIAM præsentis Capite describendam nulla figura expressimus, neq; illam secus delineare integrum erat, quàm cutem & adipem in dextro pectoris latere fingere conati sumus in uigesima quinta Quinti libri figura.

a musculi in
3 tabula in
figura.

6 spectat
nam ultimæ
figure 3 et
4 libri.

PER uniuersam quatuor digitorum, & secundi tertijq; articuli pollicis longitudinem, ac quatuor manus monticulos, quos in Chiromantia ad quatuor digitorum radices reponimus, & ad uolæ medium, carnea quædam substantia reperitur, quæ inter latum tendinem & cutem partim interiacet, partim (sed minori portione) tendini subiicitur. Cæterum hæc substantia non quidem, quemadmodum in musculorum uentribus exacta simplexue caro existit, sed substantia quædam subalba, & (quo id aptius explicem) duriori nervosoq; adipi, seu pinguedini respondens. Opinor enim ab ossa, & neruea, quæ undecunque pinguedini huic accedit substantia, ipsam duriores effici, illius ritu, quæ in ossium articulis subinde colligitur. Præterea pinguedo hæc, frequentibus neruorum fibris, uenarumq; terminis adaucta, medium quippiam inter carnem & induratum adipem adipiscitur, ac etiam in summæ extenuatis, & marasmode mortuis ipsius portio semper inter secandum aliter, quàm reliquus adeps occurrit. Verum Arabes hallucinantur, hanc substantiam extra musculi corpus, carnem simplicem immixtamq; esse affirmantes illorum modo,

e 2 qui

qui nescio quam, simplicem carnem in gingivis ac pene collocant. Haudquaquam enim ex penderunt innumeras nervorum fibras, & capillorum modo tenues uenas, hanc substantiam intercurrentes, illamque nec colore, uel substantia, nec aequalitate continuitate uel etiam musculorum carnem (quæ alioquin tot fibris implicatur) referre. Natura huiusmodi substantiæ, quam nisi duriusculæ conglobatæque pinguedini ad amulsum assimilaueris, tanquam stratum aliquod, aut terram præparauit, cui apte infiniti nervulorum surculi implantentur, quos ob exquisitum tactus sensum, à maioribus nervorum propaginibus, internam manus sedem adeuntibus diffundi undique oportuit. Cæterum, etsi hæc pinguedo durior admodum que neruea sit, nihilominus in rerum substantia mollis est, ac proinde occurrentibus cedit, et ad aliud quippiam, neque id minimum, digitis conducit. Media enim inter digitum flectentes tendines, & dura, quæ apprehendimus, corpora reponitur, & aptissime tendines, ne aut præmantur, aut contundantur, munit, unde etiam merito huius substantiæ quam plurimum infernæ pedis cuti subijcitur, præterea ossium rectitudinem tunc corrigit, quando in circulum manus quippiam est comprehensura. Ac proinde externæ digitorum regioni hanc rerum Opifex minimè communicauit, ut quæ ibidem inutile pondus digitis inferret, quum hæc regio, neque illo absolutissimo indigeat tactus sensu, neque quicquam in obliquum apprehendat, neque toties subulas scalpellæ, & id genus artium instrumenta propellat. Quinetiam in interna manus sede, ipsis quidem articulis minimum, in partibus uero inter articulos medijs, plurimum huiusmodi substantiæ industrius rerum Conditor produxit. Haudquaquam enim ossium sedes, quibus illa inuicem coarticulantur, huiusmodi substantia indiguit, quæ flecti debeat, & substantia ea, præterquam quod nihil commodi præstaret, obstaculo motui fieret, tum grauans ut superflua, tum etiam articuli spacium excludens occupansque, & etiam prohibens, quo minus articuli in acutos angulos flecti possent. Lateribus autem digitorum tantum eius substantiæ adnuit, quantum medias ibidem regiones, quæ uacue mansissent, replere potuit, quo et inde manus, non solum ut diuisum in multas partes organum, sed etiam uelut uariè diuisum suo munere fungi ualerent. Adductis enim inuicem digitis, ita eorum media regio ab hac substantia oppletur, ut si quid etiam liquidi manu supina continere liberit, id non elabatur. Postremò huius substantiæ beneficio extrema manus, illa mollit, subigit, & terit, quæ mediocriter mollia, molientibus & terentibus organis indigent, qualia per omnes artes sunt plurima. Quantum uero huiusmodi substantia ad corpora summis digitis apprehendenda auxilijs præstet, nemini non perspectissimum est, quem minimè latet, si ossium finibus nihil, quod cederet, appositum fuisset, ea facile debuisse rumpi, nec illis potuisse plurima corpora eleuari. quod modo huius substantiæ beneficio extrema manus, illa mollit, subigit, & terit, quæ mediocriter mollia, molientibus & terentibus organis indigent, qualia per omnes artes sunt plurima. Quantum uero huiusmodi substantia ad corpora summis digitis apprehendenda auxilijs præstet, nemini non perspectissimum est, quem minimè latet, si ossium finibus nihil, quod cederet, appositum fuisset, ea facile debuisse rumpi, nec illis potuisse plurima corpora eleuari. quod modo huius substantiæ beneficio extrema manus, illa mollit, subigit, & terit, quæ mediocriter mollia, molientibus & terentibus organis indigent, qualia per omnes artes sunt plurima.

DE MUSCULIS MANUS DIGITOS mouentibus. Caput XLIII.

Digitorum motus.

SSIVM quinq; digitorum constructionem superiori Libro prosequentes, longè aliam articuli speciem in primis quinque digitorum internodijs, & in secundo pollicis haberi scripsimus, quam in secundo & tertio quatuor digitorum, & tertio pollicis internodio. Hæc nanque internodia mutuo ea articuli specie ingrediuntur, quam γῆλυμοι Græci uocant. Superius enim os in sui sinum inferius excipit, ipsumque inferius in suis sinibus superioris ossis tubercula admittit. Vnde etiam simplicem tantum motum hæc internodia, seu articuli exigunt, qui extensione & flexione nusquam ne tantillum quidem in latus declinantibus perficitur. At quatuor digitorum prima internodia in articulatione cum illis, quibus sustinentur ossibus, coarctantur. Vnicus enim inferioris ossis sinus, unum caput superioris ossis excipit. quapropter etiam non simplici tantum motu, sed duplici aguntur, flexione nimirum extensioneque, & postea ad latera obliquo deductu inclinantur, seu ut semper loqui instituiamus, ad hos illòsue digitos adducuntur, uel abducuntur. Porro cuius perspicuum esse arbitror, nihil referre num flexionem & extensionem simul pro simplici motu, aut pro duplici, ut unus scilicet flexione, alter uero extensione perficiatur, enumerem, aut rursus motum, qui in latere sit, unius loco habeam, aut duorum motuum uice recenseam, ut scilicet unus in hoc, alter uero in oppositum latus perfici dicatur. Cæterum hos omnes digito.

digitorum ossium motus uiginti & octo musculis celebrari docebimus, à digitos flectentibus sermonem inchoaturi, in quo musculi cuiusdam brachiali inserti necessario incidet mentio, quem quia cum digitorum musculis numerabimus, hoc Capite nouem & uiginti describentur. Primi musculi principium teres, & statim ab exortu grande, ac ex carne neruea substantia mixtum, ex interiori humeri tuberculo enascitur. non quidem ex superiori magisque prominente tuberculi sede, sed ab interiori sub musculi ad summæ manus internam cutem latum tendinem porrigentis, & duorum quos brachiale flectere audies, capitibus, præterea & sub illius ferè musculi origine, qui inter radium in pronum agentes, superior enumerabitur. quanquam potius ex anteriori sede & inferius illa origine, primus hic digitorum musculi initium ducat. Musculus iste à crasso alioquin suo exortu latior efficitur, atque uerus ulnæ radiique medium perreptans, perquam obscure ab ipsis principij sui portionem assumit. Hinc exactè carnosus et teres, in amplitudinem tamè modicè depressus, ad brachiale prorepit. Antequam uero brachialis radicem contingat, notabili satis à brachiali interuallo, ipsius uenter in angustum magis coactus, in quatuor carnosas partes diuiditur, quæ singule nervosiores angustioresque factæ, ilico in exactos tendines cessant. Hi examulsum teretes simul communi membrana utrunque tenui & mucosa inuoluti, brachialis cum cubito articulum ipsumque brachiale transcendunt, communi omnes ligamento in brachialis sinu obducti. Est autem ligamentum id ualidum, & transuersum, ex una brachialis parte in alteram pronatum, anuli formam (quod ad eius cavitatem spectat) præcipue referens, & totam brachialis sinus amplitudinem, quæ ex ipsa originem ducit, succingens. Simulatque uero tendines ligamentum id præterire, inuicem diducti, tres acutos & interuallis pares constituunt angulos, & singuli unumquemque quatuor digitorum sibi præpositum adeunt, ac secundi digitorum ossis radici latiores membraneique facti inseruntur, toti ossis longitudini implantati. Dum uero primum digitorum os perreptant, transuerso quoque & robusto admodum ligamento obuoluuntur, quod ex uno ossis latere natum, alteri inseritur: aut potius id ex tota internæ ossis sedis amplitudine enatum, canalem oblongum seu anulum effingit, quo primi musculi tendo una cum alio quem huic subijci dicemus, per digitum longitudinem securissimè deducitur, ac ne sua sede à digito declinet, eleuetur uel, pulchre amplectitur, ita tamen ut tendini liberum iter circa omnem connexum per ligamentum pateat. Tendines enim quæ primis digitorum ossibus porriguntur, neque transuersis ligamentis, neque ossibus, uel quouis pacto adnexi hærent, sed ligamenta uelut per anulos sibi laxè exculptos, minimè impediti perreptant. Cæterum his primi musculi tendinibus ubi primo digitorum ossi incumbunt, & priusquam secundum conscenderunt (quanquam secus Galeno uisum fuit) peculiari rarumque ex abundanti id accidit, quod longa sectione diuisi, alium ipsis substratum transmittant tendinem, de quo statim ac præsentis musculi functionem sermone addidero, sum pertractaturus. Functio autem ipsius est, secundum quatuor digitorum os flectere, illud brachialis medio ubi inuicem adhuc ipsius colligantur tendines, quam potest proximè admouens. Et quemadmodum minimi digiti secundum os, cæteris digitorum secundis ossibus minus est, ita quoque & eius digiti tendo reliquis tribus gracilior uisitur, ut & illa musculi carnosæ pars parui digiti tendinem promens, cæteras gracilitate superat. Secundus musculus primo subiectus ab interiori humeri tuberculo sub primi capite, sui initij uix aliquam portionem assumit. Ex ulnæ enim anteriori processu, quo illa humero coarticulatur, secundus hic musculus potissimum enascitur, idque præcipue ab eius processus radice, quandoquidem ipsius superior pars seu apex, illius musculi excipitur insertionem, qui inter cubitum flectentes est posterior. Secundus itaque musculus hinc prodians, exactè carnosus & teres (nonnihil latus tamen, & ut primus modicè depressus) euadit, & mediam cubiti sedem comprehendens ulnæ adhuc adnascitur, à qua exortus sui robur non modicum ea sede asciscit, qua ulnæ membraneo connectitur ligamento, inter radium & ulnam tota cubiti ferè longitudine consistenti. Quando uero musculus parum ultra mediam cubiti longitudinem descendit, aliquanto angustior redditus, in quatuor carnosas portiones similiter ac primus finditur, quæ ante brachiale in teretes cessant tendines, tanto primi musculi tendinibus spissiores, quantum secundi musculi moles primi magnitudinem superat. Hi tendines communi membrana perquam mucosa, ac cæteris omnibus membranis rubicundiori inuoluuntur, simulque coherentes, sub primi musculi tendinibus per transuersum internæ brachialis sedis ligamentum, in manus uolam contendunt, in qua (quemadmodum primi tendines) æquales angulos efficientes, mox inuicem dirimuntur, singuli ad unum quatuor digitorum excurrentes. Quemadmodum autem per uniuersam cubiti longitudinem & brachiale

Digitos mouentes musculi.

Primus.

Lib. I de V. su par.

Secundus.

c 3 chiale

chiale secundus musculus primo subternitur, ita quoque primi tendinibus secundi tendi-
 nes subijciuntur, & eodem simul ambo secundum primi ossis digitorum longitudinem,
 transuerso ligamento obducuntur, æque atque in uola & brachialis sinu teretes. Minime
 enim ueritati consonum est, primi musculi tendinem in primo internodio, ut Galenus asse-
 rit, dilatarī. Porro ut secundi musculi tendines ad tertium digiti internodium pertingerent,
 primi iam musculi tendinibus in secundum os necessariō insertionem molientibus, operæ
 precium fuit secundi musculi tendines, aut ad tendinum primi musculi latera porrigi, aut
 quum ipsi rectā subijciuntur, incumbentem ipsis tendinem perforari, hacq; ratione substra-
 tum secundi musculi tendinem transmitti. At quum ossium latitudo, ut tendines secundi mu-
 sculi ad latus declinent, minime admittit: & si fortē ad latus ducerentur, obliquum sanē si-
 tum, ac proinde obliquum etiam motum exigerent: reliquum profectō fuit, longa sectio-
 ne superiorem tendinem, qui primi musculi soboles est, à summo rerum Opifice mirabi-
 li industria findi, qua sectione secundi musculi tendo uectus, ad tertij ossis radicem pertin-
 geret. Verū et si tendines primi musculi perforantur, ob id tamen cum Galeno neuiquam
 credendum est eos secundi digitorum ossis lateribus inferi, quum maximē internæ illorum
 sedi implantentur, ac suis apicibus post perforationem, sub secundi musculi tendinibus
 colligantur, & perinde ac si non fuissent perforati, sed tantum latiores redditi, insertionem
 moliantur. Cæterum ut in brachiali & tota primi ossis longitudine, tendines transuerso li-
 gamento cinguntur: sic quoque in secundi ossis tota longitudine aliud ligamentum tendi-
 nem hac porrectum obuoluit, aut, ut semel dicam, eiusmodi ligamentum toti internæ digi-
 torum sedi obtenditur, quod nulla membrana, nullo ue alio uinculo, aut fibra etiam, tendi-
 nibus in interna digitorum sede adnascitur, nec ibidem quicquam membraneum inter-
 duos tendines inuicem suffultos interuenit. In uola tamen priusquam tendines digitorum
 ligamenta subeant, singuli proprijs induuntur membranulis, quæ tendinibus, quibusdam
 fibrosis nexibus adnascuntur. Tercius musculus à secundo mihi prorsus distinguitur,
 non anxie interim sollicito, num secundo illum adnumeres, ac secundum tunc in quinque
 carnosas partes totidemque tendines diffisum rectē proferas, dummodo uera tertij muscu-
 li descriptio subiiciatur, qui tota cubiti longitudine, superiori lateri secundi musculi expor-
 rigitur, illi nusquam, nisi fortassis ad cubiti cum humero articulum, continuus, sed perinde
 ac cæteri musculi mutuo accumbentes solent, toto progressu illi duntaxat cohærens. Ena-
 scitur quidem carneo teretiq; principio ex ulnæ sede, qua hæc radij capitulum in proprium
 sinum amplectitur, ac ubi radius ab ulna primum dehiscit. Hinc enatus radio attenditur,
 uniuersæ ipsius propemodum longitudini adnatus, & ab ipso principium continuē du-
 cens, ex ea potissimum sede, ubi membraneum ligamen secundum cubiti longitudinem
 porrectum ex radio ad ulnam enascitur, quod etiam huic musculo principij portionem os-
 fert. Quum uerò musculus radio ad hunc modum expansus ad brachiale properat, in re-
 retem cessat tendinem peculiari membrana, quam mucor imbuat, obiectum, non autem
 communi membrana, quæ in brachialis sinu secundi musculi tendines inuestit. Quine-
 tiam tertij musculi tendo nulli secundi musculi quatuor tendinum subiicitur, quamuis e-
 tiam per transuersum brachialis ligamentum feratur, illius ligamenti lateri attensus, quod
 ad pollicis radicem consistit: ubi etiam brachialis os pollicem substinens, sinum huic ten-
 dini insculptum gerere, in primo Libro diximus. Tendo ad hunc sinum reflexus, atque me-
 dius inter musculos primum pollicis os & secundum flectentes occultatus, ad secundum
 pollicis repit internodium, ubi transuerso ligamento in tota secundi ossis longitudine ex-
 ceptus, tertium os accedit, cui latefcens ualide inseritur. In caudatis simijs, hunc muscu-
 lum non reperies, uerū à tendine secundi musculi medium digitum petente, in medio
 uolæ, exigua portio enascitur, quæ transuersim ad pollicem ducta, ultimo ipsius ossi im-
 plantatur. Atque hæc tendinis portiuncula, peculiarem portionem carnosam, ut cæteri
 quatuor secundi musculi tendines, neuiquam adipiscitur, aut etiam illi, medijs digiti ten-
 dini alligatur, at ab ipso prorsus enascitur, super indicis tendinem uecta. Porro si hunc
 sermonem permulta Galeni placitis in primo libro de Partium humani corporis usu reni-
 tentia adduxisse animaduertis, & potissimum illi figmento, quo is pollicem non ad uo-
 lam uersus brachialis medium, cæterorum digitorum modo, sed super alios, & ad uolæ
 medium, flecti comminiscitur, non me inscitæ, aut in Galenum impietatis prius insimu-
 lato, quam proprijs manibus sectionem obicris, aut alteri accuratē secanti, admonitus,
 altiteris, rem uniuersam diligenter expendens. Reperies nanque non modò quæ iam com-
 memorauī, sententiæ Galeni meritò reluctari, sed & id quoque maximē, quod de secundi
 tertijq;

Li. de Par.
 usu.
 Secundi mu-
 sculi tendinum
 per primien-
 dines transi-
 tus.

Li. de Ad.
 mi. sectio.

Tercius mu-
 sculus.

Tercius quali-
 ter in caudatis
 simijs habeat.

Pleraq; hic
 Galeni placi-
 tia contraria
 proponi.

tertijq; musculi functione subnexurus sum: ut nunc taceam Galenum suis lusum simijs, non
 uerē tendinem tertij musculi graciliorem illis dicere, qui à secundo musculo producentur.
 Opinatur enim Galenus, & cum illo omnis refectionis professorum chorus, secundum mu-
 sculum quatuor digitorum primum tertiumque os flectere, & quem nos tertium recensui-
 mus, secundi pollicis ossis & tertij flexum moliri: quum tamen ambo duntaxat tertij quina-
 que digitorum ossis, ut primus secundi, flexionis reuera opifices sint. Nullum enim mu-
 sculum os mouere, nisi eidem inseratur, Galeno cæterisq; Anatomicis firmissimi axiomatis
 loco habetur. at secundi musculi tendines neque primo quatuor digitorum ossi, neque ter-
 tij tendo pollicis secundo ossi, ne obscurissime quidem inseritur applantatur: ue ergo nec eo-
 rum quidpiam hi musculi agunt. Neminem enim fore arbitror, qui ex primo de Partium
 usu astruet, secundi musculi tendinem primo internodio dilatescentem implantari: quum
 Galenus in dissectione temporis successu exercitior, tribus interiectis de transuerso liga-
 mento uocibus, integram paginam ibidem restituere conatus fuerit: parum tamen sui me-
 mor, quum insertiones tendinum in digitos, simul in numerum colligit. Ac proinde si benefi-
 cio transuersi ligamenti, quod in primis quatuor digitorum ossibus, & secundo pollicis
 existit, hæc ossa à secundi & tertij musculi tendinibus flecti, quis pro Galeno certans illi-
 us que posteriora uerioraque sentia capiens contenderit, respondeat is quæso, cur minus &
 primi musculi tendines, prima quatuor digitorum ossa flectant: quum & hi eodem li-
 gamento contineantur. Non enim quicquam prorsus est, cuius beneficio potius secundi
 musculi, quam primi tendinibus prima internodia flecti, quis demonstrare posset. Quine-
 tiam in medium adferat obsecro, quamobrem Galenus non senserit secundi quatuor digi-
 torum ossis flexionis, tendines secundi musculi autores esse: quum tamen & in secundi os-
 sis radice totaque ipsius longitudine hi tendines transuerso obuolentur ligamento. Ad hæc
 illum me docere optarim, quamobrem & primus, & secundus, & tertius digitos mouen-
 tium musculi etiam brachiale non flectant, quum & in interna brachialis sede transuerso
 ualidoque ligamento non mediocri ductus longitudine contineantur. Similiter rationem
 comminisci uelim, quapropter quamplurimi tibiam occupantes musculi, qui pedem ade-
 untes, ac transuersi ligamenti inter tibie ossis extremum & calcem, ac rursus inter fibulæ
 apicem anteriorem ue malleolum ac calcem obuoluuntur, non illorum ligamentorum etiam
 auxilio pedem moueant, quum tamen in his omnibus par sit ratio: uti etiam in omnibus
 cæteris musculis, qui transuerso ligamento in alio osse, quam unde principium duxere, in-
 duuntur. Ac proinde plosque in cubiti exteriori sede, & in tibie anteriori regione ten-
 dines ibidem ligamenti circundatos in medium, ad robur huic meo paradoxo concilian-
 dum, non adfero. Vt itaque tres hæcenus ex digitorum musculis enarratos brachiale non
 flectere certo certius constet, ita quoque nisi suorum quibus inseruntur ossium flexionis opi-
 fices censendi sunt. Deinde si primi musculi quoque tendinibus prima quatuor digitorum
 ossa, & secunda tendinibus secundi musculi non inflectuntur, haudquaquam secundi ten-
 dinum ui, prima quatuor digitorum ossa, & tertij musculi beneficio secundum pollicis
 os flecti credendum est. Proprios enim his quoque ossibus sagax rerum parens Natu-
 ra musculos largitur, quos ubi sermonem trium primorum absoluerō, seriatim persequar:
 id adhuc admonens, ut si quis fortē secundi musculi ac primi auxilio, primum quatuor
 digitorum os, & tertio item musculo secundum pollicis flecti arbitratus fuerit, non os-
 citanter cuiusque internodij flexionis uim perpendat. nam primum internodium, quod
 ex ipsius sententia, primi ac secundi musculorum tendinibus, præter alios totidem pau-
 lo post explicandos musculos inflecteretur, uix tamen firmitus flexionis robur, quam ter-
 tium internodium commonstrat, utcunque etiam unicus tantum tendo huius motus dux
 censeatur. Tres itaque nunc dictos musculos ex dissitis regionibus, per totam nimirum
 cubiti longitudinem Natura produxit, ne si fortē in extrema manu principium assu-
 rent, eam carne obruentes, magnam ponderosamque redderent: quod quantum ad ua-
 ria quæ manu obeunt munia incommodi intulisset, quiuis promptissime colligit. De-
 inde robur in flexione maius requirebatur, quam quod breuib; musculis præstari ua-
 lebat, qui ex proximis ijs quæ mouenda erant ossibus principium ducerent. Atque hanc
 pariter ob causam, ut digiti scilicet ualida flexione pollerent, non unius tantum muscu-
 li beneficio tres digitorum articuli flectuntur, sed singuli proprios exigunt. Illi quidem
 quos recta duntaxat, & in neutrum latus inclinante flexione agi oportuit, unico eodem-
 que ualido contenti fuere tendine: articuli autem, qui in latera etiam inclinationem ex-
 periri debebant, pluribus tendinibus musculisque, & illis non admodum ualidis (ut
 c 4 etiam

Natura in
 musculis digi-
 torum flexioni-
 bus industria.

*Transuerso-
rum ligamen-
torum usus.*

etiam illorum flexio infirma est) egerunt. Porro tendinibus transuersa ligamenta secundum digitorum ossa obducuntur, ne quoties secundum aut tertium digitorum os inflectimus, tendines tanquam recti protensiq; funiculi, & uirgulae secundum ossium flexionem non incuruatae, a flexo iam osse ad cubitum tensae exurgerent, & cutem in miram altitudinem eleuantes manus uolam turpiter implerent. Ligamenta enim et si tendines musculorum uentris beneficio contrahantur, eos tamen ossibus quibus non inferuntur, adiacere cogunt. In uola uero & brachialis sede mucosis membranis tendines induuntur, quo tutiores procederent, easq; membranas tanquam propugnacula & muros fortirentur. Sed secundi musculi membranae alius quoque usus existit, siquidem musculi oblongi & parui, quorum opem digitos quatuor pollicis adducimus, ab illa enasci audies. Quum itaque secundum quatuor digitorum internodium a primo musculo flectatur, tertium autem a secundo, & tertium pollicis a tertio, tandem opportunum erit, musculos prima quatuor digitorum ossa, & primum secundum que pollicis flectentes aggredi. Sunt autem hi omnes numero tredecim: ad singulos nimirum quinque digitorum primos articulos bini, & ad secundum pollicis terni.

*Tredecim
post tertium
ordine in nu-
mero succe-
dentes.*

Qui quatuor famulantur digitis, omnes recta secundum postbrachialis longitudinem digitos adeunt, omni propemodum ex parte carnei, ac postbrachialis ossibus connati. Inferuntur autem lateribus interiori in sede, primorum ossium. Duorum igitur paruorum digitorum flectentium unus ab exteriori latere superioris partis postbrachialis ossis, quod paruus praelocatur, carnosus principio oritur, etiam nonnihil inibi adnatus brachiali. Hinc recta digitum accedens, ad primum usque digiti os carnosus permanet. ubi uero os contingit, latiusculo tendine exterioris ossis lateri, uersus interiora tamen inferitur. Alter ex interiori eiusdem postbrachialis ossis latere, ad superius iuxta brachiale extremum, originem ducit, & inter id os & sibi proximum ad digitum tendens, carnosum quoque permanet, donec membraneo tendine interiori lateri primi ossis parui digiti implantetur. Quando utrique musculi colliguntur, primum digiti os, in neutrum latus uergens flectitur. Si uero exterior egerit, interiori quiescente, digitus in exteriorem partem nonnihil inclinans flectitur. At solo interiori laborante, ad interiora conuiuens digitus flexionem experietur. Ad hunc sane modum aliorum trium digitorum musculi habent, adeo ut bini in singulis postbrachialis ossium internodiis (quae tria sunt) reponantur, & is qui indicis interiori lateri inferitur, interno postbrachialis ossis indicem sustentis lateri adnascitur, in uolam magis quam in externam manus regionem, ut & ceteri primos articulos flectentes musculi, protuberans. Musculi autem quorum beneficio primum pollicis internodium flectitur, una cum musculo, qui pollicem a ceteris digitis maxime abducere dicitur, carneam molem constituunt, quae ad pollicis radicem reposta montem, quem chiromantici modo Veneri, modo Marti ascribunt, effingit. Galenus in Libris de Usu partium hanc molem falso unicum esse musculum arbitratus est, quem pollicis ab indice abductionis autorem recensuit. Quemadmodum etiam ueritati parcens, molem illam quam chiromantici lunae monti tribuunt, unum quoque musculum quo paruus ab alijs abducitur esse, ibidem docuit, quum interim maiorem ipsius portionem exterior musculus primum minimi digiti os flectentium procreet. Primus itaque pollicis musculus ex superiori transuersi brachialis ligamenti sede carneus nascitur, & toti primi pollicis ossis longitudini interna regione attentus, perpetuo carneus illi inferitur, perquam obscure secundum pollicis contingens internodium. Secundus, qui nuper dicto prorsus occultatur, longeq; minor ipso est, ex transuerso quoque ligamento, & ossis brachialis pollicem fulciete enatus, in primi pollicis ossis radicem implantatur, non ultra medium longitudinis primi ossis pertingens. Sunt itaque hi duo pollicis musculi inter digitorum motores duodecim & decimustertius, si modo octo musculos quatuor digitorum prima internodia flectentes ante hos enumerare uisum sit. Porro qui secundum pollicis os flectunt, tres numero censentur, magis differentem situm ab illis, qui quatuor digitorum prima ossa flectunt, obtinentes, quam duo primi pollicis ossis flexus opifices. Qui enim quatuor famulantur digitis, recta secundum manus longitudinem procedunt: qui autem primum pollicis os flectunt, nonnihil oblique ducuntur. sed praesentes musculi secundi pollicis internodij flexionis autores, quodammodo transuersi cernuntur. Operae precium namque erat, quatuor digitos uersus brachiale inclinari: pollicem uero illis in functione oppositum, ad ipsos inflecti. Merito igitur tres musculi secundum pollicis os flectentes, ex uola tanquam quarta circuli parte, principia sortiuntur, nimirum ad eius lineae circumscriptionem, quae uitalis & cordis Chiromantici appellari consuevit. quamuis nonnihil ulterius, quam ea consistat linea, ex uola initium ducant, ad trianguli illius quem in media uola collocant

*Illorum duo,
qui pollicis pri-
mo ossi famu-
lantur.*

*Tres qui se-
cundo pollicis
ossi famulan-
tur.*

cant, superius & exterius latus. Primus itaque musculus obliquum latumq; principium ducit, ex postbrachialis osse, cui medius innititur, modice subter ipsius capitulum, quod si- num primi ossis digiti subingreditur. Hinc carnosus prorepens nonnihil angustior redditur, & membraneo tendine, secundi pollicis ossis lateri, quod indicem spectat, uersus interiora se inferit. Secundus superiori suo latere iam dicto musculo contiguus, ex media sede postbrachialis ossis, quod medio praepositur, originem ducit, nonnihil tamen & os, quo anularis fulcitur, contingens. Origo huius quoque tenuis lataq; est, & statim carnea ad insertionem usque conspicitur, quam in medio interioris partis secundi pollicis internodij tentat. Tertius huic inferiori ex parte contiguus, ex postbrachialis ossis, quo anularis sustinetur radice, quae brachiali coarctatur, originem pariter latiusculam sumit, et oblique pollicem accedens, lateri interiori secundi pollicis internodij, uersus priora implantatur. Isti tres musculi dum una tenduntur, fortissime secundum pollicis internodium flectunt, primo autem duntaxat agente, ad superiora uersus indicem pollex dirigitur. dum uero secundus solus contrahitur, ad medios digitos pollex flectitur, quemadmodum infimo ad suum principium contracto, pollicis ad inferiora, & magis uersus paruorum digitorum flexio perficitur. Hos tres, & si in caudatis simijs obseruatur, Galenus non modo ignorauit, uerum etiam falsas rationes in Primo de Partium usu astruit, quibus imperitior aliquis animum adhibens, ne hos quidem aggredi tentaret. Neque etiam uerisimile est, quum secundum ad administrationes anatomicas emitteret, hos musculos ipsi cognosuisse, quum illos nullibi descripsit, quemadmodum fecerunt Arabes, hos, quantum auctorur, cognoscentes, & duos, qui primi pollicis ossis flexioni praesunt, negligentes. Undecim namque musculos, in extrema manu digitis flectendis extructos recensuerunt, octo quidem ad quatuor digitos, tres autem ad pollicem referentes. Quamquam rursus ambigem, nunc casu ipsi Undecim, loco Decem ex Galeno scripserint, qui citra aliam descriptionem, musculos tantum Orbis huius more enumerent. Quinetiam in Primo de Administrandis sectionibus Galeni libro omnes, quos hactenus uidi, codices tres mendas in numeris habent. Octo namque Duorum loco illic leguntur, ubi extremae manus musculi, pollicis obliquis motibus seruietes enarrantur, & rursus ad calcem propemodum libri, quo cubitum mouentes musculi recensentur, Tres scribuntur ubi Duo, insuper Duo ubi Tres scribendi fuerant, non secus sane, quam male etiam Primi usus, pro Secundi illic legitur, ubi Galenus in eodem Libro ligamentorum usus commemorat. Verum haec cum innumeris alijs, pro mea uirili in Galeno sunt restituta, quem

*Tres secundum
pollicis os flectentes muscu-
li Galeno igno-
rantur.*

IO. BAPTISTA MONTANVS in gymnasio Patauino medicinae Professor eximius, non sine incredibili artis Candidatorum utilitate, nuper in absolutissimum ordinem redegit, maximi ac penae diuini ingenij uir, ob singularem illam tum Medicinae, tum ceterarum scientiarum cognitionem, nulli aetatis nostrae medicorum secundus, & praestantissimis laboribus suis, quos in publicum dedit, ac pertinaci indefessaq; in docendo diligentia, de studiosis omnibus quam optime meritis. Cui uiro utinam Deus aliquis aurem statim uellicet, ei q; in animum in ducat, ut & alias cogitationes suas longe pulcherrimas, & iam dudum praematuras in lucem prodire patiat, easque posteris uel non inuideat, uel eorum calumnias, qui iudices ceterorum esse solum cupiunt, ipsiq; nihil unquam praestare queunt, non ita reformidet. Hactenus itaque sexdecim musculos, quibus digiti mouentur, commemoravi, ac proinde nunc decimus septimus, qui digitos extendentium primus erit, describetur, in cuius enarratione hoc mihi Galeni intelligendi gratia uelim donari, ut illum in quatuor diffundi tendines liceat asserere, & deinceps adijcere musculos, qui ex cubito procedunt, & quatuor digitos a pollice abducere creduntur, bipartito in duos tendines digeri, & eam quem Galenus narrat, insertionem in digitorum ossa moliri. Atque id mihi tantisper concedi optauerim, quousque omnes tres musculos sermone absoluero, tunc enim primum uariam ipsorum tendinum commixtionem coitumque, ac munus denique subiungere licebit. Quamquam interim in reliqua praesentium musculorum descriptione, in ortu nimirum, ductu, substantia, forma, & id genus reliquis nusquam aberraturus sum, quemadmodum etiam in falsam tendinum seriem nequaquam impingerem, si mihi eadem perpetuo haec occurrisset, & Galeni obseruanda auctoritas negligenter a me haberetur. Sed age negotium, uti se enarrandum offeret, aggrediamur. Decimus septimus principio ex carne nerueque substantia mixto, & utcumque lato, ab elatiori sede exterioris humeri tuberculi nascitur, & per mediam cubiti sedem, magnus & carnosus, & paulo minus toto teres porrigitur, nulli alteri connatus ossi, neque aliunde, quam ab humero principium ducens. Quum uero propter radij extremum, cui brachiale inarticularur, perrigerit, arctior redditus, in quatuor breues carnosas portiones, in musculi substantia non procul diremptas finditur, quae simul communi membrana indute, fibrisque

*Decimus septimus
musculus
mouentium.*

fibrisque tenuibus inuicem coherentes, atque in tendinem illico ab ipsarum à musculi uentre deductu degenerantes, per¹ sinum in radij exteriori sede exculptum, ad brachiale contendit. Est autem sinus ille, ex quatuor in exteriori sede appendicis radij excuatis, radij cum ulnae articulo proximus. Huic itaque sinui utcumque amplo, & admittendorum corporum magnitudini ad amissum respondenti, quatuor hi tendines incumbunt, & transuerso¹ ligamento ipsis peculiari, & radio quoque proprio obuoluuntur, ne aliquando ex sinu declinent, & ne contracto ipsorum musculo in altum exurgant. Ceterum ut Galenus radij sinus non aperte expressit, ita quoque falso hos tendines communi radio & ulnae¹ ligamento contineri tradidit. Nam communi amborum ossium ligamento & sinu is¹ musculus utitur, quem ego decimooctauum in tota serie paulò post recensabo. Quum itaque proprium ipsorum ligamentum tendines isti transcenderit, brachialisque iam incumbunt, latecentes & ab inuicem ducti, tres æquales constituunt angulos, & singuli ad unumquemque quatuor digitorum prorepunt. Illico autem atque digiti principium contingunt, adhuc multò ampliores tenuioresque redditi, primi ossis radici inseruntur, ac sic per totam digiti longitudinem ascendentes, medio exterioris ossium regionis adnascuntur, non autem, ut Galenus male arbitratur, ipsi duntaxat ossium sedibus, ubi articulum consistunt compages. Ceterum qua ratione aliorum musculorum tendinibus, hi in digitorum sede commisceantur, quum quatuor digitos, à pollice in obliquum abducentes musculos sermone absoluero, audiat es. Nunc enim & si decimus septimus musculus¹ tres tantum tendines ut plurimum nobis exhibeat, quatuor illi Galenino mine largiti sumus. Decimooctauus musculus gracilis longusque est, inferiori lateri decimiseptimi secundum cubiti longitudinem exprorectus. Ab exteriori enim humeri¹ tuberculo, hic musculus principium sumit inter decimiseptimi caput, & principium alterius¹ musculi, qui postbrachialis ossi, quo minimus digitus fulcitur, insertus, brachialis extensionis dux censetur. A principio musculus hic secundum latus decimiseptimi carnosus fertur, quousque cubiti finem attigerit, ubi in duos bipartitus tendines, communi radio & ulnae¹ sinu, & ligamento utitur. Tendines statim atque brachiale superarunt, inuicem dirimuntur, & unus ad paruum, alter anulare contendit digitum, ac singuli in sui digiti primum os implantantur, membranae instar, exteriori lateri uersus posteriora tamen sese inferentes. Hic musculus duobus, quibus inseritur, digitis à pollice abducendis creatus à Galeno dicitur, quum interim obliquum situm nequaquam adipiscatur, quemadmodum sanè decimus nonus, duobus ultimo enarratis substratus, obliquo ductu donatur. Ab exteriori namque ulnae processu, posteriori humeri sedi coarticulato, usque ad ulnae sedem, quae non multò ante brachiale est, continua serie, tanquam ex recta linea¹ musculi quidam enascuntur, omnes obliquo situ praediti. Atque hi tres exigunt radices principia ue, ac primum quidem, quod elatissimum & humero uicinum est, ad musculum refertur radio peculiarem. Secundum autem, primo iam ordine succedens, ad pollicem & brachiale spectat, cuius seriem, ac in plures ueluti musculos distributionem, musculorum pollicem extendentium enarratio docebit. Tertium autem, quo in praesentia potissimum egemus, quodq; secundo principio ordine succedit, ab ulnae ossis ultramedium ipsius longitudinis, uersus brachiale enascitur, neutiquam uerò (ut Galenus parum bene asserit) à tota ulna, aut ulnae superiori parte brachio proxima. Hoc principium exactè carneum, & instar oblongae lineae originem ducens, paulò angustius ab exortu redditur, & oblique deorsum, uersus radij ad brachiale appendicem conscendens, in¹ duas carnosas portiones discinditur, quarum inferior decimunonum efformat musculū, à superiori illius principij parte distinctum, quem doctrinae gratia uigessimumprimum, & pollicem uersus alios digitos euertentem appellaturus sum. Hoc igitur tertium principium in duos musculos distinguam, quauis interim principij ratione non obstem, quo minus ambas ipsius partes, unius musculi loco quiuis recensere possit. Decimus itaque nonus digitos mouentium musculus, ab ulna eo, quo dixi, modo enatus, oblique radij appendicem petit, ac priusquam hūc contingit, in duos inuicem coherentes tendines finitur, qui proprio¹ sinui in radij appendice incumbentes, & peculiari¹ ligamento transuersim obuincti, super brachiale expanduntur. atq; hic direpti, illorū superior indici, inferior autē medio exporrigitur, exteriori inferioriue digitorum lateri, uersus posteriora implantati. Sinus autem horum tendinū nomine, in radij extremo priuatim exculptus, inter¹ sinū decimiseptimi musculi gratia incisum, & illum quo bicornis tendo eius musculi uehitur, cuius beneficio brachiale extenditur. Atq; hic etiā sinus¹ alteram portionē tertij illius ex ulna prodeūtis principij transmittit, quā pollicis motibus famulari audies. Haud enim arbitrandū est, ambas tertij principij portiones unico sinu et ligamento uti, et huic decimunonum musculo ligamentū peculiare non obduci. Quod uerò praesens musculus à pollice abductionis

Lib. de Ad.
mi. sectio.

Lib. de Ad.
mi. sectio.

Decimus
claus.

Decimus
mus.

Tres musculorum
radices
ab ulnae longi
tudine proce
dentes, quarū
tertia est 19
musculus.

Lib. de Ad.
mi. sectio.

19, 18 & 17
musculorum
tendines & mu
nus.

tionis eorum, quibus inferitur, digitorum autor sit, situs ipsius insertioque liquidissime commōstrant. Ceterum hunc non semper in indicem & medium, digitos, tendinem porrigere obseruaturus es, sed dūtaxat in indicem. Sic etiam¹ decimooctauum musculus in minimum & anulare simul, tendines, qui statim in brachiali dirempti fuerunt, digerere non semper cōspicias, sed frequentissime unicum tendinem in paruum digitum ferri obseruabis, eius digiti extensionis ducē. Pariter¹ decimusseptimus in tres tantum tendines diuidi uidebitur, qui in brachiali inuicem deducti, indici medio, & anulari implantabuntur, in minimum autem digitum statim à brachiali tendinem, ut ad ceteros digitos, ferri rarissime reperi, quū decimus nonus parui digiti extensionis autor sit. At his omnibus tendinibus, ubi postbrachiali membranulis et fibrosis nexibus committuntur, priuatim id accidit, ut singuli latecentes uelut in plures diuidantur, ut iam latiores multò, & tenuiores redditi, ad digitorum radices, mirabili neque semper eadem serie inuicem misceantur, unius digiti tendinis portione etiam cōspicua, ad alterius digiti tendinem pertinente. Quod & in tuis manibus conspici poteris, animum, quando digitos flectis, ac reflectis, et in latera ducis, digitorum radici adhibens. Quamuis in manu cute licet esset, arbitrer¹ decimusseptimum, decimooctauum, & decimunonum quatuor digitorum, unā et extensionis & abductionis à pollice opifices esse, ob uariam illam, quae per obliqua prorsus sit, commixtionem, & rectum situm, & ipsorum insertionem, quam in totam digiti longitudinem molliuntur. Nullam tamen prorsus tendinum commixtionem unquā perici obseruauimus, cuius beneficio uel obscurissime paruum digitum à pollice abduci ausim asserere, imò rectus ille musculi decimooctauum ductus insertioque arguunt, nulla prorsus ratione paruum digitum eius opera, extrorsum à pollice abduci. Atque eiusmodi etiam quid in pede obseruari, suo loco dicam. Habeto igitur mea quidem sententia decimooctauum pro praecipuo parui digiti extensionis autore. Decimus autem nonus insigniter ad indicis & aliquando mediij à pollice abductionem, idoneum esse neminem ambigere conuenit. Verum quia¹ paruum adeo atque ex abundanti à ceteris abduci oportuit, quoties rotundas figuras manu complectimur, & quum huiusmodi motus¹ decimooctauo musculo acceptus ferri nequeat, rerum Opifex¹ musculum breuem, sed ualidum in extrema manu reposuit, illi motui praefectum. A¹ quarto enim brachialis osse, quod rectum appellauimus, musculi huius principium prodit, quod per lunae monticulum ad paruum digitum pergens, toto ductu carneum uisitur, muris seu lacertae formam eleganter exprimens, quippe musculus iste, in exortu utcumque tenuis, in medio teres crassusque est, in insertionem autem, quam in externo primi ossis parui digiti latus molitur, gracilis tenuisque, & nerueus euadit. sit itaque hic ordine uigessimus. Ceterum¹ uigessimusprimus, pollicis peculiaris cēsetur, estque ille altera¹ tertij ex ulna pendētis principij portio, quam à¹ decimunono, qui ad indicem & medium potissimum fertur, distinguimus. Ab ulnae itaque exteriori sede, iuxta¹ ligamentum membraneum inter cubiti ossa, qua in uicem dehiscunt, consistens, & iuxta medium longitudinis cubiti iste musculus enascitur, uersus radium oblique properans. Priusquam uerò radij inferiorem contingit appendicem, in paulò minus toto teretem cessat tendinem, qui communi cum¹ tendine bicorni, quo brachiale extenditur, sinu, et ligamento plerumque deductus, ad brachiale contendit, & illico latecens totius pollicis longitudini inseritur, non quidē in medio exterioris regionis, sed exteriori ipsius latere, quod indicem spectat. Cuius autem motus hic musculus opifex sit, illico subiiciam, atque duos sequētes nunc musculos descripsero, in quorum enarratione ambigo, num illos primum unius, aut duorum, aut trium musculorum loco recensere debeam. Sed agē, ac si unus esset, illos pertractemus, eundem postea, uti uisum erit, in plures diuisuri. Ex¹ tribus musculorum radicibus seu principijs, quae ab ulna secundum ipsius longitudinem exoriri reuerunt, & medium principium utcumque uisitur amplum, longaue satis linea enatum, & oblique super radium conscendens, illi insertitur¹ musculo, quem bicorni tendine in brachiale inferi, idque extendere docebo. Simulatque uerò principium hoc cum musculo integit, in¹ duas impares portiones diuiditur, à seculo nullo interuallo distantes, sed mutuò incumbentium musculorum ritu inuicem haerentes, superior portio aliquandiu carnea permansens, in tendinem quodammodo teretem cessat, insertum exteriori brachialis¹ ossis sedi, quod pollicem sustinet. Inferior autem principij portio statim, ac aliquousque in anteriora prorepit, in¹ duas rursus carneas partes distinguitur, quae singulae in tendinē finiunt, ac cum superioris portionis tendine, proprio¹ sinu in radij appendice leuiter inciso insident, peculiari¹ ligamento tres simul tendines obducuntur. Postquam uerò inferioris portionis tendines brachiale superarunt, unus in primi pollicis internodij radicem implantatur, illic in

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

Vigessimus.

Vigessimus
primus.

Vigessimus
cunctus, qui si
musculum 19. 18. 17.
consequatur.

exterior.

externam ipsius regionem iuxta internum latus finiēns. Alter tendo membranoso tantum ne-
xu primi pollicis ossis longitudini adherens, in secundi ossis radicē exteriori sede, uersus internū
latus inseritur, neq; in ibi totus definit, uerū ad summū usq; pollicis apicē, secundo et tertio
ossibus pertinaciter quoq; adnascitur. Duorū inferioris portionis tendiniū alter tantum, quē
nunc enarrauimus, Anatomes professoribus perspectus fuit, unde etiam aliqui attendentes
principij continuitati, musculum hunc unum esse tradiderunt, alij uerō quoniam in progres-
su dirimitur, & unus tendo brachiali, alter uerō, qui ipsis cognitus erat, pollicis inseritur, duos
hic musculos constituerunt. Nobis autem integrum esset, trium musculorum loco hunc enu-
merare, singulos musculos singulis tendinibus ascribentes, quamquam nos opportuniū sa-
cturos existimo, si duos tantum enumerauerimus, inferiorem portionem, quae pollicis ossi-
bus tendines duos offert, uigessimum secundum in hoc Capite appellantes. Superiorem uerō
portionem, quae brachialis etiam extensioni, & obscuro cuidam radij circumductui secunda-
rio opem fert, uigessimum tertij nomine habituri sumus, nisi quia digitorum motibus nō famula-
tur, in horum musculorum serie illi locum abnegaueris, quod non inculamus, modō tuum
interim placitum, in subsequentiū musculorum numero recensendo, memoria non excide-
rit. Nos enim ac si praesenti Capite enumeraretur, reliquum de digitorum musculis sermonē
percurreremus, silentio non praeirentes, in caudatis simijs unicum duntaxat apparere tendi-
nem, qui partim in pollicem, partim in brachiale inseritur, secus longē, quā hominibus ut
plurimum accidere nouimus. Vigesimo itaque secundo, & quem prius enumerauimus, ui-
gesimo primo pollex rectā eueritur, extenditur uē, quoties utiq; musculi unā contrahuntur,
quippe uigesimo secundo duntaxat contracto, pollex oblique à ceteris digitis abductus extē-
sionem patitur, à uigesimo autem primo ad indicem magis euerit solet. quare etiam integrum
est, hos musculos in digitos ad latera ducentium, & etiam in extendentium classē, ut uisum
fuerit, reponere. In hunc usque locū seruasse decimum octauum, & decimum nonum,
ut iam musculos obliquis motibus praefectos simul enarrerem, nisi uaria illa tendinum iuxta
digitorum radices commixtio obstiisset, & nisi decimus octauus extendētib; potius, quā
abducentibus fuisset adnumerandus, deinde huius commixtionis & decimo octauū musculi
ductus gratia, necessariū ēt illum prius recensui, cuius beneficio paruus digitus à reliquis uali-
dissime abducitur, qui ordine uigessimus erat. Ac proinde adhuc reliqui sunt, duo obliquis
pollicis motibus famulantes, & alij quatuor, quibus digiti quatuor ad pollicem ducuntur.
Pollex enim quum in star alterius manus, reliquis digitis opponi debuit, merito musculos sibi
uendicat, quorum beneficio à ceteris maxime abducitur, & rursus uariarum actionum gra-
tia cōmodissime indici admoetur. Qui igitur pollicē maxime abducit, atq; in tota serie uige-
simus quartus censei potest, ab anteriori sede ossis brachialis, cui pollex inniuitur neruo prin-
cipio, quod statim carneum euadit, enascitur, ac deorsum protensus, secundo pollicis ossi, mē-
braneo tendine inseritur. Hic musculus unā cum duobus, primū pollicis internodij flec-
tētib; quibus iste infertur, carnosam uolē partem efformat, quae ad pollicis radicē consistit.
Galenus in Libris de Partium usu praesentem musculum, nō admodum uerē in primum pol-
licis os inferi scriptum reliquit, quū notabili & uera insertionē ipsi nō adnascatur, sed duntaxat
fibrosis nexibus inualidē hereat. Verū non mirum est, Galenum eiusmodi insertionem nos
docuisse, quum id scribens, duos musculos primum pollicis os flecētes ignorauerit, ac illos
uigessimū quarti musculi partes esse arbitratus fuerit. Musculus iste interioris pollicem euerē-
tium, qui ordine uigessimus secundus erat, actionem excipit, atque ita quā maxime pollicem
ab indice remouet, id priuatim adeptus, quod inter extremā manus & cubiti musculos, solus
quodammodo liueat, propriae ipsius, quē crassior est, membranae gratia. Alter musculus ob-
liquis pollicis motibus seruicēs, ex interiori latere, uersus posteriora tamē, ossis postbrachialis,
quod indici praepositur, initium ducit carneum, & secundum totam eius ossis longitudinem
enatum. Musculus iste inseritur carnea implantatione, toti externo lateri primi pollicis ossis,
membraneum tendinem radicē quoq; secundi ossis porrigens, huius fibrae transuersae quodā
modo sunt, à brachiali ad pollicem ductae. Vnde etiā huius musculi auxilio pollex indici pro-
ximē accommodatur, illoq; musculo pollicem ad exteriora euerentis (qui in nostra serie uige-
simus primus est) actio excipitur. Porro musculi quatuor digitos pollicis adducētes, quia in
firmius digitos uersus pollicem oblique adduci, quā ab illo reduci oportebat, nequaquam
ex cubito principium sumunt, sed graciles & teretes sunt musculi, singulis quatuor secūdi mu-
sculi tendinibus (qui quatuor digitorum tertium os flecunt) exporrecti, oriuntur enim ex mē-
braneo inuolucro, tendines illos, cum brachialis sinum, & transuersum ipsius ligamentum
perreptant, inducente. Hinc simul singuli cum singulis tendinibus ad digitos procedentes,
ac inte-

Vigessimū
tertium hoc Capite
enumeratū,
digitorum nō
seruire moti-
bus.

Vigesimo
secundo et 21. of-
ficiū.

Sex musculi
digitorum mouen-
tes adhuc reli-
qui.

ac interiori tendinis lateri attenti, in digitorum radicem inferuntur, ad internum eorundem la-
tus, uersus interiora insertionem membraneam moliti, ista nanque sede illos inferi decuit, qui
in latus ad pollicem, quatuor digitos erant redinaturi. Praesentibus musculis hoc sanē rarum,
perinde ac oculi musculis obuēnit, quod non ex osse aut cartilagine, sed ex membraneo ten-
dinum inuolucro originem sumpserint. Iam si his quoque musculis tuum numerum discipli-
nae gratia auxeris, in uniuersum uigintiuem in hoc Capite descripti exurgent, quorum ui-
gintiocto digitorum duces sunt, uigesimo tertio interim ad brachiale relato. Porro mira-
bitur forsitan aliquis, cur minus musculos quatuor digitos pollicis adducētes, & eum qui
paruum à ceteris abducit, primo quatuor digitorum ossi dixerim inferi, nulla interim mentio,
ne succedentium internodiorum facta, quum tamen Galenus in omnibus digitorum ossibus,
secundum totam illorum longitudinem tendines, membranarum modo inferi cōnasci in Primo
de Administrandis sectionibus scriptum reliquerit secus, quā in Libro de Partium usu, ac il-
lo etiam priores Anatōmici. Ego nequaquam inficias eo, uti neq; aliquis, qui mihi rescātū astitit
unquam, digitorum ossa secundum longitudinem, ē regione insertionis illorum musculo-
rum membranis obduci, uerū non talibus, quales commemorati modō musculi porrigere
deberent. quandoquidem illae nullum fibrarum genus, secundum longitudinem excurrētes
ostendunt, neque parem etiam ductum, cum musculorum ex cubito in exteriorē digitorum
sedem inferitorum tendinibus retinent. Quinetiam solius primi in quatuor digitis articuli, &
primi secundiq; in pollice beneficio, digiti in obliquum aguntur, cuius causa, dum digitorum
ossa persequeretur, articulationis differentia esse commemorabatur. Si itaq; quispiam eiusmodi
membranas, musculorū in obliqua agentū tendines esse cum Galeno contenderit, frustra eos,
& ligamenti tantum uice secundis & tertijs digitorum ossibus commissos fateatur, oportet.
Quod autem illorum tendines, qui ex cubito procedentes, à Galeno abductionis autores sim-
pliciter enarrantur, toti digitorum longitudini liquidō inferuntur, uehementius colligere co-
gor, eos musculos extensioni etiā praesse. Denuo studiosior aliquis in Galeni Libris uersa-
tus, illumq; contraria de insertionē tendinum docere animaduertens opperietur, donec omnes
musculorum digitos mouentium insertiones in unum numerum redegeo, Galenum in Pri-
mo de Partium usu imitaturus, qui eas parum rectē persequitur, quoniam tredecim musculos,
qui in extrema manu locati digitorum flexus autores sunt, omittens, fallō secundi musculi ten-
dines, primo quatuor digitorū ossi implantatos tradit. Ceterum si obiter decimum septimum
in quatuor tendines, digitos extendentes, & decimum octauum & decimum nonum in binos
tendines, qui quatuor digitos à pollice abducant, diuidi conuenerimus, & deinde tum in om-
nes digitorum acies, ut extendentes inferi annuerimus, ut interim illi, qui in extrema manu
reponuntur, lateralesq; motibus priuatim praesunt, ita habeant, uti nos descripsimus, sexa-
ginta omnes uerā insertiones (non accubitus leues uē annexus dico) erunt. In primum scilicet
pollicis articulum quinque, in secundum septem, in tertium tres, in minimi digiti primum inter-
nodium sex, in reliquorum autem trium digitorum prima internodia duntaxat quinque, in
quatuor uerō digitorum secundum & tertium internodium tres. Quae porro eiusmodi sint in-
sertiones, ipse tecum, ut musculos rursus in memoriam, quasi in epilogum cōtrahas, repetito,
atque deinde rursus perpendito, quot uniuersae essent, si etiam musculi obliquis motibus praefec-
ti, qui in summa manu reponuntur, insertiones in succedentia ossa, quae in obliquum (nisi
secundario) non aguntur, ex Galeni sententia molirentur, & deinde etiam uigessimū secundi
musculi utrunque tendinem, primo pollicis ossi inferi uera insertionē admiseris, ut nunc pri-
mum pollicis internodium sex admittat insertiones (qui enim pollicem maxime abducit, in
primum ipsius os non inseritur) tertium autem pollicis quinque, & secunda tertiāq; interno-
dia indicis, medij, & anularis etiam quatuor, parui autem digiti secundum & tertium interno-
dium, quinque insertiones obtineant, consurgent omnes, septuaginta tres. Si etiam ligamen-
torum beneficio ossibus applicationes (nollem enim cum Galeno insertiones dicere) adnume-
raueris, & secundum quinque digitorum internodium una applicatione, & primum quatuor
digitorum duabus auxeris, inuenies (nisi me additio fugerit) octuaginta sex, nam primo pol-
licis internodio tertij musculi tendinem tribuere nequis, quanuis hic numerus adhuc & la-
ti tendinis applicationes sibi uendicare possit, ut tria quatuor digitorum, & duo pollicis inter-
nodia, adhuc una augeantur commissione, numerusq; nonaginta octo constituat. Quem si ad
utramque manum conferens duplicaueris, quot numeris, centum & octo decem Galeni
modō superasti;

Ex uigintio
uem descriptis
musculis, 28 di-
gitorum moti-
bus famulari.

De tendinum
insertionibus
nonnulla.

Musculorū
insertionū col-
lectio.

Lib. 1. de V. su
partium.

d DE

radij partem brachiali proximam mouet, secundum ulnae longitudinem, ex tota amplitudine interioris ipsius sedis enascitur, qua brachiali proxima est. hinc carneus, ad anteriorem radij regionem transuersim procedit, ipsi carneus adhuc insertus. Habet itaque musculus hic, si cum reliquis secundum cubiti longitudinem expansis conferatur, fibras transuersas, exulna nimirum in radium recta conscendentes. Neque hic musculus, ut uisum est dissectionis Professoribus, radium ulnamque intercedit, sed secundum cubiti amplitudinem, totam interiorem radij ulnaeque sedem complectitur, & ad amussim quadratus est. Tantam enim obtinet longitudinem, quanta est latitudo interioris cubiti regionis, quam simul cum radio ulna constituit, deinde tam latus uisitur, quam longus. ad haec omni ex parte carneus, & in ipsius medio spissus extuberansque obseruatur, instar puluinaris ipsum transcendentibus ad digitos tendentes, radium in prouum adigunt. Exterior musculus contrarij motus autor, huic neque situ neque figura respondet. Si enim Natura in exteriori sede eiusmodi carneum musculum constituisse, cubiti pars brachiali praeposita, minime leuis, carnisque expers mansisset, neque commodè tot musculorum tendines huc reponi potuissent. Proinde quum exteriorem interiorem parem effingere nequiuisset, ualidiorque motu hunc, quam interiorem, radium ducere oportuit, breuissimo per cubitum expansum musculo, qui interior est, longissimum omnium qui cubitum perreptant, Natura opposuit, quantum scilicet ad musculi uentrem, & longiorem carnis ductum attinet. Alias nanque perperam illum omnium longissimum esse Galenus dixisset, quum plerique ad digitos protensis, simpliciter multo longiores sint: neque id fortassis solum tendinum gratia, sed si quis diligenter omnes perpendat, uentris quoque. Ab externa itaque humeri regione elatus, quam musculi bifido tendine brachiale extendentis caput constituit, huius radij musculi principium educitur: quod quia secundum humeri longitudinem latum nascitur, carneumque est, longè supra exterius humeri tuberculum incipit. Musculus hinc deorsum expansus, & latus ualidusque apparens, radio infernitur, superiori lateri musculi bifido tendine brachiale extendentis contiguus. Vbi uerò ad radij finem, cui brachiale coarctatur, processit, in exactum finit tendinem, qui membranae modo latefcens, radij appendicis superiori regioni inferitur, quadantenus in interiora productus. Musculus iste interiorem radij partem, quae brachiali comititur, in exteriora trahens, radium supinum efficit. Ceterum musculi, superiorem radij finem humero proximum in prouum supinumque ducentes, in hunc modum habent. Interior ex interioris humeri tuberculi radice, & ex interiori ulnae latere, quod humero articulatur, carnofo ualidoque principio enascitur. hinc admodum oblique internam radij sedem conscendit, carnea insertione ante medium ipsius longitudinis insertus. A carnea hac insertione, neruea implantatio ad medium usque radij longitudinis exporrigitur, radijque superiori regioni hic ualidissime inferitur, peculiarem inibi in radio asperitatem, cui inferatur, sibi uendicans. Musculus iste, quoties contrahitur, intro radium ducens, illum constituit prouum. Exterior, qui peculiarium radij musculorum quartus est, ductu figuraque nunc dicto propemodum par, enascitur ab exteriori articuli cubiti regione, ab articulo circumdante ligamento, ualide etiam ex ulna in posterioris sui processus, quem *ἀντὶλογον* Graeci uocant, externum latus, principij sui portionem sumens. Hinc ad radium in priora conscendit, & radio propter interioris musculi insertionem applantatur. huius tamen insertio non aequè atque interioris neruosa est, nequè adeò in radij longitudine producit. Attamen ductus breuitas hos duos, ut & primum, qui ad brachiale habetur, exacto tendine destituit. Musculus itaque, quem postremò recensui, superiorem radij partem extrorsum oblique conuellens, radium ad supinum adigit. Còstat igitur totum radij os, interiorum musculorum beneficio prouum, exteriorum autem supinum effici: ac deinceps radij ope, summam manum eisdem motus ostendere.

DE MUSCULIS CUBITUM FLECTENTIBUS & EXTENDENTIBUS. Caput XLVI.

Cubiti mouentes musculi aut 5, aut 4, aut 3.

QVEM ADMODUM radius sui cum humero articuli beneficio prouum supinumque constituitur, ita quoque ulna cum humero articulus appositissime cubiti totius flexioni extensionique famulatur, & interim radius in eum modum humero est articulatus, ut simul cum ulna ad humerum flexi extendique queat. Musculi uerò horum motuum duces, si in maximum redigantur numerum, duo flexionem, & tres extensionem perficiunt. si autem ad minorem referantur, aut duo, aut unus, erunt extendentes: duo tamen, utcumque numeraueris, flectentes. In canibus & caudatis simijs necessarii tres semper

per extendentes recensentur: quorum etiam descriptionem ilico, atque hominis musculos enarrauerò, subiectam, quo accuratius Primi de Administrandis sectionibus Galeni libri calcem assequaris. Atque hos ea tamen tradam lege, ut omnia de cubiti mouentium musculorum figmenta Secundi de Visu partium libri, non cogar recensere. quandoquidem quum ueram illorum musculorum naturam didiceris, abundè (si modò ueritatis cum Galeno studiosus fueris) ea tuo Marte refelles, stupens profectò, qua ratione eiusmodi sensui repugnantia Galenus posteris prodiderit, ac postea etiam sectione peritior factus, non recognouerit. Primus flectentium, duobus ualidissimis & mutuo distantibus enascitur principijs: unum quidem exactè nerueum, & ad amussim teres exoritur, ab eminentiori parte ceruicis scapulae, seu ex superiori ipsius acetabuli supercilij sede. Hoc sub ligamenti humeri articulum continentibus, & huic principio transuersi instar ligamenti obductis, super humeri caput in anteriora procedit, sinuque uehitur, ipsi in prioribus capitis & ceruicis humeri regionibus priuatim caelato. Alterum prioris musculi principium, à radice interioris processus scapulae, quem anchora comparamus, duplex quodammodo enascitur, non quidem distinctum, sed duplicem substantiae speciem exprimens, & dicto nuper principio (& si Galeno secus uisum fuerit) multo latius. Principij enim pars, ab apice processus initium duces, exactè, ut exterius musculi principij, neruea est & crassa, & propemodum teres: pars autem huic continua, ac ex reliqua processus sede prodians, carnea lataque uisitur. Neutrum istorum principiorum, statim ab exortu deorsum tendens, humeri ossi adnascitur. Verum aliquantulo sub humeri capitis ceruice, ubi ambo inuicem coitura unum efformare musculum incipiunt, carnofo pars interioris principij, ab interno scapulae processu enata, humeri ossi lata & utcumque carnea insertione adnascitur, priuatam ossis asperitatem, cui aptè committatur, nanciscens. Consistit autem haec asperitas ad radicem eius sinus, quem externi musculi praesentis capiti incisum diximus. Eiusmodi insertio adeò ualida interdum mihi apparuit, & carnofo illa interioris principij pars adeò procera uisa est, ut proprium musculum à scapulae interiori processu in humerum nasci arbitratus fuero, qui brachium etiam attolleret. Postquam uerò hic anterior cubiti flectentium musculus, ex duobus illis efformatus principijs, hanc insertionem in humerum molitus est, ab humero iam abscedens, & ad amussim teretis carnosique musculi effigiem, ante resectionem in macilentioribus & musculosis conspicuam praeseferebat, alium conscendit musculum, ipsi toto progressu sustentum, non amplius enim, uel puncto etiam, primus hic musculus, humerum seu brachij os contingit. Ceterum paulò supra cubiti articulum, neruosior excarnisque redditus, & robustum & crassum, & ad amussim teretem finit tendinem, qui articulo expansus, & subdito ipsi musculo sustulturn, in interiorem radij partem, modicè latefcens inferitur, non nihil & articuli ligamento adnatus. Ut uerò commodior tendinis in radium efficeretur insertio, iam antea latum, & modicè prominentem, inaequalemque admodum in radij superiori fine processum extrui diximus. Atque haec primi musculi est series, hoc sibi cum alijs quibusdam proprium uendicantis, quod liuidus comperiatur. Secundus musculus huic succumbit omnino carneus, & nusquam insigniter nerueam ostendens substantiam, praeterea longè primo musculo breuior, multoque iuxta humiliorem ipsius sedem latior existit. Ex humero enim ea sede principium ducere incipit, ubi infima musculorum brachium mouentium sit insertio, quam attollens brachium musculus cum illo qui brachium pectori admouet, molitur. A latere nanque exteriori insertionis brachium attollentis musculi, secundus hic musculus carneum principium ab humero sumit, quod acutum est, & sensim deorsum oblique in priora humeri tendens, secundum attollentis musculi insertionis formam (quae transuersa est) dilatescit, ac ab exterioribus introrsum modicè uersus inferiora declinat. Quum autem principium id, ad intimum insertionis brachium attollentis musculi latus prorepsit, sursum denuò ad internum insertionis latus modicè repit, non adeò altè conscendens, atque iuxta externum ipsius latus enascebatur. Propter medium igitur longitudinis humeri secundus cubiti mouentium musculus enascitur carneo latoque principio, quod bicornè est, & in sui medio obtusum exprimit angulum. Quandoquidem principij exortus, linea ab externo latere humeri in anteriora deorsum oblique fertur, & hinc ab anteriori parte sursum oblique, uersus internum humeri latus ducitur, adeò ut unum principij cornu in externo humeri habeatur latere, alterum uerò in interno, & angulus in antica humeri sede consistat. Porro si praesens oblique huius lineae ductus, illaque duo principij cornua tanti aestimes, ut duplici principio posteriorem hunc musculum cum nonnullis Anatomicis enasci dicas, nunc me uerissime, & multo aliter quam ipsos, huius musculi initia enarrasse putato, atque mihi u-

Primus flectentium.

Li. 3 de Admini. sectioni.

Secundus, seu flectentium posterior.

nus principij loco duo, quæ ponis, principia haberi finito, ne omnibus latius musculorum exortibus, præter morem plura principia cogar ascribere. Nisi enim id mihi donares, omnia lata musculorum principia geminanda, aut si cum hoc secundi musculi principio cõferantur, pleraque principia etiã decuplanda præter omnem rationẽ forent. Præsens itaque musculus hoc enatus principio, sensim crassior carnosiorque efficitur, deorsum rectã protensus, & humero ualidissimè adnatus, ex ipsoque exortus sui robur toto descensu tantisper assumens, quousque cubiti articulum cõtingat, quem sua amplitudine carneaque substantia in tota anteriori sede integens, ualidissimè articuli ligamento, & anteriori ulnæ ac radij sedi, ampla implantatione inseritur, sua sede, qua articulum transcendis, montis speciem appositissimè repræsentans. Cæterum ut huius musculi ductus recto perficitur tramite, ita quoque prorsus rectas exigit fibras, quemadmodum & primus, quem nulla ratione huius subiecti fibras instar x. literæ decussatim incumbere ausim asserere. Et quantumuis accuratè horum musculorum functionẽ intueor, haud aliud colligo, quàm utrumque rectissimæ cubiti flexionis autorem esse, siue ambos unã, siue seorsim singulos duntaxat contrahi ponamus. & cur, quæso, Galeni dissectionis professori principis gratia, quas nunquam conspiciamus, cubiti flexiones nos decet cõtingere? Vt scilicet cubitum rectã, & deinde in alterum latus inclinantem, flecti dicamus, ut primum utriusque musculi simul rectam flexionem, ac insuper singulis priuatim ad latera flexionem tribuamus, quando Galenus sibi non constat, utri nam musculo, in internum latus, an in externum, flexionis munus assignari debeat. Aliter enim longè in Libris de Humani corporis partium usu, atque in Libris de Administrandis confectionibus, de horum musculorum dignitate ususque sentit. In his nanque posteriorem musculum cubiti flexionis in exteriora inclinantis autorem esse censet, anteriorem uero flexum moliri tradit introrsum uergentem. In illis autem, musculum anteriorem introrsum magis, posteriorem uero extrorsum magis flectere scriptum reliquit. Verum non ignoro, quum hæc perpendis (si modo ueritatis amator discendi que cupidus sis) te cubiti flexionem sedulo moliri, atque quum digitos summo humero adducis, arbitrari rectam flexionem effici: quum uero ad clauiculam pectoris ossis summum, extremam manum ducis, in externum latus flexionem fieri: dum autem uersus scapulam digitos agis, in externum latus inclinantem cubiti flexionem celebrari. Ac proinde unã mecum Galeno nimium fidens colligis, ipsum rectissimè hæc flexionis species proposuisse, etiam si interim in enarranda musculorum functione, sibi in commemoratis modò libris haudquaquam consentiat. Cæterum iam paulo post secus autumabis, quando humeri quoque in scapulæ acetabulo motum unã expenderis. Conare igitur nudis alicunde ascitis ossibus, ab omni circumductu tuum ipsius brachium immotum seruare, atque tunc demum stude in eodem brachij situ diuersam cubiti flexionem moliri: quam si tunc obseruaueris, tempus erit fibrarum decussationem seu intersectionem, & diuersum cubiti flexionis opificum musculorum ductum cum Galeno (etiam si tale quid nihil sit) comminisci. Porro quum præter rectissimam flexionem aliam nullam fieri conspicias, summi rerum Opificis solertia encomio celebrabis, quod huic motui duos ualidissimos præfecerit musculos, quia illum ualidum & ad plurima utilem homini futurum cognosceret. Atque huiusmodi rectissimos duntaxat motus in omnibus articulis, qui uerè mutuo ingressu, quem γήλυον appellamus, committuntur, obseruabis. Quomodo cunque enim quemlibet quatuor digitorum moueris, nunquam secundum & tertium internodium primario motu in latus aut flecti, aut extendi intueberis. Pariter etiam neque tibiam. & si Galenus coxendicis articulo deceptus, illi diuersos, & impense obliquos motus assignauerit. At de tibie motu suo agemus loco. nunc enim ad ulnæ cum humero cõmissuram reuertendũ est, quæ mutuo ingressu (si modò totius corporis alia quæpiam) perficitur: ut interim de radij ad humerum connexu nihil asseram, qui omnino ne introrsum cubitus flecti possit, uel solus prohiberet. nisi forte quis Galeno nimium deditus, externum humeri capitulum instar laxi cuiusdam tumoris esse contenderit, ut scilicet in flexione, quæ extrorsum perficeretur, radio tanquam digito cederet, & denuo quum introrsum cubitus flecteretur, humerus nõ amplius compressus extuberaret. Quæ modò de flexione dixi, eadem de extensione proposita arbitrator: quam & si uarijs modis experiri queas, nullo tamen melius cubitum ne tantillum quidem in latus agi animaduertes, quàm si exactè protensum, uel pilo in alterum latus dimouere frustra conatus fueris. Inter cubitum extendentes musculos, primus ualido latoque & neruo prorsus principio, ex humiliori scapulæ costâ non procul ab eiusdem ceruice exoritur, peculiarem illic unde prodeat sinum obtinens. Cæterum principium id paulo post exortum carne adaugetur, musculumque constituit, qui rectã deorsum ad internum latus posterioris sedis humeri fertur, illi non nisi magno satis sub ceruicis ipsius interuallo firmiter adnatus. Iuxta in finem

Primi & 2
musculorum
munus.

Lib. 3 de Vsu
part. 2 de
Adm. sectio.

Extendentis
primus.

nanque sedem insertionis musculi brachium ad spinam uersus inferiora trahentis, iste cubitum mouens musculus primum humero connascitur, aut potius alia ex humero inibi enata carnosius musculi pars, ipsi commiscetur, quemadmodum caudatæ simiæ & canis musculi mani festo arguunt. In his nanque musculus, qui ab inferiori scapulæ costâ enascitur, ab illo qui hinc ex humero prodit, omnino distinguitur. Carnosa igitur explantatione primus noster musculus adactus deorsum rectã fertur, medio interni lateris humeri & medio posterioris sedis humeri tantisper adnatus, dum partim carneus, partim nerueus, amplissimè in internũ latus posterioris ulnæ processus inseratur, in descensu semper ab ea quam dixi humeri sede ad finem usque ipsius, humero adnatus, ac ex ipso principij robur assumens. Integrũ itaque est, in hominem hunc musculum uniuersum, aut unum dicere, aut duos: ut unus quidem à scapula enascatur, alter autem ab humero, qui cum illo cõfunditur, cui scapula principium præbet. At Galeni nomine, quum in caudatis simijs duo manifesti apparent, duos illos in præsentia ponamus. Tertius igitur extendentium, qui in uniuersa cubiti musculorum serie quintus censebitur, à posteriori sede ceruicis humeri, ad capitis ipsius radicem neruosus enascitur, & sensim rectã deorsum descendens, & externam sedem posterioris humeri regionis occupans, carnosus euadit, & pertinacissimè humero adnatus ab ipso principij sui uigorem mutuatur. Priusquam uero medium longitudinis brachij hic musculus superauit, duobus nuper dictis ita commiscetur, & cum ipsis adeo coit, ut nullo prorsus pacto in hominibus discerni queant, nihilque aliud quàm unum ex tribus effici musculũ asserere possis. Quamuis interim tertius musculus suum quem à principio obtinebat ductum obseruet, atque ualidissimè in externum latus posterioris ulnæ processus partim carneus, partim nerueus inseratur. Atque ita tribus his musculis mutuo cõiunctis, totus ille posterior ulnæ processus amplexatur, in sui sedis inferiori parte, cui innititur, neruosiorẽ insertionis partem, quàm in lateribus, & superius exigens. Mutuus enim ille musculorum concursus, ac ueluti ex omnibus unus efformatus musculus, in posteriori sede admodum liuidus cõspicitur, tanto neruosior euadens, quãto ulnæ processui propius accedit. Vt cunque uero inter se musculi hi concurrant, nullus tamen ab initio inceptum fibrarum ductum deperdit, sed rectæ omnes deorsum, nusquam implexæ, neque sese decussatim intersectantes feruntur, & eandem omnes functionem obeunt, qua cubitum in neutrum latus inclinantem extendunt. Liqueat igitur tres hos musculos unius loco recenseri posse, qui ex tribus conformatus esset principijs, aut duorum, si uidelicet primum & secundum unius loco habueris. At in caudatis simijs & canibus fieri id nequit, nam his animalibus perinde ac equo, & boui, & alijs plerisque, quæ anterioribus cruribus inniuntur, atque in ingressu ualida extensio, ne cubiti indigent, tres obtigerunt musculi egregiè conspicui, præter unum gracillimum in caudatis simijs à scapula ad ulnam porrectum, & penitus à Galeno prætermisum. Quum interim canibus unicus tantum flexionis autor adsit, ut sanè simijs duo, illis prorsus similes qui in homine uisuntur, nisi quod posterior nonnihil posterius ab humero in simijs procedit, & neruosior in ipsa insertione conspicitur. Cæterum simijs exteriorum primus ex scapulæ humiliori costâ, ut hominibus, oritur: sed duo principia mox inuicem cõiuncta obtinet, & deorsum tensus, carnosusque admodum redditus, nulli connascitur musculo, sed paulò supra cubiti articulum extenuatus, nerueusque factus, internæ sedi posterioris ulnæ processus inseritur. Secundus huic subiacer, & ubi homini secundus nasci dictus est, exoritur, toti humeri longitudini tantisper adnatus, quousque ualida insertionem mediæ, & posticæ processus ulnæ sedi inseratur. Tertius, ut in hominibus, ab humeri ceruice principium ducit: inde carnosus euadens, & nulli musculo, præterquam fibrosis nexibus, hærens, in exteriorẽ sedem posterioris ulnæ processus implantatur. Atque hi sunt musculi, quos post scriptos de Vsu partium libros Galenus diligenter secuit: quamuis obscure interim, ne ipsius errorem animaduertemus, nobis in libris de Administrandis sectionibus eos expressit, non passim libros de Vsu partium, quos iam olim Boetho dedicarat, reformaturus. Quanquam tamen suo exemplari, quod postea ad posterios demanauit, illum nonnullas lineas inseruisse certò colligo. at in cubiti motus ducum enarratione, in libris de Vsu partium nihil sub incudem reuocauit. Quæ omnia ostensurus sum meis in Galeni Anatomica annotationibus, iam pridem non infeliciter ceptis, ac seorsum aut cum Galeni libris multo quàm antea emendatioribus aliquando cudendis.

Carnosa pars
qua primus ex
tendendum au
getur, quem se
cundum cõstit
tuere licet.

Lib. de Adm.
ni. sectio.
Tertius ex
tendendum.

Quomodo in
canibus cubiti
agere muscu
li habent.

In Galeni
Anatomica
Annotationibus.

Cuiusmodi in
manu sunt liga-
menta.

Ligamenta
anulorum mo-
do tendines
continentia.

Lib. 1. de Ad-
mini. sectio.

Membrana
musculis obna-
ta.

Ligamenta
ossa inuicem
committentia.

ANVM Hippocrates appellauit, quicquid à scapula ad extremam usque digitorum aciem protenditur, cuius nunc ligamenta nobis enarranda ueniunt. Horum igitur alia inuicem ossa colligant, alia subditis corporibus munimenta existunt, instar tunicarum musculis obducta. Alia ad hæc tendines in suis sinibus ita continent, ut quocunque modo tracti fuerint, sua sede ne tantillum quidem uagari queant. Porro tendinum^a inuolutura, abunde prius explicauimus, quum singulis tendinibus per brachiale, & uolam ad digitos reptantibus obductas dixi membranas, mucore quodam imbutas, & ligamentorum ritu tendinibus obductas. Quæ uero subditis corporibus munimenta, & ne ex ipsorum cavitatibus declinent uincula censetur, transuersa sunt ligamenta, tendines in suis sinibus continentia. Sunt autem huius generis in manu quam plurima. Siquidem uniuersæ interiori^b sedis quatuor digitorum unum exporrigitur, & pollicis etiam secundo & quasi tertio interno^c dio unum eius generis expanditur. atque hæc omnia eundem præstant usum, quo^d tendines digitos flectentes amplexantur, & anuli modo continent. In interna brachialis regione^e unum conspicitur, omnes digitorum tendines, qui hæc prorepunt constringens. atque hoc latum est, & cæteris omnibus huius generis robustius, sed interim neque postbrachiale, neque cubitum contingens. Cæterum in externis cubiti partibus quæ brachiali articulatur, sex transuersa ligamenta sese offerunt, quorum beneficio tendines in ossium sinibus referuntur. At hæc, si in superficie tantum spectentur, unicum esse uidebuntur, totius cubiti latitudini expansum, quod dissectum sex spectandos offert anulos, transuersum tendinibus obductos. Unde etiam id in sex ligamenta, perinde ac cæteri Anatomici, distinguimus, non sanè quòd omnia ipsis cognita fuerint (nam Galenum duo latuerunt) sed quòd ipsi hic tot ligamenta recensuerint, quot reperiunt anulos. Primum ex ulna in radium procedit, atque ad communem ulnæ radij^g sinum refertur, quod non^h tendinibus, digitos quatuor extendentibus (ut Galenus non rectè arbitratur) obuolutum est: at illud sibi peculiare uendicat isⁱ musculus, quem ipse paruus & anularem à reliquis abducere tradidit, nos uero paruū digitum præcipue ab illo extendi asseruimus. Secundum ad externum primi ligamenti latus repositum, soli ulnæ illi^j musculo peculiare est, qui ante paruū digitum insertionem tentans, brachialis extensionis opifex censetur. Tertium ad internum primi ligamenti latus habetur, soli^k radio proprium est, eos amplectens^l tendines, qui Galeni suffragio quatuor extendunt digitos. Quartum ad internum latus tertij positum, angustissimum efficit anulum, ut & tendo, quem transmittit, gracilis est. ille enim à^m musculo procedit, qui in dicem & medium à pollice debet abducere. Quintum bicorniⁿ tendini, quo brachiale extenditur, & illi qui pollicem uersus in dicem euerit, uiam largitur: quanquam interdum pollicis musculo priuatum quoque ligamentum obducatur, aded ut septem tunc ligamenta in externa cubiti sede reponantur. Alioquin enim sextum^o tres tendines transmittit, quorum unus brachialis ossi ante pollicem, alter primo pollicis ossi, tertius autem secundo & tertio inferitur. Sanè & hos tendines, quum hæc ligamenta ad amussim perpendimus, singulos sua ligamenta fortiri, non semel obseruauimus. Præter hæc ligamenta, per uniuersam cubiti longitudinem, omnibus musculis ualida membrana obnascitur, musculos inuicem committens, atque ne sua sede illi dimoueantur, atque inter sese implicentur, transuersi alicuius ligamenti ritu continens, cuiusmodi etiam in tibia haberi audies omnibus illic repositis musculis eleganter obductum. Quum itaq; & huius membranae ligamenti ue naturā inter disseccandum ad amussim didiceris, id quoq; in transuersorum ligamentorum classe reponito: quanquam non laxè, sed pertinaciter musculis adnascitur, propriæ musculorum membranæ modo. Ligamenta quæ ossa inuicem colligant, in omnibus sunt articulis, nullam (nisi paucissima) peculiarem naturam à cæteris articulos ambientibus ligamentis sortita. Membraneis enim & articulum solum circundantibus ligamentis digitorum necuntur internodia. Postbrachiale autem brachialis, ualidis ligamentis per exteriora etiam ductis colligatur. At postbrachialis ossa, quæ mutuo in ipsarum radice iuxta brachiale se spectant, cartilaginis naturam referentibus ligamentis inuicem committuntur, quæ non orbiculatim ossa tantum ambiunt, uerum & in ipsorum medio habentur, quæ, ut diximus, ossa se inuicem respiciunt. Brachialis ossa ualidissimis ligamentis cartilaginis naturam referentibus, simul unita hærent, atque hæc ligamenta ipsis undique obducuntur, & quibusdam etiam sedibus illa intercedunt: idq; potissimum in illorum ossium interuallis, quæ

quæ in secundo ordine reponuntur, quibusq; postbrachiale coarctatur. Quæ cubitum seu radium ulnæq; brachiali colligant, membraneis reliquorum articularum ligamentis respondent. sed ab apice processus stylium imitantis, ligamentum huius articuli durius efficitur, quasi hinc peculiare quodammodo teres in brachialis os duceretur, quod rectum est, & cæteris magis cartilaginolum, unq; tantum ossi commissum. Huic ligamento Galenus digniorem, quam ego assequor, usum tribuit. nam ad nullum mihi motum priuatum magis, quam uniuersum huius articuli ligamentum famulari uidetur. Quin etiam ex apice radij appendicis simile & insignius quoque in brachiale fertur, quod liquidissimè eum usum, quem Galenus alteri ascribit, uanum esse commonstrat. Radius uero & ulna, propter brachiale & cubiti cum humero articulum, ligamentis ualidis, in circuitu ossa ambientibus alligatur. At accuratissimè tibi in memoriam reuocanda uenit ea^a cartilago, quam à radio procedentem ulnam à brachiali distinguere diximus, quæ ualidè etiā ulnæ ad radicem acuti illius processus, quasi ligamenti naturam nacta inferitur. Per totam longitudinē, qua inuicem radius & ulna dehiscunt, ualidum & membraneum^b ligamentum habetur, ab acutiori ulnæ^c linea in radij^d lineam insertum. Hoc non simplex conspicitur membrana, uerum (ut pleraq; ligamenta) ex fibris conflatum spectatur, à radio deorsum in ulnam oblique prorepentibus. Huius beneficio, præterquam quòd ipso ossa inuicem alligantur, interiores cubiti musculi ab exterioribus dirimuntur, & ut antea monui, ex ipso^e musculi etiam nonnulli suorum principiorū robur asciscunt. Radius humeri exteriori capiti ualidis, sed membraneis ligamentis perinde ac cæteri articuli, alligatur. Et quamuis tutissimus sit ulnæ cum humero articulus, tamen robustis quoque ligamentis humerum ulnæ Natura commisit, quæ similiter articulum in circuitu amplexetur. Præter hæc ligamina in manu nulla sunt, nisi & horum albo^f ligamenta, quæ in musculorum constitutionem ingrediuntur, & proprias ipsorum membranas efformant, reponere statueris. quæ interdum in tantam pertingunt crassitiem, ut quum musculi caro ipsis subit, liuorem quandam musculis inducant. Atque eiusmodi crassius ligamentum uentri obducitur^g musculi, pollicem à cæteris digitis maxime abducens. Præter hunc^h musculus anterior flectentium cubitum, uentrem quoque liuescentem, ob membranæ crassitiem adipiscitur, quemadmodum etiam illi: idq; admodum clarè, qui cubitum extenduntⁱ multò ante ipsorum insertionem, quam in ulnæ posteriorem processum moluntur.

Ligamenta
musculorum
constitutionem
subuenia.

ADMINISTRATIO MUSCULORVM ET
ligamentorum manus, ac dein quot quaq; sede reponantur
musculi. Caput XLVIII.

IN præsentia brachium id cum scapula depròmendum est, quòd ad manus musculorum administrationē, quum thoracis aggredieris musculos, aliq; reuocandum præcepi. Priusquam uero sectionem aspiceris, quot in singulis partibus musculi reponantur, in memoriā reuoca. quòd ut promptius facias, nunc omnes in compendium tibi digeram. In extrema manu utcunque illos numeres, uiginti enarrauimus. decem nimirum, quibus prima quinque digitorum internodia flectuntur, quorum bini ad singulos referuntur digitos. tres, quibus secundum pollicis flectitur internodium, unus pollicem maxime à reliquis digitis abducens, alius eundem proximè cæteris digitis admouēs, tertius qui minimum à cæteris ualidissimè in latus remouet: postremò^a quatuor illi graciles musculi, quorum beneficio quatuor digiti ad pollicē obliquo ductu aguntur. Internā cubiti sedem octo musculi occupant, quorum^b primus latum educit tendinem. secundus & tertius, quibus brachiale flectitur, quartus secundū quatuor digitorum flectens os, quintus qui tertij quatuor digitorum os flectit, sextus qui tertij pollicis ossis flexus est autor. septimus & octauus, radium in pronum ducunt. Si uero musculum, tertij quatuor digitorū os flectentē, unum esse cum illo qui tertio pollicis ossi famulatur, putaueris, interna cubiti sedes septem tantum musculi habitura est. In externa autē cubiti regione nos decem numerauimus: tres scilicet, qui quatuor digitos extendunt, & à pollice abducunt, unum qui pollicē ad indicē magis euerit, alium qui pollicem euerit, eundem ab indice magis remouet, alium illi proximu, ac ad brachialis extensionem aliquid accommodantem, duos insignes brachiale extendentes, & duos quorum ope radius in supinū ducitur. Si uero illud principiu, quòd ex ulna enasci, & in duas carnosas partes diffundi diximus, quorum altera in dicem præcipue, & medium digitū, altera pollicem petebat, unius musculi uice enumeratū esse uelis, hic reponetur nouem: dein si secundum principium

Quot musculi
in extrema
manu.

In interna cu-
biti sede.

In externa.

In brachio. cipium iunxeris, uniusque musculi loco habueris, octo erunt, nambis unum, ubi nos duos constituimus, recenseris. In anteriori brachij sede duo flectentes cubitum sunt, in posteriori autem tem sede extendentes, aut tres, aut duo, aut unus, pro ratione nimirum collectionis in pauciores, uel distributionis in plures, quam tuo arbitratu proponere nihil obstat, si modo accuratè illorum situm, connexum, amplitudinem, compositionem, functionem, & id genus alia secundo didiceris. Quippe ridiculum est de numero anxium esse, quanquam in publicis sectionibus, quum huius aut illius articuli musculos ita ostendi, ut non minus quam proprii ungues cognosci possint, per pauci studiosorum aliud recensere ualeant, quam hac prælectione quadraginta ostensos esse musculos. id satis arbitrati, si numero condiscipulum deterreant, negotijque difficultatem, & me unica ostensione nimium multa aggredientem incusent. In hoc tamen, qui inter illos diligentiores uideri uolunt, sedulo student, ut in quibus à Galeno dissentiam, sæpe quid uelim, non intelligentes excipiant & ad hos & illos ipsi indoctiores transcribant. Quo labore ut ipsos liberem, hæc à me toties efflagitata candidiori animo, quam à plebisque accipienda erunt, describere ne utiquam grauior: unumquemque amicè monens, ne quis huic libro, neque alteri cuiquam, ut cuncte uetustate autoritateque probato fidem præbeat, nisi accuratissima sectione, quæ scribuntur, prius, idque non semel inspexerit. Porro hanc, brachio eius quod secas, cadaueris assumpto, ad hunc modum in manus musculis administraturus es. Primum cutem cum adipe & membrana, quam carnosam uocare libuit, adimes: atque id per feceris commodissimè, si ab externa brachij sede, secundum radij ductum, & pollicis exteriora sectionem duxeris, quæ cutem membranamque carnosam diuidat. Dein ad cuiusque digitum alia ducenda est sectio, quæ depilem (ut sic dicam) manus cutem, ab exteriori dirimat, ut illa cum brachij & cubiti cute aulli queat, ea quæ internam summæ manus sedem integit, adhuc relicta. Neque in cute adimenda nunc alio indiges artificio, quam quo lanij boues excoriant. Quum tamen ad radicem brachialis, in interna manus sede peruentum fuerit, transuersa sectione cutem nunc liberatâ ab illa, quæ in uola adhuc reliqua est, resecabis. hæc namque latefcentis tendinis nomine afferuâda uenit. Priusquâ uerò tendinē illum aggrediaris, accuratè perpendito totam cubiti sedem paulò minus toto liuescentem, ob membranam quæ musculis proximè adnata, illos inuicem committit, atque ne ipsi sua sede declinent, amplectitur. In conspectum enim cubitum occupantes musculi iam ueniunt, sed ita commissi, ut solum lineas, quæ ipsos dirimant, intuearis: quum tamen mutuo prorsus disuncti apparebunt, si leues duntaxat sectiones secundum dictas modò lineas duxeris. Huius membranæ naturam eo obseruabis diligentius, quo magis perfunctoriè, imò nihil prorsus Anatomici illius meminere. Cæterum ut latefcentem uideas tendinem, animum accommoda cubiti internæ sedi, in cuius longitudine ipsius musculi, & tendo, quum adhuc gracilis est, exporrigitur. Cultello itaque à brachialis radice sectionem leuem, ad tendinis & musculi latus utrinque, uersus internum humeri tuberculum molieris, & postmodum iuxta brachiale tendinem à sublati organo liberabis, & cultello transuersum ipsi subiecto, & sinistrae manus digitis tendine eleuato, uniuersum musculum ad ipsius uisum que caput separabis. Deinceps acutiori nouacula cutem manus adhuc reliquam, à uola & digitis absciccare conator, à brachiali sectiones semper transuersas molitus, eadem omnino ratione, qua cutem à carnea membrana diuidere iam dudum assueuisti. Quemadmodum enim in illa sectione membranam corpori affixam seruas, ita quoque tendinem dilatescentem manui iam hæerere sinis. Quum uerò id tentas, duriusculus sese offeret adeps, cutem & tendinem illum intercedens, qui tanto diligentius quoque animaduertendus est, quanto tendinem magis à cute dirimit: & tendinem non toti cuti proximè adnatum, sed duntaxat fibrosis nexibus membranæ carnosæ modo, & adipis interuentu, pertinacissimè commissum ostendit. Examinata cute, musculi caput ab humero liberatum, à brachiali pendere sines latefcentem tendinem, à subditis quoque aut nouacula, aut paruo, sed acutiori cultello auulsurus. Si uerò aliquando uisum fuerit, tendinem unâ cum cute adimere, id feceris facillimè, si tendinem priusquam cutem separas, unâ cum cute abstuleris. at tunc arduum erit, tendinem à cute integrum liberare: quamuis non adeo, ut Galenus arbitratus est, qui nihil medium inter cutem & tendinem posuisse uidetur. Porro si hic musculus in interna cubiti sede sese non offerat, atque duorum musculorum, qui brachiale flectunt, capitibus ad humeri interius tuberculum, nullum musculum incumbere uideris, præsentem musculum deesse cõijcito: quod sanè non infrequenter tibi occursum scio. Nò quod negligentia illum præteriturus sis, uerò quod prorsus deerit, eius uicem tunc supplente inferiori, interdum etiâ superiori brachiale flectenti musculo, aut transuersi in brachiali ligamenti portione, quam pari modo ut latum tendinē indagabis. Iam itaque omnia cute libera sunt, unde etiam & quosdâ extremæ manus musculos citra aliam sectionem aggredi possis,

In brachio.

*Sectione brachij
clauis negligens.*

*Manus exco
riatio.*

*Musculi late
fcentem tendi
nem educen
tis administratio.*

*Lib. 1. de Ad
mi. sectio.*

possis, cum uidelicet qui pollicem à reliquis digitis remotissimè abducit, & deinde duos primum ipsius internodij flectentes, sic & musculum, cuius beneficio paruus digitus à reliquis maxime abducitur, & exteriorem primum eius digiti os flectentium dissecare liceret. At opportuniùs feceris, si donec omnes summæ manus musculos adimere possis, hos seruaueris, atque ad internam cubiti sedem te rursus contuleris, in qua primum administrandi ueniunt duo brachiale flectentes, quos rectissimè primum ab ipsorum tendinibus, iuxta brachialis radicem aggredieris. Si enim hos à subditis musculis aliquantisper auulsos eleuaueris, ac deinde transuersis sectionibus, illos ad internum usque humeri tuberculum à subditis liberaueris, uniuersam ipsorum ferè naturam mediocri negotio spectabis. Inferioris namque capite abscicto, & musculi ob ulna liberato, ut is duntaxat ab insertione dependat, ipsum ut uisum fuerit, aut adimes, aut adhuc appensum sines. Superioris autem tendo, à brachiali non est absecandus, uerum aut musculi suo liberatus capite, in latus est reponendus, aut tendo nonnihil ante brachiale uenit resecandus, ut in sectionis serie, eius tendinis insertio reddatur conspicua. Mox primus digitus mouentium seletotus offert, quem uel solis digitis à subdito dirimes, quemadmodum etiam omnes, quorum latera non committit neruosa illa membrana, quæ communis ligamentum munere fungitur. Vbi itaque ipsius capite adhuc ad exortum commissio, quatuor ipsius ante brachiale carnosas portiones inspexeris, ualidus cultellus in transuersum ligamentum recta est iniiciendus, ut huius acie antrorsum ducta, id ligamentum diuidatur. Dein eadem ratione secundum indicis longitudinem, transuersum internæ ipsius sedis ligamentum diuides, mentem accommodans, ne hæc prorepentes tendines lædas, quod optime caueris, dummodo cultelli dorsum semper tendines respiciat, ipseque cultellus rectus sit. Eandem sectionem in tribus reliquis digitis moliri in præsentia posses, nisi sensim magis magisque horum ligamentorum naturam aut discere, aut alijs ostendere propositum esset. In indice itaque duntaxat, aut alio quouis digito hac ducta sectione, primi musculi digitos mouentium caput liberato, & illo apprehenso, & ad te sursum tracto, id ex brachialis sinu tantisper reponito, quousque quatuor ipsius tendines ad quatuor digitos porrigi conspexeris, & deinde priuatim illius tendinis insertionem obseruaueris, qui indici exporrigit. Hac enim inspecta, & musculo rursus in suam sedem reposito, eius caput trahendū uenit, ut ipsius innotescat munus, intuearisque, qua ratione primo indicis articulo in flexu secūdi, tendo ille adniti nolit, uti sanè reliqui transuersi adhuc ligamentis inuoluti innituntur, proximè ue attenduntur. Nunc ligamenti trium reliquorum digitorum, ac cuiusque tendinis insertionem & perforationem, qua subditum transmittunt tendinem, notatis, musculum à manu in anteriora reflexum mensæ exporriges, aut si in sinu manum habueris, propendere à digitis sines, ac eum qui tertium quatuor digitorum internodium flectit, suo capite liberabis, quod nonnihil occultatur sub musculo, superiorem radij partem in primum ducente. Priusquam tamen id ab ulna abradas, cõducat ex brachialis sinu quatuor ipsius tendines attollere, & animum adhibere, qui citra omnem operam musculus hos tendines produciens ab illo diuellatur, qui ipsius superiori lateri accumbens, tertij pollicis ossis flexionis autor habetur adeo, ut utrunque musculi unius loco in homine habere nequeas. Liberato itaque secundi musculi capite & ipsius quoque exortu, quem ab ulnæ ligamento assumit (quod inter radij & ulnam, ubi inuicem hæc ossa dehiscunt, obuuium est) uniuersum musculum ex brachialis sinu repones, eius mucosam perpendens membranam, & tendinum ipsius seriem. Cauendum tamen est, ne quum eos attollere studes, gracilem musculum singulis tendinibus exporrectum uiolens, hic enim quum tendini committitur, atque etiam primo digiti ossi inseritur, ad tertium usque articulum secundi musculi tendines oscitater eleuare prohibet. Quum itaque hos tendines primi musculi tendinibus traici atque in tertium os inseri uideris, utrunque musculum in suum locum reponito, examinaturus num secūdi musculi tendines primū digitorum os flectant soli, aut simul cum ipsis primi musculi tendines, & eius generis reliqua, quæ in horum musculorum functionis enarratione proposuimus. Primo musculo à digitis reseccto, secundum in brachialis sinu transuersim diuides, ut ipsius tendines adhuc in uola referuentur, gracilium musculorum causa, quatuor digitos pollicis adducentium. Modò tertium musculum pollicis subseruientem à radio liberabis, & ad tertium pollicis internodium duces, ipsius tamen transuerso ligamento, ut in reliquis digitis, prius diuiso. Hunc ubi abstuleris, musculi brachiale flectentium superioris insertionem speculabere, quam in radicem postbrachialis ossis indicem sustinentis molitur. Atque nunc tibi in interna cubiti sede adhuc duo tantum musculi supersunt, radium in primum mouentes, qui quum citra aliam operam conspicui sint, donec & horum oppositos uideas, opportuniùs seruabuntur. In præsentia itaque ad externam cubiti sedem accedas, in ea potissimum obseruaturus transuersa ligamenta, quæ ac si unum essent,

Primi & secundi brachiale mouentium.

Primi digitos mouentium.

Secundus.

Tertij digitorum mouentium administratio.

Transuersorum ligamentorum in externâ cubiti sede.

essent, sese offerent, uerum dum tendinibus, quos ligamenta continent, mentem accommo-
dabis, ac seorsum unumquodque, ut in interna digitorum sede præcepimus, administraueris, ut
minimum sex numero occurrent, quæ antequam musculos separe, diuidere possis, nisi prius
in cubito cuiusque musculi tendinem separare statueris. At commodius erit aut simul omnia an-
te musculos, aut priuatim unumquodque saltem ante suum musculum aggredi. Primus autem esse
potest, qui postbrachiali ante paruum digitum insertus id extendit, cuius tendo ex suo sinu
eleuabitur, & deinde acuto cultello, aut nouacula totus musculus ab ulna liberabitur accuratè
interim ab illo, qui superiori ipsius lateri committitur, qui parui digiti extensioni potissimum
famulatur, diuisus. Vbi itaque huius caput ab externo humeri tuberculo dissectueris, illi postmo-
dum à postbrachiali liberabis, nisi appensum ipsi asseruare lubeat, quo tandè brachiale exten-
dentium & flectentium musculorum munus conspici ualeas. Post hunc is ex sinu attolletur,
qui minimos digitos à cæteris deberet abducere, cuius tendines, aut tendo potius ad digitos
ducendus non est, nisi ab externo humeri tuberculo is, cum subsequenti iam in enarratione mu-
sculo (qui digitos mouentium decimus septimus numerabatur) liberatus fuerit. Illum autem di-
ligenter ex suo, quem nos ipsi tribuimus, sinu attolles, atque ab illis, qui superiori ipsius lateri
exporriguntur, diuisum, ab humero quoque rescabis, nunc sedulo animaduertens, num in
tres, aut quatuor ducatur tendines, & quibusnam digitis illi inserantur, quæque ipsorum ad digi-
torum radices sit commixtio. Idem in illo, qui paruum digitum præcipuè extendit, molieris, neutrum
ab ipsis digitis absicans, nisi & modò subsequenter ad insertionem usque deduxeris. Occur-
rent enim nunc tria illa, quæ ulna producit principia, quorum inferius, & brachiali propin-
quius obseruandū uenit, à quo musculus pronascitur, qui indicem & medium à pollice abdu-
cit. Huius itaque principij portionem, quæ illum musculum constituit, ab ulna diuides, atque ex
suo peculiari sinu eleuatum, & sensim à brachiali & postbrachiali, quibus fibroso nexu hæret,
liberatum, ad digitos usque deduces, ad amissim nunc trium illorum musculorum tendines,
& insertionem perpendens, quam multò accuratius intueberis, quam ego illam (quum uaria
sit) describere possim. Cæterum illis à digitorum internodijs ad unguem usque radicem resectis,
qui pollicem evertit, aggredieris, ab ulna itaque, reliqua tertijs principij parte resecta, musculus
pollicem uersus indicem evertens, ad ipsius insertionem ducetur, similiter secundi principij mu-
sculi, qui bicornem transcendent tendinem, ad pollicem & brachiale usque auellentur, atque
unà cum reliquis à digitis reiciuntur. Qui bicorni tendine brachiale extendit, modò prius
est conspicuus, nisi quod nonnihil sub musculo longiori radium mouentium occultatur. hic
itaque suo exortu liberatus, ad postbrachiale ducetur, & ipsius examinata functione, etiam cum
cæteris abijci poterit. Super sunt adhuc in externa cubiti sede, duo radium in supinum ageres,
qui citra sectionem etiam, ut & interiores radij duces, sunt conspicui, longissimi tantum ca-
pite excepto, quod penitus nonnihil inter posteriorem cubitum flectentium musculum, & ex-
tendentium exteriorem latitat, non tamen adeò impensè, ut non liceat ipsius capite ab hume-
ro resecto, illum ad insertionem usque cum reliquis radium mouentibus musculis perducere.
Si itaque nunc ligamentum in cubiti longitudine inter ossa positum animaduertis, extremas
manus musculos ordine aggredi tempestiuum fuerit, ex quibus quatuor statim graciles eua-
dunt conspicui, quos Natura tendinibus tertium digitorum os flectentibus exporrexit. Dein
ceps ille liberatur, qui pollicem ab indice maximè remouet, mox duo primum pollicis inter-
nodium flectentes. Deinde tres secundum pollicis os flectentes, quos eo diligentius obserua-
re oportet, quo magis antehac dissectionis Professoribus incogniti fuerint. Hos subsequetur,
qui pollicem indici proximè accommodat, dein qui paruum ualidissime abducit, ut tantum
octo adhuc sint reliqui, quorum ope prima quatuor digitorum internodia flectimus. Iam digi-
torum articulos diuides, ligamenti & articuli speciem obseruas, & attentissime perpendens, of-
ficularum usum, quæ à sesami seminis similitudine nomen mutuatur. Reperies enim in interiori
secundi pollicis articuli regione, duo reliquis in manu insigniora, in hoc ibidè fabricata, ut quum
in articulatione illum articulum Natura fieri uoluerit, is tamen firmitus esset, & ad flexionem in
acutissimum angulum pertinax, & obliquorum etiam motuum obscurissime particeps. Deinde
tanto minora eius classis ossa in primis reliquorum internodijs uidebis, quanto in acutum ma-
gis hos articulos Natura flecti uoluit, & ipsos obliquioribus motibus, quam secundum polli-
cis internodium, donare uisum fuit. Insuper primum pollicis articulum diuides, eiusmodi ossi-
bus destitutum, & laxum admodum. Idem quoque in postbrachialis & brachialis ossibus expe-
rieris, at longè diligentissime brachialis ad cubitum articulo animum accommodabis, quod hic
cartilago examinanda ueniat, ulnam à brachiali dirimens. Quinetiam perpende, obsecro, sty-
lum imitantem processum non procerius extra sinum, quo brachiale excipitur, prominere, quam
radij

Tertij brachi-
ale mouentium.

Decimoctila-
ui & 17 digi-
tos mouentium
administratio.

Decimoni
administratio.

21, 22 digitos
mouentium, et
dein eius qui in
illorum descri-
ptione 23 nu-
meratur.

Quartij bra-
chiale mouen-
tium.
Radium mou-
entium admi-

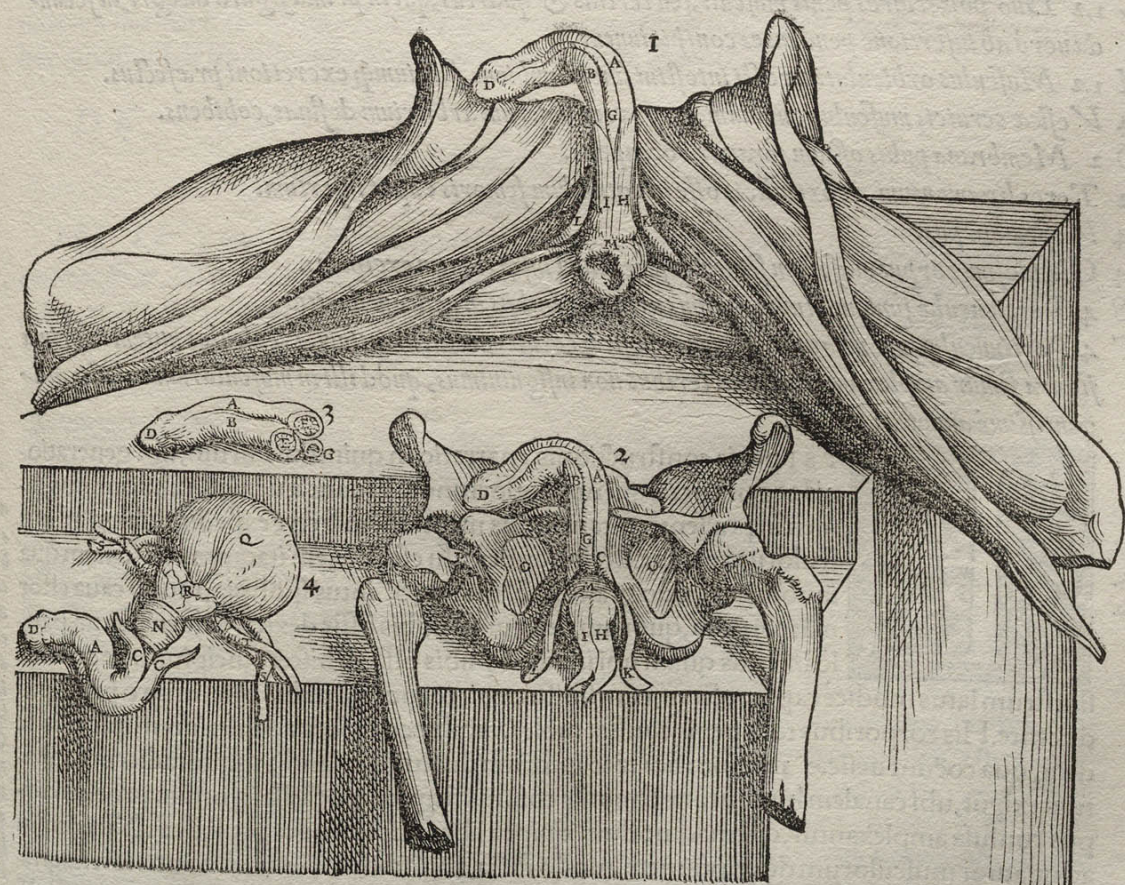
Quatuor mu-
sculorum qua-
tuor digitorum
pollicis adduc-
entium, & alio-
rum extremam
manu occupan-
tium.

Ligamento-
rum reliquorum
administratio.

radij appendicis mucronem. Dein expendito, parem ligamenti huius articuli in utroque
latere formam esse, ut unà mecum omnibus quoque similem usum ascribas, ne quum Natu-
ram celebrare instituis, illi inartificioissimam constructionem, cum Galeno imponas. Reie-
cta nunc summa manu, priorem cubitum flectentium musculum suis principijs liberato,
quorum exterius ex suo sinu eleuandum est, & ligamento articuli humeri ipsum continente
recta sectione dissecto, id à scapulæ collo adimeretur. interius ualido quoque cultello ab inte-
riori scapulæ processu diuidetur, & utroque principio deorsum reflexo, huius musculi carno-
sa insertio in os humeri animaduertetur: qua dissecta ad radium usque, sola manu à subdi-
to musculo iste prior auelletur. Vbi uero huius insertionem intuitus fueris, is appensus
seruabitur, & posterior ab humero densus ad ipsius quoque insertionem ducetur. Po-
steriores eadem ratione aggredieris, primum illum qui ab humeri ceruice pronascitur li-
berans, ac dein illo cui scapula initium præbet, ut postmodum hoc deorsum tracto, secun-
dum animaduertas ipsi innatum, ac sub illo ab humero prodeuntem. Quod tum demum ex
sententia feceris opportunissime, ubi hos in cane aut simia prius spectaueris. Quando ita-
que hi ad insertionem producti sunt, neque ullam fibrarum insertionem animaduertis, cu-
biti articulum subinde flectito & resectito, examinaturus num uel tantillum quidem extra re-
ctam tramitem dimoueri queat. quod quum in articulo solis ligamenti hærenti, & iam pro-
pmodum luxato, obseruas, quid fieri in nobis arbitrabere, articulo tot musculis adhuc uesti-
to: Ut tamen hæc omnia exactius rimeris, ossa inuicem seiungenda sunt, non solum humeri
cum ulna articuli gratia, uerum & radij cum humero, & radij rursus cum ulna. Præter hoc e-
nim quod nihil utilius sese inspicendum in tota resectione luxationum gratia offert, ita pro-
fecto eiusmodi articularum inspectione, nulla in uniuersa Anatome mihi iucundior specu-
latio occurrit.

DE MUSCULIS PENI PECULIARI-
bus. Caput XLIX.

QVADRAGESIMI NONI CAPI-
TIS TABULA.

QVADRA

QVADRAGESIMI NONI CAPITIS TABV

lae, eiusdemq; figurarum & characterum Index.

P R A E C E D E N T E M paginam occupans tabula, quatuor complectens

figuras numero insignitas, nō huic tantum Capiti, uerū etiam alijs plerisq; utilis erit. Ne ue

ro de in pluribus praefigēda sit Capitibus, hic omnes suarum notarum indices sum explicaturus.

1 Prima itaq; figura corporis in mensa proni, & oculo ad perinaeum, seu interfemineum directo, ostendit femora in latera admodum distensa, & penis corpus uniuerso interim scorto cum testi

buis, cute, adipe, uenis, neruis, & arterijs undiq; absēctis.

2 Secunda figura nuda quodammodo commonstrat ossa, quae sacri ossis lateribus committuntur, ac ilium & coxendicum & pubis ossa appellantur. His femorum ossium portiones adhuc appen

dent, una cum ani & penis musculis: quos ideo ab ipsorum exortu dependere sinximus, ut penis corporum origo urinæq; & semini communis meatus inibi in conspectu esset, qua sursum sub pu

bis ossibus flectitur.

3 Tertia, penem transversim dissectum in hoc ostendit, ut penis corporum substantia, & coalitus, & cum urinæ meatu connexus oculis subijcerentur.

4 Quarta figura integrum commonstrat penem, una cum uesica hic exporrectum, ut proprius uesi

caē cervicis musculus intueri possit.

A, B 1, 2, 3, 4 Duo penis corpora, penem quodammodo uniuersum constituentia.

C, C 2, 4 Duorum penis corporum exortus.

D 1, 2, 3, 4 Penis glans, quam alij praeputium nuncupant: eo nomine cutem, qua penis obtegitur, non dignantes.

E, E 3 Fungosa rubraq; penis corporum substantia.

F 3 Mutuus penis corporum connexus, & neruea eorundem substantia, quae orbiculatim fungo

sam substantiam complectitur.

G 1, 2, 3, 4 Uesicae meatus, urinæ seminiq; genitali communis.

H, I 1, 2 Duo primi penis musculi, in prima quidem figura suam seruantes sedem, in secunda autem ab

eorundem principio dependentes.

K, L 1, 2 Duo posteriores penis musculi, seu tertius & quartus, qui in prima figura integri, in secun

dauero ab insertione pendentes conspiciuntur.

M 1, 2 Musculus orbiculatim recti intestini finem ambiens, feciumq; excretioni praefectus.

N 4 Uesicae cervicis musculus, urinam, ne praeter nostrum arbitrium defluat, cohibens.

O, O 2 Membrana pubis ossium foramina occupans.

P 2 Teres ligamentum, a coxendicis osse in rotundum femoris caput insertum.

Q 4 Uesicae corpus.

R 4 Glandosum corpus, uasorum semen deferentium insertionem excipiens.

S, S 4 Portiunculae sunt meatuum, quibus urina e renibus in uesicam ducitur.

T, T 4 Portiunculae sunt meatuum, semen in uesicae cervicem eiulantium. Musculos autem in prima

Penis conspiciendus.

T s i penis constructionis enarratio in quintum librum, ubi generatio

nis organa persequetur, opportunè referuanda ueniet, nihilominus ta

men in praesenti tantam huius mentionem facere expedit, quanta ad mu

sculorum penis descriptionē ex usu est. Penem itaq; praeter cutem qua

inuoluitur, duo grandia, & neruea, & intus spongiae modo caua effor

māt corpora, quorum dextrum a pubis ossis dextri sede enascitur, pau

lō inferius quam ubi inuicem pubis ossa dehiscere incipiunt. hoc uersus

sinistrum latus modicè exporrectum, cum sinistro coit corpore, a pubis osse sinistro principiū

ducente. His corporibus tota penis constat moles. atq; haec corpora ad inferiorem ipsorum se

dem, qua coeunt uesicae meatum sibi toto ipsorum ductu ad glandis usque radicem subna

tum exiunt, ubi canalem hunc urinæ seminiq; communem, corpora illa in unum prorsus cor

pus confusa amplexantur, quemadmodum quinto libro audietur es prolixius. Nunc enim

ad quatuor musculorum descriptionem, modo dicta, abundè sufficiunt. Ab anteriori itaq; se

de anularis musculi, quem recto intestino ut excrementorū praefit egestionī obnatum esse do

cebimus,

cebimus, duo carnei nascuntur musculi, illis prorsus similes qui a pectoris osse ad os u refe

rens porriguntur. Ambo enim inuicem proximi sunt, & internis lateribus mutuo cōmittun

tur, rectaq; sursum in priora ad urinarij meatus sub corporibus illis ad superiora reflexum a

scendentes, eius meatus lateribus inseruntur, & inuicem dirempti, corpora penis nonnihil di

gitorum modo amplexantur. Alij duo utrinq; habentur singuli, ab appendice ossis coxendi

cis paulo inferius quam penis corpora, principium ducentes. quod carneum est, & gracile, et

oblique sursum procedentem efficit musculus, qui carnosus semper permanēs, sui lateris cor

pore non procul ab exortu inseritur. Quatuor his musculis penis radix uoluntario impetu tra

hitur, hinc & erectionis quandam uim, praeter naturalem facilitatem ipsi insitam, obtinens.

Quamquam duo priores musculi in urinæ seminisq; excretionibus, communem illum urinæ

feminiq; meatum ueluti digitis quibusdam aperire uideantur, ne meatus in obliquo hoc refle

xu restrictus, eiusmodi humorum expulsionem prohiberet, & potissimum seminis, cuius eia

culacione (etsi urina multo crassius sit) impetu Natura perfici uoluit. Nisi enim hi musculi in se

riorem meatus sedem in hoc reflexu deorsum uellerent, in penis tentigine totus meatus occlu

deretur, quod ipsius superior pars a distentis corporibus adeo pertinaciter huc illuc allicere

tur. Porro, ut musculos hos commodè aggrediaris, reliqua cadaueris pars, quae adhuc re

liqua est, resumetur, ac distentis quam maxime possis femoribus, orbicularem sectionem inani

ambitu duces, qua cutem ad adipem usque (quem hic habes copiosissimum, maximeq; humi

dum) diuidas. Deinde longam sectionem per suturam in penis inferiori fede ac scorto conspi

cuam in cute per perinaeum (quod interfemineum alij uocant) molieris, quae ad anteriore usq;

orbicularis lineae sedem pertingat. Postmodum cutem hamulis, aut digitis eleuatam, hinc in

de a subditis organis nouacula diuellis, atque musculos qui se abscēta cute offerunt, paruo

cultello a suis exortibus liberatos, ad insertionem usque per duces, non per transfennam singu

los seorsum expendens, cum calculorum eruendorum gratia, tum fistularum ulcerumq; no

min hac sede non infrequenter homines infestantium. Deinde eo obseruandi sunt quoq; exa

ctius, quo minus aliquid a Galeno de his proditum habemus. Quādoquidem locus in quo il

los in opere de Administrandis sectionibus profecutus est, una cum quinque & dimidio eius

operis libris in curia temporum intercidit, una cum ipsius de Musculis peculiarilibro, in qui

bis proculdubio horum mentionem illum fecisse Arabum libri commonstrat: unde etiam

prorsus sperandum est, in Bochara Persiae ciuitate cuiatem Auicennam fuisse sat nouimus,

hos libros omnes aliquando non in uidentibus superis, inueniendos. Nisi fortassis Auicen

na etiam illis libris destitutus, Orobasij duntaxat operibus usus fuerit, e quibus uerboten

hoc quidquid de hominis fabrica prodidit, descripsisse uideretur.

DE CERVICIS VESICAE MUSCULO,

urinam, ne praeter arbitrium ex uesica profluat, inibente.

Caput L.

H V I V S musculi effigiem in uiris quarta figura tabulae praecedenti Capiti praeposita

commonstrat, N litera notatam, quemadmodum & uigesima secunda & uigesima tertia figurae

ad characterem p. Muliebris uero uesicae musculus proponit uigesima quinta libri quinti figu

rae γ. Quod autem illas figuras hic non proponam, hinc potissimum fit, quod eiisdem figuris pa

ginas occupandas minime duxi.

A D uirilil uesicae finem, ubi in collum cervicem uel terminatur, glando

sum quoddam corpus ipsi obnafei, quintus liber declarabit, qui etiam uni

uersum meatus ductum explicaturus est. Musculus autem nobis pro

positus inter glandosum id corpus & reflexum consistit, quae uesicae cer

uix sub pubis osse primū molitur. Musculus tota fere hac meatus sedē

orbiculatim ambit. Est namq; orbicularis, & oblongi anuli, aut oblongi

rotundiq; meatus effigiem exprimit, fibris transversim circularibus inter

textus, & superius iuxta glandosum corpus crassior quam inferius. Atq; ita in uiris habet. In

mulieribus uero, quarum uesicae cervicis eiusmodi corpus glandosum non adnascitur, mu

sculus totum meatum ambit, qui a uesicae corpore in superiorem sedem colli uteri nō procul

a pudendo subingreditur: & musculus hic quanto in mulieribus prolixior est, tanto etiam

tenuior uisitur, eundem tamen prorsus usum in his ac in uiris praestans. Primario enim in hoc

ipsum Natura condidit, ut meatui uesicae praeficeretur, obstaculo futurus ne transuerfa uesi

cae fibrae motu suo naturali urinam praeter nostram uoluntatem excernant. Operae precium

e 2 enim

Virilis uesicae musculus.

Mulieris.

Musculi u-

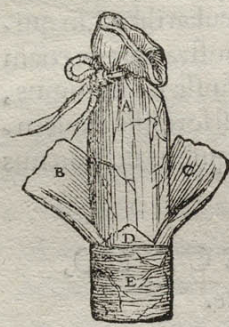
mus.

enim

enim fuit egerendis ex corpore recrementis motus præesse uoluntarios. si casu enim naturali duntaxat motui excrementorum propulsio committeretur, continuo recrementa emanarēt: atq; id præterquam quod fecidissimum censeretur, ad plurimas actiones, quas tota uita obimus, insignes noxas inferret. Quo minus igitur uesicæ circulares fibræ, urinam quoties ipsa aut copia, aut mala quapiam qualitate hominē grauat, etiam citra hominis impetum propelleret, Natura meatui uesicæ hunc musciculum præfecit, quo laxato urina transuersarum uesicæ fibrarum ui pressa excernitur, interdum etiam huic functioni auxiliantibus^b abdominis musculis, & septo transuerso spiritus compressu ad inferiora depulso. Quum uero urina effluxit denuo musculus constringitur, quicquid ex urina reliquum meatui adhuc inhaeret protrudens. Relinquantur autem tres quatuor uel guttulæ, quæ emissâ iam urina promanare solent. Atq; hic alter præsentis musculi usus censendus est. Quod uero ad excretionis promptitudinem uelocitatemq; quicquid (ut Galenus asserit) auxiliatur, quodq; præcipuus ipsius sit usus, nequo satis assequi. Quo enim magis remittitur, suamq; comprimendi uim laxat, eo liberior redditur meatum, qui apertus & amplius maiorem urinæ a circularibus uesicæ fibris pressâ copiam transmittit, quam si laxatus musculus non nihil suas fibras ad expulsiōem dum urina profluit quoq; intenderet, ac nescio qua ratione per uniuersum egerendi tempus ageret, ita angustior meatum reddens, felicioremq; urinæ excretionem uiuians. Nec profecto aliud (& si Galenus secus arbitretur) est, quo meatus ne præter arbitrium urina emanaret, arctaretur, ab hoc, quem modò narramus, musculo. Quandoquidem à Galeno in medium adductam meatum angustiam & longitudinem uarijs circumactibus iunctam, refellit muscularum urinæ meatum: qui etsi perinde ac uiuorum ad insertionem usq; quam in uteri ceruicem molitur, arctus sit, brevis tamen est, & rectâ deorsum breui intervallo uteri collo exporrigitur. Cæterum ceruicis uesicæ musculi administrationem in secundum post hoc Caput reiciam, ibidem illum unâ cum sedis musculis aggressurus.

DE RECTI INTESTINI MUSCULIS.

Caput LI.

RECTI intestini portio cū suis musculis à corpore resecta, quâ reliqua eximimus intestina, in corpore adhuc relinquere solemus.
 A Rectum intestinum, quod in libri quinti tabulis euadet conspicuum, præsertim autem octaua figura & uigesima secunda.
 B, C Duo musculi, intestinum post egestionem sursum trahentes.
 D Musculosa substantia penis radici adnata, in mulieribus porro ad infimam pudendi partem commissâ.
 Insuper D sedes notatur, à qua in penem musculi duo pronascuntur.
 E Circularis musculus, ne præter arbitrium excrementa deiciantur præcauens.

Musculi sedem astollentes.

AVDATA nunquā satis Natura recti intestini extremo musculos largitur, qui in fecium excretionem protrusum recti intestini finem, alacriter sursum reuollunt: dein alium dat musculū, qui intempestiuam inuoluntariamq; excrementorum egestionem prohibet. Musculi itaq; sedem sursum attrahentes, lati & tenues, neq; admodum carnosī aut rubentes sunt, uix ab aliquibus ossibus originem ducentes. A ligamētis enim ex pubis ossibus, & coxendicis osse, & sacro exortis, quæ huius regionis musculis obducuntur, ipsaq; demum peritonæi infima sede utrinque singuli enascuntur musculi, qui deorsum protensi, rectum intestinum amplexantur, extimæ ipsius tunice inserti. Præsentis musculi quum lati admodum sint, & suis finibus totam intestini latitudinem ambiant, ipsorum portio radici quoq; penis, mulieribus uero uteri collo adnascitur. Quod nonnulli perpendentes, tres sedem sursum agentes musculos recensuerunt. Vt cūq; uero sit, omnes horum musculorum partes pari præficiuntur muneri, quo sedē ilico ab excretionē sursum alliciunt, qui deorsum pellebatur ui abdominis musculorum, & septi transuersi, auxiliantibus etiam subinde omnibus thoracem arctantibus spiritumq; continentibus musculis. Cæterum illis qui anum sursum ducunt musculis nullus ē regione opponitur contrariæ functionis opifex, quemadmodū in omnibus fere alijs partibus musculi equidem opponi consueuerunt. Neque oscitanter hic Natura priuatim ab aliorum musculorum constructione aberrauit. sciebat enim interdū à musculis octo abdominis unâ cum septo transuerso,

uerso, sedem adeo propellendam, ut ne à relatis quidem musculis promptē queat reuelli. Ab horum finē alius præterea musculus extremum recti intestini ad cutem usq; amplectitur, qui prædictis similiter non admodum carneus, sed mucore quodam oblitus existit, fibras tamen orbiculares transuersas uel adipiscitur. Elatiori parte qua dictis musculis connascitur crassior, quam inferiori est: quâ autem cuti (ut labrorum musculi) permiscetur, peculiare cum ipsa corpus efformat. Cohæret autem fibrosis nexibus meatui uesicæ in uiris, in mulieribus uero ceruicis uteri principio. Quamquam etiam duorum musculorum, quibus in uiris principium porrigit interuentu, peni committatur. Cæterum posteriori sua regione, quatuor ad ossis sacri finem locatis ossiculis (quæ Galeno incognita ostendimus) adnascitur. Ex lateribus connectitur teretibus ligamentis à sacro osse in coxendicis os pronatis. Præfens musculus non adeo, atq; medentium uulgus arbitrat, brevis est, sed longus, & secundum magnum recti intestini longitudinis intervallo exporrectus uisitur. Quod non perfundiorē ab illis uenit perpendendum, qui sedis fistulas & excrescentias, quas *Γαγκώματα* & *νοσολώματα* Græci appellāt, subinde præcincdere ueretur, huius musculi muneris abolendi metu. Licet enim musculi portio aut ferro diuidatur, aut quauis alia occasione diuisa laceretur, tamen quum latior secundum intestini longitudinem sit, eius munus non ita promptē in eiusmodi administrationibus aboletur. Musculus iste circularim intestinum ambiens, illius orificium stringit, ne præter uoluntatem intestina naturali suo motu recrementa continuo egerant, sed ut repestiue dum aut mole, aut uitiata quapiam qualitate hominē excrementa molestant, musculus hic laxatus instar fiduciantoris ea transmittat. Quemadmodum itaq; huius musculi cum uesicæ meatum amplexante eadem est effigies, ita etiam utrorumque par uisus, quo nimirum constringunt: ob quod etiam ambos nonnulli *σφιγκτηρας*, quasi dicas constrictores, appellarunt.

COLLI VESICÆ ET ANI MUSCULORUM administratio. Caput LII.

COLLI uesicæ & ani musculorum administratio ab ipsa uesica inchoabitur. hanc enim à peritonæo quâ internæ pubis ossis regioni obtēditur, cultello aut nouacula liberare adeo conuenit, ut ipsa non amplius aliqua sua sede peritonæo sit continua. Deinde penem à pubis ossibus dirimere oportet: quod ubi inuicem hæc committuntur, mediocri negotio perficiet, quum nerueis duntaxat & fibrosis nexibus penis ibidem hæreat. At ubi inuicem ossa remouentur, penisq; corpora initium ducunt, ac utiori cultello horum corporum initia proximè ab exortu sunt abradenda, ut penis ab ossibus liber pendeat. Mox cultro aliquo pubis ossa inuicem dirimes, sectione per ipsorum cartilaginem ducta, quam sanè leuiori opera quam plerique autumant perfeceris, si modò ossium medium ad admisum tetigeris. Hæc sectio quoniam prius femora erant distensa, ilico ut inuicem ossa abscendant, occasio erit. Quo uero remotiūs ossa disiungas, uehementius quoque femora abducenda sunt, quod feceris longè commodissimè, si uno cadaueris crure à mensa pendente, & reliquo adhuc illi incumbēte, in mensæ latus acutum uel os sacrum collocaueris, & deinde utrinque femoribus & ilium ossibus reflexis, ossa pubis quantum lubet diduxeris. Nunc uesica uniuersa cum pene in conspectu adeo iacet, ut etiam musculus uesicæ collo obductū promptē animaduersurus sis. Vt autem sedis musculos pariter intuearis, cultello sensim uesica simul cum ipsius ceruice à recto intestino transuersis sectionibus separanda est. In quo opere sanguinem, si is ex uenis & arterijs profluxerit, spōgia sedulo elues. Vix enim (nisi fortassis admodum operose omnia uasa uinculis ita interciperi possis) fiet, quin inter dissecandum uas aliquod, aut casu punctum ictum, aut transuersim necessariò incisum, sanguinem profundat. Ablata igitur uesica, et connexu recti intestini musculorum ad penis radicem et ad musculus uesicæ perpenso, eius intestini musculos aggredieris, qui sanè citra operosam sectionem sunt summe conspicui, si modo diligenter ab ipsis sanguinem, qui hic solet esse molestissimus, absterferis. Operæ precium nunc foret, ualidiūs adhuc pubis ossibus diremptis, cultro aliquo acutiori ligamentum sacrum os ilium ossi connectens in sinistro latere diuidere, ut utrumque crus cum osse quod sacro committitur seorsum tractari possit, dextroq; cruri sacrum adhuc hæreat, aut sinistro, prout nimirum musculos qui adhuc reliqui sunt, in dextro aut sinistro crure aggredi uisum erit. Ad hanc effigiem crus illud conspicietur, quod decimam sextam musculorum tabulam constituit.

Galenus in li. 3
de Usu par-
te tibiam mo-
uentibus mu-
sculis senten-
tia.

PROXIMUM quidem nunc erat femur mouentes musculos describere, si demum explicatis antea musculis situ uiciniore aggredi institutum fuisset: uerum quando sectionis potius, quam uiciniore seriem sequi propositum est, ante musculos femoris motuum opifices, tibiae motores in praesentia ueniunt pertractandi. nam quousque hos asseruas integros, commodè illos administrare nequis. Ceterum quo tibia mouentes musculi insigniores, & proceriores, magisque conspicui sint, eo etiam minus Galeni sententiae, & potissimum in illorum functionibus explicandis assentire queo, quauis interim etiam non omni ex parte is sibi cōsentiat. Quandoquidem non procul à calceterej de Partium usu libri tibiae motores recensens, atque sua potius imaginatione aliorumque dissectionis professorum libris, quam uera sectione ductus, nouem musculos enumerat, quos femoris os amplexantes, tibiae motores esse hac breui sententia scribit. Tres qui anteriorem femoris sedem occupant, atque omnium huius loci musculorum maximi sunt, recta ad genu feruntur: horum quidem unus implantatur patellae carnosae apprehensione, duo autem reliqui unum maximum procreant tendinem, qui latefcens implantatur toti patellae, stringens eam exquisitè, & continens cum subiectis. Deinde autem praeteruectus articulum, anterioribus tibiae partibus inferitur, eum si iubeatur extendens, unà cum toto ipsius genu articulo. Alij uero duo musculi utraq; praedictorum parte, hic quidè externus, ille autè internus, in tibiae lateribus inferuntur, ambo obliqui motus opifices. Qui namque internus est, crus intrò adducit, alter autem extrorsum abducit. Enascitur autem ille quidem ex cōmissura ossium pubis, hic uero ab extremis partibus ossis coxendicis: optimè enim sic utriusque crus ad motus obliquos abducituri erant. In medio autem sem inter hos spacio, aliae tres sunt musculorum explantationes, paruis motibus ipsum genu mouentes. Flectit enim genu, et ad interiora adducit tibia, is qui est continuus interioribus: abducit autem extrorsum simul flectendo, uelut inuoluens eam, is qui tangit externos. Reliquus, qui & medius omnium est, in femoris caput internum insertus, flectit quidem totum quoque femur, cum eo autem simul & rotam tibia euellit, immittens se eis quae articulum ambiunt ligamenti usque ad alterum maximorum musculorum, qui in tibia reponuntur, ut simul quoque tibia ipsam totam trahat. Reliquus uero nouè musculorum articulum genu mouentium gracilis & longus, ex ilium osse enatus, tibia sursum extēdit: in ea potissimum figura crus totum statuens, in qua molientes, ac subigentes, pedē ad inguina alterius cruris sursum ducimus. Post haec uerba Galenus Naturā in horum musculorum constructione laudaturus, proculdubio in primis exemplaribus subiunxerat, mirifice & hic Naturā omnia prouidisse, et quae reliquo cōtextu subsequuntur. At eum musculū, quem in poplite latitare innuit tēporis successu, et in re sectione simiarū peritior, cognoscēs, haec quoque suo quod ad nos demanauit, exēplari interiecit. Praeter autē hos omnes est paruus musculus in poplite, genu quoque flectens. Ut simul omnes ab ipso hac serie enarrati, numero decem censeantur. Haec sanè ipsius oratio clarissima est, ex qua quiuis etiam citra inspectionē quos enarrat musculos imaginatione sibi pulchrè cōfigit, at quam sit ueritati cōsona, partim ab ipso in secundo de Administrandis dissectionibus, partim uero ex sectione discito. Verum quando ipsius orationis series in secundo de administrandis dissectionibus longior est, quam ut tota hic describi debeat, ego femoris musculos eo ordine, quo ibidē recensentur, enarraturus sum, Galeni sententiā post musculi descriptionē cōtinuò subiiciens, ac pariter addens, in quo ordine in praescripta ex libris de Partium usu oratione hunc illum ue enumerauerit. Nihilominus priusquam musculos aggrediar, id summo studio abs te cōtendo, ut quot motib. tibiā agis, accuratè examines. Galenus in libris de Usu partium, ut praecedēs attestatur oratio, tibiā extendi simpliciter dixit, nō adiungēs eā magis aut introrsum aut extrorsum, aut prorsus in mediū rectā extēdi. At flexione uidet triplicē enumerare: unā quati tibiā retrorsum, seu in posteriora sursum uersus exteriora duci innuit, alterā, quae introrsum illā sursum tractā agi dicit, tertiā, quae tibiā in neutrum latus inclinantē, rectā flectimus. Quamquā tertiū hunc ductū duntaxat flexionis nomine, & praecipuè in secundo de Administrandis dissectionibus donare uideat. Deinde in praescripto ipsius sermone, secus atque in libris de Administrandis dissectionibus tibiā in latera moueri affirmat, quū unū musculū hanc extrorsum abducere, alterū introrsum adducere scribit. Postea, ubique motū tibiae assignat, quo haec sursum oblique uelut ad alterius cruris femur ducit. hoc motu tibiā agi ab illis cōspicimus, qui pedibus coria in ligneis tratis emolliūt, aut quū pistores massam apud plerasque nationes calcāt. Atque hos motus ita Galenus enarrat, ut proprios prorsus tibi illos esse arbitret, ipsique peculiare musculos assignet.

Galenus in 2 de
Admi. sectio.
sententia cum
uera musculor-
um descripti-
one enarra-
tur.
Tibiae motus.

gnet, quū interim rectissima flexione et extēsiōe tibia, quiescētē femore, solū agatur. Si enim tibia cū pede in latus digna animaduersione ducit, id sanè femoris sit beneficio. Neque est quod huic paradoxo corroborando, plixius insistā, quū ipse iam admonitus luce clarius animaduertas, tuā tibiā immoto prorsus femore, dūtaxat rectissimo tramite flecti extēdi. Quamquā quū motus hos examinas, nō perfunctoriē animus femoris motibus adhibēdus sit, nisi enim gnauiter attēderis, te in scio femoris caput in coxendicis osse sitū mutabit, unde etiā mox alia tibiae flexio extēsiōque, quam prius, apparebit. Sed quum in re maximopere notāda, nō adeo secordē nūctore quēpiam arbitrer, quin adhibitis ossibus haec sedulo rimetur, atque in ipsa sectione expēdat, musculos ipsos aggrediar ea lege, ut secūdo de Administrandis dissectionibus Galeni libro adaperto haec legas, nisi enim illius libri obstaret enarratio, diuersa loquēq; faciliore, quam Galenus serie, praesentes musculos recenseret. Primus itaque acuto exortu principit, ē neruea substantia & modica carne cōmixtum ducit, ab anteriori ossis ilii spinae sede, aut ab ilii ossis appendicis anteriori extremo. Hic musculus non procul ab origine totus carneus euadit, & modicè dilatafcens, gracilis permanet: eius tamē latitudo ipsius crassitiem spissitudinem ue duplo (ut sic dicam) superat, & hanc formam musculus ad tendinis usque productionē retinet, qui ab ilii ossis spina, deorsum oblique uersus interiora sensim adeo prorepat, ut internū femoris latus tandem iuxta mediam femoris lōgitudinem exquisitè occupet: hinc adhuc magis in interiora retrorsum paulatim procedens, e regione internū femoris capitis iuxta genu cōstitit, ad quod uelut obliquo ductu reflexus, antorsum descendit, tendinem in anteriorem tibiae sedē inferens. Porro musculus tendinē hunc tum primum producit, quando ad anteriora secūdo femoris caput reflexus, gracilior teresque efficitur. Tendo enim ipsius non latus, sed adamussum (quicquid Galenus suis fidens simijs asserat) teres est, tibiae ossi ad internū latus acutè illius lineae secundum ipsius longitudinē exporrectae insertus. Hunc musculū Galenus in secundo de Administrandis dissectionibus primū enumerat, in praescripta autē oratione non u. & utrobique huius musculi beneficio tibiā sursum ad alterius cruris inguina, aut ad femur allici arbitrat. qui motus nō huius solū musculi opera, uerum femur mouentium & tibiē musculorum auxilio unā perficitur. Tibia namque suis musculis flexa, & femore deinde suorum musculorum ope sursum in interiora ducto, motus ille succedit. Nisi enim flexa prius tibia femoris motū sequeatur, eiusmodi motu tibia nequaquam alterius cruris femori, aut tibiae, obduceretur. Secundus musculus amplo, et prorsus nerueo principio ex pubis osse enascitur. Vbi enim pubis ossa in uicē cartilagine cōmittuntur, secundum cōmissurae longitudinē duo sibi contigua oriuntur musculorum principia, quorum alterum ad dextrū crus, alterū uero ad sinistrū defertur, secundū hunc musculū constituens. Tanta itaque huius musculi principij est amplitudo, quāta pubis ossis cōmissurae est lōgitudo. Principiū hoc nō procul ab origine strictius crassiusque, et carnosum prorsus efficitur, ut eius latitudini crassities uix cedat, & musculus paulo minus toto teres euadat, qui deorsum per femoris interiora descendēs, sensim gracilior tantisper efficitur, ut iam internū femoris caput non procul à genu articulo cōtingens, in exactū teretē tendit. Niat, eadē sede qua primi musculi tendit tibia innatū, sed tanto interiorius, seu posteriorius, quanta primi musculi tendinis est crassities. Hic musculus in parū obesius mulieribus, rigidum quoddā & durū ligamentum, seu neruus, seu tale quid esse apparet, eod quod excarnis in illis musculus neruea substantia dūtaxat habeat, & exiguo adipe obtegatur. Praesentis musculi beneficio Galenus in praescripta oratione, tibiā ad internū latus duci attestatur, illū in serie quintum enumerans. In secundo autē de Administrandis dissectionibus libro, tibiā elatius & interiorius musculi huius auxilio attolli prodidit. hoc est (si modò rectē ipsius sententiā assequor) praesentē musculū tibiā uersus interiora maximè inclinantē flectere, quod enim attollere ipse dixit, mihi flexū innuat. Perficeret autē eiusmodi motū, si tibiē extremū unā cum pede alteri tibiē imponeres, qui motus & flectentiū tibiae musculorum ope, & femur quoque introrsum ducentium flectentiūque auxilio celebratur. Quippe si crus utrūque rectū, neque prorsus inflexū habueris, nō integrū tibiā erit immoto femore alterius cruris tibiā, uel minimum, alteri cruri implicare, aut uel obscurissimè rigidi etiā cruris tibiā in alterū latus, immoto femore, deducere. Tertius cū alijs ut minimū tribus musculis, ex infima coxendicis ossis sede enascitur. Ab eius namque ossis appendice (que nobis statibus in eius ossis infima sede, in simijs uero & canibus quū anterioribus innituntē pedibus, in extrema habet) ordinata serie multorum musculorum capita principit ducit, quorum tertius hic musculus omnium postremū exigit. Ab elatiori eū & maximè posteriori eius appendicis sede, nerueū gracileque principit educitur: quod deorsum descendēs, aliquantulū sub origine carneū fit, teretē quodammodo constitutū musculū, suo principio iam lōge crassiorē. Hic deorsum per femoris posteriora prorepat, aliquantulū oblique tantisper ductus, donec ad posteriorē se-

Primus tibiae
mouentium.

Lib. 2 de Ad-
mi. sectio.

Secundus.

Tertius.

Lib. 2 de Ad-
mi. sectio.

dem interni femoris capitis propter genu pertingat. Ibidem enim extenuatus, & in teretem quoque (non uero ut Galenus docet, latum) degenerans tendinem, in tibia anteriora reflectitur, eadem regione qua nuper commemorati, insertionem tentans. Sed eius musculi tendo hoc sibi priuatim uendicat, quod anteriori tibiae sedi ad internum acutae illius lineae latera haerens, ad medium usque longitudinis tibiae properet, alijs tendinibus tibiae insertis, haud aequè descendentes. Galenus nulli musculo tibiae mouenti, adeo obliquum assignat ductum, atque huic tertio non animaduertens, primum musculum longe obliquius duci, quum is scilicet ab illo osse antrosum in interiora femoris ad posteriora usque propemodum descendat, & hinc rursus obliquo ductu in priora tibiae feratur. Deinde muscululus qui ordine quartus erit, obliquior tertio uisitur, illum namque similiter atque hunc a coxendicis osse pronatum, in anteriora tibiae secundum femoris externum caput, prorepere audies. Unde etiam tanto obliquiorem ipso tertio quartus iste situm exigit quanto coxendicis ossis sedes, unde uterque principium sumit, femoris interiora magis spectat. Tertius musculus in praescripta Galeni oratione sextus est, quem inibi inquit tibiae in internum lateris inclinantem flectere. In libris uero de Administrandis sectionibus ut obliquissimum ipsi ductum assignat, ita quoque obliquissimi motus illum autorem statuit. Necesse enim (inquit) est, tibiae hac tractam ansa, retrosum fursumque ferri, & hac in orbem conuolui. Atque hunc quidem motum obimus, at non quiescente femore.

Quartus.

Lib. 2 de Ad-
mi. sectio.

necessum enim est hoc motu tibiae flecti, & femur extorsum circumuerti. Quartus musculus non aequè latum principium, atque tertius, ex coxendicis ossis appendice ducit. Huius enim principium gracilius est, sed spissum tamen. Deinde ad tertij musculi principij externum lateris nonnihil sub ipso occultatum enascitur. Falsum enim est, quod a Galeno in quinti musculi enarratione, de capitibus a coxendicis ossis appendice principium ducentibus asserit, quum quatuor capitum ab illo osse originem ducentium, quarti huius musculi extremum esse scribit, & deinde succedere tertij musculi caput. Ceterum principium quarti musculi paulo sub exortu primum efficitur carneum, exacti musculi formam multo quam tertij crassiores referens, ac per femoris posteriora sensim deorsum, uersus exteriora descendens. Quum uero musculus femoris media longitudine superauit, tenuior redditur, & externa sui sede nerueus admodum, quasi tendinem educturus, apparet. In interna autem sede, alia pars carnosissima hinc ex femore pronata ipsi ubi tendine uidetur procreaturus, ita adnascitur, ac si alius hinc oriretur musculus, qui quartum augeret, atque simul ex ambobus unus efformaretur musculus, qui denuo crassescens carnei cuiusdam musculi imaginem exprimit, & deorsum protensus exterioris parte admodum neruosus, insigni tendine fibulae implantatur, ualidam insertionem in processum superioris appendicis fibulae pertinaciter molitur. Huius enim tendinis occasione fibula acutum huiusmodi processum, quae tibiae coarctatur, exigit. Quinetiam femoris externum caput in externo ipsius latere oblongum sinum gerit, tendinis huius occasione, ut apte actus uehementer, priuatim exculptum. Ceterum siue quartum hunc musculus unius loco, aut duorum enumeres, nihil interest: quanquam Galeni gratia, ne ordinem perturbes, unicum opportunius statues. Is enim quum hunc musculus in homine non uiderit, unicum duntaxat istum recenset, atque ut in caudatis simijs illum ego reperi describit. In simijs enim a femoris osse enascens portio, quarto musculo non admiscetur, sed is unicus est admodum insignis et latus. Unde etiam Galenus illum perpetuo latum, in libris de Administrandis sectionibus appellat. Hunc musculus praescriptae ex tertio de Partium usu orationis septimum collocabimus, quo ibidem Galenus asserit tibiae extorsum, simul cum flexione ab duci & quodammodo inuolui. In secundo autem de Administrandis sectionibus, totam tibiae huius ope simplici motu in externam partem agi attestatur, eorum quae in libris de Vsu partium tradiderat oblitus, et proculdubio huius musculi naturam exactissime propter cursoris symptomate allecit, sedulo huius musculi naturam in simijs perpendisse, atque tunc (ut sane debuisset in omnibus) didicisse, hunc simplici quod ad genu articulum attinet, motui a natura fuisse praefectum, & flexionem in neutrum lateris inclinantem moliri, utcumque etiam obliquo ductu quartus hic musculus ad tibiae prorepere. Porro quintum musculum Galenus recenset, quem a coxendicis osse tertium caput sub tertij tibiae mouentis musculi & quarti principijs assumere testatur, quaeque non in tibia anteriora tendinem cum reliquis porrigere scribit, uerum ad femoris caput & musculi tibiae principium, parte interna inferi, & simul ligamentum articulum circundans apprehendere. Praesens musculus, in praescripta Galeni ex libris de Vsu partium oratione est numero octauus, cuius auxilio totum femur flecti, & cum eo simul totam tibiae euelli, ibidem docet. In secundo autem de Administrandis sectionibus primum hunc tibiae sensim in exteriora circumuerti, ac motu

Lib. 2 de Ad-
mi. sectio.

Quem Gale-
nus quintum re-
censet, de in-
quis uero quin-
tus sit.

tertij nobis commemorati musculi fungi dixerat, quamuis non aequè ualido. Secundò autem de huius musculi functione differens, inquit: Si hunc musculus ad caput suum tendas, cum femore etiam tibia retrosum introsumque ferri uideatur. Deinde rursus non ita multo post subiungit: Poplitis, aut tibiae flexum inter infirmas tibiae actiones referendum, ac proinde Naturam neque magnis, neque multis musculis ipsius flexum commisisse, uerum (inquit) propemodum dixerim, ex commemoratis unum solum capiti interioris furae musculi insinuat, ut dixi, tibiae flexus autorem existere: quanquam non magis ipsam flectere, quam ad internam regionem abducere uideatur. Hic quidem musculus leuiter & obscure quodammodo genu articulum mouet. Postmodum alios inculcat Anatomicos, qui magno cuiusdam musculo ad femoris motum prorsus spectante, flexionem tibiae tribuerunt, quum is inquit: Vel omnino non attrahit tibiae, uel certe parum, quia & finis ipsius in os tibiae, ne minima quidem parte ingreditur. Verum coacti sunt hunc poplitis flexurae autorem dicere, quod nimirum ignorarent alterum musculum articulo latenter quidem insinuat, qui uel solus ipsum flectere potest, uel maxima potentia praeditus est, porro hunc prius cernere non est, quam a tibiae musculis ademeris, qui suram efficiunt. Deinceps Galenus coxae articuli musculos aggrediens, quandam primum enarrat, quo alios Anatomicos genu articulum flecti perperam arbitratos asserit. Huiusmodi sane Galeni sententias colligere promptum est, quantum illi in Anatome, qua potissimum excellit, quaeque passim gloriatur, fidendum sit, & quam bellè ab ipso humani corporis fabrica nobis discere datum sit, quamque dilucida nostra redderetur oratio, nisi toties Galeno contradicendum foret. Sed age ceptum negotium absoluaui, summa Galeni auctoritate ob oculos perpetuo uersante. Musculus itaque iste quem quintum enarrat, quartum caput a coxendicis ossis appendice sumit, non autem (ut ipse innuit) tertium. Alius enim est muscululus, quem hic Galenus praeterijt, qui tertium caput ab illo appendice nascitur, et, ut paulo post dicam, in anteriora tibiae sub tertio musculo repositus deducitur. Sub hoc igitur qui Galenum latuit, ille musculus quem is quintum recenset, exoritur ualido & admodum crasso principio, quod posteriori sua sede planè nerueum uisitur, anteriori autem magis carneum et latum. Principium hoc carneum, maximum mole constituit musculum, qui priusquam mediam femoris superat longitudinem, gracilior fieri incipit, adeo ut paulo supra inferiora femoris capita in teretè finiat tendinem, pro musculi portione nimis quam gracilem. Hic tendo radici interioris femoris capitis ad capitis illius interioris lateris inferitur, contiguus exortui primi pedem mouentis musculi, ab interiori femoris capite ducentis originem. Quintus hic Galeni musculus in posteriori ipsius sede, et utrinque in lateribus nulli connatus est musculo, praeterquam communi conexu, quo inuicem incumbentes musculos fibris aliquot herere scimus. Verum anteriori ipsius sedi, quae femoris os spectat, illi continua connata est tota ea musculosa substantia, quae antè rursus quam huius musculi initium, a coxendicis ossis appendice ad pubis usque ossium commissuram enascitur. Quam uero haec musculosa substantia in femur insertionem molitur, quibusque fibris donetur, dum femoris motores pertractantur, exequar: ubi hunc quintum Galeni musculus cum illa unius loco recensero, illum quintum femoris motuum opificem enumeraturus. In praesenti autem id duntaxat addendum est, infimum eius musculosae substantiae insertionis terminum, non procul ab inferioribus femoris capitibus distare. Ac proinde Galenum de hac locutum arbitror, quum alios inculcat Anatomicos, atque illos perperam eiusmodi musculi tibiae flexionis autorem posuisse affirmaret. Habeto itaque in praesenti eam quam nobis modò musculosam substantiam nuncupare libuit, eius musculi loco, quem inter coxendicis articuli motores Galenus primum enumerat: quinti autem tibiae motorum Galeni musculi uice, illum quem tendine in interioris femoris capitis radice inferere retuli. Nisi forte non nimis in Galeni uerba iuratus, semel & longè rectius dicere mauis, illum eundem musculum et primum femoris motorem, & quintum tibiae perperam constituere. Vt cumque uero statueris, inter dissecandum Galeni loca & haec nostra reuoluens, sedulo inspicias, nunc quintus hic Galeni musculus inter tibiae mouentes recesseri debeat. Mihi quidem pro quinto femoris motu duce habebitur, modò uix annuere illum uel obscurissimè proprio motu tibiae mouere, & nullam mentionem dignam in sectione ab huius musculi tendine in articuli genu ligamenta moliri. De musculo autem in poplite latente, ad reliquorum tibiae mouentium enarrationis calcem, nonnulla priuato Capite subiiciam, in praesentia ad Galeni serie & numerum sermonem, ut cepti, accommodans. Quum itaque quintum Galeni musculum non inter tibiae motuum duces, sed omnino inter femoris enumerare uisum sit, quintum sermoni ego illud addam, quod paulo antè a Galeno praetermissum dixi. A coxendicis ossis appendice sub tertij et quarti musculi capitibus, et ante caput quinti a Galeno enumerati musculi, aliud neruosum principium nascitur, quod merito inter capita ab illo appendice originem ducenda, tertium

In 2 de Ad-
mi. sectio.

tertium enumerabitur. Hoc similiter nervosum est, & nisi aliquotiesque sub exortu carneum efficitur, sensim crassescens. Quum tamen ad mediam femoris longitudinem musculus iste descendit, exacte carnosus uisitur, quanquam interim posteriori ipsius sede (ut paulo post dicam) liuidus appareat. Ad hunc igitur modum praesens musculus deorsum per femoris posteriora delatus, & carnosus permanens, secundum posteriorem interioris femoris capitis sedem reflectitur, & simulatque elatissimam tibiae partem contigit, in teretem cessat tendinem, interiori lateri anterioris tibiae partis insertum, in ea nimirum regione, in quam primum, secundum & tertium tibiae mouentes musculos ipsorum tendines porrigere relatum est. Verum quum tibiae appendicem praetergreditur, sed minime interim (ne quis hoc in Galeni gratia expectet) in femoris internum caput aut articuli huius ligamentum inseritur. Huic musculo ex abundanti sinus quidam oblongus accidit, in posteriori ipsius sede statim ab exortu ad mediam femoris propemodum longitudinem ipsi insculptus. Totus hic sinus liuidus admodum est, & musculi tertij gratia incisus uisitur. is namque sinui incumbit, ipseque sinus illius moliacuratur congruit. Caeterum quum huic quinto musculo idem ortus et par omnino ductus cum tertio sit, etiam una cum illo tibiae flexioni non segniter opem fert. Si hic musculus in internu femoris caput insertionem uel obscurissimam moliretur, aut quauis primaria ratione femur flexeretur, & minus obliquo ductu quam tertius donaretur, forte nihil obstarer hunc quintum Galeni musculum fuisse, aliqua ratione arbitrari: et quem ego quintum Galeni esse dixi, illum esse de quo Anatomicos redarguit. Sed quum ita res non habeat, patientur Galeni manes & nos ueritate protulisse: qui etiam suis simijs nimium confusus, alios dissectionis professores non semel immerito insimulauit. **Sextus** musculus eo accuratius uenit inspicendus, quo rariorem inter reliquos musculos Naturam adipiscitur. A latere enim externo primi musculi ab ilium ossis spina nascitur, intus acutum carneumque caput obtinens, quod muris lacertae uel modo latefcens, deorsum ad regionem coxedicis articuli fertur, ubi rursus caput id seu musculi angustior redditur, & priusquam magnu exterius femoris processum perreperit, non amplius carneus conspicitur. adeo ut sextus musculus aliud nihil tandem erit, quam longissima & latissima membrana tendinis naturam referens, cui nunc descripta & carni exacte musculi formam representans pars innascitur. Statim enim ab initio in exteriori parte instar latae membranae in conspectum uenit, aliquotiesque coxedicis articulum amplexantibus musculis obducta. Quum uero membrana magnum femoris processum superauit, totam anteriorem femur amplexantium musculorum sedem, deinde & posteriorem & exteriorē cutis quasi modo tantisper integit, quousque ad genu articulum descendat: quem ubi similiter quoque membrana obuoluit, ipsa in anteriorem tibiae sedem et externum illius latus inseritur. Caeterum ipsius membranae, seu tendinis, utcumque appellare lubet, non eadem undique est crassities. Tota namque pars, quae anteriori femoris sedi, et posteriori obducitur, tenuissima est: atque haec tanto tenuior conspicitur, quanto interiorē femoris regionem uiciniū accedit. Ea uero membrana pars, quae externo femoris lateri exporrigitur, ualida crassaque est, & accurate lati tendinis speciem exprimit. Huius fibrae recto tramite, quousque anteriori tibiae parti ad latus magis externum & ad fibulam inferantur, decliues descendunt. Tendo autem hic ad insertionis sedem illis tendinibus commiscetur, qui cum ipso quoque tibiae extendere dicuntur. Praesens namque musculus extendentium numero uenit ascribendus, quanquam insignem usum femur ambientibus musculis etiam praestet, transuersi cuiusdam ligamenti ritu omnes, quos amplexatur musculos, in sua sede (ne aliquo scilicet permulentur) continens. Atque eiusmodi membranae uices gerit, cuiusmodi cubitum occupantibus musculis circulatim obnasci, prius insinuauimus. Quam uero perfunctorie Galenus hunc musculum describat, tria quibus illum dignatur uerba, in secundo de Administrandis sectionibus ostendunt. Arbitror enim huc in libris de Visu partium Galenum latuisse, quum in trium quos ibidem recenset tibiae extendentium classē illum non reposuerit, & quia quartipraescriptae orationis musculi ortum sermone addiderit. Si enim simpliciter, ut de caeteris musculis loquitur, quartipartitionē et motum expressisset, arbitrus fuisset hunc sextum ab ipso eius musculi loco haberi, quem in externum latus tibiae abducere tradidit. Quod sane hic musculus, si sitū ipsius ductūque species, praestaret, modo tibia uel minimum in latus ageretur. Verum quū explicatius de quarto musculo locutus, eius originē sermone addidit, liquidō Galenus cōmonstrat se sextum hunc non proponere, quadoquidē hic non ab appendice coxedicis ossis cum tertio, quarto et quinto nobis enarratis principij ducit: ut ipse tamē innuebat, ab extrema sede ossis coxedicis abducentē musculū exoriri affirmas. Adeo sanē, ut fateri cogamur, hunc musculū Galeno in praescripta oratione incognitū fuisse, & quem

& quemadmodum falsos tibiae motus sibi effinxit, ita quoque musculum aliquem sua imaginatione excogitatum, nobis tradidisse. Tres qui adhuc enarrandi supersunt, dilucidius fortassis recenserentur, si quem Galenus postremum numerat, nunc septimi loco describeremus. uerū quum hoc Capite Galeni ordinem sequi uisum sit, eos etiam qui adhuc reliqui sunt, sua serie agrediamur: postea in horum omnium administratione, uti nobis cōsultius uidebitur, omnes dissecturi. **Septimus** itaque neruea lataque & ampla origine ab externo femoris ossis latere nascitur, totam radicem magni femoris processus in orbem amplexus. Origo haec statim ab initio crassa carnosaque efficitur, & ilico a femoris osse abscedens, illi insertitur musculo, quem octauum nominabimus. Is namque aliqua sui portione huic septimo subtenus in causa est, quominus septimus tota femoris longitudine ipsius ossi, quemadmodum octauus, adnascatur. Septimus itaque musculus sua amplitudine totum externum femoris latus citra omnem, praeterquam in exortu, ad os connexum amplectitur, magnam quoque anterioris & posterioris sedis femoris partem occupans. Hic toto descensu carnosus uisitur, paulo supra molam aut patellam in amplum tendinem desinens, quem octauus musculi & noni tendinibus commixtū, simul cum illis patellam apprehendere, atque tandem in anteriorem tibiae sedem inferi audies. Quanquam etiam septimi musculi tendinis posterior pars ualide sexti musculi permiscetur tendini, qui praeter caeteris femur amplexantibus musculis huius septimi externam sedem integit. Posteriori autem septimi sedi quartus huius Capitis musculus adtenditur, quemadmodum anteriori is qui nonus omnium futurus est. Quotus uero ordine iant septimus musculus in praescripta Galeni oratione habendus sit, ubi & duos alios adhuc absoluerō, ipse augurabere. **Octauus** musculus totam propemodum femoris ossis amplitudinem succingit. In posteriori enim duntaxat sede iuxta femoris longitudinis medium, nudam relinquit lineā, cui maximus totius corporis musculus, seu femur mouentium quintus, inferi docebitur. De octauus hic musculus non integit, cuius principium a femoris ossis ceruice nerueum exoritur: sed sensim carne adactum, a femoris quoque magni processus radice ipsius portio ita enascitur, ac si eius obliqui ductus gratia, duo principia obtinere non inepte diceretur: ac unum quidem femoris ceruicis, alterum uero magno illius processui ferendum esset acceptum. Vtūque sit, musculus obliqua hac & ampla origine enatus deorsum descendit, uti diximus, femoris os adeo ambiens, ut duo ipsius latera in posteriori femoris regione paulo minus toto sint contigua. Quo uero magis descendit, crassior semper carnosiorque efficitur, quousque ad internum latus anterioris in femore regionis, quodammodo in crassum & admodum carneum semicirculum propter patellam extuberet, ex quo latus ualidusque enatus tendo patellam, si cui paulo post dicam, amplectitur. Hic musculus tota ipsius longitudine ē directo semper illius carni semicirculi & ceruicis femoris carnosior crassiorque apparet, quam quā septimo musculo substernitur. sub illo enim tenuior euasit, attamen carnosus inibi quoque permanet. Quando itaque secundum femoris longitudinem in anterioris ipsius sedis interno latere octauus musculus procerius extuberat, & septimi quoque anterior pars ē directo lateris exterioris eius sedis femoris quae anterior est, exporrigitur, in medio anterioris femoris sedis septimus una cum octauo sinum efformant impense liuidum, cui tota femoris longitudine musculus innititur, quem ordine nonum esse dicam, simulatque octauum musculum in Galeni oratione proculdubio primum esse addidero: quandoquidem adhuc quodammodo carnosus molae seu patellae iniicitur. **Nonus** (cui Galenus exortus sedem perperam assignat) non ex femoris osse nascitur, uerum ex illius ossis tuberculo, in anteriori ipsius regione super coxedicis ossis acetabulū prominente. Ab hoc enim tuberculo nonus musculus principium nerueum acutumque assumit, quod deorsum recta in femoris anteriora descendens, lacertae muris, quae formam adipiscitur carnea substantia auctus, et illi sinui incumbens, quem septimum musculum cum octauo efformare nuper retulimus. Priusquam uero nonus medium longitudinis femoris descendendo superarit, arctior graciliorque sensim efficitur, ut multo supra genu articulum in tendinem finiat, utcumque amplum, sed tenuem: qui recta patellam accedens, in anteriori ipsius sede denuo dilatur, tendinibus septimi & octauus musculi permixtus. At tamen hic tendo alijs non adeo ualide, atque septimi & octauus musculi tendines inuicem, conascitur, quandoquidem transuersis, quae nouacula ducuntur, sectionibus, non admodum laceratus, a subditis tendinibus ad anteriorem usque tibiae sedem auelli potest. Vtūque sit, hic ex tribus postremo enarratis musculis, unus tendo conflatur, cui patellae corpus uniuersum innascitur. Nihil enim ipsius patellae tendine non obducitur, praeter anteriorem ipsius superficie, quae laui cartilagine incrustata, sinu inferiorum femoris capitum respicit, mutuoque ingressu

Galenus huic musculo (quod forte illum primus inuenisset, aut quod alij Dissectores illum flecendi opificem non recensuissent) fuit, ut in secundo de Administrandis sectionibus hunc solum posse poplitem fletere, aut maxima potentia praeditum esse scripserit. Mihi uero non modo haud maxima potentia ad tibiam flecendam ualere uidetur, sed nulla prorsus. Quandoquidem musculus hic obliquus recto motui praefici nequit: deinde adeo est inualidus, ut ne tantillum tibiam sursum uellere possit. Ad haec, nulla huic cum reliquis tibiam agentibus est proportio, quum breuissimus & tenuissimus sit, femorisq; ossi, & multo minus illi ossi quod sacri ossis lateri commissum uidemus, non conascatur. At haec inter secundum exactius multo obseruabis, quum hic musculus inuentu facilis sit. ilico namque ac surae musculi à femoris capitibus enati, à femore liberantur, ac deorsum reflexi pendunt, is musculus est admodum conspicuus. Priusquam uero ex dissectionis ordine is degeatur, femur mouentes musculos describemus: quorum administratione absoluta, pedis, & deinde digitorum motoribus nos accingemus, in quorum Anatome obliquus hic in poplite latitans musculus spectandum se offert: ac ostendit pariter, num commune aliquod munus obeat cum superiori radium in pronum mouente musculo.

DE MUSCULIS FEMUR MOVENTI
bus. Caput LVI.

Femoris mo-
uus.

Primus fe-
mur mouen-
tium.

Secundus fe-
mur mouen-
tium.

FEMUR decem, aut si in maximum redigantur numerum, quatuordecim proprijs agitur musculis, qui id extendunt, flecunt, inorsum alteri cruri adducunt, extrorsum in latus amouent, & circumagunt. Flectitur itaque femur ad inguina, nobis id sursum antrosumq; ferentibus. Extenditur autem nobis deorsum, & uersus terram id deducuntibus. Summam autem extensionem habet stantibus, tunc maxime quum uni pedi innitentes, alterum crus in posteriora, quam licet remotissime protendimus. Vnde etiam merito Natura magnis & fortibus multisq; musculis extensionem concedidit, quos iam enitar persequi, cum Galeni ordinē seruaturus, quem ad calcem decimi quinti de Partium usu est secutus. Is namq; longē mihi potior, & ex aliorū dissectionis procerū suffragio magis descriptus apparet, quam is quo coxae articuli musculos in secundo de Administrandis sectionibus aggreditur. Primus itaq; ipsorū sub summa cute cōsistit, alterius lateris natem praecipue efformans. Exoritur enim lato & admodum carnoso principio, ex tota spinæ ossis ilium posteriori parte, quæ uersus os sacrum magis eminet, deinde etiam spinæ superioris regionis portionem quoque suo exortu apprehendit. Infimam autem sui exortus partem à coccygis ossis & infimi ossis sacri posteriori sede assumit: in qua etiam sede unius lateris musculus, musculo alterius lateris contiguus uisitur. Ex his ilium ossis spinæ sedibus, & sacro osse, & coccygis osse musculus uelut ex semicirculo pronatus, in corporis latus nonnihil oblique deorsum proropat, totum coxendicis articulo superuectus. Vbi uero articulo infernitur, gracilior angustiorq; tantisper efficitur, donec in latum & ualidum finiat tendinem, quo exteriori magni femoris processus parti secundum ipsius longitudinem oblique inferitur. Principium enim insertionis paulo sub superiori eius processus apice nonnihil uersus anteriora molitur: hinc deorsum in posteriora modicē descendens, & magnam eandemq; ualidam sui tendinis portionem, in processus eius radicem, longa linea secundum femoris posteriora inferens. Secundus magna ex parte primo femoris musculo substratus, ab anteriori superiori ossis ilium spinæ regione lato quoque & carneo exortu enascitur, totam ferē ilium ossis spinæ sedem occupans, à qua primus initium nō mutuauit. Verum hac tantum sede secundus musculus non cōtentus, ab ilium ossis dorso, ubi primus musculus ab osse primū abscedit, sub illo quoq; enascitur, adeo ut huius quoque initium tanquā ex semicirculo prodeat, posteriori sua sede, etiā in exortu primo musculo subiectum. Ex hac ossis ilium sede deorsum oblique nonnihil ad latus descendit, ut sensim arctior redditus, primum musculum totus subeat, articulum quoque coxendicis integens: cuius regione in membraneum, sed ualidum tendinem cessat, qui elatori magni femoris processus parti implantatur: anteriorem quoque processus regionem aliquantulum comprehendens, latamq; & transuersam insertionem (si cum primo conferatur) molitus. Quum itaque primi musculi fibræ, quasi transuersim in latus minimum scilicet deorsum inclinatae prorrepant, secundi autem recto quasi ductu decliues, & modicē admodum in latus protensa propagentur, utriusque musculi fibræ sibi mutuò x literæ modo decussatim incumbunt. Hic musculus similiter ac primus, nulla ex parte aut amplior, aut crassior, aut carnosior conspicitur, quam ubi

ubi ab ilium osse (unde principium ducit) primū abscedit, ac tertio in sterni musculo incipit. Tertius enim musculus tanto minor est secundo, quanto secundus primo. Subijcitur autem penitus secundo musculo, initium ducens ab externis & demissioribus ossis ilium dorso sedibus, ubi id coxendicis ossis nomen primū obtinet, atque id tertij musculi initium si militer latum & semicirculare est, & ut duorum primorum principia carneum, crassumq;. Præterea hoc in priora modicē deorsum procedens, coxendicis articuli ligamento fibrosis nexibus hæret: & arctius quoq; redditum, in latum robustumq; cessat tendinem, qui maiori femoris processui expansus, anteriori ipsius parti, atque adeo apici innascitur. Hic musculus admodū liuidus, & praecipue in musculosis, & nō admodū obelis apparet, in quibus & secundus quā tertio incumbit pariter liuet, ut etiā tota ipsius pars primo musculo non oblecta, quæ præterquā quod liuet, etiā ualida membrana obducitur, superiori lateri primi musculi pertina ceter ea sede cōnatus, qua illum subit musculum. In obelis autē & præpinguibus nimis quā parum liuet, imò plerūq; nerueæ fibræ per hos musculos exporrectæ in mulieribus per totū musculi carnosam partem, adipe nutritæ cōspiciuntur: aut quum id in muliere obseruabis, in pinguedinem potius carnosas fibras porrigi asseres, quā pingues fibras in carneā molem: quod tanta pinguedine hi musculi, & potissimum primus, scatere soleant, ita cōmodius strati sedentibus futuri. Quartus musculus magna etiā ex parte liuidus, & paulo minus toto teres, non autem dictorum modō amplius existit, neque cæterorum ritu ab ilium osse principium adipiscitur, at à lateribus trium inferiorum ossis sacri uertebrarum, quibus ilium ossa non coarctantur, carneum crassumq; educit caput, non quidem duntaxat ab illorum ossium lateribus enatum, at nonnihil quoque ita ex illorum interna sede, ut utriusque lateris musculi sese inijs aliquando in interna ea sede contingant. Hinc in latus, seu extrorsum ab osse sacro scilicet ad femoris magnum processus transversum excurrrens, carneus aliquouisp; permanet, & tandem arctior redditus, priusquam femur contingat, in teretem cessat tendinem, posteriori maioris femoris processus sedi implantatum, iuxta ipsius summum & apicem. Porro & si Galenus in decimo quinto de Partium usu libro, præsentem musculum à sacro osse enasci dixerit, & rursus in secundo de Administrandis sectionibus unum quoque à coccyge enasci testetur, non ob hoc illum alium indicasse musculum arbitrandum uenit. In libris enim de Visu partium nusquam præter quatuor ossis sacri ossa cognouisse uidetur, nulla prorsus coccygis ossis facta mentione: ac proinde ab osse sacro hunc musculum inibi prodire scripsit. In libris autem de Administrandis sectionibus ita os sacrum cognouit, quemadmodum in libro de Ossibus id enarratur, ut scilicet tribus tantum uertebris Galenus id conformatum arbitrareretur, & tria ossa his tribus uertebris proximē subiecta coccyx os appellaret: interim quatuor illorum ossiculorum, quæ nos ita uocanda duximus, nullam faciens mentionem, quum non ab illis, sed à quarto, quinto & sexto ossis sacri ossibus hic quartus musculus principium mutuetur. Qui modō subsequitur musculus, aut unius, aut duorum, aut trium etiam uice prout cuique uisum erit, referri poterit. Est namque musculus iste, cuius dum tibiæ motores enarrarem, superius memini, ipsum quintum Galeni musculum ibidem appellans. Sub tribus enim posterioribus capitibus, quæ à coxendicis ossis appendice pronata, tertium, quartum, & quintum musculos tibiam mouentes constituiebant, quartum caput consistit, quod etiam obiter dum illos recenserem, descriptum est. A tota igitur appendicis sede, tribus dictis iam posterioribus capitibus non occupata, ad pubis ossis usque regionem qua inferior ossium commissuræ finis habetur, principium ducit musculus amplius insignisq;, & ut semel dicam, totius corporis citra controuersiam mole maximus. Hoc principium secundum eius appendicis amplitudinem prodicens, exactē carneum uisitur, ea tantum parte excepta, quæ tribus commemoratis tibiæ musculorū capitibus proximē succedit. Hæc enim neruea admodumq; ualida posteriori sede existit, sed interna sede, ut & totus musculus carnea, similiter ac reliquis musculi exortus, conspicitur. Musculus iste eiusmodi enatus principio, statim parui femoris processus radicem ad posteriorem ipsius regionem amplectitur, & deinde ab hac in acutam asperamq; femoris ossis lineam cōtinuū inferitur, quam in posteriori femoris sede secundum ipsius longitudinem deorsum à parui processus radice protendi, in primo libro dictum est. Quemadmodum itaque musculi huius principij continuus est ortus, ita quoque continua eiusdem uisitur insertio, si modō posteriorem musculi partem excipias, quam tendinem in interni femoris capitis radicem inferere modō dicam. Hæc enim pars à coxendicis appendice nerueo exortu pronata, musculum quodammodo per se efformat, qui in miram uentris amplitudinem dilatatus, deorsum recta per femoris posteriora fertur, donec denuò gracilescens, teretem tendinem in internum femoris caput inserat. Et nisi huius maximi corporis

Tertius.

Quartus.

Quintus.

poris seu quinti femur mouentium musculi parti, reliqua musculi pars^a adnascetur, illa ad
 stincti & peculiaris musculi uice ab omnibus merito haberetur. Nunc autem quum poste-
 rior hæc pars adnatam continuamque eiusdem musculi aliam habeat partem, nihil obstat di-
 uersis doctrinæ modis, aut unum (uti nos hæcenus fecimus) uniuersum hunc musculum appel-
 lare, aut primum in^o duos illum distinguere: ut scilicet unus esset, qui femoris interno capiti
 tendinem porrigat, alter uero qui acutæ femoris lineæ implantatur. Atque hæc una est^a in-
 scriptio, istam posteriorem partem ab anteriori distinguens. Verum &^a anterior rursus pars
 inscriptionem quoque obtinet, non tamen adeo manifestam, ac modo narratam, uerum ta-
 lem, cuius gratia hanc partem in duas portiones, aut si quis uelit, in duos musculos subdi-
 uidere, integrum sit. Huius nanque anterioris quinti musculi partis portio, quæ enascitur ab
 anteriori appendicis ossis coxendicis sede, quæ à pubis ossium commissura ad infimam ul-
 que coxendicis partem pertinet, ab illa anterioris musculi partis portione, inscriptione qua-
 dam dirimitur, quæ à reliqua appendicis sede usque ad posterioris partis musculi totius an-
 teriorem regionem pronascitur. Præterea duæ hæc anterioris partis portiones, non inscri-
 ptione impressione uel solum distinguuntur, sed etiam fibrarum ductu, ac item insertione: quem
 admodum etiam totius musculi posterior pars ab anteriori fibrarum insertionis occasione
 differt. Portio nanque anterioris partis, quæ pubis ossium commissuræ proxima est, admo-
 dum obliquas & ferè transuersas exigit fibras, quæ ab exortu retrorsum ad radicem parui fe-
 moris processus contendunt, & superiori parti acutæ femoris lineæ inseruntur. Reliqua au-
 tem anterioris partis portio, quæ ad infimam magis coxendicis ossis sedem principium du-
 cit, obliquas quidem exigit fibras, sed propemodum rectas, & inferiori asperæ prominentisq;
 lineæ sedi continuè implantatas. Ac proinde aut mecum unum constituit in uno femore
 musculum, aut si uisum fuerit utraq; partes duorum musculorum uice enumerato: aut si
 maiori adhuc numero, iam in sectione peritis, caperis, anteriorem partem in duos muscu-
 los subdiuidito, tres enarraturus, ea tamen lege, ut situi, functioni, figuræ, crassitici, neruo-
 sæ & carnosæ parti magis quam numero attendas, & obserues pariter me de hominum, non
 autem simiarum musculis secus quam Galenum loqui. nesci fortè aliquando illum legens me
 posteriorem huius quinti musculi partem, quæ radici interioris capitis femoris implantatur,
 oscitanter spectasse arbitreris, quod illam tendine insertionem moliri scripserim, quum inte-
 rim carneam insertionem in caudatis simijs tentet. Hæcenus commemoratis quinque mu-
 sculis, tensio femoris primario conceditur, & idem quoque femori in motu, qui in latum &
 in circumactum quoque fit, ut nunc audies, famulantur. Primus enim ualide & in neutram uer-
 gentis partem extensionis autor est, amplo ipsius principio, & lato tendine femur reuellens.
 Si uero elatiorem duntaxat sui principij partem tetenderit, aut humiliorem, non quidem in
 neutrum latum inclinantem efficit tensionem, uerum in hoc illud uel latum uergentem. Se-
 cundus autem extendit simul, & sursum uersus exteriora trahendo femur, ipsius caput intro
 in coxendicis ossis acetabulum adigit. Tertius & quartus femur quoque modicè sursum
 trahentes, tendunt. Deinde & quartus etiam foras circumagit: tertius autem femur circum-
 uertit paulò magis in posteriora tendens, quam sursum trahens. At utriusque multò infirmius
 motui qui in gyrum fit subministrant, quam musculi, quibus hoc proprium munus dele-
 gari paulò post audies. Cæterum quinti musculi fibræ posteriores, seu musculi illius poste-
 rior pars, rectis donata fibris, crus firmum stabilit, ac terræ affigit, femur extendens. Antero-
 ris autem partis posterior portio, non minus id ipsum suis fibris præstat, cum modica tamen
 femoris ad interiora adductione. Altiores uero fibræ, quæ ossis pubis cartilagini uicinæ sunt,
 aut potius anterioris musculi partis prior portio, introrsum ducit femur, & fibræ huiuspor-
 tionis altiores, ita femur ducentes, illud quoque sursum reuellunt, flexionisq; quodammodo
 autores euadunt. Nunc enarratis quinque musculis, flexiones opponuntur, qui illis paucio-
 res sunt, nempe tres tantum proprii, quos sextum, septimum & octauum memorie confir-
 mandæ gratia numerabimus. Sextus itaque is est musculus, quem dum dorsum mouentes
 musculos recenserem, atque de lumborum musculis sermo incidisset, Galeni gratia, descripsi.
 quod is in lumborum musculorum enarratione ab hominum compositione, suis simijs dele-
 ctatus, aberrauerit. Hic igitur musculus ex undecimæ & duodecimæ thoracis, & primæ &
 secundæ, & tertiæ lumborum uertebrae lateribus, carneo enascitur principio, quod si-
 mulatque prodijt, musculum teretem constituit, deorsum oblique uersus exteriora descen-
 dentem. Procurrat enim per interiora ossis ilium semper carnosus permanens, quousque ad
 eam ossis pubis regionem deuenit, quæ coxendicis ossis nomen assumit. Hic nanque in ua-
 lidum & teretem cessans tendinem, dictam nunc pubis ossis sedem transcendit, & deorsum
 produ-

Quinque pri-
 morum femo-
 ris musculorū
 munus.

Sextus.

Lib. de Ad-
 musculi.

productus, tandem interiori seu minoris femoris^a processui^a implantatur, elatiorem proces-
 sus partem occupans. Musculi huius gratia, ubi pubis ossi expanditur, uelut sinus aliquis in-
 sculpiatur ligamento ex osse nato obductus, ut simul tutò nec errabundus hæc sexti musculi
 tendo descenderet, nec intensus laxatus uel ossis duritie uitaretur. Septimus ex tota interio-
 ri ossis ilium^a regione tanquam ex semicirculo quoque carnosam originem accipit, & lato hoc
 eductus principio, paulatim arctior crassiorq; redditur, deorsum in priora corporis proce-
 dens. Ex omnibus enim eius lati principij fibris teres efformatur musculus, qui per altiore
 ossis coxendicis^a regionem uectus, adhuc carnosus ad minorem femoris processum descen-
 dit. Vbi uero processui uicinius appropinquat, in teretem quoque cessat^a tendinem, qui hu-
 miliori eius processui parti, prædicto nunc tendini proximus inseritur. Porro quæ hic muscu-
 lus super coxendicis ossis elatiore deorsum tendit, cavitatem quoque quodammodo & sinum,
 ne uagabundus feratur, in osse obtinet. Octauus musculus oscitanter secantibus femur mo-
 uentium^a quinti & maximi totius corporis musculi portio censetur, ex pubis osse carneo am-
 ploq; initio in homine enatus. Ex tota enim ossis pubis^a linea, ab anteriori coxendicis ossis
 acetabuli sede ad ossium pubis usque commissuram extuberante, musculus hic principium
 ducit, quod ad posteriora admodum oblique descendens, æque amplum tantisper asserua-
 tur, donec breui, sed amplo, tendine femoris ossi^a inseratur. Fit uero ipsius insertio e regione
 parui femoris processus in interius femoris latus, oblique deorsum uersus posteriora ten-
 dens. Hic musculus in hominibus liuidum se spectandum offert, at non æque, atque in cau-
 datis simijs, quibus musculus iste minor & non similiter lato principio enatus conspicitur.
 Tribus his musculis Natura ut simul femur flecterent, & introrsum uersus alterum crus ad-
 mouerent, commisit. Sextus enim, quem flectentium primum recensuimus, sursum ualide fe-
 mur attrahit flectitq; ad interiora id adigens. Septimus similiter femur sursum attollendo fle-
 cit, & paulò insignis sexti, uersus interiora, admoet. Octauus modicè sursum femur con-
 trahit, infirmasq; flexionis autor censetur, uerum adhuc magis septimo introrsum uellit. Ita
 profecto ut flectentes & extendentes musculos, duobus quoque reliquis ad interiora exte-
 rioraq; motibus, Natura præfecerit. Porro tribus flectentibus, musculus quem inter tibiae
 motores nonnum enumerauit, aliquid auxilij suppeditare creditur. Non enim adeo absolum
 est, & hunc secundario quum tibia extendit, ad femoris flexionem accommodare, quum
 ex coxendicis ossis^a tuberculo quopiam enatus, recta deorsum in priorem tibiae partem ex-
 currit. Verum quemadmodum hunc femoris flexioni opem ferre arbitramur, omnes etiam
 reliquos tibiae mouentes, qui ex coxendicis, aut pubis, aut ilium osse in tibiae procurant
 secundario femoris motuum opifices esse, merito (quamuis non ita rectè) assereremus. Cæ-
 terum duo adhuc supersunt musculi femur contorquentes, quos in præfati sermone nonnum
 ac decimum numerabimus. Nonus itaque liuidus, & ut cæteri huius articuli, carnosus ui-
 situr, & transuersim in exteriora protensus, totum pubis ossis^a foramen exterius contegit. De-
 inde per exteriorem^a ceruicis femoris sedem productus, ualido satis & utcunque amplo ten-
 dine, insertionem molitur, in magni femoris processus^a sinum, qui femoris ceruicem & ca-
 put ossis coxendicis acetabulum subintrans, e directo respicit. Decimus internam dicti nu-
 per foraminis sedem occupat, nono longè ualidior, & ob Naturæ artificium accuratè perpen-
 dendus. Huius nanque principium exoritur à tota^a linea, quæ ab interna ilium ossis sede,
 qua primi ossis sacri ossis transuerso processui committitur, per internam coxendicis ossis &
 pubis regionem, ad pubis usque ossium commissuræ elatiorem partem protenditur. Latum
 hoc decimi musculi principium, quod ueluti tribus lineis seu inscriptionibus insignitur, si-
 militer ut reliquorum ferè præfatis articuli musculorum capita, carnosum est, & totam in-
 ternam ossis pubis & ossis coxendicis sedem occupans, liuidumq; apparet, sensim adeo^a ar-
 ctatur, ut eius amplitudo coxendicis ossis^a interuallum non uincat, quod inter acutum ipsius
 processum, & posteriorem sui appendicis sedem habetur. Ad hoc enim interuallum, quod
 amplum sinum sibi insculptum gerit, decimus musculus^a reflectitur extrorsum, magnum fe-
 moris accedens processum. Atque hunc sanè reflexum magna Conditoris industria muscu-
 lus molitur, quæ enim musculus ad^a sinum hunc circumuoluitur, externa parte carnosus est,
 ea autem parte qua sinum tangit, omnino neruosus conspicitur, & ueluti^a tres teretes com-
 monstat tendines, serie quadam ad sinum reflexos. Tendines hi lati in musculi substantia
 incipiunt paulò antequam musculus sinum contingat, sed quæ sinui obuoluntur strictio-
 res euadunt, singuli rursus in magno hoc sinu peculiarem sinum sibi uendicantes. Amplius
 enim sinus duos leuiter extuberantes ostendit lineas, quæ transuersim ductæ magnum sinum
 f 3 ueluti

Septimus.

Octauus.

Sexti, 7, &
 8 munus.

Nonus.

Decimus.

ueluti in tres partiuntur, tribus eius musculi tendinibus cælatos. Tendines ubi sinum superarunt, inuicem collecti in unum finiunt tendinem, sinui magni femoris processus unâ cum nono musculo implantatum. Quum itaq; tres hos tendines, qui exteriori parte carnem obnatam habent, intueberis, facile colliges hîc Naturam decimo musculo robur additum uoluisse: ne si carneus omnino esset, in reflexu & motu, ossis duritia compressus laceraretur. Quin etiam sinui ligamentum, seu crassa ualidaq; membrana obnascitur, ne ossis contactus musculum in reflexu uitaret. Ad hæc, ligamentum id læue admodum, & uiscido unctuosq; humore oblitum est, quo facilius musculi ad sinum efficeretur circumactus: quod Naturæ artificium in rotulis & cardinibus sedulo imitatur, non solum motum accelerantes, uerum ut seriûs, qui reflectitur funis, attritu corrumpatur studentes. Præterea ut solo rotulæ sinui funem non committimus, sed rotulam in trochleo aut furcula (ne ex sinu funis labatur) firmamus, ita quoque Natura ossium sinum non contenta, à superiori sinu parte unum, & ab inferiori alterum eduxit musculum, qui ambo unâ cum decimo porrecti, illum quo minus sua sede declinaret, asseruant. Ab acuto enim coxendicis ossis processu, carneus enascitur musculus, superiori parti decimi musculi ad ipsius usque insertionem adnatus. Deinde ab appendice quoque ossis coxendicis alius similiter carnosus & gracilis prodit, inferiori decimi musculi sedi ad insertionem exporrectus. Vterque enim in sinum magni femoris processus insertionem cum decimo molitur, & cum ipso circumductui femoris subministrat. Cæterum subinde non solum eiusmodi musculos ad elatiorem & humiliorem reflexus sedem pronasci conspicias, imò etiam ab interna regione, ubi iam flexus nō amplius obliquatus ad femur ducitur, carnosam substantiam à coxendicis ossis enasci obseruaturus es, quasi tres illi tendines in carneam à coxendicis ossis pronatam substantiam, post flexum immitterentur, itaq; inuoluti ad magnum femoris processum contenderent. In tuo igitur est arbitratu, aut hos musculos, aut carneam molem tendines excipientem decimo iungere, atque ita proprios femoris musculos decem enumerare: aut si mauis, utrunque distingues, & duodecim recensebis. Rursus si quintum musculum in tres diuiseris, omnes erunt quatuordecim. In nostro itaque numero decimus unâ cum duobus illis gracilibus femur in posteriora circumagitur, nonus uerò in anteriora, nihilò secus quàm si baculum inter duas manus extensas repositum, alternatim in priora & posteriora ductis manibus circumuertes. Nonus enim & decimus manibus respondent, baculo autem femur non ineptè assimilaueris.

MUSCULORVM FEMVR MOVENTIVM
administratio. Caput LVII.

Primi musculi administratio.

HORVM qui femoris motibus præfunt musculorum administratio, nem, ab extendentibus merito in illo erure, in quo tibiæ motores aggressus es, exordieris. Assumpta itaque ex minus fragili ferro nouacula, quæ ossis impetum aliquando sustinere possit, primi musculi caput (si modo dum mouentes tibiæ musculos dissecares, illud non abstuleris) ab osse coccyge & ilium ossis dorso, transuersis sectionibus niteris abradere, quousque in secundum musculum incidas. Quando autem ueris musculi principium ab osse derasum erit, licebit hoc reflectere, & totis manibus (nisi nouacula quoque uolues) à subditis partibus ad magnum usque femoris processum liberare. Quod ubi præstiteris, ipsius longam intueberis, insertionem, procul etiam sub magni femoris processus radice descendente. Hæc enim non uulgariter uenit perpendenda, uineque huius musculi forma, substantia, fibrarū ductus, & munus, uel abscessuum duntaxat nomine, quos crebro in ipso & præcipue iuxta magnū processum in illis tendine incidimus. Secundus dein pariter ab ilium osse nouacula dirimendus est, mente adhibita, ne tertius quoque principium unâ adimatur, exortus enim cōtinuitas, quæ linea duntaxat interfingitur, utrumque musculum unâ facile auferri sinit. Vbi itaq; sensim reflexo secundi musculi initio, & transuersis semper secundum ilium ossis dorsum factis sectionibus, ad tertij musculi principium deuenieris, secundus iam totus uenit reflectendus, & manibus attractus, ad insertionem usq; à tertio diuclendus. Tertius quoq; eadem ratione ab ossis ilium dorso, post secundum abradetur: atq; hoc ad ipsius etiam insertionem deducto, quartus ab ossis sacri lateribus cultello auferetur, & manibus apprehensus, ad magnum usq; femoris processum à ligamento cui innititur, & coxendicis articulo dirimetur. Facillima enim horum, postquam primum administrueris, est aggressio, qua

qua obita, licebit singulorum motibus examinatis, omnes quatuor abijcere. Quintum post hos musculum à coxendicis ossis infima sede, & pubis osse acutiori nouacula simul totum callidè abrades, & ad suam in femur insertionem illum perducens, eam accuratè obseruato, non neglectis ipsius inscriptionibus, seu delineamentis, fibrarumq; ductus differentia. Animum etiam dum hunc præscindis accommoda, ne simul quoque octauum musculum, tanquam quinti partem incautus auferas. Quinto itaque à femore rescisso, acutiori cultello à lateribus corporum undecimæ & duodecimæ thoracis uerterbarum, & trium primarum lumborum, sexti musculi caput uenit liberandum, & capite eius apprehenso, totus musculus ad paruum usque femoris processum, à subditis est dirimendus. quod si uoles, solius manus ope, perfeceris. Nisi forte & hunc musculum, quum dorsum mouentes administres, iam dudum inspexeris. Postquam uerò ipsius tendinem, & quo super pubis os fertur sinum indagaueris, septimus opportune aggredietur. Hunc itaque nouacula transuersis ductis sectionibus, ab interna ossis ilium sede ad coxendicis usque os quæ descendit erades, & musculo manibus eleuato, ad minorem usque femoris processum, ipsius insertionem consideraturus, detrahes: non præterita interim sinu sui, quo deducitur, inspectione. Mox octauum transuersa linea à pubis osse abscutum usque ad insertionem, quæ similiter suo principio lata est, diuelles: obseruans interea, ne nonum quoque imprudens adimas. Duo qui adhuc supersunt muscoli, quoniam pubis ossa dum uescæ & sedis spectares musculos, dirempta sunt, atque iam unum tantum crus, in quo tibiæ mouentes musculi administrabas, ad manum habes, facile secabuntur. Nonum itaque & decimum à pubis osse & coxendicis abrades, & ipsorum connexum & in maioris femoris processus sinum, ac implantatione examinabis, nequaquam perfunctorie præteriens decimi reflexum, & quæ ad huius latera undiq; nascitur, musculosam substantiam cum decimo musculo ad insertionem usque exporrectam. Hæc enim citra corporis nostri Opificis solertia laudem hymnumq; nunquam prætergredieris. Quum hos femur circumuertes, hoc loco sibi utrinque incumbentes musculos dirimens. Similiter etiam ab acuto coxendicis ossis processu, in quinti sacri ossis lateris durum ligamentum produci contueberis, cui quartus femur mouentium musculus innitebatur, quodq; hæc ossa firmius committit. Deinde aliud iam dudum sese obtulit ab eodem sacri ossis latere, cui nuper dictum inseritur, enatum, atq; in posteriorem, illicq; elatiorem coxendicis ossis appendicis sedem insertum, quod recti interini, ut & mox in enarratione præcedens, musculorum firmamentum efficitur. Articuli uerò coxendicis ligamenta, unâ cum genu articuli, & pedis ligamentis in unū Caput rejiciam, pedis & digitorum ipsius musculorum sermoni subnectendum.

DE LATESCENTE TENDINE, CVTI
planta subnato. Caput LVIII.

MNES quos hæcenus non commemorauimus musculi, in tibia & pede reponuntur pedis, ipsiusq; digitorum motibus famulantes. Quo autem & hi aptius pertractentur, primum pedis motores recensebimus, & deinde qui digitorum duces existunt, ut tunc postmodum quot quaque sede sint, unâ colligentes, eorundem administrationem subnectamus. Verum quanto Galeni oratio in secundo de Administrandis sectionibus obscurior imperfectiorq; est, & non undiq; suis in tertio de Partium usu placitis respondet, tanto eiusmodi musculorum diligentior nobis sermo instituendus uenit. Neque profecto cum Galeno arbitrari conuenit, simiam ab homine duntaxat in pedis digitorum diductu differre, quod scilicet simia longiores, & magis discretos digitos quàm homines adipiscatur. Imò musculis magna sanè est differentia: quam si non omnem, ne prolixior fiam, explicuero, prout orationis tamen ordo requireret, quæ mihi animo obuersionibus, lubens enarraturus sum: sedulo studiosos hîc admonens, ut non solum uera hominis musculorum enarratione & inspectione contenti, simiam quoque aggrediantur, quo Galenum (qui nusquam æquæ ac in Anatome arduus est) felicius intelligant, ne quum hunc (uti profecto debemus omnes) profiteri instituerint, suos præceptores imitati, elegantissimam, maximamq; ipsius librorum copiam, qui Anatomica complectuntur, negligant: & solum illis quæ quiuis medio critere in liberalibus studijs eruditus citra omnem præceptoris operam assequitur, sese totos dedant: memores, quàm turpiter in leuibus Galeni operibus pedem, qui sese Galenicos hodie ap

*Simia ab ho-
mine in tendi-
ne pedi subna-
to differentia.*

pellitant, retrahere cogantur, quoties in sectionis & corporis partium mentionem Galenus in-
cidit. incidit autem creberrime, tum quod dissectionibus mirifice oblectabatur, tum quod me-
dico in corporis quod sibi curandum proponit, mentionem subinde sit prorumpendum. At
age^a tendinem plantae cuti subtensum aggrediamur, in quo in primis homo à simia insigniter
differt. Hæc nanque proprium qui hunc producat tendinem exigit musculum, ab externi se-
moris capitis radice in posteriori sede carnosio principio enatum, & sub^b duobus musculis oc-
cultatum, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, prominentem in sura partem efformare,
atque in calcis os inferi dicuntur. His itaque musculis is simiae musculus cooperitus deorsum
carnosus fertur, illi forma perquam similis, qui latum in manu producit tendinem. Postquam
uero ad mediam usque longitudinis tibiæ descendit, in gracilem cessat tendinem, qui duobus
illis musculis non amplius obiectus, ad horum tendinis, quem ipsi producant, internum latum
porrigitur, declivius ad posteriorem calcis sedem descendens, quæ priuatim in caudatis simijs, ut
& canibus, sinum sibi exculptum gerit, quo hic tendo non errabundo ductu, turò uehitur: calcis
ossi interim, nisi fortassis transuersi alicuius quo obducitur ligamenti interuentu, non adnatus:
atq; in hoc à Galeni descriptione in primo de Administrandis sectionibus libro uarians, quod
in duas non dissecindatur partes, altera quidem calci insertus, altera uero in latum tendinē expli-
catus. Calcem enim totus superat, & in pedis plantam dilatescit, musculo quem secundum
quatuor digitorum articulos flectere audies, obnatus, atque manifestius in inferiorem quinque
pedis digitorum sedem protensus, quam latum manus tendo digitos accedit. Deinde ut latum
tendo manus cuti citra alicuius corporis medium non obnascitur: ita neque in pede, quando
quidem multus adeps tendinem & cutem intercedit, id que potissimum in hominibus, quibus
nullus omnino musculus latum tendinem educit. Verum ab infima calcis parte, qua terræ in-
nitimur, ualidum ligamentum prodit, totam inferiorem pedis amplitudinem subiens, si u-
num utrinque musculum exceperis, cui id non obducitur. In interno quidem pedis latere is
musculus est, qui pollicem à cæteris abducere dicitur, in externo autem, qui minimum di-
gitum à cæteris amouet. Obnascitur itaque hoc ligamentum longè manus tendine crassius, &
robustius, toti inferiori sedi eius musculi, quem secundus quatuor digitorum articulos flectere
docebimus, atque id eo fit pacto, ut quis propriam eius musculi tendines transuersum digito-
rum ligamentum subeunt, id abscederet. & dein transuersis digitorum ligamentis obductum,
ac in quinque partes discretum, inferiori quinque digitorum sedi obnascetur. Cæterum uti
paulo antè monuimus, plurima duriusculi adipis copia ligamentum id (aut utcunque appella-
re tibi uisum sit) & cutem intercedit, quanquam interim fibrosis nexibus admodum frequen-
tibus ipsi committatur. Eiusmodi itaque ligamentum priuatim homines tendinis lati uice exi-
gunt: quod si fortè ab aliquo ducendum fuisset tendine, profectò illum ualidum crassumq; ad-
modum procreari oportuisset. Nam si manus tendinem cum hoc corpore ligamentoso contu-
leris, quadrupla tendinis per cubitum exporrecti crassit'es, in tibia neutiquam suffecerit. Nihil
lo minus tamen in hominis tibiæ posteriori sede^c musculum reponi audies, qui carnosio prin-
cipio ab exteriori femoris capite enatus, & carnosus priusquam bene poplitem superauit esse
desinens, tendinem producit, longè illo qui manus latum tendinem educit, graciliorem. Ve-
rùm hic tendo pedis plantam hæcenus mihi neutiquam subire uisus est, at in interno calcis lateri
ad posteriorem ipsius sedem implantatur, neutiquam summè posticam calcis sedem, ut ille cau-
datarum simiarum musculi tendo, attingens, multoq; adhuc minus sinum in hac calcis ossis
fede sibi uendicans, quo non errabundus uehatur. Quod uero mihi commemoratum in ho-
minis pede ligamentum, & simiae latus tendo, parem usum cum lato qui manum subit tendine
præstent, conformationis similitudo argumento est, atque id eo adhuc firmitus persuadet, lati
in manu tendinis non infrequens defectus. Haud semel enim illum in manu deesse, & trans-
uersum in interna brachialis sede repositum ligamentum sui portionem porrigere, quæ ten-
dinis lati uicem supplebat, in homine secus multo quam in simijs comperi. Vti etiam à tendi-
nibus brachiale flectentibus, eum tendinem produci interdum obseruatum est, nunc ab illo
qui quarto brachialis ossi insertus brachialis flexus autor est, nunc ab illo qui per transuersum
brachialis internæ sedis ligamentum ductus, post brachialis ossi indicem
suffulcenti multo antè inseri dicebatur.

DE

UNIVERSUM pedem perinde ac extremam manum flectimus, & exten-
dimus, & deinde in latera (quamuis interim obscurissime) ducimus, idq;
plurimum & diligentissime ob crebra quæ ipsis contingunt uulnera distor-
tionesq; obseruandorum musculorum beneficio. Qui uero articuli his
motibus subministrent, in pedis ossium enarratione, superiori libro non
obiter percurramus. hic autem pedem mouentium musculorum nume-
rus à posteriore tibiæ sedem occupantibus, opportunè inchoabitur. ^a Pri-
mus itaque à radice interni femoris^b capitis unico enascitur prin-
cipio, si modò ipsius continui-
tatem spectes. si autem substantiæ animū attendis, id principium duplex apparebit. ^c unum
quidem superius, & magis iuxta femoris medium interius: ^d alterum uero inferius, & nonni-
hil exterius, pario omnino modo, quo rectum ab dominis musculum^e nasci retulimus. Superi-
rior nanque principij huius musculi pars carnea lataq; est, & deorsum protensa, paulo sub ge-
nu articulo cum reliqua initij parte confunditur, quæ exactè neruea liuidaq; in exortu erat, &
deorsum rectà per genu articuli posteriora descendens, ualde carneum crassumq; efformat mu-
sculum, qui formam exacti (ut sic dicam) musculi refert. Priusquam uero musculus iste ad me-
diam tibiæ longitudinis iam angustior redditus pertingat, carnosus esse desinit, & ex suæ infe-
rioris partis amplitudine tendinem latum educit, in cuius medium aliquandiu adhuc carnosus
musculi pars porrigitur. Atque hic musculus in interno latere posterioris tibiæ sedis ducitur:
in externo autem latere^f secundus musculus consistit, qui similiter ac primus ab externo femo-
ris capite enatus, deorsum fertur, omni ex parte primo musculo similis. Quum uero utrique à
femoris capitibus deorsum tendunt, non procul ab exortu sese^g contingunt, inuicem fibrosis
nexibus herentes. At quo magis deorsum prorepunt, eo ualidius conuiscuntur, ut iam tendo,
quem singuli producant, unus omnino sit, ab utrisq; enatus musculis. Interior tamen, seu pri-
mus musculus nonnihil diutius carneus, quam secundus, deorsum ducitur, quod in musculo-
sis citra confectionem est euidentissimum. Duo enim in sura prominentes musculorū uentres,
carneæ partes sunt præsentium musculorum, suræ magnam molem efformantium. Tendo au-
tem ab ambobus musculis enatus, & paulò angustior redditus, in caudatis simijs in postero-
rem calcis sedem ualidissime insertus. In hominibus uero non multo sub carnosus musculo-
rum sede, subiecto cuidam^h musculoⁱ adnascitur, quem quartum inter pedis motores recen-
sebitur. Atque hic connexus adeò est pertinax, ut nulla ratione hunc tendinem ad calcem
usque à subiecto musculo dirimere queas, & asserere cogaris, ab hoc tendine & quarti muscu-
li tendine, unum efformari in posteriorem calcis sedem insertum. Ac proinde etiam Galeno
succensebis, dum alios sectionis professores falsò increpat, quod duorum primorum musculo-
rum tendines tertio cuidam tendini commisceri, neque alteri non connexos in calcem inferi
scripserint. Hoc nanque uerè de hominibus illi prodiderunt, parum solliciti, num tendines se-
cus in simijs calci implantarentur. ^k Tertius musculus ille est, quem superiori Capite tendi-
nem insigniter gracilem producere diximus. Ab externo enim femoris propter genu articu-
lum capite teres enascitur principium, iamiam in ipso exortu carneum & gracile. Ab ortu ta-
men non ita procul dilatescit, exacti musculi uentrem utcunque crassiusculum referens: uerum
mox sub poplite uenter iste^l gracilescens, summè gracilem tenuem que educit tendinem, qui
quemadmodum & musculi uenter, sub duobus nuper commemoratis musculis occultatus,
& super quartum expansus, sensim oblique deorsum prorepit, quousque ad internum duo-
rum primorum musculorum tendinis latus^m elabatur, ubi is quarto musculo ualidissime con-
necti incipit. Tertij musculi tendo hinc deorsum ad internum usque calcis latus fertur, iux-
ta posteriorem calcis sedem ipsi implantatus, non autem pedis plantam subiens, illius mu-
sculi modo, quem in simia latum plantæ tendinem educere prius recensui. ⁿ Quartus non
solum suram constituentium musculorum, uerum etiam omnium tibiæ amplexantium ma-
ximus, posteriorem tibiæ regionem sua amplitudine occupat. Enascitur enim ex posteriori se-
de^o coarticulationis fibule ad tibiæ, nerueo & ualido initio, quod deorsum modice ductum
adeò dilatescit, ut latitudinem tibiæ ossis & fibulæ uineat, non tamen æquè crassus est, ac latus
amplius ue. Ex hac uero amplitudine priusquam medium tibiæ longitudinis superauit, sen-
sim arcatur, & paulo supra calcis regionem in ualidissimum & crassum degenerat tendinem,
non solum ab ipso^p formatum, sed etiam à primi & secundi musculi tendinis concursu.
Ex tribus itaque his musculis procreatus tendo, uniuersæ posteriori calcis^q sedi implantatur,
quam

Pedis motus.

Primus pedis
mouentium

Secundus.

Lib. 2 de Ad-
mir. secti.

Tertius.

Quartus.

quam Natura, quo facilius promptiorque tendinis perficeretur insertio, depressam asperamque effinxit. Ceterum quia calcis os extra tibiae ossis rectitudinem¹ prominet, & ipse quartus musculus propemodum toto progressu tibiae ossi & fibulae incumbit, paulo ante insertionem² tendo a tibiae ossis procul abscedit triangulam efformans cavitatem, cuius basis est longitudo calcis extra tibiae ossis rectitudinem prominens: alia autem duo cavitatis latera constituuntur, unum quidem tendinis ipsius anteriori sede, alterum uero posteriori regione illorum³ musculorum, qui sub quarto reconditi, posteriorem tibiae regionem occupare dicuntur. Atque haec ea demum est cavitatis, cui Homerus Achillem in Hectoris crure funem traicisse, illumque ad currum religatum, circum moenia Troiae traxisse cecinit. Quod etiam lanios, quum boues aut oves iugulatas attollunt, imitari conspiciamus, baculum transversum sub hoc tendine transmittentes. Porro quartus musculus externa sede, qua primi duo illi incumbunt, admodum liuidus est: quemadmodum & primus quoque & secundus, ea potissimum parte qua quartum respiciunt musculum. Interna uero sede quartus non admodum liuet, & ipsius etiam tendo in anteriori sede longius carniformi substantia nutritur, quam in posteriori. Non enim a fine carniformis musculi huius substantiae, ad calcem usque insigne interuallum in hominibus uisitur: quamuis & id quoque notatu dignum sit. In simijs uero etiam quartus hic musculus quodammodo carneus calci inseritur: quod Galenus animaduertens, alios Anatomicos insinuat, quos hominum cadauera, non autem cum ipso duntaxat simiarum, sedulo secuisse, uel ex ijs constat quae praeter meritum illis a Galeno imponuntur, digno sane qui interdum (nisi ipsius obstat autoritas, & quam illi tribuimus fides) a nobis notaretur, cuiusque etiam errata enumerarentur: idque tunc potissimum, dum pro hominum Anatome suarum simiarum historiam, secus ac ueteres illi, nobis obtrudit.

Quintus. Quintus pedem mouentium musculus in posteriori etiam tibiae sede locatus, sub⁴ duobus musculis adhuc occultatur, quos digitorum pedis flexui famulari docebimus. Priusquam enim quintus in conspectum ueniat, quatuor commemoratos iam pedis musculos, pariter cum duobus illis digitorum flexui subseruientibus ademptos esse conuenit. Quintus namque⁵ ligamento membraneo proximè incumbit, quod in tota tibiae longitudine porrectum, tibiae ossi fibulam colligat. Principium siquidem quinti musculi a tibiae ossis, & fibulae, qua haec ossa inuicem dehisce incipiunt, exoritur, & statim ab exortu carneum latumque uisitur, eadem prorsus latitudine ad inferiorem usque tibiae ossis appendicem progrediens. Haec latitudine praesens musculus posteriorem illius membranae ligamenti sedem & magnam quoque tibiae ossis posterioris regionis partem integit, ligamento interim, & interno fibulae lateri adnatus, ab ipsisque toto progressu, exortus sui robur acciscens. Ceterum illico atque inferiorem tibiae ossis contigit appendicem, & propemodum aequale latus adhuc atque in media tibiae sede conspicitur, ab interno ipsius latere teretem profert tendinem, qui iam aliquousque in musculi carniformi substantia incipere uidebatur. Vbi igitur tendo prorsus excarnis est, deorsum fertur, sinui incumbens in posteriori sede appendicis tibiae processus, qui interiorem malleolum constituit, exculpro. In hoc sinu transversum ligamentum⁶ tendini obducitur, hinc oblique pedis inferiora subeunt. Sub omnibus enim⁷ musculis inferiorem pedis sedem occupantibus, praesens tendo tantisper prorepat, dum in inferiorem⁸ tarsi ossis sedem ualide inseratur, quod cubum tesseramue imitanti ossi proximum est, quodque cum alio sibi commisso cunei formam appositissime exprimere, praesentisque musculi gratia priuato⁹ processu donari, in primo libro diximus. Est itaque quintus musculus ex¹⁰ illorum albo, qui sua carniformi substantia non arctati, ex altero tantum latere tendinem teretem emittunt, ac maximè laniorum securis imaginem praeseferunt. Quinetiam unus quoque eorum est, qui peculiari sinu ligamentoque transversum utuntur. Inter calcem enim interioremque malleolum tria peculiaris huius generis ligamenta, & sinus tres consistunt, tribus tendinibus parata. Quod autem ligamentum extrinsecus malleolo proximum est, quinti pedis musculi tendini, quemadmodum etiam paulo antediximus, proprium censetur. Reliqua autem duo illis creata sunt¹¹ musculis, qui quinto superstrati extrema digitorum internodia flectere commemorabuntur.

Sextus. Sextus pedem mouentium musculus in anteriori tibiae sede locatur, omnium huius regionis anterior, & exacti musculi formam representans. Enascitur autem ab anteriori sede coarticulationis fibulae cum tibiae ossis, ab utrisque ossibus, & communi illorum¹² ligamento exortus sui portionem assumens. Exortus iste acuto incipit angulo, qui illico dilatatus musculi uentrem ostendit nonnihil latiore quam profundiore. Priusquam uero medium longitudinis tibiae superat, sensim arctatur, & multo supra pedem, in teretem finit¹³ tendinem, qui deorsum per tibiae ossis anteriora prorepens, in transversum¹⁴ ligamentum a tibiae ossis in fibulam pronatum subit, & simulatque transversum id ligamentum superauit, deorsum in pedis interiora descendens, modicè patentem sinum in tarsi

tarsi ossium¹⁵ cum osse cymbam referente ligamenti impresso, tantisper uehitur, quousque ad internum latus pedis ossis pertingat, quod pollicis praepositur. Illius enim ossis peculiari¹⁶ processui¹⁷ inseritur, ualida sane applantatione ossis pedis cum tarsi commissuram apprehendens. Sexti itaque musculi anteriori sedi alius nullus obtenditur: posteriori autem sede illis incumbit¹⁸ musculus, qui sub eodem transuerso tibiae¹⁹ ligamento contineri dicuntur, & qui praecipue digitorum extensionibus famulantur. Verum sextus musculus suo interiori latere committitur lateri externo acutè tibiae ossis²⁰ lineae, quae excarnis tibiae sedis externum latus constituit, quae etiam secundum sexti musculi latus introrsum obliquatur, tum ut huic cedat musculo, tum ut alijs quoque sedes exhibeatur, qui sub sexto reponi commemorabuntur. Externum uero sexti musculi latus in ipso ortu, & toto quo dilatescit progressu committitur musculo, quem iam descripturus pedem mouentium²¹ septimum appellabo, qui quemadmodum & octauus sermoni addendus a fibula principium ducit, totiusque fibulae externo ferè lateri adtenditur, adeo ut neque inter tibiae musculos anteriores, neque posteriores recenseri deberet, sed priuatim in externo tibiae latere reponi, aptè diceretur. Quamquam non ita multum inter sit, ad quam sedem is referatur, dummodo ipsius situm, formam, munus, & id genus reliqua, quae in musculis spectare consueuimus, non oscitanter praetercatur. Septimus itaque musculus nerueum ualidumque²² principium ab²³ externo appendicis fibulae latere, & ligamenti ossa hic conestentibus assumit, inibi quae quartum tibiae mouentium musculum insertionem moliri diximus. Principium id non longo progressu fibulae connatum, ab ipsa abscedit, sibi substratum obtinens²⁴ caput musculi, pedem mouentium octaui. Quum igitur septimus musculus a fibula abscedit, externa ipsius sede liuidus semper apparet: interna autem, qua alijs accumbit musculis, rubicundus, & exactè carneus uisitur. Non enim ita multo ab origine carneus factus dilatescit, exacti musculi, seu, ut ita loquar, muris speciem exprimens. Ad hunc modum carnosus paulo ultra medium longitudinis fibulae rectè decliuus fertur, in exteriori ipsius sede non exquisitè carneus. Quandoquidem hic musculus istud sibi priuatim uendicat, quod in externa ipsius sede etiam supra medium longitudinis tibiae²⁵ utrinque ad latera carneus sit, uerum inter duo illa latera ualidissimum tendinem comonstrat interna sede, & a lateribus carne nutritum. Vbi uero musculus digno notatu interuallo medium longitudinis fibulae superauit, totus excarnis efficitur, teretem procreans tendinem, qui sensim oblique retrorsum uersus fibulae posteriora cõtendit. Non enim amplius totum externum fibulae latus integit, sed musculi tendo iam in posteriora reflexus, externum malleolum excarnem nudumque relinquit. Tendo enim posteriorem inferioris fibulae appendicis²⁶ sedem adit, hic sinum proprium & transversum quoque²⁷ ligamentum obtinens. Tendo itaque hoc ligamento inuolutus, quod a fibula in calcem talumque procedit, deorsum in priora uersus pedis plantam ducitur, adeo sanè inflexus, ut in radicem pedis ossis inseratur, quod pollicis praeciaceat, quodque in externo ipsius latere²⁸ processum obtinet, cui septimi huius musculi tendo aptè implanteretur. Aliquando tamen non in hoc pedis os septimus musculus insertionem moliri uisus est, at in radicem pedis²⁹ ossis medium digiti suffulcentis. Ceterum Natura non obiter neque negligenter obliquum huius tendinis ductum molitur, sed tendinem pedis inferiora subeuntem inter ossa & musculos pedis inferiora occupantes, medium deduxit, ne si forte inter cutem & musculos illum duxisset, tendo ipse sursum contractus, musculos in planta locatos cõprimeret, & quo minus suo possent fungimunere, obstaculo esset. Ceterum quum non solum ad posteriorem sedem exterioris malleoli tendinem hunc reflecti oportuerit, sed etiam ad aliud quoddam in externo pedis latere locatum³⁰ os, Natura incredibili artificio huic etiam reflexui prouidit. In inferiori enim sede ossis tesseram imitantis, quae plantam & externum pedis latus spectat, sinum latiusculum, neque admodum profundum exculpit, quem uiscido humore obliniuit, & perquam leui ligamento circundedit. Dein ad hunc sinum Natura tendinem circumduxit, non quidem ut reliqua ipsius regione, teretem, sed quae tendo ad sinum reflectitur, illum dilatauit, ut eo firmius ad modicè patentem sinum reuolueretur: & ne si teres permansisset, hinc aliquò declinaret. Denique hac latitudine nequaquam contenta, tendinem etiam peculiari artificio eousque inibi indurescere uoluit, ut cartilaginis speciem exprimat: imò interdum cartilaginis duriciem uincens, tendo ibidem osseus conspicitur, quo is promptius ad acutum angulum flexurae uim exoluat.

Octauus. Octauus musculus, qui sub septimo prorsus (si tendinis ipsius anteriorem sedem excipias) reconditur, ex fibula quoque totus prodit. Aliquantulo enim sub fibulae superiori appendice ab externo fibulae latere, uersus anteriora nonnihil enascitur, & ad amissum carnis fibulae quae semper adensus, sub septimo deorsum prorepat. Quum autem medium longitudinis fibulae aliquousque superauit, in teretem quoque cessat tendinem, qui similiter atque septimi tendo deorsum

deorsum uersus fibulae posteriora reflectitur. Verum hic tendo septimi tendine omnino non integritur, sed in priora prominens, anteriori septimi tendinis lateri attenditur, & sinui in posteriori fibulae appendicis sede exculto incumbens, transuerso etiam ligamento circumdatur. Hinc rursus in priora descendens, processui pedij ossis ualidissime inseritur, quod tesseram referenti ossi adnexum, paruum pedis digitum sustinet. Verum hic tendo aliorum hactenus dictorum ritu, non simplicem¹ insertionem perficit, uerum nonnihil ante insertionem ipsius tendo bicornis redditur, duplici insertionem dicto ossi implantatus. Neque est, quod quispiam Galeno confusus, sextum nobis commemoratum musculum, in duos quoque tendines diuidi arbitretur. Hominibus enim ad eum quem scripsi modum sextus musculus habet, aliter sane quam in caudatis simijs obseruatur. non enim in his tantum duplex tendo uisitur, uerum etiam duo sunt musculi admodum conspicui, quorum anterior posteriore minor est, ambo in pedij os pollicis praepositum implantati. Ceterum quando his (& si ad Galenum intelligendum iuent) non admodum concinne sermonem uera enarrantem interpellimus, nonum musculum iam praedictis addamus. quem quis proprium per se musculum recensere poterit, alius uero alterius cuiusdam partem non inepte dicet, prout nimirum ille motui & insertioni, hic uero connexui & principio attenderit. A musculo enim, qui in anteriori tibiae sede locatus, quatuor pedis digitos extendit, carnosae quaedam portio iuxta mediam tibiae longitudinis ab externo ipsius latere enascitur. Quae deorsum ducta in tendinem degenerat, qui transuersum anterioris tibiae sedis ligamentum subit, & superiori pedis regioni exporrectus, fibrosisque nexibus subditis² musculis commissus, in duas portiuunculas bipartitur, quas pedij ossi paruum digitum suffulcanti inserit, non procul ab eius ossis superiori sede, qua imitanti tesseram ossi al ligatur. Nihil itaque prohibet, hunc musculum aut partem digitos extendentis recensere, aut illum numero ab extensionis opifice distinguere, illumque nonum musculum enumerare, ut hactenus enumerati nouem censeantur pedis motibus famulantes. Primus itaque, & secundus, & quartus, qui suram seu tibiae uentrem praecipue efformant, atque in posteriori tibiae sede locati ualidissimum ferè corporis tendinem simul constituunt, robustissimi pedis motus autores sunt. Calcem enim sursum in posteriora trahunt, pedemque terrae firmant, seu in posteriora deorsum reflectunt, atque his quintus suppetias fert, pedem quoque terrae admouens, & interdum ut summis tantum digitis erigi queamus, in posteriora ducens. Neque est quod magnopere illius tendinis in calcem inserti officium praedicem, quum secundum mortem homini nihil pestilentius inferre plerumque nationes studeant, tendinis illius praecisione. Quod uero munus tertio pedem mouentium musculo concedatur, non ita affirmare possum. nam latum tendinem in pedem non producit, & sanè inualidior uisitur, quam qui cum insignibus illis quatuor musculis, in pedis extensione conferri queat. Si tamen hunc tantum opus subire posse quis crediderit, id addendum prorsus erit, eum obliquo & in internu latum, pedis motui suppetias ferre, quem admodum & praedicti quoque faciunt: prout hi illi uel soli, aut tendantur, aut laxentur, quemadmodum de brachialis motoribus dictum est. Ceterum sextus una cum septimo, octauo & nono contrarij motus, quum simul tenduntur, duces sunt. pedem enim sursum ad tibiae anteriora flectunt, motu sanè non aequè atque posteriores digno & ualido. Si uero alternatim cum posteriori tibiae sedem occupantibus musculis contrahuntur, in hoc illud uelatus pedem agent, atque ita, qui flexionis extensionisque autores sunt, etiam motus in latera appositissimi obcunt.

DE MUSCULIS PEDIS DIGITOS MO
uentibus. Caput LX.

Pedis digito-
rum motus.

DIGITI pedis isdem prorsus motibus aguntur, quibus quatuor manus digitos duci relatum est. Pedis enim pollicis (qui duobus tantum ossibus donatur) primum internodij pari omnino ratione cum primis reliquorum digitorum internodijs flectitur, non autem ut in manu, opposito flexu alijs digitis obducitur. Atque hic primorum articularum flexus, aut rectus est, aut in alteram partem modicè inclinans, quemadmodum primos quatuor manus digitorum articulos moueri diximus. Secundum autem pollicis internodium, & secunda quoque & tertia reliquorum digitorum internodia, simplici duntaxat ac in neutrum latus uergenti donantur flexione ac extensione, nullo interim proprio motu in latus (quemadmodum neque manus digiti) praedita, quum interim prima internodia & adductionis & abductionis motum in pede non minus quam in manu nanciscantur. Ceterum ut motus digitorum manus & pedis par quodammodo est ratio, ita ferè etiam similibus

milis musculorum in utrisque est series. Vnde etiam in illorum descriptione non inopportune eundem ordinem, quem in manus musculis obseruauimus, aggrediemur. Primus itaque is futurus est, qui quatuor digitorum secunda flectit internodia, in hoc a manus musculo uarians, quod breuior sit, & pro sua mole amplior & tenuior, quodque non ex tibia (quemadmodum musculus digitorum manus è cubito) porrigitur. Totus namque inferna duntaxat pedis sedem occupat, uerba ipsius carnosae substantiae pertinaciter subnatum habens ligamentum, quod lati in manu tendinis uices gerere, iam antea proditum est. Ab inferna itaque calcis ossis sede, & anteriori illius calcis tuberculi parte, quod terrae innititur, primus hic musculus principium ducit, partim nerueum, & partim carneum, quod ilico ab exortu prorsus carnosum euadens, sensim dilatatur, multo latius, quam crassius redditum. Quum uero mediam pedis longitudinem ad digitos repens superauit, in quatuor carnosas portiuunculas dirimitur, quae inuicem ductae, & aequales constituentes angulos, singulae unum producant tendinem, ad sibi praepositum digitum excurrentem. Tendo iste similiter ac in manu, ad primi internodij radicem transuerso ligamento excipitur, quousque longa sectione diuisus, & subiecto sibi tendini uiam praebens, in secundi internodij radicem implantetur, & toti ossis sui longitudini latescens innascatur. Huius musculi beneficio, secundum quatuor digitorum flectimus articulum, eum quam possimus proximè ad calcem recta linea protrahentes. Secundus uero & tertius digitorum musculi, tertij quatuor digitorum & secundi pollicis articuli flexus opifices sunt. Atque hi non in pedis planta reponuntur, sed in tibiae posteriori sede locati, totam illius longitudinem perreptant. Sunt porro hi, quos quarto pedem mouentium musculo, qui suram constituentium maximus est, proximè subterni, & quinto pedis musculo incumbere diximus. Ut uero eandem cum quinto pedis musculo sedem occupant, ita quoque illi forma admodum similes sunt. latiores enim quam spissiores uisuntur, deinde de tota carni in tibiae regione existunt: & quum ad calcem usque descendere, ab interno tantum latere non admodum prius arctati, teretem promunt tendinem, peculiari sinu & transuerso ligamento, inter tibiae & calcem, inferiora pedis subeuntem. Eorum itaque prior, qui digitos mouentium secundus censebitur, à posteriori sede connexus fibulae ad tibiae, enascitur, statim ab ortu carnosus, & latus utcunque, uersus tibiae extremum prorepens. Toto hoc progressu, maximo suram efformante musculo contegitur: anteriori autem parte qua tibiae posteriorem sedem respicit, fibulae posteriori parti attenditur, ipsi etiam aliquandiu adnatus: deinde qui ordine tertius futurus est, externo suo latere ipsi secundo hinc quoque subijcitur. Illico uero atque secundus ad infimam tibiae sedem descendit, ab interno ipsius latere tendinem edit teretem, qui prius aliquandiu in carne pronasci uisus est. Huius tendinis nomine ad internum calcis latus, ubi talum excipit, sinus insculpitur, qui transuerso ligamento obductus, praesentis musculi tendinem tuissimè deducit. Postquam tendo ligamentum id superauit, pedis inferiora oblique subit, & inter illos qui quatuor digitos pollicis adducere dicuntur, & eos qui primum digitorum internodij flectunt, prorepit, totus propemodum ad pollicem contendens. A praesenti enim tendine ad plantae ferè mediam portiuuncula diffunditur, quae aliquot tendinibus eius quem tertium numerabo commiscetur, atque una cum illis tendinibus ad tertij indicis, & quasi ad medij quoque digiti, articuli flexionem auxiliatur. Reliqua autem tendinis secundi digitos mouentium musculi portio (quae profecto ualidissima est) ad pollicem uti diximus oblique perfertur, atque secundum pollicis longitudinem transuerso ligamento exceptus, in secundi pollicis internodij longitudinem lata insertionem implantatur, eius internodij flexionis autor. Tertius musculus, qui quinto pedem mouentium infernitur, pari prorsus ratione cum secundo digitorum musculo in posteriori tibiae sede ex- porrigitur ad internum magis latus, quam secundus, respiciens. longè enim magis tibiae ossi, quam fibulae innititur. Quum autem ad calcem ferè descendit, atque adhuc latus conspicitur, ab interno ipsius latere teretem promit tendinem, cui peculiarem sinum & transuersum ligamentum Natura fabrefecit, in medio duorum qui hic quoque habentur sinuum. Tertij itaque musculi tendo, hoc ductus sinu, teres adhuc pedis inferiora subit, secundi musculi tendini uersus plantae cutem magis subiectus, & cum illo x literae imaginem efformans. Secundi enim musculi tendo ab exterioribus introrsum oblique in anteriora fertur: tertij autem tendo quodammodo ab interioribus extrorsum contendit, ob idque in plantae medio cum secundi tendine decussatim constituitur. Tertij musculi tendo pedis plantam hoc modo subintrans, modicè dilatatur, ac in quatuor alios tendines digeritur, singuli ad unum quatuor digitorum excurrentes, illisque manus tendinibus respondentes, qui tertium quatuor digitorum articulum inflectunt. Sub primi enim musculi tendinibus occultati, g digitorum

Primus pede
mouentium.

Secundus &
tertius.

digitorum radices subeunt, una cum primi musculi tendinibus transuerso ligamento, ut in manu quoque obducti. Ut uero ad tertium usque internodium prorperent, primi musculi tendines sectione per longum diuisos permeant: & latiores redditi, tertij internodij longitudini implantantur. Ceterum tendini qui indicem adit, & interdum illi pariter qui medio exporrigitur, hoc priuatim obtingit, ut in plantae medio portuiculae secundi musculi tendinis ad pollicem proficiscens nanciscantur, quae cum illis digitorum tendinibus omnino coit, & permiscetur. Interdum uero quantumuis accuratè singula obserues, à secundi tendine nihil porrigi, sed hunc totum in pollicem absumi conspicias. Atque ita sanè tres digitorum primi musculi habent, quorum primus secundum quatuor digitorum flexit internodium. Reliqui autem duo, ultimi quinque digitorum internodij flexionis opifices sunt. Verum hinc non ambigo studiosissimum quemque, qui accuratissimè Galeni loca iam pridem euoluit, atque si rectè ipsius sensa tenet, illi sibi haud conformia dicere, & libros ipsius hic quoque uitiatos esse intelligit, auidè expectare, quamobrem à Galeno dissentiam. Cui in praesentia aliud nihil additū esse uelim, quàm uerissima me haecenus de pedis digitorum musculis in hominibus enarrauisse, & Galeni loca (ut iam audies) uix simijs conuenire. Vt itaque nunc prae teream functionem, quam cum manus digitorum musculis communem esse censui, quum secundus musculus secundi pollicis internodij flexus autor poneretur, nulla primi articuli, quod ad flexum attinet, facta mentione: quemadmodum tertij musculi beneficio tertium reliquorum digitorum internodium moueri iam antea scripsi. Quum interim ex Galeni sententia primos etiam articulos duobus posterioribus musculis flecti, dictum esse oportuerat. Arbitratur enim Galenus, eandem hic atque in manu horum musculorum functionem esse. Imò exactè in secundo de Administrandis sectionibus suum ipsius perpendens placitum, quo transferum ligamentorum ope primos manus digitorum articulos flecti innuerat: dixit ab illis qui tertio digitorum internodio inseruntur in pede, non solum tertios primosque articulos in flexionem duci, uerum primum, secundum & tertium internodiū ipsorum ope flecti. quod sanè necessarium esset, si modo transuersi ligamenti uel tendines illa quibus tantum in cubunt, ossa mouere donaremus. At ita non suffecerat adhuc illis tendinibus, quos nos tertium internodiū flectere diximus, à Galeno insigne illud flectendi munus ascribi, quin etiam primum musculum, qui secundis quatuor digitorum internodijs inseritur, prima quoque internodia flectere, orationi addendum uenerat. quum & illius musculi tendines eodem cum alijs tendinibus in primo digitorum ossè ligamento obuelentur. Ceterum functione postposita, qualiter in caudatis simijs praesentes musculi habeant enarrare non grauabor, haud interim immemor Galeni loci, quo tendines non eodem semper modo permisceri tradidit, ne forte quis me ipsius dogmata nimis persuetiorè arbitretur expendere. Simiæ igitur primum musculū, quo secunda digitorum flectuntur internodia, cum hominibus communem habent: at tanto longioribus donatū tendinibus, quanto intervallo simiæ pes hominū pedē unā cum digitis in longitudine pro proportionē superat. Secundus quoque & tertius in tibia eodem modo simijs atque hominibus collocantur. quum tamē tendinē educit, non ex altero latere illū promūt, sed ceterorum musculorum modo coarctati illū emittunt, quod etiā in simiarū quinto pedē mouentiū musculo usu uenit. Deinde tendines quoque pedis plantā ut in hominibus subeunt, & ubi x litera instar in sectionē moliuntur, secundi musculi tendini tertij musculi prorsus permiscet, atque ex ambobus unus quodammodo confurgit tendō, à quo transuersim portuicula ad pollicē fertur, illi prorsus similis quā in caudatarū simiarū manu à tendine indicē accedente, in uolae medio ad pollicē ferri retulimus. Reliqua uero huius permutationis pars in quatuor tendines diuiditur, eam portionē quae pollicis exporrigit mole uincētes, hi ut in homine sub primi musculi tendinibus deducti, tandē latiores redditi tertio internodio inseruntur. ^p Musculi primos digitorum pedis articulos flectentes, in homine illis ferè respondent, qui in extrema manu inter postbrachialis ossa conduntur, uerum in pede ita exactè ac in manu distingui nequeunt. Rudis enim indigesta quae moles in planta conspicitur, quae ad amussim carnea est, & fibris rectis interstincta. deinde secundum pedij longitudinem ducta, & illius quoque interualla opplens, in quinque digitorum radicem implantatur, utrinque ad primi internodij latus uersus interiora insertionem tentans. Hanc sanè carneam molem ex sententia in musculos proprios, quemadmodum in manu subdiuidere nequeo, quantumuis etiam sibi implicatas quasdam inscriptiones commonstret. Vtunque sit, haec non minus quàm in manu ualida est, & primorum articularum flexionem perficit, quam primus pollicis articulus parè cum primis quatuor reliquorum digitorum flexione adipiscitur. Vnde etiā carneae illius molis pars ad pollicem porrecta illis respondet partibus, quae ceteros digitos aduē. Integrū itaque propter obscuras impressiones, & quandā cum manus musculis imaginem,

Lib. 3. de V. su.
par.
Lib. 2. de Ad.
mi. sectio.

Primus
et 3. musculi
quo modo in si
mijis se habeat.

Musculi pri
mos articulos
flectentes, ter
tium musculū
in numero suc
cedentes, ac de
cem nobis enu
merat.

& parem quoque functionem, hic decem musculos quinque digitorum primis articulis in flexione famulantes enumerare, ut bini ad singulos digitos referantur, atque hi decem tribus reliquis flexionis autoribus ascribantur. ^{Decimusquartus.} Decimusquartus igitur, cui quatuor digitos extendendi munus concreditur, in anteriori tibiae sede locatus, sub sexto pedem mouentiū musculo reconditur. A tibiae enim ossè, qua fibulae sub genu articulo connectitur, hic musculus neruum assumit principium, quod ilico ab exortu carneum euadens, recto tramite deorsum ueruum pedem descendit, in medio propemodū ductu carnosam sui portionē ab externo latere diffundens: quae deorsum protensa, ea est quā nonum inter pedem mouentes musculos recensuimus. Postquam uero decimusquartus digitos mouens musculus hanc eduxit portionē, carnosus adhuc deorsum tantisper fertur, dum transuersum ligamentū à tibia in fibulā pronatū, anterioremque tibiae sedem occupans, contingat. Ibidem enim in tendinem degenerat, qui per id ligamentum ueluti per anulum prorperit, ac priusquam ligamentum pratergreditur, in quatuor alios tendines scinditur, qui per pedis superiora aequales angulos constituentes, ad quatuor digitos pertingunt, ac toti illorum longitudini ampliores redditi inseruntur, & simul tres illorum articulos extendunt. ^{Decimusquintus.} Decimusquintus musculus ad pollicem spectat, & in anteriori tibiae sede collocatus, partim nuper commemorato musculo subiicitur, partim uero illius internodij lateri exporrigitur. A tibiae enim ossis externo latere, ubi membraneum ligamentū tota tibiae longitudine fibulam tibiae ossi colligans, ab ipsa educitur, hic musculus principium sumit, quod carnosum in ea sede incipit, quā iā tibiae os à fibula dehiscit. Hinc musculus deorsum protensus, ac ligamento illi pertinaciter adnatus, anteriorem tibiae ossis sedem adit, ac in tendinem finiens, per transuersum ligamentū in anteriori tibiae regione confictes ducitur. dein per pedis superiora ad pollicē prorperit, toti ipsius longitudini inseritur. Huius musculi beneficio pollex in neutrum latus insigniter uergens extendit. Neque alius ex tibia homini in superiorē pollicis sedē inseritur. Verum alius toti pedis superiori regioni secundū longitudinē obductus, externo superius pollicis sedis lateri tendinē inserit, cuius ope pollex alijs digitis adducit. Iuxta latus enim tali, ubi calcis ossi os tesserā referens coartulatae, ab huius sedis ligamentis ampla moles carnea enascitur, quae antrorsum oblique uersus digitos porrecta, in quatuor carnosas partes dirimitur, quae singule teretē efformant tendinē. Horum quatuor tendinū intimus pollicis externo lateri uersus superiora inseritur. Secundus ab hoc, in indicis externo lateri implantatur, tertius uero medio digiti, quartus autē anularis, adeo ut solus paruus huiusmodi tendine destituatur. quāquā semel & admodū obscure illi quoque exigui tendinē exporrigi animaduertim. Horū tendinū beneficio, quatuor digiti illis donati, in externū latus abducunt. Num uero huiusmodi carneū corpus in hos deductū tendines, unius aut pluriū musculorum uice numerandū sit, non uehementer instandū arbitror, quū in ortu unicus uideatur esse musculus, et postmodū uti diximus, plurimū in quatuor tendines subdiuidat. Verum ex Galeni sententia, duo hic essent musculi, quorum unus indicē & mediū à pollice abduceret, alter uero anularē & paruū extorsorū in latus amoueret, deinde ex tibia in pollicē alius infereretur, eius tendinis uicē supplens, quem ab hoc carneo corpore in pedis superiori sede locatō, in pollicē inferi commemorauimus. Verum non mirum est Galeni descriptionē hic plurimū à nostra uariare, quū insigniter ibidē simiæ ab hominum constructione differant. Illis namque in pollicis superiora à tibia duo exporriguntur musculi, quemadmodū in manu accidit, deinde duo in superiori pedis sede repositi uisuntur, quatuor digitos à pollice abducentes. Age igitur doctrinae gratia, in homine nobis enarratū iam musculorum corpus unius loco habeatur, sitque is pedis digitos mouentiū decimus sextus. ^{Decimussextus.} Decimussextus igitur in externo latere pedis reponitur, insignis utique musculus, & ab externo latere calcis ossis, ubi id tuberculū quoddam gerit, neruo principio enatus. Atque hoc quidem illud est, quod ferè in medio longitudinis ossis calcis extuberat, huius quem nunc narramus musculi gratia efformatum. Principium musculi non procul ab exortu carnosum efficitur, exequi musculi formam exprimens. Priusquam uero ad primum parui digiti articulum pertingat, in teretem finit tendinem, externo lateri primi illius ossis insertum. Hic musculus quum ualidus admodum sit, etiam si paruus digitus à decimosexto nullum tendinem exigat, eius digiti abductionem plus satis perficit, quemadmodum etiam in hominis manu factum esse affirmauimus. ^{Decimoseptimus.} Decimoseptimus interno pedis lateri secundum totam ipsius longitudinem protenditur, muris quoque effigiem proximè exprimens. à ligamenti enim calcem talo connectibus neruum assumit principium, quod crassius carnosiusque effectum, tandem in teretem degenerat tendinem, externo lateri prioris articuli pollicis implantatum. Huius musculi beneficio pollex introrsum à ceteris digitis abducitur. In simijs adhuc unus est à pedij ossè indicis praeposito in pollicem pronatus, ac illum in diti quā potest proximè ad mouēs, quo homi-

Decimusquar
tus.

Decimusquin
tus.

Musculus in
superiori pe
dis sede loca
tus, et polli
cē tresque ipse
proximos digi
tos extorsorū
abducens, et
numero 16.

Decimussepti
mus.

Decimosecta
tus.

Quatuor mu-
sculi, digitos
quatuor polli-
ci adducentes,
semper 20, 21,
22.

nes deservuntur. Quare etiam post decimum octauum in homine quatuor tantum adhuc su-
per sunt musculi, quatuor digitos in internum latus ducentes. qui similiter atque in manu, illis
tendinibus exporriguntur, qui tertium digitorum flectunt internodium. Quamvis in hoc pe-
dis musculi à manus uariant, quòd illi non à tendinum inuolueris horum modo, sed à calcis osse
exoriantur. A ligamenti nanque ossa tarsi posterioribus pedis ossibus in planis colligantibus
musculorum corpus nascitur, quod in quatuor postea graciles diductum musculos, interno
quoque lateri quatuor digitorum inseritur. Si itaque carneam hanc molem quatuor musculorum
loco habueris, omnes pedis digitorum in homine musculi, duo erunt & uiginti. Si uero unius
loco id corpus numeraueris, tantum erunt decem & nouem. Rursus prout id corpus, quod
pollicem & tres ipsi proximos digitos in externum latus ducere dixi, in plures dissecueris, nu-
merum quoque augebis.

DE LIGAMENTIS ILIUM OSSA SACRO

colligantibus, & coxendicis ac genu articuli, de quibus reliquis omnibus quae in
tibia & pede habentur ligamenti. Caput LXI.

Ligamenta
sacri ossis cum
ipsis adnexis.

Membrana
pubis ossis fo-
ramen occu-
pans.
Femoris ad
coxendicis os.

LIGAMENTVM Ilium os sacri ossis lateri colligans, robustum est, & mem-
braneum, uniuersam commissuram ambiens. Portio tamen ipsius in me-
dio, ubi inuicem ossa committuntur, sese inserit, ac ita ualida crassaque effi-
citur, ut cartilaginei ligamenti naturam prorsus repraesentet, cuius bene-
ficio, & demum cartilaginis quoque interuentu, ilium os sacro ualidissime
nectitur. Quemadmodum igitur cartilaginis intercessu, & ligamento or-
biculatum commissuram ambiens, pubis ossa inuicem connectuntur, ita
quoque ilium os sacro coarctatur. Praeter haec sacri ossis ligamenta aliud ex latere connexus quin-
ti ossis sacri cum sexto quodammodo teres nascitur, atque in acutum processum coxendicis os-
sis inseritur. Quin etiam ab eodem sacri ossis latere, in ossis coxendicis appendicem, aliud li-
gamentum nascitur, quod una cum praedicto ossa haec firmitus connectit, & praeterea rectum in
tendinum, & musculorum ipsius fulcrum existit. Postremo in pubis ossis foramine membrana ui-
situr, illi omnino similis, quae secundum cubiti longitudinem radium ulnae colligat, substan-
tia enim huic ad amissum respondet, & fibris constat deorsum in latus oblique procurrenti-
bus. Ligamenta femur coxendicis ossi adnectentia, duo magis praecipua censentur, unum
orbiculatum articulum amplectens, cuiusmodi etiam alijs articulis est commune. Caeterum ne-
aliquando femoris caput luxaretur, quoties uarijs motibus femur magnam corporis molem
sustentans mouetur, ligamen hoc quod diximus, crassissimum robustissimumque euasit, nulli li-
gamento ex his quae articulos circulant, crassitie secundum. Et tanti momenti ususque id liga-
mentum Graeci esse putarunt, ut etiam totius articuli nomine illud *ἰχθυόειρον* appellare non dubita-
uerint. Quin etiam huic ligamento articulum ambiens, non solum priuata crassitie duritiesque
accescit, uerum hoc peculiariter sibi uendicat, quod neque capitis femoris, neque acetabuli ossis co-
xendicis supercilio inseritur, aut ab illis prodit: totam enim femoris ceruicem ambit, illi nusquam
quam ad magni femoris processus radicem orbiculatum circumnatum, reliquae autem parti tantum
citra omnem connexum incubit. deinde acetabuli supercilio non adnascitur, sed paulo supra su-
percilij radicem ossi coxendicis. Atque hic prouide Natura ab aliorum articulos ambientium liga-
mentorum fabrica reclinauit. nam si aliorum ligamentorum ritu supercilijs connatum fuisset, neutiquam
oblongum femoris caput apte moueri permisisset. Quod sane ad amissum spectabis, quum in-
ter secundum femora inuicem adducere, & rursus abducere conaberis. Mirum enim dictum est,
quam femoris caput antrorsum extra sinum fertur, dum alterius pedis calcem, ueluti perpendi-
culi lineam, medio interioris lateris alterius pedis adhibemus: quod in illo pedum situ fieri cer-
nimus, quum in choreis notam, quam bis simplicem uocant, hoc signo. // indicant, erecti sin-
gimus. Ad haec, praeter quam quod coxendicis ossis sinus admodum cauatus est, aliud adhuc
ligamentum orbiculatum sinus supercilio adnascitur, quod sinum adauget, & eorum ligamen-
torum naturae participat, quae cartilaginea sunt. Verum id cavitatem non solum auget, sed etiam
in causa est, cur minus ossis supercilius in uehementibus femoris motibus, quum fragile sit,
abruptatur: sua enim duritie ligamentum impetui resistit, & sua mollitie cedens, eundem exob-
ruit. Porro aliud coxendicis articulo peculiare ligamentum teres est, & adeo durum, ut cartila-
gineus nervus merito ab alijs appellatus fuerit. Hoc ex medio capitis femoris enatum, non in
acetabuli centrum inseritur, at in humilissimam ipsius sedem, ubi adeps, non autem cartilago, si-
nui oblinetur. Haud secus quam si Natura ad superiora primas femoris luxationes futuras me-
tueret,

tueret, quum corporis truncus tot oneribus grauatus, femoris capiti tum praecipue innititur,
quum batulos tot saepe centenis libris onustos incedere, atque ita uicissim uno pedi insistere ani-
mauerimus. In genu uero articulo, praeter commune ligamentum omnibus obductum
articulis, alia quaedam ualida robustaque rerum Opifex fabrefecit. quando enim quinque sunt
genu articuli regiones, anterior, posterior, interior, exterior, & media, singulis peculiare quip-
piam Natura praeposuit. Anteriori quidem, quae membraneo ligamento prorsus destituitur,
& tamen regio admodum fallax, & summo opere laboratura est, mola patellae simul cum il-
lam continentibus tendinibus praetenditur: quae quum abunde articulum stringat, nullo hic
opus erat ligamento, neque etiam (ut dixi) membraneo, omnes articulos ambiente. Posteriori si-
militer laboraturae, robustum neruosumque ligamentum praepositur, quod ex media postero-
ri tibiae regione originem capiens, recta sursum fertur, & bifidum utrorumque femoris capitum
posteriori sedi, qua maxime illa dehiscunt, implantatur. Caeterum mediae regioni duabus nu-
per dictis digniori maiori que genti firmamento, Natura ualidissimum & cartilagineum largitur
ligamentum, quod ex tota prominiori inter duos tibiae sinus parte enatum, femoris posteriori
parti, qua ipsius capita maxime inuicem distant, cum paulo ante dicto inseritur. Verum praeter
hoc ligamentum interdum adhuc mucosum quoddam & gracile reperias, in medio genu articu-
lo locatum, in anteriori nuper dicti regione: quod similiter à tibia in femur pronascitur. Exte-
riori regioni iniurijs magis quam interiori patenti, teres quoque obductum est ligamen, femoris
& fibulae tibiaeque os inuicem colligans. Huius ligamenti humilissimum extremum, capiti musculi
substernitur, cuius tendinem ad posteriora inferioris fibulae appendicis perpetuam, ad pedij
os pollicis praepositum protendi relatum est. Porro interior genu regio, quae caeteris omnibus
& minus erat motibus famulatura, & ipsae quae cruri laedendo occurrant minus obuiatura, liga-
men nanascitur, iam dicto tum gracilius, tum mollius. Quod etsi ex interiori femoris latere ena-
scatur, in tibiae tamen latus non inferatur, sed uelut ad aliud exterius in tibiae priora maiori sua
porcione contendit. Caeterum praeter haec omnia, peculiaris huic articulo, quemadmodum supe-
riori libro scripsi, cartilago inijcitur, quae duritia exquisita cartilagini non nihil cedit, atque cum
ligamento quippiam commune exigit. Quantum uero ad articuli genu securitatem ea cartilago
ualeat, illic quoque diximus. nunc autem in exteriori ipsius circumferentia, qua quodammodo ex
articulo eminet membraneis ligamentis ex ipsa prodeuntibus, femori & tibiae colligari, additum
esse uoluimus. Ligamen fibulam tibiae iuxta genu articulum colligans, forte quidem est, sed
ut in aliorum ossium commissuris, ab exteriori tantum parte ossium connexum circudat. Quae
uero tibia fibulaque inuicem dehiscunt, per totam ossium longitudinem ligamentum membra-
neum habetur, illi par quod in cubito repositum esse commemorauimus, atque id à tibiae osse in
fibulam porrigitur, fibris intertextum à tibiae osse deorsum oblique in fibulam excurrentibus.
Quemadmodum uero conformatione hoc tibiae ligamentum cubiti ligamento respondet, ita
etiam parum cum illo usum praestat. fibulam enim tibiae alligat, & interstitij ritu anteriores tibiam
occupantes musculos à posterioribus dirimit, illisque qui ipsi adnascuntur, exortus robur porri-
git. Pedis ligamentorum nonnulla prius exposita sunt, transuersa nimirum, quae tendinibus
obducuntur: quorum quaedam ad ossium commissuram simul faciunt, alia uero duntaxat munimen-
ta quaedam tendinum, & ne illi à suis sinibus exurgant, uincula existunt. Sunt uero transuersa pedis
ligamenta, si obiter consideretur, tria. Primum in anteriori tibiae sede ad ipsius cum pede articu-
lum consistit, atque ad tibiae os & fibulam refertur: hoc enim ossa connectit, & plurimos tendi-
nes transmittit. Istud utcumque perpendas, unum simpliciter est. Secundum ab interno malleolo
in calcis os inseritur, atque ossium quoque alligationi auxiliatur. si uero exacte diuidatur, tres anu-
los, & ueluti tria ligamenta efformare uisitur, quae priuatiim ad suos quosque spectant sinus,
trium tendinum nomine, ut & ipsi tres sunt, exsculptos. quorum calci proximus musculi ten-
dinem admittit, qui pollicis secundum flectit internodium. Sinus huic accubens, secundusque
tendini uiam praebet, tertius quatuor digitorum articulos flectenti. Tertius uero sinus una
cum ligamento in posteriori interioris malleoli sede repositus, à Natura illi tendini prepara-
tus est, quem musculus efformat, inter pedis motores quintus. Tertium porro transuersum
pedis ligamentum à fibula in calcem fertur, atque ad ossium ita colligationem iuuat: qua autem
duobus sinibus obducitur (quum illi sinus duobus ossibus simul non sint communes) tantum
tendinibus famulatur, septimi & octaui musculorum pedem mouentium. Ad haec, in infer-
na pedis digitorum regione transuersa ligamenta perinde consistunt, ac in manu. Verum praeter
transuersa ligamenta, quae etiam prius expressimus, in pede alia permulta habentur. Pri-
mum ex tibiae osse in fibulam procedens, inferius tibiae ossi fibulam colligat, membraneum si-
militer ac aliorum articulorum ligamenta existens. Deinde & aliud quoque reliquis articulorum

Ligamenta ge-
nu articuli.

Liga. fibulae
tibiae ossi com-
mittentia.

Pedis ligame-
ta transuersa.

Alia pedis li-
gamenta ossa
tamen com-
mittentia.

g 3 ligamenti

ligamenti respondet, quod uniuersum articulum tibiae cum talo amplectitur. Post haec quatuor sunt ligamenta cartilaginosa, ex quibus nonnulla in alto conduntur, alia exterius ossa ambiunt, quae simul omnia talum quatuor quibus firmatur ossibus connectunt. Primum ex internis tali partibus, quibus interno malleolo excipitur, originem obtinet, & in tibiae ossis parte, quae talum respicit, innascitur, id os talo colligans. Secundum exterius est, interiorque respondet, fibulam talo nectens. Tertium ceteris robustius, & admodum insigniter cartilagineum, ab inferiori tali sede propter ipsius ceruicis radicem, nimirum quae calci is committitur, principium ducit, & calci inter duas quibus talo coarticular, commissuras innascitur. Quartum tali caput ossi nauiformi connectit. Ex tali enim ceruicis termino originem ducens, iam dicto ossi inferitur, uniuersumque ambit articulum. Verum praeter cartilaginea haec, membraneum aliud ligamentum omni ex parte calcis cum talo obducitur articulo, & ualidum quoque aliud a tali ceruice in tesseram imitans os implantatur. Porro ligamen calcis os huic tesserae simili ossi committens, robustum quoque est, & cartilagineum, sed duntaxat articulum amplectitur. Quemadmodum uero in manu brachialis ossa inuicem durissimis cartilagineisq; ligamenti colligantur, ita quoque tarsi ossatum inuicem committuntur, tum etiam ossi cymbam imitanti adnectuntur. Validissimum autem & peculiare uinculum in inferiori parte tarsi ossa obtinent, quod non solum extrema uincit, imò penitus singulis inferitur, ossium quoque media inuicem constringit. Pedij autem & digitorum ligamenta manus ligamentis correspondent. Sunt enim omnia membrae, his tantum exceptis quae superiori pedij ossis interuallorum parti immituntur, illa siquidem cartilaginea sunt, & in profundo articuluu repositi ligamenti naturam referunt.

MUSCULORVM IN TIBIA ET PEDE SE-

dem obtinentium, & ligamentorum omnium quae haecenus non resecta sunt, administrandi ratio, musculorumq; qui tibiam & pedem occupant, numerus. Caput LXII.

Quot musculi in posteriori tibia sede consistant.

In modo omnes musculos pedis ac digitorum motibus famulantes memorae confirmandae causa in suis sedibus ordine recensere, in posteriori tibia sede, primum duo occurrent, a radice inferiorum femoris capitū ducentes originem, & surae non medio crem portionem efformantes. post hos sese exhibet qui totius corporis longissimum promit tendine. Sub hoc surae maximus, seu pedem mouentium quartus consistit, in calcem ualidissimē cum nuper commemoratis insertus. Huic succumbit qui pollicis secundum internodium flectit, deinde qui quatuor digitorum tertij internodij flexionis praecipuus autor est. omnium autem intimus habetur, qui pedem in posteriora ducens, uni ex tarsi ossibus implantatur: adeo ut iam omnes posterioris tibiae sedis musculi septenarium constituent numerum. praeter musculum in poplite latitantem. Si enim & illum posterioribus tibiae amplexatibus musculis adnumerare uisum fuerit, octo tunc in posteriori tibiae sede constitues. In anteriori tibiae sede una cum illis, qui proprie externum ipsius latus occupant, sex numero descripsimus. Primus quidem, qui pedij ossi pollicē sustinenti inferitur. Secundus, qui quatuor digitos extendit, atq; huius portio, quae in pedij os minimo praelocatum digito inferitur, tertius erit. Aut si hanc portionē a secundo non distinxeris, iam duo duntaxat haecenus tibi in anteriori tibiae sede habentur. At age, tres esse dona, ac quartū enumera, cuius ope pollex extenditur. Quintus uero, qui fibulae exporrectus, pedisq; inferiora subiens, in os pedij pollicē sustentans inferitur. Sextus autē, qui iam dicto succubens, pedij ossi ante minimū colloco implantatur. In inferiori pedis sede ligamentū primū sese offert, lati tendinis uicē gerens: postmodū musculus secundum quatuor digitorū os flectens, deinde utrinque ad huius latera unus, hic quidem pollicē introrsum ducens in latus, ille uero minimum extrorsum abducens. post hos in conspectum ueniunt tendines, tertia quatuor digitorū internodia flectentes: quibus exporriguntur quatuor illi musculi, quatuor digitos pollicis admoventes: omnium autē intimi illi consistunt, qui primos digitorū articulos flectunt. In superiori autē pedis sede illud duntaxat musculolum corpus reponitur, quod pollicē & tres illi proximos digitos in latus externū abducit. Ceterum haec musculorū series, etiam sectionis rationē cōmonstrat, quam in eorum cure conspicaberis, in quo iam ante tibiā mouentes musculos rescuisti. Per surae itaq; longitudinē sectio in cute & adipe & carnosa membrana ad calcem usq; ducetur, deinde alia ab interno pollicis latere ad calcē usq; & hinc per pedis exteriora ad paruū usq; digitiū tentabitur, adeo ut uniuers-

Quot in anteriori tibia sede.

Quot in pede.

Administrandi ratio.

uniuersam tibiae & pedis cutem auferre possis, ea tantum relicta quae plantam induit. Quum primum igitur laniorum more hoc praestiteris, acutiori nouacula a calcē cutem adimes, per adipem transuersis semper ductis sectionibus. In quo opere attento animo cutis connexus spectandus uenit, qui ad liuescentem perficitur sedem musculi secundum quatuor digitorum os flectentis, num scilicet tendo aliquis citra adipis interuentum cuti proximē adnascatur: ac deinde quum nullus erit tendo, cuiusmodi ligamentum id censere debeas, quod ego nunc primus lati tendinis in manu uices gerere dixi. Vbi haec (adhibita sectioni quoque simia, aut si eius copia non detur, cane) haec in pedis planta eo diligentius, quo ego hic tibi plura recensuerim paradoxa, intuitus fueris, ad tibiam te conferes, ligamento illo a musculo qui secundos quatuor digitorum articulos flectit, nondum deraso. Atq; hic omnium primum spectabis, qui ex tota excarni tibiae ossis sede membraneū ualidūq; ligamentū prodir, quod pertinaciter omnibus in tibia repositis musculis obnascitur, & eorum summas superficies una connectit, & ueluti uinculi usum praestat, cuius beneficio musculi in sua sede non errantes, continentur. Mox nouacula, aut cultello a femoris inferioribus capitibus, duorum musculorum principia liberabis, quos primos in posteriori tibiae sede dicebam occurrere. In horum capitum dissectione aliud nihil cauendum est, quā ne cum externo musculo, tertij musculi caput ab externo femoris capite una imprudens adimas. Illud enim capitulum opportunissimē seruetur, donec primos duos a quarto eo usque diuulseris, ut iam amplius communem illorum tendinem a quarto dissecare non ualeas. Reflexis itaque his duobus, tertij quoque caput liberabis: quod in manu sinistra assumens, a quarto musculo deorsum uelles: atque id citra negotium tantisper feceris, dum ad quarti musculi internum latus peruenias. hic enim cultello acutiori a subditis ad calcem usque est dissecandus. Dein ipsius insertio tanto accuratius est animaduertenda, quanto haec in hominibus a simijs magis uariet. Hoc itaq; a calcis osse liberato, pedem mouentium quartum, & totius surae maximum musculum suo exortu libera, & utrinque ad ipsius latus, quā subditis incumbit corporibus, longam sectionem ducito, quae membraneum id ligamentum inuolucrum ue diuidat, cuius auxilio musculos inuicem externa superficie connecti diximus. Siquidem ilico atque musculum suis lateribus & capite liberaueris, promptissimum erit illum a subditis ad calcem usque detrahere. Vt uero accuratius insertionem spectes, profuerit illum proximē ab osse acutiori nouacula separare, & dein studiose expendere, num fortassis aliqua tendinis huius portio latum in pede produceret tendinem. nam & id quoque semel Galenus uidetur innuere. Tempestiuum itaque erit, a musculo quatuor digitorum secundum internodium flectente, ligamentum illud abradere, quod ego tendinis lati uicem gerere protuli. Deinde sedulo a calcis osse, musculus ille liberabitur, qui paruum digitum in externum latus abducit, & statim ille qui pollicem in internum latus a ceteris digitis amouet, ut musculus quatuor digitorum secundum articulum flectens sese offerat, isq; a calcis osse liberari queat, ac postmodum ad digitorum radices duci. In tendinum uero ipsius administratione, pari modo ut in manu fieri praecipimus, cultello exiguo transuersum digitorum ligamentum unum secundum ipsius longitudinem diuides, ac deinde qualiter subditos tendines transmittant, atque in secundos articulos inferantur, spectabis, sectionem rursus ad tibiae posteriora conferens. Iam enim in poplite latitans musculus adeo pulchre occurrit, ut ipsius naturam non minus atque ego illam describere possim, intueri ualeas, & non oscitanter animaduertere integrum sit, num uel minimum tibiae flexioni opitulari queat. Haec intuitus, illum a genu articulo liberabis: & nisi articulum ad ligamentorū inspectionem seruare propositū sit, nihil prohibet a tibia femur liberare, quo cōmodius tibiam & pedem postmodum pertractes. Absecto igitur, aut relicto ut lubet femore, musculū secundum pollicis flectens internodiū, suo principio liberatum a subditis ad calcem usq; detrahes. Deinde & illum quoque similiter auelles, qui tertium quatuor digitorū os flectit. Vt iam utroque ad suos sinus deducto, transuersa ipsorum ligamenta, longa sectione diuidere, ac postmodum ipsorum x literae instar in cubitum examinare liceat. Ille enim uestigio obuius est, quū ex suis sinibus detractos tendines a pedis plāta deorsum reflectis: neq; ita duntaxat in cubitus ille cōspicitur, imò etiam portiuicula se offert a musculi pollicem flectentis tendine, illi admixta tendini, qui tertium indicis internodiū flexurus est. Quinetiā hac administratione occurrunt musculi quatuor digitos pollicis adducentes, quos a calcis osse liberatos atq; ad insertionē perductos, una cum tendinibus quibus illi porriguntur, adinere conuenit, ut carnea moles primos digitorum articulos flectens inspiciatur. quam ex tuo arbitratu, aut prorsus a pedij ossibus abrades, aut illis connexa fines. Iam musculus, qui adhuc in posteriori tibiae sede reliquus est, quicq; pedis motibus famulatur, a fibula & tibiae osse, & horum membraneo ligamento ad posteriorem usq; interni malleoli sedem liberabitur.

Ligamenti lae rescentis tendinis uicem subuenit.

Primi & secundum mouentium.

Tertij.

Quarti.

Lib. 2 de Admini. sectio. Primi digitos mouentium. Decimi septimi. Decimo octa.

Musculi in poplite latitantes.

Secundi & tertij digitos mouentium.

Musculorū tres digitos pollicis adducentes, & prima quinq; digitorum osse flectentium. Quinti pedem mouentium.

tur, ac peculiari ipsius tranverso ligamento longa sectione diuiso, ad insertionem usque musculus ille ducetur. Caterum iam opportunum est, & anteriores tibiae musculos aggredi, atque hic omnium primum tranuersum ligamentum sectione per longum facta diuidere conuenit. In quo opere magna tendinum congeries sese exhibebit, quorum (ut singulos ordine intuearis) primum tendinem attolles, pedem mouentium sexti. Huius musculi caput aliorum musculorum modo, ab exortu liberatum, ad insertionem usque ducendum est, quod mediocriter nec gocio, si utrinque musculi latera ab ipsi connatis cultello aut nouacula diuiseris. Posthunc totus sese ostendit quatuor digitos extendens musculus, una cum portione illa, quam nonum pedem mouentium recensui. Vbi hic à tibia liberatus ad insertionem ductus erit, is aggredietur qui pollicem extendit, quem similiter à tibia liberatum ad insertionem ducere expedit. Superfunt in tibia duo pedis motibus famulantes musculi, qui fibulae exporriguntur. Horum sectio à ligamenti tranuersi inter calcem & fibulam positi dissectione inchoabitur, & deinde tendinibus eleuatis, uniuersum musculorum corpus à fibula dirimetur, ut postmodum ipsorum insertionem liquidò uideas, ac demum musculos, qui superiorem pedis sedem occupant, suis principijs liberatos ad insertionem perducas, atque ita uniuersa musculorum fabrica una nunc tecum summam manum imponas, ac ligamentorum quae adhuc reliqua sunt naturam spectes. Atque horum omnium administratio proprium nihil, aut peculiare exigit. Si enim iam ligamenta ex latere ossis sacri, ubi quintum os sexto committitur, prodeuntia inspexeris, una cum membrana pubis ossis foramen occupante, integrum erit ilium os à sacro, impetu abruptum, & commissuram ambiens ligamentum simul cum cartilagineis ligamentis intueri. Mox ad coxendicis articulum accedens, orbiculatim illum ambiens ligamentum acutiori cultello tranuersim diuidito, atque eius crassitiam, sed praecipue ortum & insertionem, inspicito. Si modo femur in exteriora modice duxeris, ex acetabulo ipsius caput elabatur, & teres ligamentum se spectandum exhibebit. Hoc tranuersim dissecto, acetabulum accuratè obseruandum uenit, propter iam commemorati ligamenti insertionem, & id ligamentum quod sinum augere diximus. Priusquam uerò genu ligamenta administrentur, opportunum est perpendere, anteriori articuli sedi praeter patellam, cum extendentibus tibiam tendinibus nullum ligamentum praeponi. Id enim ubi constabit, exterius ligamentum à femoris capite liberatum ad fibulam deduces. Post hoc internum quoque à femoris interno capite liberatum, similiter uersus anteriora tibiae dissecabis. Posterioris uerò regionis ligamentum opportunè à tibia dissectum, ad ipsius in femur insertionem perducas. Diuiso postmodum ambiente articulum ligamento, in latus tibiam postmodum reflecte, ac cartilagineum huius articuli ligamentum ad amissum expendito, & cartilagineas tibiae ossis sinum augentes, ab articulo acutiori cultello adimito. Ligamenti, quod tibiae fibulam alligat, natura, si ad commissuram id diuidatur, citra negotium conspicitur. Membrana quoque isthaec ossa, quae inuicem distant, intercedens, sese iam citra ullam sectionem offert. Tranuersa omnia modo dissecta sunt, atque iccirco superest duntaxat fibulam à tibia dirumpere, & ligamen ambo ossa colligans inquirere: dein acutiori cultello fibulam à talo, & postmodum à tibiae osse talum liberare. ita enim duo sese offerunt tali ligamenta, cartilaginis specie donata. Duo autem reliqua disces, si cultello talum ab osse cymbam imitante diuiseris, & à calce talum abraueris: quod difficulter, idque nisi acuto cultello perfeceris. Ad hunc modum reliqua pedis ligamenta aggredieris, nempe ipsis secundum ossium commissuras circumsectis. Quam uerò concinne haec omnia à Natura sint formata, ex cuiusque ossis usu, & generali ligamentorum facultate, cuius notum esse arbitror. Quapropter neque hic, neque alias saepius ad summi rerum Opificis encomia digressus sum, ne eadem semper aut de musculis aut ligamentis repetenti, in nimiam molem haec excreverent. Praecipue quum nihil facilius sit, quam prolixè in usus enarrationem excurrere, si modò actio à me semper descripta non lateat.

LIBRI SECVNDI FINIS.

ANDREAE VESALII BRUXELLENSIS. DE HUMANI CORPORA- RIS FABRICA LIBER TERTIVS, QVO VENARVM ARTERIA- rumque per uniuersum corpus series describitur, & peculiares ipsi figurae, quibus conueniunt Capitis praeposuntur.

QVOD VENA, ET QVAE IPSIVS SVB- stantia & usus. Caput. I.

Offendit
has 6, 7, 8
horum si-
gurae.

SSIVM musculorumque historia superioribus libris enarrata, proximum uidetur, uenarum arteriarumque per uniuersum corpus distributionem aggredi: siquidem Galenus in primo de Administrandis sectionibus libro, hunc in Anatome discenda ordinem obseruandum rectè praeeperit. Nam alius fortasse earum partium, quae peritonaeo & costas succingente membrana & caluaria continentur, descriptionem, non uenarum modò ac arteriarum, uerum & neruorum quoque descriptionem oportere necessariò praecedere, haud inepte arbitrabitur, quòd absque earum partium notitia, omnis de uenis, arterijs & neruis sermo tam difficilis futurus sit, ut ego nequaquam improbauerim hunc librum, & quartum qui neruis dedicabitur, quinto libro, sexto ac septimo subiici, eosque praesentem anteire. atque id maxime, cum quis sectionum prorsus rudis in istos libros primum inciderit, & nò in nostra Epitome uel obiter sese exercuerit. Ne tamen longius in praesentia à Galeni & ceterorum qui ipsum praecessere dissectionis professorum placito declinem, hunc librum uenis arterijsque consecrabo, à uenis, quòd plures sint, atque arterijs magna ex parte interstantur, sumpto sermonis exordio, liberaque sententia lectori in nostris libris transponendis relicta. Vena igitur pars est instrumentaria, teres, fistulaeque instar cauata, & uniuerso corpori sanguinem partes enutriturum una cum naturali spiritu insigniter (si quis modò sit) caliginoso deferens. Haec unica peculiari propria uel còstat tunica, quae colore, crassitie & forma, membranis respondet, sed aliàs ab illarum natura plurimum differat. Membrana namque simplex ac simile corpus censetur, & omni ex parte quomodo cunque discerpatur, perpetuò membrane nomen retinet. Venae autem tunica, corpus est instrumentarium, ex similibus partibus, fibris uidelicet, còformatum. Quemadmodum enim membranae musculorum tendines, ferè unico fibrarum genere intextuntur, atque hac occasione non in similiarium, sed instrumentarium partium classem reponuntur, ita uenae tunica triplici fibrarum genere constituitur. Huiusmodi fibrae Graecis *uiae* nuncupantur, & substantia quidem, forma, & colore musculorum fibris respondent, actione autem plurimum ab illis uariant. Haec enim carnea musculorum substantia obstat, arbitrario: illae uerò nulla carne impletæ, naturali motui praeficiuntur, quippe ut motus è nostro arbitratu pendentes, fibrarum in musculis auxilio perficimus, sic naturales motus uniuerso corpori subseruientes, fibris quibusdam obeuntur, quae organis toti corpori famulantibus intertextae sunt. Quanquam naturales motus non omnes, sed materiae duntaxat alicuius attractio, retentio & expulsio, huiusmodi fibris adimpleatur. Voco autem in praesentiarum uim attracticem, retentricem & expultricem, non quae singulis partibus ad sui nutritionem à Natura est ingenta, sed quae quaedam corporis partes commune uniuerso corpori munus praestant. Etenim prorsus alia censetur attractio cibi per stomachum in uentriculum, & sanguinis è caua uena in dextrum cordis sinum, & aeris ex arteria uenali in sinistrum cordis sinum, & seminis in uterum, & sanguinis in uenas, & spiritus in arterias, quam attractio, cuius beneficio partes illae nutrimentum sibi familiare, & quo priuatim aluntur, ad sese pelliciunt. Rursus longè alia excretrix facultas est, qua uentriculus cibum à se còfectum in intestina propellit, & qua rursus intestina superiora eundem in inferiora protrudunt, & qua cor sanguinem in pulmones ac uitalem spiritum simul cum sanguine impetu per corpus ruente in magnam arteriam mittit, & qua sanguinem una uenae pars in subsequenter còtinuò deriuat, & qua uterus foetum & uelica urinam excernunt: quam ea sit, qua nunc dictae partes proprii nutrimenti recrementa à se abigunt. Ad haec, prorsus alia putatur cibi potusque in uentriculo, & foetus in utero, & urinae in uelica, & sanguinis in uenis, & spiritus in corde

Quid tertio li-
bro docendū.

Quid uena.

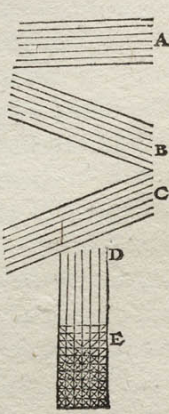
Venae corpus
in quo a mem-
brana differ-
nat.

Fibrarum quae
naturalis mo-
tū praesunt,
ab ijs quae ar-
bitrario sumu-
lantur differ-
rentia.

de retentio, quam ea sit cuius beneficio cor, uentriculus, uesica, uterusque familiare nutrimentum sibi seruant, & retinent. Motus igitur omnibus partibus proprius, atque alijs non subministrant in ista partibus duntaxat ui, citra fibrarum opem omnino fiunt. Sed partes quas aut attractionem, aut retentionem, aut expulsionem partibus alijs, uel toti etiam corpori administrantem & commodam subire necessum est, ad eam functionem fibras quasdam sibi uendicant, quarum auxilio illam complent. Et quemadmodum tres specie sunt motus, ita quoque triplex fibrarum genus à Natura constructum est, rectum uidelicet, obliquum & transversum. Ac rectæ quidem fibræ attractioni conducunt, obliquæ autem retentioni, transversæ expulsion.

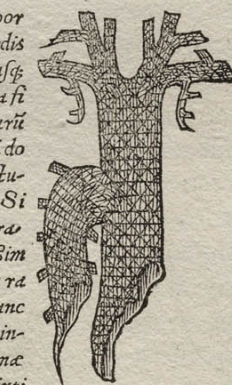
Fibrarum species & functiones.

Rectæ fibræ sunt delineatio, in qua A transversas indicat, B autem C utriusque obliquæ generis differentias, D uero rectas. At E triplicis fibrarum generis implexum quodammodo exprimit, quem morbus subiecta uenæ effigies accuratius proponet.

partem ex usu erat, intertextas esse, expendere haud grauabitur. Idem spectabit, dum bouis uescam, aut anserum ingluuiem inflari intuebitur: quando quidem triplex illud fibrarum genus in distenta uesica manifestò sese spectandum offeret. Contra si membranam aliquam, ut quæ costas succingit, aut peritonæum, in manus quis assumpserit, leui negotio discet hanc simplex simileque corpus esse omni ex parte sibi par, nullisque eiusmodi fibris conformatum. Quum itaque uena (ut oratio unde discesserat reflectatur) organum sit, uniuerso corpori in sanguinis administratione utiliter subseruiens, Natura corpus ipsius membranæ ac fistulæ instar cauum constituit, ac certis quibusdam fibris, non autem ut forserebat intertexuit, ipsas nempe quas sanguinis administrationi utiles fore cognouit. Quamobrem quum sciret uenâ necessariò sanguinem

Venæ causæ portio à dextro cordis sinu ad iugulum usque descendens, qua fibrarum in uenarum corpore natura doctissime finxit. Si forte interim ramorum hic passim abtruncatorum ratione expectis, hanc uenæ portionem integre causæ uenæ delineationi quinque capituli fini subiiciende confer, in illa quid D, F, G, H, I, K, N, S, T, & a indicent perpendens.

Assuetudine & non peculiaris uenæ tunica.

Venarum usus.

ad se admissuram, rectas illi communicauit fibras, quibus uena sanguinem in ipsius alliceret cavitatē. Deinde quia sanguinis ad subsequenter uenæ partem tanquam per riuum propulsione opus erat, transversas quoque fibras eam donauit. Ne uero statim uniuersus sanguis in proximam uenæ partem citramoram ex alia assumeretur propellereturue, obliquas etiam fibras uenæ corpori implicuit. Ex tribus itaque fibrarum generibus uenæ corpus instar albæ membranæque seu neruæ tunicæ conflatum est, distendi & rursus (ut contentæ materiei appositè congruat) in se collabi aptum. Præter hanc peculiarem tunicam, uena aliam subinde assciscit, plerisque etiam corporis partibus communem. Quandoquidem enim uenæ longo tramite aliquò ducuntur, aut ossi, aut duriori cuiuspiam corpori incumbunt, aut alicubi suspenduntur, tum membrana illis

figura

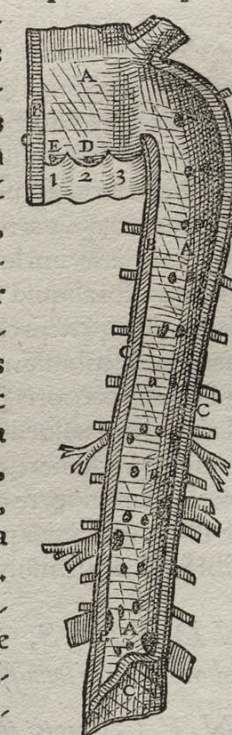
nibus, ad cibi in uentriculo elaborati ad iecoris portas attractionē, ceu alijs ad excrementorum (ut quæ in renes seorsum sanguinem deferunt) repurgationem abutatur, quas omnes suo loco commemorabimus. Num uero ipse (ne sanguis frustra nullam à uenæ corpore elaborationem sentiens, per uenas deflueret) quandam sanguificationis uim uenis indiderit, non adeò promptè assertum uelim, etiam si id omnibus confessum sit dissectionis proceribus. & si fortassis hæc uirtus uenis tribuitur, ea non rubicundum parabit sanguinem, sed uenæ corporis modo album, siquidem in omni naturali corporis nostri partium cōcoctione, concoctum necessariò sibi concoquentis colorem asciscit. Verum iam tempestuum erit, ex quibus nam partibus arteria fabricetur, persequi.

QUID SIT ARTERIA, QUÆQUE ipsius substantia & usus. Caput II.

figura 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

ARTERIA uas est similiter ut uena membranæ, teres ac fistulæ modo cauum, quo uitalis spiritus, & tenuis flauus calidusque sanguis per uniuersum corpus diffunduntur, quorum beneficio, ac dein arteriæ ipsius motu (qui dilatatione ac contractione fit) naturalis singularum partium calor uitalis spiritus refocillantur. Porro Hippocratis adhuc, & Platonis, & Aristotelis tempore, arteria nuncupabatur, qua inspirantes è naribus aut ore aërem in pulmones attrahimus, quæque rursus expirantes è pulmonibus eundem educimus. Nobis uero uocatas arterias, illi uenas appellabant: atque arterias à uenis nonnulli ea ætate distinguebant, quum has quidem non pulsantes, illas autem pulsantes dicerent. Ad hunc sanè modum Hippocrati arteria uenæ nomine donatur, cuius agitatio, quum in infantis partu uelox & magna & ualida reperitur, ualidam ac uegeto seruicidique calore præditam in corde irascibilem uim esse testatur. Cæterum alijs arteriæ nominabantur, uenæ flauum & spirituosum, ac per corpus impetu diffusum & tenuis subtilisque substantiæ sanguinem uniuerso corpori deducunt. Ita enim Platoni arterias uenas uocare libuit, quando in Timæo attestatur, cor simul & uenarum fontem esse, & sanguinis qui per omnia membra uehementè circumfunditur. Nam quum uasa pulsantia (inquit Galenus) nondum, ut nunc, arteriæ dicerentur, sed tantū illam sic ueteres appellarent, quæ ex ore in pulmones diuerricatur, iure Plato ut distingueret, quarum uenarum cor esse sanguinem uellet, sanguinis qui per omnia membra impetu defertur, meminit. Aristoteles autem in libris de Animalium partibus, & eorundem historia, subinde arterijs uenarum nomen elargitur. Nam ut reliqua præteream loca, is magnam arteriam cauæ uenæ comparans, in tertio historiæ de Animalibus illam minorem uenam crebrò appellat. Sed successu temporis eam quæ ex ore in pulmones pertingit, asperam uocare ueteres coeperunt: uasa autem pulsantia, naturalemque calorē recreantia, læues nuncupauere. Verum nunc sola quæ ab ore in pulmones diffunditur, suum nomen fibrauit, asperamque arteria uocatur. Arteriæ itaque similiter ac uenæ membraneo constant corpore, cōprimi ac in se collabi, & rursus distendi idoneo: at longè solidiori, duriori, ac ex pluribus tunicis cōformato. Arteria enim duas peculiarias sibi uendicat tunicas, quarum exterior profectò robore ac crassitie uenarum peculiari tunica respondet, interior autem plurium dissectionis procerū suffragio, crassitie huius ferè quintupla: ac postmodum totum arteriæ corpus ad uenam collatum sextuplum censetur. Hæc tunica quibusdam, quia durior & quauis membrana longè crassior sit, xendopodis seu cartilaginea appellatur. Vnde etiā Arabes forsitan arteriā neruum pulsatilem uocauerunt. Tunica arteriæ similiter ut uenæ, fibris cōformatur: ac interior quidem transversis duntaxat intertextitur, exterior uero rectis, & quibusdam mediocriter obliquis, transversis autem nullis constat. Interior arteriæ tunica, ceu cutem quandam internæ intestinorum & uentriculi superficiem modo continet, latæ continuæque arancorum telæ manifestò

Arteria magna quæ ex corde promittitur portio, quam dissectâ aperiamus finxit, ut arteria hic cōspiceretur tunica: ac A quidem locum indicat, in quo potissimum ea occurrit tunica, quam arancæ tela assimilamus. B autem C interiorē notant arteriæ tunicam. Numerus autem ille 1, 2, 3, insinuat tres membranas magnæ arteriæ orificio præfectas, ac in decima sexies libri figura B, C, D notandas. Hic uero E & D duarum coronaliū arteriarum originem ostendunt. Foramina autem in arteriæ trunco ad ueritres deorsum destituta conspicua, earum propaginum sunt ora, quæ costis, dein septo, & alijs ad uenas usque organa digeruntur. Verum hæc suo loco erunt dilucidiora. in præsentia enim figura arteriæ tunicas obiectæ adnotare uisum fuit.

Arteriæ corpus quale, & quæ ipsius peculiare tunica.

figura

*Afficitur ar-
teriarum tuni-
ca.*
*Arteria con-
structionis ra-
tio.*

nifesto per similem, in grandioribus quidem arterijs conspicuam, ac à nonnullis tertiæ arteriæ tunica loco descriptam. Quarta uero alia peculiaris nulla est, sed ueluti quibusdam uenarum, ita quoque arterijs alicubi membrana tenuis obhærescit & circumtenditur contegens, aut stabilis, aut connectens ipsas proximis partibus, quemadmodum de altera uenarum tunica retulimus. Atque hæc omnia iustissime à summo rerum Opifice sunt extracta, qui in hoc arterias (uti in Capitis initio dicebam) formauit, ut illæ uitalem spiritum & sanguinem impetu per corpus diffusum, singulis partibus deducerent, ingenitumque calorem recrearent. Fibras enim arteriæ corpus, eiusdem quo uenæ usus gratia fortitur, ac plurimas quidem transuersas exigit, ut ocyus ipsi ex sinistro cordis sinu immissum sanguinem & uitalem spiritum toti corpori dispenseret, neque alium in transmittendo recipiendoque rhythmum, quam cor ipsum efficiat. Ad hoc dudum asseruimus. Obstant autem expulsiōi insigniter obliquæ, ut quæ materias retineant ac referunt. Vnde etiam Natura paucissimas obliquas arterijs elargitur. Quæ quum tenuiorem rarioremque & uelociori impetu ruentem substantiā, quam uenæ, erant amplexuræ, ac dum uiuit animal perpetuo dilatandæ cōstringendæque, merito etiam durioribus & crassioribus pluribusque tunicis conformantur.

QUIS VENARVM ET ARTERIARVM numerus. Caput III.

*Quatuor ue-
næ.*

QUOT in uniuersum corpus uenæ, & item arteriæ deriuentur, si uniuersæ soboles uasorumque omnes distributiones enumerandæ sint, indicare arduum prorsus est, atque propemodum impossibile. At si uenæ arteriæque propriam exigentes circumscriptionem, ac ueluti proprijs terminis finitæ, duntaxat numero quodam sint complectendæ, in procinctu est numerus. In natis enim absolutisque hominibus omnes uenæ ut plurimæ quaternario numero comprehenduntur, quæ cæterarum omnium radices censentur. Atque una ex caua iecoris sede prodians in bilis uesiculam, uentriculum, lienem, intestina, mesenterium & omentum excurrit. Secunda ex gibbis iecoris, aut ut quibusdam uisum est ex dextro cordis sinu originem sumens, in reliquum corpus solis duntaxat exceptis pulmonibus, innumera ramorum serie dispensatur. Tertia, ex dextro etiam cordis sinu nata, frequenti admodum propagine in pulmones digeritur. Verum hanc uenam hoc sibi peculiariter uendicare audies, quod arteriarum constet corpore, unde etiam arterialis uena nuncupabitur. Quarta ab umbilico in iecur, ut sic dicam, producit, ac ad foetus nutritionem duntaxat animali famulatur, neque hic in uenarum numero recte haberi potest, uixque propria circumscriptione donatur. Ab his itaque uenis reliquæ omnes quæ in corpore occurrunt originem mutuuntur, eisque continuæ sunt. Arteriæ autem numero binæ censentur, una quæ ex sinistro cordis sinu originem capiens, in uniuersum corpus præterquam in pulmones, dispergitur. Altera ex eodem cordis sinu pronata, in solos pulmones distribuitur: quæ quia uenæ corpore constat, uenalis arteriæ nomen obtinuit. Porro duæ arteriæ ab umbilico secundum uesicæ latera descendentes, ac scitui quodammodo propriæ, cum magnæ arteriæ propaginibus iuxta ossis sacri regionem uniantur, quare etiam propriarum arteriarum loco neutiquam recensendæ ueniunt. Cæterum si scietus uenæ & arteriæ priuatim sibi aliquid uendicent, id suis locis ubi foetus uasorum tradetur historia, fiet obuium. iam enim operæ precium est à perfectorum uenis exordium sermonis sumere, ac singularum enarrata distributione, ipsarum usum diuicationisque rationem subungere. Verum quoniam singulis corporis partibus arterias uenasque deduci oportuit, nonnumero ramos ex principijs originis sumere, quot corporis sunt partes huiusmodi uasis indigentes: neque omnino multos: sed summopere expediebat maxima organa caudicum instar unoque principio deduci, & ab illis in proximas partes ueluti ramos propaginesque deriuari, à quibus singulæ partes, quod sibi familiare sentiunt, in nutritionem allicerent.

DE GLANDVLIS, VASORVM DIDVCTI- bus roboris gratia immixtis adnexisque. Caput IIII.

PRÆSENTI Capiti figuram non duxi præponendam, quod quamplurimæ huc simul locari debuissent quinti ac sexti & septimi librorum formæ, præter aliquot etiam musculorum

sculorum tabulas, ad quas à Capitis contextu, dum alicuius glandulæ mentio incidet, opportune remitteris.

SICVT Natura uenæ & arteriæ præter proprias ipsarum tunicas, aliam subinde membranam circumdedit, cuius beneficio opportunè conterminis partibus alligetur, tutoque prorepat: sic quoque quum minimè ignoret unumquodque uas inibi noxijs opportunè expositum esse, ubi in ramos descenditur, tutæ fissionis gratia, præter eiusmodi membranas, substantiam quandam mediocriter mollem modiceque cedentem condidit, qua nodorum in arboribus ritu, uasorum diuicationes, sic passim repleuit, hancque ramorum scissionibus subtrauit ac circumdedit, ut nulla ipsarum facile findi, uel inuulda fieri possit. At quoniam per motum uiolentiorem uasorum diuicationes iniurijs potissimum patent, & super molli ac mediocriter cedente substantia opportunè uasa quiescunt, & demum huius auxilio quamuis moueantur uehementius, impercussa integraque custodiuntur, Natura haudquaquam ut fors ferebat, singulis uasorum distributionibus huiusmodi substantiâ interiecit. Quandoquidem hæc paucissimæ, aut nullam propemodum diuisionibus, quæ neque suspensæ feruntur, neque articulis qui in acutum angulum flectuntur extenduntur uel in cumbunt, cōmunicauit, quod illas uasorum partitiones ex uiolento motu nihil passuras ei perspicuū esset. Verum ubi diuisiones quapiam membrana suspensæ, aut super articulos, qui in acutos mouentur angulos longius porriguntur, eaque plures in istiusmodi sedibus numero habentur, Natura hanc de qua agimus substantiam non medio cri copia circumdedit, uti per uniuersam portæ distributionem est cernere, quod hæc nimirum uniuersa membranæ duntaxat suffulta ad uentriculum, lienem & intestina excurrit. Pari insuper ratione in membranæ amplitudine thoracis intersepientibus, & in cerebro super cerebri testes (quod inibi suspensæ ferantur uenæ) hanc substantiâ procreatâ ex cōsectione doceberis. Sub superiori uero pectoris ossis sine, sub auribus, ad asperæ arteriæ caput, in axillis, in cubiti flexu, in inguinibus, in poplite & alijs nonnullis corporis sedibus, propter adiacentium partium motus & numerosam uasorum distributionem, eiusmodi substantiam diuisionibus interijci, in sermonis progressu ostendam. Substantia hæc communi nomine Græcis *αδλω* & *ὄγκος* dicitur, Latinis glans & glandula & glandium, estque omnium corporis partium summè imbecillis, ac fluxionibus imprimis obnoxia. Haud enim decessisset partes reliquis uiliorem corpori usum præstātes, cæteris ualidiores esse, imò deiectis uiribus præditas & recrementis excipiendis aptiores creari. Cæterum non omnis huiusmodi corporis substantia, colore, forma, nomine, duritia sibi respondet, quædam enim mollior, rubicundior, & quercinæ glandi forma prorsus dissimilis est, qualis ea censetur quæ principio gracilium intestinorum non procul ab inferiori orificio uentriculi exporrigitur: & ea quæ in clauiori inferioris membranæ omenti regione sub uentriculo cōsistit. Hæc quia rubicundior, idque potissimum in canibus, & mollior & undique sibi similis uisitur, à carne Græcis *παρὰ κρέας* & *λαρύνγεω* nuncupatur. Quæ uero in iugulo sub pectoris osse habetur, iam dictæ propemodum specie respondet, & à Græcis *ὄγκος*, à Latinis autem cōmuni uoce glandiū appellatur. Cæterum quæ in reliquo corpore passim occurrunt, & nuper dictæ durior est, glandis quercinæ imaginem quodammodo accedit, & peculiare nomen in quibusdam corporis sedibus obtinet. Cuius generis in cerebro glans pineæ nucis imaginem referens, & forsitan in mesenterio lactes seu per id distributæ glandes censi possunt. Verum hominis fabrica etiā alijs donatæ glandulis ad alios usus, quam ad uasorum firmam distributionem procreatis: in quarum numero glans habetur, cerebri pituita ad palatum defluentem excipiens, tonillæ glandes laryngis radici adnatæ, glando sum uirilis uesicæ cervicis corpus, cui semen deferentia uasa inferi docebimus, quodque uasorum diuicationi uix quicquid auxiliatur. Cuius uero potissimum usus gratia nuper cōmemoratæ glandes paratæ sint, suis locis abunde perfequantur. hic enim suffecerit glandes cōmemorare uasorum distributioni præfectas, ex quibus nonnullæ non solum uasis præsumunt, uerum etiā aliquæ meatibus humectandis præterea idoneæ censentur. quemadmodum glandes in mesenterio repositæ, & quæ duodeno intestino exporrigitur, ut intestina lento humore imbuant, progenitæ à dissectionum professoribus creduntur. Aliæ rursus replendis sinibus & cauitatibus etiā sunt accommodatæ, ut quæ in faucibus omnium infimæ, & sub aurium radice consistunt, & quæ axillarum & inguinum cauitates infarciunt. Quæ autem in mamillis habentur, præterquam quod lacti generando subseruiunt, etiam uasorum partitiones utcumque firmant ac roborant. At de his omnibus, ut paulo antè innuebam, suis locis affatim differemus, oratione ad uenarum seriem nunc properante.

*Curr, & quæ
do uasorum di-
stributionibus
glandulæ im-
miscuntur.*

*Glandose sub-
stantiæ nomē,
ac imbecillitas.*

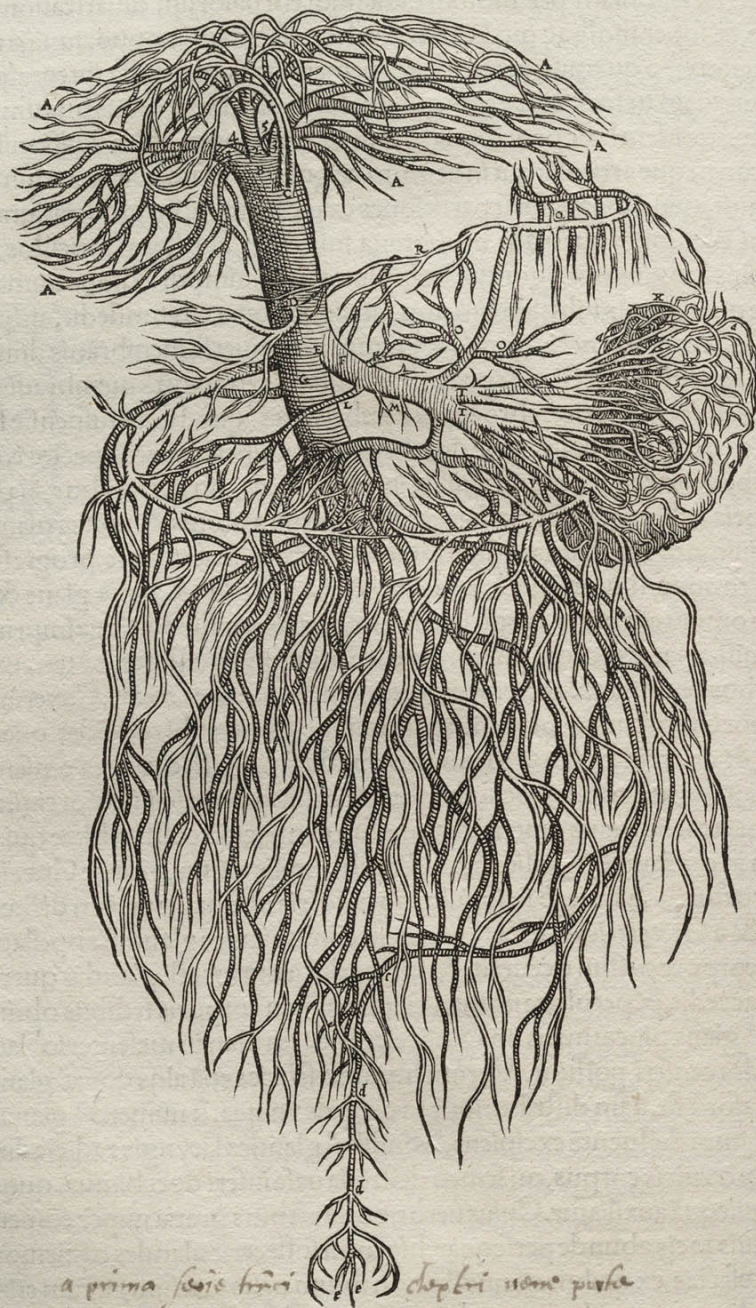
*Glandularum
differentia à
nomine, colore
& imagine.*

Ab usu.

*Ad finem se-
cundi de Semi-
ne Galenus.*

h VENAE

VENAE PORTAE AB VNIVERSIS QVL
BVS COMMITTITVR PARTIBVS LIBERAE, INTEGRA
 delineatio, in ea proportione expressa, ad quam secundum praesentem fi-
 guram aliquis iecur, bilis uesiculam, uentriculum, lienem, omen-
 tum, mesenterium & intestina ex illorum magnitudi-
 ne, ac insuper in suo situ depingeret.

NVDAE VENAE PORTAE DELINEATIONIS
 characterum Index.

A, A etc. QVINQUE his characteribus portae uenae propagines indicantur, per iecoris
 corpus diffusae, & hic ueluti iecoris formam secundum cauiam ipsius sedem exprimentes.
1, 2, 3, 4, 5 Numerus iste quinque portae uenae ramos (nisi subinde etiam pauciores sint) notat, ex quibus ipsius
 caudex quodammodo proximè constituitur, aut in quos is primum in iecoris substantiam digeritur.
 Venae

- B** Vena portae, quae primum à iecoris substantia libera & amplissima cernitur.
C, C Duo ramusculi bilis uesiculam in caua iecoris sede posteam adeuntes.
D Vena ad posteriorem inferioris uentriculi orificij sedem excurrentes.
E Hac sede uena portae in duos maximos bipartitur truncos.
F Truncus sinister & elatior. **G** Truncus dexter & humilior.
H Vena dextram fundi uentriculi sedem perreptans, & geniculatim illi sedi ac superioris mem-
 branae omenti dextrae parti ramulos praebens.
I Vena duodeno intestino & ieiuni principio exprompta.
K Ramus in dextram regionem gibbi uentriculi quae id dorsum respicit, aliquot surculis digestus.
L Vena in dextram sedem inferioris omenti membranae & colum intestini quae hac fertur excurrere.
M Soboles quaedam à sinistro truncu in glandosum corpus inferiori membranae omenti innatū, sparsae.
N Vena insignis sub uentriculo, ubi dorso is innititur, uersus elatius ipsius orificiū oblique conscen-
 dit.
O, O dens: quo priusquam pertingat, utrinque unam educit propaginem O insignitam, & in uentricu-
 lum hac sede qua dorso incumbit, digestam. P uero praesentis uenae reflexum per dextrum orifi-
 cij uentriculi latus in anteriore uentriculi sedem: Q autem reliqua praesentis uenae serie notat,
 quae instar coronae id orificium amplexatur. Vmbra qua hanc uenam aliqua ex parte ornaui-
 mus, hic ut in reliquis uenarum & neruorum arteriarumque delineationibus uenae partem in po-
 steriora & in magis recondita deductam interstinguit, ab illa quae in priori seu anteriori sede
 oculis subijcitur, aut oculis propinquior est.
R Ramus uenae superius uentriculi orificium ambientis, qui secundum elatiora uentriculi proce-
 dens, inferiori orificio surculos exhibet. soboles etiam satis frequentes in progressu ad antero-
 ra posterioraque uentriculi dispergens.
S Grandis utcunque uena in inferiorem omenti membranam & colum intestinum quae uentriculo
 exporrigitur, numerosa sobole procurrentes.
T, T Sinistri truncus diuicatio, ubi isiam lienem est accessurus.
V Venula in sinistram sedem inferioris membranae omenti distributa, cuius radicem in integra fi-
 gura (quod subinde desit) duntaxat delineauimus, eius serie hac peculiari figura quam margini
 adhibemus exprimentes, in qua T uenam, quae lienis exporrigitur, demonstrat utrinque abtrunca-
 tam, praesens uero uenula V insignitur.
X, X Vena ab illis quae elatiora lienis petunt, in sinistram uentriculi latus dispensata.
Y Eiusmodi etiam uena hic, qualem utrinque X indicabat, insignitur.
Z Vena in sinistram fundi uentriculi sedem perreptans, multasque soboles uentriculo superiori-
 omenti membranae offerens.
a, a, a, a His characteribus uenarum in lienis substantia distributio indicatur, adeo frequens, ut lienis
 imaginem facile ostendat.
b, b, b Prima dextri portae uenae truncus in mesenterium series. Haec in mesenterium digestae uenae qui-
 busdam meseraicae ac mediae & laeuae nuncupantur.
c Vena colo intestino quae recto continuatur, exporrecta.
d, d Vena sub recto prorepens intestino indicatur, una cum ramulis intestino in uenae progres-
 su digestis.
e, e Venularum soboles, recti intestini finem amplexantes. Praeter hanc figuram cuius modo cha-
 racterum indicem absolui, aliae complures quinto libro dedicatae, huc reponi possent, quibus illa
 exprimuntur organa, in quae portae soboles diffunduntur. Praecipue autem huc spectarent secun-
 da, tertia, quarta, decima, duodecima, decimatercia, decimaquarta, decimaquinta. Quinetiam
 huc maxime facit, figura ex horum librorum Epitome sumpta, quam ad praesentis libri calcem
 in alia quadam in hoc subnectam, ut uenarum & arteriarum mutua series oculis obseruare-
 tur. Quotiescunque igitur in interiori Capitis contextus margine simplex character ponetur,
 illum ad nudam quam huic Capiti praeposuius figuram refer. reliquos autem ad eas figuras ad
 quas illos spectare adiiciemus, ac proinde manifestioris doctrinae gratia ultimam praesentis li-
 bri figuram totius libri contextu notabimus, ulci fi.

Porta ramo-
rum in iecoris
substantia se-
ries.

Porta caudi-
cis extra ie-
cur distribu-
tio.
Ad bilis uesi-
culam.
Ad uentricu-
li humilis ori-
ficium.
Porta caudi-
cis in duos
principios
truncos se-
dit.

Ad dextram
uentriculi fun-
di sede, et ipsi
proximam o-
menti partem.

Ad duodecim
intestinum.

Li. 4. de Vsu
par.
Sinistri trun-
ci series.

N IECORIS substantia ab omnibus^a demissioribus & quæ orbicula-
tim consistunt extremis ipsius partibus^b exiguae admodum numerosae
uenarum propagines incipiunt, quæ uersus iecoris medietatem porrectæ, sen-
sim in maiores soboles, & inde in grandiores adhuc tantisper coeunt, do-
nec omnes (quæ profecto sunt quam frequentissimæ) in^c quinque, interdum
etiam in pauciores ramos colligantur, qui in caua iecoris regione uersus
eius medium, ad interiora tamen & posteriora, iuxta dorsum magis uniti,
unam grandem & impenſe amplam constituunt uenâ, quæ nobis portæ uena nuncupabitur.
Hæc ad eum modum ex iecoris cauo enata, aut (si non minus uere quam clare loqui uoles) omnes
nuper dictos ramos, soboles & propagines in iecoris substantiâ^d dispargens, oblique deorsum
uersus sinistram procedit in multos uenarum furculos, ad bilis uesiculâ, uentriculû, intestina, lie-
nem, omentum, mesenterium, hæc serie digesta. Primum^e duos ualde exiguos ramulos ex supe-
riori, seu anteriori sui corporis parte (non autem latere) bilis uesiculæ ceruici distribuit, quæ eam
ceruicem amplexantes, ac in furculos capillorum modo prætenues diducti, in uniuersum uesiculæ
corpus eo pacto excurrunt, quo in^f alba adherente uel oculi tunica, uenulas porrigi cernimus.
Post hos aliquanto inferius ab elatiori quoque & anteriori uenæ corporis sede, uersus dextrum
tamen latus magis^h alius ponitur ramus, nuperⁱ commemoratis insignior, qui humilior uen-
triculi orificium & uentriculi portionem huic iuxta dorsum proximam aliquot ramulis adit,
nulla prorsus sobole anteriorem uentriculi sedem perreptas. At portæ uenæ caudex deorsum
magis protensus, postquam hos diffudit ramos, in duos maximos bipartitur truncos, quo-
rum elatior (quem & sinistram doctrinæ studio opportunè nominabimus) propemodum u-
niuersus in uentriculum, & omentum, & quandam coli intestini^k regionem, quæ secundum
humiliorem uentriculi sedem fertur, deinde & in lienem absimitur. Alter, qui & humilior &
grandior est, ac dexter merito appellabitur, totus penè in mesenterium & intestina exhauritur.
Ab huius nanque dextro latere iuxta ipsam caudicis portæ in duos truncos distributionem,
utrunque^l insignis uena uentriculo exporrigitur, quæ omenti membrana superiori suffulta, &
sub dextra uentriculi fundi sede tranſuersim producta, exiguas frequentesque uenulas certo or-
dine, ac quodammodo geniculatim uentriculo diuariat, qui & anteriorem & posteriorem fun-
di uentriculi regionem multa sobole aliquotusque intertexunt. Hæc uena ubi^m ad mediam fundi
uentriculi sedem processit, in quosdam exiguos ramulos finiturⁿ illi uenæ cõtiguos, quam non
multo post reliquam fundi uentriculi regionem occupare audies. Porro quemadmodum hæc
uena plurimas uenulas ex elatiori ipsius sede seriatim uentriculo offert, ita quoque innumeras
uenularum soboles per totam dextram superioris membranæ omenti regionem diffundit, illis
ferè numero correspondentes, quas in uentriculi fundum spargi paulo antè dicebam. Verum
præſens uena^o interdum, neque id sanè infrequenter, à portæ uena supra quam illa in duos gran-
des truncos bipartitur, originem obtinet, imò quandoque à^p sinistro portæ trunco non semel
hanc ipsam pronasci obseruauimus. Quemadmodum uero hæc subinde in ortu uariatur, ita
etiam^q uena quæ ipsam subsequitur, non idem semper principium exigit, nunc enim à dextro
dextri trunci latere, nunc uerò à latere dextro uenæ portæ caudicis priusquàm is in duos eiusmo-
di truncos dirimitur, uena quædam originem ducit, quæ^r primum intestinorum quod duode-
num uulgo uocamus, numerosa serie implicat. Hæc enim intestinum ad mediû ferè ipsius lon-
gitudinis primum contingens, deorsum ad reliquam intestini longitudinem paulo ultra ieiuni
principium exporrigitur, & superiori membrana omenti & glandoso corpore huic intestino
adnato suffulta, geniculatim intestinorum sedi, quam perrepat, ramulos dispergit, non negli-
gens interim glandosum quo sustinetur corpus, nam & illi, & omenti regioni quâ prorepat,
furculos quosdam impartitur. Cuius uerò naturæ illud corpus sit, in Capite præcedente execu-
tus sum: quanquam idem rursus in quinto libro Galeni nomine, qui falso id^s inferius uentri-
culi os cõprimere ac ocludere opinatur, agendum erit. Hic enim sermo reliquæ, quam portæ
uena inolitur, distributioni dedicandus est. Sinister itaque portæ truncus tranſuersim ad in-
feriorem omenti membranâ, quâ hæc posteriori uentriculi subijcitur regioni, prorepat, hæcque
omenti sede dein & glandoso corpori huic membranæ innato sustinetur, apteque suffultus
in plurimas notatu dignas soboles digeritur. Non procul enim ab ea sede, quâ à portæ caudice
truncus iste discinditur, inferioris omenti membrana implicatur, ab elatiori ipsius regione
uenam germinat, quæ non admodum frequenti ramorum serie in gibbum uentriculi, quâ
dextram dorsum sedem id spectat, diffunditur. Ab humiliori autem trunci sede, alia diducitur ue-
na, nuper dictæ quodammodo in ortu respondens, quæ deorsum in dextram inferioris omenti
membranæ regionem furculos aliquot deriuat, & quibusdam ramulis in colum intestinum,
quâ

qua hac omenti membrana id continetur, præſens uena pertinet. Porro ulterius in sinistri trun-
ci uersus lienem progressu, præter^t exiguas soboles quas priuatim glanduloso ipsum suffulci-
enti corpori elargitur, ab elatiori sua sede^u uenam promit omnium uentriculum adeuntium fa-
cile capacissimam. Hæc inferiori quoque omenti membrana continetur, & oblique sursum uer-
sus sinistram sub uentriculo quâ dorso id innititur prorepens, mox in ascensu huic uentriculi
sedi^v duos communicat ramos, utrinque singulos, in hanc uentriculi sedem multis etiam surcu-
lis dispersos. Reliqui uenæ sursum ad^w elatius uentriculi orificium, per uentriculi postero-
ra exporrectum, ad dextrum orificij latus ad anteriora ipsius orificij^x emergit, & totam antero-
rem sedem ambiens, secundum sinistram eius latus denuò in posteriora retorquetur, ac ut se-
mel dicta coronæ prorsus modo uentriculi superius orificium concinnè^y perrepat, in progres-
sura deorsum in uentriculi corpus ramos geniculatim offerens, qui magnam uentriculi se-
dem occupant. A superiori autem sede, uena hæc ramulos etiam diffundit, sed exiguos prorsus,
& in stomachi terminum, quâ is uentriculo continuatur, excurrentes. Porro inter cæteras
propagines, ab hac uena coronæ ritu uentriculi elatius orificium succingente exortas^z utrun-
que insignis uena ab ipsa pronasitur, quâ à posteriori uentriculi regione secundum dextrum
orificij latus antrorsum contendit. Atque hæc propago à dextro eius uenæ latere nata, secun-
dum superiorem uentriculi sedem, inferius uentriculi adit orificium, id frequentibus utrunque
uenis amplexans, & in progressu geniculatim ramos in priorem posterioremque uentriculi se-
dem spargens. Iam commemoratæ uenæ tot propaginibus in uentriculum pertinenti, alia re-
sponderet, ab humiliori sede sinistri uenæ portæ trunci prodiens, ac inferiori omenti membranæ
implicita, quæ non ita longè ab initio in duos ramos plurimum ab inuicè discedentes biparti-
tur, ex quibus denuò quamplures furculi deorsum prorepunt, & in coli intestini partem (quæ
inferioris membranæ omenti beneficio tanquam à mesenterio ad dorsum committitur) excur-
rentes, & nonnullis propaginibus inserti in partem inferioris membranæ omenti, quæ intestinis
incumbit, ac ueluti à colo intestino pronasitur. Atque hæc quidem de hominibus me hæc te-
nus dixisse arbitrator. nam à sinistro portæ trunco ne minima quidem soboles canibus ad co-
lum intestinum digeritur, uti etiam in ipsis colum intestinum nulla ex parte omento alligatur,
adeo ut neque mirandum sit, si hac orationis serie interdum à Galeni placitis recedam, qui simi-
arum uenas, uti ipse etiam ad Antisthenem scribit, ex professo docens, hominum uenas non
persequitur. Cæterum postquam sinistram portæ truncus commemoratas eduxit propagines,
ad lienem tranſuersim accedens, in^{aa} duos ramos secatur, qui rursus in alios partiuntur, atque
hi denuò in alios tantisper dirimuntur, quousque numerosa ramorum serie in^{ab} cauam simam ue-
litis sedem recta linea secundum totam lienis longitudinem inferiori membrana omenti per-
petuò suffulti implantentur, atque^{ac} in finita sobole uenulas oppidò quàm graciles inuicemque im-
plexas, per uniuersum lienis corpus digerant. Ab infimo ramo, lienis inferiora petente, prius-
quam sinistram portæ truncus in frequentissimas soboles illas dispargatur, interdum^{ad} tenuis ue-
na prodit, quæ in sinistram inferioris membranæ omenti sedem uno atque altero furculo di-
spensatur: idque tunc potissimum, quando primus^{ae} maioris in humiliorem omenti membra-
nam pertinentis uenæ diductus angustior est, quàm ut commodè uniuersæ membranæ inibi
ramos communicet. Præterea à ramo quopiam ex illis qui ad superiorem lienis regionem re-
punt, quum is iuxta lienem consistit, uena exoritur, quæ dextrorsum lata, atque omenti mem-
brana superiori intertexta, in eam uentriculi sedem pertingit, quæ elatiori lienis sedi propin-
quior uisitur. Hæc quandoque, sed rarius, in uentriculi tunicas adeo excurrit, ut non admodum
procul à sinistra sede superioris orificij uentriculi distet, quod autem hæc uena illud contigerit,
uidi nunquam. Neque etiam præſens uena ab elatissimo lienem adeuntium ramo promitur, sed
ab illo qui ferè huic proximus est. Quemadmodum uerò hæc iuxta eminentiorē lienis partem
principium ducit, sic à maiusculo ramo imam lienis sedem accedente, alia exurgit uena utrun-
que insigni amplitudine donata. Hæc perinde atque nuper^{af} dicta dextrorsum retorquetur, &
sinistram uentriculi fundi regionem perreptans, illi accuratè conuenit uenæ, quam ad fundi
medium usque dextram eius sedem amplecti retulimus. Ambæ enim ad hoc medium in exiguos
desinunt ramulos, mutuoque implicantur. Dein sinistram perinde ac dextram in sinistram fundi uen-
triculi sedem furculos geniculatim antrorsum retrorsumque dispergit, ac superiori membranæ
omenti in sinistram ipsius partem oblongas frequentesque soboles communicat. Cæterum ca-
nes ea quam fundi uentriculi dextram sedem adire commemorauimus, destituuntur: & illius uicem
ea supplet, quæ sinistram fundi sedem ramis conferit. Atque ad hunc modum frequentissime si-
nistram portæ uenæ truncum absumi spectabis. non raro autem ad huc in hominibus ex singu-
lis uenis concuæ lienis regioni iam inferendis, singulas uenas in uentriculum ad eum modum
h 3 digerit,

In lib. de Ver-
narum et ar-
teriarum se-
ctione.

digeri, ac lienem uentriculo pertinaciter colligari comperies, quo² duas nuper commemora-
tas à uenis lienem accedentibus propagari scripsimus. Atque hîc sedulo obseruandum uenit,
huiusmodi uenas ab eis quæ lienem accedunt in uentriculum digestas, neque distributionis
forma, neque colore, neq; implantationis specie, quicquam ab alijs in uentriculum excurrer-
bus uenis differre. <sup>Dextri caudi-
cis portæ tri-
ci series.</sup> Dexter uenæ truncus (quem in intestina potissimum diffindi narrabam) e^g q^ul
quæ primum mesenterio à dorso nascenti committitur, in tres præcipuos diffinditur ramos:
qui in alias denuò innumeras uenarum soboles diuicari, inter duas mesenterij membranas
producentur, atque inferiorem posteriorem ue intestinorum partem quæ mesenterio alliga-
tur, & quam dissectionum professoribus cauam uo carelibuit, amplectentes, in ieiunum, ileum,
cæcum & dextram coli sedem, qua id dextro reni & iecori adiacet, finiuntur. Quot uerò ab his
diffindantur soboles, quum prorsus sint innumera, dictu est arduum: dein nò omnibus ean-
dem distributionis exhibent seriem, quamuis (uti diximus) ad intestina illæ propagines excur-
rant. A tertio dextri portæ trunci ramo, qui in sinistram partem medij mesenterij potissimum
diffinditur, insignis uena in⁴ sinistram mesenterium, quod colon à liene ad rectum usque in
testinum dorso alligat, porrigitur, atq; nunc dictis uenis in intestina diffusis similiter, in plures
deriuata furculos, eam coli regionem, quæ à uentriculi sinistra sede ad rectum usq; intestinum
pertinet, adit. Inter omnes sinistri mesenterij uenæ ramos, unus insigni magnitudine inter
duas sui mesenterij membranas (quæadmodum cæteri omnes rami) intertextus, secundum coli
finē deorsum sub recto intestino prorepat, multas uenulas ex superiori anteriori ue ipsius sede
ad eam intestini partem, qua porrigitur, depromens. Præfens ramus quum ad recti intestini
extremum usque contendit, non amplius recta sub intestino deducitur, sed in⁵ plures utcumq;
exiles diffusus ramulos, finem recti intestini orbiculatim amplectitur. Porro & si frequentissi-
mæ sint trium nunc dictorum dextri portæ trunci ramorum soboles, tamen plures numero-
sioresq; in gracilia, quàm crassiora intestina distribui, cuius ex dissectione obuium est. Quo
enim intestina uentriculi fundo sunt magis continua, eo pluribus uenarum implicantur furcu-
lis, quoniā ex illis plus succi quàm ex sedi uiciniorebus sit exugendū. Quemadmodum uerò
nōnullis prius enarratis uenæ portæ ramis⁶ corpora quædā glandulosa atq; ad amissim quo-
dammodo carnea attendi circundicq; dicebam, sic etiam ramorum per mesenterium ad inte-
stina diffusorum sectionibus, glandulæ quædam interiacent, proportionem in magnitudine
cum distributis propaginibus seruantes. In grandioribus enim propaginū diductibus (quem-
admodum ubi dextre portæ truncus in tres primos ipsius ramos finditur) magnæ reponuntur
glandulæ, in subsequenibus uerò horum ramorū diuicationibus graciliores minoresq;. Hu-
iusmodi quoq; glandulæ, capillorū modo prætenues uenulas, à uenis quas interiacent mutuan-
tur. In has igitur propagines portæ uena digeritur, quæ omnes aut ad nutritionem, aut excre-
menti alicuius expurgationem, aut in uentriculo excocti cibi in iecoris portas deductionem,
ad eam excurrunt. Pari modo⁷ propagines numerosa sobole in omentum diffuse duntaxat
ut illud enutrient, multoq; adipe imbuant, à portæ uena deriuatur. Propagines lienem peten-
tes rerum Conditor fecisse conijcitur, ut simul lienī alimentum deferant, atq; ex iecore feculen-
tum sanguinem seu melancholicum succum in ipsum expurgēt. Quum enim crassius sangui-
ficationis recrementum his propaginibus in lienem uehatur, & quum hæc illud lienī porrigant,
simul quoq; necessariò lienī nutrimentū offerūt. siquidem, ut in quinto libro, nō sine religione
tamen quadam, scripturus sum, lien atrum illud sanguificationis recrementum in sui nutritio-
nem conficit, & lien per⁸ uenas ab illis quæ lienī inferuntur in uentriculum profusas, quod ipsi
ex feculentiori sanguine reliquum est, neq; sibi concoquere ac adaptare ualeat, in uentriculum
eruclat, uerū id nō (ut dissectionum professores male arbitratur) in superius uentriculi orifi-
cium diffundens, sed ad fundū præcipue, quod⁹ maior uena à uenis lienem aduentibus exorta,
in uentriculū pertinet. Surculi capillorū modò tenues ad glandia in hoc à rerū Opifice dedu-
cuntur, ut illa à portæ ramis alimentū colligāt. Cæterū¹⁰ reliquæ omnes portæ propagines
in uentriculū & intestina digestæ, duplici nomine extruuntur, partim ut illis nutrimentū submi-
nistrent, partim ut suis finibus & oculis in uentriculum & intestina hiantibus cōfectum à uen-
triculo cibū ex ipso ac intestinis exugant, atq; ad iecur tanquam cōcoctionis officinā toti huma-
no corpori cōmunem transferant. Ingressus autem & ascensus in hanc regionē, ex multis, quæ
nunc narrauimus, strictis itineribus unus præparatur, ipse nimirū portæ uenæ¹¹ caudex, quem
ueterum quispiā Naturæ operū peritus ante Hippocratem¹² nuncupauit, à quo in hunc
usq; diem portæ uenæ nomen ad nos manauit, ipsaq; (ut & Galenus testatur) à nōnullis porta
iecoris, ab alijs ianitrix appellatur, uerū nonnulli totā uenam hoc nomine donari nolunt, sed
partem

Vena portæ
distributionis
ratio.

Portæ nomi-
na.

Li. 6 de Pla-
cis.

partem ipsius duntaxat, quæ primum à iecoris substantia cernitur libera. Dicitur & caudicis
nomine¹³ caudicis, quod etiā nomen Galenus interdū cauæ uenæ¹⁴ quæ iecori est proxima, & præ
terea magnæ arteriæ, quæ è corde pronascitur, tribuisse uidet. Dein portæ uena ab alijs etiā iecoris
manus nuncupat, quod iecur ea ad elaborati in uentriculo cibi attractionē tanq; manu utatur.
Sunt qui lacteā appellat, quod hæc uenæ quæ hæc ab intestinis iecori defert, lacteus sit. Porro uenā
portæ, succū eū quæ è uentriculo, præcipue autē ex intestinis ad se allicit, atq; in iecur defert, ieco-
ris modo in ipso deductu concoquere, ac eidem præparare, & in rudem sanguinem mutare
haud facile concessero: quantumuis grauitur id in quarto de Usu partiū libro Galenus asserat.
Nullam enim sanguificationis uim mēbraneo & coriaceo uenæ corpori assignare possum: &
si quæ esset, illa profectò album pararet sanguinē, non secus quàm à uentriculo emutata, lacteū
colorem referunt, uti & uentriculi substantiā albam. non autem iecoris modò concreti sangui-
nis instar rubram esse liquidd cernimus. Atque hoc Galeni placitum non semel ab ipso repeti-
tum alijs resellerem, nisi Galenus ipse sexto de Dogmatibus Hippocratis & Platonis eam mu-
tasset sententiam, suūp¹⁵ sius, quo acrius Aristotelem oppugnaret, oblitus. Ramum portæ, quæ
sub recto intestino decliuem ac mesenterio sustulturn porrigi scripsimus, nonnunquam ad hæ-
culenti sanguinis per ani uenulas, sanguine interdum manantes, expurgationem plurimum
conducere arbitror. Quandoquidem dum aut ob lienis obstructionem, aut aliud quodeuncq;
ipsius uitium, feculentus sanguis non uniuersus, uel nullus planē in lienem absumitur, uel lien
eundem ad uentriculum eruclare nequit, huius rami beneficio certis quibusdam interuallis, uti
mulierum menstruæ purgationes solent, per anum externi credo. Rarius enim ex uniuerso
corpore hæmorrhoidum uitio laborantibus ad uenæ cauæ ramulos in sedem pertinentes, lu-
tosum eiusmodi sanguinem regurgitare uerisimile nobis uidetur, dum ueram uenæ portæ di-
tributionem perspectam habemus. Quippe ex hac coniecturari est promptissimum, quæ is san-
guis à liene non attractus, aut ob meatuum obturationem non admissus, unde fluebat rursus
regurgitet, atque sua grauitate per ramum ad intestinum rectum pertinentē deorsum procum-
bat, ibi que tantisper referuetur colligatur que, donec nimium turgentes uenæ osculis reseratis
per anum manare illum sinant. Huic meæ sententiæ magnum robur adiecit is quem hoc san-
guinis defluxu per interualla laborantem reseuimus. Huic enim minor, sed durior lien fuit, &
uena sub recto intestino excurrens, pollicis quasi crassitiem superauit, eoq; modo sanguine tur-
gebat, quo iam parturientium animalium uenas uterum amplexantes, insigniter amplas disten-
tasq; cernimus. Verū hæc paulo latius à nobis relata sunt in epistola, qua dextrā axillarem in
lateralī morbo (si modò dextram aut sinistram feces, quicquam interfit) aperiendam docui, ac
proinde nunc ad uenæ cauæ seriem est accedendum: nam portæ uenam secandi modum ad fi-
nem Quinti libri reijciendum duxi, in quo omnium nutritionis generationis que organorum
administrationem unā persequar.

CHARACTERVM TOTIVS VENAE CAVAE DELINEATIONIS, QVAM SVBSEQVENS pagina proponit, Index.

FIGURÆ, quam in proxima reponemus pagina, quatuor Capitibus seriatim sub-
sequentibus communis est, proportionēq; illi correspondet, qua integram arteriæ magnæ seriem
ante duodecimum huius libri Caput, ac dein dorsalis medullæ neruorum distributionem ante un-
decimum quarti libri Caput exhibebo, quæ in ea uirilis corporis magnitudine (quemadmodum
& hæc uenæ cauæ figura, & musculorum & ossium simul compactorum tabulæ) depinguntur,
quam huic papyro (quæ regalis uulgò dicitur) accommodam fore putauit. Verū si cuiuspiam po-
stea uisum fuerit, eiusmodi nudas uenarum, arteriarum, & neruorum icones aut ex proportionē,
ut clariore reddantur, augere (uti in mea Epitome factum cernis) aut propter chartæ angu-
stiam, seu potius ob typographorum sordes & auaritiā imminuere, id unum moneo & rogo
pariter, ne quis has figuras circumscribens, aliam hominis imaginē illis adijciat: quemadmodum
plagiarij quidā profectò, ex quibus hanc uenarum seriem sedula dissectione collegissem dignissi-
mi, in meis Anatomicis tabulis Argentinæ impressis tentarunt. Hæc enim circumscriptio,
et simul ratio quibus negociū uitiet, ob id tamen etiā respuenda est, ne omnes uenæ hac expresse
figura in una tantum corporis superficie digeri, ac anteriori tantū parti peculiare esse uidean-
tur: potissimum quum nemo tam rerum ignarus in his Naturæ mysterijs operam nauet, qui in
h 4 hæc

Quæ uenæ
lacteæ sūt

Portæ uenæ
sanguinem nō
conferre.

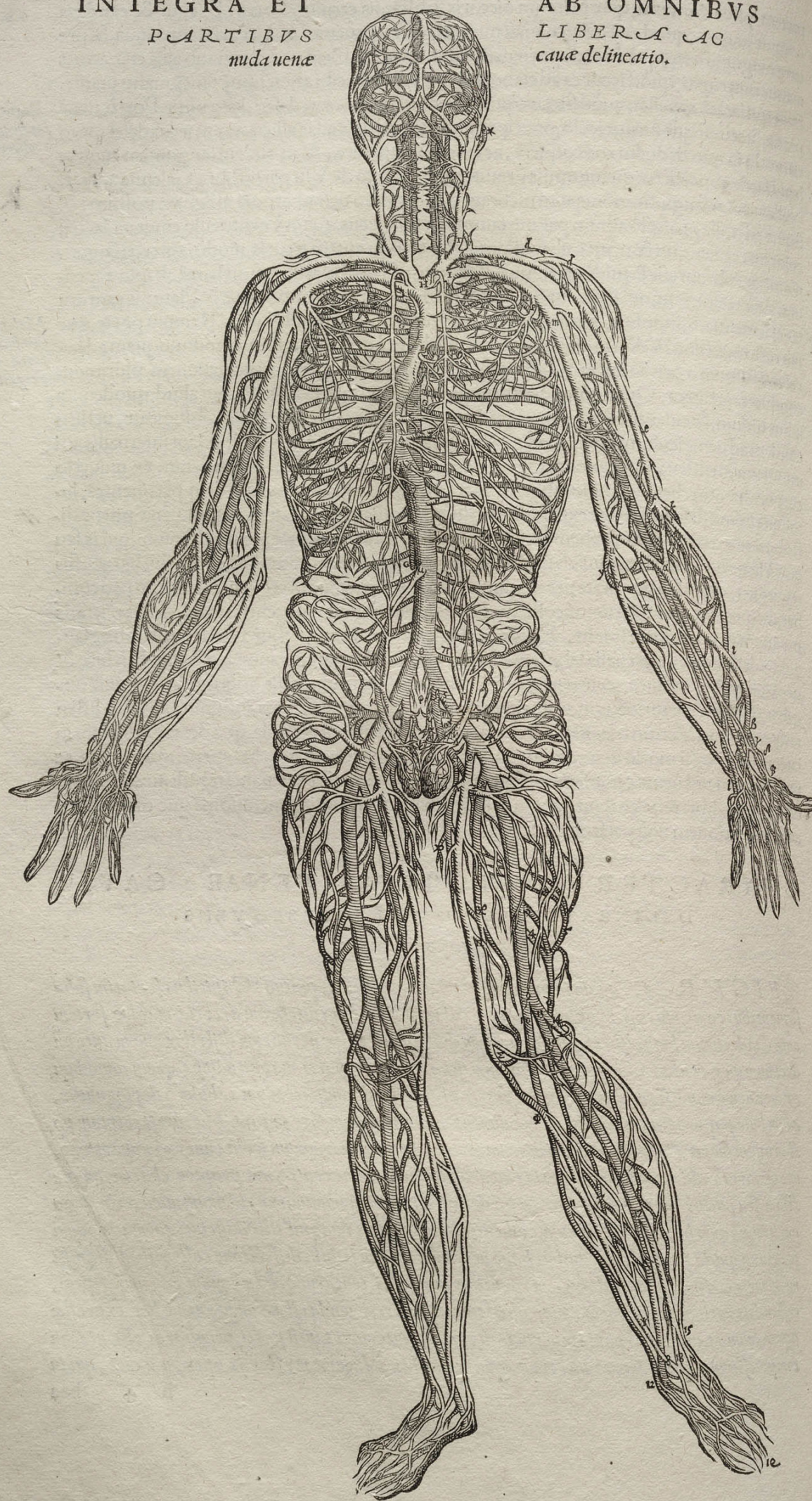
Kato

Melancholi-
cum succū per
portæ ramos
purgari.

.

INTEGRA ET
PARTIBVS
nuda uenae

AB OMNIBVS
LIBER A AC
cauae delineatio.

hac proportionem non cernat quam totius corporis superficiei sedem singulae uenae perreperent. Quinetiam ex quinti, sexti et septimi librorum figuris facile constabit, cuiusmodi illae debeant esse effigies, quae cum uenis etiam partes quae illis implicantur oculis subiiciunt.

A, A Tres isti characteres propaginem notant à uena caua ubi iecori adnascitur, in iecoris gibbum passim perquam numerosa ramorum serie sinistrorsum distributam. Alteram autem propaginem in dextram iecoris sedem similiter diffusam characteribus non insigniuimus, uti etiam nullas uenae cauae soboles, quae pariter utrinque habentur, et priuatim nihil in altero latere sibi uendicant, ne fortassis characterum copia delineationem obscuraremus. Vnde etiam dextrum latus potius quam sinistrum characteribus liberum conspicitur.

Huiusmodi etiam gracilior soboles à caua iecori sub grandibus illis propaginibus A indicatis digeritur.

B Vena caua sedes inter iecoris gibbum et septum transuersum consistens.

C Sinistra propago duarum, quas caua septo offert, et à quibus etiam surculi in cordis inuolucrum pertinent.

D Cauae uenae orificium in dextrum cordis sinum pertinens. Optarim hic sedulo expendere, uniuersamque cauae delineationem accurate contemplareris, consideraturus an ne uerius hoc orificium cauae uenae principium ueniat statuendum, an ea cauae pars ubi A et a in ipso caudice scriptum cernis, et ipsa uena secundum iecoris posteriora deorsum prorepat, cuius etiam gratia in dextrum latus incuruatur, tantum scilicet, quantum iecoris sedes, cui cauae caudex committitur, ad dextrum latus à uertebrae medio declinat.

E Vena coronae modo cordis basin amplectens, ac deorsum per cordis substantiae exteriora ad ipsius usque mucronem surculos à se deriuas, et separata seu coronalis nuncupata. Haec et si ab anteriori sede orificij uenae cauae hic oriri uideatur, perpetuo tamen quum simplex sit, à posteriori sede eius orificij pronascitur, uti in septima sexti libri figura ad G est cernere.

F, F Vena coniugis expers, quae à cauae dextro latere prodians, decliuis secundum dextrum uertebrae latus ad secundam ferè lumborum uertebrae descendit.

G, G Characteres isti hic atque illic ad uenae pari carentis latera repositi, uenae illius propagines in sinuant: eas nimirum quae costarum offeruntur interuallis, ac postmodum in dorsalem medullam, et in musculos uertebrae ipsiusque costis instratos, ac etiam membranas thoracis amplitudinem in tersepientes, surculos promunt.

H Cauae sub pectoris ossis elatiori sede iuxta iugulum bipartitio, quam lanij bones et porcos iugulaturi petunt.

I Vena primae thoracis costae innixa, atque ad alam transuersim perducta, brachijque axillarem postquam aliquot propagines diffudit constituens.

K Exilis uena in sui lateris aliquot superiorum costarum succingentem membranam soboles deriuas.

L Vena sub pectoris ossis sinistro latere ad abdominis usque superiora descendens, ramosque uerarum costarum cartilaginum interuallis, ac demum thoracem intersepienti sui lateris membranae, ac etiam musculis pectori instratis, et abdominis cuti ramos exhibens. Praecipuum autem ramum sub recto abdominis musculo dispergit, qui supra umbilicum in aliquot finiens surculos, alterius

M. uenae ab imo sursum ascendens, ac Γ notandae terminos respicit, ea nimirum sede, ubi M. ascriptissimus.

N, N Vena per foramina transuersis processibus uertebrae ceruicis insculpta, ad caluariam properans, ac dorsali medulla geniculatim ramos offerens, ut et in musculos quoque inibi ceruici uertebrae adnatos, soboles dispensat. Qua uero ratione haec uena in duram cerebri membranam exauriatur, etiam si hanc hic quoque delineare conatus sim, in peculiari de cerebri uasis figura decimoquarto Capiti praeposenda non minus discas, quam reliquarum caluariam petentium uenarum seriem.

O Vena musculis humiliore ceruicis, et superiorem thoracis sedem iuxta uertebrae occupantibus, multiplici utcumque sobole exporrecta.

P Vena ad musculos pectori instratos, et huius regionis cutem, et ipsam demum mamillam excurrentem.

Q Vena

- Q** Vena in posteriora thoracis proficiscens, ac in cauam scapulae sedem uicinosq; musculos deriuata. Huic proximae sunt uenulae in glandium axillae excurrentes, quarum hic una inter P & R expressa est.
- R** Propago secundum thoracis latera deorsum ducta, & potissimum distributa in musculum, quo posterior axillae cavitatis sedes constituitur, brachiumq; in posteriora deorsum uellitur.
- S** Interior iugularis, quae graciles surculos asperae arteriae lateri & hac deductis nervis spargit, quod uero ipsius praeter aliquot propagines reliquum est, in caluariam proropat, & uarie ut in cerebri uasorum descriptione prosequar, discinditur.
- T** Exterior seu superficialis iugularis. Verum iugularias uenas (quae Graecis *εμφυριδα* uocantur) nonnulli appellant, quae statim in thoracis amplitudine sub summa pectoris ossis sede bipartita caua producuntur. Alij non totas illas, seu integros eius diuisionis truncos iugularias uenas nuncupari uolunt, sed id demum quod ex ijs iam supra clauiculas ceruici intextum cernitur. In Arabum interpretibus iugularias ita fere appellatas legimus: Guidex, Guades, & corrupta Graecorum uoce grandes, sphragitidas, iuueniles, pensiles, organicas, subeticas, uertiginosas, apoplecticas, uenas somni. Atque ita tam interiores quam exteriores appellitant. & has quidem patentes, illas uero immerfas & occultas nuncupant. Porro exterioris iugularis seriem, ut plurimum mihi apparuit, hic delineatam habes, ut scilicet simplex per colli latus proropat, surculos tantum aliquot in conterminas sedes diffundens.
- V** Exterioris uenae iugularis iuxta fauces in duos ramos distributio.
- X** Exterioris iugularis ramus oris interiora subit, ac uarie in larynge & hyoidis ossis musculos, linguam, palatum, narium amplitudinem, ac demum in caluariam tribus propaginibus, ac etiam aliquot surculis in oculos digestus.
- Y** Exterior ramus diuisionis externae iugularis iuxta fauces factae, qui numerosa uenarum serie in faciei musculos & cutem, deinde ad tempora & post aures uniuersamq; capitis cutem digeritur.
- Z** Ac Z quidem portionem huius rami Y notati insinuat, quae in faciem exporrigitur. 9 uero, 9.a. frontis uenam indicat. a, portionem secundum tempora sursum repentem. & * eam notat, quae post aures & ad occipitis cutem fertur. Ceterum reliqua uenarum hic in capite series ad cerebri uasa spectat: quam ob id characteribus non insigniui, quod haec peculiaris figura decimoquarto Capiti praeposenda explicabitur. Quamquam interim si quis hanc cauae uenae effigiem characteribus occupare uoluerit, ad eum modum quo nos illam finximus, quae huius libri adhibebitur calci, uenas simul cum arterijs ostensura: primum characterem apponere licebit dextro lateri, ut is dextrum seu primum mihi sic appellandum durae cerebri membranae sinum hic quasi instar semicirculi porrectum indicaret. Secundus uero character sinistro, seu secundo eius membranae sinui inscriberetur, qui in sinistro latere semicirculi quoque modo fertur. Tertius autem character tertio durae membranae sinui adhiberetur, qui illic incipit, ubi primus & secundus sinus seu duo illi semicirculi inuicem congregiuntur, & ubi ab ipsis alius semicirculus quodammodo sursum exporrigitur, cuius posterior pars occipitio propinquior adumbrata cernitur, anterior autem quae frontem adit lucida. Quartus autem durae membranae sinus, quem ex anteriori sede trium dictorum sinuum concursus pronasce, atque recta antrosum duci suo loco audies, hic non est delineatus. In figura tamen huius libri calci insuta, y insignitur. Praeterea tribus illis characteribus quartus succederet, qui in primi durae membranae sinu radice positus, ingressum indicaret uenae N notatae: deinde ingressum rami interioris iugularis etiam insinaret, qui per foramen sexti neruorum cerebri paris caluariam subit. Quinto characterem internae iugularis ramus per proprium foramen in latera durae cerebri membranae excurrentis insignitur. Sextus ramum exterioris iugularis notaret, qui proprio foramine ad radicem posterioremque sedem processus mamillaris temporum ossis exsculpto, caluariam subit. Ad haec praeter alios characteres etiam unus illis uenulis inscribi posset, quae sub frontis uena 9 insignita hic umbrata feruntur, ut scilicet uenae etiam indicarentur, quae per caluariam sedem cui ossa organa incubunt, & per foramen secundi neruorum cerebri paris gratia calat, in caluariam repunt. Atq; haec omnia sane adnotauissem, nisi illa in grandiori figura decimoquarti Capitis fuisse proposueris, quamquam etiam cerebri uasorum seriem absque arterijs minime liceret aggredi, quandoquidem

- dem in illos durae membranae sinus non uenae modo, sed & arteriae exhauriantur, ipsiq; sinus non minus arteriae quam uenae fungantur munere. Verum interim non improbaui, & hanc uenae cauae delineationem, uti iam monui, characteribus quibusdam a studiosis insigniri, iam in cerebri uasorum serie ex huius libri decimoquarto Capite, & ex septimo etiam libro eruditus: aut, ut antea dixi, exemplum sumentibus, ab ea figura quae ad huius libri calcem insuitur, ac nuper commemorata seriatim literis t, x, u, x, x, f, e, n, u, exprimit.
- a** Vtrunque a uenam humerariam indicat, uerum superiori a ipsius exortus ab externa iugulari T notata, radix significatur. inferius autem a humerariae sedem notat, quae iam humeraria ex alto in brachij superficie cutemq; emerget. Huius uenae nomina paulo post absoluta manus characterum narratione, propter Arabum interpretum uoces subiiciam.
- b** Humerariae propago ab ipsius elatiori sede non procul ab exortu in posteriores ceruicem occupantium musculos, ipsamq; huius regionis cutem sparsa.
- c** Humerariae etiam propago, in gibbam scapulae sedem frequenti utcumq; sobole excurrents.
- d** Vene ab humeraria, priusquam ipsa penitus sub summo humero contorquetur, pronata, ac in summi humeri sedis cutem & superficiem musculi brachium attollentis, interdum quoque & ad mamillam digesta.
- e** Tenues uenulae ab humeraria in externae brachij sedis cutem, anterioremq; regionem musculi cubiti flexuentium prioris propagatae.
- f** Humerariae iuxta externum humeri tuberculum in tres ramos partitio, qui nunc inuicem amplitudine aequales, nunc inaequales uisuntur.
- g** Primus humerariae tripartitionis ramus in altum immergens, ac sub musculorum ab externo humeri tubere pronatorum capitibus aliquosq; excurrents.
- h** Secundus dictae nuper tripartitionis ramus, qui sub cute deorsum oblique ad mediam sedem flexus cubiti deductus, cum axillaris uenae ramo t notando coit, ac cum illo uenam communem constituit, cui a asscriptum est.
- i** Tertius humerariae tripartitionis ramus, per radium in externam cubiti regionem oblique contendens, ac uenulas passim in proximam ipsi cutem dispergens, inter quas fere praecipua k insignitur, quam ad exteriorem cubiti articuli sedis cutem ad posteriora quodammodo digerit. Quando praesens ramus in eum modum oblique repens, ad brachialis usque radicem e regione appendicis ulnae pertingit (nimirum ubi hic l spectatur) axillaris uenae propaginis x notandae soboles ipsi commiscetur, ac una ab hac axillaris sobole & humerariae ramo uena consurgit, brachialis & postbrachialis sedem sub paruo digito, ipsamq; adeo paruum digitum & quodammodo anularem, uaria ramulorum serie accedens.
- m** Axillaris uena, cuius nomina paulo post recensentur.
- n** Axillaris uenae ramus, in capita deriuatus musculorum cubiti extendentium.
- o** Ramus nuper dictis musculis & posteriori brachij sedis cuti exporrectus.
- p** Insignis propago oblique deorsum sub humero uersus exterius humeri tuberculum ducta, quae musculis hinc principium ducentibus ramos exhibet, aliquosq; in externam cubiti sedem cum quarto brachium petentium neruo fertur.
- q** Axillaris uenae in duos truncos distributio, quorum alter binis q insignitus in alto semper totiq; ipsius ductu occultitur, ac prorsus pari modo cum manus arteria digeritur, quam in totius magnae arteriae figura duodecimo Capiti praeposenda licebit intueri. Alter uero axillaris truncus (cui r inscribitur, & quae tota orationis serie nobis axillaris uocabitur) passim sub cute excurrit, ac in uarias soboles dispensatur. Ceterum haec axillaris uenae distributionem interdum etiam altius fieri quam hic delineauimus, obseruabis: unde etiam tanto minus Galeni descriptio nibus eam conuenire animaduertes.
- s** Vena ab axillari in anterioris brachij sedis cutem, & nonnihil quoque in posterioris sedis cutem digesta.
- t** Anterior axillaris uenae ramus, eius diuisionis quae hic iuxta anterioris humeri tuberculi cutem est conspicua. Praesens ramus t insignitus, oblique ad mediam cubiti articuli flexus sedem sub cute fertur, ac cum humerariae ramo h notato coiens, communem efformat uenam a indicatam.
- u** Axillaris

- u Axillaris iuxta interioris humeri tuberculum bipartitionis posterior uena, quæ plures easdemq; uarias à se soboles diffundit.
- x, x Posterioris uenæ u notatæ ramus, qui sub ulna deorsum ad brachiale porrigitur, & passim in conterminam ipsi cutem digestus sobolem offert humerariæ ramo brachiale iuxta minimum digitum conscendenti.
- y Vena in posterioris articuli cubiti sedis cutem excurrent.
- z, z Notatur multiplex uenarum series, in interioris cubiti sedis cutem diffusa, & dein in interioris summæ manus sedis cutem excurrent. Verum superius z uenam notat ab axillaris uenæ ramo t insignito principium ducentem. Inferius autem z indicat propagines, quas axillaris uenæ ramus x & x insignitus internæ cubiti regioni offert.
- β Venularum Veneris monticulum implicantium cum ramo d notando coitus. est nanque ramus is propago illarum uenarum, quæ externam manus summæ sedem inter pollicem & indicem perreptant.
- α Vena communis ab axillaris ramo t & humerariæ ramo h conflata, quæ per internam cubiti sedem deorsum oblique radium conscendens exporrigitur, ac tandem radium supergressa in exteriori cubiti sedem propter inferiorem ipsius regionem excurrit, ramulos quosdam in progressu ad proximam ipsi cutem dispergens.
- β Communis uenæ iuxta radij humiliorem partem, qua brachiale respicit, diuisio, γ aut Y aut γ. A non absimilis: cuius quidem alterum crus γ insignitum, externam summæ manus sedem pollicis ac indici subiectam, ipsiusq; pollicem & indicem accedit, & ramulum d indicatum in internam manus sedem digerit. Alterum autem crus & insignitum, uersus medium & anularem potissimum absimitur. Ramis externam summæ manus sedem aduentibus uaria à nostris medicis imponuntur nomina, quæ quum inter se admodum pugnent, & passim sint obuia, aliquid de ipsis iam dicendum arbitror: hinc characterum indicem lubentiùs barbaris nominibus occupaturus, quam orationis qua has uenas describam seriem. Græci igitur & Latiniore medicis in uniuersa manu paucas uenas proprijs nominibus appellarunt. Venam nanque per brachij interiora alantq; excurrentem in utroque brachio, quia axillam seu alam perreptat, axillarem uocauerunt: quemadmodum & cubiti interiorem, quod scilicet per cubiti interiora potissimum exporrigatur. Verum priuatim dextræ manus axillarem iecorariam uocarunt, quod in iecoris affectibus illam diuidere soleant. Sinistræ autem manus axillaris lienaria ipsi dicitur, quod in lienis morbis hanc plerunque aperiant. Sic rursus *ὑπὸ ἀξίλλῃ* seu humeralis a insignita, simpliciter suum nomen obtinuit, quod per humerum in manum feratur: etiam cubiti exterior nuncupata, quoniam cubiti exteriori lato perreptat. Hippocrates in libris de Articulis hanc uidetur crassam uenam nuncupasse. Quia uero capitis morbis hæc mederi creditur, etiam capitis uena est dicta. Ramos uero h & t notatos & uenam communem, quam α notauimus constituentes, medias uenas nuncuparunt, quod scilicet ad flexus cubiti medium ducerentur, aut quod inter cubiti anteriorem uenam & interiorem essent mediæ. Ab obliquo autem ipsorum ductu obliquas quoque illas uocarunt. Communem (quæ α insignitur) nuncuparunt, quæ ab illis ramis h & t notatis consurgit, atque interiori & exteriori cubiti uenis communis est. Præter hæc nomina uix alia apud illos reperias. At si Arabum libros uerses, nominum acerui passim occurrent eidem uenæ uix unquam accommodatorum. Quo autem aliquid certius de his quoq; depromam, studioforum nomine qui me his nominibus in Anatome remorari solent, non grauabor Auicennæ interpretis nomina hic recensere, quæ Fen prima libri primi doctrina quinta Capite quarto leguntur. In quo Capite Auicenna ex proposito manus uenas describit, earum seriem à Galeni libro tertio de Administrandis sectionibus, aut potius ab Oribasio petens. Auicenna igitur, aut ipsius interpres, Spatularem uocat humerariæ partem à iugulari externa ad eam usque sedem ductam, qua humeraria brachij cutem primum subit, quæ pars duobus a in nostra delineatione complectitur. Quæ autem humeralis brachio exporrigitur, illam Cephalicam quasi capitis uenam nuncupat. Hæc inter inferius a & f continetur. Tertium humerariæ ramum, quem i insigniuimus, Funem brachij appellat. Axillaris ipsi Ascellaris dicitur. Communis uero α notata, Nigra: ubi autem hæc oblique ad radium contendit, Basilica ipsi uocatur. Alterius

- terius communis uenæ cruris, illius nimirum diuisionis quam γ aut Y assimilauimus, sub anulari & indice porrectus, Syelen Auicennæ appellatur. Verum alias subinde apud Arabes & barbaros illam Syelem uocari obseruabis, quæ iuxta brachiale ab humerariæ ramo i notato, & axillaris uenæ propagine x insignita constituitur, & l notatur, cui eadem quæ axillari medicorum uulgus nomina imponit, hanc quoq; Saluatellam & Salubrem uocans. Quamquam rursus communis uenæ ramum γ notatum uersus pollicis & indicis regionem exporrectum, alij saluatellam uocent, huic eadem quæ humerariæ nomina largientes. Ad hæc, axillaris medicis potissimum Basilica, interdum & Nigra, aliquando & Funis brachij nuncupatur. Humeraria etiam ocularis & auris, quod scilicet earum partium inflammationibus medeatur. Nisi forte horum nominum impositores adeo stulti fuerint, ut cum Aristotele & illis qui hodie uenas à me rectè antea pictas turpiter in lucem suo nomine emisserunt, arbitrati sint humariæ ortum sub aure primum esse. Cæterum communis uena Medica, Mediana & Corporalis uulgo dicitur.
- γ VENA E caue portio, qua inferioribus corporis partibus nutrimentum administratur.
- u Vena in pinguem membranamq; sinistri renis tunicam, conterminasq; sedes excurrent.
- q Grandis uena ad dextrum renem exporrecta.
- i Grandis uena sinistram renem petens, hæc, uti & dextra, quod serosum sanguinem ad renes deferret, serosusq; humor quodammodo ab ipsa emulgetur, Emulgens uulgo nuncupatur.
- x Propago à uena in dextrum renem deducta, in pinguem renis dextri tunicam excurrent.
- α, α Seminalis uena sinistra. μ, μ Seminalis uena dextra. Hæc uenæ in progressu peritonæo cui ad dorsum firmanetur, hærentq; surculos communicant, & ramulos membranæ testem uasq; seminaria ambientibus diffundunt.
- γ Seminalium uenarum sedes, qua hæc primum implicari, ac uaricum modo conuolui incipiunt.
- z Vena geniculatim à caua in dorsalem medullam, quæ lumborum uertebis continetur, ac demum ad ipsas lumborum uertebras, ipsiq; accumbentes musculos & peritonæum digesta.
- o Vena caua supra ossis sacri initium in duos trûcos distributio, Δ aut inuerso γ aut V nō absimilis.
- ω Ramus utriusq; amplius, transuersim in peritonæum & lumborum carnes, abdominisq; musculos distributus.
- φ Ramuli aliquot in superiora ossis sacri foramina missi.
- γ, s Sinistri trunci magnæ illius super os sacrum bipartitionis in duos ramos distributio, quorum interior γ notatur, exterior s.
- τ, τ Interioris rami, quem ε notauimus, exterior propago, in musculos exteriorē ilium ossis sedem occupantes, & in clunium cutem conterminasq; partes frequenti ramorum serie transuersim digesta.
- u Interioris rami ε insigniti interior propago, atq; eius propaginis rami humilioribus sacri ossis foraminibus distributi. x uero & γ reliquas interioris huius propaginis soboles, uti hac parua tabella eas delineare datum est, exprimunt. Porriguntur autem illæ ad ani musculos, uesicæ fundum, & ceruicem: mulieribus etiam ad humiliorem fundi uteri sedem, ipsiusq; adeo uteri collum.
- ω Vena ab exteriori ramo, quem ε indicatum conspicias, deprompta, atq; cum reliquo interioris rami γ notati coiens, quæ id pubis ossis foramen perreptat.
- ε Hæc sede uena pubis ossis foramen permeans, præter alios ipsius surculos uenulam in coxendicis acetabulum porrigit, hicq; in istius regionis musculos disseminatur.
- z Vnus ex ramis uenæ pubis ossis foramen transeuntis notatur, qui cutem ad internam femoris sedem inibi subit.
- x Congressus dictæ nuper uenæ, cum ramo magnæ in crus distributæ uenæ perficitur, quem z notabimus.
- Γ Vena ab elatiori sede exterioris magnæ illius trunci rami, quæ is peritonæum perforat, principium ducens, quæ peritonæo et abdominis musculis cutiq; ramos offert, inter cæteros autem præcipuus sub recto abdominis musculo sursum conscendit, & supra umbilici regionem in aliquot disiectus surculos, eas respicit soboles, quæ huc à uena sub pectoris osse deducta pertingunt, ea uide licet sede cui M ascriptum cernis.
- Δ Propago uenæ in crus tendentis, quæ transuersim ad genitalia conterminasq; sedes in surculos exhauritur.

- ⊙ Prima magnæ crus petentis uenæ propago per interiorē femoris tibiæq; sedē sub cute deorsum ad summum usq; pedem perreptans.
- Δ Propaginis ⊙ insignitæ ramus, femoris interiora ad inguina accedens.
- ≡ Diætæ propaginis ramus ad anterioris femoris regionis cutē uersus exteriora digestus.
- Π Diætæ propaginis ramus, primo tibiā mouentium musculo oblatus.
- Σ Diætæ propaginis soboles, quas in anteriorem genu sedē & posteriorem quoq; dispensat.
- Φ Hac sedē propago ⊙ indicata per sedē tibiæ interiorē, sub cute in uarios multiplicesq; ramos dissinditur, hicq; opportunē dum sanguinem mittimus aperitur.
- Υ Hac ad anteriorem interioris malleoli sedē nuper diætæ propago ducitur, atq; uti cernere est in pedis superiora exhauritur.
- Ω Ramus a grandi uenæ crus petenti in anteriorem coxendicis articuli regionem exporrectus, cuiusq; sedis musculis & cuti soboles utcunq; frequentes deriuans.
- 1 Ramus septimo nonoq; tibiā mouentibus musculis & cuti femoris iuxta externam ipsius sedē ramos deducens.
 - 2 Grandis uenā in quintum femur mouentium musculum digesta.
- 3,4 His duabus propaginibus inuicē cōiunctis uenā cōstituitur, quæ inter musculos posteriorem femoris sedē occupantes excidens, sursum in femoris cutē ramos porrigit, quos 5 insigniui. Verū
5. maiori ipsius parte 6 notata, sub cute per poplitem genū uel flexū fertur, & in suræ cutē numero 7. sa serie inibi digeritur, ubi 7 ascriptum spectas. Porro in delineatione, obscurus ille ramulus, 8. qui s respicit, deorsum magis deberet ferri: neq; sat scio qua uel mea uel sculptoris negligentia, is illic desinit. Verū mediocris est negotij illum uersus 8 notam, calamo deorsum protrahere, quum in dextro crure illum non neglexerim.
 - 9 Magnæ crus petentis uenæ in duos ramos distributio, quæ hæc inter duo inferiora femoris ossis capita continetur.
 - 10 Interior diætæ diuisionis ramus, ad posteriores suram tibiæ uel uentrem constituentes musculos et
 11. ad cutem internæ sedis tibiæ suræq; digestus, inibiq; 11 insignitus.
 - 12 Diætæ iam rami quem 10 notauimus portio, secundum interioris malleoli posteriorem sedē ad internum pedis latus exporrecta.
 - 13 Exterior ampliorq; ramus diuisionis 9 insignitæ, qui mox in alias duas impares propagines digeritur.
 - 14 Diætæ modō diuisionis exterior propago.
 - 15 Exterioris diætæ modō propaginis portio externum perreptans malleolum.
 - 16 Interior illius diuisionis propago, quæ inter tibiæ & fibulæ medium quæ hæc ossa inuicem dehiscent deorsum fertur, inter musculos uidelicet posteriori tibiæ ossis & fibulæ sedis adnatos, & ligamentum quod hæc ossa secundum tibiæ longitudinem mutuō colligat.
 - 17 Diuissio interioris propaginis 16 insigniti, quæ ad medium longitudinis tibiæ perficitur. Atq; hæc alterum ramum inter calcem & tibiæ os ad pedis inferiora mittit, alterum uerō inter fibulam & calcem.
 - 18 Soboles iam ultimo commemorati rami, quæ inter tibiæ os & fibulam per membraneum eorum ossum ligamentum in pedis superiora digeritur, alijsq; uenis hæc proreptantibus commiscetur. Atq; ita quatuor ferè uenarum radices ad pedis superiora surculos porrigunt, nimirum 12, 8, 13, 15 insignitæ.
 - 19 Venarum ad digitos series indicatur. Præter hanc cauæ uenæ delineationē, & pleræq; quinti sexti et septimi librorū figuras, huc imprimis spectat quæ ad horū librorū Epitomē parauimus, & huius libri calci uarias ob causas uti commodissime fieri potuit insuendam duximus. Quotiesq; cunq; igitur in quatuor subsequentium capitum interiori margine simplex character occurrat, illum ad nudam cauæ delineationem refer, quam siue sexti Capituli libri tertij figuram, siue figuram sexti tertij libri Capituli præpositam alibi in margine uocemus, nihil interesse arbitror.

QVONAM

QVONAM PACTO VENÆ CAUÆ SOBO

les in iecoris substantia, portæ uenæ propaginibus committantur, quæq; ratione uenæ cauæ a iecore prodeat, aut in ipsum ramos diffundat. Caput VI.

Quoties alicubi in interioribus marginibus figuram sexti Capituli libri tertij scribimus, nudam uenæ cauæ delineationem indicamus, ne semper addendum sit, figura sexti Capituli præposita.

ROLINE admodum de uenæ cauæ exortu agendum esse, si quis autorum cōtrouersiam in medium adferendam arbitrareretur, cum pleræq; Galeni loca, ipsius operibus passim interiecta, tum maxime sextus de Hippocratis et Platonis dogmatibus liber attestantur, quæ uniuersum huic quæstioni, ex quo nam uiscere uenis origo ducatur, dedicauit. Si enim ex proposito eadem disceptatio mihi aggredienda foret, ne utiquam Galeni argumenta oscitanter præterire liceret, quin singula seorsim essent accuratissimo studio examinanda, & quæ uera, & quæ falsa ducerem, enarranda. Haudquaquam enim adeo Galeni uerbis acquiescendum est, ut omnia quæ illic in Aristotelem congerit, uera in dubitataq; esse ducamus. Vti iam in sermonis progressu, qui ueram uenæ cauæ seriem enarraturus est, cuius reddetur obuium. Quippe relicta de uenæ cauæ ortu (de quo non immerito Herophilus ille Anatomicorum coriphæus ambigebat) contentione, ipsius distributionem aggrediar, quam quidem a corde auspicerer, si modò a maxima amplissimaq; uenæ cauæ sede hanc auspicandam opinarer. Nam contra Galeni placitum, in Aristotelicæ sententiæ robur, uelimus nolumus, nobis quantumuis etiā ringentibus, fatendum erit, uenæ cauæ orificium quod ad dextrum cordis sinū pertinet amplius esse, quàm uenæ cauæ corporis amplitudinē, quacūq; etiam ex parte hæc metiendam duxeris. Deinde subsequens Caput commentum Galeni falsum esse docebit, quo cauam, quæ iecoris gibbo committitur, amplissimam esse astruit, quodq; illam statim ab exortu in duos truncos arteriæ magnæ modo findi, ac unum superiorem petere, alterum uerò deorsum explicari, & postmodum ex illis truncis eum qui deorsum secundum lumborum uertebras fertur, grandiorē esse tradit. Vnde etiā ilico in Galenum propria ipsius iacula, quæ ex fontium fluuiorumq; ductibus & arborum radicibus tanta industria et callidè texuit, repellēda ueniunt. Eodem modo Galeni dogma prorsus est respuendū, quo uenam cauam ex corde prodiere inficiatur, quod illic non similiter, ut magna arteria, enascatur, hoc est, quod mox ab ortu in duos truncos nō diuidatur, sed rectā secundum cordis latus ducatur. Primum enim, ut falsum & dissectionis professori indignissimum est, Galeni axioma, quo uenam iecoris gibbo pronatam in duos truncos, perinde ac magnam arteriam, partiti affirmat: ita etiā non sua demonstratiua methodo concludit, hac occasione cauam a corde non oriri, quod rectā secundum cordis latus porrigatur. Nam si quis arteriæ ortum attentè examinauerit, animaduertet profectò (quod & Galenus nō ignorabat) illam e cordis basis medio tanquam ex ipsius centro enasci, ac proinde si arteriæ pars aliqua deorsum ducenda fuerit, ab ortu statim arteriā necessariò diuidi oportuisse. Venam autē quæ ex cordis basis latere (ut pote uas mollius quàm arteria) secundū Aristotelis sententiā enascetur, nō oportuit in duos truncos statim ab ipso ortu discindi, quum citra diuisionem peropportunē sursum deorsumq; repere possit, illaq; diuissio in cassum fieret, præterquàm quod prorsus esset inartificiosa. Nam si hinc prodiens uenā, arteriæ modo bifurcatur, primum ipsius origo & caudex aliquouisp; in dextram thoracis sedem omnino proreperet, ac inde primum diuideretur, cuius diuisionis trunci denuò sinistrorsum deberēt duci, si modò uersus corporis mediū (ut nūc sit) cauæ caudex porrigi debuisset. Accedit huc Galeni argumentū, nūc nō grauissimè ab ipso resumptū: Si cor uenarum esset principiū, omnes uenas necessariò oportuisse ad cor ptingere, uti sanè ad iecur ptingunt, quasi uerò

HAC figura finitæ cauæ seriem, quam necessariò moliretur, si in duos truncos ad cordis dextrum latus discinderetur. Quod autem hoc Galeni argumentum toties ab ipso repetitum, et optimæ demonstrationis loco habitum, accuratius obserues, cōfer præsentem figuram cum aliquot sexti libri et potissimum cum quinta, & etiam cum totius cauæ figura, ut animaduertas quæ illa citra diuisionē obliquari oportuerit, ut ex dextro dorsi latere ad ipsius medium pertingeret.

8. si. ca.
12. si. ca.
13. si. ca.
15. si. ca.
16. si. ca.
17. si. ca.
18. si. ca.
19. si. ca.
20. si. ca.
21. si. ca.
22. si. ca.
23. si. ca.
24. si. ca.
25. si. ca.
26. si. ca.
27. si. ca.
28. si. ca.
29. si. ca.
30. si. ca.
31. si. ca.
32. si. ca.
33. si. ca.
34. si. ca.
35. si. ca.
36. si. ca.
37. si. ca.
38. si. ca.
39. si. ca.
40. si. ca.
41. si. ca.
42. si. ca.
43. si. ca.
44. si. ca.
45. si. ca.
46. si. ca.
47. si. ca.
48. si. ca.
49. si. ca.
50. si. ca.

arterialis uenā ad iecur non minus, quàm portæ uenā ad cor, accederet. Aut si fortè Galeni sententiæ suffragaturū contenderimus, arteriæ uenam ob id ad iecur nō pertinere, quod arteriæ constet corpore, concedamus rursus oportet uenalem arteriam uenæ corpore efformari, atq; ab illa sinistri cordis sinu sede principium petere, a qua cauā e dextro cordis sinu nascitur. Adde & hæc nō secus ab origine in dextrā pulmonis sedem et in sinistram duci, quàm cauā sursum ac deorsum a corde ducitur: ac dein uenam arterialem aliquādiu unum caudicē ab ortu ser

i 2 uare,

Prolixam autem uenæ cauæ ortu esse disceptationem.

Galeni argumenta de uenæ cauæ ortu in Aristotelem scripta, non omnia ex tripode dicta.

uare, ac postea in duos truncos diuidi, perinde sanè ac magna arteria, quæ similiter ac uena illa
arterialis e cordis basis medio pñasci, suo loco docebit. Præterea irrefutabilis illa (ut Galenus
inquit) demonstratio, quam in Aristotelem de animalibus dextro cordis sinu destitutis conte-
xit, minimè efficax est: quandoquidè illis animalibus caua uena unico cordis sinui eum in mo-
dum tunc committitur, ut in alijs dextro sinui, quum & his animalibus sanguis à iecore ad cor
arteriarum saltem nomine (etiã si non pulmonum occasione) diffundatur. Et quis obsecro
eò uenit stupiditatis, ut Aristotelem cauam uenam eiusmodi animalibus ex dextro uentricu-
lo, quem non habent, exoriri uoluisse cum Galeno dicat, & non cognoscat Aristotelem aliud
orationis genus de animalibus pulmone destitutis, quàm de illis quæ hoc non priuantur, in-
stitutum fuisse: Ad hæc, quis perfunctoriè in dissectionibus uersatus ambigit, argumentum
quod à membranulis uenæ cauæ orificio præfectis ducitur, per uenalis arteriæ membranulas
diluui posse: Neque scio quid de auium uenæ cauæ distributione Galenus comminiscatur, quum
nihil peculiare in uenæ cauæ serie in illis obseruem, nisi quod iecur duabus fibris seu lobis
ipsis priuatim constituitur, à quibus si caua principium ducit, profectò arteriæ mag-
næ ritu ab origine in duos truncos non diuiditur. Insuper Galeno, quando cauam à corde
non oriri asserit, eo quod arteriæ modo non pulset, animaduertenda uenerat arterialis uenæ ac
uenalis itidem arteriæ natura. Pariter quum obijcit, cor sanguificationis uim iecori per cauam
non offerre, quod illa coriacea sit, ipsi expendendum erat, quàm breue interuallum inter cor et
iecur consistat: & quo pacto ipse in quarto libro de Partium usu, toti uenæ portæ sangui-
ficationis facultatem iecoris uirtuti similimam tribuerit. Cuius uenæ distributionis seriem A.
anatomici à iecore inceperunt recensere, non autem ab intestinis & uentriculo, à quibus conse-
ctum ex cibo & potu succum in iecur deducit. Sed ne hîc Galeni dissectionis, atque adeò to-
tius medicinæ principis placita, nimis uilipendere, ac seriatim ipsius quæ adhuc reliqua sunt ar-
gumenta refellere uidear, & non potius tanquam pro aris & focis unâ cum alijs medicis, qui
manus sectioni nunquam adhibent, pugnare, ac probabilia saltem asserendo defendere, à ie-
core seriem uenæ cauæ iam auspicabor, quod ab hoc sanguinem in cauam deriuari, aut saltem
ex portæ propaginibus in cauæ soboles assumi non negem. Ortum uerò cauæ hinc esse non
ita annuo. Neque quicquam à me de ipsius origine asserum uolo, quicquid etiam casu mihi
inter scribendum exciderit, ne hircosis quibusdam medicis calumniâdi ansam ipse fuggeram,
qui non nisi huius generis nugas morantur, & interim ossium ac musculorum cognitionem
& uasorum reliquam seriem tanquam ad se nihil pertinentem reijciunt: & si forte hic quic-
quam texere in me possent, mirè suis pestilentibus odijs nos traducerent, probe & tacite ad in-
numera loca conuinentes, in quibus Galeni lapsus Anatomicos hæcenus ostendi: & forte in
posterum illos silentio uel ob hoc non sum præteriturus, ut eiusmodi sycophantis & uiliti-
gatoribus inuidiæ, & in illis quæ propter incertitiam auerantur exercendi argumentum præ-
beam. Verum ideo de cauæ principio ex iecore nihil absolutius subiiciam, quod iecur mihi po-
tius euenis quæ ipsi intextuntur, quàm uenas ab ipso, uel etiam in prima fœtus conformatio-
ne, originem ducere colligatur. Aliud enim nihil in quinto libro iecur esse audies, quàm ue-
nularum infinitam sobolem, cui concretus sanguis (qui propria iecoris est substantia) obnasci-
tur, quum interim uenæ cauæ os ad cor pertinens, simile prorsus sit magnæ arteriæ, & uenæ
lis arteriæ arterialisque uenæ orificijs: quæ à corde enasci nemo sanæ mentis inficiari potest, si
modo diuersæ quasi substantiæ corpus (ut ligamentum ab osse) ex alio pronasci affirmare au-
demus. Cæterum quemadmodum (ne forte rursus aliò excurrat ratio, cui, ne prolixior fiam,
rationes nullas ex sententiâ addo) ab extremis iecoris partibus orbiculatim ex ipsius concava
sede exiguas uenularum propagines paulatim ad iecoris medium uersus posteriora conten-
dentes inuicem coire, maioresque uenas constituere diximus, et deinde ex maioribus illis rursus
grandiores tantisper effici, quousque omnes illæ soboles in uenæ portæ caudicem siniant: pa-
ri etiam ratione ad concauæ uenæ generationem (ut ita modò loquar) ex summis orbiculari-
bus quæ iecoris sinibus, in gibba ipsius sede, innumera uenularum propagines exoriantur,
quæ sensim uersus medium posterioris sedis iecoris prorepentes, in insigniores uenas coe-
unt: atque hæc rursus in ampliores eousque colliguntur, donec tandem in elatiori iecoris par-
te, qua dextram uertebraarum sedem respicit, in unam congregiantur uenam, quæ ab insigni
amplitudine Græcis *πύλη, μεγέλην* interdum, & *τελεχία* (quemadmodum & portæ uena) dein-
de & *ἡπείρη*: in Arabum autem interpretibus uocatur hanabub, uena uentrem habens: La-
tinis uerò caua, magna & iecoraria, rariùs autem caudicis uena nuncupatur. Vnde uerò
nonnulli hanc Galeno communem uocari scripserint, non satis assequor, quamuis existi-
mem hos illa delusos uenâ, quam eo nomine in cubito peritiores medici uocant. Vti etiam
dextri

Vene cauæ di-
stributionis de-
scriptionem à
iecore incipien-
dam.

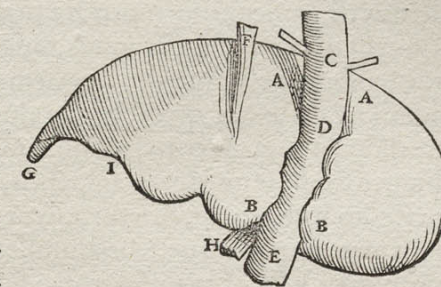
Cauæ in ieco-
re series.

Cauæ uenæ
nomina.

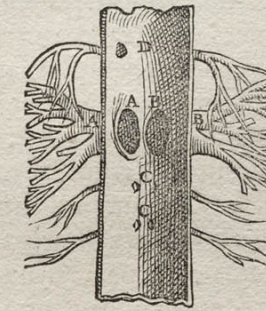
dextri cubiti axillarem, Hippocrates iecorariam, non minus quàm ipsam cauam quæ cordi
proxima est, appellauit. Porro uenæ cauæ ramus per iecoris corpus exporrecti, portæ ramis in-
cumbunt, & utriusque uenæ ramulorum extrema osculis inter se conuident, ut cauæ propa-
gines optime citissimeque sanguinem iecoris beneficio in portæ ramis elaboratum, ac bile flaua
feculentoque sanguine repurgatum, transsumant, & postmodum uniuerso corpori ad partium
nutritionem deducant. Venarum itaque cauam constituentium, atque è iecore eductarum
coitus, nō in medio gibbi iecoris perficitur, ut Anatomicorum uulgus ridiculè arbitratur: sed,
ut iam prius admonui, in ea parte iecoris quæ dorsi seu spinæ dextro lateri proxima est. adeò
sanè ut nihil prorsus substantiæ iecoris toti posteriori uenæ cauæ parti, quæ dorsum spectat, ob-
duci cernatur. Neque rur-

sus, quemadmodum Galeno
& omnibus dissectionum pro-
fessoribus hæcenus uisum est,
uenæ cauæ ramus ex iecore
procedens, cauam in eum mo-
dum constituunt, quo portæ
uenam efformari colligiq; di-
ctū est: aut utradices ad arbo-
ris caudicem pertinere conspi-
cimus. Nam cauæ ramus, ac si ue-
nam per posteriorem iecoris se-
derectā quodammodo deorsum
porrectam, et duntaxat iecoris
cuidam sinui innatam ingrede-
rentur, eam constituunt. Sunt
autem hî duo insigniores ra-
mi, propter iecoris elatiora, in
anteriori cauæ sedem, non
autem latera, aut posteriorem
sedem, subingredientes, qui
neutiquā cum uenæ cauæ am-
plitudine sunt comparandi.

imò si non nimis anxie in Ga-
leni uerba mecum iuraueris,
neque tuis oculis fidem dero-
gaueris, proculdubio asseres
uenam cauam à corde deorsum per iecoris posteriora ferri, atque ab huius anteriori se-
de duas insignes uenas pullulare, numerosa serie in iecoris substantiam diffusas. Præter eas
uenas quas caua, simulatque deorsum à corde descendens, iecoris substantiæ adnascitur, ie-
cori offert, in reliquo ipsius per uisceris posteriora descensu (qui sanè breuissimus est) par-
uulos etiam spectabis ramulos ab anteriori cauæ sede etiam in iecoris substantiam excurrer-
tes, et in omnibus hominibus numero neutiquam pares. Atque hæc omnia sedulò hominem
secanti, adeò sunt obuia, ut nullus nunc uenæ cauæ seriem spectans, non multò magis pro-
bauerit hanc, quod ad seriem, nō autem sanguinis ductum attinet, oportere à corde primum
describi, ac demum ipsius ad superiora inferioraque ductum esse enarrandum. Sed quum con-
cedam, sanguinem qui in caua passim continetur, à iecore confici, uenæ cauæ ramorum distri-
butionem à iecore quodammodo auspicatus sum, ac deinceps eam uenæ partem primum
describam, quæ supra iecur consistit, non eam quæ ad partes iecori subditas porrigitur: lon-
ge omnibus de cauæ ortu postpositis altercationibus. Quanquam interim sedulò studiosos
adhortor, ut nullis autorum suffragijs fidem dantes, ipsi non modò hominis iecur, uerum &
simiarum & canum, quibus alia iecoris forma accidit, aliæque ramorum à caua in iecur series,
accuratè secant, ac uenæ cauæ iuxta iecur & cor progressum examinent, dummodo inutili
quoque Anatomes parte delectentur. Quo autem id fieri debeat artificio, partim in calce
quinti libri, partim & in sexti libri fine docebitur.

uenæ portiunculâ insinuat. ceteri characteres aliò quàm ad præsens Caput referuntur.

uenam notat. B uerò C propaginem indicant, quæ per dextram iecoris sedem
spargitur. Cautè C paruas soboles insinuant, quæ iecori etiâ à caua præter
duas maximas propagines, diffunduntur. Nihil enim interesse uelim, an propa-
gines hæc ex soboles à iecore enatas cauam constituere dicam, an à caua in ie-
coris substantiam diffusas. Cæterum D cauæ uenæ sedes notatur, quæ hæc se-
ptum permeat, ipsiq; ramos deponit.

PRÆSENS fi-
gura iecoris gibbi posterioris
ipsius sedem monstrat. ac A
quidam C A indicant elatio-
rem gibbi regionem septo trans-
uerso uersus anteriora continen-
nam. B uerò C B regionem hu-
miliorem. C cauæ uenæ pars no-
tatur, quæ hæc septum permeat,
ipsiq; ramos exporrigit. D ad E
usq; sedes indicat, quæ caua iecoris
substantiæ adnascitur. H portæ

H A E C figura uenæ cauæ
portionem oculis subiicit, poste-
riori iecoris sedi exporrectam.
Hanc longâ sectione secundum
posteriorem uenæ sedem ductâ
dissecit, ac dein distendi, ut pro-
paginum foramina, quæ caua in
iecur diffundit, aut quæ cauam
constituunt, in conspectum ueni-
rent. Ac utrumq; A pro-
paginis quæ à caua in sinistra
iecoris sedem diffunditur, ori-
ficiū, C ipsam denique propa-
ginem notat. B uerò C B propaginem indicant, quæ per dextram iecoris sedem
spargitur. Cautè C paruas soboles insinuant, quæ iecori etiâ à caua præter
duas maximas propagines, diffunduntur. Nihil enim interesse uelim, an propa-
gines hæc ex soboles à iecore enatas cauam constituere dicam, an à caua in ie-
coris substantiam diffusas. Cæterum D cauæ uenæ sedes notatur, quæ hæc se-
ptum permeat, ipsiq; ramos deponit.

Cavae partem
septum trans-
versum, illa que
sub iecore costi-
tuit, non arcti-
orem esse.

HAUDQVAQVAM Galeno & reliquae Anatomicorum turbæ illius pla-
cita sectanti satis fuit, falsum uenæ cavæ ortum à iecore comminisci, ac ut
ab Aristotelis placito uerius declinare uiderentur, fingere, uenam cauam
mox à suo è iecoris gibbo progressu in duos truncos arteriæ magnæ mo-
do bipartiri, unumq; ad superiora corporis, alterum uerò ad inferiora du-
ci: quinimo ut etiam probaret sanguinem in corde non generari, adijcere
nō ueritus est, truncum qui superiora petit multo strictiorē esse, minusq;
amplum illo qui deorsum porrigitur. Sed iam asseruimus, cauam in eiusmodi truncos non di-
uidi: & etiā ueritati neutiq; cōsonum est, cauæ uenæ partem quæ inter iecur
dis aurem conspicitur, angustiorē illa uideri, quæ sub iecore lumborum uertebri
quod nō persuntorie inter disseccandum obseruari uelim: quo minus aliquis, qui mihi secan-
ti nō altiterit, aut ipse sectionem studiose non fuerit aggressus, hæc me confingere arbitretur.
Nam si quis obiter sectioni studium impendat, & iecur aut cor, aut aliud mēbrum inter secan-
dum mouens, plus sanguinis in uenæ partem uertebri lumborum exporreciam, quā in illā
quæ supra iecur habetur propulerit, is sanè Galeni sententiæ subscribet. at si uicissim ex hac ue-
næ parte in illā sanguinē compressum sursum duxerit, leui opera Galeno non amplius assentie-
tur. Præterea, ubi hæc sectione indagauerit, necessum est Galeni rationem pressius expendere,
qua conficit ascendente uenæ partē multo oportere minorē esse descendente, quod hæc plures
quā illa partes enutrit. Nam si hæc Galeni ratio uera est, etiā citra sectionē ipsius commentū
nulli nō innotescet, quandoquidē ascendens pars plus sanguinis contra Galeni dogma, quā
inferior que lumborum uertebri exporrigitur, requirit. Primum enim neq; bilis uesicula, neq;
uentriculus, neq; intestina, neq; omentum, neq; lien ramulum aliquem à ca-
ua assumunt, hæc q; sub iecore collocantur. Verum soli renes, altera uesica, testes et crura, & in-
ferior abdominis pars ab ea quæ descendit cauæ parte sanguinem adipiscuntur. Ab ascenden-
te uero septum transversum et uniuersus thorax alitur, nam & thoracis pars iecori proxima, ad
secundam usq; lumborum uertebram pertinet, à uena coniugis experti nutrimentum obti-
nere audies. deinde manus, collum & caput uniuersum, ut taceam nūc sanguinis copiam in ce-
rebrum tot uenis scaturientem, et eam quæ in cor deferitur, non solum cordis & pulmonis om-
nium maximi uisceris nomine, uerum & omnium arteriarum quas sanguine ad cor delato im-
pleri credimus, & arteriæ demum, si cum descendente cauæ portione comparentur, quanto mi-
nus quā illa sanguinis continent. Sed quorsum spectat eiusmodi rationes, ut Galeni placitū
subuertatur, colligere, quum sectio iam admonitis studiosis abundē non hoc solum infirmit,
sed & alia quæ in Galeni libris de Hippocratis & Platonis decretis passim leguntur, quamplu-
rima, à medicis propter secandi imperitiā, & nimiam quam autoribus damus fidem, tanquā
Apollinis oracula, libenter concessa. Cæterum ego in præsentia relicti Galeni placitis, partē
cauæ ascendente lubens persequer, quod oratio uera duntaxat enarrans minus excresceret,
& Galeni nomine non interrupta, longè redderetur facilior. Verum ea ipsius est autoritas, &
nostra in illum obseruantia, ut nisi ipse interdum quando illius sententiæ non acquiesco, admo-
nerem, nullus non me falsissima proponere sibi persuaderet: quum interim collatis inuicem ad
hominis sectionem locis, in promptu sit, an perperam ab illo declinem. quod si alibi accidit, pro-
fecto nunc in uenæ cauæ serie mihi quantumuis inuito contingeret: quam prius aliquouisp; uerè
persequar, ac postmodū ubi à Galeni dogmatibus sermo dissenferit adijciam. Vena itaq; cauā
neruosam septi transversi partem in dextro ipsius latere peculiari foramine permeat, unā etiam
cordis inuolucrum perforans, quod insigni amplitudine tum alibi septo continuatur, & con-
nascitur, tum potissimum ubi cauā septum transit, ac septo duas non uulgares offert propagi-
nes, per uniuersam septi sedem multiplici sobole excurrentes, & ramulos quoq; cordis inuolu-
cro, quā id septo committitur, diffundentes. Quum primum uerò cauā septum superauit, mo-
dicè uersus sinistram cordisq; basim dextrum latus procedens, sinistro ipsius latere adaperi-
tur, atq; in dextrum cordis sinum pertinet. Non quidem ut Anatomicorum fæx scribit, aliqua
propagine aut ramo quopiam, uerum duntaxat foramine quodam seu scissione adeo ampla, ut
cauæ uenæ amplitudo ipsi neutiq; conferenda sit. Anteriori cauæ uenæ parti hic dextra
cordis auricula connascitur. A posteriori uerò cauæ ad cor connexus sede, insignis uena
promitur (non autem, ut Galenus libro de Venarum sectione docet, exigua) quæ secundum
cordis

Cauæ per sep-
tum transuersum,
ac ipsius in sep-
tum rami.
Cauæ in cor-
dis dextrum si-
num adaperi-
tio.

Cordis basim
cingens uena.

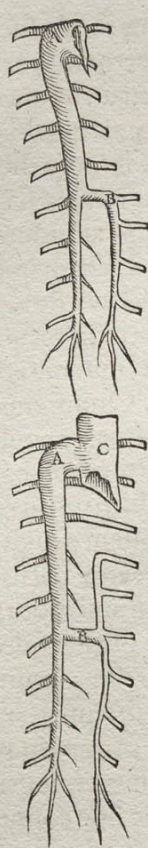
cordis posteriora & sinistram latus ita porrigitur, ut cordis basim coronæ modo succingat, ac
ab inferiori ipsius sede ramos deorsum ad cordis usque mucronem dispergat. quorum præci-
pui sunt, qui cordis substantiam illic petunt, ubi hæc est crassissima. Vnde etiam frequentiores ue-
nas sinistro cordis lateri, & ubi sinuum ipsius septum consistit, nobis occurrunt. Hæc uena in-
terdum gemina uisitur, grandiori quidem à posteriori sede orificij cauæ initium ducente, mi-
nori uerò ab anteriori sede. Verum longè sæpius unica tantum obseruatur, etiam si Galenus a-
libi hanc perpetuò geminam esse scripserit. Vena cauā à cordis basi sursum ascensura gracilior
fit, & cordis inuolucrum perforat, & uersus corporis medium sensim ducta magnæ arteriæ
innititur, non autem retrorsum ducta uertebRARUM corporibus insidet, quæ à stomacho occu-
pantur, cuius aspera incumbit arteria, & huic non infima magnæ arteriæ propago cui ul-
timo cauā insternitur: adeo sanè ut quum cauā tantum à uertebri distet, mirabili artificio illis
uena fuerit offerenda, quæ ipsi costis quæ sanguinem subministraret. Quum enim septum
transuersum impedimento sit, quo minus cauā ubi sub iecore exporrigitur, ac renibus sobo-
les dispensat, uertebri costisq; propagines tribuere queat, & deinde quum cordis basim adeo à
uertebri eleuetur, & uasa in pulmones diffusa cauā à uertebri ita subleuent, ut etiam hinc
ad ipsas cauā nullos deriuare queat ramos, rerum Opifex à cauā magnam eduxit propagi-
nem, postquam hæc cordis inuolucrum transcendit, atque pulmonis dextræ partis cum sini-
stra connexum (qui uasorum pulmonis interuentu perficitur) superauit, ipsaq; dorso propin-
quius quā antea accedit. Hæc propago seu uena à dextro cauæ latere pronata, deorsum ad
quartæ propemodum thoracis uertebre corpus contorquetur, & decliuis secundum de-
xtrum uertebRARUM latus porrecta suo fine unā cum magna arteria, sub septo transuerso ad
aliquot lumborum uertebras pertingit. Hæc uena, cauæ uicem toto progressu gerit, quo
ipsius caudex uertebRAS ita atque in lumborum regione nequiuert contingere, ac geniculatim
ramos ad uertebRAS ipsas quæ adeo dorsi partes offerre. Porro cauā hanc sine coniuge & pa-
ri uenam à se tam grandem deprompsit, ut arteriæ magnæ ritu utrinque ad costarum inter-
ualla, ut nunc dicam, ramos germinare posset, quos quidem à lateribus non diffudit, sed
ex media regione posterioris ipsius sedis, quæ uertebri innititur. Quia uerò coniuge priua-
tur, neque in altero latere parem afficit à cauā propaginem, Græci, nos uenam absque
coniuge, & paris expertem nominamus. Oritur autem potius à dextro cauæ latere, quā à
sinistro, quod secundum dextram dorsi sedem explicari debuit, sinistra nimirum sede, & me-
dia quodammodo à magna arteria dignissimo organo occupandis. Ab anteriori etiam ca-
uæ sede non enascitur, ne frustra tunc longiori ductu quā nunc uersus dextrum reflecti, ita
que spinam accedere deberet. A posteriori quoque principium sumere nequiuert, quod hæc se-
des alijs incumbat organis, quodque hinc uenam coniugis expertem dextrorsum magis de-
duci, quā nunc oportuisset. Ab hac uena utrinque geniculatim pullulant propagines, sin-
gulae ad unum nouem costarum inferiorum interuallum perreptantes, quæ in uerarum qui-
dem costarum interuallis ad eam usque sedem contendunt, ubi hæ in cartilaginem degene-
rant: in spuriarum uerò costarum interuallis, etiam in anteriora magis abdominis, quā in-
terualla pertinent, propagines hæ pertingunt, abdominis musculis etiam implicatæ. In ipso
autem per costarum interualla progressu ramulos diffundunt, qui in musculos illi thoracis se-
di quæ ipsæ perreptant incumbentes, disperguntur. Præterea ab hac sine pari uena ad sin-
gulas secundum quas deducitur uertebRAS soboles quædam pertinent, quæ in uertebRARUM
corpora, & dorsalem medullam, & in musculos his sedibus accumbentes excurrunt. Præ-
terea membranis thoracem intersepientibus, quæ illæ dorso continuantur, ab hac uena sur-
culi etiam offeruntur. Deinde non obaudiendum est, ab huius uenæ lateribus, quam pri-
mum ab ortu uertebRAS contingit, subinde ramum quoque educi, eumque in tenues propa-
gines diuisum, etiam sui lateris superiores costas adire, atque inibi in membranā costas suc-
cingentem numerosis, sed gracilibus furculis distribui. atque hinc non seriatim ac rectā secun-
dum costas ductum feruntur, quemadmodum rami inferioribus costis digesti, uerum erra-
uio thorax, quā quadrupedibus, à natura datus sit) usu uenit, ut eodē anno in publica sectio-
ne in uiro & item muliere omnes thoracis costas enutrir, interdū Patauij uiderimus. Et Bono-
niæ etiam (ut priuatas sileam sectiones) quū primum illic dissectioni præessem, atq; de uenæ se-
ctione in laterali morbo satis pertinaciter contenderetur, una eademq; demonstratione tria no-
bis obtigerunt hominū cadauera, quibus omnes thoracis costas huius uenæ propaginibus enu-
triri, nemo extanto eruditorū uiroꝝ cœtu inficiari potuit. Atq; ut id subinde obseruatur, ita sa-
nè interdum hanc sine pari uenam, quum ad nonam ferè thoracis pertingit uertebram, in duos
i 4. truncos

Li. 7. de. Ad.
mi. dissectio.

Qui uenam cō-
iugis expertem
a cauā educi
oportuerit.

Varia uenæ
pari expertis
series.

De *bus* *his* *figu*
ris *geminis*
uenae *pari*
carentis *se-*
ries *expres-*
simus, *quae*
ab *illa* *uari-*
ant, *quatin-*
tegra *uenae*
cauae *deline-*
atio *indica-*
uit. *Notat*
autem *hic* *A*
uenae *sine* *pa-*
ri *truncum*.
B *ipsius* *ra-*
mum, *qui* *in*
sinistram *du-*
ctus, *in* *plu-*
res *digeri-*
tur *propa-*
gines. *C* *ue-*
ro *in* *infe-*
riori *figu-*
ra, *insinuat*
cauae *uenae*
caudicis *por-*
tionem.

Quae *hacte-*
nus *scrip-*
ta *Galen*
placi-
ti *parum*
con-
ueniant.
Li. 7 de
Admi.
ni. sectio.

da, faciendum duxi studiosus, quanto pertinacius ipsos monstruosa illa admirari, experientia non semel didici: quum interim ipsi dolendum magis esset, tale ad integrum sectionem corpus obtigisse, quod ab hominum canone plurimum uariar, nisi forte etiam crebro absolutum & non monstruorum hominum sectionibus astutissimum, Galeni precepta ad finem libri primi de Administrandis sectionibus nobis datum nunquam negligentes. Porro iam sermone adiciendum est, mihi hactenus in homine nihil esse praetermissum: uti sane arbitrabitur, qui Galeni placita sedulo euoluens, primum a me quintam pulmonis fibram seu lobum requirit, quo caua in interuallo inter septum & cordis inuolucrum ex Galeni sententia suffulciretur. Quippe quum hunc lobum Galenus in simijs reperisset, immerito oscitantiae alios dissectionis proceres arguit, quasi illum ignorasset: uti sane & Galenum is lateret, si hominum cadauera potius quam simiarum secare aggressus fuisset. Quum enim in homine nullum sit interuallum ductus uenae cauae a septo in cordis inuolucrum, sed uti superius docui, haec duo simul connata una semelque perforantur, nullus sane pulmonis lobus hic consistere potest, qui in illo interuallo uenam sustineret, nisi forte hunc (quod summe est absolum) in cordis inuolucrum reponi quis sectionum imperitus arbitraretur. In caudatis uero simijs, et magis adhuc in canibus, amplum occurrit interuallum, inter septum traluerum & inuolucrum cordis mucronem, ac hic inter membranas thoracis intersepientes inane uacuum ue est spaciolum, per quod caua proropat, sibi substratum habens pulmonis lobum, quo mirabili Naturae opificio is cauae caudex tanquam manu apprehenditur et suffulcitur. Proinde quando Galeni descriptionem canibus, nostram autem hominibus conferes, utramque ueram esse fatebere. Verum Galeni sententia nusquam non a caua priusquam cor pertingat, uenas in membranas thoracem intercipientes, deduci ac distribui docens, ueritati parcat, quum haec membranae uenas assumant, partim ab illis ramis quos a iugulo ad has ferri audies, partim a uena sine pari. Caua autem quum ad cor fertur, intersepientes thoracis cauitatem membranas ne contingit quidem, tantum abest ut ramulos ipsis ita tenues ut in illas digeri debeant, offerat. Praeterea alius Galenum in libro de Venarum sectione, probè affectus mirabitur, qui priusquam caua supra cor progressum attingerem, a caua statim atque in cor pertingat uenam arterialem in pulmones porrigi non ascripserim, quum interim illud Galeni sit dogma. Quod quam ueritati consentiat, ipsa uasorum continuas arguit: quippe quum nihil ab alio pronasci uere dicamus, nisi id ei sit contiguum, aut saltem attiguum, arterialem uenam a caua principium ducere neutiquam quis asseret, praeterquam enim quod arterialis uena sextuplo crassiori constat corpore quam caua, illa hanc non contingit, sed non mediocriter cordis substantiae portio inter cauae orificij elatiorem sedem & dextram orificij arterialis uenae, intercedit. Dein arterialis uenae orificium

Lib. 6 de
Placi-
ti. lib. 7
de Admi.
ni. 2
Commentario
rum in Hip-
po. de Vitis
ru. in morbis
acutis.

orificium non minus in cordis dextrum sinum quam orificium cauae orbiculatim liberumque pertingit, nihilque minus apparet quam soboles aliqua a caua ad arterialem producta. Vnde etiam haec, quia propriam obtinet circumscriptionem, non minus priuatim quam caua uenit pertractanda. Huc accedit Galeni de uenae pari carentis principio, sibi non constans sententia. Primum enim in commentario decimo secundi libri in Hippocratem de Vitis ratione morborum acutorum, sibi ipsi ter pugnat. nam in initio sermonis de uenae cauae per thoracem distributione uniuersim inquit, uenam octo inferiores costas enutrientem a caua pronasci antea quam ad cor pertingat, mox subiicit, in quibusdam animalibus supra cor hanc a caua deprimi in homine autem ex ea cauae sede eandem emergere docet, quae haec dextram cordis aurem contingit. Rursus sui oblitus aliquanto inferius subnectit, hominis infernas costas a uena enutriti, quae sub corde a caua exorditur. Huic sententiae propemodum conformis est, quae in sexto libro de Hippocratis & Platonis dogmatibus legitur, quum scribit, cordis inuolucrum simul cum omnibus membranarum, quae tum thoracis cauitatem intersepunt, tum quae pulmonem ambiunt, alimentum ex caua priusquam ad cor deferatur sumere. Quando enim inquit, quae obliquis aliquanto inferius subnectit, aliud nihil ipsum intelligere arbitror, quam membranam costas succingentem, quae maxima ex parte uena sine pari enutritur. Non enim intelligit opinor membranam pulmonum substantiae proximè obnatam, quum haec ne fuculum quidem a caua mutetur. In libro autem de Venarum sectione, uenam sine pari a dextra auris sede ad sinistras thoracis partes proficisci, atque ad quintam thoracis uertebrae perferri in quibusdam animalibus attestatur. In simijs autem, paulo supra aurem in dextris partibus hanc poni docet, pluramque hic quam in libro de Vitis ratione, costarum interualla praesenti uena enutriti fatetur. Eandem sententiam in septimo de Administrandis sectionibus complectitur, nisi quod hic ipsam a uena quae iuxta dextrum cordis sinum consistit, pronasci simpliciter tradit: quum illic ad sinistras thoracis partes illam proficisci, male adiecerit. Quinetiam alio septimi eius libri loco haec sine pari uenam ex dextro cordis sinu non secus ac coronalem pronasci docet: quamuis id in simijs haud euenit. At non est quod prolixius alia huius ordinis loca ex libro de Fetus formatione & aliunde in medium adferam, quum ex modo propositis, Galeni de uenae pari carentis ortu progressuque sententia utique constet, quae quam ueritati consentiat, ex nostra enarratione ueram eius uenae seriem prosequente, petere licet. In homine enim non minus quam in simijs, & canibus, & fuis, & bobus, & quotquot uidit quadrupedibus a caua procedit, postquam haec cordis inuolucrum superauit, ac eo usque pertingit, ubi nullus amplius pulmonum apparet connexus, qui uasorum interuentu perficitur. Et si quis sectioni fidem de rogans, rationem huius uenae exortus petierit, illam sane adinueniet ex nostro sermone, qui Naturae artificium in illius uenae propagatione superius enarrauit. Haudquaquam enim haec pari carens uena a cauae caudice sub corde enasci potuit, tum quod nimium periculose suspensa fuisset, propter ingens interuallum ab ea uenae cauae sede ad uertebrae usque conspiciuntur etiam, quod si illinc uena pari carens exoriretur, tota dorsi pars sub corde & ea sede qua eius uenae principium nunc exporrigitur consistens, uenis indiga relinqueretur: aut Natura denuo aliam uenam illinc, unde nunc illa enascitur, producere debuisset, illis uertebrae alimentum subministraturam. E regione autem dextrae auriculae pronasci nullo prorsus modo qui uenit, quod uasa pulmonem adeuntia, uenalis scilicet arteria, & arterialis uena, & aspera quoque arteria, illam ad dorsum ferri prohibuissent, nisi ipsa aliquousque prius aut deorsum aut sursum proropens, aptam descensus sui sedem callide inuenisset. Praeterea si e regione dextrae cordis auriculae uena parisi expers diffunderetur, ipsa etiam cordis inuolucrum peculiari foramine secus atque nunc permearet, unde etiam uel hinc assatum docet, quam procul a corde principium ducat. Neque est quod ad huius sententiae robur, hominis dorsi quae id cor speccat obliquitate adferam: quae quum multo maior in homine, quam quadrupedibus aut auibis sit, facile liceret conficere, sine pari uenam homini etiam altius, quam illis animalibus a caua oportere enasci, quod his & succinctor ductus e regione dextrae auris ad dorsum quam illi uisitur: uti profecto inter secandum non solum iucundum est expendere, sed etiam promptum. Quamobrem uero Galenus ita uariè & de hominis uena pari carente, ipsique nunquam uisa, magis perperam adhuc quam de simiarum uena senserit, in ea Epistola utique perstrinxit, qua dextri cubiti axillarem in laterali morbo (si modo quid intersit cuius lateris uenam diuidas) secadam docui. Galenus enim aliquam rationem alicunde comminisci studuit, qua Hippocratis sententiam probabilior redderet, quae is sanguinem non mittendum docet, quum dolor inferiora ac sub septum petit. Quasi uero Hippocrates arbitratus fuisset, a uena sine coniuge per phlebotomia nihil educi posse, aut eam remotius ab axillari distare, quam ut haec aut alia quaeuis, illius gratia aperiri posset, quum

Galen
de uenae
sine pari
orificij

Vnde uenam
pari carentem
enasci oportet
uenerit

interim in pulmonum, cordis, iecoris, uentriculi, lienis & renum affectibus, uenam in cubito non Hippocrates solum, sed omnis medicorum chorus fecit. Caterum quoniam Epistola nuper commemorata, hæc prolixius cum aliquot alijs paradoxis persequitur, cauæ uenæ distributionem deinceps non interrupta sermonis serie aggrediar. ne mihi præter ueræ hominis historię narrationem in hoc negotium augeam, ut ubi à Galeno dissentendum est ascribam, ipsiusq; sententiam uerbis aliquot refellam: & ne propter meam in eum pietatem, etiam prolixè mihi uenia petenda sit, quo rabularum animos leniam, quos miras excitaturos nouitragœdias, si semel atque iterum Galenum purgare, & friuolis quibusdam ratiunculis ab errore uindicare poterunt, parum solliciti, quod tot innumeris locis ipsius placita à ueritate dissona certò (quantum uis interim inuitus) ostendam. Hactenus enim non semel expertus sum, quàm eius modi homines apud dissectionum imperitos gloriari soleant, quum rationem aliquam excogitassent, qua Galenus excusari, aut ut ipsi loquuntur, cum ostensa à me parte concordari possit. Quàm turpiter uerò se tum postea in publicis sectionibus dederint, quum suos Achilles mihi proponerent, ipsi probenorunt. Vena igitur caua, postquam sine pari uenam à se diduxit, ad iugulum recta sub pectoris ossē descendit, membranis thoracem intersepiens ele-ganter sustulsa, molleq; & glandosum corpus hic in iugulo passim adstratum obtinēs, quod Græci *δυαὴν*, Latini uerò communi glandularum nomine glandium uocant. Est autem glandium id in elatissima thoracis sede exstructum, ut ab omni noxa frequentissimas uasorum distributiones hic supēdas, immunes seruet. Vena enim caua inibi primum in duos infignes truncos disscinditur, à quibus omnes uenæ cauæ partis ad elatiora corporis porrectæ soboles pendent. A sinistro namq; trunco, quemadmodum & à dextro, grandis uena promittitur, quæ primæ thoracis costæ innixa postquam aliquot à se dispartit ramos, sub clauiculæ axillam properat. Ab huius etenim radice exilis uena enascitur, deorsum per costarum radices ad tertiam usque costam exporrecta, & exiguas soboles tribus superioribus costarum interuallis, aliquando duntaxat duobus, deriuans. Præfens uena non semper ab eius quæ axillam petit radice pronascitur, uerum nonnunquam à caua priusquam in duos illos grandes truncos bipartiat, principium ducit. Quin etiam interdum hanc penitus abesse obseruaturus es, aut araneæ filorum modo prætenuem, quum breuiora illarum costarum interualla ab ipsis incubente uena quæ axillam petit, aliquando autem à uenæ pari carentis propaginibus (idq; potissimum in dextro latere) satis nutrimenti assumant. Ab anteriori sede illius magnæ in iugulo bipartitionis, duæ prodeunt uenæ, quæ introsum ductæ, ad elatiorem pectoris ossis sedem contendunt, & sub pectoris ossē deorsum perreptantes numerosas à se diffundunt soboles. Sinistra (quod & de dextra subauditum uelim) secundum læuum pectoris ossis latus, ubi costarum cartilagine ipsi coarctantur, decliuis ad abdominis superiora tendit, in progressu ad sex superiorum septem costarum interualla singulas propagines distribuens, quæ ad terminum ossis costarum ubi uenæ coniuge carentis ramos cessare diximus, finiunt. Quemadmodum uerò à ramis uenæ pari carentis, propagines extra thoracis amplitudinem ad musculos costis instratos excidere relatum est, sic quoque à uenis ad cartilaginum interualla disseminatis, ramuli notati digni in musculos pectori incumbentes, ipsasq; adeo mamillas propagantur, si modo ad has à uenis pectoris ossi exporrectis, furculi deriuentur. Porro quod ex uenis sub pectoris ossē deductis reliquum adhuc est, ad latus mucronatæ cartilaginis deorsum in carnosam rectorum abdominis musculorum partem distribuitur. Venæ enim è thoracis amplitudine prolapsæ, sub rectis musculis ad mediam usq; abdominis sedē feruntur, ramulos quosdam in proximas partes utrinque transmittentes. Quorum præcipuus ad abdominis cutem subit, atque oblique secundum costarum cartilaginum terminos propagatus, in gracillimas et capillorum modo subtiles uenulas exhauritur. Ceterum insigniores uenarum rami, sub rectis musculis exporrecti, in plures furculos supra umbilici sedem cessant, qui rectorum abdominis musculorum substantiæ implexi, illarum uenarum terminos finesq; spectant, quas in sermonis progressu, ab imo propter genitalia sursum sub rectis musculis cōscendere audies, quæ earum usus quem in menstrui sanguinis ad lactis generationem, & sanguinis item ex mamillarum sedibus ad uterum fetus enutriendi gratia reuulsionem, ipsas præbere credimus, explicabitur. Harum uenarum sub pectoris ossē reptantium originem ex anteriori mediâq; in iugulo bifurcationis sede, ut plurimum fieri animaduertes. inter dum uerò eas ab axillari uenarum radicibus, postquam illæ nonnihil à iuguli medio in latera recesserāt, enatas obseruauit: quæ admodum aliquando alteram ipsarum, & præsertim sinistram ab axillari, alteram uerò ab ipsa bifurcatione pronatâ uidit: quemadmodum etiam non infrequenter occurrit ab anteriori uenæ cauæ sede, ubi in duos insignes truncos partitur, unicam pronasce, quæ sursum ad pectoris ossē ducta,

Quam ob rem non semper sermoni addendū ubi à Galeni placitis declinet.

Cauæ ad iugulum inaccessus.

Cauæ caudicis in iugulo bipartitur.

Venæ axillarem constituentis ortus.

Venæ superiora costarum interualla perrens.

Venæ sub pectoris ossē deorsum reptantes.

ducta, in duas disscinditur uenas, ac unam dextro pectoris ossis lateri, alteram sinistro exporrigit. Ab his quoque uenis secundum pectoris os deducendis, membranæ thoracis cavitatem interdiuidentes primos mutantur furculos, ac subinde etiam à caua ubi nunc dictas promittit uenas, graciles quasdam propagines sibi uendicant, secundum totam membranarum longitudinem cum neruis septi transversi exporrectas. Quinetiam, ut et antea monui, uena pari carente in membranas thoracis cavitatem intersepiens furculi accedunt, uenis quæ adherentem oculi tunicam implicant, quàm similimi. Ab his uenis etiam soboles in cordis inuolucrum, ubi membranæ thoracem intersepiens hoc continent, pertinent. Caterum uena axillam accedens priusquam è thorace prociat, non ita procul ab ipsius initio ex elatiori sede uenam utrunque amplam promittit, quæ sursum oblique in posteriora tendens, ad transversos uertebrarum ceruicis processus deducitur, & per foramina illis priuatim exculpta sursum conscendens in musculos uertebris proximè adnatos, soboles spargit. At præter illas, certo ordine & ueluti geniculatim singulas soboles unicuique foraminis neruorum exoribus in ceruicis uertebris inciso deriuat, dorsali quæ medullæ ipsi quæ adeo uertebris alimentum suppeditat. Quod uerò eius uenæ reliquum est, in caluariam contendit, peculiare sibi cum sua coniuge arteria foramen obtinens, quod ad posteriorem occipitis ossis capituli sedem excavatum antea dixi. Vbi uerò uena in caluariæ amplitudinem pergit, in secundum seu sinistram duræ cerebri membranæ sinum, uti postea audietur es diffusus, exhauritur. Præter hanc uenam, alia adhuc ab illa quæ in axillam contendit, priusquam è thoracis cavitatem labitur, ex ipsius posteriori regione principium ducit, quæ in musculos, humilioribus ceruicis & thoracis elatioribus uertebris adnatos, ac capituli dorsiq; & thoracis motibus famulantes, dispensatur. Simulatq; uerò axillam petens uena inter primam thoracis costam & clauiculam ex thoracis cavitatem progreditur, musculumq; perforat qui secundi paris dorsum mouentium alter est, non semel eam promittit uenam quæ humeralem postea uocabimus, & ilico atq; decliuis ducta glandulas in axilla ad firmam uasorum distributionem à Natura procreatas contingit, quas nunc dicam à se emitit propagines. Primum utrinque singulas promittit uenas, ad thoracis quidem anteriora unam, ad posteriora alteram. Quæ antrosum exporrigitur, in musculos à pectoris ossē & costis ad brachij os & scapulam pertingentes diffunditur, & pectoris cutem simul & mamillas frequentè admodum ramorum serie in mulieribus adit. Vena autem retrorsum proficiscens in musculos cauam scapulæ sedem occupantes, uicinasq; sedes multiplici etiam sobole digeritur. Ceterum nonnunquam à priori & quæ pectus accedit uena, interdum uerò ab ipso qui in axilla consistit trunco alia grandis utrunq; uena exoritur, quæ deorsum secundum thoracis latus exporrecta, potissimum absumitur in musculum, cuius beneficio brachij decliue dorso ad mouemus. Præter hos ramos maior uena quæ in axilla habetur, exiguos ablegat furculos glandulis & membranæ, quæ inibi uasorum distributionibus eorundemq; colligationibus præfunt. Quæ autem serie axillaris uenæ reliquum in totam manum excurrat, peculiari Capite mox atque cæteras ascendentes uenæ cauæ propaginis soboles absoluerò, expediam. Proinde ad iugulum rursus sermone conuerso, cæteros truncorum magnæ illius in iugulo diuisionis ramos aggrediamur. Vena itaq; caua ad eum quem dixi modum priusquam pectoris ossis summum transcendat, in duos truncos diducitur, ac statim à diuisione nuper commemorata uena, quæ axillam petit, principium obtinet: quod autem alterius diuisionis illius trunci adhuc superest, à media primæ thoracis uertebræ corpore sede, cui prius innitebatur, modicè recedens, sursum extra thoracem protenditur, & simulatq; clauiculam pectoris ossis summum superauit, in duos impares ramos scinditur. Interior namque exteriori magis quàm pleriq; arbitrantur gracilior est, & secundum asperæ arteriæ latus ascendens, nonnullas uenulas in speciem capillorum exiles asperæ arteriæ conterminisq; membranæ communicat. Hæc interior censetur iugularis, quæ cum sui lateris soporali arteria uersus cerebrum fertur, ac in ascensu graciles ramulos membranulis sexti neruorum cerebri paris in collo & in faucibus etiam se primi paris neruos colligantibus digerit, uniuerso ductu soporali arteriæ ad caluarię usque basim commissa. quò cum peruenit, in duos inæquales amplitudine ramos disscinditur, ac amplior oblique retrorsum, secundum caluariæ basim ductus, caluariam simul cum quodam soporalis arteriæ ramo ingreditur, foramine utens sexti neruorum cerebri paris gratia exculpto. Quæ uerò serie in caluariæ cavitatem præfens ramus digeratur, in cerebri uasorum descriptione affatim persequar: modò autem sat erit, ad caluariæ usque amplitudinem uenas, quæ eò pertingunt, sermone deducere. Ab ampliori hoc iugularis internæ ramo, quum uti diximus in posteriora secundum caluariæ basim is contendit, propago diducitur,

Aliquot rami à uena axillam petente sparsi priusquam brachium subeat.

Cauæ per colum caputq; series.

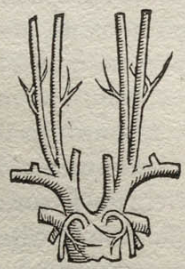
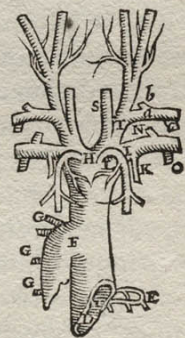
Interior iugularis.

in elatiorem sedem¹ musculorum pertinens, qui anteriorem cervicis uertebrae regionem occupant, stomachoq² subiacent.³ Gracilior uero interna iugularis ramus soporali arteria pernitus relicta,⁴ priuato foramine caluariam subit, quod iuxta foramen tertio⁵ & quarto pari nervorum cerebri commune caelatum retulimus. Priusquam uero ramus ille in duram cerebri membranam digeratur, torus⁶ que in caluariam mergatur, sobolem non admodum insignem ad auditus organum depromit, eam per⁷ foramen quoddam transuersum mittens, quod huic soboli & neruulo cuidam quinti paris nervorum cerebri commune censetur. Porro⁸ exterior idemq⁹ grandior supra clauiculam factae diuisionis ramus, ab exteriori ipsius latere postquam musculorum dorsum mouentium secundi paris¹⁰ alterum perforauit, insignem a se diducit uenam, quae deorsum uersus clauiculam reuoluta ad summum humerum ipsuq¹¹ adeo brachium contendit. Antequam tamen huc pertingat, non procul ab ipsius ortu¹² ramum edit, qui in cutem posteriori cervicis sedi obductam, & externos eius sedis musculos, numerosa uenularum serie digeritur. Praeter hunc uenam sub clauicula brachium petens,¹³ alium quoq¹⁴ grandiozem depromit ramum, in gibbam scapulae sedem frequenti etiam sobole dispersum. Deinde quando ad¹⁵ summum pertendit humerum, atq¹⁶ sub illo in brachium proripit, priusquam penitus demergitur, in summi humeri cutem¹⁷ propagines deriuat, quarum praecipuae in cutem digeruntur, quae¹⁸ musculum integit, cuius ope brachium attollimus. Eiusmodi propagines interdum, idq¹⁹ potissimum in mulieribus, ad mamillarum usq²⁰ cutem²¹ excurrunt, deorsum in priora secundum clauiculam errabundo progressu deductae, & ante sectionem in plerisq²² mulieribus uirescente quodammodo aut ceruleo colore apparentes. Qua autem serie eius uenae brachium adeuntis reliquum (quod humerariam uenam constituit) in manum digeratur, posterius dicam, quando peculiari Capite ipsius axillarisq²³ uenae distributionem persequar. Ceterum²⁴ maior ramus, quae supra clauiculam habet, atq²⁵ ab externo suo latere humerariam germinare diximus, sub cute ac lato buccas mouente musculo secudum colli latus ad fauces porrigitur, ex teriorem efformans iugularem, quae non pari semper modo (uti in uociferantibus, aut alias uispiritum retinentibus, & uetulis indies obseruamus) per colli cutem fertur, sed sepe quadruplicem distributionis speciem proponit. Prima (quam frequentius est cernere) ea est, qua unus tantum ramus hic sub cute ad fauces usque procedit, in ipso progressu nullibi insigniter discissus, sed duntaxat graciles ramos in musculos conterminam que cutem partim recta, partim oblique, & interdum transuersim conscendentes, uarie spargens. Secunda autem

Exterior iugularis humerariae foras, & priusquam brachium subit series.

Exterioris iugularis series.

PRIMA. Manu distributio exterioris iugularis uenae serie, nuda caue delineatio docet, reliquas uero tres priuatis & nunc seriebus hic repositis formis expropti, ac earum primae eisdem characteres, res, quos in regiae delineatione commodauit, ratur ex illa hactenus facilius posse perpendi.

ea uisitur, qua in medio ductu iuxta colli longitudinis medium iugularis in duos insignes ramos dirimitur, & unus quidem in priora, alter in posteriora quodammodo sursum prope rat. Tertiam rariu accidere conspiciamus, nimirum qua propter clauiculam adhuc, ubi humeraria originem ducit, exterior iugularis in duas propagines diffunditur, quae sursum sub cute inuicem distantes feruntur. Quarta ex tertia paratur, aliquoties enim illae propagines inuicem perpetuo distant, ac nusquam se mutuo contingunt, interdum uero ad humiliorem faucium sedem mutuo rursus coeunt, ac ex ambabus una constituitur uena, quae mox bipartita, uti modo subiungam, in ramos cessat. Verum subinde & ex tertia serie alia adhuc confurgit differentia. Nam aliquando altera, neque illa sane minor propago, cuti non subtrahitur, musculo recondita qui a pectoris ossis summo & clauicula pronatus, mamillari temporis ossis processui inferitur. atque ea propago in eum modum submersa, frequenter adeo insignis occurrit, ut etiam nonnulli dissectionum professores hanc internam iugularem uideantur appellasse: illam²⁶ uenam interim negligentes, quam prius internam iugularem nominauimus. Vtuncque igitur exterior iugularis aut unica utrinque, aut in medio per collum ductu, aut statim a clauiculis gemina ascendat, semper cuti qua proripit insignes notatuque dignos offert surculos, ac quum ad fauces usque iuxta inferioris maxillae humiliorem sedem sub aurium regione²⁷ contendit, sui²⁸ portionem ad oris interiora & duram cerebri membranam transmittit, reliquum uero ipsius in faciei cutem & illius musculos, & ad tempora, & post aures, & uniuersam breuiter capitis cutem trans-

transfunditur. Portio interiora oris subies, in primis suis scissionibus²⁹ glandulas exigit, quae in faucibus sunt inferiores, quasq³⁰ tertium glandularum genus in sexto libro recensuimus. His glandulis quae uasorum hic praesunt distributionibus, ab interiori externae iugularis portione ramuli dispensant, mox notatu digni in larynge³¹ & glandulas ipsi proximae adnatas, et musculos ossis³² referentis, & linguae, & uniuersim ad omnes faucium sedes, surculi deriuantur, quorum insignis sub lingua secundum ipsius longitudinem proripit, in multiplices & errabunda serie proripit ramulos scissus. Quinetia ab hac iugularis portione praeter³³ grandem ramum qui in caluariam per³⁴ foramen subit, ad posteriorem mamillarum processum sedem caelatum, rami etiam in palatu & tunicam narium amplitudini obducta digeruntur, a quibus postmodum non negligende soboles caluariam petunt. Vna enim per³⁵ foramen, quod secundo cerebri neruorum pari insculpi, caluariam accedens, in dura membrana aliquot surculis excurrit, quemadmodum & altera soboles durae membranae offertur, caluariam ingreditur per grandius foramen³⁶ illorum quae in octauo capitis osse odorum gratia exculpunt. Haec soboles quum caluariam ingrediuntur, surculos quosdam oculo elargiuntur, in frontis cutem interdum disseminatos. Exterior externae iugularis portio per capitis exteriora passim repens, perinde atq³⁷ interior, cuius serie iam absoluius, mox glandulas suis distributionibus praefectas obtinet, quae inibi reponunt, ubi inferior maxilla superiori articulatur. Praesens portio inter has glandulas bipartitur, et uno ramo in buccas, narium alas, & ad frontem uarie exportigit: altero autem³⁸ tempora & aurium sedem adit. Hic enim ramus rursus in duos praecipuos surculos diuisus, unum in sui lateris tempus admodum errabundo & inuoluto ductu digerendum offert: alterum uero post aures & ad occipitis cutem diffundit. Verum exterioris iugularis soboles in facie ac capitis cutem digestae, hoc sibi priuatum uendicant, quod dextri lateris uenae, sinistri lateris uenis permisceant, ac inuicem coeant, idq³⁹ potissimum in facie & uertice, & imprimis adhuc in fronte: adeo ut frontis uena plerumq⁴⁰ ab utrarumq⁴¹ iugularium propaginibus per internos oculorum angulos sursum deductis conflatur. Ad haec, per⁴² exigua uerticis ossis foramina et suturas gracillimae uenulae in caluariam prociunt, non aliter atq⁴³ rursus ex caluariam in cutem alias emergere tum dicam, quando cerebri uasorum serie priuatum persequemur. Quippe haec opportune tantisper dum in caluariam arterias quoq⁴⁴ sermone perduxerimus, asseruabitur, quod uaria cerebri uenarum arteriarumq⁴⁵ sit comixtio: qua incognita adhuc arteriarum ad caluariam diuicatione, arduum foret percipere. Quanquam interim cuius integritum sit, Caput a praesenti septimum, cerebri uasis dedicandum, aut hic, aut ipsius quo id reponam loco aggredi.

VENAE AXILLARIS ET HUMERARIAE per manum series. Caput VIII.

VENAS duas a caua in manum propagari, prius relatum est: unam quidem, antequam caua thoracis amplitudinem superet: alteram uero ab externa iugulari, ubi ea clauiculam pectorisq⁴⁶ summum aliquantisper superauit. Hec quod⁴⁷ sub summo humero ipsaq⁴⁸ adeo clauicula in externam brachij sedem procedat, humeraria & cubiti exterior dicitur. Illa autem quod per axillam internamq⁴⁹ brachij sedem prorepat, axillaris interiorq⁵⁰ cubiti uena nuncupatur. Et quauis utraq⁵¹ uena in plurimos pullulet ramos, cum in superficie sub cute, cum aliis inter musculos propter ossa deductos, attamen axillaris quanto humeraria grandior ampliorq⁵² uisitur, tanto etiam in frequentiores numerosioresq⁵³ soboles dispergitur. Humeraria namq⁵⁴ ab externo latere exterioris iugularis longe minori, quam uulgi arbitrat, interuallo, & interdum a communi cum axillari trunco, qua is primam thoracis costam superat, principium ducens, atq⁵⁵ illos quos praecedente Capite recensuimus ramos dispergens, ad posteriorem clauiculam sedem contorquetur, ac sub summo humero prorepens, inter internum latus musculi brachium attollentis, et ualidum tendinem musculi brachium ad pectus ducentis in brachium procedit. Dein carnea membrana sub cute suffulcitur, deorsumq⁵⁶ porrecta etiam ante sectionem in omnibus euadit conspicua, nisi forte graciliores omnino uenas homo obtineat, obelior ue sit. Porrigitur itaq⁵⁷ recto tramite deorsum per anteriorem (uersus exteriora tamen magis) brachij regionem, secundum exterius latus⁵⁸ musculi cubiti flexentium anterioris. In descensu uero ad cubiti usq⁵⁹ articulum⁶⁰ graciles duntaxat ramos utrinq⁶¹ in cutem sibi proximam, anterioremq⁶² musculi cubiti flexentium prioris sedem dispensat, qui partim recta, partim oblique & transuersim in cute ita prorepunt, ut interdum uersus internam brachij sedem ad axillaris uenae⁶³ soboles in cutem digestas pertinere, cum illisq⁶⁴ coire uideantur. Quando humeraria cubiti attingit articulum, iuxta⁶⁵ exterius humeri tuberculum in tres diducitur uenas k ampli-

Humerariae series iuxta cubiti articulum.

amplitudine interdum æquales, nonnunquam uero una cæteris ampliori. ° Prima (quam frequentissime, ac potissimum in hominibus deesse reperies) penitus obliqua deorsum ad medium flexus cubiti articuli defertur, atque sub^p musculorum secundos tertiosque digitorum articulos flectentium, hincq; ab humero & ulna originem sumentium capitibus in aliquot ramis digesta cessat, non autem uti Galenus scribit, alicui axillaris uenæ ramo (quemadmodum ea quam nunc persequar) commiscetur. Vt enim Galenum axillaris uenæ portioem sub musculis reconditam minus recte descripsisse obseruabis, ita etiam primæ huius humerariæ propaginis (si quando hæc unquam cernitur) seriem non est assequutus. Vti sanè admodum concinne uereq; eas descripsit uenas, quæ citra sectionem in nudato, ut in uenæ sectione fit, brachio plurimum & frequenter illi occurrerunt. ° Secundus itaq; humerariæ ramus, quem cum alijs duobus paulo supra cubiti articulum deriuat, cæteris plerumque crassior existit, & obliquus quoque sub cute ad cubiti cum humero articuli flexus medium descendit, ac cum axillaris uenæ ramo, quem postmodum commemorabo, coit, unaq; ex ambobus ramis, humerariæ nimirum & axillaris uena conflatur. ° Tertius humerariæ ramus, musculi qui radio iuxta brachiale inferius, radij in supinū motus autor est, conscendit, & paulatim deorsum prorepēs, obliquus per radium iuxta medium ipsius longitudinis in externam cubiti regionem perferitur, quam ubi attingit, ut in reliquo super commemoratum nuper musculum ductu, furculos quosdam in proximam sibi cutem depromit, quorum non infimus esse solet, qui ab ipso educitur, quæ humeraria in tres illos ramos iuxta externum humeri tuberculum diffunditur. Cæterum tertius hic ramus sensim oblique uersus ulnæ appendicem, brachialisque radicem prorepens, tandem alteri cuiuspiam inibi commiscetur uenæ, hæcque adauctus externam brachialis sedem conscendit, & in aliquot furculos errabundo ductu sparso dissectus, regionē intercurrit, quæ ante paruum digitum & anularem habetur, externa etiam illorum digitorum fede soboles quasdam sibi uendicante. Cuius uero uenæ propago illa demū fit, quam tertio humerariæ ramo uniri iam scripsimus, subiungam, ubi primum aliquot axillaris uenæ propagines absoluerit, quippe ab axillaris ramo sub cute per totam ulnæ longitudinem exporrecto, illius propaginis initium pendet. Axillaris itaque, quum primum axillam superat, brachiumque subingreditur, inter musculos brachij os amplexantes delitescit, præcipue uero inter anteriorem sedem primi seu interioris cubiti extendentis, & posteriorem sedem tendinis musculi, quo brachium pectori admouetur, & dein iuxta cubitum flectentium musculorum posteriorem. Hæc primum capitibus musculorum, quorum ope cubitus extenditur, propaginem offert, illis uenulis e regione educatam, quæ ab axillari in glandulas hic repositas digeruntur. Post hanc, sed demillius, ex posteriori ipsius sede uenam ipsi musculis dispensat, a qua mediocris etiam magnitudinis soboles in externæ brachij sedis cutem disseminantur. Ab externo latere axillaris uenæ, alia notatu dignæ amplitudinis propago diffunditur, oblique deorsum sub humero ad externum usque ipsius tuberculum descendens, ac sub musculis cubiti extendentibus occultata, musculorumq; capitibus ab externo humeri tubere pronascentibus, ramulos quosdam exhibens, ac demum aliquosq; in externam cubiti sedem prorepens, simul cum nervo quem brachium petentium opportunè quartum enumerabo. Has propagines axillaris adhuc in alto latitans edit, ipsaq; in duos truncos diffunditur, quos sanè accuratissime examinatos uelim, non tantum Galeni nomine, quem hæc axillaris diuisio latuit, sed eorum quoq; qui se operæ precium aliquod in Anatome arbitrantur præstitisse, dum sectionem semel atque iterum aggressi, simul cum axillari uena humerariam porrigi, se animaduertisse scribunt, oscitanter humerariam (quæ etiam uel ante sectionem notissima esse debuit) unā cum carne membrana à brachio auferentes, & postmodum alteram axillaris uenæ partem (quam modò persequar) humerariæ loco describentes. Axillaris itaq; hominis uena non procul ab ipsius thoracis cauitate in axillam egressa, in duos quodammodo pares diffunditur truncos, quorum alter interius atq; in profundo toto ductu submergitur, ac arteriæ in manum exporrectæ perpetuò attentus, eadem ferè cum ea distributionis serie digeritur, simul etiā nervo brachium adeuntium tertio concommitatus. Inter duos enim cubitum flectentes musculos deorsum ad mediam sedem flexus articuli cubiti porrigitur, illis musculis, & dein membranis quibus nervi induuntur ramulos spargens. Quando autem cubiti articulum superauit, atq; inter musculos digitorum flexus autores in alto reconditus ferri incipit, in duos dirigitur ramos, qui modice ab inuicem recedentes, ac musculos quos perreptant furculis implicantes, unā cum tendinibus internæ summæ manus sedē petunt, qui per ligamentū in interna brachialis regione anuli modo conspicuum porriguntur. Rami inibi in alias soboles partiti sub tendine feruntur, qui latescens uolæ cuti subnascitur, atque hinc ita in internam digitorum

Li. de Venarum sectione. & li. 3 de Admis. sectio.

Axillaris in brachio constitentis series.

Præcipua axillaris in duos truncos diffinitio.

rum sedem digeruntur, ut binæ soboles pollicis, & totidem indici, & una medio offerantur, à ramo qui secundum radiū per cubitū porrigitur. Ab illo autem qui ulnæ exporrigitur, binæ soboles anulari, & minimo, & una medio exhibentur, ab illoq; ramo furculus musculos adit, qui externam uolæ sedem occupant, atq; ita ab altero ramo furculus in musculos penitus peruenit, qui primo pollicis ossi connascuntur. In hunc igitur modum axillaris truncus sub cute nusquam prodit, totusq; in altis & delitescentibus sedibus absorbetur. ° Alter truncus sensim ex alto ad interne brachij sedis cutem emergit, uersus humeri interius tuberculum properans, ac ante sectionem sub media cubiti longitudinis sede non minus quam humeralis supra cubitum conspicua. Vbi autem anteriori tuberculo humeri incumbit, ad elatiorem eius tuberculi sedem paulo elatius quam cubiti cum humero articulus consistit, in duas magnitudine prope æquales partitur uenas, quarum anterior cuti substrata (quemadmodum & omnes præsentis trunci soboles) oblique deorsum ad mediam cubiti articuli flexus sedem repit, ac cum secundo humerariæ ramo ad humiliorē mediamq; flexus illius sedem coit, unaq; iniuxta biex ambabus confurgit uena, quam communem, quia ex axillari & humeraria constituitur, merito appellamus, uulgo tamen medianam uocat, etiam si Græci & Latinorum præcipui ramos qui hanc communem efformant, medias & obliquas nuncupauerint. ° Posterior autem uena huius axillaris iuxta interius humeri tuberculum bipartitionis, frequentes ramos deriuat inferioris cubiti sedis cuti & interioris itidem exteriorisq; sedis humiliorum, ac secundum ulnæ sitarū regionū cuti inter præcipuos ramos huc excurrētes, unus secundum ulnæ inferiorē sedem, ad exteriora tamē magis declinans, uersus brachiale porrigitur. Huius rami soboles cum humerariæ ramo huc contendenti coeēs, simul cum illo, uti prius diximus, digeritur. Interdū autē illo humerariæ ramo deficiente, ea axillaris uenæ propago abunde eius rami uices in extrema manū gerit. Præter hunc raram posterioris illius axillaris trunci uenæ primariū, alius ex illa cutē adit, qua posterior cubiti articuli sedes induitur, atq; is ramus in externā cubiti sedem non admodum procul perreptat. Verum alij etiā rami ab hac posteriori uena in internā cubiti sedis cutē digeruntur, qui uario & admodum incerto implexu permiscuntur et coeūt, furculos ab insigniori illo ramo quæ ulnæ exporrigi dicebā assumētes, aliosq; rursum ipsi furculos impartientes. His furculis & propaginibus in eum modū per cubiti interiora reptantibus, alia frequentissime accedit non contemnenda, quæ axillaris uenæ ramus communē uenā cum humerariæ ramo efformans, ab humiliori sede & ex medio ductu emitit. Hæc interdū rectā ad brachiale contēdit, interdū uero errabundo ductu perferitur, alijsq; huius sedis propaginibus cōmiscetur, quæ adeo graciles sunt uarietq; inuicē implicantur, ut interna cubiti regio non minus frequēter quam tibig uenter seu sura uarietibus molestetur. Propagines hæc neuiquam ad brachiale terminantur, sed partim oblique, partim rectā, partim uero tranuersim, & modò inuicem commixtæ, modò rursus diremptæ, totam summæ manus internam cutem perreptant, ipsi cuti passim connatæ, ac inter cutem carneamque membranam consistentes. Porro harum propaginum quæ pollicis radicem, seu Veneris, aut ut alijs uisum est, Martis collem accedunt, priuatim id sibi uendicant, quod ipsi ramus ab illis uenis permiscetur, quas à communi uena in externam pollicis regionem diffundi iam dicturus sum. ° Communis enim uena ilico atque duabus illis axillaris & humerariæ propaginibus conflatur, oblique deorsum ducta, ad elatiorem cubiti sedem paulatim contendens, quousque radium paulo ultra ipsius longitudinis medium hinc inde transcendat: neque id eodem semper modo, ramos diffundens, & interdum aliunde ab interna cubiti sede alios assumens, ac tandem in externam cubiti sedem peruenit, perpetuò cuti substrata. Vbi itaque hanc sedem euicit, priusquam mediam radij appendicis sedem accedit, supra radium aliquanto ante illius cum brachiali articulum, in duos ramos communis uena diffunditur. Atque hanc sectionem alij Græcorum γ (non autem ρ) alij uero Y & Δ etiam referre scripserunt. ° Alter istius sectionis ramus, qui elatior est, portiunculam ad internam brachialis sedem uersus pollicis radicem dispensat, quæ dictis nuper hanc sedem perreptantibus furculis commiscetur. Quod uero elatioris ramireliquum est, exterius inter pollicem & indicem sursum ascendit: atq; hinc in uarias soboles inuicem aliquando unitas, aliquando autem rursus seiunctas dispergitur. ° Alter ramus qui inferius aut Y caput constituit, indicis, & medij, & aliquosque anularis sedem petens, in uarias quoque soboles exhauritur. Quippe hæc uenarum in summæ manus cutem feries adeo uaria est, pugnantque, ut hanc explicare prorsus arduum sit, præsertim quum inter quamplurimos homines uix duos æquali correspondentē que uenarum in ramos propagine inuenias, adde eiusdem hominis dextram sinistræ raro admodum congruere. Operæ precium itaq; fuerit, uenarum in manum propagines non hinc, sed ex sectione

Axillaris uenæ portioem cutem subeuntis series.

Communis uenæ constitutio.

Communis uenæ series.

Uariæ extremitatis manus cutem implicentium uenarum esse seriem.

k 2 ne

ne & ante confectionem in brachijs uinculo interceptis, quum uenam diuidimus condiscere, atq; ad amissum expendere, quam in uenarum sectionibus nostri, si dijs placet, Aesculapij hallu-
cinentur, qui grauitur num humeraria, aut communis, aut axillaris in eadem manu diuidenda sit, ridicule contententes, humerariam se aperire existimant, quoties uenam inter pollicem & indicem aperit: & axillarem, si uenam inter anulari & minimum, aut ut alijs arridet, inter me-
dium & anulari incidunt. Ad hæc, quis non conspicit ipsos in cubito quamcunq; uenam ar-
bitrentur referendam, propemodum nullam præter axillaris uenæ^m rami ad communem
uenam exporrectam incidere. Cæterum ut in extremæ manus cute etiam in eodem homine ue-
narum distributio uariat, pari quoq; ratione & in cubito subinde uenarum propagines diuer-
sas uidere est. Interdum enim^m duarum mediarum ad communis uenæ generationem concur-
sus non in cubiti sit flexu, sed multo humilius, nō procul à medio longitudinis cubiti. Aliquan-
do humeraria ramus communem accedens occultitur, axillaris ramo uisum non fugiente. Non
nunquam rursus contraria est ratio. Contingit etiam nō semel, axillaris ramum, qui ad commu-
nem fertur, humerarie ramo longè aut graciliorem aut ampliorem esse, & interdum hunc aut il-
lum geminum uideri. Quandoq; (& id non infrequenter)^o tertius humeraria ramus exter-
nam cubiti sedem accedens, omnino deest, ipsius uicem tunc suppletibus ramulis, quia^p com-
muni uena in cutem excurrunt, ac subinde etiam ab axillaris ramo, qui toti ulnæ longitudini p^a
exporrigitur.

Venarum se-
nem crebro
uariare.

VENÆ CAUÆ PORTIONIS AD PAR-
tes infra septum transuersum locatas distributæ series. Cap. IX.

REQUENTES sanè & insignes admodum propagines etiam à cauæ^m
portione sub iecore lumborum uertebis exporrectæ pullulant, quæ in
hunc se habent modum. Simulatq; caua secundum posteriorem iecoris se-
dem deorsum prorepens, nō amplius iecori cōnascitur, nō nihil obliqua^m
ex dextris quodammodo corporis partibus introrsum, ad mediū uideli-
cet dorsi fertur, illico^m ramum nō admodum grandē ex sinistro latere pro-
mēs, qui potissimū numerosa uenularū serie in pinguē mēbranamq; sini-
stri renis tunicā digeritur, quæ à peritongo pronata, renē inuestit, eundemq; dorso alligatū con-
tinet. Hic ramus infrequenter ex dextro cauæ caudicis latere, uenā coniugē adipiscitur. Quan-
doquidem^m uena dextri renis pinguē tunicā conterminasq; peritonæi sedes accedēs, nō à cauæ
caudice principiū ducit, sed ab elatiori regione^m eius uenæ qua dextro reni serofus sanguis de-
portatur. Aliquando interim uena frequenti sobole in sinistro renis tunicam disseminata, ab ea
quæ in sinistram renem proficitur, originē sumit, ea quæ dextri renis tunicæ offertur, à cauæ
dextro latere pronata. Cæterum caua ab utroq; latere^m amplissimā propaginem, ubi iam mediæ
uertebularum sedi innititur, in renes distribuit, dextrā quidem propaginē dextro reni, sinistram
autem sinistro deriuans. Atq; ut situs renū uariis est, ita quoq; harum propaginū exortus ē di-
recto sibi neutiq; correspondet, quum enim dexter ren (uti plerumq; accidit) sinistro elatius lo-
cetur, dextri lateris propago altius quàm sinistro renis principiū ducit. Si uerò sinister ren dex-
tro superior sit (quod etiam crebrius quàm disseccionum professores tradunt, euenit) propago
quoq; in ipsum à caua transuersim quodammodo repens, elatius quàm dextra propago prin-
cipium ducit. Quamobrē uerò harum propaginum ortus nunq; ē directo inuicē opponatur,
in quinto libro, qui renū functiones pertractabit, cōmemorabitur. Præsens enim sermo cauæ
ramorū distributioni potissimum est dedicandus. Venæ itaq; ad utrumq; renē protensa, gran-
des admodū sunt, ac quamprimū concauā renū sedē contingunt, hominibus in^m duos ramos
partiunt, ac dein in renū substantiā mirabili quodā artificio hætenus nemini Anatomicorū co-
gnito cōgerunt, quod nam uerò id sit, in quinto libro perstringā. Cæterum priuatim ab humi-
liori sede^m uenę eius quæ sinistru renē petit, iuxta ductus ipsius ferē mediū, uena pronascit in
uiris ad sinistru testem tota excurrens, præterq; quod graciles^m exiguosq; furculos in peritonēū,
quā porrigitur, ac in mēbranas tunicas ue sinistru testē & seminaria ipsius uasā ambientes pro-
ducit. Hæc enim uena peritonæo, quā id lumborū^m carnibus infertur adnata, deorsum super
pubis os fertur: quod quū superauit, atq; ex magni peritonæi amplitudine elabatur, in^m uarios
anfractus gyrosq; conuoluitur, quorū basis superiori testis sedi cōnata, ramulos in tunicā testis
substantiā proximē continentē digerit, & alijs frequentioribus ramis in testis substantiā passim
disseminatur, quemadmodū quintus liber, ubi generationis organa persequar, diffusius doce-
bit. Vena hæc sinistru testem accedens, aliquando propaginem à cauæ caudice sub uenæ ad si-
nistrum

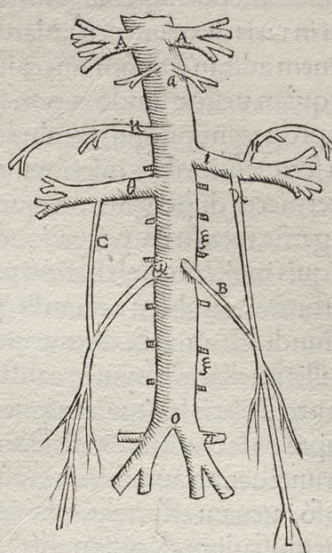
Ad sinistram
renem inuolutum
uena.

Ad dextram
renem inuolutum
uena.

Ad renes ue-
nas.

Sinistram semi-
nalis uenæ se-
ries.

nistrum renem exporrectæ principio enatum
asciscit: quæ nō procul ab exortu sinistriorum
declius proprepēs, cum illa coit, unaq; semina-
lis uena ex ambabus confurgit. Vena autem
dextrum accedēs testem, non à^m uena in dex-
trum renem protensa originem sumit, at à ue-
næ caudice aliquanto inferius, quàm uenæ re-
nibus exporrectæ principium ducunt. Huius
seminalis uenæ exortus, non ut reliquarū ferē
propaginum in cauæ consistit latere, uerum
ex ipsius eminentiori seu anteriori sede, uersus
dextrum latus non nihil hæc seminalis uena ex-
uberanti ac ueluti rotunda origine enascitur.
Præsentī uenæ ramulum quoque ex ea quæ in
dextrum renem procurrit accessisse, ac simul
cum ea coiuisse, Galenus sibi semel obseruatū
testatur. Ego quoque totam dextri testis uenā
à uena quæ reni offertur pronatam semel uidi.
Quod uerò hæc uena dextrum testem ea se-
rie adeat, quæ sinistram sinistro testi porrigi dicebam, uel me tacente, cuius obuium esse scio.

Quoniam in nuda inte-
graq; caue uenæ figu-
ra seminali uenarum
originem ita atq; ser-
quentius scātibus oc-
currit, expressimus:
præstet figura quædā
differentiā, quæ hic de
seminibus pingere uisū
est. Notet itaq; A,
A, a, u, b, c, d, e, f, g,
et x, idem quod in nuda
caue figura. B uerò
ramū à cauæ caudice
ad sinistru lateris semi-
nalis uenæ porrectū,
ac cum ipsa coeuntē.
C ramulū significat à
uena pronatam, quæ
dextro reni offertur,
atq; is ramus dextre
seminali uenæ commi-
scetur.

Lib. de Venarum
sectione.

Mulieris se-
minalem ue-
narum series.

Cauæ rami
lumborum uer-
tebris carnis
busq; oblati.

Qui caua ar-
terie magnæ
supra sacri
ossis initium
subiungatur, ip-
siusq; hic se-
ries.

In mulieribus alia^m harum uenarum est distributio. Quamuis enim illis par cum uirorum uenis
sit exortus, ipse tamen magna ex peritonæi amplitudine haud elabuntur, neque ad pubis
ossa pertingunt. Verum ad mulierum^m testes^m pinguibus membranarum suffultæ porrigun-
tur, non uniuersæ in seminaria uasā degenerantes, aut totæ in testes exhaustæ. Nam prius-
quam ad testes deueniunt, utriusque lateris^m uena bipartitur, ac^m una portio uenæ uirorum
testi implicatæ modo, seminariū uas efficitur. Altera uerò in membranas quoque pingues
intertexta, in uteri latera digeritur, elatorem ipsius fundi sedem potissimum implicans. Præ-
ter seminales uenas caua ubi lumborum uertebis^m ipsi quæ magnæ arteriæ colligatur, ab ip-
sius inferiori sede quæ uertebas spectat, uenas geniculatim diffundit, per^m foramina neruis
in uertebularum lateribus exculpta ad dorsalem medullam digestas, & ramos dein à se spargen-
tes in musculos uertebis adnatos, à quibus rursus alię soboles in abdominis musculis orbicu-
latim ad abdominis usque latera conscendentes, & illis quas perperant sedibus alimentū sup-
peditantes. Quum primū uerò caua ad sacri ossis usque^m summum descendit, atque iam
magnæ arteriæ (quæ ipsi prius ad sinistram subiciebatur) tanquam digniori organo cedit, ac
quo minus arteria ossis sacri duritia in dorsi motibus molestaretur, caua ipsi arteriæ se subster-
nit, in duos æquales partitur truncos, quorum hic dextro cruri, ille sinistro (ubi eas quas mo-
do dicam deprompere soboles) offeruntur. Sinister enim truncus (quod & de dextro etiā si
non dicatur, per reliquam cauæ seriem intelliges) statim in ipsa partitione, aut potius ubi caua
in duos truncos supra os sacrum diuiditur, ab exteriori ipsius latere^m uenam promit maiorem
ipsas quas ad lumborum uertebas & abdominis musculos, & alios ibidem dorso connexos dif-
feminari diximus. Vena hæc interdum ante cauæ supra os sacrum partitionē principium du-
cens, transuersim lumborum^m carnibus infertur, ipsi & peritonæo abdominisq; muscu-
lis ramulos dispergens, & in canibus multo quàm in hominibus manifestior. Posteaquam
sinister truncus hanc deriuauit uenam, oblique deorsum uersus exteriora fertur, figuram cum
dextri lateris trunco A literæ aut Y in huncmodum X inuersi non absimilem constitues,
& aliquot^m furculos superioribus sacri ossis foraminibus offerens. Deinde mox in progres-
su in^m duos impares ramos finditur, interior nanque gracilior est exteriore: ac mox duas edit
propagines, quarum alteram^m interiorem, alteram^m exteriorem manifestioris doctrinæ gra-
tia, dum Anatomem ostendit, appellare consueui. Exterior itaque propago tota quodammo-
do^m inter sacrum & coxendicis os, quā^m maximus neruorum crus petentium ducitur, in exte-
riora transuersim fertur, & numerosa ramorum serie in omnes musculos ab ilium ossis externa
sede pronatos, femorisq; motibus famulantes dispensatur, ramulos etiam deorsum in muscu-
los diffundens, qui ab inferiori coxendicis ossis sede principium ducunt, atq; ita articuli coxen-
dicis ossis cum femore posterior sedes, et clunium cutis hac exteriori propagine uenas mutuan-
tur. Interior autem propago ab interiori ipsius latere exiguas soboles sacri ossis quoq; fora-
minibus dispelat, & alias his maiores in recti intestini musculos, cutemq; orbiculari sedis mu-
sculo obnatam digerit, quæ feculentum sanguinem per anum expurgant, si quando is per ue-
k 3 nam

nam cauam huc decumbat, eodemque colligatur. Deinceps hæc interior propago notatu digna diffundit ramum, qui in uiris dextrum uescicæ latus amplectitur, & in plures scissus furculos, uescicæ ceruicem seu penem adit, in eumque numerosè digeritur, ea semper serie ut ceruici crassiores amplioresque furculi, quam uescicæ fundo exporrigantur. In mulieribus uero præfens ramus ab interna diductus propagine pingui membrana suffulcitur, ac quibusdam furculis uescicam quidem adit, uerum frequentioribus inferiorem fundi uteri sedem intercurrit, ramulos quoque spectabiles in uteri ceruicem dispergens, per quos uirginibus & nonnullis mulieribus, quæ primis mensibus utero gerit, menstruæ purgationes colari dissectionum professoribus uisum est: quamquam & in reliquis mulieribus ab harum propaginum oris non minimum eius sanguinis profluere adhuc existimem. Arabum nonnulli quinque numero uenulas in medium longitudinis uteri ceruicis diffundi astruunt, & dextrarum uenarum ora cum sinistrarum oris coniungere committique, ac ab illis puellarum hymen constitui docent, uenarum huc pertinentium copiam (ut in Arabum interpretu libris legitur) centonem nuncupantes. Quod uero interioris rami sinistri trunci eius supra os sacrum factæ diuisionis adhuc reliquum est, ab pubis os contendit, & ab externo ramo trunci uenæ cauæ sobolem assumit, quæ cum eo interioris rami reliquo congressa, unam cum ipso uenam efformat, quæ primum peritonæum, ac dein decimum femur mouentium perforat musculus, & ossis pubis foramen permeas in crus emergitur, proprium sinum in elatiori eius foraminis sede sibi uendicans, quo simul cum sua coniuge arteria acitem neruo fertur, ac foraminis eius membranam, & nonum femoris motus autorem musculum transiens, illis quos perrepat musculus ramos porrigit. Quando autem in crus pertendit, in musculos à pubis osse principium ducentes digeritur, in elatiorem uidelicet secundi tibiae mouentis musculi sedem, qui à pubis ossium commissura nascitur. Humilior enim eius musculi pars à maiori crus petenti uenæ ramos sibi afsceit. Dein ab hac pubis ossis foramen transeunte uenæ, rami in quinti femur mouentis musculi partem à pubis osse pronatam, ac postmodum in octauum femur mouentem musculus & penis etiam musculos digeruntur, à quibus furculi nimis quàm exiles in femoris internæ sedis cutem in inguinum regione prodeunt. Præter ramos autem illis musculis & cuti exporrectos, unus etiam articulum coxendicis accedit, proprio sinu coxendicis ossis acetabulum priuatim subiens. Et utcunque multifariam hæc crus petens uena digeritur, rarius medium longitudinis femoris superat, sed interdum præcipuus ipsius ramus quinto femur mouenti musculo dispensatus, propagini commiscetur, quæ huc pertinet à maiori uenæ in crus deducta. Exterior uenæ cauæ trunci ramus, quum oblique crus accedit, priusquam peritonæum perforat, ab elatiori ipsius sede uenam mediocri magnitudine expromit, quæ sursum ad abdominis anteriora per peritonæum ducta, ipsi ramulos quosdam utrobique communicat. Vbi hæc ad istum modum peritonæo connexa ad rectum abdominis musculum conscendit, peritonæum perforans in internam posteriorem uerecti abdominis musculi sedem inseritur, & utrinque uarias soboles in transuersum abdominis musculum, & ipsi incumbentes obliquos reliquasque proximas sedes distribuit, recto tramite sursum sub recto musculo protensus. Vbi uero ad abdominis medium paulo supra umbilici regionem prorepsit, ipsius extremum in plures furculos diffeminatur, qui ramulos spectant, quos à uenæ sub pectoris osse ab elatiori thoracis sede delata, diffundi commemorauimus. Huius uenæ interuentu mamillis cum utero communionem esse credimus, eius quippe beneficio ex mamillarum uenis in uterum quum fetus enutritur, sanguinis retractionem: quum autem mulier lactat, ex uteri uenis in mamillarum uenas menstrui sanguinis reuulsionem perfici, medicis pariter concessum est omnibus. Venam enim deorsum ex alto procurrentem, ramos mamillarum corpori diffundere, nemo non scribit: etiam si id non adeo obiter concessum esse uelimus. Vena uero ab imo sursum conscendens, non ita procul ab uteri uenis originem ducit. Deinde alteram uenam in ortu quasi coniugem sortitur, ad pudendum excurrentem. Exterior enim uenæ cauæ sinistri trunci ramus, quando supra coxendicis os in femur procidens, peritonæum transit, ab interiori ipsius regione aliam promit uenam, quæ ad pubis ossium medium quæ inuicem cartilaginis interuentu hæc uniuntur accedens, uiris in penis inuolucrum & scrotum, mulieribus autem in pudendi colliculos, & in coriaceas carunculas (quas uulua uocat) uicinasque sedes numerosa ramorum serie digeritur. Porro uenæ sub recto abdominis musculo sursum exporrecta nullam parem adipiscitur, quæ in uterum (ut medicorum uulgus arbitrat) descendat: sed ut prius monebam, illa ab his quæ in uterum digeruntur non ita multum distat. Quandoquidem ipsius principium ab exteriori ramo sinistri trunci uenæ cauæ pendet, illis ab interioris eius trunci rami interna propagine originem ducentibus, atque in uteri ceruicem ipsiusque fundi humiliorem sedem diffusis.

VENÆ

RAETER cauæ propaginem, secundum posteriorem coxendicis ossis sedem in femur aliquouique propagatam, ad crus duæ descendunt uenæ, una quidem angustior, quam per pubis ossis foramen ad quosdam interioris femoris sedem amplexantes musculos perrepentem, supra femoris medium cessare, superiori Capite narrauimus. Altera uero maior, cæterarumque uenarum in crus sinistrum (quod & de dextro intelliges) excurrentium caudex ab externo ramo sinistri trunci uenæ cauæ supra os sacrum parutionis pendet. Præfens uena simulatque peritonæo elabitur, elatiorem coxendicis ossis sedem ad internum latus sedis, quæ sextus & septimus femur mouentium musculi descendunt, in inguina labitur, ac anteriorem (uersus interiora tamen magis) femoris regionem subit, & nullo occultata musculo sinui insidet, qui in inguine efficitur à longo gracilique musculo tibiae mouentium primo, unâ cum octauo femoris motuum autore. Vena itaque huic sinui seu cavitati incumbens, in plures ramos descenditur, atque quo iniurijs minus redderetur obnoxia, primis suis distributionibus Natura frequenter glandulas (uti in axillis fit) hinc circumposuit, quæ firmam stabilemque uenæ propagationem redderent, & quem diximus sinum cum uenâ simul, & arteria neruoque hac descenditibus opplerent, propugnaculumque quoddam his uasis efficerentur. Prima huius uenæ crus petentis propago insignis est, ac ab interiori uenæ latere principium ducons, ad interiorum femoris cutem properat, atque in internam femoris sedem deorsum per genu quoque interiora, & hinc rursus per internam tibiae regionem uersus malleolum interiorum sub cute exporrigitur. & deinde in pedis superiora descendens, uariè inibi digeritur, alijs huc pertinentibus uenarum furculis commixta. Hanc propaginem ita quidem sub cruris cute carnea suffultam membrana deorsum prorepere obseruauimus, uerum quæ interiori exporrigitur malleolo, uniuersim non eundem seruat ductum. Quandoquidem interdum ab interna tibiae sede secundum anteriorem malleoli regionem ad pedis superiora excurrit, aliquando uero (sed rarius) sub malleolo contorquetur, illac pedis superiora conscendens. Deinde in ramorum ad pedis digitos & supra pedion serie, plurimum uariat. Aliquando enim alijs quibusdam ramis hinc commixta, ad minimum digitum ipsius proximum præcipue deducitur, aliquando uersus pollicem & indicem excurrit. Breuiter in eodem homine, uix parem unquam reperias huius propaginis ramorum in utrisque pedibus seriem. Rami quoque quos in descensu profert, rarissime inuicem aut numero, aut amplitudine correspondent, siquidem inordinate ad cutem permeant, ut plurimum autem in superiorem internæ femoris regionis cutem, non procul à suo ortu, utrobique unam emittit sobolem, ac interior quidem femoris interiora & inguina, ipsiusque quasi perinæum seu interfemineum accedit, quod sedes est inter anum & testes, aut muliebri pudendum consistens. Exterior autem soboles, quæ & crassior est, femoris anteriora & exteriora sub cute perrepent, similiter ac interior in furculos digeritur. Quum grandis hæc propago ad medium femoris longitudinis quasi deuenit, notatu dignos ramos hinc etiam in cutem dispergit, & inter cæteros unum gracili longoque musculo porrigit, quem tibiae mouentium primum recensuimus. Cæterum quando ad genu articulum uelut ad posteriora orbiculatim ea propago nonnihil conuoluitur, duas quoque emittit soboles mutuo quidem mole pares, sed exiguas. Vna in anterioris genu sedis cutem secundum patellâ dispergitur: altera interioris genu sedis uersus genu flexum, cutem accedit. Hæc posterior soboles aliquando penitus deesse, aliquando impense gracilis reperitur: tunc scilicet cum propria genu flexum cutem accedens uena, solito amplior uisitur. Ad interioris sedis tibiae cutem à magna hac propagine, & antrorsum & retrorsum ramuli diffunduntur, qui impari numero sparsi, rursus cum proximis uenis uariè coeunt, inuicemque rursus dirimuntur. Super elatiorem uero pedis regionem, uenæ hæc quemadmodum commemorauimus, diuersimodè spargitur. Atque hæc propaginis per internam cruris cutem deducta est distributio. Præter hanc maxima in crus subiens uenæ regione nuper dictæ propaginis, uenam promit, quæ extrorsum ducta in anteriore articuli coxendicis cutem, & eius sedis musculos quoque distribuit. Postquæ uero maxima uenæ has edidit propagines, penitus inter musculos femoris os amplexantes immergitur, & insignem ramum septimo & nono tibiae mouentibus musculis communicat, à quo etiam tenues furculi in cutem deriuantur. Deinceps aliam magis in profundum distribuit uenam, nuper commemorata ampliorem, quæ per quintum femur mouentem musculum digeritur, ramosque in octauum tibiae motuum autorem musculum dispensat. Ab hac

Quot uenæ
runt radices se
mut perant.Maioris se
moris uenæ se
ries.

hac etiam plures uenarum soboles in uniuersos propemodum femoris os ambientes musculos propagantur: inter ceteras autē præcipua finem eius uenæ, quam per pubis ossis foramen in femur delabi dictum est, ad se assumit, eoq; ad aucta, deorsum magis ad genu usque quodam modo inter musculos occultata descendit. Ceterum maxima uena sensim ad femoris os uersus posteriora contorta, ramulos oppido quam exiles grandioribus femur petentibus neruis offert, qui in membranas neruis obductas digeruntur. Dein aliam emittit propaginem, quæ in posteriorem femoris cutem excurrens, furculos etiam sursum cutem subeuntes deriuat. Huic propagini frequenter a ramo quem in maximum corporis musculum dispensari diximus, soboles quædam accedit, quæ una cum ipsa commiscetur, & uena ex duabus confluent, sicut relatum est, cutem adit. Crebrius tamen duæ à grandi uena enascuntur propagines, una humilior altera. Hæ in progressu inuicem unitæ eam constituunt uenam, quæ hic in cutem promittitur, ac ubi ramulos sursum in posteriorem femoris cutem germinauit, recto tramite deorsum per mediam flexus genu sedem seu poplitem ad suræ cutem descendit, ipsi numerosam ramulorum seriem porrigens, quæ sibi in omnibus minime correspondet. Verum ramulorum alij recti, alij obliqui, alij transuersim in cutem excurrunt, & denique nonnulli inuicem coeuntes permiscuntur ac uniuntur, & denique cum uenæ ramulis subinde coeunt, quam per cruris interiora decliuem sub cute ferri diximus. Atque, ut semel dicam, huiusmodi hæc uenarum implexus digestioq; conspicitur, ut cutem suræ uaricum affectu crebrius (perinde ac temporum & internæ cubiti sedis cutem) implicari non mirum sit. Præsens uena per genu flexus cutem in suram descendens, aliquando ad calcem usque prorepens inibi cessat, aliquando alijs ramulis per tibie exteriora huc pertinentibus commiscetur, & secundum exteriorē malleolū porrecta, pedis superiora adit, nonnunquam uero & inferiora, nullibi interim in altum à cute demersa. Ceterum grandis uena femoris ossi quemadmodum scripsimus accumbens, adeo ipsi aduoluitur, ut iuxta genu articulum mediam inter duo humiliora femoris capita sedem occupet. Hic in duos impares ramos deducta interiorē (qui exteriori multo gracilior est) ad suræ musculos, præcipue uero ad pedem mouentium primum & secundum, deorsum mittit, furculis quibusdam horum superficiem implicans, & subinde etiam furculos in progressu ad internæ tibie sedis cutem dispergens. Quum uero interior hic ramus ad tibie humiliorem usque appendicem perrepsit, atque in dictam nuper cutem furculos diffudit, sub interiori malleolo reflexus, internum pedis latus ad pollicem usque accedit, inibi in cutem ut plurimum absumptus. Rarius nanque inter calcem & tibie os una cum tendinibus hac pedis inferiora subeuntibus, ramus ille ad pedis digitos proficiscitur. Exterior ramus magnæ illius in poplite latitantis partitionis non procul ab exortu in binas rursus diducitur propagines, quarum maior eademq; interior penitus inter musculos posteriorem tibie sedem occupantes immergitur. Primum nanque inter capita primi secundiq; pedem mouentium musculorum recta descendit, ac deinde inter quartum & quintum pedis motores, & deinde inter musculos digitorum flexus opifices hinc à tibie pronatos fertur, interdum etiam ligamentum cōringens, quod fibulam tibie ossi secundum tibie longitudinem colligat. In hoc descensu interior hæc propago illis quos perreptat musculus ramulos offert, à quibus nulli, aut profecto longè paucissimi in cutem subeunt, iuxta medium ferè longitudinis tibie præsens interiorq; propago in duos partitur ramos, quorum interior tali cum tibie articulo ramulum offert, ac totus quodammodo una cum tendinibus à posteriori tibie sede ad pedis inferiora reflexus inter calcem & tibie os pedis inferiora subit, & sub musculo secundos quatuor digitorum articulos flectente propagatus, duos furculos pollicis & item indicis, medio autē digito unicum præbet, itaq; absumitur. Quanquam frequentissime hic interioris illius propaginis ramus (quemadmodum & neruus pedis inferiora subiens) in omnes digitos digeritur, nullo ramo inter fibulam & calcem huc pedem accedente. Verum alter ramus qui eius diuisionis exterior est, quam paulo ante ad medium longitudinis tibie fieri dicebā, fibulæ exporrigitur: & quum ad infimam tibie sedem pertingit, atque ligamento membraneo, quod tota tibie longitudine fibulam tibie ossi committit, proximis est sobolem à se dispergit, quæ ligamentum perforans, una cum tendinibus per tibie anteriora pedis superiora adeuntibus in pedem fertur, ac musculus pedis digitos in exteriora abducentibus furculos offert, quibusdam etiam ramulis in cutem sparsos. Quod autem alterius rami illius reliquum est, cum septimi & octauī pedem mouentium musculorum tendinibus in pedis humiliora proficiscitur, atque in minimos digitos dispēlatur: nisi forte interior ramus inter tibie os calcemq; pedis inferiora petens, omnibus digitis furculos exhibeat. Varia enim hic (si alicubi profectio) uenarum series occurrit, nam crebro (quod etiam diligenter in sanguinis è uulneribus fluxu obseruandū est) conspicies interiorē illam propaginem, quam in po

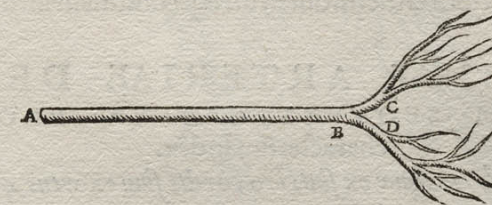
in posteriori tibie sede inter musculos altè recondi dicebam, ilico atq; posteriorem tibie sedem contingit, sobolem inter tibie os & fibulam per membraneum ligamentum porrigere, quæ secundum tibie longitudinem anteriori eius ligamenti regioni attensa, ad pedis superiora fertur. Verum tunc propago illa quæ in posteriori tibie sede deorsum properat, ad medium tibie non amplius insigni diuisione dissecta, sed sola pedis inferiora, omnesq; digitos adeunte. Interdum rursus inter musculos, anteriorem tibie sedem occupantes alia soboles reconditur, ab ea propagine quam nondum persecutus sum originem ducens. Reliqua enim adhuc est exterior propago, exterioris rami magnæ in poplite diuisionis, quæ ad superiorem fibulæ appendicem fertur: & quum à propagine quam tibie posteriorem sedem occupare dictum est, in anteriores tibie musculos nulla soboles per membraneum ligamentum ducitur, ab hac exteriori propagine ramus inter septimum & sextum pedem mouentium musculos prorepit, frequenti sobole digestus, in musculos anteriorem tibie ossis sedem occupantes. Alias uero hæc exterior propago in exterioris tibie sedis cutem potissimum frequentibus furculis dispergitur: & præcipuo ipsius furculo nunc antroorsum, nunc retrorsum ad interiorem malleolum reflexo, pedis superiora accedit, & potissimum externum pedis latus perreptat, alijsq; huc pertinentibus uenis commiscetur, nusquam in altum mergens. Quum itaq; differens uariæq; adeo uenarum tibie & pedis cutem implicantium sit series, suaserim eam non secus quam in manu faciendum præcepi, in uariarum hominum cruribus uinculo interceptis, aut calenti aquæ immersis contemplari, modò eam sobolem in superficie excurrentem, uenarum secundarum gratia expendendam duxeris. Ego enim parum superficiarias pedis uenas morari soleo, quum iuxta genu ipse eas exercitij nomine non semel aperuerim: quodq; omnes pedis uenæ ab eodem trunco, qui scilicet per inguina crus subit, principium ducant, & arbitror Græcos uix alias secuisse, quam quæ internum genu regionem perreptat, & in obelis mulierculis uel ob continuā cruris ligationem latet, & dein quæ malleolos ambiunt. Adeo ut etiam nostræ ætatis medicos mirer, qui cum alicubi legerint quatuor uenas ad pedis superiora pertingere (uti & ego uel sub cute enarraui) quatuor pedi adscribunt uenas, quas magno supercilio in sanguinis missione distinguunt, interim ignorantes ipsarum progressum & exortum, ac longè grauiori periculo in pedis superiori sede cum neruorum, tum tendinum occasione, uenas secari, quam eam quæ sub genu, atque ad malleolos cōstitit. ut modò elegantem promptumq; sanguinis fluxum silentio præteream. Venarum autem quas illi statuunt, primā Saphenam, & matricis uenam, & uirginalem nuncupant, atq; illam ad internum malleolum reponunt. Secundam exteriori malleolo ascribunt, illam Schiaticam nuncupantes. Quæ pollicis exporrigitur, illis hominibus Popletica dicitur, hancq; tertiam numerant. Quartam renalem constituunt, eam iuxta minimum digitum diuidentes. Quod uero ad totius uenæ cauæ administrationem spectat, sedulo in sequentibus libris persequar, ubi earum partium quas interreptant sectionem edocebo. Fiet autem id in fine quinti & sexti & septimi librorū accuratissime. Nam & in septimo communem uenarum, arteriarum & neruorum in manus ac crura pertinentiū sectionis rationem instituemus.

Venarum cutem implicantium series quomodo descendat.

Ad finem tractationis uenarum, in libro de Sectione uenarum & arteriarum. Venarum pedis cutem subeuntium nomina.

DE UMBILICI VENA.

Caput XI.

NVD A umbilici uenæ delineatio, eius nimirum partis quæ in natis obuia est. atq; hic A uenæ sedem notat quæ umbilicum spectat, B uero sedem qua hæc iecori inseritur, C & D uero ipsius in iecoris substantia seriem ruditer exprimit. Vnde etiam quinti libri figuræ huc maxime spectantes ueniunt examinande, trigesima uidelicet, quæ quatuor tabellis foetus in uero lucra cum ipso foetu proponit. Dein secunda eius libri figura, quæ umbilici portionem ex sectionis serie relictam ostendit: ac insuper umbilici uenæ, & arteriarum, & urinarj meatus, qui foetus urinæ peculiariter educit. Præter alias eiusdem libri figuræ, quæ umbilici uenæ in iecur insertionem oculis subiiciunt, nimirum duodecima, & uigesima.

IN

Qui umbilici
uena & arte-
ria confur-
gant.

Umbilici ue-
na ductus.

Arteriarum du-
ctus.

Umbilici ue-
nae arteria-
rumque usus.

N QUINTO libro organa foetui peculiaria persequutus, illum tribus tunicis seu inuolucris in utero inuolui contineriq; audies, quorum ex-
timum Graeci *chorion*, Latini uero secundum & secundas, interdum &
loculos, uti & ipsum uterum, appellat. In hoc quum infans utero geritur,
uenarum arteriarumq; in uteri fundum pertinentium fines terminantur,
ac uelut in nouas uenas arteriasq; cessant, quae numerosissima ramorum
serie in extimum illud inuolucrum digeruntur. Venae haec ac arteriae ex in-
finita propemodum ramorum serie sensim in pauciores colliguntur, ac mutuo coeunt, uenae
quidem uenis, arteriae autem arteriis semper unitae. Ex his ramis rursus inuicem coeuntibus gran-
diores paucioresq; tantisper constituntur, donec tandem omnes uenae in duas finiat uenas, &
arteriae item in totidem arterias. Venae ac arteriae ad hunc modum ex secunda collectae, reli-
quas duas foetum inuoluentes tunicas penetrant, quae etiam a uenis ramulos per illarum mem-
branum corpus excurrentes mutantur. Quum uero uenae ad umbilicum usque proripere,
mox in unam coeunt uenam: imò subinde etiam una tantum uisitur uena, simulatque a secun-
dina abscedit. Haec umbilicum ingressa peritonaeo adnectitur, & sursum conscendens patulae
iecoris scissurae inferitur, quae dextrum mucronatae cartilaginis latus, in anteriori iecoris sede
hominibus habetur, & foraminis cuiusdam aut meatus modo hanc umbilici assumit uenam,
eamq; per iecoris substantiam uersus cauum iecoris sedem deducit, non procul a portae uenae
caudicis exortu. Atque id sedulo inter secundum uenit expendendum, ne si obiter primum ue-
nae in iecur ingressum spectes, illam inter gibbum cauumq; iecoris medium inferi existimes, &
non accurate id iecoris foramen in homine (cui id priuatim obtigit) expendas. Nonnullis ani-
malibus, ut catulis, unus aliquando & alter ramus in mesenterii centrum, ab hac uena prius
quam iecur contingit, porrigitur. Quod propter quaedam Galeni loca in libro de Foetus for-
matione, ubi is iecur ante cor, ex huius uenae ductu formari astringit, non segniter animaduerti-
uelim. Arteriae autem umbilico inferae deorsum ad uesicae fundi latera porrectae, ramis ma-
gnae arteriae post praecipuam supra os sacrum arteriae diuisionem continuantur. Arteriae enim
umbilicum ingredientes, illis magnae arteriae propaginibus uniuntur, quas per pubis ossium
foramina in crus descendere docebimus. Umbilici uenae beneficio foetus enutritur, & arte-
riarum munere ipsius insitus calor reficitur. Ceterum quando infans nascitur, haec uasa simul-
cum meatu quo ex uesica inter intimum & secundum foetus inuolucrum, illius urina effertur,
ab obstetricibus iuxta uentrem praescinduntur, bruta autem animalia dentibus abrumunt
inuolucra foetus plerumque deglutientia. Quod horum uasorum in corpore adhuc reliquum est,
temporis successu exarescit, membraneumq; prorsus redditum, instar funis suam cavitatem
deperdit. Qua autem sectionis ratione haec non modo in foetum, sed & senum anatome ob-
serues, in quinto libro ubi nutritionis generationisq; organorum sectionem persequar, proli-
xe audies. Ne uero uenae in absolutis hominibus a nobis praetermissam quis arbitraretur, hic
umbilici uenae quemadmodum in illis apparet, meminisse uolui. Ab umbilico igitur ad iecur
uena exporrigitur, quae iecori, quemadmodum diximus, inferitur. Atque haec omnia in ali-
quandiu natis arida ac ueluti neruea, multoq; adipe obducta uisuntur, in foetibus uero ab aliis
uenis nihil uariant. Nunc itaq; tempestiuum erit magnae arteriae distributione aggredi. Venae
enim arterialis sermonem tantisper intermittam, donec simul arteria uenalem pertractare, inte-
grum erit, quippe operae premium est, sermonem utriusq; communem instituire.

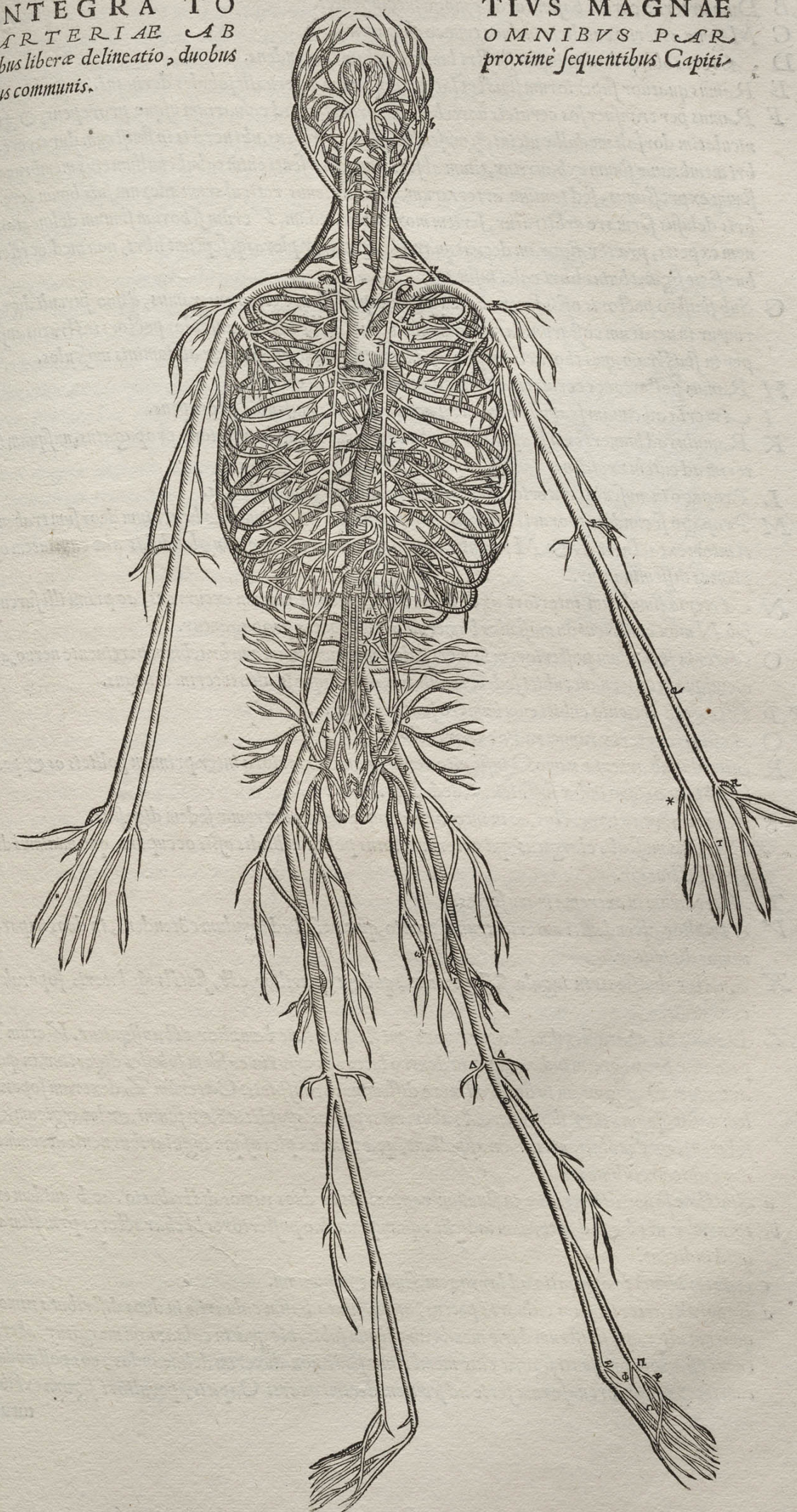
TOTIVS MAGNAE ARTERIAE DELINEATIO- NIS, QVAM SEQVENS PAGINA PROPONIT, characterum Index.

ARTERIAE magna ex sinistro cordis sinu exortus, quam Aristoteles *ἀογρὸν*
uocauit, eo quod neruosa ipsius partem, uel in mortuis conspici posse diceret, instar uaginae
fortassis quam Macedones *ἀογρὸν* uocant. Verum Aristoteles hanc cum caua comparans,
ipsam minorem uenam nuncupauit. Alij Graecorum uocant eam *αἰσῆλον*, alij simpliciter *αἰ-
σῆλον*, alij *ἀογρὸν*, nos magnam dicimus arteriam. Nonnulli rursus uenam uocant, quos san-
guis impetu per corpus diffusus ducitur. Quidam Arabum interpretes audacem uenam, alij
neruum pulsatilem uocant. Verum eorum uoces temporum iniuria omnes corruptae leguntur,
quemadmodum apud Haly interpretem, qui habet eam Aristoteli aurithiam uocari. Quam-
uis interim in haebraicis Arabum interpretibus, omnia fere partium nomina ex Graecis ita cor-
rupta legantur, ut nostrae aetatis medici ea sonant.

B, B Duae

INTEGRA TO ARTERIAE AB tibus liberae delineatio, duobus bus communis.

TIVS MAGNAE OMNIBVS PAR proxime sequentibus Capiti-

- B, B Duæ arteriæ cordis basin coronæ modo succingentes.
 C Magnæ arteriæ caudicis in duos trunco bipartitio.
 D Arteria obliquè ad primam sinistri lateris costam contendens.
 E Ramus quatuor superiorum sinistri lateris costarum interualli soboles deriuans.
 F Ramus per transversos cervicis uertebrae processus ad caluariam usque prorepens, & geniculatim dorsali medullæ uicinisq; musculis soboles offerens. ubi uero is in sinistram duræ cerebri membranæ sinum exhauritur, illum abscedimus. Præsentem enim tabula nullum eius membranæ sinum expressimus, sed tantum arteriarum, quas Galenus reticularem plexum suis boum cerebri delusus formare arbitratur, seriem mox explicandam. Verum si horum sinuum delineationem expetis, præter figuram decimi quarti Capitis & plerasq; septimi libri, non mediocriter huc facit figura huius libri calci insuta.
 G Sub sinistro pectoris ossis latere ad umbilici usque sedem excurrent ramus, à quo surculi digeruntur in uerarum costarum cartilaginum interualla, & hinc in musculos pectori instratos, insuper in sinistram, qua thoracis amplitudo interceptitur membranâ, & abdominis musculos.
 H Ramus posteriores cervicem occupantium musculos accedens.
 I Arteria ad cauiam scapulae regionem ac in eius sedis musculos prorepens.
 K Ramulus ad humeri cum scapula articulum & summi humeri inferiora propagatus, nusquam in terim ad cutem excidens.
 L Propago in musculos anteriorem thoracis sedem integentes sparsa.
 M Propago secundum thoracis latera deorsum procidens, ac musculo brachium deorsum trahenti intertexta. Inter L & M ramulus unus occurrit, eorum qui in glandulas alæ cavitatem opulentes disseminantur.
 N Arteria simul cum interiori axillaris uenæ trunco in manum excurrent, ac primi illi surculi sub N mox conspicui, in musculos humerum amplexantes propagantur.
 O Arteria secundum posteriorem humeri sedem unâ cum quarto in brachium pertinente nervo, aliquosque in externam cubiti sedem reuolutus, ac undique in alto interim latitans.
 P, P Hi ramuli articulo cubiti cum humero sunt peculiare.
 Q Axillaris arteriæ ramus radio exporrectus.
 R Surculus ab arteriæ ramo Q insignito uersus manus exteriora inter primum pollicis os & post brachialis os, quo index suffulcitur, deductus.
 S Ramus ulnæ exporrectus, ac in internam quoque manus extremæ sedem digestus.
 * Ramulus musculis elargitus, qui externum latus postbrachialis ossis occupant, quo minimus digitus sustinetur.
 T Arteriarum in extrema manu series.
 V Amplior ascendens arteriæ trunci portio, quæ rectâ ad ingulum cõtendens, in duos impares ramos dirimitur.
 X Sinister diuisionis in iugulo factæ ramus, qui & gracilior est, sinistriq; lateris soporalem constituit.
 Y, Z Duobus his characteribus dexter ramus, qui sinistro longe amplior est, insignitur. Verum Y priuatim propaginem indicat, quæ in dextro latere prorsus in eadem soboles digeritur, in quas arteriam D insignitam in sinistro latere disseminari conspicias. Cæterum Z dextram soporalem notat, quam uti & sinistram Arabum interpretes apoplecticâ, & somni, & letargicâ, & subereni, & decolationis uenam appellant, quæ nomina plerosque iugularibus uenis accommodare antea retulimus.
 a Sinistra soporalis arteriæ in faucium regionibus in duos ramos distributio, ac b quidem externum, c uero & d internum indicat: quanquam duo posteriores hi characteres priuatim ali quid indicent.
 c Arteriarum propagatio ad laryngem, fauces & linguam.
 d Soporalis arteriæ pars caluariâ petens, atque iuxta basin caluariæ in duos distributa ramos, quorum alter, qui sinistram duræ membranæ sinum subit, hic quæ in caluariam mergitur, abertum catus est. quod præsentem figuram eius membranæ sinum non duxerim delineandos, eos postmodum cum integra cerebri uasorum serie ad frontem decimi quarti Capitis, peculiari figura exhibiturus.

- turus, ex qua etiam alterius rami soporalis arteriæ caluariam ingredientis, distributionem petes, & si uisum fuerit huic delineationi ex illa characteres adijcies, qui ferè essent L, q, r, s, u, v, x, a, b, y, & quos hic explicarem, nisi satius omnino foret studiosum à cerebri uasorum serie tantisper abstinere, donec ego illam decimo quarto Capite persequar.
 b Soporalis arteriæ ramus, capitis exteriora implicans.
 c Dicti modo & b insigniti rami propago, penitus inter faciei musculos excurrent.
 d Rami b insigniti sub auris radice distributio, cuius anterior ramus g notatus, secundum tempus fertur: posterior uero, cui h inscripti, secundum auris posteriora sub cute pariter atque ille spargitur.
 i T R V N C U S magnæ arteriæ, deorsum ad dorsum uertebrae explicatus.
 h, h, h Propagines utrinque ad octo inferiorum costarum interualla protensa, & dorsali quoque medullæ ac musculis dorso & thoraci adnatis ramulos offerentes.
 l Septi transversæ arteriæ.
 Veritas ne characterum copia integram magnæ arteriæ delineationem aliquin hic satis obscuram penitus corrumpet, priuata hac effigie modo utendum duxi, quæ superius ubi sepe transversæ arteriæ l indicatæ offeruntur, ueluti ex magnæ arteriæ caudice dissecta est: inferius uero ad seminalium arteriarum, quas i & n indicabimus, exortum. In præsentem itaque figuram iam enarrandis propaginibus duas radices pinxi, quum integra arteriæ delineatio unicam (ut frequenter etiam occurrit) tantum habeat. In m, dicitur igitur in utriusque, aut unius duntaxat radice exortum. n dextrum ramum. o surculum in humiliorem omenti membranam hic exporrectum. p propaginem in dextram uentriculi sedem, qua dorsum spectat, q, atque inferius orificium educit, excurrentem. q ramum duodeno intestino & ieiuni initio exporrectum. r propaginem ad dextram fundi uentriculi sedem deductam, uentriculoq; & superiori s, t, membranæ omenti ramulos exhibentem. s bilis uesiculæ arteriolas. t arteriam tectori distribuam. Cæterum u insignitur sinister ramus, qui potissimum lienem adit. x propago secundum posteriorem uentriculi sedem, ad ipsius usque elatius orificium progrediens. y eius propaginis ramus, multi in uentriculum quæ dorso innititur deriuati. z ramus orificium uentriculi superius, coronæ modo cingens. a ramus secundum elatiorem uentriculi sedem inferius illius orificium accedens. b grandis in demisiorem omenti membranam excurrent propago, quæ etiam colo intestino multo surculis implicatur. y surculus in humiliorem omenti membranam hic ad sinistram latus exporrectus. a & a arteriæ lienis cauium subeuntes. e arteria sinistram fundi uentriculi sedem petens, ac uentriculo ipsiq; superiori membranæ omenti soboles deriuans. f ramuli ab alijs lienem accedentibus arterijs, in laeuum uentriculi latus deprompti.
 g In integra delineatione, & ea quæ hic indici adhibuimus, aliud occurrit, quo insignitur arteria in superiore ac propemodum uniuersam mesenterij sedem propagata, & suis propaginibus in ieiunum intestinum & ilium & coli partem à tectore ad dextrum renem conspicuam sparsa.
 h Dextrum renem accedens arteria. i Arteria quæ in sinistram renem exporrigitur.
 k Dextri lateris seminalis arteria. l Sinistri testis seminalis arteria.
 m Arteria humiliorem mesenterij sedem subiens, ac potissimum in colon intestinum, quæ id à lienis regione ad rectum pertinet, ac dein in rectum intestinum discinditur.
 n Propagines notantur, quæ geniculatim lumborum uertebrae accedunt, & in peritonæum & musculos uertebrae adnatis distribuuntur. Propago autem ad humilium u consilens cæteris grandior est, atque ad abdominis usque latera frequenti sobole excurrit.
 o Magnæ arteriæ ad os sacrum in duos trunco distributio. Verum isti characteres etiam surculos notant, ab humiliori arteriæ regione in ossis sacri foramina deriuatos.
 p Interior ramus sinistri trunci iam dictæ diuisionis.
 q Interioris rami exterior propago in musculos excurrent, qui externam ilium ossis sedem & coxendicis articulum integunt.

- Interioris rami & notati interior propago in ossis sacri humilior sedem, uescam & uescie ceruicem, ipsamq; penem: in mulieribus uero, in inferiorem uteri fundi regionem, & pariter in ilius ceruicem surculos diffundens.
- Hic etiam arterias appinximus, quarum sinistra ab umbilico hic inter & s ad interioriorem prius commemoratum ramum perinde pertinet, ac si uersus umbilicum ab ipso deriuaretur.
- Interioris rami & insigniti reliquum, quod ab externo ramo trunci diuisionis que supra os sacrum sit, portionem asciscens, per pubis ossis foramen in crus delabitur, inibi in musculos pubis os occupantes digestum, & suo termino cum alia arteria, que in quintum femur mouentem musculum precipue digeritur, ac mox signabitur, coit, ea sede qua & ascriptum cernis.
- Propago exterioris rami sursum ad rectum abdominis sui lateris musculum conscendens, atque præcipua ipsius sobole umbilici regionem petens, reliquos autem surculos transuersum in humilior abdominis sedem dispensans.
- Surculus transuersum secundum pubis os ad pudenda prorepens.
- Sedes exterioris rami, quæ is modo in crus delabitur, ac in uniuersum crus diffeminari incipit.
- Ramus maioris cruris petentis arteriæ in musculos propagatus, qui anteriorem femoris sedem sibi uendicant.
- Ramus ad quintum femur mouentem musculum, & eos qui internam femoris sedem occupant digestus, unoq; ipsius surculo cum illius arteriæ coiens sine, quam per pubis ossis foramen prociderediximus, ac & insigniuimus.
- Ramus in musculos posteriorem femoris sedem obtinentes deriuatus.
- Ramuli genu articuli peculiares. Hicq; grandis arteria in poplite reconditur.
- Grandis cruris arteria posteriorem tibiæ sedem petens.
- Ramus fibulæ amplexatibus musculis, præcipue autem septimo et octauo pedis mouitui oblatus.
- Arteria inter calcem & interiorem malleolum pedis inferiora subiens.
- Arteria ad pedis humiliora accedens, inter calcem & exteriorē malleolū nonnunquam reflexa.
- Ramuli tibiæ cum calcis articulo proprii.
- Propago pedis elatiora accedens.
- Arteriarum in pedis humiliori sede distributio. Subsequentibus modo duobus Capitibus non solum hæc cuius indicem absoluius, figura conuenit, sed etiam huc attinet præter crebras quinti libri & sexti & septimi figuras, ea quam huius libri fini subiungam, cuius characteribus perinde atque hæc fecimus, in interiori margine utemur.

VNDE ARTERIA MAGNA PRINCIPUM DUCAT, & IN QUOS RAMOS IPSA ASCENDENS PARS DIGERATUR.

Caput XII.

QUANDO in interiori margine alicubi, præterquam in duobus proximis Capitibus scribitur fig. cap. 12. ea subaudienda est, qua integram arteriæ magnæ imaginem, antea præfens Caput proposuimus.

Non prolixa de arteriæ magnæ ortu esse disceptationem.

Arterias neq; a cerebro neq; extremis corporis partibus nasci.

ONGE minor inter medicorum ac philosophorum proceres de grandis arteriæ, quam de uenarum neruorumq; principijs est dissensio. Hippocrates namq; Plato, Aristoteles ac Galenus pariter cor arteriarum fontem ac originem (uti sanè est) statuunt. Quippe erronea prorsus est Pelopis Galeni præceptoris sententia, arterias docens simul & uenas cum neruis e cerebro nasci: non minus sanè quam à ueritate simul abhorret eius autoris placitum, qui spurium tractatulum de uenis, Hippocratis libro de Natura humana interiecit. Quandoquidem, ut cætera taceam, cerebrum uitalis spiritus & sanguinis feruidi ac impetu per corpus ruentis, quemadmodum cor, non est principium, ac arteria nullibi quam ubi e corde pronascitur, amplior occurrit. Dein hæc quoque illorum dogmata improbant, qui arterias ab extremis summisq; corporis partibus non secus passim oriri arbitrantur, quam si quis ab extremis arboris uirgulis illarum initium recenseret. Verum etiam si non philosophiæ modò, sed & medicinæ principes cor arteriarum fontem statuerint, nihilominus tamen de cordis sinu, à quo arteria pronasceretur, nonnihil inter se dissentiant, quum hi quidem

quidem ex cordis medio sinu, illi autem ex sinistro, arteriam oriri contendunt. Cæterum hæc dissensio de cordis uentriculis sinibus uel potius, quam de arteriarum origine est. ac proinde nos tantum duos cordis uentriculos enumeraturi, postposita omni controuersia ex elatiori sede sinistri sinus cordis, propter ipsius basis centrum, magnam arteriæ originem ducere attestabimur, ubi tertium uentriculū post dextrā uidelicet membranā arteriæ uenalis orificio præfata Aristoteles enumerauit, et si alia Galeni in libro de Dissectione uenarum sit sententia, nisi forte perperā Dexterioris pro Sinisterioris inibi in Galeni libro legatur. Magna igitur arteria in hoc ortu orbicularis est, ac hic ipsius amplissima sedes & durior & cartilaginosa consistit. Ipsa autem arteria simul atque enascitur, duos graciles promit surculos, qui coronæ prorsus modo cordis basim unā cum coronali uena amplectentes, cordi secundum ipsius longitudinem ramulos transfundunt, quorum plures amplioresq; inibi se offerunt, ubi cordis substantia crassior uisitur. est autē id potissimum in ea cordis sede, ubi sinistrum ipsius sinum continet, & quā septum utrisque sinibus comune porrigitur. Coronarium arteriarum ortus post membranas consistit, quas resumptionem spiritus sanguinisq; ex ipsa arteria in sinistrum cordis sinum prohibere, in sexto libro ostendam. Verum & si coronarium arteriarum par quodammodo sit amplitudo, ea tamen amplior longiorq; cernitur, quæ ex dextro magnæ arteriæ orificij latere originem ducit. una namq; hinc à tergo dextræ membranæ pronascitur, altera autē à posteriori eius orificij sede principium sibi uendicat, à tergo posterioris membranæ à sinistree interiori membranæ tergo nulla pronascitur. Postq; uerò magna arteria coronales deprøpsit, à cordis basis centro sursum quodāmodo sub uenæ arterialis caudice conscendit, ac cordis inuolucrum perforās bipartito scinditur, ac unam ipsius partē, quæ grandior est, deorsum ad quintā thoracis uertebra, & deinde per reliquā dorsi sedem detorquet, in omnes quæ cordi subsunt regiones ramos exhibituram. At minor pars supra cor repositis sedibus distribuenda sursum properat, ac statim in progressu asperæ arteriæ innitens, ac uenæ cauæ inter membranas thoracem intersepientes subfrata, ex sinistro ipsius latere ramum distribuit oblique sursum ad primam sinistri lateris costam exporrectum, qui quidem quā pulmōni accumbit atque sinistræ thoracem intersepienti membranæ alligatur, nullas deriuat propagines: uerum simul atq; primam thoracis attingit costam, ab humiliori ipsius sede propaginem deorsum diffundit, quæ costarum radicibus atensa, in tria quatuor superiorum costarum sinistri lateris interualla singulas soboles spargit: à quibus rursum in dorsalem medullam, & musculos thoraci uertebisq; hic instratos excurrunt. Cæterum ab elatiori sede eius oblique ad primam costam conscendens rami, alia enascitur propago nuper commemorata multo amplior, quæ ad septimæ ceruicis uertebrae latus oblique repens, in huius lateris transuersi processus foramen se inserit, ac deinde per transuersorum reliquarum uertebrearum processuum foramina conscendens, perinde atque hæc excurrens uena digeritur. Nam in progressu dorsali medullæ surculos deriuat ea subingredientes foramina, quæ neruis emittendis rerum Opifex exculpit. Deinde & musculis ceruicem hic occupantibus ab illa propagine ramuli quoque sparguntur. Quod uerò eius reliquum est, simul cum comite uena per foramen in posteriori sede sinistri capituli occipitis ossis insculptum, caluariam subit, atque in sinistrum duræ cerebri membranæ sinum exhauritur. Præter hanc propaginem uertebreis exporrectam, arteria quam oblique ad primam sinistri lateris costam contendere diximus, alia ab anteriori ipsius sede pullulat propago, obliquiori ductu pariter superiora anteriora que petens. Hæc etenim pectoris ossis summum accedens, ac sinistræ thoracem intersepientis membranæ adhærens, decliuis perfertur secundum pectoris ossis sinistrum latus, quā ipsi costarū coarctantur cartilagines. Hæc propago in eosdem omnino ramos digeritur, in quos uenam hæc repentem dispensari retulimus, præterquam quod nullæ soboles à præfenti propagine cutē accedant, nisi forsitan obscurissimæ in mamillæ corpus pertingant. Quā enim hæc arteriæ propago pectoris ossi exporrigitur, uerarum costarum cartilaginum interuallum ramos offert, à quibus alij ramuli in musculos assurgunt cartilagines incumbentes. Deinde & ab hac propagine in sui lateris membranam quæ thoracis amplitudinem intersepit, & in glandium in iugulo repositum, surculi mittuntur. Quod autem ipsius reliquum est, secundum sinistrum mucronatæ cartilaginis latus thoracis cavitatem ingreditur, & recto hic abdominis musculo subnatum, ad umbilici quodāmodo regionem procedit, in progressu utriusq; ad partes abdominis ramulos offerens, & iuxta umbilicum in plures dissectum soboles alterius arteriæ terminos respicit, quam huc ab imo sursum contendere docebimus. Vbi arteria oblique ad primam protensa costam, hæcenus commemoratas edidit propagines, sinistram adiura axillam, & musculum perforatura dorsi motorum secundi parvis sinistrū, ab ipsius elatiori parte priusquam e thorace penitus labitur, notatū etiā dignæ magnitudinis.

Arterie ortus sedes.

Coronales arteriæ.

Caudicis arteriæ bipartitiæ.

Ascendens partis series, ac primum arteriæ ad sinistram lateris primam costam oblique tendens.

*Sinistra axil-
lam petens
portionis se-
ries.*

gnitudinis^h ramum deriuat, qui in posteriores ceruicem occupantes musculos ad occipitiumⁱ usque descenditur, nullibi interim cutem subiens. At quum primum illa arteria thoracis cavitatem, & primam costam euicit, iamq; uicinar axillae redditur, ex posteriori ipsius sedeⁱ ramumⁱ utcumque insignem spargit in cauum scapulae regionem, & eius sedis musculos absumendum. Post hunc ex superiori ipsius regione^k aliam, sed non adeo crassam, depromit sobolem, quae ad^k humeri cum scapula articulum iuxta summum humerum & scapulae gibbum in ramulos digeritur, quorum unus cum^l humerali uena ubi adhuc in alto reconditur aliquousq; proreperit. Huic soboli^m alius succedit ramus, nonnihil demissius ab axillam petente arteria enatus, ac in musculos anteriori thoracis sedi instratos numerosa propaginum sobole digestus. Dehincⁿ ramum priusquam tota arteria in manu absumenda feratur, propagino quaedam thoracis lateri expor-
rigitur, potissimum in^o musculum excurrēs, cuius beneficio brachium quodammodo deducit dorso adigitur. Quod praesentis arteriae iam superest, axillari uena concomitatur, ac in brachium procedens penitus occultatur, & primum^p graciles ramos internae musculorum humerum amplexantium sedi, & membranis nervos continentibus distribuit. Insuper deorsum sen-
sim adhuc prorepens, & continuo^q interiori axillaris trunco attensa, aliam emittit propaginem, quae secundum^r posteriorem humeri sedem, quā ipsi cubitum extendentes musculi adnascun-
tur, oblique proreperit ad externum humeri tuberculum contendens. Haec enim propagino una cum^s uena quam hac duci retulimus, & dein cum^t quarto brachium petente nervo ad exter-
nam cubiti sedem pertingit, & sub musculorum capitibus aliquousq; deductus cessat, qui hinc ab humeri externo tuberculo principium ducunt, & partim radii, partim autem brachialis, par-
tim uero digitorum motibus famulantur. Vbi autem sinistrae manus^u arteria has soboles diges-
sit, inter^v duos cubitum flectentes musculos recondita, ipsiq; ramulos praebens, ad medium cubiti articuli flexus proreperit, hic utrinque^x ramulum ipsi articulo exhibens, & musculi cubi-
tum flectentis posterioris^y infertioni innitens, hicq; subinde pulsum euidentem edens. Hinc arteria inter^z musculum secundos quatuor digitorum articulos flectentem, & illum qui tertio
eorundem digitorum articulos flectit, mergitur, ac ubi nonnihil per cubiti internam sedem prore-
perit, bipartito scissus^a unum ramum radio, alterum ulnae exporrigit. Qui secundum radium
fertur, cuiusq; pulsum indies in aegris exploramus, non procul a brachialis radice^b sobolem de-
riuat, quae sub^c tendinibus pollicem extendentibus ad summam manus externam sedem procur-
rit in^d musculos digesta, qui inter primum pollicis os & postbrachialis os indicem sustinens
collocantur. Quando ramus radio exporrectus illam emittit sobolem, una cum tendinibus di-
gitos flectentibus^e transuersum brachialis ligamentum transgreditur, & sub^f dilatascens in
summa manu tendine, similiter ac^g uena huc pertinens, & nervus quoque illi attentus in tres
ramos disscinditur, quorum unus in duas diremptus propagines internam pollicis regionem
accedit. Secundus uero duplici ramo internam indicis sedem implicat. Tertius autem indiuisus
internum latus interioris medij digiti sedis conscendit. Ramus arteriae qui ulnae exporrigitur,
similiter per transuersum brachialis ligamentum manus uolam subit, & duos ramulos mini-
mo digito & totidem anulari, unum autem medio offert, sed interim nullam sobolem in exter-
nam summam manus sedem dispelat. quamuis interim^h unamⁱ illis musculis porrigit, qui exter-
num latus postbrachialis ossis occupant, quo minimus digitus suffulcitur. Rami ulnae expor-
recti motum haud manifeste percipimus, nisi homo admodum gracilis ac macilentus, aut magno
pulsu praeditus fuerit. Quippe Natura ut omnes propemodum arterias, hunc quoq; ramum
retinet, tendinibus magis quam is qui radio exporrigitur, occultatum, atque ita nusquam ea-
rum portionem Natura in cutem conspicue emittit, quemadmodum soboles a uenis passim &
frequenter perferri prius commemoratum est. Merito igitur nullam in extremis manibus a so-
ris aliam a nuper dicta, quam pollicis ac indicis ascripsimus reperies arteriam, quia ne musculus
quidem unus inibi consistit. At interna regio quoniam pluribus est septa musculis, ideo multas
quoque arterias sibi uendicat. Ad hunc sane modum^j primus arteriae magnae partis superio-
ra petentis ramus diuarcatur, qui ad primam sinistri lateris costam contendit. Maior autem
pliorq; ascendens arteriae partis portio asperae arteriae^k innitens, recta sursum ad^l glandium
in iugulo repositum properat. id enim arteriae huic similiter ac uenae lectuli modo substernitur,
ac ipsius beneficio ramorum scissio iniurijs innoxie ferendis promptior efficitur. Quum uero
in hunc modum arteria sursum tendit, priusquam elatiorē pectoris ossis sedem superat, adhuc in
thoracis amplitudine in^m duos impares ramos finditur. Sinister, qui gracilior est (amplius ta-
men & ipse) nonnihil oblique in laeuum flexus, sursum cumⁿ interiori iugulari secundum aspe-
rae arterie sinistram latus per ceruicem exporrigitur, ipsaq; soporalis eius lateris arteria censetur.
At

*Arteria ra-
mus, cuius pul-
sum ante bra-
chiale explo-
ramus.*

*Naturam ar-
terias reconde-
re.*

*Series maio-
ris portionis
magna arte-
riae partis,
quae superiora
corporis pe-
tit.*
*Sinistra sopo-
ralis.*

At dexter ramus sinistro crassior, similiter sursum tendit: & simulatq; primam thoracis costam
contigit, ex dextro ipsius latere^a arteriam promit in eadem prorsus soboles disscissam, quas a^b ra-
mo, qui sinistram manui offertur, pullulare scripsimus: ad superiorum uidelicet costarum intervalla,
ad transuersos ceruicis uertebrarum processus, ad pectoris os, ad posteriores in collo locatos
musculos: & ut rem in pauca contraham, in eisdem omnino ramos digeritur, in quos sinistrae
manus arteriam definire commemorauimus. Quod uero maioris dextriq; rami adhuc super-
est, crassitie illi congruit^c ramo, quem secundum asperae arterie sinistram latus prorepere pau-
lo ante diximus, atque is hac porrigitur, ita ut ille dexter, secundum asperae arteriae dextrum la-
tus sursum conscendat, ac huius lateris soporalem constituit arteriam, quae uti & sinistra
nuncupatur. Quum autem sinistri lateris soporalis arteria (perinde ac dextri etiam) ad fauces
usque^d pertingit, in duos disscinditur ramos, quorum grandior idemq; interior fauces subit, ac
mox laryngi & linguae^e propagines deriuans, ad caluariam basim^f properat: priusquam uero in
caluariam mergitur, in duos impares deducitur ramos. Maior per^g peculiare foramen nulla
concomitatus uena, caluariam inibi ingreditur, ubi^h glandula cerebri pituita excipiens in quo-
dam ossis cuneum referentⁱ sinu ponitur. Hic ramus mox in ipso ingressu utrinque singulas
emittit propagines, ac^j unam per^k proprium foramen ad narium amplitudinem dispensat, quae
suo extremo inter nali cartilagine, adeoq; ad nali usque extremum ita cum aliquot faciei arterio-
lis deperditur, ut tactu etiam ipsius motum inibi percipiamus. Altera propagino in latus sini-
strum durae cerebri membranae^l multipliciter disscinditur, ipsum autem arteriae corpus duas
illas diffundens propagines bipartitur, & caluariam basi suffultum, itaq; diuisum in anteriora
nonnihil tantisper repit, donec denuo ipsum colligatur. Subinde uero huc usque non diuisa, ne-
que collecta rursus, sed simplex prorsus fertur. Vt cumq; aut sit, siue simplex huc pertingat, siue
prius in duas partes diuisa hic se rursus colligat, inibi^m insignem utcumq; ramum perⁿ secundi
neruorum cerebri paris^o foramen ad oculum & anteriorem temporalem musculi sedem distri-
buit. Quod uero ipsius^p reliquum est, durae cerebri membranam^q perforat, ac^r partim in tenuem
cerebri membranam^s partim ad sinistram cerebri uentriculum conscendit, plexum inibi faciens quem
secundinis seu extimo fetus inuolucro tum comparabimus, quando cerebri ualorum seriem
secundo ab hoc Capite persequemur. Vbi etiam paulo diffusius quae iam postremo loco com-
morauimus repetam. Alter ramus arteriae partis, uti dicebam, ad caluariam ductae, cum^t coniuge
uena in posteriora secundum caluariam basim fertur, & ramulum^u musculis ceruicis uerte-
brarum anteriorem sedem occupantibus, iuxta primam secundaeq; uertebrarum intervallum
offert, ac dein caluariam ingreditur: & commune foramen cum^v sexto cerebri neruorum pari
nactus, simul cum uena in^w sinistram seu secundum durae cerebri membranae sinum exhaurit.
Porro sinistram soporalem ad fauces^x diuisionis^y exterior graciliorq; ramus, genis seu buccis
ramulum offert, penitus latitantem. Insuper in duas propagines sectus, unam sinistro tem-
pori, alteram secundum sinistram auris posteriorem sedem digerit, pulsum etiam edentes sensi-
bilem. Atq; in hunc sane modum ascendens arteriae pars in ramos finitur.

AMPLIORIS DESCENDENTISQVE MA- gnae arteriae trunci in suos ramos series. Caput XIII.

RUNCVS magnae arteriae deorsum ad thoracis uertebras^a explicatus, ab infima ipsius sede qua uertebris incumbit, non autem lateribus, utrin-
que^b propagines in octo inferiora thoracis intervalla deriuat, quae simili-
ter ac uenae coniuge carentis rami secundum inter-
ualli ductum ad costarum usque cartilagine in ue-
ris costis prorepunt, spuriarum uero costarum in-
terualla excedunt, in abdominis latera magis quam
iplae costae pertinentes. Ab his propaginibus ramuli in dorsalem me-
dullam per^c foramina neruorum gratia in uertebris sculpta, ac dein ad
musculos uertebris thoraciq; adnatos sparguntur, pari omnino serie
q; qua uenam coniugis expertem disseminari superius proditum est. Ipse
autem arteriae truncus uertebrarum corporum sinistram sedi quodammo-
do innitens, deorsum^d sub septo transuerso qua id undecimae thora-
cis uertebrae corpus respicit, extra thoracis amplitudinem labitur, ac mox
utrobique septo transuerso^e unam offert propaginem, quae in plures secta surculos, in humilio-
rem septi iuxta uertebras sedem praecipue deperditur, soboles sursum ad septi elatiora adeoq;
ei^f 7 musculi. qm a. g. h.

*Ad inferiora
costarum interv-
alla arteriae.*

*Ad septum
transuersum
arteriae.*

1 3 ipsum

Arteria ma-
gna rami-
ficum, iecur,
bilis uescula,
uentriculum,
lienem, duode-
nū et coli par-
tem acceden-
tes.

ipsum cordis^h inuolucrum quā id septo adnascitur spargens. Post commemoratas propagi-
nes magna arteria, ex elatiori sui corporis sede, unum promittit truncum, ramos in uentriculum,
iecur, bilis uesculam, lienem, omentum, & duodenum intestinum, & colon quoque ubi uen-
triculo id exporrigitur, ad hunc modum offerentem. Præfens truncus simulat^q prodijt, elat-
iori sede inferioris membranæ omenti suffulcitur, ac in duos magnitudine propemodum æ-
quales ramos diremptus, hūcⁱ qui gracilior paulo est dextrorsum, illum uerò qui modice am-
plior uisitur sinistrorsum mittit. Dexter ramus uenæ portæ in^g glandoso corpore, quod sub
uentriculi posteriori sede huic omenti membranæ intertextum cernitur, adnexus, sursum ad
iecoris cauum contendit, in medio ductu ex humiliori ipsius sede^o furculum inferiori omen-
ti membranæ, ipsiq; adeo colo intestino hīc deriuans. Post hunc ab elatiori parte^p sobolem
uentriculo exporrigit, quæ in posteriorem ipsius sedem qua is dorsum spectat, pauculis ramu-
lis digeritur. Ex humiliori rursus sede, dexter arteriæ ramus ad iecoris cauum tendens, duas de
nuò profert soboles. Vnum cum uenæ portæ ramo intestino diffundit, quod duodenum ap-
pellamus, secundum cuius mediā longitudinem & aliquouſque ad ieiuni intestini initium ea
soboles porrigitur. Altera nuper commemorata paulo amplior, ad dextram fundi uentriculi
sedem retorquetur, & superiori omenti membranæ innexa, ex elatiori sede in anteriora & po-
steriora fundi uentriculi ramulos frequenti sobole spargit, perinde ac ab inferiori sua sede alias
in omenti superiorem membranā ducit. Atque hæc arteriæ cum portæ uenæ ramo hæc ex
porrecto ad medium fundi uentriculi cessat. Quod uerò dextræ arteriæ ramū adhuc superest,
postquam ab eminentioriⁱ duos insigniter exiles furculos bilis uesculæ transmittit, in^g ramu-
los aliquot sectum ad iecoris cauum terminatur, non admodum altè in iecoris substantiam dif-
feminatum. Sinister ramus ab arteriæ caudice prodians, quem⁷ dextro modice crassiores
esse dicebamus, inferiori quoque omenti membranæ ipsiusq; glandoso corpori committitur,
coniungens se uenæ portæ ramo, in tot quot ille soboles digerendus. Mox enim præfens arte-
riæ ramus ab eminentiori sede⁷ propaginem uentriculo qua dorso innititur offert, quæ pri-
mū⁷ sobolem unam utrinque in mediā uentriculi sedem eius quæ dorso incumbit regio-
nis exporrigit, deinde sursum ascendens, uenæ portæ⁷ modo superius uentriculi orificium co-
ronæ instar appositissimè⁷ cingit, ramulos uentriculi corpori & graciles furculos stomachi
termino, quo is uentriculo continuatur, distribuens. Inter reliquos autem ramos⁷ unus secun-
dum uentriculi superiora dextrorsum exporrectus, uentriculi humilius adit orificium, furcu-
los quoque in progressu anteriori & posteriori sedibus uentriculi depromens. Sinister arte-
riæ ramus lienem potissimum accedens, ab humiliori ipsius sede⁷ propaginem in inferiorem
omenti membranā diffundit, quæ paulo post exortum in duos ramos inuicem ualde didu-
ctos discinditur, numerosam arteriarum sobolem deorsum in nunc dictam omenti membra-
nā & colon intestinum propagantes. Hæc edita propagine, sinister ille arteriæ ramus sini-
strorsum magis ducitur, & uenæ ipsi attentariu in duas diffunditur arterias: & hæc rursus in
alias tantisper dirimuntur, donec⁷ frequenti ramorum serie lienis cauo secundum rectam line-
am implātentur. Priusquam uerò omnes arteriæ in lienem cessent, ab humiliore parte eius quæ
demissiore lienis sedem adit, plerunque⁷ ramulus inferiori membranæ omenti offertur.
Deinceps ab illa arteria, quæ infimæ lienis arteriæ proxima est, priusquam hæc in lienem de-
perditur, propago pullulat, quæ superiori membrana omenti suffulta, dextrorsum ad uen-
triculo fundum contorquetur, sinistramq; uentriculi fundi sedem perreptans, geniculatim ramu-
los anteriori & posteriori sedibus, ac dein superiori membranæ omenti soboles spargit. Item
ab alijs lienem adeuntibus arterijs⁷ ramuli enascuntur, qui sinistram uentriculi latus illo pror-
sus modo adeunt, quo à uenis lienem petentibus propagines eodem pertinere, superius com-
memoratum est. Cæterum à magnæ arteriæ corpore, paulo inferius quā^m truncus cuius
iam seriem absoluius, principium ducit, ab elatiori quoq; corporis parte⁷ alia promittitur ar-
teria, quæ in superiorem mesenterij sedē in plurimas soboles diffusa, uenæ portæ modo excurrit
in ieiunum, & ilium & coli intestini partē, quæ à iecoris cauo ad dextrum renem usq; pertinet.
Post hanc inferius paululum ab utroque magnæ arteriæ latere, ampla educitur arteria in sui
lateris renem, quæ admodum & uena, transuersim prorepens. Hæc arteriæ in renes integræ ab-
sumuntur, uixq; uenarum modo ramulos notatu dignos in⁷ pinguem renum tunicam disse-
minant. Insuper ab arteria sinistrū renem accedente, ac demissius plerunq; quā ea quæ sini-
stro reni offertur, principium fumente⁷ seminalis arteria nō enascitur, sed frequentissime (ut &
dextri testis arteria) ab arteriæ magnæ corpore originem ducit. Aliquantulo enim humilius
quā dextræ seminalis uenæ⁷ initium à caua exurgit, ab anteriori arteriæ magnæ sede semina-
lium arteriarum⁷ exortus pendet, quæ ipso ortu inuicem sunt conterminæ: ac dextra quidem
cauæ

Præcipuam
mesenterij ac-
cedens arte-
ria.

Renum arte-
ria.

Seminales ar-
teriae.

cauæ uenæ corpus⁷ transcendens, dextræ seminali uenæ attenditur, quouſq; pubis os superas,
ac ex magna peritonæi cavitare excidēs, ipsi uenæ permisceatur, atq; cum illa anfractus gyrosq;
efformet, quorum basis humilior uel sedes superiori testis regioni implantatur, ac testis substan-
tiæ & hanc proximè inuoluenti tunicæ ramos præbet. Ad hunc quoq; modum sinistra semina-
lis arteria sinistræ congredditur uenæ, & in mulieribus quoq; arteriarum series⁷ earundem ue-
narum distributioni penitus congruit. Ut scilicet⁷ media arteriarum pars in testes adeat, semina-
liaq; uasa constituat, altera autem fundum uteri implicet. Enarratis hætenus propaginibus,
alia succedit, inferius quā seminales arteriæ, ab anteriori etiam magnæ arteriæ sede principiu
ducens, & in humiliorem mesenterij sedem distributa. Quandoquidem hæc in eolum intesti-
num, quā à liene ad rectum usq; intestinum proreptit, ac dein in ipsum quoq; rectum imprimis
digeritur. A posteriori autem seu inferiori magnæ arteriæ sede, qua hæc uertebri committitur,
geniculatim⁷ ramuli utrinq; ad singulas lumborum uertebas promuntur, qui in dorsalem me-
dullam & musculos uertebri hīc adnatos excurrunt. Atque huiusmodi ramuli inuicem ferè
amplitudinis ductusq; specie conueniunt, si modò⁷ unicam utrobique propaginē exceperis, quæ
quum cæteris insignior multoq; crassior sit, ac iuxta sacri ossis summum præcipuè prodeat, nō
solum musculos uertebri attentos accedit, uerū transuersim per peritonæum abdominisq;
musculos ad latera usq; abdominis exporrigitur. Hætenus magna arteria in lumborum regio-
ne uenæ cauæ sinistro lateri succubuit, quum uerò sacri ossis principium attingit, uenamq; con-
scendens, in⁷ duos grandes truncos instat Y ad huncmodum X inuersi bipartitur. Fit uerò si
tus huius permutatio propter arteriæ dignitatem. Quum enim hæc dignior nobiliorq; censea-
tur, non immeritò ipsam magis quā uenam recondi, occultari, & in alto corporis ferri, ac de-
mum iniurijs ferendis pertinacem effici, sagax rerū Opifex uoluit. Ne uerò hīc ab excarni ossis
sacri initio in dorsi motibus arteria promptè lædatur, superpositā prius arteriam inibi uena su-
periorē esse, illamq; hanc descendere uoluit, ut uena instar sub sterniculi cuiusdam arteriæ sub-
deretur. Cæterum priusquam uenæ cum arterijs in crus delabantur, quum iam sacrum os uasa
superariū, uenæ arterijs superiores uehuntur: arteriæq; quoniā digniores sunt, sub uenis recon-
duntur. Rami uerò qui à magnæ arteriæ supra sacri ossis initū diuisione prodeunt, uenarum ra-
mis exactissime correspondent. Si exiguos fortè furculos secluseris, qui ab humiliori arteriæ se-
de, quā hæc primū bipartitō scinditur deorsum ducti, ac osse sacro suffulti, ipsius⁷ foramina
subeunt, hæc dorsalem medullā posterioremq; sacri ossis sedem petentes. Atq; hæc interdū adeo
insignes occurrerūt, ut sectionū rudes has uenas esse arbitrarerē, quæ in recti intestini finē, seu
anum desinentes, sæculentū sanguinem nonnunquā expurgarent. Sinister itaq; quemadmo-
dum & dexter huius supra os sacri factæ diuisionis truncus, nō procul à diuisione in duos gran-
des partitur ramos, quorū⁷ interior⁷ exteriori gracilior est: ac illico duas à se diffundit propagi-
nes, quarū⁷ unam rursus interiorē⁷ alterā uerò exteriorē doctrinæ studio nō ineptè appella-
bis. Exterior simul cum⁷ uena inter sacri os & ilium os, quā hæc inuicem dehiscunt, in exteriora
transuersim exporrigitur, & frequenti utriusq; sobole musculos ilium os amplexantes, ipsumq;
adeo coxendicis articulu implicat. Anterior autē in uiris uescig fundo, & ceruici ipsius seu peni,
& paucas admodū etiam podici soboles dispensat. In mulieribus uerò, quibus hæc⁷ propago
grandior uisitur, in humiliorem fundi uteri regionem numerosa serie distribuitur. Neq; is uteri
duntaxat insitū calorē refocillat, sed & foetus quoq; quando is utero geritur. Dein hæc propa-
go præter uterū, etiā muliebri uescig, & uteri ceruicē ramulis quibulda intertextit. Quod inte-
rioris rami qui binas nunc explicatas eduxit propagines⁷ reliquū est, deorsum repit, sui lateris
arteriam, quæ in umbilicu fertur, admittēs. Arteriæ etenim ab umbilico secundum fundi uesi-
cæ latera deorsum ductæ, ac in natis hominibus coriaceæ inanesq; reddite, in sui lateris ramum
inferuntur, ipsi ue continuātur, quem modò ab interiori illo ramo reliquū esse deorsumq; ferri
dicebā. Is nanq; nō minus quā uena ipsi attensa pubis ossis⁷ foramen petit. Priusquā uerò id
transit, propaginē assumit ab externo trunci ramo, ubi is iam in crus est prolapsurus. Præfens
itaq; ramus ea propagine adactus, per pubis ossis foramen ducitur, & in musculos foramen id
occupantes, & illos qui à pubis osse principiu sumunt dispergitur, perinde ac⁷ uena pubis ossis
foramen transiens. Ac quemadmodū hæc iuxta mediū longitudinis femoris extremo quodam
ipsius furculo alteri uenæ in⁷ quintū femur mouentiū musculum dispensatæ cōmiscetur, ita sa-
nè & præfens arteriæ ramus suo sine cum alia⁷ coit⁷ arteria, quam illi musculo à maxima crus pe-
tente arteria distribui non ita multo post subiiciam. Exterior nanq; ramus sinistri trunci eius⁷ di-
uisionis, quam supra os sacrum fieri dicebā, per inguina in læuum crus⁷ descendit: antequā
uerò peritonæum permeat, propaginem sursum peritonæo exporrigit, quæ ad rectum abdo-
minis sui lateris musculum accedens, furculos in conterminas sedes transuersim utrinq; digerit.

Ad humiliorē
mesenterij se-
dem arteria.

Ad lumborū
uertebas &
carnes.

Arteria ma-
gna supra sa-
crum os diui-
sit, arteriæq;
super cauum
ascensus.

Truncorum
diuisionis su-
pra os sacrum
factæ series.

Arteria pu-
bis ossis fora-
men transiens.

ipse autem sursum ad umbilici usque regionem properans, in ramulos diffunditur, qui arteria eodem à pectoris regionibus tendentis ramulos spectant, ac mamillarum cum utero cōmunionem (si modò arteriarum beneficio aliqua sit) præbent. Quum uerò grandis arteria in crus descendens peritonæum superauit, ramulum ad pubis ossiū commissuram mittit, qui exiguus est, neque ut eò tendēs uena in multas soboles dispergitur, quarū ne una quidē cutē subit, nisi fortē exilis quæpiam in penis inuolucrū diffundatur. In crure autē, arteria modò uenæ subiecta, ipsa uena ueluti propugnaculo munita, ramū in anteriores femoris os amplexantes musculos digerit, qui etiam si in frequētes scinditur soboles, nullam tamen cuti exporrigit. Deinde à grandi arteria alius educitur ramus, in quintum femur mouentē musculum, & eos qui internam femoris sedem occupant musculos, ad genu usq; quodammodo in propagines sparsam, & quædam ipsius sobole illius arteriæ extremo commixtam unitamq; quam per pubis ossis foramen in crus pertingere scripsimus. Cæterum ipsa grandis arteria sensim deorsum prorepens, secundum femoris os ita conuoluitur, ut ab anteriori inguinum sedē inter duo inferiora femoris capitula in poplite consistat, nusquā non uena grandiori quæ crus accedit concomitata. In hoc per femoris posteriora descensu, arteria propaginem educit, quæ in musculos posteriorem femoris sedem occupantes excurrit, & aliquoties cum illis uenarum propaginibus deducitur, quas uenam efformare docui, quæ per genu flexū seu posteriorem ipsius sedem in surē cutem sparsa sobole pertingit, arteriæ interim nulla propagine ad cutē emergēte. At grandis arteria in ipso poplite, uti diximus, recōdita, utrinq; propaginē emittit in alto quoq; occultatam, & in genu articuli latus penitus digestam. Vbi uerò arteria tibiā subire incipit, ab externo ipsius laterē ramum diffundit, qui fibulæ exporrectus inter septimum & octauum pedis motus autorum musculos reconditur, atq; in reliquos qui anteriorem tibiæ sedem sibi uen dicant, soboles ultra medium longitudinis tibiæ digerit. ipse autem arteriæ truncus inter capita duorum primorum pedem mouentiū musculorū repens, inter quartū pedis motū opificem musculum, et duos quorum beneficio ultimi digitorū flectuntur articuli, ac quintū pedē mouentium occultatur, neque multum à ligamento membraneo fibulam tibiæ ossi secundum totam fibulæ longitudinē colliganti distat, & sub medio longitudinis tibiæ in duos ramos dirimitur, quorum interior inter calcem & tibiæ os pedis inferiora subit, unā cum musculorum tendinibus humiliora pedis hāc petentibus. In descensu interior ille ramus furculum tali cum tibiā articulo offert. In pedis uerò planta inter musculum secundos quatuor digitorum articulos flectentem, & tendines qui tertios articulos flectunt repositus, in duas primū partitur soboles, quarum una duplici ramo inferiorem pollicis adit sedem: altera uerò in progressu in duos furculos digesta, unum ad indicem deriuat, in duos tamen prius deriuatum ramulos: alterum uerò furculum interno lateri inferioris medij digiti sedis, indiuisum offert. Exterior ramus illius quæ ad medium longitudinis tibiæ sit diuisionis, inter fibulam & calcem pedis inferiora accedit, unā cum tendinibus septimi & octauī pedem mouentium musculorum, atque hic in duos minimos digitos & externum latus medij digiti diffeminatur: in ipso autem ad pedis inferiora progressu, tali cum tibiā articulo propaginem præbet, & aliam hac longē grandiore digerit, sub interiori malleolo ad principium illorum musculorum qui pollicem & tres digitos ipsi proximis in externum latus abducunt. Hæc propago in superiori pedis sedemotum etiam edit tactu sensibilem. Verum ut uenarum pedem subeuntium seriem uariari suo loco relatū est, ita sanē & arteriæ distributio inibi discrepat: quippe interdum, neque id infrequenter obseruabis omnibus digitis furculos offerri, ab illo ramo quem pedis inferiora inter calcem & tibiā petere diximus, illo qui fibulæ exporrigitur plantam non accedente. at tunc ab arteria in posteriori tibiæ sede recondita, grandis ramus per membraneum ligamentum tibiæ ossi fibulam, quā hæc ossa inuicem dehiscunt colligans, in anteriorem tibiæ sedem pertinet: atque inter eius sedis musculos occultatus, unā cum eorundem tendinibus per transuersum ligamentum in anteriore tibiæ sede conspicuum, in superiorem pedis regionem deriuatur, musculis illis qui digitos in externum latus abducunt, quodammodo reconditus. Atq; hic ramus interdum ligamentū id membraneum transit, mox sub genu articulo, ubi tibiæ os à fibula primū dehiscere incipit, interdum uerò iuxta inferiorem tibiæ sedem, prout nimirum ramus quem arteria tibiā subiens, uersus octauum & septimum pedem mouentes musculos digerit, aut demissius fertur, aut elatius in ramos dissectus celsat, aut etiam prorsus deest. utrumq; enim accidere reperi, quum summo studio non arteriarum solum, sed & uenarum neruorumq; seriem primū discere, ac subinde tum priuatim, tum publicè ostendere, ac demum hic uerius quā elegantiū describere sum conatus.

VENARVM

DECIMIQUARTI CAPITIS FIGVRA.

DECIMIQUARTI CAPITIS FIGVRAE
eiusdemq; characterum Index.

PRÆSENTI figura nuda uasorum cerebri delineatio proponitur, à uenis arterijsq; incepta, priusquā illæ penitus in caluariā merguntur. Cæterum si forte hæc tabula singula cerebri uasa nō ad amussim ostendat, cā nihilominus quod res alioquin difficilima minori negotio oculis subiiciatur, ac à studiosis in dissectionibus præcipuis obseruetur, nō mediocriter accommodaturā mihi persuadeo. Ne autem ramorū frequentia pleraq; obscurarentur, unius duntaxat lateris uasorum seriem (nisi quandoque res secus exigat) delineatam conspicias, haud præteriens omnes propemodum septimi libri figuras huc quoq; spectare, ac ab interiori margine ad illas lectorem ablegandum, perinde atq; ad figuram huius libri calci insuendam.

A Interior iugularis, quā iam caluariæ proxima est.	B Soporales arteria.
D Prima caluariam petens uena.	C Secunda uena.
E Quarta uena.	F Tertia uena.
K Prima caluariam ingrediens arteria.	G Quinta uena.
I Secunda arteria.	H Sexta uena.
L Tertia arteria.	
M Dexter, seu primus duræ cerebri membranæ sinus.	
N Sinister duræ cerebri membranæ sinus, quem secundum nuncupamus.	
O Primi & secundi sinuum congressus.	
P, P Tertius duræ membranæ sinus.	
Q Tertij sinuis osseo commissus septo, quo olfactus organorum sedes inter diuiduntur.	
R Quartus duræ membranæ sinus.	
S, S Ductus à dextro sinu pullulantes, ac in duræ tenuisq; membranarum sedes, quæ illis proxima sunt, excurrentes.	
T, T Ductus ex tertij sinuis latere in tenuē diffusi membranā, quos solum abtrūcatis depingere licuit.	
V, V Ramuli ab infimo tertij sinuis angulo in eam duræ membranæ partem deriuati, quæ dextram cerebri partem à sinistra sciungit.	
X, X Tertij sinuis furculi cum illis commissi uasculis, quæ per uerticem caluariam subingrediuntur.	
Y, Y Exiguæ	

- Y, Y** Exiguæ propagines ab elatissimo quarti sinus angulo, in duræ membranæ sedem aliquosq; excurrentes, quæ dextram cerebri partem à sinistra hic supra cerebellum interdiuidit.
- a, a** Ductus à dextro quarti sinus angulo deprompti, qui in duram cerebri membranā, quæ cerebello hic incumbit, ac dein in tenuem & cerebelli & cerebri membranā diffunduntur.
- b** Ductus à quarto pendens sinus, ac secundum totam longitudinem, humilioremq; sedem eius duræ membranæ partis propagatus, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimit.
- c, c, c** Surculi sursum à commemorato iam ductu in dictam quoq; duræ membranæ partem deriuati.
- d, e** A quarto sinu propagati ductus, qui uenarum prorsus modo tenui membrana suffulti, secundum cerebri longitudinem supra callosum cerebri corpus ducuntur. Ac unus quidem qui d. insignitur, parti dextræ cerebri attenditur. Alter uero e. notatus, sinistra parti exporrigitur.
- f** Ductus à quarti sinus humiliori sede in tenuem cerebelli membranā propagatus.
- g** Ductus f. notati propago per cerebri anfractus gyrosq; in humillimam dextri cerebri uentri- culi sedem pertingens, ac cum hac ascendente arteria, quam y. notabimus, coiens.
- h** Ductus f. notati propago retrorsum repens, ac multifariam in tenuem cerebelli membranā diffectus.
- i** Præcipua quarti sinus propago, sub cerebri corpore fornix camerae uero modo extructo, ad in- teriorem usq; sedem tertij uentriculi cerebri procurrens.
- k** Propaginis i. notatæ in duas partes dissectio, in qua l. partem indicat dextro exporrectam ce- rebri uentriculo, m. uero eam quæ sinistram adit, hicq; abtruncata cernitur.
- n** Tertiæ caluariam ingredientis uenæ surculus, ad auditus organum exporrectus.
- o, o, o** Series sinus duræ membranæ, in quem tertia uena exhauritur, cui perpetuo sinus attenditur, in quem tertiæ arteriæ ramus r. notandus absimitur.
- p, p** Propagines eorū quos iam ultimo cōmemorauimus sinuum, in tenuem cerebri membranā sparsæ.
- q** Diuisio tertiæ & maximæ caluariam ingredientis arteriæ simulatque in caluariæ amplitudi- nem mergitur.
- r** Ramulus tertiæ arteriæ, qui in duræ membranæ sinum absimitur, atq; secundum cerebri latera excurrit, o, o, o notata.
- s** Ramulus per proprium foramen innarium amplitudinem digestus, & quod am surculo t. insigni- t. to nasi extremum accedens.
- u, u** Duo grandes rami eius diuisionis, cui q. inscribitur.
- x** Propago ex grandium illorum ramorum, quos u. & u. notauimus, coitu per secundi paris neruo rum cerebri foramen ad oculos potissimum excidens.
- a** Propago crassior dicti modo congressus, quæ duram cerebri membranā perforat, ac mox in duos ramos bipartitur β & γ insignitos.
- β** Ramus propaginis a. notatæ, in tenuem cerebri membranā frequenti sobole hic dispersus.
- γ** Ramus propaginis a. insignitæ, dextrum accedens cerebri uentriculum, & plexum efformans.
- Δ** qui extimo foetus in uolucro confertur, quiq; hic Δ notatus conspicitur.

Sex uenæ cal-
uariam ex alte-
ro latere in-
gredientes.

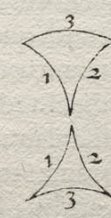

DUM superius uenæ ramos caluariæ basim ingredientibus recenserem, utrin- que sex eos obseruari relatum est. Arteriarum uero seriem persequens, utrobique etiam tres arteriarum propagines caluariam subeuntes enumera- ui. Ac prima quidem illius enarrationis uena, propago ea censebatur, quæ per transuersos ceruicis uerterbarum processus descendens, calua- riam petebat. Secunda ac tertia internæ iugularis uenæ rami erant, u- nus qui cæteris caluariæ immixtis uenarum propaginibus crassior am- pliorq; uisitur: ac per grande foramen, quod etiam sexto cerebri neruorū pariparatum est, caluariam ingreditur, prius propaginem in anteriorem uerterbarum sedem uersus primam et secundam ceruicis uerterbrā diffundens. Alter peculiari foramine iuxta tertij quartiq; pa- rium cerebri neruorum inciso utens, caluariam citra arteriæ consortium subit. Quartam ue- rō uenam externæ iugularis sobolem esse scripsi, quæ priuato foramine caluariam petit, ubi imitans futura postremæ parti temporis commissuræ iungitur. Quinta demum illa est, quam per foramen secundo cerebri neruorum pari in caluariam porrigi dicebam. Sexta autem & ultima caluariam subintrat per foramen in octauo capitis ossis exilculptum, quod co- rum

rum foraminum quæ odoris gratia cælari putamus, maximè anticum & grandius quoque cernitur. Prima arteria quum magnæ arteriæ seriem persequeretur, illa occurrit, quæ unā cum prima caluariam subeunte uena, per transuersos ceruicis uerterbarum processus sursum attol- litur, atque simul per idem foramen cum iam dicta uena in caluariam mergitur. Cæterum se- cunda & tertia, rami soporalis arteriæ censebantur. Unus, quem uenæ coniunctum per so- ramen nerui sexti paris cerebri caluariam ingredi, atque propaginem ad anteriorem ceruicis uerterbarum sedem deriuare dictum est. Alter uero, qui commemorato nuper ramo am- plior apparet, absque uena comite per proprium sibi foramen caluariam petit. Atque huius- modi fere arteriarum uenarum que in altero tantum latere caluariam subeuntium est numerus, qua autem ratione & serie inuicem committantur & coeant, rursus quæ dirimantur, ac uariè in cerebri membranas excurrant, hic enitar persequi, id ante omnia monens, nullam prorsus ue- nam aut arteriam in cerebri substantiam ad eum modum intexi, quo pulmonibus, lien, ieco- ri, & plerisque etiam musculis eiusmodi uas implicari nouimus. Nam uas cerebri membra- nis duntaxat contenta, passim cerebro accumbunt, uix quæ ullibi ipsius substantiæ adnascun- tur, quemadmodum in sermonis progressu audietur diffusius. Dura igitur cerebri mem- brana ubi quadam ipsius portione inter dextram et sinistram cerebri partem consistit, ac dein ubi inter cerebrum & cerebellum implicatur, penitusq; uelut septum quoddam subintrat, si- nus quosdam exigit uenarum modo oblongos, & uenis caluariam petentibus capaciores: sed nus quosdam exigit uenarum modo oblongos, & uenis caluariam petentibus capaciores: sed interim uenarum modo neutiquam teretes existunt. Verum horum sinuum cavitates secundum ipsorū ductus longitudinè insinuata, trianguli speciem exprimit: non quidem cuiusuis, sed qui tribus costis longitudine paribus, & instar quar- tæ partis circuli in curuatis constat. Neque rur- sus trianguli costarum obliquitas seu in curuatio, in omnibus sinibus eadem existit. Nam hæc (uti postea audietur) es latius alicubi trianguli ima- ginem refert, cuius una costa extrorsum obliqua- tur, reliquis duabus introrsum flexis: alicubi ue- rō trianguli formæ cavitates hæc accedit, cuius tres costæ æqualiter introrsum obliquantur. Præfentes sinus non solum uenarum usum, sed & ar- teriarum quoque præstant, quanquam id à Galeno cæteris quæ dissectionum professoribus haud animaduersum fuerit, quum illi hos sinus uenarum munere tantum fungi arbitrentur: neq; sinus eos arteriarum ritu pullare è uiuorum sectione, aut uulneratorum inspectione obser- uauerint. Quinetiam ipsis non uidetur perspectum fuisse, in istos sinus & uenas & arterias pari- ter exhauriri, suam quæ quam amplexantur & continent materiam infundere: uenas quidem sanguinem crassiores, arterias uero uitalem spiritum simul cum sanguine impetu per corpus diffuso. Præter istos sinus, in duræ membranæ implicationibus sinuatos, hæc alios quam- plurimos obtinet: ex quibus (quemadmodum & nuper commemoratis) frequentes ductus in tenuem cerebri membranā, ac cum hac quoque in cerebri uentriculos excurrunt, qui om- nes exactè teretes uenis similiter, cavitates exigunt. non tamen uniuersi parem animanti usum præbent, quum nonnulli uenarum pariter arteriarumq; munere fungantur, alij uenarum dun- taxat, alij arteriarum. Atque hæc ambo, cerebri membranæ inter reliquas corporis partes pe- culiaria, rara, & priuata sortiuntur, eandem nimirum cavitatē ductum uel arteriæ & uenæ pariter munus obire, & interim ipsos in membranarum corporibus ductus seu sinus neq; uenam, neq; arteriam propriè censi posse, uerum proprias quasdam implicationes, ac tales omnino sistu- las sinus uel, quales quis formaret, quando stylos crassiori cuius corio secundum ipsius crassitiem in longum, quasi uenarum sinus, extructurus impingeret. Quapropter horum si- nuum, aut fistularum, aut cavitatum, aut uenarum, aut arteriarum si maui seriem enarratu- ro, uariè nunc hac, nunc illa uoce, prout negotio accommodum uidebitur, uti, quid prohi- bebit? In uno itaque latere (par enim utriusque est ratio) sex caluariam subingredi diximus ue- nas, & tres arterias. ac prima uena simul cum prima arteria, quæ per transuersos ceruicis uerterbarum ducuntur processus, deinde secunda uena, & secunda arteria omnes simul in unius duræ cerebri membranæ sinus initium confluunt, qui ad earum quas modò retuli- mus uenarum & arteriarum in caluariam ingressum incipit: ad latus nimirum maximi in oc- cipitis ossis foraminis, quo dorsali medullæ uia præbetur: deinde & ad eminentiorem forami- nis sedem, quod sexti paris neruorum cerebri gratia insculpitur. Sinus hic occipitis ossi semper attentus, secundum cerebelli descriptionem ex prioribus uersus exteriora oblique retrorsum sursum quæ descendit, & ilico in progressu quartam assumit uenam, quam ab

Tres arteriæ
ex altero late-
re caluariam
subeuntes.

Cerebri sub-
stantiæ uenas
non innasci, sed
ipsius membra-
nis implicari,
ipsasq; uena
eius modo car-
uari.

UTERQUE triangulus tam superior quam inferior tribus costis quartæ circuli partis modo curuatis con- stat 1, 2, 3 insignitis. Verum supe- rior duo latera 1, 2 introrsum obliqua- ta gerit, tertium autem 3 insignitum ex- trorsum. Inferior triangulus tria latera 1, 2, 3 notata introrsum curuata exhibet.

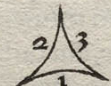
Duræ cere-
bri membranæ
sinuum usus.
Lib. 9 de Ad-
mi. sectio.

Cuiusmodi ce-
rebri membra-
narum sint si-
nus.

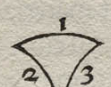
Venæ et arte-
riæ in primum
duræ membra-
næ sinum ex-
hauriunt, ipsæ
uero sinus se-
ries.

externa iugulari proprio foramine caluariam ingredi recensuimus. Præfens sinus hinc rur-
sus retrorsum modice que sursum instar quartæ circuli partis protenditur, quousque elasti-
mam cerebelli partem occipitis ossi contiguam attigerit. Ibidem enim dextri lateris sinus cum
sinistro coit, atque ex ambobus una communis cauitas efficitur. Iste amborum sinuum con-
gressus occipitis ossi, quemadmodum & sinus ipsi contiguus est, non quidem ad amussim sub
elastissima parte eius futuræ quam A assimilamus, uerum multo humilior, & propemodum
in media regione consistit, quæ inter postremam foraminis, quo dorsalis medulla ducitur se-
dem, & dictæ modò futuræ uerticem habetur. Ex mutuo hoc amborum sinuum congressu
alij duo exoriuntur sinus longitudine & cauitatis forma inuicem uariantes. quippe unus lon-
gior est, & caluariæ semper quemadmodum prædicti duo contiguus, secundum capitis longi-
tudinem antrosum procedit. Ex eminentissima enim sede congressus dextri sinus & sinistri
principium ducens, sub elastissima futuræ A imitantis parte, & sub ea quæ secundum capi-
tis longitudinem fertur, & deinde sub frontis ossis medio ille sinus protenditur usque ad
septimum ab octauo capitis ossis in caluariæ amplitudinem deducto. Quemadmodum uero dex-
ter & sinister sinus (nisi maius illum primum, hunc uero secundum nuncupare) inter cerebrum
& cerebellum quæ hæc ossi proxima sunt, in dura cerebri membrana feruntur: ita quoque ter-
tius sinus, quem priorem ex duorum primorum mutuo congressu enatum recensui, in ea du-
ræ membranæ consistit sede, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimens, secundum to-
tius capitis longitudinem est eminentissima, & caluariæ semper contemina. Alter uero si-
nus ex communi duorum primorum sinuum congressu pronatus, & qui opportune quar-
tus constituitur, dissectionum professores, quantum coniector, latuit. Porrigitur autem ab
anteriori sede communis primi secundi que sinuum congressus recto tramite uersus priora ce-
rebri, nusquam deorsum neque sursum uergens. Consistit enim in dura cerebri membrana,
ubi secundum cerebelli longitudinem id & cerebrum ad eas usque cerebri sedes intercedit,
quæ testium & clunium imagini assimilamus. Quartus itaque sinus suo ductu cerebelli lon-
gitudinem, & duræ cerebri membranæ inter cerebellum & cerebrum implicationem haud ex-
cedit, dextræ & sinistræ cerebri partibus & cerebello acque attiguus: ac proinde id sibi priu-
tim uendicat, quod sit breuissimus, & nusquam caluariæ contiguus. Præterea ipsius cauitas
correspondet triangulo trium æqualium costarum, quæ omnes ex æquo introsum curan-
tur. Infimam enim costam imprimitur extuberantior, ac (ut sic dicam) teres in cerebelli longitudine promi-
nens portio: duas uero superiores costas incuruant
dextra sinistra que cerebri partes, hic nō in acutum,
sed in obtusum angulum cessantes. Caterum tres
prioris sinus duas costas introsum, tertiam extor-
sum obliquas gerunt. Horum enim sinuum costa
ossi attensa extorsum curuatur, quandoquidem his
sinus uasis seu ductibus, qui passim per alias membranæ
sedes excurrunt, Natura caluariam insculpsit, sinus quosdam efformans secundum semicircu-
licauum in cisos, qui duræ membranæ sinus ea parte qua caluariam spectant, conuexos gib-
bosque excipiunt, ac admittunt. atque demum in causa sunt, quo minus membranæ sinus à cal-
uariâ comprimentur, ipsorum uero motus qui arteriarum modo sit impediatur. Verum reliquæ
duæ trium primorum sinuum costas introsum curuantur, in primo quidem sinu & secundo à
cerebello & cerebro, in tertio autem sinu à dextra & sinistra cerebri partibus. Hæc enim perin-
de ac cerebellum quæ ipsi sinus accumbunt, obtusos & ueluti in quartam circuli partem extur-
berantes angulos efficiunt. Hactenus itaque quatuor in dura cerebri membrana sinus enu-
merati sunt, in quos primæ & secundæ & quartæ exhauriuntur uenæ, & primæ secundæ que
arteriæ. Quas uero propagines, sinus hi deinceps in duram cerebri membranam & tenuem
ac demum ad cerebri uentriculos diffundant, subsequens modò sermo enarrabit. A primo &
secundo duræ membranæ sinibus, in uniuersam eius membranæ partem, qua cerebellum
operitur, uarij furculi deriuantur instar uenarum sinuati & sparsi. Ab his deinde furculis, &
ipsis dextro inquam sinistrique sinibus, extra duram cerebri membranam ductus plurimi ue-
narum corpore donati propagantur, in tenuem quæ cerebellum ambit membranam, & eam
quæ cerebrum quæ id cerebello innititur, implicat excurrentes. Porro à tertio sinu permul-
tidemque ampli ductus utrinque ex lateribus propagantur, non quidem ulterius in duram cere-
bri membranam, uerum in tenuem, quæ hæc dextram sinistramque cerebri partes secundum cla-
torem cerebri sedem amplexatur & continet. Præfens ductus, quemadmodum & alij paulo
ante

TRIANGVLII spe-
cies, cauitati quartus sinus correspon-
dens.

TRIANGVLVS
cauitati respondens primi, secundi,
& tertij duræ membranæ sinuum.

Propagines
a primis
& sinib.
enatae.

Propagines
a tertio.

ante commemorati, simulatque tenuem membranam contingunt, numerosa admodum serie ua-
rijs anfractibus per eam excurrunt dispergunturque. Quæ uero id fiat ratione, quisque ductuum
sinumerus (quia multiplex is uisitur, raroque eandem retinet seriem) hic non enitar prolixius
commemorare, quum id etiam ex cerebri anfractu instar tenuium intestinorum inuolutu-
rum forma numeroque pendeat. Præter hos ductus à tertio sinu numerosa profecto serie, in te-
nuem membranam dispersos, graciles aliquot furculi ex demissiori cauitatis tertij sinus sede,
in eam duræ membranæ partem decliues propagantur, quæ dextram cerebri partem à sinistra
interdiuidit. Deinde ex elastissima tertij sinus sede, tenues admodum portiunculae illis com-
mittuntur uenis, quæ ex uerticis cute in caluariam per exigua ipsis insculpta foramina proci-
dunt. Verum quartus duræ membranæ sinus frequenter etiam educit propagines, pari quo-
dammodo serie perpetuo pullulantes. Quum primum enim hic sinus ad eas cerebri particu-
las, quas clunibus & testibus comparamus, pertingit, atque iam ramulos quosdam exiles ex ela-
tissima ipsius sede in eam quoque duræ membranæ partem, quæ dextram sedem cerebri à sinistra
distinguit, ac deinde ex lateribus in eam duræ membranæ sedem quæ cerebellum integit, in pro-
gressu obtulit, ex superiori ipsius regione propaginem educit cauitate uenis simillimam, &
quæ in humillimâ dictæ iam duræ membranæ partis sedem secundum capitis longitudinem
usque ad septimum sinuum olfactus organorum perfertur, & in itinere furculos ex elatori sua
sede sursum in eandem duræ membranæ partem diffundit. Præter hanc notatu dignam propa-
ginem, quartus sinus ex eadem sede qua illam deprompsit, utrinque secundum dextram & si-
nistram cerebri partem, unum edit ductum uenarum corpori simillimum, qui calloso ce-
rebri nobis uocando corpori proximè secundum capitis longitudinem propagatus, tenuisque
membrana suffultus, in progressu tenui membranæ ramulos aliquot communicat: ac dexter
quidem ductus dextræ cerebri parti, sinister uero sinistræ exporrigitur. Quemadmodum uero
quartus sinus ad utramque cerebri partem nuper dictas deprompsit soboles, sic quoque ab infima
ipsius sede propter ipsius iuxta cerebri testes terminum, propagines distribuit in tenuem mem-
branam quæ cerebellum amplectitur. Atque earum propaginum nonnullæ retrorsum tensæ, su-
perioris cerebelli sedem perambulant. Nonnullæ uero per humiles cerebri anfractus, qui iux-
ta cerebri testes consistunt, etiam ad anteriores cerebri uentriculos repunt, plexui quem illic ha-
beri docuimus commiscendæ. Caterum præter has quartus sinus propagines ductus ue, is aliâ
insignem & amplam educit propaginem, quæ ex ipsius ad cerebri testes extremo recto tramite
antrosum uersus cerebri uentriculos excurrit, plexum efformatura quem à secundarum seu
extimi fetus inuolucris forma, Greci *χαραδρία* nuncupant. Hæc namque propago simulatque quæ
to sinu prodit, aut ubi ipse sinus in hanc propaginem degenerat, illa præter proprium ipsius
corpus à tenui membrana processus quosdam seu membranulas exigit, quæ ipsi obuolutæ tu-
to illius ramos atque implexus colligant, ac suspensos apte suffulciunt. Simplex namque & absque
coniuge ex quarto sinu nascitur, testium medio super tensa: quod ubi attingit, uelut in multos
discinditur furculos, qui unius retis instar inuicem dirimuntur & coeunt. Hæc propago glan-
dulam cerebri testibus innixam, quæ à nucis pineæ seu turbinis forma *κωνοειδής* & *κωνοειδής* Græ-
cis uocatur, transcendit, ac sub ea cerebri particula prorepit, quæ à cameræ aut testudinis spe-
cie *καραδρία* Græcis nuncupatur. Quum uero propago, sub illa cerebri prorepens particula, ad
anteriorum usque communis dextri & sinistri uentriculorum cerebri cauitatis, anteriorem ue ter-
tij cerebri uentriculi sedem pertingit, bipartito scinditur, unam partem dextro offerens uen-
triculo, alteram sinistro. Caterum quo nam modo partes hæretis semper forma quasi con-
textæ, & membranulis ipsis adnatis contentæ, arterijs eodem pertinentibus commisceantur,
opportune subiungā, ubi arterias sermone in illos quoque uentriculos deduxero. At arbitratum
fortassis quispiam, in hac duræ membranæ sinuum enarratione aliquid à me prætermisum,
quod mentio nulla adhuc illius regionis incidit, quam procul dubio à torculari *λινωτή* Græci
uocauere. Hanc sanè non præterissem, si modo certò quæ nam pars ita appellata fuerit, mihi
constitisset. quippe aliquam sinuum sedem ita nuncupatam fuisse non ambigo: sed apud Gale-
num non constat, an communem primi secundi duræ membranæ sinuum congressum, à
quo & tertius & quartus prodeunt, ita primum Græci appellauerint: num uero quartus duræ
membranæ sinus terminum cerebri testes respicientem, atque in uentriculos exporrectum,
uideatur namque Galenus modò huic, modò illi parti torcularis nomen accommodare: uti sa-
nè utramque torcular dici nihil obstat. Concursum enim ille in quartum & tertium sinum, san-
guinem tanquam uinum è torculari promit. perinde ac terminus quartus sinus in omnes quas
emittit propagines sanguinem dispensat: adeo per me licebit, quamuis sinuum sedem torcu-
lar appellare, ac in illis regionem constituere in qua Arabes sanguinem extra uenas consistere
m puta-

Propagines
a quarto.

Processus a
quarto sinu ce-
rebri per testes uen-
triculos.

Quid cerebri
torcular.

Tertia calua-
ria petentis ue-
nae series.

putarunt, modò sinuum ac cerebri ualorum seriem non perturbet: quorum quia iam primae, secundae & quartae uenarum, & item duarum primarum artierarum distributionem exequutus sum, modò proximum est, tertiae uenae & arteriae diuicationem subnectere. Tertia igitur uena, quae minor est interne iugularis portio, simulatq; ramulum per foramen ipsi & neruulo cuidam quinti paris commune ad auditus organum transmissit, caluariam ingreditur, ac duram contingens cerebri membranam, in sinum uenae prorsus modo cauatum & prorepentem celsat, qui nullam arteriae sobolem in supius cavitatem admittit, sed passim alium sinum sibi comitem asciscit, in quem arteriae ramum exhauriri mox dicam. Praesens sinus in quem tertia absumitur uena, uarias soboles in tota durae membranae sedem cerebri basi substratam diffundit, à quibus denuò ductus aliquot in tenuem cerebri membranam (ut à quatuor illis gradioribus durae membranae sinibus) deducuntur. Inter ceteras autem huius sinus propagines per duram membranam excurrentes, una secundum cerebri latus sursum ad uerticem usq; cõtendit, uena modo in multam sobolem deriuata. Ad hanc quoq; speciem^a quinta uena per foramen secundum neruorum cerebri paris ingressa, dein & sexta per maius octauis ossis capitis foramen, quae illi olfactus organa incumbunt, caluariam petens, in proximam sibi durae membranae sedem exhauriuntur. Harum utrarumq; & tertiae uenarum sinibus (quia illi caluariam perpetuò attendunt) caluaria aptis^a cavitatibus cedit, quas ipsi elegantissime insculptos primo libro recensimus.

Quinta ac
sexta uenarum
series.

Tertia arte-
riae series.

Tertia arteria peculiari transuersoq; foramine in caluariam ingressa, in duos graciles & totidem crassos dirimitur ramos. Vnus gracilium, qui exterior est, tertiae uenae mox attenditur, & in durae membranae sinum exhauritur, illi undiq; attensum & commissum, in quem tertiam uenam absumi diximus. Alter gracilium ramus, qui interior humiliorq; uisitur, per proprium & sibi duntaxat exsculptum foramen recta ductus, in narium amplitudinem procurrat, atq; in plures dissectus ramulos, unum nasi extremo offert. Verum^a duo grandes rami in dextro latere (quod nisi aliud subiunxero, de sinistro quoq; intelligendum est) non nihil inuicem deducit, & adhuc caluariam intrati antrorsum prorepunt, & mox in unum denuò cõeunt, & statim à congressu in duos impares ramos diuiduntur. Minor^a commune cum^a secundo neruorum pari foramen sibi uiuendicans, tandem cum^a uisorio neruo ad oculos prorepat, atq; internae temporalium musculorum sedi furculos comunicat. Grandior autem ramus sursum conscendens, duram perforat membranam ad latus glandulae cerebri pituita excipietis. Quum primum uero in durae cerebri membranae amplitudinē contendit, in duos denuò ramos partitur, ac horum^a unus multiplici sobole in tenuem membranā hic cerebro obductam spargitur: alter uero tenuis membranae portiuncula concomitatus, in uarios furculos inuicem complicatos descendit, ac in cerebri anfractus tantisper ascendit, dum in humilissimam dextri uentriculi sedem pertingat. Hinc in posterio ra primum sursum ad postremam usq; eius uentriculi sedem fertur, in ascensu^a portiunculā propaginis cuiusdam assumens, quae à quarto durae membranae sinu cerebri anfractibus inibi offertur. Quum uero hic arteriae ramus retis quassimodo implexus, posteriorem dextri uentriculi cerebri sedem superauit, secundum eius uentriculi ductum in anteriora porrigitur, donec ipsi altera pars eius propaginis misceatur, quam sub cerebri corpore fornicis aut cameræ modo extructo, à quarto durae membranae sinu huc pertingere dictum est. Ab hac itaq; arteria, & dextera eius propaginis parte plexus ille in dextro cerebri uentriculo constituitur, quem ab^a extimi fecutus inuolueri forma^a nuncupari scimus, id nomen etiam subinde tenui membranae cerebri accommodantes. In sinistro cerebri uentriculo plexus ille constituitur, à sinistra soporariae ramo, & eodem tendente altera parte eius propaginis, quam ad cerebri uentriculos à quarto sinu pertinere, superius scriptum reliquimus. De reticulari uero Galeni plexu nihil hic mentionem duxi, quod iam cerebri ualorum seriem mihi perspectam esse haud dubitem, atq; ideo minus modò aliquid confingendum est, quod nouimus Galenum bouum cerebri dissectione delusum, non hominis cerebrum, uti neq; ipsius uasa, sed bouum recensuisse. Si enim tertiae caluariam petentis arteriae seriem in homine examinaueris, illam, uti ego nunc enarraui, comperies: interdum tamen unicū obseruabis esse ramum, duos illos, quos aliquouusq; protensos inuicem coire dixi. Ceterum si bouis arteriam indagaueris, duramq; cerebri membranam iuxta glandis pituitae cerebri excipientis latera diuideris, aliquid Galeni reticulari plexui simile comperies, neque amplius haec mea paradoxa admiraberis, quum ea homini, ut Galeni descriptio aliqua ex parte boui, cõueniat. Verum haec ad septimum spectant librum, qui principis animae sedi consecrandus, horum ualorum dissecandi rationem lucidissime persequetur.

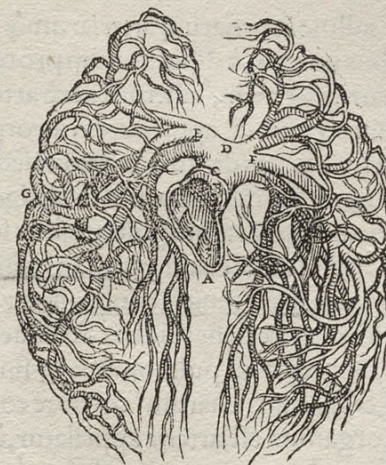
Plexus in pri-
oribus cerebri
uentriculis cõ-
stitutio.

Quis Galeni
reticularis sit
plexus.

7 K. eductum ab H & I
pentibus sub A. A.
lib. 5. F. K. Q. a Examinat
bis hic se figuram lib. 7.

DE

PRIMA DECIMIQUINTI
CAPITIS FIGURA.

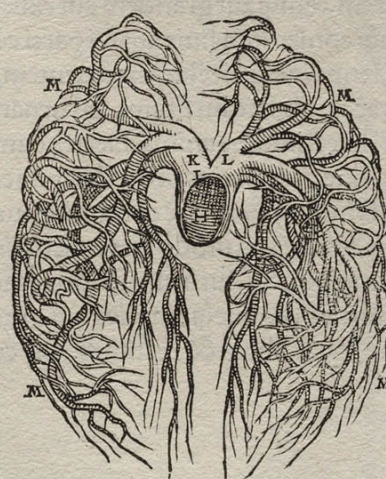

PRIMAE DECIMIQUINTI CAPITIS FIGURAE
eiusdemq; characterum Index.

PRIMA figura exhibetur nuda & ab omnibus partibus libera uena arteriosa deli-
neatio: cuius orificium apertum sinxi, ut tres membranae sanguinem è pulmonibus dilatato corde
in dextrum ipsius sinum regurgitare prohibentes, in conspectum uenirent. notantur autem illae
notis 1, 2, 3.

- A Sedes, qua arterialis uena ex cordis dextro sinu originem ducit.
B Interior arterialis uenae tunica, quintuplo propria uenae tunica crassior.
C Exterior uenae arterialis tunica, peculiari respondens uenarum tunica.
D Arterialis uenae caudicis in duos truncos diuisio, ac E quidem dextrum truncum indicat, mul-
tiplici sobole dextris pulmonum sedibus distributum. F uero dextrum indicat truncum. G &
G, G. autem insignitur arterialis uenae per pulmonum substantiam series.

SECUNDA DECIMIQUINTI
CAPITIS FIGURA.

SECUNDAE PRAESENTIS CAPITIS FIGURAE,
eiusdemq; characterum Index.

HAEC figura nuda omnibusq; partibus libera uenalis arteriae delineationem pro-
ponit, ipsiusq; characteres ita se habent.

m 2 H Venalis

H Ventalis arteriæ à corde pronascens initium. Huius uasis orificij membranæ quia in corde consistunt, hic simul cum uase, ut in arteriali uena, exprimi nequierunt.

I Indicatur crassities simplicis arteriæ uenalis tunicæ.

K, L Prima uenalis arteriæ diuifio, simul cum ipsius ortu facta.

M, M &c. Series uenalis arteriæ per pulmonum substantiam innumeris propaginibus facta.

Vas in arte,
riarum uena,
rumq; sermone
adhuc reliqua.

RELIQUA adhuc in uenarum arteriarumq; sermone sunt duo uasa, que singula duabus uocibus à dissectionum proceribus explicantur: ac unum quidem uenam arterialem, alterum uero arteriā uenalem appellant, nomen nimirum ab usu, & appendicem à corporea substantia indentes. Vena itaq; arteriosa uas dicitur, ex elatori sede dextrī cordis uentriculī in pulmones numerosissima ramorum serie digestum, sanguinemq; que in eo cordis uentriculo elaboratum pulmonibus subministrans. Atq; hoc uas non uenæ, sed arteriæ constat corpore: unde etiam quia sanguinem uenarum modo deferret, uenæ nomen obtinuit, quod uero arteriarum tunis conformatur appendix iste, arteriosa illi adijcitur. Porro alterum uas à sinistro latere basis sinistri cordis uentriculī egressum, sparsa etiā sobole in pulmones diffunditur, ac aërem ex pulmonibus in sinistrum cordis uentriculum deferendo potissimum famulatur, & interim uenarum corpore constituitur. Vnde quia aëris deductui subministrat, spiritalēq; organum est, arteriā appellatur, à substantia autem & conformatione uenalis dicitur. Atq; ita secundum corpoream substantiam, uas quod ex dextro cordis sinu pronascitur, arteria est: quod autem ex sinistro, uena. Contrā usus ratione, uas ex sinistro sinu prodiens, arteria censetur: ex dextro autem, uena. Cæterum quæ uenarū arteriarumq; corporea sit substantia, duobus primis huius libri Capitibus perstrinxī. Quamobrē uerō hæc uasa & ortu & usu ac substantiæ conformatione à uena arteriæq; discrepent, deinde cuiusmodi membranæ ipsorum orificijs præciantur, in sexto libro qui uitalis animæ partibus dedicabitur, exequar. Nobis uerō præsentī libro finem imponentibus, nemini mirum uideri debet, prolixum Caput hic nō subnecti, quod uenas citra arteriæ consortium in corpus diffusas, item arterias citra uenæ consortium recenseret. Quandoquidem si quis earum desideret (uti sanè debent omnes) enumerationem, ilico hanc ex uenarum & arteriarum tabulis, cum has mutuò conferet, spectabit. Integræ enim magnæ arteriæ delineationi, nuda uenæ cauæ effigies proportionē respondet, ambasq; in eandem circumferentiā digestimus. Cæterum quo minus hac in parte meam operam quis requirat, ad præsentis Capituli adeo que totius libri finem, meæ Epitomes tabulam impono, qua uenas & item arterias meo Marte sum conatus exprimere. Hæc enim quum & arterias simul cum uenis completatur, etiam lucidissimè commonstrat, quæ nā uena citra arteriæ consortium, & quæ rursus arteria absq; uena coniuge per corpus digeratur. Verum quum uenæ cauæ ramorum seriem in præsentis libri contextu prosequeretur, non semel sanè ad uenæ sectionis tractionem sermo lubens prorupisset, modò uenam huic illi uae parti uiciniorē, modò remotiorē, eamq; aut grandem aut exilem, & secundum rectitudinē uidecūq; hæc petatur, fibrarumq; consensum huic aut illi parti correspondentē, enarraturus: & non uulgariter admoniturus, sanguinem ē secta uena fluentem, in totius uenæ corpore completū: ideoq; non partium uenis accumulentium situm, sed uenarum ductum atq; distributionem in illa quæ omnibus in ore est, rectitudine animaduertendam: itaq; de uenæ sectione agendum, atq; de utero quopiam, qui hinc inde uarios processus educeret, & interim unicus contiuusq; esset. At semper quantum uis inuitus sermone cohibui, quum ex uenę distributionis enarratione, adeoq; ex uenarum effigie cuius (qui modò tres euacuationis species, & præsentis, aut eminentis affectus naturam minimè ignoret) futurum sit longè facillimum, dignoscere quæ nā uena huic illi uae membro propinquior sit, quæq; amplior aut gracilior: deinde quæ leui aut difficili opera diuidi possit: postremo, quæ fibras & rectitudinem cum laborantis membri uenis participet.

VENARVM

CHARACTERVM FIGVRÆ INTEGRÆ VENARVM

1. *toti figure portio, nominata.*
2. *Portioncula exterioris nomi dicta, intra diuisio-*
3. *ni et reliquam accedunt interioris nomi.*
4. *Reliquum interioris nomi per pulis globis, foras*
5. *in multis interioris fenoris, solum occupans*
6. *globos.*
7. *Sedæ quæ globos dicti reliqui alteri unæ com-*
8. *miscentur. Et unum huius tabulae prompte animat-*
9. *ur, quando C. arteria, libatundinem, si, quon-*
10. *iam fenora, arteriam attrahit centia.*
11. *Exterioris vni propogio, delimitis, inferioris*
12. *scilicet ad imbulum uig. per vni.*
13. *V. unæ per fenoris C. vniæ interiori, sub cute ad-*
14. *ditos uig. per dicti, et thibula, C. in propogio uia*
15. *ros dictos inculis.*
16. *Corcordia arteria, pharis, sub cute tenui.*
17. *M. uigulo et cutis fenoris exterioris, solum oc-*
18. *cupans intertexas.*
19. *M. uigulis arteriorum, solum fenoris occupant*
20. *bas digita.*
21. *Dictæ modo unæ congrepiis cum ea quæ per pu-*
22. *lis ois foras, sunt figuræ dictæ.*

23. *Et hæc præcipua sunt partes unæ, secundum fo-*
24. *moris os reflectitur.*
25. *P. propogitis multis, politerioris fenoris, solum*
26. *occupans, C. cutem unius, solum ad, in uig. uigine*
27. *accedens.*
28. *Diuisioni in politer, atque ad, vni in multis, et*
29. *fenoris capitulis, si, promissæ, sunt, solum.*
30. *M. aoris dicti, diuisiōnis, trunci, unæ, exten-*
31. *tionis, cutem, ad, sumum uig. solum implians.*
32. *V. unæ C. arteria, quoniam ad, non addit, opor-*
33. *tuit, fibula, extorceda, et, inter, multis, latius.*
34. *M. aoris dicti, diuisiōnis, trunci, vniæ, solum,*
35. *trunci, solum, integren, ad, digito, si, quæ*
36. *uere, fibula.*
37. *P. aoris dicti, trunci, solum, ad, ceterum, per vni.*
38. *P. propogio, solum, trunci, inter, multis, solum,*
39. *arteriorum, solum, occupans, ad, pedis uig. uigine*
40. *trunci, C. digito, digita.*
41. *Trunci, solum, reliquum, inter, multis, per*
42. *arteriorum, solum, solum, solum, solum, solum,*
43. *per, C. inter, thibum, C. solum, solum, solum,*
44. *multo, digito, inter, inferiori, solum, committens.*

QUONIAM magna figura cum iſa-
n etis partibus uirtutibus et acrius omnis propo-
ſit, lectori me non incommodaturum duxi, ſimile
bryum uel ſorum tantam ſentem proponere, quidam
et uiribus uulſi ille differe. Quod dimittam in ſe-
minatum uel ſorum ad reſtes duduſſe perſectur, Q

ERTII LIBRI FINIS.

[illegible]

CHARTA PARVAS ALIQVOT FIGVRAS COM
PLECTENS, QVAE FIGVRAE AD COMMONSTRANDAM VE
narum arteriarumq[ue] simul commissarum seriem paratae, ac in pagina m 3, aut numero 313 insignita obuia,
ueniunt agglutinande.

VT figuras hac
charta impressas commo
di suis sedibus glutines,
illegitimos reddan
tur, primum praesenti
chartae membranam sub
glutinabis, singulasq[ue] fi
guras a superfusa papy
ro ressecabis. PRI
MA, quae uenae pa
ri cauentis distributio
nem proponit, magna fi
gura tergo illic uenis co
mittenda, ubi cauae cau
dex eam uenam promit
ac o in utriusque figuris
scriptis spectatur. SE
CVNDA, ubi a
redundanti papyro cir
cuncisa erit, duas partes
constituit, quarum super
rior uenam arteriam quae
dextri lateris exprimit,
sub pectoris osse superio
rem abdominis sedem pe
rentes. Huius itaq[ue] par
tis q[ue] ad magnae figurae
q[ue] figitur, q[ue] * ad ra
mum qui ad dextrum la
tus & m in magna
figura occurrit. Cate
rum humilior pars uenae
arteriamq[ue] exprimens,
quae inferiorem abdomi
nis sedem implicant, illic
est iungenda, ubi earum
radices iuxta l in dex
tro latere spectantur.

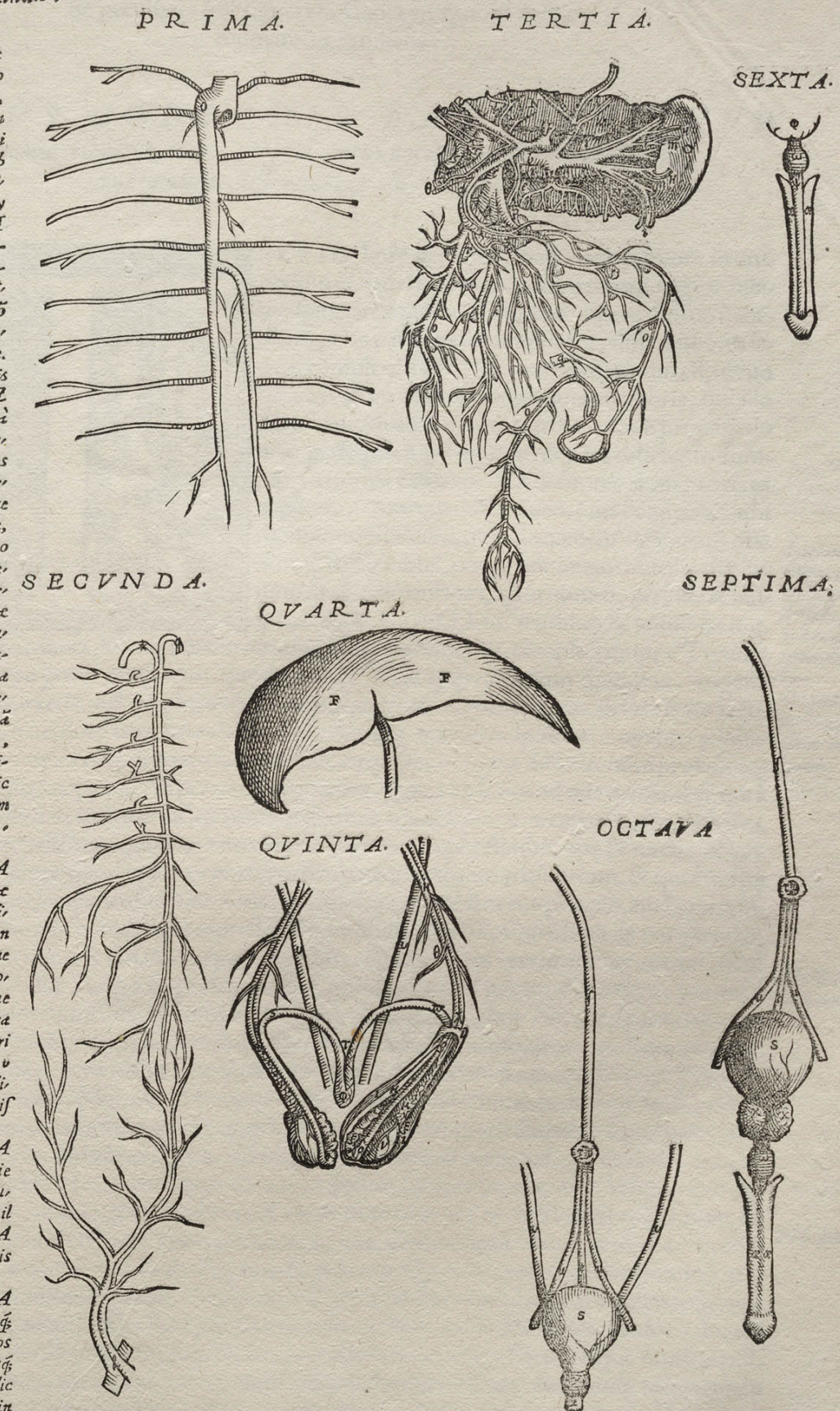
TERTIA
ceteris dignior, uenae
porae distributionem si
mul cu[] arterijs illam con
comitantibus, magna quae
inferioris membranae o
menti portione q[ue] liene
pariter exprimens, ad ca
uam iccoris sedem maiori
figurae nectitur, ubi u
q, r, & contermini ali
quot characteres in utrisq[ue]
que figuris spectantur.

QVARTA
portionem gibbae sedis ie
coris proponens, no[n] inu
tiliter ueluti ex puncto il
lic glutinabitur, ubi A
inter s & F maioris
figure consistit.

QVINTA
praeter testes ipsorumq[ue]
involucra, & urinarios
meatus, uenas arteriasq[ue]
seminales ostendens, illic
est committenda, ubi n in
ambabus figuris obuium
est, aut ubi uena seminalis arteriae primu[m] iungitur, meatusq[ue] urinarij illis subiunguntur.

SEXTA primum sub SEPTIMA uenit glutinanda. Septima enim uescicae & penis anteriorem sedem proponit, una cum ua
sis quae umbilico ascribimus. Sexta autem humilioris penis superficiem in hoc expressimus, ut tota figura ex ambabus illis consurgens, characterem q[ue]
super quinta figura p[er] necti queat, ac postmodum penis instar s implicari.

OCTAVA figura mulieris uescicae & umbilici uasa, urinariorūq[ue] meatum portionem continens, maiori non est committenda, sed illi fi
gurae quae in charta tergo ubi maior impressa est, uerum ipsius, uenas & arterias seminalesq[ue] uasa commonstrat. Iungitur itaq[ue] octaua ad paruiam
illam figuram ubi u occurrit, uenaeq[ue] seminalis arteriae committitur, nexus uero fiet urinarijs tantum meatus, proportionem a uescicae situ sumpta.

ANDREAE VESALII

BRUXELLENSIS. DE HUMANI CORPO-

RIS FABRICA LIBER QVARTVS, NERVIS PROPRIVS,

ac peculiares ipsi figuras in Caputū quibus conue-
niunt fronte exhibens.

QVIBVS CORPORIS PARTIBVS NER

ui nomen tribuatur, ac quis propriē nervus uocetur, & demum quid is sit,
unā cum ipsius differentia & usu. Caput I.

h. fi. ca. 1. li. 2.

b. fi. cap. 2. lib. 2. f. 1. & passim in musculari tabulis. e. passim in 1. 3. fi. ca. 2. & 3. fi. ca. 2. p. 1. 1. 1.

sculorum enervationes, sub nervorum nomine, vulgi quoque ritu, complectuntur. Tertium autem nervorum genus enumerant, quod nos in praesenti aggrediendum duximus. organa videlicet longa, teretia, nullamq; intus cavitationem, quae sensu dignosci queat, in sui medio fortita, & calvariā uel dorsi ueruebras elabentia, ac demum animalem spiritum à cerebro animalis facultatis fomite ad corporis partes deferentia. Atque haec organa dissectionum professores nervi nomine citra appendicem praecipue dignantur. Quod à Graecis ad nos demanavit, qui à functione seu munere unicum instrumentum duobus nominibus nuncuparunt, *νεῦρον* id est *νεῦρον*, & *τόνον* à *τρέμειν* appellantes, quod videlicet musculi nervorum potissimum ope & nutare & tendere ualeant, quippe quod nulla corporis particula neque motum arbitrium, & qui e nostra pendet uoluntate, neque sensum sine nervo nanciscatur, ac quod nervo praefixo, aut laqueis intercepto, aut alioquin corrupto compresso uel immobilis confestim insensibilisq; pars euadat, omnibus concessum est Anatomes professoribus. Quod autem cerebrum nervorum, sicut & dorsalis medullae, origo ac principium sit, quodque nervi partim ex cerebro, partim à dorsali medulla oriantur, minime omnibus notum exploratumq; fuit. Alij enim cor nervorum posuerunt principium, nonnulli duram quae cerebrum inuestit membranā, nullus interim iecur, aut aliud eius generis uiscus. Verum Hippocrates, & quū iam senio conficeretur Erasistratus, Lycus, Andreas, Marinus, Herophilus, & Galenus dissectionis procerum facile primarius, ceteriq; Anatomicorum praecipui, ex his quae in corporum resectione conspiciuntur, uerissimè asserunt, cerebrum nervorum esse initium: & praeterea nervos ab illo spiritum animalem assumere, atque ad eas partes quae illo aut ad sensum aliquem, aut motum arbitrium indigent, deriuare, est quoque fatendum. A corde enim nervos (ut Aristoteli potissimum, & alijs non paucis uisum est) neuiquam principium ducere, uel hinc liquidò colligitur, quod in corporis dissectione nullus nervus ab illo pronasci uideatur. Quandoquidem nullus omnino nervulus cordi committitur, praeter unum impense gracilem, ac uix tandem post multas sectiones à me inuentum, quem sinister sexti paris nervorum cerebri nervus distribuere suo loco docebitur. Quā enim nervus ille secundum sinistram cordis latus declivis fertur, atque sinistrae pulmonis parti, ac item cordis inuolucro ramusculos praetenuos offert, nervumq; recurrentem sinistram constituit, à se nervulum deducit, qui illic cordis inuolucrum penetrat, ubi sinistrae arterialis uenae sedi adnascitur. Nervulus hic arterialis uenae adnatus, in cordis basin fertur, inibi absumptus, ubi sinistra posteriorq; arterialis uenae sedes consistit. Quum itaq; huiusmodi ner-

Ligamenta, tendines et processus cerebri dorsalisq; medullae, nervos generatim uocant.

Nervi oritur à cerebro.

Nō à corde.

m 4 uulus

uulus perinde cordi à sexto cerebri neruorum pari exhibeatur, quemadmodum reliquis uisceribus uniuersis offerri docebimus: ac deinde quum cordis neruulus maximè gracilis sit, promptè colligitur, cor ne sinistro quidem sexti paris neruorum cerebri neruo principium dare, tantum abest, quòd cæterorum neruorum origo neruulus ille iudicari possit. Præterea fibræ quas cordis substantiæ intertextas nouimus, non magis nerui sunt, quàm aliorum organorum, puta uentriculi, intestinorum, uenarum ac arteriarum fibræ. Ad hæc, fibræ in cordis sinibus uentriculis uel conspicuæ excarnesque, quia duntaxat membranarum processus sunt, in neruorum numero etiam minime ueniunt reponendæ. Nam fibræ in dextro cordis uentriculo se offerentes, trium membranarum processus censentur, uenæ cauæ orificio præfæctarum. Fibræ autem in sinistro cordis uentriculo apparentes, processuli sunt duarum membranarum, quas arteriæ uenalis orificium sibi peculiare uendicat. Præterea eiusmodi fibræ nō magis nerui existunt, quàm omnium generatim membranarum partes, quas quidem nerui nomine uulgi more donari nihil prohibet, si modò id ad ligamenta, tendines, membranas & neruos, de quibus iam sermonem instituiamus, deducitur. Verum quum eiusmodi cordis fibræ neuiquam in eorum neruorum classem referendæ sint, qui animalem spiritum tanquam riuiuli quidam ad corporis partes perferunt, annuendum quoque est, fibrarum illarum gratia in corde neruos recenseri haud posse, potissimum quando ab illis membranarum processibus extra cordis substantiam nihil prorsus aliò educatur.

*Neruos non
est dura cerebri
membrana ori-
ni.*

*Quibus parti-
bus neruus
constat.*

*Vnde nerui
spiritus anima-
lis præbeantur.*

*Neruorum
differentia, à
mollietate & du-
ritie, quarum
gratia multæ
oriuntur ner-
uorum differen-
tiæ.*

Cæterum qui ex dura crassa uel cerebri membrana enata, Vniuersumque enim nerui natura triplici constat substantia, nimirum media quadam & intima arborum medullæ quàm similima, quæ haud dubiè à cerebro initium ducit, constipatæ & coagulatae indurataeque cerebri substantiæ omnino respondens. exterioribus duabus, una eademque intima substantiæ propinquiori, quàm à tenui membrana cerebri: altera, quàm à dura oriiri compertum habemus. Dura enim crassa uel cerebri membrana operiendi potissimum occasione facta censetur: mollis autem, ut eodem etiam fungeretur munere, sed magis tamen ut omnia quæ cerebro continentur uascula & receptacula, arterias scilicet & uenas tuto colligaret. Quemadmodum itaque cerebrum his induitur, sic quoque processus à cerebro propagati (ipsi nimirum nerui) illis integuntur, atque ita per corporis partes prorrepunt. Adeo sanè ut nemo suis oculis fidem non derogans, inficiari possit, neruorum principium à cerebro pendere: ac proinde etiam uix ambigere licet, num neruis à cerebro, an uerò à corde animalis spiritus, quem partibus deducunt, infuset. Quandoquidem nonnulli (ut inter cæteros Chrysippus) etiam si cerebrum neruorum darent esse principium, non tamen id neruis sensus motusque arbitrij principium statuiebant. Quos profecto uia sectio plus satis redarguit, in qua omnia à corde ad cerebrum pertinentia colliduntur, aut laqueis interceptiuntur, aut etiam præsecantur. Hæc nanque si debite administraretur, uti in publicis sectionibus non semel à me tentatum est, edocebit sanè quantum cordis munere, hoc est uitali spiritu, cerebrum indigeat: non minus scilicet quàm cor illum quem inspiramus aërem, & iecoris sanguinem ad sua officia exigit. Deinde ea sectio ostendit cor neruis nō magis animalem spiritum porrigere, quàm uitalem spiritum cordi à iecore deduci cognoscimus. Verum quia huiusmodi disceptatio ad cordis cerebrique historiam potius quàm ad neruorum naturam spectat, hac modò postposita, neruorum propriè dictorum differentias aggrediemur. Quemadmodum igitur cerebri & ex ipso pronascentis medullæ dorsalis substantia, omni ex parte non eandem seruat duritiem, neque formam: ita quoque nerui ab his originem sumentes, inuicem substantia non correspondent, sed duritie ac mollietate plurimum uariant. Atque id accidit aut occasione substantiæ sui, à quo nerui prodeunt, principij. Huius enim gratia uisoriij nerui, perinde ac linguæ insigniter molles censentur: qui autem à dorsali medulla, ubi hæc in sacro ossè consistit, originem fortuantur, durissimi sunt. Deinde aut propter longiorem uel fuciniorem progressum, nerui aut molliores aut duriores comperiuntur. uisus nanque, gustus, & auditus nerui molles sunt, quòd breuissimo prorrepant interuallo. Gratia itineris uerò, uix quæ anfractuuum occasione tertij neruorum cerebri paris ramus uitis, aut cucurbitæ capreoli instar inuolutus durior euadit. Præterea nerui per durum aut molle, aut siccum corpus transitus, eius uel corporis contactus, illum molliorem uel duriores efficit. Visorius etenim neruus breuissimo ductu per foramen in ossè cæclatum fertur, quemadmodum & præcipua quoque tertij neruorum cerebri paris portio, quæ idcirco ex ossium contactu minimum induratur. At quinti neruorum paris surculus, qui cæcum illud tortuosumque foramen perreptat, & unus tertij paris neruorum cerebri ramulus ab ocu-

ab oculorum sede ad genas, ac alius item ad humilium labrum procidentem, quia longo itinere per os incedunt, ossis contactus beneficio magis quàm ipsorum principia indurecunt. Pari quoque causa ob itineris longitudinem, & durarum membranarum contactum, omnes prope modum nerui musculis exporrecti duriores fieri conspiciuntur, quàm ubi primum à principio prodeunt. Cuiusmodi omnia mirabili industria à rerum Opifice sunt excogitata. Sensus namque organum neruo indiget molli: neruo quidem, quia sensus est instrumentum, quodque ad suum munus obeundum multo animali spiritu indigeat: molli autem, quoniam affici & disponi quodammodo oporteat, & patialiquid ab extrinsecus occurrente sensibili. Est enim ad patiendum quidem aptius molle, ad agendum uerò & ad robur (quo neruus in longo ductu indiget) durum. Propterea igitur sensus organa mollibus, cæteræ partes quas moueri necessum est durioribus neruis donantur. Vnde etiam sensus instrumenta, quæ motu aguntur arbitrio, ut oculus & lingua, duplex neruorum genus sibi uendicant, unum quidem sensui, alterum uerò motui præfectum. Merito itaque neruorum ex cerebro & dorsali medulla processus, non eandem exortus sedem nanciscuntur, neque idem ductus meatusque mollibus ac duris neruis exculpuntur. Illi enim ex mollibus & anterioribus cerebri basis sedibus, hi uerò ex posterioribus ipsarum dorsali medulla principium ducunt. Rursus illi quidem recti, hi autem tortuosi longoque itinere prorrepunt. Cæterum Naturæ triplex fuit in neruosi generis distributione scopus. Primus gratia sensus in sensorij organis: Secundus occasione motus ad partes, quas moueri operæ precium fuit: Tertius autem in cæteris partibus uniuersis ad tristantium dignotionem, nisi forte cuiuspiam magis uisum sit, & tertium hunc scopum, quia ad sensum pertinet, eundem cum primo constituere. Sensus igitur nomine, oculis, linguæ, auribus maximi offeruntur nerui, uti etiam internæ extremæ manus sedis, & elatiori orificio uentriculi, quæ uelut propria præcipuaque tactus, sicut oculi uisus, & lingua gustus, organa non ineptè censerentur. Per manus enim magis exacta, quàm per aliam partem, quamuis plures sentiant, est tactus ipsius dignotio. In ore autem uentriculi sensus est penuriæ eorum quibus animal nutriendum est, quem famem nuncupamus. In omnibus enim his tanquam sensus instrumentis, maximi inseruntur nerui. Motus uerò causa nerui ad musculos arbitrij motus instrumenta dispensantur. Qui propterea quòd corporis partibus mouendis extructi sunt, grandes neruos admittunt, aut saltem circumtenso habent. At quoniam ex necessitate tactus sensus omniadeft neruo, propter hoc musculos & sensus organa uirtus amplior, quàm egebant ad tactilium dignotionem, subsecuta est. Reliquis aut partibus tactus sensu tantum indigentibus ex proportionem ui offeruntur. Visceribus enim, ut pulmonis, iecori, lienis, quia in alto latitant, graciles tantum neruorum surculi offeruntur. in cutem uerò, quòd prima extrinsecus occurrantibus, obuiam eat, complures soboles passim digeruntur. Porro neruorum originis species, non eadem undique uisitur. aliqui enim, & præcipuè molliores, continuo neque quasi in plures surculos ducto corpore exoriuntur, proceduntque, in quorum numero uisoriij nerui, & secundum quoque cerebri neruorum par, habentur. Alij tanquam plures funiculi inuicem connexi ex cerebro prodeunt, quales sunt tertij & quarti et quinti paris nerui. Alij etiam in ipso ortu surculos hos ueluti funiculos inuicem distantes, ac singulos propria tenuis membranæ portione circumdatos habent: qui quæ caluariam egrediuntur, omnes surculi inuicem commissi unica membrana induuntur, atque id potissimum in pluribus dorsalis medullæ neruis obseruatur, ut & in sexto pari, & septimo neruorum cerebri. Vnde etiam in multorum neruorum distributionis in ramos enarratione, nihil interesse uidetur, siue prædictorum funiculorum frequentiam solui dicas, an totum neruum in ramos ad diuersas partes exporrectos discindi. At nescio qua fronte quidam Anatomicorum principes asserere ausi fuerint, ex huiusmodi surculis seu funiculis, alios quidem motui, alios autem sensui seruire: haud secus sanè, quàm si quosdam neruorum surculos tactus sensu Natura destituisset. Atque huiusmodi surculorum finiumque imaginem formam uel discas, si inter edendum alicuius animalis ex axilla, aut inguine dissecta caro mensæ apponatur, atque in illa nerui aliquam portunculam uena & arteria plærunque concomitam spectaueris. Cernes enim nerui extremum alicui chordæ crassiori respondere, quæ ex pluribus torta funiculis, transuersim obrusiori cultro diuisa sit. Cæterum à neruorum cauitate uix ullam ausim petere differentiam, quum ne uisoriij quidem neruum unquam cauum perforatumque uiderim. etiamsi neruos non minus quàm uenas & arterias, uasa uocari, haud dubitem, soli quæ uisoriij nerui à dissectionum professoribus forati dicantur. Ab ipsa autem serie hunc in modum differentiam sumere licet, quod alij integri in aliquam partem absumantur, ut uisoriij nerui in oculos: alij in plures dirempti surculos, quosdam musculis offerunt, quosdam cu-

*Curr alij ter-
ui alijs mollior-
res, aut durior-
res redduntur.*

*Nature in
neruis digerendi
dis scopus.*

*Differentia
ab originis
forma.*

*Neruum om-
nem tactus sen-
su præditum.*

*Differentia à
neruorum cau-
itate.*

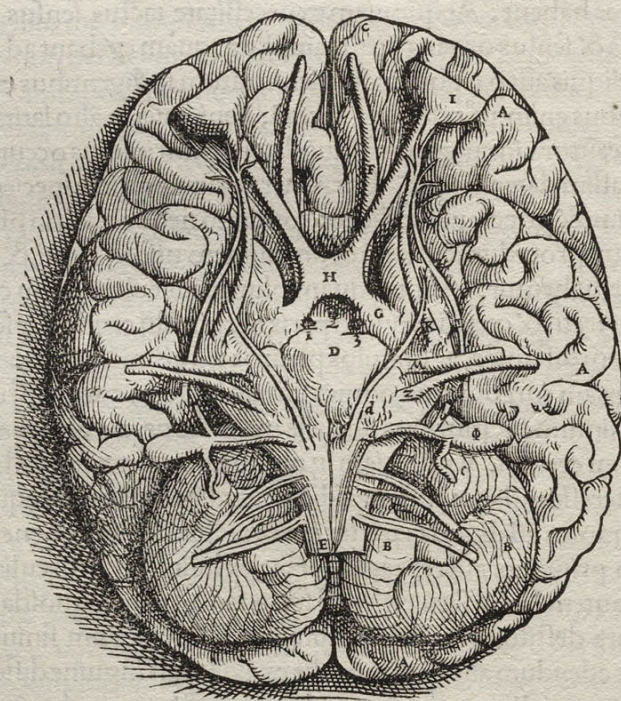
A serie.

ti,

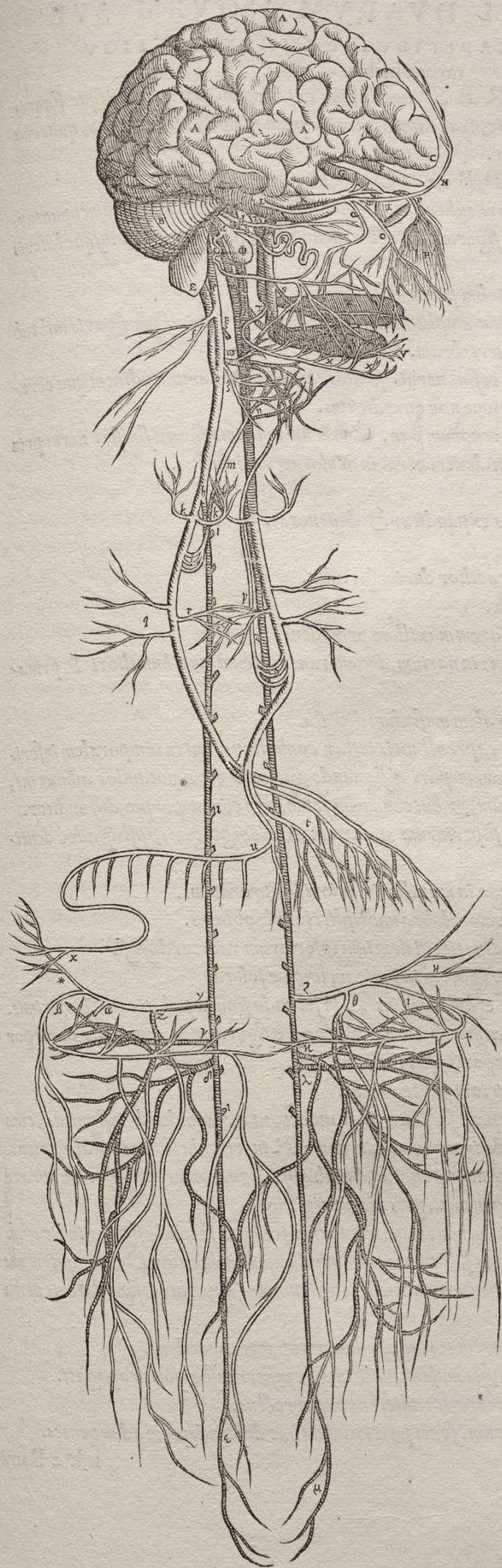
ti, quosdam ossibus, quosdam sensus organo. "Vt tertium neruorum par," quod quum lin-
guæ quodammodo sit proprium, etiam musculus quibusdam ut inter cæteros temporalis mo-
tus gratia, & cuti sensus nomine, ad labra nimirum, & denubus quoque dirigitur. Alij rursus
incommixti, neque cum alijs neruis coeutes uniti ue feruntur: ut secundum cerebri par nulli
neruo commiscetur, & uerè concreditur, licet ipsi minor tertij paris radix in progressu atten-
datur. Alij uerò inter se commiscuntur, ut primi paris neruus dexter sinistro permiscetur. Alij
alijs commiscuntur, ut qui brachium adeunt nerui, simulatq; e uertebis prosilierunt, non se-
cus uniuntur, quam pictores galerorum funiculos delineare solent. Verum quum hæc in priua-
tis neruorū descriptionibus abundè sim persequutus, iam tempestiuū fuerit singulorum ner-
uorum seriem oratione complecti. ac primū paria quæ à cerebro exoriuntur, deinceps quæ dor-
salis medulla educit recensere. siquidem nullus neruus neq; à cerebro, neque à dorsali medulla
inconiugatus prodit, sed perpetuo alter ad dextram, alter ad sinistram eadem prorsus distribu-
tionis serie, situm obtinet.

Neruos con-
iugatos ena-
scis.

PRIOR DVARVM FIGVRA NOUEM SVB-
SEQUENTIBVS CAPITIBVS COMMVNIVM, QVA TO-
tius cerebri & cerebelli à membranis ipsa inuoluentibus liberorum basis exprimitur, ut neruo-
rum cerebri exortus opportunè oculis subijceretur. Hic enim simul cum primis ner-
uorum exortibus tota ea dorsalis medullæ pars delineata est, quæ ab
eius medullæ principio ad eam usque sedem pertinet, quæ hæc
in primam ceruicis uertebam labitur, ac ubi dor-
salis medulla primum uerè
nuncupatur.

DVARVM

DVARVM FIGV-
RARVM QVAE NOUEM
modò subsequentibus Capitibus
communes censentur, altera, quæ
dextrum latus proponit integri ce-
rebri ac cerebelli, et dictæ in prio-
ri figura dorsalis medullæ partis,
dura interim tenuiq; hæc omnia
inuestitibus membranis, nusquam
apparentibus. Adhæc præsens fi-
gura nudam septem cerebri ner-
uorum parium seriem in dextro tan-
tum latere commonstrat, quan-
quam & ubi necessum fuit, neruo-
rum quorundam seriem etiam in si-
nistro latere hic delineauerimus.
Figura huius proportio in ea de-
picta est magnitudine, in qua cor-
pus circumscriberes, cuius uestigia
in infima præsentis figuræ sede
consisteret, & cuius thorax &
abdomen ex anteriori parte con-
spicerentur, facies uerò uersus si-
nistrum humerum conuersa pror-
sus ex dextro latere spe-
claretur.

CHARA.

CHARACTERVM DVARVM NOVM SVB

SEQUENTIBVS CAPITIBVS COMMVNIVM FIGV
rarum Index.

CHARACTERES hoc Indice exprimendi, partim utrisque figuris communes sunt, partim uero nunc huic, nunc illi peculiare. quemadmodum his notis 1, 2, quas characteribus subiiciemus, significabitur.

- A, A_{1,2} Cerebrum notatur. B, B_{1,2} Cerebellum.
 C_{1,2} Processus ac ueluti substantie cerebri tubera, quae mamillares processus uulgo nuncupantur. Ego in altero tantum latere prioris figurae characterem adhibui, quod parum utriusque lateris rationem esse nemo ambigat.
 D₁ Dorsalis medullae principium ex cerebri pendens basi.
 E_{1,2} Dorsalis medullae pars iam caluariæ amplitudinem egressura, & in utrisque figuris inibi ab truncata, ubi hæc elatissimam subit uertebam.
 F_{1,2} Olfactus organo subseruientes processus nervis similes, at caluariæ amplitudinem qua cerebrum continetur, notatu digna portione non egredientes.
 G_{1,2} Viforij nervi, seu primum cerebri nervorum par. Caterum in prima figura sinistri nervi principium G insignitur, in altera autem dextri nervi in oculorum sede ductus.
 H₁ Viforiorum nervorum coitus.
 I_{1,2} Oculi tunica, in quam uiforius nervus expanditur & degenerat.
 K_{1,2} Secundum nervorum cerebri par.
 L_{1,2} Tertij nervorum paris minor & gracilior duriorque radix.
 M_{1,2} Tertij paris maior crassiorue radix.
 N₂ Minoris radices propago ad superiorem maxillam procidens.
 P₂ Propago minoris tertij paris radices in narium degenerans tunicam, quæ humiliori P prima tim indicatur.
 Q₂ Minoris radices propago in temporalem musculum digesta.
 R₂ Maioris tertij paris radices ramus capreoli utis instar conuolutus, qui in temporalem inferitur musculum, ac duos a quinto nervorum pari a signando, ramos b & c, notandos admittens, in masseterem seu mansorium musculum, & buccarum musculos, & cutem quoque diffunditur.
 S₂ Maioris tertij paris radices ramus superiorum molarium dentium gingivis, ipsisque adeo dentibus soboles seriatim distribuens.
 T₂ Maioris radices tertij paris propago in maxillæ inferioris os prorepens.
 V₂ Propaginis T insignita ramus inferiori labro multiplici sobole oblatus.
 X, X₂ Surculi a propagine T notata ordinatim in dentium inferiorum radices diffusi.
 Y, Y₂ Maxima maioris tertij paris radices portio in tunica lingue soluta.
 Z_{1,2} Quartum nervorum cerebri par. Verum humilior Z in secunda figura palati tunicæ exprimit.
 a_{1,2} Quintum nervorum par auditui dicatum. Φ autem in utraque figura priuatim huius paris portionem indicat, in concavitate temporis ossis delatam.
 b_{1,2} Ramulus quinti paris ex ipsius anteriori parte enatus.
 c_{1,2} Quinti paris ramulus per cæcum repens foramen, ac tandem, ut & ramulus b insignitus, cum tertij paris propagine capreoli modo intorta, ac cum ramo R in secunda figura notato, coiens.
 d_{1,2} Nervus non procul a quinti paris principio enatus, qui ab alijs Anatomes professoribus præteritus, in musculos maxillam inferiorem mouentes exporrigitur.
 e_{1,2} Sextum nervorum cerebri par, cuius utrorumque nervorum series in secunda figura indicatur. est autem sinister nervus, qui umbræ sub quinto pari quodammodo ducitur. Dexter autem magis candidat, & ipsi aliquot subsequentes characteres priuatim (quum utriusque lateris nervi eadem sit ratio) adhibitos cernis.
 f₂ Sexti paris ramus musculos posteriorem cervicis sedem occupantes accedens.
 g₂ Sexti paris ramuli in quosdam laryngis musculos hic in descensu transuersum propagati.
 h₂ Sexti paris ramus costarum dextri lateris radicibus exporrectus.
 i, i₂ Portiuncula intercostalium nervorum, sexti paris ramum hæc descendente adaugentes.
 k, k₂ Rami

- l, l₂ Rami nervorum sexti paris in musculorum deprompti capita, quæ a superiori pectoris ossis se-
 de, & claviculis principium ducentia sursum feruntur.
 1₂ Dextri nervi sexti paris ramuli, recurrentem dextri lateris nervum efficientes.
 m₂ Dexter nervus recurrens, seu reuersus.
 n₂ Soboles dextri recurrentis nervi, laryngis dispensatae musculis.
 o₂ Sinistri sexti paris nervi soboles, recurrentem sinistri lateris nervum constituentes.
 p₂ Sinister nervus recurrens, qui perinde ac dexter, uocis nervus uulgo nuncupatur.
 q₂ Sexti paris ramuli in pulmonum tunicam excurrentes.
 r₂ Ramuli sexti paris, membraneo cordis involucre impliciti. Ab illis uero sinistri nervi surcu-
 lis, qui ijs quos r indicauimus correspondent, cordis nervulus principium ducit.
 s₂ Sexti paris nervorum portio, quæ stomacho committitur, & series quoque qua uterque nervus
 bipartito scinditur, ac dexter sinistram superioris uentriculi oris sedem adit, sinister uero eius
 orificij dextræ parti implicatur.
 t₂ Series sexti paris nervorum, in superius uentriculi orificium & proximas uentriculi sedes
 disseminata.
 u₂ Ramus sexti paris nervorum dextram orificij uentriculi sedem aduentium: qui secundum elatio-
 rem uentriculi regionem ductus, tandem in iecoris cauum absimitur, ubi x ascriptum cõspicies.
 y₂ Prima propago rami nervorum sexti paris, qui dextri lateris costarum radicibus exporrigitur.
 z₂ Ramulus primæ illius propaginis y notatæ, qui in dextram sedem inferioris omenti membra-
 ne, & colon intestinum hic digeritur.
 a₂ Soboles primæ illius propaginis duodenum accedens intestinum, & icium initium.
 β₂ Soboles dextram fundi uentriculi sedem perrepans, ac frequentes surculos uentriculo & supe-
 riori omenti membranae dispergens. Vbi uero * ponitur, præsentis propaginis in iecur & bilis
 uesiculæ series in conspectum uenit.
 γ₂ Propago dextrum accedens renem.
 δ₂ Propago in dextram mesenterij regionem, & huius sedis intestina frequenti ramulorum serie
 diffusa.
 ε₂ Nervorum series dextram uesicæ regionem implicans.
 ζ₂ Prima propago nervi sexti paris, sinistri lateris costarum radicibus exporrecti.
 b_{1,2} Duæ notantur soboles propaginis ζ insignitæ, quæ inferiori membranae omenti, & colo intestino
 quæ sub uentriculo repit, offeruntur.
 η₂ Series nervorum, qui licini inferuntur.
 θ₂ Hac cruce ramum propaginis ζ notatæ insigniui, qui sinistram fundi uentriculi sedem perre-
 ptat, uentriculo & superiori membranae omenti surculos deriuans.
 ι₂ Propago in sinistram mesenterij & eius sedis intestina excurrentes.
 λ₂ Sinistram renem accedens propago.
 μ₂ Series ramulorum sinistram uesicæ latus admodum obscure implicantium.
 ν_{1,2} Septimum cerebri nervorum par: atq; in secunda figura utriusque lateris nervus quoque delineatus
 est, ac v insignitus.
 ξ₂ Septimi paris propago musculis dispensata, a stylum imitante temporum ossis processu princi-
 pium ducentibus.
 ο₂ Septimi paris cum sexto coitus.
 π₂ Septimi paris series, compluribus linguae ac ossis u imaginem referentis, & laryngis musculis
 intertexta.
 ρ_{2,3} Numeri characteres in priori figura ad dorsalis medullæ principium conspicui, tria indicant
 foramina, quorum duo lateralia 1 & 3 insignita illa demum sunt, per quæ arteriarum soporalium
 rami ad dextrum et sinistram cerebri accedunt uentriculos. Medium uero foramen 2 indicatum,
 illud est quo pituita ex tertio cerebri uentriculo ad peluim ducitur, quæ pituitam excipit, ac
 dein instar infundibuli super glandem transmittit, quæ huic cerebri regioni subijcitur. Verum
 hæc ad septimum librum imprimis spectant, ad cuius figuras ex interiori subsequentium nouem
 Capitum margine remittentis: quemadmodum & sexti paris occasione, ad quinti & sexti libro-
 rum figuras.

QVOT NERVORVM PARIAM CERE bro & dorsalis medullae parte adhuc in caluaria consistente, origi- nem sumant. Cap. II.

SI quando in interiori margine scripsimus fig. cap. 2. lib. 4. duas, aut illarum alteram indi-
cauimus, quas praesenti capiti ad primi capitis finem praepositas cernis.

Qui cerebri
sedes & par-
tes in 7 lib. di-
stinguuntur.

Qui uentricu-
li seu sinus ce-
rebr.

Vnde neruo-
rum cerebri ini-
tium.
Dorsalis ini-
tium.

Quot cerebri
neruorum par-
tia.

LIBRO septimo quum cerebri pertractabitur constructio, duplex id ef-
se docebimus, unum anterius superiusque quod cerebrum dicitur, unuer-
sam propemodum implens caluariam, alterum posterius ac humilior, &
cerebellum nobis appellatum, ipsoque cerebro etiam decuplo minus. De
inde anterius tota superiori ipsius sede geminum esse, dextrum uideli-
cet & sinistram asseremus, inferiori autem parte, qua caluariae innititur
basi, unicum indiuisumque esse, & dorsalem medullam ab hac, non autem
(ut Anatomicorum praecipui scribunt) a cerebello enasci, & cerebellum potius dorsali medul-
lae inniti & tenuis membranae, parum uero ipsius substantiae interuentu, medullae uniri, quam
tutusque, duos cerebri existere uentriculos, unum quidem dextrum, alterum uero sinistram, qui
ambo in unam communem coeunt cavitatem sinumque, qui tertius in cerebro uentriculus re-
censebitur, qui meatu quodam ad sinum inter cerebellum & dorsalem medullam ubi inuicem comit-
tuntur conspicuum, & tam cerebello quam dorsali medullae communem, pertingit. Caterum
neruae propagines ex caluaria procurrentes, aut ab ipso anterioris cerebri enascuntur basi, aut
a dorsali medulla priusquam uerterbarum sinus ingrediatur, non autem a cerebello. Vt uero eam
dorsalis medullae partem, quae a cerebri basi sub cerebello ad foramen usque, quo est caluaria labi-
tur, procidit, dorsalis medullae principium nuncupare liceat, mihi concessum uelim: cum quid
illo intelligam principio, satis iam explicuerim, ac item in septimo libro diffusius id sim enarra-
turus. Per me enim licebit illi principio, seu parti cerebri, quod uis nomen indere: modo non i-
gnoret, qui illa a cerebello distinguenda ueniat. Porro nerui omnes a cerebro, illosque dorsalis me-
dullae initio pronati, quia geniculatim in caluariae amplitudine, qua cerebri continetur, origine
ducunt, Latinis neruorum paria, seu coniugia, Graecis aut *συνδυασμοί* nuncupantur, quae Marini, ac
demum Galeni etiam suffragis septenae enumerantur, quauis si accurate singula expendimus,
plura etiam censerem possint. Neque enim hic olfactus organa nerui appellantur, quod dictam nu-
per caluariae amplitudinem non excidant. Item par, quod nobis ex aliorum Anatomicorum
sententia tertium constituitur, uerius duplex quam unicum enumeraretur. Dein iuxta quinti pa-
ris radicem aliud omnibus incognitum dissectionum studiose par enasci, diligens sectio me do-
cuit. Verum a ueteri neruorum cerebri enumeratione haudquaquam recessurus, ordine se-
ptem paria septenis capitibus explicare contendam: prius tamen quaedam de olfactus organis
subnexurus, quum non uulgares etiam dissectionis professores illis primum neruorum coniu-
gium ascribant, illa uel ita nuncupent.

DE OLFACTVS ORGANO nonnulla. Cap. III.

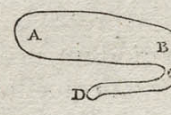
Multiplices
de olfactus or-
gano senten-
tiae.

MARIA profecto de odoratus organo nostrae tepestatis, medicis pariter ac
philosophis est sententia, magna inter ipsos, ex Anatomies imperitia, dis-
sensio oboritur. Quosdam namque reperias odoratus organum in illa cavi-
tate constitutere, quam in frontis osse ad superciliorum regionem inter du-
as eius ossis squamas conspici, in primo libro recensuimus, qui si duos etiam
insignes sinus, quos in ossis cuneum imitantis medio tanquam antra inter
ipsius squamas subinde obseruamus, adinuenissent, ac substantiam illam
quodammodo medullarem in illis cauernis repositam, summoque studio hic expendendam, ob-
seruassent, proculdubio & inibi quoque in osse cuneum referente olfactus organum collo-
cassent. Alij uero quosdam cerebri anfractuum reuolutionumque apices, ac ad frontis ossis se-
dem uersus superciliorum medium protuberantia cerebri tubercula, olfactus organa statuunt,
& tubercula illa quod prominent, carnisque quasi modo rubeat, mamillares cerebri processus
uocant, utrinque unum (uti etiam est) enumerantes. Alij rursus ex aliquot Galeni locis, praecipue
aut octauo de Partium usu, simpliciter anteriores cerebri uentriculos olfactus organa esse astru-
unt, perinde ac si anteriores uentriculi praesentis duntaxat sensus essent principia. Alij qui-
dem duos anteriores cerebri enumerant uentriculos: uerum deinde alios duos consingunt,
quos

quos olfactus organa esse asserunt. Caterum quam probe hi sentiant, ex dissectione discas lice-
bit, dextri sinistrique cerebri uentriculorum constructionem formamque prius inspiciens, quam
mercule multo aliam esse in septimo libro intelliges, quam haecenus dissectionum periti tra-
diderunt. Quandoquidem uentriculi in posteriori sede neutiquam lati conspiciuntur, & in
priora procedentes paulatim in angustum coguntur, inibi que olfactus organa educunt, neque
etiam ad olfactus organorum sedem pituitam excernunt, multoque minus ipsa olfactus organa
instar canalium cerebri pituitam (ut Galeni est sententia) huc deducunt. Praesentes namque cere-
bri uentriculi secundum cerebri longitudinem superius ampli existunt, anteriori sede nequa-
quam angustiores redditi, imò potius magis quam in ipso medio latefcentes. In posteriori au-
tem parte ampli quoque uisuntur: at hinc cornu modo per cerebri substantiam deorsum de-
scendentes, atque antrosum porrecti, tantisper angustantur, donec ad eam usque cerebri per-
tingant sedem, quae glandulae pituitae ce-
rebri excipiens regioni incumbit, ac sub qua
grandiores soporalis arteriae rami duram ce-
rebri membranam perforant, in cerebrique ue-
triculos conscendere incipiunt. Illi namque ar-
teriarum rami in hos uentriculorum angustos
conscendunt terminos, quos modo ad cere-
bri basim desinere dicebam. Atque eiusmodi
dextri & sinistri uentriculorum cerebri du-
ctus uisuntur. A sede uero ubi uentriculorum angustos terminos desinere dicebam, olfactus
organum, aut saltem cerebri processus animale spiritum praecipuo olfactus instrumento defe-
rentes, ac ipsi etiam uisori nerui enascuntur. Hinc enim utrinque a cerebro alba mollisque pro-
dit substantia, quae in progressu etiam cerebro tenuis membranae interuentu colligatur, quo-
usque ad sinus octauo capitis ossis pertingat, qui olfactus organum prius parantur. Ad po-
steriorem enim horum sinuum sedem albicantes cerebri processus, a cerebro abscedunt,
neque amplius tenui membranae connati, in suum singuli porrigitur sinum: & adhuc an-
trosum magis protensi ad sinuum finem, seu anteriorem ipsorum sedem desinunt, sini-
bus suffulti, ac cerebro interim proximè accumbentes. Nam etsi cerebro in sinuum regio-
ne non amplius adnascantur, nihilominus ipsi perpetuo attenduntur, illique sunt contermi-
ni. Hi processus cerebri ductu, colore, formaque neruis correspondent, quamuis interim longe
neruis ipsis molliores sint, pauloque (quod ad teretem spectat formam) latiores, quam profundi-
ores. Verum quia hi reliquorum neruorum ritu extra caluariam, ut neque etiam extra magnani-
duram membranam amplitudinem, non prociunt, nerui nomine eos Herophilus haud digna-
tus est: ut neque etiam Marinus, neque Galenus, licet Anatomicorum nonnulli hos in neruo-
rum habuerint numero, ipsos primum neruorum par recedentes. Porro in horum processuum
natura non negligenter considerandum est, quo nam pacto illi duram membranam suis sinibus
adnascantur, & quae foramina hinc a dura membrana, & ossium sinibus quibus praesentes innituntur
processus, ad nuper commemoratas frontis ossis & cuneiformis cauitates pertingant. Ac de-
mum expendendum quoque uenit, quod nam uerum sit olfactus organum, similitudine qua-
dam sumpta ab auditus instrumento, & olfactus quoque, & aliorum sensuum, in
septimo libro abunde pertractabimus. Modò autem sat fuisse uidetur, processus illos cerebri co-
memorasse, quos aliqui etiam mamillares et papillares nuncupasse colliguntur: qui sectionem
paulo diligentius aggressi, illa cerebri tubera mamillarum imagine prominentia, nihil ad ol-
factus organi constructionem auxiliari cognouerunt. Caterum quando huiusmodi proces-
sum naturam examinabis, atque illos longe grandiores in cane item & oue quam in homi-
ne adinuenies, etiam sedulo perquirendum est, quam anatomicè Galenus per illos cerebri pro-
cessus pituitam ad nares ab ipsis anterioribus cerebri uentriculis deduci scripserit, haud ani-
maduertens eos processus non perforatos esse, & ipsos uentriculos in peluui desinere, quae
repositam, quamuis de pituitae ductibus suo dicemus loco. Nunc enim neruorum duntaxat
series opportunè pertractabitur.

Anteriori ce-
rebri uentricu-
lorum ductus.

Lib. 8. de V.
su part.

HUIUSMODI ferè dextri
sinistrique uentriculorum ductus uisuntur. ac
A & B superiorem uentriculi indicant
sedem, A quidem anteriorem, B uero po-
steriorem. C regionem notat, quae decli-
uis antrosum ducitur ad D, quod uentricu-
li extremum terminumque indicat. At haec in cerebrum experimentibus
septimi libri tabulis sunt longe euidentiora, potissimum autem in quat-
ta, & quatuor illam seriatim subsequentes. Quod uero in hac figura
uentriculorum ex latere è directo conspiciuntur, neminem latere arbitror.

Processuum
qui aut olfac-
tus organum
sunt, aut ipsi
praecipue sub-
ministrant, or-
tus.

Lib. 8. de V.
su part.

Primi paris
ortus.

Primi paris
neruorum in-
gressus.

In oculum in-
gressus, & in
tunicam quam
ret comparat
mus dilatatio.

Num uisori
sint perforati.

NIBI unde^a processus albos, et neruorum modo progredientes, à cere-
bri basi initium sumere scripsimus, utrinque^b unus exoritur neruus, om-
nium corporis neruorum facile mollissimus, & circumferentia cæteris
(dummodo illi ex uarijs non permisceantur neruis) crassior. In crure nã
que, & item in brachio^c neruos quidem hoc primo pari crassiores repe-
rias, sed qui ex pluribus consentur neruis inuicem coeuntibus. Vterque
primi paris neruus sub cerebri basi quã^d sinui innititur, cui glandula infi-
det cerebri pituitam excipiens, antrorsum nonnihil oblique fertur, dextro quidem neruo sini-
strorsum, sinistro autem dextrorsum protenso. In progressu moxq; ab ipso ortu ambo inuicem
coeunt, atq; in eum permiscuntur modum, ut dextrum à sinistro nulla prorsus ratione queas
discernere, adeo sane, ut uana penitus sit quæstio, num dexter neruus in hoc congressu dextra
obtineat sedem, an uerò sinisterorsum continuo ductu feratur. Quandoquidem ille neruo-
rum coalitus non aliud est, quàm commune corpus à quo utriusque nerui dicentur prona-
sci, modo istius corporis ex cerebri substantia origo non indagaretur, atq; illi initia neruorum
diffusa apparerent. Nerui à congressu è caluaria ducendi inuicem mox dirimuntur, & per^e fo-
ramina ipsorum nomine insculpta, in oculorum sedes extra caluarię cauitatem procidunt. Quip-
pe &^f integri in oculos absumuntur, non quidem accuratè in posterioris oculi sedis centrum
implantati, sed neruus dextrum petens oculum ad dextrum magis latus posterioris eius sedis
culi ingreditur, ac (quemadmodum & dextri oculi neruus) quãdo oculum subiit, in latam de-
generat expanditur uel^g tunicam uitreo humori proximam, & mediam oculi sedem duntaxat
ambientem, & dilatata cerebri substantiæ admodum similem: ac proinde mollem, nihilq; mi-
nus quàm membranam: unde etiam Anatomicorum nonnulli hanc tunicam, quæ à retis qua-
dam imagine à^h μωλδραγοφωλδς dicitur, Tunicam appellare haudquaquã dignati sunt. Quod ue-
rò hæc tunica (aut quomodoocunque ipsam appellare uisum sit) præcipuum uisus organum à
multis habeatur, in oculi constructionis enarratione persequar. In præsentia enim neruos hos
aut oculos prolixius aggredi omnino præter institutum foret, quum suffecerit dixisse, uisorios
neruos illum quem recensuimus ductum citra omnem ramorum propagationem obseruare,
hoc enim (quemadmodum & dextri nerui cum sinistro mox ab exortu coitum) peculiare ra-
rumq; uisorijs nerui sibi uendicant. Quinetiam inter reliquos corporis neruos, hi duntaxat me-
atu qui sensu diiudicari possit, perforati dicuntur: quapropter Græcis (præcipue autem He-
rophilo & Eudemo, ⁱ πρὸς τὴν ὁπθάλμῳ) nuncupabantur. Cæterum ego eiusmodi mearum mihi ali-
quãdo occurrisse neutiquam queo asserere, quantumuis etiam canum adhuc uiuentium & alio-
rum grandium animalium uisorios neruos, uel hac solum occasione aggressus sim, et hominis
cuius caput adhuc à decollatione calebat, uixq; quarta horæ parte quum neruos intuerer ab-
truncatum fuerat, ipsos non oscitanter spectauerim, ac calente aqua sedulo fouerim. At-
que ut eiusmodi meatus toto neruorum progressu me penitus latuit, ita sanè in mutuo ner-
uorum coitu is neutiquam se obtulit, utcunque tamen hunc inibi oportebat esse insignem,
si modò nerui ob hoc ex Galeni sententia congregarentur, quo minus simplicia nobis ge-
mina perperam uiderentur. Porro ijs qui de congressu hoc meatu que acriter citra partium
inspectionem in dies altercantur, non grauabor duo quæ in congressu animaduerti, hic adijce-
re, quò & hinc suarum nugarum argumenta petant. Patauij itaque adolescens suspensio ne-
catus publicæ sectioni adhibitus fuit, cui ante annum dexter oculus à carnifice erutus fuerat:
deinde mulier, eodem supplicio affecta, cui dexter quoque oculus ab ineunte ætate emarcue-
rat, sinistro interim integerrimo, Mulieri dexter uisorius neruus toto progressu longè te-
nuior sinistro uisebatur, non solum in ea sede qua iam oculo inferebatur, uerum in exortu
quoque & in dextra sede congressus neruorum. ac præterquam quòd dexter tenuis erat, du-
rior quoque & rubicundior cernebatur, uti sanè & in adolescente: sed dexter non admo-
dum neque crassitie, neque mollitie adhuc sinistro cedebat. His ille accessit, cuius neruos
uisorios in illo congressu inuicem non connasci, neq; sese contingere uidimus, sed dexter non-
nihil ea sede qua caluariam egressurus fuerat, sinisterorsum reflectebatur: quasi non coalitus
occasione nerui congregarentur, uerum ut commodè per suum foramen è caluaria procide-
rent, potissimū quum etiam hoc ductu ingredientes in oculi posterioris sedis medium nō infe-
rantur.

rantur. Hunc ductum sinister neruus etiam referebat, non tamen ita
quin notatu digno intervallo dexter à sinistro dehisceret. Quam se-
dulò autem ac sollicitè eius uiri familiares interrogauerimus, num illi
omnia gemina perpetuò oculis obuersarentur, neminè Naturæ ope-
rum cognitione flagrantem ambigere sat scio. at nihil aliud resciscere
licuit, quàm ipsum de uisu nunquam conquestum fuisse, uisusq; præ-
stanti semper ualuisse, familiaresq; de uisorum duplicatione nihil unquam intellexisse. Quòd
uero Cassius, et alij nonnulli, quum causam rimatur, quamobrem dextra cerebri sede uulnera-
ta, aut alioquin læsa, corporis sinistra pars neruorum resolutione infestetur, integra parte de-
xtra, neruos omnes in ortu decussatim ferri: seu neruos à dextra cerebri & dorsalis medulle se-
de pronatos, in sinistram corporis regionem distribui, & e contra asserant, apud me elegantis-
simum, & inter somniantium ab illis problematum interrogatoribus excogitatum signum
habetur. quum^h secundi paris neruorum ac deinⁱ tertij &^j quarti parium, dextri exortus à
sinistris aliquot digitorum amplitudine inuicem distent, ut modò de alijs neruis nihil dicam;
idq; pariter sileam qui uisorios porcorum neruos subinde nō continuos, sed perinde ac crurū
neruos, quasi è multis funiculis conflatos spectarim, ne in aliam quampiam prolixioris disce-
pationem sermo defeccat, præcipue cum illis dissectionum professoribus, qui dextrum cere-
brum penitus à sinistro diremptum posteris tradiderunt.

DE SECUNDO PARI NERVORVM
cerebri. Caput V.

Secundi paris
ortus.

Secundi paris
neruorum in-
gressus.

In oculum in-
gressus, & in
tunicam quam
ret comparat
mus dilatatio.

Num uisori
sint perforati.

ONIGII^a secundi exortus, nequaquam ex infima mediã^b quodam
modo (quod ad latera spectat) basis cerebri sede, ut^c uisorios pender.
Dein præsentis coniugij nerui plurimū uisorijs crassitie cedunt, quam-
uis interim duritia eos superent, usq; ab illis multum uariant. Paulò po-
sterius enim quàm uisorijs, ex cerebri basis lateribus principium ducunt,
quòd hæc cerebri regio nonnihil durior illa sit, à qua uisorios origo su-
mitur. Atq; id merito accidit, siquidem secundi paris neruos musculis in-
ferèdos, duriores ipsi uisorijs esse oportuit. Proreptit enim neruus dexter (quòd et de sinistro,
nisi peculiariter sermoni quid addatur, in neruorum serie semper subaudiendum est) sub ce-
rebri basis latere ad^d foramen in oculorum sedis radice sibi cum alijs aliquot uasis commune.
Quamprimum autem è caluariæ excidit amplitudine, in ramos dissectus septem^e musculis o-
culo proprijs ramulos offert, illorum motibus præfectus.

DE TERTIO PARI NERVORVM
cerebri. Caput VI.

Tertij paris
ortus.

Tertij paris
neruorum in-
gressus.

In oculum in-
gressus, & in
tunicam quam
ret comparat
mus dilatatio.

Num uisori
sint perforati.

In oculum in-
gressus, & in
tunicam quam
ret comparat
mus dilatatio.

Num uisori
sint perforati.

In oculum in-
gressus, & in
tunicam quam
ret comparat
mus dilatatio.

ERTIVM par duplici radice utrinque principium sumit, una quidẽ cras-
siori, cui opportunè tertij paris nomen accommodaueris, altera autem lō-
ge tenuiori & duriori, et neq; in ipso exortu, neq; etiam in progressu, crassio-
ri radice commissa. Huius enim initium nō modico in posteriora interval-
lo, ab illius exortu distat: adeo sanè, ut uerius graciliorem hanc radicem pe-
culiare par, quàm tertij paris portionem, quis esse assereret. At quū omnes
Anatomicorum proceres hanc tertio pari ascripserint, nihil sanè obstiterit
aggredi: prius tamen studiosos admonentem, in libro de Neruorum sectione (quem Galeni
libri uix fragmentum censuerim) parum rectè tertium par secūdo mollius esse, tradi. Exoritur
itaq; gracilior hæc tertij paris radix à latere basis cerebri, ubi dorsalis medulla ab ipsa^a initium du-
cere auspicatur. Hinc recto tramite sub cerebri basi antrorsum progrediens, duram cerebri mē-
branam perforat, & secundo neruorum pari attensa cum ipso per^b commune foramen in ocu-
li sedem procidit, ilico in quatuor dissecta propagines, quarum^c prima sursum in adipe oculo-
rum musculis obducto excurrentes, per^d peculiare foramen ad frontis cutem & musculosam
huius sedis substantiam digeritur, frontis cutis & palpebræ superioris motibus præfecta. Se-
cunda propago deorsum ducta, mox in^e foramen sibi priuatim exculptum fertur, quousq; in
anteriori superioris maxillæ sedem prolatur, ac multiplici serie dispenseretur in^f musculos
superius labrum et nasi alam extrorsum in suo latere mouentes, ac demum in ipsum labrum &
incisoriorum dentium gingiuas. Tertia propago^g foramine etiam priuato utens, post^h carū
culam in interiori angulo oculi conspicuam, narium adit amplitudinem, inibi in narium dege-
nerans

Duplex utrin-
que tertij pa-
ris radix.

Tenuioris ra-
dis ortus &
series.

nerans tunicā, & ramulum exporrigens⁹ tenui & membraneo musculo intorsum nasi alam contrahenti.⁹ Quarta propago iam dictis crassitie non inferior, per⁹ foramen seu fissuram potius, quā inter primum maxillae superioris os, & cuneum imitans in extimo latere sedis oculi conspicitur, ad internam sedem⁹ temporalis musculi contendit, tota in eum musculum absumenda. Crassior tertij paris radix à latere basis cerebri, antè tamen, et penitiùs seu iuxta dextri & sinistri medium magis quā enarrata modò radix, principiū sumens, rectā deorsum tendit, foramen, quod ipsi & quarto neruorum pari huic radici proximo caelatur, perlubens. Hæc statim ab egressu⁹ propaginem diffundit, quæ uitis, aut cucurbitæ capreoli in star inuoluitur, duriorq; paulatim efficitur, ac⁹ binos tandem quinti paris neruorum cerebri ramulos (quorum seriem postea recensbo) in consortium admittēs, ipsiq; unitus in temporalem musculum inseritur, ac in illum quoq; qui à iugali ossē enatus priuatim⁹ seu mansorius nobis dicitur, ramulos porrigit, deinde et⁹ musculus buccas mouentibus, ipsiq; demum faciei cuti in buccis etiam furculos offert. Postquam uerò crassior tertij paris radix propaginem hanc capreoli modò intortam exprompsit, nonnihil deorsum magis descendens, furculum deriuat, qui antorsum ductus gingiuæ molarium dentium, ipsiq; adeò dentibus seriatim soboles distribuit. Dein priusquam maior hæc tertij paris radix decliuis ducta linguam contingat, ramum posteriori ex parte germinat utcunq; insignem, qui⁹ musculo in ore delitescenti & maxillam inferiorem attollenti insertus, inferioris maxillæ foramen adit, hic ubi is musculus ipsi inseritur conspicuum. Ramus ille in foramen delapsus tantisper antorsum fertur, quousque suilateris dentium inferioris maxillæ radicibus⁹ singulas soboles offerat, quorum beneficio dentes inter cætera hominis ossa, euidentius tristantium occursum sentire credimus. Neque uerò ramus hic uniuersus in dentes absumitur, imò non minima ipsius⁹ portio per⁹ foramen in anteriori maxillæ sede insculptum excidit, dextræ sedis inferioris labri cōplures furculos deriuas. At⁹ maior portio crassioris tertij paris neruorum radices, quando linguæ basi committitur, cū alterius lateris neruo linguæ tunicam efformat, aptum saporibus dignoscēdis instrumentum. Deinde & exiguos quoq; furculos penitiùs in linguæ substantiam dispensat. Horum enim & tunicæ linguæ producendorum gratia, tertium par potissimum à rerum Opifice creatum arbitramur, atq; ut⁹ primum par uisus, quintum uerò auditus, sic hoc tertium gustus censetur instrumentum, gustatoriusq; neruus merito nuncupatur.

DE QUARTO PARI NERVORVM cerebri. Caput VII.

Hoc⁹ par tertio pari nonnihil gracilius duriusq; est. exoritur enim à dorsali medullæ⁹ principio posteriori paulò quā tertium par, sed antorsum modicè tensum posteriori tertij paris sedi committitur, atq; unā cum illo per⁹ commune ipsis foramen ex capitis amplitudine, seu cerebri sede, ad palatum elabatur: quò simulatq; peruenit, in furculos quosdam partitiū, in palati⁹ tunicam degenerat: quæ quum linguæ tunica aliquantulo sit durior, iure etiam quartum par posteriori tertio pari originem ducit, ac proinde etiam palati tunica sensu hebetiori quā linguæ⁹ tunica donatur.

QUINTI NERVORVM CEREBRI series. Caput VIII.

QUINTVM⁹ par nonnihil quarto crassius, ac ueluti pluribus enatū furculis inuicem mox ab ortu connexis principiū ducit, ex media propemodū dorsalis medullæ sede, eius partis quæ à medullæ exortu usq; ad eam regionē pertinet, quā hæc è caluaria in uertebras labitur. Hoc quintum par uniuersum per⁹ foramen fertur impenitē tortuosum, & priuatim ipsi incisum, quousq; in cavitatem pertingat, auditus organo preparatam: ubi quintum par uariè discinditur, & propagines quasdam membranæ modo⁹ dilatatas huius cavitatis sedibus offert, auditus organi non infimam partem constituens. Præter has uerò propagines duos educit neruulos, qui seorsum per proprium foramen elabuntur. unus quidem per⁹ transuersum ducitur foramen, quod etiam admittit⁹ uenulam in auditus organum excurrentem. Hic neruulus non procul ab egressu tertij paris⁹ ramo commiscetur, in star uitis capreoli inuoluto. Alter uerò neruulus per⁹ foramen repit impenitē arcum, & insigniter quoque tortuosum, & immixtam ipsi setam aut plumbeum filum non admittens, ob idq; etiam

Anato.

Anatomicis cæcum appellatum. Neruulus iste transuersim supra⁹ musculum ducitur, qui à iugali ossē pronatus, inferiorē maxillā mouet: ubi uerò ad anterius usq; eius musculi latus antorsum prorepit, dicto tertij paris ramo commiscetur, in genarum cutem & musculos buccæ motuum autores digerendus. Atque illi demum duo sunt ramuli, quos tertij paris ramo capreoli ritu inflexo commisceri superius dicebam. Porro quemadmodum⁹ iuxta tertij paris præcipuam radicem, alia quædam radix enascitur tertio pari ascripta, simili etiam ratione iuxta quintum neruorum par interius paululum⁹ alia exoritur radix, quinti paris radici mixta gracilior, sed quodammodo durior. Hæc sursum uersus priora sub cerebri basi aliquandiu protensa, duram cerebri membranam perforat, ac per⁹ proprium foramen sub secundi paris foramine exculptum, è caluaria procidens in⁹ temporalem musculum, illumq; digeritur qui in ore delitescens, inferioris maxillæ ad superiora motus autor censetur. Hanc radicem cum sua coniuge licet peculiari coniugij loco censere. Quo minus tamen aliorum Anatomicorum (qui has radices prius ignorarunt) numerum perturbem, hos neruulos quinto pari ascribam, ad eum uidelicet modum, quo minorem tenuioremq; tertij paris radicem tertio pari superius adnumeratam reliqui. In temporalem itaque musculum⁹ quinque neruorum pertinent propagines, prima quidem à graciliori tertij paris radice, secunda à maiori radice, tertia autem & quarta à quinti paris primario educitur neruo. quinta autem is demum neruus est, quem iam quinto pari connumerabam. Neque sanè frustra, atque ut fors fert, tot neruorum soboles temporali musculo Natura exporrexerit. Sciebat enim hunc musculum pro sua mole omnium corporis musculorum ualidissimam functionem obiturum. Item quum haud ignoraret, quam molles illi essent nerui quos à cerebro eduxit, summa mehercule providentia illos quantum licuit ex ossium contactu, itinerisq; longitudine uoluit indurescere. Nulli enim non obuium est, quā callidè furculum in star capreoli inuolutum duriorē effecit. quòd is solus ossi minimo spacio contiguus sit: alios autem non inuoluit, quòd longo intervallo ossibus attendantur, ipsorumq; nonnulli per tortuosos & inuolutos ossium meatus etiā porrigantur.

DE SEXTO PARI NERVORVM CEREBRI. Caput IX.

RELIQUORVM parium, quæ in caluariæ amplitudine principium ducunt, nullum æquè sparsam ramorum edit sobolem, neque in tam multas easdemq; uarias inseritur partes, atque⁹ sextum cerebri neruorum coniugium, quod paulò inferius quinto pari aliquot distinctis ac à seinuicē diremptis furculis initium sumit, qui mutuo mox ab initio cōmissi, unum efformant neruum, qui per⁹ foramen caluariam egreditur, quod arteriæ soporalis⁹ minorem ramum, & grandiorē internæ iugularis uenæ ramum, simul admittit. Neruus hic non procul ab egressu in musculos posteriorem ceruicis sedem occupantes⁹ ramum diffundit, numerosa utcunq; serie in soboles digestum: quarum præcipuæ⁹ musculo exporriguntur, scapulam mouentium secundo. Ipse autem sexti paris truncus, soporalis arteriæ ac⁹ septimo pari cohæret, & simul cum ipsis membrana interuentu connexus, ad laryngis usque latera protenditur, inibi portionem à septimo pari assumens, illaq; se augens. Deinde sextum par quum hanc afficiuit portionem, laryngis musculis⁹ ramulos transuersim exhibet. Sunt autem illi musculi duo scutum imitanti laryngis cartilagini duntaxat proprii, qui ex stomacho gulæ uē posteriori sede pronati, eius cartilaginis lateribus inseruntur. deinde⁹ duo tertiæ cartilaginis basim occupantes, & duo ex illis qui primam cartilaginē secundæ committunt. Hinc uerò sextum par soporali arteria & interna iugulari cōcomitatum, ad thoracis usque elatiorem descendit sedem, ac mox⁹ insignem utcunq; propaginem ad primæ thoracis uertebræ latus, seu potius ad anteriorem primæ thoracis costæ radicis sedē deriuat, quæ sub membrana costas succingente, secundum costarum radices prorepens, à⁹ neruis in costarum interualla à dorsali medulla exporrectis, furculos quosdam assumit. Quum uerò hæc propago eiusmodi adaucta furculis, septum transuersum prætergressa⁹ est, in cibi potusq; organa, uti postea dicemus, dispensatur. Præter hanc propaginem sexti paris neruus iuxta superiorem thoracis sedem⁹ ramulos⁹ musculo offert, à pectoris ossē & clauicula ad mamillarem capitis processum deducto, & capitis motibus subseruienti. Deinde & musculo qui os⁹ u referens hinc à pectore accedit. Præterea & illi qui hinc ad infimam primæ cartilaginis laryngis sedem perfertur. Huiusmodi sanè uerorumq; sexti paris neruorum priusquam thoracis cavitatem subeant, series uisitur. quæ autem adhuc enarranda superest, mox atq; hic figuram contextui intericero, describetur.

n 3 QVAM

Crassioris radicis origo & distributionis series.

Neruus iuxta quinti paris radicē principium ducēs.

Quot neruorum propagines temporali musculo offerantur.

QVAMVIS nuda septem nervorum cerebri parvū delineatio ad finem primi Capitis posita, omnem sexti pariter seriem ostendat, atque ita pariter nervos recurrentes (qui Græcis *ἐπιστροφικοὶ* vocantur) exprimit, non abs re me facturum arbitror, si peculiarem eorum tabulam unā cum arteriæ magnæ & asperæ partibus, quātum scilicet ad ipsorum seriei attinet ostensionem, hic contextui Capitis interijciam. quum horum nervorum adeo frequens medicis sit mentio, & intuitus pariter ob summum Naturæ miraculum nulli non sit longè iucundissimus.

A. Arteriæ magnæ ex sinistro cordis uentriculo exortus, ubi hæc duas coronales arterias promit.

B Arteriæ magnæ truncus deorsum ad spinam reflexus.

C Arteria magnæ ramus oblique sursum ad primam sinistri la-
teris costam tendens, ac in sinistram postea manum excurrens.

D Arteriæ magnæ portio iugulum petens.

E Arteria transversa in dextram manum procedens. Quas
uero hæc & illa quam D insigniuimus soboles diffundant, ex
nuda arteriæ magnæ figura, decimo Capiti tertij libri subiun
da, petas licebit.

F₅F¹ Soporalis dextri lateris arteria.

G, G Sinistra soporalis arteria. H Asperæ arteriæ caudex.

I, K Duo asperæ arteriæ trunci, in quos hæc primum ad pulmo-
nes finditur.

L Larynx, cuius musculorum, ut & linguae & ossis v referen-
tis figuras, ex tabulis secundi libri dudum didicisti.

M Glandula laryngis radici utrinq; ad latus connata.

N Dexter sexti neruorum cerebri paris caudex.

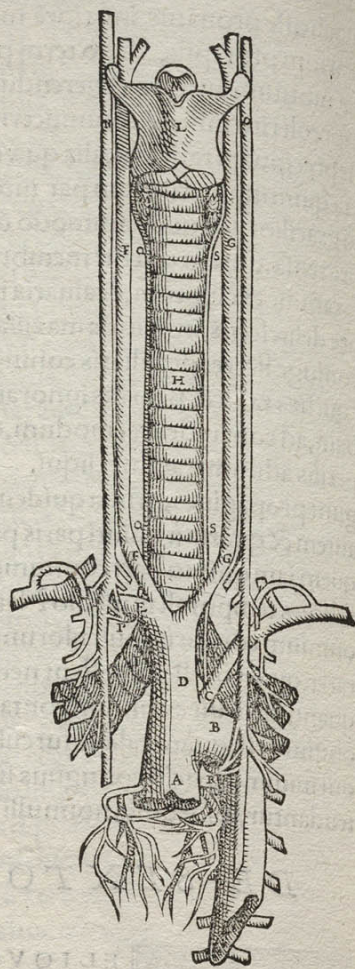
O *Sinister sexti paris caudex.*

P Dextri nervi ramuli ad arteriam quæ dextræ exporrigitur axillæ, reoluti, & in unum coëunt
tes nervum, qui interdum unico constat ramulo.

Q. Q. *Dexter nervus recurrens.*

R Sinistri sexti paris caudicis surculi, qui ad arteriæ magnæ truncum uersus spinam detortum reflectuntur.

S, S Sinister nervus recurrens, qui etiam nonnunquam unico incipit furculo. Reliquæ sexti paris nervorum propagines in nuda cerebri nervorum tabula spectandæ sunt.

*Dexter ner,
uus recurrēs.*

Quum itaq; dexter sexti paris nervus thoracis cavitatem ingressus est, atq; inter arterias & uenas in iugulo reperit, ab interiori ipsius latere^a modo tres,^b modo duos inuicem mox succedentes diffundit ramulos^c reuersu^d dextri lateris neruum constituentes. Ramuli enim isti ad arteriam quæ in dextrâ alam exporrigitur^e, ueluti ad trochlei rotulam reuoluit, simul coeunt, neruumq; unum efformant, ad dextrum asperæ arteriæ latus sursum excurrentem. Quum primum enim ex illis ramulis (quorum loco interdum simplex uisitur) unus cõflatur neruus, qui dextrum asperæ arteriæ latus petit, & membranâ interuentu ipsi adnexus ad dextrum ulque laryngis latus propter^f glandulâ incumbens, quæ alijs glandulis neque colore, neque substantia respondens laryngis radici hîc in dextro latere (uti in sinistro altera) adnascitur. Ilico autem atque neruus laryngem contingit, in plures parititur soboles, in sui lateris musculos digerendas. Qui uerò illi sint, posteaquam sinistrum recurrentem neruum fermonè ad sinistrum laryngis latus deduxero, subiungam. Sinister itaque sexti paris neruus iam in thoracis cavitatem ingressus, arteriæ in sinistram manum propagatæ ramulos, qui sursum reflectentur, exporrigere nequit, quod ea obliquè sursum, non autem dextræ arteriæ modo, transuersim, in alam contendat. Haudquaquam enim æquè tuta ad obliquum atq; transuersum, chordæ alicuius reflexus perficitur. imò hæc si ad obliquum baculum reuoluitur, sensim sursum conscendit.

*Sinister re,
currens.*

dit, eandem reflexus sedem nunquam seruans: ac proinde sinister neruus tantisper uersus for-
dis basim descendit, quousque extra cordis inuolucrum arteriæ magnæ contingat^r truncum,
qui deorsum ad spinam explicatur. Atque hic mox^r tres, aut etiam^r pauciores à neruo educun-
tur fursuli, qui ad arteriæ truncum, quâ is ad spinam deflectitur reuoluit, inuicem ununtur.
Sinistramq; recurrentem neruum constituunt. qui sursum properans, membranae beneficio
asperæ arteriæ sinistro lateri attenditur: ac cùm primùm laryngem contingit, non minus
quàm dexter neruus in ramos deriuatur, qui omnes in sui lateris musculos deorsum capita
habentes cessant. Sunt autem hi, si utriusq; lateris musculos iunxeris, quatuor, secundæ
cartilagini tertiam necentes, quorum beneficio tertiâ cartilago retrorsum atque in latera du-
citur, & laryngis^m lingula adaperitur. Præterea^r duo tertiâ cartilaginem primâ iungentes,
qui laryngis rimulam, seu lingulam claudunt, ac soli propemodum tunc expirationi obstant,
quum egerentes ui spiritum retinemus, ac interim quantum possumus, cæteris musculis expi-
rationem molimur. His præter alios nonnullos accedunt linguæ^o musculi, ab ossis^v referen-
tis medio utlinguam moueant pronati. Quum enim præsentis musculi in ferius sua fortitun-
tur capita, atq; deorsum necessariò mouendû corpus attracturi erât, necessum quop^o esse credi-
mus, ut animalis spiritus ab inferioribus partibus fursum quodâmodo ipsis duceretur. Quod
quanta industria immêsus corporis nostri Opifex in horum neruorû conuolutione molitus
fuerit, & si ex ipsa dissectione, & succincta hac neruorum distributionis narratione, & illa quâ
antea exhibuimus tabula dignoscere possis: nihilo minus Galenum, qui hos neruorum infle-
xus omnium primùm ab ipso inuentos merito gloriatur, ad eundem hortor. Qui in septimo
de Partium usu, ueros Deo celebrat hymnos, magisq; attentam requirit mentem, quàm si

[illegible]

QVONIAM
Galenus in horum nervo-
rum descriptione, quemad-
modum quæ nonnunquam &
libi, mentionem facit instru-
menti glosificum; nos lecto-
ri non incommodaturos di-
ximus, si hunc caractere-
rem F, in quo id instru-
mentū obiter exprimitur,
hic interceremus; una cū
E quo instrumentum deline-
atur brachij, sed potissi-
mum fenoris luxationibus
resuscitandis idoneum. Li-
cet hæc alio libro ac argu-
mento tractanda pu-
temus.

*Reliqua sex-
ti paris in tho-
racis amplitu-
dine series.*

*Sexti paris
series in nutri
tionis organa.*

augeri docuimus, simulatq; septum transuersum unâ cum grâdia arteria prætergressus est, propagines diffundere incipit, ac primam quidem inferiori membranæ omenti offert transuersim iecoris cauum aduentem. Propago hæc in ipso ductu inferiori membranæ omenti ramum exhibet, qui deorsum tensus, atque in furculos dissectus, tum ipsi membranæ omenti in dextra parte implicatur, tum etiam colo intestino, ubi id huic membranæ tanquam ad mesenterium committitur. Deinde alius ramus ab illa propagine duodeno intestino, & ieiuni initio deducitur adeò gracilis, ut interdum conspici nequeat. Post hunc longè crassior superiori membranæ omenti depromitur, qui dextram sedem fundi uentriculi perreptans, multas soboles uentriculo & ipsi omento communicat. Quod autem primæ illius propaginis adhuc superest, iecoris cauo & bilis uesiculæ furculos præbet. Secundam uero propaginem sexti paris ramus dextri lateris costarum radicibus attensus, in dextrum renem & pinguem membranam ipsi obductam digerit. Tertiâ porro dictis iam grandiore diffundit ad dextram mesenterij sedem, & in intestina mesenterio hîc connata spargendam. Quod autem eius rami reliquum est, subinde in uesicam, & mulieribus in uteri fundum dextra ex parte cessat. Vesica enim & uterus quoque suos nervos à dorsali medulla in sacro osse deducta mutuuntur. Ad eundem ferè modum sinistri sexti paris nerui ramus costarum exporrectus radicibus digeritur. Propaginem enim inferiori membranæ omenti largitur transuersim in lienis cauum porrectâ, quæ in progressu antequam lienem contingit, duos diffundit furculos in humiliores omenti membranâ, & colum intestinum quâ uentriculo hîc adtenditur, dispersos. Deinde aliam sobolem emittit illis furculis crassior, quæ sinistram fundi uentriculi sedem perreptans, uentriculo ipsiq; superiori membranæ omenti (qua etiam soboles ipsa suffulcitur) per multa germina deriuat. Mox quoque a propaginibus lienis cauo se inferentibus, exiles ramuli sinistram uentriculi lateris accedunt, illis concomitati uenis ac arterijs, quas à lienem perentibus uasis huc reflecti, antea diximus. Secundam propagine ramus ille sinistris exporrectus costis, mesenterio & sui lateris intestinis offert, & post hanc tertiâ sinistro reni exhibet, ac demum ipsius reliquo sinistram uesicæ ac fundi uteri sedem interdum amplectitur. A propaginibus in mesenterium sparsis, interdum cum feminalibus uenis & arterijs furculos ad testes usq; deductos animaduerti. atq; hæc sexti paris neruorum cerebri est series.

DE SEPTIMO PARI NERVORVM
cerebri. Caput X.

NERVORVM cerebri septimum ac ultimum par, uti cæteris paribus durius est, sic quoq; ex duriori enascitur principio. incipit enim aliquot inuicem distantibus furculis, à dorsali medulla, ubi modò caluariam est egressura. Hinc in anteriora modicè tensum, & ipsius furculis in unum coeuntibus, per foramen procidit, sibi priuatim exculptum. Simulatque uero septimum id par caluariam superauit, sexto coheret pari, & propagines aliquot dispensat musculis qui à processibus stylum imitantibus principium ducunt. ex quorum numero est alter tertij paris musculorum ossi referenti peculiarium, isq; qui inferiorem maxillam deorsum trahit, & alius linguæ proprius. Septimum par hinc ad linguæ usque radicem descendens, in plures diducitur soboles, quæ in linguæ musculos, & ossis referentis, & in omnes laryngis musculos superius non connumeratos implicantur, eorumque musculorum motibus præfunt. Verum præter illas soboles, septimum par non minimam ipsius portionem sexto pari neruorum cerebri ad linguæ radicem inibi offert, sextum par illa portione adaugens.

PRIMA

PRIMA TRIVM FIGVRARVM QVAE
SVBSEQUENTIBVS CAPITIBVS

communes habentur.

PRÆSENS figura duabus modò consequentibus tabulis, quæ neruorum à dorsali medulla prodeuntium nudam seriem ostendunt, potissimum subseruit. Hac namque sola dorsalis medulla, quam uulgo nucham dicimus, ab ea sede qua è cerebri basi principium sumit, ad extremum ipsius usque finem, ex humiliori sacri ossis sede procidentem delineatur.

A Dorsalis medullæ initium è cerebri basi pronatum.

B Hac sede dorsalis medulla non amplius simplex deorsum ducitur, uerum imaginem refert multorum funiculorum, qui simul commissi rectâ tenduntur.

C His characteribus neruorum radices notantur, à dorsali medulla priusquam è caluaria labatur prodeuntium. Sunt autem radices hæc eorum cerebri parium, quæ singulis characteribus indicantur.

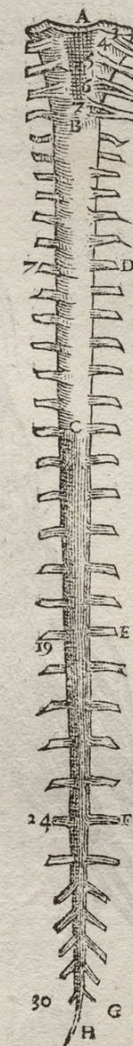
D, 7 A B ad D in sinistro latere, & ad 7 in dextro latere dorsalis medullæ pars ceruicis uertebri contenta, et septem quoque eius partis parium radices insigniuntur.

E, 19 A D ad E in sinistro latere, & ad 19 in dextro, dorsalis medullæ pars ostenditur, thoracis uertebri complexa. Deinde eius quoque partis duodecim parium radices indicantur.

F, 14 A B E ad F in sinistro latere, & ad 14 ad 23 in dextro usque dorsalis medullæ pars notatur, lumborum occupans uertebri, a qua quinq; parium radices principium ducunt.

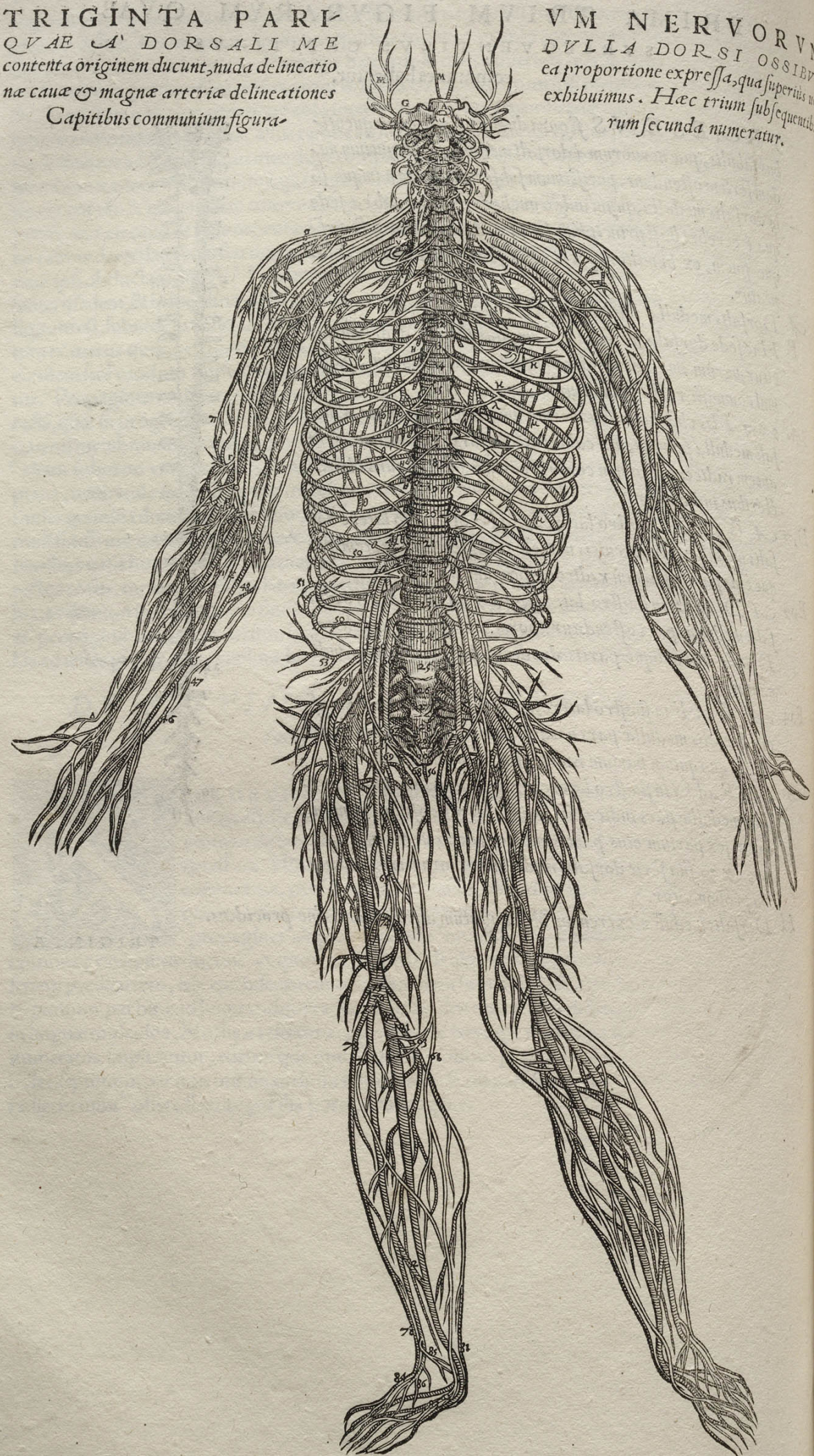
G, 30 A B F ad G in sinistro latere, & ad 24 ad 30, in dextro dorsalis medullæ pars indicatur, senis sacri ossis ossibus contenta, & sex parium eius partis radices, adeò ut 7, & 19, & 24, & 30 sua serie dorsalis medullæ neruorum triginta paria proponantur.

H Dorsalis medullæ extremum inconiugatum ab ossis sacri fine procidens.

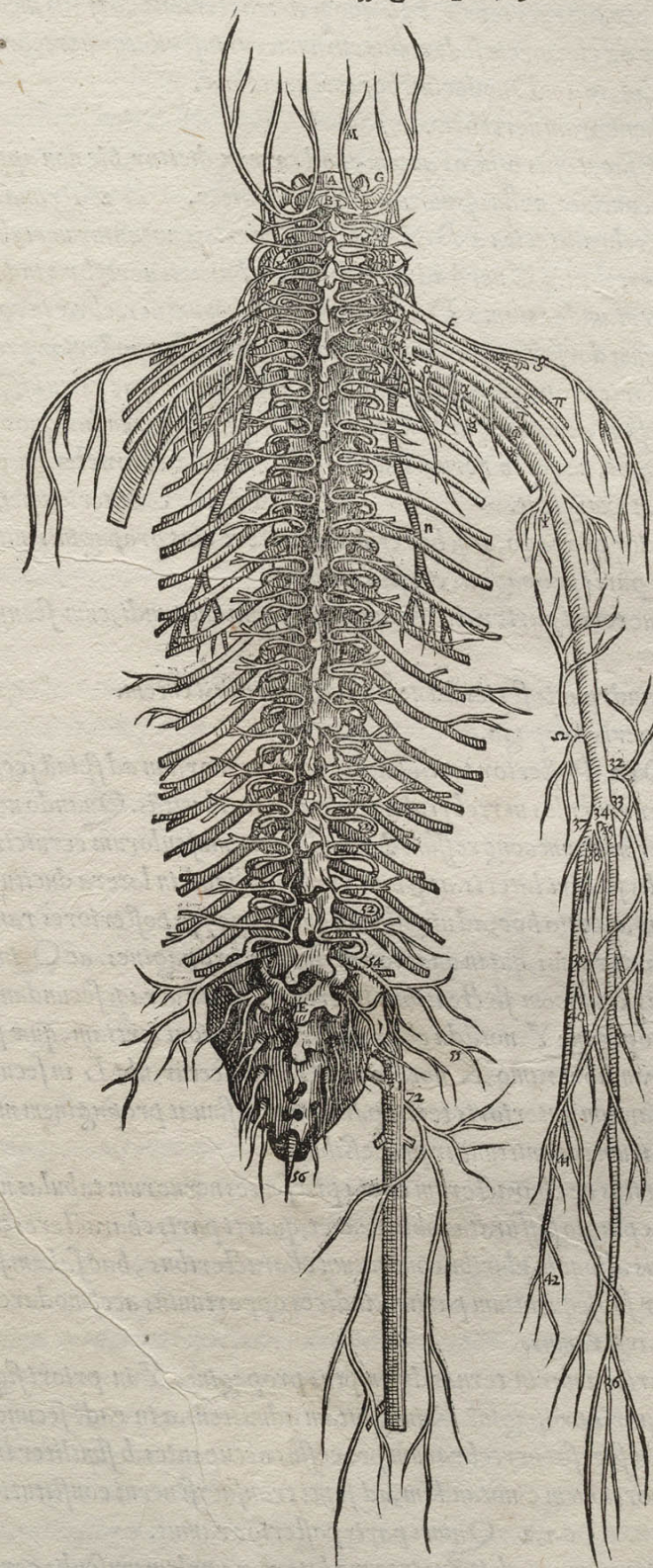
TRIGINTA

TRIGINTA PARI
QVAE A DORSALI ME
contenta originem ducunt, nuda delineatio
nae cauae & magnae arteriae delineationes
Capitibus communium figura-

VM NERVORVM
DULLA DORSI OSSIBVS
ea proportionem expressa, qua superius ne-
exhibuimus. Haec trium subsequen-
rum secunda numeratur.

TERTIA TRIVM FIGVRARVM SVBSEQUENTI
BVS CAPITIBVS COMMVNIVM, QVAE OSSIVM DORSI
cōtextum posteriori facie ita commonstrat, atq; modo praecedens eundem anteriori facie oculis
subijcit. Dein uniuersa dorsalis medullae nervorum series hac figura depingitur, quae superiori
figura minus oculis subiacet, et cui characteres nō satis cōmodē illic ascribi potuerunt. Ceterum
in utriusq; figuris dorsalem medullam adhuc in dorso ossibus repositā sinximus, ut nervo-
rum parium numerus & egressus in procinctu ocyus esset, quodq; iam dor-
salis medullae ossibus liberae effigiem proposuimus.

CHARAC.

CHARACTERVM DVARVM QVIBVS DORSALIS MEDVLLAE NERVORVM SERIES EXPRI-
mitur figurarum Index.

QVONIAM praesens characterum index duabus figuris habetur communis, & nonnulli characteres utriusque communes, alij peculiare sunt, non inopportune has notas 1, 2 pro characterum ratione illis subscribam. et licet numeri characteres in figuris sint obuij, illis subiungendis notis parum obscuritatis accessurum arbitror.

- A 1, 2 Dorsalis medullae sedes, qua primum uertebras ingreditur.
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 1 Septem cervicis uertebræ. His quoque characteribus dorsalis medullae nervorum paria designantur, quæ ad elatiorem sedem eius cui numerus inscribitur uertebræ spectant.
8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 1 Duodecim thoracis uertebræ.
20, 21, 22, 23, 24, 1 Quinque lumborum uertebræ.
25, 26, 27, 28, 29, 30, 1 Sex sacri ossis ossa. os autem quod coccyx dicitur, hic non appropinquamus, quia spinalem medullam non continet, nullusque nervus ab ipso elabatur. B 2 Prima cervicis uertebræ.
C 2 Prima thoracis uertebræ. atque ita à B ad C septem cervicis notantur uertebræ.
D 2 Prima lumborum uertebræ. à C uero ad D duodecim thoracis uertebræ indicantur.
E 2 Principium ossis sacri, unde etiam à D ad F quinque lumborum uertebræ in conspectum ueniunt.
F 2 Primi paris nervorum dorsalis medullae iam in uertebris posita posterior propago.
G 1, 2 Posterioris primi paris propaginis series. notatur autem praecipue ramus ipsius transversum primae uertebræ processum accedens, inibi in musculos aliquot digerendus, quos in Caputem contextus serie explicabimus, ne forte nervorum dorsalis medullae characterum explicatio aliquin prolixa, in immensum excrescat. H 1 Anterior primi paris propago.
I 2 Secundi paris posterior propago, atque hoc etiam characterem eius propaginis minor ramus insignit.
K 2 Posterioris secundi paris propaginis crassior ramus.
L 2 Commixtio coitus uel tertij paris rami, S in prima figura notandi, cum secundi paris ramo K iam indicato.
M, M 1, 2 Crassioris secundi paris series ad uerticis & occipitij cutem.
N 1 Anterior secundi paris propago.
3, 1 Tertij par. O 1, 2 Posterior tertij paris ramus retrorsum ad spinam secundae cervicis uertebræ reflexus, ac inter musculos uertebris hac sede adnatos latitans. Quando uero spinam contingit, extrorsum fertur per mutuum congressum dextri lateris musculorum cervicis posteriora occupantium cum musculis sinistri lateris, atque hinc rursus oblique in latera ducitur. Hunc sane ductum omnium parium à tertio hoc, ad uigesimum quartum usque, posteriores rami imitantur.
P 1 Anterior tertij paris ramus, qui in quatuor dirimitur propagines. ac Q in priori figura primam indicat musculus cervicem flectentibus insertam. R in utraque secundam propaginem, quæ cum quarti paris propagine Y notanda cōgreditur. S in priori tertiam, quæ posterioris secundi paris propaginis grandiori ramo K notato inibi commiscetur, ubi L in secunda figura scripsimus. T in utrisque quartam anterioris tertij paris rami insinuat propaginem musculus inserta, qui transversis uertebrarum committuntur processibus.
4, 1 Quartum par. Veritus ne characterum copia praesentes nervorum tabulas nequaquam profecto casu partas, nec alijs plagio suffuratas oblitteraret, quarti paris characteres in sinistram latem reieci, ut dextrum latem aliquin pluribus oneratum characteribus, hac saltem sede liberum esset, ipsius quinti paris & subsequentium parium indices opportunitus accommodarentur.
V 1, 2 Posterior quarti paris ramus.
X 1, 2 Anterior quarti paris ramus in ternas diremptus propagines. Y in priori figura indicatur, prima propago, tertij paris propaginem R insignitam admittens. a in eadem secunda propago in musculos dispersa, transversos uertebrarum processus occupantes. b similiter in priori tertiam propago, quinti paris portionem e notandam, ad septi transversum nervi constitutionem accedens.
5, 1 Quintum par. c 1, 2 Quinti paris posterior ramus.
d 1, 2 Quinti paris anterior ramus, ab ipsius interno latere ramulum musculus cervicem flectentibus exporrigens, qui inter d & characterem 6 est conspicuus.
e 1 Propago anterioris quinti paris rami, maximam constituentis portionem septi transversum nervi.
f 1, 2 Anterioris

- Anterioris quinti paris rami propago, quæ inter musculos occultata ad summum perreptat humerum. Characteres illi in secunda hoc modo r, & conspicui, huius propaginis soboles notant, musculus scapulam attollentibus oblatus.
g 1, 2 Propaginis f notata ramus in cutem exporreclis, quæ summum integrit humerum, & musculus quo brachium attollitur.
h 1, 2 Propaginis f notata ramus musculi brachium attollentis parti insertus, quæ à clavicula & summo humero, quæ is clavicula articulatur, principium ducit.
i 1, 2 Propaginis quam insigniuimus ramus, brachium attollentis musculi parti insertus, quæ à scapulae spina exorditur: soboles autem rami i notati quæ in brachij cutem exporrigitur, cum brachij nervorum notis π & π in utraque figura indicabitur.
6, 1 Sextum par. k 2 Posterior sexti paris ramus.
l, m Nescio qua incuria l & m in prima figura omiserim, num scilicet in apponendis characteribus eos praeterierim, quum in sinistro latere fortassis illos adhibitos arbitrarer: an uero appositos sculpsit non expenderit. Vtunque sit, ad sinistram latem e, tuo Marte adscribes, ut sexti paris anteriorem indices ramum. m uero accommodabitur illi surculo, quem à sexto pari uersus n, hoc est septi nervum, deduci conspicias. Atque id figura hic inserta monitus, multo praestiteris facilius, quam ego, delineationem forte iutaturus, & nihil interim promoturus, iam sculpta ac prae lo subiicienda tabula l & m cæteris characteribus adijcere possem.
n, n 1, 2 Septi transversum nervum ex tribus surculis b, c & m conflatus. Quod uero utriusque lateris nervus & in priori figura & in posteriori obliquo ductu incedat, hinc fit, quod interscipientes thoracem membranae propter cordis inuolucrum quod inibi amplexantur, hac sede extuberant.
o, o 1 Septi transversum nervum in septum series.
p 2 Sexti paris ramus cauiam scapulae sedem petens, & uariis oblatus musculus.
q 1, 2 Anterioris sexti paris rami cum proximorum parium ramis implexus, portioque brachium accedens.
7, 1 Septimum par.
r 2 Posterior septimi paris ramus, similiter atque alij huius sedis rami sparsus.
s 1 Congressus septimi paris cum proximis paribus, qui nervos in brachium deducit.
t, t 1, 2 Propagines sunt septimi paris, seu potius nervi brachium petentis tertij, ac r notandi, quæ in huius sedis musculos scapulam & brachium moventes accedunt.
8, 1 Octauum par, seu partium dorsalis medullae in thoracis uertebris reposita primum.
u 2 Posterior octauum paris ramus.
x 1, 2 Octauum paris congressus cum septimo pari, à quo in brachium aliqui exporriguntur nervi.
y 1 Octauum paris propago secundum superiorem primae thoracis costae sedem ad pectoris usque summum prorepens.
z, z 2 Surculi octauum partis, seu potius quarti brachium aduentis nervi, qui in huius sedis musculos diffunduntur. 9, 1 Nonum par. β 2 Posterior noni paris ramus.
a 1 Ne y uicinum ipsi y offenderet, anteriorem noni paris ramum δ insigniuimus, hic quoque notantes eius rami propaginem primae costae exporreclam.
j 1 Propaginis δ insignitae surculi, in musculos thoraci hic instratos protensi. Verum huiusmodi surculi in subsequentibus paribus exprimentur dilucidius.
10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 1 Paria nervorum à nono pari ad uigesimum usque notantur, quibus eadem pene propaginum, & potissimum ad costarum interualla est series.
10, 11 Surculi intercostalium nervorum sexti paris nervorum cerebri ramum augentes, qui sub tunica costas succingente costarum radicibus exporrigitur.
10, 11 In dextro prioris figurae latere rami notatur, ab intercostalibus nervis in musculos uaria serie excurrentes, qui thoraci insternuntur. Verum in sinistro latere paulo expressius eiusmodi ramos insigniui. Nam i & i ramos indicant in elatiorem partem exporreclis musculi brachium pectori adducentis, cuius fibrae deorsum oblique, ut & praesentes rami, porriguntur. n uero & n rami indicantur in humiliorem eius musculi sedem excurrentes, ac oblique sursum reflexi. Porro l & l rami ostenduntur, oblique descendenti abdominis musculo exporreclis. μ & μ rami insinuantur in musculus propagati, cuius ope brachium uersus dorsum humiliora ducitur. At
o eiusmodi

eiusmodi uarij spectatūq; incundissimi ramulorum ductus & inflexus ex ipsa potius sectione, quam hinc ubi omnes delineari nequeunt, obseruandi ueniunt.

v 1 In dextro latere v ponitur, indicaturum nerui sobolem papille clargitam.

o 1 Ramuli a decimo octauo pari & decimonono, principii accedentes musculi femur mouētū sexti.

π 1 Primus neruus brachium accedēs, qui in externa brachij sedis cutē digeritur. Verim in utraq; figura q̄ secundus brachium subingrediens neruus erit, & tertius, & quartus, & quintus, & sextus.

ρ 1, 2 Secundus brachium petens neruus, quem Galeno plus satis tribuens, graciliorem quam oportuit expressi, secus quam in figura huius libri calci insuta.

σ 1 Secundi nerui propagines, quae capitibus anterioris cubiti flexentium musculi digeruntur.

τ 1, 2 Tertius brachium accedens neruus. Quod uero secundus & tertius neruus paulo magis quam natura se habent in brachij exteriora delineati sint, in hoc factum putato, ut nerui inuicē in pictura magis quam natura distantes, omnia ad amussim oculis subijciant.

υ 1 Tertij nerui propago in cutem excidens, inter musculum pectori brachium adducentem, & eum qui brachium sursum ducit.

φ 1 Tertij nerui ramulus capiti oblatus, musculi cubiti flexentium posterioris.

χ 1 Tertij nerui propago, in cutem anterioris brachij sedis diffusa.

ψ 1 Hic congressus tertij nerui portio cum secundo notatur, uerum iam sepius obseruauimus tertium neruum a secundo augeri, uti in figura etiam pinxi, quae huius libri calci adhibetur.

ω 1 Secundus neruus post congressum ipsius portio cum tertio neruo deorsum prorepens.

Γ 1 Secundi nerui surculus capiti exporrectus oblongi, & radium in prouum ducentis musculi.

Δ 1 Nerui secundi ramus secundum radium ad brachiale usq; properans, ac externam primi pollicis internodij sedem sub cute inibi ascendens, ubi humiliter Δ reponitur.

Θ 1 Nerui secundi ramus, iam dicto ac Δ insignito crassior: qui mox in duas propagines, Λ nimirum & Ξ diuiditur.

Λ 1 Rami quem Θ insigniui elatior propago, sub cute secundum internum latus repens musculi oblongi, & radium in prouum ducentis.

Ξ 1 Rami Θ insigniti inferior propago.

Π 1 Inferior illius propaginis Ξ notatae duo praecipui rami, secundum internam cubiti sedem ad uolam usq; frequenter exporrecti, quemadmodum & in dextra delineatum est manu.

Φ 1, 2 Quartus brachium subiens neruus. Huius nerui propagines etiam si accuratē in utraque delineatae sint figurae, posteriori tamen duntaxat characteres adhibebitur sum, ne prior figura plus satis hic obscuratur.

Υ 2 Quarti nerui propagines musculis interdum extendentibus diffusae.

Ω 2 Quarti nerui ramus in cutem posterioris brachij & cubiti articuli sedis exporrectus.

32.2 Quarti nerui propago cutem accedens humiliori sedi externi lateris brachij obducit.

33.2 Quarti nerui soboles in exterioris cubiti regionis cutem ad brachiale usq; protensa.

34.2 Diuisio quarti nerui, quā iam externo humeri tuberculo insidet.

35.2 Elatior dictae modō diuisionis ramus.

36.2 Elatioris rami 35 notati, in exteriorem pollicis, indicis & medij sedem propaginum series.

37.2 Demissior ramus diuisionis 34 indicatae, qui ulnae exporrigitur.

38.2 Propagines commonstrantur demissioris rami 27 insigniti, quae musculis inseruntur, ab externo humeri tuberculo initium ducentibus.

39, 40, 41. 2 His notis propagines notatur demissioris illius rami qui ulnae exporrigitur, quas offert triū musculorum initij, ab externa ulnae regione secundum ipsius longitudinem pronatis.

42.2 Rami illius ulnae exporrecti, ac 37 insigniti finis, ac surculi, quos articulo brachialis cum cubito praebet.

* 1, 2 Quintus brachium ingrediens neruus.

43.1 Tertij & quinti brachij accedentium neruorum series, in musculos internā cubiti sedē occupantes.

44.1 Tertij nerui ramus radio exporrectus, ac postmodum in internam sedem pollicis, indicis & medij digestus.

45.1 Quinti nerui ramus ulnae attensus, & propagines deriuans internae sedi minimi digiti, & anularis, & medij.

46.1 Rami

Rami illius qui ulnae attenditur, ac 45 insignitur, propago externa sedi minimi digiti, & anularis, & medij oblata.

46.1 Sextus in brachium pertineus neruus.

47.1 Sexti nerui finis, non procul a brachialis cum cubito connexu desinens.

48.1 Surculi passim a sexto neruo in cutem, cui is exporrigitur, excurrentes.

20, 21, 22, 23, 24.1 Quinq; paria neruorum e lumborum uertebri egredientium.

49.1 A uigesimo pari principium ducens ramus, cum seminali arteria ad testem exporrectus.

50.1 Series neruorum per abdominis musculos.

51.1 Rami a neruis qui abdominis musculis offeruntur, in musculum excurrentes, quo brachium uersus dorsum humiliora ducitur.

52.2 Posteriores rami neruorum e lumborum uertebri procedentium. Porro ramuli qui in priori figura hos characteres 20, 21, 22 spectant, illi sunt qui ramum augent sexti paris neruorum cerebri costarum radicibus exporrectum, ac etiam ramuli sunt digesti in principium sexti femur mouentium musculi. Ramuli autem 23 & 24 spectantes, illi sunt qui musculis hanc dorsum partem flexentibus offeruntur.

27, 28, 29, 30. 1 Sex sacri osis neruorum paria. Ramuli illi qui numero proximi sunt, illi censentur, qui uelica & uteri quoq; ceruicibus implicantur, antiq; musculos pariter accedunt.

53.1 Primi paris osis sacri, seu uigesimaliquinti paris propago, interna ilium osis sedi, ipsiq; adeo abdominis musculis hinc ab ilium osse prodeuntibus exporrecta.

54.2 Vigesimaliquinti paris propago, gibbum osis ilium accedens, & musculis inibi cluniumq; cuti ramus offerens. Huc & a subsequentibus paribus ramuli pertinent.

55.2 Ramus est propaginis 54 insignita, qui hic musculis offertur.

56.1, 2 Dorsalis medullae terminus absq; coniuge, indiuisusq; procidens.

57.1 Primus femur subiens neruus.

58.1 Primi femoris cruris ue nerui ramus cutem accedens.

59.1 Primi cruris nerui portio musculis implicita.

60.1 Secundus in crus prorepens neruus.

61.1 Secundi cruris nerui ramus, secundum internam femoris & tibiae sedem ad summum usq; pedem sub cute prorepens.

62.1 Rami 61 insigniti, in pedis summum distributio.

63.1 Rami 61 insigniti, notatu dignae soboles cuti anteriorem genu sedem ambiēti digestae.

64.1 Secundi cruris petentis nerui portio, femoris profundiora subintrans.

65.1 Portio illius quam 64 notauimus ramus facile primarius, ac quinto femur mouēti insertus musculo.

66.1 Tertius in femur pertineus neruus.

67.1 Tertij cruris petentis nerui soboles, in musculos digestae, pubis osis foramen occupantes.

68.1 Tertij femoris nerui ramus in cutem exporrectus.

69.1 Tertij femoris nerui portio in alto permanens, & musculis implicita.

70.1 Praecipua modō dictae portio soboles musculo distributa tibiam mouentium secundo.

71.1, 2 Quartus, idemq; crassissimus in femur procedentium neruus.

72.1, 2 Quarti nerui propago in posterioris femoris sedis cutem magna ex parte diffusa.

73.1 Quarti nerui soboles in musculorum capita depromptae, quorum origo a coxendicis osis appen dice pendet.

74.1 Quarti nerui ramus, primum quarti tibiam mouentis musculi portio a femoris osse principium ducenti oblatus, ac mox in cutem excurrent, quae inferiori sedi obducitur, posterioris regionis femoris & genu articuli.

75.1 Rami quarti cruris petentis nerui, qui capitibus offeruntur musculorum, ab inferioribus femoris capitibus principium ducentium.

76.1 Quarti nerui in duos crassitie impares ramos diuisio, quam inter humiliora femoris molitur capita.

77.1 Gracilior ac exterior dictae modō diuisionis truncus.

6 2 Exterioris

- 78, 78.1 Exterioris trunci propago, cutem subiens externa tibia sed obducta.
 79.1 Exterioris trunci propago cuti subtenfa, anteriorem tibiae sedem ambiens.
 80.1 Interior crassiorq; truncus magna quarti nervi diuisionis.
 81, 81.1 Interioris trunci propago cuti tibiae posteriori integri substrata.
 82.1 Propago exterioris trunci, interiori trunco commixta.
 83.1 Interioris trunci in pedis humiliori sede distributio.
 84.1 Portio rami 78 notati, pedis superiori accedens.
 85.1 Portio interioris trunci, quae cuti exporrigitur anteriori sedi articuli obducta, quo talus tibiae articulatur.
 86.1 Interioris trunci ramus, pedis superiora accedens, sed interim in alto latitans. Qua autem ratione interioris exteriorisq; truncorum series subinde uariet, in ipso decimo septimo Capitis contextu sum explicaturus. Praeter figuras, quarum modò indices expressi, subsequentibus Capitibus mirè ea confert, qua praesenti libro colophonem additurus sum. Quamuis enim illa non ad hunc librum, sed ad Epitome sit parata, quia tamen postremam & forte etiam ueriores ipsam delineauit, non ab re me facit duxi, eius notas aliquando in margine subsequentium Capitum ponere.

DE DORSALI MEDULLA ET NERVO-
rum ab ipsa proceduntium numero. Caput XI.

Dorsalis me-
dulla ab ossi-
medulla diffe-
rentia.

DORSALIS medulla neruorum modo substantiae cerebri à qua originē sumit correspondens, quanto magis à cerebro recedit protenditurq; tanto (neruorum etiam ritu) compactior duriorq; efficitur. Variat enim plurimum ab aliorum ossium medulla impenfe humida, propemodumq; fluxili, siquidem hanc, & praecipue ipsius substantiam molliorem pinguedini, uel ad ipsi affimiles licet in ossium sinibus nutriendi humectandiq; gratia asseruato. Quapropter ex hac nullum prorsus neruum neq; durum neque mollem exoriri reperies. Quinetiam praesens medulla nec cerebri, aut dorsalis medullae in uolucris obtegatur, nec praeterea ipsi adeo dignae notatu arteriae ac uenae obtenduntur. Quapropter etiam nulla ratione cerebro & dorsali medullae similis est, neq; ulla illi cum sensus organis aut musculis communio existit. Quum interim dorsalis medulla non paruam cum musculis communionem sibi uendicat. Quippe si rerum Opifex hanc non produxisset, duorum alterum subsequeretur, aut enim omnes corporis partes capite inferiores, ac à nervis sextiparis neruorum cerebri propagines nullas admitterent, motu destituerentur arbitrio, tristantiumque sensu priuarentur: aut neruum in singulas partes à cerebro deriuari necessum esset. Verum si motu carerent, tunc homo non amplius animal, sed lapideae luteaeue cor responderet statuae. A cerebro autem in singulas partes exiguum & grandem neruum porrigere, artificis esset neruorum securitatem nihili pendens. Nam non solum gracilem neruum, ut qui rumpi confringi que possit, longo progressu deduci non erat tutum, uerum ne aliud quoddam ualidorum etiam organorum, & minus adhuc uenam aut arteriam. Haec enim ut dorsalis medulla à propria origine grandes amplexq; enascentes instar caudicis in progressu uarie discinduntur, & quum corporis partibus appropinquant, furculos singulis partibus offerunt, qui materiam ipsis à principio oblatam communicent. Vnde etiam satis fuit dorsalem medullam uelut fluium aliquem, ex fonte nimirum cerebro effluentem, per eam sedem qua transit geniculatim neruos tanquam sensus & motus arbitrij uectores germinare, uti modò rerum Opifex probe est molitus. Ceterum quando dorsalis medulla instar alterius cerebri omnibus propemodum partibus sub capite positus censetur, hanc quoq; oportebat similiter ac cerebrum duro & ferendis iniurijs pertinaci munimēto, ac uelut propugnaculo cingi. Cuiusmodi uerò id sit, in primo libro, dum dorsi uerbrarum structurā prosequeretur, abundè dictum est. Praeterea dura etiam membranae dorsalem medullam amplexantur, ipsae omnino specie respondentes, quibus cerebrum obuoluitur, etiam si distantia inuicem non congruant. Crassam enim seu duram cerebri membranā à tenui in caluaria distare, gratia distentionis contractionisq; uasorum tenuis membranae, & ipsius adeo cerebri, in septimo libro declarabitur. In uerbrarum autem sinibus, ubi membranae dorsalem medullam ambiunt, dura tenuem contingit. Atque hoc uno inuicem membranae pugnant: ac eo praeterea, quod tertium quoddam inuo-

Dorsalis qui
munimenta.

Ossibus.
Membranis
inuo-

inuo-lucrum egregie ualidum nerueumque duabus illis quae dorsali obducuntur membranis, extrinsecus circumducatur. Neque profectò incassum haec molitur Natura: quippe quum dorsalis medulla quaedam cum cerebro obtineat communia, quaedam peculiaria: in communibus quidem communis est fabrica, in peculiaribus autem propria ac differens. Sunt porro communia, substantiam corporis similem habere, & neruorum esse principium. Peculiaria uerò, moueri quidem cerebrum, ac pulsare naturali quodam motu, non secus atque cor: & cerebrum inter immobilis ossis comprehendit, non moueri uerò dorsalem medullam uerbrarum quae mouentur inclusam. Merito itaque ipsis pari ratione, duae membranae, dura nimirum & tenuis, circumuoluuntur: una quidem praecipue, ut colliget simul uasa quae in eis excurrunt, & totam eorum substantiam utcumque mollem constringat: alia, ut inuo-lucrum efficiatur, & à circumdatis ossibus muniatur, ipsa quae etiam ossa & cerebrum & dorsalem medullam ambiunt, uelut propugnaculum quoddam & murus, sufficiens citra noxam excipere impetum eorum quae aut secare, aut frangere, aut aliter nocere possunt. Ceterum quoniam cerebrum tenuisq; membranae uasa pullant crassam membranā, tanto interuallo à tenui membrana in caluaria priuatim distat, quantum ipsis dum dilatantur, suscipiendis sat sit. Quoniam uerò dorsalis medulla non pullat, neque distenditur, utraque quae membranae simul coeunt coalescuntq; ne minimum quidem mutuo diffire. Porro quod nullus qui sensu dignosci queat, motus capitis ossibus addit, in uerbrarum uerò motus sit uariis, dorsali medullae tertium id inuo-lucrum, cuius paulo ante meminimus, obductum uisitur. Nam nobis dorsum inclinantibus, ob id quae etiam dorsali medulla necessario flexa tensa quae, haec promptè nullo eiusmodi inuo-lucro succincta frangeretur. At dorsalem medullam unicam (uti & cerebri sedes, à qua principium ducit, unica simplex quae est) iuste à Natura factam esse, neminem latere arbitror, quum homini duo dorsa procreari fuisset planè ridiculum, atque ad plurimas actiones ineptum, quod quae dorsalis medulla ualidior per uerbrarum simplex, quam gemina prorepat. Quam uerò sit Galeni ratio uana, quae cerebellum simplex esse docet, ut unica fieret dorsalis medulla, in septimo libro explicabimus. Quamquam sane & hoc loco hominis medulla dorsalis ueniat expendenda, si quidem per totam ceruicem & ad thoracis usque medium aliquando & inferius nonnihil, simplex ac indiuisa mollis quae adhuc deorsum fertur, neruos duntaxat geniculatim à se diffundens. Quum uerò thoracis medulla perperit, ut duris ac motui potissimum seruientibus propagandis neruis idonea redderet, non simplex amplius, sed in innumeras secta soboles descendit, non aliter profectò quam si firequentes multas quae tenuissimas chordulas simul recta tensas membranae cuiusdam illigares, ac deinde per singula foramina per quae nerui prosiliunt, unam atq; alteram chordulam ex mutuo illo connexu tantisper distribuere, quousque unica tantum superesset chordula, dorsalis medullae fini respondens. Ad eum nanque modum dorsalis medulla in neruos absumitur, qui per foramina in uerbrarum exsculpta elabuntur. Quanto autem artificio haec concinnata sint, partim in primo libro exequutus sum, partim uerò in sequentibus Capitibus recensere conabor. Ceterum nerui, quos dorsalis medulla per uerbrarum ducta, ac paulatim in progressu grauelescens distribuit, refectionis professoribus sexaginta, & interdum quinquaginta octo enumerantur, modò triginta, modò uiginti noue complexi paribus. A dorsali enim medullae se de septem ceruicis contenta uerbrarum, septena exiliunt paria. A medullae autem sede per thoracis uerbrarum, duodena dependent paria: à quinis autem lumborum uerbrarum, quinae ab ossis sacro sena. quamuis interim quinque inferiora ossis sacri neruorum paria, si quando id sex efformetur ossibus, quodammodo gemina dici possint, quum nerui utrinque antrosum & retrorsum ducantur ab una radice uix enati. Dorsalis uerò medullae terminus ex ossis sacro procidens, neruus non censetur, neque in ramulos qui neruorum nomen merentur cessat: quanquam aliquando illum iam ex sacro ossis decidem in tres impenfe breues furculos diffundi uiderim, tunc sacro ossis quinque solum ossibus conformato. In canibus autem & alijs animalibus, pro dorsi ossium numero neruorum dorsalis medullae parium frequentia quaeque differt. Veniunt de Galeni libris de Partium usu sententia dicam, quando os sacrum quatuor tantum ossibus formari arbitratus est, nullum quae aliud os illis subijci scriptum reliquit. Ex illa enim sententia colligere promptissimum est, quam aliorum Anatomicorum placitis, dum illos libros nobis tradidit, anxie insisterit, quam quae inuicem consona nobis scripta reliquerit.

Quae dorsalis
cum cerebro
habeat comu-
nia, & quae si-
bi peculiaria.

Dorsalis cuti
unica.

Li. 8. de Vsa
partium.

Vbi dorsalis
uelut e multis
singulis com-
pingitur.

Quot neruo-
rum paria à
dorsali discin-
dantur.

Quam uiam
Natura pri-
mo parauerit
pari.

Secundi pa-
ris egressus et
series.

MODO haecenus memoria non exciderit primae ceruicis uertebrae cum occipitis osse, & secundae item uertebrae cum prima superius traditae articulationis species, merito in praesentia Naturae prouidentiam sedulo admiraberis, quae primo ceruicis pari, & secundo, non ceterorum ceruicis aut thoracis neruorum ritu, sed peculiari quodam, duarum primarum uertebrearum articulationibus impedita, uia insculpsit, ac duos utriusque paris, quemadmodum & in sacro osse utrinque machinata sit exortus: unum quidem anteriori corporis sedi, alterum uero posteriori exporrigens. Quippe ut * posteriori primi paris propagini concinne uia praepararetur, Natura in prima uertebra eminētiore sede ad radicē posterioremque regionē ipsius cum capite articulationis sinum caelauit, atque hinc etiā occipitis ossi sinum insculpens foramen effecit primae ceruicis uertebrae, ipsiusque occipitis ossi commune. Ne si fortasse integrum foramen tenui illi uertebrae (uti in canibus, quibus grādiōr est uertebra, euenit) insculpsisset, ipsa quum alioquin magno indigeat robore, multis perforationibus inualida redderetur. Quinetiam quo foramen id artius esse possit, Natura posteriorem primi paris exortum gracilem effecit, eumque in musculos duntaxat distribuit, qui a prima ceruicis uertebra in occipitis os inferuntur, & eos qui ab occipitijs osse in transversos eius uertebrae processus implantantur: aut, ut clarius dicam, in quarti & quinti musculorū caput mouentiū parium musculos, praesens propago spargitur, ac dextra quidem propago in dextrilateris deperditur musculos, sinistra autē in sinistri: quod etiā tota neruorum serie semper, nisi aliud addidero, subaudi uelim. Ceterum ab hoc posteriori primi paris exortu seu propagine furculus etiā deducitur in principium musculi a transuerso primae ceruicis uertebrae, & aliquot subsequentiū uertebrearum principium fumentis ac scapulam sursum attrahentis. Altera primi paris propago non semper conspicua, nimis quā gracilis est, atque ab anteriori dorsalis medullae regione enata, excidit inter primam ceruicis uertebrae & occipitis os, iuxta latus teretis ligamenti secundae uertebrae processum (quem denti assimilamus) occipitio colligantis. Haec propago uti gracillima est, ita etiam mox in musculos absumitur, quā anteriori uertebrearum sedi obnati, dorsum mouentium primum par recēsentur. Secundum neruorum par, quando prorsus ex lateribus subsequentiū parium modo pronasci nequiuit, utpote ab articulatione duarum superiorum uertebrearum offendendum, aut quod si foramen inibi uertebreis esset insinuatum, articulationis robur omnino infirmaretur, Natura uertebrearū noxam fugiens, secundū par ut frequentius, binis exortibus seu propaginibus exoriri operae precium putauit, ac * posteriorem propaginem, quae * anteriori longē est crassior (quamquam & ipsa gracilis uisitur) per latera posterioris secundae uertebrae processum, quem spinam uocamus, eduxit, ibidem opportunissimū tutissimūque iter (uti in primo docuimus libro) machinata. Praesens propago quum utrisque primi paris propaginibus crassior sit, in plures quoque diuiditur ramos. Simulatque enim prodijt, in duos crassitie impares discinditur, ac * crassior a prioribus quodāmodo ad posteriora sursum transuersim tendit, ex spinā nimirū secundae uertebrae lateribus, uersus spinā medium, ubi mutus est utriusque lateris musculorū posteriorem ceruicis regionē occupantiū congressus. Ramus iste tertij paris sobole huc exporrecta eoauca, ac ex dictorū iam musculorū medio in exteriora prolapsus, contrario penitus ductu ex posterioribus sursum in priora ad caput contendit, atque inibi in uniuersam capitis cutem tam quae circa aures, quā quae post aures ad uerticis usque summum habetur, furculos spargit. Huius rami progressus accuratē propter subsequentiū parium seriem uenit perpendendus. Ab illis enim paribus rami a uertebrearum lateribus ad ipsarum spinas pertingunt, & hinc rectā extrorsum per mutuum musculorum utriusque lateris congressum, & rursus hinc a spinarum seu posteriorum processuum apicibus, dorsūque medio antrorsum seu uersus corporis latera ascendant, & in musculos digeruntur a spinarum apicibus principiū ducentes, uti subsequens neruorum series ordine doctura est. Ceterum posterioris secundij paris propaginis minor ramus in proximorum musculorum principia diuicatur, sunt autem illi tertij & sexti paris musculi, eorum quos capitis motibus praesse diximus. Anterior secundij paris propago admodum gracilis, ab anteriori dorsalis medullae sede originem mutuatur, atque * inter secundam & primam elabitur uertebrae ad latus radicis, eius secundae uertebrae processum, quem denti comparamus. Digeritur autem haec propago mox in musculos anteriori ceruicis uertebrearum sedi adnatos, qui primum par musculorū dorsī motus autorum constituunt. Tertium neruorum

neruorum a dorsali medulla prodeuntium par ex * communi foramine secundae ceruicis uertebrae & tertiae procidit, mox ab egressu in duos discis sum ramos. Posterior retrorsum flectitur, ac inter musculos ceruicē extendentes, qui dorsum mouentiū septimus & octauus enumerantur, ac deinde inter caput mouentium secundum par occultatus, ad secundae uertebrae spinam contendit, atque hinc ex mutuo musculorum posteriorem ceruicis sedem occupantium concursu in posteriora excidens ad ceruicis properat latera, musculo suffultus, qui ex carnea constitutus membrana buccarum motus opifex censetur. Anterior autē tertij paris ramus, in quatuor spargitur propagines, ac * prima musculos dorsum mouentium primum ac secundum implicat. Secunda propago declius ducta, quartum adit neruorum par, cuiusdam ipsius furculo commissenda, in dictos nuper musculos absumpto. Tertia autem sursum contendit, ac posterioris secundij paris propaginis ramo in uerticis cutem excurrenti congruitur, unā cum illo (uti prius dictum est) dispergenda. Quarta autem tertij paris anterioris rami propago in musculos digeritur, qui transuersis uertebrearum processibus connati, ceruicem in latera mouent, & eum pariter qui a transuersis uertebrearum ceruicis processibus principium ducens, scapulam sursum uellit. Quartum ceruicis neruorum par ē communi tertiae & quartae uertebrearum foramine excidens, tertio pari similiter in duos partitur ramos. Posterior alioform qui retrorsum ad spinam inter musculos occultati reflectuntur modo, uersus tertiae ceruicis uertebrae spinam contendit, in progressu illis quibus intertextitur musculis, furculos diffundens. Quādo autē spinam contingit, per mutuum elabitur congressum, musculorum posteriorem ceruicis regionem occupantium, atque hinc in latū membranaeque digeritur musculum buccarū motus auctore praecipuū. Anterior autē quarti paris ramus, ternas educit propagines, ac una promit, cui tertij paris propago commissetur, quae in musculos deperditur stomacho substratos, ac ceruicem flectentes. Secundam uero propaginem in musculos distribuit uertebrearum lateribus adnatos: cuiusmodi sunt quorum beneficio ceruix in latera ducitur, ac is qui a transuersis colli uertebrearum processibus principium ducens, scapulam sursum allicit. Tertia propago duabus nuper dictis gracilior, declius fertur, cum quinti paris sobole congressura, ac simul cum illa et sexti paris propagine septi transuersi neruū constitutur. Quinto pari, quod praedictis quatuor succedit, quinta uertebra cum quarta uiam praebet: ipsum uero similiter atque quartum in duos discinditur ramos, ac * posteriorem ad spinarum apices retorquet, eodem prorsus modo digerendum, quo posteriorem quarti paris ramum digeri diximus. At prior anterior uel quinti paris ramus, primum sobolem spargit musculis ceruicem flectentibus, dein grandiorē depromit, qui deorsum repens ramulos utriusque uicini paris, quarti nimirum & sexti excipit, & illis adhaerens, neruū septi transuersi efformat, qui praecipua quinti paris constat propagine, & exigua sobole quarti paris, & item exigua sobole sexti. Interdum uero & septimi paris furcu lus septi transuersi neruo accedit, at tunc quarti paris soboles ipsi nulla offertur. Atque haec sane regio admodum indutrie septo transuerso neruos elargitur. Variat enim id a ceteris musculis non figura solum, uerum & functione. Orbicularis enim formae (uti in secundo recensuimus libro) uisitur, & situ obliquo donatur. Mox caput ipsius a quo fibrae dependent, non ut quispiā arbitretur, ex pectoris osse, aut costarū cartilaginibus, aut uertebrearum corporibus educitur, sed in media totius septi regione, quae neruosa est, id consistere nobis persuasum habemus. Ac proinde neruos fibris illis motum largituros, eo prorere ab alto operae precium fuit, ut in uniuersam ipsius sedem suam uim ex quo diffunderent. Si uero Natura neruos septi partibus, quae pectoris ossi, costis & uertebreis connascuntur, inseruisset, septi finis in ipsius medio haberetur: quū neruos in musculorum initia potius quā fines exporrigi, Anatomes professoribus axioma sit. Atque hac ratione septum duntaxat neruos a ceruicis uertebreis mutatur. longo enim progressu eos ducere, quum possent ex proximis sedibus emitti, Opificis esset ignorantis, quid magis in fabrica conduceret. Hae igitur occasione septo sublimes transmittuntur nerui, uniuersum thoracem perrepantes. Ne uero in progressu periclitarentur, eos intersepientibus thoracem membranis adnexuit, unum neruū singulis membranis exterius firmans. Neque profecto minorem conditoris industria arguit, id quod adhuc anterioris quinti paris neruorum ceruicis est reliquum, atque in musculū praecipue inseritur, cuius auxilio brachiū attollimus. Hic enim quia ingens graueque membrū impense sursum attollere debebat, fortialioque indigebat neruo, quem Natura ipsi securissimē a commemorata quinti paris portione deduxit. Natura enim ab hac portione ramulos quosdam porrigens musculis scapulam attollentibus, primum ab externo huius portionis latere neruū deriuat, qui foras emergens, atque in multas scissas soboles cutem implicat, qua attollens brachiū musculus integitur. Deinde reliqua portio in profundo recondita, simulatque scapulae ceruici appropinquat, in duos magnitudine

Tertij paris
series.

Quarti paris
series.

Quinti paris
series.

Septi trans-
uersi neruū
constitutio.

Reliquum an-
terioris rami
quinti paris.

gnitudine impares partitur ramos. Anterior, qui & gracilior est, sub summi humeri cum clauicula connexu porrigitur, & musculi brachium attollentis parti soboles spargit, quæ à summo humero & clauicula inibi principium ducit. Atque hic ramus cuti nullum exporrigit furculum, nisi interdum extremè gracilem, aliquotusque humeraria uena concomitatum. Posterior uero eius quinti paris portionis, quam in profundo reconditā deciem ferri diximus, ramus qui anteriori crassior est, postquā gracilem exprompsit ramulum musculo hinc à scapula sursum ad os referens proficiscenti, insidet foramini in star semicirculi in scapulæ elatori costa exsculpto. In hoc foramine posterior hic ramus uena quoque & tenui anterio concomitatus, mox propaginem diffundit musculo sinum occupanti, quem inter scapulæ spinam & clauiciorem ipsius costam haberi scripsimus. Insuper in musculi brachium attollentis sedem digeritur, à scapulæ spina & summo humero pronatam. Verum hic ramus in præsentem musculum non totus exhauritur, sed furculo quopiam cutem brachij externæ sedi obductam adit, quem secundum exterius latus insertionis ramus ille ab alto transmittit, quam musculus is brachium attollens in humerum molitur. Eadem sanè industria & à succedentibus nervorum paribus seu nervis in brachium progredientibus ad musculos scapulam mouentes, nervi transmittuntur, qui omnes intimis musculorum sedibus potissimum inferuntur. Cæterum nunc tempestiuū est, sexti & septimi parii serie sermoni subijcere. Sexti par sub quinta uerthebra excidens, eadē cū cæteris paribus serie ad ceruicis musculos posteriorē ramū dispensat, tū eos qui ceruicis & capitis præfunt motibus, tū illorū capita qui respirationis opifices ex ceruice thoracē accedunt, quāq; & hi potissimum ipsorum nervos à septimo pari & octauo quoque seu primo thoracis pari mutuuntur. Anterior autem sexti paris portio, postquam nervum exprompsit, qui quinti paris portioni ad nervum septi transuersi constituendum permiscetur, cum contiguis paribus, septimo nimirum & octauo coit, & uariè rursus discinditur, nervos unā cum proximis paribus efformatur, qui in manum contendunt. Priuatim uero præter cætera ceruicis paria, sextum par portionem notatu dignam deorsum ad scapulæ cauum transmittit, & rami quoque tum ab hoc, tum & à cæteris coniugis ad musculos digeruntur, qui scapulam sursum ducunt. Validis enim & magnam molem attollentibus musculus uarias quoque ac frequētes nervorum propagines inferi, quā maxime rationi est consonum. Septimi etiam paris ex communi sextæ et septimæ ceruicis uerthebrarum foramine prolabentis, magnus cum duabus proximis coniugationibus sexta uidelicet & septima congressus perficitur, atque huius potissima portio in manum fertur. Ab hoc enim pari & quinto & sexto ceruicis, & primo & secundo thoracis uerthebrarum omnes manus nervi propagantur. Qua autem serie illi digerantur, peculiari Capite persequar, modo interim adhuc addens, septimum par interdum ramulum septi transuersi nervo offerre, & perpetuū ramum in posteriora ad spinam ducere, qui præter cæteras propagines in musculos posteriori ceruicis sedi instratos digestas, aliquot etiam offerre lato membraneo musculo, qui buccas mouet, atq; ex carne membrana constituitur. In hunc enim musculum à quinti paris nervorum cerebrum propagine per cæcum foramen excidente, ac dein ab omnibus paribus uerthebrarum ceruicis (si primum excipias) soboles pertingunt, uniuersæ secundum musculi fibrarum ductum exporrectæ, ac proinde etiam ad uenas & ligamenta multifariam (ut ductum illum seruent) reflexæ, ac cuti etiam communicatæ.

SERIES DVODECIM PARIVM NERVORUM dorsalis medullæ, thoracis complexæ uerthebris. Cap. XIII.

Primi paris thoracis, seu dorsalis medullæ nervorum octauæ series.

PRIMUM thoracis nervorum par, inter septimam ceruicis uerthebrarum et thoracis primam, quinque humiliorum ceruicis parium modo exiliens, superioribus dorsalis medullæ nervorum paribus comparatum, opportune octauum nuncupabitur. Hoc itaque simulatque excidit, in duos impares diductum ramos, posteriorem, qui & gracilior est, retrorsum ad spinam inter musculos uerthebris hic adnatos reconditū detorquet, à quo in progressu furculos accipit radix musculi à prima thoracis costa in traligis inclinantis. Dein & qui ceruicis capitis que in posteriora motibus præficiuntur musculi, ab hoc ramo octauæ paris furculos adipiscuntur. Quod autem eius rami septimæ ceruicis uerthebræ spinam contingit, extrorsum ducitur: & rursus transuersim à spina abscedens, propagines offert humiliori sedi eius musculi qui scapulam mouentium, secundus ac maior enumeratur. Insuper & musculo scapulæ basi inserto, scapulamque ad dorsum trahenti, ac demum illi

illi quem hominis thoracē mouentiū tertium recēsuimus. At anterior octauæ paris ramus, posteriori longè insignior, septimi, sed magis adhuc interdū noni paris non minimā portionē cum ipso congregientem fulcipit, totusque uariè uicinis paribus commixtus, si unicam ipsius dempleris propaginem, in manus fertur. Ex demissiori namque ipsius sede ubi iam proximis paribus se commiscuit, propaginem antrotrorsum emittit, quæ secundum primæ thoracis costæ ductum ad pectoris ossis usque summum perlata, in progressu furculos dispensat thoracis musculo à clauicula in primam inserto costam. Præterea huius propaginis terminus in illos digeritur musculos, qui à pectoris ossis summo principium ducentes, sursum exporriguntur, tum ad mamillarem capitis processum, tum ad os uimagini comparatū, & ad laryngis cartilaginem scuto non absumilem, quanquam interim & his musculis à sexto pari nervorum cerebri soboles offerantur, ut & à primo intercostali nervo, quem mox noni paris propaginē esse dicam. Quæ autem octauæ paris in manum sit series, cum reliqua manus nervorum explicatione persequar, id & hoc loco subiungens, ab octauo pari, seu potius quarto manum petente nervo, quum is alam accedit ex posteriori ipsius regione etiam ramos pullulare, in cauum scapulæ regionem digestos. Nonum par inter primam & secundam thoracis uerthebras originem ducens, octauæ quoque paris ritu ramum in posteriora ablegat, simili quodammodo ratione atque posterior octauæ paris ramus digerendum. Deinde non minimam sui partem octauo porrigen, uti suo dicam loco, in manum fertur. Reliquam uero ipsius portionem primo costarum interuallo offert, quæ secundum primæ costæ ductum ad pectus usque fertur in progressu, ut & reliqui costarum interuallis exporrecti nervi, soboles diffundens in musculos thoraci incumbentes. Porro decimum, undecimum, duodecimum, & reliqua ad primum usque lumborum, seu uigessimum par, subsequētia, eadem quodammodo serie digeruntur. Quippe omnia mox atque uerthebrarum lateribus exiliere, bipartito scinduntur, ac minor graciliorque ramus retrorsum ad uerthebrarum spinas detorquetur, inter musculos uerthebris adnatos latitans. Sunt uero illi, quos dorsū & thoracis motibus hic præfere retulimus. Videlicet humani thoracis motorū quartus, in canibus uero & simijs sextus: deinde dorsum mouentium sexti paris alter, mox et alter octauæ paris, & circa superiores thoracis uerthebras alter primi, & secundi paris caput mouentium, & alter tertij paris, & alter quoque quarti paris musculorum dorsum priuatim mouentium. In hos enim musculos thoracis nervorum posteriores rami sparguntur: ueruntamen in illos tantum non absumuntur, ac quum iam spinarum attingere apices, extrorsum properant, inter mutuū dextris sinistrisque lateris musculorum congressum procidentes, atque in musculos postmodum digesti, qui ab illarum quas contingunt spinarum apicibus principium mutantur: e quorum classe (præter aliquot nuper commemoratos, præcipue autem alterum primi paris musculorum caput mouentium sunt, musculus scapulam ad dorsum trahens, totique scapulæ basi insertus: & humilior pars eius musculi, quem secundum scapulā mouentiū enumeramus, ac monachorum cucullis cōferimus, qui hac parte scapulā deorsum uellit, mox humani thoracis motus opificum quintus, & is etiam qui brachium deorsum dorso adducit. Et præterquam quod à posterioribus horum parium ramis furculi in musculos digerantur, etiam aliquot in cutem dorso instratam contendunt, at minus frequentes quàm nervi in manus, aut pectoris, aut colli cutem pertingentes. Cæterum anteriores præsentium parium rami furculos offerunt sexti paris nervorum cerebri ramo sub tunica costas succingente costarum radicibus exporrecto, illisque furculis aduæcto. Dein præsentis rami costarum exporriguntur interuallis, uena item quæ arteria concomitati, & proprio sinu costarum interiori inferiorique sedi insculpto uecti, secundum costarum ductum in anteriora properant. Rami enim ueris exporrecti costis, ad pectoris usque os pertingunt: rami autem secundum spurias delati costas, haud unā cum illis cessant, ueruntamen in abdominis usque anteriora super peritonæum repunt. Ab his ramis in progressu sparsa admodum propaginum series in musculos thoraci instratos diffunditur, e quorum numero secundus est thoracem mouentium, & qui brachium pectori admouet, & qui scapulam pectori adducit, & qui brachium deorsum uellit, & oblique descendens abdominis musculus. In hos enim musculos propagines ab intercostalibus nervis offeruntur, singule tanta industria ad costas, & uenas, ac arterias, & ligamenta reflexæ, ut ad amissim musculorum quibus porriguntur, fibrarum incessu retineant. Atque ut his musculis thoraci instratis ab intercostalibus nervis propagines exhibentur, sic à nervis spuriis costas superantibus, soboles quoque abdominis musculis communicantur, fibrarum etiam illorū quibus attenduntur musculorum obseruantes. Porro à propaginibus musculos implicantibus, nervuli etiam thoracis cuti offeruntur, non quidem certa neque nunquam aberrante serie, sed sparsim, eoque prorsus modo quo errantes ualorum rami, Græcis nuncupati, digeruntur. Vt eunq; uero uaria, neque sibi constans

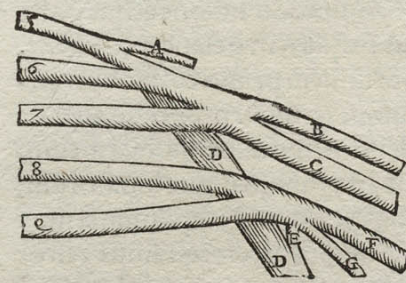
Nomi paris series.

Reliquorum parium è thoracis uerthebris profiliens series.

Nervi papil-
larum petentes.

lit eiusmodi nervorum cutem petentium series, Natura tamen uerita, ne tenero adhuc infanti lac familiare illius alimentum, a matre exigenti papilla nonnunquam atrocius denegaretur, exatum papillis sensum impartiri uoluit, quo tenerorum infantuli laborum mollisq; linguae contactus, papillam uoluptate afficeret, qua homines illecti, hanc promptius fugendam contrectant, damq; offerant. Ac proinde a nervis ferè qui quartum costarum perreptant interuallum, propagines diffunduntur in musculum, cuius beneficio brachium pectori adducimus: atq; ab illis propaginibus furculi in papillam pertingunt, simili qua penis efformatur substantia constant. Cæterum ut præsentis furculi duodecimo nervorum pari quodammodo peculiare censendi sunt, ita sanè decimo octauo & decimonono paribus id priuatim ascribendum uenit, quoddam furculos offerant principio sexti femur mouentium musculi, quod hinc uertebrarum lateribus pronasci iam multo ante commemorauimus.

NERVORVM IN VNIVERSAM manum series. Caput XIII.

PRÆSENTI figura plexum, de quo in Capitis contextu mox in initio agetur, & qui supra primam thoracis costam anteriori in facie consistit, nudum exprimere ita conatus sum, quemadmodum in postrema Anatomie mihi Patavij occurrit. Ut uero delineatio esse conspectior, omnes ramos a quinto, sexto, septimo, octauo & nono paribus aliò quàm in brachium deductos, reflectos finxi, quemadmodum etiam a cadauere ex quo hanc tabel-

lam desumpsi, eos absceueram. Non est tamen, cur quis in omnibus hominibus huiusmodi prorsus plexum se observaturum arbitretur, quum is mihi admodum uariis inter secundum occurrerit. Characteres autem quibus hæc figura insignitur, ita se habent.

- 5, 6, 7. Radices sunt parium nervos constituentium, qui brachium subeunt, illic reflectæ, quæ a uertebris iam procidere. Nervi uero brachij illic sunt abtruncati, ubi iam in brachium prolabantur.
- A Portio est quinti paris, a qua tandè nervus deducitur, qui brachij subeuntii primus numeratur.
- B Secundus nervus. C Tertius nervus.
- D Quartus nervus, qui hic ex posteriori sede prodit congressus quinti paris & sexti, portionemq; assumit ex posteriori sede congressus septimi paris, ac deinde sub octauo paris nonisq; congressu prorepens, etiam ramum E insignitum ab illo progressu ita atque hic expressimus assumit. A quibus uero commixtionibus congressibus uel reliqui nervi prodeant, etiam absque characterum opera notum est, modo illis quæ brachium petunt, unum adhibeam characterem.
- F Quintus brachium petens nervus.
- G Sextus brachium petens nervus. Verum ut hunc plexum adhuc accuratius observes, non pigeat figuram intueri, quam huius quarti libri calci insuendam duximus.

A quibus
paribus ner-
ui in brachium
ducuntur.

Implexus ner-
uorum brachi-
um aditum.

brachium a quinto, sexto, septimo cervicis nervorum paribus, ac dein a primo secundoq; thoracis seu totius dorsalis medullæ uertebris contentæ octauo & nono paribus sex nervi digeruntur, quorum seriem profere, quar mox atq; Naturæ operum studiosos admonuero, ut accurate nervorum in brachium porrigendorum originem contemplantur: ita enim nervi brachium adituri, statim ab ortu ad uertebrarum latera permiscetur coeuntq; & rursus inuicem dirimuntur, ac denuò congregiuntur: ac postremo ieparantur, ut ne utiquam dicere queas, quis nam brachij nervus ab hoc illo uel pendeat pari. At uerius quodammodo sex præcipui nervos ab illa commixtione nervorumq; congerie ac cõtextu reticulari principium ducere astrues, atq; hic implexus tam elegans est, ut ab illius effigie chordulas Cardinalium galeris appensas, artifices primum miscere committereq; didicerint. Quod autem Natura artificio hoc peculiari & incredibili spectatuq; iucundissimo utatur, quo nervos longissimo progressu deducendos, duriores ac iniurijs ferendis pertinaciores reddat, neminem ambigere existimo, potissimum si implexum nervorum crus petentium prius spectauerit, neque nimium interim Galeno in primo Affectuum locorum libro acq; uerit. Cæte.

Cæterum primus brachium subiens nervus, eius quinti paris nervorum certicis rami soholes est, qui in musculi brachium attollentis sedem a scapulæ spina pronatam digeritur. Atque hæc soboles tantum in externæ brachij regionis cutem paulo sub medio longitudinis brachij diffunditur, inibiq; cessat. Quippe inferiorem huius regionis cutem alia exilis propago implicat, quæ prædictæ nuper sobolis modo ex alto emergens ab eo editur nervo, qui nervorum brachij quartus erit. Atque hæc propago non solum dictæ iam cuti furculos offert, sed & illi cuti soboles deriuat, quæ sedem externam posterioremq; cubiti ad humerum articuli amplexatur. Præsentis nervi, ut & omnes quoque cutem accedentes, membrana suffulciuntur, quam cum multis alijs dissectionum professoribus carnosam uocare libuit, atque inter hanc & cutem prorepunt in hominem multo adipe etiam immersi, membranamq; illam cuti pertinaciter committentes, ac pilorum modo interim graciles. Deinde non eandem perpetuò in situ, numero & crassitie retinent seriem, sicut in maioribus uasis: neque parem numerum, neque situm, neque magnitudinem accuratè obseruari, iam antea relatum est. Porro cæteri quinque nervi per axillam brachium subeunt, atque in plures ramos quàm primus sparguntur, singuli maiores crassiores uel spectantur. Secundus itaque brachium petens nervus, ab implexu quem nervos brachium subituros ad uertebrarum latera efformare dixi, principium ducit, atq; ita nemo hunc nervum alicui pari uerè ascribet, quod non uno, sed pluribus nervorum paribus textus ille constituitur. Cæterum præsens nervus brachium sub musculi cubiti flexentium anteriori ingreditur. Vbi enim duo illius musculi capita inuicè sunt coitura, nervus ille primum in brachium fertur, quo etiam loco musculi brachium pectori adducens insertionem secundum humeri longitudinem molitur, ut etiam musculi brachium attollens transversim inibi humero implantatur, præter insertionem quam hac propemodum regione musculi tentat, qui ab humiliori scapulæ costa pronatus brachij in posteriora allicit, ac demum eius quoque musculi, cuius beneficio deorsum uersus dorsi humiliora brachium agitur, insertio secantibus inibi occurrit. Secundus igitur brachium petens nervus, priori cubiti flexentium subditur musculo, & sub interiori eius capite quod a scapulæ processu anchoræ speciem referente originem ducit, occultatus, utriusque eius musculi capitibus furculum offert, ac decliuis prorepens sub posteriori nuper commemorati musculi sede reconditur. Quas uero propagines dein diffundat, ubi & tertium nervum huc sermone deduxero, subiiciam. Tertius nervus secundo humilior, ex illo quoque prodit complexu reti uel, quod iam prius a nervorum radicibus brachium aduentibus confici diximus. Nervus iste quum alam perreptat, ramum promit inter musculum brachium pectori adducentem, & illum quo brachium attollitur, cui exporrectum, quæ illorum musculorum obducitur lateribus, quæ illi se mutuò contingunt. Simulatq; uero tertius nervus humero appropinquat, mox etiam cubiti flexentium anteriori musculo cooperitur, atque simul cum secundo nervo deorsum properans ramulum capiti præbet musculi cubiti flexentium posterioris, quod etiam interdum & a secundo nervo propagine quadam donatur. Cæterum Galenus asserit, a tertio præpositi nobis numeri nervo, postquam is ramulum hunc in caput musculi cubiti flexentium posterioris diduxit, tantam propaginem diffundi, illamq; secundo nervo cõmisceri, quanta secundum nerui portio est, hæc sub anteriori cubiti flexentium musculo prorepens. Deinde subdit, se semel obseruasse, a tertio nervo ad secundum nullam communicari propaginem. Nos sanè aliquoties utrunque animaduertimus, sed multo sæpius & perpetuò quasi in homine, a secundo nervo propaginem notatu dignæ crassitudinis ad tertium nervum depromptam spectauimus, qua tertius nervus crassior ualidiorq; reddebatur. Vtunque uero sit, siue tertius secundo propaginem impartiat, siue a secundo (quod uerius duco) ad tertium propagi pertineat, siue etiam nullus secundi cum tertio congressus fiat, secundus nervus perpetuò deorsum ad anteriorem articuli cubiti sedem contendit, musculo cubiti flexentium anteriori tectus, & in progressu ab externo ipsius latere ramulum spargens in caput musculi ab humeri osse principium ducentis, & radio ad brachialis radicem inserti, radiumq; in pronum mouentis. Quum primum uero secundus nervus ad anteriorem usque cubiti articuli sedem cubiti flexum pertingit, secundum externum latus tendinis musculi cubiti flexentium anterioris ad carnem ducitur membranam, in cutem dissipandus. mox enim atque ab alto emerit, in duos crassitie impares secatur ramos, quorum unus qui gracilior ac superior est, aliquoulsque cum humeralis uenæ ramo secundum radium ad mediam usque cubiti longitudinem exporrecto, ac dein uersus ulnæ appendicem tendenti deducitur, uniuersam cutem radio incumbentem prætenuibus furculis intextens, quorum præcipuus inferiorem radii appendicem superans, ad secundum usque pollicis pertingit internodium hinc, uti & toto progressu, inter

Primus ner-
uus.

Nervus cui-
tem subeunt-
non eandem
per propo-
ne seriem.

Secundi ner-
ui ingressus.

Tertij ingres-
sus.

Secundi cum
tertio congress-
sus.

Li. 3. de Ad-
mi. dissect.

Reliqua secti
di series.

quoque medio digito communicat, quæ in diuisa externo applatur lateri, internæ mediæ digiti sedis. Nisi forte uti non infrequenter accidit, à tertio neruo duæ soboles indici offerantur. Præter has quinti nerui propagines nullas in extremæ manus musculos spargi animaduertio, in illos dico qui anularem & minimum ad pollicem ducunt, qui primum os minimi & anularis flectunt, cum externo musculo primum mediæ digiti os flectentium, & illo qui minimum à cæteris digitis in latus remouet. Nam, uti prius monui, his musculis nerui potius attenditur, quàm adnascuntur. Porro quinti nerui præfens ramus ad hunc modum non totus absumitur, uerum non perfuntorie expendendam promit propaginem, paulo inferius quàm mediæ ulnæ longitudinis consistit. quum enim ramus hic ulnæ medium emensus est, ab externo ipsius lateris brachiale extendentium. Propago hinc ex profundo elabens secundum ulnam in externam sedem cubiti porrigitur, & quum externam brachialis sedem contingit, in externam regionem illorum digitorum ramulos spargit, in quam quartus neruus nullas soboles promittit. Diuiditur itaque quinti nerui propago in tres ramos, quorum primus duplici furculo externam minimi digiti sedem adit, secundus duplici quoque furculo externæ anularis sedi exporrigitur, tertius autem in diuisis externo implicatur lateri exterioris mediæ digiti regionis. Quoniam uero quintus neruus, hanc externæ manus sedi exporrectam diffundit propaginem, subinde uidimus quintum neruum tot atque dixi furculos in internam manus sedem non digerere. Haud semel enim obseruauimus, à tertio neruo etiam externum lateris interioris sedis mediæ digiti, & internum lateris anularis furculos assumere, quinto tunc duas tantum propagines internæ minimi digiti sedi & unam anularis interiori sedi porrigente. Atque dictam sanè neruorum in extremam manum seriem non iniucundè in te ipso obseruabis, modò ad amissum neruos pollice alterius manus, aut cubiti innixi, ad os ita compresseris, ut animalis spiritus transitu compressione cohibeas, ac pars cui nerui inferuntur stupefcat. Fit uero id iuxta cubiti articulum non multis intestum uelutibus, aut (ut in obesis mulieribus) multa adipe inuestitum commodissime. nam si pollice quartum neruum aliquandiu compresseris, senties externam pollicis & indicis sedem & internum quoque latus exterioris sedis mediæ digiti stupefcere. Quod autem quartum neruum compressurus ui pollicem inter posteriorem ulnæ processum externum humeri tuberculum impingere oporteat, neminè latet, qui modò surda aure quarti nerui seriem non obaudiuerit. Si uero pollicem ad superiorem interioris tuberculi humeri sedem quintum neruum compressurus, ui ad moueris, mox interna externaq; sedes minimi digiti & anularis & inferior mediæ digiti stuporem experientur. At si maiori conatu anteriorem interioris humeri tuberculi sedem compresseris, atque ita tertium neruum obstruxeris, ilico interna sedes pollicis & indicis & pars mediæ digiti stupore laborabunt. Quum uero hæc exploras, perpende priter, quàm leue sit nonnunquam motum integro adhuc sensu perire, & sensum quoque motu adhuc integro aboleri. Nam ut cæteros taceam neruos (& ne à reconditis magis exempla petam) da uulnere aut alio affectu quartum neruum, quæ is secundum humeri posteriora reflectitur, aut etiam quæ à reticulari plexu ad uertebrarum latera consistenti exorditur, præscindi, aut aliàs ex humeris affluxu eiusque generis malo quopiam ita uiciari, ut animalis spiritus cum ipso non deducatur, & quintus neruus interim illæsus (uti factum est facillimum) ac integer sit, non ne minimi digiti & anularis extensio perdetur: illorum sensu integro. Nam quintus neruus sensum suppeditans illæsus est, at propter quarti uicium musculorum digitos extendentium munus intercidit. Quid si casu quintus neruus, integro interim quarto, cõfusus, aut alioqui oblæsus fuerit: non ne paruus digitus & anularis stupefcet, ipsorum interim motu haud corruptor. Atque ut hæc de quarto neruo & quinto exempli gratia proposui, ita sanè illi quem neruorum series & musculorum natura non fugiunt, expendere constringereque promptissimum est, qui sensus illæso motu aliquando aboleatur: aliquando autem seruato sensu, motus corrumpatur. Neque necessum est eò defleci, quod maior uis animalis ad motum, quàm ad sensum requiratur: & multo magis irridenda est Anatomi corum principis ratio, qua is confingit quosdam neruorum furculos motui tantum, alios autem sensui præfesse. quasi uero quis neruorum furculus sensu tactus destitueretur. Cæterum quum hæc aliò spectent, sexti nerui (qui adhuc enarrandus superest) seriem quoque perstringemus. Istius principium ab infima retis iam sæpius dicti sede enascitur, & in coniugatus per axillam in brachium properat, nullibi in alto reconditus, sed cuti internæ brachij sedis substratus, ad internum humeri accedit tuberculum, in progressu conterminis eius quam perrepat cutis partibus frequenter depromens sobolem. Ad interius uero humeri tuberculum, in plures partitur ramos uenæ axillaris propaginibus partim incumbentes, partim quoque substratos. Hi deorsum numerosa propaginum serie secundum ulnam digeruntur, inter cutem

Qui citra sensationem neruorum in manus series experiri possit.

Sensum seruato motu perire, & cetera.

Lib. 1. de Affectionum locorum cognitione. Sexti nerui in brachio ingressus ac series.

& carneam membranam deducti, & priusquam brachiale contingat cessantes, perpetuoque secundum inferiorem cubiti regionem seu ulnam exporrecti. Præfens neruus crassitie secundum respondet, ubi is cubitum accedit. Quintus autem neruus tertio congruit, uti etiam secundus, qui priusquam sui portionem tertio offert, crassius uisitur. Atque hi sexto fere quintuplo crassiores sunt: omnium autem plenissimus est, quem quartum enumerauimus: quemadmodum summè etiam gracilis occurrit, qui primus recensabatur.

QUINQUE PARIVM NERVORVM

è lumborum uertebreis prodeuntium series.

Caput XV.

DORSALIS medulla lumborum uertebreis complexæ nerui, in hoc thoracis uertebrarum neruis magna ex parte conueniunt, quod à singulis rami retrorsum ducantur in musculos uertebris adnatos sparsi. Committitur autem hic uertebris musculus humani thoracis motorum quartus, dein dorsum mouentium undecimus, ac demum qui huic subternitur decimustertius. Atque his musculis propagines à posterioribus ramis offeruntur, quum illi adhuc reconditi ad uertebrarum spinas ducuntur. Quando autem rami ex mutuo utriusque lateris musculorum connexu, atque ab ipsis spinarum apicibus procidunt, ad latera denuò excurrunt, cuti & musculo præcipue intexti, cuius ope brachium uersus dorsum humiliora agimus. Anteriores autem horum parium rami in abdominis musculos, ac illum qui brachium uersus dorsum humiliora detrahit, ipsamque ad eundem disseminantur, ut & in musculum dorsum motus autorum nonum, & cum qui femur mouentium sextus mihi numeratur. Dein à uigesimo primo pari, seu secundo lumborum, unà cum seminaria sui lateris arteria perquam exiguus furculus ad testem ducitur, si modò à sexti paris neruorum cerebri ramis costarum radicibus exporrectis, atque in intestina propagatis nullæ soboles ad testes pertingant. nam & ab illis ramis interdum furculos testibus exporrigi animaduertimus. Quinetiam ab anterioribus ramis trium primorum parium ex lumborum uertebris profluentium, furculi etiam diffunduntur, qui nuper dictos sexti paris ramos costarum radicibus exporrectos accedunt, illosque adaugent. A tribus uero humilioribus è lumborum uertebris elabentium paribus, non minimi crus accedunt: qua autem serie in illo digerantur, secundo ab hoc Capite exequar.

NERVORVM E SACRO OSSE PRO-

fluentium series. Caput XVI.

QUAM CONCINNE Galeni ossis sacri descriptiones intuemur, ac demum hominis ossi congruant, primo explicuimus libro, ad dentes quoque inter sex hominis sacri ossis ossa anteriori & posteriori sede bina exculpi foramina, adeo sanè ut hominis neruorum series à canum & caudatarum simiarum serie plurimū discrepet. Ac primum quidem par tam in hominibus quàm quadrupedibus inter os sacri ossis primum, & infimam lumborum uertebram ea prorsus ratione qua neruorum paria è lumborum uertebris egredientia procidunt, ac mox ab egressu ramum in posteriora non secus atque superiora paria diffundit, qui etiam similiter atque posteriores illorum parium rami, digeritur. Priuatim uero à posteriori regione primi paris sacri ossis propago utcumque insignis in musculos spargitur, ab ilium ossis principium ducentes, potissimum autem in primum femur mouentium. Dein eius propaginis soboles non penitendæ in cutem clunibus obductam deriuantur. Anterioris uero præfentis paris portio, neruis in crus deducendis permiscetur. Non enim tota in crus absumitur, quum ab illa ramus secundum internam ilium ossis sedem exporrigatur, furculos offerens ab dominis musculis & illi pariter musculo, quem ab interna ilium ossis sede pronatum femur mouentium septimum recensui. Cæterum quinque humiliora paria peculiari procidunt ratione. nam priusquam ex ipso ossis elabuntur, gemina ab utroque latere sunt, & unus neruus utrobique à singulis paribus in anteriora procidit, & unus item utrobique retrorsum: atque hæc series in hominibus uisitur. In simijs uero & canibus secus quàm in cuniculis, uti tria tantum in illis sacri ossis neruorum sunt paria, sic etiam duo solum inferiora anteriorius posteriusque excidunt. Dein reliqua paria (quæ in canibus & caudatis simijs cernuntur numerosa) ab ossis coccygis lateri-

Neruum crassities.

bus in eum modum prodeunt, quo ex thoracis & lumborum uertebis nervi egrediuntur, quum interim ab hominis osse coceyge, ne unus quidem exiliat nervus. Adeo sane ut minime mirandum sit, si ego à Galeni sententia in libro de Ossibus, & in horum nervorum paribus recensendis procul declinem, quum is suis sectionibus fidens simiarum potius quam hominum nervos prosequatur: secus ferè atque in libris de Vsu partium, quos ex aliorum sententia multis locis illum cōscripsisse nulli non constat, qui sedulo ipsius loca, ac demum simiae sectionem hominis sectioni confert. Quinque igitur sacri ossis inferiora paria nervos in posteriora excident, ex quorum classe in dextro latere est musculus dorsum mouentium^h undecimus, ac dein^h decimus tertius, præter membraneum initium^h musculi brachium ad dorsum humiliora agentis, & quartum humani thoracis motorum. Item quatuor primi femur mouentium, ac cutis denique clunibus obducta, quæ ipsa quoque propaginibus aliquot ab illis nervis donatur. Anteriores uerò nervi uariè magis digeruntur, siquidem tres superiores, primi paris modo in crus (uti subsequenti narrabo Capite) properant. Duo autem humiliores nervi, qui sexti septimiq; parium propagines sunt, in ani musculos digeruntur, ad hæc, in uteri ceruicem frequentius sobole, uti etiam in uirorum uesciæ ceruicem penem uel, pertinent. Nam uesciæ ac uteri item fundus plerumque^m nervulos ab illis mutuatur ramis, qui à sexto pari nervorum cerebri costarum radicibus sub tunica costas succingente exporriguntur. Terminus uerò dorsalis medullæ ex sexto sacri ossis osse procidens, nervi ritu mihi haudquaquæ digeri uisus est, etiam si à quibusdam hunc nervum coniuge carentem uocari nō ignorem. In homine tamen, cuius sacrum os quinq; tantū efformari uidebatur ossibus, medullæ dorsalis terminus ab osse procidens unum utriusq; diffundebat furculum, hac ratione sexti paris sacri ossis uices supplens.

NERVORVM FEMVR, TIBIAM ET
pedem adeuntium distributionis ratio. Caput XVII.

Quatuor nervi
uos cruris per-
tere.

Primi nervi
series.

Secundi nervi
series.

R V R I iuxta femoris initium à dorsali medullæ lumborum uertebis & osse sacro complexæ nervorum paribus, quatuor nervi offeruntur, à reticulari quodammodo plexu perinde procidentes, atq; præcipuos brachium petentes nervos pronasci iam antea relatum est: quanquam magis uariis in ceruice, quam hîc ad lumbos sacrumq; os implexus uisitur. His nervis non eadem obtigit crassities, multoq; minus par series & ductus, qui enim primus ac tertius recensentur, graciles sunt. Secundus autem duobus illis crassior subindereperitur, licet interea tenuis quoque sit, quartus uerò illorum trium unâ complexorum crassitiem uincit. Primus à suprema parte implexus nervorum in crus per tinentium originem ducit, ubi scilicet tertij lumborum paris (quod ordine uigessimū secundum est) anterior ramus uigesimo tertio pari commiscetur. Nervus hic lumborum incumbens car nibus, ac peritonæo substratus, in femur procidet secundum exterius latius tendinis^h sexti femur mouentium musculi, qui unâ cum septimo femoris motuum autore musculo hæc supra coxendicis os ad^h minorem femoris processum contendit. Simulatq; uerò nervus ille femur contingit, ramum depromit cuti paulo minus quam ad genu usque exporrectū, quæ anteriori femoris sedi uersus externū ipsius latius obducitur. Porro^h maior præsentis nervi portio in alto latitans, aliquot propagines deriuat^h primo tibiā mouenti musculo, qui ab antica sede appendicis ilium ossis principium ducit, dein & septimo tibiā mouenti musculo, qui à maioris femoris processus radice enascitur, mox quoq; in^h manū tibiæ motuū autorem, atq; cum illis duobus musculis primi huius nervi gradior portio decliuus ducta, elatius quam genu consistat articulus terminatur. Secundus nervus suum principium inferius quam primus adipiscitur, è regione uidelicet uigessimī secundi paris nervorum dorsalis medullæ, seu è regione articulationis tertiæ lumborum uertebæ cum quarta. Hic nervus peritonæi etiā posteriori regioni subtenfus, simul cum^h uena & arteria per inguina femur petentibus in crus porrigitur, ac mox ab interno ipsius latere^h ramum deriuat^h uenæ ad pedes usq; pollicem^h attensum, quam ab inguine per internā femoris sedem, ac per genu articulū internāq; tibiæ regionem sub cute ad summū usq; pedem protendi commemorauimus. Atq; ut illa uena uarias soboles in progressu ad cutem illi cōterminā diffundit, ita sanè & hic secundi crus petentis nervi ramus anteriori uenæ illius sedi toto ductu cōtiguus, soboles passim in cutem spargit: inter quas^h illa est præcipua, quam anteriori genu regioni offert, in eius sedis cutem frequenti ramorum serie disseminatam. Neque sanè oscitanter obaudiendum est, præsentem ramum anteriori uenæ parti exporrigi, ut in eius uenæ sectione, quam mox sub genu aut iuxta anteriorem malleolum molimur, scalpellum retrorsum atq; in postero

ra impingamus, ne is casu antrorsum actus nervum præsecet. Cæterum^h grandior secundi nervi portio simul cum uena ac arteria reconditur, & in musculos anteriorem femoris sedem occupantes quoq; digeritur, præcipue autem in^h quintum femur mouentium, & in^h octauū tibiā mouentium, cum quo etiam secundum internum latius^h noni tibiā mouentium musculi deorsum fertur supra genu articulū, non minus quam primus nervus cessans, & in progressu membranis uas colligantibus exiguas porrigens soboles. Tertius nervus secundo succedit, illic enatus, ubi quarta lumborum uertebra quintæ articulatur, hic peritonæo quoq; succumbens, & musculo femur mouentium septimo uectus, ad pubis ossis^h foramen contendit, hæc in femur prorepens. Verum priusquam foramen id superat, nono & decimo femur mouentibus musculis ramulos porrigit: mox uerò & illis musculis, qui à pubis osse pronati penis peculiare cententur. At ubi paulo demissius prorepit, duorum nervorum, quos iam descripsimus, ritu, ramum emittit cuti oblatum, quæ internam femoris sedem iuxta inguinā occupat. Dein eius nervi^h reliquum ramum offert^h secundo tibiā mouenti musculo, ac dein^h quinti femur mouentis musculi portioni à pubis osse pronatæ ramum deriuat, supraq; medium longitudinis femoris terminatur. Quartus cruris nervus tertio quidem ortu subsequitur, at sextuplo etiam crassior est, atq; ex uigessimī quinti ac trium succedentium parium anterioribus ramis potissimum constituitur: non solum omnium nervorum crassissimus, uerum etiam quum hinc à dorsalis medullæ termino principium obtineat, durissimus, pariterq; ualidissimus. Hic nervus peritonæo quoq; subditus inter sacri ossis latius & ilium os, quæ hæc ossa inuicem dehiscunt, tanquā per^h sinum ipsi peculiariter paratum ducitur, & mox^h ramum ex posteriori ipsius sede deriuat, qualiquousq; sub^h primo femoris motuum latitans, tandem ad cutem procidit, soboles distri buturus cuti inferiori clunium sedi obtinens, & illi pariter cuti que posteriorem femoris sedem ultra medium longitudinis femoris integit. Cutis enim supra genu in posteriori femoris sede reposita, ab^h alia quarti nervi propagine ramulos obtinere mox docebitur. Postquā uerò quartus nervus hunc ad cutem deprompfit ramum, alias utrunq; grandes distribuit soboles in musculorum^h capita digerendas, quæ à coxendicis ossis appendice principium ducunt, quorum tria tibiæ motibus simulantur, ac tertium, quartum & quintum tibiā mouentes constituunt musculos. Quartum uerò caput femoris motibus peculiare censetur, quintumq; femur mouentem efformat musculum. Quartus nervus hinc inter musculos posteriorem femoris sedem sibi uendicantes reconditus, deorsum fertur, ac paulo sub medio longitudinis femoris^h ramum educit in quarti tibiā mouentis musculi^h partem à femoris osse, ac si peculiaris esset musculus, enatam. Ab hoc ramo propagines in cutem excurrunt humiliori sedi posterioris femoris regionis iuxta genu obductam. Simulatque quartus nervus inferiorum femoris capitum radicem spectat, utrinque unam edit propaginem, in^h capita musculorum disseminandam, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, tres primi pedis motores enumerantur. Quando autem quartus nervus in^h sinu consistit, quem duo inferiora femoris capita mutuò dirempta efficiunt, in^h duos crassities inæquales truncos partitur, à quibus uniuersæ propemodum tibiæ & pedis item nervi offeruntur. Nullus enim in tibiā nervus procidit à quarto nō diductus, præter^h ramū secundi crus petentis nervi interiori femoris & tibiæ & pedis quoq; sedi exporrectū. Neq; sanè quenquam mirari uelim, quòd quartum nervum non secus quam si unicus esset, nō autem (ut Galenus docet) geminus, secundum totam femoris longitudinem sermone deduxerim: quū uniuersus in homine unicā obtineat circumscriptionē, & si quis ipsius qua inuestitur membrana unguibus dirempta hunc uelut in duos nervos dirimere proposuerit (quod leui etiā sit negotio, si manū ab ea^h sede, qua prope femoris inferiora capita bipartitō scinditur, sursum ad mediam usq; femoris longitudinem duxeris) etiam licebit in quamplurimos nervos ipsum hac ratione diuidere: quum is aliud nihil sit, quam plures nervi instar plurium rectorum funiculorum protensi, & membranæ circumdati. Ac proinde ea ratione qua quis quartum nervum geminum esse contendet, ego illum decem & octo nervis cōflari astruam, quum aliquando tot ipsius portunculæ seu funiculi mihi illos studiose numerati occurrerint. Quotcunq; uerò quartus nervus constet partibus, in poplite, uti prius dicebam, in duos impares dirimitur truncos. Exterior, qui & gracilior est, ad fibulæ cum tibiæ osse iuxta genu articulum prorepit, inibi musculis offerendus. Priusquā autem penitus inter musculos truncus ille reconditur, propaginem diffundit externe cuti tibiæ propriam, ac per exteriorē malleolum pedis externum latius adeuntem, atq; in progressu frequentes soboles spargentem. Ipse autem exterior truncus postquā nuper commemoratam^h edidit propaginem, inter septimum & octauum pedem mouentes musculos primum occutatur, etiam sexto pedem mouentium musculo attensus. Atq; inibi rursus mox in progressu^h ramum educit, qui errabundo ductu in cutem dispensatur, anteriori tibiæ re-

Tertij nervi
series.

Quarti nervi
series.

Qui quartus
nervus uelut
pluribus funi-
culis constare
uideatur.
Lib. de Ad-
m. dissect.

gioni obtentam. Quod uero exterioris huius trunci reliquum est, ad hunc modum inter musculos anteriorem tibiae sedem sibi uendicantes prorepens, illisq; musculis ramulos offerens, ligamento incumbit, fibulam tibiae ossi secundum totam tibiae longitudinem colliganti, ac una tandem cum tendinibus digitos extendentibus sub^o transuerso huius regionis ligamento in pedis superiora ducitur, & penitus sub tendinibus latitans, digitorum superiori sedi ramos exporrigit. Antequam tamen transuersum id ligamentum subit, ramulum deriuat cuti intertextum, qua ipsum ligamentum integitur. At praeter eum ramulum magnam sui portionem sub medio longitudinis tibiae per membranum transmittit ligamentum, fibulam tibiae ossi colligans, atq; haec portio^o interiori trunco quarti nerui permiscetur, quem pedis inferiora accedere mox dicam. Interior itaq; quarti nerui truncus, qui exteriori multo grandior est, inter capita primi ac secundi pedem mouentium musculorum in tibia subiens, mox^o ramum diffundit multipliciti sobole in cutem digestum, quae posteriori tibiae sedi ad calcem usq; obducitur. Quanquam interim ramus ille non uniuersus in cutem absorbetur, uerum ipsius etiam portio^o inter quartum pedem mouentium musculum, & primum quoq; & secundum tantisper fertur, quousq; tres illi musculi uniantur. nam & hic quoq; portio illa cutem adit. Ipse uero interior truncus in posteriorem tibiae sedem penitus prorepens, fertur inter quartum pedem mouentium musculum, & quintum pedem mouentium, duosq; qui a tibia procedentes digitorum flexui praesunt. Haec itaq; deorsum tendens, exterioris trunci^o propaginem assumit, huc per membranum ligamentum transmissam. Quum uero hoc interioris trunci reliquum ad tibiae usq; humilia contendit, una cum huius sedis tendinibus per^o transuersum ligamentum inter calcem & anteriorem malleolum pedis inferiora petit, musculis inibi repositis distribuendum, ac singulorum digitorum inferiori sedi duos furculos oblaturum. Quot autem hic reponantur^o musculi, in secundo libro dilucide commemorauimus. Quando hic collocari dicebatur, qui quatuor digitorum secundos flexit articulos, & qui quatuor digitos pollicis adducunt, & qui primos quinque digitorum flexit articulos, & qui pollicem maxime ab indice abducit, & musculus minimus digitum a ceteris remouens. Verum uti in manu quoq; dictum est, nerui his musculis potius attenduntur, quam innascantur, aut inserantur. Porro praeter hanc quarti nerui seriem, etiam subinde^o inuenies^o exteriorem truncum priusquam pedem contingat cessare, multoque minus per membranum ligamentum fibulam tibiae ossi colligans, sui portionem interiori offerre. Imo ab interiori trunco, quum posteriori sedi eius ligamenti exporrigitur, ramum educi animaduertes, qui ligamentum id perforans deorsum fertur, inter musculos in anteriori tibiae sede positos, ac hinc per transuersum ligamentum in tibiae anteriori sede conspicuum prorepens, superiori digitorum sedi ramulos communicat. Quae autem administrandi ratione hanc seriem obserues, ad finem septimi libri recensebo; ubi non hanc modo persequar, uerum omnem uenarum, arteriarum, ac neruorum sectionem, quae ad manus cruraq; potissimum spectant. nam eorum uasorum quae uisceribus sunt propria, sectionem in trium subsequentium librorum calce priuatim perstringam: quando earum partium, quibus uasa illa committuntur, administrandi rationem pertractabo: praesenti libro iam colophonem, neruorum non ineleganti delineatione hic insuta, addens.

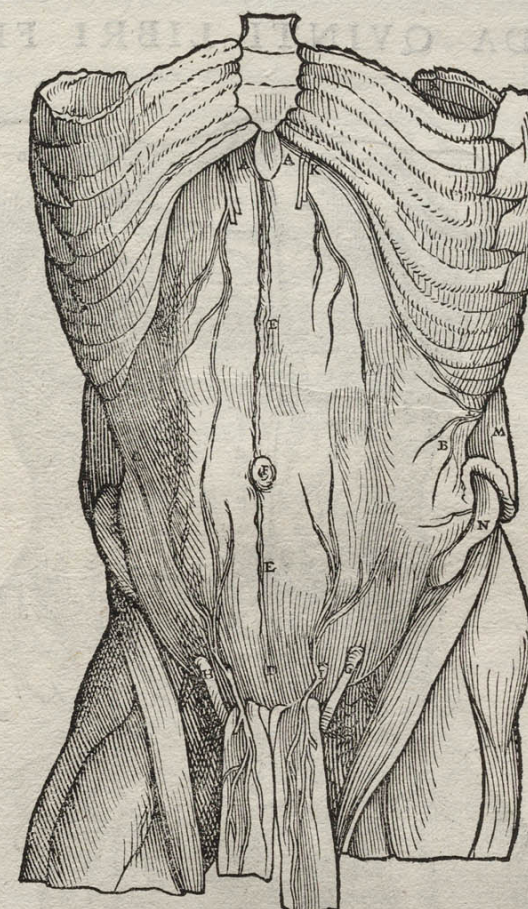
NER.

ANDREAE VESALII³⁵⁵

BRUXELLENSIS, DE HUMANI CORPO-

RIS FABRICA LIBER QUINTVS, ORGANIS NVTRI-
tioni quæ cibo potuque fit, & dein propter partium connexum, ac viciniam instrumentis
generationi famulantibus dedicatus, & omnes sibi peculiares figuras seriatim simulq; mox in
initio ostendens, quo minus eadem figuræ plerisq; Capitibus
passim præponendæ ueniant.

PRIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRIMAE FIGVRAE EIVSDEMQUE CHARACTERVM INDEX.

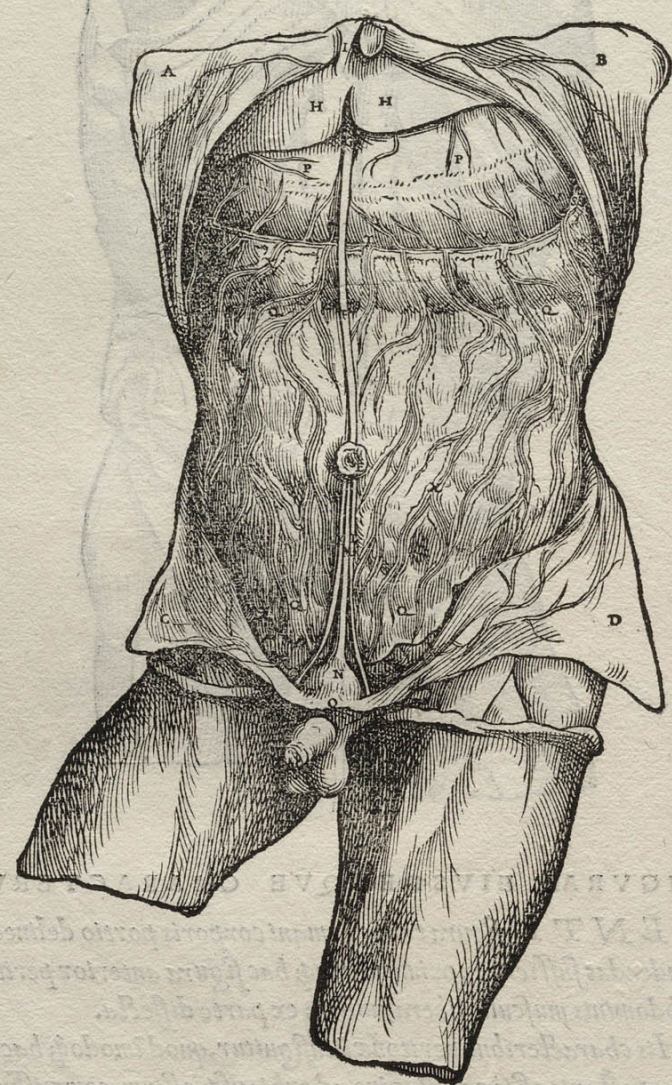
- PRÆSENTI** figura tanta humani corporis portio delineatur, quanta ad pe-
ritonæi sedes ostendendas sufficit: exprimitur itaq; hac figura anterior peritonæi sedes, sectio-
nis serie ab octo abdominis musculis libera, nullaq; ex parte dissecta.
- A, A, B, C, D** His characteribus peritonæi insignitur, quodammodoq; hac figura terminatur.
- E, E** Linea à mucronata pectoris ossis cartilagine ad pubis usq; ossium commissuram procedens, cui
oblique descendendum & ascendendum, & transuersum procedentium abdominis musculorum
neruosa tenuitates pertinacissime connascuntur.
- F** Umbilicus, quem inter dissecandum etiã ademptis abdominis musculis, gratia opportune umbi-
lici uasorum demonstrationis, referuare solemus.
- G** Seminaria sinistri lateris uasa suis membranis, quas à peritonæo mutuuntur, adhuc obuoluta.
- H** Seminaria dextri lateris uasa.
- I** Vena ac arteria, quæ potissimum inferiori sedi rectorum abdominis musculorum exporrigun-
tur, quorum & hic quoq; propendet portio.
- K** Vena & arteria, quæ sub ossis pectoris exporrectæ, in anteriorem abdominis sedem prolabun-
tur, præcipue rectis abdominis oblatæ musculis, ac superiorè abdominis sedem uniuersam quoq;
implicantes: quemadmodum illæ quas **L** insigniuimus, humiliorè & pubis ossibus uiciniorè implicat.
- L** Venarum

L Venarum soboles in peritonæi latera excurrentium, ac ab illis uenis deductarū, quæ aut a coniuge carente uena, aut geniculatim à caua pronascuntur, quæ ipsius caudex lumborum ueruebris colligatur.

M Transuersi abdominis musculi portio à peritonæo diuisa, retrorsumq; flexa.

N Ilium ossis sedes hic nuda conspicitur, cui obliqui transuersiq; abdominis committuntur musculi. Verum quum præsentī figuræ, uti etiam subsequētib; omnib; ea duntaxat organa explicare uisum sit, quæ hoc pertractabuntur libro, non est quod illas quoq; indicem partes, quæ figuris ob hoc adduntur, ut describendæ partis sedes in conspectu promptior esset: cuiusmodi in hac figuræ est, thoracis inferior sedes abdominis musculis libera, & femorū initia cute duntaxat denudata.

SECUNDA QVINTI LIBRI FIGVRA.

SECUNDÆ FIGVRÆ, EIVSDEMQUE CHARACTERVM INDEX.

HÆC figura primam sectionis serie subsequitur. hic nanque peritonæum recta linea à pectoris ossis mucronata cartilagine ad pubis usque os ita diuisum est, ut umbilici uasorum nulum uitauerim: dein transuersa sectione à sinistro ilio ad dextrum ducta, quatuor peritonæi anguli ab anteriori corporis sede in posteriora reflexi conspiciuntur. Præterea umbilici quoque una pars cū ipsius uasis, quæ peritonæo prius connectebantur, oculis subiacet. Ad hæc præsentis figuræ iecoris portionē, & uentriculi sedem, ac omenti intestinis obducti sitū indicat, quem omentum obtinet, quum manibus ipsum uersus pubis os inter disseccandum trahitur, si quando sursum uersus sinistrum latus (uti plerumq; accidit, ac sequenti figuræ occurret) retractū adimuenitur.

A, B, C, D Quatuor peritonæi partes dissectæ, atq; in posteriora reflexæ, adeo ut interna anterioris

ris peritonæi sedis regio hic ex sectionis serie in conspectum uenerit.

E Umbilicus à peritonæo liberatus.

F Vena ab umbilico in iecur porrecta.

G Venæ umbilici in iecoris rimā ingressus.

H, H Portio iecoris ex gibba ipsius sede apprens.

I Præcipuum ligamentum iecur septo transuerso cōnectentium, quod uersus dextrum latus mucronata cartilaginis consistit. Scutum enim id ad sinistrum **I** latus conspicuum, mucronata est pectoris ossis cartilago.

K Dextra arteria ab umbilico secundum dextrum uesticæ fundi latus ad magnā prorepens arteriā.

L Sinistri lateris arteria ab umbilico secundū uesticæ sinistrā sedē, ad magnā exporrecta arteriā.

M Meatus, quo à uesticæ fundo foetus urina in secundam foetum inuoluentem tunicam expurgatur.

N uesticæ fundus.

O Peritonæi ad uesticæ fundum nexus.

P Ventriculi anterior pars, quæ neq; iecore, neq; omento obtegatur. Hæc sedes ob hoc amplior apparet, quod uentriculus quem hic depinximus impensē inflatus fuerat: quemadmodum & huius cadaveris uestica paulo quoq; elatius solito, supra pubis ossa elatiori sua parte efferebatur.

Q, Q Omentum.

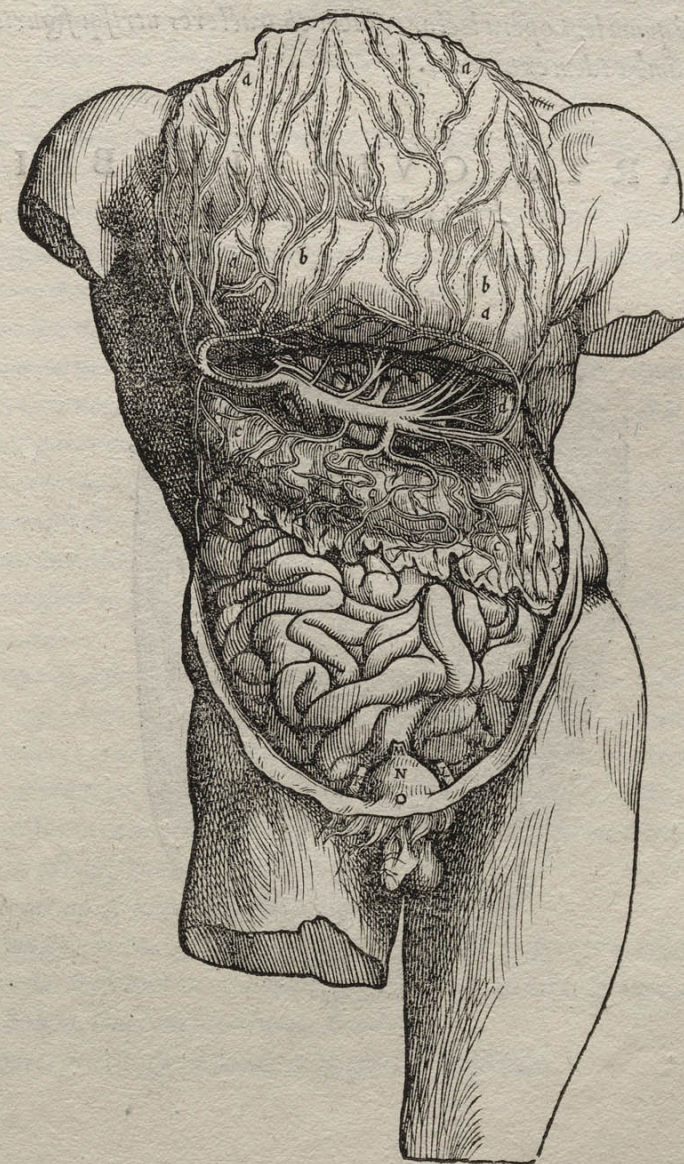
R Vena & arteria simul cum ærui dextræ sedi inferioris partis uentriculi exporrectæ.

S Sinistri lateris uasa, quæ sinistram fundi uentriculi sedem amplexantur.

T Hæc sede dextri lateris uasa sinistris committuntur, ac proinde etiam **R, T** & **S** suturam indicat, cuius Aristoteles tertio Historiæ de animalibus libro, ut & quarto de Animalium partibus meminit, quum à medio uentre omentum oriri dependereq; asserit.

X, X Venarū arteriarūq; propagines superiori omenti membranæ exporrectæ, adipeq; cinctæ.

TERTIA QVINTI LIBRI FIGVRA.

q TER.

TERTIA figura secundam administrationis ordine subsequitur, ac humiliorem omenti membranam a superiori diuulsam laceratamque gerit, ac superior quidem super thoracis anteriora et uentericulum quoque extensa est. Dein uenterculus etiam uisum ad pectus ex sua sede tractus uisitur, ut humilioris omenti membranæ natura in conspectum per opportune ueniret: quam eousque intestinis adhuc obducta cernis, quousque omentum subinde sursum sinistrorsumque collectum dissecantibus occurrit. Præterea in præsentī figura intestinorum situs turbatus iacet, uti et lien quoque, cuius pars hic etiam oculis subijcitur.

K. L. M. N. O. eadem hic atque in secunda figura notantur. nam **K** indicat umbilici arteriam dextram, **L** uero sinistram. **M** meatum, quo foetus urina in secundum ipsius inuolucrum excernitur, quique hic, ut et arteria, abtruncatus conspicitur. Cæterum **N** uesicam notat: **O** autem peritonæi cum anteriori uesicæ sede connexum. Atque in hac figura peritonæi angulos, qui secunda figura **A, B, C** et **D** insigniti erant, rescuimus.

a, a Superioris membranæ omenti, quam et aliam superiorem nonnulli appellant, posterior sedes, qua inferiorem membranam integro adhuc omento spectat.

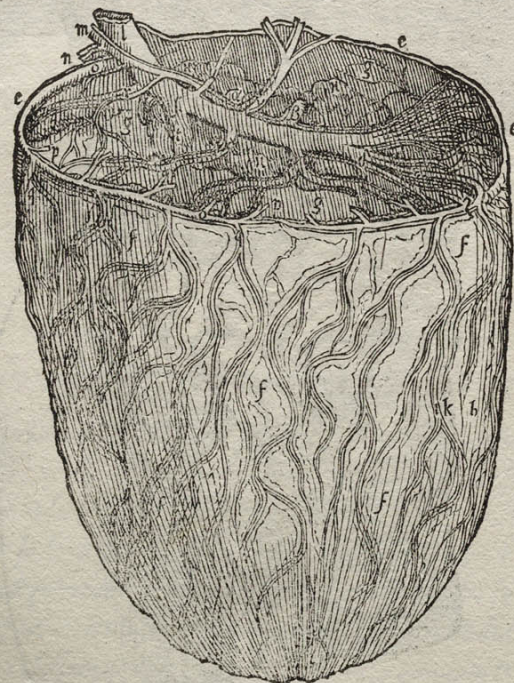
b, b Extuberans hæc sedes uenterculus est, superiori membranæ omenti tectus.

c, c Omenti humilior membranæ, quæ nonnullis humilior ala nuncupatur. Cæterum extuberans pars, cui duo superiora **c** et **c** inscribuntur, colum est intestinum, quæ uentriculi exporrigitur fundo, ac inferiori membranæ omenti, uice mesenterij utitur.

d Hic lien et si omento obducitur, protuberans sese ostendit, ad quod etiam pellucida omenti inueniat substantia.

Inferior omenti membranæ hic modo quæ uentriculo subijcitur, quampluribus notanda erat characteribus: uerum quò minus illam characterum copia obliterarem, eos in subsequenti figura ponendos duxi, præcipue quum leui opera lector eosdem characteres utrisque figuris inibi adhibitos fingere possit, ubi ambæ idem exprimunt.

QUARTA QVINTI LIBRI
FIGURA.

QVAR.

HAC figura omentum suis quibus adnascitur, aut potius a quibus initium ducit, membris liberum, et nulla interim parte diuulsam delineatur, integraque ipsius constructio et præcipue uenarum, articularum et nervorum per ipsum series, et glandulosa corpora ipsi innata comonstrantur. Quam concinne uero omentum sacculo, aut peræ, aut minoribus piscatorum retibus assimilatur, hac quoque figura discitur.

e, e Omenti circulus, seu orificium, quo initium ducit.

f, f Omenti superioris membranæ anterior facies.

g, g Inferioris omenti membranæ anterior facies. at hæc non integra ut superioris membranæ anterior facies hic conspicitur, quum inferioris membranæ sedes tantum in conspectu sit, quæ uentriculo subijcitur, atque ad colon usque intestinum, quæ id uentriculo exporrigitur, pertinet. Reliqua enim inferioris membranæ pars superiori membranæ occultitur.

h, h Tribus his characteribus ad sinistram latus inferioris membranæ omenti positus, omenti constructio insignitur. Nam h omenti partem notat membranæ, uenis arterijsque et adipe quoque carentem. uero uasa indicat, **k** autem adeps uasis attensus adnatus uel exprimitur. Atque ut hos characteres hac omenti parte reposui, ita etiam quauis ipsius sede eas potuisse collocari, nemo ambigit.

l Venæ portæ caudex quæ ex iecore prodiens inferiori membranæ omenti continetur ac suffulcitur.

m Arteria iecoris cauum et bilis uesiculam petens, nervusque concommitata qui a dextri lateris sexti nervorum cerebri paris nervi ramo, dextri lateris costarum radicibus exporrecto depromitur, ac iecoris cauum bilisque uesiculam adit.

n Principium uenæ inferioris uentriculi orificij posteriorem sedem potissimum accedentis, et arteriam habentis coniugem.

o, o Arteria et uena et nervus secundum superioris omenti membranæ principium, dextræ fundi uentriculi sedi exporrecti.

p, p Illorum uasorum quæ dextræ fundi uentriculi sedi exporriguntur surculi, corpus uentriculi implicantes.

q, q Distorum iam uasorum quæ fundi uentriculi dextræ sedi exporriguntur propagines, in superioris omenti membranam sparsæ.

r Venæ arteriaque duodeno intestino et ieiuni intestini principio exporrectæ, nervulorumque socium frequenter admittentes.

s Portæ uenæ in duos truncos bipartitio, quod uero uenas **r** et **o** indicatas hic elatius quam in munda portæ uenæ figura tertij libri quinto capiti dedicata, delineauerimus, in hoc factum putato, quod earum uenarum ortus in hunc modum subinde uariet.

t Dexter seu grandior uenæ portæ truncus, in mesenterium adeoque intestina excurrens.

u Venæ in posteriorem uentriculi sedem citra arteriæ consortium excurrens.

x Venæ cum arteria et nervo in dextram inferioris membranæ omenti sedem sparsa, ac colon quodque intestinum hac parte accedens.

y Venæ simul cum arteria in uentriculi posteriora excurrens, et tandem coronæ ritu superius uentriculi orificium amplectens, uerum huius uenæ arteriaque tanta duntaxat delineatur portio, quantum inferiori membranæ omenti sustinetur.

z Hic nonnihil grandior mesenterij arteria se offert, etiam si minimo interuallo inferiori membranæ omenti suffulciatur.

β Truncus est arteria, quæ inferiori omenti membranæ intertextus, uentriculo, iecori, bilis uesiculæ, colo quæ id uentriculo exporrigitur, ac dein lieni ramos depromit, nervosque has partes aditantes comitat.

γ Venæ simul cum arteria et nervo mediam potissimum sedem subiens inferioris membranæ omenti, et ramos quoque offerens colo intestino quæ ad uentriculi prorepti fundum.

δ Venæ coniugis arteriæ expers, quæ sinistra sedi inferioris omenti membranæ pauculas soboles, ut et ipsa gracilis est, diffundit.

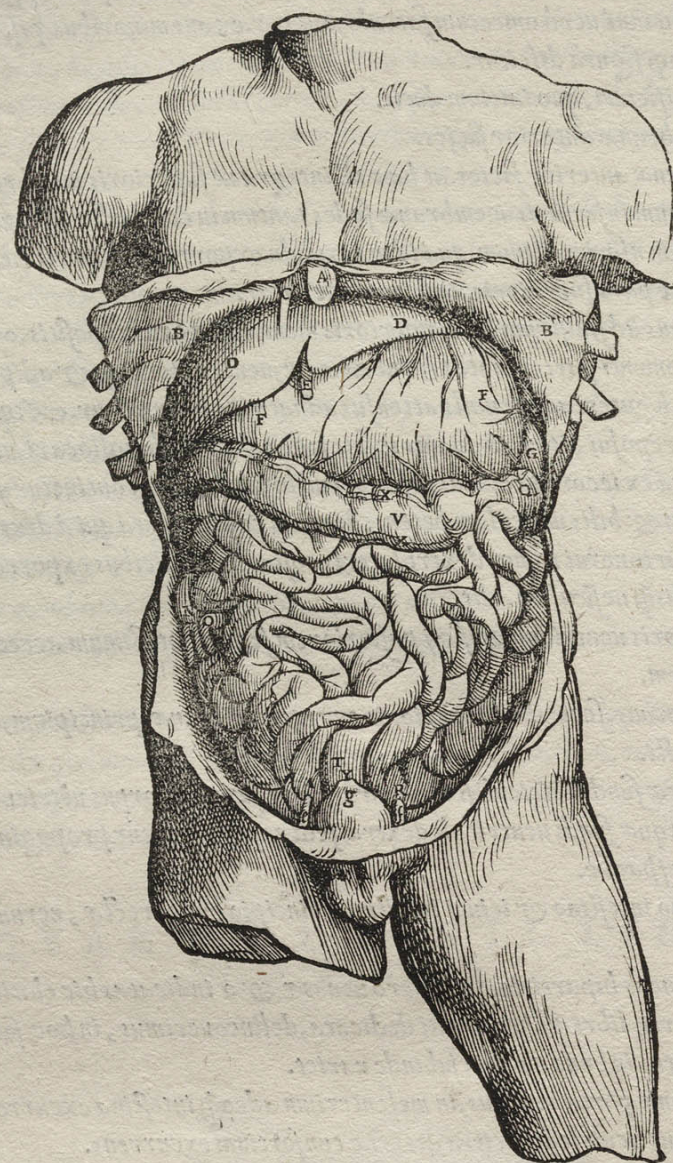
ε Venarum, articularum et nervorum in lienem series.

ζ Venæ pariter cum arteria nervusque uentriculi fundi sinistra sedi exporrectæ.

η, η Glandulosum corpus inferiori membranæ omenti innatum, quod uulgo uocant Brisæuolo, Dulcem morsum seu bolum, Buccam saporitam, Rodol.

θ Glandulosi corporis portio, quod duodeno intestino subnascitur.

q 2 SEXTA

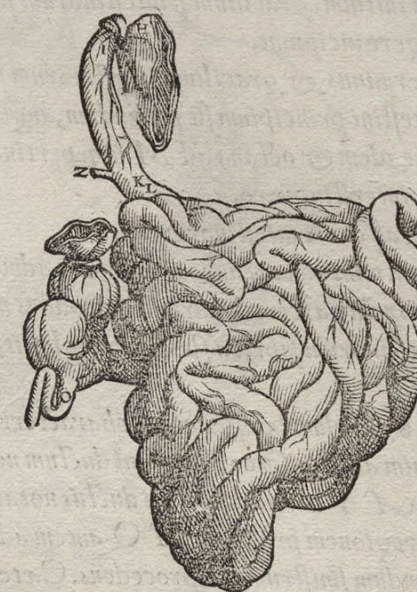

SEXTAE FIGVRAE INDEX.

IN sexta quinti libri figura sectionis serie tertiam subsequente, iecur uenterculus & intestina proprias seruant sedes, omento interim quā a uentriculo enascebatur, coloq; intestino continuum erat, prorsus resecto, ne forte id relictum alicuius organi sedem oblitteraret. Praeterea, ut singula opportunius oculis subicerentur, costarum aliquot fines (uti inter pingendum factum est) effregimus, ipsas una cum peritonæo septoq; transuerso illis connato in posteriora reflectentes. Vesica autem hic respondet tertiæ ac secundæ figurarum uesicæ. Caterum quia præsentis figuræ characteres magna ex parte cum duabus nunc succedentibus communis sunt, non abs re erit ante illius indicum explicationem, quid his designetur, sermoni adicere.

SEPTI

HAC figura tenuium intestinorum ductum duntaxat delineauimus, aliqua etiam uenterculi et coli intestini simul cum cæco afferuata portione, ut facile præsens figura iam subsequenti adaptetur. Quod autem coli intestini initium paulo magis quam par sit, ab ipsis tenuibus intestinis abductum uideatur, in hoc factū arbitrator, ut sola gracilia in conspectum accuratè uenirent, potissimum quum coli intestini circum tenuia situm ingressumq; sexta figura pulchre proponat.

OCTAVA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRÆSENTI figuræ cæci intestini & coli & recti imago ductusq; demonstratur, una cum ilei intestini extremo, & musculis recto intestino proprijs.

CHARACTERVM SEXTAE, SEPTIMAE ET OCTAVAE
figurarum Index.

SVBSEQUENS modo characterum Index sextæ, septimæ & octauæ figuris communis est, si quis uero interim character harum alicui peculiaris sit, illum pro figuræ numero aut 6 aut 7 aut 8 insigniturus sum: characteres autem, quibus huiusmodi nulla subiungetur notula, tribus figuris communes censerebis.

- A6 Mucronata pectoris ossis cartilago.
- B, B6 Peritonæum una cum disruptis costis, illisq; adnato septo retrorsum atq; in latera flexum.
- C6 Primarium ligamentum, quo iecur humanum septo colligatur.
- D, D6 Iecoris gibbi magna sedes.
- E6 Portiuncula uenæ ab umbilico iecori insertæ.
- F, F6 Venterculi anterior sedes.
- G6 Lienis sinistrum latus, seu ipsius pars in corporis anteriora uergens.
- H7 Venterculi portio, quæ inferius uentri uli constituit orificium, seu intestinorum principium quod hic chordula ligatum sinximus.

q 3 Pars

I, K 7 Pars intestinorum ab I ad K protensa, uulgate nomine nunc duodenum intestinum, nunc intestinum duodenum digitorum longitudine, mihi uocatur.

L 7 Ieiuni intestini initium, graciliumque intestinorum sedes, ubi primum in anfractus conuolui atque antrorsum assurgere incipiunt.

M 7, 8 Ilei intestini terminus, et gracilium intestinorum finis. uerum quamnam sede ieiuni intestini terminus, aut ilei intestini principium sit ponendum, augurari nequeo, quum toto ductu qui ab L in septima figura in eadem et octaua ad M usque pertinet, nullibi discrimen commonstret, quo ieiunium ab ileo liceret interstinguere.

N Extuberans crassorum intestinorum initium.

O Hoc intestinum mihi caecum nuncupatur, non admodum contententi an quis eo nomine aliam crassorum intestinorum partem donari uelit: modo is non adeo nominum sit studiosus, ut illorum occasione ea in intestinorum fabrica spectare negligat, quae in partium aliarum constructione sedulo inquirimus.

N, P, Q R, S, T, 6, 8 Colum intestinum his characteribus insignitur, uerum singuli priuatim aliquid notant. N enim ad P usque coli intestini ductum notat, a dextri renis sede ad iecoris usque cauum pertinentem. P uero ad Q coli ductus notatur, secundum uentriculi fundum a iecoris cauo ad lienis usque regionem protensus. Q autem ad R ductus coli insinuat, a lienis regione ad pubis os, secundum sinistram ile procedens. Ceterum ab R ad S (quod in 8 priuatim uisitur) coli indicatur ascensus anfractusque, quem sursum ad umbilici usque regionem molitur. At S ad T usque progressum notat, dicti nunc ascensus ad recti intestini initium.

V, V 6, 8 Depressa coli intestini sedes.

X, X 6, 8 Coli intestini utrinque extuberantes semiglobuli, quos cellulas uulgo uocat.

Y 6, 8 Recti intestini initium. Quicquid uero sub Y consistit, rectum est intestinum.

Z 7 Portio meatus bilem in intestina perferentis.

a 8 Musculus recti intestini finem orbiculatim amplectens, faeciumque excretioni praefectus.

b, c 8 Duo musculi rectum intestinum post faecium excretionem sursum alacriter contrahentes.

d 8 Hac sede rectum intestinum uirorum peni et mulierum uteri ceruici interuentu musculosa substantia connascitur.

e, f 6 Duae arteriae foetui peculiares.

g 6 Hoc caractere uesticae fundus indicatur, uti et meatus quo foetus urina expellitur, quemque hic ut et nuper commemoratas arterias ab truncatum finimus.

NONA QVINTI LIBRI FIGVRA, CUIVS
VTI ET EIVSDEM CHARACTERVM INDICEM
hic lateri adhibuimus.

HAC figura recti intestini et coli quoque quae id recto continuatur, partem expressimus, intestinorum tunicas com-
monstraturam.

b Prima intestinorum tunica, quae et intima est, ac solis transversis circularibusue confirmatur fibris.

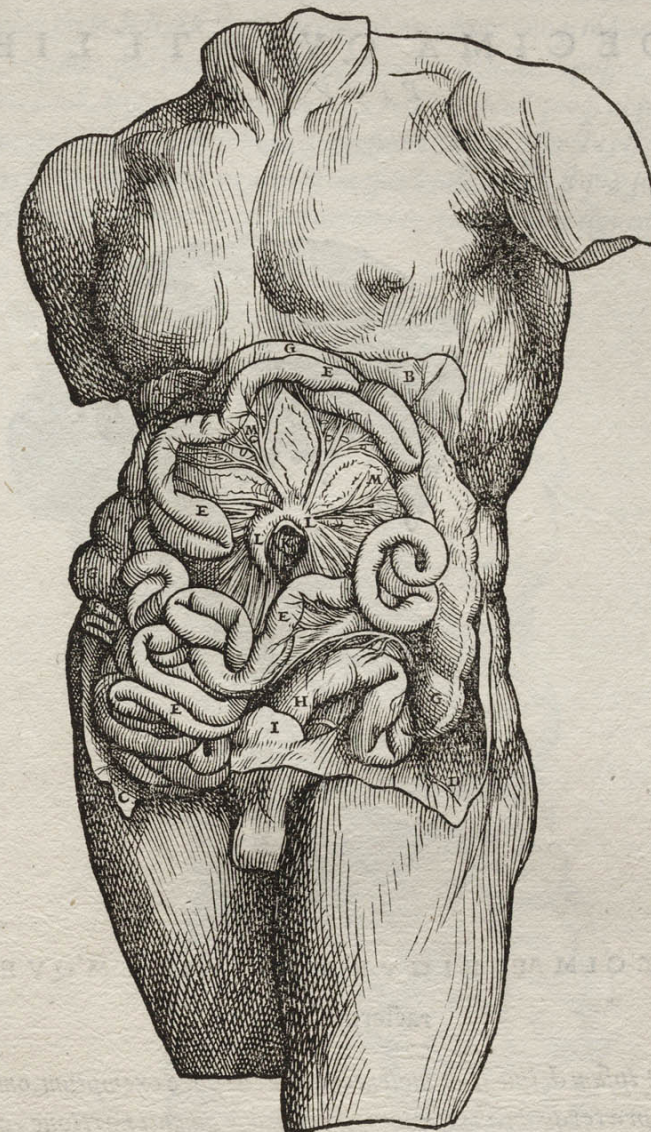
i, i Secunda intestinorum tunica, quae transversis quoque efformatur fibris. attamen rectis quoque eo donatur pluribus, quo recto intestino uicinius est.

k, k Mesenterij est portio, quae rectum intestinum ossi sacro committit, ac tertiam ipsi exporrigit tunicam.

L, L Tertia intestinorum tunica, a mesenterij pronata membranis.

DECL

DECIMAE FIGVRAE EIVSDEMQUE CHARACTERVM INDEX.

VT praesens figura mesenterij situm quam appositissime oculis subijceret, gracilia intestina undecumque ad latera sursum deorsumque inuicem manibus diducta continet, ac proinde mesenterij co-
monstrat centrum, et rationem qua mesenterium intestinis uasa porrigit, intestinaque dorso conne-
ctit. Ad haec, eius quoque mesenterij partem ostendit, quae coli finem et rectum quoque intestinum
dorso alligat. Succedit uero haec figura sectionis serie illi quam sextam locauimus.

A, B, C, D Portiones peritonaei, aperto iam abdomine in latera extrorsum flexae.

E, E, E Tenuia intestina.

F Caecum intestinum.

G, G, G Colon intestinum.

H Recti intestini initium.

I Vesica, cui peritonaeum ea potissimum sede connascitur, ubi alteram ipsi offert tunicam.

K Mesenterij centrum, eaque dorso pars quae id a peritonaei membranis initium ducit, quae magnam
arteriam et cauiam uenam hic uertebrarum corporibus adnectunt.

L, L Corpus glandulosum, mox in ipsa uasorum distributione positum, quae mesenterij centro in-
seruntur.

q 4 Glandulae

VNDECIMA QVINTI LIBRI
 FIGVRA.

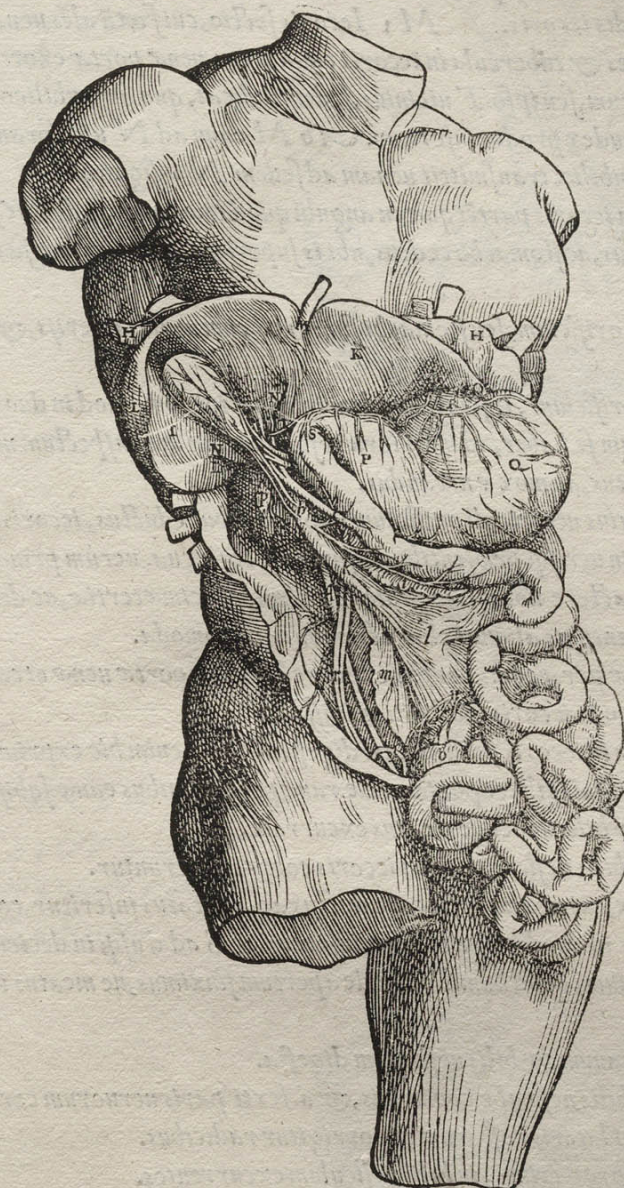

VNDECIMAE FIGVRAE EIVSDEMQUE CHA-
 racterum Index.

- H I C* duntaxat ipsum delineatur mesenterium e corpore exemptum, omnibusque partibus ipsi
 connatis liberum, praeterquam ab inferioris membranae omenti portione, qua colon dorso inibi
 colligatur, ubi secundum inferiorem uentriculi sedem id procedit.
K Character *K*, ut et in decima figura, mesenterij indicat centrum.
L, L Hi quoque characteres similiter atque in decima, glandulosum corpus notant, totius mesenterij
 maximum.
M, M Glandulae notantur illis interpositae uasorum dissectionibus, quae iam intestinis appropinquant.
N, O His characteribus mesenterij circumscribitur pars tenuia intestina dorso alligans.
P *P* ad *Q* usque mesenterij indicat portionem, colon intestinum dorso affirmantem, qua id a dextri
 renis sede ad cauum usque iecoris protenditur.
Q *Q* ad *R* usque inferioris omenti membranae partem notat, quae colon tota illa sede dorso commit-
 tit, qua id secundum uentriculi exporrigitur fundum.
R *R* ad *S* usque mesenterij insinuat portionem colo intestino tota ea sede propriam, qua id a lienis
 regione ad rectum usque intestinum pertinet.
S, T Quod *S* et *T* intercluditur, mesenterij pars est rectum intestinum dorso neclens.
V Hac sede mesenterij naturam exprimere conati sumus, quandoquidem unam mesenterij mem-
 branam ab altera unguibus diuisam pinximus: ut *X* nimirum una sit, altera uero *Y* inscriba-
 tur. Atque in harum membranarum medio mesenterij uasa excurrunt, et ipsius adeps, ut et gla-
 dulae etiam continentur, quemadmodum quoque in uigesima quarta huius libri figura est cernere.

DVO.

DVODECIMA QVINTI LIBRI FIGVRA. QVAE
 IAM PRAEPOSITIS INTEGRIS FIGVRIS SECTIO-
 nis serie succedit. Habet enim dissectum peritonaeum, et omentum quoque in hac ablatum est, et hic
 costas aliquot etiam effregimus, quo iecoris cauius opportunius delineari posset. Hic namque conspi-
 citur uniuersum iecoris cauius, ipsiusque iecoris forma. Dein uentriculi quoque apparere orificia. Inte-
 stina autem perinde ac uentriculi in sinistru latere depressimus, ut in conspectu esset mesenterij pars,
 ac uena portae in ipsum series: dein bilis meatus in intestinum insertio, et si quae sint reliqua quae cha-
 racteribus seriatim adnotabimus, mox atque quid decima tertia ostendat figura, expresserimus.

DECIMATERTIA QVINTI LIBRI FIGVRA.
 NVNAM BILIS VESICULAE EIVSDEMQUE
 meatum delineationem exprimens.

CHA.

PRÆSENS characterum Index duodecimæ & decimatertia figuris ideo habetur communis, quod caua iecoris sedem plerisque characteribus quibus decimatertia occupatur insigniri licuisset, nisi characterum copia delineationem fuisset uitiatum. Quum itaque character occurreret duodecimæ figuræ peculiaris, illi 1 subiungemus, illis qui decimatertia priuatim inscribuntur 2 adieci. Si uero quis utrisque figuris simul communis erit, illi 1 & 2 addetur.

H, H₁ Peritonei una cum costis euerſi portio.

L₁ Portiuncula gibbi sedis iecoris.

M₁ Iecoris sectio, cui foetui alēs uena primum inseritur. N₁ Rimæ ac impressiones & tubercula in iecoris cauo iuxta uenæ portæ exortum cōspicua. N₂ uero superius seu sinistrum, seu ipso T uicinius, sedem indicat, qua ab umbilico procedēs uena iecoris cauo ubi portæ caudex prodit, inseritur. Ab M enim ad N usque foramen notatur, quod libere quodammodo umbilici transmittit uenam ad sedem N insignitam. (colligās.)

O₁ Ligamentū sinistram iecoris partē (quæ in angulū quodāmodo acutū desinit) septo transuerso hic

Φ₁ Sinus iecori hic incisus, ac stomacho cedens, ubi is superiori uentriculi orificio continuatur.

P, Q₁ Venterculus.

R₁ Ventriculi superius orificium, seu stomachi finis, una cum uenis, arterijs, & neruis id orificium amplexantibus.

S_{1,2} Humilius uentriculi orificium, ipsiusque duodeni intestini initium, quod in duodecima figura secus atque secundum naturam se habet, ad interiora refleximus, ut in conspectum ueniret bilis uesiculae meatus in ipsum insertus, ac mox c notandus.

T₁ Nerus a neruis elatius uentriculi orificium implicantibus eductus, iecorisque cauo insertus.

V₂ Bilis uesicula. Hæc in utrisque præsentibus figuris est cōspicua. uerum priuatim illam duntaxat in decimatertia caractere notauimus, ac proinde primum decimatertia, ac dein duodecimæ mentem hic & in subsequentibus aliquot characteribus accommoda.

X, X₂ Meatus bilis uesiculae per iecoris corpus exporrecti, inter portæ uenæ et cauæ ite uenæ ramos.

Y₂ Venæ portæ propago in iecoris substantiam diffusa.

Z₂ Venæ cauæ propago in iecoris substantiam digesta. V₁ olui enim hic exprimere uasorum in iecoris substantia situm, qui scilicet portæ uenæ rami propaginibus cauæ subijciantur, et quoniam pacto in horum medio bilis uesiculae meatus excurrant.

a₂ Concurſus meatorum bilis uesiculae, qui in iecoris corpus digeruntur.

b₂ Uesiculae bilis ceruix, cui meatus ex iecore ductus ac a notatus inseritur, communisque efficitur.

c_{1,2} Bilis uesiculae meatus in duodenū intestinum insertus, ac S ad d usque in decimatertia figura duodenum indicat intestinum, quod humiliori sede apertum finximus, ne meatus illius c notati insertio lateret.

c₂ Arteria in iecoris cauum & bilis uesiculam digesta.

f₂ Nervulus iecori & bilis uesiculæ communis, & a sexti paris neruorum cerebri propagine depromptus, quæ dextri lateris costarum exporrigitur radicibus.

g₂ Tenuis portæ uenæ propagines, in bilis uesiculam excurrentes.

h₁ Portæ uenæ caudex.

i, i₁ Glandulosum corpus, quod duodeno intestino adnascitur, uasque ipsi exporrecta opportune sub-

k, l, m, Mesenterij. Verum singuli characteres priuatim quid indicant. k enim uenæ portæ dextri seu grandioris trunci distributionem in mesenterium notat. l uero glandulosum corpus in mesenterio primis uasorum distributionibus præfectum. m autem, mesenterij in sinuat partem, cui colon intestinum tota illa sede committitur, qua a dextri renis sede ad iecoris usque cauum pertinet. Hic namque colon intestinum a mesenterio diuulsum est, quo mesenterij centrum aptius delinearetur.

n₁ Vena quæ sub posteriori recti intestini sede deorsum protenditur, ipsique recto intestino uenas

o₁ Uesicæ fundi superior pars etiam hic est conspicua.

p₁ Quod hic extuberat dexter est ren, sua pingui membrana adhuc obiectus.

q₁ Meatus urinaris, a dextro rene urinam in uesicam deducens.

r₁ Vena ac arteria seminales dextri lateris.

s₁ Vas semen a dextro teste uersus ceruicis uesicæ initium perferens.

DECL

DECIMAQVARTA QVIN

TI LIBRI FIGVRA, AN

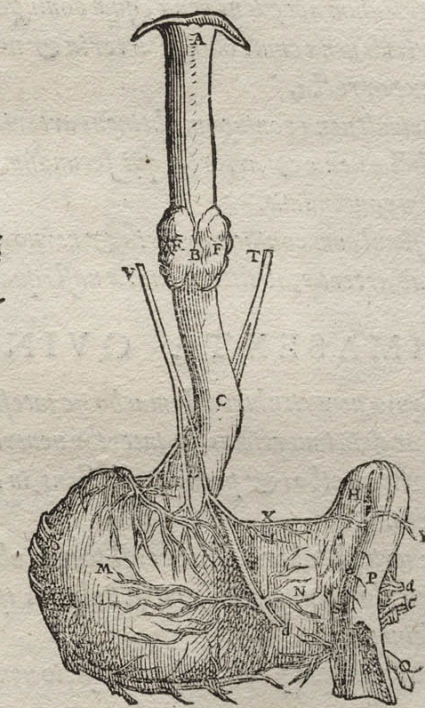
teriolem integri uentriculi & stomachi
faciem exprimens, una cum uenis, ar
terijs & neruis uentri
culo insertis.

DECIMAQVINTA QVIN

TI LIBRI FIGVRA, IN

tegru uentriculi & stomachi posterio
rem exhibens faciem.

CHARACTERVM DECIMAEQVARTAE ET DECIMAE
quintae figurarum Index.

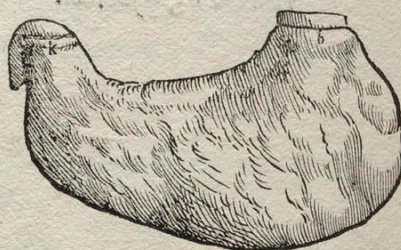
CHARACTERES hoc Indice explicandi partim utriusque figuræ communes sunt, partim nunc huic, nunc illi peculiares: ac proinde communes 1 & 2 indicabimus, peculiari-
bus uero decimæ quintæ figuræ characteribus, hæc 1 subijcietur, decimæ sextæ autem hæc 2.
A, B_{1,2} Stomachi pars in fauces orisque adeo amplitudinem pertinens, hic a faucibus præsecta cernitur.
A, B_{1,2} Ab A ad B usque ductus stomachi notatur, recta per mediam uertebrae ceruicis &
quatuor superiorum thoracis sedem descendens.

AB

- B, C_{1,2} A' B ad C usq; ductus stomachi in dextrum latus super quintam & aliquot sequentes thoracis uertebras modicè declinans.
- C, D_{1,2} A' C ad D usq; stomachi ductus insignitur ex dextra sede uersus sinistram supra magnam cōscendens arteriā, & per septum transuersum in uentriculi superius orificiū G notandū pertinēs.
- E, E₁ Duæ tonsillæ, quæ non procul à stomachi sede in oris cavitatem pertingente distant.
- F, F_{1,2} Glandulosum corpus stomacho frequēter adnatū, quæ quintæ thoracis uertebræ corpori insidet.
- G_{1,2} Superius uentriculi orificium. H_{1,2} Inferius uentriculi orificium.
- I_{1,2} Superior uentriculi pars. K, K_{1,2} Ventriculi demissior pars, seu fundus.
- L, L₁ Anterior uentriculi sedes.
- M, N, O₂ Posterior sedes uentriculi. Verū singuli characteres aliquid priuatim indicant. O enim impressionem notat quam uentriculus ea sede exigit, quæ uertebris innititur. M quidem prominentiorem sinistri lateris partem, N uero partem dextri lateris prominentiorem.
- P_{1,2} Duodenum intestinum, quod hic ad ieiuni intestini principium resectum sinuimus.
- Q₂ Bilis uesciculæ meatus, in duodenum intestinum insertionem tentans.
- R₂ Hic character in interna dicti nuper intestini sede uisitur, insertionem meatus illius notans, quem modò Q insigniui.
- S₂ Glandulosum corpus duodeno intestino subnatum, uasq; illi intestino exprorecta sufficiens.
- T_{1,2} Dextri nerui sexti paris neruorum cerebri propago, ad stomachū exprorecta, multipliciq; serie in ipsius orificium elatius distributa. V_{1,2} Sinister neruus.
- X₂ Sinistri nerui propago, secundum elatiorem uentriculi sedem ad iecur usq; excurrēns, hicq; quæ Y iecori proxima est, Y insignita.
- a₂ Prima (uti doctriinæ studio nuncupare eam solemus) uentriculi uena & arteria.
- b₂ Secunda uentriculum accedens uena, quæ coniuge caret arteria.
- c_{1,2} Tertia uentriculi uena cum coniuge arteria & neruo quoq; secundum dextram uentriculi fundi regionem exprorecta. (tu amplectens.)
- d_{1,2} Quarta uentriculi uena coniugem obtinens arteriam, & elatius uentriculi orificium coronari.
- e₁ Rami iam dictæ uenæ & arteriæ, qui secundum uentriculi elatiorem sedem ad inferius usque ipsius orificium contendunt.
- f_{1,2} Quinta uena simul cum coniuge arteria & neruo, sinistram sedem fundi uentriculi perreptans.
- g, g_{1,2} Aliæ uenæ ac arteriæ, ab illis pronatæ uasq; quæ lienis inferuntur.

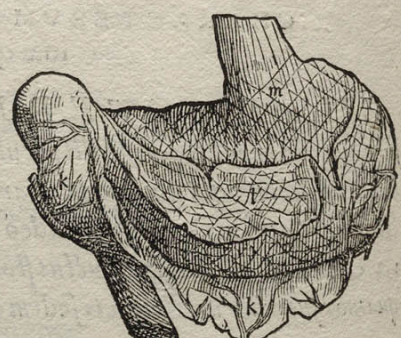
DECIMASEXTA QVINTI LIBRI FIGVRA.

- H A C figura uentriculum à stomacho ac intestinis liberauimus, ac dein inuertimus, ut interior uentriculi sedes seu superficies cibos & potus amplectens, in conspectum ueniret.
- b Circulare uentriculi tuber ea sede conspicuum, ubi stomachus uentriculo continuatur, aut ubi elatius ipsius consistit orificium.
- i Tuber orbiculatum quoq; in humiliori orificio uentriculi apparet.

DECIMASEPTIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

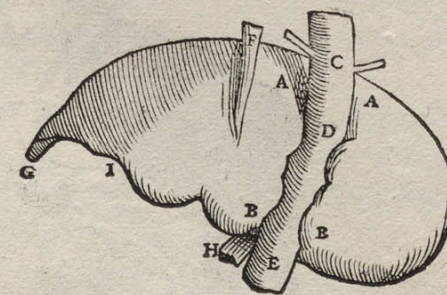
- P R A E S E N S figura uentriculi tunicarum seriem numerumq; et naturam, quantum pictura assequi potuimus, docet.
- k Tertia uentriculi tunica, à peritoneo pronata, atq; hic à uentriculo magna ex parte diuulsa.
- l Secunda uentriculi tunica, minus quàm tertia à uentriculo diuulsa.
- m Prima intimaq; uentriculi tunica, hac in parte à duabus exterioribus tunicis libera.

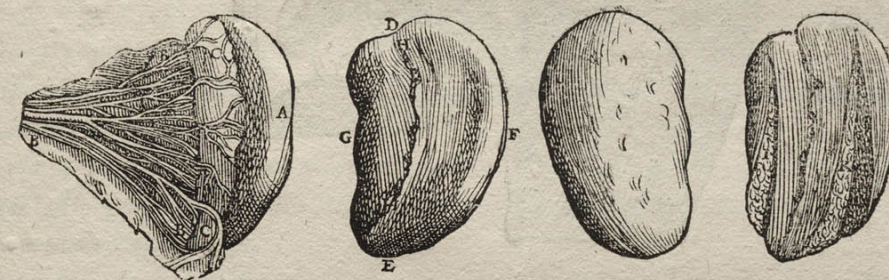
DECIMA

DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER V.
DECIMAOCTAVA QVINTI LIBRI
FIGVRA.

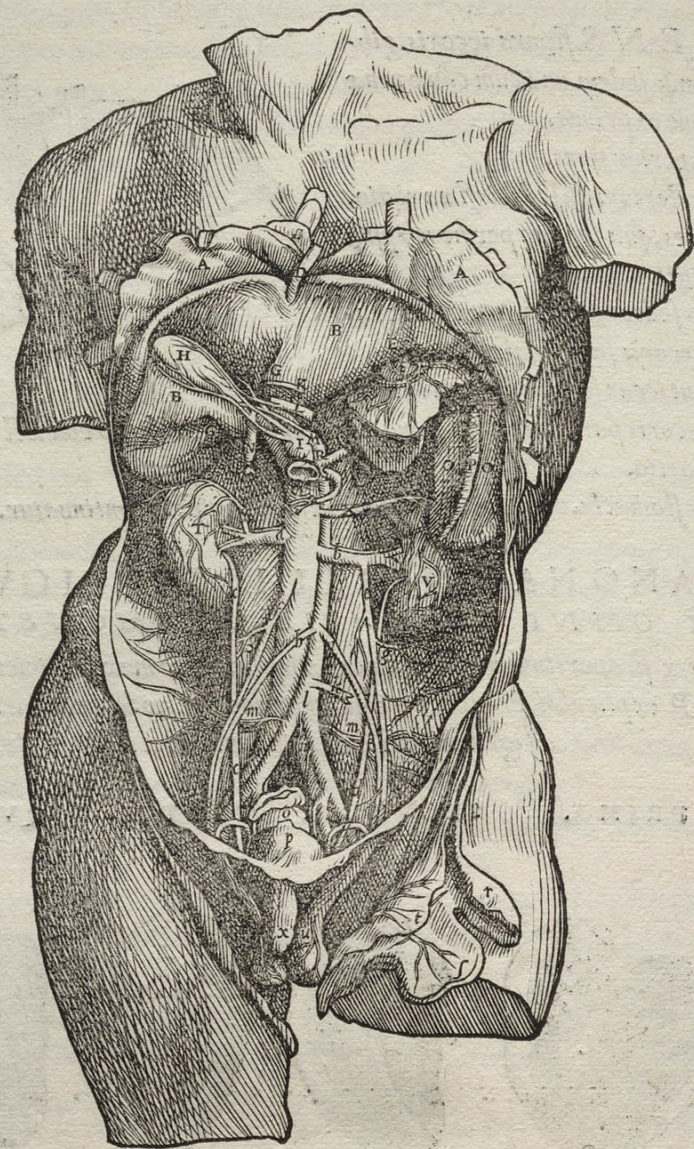
- P R A E S E N S figura iecoris gibbam posterioremq; sedem una cum cauæ uenæ caudicis portione exprimit.
- A, A Iecoris gibbi superior pars.
- B, B Iecoris gibbi posteriorisq; sedis infima regio.
- C Cauæ uenæ sedes, quæ septum permeat, ipsiq; soboles exporrigit.
- D, E Hoc intervallo sedes notatur, quæ cauæ caudex posteriori iecoris sedi innascitur.
- F Portio præcipui iecur septo alligantis uinculi.
- G Ligamentum iecoris partem in sinistra maxime exprorectam septo connectens.
- H Venæ portæ portio.
- I Sinus quo iecur stomacho cedit, quæ sinistro uentriculi orificio continuatur.

DECIMANONA QVINTI LIBRI FIGVRA, QVÆ
LIENEM OMNI EX FACIE COMMONSTRAT, CV.
ius situm & ex proportionem magnitudinem, uigesima quæ mox subiicitur figura literis
O, O, P explicabit: præsens uerò quatuor quodammodo peculiaribus constans
effigibus, seu tabulis, in hunc habet modum.

PRIMA. SECUNDA. TERTIA. QVARTA.

QVATVOR DECIMANONAE FIGVRAE TABELLARVM
earundemq; characterum Index.

- P R I M A lienem anteriori facie exprimit, una cum omenti portione, seu inferioris superiorisq; omenti membranarum partibus. A namq; lienis sinistrum indicat latus, dextrum autem B, B, ac media ipsius sedes omento integuntur. B, B & B enim inferioris omenti membranæ portio.
- C, C, nem indicant, lienis uasæ deducētem. C uerò & C superioris omenti membranæ portione signifi-
ficant, quæ ad uentriculum uasæ perferuntur, ab illis uasibus pronatæ quæ in lienem iamiam inseren-
da ueniunt.
- Secunda effigie decimæ nonæ quinti libri figuræ lienis cauæ regio exprimitur, ab omnibus quæ
D, E, illi committuntur partibus libera. ac hic D notat superiorem lienis sedem, E inferiorem, F sini-
stram, G dextram. H uerò & H lineam indicant in cauæ lienis regione conspicuam, cui lienis
H. uasæ inferuntur.
- Tertia effigies lienis gibbum commonstrat.
- Quarta lienis quoque cauam sedem delineatā continet. At huic duas indidi sectiones, ut lienis
I, K, substantia conformatio que oculis subijcerentur. Atque hic I & K sectiones modo di-
ctas indicant.

VIGESIMAE FIGVRAE EIVSDEM QVE CHARACTERUM INDEX.

P R A E S E N S figura sectionis serie duodecima succedit. ab hac enim omnia intestina exequimus, relicta duntaxat uentriculi portione superioris orificij uentriculi sedem communem strante. atq; ita haec figura pleraq; indicat, quae nunc opportunius cum characterum indicibus seriatim insinuabuntur.

- A, A** Septi transversi portio peritoneo succincta, atq; una cum costis aliquot sursum reflexa.
B, B Cavae iecoris sedes.
C Iecoris ligamentum, quo ipsius sinistra pars septo alligatur.
D Venae per umbilicum iecori exprorectae portio, ubi et sinus ille indicatur primum hanc admit-
 tens uenam, quae per priuatum ipsi in iecore humano incisum foramen ad iecoris usque sedem per-
 reptat, ubi hic **G** non procul a **K** adhibitum conspicis, ubiq; uena haec in iecoris substantiam pri-
 mum uere digeritur.
E Hac sede iecur sinum obtinet, quo cedit stomacho per septum transversum ad elatius uentriculi
 orificium contendenti.
F Superius uentriculi orificium, uentriculiq; portio.
G, G Lineae impressiones uel tuberaq; in iecoris cauo ubi partem uenam promit conspicua.
H Bilis uesicula.

I Porta

- I** Porta uene caudex hic abscissus. Verum I quoq; duas indicat uenulas bilis uesiculae exprorectas.
K Iecoris neruus ab illis propagatus, qui elatiori uentriculi implicatur orificio.
L Arteria iecori et bilis uesiculae communis.
M Neruus a sexti neruorum cerebri paris propagine initium ducens, quae dextri lateris costarum
 exprorrigitur radicibus. atq; hic neruus iecori pariter et bilis uesiculae communis censetur.
N Bilis uesiculae meatus hic abtruncatus uisitur, qui ad intestina pertinet.
O, O Lienis anterior cauaq; regio. **P** Lienis linea, cui uasa ipsius implantantur.
Q Vena caua. **R** Magna arteria.
S Radices arteriarum in uentriculum, iecur, lienem, omentum, mesenterium, ipsaq; demum intes-
 ti-
 na excurrentium.
T Dexter ren, pingui sua obductus tunica.
V Sinister ren, similiter pingui ipsius inuolutus tunica.
X Vena in sinistri renis pinguem diffusa tunica.
Y Vena dextri renis pinguem tunica accedens.
a Vena arteriaq; dextro reni serosum sanguinem deducentes.
b Vena arteriaq; in sinistram protensa renem, emulgentesq; uulgo non secus appellatae, quam illae
 quae dextro reni sunt propriae.
c, c Meatus ex dextro rene urinam in uesicam deferens.
d Meatus quo sinistri renis urina in uesicam ducitur.
e Seminalis uena sinistram accedens testem. **f** Seminalis uena, dextri testis.
g, g Surculi a seminalibus uenis qua peritoneo committuntur, in ipsoq; adeo uersus testes progressu,
 ad peritoneum deriuati.
h Seminalis arteria dextrum testem petens.
i Arteria seminalis quae sinistro testis est propria.
k Arteria in humilioris mesenterij sedem ad colon intestinum et rectum excurrentis radix.
l Arteria magna super cauam uenam ascensus, ac ipsius magnae arteriae et cauae supra osis sa-
 cri initium in duos truncos diuisio.
m, m Praecipuae uenae ac arteriae earum quae geniculatim a magnis uasis lumborum carnibus ipsiq;
 peritoneo offeruntur.
n Arteria magna soboles sacri osis foramina accedentes.
o Recti intestini pars a colo libera, atq; ut inter dissecandum fit, uinculo intercepta.
p Vesica urinae receptaculum.
q Semen a teste ad penem deferentis uasis portio, qua secundum pubis os deorsum ad uesicae cerui-
 cis initium retorquetur.
r Cutis quae penem inuestiebat. **s** Scortum.
t Carnosa membranae pars, quae haud secus atq; scortum, utrunq; ambebat testem.
u Tunica a peritoneo inibi pronata, ubi seminarijs uasis iter praebet. estq; haec exterior testis tu-
 nica, earum quas testibus singulis proprias peculiaresq; numeramus.
x Denudati penis portio.

VIGESIMA PRIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

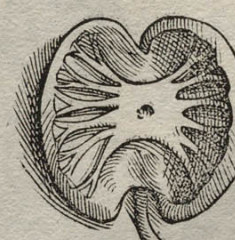
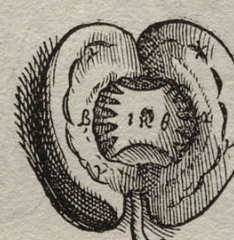
QVAE TRES PROPRIAS CONTINET TABEL.

las sectionis serie inuicem subsequentes, ac appositissime renu sinus meatuumq;
 urinariorum principia ostendentes.

PRIMA.

SECUNDA.

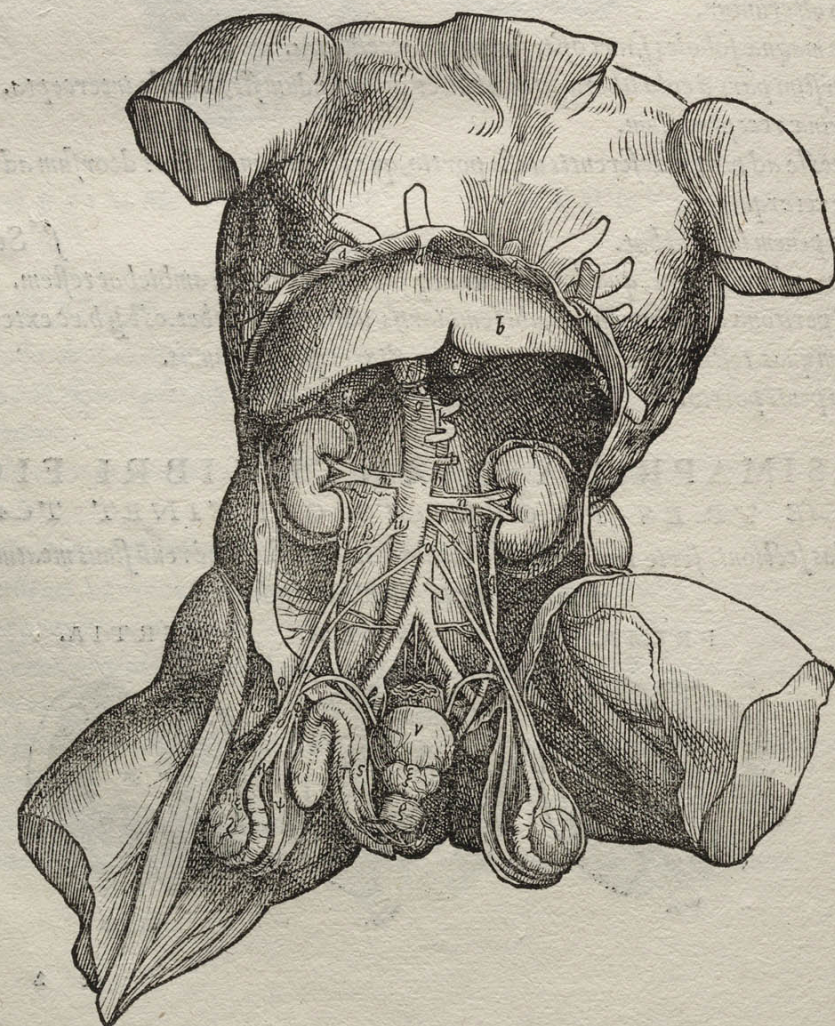
TERTIA.

T R I V M

PRIMA tabella sectionem secundum renis longitudinem per gibbum ipsius inductam habet adeo profundam, ut in secundum renis pertingat sinum, interim nulla renis substantiae abla-
a. b. ta portione. Significet igitur a dextri renis anteriorem partem, b vero posteriorem. y et y ori-
y. y. ficia sunt ramorum primi sinus renis, seu ipsius membranei corporis, quae inuicem illi rami coeunt. Hic
a. a. enim rami necessario per sectionem in mutuo coitu diuiduntur. d, d. primi sinus corpus, seu mem-
braneum corpus in quod uena et arteria renis terminantur.
e Foraminulum hoc urinarij meatus est initium.
n Urinarij meatus pars. Super membraneum hoc corpus a et a insignitum, secundus renis con-
stituit sinus, cuius interius et corpori illi membraneo proximum latus in hac sectione tantum appa-
ret. Eius enim partes quae in exteriora ad utrumque septi ex renis substantia conformati latus pro-
ducuntur, ipsiusque sinum uelut bipartitum efficiunt, nisi specillo in circuitu sub e hic et a deducto
intueri nequis. Septum namque illud praesenti sectione in duas partes, anteriorem scilicet et poste-
riorem diuisum cernitur, ac a quidem partem ipsius notat anteriorem, z uero posteriorem.
Secundae effigiei omnia cum nuper commemorata sunt communia, nisi quod uniuersa propemodu-
renis substantia septum illud constituens, cultello orbiculatim adempta sit, neque aliter, sane sep-
ti illius figuram ob oculos ponere licuit. Conspicitur hic itaque secundus renis sinus uniuersus, ac
non quemadmodum est bipartitus, eo quod septum abstulerim sinum hunc in exteriori ipsius late-
re dirimentem. a igitur b et y et a eadem hic quae in prima tabella notant. Circulus autem
g. inter a et b ductus, secundum renis indicat sinum. b uero anteriorem partem primi sinus, seu mem-
branei corporis, quae hac in ramos discinditur. i corporis membranei posteriorem partem indi-
cat. adeo ut b et i simul membraneum notent corpus, seu primu renis sinum: a autem urinarij mea-
tus insignitur origo. Tertia tabella primi sinus seu membranei corporis ra-
mos omnes insinuat. renis enim substantia, quae summis eius sinus ramis adnascitur, penitus derasa
est. Atque haec citra characterum operam sunt obuia.

VIGESIMAE SECUNDA QVINTI LIBRI FIGURA

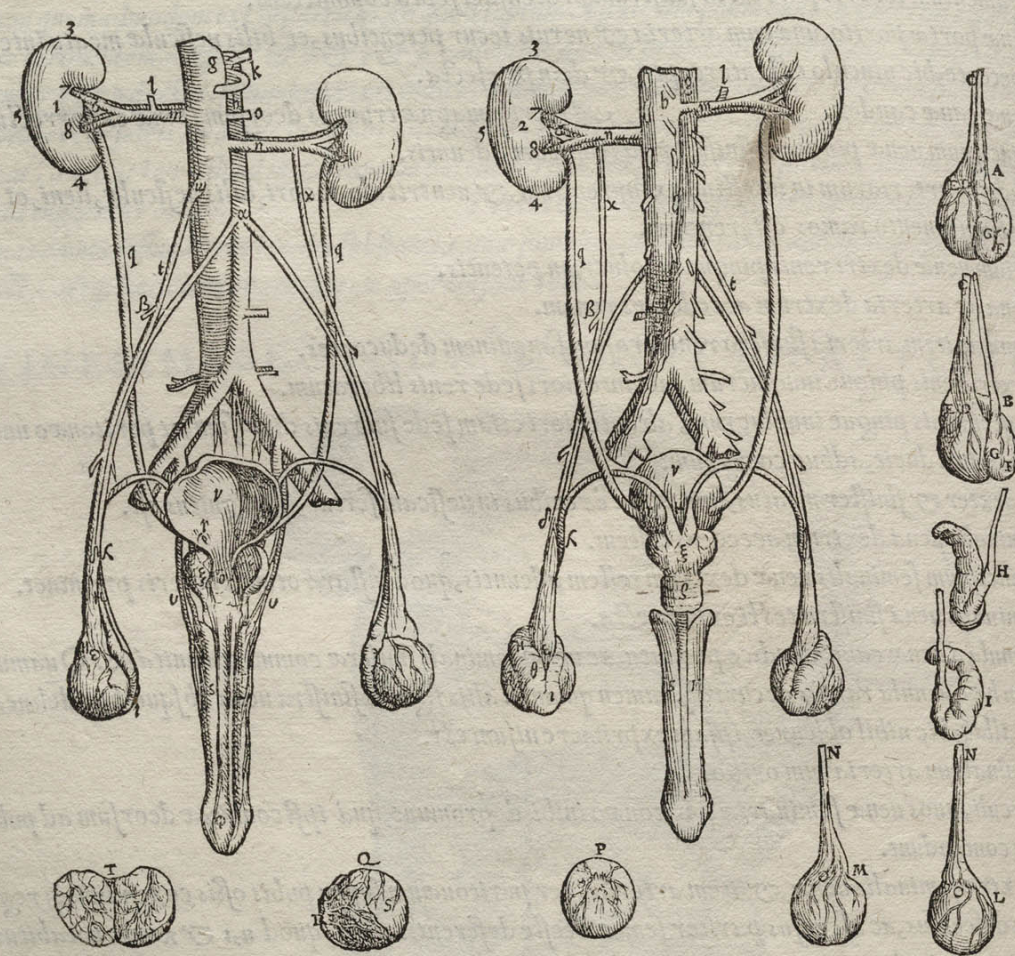
VIGES

PRÆSENS figura sectionis serie uigesimae succedit. in hac namque costarum ali-
quot fines effracti, et extrorsum sursumque retorti occurrunt, ut iecoris gibbum ita hic spectare
tur, ut ipsius cauum in uigesima figura in conspectu erat. Renes hic etiam pingui illorum tunica
denudati sese offerunt. In hac figura uenarum arteriarumque seminalium exortus ductusque etiam
ostendite, priuatim a cauae uenae caudice ramulum pronasce effinximus, qui sinistra seminali co-
miscetur uenae. Praeterea peritonaeum quod uasis seminarijs iter praebet, una cum tunica a perito-
neo pronata, testemque et sui lateris uasa seminaria amplectente, dissectum est, et cum semina-
rij uasis testes cum suis musculis obuij sunt. Insuper pubis ossa inuicem ita dirempta atque adeo re-
flexa uidentur, ut inuicem insigniter dehiscant, et uesica, et glandosum corpus uesicae ceruicis pro-
priu, una cum ipsius musculo et penis corporib. eorundemque progressu oculis subijciatur. Quod au-
tem a dextro femore cutem prorsus et a sinistro aliqua ex parte ademinus, neminem ambigere reor.
a, a Peritonaei pars cum septi transuersi portione, et effractis costis sursum extrorsumque reflexa.
b, b Iecoris gibbum. c, c Caua iecoris sedes.
d Praecipuum iecoris ligamentum, ad dextrum latus mucronatae cartilaginis consistens, et hic a
iecoris anteriori sede magna ex parte diuisum.
e Ligamentum iecoris partem in sinistram protensam septo committens.
f Venae portae portio, una cum arteria et neruis iecur petentibus, et bilis uesiculae meatu intesti-
na petente, hic uinculo est intercepta, et dein praefecta.
g Venae cauae caudex. h Arteria magnae truncus deorsum spinae exporrectus.
i Principium uenae pinguem sinistri renis tunica aduentis.
k Radices arteriarum in intestina excurrentium, et uentriculo, iecori, bilis uesiculae, licni, et ip-
si demum omento ramos offerentium.
l Initium uenae dextri renis pingue inuolucrum petentis.
m Vena ac arteria dextrum accedentes renem.
n Vena ac item arteria sinistro reni serosum sanguinem deducentes.
o, o Dextri renis pingue inuolucrum, ab anteriori sede renis liberatum.
p, p Sinistri renis pingue inuolucrum, ab anteriori etiam sede sui renis diuisum, et peritonaeo unde
principium ducit, adhuc connexum.
q, q Et dexter et sinister meatus, quo urina e renibus in uesicam fertur, q insignitus est.
t Seminalis uena dextrum accedens testem.
u Principium seminalis uenae dextrum testem aduentis, quod instar rotundi tuberi prominet.
x Seminalis uena sinistro testis exporrecta.
y Venula a uenae cauae caudice pronata, ac uenae seminali sinistrae commixta unitaue. Quamuis
enim haec uenula rariu occurrat, tamen quum in alijs figuris sinistra uena absque hac delineat-
tur, illa hic nihil obscuret, ipsam exprimere uisum est.
z Seminalium arteriarum origo.
b Surculi, quos uenae seminariae peritonaeo inibi depromunt, quae ipsi connexae deorsum ad pubis
ossa contendunt.
y Dextra seminalis uenae, et item arteriae, per peritonaeum supra pubis ossis coxendicisque regio-
nem descensus, ac ascensus pariter semen a teste deferentis uasis, quod n. i et n. i mox notabitur.
d Venae seminalis et arteriae commixtio, et corporis quod uaricum imagini conferam, initium.
e Varicosi corporis in testem insertio. f Testis intimo ipsius inuolucro obtecllus.
n Principium semen a teste deferentis uasis.
i Sedes qua deferens semen uas sursum secundum testis humillimam sedem reflectitur, et a teste
ipsi non amplius connatum, abscedere incipit.
x Hic semen deferens uas nullam amplius conuolutionum ostendit speciem, at sursum instar nerui
teres porrigitur.
y Uesica urinae receptaculum.
z Glandulosum corpus uesicae ceruicis initio adnatum, et semen deferentium uasorum insertio-
nem excipiens.

r 3 Circu-

- 8 Circularis uesicae ceruicem ambiens musculus.
- 9 Duo penem constituentia corpora, quorum sinistrum à suo principio quod à sinistro pubis osseducitur, liberatum est: dextrum autem corpus suo principio adhuc pubis dextro ossi firmatur. Præterea hic S nostri figura in cōspicuo est, quā penis flaccidus laquidusq; cū uesica effingit.
- 10 Venarum & arteriarum neruorumq; penem aduentum series, tam apte ac in huiusmodi figuris id moliri datur expressa.
- 11 Primum exterius ut testis peculiare inuolucrum à peritoneo inibi pronatū, ubi φ ascriptum, ubi uerò x locatur, ea eius inuolucris sedes notatur, quæ hæc infimæ testis parti connascitur.
- 12 Testis musculus iam dicto inuolucro innatus.
- 13 Musculus femur mouentium septimus hic se spectandum offert, quæ super coxendicis os deorsum ducitur.
- 14 Recti intestini portio, quæ in corpore dum intestina reliqua auferuntur, relinqui consuevit. Super hanc recti intestini portionem eleganter quoque uenæ cauæ & arteriæ magnæ distributio circa ossis sacri regionem uisitur.

VIGESIMATERTIA QVINTI LIBRI
FIGVRA.

VIGESIMATERTIAE FIGVRAE, IPSIVSQVE PARTIVM
& characterum Index.

VIGESIMA tertia figura multas peculiare obtinens effigies, tabellas uel simul cum illa quæ mox præcessit, ac ordine uigesimæ secundæ fuit, potissimum ad uirilium organorum generationis inspectionem facit, & ambas quum primum characteribus insignirentur, decimotertio huius libri Capiti præponendas ducebam. unde etiam in utrisq; eadem prorsus est characterum ratio. Verum quod iam satius fore arbitror omnes præsentis libri figuras hic seriatim col

loca

locari, priuatim indicem huic uigesimatertiae figuræ dedicabo, characteres quæ huic & uigesimæ secundæ communes sunt, deinde non grauiter explicaturus. Porro in hac uigesimatertia figuræ duæ sunt præcipuæ effigies, quarum unam non inopportune dextram, alteram uero sinistram appellabimus. ac in utrisq; quidem effigiebus renes, uesica & seminaria organa cū uenæ cauæ et arteriæ portionibus execta è corpore sinimus. Atq; hæc quidem in dextra anteriori facie, in sinistra autem posteriore delineantur. & in dextra adhuc priuatim uesicam, & ipsius ceruicem seu meatum semini urinæq; communem aperimus, quum hæc in sinistra adhuc sint integra: quem admodum in characterum explicatione dicturus sum diffusius, simulatq; effigies expressero, quæ sinistrum latus & inferiorem præsentis uigesimatertiae figuræ sedem occupant, ac maiusculis Latinorum literis in hunc modum notantur.

- A, B. Duabus his tabellis dextrum testem anteriori facie, at magis secundum sinistrum latus ostendentibus, idē exprimitur. uerum superior A insignita ab inferiori B indicata in hoc differt, quod ipsa semen deferentis uasis situm inturbatum ostendat: quum interim inferior B notata deferentis semen uasis partem, quæ secundum testis anteriora sursum fertur, neq; amplius testis adnascitur, ex sua sede sinistrorsum habeat reflexam, detrusam uel, ut insertio applicatioq; uenæ & arteriæ seminalium ad testem in conspectum ueniret. At hæc characterum utrisque effigiebus A & B insignitis communium opera reddentur dilucidiora.
- C Vena & arteria seminales illic abtruncatæ, ubi iam ex magna peritonæi amplitudine excidentibus inuicem implicantur, commiscunturq; ac corpus quod uaricosum mihi appellabitur efformare incipiunt, seu huius uaricosi corporis quod pyramidi assimilabitur conus.
- D Basis uaricosi corporis, seu sedes quæ uenæ & arteriæ seminalis testis inseruntur, & ramulos in testis intimum inuolucrum & testis substantiam spargunt.
- E Vasis semen à teste deferentis initium.
- F Reflexus uasis semen deferentis secundum testis humiliorem sedem.
- G Sursum conscendens deferentis semen uasis portio, & ipsius regio in qua amplius testis connasci desinit.
- H Præsens effigies deferentis semen uasis portionem ostendit, quæ testis intimo connata erat inuolucro: & foraminula illa asperitatesq; cernuntur, quæ in eius uasis sede post sectionem conspiciuntur, quæ inuolucro illi connascebatur.
- I Hac effigie eadē uasis semen deferentis portio, quæ et mox præcedenti delineatur. uerum hæc sedem eius portionis ostendit, quæ gibba est, testisq; inuolucro non connascitur.
- L Testis à quo semen deferens uas abscelsum est, ipseq; adhuc testis cum intimo ipsius inuolucro et uaricoso corpore remansit.
- M Hac eadem cum effigie L notata indicat. uerum ut illa anteriorem testis faciem exprimebat, ita hæc posteriorem: & duæ subsequentes notæ utriq; sunt communes.
- N Prima uenæ & arteriæ seminalium commixtio, seu uaricosi corporis conus.
- O Uaricosi corporis basis, & in testis substantiam ipsiusq; intimum inuolucrum insertio.
- P Testis suo intimo adhuc obductus inuolucro, sed à uaricoso liberatus corpore, & superiorem ipsius regionem ostendens, in qua uaricosum illud corpus inseritur. Apparent namque hic foramina ramulorum uaricosi corporis, qui (uti dicebam) testis implantantur.
- Q In hac effigie intimam testis tunicam inuolucrum uel nouacula diffecui, & ex altero latere à testis substantia eius inuolucris partem R notatam diremi, in posterioraq; reflexi, ut ductus in cōspectum uenirent, qui à ramis inuolucrum intertextentibus in testis substantiam pertinent. Alteram uero huius inuolucris partem S insignitam, testis adhuc connatam reliqui.
- T Hic testis per medium dissectus iacet, uasorum per ipsius substantiam diffusorum, ac V & V naturam distributionisq; seriem monstrans. Qui uero modo subsequuntur characteres, duabus grandioribus & magis præcipuis uigesimatertiae figuræ effigiebus proprii habentur.
- 1 Hac numeri nota indicatur anterior renis regio.
- 2 Posterior renis regio.
- 3 Superior renis regio.
- 4 Inferior renis regio.
- 5 Externum renis latus.
- 6 Internum renis latus: in quo 6, 7, & 8 sinum eius lateris indicant. uerum 6 priuatim notat eius sinus tuber. 7 autem & 8 sinum eius angulos impressionesq;.
- 8 Venæ cauæ caudex, inibi abscissus, quæ deorsum tendens icur superauit.

r 4 Arte.

- b* Arteria magna truncus inibi resectus, ubi primum sub septo transverso in peritonei amplitudinem fertur.
- k* Radices arteriarum quae mesenterio & inferiori membranae omenti digeruntur.
- l* Vena pinguem dextri renis tunicam petentis principium.
- m* Vena & arteria dextro reni serosum sanguinem deducentes.
- n* Vena & arteria sinistro reni in serosi sanguinis ductu famulantes.
- o* Vena in pinguem sinistri renis tunicam excurrentis origo.
- q* Meatus urinam e renibus in uesticae amplitudinem deportantes.
- r* Meatum urinam uesticae deducentium in uesticam insertio, ac in dextra quidem effigie orificia indicantur, quae hi meatus in uesticam pertinent, & membranei processus quoque his orificijs praefecti, in sinistra autem effigie sedes indicatur, quae illi meatus primum uesticae applantantur.
- t* Seminalis uena dextra.
- u* Tuberculum, seu protuberans seminalis uenae dextri lateris principium.
- x* Vena seminalis sinistram petens testem.
- a* Seminalium arteriarum ex magna arteriae caudice initia.
- β* Surculorum radices quos uenae seminales peritoneo offerunt, quae illi secundum lumborum regionem committuntur.
- d* Vena arteriaque seminalium coitus commixtio uel, & uaricosi corporis initium.
- e* Vena & arteria seminalium ad testem insertio, seu uaricosi corporis basis.
- z* Testis intimo ipsius inuolucro adhuc obiectus.
- h* Principium uasis semen a teste deferentis.
- θ* Descensus uasis semen deferentis secundum posteriorem testis regionem.
- i* Locus quo deferens semen uas rursum secundum testis humiliora sursum fertur, neque amplius testis conuascitur, uti faciebat ab *u* per *θ* ad *i*.
- κ* Sedes deferentis semen uasis, ubi primum nerui modo citra omnem reuolutionem spirant uel sursum properat.
- λ* Hac sede semen deferens uas ad posteriorem regionem uenae ac arteriae seminalium reflexum, in peritonei amplitudinem contendit.
- μ* Dextri semen deferentis uasis cum sinistro coitus, propter uesticae cervicis initium.
- ν* uestica, quae in dextra effigie priuatim ad aperta est, ipsius commonstrans cavitatem.
- ξ* Glandulosum corpus uasorum semen deferentium insertionem excipiens, ac in dextra effigie longa sectione ad meatus usque urinarum amplitudinem dissectum.
- ο* Amplitudo cavitatisque cervicis uesticae, in quam uasa semen deferentia insertionem moluntur.
- ρ* Musculus uesticae cervicem ambiens, ac urinae excretioni praefectus.
- σ* Duo penem potissimum constituentia organa.
- τ* Vena ac item arteria penem cervicemque uesticae accedentes.
- φ* Sedes notatur meatus urinam semini quoque communis, quae reliquo ipsius ductu amplior in penis glan de iustitur.

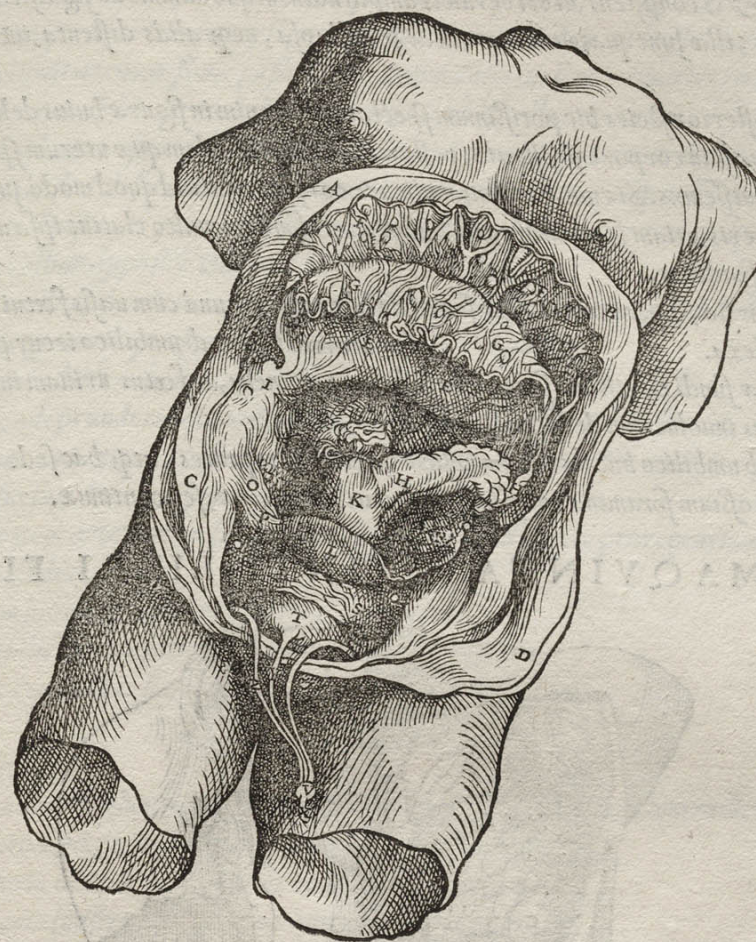
VIGESIMAE QVARTAE FIGVRAE, EIVSDEM QVE
characterum Index.

FIGVRA sequentem paginam occupante muliebris corporis truncus humi stratus ex primitur, cuius peritoneum una cum abdominis musculis ad apertum est, ac in latera (uti inter secundum sit) reflexum. Deinde intestina omnia a mesenterio praesequimus, recto intestino adhuc in corpore relicto, simul cum integro mesenterio, cuius membranas hic aliqua ex parte inuicem diremimus, ut mesenterij natura oculis subijceretur. Verum praesens figura in hoc potissimum delineata est, ut uteri & uesticae positum ita ostenderet, quemadmodum in hac muliere utero nobis nulla ex parte moto, is occurrit. Nulla enim hic ab utero diuisa est membrana, sed omnia integra ita hic uisuntur, quemadmodum in mediocriter obesae mulieribus iam amotis intestinis secanti obuiam ueniunt. Mulieres namque adeo pingues sunt, ut longo etiam morbo enecatae & macilentissimae, nullam uasorum seriem (nisi membranis nutuo diremptis) ostendant.

VIG

VIGESIMAQVARTA QVINTI LIBRI

FIGVRA.

- A, B, C, D* Peritonei anterioris sedis interior superficies.
- E, E* Mesenterij pars tenuia intestina dorso connectens.
- F, F* Altera mesenterij membrana notatur, ab altera quam *G* & *G* insigniui diuisa. *V* tragus autem.
- G, G* rem membrana uasorum per mesenterium seriem, et glandularum uasorum distributionibus interpositarum naturam indicat.
- H, H* Hac mesenterij parte colon intestinum, quae recto erat proximum, committebatur.
- I* Hac mesenterij parte, coli intestini initium, seu ipsius cum tenuibus intestinis continuas, deinde caecum quoque intestinum consistebant.
- K* Rectum intestinum inibi praeseclum ubi colon desinit, quae sedes est e regione connexus sacri ossis cum infima lumborum uertebra.
- L* Anterior uteri fundi sedes, a qua nihil prorsus auulsum cernitur.
- M* Dexter mulieris testis.
- N* Mulieris sinister testis, atque huius anterior pars hic tota oculis subijcitur, quum interim dextri testis modica uideatur portio: idque ideo accidit, quod dextrum testem ita delineauerimus, quem admodum uterque testis membrana tegitur seminaria mulieris uasa deducente, atque a peritoneo nata: sinistram uero testem illa membrana deteximus, quod solius manus, nullo adhibito cultro, sit beneficio. Hac namque membrana anteriori testis sedi nulla ex parte adnascitur, sed incumbit solum.
- O, O* Membrana a peritonei dextra sede pronata, & testem dextrum una cum huius lateris seminalibus uasis, ac illis quae uteri elatiorem sedem implicant uasis, dorso committens, utrumque pariter continens, & denique cum alterius lateris membrana secundum uteri tunicam constituens.
- P* Hac in nuper dicta membrana carnea excurrunt fibrae, dextrum uteri constituentes musculi.

His

- u Vasis semen deferentis ad uterum progressus.
 x, x Vteri cervix.
 y Vasa inferiorem uteri fundi sedem ac uteri cervicem implicantia.
 a Vena vesicam ab illis uasis accedens, quæ uteri cervicem intertextunt, atque hic etiam cbara.
 Inter urinariorum meatuum insertionem notat.
 æ, ß Vesicæ fundi posterior sedes.
 γ Vesicæ cervicis musculus.
 δ Hac sede vesicæ cervix uteri cervici implantatur.
 ε Cuticulares cervicis uteri orificij carunculae, atq; hic uteri colles & cervicis ipsius orificium,
 citra characterum operam neminem latent.
 ζ Arteriae humillimam mesenterij partem accedentis radix.
 η Vasa ab illis quæ crus adeunt uenis ac arterijs sursum ad abdominis musculos ascendencia.

VIGESIMASEXTA QVINTI LIBRI
FIGURA.

VIGESIMASEXTAE FIGURAE EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

- PRÆSENS figura uterum unâ cum illum peritonæo alligantibus membranâ a corpore exsectum commonstrat. atque ipsius cervix adeo hic sursum est convoluta euer sag, ut fundi uteri orificium in conspectu sit. Vesicæ uerò fundum & cervicem quoq; aperuimus, ut vesicæ cavitates meatuumq; urinariorum insertio in propatulo essent.
 A Vteri fundi anterior facies, nulla membrana prorsus detecta.
 B, B Vteri cervix.
 C Fundi uteri pars glandis modo in superiorem uteri cervicis sedem protuberans.
 D Orificium fundi uteri.
 E, E Membrana uterum peritonæo connectens, ipsiusq; uasa continens.
 F Sinister uteri testis.
 G Vena & arteria seminalis.
 H Portio uenæ ac arteriæ seminalium, uteri fundi superiorem sedem accedens.
 I Portio arteriæ & uenæ seminalium testem accedens.
 K Vas semen à teste in uterum deducens.
 L Vesicæ cavitates.
 M Urinariorum meatuum insertio.
 N Urinariorum meatuum frustula hic propendens.

DE HUMANI CORPORIS FABRICA LIBER V.
VIGESIMASEPTIMA QVINTI
LIBRI FIGURA.

PRÆSENS figura uterum a corpore exsectum ea magnitudine refert, quæ postremo Patavij dissecta mulieris uterum nobis occurrit. atq; ut uteri circumscriptionem hic expressimus, ita etiam ipsius fundum per mediū dissectuimus, ut illius sinus in conspectum ueniret, unâ cum ambarum uteri tunicarū in non prægnantibus substantiæ crassitie.

- A, A, B, B Vteri fundi sinus.
 C, D Linea quodâmodo instar suturæ, quæ scortum donatur, in uteri fundi sinum leuiter protuberans.
 E, E Interioris ac propriæ fundi uteri tunicæ crassities.
 F, F Interioris fundi uteri portio, ex elatio ri uteri sede deorsum in fundi sinū protuberans.
 G, G Fundi uteri orificium.
 H, H Secundum exteriusq; fundi uteri inuolucrum, a peritonæo pronatum.
 I, I et c. Membrarum a peritonæo pronatarum, & uterum continentium portionem utrinq; hic asseruauimus.
 K Vteri cervicis substantia hic quoque conspicitur, quod sectio qua uteri fundum diuisimus, inibi incipiebatur.
 L Vesicæ cervicis pars, uteri cervici inserta, ac urinam in illam proijciens. Vteri colles, & si quid hic spectandum sit reliqui, etiam nullis apposis characteribus, nulli non patent.

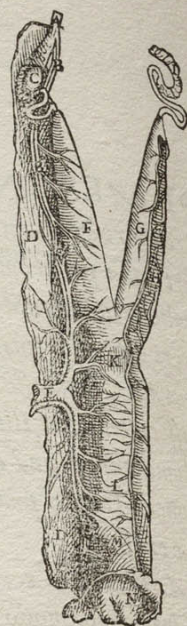
S VIGE-

VIGESIMAOCTAVA QVINTI LIBRI FIGVRA.

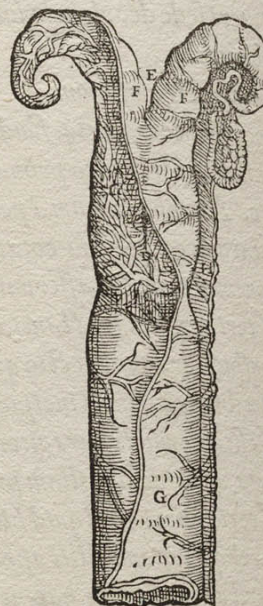
HÆC figura canum non prægnantē exprimit uterum, quem propter ueterum descriptiones hic humano utero adijcere uisum est, uti magis adhuc uaccinum, quem modò subiungemus.

- A* Vena & arteria seminalis.
B, B Venæ et arteriæ seminaliū portiones, uteri superiori sedi uas porrigentes.
C Testis, ac uas semen à teste deferens.
D, D Membrana uterum peritonæo committentes, & secundum ipsius inuolucrum efformantes.
E Vena ac arteria uteri ceruicem & humiliorem fundi partem implicantes.
F Dextra fundi uteri pars, secunda ipsius tunica adhuc uniuersim obducta.
G Sinistra fundi uteri pars, quam media ex parte, exteriorē ipsius liberaui.
H mus inuolucro. Genim exterius, *H* uero interius notant.
I Sinistri lateris uas semen deferens, hic à teste liberatum, ac in ipsius sede seruatum.
K Regio, qua fundi uteri orificium consistit.
L Uteri ceruix etiam sinistra ex parte exteriori inuolucro detecta.
M Portio ceruicis uesicae.
N Cutis ad pudendum adhuc reliqua.

VIGESIMANONA QVINTI
LIBRI FIGVRA.

PRÆSENTI figura uaccini uteri fundum, & ipsius ceruicis portionem ita delineauit, ut magna fundi ceruicisq; sedes exteriori inuolucro sit detecta, interiorq; tunica oculis subiiciatur.

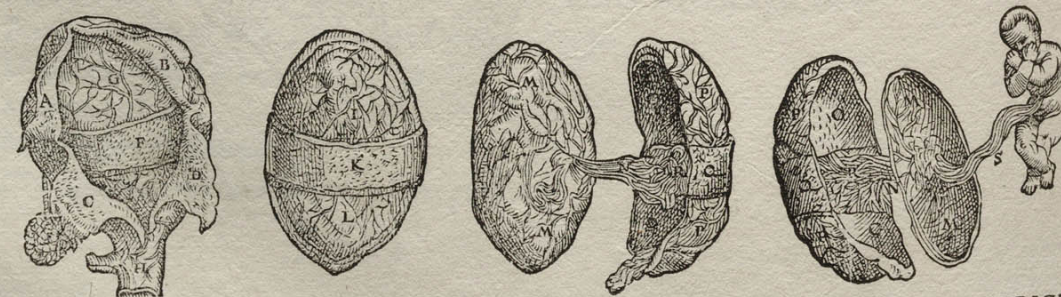
- A* Testis sinister.
B Vas semen deferens à teste in uterum.
C Sedes orificij fundi uteri.
D Sedes ubi uterus geminus sit, adhuc tamen utraq; parte simul exteriori uteri inuolucro obducta.
E Hac sede prorsus duæ uteri partes inuicem, arietum cornuum modo dirimuntur.
F, F Externum uteri inuolucrum his sedibus adhuc seruatum.
G Interius uteri inuolucrum innumeris ac uermium implexu non absimilibus uasis intextum.
H Membrana hic adhuc uisitur portio, uterum sinistra in sede peritonæo committentis.

TRIGESIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

QVATVOR PECVLARIBVS COMPLEXA TABVLIS.

PRIMA. SECUNDA. TERTIA. QVARTA.

TRIGE

TRIGESIMAE QVINTI LIBRI FIGVRAE TABVLARVM,
earundemq; characterum Index.

- PRIMA* tabula uterum masculino foetu turgidum, in anteriori ipsius sede una longa & altera transversa sectione diuisus, uteri fundi tunicarum partes in latera, atque adeo ab exitu foetus inuolucro diducentes.
A, B, C, D Interna superficies uteri, quæ ante sectionem foetus inuolucris obducebatur.
E, E Exterior uteri superficies, atque elatius *E* uteri apicem seu angulum dextrum notat, sursum dextrorsumq; magis quam sinistèr, quod hic masculus utero geratur, exporrectum.
F Primum extimū ue foetus inuolucrum.
G, G Secundum foetus inuolucrum hic quoq; magna ex parte uisitur.
H Uteri ceruicis pars, cui in altero latere uenam & arteriam adnatam reliquimus, quæ in humiliorem uteri fundi sedem potissimum dispensatur.
I Dexter uteri testis hic quoq; ut ipsius in grauidis situs uideretur, adhuc relictus.

SECUNDA tabula foetus inuolucra illacera ex utero dempta commonstrat.

- K* Extimū foetus inuolucrum.
L, L Secundum foetus inuolucrum: quod quum pellucidum membrana modò sit, in ipso complexū cum tertio inuolucro foetum nonnihil conspici sinit.
TERTIA tabula extimū foetus inuolucrū, & secundum longa sectione diuisus, ac utraq; à tertio inuolucro seducta, hic una cum tertio inuolucro adhuc integro expressimus.
M, M Tertium intimū ue foetus inuolucrum: quod quia egregie pellucidum est, foetum nonnihil eo situ ostendit, quo is in ipso iacet.
N Venarum arteriarumq; series ex primo foetus inuolucro umbilicum petens.
O, P Secundum foetus inuolucrum: atque *O* & *O* internam ipsius indicat superficiem, *P* uero & *P* externam.
Q, R Primum foetus inuolucrum: atque *Q* externam notat superficiem, *R* autem internam. Vaso- rum autem per tertium & secundum inuolucrum series, etiam citra notarum opem promptè dignoscitur.

QVARTA tabula foetum omnibus suis tunicis liberum, itaq; iacentem exprimit, quemadmodum in utero magna Naturæ providentia secus quam Anatomicorum uulgus arbitrat, in omni media figura locatur. Falsissimum nanque est, quod ita conglobatus, aut (ut sic dicam) sphaericus iaceat, ut genibus faciem contingat, itaq; in extrema prorsus figura reperiatur. imò si hunc uerum ipsius situm obseruaueris, nullius prorsus articuli motum magis inuenies medium minus ue laboriosum, atq; is est quem modò singuli obtinēt articuli. Cæterum in hac figura *M, M, N, O, P, O, P, & Q*, ac *R* idē notat quod tertia tabula: nisi quod *M* & *M* internam superficiem insinuant tertij seu intimi inuolucris, *S* autem hic priuatim indicatur uasorum umbilici progressus, qui inter umbilicum & uasorum cum tertio inuolucro connexum habetur, quiq; longo ducitur intervallo, nodis aliquot interdum, aut, ut uerius dicam, uaricosis tubibus donatus, e quorum numero obstetrices ridiculè futuram adhuc proliū copiam præsagiunt, etiam quum hunc progressum (uti interdum fit) collo obductum cernunt: addentes illam quam suscipiunt prolem, suspendio necandam. Eiusmodi namq; permulta, si unquam alibi mulieres, quum parturientibus adstant, & non nisi magnis precibus nos admittunt in medium, & potissimum apud Italas bene peritas, effutunt.

QVINTI LIBRI FIGVRARVM, ET IPSARVM
characterum Indicum finis.

S 2 HOMINEM

HOMINEM NECESSARIO CORRUPTIONI

obnoxium mortalem esse: quo autem diutius uiueret augeturque, instrumentis ipsum eguisse multifariam nutritioni famulantibus, ac demum quæ instrumenta nutritioni circa cibos potusque uersanti priuatim sint extructa. Caput I.

Generationis
nostræ princi-
pia.

QUANDO QUIDEM corporis humani generationis primordia, & eorum quibus id constituitur materia, hominem fieri immortalem prohibuerunt, rerum autor Deus, ut ille quàm diutissime uiuaret, neque aliquando species ipsius deficiat, sed semper immortalis perseueret, sollicitè machinatus est. Sanguis enim mēstruus semenque genitale generationis nostræ sunt principia: ille ceu materia quædam apta concinnata, & semini ad quiduis sequax: hoc opificis rationem obtinens. Constat autem horum utrumque ex iisdem genere elementis, aqua, terra, igni, & aëre, quamuis interim tuotemperamenti mensura uariant. siquidem in semine plus est igneæ substantiæ atque aëreæ, in sanguine aqueæ terreæque. quamquam præpollat in hoc quoque & calidum frigidum, & humidum siccum. Eoque fit, ut non siccus instar pilæ, aut ossis, sed humidus merito dicatur. At semen sanguine quidem siccior est, ceterum ipsum etiam humidum fluxileque sentitur. Atque ita nobis utrinque ex humida substantia genitura origo succedit. quam tamen humidam seruari non licebat, si modò ex ea uenæ, arteriæ, nerui, membranae, ligamenta, cartilagine, ossa, & id genus alia fieri debebant. Ergo mox in generationis initio coniunctum copiosius oportuit elementum, quod siccandi facultate polleret: est uero id natura quidem maxime ignis, sed tamen & terra. Verum huius plus misceri principiis non oportebat, si modò hæc humida erant futura. Ignis igitur in utroque principio tantum admixtum est, quantum non torrens abundè siccet. Ab hoc itaque primùm cogitur, paulumque conrescit quod in utero conceptum est: mox siccior redditum, ueluti lineamenta quædam & rudimenta cuiusque membri adipiscitur. Vterius uero etiam siccescens, non lineamenta rudimenta uel solum, sed & cuiusque membri exactam speciem exprimit. Iam uero in lucem editum, magnitudine proficit, & siccior ualentiusque tantisper efficitur, donec ad summum pertingat incrementum. Tum uero & incrementum omne sistitur, ossibus nimirum ipsis per siccitatem non ultra sequacibus, & uasa sanguinis ac spiritus amplissima sunt: cuncta denique membra non solum robusta euadunt, sed etiam uires suas summas obtinent. Subsequenti autem tempore, omnibus iam partibus supra iustum sicciscentibus, non solum cuiusque officium minus probè administratur, sed etiam corpus ipsum macilentius graciliusque quàm erat antea, redditur: ac proinde ultra siccitatem, non macilentius modò, sed & rugosum euadit. Siccitatis itaque excessus homini, ut omni genito corpori, corruptelæ interitusque connata est necessitas. Cui altera accedit, quæ etiam in animalibus precipue obseruatur, totius nimirum substantiæ fluore, ab insito calore excitatus. Quum igitur tota hominis moles in perpetuo fluore sit, quumque nisi altera similis substantia in defluxa locum accederet, uniuersa ilico euaporata dissiparetur, summus rerum Opifex non homini duntaxat cæterisque animalibus, uerum etiam stirpibus insitas quasdam uires deficiēs ac desideratum semper appetentes, ab initio statim indidit. Non enim fugere, uesci, bibere, aut respirare à quoquā discimus usquam, sed statim à principio facultates in nobis habemus, quæ hæc omnia circa decem perficiant: & cibo quicquid siccioris substantiæ effluxit restituimus, portione quicquid humidius, atque ita ad pristinam commensurationem ambo reducimus. Sic uero & aëreæ igneæque substantiæ modum, respiratu arteriarumque pulsu tuemur. Cæterum quum id quod singulis partibus defluit, tale natura sit, qualis ipsa est particula, nihil autem eorum quæ bibuntur eduntur ue, aut inspirantur, eiusmodi prorsus occurrat, necessum fuit animanti, ea primùm assumere, dein emutare & concoquere, ac quàm maxime licet, corpori alendo restituendoque similia efficeret, ac demum recrementa quæ necessario has emutationes subsequuntur expellere. Atque hac potissimum occasione Natura nutritionis instrumenta in corpore triplicia instituit: quædam prima ratione ad id quod assumitur concipiendum elaborandumque, & in totum corpus deferendum. alia secunda, quæ excrementorum sunt receptacula. Reliquas partes ratione tertia, quæ horum excretionibus mittendis, & ne intempestiue profluant cohibendis, suoque tempore

Corruptela
homini connata
necessitas.
Nutritionis
necessitas.

Instrumento
tripliciter nu-
tritioni subser-
uientium ne-
cessitas.

pore expellendis subseruiant. Porro partes aëri assumendo, conficiendo, deferendo, ipsiusque recrementis ex concoctione succedentibus expellendis, à Natura conditas, sequens liber persequetur, cordi omnibusque respirationis organis dedicandus. Præfens uero cibi ac potus instrumentis, & demum generationi subministrantibus organis propter sedis uiciniam nexum quæ consecrabitur. Ex ore itaque per stomachum cibus & potus in uentriculum, uelut in communem quandam officinam seu promptuarium assumitur, quod omnia quæ amplectitur cogit, confundit, & concoquit, concoctum in intestina protrudit, ex quibus quod cocti illius succi melius est, sanguinisque efficiendo conueniēs, unā cum humidiori huius concoctionis recremento uenæ portæ rami exugunt, id iecoris cauo deferentes. Recrementum uero siccior ac siccior in ineptum, intestina postmodum depellunt, & hominis arbitratu laxante se orbiculari podicis musculo, ac abdominis musculis, simul accedente etiam septi transuersi officio compressis, excernunt. Ipsum autem iecur postquam id nutrimentum admisit, ei extremū adijcit ornamentum ad sanguinis perfecti generationem necessariū, duplici (quod in omni fit concoctione) recremento id expurgans: flaua scilicet bile, ceu recremento tenuiori & leuiori: deinde atro bilioso succo ceu luto, terrestri & crassiori. Illud quidem in bilis uesiculæ meatus transmissum, in ipsam uesiculam refluit, à qua rursus in intestina excretum cum durioribus faecibus egeritur. At hoc, uti arbitramur, per portæ uenæ ramos ad lienis nutritionem transmittitur: quicquid uero is conficere ac in familiare nutrimentum sibi adaptare nequit, id in uentriculum eruat, postmodum cum intestinorum excrementis subducendum. Ergo qui in iecore ad hominis nutritionem præparatur succus, illa duo recrementa deponens, & eam iecoris substantiæ insiti caloris beneficio concoctionem acquirens, ruber iam ac purus ex arctissimis maximeque frequentibus uenæ portæ ramis per iecoris substantiam diffusis, ad gibbam iecoris partem in caua uenæ propagines similiter innumeras angustissimasque confendit, tenui adhuc aquosoque recremento, quod ex intestinis cum optima succi in uentriculo confecti portione exugebatur, concommitatus, atque eius aquosi recrementi tanquam uehiculi cuiusdam auxilio arctissimas uias minori opera perreptans. Quum uero sanguis eos superauit angustior, renes recrementum hoc ad se sedulo alliciunt, illoque sanguinem purgant, id per urinarios meatus in uesicam huius conceptaculum depellentes, à qua rursus opportuno tempore relaxato uesicæ ceruicis musculo, excrementum illud seu urina e corpore redditur. Sanguis autem per uenam cauam copiosissimam ramorum serie propagatam, ad omnes corporis partes deducitur, & quod in ipso singulis partibus familiare ac idoneum est, ille sibi attrahunt, assimilant, & apponunt: duplexque quod in illa concoctione consurgit recrementum, à se per proprios ductus excludunt. Ista quidem obiter de cibi potusque instrumentis dicta sufficiant. Quanta uero sapientia hæc rerum Opifex creauerit, eo ordine persequar, quo ipsa nutritioni famulari commemoratum est. A peritongo autem opportune sermonis statuatur initium, quod id horum organorum commune sit inuolucrum.

DE PERITONÆO. Caput II.

PERITONÆO ostendendo plerumque conducunt figuræ, & potissimum prima, id integrum anteriore externaque facie proponens. Secunda autem anteriorem ipsius partem interiori sede ostendit. Posteriores uero illæ figuræ imprimis intus referunt, quæ ex ipso plura organa gerunt dissecta, ut ex integrioribus figuris posteriores.

IN ATINI peritonæi (quod abdominis membranam aliqui nuncupant) uocem à Græcis mutuatur. illis namque quod circumtendatur περιτόναιος, περιτόναιος appellatur. Neque ita absolute tantum, uerum à nonnullis hæc tota appellatio inditur, περιτόναιος κύβητος, nomine uidelicet à substantia ipsius ducto. à nonnullis hæc περιτόναιος χιτὼν, sunt etiam qui περιτόναιος σκεπασμα ipsum pariratione appellent, ab usu scilicet quo inuolucrum modo omnibus propemodum quæ hoc quinto libro prosequemur, organis obducitur. Arabes communi membranarum nomine ziphac & zimphac & chamel peculiariter id nominant. Verum in illorum interpretum libris, & apud nostræ ætatis manuales medicos, quum de abdomine suendo, & aqua in ijs qui hydrope laborant educenda, & ramicum curationibus pertractat, nominum occurrunt myriades: panniculus rotundus, alberiteron, alberitron. Deinde abique articulo al, quem suis nominibus Arabes secundum loci exigentiam non mutato nominis significato præponunt, Beriteron, Berbetinen, eiusque generis s 3 permulta.

Quid præfens
libro docen-
dum, ac partem
nutritioni ex
cibo potusque
functio-
nis breuis enume-
ratio.

Peritonæum
in similitudinem
partium nune
ro.

Peritonæi ma
gnitudo et si
tus.

Connexus or
tus.

Forma.

Ipsius super
ficies cuius
modi.

Processus a
peritonæo e
nati.

Peritonæi no
undiq; pariter
crassum.

Quibus parti
bus peritonæi
peruium sit.

Vasa et ner
ui quibus peri
tonæum impli
catur.

permulta. Peritonæum itaq; ex simplicium & primorum corporum, quæ similia etiam nun
cupare solemus, numero censetur. Membrana enim tenuis substantia est, nullis omnino fibris:
secus ac uenarum arteriarumq; tunica, aut tenues ac membranæ musculorum enervationes
intertexta, estq; inter cæteras corporis simplices membranas amplissima & maxima. Carnosa
nanq; nobis uocatur mēbrana, & si amplior ipso peritonæo sit, ac uniuerso corpori cutis modo
obducatur, tamen accuratè simplex non est, quā quibuscūq; carnis donetur fibris, & musculosa
in ipso collo & fronte efficiatur. Porro peritonæum uniuersam cavitatē, quæ sub septo transuer
so, ad os usq; coccygis, totius corporis facile capacissima habetur, succingit, ac omnibus quæ illa
continent organis obtenditur, eaq; conceptaculi ritu amplectitur: uentriculū scilicet, intestina,
omentum, mesenterium, iecur, lienē, renes, utramq; uesicā, uterum, & uasā demū quæ cunq; inter se
ptum transuerfum & crura sitū habent. Atq; hæc quidē peritonæi interna ipsius sede cōtinet,
externa uerò undecunq; musculis cōnascitur. Ex ligamētis enim, quæ lumborū uertebas cōne
ctunt, & quæ sacrum os illū ossibus cōmittunt, peritonæum utrinq; principiū ducit, mēbrana latē
modo ab illis enascens. Mox ab utroq; latere ascendens, lumborū musculis, & ijs qui internā
ossis illū sedem occupātes, femorū præfunt motibus, obducitur: & fibris quibus inuicē muscu
los cōmitti uidemus, illis adhærescit. At ubi musculos, qui ternario numero utrinq; cōplectun
tur, peritonæum superauit, internæ transuerforū abdominis musculorū, & uniuersæ inferiori
septi transuersi sedi subtenit, pertinacissimē ipsis, potissimum uerò neruosis illorū tenuitatibus
connatū, & quodāmodo propriæ musculorū membranæ uicē gerens. Refert itaq; peritonæum
oblongum ouī instar utrē, seu sphaerā aliquā, cuius longitudo pertinet ad septo transuerso ad hu
millimā amplitudinis sedem, quā sacrum os cum ossibus ipsius lateribus commissis efformat. &
quemadmodū utres ex tergoribus parati, exterius hirti asperiq; intus plani ac laues admodum
esse solēt: ita quoq; peritonæum externa parte, ut aptius musculis undiq; hæreat, asperū fibro
sumq; ad eum prorsus modū uisit, quo membranas mutuo cōnatas, inæquales esse dicimus. In
terna autē peritonæi sedes, uiscera quæ cōplectitur spectās, impense leuīs & terfa, ac ueluti aqueo
humore oblita, secātibus occurrit, adipis interdū copiam sibi (ut in suisbus quasi perpetuo) adna
tam obtinens. Verum hunc nō omni ex parte æque copiosum reperies. Anterior nanq; supe
rior uel internæ huius peritonæi sedis regio qua uentriculū contingit, ac dein posterior quoq;
regio ad lumbos & sacrum os pertinet, copiosiori abundat adipe, q̄ sedis eius internæ latera,
parsq; umbilico contermina. Præterea interna hæc peritonæi sedes portiones quasdam seu pro
cessus ijs quæ cōtinet organis porrigit, illisq; processibus ea organa inuicē colligat, et sibi quoq;
adnectit, ac singulis præter peculiare ipsorū tunicas (si modō quas habeant) aliud etiā inuolu
crum obducit. Atq; hinc etiā sit, ut ijs organis quæ duas peculiare fortūntur tunicas, quemad
modum uentriculus & intestina, ternæ attribuantur: quæ autem unicā duntaxat peculiare tu
nicam exigunt, e quorum numero sunt uterus & utraq; uesica, binas obtineant. Verum orga
na nulla peculiari donata tunica, ut iecur & lien, eā quæ ipsis obducitur ad peritonæo adipiscun
tur. Quoniam pacto autem, quibusq; ex locis hocce processus in eiusmodi tunica degenerātes,
peritonæum educat, & quo modo illi inuicem crassitie differāt, in cuiusq; organi enarratione op
portunius quā hic recensetur. Quemadmodū uerò interna peritonæi sedes ab externa ua
riat, sic neq; omni ex parte peritonæum sibi crassitie & robore correspondet. Quā enim ex uerte
brarū ligamentis pronascitur, crassissimū est: dein de quā lumborū incumbit musculis, crassum
quoq; cernit. Anteriori uerò parte, quæ a mucronata pectoris ossis cartilagine ad pubē usq; per
tinet, peritonæum tenuius graciliusq; & inuoluius reperitur, q̄ in lateribus & lumborū regione.
Ad hæc uiris peritonæum crassius ualidiusq; est iuxta mucronatā cartilaginē, quā iuxta pubis
sedem: in mulieribus uerò ad pubem crassius ualidiusq; neq; his, uti uiris, peritonæum hic ad in
guina utrobique seminarijs uasis uia præbent. Est enim peritonæum peculiariter in uiris inibi
raminibus, ut ita dicam, peruium, & tunicam utriq; testi priuatim offert, quo is & ipsius semina
ria uasa tuto obuoluntur, ac dein in uiris pariter atq; in mulieribus, peritonæum quā septo sub
ducitur, tria cum septo quoque communia exigat foramina: primum quo uenam cauam, se
cundum quo stomachum cum ipsi coherentibus neruis, tertium quo magnam arteriam uena
coniuge experti, & aliquot sexti paris neruorum cerebri ramis concommitatam deducit. Præte
rea umbilici quoque uasorum gratia, & in mulieribus finis uteri cervicis, in uiro autem cer
uicis uesicæ, in utrisque uerò podicis nomine, peritonæum perforatur, ac demum multis
uentis, arterijs & neruis crus petentibus, deinde illis quæ maxima portione in rectos abdo
minis musculos sursum tendunt, & alijs nonnullis quæ dorsi & abdominis musculis, & cu
ti a uasis lumborum uertebis incumbētibus, peritonæum iter præbet, ab iisdem uasis furcu
los sibi assumens. Quā enim septo subductum est, septi uasis ad nutritionem uitur, in la
teribus

teribus autem ab ijs ramis qui in lumborum regione geniculatim à magna uena & arteria por
riguntur, plurimas soboles quoque peritonæum mutuatur. In anteriori uerò regione, elatius
quidem qua mucronatam spectat cartilaginē, a uasis sub pectoris ossis ad rectos abdominis
musculos excurrentibus peritonæum soboles exigit: in humiliori autem regione ad pubis ossa
consistente propagines asciscit ab illis uasis, quæ sursum sub rectis exporriguntur musculis.
Cæterum quod peritonæo medici tactus sensum adimant, ridendum potius quā refellen
dum est, quum unā cum illis quæ transmittit organis, frequentibus quoq; neruis uiam offerat,
a quibus furculos etiā adipiscitur, idq; ab ijs potissimum qui abdominis exporriguntur mu
sculis. Porro peritonæi usus complures enumerari solent. primus quidem, ut ea omnia quæ di
ximus contegat: ex quibus quum pleraque tendi remittiq; debeant, peritonæum quo aptius fie
ri id possit, nerueum & membraneum meritò factum cernitur. ualidum quidem, ut opportune
contineret: sed tenuē, quo minùs pondere molestum esset. Secundus, quo omnia quæ amplecti
tur ab extrinsecus ambientibus musculis interstinguit, ne quando tenuium intestinorum ali
qua in media ipsorum spacia incidant, & dum musculos premunt, aut ab illis premuntur, ar
ctant aut arctantur, dolore afficiunt aut afficiuntur, intestina motum eorum impediunt, ac recre
menta intestinis complexa difficillimē deorsum transmittantur: id quod nunc neutiquam acci
dit. Verum hæc intestina inter media musculorū abdominis spacia, dum integri adhuc essent
transuersi, minimē intercederent, & si Galenus id præcipue innuit, quando quidem hi uelut al
terum peritonæum ijs quibus id obducitur inuolucrum constituunt, omniq; ex parte ab alijs
abdominis musculis hæc organa interstinguit, neque ex situ etiā inter lumborum musculos
& transuersos fortassis inuolui intestina potuissent. Sunt autem illi lumborum musculi dor
sum mouentium nonus, & femoris motus autorum sextus. Tertium peritonæi usum Galenus
cum cæteris Anatomicis professoribus recenset, quo id siccialimenti superflua septi transuersi
accedente opera propellit: quasi uerò idem officium quod abdominis musculos unā cum septo
ad faciū excretionem subire suo loco cōmemorauimus, peritonæum præstet, & arbitrario
motu quo se contrahat distendatq; præditum sit, ac non transuerforū abdominis musculo
rum, & septi quibus connascitur motum necessariò sequatur. Dein ac si peritonæum magis
quā cutis, aut abdominis adeps, ipsumq; adeo omentum illi uisui subferuiat. Miror membra
nam costas succingentem, quæ peritonæo substantia usu & conformatione penitus correspon
det, in thoracem arctantium organorum numero habitam non fuisse, quum illa nō minus tho
raci comprimēdo, quā hoc facibus eijciendis auxiliari deberet. His quartus peritonæi usus
succedit, omnibus quæ peritonæum ambiunt, & potissimum abdominis musculis cōmunis,
quo is ceu inuolucrum exactē circumdatum, stringat omnia, ne leui occasione laxior uentricu
lus, aut intestina etiam flatibus infestentur. At postremus præcipuusq; peritonæi usus est, quo
omnia quibus circumdatū est, ab eo cōtinentur, & ueluti à pelle quadam singula seorsum tecta,
tuto colligantur, suisq; sedibus fixa hærent.

DE STOMACHO ET VENTRICULO.

Caput III.

Stomachum perinde ac uentriculum præcipue ostendunt decima quarta & decima quinta
figura, quibus in uentriculo commonstrando succedit decima sexta, quæ hunc inuersum refert,
& decima septima ipsius tunicas uti fieri licuit semel exprimit. Dein uentriculum sua sede repo
situm proponit secunda figura simul cum sexta. Sua sede autem nonnihil motum refert duodeci
ma. Postremo ipsius elatius orificium non ineleganter in uigesima figura spectatur, quod Græ
corum nonnulli λαστήριον, ut & Latini scriptores plerique cor & præcordium, permulti etiam
Fubed. Inferius uerò Polux, Hæsoher.

VENTRICULVS, qui promptuarij modo esculenta poculentaq; susci
pere, eaq; primo labore (sine quo hæc inutilia & homini ad nihil cōmoda
essent) concoquere ac mutare debuit, non statim post os collocatus est,
quanquam is situs ad cibi dentibus attriti assumptionem fuisset aptior.
Thoracem nanque & illo contenta uiscera rerum Opifex uentriculo præ
locauit, ut is in demissioribus sedibus excrementorum haberet effluxus,
illaq; (ut in ædificijs architecti ab oculis & naribus dominorum ea quæ
profuentia necessitatio tecti essent aliquid habitura, auertunt) procul à sensibus, qui in capite se
dem

Ventriculus
sub thorace lo
catus.

dem exigunt, deducerentur. Thoracem uero aërem per os & narium foramina attracturum, ac rursus eundem emissurum, ut uocis respirationisq; autor efficeretur, elatius collocari de-
cui. Porro ne nimium uentriculus ab ore remoueretur, quumq; longus ab ipso ad recremento-
rum expulsionis locum ductus sit, Natura illum quam potuit proximè ori subiunxit. Sub tho-
race enim & septo transuerso inter iecur & lienem medius statim¹ ponitur, uiamq; ab ore ci-
bos ad se deferentē obtinet, quæ ab usu² nuncupatur, & etiam illis communi nomine
quo omnem angustum ductum, seu collum isthmi modo alicui ampliori uentri præpositū uo-
cant, *stomachum* dicitur: quæ uoce nos Celsus & Ciceronem imitati potius utemur, quam gula
alijs (uti & meri & uescet) non infrequenti dictione. Hæc nanque uia linguam ad radicem eius
hærens excipit, ac utraque parte³ tonsillas attingens, à palati extremo principium sortitur, ac
agitatione motibusq; linguæ depulsum, & quasi detrusum cibum suscipiens, illum deorsum,
pellit partibus ipsius quæ sunt infra id quod deuoratur dilatatis, quæ uero supra contractis.
Nervosa enim membrana⁴ uel, ut facile dilatetur, prompteq; rursus cōcidat, effecta est: & fibris
suo muneri famulantibus intertextitur, ac reliquorum denique corporis ductuum modo teres
& intus accuratè læuis lubricaq; cernitur.⁵ Duabus etenim proprijs cōstat tunicis, substantia,
duritie, crassitie, & fibrarum specie uariantibus. Harum interior quidem nervosior, durior, &
paulo tenuior, ac totius oris palatq; tunica continua est, & rectis fibris manuū in star ciborum
attractioni subseruientibus donatur. Exterior uero crassior, mollior, propemodumq; muscu-
lorum natura participans carnosior uisitur, unde etiam cibi conficiendi uim plerique ipsi alcri
bunt: dein transuersis duntaxat circularibus uel abundat fibris, quæ ciborum interiores tunica
fibræ beneficio attractorū scilicet, magisq; subitam in uentriculum propulsionē efficiant:
& si quando uomentibus uentriculus quippiā protrudit, ad eius educationē summo opere etiam
auxiliantur. Duabus his solum fibrarum differentijs stomachus indiguit, ut rectæ quidem at-
traherent, transuersæ autem arcuantes pellerent. Nam si obliquæ accessissent, cibis in stomacho
longiori mora hæreret: quod nō solum homini inuile, sed & importunum ac molestum esset,
quando stomachus cibo plenus, ita prolixius distenderetur, asperaq; arteriæ ac pulmonibus &
magnæ itidem arteriæ, dum ea dilatantur, diutius obstaculo esset. Natura enim stomachū tuū,
& illa quæ modò comprehendit organa minus molestaturū, per ceruicem thoracemq; ad uen-
triculum porrigens, exactè supra mediam ceruicis uertebra⁶ & quatuor primarum thora-
cis sedem, in neutram partem inclinantem asperaq; arteriæ subtensum⁷ deducit. Ad principiu
uero quintæ thoracis uertebra⁸ stomachus ut ampliori magnæ arteriæ trunco secundum dor-
si uertebras inferiora corporis petenti cedat, nōnihil in dextrum latus à media uertebrarum re-
gione abscedit, arteriæ illi proximæ ad nonā usque thoracis uertebra⁹ repens: quò simulatq;
pertingit, ab eius uertebra¹⁰ eleuatus corpore arteriam elatius (ne illa fortè à deuorato cibo com-
primatur) ascendit, nervosam septi transuersi partem uersus sinistram latus¹¹ penetrans. Non
equidem ut cum Hippocrate Galenus censuit, arteriæ hæc ad inferiora corporis prolapsa
foramine utens, uerum peculiari, quod ipsi neruisq; cum illo descenditibus (dum septum de-
scriberetur) præparatum esse diximus. Neque uero administratio tantum, sed & ratio quoque
id demonstrabit, dummodo¹² superius uentriculi orificium ad amussim perpendere non gra-
ueris. Hoc nanq; uentriculi mediæ sedi quod ad¹³ priora¹⁴ posterioraq; spectat, neque inferius
quàm ipsius elatior¹⁵ pars habetur, inferi debuit: quod certe accideret, si communi arteriæ fora-
mini stomachus in septo ueretur, atque (ut Galenus reliquosq; Anatomicorū chorus asserit)
ad duodecimam usque thoracis uertebra¹⁶ stomachus arteriæ iunctus uertebris neciteretur, ac
iuxta primam demum lumborū uertebra¹⁷, aut paulò infra, arteriam conscendere, & à dextris
in sinistram prorepere inciperet. Quandoquidem arteriæ per septum transitus, qui supra un-
decimam thoracis uertebra¹⁸, uel Galeni suffragio, consistit, sub posteriori uentriculi sede in
medio ipsius elatioris partis & dimissioris occurrit, non autem ubi elatissima ipsius est regio.
Deinde si ad duodecimā usque thoracis uertebra¹⁹, secundum arteriæ latus stomachus deicen-
deret ex thorace, & sub septo primū arteriam à dorso eleuatus conscenderet, sursumq; deni-
ad uentriculi superius orificium necessariò conuolueretur, pluresq; quàm nunc habeat, anfra-
ctus, eosq; acutis præditos angulis adipisceretur. Ad nonā itaq; thoracis uertebra²⁰ initium sto-
machus uertebrarum corporibus interuentu membranularū ex ligamentis uertebrarum origi-
nem ducentium cōmittitur, atque ab illis membranulis tertiam tunicam nullis omnino fibris
interstinctam, & uelut secundæ ipsius inuolucrum possidet. Quod uero iuxta quintam thora-
cis uertebra²¹ ad dextra potius arteriæ quàm ad sinistra stomachus explicetur, in causa ipsa est
arteria, non adeò tyranni ritu (quamuis multò sit dignior) dorsi mediā sedem occupans, sed
quum à sinistro cordis sinu ortum ducat, & per reliquum ipsius ductum uersus sinistram ca-
uam

Via cibum po-
tius uentricu-
lo deferentia no-
mine.
Initium.

Substantia et
forma ac tū-
ca.

Incessus.

Lib. 5. de Ad-
mi. sectio.
Stomachum
non eodē cum
arteria ma-
gna uti for-
mæ septi.

Lib. 4. de V.
su part.

uæ uenæ¹ subiiciatur, sinistrorsum maiore sui parte necessariò uergens, ac proinde aliquan-
tulum stomacho cedens, communicatorem, ac uelut socium sedis uertebrarum admittit, adeò
ut stomachus & minus obliquetur, & firmiorem adhuc sedem quàm in sinistro latere repe-
rire posset, obtineat. Porro stomachus non dextram septi perforat sedem, rectaq; in uentri-
culum ex dextro dorsi latere porrigitur, sed arteriæ superuectus² obtusoq; obliquatus angulo
sinistram petit, ne stomachus uentriculum adeundo iecur uniuersam dextram sedem inferio-
ris regionis septi occupans, perforare cogatur, sed eam septi partem adinueniat, qua minor
iecoris pars ipsi facilem aditum præbitura consistit.³ Talis sanè est tenuior totius iecoris por-
tio sinistra septi sedi hinc subtenfa, cui in posteriori regione quæ stomachus septum permeat,
sinus instar semicirculi insculpitur, stomacho (cuius anteriorem sedem inibi amplectitur)
proportione congruens. Neque est ut quispiam alijs credat dissectionis professoribus, qui
septum, idq; potissimum quod diximus foramen, ne cibis è uentriculo superiora repetat ob-
staculo esse arbitrantur, quum idem quoque tunc in uentriculum cibi descensum potius pro-
hiberet. Quemadmodum & mera quoque est fabula, qua angustior stomachum hic quæ
uentriculo continuatur, quàm in ceruice esse contendunt, atra bile in uentriculi superius os
aliene eructata eum colligi constringiq; falsò existimantes. Ceterum obliquus ille ductus quo
stomachus arteriam conscendens in sinistram fertur, nervus etiam commodus est, quos pau-
lo post uentriculo inseri audies. Neque profectò sufficit Naturæ, stomacho in eum modum
obliquo ad uelocem ciborum transitum eas quas innuebam tribuisse fibras, uerum ut ipsius
concauitas semper humecta ac uelut uncta esset, glandulas adiunxit,⁴ alias quidem ad iuueces,
stomacho & laryngi communes, quæ saluam humoremq; illis organis ne exiccentur, præpa-
rantes, Latinis tonsillæ appellantur.⁵ In medio itidem propemodum stomachi ductu, quæ is
asperæ arteriæ in * duos trunco ad pulmones diuisæ subijcitur, binas alias sæpe stomacho
non apponit modum, sed & in posteriori ipsius sede & ad latera adnectit,⁶ illis planè respōden-
tes, quas uesicæ ceruicis initio in uiris Natura circumdedit, & quemadmodum has urinæ se-
minisq; genitalis meatum irrigare humectareq; suo loco commemorabimus, sic etiam glan-
dula stomacho adnatæ illius amplitudinem irrorant, ac ne ob siccitatem difficilius in uen-
triculum cibis prolatabatur, saluiali quodam humore imbuunt. Ceterum si quid de stomacho
adhuc dicendum superfit, in uentriculi descriptione id persequemur. Venter qui in
ter reliquos corporis uentres sinus uel non minimam cavitatem obtinet, unde etiam *gaster* &
latria Græcis, ut nobis uenter & uentriculus potissimum dicitur, mox sub thorace colloca-
tum, iam obiter diximus. Nunc uero exquisitè ipsius situm, formam, quantitatem, substantiā,
tunicas, uenas, arterias, nervos, ac demum ipsius uires, quæq; ad eas auxilij quicquam præ-
stant organa recensebimus. Galenus itaque uentriculum in medio corporis collocatum asse-
rit, quod plerique dissectionum professores ab ipso mutuati non simpliciter enunciant, uerum
hunc secundum omnes positionis differentias ad amussim mediā sedem instar communis
omnium partiu officinæ adeptum asserunt, perfunctoriè admodum in hominis proportionem
metiendi uersati. Sedes enim⁷ mucronatæ cartilagini proxima, aut ut Galenus alibi etiam
astruit, umbilicus, haudquaquam erecti corporis medium est, uerum elatissima pubis ossium
regio. At si crura simul cum ceruice illi negligerent, solo uidelicet corporis trunco (quem thora-
cem Aristoteles uocat) intellecto, fortasse regio mucronatæ cartilagini subiecta in corporis me-
dio cōsisteret, uti umbilicus ferè in homine medius est, cui circulus obducitur, qui & manuum
& pedum & uerticis summum æqualibus ferè interuallis complectitur. Neque etiam æqualis
uentriculi portio dextrum & sinistram occupat, neque uentriculus in posteriora adeò atque
in priora corporis exporrigitur, quamuis fortè⁸ elatius ipsius orificium id sibi non immeritò
uendicare posset. Statim enim ac stomachus septum in sinistra neruosa ipsius partis sede pene-
trat, continuū cum uentriculo corpus⁹ efficitur, quod in sinistro latere amplā septi sedem con-
tingens, totam regionē inter iecur & lienem uacuum complectitur. In dextro autem latere uen-
triculus nusquam septum attingit, sed iecoris duntaxat concauo subtenfus, tota ipsius parte su-
periori, & dextro inter latere à iecore occultatur, tantumq; à dextra septi sede passim abscedit,
quanta iecoris est crassities, quum interim magnam septi sedem (uti modò dicebam) sinistro
suo latere contingat. Neque id sanè admodum lien impedit, qui non ita uentriculi sinistro late-
ri artenditur, adeoq; in corporis anteriora, ut medicorum uulgus arbitrat, pertingit, sed po-
tius in posteriora humilioraq; (tamen & ad latus nonnihil) substernitur. Dein profectò non
solum in sinistram ad septum usque scilicet, quàm in dextrum, utpote sub iecoris tantum cauo
uentriculus magis pertinet: uerum ipsius forma in homine (nulla enim nunc mihi cum Gale-
no, neque canum, neque simiarum est consideratio) talis cernitur, ut maxima ipsius quoque
portio

Glandule sto-
macho crebro
adnatæ.

Ventriculi si-
tu.

Lib. 4. de V.
su part.
Ventriculi si-
tus.

Ventriculi
forma.

portio in sinistro collocetur, haud secus quam si inibi maiorem qua apte contineri possit sedem adinuenisset, idque illius functionibus uideretur accommodum. Ventriculus enim forma perquam varius est: at si quis illum obiter examinet, rotundus, & à dextro in sinistrum oblongus, aut secundum latitudinem quodammodo reses primum occurrit: rotundus quidem, quod rotunda omnia sint capacissima, & interim minimum noxijs exposita: oblongus uero, quod id sedes qua continetur, & deinde bina ipsius orificia, alterum quo cibos admittit, alterum quo iam confectos in intestina protrudit, exigere uideatur. Ceterum si deinceps uentriculi forma accuratius expendatur, in sinistro latere multo amplior rotundiorque, & ad inferiora prominulus cernitur, ac dein hinc uersus dextra uergens, paulatim in angustum cogitur, & superiori quidem sui parte descendere, inferiori autem ascendere conspicitur, adeo ut in dextro latere multo quam in sinistro gracilior euadat. Sic quoque superiori sua sede, quae ab uno orificio ad alterum pertinet, strictior angustiorque est, inferiori latior ampliorque. Anteriori parte aequaliter undique gibbus occurrit, nulla ex parte deformatus. Posteriori sede duos quodammodo gibbos commoustrat, unum sinistram, eundemque magnum, proceriusque extuberantem; alterum dextrum, minorem, ac depressum magis. Atque hos gibbos sinus quidam impressio uel parat, secundum corporis longitudinem posteriori uentriculi sedi impressa. Quam enim uentriculi dorsi uertebrae, ipsaeque exporrectos uenae cauae & arteriae magnae descendentes truncos respiciunt, ac sedem quam sortitur sese utrunque adaptat, posterior ipsius regio introrsum quasi ad eius amplitudinem nonnihil imprimitur: quamuis uentriculus est corpore auulsus inflatusque, eiusmodi sinum non ostendat, & perinde totus inibi gibbus atque anteriori regione occurrat. Porro ad uentriculi quoque formam duo ipsius faciunt orificia, quibus unum quo cibos & potus assumi dicebatur, in elatissima sinistrae uentriculi partis sede ob hoc constituit, quod stomachus inibi septum commodè perforans, illic primum uentriculo connasci, communè uel cum ipso corpus fieri potuit. Et quanquam superius uentriculi os in sinistra eius parte haberi dicimus, propinquius tamen mediae ipsius sedi quam sinistro lateri accedit: quod tanto apparet manifestius, quanto uentriculus turgidior occurrit. Alterum uentriculi orificium cibos in cremorem emittit, in dextra eius sede constituit, non quidem, ut totus Anatomicorum chorus arbitrat, in dextrae sedis inferiori regione, sed in elatissima, dextroque uentriculi lateri proxima. Non enim sat erat mutuo è directoque haec orificia inuicem (ne occlusus cibos adhuc immutatus è uentriculo laberetur) non opponi: uerum inferius à superiori remotius abduci oportuit, & ex elatiori quoque uentriculi sede explanari, quo minus sua grauitate cibos uentriculum praelugeret: sed tunc primum quum confectus, & in cremorem exquisitè mutatus est, uentriculi potius excernendi robore, quam suo pondere, in intestina propelleretur. Atque horum intestinorum principium, uentriculi orificium constituit, explanatque: quare etiam primum intestinorum, quod duodecim digitorum est longitudine, exortum plerique nominarunt. Neque profectò iniuria alterum hoc orificium dextram uentriculi sedem occupat, quum haec medio cauae iecoris sedi contermina sit, in quam iecur suarum uenarum beneficio, ex intestinis ipsorum adeo uentriculo quicquid succulentum ab illo confectum est, arripit ac depascitur. quod eo iecur praestat facilius, quo partes confectum à uentriculo cremorem primum excipientes illi uicinius allocantur. Praeterea uentriculi orificia non situ duntaxat inuicem uariant, sed inferius quoque superiori arctius est, quod rudes, non tritas, duras, magnasque moles homo subinde deuoret, ad quarum ingressum amplam uentriculi uiam esse oportuit. Infrà è contrario, rarius magnū, durum, non conuersum in succum crudumque transit: quanquam sanè non adeo angustum sit inferius uentriculi os, ut solum cremorem transmittere queat. quandoquidè non pauci quamplurima fructuum ossa impense etiam magna, crebro deuorata innoxie excernunt, & Galenus à quodam anulum aureum qui ore tenebatur, imprudenter deglutitum, eundemque promptè excretum narrat. Neque orificij huius amplitudinem se ignorasse callidus ille Hispanus docuit, qui superiori anno Cilianae cuiusdam Bacchidi quadraginta uniones, ex illis quas hic nobiles matronae collo gestat, una cum aurea cruce quinque gemmis instructissima, & fide pariter qua haec continebantur, suffutatus est. Illa nanque quum huic noctem se daturam nisi prius numeratis quinquaginta aureis negaret, atque is tandem annuisset, ipsa à patricio Veneto patricio suo, ut compior orationis, & magis placida esset, elegantissimum uxoris suae monile (quod hic non minima dotis solet esse portio) obtinuit, ac id in lecto adhuc collo appensum, ne forte subduceretur, seruauit. Huic monili Hispanus quo meretriculae uices reponeret, inhians, eamque quam potuit salacissimè, ut suauius tandem obdormiret, exercuit, ac postmodum soluto monili singulos uniones, & crucem, ac postmodum fidem (ne quid suo furto obstaret) deuorauit. Constat igitur in se

Orificiorum
non par am-
plitudo.

Lib. de Na-
turalibus fa-
cultatibus.

rius quoque uentriculi orificium etiam si superiori angustius sit, amplum tamen esse, & interdum grandiora quoque transmittere. Ceterum Galenus & omnes eius asseclae glandosam carnem inferiori orificio priuatim tribuunt, hanc ad eius orificij constrictionem auxiliari, ac in quibusdam animalibus manifestiorem esse asseruantes. Istam sanè in canibus primum, qui illa donantur maxima, & quum carnis colorem obtineat, manifestiore, deinde in homine exanimes uelim. Eam siquidem hanc esse arbitror, quae duodeno intestino adnascitur, qua portae uenae ramus illi subtenditur. Verum haec non in hoc ut intestinum illud, aut inferius uentriculi orificij claudat arctetur, procreata est, sed ut uasa illi intestino exporrecta suffulciat, ac parem cum glandio iuguli & mesenterij, & humilioris membranae omenti usum praestet. Deinde si quae stringendi uis huic glandoso corpori indita esset, ipsum necessariò orificium aut intestinum ambiret, & fibrarum natura participaret, aut transuersarum musculi uesicae ceruicis modo, aut obliquarum uesicae & uteri corporis modo. Quinetiam multum abest, ut intestinum illo glandio orbiculatim circundatur, quum ad intestini longitudinem recta duntaxat linea id adnascatur. Quamquam non desint, qui solis libris edocti, suoque arbitratu Naturae opera fingentes, glandosum id corpus musculum esse scribunt, eo inferius uentriculi orificium orbiculatim amplecti nugaciter affirmantes, atque hinc etiam corpus id uelut ianitorum appellantes. Porro (quod nullo animaduertisse plurimum admiror) non solum in inferiori uentriculi orificio, sed & in superiori substantia uentriculi crassior spissiorque est, ac orificia uelut in interiora extuberantiora instar circuli partem exigunt, uentriculi substantiae penitus respondentem: quae quidem inter dissectandum integro adhuc uentriculo tactu percipitur, aperto autem in uentris in conspectum uenit, ac manifeste uentriculi initium stomachi uel finem & duodeni intestini originem commoustrat. Videtur enim tunc stomachus, idque intestinum ex ipso uentriculo quodammodo enasci, aliaque omnino quam uentriculus ipse, partes esse, quum tamen exterius nihil tale appareat, neque ulla crassior uentriculi portio emineat. Atque haec crassior uentriculi portio in hoc potissimum facta est, ut ora ipsius robustiora densioraque, quam reliquum eius corpus euadant, ne forte à transeuntium impetu diuellantur, rumpanturque, & dein fortassis, ut quum ora cōstringuntur huius extuberantioris particulae introrsum cōnuectis occasio- ne citius arctentur ocludanturque. Et sanè quemadmodum exterior uentriculi superficies lae- uis & plana undique est, sic & magis adhuc interior ipsius concavitas: si modò duo, quae iam diximus, tubera circulatim prominentia exceperis. Ventriculus enim inibi nihil praeter rugas quasdam si uehementer contractus reperiatur, ostendit, intestinorum & uesicae cauitati respon- dens, quamuis interim obfuscum & quasi nubeculis intente rubentibus interstinctum colorem exprimat, quum tamen exterius omnino penè albicet. Ceterum ut in obeforum intestinis, ita quoque interdum adipem fundo uentriculi intus adnatum, atque hunc copiosum quandoque inuenies. Quod uero plerique dissectionis professores internam uentriculi sedem cellulis quibusdam asperitatibus abundare scripserint, uanissimum putato, ac ipsos ruminantium anima- lium omnis delusos, idque quum bouum pingua deuorant: ut exta effinxisse arbitrator. Quan- titas itidem uentriculi uaria admodum est. nam si uesicae modo infletur, haudquaquam mira- beris tantam ciborum uim uini copiam uno tempore posse absumi. Neque in homine aequè semper est turgidus, sed quum pro sua natura se habet, cōstrictioraque uiuitur, quamlibet exi- guum multum uel sit quod continet, totum id undique complexitur, nullam uacuum sedem relinquens. ac proinde pro assumptorum se habet ratione, ut & multa (ne perpetuò edere co- gatur homo) assumere amplectique possit: & rursus si modica offerantur, ea undique amplexetur ac concoquat. Huic actioni ipsius congruit substantia nimirum membranacea, quae commodè usu exigente ampliari dilatarique queat: & rursus quum opus est, colligi ac constringi. Constat enim uentriculus duabus latissimis tenuibusque tunicis seu plexibus sibi inuicem iunctis, perinde ac stomachi, nervosa membranaque est, & totius stomachi, oris & labrorum, uti sanè & intestino- rum interiori tunicae continua, duritie tamen ab oris stomachi tunica modicè differt, quod diuiores asperioresque cibos, priusquam in uentriculū decidunt, ore conficiamus: à quibus oris amplitudo contunderetur & raderetur, nisi dura densaque eiusmodi tunica euassisset. atque idcir- co tunica ori, & stomacho, & uentriculo communis, sensim ad uentriculi fundum accedens, mollior efficitur. Fibris haec duplicibus intertexta est, quo etiam ab interna stomachi uariat. Interior enim tunicae pars uentriculi cauitatem respiciens, rectis ipsidemque plurimis donatur fi- bris. Attrahat nanque uentriculus cibos & potus per stomachum oportet, huiusmodi fibris ceu manibus alliciens: quae quum contrahuntur, stomachum uentriculumque breuiant, adeo ut inter deglutendum larynx descendente stomachi initio, sursum conscendat, quod mutus

Glandosa ca-
ro non procul
ab inferiori or-
ificio distans.

Protuberans
uentriculi in-
terioris sub-
stantia.

Ventriculi su-
perficies.

Ventriculi
quantitas.

Ventriculi sub-
stantia quibus
formetur tuni-
cis.

stomachi & laryngis sit connexus, & interior utriusque tunica cōtinua cernatur. At secundum
 fibrarum huius interioris uentriculi tunicae genus obliquarum est, in externa tunica sede, qua
 secunda illam amplectitur, situm. Quemadmodum enim cibi potusque attractio, eorundem ne-
 cessario praecedat retentionem, ita rectas fibras interius obliquis Natura coordinauit. Deinde
 ut retentionem, ciborum iam confectorum succedit expulsio, ita quoque secunda exterior ue-
 uentriculi tunica transuersas fibras obliquis exteriores merito nanciscitur, nonnullis interim obli-
 quis fibris etiam implicita. Exterior enim tunica, quae interiore crassior & mollior minusque
 compacta est, transuersis fibris abundat, secundae stomachi tunicae respondens, nisi quod illa
 paulo minus quam haec carnosior sit, & aliquot etiam obliquis intertextitur fibris. Cur autem uen-
 triculum, aut hanc exteriorē ipsius tunicā adeo impense carnosam secundum uentriculi fundū
 humiliorem uel ipsius sedem esse plerique scribant, non satis assequor. Videntur enim suis som-
 nijs confisi, fundum uentriculi insigniter carnē statuere, quum interim uentriculus illic neque
 carnosior, neque crassior sit, quam ad elatiore ipsius sedē: imō si uerū fateri licet, superior uen-
 triculi pars carnosior est inferiori fundo ue: ut nunc tacē neuorū superioris sedis frequentia,
 tunicarū eius sedis crassitiem insigniter adaugentem. Ceterum duabus his uentriculi tunicis
 tertia accedit, instar operimenti & propugnaculi cuiusdam tunicae exteriori circumdata, & a
 peritonæo, quā id septi partem stomacho iter praebentem integit, pronata. Huic enim peri-
 tonæi portio primum elatiori uentriculi orificio, deinde uniuersū ipsius corpori ad duodeni
 usque intestini originem obducitur, atque haec a peritonæo procedens tunica, omnium quas id
 reliquis organis exporrigit, facile crassissima cernitur, ac ut postea dicturus sum, superiori
 membranae omenti principium praebet. Haec tunica primum omnes uentriculum petentes ue-
 nas, arterias & neruos excipit firmatque. Aestae quidē uenae omnes a sola portae uena origine
 petunt, nulla enim uel quantumuis exilis a caua uentriculo subtrata (quanquam id Galeni
 sit dogma) uentriculum adit. Arteriae autem uniuersae ab illis ortum ducunt, quae a magna
 arteria in humiliore omenti membrana primum digeruntur, ac in id & iecur & bilis uesciculum,
 & lienem, & in uentriculum denique ipsum deriuantur. Ac prima quidem uentriculi uena a por-
 tae uena priusquam in duos grandes ipsius truncos discindatur, principium habet, ad inferius
 uentriculi orificium conterminatque ipsi ad posteriorem eius sedem loca excurrunt. Arteria au-
 tem huic uenae coniunx, propago eius arteriae censetur, quae secundum portae ductum iecoris
 cauum adit. Secunda uena coniugem undecunque habens arteriam toti dimidia inferiori
 uentriculi parti subtrahitur, superiori membrana omenti suffulta, a qua & anterior & posterior
 fundi uentriculi dextra sedes furculos mutuatur, praesens uena frequenter ortum ducit ex dex-
 tra uenae portae regione, quā in duos grandiores ipsius truncos scinditur. Tertia uenae uero ab
 illa pronascitur, quam in iecur deriuari diximus. Tertia uentriculi uena impense gracilis est,
 comite arteria carens, & a uenae portae graciliori sinistro uel trunco enata, in posteriorem uen-
 triculi sedem (qua dextrum ipsius gibbum inibi prominet) pauca ramulorum serie dispergitur.
 Quarta uena ab eodem quo nuper dicta trunco prodiens, toto progressu arteriam sibi coniu-
 gem asciscit, omniumque uentriculum ascendentium uenarum, ut & arteria arteriarum, facile
 praecipua, atque in numerosiores ramos diuisa. Procedit enim sursum ad medium posterioris
 sedis uentriculi, ac primum utrinque ramum spargit in plures furculos per posteriorem uen-
 triculi sedem diuaticatum. Dehinc sursum ad dextrum superioris uentriculi oris latus sensim con-
 scendit, illudque coronae modo amplectens, ramulos complures deorsum in uentriculi corpus
 digerit, paucos, eosdemque graciles in stomachi finem, quo is uentriculo committitur, sursum of-
 ferens. Ab hac uena dextrum oris uentriculi latus ambiente propago editur, secundum elatio-
 rem uentriculi sedem ad ipsius usque humilioris orificium pertingens, ac in progressu deorsum
 quoque soboles diffundens. Porro arteria praesentis uenae coniunx ab ea depromitur, quae
 per inferiorem omenti membranam in lienem contendit. Quinta uena comite arteria non
 priuata, sinistram uentriculi fundi sedem ambit, & superiori membrana omenti suffulta ramos
 elatiori sua sede in uentriculi anteriora posterioraque emittit. Huius principium dependet ab am-
 pliiori uenae portae ramo, lienis infimae sedi inferendo: & arteria, uenam eam concomitans, ab
 arteriae ramo pululat, lienem hic accedente. Sexta uentriculi uena, ea demum esset, quae sola Ana-
 tomicis in ore uersatur, quanquam a liene in superius uentriculi orificium perferri omnes astru-
 unt. Ego uero ut uerum fatear, non unicam, sed plures, easque non semper pari numero ab illis
 quae lienem exporriguntur uenas pronasci, praeter quintam ante enumeratā obseruo, sinistri uen-
 triculi lateris sedem lienem proximam accedentes: inter quas ea solet esse praecipua, quae a maiori
 uenae portae ramo altiori lienis parti inserto, principium ducere consuevit, a qua minus quam
 raro furculi pilorum modo graciles, quasi ad superius uentriculi orificium pertingunt. His ue-
 nis

Exteriorum
 uentriculi tu-
 nicam in fun-
 do impense no-
 esse carno-
 sam.

Ventriculum
 petentes uenae
 ac arteriae.
 Lib. 6. de Ad-
 m. sectio.

nis sinistram uentriculi latus aduentibus comites perpetuo iunguntur arteriae. Commune
 omnium uentriculi uenarum officium est, ut & alimentum ipsi adlerant, & succulentioris ab il-
 lo confecti cremoris ad iecoris cauum non aliter ac intestinum uenae deducant. Proprium
 uero earum quas sexto loco enumeravi uenarum, & potissimum quintae munus cum alijs dis-
 sectionum professoribus esse (at timide interim) annuam, ut si quid in uentriculum lien eru-
 ctet, illae eius sint uehiculum, idque in uentriculum fundant. Ceterum frequentes uentriculari-
 teriae innatum ipsius calorem recreant, & succulenti etiam aliquid ex uentriculo fugere uiden-
 tur. Praeter has uenas & arterias uentriculo nullum aliud uas implantatur, & si forte meatuum
 bilem deducendum aliquis in uentriculi fundum pertineat, id sanē fit quam rarissime: & mihi
 semel haecenus duntaxat eius generis meatulus occurrit in biliofissimo homine, quem ex lon-
 gis pontificijs nauibus sectioni adhibuimus. Porro nerui uentriculi in hunc habent modum,
 praecipue sexti neruorum cerebri paris portiones: postquam recurrentes diffuderunt ner-
 uos, ramulosque cordis inuolucro & pulmonibus communicauere, deorsum ad stomachum
 properant, dextra quidem ad dextrum latus, sinistra autem ad laeuum. Simulatque uero aliquan-
 tis per nerui cum stomacho descenderunt, fibrarum duntaxat interuentu illi commissi, uterque
 neruus bipartito scinditur, & dexter quidem suis ramis oblique in sinistram fertur, sinister au-
 tem in dextrum, atque ita ambo nerui stomachum concomitari septum transuersum perme-
 ant, nullam interim (ut dissectionis rudibus uisum fuit) septo sobolem offerentes. Vbi autem
 quatuor duorum neruorum rami elatius uentriculi orificium contingunt, multiplici propa-
 ginum serie id amplexantur, furculos notatu digno intervallo recta deorsum promentes. A si-
 nistro sexti paris neruo dextram uentriculi oris regionem implicant, insignis utunque ra-
 mus secundum elatiore uentriculi sedem ad ipsius usque inferius orificium deducitur, qui & si
 in progressu aliquot diffundat propagines, uentriculi inferius orificium furculis quibusdam
 implicet, non tamen inibi absumitur, sed in iecoris cauum prorepat. Ceterum humiliorem uen-
 triculi partem alij duo accedunt nerui, a sexti neruorum cerebri paris propaginibus, secundum
 costarum radices deorsum deductis principium obtinentes, ac illarum arteriarum coniuges,
 quae superiori membrana omenti suffulta, in uentriculi fundum digeruntur. Quinetiam inter-
 dum sinistro uentriculi lateri quaedam neruorum offeruntur soboles, a neruis pronatae, qui
 cum arterijs lienem accedunt. Inter hos tam uarios neruorum quos uentriculus exigit furculos,
 nulli profecto tantam Naturae ostendit prouidentiam, atque superiori ipsius orificio inserti,
 non enim duntaxat id ut noxam a bilioso eius uel generis humore aliquo inductam sentiat,
 adeo frequentibus scaturit neruis, sed ut per illos uelut riuos & ductus, animalis uis ipsi im-
 mis dispensaretur, ac cibi potusque indigentiam uentriculus sentiret, ad sumendaque cibaria exci-
 taretur. Cum enim totius corporis particulae, plantarum modo quatuor donentur facultati-
 bus nutritioni seruientibus, neque illis eorum quae defunt sensus sit inditus, atque omnes pro-
 pmo dum a cauae ramis nutrimentum alliciant: aliae autem ex cauae per iecur distributis propa-
 ginibus, haec iterum ex ijs quae per iecoris portas feruntur uenis, & haec rursus ex intestinis & uen-
 triculo: quumque adhuc nulla iam super sit pars, ex quo uentriculus aliquid assumere possit, ne-
 cessum erat, ut foris ingesto cibo repleretur, atque in hoc a plantis differimus. Haec namque & si
 uim propriae qualitatis attractricem, & attractorum retentricem, ac rursus superfluorum excre-
 tricem, atque ante has omnes alteratricem perinde ac homo habeant, sensu tamen eorum quae
 defunt priuantur. Neque etiam per os plantas nutriri oportebat, promptuarium copiosi nu-
 trimenti submissum habentes terram, cui complantatae coniunctaeque copia eorum quibus enu-
 triri debent nunquam destituuntur. Verum humana substantia, praeterquam quod longē a
 terra se iungitur, a qualitate quoque terrea plurimum discrepat, motusque arbitrio ex loco in lo-
 cum subinde permutari debuit, adeo ut impossibile fuerit homini plantae ritu ex terra humo-
 rem fugere. Oportuit itaque secundum propriam eius naturam, herbis, fructibus, seminibus,
 aliorumque animalium carnibus hominem alere, eaque illo adferri tempore, quo uentriculus sentit
 indigentiam, at quum nulla pars ex se ipsa innatum sensum possideat, in uentriculum, uti prius
 dicebamus, eiusmodi uim a sensitiuo principio influere oportuit. Ethuius sanē gratia sexti
 neruorum cerebri paris praecipue soboles uentriculos, conterminasque ipsi partes potissimum
 implicant & intexunt, atque ij demum illi nerui sunt, quibus obliquum stomachi ductum con-
 ferre prius retuli. Molles enim quum sint, & graciles, si longa uia recto tramite tenderentur, &
 uentriculum cibis recipiendis destinatum a se suspensum haberent, ab eius mole perpetuo ten-
 si, leui occasione rumperentur, nisi eiusmodi implexibus & tortuosis ductibus Natura illis
 sedulo prospexisset. Porro uentriculus, ut iam ipsius uires aggrediar, octo habet facultates.
 ac quatuor quidem omnibus uniuersi corporis partibus, quae nutriuntur, communes: quatuor
 autem

Ventriculi uenarum
 triculū munus.

Arteriarum.

Ventriculi
 latus in
 uentriculum.

Ventriculi
 nerui.

Neruorum
 uentriculi
 uisus.

Ventriculi to-
 tius munus.

autem sibi peculiares, quibus uniuerso corpori uenterculus famulatur. Verum hæc nimium obiter perpendunt, integros libros hac quaestione, An uenterculus suo quem iecori consicit succo, aut sanguine seorsum, an simul ambobus enutritur, commaculantes. Quandoquidem beneficio illarum facultatum, quas uenterculus cum reliquis partibus communes adipiscitur, proprium sibi nutrimentum ex uenis allicit, retinet, elaborat, & si quid superfluum ipsi fuerit, a se abigit. At munijs, quibus toti corpori uenterculus famulatur, quarumque gratia plerisque Rex corporis uocatur, is esculenta quidem poculentaque rectis fibris per stomachum ex ore assumit, mox obliquis fibris assumptum retinet, totumque tantisper amplectitur, donec id ingesta sibi altrice facultate, in succum cremoremque colore substantiæ suæ similem reddat. ac de mum quod confecit intestinis exhibiturus, inferius orificium suum laxat, transuersisque fibris quod amplexabatur deorsum protrudit. Cæterum uim ipsius alteratricem, unde quaque eum circumdantia organa, ac uelut lebetem ingentes foci solent, excalefacientia, non parum adiuant. totam enim superiorem eius sedem uersus anteriora & dextrum ipsius latus, & in posteriori sua sede dextrum gibbum, iecur complectitur. elatior uero pars ipsius ad superioris sui orificij posteriorem sedem consistens, & sinistrum eius latus uniuersum, septo ambitur, excepta solum ea regione quam lien ad sinistrum uentriculi latus humiliori posteriorique parte occupat. In posteriori autem sede uenterculus inferiorem omenti membranam, & quæ in illam excurrunt uasa proximè subtenfa obtinet. Dein sub hac septi transuersi pars, & uena caua, & magna arteriæ truncus præter dorsum, ipsiusque musculos consistunt. Porro uniuersæ inferiori uentriculi sedi omentum ipsi partim attenditur, partimque connascitur. præterea & huic sedi sub omento colum intestinum elatius, tenuia uero intestina demissius, adtenduntur. At alij anteriorem uentriculi sedem omento integri somniant, quum tamen elatior omenti membrana recta duntaxat linea inferiori ipsius parti secundum anteriora adnascatur, nulla interim omenti parte uentriculi anteriori sedi obducta. Vacat itaque magna anterioris uentriculi sedis regio, neque iecore, neque septo transuerso, neque omento, neque liene obducta, sed omenti uice aliud uenterculus hic obtinet subsidium, in calefaciendo huic non absimile. Præter peritonæum enim & octo ab dominis musculos uena ab umbilico iecori deducitur, qua fetus nutrimentum accipit, quæque post partum exanguis inutilis efficitur. Huic uenæ quæ peritonæo nexa uentriculo infernitur, in circuitu adeps multus non tamen omnibus æquè copiosus adnascitur, qui ut & uenterculus suo in concoquendo munere alacrius labore, aliquid auxilij præbet. Impensius enim conducit iecur, lien, & quæ posteriori uentriculi sedi subtenuntur uenæ ac arteriæ, ut & ipsum quoque septum indefesso suo motu uenterculum minime negligit. Quin etiam cordis septo incumbens calor, ad perfectiorem uentriculi functionem non inutilis censendus est.

DE OMENTO. CAPVT IIII.

OMENTI delineationem imprimis proponit quarta figura, ac secunda, & tertia, uti in illarum figurarum indice commemoratum est. hoc Arabum interpretibus & nostræ ætatis chirurgis dicitur Zirbus, sine appendice: aut cum appendice, Zirbus adipinus, Tirbus, Clypeus, Ventris mappa, & ut Græcis, Eflos, Epiplex.

Omenti sermo-
nem nunc insti-
tuendum.

Omenti situs.

PROXIMUM nunc erat intestinorum, ut quæ confectum à uentriculo succum excipiant, enarratione subiungi. sed quia illis omentum incumbit, & uelut innatat (unde & à Græcis ἐπιπλοὺν & ἐπιπλόη dicitur) & dissecantibus prius quam intestina occurrat, ac demum non minus quam intestina uentriculo continuum magna ex parte est, non admodum inopportune id hoc loco aggrediemur. Omentum itaque in peritonæi amplitudine positum, mox anteriori illius sedi subijcitur, & super^b intestina extenditur, ad lienem quoque & iecoris cauum, ac posteriorem uentriculi sedem propemodum uniuersum, eiusque fundum exporrigitur: atque ab his etiam sedibus omentum originem ducere, non multo post audies. quare etiam in dissectionibus perpetuò illis sedibus attentum proximumque reperitur. At non ita omnibus obductum intestinis ad pubis usque os (ut in canibus propemodum semper) in homine reperitur. Nam ipsius, quæ intestinis obuolui debeat, portio, ratio ultra umbilicum descendere cōspicitur, sed maxima sui parte sinistrorsum lienem uersus retrahi & conuolui. Quod quum in hominibus laqueo suffocatis primum obseruari, ex cōuulsu motuque corporis hoc euenisse arbitrar: sed postea id ipsum in aqua suffocatis, & capite truncatis, item laterali morbo, aut phrenitide, eiusue generis affectu alio quopiam mortuis, & in ijs etiam quibus

quibus uiuentibus thorax abdomenque aperiebatur, animaduerti: atque, ut semel dicam, in sano quod ad omentum attinet homine, ad pubis usque os id descendere raro cōperi. Quin etiam quum idem obseruasset in dissectionibus obeundis uir diligens IOANNES DRYANDER, medicinæ mathematicæque professor, quid de Hippocratis aphorismo sentirem, in quo ille mulieres præter naturam obesæ concipere negat, quia os uteri illis omento comprimitur, prolixè & eruditè literis à me percunctatus est, ac præter cætera quæ de ramicum differentijs symptomatibusque mecum egit, sibi omentum ad scortum deuolui, & inibi ramicem (quem ab omenti descensu, Græci ὠμόνυχλον appellat) haud posse fieri arbitratur. Verum retractus ille omentum non impedit. Nam si dissecans humilior omenti partem sursum reuolutam leuiter deorsum traxeris, citra aliquam omnino diuisionem in omnibus hominibus facile ad pubis usque os intestinis ipsum obtendi posse deprehendes, eiusque finem^a inter posteriorem uesicæ sedem, & uteri anteriorem leui occasione colligi, ibidemque uteri certicem (si omentum præpingue sit) utcumque comprimere doceberis, dummodo in muliere id inter uesicam & uterum, ut in sua sede poneretur, extenderis. Quanquam eiusmodi compressum uix tantum esse autumem, ut ingressum uirilis seminis in uteri fundi^c orificium inhiheret, nisi penis breuitas hic simul obesset, ac procul ab uteri fundi orificio semen redderet, cuius dein ad fundum ingressum concidens compressaque ceruicis uteri ante fundi orificium sedes remoraretur, quæ simul obeso comprimeretur omento, ac parum scilicet à pene distenta, semen sibi adherens seruaret. Similiter etiam omentum ad scortum decumbere, in ramicum sectionibus interdum animaduerti, quum in ijs quibus intestina in magnam peritonæi amplitudinem detruderentur, & cum seminarijs uasis ipsa amplectens tunica præcinderetur, portionem omenti quæ in scortum deciderat, auferri uiderim. Neque istud solum manu tales affectus curantibus interdum accidit, uerum etiam intestini portuicula ab imprudentibus artificibus amputata, præsentem ægro mortem parat. Præterea in latomi cuiusdam, quem ex casu ab alto mortuum Patavij dissecuimus, ramicis uittum, id quoque luculentissime ostendit. Huic namque dexter testis cum seminarijs uasis, quum à ramicæ semel curaretur abscessus fuerat, & rursus in sinistro latere idem affectus inuaserat, quem ex intestinorum & omenti in scortum descensu cōtigisse, dissecando comperi. adeo ut is certam mihi coniecturam faceret, ad pubis usque os, ipsumque scortum etiam omentum deuolui posse, licet id sursum in latus sinistrum dissecantibus plerumque retractum obseruetur. Magnum enim (nollem nanque cum Galeno maximum dicere) inter animantia hoc homines sortiuntur, ut & inde nonnulli ὠμόνυχλοι, quasi dicas omenti gestores appellentur. Porro omenti^e figura proximè marsupij, aut sacculi, aut peræ imagini conuenit: ac in primis aucupum peris, quæ orbiculatam habet orificium, posteriori sua parte elatius quam anteriori ascendens. Huiusmodi namque peræ omenti figuræ ad amissum cōgrueret, si uno constaret corio, aut ex lana texeretur, ac unde quaque inconsultis, & unum duntaxat corpus esset. cuiusmodi profectò est omentum, quod substantia est membrana nullis fibris implicata, simplexque, sed multis abundans uenis, arterijs, neruis, & aliqua sui regione glandosum sibi innatum habens corpus, & multum quoque adipem. Vnde uerò hæc omnia ortum ducant, intelliges promptissime, si talem peram qualem antea proposui, animo cōceperis. in qua unam partem anteriorem superioremque, alteram posteriorem inferioremque appelles. Ad eum namque modum unam omenti partem^f superiorem anterioremue membranam, & alteram rursus^g inferiorem seu posteriorem dicimus. etiam si omentum re uera duntaxat unica (atque id potissimum in canibus) sit membrana, anteriorque pars posteriori, ut in dicta nuper peræ, incumbat, & cōtinua sit, & omentum quoque sacculi modo cauitatem quæ repleri posset, constituat. Inferioris itaque membranæ omenti origo à peritoneo pendet ea sede qua^h primum sub septo magna arteria descendit, ac primum uenam cauam ibidem contingit. Peritonæum enim quæ à uertebrarum ligamentis principium ducit, ac utrinque tanquam à uertebrarum corporibus abscedit, membranas magnæ arteriæ & uenæ cauæ offert, quibus illæ dorso affirmantur. Ab his membranis iuxta eam septimam partem, quæ undecimæ thoracis uertebræ corpus respicit, aliæ propagines membranæ exurgunt, omento originem præbentes, illudque dorso hic alligantes. Inferior hæc omenti membrana dextrorsum ad iecoris cauum unum de portæ uena prodit, perfertur: ac iecoris portioni alias alij aliquando adnascitur, ut & alicui septi transuersi sedi spurij costis hic obductæ. ac id rarius accidit, neque ex eiusdem costæ id semper sit regione. Præterea omenti membrana à iecoris cauo ad dextrum uentriculi latus, cui etiam connascitur, procedit, & ad duodeni intestini exortum, cui propemodum adiciunt usque intestinum etiam subnascitur, hincⁱ orbiculatim semper ad infimam uentriculi partem cōscendit: quam simulatque attigit, ac ex dextro uentriculi latere uersus anteriora repit, ea

Omenti figura.

Omenti sub-
stantiæ breuis
enumeratio.

Omenti ortus
ac dein nexus.

omenti pars quam superiorem ipsius membranā dicimus, à uentriculo exoritur. Tertia enim uentriculi tunica à peritonæo pronata, secundum totius uentriculi latitudinem^o recta linea, & ut Aristoteles dicebat, futura modo ex humili sede uentriculi uersus anteriora superiorē omenti membranā ex se deducit. Superior hæc membrana ex dextris uersus sinistra secundum uentriculi fundum procedens, cauæ lienis sedē recta linea * implantatur, quod etiam inferioris omenti membranæ sinistra pars protendit, ambæq; superior uidelicet & inferior membranæ lienis cauo simul commissæ innascuntur. ita sanè, ut cōmemoratus iam omenti ductus, orbicularem efficiat circulum à dorsi medio ad iecoris portas, & hinc secundum uentriculi fundum ad lienis cauum, & inde ad dorsi medium procedentem. Totum igitur semicirculum inferiorem à lienis cauo per dorsum ad uentriculi usque dextrum latus pertinentem, inferiori omenti membranæ attribuimus. superiori uerò membranæ (quam cum multis Anatomicis solum omenti membranæ Aristoteles) eam circuli partem ascribimus, quæ à uentriculi dextro latere per ipsius fundum ad cauam lienis sedem ducitur. Porro inferior membrana toti posteriori uentriculi sedē subtenet, decliuis, ac uersus anteriora fertur, atque ad humilissimam uentriculi sedem secundum corporis latitudinem omenti membranam superiorem contingit. hinc ambæ mutuò sibi incumbentes, deorsum super intestina subq; peritonæo ducuntur, & si in hoc super intestina ductu membranæ non implicentur, ea anteriori parte ac in lateribus obtegunt, & ad pubis usque os humiliori suo extremo pertingunt. Si uerò intestinelorum sedem duntaxat operiant, quæ supra umbilicum consistit, atque quod frequenter euenit in sinistrum latus cōtractæ iaceant, illæ sese uisui offerunt reuolutæ admodum, & uelut in spiras collectæ. Membranæ hæc nullis nexibus intestinis connascuntur, præter inferiorem membranam, quæ in hominibus colo intestino pertinacissimè continuatur per totam eius intestini sedem, quæ secundum uentriculi fundum prorepat. Neque id segniter in homine obseruandum uenit, quum inferior omenti membrana mesenterij loco ipsi colo intestino sit, qua id uentriculo exporrigitur. Colum enim toto illo ductu nullam exigit mesenterij partem, secus multo quàm in canibus & simijs, quibus omentum uix colo connascitur, atque ut prius relatum est habet. In homine uerò inferior omenti membrana mesenterij uicem gerit: imò si omnem fidem libris (uti profectò in dissectione decet) de rogans, accuratè singula examinaueris, membranæ inferioris omenti portionem intestinis exporrectam quodammodo ex tertia coli intestini tunica pronasci fateberis. Atq; id eo te expendere uelim diligentius, quo id minus à Galeno, qui simijs nimium tribuit, animaduersum est uti sanè Herophilo & Aristoteli id uidetur fuisse perspicillissimum, qui omenti partem colon dorso colligantem, omenti loco non habuere, sed eam tantum partem quæ à uentriculi fundo & colo intestino enascitur, intestinisq; obducitur. Quamquam satis fore arbitror, si eam quæ omenti partē quæ uentriculo subtenditur, columq; continet, omento attribuamus, quum ea omenti reliquæ portioni cōtinuetur, & eisdem usus cum inferiori canum omēti membrana suppediet: quamuis interim ex abundanti hominis colo mesenterij uice sit. Cæterum ad hæc, superior omenti membrana in homine inferiori membranæ ad coli regionem connata reperitur, quæ id uentriculo exporrigitur. adeò ut quispiam nonnullis nexibus superiorem omenti membranam colo quoque intestino secundum uentriculi fundum connecti, haud absurde dicere possit. Quod autem Galenus omentum modicis, & isdem laxis nexibus, idq; ad dextrum duntaxat latus colo intestino committi prodiderit, in causa fuisse simiæ mediā inter canes & homines naturam sortitæ. Omentum nanque canibus nulla ex parte colo alicui uel alteri intestino adnascitur. Simijs autem medio se habet modo, licet illæ adhuc ad canis constructionem potius quàm hominis accedat. Venæ omento implicatæ solius uenæ portæ sunt soboles. nulla nanque à caua in omentum, uel ubi id principium sub uentriculo ducit (& si aliter Galenus senserit) pertinet. Venas enim inferiori membranæ omenti dispensatas, si ad amussim singulas examinaueris, ab eo portæ trunco dispergi inuenies, cuius præcipua portio in lienem exhauritur, quemq; doctrinæ studio graciliorem & sinistrū portæ truncum supr à uocauit. Primum itaq; omentum portæ caudicem ex iecore proficiscentem excipit, sibi iam commemorandas in ipso ductu propaggines assumens. Ac inferior quidem omenti membrana tres uenarum radices admittit, ex humiliori sede eius portæ trunci, qui ad lienem fertur, depromptas. Vna notatu satis dignæ magnitudinis in dextram potissimum eius membranæ partem multiplici serie dispergitur, quibusdam furculis in colon quoque pertingēs. Secunda iam commemorata amplior aliquantulum post originem in duos mutuò multum abscedētes ramos diducitur, à quibus postmodum in mediā inferioris membranæ omenti sedem, uersus sinistrum tamen magis, frequentes admodum soboles diffunduntur, quæ homini in colum intestini ca * serie pertinent, qua uenas mesenterio intertextas alijs intestinis deriuari nouimus, ac proinde etiam frequentior

Venæ omenti
implicantes.
Lib. 6. de Ad
min. dissect.

quentior multo ramorum series in hac membranæ parte colum dorso alligante uisitur, quàm in reliqua eius parte, quæ à colo deorsum ducta, intestinis obtenditur. Deinde etiam radices hæc hominis omento insigniores obtingunt, quàm canis, quod illi nulla uenula omentum accedens colo committatur. Tertia radix, non semper apparens, in sinistram humilioris membranæ partem aliquoulsq; perinde ac in ipsum colum quoque, deducitur. Porro superior omenti membrana uenas mutuatur à duabus ad inferiorem uentriculi sedem in ipsa membrana exporrectis. Ab his enim innumeræ soboles deorsum in eam omenti membranam excurrunt, non quidem recto prorsus tramite, sed obliquo quodammodo & errabundo, uti retium funiculos implicari cernimus. Ac proinde etiam omentum Græcis γαστήριον & σπλῆνι, ut & uulgò rete & reticulum dicitur. Quamquam fortè non à uario uasorum ductu, omentum ita fuerit appellatum, sed quod ab ijs quibus cōmittitur partibus liberatum, & deinde distentum, rete piscatorium uni accommodatum baculo referat. Arteriæ omenti ab illis pendēt, quæ uentriculo, lienis, iecori, & bilis uesiculæ distribuuntur. has nanque omnes non secus ac uenas omentum tuò deducit, ac ab illis suarum peculiariū uenarū coniuges adeò numerosas adipiscitur, ut quàm paucissimi uenarū furculi, citra arteriæ cōsortium, ipsum perreperant. Item præter cōmemoratas modò arterias, inferior omēti membrana aliquoulsq; grandiorē in intestina porrectā deducit arteriam. Sic^d neruis quoque illis omentum intertextitur, qui à sexti paris cerebri neruorum portionibus secundum costarum radices exporrectis iecori, lienis & uentriculo implantantur. Cæterum^e adeps quo omentum abundat, in obesis præpinguibusq; hominibus plurimus, in macilentis modicus, in extremè siccatis & marasmo mortuis, etiam aliquis reperitur: isq; perpetuò uenis & arterijs omenti attensus, ad uasorum quidem latera duntaxat medio cris est, superius uerò ac inferius quoque, quibus multus accidit: adeò ut illis etiā uasa alioquin gracilia pinguedine prorsus occultentur. At in^f intermedijs uasorum spacijs, nullus adeps asseruatur, ut nec in alijs membranarum quibus adeps innasci consueuit, unde etiam promptius colligitur, hunc ab exudante è uenis sanguine & membranarū frigore in crassato, mutantisq; corporis (membranæ nimirum) colorem mutuante progigni. Præter adipem qui ambabus omenti membranarum communis est, inferior ipsius membrana posteriori uentriculi sedē substrata, priuatim^g glandosum quoddam corpus impense magnum exigit: quod quia in canibus rubet, simplicisq; carnis speciem quodammodo exprimit, Græcis λευκίνας & πύργνας appellatur. In homine autem hoc corpus magis album quàm rubrum cernitur, uenæ portæ, arteriarum & neruorum ramis inibi attensum, ut illorum diuaticatio inferiori membrana omenti duntaxat suffulta, reddatur securior, utq; uentriculo etiam instar substerniculi ac puluinaris subijciatur. Huiusmodi planè^h corpus substantiaq; est, quæ duodeno intestino subtenditur, quæq; hæc tenus falso uentriculi humilioris orificium (ne quid inconcoctum efflueret) ocludere credita est. Atque is profectò præcipuus maximusq; omenti usus mihi censetur, ut securè ramos portæ in lienem, uentriculum & duodenum intestinum, ac coli non infimam partem exporrectos suffulciat, ac ipsi implexos deducat, neque uerò hos duntaxat, uerum etiam ut arterias quoque & neruos illis quas modò dicebam partibus inferendos sustentet ac tueatur, & demum usui potissimum respondeat, in utero quidemⁱ secundarum, in capitis autem amplitudine^j tenuis quæ cerebrum inuoluitur membranæ. Deinde quod haudquaquam minimum est, omentum dorso uentriculum colligat, & rursus iecur lienemq; uentriculo unā cum uasorum neruorumq; interuentu connectit: ut iam taceam quantum homini firmando colo officium separatim subministraret. ex accidente uerò uelut quoddam intestinelorum inuolucrum tegumētumq; efficitur, ipsorum calorem instar penicilli cuiusdam fouens ac continens. His sanè uisibus omenti fabrica respondet. membraneum nanque est, ut fortius uenas, arterias, neruosq; ipsi implexos colliget, meliusq; intestinelorum calorem reflectat, ac promptè cum intestinis subfudere extendiq; queat. Tenuis autem, & potissimum qua intestinis innititur, ne pondere grauet. Vnde etiā Bruxellen si nostro idiomate plumæ nomen meretur. Quod uerò omentum sanguine & spiritu frequentibus illis uenis arterijsq; asseruato, intestinelorum & uentriculi qua parte ipsi attenditur, fouendo calori accommodum sit, etiam si non dicatur, manifestum esse arbitror. Cæterum num adeps insita ac peculiari natura calefaciēdo proffit, an tantum penicilli carnis ue aut membranæ potius ritu iuuat, non æquè ab omnibus conceditur, alijs quidem frigidum adipem, alijs uerò calidum pronunciantibus.

DE INTESTINIS. CAPVT V.

Intestinelorum imaginem potissimum sexta figura & septima & octaua & nona exprimere conati sumus. quamquam huc etiam faciat tertia figura simul cum decima & duodecima.

t 3 INTE

Quae hic inte-
stina nomini
ne complectan-
tur.

Intestina cōti-
nua quidem es-
se corpus, sed
plurimam
numero uar-
ietate nomi-
bus, diuersas
ob causas do-
nari.

Breuis intesti-
norum hystoriae
enumeratio.

Intestinorum
a uentriculo ex-
ortus, et gra-
cilis ductus seu
situs.

Gracilis inte-
stini in uia di-
uisio.
Primum.

INTESTINORVM constructionem ipsorum officio & usui cōuenire
tum demum opportunè narrabo, simulatq; eorum situm, formā, substan-
tiam, connexum, quāq; ipsis implantantur uenas, arterias & nervos, ac si
quid aliud ad eorum fabricae enarrationē reliquum erit explicuero. Intesti-
norum igitur, quae Graecis *ἰντερὰ* dicuntur nomina, nō omnia in praesenti
complectimur uiscera, uel quae costas succingēte membrana & peritonaeo
amplectuntur organa: aut etiam uel stomachum & uentriculum, ipsae quae
nunc intestina uocantur, non ascribam. Quandoquidem ductum ab inferiori orificio uen-
triculi ad podicem usque pertinentem, qui uenas Italicas ut plurimum quatuordecim & dimi-
diam longitudine aequat, peculiariter nūc intestinorū nomine comprehendam. Quae est con-
tinuum idemq; sint corpus, quum tamen in uarios & multiplices & figura differētes anfractus
spirasq; circunducantur, neque omni ex parte eandem situs, substantiae, & formae naturam for-
tiantur, ac denique alia alij hominis parti contigua efficiantur, neq; praecipuus omnium eorum
usus par uideatur esse, ac si plura intestina essent, dissectionū peritis haec enumeratur, primum
in crassiora & graciliora ipsa diuidentibus, atq; ex his rursus singulis ternariū numerū, ut sex
sint uniuersa cōstituentibus, ad eum quasi modum, quo idem cōtinuumq; perpetuū iter plura
uarias ob causas nomina fortiri cōstat. Quemadmodū Lutetiae a diui Iacobi porta ad eam usq;
quae Martini dicitur, iter, etiā si rectum sit, neq; per uarios giros procedat, nihilominus tamen
sexies (si recte memini) nomen euariat. Primum a diuo Iacobo, inde a paruo ponte, mox a tem-
plo Virginis, & nō multo post ab eius ponte, inde ab aenopolio quodam, & postremū ab aede
Martini appellationem mutans. Idem multo magis in fluminibus nō regijs, & quae per mōl-
tos giros procedunt uis fieri cernimus. Ceterum utcumq; intestina inter se uariant, omnia ta-
men inter uentriculum, & qua excrementa egerimus sedem collocantur, forma terei donata,
sed nō omni ex parte aequae capaci & orbiculata. Substantiam habēt membranē, uerū un-
dique non pariter aut crassam, aut tenuem: deinde duas peculiare tunicas orbicularibus, &
alicubi etiam rectis fibris intertextas sortiuntur, tertiā ad has tunicas a peritonaeo obtinentia.
Venarum praeterea, & arteriarū, & neruorum furculos suscipiunt, sed non ubique similiter nu-
merosos, quemadmodū nunc persequi enitar, ab ipso intestinorū exortu sumpto initio. Ex hu-
miliori orificio uentriculi, quod in elatiori sua sede & dextro ipsius lateri proxima cōstitit, prin-
cipium intestinorū exoritur, illi uel orificio continuatur, quod simulatq; uentriculo prodit, in
posteriora retortū, sub sede uentriculi posteriore secundum dorsi dextrū latus rectā deorsum
proficiscitur, in nullo omnino anfractus reuolutum. Quū primū uerō ad inferiorē usq; uen-
triculi sedem intestinū istud sic occultatū, rectaq; descēdens, pertingit, sub colo intestino (quod
paulo post hanc porrigi audies) latitans, statim ex dextra sede in sinistrū retorquetur, ac uelut ex
alto sursum antrorsum uel assurgēs, in frequētes innumerōsq; giros & anfractus reuoluitur, ac
nullis omnino intestinis obiectū, sedem uniuersam quae sub uentriculo ad pubis usq; ossa, & ad
ilia utrinq; habetur, occupat, ea demum excepta, qua huic intestino colum in star orbis ad late-
ra circumduci, postea dicā. Horum sanē anfractuū seu reuolutionū nullus omnino neq; nume-
rus, neq; idem penitus ordo habetur, neq; illē magis dextrā quā sinistrā uentris sedē implet,
praeter quā quod ad dextrū ilium seu ile, ubi sedem longē maiorem supra ilium os ad pubem
usq; opplet in sinistro latere, coli intestini anfractu quopiam eam sedem sibi priuatim uendi-
cante. Ut cumq; uerō multiplices, uarijque huius intestini conspiciantur anfractus, perpetuū ta-
men ē directio mediā sedis dextri illi formam, ipsiusq; amplitudinem, & pleraq; alia (uti post
subiungā) euariat, eandemq; crassitiem amplitudinemq; ab orificio uentriculi inferiori ad hanc
usque sedem obseruat, nisi aliquādo huius intestini pars sub uentriculi fundo ad dorsum pro-
ximē affirmata, inter disseandum capaciōr, ampliorq; reliquo intestini ductu (quemadmodū
subinde fit) occurrat. atque huiusmodi gracilis intestini ductus uisitur, quod ter nomen, ac si
tria essent intestina, uariat. Primum quidem constituitur tota ea intestini pars, quae uentriculo
substrata, ab inferiori ipsius orificio rectā quodammodo eousq; descendit, ubi intestinū in an-
fractus orbesq; primum cōuolui incipit, ac de huius intestini nomine aniles admodum conten-
tiones apud illos reperies, qui partis refectione neglecta, futiliter de uoce altercantur. Sunt qui
toram hanc partem quae duodenum digitorū longitudinem in uiro ut plurimum aequat, non
intestinum, sed *ἐκφυσις* & exortum, seu processum, seu ut eorum uertunt nonnulli appendicem
uocandum cōtendant. Alij etiam si ipsius principium ē uentriculo nascatur, intestinum tamen
esse, ipsiusq; orificium *ἐκφυσις*, reliquum uerō ipsius ductum, intestinū uocari affirmant, inte-
gros commentarios nugaci disceptatione implentes, parte interim quam in controuersiam uo-
cant, prorsus ignorata. Vocetur itaq; nobis uulgate nomine tanquā succinctiori, duodenum,
aut

aut intestinum longitudinem duodecim digitorum aequans, siquidem id Graecis, & impri-
mis Herophilo *δωδεκαδιδυλον* appellabatur. Secundum intestinum illic incipit, ubi iam com-
memoratu in anfractus gyros uel primū conuoluitur: & *ἰντερὸν*, seu ieiunum appellat, quod inter
dissecandum reliquis intestinis inanius & magis uacuu reperitur. Huius nomen alij explicare
conantes, tanquam nihil unquam in se contineat, ac per ipsum a uentriculo confectus cremor
nunquam transeat, aut momento tantum in eo haereret, scribere uidentur. Tertium intestinum
ileon, seu uoluulus Latinis, ut & Graecis *ἰλεον*, a frequentibus fortassis quibus inuoluitur an-
fractibus dicitur: ac etiam loco in quo ad abdominis latera continetur, nomen indidit. Hoc
in crassi intestini principium desinit, ubi uerō principium suum obtineat, nō satis mihi constat.
Equidem ignoro quantam gracilis intestini portionem ieiuni nomine, grauitate de nominibus
litigantes, comprehendit uelint: neq; sanē a ieiuni intestini initio, ad ilei usq; finem manifestum
aliquid indicium obseruo, quo ieiuni finem ac ilei initium inter noscere queam. Vbi enim duo-
denum intestinum in ieiunum finire, ieiunumq; intestinum incipere credimus, copiosiores ue-
nae ac arteriae, quā propter ilei ad crassiora intestina terminum, uisuntur: uerū media medio
sele habent modo. Deinde ieiuni initium rubicundius est, ilei finis magis albicans. Ad haec, in-
ter secundum ieiuni initium forte magis inane ilei termino offenditur, ac in medio ductu, uti &
antea dixi, omnia sunt media. Quapropter quis ieiuni habendus sit finis, aut quod ilei prin-
cipium, non statuo: id intrepide affirmans, nihil minus ieiunum ab ileo quā inanitione, ut cete-
ri dissectionis professores obseruari asserunt, dirimi posse. neque profectō minus duodenum,
quā id quod ieiunum uocant, inane reperitur: & maiores (ut dicam postea) ob causas. Ac ta-
les gracilis intestini ter nomen emutantis, ductus situsq; sunt. Forma autem undecunque con-
stat simili, ad amissim uidelicet tereti, & omni ex parte aequae ampla, nisi interdum (ut prius quo-
que innuebam) quā dorso proximē committitur, ieiunum que incipit, ac ad insertionem uasis
bilem ad intestina deferentis, amplius obseruetur. Substantia quoque totū intestino gracili
eadem est, membranae scilicet, modice quae admodum carnea. Constat enim tunicis duabus,
quarum interna durior membranaeque est, uerū interiori uentriculi tunica mollior: externa te-
nuior, magisq; carnea: utraq; tamē, tam exterior inquam quā interior tenuis est, & transuersis
orbicularibus uel fibris tantum intertextur: nisi fortassis externa, idq; potissimum ad ilei in cras-
siora intestina terminum, rectas quoque aliquot nanciscatur fibras, quae tamē sunt quā pau-
cissimae. Duodeni intestini pars elatior, uelut quae uentriculo uicinior est, tunicas suas crassio-
res obtinet, cum uentriculi tunicis aliquid sibi commune adhuc uendicantes. Tertia praeter
duas peculiare tunicas a peritonaei membranis uasa ad intestina securē deferentibus originem
ducit. Haec namque una cum uasis ad cauiam intestinorum sedem pertingentes dilatantur,
tertio que inuolucro intestina induunt. Caua autem intestinorum pars Anatomici doctrinae
gratia nuncupatur, quā uasa primū attingunt, seu quae intestina respicit, gibba uerō huic
contraria. Ac duodeno quidem intestino tertiam tunicam ea omenti pars exporrigit, cu-
ius beneficio intestinum id dorso colligatur. Ieiunum uerō ac ileum tertiam tunicam a me-
fenterio, quod ea dorso firmat, accipiunt. Sic duodenum quoque & ieiuni initium uel
nam arteriam que habent peculiare, secundum ipsorum longitudinem rectā deorsum du-
ctas, multosq; furculos in progressu illis diffundentes. Ac uena quidem a portae uena prius
quam mesenterio inseratur, principium obtinet: arteria autem, ab ea quae iecori offertur. Ieiun-
um ac ileum frequentes uenas arterias que suas nanciscuntur ab illis quae mesenterio a portae
uena, & ab arteriae radice supra renem arterias a magna originem ducente exporrigitur. pau-
ci enim rami in graciliora intestina ab arteriae propagine diffunduntur, quae a magna arteria
post seminalium arteriarum ortum originem sumit. Neq; etiam uasa, quemadmodum in duo-
deno, secundum ieiuni & ilei longitudinem sub ipsis deducitur, sed uelut ex mesenterij cetero
ex alto sursum tendunt, rectaq; antrorsum in intestina pertinent, in quae numerosa sobole ar-
boris radicum modo, in cauiam praecipue ipsorum partem implantantur, osculis suis in inter-
nam intestinorum sedem hiantia. Ileum & ieiunum nervos quoque exigunt deriuatos a ramis
sexteri neruorum cerebri paris, qui costarū radicibus exporriguntur. duae enim ab illis propages
utrinq; singulae, ad mesenterium, & dehinc ad intestina frequēti utiq; sobole diffundunt. Duo-
denū uerō nervos si quos habet, ab illis exigit, qui inferius uentriculi orificiū, & dextrā fundi se-
dem adeunt. Dein duodenū priuatim id sibi uendicat, quod meatus bilē flauā ad intestina dese-
rens, illi implantetur. Idem intestinum in hominibus, & adhuc magis in canibus glandosum
illud corpus, cuius antea uentriculum describendo memini, peculiariter substratū possidet, ad
suffulcieda uasa ei intestino propria, ac quarū dā corporis glandularū modo amplitudinē eius
lento humore irrigandā. Quāq; nō duodenū solum, sed et reliqua intestina omnia lento quo-
dam

Secundum.

Tertium.

Vbi ieiuni in-
testini finis et
ilei initium de-
bet
at constiui.Gracilis inte-
stini forma.

Substantia.

Caua intesti-
norum pars,
que Anatomici
dicuntur.Gracilium in-
testinorum ues-
nae et arteriae.

Nervi.

Intestinorum
glandes.

dam & lubrico humore interna sede imbuantur, atque ut Rhazes non ineptè dicebat, si cilium ualorum more inuidentur instanneantur ue. At quum huiusmodi pleraque crassius etiam intestinis sint communia, illa quoque recensenda nunc ueniunt. Ileum intestinum sub dextri renis regione à quodam crasso intestino multis modis ipso gracili intestino ampliori excipitur, non quidem ac si quis diceret exactè in crassi eius intestini initium, sed in ipsius propter initium latius sinistrum. Hoc enim crassioris intestini initium instar globi cuiusdam præmagni extuberat, in sinistro suo latere duo obtinens orificia. ° unum quidem ileo intestino continuum, & magis ab initio distans: ° alterum uerò humilius, & ipsi initio propinquius. Huic continuum est in hominibus intestinum, quod *τυφλόν*, seu cæcum ueteribus dissectionum professoribus uocatum esse certissimò noui. non ignarus interim, quid hodie plerique de cæco intestino commententur: decepti profectò, quod inter crassiora intestina id à Galeno alicubi recensetur, neque aliter quam amplius quispiam sacculus, ac ueluti alter quidam esset uentriculus, ab ipso cæteris qui illum sublequuti sunt Anatomicis describatur. quum tamen in homine ° id quod cæcum appellandum duco, cæteris omnibus intestinis sit breuius, atque arctissima omnium intestinorum parte multo angustius strictiusque, & crassiori lumbrico in orbes conuolutò potius quàm intestino simile: adeò ut cæcum uix intestinorum appendicis loco, ac proinde minus longè in crassorum intestinorum numero habendum esse uideatur. Atque hinc fit, ut Æsculapij nostri, scilicet quando hanc gracilem portiunculam in homine cæci intestini loco me commonstrare uident, Galeni descriptione nobis obstrepere, ac alij quidem ex saccosis illis cæcisque Rabinis contendunt, ° amplum illud coli intestini initium sacculum, aut ut ipsi loquuntur, orbem, & monoculum esse: alij uerò asserant, cæcum intestinum ob secundi imperitiam à nobis minimè obseruari. Neque uerò in cathedra hæc boasse contenti sunt, quum non desint qui de cæco intestino paradoxa conscribere, integrosque libros, ut de duodeno intestino, commaculantes, magnam operæ precium se fecisse gloriètur, si nò unum cum ueteribus Græcis in cæco orificium esse, sed duo sibi proxima esse in mediū adferant. Quæ si uiderint, aut imaginati rectè fuerint, ea demum sunt ° quæ in coli initio extuberanti uisuntur, ac unū quidem foramen ilei intestini terminus est, alterum uerò eius quod cæcum esse dico initium. Neque est profectò cur minus credamus, gracilem illam intestini portiunculam mesenterio nò annexam, sed sibi ipsi in orbes cōuolutam, & fibrarum beneficio hærentem, in homine cæcum esse intestinum: quantum uis eam amplitudinem usumque Galenus ipsi tribuat, quæ huic minimè adesse uisuntur, suas potius caudatas simias hac appendice destitutas, quàm homines describens: quos tamen ueteres illi aggredientes, appendicem hunc intestini cæci nomine procul dubio donabant. Deinde Galeni descriptio cani fortassis accommodari hic posset, cui cæcum intestinum multo quàm homini cōtigit amplius, neque in illo, ut in homine, inane propemodum reperitur. Quin etiam ueras glires & sciuros cæcum hoc intestinum adeò amplum nactos scimus, ut amplitudini ipsorum uentriculi facile respondeat, facibusque turgidū in sectione obseruetur: atque hinc constat gracilem hunc appendicem in homine cæcum esse, quum uidelicet ductu ac situ & forma pariter (sicet nò amplitudine) illorū animalū cæco intestino his congruat, unumque (unde etiā cæcum primò dictū est) nanciscatur orificiū. Insuper summus profectò Naturæ admirator Galenus, si hominis intestina unquā ita ut canū intuitus fuisset, hunc appendicē, & extuberās illud in homine coli initium, ileique cum ipso unitatē, & coli formā, longè secus descripsisset. quippe si aliud homo cæcū nancisceret, eum appendicē minimè præterisset Galenus, quanquā ortu nōnihil in homine & cane uariet. nā etiā si utriusque in dextro ileo collocet, hominis tamē cæcū ex sinistra magis coli initij sede quàm dextra, ut in canibus, ut & Galenus attestatur, principij ducit. Porro si cū nōnullis, qui secūti mihi astiterunt, in homine quidem ad eū usum quem Galenus ei tribuit, appendicē hunc à Natura primū formari dicerem, & ob nimiam hominum ingluuiē ex ileo intestino à uentriculo confectum succum absque eo ut is totus cæcum subintret protrudi, atque hinc appendicē in nobis tanquā inutile & marcidū, aliter fortè quàm in temperatis Galeni hominibus, pendere affirmarē, ad nugam illam tergiversationē deueniendū foret, qua alios tum fuisse homines fateremur, præcipuè quum amplum hoc coli intestini initium in homine cæci intestini usum abundè suppleat, & nō tæ duntaxat gratia cæcum in homine haberi uideatur. In dextro itaque ileo ad humiliorem re-nis dextri sedem extuberans illud ° amplum & rotundum coli principium habetur, quod hinc sensim rectā ad iecur sursum ° contendit, iecorisque causæ parti nonnihil subternitur, ac ° bilis uesculam in homine contingit, cuius etiam contactu flauo colore hic intestinum quandoque tingitur, inde ex dextro latere secundum inferiorem uentriculi sedem in sinistru fertur, uentriculi fundo attensum: haud tamen, ut alijs uisum est, eum confendens: aut ut uulgo dicitur, uentriculi fundo superequitās. Quum primū uerò ad sinistri uentriculi latus pertingit, super de-

Crassi intestini ductus sit.

missiorem ° lenis partem anfractus quosdam leuiter inflexos obtinet, ac paulatim supra ° sinistram renem per ilium sinistrum decliue fertur, secundum peritonæi latus ad pubis usque os ° descendens. ° Hinc rursus ad sinistram latus quasi ad umbilici sedem ac anfractum (quem à medicis propter suos clysteres, quos ad gracilia usque intestina sese infundere arbitrantur, colicosque cruciatus perpendi melius optarim) hic constituens, super ossis sacri initium tenditur, ° à quo recta deorsum ad podicem usque descendit, in ° uiris quidem sub uestica, in ° mulieribus uero sub utero ossi sacro & coccygis instratum, huic intestino, ab ilei intestini fine ad podicem usque pertinenti: & si par undique propemodum, præterquam in initio, ubi multo capacius apparet, sit amplitudo, figura tamen ductuque uariat, ac proinde tanquam in duo intestina subdividitur, ut ° quicquid à dextro ilio super dextrum renem sub iecoris cauo, deinde secundum uentriculi fundum ad lienem properat, & hinc rursus super sinistram renem uersus pubem fertur, ac alium anfractum supra internam ossis ilium sedem faciens, ad sacri usque ossis initium proripit, Latinis pariter ac Græcis colum intestinum appelletur. ° quod uerò ab ossi sacro ad anum usque pertinet, Græcis *ἀπὸ θυροῦ μέχρις ἀρχῆς* dicitur, Latinis longaon, rectum, & princeps. Colum enim in hominibus, aliter quàm in canibus, non ad amissum teres est, uerum per uniuersum ipsius ductum superius inferiusque ° depressum uisitur, ad latera utrinque quadam serie, uelut in mediis globos cellulasque extuberans. Atque hæc figura eo minus conspicua sit, quo colon recto intestino uicinius accedit, quod exactè teres, non autem coli modo depressum extuberansque cernitur. Ambo itidem ut cæcum quoque tunica extruuntur ° duplici: quarum, ut in gracilibus intestinis, interna exteriori neruosiorem membrana uel magis & durior est, uerum colon utramque tenuiorem gracilioremque quàm rectum obtinet: & quanto colon recto magis conterminum est, tanto quoque ipsius tunicae crassiores melius que nutritæ conspiciuntur. Interna utriusque intestini tunica transuersis circularibusque fibris, ipsidemque frequentissimis solum abundat: externa uerò in colo intestino transuersas quidem nanciscitur, sed & rectas quoque quamplurimas exigit, non quidem secundum uniuersam intestini superficiem protensas, sed duntaxat inferius & superius ubi colon ° depressum esse diximus. Secundum enim eas coli impressiones rectæ fibræ protenduntur, & coli tunicae ibidem sunt robustissimæ, admodumque spissæ, & ut Galenus in quarto de Partium usu, de pluribus animalibus innuebat, colon fortibus ligamentis utrinque singulis constringitur, secundum longitudinem desuper ad inferna porrectis, quod me Hercule & homini Galenus ascripsisset, nisi ipsius intestina canum intestinis eiusmodi ligamentis carentibus respondere putasset. Porro exterior intestini recti tunica per totum intestini ambitum rectis fibris admodum frequentibus passim abundat, adeò ut hæc plures rectas quàm orbiculares fortiaur. Carterum tertia ° crassorum intestinorum tunica, quemadmodum & gracilium tunica tertia, à mesenterio ipsis ualā porrigente pendens hoc enim cæce intestinorum sedi applantatur, in tertiam ipsorum tunicam degenerat. quanquam coli intestini pars, uentriculi fundo attensa, priuatim in hominibus ab ° inferiori membrana omenti tertiam asciscat tunicam, quod hæc coli sedes eius colligari nouimus. Coli itidem & recti intestinorum uenæ & arteriæ, quas pauciores hæc quàm intestina gracilia exigunt, à portæ & magnæ arteriæ ramis pendent. Colo quidem intestino toto progressu, qui à dextro ilio ad sinistram ferè renem pertinet, arteriæ uenæque, quemadmodum ieiuno & ileo, implantantur, ex alto scilicet sursum seriatim conscendentes, ac parti ipsius inferiori à sinistro rene ad rectum usque intestinum ductæ, & ipsi quoque recto uenæ arteriæque, quemadmodum ° duodeno porriguntur. ° Vna enim insignis uena à portæ ramis in mesenterium excurrentibus, & arteria etiam ab ° illa principium ducens, quæ ab arteria magna ad mesenterium seu ualorum seminalium exortu depromitur, secundum dictam coli partem & rectum intestinum mesenterio suffultæ, rectā protenduntur, ac in progressu furculos seriatim unoque ordine intestinis offerunt. Verum de uenis ac arterijs in mesenterij descriptione rursus pertractabitur. Nervos autem crassiora hæc intestina cum gracilibus communes habent, & utraque lento uiscidoque humore intus oblinuntur: ac uti obesorum uentriculi adipem, aliquando satis etiam copiosum intus adnatum exigunt, quemadmodum & exteriori superficie coli intestini, quæ id recto proximum est, & ipsi quoque recto, pingues quidam appendices adnascuntur. Intestinum rectum ° musculos uoluntariæ fecium excretioni præfectos sibi priuatim uendicat, quos quum in secundo libro persequutus sim, non est necesse hic quoque eosdem recensere. Sed admirabilis potius Naturæ industria hic consideranda uenit, quæ ea omnia adeò diuine machinata est, nec quicquam nisi ad summum usum in intestinis extruxit, primū & potissimum ea

Crassum intestinum in colo & rectum diuisum.

Coli a recto differentia.

Crassorum intestinorum tunica.

Coli & recti uenæ ac arteriæ.

Nervus.

Adipis intestinis obnat.

Recti intestini musculi.

Intestinorum munus, ac deinceps eorum cōstructionis ratio.

ea efformans, ut horum beneficio quicquid esset succulentum in cibo uentriculi opera elaborato, id ad iecur sanguinis officinam duceretur. Deinde ut faeces & quae suctui inepta essent, debite excernerentur. Postremum etiam coquendi alterandique uim modica nonnihil intestina prodesse, Natura uoluit, ut à uentriculo scilicet prius confecta absolutius paulum emutarentur. Atque ad hos sanè scopos illa respiciens, intestina artificiosissime fabricavit. quod enim precipue neque gratia educationis excrementorum, neque concoctionis, sed ut id quod in cremorem uersum est, per uenas assumptum in iecur totum deferatur, intestina ad eum quem diximus modum, fabricata sint, coniectare licet permultis. Primum quidem, quod in nullo animali constructus sit uentriculus illis organo contiguus, quibus egerendo idem expurgatur. quamuis non impossibile esset, uentriculum ad anum usque extendi. Deinde, quod plurimis animalibus intestina in multos frequentesque gyros & anfractus inuoluuntur. Postremo, quod constet uentriculum cibum non antea demittere, quam perfecte illum confecerit. Venter igitur sedi non esse contiguum, aut illi recto saltem meatu ductu uel iunctum, liquidò demonstrat, aliud concoctionis esculentorum, aliud uero redditionis digestionisque, aut ut Graeci dicunt, *anastomosis* organum fieri oportuisse. Quippe si idem omnino existeret, metuendum esset, ne frequenter uenae crudum in concoctionem assumeret cibum: qui postmodum à iecore male confectus, homini inutilis noxiusque foret. Sed & redditionis instrumentum, quod non recta à uentriculo ad anum extenditur, sed quam plurimis orbibus & anfractibus spirisque (ne oculus hominis nutrimentum non exustum elaboratur) inuolutum uisitur, nunc dicta confirmat. Si enim alius uenter uentriculo succederet, essetque ille redditionis, sicut hic concoctionis est, promptuarium, nequaquam exiguò tempore & plurimum alimentum per uenas frequentes in iecur susciperetur. Nunc autem per innumeras uenarum soboles, ex uarijs illis copiosisque intestinum anfractibus, quicquid succulentum à uentriculo confectum est, in iecur promptè transmittitur. Aliàs uero si raris uenarum orificijs parum cibi in cremorem uersi, continuo incideret, tarda & diuturna succederet digestio: quum necessarium sit, ora uasorum elaboratum succum tangere. Si uero alter magnus uenter priori subterderetur, cibum omnino modicam eius uentris sedem tangeret, solam nimirum eam cui proximus attingens suis parietibus esset. Plurima uero cibi portio, quantacunque scilicet esset in profundo, seu medio eius uentris spacio, uenarum apprehensiones suctusque effugeret. Sed nunc demum transitus angustia cibum in exiguas cōminuens particulas, cogit utis propemodum totus tangat intestinum tunicam, ad quam uenae suis osculis hiant. Et si quid in transitu primianfractus, uasorum ora in internam intestinum sedem hiantia effugerit, per secundum quidem tangit: & si hunc praeterlabatur, tum omnino per tertium, aut quartum, uel alium eorum anfractuum qui frequentes numerosisque subsequuntur, ut tandem nullus effugiat, aut lateat, aut excidat cibum ad nutritionem utilis, quando lege Naturae & morbo liberum corpus dispensatur. Intestinum itaque anfractus, ut quicquid succulentum humidumque in confectio à uentriculo cremore esset, uniuersum distribuatur, comparati sunt. Et id precipue tenuium intestinum munus est. Crassa enim, & si ipsa quoque ad succorum distributionem conducant, peculiariter tamen eo conferunt, ne continuo, sed per longa intervalla egeramus. Haec enim tanquam uenter aliquis siccis excrementis, uti uesica urinae, subiiciuntur: unde etiam inferiorem uentrem ea nonnulli appellant. In his namque excrementa ita colliguntur, ut repente uniuersa simul educi queant: ita tamē, ut & hinc aliquis homini usus accedat. quippe si gracilium intestinum suctum aliquid praeterfugerit, quum longiori mora excrementa in crassis intestinis residēt, ipsorum uasa id exugunt. Ad haec, quo maior adhuc esset comoditas morae ciborum per eos anfractus delabentium, quandam alterandi concoquendi que uim toti intestinum generi Natura indidit. Quamuis quum prorsus impossibile sit, non adesse unicuique animalis particulae uirtutem quampiam alteratricem, & non absit longē, parum que à uentriculo intestinum substantia: necessarium sanè est, & uirtutem alteratricem ipsi inesse, & uentriculi uiribus consimilem, & proinde in ipsis quoque intestinis cibum concoctionem aliquam suscipere est quam manifestissimum. Quod autem commemoratis iam uisibus, quae de intestinum constructione supra scripsi, omnia competant, obiter quoque nunc subnectam. Haec itaque ad uentriculum statim, à quo cibum accipiant, opportune locantur. ^{27 fig. d. ad. 1.} Duodenum uero etiam si id fuisset utile, in nullos tamen anfractus ducitur, quod sub uentriculo, quā fertur, nullam omnino uacuum sedem obrineat, in qua apertè in gyros flexi queat: deinde quod portae uenae à iecoris cauo prodeunt cedere oportuerit. ^{27 fig. d. ad. 2.} Ieiunum uero & ilium mediam uentris sedem iustissime occupant, quod in ibi mesenterij centro sint proxima, breuissimòque ductu & uenae portae rami, & arteriae magnae propagines illis hic diffundi possint. ^{27 fig. d. ad. 3.} Porro de coli situ nimis quam misere se torquent dissectionum professores, quod id quum

Situs intesti-
norum ratio.

excrementorum uelut quoddam sit promptuarium, ad uentriculi fundum iecoris que cauum porrigi conspiciant. ac alius quidem quia id faeces continet, innatoque calore destituitur, ad uentriculum ferri uult, ut illius uicinarumque partium contactu maiorem concoquendi uim assumat. Alius sub iecoris cauo colon deduci contendit, ut ex bilis uesicula in illud refudans bilis, incitando excrementorum egerendi uim feliciter reddat. Alius aliud comminiscitur, & interea nemo animaduertit, colon mesenterij centro non admodum debere uicinum esse, neque id uenae portae ramos cauo iecoris proximos oportuisse assumere, quum parum quod exugi deceat amplectetur. ^{27 fig. d. ad. 4.} Vt itaque grandior dexterue uenae portae truncus breuiori ductu gracilibus intestinis infereretur, ac succinctiori uia cibum ad iecur transferret, colon intestinum gracilibus cedit, ac ueluti per distantia maxime à mesenterij centro loca procedit, atque haec etiam occasione id praecipua sua portione sinistram corporis sedem occupat. Rectum autem intestinum illic commodissime reponitur, quā opportune paulatim afferuata egerere tandem queat. Forma autem tereti in hoc intestina creantur, ut sint capaciora, minusque iniurijs occurrentibus exposita. At angusta sunt gracilia intestina, ut minima cibi portio ab ipsorum tunicis, adeoque ipsorum uasis tangatur. Crassorum intestinum magna est amplitudo, ut multa colligere possint, ac ne frequentius egeramus opitulentur. Substantia constant, facile quae continet amplectente, & rursus à contentis distendi apta. ^{27 fig. d. ad. 5.} Duplicem uero exi-
gunt tunicam, ut iniurijs innoxie ferendis magis sint idonea. nam interior aliquando in intestinum difficultatibus, alijsque diuturnis affectibus putrescit, exteriore salua: unde & agri nonnulli euadunt. Porro interior gracilium musculorum tunica interiori uentriculi tunica mollior est, quod nulla aspera intrita ue illa, sicut hic, recipiant. Exterior uero intestinum tunica interiore uentriculi minus carnosa est, quoniam digestionis potius quam concoctionis organa sint. Caterum tunica crassorum intestinum tanto gracilium intestinum tunica interiore durior est, quanto illa materiam continent durior, & à succo magis liberam. Quandoquidem quae gracilibus continentur intestinis, liquida, fluida, aqua que ad huc sunt: quae autem crassis, dura. Intestinum tunica utraque transuersas fortitur fibras, ut oculus quod in illa defluit propellant, ita que cito uniuersus succus ad iecur exugatur. At externa recti intestini & coli tunica, praecipue quoque rectas fibras obtinuit, ut haec uelut uinculum circularium fibrarum efficerentur, ne forte quum illae dura excrementa crebrius protrudunt, inuicem abscedant diuellanturque. atque hac potissimum occasione recto intestino, ut quod sicciora excrementa amplectitur, eius generis tribuuntur quamplurimae. Quam fortassis non ob id solum ut transuersas colligent, rectae fibrae huic offerantur, sed etiam ut recrementa aliquin non admodum sequacia illae attrahant. Tertia intestinum tunica secundae uelut propugnaculum est, & copula, cuius beneficio intestina mesenterij interuentu dorso colligentur. Caterum uenae arteriae que (nam & haec ex intestinis aliquid elicere creduntur) non omnibus pari numero ac frequentia distributae sunt, quod non in omnibus intestinis eadem exugenda succorum copia sit. Quo enim intestina uentriculo in continuitate uiciniora sunt, eo plus optimi cremoris continent, ac proinde frequentiora uasa gracilibus intestinis deferuntur, pauciora crassis. & pari hac ratione pauciores uenae uentriculo, quam tenuibus intestinis inferuntur: quoniam qui in ipso continetur cibum, non semper plenè confectus mutatusque est. Nervis autem intestina donantur, ut instantes humores dignoscant: quandoquidem si sensus penitus essent expertia, nihil obstaret, quin ex flaua bile, aut alio mordaci succo intestinum penitus subinde corroderetur, priusquam homo sentiret. iam uero bilis meatus in duodenum insertus, intestina bilis influxu stimu-
lans, eorum actionem uehementer adiuuat, ac pituitam ipsis incidentem expellit. Atque haec praecipua, praeter succi tenuitatem, causa est, cur ieiunum intestinum suum quem continet cremorem oculus quam reliqua transmittat. nam dum bilis adhuc cremori non mixta, intestini lateribus adfluit, sua acrimonia id magis stimulans, ad ea quae continentur uelocius propellenda inuitat. Reliquae enim inanitatis ieiuni causae, ut succorum optimorum copia, frequētes uenae, proximus iecori situs, & ante haec omnia deorsum recta tendens intestini ductus; & liquidissimus adhuc succus, duodenum magis ieiunum esse, uti sanè etiā reperitur, documento sunt. Quamquā bilis in ipsum influens, & illud quoque ad subita excretionē irritat impellitque. Sed de bilis natura, ipsius meatibus, suo postea loco accuratius pertractabitur.

Intestinum
forme ratio.

Substantia.
Tunicarum.

Fibrarum
ratio.

Venarum ar-
teriarumque ra-
tio.

Nervorum
ratio.

Vesiculae bi-
lis meatus in-
sertionis ra-
tio.

Quamobrem
ieiunum intesti-
num cremore
oculus trans-
mittat.

DE

indi sineret. Nam & supra, & retro omni ex parte qua septum^b spectat, gibbum læueq; admodum uisitur, nullis omnino extuberans processibus: & cavitati septi, quæ in inferiori ipsius sede necessario^c constituitur, ad amissim congruens. Videtur enim iecur uelut gleba illi inferiori septi sedi impressum fuisse, ac ab ipsa hic formatum.^d Ne uerò uenæ caue caudex secundum posteriorem iecoris sedem protensus, aut huius grauitate, aut septi transuersi motu comprimeretur, tantus sinus in posteriori iecoris sede exculptus est, quantus amplectendo innascendoq; caue caudici sufficiat. Cæterum^e inferiori sede iecur admodum amicè uentriculo cedit, ac ab illo (quem rotundum secundumq; corporis latitudinem oblongum necessario^f procreatum esse diximus) cauum efficitur: & læue quidem hic existit, sed non undecunque processibus^g tubularibus ue & sinibus liberum. Quemadmodum enim organa quibus iecur caua sui parte incumbit, simplici quadam superficie nequiquam gibba sunt, ita quoque iecur unica superficie haud sinuatum est, sed rupis præcipitio aliqua ex parte accedit. Quæ nanque^h duodenum exporrigitur intestinum, & uenæⁱ portæ à iecore prodit, iecur quodam^j tubere prominet, sedem quam hic uacuam reperit adimpleturum. Præterea ubi bilis^k uesicula caue iecoris regioni innascitur, sinus in illa exculptur, medium eius uesiculæ corpus eleganter excipiens. Ad hæc, iecur quoque ea parte^l sinum adipiscitur, qua stomachum tangit, ipsiq; septum transeunt, & superiori orificio uentriculi continuando, locum præbet. Adeo sanè ut iecur nullam peculiarem formam obtineat, sed eam quæ à conterminis partibus ipsi imprimitur. Velut canum scitio pulchrè attestatur, in quibus iecur sinu suo superiorem dextri renis sedem connèctendum excipere cernitur. Atque hoc rectè à Natura factum est, quum iecoris munus nullam separatam propriam ue exigat figuram, uti uentriculus, intestina, uesicæ, & eius generis per multa, quæ amplam cavitatem eamq; unicam necessario^m obtinentia, opportunissimè rotunda effinguntur, & septum quoque transuersum ob suam functionem dilatando thoraci imprimis præfectam necessarioⁿ, quam nunc sortitur formam, obtinuit. Iecoris enim substantia & uenarum per ipsum reptantiū series, facile tibi documento erunt, ad ipsius usum quo sanguificationis est officina, magnum id & crassum oportuisse fieri organum, ac interesse, utrum rotundum an oblongum, gibbum ue an cauum extrueretur. Iecur itaque superius posteriusq; quæ septum spectat, præter sinum uenæ caue caudici paratū, exactè gibbum & læue, sed quæ uenitriculum amplectitur, omni propemodum ex parte cauum cernitur. Rursus ubi posteriori uentriculi sedi & dextro ipsius lateri attenditur, crassissimum est: quæ uerò superiori orificio uentriculi eiusq; sedi superiori uersus sinistrum incumbit, tenue apparet, & sensim hominibus illic in acutum fertur^o angulum. In dextra uerò parte rotundum quodammodo & orbiculare obseruatur, & nusquam tenuius est, quàm in ambitu, & præcipue in anteriori ipsius sede, ubi sanè tenuissimum uisitur, interdum inibi impressiones quasdam obtinens, sed omnes exiguas præter^p unam patulæ sectionis modo anteriori ipsius parti induciam, ac à mucronata pectoris ossis cartilagine parum in dextrum iecoris latus uergentem, & ueluti^q foramine quodam ad eam iecoris sedem penitus pertinentem, à qua portæ uenæ^r caudex principium ducit. Atque hæc sectio seu foramen est, quo umbilici^s uena humano iecori implantatur. Cæterum nos neque porcini, neque canini, sed humani iecoris formam nunc persequimur. Quæ enim distictionum professores de eius forma ac penulis seu fibris (quas λέβες Græci uocant) commentantur, e canum potius & simiarum sectionibus, quàm hominum didicerūt. Humanum enim iecur in fibras, porcini iecoris modo nō discinditur, & multo adhuc minus ut caninum. Nam unicum cōtinuumq; præcipua ipsius substantia corpus hominis iecur est: canum uerò in quinque, nonnunquam in sex aut quatuor tantum partes est disiectum, solarum uenarum interuentu inuicem continuatas. Porcis uerò in pauciores, uenis duntaxat hærentes: aut etiam in plures, si sectiones quoque impense altas fibrarum uice numerare lubeat. Atque hinc natum est illud medicorum ac Anatomies peritorum commentum, quo uentriculum à iecore quinq; fibris manus apprahendentis modo, amplecti asserunt. Quin Græcorū nonnulli, nescio à quibus ut testantur mathematicis medicis nomina mutuantes, illis fibris priuata (uti apud Theophilum illum parum Anatomicum uidere est) imponūt nomina. Quatuor enim quum sint, inquit, iecoris fibræ, prima focus dicitur: maximè nanq; ad succi concoctionem facit, quemadmodum concoquendis cibarijs focus. Secunda mensæ nomen sortitur, quod mensæ uices gerat: nam membrorū alimēta in ipsa apponuntur. Tertia culter nuncupatur: diuidit enim, segregatq; inter se humores, aut si quid crassius distribuendū sit, id secat atq; commutat. Quarta a uirgæ nomine appellatur: nam naturales uires iam excoctos humores bene regunt, atque in melius rectā ducunt. Huiusmodi profectò eorum qui humanam fabricam imaginationibus,

Iecur nulla peculiari eguisse formam.

Humanum iecoris formam à canis et porcorum iecoris bene uariare.

tionibus, non sectionibus, aut brutorum potius quàm hominum administrationibus discere conantur, nugæ figmenta^a sunt. Ac proinde exuto affectu omnes qui mihi unquam secanti aliter testor, me iecur in fibras aliquo pacto diuisum nunquam inspexisse. Neque est cur quispiam iecur duplici fibra constare alitruat, propter^b scissionem seu foramen potius, quo uenæ ex umbilico proficiscens excipitur, aut ob eius iecoris^c portiunculam, sub ortu uenæ portæ extuberantem, fibris aliquot constare affirmet: si modò unquam uel per somnium animalia quibus iecur in fibras uti cani diuisum est, contemplatus fuerit. non autem hæc solū læui negocio obseruabit, sed & animaduertet, quotquot hætenus uenæ caue exortum, & ad iecoris gibbum in duos truncos distributionē literis prodiderūt, ridiculè nugaciterq; admodum delirasse. De magnitudine uerò iecoris, quòd scilicet timidis gulosisq; maius obtigerit, & quòd iuxta proportionem homini, ut & cerebrum, inter reliqua animantia, grandius iecur datum sit, non præter rationem à quibusdam Anatomicis dictum est: quanquam nonnulli nostratum medicorum ipsdem crapula absumi iecur, seriò adeoq; cōtentiose affirment, ut rerum omnium imperiti, & uulgo & sibi ipsis persuadeant, insignibus illis uini gurgitibus iecur ad nucis duntaxat molem reduci consueuisse. Porro de iecoris substantia, uenis, arterijs, tunica, & ligamentis plerique rectè sentiunt. Per uniuersum enim iecoris corpus ad humiliorem eius sedem uenæ portæ^d propagines innumeræ diffunduntur, in superiorem uerò ipsius sedem uenæ caue soboles numerosè sparguntur: quas & ab earum ortu, initijsq; aut ab ea parte qua caudices uenarum constituunt, describere integrum est. Orbiculatim nanque (uti in tertio libro complexus sum diligentius) ex omnibus extremis iecoris partibus infiniti uenarum furculi, capillarum modo tenues prodeunt, ex quibus alij in elatiori uisceris parte, alij in demissiori habentur. Inferiores furculi paulatim inter se in alios paulò crassiores colliguntur, & hi rursus in alios. Atq; ita deinceps sensim ac tantisper coeunt, donec tandem omnes in iecoris cauo in^e unam uenam congregiantur: non eequidem ut quispiam dissectionū fidens professoribus putauerit, in caue sedis centro, sed in humiliori eius parte, qua dextro dorsi lateri iecur proximū est. Hinc prodians uena eos quos sæpe recensui ramos in bilis uesiculam, uentriculū, omentum, lienem, & intestina digerit. Sic ramorū qui superiorem iecoris sedem occupant, tenuissimæ soboles in grandiores paulatim, & hæc rursus in maiores, ampliores ue tantisper colliguntur, donec omnes in^f duos maximos ramos coeant, qui in anteriorem uenæ caue sedem, quæ hæc iecori innascitur, pertinent. præter aliquot etiam^g graciles furculos eidem uenæ caue sedi insertos. Neque rursus hoc in gibbæ iecoris sedis medio sit, sed^h in posteriori ipsius sede, qua septo incumbit potius quàm adhæret, dum resupinatum hominem intelligimus.ⁱ In dictorum ramorum medio aliquibus in locis tenues gracilesq; admodum deducuntur furculi, qui caui sunt, & uenarum corpore donati, in unum quoque caudicem mutuo collecti desinunt, in bilis uesiculam (uti post dicemus) deducendum. Quin & in humiliori iecoris sede, uti portæ rami in suum caudicem coaceruantur, exiles arteriæ in corpus iecoris excurrunt, ab ea diffusa, quæ dextræ sedi inferioris membranæ omenti à magna arteria offertur. His omnibus uasis rubra mollisq; adnascitur substantia, nuper concreto sanguini quàm similima, nisi quòd durior, & potissimum in iecoris gibbo cernatur. Hanc Erasistratus, quod uasis his & propaginibus circumfundatur, τριχην nuncupauit. Præsens substantia iecoris uasa continet, & amplectendo suffulcit, totam propemodum iecoris molem constituens. quæ perquam tenui obutoluit tunica, à ligamentis pronata, quibus iecur peritonæo, quæ id septo subditum est, affirmatur. Sunt autem hæc duo præcipua: ^k unum quidem densum & insigniter ualidum, sed membranæ modo tenue, quod peritonæi pars inferiorem septi sedem succingens, paululum à latere dextro mucronatæ cartilaginis educit, rectā ex anterioribus in posteriora protensum.^l Alterum uerò, quæ iecoris sinistra pars in acutum definit angulum, à peritonæo nascitur. hinc enim fortissimo & quodammodo tereti ligamento iecur peritonæo alligatur. Dein^m quæ caue uenæ caudex septum permeat, & dein secundum caue per iecoris posteriora deductum, peritonæum iecori adnascitur, ipsumq; peritonæum iecur colligat. Quinetiā caue iecoris sedi ubi portæ est principiū, omenti quoq; portio adnascitur. Præterea iecur anteriori peritonæi sedi (quod alijs animaduertendum fuerat Anatomicis) cōnectitur, beneficioⁿ uenæ ab umbilico in ipsum iecur pertinentis. Hæc enim foetu è matre excluso arefcit, ac instar ualidi efficit uinculi, ipsum, uti iam dixi, peritonæo colligātis. Porro ex his omnibus uinculis quibus iecur peritonæo adnectitur, tenuem suā & sibi peculiare sortitur tunicam, in quam duo quoq; inseruntur nerui: ^o unus quidem à sexti paris cerebri neruorū ramis, elatiori orificio uentriculi implātis: ^p alter uerò ab alijs Anatomicis ignoratus, à sexti eius cōiugij propaginibus discin-

Iecoris substantia.

Venarum series.

Bilis uesiculæ meatus in iecore.

Arterie.

Substantia uasis circumfusa.

Iecoris ligamenta ac ex illis pronascent tunica.

Nerui.

u 2 ditur,

diur, quæ costarum exporriguntur radicibus. Hic in iecoris tunicam raris modicisq; furculis dispergitur, priori in iecoris quoque substantiam pertinente. Et talis quidem uisceris huius fabrica est, quod ad usum ipsius partium attinet, sic se ordine habent singula. Iecori quicquid humidum succulentumq; a uentriculo conficitur, uenæ portæ rami ex ipso uentriculo & intestinis id depalcentes, adferunt. Quod uero idem rami priusquam iecori succulentum id porrigant, rudem aliquam sanguinis formam cremore seu succulento illi conferant, & ut Gale nus attestatur, modo iecori similimo istud præparent, non facile concessero. Nam si uenis, non his solum, sed & omnibus cauæ uenæ propaginibus præter proprii nutrimenti alterationem, alia quæ toti subseruiet corpori alteratrix uis, quemadmodum uentriculo inesset, ea sanè non in rubrum, ac in albu quod a uenis amplecteretur, emutarent. si quidè alteratū in nutritione, alteratū colorem ut assumat, necessum est. Iecur itaq; in omnes portæ ramos per substantiā ipsius digestos, quicquid humidum succulentumq; uentriculus confecit, in se admittit, & substantiæ lucæ ingenta ui alteratrice id emutans, sibiq; quàm similimum reddens, sanguinē generat. Verū ut in omni concoctione, ita quoq; in hac iecoris sanguificatione duplex sit recrementum. Alterum quidem tenuius, alterum uero crassius. At satius fuerit ad similitudinem actionis & conuenientem euentiam humido liquori iam quidem præcocto, & prius elaborato, indigentiam absolutiori adhuc concoctione succum assimilare, quem ex uentriculo & intestinis uenæ in iecoris cauum deducunt. Sit itaq; uinum nuper ex uuis pressum, ac in dolia infusum, & quod ab insito innatoq; calore adhuc elaboretur, secernatur, cōcoquatur & ferueat, eiusq; excrementum quod quidem est graue & terrestre (facem uocant) in fundum uasorum subsidat, alterum uero quod est leue & æreum supernatet, hoc autem flos uocatur tenuioribus uinis innatans copiosum, sicut crassioribus sæx residet plurima. Ergo iuxta exempli huius similitudinē, succus a uentriculo & intestinis in iecoris uenas allatus, a temperie alteratriceq; ui cōcoquitur, ac instar musti feruens ad sanguinis benigni generationem alteratur. In hac autem ebullitione, recrementum quantumcunq; lutosum crassumq; est, subidet, & in lienem depellitur. Quod leue ac tenue est, spumæ modo sanguini innatat, & a bilis uesiculæ meatibus supra uenæ portæ ramos in iecoris substantia stratis affugitur. At humidum illud quod uelut uentriculi elaborationis aqueum existit recrementū, in iecur per uenas cum benigno ad sanguinis generationem succo assumptū, a sanguine nondum in iecoris cauo repurgatur, sed sui iam maximū præstans usum, nutrimentū uelut uelut, ut Hippocrates ipsum uocabat, se esse eleganter ostendit. Sanguis enim in iecoris cauo confectus, exilibus ē portæ uenæ furculis ad cauæ uenæ ramulos uersus iecoris gibbum procedit, ad cuius per angustissimos ductus transitum aquosus ille liquor uelut huculi ritu plurimum auxiliatur. Caro igitur iecoris, quæ propriū ipsius est corpus, primum sanguificationis est organum. Venæ autem per uniuersum eius corpus dispersæ sinus loco censentur, in quibus quod ab illa confici debet appositè cōtinetur, & hi postmodum sanguinem præparatum, alijs partibus tanquam proprii iecoris riuiuli perferunt. Est autem uenarum, quæ in iecoris substantiam digeruntur, tunica longè tenuior, quàm earum quæ per uniuersum corpus distribuuntur, ne scilicet uim substantiæ iecoris, cuius beneficio contentus in uenis succus elaboratur, sua crassitie retundant: quo fit, ut iecur etiam crassiori sanguine enutriatur, quem tenuis uenarum tunica a iecoris facultate allectum transmittit. Porro ut sanguis diutius in iecore moram traheret, ac perfectam elaborationē experiretur, utq; totus iecoris substantiæ appropinquaret, non unum uentrem illi uelut lagenam quandam rerum Opifex indidit, uerū uenas illas omnes infinita ramorum serie, & in arcuissimos ductus digestit. Meatus autem bilis inter utraq; uenas locum obtinent, ut commodo ipsorum situ prius expurgatus sanguis in uenæ cauæ ramos absumeretur. Arteriam autem cauæ duntaxat iecoris sedi credimus exporrigi, ut huius tantummodo calorem euentilaret, temperaretq; superiore iecoris parte, quæ septum contingit, ab eodem motu adipiscente continuum. Ne uero iecur sensus plantæ modo expers esset, & a ui rationali concupiscibilis animæ pars minus moueri cohiberiq; possit, Natura iecori neruos exprompsit, quibus ceu freno illa pro imperio uteretur. Tunica iecoris inuolucrum quoddam & tegumentum est: uincula uero, ne uiscus quum graue sit, aliquādo decideret, plura, eademq; ualida iecori committuntur.

DE

HANC pulchre liberam ostendit decimatertia figura, iecoris uero cauo adhuc immixtam refert duodecima & uigesima.

ESICA bilis flauæ conceptaculum in caua iecoris parte sedem obtinet. Iecori enim quæ dextrum uentriculi latus amplectitur, sinum insculpi antea diximus, mediæ bilis uesiculæ portioni exquisitè cōgruentem. Illi namque sinui mediæ superior eius uesiculæ portio secundum ipsius longitudinem innascitur, inferior autem extra iecoris substantiam deorsum prominet, a nullo cui innititur corpore grauius pressa. Nam uacuo penè interstitio, ad dextrum uentriculi latus colonq; huc propensum intestinum conspicuo incumbit, & sedem qua commodè flauum tenueque iecoris recrementum suscipere, idemq; ad intestina depellere posset, opportunam adipiscitur. Forma huius uesiculæ oblonga rotundaq; est, sensim ad ipsius fundi usque apicem longioris cuiusdam pyri modo dilatascens. Quo enim a caua iecoris sede, ubi portæ caudex educitur, ipsiusq; uesiculæ ceruix consistit, hæc antrosum magis fertur, eo illa sensim magis ac magis senæ folliculi instar ampliatur. Cum enim, ut reliqua corporis receptacula, capax esse debuerit, neque tum globi modo adamussim rotunda fieri poterit, ipsius cauitas sua longitudine adacta fuit, ita nullo a uentriculo affecta incommodo, ipsoq; iecore non nimis insinuato. Vt autem inanita bilis uesicula appositè subdere, ac impleta uicissim extendi possit, membrana nerueaq; constituitur substantia: quippe simplici & unica peculiari constat tunica, tenui quidem, sed densa & forti, ac triplici fibrarum genere intertexta. & rectas quidem fibras intimas habet, quibus succedunt obliquæ, sed rectas multo pauciores, extimæ uero orbiculares sunt transuersæ ue. Huic tunicæ alia a iecoris tunica obtenditur, non toti uesiculæ, sed illius duntaxat parti, quæ extra iecoris corpus propendet, sola propugnaculo & inuolucro indiguit. Vesicula etiam si iecori sanguificationis officinæ innascatur, a portæ uenæ tamen caudice, duas graciles admodum assumit uenulas, ea serie in ipsius tunicam diffusas, qua in adhærentem albam ue oculi tunicam uenulas digerit conspiciuntur. Ab arteria quoque cauo iecoris exporrecta ramus admodum gracilis uesiculæ illi offertur, ad ipsius usque fundi extremum excurrens. Et neque neruulis destituitur, ne sensus sit expers. nam iecoris neruus per humiliorem omēti membranā a dextra sexti neruorum cerebri parisi propagine costarum radicibus exporrecta, diductus, etiam huic uesiculæ furculum promittit, in macilentis uix minus quàm ipsius arteria conspicuum. At meatus quibus uesicula bilem allicet, rursusq; aliò depellit, ita se habent. Ceruix uesiculæ, fundo ipsius multo durior paulatim in angustum definit meatum, ad eam iecoris partem protensum, unde uenæ portæ principium ducit. quò quum peruenit, in duos diducitur processus, hunc quidem sursum, illum autem deorsum porrigens. Quis sursum fertur, anteriori uenæ portæ sedi innitens, in iecore ascendit, & in duas primū dissectus propagines, unam dextrorsum, alteram sinistrorsum in iecur porrigit. Hæ propagines singulæ in ipso iecore rursus in alios furculos, & hi in alios rursus tantisper digeruntur, donec innumeram ramorum constituent seriem, per iecoris corpus inter portæ uenæ ramos & cauæ propagines diffusam. Atque hi furculi, si sunt, quorum ope bilis in uesiculam deferretur. At processus, dicti nuper uesiculæ meatus, qui deorsum porrigitur, inferiori membrana omenti suffultus, parumper oblique deorsum properat, ac duodeno intestino non procul a ieiuni principio implantatur. Hic processus depulsam ex uesicula bilem in intestina deferret, interim nihil ab illis neque cremoris, neque flatus, neque ipsius denique quam deduxit bilis regurgitantis, quippiam admittens. Quod non solum tortuosi in intestinum ingressus, sed & duarum membranularum beneficio fit, quæ utrinque ad orificij latus laxè propendent, influentis bilis ponderi facile cedentes, & ne quid in meatum regurgitare possit, iter præpedientes, quod scilicet collectæ ac primū meatus os subeuntes id ocludant. Non autem una aliqua est membrana ori huic præfecta, uti unus in folliculis asser, aut simplex in pilis quas inflammas lingula uisitur. Præsentis meatus in intestina implantatio longius a uentriculi orificio inferiori, quàm Anatomicorū uulgus existimat, remouetur. An uero is intestino insertus simplex omnino sit, aut in progressu bipartito scindatur, ita ut una parte intestina, altera uentriculi fundum adeat: hoc loco me dicturum animaduertis opinor, cum hac de re in scholis in dies & in libris medicorum plenissime contendatur. alijs affirmantibus, hunc bilis uesiculæ meatum intestinis, frequentius tamen interdum uentriculi fundo inseri: alijs asserentibus, eum quandoq; bipartiri, atque altera portione in uentriculum, altera in

intestina

intestina tendere, alijs uero semper hunc bifurcantibus, ac perpetuo alterum ramorum, nunc tamen ampliore, nunc angustiore in uentriculum distribuentibus. Interea omnes quotquot sunt autoritatum congeriantur, non rerum ipsarum inspectione, sese tuetur. Equidem ut semel dicam, quid hic mihi inter secandum contingere soleat, uere affirmare possum, quod in uniuerso corpore neque molestior, neque difficilior mihi quae grauior sectio sit, quam dum inferior omenti membrana, & caua iecoris regio, organaque contermina nobis sunt aggredienda, maxime uero in homine, aut animali quopiam praepingui. adeo sane ut quemuis artificem, licet industrium, facile hic hallucinari existimem. Atque hoc ideo dico, quod certi nihil, sed id duntaxat quod mihi uidetur asserere statuerim. Nullam igitur uel minimam bilis uesiculae meatus portionem in uentriculum porrigi animaduerti, praeterquam in uno pontificis tritemium remige. Hic enim, ut alijs quibusdam organis, & praecipue circa thoracis costas & musculos, ab aliorum hominum fabrica uariabat: ita & meatum hunc in duas dissectum propaggines obtinuit, quarum minor gracilior uel uentriculi fundo, quae primum uena dextram inferioris ipsius sedis regionem ambiens, uentriculo committitur, inferebatur. Is quidem calidior, & temperamenti fuisse uidebatur: ut autem resciscerem num uomitu bilioso, quem huiusmodi hominibus frequentem Galenus esse testatur, uexari consueuisset, ab eius familiaribus diligentissime quaesui, ecquid eiusmodi in illo obseruassent. Asserebant itaque, se nunquam illi uomentem, aut in maximis etiam procellis nauis abunde uidisse: uerum ut erat robustissimus, ab omnibus eum praedicari affirmabant, quod longissimo spiritu subinde cornu inflaret, omnesque commilitones graui uoce, & uno spiritu recensendis numeris longe superaret. Verum non semper meatus huius de quo in praesenti agimus, portionem in uentriculum deduci, hinc mihi abunde persuadeo, quod inter dissecandum, hoc a conterminis uasis membranisque libera to, nullum foramen appareat, ex quo ad uentriculum propago eius meatus deducatur. quod sese offerret, si modo uel minima quapiam propago a praecipuo meatu diducta, per incuriam praecinderetur. Nam si uel acu meatum pertundas, ac bilis uesiculam digitis comprimas, bilis ex meatu defluit, quae citius ex propagginis eius (si quam Natura condidisset) orificio promanaret. Ad stipulatur itidem ratio, nam si diligenter expendis, eum meatum bilem intestinis offerentem non in quamcumque siue uentriculi, siue intestinorum sedem decenter inferi potuisse, sed in qua & meatus ipse tuto implantandus, uentriculoque & intestinis minus incommodaturus biliosum istud recrementum expurgare posset, non debuisse ad uentriculum ne meatulum quidem inferi, uel circa sectionem fateri. Tuto enim ducuntur, quae neque procul, neque alijs organis inconcomitata procedunt: quod huic meatui usu uenit, qui nulla succinctiori uia, aut in uentriculum, aut in aliam intestinorum partem inferi potuit, quam ea qua nunc implantatur, & interim tuto portae uenae caudice & inferiori membrana omenti deorsum modice prorepens sustulcitur. Quod si uentriculo inferendus fuisset, non adeo commode atque nunc omenti membranis sustineretur, & obliquos anfractus faciens etiam longius abduceretur. Eodem modo, si biliosam hanc superfluitatem oblongo meatu ad sedem usque, ut in intestina primum illic defluens, una cum faecibus excerneretur, Natura perduxisset, periculum erat ne tenuis meatus quauis occasione ocyus rumperetur. Quod autem materia haec nutritioni inepta, duodeno intestino aptissima, non itidem uentriculi fundo innoxie immitti potuerit, primum ex bilis natura, dein ex uentriculi & intestinorum muneribus, postremum pituitae, quae in utrisque necessariò in illorum obeundis functionibus asseruatur, examine, & curatione quam huic exuberanti pituitae adhibemus, discere licebit. Nam bilis flauae naturam tenuem fluxilemque, & dein incidentem detergentemque ac expurgantem dum abundat nimium curationem adhiberi, medicorum praecipuis concessum est. Deinde cibum quousque concoctus sit retinendum, ocyssimè uero cremorem confectum per gracilia intestina deducendum, nemo ambigit. Uentriculo itaque pituitae istius incidendae expurgandae quae gratia bilem deferens meatus utilis fuisset: uerum quia uel retentrice uentriculo utendum maxime fuit, summo malo Natura nonnihil boni nequaquam praetulit: Nam si uentriculo bilis infueret, tum ille (uti Galenus rectè affirmat) huius mordacitate perpetuo ad excernendum irritaretur: neque tantisper dum cibis probe confectus esset, retentrice sua facultate fungere tur: & bilem illam respuens, eiusque occasione nauis abundus, quod sibi offerretur, minus quam decet, ambiret amplectereturque. At quo minus in intestina bilis infueret, nihil omnino obstitit. Haec namque pituita, quae in gracilibus illis ductibus ex intestinorum mune re coaceruatur plurima, incidit, detergit, atque expurgat, deinde intestina irritas & mordaces, ad faeces excernendas inuitat, & stimulat, & ipsa quoque una cum excrementis nulla (quae lege Naturae omnia in homine dispensantur) noxam, sed uti liquet summum usum praestans, e corpore tandem propellitur.

Ex bilis uesiculae meatum in uentriculum non semper peruenire.

Vesiculae ex purgare conduxit.

Vide quid faciat ea quae in uentriculo gubantur.

Bilis in intestina fluxus uisitas.

propellitur. Merito igitur intestinis, non autem uentriculo, meatus ille bilem deferens implantatur, neque obiter cuius intestinorum sedi, sed ferè duodeno termino, quod id primum intestinorum sit, quodque in eo bilis citius suum quem intestinis praestat usum conferat. Duodeni autem terminus tantum a uentriculo remouetur, ut rarius bilem in uentriculum ex intestinis sursum conscendere contingat. Quamquam & id biliosis naturis familiare sit, quoties his ieiunus uenter paulo diutius (ut ipse quoque nonnunquam experior) torquetur. At homines qui bilis uesicula carerent, quos Aristoteles enarrat, et post hunc cum alijs permultis Plinius, hos uita firmissimos esse affirmans, haecenus nondum comperi. Quamquam facile fieri posse arbitrer, ut ex iecore ad intestina meatus aliquis bilem deferat, ita ut ea in uesiculam quam prius non colligatur. Et haud mediocriter inter dissecandum mirari solitus sum, quam obrem bilis recto ductu ex iecore in intestina non pellatur: non ignarus interim subtilis eius Anatomicorum commentum, qui bilem in suam uesiculam asseruari docent, ut iecur a putredine uindicet: non expendentes quam innumeros bilis folliculos & cerebro, & lien, & pulmonibus, et plerisque alijs corporis partibus, ne ipsae quoque putredinem contraherent, Naturam adhibere oportuisset.

DE LIENE. CAPUT IX.

L I E N potissimum quatuor tabellis decimae figurae exprimitur. earum namque prima lienis cauum cum omenti portione illi connata exprimit, secunda cauum omento liberum, tertia lienis gibbum, quarta eiusdem substantiam utcumque proponit. Quamquam etiam lien in corpore adhuc seruatus, in secunda figura ad characterem d, & in sexta ad G, & in uigesima ad O, O, P occurrat.

66 fig. G. 20
P. O, P.

67 muscul.
tab. 2.
c. 19. fig. 19.

68 fig. E.
c. 19. fig. D.

69 figura
H. H.

L I E N ad sinistram uentriculi sedem secundum inferiora magis ac posteriora locatum, iam antea recensuimus. Non enim is, ut medicorum turba arbitrat, sanis alioquin hominibus extra costas, quasi ad abdominis medium anterioraque non admodum costis, seu tutissimis uallis septus, prominet, neque etiam tactu admodum deprehendi potest: quamuis medicum illi an mollis, aut durus sit, in omnibus sese eque contingere persuasum habeat. Innititur itaque lien sinistae parti septi transuersi, medius ferè inter sinistram uentrebrarum corporum sedem, & spuriarum costarum cartilagineas. Formam adipiscitur sedi suae proportionem respondentem, ac iecoris modo a uicinis partibus sibi impressam. Quam enim septum contingit, ut id leuiter inibi cauum est, ita etiam lien leuiter gibbus cernitur. Quam uentriculus lien quodammodo innititur, ut amplius ille & instar grandioris globi hic extuberat, sic quoque lien humanus modice ac in superficie duntaxat, cauus occurrat. Nam porcis canibus ac bubus, quum longior, sed arctior lien obtigerit, ac uentriculi gibbo longiori intervallo in ijs obtendatur, magis quoque cauus magisque quartae circuli partis modo uentriculum complectitur. Homo quidem crassum & magnum & latum, sed breuiorem quam illius generis animalia lienem exigit, non tamen exacte, ut quispiam forte a spleniorum forma monitus arbitrareretur, quadratum. Longitudo namque latitudinem ipsius impense superat, deinde superior pars inferiori paulo elatior uisitur, ut linguae ad incisivos dentes tantum protensa imaginem proximè accedat, unde etiam lien linguosum uiscus appellatur. Humilior enim ipsius pars ad corporis anteriora magis protensa, in obtusum desinit angulum: superior autem in obtusorem adhuc angulum adeo comprimitur, ut haec pars utrinque unum obtusum exprimat angulum. Sinistram latus leuiter gibbum est, dextrum uero duabus quodammodo leuibis impressionibus modice simum. Porro lienis non mediocris, & omni ex parte prope modum aequalis crassities, ab ipsius latitudine ac multo adhuc magis a longitudine uincitur, Lienis caui profundiori linea secundum eius longitudinem ducta abundat, quae recta quidem ducitur, & inequaliter extuberans, sinuataque, lienis uasa (ut mox audies) admittit. At reliqua ipsius superficies non ita ut iecoris, aut renu, leuis est, sed obscuris quibusdam et leuiter prominentibus tuberibus, ad eam ferè formam qua elephantiali morbo insigniter laborantium cutis inaequaliter extumescere consuevit. Neque illi solum inequali cutis superficiei respondet lien, uerum etiam colorem quoque illius affatim exprimit. Parisijs enim in diui Lazari monasterio, & in plerisque superioris Germaniae agris, & alibi quoque elephantiali morbo affectos uidi, nigricantem lienis humani colore superficiemque exactè referentes, non secus quam si quis ex liene eos confinxisset. In homine namque hoc uiscus atro quodam & perquam obscuro colore nigricat, in cane autem splendidius plerumque ipso iecore rubet. Sues albicantem magis lienem exigunt. Neque

Lienis situs.

Forma.

Lienis superficiei ac coloris.

u 4 uerò

dem perreptans, atq; ab ijs quæ humiliori lienis sedi inferuntur, principium ducens, omnium uenarum uentriculo ab illis quæ leni exporriguntur oblatarū, facillē maxima occurrit. Quamquam neque hæc uena, uti nec alia, prorsus finitrum uentriculi adiens latus, ullo alio turgeat sanguine, quàm reliquæ uentriculū implicantes uenæ. At hac de re paulo prolixius in ea Epistola egi, quæ in laterali morbo nihil interesse docet, dextræ ne an finitri cubiti uenæ seces: aut si quid intersit, dextram cubiti uenam potius quàm finitram aperiendam. Cæterum lienem suo calore innato, ac frequentibus qui illum intertexunt arterijs, uentriculi concoctionem fouere, iam antea proditum est. Quod autem uulgo lienem risus autorem esse dicimus, hinc fortassis sumptū esse conijcio, quod crassum, sæculentū, & lutosum sanguinem ad se lien alliciens, reliquum sanguinem agiliorem, ac ut ita dicam, hilariorē reddere, omnibus creditum est. Porro lienis beneficio cor refrigerari (quod Arabum præcipuis affirmatur) non autumo: neque enim is cor contingit, & si quod illi innatum esset frigus, lienis arteriæ id ad cor haud deducerent.

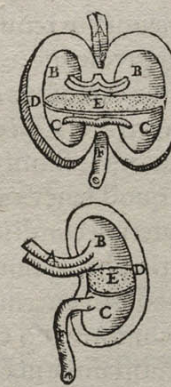
DE RENIBVS. CAPVT X.

RENES pingui ipsorum membrana indutos, ac characteribus *T, V* insignitos, uigesima commonstrat figura. uigesima autem secunda, & uigesima tertia, ac uigesima quinta figura, eosdem ea membrana liberos proponunt. Vigesima uero prima renem tribus tabulis dissectum continet, ipsius harmoniam concinne spectandam offerens.

REGANA bili flauæ & sæculento lutosoq; sanguini expurgando sacra, sermo præcedens iam pertractauit. Hic uero illis dedicabitur, quæ sanguinem in cauam uenam ex iecore missum serosa aqua & humiditate colant, quam cremoris ex intestinis in uenæ portæ furculos sumendi, & elaborati sanguinis ex iecoris cauo in gibbum eiusdem ducēdi, uehiculum, ex Diui Hippocratis sententiā esse dicebamus. Hunc enim humorem postquam proprium opus expleuit, neq; sanguis per plures atque ita angustos meatus ducendus est, non decet amplius in corpore omnem asseruari, uenis alienum onus futurū. Huius igitur usus occasione, renes, quod id recrementum & bilem ipsam & sæculentum sanguinem copia superet, bini sunt facti, situm, formam, totamq; constructionem huic muneri conuenientem obtinentes. Quod ocyus enim humorem serosum, quem urinā & lotium uocamus, sanguini adimant, quàm fieri potuit proximè ambo iecori allocantur. Dexter enim^b superiori sua parte humillimam iecoris portionem^c contingit, in canibus sinum quoque in iecore sibi, ut altius collocaretur insculptum, appositè conscendens. Sinister uero^d adeo altam sedem occupat, ut & leni aliqua ex parte subternatur. Vterque uero iuxta uertebrae corporum latera, humiliori^e septi sedi incumbit, qua id decimæ & undecimæ & duodecimæ costis obducitur, ea potissimum parte, qua costæ in posteriora impensius obliquantur. Is enim costarum in posteriora flexus, opportunitatem renibus sedem offerre uisitat, ut & tutò uallentur, & ne in anteriora uel minimum prominentes, cæterorum nutritionis organorum sedem occupent. Quæ nisi respexisset Natura, unum semper, eundemq; maximum (ut interdum in habentibus uentrem impense prominulum, & uiciatū costarum ductum, moliri Naturam uidimus)^f super uenæ cauæ & arteriæ magnæ corpora renem collocasset, breuiori succinctiorique compendio serosum sanguinem attracturum. Non enim renes, ut alijs scribitur Anatomicis, lumborum^g musculis, qui dorsi & femoris famulantur motibus, prorsus insternuntur, & etiam non multo humilior quàm costæ sunt, uel^h infima sui parte uersus ilia descendunt, etiam si alter altero semper sit elatior, neque ad amissum edirecto mutuò opponantur. Quum enim lien demissius quàm iecur descendat, uterque autem ren uenæ cauæ, quæ sub iecoris corpore ducitur, uicinus esse contendat, meritò dextrum sinistro elatiorem esse plerumque cernimus. quippe non raro etiam sinister dextro elatior obseruatur, in ijs præcipue quibus lien minor & iecur maius obtingit: perinde ac si id dextrum renem deorsum deprimeret, ille autem sinister altius ascendere, sibiq; subijci sineret. Porro contrarium hunc situm renibus non tam loci, quo aptè locari possent, occasione, quàm ne è directo utrique serosum sanguinem attrahant, ac alter in contrarium reuellens alterius munus prohibeat, accidisse constat. Neque etiam in renum situ Galeni ratio probanda est, qua dextrū sinistro editiorē esse docet, ut secundū rectitudinē magis trahat, quū ea quæ dextro uenæ lateri ascribit, nō magis illi quàm sinistro lateri propria sint. Nemo enim sanæ mentis ex iecore in uenæ cauæ latus dextrū plures uenas quàm in sinistro pertinere fatebitur, si ad amissum eius uenæ secundū iecoris posteriora ductū contemplatus fuerit. Cæterum

utrunque renes situ inter se discrepent, neuter tamen alterius altitudinem, quanta mediā est illorum longitudo, superat unquam. Sunt enim humaniⁱ renes oblongi, & minus lati, omni quæ ex parte æqualiter crassi. Anterior^k nanque & posterior^l comprimuntur renes, & in^m latere exteriori ad amissum orbiculares & gibbiⁿ in interiori autē, quod exteriori breuius est, partim gibbi, partim caui. In media enim interioris lateris sede sinū profundius sibi impressum exigūt, superius inferius quæ uelut in acutū angulum desinentem, in medio autem extuberantē. Superiori parte paulo quàm inferiori latiores sunt renes, & parū admodum exterior^o quàm interior^p crassiores. Magnitudine eadonantur, qua probè quantum sanguini ex usu est, seroso humore illum emundant. Superficiem iecoris gibbo similiter impense leuem & lubricam sortiuntur, ut & colorem intenserubrum & resplendentem. Substantia nanque constant carnea, densa, admodumq; solida & dura, parumq; à cordis substantia uariante, præterquam quod nullis omnino fibris intertextitur. Renum enim substantia fibrarum, ut & iecoris pulmonumq; substantia, expers est: uasorum per ipsam diffusorum fibrarum ad attractionem, retentionem & expulsiōnem famulantibus. Quum enim sanguinis serum renes excolare oporteret, neq; commodè uenæ caue magnæq; arteriæ^q corporibus, uti iecur, ad uenam cauam adnasci potuerint, insignis ramus à uena ac arteria in ipsos ducti sunt. Ac à caua quidem duo grædes rami, utrinq; nimirum singuli, ad singulos renes enascuntur, qui non è directo inuicem prodeunt, sed pro renum situ, origine uariant, dexterq; ramus elatius sinistro principium possidet, si quidem ren dexter altius collocetur. si uero sinister superiorem dextro sedem sibi uendiceret, sinister quoq; ramus elatius dextro à caua pronascitur. Ac par sanè arteriarum est ratio, quæ sub uenis protensæ unā cum illis transuersim ad renem^r sinus, quos in interno ipsorum latere gerunt, perferuntur. Quum primum in hominibus ad illum alterius renis sinum uena ac arteria peruenerint, in duos ramos priusquam renem subeant, ambæ diuiduntur, unum ramum superiori eius sinus angulo, alterum inferiori offerentes. In ipso autem uasorum ad renes progressu, admodum raro à se ramulos arteriæ diffundunt, sed totæ in renes absumuntur. quum interim à sinistro renis uena, femoralis uena sinisterum petens testem depromatur: ab ea autem quæ dextrum renem adit^s ramus in pinguem membranamq; renis tunicam numerosa sobole spargitur: quod & sinistra uena interdum imitatur, dum ren sinister elatiorem dextro sedem occupat. Cuiusmodi uero sit hæc pinguis renum tunica, paulo post exequar: nunc enim uasorum ductus, ac per renis corpus distributionem unā cum renis sinibus, & meatuum urinam è renibus in uescicam deducentium ortu, propter continuum de uasis sermonem perscribere aggrediar, atq; utinam ita hæc tibi ob oculos ponere, quemadmodum si præsens essem, leuiq; admodum opera in renis sectione commonstrare possem: maxime quum tot fabulæ de renum officijs, sinibus, membranis, & quæ in renibus distribuuntur ualis, antehac cæteris dissectionis professoribus effictæ sint. Galenus inquit simpliciter, uenas ac arterias per renis corpus distribui, & per spissam duramq; renum substantiam, retento sanguine, urinam cum bilis quæ sanguini adest portione transmitti, inq; urinarium meatum effluere. Nostorum medicorum, & qui Galenum sequuti sunt omnium, hæc exprimere studentium, alij perperam oscitanterq; renis fabricam aggredientes, & quæ hæc uasorum sit distributio & situs non obseruantes, nescio quas colatorias membranas ementiuntur. Alij sectionem auersati, & in altis cathedris sedentes, sibiq; ipsis mirifice placentes Promethei, abundè suo munere se perfunctos esse arbitrantur, si discipulis imaginatione hominem cōsingant. Atq; hinc illud est, quod præcipuos nostræ ætatis medicos & docuisse & scripsisse scio, nobis triplicem, quo urina à sanguine in renibus discernitur modum excogitari posse: non addentes interim, quid in ipsa hominis sectione appareat, sed sibi sinus & ductus suo arbitratu effingunt. Adde sanè ut nunc omnibus recepta probataq; sit opinio, duos in renibus esse sinus, secundū uisceris lōgitudinem sitos, elatiore scilicet unum, demissiore alterū, qui transuersa quadam membrana interdiuidantur, superior dico

DUABVS præsentibus figuris medicorum de urinae excolatione commentum exprimere conatus sum, ac superiori figura renem ab ipsius gibbo uersus sinum cauum uel edirectum finit, inferiori autem renis duntaxat mediā spectatur portio. Cæterum quid singulis indicetur, ipse characterum Index in hunc modum docebit.

A Vena & arteria serosum sanguinem reni offerentes.
B Sinus, in quem medici uenam & arteriam nuper dictas serosum sanguinem profundere docent.
C Sinus, in quem urina ex iam dicto sinu colaretur.
D Renis substantia orbiculari sinus hos amplectens.
E Beatum & uigacissimum renis colatorium, seu membrana crassimodo peruiam, & urinam ex sinu B indicato in sinum C in signum unā cum bile promanare sinens.
F Urinam è rene ad uescicam deferens meatus.

ab inferiori. In superiorem renis uenam arteriamq; finire, easq; serosum sanguinem in illum infundere,

Reni forma.

Magnitudo.

Substantia.

Vena ac arteria renibus oblatæ.

Renum in uisceris sedibus conformatio.

fundere, deinde membranam sinus intercipientem, tam arcus angustisq; foraminulis peruiam esse, ut & aqueum illud ac tenue recrementum & bilem quoq; transmittat, sanguine interim propter sui crassitiam non penetrante. Addunt præterea illi humanæ fabricæ stupentes architecti, ut tanto scilicet elegantius Naturæ opus confingant, ex inferiori sinu meatum urinarium explantari, illumq; urinam iam colatam excipere. Profecto sagacissimus ille rerum Opifex tantum munus uni membranulæ cribri modo perforatæ non tribuerit, neq; in renibus eandem extruxerit. Quin renum substantia facultate sibi innata, ac propria ad iustitiâ temperie, ex uenis ac arterijs per ipsius corpus deductis, serosum illud recrementum excolat, ac in sinum qui urinatio meatu excipitur, diffundit. Quod incredibile artificium ut uideas, caninum renem utpote macilentum, & nulla, quemadmodum humanus est, pinguedine oppletum, ad manum tibi esse uelim, illumq; uti renis administrationem ad præsentis libri calcem subiungam, te primum aggredi. Post aliquot enim obitas sectiones (dummodo prima non suffecerit) duos in renibus sinus adinuenies, secus multo ac nostri arbitrantur medici, à Natura formatos. "Vena enim & arteria in renis corpus subeuntes, in unum degenerant corpus, arteriarum tunicis duritia crassitq; respondens. Hoc cauum & uenæ arteriæ uero modo per renis corpus distributum cernitur. Primum enim paulatim latefcēs, in duas quodammodo partes diducitur: quarum unam quidem anteriorem, alteram uerò posteriorem (renum figuræ perpetuò memores) doctrinæ studio uocabimus. Anterior una serie unoq; ductu, modò sex, modò septem, modò plures etiam, æque crassos producit ramos, in quos etiam anterior hæc membranei corporis pars finitur. Præsentibus, uerò exterioris renis lateris properant, nō quidem ad externam usq; lateris eius superficiem, sed interius multo in renis corpore permanent. Hic in aliquot propagines rursus diffecti, corporis membranei posterioribus ramis, quos nunc prosequar, commiscuntur. Posterior enim corporis eius pars eodem modo quo & anterior in ramos digeritur, ad externū renis lateris con tendentes. Quum uerò hi eoufq; quo anteriores deuenierint, mutuò posteriores ramis cum anterioribus coeunt, ac singuli singulis, ac si unum idemq; corpus essent, uniuntur, mutuamq; cavitatem constituunt. Elegans iste ramorum coitus instar semicirculi ad exterioris renum lateris formam perficitur. Porro membraneum cauumq; istud cum suis ramis corpus non unum decunq; renum adnatam habet substantiam. Corpori enim ipsi priusquam in ramos digeratur, anteri usq; posteriorisq; & ad internum ipsius lateris, nō autem ad externum, renis substantia adnascitur. Ramis uerò anterioribus duntaxat anteri usq; posterioribus uerò posterioris renis substantia adnascitur, quousq; ad mutuum coitum rami ducantur. Hic enim ubi in plures ramos singuli diuiduntur, ac anteriores cum posterioribus coeunt, renis substantiam adnatam undiq; habent, quamquam inter ramos ipsos, quā nihil adnascitur ad renis interiora, uelut septum quoddam procedit, ramis non connatum, & ab illa renis substantia prodiens, quæ ramis dum coeunt con nascitur. Adeo ut hic inter anteriores posterioresq; corporis illius membranei ramos alter quidam renis sinus exurgat, quodammodo bipartitus. Qua enim is exterioris membranei corporis lateris, ubi primum ramos germinat, respicit, unicus esse apparet: quum autem secundum septū ex renis substantia pronatū, uelut ad exteriora fertur, geminus conspicitur. Vna enim eius pars inter septum & ramos anteriores, altera inter idem septum & posteriores ramos porrigitur. Sinus hic inter dissecandum subhumidus exanguisq; omnino occurrit, corpus autem illud membraneum cum suis ramis omnibus, aut primus sinus (si ita corpus id appellare uisum sit) sanguine plenus semper inuenitur. Homines ut passim pinguedine, quemadmodum & porci, scatent, secundum sinum quoque adipe duriusculo, & quasi seroso humore enutrito oppletum habent: qui non solum humanorum renum speculationem dissecantibus obscurauit, sed quibusdam accurate sectionem aggredientibus ita imposuit, ut hunc adipem urinarij meatus operculum quoddam esse, & urinæ in renibus excretioni seu colationi præfici, & quoddam uelut colatorium esse, scriptum reliquerint. Qui enim suis imaginationibus & somnijs non contenti, plenam operam unā cum ratione sectioni quoq; impenderunt, si nihil aliud, saltem meatus urinarij initium uiderunt, quod sanè ex altero renis sinu pendet, non quidem ex humiliori ipsius sede, sed ex interni lateris secundum istius sinus medio. Incipit enim meatus ille ab externo latere membranei corporis, ubi primum in ramos scinditur. deinde per eius corporis medium procedens, ex renum medio in internum renis lateris uenæ cuiusdam instar procidit. Hæc mehercule demum renum conformatio est, quæ in membraneum illud corpus ipsiusq; ramos serosum sanguinem renis substantiæ ui, & fibrarum eius corporis rectorum beneficio at trahi commonstrat: quo sanguis quantum sufficit seroso illo humore ita liberetur, ut sanguine à portæ uenæ furculis in cauæ soboles assumi transmittiq; nouimus. Quippe non uniuersum

Renum mu
nus.

renes

renes alliciunt. Imò ut sanguis ad fluxum per uenarum cavitates aptior sit, eius humoris portio una cum eo per reliqui adhuc corpus ducitur, quem extracto iamq; cōcreto sanguini innatare conspicimus. Quinetiam manifestum quoque euadit, renum substantiam à sanguine nō solum in uena caua, sed & in arteria magna contento, aqueum illum humorem, & si quid biliosi excrementi adhuc ipsi sit admixtum, colare, atq; in alterum illum sinum protrudere, cumq; inde per urinarium meatum ad uescicam huic humori instar lagenæ subditam sensim defluere. Quæ uerò horum meatuum conformatio sit, ubi renum tunicarum explicationem præcedentibus addidero, statim audies. Renibus binæ sunt tunice, ortu substantiæq; uariantes. Prima, quæ cumquaque obducitur, & hinc etiam renis fascia uulgo nuncupatur. Hæc à peritonæo humilior septi transuersi sedem succingente principium ducit. Quæ enim ipsi renes in cumbunt, membraneas quasdam fibras producit, in membraneam tunicam, quæ renes ipsi colliget, degerant. Præsens tunica frequentibus uenis instar omenti intertextitur, multa pinguedine (ut & illud) abundans, renumq; actionem penicilli cuiusdam ritu fouens. Dextri quidem renis tunica à uena ad ipsam renem pertingente propaginem exigit, in membranam frequenti ramorum serie excurrentem. Sinistri autem renis tunica uenam adipiscitur à sinistro uenæ cauæ latere, elatius quàm renis uena enatam: aliquando etiam contraria est in eiusmodi tunicas impli cantium uenarum exortus ratio. Porro altera renum tunica tenuior est, & nullis uenis neq; etiā pinguedine obrita, & ut iecoris & lienis tunica renum substantiæ connata. Hanc procreat tertia renis petentis arteriæ tunica, & uenæ item altera. nam dum hæc uas reni implantantur, hæc tunica ab eis abscedentes, in præsentis renis tunica dilatantur. Caterum renis neruus, quem quasi præterieram, gracilis est, neq; uenæ, neq; arteriæ renis proportionem respondens. Illæ enim alterius usus quàm nutriendi caloriscq; insitire creandi gratia reni offeruntur. neruum autem sensum duntaxat obtusum præstare oportuit, ac proinde à sexti paris ramis qui costarū exporriguntur radicibus, Natura singulos ad utrumq; renem diffudit, in internam ipsorum tunicam potius quàm in corpus illos dispergens.

Renum tu
nica.

Renis nerui.

DE VESICA VRINÆ RECEPTACULO, & meatibus urinam in uescicam deducentibus. Cap. XI.

VIRILEM uescicam imprimis ostendunt uigesima secunda, & uigesima tertia figura, hanc simul cum urinaris meatibus detestam prorsus exprimentes, uti & quarta figura Capitis quadagesimi noni, libri secundi. Superiore uerò uescica fundi partem adhuc peritonæo nexam, proponit secunda figura, tertia, sexta, decima, duodecima, uigesima. Caterum muliebrem uescicam pulchre delineatam continet uigesima quarta, uigesima quinta, uigesima sexta, uti ex illarum figurarum Indicibus petere licet.

410 fig. p.
21, 22, 23, 24, 25, 26.

411 fig. ca.
49, 50, 51, 52.

412 fig. ca.
53, 54, 55, 56.

413 fig. ca.
57, 58, 59, 60.

414 fig. ca.
61, 62, 63, 64.

ERINDE ac renes suis functionibus opportunam sedem sibi uendicant, tutoque locantur, ita quoque & uescica & urinarij meatus. Vesica enim quum sit aqueæ superfluitatis receptaculum, in quo sensim à renibus id colatum (ne frequenter & perpetuò, sed raro & repente ac simul urina nobis reddenda sit) coaceruatur, eam sedem merito obtinet, qua cōmodè dum urinæ copia aut qualitate molestatur, eam excernere possit: quem locum non decuit ab eo quo sicca excrementa emittuntur procul abesse. Deinde elatiorem sedē alia nutritionis organa, hæc uescica longè nobiliora, altamq; sedem expetentia, sibi occuparunt, adeo ut iure quodā non minus uescica quàm intestinū rectum humilior locata sit. Ad posteriorem enim pubis ossis sedem uescica reponitur, elatiori sui parte superiorem pubis ossis sedem modò plus, modò minus, prout urina distenditur, excedens. Est namq; oblongæ sphaeræ instar aliquantulum rotunda, & elatiori parte, quam fundum ipsius propriè uocamus, apparet amplior: id quod situs occasione accidit. Quamquam enim ut capaciore iniurijsq; ferendis minus obnoxia redderetur, figura ad amussim globi modo rotunda, magis ipsi conuenisset, attamē oblongiorem suoq; fundo ampliorem Natura machinata est, non quod eiusmodi commoditatem negligeret, sed ne pubis os rectumq; intestinum posteriori uescicæ sedē in uiris, ut & uter in mulieribus attentum, eius distensionem nimium arctarent. quod sanè necessario accidisset, si quam ex longitudine sortitur capacitas, etiam in latitudine inter pubis os & rectum intestinū adiecta fuisset, sed & fundum quoq; tanto est humilior ipsius parte, quæ in cer

Vesica sinus.

Vesica for
ma.

21. Longior quam
rotundior
fuit uescica.

ut uicem

Vesica sub
stantia.

uicem angustum ue meatu definit, amplius, quanto comodius id pubis os excedet propter cedentes abdominis musculos distendi dilatariq; potest. Vesica enim amplam & extendi promptam fieri oportuit, quo rarius, ut dictum est, urina nobis reddenda sit. ac proinde membrano neruo ue constat corpore, quod dilatari possit comode, & rursus quum nihil continet, subidere. Etenim vesica laui, dura, ualida, membranaq; constat tunica, quae modò crassior, modò tenuior uisitur, prout nimirum aut impensius distendit, aut arctatur: peculiariter hoc sibi uendicans, quod in elatissima sui fundi parte, & qua in ceruice definit, ob meatum quorundam implantationes & explationes durior crassiorq; sit. Hanc triplici fibrarum genere intertextam, uel pueri nouere, uel quibus dum uesica inflant, ut propius distendatur, illam fricantes, ac eiusmodi fibras diuellentes. Etenim nulla corporis tunica occurrit triplex hoc fibrarum genus exactius ostendens, q̄ si uesica inflatur: adeo ut e uescis, quas puer, uti nostratibus moris est, inflare, contundere, & ungibus ac digitis terere solebat, quid sibi fibrarum tunicarum uellent in Anatomicorum libris, ilico intellexerim. Ceterum uesica implantes fibrarum eadem qua fibrarum uentriculi & bilis uesiculae collocantur serie. Rectae enim intimae sunt, extimae transuersae, mediae uero obliquae, pro functione ordine sitis seriem adipiscientes. Expulsionem namq; praet retentio, & hanc rursus attractio. Duram uero & crassam uesicae tunica fieri oportuisse, praeter cetera argumento sunt, quod in magnam molem saepe distendi eam oporteat, quodq; urinae acrimonia & ulceribus ac calculis idq; generis malis alijs frequenter uexetur: quae, nisi dura esset, eam facile lacerarent, eroderent, ac perforarent. Vt autem ualidiora adhuc efficiantur haec, peritonaeum illi densum robustumq; inuolucrum peculiariter circumdedit, quod secunda uesicae tunica celsetur. Hanc peritonaeum ipsi offert, quae supra pubis os uesicae fundum anteriorq; ipsius sedes uniuersa peritonaeo in hominibus secus multo q̄ in canibus adnascitur. In canibus enim & alijs quadrupedibus processus tantum à peritonaeo uesicae offertur, neq; tota ipsius sedes anterior peritonaeo ne laxè quidem adnascitur, sed ut & posterior uesicae sedes leuis & lubrica cernit. In hominibus etià sedes uesicae posterior rectum intestinum & uterum respiciens, leuis & lubrica & aequo humore oblita est. Ceterum cum urina uesicae (ut & biliosum recementum suae uesiculae) ad nutritionem inepta sit, uenas, & quibus ipsius calor refocillaret arterias Natura illi distribuit, ac primum utrinq; in ceruicis uesicae latera una uenâ & arteriâ unâ à caue uene & arterie magnae ramis per pubis ossis foramen crus accedentibus deriuauit, quae hinc sursum per corporis uesicę longitudinem ascendentes, in tenuissimos pilos modo graciles furculos dissipant. Neq; neruis itide, quibus ob tristantium sensationem maxime indiguit, uesica destituit. Quantū uis enim urina uesicae ut bilis minori uesiculae tanq̄ familiare quippiā influat, neq; quū naturalis est ullā ab illa noxā patiat, ea tamē interdū tantū bilio si excrementū admixtū habet, mordaxq; & acris reddit adeo, ut nisi urinae qualitatē uesica periret, illā diutius continēs, grauiter plerumq; afficeret. Proinde inter ceteras corporis partes, neruos nō minimos sensu tactus duntaxat gratia uesica obtinuit, eos à sexti paris ramis costarum radicibus exporrecitis, & ab infimis spinalis medullae paribus exigēs. Praeter haec ualâ & neruos ex latiore mediaq; fundi parte meatus exoritur, qui per umbilicū & intumescit in foetus in uolucrum, quod à sarciminis specie nomen inuenit, quū adhuc utero gerimur, urinam deducit. Quinetiam uesicae lateribus duae attenduntur arteriae, uitalem spiritum ex uteri arterijs secuti deferentes, quae in natis non minus q̄ meatus urinā deducens, exarescunt, inutilesq; redduntur, nisi quod uesicae ad peritonaeum ligamentorum uicem abunde gerant, uesicamq; erectam continent. Porro in humiliorem uesicae sedem praeter suos neruos & uenas & arterias in cavitatem usq; ipsius, alijs duo meatus inferuntur ex renibus urinam deducentes, ac iustissime à Natura formati. Quum enim renes quā proximè iecori necessariò allocentur, uesica autem humilem sedem sibi uendicat, meatus quosdam effingi oportuit, urinam ex renibus in uesicam deducit. Atq; hos uenarum corpori quā simillimos Natura efformauit. quippe simplici constāt tunica, uenarum tunica paulo duriore, paucioribusq; illa fibris obliquis intertexta. ita namq; meatus illi iniurijs ferendis redduntur aptiores, & tendi subidereq; facile possunt, & obliquae fibrarum quominus in uesicam urina ocyus delabatur, nihil interim prepediunt. Verum quod his meatibus, quos Graeci ab officio *εργήματα*, & *δεύματα*, & *πρόμας* appellunt, tanta cum uenis sit similitudo, quod quae illi secus quā uenae sanguine turgentes, candicent, Cello albae uenae nuncupantur. Explantantur uero isti ex secundo renum sinu, eos per medium primi sinus deducere. Hinc peritonaeo super lumborum musculos supertensi, securissimè deorsum ad uesicam prorepunt. Adnascuntur enim in progressu peritonaeo, & ab illo fibras qualdam adepti, alteram assumunt tunica, uenulis & arterijs ut peritonaeum ipsum intertextam. Porro ductus ipsorum quum itineris longitudo nihil commodi adferre hinc possit, quā minime anfractuosus est, exrenum enim sinu deorsum modicè uersus interiora, ut ad uesicam pertingant,

Vene et arte
riae ac nerui
uesicae.

Meatus fec
tus urinā edu
cens, et fecus
peculiare ar
teria uesicae
commisic.

Meatum u
rināe renibus
in uesicam de
ducendum hu
moris.

gant, deducuntur. Ne uero parum firmati, & omnino peniles uesicę infererentur, aut obliquū nimis ductū efficerent, nō elatissimae parti uesicae, ex qua meatus, urinā foetus extra umbilicū deferens pendet, implantatur, sed illi uesicae sedi, quae posteriori peritonaei regioni, ad quam meatus toto ductu securè adnascuntur, uicinior est. Est autem ea regio in posteriore uesicae sede paulo anteaquam in ceruicem definat, cui utriq; meatus primum adnascuntur, & obliquo anfractu uesicae tunica à peritonaeo pronatam penetrantes, tandem in uesicae cavitatem alteram quoq; tunica penetrantes aperiuntur ingrediuntur ue, modo sanè quā simillimo, quo bilis meatus in duodenum inferi relatum est: laxis nimirum membranulis utrinq; ad meatus foramen ex uesica corpore appendentibus, non aliter quā si uesicae internae tunicae tenues humilissimi processus inibi adnascerentur. Horum usus, membranarum processuum bilem deducenti meatui adnatorum usus responderet, ut scilicet urinae quidem ex meatibus in uesicam defluenti cedant, & dum uesica distenta urinam rursus in eodem meatus regurgitare uolet, collecti illi meatusq; opplentes, urinae transitum praepediant. Id quod adeo praestant commode, ut uesica uel flatu plurimo repleta, nihil planè spiritus per hos meatus reddere queat. Verū quod & obliquus ille in meatum infertione ductus, eidem usus famuletur, uesicae dum inflantur, exatē cōmonstrant. Eadem in follibus indies experimur: nam per foramen quod à tergo illis adhiheri solet, aer quidem attrahitur, sed quum follis comprimitur, propter asserculum impetu aeris foramini appressum, nihil uenti expirat. Idem quoq; in pilis obseruamus, quas flatu distendimus. Quāquā longè maiore industria, neq; ita pendulis operculis rerum Opifex in urinariorum meatum implantatione utatur, q̄ nos ipsius artificium imitantes in follibus & pilis, aut etiam in admittendis quas postmodum egredi nolumus columbis molimur. Vt rariorū itaq; meatum implantatio ad inferiorem posterioremq; regionē uesicę non procul ab ipsius ceruice consistit. Hic enim humillima uesicae pars in angustum finitur meatus, quem ipsius ceruicem collum ue nuncupamus: aliter in uiris quā in mulieribus protensum, & alijs quoq; in illis q̄ in his adnatum coagmentatumq; paribus, & usum deniq; ambobus diuersum praebent. Commune est enim utriq; huic ceruici seu meatui urinam ex uesica deferenti musculum orbiculatim circumduci, quo cauetur ne urina praeter uoluntatem nostram effluat: cuius usum, situm, & formā in secundo libro diffusè persequuti sumus. Deinde utriq; & uiris & mulieribus per illum meatus urinā excernitur, sed uiris ad seminis quoq; ei aculationē ille auxiliatur. Ea q; propter peculiariter huius glandosum illud corpus adnatum habent, semen deferentium uasorum infertione suscipiens, quo corpore urinae meatus humectante & irrigante mulieres destituitur. Quinetiam mulieribus super uteri ceruicem meatus hic seu uesicae ceruix fibris membraneis illi adnatus extenditur, ac ubi primum sub pubis osse cum uteri ceruice sursum inflecti ceperit, in illius cavitatem cessat. Viris autem ultra porrigitur ac prominet, nam quamprimum humillimam pubis ossium commissurae regionem superauit, penis corporibus subnatus ad elatiorem usq; pubis ossium commissurae sedem sursum fertur, & hinc rursus prout rigidus flaccidus ue est penis, sursum spectat aut propendet, nunc Graecorum, nunc S Latinorum elementū exprimes. At haec opportuniū unā cum generationis organis pertractabuntur. Haecenus enim triplicia cibi organa utrinq; persequutus sum: prima quidem quae concoquunt, & quae alimentū utile propellunt ac transmittunt. Secunda autē quae expurgant & deferunt, & suscipiunt recementa. Tertia uero, quae excrementorū effluxui adhibentur. Atq; haec in duplici erant differentia: alia enim intempestiue effluere prohibent, ut orbicularis musculus uesicae ceruici & podici adhibitus: alia autem tempestiue excrementa propellunt, ut septum, & abdominis octo musculi.

NATURAM PROPAGANDAE SPECIEI prouidisse. Caput XII.

In praesentis libri initio nutritionis organorum necessitatem in humana fabrica adinuenientes, ex humani corporis primordijs, & qua id constat materia, hominem necessariò morti esse obnoxium colligebamus. Praeterquam enim quod mixtum genitumq; sit corpus humanum, id ipsum immortale incorruptibileq; fieri nequaquam potuisse, arteriae, uenae, nerui, caro, & id genus partes reliquae, quibus conformatur, abunde commonstrant. Quando itaq; uel materiae occasione hominem producere immortalem rerum Opifex negabatur, ipsi ad immortalitatem quod licuit auxilium machinatus est, instar boni ciuitatis conditoris, cui non praesens duntaxat cohabitatio cordi est, sed rationē quoq; prouidet, quae uel in aeternū, uel ad quamplurimos annos ea duret. Sed ciuitas quidem quantumuis bene fortunata, quae non unā cum seculis aetatibusq; quandoq; intercidat, nulla

x 2 uide.

Artificiosa
meatus urinā
deducenti in
sertio.

Vesicae ceru
ix.

Quot nutritio
nis organa ha
bentur comme
morata sint.

videtur unquam instituta fuisse. Prouidi uero solertis rerum Opificis opera, quae multis annorum millibus iam suffecerunt & perdurarunt, adhuc permanere, mirabili quadam arte ab ipso inuenta, ut semper pro hominibus qui corrumpuntur noui succedant, perpetuamque speciei conseruatio fiat. Homines namque initio ita extruxit, ut unus quidem potissimum fetus principij ratione exporgeret, alter autem id suscipiens fecit enutrit foveretque. Sic uiro organa, testes scilicet ipsos in didit, quae praecipuum noui constituendi hominis principium efformarent, uasa illis adiungens duplicia: alia quidem materia ex qua hi apte semen conciperent apportantia, alia uero iam constituta in unum meatum, qui opportune id in uterum projiciat, deducetia. Is enim mulieri dat, ut principium hoc concipiat: deinde quis uasis conseruitur, quorum beneficio genitura temporis successu enutritur, ac praecipuo Naturae miraculo in nouum hominem prodeat. Interim & testes uasaque illorum functionibus seruientia uterus sibi uendicat, ut & mulier aliquam primarij principij ratione fecit adiiciat. Quinetiam his omnibus non hominum duntaxat, sed & caeterorum animalium generationi famulantibus organis meras commiscendorum corporum libidines, & peculiariter quandam delectationis uim ad generationem rerum Opifex copulauit, ipsi uero anime ea usura mirabilem quandam & indicibilem utendi appetitum quoque largiens. A quo usu animalia incitata & stimulantur, etiam si stulta aut iuuenilia, aut ratione priuata prorsus fuerint, prouident tamen successione speciei, haud secus quam si omnino essent prudentia. Quoniam Opifex haud ignoraret substantiam, ex qua instrumenta generationi subseruientia creauit, perfectam sapientiam neque admittit illecebram & uelut inelcationem, quam solam accipere poterat, ad salutem conseruationemque speciei in didit, delectationem uehementissimam illarum partium usui adiiciens. Atque hinc illa in Timaeo Platonis de generationis amore à rerum Opifice nobis ingenta differens est sententia: Quocirca pendendum naturae in uiris insita uis inobediens ac imperiosa, & quasi animal non exaudis ratio, nis par ratione animal auidum generandi, si in tempestiue diuque à generando abstinere, ægre fert moram, plurimumque indignatur. Ut modo nihil dicam de amore, quo animalia suos prosequuntur fetus: & temperie à Natura mulieri priuatum concessa, ut non solum utero adhuc contento fecit alimētum subministrat, uerum natum quoque suis mamillis tam sedulo & sollicitè enutrit. Quam uero affabre hasperinde ac reliqua generationi subministrantia organa extructa sint, iam paulatim auditurus es, quum cuiusque organi situm, formam, substantiam, connexum, uasa, nervos, ortum, inuolucra, quibus integitur aut constat, ductus, actiones, usus, & eius generis reliqua, à uiro organo statuens sermonis initium, prosequi pergam.

DE VIRO RVM ORGANIS GENERATIO- ni subseruientibus. Caput XIII.

PRÆSENTIA organa primum uigesima figura, mox uigesima secunda & uigesima tertia absolutissime exprimuntur, quemadmodum earum Index manifestè edocuit.

Quaestiones
ac controuer-
siae in tracta-
tione de gene-
rationis orga-
nis obuiæ.

IRI semen primarium hominis effectum esse principium, medicis iuxta ac philosophis concessum est omnibus: mulierem uero semen emittere, & effectum principij partem præbere, Aristoteles & alij plerique inficiantur. Rursus non minus ambigitur, nunquid genitale semine duorum principiorum materialis et effectui ratione subeat, ut cum Diuo Hippocrate et Polybo Galenus existimat an effectui tantum, ut Aristotelis est opinio, qui licet principium motionis mestruo sanguini à semine inferri arbitratur, non tamen ex ipso, ueluti ex materia, animal formari putabat. His præter alias de seminis materia, & ipsius ab animalis partibus sedibusque decisione, ac uasorum seminalium ductu, forma, ortu, numero, insertionem, præterea et acetabulorum in utero essentia, & sanguinis mestruum natura, fetusque enutritio, inter primarios medicos & philosophos innumeras atque penitus ex diametro contrarias diffensiones, accedit, quæ testium sit conformatio, & nunquid semen illi, ut Galenus annuit, generent: num uero tantum planarum, quæ Græcis λέαν uocantur, quasque textrices suis telis appendent, uicem ex Peripateticorum sententia gerant. Ut interim præteream mille de fetus formatione, & quando masculus, quando femina producat, de fetus ad parentes similitudine, ac signis, de optima animæ parte: num scilicet hæc calor semini innatus, alia uel substantia sit, aut alicunde missa, ac aliquid prorsus incorporeum aut corporeum: & rursus si ita sit, num id cum homine, an prius cum omnibus animis creet, unde id dimittatur, præterea mortale ne an immortale sit, eiusque generis alias penè infinitas philosophorum medicorumque differetias, & quæ coelum terræ miscet nomina à uarijs usurpata autoribus, ac diuersis pugnantibusque partibus diuersimodè imposita, & denudè ab

ab interpretibus misere conuersa. Adde sanè, ut ingentibus undequaque opinionum dogmatumque procellis fluctuans, uehementer ambigem, unde generationis in uiro organorum tractationem bono omine auspicer. Si enim mea commemoratorum dogmatum sententiam primum exposuero, præter hoc quod sanctissimæ religionis nostræ fides nonnulla sibi priuatim uendicat, & pleraque merito in dubium uocari prohibet, hæcque nostra ætas rerum capitibus potius quam prolixa enarratione oblectatur, qui de seminarijs instrumentis incideret sermo, illis nondum explicatis, obscuritatem non leuem pararet. Rursus si postpositis aliorum controuersijs, organorum descriptionem aggrediar, pleraque illorum placitis repugnantia occurrent: quæ si exactius comprobare adnitus fuero, manca interceptaque reddet oratio. At quum alicunde inchoandum sit, nuda organorum descriptio subiicitur: quam ubi ex dissectione uerè (qualem profectò descripturus sum) animaduertis, ilico in procinctu erit, quid de quamplurimis dogmatibus citra prolixa argumentorum consutationem sentiendum sit. In quibusdam autem quantumuis etià sedulo Naturæ opera expendas, nihil quod tibi omni ex parte sanum uidebit, adinuenire poteris: nisi forte in alicuius uerba secus atque decet iuras, tuo sensui derogare lubeat, rationeque prorsus careas. Atque hæc adde non iniuria miraberis, omnes qui huiusmodi tractationem aggressi sunt, subinde ignorata & neglecta organorum constructione, tot opinionum portenta inuexisse, omnesque inter se quodammodo dissentire, ac differetibus argumentis eosdem autores sua placita Andabatarum modo confirmasse. Quo autem ex his sententiarum fluctibus assequuta Anatome facilius euadas, generationis in uiro organorum fabricam ordine explicabo. Testium itaque in uiris situs nulli non conspicuus est, ut & binarius ipsorum numerus, unde *διδυμοι* & gemini appellatur: quamuis interdum unus tantum, & interdum tres simul reperiantur. at id rarius quam nonnulli existimant, tertium testem tuberculum præter Naturam ex meliceridum, aut steatomatum, aut atheoromatum numero in scorto reconditum enumerantes. Porro testium forma, substantia, tunica, & illorum functionibus subseruientia uasa, non etiam parent singulis. Sunt igitur testes rotundi, sed paulo admodum oblongiores quam aut lati, aut profundius: dein humiliori parte non nihil obtusiores amplioresque, quam superioris uisuntur. uerum & id admodum obscure: etià si testes ouorum nomine plerisque, & præcipue Arabibus inuenerint. In externa superficie nullum penitus sinum impressionem uel aut inæqualitatem obtinent. Substantia constant alba, lactea, molli, & sibi indecens simili ac continua, nisi quod uenulis frequentibus ipsidemque exiguis tenuissimisque oppleta sit, ob id quæ rara cauernaque, quemadmodum lenis substantia esse uideat. Atque id parum alijs animaduersum est dissectionis professoribus, meque diu latuit, quod inter dissecandum testem uehementius comprimere soleam. Neque uirorum testes ullum omnino sinum cavitatem uel exigunt, præter ea quæ secundario ipsius eiusmodi uenularum gratia accedit. Vnde autem uenarum uascula uel, quæ testium substantię implicari dicebam, ortum ducant, sensim explicare contentam. Testes pluribus tunicis seu inuolucris integuntur: ac alijs quidem utriusque testis communibus, alijs autem priuatim singulos testes inuoluentibus. Ambos enim testes unam cum ipsorum peculiari bus tunicis & seminarijs uasis, cutis ipsa & membrana, quæ carnosa non immerito uocari diximus, perinde atque uniuersum corpus, amplexant, & duo utriusque testibus communia statuunt inuolucra: cutis quidem unum, quod reliqua corporis cute tenuius est, et uelut futura quadam rugis interstinguit, ac quibusdam scrotum, quibusdam uero (qui se Latini loqui existimant) scortum, Græcis uero σκωρ dicitur. Alterum autem commune inuolucrum membrana carnosa efformat, hic perinde ac cutis, longè quam in reliquo corpore tenuior, sed uenis frequentioribus intertexta. Præter hæc uero tenuitate cutis & membrana aliud peculiariter hæc, ut & in fronte ac pene sibi uendicat, quædoquidem nullus inter ipsas interuenit adeps: non aliter profectò quam si Natura uirorum testibus laxius tenuiusque uoluisset à cute & ea membrana obduci inuolucrum, à uirorumque testibus non minus quam à cerebro omnè abesse pinguedinem. Nam & si membranarum quæ uenis arterijsque frequentibus intertextæ sunt circa testes ad sit copia, nullus tamen, ut ferè in reliquo corpore esse solet, hic conspicitur adeps. Porro utrumque testem priuatim inuoluentes tunica, amplitudine, conformatione, tenuitate inuicem admodum uariat. Vna enim, quæ & exterior est, testem cum suis uasis ad eam usque sedem, quæ magnæ uenarum arteriarumque seminales, ac dein uas semine à teste sursum ducens, ex peritonæi magna amplitudine in inguinum regionem ipsumque scortum duci audies, illic peritonæum præfens educit inuolucrum, quod peritonæi pars procellusque merito censet, itaque ab ipso peritonæo prodit, ut scortum à cute deduci pronasque cernimus. Hoc inuolucrum seu tunica exteriori superficie, quæ hanc carnosa membrana contingit, fibris quibusdam membranis illi conascitur, adeo sanè frequentibus, ut interdum has alia testium tunica constituit arbitratu fuerim. uti etià subinde in aquosis ramicibus accidere conspiciamus. Ab his namque membranis fibris tunica interdum constat, quæ inter secundum a quoque humore oppleta inuenimus. Ceterum quæ dextri testis tunica sinistri testis contingit tunica, ambe tunice si

Testium situs
ac numerus.

Testium forma.

Substantia.

Testium inuolucra,
utrisque testibus communia.

Priuate utriusque testis inuolucra.

bris quoque mutuo committuntur, ac ob id externam superficiem non admodum leuē habere uidentur, sed membranarum inuicē conatarum modo asperā ac fibrosam. Interior eius inuolucris superficies, quā testē ipsiusque uas respicit, laeuis & aqueo quodā humore obducta est, neque ulli penitus corpori conascitur, preterquam quod elatori sui parte, quā ex peritongo procedit, illic peritongo continuatur adnasciturque: quā & inferiori testis parti ualide applantatur, nō quidem testis corpori, sed humillimae uasis semen a teste deferentis parti, quā id sursum secundū testis humilia reuoluitur. Ad hanc tenuissimā membranā interuentu praesens inuolucrum interna ipsius superficie uasorum membranā adnascitur, quā a peritongo enata, uenae quidē seminali alterā constituit tunicā, arteriae autē tertiā. Atque is cōnexio nō orbiculatim ad uasā perficitur, sed secundum rectā duntaxat lineā, quā ad posteriorē uasorum sedem ducitur. Hoc inuolucrum aliquid cum carnosa corporis membrana cōmune nanciscitur. Vt enim hanc carnosam quibusdā fibris aliqua sui parte augeri intertextū ac in musculi naturā degenerare dictū est, sic quoque hoc testis inuolucrum secundum totā ipsius longitudinē posteriori in sede, a peritongo usque ad humillimā testis partē, carnosas fibras obtinet, & longi stricteque cuiusdā musculi naturā refert, quem membranā seu ipsi inuolucro innatum cernimus, nūquā ab inuolucro abscedentem, sed unā cum illo a peritongo incipientem, & etiā inferiori parti uasis a teste semen deferentis, simul cum inuolucro adnatū. Inuolucrum hoc praeterquam quod testem commodissimē integrit, illumque suspensum continet, musculi etiam illius beneficio, quasi uoluntario motu testem sursum allicere sentitur. Porro & musculi huius occasione, quod scilicet ruber ut reliqua caro sit, id inuolucrum *epithymion* priuatim appellatum a Graecis arbitror. aut etiam ob uenarum gracilium quā adeunt frequentiam, quā illi inuolucro etiam ruborem aliquē conciliat. Verum nō ignarus quod id a uagina id Graecorum nomen deducere, nollem de nominibus quā harum particularū innumera uariāque admodum (si modō alibi) occurrūt, uideri contentiosior. id enim mihi sat est, si uerē singula, uti inter discendum apparēt, describerem, totius capitis ordinem ac nominū liberā impositionem lectori relinquēs. nihil enim in tractatione obstabit, quodcumque primū liberit prius et posterius hic perlegere, atque ex sententia singula nuncupare. Quod praecipue propter alterū priuatim testem ambiens inuolucrum addendum duxi. Quippe id praeter testis corpus substantiamque nihil omnino amplectitur, testis figurē ad amissim respondens, aut potius illam efformans. Quippe dura & crassa ac ualida admodum membrana est, testis substantiam utcumque mollem ac sequacem inuoluens. Atque is sanē praesentis inuolucris praecipuus usus censendus est, dein in hoc conducit, ut ipsius interuentu & medio, uasā testis cōmittenda ipsi adnascantur. Inuolucrum enim laxius, tenuius, molliusque inibi cernitur, quā uasā illi connascantur, quā per reliquam circumferentiam. Et elatori quidem huius tunicae parti uenae ac arteriae testis sanguinem spiritumque deferentes adnascuntur, ac quamplurimi ramuli eam tunicā hic perforantes, in testis substantiam exporriguntur. Praeter illos uerō, frequentes, sed perquam graciles furculi, deorsum in tunicā illius corpus a uena arteria quae deriuantur, in tauris & arietibus instar uitis capreolorum elegantē deducti. In posteriori uerō sede tunica haec per uniuersam ipsius longitudinem ualidissimē adnatos exigit omnes deferentis semen uasis anfractus testis obductos, inibi etiam undecunque tenuibus ac uisum fugientibus foraminibus pertusa. Caeterum per reliquam exteriorē ipsius superficiē, laeuis & aqueo humore perfusa, nullique penitus parti cōnexa est. Interna uerō superficie, qua testis substantiam haec tunica continet, undecunque illi substantiae connascitur. Porro hanc tunicā seu inuolucrum a primis Anatomes professoribus, qui testem *alio* uocauerunt, *alio* *alio*, quasi supergeminalem dixeris, appellatum sat scio: quicquid alij de testis nugentur capite, qui quum inuolucrum hoc ignorarent, & apud ueteres Graecos *alio* *alio* legerent, praeter elatiorem testis partem, Galeno testis caput procul dubio nuncupatam, aliam effinxerunt particulam, quā parui testis instar, testis imposita, ipsius caput & *alio* *alio* uocaretur. Alij horum errore (quem & Graecorum interpretes mirifice auxerunt) elusi, sed in sectione interim diligentes, quum huiusmodi caput non reperirent, Arabes quosdam imitati, uas aliquod hoc nomine appellandum finxerunt, quod inter testem & uenam ac arteriam, quā praesenti inuolucro primū adnascuntur, medium posuere, eam fortasse semē deferentis uasis particulā ita appellātes, quae ipsius est principiū, & in posteriori testis sede elatiorem ipsius sedem orbiculatim aliqua ex parte cōplectitur. Sed quū ex refectione horū nugae etiā leui opera obseruētur, postposita nominū cōtentione, hanc ex proprijs cuique testis tunicis alterā habeto, & *alio* *alio* ueteribus etiā Graecis appellatā scito, nūc uasorum ductū mentē alacriter accommodans. Ad singulos enim testes singulē pertingūt uenae, ac itē arteriae ortu differētes. Vena namque dextrū accedēs testē, a uenae cauae caudice demissiusque uenarū ad renes exporrectarū origines pendēt, principiū ducit: nō quidem a dextro caudicis latere, sed ex superiori anteriori uenae ipsius sede

Testis musculi exteriori ipsius inuolucro innatus.

Intimus testis inuolucrum.

Vasorum testis sanguine ac spiritū deferentium nomen, mox ex ortu.

sede ad dextrum modicē declinans, oblongo quasi & crassiusculo tubere exoritur, ac sensim oblique uersus dextrum latius protensa, peritongoque suffulta deorsum fertur. Sinistri testis uenae non a cauae caudice principium mutuatur, at elatius multo quā dextra nascens, ex uenae sinistro reni exporrectae humiliori sede originem habet. Atque in hunc modum plerumque uenarum ortus cernitur. uerum quandoque, sed rarius, a sinistro cauae caudicis latere ramulum exporrigi conspicias, qui deorsum ad sinistra repens, sinistra seminali uenae commiscetur, ac cum illa coit. Galenus idem & dextra seminali uenae aliquando cōtigisse testatur, quod scilicet a dextri renis uena egrediens furculus, deorsum protenderetur, & uenae commisceretur a cauae caudice principium exigenti. At nescio quid Prometheus in mentem uenerit, qui suis somnijs hominem in cathedra fingentes, dextram seminalem uenam a dextri renis uena, sinistram uerō ex cauae caudice toties enasci docent, quoties sinister ren dextro elatiorem sedem occupat: quasi uerō dextra uena non demissius multo, quā renum uenae, initium duceret: & quia plerumque dextri renis uena nimis elata esset, testis dextri uena a cauae caudice deriuaretur. Nos crebro eum renum obseruauimus situm, sed dextri testis uenae aliud principium semel duntaxat, quam uis tunc utriusque lateris seminales uenae a renum uenis principium ducebant. Porro seminales uenae, ad hunc modum deorsum protensa peritongo fibrosis nexibus qui in alteram earum degenerant tunicā committuntur, coniuges arterias sortitae. Vtraque enim arteriae humilior quā dextrum testem petentis uenae principium consistit ē directo, & sibi proximae ex elatoris anterioris uenae magnae arteriae sedis medio promuntur, ac dextra quidem cauae uenae caudicem (quod parum a Galeno animaduersum miror) conscendens, deorsum oblique ad dextri testis uenam properat. Sinistra uerō sui lateris uenam accedens, non semel mihi defuisse uisa est, sinistri testis uena solito tunc longē ampliori. Ab arteria uerō sinistro reni communicata illam enasci, uix unquam occurrit: quanquā id interdum accidere posse, nō eo inficias, quod tamen crebrius par uenarum & arteriarum testes petentium (uti passim Galenus docet) obseruetur exortus, nequaquam cōcessero. Dextra uena & arteria (idem de lateris sinistri uasis subaudito) sese inuicem contingentes, peritongo uti dicebā incumbunt, & ipsi fibrosis membranis uenae nexibus alligatae, decliuesque in dextrum protensa, super urinariū meatū ex dextro rene urinam uescicae deferentē ducuntur, peritongo in progressu tenues ac perquam graciles furculos diffundentes. Quum primum uerō uasā haec ad pubis usque ossis sedem peruenerint, quā septimus femur mouentium musculus supra coxendicis os deorsum uersus minorem femoris processum fertur, illa peritonaeum iuxta internum eius musculi latus permeant, & ex magna peritonaei amplitudine procidentia in exteriori testis peculiariū inuolucrum quod hic a peritongo ducit principiū, pertingūt, unā cum neruulo ad testes usque producto, qui interdū a lateri paris neruorū cerebri propagine costarū radicibus exporrecta diducit, interdū uerō a uigesimo primo spinalis medullae neruorū pari. Porro peritonaei foramen uasā cum neruo transmittens non ita patet, ac si quis ori pennam inderet, aut eadem chartā hanc pertunderet, sed peritonaeum exactissimē uasorum lateribus, ipsarumque tunicā, quam in progressu adhuc in magna ipsius cauitate uasis exporrigit, conascitur, tutō ipsa nō secus transmittēs, quā septum & quibus id succingitur membranā stomacho & uenae cauae uiam offerūt. Simulatque uerō uasā illud peritonaei foramen superarunt, ex dextro quodāmodo latere rursus oblique deorsum in sinistra ad dextri testis elatiorem sedem ducuntur, arteria non amplius uenae duntaxat, ut in reliquo processu, accumbit, fibrisque membranais tantum cōnectitur, sed uaria quadam peculiari ratione uena cum arteria coit, & ambae inuicem cōmiscuntur, corpusque unum pyramidis anterioris posteriorisque depressae instar efformat, cuius quidem conum uasā ubi primū inuicē permiscuntur efficiunt, basim uerō ea sede qua elatori testis parti cōmittuntur. Per uniuersum hoc corpus ramorū myriades inuicē complexi obseruantur, non quidem omnes rectā deorsum procedētes, sed alij partim rectā, partim orbiculatim, partim trasuersim, alij alio modo inuicē implicari apparēt: impossibileque est, unam ductus seriem unum uenae ordinē inibi animaduertere. Neque etiam, quod alijs traditum est refectionis professoribus, hic expēdere ualeo, quo nam pacto maiore dextri lateris quā sinistri uasorum implexum fieri nugentur, quū mihi hac ex parte uasorum nullum conspiciatur discrimen, & aliunde profectō quā a maiori illo minori uenae implexu masculorum sceminarumque pendet procreatio. Porro quum tot ramorum in membrana illa quam peritonaei uasis inibi offert, quā illi fibrosis nexibus haerent, implexus fiant, corpus id nidum erucis uidelicet aut lumbricis oppletum referre uideretur, aut etiam senioris rustici, aut baiuli surae, temporum uenae cutem uariis turgidam. Vt enim multifariam in illa uenae inaequaliter exuberantes errabundo ductu feruntur, ita quoque in hoc quod narramus corpore, uenae seminales ac arteriae innumerae soboles oberrant. Perquam raro enim accidit, uarices

Ad realem ductus.

Vena cum arteria cōmixtio & implexus.

capreolorum uitis imaginem exprimere, sed uti dicebam hic recta, illic transversim & oblique uarietate admodum prominere. Atque ab hac similitudine reor parentes illos omnino laude dignissimos, qui domi pueros ut lectione & scriptura, sic etiam in cadauerum confectionibus exercebant, corpus hoc *ligorodolū* *Hyasērlw*, quasi uaricosum ad testes affluente diceret, appellasse. Quamquam Herophilus, Lycus, Marinus, & dissectionis procerū primarius Galenus, etiam id nomen alijs parti, neque illi semper eidem, uti mox dicam, accommodent. Ceterum unicus mihi ex tot Galeni libris occurrit locus, ubi praesens corpus uaricosum plexum appellat, atque is est in nono de Partium usu, quo reticularē in caluaria plexum suis bobus delusus effingit. Vt cunque uero id corpus nuncupes, basi sua elatiori parti intimae testis tunicae, quam uerē primaeque *modolū* *Hyasērlw* uocatam arbitror, adnascit, ac multos ramulos recta hanc tunicā perforantes elatiori quoque testis parti distribuit, multipliciter per testis substantiam perinde ac icoris, quos recta corpus id testis substantiae offert, alias per ambitum dictae nunc tunicae frequētes, & uenis in oculi tunica adherente sparsis, quam similimas soboles diffundit, a quibus denuo germina in testis substantia pertingunt. Hae uenae ac arteriae feminaliū est series, quas siue ita, siue uasa testis sanguinē spiritumque deferentia, aut praeparantia nuncupes, nihil moror, modō hae à iam recensendo uase prorsus distinguas. Ad externū enim uaricosi illius corporis latus quā testis applatur, aliud corpus album & durioris nerui modō durum, intimae testis tunicae adnascitur, hincque incipit. Hoc exterius quā testis nō committitur gibbum, & quodāmodo teres est, nam latius nōnihil quā crassum uisitur: quā uerō tunicē illi connatū est, secundū conuexū testis id cauum existit. Secundū hoc corpus ab externo uaricosi corporis latere, ad ipsius posteriorē sedem fertur, & deorsum modicē uersus interiora propensum, secundū posteriorē testis sedē intimae testis tunicae ualidissime tantisper adnascitur, donec ad humiliorē testis descendit sedem, à qua denuo sursum reflectitur intimae testis tunicae attensum, in cumbensque quidem, at nō amplius ipsi connatū, & nō eandem formam retinens. Per totum enim ductum, quo testis tunicae corpus id necit, propemodū aequaliter crassum eiusdemque figurae est, quam compacto uitis, aut cucurbitae capreolo assimilare queas. quāquā tamen nō in orbē, sed uelut in latera, huius corporis reuolutiones fiant, ad eum ferē modū quo angues & anguillas ocyus repere cernimus. Huius namque corporis anfractus & inuolutiones admodū inuicem cōtinuae & connatae cōspiciuntur, ut & lignorū uermibus eas assimilare integrum sit. Respondent enim illis, & deinde etiā multum referunt cerebelli processus, quos in septimo libro à uermium imagine nomen inuenisse dicam. Atque hinc etiā fortassis in Arabū interpretibus lumbrum nomen legitur: ita enim praesens corpus, quā testis connascitur, Arabū nōnulli uocauisse uidentur, nam eorum aliquis etiā implexum uenae, arteriaeque supra sedem testis elatiorē, ita nuncupauerunt. Porro secundū hoc corpus quod uermi assimilabā, nihil prorsus uaricibus, qui inaequaliter neque eadem serie extuberant, accedit. Quāquā si bene Galeni sententiam in libris de Semine percipiam, alibi has reuolutiones ex Herophili suffragio *ligorodolū* *Hyasērlw* appellari uelit: alibi autem eo nomine alia eius quod iam tractamus corporis partem, quā id peni inferitur, ita uocet: quā uerō ea sit, ubi corpus hoc, sermone ad penem usque deduxero, audies. Ad hunc itaque modū corpus id intimae testis tunicae cōnascitur, & exterius demptis reuolutionū impressionibus laeue est, intus uerō quum ab intima testis tunica acutiori cultello adimitur, asperū, sed nullis quae oculis subijciuntur meatibus peruium est. Neque etiam aliter cauum esse uisitur, nō hic solum quā testis tunicae connascitur, sed neque quā ab illa abscedens sursum fertur. Quum primum nanque ad inferiorē testis partem descendit, recta sursum reflexum angustius, magisque teres sensim efficitur, & non amplius inuolutum, in teretem quasi neruum desinit. atque id ipsi maxime euenit, ubi elatiorē testis partem sursum scandens superat. Quō quum pertigerit, anteriori eius corporis, quod nos uaricosum esse diximus, parti uersus interiora innititur, & ipsi tenuis membranulae interuentu connexum, altius tantisper procedit, donec per idem peritonaei foramen, quod uenae ac arteriam seminales transeunt, in peritonaei amplitudinem pertingat. In quo transitu corpus id non amplius anteriori uenae arteriaeque parti attenditur, sed in posteriora reflexum, sub illis in peritonaeum transcedit. Hinc ex dextro latere (dextri enim testis enarrationem prosequor) ad posteriorē pubis ossis sedem reflectitur, & posteriori peritonaei parti connexum, super urinarium dextri lateris meatum sub uesica deducitur. Eodem parum mino ratione à sinistro teste corpus simile perfertur, & ambo sub posteriori uesicae sede super rectum intestinum ad uesicae uandis initium protensa, sensim mutuo appropinquant, & latiora crassioraque facta, inter se tandem cōiunt, unumque corpus sub uesicae ceruicis initio constitunt, in glandulosa quae nunc dicemus organa absumptū. Hoc sanē corpus à teste ad hunc modum

Implexus uenae ac arteriae in testis substantia, quod per uenam inuolutum inferio.

Vasis semen à teste ad uesicam ceruicē deferentis histio.

modum ascendens, procul dubio id est quod Herophilus *σπερματικὴν πύλον* appellauit, quodque nos uas semen deferens, ad illius imitationē, aliquādo & iactatorē dicimus, nam re uera corpus hoc à testis substantia semen assumens, ad penem id deferit. Verū ut cauitas ipsius per uniuersum ductum perquam obscura est, raroque admodum sectione deprehenditur: ita quoque obscuriores meatus foraminaque sunt, quae à teste per intimā ipsius tunicā in eius corporis aut uasis semen deferentis reuolutiones pertinent. Praeterea uasis huius in penem insertio conspectū quodammodo fugit, & coitus tantum aut excretionis seminis tempore aperitur, quod quidam Patuij dissectus facile edocuit, qui ante suspendium inuoluntario seminis fluxu laborans, hos meatus omnes apertos laxosque habuit, eos potissimum qui ex testibus in deferentis semen uasis reuolutiones pertingunt, & quibus dextrū & sinistrū deferentia semen uas in uesicae ceruicem terminantur. Herophilus, & ex ipsius suffragio Galenus, hic ubi dextrum uas sinistro permiscetur, amboque paulo anteaquam cōeant latiora crassioraque reddi diximus, alijs quibuldam reuolutionibus hae uasa circumagi inuoluique uidetur innuere, quū & in hac sede praesentia uasa subinde *ligorodolū* *Hyasērlw* nominat. Vasa haec inibi nunquā nisi perque obscure mihi inuolui uisa sunt: & si quae sit reuolutio, ea penitus illi similis apparet, quam hae uasa obtinent, quā primum ab intima testis tunica nō amplius illi tunicae connata abscedunt, tale enim quid canes, & magis adhuc caudati simij & tauri indicant, parum cōspicuis reuolutionibus ea sede frequenter donati. Ceterum corpus glandosum, in quod deferentia semen uasa postquam coiere inferuntur, quodque Herophilus *σπερματικὴν πύλον* appellat, ad humillimā uesicae partem reponitur, mediū quodammodo inter uesicae corpus & illius ceruicem. Est autem corpus id unicum, & subinde ipsius testibus grandius, at nō ad amussim rotundū, nam antierius & posterius depressum, à lateribus autem rotundum instar globi cernitur. per ipsius uerō mediū uesicae canalis procedit, qui hic paulo quā in reliquo progressu latior, ampliorue existit: non tamen quod manifeste cōspici possit, à semen deferentibus uasis foratus, sed asper duntaxat ac inaequalis & rugosus: idque potissimum in posteriori ipsius sede, ubi interdum deferentium uasorum ingressum accurato studio secantes, conspicue deprehendimus. Deinde uesicae ceruix, quae per glandosum corpus fertur, distincta ab illo corpore membrana neutiquā est, nam solus glandosi corporis finis communem hic urinae feminiūque meatum conficit, per reliquum autem processum canalis ille priuatum est corpus, orbiculari musculo statim à glandoso corpore circumdatum, & dein duobus quae penem praecipue constituunt corporibus adnatum. Quae uerō hae penis sint corpora, quum penis persequeretur musculos, obiter cōmemorauī. ubi autem singulorum quae iam complexus sum usus succincte ascripsero, rursus paulo diffusius ipsorum constructionem (quod ipsorum cognitio manuali artifice, propter crebros quibus homines uexantur morbos, nimis quā necessaria sit) recensero. Quando itaque haecenus enumerata diligenti sectione aggressus eris, ut singulorum usus tibi praescribatur, minime exiges, quum is attentē secantibus locuple- tius, ac cum maiori Naturae admiratione occurrat, quā quis prolixē & sedulo exprimere possit. Ex icoris enim pulmonum lienis & renum constructione, pugnantium inter se autoritatum relicta congerie, doceberis, testium substantiam ingenta sibi facultate, ex materia quam uenae ac arteriae illi deferunt, ac per totum testem (ut uenae per iecur sanguinem) diffundunt, semen efficere: & quemadmodum icoris caro sanguificationis opifex censetur, ita & hanc testium substantiam seminis procreatricem, paremque hic organorum ac in icore, constructionem esse. Quemadmodum enim cibos nutritioni aptos ore assumimus, eosque uentriculo conficimus, & quod confectum est ex intestinorum anfractibus longo ductu in icoris cauum fertur: ita quoque optimam sanguinis spirituumque portionem testium uenae ac arteriae perferunt. non quidem breui aliquo, aut non anfractuoso progressu, uerum longissimo, & innumeris reuolutionibus spirisque tortuosum & errantem: ut materiam testi praeparatam, semini efficiendo magis opportunam communicent, neque id in unam amplam testibus in cisam cauitatem, sed in tenuissimā, eademque tunica subtili admodum formata uascula, per testis substantiam frequentissima serie distributa. Vt quemadmodum de icoris carne dictum est, ita & testis substantia facultate sibi instita sanguini & spiritui suis uasculis contentis perfectam seminis naturam impertiat. Atque haec uis in masculis roboris & uirilitalis, in feminis muliebritatis causa existit, corpusque uniuersum ita alterat, ut id quod neque mas, neque femina per se esset, mas uel femina euadat. Rursus ut in icore uenae cauae furculi ex portae ramis sanguinem alsumebant, atque in illis quoque is perfectius elaborabatur: sic etiam porū meatusque innumerī, sed gracillimi, paratū à testibus semen in deferentis uasis anfractus testi connatos exporrigunt, ut hinc rursus ex utroque teste semen in eam sedem in uiris deducatur, quā commodē in uterum proijci & ciaculari ualeat. Ad hanc functionem conduit, dextri testis uenam à ca-

Glandosum corpus uasorum semen deferentium inferio- nem excipiens.

Partiumque hoc Capite de scribitur constructionis ratio.

Vasorum testis materia deducendum ortus ratio.

uæ caudice sub renum uenis enasci, quo puriorem synchronemq; sanguinem testi offerat. Sic & utraque arterias à magna pariter oriri magnopere expedit, ut tenuioris, impetug; ruentis sanguinis & diuinam quæ semini inest animam, spiritum ue infecatum deducere. Quippe neminem iam esse opinor, qui in arterijs sanguinem cum Erasistrato non contineri, & seminales arterias nihil præter spiritum testibus adferre autemet. quamquam etiam & hoc Aristotelis fuerit dogma, seminales arterias sanguine uacuas esse falso docentis. Cæterum à sinistri renis uena, eius lateris testem, ipsius uenam in hoc obtinere Galenus cum alijs Anatomicis omnibus attestatur, ut hæc serolum sanguinem semini communicaret, cuius acrimonie & mordicationis ui in seminis emissionem pruritus, titillatioq; in organo multis nervis implicito, concitaretur. Eiusmodi enim hic delectatione Galenus fieri scribit, qualem ex salis mordacibusq; succis scabie laborantibus esse cognouimus, quando illi igne, aut lecti stragulis calefacti pruriunt, scalpendoq; succis illis cutem stimulantibus locum dant. Hoc Galeni decretum, & si Anatomicorum uerear multitudinem, parum probabile duco, quum mingentes ex tanta serosi humoris copia pruritu non afficiantur, etiam si rigido excalefactoq; pene crebro & præcipue ijs qui calculo uexantur, urinâ reddi mouerimus. Quinetiâ putridi seminis inuoluntario fluxu laborantes languido & flaccido pene pruritu etiam sentiunt, nulla præcedente penem excalcificante causa. Ad hæc, qui ex ramicu uitio, aut alia occasione sinistro teste castrantur, coeunt, neque pruritu, neque uoluptate afficerentur: quod falsum esse, indies ab his quibus ræmex manu curatur, audimus. Quod uero alij halituosum seminis spiritu ad delectationis causam etiam concurrere testantur, non mihi satis arridet, quum ea pungen di stimulantiq; uis spiritui inesse nequeat. Vasis uero à teste semen deferentis ad testem applantatio, nisi tenuissimis & angustis foraminulis, idq; intimæ testis tunicæ interuentu fit, quod uas id durum, ualidum, densum, iniurijsq; ferendis pertinax fieri oportuerit, testis uero substantiâ laxam, mollemq; adeo ut prudens Natura hic, quemadmodum etiam nusquam, nulla essentis cõtraria in unum coegerit, nisi copulam aliquam amicitie societatisq; conciliatricem in medium conijciat. Quanto enim à uase semen deferente, intima testis tunica densitate duritiâq; uincitur, tanto ipsa testes superat, non quidem per uniuersam circumferentiam qua testibus obducitur, sed eo tantum loco, quo uasa seminaria habet adnata. hic enim quam per reliquum corpus mollior existit, & ut dixi, tenuibus foraminibus perforata. in hoc nanq; potissimum creatur, ut testis substantiæ exquisitissimum sit inuolucrum. Vas autem deferens semen tot anfractibus, spirisq; super testem obuoluitur, ut citius & copiosius à testibus semen assumat, & aliquam quoque elaborationem in ipso semen obtineat. Posteriori uero testis sedi, non autem anteriori uas illud conuascitur, ut quum iam semen confectum porrigat, contineat ue, testis autem solum conficiat, tutiori loco uas reponatur, teste propugnaculi loco utens: atq; eadem ratione quum uas peritonæum ingreditur, sub uena & arteria merito occultatur, quod semen sanguine spirituq; ex quibus semen paratur, perfectius cõtineat. Dextrum uas cum sinistro coit, atque in uescicæ ceruicem ambo insinuantur, ut utriusque testis semen semel, eodemq; tempore in uterum projiciatur. Glandulosum uero corpus (quod caudatæ simice obtinent maximum, & instar nubium exterius reuolutum) urinæ, seminisq; in uescicæ ceruicem meatum humectare certum est. Et deinde uelut meatuum quæ per ipsum à deferentibus uasis digeruntur, sicut & uenarum, & articularum, & neruorum uescicæ corpori & ceruicis distributorum, fulcrum esse, & fortassis etiam semini quandam perfectionem indere, ad seminisq; generationem conferre uidetur. Etenim in inuoluntario seminis fluxu laborante, quem Patavij dissecuimus, corpus hoc glandosum quid diuideretur, non minus quam testes ipsos, semine oppletum conspeximus: & si uerum fatendum est, inter dissecandum in nulla penitus corporis parte, tanta seminis uis usquam, atque in his glandulis adinuenitur, quantum uis illa à testium substantia mollitie æqualitateq; multum uariet. Cæterum de præsentis glandoso corpore Galeni demonstrationem ad calcem secundi de Seminepositâ admiror plurimû: qui quum hoc dissectionis imperitos ne prorsus quidem cognoscere, peritos uero uno ore omnes asserere semen illo cõtineri, dixisset, illorû opinionem improbaturus, hanc sæpius inculcatam ueramq; & irrefutabilem ab ipso habitam demonstrationem subiecit. Si in glandulosis altitibus (ut interpretis uoce, *ἀπὸ τῆς ἀλλωθεν* ita uertentis, uoce utar) semen gigneretur (periti tamen, quibus glandulosum corpus cognitum fuit, contineri tantum dixerant) excretionem eius castrata animalia appetere. at hanc non uidentur appetere: nullum igitur semen in his gigni perspicuum est. Professio si Galeni libri de Demonstratione, eiusmodi crebris fatent demonstrationibus, quæ ipsi (si modo ausim proloqui) non infrequentes, ac potissimum in qua plurimum Galenus excelluit Anatome sunt, non est quod tantopere eos libros expectamus, illisq; ipsos inuideamus apud quos à tincis & blatis nullum

Vasis semē de
ferentis stru-
ctura ratio.

Glandosū cor-
poris uescicæ
collo adnati
usus.

Galeni Ana-
tomica demon-
stratio, qua
glandosum cor-
pus semini pa-
rando nō præ-
esse cōficitur.

nullum sui usum præbentes, deuorandi asseruantur. Præter hoc enim quod eiusmodi animalia subinde ut pueri in cassum uenerem appetunt, quo nam pacto quæso, etiam si tota seminis generationis uis glandosis corporibus inesset, testibus ademptis semen ea producent, quando relecti testes uasi ad glandosum corpus semen deferenti nihil exporrigent? Id enim ex sectione certo certius est, nullam omnino deferenti semen uasi cum uenis ac arterijs testium communionem esse, qua semen citra testium opus assumerent. etsi quid tale esset, quod aliquando mihi cum ple-riq; Anatomicis professoribus persuasissimum fuit, ut scilicet uena & arteria in deferentis semen uasis naturâ degeneraret, exq; uena & arteria illud cõformaretur, Galeni demonstratio duntaxat in illis animalibus locum haberet, in quibus industrius castrator testem illæis seminarijs uasis (quod factum est impossibile) ademisset. Quantumuis enim studueris deferentis semen uasis super testem circumactus, & spiras, gyrosq; ab intima testis tunica rescindere, id non præstabis, quin uasis pars quæ testi adnascitur, alpera inæqualisq; & rasa uideatur. Etsi fortè in castrando animali huius experientie studiosis intimam testis tunica aliqua ex parte diuideres, & tunicam ad seminaria uasa adhuc connatam relinquens, solam testis substantiam ex tunica liberares, necessario adhuc pori meatusq; seminaliū uasorum dirumpere, quæ certò per testis substantiam digeri nouimus. Hoc enim gratia expendendæ Aristotelis sententiæ, quæ testibus nullam seminis generandi uim tribuit, in cane expertus sum: qui bellè quidem conualuit, sed generationi, ut reliqui quibus testes eruti sunt, ineptus esse uidetur. nam hic, ut & illi quoque, obesus admodum & ingenerosior redditus est. Verum ut reliqua taceam, mirum est Galenum non animaduertisse, quum huiusmodi texeret demonstrationem, ab Aristotelis sectatoribus suam demonstrationem, ut testes ad seminis generationem nihil conducere persuaderent, in hunc modum retorquere posse: Si in testibus semen gigneretur, animalia quibus uasa seminaria quæ ex peritonæo elabuntur, uinculo ita essent intercepta, aut præfecta, ut testes in scorto adhuc relinquerentur, seminis excretionem appetere. at hanc non uidentur appetere: nullum igitur semen in testibus gigni, est perspicuum. Sed ut glandosum corpus si semen generaret abs testibus suo munere, utpote deficiente materia,ungi nequirit: ita etiam testes suum non obirent munus, quum nullus sanguis & spiritus, ipsi iam præfectis uasis, deduci possit.

DE VIRILIS MEMBRI PENISVE

structura. Caput XIII.

PENIS fabricam imprimis ostendunt figuræ capituli quadragesimi noni, libri secundi: ut uigesima figura huius libri, & uigesima secunda, & uigesima tertia.

V A M affabrè Natura humanum penem extruxerit, ipsius functiones abundè documētō sunt. Quippe hæc quum satius fore duxisset, duos qui commodè generationi subseruirent homines procreare, huic quidem ad susceptionem, alteri potissimum ad seminis excretionē idoneas partes adaptauit. Viro igitur membrum semini in uterum fundendo aptissimum largitus est, quod concubitus tempore uarios ob usus tumidum, rigidum, & erectum prorsus esse oportuit. At si perpetuò tensum & prælongum quoq; seruaretur, per totam uitam præterquam congressus tempore, usui ineptum foret, ac promptè iniurijs non secus afficeretur, quam si quis manum semper protensam circumferret. Quum itaq; modò laxum, gracile & breue, modò uicissim tensum tumidumq; fieri debuit, laudandus uenit

Penis structu-
re ratio.

410. 4. ff.
44. 49. lib. 2.
A. B. C. ff. de
iur. lib. 22.
23. ff. de
iur. lib. 2.
49. lib. 2.
C. C.
438. cap.
49. lib. 2.
E. E.

rerum Opifex, qui membrum his uisibus idoneum cõfinxit. Penem enim potissimum è duobus corporibus nullâ in uniuerso corpore partem (nisi fortè papillam) sibi similem nascens, tibus fabrefecit, quæ spiritu repleta erigi, produciq; & insigniter turgere possunt, & rursus eodem spiritu dissoluto arctari, concidere, flaccescere, breuioraq; effici. Non enim aut uenæ, aut arteriæ, aut nerui existunt: quippe uti docebitur, ex ossibus originem ducunt. non tendines, quum musculorum non sint enervationes. non ut canibus & mustelis ossa, aut cartilagine cernantur, & etiâ uelut carnea molliaq; in ipsorû medio (uti mox audies) euadât, sanguineq; nigro secus multo ac ligamēta oppleantur. Quod uero Galenus hæc corpora nunquā resecuerit, neq; illorum naturam perspectam habuerit, ipsius in decimo quinto de Partium usu orationis series plus satis tibi argumento erit, si modò tauri aut arietis penem uirili cõtuleris, ac demû Galeni descriptionem illorum animalium peni propinquius, quam hominis cõuenire animaduertaris.

Galeni huma-
ni penis fabri-
cam nunquam
resecasse.

Penis situs. teris, quod tunc feceris ocyus, ubi uirilis membri fabricam subiunxero: cuius situm Galenus prolixissime & eleganter recenset, quod nimirum citra sectionem is illum non minus latuerit, quam hominis digiti, & ad inguina & popliteum inflexus, quibus locis duntaxat hominem à simia Galenus differre perspectu habuit. Atque ut situs in conspectu citra longiorem enarrationem est, ita quoque leui opera colligitur, quam is penis muneribus obeundis examissim quadret, neq; aptius aliquò reponi possit, ita sanè ut moles ipsius & conformatio nulli non pateant.

Penis constructio. Constructionem uerò ipsius subintrat duo quæ illum præcipue efformare docebimus corpora, meatus semini urinæq; communis quatuor musculi ad penis radicem repositi, ac demum uenæ, arteriæ, nerui, cutis, & quæ huic subternitur carnosa membrana, & uinculum cutem hanc cum carne membrana peni connectens. Ex dextro itaque pubis osse, ubi id crassius & quasi teres ad inferiorem commissuræ pubis ossa committentis sedem uisitur, teres quoddam corpus ualidissimè principiu ducit, ligamenti naturâ prorsus referens, quod ab osse nonihil sursum recedens interno latere aliud contingit corpus, similiter à sinistro pubis osse pronatum. Hæc corpora in eum modum inuicem cōmittuntur, ac si utrarumq; manuum indices internis partibus mutuo iungeres, unitosq; fingeres. Vt enim interna indicii sedes plana, nō autem gibba & teres, exterioris sedis modo est, ita etiam hæc corpora quā inuicem connascuntur plana sunt, externis autem lateribus & superiori sede teretia inuicem iunctorum digitorum instar, qui simul commissi latius quàm profundius corpus ad penis modum efficiunt. Deinde ut inferior indicum, ita commissuræ sedes modicè dehiscit, plana q; uisitur: sic & penis corporum inferior sedes dehiscit, ac^o uenarum uesicæ meatus sub se ita porrectum exigit, ac si calamus quo scribitur, inferiori indicum sedi exporrigeres, & indices tibi penis corporum loco, calamus autem uenarum meatus uice essent. Mox enim à corporum exortu ipsi uenarum meatus seu uesicæ ceruix subtenditur, ac cum illis ad^o glandis usque initium in eum modum porrigitur, ut corporum substantiam nusquam ingrediatur: uti in glandis sede, ubi meatus in corporum substantiam duci paulo post audies. Corpora hæc in hunc modum enata, simulq; cōmissa scorsum singula oblongum referunt corpus, ex neruea cōtextum substantia, instar coriaceæ fistulæ, cuius interior substantia rubra prorsus, & nigricans, & fungosa, & atro sanguine oppleta cernitur, ad eum ferè modū, ac si ex innumeris arteriarū uenarumq; surculis quàm tenuissimis simulq; proximè implicatis retia quædā efformaretur, orbiculatim à neruea illa substantia tanq; in corio cōprehensa. Atque hæc duo penis corpora ad glandem usque priuatim singulane ueum retinent inuolucrum, & fungosam hanc substantia summa diligentia à nature operum studioso expendendam. Quum autem ad eam usque penis regionem perrepsere, in qua iam glandem efformatura sunt, in acutū feruntur, & carnosa glandis substantia ipsi obnascitur, quæ meatus urinæ seminiq; communem nō subnatum duntaxat ut corpora illa exigit, uerum eum in se complectitur, meatusq; ambit, qui hic reliquo ipsius ductu^o amplior efficitur: & rursum suo fine extremo ue arcatur, non secus quàm si Natura in cōcubitu seminis moram, ac proinde intensiorem pruritum in glande (quam affricus potissimum occasione adauxit) esse cupi uislet. Vnde etiam inuoluntario seminis fluxu laborantes, hac sede plurimum ulceribus infestantur, propter seminis in hac amplitudine asseruati acrimoniā, uenarum meatus impense exulcerantem; qui profluentis urinæ mordacitate, dum urina redditur, in glande insigniter infestatur, non minus sanè quàm rigido pene eiusdē meatus sedes inter anum & testes, ubi perinaeum nobis uocatum habetur, cōsistens, grauiter eo malo affectis cruciatur: quod imprimis meatus obliquitatis ac reflexus, & deinde decliuis etiam sedis ratione accidit. Quum enim meatus hæc primum sub penis corporibus sursum reflectitur, hæc sedes humillima est, seminis copia à quo meatus exulceratur, non minus hic quàm in glande consistit, ac proinde magis quàm in reliqua meatus sede erodit, & deinde erosus meatus quando unā cum pene tenditur, solutionē unitatis uehementius inibi percipit. Porro uenæ ac arteriæ ad horum penis corporū radicem accedentes, ab illis deriuantur, quæ humilioris illius diuisionis rami sunt, quam uasa os sacrum prætergressa tentare, in tertio libro prodidimus: & quamquam hæc uasa ad penis corpora pertingant, uix tamen sectione assequor, quo itinere in corporum illorum cavitatem inseratur, sanguinem illum nigricantē & crassum, quem fungosa corporū substantia plurimū possidet, deductura. Rami tamē cuti hæc corpora induenti, etiā ante sectionem cōspicui offeruntur, illamq; intercurrunt. Nerui quoq; huc plures ab infimis sacri ossis paribus pertingunt, secundum corporum longitudinem diffusi: ac^o duo tenues in humillima penis sede exporrigitur, unus uenarum que ad meatus urinæ seminiq; communis latera. Quinetiam & alius subinde conspicuus est, superior corporum sedi qua hæc inuicem connascuntur, expansus. His neruis accedunt membrana uincula, superiorem corporū sedem, qua primum sursum ducuntur pubis ossium commissuræ

missuræ ad eam usq; partem necessentia, qua primum penis orbiculatim cute obtegitur. Musculi quatuor penem adeuntes, in secundo libro descripti sunt: dum duos meatus urinæ, seminisq; & singulos singulis corporibus exporrigi recensuimus. Aded ut nihil de penis fabrica modò dicendum super sit: nisi quis Naturam laudare uelit, quod nullum adipem inter carneam membranam & cutem peni obductas interiecerit, quo tenuius, & conuolui implicariq; & extendi aptius inuolucrum peni adaptaretur. Si itaq; humanū penem resecueris, non unum concuum reperies neruum, aut ligamentum à pubis osse enatum, quemadmodum Galenus docuit, sed duo quæ descripti corpora: quæ nō uacua & sanguine indiga, ut Galenus bouum pene delusus malè scribit, existunt, sed fungosa illa, & ueluti carnea, uti Aristoteles rectè innuit, materia, & plurimo nigricante sanguine instar sarciminum implentur. Deinde ad seminis urinæq; meatus alij non exporrigitur musculi, quàm duo illi quos à recti intestini orbiculari musculo pronasci ostendimus. At Arabes adhuc magis admiror, qui tres in pene finxere meatus, unū quidem urinæ dicatum, secundum semini, tertium autem illi uiscido humori, quem ab illo glanduloso corpore parari arbitramur, quod uesicæ ceruicis initio circumnascitur, quiq; humectū penem subinde reddit uiro impensius cōcubitus appetere, quū interim his omnibus unus extruatur meatus. Verum facile existimo hanc sententiā primum ab Arabe quopiā fuisse inuectā, qui penis sectionem aggressus, eiusq; fabricam Galeni placitis non conuenire animaduertens, tres arbitratu sit esse penis meatus, duo quæ dixi corpora, & meatus semini urinæq; & dicto etiam nuper humori communem. Quandoquidem si transuersim penem resecas, neq; nigricantem qui inter secundum promanat sanguinem abstergis, profectò singula corpora singuli meatus tibi apparēt, quibus tertius accedit qui uerè meatus est. At expresso abstergeq; sanguine, fungosa corporum se offert substantia, leui negotio probans corpora illa meatus non esse. Vt cūq; tamen sit, hic Patuij adolefcentis iuris studiosus, ac nobili Symionum apud Foroiulenses familia natus, mihi familiaris est, qui in glandis apice duos obtinet meatus, unum semini, alterum urinæ paratū. Verum quum quæ non nisi rarissime accidunt, hic nequaquam recensenda duxerim, ea quæ præter naturam se habere comperi, nō lubens scribo. Quare etiam hermaphroditorum species, quas aliquot uidi, modò non recensco, generationis non monstruosæ mulieris organa nunc persequitur.

DE VTERO RELIQUISQUE MULIERIBUS generationi famulantibus organis. Caput XV.

PRESENTIBVS organis ostendendis seriatim faciunt utq; figura quædam uice sua quinta, duæq; illas subsequentes, uti illarum Indices diffuse docuerunt.

NTE omnia uterum (ne mox inter initia aliorum dissectionis professorum dogmatum turbis obruamur) in fundum & ceruicem seu collum perinde ac uesicā merito distinguimus: quandoquidē & si illis ambobus ceruice uidelicet & fundo uterus cōstituatur, unumq; ex illis corpus consurgat, ea tamen situ, forma, magnitudine, constructione, substantia, uasorum insertione, & exortibus, implantationibus, ligamentis, & id genus alijs, in uteri historia diligenter spectandis, admodum differunt. Ceruix igitur uteri à mulieris pudendo rectā sursum sub pubis ossibus, & secundum recti intestini ductum in peritonæi cavitatem tantisper ascendit, donec paulo demissius quàm è directo sedis pertingat, qua à pubis ossibus rectorum abdominis musculorum principia pendunt. Inibi enim ceruix in fundum uteri, aut fundus ipse in ceruicē definit, & rarissime altius protenditur, ac proinde humilior fundi pars hic habetur: superioris uerò ipsius partis, & laterum sedes pro magnitudine ipsius uariant. Quanto enim maior magisq; distensus est uterus, tanto elatius ad umbilici regionē protenditur, atque ad illa magis accedit. Aded ut nullam peculiarē ipsi sedem circumscribere queam, nisi quod sub peritonæi anteriori parte elatius quàm pubis sunt ossa ple runq; conscendat. In nullis tamen omnino mulieribus utero non gerentibus, fundus sacri ossis initium infimæ lumborum uertebrae coarticulatum superat, neq; in illis fundus & ceruix posteriori parte aliud præter rectum intestinū tangunt, uixq; ipsi etiam uincunt amplitudinem, neque elatissima fundi pars tam altè atq; recti intestini sedes, in colli anfractus ducta proripit. Anterior uteri pars uesicā habet prætersam, atque hac utero nō gerentibus uniuersus fundus obtegatur, uesica nimirum altius illo procedente. Nunquam enim in muliere uterum nō gerente, hunc tam altè atq; uesicam uel prorsus inanitam, conscendere animaduerti, nisi fortassis uterum manu apprehensum ipsius producta ceruice sursum traherem. Prout enim hanc in se laxa

y tam

tam finis, aut utero sursum tracto protendis, uteri situm plurimum variabis. Si tamen ad aperto inter dissecandū peritonæo, uteri situm inquisueris, priusquam illum manu aut demissius, aut elatius moueas, conspiciere illum humilius multo quam elatior uesticæ consistat pars, collocatum, & nequaquam ad sacri ossis initium pertingere, itaq; positum, & ut mox dicā connexū, liberumq; ut sursum ac deorsum leui opera agi possit: quod in uiuentibus adhuc mulieribus indagine ad uteri ceruicis os, fundi os in quibusdā mulieribus, precipue autē ætate prouectioribus decidisse cernitur. subinde enim adeo deorsum procidit, ut uisum nō fugiat, ac mox in ceruicis ore reponatur. Alijs autem mulieribus altius reconditū prorsus latitat, quod suis "membranis" uteris superius contineatur, illæq; non laxatæ hunc minus decubere sinant: secus quam in illis quæ sæpius pepererūt, quibusq; uteri ligamēta laxiora euasere. Cuiusmodi uerō hæc uteri sint ligamenta, dicam postea, nunc reliquū de uteri situ sermonem absoluturus. Anterior itaq; uteri pars, uti dicebam, uestica obteguitur: hic tamen "humilima omenti parte in illis interueniente, quibus id sursum uersus lienem non cōuolutum omnibus intestinis obducitur. Omenti enim molles longitudines tanta est, ut inter uterum uesticamq; facile implicari, atq; (quod Hippocrates de obesis dicebat mulieribus) uteri os ne apte cōcipiant, leuiter comprimere possit. Anteriori autem uteri ceruicis parti, uesticæ quoq; fundum illic ubi uteri ceruix fundo ipsius est contermina, incumbit. per reliquā enim sedem quasi ad pudendū usq; collum uesticæ (quod breuissimū est) ipsi duntaxat exporrigitur. Verum quia uteri ceruix uesticæ collum lōgitudine ac latitudine plurimum superat, tota ceruicis uteri pars, uestica, ipsiusq; collo non operata, eam peritonæi sedem contingit, quæ internā pubis ossium regionē succingit. Porro ceruicis fundiq; uteri latera, uasa quæ uterum adeunt, & "membranas illum proximis partibus necientes spectant. Atq; ita uteris ferē in nō pręgnantibus habet. In utero autē gerentibus super "gracilia intestina sub omento & peritonæi anteriori parte ducitur, illa quoq; quum partui uicinior est, impēsiusq; turget, insigniter opplens. Vnde etiam "humilior fundi pars qua is in ceruicē definit, his etiam altius quam in nō pręgnantibus ascendit, & uteri ceruix illis mulieribus sursum tracta, ac in longiudinem ducta, pressius quam cæteris arcatur. Quinetiam uteris his non ad amussim (ut alias) mediā, quod ad dextrū & sinistrū attinet, sedem occupat, sed quasi apice elatiori in "dextrū magis, aut sinistrū, quāuis interim modicē, uergit. Quod etsi plerūq; fœtuū sexus ratione fiat, nō tamen perpetuū est. Nam mulieres dextram abdominis partem magis prominulam grauemq; habētes, fœminas peperisse cognoui: & etiā in sinistro latere facta tensione, masculos aliquādo progenitos. Cæterum "canini uteri, ut & caprini & "uaccini, situs, quemadmodum etiam conformatio à muliebris uteri situ plurimum uariat. illis namq; animalibus ceruix uteri ad elatiorē usq; uesticæ sedem protēditur, & uniuersum uteri fundum etiam non pręgnantibus elatius quam sacrum os locatur. Muliebris uteri formam uesticæ plerūq; "assimilamus, & potissimū pręgnantium, quibus ad amussim propemodum uesticæ respondet: quippe illis uteri fundus, ut & uesticæ, amplius admodum magnusq; est: & ceruix, si hanc ad fundi contuleris amplitudinem, angusta. In nō pręgnantibus autem ceruicis latitudinem fundi latitudo uix superat: & si ceruicem uel leuissimo conatu dilatare conaberis, iam eius latitudinem plurimum fundi latitudinem uincere spectabis, quū fundi substantia uterūq; protendenti haudquaquam sequax sit, ac proinde etiam iniqua uteri ad uesticam est comparatio. deinde uestica quod ad latitudinem attinet, exactē orbicularis est: uteri autem fundus non pręgnantibus anteriori posterioriq; partibus (ut latior crassior ue euadat) comprimitur. Vescicæ etiam superior pars exacti globi instar paulo minus rotunda est, nam quā "urinarius meatus urinam ē fœtu per umbilicum deducens ab ipsa pronascitur, uelut in acutum assurgit. Vterus autem "hic obtrusus est, & quartam circuli partem etiam nonnihil erectam, aut nouilunij imaginem refert, non aliter quam si superior fundi pars "utrinque obtusum cōstitueret angulum: ut & Arabes insinuarunt, quum formam uteri quadratam dixere. Ab huius enim partis superioris lateribus, uteri fundus sensim, sed modicē interim, arcior redditus, deorsum ad ipsius ceruicis originē fertur: ita tamen, ut totus uteris nō multo fiat prolixior quam latior, ceruice interim instar oblongi meatus longa & tereti. Fundus uteri omni ex parte præterquam in lateribus, ubi uasorum membranarūq; sunt applantationes, externa superficie læui & æquali & ueluti madente linteo absterfa subrubicatq; constat. Ceruicis quoque exterior superficies in posteriori parte ab uteri fundo nonnihil ultra mediam ipsius longitudinem, & anteriori quoq; parte fundo propinquior, læuis & humecta, magis tamen quam fundi superficies candicans conspicitur: per reliquam uerō externā sedem propter aliarum partium adnexus aspera, eorum quæ inuicem adnascuntur modo existit. At "interna fundi superficies non pręgnantibus æqualis quoq; ac læuis, ut inanitarum uesticarum cavitates

Vteri forma.

Vteri superficies cuiusmodi.

Fundi uteri sinus.

cavitates apparet. Sed harum sinus maioribus profundioribusq; rugis oppletur, illius autē pluribus quidem, at minus profundis, & uisum quodammodo propter continuitatē compressio-nemq; fugientibus, non aliter quam si exactissimē læuis foret. Attamen præter uesticarum cavitatem humanus uteris, ut uiroꝝ scortum, leuem & perquam modicē extuberantem futuram seu tenuissimā lineā instar prominēs tuberculum exigit, secundū uniuersæ superficiei longitudinem & anterior & posterior exporrectū, quasi quoddā sinistra à dextra superficiei instititium, aut notula quedam censenda esset. Superficies hæc fundi uteri sinus est semen genitale suscipiens, fœtumq; cōtinens, quem nō imperitum uulgus modo, uerum & Anatomicorum saxe non unum enumerāt, sed septenario numero eum complectētes, septem matricis cellulas recensent: ac tres quidem in dextra uteri sedem ascus suscipiendis aptas enumerant, tres uerō in sinistra fœminis dicatas: septimā autē in uteri medio statuūt, illam hermaphroditis cōsecrantes. Hæc memini me admodū puerum prima dialectices rudimentā addiscētē, in Alberti illius Magni indoctissimo, de uiroꝝ mulierumq; secretis libro, ac in quodā Michaelē Scotō non minus sectionis eiusq; quam proficitur physiognomiae indocto, quā barbaro legisse: & etiam apud Iureconsultos eiusmodi loculos describi, cum alijs sapius, tum maxime ab utriusq; iuris cōsultissimo literatissimoq; uiro GVILIELMO MARTINO STELLA cognato meo, ut cæterarum disciplinarū, ita quoq; Naturę operum mire studioso didici, quando prolixē de fœtus formatione, ac quo potissimū tempore perfectus is dici mereatur, & diuini Hippocratis nostri suffragio partum septimestrem perfectum esse asserentis, colloqueremur. His accedit præter Nicolū Gentilem, & alios plerosq; eius cohortis homines, Mondinus, Alberti, & reuera "illius meritis comes, quialijs ipsius de uteri formatione commentis, à placitis scholasticorum theologorum (quibus frequentior de genitalibus & semine quam medicis disputatio est, quosq; quum generationis organa in scholis ostendimus frequētissimos habemus spectatores) declinare ueritus, septem sinibus uterum distinctū esse adiecit. Quos quibusdam imaginatos fuisse, non fatuissimū est, nisi rursus septem illos sinus scrobes ue, seu fossulas decem rugosos inflexus obtinere astrueret, ut scrobiculi septē, rugę uerō septuaginta essent. Atq; hinc totidem fœtus simul concipi posse plerūq; autumant: parū per louem in hor. inū, multo etiā minus in brutorū, quæ plures fœtus plerūq; simul utero gerunt, dissectione uersati. Vnica enim duntaxat in uteri fundo est cavitates, latior quidem & altior quam profundior, cuiusmodi etiam uteri fundi formā esse retulimus. Cavitates hæc seu sinus, in humilima sede iuxta fundi foramen, pro illius foraminis amplitudine angustior est, deinde secundū uteri formā sursum dilatatus, in elatiori sua sede uelut in duos cessat angulos, ad elatioris uteri partis latera cōscendētes, quā uelut duos obtusiores efformare docuimus "angulos. Media enim sedes elatioris sinus partis non tam altē atq; latera ipsius cōscendunt, uteri substantia deorsum hic quasi septum aliquod, in suam amplitudinē spectante. Hunc sinum in non pręgnantibus talem semper adinueni, ut plurimum uiscido quodā & subalbo mucō illitum, & læuem quidem, uti dicebā antea, & inconspicua propemodum futura, seu extuberantiori lineā interfectum. In angulis illis aut in superioribus ipsius apicibus rugosiores, ac omnino illi "cavitati similem deprehendi, in quam deferentia semen uasa in uiris inferuntur. Nullus enim hic in inuolutario seminis fluxu, seu albis, ut uocamus, menstruis non laborantibus, manifestus occurrit meatus: quemadmodū neq; in uiro aliquis conspicitur, nisi ex "uase semen deferente stylum acutiorē secundū uasis insertionem ui intrudamus, atq; secus quam secundū naturam habet meatū dilatemus. etiam si uaccis interim leui negotio stylus ex uteri amplitudine deferenti semen uasi indatur. Quinetiam non pręgnantibus in sinum hunc nunquam arterias aut uenas prominere obseruauī, eorū capitulorū instar extuberantes, ex quibus sanguis ē uenis ad anum pertinentibus in hæmorrhoidum uitio effluxurus est. Nec sinus quoq; aliquos in nō pręgnantis uteri sinu intuitus sum, illis similes quos in sepium & loliginum & loliorum promulcidibus cernimus: qui eiusmodi sinus sunt, ac si ceræ medias pilas impressiles, uti caprarum & uacarum Galeni ostendunt uteri, quemadmodum in Capite quod priuatim acerbulis dedicabitur, diffusius ostendā. Ad hæc, uenam aut arteriam quoq; non extuberantem, sed nullo penitus pacto uisui sese offerentem in hoc, ut neq; in uentriculi aut intestinorū cavitates terminare, in non pręgnantium mulierum uteris cōspexi: imò fundi sinus cōtinuo colore inter rubrum ac pallidum medio perfusus spectatur. Hæc quidem interne fundi superficiei sinus ue, cuius tractatio ad uteri formā spectat, est descriptio. Interna autē ceruicis uteri superficies magna ex parte uaria est, quū cōiuet enim, neq; alias distenditur, undecunq; rugosa implicataq; est, ac in se cōcidit: si uerō admodū distēditur, exactē læuis & lubrica secundū uniuersam ipsius longitudinē, præterquam ad eam partem, qua in pudendum terminatur, apparere potest. Hic namq; perpetuō præter laxos implexus "cuticulares illas

Interna ceruicis superficies cuiusmodi.

y 2 caruit

carunculas tuberculaque non aequaliter omnibus mulieribus propendula adipsas, quae vix Græci vocant. Ad hæc, in anteriori ceruicis sede paulo supra pudendū, ubi uesticæ collū ipsi in se ritur, nō ad amissim aequalis est. Nā utrinque ad insertionis latera, tenuis uteri ceruicis portū cu la excrescit, in ipsius amplitudinē propēdens, ac illis mēbraneis processibus forma perij similis, quos urinæ in urinarios meatūs ē uelica, & bilis ex duodeno in deferentē illā meatū, regressum prepedire inuimus. Haud secus quā si uteri ceruix urinā admitteret, penduli uerō processus urinā aut aliā materiā in uesticæ collū regurgitare prohiberēt. Præterea uteri ceruicis amplitudo toto ipsius ductū nō angustatur, & eundē est amplitudinē quā fundo cōtinuatur (si modō am plior distēdiq̃ aptior inibi nō sit) ac quā in pudendū cessat. Verū in huius amplitudinē finē seu elatiorē sedem, fundi orificium prominet, nusquā ceruicis latera suo mucrone cōtingens, neq̃ propter ceruicis cōtractionem aut distentionē mobile. Porrigitur enim ex humillima fun di sede in hanc ceruicis regionē, uteri substantia obrutioris in pene glandis modō, cui transuersa scissura seu foramen inest, quod uteri aut fundi ipsius os uocari solitū est: quemadmodū mulie bre pudendum, ceruicis uteri os nuncupamus. Verum ut hoc nō distentū alioquin secundū corporis rectitudinē ductæ sectionis modō cōniet, ita quoq̃ illud transuersa, at non perpetuō æquali. Prægnātibus enim rugosa est admodū, & perquam angusta, ut specillum nisi ualidius impulsum uix admittat. Quæ nuper pepererūt, ampliorem hanc scissurā, minusq̃ cōtractam rugosā uē possident: nō prægnātes autem, medio habent modō. Quod uerō, quoties fundi orificiū distenditur ac dehiscit, ut & ceruicis orificiū, orbiculare fiat, manifestū esse, etiā si nō dicatur, arbitror. Aperitur autē in coitu nō semper quidem, sed quū uirile semen appetēs, id na turali motu fugendo allicet, & quando uterus non concepturus, uirile semen unā cum muliebri femine iterū eructat, aut in pollutione, uel asfrictu muliebri duntaxat semen excernit. Nequaquā enim distenta uteri ceruice, simul quoq̃ id perpetuō recluditur. Haud enim decuisset infatigatæ mulieris arbitrio, etiā post cōceptum uenerē procaciter nimium desideraturæ, orificium illud subijci. Vt interim præterea quāta successione speciei noxa, mulieres subinde geniturā præter sententiā non reuerteret: quantaq̃ licetia nullo habito cōceptionis metu, maritis parentibusq̃ imponerent, si modō fundi orificiū Natura musculos arbitrarij motus opifices elargita fuisset, idq̃ ita ac ceruicis uteri fundi orificium semper aperiri potuisset. Quā inepit uerō & falso ple riq̃ fundi orificiū penem in coitu excipere, illumq̃ in uteri sinum inferi scripserint, præter alia, corporis quoq̃ resectio luculentissimē testatur. Porro in partu quū toto tempore quo uterum gessit mulier, ad amissim contractū oclusumq̃ fuerit, adeo aperiri, extendi, remitti, ut foetus hac procidat, scimus quidē, & audietes stupefcimus: at Naturæ miraculū nimis quā segniter admiramur, summi rerum Opificis providentiā hymnis parum celebrātes. Ad uteri quoq̃ formā ipsius cornua spectare uidentur, quæ Herophilus in mulieribus opportunissimē iam nascentibus boum cornibus assimilauit. Quemadmodum enim uitulorum capita utrinq̃ quā prona sententia cornua, extuberant: ita etiā superior uteri pars, quā quartæ circuli parti com parauimus, utrobique ueluti in duos obrutos definit angulos, qui reuera uteribus Anatomis hominū cadauera secantibus cornuū uice habebantur, uasorumq̃ semen muliebri deferentiū in sectionem excipiunt. Neq̃ hīc quenquam Galeni studiosum (uti sanē omnes qui Medicinæ nomen dedimus oportet esse studiosissimos) mihi ob pleraq̃ illius dogmata obstrepere uelim, atq̃ alias uteri partes requirere, quas cornu accuratius assimilari cupiat, priusquā sedulo Galeni loca in libris de Partium usu, de Semine, de Vteri resectione, expendat, atq̃ uaccinū uterum muliebri, ac demum Galeni scripta ambobus uteris cōtulerit: ut tandem doceatur, Galenū, ne per somniū quidem muliebrem uterum unquam inspexisse, ut uaccinū duntaxat, & caprinum & ouillum. in super ipsum in libris de Partium usu aliorum Anatomicorū placitis nixū esse, ac proinde uterū illic uerū (quāuis interim obiter) descripsisse. in libro autē de Vteri resectione humano capiti equinā ceruicem adiecisse, atq̃ ex uaccino utero & muliebri chimeram texuisse, quum uaccini uteri descriptionem cum aliorum dissectionis professorū scriptis permisset. Si itaq̃ quis naturæ operū studiosior, Græcorū imposturas uidendi cupidus hæc diligētē præ stiterit, uaccini uteri cornua ad eum modum habere spectabit, ac si dextrum sinistrumq̃ decre piti arietis cornua radicibus, ac internis lateribus linteo simul cōmitteret, ac cornuū radices uac cino utero, quā is ipsius ceruici cōtinuatur, assimilaret, cornuū uerō apices uteri apicibus con ferret. Hæc profectō diffusius explicatiusq̃ prosequeretur, nisi cuius promptum esset macellum adire, uaccinumq̃ uteri situm, formā, magnitudinē, aliāq̃ in partū fabrica ad amissim contem plan da, intueri: aut si grauius sit parumq̃ deceat macellū accedere, leue omnino est iubere uac cinum uterū adferri, ut tanti auctoris sensa intelligat, ac muliebri utero casu oblato, obseruet, quā cōcine Galenus caprinū uaccinumq̃ uterum, non autē humanū depinxerit, ac demum expen

Pudi uteri ori
ficium cuius
modi.

Vteri cor
nua

Galenū huma
nū uterū nū
quam inspe
xisse.

expendatur qua ratione tot cōtrouersie inter præcipuos uiros fuerint cōcitata, quod cuius ani malis partem describerent, non expresserint, ipsiq̃ arbitrati sint hominis membra illorum ani malium membris conuenire, quæ illi potissimum sectioni accommodare solent. Atq̃ si quis hæc attente examinauerit, facile dijudicabit, quoties oratio alioquin satis proluxa mihi interurban da esset, si perpetuō quādo a Galeni placitis studiō & sciens reclino, adijcerē, aut etiā rationem semper cur id faciā adderē, ipsius loca simul prolixē adscribēs. Sint itaq̃ muliebris uteri cornua dicta iam antea obtusi anguli, caprini uerō & uaccini & ouilli uterorū cornua apices illi arietū cornibus undecunq̃ simillimitat non apices solū, sed fundi uteri in illis animalibus tota pars, quā geminā esse, et si longo interuallo connexa inuicē sit, postea dicā. Quandoquidē Galenus alibi etiā totas eas partes cornua nuncupauit, quum ex quorundā etiā ueterū sententia in cor nibus fœtus cōplecti docet: quod nō ita inepte de illis animalibus prolatum est. quemadmodū multo adhuc rectius de canibus & suis, qui uterum statim a fundi ipsius orificio, ita in duas partes diremptum gerunt, ac si in diuina a medio maximē diduceres, illosq̃ digitos uteri partes esse fingeres, quæ in nō prægnātibus rectā quodāmodo ducunt, & in apicē mucronem uē sen sim nō secus desinunt, quā si rectā, nō autē obliquata essent cornua: in utero autē gerentibus quasi arietis cornuū modō, & hæc quoq̃ inflectunt. Porro ne latius expatiatur oratio, eorum animalū uteris neglectis, nunc muliebris uteri magnitudinē aggrediamur, quā modō antea in sitis uteri descriptione utriusq̃ expressimus, neq̃ fundi quoq̃ moles magis quā uentricu li apte describi potest, ut qui pro cōtenti fœtus seminis uē quantitate distēdatur, cōtrahaturq̃. Præterea idem quoq̃ de ceruice censendum est, quæ modō uariē cōplexa rugosaq̃ conuiet, modō in coitu (quāuis non semper æquē promptē) pro penis, in partu autē pro fœtus mole, di stenditur. Et quemadmodū latitudo ceruici eadem nō est, ita quoq̃ neq̃ longitudo, nam nobis minus ridiculum sit, uteri ceruicis longitudinē uel latitudinē, quā penis describere: quāq̃ & is minus adhuc quantitate quā illa differat. Quinetiā uteri ceruix pro mulieris libidine turgi dior, angustiorq̃ & directior (præterq̃ quod alijs natura sit strictior) efficitur, ac proinde etiā haud miror omnes quodam digitorum numero eius longitudinē describere aggressos, inter se pugnare, & hunc a pudendo ad fundi sinum undecim, illum duodecim, istum plures, aliū pau ciores digitos enumerare, & quod omnīū absurdissimū est, parem cum nō prægnātibus fundi longitudinē atq̃ ceruicis statuere. Præterea uterus in eum modum a peritonæo ligatus pēdet, ut ipsius fundus sursum & deorsum plus minus in coitu seleducere, ac ad penis lummū tanq̃ animal quoddā, ut & Plato dicebat, dehiscere possit. Quāq̃ interim uetulis, & ijs quæ sæpius pepererunt, aut rudius ab obstetricibus in secundarū euulsione fuerūt tractata, fundi os in pu dendū quasi depēdeat, ac proinde breuissima implexaq̃ in illis ceruix uideat, quā inter secundū sursum tractā, aut aliā in uietibus intro protrusam, insigniter producere integrū est. Quod autē puellis uteri fundus minor sit, quā illis quæ iam diu coiere, aut aliquando uterū gessere, etiā alijs proditum est Anatomicis: quāq̃ in his omnibus testium fere modō ita fundus uariet, ut nulli ipsius molem, quemadmodū neq̃ uesticæ etiā, priuatim circūscribere queam. Vigesima septima tamen præsentis libri figura, eam uteri magnitudinem exprimit, quæ frequēter in non prægnantibus, & præcipuē in huius anni cōsectione Patuij occurrit. Fundus enim multo mi nor est, quā dissectionum rudis sibi facillē persuaderet. Quod uerō Anatomicos professoribus, etiā menstruæ purgationis occasione, fundi uteri magnitudinis differētia ponatur, legi quidē, quando uterū sanguine turgente, & paulo post menstrū sanguinē repurgaturū, grandiorē illo esse docēt, qui nuper uniuersum sanguinē, quem mensis interuallo asseruari sensim arbitra mur, excreuit. Verū hæc ex parte nunq̃ mihi se obtulit uteri differentia, & de sanguinis illius collectione purgationeq̃ suo loco ad præsentis Capituli finem quædā subijciā. In uteri etiā sub stantia, non minus quā in describenda ipsius magnitudine, dissectionis professores grauiter dissentiūt, atq̃ adhuc multo magis in ipsius tunicarū numero, & deinde in uenarū arteriarū & neruorū uteri ortu & implexu. Mihi (ne illorū falsis ac imaginatione plerunq̃ cōfictis dogma tibus enarrādis prolixē hæc) nō prægnantū fundi substantia cōspicitur nervea, mēbranea uē, sed crassa admodum, compactaq̃, neq̃ nimīū dura, & nō ad amissim, ut cetera quæ generatim neruosa dicuntur, candida, sed carneū aliquid præ se ferēs. Quod autē in præsentia neruolam substantiā, non quæ frequēter cerebri aut spinalis medullæ neruis intertextitur uocē, sed eam neruorum materiā, quæ ligamētis, tendinibus, ac illis qui propriē nerui nuncupantur substantia (quāq̃ non uirtuti) respōdet, neminē ambigere reor. Hæc uteri substantia, æqualis duritia, con tinuāq̃ passim est, nisi fortassis ad fundi foramen paulo durior collectiorq̃ euadat. In exteriorē huius substantiæ superficiē, uenæ obscuræ, gracilesq̃, sed admodū frequētes integro adhuc ute ro excurrere uident, quæ inter internā externāq̃ uteri tunicā porrigunt. Sūt enim duæ uteri

In lib. de Se
ctione ueterū

Muliebris
uteri magni
tudo.

Vteri fundi
substantia.

Vteri tunica.

y 3 tunica,

tunica, exterior una quam à peritonæo, ut & uesica ipsa cæteraq; quæ illo ambiuntur, insigniter ualidam ac crassam obtinet. Hæc principiū ducit à membranis uas uterū accedētia continētibus, uterumq; peritonæo cōmittētib; A peritonæo enim quā uas ipsi cōnascunt, quæ à maxima uasorū distributione supra sacrum os facta, uersus crura tendunt, ipsius peritonæi partes processus ue enascuntur, illis membranarum substantia formaq; simillimi, quæ mesenterii efformant. Sunt enim hi processus instar duarū tenuium membranarū in ipsarum medio uenas & arterias deducētū, & multo adipe oppletarū. Atq; tales membranæ à peritonæo utrinq; procedūt, quæ toti ceruicis & fundi uteri lateribus ad eum modū cōmittunt, quo cauæ intestinorū Anatomis uocatæ parti mesenterii applātari docuimus: & quemadmodū mesenterii intestinis tertiā obducit tunica, ita etiā hæ peritonæi membranæ utrobique uterū accedētes, in secundā ipsius degenerant tunica, longē crassiorē ea quam mesenterii intestinis offert. quod scilicet quatuor peritonæi portiones, utrinq; nimirū duæ, eam efformant, quum intestinorū tertiā tunica duatantū membranæ constituant. ueluti & in canibus & suis accidere uidemus, quibus ambæ uteri partes instar intestini sunt, singulaq; suo duntaxat latere ad peritonæum in lumborū regione colligant: quū unicū & simplex muliebris uterus utrobique peritonæo connectat. Porro præsentis tunicæ crassities ob hoc duntaxat nō tanta est, quod tot peritonæi partibus cōstituatur, sed quia hæc in cōtracto, neq; grauidō utero impense collecta compressaq; est, uti & modō de interna dicturus sum. Interna fundi uteri tunica ipsi peculiaris ac propria est, neq; à peritonæo pendet, & quæ prius narrata est uteri substantiā constituit. Hæc tunica in non prægnati utero (quem donec aliud subiūxero, subaudi uelim) crassitie omnes reliquorū corporis organorū tunicas, ut tres uentriculi & intestinorū simul etiā implexas, uincit. Ipsa tamen omni ex parte non pariter crassa uisitur. Vbi enim fundi efformat orificiū, crassissima est, & paulo quā alibi compactior: deinde etiā in media sede superioris fundi partis crassa quoq; est admodū, & ut in sinus uteri enarratione dicebā, in ipsum quasi sinum extuberans. Cæterum quā uter in obtufo angulos definit, semenq; deferentia uas excipit, hæc tunica tenuior, minusq; secantibus spissa, quā in reliqua parte occurrit. In lateribus autem & anteriori & posteriori sede pariter crassa uisitur, adeoq; compacta, ut nihil præter ipsius substantiam circa fibrarum quibus abundat distinctionē, utcūq; eam disseces, intueri liceat: facileq; hallucinari illos intelligas, qui hanc uteri tunica geminā esse uolunt, in dextris quidem unā, in sinistris uerō alterā, quasi utriusq; manus cōcaua simul ex opposito iungeres, ac singulas manus singulas esse tunicas fingeres. Ad eum enim Galeni locus in libro de Vteri sectione ualuit, ut in dissectione peritioris, eum legentes, utriq; dein constructionem inquirentes, suoq; sensu derogantes, illum geminum, esse non sit, descriperint. quod profecto nō accidisset, si uaccinum caprinū ue uterum diuississent, quem inibi, non uerō muliebrem, Galenus describit. Si enim exquisitē uaccinum aggrediaris, & partem ipsius quæ ab uteri ceruice ad eam usque sedem habetur, qua is primū in arietis cornua duci conspicitur, tunica liberaueris, quæ à peritonæoeducta toti huic uteri parti communis, simplexq; existit, mox interna uteri tunica in cōspectu erit, non unica quidem, uti exterior, sed gemina, utriusq; scilicet uteri partis una peculiaris. quippe tunica exteriori ablata, uaccini uteri pars, quæ prius unica cernitur, ita gemina est, ac si indicē cum medio simul iunctum conspiceres: aut ut de cornibus arietis dicebam, duorū cornuū radices internis lateribus inuicem committeres. Neq; solum id Galeni nomine in uaccino utero expendendū uenit, uerū etiam externam utrorumq; fundi uteri partium communem tunica ab interna, quæ singulis uteri partibus peculiaris est, adimens accuratē, obseruabis non oscitanter spectandum uenarum arteriarumq; implexum, inter internam externamq; tunicas consistentem: sed adeo internæ connexionem, ut eius connexus gratia internam uteri tunica Galenus uenosam (uti sanē est) appellandam duxerit. Verū interim muliebris uterus substantia adeo compacta constat, ut uix uenæ capillorum modo tenues appareant, neque interna tunica non prægnantibus uenis cōspicius intertexta cernitur. At de uteri uenis & arterijs paulo post agetur, & nunc internæ tunicæ quæ in muliebris uteri fundo simplex, uti diximus, est, fibræ explicandæ ueniūt. Triplicinamq; fibrarum genere intertextitur, ac rectas quidē intimas exigit, sed eas nō ita numerosas. Extimas habet orbiculares, transuersas ue, rectorum copiam utcūq; uincētes. At medias, quæ oblique sunt, possidet plurimas, easdemq; robustissimas. Atq; hæ omnes in his quæ utero aliquandū gesserunt, non secus quā in uesica flatibus turgida cernuntur, in hisq; omnia iam emutatur. Venæ etenim ac arteriæ uterū adeuntes magnæ admodū & cōspiciuæ sunt, ac interior uteri tunica tanto tenuior rariorq;, & magis neruea uisitur, quanto magis uterus ipse in magnitudinem promouit. Neque amplius exanguis aut nullis constituta uenis apparet, uerū magnæ frequentesq; uenæ eam intertextunt, ad internam ipsius superficiem usque ad secundas uidelicet, admodū dilucidē procedentes: ac deniq; (ut semel dicam) in utero gerētibus omnia à nō prægnantibus plus minus emutatur. Ceruicis porro uteri substantiæ aliquid cōmune cum uirili per Naturā elargitur, eam dico qua duo penis corpora & glandem præcipue formari diximus. Quemadmodum enim illa inuolucro inter neruū carnemq; substantia medio conformantur, quā alia fungosa spōgiosaq; oppletā esse diximus substantia, sic quoq; & ceruix uteri carnea neruæq; constituit tunica, eiusmodi etiā substantiæ fungosæ nō nihil possidēte. Atq; huius substantiæ beneficio uteri ceruix penis modo muliere uenerē appetēte extuberat, pudendiq; ipsius colliculi (quas & alas alij uocant) ac cuticulares illius caruncule extrā prominent, ceruicisq; amplitudo penē amplexura, arctatur, & quod ad rectā uirilis seminis eiaculationē sat est dirigitur. Atq; hoc parū ceteri animaduertunt Anatomici, ceruicē uteri multis & orbicularibus musculis intertextā, non aliter ac uesicæ sit ceruix, singētes. Quod & si in plerisq; mulieribus concubitus delectationē fortassis augeret, & ille cōstringentiū arctantiūq; medicaminū uim nostris officinis relinquerent, nimis tamen uoluntariā uim Natura genitalibus indidisset, & nescio quo pacto penem plus satis uteri ceruicis arbitrio subiecisset. At nō præterierunt Anatomici, ceruicem in puellarū ætate delicatorem mollioremq; esse: contrā in prouectioribus, & ijs quæ frequentius pepererunt, callosiorem temporis successu reddi, ut etiam cartilagini asperæq; arterie illam in uetulis subinde assimilent. crebro enim congrementium attritu, partiumq; exeuntium collisione ceruix occalescit: & frequenti astringentium lotionē, assiduorū mensium fluxu, haud secus indurecunt, quā ob continuū acrimie humorem defluentem ulcera ad fistulas permurari consueuerūt. Venæ & arteriæ ceruicis insertæ non prægnantibus manifestiores mihi semper uisæ sunt, quā fundi. ac diuersum utero gerentibus accidere certum est. Vteri autē uenarum arteriarumq; seriem unā cum seminalium uasorum constructione iam opportunē subiiciam, ut deinde uteri connexu quoq; sermoni addito, uniuersa ipsius fabrica absoluat. Mulierum testes uteri accumbunt lateribus, non prægnantibus quidem paulo elatius quā fun- di superior pars consistit, utero autem gerentibus eandem certe sedem occupant. at quo magis uterus extenditur, eo inferius quā ipsius summum habetur, ad latera illius accumbere apparent. Innituntur autem peritonæo ea parte, qua ilium ossa sacro committuntur, omnino laxi, neq; aliter quā seminalium uasorum beneficio peritonæo connexi. Hi uirorum testibus minores multo sunt, forma autem oblongiores, & secundū latitudinem minus rotundi, & quasi latiores quā spissiores effici deberent, anteriorius posterioriusq; depressi. Externa superficies inæqualis, ac haud secus quā multa eademq; exigua unā colligantur glandule, multis inæqualibus tuberculis oppleta uidetur. Substantia quippe non constant, ut uirorum testes, molli, ac innato sibi humido leui, continua & æquali: uerū duriori, mesenterijq; ac inferioris omentimembranæ glandoso corpori non ab simili, & præter exiguos uenarum ac arteriarum in ipsa consistentes plexus, sinuosa cauaq;. Habent enim mulierū testes intus præter uas sinus quosdam tenui aqueoq; humore plenos, qui prius non læso teste, sed ui compresso, ac inflatæ uesicæ modo crepante, in miram altitudinem inter dissecandum non secus quā ex featurigine quapiam exilire solet. At huiusmodi sinibus nulla peculiaris est forma: inæqualis enim, ut exterior ipsorū testium superficies sunt, & nō unus, sed plures, neq; illi semper iidem uisuntur. Hæc testium substantia membraneo inuolucro undiquaq; circūdatur, quod ipsi ualidissimē adnascitur. Atq; hoc quidem durum est: sed tenue & longē illi inuolucro quod uirorum testes proximē ambit, duritia & crassitie cedens: neq; adeo promptē à testium substantia inter dissecandum separabile, & sui testis substantiæ magis participans. Præfens inuolucrum mulieribus eundem quem uiris usum præstat. seminarijs enim uasis excipiendis aptum est, testium que continet substantiam. Præter hanc tunica mulierum testes nullum exigunt inuolucrū, nisi quod in ambitu peritonæi membranæ processus seminariæ uasales continentes, & uespertilionū alis longē simillimi, testium mediā duntaxat partem integunt, non autem ut exterior uirilis testis tunica, prorsus induunt. Seminaria uasa mulieribus similiter ac uiris duæ sunt arteriæ, & totidem uenæ, parem omnino cum uirorum uasis ortum sortitæ, at progressu distributionisq; serie differentes. Dextra enim uena ac arteria, quemadmodū & alterius lateris uasa, à primo ipsarum ortu dextrorsum peritonæo, ut in uiris, firmatæ, ad sui lateris testem descendunt, ac cum primū arteria uenæ cōmittitur, ambæ inuicem, ut uirorū uasa postq; aliquouisp; è magna peritonæi amplitudine exciderūt, implicari inuoluiq; incipiunt: non quidē uniuersum ipsorū corpus in implicationē absorbūtes, uerū mediā sui partē uena ac arteria in superiore sui lateris fundi partē deriuant, multiplici sobole in uteri fundum excurrentē. Quod uerō ex implicationis initio reliquū est, paulatim magis magisque, ut in uiris, inuoluit, uaricosumq; illud corpus efformatur, sua basi elatiori testis parti adnatū, & similiter atq; in uiris ramos in testis substantiā, & illū ambiens inuolucrū diffundēs. Deinde uas semē deferēs secundū testis corpus, ut in uiris habet: quancp; magis testi orbiculatim, q; in posteriori solū sede aduoluit. Ab interna enim sede basis uaricosi

Libro de V-
teri sectione.

Interioris tu-
nicæ uteri si-
bræ cuius-
modi.

Prægnantū
uteri uas cuius-
modi.

gnantibus plus minus emutatur. Ceruicis porro uteri substantiæ aliquid cōmune cum uirili per Naturā elargitur, eam dico qua duo penis corpora & glandem præcipue formari diximus. Quemadmodum enim illa inuolucro inter neruū carnemq; substantia medio conformantur, quā alia fungosa spōgiosaq; oppletā esse diximus substantia, sic quoq; & ceruix uteri carnea neruæq; constituit tunica, eiusmodi etiā substantiæ fungosæ nō nihil possidēte. Atq; huius substantiæ beneficio uteri ceruix penis modo muliere uenerē appetēte extuberat, pudendiq; ipsius colliculi (quas & alas alij uocant) ac cuticulares illius caruncule extrā prominent, ceruicisq; amplitudo penē amplexura, arctatur, & quod ad rectā uirilis seminis eiaculationē sat est dirigitur. Atq; hoc parū ceteri animaduertunt Anatomici, ceruicē uteri multis & orbicularibus musculis intertextā, non aliter ac uesicæ sit ceruix, singētes. Quod & si in plerisq; mulieribus concubitus delectationē fortassis augeret, & ille cōstringentiū arctantiūq; medicaminū uim nostris officinis relinquerent, nimis tamen uoluntariā uim Natura genitalibus indidisset, & nescio quo pacto penem plus satis uteri ceruicis arbitrio subiecisset. At nō præterierunt Anatomici, ceruicem in puellarū ætate delicatorem mollioremq; esse: contrā in prouectioribus, & ijs quæ frequentius pepererunt, callosiorem temporis successu reddi, ut etiam cartilagini asperæq; arterie illam in uetulis subinde assimilent. crebro enim congrementium attritu, partiumq; exeuntium collisione ceruix occalescit: & frequenti astringentium lotionē, assiduorū mensium fluxu, haud secus indurecunt, quā ob continuū acrimie humorem defluentem ulcera ad fistulas permurari consueuerūt. Venæ & arteriæ ceruicis insertæ non prægnantibus manifestiores mihi semper uisæ sunt, quā fundi. ac diuersum utero gerentibus accidere certum est. Vteri autē uenarum arteriarumq; seriem unā cum seminalium uasorum constructione iam opportunē subiiciam, ut deinde uteri connexu quoq; sermoni addito, uniuersa ipsius fabrica absoluat. Mulierum testes uteri accumbunt lateribus, non prægnantibus quidem paulo elatius quā fun- di superior pars consistit, utero autem gerentibus eandem certe sedem occupant. at quo magis uterus extenditur, eo inferius quā ipsius summum habetur, ad latera illius accumbere apparent. Innituntur autem peritonæo ea parte, qua ilium ossa sacro committuntur, omnino laxi, neq; aliter quā seminalium uasorum beneficio peritonæo connexi. Hi uirorum testibus minores multo sunt, forma autem oblongiores, & secundū latitudinem minus rotundi, & quasi latiores quā spissiores effici deberent, anteriorius posterioriusq; depressi. Externa superficies inæqualis, ac haud secus quā multa eademq; exigua unā colligantur glandule, multis inæqualibus tuberculis oppleta uidetur. Substantia quippe non constant, ut uirorum testes, molli, ac innato sibi humido leui, continua & æquali: uerū duriori, mesenterijq; ac inferioris omentimembranæ glandoso corpori non ab simili, & præter exiguos uenarum ac arteriarum in ipsa consistentes plexus, sinuosa cauaq;. Habent enim mulierū testes intus præter uas sinus quosdam tenui aqueoq; humore plenos, qui prius non læso teste, sed ui compresso, ac inflatæ uesicæ modo crepante, in miram altitudinem inter dissecandum non secus quā ex featurigine quapiam exilire solet. At huiusmodi sinibus nulla peculiaris est forma: inæqualis enim, ut exterior ipsorū testium superficies sunt, & nō unus, sed plures, neq; illi semper iidem uisuntur. Hæc testium substantia membraneo inuolucro undiquaq; circūdatur, quod ipsi ualidissimē adnascitur. Atq; hoc quidem durum est: sed tenue & longē illi inuolucro quod uirorum testes proximē ambit, duritia & crassitie cedens: neq; adeo promptē à testium substantia inter dissecandum separabile, & sui testis substantiæ magis participans. Præfens inuolucrum mulieribus eundem quem uiris usum præstat. seminarijs enim uasis excipiendis aptum est, testium que continet substantiam. Præter hanc tunica mulierum testes nullum exigunt inuolucrū, nisi quod in ambitu peritonæi membranæ processus seminariæ uasales continentes, & uespertilionū alis longē simillimi, testium mediā duntaxat partem integunt, non autem ut exterior uirilis testis tunica, prorsus induunt. Seminaria uasa mulieribus similiter ac uiris duæ sunt arteriæ, & totidem uenæ, parem omnino cum uirorum uasis ortum sortitæ, at progressu distributionisq; serie differentes. Dextra enim uena ac arteria, quemadmodū & alterius lateris uasa, à primo ipsarum ortu dextrorsum peritonæo, ut in uiris, firmatæ, ad sui lateris testem descendunt, ac cum primū arteria uenæ cōmittitur, ambæ inuicem, ut uirorū uasa postq; aliquouisp; è magna peritonæi amplitudine exciderūt, implicari inuoluiq; incipiunt: non quidē uniuersum ipsorū corpus in implicationē absorbūtes, uerū mediā sui partē uena ac arteria in superiore sui lateris fundi partē deriuant, multiplici sobole in uteri fundum excurrentē. Quod uerō ex implicationis initio reliquū est, paulatim magis magisque, ut in uiris, inuoluit, uaricosumq; illud corpus efformatur, sua basi elatiori testis parti adnatū, & similiter atq; in uiris ramos in testis substantiā, & illū ambiens inuolucrū diffundēs. Deinde uas semē deferēs secundū testis corpus, ut in uiris habet: quancp; magis testi orbiculatim, q; in posteriori solū sede aduoluit. Ab interna enim sede basis uaricosi

Ceruicis uteri
substantia.

Mulierū tes-
tes cuiusmodi.

Testium inuo-
lucra.

Seminaria uas-
sa mulieribus
cuiusmodi.

corporis incipiens, externo testis lateri, & deinde inferiori ipsius parti & nonnihil interno quoque lateri adnascitur, haudquaquam tot inuolutionibus, quā testis adnascitur, ac uirile uas donatū. Porro a teste nonnihil sursum ascendens, & testis non amplius adnatū, reuolutiones eas instar uermis aequaliter procedentes amittit, ac teres planumque instar nerui in uterū errabundo ductu fertur, in mediā cornu dextri sedem insertū. His organis per me quidem licebit quęuis nomina imponere: ego autem quoniam uirorum organis forma substantiaque correspondent, eadē nomina illis, quā his indere inter ostendendū soleo, cum Aristotele, num semen hęc quoque organa, ut in uir, num uerō duntaxat ad uoluptatē quendam præparent humore, non admodū contendens.

Vteri uenae ac arteriae.

Porro hęc uasā pinguibus, quā inter dissecandum omnia obliterare solent, membranis a peritonæo natis suffulta tuto porriguntur. Cæterū præter nuper commemoratas uterū uenas & arterias quā a feminalibus uasīs principiū duxerant, aliā multo insigniores a caua & arteria magna post illarū supra sacri ossis initium diuisionē accedunt. Postquam enim ea uasā primum in duos insignes truncos diuiduntur, & hi rursus singuli in duos insignes, sed amplitudine impares ramos dissecti sunt, unū quidē qui maior est, ac per inguina crus accedit, alterū uerō humiliorem minoremque, cuius finis per pubis ossis foramen elabit, uterū uenae ac arteriae oriuntur, a minoribus humilioribusque secundae illius diuisionis ramis pronatę. Rami itaque in dextro consistētes (ut qui in sinistro sunt quoque) insignē porrigunt propaginē: uena quidē uenā, arteria autē arteriam: quę simul accumbentes, dexteri uteri latus propter fundi orificiū accedunt, ubi in multas scissas loboles, quādam sursum in humiliorē fundi sedem exporrigunt, quādam per uteri ceruicem deorsum digerunt, nonnullas etiā uesticę impatiētes. Quę uteri fundū accedunt, nō pregnantibus quodammodo graciliores & pauciores apparent, quę ceruicis & potissimum iuxta tundi os implicantur. Neque ut quispiā arbitraretur ab his uterū accedentibus uasīs, uenae & arteriae originē ducūt, quę secundū rectos abdominis musculos sursum ferunt, illis quę uasīs quę ad peritonæi ossis posteriore exporriguntur sedē, cōmunes sūt. nam hęc ortū sumunt a præcipuis uasīs per inguina in crus deductis, a quibus etiā surculi pronascunt, muliebri pudendum colliculosque ipsius accedentes. Vnā cum presentibus uteri uenis ac arterijs ac ossis sacri neruorū paribus utrinque etiā nerui deducunt, tenuibus surculis potissimum in uteri ceruicē, & circa humiliorē fundi sedē excurrentes, ramosque etiā uesticę promētes. Ad elatiore porro fundi regionē subinde neruuli per quę graciles diffundunt, a sexti neruorū cerebri paris ramis deducti, qui costarū radicibus exporrigunt. Verū ut hi neruuli prætenues albicātesque sunt, & pinguibus membranis suffultiuntur, ita quoque inter dissecandū difficulter occurrunt. Atque ideo nunc propemodū manifestū esse arbitror, quas partes uterus tangat solū, ac quibus alligetur & adnascatur. Anterior enim posteriorque & superior fundi uteri regiones nullis quas contingunt partibus adnascitur, latera uerō cōnascuntur, membranis uasā utero deducētibz, & uterū peritonæo ualidē colliantibus, exteriorēque uteri tunicam producentibus, ac demū carneis illis fibris intertextis, quę duos efformant musculos, quorū beneficio uterus uoluntario motu nonnihil sursum, dum mulieres ilia trahunt & quasi colligunt, allicitur, quique adeo oblique prorepunt, & quā uterum accedunt, adeo crasse sunt, ut perperā uteri cornua illos musculos esse aliquādo arbitratus fuerim, quod scilicet obrutos muliebris uteri angulos cornuū imagini nō accedere uidebā: neque arbitrabar mihi uacē aut caprā, ut Galeni Anatomicorū primarij sensa intelligerē, secandā. Ceruix porro uteri ex lateribus membranis quoque & uasīs ipsi exporrectis adnascit, & illorū interuentu peritonæo (sed quemadmodū & uterus, laxē) cōnectitur. Posteriori parte per mediā longitudinem, quā fundo propinquior est, recto intestino ita innititur, ut accumbentes inuicē intestinorū gyros mutuō allocari cernimus. Verū ad ceruicis in pudenda finem, illa podici firmissime cōnascitur, perinde ac si recto intestino & ipsi cōmunis esset tunica, quemadmodū stomacho & asperę arteriæ cōmunem tunicā esse nō dubitamus. Rursus ceruix anteriori sede elatius quidem ad fundi orificiū innitente duntaxat habet uesticā, sed paulo inferius fibris quibusdā humillimā uesticę partē & ipsius ceruicē adnatā possidet. Vbi autē hęc illi inserit, uelut cōmune utriusque corpus & tunica efficitur. Cæterū in fine quā ceruix in pudendū desinit, cōmune utriusque, ceruicis scilicet & cutis, ut in labris & podice, corpus constituit. Hęc cutis præter quod pilosa euadat, ipsi duriuscula, quemadmodū & in mēto, substernitur pinguedo, in uetulis (etiā si illis ceruix occalluerit) unā cū mamillis flaccescens, neque ita bellē pudendū colliculos alas uelut in iunioribus sustinēs. At quū hęc citra mortuorū sectionē conspicua sint, enarratione neutiquā indigent: quemadmodū neque illi primi in pudendo implexus, & utrinque una prominēs cuticularis caruncula, longa quidē, sed tenuis, & ex longa basi in mucronē desinens. Has uisquē Gregis uocari inuimus, qui earū præcisionē plus quā quis arbitraretur cruentam, & cicatricē perinde ac reliqua huius sedis ulcera difficulter suscipiente, docuerūt: quod hęc coriaceę quodammodo carunculae in nonnullis mulieribus ad tantā molē augeant, ut pudorē deformitatemque inducant, &

Quibus partibus uerus adnascitur, & quas solum tangit.

Vteri musculi.

Prominulae ceruicis orificio carunculae.

& multis nationibus quoque insignis impudicię argumento sint: inō a uestimentis iugiter attritę, ad libidinē irritant, & Veneris ardorē suscitant. Vnde etiā Aegyptijs præcipue uilum est, ut antequam carunculae illę exuberent, tunc potissimum amputentur, quum proximē uirgines nupturę sunt. Porro quis harum præcipuus usus sit, suo ordine iam audies. Vterus concipiendo semini idoneus, & foetum tantisper complexurus, dum perficeretur, ac alijs quā sanguine nutrirī posset, in humillima trunci corporis sede locatus est, quā ad concubitus seminisque susceptionem, & adhuc ad concepti foetus augmentum, perfecti quę partum, nulla aptior excogitari posset. Hęc siquidem longē a facie & nobilissima rationis arce situatur: deinde ossa nulla, quo minus in miram amplitudinem distendi uterus queat, inibi præpediunt, atque etiam ipsi parituro hinc ad inferiora & uersus crura exitus facilis est. Forma autem uteri fundo cōuenit rotundę proxima, quo reddatur capaciōr, iniurijsque minus sit obnoxius. Dein fundus unicus simplexque est, quod unicum foetum amplecti debeat: attamē latior uisitur quā spissior, quod interdum & gemellos concipiat. Non enim geminus cernitur, & intestini instar oblongus, qualis cani & iui, & illis denique animalibus obtrigit, quę plures simul foetus semper propemodum enituntur. Paruus autem, ac magis quā facile crederetur contractus in non prægnantibus uidetur, ut quā minimum alia tunc comprimeret organa, & sinum ipsius adeo angustum redderet, ut quę proximē uniuersam genituram amplecti queat, eam nulla ex parte a se intactā relinqueret. Ac proinde commoda quoque ipsius functioni constat substantia, quā affatim scilicet contrahi colligique quū nihil complectitur possit, & rursus secundum contenti augmentū sensim in miram amplitudinē distendi. Atque hęc nō imbecillis distendiue citra diuisionē inepta uisitur, at ualida & iniurijs ferendis pertinax, fibrisque nō infirmis, neque ut fors ferē intertexta. Verū rectas habet intimas, quod ante omnia semen allicere debeat: & easdem possidet paucas, quod ocyus semen illi ex temperamento ad iustitiā placēs, ac fluidum aptoque membro porrectum, in illum labatur. Obliquas autē plurimas, easdemque rectis ordine succedentes possidet, quod conceptū diutissime retinendū sit. Transuersas uerō extimas nanciscitur, quod illas uterus tum primū maximē requirit, quando foetum diu satis amplexū in lucem est editurus. Quod unica eademque crassa contētus fuerit peculiari tunica, neque duas cum uentriculo, carnosam uidelicet unā, & neruosam alterā obtinuerit, hinc factū nemo addubitat, quod cōtinere tantū uterus amplectique debeat, non autē uetriculi modo præter hęc aliud quippiam a proprio nutrimento concoquere & elaborare. Peritonæū illi ualidā exporrigit tunicam, proprię ipsius tunice inuoluerū, & tutissimū propugnaculū futurā. Hęc externa superficie leuis a quoque humore oblita est, aliarū partū modo quę inuicē tangere quidem, nō autē cōnasci satius fuit. Si enim uteri fundus nō prægnantibus incubenti illi uesticę, & quod illi subiacet recto intestino cōnascere, neque laxis illis, sed duris uinculis quibus accūbit partibus alligaretur, quis inficias ibit, uterū cōmodē tunc unā cū foetu non posse distendi, aut etiā in congressu aut partu deorsum uelut animal quoddā repere: Rursus si utero gerētibus, is omnibus quas tunc contingit partibus connatus hæreret, quoniam pacto obscuro semen denū amplexurus in se concideret, debitamque angustiam efformaret: & quum minimē opus est, intestinorū functioni non semper obesset. Orificium fundi tale est, quod semper conuiuet, nisi quum naturali instinctu semen admittere, aut foetui, aut mensibus iter præbere debet. meritō enim ex mulieris arbitrio, uti & antea dicebam, ipsius apertio oclusioque haudquaquam pendet. Quod uerō crassiori & densiori, ac idcirco glandis modo in ceruicis amplitudinem protuberante substantia, quā reliquum fundi corpus constet, nemo ambigere potest, id ob hoc maximē factum, ut in partu satis distendatur, neque in mira illa amplitudine lacerari diuellī ueperiditaretur. Atque insigni prouidentia in uteri ceruicis substantia efformanda Naturā uti, quis ignorat: quicquid ut dirigat distendique ad seminis susceptionē facile posset, & rursus ne uterus refrigeraretur, locusque seu amplitudo frustra inanis seruaretur, colligi & conuolutum ocludi queat, extructam conspicit: Deinde ceruicem substantia ad ueneris pruritum apta constare diximus. Vt uerō ipsius conuolutio & inflexus, ne uterus frigore afficiatur, plurimum auxilij præstat: ita quoque conuiuentes pendendi colles, & illę cuticulares carunculae, ceruicis opplentes initium, eidem usui accommodę censentur. Vasorum feminalium in mulieribus ortus & ductus, ipsaque testium substantia & conformatio, mulieres semen habere mihi utcumque persuadent: uerū id humidius frigidiusque uirili semine esse, indubitatum est, quod testes ipsi & minores sint, & mediam duntaxat arteriæ uenaeque feminalium portionem affiscant: dein quod præter sectionem, quę semen muliebri ostendit, mulierem frigidiorē esse constet. Neque etiam frequens scortorū concubitus argumentum est, mulieri plus seminis, aut illius humoris quem libidinis nomine Aristoteles mulieri datum scribit, quā uiro adesse, quum id non ex concubitus, sed ex seminis humoris uel illius eiectionis

Vteri officij, ipsiusque cōformationis ratio. Situs ratio.

Forma.

Magnitudo.

Substantia.

Superficies, & nexu ratio.

Orificij fundi ratio.

Vteri ceruicis ratio.

Seminalium uasorum et testium ratio.

*Nervorum
ac uenarum
ratio.*

*Menstruorum
pur
gationes unde
fluant.*

ctionis frequentia & copia (quibus illa à uiris longè uincitur) metiendum sit. Porro muliebrium ualorum & testium functione ac usum, ea quæ de uiri seminariis organis prodidimus, satis comonstrant. Sic quoque uterum, & potissimum ipsius ceruicis exacto sensu donaretur, nervos illis frequentes insertos fuisse, quæ nunc obtinent sensus liquidò attestatur. Ceterum uenis quas in fundum uteri & ceruicem pertinere diximus, uterum, & quando concepit mulier ipsas quæ fundum peculiare sunt, scetum quoque enutriti: arterias uero communi, quod illarum reliquo præstant corpori officio fungi certum est, ipsarum sectio in utero gerentibus, id non minus iucundissimè quæ luculentissimè attestatur. Et mulierum menstruas purgationes ex utero quoque petentibus uenis euacuari indubiatum est: at quo modo id fiat, & per quas potissimum uenas, fundi scilicet, an ceruicis ille sanguis profluat, fortassis si diligens Naturæ operum fueris admirator, neque in alio uis iuraueris uerba magistri, & tu quoque non mecum modo, uerum etiam cum eruditissimis uiris IOACHIMO ROELANTS primario apud Mechliniensis medico, nostraque Brabantia singulari ornamento, ac VITO TRITONIO ATHESINO, studiorum mihi dulcissimo comite, qui hac de re non semel mecum tum propter alias occasiones, tum maxime propter Hippocratis Aphorismum sexagesimum libri quinti, & Galeni in eundem commentarium literis egerunt, ambigas. Non sanè quod quis menstruas sit sanguis, & quæ ipsius natura, & quantus, & qua ratione in muliere abundet, & qui scetum nutriet, quamque falsa de ipsius prauitate & graueolentia Plinius, & cum alijs plerisque Albertus ille scripserint, nos lateat. Neque (est quibusdam secus uisum sit) dubitamus, pariter sanguinem illum in fundi sinum toto mensis intervallo sensim minime coaceruari, ac mensis periodo turgente iam utero promanare. Hoc enim si accideret, sanguis menstruus neutiquam tenuis, fluidus, ac illi perquam similis esset qui enaribus guttatim distillat: à quo menstruus neque manandi forma, neque alijs omnibus differt, nisi fortassis plerumque tenuior & aquosior, alia uel eiusmodi qualitate præditus occurrat. Qui si in utero seruetur, quis ignorare posset, illum concretum & frustulatum educendum: ut taceam fundi orificium tum nisi purgatis mensibus non posse in congressu recludi, alioquin quando mulier iniret, ac fundi ore semen acciperet, aut id os semine emitteret, etiam sanguini menstruo uia pateret, istaque profueret. Quin & magnam huius rei coniecturam dant mulieres quædam, nuper à partu neque fludum neque tenuem sanguinem emittentes, uerum magna coacti sanguinis cum seroso quodam humore frusta, perinde ac si sanguinem in uene sectione extractum, atque in uetrum aliquot horis collectum in partes cultro diuideres, ac illum tunc in terram abijceres. Eius namque formæ illis mulieribus sanguinem profluere aliquando conspexi, haud aliter quæ si aperta adhuc in uterum fundum pertinentes uenæ, quæ secundum innalescebantur, in uteri sinum sanguinem effunderent: & is ita concretus, non autem stillatim, ut alias solet, ex pudendo manaret, adeo ut facile in fundi cavitatem sanis mulieribus sanguinem menstruum nequaquam sensim asseruari, certo possumus colligere, & arbitrari ut in scetum dissectione intuemur, uenas ad fundum ceruicemque pertinentes, quæ suis suffulciuntur membranæ, sanguinem hunc paulatim aceruare, ac turgentes illarum singulis mensibus apertis ipsarum osculis emittere. Quod ex mulierum quidem sectione mihi uisum esse affirmare nequeo: uerum quod in quodam hæmorrhoidum uitio laborante non illubenter expendi, id mihi certissimò in uenis illum sanguinem, non autem in fundi amplitudine asseruari argumento est. Hic namque ordinatis uicibus, ut mulieres suis mensibus, ex uenis in sedem pertinentibus, sanguinis crassioris fluxu uexari consueuerat: & quæ ex nigro arquato iecoris mira duritie perijisset, num portæ ramis, an caua hunc sanguinem euacuarent in dagaturus, illum dissecui, atque uenæ portæ ramum sub coli intestini sine, & tota recti longitudine in mesenterio ductum pollicis ferè crassitie æquare, & sanguine illo crassiori lutofoque turgere animaduerti, caua uenæ ramis huc pertinentibus nihil prorsus immutatis, adeo ut per se stupidus censeret, si posthac ambigerem, num ex portæ ramis, an caue, melancholicus sanguis ex sede frequenter promanaret: & non certissimò mihi persuaderet, uenas has nimis oppletas, quæ iam sensim sanguinem illum admiserint, apertis ipsarum oris eructare. Atque ita in mulieribus fieri arbitror. an tamen ex fundi uenis, an uero ex ceruicis semper, aut modò ex his, modò ex illis menses defluant, ignorare me, neque quicquam certi quod mihi omni ex parte sanè esse uidetur, posse affirmare fateor. Hactenus enim nondum mulierem non prægnantem, quæ uenarum crassitie ab alijs differret inueni, quantæ tamè diuerso modo affectas plerique uiderim. Lutetie enim in publica sectione præstanti forma & floridæ ætatis meretricis suspendio necatam primum secui. Patuuij quoque altera obrigit, quæ sibi laqueo mortem intulerat. Deinde monachi cuiusdam diuo Antonio hic sacri elegans scortum repente uelut ex uteri stragulatū, aut attonito morbo, mortuū, Patuuij studiosi ex monumento ereptū ad publicam sectionem attulere, mira in dustria cadauer uniuersa cute liberantes, ne à monacho dignoscatur, qui id è monumeto ereptū cum scorti parentibus apud urbis præfectum

fectum conquerebatur. Præter hoc superiori anno mulierculam utcumque senem, & fame (uti conicio) in ea annonæ penuria enecatam, pari ratione subductam in scholis adepti sumus. Quæ autem postremò nobis obtigit, & qua in uigesima quarta & uigesima septima figuris exprimendis uisum fuit, suspendij metu se grauidam falso sinxerat. Verum Prætoris iussu ab obstetricibus (quæ illam minime grauidam affirmabant) interrogata, nunquam quantum à mensuris purgationibus abesset, utcumque id sedulo nos resciscendum ab ea curauimus, indicare uoluit. Verum huic, & quas non prægnantes uidi, omnibus uenarum pari se habebant modo: neque uel imaginari licebat, quod nam partio in uteri fundum sanguinem per crassam collectamque adeo uteri substantiam ducere possint, precipue quum in his uenarum capillorum modo essent tenues, uisumque quodammodo effugerent. Quæ autem ad ceruicem & infimam uteri fundi sedem tendebant, apparere crassiores, & facilius ex his menses defluere expurgari uel posse uidebatur. Haud secus quam si sectio ex uenis ceruicem implicantibus menstruum sanguinem semper excerni, propemodum suaderet.

DE UTERI ACETABULIS. Caput XVI.

*atque sinus
speciebus
in utero
cauæ, ac
præter uac
cuaque non
ita præter
concepit.*

*h. i. f. ca.
p. 1. g.
c. f.*

*cap. 1. g.
p. 1. f.*

*cap. 1. g.
p. 1. f.*

*cap. 1. g.
p. 1. f.*

*cap. 1. g.
p. 1. f.*

*cap. 1. g.
p. 1. f.*

UTERUM dissectionis professorum de uteri acetabulis dissensio ad nos quoque manauit. Grauius etenim in scholis contenditur, quidnam uteri sint acetabula: qua etiam de re tantisper dubitavi, donec in oue, quæ non ita diu utero gesserat, quid uerè uteri acetabula sint, inspexissem. Hæc enim altero ipsius uteri sinu semen receperat, qui dissectus asperam inæqualemque ostendit superficiem, multis sinibus oppletam, qui tales prorsus erant, ac si mediam piscis partem singulis sinibus quis non secus impressisset, quam si in ceram eiusmodi sinus piscis quapiam moliretur. Quando itaque sinus illos intuerer, ac Galeni loci ad finem libri de Uteri refectione non immemor essem, quo acetabula sinui foliorum herbarum assimilant, quam Græci ab acetabuli, seu potius heminae forma κοτυλιδων, & à cymbali imagine κυμβαλιος & κυμβαλιος uocant: nos autem acetabulum, & Veneris hortum, seu umbilicum nuncupamus, promptè collegi, hos uteri sinus κοτυλιδωνες Græcis, nobis autem acetabula primum fuisse ad eum modum nuncupata, quo altius in cisis ossium sinibus acetabuli nomen accommodamus. Si enim coxendicis acetabulum intuitus fueris, illudque ad hos uteri sinus contuleris, nullas reperiens corporis partes æque ex merito ab imagine nomen obtinuisse, atque acetabulum id coxendicis ossis, à quo iam paulo ante femur resectum sit, & hos uteri sinus. Vt enim coxendicis sinus ita ac si medius globus ipsi impressus esset, cauius cernitur, sic etiam & hi uteri sinus insinuantur: deinde ut coxendicis acetabuli supercilia extra reliquam ossis superficiem prominent, ita etiam in uteri amplitudinem suorum sinuum supercilia procerius quam reliqua uteri superficies in ipsius cauitatem extuberant. Ad hæc, ut coxendicis ossis acetabulum mucoso humore oppletur, ita sanè & uteri sinus mucoso sanguine mihi conspiciebatur infartit: à quo iam in non nullis sinibus teres & insigniter mucosum uasculum uidebatur pronatum, ad eum prorsus modum quod teres ligamentum ex coxendicis acetabulo in femoris caput inserit. Quum itaque hos ouilli uteri si nus inspexissem, unde uteri acetabulorum nomen primum sit institutum, nequaquam hæsi. Vt autem quod nomen illud procrearetur cognoscere, non prægnantis ouis uterum mox aperui, & uteri amplitudinem multo aliter quam muliebris uteri asperam inæqualemque adinueni. Per uniuersam enim superficiem subflaua uisabantur tubercula, & semiglobuli, tales omnino ac si dimidiatas piscis uteri muliebris amplitudini passim quis agglutinasset. Atque hic primum discere coepi, quid Anatomes professores uellent, qui acetabula uteri extumescens in ano uenarum capitibus cõparant, ex quibus iam paulo post sanguis melancholicus est profluxurus. Si enim non prægnantem uacuum uterum secueris, illo quauis ratione aperto, nihil eiusmodi prominentibus capitulis erit manifestum: nihilque addubitabis, illa acetabulorum loco plerisque Anatomicis habita fuisse. non fortassis quod illa uerè acetabulis assilarent, ueræque acetabula uteri esse arbitrentur, sed quod ex uteri sectione didicissent, uenas ac arterias inter internam externamque uteri tunicas admodum multiplici & implexa prorsus serie in uaccis distributas, suis sinibus in hæc capitula per uniuersam uteri amplitudinem extuberantia pertinere, ac demum cõcepto iam semine illa aperiri, semenque amplecti, & uasa quædam educere, quæ à uenis & arterijs in capitula pertinentibus pronata, ad seminis usque superficiem infererentur, illique implicita secundinam seu tunicam fetus extimam efficerent. Præterea ubi sedulo in non prægnanti uacca hæc tubercula expendis, & rursum in illa quæ nuper cõcepit, sinus illos quos tubercula sese aperientia efformant didiceris, ac pariter obseraueris in uacca quæ paulo diutius cõcepit, quæ sinus illi oblitterentur, & distentio iam utero prorsus uisum fugiant, ac uasa tantum appareant: ex sinuum loco ab uteri tunica ad secundinam porrecta, etiam facile ratiocinaberis, quid medici indicauerint, qui acetabula

*Quid uerè u
teri sint acet
abula, & quæ
primum ita su
erint nuncu
pata.*

*Quæ secundò
acetabula à ue
teribus fue
rint appellat
a.*

*Ad quæ uerè
acetabuli no
men fuerit de
ductum.*

Aphorif. 45.

uocauere neque sinus illos, neque tubera, uerum uasa ex utero in secundinam pertinentia. Ea enim Hippocrates tum aliis, tum maxime in quinto Aphorismorum libro, acetabuli nomine intellexisse uidetur, appellationem hinc fortassis sumens, quod haec uasa ab illis uteri sinibus, quae primum acetabula uocari inuimus, porrigantur. Atque hinc liquet, unde tot in Naturae operum descriptione exurgant contrariae prorsus autorum sententiae, quod scilicet Galeno dissectionis studiosorum facile praecipuo nimium in humani corporis fabricae cognitione credamus, & ipsi si nostris manibus dissectionem non aggrediamur: aut si id tentemus, ab illis casu abstineamus animalibus, ex quibus Galeni dogmata expendere liceret. Frustra enim in muliebris uteri amplitudine tubercula illa quae subflaua & dimidiatae piscae simillima esse diximus, indagabis: quum illa his penitus non donetur, uti neque asinae uterus. Si tamen uaccinum uterum ex macello tibi curaueris adferri, nihil his tuberibus (quouis etiam pacto uterum aperias) promptius occurret. Insuper in muliere quae non ita pridem concepit, incassum sinus illos quos coxendicis acetabulo conferebam, inquires: quod non solum hinc conijcio, quia non praegnantem mulierum uteri illis tuberibus prorsus expertes sunt, sed & quod refectione id in muliere fuisse a marito interfecta didicim, cuius uteri interior superficies, & uasorum iam in semen pronascentium series nihil a canini & fuis uteri forma discrepabat, quam in foetis canibus indies conspici re licet. Porro quum in mulieribus ab utero in secundinam uasa pertingere cernamus, illud acetabuli nomen illis propter Hippocratem ascribi poterit, quod ultimo recensebam, quum uasa quaedam ab utero in secundinam pertinentia, acetabuli nomine quibusdam comprehensa attestaret. At iam opportunum erit secundinae & reliquorum foetus inuolucrorum naturam, & foetus formationem sermone quoque ad licebit uerissime pertractare, & dein mamillarum quoque historiam hoc libro persequi.

DE INVOLUCRIS FOETVM IN VTERO regentibus. Caput XVII.

FOETVS inuolucra utcumque quatuor tabellis trigesima figura exprimere conati sumus.

Quae in
ratione de
eum formati
one in contro
uersiam ueni
re soleant.

QVVM praesente libro etiam organa generationi subministrantia propter sedis uiciniam describere propoluerimus, conduxerit hic quoque de foetu, & potissimum de ipsum inuoluentibus tunicis, quaedam subijcere. Quandoquidem diffusum de foetus formatione sermonem instituire, prolixius esset negotij, & ut uerum fatear, hinc mihi aliorum autoritatibus duntaxat insistendum esset, & tandem uix mihi ipsi probabilia, non absque frequentibus controuersijs, adducerem. Nam & si quaedam ex foetuum & praegnantium uterorum dissectione didicim, & in scholis nonnulla demonstrare solemus, id tantummodo ex brutis, neque id ea qua oporteret diligentia habeo. praegnantem namque mulierem mihi ad dissectionem paucissimam haecenus obtigere. Quum itaque adhuc permulta ex frequenti ac sedula sectione me adepturum non diffidam, modo in dissertationum Oceanum me haudquaquam conijciam, praeter caetera disputaturus, num muliebre semen ad generationem aliquid praestet, mulieres etenim semen perinde ac uiros habere, muliebrium organorum fabrica superius edocuit. Dein num semen effectiuum simul & materiale principium foetui offerat, an tantum effectiuum. Rursus si semen effectiuum principij tantum autor sit, quorsum id euanescat: & si materiale etiam principium sit, quas partes efformet, num scilicet eas quas solidas semper spermaticasque nuncupamus. Item quid primum generetur, omnia ne simul, an iecur, cor, & cerebrum prius simulque: an cor prius, aut iecur prius, & quo nam tempore singula in foetuum formatione fiant: praeter eius generis quaestionum quamplurimas, uix paginis aliquot enumerandas, in quibus omnibus fere Galenum ab Aristotele medici iuxta ac philosophi dissentire arbitrantur, hi quidem Aristotelis placita, illi uero Galeni mordicus defendentes: sed per loue omnes sectione postposita, frivolis quibusdam rationibus, & autoritatum congerie duntaxat innixi. Quum interim sectio hic plerumque luculentissime ostendat, quam si ita in mulieribus atque in brutis aggressus fuisset, & in has disceptationes me quoque injiciens (uti aliquando quum quid ex actius reperero, facturus sum) aliquot chartas absumerem, & ostenderem pariter quam belle Galenus qui alios de sectionis negligentia increpat, sibi passim consentiat: & quam futiles rationes & a ueritate prorsus alienas in Aristotelem nimis profecto sophistice contexit, autumans neminem post illum sectiones aggressurum, suasque imposturas deprehensurum. Quanquam Aristotelis sententiam undique ueram esse, non annuam, nihilominus tamen medicos expendere

dere uelim diligentius Galeni nimium omnibus concessum placitum, quo praeter simplicem carnem pinguedinemque corporis nostri, omnia semine constare docet: ossa uidelicet, cartilagine, membranas, ligamenta, uenas, arterias, neruos, tendines, musculorum fibrillas, cerebrum, & si quid aliud in corpore praeter pinguedinem & carnem habeatur. Hoc enim ubi sedulo medici affectu omni remoto indagauerint, uiderintque, dein qui Galenus ad secundi foetus inuolucris constitutionem, muliebre semen non sufficiente uirili requirat. At praesens sermo quantumuis ipse renatur, in alium locum supprimendus est, & ut mihi a principio institutum fuit, foetum inuoluentes tunicae ueniunt pertractandae, quas num rite Galenus & in libris de Partium usu, & libris de Semine & foetus formatione descripsit, aut uiderit etiam, ipse tecum ubi eas tute in homine, aut suae, canis uel obseruaueris, expendito. Quum enim Galenus canis & suis inuolucra hominis respondere docuerit, tantisper dum mulier sese offerat, in cane effecta aut suae foetuum inuolucra non oscitanter inuestigare erit operae pretium, ut dein haec mea Galeni locis conferens animaduertas, num uel canis inuolucra is recte descripsit: ut etiam tunc perspectum habeas, quousque ueram humani foetus fabricam Galenus recensere potuerit. Primum itaque foetus inuolucrum, quod & extimum mihi nominabitur, foetum uniuersum non eo modo obuoluit, quo nucleum a suo putamine obduci integri que cernimus, aut quo reliqua duo inuolucra foetum ambire mox audies, imo foetum duntaxat circuli uasa contingendum modo cingit. Haudquaquam enim superiorem, uti neque etiam inferiorem foetus partem contingit, sed tantum ita se habet, ac si quis a mucronata pectoris ossis cartilagine ad elastissimam usque ilium ossium sedem fascia impense laxa cingeretur. Inuolucrum enim huius latitudo ex foetus proportionem tanta duntaxat est, quanta longitudo a foetus ilium ossium elastissima sede ad mucronatam usque cartilagine pertingeret: aut ut expressius dicam, inuolucrum latitudo non multum excedit cubiti cum extrema manu longitudinem: tantum abest, ut inuolucrum id foetum uelice alicuius, aut ipsius uteri modo amplexaretur. Porro inuolucrum plitudo tanta est, quanta summa interioris uteri superficiei extensio, inuolucrum enim hoc externa superficie utero undique contiguum est, & adnascitur quoque. Dein exacte consistit ad foetus mediam regionem, si modo mihi foetum ita iacentem subaudis, quemadmodum conuolutus implexus que in utero (aliter ac uulgo persuasum habet) secantibus occurrit. Porro ipsius crassities nequaquam membranae modo tenuis est, sed quum foetus ab utero paulo post resolendus est, uteri inuolucrorum crassiem longe superat, & pollicis etiam crassitiem facile aequat. Deinde substantia non constituitur membrana, uerum peculiari, & cui in uniuerso corpore alteram non reperiis similem, nisi fortassis illam fungosae penis, aut propinquius adhuc lienis substantiae assimilare uelles. Est enim huius inuolucris substantia, lienis quali modo nigricans, friabilis, fungosa, & frequentissima uasorum serie implicata. Quippe omnes uenae & item arteriae ab utero foetum petentes, in hoc inuolucrum duntaxat pertingunt, neque undique in foetus ambitu in aliquod uniuersum foetum inuolvens inuolucrum finiunt, sed in hoc duntaxat quod iam describere (utinam tam sceleriter, atque praesens in sectione ostendere possem) conor. Vasa itaque uterum implicantia suis osculis in hoc inuolucrum, quod lato crassoque circulo non inopportunè contuleris, pertingunt aperiunturque, & ex singulis uasorum oris noua procreantur uasa tot numero, quot uasorum ora inuolucrum id contingunt, atque a uenarum quidem oris uenae procreantur, ab arteriarum autem arteriae: quae per huius inuolucris substantiam uarie admodum implicatae, tandem inuicem colliguntur, uenae quidem in uenas, arteriae autem in arterias, & tantisper grandiores rami ita collecti in maiores adhuc coeunt, donec omnes uenae in duos colligantur uenarum caudices, & arteriae item in duos arteriarum caudices: qui ut uenarum caudices duo inuolucra, quae uniuersum foetum ambire mox dicam, penetrantes in umbilicum pertingunt, sanguinem & uitalem spiritum foetui in eum prorsus modum deducunt, quo reliquae corporis uenae & arteriae ipsas quas perreptant partibus suam quam continent materiam digerunt. Hoc itaque extimum foetus inuolucrum aliud nihil est, quam plexus quidam & textum, in quod uasa uteri pertingunt implicanturque, ob hoc potissimum, ne totidem uasa foetum subiret, quot ab utero in inuolucrum hoc pertingunt, sed ut huius inuolucris beneficio collecta in pauca redigerentur uasa: quae per foetus umbilicum ducta, unica tantum sede eademque tuta foetum perficerant. Exterior igitur praesentis inuolucris superficies uniuersa uteri internae superficiei adnascitur, proximaque est: interior autem ipsius superficies adhuc pertinacius obnascitur secundo foetus inuolucro, quod iam aggrediar: simulatque indicauero per melicere, ut huic extimo inuolucro ex tuo arbitratu nomen imponas, memor Galenum reliquosque dissectionis professores extimum inuolucrum *regium*, uti & Latinos secundas, seu secundinae, alij et loculos appellare. & quum forte idem cum Galeno illi nomen impones, expende an is id rite descripsit: quod tum feceris

Lib. 2. de Semine.

In lib. de Foetus for.

Primit ac extimū foetus inuolucrum.

z oppor.

opportune, quum animaduertis id neutiquam membranā esse, sed potius lienis suo nigricante sanguine admodum turgidi substantiam; & non toti uteri superficiei adnasci, sed duntaxat tantae superficiei uteri parti, quanta est ipsius inuolucris exterior superficiei. Secundum foetus inuolucrum à sarciminis imagine admodum eleganter à matris ueteribus est appellatum, qui id secus ac Galenus uerè cognouerunt. Quum enim inter dissecandum extimum inuolucrum ab utero diuulsum est, atque & nigricans subuicidus sanguis ab illo profluxit, nulloque alio foetus inuolucro effracto, foetus ab utero eximitur, is unā cum suis inuolucris sarciminis alicuius, nō quidē oblongi, & quod ex tenuibus formatur intestinis, sed breuis, & ex crassioribus intestinis formati, supra & infra consuti, non autem laqueo tantum intercepti, imaginem exprimit, secundum enim inuolucrum intestino respondet: foetus autem, & omnia quae id inuolucrum amplectitur, intestino infartorum rationem obtinent. Est enim secundum hoc inuolucrum exacta membrana, uenulis quibusdam & arterijs intertextis, ad eum ferè modum, quo adherens alba ue oculi tunica illis donatur. Externa ipsius superficiei tanta amplitudine, quantum est extimum foetus inuolucrum, pertinacissimè illi connascitur, & uenulas suas arteriolasque ab extimo foetus inuolucro assumit: nullum enim uas immediatè ab utero in hanc membranā pertingit, etiam si externa ipsius superficiei reliqua (quae scilicet extimo non connascitur inuolucro) uterum contingat, sed non connascitur. Nulli enim secundum hoc inuolucrum utero, nisi extimi inuolucris interuentu nascitur. Interior huius superficiei ad amussim laeuis est & humecta, neque alteri prorsus parti connascitur, nisi puncto quodam (ut ita dicam) intimo seu tertio foetus inuolucro: atque is connexus, umbilici uasorum ab extimo inuolucro per secundum & tertium ad umbilicum tendentium sit interuentu. In reliqua enim amplitudine secundum hoc inuolucrum tertio nusquam adnascitur, & inter secundum hoc & tertium inuolucrum foetus urina colligitur. A suprema enim foetus uesicae fundi regione meatus quidam per umbilicum in cavitatem pertinet, quae inter secundum & tertium consistit inuolucrum, atque is meatus foetus urinam in illam amplitudinem deferret, *oedochus* hinc appellatus, & mira industria in hoc à Natura formatus, ne foetus urinam per uesicae ceruicem reddens, illam corpori suo proximam tantisper dum nasceretur asseruaret, & eius acrimonia mordacitateque molis illa ac tenerula cutis erodatur ulceretur ue: sed ut urina procul à foetus cute eius urinarij meatu beneficio, inter secundum inuolucrum & tertium deduceretur, & ut mox de foetus sudore quoque dicam, partus promptitudinem dum paulo ante egredientem foetum profluit, & utri ceruicem humectando emollit ampliatque, plurimum iuuat. Galenus secundum inuolucrum quo ipse urinam contineri scribit, toto foetui non obduci attestatur, sed duntaxat clunibus, & extremis partibus, quae in re tuum ipsius requiro iudicium: & hortor pariter, ut quum foetus, si non humanum, saltem canis secas, ut mox atque extimum mihi appellatum foetus inuolucrum ab utero distrahatis, foetumque ipsius reliqua inuolucra manu continens, ut foetum erigas, ac urinam deorsum uersus pedum regionem colligis intuearis, ac dein capite illum rursum declines, & animaduertas mox urinam uersus capitis regionem asseruari, illudque membraneum inuolucrum quod ego descripsi, & utero undique (nisi ubi extimum inuolucrum obstat) dixi esse proximum, urinam continere, & neutiquam *oedochus* esse, quum nullas prorsus possideat uenas & arterias, ab ijs quae ipsi nutritionis gratia, ut & ceteris membranis offeruntur, & haec neutiquam ab utero immediatè procedunt, sed ab illis quae crasso illo & lieno foetus inuolucro implicantur. Si enim haec sedulo expendis, haec quae mea cum Galeni placitis ad sectionem contuleris, promptissimè iudicabis, quam reliqua Galeni de Foetuum formatione & seminis natura constare possit sententia. Tertium foetus inuolucrum forma prorsus secundo respondet, sed minus est amplum, & longè tenuius, tenuissima enim (unde & *diuina* dicitur) membrana est, alba quemadmodum & secundum inuolucrum, & uenulis pariter ac arterijs implicita, foetui proximè & undecunque obducta. Huius exterior superficiei prorsus laeuis & humecta est, neque ulli penitus parti adnascitur, nisi uenarum arteriarumque umbilicum petentium interuentu. haec enim quum ab extimo inuolucro per secundum & tertium umbilicum adeunt, secundum inuolucrum primo committunt. Interior quoque tertij inuolucris superficiei laeuis quoque & humecta est, foetui nusquam nisi ad umbilicum, uasorum umbilici beneficio nexum. Inter hoc autem & foetus cutem sudor copiosus continetur, qui foetus est recrementum, ac ante partum non minus quam foetus urina profluens ceruicem uteri irrigando, foetui faciliorem exitum parat, dein de foetus cuti subflaua quaedam & luto obducitur substantia, eius concoctionis (uti arbitramur) recrementum, quod in singularum partium enutritione fieri putamus. Venae & arteriae hoc inuolucrum implicant ab umbilici uasibus, quum illud permeant, principium mutuantur: quae & si sint longè gracillimae ac tenues, tamen

men inter dissecandum promptè occurrunt, quod haec membrana praeter ceteris corporis membranis & tenuissima sit, & omnis prorsus adipis experta. Vnde etiam ipsa post partum apud quasdam nationes non ineleganter exsiccata uesicae modo seruat, atque uulgo apud nostrates in masculis galea, in foeminis uitta, apud Italos uerò indusium fuisse persuasum habent: in hoc errantes, quod omnibus pueris hanc membranam communem haud esse arbitrantur. Quod obstetricum inscitia fieri uideo, quae interdum, & ut plurimum tertium inuolucrum simul cum secundo à foetu abstrahunt, tunc illam suam camiliam non obseruantes. Aliquando uerò quum extimum inuolucrum utero adhuc in partu pertinacius adheret, ipse quae secus antea prodit, tunc intimum ipsius inuolucrum capiti ipsius aut cruri, aut manui obducum absque secundo inuolucro prodit: id quae tunc mulieres religiose, & magna superstitio ne asseruant, neque ab his modò, uerum & ab occultis philosophis summo opere expetitur. Quum interim pariter & intimum & secundum possent semper matres aequè puerorū nomine (uti charissimam meam matrem fecisse uideo) reponere, si extimum inuolucrum, aut lienosam illam substantiam à secundo inuolucro deradi mox curarent, & ablutas postmodum membranas sceno leuiter opplerent, uesicarum quae modo exsiccarent. Putauerim enim elegantius fore, si grandiam puero mater illius offerret inuolucra, quam quod ea simul cum foetus urina, & sudore, & qui profluit tunc atro sanguine in cloacas reijci, aut in terram fodi curant. Quum ceteris uiuiparis animalibus ferè sit innatum, ut simul omnia quae foetum inuoluunt, deuorent, ac deglutiant, id quod in parturientibus canibus non iniucundè aliquando obseruauit. Porro quae uenarum & arteriarum in umbilicum pertinentium sit series, in tertio libro qui uenis & arterijs dedicatur, exequutus sum, quum uenam dicerem in iecur ferri, à qua priusquam in iecur absumitur, in canibus ramus in mesenterij centrum pertingit: arterias autem secundum uesicae fundi latera deorsum prorepere, atque in humiliores ramos arteriae magnae inferi, quos diffundit post magnam supra sacri ossis initium diuisionem. Quoniam pacto autem haec omnia ad amussim dissectione indagaturus sis, ubi mamillarum sermonem absolueris, ordinatim subiungam.

DE MAMILLIS. CAPVT XVIII.

MAMILLARVM fabricam non aliter delineare licuit, quam in dextro latere uigesima quinta figura eam exprimere conati fuimus.

Non citi
niter inter
A, B, C, D
et 14. fig.

3. muscul.
tab. 5.

MAMILLAE etiam si peritonæo nulla ex parte amplexentur, quum tamen foetum ubi is in lucem prodijt, alant, atque in organorum generationi subserviunt numerum recensenda sint, hoc quoque loco ipsarum fabricam opportune prosequemur. Mamillarum itaque situs nulli non conspicuus est: super pectus enim ad ossis pectoris latera locantur, pariter inferiori brachium pectori admoventis musculi superstratae. Verum ut figura admodum uariant, sic quoque parem non semper sedem occupant. Ampliores enim mamillae latiori firmantur basi, propendulae uerò ac flaccidae à naturali loco declinant: & quibusdam mulieribus uicini ad pectoris medium inuicem accedunt, quibusdam autem (quod & pulcherrimum ducitur) inuicem recedunt, thoracisq; lateribus magis appropinquant. Forma illis penè propria, semiglobum refert: quippe exterius rotundae, gibbae sunt, papillae (quae Graecis *thalos* appellatur) instar processus obtinentes: intus uerò seu posterius, quae pectus spectant, leuiter admodum sinuantur, secundum pectoris gibbum plane & amplae basi commissae. Mamillarum moles quum à brachium pectori adducente musculo abscedit, quae illae potissimum dependent, ampliores quam in medio ductu euadunt, ut plerisque foeminis simul in basi, & in ipsarum extremitate ampliores ob concidentem ipsarum substantiam uisuntur. Porro substantia qua constant glandulosa est, multo adipe abundans, & uenis paucisq; admodum arterijs & neruis intertexta. Nerui quidem semper iidem in mamillas pertingunt, ac sibi perpetuo similes sunt: uenae autem & arteriae crassitiae & contento humore admodum pro mamillarum mole, & quo tunc funguntur munere differunt. In glandularum forma, substantia, multitudine & situ multo maior singulis temporibus est differentia. Viris namque multis nullae ac perquam paucissimae eademque aridae sunt glandulae, uti etiam admodum puellis. Alijs autem frequentes extuberantesque adfunt, duritiae, & mollitiae, ac forma uariantes. Iuuenulae enim quibus iam mamillae in molem attolluntur, generationis aptae sunt, harum glandularum obtinent copiam, sed inuicem compactarum & durarum, nulloque lacteo humore

re oppletarum. Dein series formaque glandularum in mulieribus à cæteris animalibus, & potissimum uniparis differt. his namque unicum quodammodo & continuum in uniuerso ubere consistit glandosum corpus, illis autem ad papillæ centrum una magnaque & mamillæ modo effigiata habetur glans, cui¹ aliæ frequentes, sed paruæ, & amygdalis à cortice liberatis similes in circuitu accumbunt, duriori adipe, & uenarum & fibrarum ex carnea membrana in cutem pertinentium interuentu mutuo commiste connataeque. Vniuersa enim mamillarum substantia ad ipsas ritu inter cutem & membranam à nobis carneâ dictam continetur, neque costis incumbentibus musculis mamillæ alio nexu committuntur, quàm per reliquum corpus carnea membrana subditis sibi musculis: nisi forte hic paulo plures uenæ interueniunt, à musculis in mamillas digestæ. Vt cumque tamen mamillæ aliquando flaccidæ propendeant, carnea membrana à musculis non abscedit, uerum glandulæ illæ unâ cum adipe non amplius constrictæ, sed flaccidæ à carnea membrana laxantur. Mulieres enim lactantes & ultimis mensibus uterum gerentes, has uenas lacteo humore aut lacte oppletas habent, & ipsæ etiam glandulæ eo abundant, & ob id molliores & fungosæ admodum, neque ita inuicem continuæ redduntur, & illum tonum non amplius seruantes, neque amplius duriusculo illas sustinente adipe, sensim flaccescunt & propendent. Verum nunquam eò perueniunt raritatis, ut deuoratum à muliere pilum in se (uti Aristotelis est sententia) reciperent, & pilari morbo, Græcis *ῥογιάζω* nuncupato, uexarentur. quandoquidem nulli dubium est, per tot angustias tenuesque anfractus ab ore in mamillas pilum nequaquam duci posse, etiam si illud mamillæ, quum in ipsarum consisteret uenis, amplexuræ essent. Est enim id Aristotelis commentum, ipsi ab anu quapiam persuasum. Quamquam fortassis, ut in renibus urinarijsque meatibus, quid pili simile in mamillis progigni posse, non omni ex parte uideatur absonum. Cutis mamillæ obducta, reliquæ thoracis cuti congruit: mamillæ enim substantiæ, ut reliquo adipi, con-

Libro 7. Historie de animalibus.

Papillæ substantia.

Venarum mamillam petentium series.

nascitur, pariterque inibi crassa est. At ubi orbiculatim ad papillam nigricat, circulumque constituit, qui quædam Græcis nuncupatur, pertinaciùs maximè in mamilla glandi connascitur, uelut plurimum neruorum, & tenuium uenarum instar fibrarum albicantium interuentu. Quinetiam cutis hic interdum tenuior quàm alibi euadit, fungosum quippiam, ut & papilla, adipiscens. Huius namque substantiæ penitus substantiæ accedit, hoc est neruæ quodammodo cuti intus spongiosa substantia oppleta, quæ dirigi ac uicissim laxari non minùs quàm penis apta, & pariter prædita est. Obscuri illi tenuesque nerui ac prorsus fibræ modo albicantes, in papillam pertinentes meatus uenarum surculi sunt, multiplici serie inter glandulas excurrentes. Venæ porro mamillis exporrectæ, à triplici plurimum pendente radice. Axillaris enim uena thoracis amplitudinem egressa, ramum insignem in musculos pectori superstratos, & pectoris cutem ipsamque demum mamillam depromit. Quæ etiam elatiorem scapulæ sedem, & summum humerum implant uenæ, deorsum in plerisque mulieribus ante sectionem conspicuos surculos in mamillæ cutem ipsamque mamillam deriuant. Apparent namque crebro mamillarum cutis uenæ in multis mulieribus, & potissimum quæ aliquando lactarunt, insignes, subuirdes, & errabundo ductu, ut in sura & in cubiti interna sede, aut in temporibus, tortuosæ incedentes. Porro uenæ mamillari à tertia radice principium ducentes, non perinde in cutem atque priores, sed in mamillarum substantiam penitus excurrunt, arterijs concomitate perquam gracilibus. Hæc namque uasa germinant uenæ ac arteriæ à iugulo deorsum sub pectoris osse exporrectæ, & inter cartilaginum interualla ramos pectori incumbenibus musculis & hinc mamillis diffundentes. Atque hæ præcipuæ sunt uenæ in constructione mamillarum animaduertendæ, quandoquidem harum interuentu uterus cum mamillis consortij lege afficitur. Hæc namque mamillarum uenæ & arteriæ (si modò quæ illis dispergantur) à iugulo, uti in uenarum & articularum serie docuimus, pronatæ, eosque quos diximus ramos per cartilaginum interualla germinantes, deorsum sub pectoris ossis lateribus prorrepunt, atque thorace excidentes, super anteriorem peritonæi transuerforumque abdominis musculorum sedem rectis musculis exporriguntur, horum posteriori sedi innatæ, frequentesque soboles, donec ad medium illorum longitudinis deuenerint, huc illuc utrobique emittentes. Porro hæ iuxta umbilici sedem alias uenas & item arterias sub rectis musculis sursum conscendentes operiuntur, atque cum illarum ramis ita implicantur, ac si utriusque manus digitos inuicem infereres. neuiquam enim oculis suis ita conuiuent, ac si utriusque manus digitorum apices è directo, non autem ex latere unâ commiteres. Hæc uasa sursum petentia ea demum sunt, quæ à grandioribus cauæ & arteriæ truncis per inguina crus accessuris principium assumere, in tertio libro commemorauimus. Quæ & si ab eadem cum utero petentibus uenis radice non enascantur, adeò tamen utero accumbunt, uicinaque sunt, ut qui hic in uteri uenis coaceruatur sanguis, illis uasis excipi, sursumque ferri posse credatur, aut suis oculis sanguinem à descendentibus sub

pectoris osse uasis, accipientia ad uteri uenas ac arterias diffundere. Verum hæc ad uenarum & articularum in tertio libro traditarum seriem spectat, quæ in præsentia uenit ad eundem, hoc paradoxo non postposito, paucissimas prorsus uenas ab illis quæ sub pectoris osse porriguntur, in mamillas diffundi, & arterias adhuc multo rariores, & si ausim dicere nullas. Nerui mamillarum ab illis pendent, qui subditis musculis exporriguntur, neque aliter hi in mamillarum quàm reliquam thoracis cutem deriuantur, præter unicum qui subinde ex quinto costarum interuallo papillam adit, multosque surculos ipsi offert. Quàm uerò singula primario mamillarum muneri idonea rerum Opifex iustissime fabrefecerit, intelliges, si seorsum unumquodque suo usui adhibueris. Ac præcipuum quidem mamillarum officium in omnibus animalibus quæ animal concipiunt, & animal in lucem edunt, censendum est, tenero adhuc ac iam nuper nato foetui alimentum præparare: quemadmodum uteri munus est semen concipere, foetumque tantisper dum absoluitur continere. Non autem in hoc præcipue, quanquam in quarto de Animalium partibus libro Aristoteles hoc innuit, ubera creauit Natura, ut cordis sedem operiant, & deinde in mulieribus secundario, aut illis abutente Natura ad lactis generationem, & ad ipsum continendum facerent. Quandoquidem plerorumque animalium & uirosum puerorumque mamillæ ad lactis primò generationem, dein uerò ex positu, quem non solum in homine commodum, sed & necessarium in pectore obtinuerunt, cordi uelut propugnaculum eas effici documento sunt. Quum enim neque pueris neque alicui animali ad generationem nondum apto mamillæ exurgant, sed ueluti notæ cuiusdam gratia absque peculiari aliquo in illis corpore, quo à reliqua inter cutem & carneam membranam pinguedine discerni possint, duntaxat in illis habendæ sunt, certum est, eas primò non propugnaculi uice fieri: nam in illis animalibus ac pueris mamillæ neque copiosiores adipem, neque glandulas, neque aliud quippiam præter teneram papillam habent, quo propugnacula illis quibus incumbunt organis merito dicerentur. Ad hæc, si quod incrementum in uiris mamillæ recipere apparent, & quasi alterius comodi causa, quàm notæ cuiusdam habendæ sunt, id illis magna ex parte prouenit peracto anno bis septimo, quum primùm genitale semen ferre ac pubescere incipiunt, ut stirpes semen laturas primùm florere nouimus, adeò sanè ut lactis gratia potius quàm propugnaculi intumescere, effeminatiores quæ ipsi mamillas fieri constet. Nam & lac nonnullis uiris post pubem exprimi, & per suctum frequentiore uel multum prodijisse, Aristoteles ipse asserit, & nos quoque non semel id conspeximus: uerum hoc potissimum accidit iunioribus & senioribus uiris, quibus mammae redduntur conspectiores, præcipue si humidiores, leuiiores, neque amplius uenis sunt, eorumque ipsorum ijs magis qui fuscis quàm candidi sunt. Quod uerò mamillæ homini, quemadmodum & simiæ, in pectore collocentur, non ita autem cæteris: præter hoc quod brachiorum manuumque operationes non impediunt, latumque pectus, neque ut reliqua fere animalia in acutum prominens habeat, mulier puerum lactans abundè indicat, nobis que in illo officio uarijs coniecturis colligere promptissimum est, mamillis commodiorem regionem sessili animali & manibus usuro (utinam ueneris præteream usum) anteriori thoracis regioni nullam excogitari posse. Nam hic situs lactis generationi propter cordis calorem non est ineptus, & ex abundanti mamillæ cordis propugnaculum & uallum quoddam censei possunt, homini imprimis pectus exporrecturo, neque illo cæterorum fere animalium modo humi reclinaturo. Deinde & situs hic reciproci quendâ calorem (qui tamen magis necessarius uentriculo & intestinis fuisset) cordi retribuit. Mamillæ enim lancis penicilli, aut uestis, aut ipsius in corpore adipis, aut carnis ritu à corde calor officina prius excalefactæ calorem illum reprimendo tegendoque reuerberant. Item, cordis thoracisque continuum motum, cordisque inexpugnabilem calorem ad lactis generationem plurimum conferre, qui concoctionis alterationisque naturam perspectam habet, absque negotio colligit. Porro mamillas homini elatius, cæteris uerò animantibus humiliter ex Aristotelis & Galeni aliorumque philosophorum & medicorum suffragio collocatas esse propter alimentum, aut ut ipsi dicunt, excrementum quod in lac conuertendum erat, penuriam: non omni ex parte sanum esse arbitror. Primum enim huc scopum dirigunt, quod foetus in utero inferioris corporis partis excrementitium sanguinem in nutrimentum assumit, mamillæ uerò ad lactis generationem sanguinem præcipue superioris partis. Dein adiungit, homini in elatiori parte mamillas reponi, cæteris autem animalibus non item, quod his superioris partis excrementum in cornua & iugas, secus multo quàm mulieri absumeretur. Quasi uerò cerui, equæ, eiusque generis animantia uenis quæ à iugulo deorsum sub pectore feruntur magis ac homines carerent: & in illis ex superioribus corporis partibus ad uterum sanguis minus quàm mulieri possit transumi: & non multo plus mulieri, depili alias omnino, excrementum in longissimos capitis crines, quàm alijs animalibus in cornua & iugas pro proportionem deperiret. Sed profectò hæc Aristotelis ratio illi correspondet, quæ innu-

Mamillæ
nerui unde
ducuntur.

Mamillæ
munus est
officium
cuiusque
constructionis
ratio.

Sic ratio.

mera de menstruis purgationibus problemata, nescio an tam uerè ac audacter medici & philo-
sophi soluant, quum inter reliquas huius generis questiones, quam ob rem animalium sola mu-
lier, & fortè equa, menstruo laborent sanguine, interrogant, ac intrepidè uulgo imponentes as-
serunt, alijs sceminèi sexus animalibus in pennas, crines, cornua, squammas, eam menstruum
purgationem absumi: in muliere uerò, utpote laui ac depili, singulis mensibus defluere. quasi
uerò nō frequentioribus & procerioribus plumis gallus quàm gallina, & in reliquo auium gre-
ge masculi magis quàm femellæ ornarentur: deinde illi solidiores maiores què ungues, &
cristam (qua aues ornantur) longè proceriorem maiorem què obtinerent. Ac dein qua-
si leo non hirsutior leæna esset, & ampliori longiori què cauda & iuba equus quàm equa. &
in ceruorum sexu & boum non tam pilorum quàm cornuum frequentia, & proceritate, nulla
planè esset differentia: & quasi mulieris ad talos usque pendens coma, qua sponsas apud nostra
res crines, acrium medicaminum ui, Italarum more haudquaquam erodentes, uelut chlamy-
de obiectas indies uidere est, non uiri omnes pilos sæpe etiam mole superaret. Verum hæc aliò
spectant: quemadmodum & illud, cur mamillæ mulieribus maiores què uiris obtigerunt, ac pro-
inde reliquam constructionis mamillarum rationem aggrediamur. His forma exterius rotun-
da, ut minus iniurijs essent obnoxia, perquam idonea fuit: intus uerò ea parte qua pectori com-
mittuntur, planas latas què merito illas fecit Natura, ut firma niterentur basi. Teneam quoq;
& prominentem merito adipiscuntur papillam, ut hanc angusto tenero què infantis osculo in-
ditam, is confestim labijs molliuiculis constringat, & inferiorem deducens maxillam, & buc-
cas contrahens lac attrahat, deinde instar canalis linguam inflectens ad stomachum, à nemine
interim edoctus, propellat. Ut uerò in illo suctu papilla turgidior procerior quàm aliàs dum
minimè opus est redderetur, similem cum pene possidet substantiam, quæ & laxari concide-
re què, & rursus à suauis contactu intumescere erigi què idonea censeretur. Papilla autem fen-
su exactiori, & neruorum furculis abundat, ut mamillis hac quoque ex parte cum genitalibus
esset affinitas. Venim illis ad uenerum congressum generis què propagationem, illecebram
ac uoluptatem indidit Natura: sic quoque & uberibus, & potissimum papillis, ut in lucem iam
editus fetus tenero & nondum dentato ori papillam lubentius mater titillandam pruri-
dam què inderet, ac sugendam offerret. Mamillarum uerò glandulosa substantia eius est ad iu-
stitiam temperiei, ut in uenis adductum sanguinem in lac familiare hominis alimentum conuer-
tere concoquere què possit. Venæ etiam non minori industria ex remotis longis què partibus mul-
tis anfractibus, ut sanguis melius mamillis præpararetur, sunt porrectæ: quod non tam necessa-
riò atque utiliter accidit. Necessariò quidem, quoniam (si secus Galeno uisum sit) succinctio-
ri quàm nunc uia uenæ mamillis non potuissent deduci. Quo pacto enim, quæso, à uena caua,
quæ inter septum transversum & cordis auriculam nulla suffulta basi uena quæpiam recta fur-
sum inter costarum interualla ad mamillas (quod Galenus facile factu arbitrat) commodè de-
duceretur: Primū enim nō ut reliquas cauæ uenæ caudex, hæc crassam fieri oportuit, ac proin-
de fuisset inualida, neq; cartilaginū interualla tantam uenam in demnem admisissent, sed conti-
nuo comprimerentur, & ipsa tutius non firmata in thoracis motibus ilico diuellerentur, sangui-
nis què eruptionis periculo homines semper fuissent obnoxij. Verum exacta uenarum inter disse-
candum ductus consideratio facile argumēto est, neq; ab illis quæ in brachium feruntur uenis,
in mamillas furculos cōmodius quàm nunc posse porrigi, multo què minus à caua & arteria ma-
gna, nisi à iugulo ubi hæc pectoris ossis summum contingunt. Quis uerò inflexionum & erran-
tis itineris uenarum, & harum quidem frequentium, non autem unius grandioris ad mamillas
ductuum usus sit, uenæ ac arteriæ seminalium & aliorum uasorum materiam ab alio organo
concoquendam deferentium errabunda itinera & gyri commonstrant. Quid porrò ualeat ute-
ri cum mamillis communio, ac proinde uenarum à mamillis ad eas quæ prope uteri uenas ena-
scuntur congressus, is demum pernotat, qui ex Aristotele lactis generationē usum què, & lactis
ad tenerum adhuc infantē alendum, necessitatē perdidit. Primū enim inter mamillas & uterū
mirificum esse consensum, præter què quod simul cum utero mamillæ exurgūt, quotidiana in a-
bortibus, & quā secunda ualitudine fetus fruatur, experientia erudit. Neq; id profectò iniuria,
quā ad unū opus faciendū uterū & mamillas cōparauerit Natura: uterū quidē, ut & antea
diximus, ad semē cōcipiendū, absoluedū què fetus: mamillas uerò, ad fetus recēs in lucē prodiū
alendū. Atq; hæc sanè cōsortij legē uenarū arteriarū què mutuus congressus ductus què efficiūt, què
necessaria est, ut quādo fetus in utero auget efformatur què, illi soli alimentū ex utris què suppedita-
tū uenæ deriuēt: ubi uerò in lucē editus fuerit, totū id rursus mamillis infuat. Vnde etiā fieri nō
potest, ut simul & menses probè defluāt, & mulier lactet. Alterū nam què membrū semper siccetur,
dū sanguis in alterū declinat, defertur què. Sanguinis autē dum utero gerit mulier, ad mamillas re-
fluxus

Formæ ratio.

Papillæ con-
structionis cy-
reus substan-
tiæ eiusdem ra-
tio.Veni cit ma-
millis commu-
nionis ratio.
Lib. 4. de Ge-
neratione ani-
malium ca. 8.

fluxus, priusquā parit, iam diu ad hunc modū incipit. Antequā mulier conceperit, & floridæ ta-
men sit ætatis, sanguis ille singulis mētib; profluit: ex quo fetus, ubi mulier cōceperit, alimen-
tum allicit. Cæterum uenæ indidem ad uteri latera conlita, tam latæ, tam què proluxæ frequen-
tes què, ac sanguine turgidæ sunt, ut efformatum iam fetum, & augmēto duntaxat indigentem
temporis succellu affatim enutrient, & nonnihil semper superflui colligant: quod in illis colle-
ctum, aliò regurgitat, regionem quærens, in quem commodè transmigret. Commoda autem
regio sunt (sed ad hoc famulante Natura, & peculiari indita ipsis ui) uenæ secundum rectos
abdominis musculos sursum conscendentes, & ad illas accedentes, quæ sub pectoris osse deor-
sum excurrunt, illæ nanque suum sanguinem in has deponunt, & lac mensibus (ut diuinus aie-
bat Hippocrates) germanum efficiunt. Quod autem, ut Galenus asserit, uteri uenæ in quo su-
perfluum id reponerent, nullam commodiorem regionem habeant, falsum est, nisi diuinæ cui-
dam ac peculiari operationi tantum munus ascribamus. Venæ enim quæ in crus pertinent am-
pliores, & rectæ magis deorsum què protensæ sunt: aut etiam ut inter conceptionis initia, aut
quum mulier uterum non gerit, per uteri uenas sanguis is abundans menstruarum purgatio-
num modo effluere posset. Et adhuc minus ueritati consonum est, uentris in utero gerentibus
molem comprimendo ad sanguinis illius ad mamillas influxum quicquam auxiliari, nam lu-
culentissimè recti abdominis musculi, dum foeta rescindimus animalia, compressi, admodum què
latiores redditi, mirum Naturæ opus nos exofculari cogunt, quo sursum siue per uenas cuti
proximè subditas, siue eas quæ rectis exporriguntur musculis, crassior ille sanguis per compres-
sas angustas què uenas, & etiam plus quàm non prægnante muliere inflexas tanta copia regur-
gitat. At in hunc modum de mamillarum usu sermo plus satis excresecet: quod ne fiat, nunc
opportunitum erit omnium quæ hoc libro perstrinximus organorum dissectionem quàm ac-
curatissimè subiungere.

QUONAM PACTO ANATOMEN AG-

gredi conueniat, & priuatim omnium quæ hoc libro commemorantur
partium administrandi ratio. Caput XIX.

Caput, ac dein postremum sexti libri, & postmodum septimi penul-
timum lubens ita accommodarem, ut singula capita eorum organorum quæ
suis libris tractantur secandi artificium sic persequerentur, ac si quis hæc
duntaxat in aliquo corpore intueri, aut alijs commōstrare proposuisset.
Deinde ea Capita ita uelim descripta, ut si simul nexa fingerentur, instar li-
bri cuiusdam essent uniuersum secandi artificium completētis: quo quis
probè in Anatome uersatus, apud studiosos in publica sectione uti pos-
sit. Quanquam enim priuatam & inter paucos exhibitam sectionem, publicè præferendam ne-
mo ambigat, quum tamen omnibus nō suppetat corporum copia, multo què minus peritior ali-
quis, qui ad cuiusque uota sectionem aggredieretur, in promptu semper sit, publicam quoque
sectionem à studiosis summopere expectandam duco, ut ipsi uel obiter in ea spectatorum turba
edocti, si quando in cadauer incidant, proprijs manibus administrationem accuratè obeant,
& studia inuicem conferentes, hanc medicinæ seu naturalis philosophiæ partem debitè ample-
xentur: id què potissimum in nostra huius seculi felicitate, quando unā cum cæteris disciplinis,
Anatome prorsus sopita, eous què promouerit, ut omnia quæ hoc opere persequor, una eadem què
hyeme & Pataurij & Bononiæ in ea spectantiū frequentia ad eum modum non semel aggressus
sim, quo præsentem septem libros digessi. Primū enim adhibitis studioforum & mea opera
uariorum hominum senum ac iuuenum, mulierum & uirorum ossibus, compactis & dissolu-
tis, simul cum simiarum & canum, aliquor què aliorum animalū ossibus, Galeni librum de Os-
sibus ad eos qui introducuntur, prælegi, ac ossium cartilaginū què, seu eorum quæ fulcri mo-
do humanam fabricam sustinent, ac quæ reliqua describuntur cognitionem unā absolui, mox
omnium musculorum & ligamentorū pariter, ac omnium quæ secundo pertractantur libro, fa-
bricam persecutus sum: priori sectione studiosos admonens, quoniam loco Galenus eos quos
sequente sectione ostendimus erant musculos describeret, atque quum longius duxissem Galeni
uerba prælegere, ante sectionem, ipsius sententiā semper recensui, ac postmodum hominem &
canem, & quum obtigit, simiam in omniū præsentia secui, sedulò omnia uti à me describuntur
commonstrā. Absoluta musculorū historia, in eodem corpore in quo illos administraueram,
uiscera, & quæ uulgo in tribus uentribus cōtineri dicimus, obiter ostendi: spectatorū animos
ad uenarum, arteriarum & neruorum disciplinam hac ratione parans, qua ante musculorum
doctrinam ossa aggredior, ut scilicet uenas postmodum, arterias & neruos commodius in alio
corpore

Ordo in A-
natome docen-
da obseruan-
dus.

corpore tunc pertractare, ac pariter in eodem quæ ad interiora spectabāt ad amissum absolue-
rem, ante sectarum partium ostensionem earum fabricam ad eum modum semper docens, quo
illam his libris cōmemorare adnitus sum. Quo autē modo quis hæc omnia obiturus sit, partim
in primo & secundo recensui, partim uerò hoc capite & in calce subsequētiū librorum com-
plectar. In primo enim libro ossium parandorū rationem, in secundo autem musculorū dis-
candi in uno corpore methodum persequer. At hic me negotio ita accingam, ut etiam hæc
omnia in uno tantū cadauere, si modo in corporum penuria id opus esset, administrare queas:
ac rursus, si uelis, priuatim singula in uarijs cadaueribus perficias: quod longē etiā est cōsultissi-
mum, ne eorundem organorū partium uel series interturbetur, ac uenas quā musculi ostendun-
tur, aut quum ueros tractas, musculos explicare tenearis. Corpus itaq; publicæ sectioni adhi-
beri conuenit, in suo sexu quā temperatissimum, & ætatis mediæ, ut ad hoc tanquam ad Po-
licleti statum aduis aggredi, ut cuiusmodi id quoque sit expendas, corporumq; differentiam, ue-
ramq; multorum morborū naturam assequaris. Theatrum porro ac mensam cui cadauer im-
ponetur, ea ratione confici curabis, qua hanc tibi commodiorem, illud uerò excipiendis specta-
toribus aptius fore duxeris. Instrumēta autē operi adhibenda, in secundo libro utcumq; recen-
sui. Quum itaq; in uno corpore omnia absolue-
re necessum est, neq; seriatim, ut in his libris do-
cemus, singula pertractare licet, de corporis humani fabricæ cognitionis dignitate & usu quæ-
dam, si uisum fuerit, leuiter præsentī sce-
leto præfaberis. uix enim hodie ulla est Academia, quæ
non unum atq; alterū habeat, quod sectioni semper utilissimè adhibeatur. Cadauer autē ipsum
postquam hominem à cæteris animantibus distinxeris, in caput, corporis truncum, manus &
crura, oratione diuides, aut tres ipsius sedes uel uirtutes constitues, quæ singulæ singulis secun-
dum Platonis præcipuè sententiam dicantur animis, atque his sedibus & generationis organis
postmodum manus cruraq; adijciuntur. Mox licebit accuratius corpus distinguere, & exte-
riorum partium nomenclaturam studiose recēdere, quam ex uarijs Galeni & Aristotelis locis,
deinde collectim ab autore Introductorij seu Medici, & Lulio Polluce, & cū alijs plerisq; Geor-
gio Valla petes: quanquam & ego passim in primo libro Ossium nomina perstringens, earum
uocum non penitentiam supellectilem collegerim, nomina enim superficialijs sedibus indita,
etiā ossibus ferè adhibentur. Vnde etiā aliquando in cadaueris cute ossium delineationē in sua
sede pinxi, quò ita aptius idem nomen ossi parti-
q; quam os occupat accommodatum ostendē.
His nomenclaturis adnectes partiū differentia, eas in similes ac in strumētarias subdividentē,
atq; hic utile fuerit cōmemorare, quæ nam partes in harum illarum uel classē reponantur, nō
neglecta cōmuni cuiusq; partis descriptione: quam & hic noster labor assatim suggeret, si mo-
do singulas descriptiones in suis locis requirere nō grauaberis. Partium namq; enarrationes ab
ipsarum descriptione ferè auspiciatus sum, uti etiā inter discendū cōsueui, quī seriatim omnia
aggredior, & quam doceo partē in alio animali nudā ostendere conor: quod etiā nunc accepto
cane, aut agno, aut alio quouis paratu facili nō absq; spectantium usu præstiteris: si modò quid
os, cartilago, fibræ, ligamentū, adeps, caro, glādosum corpus, deinde quid musculus, enervatio
seu tēdo, aliq; musculi partes, uena, arteria, & neruus sint, lubeat docere, ac mox quo pacto ma-
gis instrumētarij partes cōficiantur ostēdere. hæc enim nō inopportune generatim, uti dicebā,
in animali quopiā (ne hominis corpus hac occasione uicies) cōmonstratur, quò minus earum
partiū ignorantia in cuiusq; membri instrumētarij enarratione spectatōrē remoretur, & ipsenar-
rationis seriē cogaris interrūpe. Porro differentias, quæ inter enarrandū à partiū usu, ut quòd
quædā ad uitā, aliæ ad speciei successiōē, aliæ ad bene uiuendū faciant, aliæq; eius generis dis-
crepantia, quæ huc quā plurimæ referri possunt, in præsentia ne utiq; propositū est recensere,
quod huiusmodi passim in singulariū partiū capitibus satis prolixe doceā, quodq; hic sectionis
rationē mihi explicandā potius q̃ illum in cathedra citra partiū cognitionē, ac ex aliorū libris
duntaxat philosophandi modum cōmemorandū assumpserim. Illā itaq; aggressurus, studiū
sodalibus potius quā ministris, qui secantē adiuuent, adhibitis, ac utiori nouacula orbicularē
sectionē secundū umbilicū adeo profundā ducēs, ut cutem penetret, dein à mediā pectoris ossis
longitudine rectā sectionē ad umbilicū usq; molieris, & ab infima umbilici sede perges ad pu-
bis usq; mediū uirilis membri (si modò uiri cadauer ad manū sit) radicem cōtingēs: aut, si mulie-
ris corpus secas, quousq; pubis ossis sedē inter uulvæ ceruicis colliculos superaueris, ut scilicet
à pectore ad pubē usq; una quasi sectio (integrò interim umbilico) pertingat. Post hæc, utrinq;
ab umbilici latere sectionē transuersim ad lūbos usq; ducēs, id interim studēs, ut solā cutē perueni-
das, quod in homine, et potissimum obeso-
re, factu non adeo est arduū, quum adipis crassities,
ne carnosam uitijs membranā, promptē remoretur. Factis hunc in modū sectionibus, cutis an-
gulum

Cuiusmodi
corpus sectio-
ni adhiberi cō-
ueniat.

Quum in uno
corpore om-
nes partes
sunt ostendē-
dæ, a quibus
tractatio sit
inchoanda.

Cutis, cuticu-
la, adipis, &
carnose mem-
brana in abdo-
mine admini-
stratio.

gulum, qui ex quatuor rectis angulis umbilicum spectantibus superior dexterq; est, hamulo,
aut summis sinistrae manus ungibus attollito, acutissimaq; nouacula cutem ab adipe secerne-
re studeo. Vbi cutis portiunculam liberaueris, hac sinistra manu eleuata, reiectoq; hamulo,
paulatim cutem ad mamillas usque uersus dorsum transuersis sectionibus proximè ad cutem
factis, ab adipe diuides. Hac abdominis thoracisq; parte à cute nudata, reliquæ tres pari mo-
do sunt detegendæ, ac cutis & cuticulæ (quàm *ἐξ ἀσπιδος* Græci uocāt) natura uenit inquiren-
da, quæ in cute quidem absque alio negotio sese offert: cuticulæ uerò non nisi illam ardentis
candelæ, quam cuti adhibeas, uel uesiculæ modo à cute abscedere cogas. Cum cute deinceps &
uenis sub ipsa secundum abdominis regionem, & ab imò sursum & à pectore deorsum excur-
rentibus adipe quoque examinata, si hac homo (uti ferè solent omnes diuturniori morbo non
enecari) abundet, illam quemadmodum iam cutem ab adipe liberaui, à carnosa membrana
seuinges. quod sanè nisi acutissima nouacula nunquam aptè confeceris. Si uerò macilentius
obtigerit corpus, adipem carnosæ membranæ adherere fines. adeps enim tunc quòd nullam
obtinere crassitiem, quo minus carnosioris membranæ natura in cōspectum ueniat, nihil impe-
dit. Vtuncque feceris, siue adipem abraueris, siue adnatam membranæ reliqueris, ipsam per
membranam ductis sectionibus, quas à pectore ad pubis os, & ab umbilico ad illa in cute fa-
ciendas retuli, harum quoque sectionum anguli hamulo sunt seriatim eleuandi, & ipsa mem-
brana retusiori si lubeat nouacula, aut digitorum beneficio à subditis corporibus separanda,
ut iam simul cum magna thoracis parte uniuersum abdomen cute adipe & carnosiori mem-
brana detectum occurrat. Ad hunc sanè modum administrationem in scholis subinde sum ag-
gressus: quanquam si quis uelit, integrum etiam sit in una tantum abdominis parte cutem, adi-
pem, & carnosam membranam examinare, & à reliqua abdominis sede cutem simul cum adi-
pe & membrana absque ullo artificio laniorum ritu auellere. Verum de harum partium natu-
ra, adeoq; administratione, in secundo libro egi prolixius, in eodemq; libro rationem qua opti-
mè abdominis musculos, qui utrinque quatuor sunt, aggrediaris, & peritonæum nudes, do-
cui: dum duplici ratione abdominis musculos dicerem resecandos, in uno quidem latere se-
ctione ab abdominis medio uersus musculorum origines inchoata, in qua primum abdominis
musculus oblique descendens, ab ascendente oblique aufertur, mox is à recto & transuersim du-
cto abdominis musculo, dein rectus à transuerso, recti interim insertionē à costarum cartilagi-
nibus liberata. Alteram sectionem à lateribus ad abdominis medium faciendā præcepi, quæ
etiam oblique descendente ab oblique ascendente aufert, & dein hunc ascendente à transuer-
so ac recto, & rectum insuper à transuerso, & postremo transuersum à peritonæo liberat, se-
ctionis uidelicet serie ad abdominis medium deducta. Ac proinde si seriatim singula in uno
corpore ostendere animus est, ex secundo libro abdominis musculorum administratio peten-
da uenit, quæ nunc prosequar præcedens. In hac etiam priuatim uenarum & arteriarum
& neruorum series est examinanda. uenarum quidem ac arteriarum, quæ à pubis regione sur-
sum secundum rectorum musculorum posteriorem regionem uersus umbilici sedem contin-
gunt, & eas quæ à pectore huc quoque contendunt, & in proximas sedes quemadmodum
illæ furculos utrobique deriuant: neruorū autem ab illis productorū, qui costarū spuriarum
interuallis offeruntur, & à lumborum uertebreis ad abdominis musculos (ut suo loco com-
prehensum est) uariè dispensantur. Caterum transuersis musculis undecunque à peritonæo
liberatis, tota ipsius propemodum exterior superficies oculis obijcitur. omni enim ex parte
equadit conspicua, præterquam quæ septo transuerso obnascitur, & quæ ex uertebreis & osse
sacro originem ducit. Caterum hominis peritonæum natura infirmius est, quàm ut leui ne-
gocio id undecunque à septo dirimi queat: quamuis interim solius manus beneficio perito-
næum dum adhuc integrum est, ad spinam usque à subditis illi musculis, & nonnihil quoque
à carnosa septi sede liberetur, & sphæram planè oblongam referat. Porro si minori negotio
peritonæum penitus à septo auellere uisum sit, id in porcellis præstiteris commodissimè, si
postquam (ut in homine) à peritonæo transuersum abdominis musculus seiuixeris, id à car-
nosa septi parte tuis digitis, cultri uice sensim separare studeas. ita nanque à neruosa septi
transuersi parte peritonæum abscedet: & si deinde in opere perrexeris, ab uniuerso uentriculi
corpore ad omentū usque membranas, deinde & à iecoris gibbo peritonæum auelles, di-
scēs: quo nam pacto id illis organis tunicas inuolucraq; offerat. Postquam diligenter perito-
næum exterius cum suis foraminibus, uenis, arterijs, neruisq; perpenderis, nouacula aut cul-
tello à sinistro mucronata cartilaginis latere deorsum ad sinistram usque umbilici sedem se-
ctio in peritonæo ducenda est, mente adhibita, ne altius cultello impactio quicquam subdito-
rum uulneres. Hinc ab umbilico eandem sectionem modicè sinistrorsum inclinātem ad pu-
bis

Venarum per
abdominis re-
gionem inter-
cutem & car-
nosam membra-
nam excurrē-
tium.

Ossis abdomi-
nis musculorū.

Venarum, ar-
teriarum, ner-
uorum per ab-
dominis muscu-
los repentium.

Peritonæi à
partibus ex-
trinsecus ipsi
commixtis libe-
ratio.

Septo pe-
ritonæi, et una
usorum umbi-
lici administra-
tio.

bis usque os (ut aliquo intervallo ab ipsius medio in sinistram latem deuiet) tentanda est. Insuper in hac sinistra peritonaei parte è directo umbilici sectionem uersus sinistram ile molieris, & superiorior eius peritonaei partem ad costas, inferioriorem uero uersus coxam reflectes. Leuata autem nunc sursumq; nonnihil reuoluta, seu dextrorsum in uersa peritonaei dextra parte, uenae ex umbilico in iecur pertingenti animu adhibebis, quae potius funi multo adipe obliito, quam uenae respondet. Hanc quae iecori proxima est, & ubi duntaxat à peritonæo abscedit, sinistra manu apprehendes, & acutiori cultello inter ipsam & peritonæum iniecto, transuersis sectionibus eam ad umbilicum sensim accedens à peritonæo diuides. Quò quum perueneris, intacta uena, ab umbilici dextro latere ad ilia usq; sectione in peritonæo duces, eam peritonæi partem, quae nunc libera est, super dextri lateris costas reflectens. Cæterum iam adhuc una peritonaei pars, quae in dextro latere inferior est, umbilico cōnata manet, nōdum ue libera pendet, quare ut & hanc liberes, neq; aliquid interim uities, umbilico sinistra manu comprehenso, ab ipsius dextro latere, sectio in hanc peritonaei partem ad pubis usq; os faciendā est, quae digitorum aliquot latitudine à pubis ossium commissa in dextrum declinet. In uersa modò peritonaei particula, quae triangularis adhuc ab umbilico ad pubis os ac uesicae fundum pertinet, tres quasi funiculi inuicem apposti, atque illi peritonaei parti interius adnati uisuntur, qui studiose cultello acutiori ab ea sunt diuidendi, ipsiq; funiculi inuicem attentè dirimendi ueniunt, ne in homine uersus pubis ossa nimium liberè sectionem producat, uesicae fundum uulneres. Hominis namque uesica, eo quòd tota anteriori sede peritonæo connascatur, multa pinguedine obducatur, ita rudibus imponit, ut hic uesicam reponi ignorent, uesicam quærentes, quae ipsis in hominibus perinde atque in bobus & canibus occurrat. Quum itaq; hæc nō oscitanter expendis, medium funiculum uesicae fundi medio innasci, & nusquam à peritonæo abscedere obseruabis; reliquos autem duos secundum uesicae latera deorsum, penitusq; ad arterias per pubis ossium foramina in crus delapsuras porrigi conspicias, modò eos à peritonæo acutiori cultello ad illorum usque infertionem liberare non pigeat. Medius funiculus, meatus est, quòd uesica, quū utero gerimur, urina in mediā foetus tunicā, quae à farciminis specie nomen inuenit, excernitur. Reliqui autē duo, arteriae sunt, quibus naturalis foetus calor recreatur. Verū neq; hæc tria corpora, neq; id quòd iecori inseritur, ullam nunc cavitatē habere uidebuntur, sed plane mortua aridaq; & multo adipe enutrita apparebunt. Vnde etiā alios Anatomes latuerunt proceres, ea omnino aboleri in natis hominibus, quemadmodū in canibus ferè accidit, asserentes. Cæterū posteaq; uenae ab umbilico iecori insertae implantionē sedulo in spexeris, integrum est, eam cum umbilico, quem haftenus seruasti, deinde & tres alios funiculos rescare, animaduersoq; peritonaei ad uesicae fundum connexu, sectionem ad omentum cōferes. Reliqua enim quae in peritonæo adhuc uidenda supersunt, nisi paulatim organa hoc obiecta abstuleris, uidere nequīs. Porro priusquam aliquid loco dimoueas, omenti situs uenit obseruandus, ne scilicet ut in canibus & porcis, atque adhuc multo magis in simijs, ad pubem usq; id sub uesica posteriori sede exporrigatur: an uerò (uti frequentius obseruatur) uersus sinistram latem reuolutum, sursumq; etiam supra mediā intestinorum sedem contractum occurrat. Si postremum illud inueneris, utraque manu humilior omenti extremum modicè eleuabis, ac sensim aequaliter deorsum detrahens id omnibus intestinis ad pubis usque os obtendes, ita enim quantum sit, quòd interdum ad inguina & scortum & inter uesicam & uteri ceruicem deuolui possit, condisces. Ut uerò omēti ad colum intestinū, quā uentriculo id exporrigitur, connexū cernas, duabus rursus manibus humilior omenti finem sursum ad pectoris os attolles, & priusquam aliqua ex parte inferiorem omenti membranā partem, quae uelut ex tertia coli intestini tunica enascitur, à colo disseces, omentum quā possis maximè pectori obtendito, ac intestinorum situm summa qua poteris industria solis utens manibus inuestigato, & primū antequam alicuius intestini locum perturbes, ipsa ut se eleuato iam omento spectanda offerūt, ad amissim contemplaberis. ut quū cuiusq; intestini ductū didiceris, cui peritonaei regioni unumquodq; uicinius sit, in medicamentorum usu & affectibus dignoscendis perspectum habeas. Simulatq; igitur id accuratè neq; obiter profecto obseruaueris, dextram manum recti intestini quā id ossis sacri incumbit initio, accommodabis, & sinistra manu tenuia intestina leuiter in dextrum deprimes, non quidem omnia, sed eorū partem quae dextrae manui quum à recto conscendes, in progressu erit uiciniore. Ad hunc itaq; modum sinistra dextrae famulati, à recto intestino sensim dextram colo admouebis, atque secundum ipsius ductum reuolutionesq; ad sinistri renis sedem, hinc ad lienem & fundum uentriculi pertinges, quò quum perueneris, mutato manuum ministerio, sinistra colum est apprehendendum, dextra uerò tenuia intestina in sinistram modicè depellenda, quousq; omnē fundi uentriculi sedem, iecurq; superaueris, & colum sub dextri renis

Vmbilici uas
foram præse-
ctio.
Omenti situs
obseruatio.

Intestinorum
situs examē.

rentis regionem (ubi finit) deduxeris. Huc enim quum pertigeris, sinistra manu coli terminum modicè subleuabis, ac cæci intestini situ, formaq; similiter obseruata, manu dextra simul cum sinistra apprehendes, & utriusq; manibus sibi proximis, isdemq; ab intestinis nunquam remotis, à colo mox ductus ilei intestini, & dein ieiuni sequeris, quòd factu longè est facillimum, usque dum perueneris ad ieiuni principium, quā sub colo retorquetur, ac dorso quodammodo alligatum duodeno continuatur. Quapropter ut uniuersus intestinorum ductus tibi occurrat, dextra adhuc ieiunum complecteris, sinistra uerò inter iecur & dextram uentriculi sedem intrudes, duodeni intestini inquirens principium: quòd ubi inueneris, deorsumq; secundum ipsius ductum descenderis, ieiuni intestini principium, & quae illi proxima est pars, quamq; dextra adhuc amplecteris, etiam innotescet. Si modò lubet (quòd & faciendum maximè consulo) poteris à ieiuno ad ileum, & hinc ad cæcum ac colum, & à colo ad rectum contrario ductu intestinorum situm secundò examinare, nulla interim (ne quid uulneres) facta auulsione. Perpenso intestinorum situ, ac is utcumq; in suum locum repositis, omentum rursus intestinis est obuolendum, uentriculq; iecoris & lienis situs uenit examinandus. Primum itaq; inter septū transversum & iecoris gibbum, manum inferes, ut illius gibbum ligamenta in cōspectu ueniant, ac quo nam pacto ex præcipuo iecoris ligamento tenue ipsius inuolucrum nascatur intuearis, manum transuersim hinc inde ducens. Deinceps inter iecoris cauum & dextrum uentriculi latum sinistram manum, dextram uerò inter septum & latum uentriculi sinistram impones, paulatimq; inuicem adductis manibus, ad uentriculi superius orificium accedes. quòd in cōspectu ueniet, si modò iecur sinistra sursum non nihil protruseris, & dextra uentriculi corpus deorsum compresseris, atque una eademq; opera iecoris cauum ac uniuersum ipsius situm obiter examinaueris. Præter hæc, ea quoque operatio uentriculi sedem etiam accuratè cōmonstrabit, dummodo hinc inde, nunc iecur sursum trudens, nunc uentriculum deprimes, manus ducere non detrectes. Lienis porrò sedem adinuenies, si inter sinistram uentriculi latum & septum transversum, sinistra manū immiseris, uentriculumq; cum colo intestino hac excurrente, in dextrum latum attraxeris: siquidem tunc lienis superius & dimidium ipsius caui latum sese uisui offerunt, est dextram manum inter lienem & septum transversum mediam immiseris, lienemq; modicè eleuatum uersus uentriculum protruleris, ipsius quoque gibbum apparebit. Quo tamen hæc omnia leuiori negotio conficias, nō erit inutile interdum aliquod costarum interuallum arcuò uulnere ad thoracis usque amplitudinem pertundere. Quum primum enim thoracem uulneraueris, septum transversum deorsum concidens insigniter flaccescit, quantumuis etiam uehementer antea tensum, sursumq; attractum, iecur & uentriculum in thoracis amplitudinem sursum duxerit, difficilèq; horum inspektionem ob id parauerit. Cæterum iam omenti membranæ inuicem sunt dirimendæ, quòd fiet, si dextram omento subieceris, hacq; inferiorem membranā, sinistra uerò manu superiorem apprehendere, trahereq; studueris. hæc enim ocyus inuicem dirimuntur, marsupij, seu sacculi speciem cōmonstrantes: quā uisā, inuicem membranas adeò diuelles, ut alibi lacerentur, commodeq; manum in illarum amplitudinem inferas, & utriusq; in lateribus, & humiliori omenti sine superiore membranā ab inferiori discerpas. Iam inferiorem membranā intestinis exporrectā sinere conuenit, & superiorem adeò pectori supetendere, ut elatius uentriculum è sua sede eleuet, quòd si nō successerit, solas manu id facias oportet, ut cōmodè inferioris omenti membranæ exortus, quæq; per ipsum ferunt organa in cōspectu ueniant: ac discas pariter, quo nam pacto hæc in hominibus colo intestino mesenterij uice sit, tota ea sede quā colum uentriculi fundo attēditur. In hac enim membrana ubi uentriculo subternitur, minor portæ uenae trūcus ferri, suosq; in quos digeritur ramos educere, apparebit. Deinde præter truncū conspicietur arteria, quae lienī, uentriculo, iecori, bilis uesiculæ, & ipsi demum omento furculos deriuat, sic quoque & arteriae radix, quae superiori sede mesenterij disseminatur: deinceps & nerui duo, quorum dexter iecori bilis folliculo, & dextri fundi uentriculi sedi, & hac quoque parte omento spargitur, sinister uerò lienī & sinistri fundi uentriculi sedi, ipsiq; dextrae omenti parti distribuitur, & ante hæc omnia in humiliori omēti membrana, quā uentriculo subiacet, corpus glandosum, uasorum & neruorum seriem muniens cernitur. Hæc obiter, neque ullo adhibito cultro in præsentia sunt intuenda, manibus tamen summisq; digitis superior omēti pars diligenter est inquirenda: quam obseruabis, si ministri operæ uentriculo semper eleuato, ac uelut ad superiora truso, ab ipsius fundo deorsum uersus iecoris cauum, ubi omentum simul multa colligat corpora, & hinc per dorsum quā arteria magna septum permeat, secundum lienis cauū ad uentriculi fundum usq; deueneris. Hic enim superior est omenti circulus, & si illud saccum marsupium ue esse dixerimus, eius orificium. Quo nam pacto autem ipsius ortum adinuenias, paulo post dicam. In præsentia enim uentriculo in suum locum

Ventriculi, iecoris & lienis situs examē.

Quæ iecur, uentriculus, lienis, uelut in thoracis cavitatem trahit, deorsum protrahit, quæcūq; omentum quā diuelli uidetur, ipsiusq; ortus inuicem ligandus, cum uasis illo suffultus.

*Qui organa
in caua iecoris
sede posita
sunt spectanda.*

locum reposito, illum in sinistrum latus cum intestinis trahi^k curabis: iecur uero, ut ipsius ca-
uum adamussim uideas, in dextrum & uelut sursum protrudes. deinde postquam obiter bilis
uesiculam contemplatus fueris, sectionem omnium totius corporis molestissimam maximeq;
operosam aggredieris. Bilis namque meatus, & neruorum & artieriarum uenarumq; rami (qui
omnes simul inferiori membrana omenti ad cauum iecoris colligantur) nunc ueniunt retuliori
cultello examinandi, ne acutioris cultelli mucrone uenam quampiam pertundas, sicq; omnia
cruore oblites. Offertur itaq; primum neruulus ab humiliori uentriculi orificio iecoris cauo
insertus, qui à sexti neruorum cerebri paris propaginibus superius uentriculi orificio iecoris cauo
pendet. Vbi hunc à uicinis organis diremeris, à membranarū cōnexu diuidendus est alter ner-
uus, qui uno ramo iecoris cauit, altero autem bilis uesiculam accedit. Huic neruo arteria atten-
ditur parem cum illo efficiens distributionem, ac mox post neruum liberanda. Huius uero, ut
& nerui initium, paulo post inuenies. nunc enim sat est, hæc inuicem iuxta iecoris cauum sepa-
rare, hicq; eorum seriem discere. Sub arteria bilis uesiculæ meatus cōsistunt, à portæ uena iam
liberandi: primum duo illi, qui ex iecoris cauo ex multis furculis colliguntur, & ilico in unum
cōeunt meatum, qui una parte in bilis fertur uesiculæ, altera in duodenum intestinum. Vbi hos
à portæ uena ad intestinum usque & bilis uesiculam secreueris, illam pollice adeo comprimes,
ut meatus bile turgentes cōmodius appareant, & num quis meatus ab hac uesicula in uentri-
lum pertingat, animaduertas: quem si non inuenieris, acu meatum in intestina properantem le-
uiter pertundes, ut profluens bilis argumēto sit, nullum processum ab illo meatu tibi incuria

*Portæ rami
aut cum arte-
rijs & neruis
illis atressis qui
examinandi.*

præfectum. Postremò uena portæ est examinanda, ac ilico atque ipsius circumscriptione qua
ex iecore prodit animaduertis, propagines illius obtusiori cultello sunt inquirendæ, semper
arteriæ & nerui, uenæ per uniuersum ipsius seriem attensori, diligenti habita ratione. Primum
itaq; furculos portæ aggredieris, qui bilis uesiculæ exporriguntur: deinde eum qui ferè citra ar-
teriæ consortium in dextrâ uentriculi sedem, iuxta ipsius inferioris orificij posteriorem regio-
nem modica ramorum serie digeritur. Hunc subsequitur, qui dextrâ fundi uentriculi partem
& medium superioris omenti membranæ perrepat. Post hunc, qui duodeno nobis uocato
intestino deriuatur, quem secundum intestini longitudinem in^m corpus quoddam glandulosum
carneumq; descendere obseruabis, si modò (uti iam monuimus) retusiori cultello uenam, illiq;
accumbentem neruum, arteriamq; nudare studueris. Modò magnam portæⁿ distributionem
deteges, truncum, qui mesenterium adit, obiter tantum expendes. Atque hoc in præsentia reli-
cto, ad truncum qui leni potissimum exporrigitur, te cōferes. Atque ut hunc cōmodè uideas,
uentriculus & intestina tibi ueniunt ad eum^o modum aptanda, quo situabantur dum inferiorē
omenti membranam intuebaris, ac uentriculum sodalis manu sursum attolli, & intestina deor-
sum premi curares. Patente itaq; nunc tibi superiori sede humilioris omenti membranæ, accu-
rata cura ramos omnes minoris portæ trunci examinas, quos omnes aut uentriculo, aut leni,
aut ipsi omento, coloq; intestino in homine exporrigi adiuuenies. Interea uero qui ramos hos
inquires, ipsosq; à glandoso corpore illos suffulciente liberabis, omnibus ferè arteriam, multis
autem neruum attendi obseruabis. Arteriarum radix sese offeret in elatissima inferioris omenti
membranæ sede, ubi etiam occurret magnæ arteriæ in mesenterium deducendæ origo: deinde
utrinq; unus sese offeret neruus, ad magnæ hæc descendens arteriæ latera exiliens, sexti neruo-
rum cerebri paris propaginum, quæ costarum radicibus exporriguntur, soboles. cuius ramuli
unà cum arterijs dum uenam nudas, in conspectum semper ueniunt. Iam & grandioris portæ
trunci & paulo antè dictæ arteriæ & nerui per mesenterium seriem, & quæ inibi diuisionibus
præfunt glandulas⁹ inuestigare tempestiuum est. Primum itaq; solis manibus intestina hinc
inde inuicem diduces, & nunc in dextrum, nunc in sinistrum latus reuolues, ut citra sectionem
mesenterij naturam persuntorie cōtempleris. Deinde obtusiori cultellulo maiorem uenæ por-
tæ truncum & dictam nuper arteriam & neruum inuicè liberabis, & dein ut uniuersum ipso-
rum ductum, & glandulas diuicationibus interiectas intuearis, unguibus unam mesenterij
membranam ab alia diuelles. Ac hoc per uniuersum mesenterium haud uenit tentandum, sus-
fecerit enim in præsentia à centro ipsius aliquot uasorum furculos ad tenuia usq; intestina dedu-
xisse, ac mox¹ alteram mesenterij arteriam aggredi, à magna arteria ipsi post seminalium arte-
riarum ortum depromptam. Atque hanc promptè inuenies, si cum intestinis mesenterium in
dextrum latus reuolueris, unguibusq; aut obtusiori cultello mesenterij membranas, quæ co-
lo sub sinistri renis sede adnascitur, inuicè dirimere conaberis. Hic enim ilico eius arteriæ rami
uenis commissi sese offerēt, rursus arteriæ radicem cōmonstrantes. Quam ubi inuenieris, ipsius
diuicationem prosequere, ut discas qui hæc cum uena mesenterio suffulta recto intestino ra-
mos exporrigat. Parum modò sollicitus, etiam si uenæ huius extrema in rectum intestinum inserti
non

*Mesenterij
natura qui in-
daganda.*

non intuearis: id enim paulo post fiet facilius. Hac sanè omenti administratione intestinorum,
uentriculi, iecoris, lienis & mesenterij situs, præterea quæ his omnibus exporriguntur uenarum
& artieriarum & neruorum furculi sunt examinandi. Porro administrationi, qua quæ adhuc
in illis organis uidenda supersunt, commode intuearis, alijsq; monstres, nunc me accingam.
Maiusculæ instar semicirculi obliquæ acui filum, quo literarum fasciculi colligantur, tranſcien-
dum est, hanc per mesenterium sub recto intestino, quæ sacro ossi incumbit duces, & eius inte-
stini facibus sursum ad coli amplitudinem protrusis, recto intestino uinculum iniicies. abſecto
iam quod superest filo, facies uinculo proximas ex recto intestino sursum denuò comprimes,
& interuallo trium digitorum plus minus interposito acum rursus sub recto intestino supra pri-
us uinculum tranſcies, secundo rectum intestinum ita ligaturus, ut inter duo uincula nihil excre-
menti sit reliqui. Deinceps nouacula rectum intestinum inter duo uincula diuides, & superio-
rem ipsius partem sensim à mesenterio obtusiori nouacula (ne fortassis negligentior intestina
uulneres) reſecabis, & dehinc colum, ileum, ieiunum continuò à mesenterio ad ieiuni usq; prin-
cipium liberabis, intestinis in pelum repositis. Atq; in hac functione coli intestini supra renum
pingues tunicas connexas sedulo est animaduertendus, unà cum uasorum frequenti serie in-
testina implicante. Vbi uero ad ieiuni usque principium pertigeris, id perinde atque rectum,
duobus uinculis intercipientes, ita ut elatius uinculum¹ insertioni meatus uesiculæ bilis proximū
sit, non autem elatius conscendat. Intestina à uentre libera baiulo alicui, quales hic sectioni adhi-
benus, abluenda offeres, ut si uisum fuerit ablutorum iam^h tunicas & longitudinem examina-
re queas. Patuñ & Bononiæ post quæ abluta scholarumq; scammis exporrecta essent, aliquan-
do uesicæ instar inflari curauimus: ita enim nō solum longitudinem, quæ omnibus uix eadem
est (quantum quatuordecim ulnas ferè æquet) uerum formam ac amplitudinem facile didici-
mus. Tunicas autem, intestinis ad hunc modum exporrectis, inquirere est longè facillimum, ap-
paret enim mesenterij pars intestinis proxima, quæ ex duabus constat membranæ. una supe-
riori, altera inferiori. Has si unguibus ab intestinis dirimes, qui tertiam intestinorum efficiant
mesenterij membranas paulo post à peritonæo enasci spectabis, & iam qui hæc intestinis obuol-
uantur discas. Hac tunica ab intestinis distracta, obtusiori nouacula sectionem secundum inte-
stini longitudinem duces, studiose præcauens ne id uulneres. Huius insuper sectionis labra
unguibus diuelles, & absq; negotio secundā intestinorū tunicam ab intima liberabis, præcipue
si id iuxta rectum molaris. in tenuibus enim intestinis tunica nō ita facile in conspectū uenit.
Nunc licebit intestina inuertere, atque unum eius intestini quod nos^c ex cum esse putamus, ori-
ficium examinare. Verum intestinorum tunicas licebit ijs adhuc in uentre relictis interdum di-
scindere: quantum illis exemptis, id fieri malim. Interdum priusquam uasa in caua iecoris se-
de conspicua, & humiliori membrana omenti suffulta aggrediaris, necessum erit intestina ad
eum quem dixi modum auferre: idq; tunc potissimum, quum publicā obibis sectionem, in qua
diutius quàm tibi ex usu esset, intestina forte afferuarentur. Porro iam uentriculus est aduendus,
quem modò quoque cum liene eximere soleo, neruis ipsius orificio insertis diligenter prius exa-
minatis. alias enim uentriculum relinquere consueui, quousque thoracis omnia essent dissecta, ut
commodius ipsius orificium neruisq; examinari possent. Verum in præsentia ut rite illum eximas
docebo: quum autè gulam persequar, ut relictum debite administres subijciam. Vnguibus ita-
que quantum fieri licet in homine, peritonæum à septo transuerso ad uentriculi usque superius
orificium^e auellere conaberis, ut tertiam uentriculi tunicæ uideas principium. Quod ubi paululum
à uentriculi orificio liberaueris, studebis utique etiam diuulsam ad uentriculi fundum dedu-
cere, ut ex tertia uentriculi tunica superiorem omenti membranā constitui oriūq; discas. Deinde
acu sub superiori orificio uentriculi trajecto, uinculum sedulo nexum ipsi iniicies, paulo supra
uinculum stomachum à uentriculo transuersim liberans. Nunc uentriculo ministri manu è uen-
tre eleuato, non tamen penitus (ne uenas rumpat) exempto, inferioris omenti membranæ &
mesenterij ex peritonæo originem discas, solis unguibus hanc à dorso sensim distrahendo utens,
uinculis uero pleraq; intercipientes. Primum simul omnia quæ in cauo iecoris occurrunt, portæ
scilicet uenam, arteriam, & bilis meatum, aut si lubet singulis seorsum funiculos accommodabis:
post hac arteriarum radicibus, quæ mesenterio & inferiori omenti membranæ primum dige-
runtur, illa sanè arteria nō omitta, quæ sub seminalibus arterijs orta in mesenterium fertur. Atque
his omnibus unum duntaxat uinculum addidat est, quanq; duo (ut in intestinis faciendum mo-
nuimus) iniicere nihil prohibeat: imò, idq; præcipue ad superius uentriculi orificiū, plurimum
condukerit. Inductis in hunc modum uinculis, portæ, & reliqua quæ interſecta sunt, ita ut uin-
culum in corpore maneat diuidetur, & ocyus solarum manuum opificio uentriculus cum me-
senterio,

*Qui intestina
à mesenterio
reſecada, ac à
corpore auſe-
renda.*

*Intestinorum
tunicæ qui ex-
aminanda.*

*Ventriculus et
lien & omenti
ac mesenterij
qui simul exi-
menda, ac que
in eo opere ob-
seruanda.*

*Lienis tunica
qui obseruan-
da, simul cum
suis ad uentri-
culum nexu et
substantia.*

*Ventriculi ca-
pacitatis et tu-
nicarum exa-
men.*

*Seminales ar-
teriae qui obser-
uanda.*

*Cauae uenae et
arteriae ma-
gnae series, in
peritonei am-
plitudine sa-
cta, qui obser-
uanda.*

*Renū tunica
rum totiusq; a
deo cordis na-
turae examen.*

senterio, omento & liene ex uentre exempta mensae imponentur. ac statim cum omenti portio-
ne extracto liene, ^{h Quasi B.} omenti pars lieni obnata unguibus ab illo est discernenda, ut expendas qui
lienistunica ab omento initium ducat. Quod uero attēstissimē summaq; diligentia inspiciendum
sit, num meatus aliquis à liene in uentriculi orificium pertingat, quāq; ualorum hic habeatur
series, etiam si taceam, neminem ambigere reor. Ceterum ut lienis substantiā obserues, aliquot
sectiones ipsi induces, & illo inter duos asseres compresso, ipsius substantiā ab illi infertis uasis
aliquot locis separabis, hacq; ratione uasa aliquot sola & lienis carne enudata spectabis. Ven-
triculum uerò lauandum, deinde uescicā instar inflandum dabis, ut ipsius capacitatem, quae sa-
ne est quā maxima, intuearis, & tunicas ipsius, ut in intestinis faciendum praecipimus, <sup>m Ut in 17
figura.</sup> examines, postmodumq; inuertas, ac bilis meatus ^{n 15 R.} "infertionem in intestinū quod adhuc uentricu-
lo appendet, uideas. Porro ubi haec omnia exemeris, si quis sanguis alibi effluerit, & quae in
uentre adhuc reliqua sunt abscide, spongia aqua copiosiori, non autem aceto imbuta, se-
mel atque iterum eluendus est. nam si lino abstergeris, plus tingendo oberis. Solent enim ple-
runque exigui uasorū ductus, multa adipe & membranulis oblitui, difficulter admodum in ho-
mine reperiri, idq; magis si sanguine obliterentur. Eluto itaque sanguine, ac obiter ijs quae ad
huc in uentre reliqua sunt abscide sectione inspectis, & iecore nulla ex parte uulnerato, sed uenae
cauae gratia in corpore asseruato, primum membranulas, quae uelut uenae cauae secundā consti-
tuunt tunicam, ad sacrum usque os auellere conaberis, diligenter praecauens ne ^{o 20 fig. h.} dextrā semina-
lem arteriā, quae cauae corpus transcendit, simul cum membranulis adimas. Est enim haec tenuis
& membranā modo albicans, multaq; pinguedine in homine obducta. Quapropter cōmodē
admodum feceris, si priusquam aliquid eorum quae in uentre adhuc reliqua sunt aggrediaris,
arterias seminales inquiras, ac deinde ne laedatur in reliquarū partiū administratione caueas.
Ut uero id praestes accuratius, animum adhibebis ^{p 20 fig. h.} dextrae seminali uenae, quā ex caua oritur:
deinde & arteriae exortui, quae inferiorem mesenterij sedem adit. Inter haec duo organa partim
ascendens, partim descendens, nitēris obtuso cultello cautam uenam ex sinistro ipsius latere ab
arteria magna dirimere, membranosis fibris, quorum interuentu haec uasa committuntur, disse-
ctis. In hoc opere duarum seminalium arteriarum radices in cōspectum uenient, eaeq; quod illae
porrigantur commonstrabunt, si modò ab exortu eas arterias ex membranulis quibus inuol-
uuntur ad seminales uenas usque quibus tandem committuntur sedulo, nullaq; in trahendo ui-
facta liberaueris. Haec ubi praestiteris, uenaeq; caua & magna arteria ut commodius in conspe-
ctum ueniant, membranulis fuerint detectae, ramos quos in ipso per uentrem ductu emittunt
examinabis, ac primum <sup>s 20 figura
X, Y.</sup> uenas renum pinguibus membranulis implexas, & deinde magnae arte-
riae ac cauae ^{t 20 fig. h.} propagines renibus serosum sanguinem deferentes. Horum origine citra omnem
sectionis operam inspecta, uenae cauae propaginē dextro reni propriam suis membranulis dete-
ges, & deinde renis quoque pinguem membranā unguibus lacerans, quo pacto illi ^{u 20 fig. h.} inuolui-
tur diligenter examinabis. Denudato rene ^{u 20 fig. h.} uenariū meatus quae ex rene prodiit, cultello est in-
quirendus: deinde & arteriae magnae propago dextrum renem accedens, quod simul integer ren
uena & arteria & uenariū meatus principium conspiciantur. Licebit modò aut totam renis na-
turam examinare, aut quousque alia quaedam diffecueris, renem relinquere. ^{u 20 fig. h.} Vt uenarū uerò id
modo postea uer feceris, uenae cauae, arteriaeq; magnae propagines uinculis iuxta renis cauum
intercipi debent, & deinde nouacula acutiori sectio recta secundum renis longitudinē in ipsius
gibbo uersus cauum est ducenda, renq; ita bipartitus aperiendus, sanguisq; si quis sit, spongia
madente eluendus uenit. Ita enim ilico renis sinuum natura, deinde & uenariū meatus princi-
pium intuebitur, nisi cadauer nactus fueris obesius, solet enim pinguedine in secundo huma-
nirenem sinu collecta, impedimento esse, cur minus sinuum natura penitus secanti occurrat.
Quapropter operae precium fuerit, canis renem diligenter prius examinare, & ex illo dein hu-
manum cognoscere. Diuiso igitur secundum gibbum seu exterius latus rene, primum digito
sinus secundū in quem urina colatur latera inquires, & foraminis quod in medio ipsius, seu in
primi sinus membranae renum corporis externo latere apparet, stylum immittes, qui in urina-
rium meatū uersus uescicā facile protrudetur. Deinde ubi membranae huius corporis primiue
renis sinus anteriorum ramorum cum posterioribus ramis coitum, qui non procul ab externo
renis perficitur latere, obseruaueris, ut illorum ramorum ductus, & primi sinus reliquū cor-
pus & secundū sinus formam naturamq; adinuenias, ea sectione diuisum & adaperitum renem
uicissim claudes & redudes, quo mutuis nuper dictorum ramorum coitus manifestus appa-
reat: dein stylum secundo sinui indes, & ubi ipsius formam expendieris, ab anterioribus primi
sinus ramis eam renis praescindes substantiam, quae posteriori illarum sedi obnascitur: à poste-
rioribus autem ramis eam adimes, quae illarum anteriori sedi continuatur, ut modò integer ap-
pareat

pareat primus sinus, cui modò stylos, quo illum adhuc exactius cognoscas, indere possis, &
admirari quā ridicula ab Anatomes professoribus de renum officio fuerint haecenus prodi-
ta. Ceterum tunica praeter pinguem membranā renem inuestiens, facile tibi occurret, si se-
ctionis in renis gibbo ductae labris animum adhibueris, solet enim ea tunica ibidem tunc non-
nihil à renis substantiā abscedere, & dein promptē ad renis usque cauum unguibus diuelli, ac
qualiter haec ē renis uenae & arteriae membranulis pronascatur, conspici. Haec ubi in dextro rene
intuitus fueris, sinistram quoque suā pingui membrana liberabis, & uenae cauae & arteriae ra-
mum uersus ipsius cauum excurrentem inuestigabis, animum priusquam aliquid diuellas, si-
nistrae seminali uenae adhibens, quam ex medio uenae ductu enasci citra sectionem utunque
conspicies. Ut uerò ritē intuearis, num à renis sinistri quoque arteria, seminale uas originem du-
cat, obtuso admodum cultello (nisi forte secandi peritior fueris) membranulas à renis uena de-
trahes, & accuratē aliquousq; uenae seminalis principium quoque à membranulis liberabis:
dein uenam renis ab arteria nonnihil deorsum reflectes, numq; ex ipsius ductu ramus qui sini-
strae seminali uenae exporrigitur, principium obtineat, inquires. Vbi uerò hunc non inueneris,
sinistro rene pari ratione atque dextro (si modò illum secuisse non suffecerit) aggresso, semina-
lium uasorum constructionem examinato. ^{u 20 fig. h.} Arteriarum & ^{u 20 fig. h.} sinistrae uenae originem iam prius
indagasti, ac ^{u 20 fig. h.} dextrae etiam uenae principium citra sectionem à caua oriri conspicietur. Vbi igitur
ortum didiceris, & uenas ad arterias usque sensim ex membranulis ipsas liberans deduxeris,
si masculi obtigerit corpus, penis cutem & scrotum à testibus adimes. Primum itaque à pubis
osse recta sectione per penem in cute duces, & deinde eius sectionis labris hamulo aut ungui-
bus eleuatis, cutem cum carnosa membrana à pene ^{u 20 fig. h.} auferes, adamussim considerans in cutis
extremo ipsius cum carnosa membrana coalitum, & carnosae membranae sub glande à penis
corporibus abscissum. ad haec, perpendes ipsius ad glandis radicem ligamentum, deinde &
uenas cutem eam adcentes, postremò nullam pinguedinē adipem uel inter cutem & carnosam
membranā, ut neque in palpebris hic reperiri, ac proinde leui occasione, ut illas hyatide aut
inflatione penis cutem infestari. Pene detecto, & deductis cruribus à pubis osse inter inguina
& sinistram testem sectio ad podicem usque ducenda est, & deinde cum penis cute scrotum à
testibus & interfeminio liberandū, sectionibus semper uersus dextrum latus deductis. Quum
uerò testes cute carnosaeq; membrana nudas, ne testes suo loco moueas inuertas uel, accuratē obser-
uandum est. Quum primum enim cute nudati sunt, ipsorum situm, & cui nam potissimum parti
uasa seminalia illis applicantur, indagare oportet, ut Naturae discas prouidentiam, quae testes
ita collocauit, ut ipsius uasa sint tutissima, illisq; ipsi testes uelut propugnacula praeposantur.
Iam dextrū testem cum ipsius uasis & tunicis à sinistro digitis aut cultello dirimes, & iunctis
cadaueris cruribus dextrum testem femori impones, ac mox cultello ^{u 20 fig. h.} uenam & arteriam semi-
nales dextrilateris, uicinis membranulis ad peritonaeum usque quā illae prociunt, deteges, hic
primum in interiori sede peritonaei, postmodum in exteriori qualiter ^{u 20 fig. h.} transeant solis manibus
considerans. Dein stylum foramini quā egrediuntur uel ad testis usque infimam sedem protru-
des, & peritonaeum usque ad foramen quā uasa transmittit diuides. Insuper secundum styli lon-
gitudinem cultello foramini quoque indito, ad humilimam usque testis sedem primam ipsius
peculiarem tunicam secabis, & reposito cultello, distentaq; tunica huius à peritonaeo ^{u 20 fig. h.} ortum
& ualidum ad humilimam testis partem ^{u 20 fig. h.} adnexum, praeterea & testis ^{u 20 fig. h.} musculum examinabi s
huius namque natura, ductus & forma in conspectum ueniunt unā cum gracilibus ramulis à
uena & arteria in hanc tunicam numerosa serie ^{u 20 fig. h.} excurrentibus. Haec tunica relicta, testem & ua-
sa nunc rursus hinc inde diligentius subleuans, reuoluensq; uenam, arteriamq; ab ipsis conter-
mino semen deferente uase ad testis usque elatiora ^{u 20 fig. h.} discernes. Ut uerò uenae arteriaeq; insertio-
nem adamussim discas, uas semen deferens à proxima testis corpori tunica est ^{u 20 fig. h.} liberandum,
non quidem uniuersum, sed ad eam usque partem quae uenae arteriaeq; finibus est proxima. Li-
berabitur uerò uas ipsum facile, si transuersas sectiones inter testem & uas illud ad suum usque
principium acutiori nouacula duxeris. Haec siquidem administratione uasis illius anfractus, &
ad testis connexū, ortumq; manifeste animaduertes. Verū nulla ipsius cauitas, neq; quo pacto
illud à teste semen assumat, in conspectu erit. Hoc enim nihil, nisi porosum quid quā testis adna-
scitur referet, nullo meatu manifesto ex teste in ipsum pertinēte. Semen deferēti uase ab intimo
testis inuolucro ad eum modum liberato, uenae ac arteriae anfractuum ramuli proximae testis
corpori tunicae oblatis melius cōspiciuntur. Ut uerò prorsus in conspectum ueniat, sanguinem
ex anfractibus ad testem comprimēs, & deinde anfractibus uinculo ne sanguis refluat interce-
pis, testem secundum ipsius longitudinem diuidere conuenit. deinde qui ex tunica testis proxi-
ma, & ex anfractu sine rami ad testis substantiam excurrant, qualiterq; testis ea tunica com-
mittatur.

*Vasorum si-
nistri testem
peritium or-
tus examen.*

*Testis et pe-
nis a suis inuo-
lucris dete-
ctio.*

*Testis si-
nus examen.*

*Exterioriste-
stis tunicae ar-
terio, uaso-
rumq; semina-
lium detectio.*

*Vasorum semi-
nalis circa te-
stem ac ipsius
ad testis e-
xamen.*

Aa 2 mittatur.

mittatur, quæque testis sit substantia, obseruare. Atque hæc primum in uno quidem teste, dein in altero sunt examinanda. Quippe uix prima fronte hæc omnibus erunt obuia, quum hæc nemo hæc affectus fuerit. Vnde etiam eadem administratione perpetuo non est utendū, sed quum commemoratam in dextro teste tentaueris, integrum tibi erit sinistrum tuo arbitratu aggredi. Examinatis ad hunc modum testibus, ipsorumque nihil reiecto, penis musculi & ipsius corpora, deinde uesica & urinarij meatus, & reliquus semen deferentiū uasorum ductus, in sectione cum adenofo assistente, & omnium uenis, arterijs, & neruis secunda ueniunt. Diductis itaque cadaueris cruribus, & cute uti monuimus ab interfemineo adempta, primum duos musculos ab orbiculari musculo recti intestini in penis radicem, & potissimum in meatum urinæ seminiq; communem pertinentes aggredieris. dein alios duos, qui ab humiliori pubis ossium

*Penis musculi
tortu exam.*

*Penis corporum
ortus, uenarum, arteriarum, et neruorum huc peruenientium exam.*

*Pubis ossa qui
dirimenda.*

*Urinarij meatus
ad uesicam, & uasorum semen deferentium ad glandosum uesicæ corpus exam.*

*Cutis & arteriæ magnæ
distributionis
sub osse sacro.*

Musculi ceruicis uesicæ, ipsiusque uesicæ fundi et ceruicis exam.

Penis corporum.

Recti intestini musculi.

sede originem ducentes penis corporibus inferuntur, adimes, ac ilico penis corporum originem examinabis, acuto cultello dextrum corpus ab osse unde pronascitur, quam poteris proximè diuidens. Deinceps uerò in penem excurrentibus uenis, arterijs & neruis per functionem hic perpenis, ossa pubis inuicem sunt se iungenda. quod fiet ocyus, si uesicæ corpus a peritonæi parte pubis os succingente, cultello diremeris, & deinde cultro quam minime crasso pubis ossium cartilaginem recta sectione penitus diuiseris. Nouacula enim quum crassior sit, illi officio non æque est accommoda. Mox uno cadaueris crure in mensa relicto, & alio ab illa propendente, ita cadauer in mensa reclinabis, ut ipsius os sacrum mensæ lateri incumbat, & ui diductis cruribus, ad trium quatuorue digitorum latitudinem pubis ossa inuicem se iungas. parum enim apte feceris, si pubis ossium portionem exemeris, quod id & fiat incommode, & præter alia multos ita uitaueris musculos, neque ullus postmodum ossium usus ad seleti præparationem futurus sit. Quapropter pubis ossium cartilagine dissecta, & dein ipsis ossibus ui diremptis, primum a renibus urinarij meatus a suis membranis quibus obuoluuntur sunt liberandi, atque ad uesicæ usque corpus perducendi: deinde uasa semen deferentia quæ ad pubis ossa deorsum in peritonæi amplitudinem reflectuntur, pari modo ad glandosum assistentem usque expinguoribus quibus integuntur membranis denudandi, atque in eo opere sodalis manu uesicam modò in dextrum, modò in sinistrum comprimere est necessum, idque maximè quum uenæ cauæ & magnæ arteriæ seriem hac in sede inquires. Hæc nanque iam uenit expendenda, ac primum rami quos uena & arteria lumborum uertebri & spinæ, abdominis musculis & peritonæo exporrigunt, qui omnes sunt repertu faciles, si uenam & arteriam nunc in hoc, nunc in illud latius ualidius reflectas, & neruos qui sub illis seruntur obtulo cultello quoque inquiras, ac deum ad ipsorum quibus inferuntur organa deducas: illos dico, qui testibus & uesicæ fundo exporriguntur. Porro rami uenæ ac arteriæ post ipsarum super os sacrum bipartitionem excurrentes, in conspectum uenient, si radicibus semper animum adhibueris, & cultello retusiori, ne ramorum aliquem uities, ipsorum sequaris processum ductumque: & id eo leuiori præstiteris negotio, quo nostras uasorum delineationes diligentius operi accommodaueris. Verum ubi hæc diligenter eris intuitus, sinistrum penis corpus a pubis osse etiam dirimito, & quam poteris commodissimè uesicam, ipsiusque ceruicem a recti intestini termino, cui fortium librarum interuentu hæret, diuidito, abscis inter uenis & arterijs in uesicæ penemque excurrentibus: quas si prius uinculis sorte interciperes, parum profectò sectioni obesses. Vesicam modò simul cum pene exemptam, alteri cruri aut asserculo impones, & denuò seminalis uenæ ac arteriæ ductum uersus testem, & a teste dein semen deferentis uasis ad glandulosum assistentem progressum obseruabis, quo denuò exactius seminalium uasorum harmoniam expendas. Post hæc musculum uesicæ meatui præfectum examinabis, & oblongiori stylo penis glandi ad uesicæ usque fundum imposito, uesicæ meatum a glande ad ipsius usque fundum cultello secundum stylum porrecto diuides, ut simul uesicæ cavitatem, & ipsius tunicam, & urinam deferentium meatuum insertionem, & semini urinæque communem meatum peni exporrectum intuearis. Alicubi igitur urinarij meatus ex renibus in uesicam pertinentem forato, stylumque ad uesicæ fundum usque indito, ut membranulas meatus illius ori in uesicæ fundo connatas species, quamquam etiam integrum sit, ex uesicæ fundo stylum ipsius meatibus indere. Corpus uerò glandosum semen deferentium uasorum suscipiens implantationem, ut lubet poteris discindere, & quoniam pacto ea uesicæ meatui immittantur perquirere. Postremò uesicæ ceruicem a duobus penis corporibus ad glandem usque cultello secernes, ac deinde duo corpora quoad poteris inuicem dirimes, quamque habeant formam, quæque natura ad glandem sint prædita conspicias. Ut uerò adamussim ipsorum discas substantiam, peni nunc transueras, nunc longas, rectas uel sectiones induces. Reiecta modò cum suis appendicibus uesicæ, tres recti intestini musculi, & uenas examinabis, quæ a portæ uena huc deducuntur, & quæ cauæ hac in parte sunt soboles.

soboles. Vbi id quoque præstiteris, recti intestini finem ex corpore exsectum abijcies. Deinde cauam uenam qua primum sub iecore conspicitur, & magnam arteriam qua septum transit, deinde ipsarum præcipuos ramos crus adeuntes uinculo duplici intercipientes, ut simul cum renibus si adhuc eos in corpore reliqueris, uenas omnes, arteriasque ex uentre auferre liceat. ita enim peritonæi discos ortum, & musculos & neruos quoque crus petentes, si fortassis illos postmodum aggredi statueris, in corruptiores longè habiturus eris. Iecur autem, ut & antea dixi, tantisper illatum seruandum est, quousque cor respirationisq; organa administraueris. Atque hæc quidem organorum nutritionis, generationisq; in uiro est administrandi ratio, in muliere uerò erit huiusmodi. Primum mamillarum uisurus naturam, in cute ab ipso iugulo deorsum (ut in uiris) ad umbilicum ducenda est sectio: deinde à iugulo secundum clauiculam alia ad summum usque humerum, cutisq; a mamillis non aliter ac si in alia corporis sede, ea ab adipe diuideres, uenit liberanda. Mamillis cute detectis, & uenarum ramis qui a uenis in brachij excurrentibus illis porriguntur, perpenis, dextram mamillam a musculo brachij pectori adducen- te auferito, uenarum arteriarumque examinans propagines, ab illis quæ musculis thoraci in cum bentibus deriuantur, in mamillam assurgentes. Vbi mamillarum corpus a thorace fuerit liberum, & adeps undique studiofissimè ademptus, & uarijs per mamillarum corpus ductis sectionibus ipsarum substantiam condiscere licebit. Quamquam hæc quoque in uiro inquiri possunt. is nanque si colore fusco & habitu sit obefiori, eandem quoque ostendet substantiam. Deinde & uenæ quoque & arteriæ sub rectis latitantes musculis, pari modo in ambobus, etiam si magis in muliere expendentur, reliqua administratione ad uasorum usque seminalium ortum communis mulieri quoque censenda est. Simulatque igitur mulieris seminaliū uasorum originem didiceris, solis manibus adinueniendus est uterus & uesica, insuper testes & musculi & uenæ quoque cum arterijs uteri fundo & ceruici exporrectæ, priusquam scilicet aliquid diuidas. Deinde diductis cruribus a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad podicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousque opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaque adhuc appensa maneat. Pubis uerò ossium cartilaginem, ut in uiris faciendum præcepi diuides, ac illis inuicem quam poteris maximè ui diremptis, mox cultello uenam ac arteriam seminales dextri lateris ad testem usque expingui cui obducuntur membrana nudabis, obseruans ne ramos ab illis priusquam anfractus suos constituant, in elatiorem fundi uteri sedem exporrectos uulneres. Postquam uerò ad testem anfractus deduxeris, perinde ac in uiris ipsorum insertionem & deferentis uasis processum, ipsiusque in uterum insertionem, & testis substantiam formamque examinato, uas illud ex pingui cui inhaeret membrana liberans, quæ uesperditionum alis imagini multum accedit. Postquam hæc in altero quoque latere obseruaueris, animum adhibebis uenis ac arterijs inferiorem uteri fundi sedem, & ceruicem, uesicamque adeuntibus, quæ in grauidis animalibus accuratissimè, ut & illi qui a seminarijs uasis in uterum porriguntur, utque etiam omnia uteri reliqua in conspectum ueniunt, quandoquidem in illis supra modum uenæ arteriæque turgent. Urinarij meatus a renibus in uesicam pertinentes, similiter ac in uiris ad uesicam usque a suis membranulis sunt emundandi, & deinceps uterus cum uesica ex corpore eximendus, dissectis in ipsum & uesicam procedentibus uenarum arteriarum & neruorum ramis, & membranulis uterum uasque illa continentibus, & fibris quoque quorum interuentu uteri collū intestino recto ualide continuatur unà amputatis. Exempli iam uteri foramen, & uteri fundi orificium citra aliam sectionem uideas, & modò opportunè uesicam & ipsius ceruicem musculumque urinæ meatui præfectum longa sectione diuidas, uesicæ amplitudinè & urinarij meatus insertionem, ipsiusque ceruicis cum uteri ceruice coalitum inspecturus. Insuper uteri quoque ceruicis eodem modò ad illius usque os longam sectionem inferes, ac acutiori nouacula uniuersum uterum secundum latera ab ipsius orificio ad cornua usque diuides. ita enim illius sinum, substantiam, formamque exactissimè contempleris. Porro si interdum grauidæ mulieris cadauer nactus, & uterum duntaxat cum foetu, ipsiusque inuolucris intueri, animus fuerit, ilico a mucronata pectoris ossis cartilagine, ad pubis usque os acutiori nouacula sectionem molieris, quæ peritonæum quoque penetret: deinde aliam utrinque ab umbilico ad ilia molieris. Hac namque ratione ilico se uterus spectandum offeret: & si in alterum latus illum detruferis, uenæ & arteriæ ipsi insertæ supra modum apparebunt turgidæ, adeo ut ipsarum neque series neque ortus citra aliam administrationem latere possint. His itaque uenis & arterijs unà cum uena & arteria sub recto musculo conscendentibus, diligenter obseruatis, leuem sectionem nouacula secundum uteri longitudinem tentabis, cauens ne altius quam uteri est crassities penetres.

Peritonæi ortus exam.

*Quismodi di-
clarū partium
administratio
in muliere sit.
Mamillarum
examen.*

*Uteri ac uesicæ
sitis qui ob
seruandus.*

*Seminaliū uasorum
examen.*

*Uteri meatus
fundi humilioris
sedem & ceruicem
petentium.
Urinarij meatus.*

*Fœtus ipsius
que inuolucris
exam.*

netres. post hanc alias duas, utrinque nimirum unam duces, cum illa rectos angulos facturas, Sectionum labra unguibus apprehensa inuicem modice dirimes, & uteri tunicam solis manibus à secundina sensim diuelles, uenarum arteriarumque ora ex utero in secundinam pertinentiarum pens, quod in partui proximis feceris facilius. Exemplum ab utero unà cum suis inuolucris ^{scilicet} *fig. 30.* tum in peluim aqua plenam repones, atrum & uiridem quodammodo liquorem abluens, qui ex effractis uasorum oris promanat, secundinaeque obducitur. Modò autè diligenter secundinae substantiam, & quaecunque in illa spectanda sunt unguibus aut cultello examinabis, id imprimis animaduertens, num ipsa membrana quae ipsa sit uniuerso foetui obducta: an tantum instar latioris cinguli sit, lienis substantia efformati. Atque hic etiam sedulo expendes, qualiter secundinae substantia externae superficiei eius inuolucris pertinaciter obnascatur, quod farinacinis imagini comparamus, secundumque seu medium inuolucrum nuncupamus. Vbi itaque secundinae naturam adamussim examinaueris, foetum hunc inde attolles, secundi illius inuolucris naturam consideraturus, quam simulatque exterius inspexeris, atque qui totum foetum ambiat didiceris, cultello id alicubi pertundes, & foetus urinam profluere sines, ipsumque foetum ambiat didiceris, uertes, atque ab umbilici uasis dependere tantisper sines, donec intimi quoque foetus inuolucris sudorem continentis harmoniam didiceris. Hoc itaque pertusum & sudore euacuatum à foetu amoueabis, & ab umbilico etiam propendere sines, uasa umbilici inuicem disjungens, meatum illum praecipue reperiturus, cuius beneficio fecus urina in secundum ipsius inuolucrum perfertur. Inuenies autem hunc promptè, si cultello uenas & arterias qua umbilico proximae sunt, diuideris, ac meatum in ipsorum medio repositum indagaueris. Abscissis his umbilici uasis una cum foetus inuolucris, & foetu in mensam extenso, à clauiculis per costarum cartilagine ad pubis usque os sectionem in sinistro magis latere cultro aut nouacula molieris, quae in thorace & peritonaei usque cavitatem pertingit: deinde ab umbilico uenam in iecur & arterias, ad suos quibus inferuntur ramos, & meatum urinam deducentem ad uesicae fundum, paruo admodum negotio deduces, omnemque foetus administrationem absolues. Nisi etiam uisum esset inquire, num in foetu peculiaris aliquis processus à uena caua ad uenalem arteriam, & ab arteria magna in uenam arterialem pertineat. Acetabula uero in oue aut capra sunt inuestiganda, utero utique uisum fuerit diuiso, abundè etenim fuerit uteri comparere cavitatem, quae in non praegnantibus uaccis oppletur tuberculis ab illis non dissimilibus, ex quibus paulo post sanguis e sede profluxurus est: aut si primo conceptionis tempore eiusmodi diuidatur uterus, tunc sinibus conspicitur decoratus, qui primum à ueteribus dissectionis professoribus acetabulino men sunt emeriti. Atque ita praesenti Capite partium quinto hoc libro traditarum administrandi rationem abfoluimus: itaque corpus sectionis serie reliquimus, ut ad reliquarum partium quas simul in illa administratione non recensui, demonstrationem ne utique futurum sit inutile.

LIBRI QVINTI FINIS.

AN.

ANDREAE VESALII

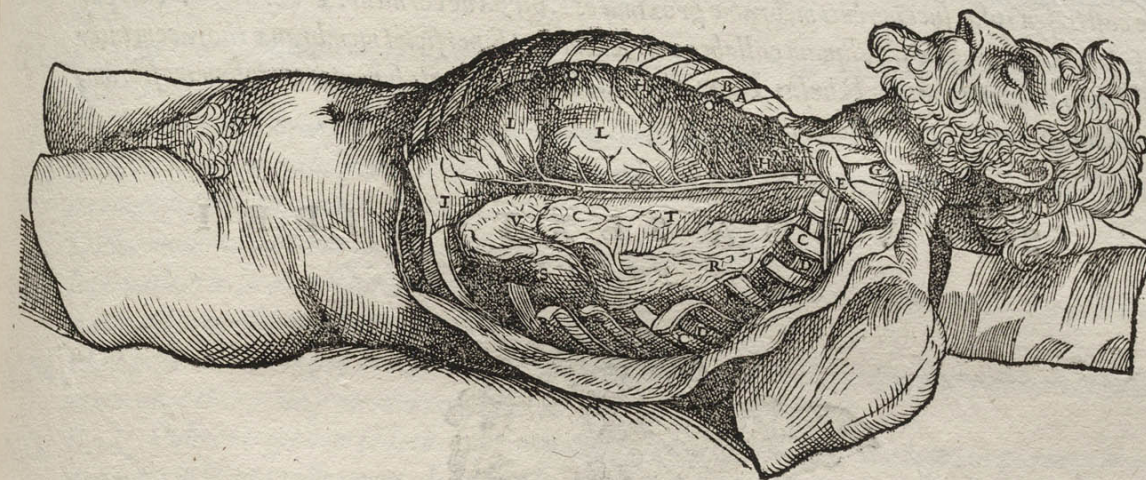
BRVXELLENSIS, DE HVMANI CORPO-

RIS FABRICA LIBER SEXTVS, CORDI IPSI QUE

famulantibus organis dedicatus, ac mox in fronte figuras sibi proprias offerens, quò minus & hic quoque eadem figurae uarijs Capitibus passim praefigantur.

PRIMA SEXTI LIBRI

FIGVRA.

PRIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM Index.

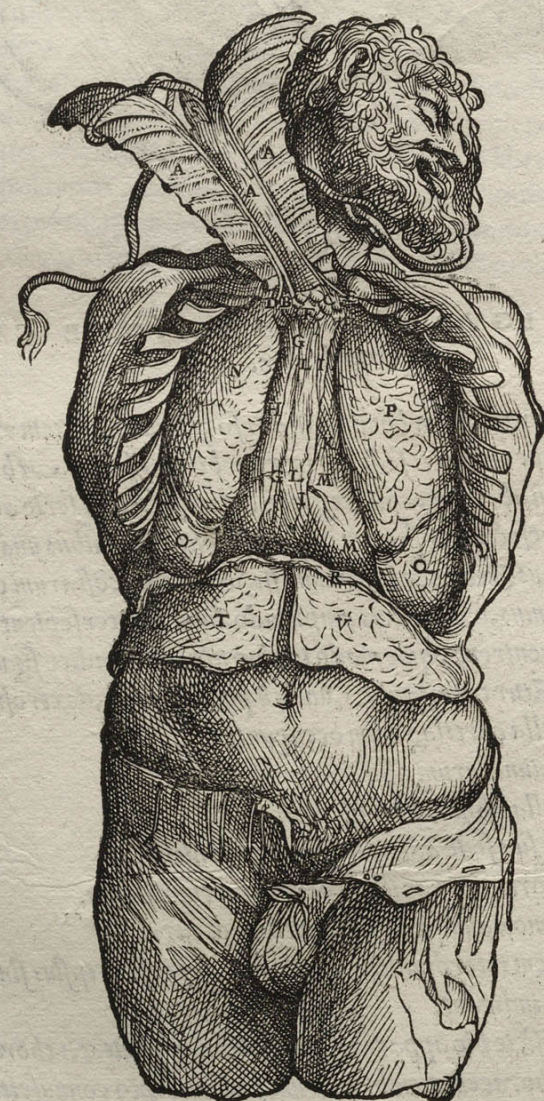
PRAESENS figura tantam hominis in dorso cubantis partem ex sinistro latere com monstrat, quantam ostendendae thoracis sedi sufficere arbitrati sumus. Ab anteriori itaque thoracis sede et lateribus, ac dein ab aliqua colli regione cutem sectionis serie ademinimus, ac dein musculis qui costis obducuntur resectis, costarum ossa à suis cartilaginibus unà cum pectoris osse liberauimus, & costarum ossibus (uti inter secandum sit) effractis, costarum cartilagine sursum uersus dextrum latus attraximus, ut thoracis amplitudo, hancque intersepientes membranae, et pulmo, reliquaque in conspectum uenirent, quae modo in characterum Indice significabuntur.

- A, A Sinistri lateris costarum indicantur cartilagine, unà cum pectoris osse, dextrosum sursumque tractae.
- B, B Intercostales musculi interualla cartilaginum occupantes.
- C, C Costarum à cartilaginibus seiunctarum ossa.
- D, D Intercostales musculi interualla ossium adimplentes.
- E Clauicula hic nuda, atque in sua sede adhuc asseruata cernitur.
- F Venarum, arteriarum, neruorumque in axillam perreptantium series.
- G Exterior iugularis uena hic mox auulsa cute secantibus occurrens.
- H, H Sinistra thoracis amplitudinem inter diuidens membrana, superficiei ipsius sinistra hic conspicua, quam etiam L, M, N & O indicant.
- I Septum transversum ea superficiei hic apprens, qua sinistram cavitatis thoracis sedem respicit.
- K Sedes ubi inter diuidentium thoracem membranarum sinistra septo connascitur.

Aa 4 Hæc

- L** Hec protuberans sedes, cordis gratia hic in sinistrum adeo prominet, ad namque una cum ipsius in uolucro inter membranas thoracem diuidentes comprehensum, in sinistrum longe magis quam in dextrum porrigitur, atque huius potissimum tuberis occasione praesentem figuram ex sinistro potius, quam dextro latere expressimus.
- M** Vena sinistro pectoris ossis lateri exporrecta, & sinistrae thoracem interdiuidenti membranae uarios surculos offerens.
- N** Arteria sinistro pectoris ossis lateri exporrecta, & similiter ac uena **M** insignita ramulos sinistrae thoracem intersepienti membranae exhibens.
- O, O** Ramuli a uena ac arteria deducti, quae secundum pectoris ossis sinistrum latus a iugulo ad abdominis regionem pertingunt.
- P, P** Nervus septi transversus, sinister, hic conspicuae thoracem intersepientis membranae superficiei in progressu adnatus.
- Q** Vena in hominibus potissimum a iugulo una cum septi transversus nervo deorsum excurrentes, & membranae thoracem intersepienti ramulos deriuans.
- R, S, T, V** Pulmonis pars sinistram thoracis cavitatem occupans, ac **R** & **S** huius partis sedem notant, quae costis, seu ipsas succingenti membranae proxima est, gibba uero cernitur. T uero & **V** eius partis sedem indicant, quae priusquam collaberetur, exteriori superficiei membranae thoracem interdiuidenti committebatur. Rursus **R** & **T** partis huius pulmonis superiorem insinuant fibram, seu lobum. **S** autem & **V** inferiorem.

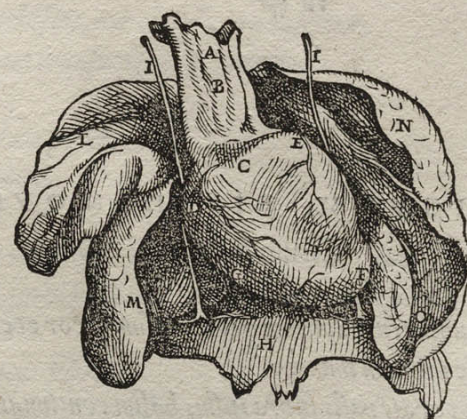
SECUNDA SEXTI LIBRI
FIGURA.

SECUN

- PRAESENS** figura, quam erectam, non autem humi prostratam finximus, primam sectionis serie subsequitur. etenim anteriori thoracis sede & lateribus cute & musculis qui illis adnascantur, denudatis, ac costarum cartilaginibus ab ossibus liberatis, ipsiusque ossibus extrorsum effractis, tandem pectoris os una cum ipsi coarctatis cartilaginibus ab utrisque thoracem intersepientibus liberavimus, sursumque deduximus, ut illius interior superficiei obuia esset, et membranae thoracem interdiuidenti natura accuratius adhuc quam in prima figura exprimeretur.
- A, A** Pectoris ossis una cum costarum ipsi commissis cartilaginibus interior, seu thoracis cavitatem spectans superficiei.
- B, C** Duae indicantur uenae a iugulo pectoris os petentes, ac praeter frequentes quas diffundunt ramulos, etiam ad elatiorem abdominis sedem excurrentes.
- D, E** Duae arteriae uenas nuper commemoratas ad umbilici usque regionem concomitantes, nullibi tamen ut uenae ad cutem subeuntes.
- F** Glandulae sub elatissima pectoris ossis sede in iugulo repositae, ac uariorum securae distributioni a natura praefectae.
- G, G** Dextrae thoracem interdiuidentium membranae pars, quae dextro pectoris ossis lateri adnascatur.
- H** Dictae modo membranae dextra, seu pulmonem spectans superficiei.
- I, I** Sinistrae thoracis cavitatem intersepientium membranae pars, quae sinistro pectoris ossis lateri ante sectionem connata fuerat.
- K** Dictae modo membranae sinistra, seu pulmonem respiciens superficiei.
- L, L** Intervallum indicatur inter duas thoracem intersepientes membranas inibi conspicuum, ubi humano pectoris ossi continuantur.
- M, M** Hec protuberans regio cordis indicat situm, cor enim una cum ipsius inuolucro immotum inter membranas thoracem sepientes collocatur.
- N, O, P, Q** Pulmonis gibbum sedes uero costis contermina indicatur, neutra namque ex parte pulmonis partes in latera refleximus. Verum **N** & **O** duas fibras dextrae partis pulmonis indicant, **N** quidem elatiorem, **O** uero humiliorem, atque ita etiam in sinistro latere **P** & **Q**.
- R, R** Septi transversus sedes, quae a mucronata pectoris ossis cartilagine hic insignita, & dein a cartilaginibus quae pectoris ossi non coarticulantur mucronibus, liberantur.
- T, V** Cutis deorsum a thoracis anteriori sede, eversa, atque ea superficiei conspicua, qua musculis obducebatur.

TERTIA SEXTI LIBRI
FIGURA.

TER-

QUONIAM duae praecedentes figurae cordis ac pulmonis suū abunde indicant, praesentem figuram (uti et subsequentes uniuersas) tanquam e thoracis cavitae euulsam delineauimus, ne si singulis figuris truncum corporis appinxissemus, negotium frustra operosius redderetur. Tertia itaque figura cor suo uestitum inuolucro continet unā cum pulmone et septi transversae portione, cui in hominibus magna amplitudine cordis inuolucrum connascitur.

A. Hic uenae cauae portione sursum conscendentem et magnam arteriam praescidimus, tanta uasorum cordis asseruata portione, quanta cordis inuolucro obducitur, aut a qua id inuolucrum potius initium ducit. Vbi enim hic B ascripti, illic inuolucrum pertinacissime cauae uenae et magnae arteriae et uenae arteriali adnascitur, ab illis uasis non secus quam a corde, toto illo inter C. uallo abscedens, quod a B ad C metitur. C enim cordis basis sedem regionem ue indicat.

D, E, F Cordis inuolucrum anterior sedes, cordis figuram nuci pineae non admodum ab similem referēs. D enim et E basin notant, F uero mucronem.

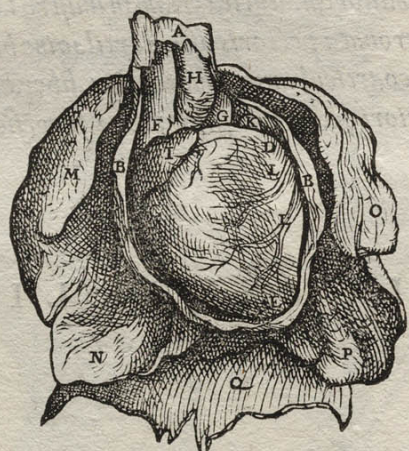
G Ab F ad G sedes insignitur, qua cordis inuolucrum septo transverso in hominibus secus multo quam in canibus adnascitur. Caeterum uenulae hic in cordis inuolucro conspicuae, non cordis, at ipsius inuolucrum sunt, id namque in hominibus tam crassum ualidumque uisitur, ut cordis color per illud uix transpareat.

H Septi transversae pars.

I Septi transversae nerui.

L, M, N, O Pulmo. at singuli characteres singulas humani pulmonis insinuant fibras, lobos ue.

QUARTA SEXTI LIBRI FIGURA.

QUARTAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARA-
cterum Index.

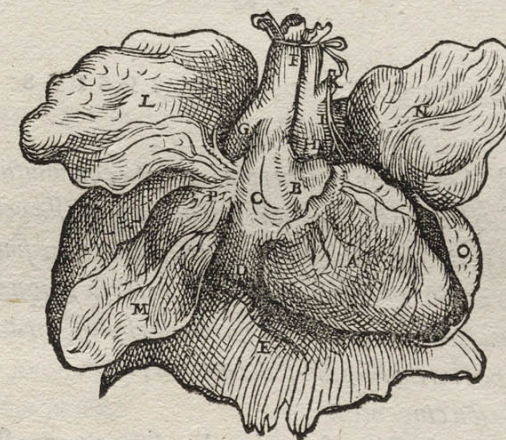
HAE C figura cordis inuolucrum diuisum gerit, ipsumque cor et cordis uasa anteriori sede ab inuolucro dextimus, corde interim immoto.

A Sedes, qua cordis inuolucrum cordis uasis supra ipsius basin continuatur.

Cor.

- B, B Cordis inuolucrum ab anteriori cordis sede in latera reflexum.
C, D, E Cordis anterior sedes, ac C quidem et D ipsius indicant basin, E uero mucronem.
F Vena caua.
G Arterialis uena.
H Magna arteria. Venalis autem arteria nisi corde in dextrum latus (uti sexta ostendit figura) reflexo, nulla ex parte conspici potest.
I Dextra cordis auricula.
K Sinistra cordis auriculae apex.
L, L Vene sunt ac arteriae a cordis basin cingentibus uasis pronatae, atque huc ex posteriori cordis sede, adeoque sinistro ipsius latere antorsum reductae.
M, N, O, P Pulmonis indicantur fibrae lobae ue.
Q Septi transversae pars.

QVINTA SEXTI LIBRI
FIGURA.

QVINTAE FIGURAE, ET IPSIVS CHA-
racterum Index.

PRÆSENS figura unā cum pulmonibus cor exprimit, uerum ab ipsius inuolucro penitus liberum: ac in sinistrum latus in hoc reflexum, ut uenae cauae ad cordis basin continui-
tas oculis subijceretur.

A Cordis dextrum latus, magnaque ipsius posterioris sedis regio.

B Dextra cordis auricula.

C Vena caua, qua in cor dehiscit, aut ab ipso pronascitur.

D Vene cauae portio, septum transversum permeans.

E Septi transversae pars.

F Vene cauae portio ingulum petens.

G Vene pari carentis initium.

H Arteriae magnae radix.

I Arteriae magnae truncus, qui deorsum ad spinam explicatur.

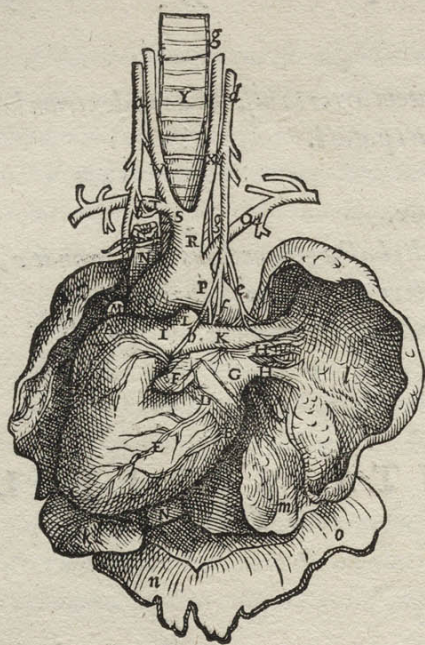
K Portio est nerui sinistri, sexti paris neruorum cerebri, a quo subsequens figura cordis neruulum deponi ostendit.

L, M, N, O Pulmonis notantur fibrae.

P Vasorum pulmonem aduentium hic aliqua series conspicitur.

SEXTA

SEXTA SEXTI LIBRI FIGVRA.

SEXTAE FIGVRAE, ET IPSIVS CHARACTERVM Index.

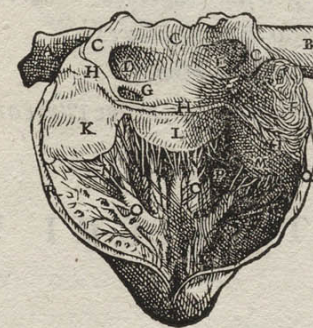
P R A E S E N S figura cor in dextrum latus ita conuolutum proponit, quemadmodum mox praecedens id ad sinistram ostendebat reflexum. atq; ut illa uenae cauae ad cordis basim continuitatem indicabat, ita praesens uenalem exprimit arteriam, ac sinistram cordis aurem, & cordis quoq; neruulum. cuius ductus ut esset conspectior, arteriae magnae aliquot propaggines, & asperae arteriae & neruorum sexti paris cerebri portiones huic figurae adnexas reliquimus.

- A, B, C Cordis sinistrum latus, & posterioris ipsius sedis magna regio.
 D Venae & arteriae cordis basim cingentes.
 E, E Venae & arteriae a uasis cordis basim ambientibus deorsum exporrectae.
 F Sinistra cordis auricula.
 G Arteria uenalis.
 H, H Arteriae uenalis soboles in sinistram pulmonis partem excurrentes. Quae uero in dextram feruntur, oculis non patent: quod illarum radix sub corde mox in huius uasis ortu ad dextram pulmonis sedem prorepat.
 I Venae arterialis principium.
 K Arterialis uenae pars, sinistram pulmonis partem petens.
 L Arterialis uenae pars dextrae pulmonis parti distributa, ac secundum posteriorem caudicis magnae arteriae sedem reflexa.
 M Apex dextrae cordis auriculae.
 N, N Venae cauda.
 O Magnae arteriae caudex.
 P Magnae arteriae portio deorsum ad spinam detorta.
 Q Magnae arteriae portio sinistram axillam accedens.
 R Arteriae magnae portio iugulum petens.
 S Arteriae magnae portio iugulum petentis dextra pars, a qua axillaris dextri brachij constituitur arteria T insignita.
 T tuitur arteria T insignita.
 V, X Soporaria seu somnifera arteria.
 Y Asperae arteriae caudex.
 a Dexter neruus sexti paris neruorum cerebri.
 b Ramuli, quos neruus a insignitis ad dextri recurrentis nerui constitutionem digerit.

c Dexter

- c Dexter recurrens seu reuersus neruus.
 d Sinister neruus sexti paris neruorum cerebri.
 e Sinistri nuper commemorati nerui surculus, sinistrae pulmonis parti oblatus.
 f Ramuli sinistri nerui d insigniti, a quibus sinister recurrens neruus constituitur.
 g Sinister recurrens neruus.
 h Neruulus secundum uenam arterialem exporrectus, ac cordis basim centrum adiens.
 i, h, m Pulmonis indicantur fibrae.
 n, o Septum transuersum.

SEPTIMA SEXTI LIBRI FIGVRA.

SEPTIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERVM Index.

H A E C figura cor a pulmone & septo transuerso liberum ostendit, cuius dexter uentriculus unica sectione ad apertus cernitur ab anteriori sede orificij uenae cauae ad cordis usq; mucronem ducta, quod id orificium et ipsi praefecta membranae in conspectum uenirent. dein ut interior dextrae cordis auriculae superficies oculis subijceretur, eam intro euerfam sinximus.

- A Venae cauae pars, septum transuersum permeans.
 B Venae cauae pars iugulum petens.
 C, C, C Orificium uenae cauae in dextrum cordis sinum pertinens.
 D, E Orificia sunt ascendentis & descendens uenae cauae partium.
 F Dextra cordis auricula inuersa, & inaequalem fibrosamq; ipsius notans superficiem.
 G Coronalis uenae principium.
 H, H, H Protuberans in uenae cauae orificio circulus.
 K, L, M Tres membranae uenae cauae orificio praefectae.
 N, N Fibrae ab inferiori sede membranularum uenae cauae orificij, deorsum ad uentriculi dextri latera mucronemq; ductae.
 O, O Carneae partes indicantur, quae fibras nuper dictas amplexantur, teretemq; formam exprimunt.
 P Haec uentriculi dextri cavitatis uersus uenae arterialis orificium pertinet.
 Q, R Crassities substantiae dextrum cordis uentriculum constituentis.

OCTAVA SEXTI LIBRI FIGVRA.

Bb OCTA

OCTAVA figura in hoc à iam præcedente uariat, quod ex dextri cordis uentriculi se-
de, inibi P insignita, sectionem duxerim in uenæ arterialis usque amplitudinem, ac eius uenæ ori-
ficium distenderim, ut membrana ipsius aptè in conspectum uenirent.

A Venæ caue portio iugulum petens.

B Arteriæ magnæ caudex.

C, D Venæ arterialis orificium. uerum singuli characteres indicant singula foramina ramorum, in
quos arterialis uenæ caudex primum discinditur.

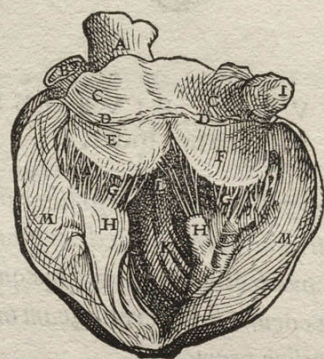
E, F, G Tres membranae arterialis uenæ orificio præfectæ.

H, H Cordis uentriculorum notatur septum, seu sinistrum latus dextri cordis uentriculi: atq; ita hic de
xtri uentriculi cordis uniuersa amplitudo in conspectu est.

I Vna membranarum uenæ caue orificio adnatarum.

K Dextra hic pendet cordis auricula adhuc inuersa, atque cum cordis substantia cui proxima est
reflexa.

NONA SEXTI LIBRI FIGURA.

NONAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARA-
cterum Index.

HAC figura idem cor, quod duabus iam præcedentibus, ostenditur. uerum hic una sectio ex
arteriæ uenalis orificio ad cordis usq; mucronem ducitur, ipsumq; uenalis arteriæ orificium una
cum sinistro cordis uentriculo distenditur, apparentibus simul membranæ illi orificio præfe-
ctis, & inuersa cordis sinistra auricula, ut & hæc internam ipsius superficiem ostenderet.

A Magnæ arteriæ caudex.

B Venæ arterialis portio.

C, C Venalis arteriæ orificium.

D, D Protuberans in uenalis arteriæ orificio circulus.

E, F, Dne uenalis arteriæ orificio præfectæ membranæ.

G, G Fibrae ab humiliori dictarum membranarum sede deorsum ad sinistri cordis uentriculi latera
protensa.

H, H Carneæ cordis substantia, eas quas modo G & G insigniui fibras amplectens.

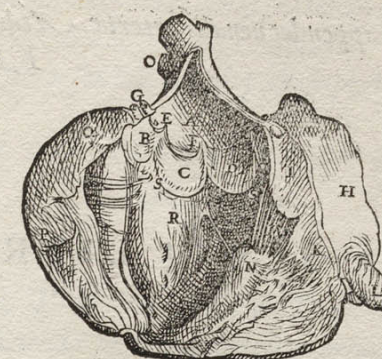
I Sinistra cordis auricula introrsum inuersa.

K Septum cordis uentriculorum.

L Hæc sinistri uentriculi amplitudo ad magnæ arteriæ orificium conscendit, cuius membranas mo-
dò explicaturi sumus.

M, M Substantiæ cordis, quæ sinistrum ipsius uentriculum constituit, crassities.

DE

DECIMAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARA-
cterum Index.

HIC ex sinistri cordis uentriculi dextra clatiori q; sede sectionem ad arteriæ magnæ ampli-
tudinē usq; duximus, ut distecto eius orificio tres membranae ipsi præfectæ, in propatulo essent.

A Arteriæ magnæ orificium.

B, C, D Tres membranae arteriæ magnæ orificio præfectæ. uerum harum trium (uti inter disse-
candum crebro fit) una per medium dissecta est, & utrinq; una ipsius pars conspicitur. Estq;
quam B insigniui.

E, F Principia sunt duarum coronalium arteriarum.

G Coronalis uenæ & coronalis arteriæ hic apparet portio.

H Arteriæ uenalis orificium.

I, K Dne membranae arterialis uenæ orificio appositæ.

L Sinistra cordis auricula introrsum inuersa.

M Fibrae ab humiliori dictarum membranarum sede, ad sinistri cordis uentriculi latera per-
tinentes.

N Carneæ cordis substantia dictas nuper fibras adaugens, amplectensq;.

O Portio uenæ arteriosæ.

P, Q Cordis substantiæ crassities, ubi sinistrum cordis efformat uentriculum, indicatur.

R Cordis uentriculorum septum.

S, S Hic ad arteriæ magnæ radicem dura & ueluti cartilaginosa cordis conspicitur substantia,
quæ dissectionis professoribus ossis nomine habetur.

VNDECIMA SEXTI LIBRI FIGURA.

VNDECIMAE FIGURAE EIVSDEMQUE CHA-
racterum Index.

HAC figura cor per transversum dissectum ostendit, ut cordis substantiæ secundum
ipsius uentriculos crassities in conspectum ueniret.

Bb 2 Caua

arteriæ seriè digeritur, & calor singulis mèbris priuatim innatū reficit temperatq; quod ipsius diffusum est instaurans, haud secus sanè atq; membrorum substantia à sanguine per uenas adducto restituitur. Et quemadmodum respiratio & sanguinis ex ^{h. p. et in 7. h. et in} dextro cordis uentriculo in sinistrum assumptus, cordi ad uitales spiritus calorisq; natiui repositionem faciunt: sic pari ratione materia à sinistro cordis uentriculo per arterias reliquo deducta, corpori aliarū partium spiritum & natiuum calorem recreat. Atque huius etiam occasionis gratia idem pulsus & respirationis usus censetur. quod enim inspiratio materiei in sinistro cordis uentriculo repositæ præstat, id reliquis partibus in pulsu arteriarum dilatatio largitur: expiratio autem arteriarum contractioni correspondet. At quibus organis, incredibili diuinæq; artificis uis fabricatis, hæc omnia perficiantur, quæ ratione hæc admiranda Naturæ opera compleantur, iam ordine enitar persequi: ita interim non repetiturus quæ in primo libro de thoracis ossibus, & asperæ arteriæ cartilaginibus, ac in secundo de eorundem musculis, & in tertio de arteriarū constructione persecutus sum. Quapropter ut in libro hunc præcedente à peritonæo sermonis cibiac potius organorū initium opportunè instituiamus, ita quoq; & hic à tunica costas succingente nō immerito instrumenta aeræ substantiæ nutriendæ dedicata auspicabimur.

Respiratio
nis & pulsus
idem usus.

DE TUNICA COSTAS SUCCINGENTE. Caput II.

QUANDOQV IDEM costas succingens tunica aliud nihil quàm membrana est, neque ita integrè à costis, ac peritonæum ab ipsi commissis musculis, liberari potest, eius delineationem aliunde sumere non licet, quàm ex figuris internam thoracis amplitudinem superficiemq; exprimentibus, cuiusmodi imprimis censeripotest octaua musculorū tabula: ac ex ossium figuris thoracis ossa simul proponētibus, ut duæ priores Capituli decimionni libri primi, & tres ultimæ eiusdem libri figuræ.

Nomen & si
rustunica co
stas succingen
tis.

Magnitudo.

Figura.

Tunica su
perficies qua
les, quicq; cari
at alias parti
es nexu.

TUNICAE membranæ uel costas succingentis, ac ^{h. p. et in 7. h. et in} *συνκλωρίς* Græcis, uulgo autem pleura dictæ situm, nomen ipsius indicat: hæc nanque omnibus costis (præterquam duodecimæ à septi transuersi implantatione occupatæ) præterea & toti pectoris ossi subtenis, thoracis uerò uertebrae corporibus, & superiori septi parti thoracis amplitudinem respicienti obducta, si guram & magnitudinem totius thoracis cavitati correspondentem adipiscitur. Pertinet quidem parte ipsius posteriori à prima thoracis uertebra deorsum ad undecimam, è cuius regione septi pars arteriam magnam transmittens consistit. Anteriori autem ipsius parte à iugulo ad humillimam pectoris ossis partem, cui septum innascitur, descendit. In lateribus uerò à prima costa ad superiorem septi superficiem, quam thoracis cavitatem respicere diximus, fertur, hanc uniuersam, ut & reliquam thoracis amplitudinem sublinens. Præfens itaq; tunica, perinde atque thoracis cavitatis, figura admodum uariatur. Superiorem enim partem, ut & thorax, angusta est, ac uelut in acutum definit. inferiori uerò parte latior quàm superiori existit. at in lateribus thoracis quoq; modo latior, quàm inferiori sede uisitur. Deinde anteriori parte breuior est, posteriori autem multo longior pro obliqui situs septi ratione existit. nam à pectoris ossis mucrone ad undecimam thoracis uertebra pertingit. Rursus anteriori parte, ut & in lateribus exteriùs, quemadmodū & thorax ipse, gibba uisitur: at posteriori secundum uniuersam longitudinem, uelut ad amplitudinem ipsius internam impressio nem peritonæi quoque ritu exigit, atque id ratione uertebrae & radicum costarum. Vertebrae enim corpora in thoracis prominent cavitatem, ut & costarum radices, quæ à uertebrae corporibus retrorsum tantisper reflectuntur, donec denuò uersus anteriora deorsum procedentes obliquantur. Interiùs omni ex parte leuiss, & uelut aqueo humore perfusa est, præterquam ubi processus quosdam membraneos exporrigit, ex quibus aut alias educit membranas, aut corpus aliquod sibi colligat. Fit autē id præcipue secundum uniuersam posterioris suæ partis longitudinem, ad uertebrae nimirum progressum, ubi intersepientes thoracem membranas educit, & asperam arteriam, stomachum, magnam arteriam, & sine coniuge uenam firmat, & sibi ipsi hæc uinculis connectit, illisq; tunicas exporrigit. Pariter se habet secundum ossis pectoris & septi quoque à pectore ad dorsum longitudinem, ubi intersepientes thoracem membranæ illi continuantur. Nonnunquam, sed admodum rarò, non secus ac peritonæo internæ huius tunice sedi adeps durior adnascitur, id quæ præcipue, ubi uertebrae propinquior

47 muscul.
tab. 8.

67 muscul.
tab. 9.

1. f. h. h.
L. O. 2. f. g.
G. H. et h.
I. K.
d. 1. f. ca. 39
lib. 1.
e. 14. 19 f. g.
li. 5. A. B. C.
f. g. ca. 11
lib. 31.
g. f. g. ca. 6
lib. 3. f. E.

pinquior est, quæque ipsius insigniores uenæ porriguntur. Præterea modo in uno, modo in altero latere membranas fibras pulmonis applantat, quibus illum sibi admodum pertinaciter adnectit. Hoc enim non semel obseruauimus, idq; potissimum in lauo latere, nō quidem ad costas duntaxat, uerum & ad septi partem pulmonis uicinam. In canibus uerò, suis, simijs id rarius, aut nunquam reperimus. Quinetiam in hominibus priuatim qua hæc membrana thoracis amplitudinem succingens septo obnascitur, cordis inuolucrum magna amplitudine ipsi coalescit continuaturq;: haud secus, quàm si id hinc initium duceret. Porro hæc membrana superficie externa, quod undiq; adiacentibus partibus adnascatur aspera, inæqualisq; inuicem connexarum membranarum modo uisitur, uix aliqua tamen pinguedine inibi obducta. Insuper, ut neque peritonæum, præfens membrana non adeò pertinaciter omnibus partibus connata hæret, ualidius nanque costarum ossibus ac cartilaginibus tunica peculiariter unamquamq; costam inuestit, cuiusq; mox meminero, interuentu adnascitur, quàm internæ intercostalium musculorum sedi. Sic quoque septi carnosæ parti longè remissius quàm neruosa committitur. Quod autē similia cum septo foramina peritonæi modo hic adipiscitur, perspicuum cuius esse arbitror. quæ septo nanq; obducitur, ternis foraminibus est peruium. uno quidem uenæ caue caudici parato, secundo autem stomacho, tertio uerò magnæ arteriæ & uenæ paricarentis fini. In iugulo amplo continuoq; foramine non pertunditur, uerum quæ eam inibi perreptant uasa pluribus foraminibus cōplectitur, ipsiq; adnascitur, & tunica aliam à propria illarum ipsi offert. transmittit uerò hic uenæ caue & arteriæ magnæ ramos, ad hæc stomachum, asperam arteriam, sexti paris neruorum cerebri neruos, & septi transuersi etiam neruos. Postremò secundum posterioris ipsius sedis longitudinem utrinque ordinata serie perforatur, uenis ac arterijs costarum interualla petentibus uiam præbens. Substantia deinceps constat membranea, dura scilicet & tenui, alba, æquali, & robore nō nihil peritonæum superante: uerum similiter ipsi quoq; peritonæo huius substantia ad dorsum durior quàm iuxta pectus sentitur. Ipsius nanque origo à uertebrae ligamentis illarum corpora cōnectentibus potissimum pendet. Porro uenis ac arterijs & neruis quoque abundat. ac primum quidem in posteriori parte ipsi uena coniugis expers adnascitur: deinde & magna arteria. in lateribus uerò subtenas exigit longas, neque eas ualde graciles uenas & arterias, quæ singulis costis exporriguntur. Priori autem parti uasa ipsi incumbunt, sub pectoris osse deorsum ad abdominis superiora prorepentia, & ramos in costarum cartilaginum interualla digerentia. Neruos quoq; adipiscitur quamplurimos: quippe in iugulo transmittit maximas sexti paris neruorum cerebri portiones, quæ in pulmonem, uentriculum, & iecur distribuuntur, neruosq; recurrentes germinant. Deinde etiam ibidem iter, uti diximus, præbet septi neruis, à quibus innumeras soboles tunica hæc mutuatur, quæ septum succingit. Atque hos quidem neruos intus complectitur, exteriùs autem magnos, eosdemq; una serie ad singula costarum interualla deductos obtinet, qui huic tunicae una cum uenis arterijsq; attenduntur. Præterea in posteriori sede utrinq; ipsi subtenuntur, sexti paris neruorum propagines costarum radicibus distributæ, ac tandem in nutritionis organa (uti diximus antea) diffusa. Caterum præter hanc costas succingentem tunicam singulis costis alia peculiaris obgit, quam Græcos alteram succingentem costas membranā uocasse reor. Tale enim quid in libro de Cōstitutione artis medicæ Galenus, morbi lateralis species subdiuidens, indicare uidetur. Est autem altera hæc succingens costas tunica inuolucrum, quod omnibus propemodum ossibus commune censetur, ea nimirum membrana, quam quod os ambit, *συνκλωρίς* Græci nuncuparunt. Quemadmodum enim ossa huiusmodi membranula obcingit, ita quoque & singulæ costæ orbiculatim ipsas ambientem membranam exigunt, peculiare nihil ab eiusmodi cæterorū ossium membranæ sibi uendicantem, quas ossium diximus esse inuolucra, & uelut amicitiæ uinculum quo aptè durū os molli carni committatur. At thoracis cavitatem succingens membrana, quia amicum pulmonis ad costas contactum molitur, totius thoracis cavitatem uelut una superficie non asperam reddit. Deinde omnibus quæ thorax cōtinet inuolucrum quoddam euasit, unde etiam ab usu tunica (uti à substantia, membrana) dissectionis proceribus uocatur. Ad hæc ipsa quoq; ut & peritonæum ijs omnibus quæ amplectitur organis tunicas exporrigit, eademq; firmata colligat. Quod autem cum thorace distendatur, arcteturq; neminem ambigere arbitror. thoraci enim undique adnata, tali constat substantia, qualis & inuolucris loco habetur, ac simul leuiss sequaxq; est. His accedit, quod præfens tunica septo transuerso tenui & robusto interim opportunè facta, non inefficax robur adiungat, & in ipso, ut & in intercostalibus musculis, membranæ musculorū uentrem ambientis uicem abundè gerat: quanquam & propriam membranam intercostales musculaliorum musculorum modo obscure sortiri uidentur. Venæ autem & arteriæ & nerui

Tunica cost.
foramina.

Substantia tu
nica costas
succingentis.

Principium.

Singulis co
stis peculiaris
tunica.

Tunica cost.
usus, & ipsi
us cōstructio
nis ratio.

Bb 4 ui

ui quibus tunica committitur, etiam si ad ipsius nutritionem & sensum usus sint, non tamen huius gratia praecipue, sed uicinarum partium, illi adeo frequentes attenduntur. Vnde etiam ipsi & crebrior cum magna tensione & punctili cruciati, ut & in cerebri membranis, inflammatio oboritur.

DE MEMBRANIS CAVITATEM THORACIS INTERSEPIENTIBUS. Caput III.

MEMBRANAS thoracis amplitudinem interdiuidentes non aliter oculis subicere potuimus, quam id prima & secunda figura praestare conati sumus, uti ex illarum figurarum indicibus petere licet.

Intersepiens
um membrana
rum nomen
tura.
Numerus.

Situs.
Forma. Ma
gnitudo.

Quo pacto in
tersepiens
membranae in
uicem distent.

Quid inter
membranas in
tersepiens re
ponatur.

MEMBRANA superiori Capite explicata, uniuersam thoracis cavitatem succingit, sublimitque. at membranæ quas Græci *διαφραγματος*, nos autem intersepiens thoracem, aut uulgo mediastinum nuncupamus, eandem cavitatem interdiuidunt, in duas præcipuas amplitudines eam distinguentes, unde & nomen suum merito obtinent. Habentur autem in thoracis medio utrinque singulæ secundum ipsius longitudinem procedentes, à iugulo enim ad totam septi longitudinem pertingunt, & à tota pectoris ossis longitudine ad thoracis usque uertebrae corpora exporriguntur. Atque his etiam terminis membranarum amplitudo circumferibitur, quæ triangulum quodammodo exinae quilibet & obliquis costis lateribus uel cõformatum refert. una enim costa, quæ & breuior est, à iugulo secundum pectoris ossis longitudinem ad eius mucronem, & septi hic connexum fertur: secunda uerò hac longior, à iugulo secundum dorsi ductum ad undecimam usque thoracis uertebrae procedit: tertia longitudine inter illas media, ab osse pectoris secundum septi longitudinem declinans ad dorsum descendens, duas priores costas cõmittit. Præsentem membranæ in mutua distantia & coitu plurimum uariant. secundum dorsi enim longitudinem, quæ uertebrae committuntur, inuicem cõtiguæ sunt, & quàm minimam inter se cavitatem fibris membraneis oppletam efformant. Quæ uerò pectoris ossi cõmittuntur, in homine quidem inuicem nequitam contiguæ sunt, imò pro ossis pectoris latitudine mutuo distant. Superiori enim parte, ubi id amplissimum est, ac clauiculas primamque utriusque lateris costam sustinet, membranæ etiam inuicem admodum abscedunt: cavitatem nihilominus uniuersam, quam inter se continent, fibrosis membraneisque nexibus adimplentes. Vbi uerò pectoris ossi secundæ costæ cartilago coarticulatur, quemadmodum pectoris os hic arcuatus euasit, ita quoque dextra membrana minus inibi à sinistra remouetur. Hæc membranarum diffusio sensum secundum ossis pectoris longitudinem descendens, ut os ipsum latius efficitur, sic quoque & illa capacior redita magis diducitur, ita sanè, ut tanta in homine hæc membranarum cõsurgat distantia, quanta undique pectoris ossis cernitur amplitudo. Cæterum quæ membranæ septo transuerso committuntur, omnium maximè inuicem abscedunt, atque hic tantam efformant amplitudinem, quanta septi transuersi membranæ circuli est latitudo. Cavitatis, quam ibidem membranæ efficiunt rarioribus membraneis fibris obrita, admodum ampla diffecantibus occurrit, atque huius amplitudinis basis ad amissum correspondet figuræ membranæ circuli ipsius septi, quæ latior est quæ pectus quàm quæ dorsum respicit, latissima uerò in medio existit. Præsentis cavitatis in hominibus nihil prorsus præter cordis inuolucrum, ipsumque cor & uenam cauam septum penetrantem cõplectitur. In canibus uerò & reliquis animalibus longius pectoris os, longioremque thoracem possidentibus, amplitudo hæc multo capacior uisitur, nullis membraneis fibris obducta. Dein eius amplitudinis basis à cordis inuolucris mucrone multum, secus quàm in hominibus, ut mox subiiciam, distat. Ad hæc, præter uenam cauam illa quoque amplitudo in dictis animalibus pulmonis lobum continet, qui sub sterniculi & manus cuiusdam instar cauam uenam hæc progredientem suffulcit. hoc enim homines quum breuiori ductu ipsis uena, quàm illis animalibus ducatur, destituti sunt: quanquam Galenus ex simijs cõiecturam faciens, hunc lobum etiam hominibus tribuerit, ut post eum reliqui dissectionis scriptores ad unum omnes, qui nulla rei habita consideratione, neque quicquam minus quàm Anatomem aggressi, nil nobis aliud præstiterit, quàm quod perperam plerumque ex Galeno descriperunt: neque solum cum illo ueritati pepercerunt, uerum aptè à Galeno edocta admodum misere deprauantes, ac nescio in quæ compendia fecidissimè consarcinantes, ut Galeni ueterumque omnes de re Anatomica libri propemodum interciderint, occasio fuerit. Cæterum hæc membranarum, quæ dorso, pectori & septo connascuntur, distantia est descriptio. Præter quam & alia uisitur, eas quas dixi sedes nequa-

nequaquam contingens, & ad cordis effigiem formata. Præsentem enim membranæ in ipsarum medio cordis inuolucrum, uti diximus, complectuntur, & pro eius amplitudine formaque dextra membrana à sinistra abscedit, & utraque inuolucrum id adnatum exigit. Adde ut inter has membranas cordis inuolucrum, ob idque & ipsum cor unum cum suis uasis contineatur, deinde et caue uenæ caudex, & innumeræ membranæ fibræ membranas has inuicem quibus dixi sedibus colligantes. His in medio nulla, nisi id perquam raro, adnascitur pinguedo: exterius uerò quæque suam thoracis respicit amplitudinem, multa sæpe, ac præcipue in hominibus, adipem abundans, adeo ut omento quibusdam partibus similes, & pinguioribus sepius uideantur. Præter pinguedinem ipsi adnascitur glandosum corpus, uasorum distributionibus in iugulo præfectum. Venis ac arterijs abundans, sed tenuibus, ac illis quæ per omenti membranas digeruntur perquam similibus. Venæ quidem non à caua, ubi septum permeat (quanquam ita Gale-nus censuit) originem ducunt, sed potissimum ab illis quæ deorsum à iugulo pectoris ossi ex-porriguntur. Illæ enim uenæ ac arteriæ secundum harum membranarum ad pectus ductum de-scendentes, in progressu surculos dispergunt ex anterioribus in posteriora pertinentes. Dein-de aliquot soboles his membranæ à uena coniugis experte offeruntur. At præter has plerumque, & potissimum in hominibus, alia notata dignæ crassitudinis à iugulo secundum utriusque mem-branæ longitudinem deorsum ad septum usque deducitur, septi neruo cõcomitata. Septi enim trans-ueri nerui in externa membranarum sede ipsis adnati deorsum protenduntur, æquali fere in-teruallo à pectore & dorso in progressu distantes. Atque hi solum nerui cum uasis & adipem exte-rius, ea quoque læuis similiter & aqueo humore madens uisitur. Membranæ hæc tunica costas succingente tenuiores aliquantulo sunt, ab hac ex omnibus illæ sedibus ubi ipsi membranæ com-mittuntur ortum ducetes. Sunt autem illæ sedes, uti diximus, pectoris os, septum transuersum & thoracis uertebrae, unde potissimum illæ membranæ enascuntur. Quæ primario usu in hoc creantur, ut cordis inuolucrum, ac proinde ipsius quoque cor, ne deorsum ac retrorsum concideat, in sua sede contineretur. id enim & si ab alijs minimè animaduersum fuerit, uiuorum & mor-tuorum sectio luculentissimè (si animi modo adhibueris) ostendit, quacumque ratione has mem-branas aggressus fueris. Deinde ad uasorum securiorem ductum auxilium, & postremo ex uniuersa thoracis amplitudine duas efficiunt cavitates, qui usus haudquaquam minimus cen-seri debet: quandoquidem huius beneficio altera thoracis cavitatis pertusa, & pulmone hac sede propter aërem per foramen ingredientem à motu cessante, altera cavitatis adhuc illa animalis fa-mulatur, quemadmodum in uulneribus & uiuis sectionibus frequenter condiscimus. Num au-tem ab his membranæ, an uerò à tunica costas succingente organa in thoracis cavitatis reposita, tunicas inuolucraque mutuentur, hic contentiosè haudquaquam disceptandum duxerim, quum planè idem usus, quod ad eiusmodi tunicas uasorumque connexus spectat, harum membranarum & tunicae costas succingentis censendus ueniat. Præterea nequitam inuestigandum est, num una tantum in uniuerso thorace costas succingens sit membrana, quemadmodum eam descri-psimus: num uerò duæ, ut una quidè dextra esset, ea scilicet quæ dextræ thoracis cavitatis succin-git, unam cum dextra intersepiens membrana: alia autem sinistra, quæ ibidem thoracis amplitu-dini obducitur, & eius sedis interdiuidentem membranam efformat. quod prorsus non esset absurdum, essetque peculiaris differentia, qua succingens costas tunica à peritonæo distinguere-tur, quum id unicum reuera sit, illa autem tunc duplex censeretur.

DE ASPERA ARTERIA.

Caput IIII.

AD asperam arteriam harmoniam spectandam imprimis conducunt figuræ trigesimali oclau Capitis libri primi, dein cæ quæ uigesimo primo Capiti libri secundi præponuntur: ac proinde illas, earundemque Indices intueri erit operæ præcium.

IN

Aspera ar-
teria nune-
rus.
Situs.

Ipsi commissi
corpora.

Aspera ar-
teria forma.

IN tertio libro, ubi artieriarum complectebat seriem, hæc cuius constructi-
onem modò persequi statutum est, simpliciter quòd aërem contineat, arte-
ria ueteribus Græcis primùm appellata dicebatur: at temporis successu,
quum & uasa uitalis spiritus sanguinemq; impetu ruerent deducunt, &
in uenarum numero non amplius habita, arteriæ etiam nomine donan-
tur, hæc quidem læues arteriæ, illa uerò aspera, ab inæquali qua cõstat sub-
stantia, nuncupabantur: eoq; nomine ad hunc usque diem aspera arteria
est obuia, non minus sanè quàm situs quoque ipsius, & numerus citra longam enarrationem
conspicui sunt. Vnica enim non hominibus modò, uerùm & animalibus quæ pulmonem nan-
ciscuntur omnibus obigit, quæ longo ductu, instar caudicis cuiusdam, ex faucibus deorsum
protenfa, frequentis sobole in pulmonis substantiam digeritur. In faucibus enim (quæ Græcis
ἐκφυγία nuncupantur) duobus narium foraminibus in oris amplitudine pertinentibus, alia
duo in humiliori faucium sede correspondent, quæ quidem nò secundum latus, ut illa, mutuo
contermina, sed unum altero prius cernuntur. At horum quidem posterius stomachi cibum
potumq; ex ore in uentriculum deducendis initium existit. Anterior uerò asperæ arteriæ princi-
pium est, quæ hinc deorsum recta nusquam in latus declinans, secundum cervicis longitudine
ad quartam usque thoracis uertebam ducitur, tota posteriori sede substratum habens stoma-
chum, uertebrearum corporibus, primòq; dorsum mouentium musculorum pari absq; alterius
organi interuentu innitentem. unde & aspera arteria à uertebreis tantum remouetur, quãtò sto-
machi est crassities. Anteriori autem asperæ arteriæ sed non eadem toto ductu prætenduntur.
in elatissima nanque sede, ubi oris amplitudine committitur, os ab u figura uocatur nuncupa-
tum, ipsi cum illius ossis quoque musculis & cute prælocatur. Hinc uerò ad iugulum ac pec-
toris ossis elatiorem sedem usque, præter cutem & illi subditum ex carnosa membrana mus-
culum, arteriæ asperæ obtenditur bifidus musculus, qui à pectoris osse enatus, ossis u referen-
tis anteriori parti inferitur, & deinde alij duo à pectoris osse quoque osse in scutiformis cartilaginis
humilioris antiquamq; partem pertingentes, proximæ arteriæ hinc incumbunt. Vbi uerò tho-
racem hæc ingreditur, principia quoq; musculorum ex clauiculis & pectoris osse ad mam-
millares in capite processus deductorum, tanquam propugnacula ipsi quoq; præfiguntur. In
iugulo glandium inibi uasorum diuicationi subseruiens, & uasa ipsa præter pectoris os illam
obtegunt. Quod tamen ipsius corpori proximum est, in iugulo quidem est glandium, & pau-
lo demissius in thoracis amplitudine ramus arteriæ magnæ in soporales arterias distributus,
quæ unà cum sexti paris cerebri neruis, & internis iugularibus asperæ arteriæ lateribus uici-
ne attenduntur. dein ad laryngis radicem utrinq; glandulosum, sed rubicans corpus (quod
postea expressius describemus) ipsi adnascitur. Cæterum quum primùm ad quartæ thoracis
uertebre corpus arteria aspera descendit, in duos pares bipartita truncos, unum dextris pul-
monis lobis, alterum sinistris exporrigit, qui pulmonis substantia undiq; amplexi, parem cum
pulmone sedem occupant. Imaginem asperæ arteriæ uix ulli rectius quàm arbori assimilau-
ris, cuius caudex in duos primùm ramos diffusus sit, & hirsutus in innumeras soboles diffusi.
Huius nanq; arboris à radicem propaginibus liberata ex terra prodiens initium, laryngis re-
spondebit: totus autem caudex reliquæ asperæ arteriæ parti à larynge ad quartam usque thora-
cis uertebam protensa conueniet: arboris uerò rami eorundemq; innumera soboles arteriæ in
pulmonem diductibus conferentur. Ut enim caudicis initium radices educens, uarium, neq;
pari undiq; constans forma uisitur, sic & larynx asperæ arteriæ caput undiq; uariâ dissimilem
figuram exigit. Superiori enim parte prout aut depressum aut erectum finxeris laryngis oper-
culum, acuta aut depressa obtusaq; erit. Anterior autem laryngis pars, & latera quoq; antero-
rem scutiformis cartilaginis superficiem commonstrant, quæ secundum ipsius longitudinem
in medio extuberat, illinc lateribus oblique in posteriora extrorsum procedens. Ad hæc, ut hu-
ius cartilaginis superior pars amplior longè inferiori in hominibus (secus quàm in bobus) exi-
stet, ita etiam laryngis superior sedes hinc latior inferiori cernitur, imò humillima laryngis sedes,
quæ secunda laryngis constituitur cartilagine, amplitudinem latitudinem uel reliqui alperæ arte-
riæ caudicis ductus adæquat. Posterior laryngis regio, ac præcipua huius regionis sedes quo-
dammodo plana est, propter primæ cartilaginis quæ scuti imaginem refert, ad posteriora suis
lateribus progressum. aliàs enim hæc regio secundæ ac terciæ laryngis cartilaginum gratia,
paulo minus tota teres esset, uti sanè est humillima posterioris regionis sedes, haud aliter quàm
anterioris regionis humilior sedes, idq; occasione secundæ cartilaginis humilis prima proce-
dentis. In posteriori sede, prout tertia cartilago in laryngis cavitatem cõtrahitur, aut extrorsum
porrigitur, ita quoq; elatiore ipsius apices in interiora exteriora uel magis prominent, laryngis
figu-

figuram emutantes. Cæterum reliquæ asperæ arteriæ caudex (ut & arborum caudices solent)
ad ramorum usq; diuicationem sibi similis est, non tamen absolutè. Nam quum concidit arte-
ria, neq; aëre distenditur, anteriori quidem parte teres est, uerùm paulo uidetur latior ac depref-
tem sedes anteriori angustior est, plana q; ac uersus internam ipsius amplitudinem nonnihil or-
biculatum impressa uisitur. Quum autè arteria distenditur, ipsius posterior pars æquè ac prior,
& magis quodammodo latefcit, atq; in posteriora tumens orbicularis ut illa efficitur. Eandem
formam seruant omnes asperæ arteriæ in pulmonem sparfæ soboles, quæ arborum ramis assi-
milantur, & uniuersam seriem cum pulmonis figura parem efformant, in omnes ipsius partes
frequentissimis germinibus, uti iam dictum fuit, excurrentes. Externa asperæ arteriæ superficies
præter laryngis, quæ uaria est, inæqualis, sed interim ordinata serie procedens uisitur, ac quum
aëre distenditur, posteriori quidem parte læuis instar continuæ cuiusdam membranæ est, à late-
ribus uerò & anteriori regione inæqualis: membrana, quæ cartilagine mediat, ipsis cartilagini-
bus magis extuberante, contra uerò quum laxa cõcidit: nam tunc cartilagine membranæa sub-
stantia eminentiores protuberant. Ad hæc, instar membranarum quæ alijs connascuntur par-
tibus, externa quoque arteriæ superficies aspera est. Posteriori etenim sedi fibrosis nexibus, sed
modicis stomacho cõmittitur: uerùm superior laryngis regio quæ cõmunem cum stomacho
tunicâ sortitur, ualidissimè illius tunice gratia ipsi cõnascitur: quemadmodum & larynx stoma-
cho firmissimè musculorū opera connectitur, qui stomachū amplectentes, primæ cartilaginis
lateribus implantantur. Anterior asperæ arteriæ pars attensis musculis & uasis, ac præcipue re-
currentibus neruis connascitur. Quinetiam ubi asperæ arteriæ rami in pulmonem excurrunt,
propter adnatam ipsis pulmonis substantiâ minus læues existunt. Ceterum interior superficies
etiam si inæqualis pro cartilaginum extuberantia semper sit, læuis tamen ac uelut unctiuoso hu-
more perfusa, neq; ullis fibrosis explantationibus aspera existit. & talis quoq; quod ad læuitatē
spectat, interna laryngis est superficies: quamuis interim neq; orbicularis, teres uel, aut tuberi-
bus minimè sit libera. In humillima enim parte, utcunque aut arctetur, aut diducatur, orbicu-
laris ad amissum patensq; eodem semper modo, ob perforatum quem secunda cartilago ef-
format circulum, euadit, in medio uerò quum arctatur, penitus conuiuet, non orbicularis qui-
dem arctiq; orificij ritu, uerùm rectè instar lineæ seu rimæ ab anterioribus in posteriora proten-
sa, quæ si dirimatur aperiaturq; ab anteriori parte sensim in posteriora tãtis per latior efficitur,
donec laryngis interior superficies tota quodammodo orbicularis teresq; intus spectetur. Quan-
do hæc rima arctatur, & conuiuet, ipsaq; inferior laryngis pars, quam secunda cartilago extruit,
teres orbicularisq; necessariò permanet, utrinq; ad rimæ illius latera una conspicitur fouea, al-
tius quodammodo quàm rimæ superficies conscendens, unde etiam hinc cornuta superficies sub
rima confurgit. Superficies uerò laryngis supra rimam consistens, prout hæc aut recluditur,
aut comprimitur, etiam differt, nunquam tamen penitus est orbicularis, sed pro rimæ compres-
su ex posterioribus in priora magis minusq; arctatur. Inferior laryngis operculi superficies con-
caua, superior autem conuexa cernitur. Cæterum uelim hæc uitulina aut bouina larynge (si mo-
dò humana non suppetat) assumpta examinari potiùs, quàm obscura difficilique enarratione di-
scere. Ita enim quæ hinc propter dictationis obscuritatem præterimus, absq; omni negotio sedula
inspectione non sine magna admiratione occurrent. Sic quoq; singulorum substantiam & con-
formationē una atq; altera larynge utcunque etiam rudi fueris manu, dissecta adinuenies, potissi-
mum quod laryngis ac reliquæ asperæ arteriæ substantiâ in primo libro & secundo, quantū illic
conueniebat, persequutus fuim. In primo enim præter laryngis operculum, trium laryngis
cartilaginum situm, formam, & quantum ad musculos in secundo libro intelligendos sat fuit,
uniuersam illorum constructionem tradidi. In secundo cum cæteris musculis omnes laryn-
gis musculos ac ligamenta, prout inibi eorum requirebat tractatio, aggressus sum. Quapropter
etiam illorū, ut & laryngis & totius asperæ arteriæ, neruorū & uasorum descriptioni hinc mini-
mè immorandum est. Non profectò quod scribendi laborem subterfugiam, uerùm ne à moro-
sore quopiam eadem inculcare dicar. Quamuis etiam in res non minus pulchra quàm difficili,
undecimo de Confectionibus administrandis Galeni libro, cum alijs quinque, & libro etiam de
Voce, priuati sumus. Præterea septimi de Partium usu fragmentum nobis duntaxat asserua-
tum est, idq; uniuersum in eo libro deest, unde Galeni enarrationem peteremus. Quæ itaq; supe-
rioribus libris necessariò recensuimus, hinc nò altius repetentes, id solum adiungemus, asperam
arteriam membrana cartilagineaq; formatam esse substantiâ: ac laryngem quidem tribus con-
stare cartilaginibus, ea nimirum quam scuto Græci assimilarunt: secunda uerò, quam quod no-
mine

Quales aspe-
ra arteria ex-
terior superfi-
cies.

Connexus as-
pera arte-
ria.

Interna aspe-
ra arteria super-
ficies qualis.

Aspera ar-
teria substan-
tia.

Quibus carti-
laginibus aspe-
ra arteria cõ-
stituitur.

mine destituatur, quasi sine nomine uocauerunt: tertia autem, quæ gemina est, quamque uasorum orificijs, quibus aquam manus lauaturis affundimus, respondere arbitati sunt. Deinde laryngis operculum ipsius quoque conformationem ingreditur, quod ex cartilaginea membranaque & pingui substantia (quemadmodum & tertia cartilaginis superior pars) constituitur. Reliqua asperæ arteriæ corpus innumeris conformatur cartilaginibus, una serie eademque forma sese habentibus. Forma quidem circulo correspondent, cui quarta pars sit exacta. propius enim ad anuli circuli uel perfecti figuram quam quidam arbitrantur accedunt. Quod sanè is ad amulsi perpendit, ex quo Celsus primum quarti libri Caput uertit, in quo hanc cartilaginum imaginem dorsi uertebri comparat. Quanquam enim Celsus illius auctoris mentem parum apte explicauerit, ex cartilaginibus tamen uertebRARUM imagine leui negotio colligitur, illum autorem cartilagines non simpliciter uertebri contulisse: uerum duntaxat circulerentis superficiem que corporum thoracis & lumborum (non autem ceruicis) uertebRARUM. Horum namque corporum ^{h. figurae ca. p. 16. n. 17. lib. 1.} cartilagines hæ in orbiculo arteriæ imago cartilaginum orbi ductuque quam simillima uisitur. Cartilagines hæ in orbiculo arteriæ figuram imitantur, corpus tamen ipsorum teres non est, sed quodammodo quadrangulare, multo interim latius quam crassius. Dein cartilagines hæ non eandem toto corpore seruant crassitiem: in medio enim crassiores sunt quam in extremis, quibus paulatim attenuantur, ac uelut membranam degenerant. Extremis his stomachum respiciunt, media autem parte & crassiori anteriorem asperæ arteriæ sedem efficientes. Neque arbitretur quispiam (illorum sententia delusus, qui à perfecti circuli figura cartilagines solū desinere prodiderit, ne arteria stomachi plus æquo comprimeret, uerum potius ut stomacho deglutienti cederet) eas hanc formam speciemque in caudice ipsius arteriæ duntaxat seruare: in pulmonis uerò substantia completos effici circulos, quandoquidem in pulmonis substantia perinde ac in caudice sese habent, & quod inibi aliter construi nequiuissent, in arteriæ partium usus commemorationis ostendam. Cartilagines hæ continua serie ac æqualiter semper mutuo distantes in arteria collocantur, & non tantum inuicem disiunguntur, quanta illarum à superiori parte ad inferiorē est latitudo, nisi quum arteria aëre turget: concidente enim arteria, cartilagines inuicem propinquius accedunt. Cartilaginum inter se connexus primum propriæ cuiusque cartilaginis membranæ interuentu perficitur. Quemadmodum enim omnibus ferè ossibus, & etiam laryngis cartilaginibus membrana quædam, eo quod ossum sit inuolucrum, ^{h. figurae ca. p. 16. n. 17. lib. 1.} nuncupata obducitur, pari quoque ratione circulares asperæ arteriæ cartilagines simili membrana integuntur, quæ ex demissioribus elatioribusque sui partibus processus exporrigens, illarum interuentu cartilagines inuicem connectit, uelut membraneum uinculum inter duas cartilagines sese respicientes efformans. Neque solum inter cartilagines, ubi ab inuicem æqualiter distant, eiusmodi confurgit uinculum, uerum etiam ab extremis cartilaginum partibus stomachum respicientibus similes membranæ processus exporriguntur, ex quibus continuum quoque instar membranæ uinculum efficitur. His cartilaginibus membranisque aliæ duæ accedunt membranæ, ab ipso usu tunice non immerito appellatæ. Atque una quidem externā arteriæ superficiem undecunque amplexatur, membranæ illis cartilaginum uinculis pertinacissimè connata. Hæc tenuis est, illisque tunici par, quas peritonæum & succingens costas membrana ipsis affirmatis uasis præbent. Præsentis tunicæ interuentu arteria conterminis partibus colligatur, ipsaque imprimis recurrentes nervos securissimè defert. Altera arteriæ tunica hac longè dignior, internam uniuersæ arteriæ sedem succingit, atque ad cartilaginum inter se colligationis robur plurimum auxiliatur. Interior tunica exteriori multo crassior existit, quamuis etiam tenuis sit & ualida. Adnascitur uerò robustissimè cartilaginum proprijs membranjs, & interna sede pingui quodammodo humore oblita uisitur, non undecunque eandem seruans crassitiem. Quum enim linguæ, labrisque & palato, & ipsi demum stomacho communis sit, in laryngis cavitare crassior euasit, & pinguedine inter cartilagines & externam ipsius superficiem obducitur. Vbi uerò rima linguæ uel laryngis conuiuet, hæc tunica utrinque ad latera dura callosa que efficitur, ac cum substantia colorem quoque immutat: ut enim hic durior, tanquam à frequenti dum spiritum retinemus compressu eueadit, ita quoque magis ibidem callosa reddita, candicat, albescit que. Ea parte qua tunica arteriæ ramos in pulmonis substantia diffusos succingit, subliniue, tenuior longè quam in larynge uisitur: in caudice uerò arteriæ medio se habet modo. Per uniuersæ tamen arteriæ cavitatem, hanc tunicam rectis fibrjs intertextam esse, ex sectione didicimus. Quæ etiam ostendit glandulas alterutra parte singulas ad laryngis radicem adnatas, quæ magnæ sunt & fungosæ admodum, carnisque propemodum coloris, sed magis nigricantes, & uenis satis conspicuis obductæ, quarum in secundo etiam libro, quum laryngis prosequeremur musculos, memi-

Qui asperæ
arteriæ carti-
lagines inuicem
colliguntur.

Ductu aspe-
re arteriæ tu-
nicarum exte-
rior.

Interior tu-
nica.

Glandulæ la-
ryngis radice
adnate.

meminimus. Aspera arteria omni prorsus sanguine uacans, primario animanti ad aëris in respiratione transitum ductum uel confert, deinde & uocis organum facile est præcipuum. Atque his uisibus uniuersa ipsius congruit fabrica. Ex faucibus enim aërem per nares, aut os attractum, rectè in pulmonem ducit, hunc per uniuersum pulmonis corpus ita numerosa ipsius serie distribuens, ut pulmonis substantia hunc promptè alteret, atque cordis muneribus aptum reddat. Caterum quod pulmonis proprium sit inuicem, suo dicemus loco: nunc enim fat est asperam arteriam ita efformatam innuere, quod aptissimè aërem dum inspiramus pulmonem deferat, ac rursus omnem qui cordi inutilis est, unà cum fuliginosis ipsius excrementis inter expirandum reddat. Ad hanc functionem, asperam arteriam instar membranæ meatus, qui facile inanitus concidere, atque rursus oppletus distendi posset, extrui conducebat. Quod enim nisi uacui fuga magnopere replendum est, ac rursus compressionis duntaxat uel inanendum uenit, distendi comprimique aptum esse oportet. Quapropter quum inspiratione aëris uel attractione dilatati pulmonis gratia fieri omnibus concessum sit, pulmonisque dilatatio aliud nihil censetur, quam suorum ualorum distentio, non quidem simpliciter omnium, sed in primis asperæ arteriæ propaginum: expirationem uerò rursus fieri constat, quoties pulmo in se colligitur, concidit & arctatur, eaque ratione aërem in sua amplitudine (uidelicet in asperæ arteriæ ramis) contentum exprimit, propellitque, cuius ratio cinari promptum est, asperam arteriam, ut & distendi in inspiratione & denuò comprimere in expiratione posset, debuisset fabrefieri. Verum ad has functiones fat erat hanc ex membrana quapiam carneaque substantia, ut uentriculū, stomachum, aut arterias ipsas & uenas construi, neque illis quibus abundat cartilaginibus donari, adeo sanè ut nunc frustra, quod ad aëris ratione uacui attractionem, & sui ipsius corporis ex illo distentione, & rursus ad aëris propter ipsius compressionem arctationemque ac expirationem attinet, uel aliquam cartilaginem rerum Opifex ipsi largitus uideatur: tantum abest, quod illi opificis industria ostenderet, qui omnes asperæ arteriæ ramos in pulmonis substantia distributos ex cartilaginibus perfectos circulos constituentibus fabricatos finxerunt, & aliam hic asperæ arteriæ quam quæ stomacho prætextitur constructionem enarrarunt, haud perpendentes, si aspera arteria ita extrueretur, pulmonem neque distendi, neque laxari ita opportunè posse, aut saltem in longitudinem, aut breuitatem duntaxat, non autem in amplitudinem asperæ arteriæ ramos proficere posse. Neque minus illi hallucinantur, qui asperam arteriam apertam patentemque, & non stomachi modo concidentem efformatam asserunt, quo aëris liberior esset ingressus & egressus: quandoquidem hi præterquam quod laryngis arctatione dilatationemque ignorant, eò uenere ruditaris, ut ipsos lateat, si aspera arteria cum omnibus suis propaginibus semper æquè tensa apertaque esset, pulmonem neque unquam cōstringendum aut dilatandum, nihilque uacui fuga in asperam arteriam (ut quæ prius concidisset) attrahendum. Nam hoc uel ex foliis animaduertere debuerunt, quibus longè aliud artificium ad eam partem quæ aërem reddit, quam reliquæ follium amplitudini adhibetur. Hanc enim artifices distendi comprimique promptam reddunt, ut oppleri inaniri que possit: non autem ita canalem quem rigidum faciunt, & distendi comprimique ineptum. cuius naturæ si totus follis esset, quis omnem ipsius uisum nos perdituros, ac instar lagenæ uitæe follem futurum ignorat? Atque huiusmodi membranæ substantiæ arteriam constituentis est ratio, quæ hanc membranam debuisset fieri cōmonstrat. At cartilaginibus abundauit quoque, ut non modò respirationis, uerum & uocis organum fieret. Quemadmodum enim asperam arteriam leuium arteriarum modò, respirationis nomine membranæ confici idoneum fuisset, ita quoque ad uocem amplam, rigidam, duramque prorsus fistularū, tibiARUM & cornuum ritu effingi debuerat. Quandoquidem ut uox fiat, symmetriam quandam esse oportet, & robur aëris ipsius & substantiæ ab ipso percussæ. Huiusmodi sanè substantia est cartilago, ex qua uniuersam arteriam tibiæ modò extrui sineligamentis & membranjs oportuisset. Verum quum absque inspiratione ac expiratione uox fieri nullo modo potuerit, illaque cōpressionem ac distentionem necessariò indigeat, meritò laudabimus summi rerum Opificis solertiā, qui asperam arteriam simul commodum respirationis & uocis organum molitus est. Atque tantum artificium in laryngis cōstructione ostendit, ut illa nunc magis, nunc minus claudi possit, & spiritum ipsum ex nostro arbitratu ad magnos sæpe usus retinere ualeamus, & uocem nunc grauem, nunc leuem, prout rimā illam (que profectò uocis primarium est instrumentū) arctamus uel laxamus. Hæc namque illa est, quam tibiARUM cōiunctis arundinum frustulis similem esse diximus: ac illi etiam rimæ respondet, quæ fistulis illis inest quas labris amplectimur. Congruit etiam usu, quamuis non forma, cornuum & tubarū orificijs, quæ ori illa instantes accommodamus. Deinde & organorum quoque fistulis, & illarum etiam fistularum foramini, quas tranuersim inflammas, hæc rima comparatur. At larynx longè Cc. omnium

Asperæ arte-
riæ usus, ipsi-
usque constru-
ctionis ratio
dicitur ratio.

Asperæ arte-
riæ membra-
næ substantia
oportuisse ex-
trui.

Cui cartila-
go asperæ arte-
riæ constru-
tionem subeat

Laryngis ri-
mæ usus.

las seu Lacticiā nuncupat. Num uero & has Græci quoque *σπίδιον* appellauerint, sciremus sanē, nisi temporum iniuria Marini uiginti de Confectionibus libri cum Græcorum omnium qui quicquam in Anatome dignum præstiterunt operibus, maxima ex parte intercidissent. Quartus enim Marini liber inter cætera glandulas tractabat, utcunque uero sit, hoc tertium in faucibus glandularū genus nō minus quā cætera duo ob uarios quibus implicatur affectus, & serophulas præcipue, perpendendum uenit: hocq; imprimis tempore, quando nō id solum genus, uerū & alia duo Gallicus morbus simul cum palato & gargareone miserē exercet.

DE GARGAREONE. CAPVT VI.

IN hiantē ore gargareonem citra dissectionem uidere est, quanquam in sexta musculorum tabula E insigniatur, in septima uero F.

Gargareonis nomina.

STA quoque corporis pars pluribus donatur nominibus, gargar enim, gurgulio, & gargareon, sibilus ac tintinabulum à uoce nuncupatur. Quia uero instar uocē superius angusta, inferius uero spheræ instar rotunda aliquando dum inflammatione corripitur, propendit, Vnea, seu *σφαλὴ* appellatur. Deinde quod instar caudæ muris, aut columnæ extensa interdum ex humorum affluxu gargareon producat, ut & affectus ille, *λυσις* ac columella dicitur. Porro quoniam secundum naturam se habens, superius latior, inferius autem strictior uisitur, fundibulū aliqui eum uocauerunt, at nomina sonitus occasione ipsi indita à multis toti laryngi, ab aliquibus uero laryngis operculo tantū accommodantur. Cæterum gargareonis, qui soli inter cætera animalia homini obtrigit, situs, forma, color, ac omnia ferē huc pertinentia nō minus ac externa unguum superficies euadent cōspicua, si aliquis hiantis os inspicere non piguerit. Vnde etiā horum enarrationi prolixius quoq; haud immorandū est. Oblonga enim tunc spectantibus occurrit particula fungosa & carnea à palati fine, ubi narium foramina ad os descendunt, in oris amplitudinem propendula, superius ubi palato continuatur latior, inferius pyramidis instar acutior. Venulas quasdam ex uasis palati tunicam adeuntibus in ipsius medio assumit: neruis autē non admodum participat. Porro ipsius primum usum uocis modulationē esse, ac illum ad sermonē homini plurimū opitulari, argumento sunt, qui hunc præfectum habēt: dein quod soli homines, auiumq; quædam genera hoc donari uidentur, adeo sanē ut non immeritō uelut quoddā uocis plectrum, ita ad cautum palatum pendens, censeatur. Secundariō autē ad aeris attractionē, ne scilicet nimīū frigidus in pulmōne feratur, aliquid & homini accommodare creditur, quum his quibus gargareo præfectus est, frigidus aer impensius quā cæteris noxius esse colligatur. Sic quoq; & ad aeris expurgationem nōnihil conducit, nam puluere sibi applicat, qui alioquin in laryngem simul cum aere erat assumendus. At hic usus quū cætera animalia ad terram magis quā homo spirantia gargareone destituantur, paruipendendus uidetur. Quamobrem uero alij gargareonem excrementorum à cerebro in os descendentiū quoddam receptaculū esse tradiderint, nō satis assequor, & commentum illorum esse opinor: quū gargareon nullam, qua apte aliquid suscipiat, cavitatē nanciscatur: imō quoties humore imbutur, laxatus muris caudæ forma propendit, aut alio quopiā grauissimo uitio dum fluxionem suscipit, conflictatur. At nunc tempestiuū erit, pulmonis in quem aer per asperam arteriam ducitur, constructionem aggredi.

DE PVLNONE. CAPVT VII.

PVLNONE ostendit præsentis libri figurarū maior pars, prima uidelicet ad characteres R, S, T, V. Secunda ad N, O, P, Q. Tertia ad L, M, N, O. Quarta ad M, N, O, P. Quinta ad i, k, l, m. Duodecima ad E, F, G, H. Decimatertia ad B, C, D, E. Vasa autem pulmonem implicantia partim exprimūtur prima figura Capitis trigesimi octauī libri primi, partim duabus figuris Capitis decimi quinti libri tertij.

Situs pulmonis.

Numerus.

ITVM pulmonis duæ thoracis cavitates in dicant, in utraq; enim thoracis amplitudine, inter costas & alteram intersepientium membranarum cōspicua, pulmo locatur perinde ac cavitates ipse geminus. Ipsi enim pars dextram cavitatem occupans, illi quæ in sinistra locatur, substantiæ interuentu neq; continua, neq; etiā cōtigua est. Ambæ enim intersepientium membranarū medio inuicem dirimuntur, & uasorum duntaxat interuentu, quæ ex una radice in dextram ac sinistram pulmonis partes dirigerunt, illæ inuicem committuntur. Ac dextra quidem pulmonis pars dextram thoracis cavitatem, sinistra autem laeuam ita implet, ut nihil prorsus in thoracis amplitudine pulmonis substan-

substantia non oppleū sit, præter uniuersam regionem quam interdiuidētes membranas in se cōplecti cōstitueret retulimus. Verū in hac cavitare, quam intersepientes membranas in suo medio super^a neruofam septi tranuersi partem, ac sub cordis inuolucris mucrone efformat, pulmonis quoq; portiuncula canibus & simijs continetur: uti & in reliquis animalibus, quibus pectus longius quā homini obtrigit. Verū hæc pulmonis portiuncula uniuersam cavitatē minime infarcit, neq; etiā eius cavitatis formam exprimit, atq; ita dextra & sinistra pulmonis partes, suas quibus cōtinentur sedes examussum referūt. Pulmo nanque priuatim nulla indigebat cavitatum effigiem assumens, haud secus sanē quā si aliquis gleba his cavitatibus impressa, pulmonem construxisset. Vbiq; enim cavitatum sedes cōcauæ sunt, inibi pulmo gibbosus euasit: ubi autē gibbæ extuberantesq; uisuntur, pulmo etiā cauus redditur. Quapropter etiā sit dextram pulmonis partem sinistra iunctam ad amussim bubulū, aut ceruinū, aut alterius bifulci animalis calcibus, unguibusue simul commissis, rara quadam similitudine respondere, aut alteram pulmonis partem unius unguis imaginem referre. Tota enim posterior pulmonis sedes, lateraq; anteriori unguium regioni, ac lateribus respōdent. Quemadmodum enim ungues anteriori parte lineæ impressioneq; inuicem dirimuntur, ita quoque & posterior pulmonis sedes huic lineæ similem omnino impressionem, prominentium in thoracis amplitudinem uertebrae corporū occasione, obtinet. Et ut impressio hæc secundum unguium longitudinem gibbumq; modicē obliquatur, ita quoque & pulmonis hæc sede impressio secundum dorsū in exteriora incuruationē ducitur. Rursus ut ungues anteriori parte magis quā posteriori, conrigui uidentur: ita & pulmo ipse, eo quod intersepientes membranas ab inuicem multo minus ubi dorso committuntur distant, quā ubi pectoris ossi proximæ sunt. Deinde disternans ungues lineæ superius ac inferius magis patet quā in medio, & inferior rursus pars magis dehiscit quā elatior: quod & pulmonis quoq; quā ipsius partes inuicem dirimuntur, impressio ostendit. atque id intersepientium membranarū gratia magis quā iuxta iugulum & septum inuicem distant, quā in reliquo ad dorsum progressu: dein membranarum distantia septo proxima, latior illa est quæ iugulū respicit. Reliqua autē pulmonis posterior pars & latera, propter costarum inflexus, ut & ungues ipsi, gibba uisuntur. Deinde etiā pariratione inferior pulmonis regio, ut & unguium ipsorum, latior superiori existit. Porro unguū parti quæ terræ innititur pulmonis regio exactissimē cōuenit, septum tranuersum spectans. Hæc enim pulmonis regio, ut & unguium, caua uisitur, propter septi gibbosam imaginem. Ad hæc, pariter quoq; amplo interstitio, ut & ungues etiā, propter amplam intersepientium membranarum hic distantiam dextra pulmonis pars impese à sinistra disingitur. Porro pulmonis regio pectoris os respiciens, ipsorumue anterior pars adamussum refert posteriorem unguium sedem uniuersam, quæ terrā nō cōtingit. Vt enim illa utrinq; orbicularis est, & amplo interstitio dissita, sic & hæc pulmonis regio interdiuiditur: quæ tanto posteriori etiā sede breuior est, quanto posterior unguū regio terrā non cōtingens, longitudine ab anteriori uincitur. Cæterum alia adhuc impressio hæcenus non commemorata pulmōni illi accidit, quæ is lateribus intersepientium membranarū accumbit. Harum nanq; latera quum hic cor cōtineatur, utrinq; extuberāt, gibbumq; efficiunt, cui proportionatum sinum pulmo (ut uniuersas quibus continetur cavitates accuratē oppleat) meritō obtinet: qui sanē & in unguibus illi sinui correspondet, qui inter ungues quā inuicem accumbunt cernitur, illic nimirū, ubi duriores quidam pili inter ipsas obseruari solent. Atq; ita pulmonis forma unguium imagini cōgruit. Cæterum hæc de humano pulmone dicta uelim, eoq; non flaccido, sed ut secundum naturā thoracem implet, distento. Alias enim quum cōcidit, atque in lobos seu fibras insigniter distinctus uisitur, elegās hæc propriaq; pulmonis forma deperditur. Distinguuntur enim utraq; pulmonis partes in duos lobos, membranis fibris in hominibus inuicem hærentes, neq; ita inter rescandum distinctu, ut in cane, promptos. Hoc loborum interstitium obliqua perficitur lineæ, & regione propemodum quartæ thoracis uertebrae incipiente, & oblique deorsum in priora, quasi ad pectoris ossis mucronem, protensa. Hæc lineæ æqualem pulmonis partium diuisionem quodammodo efficit, quanquam humilior lobus superiori longior existat. Neq; sanē perpetuō in duos solum lobos pulmonis partes secantur, uerū aliquando in tres, interdum in nullos, aut duos, ita tamē inuicem nexos, ut sectionis potius nota, quā re uera distinctio in homine uideatur. Lobum autem qui in canibus simijsq; cauæ uenæ caudicem suffulcit, uti iam antea dixi, nunquā in homine obseruauit, & hunc illo destituit certo certius scio. Quāuis interim Galeni locus in septimo de Administrandis dissectionibus nondū mihi memoria exciderit, quo inquit, quintum hunc pulmonis lobum illos non latere, qui recte sectionē administrant: innuens Herophilo & Ma-

Pulmonis forma.

In quos lobos fibrasue pulmō diuidatur.

In homine nullum pulmonis lobū cauæ uenæ caudicem suffulcire.

rino eiusmodi lobum fuisse incognitum, uti sanè fuit, quòd illi hominū cadauera, non autem cum Galeno simiarum ac canum aggrederentur. in quibus præfenti lobo nihil est manifestius, uti sanè hominem secanti liquidissime etiam constat illum deesse, tum quòd id sensus indicet, tum quòd uena septum permeans cordis penetret in uolucrum, neque aliquod prorsus est interuallum ductus caue inter septum & inuolucrum, quale in canibus maximum uisitur, unde etiam in illo interuallo uena caua hoc quinto lobo tanquam à manu quapiam suffulcitur debuit. Pulmo externa superficie laevis undique est, & ueluti humore lento madidus. attamen in plerisque hominibus non infrequenter hæc superficies aspera earum membranarum modò conspicitur, quæ inuicem connascuntur, quandoquidem in illis iam dextra pulmonis pars, iam sinistra, iam utraque etiam pertinacissime thoracis lateribus fibrosarum nexuum interuentu colligatur, adeò ut id hominibus quodammodo peculiare esse uideatur, ut & fuscus quidam, nò autem candente rubore rubeus color, & quædam instar nubium oblineatio, ac in colore inæqualitas, in hominum pulmonibus conspiciuntur: non quidem in laqueo suffocatis solum, aut aliquandiu mortuis, uerum & in illis quibus adhuc uiuentibus cor excutitur: quamuis tamen sensim mortuis pulmones intensius nigricent, concidantque. In alijs autem animalibus nisi per quam rarò, pulmo nulli thoracis parti uel minima fibra hæret, neque thoraci aliter quam uasorum interuentu committitur. Aspera enim arteria dorso colligata, & in pulmonem profecta, eum dorso alligat: uena autem arterialis, & arteria uenalis similiter illum cordi connectunt, illaque duntaxat pulmonis uincula, nexūs uel censenda ueniunt. Nisi etiam tenues pulmonis neruos, & tunicam uasa inuoluentem, quæ à membranis thoracem intersepiuntibus, aut illa quæ costas succingit exoritur, ac nexum quoque ad colligationem conducere arbitreris. Vt in hominibus pulmo ualidissime thoracis lateribus subinde, ueluti diximus, alligatur, quod etiā in uulneribus egregie expendendum uenit. Thorax enim sæpe perforatur, & interim in laeo latere pulmo non concidit: quòd pulmo à uulneris lateribus non liberatus, aërem qui thoracis cauitatem oppleret, atque occasio esset quo minus pulmo uacui beneficio cum thorace dilataretur, haudquaquam ingredi sinit. Vt taceam, eiusmodi connexus opera pulmonem thoracis motibus quodammodo sequaciorem effici. Cæterum uniuersa pulmonis substantia nihil aliud est, quam caro mollis, fungosa, rara, leuis, aërea, ac uelut ex pumoso sanguine spuma uel sanguinea concreta, multisque uasorum germinibus oppleta. Vasa sunt tria, ac primū quidem est aspera arteria, quam iuxta quartæ thoracis uertebræ corpus in duos truncos diduci diximus, quorū dexter in dextram pulmonis partem, ut sinister in sinistram exporrigitur, & primū in duos ramos sectus, ac his rursus in plures, hisque rursus in alios diuisis, multiplici sobole pulmonem intertexit. Secundum uas uenalis est arteria, tertium autem uena arterialis, quarum in tertio libro cum reliquis uenis ac arterijs necessariò meminimus. Adeò ut de illis hic nihil planè amplius donec ad cordis cōstructionem deuenimus, repetendum sit. Hæc uasa similiter ac aspera arteria in pulmonem digeruntur ea serie, ut arterialis uenæ rami, asperæ arteriæ propaginum posteriori sedi attendantur, uenalis uerò arteriæ soboles anteriori. Atque hæc uasorum digestio undecunque ad externam usque pulmonum superficiem adamussim seruat, non situ modò semper sibi similis, uerum & magnitudine etiam. Vt enim multo maior est arteriæ asperæ truncus pulmōni insertus, uenæ arterialis & uenalis arteriæ primis in pulmonem implantationibus, ita quoque uniuerso per pulmonem progressu ramorumque serie, soboles asperæ arteriæ ampliores, patentioreque uenarum & arteriarum furculis existunt. Huic in numero uasorum implexui, ea quam diximus pulmonis caro intertexitur, atque omnes uasorum amplectens furculos pulmonem efformat, quemadmodum iecoris substantia iecur ipsum cum frequenti uenarum sobole iecur constituit. Vniuersum uerò pulmonis corpus non aliter ac iecoris, tenui quadam membranaque obducitur tunica, principium ab illis uasorum inuolucris ducens, quæ asperæ arteriæ ac alijs duobus pulmonis uasis ab intersepiuntibus thoracem membranibus, seu ea quæ costas succingit, offeruntur. Quum primū enim hæc uasa in pulmonis ducuntur substantiam, ea tunica à proprijs uasorum tunicis abscedens, in pulmonis tegmentum degenerat: cui neruuli à sexti paris neruis recurrentes neruos constituentibus, postmodum in uentriculi superius orificium diffusis communicantur. Nulla autem, aut perquam graciles in pulmonis substantiam sensu non admodum indigentem disseminantur. Pulmo enim in hoc potissimum factus est, ut aërem cordi (quo potissimum ad naturalis calor non qualitatem solum, sed sanè & substantiam indiguit) præpararet, ac demum cor uiscus aliquod sibi appositum haberet, ex quo aërem suis functionibus aptum semper allicere posset: & ne quemuis statim nos ambientem aërem, eundemque aliter non immutatū assumere cogeretur, præcipue quum natura non solum cordis occasione quamplurima animalia respirare uoluerit,

Qualis pulmo
nis superfic-
ies.

Pulmonis cō-
nexus.

Pulmonis sub-
stantia.

Pulmonis
uasa.

Pulmonis tu-
nica.

Pulmonis
nerui.

Pulmonis u-
sus & cōstru-
ctionis ratio.

rit, uerum & uocis ad commodam animalis uitam necessaria gratia. Quòd enim à pulmone inter expirandum redditur, uocis optima euadit materia. Atque ita uniuersa respirationis organa summus rerum Opifex machinatus est, ut ex nostro arbitratu aërem attrahamus, eumque rursus reddamus, aliter quam cor ex nostra uoluntate neuiquam pendens, agitur. At quum hæc quoque latius dum thoracis musculos traderemus complexi fuerimus, ad pulmonem redeundum est, qui instar promptuarij cuiusdam in duos asperæ arteriæ ramos aërem assumit, cordi illum ingenta suæ carni facultate præparans, ut deinde cor per arteriæ uenalis ramos ex asperæ propaginibus sibi illum allicere queat, ac dein rursus à pulmone quod cordi inutile est, per expirationem reddatur. Quis itaque asperæ arteriæ sit usus, neminem latet: quemadmodum neque uenalis arteriæ usus nulli incognitus est, quum is præcipuus sit, ut aërem cordi aptum, ac à pulmone substantia in asperæ arteriæ ramis confectum, in se pellat, ipsiusque interuentu cōferetur, ut pulmōni aptum suæ substantiæ alimentū ex dextro cordis uentriculo exporrigat, quod laeue, aëreum, spumofumque esse oportuit, si modò ulla mutatis aërem substantiæ, ad aërem emulandum debebat esse proportio, atque ipse etiam pulmo comprimi colligique & rursus distendi sequaque esse posset. Ad quam functionem etiam uenalis arteria pulmōni utilis est. nam & hæc illi sanguinem suo nutrimento aptissimum deriuat, quo pulmo tum propter ipsius mollietatem, tum propter continuum motum, tum propter caloris copiam, quam ex cordis uicino in deflesumque cordis motum adipiscitur, plurimo præ cæteris corporis partibus indiget. Quòd autem pulmonis tunica ipsius substantiæ quæ aeris alterandi uim possidet, atque ramorum implexus firmat, impletque, inuolucrum uice sit, omnibus perspectum reor. Sic quoque hanc iustissime tenuem mollemque ut cum pulmone promptè concideret, & facile dilaretur, factam esse, neminem ambigere decet.

DE CORDIS INVOLUCRO.

Caput VIII.

PRÆSENS inuolucrum membranarum thoracis amplitudinem intersepiuntibus liberum, nullaque ex parte dissectum tertia ostenditur figura, ad characteres B, C, D, E, F, G: uti apertum spectatur in quarta figura ad A, B, B. Rursus ipsius portio spectatur in ultima tertij libri figura ad B.

MEMBRANAM uniuersum cor cum suis auriculis ac uasorum initijs instar arcule cuiusdam aut thecæ inuoluentē, in medio thoracē intersepiuntū mebranarū collocari antea diximus. Verum in præfenti huius inuolucrum sitū paulo altius repetituri, eius effigie primū nucis pineæ formæque simillimam esse dicemus. Quemadmodū enim ex orbiculari neque penitus depresso basi pineæ nux in obtusum, neque impetū prominentē conū mucronem uel desinit, omni ex parte orbicularis quodammodo uisitur, sic quoque & cordis inuolucrum orbicularē basim & mucronē obtusum exigit, pineamque nucē proximè refert. Cæterum inuolucrum basim minimè cōtinua est, sed ut minimum quinque foraminibus peruia: duobus quidem, quibus caua uenæ iter præbet, uno nimirum, quā hæc septū perforat: atque id foramen in hominibus perficitur, ubi dextrū latus eius amplitudinis habetur, quā inuolucrum pertinacissime septi neruosa parti, secus atque in cæteris animantibus, cōnasci docebimus. secundū autem foramen illud est, quo eadē uena sursum à cordis basi iugulū petit, tertium porro foramen arteriæ uenale transmittit. quartū uerò arteriæ magnæ paratur, & quintū arteriæ uenæ uia præbet. Atque id quodammodo duplex est, quod arterialis uena priusque ex inuolucro labitur, in duos truncos discindit, bina in inuolucro foramina perpetuò ferè adeptos: quancūque et uenali arteriæ duobus quodammodo locis iter præbeat. His uasis notatu digno interuallo à cordis superficie abscedentibus, præfens inuolucrum ualidissime obnascit, quodammodo ab ipsis principiū ducens. uidentur namque arteriæ magnæ & arterialis uenæ tertiæ tunice (quas ab intersepiuntibus thoracem membranibus, ac ab illa quæ costas succingit, exigunt) deinde & secunda uenæ caue & uenalis arteriæ tunica ab ipsa membrana profecta, cordis inuolucrum principiū statuere. Vasa etenim medio inter cor & ubi inuolucrum ipsis cōmittitur spacio, eiusmodi tunicis penitus destituuntur, ac notatu dignum interuallum inter cordis basim & inuolucrum ad illa uasa coalitum existit, neque magis inuolucrum cordis basim, quam mucronem aut latera illius contingit, quod sanè à Galeno expendendum erat, quum inuolucrum originem à cordis basi pendere scriberet. Atque hæc foramina inuolucrum potissimum basim necessariò obtinuit, sese hinc quam maximè licuit rotundam

Uterum pul-
monis ratio.

Tunica ra-
tio.

Forma inuoluc-
ri cordis.

Quibus uasis
involucrum cor-
dis uiam præ-
beat.

Cordis inuolucrum inuicium.

Lib. 6. de V.
sui partium.

Inuolucrum
disiectum.

dam efformans. Ceterum reliquum inuolucrum corpus nihil prorsus transmittens conti-
nuum est, & sibi undecumque, praterquam in forma, quae ex basi, uti diximus, in obtusum mu-
cronem tendit, respondens. Basis haec summo apice paulo altius quanta thoracis uertebrae cor-
pore locatur, huic non penitus, sed duntaxat regione incumbens. Basis enim media est inter
pectoris os & quartam quintamque thoracis uertebras, aequaliter ab utrisque pectoris dico osse &
uertebrais, distans. Item basis quoque a dextris sinistris quoque costis pariter remota pendet. In pro-
gressu uero descensuque inuolucrum situs uariatur, ac alijs quidem animalibus longiori pectoris os-
se quam homines donatis, inuolucrum id a dextris ac sinistris pariter seiunctum deorsum ten-
dit, sensim in anteriora porrectum, adeo ut iam basis posterior, aut si animal resupinum intelle-
xeris, humilior ipso mucrone conspiciatur. In homine autem cui anterior thoracis partem rerum
Opifex breuiore largitur, inuolucrum decliue ac anteriorum sinistrorsumque adeo protenditur,
ut mucro magis deorsum quodammodo pertingat, quam pectoris ossis pars, cui superior maxi-
meque antiqua septi transversa pars adnascitur: dein in sinistrum adeo pertinet, ut dextrum mu-
cronis latus uix thoracis medium attingat. In anteriora quoque adeo mucro procedit, ut sini-
strum pectoris ossis latus, quaeque huic coartulantur cartilagine, contingat. Atque hoc in-
uolucrum in se intersepientes membranae amplexantur, secundum ipsius formam in latera ex-
tuberantes. Porro hoc inuolucrum substantia constat membranacea, atque in simularum par-
tium numerum cum reliquis membranarum reponenda, nullis enim fibris intertexta, sed simplex
est membrana, utcumque crassa, & admodum dura, cavitatemque constituens, in qua cor facile
dilatare constringique queat. In se enim cor continet nulla prorsus portuicula illi conatum, sed
aequaliter ab illo undique, uti superius commemorabatur, distans. Cautas haec laeuis omnino est,
tenui quodam humore oblita, ac adipe penitus omni destituta. Exterior quoque inuolucrum super-
ficies omni adipe uacat. Quamquam secus arbitratu sit Aristoteles, cordis inuolucrum pingue ef-
se asserens: intersepientibus membranarum fore delusum, quae huic inuolucro obnatæ præpingues,
ac potissimum in hominibus, uisuntur. Ceterum exterior haec inuolucrum superficies propter fi-
brosos nexos, ut membranae inuicem conatae, aspera cernitur. Inuolucrum enim lateribus intersepien-
tes membranae quodammodo orbiculatim obnascuntur. Anteriori parti, cui illae membranae non ob-
nascuntur, fibrae membranae earum membranae cavitatem implentium cordis inuolucro adna-
sunt. Posterior pars uniuersa intersepientes quoque membranas habet conatas. Ceterum uniuersum
mucro, & dextri lateris inuolucrum egregia portio septi transversa neruo circulo ad latus sinistru
ualidissimè, amplius admodum spacio conascitur, quod hominibus est peculiare. Similis quip-
pe & canibus & porcis a septo multum distat: tantum abest, ut ipsi magna sui portione inuolu-
crum conacteretur, adeo sanè ut & hinc luce clarius constet, Galenum hominis uiscera aut offi-
tatem, aut ne utique spectasse, simiasque & canes nobis descripsisse. Verum & homini adhuc priuatim
anterior mucronis pars tunicae costas succingenti fibrosis nexibus haeret, ea parte qua sinistri
lateris sextae & septimae costarum cartilagine pectoris ossi coartantur, sed & in inuolucrum nexus
inter thoracem interdiuidentes membranas perficitur: nullibi enim ex illarum medio inuolu-
crum cordis excedit, neque pulmonem ulla ex parte nisi illarum interuentu contingit. Hoc nul-
las arterias in se disperfas exigit, neque etiam uenas, nisi perquam tenuissimas ab illis ferè exortas,
quae intersepientibus membranarum tanquam in omentum deriuantur. quum enim cauam transmittit,
ab illa uix aliquid mutuatur: quae autem septo in hominibus conascitur, communia cum septo
uasa sibi uendicat. Nervos quoque adipiscitur nimis quam obscuros, ac ab illis pronatos, a qui-
bus recurrentes nerui iam pullularunt. Quod uero membranaeum hoc cordis inuolucrum cor-
di id sit quod dicitur, omnibus conspicuum esse arbitror: quum instar domus & arculae cuius-
dam ac thecae cor luculentissimè amplecti, ac intersepientium membranae beneficio sustinere ui-
deatur. Præterea ut leuius esset, & durius, ex ualida extrui membrana, neminem quoque ambigere
putauerim. Ceterum an hominibus secundum naturam se habentibus inuolucrum id aqua contineat,
quae serosi humoris modo in ipsius cavitatem inter diffundendum reposita obseruamus, mihi non ad-
modum perspectum est. Quamuis nullam sanè humani cordis sectionem unquam aggressus sim, in qua non
multa eiusmodi aquae quantitate repererim: quocumque etiam mortis genere siue paulo, siue multo
ante homo interisset, etiam si adhuc maiorem copiam in mulieribus quam uiris animaduertierim: nisi
illi natura admodum fuissent humida. Quinetiam ferè minus in nuper mortuis adinueni, quam
in his a quorum sectione diutius temperassem. Is cui Bononiae cor ictu eximi spectauimus, a-
quam etiam in inuolucro continere uidebatur: uerum id non admodum commode, utcumque
etiam nos tragædia adiungeremus, expèdere licuit. Patavij huius aquae intus de cupidi, pullans
adhuc cor cum pulmone reliquisque uisceribus ilico atque exemptum erat, in proximam pharmaco-
polae officinam deferri curauimus, ac in inuolucro aquam nonnullam reperimus. Canes uiui
caui-

Inuolucrum
disiectum.

Superficies
cor in
uolucrum.

Quibus uasis
ac nervis inuolu-
crum impli-
etur.

Inuolucrum
suis, & costru-
ctionis ratio.

Cuiusmodi a-
qua in inuolu-
cro obserue-
tur.

cavitatem inuolucrum & cordis superficiem humectas habent, at in his nulla aquae obseruatur
quantitas, ut sanè in mortuis quantum uis etiam exigua semper, perinde ac in porcis occurrat,
quibus tamen in uiua sectione aqua asseruata uidetur. Adeo ut de uiuorum aqua nihil asserere
uelim, uerum nullam penitus in illis contineri (ut hodie omnes ex spiritu in aquam post mor-
tem conuerso, hanc in mortuis reperiri contendentes affirmant) salum esse noui. Quandoqui-
dem (ut saepe antea monuimus) membranae nullis partibus connatae, neque inuicem haerentes
perpetuo madidae apparet, ut oculi palpebrarumque interior superficies. Ad hunc quoque modum
ubi membranae cerebrum inuestientes mutuo internuntur, & interna costas succingentis mem-
branae, & peritonaei superficies, ac iecoris quoque & intestinorum, reliquarumque partium inui-
cem tantum accumbentium, non uero connatarum superficies madorem semper commonstrat.
Nunc autem cor in continuo uersans motu, neque dum uiuit animal unquam uel momento quie-
scens, calidissimum uiscus merito censetur, cur minus non madorem duntaxat, ut reliqua omnia,
sed & aquam a Natura ipsi priuatim eiusdem usus gratia largita nanciscitur. Precipue quum in
humidioris temperiei uiris ac mulieribus copiosiore aquam, quam in siccis calidisque, quibus plu-
res adesse spiritus constat, reperiamus: atque a phrenitide mortuo cerebri uentriculos seroso humo-
re non nihil falso ac rigens plenos obseruauerimus. Neque hic me mouet, quod quis unde haec aqua
calidissimo uisceri affundatur, interrogare possit: quum prater adipem, quo humanum cor im-
primis scatur, madorem in reliquis nuper commemoratis sedibus animaduertamus, & in aquae
subter cutem specie, ab utero aeternum dicta, tantam aquae uim in peritonaei amplitudine, & etiam
in aquoso ramice, & interdum uiuentibus in thoracis amplitudine asseruari indies discamus. Pre-
terea aeternum tempore suspensum, ac in cruce, ut Gallis & nostratibus moris est, non procul a suburbijs
ad publicas uias relictum, paucis post suspensum diebus, ac si uelica aqua distentia essent, in mira
molem intumescunt. Meminerim etiam in diebus canicularibus una die occisos canes, quibus cutem
deraxeram, & musculi alicuius motum examinaueram, negligentia non abiectos fuisse, & casu
in sole relictos, maximam serosae aquae uim in peritonaei cavitatem, & in thoracis amplitudine col-
legisse. Ceterum nugaci hac disceptatione relictis, ad cor properemus, ne tandem in theologo-
rum quaestionem, qua de mysterijs plena Saluatoris nostri IESU CHRISTI aqua san-
ctissime pertractant, incidamus: ac diui Ioannis uerissimum Euangelium, his nostris de solis ca-
lore in suspensis uirionibus, & carnificinis minimè miscamus.

DE CORDIS SITV ET FORMA.

Caput IX.

SITVM cordis in sua proportionem ostendit ultima figura tertij libri: dein prima &
secunda praesentis libri figura idem quoque ostendunt, quamuis in illis cor suo inuolucro inte-
ctum sit, ac inter membranas thoracis cavitatem intersepientes continetur. Ac in prima quidem fi-
gura id ad L spectatur, in secunda autem ad inferius L & M, M. Porro cordis formam
ex quarta, quinta, & sexta figuris petere licet.

41. fig. C.D.
42. fig. E.G.
43. fig. A.B.
44. fig. E.G.
45. fig. C.

46. fig. D.
47. fig. E.

48. fig. F.
49. fig. G.

50. fig. H.
51. fig. I.

52. fig. J.
53. fig. K.

54. fig. L.
55. fig. M.

CORDIS situm formamque ipsius enarratum modo inuolucrum com-
monstrat. Cor namque pyramidalis figurae uisitur, & nucis pineae non ad-
modum est ab simile: ex basi nimirum latiori in mucronem paulo quam
nucis pineae acutiorem sensim desinens: estque multo longius quam cras-
sius, quamquam in homine, quod ad externam superficiem attinet, non ae-
quale crassum secundum orbem, ut ceteris ferè animalibus, sit. Ipsius etenim
latitudo profunditatem non secus excedit, quam si quis cor in anteriori po-
steriorique sede non nihil depressum affirmaret. Atque id potissimum in dextra sede illi accidisse, dis-
secantibus obseruatur. Tota exterior superficies a basi ad mucronis usque extremum impen-
sè lae-
uis cernitur, nulli prorsus parti connata. Coronalis tamen uenae propages a cordis basi ad
mucronem usque cum coniugis suae arterijs excurrentes, sanguineque turgentes, paulo magis reli-
qua cordis superficie extuberant, inaequalitatemque minimam efformant: quippe maxima sui cor-
poris portione in cordis substantiam imprimuntur, deinde & adeps etiam, quo humanum cor
plerumque abundat, aliquid inaequalitatis inducit. Basis propter uasorum egressus inaequalis ut-
cumque uisitur, dextrae enim ipsius sedi dextra auricula simul cum uena caua, & arteriali uena
committitur, in sinistra autem sede laeuiam habet auriculam, & prater arteriam uenalem, ma-
gnae quoque arteriae initium. Porro cordis auriculas, uasa, ut & ipsorum orificia & membranu-
las, cordisque uentriculos seorsum ordine persequemur, iam cordis situm subnexuri, de quo pro-
lixè

Cordis figura.

Cordis super-
ficies qualis.

Cordis situs.

lixē admodum dissectionis professores contendunt: his quidem id in sinistrum thoracis latus collocatum inuentibus, illis autem in medio, quod ad dextrum ac sinistrum attinet: alijs uero non ad hanc tantum positionis differentiam cor in medio esse placuit, uerum & secundum thoracis anteriora & posteriora, deinde superiora & inferiora, alijs rursus hæc omnia quidem toti cordis mole, alijs autem duntaxat basi ascribentibus. Quod autem in præsentia thoracem omnes appellant^m quicquid costis & pectoris ossis, & duodecim thoracis uertebribus intercluditur, manifestum esse arbitror: quum alioquin si uniuersus corporis trūcus cum Aristotele ipsis thorax appellaretur, plurimum in situ cordis enarrando aberrarent, quamuis alioquin ad ueram sitū descriptionem non admodum accedant. Quandoquidem brutis animalibus quibus pectoris os hominē longius obtrigit, non basis solum, sed & cordis propemodum mucro in medio, quod ad dextrum & sinistrum spectat, continetur. Deinceps secundum dorsi longitudinem basis uicinior longē est primæ thoracis uertebre, quam mucro ipsi duodecimæ. Insuper magis ab elatiori pectoris ossis sede cordis basis remouetur, quam mucro à pectoris ossis^m cartilagine gladij modo in aciem cessante, adeo ut hac dimensione, quam in longitudinem metimur, uniuersum cor mediam sedem nullis animalibus exactē occupet. Quod ad anteriora posterioraq; attinet, omnibus animantibus cordis basis in medio eius thoracis sedis quam sibi uendicat, collocatur. Mucro autem in anteriora magis exporrigitur, non tamen pariter omnibus. Cæterum hominis cor sua basi, quæ ipsius dignissima nobilissimaq; pars, quum ualorum origo sit, censetur: exactē, ut in reliquis animantibus, dextræ sinistræque sedis medium obtinet: atque quod ad anteriora posteriora que spectat, pariter sese habet, tātum enim à pectoris distat osse, quantum à uertebrearum corporibus abscedit. In thoracis autem longitudine, quæ posteriori sede duodecim constituitur uertebribus, quintæ uertebre corpus respicit, quæ ex tribus totius thoracis dorsi longitudinis partibus primæ humilior sedes & secundæ elatior existit. In anteriori uero thoracis sede, quæ pectoris ossis longitudine terminatur, ad amissim mediam sedem exigit, tantundem à iugulo remota, quantum ab ea ossis pectoris sede, cui septum inferitur. Atque hic tutissimus, & plurimum ab ijs quæ foris incidere queunt, remotus, basis locus est: à quo reliquū cordis corpus sensim in anteriora, & in sinistrum latus eousq; exporrigitur, ut mucronis posterior pars magis ad pectus atq; antrosum q̃ ipsum basis centrū uergat, & dextra quoq; mucronis pars in sinistrum magis ipso basis centro protensa, medium pectoris ossis in sinistrum excēdat, ipsumq; mucronis centrum sextæ & septimæ costarum sinistri lateris cartilagine respiciat, quæ pectoris ossi coarctantur. Præsentibus terminis quibus cordis situs comprehenditur, illius quoque magnitudo innotescit: quæ sanè hominī, ut & cerebrum ac iecur, quam cæteris animantibus est grandior. Neque id solum hominī priuatim euenit, uerum & illi quoque cor septi transversæ neruosa parti in læuo latere, cui cordis inuolucrum magno spacio^o adnascitur, quam proximē accedit: secus longē quam canibus & simijs, quibus cor magno intervallo à septo remouetur.

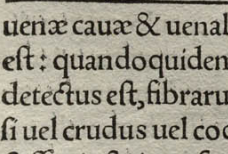
DE CORDIS SUBSTANTIA. Caput X.

CORDIS substantia quoad fieri licuit, illis potissimum figuris delineatur, quæ id quod uis pacto dissectum referunt, ut septima, et quatuor illi proximē sequentes.

Corāis caro.

Corāis fibra.

R A E C I P V A cordis substantia carne constat, musculorum carne paulo minus rubra, uerum duritia, spissitudine, & fibrarum quo intertextur genere plurimum ab illa uariante. Cordis enim caro longē durior existit, & spissior, iniurijsq; ferendis pertinacior, & demum uario robustissimarum fibrarū genere donata. quum interim unius musculorū sedis caro unicam ferē speciem, eamq; sparsim satis disseminatā duntaxat fortiat^{ur}. Porro species fibrarum, quæ cordis carne continentur (nō enim de membranarum uenæ cauæ & uenalis arteriæ orificiorum^a fibris agimus) haud æquæ ac musculorū conspicua est: quandoquidem nullum prorsus inuenias musculum, qui uel citra dissectionem ilico atque detectus est, fibrarum suarum differentiam non accuratē ostendat: & adhuc multo accuratius, si uel crudus uel coctus unguibus, aut cultro discerpatur. at cordis quidem caro fibris compactissimis, & inter se plurimum differentibus oppleta uisitur: quæ uero earundem sitū differentiarumq; sit ratio, cōiectura potius q̃ sectione assequimur. Quouis enim modo cordis carnem aut elixam aut crudam rectis uel obliquis uel transversis sectionibus aggrediaris, uel utcunque lubet eandem unguibus dilaceres, uix unquam cordis notatu dignam portionem secundum unum

unum fibrarum genus diuelli posse obseruabis, ac omnē carnis partem diuersis multiplicibusq; (sed potissimum transversis) fibris abundare astrues: non enim in corde, ut sanè in stomacho, uentriculo, intestinis, & ipso etiam utero, & ambabus uescis sectionis beneficio fibrarū situm adinuenire integrū est. Quancūq; interim triplex fibrarū genus à Natura ipsi largitū esse, nō possumus ire incipias, quum ob uarium & rarum quem in illo uidemus fibrarum implexum, & nulum simplicem earundem ductum: tum etiam propter manifestam ac uehementem cordis functionem, quæ fibrarum potissimum, ut statim dicturi sumus, auxilio perficiuntur. Ceterum & si ratio sortassis suaderet rectas fibras quibus attrahēdi facultas tribuitur intimas, & deinde his obliquis, quæ in alijs organis naturali motu agentibus retentioni præesse creduntur, positas esse, & extimam sedem transversas ac orbiculares, quæ expellunt, obtinere, non tamen cordis fibrarum situm ascribemus, quum sectio ipsa triplex hoc fibrarum genus inuicem commiseri ostendat, & nunc rectas, nunc obliquis, nunc transversas, & rursus rectas & obliquis & transversas quodammodo commonestret, quasi tres priores differentie singulis uentriculis peculiariter essent, posteriores uero toti cordi ambobusque uentriculis simul dedicarentur. Appello autem in corde rectas fibras, quas in eo perquam elixato ex ipsius basi ad mucronis usque ipsius centrum deduci, tam per cordis uentriculorum septum, quam reliquā sedem conspiciamus: transversas autem, quæ orbiculatim cor uentriculosq; ambiunt: obliquis uero, quæ quidem orbiculatim cor uentriculosq; ambiunt, at oblique secundum cordis longitudinem procedunt. Suntq; hæc in duplici differentia. Aliquæ etenim in dextro cordis latere basi sunt uiciniores, in sinistro ipsi mucroni: aliæ autem in dextro latere mucronem magis respiciunt, in læuo basim. Atque his sanè fibris pro cordis mole, si eam scilicet ad musculum conferas, perquam numerosis, & carne has continente amplexanteq; potissima cordis substantia constituitur, cui eadem cum musculorum uentrium substantia accedit compositio. Vt enim in musculis fibræ ne rumpantur, carnem undique habent circumpositam: sic & cordis fibræ peculiari ipsis carne continentur, fulciunturq;. Quæ porro per uniuersum cor fibrarū & carnis simul sit crassities, tunc demum opportunē explicabitur, ubi cordis uentriculos oratione complexi fuerimus. In præsentia autem suffecerit, carnis fibrarumq; cordis usum, quæq; adhuc ad cordis substantiam spectant, adijcere: ac innuere, cordis carnem in mucrone quam in basi spissiore solidioremq; apparere. Non ob hoc profectō (ut Galenus arbitratur) ne hic cor in suis contractionibus pectoris os accedēs facilius lederetur: uerū quod ea cordis pars tenuis sit, & quod ad eā fibrarū rectarū concursus perficitur, qui carnē mucronis, & si ab alia nō differat, compactiorē cōmonstrat, ad eū prorsus modū quo solidiorem carnem in musculi capite, aut tendinis principio uidemus, quam in musculi uentris medio, ubi fibræ nō adeo atque in illis locis compactæ, ab inuicem magis dirimuntur. Carnis itaque cordis non postremus usus cum musculorum carnis usu in fibrarum firmatione correspondet. Quod uero propria peculiaritē ipsius secundum iustitiam temperie ad præcipuas cordis functiones, quæ in sanguinis gratia pulmonis emutatio ne, & uitali spiritu conficiendo potissimum consistunt, opituletur, imò primarius harum functionum autor sit, ex aliorū uiscerū substantia ratiocinamur. Cæterum cordis fibræ alteri functioni subseruiunt, quæ cor tantisper dum uiuit animal, & dilatatur & contrahitur, & aliquandiu inter contractionem dilatationemq; quiescit. Dein quemadmodum cordis fibræ cum musculorum fibris nonnulla consequuntur communia, sic etiam ut & illæ motui famulantur, sed prorsus diuerso. Musculorum enim motus arbitrius est, cordis uero naturalis, ac absque lassitudine inscrutabili rerum Opificis industria indefessus, arbitrioq; nostro minimē subditus, neq; ex cerebri neruis, ut musculorum motus, ulla ex parte dependens. Porro cordis dilatationem, quæ mucronis ipsius ad basis centrum est attractio, & omnium laterum cordis distentio, recte efficiunt fibræ, mucronem uersus basim contrahentes. Quod sanè ita perficitur, ac si uimineo circulo orbiculatim eademq; serie complurimas iuncorum scirporum uerades connecteres, & capitibus illorum simul collectis, uelut pyramidem quandam efformares, ac demum funiculum ex mucronis medio per circuli centrū dimitteres, quo deorsum tracto, pyramis breuior, intusq; multo capacior redderetur. Hinc siquidem cordis dilatationem condiscere quàm optime liceret: quippe uimen quodammodo cordis basi responderet, iuncorum autem collectio cordis mucroni: deinde iunci ipsi & funiculus ille rectis fibris congruerent. iunci quidem illis responderent fibris, qui in cordis lateribus & anterioribus et posterioribus consistunt: funiculus autem illis conferretur fibris, quæ in cordis carneo^o septo inter duos sinus posito frequentissimæ habentur. quanquam quod omnimodam cum rectarum fibrarum motu similitudinem obtineat, nihil coningere possumus. Transuersarum autem seu circularium fibrarum actionem ad aliquid referre, est quàm facillimum. hæc enim cordis contractioni imprimis præfunt, quæ mucronis

cronis cordis à basi est discessus, & quædam cordis productio, quâ illæ moliantur fibræ, quoties laxatis rectis impensius arctantur colligunturq; haud secus quam si prius contractum in pyramide illa funiculum iam laxes, ac manibus aut alio circulo in medio pyramidis iuncos introrsum comprimatis, itaq; illius cavitatem minuas, & interim tamen proceriorem reddas. Nunc uero quæ obliquæ fibræ quieti præsent, hoc est aliquantisper, prout cordis functionibus ex usu censeatur, simul cum alijs fibris ad contentas materias undique se contrahant, imaginari non est arduum: præcipue si diuersos cordis pulsus in uiuo animali examinaueris. Quod sane facturus es iucundissime ea administratione, quam septimi libri calci (uel huius tantum rei gratia) subiiciam: in qua non hæc modò, uerum alia pleraque spectanda proponuntur. Nunc autem ad fibras reuersi, eas non motuum cordis duntaxat opifices esse arbitramur, uerum rectas ad attractionem, ad expulsionem orbiculares, ad retentionem uero obliquas conducere etiam nobis persuasum erit. Cæterum præter cordis carnem & fibras propriæ ipsius uenæ illius substantiam enutrientes, & arteriæ innatæ suæ substantiæ calorem fouentes, huc etiam enumerandæ ueniunt: ipsa uidelicet coronalis uena, & duæ coronales arteriæ per cordis substantiam quasi musculorum uasa distributæ. Quis uero uenæ arteriarum quæ coronaliū sit ortus ferriesq; in tertio libro abundè complexi sumus. Quare cordis neruulo sermoni quoque addito, ad cordis tunicam est accedendum: ac cum quidem neruulum in quarto libro à sinistro sexti paris cerebri neruo depromi retulimus, quando ab illo, ubi sinistri lateris recurrentem neruum constituit, sobolem deriuari diximus, quæ cordis inuolueri basim penetrans, & sinistro uenæ arterialis lateri posterioriq; sedi exporrecta, in cordis basim (oppidò quàm obsecrè) pertinet. Verum cordis tunica illi membranæ prorsus correspondet, quæ musculorum uentribus pertinaciter obnascitur, tenuissima nimirum membranula quæ à musculorum substantia diuellitur. Eiusmodi namque cordis extimæ superficiei obducitur, cui in hominibus præcipue ad basim durioris adipis copia obnascitur: aliquando & per reliquam cordis superficiem ad mucronem usque, ac id semper imprimis secundum uenarum & arteriarum per cordis corpus digressum, illi enim copiosior adipis portio (ut in omento & membranis thoracem intersepientibus accidere conspiciamus) attenditur. Integrum esset & ad cordis substantiam referre tres membranas uenæ cauæ, & duas arteriæ uenalis orificio præfectas, deinde & auriculas, & quatuor ipsius præter id circumuoluentis uenas arteriasq; uasa, nisi nunc tempestiuus foret, singula seorsum priuatis Capitibus recensere. Pari quoque ratione & cordis os huc spectare uideretur, nisi & id in primo libro prolixius effemus persequuti.

DE CORDIS SINIBVS, SEV VENTRICULIS. Caput XI.

SEPTIMA figura & octaua dextrum cordis uentriculum apertum proponunt, non uero & decima sinistrum. undecima autem cor transuersum dissectum oculis subiiciens, uentriculorum cordis naturæ ostendendæ plurimum iuuat.

Ventriculorum
numerus & sit-
us.

Forma dex-
tri.

Forma si-
nistri.

QVONIAM pacto cordis uentriculi hominibus, ac proinde & reliquis animalibus pulmonem habentibus conformentur, quoque constant numero, nunc subiungam, sermonem à Galeni cum Aristotele in illorum numero disceptatione omnino cohibiturus. Humanum itaque cor in tus duas insigniter amplas obtinet cavitates, secundum cordis latera sitas: unde etiam unum uentriculum sinum uel dextrum, alteram sinistram merito nuncupamus. Horum dexter sinistri amplitudinem uincit, amboque inuicem forma plurimum uariant. Dexter namque magis deorsum ad cordis mucronem ipso sinistro descendens, cavitatem instar crescentis lunæ paratam adipiscitur: quandoquidem dextro ipsius latere, anterioriq; & posteriori sede instar interioris semicirculi, aut ita extructæ cameratæ sedis concaua est, exteriori cordis in his regionibus superficiei, quæ gibba est, respondens: in sinistro autem latere externæ fornicis aut semicirculi sedis ritu (ut sic dicam) gibba cernitur, propter cordis uentriculorum septum semiorbis modo dextra ipsius superficiei in dextri uentriculi amplitudinem protuberantis. Atque hanc formam dexter cordis uentriculus à basi ad mucronem usque seruat, simul cum cor dis effigie ex latiori basi angustior redditus. Sinister uentriculus ampla etiam basi incipit, sensimq; in arcum uersus cordis mucronem definit, cavitatem instar conij, quod ad totam superficiem spectat, orbicularem obtinens. Cordis namque uentriculorum septum sinistram ipsius latere, quo sinistri uentriculi dextrum latus efformat, concauum,

uum, non uero ut dextro latere gibbum extuberansq; uisitur, & parem crassitiem naturamq; cum cordis substantia sinistram latus & anteriorem posterioremq; sinistri uentriculi sedes constitutæ exiguitatq; prorsus se habet, quasi sinistri uentriculi potissimum gratia cor constitueretur, ac ut dexter uentriculus fieret tenuis quædam cordis substantia dextro septi lateri adnascetur. Vniuersa namque cordis substantia, præter uentriculorum septum, dextri uentriculi amplitudinem constituens, tenuis admodum est: quæ autem sinistram uentriculum orbiculatim ambit efformatq; dextri uentriculi substantiam multis numeris crassitie superat, & undiq; equè crassa uisitur, præterquam in ipsa basi, ubi uasorum illinc prodeuntium dehiscuntiumq; gratia, cordis carnea substantia tanta amplitudine deficit, quanta orificiorum est amplitudo. Vniuersq; uentriculi superficies per quam inæqualis est, & multis quasi foueis in carneam substantiam penitus impressis obita. Neq; istæ ad latera tantum, & si secus cæteris omnibus dissectionum proceribus uisum sit, consistunt, ubi dexter uentriculus sinistram respicit: uerum per uniuersam prorsus uentriculorum superficiem, non solum in nuper occisis animantibus, sed perpetuò, tan asper dum cor ipsum seruire uolueris, apparentes, neq; unquam uel in exiccato corde coniuentes. Deinde præter hanc inæqualitatem, quæ in sinistro uentriculo nonnihil insignior est, ambo carneas quasdam explantationes processus uel intus exigunt, qui teretes sunt, & graciles, & in fibras membranas cessant, humiliori sedi membranarum in ipsis sinibus positarum continuas. Cernuntur autem carni hi processus potissimum ad uentriculorum mucronem, humiliorum uel sedem, quos ad fibrarum quas continent robur facere ostendam: quum secundo ab hoc Capite membranarum cordis naturam persequar. Uentriculorum igitur septum crassissima, ut dixi, cordis substantia efformatum, utrinque foueis ipsi impressis scatur, hac imprimis occasione inæquali superficie qua uentriculos respicit donat. Ex his foueis nullæ (quod sensu saltè cõprehendit) ex dextro uentriculo in sinistram penetrant, adeo sanè ut rerum Opificis industriam mirari cogamur, qua per meatus uisum fugientes ex dextro uentriculo in sinistram sanguis resudat. Præter hæc uenas commemorata, in utrisq; duo habentur orificia, & totidem uasa in eminentiori uentriculorum sede, in cordis nimirum basi consistentia: & substantia, quum unum quidem uenale, alterum autem arteriosum sit, differentia. Deinde ambobus uentriculis membranæ quedam insunt, quæ uasorum orificijs paulo post præfici commemorabimus: ac in dextro quidem uentriculo tres habentur, uenæ caue os spectantes: in sinistro autem due, uenalis arteriæ origini connatæ, adeo ut & hinc uentriculis quædam exurgat differentia, quemadmodum etiam & ipsorum usu, & quam continent materia inter se differunt. Porro usum illorum unum cum cordis uasorum & orificiorum & membranarum & aurium usu priuato Capite merito pertractabimus, quod hæc simul omnia cordis functionibus famulentur; quas, nisi enarratarum iam partium constructione prius descripta, recensere absurdum foret.

DE CORDIS VASIS, ET FORVM.

de orificijs. Caput XII.

CORDIS uasis eorundemq; orificijs spectandis pleraque faciunt figuræ: ac quinta quidem præcipue uenam cauam proponit ad characteres C, D, E. Sexta autem uenam arterialem insignitam, & arteriam uenalem G notatam, & magnam arteriam O indicatam. Cæterum septima cauæ uenæ proponit orificium ad C, C, C. Octaua arterialis uenæ ad C, D. Non uenalis arteriæ ad C, C. Decima magnæ arteriæ ad A.

4 tota fig.
cap. 6 lib. 3
hic autem 5
fig. C, D, E.

UPERIORI Capite, quo duos cordis uentriculos complectebamur, quatuor cordis uasa & totidem orificia esse, obiter innuebamur. Ac in uasorum quidem numero sunt uena caua, uena arterialis, arteria uenalis, & magna arteria, quæ omnia singulis ad cordis uentriculos spectantibus donantur foraminibus. Vena caua ad dextrum cordis latus dextrumq; uentriculum refertur: num uero ab illo in hominibus originem ducat, non admodum contentiose friuolis quibusdam autorum suffragijs innitens, agrediendum duxi, quum sectione (ut rationes subriceam) in natis hominibus nihil aliud quam cauæ ortum à corde pendere (non secus ac reliquorum trium uasorum) queam colligere. Atque idem de foetibus, quoad hæc tenus illorum sectioni incubui, fateri cogor: non interim Galeni sententiæ passim mihi reclamantis ignarus. Quæ enim is de uenæ cauæ principio in sexto de Hippocratis & Platonis dogmatibus contra Aristotelis placitum adducit, omnia in illum (si modo

Ventriculo-
rum superfic-
ies.

Cordis uasa
quot & quæ.

Vena caua.

substantia adaugentur iussulciunturq;: nō aliter profectō apparentes, quā si carnes in cordis uentriculo uirgulæ essent. Cæterum mēbrana hæc propter tres membraneos ab ipsâ deductos processus, trium uenæ caux orificij membranarū loco enumeratur, atq; quod processus illi quum clauduntur, atq; inuicem conuiuent, spiculorū fulcis structura similiter existant, Græci *πρωλῳκισται*, quasi trifulcas dices, eos appellauere. Quū enim membraneo circulo adhuc patente & orbiculari seruato, tres ipsius processus inuicem ē regione illius centri cōeunt, formam effingunt triangulari cuspidi non absimilem, id quē potissimum illi cuspidi, quo in telis Turcæ penetrandis loricis hodie utuntur, qui triangularem quidem efformant cuspidem: sed quō minus oblongum illud ferrum graueret, anguli quē acutiores redderentur, illi inter duos angulos fulcum elimant, adeō ut cuspis ex basi in mucronem desinens, simul tres angulos & totidem fulcos ostendat: uti etiam hīc in corde fieri animaduertes, dum inter discendum tres membra neos processus inuicem committes. Cæterum si totius membraneæ corporis cum ipsius processibus & fibris adaptati similitudinem petis, eam ex coronæ forma opportunè sumes, quam regum capitibus antiquitatem insculpsisse, in illis quæ Romæ effodiuntur imaginibus uidemus.

Venalīs arte,
riæ mēbrana.

Porrò quemadmodum ^h uenalis arteria uenae cauae tum corpore, tum intro mittendis ad
cor materijs, & ortu propemodum accedit, ita quoque uenalis arteriae membranæ cum cauae
orificij membranis pleraque exigunt communia. Ad ⁱ radicem enim orbis uenalis arteriae,
^k membraneus circulus ex cordis substantia enascitur, qui in sinistri cordis uentriculi amplitu-
dinem introrsum (ut ^l uenalis arteria extrorsum) ducitur, latimq; ab exortu à cordis substantia
abscedit, uenae cauae orificij membraneo corpore huc usque quàm simillima. Verùm quum a-
liquantisper in uentriculi amplitudinem descendit, in ^m duos tantum membraneos processus
partitur: forma quidem ⁿ illis qui ad uenae cauae orificiũ pertinent respondentes, sed mole & ro-
bore superiores. Ex ampla enim basi in obtusum mucronẽ finiunt, longius in sinistri uentriculi
cauitatẽ, quàm cauae orificij membranulæ in dextri contingentes. Horum processuum unus
dextrum uentriculi sinistri latus, alter sinistrum respicit. Anteriũ enim & posteriũ inuicem de-
hiscunt. Secundũ uniuersam eorundem humiliorem sedem (quæ etiam ut cauae orificij mem-
branularum, crassior duriorq; existit) ^o fibræ seriatim ex illis enascuntur, quæ deorsum porre-
ctæ, tandem cordis substantiæ ad mucronis sinistri uentriculi amplitudinem passim adnascun-
tur: & quemadmodum in dextro uentriculo fieri diximus, ^p carnea cordis substantia adae-
gentur stabilunturq;. Cæterũ quia membraneus uenalis arteriae circulus in duos tantum
processus dirimitur, dissectionis procures duas tantum membranulas ipsius orificio præfici af-
ferunt: quas mitræ episcopali non admodum ineptè contuleris, si modò partem caput ample-
ctentem ipsi membraneo circulo, & huius processus anteriori posterioriq; mitræ cacumini assi-
milaueris. quum enim duo tantum hĩc cernantur processus, utcumque eos inuicem conuiuere
figas, ^q *ἡ ἀνω πύλη* cum Galeno ipsas appellare non poteris, quod scilicet triangularis cuspidis
imaginem nunquam referant. Venæ arterialis ^r membranæ dictorum modò orificiorum

Arterialis
venae membra
na.

imaginem nunquam referant. Venæ arterialis ^{q8 fi. E, 7, 15 li. 3. chd.} membrana dictorum modò orificiorum ^{G. et 1. f. ca.} membranæ neque situ, neque forma, neque etiã robore respondent. A' uenæ enim arterialis ^{1333.} exortu hæc introrsum in cordis dextrum ventriculũ haud pertingunt, sed totæ in eius uasib' caudice consistunt, ita ab orificio extrorsum ductæ, ut commemoratæ prius membranæ ab orificio introrsum pertinebant. Neque etiã his unus communis quæ est circulus, uerũ tres distinctæ; & non admodũ ualidæ sunt membranæ, singulæ semicirculi modò principium ducentes. Venæ enim arterialis orificium introrsum, atque in suam ipsius amplitudinem nonnihil in origine extuberans, sue amplitudinis superficiẽ in tres semicirculos extrorsum à corde latefcentes distinctam obtnet: quĩ crassiores reddit, in ipsam uasib' amplitudinem protuberant, ac suis tubis ueluti tres triangulos ita efformant, ut in puncto se contingentes circumflexa suam superficiẽ, suprà infra quæ contactus terminum angulos constituunt. Ab his semicircularibus tubis membranæ tota ipsarum amplitudine, quasi semiplenæ lunæ imaginem referentes pronascuntur, nũquam uasib' ipsi, præterquam ad hæc tubera, adnatæ. Harum membranarum latissima sedes, quæ extrorsum à corde magis reliquis membranarum partibus remouetur, & sola membranarum latus est, uasib' ipsi non connatum, haud ita rectã cernitur, ac si singulæ membranæ dimidiatum circulum ad amussim exprimerent: uerũ modicè id latus introrsum obliquatur, & non adeo altè extrorsum uẽ in medio conscendit, atque terminis quib' uerĩque uasib' continuatur. Quum itaque hæc superior latissima quæ membranarum pars latus uẽ instar dimidiatæ parenthesis ad hunc modum (inflectatur, & ipsarum membranularum exortus, & ad uasib' connexus semicirculum ad amussim exprimat, Græci has membranas ^{1401 fi. B, G.} *συνυφασμένα* nuncuparunt, ab illorum C imagine. His tribus uenæ arterialis membranulis, ^{D. et 1. f. ca.} tres in arteriæ magnæ ostio à Natura creatæ respondent, in nullo prorsus ab illis ^{2 inferte li. 3 charactere} ^{res 1333.} quàm

quàm in magnitudine & robore differentes. Magnae enim arteriae membranulae tanto grandiores validioresque uenae arteriosae membranulis uiuntur, quanto uenae arteriosae corpus ab arteriae corpore duritia amplitudineque uincitur.

DE CORDIS AURICVLIS. Caput XIII.

CORDIS auriculas quarta figura proponit I & K insignitas, ut & sexta M & F notatas. Verum dextram auriculam inuersam ostendit septima figuræ F, & octaua K. Sinistram uero nona figuræ L, & decima L.

44 fl. l. s. fi-
gura B.
b s fig. B ad
C, aut poti-
us F septi-
mæ figu. ad
H proximū
Q.

V R I C U L A E cordis dissectionum professoribus uocantur, appendices quidam basi ipsius adnati. à similitudine enim, quam illi in situ, non autem in usu, cum propriè dictis auribus obtinent, aurium nomine donantur. Emitat namq[ue] ad urumq[ue] cordis basis feu capitis latus appendix unius, ex ampliori basi in mucronem definens, quem ex latere quo reponitur, aut dextrum, aut sinistrum nun cupamus.^a Dexter itaq[ue] appendix seu auris, dextro cordis basi lateri attenditur.^b totum anteriori extus nomenq[ue]

Duarum cor
dis auriculari
sit.

Dextrae auriculae situs, forma.

*Dextra auri-
cula substan-
tia.*

Nexus auri-
culæ.

*Sinistra cor-
dis auricula.*

Dd 3 minus

minus uenae cauae orificio uisitur. Quod ad externam internamque attinet superficies, auriculae utcumque respondent. Quamquam exterior sinistra superficies rugosior magis, multoque inaequalior semper occurrat. Interior autem superficies similiter atque in dextra auricula inaequalis, & foueis oblita cernitur. Substantia etiam similes sunt: uerum sinistra multo durior, ac minus in constructione distentioneque sequax uisitur. Quinetiam si illam dextrae conferas, uelut marcida exicataque spectabitur, adipe semper magis quam dextra exterius abundans. In connexu prorsus conueniunt, nam uti dextra uenae cauae & dextro cordis lateri secundum cauae ortum adnascitur, ita quoque sinistra dextro sui basis lateri cordis substantiae, ubi uenalis prodit arteria, conascitur: sinistro autem latere ipsi uenalis arteriae corpori. Vsu, ut suo ordine paulo post dicturi sumus, parum admodum inter se differunt. Nunc enim omnium cordis particularum, quarum iam numerum, situm, formam, connexum, substantiamque complexi fuimus, usum & functionem feriatim subiicere nitemur: id non praeterites, in foetibus & nuper natis animalibus auricularum molem longe maiorem ex proportionem occurrere, quam in aetate prouectioribus.

CORDIS, IPSIUSQUE HACTENUS COM

memoratarum partium functio & usus, ipsarumque constructionis ratio.

Caput XV.

Cor cuius ani-
mae sedes.

OR irascibilis, seu uindictae honorisque concupiscibilis animae sedem esse, Hippocrati, Platoni, Galeno, & Stoicis ac Peripateticis pariter omnibus concessum fuit. Verum ad haec, Zeno, ipsiusque dogmata corroboraturus Chrysippus, Possidonius, ceteraque Stoicorum familia, & Aristoteles cum Theophrasto, reliquisque ipsius affectibus, cor principium fontemque esse uoluerit, non nunc dictae tantum irascibilis facultatis, at etiam eius quae ciborum, potuum, & uenereorum est appetitrix, quam alteratricem Aristoteles, alij uero naturalem, alij autem simpliciter concupiscibile appellare consueuerunt. Deinde etiam Stoici unam cum Peripateticis rationis uim, & ut semel dicam, animae principatum in corde collocarunt, omnium id in animali functionum atque officiorum initium esse arbitrati. Quamquam interim iidem inter se decretis pugnent. Aristoteles enim, Theophrastus, ac reliquus Peripateticorum chorus, & ex Stoicis Possidonius, irascibile uim, ac concupiscibilem rationalemque unius substantiae e corde proficiscientis facultates esse asserunt, animae autem species partes uel esse inficiantur, neque eas distinguunt. Chrysippus uero Stoicorum non postremus, sicut in una substantia, ita quoque in unam facultatem & iram & cupiditatem cum ratione coegit. At his omnibus refragat, ex diuini atque inter medicos facile primarii Hippocratis, & inter philosophos eminentissimi Platonis sententia, Galenus, qui in alijs plerisque locis, tum potissimum in noue libris quos de Hippocrati & Platonis dogmatibus inscripsit, illis namque libris tres animae species partes uel Natura admodum inter se discrepantes docens, firmissimis atque scientia prorsus suo ipsius suffragio facientibus demonstrationibus comprobatur, iecur ciborum potuumque & uenereorum concupiscibilis animae, cerebrum autem rationalis ac principis locum esse, cor duntaxat irascibilis animae ergastulum esse concedens. Porro ne hic forsitan in aliquem uentis, ac nescio in quem haereticis censorem impingam, ab hac de animae speciebus earundemque sedibus disceptatione prorsus abstinebo. quum tot hodie, ac potissimum apud nostrates sanctissimae uerissimaeque nostrae religionis censores reperias: qui si aliquem aut de Platonis, aut Aristotelis, suorum uel interpretum, aut Galeni de anima sententiam, uel etiam inter celebrandam Anatomem (ubi haec potissimum examinanda ueniunt) mussitare audierint, illico illum de fide ambigere, ac nescio quid de Animarum immortalitate haesitare astruunt, non perpendentes necesse esse medicis (si modo non temere ad artem accedere, neque inopportuna grotaui membro remedia applicare uoluerint) de his quae nos gubernant facultatibus considerare, & quot numero sint generatim, & qualis quaeque sigillatim habeat, quo uel in animalis membro singulae constitutae sint, & praeter haec maxime (si modo id adipisci mente possemus) quae animae substantia essentia uel sit. Quasi uero non citra impietatem nullamque prorsus fidei labem quis de grauium illorum autorum decretis nihil proponere, aut etiam illorum rationes alijs nouis corroborare, aut friuola aliorum argumenta refellere posset: ac quasi non aliter de sanctissima, quaeque accedentibus pijs operibus fide saluamur, felicemque aeternitatem hominum animae adipiscuntur, quae de his autorum dogmatibus, ac quas imbecillis & humana ratio suppedit hoc in negotio opinionibus, loquendum interrogandumque foret. Nihilominus interim de animae facultatibus, functionibus, substantia, natura, speciebus, & earum sedibus inuestigatione remissa, liberè asseremus cor facultatis, atque adeo spiritus uitalis fontem, & caloris natui sedem fontemque existere, ac pulsum autorem esse, singulasque cordis partes illi ad calorem spiritumque spectanti usui subser-

Medico de
animae facul-
tatibus ac sede
considerandi.

Cui functioni
omnes cordis
partes famul-
antur.

subseruire commonstrabimus. Quis itaque cordis inuolucrum (ut singula ea serie qua earundem prius constructionem enarrauimus, persequamur) sit usus, peculiare de inuolucro Caput utcumque pertractauit. Deinde & cordis situs, antea commemoratus, in ipso thorace est tutissimus, & ab omnibus quae thoraci extrinsecus noxae inferre possunt remotissimus. Praeterea cor in pulmonis id suis lobis ueluti digitis quibusdam amplexantis medio ita constituit, ut aequalem prorsus ex omnibus pulmonis partibus aeris per uenolam arteriam molitur attractionem, & rursus fuliginosorum recrementorum egestionem in pulmonem tentet, & iusta etiam portione per uenalem arteriam & uenam arterialem pulmoni sanguinem porrigat. Ad haec, cor non admodum procul ab ore, per quod inspirationem perfici necessum erat, locatum, eam corporis sedem nihilominus obtinet, ex qua commodè per arteriam magnae ramos toti corpori natuum calorem, spiritumque uitalem offerre queat. Quamuis etiam, quod ad totum corpus attinet, a medijs partibus tantum superius recedat, quantum a pubis ossium coalitu distat. is enim erecti adultorum corporis exquisitissimum habetur medium, non autem umbilicus, quem Galenus cordis situm enarrans, medium adamumsum esse censebat. Insuper non omnes corporis partes sedem aequè tutam nanciscuntur, quandoquidem basis ipso mucrone impensius occultatur, thoracisque mediam sedem magis occupat. Non enim omnes cordis partes, quum idem usus singulis haud delectetur, pari tutela indigebunt. Partes enim in basi constitutae, ualorum explantationi & exortui destinantur. Quae uero ab hac ad mucronis usque cacumen utrinque in lateribus, & anterioribus posteriusque habetur, cordis uentriculorum parietes censentur, atque ad uentriculos efficiendos subseruiunt. Mucro autem quodammodo processus est ualidus, ac propter cordis fibrarum hinc collectio nem copiamque, & carnis eas suffulcientis amplectentisque duritiem, solidus admodum, & uelut cordis uentriculorum operculum recensetur, instar propugnaculi uniuerso cordi praefectum, adeo ut mucro securius, quam basis ipsa pectoris os anterioraque corporis accedere queat. Mucro itaque cordis portio ignobilissima & abiectissima creditur: basis uero, quoniam ualorum exortibus praeficitur, omnium est primaria: quaecumque autem inter has sunt mediae, cum uicinarum dignitate proportionem exigunt. Quae enim basi uiciniore accedunt, paulo minus habendae sunt potissimae. At quae inter has sunt mediae, quantum abscedunt ab alterutra extremitate, tantum ab earum dignitate uel deficiunt, uel accedunt. Quod porro propter basim quoque quam latam amplamque ob quatuor illorum grandium ualorum initia esse oportuit, cor non exacte rotundum effectum sit, etiam si non dicatur, omnibus manifestum esse coniunctio. Quamquam Natura interim cor sphaerica figurae iniurijs innoxie ferendis omnium pertinacissimae, & ceteris omnibus capaciore, adeo accedere uoluit, ut cor in maximis ipsius dilatationibus prorsus sphaericum appareat, quod admodum in ipsius contractionibus oblongum, & pineae nucis modo productum cernitur. Neque etiam ob aliud oblongum cor esse dicimus, quam quod id in mortuis concidens, productumque semper ostenditur. Si enim id in mortuis ita distentum obseruaretur, quemadmodum in uiuis sectionibus id quoties dilatatur breuius quidem, sed latius fieri spectamus, tunc merito non oblongum, sed rotundum, ac paulo minus toto sphaericum esse censeremus. Quis autem cordis substantiae sit usus, in decimo Capite, quando cordis cum musculo comunitatem, & rursus differentiam prosequeremur, necessario complexi sumus, praecipue tum explicant, cui potissimum muneri triplex fibrarum genus cordis substantia intertexens, dein & caro has amplectens & suffulcens, praeficeretur. Ceterum uena cordis basim coronae instar cingens, & ramos per externam cordis superficiem deorsum a basi exporrigens, cordis substantiae nutrimentum suppeditat, argumentoque est, cordis substantiam potius sanguine crassiore hac uena deducto, quam tenuiori & leuiori & expurgatiori quem cordis uentriculi continent, enutrir. Neque etiam hanc mihi sententiam quis disturbari, etiam si uenae coronalis ramos non penitus, sed ueluti superficietenus in cordis substantiam dispargi contenderet, quum tot innumeris musculis etiam uniuerso cordis corpore crassioribus uenas duntaxat ad extremam superficiem adnasci sciamus, paucique admodum in uniuerso corpore sint, qui in ipsorum uentres uenas penitus disseminari permittunt. Deinde non oscitanter perpendendi ueniunt praecipui uenae coronalis rami, ex basi deorsum uersus mucronem descendentes, quorum unus anterior, alter posterior exporrigitur, uterque secundum cordis uentriculum septi ductum protensus, quasi cordis substantiae his sedibus septi gratia plus alimentum requireret. Quod etiam testatur ramuli sinistro cordis lateri insigniores quam dextro exporrecti. nam quanto substantia cordis ad sinistram sinum crassior est, tanto etiam eius sedis ramuli tumidiore, frequentioresque cernuntur. Atque haec eo diligentius sunt examinanda, quo magis scholastici disputatores suis nugis distinctionem interurbare afluere, se se excruciant, num uentriculus intestinaque suo quem totius corporis gratia efficiunt succo, an uero sanguine enutriantur: non expendentes, alia prorsus functione organum aliquod, puta uentriculum, intestina, uescas utraque, urinarios bilisque meatus, utrum, uel

Inuolucrum
usum.
Situs cordis
ratio.

Lib. 2. de
crebris Hipp.
et Platonis.

Omnes cordis
partes non aequè
dignas esse
se.

Formae cor-
dis ratio.

Cordis substantiae
usum.

Coronariae uenae
usum.

Dd 4 nas,

Coronaliū ar
teriarū usus.

Cordis neru
li usus.

Dextre cor
dis uentriculi
usus.

Vene caue
oris in cor
pertinentis
usus.

Arterialis
uene usus, &
ipsius constru
ctionis ratio.

nas, arterias, & eius generis organa, sui ipsius corporis substantiæ nutritioni providere, & eam actionem cuius potissimum nomine cōdita sunt, obire. Parum quoque animaduertunt, publicis illis attrahendi, retinendi, propellendi, facultatibus fibras subseruire, priuatarū autē eorundē functionum (quas in ossibus, membranis, cute, & eius generis partibus fibris carētibz expen dere licet) instam duntaxat uim citra fibrarum subsidii, autorem esse. Quinetiā huc accedunt cordis substantiā implicantes arteriæ, quas per cordis substantiam uenarū propaginibus concomitatas deferri retulimus. Hæ enim, etiam si cor instar communis officinæ caloris innati fons sit, eumque imprimis contineat, cordis substantiæ offeruntur, eius insitum calorem temperaturæ. Porro quum hæc adamussim inquires, Galeni placito in septimo de Administrandis confectionibus libro neutiquam acquiescendū uenit, quo coronales uenas ex cordis dextro sinu pronasci docuit, illæ etenim extra sinum à caua enascuntur, supra trium uenæ caue orificij membranularum principium, adeo ut coronales uenas adiens sanguis à caua assumatur, prius quam hæc in cordis sinum sanguinem depromat. Cæterum neruulus cordis basi oblatu, tri stantium duntaxat sensus gratia, non autem motus cordis largitur. Cordis cartilagineam, aut si uoles dicere osseam substantiā, uenæ arterialis & magnæ arteriæ origini additam, aut ex qua potius illa uasa originem ducunt, ad cordis fulcimentum facere, dissectionis professores arbi trantur: & quamuis etiam ea ipsa substantia, nullum prorsus cui insit firmamentum habeat, nisi forsitan quatuor cordis uasa cordis inuolucrum penetrantia, uerū illa non magis huic cartilagineæ substantiæ, quàm reliquæ cordis basi (si quid modò ad stabilitatē conducerent) firmamento essent. Porro cordis uentriculorū officium eiusmodi ferē est. dexter eo quod san guinem præcipuè cōtinet, sanguinisque elaborationi potissimum dedicatur, sanguineus Latinis iuxta ac Græcis nuncupatur. is namque pulmonis duntaxat gratia, à summo rerum Opifice in signi iustitia cordi insculptus est. Pulmo enim qui instar promptuarij cordi circumponitur, ut id ab illo aërem perpetuò allicere queat, rarus, fungosus, leuis, ac ad thoracis motus sequecissi mus fieri debuit. neque eiusmodi profectò suis functionibus idoneo nutrimento ali potuit, nisi priuatim illi sanguis ex eo quem caua cōtinet leuis, aërius, spumofus, expurgatus, nihil minus quàm feculentus, ab alio organo præpararetur, atque ita ipsi pulmōi ad opportunam nutri tionem deduceretur. At nullum organū corde ipso calidissimo, & pulmōi proximo uiscere, ad id munus erat aptius: neque etiam aliud omnino iustius pulmōi hac in re famulari poterat: quandoquidem nimis quàm ingratum cor habendum foret, si pulmōi tam amice aërem, quo nihilico concidere emorire uelit, perpetuò indiget, ipsius nomine attrahenti, ac obsequentiissi mi famuli ritu præparati, & illius potissimum gratia fabricato, nullas uices referendas putaret, ac non modis omnibus cor, ut gratiam reponeret, pulmōi opportunum alimentum (quum id citra incommodum possit) conficere, præparare que studeret. Pulmonis igitur occasio ne dexter cordis uentriculus creatus est, quod etiā liquidissimo animalia confirmant pulmone carentia, ac ob id dextro cordis uentriculo destituta. Hic namque uentriculus in animalibus quæ illo donantur, à caua uena quoties cor dilatatur, ac distenditur magnā sanguinis uim attrahit, quem adiuuantibus ad hoc uentriculi foueis excoquit, ac suo calore attenuans, leuioremque, & qui aptius impetu postmodū per arterias ferri possit, reddens, maxima portione per uentricu lorum cordis septi poros in sinistram uentriculum defundere sinit: reliquam autem eius sangui nis partem dum cor cōtrahitur arctaturque, per uenam arterialem in pulmonem deriuat, ac pro inde cor in dextrum uentriculū sanguinem ex caua uena quoties dilatatur, pulmōi & sinistro cordis uentriculo attrahit: atque is quem in præsentia nouimus, uenæ caue in cordis uentricu lum orificij est usus. Vena autem arterialis sanguine in pulmonem deferendo potissimum au xiliatur. Cur uerò hæc inter reliquas corporis uenas arteriæ tunicas adipiscatur, in pulmōis sermone obiter expressimus, quum eam crassam ualidamque factam esse diceremus, tum pro pter continuos pulmōis & cordis motus, tum etiam ne pulmō tenuis illius quem cōtinet san guinis plus quàm ad nutritionē sufficere possit (etiam si quàm plurimo indigeat) sibi alliceret: dein ut pulmō, continuo ipsius motu & calore sanguinē in arteriali uena deductum sibi magis excoqueret, spumoforemque redderet. qualis is iam profectò est, qui per arteriā uenalem ex sini stro cordis sinu pulmōi offertur, quum is iam in utroque cordis sinu elaboratus fuerit. Acce dit huc, arterialem uenam organum soli nutritioni opportunissimè subseruiens, quodque secun dū pulmōis compressionem & dilatationē quiescere, atque quàm minimum moueri opor tuit, magna Naturæ providentia alijs corporis uenis impetius rigidum, crassumque, & cōpressu dilatatuque difficilius factū esse. Hac siquidē ratione uenæ arterialis propagines, arteriæ uenalis & asperæ distentionē & dilatationē haud impediūt: quum interim si illæ propagines sequaces essent, atque leui occasione distenderentur, magnam pulmōis amplitudinem illo dilatato im plerent,

Fig. B. 7
Fig. E.

Fig. B. 7
Fig. E.

Fig. B. 7
Fig. E.

Fig. B. 7
Fig. E.

Fig. B. 7
Fig. E.

plerent, & rursus compresso pulmone subsiderent, magnamque uim in asperæ arteriæ propagi nibus ex pulmōis cōpressu fieri prohiberēt. Et sanè hinc dum de uasorum robore loquimur, dextræ cordis auriculæ usum petere poterimus. Quum enim cor ualido impetu distentū san guinem in dextrum ipsius sinum ex caua alliciat, & quodammodo rapiens eum absorbit, quumque ipsa uena caua ut ex illa in alias corporis partes sanguis non ita, ac ille pulmōis tenuis gratia nutritionis resudaret, non adeo crasso ualidoque, ac arteriæ constat corpore, periclitaretur profe ctò uena in ualida illa cordis attractione, ne rumperetur, nisi sagax Natura dextram cordis au riculam creasset, quæ ad cordis motus sequax, & sanguine plena, quum cor dilatatur, sanguinē eum quem continet, in dextrum uentriculum diffundere posset, ipsaque quodammodo in uen triculum attractionis impetum solutura conuolueretur, cordique instar promptuarij esset. Atque huic usui auriculæ correspondet cuticularis constructio, quæ leuis & iniurijs interim perferen dis contumax, & ad cordis motus sequax est. caua autem uisitur, ut continere materiam possit: & fibris cōstituitur, ut attractioni, retentioni & expulsionī subseruiat. Neque etiam carne, quæ fibras illas amplectitur, destituta est. Verū quod cordis substantiæ ipsius auriculæ substan tia adeo conuenit, uidetur ostendere, & innata sibi facultate ad sanguinis leuem quandam cor dis uentriculo præparationem conducere. Neque mehercule oscitanter, si quis indefessus Na turæ operum indagator fuerit, auricularum usus uenit expendendus. nam modò cōmemorati ulus nequaquam præcipui uidentur, quod uel ex illarum motu corde penitus concidente, & in uiuis sectionibus transuersim dissecto queas animaduertere, quoties in uiuo animante cor dis motu iam cessante, neque dilatatis cordis sinu uentriculis, auriculas tamen adhuc palpitare, disten dique contrahi obseruas. Cæterum ne irrita cordis dum dilatatur in dextrum sinum sanguinis ex caua uena fiat attractio, eodem scilicet rursus dum cor comprimeretur per idem orificiū Eu rypirū, propulso, tres membranulas caue orificio Natura præposuit, quæ quidem sangui nem dilatato corde in sinum ex caua influere sinunt, ac compresso corde, ne idem in cauam re fluat, prohibent. Quum enim dexter cordis sinus distenditur, quod fit quoties breuior reddi tus in latitudinem insigniter proficit, tunc membranæ illæ laxiores factæ, ad uentriculi dextri latera cōcidunt, ac sanguini recluso caue uenæ orificio aditum præbent. At uentriculo rursus constricto, seu, ut in constrictione sit, longiore facto, & interim arctato, membranarum fibræ, ipsæque membranæ propter cordis mucronem ab ipsius basi magis abscedentem tenduntur. & quum uentriculi mucro in eum modum angustior efficitur, membranarū quoque fibræ mu cronē uentriculi potissimum adnatæ, inuicem colliguntur, ac proinde etiam e regione centri ue næ caue orificij, suis extremis inuicem accedentes, orificium id occludunt, ac quo minus san guis rursus in cauam profluat, obstaculo sunt. Verū & ad hanc actionem, sanguis ipse à uen triculū lateribus compressus auxiliatur. is namque quum uenæ caue orificium petit, ad postero rem membranarum sedem impetu ruit, eas uersus orificij centrum comprimens, ut illæ ma gis inuicem conuieat, autor est, sibi ipsi ne hac illi aditus detur, obstat, uenæ tunc arterialis orificium accedens, quod quidem in cordis cōtractionibus patens sanguinem uersus pulmo nem transmittit. at quo minus idem rursus dilatato corde in dextrum sinum regurgitet, tres membranæ arterialis uenæ orificio præfectæ cauent. Illæ etenim quia principium cum uenæ arterialis origine ducunt, ac sursum tensæ, in uenæ cavitatem cessant, atque ad uenæ latera concidunt, sanguinē in cordis contractionibus promptē in uenā fluere sinunt. at quum is rursus ob cordis dilatationē ad uentriculū uacui fuga retractus, aut etiā in pulmōis cōpressionē uersus uenæ arterialis caudicē protrusus ad cor impetu uergit, per uenæ latera descendens, inter uenę corpus & posteriorē membranarū sedem cōcidit, spacium quod inter corpus uenæ ac mem branæ est, implens. Vnde etiā necessariò membranæ deorsum protrudens ipsis, ut ad orificij uenæ arterialis centrum inuicem cōnuent, orificiumque claudant, occasio est. adeo ut quanto uehementius cor sua dilatatione sanguinē retrahit, ipseque pulmō inter expirandū comprimitur, tanto exactius membranæ uenæ orificiū obturantes, sanguinē in cor refluere prohibet: uerū nō ita accuratē id præstāt, ut nihil prorsus sanguinis in primo retractionis impetu in cor rursus defluat. Nam obstaculum, ne quid penitus regurgitaret, effingere, fuit impossibile. Cæterum quum arterialis uenæ membranulæ nullum nisi à sanguine refluente impetum sustineant, quæ autem uenæ caue orificio præficiuntur etiā secundū cordis motus fibrarum suarū quibus dextri cordis uentriculi mucrone cōnascuntur interuētū, tensionē experiātur, haud mirum est, has illis longē ualidiores à Natura pro creatas esse, atque huic caue orificio auriculam propter uehementem cordis attractionē præfici, siue hanc fabrorum follium aërem attrahentiū modo cor molitur, id enim cordi magis quàm cuius alijs inest: siue lucernarū flammæ oleū attrahen tis ritu, quippe hac uirtute cor quū innati caloris fomes existat, haud destituitur: si uerū rursus ut magnes

Dextre cor
dis auriculæ u
sus, & ipsius
cōstructionis
ratio.

Membranula
rum caue ori
ficij præfecta
rum usus.

Membrana
rum arterialis
uene orificij
ratio.

Sinistri cordis uentriculi usus & constructionis ratio.

magnes familiaritate qualitatibus ferrum trahit: quid namque familiarius est cordi ipso aëre, ad infirmitatem & caloris nativum nutritionem: deinde etiam sanguine utilius & benignius nihil, ad nutritionem ac spiritum vitalem restaurandum censetur. Sinister cordis uentriculus, quod spiritum vitalem præcipue contineat, & cōficiat, aëremque amplectatur, dissectionis professoribus spirituosus aëreus uenit nuncupatus est. Hic tanto crassioribus ex cordis substantia lateribus quam dexter uentriculus, constituitur, quanto materia quam ipse in clusam seruat, leuior, rarior, & euaporatu promptior, uelociorque illa est, quam dextrum in se habere diximus. Eadem enim est laterum horum uentriculorum in crassitie ob contentam in ipsis materiam ratio, quam in uenæ arteriæque tunicis esse aliquando commemorauimus. quanquam etiam fortassis humanæ machinæ architectus, sinistrum cordis uentriculum crassioribus lateribus etiam constituerit, ut ille laterum grauitate sanguinis in dextro uentriculo contenti copiam pensaret. Minus enim sanguinis in sinistro uentriculo asseruatur, estque is plerumque tenuior & flauior, quam quæ interim quandoque contrario crassior rigidiorque appareat, calidior uero semper. Porro reliqua quæ ad huius uentriculi partium usus enarrationem requiri possint, ex dextri uentriculi enarratione non importune petentur. Quemadmodum enim dexter ex caua sanguinem trahit, ita quoque sinister aërem ex pulmone in arteriam uenalem attractum, ad se dilatato corde allicit, illoque ad caloris innati refrigerationem & substantiæ ipsius nutritionem, spiritumque uitalem utitur, hunc aërem excoquens & præparans, ut is una cum sanguine qui ex dextro uentriculo in sinistrum per uentriculorum septum copiosius refudauit, in magnam arteriam, totumque adeo corpus delegari possit. Quod autem eiusmodi alterationibus, cordis caro insigni artificio à rerum conditore ad iustitiam temperata præficiatur, quoad diuinam hominis fabricam cognoscere possumus, fatemur. Caterum si quæ fuliginosa recrementa ex hac aëris in sinistrum uentriculum dilatato corde contracti emutatione, ipsoque innato calore producantur, ea rursus per arteriam uenalem cōstricto corde in pulmonem externi arbitramur. Atque ea potissimum arteriæ uenalis corporis est ratio, nam continuo indefectus aërem ex asperæ arteriæ ramis, ipsoque adeo pulmone in se assumere debebat, & rursus suis motibus cordis rhythmis correspondentibus, fuliginosas eiusmodi reliquias in asperæ arteriæ ramos propellere: quod sane difficulter admodum fecisset, nisi corpus tenuius rariorque alijs arterijs nacta fuisset. Nam etsi hæc eundem cum reliquis partibus corporis usum præstet, in quo hæc cordi accommodata censetur, non tamen arteriæ propriarum mole tantum aërem qui illis non per occultos meatus, sed per patentes in ipsis cavitates à corde una cum sanguine offeruntur, assumere, rursusque propellere, ac arteria uenalis debebat, adeo sane ut hæc necessariò tenui & uenarum corpore confirmata sit. Quanquam natura interim adeo suæ securitati atque possibile fuit, prouiderit: quippe longum ex sinistro uentriculo ad pulmonem ductum (qui ipsi nocuus fuisset) præcauens, statim in ipso ortu eam diuisit, atque breuissimo prorsus ductu illam in pulmonem digessit, ut hæc illico pulmonis substantia undique suffulta, implicitaque, à ruptionis periculo securior euaderet. Deinde & ex ipsius corporis tenuitate, quam Natura nisi illa maxime indiguisse, facile uitasset, alius usus accedit, pulmonis nutritioni accommodatus, nam hæc arteria, ut relique totius corporis (præter asperam) omnes, sanguine tenui ac spirituofo oppleta, etiam pulmone idoneum suppeditat sanguinem, id pulmone supplens, quod nimium seuera rigidaque arterialis uena ob corporis sui crassitiam, & sanguinem quoque minus quam arteriæ uenalis sanguis, leuem aëremque, pulmone denegabat. Porro & sinistra cordis auricula uenosa arteriæ adnata, idem prorsus officium huic & sinistro cordis sinui præstat, quo uenæ & dextro cordis uentriculo dextram auriculam usui esse diximus: & sinistra auricula tanto minori cavitare donatur, quanto etiam arteriæ uenalis orificium, cauæ orificio angustius uisitur. Deinde aër etiam ipso sanguine sequacior est, adeo ut & hac quoque occasione sinistra auricula iure minor dextra creetur. Nam quum aër ita promptè attrahatur, non tantum periculum erat ex attractionis impetu (qui potissimum uacui fuga aërem trahit) uenosa arteriæ corpus, ita atque cauæ cōuelli. Quod autem sinistra auricula pro ipsius mole paulo carnosior ac perinde etiam crassior & pinguior, & ad motum minus sequax quam dextra auricula cernatur, argumento quoque est, ad quandam materierum præparationem auriculas cordi famulari, & auriculas ipsas proportionem quandam cum cordis sinibus sortiri. Porro ut auricularum par usus est, ita etiam sinistri uentriculi membranulæ usu penitus cum dextri uentriculi membranulis conueniunt. Duæ enim uenalis arteriæ orificio commissæ, ac introsum in cordis uentriculum deductæ, corde quidem dilatato aërem ex uenali arteria in uentriculū ferri admittunt, ipsarum fibris propter cordis mucronem uersus basim in dilatatione magis adductum laxatis, ipsisque membranulis ad uentriculi latera concidentibus. Quæ autem cor constringitur, obstaculo sunt, ne aër rursus in uenalem arteriam ruat, irritusque cordis labor efficiatur. quam

Cordis carnis usus.

Venalis arteriæ corporis ratio.

Sinistri cordis auriculæ usus.

Membranulæ uenalis arteriæ & membranulæ arteriæ usus.

quam interim credamus has membranulas quum duæ duntaxat sint, suum orificium cui præficiuntur, non ita adamussim obturare, ut fuliginosis excrementis per uenalem arteriam exitum in cordis contractione præpediant. Quinetiam magnæ arteriæ orificium occupantes membranulæ, is omnino functione respondent, quas in uenæ arterialis orificio haberi retulimus. Hæc siquidem in cordis cōtractione spiritum uitalem unā cum sanguine, quem impetu ruere Plato dicebat, in magnam arteriam profluere sinunt. at corde rursus dilatato, spiritusque ac sanguine denuo ad uentriculum tracto, illius regurgitatione in uentriculum prohibent, sanguine nimirum eas uersus magnæ arteriæ orificij centrū (ut in arteriali uena fieri nouimus) cōprimente.

Præsens itaque liber constructionem partium, quas Natura aëreæ substantiæ reficiendæ fabreficit, utcumque complexus est, quæ quum sui spiritus magnam portionem ad animalis spiritus in cerebro generationem mittunt, opportune quum iam eo usque humani corporis harmoniā deduximus, sequenti libro cerebrum sensus ac motus arbitrij principium & rationis sedem, omniumque uiscerum in altissimo corporis locatum regem, aggrediemur. Priusquam tamen huic libro colophonem adiciam, operæ precium fuerit hoc libro traditarum partium administrandæ sectionis rationem eo ordine cōplecti, qua proximè præcedente libro, cibi potionisque ac generationis organorum sectionem docuimus.

CORDIS, PULMONVM, RELIQVORVM

que respirationi seruientium organorum administrandi ratio.

Caput XVI.

Fig. 1. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 2. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 3. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 4. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 5. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 6. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 7. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 8. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 9. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 10. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 11. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 12. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 13. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 14. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 15. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 16. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 17. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 18. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 19. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 20. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 21. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 22. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 23. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 24. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 25. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 26. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 27. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 28. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 29. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 30. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 31. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 32. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 33. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 34. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 35. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 36. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 37. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 38. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 39. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 40. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 41. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 42. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 43. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 44. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 45. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 46. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 47. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Fig. 48. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

NATOMICAM hanc administrationem in eo cadauere, quo superiori libro descripta organa aggressus es, persequi conuenit. ita enim præsens illi administrationi, & ei quæ in septimo tradetur libro accommodabitur, ut in eodē corpore uniuersam humanarum partium fabricam in cadauerum penuria, alijs ostendere queas. Vt enim simul omnia in uno primum tua solius opera adamussim discas, impossibile arbitror. Præcedentis itaque libri cōtinuata administratione, sustentaculum ceruici subijcito, cuius ope ea exporrigatur, caputque in posteriora reclinatū pendeat, in quem usum quadrangulatis illis fictilibusque lapidibus uti consueui, eos secundum longitudinem tenuioribus suis lateribus mensæ innitentes ceruici supponēs, ac caput deprimēs. Deinde ut in secundo libro docui, faciem & uniuersam colli anteriore sedē cute nudo, ac primum faciei musculos, qui trōtis cutem & palpebras, deinde quigenas, labra, & narium alas mouent aggredior, non præteries in altero latere uenarum, arteriarum, & neruorum ramos. Quum itaque ad eum quem præcepimus modum, faciei musculos demonstraueris, eos qui ossi uimaginē referenti proprii sunt, ac qui à pectoris ossibus in primā laryngis cartilagine scuti assimilata feruntur, aggredieris. Deinde à pectoris ossibus & clauiculis musculū liberabis brachiū pectori adducentē, insuper illum qui à clauicula primæ costæ inferitur. Ad hos, musculū quoque scapulam pectori adducentem à costis separabis, uenis, uti iam diximus, cū arterijs neruisque obseruatis, aut musculos in uno latere duntaxat, in altero uero uenas, arterias & neruos expendes: quorum series si memoria exciderit, à tertio libro & quarto uenit petenda. præsens enim locus in immensum excresceret, si illa hic quoque ordine recenserem. Post hos à pectoris ossibus & clauiculis rescabunt, qui hinc ad mamillares capitis processus ascendent, hac in omnibus obseruata ratione, ut singuli suis quibus inferunt ossibus integri adhuc appensi seruetur, postmodumque in ostendēdo reliquorum sui articuli musculorum numero accommodari possint. Quo nam autē artificio singuli sint scindēdi, quidque in cuiusque sectione priuatim ueniat obseruandū, in secundo libro suis locis abunde sum persecutus. In præsentia à pectoris ossibus clauiculas acutiori cultello liberare contendes, robusta quibus illæ pectoris ossi colligantur ligamēta diuidēs, ac interim accuratissime cauēs, ne cultello altius iniecto, quæ huic articulo subiunt uasa uulneres. Atque hic cartilaginem examinabis, quæ clauiculā pectoris ossis sinum, præter alias articularum cartilagine intercedit, & aliquò reponenda est, ut illa postmodum in skeleti connexu (si uisum fuerit) uti queas. Liberatas autē clauiculas nitēris uis à pectoris ossibus attollere, ac ab illo primæque costæ in exteriora reflectere, ita enim primæ thoracis costæ cartilago, quæ costæ ossi cōtinuatur, in conspectum ueniet: quæ cultro non admodum crasso ab ossibus liberanda, hic quoque mente adhibita, ne culter profundius mergens, quicquam in iugulo uiuiet. Vbi primæ costæ dissecueris cartilaginem, deinceps ordine reliquas omnes à costis cultro, aut si uoles nouacula dirimes, continuasque lineas intercostales musculos ad thoracis usque capacitatem diuides. Liberatum nunc cum cartilaginibus à costarum ossibus pectoris os, non nihil eleuatum modo in dextrum, modo in sinistrum latus reflectendū est, & thoracem interserpientes

Que hoc libro pertraclata sint.

Musculorum quorundam et uenarum administratio.

Clauicularum à pectoris ossibus liberatio.

Costarum cartilaginū cum pectoris ossibus ab ipsarum ossibus liberatio. Nimirum thoracis amplitudinem interserpientes examinetur.

cium, coronalis uenae origo etiam apparebit: cui si stylum ex molli plumbo indideris, quo nam pacto cordis basin cingat, ramosque in ipsius corporis superficiem deriuat, obseruabis. Hic uelim quoque ex uenae cauae amplitudine stylum in uenam coniuge destitutum inderes, ipsius a caua originem, ridiculamque nostrorum Asculapiorum rationem consideraturus, qui in octo utriusque lateris inferiorum costarum inflammatione, Hippocratem non mittendum esse sanguinem asseruisse affirmant, quod cor ex uena sine pari sanguinem adeo rapiat, ut nihil sanguinis missione ex uena hac educi possit. Quasi uero nunc tibi secanti non longe esset clarissimum, cor in sanguinis missione, inflammatis octo inferioribus costarum intervallis nihil obstare, ac proinde sanguinem tunc quoque mittendum: & Hippocratem non adeo fuisse stupidum, ut octo humiliores costas sub septo transuerso esse arbitratus fuerit, & inflammationem huius sedis ad clauiculam usque etiam tensionem producere ignorauerit. Verum hic sermo ne praeter institutum ad meum de uena in laterali morbo secanda placitum longius expatietur, retinendus uenit: quanquam mehercule nunquam magis hac de re sententiam quam praesentibus uenis indagandam arbitrer, non autem citra uenarum cognitionem solis autorum distortis suffragijs cruedam. Porro simulatque coniuge carenti uenae stylum immiseris, oblongus crassusque baculus cauae uenae est imponendus: quem quum absque negotio recta per cauiam ad inum usque uentrem protruseris, quam bellè Galenus & ceteri dissectionis professor res huc usque hallucinati sint, discas, qui caua ex iecoris gibbo uno caudice enatam similiter ac magnam arteriam in duos truces, quorum hic inferiora, ille uero superiora petit, diuidi censerunt. Verum hec quum iecur aggredieris, uisurus es explicatius, quanquam nihil prohibet, modo septum transuersum e corpore quantum poteris resecare, iecurque in sinistram latus adeo reflectere, ut posterior ipsius sedes in conspectum ueniat: ac ubi baculum a uenae cauae sede qua cor spectat ad eam usque regionem qua renibus uenae offeruntur, detrusum aliquandiu in uena seruaueris, animaduertaris iecoris substantiam toti cauae posteriori sede non obduci, cultello secundum baculi longitudinem ducto cauiam diuides, ac uenarum a caua iecori exporretarum ora inuestigabis. Dein ipsi qui nimium pertinaciter in Galeni Anatomes professorum primarij uerba iurauerunt appellatis, singula ipsius argumenta de uenarum ortu resumes, atque studiosos ne ex commentarijs nauigare discant, hortaberis, unicam ueritatem, non uero autoritatem, illosque in cathedra gestus commendans. Porro sectione rursus ad cor conuersa, digito aut stylum in elatiori dextri sinus sede arterialis uenae orificium inquires, & illi intruso cultello, ex dextro uentriculo aliquoufque in arterialem uenam sectionem duces. Qua facta, sanguineque si quis erit eluto, uisui sese arterialis uenae orificium simul cum suis membranis offert: quas, ut exactius contempleris, stylo attolles, eodemque arterialis uenae ductum in pulmones examinabis. Tunicae etiam ipsius ex quibus arteriae instar conformatur, facile uidentur, modo quis ductae iam sectionis lateribus labris ue animum adhibuerit. Sinistram cordis sinum similiter longa sectione a sinistrae auris radice ad cordis usque mucronem facta aperies, & sanguinem perinde ac in dextro exterges. In hoc ipsius primum intuebere amplitudinem, deinde cordis substantiam in hac sede crassitiem, postmodum stylo duas arteriae uenalis orificio praepositas membranas facile adinuenies, ac qui in uicem in cordis constrictione conuiueant, obseruabis. Ut uero exactius se offerant, cultello uenalis arteriae ori immisso, sectionem in ipsius usque cavitatem molieris, ac ad aperto distentoque ore membranas denuo contemplare, plumbeo stylo uenalis arterie in pulmones primas distributiones inquirens. Magnae autem arteriae orificium, & membranae ipsi praefectae inueniuntur, si post alteram arterialis uenae membranam, quae cordis sinum septo uicinior est, digito in elatissimam sinistri sinus regionem protruseris. is namque magnam subibit arteriam, & dein cultello secundum digito in arteriae orificium intruso, ex cordis sinu sectionem in arteriae amplitudinem duces. Quando enim hanc tentaueris, & arteriae magnae membranas in ipsarum sede, qua uasis corpori incumbunt, inspexeris: coronarium arteriarum ortus tibi occurret: adeo ut nunc nihil in corde spectandum tibi sit reliqui, nisi forte illo uarie dissecto, ipsius substantiam & arterie magnae arterialisque uenae dissectionis radicibus, os inquirere statueris, quod cordi priuatim ab Anatomes professoribus ascribitur. Si igitur nullum os praeter cartilagineas ditorum modo uasorum radices adinuenieris, illas a reliqua cordis substantia resecabis, ut simul cum cartilaginibus clauicularum articulationibus peculiare ad ossium compositionem referuari recondique ualeant. Corde in hunc modum abiecto, asperam arteriam (seruata interim larynge) examina, primum quidem ipsius cartilagineas & membranas, quibus illae inuicem colligantur: & dein ipsius primam in pulmones seriem, qua inuenta, aliquam pulmonum fibram integre a reliquis pulmonibus absecabis, ac in uenae arterialis ramum, & arteriae uenalis & asperae ramos stylum intrudes, & diuisa pulmonis membrana horum ramorum

Cauae uenae ortus examet.

Arterialis uenae orificij ac membranae examet.

Sinistri cordis sinus ipsiusque uasorum membranae examet.

Cartilagineae cordis substantiae examet.

Asperae arteriae.

Pulmonis.

rum propagines, distributionisque naturam inuestigabis. ad quod mirifice conduxerit undecunque rupta lobi illius membrana, ipsum inter duos asseres adeo comprimere, ut pulmonum substantia a suis quibus obnascitur uasis abscedat. Licebit modo aspera arteria ab ipsius capite diuisa, eaque deorsum a stomacho tracta, pulmones omnino e thorace auferre, & stomachi progreffum adinuenire, qui citra aliam sectionem pulmone reiecto, una cum neruis sexti paris illum amplexatibus, conspectui sese offeret. Tamen ut neruorum in uentriculi orificiis seriem intuearis, septum transuersum a stomacho liberandum est, ipsaque insertio, si uentriculus adhuc in corpore asseruatus sit, indaganda. Insuper foramine alicubi in stomacho qua collum perrepat factio, fistulaque illi indita, uentriculum quam poterit maxime inflari curabis, & deinde stomacho iuxta laryngis radicem diuiso, illum cum uentriculo, aut solum, si prius uentriculum ademeris, e corpore trahes, glandulis illis qui in medio ipsius fere ductu plurimum consistunt, similiter examinatis. Iam quoque tempestiuum esset (nisi id prius praestitisses) iecur a septo transuerso secernere, ac tandem ex corpore auferre, quod ubi feceris, ipsiusque formam diligenter contemplatus fueris, cultello uenae cauae iam flaccidae indito, hanc longa sectione aperies, ut exacte pateat ipsius per iecoris substantiam transitus, deinde ramorum a caua in iecur ingressus. Vbi itaque duo praecipua illorum uideris orificia, alteri stylum quam poteris penitissime indes, & ablato uenae portae quo iam antea eam intercepisti uinculo, illius quoque ramo secundum uenae cauae styli ductum in iecur procedenti alterum stylum immittes, & postmodum obtuso cultro iecoris substantiam ab illis ramis, qui stylos continent, niteris abraderi, ut uenarum per iecoris corpus serie, ipsiusque substantiam discas, ac demum inter duos qui stylis distenduntur ramos bilis uesiculae meatulos obserues, & bilis uesiculam a iecoris corpore erasam inuertas, solamque sedulo contempleris. Postremo uenae ab umbilico in iecur deductae ingressum, insertionemque expendes, mente thoracis uertebrarum corporibus adhibita, ut cultello grandem arteriam secundum longitudinem aperias, ramorum quos utrinque in costas spargit uisurus orificia. Deinde ramis illis dissectis, arteriam ex corpore adimito, & uenae coniuge carentis propagines expendito, ut & hanc quoque a uertebrarum corporibus liberes. Modo tibi in propatulo est sexti paris neruorum cerebri ramus, qui radicibus costarum exporretus sub tunica costas succingente ad organa a peritoneo circumplexa contendit. Vt uero neruulos cernas, quibus ramus ille adaugetur, a thoracis uertebris tunicam costas succingentem detrahes, ut costas pariter hac nudatis, quae modo recensuimus conspiciantur. Ceterum ubi a costas tunica thoracis cavitatem succingentem ita diuulseris, cultelli mucrone ad costas os proximè adacto tunicam obseruabis, quae priuatim singulis costas obuoluitur. eam dico, quam secundae costas succingentem tunicam nonnulli dissectionum periti nuncuparunt. Absolutis ad huc modum omnibus quae peritoneo & tunica costas succingente inuoluunt, si uisum fuerit, quam poteris apertissime costas in suas sedes reponere conaberis, & osse pectoris quoque cum cartilaginibus ipsi coarctatis assumpto, & clauiculis etiam in suam sedem repositis, quam licebit studiosissime musculos eos quos iam antea ab insertione pendere sinebas, suis locis situabis, primum dico thoracem mouentium, primum brachij motum opificem, scapulae motorum primum, eum qui a pectoris osse & clauicula in mamillarum capitis processum fertur. Quod ubi praestiteris, ea prorsus serie quam in secundo libro docuimus, omnes brachij & scapulae mouentes musculos ex altero latere aggredieris: mox omnes qui thoracis motibus praesunt, & qui capitis ac dein dorso motibus famulantur, postremo temporalem & masseterem. cubiti enim & brachialis, digitorumque motibus subministrantes musculos licebit post cerebri anatomem dissecare. Neque est quod hic prolixè commemoratos musculos licebit post celatim recensere, quum id ita diffuse in secundo libro factum esse minime ignores. Ceterum in altero cadaueris latere uasorum neruorumque seriem licebit sedulo exquirere, quum id factum sit facillimum, si illorum descriptio te non lateat, in musculorumque sectione probe uersatus sis. quantquam ego manus uasorum neruorumque administrationem, ut puta paulò difficiliorem, etiam postea perlequar. In praesenti autem os adeundum est. & quandoquidem iam faciei omnia extrinsecus persecutus es, ut id aperias necessum est, quod nulla ratione facturus es melius, quam robusto cultro infimae maxillae inferioris sedi sensum appposito, & postmodum huius, malleique opera maxillae inferioris osse diuiso. Verum ad eum modum ossa quae sceletum praeparando alioquin apta essent, propter fractam inferiorem maxillam uitias. & si illa maxilla illam in altero latere in suo sunt administrare proposueris, sectionis claritati utcunque oberis. Quapropter diuiso, ad eum quem dixi modum, osse, primum fortioris cultri dorso diuisioni imposito, illoque postmodum obliquo, ossa inuicem modice dirimes: ac deinde utroque singulis manibus appreheso, extrorsum deorsumque ut torquebis, osque aperies. Deinde e narium foraminibus obliquatum instar syphonis

Stomachi.

Iecoris.

Examine costarum quae uertebrarum corporibus exporretur.

Musculorum brachij, scapulae, thoracis, caput, dorsumque mouentium examen.

Temporalis et masseteris.

Oris apertio organorumque in faciebus posteriorum examen.

nis stylium in oris usque amplitudinem protrudes, gargareonis naturam examinās. Mox cultello a gargareonis radice ad incisivos usque dentes in oris tunica sectionem duces, eam cutis alicuius modo nonnihil ab incumbentibus organis liberans. In hoc opere tertium nervorum cerebri par se offeret, quā linguæ & inferiori maxillæ deriuatur. dein septimum cerebri nervorum par sexto commissum, unā cum soporalī arteria, interiorique iugulari uena, & si aliquantulum ascenderis, quantum quoque nervorum cerebri par, & ramos quosdam tertij paris & quinti paris temporali exporrectos musculo uidebis, si modò unum organum ab alio sensum separare non piguerit. Ad hæc linguæ musculi, uti in secundo docuimus libro, adiuuentur, in quorum administratione nervorum in linguam excurrentium propagines, ac uenæ simul & arteriæ se offerent. Musculi etiā inferioris maxillæ reconditi, hic paruo negotio occurrunt, is uidelicet qui in ore delitescens cum temporali & massetere maxillā sursum ducit, & is qui a processu stylium referenti enatus, ad summū mentum inferiori maxillæ implantatur. Præterea tonsillæ, aliæque glandes uasorum distributionibus in faucibus præfectæ, tibi hanc administrationem molienti pulchrè occurrent. Laryngis autem musculi ita prorsus atque in secundo monuimus libro, sunt aggrediendi, ipsorumque nerui dum dissecantur, non perfunctorie ueniunt animaduertendi. Ablato itaque nunc unā cum lingua osse u imaginē referente, laryngis ac stomachi initio, inferiorem maxillam a superiori prorsus liberabis, non neglectis interim peculiaribus hinc repositis cartilaginibus, quas perinde ac cartilagine clauicularū cum pectoris osse articulos intercedentes, ad sceleti constructionem asseruare nihil prohibet. Atque ita etiā pari ratione os u imaginem referēs, & laryngis natiq̃ alarum cartilagine ad eundem usum aliquò repones. Nunc palatitunicam, & eam quæ nares succingit, ab osse sedulo in hoc abrades, ut mutuū earum tunicarum discas nexum. Si uerò quum caput dorsumque mouentes musculos aggredieris, primum dorsum agentium par ex sententia non spectaueris, id modò ablati his quæ fauces occupabant factū est facillimū, adeo ut & capitis dorsique motibus præfectos musculos tantisper integros asseruare nihil prohibeat, quousque inferiorem maxillam, eaque quæ faucibus continentur, sectionis serie ademeris. Quamquam hæc omnia ex secundo libro cuius obuia esse debeāt, quemadmodum quoque ex primi libri calce discitur, quī costæ a uertebri ad sceleti præparationem sint auferendæ, pectorisque os & cartilagine ipsi commissæ, seruandæ. Adeo ut nihil præpediat, in proposito cadauere a prima uertebra caluariam caput ue ipsum liberare, in illoque quæ sequens liber enarrabit condiscere, ad cuius finem omnia quæ in nobis proposito cadauere adhuc uidenda sunt reliqua, commemorabo.

LIBRI SEXTI FINIS.

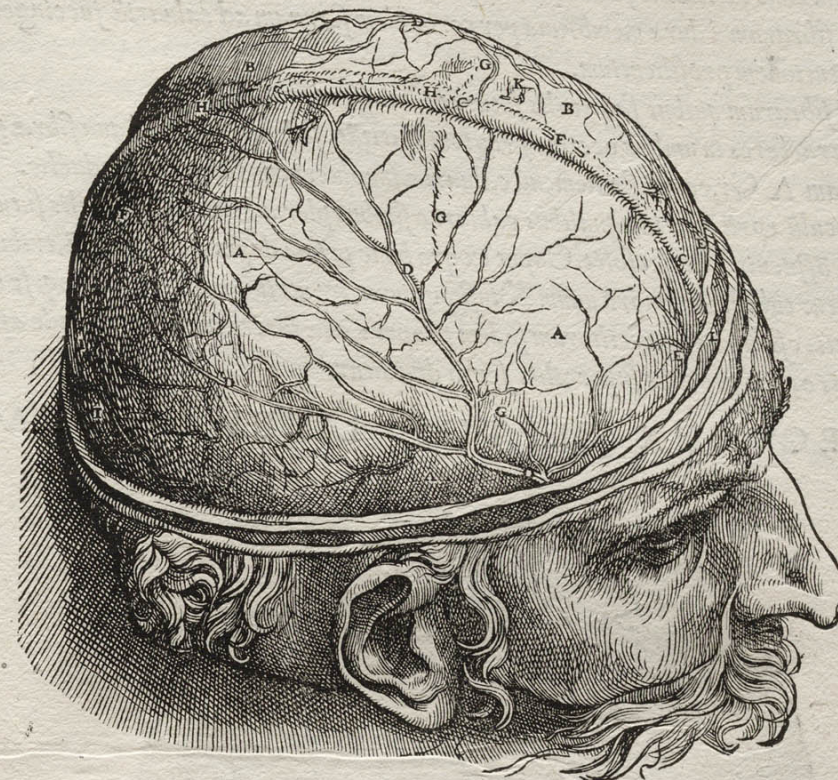
AN.

ANDREAE VESALII⁶⁰⁵ BRUXELLENSIS, DE HUMANI CORPO-

RIS FABRICA LIBER SEPTIMVS, CEREBRO AN-

malis facultatis sedi & sensuum organis dedicatus, & mox in initio omnes
propemodum ipsius figuras, uti & duo proximè præceden-
tes libri, commonstrans.

PRIMA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

PRIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERVM INDEX.

PRIMA septimi libri figura humanū caput ita adaptatū exprimit, quemadmodum id cerebro ostendēdo opportunè a collo & inferiori maxilla dissecatibus liberatur. Præterea tantam caluariæ partē orbiculatim serra abstulimus, quanta quoque omnium quæ in caluariæ continentur amplitudine uidendorū gratia, auferri solet. quanta uerò illa sit, liquidò dijudicabis. si septimam figurā sexti capitis libri primi examinaueris, quæ hinc ablatā caluariæ partem interna superficie exprimit. Quæadmodū itaque præsens figura sectionis serie cæteras omnes inuicē ordine succedentes præcedit, ita quoque illā septimi libri figurarū primā non inopportune inscribimus, quæ durā cerebri cōmonstrat membranā adhuc illasam, neque aliqua ex parte pertusam, uulneratam ue. quamuis interim ipsius membranæ uincula diuulsimus, quæ per capitis suturas ad membranā efformandā porriguntur. quæ quod caluariā succingit, nuncupabitur. atque cum his fibris pariter uascula sunt effracta, quæ per caluariæ foraminula & suturas deducta, ipsi duræ membranæ, ac illi qua caluaria succingitur, communes censentur. Cæterum ex duobus qui figurā ambire conspiciuntur orbibus, humiliorē, cutis & membranæ ipsi subditæ cōstituunt, elatior autem ipsa est caluaria. Vniuersum uerò hoc orbe complexū, durā cerebri membranā refert, omnibus characteribus in figura conspiciuis uniuersim semelque indicatam. at singuli characteres in hunc modum priuatim habent.

- A, A Dextrā duræ cerebri membranæ latus, seu eius membranæ pars dextrā cerebri regionē ambiēs.
B, B Sinistrum duræ cerebri membranæ latus.
C, C Tertiū duræ membranæ sinus secundū capitis longitudinem exporrectus, & hic nulla ex parte

Ec 3 parte

parte ad apertus, uerum elatiorem ipsius costam uti naturaliter se habet integram, & quartæ circuli partis modo extuberantem ostendens.

D, D, D Duo inuicem apposti ductus, uenarum modo in duram cerebri membranam secundum ipsius uniuersum latum excurrentes.

E Ductus duræ cerebri membranæ in quem sexta caluariæ ingrediens uena exhauritur.

F, F, F His characteribus uenule indicantur, à dura cerebri membrana per caluariæ foraminula ad capitis cutem, membranasque caluariam succingentes, transmissæ, quarum frequentiores & crassiores iuxta *F* maxime latitantes sedem plerumque obseruantur.

G, G, G Portiuncule fibrarum à dura membrana per coronalem suturam ad caluariam succingentis membranæ constitutionem profluentium.

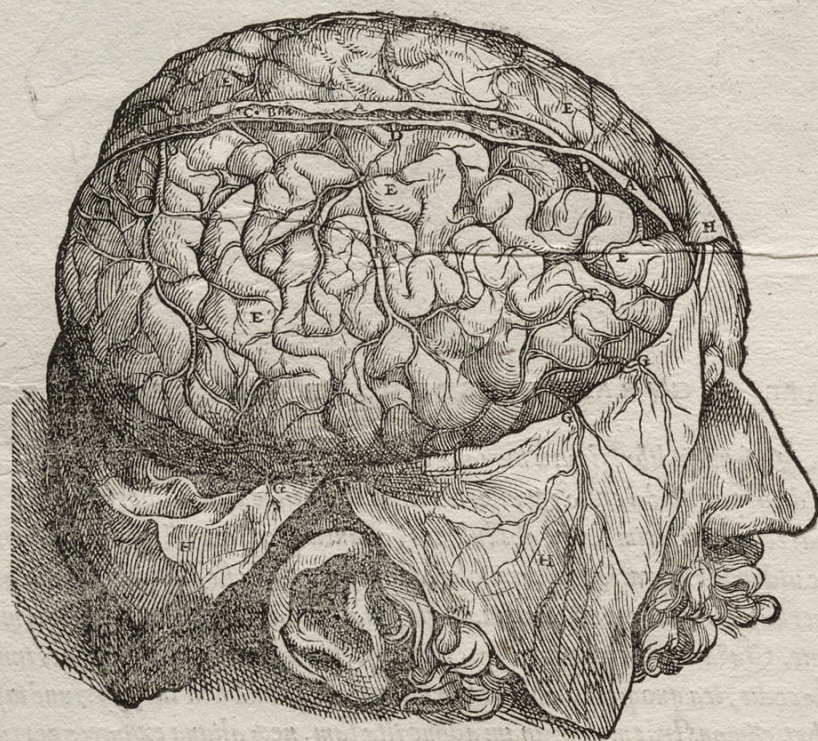
H, H Portiuncule fibrarum quibus sagittalis sutura uiam offert.

I, I Hi quoque characteres in umbra occipitij regionis latitant, sedem notantes, à qua fibræ porriguntur per suturam *A* Græcorum similem, ad caluariæ inuolucrum constitutionem deductæ.

K Unum tuberculū eorum quæ inæqualibus caluariæ sinibus plerumque iuxta sagittalis suturæ cū coronali coitū cōspiciunt, adnasci solent. Caput ex quo hanc primam depinximus figuram, tribus eius generis donabatur tuberculis, quorum unum *K* insigniuimus, & utriusque ad *H* unū quoque se offert.

L Cavitatis frontis osi iuxta superciliorum sedem propria, quæ inter secandum subinde aperitur, si quando frontis os non procul à supercilijs serra diuiditur.

SECUNDA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

SECUNDÆ FIGURÆ, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

PRÆSENS figura sectionis serie primam subsequens, tertium duræ membranæ sinum (quem prima figura *C* aliquot insignitum gerit) longa sectione secundum capitis longitudinem ducta ad apertum commonstrat. Insuper ad huius tertij sinus latera, per capitis quoque longitudinem duas deduxi sectiones, utrinque nimirum ad sinum singulas, quæ duram membranam dumtaxat penetrarunt, & duræ membranæ latera ab ea membranæ separarunt parte, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimit, atque in subsequenti figura tribus *D* insignietur. Præter tres iam commemoratas sectiones utrinque aliā quoque molitus sum, quæ ab aure ad uerticem pertingens, solam

solā quoque durā diuisit membranā, ut illa postmodum apte à tenui membrana cerebri posset deduci, deorsumque (ut hic factū cernis) reflecti. Occurrit itaque hic tenuis cerebri membrana prorsus illæsa, cerebroque proximè obducta, & uasorum ipsius seriem in hactenus denudata regione, eleganter commonstrans.

A, A Elatior sedes duræ membranæ, partis dextram & sinistram cerebri partes intercedentis, atque hæc sedes *A* & *A* notata, tertij duræ membranæ sinus costæ est caluariam cōtingens, & hic per medium dissecta.

B, B Tertij duræ membranæ sinus cavitatis hic est in propatulo.

C, C Orificia, uasorumque initia ex tertio duræ membranæ sinu in tenuem membranā pertinentia. atque hic uasorum orificia in cōspicuo sunt, à læuo huius sinus latere in tenui membranæ partem pertinentium, quæ sinistram cerebri sedi obuoluitur. Orificia autem à dextro latere pronata, hic non cōspiciuntur, uerum initia occurrunt uasorum in tenuem membranam, quæ dextræ cerebri sedi obuoluitur propagatorum, ac *D, D, D* insignitorum.

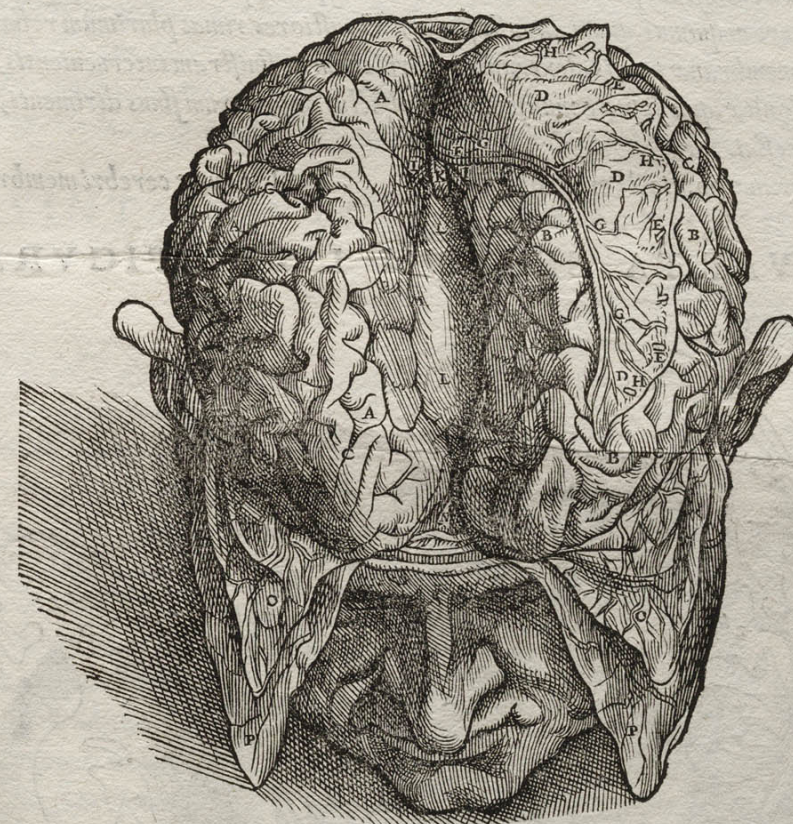
E, E & c. Tenuis membrana cerebrum inuestiens.

F, F, F Ductus, uasulæ in tenui membrana secundum cerebri inuolutionum seriem excurrentia.

G, G, G Propagines notantur à ductibus secundum duræ membranæ latera excurrentibus, atque in prima figura aliquot *D* notatis, in tenuem membranam pertinentes.

H, H, H Duræ membranæ portiones à tenui membrana diuulsæ, & deorsum reflexæ.

TERTIA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

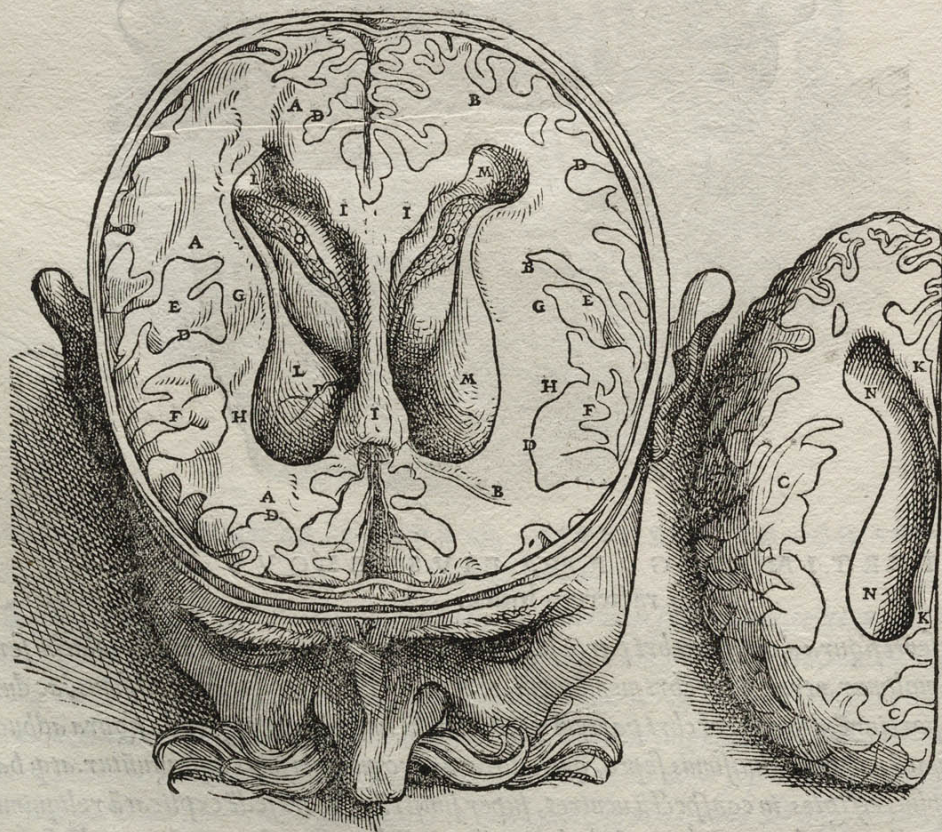
TERTIÆ FIGURÆ, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

IN presenti figura à tota cerebri parte supra sectionem cōsistente, quam orbiculatim serra in caluariam molitur, utranque cerebri membranā, tenuem nimirum & duram auulsimus, ac duræ membranæ portiones, dextram cerebri partem à sinistra dirimentes, atque in secunda figura adhuc in sua sede seruatas, ab osseo diuisimus septo, quo odoratus organorum sinus distinguuntur, atque hanc partem, ut ipsius effigies in conspectu ueniret, super sinistram cerebri sedem explicatā reliquimus, dextram & sinistram cerebri partibus adeo ab inuicem manuū beneficio diremptis, ut callosi corporis superior sedes eleganter se hic spectandam offerat.

Ee 4 Dextra

- A, A, A* Dextra cerebri pars.
C, C, C cat. Hic passim cerebri conuolutiones gyri & anfractus indicantur.
D, D, D Duræ cerebri membranae portio, dextram cerebri partem & sinistram intercedens, hic ex sua sede super sinistram cerebri partem producta.
E, E, E Quando primum dextram cerebri partem a sinistra inter dissecandum diducere contendimus, tunc manus ope ea uasa effringuntur, quæ ex tertio duræ membranae sinu in tenuem membranam utrobique pertinent, ac proinde quum in huius figuræ administratione id quoque nobis faciendum fuerit, effracta eorum uasorum initia hic oculis subiiciuntur.
F Ductus uenæ modo in humiliorem sedem duræ membranae partis excurrēs, quæ dextrā cerebri partē a sinistra determinat, atq; hic ductus a quarto duræ membranae sinu anteriori sede enasci.
G, G, G Ductus iā ante F insigniti ppagines in eadē duræ membranae partē sursum aliquosq; excurrētes.
H, H, H Surculi ab humiliori angulo tertij duræ membranae sinu propagati, in duræ membranae partem, quæ dextra cerebri pars a sinistra dirimitur.
I, I Principia sunt ductuum, qui a quarto duræ membranae sinu uenarū prorsus modo in tenuē cerebri membranā secundum superiorem callosi corporis regionem perforantur, atque hic una cum tenui membrana auulsi sunt.
K Initium uasis a quarti sinu duræ membranae termino pronati, atq; sub eo cerebri corpore quod testudini seu cameræ instar arcus constructæ assimilamus, in tertij cerebri uentriculū, & dehinc ad plexus constitutionem excurrentis, quem secundis seu extimo foetus inuolucro comparamus.
L, L Cerebri callosum corpus.
M, M Sinus utrinq; ad callosi corporis latera in cerebro conspicui, quos hic aliter quam modo præstitimus, exprimere nequimus, quum angusti sint, & angustiores rimas plurimum referant.
N Portio duræ membranae partis, dextram cerebri sedem ac sinistram interuenientis, ac superius D aliquot insignitæ, quæ septo connascebatur, olfactus organorum sinus dirimenti, ac octauicæ pituitis ossis processui.
O, O Tenuis membranae portio a cerebro diuulsa. *P, P* Duræ cerebri membranae portio.

QVARTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

QVART.

- IN* quarta figura omnes duræ tenuisq; membranae partes rescuimus, quæ in prioribus figuris occurrerunt, ac dein dextrā sinistramq; cerebri portionē sectionis serie ita ademinimus, ut iam cerebri uentriculi in conspectū uenire incipiāt. Primum namq; secundum dextrū callosi corporis latus, ubi sinus altero M in tertia figura notatus cōsistit, longā duximus sectionē, quæ per dextrū cerebri uentriculū ducta, dextræ cerebri partis eam portionē abstulit, quæ supra sectionē habebatur, quæ orbiculatim caluariā ferra diuisimus. Atq; quum idem quoque in sinistro latere absoluiamus, hic ad sinistruū latus sinistram cerebri partē ita repositimus, ut superiorem sinistri uentriculi sedem aliqua ex parte cōmonstraret, calloso interim corpore in capite adhuc seruato.
A, A, A Cerebri adhuc in caluaria relictæ pars dextra. *B, B, B* Pars sinistram.
C, C, C Portio cerebri sinistram, quæ sectionis serie a reliquo cerebro ablata, hic resupina iacet.
D, D, D Linea partim cerebri anfractus, et partim uariū cerebri substantiæ colorē cōmonstrantes, quicquid enim extra lineas consistit, quasi luteū & subcinericiū magis est: quicquid intra, ad albumissimū album uisitur, quemadmodum *E* & *F* in dextra & sinistra cerebri parte luteum est: *G* & *H*, uerō & *I* album prorsus, & interdum rubris punctis interstinctum.
I, I Callosum corpus utrinq; a cerebri substantia, cui alioqui continuatur, liberum.
K, K Callosi corporis portiuncula, adhuc sinistram cerebri parti quæ adempta est, continua.
L, L Dexter cerebri uentriculus. *M, M* Sinister cerebri uentriculus.
N, N Sinistri uentriculi superioris sedis portio.
O, O Plexus cerebri ab imagine quā cum extimo foetus inuolucro similem exigit, xogodis nuncupatus.
P, P Aranearum modo graciles uenæ dextri & sinistri uentriculi substantiæ hoc in loco connatæ, ac ab illis diductæ uasis, quæ nuper commemoratū, & secundis nō ab similem plexum extruunt.
Q Venule a nuper quoq; cōmemoratis uasis in tenuē cerebri membranā sub callosi corporis anteriori sede huc excurrentes, & incerta serie (quemadmodum & P notatæ) inter rescandum se offerentes.

QVINTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

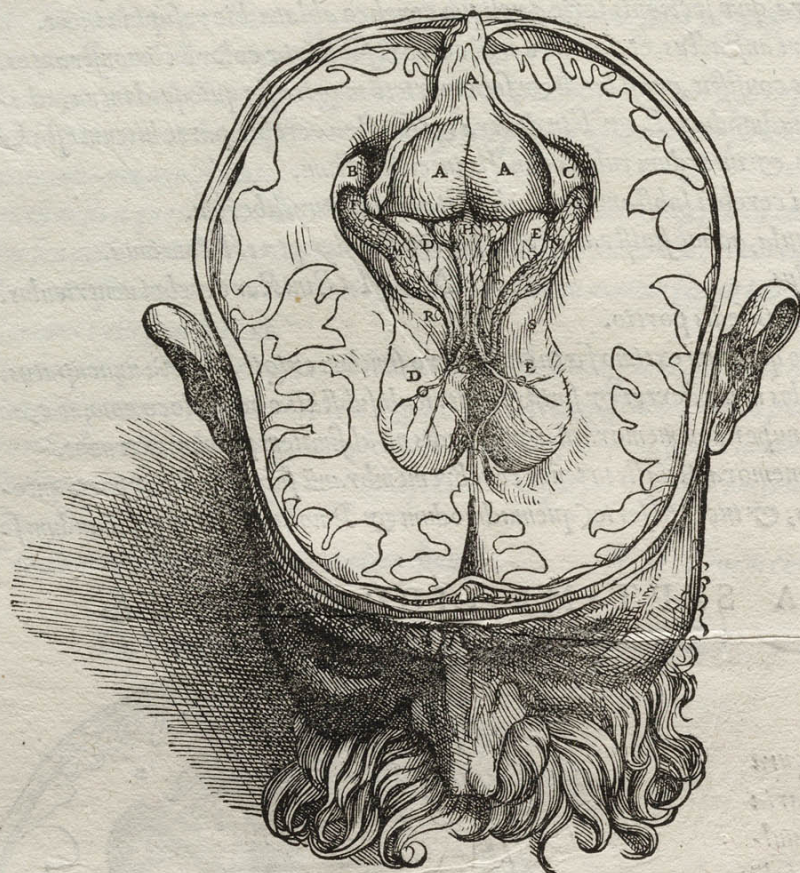
- PRÆSENS* figura quod ad relictam in caluaria cerebri portionē attinet, nulla ex parte uariat: atq; id solū habet proprium, quod callosum corpus hic anteriori sua sede a cerebro primum liberauimus, ac dein eleuatum in posteriora refleximus, septum dextri ac sinistri uentriculorum diuellentes, & corporis instar testudinis extructi superiorem superficiem ob oculos ponētes.
Ab A, A, A itaq; & *B, B,*
ad Q *B,* ac dein *D, D, D,* & *E*
 & *F,* & *G* & *H* eadem hic indicant, quæ in quarta figura. Sic quoque & *L, L,* & *M, M,* & *O* & *P* & *Q* eadem insinuant.
R, R, *R* Notatur inferior callosi corporis superficies, est enim id a sua sede motum, atque in posteriora reflexum.

S, T, V Super.

- S, T, V Superior corporis instar fornici seu testudinis extructi superficies, & ueluti ipsius triangula-
ris circumscripção, quam ab S ad T, & à T ad V, & ab V ad T metimur.
X, X Dextrū uentriculū et sinistrū intercedētis septi inferior pars, corpori testudine referēti cōtinua.
Y, Y Septi iam commemorati superior pars, calloso corpori continua. Hoc namq; septū nō secus atq;
modo disruptū est, depingi licuit. & alia quoq; parata fuit figura, in qua duae manus (uti inter
secandum facere consueui) callosum corpus nondū in anteriori ipsius sede liberatum, modicē at-
tollebant, quo speculum seu septum adhuc integrum oculis subijceretur. Verū quū nō adeo cōcin-
nē in pictura atq; in ipsa sectione successit, eam figuram ne frustra paginā obliteraret, reieci.

SEXTA SEPTIMI LIBRI FIGURA

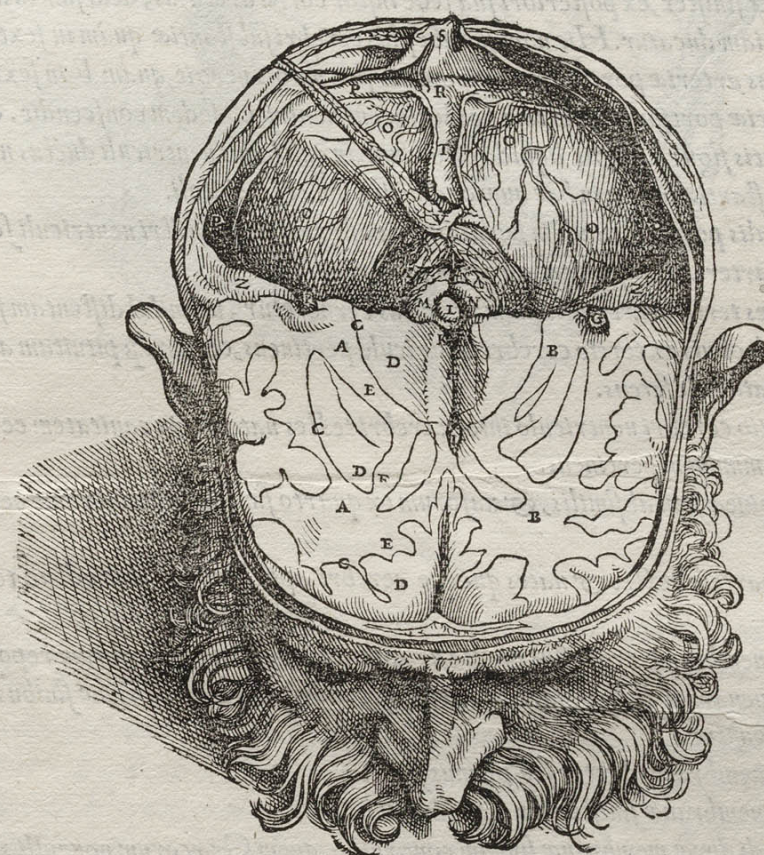
HAEC figura
quod ad cerebri porti-
onem in caluaria re-
lictam spectat, etiam
quarta correspondet.
atq; à quinta in hoc dif-
fert, quod corpus testu-
dinis modo fabricatum
anteriori sua sede à ce-
rebrī substantia libera
uerimus, id sursum in
posteriora reflectētes,
ut inferior ipsius super-
ficies in conspectū ueni-
ret, & uas illud etiam
cerneret, quod à quar-
to durā membrāe sinu
pronaū, sub corpore
testudinis modo extru-
cto fertur, & plexuum
tandem nō minimā par-
tem constituit, quos se-
cundariū imagini uete-

res assimilauit. Huius autem figuræ characteres ita ut sequitur, se habent.

- A, A, A Corpus testudinis modo extructum hic inferiori ipsius superficie, qua tertij uentriculi
superiorem constituit sedem, conspicuum.
B, B Portio corporis instar testudinis efformati in dextro uentriculo, à cerebri substantia hic princi-
pium ducens.
C Portio corporis testudine forma & usu referentis, quæ ex sinistro cerebri uentriculo pronascit.
D, D Dexter cerebri uentriculus. E, E Cerebri sinister uentriculus.
F Arteria per inferiorem posterioremq; dextri uentriculi sedem à dextrae saporis arteriae ra-
mo duram cerebri membranam perforante, huc in dextrum uentriculum conscendens.
G Arteria in sinistrum cerebri conscendens uentriculum.
H Vas à quarto duræ cerebri membranae sinu principii ducens, ac sub corpore instar testudinis
efformato, in cōmunē dextri & sinistri uentriculorū cavitatē, seu tertii uentriculū properans.
I Vasis H insigniti in duas portiones diuiso.
K Vasis H insigniti diuisionis altera portio, dextrum cerebri petens uentriculum.
L Portio nuper commemorati uasis, sinistrum accedens cerebri uentriculum.
M Plexus dextri uentriculi à secundarum imagine comparatus, atq; ab arteria F insignita, &
uasis H indicati portione, quam K notauimus, constitutus.
N Plexus sinistrum cerebri uentriculum occupans, ac ex uasis G & L insinuatīs conflatus.

O, O Huius

- O, O Huiusmodi uenula cerebri substantia hic obnascuntur, ab illis producta uasis quæ K & L no-
tauimus.
P A uelis quæ cerebri substantia hic offeruntur, ramusculi extra uentriculorum amplitudinem
hac à tenuem cerebri membranam pertinent.
Q Meatus ex cōmuni concauitate dextri ac sinistri uentriculorum, seu à tertio cerebri uentriculo
recta decliuus pertinens uersus peluim, quæ cerebri pituitam excipiens, eam infundibuli modo ad
glandem deferit, eius infundibuli extremo subditam.
R, S Canales sinus uel leuiter in uentriculorum substantia exsculpti, & pituitam ad meatus nuper Q
insigniti orificium deducentes.

SEPTIMA SEPTIMI LIBRI
FIGURASEPTIMAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHA-
cterum Index.

PRÆSENS figura à tribus proximè præcedentibus plurimum uariat. nam cerebri
substantia in illis relictæ, ea pars in hac ablata cernitur, quæ dextri sinistriq; uentriculorum sedē
in illis figuris cōspiciam efformabat. dein tota ea quæ cerebello adhuc innitebatur, hic quoq; re-
secta est, ut durā membrāe conspiceretur portio, cerebellū ac cerebrum intercedens. Insuper du-
ræ membranae sinus in illa consistentes ductis cultelli anterioris mucrone sectionibus, hic etiam
aperuimus, & uas à quarto sinu duræ membranae in cerebri uentriculos pertinēs, hic ex tertio ce-
rebri uentriculo subleuati, & à plexibus secundinae sinilibus auulsum, in posteriora refleximus.

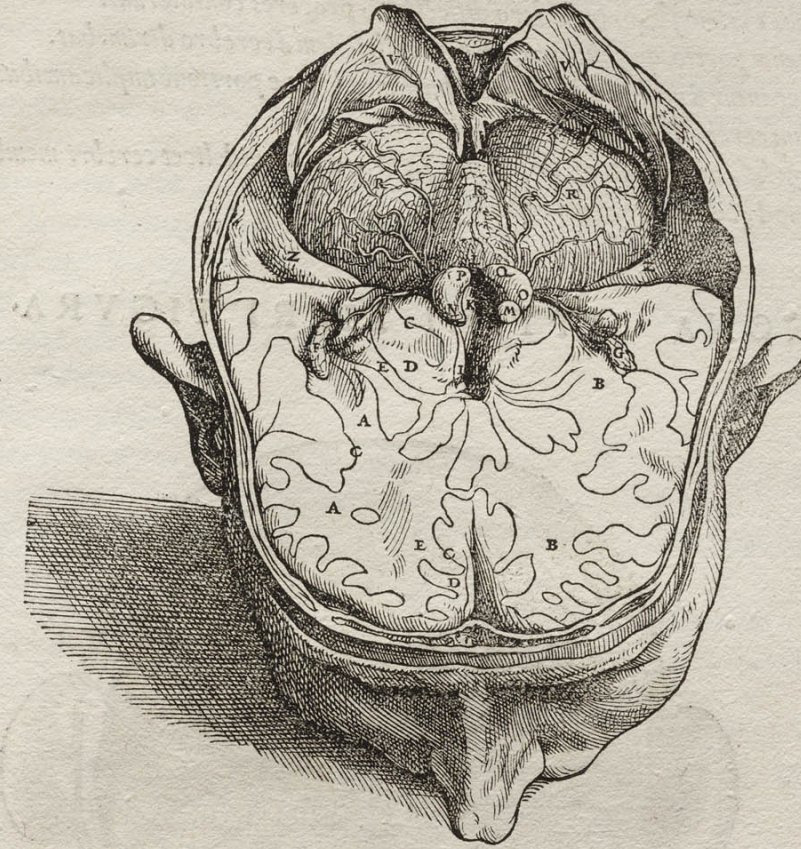
116

ut tertij cerebri uentriculi seu communis dextri sinistriq; uentriculorum concauitatis sedes in conspectum melius ueniret, una cum eius cavitatis meatibus.

- A, A* Cerebri substantiæ adhuc in caluaria reliquæ dextra pars.
B, B Cerebri substantiæ adhuc in caluaria æsseruata sinistra pars.
C, C, C Lineæ hic passim conspicuæ illis correspondēt, quas tres modo præcedentes figuræ similiter, cōmonstrarunt. Verum quia huiusmodi lineæ substantiæ uel cerebri diuersitas, inibi duntaxat consistunt ubi cerebrum tenui membrana uiciniū est, præcedentes figuræ eas solum in lateribus ostēderunt. hæc autem quum hic tanta cerebri portio ablata sit, ut iam apparens superficies in basi non procul à tenui membrana distet, etiam lineæ in basi spectantur. Quod itaque lineis hic intercipitur, fuluam seu subpallidam cerebri notat substantiam: quemadmodum sedes *D, D, D* insignitæ. Quod uero extra lineas consistit, alba est prorsusq; candicans cerebri substantia, hic *E, E, E*. *E, E, E* insignita.
F Portio est soporalis arteriæ secundum humiliorem angustiorēq; dextri uentriculi sedem sursum ad plexus secundas imitantis constitutionem prorepens. Caterum si perpendaris quānam sede hic *F* reponatur, & quānam in sexta figura, promptē expendes, qui dexter cerebri uentriculus, quemadmodum et sinister, ex posteriori sua sede instar cornu arctatus, deorsum in anteriora per cerebri substantiam ducatur. Hic namque ubi plus cerebri substantiæ quā in sexta figura abstulimus, præsens arteriæ portio *F* notata antrosum magis uergit, quā *F* in sexta eādē quoque notans arteriæ portionem, ubi iam posteriorem uentriculi sedem conscendit. Atque id *F* & *G* subsequēntis figuræ magis liquido ostendunt, in qua huius uentriculi ductus nomine, adhuc plus cerebri substantiæ, quā in hac quæ ordine septima est, abstuli.
G Arteriæ soporalis portio secundum humiliorem posterioremq; sinistri uentriculi sedem sursum, quemadmodum arteria *F* insignita, prorepens.
H Humillima sedes tertij uentriculi: quam ut aptius cerneretur, nonnihil distentam sinximus.
I Meatus rectū decliuū ex tertio cerebri uentriculo pertineus, cerebriq; pituitam ad peluū huic excipiendæ paratam deferens.
K Meatus ex tertio cerebri uentriculo inter cerebri testes natesq; in cavitatem cerebelli et dorsalis medullæ communem pertineus.
L Glandula nuci pinæ non absimilis, & uasorum ex quarto sinu duræ membranæ cerebrum petentium fulcrum.
M, N Hanc cerebri partem testes & nates quoque cerebri appellauimus, hic adhuc tenui membrana obiectas.
O, O, etc. Duræ cerebri membranæ processus portio uel, inter cerebellum & cerebrum reposita. Qui hæc accedunt instar uenarum ductus, partim à primo secundoq; duræ membranæ sinibus, partim uero à quarto pronasuntur.
P, P Duræ cerebri membranæ dexter seu primus sinus.
Q, Q Duræ cerebri membranæ sinister seu secundus sinus.
R Primi & secundi duræ membranæ sinuum congressus, quem Græcorum nonnulli *λινὴς*, quod est torcular appellarunt.
S Principium tertij duræ membranæ sinus.
T Quartus duræ membranæ sinus, similiter atque alij hic adaperitus.
V Vas à quarto sinu duræ membranæ in cerebri uentriculos porrectum, hic autem in posteriora ex sua sede reflexum.
X, X Hæc sede cerebellum duræ cerebri membrana non obiectum ostenditur.
Y Ductus uenarum modo à quarto duræ cerebri membranæ sinu in tenuem membranam pertinentes, quæ cerebellum ipsiq; cerebri testes induuntur.
Z, Z Duræ membranæ sedes, quæ omniū totius corporis ossium durissimo, & auditus organum intus continenti adnascitur. Hanc namq; caluariæ regionem cerebro deteximus.

OCTA.

DE HUMANI CORPORIS FABRICA LIBER VII.
 OCTAVA SEPTIMI LIBRI
 FIGURA.

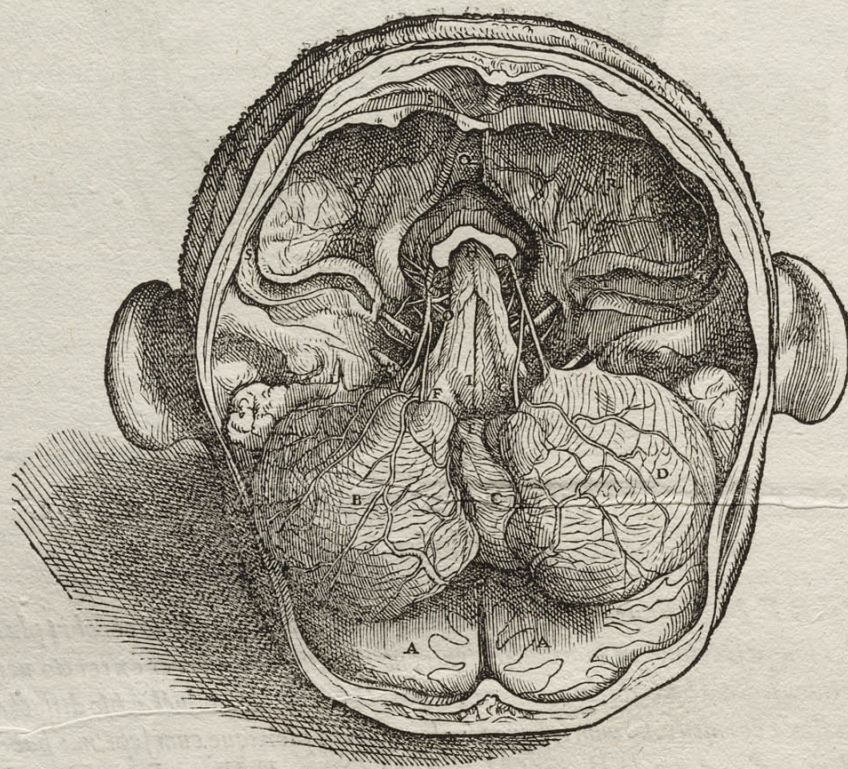
OCTAVAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM Index.

PRÆSENS figura à septima in hoc uariat, quod hic adhuc cerebri plus rescuerimus, & testes longa sectione in hoc diuiserimus, ut meatus occurreret ex tertio uentriculo in quartum pertineus. Ad hæc, duræ membranæ portio cerebello obducta, hic dissecta, atque in posteriora reflexa cernitur. Quum itaque præsens figura pleraque cum septima habeat communia, in hac idem *A, A, & B, B, & C, C, & D, D, & E, E, & F, & G, & H*, quod in ad *H*. septima, indicabūt. Verum arteriæ *F* & *G* insignitæ, tanto magis hic quā in septima antrosum uergunt, quanto magis cerebrum uersus basin in septima quā in sexta ablatum est.
I Meatus in sexta etiam figura *I* notatus, qui rectū decliuū fertur, atque cerebri pituitam ad peluū defert.
K Meatus pituitæ deducendæ paratus, qui interdum ab illo deducitur meatu qui ex tertio uentriculo inter testes in quartum uentriculum pertinet.
L Ne *L* in umbra prorsus latitaret, aut si suo poneretur loco, & eius nomine quo in conspectu esset umbra ueniret exculpenda, itaque delineatio hic omnino uitanda, *L* ad anteriorem cerebelli partem repositi, foramen meatumq; notaturus, qui ex tertio uentriculo cerebri in quartum fertur. Quod foramen si *L* in illo locaretur, exprimi neutiquam potuisset.
M Glandulam hic adhuc reliquimus, quæ pinæ nuci formam ostendens, uasorum ex quarto duræ membranæ sinu in cerebri uentriculos pertinentium fulcrum efficitur.
N, O, P, Q Quatuor his characteribus corpus id indicatur, quod ante sectionem unicum est, atque in septima figura *M* & *N* insignitur. hic uero ex sectionis serie diuisum occurrit. ac *N* & *O* eius corporis sedes indicant, quibus testium nomen accommodatur. P uero & *Q*, illas quas nates ferè nuncupamus.

Ff Cere.

- R, R, R Cerebellum tenui adhuc obductum membrana.
 S, S, etc. Vasa uenarum modo tenuem cerebelli membranam implicantia.
 T, T Propagines uasorum tenuem cerebelli membranam implicantium, ad eas producta arterias, quæ secundum dextri & sinistri cerebri uentriculorū posteriora sursum cōscendunt plexus ef-
 formaturæ, quos extimo factus inuolucro dissectionis proceres contulerunt.
 V, V Durae membranae portio, quæ superiorem cerebelli sedem à cerebro dirimebat.
 X, X Propagines notantur à uasis, dictam nuper duræ membranae portionē implicantibus, in tenuem membranam qua cerebellum uestitur excurrentes.
 Z, Z Idem hic Z & Z notant, atque in septima figura, duram uidelicet cerebri membranam ossi adnatam, in quod auditus organum reponitur.

NONA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

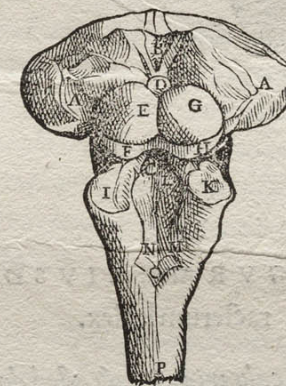
NONAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARA-
cterum Index.

IN hac figura eadem cerebri portio, quæ in octaua seruatur. uerū præsens figura in faciem prorsus reposita, eam duræ membranae partem abscissam habet, quæ cerebrum à cerebel-
 lo dirimit. deinde cerebellum hic deorsum è sua caluarie sede manibus protractum, ac deorsum
 modice inuersum propendet, ut ipsius regio caluarie aliàs contigua, oculis subijceretur, & dor-
 salis medullæ cavitates uideretur, alteram partem quarti uentriculi constituens. Ad hæc, præ-
 ter uenarum quarundam & neruorum progressus, etiam primus & secundus duræ membranae
 sinu hic aperti ad amussim exprimuntur.

- A, A Cerebri portio adhuc in caluarie amplitudine reliqua, atque hic in sua sede adhuc aseruata.
 B, C, D Tribus his characteribus cerebellum deorsum ex sua sede reflexum indicatur, tenui membrana
 adhuc inuolutum, ac dorsali medullæ connatū. Verū B priuatim cerebelli dextram indicat
 sedem, caluarie sinui P notando correspondentem. D uero sinistram, quæ illi caluarie sedi
 insidet,

- insidet, cui R inscribam. C autem cerebelli media pars insignitur, uermi non absimilis, & suis fi-
 nibus eos constituens processus, quos uermium imagini ueteres compararunt.
 E Posterior terminus medullæ partis cerebelli, qui uermiformiū processū posterior mihi recte sebit.
 F, G, H Dorsalis medullæ pars adhuc in caluarie consistens, ac F & G huius partis seu dorsalis me-
 dullæ sedes indicant, quibus cerebellum cōnascitur. H uero sedem dorsalis medullæ significat, è
 caluarie amplitudine procidentem.
 I Sinus dorsalis medullæ calami quo scribimus mucroni non absimilis, ac mediam cavitatem con-
 stituens communis uentriculi dorsalis medullæ & cerebelli: quam quartum cerebri uentriculū
 dissectionis periti uocarunt.
 K Vasa ductus ue uenis quā simillimi, hæc in cerebellum ab illis uasis pertinentes, quæ in primum
 & secundum duræ membranae sinus exhauriuntur, atque ut hi ductus frequentes admodum sunt,
 ita etiam non semper pari propagantur serie.
 L Et hæc quoque ductus uenæ similis in tenuem cerebelli membranam pertinet, ab illis uasis quæ hac
 in parte duram cerebri membranam intertextunt.
 M Quintum cerebri neruorum par.
 N Sextum cerebri neruorum par.
 O Septimum par neruorum cerebri, atq; hic uidere est quot furculis duo postrema cerebri neruo-
 rum paria principium à dorsali medulla, nequaquam uero à cerebello, ducant.
 P, Q R Sinus occipitis ossis, quibus correspondet cerebelli figura. nam P cerebello inscriptum, B
 congruit. Q autem, C. R uero, D.
 S, S S Dexter seu primus duræ membranae sinus, hic cultelli mucrone adaptus.
 T, T T Sinister seu secundus duræ membranae sinus, atq; in nulla cerebri delineationum, horum sinum
 ductus ita conspicue ac in præsentis oculis subijcitur.

DECIMA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

DECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHA-
racterum Index.

HAC figura eam cerebri portionem expressimus, quæ dorsalis medullæ educit initium: dein
 cerebellum à dorsali medullæ hic conspicua parte ademptum est, & cerebri testes, & nates, et
 glans pineæ nuci imaginem referens, ac postremo cavitates ea dorsalis medullæ quæ cum cerebel-
 li cavitatibus quartum cerebri efformat uentriculum, hic pariter exprimuntur.

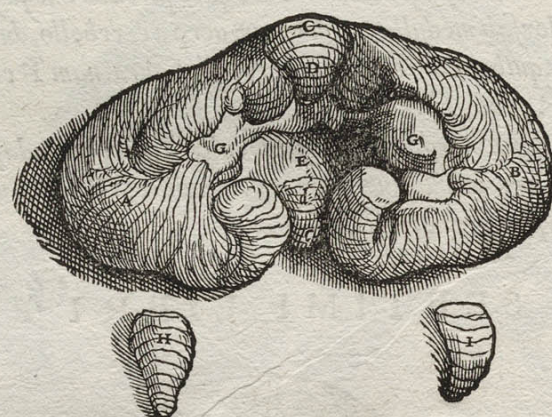
- A, A Cerebri pars dorsalem producat medullam.
 B Meatus ex tertio cerebri uentriculo in quartum sub cerebri natibus tendens, cuius terminum in
 C. quartum pertinentem uentriculum C insinuui.
 D Glans cerebri, nucis pineæ imagini à dissectionis professoribus assimilata.
 E, F, G, H His characteribus cerebri testes ac nates indicantur. uidetur namq; dissectionis proceres
 gratia lineæ inter E ac F, et inter G et H cōspicua, superiora tubera E & G insignita ab infe-
 rioribus F & G notatis distinxisse, ac superiora testes uocauisse, quod illis glans penis quasi mo-
 do incumbit. Inferiora autem nates uocarunt, quod meatus ex tertio uentriculo in quartum per-

Ff 2 tinent

tinentis terminus C hic insignitus, podici conferri possit.

- I, K Sedes duæ, quibus dorsalis medullæ initium cerebello adnascitur.
 L, M, N, O Cavitæ dorsalis medullæ initij, alteram partem quarti uentriculi constituens, atq; ab Herophilo calami cavitati assimilata, quam atramento scribentes intingimus. Sedes enim L insignita eius calami cavitatis parti respondet, quæ indici scribentis proxima est. M autem & N angulis illis assimilari possunt, quæ in cavitatis calami lateribus consistunt. O uero mucronem exprimit, quo characteres formamus.
 P Dorsalis medulla hic præsecta est, quæ in uertebras procidens caluariam egreditur.

VNDECIMA SEPTIMI LIBRI
FIGVRA

VNDECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

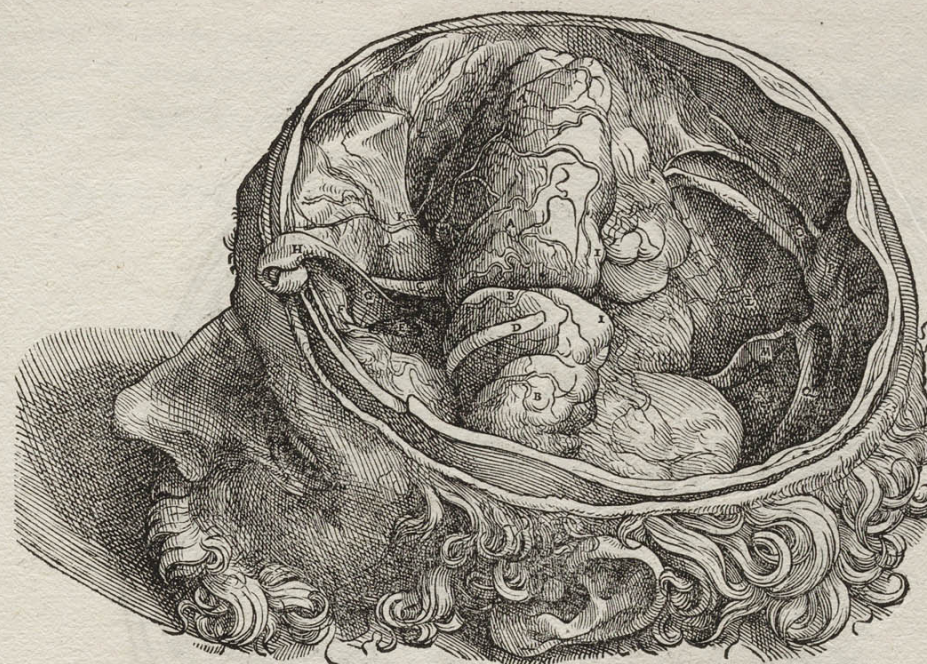
HAC figura cerebellum à caluaria, ipsaq; adeo dorsali medulla auulsum & supinum iacet, humiliorem ipsius sedem qua dorsalem spectat medullæ cōmonstrans. Ac proinde regiones ipsius quibus dorsali medullæ continuatur, ac sinum in super ostendit, qui alteram portionem efformat quarti uentriculi seu sinus, cerebello & dorsali medullæ communis. Porro ad humiliorem præsentis figuræ sedem fines pinximus mediæ partis cerebelli, ut processuum uermis imaginem referentium natura conspiceretur.

- A Dextra cerebelli pars tenui membrana cerebellum inuestienti liberum, uti etiam totum cerebellum hic ea membrana denudatum commonstratur.
 B Sinistra cerebelli pars.
 C, c Media cerebelli pars, ac C notat huius partis anteriorem regionem, c uero posteriorem.
 D, d Fines terminiq; mediæ partis cerebelli: quorum anteriorem D indicat, posteriorem uero d.
 E Cerebelli sinus, qui cum dorsali medullæ sinu quartum nobis appellatum cerebri uentriculum constituit.
 G, G His sedibus cerebellum dorsali medullæ adnascitur.
 H Anterior finis mediæ partis cerebelli hic, ac si ab alio cerebello is resectus esset, expressus.
 I Posterior finis mediæ partis cerebelli, à cerebello quoq; excelsus.

DVO.

DVODECIMA SEPTIMI LIBRI

FIGVRA.

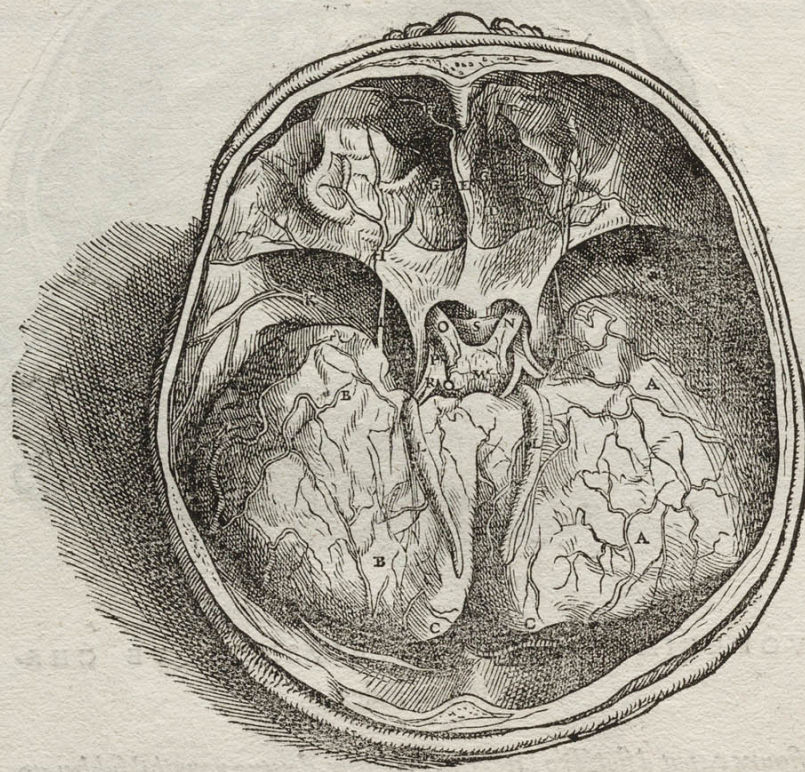

DVODECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

HAC figura caput à sinistro latere exprimitur, dextro nonnihil subleuato. Ex caluariae autem amplitudine cerebellum hic euulsim, ea tantum cerebri relictæ portione, quæ in octaua & nona figuris adhuc seruabatur. Verum illa cerebri portio hic in sua non consistit sede, sed eleuata est, & in posteriora ab ipsa caluariae basi aliquousque reflexa, ut tandem in conspectum uenirent cerebri processus forma neruis non ab similes, et olfactus organo subministrantes: quorum sinister è sua sede cum ipso cerebro eleuatus est, dextro adhuc duræ cerebri membranae qua octauo capitis ossi obducitur, connexo.

- A, A Cerebri pars dextra.
 B, B Sinistra cerebri pars, tenui membrana adhuc quemadmodum & dextra pars obuoluta.
 C Dextrum olfactus organum in sua sede adhuc seruatum.
 D Sinistrum olfactus organum, una cum cerebro in posteriora reflexum.
 E Sinus, cui sinistrum olfactus incumbit organum. eaq; regio duræ membranae hic indicatur, quæ odoratus nomine hac in sede multis, sed exiguis foraminibus peruia cernitur.
 F Vena caluariam petentium sexta, hic in duram cerebri membranam aliquot furculis excurrens.
 G Septum sinus olfactus organis incisos interduidens.
 H Duræ cerebri membranae partis portio, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimit.
 I, I Cerebrum passim excauatæ sibi in caluaria amplitudini respondens, hic quoque ad frontis ossis regionem sibi insculptis cauernis congruit, & leuibus tuberibus prominet, quæ alij mamillares cerebri uocantur processus.
 K Vena caluariam petentium quinta, cui iter præbet foramen secundo neruorum pari exsculptum.
 L, ut & subsequentes characteres, in umbra occipitij cavitatis latitat, & parui etiam est momenti, quandoquidem L caluariae sinum indicat, cui dextra cerebelli pars congruit. M sedem, N. O. quæ mediam cerebelli partem respicit. N sinum, in quem sinistra cerebelli pars reponitur. O uero dextrum seu primum sinum indicat duræ membranae. P autem tertium, Q secundum, seu sinistrum.

Ff 3 DECI.

DECIMAE TERTIAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE
characterum Index.

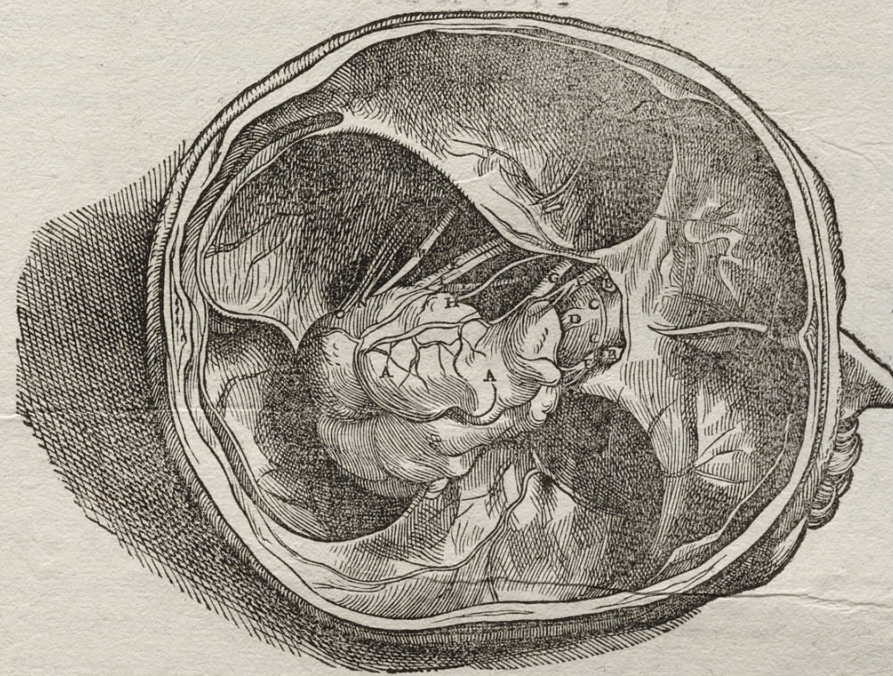
H *A* *E* *C* figura occipitio prorsus innititur, & universa cerebri substantia quæ adhuc reliqua erat, in posteriora deorsum deflexa pendet, ut olfactus organa, & uisiorum nervorum coitus, & maximi soporalis arteriæ rami in conspectum uenirent.

- A, A* Dextra cerebri pars, adhuc tenui membrana cerebri obducta.
B, B Sinistra cerebri pars.
C, C Cerebri tubera, quæ à similitudine quam cum papillis habent, mamillares cerebri processus ple-
 risque nuncupantur.
D, D Sinus olfactus organis parati.
E Septum olfactus organis paratos sinus interdiuidens.
F, F Sinus caluariæ, quibus mamillares cerebri processus *C* & *C* insigniti congruunt.
G, G Vtrinque notatur uena caluariam ingredientium sexta.
H Vena caluariam ingredientium quinta.
I Vas notatur uenæ correspondens, in tenuem cerebri membranam ab illis uasis excurrens, quæ in dura consistunt membrana.
K Principium eorum ductuum qui per duræ membranæ latus excurrunt, perinde ac si uena esset arteriæ commissa. Atq; hi ductus in prima figura multis *D* insigniuntur.
L, L Olfactus organa hic una cum cerebro à dura membrana deorsum diuisa.
M Nervorum uisiorum coitus.

N Visio.

- N* Visorius nervus dextrum oculum petens.
O Visorius nervus sinistrum petens oculum. & perinde ac dexter uenula cõcomitatus, ab illis pro-
 pagata uasis, quæ tenuem cerebri membranam inibi contextunt.
P Soporalis arteriæ ramus duram cerebri membranam perforans, ad latus glandis cerebri pitui-
 tam excipientis.
Q Arteriæ *P* notatæ propago, dextrum accedens cerebri uentriculum.
R Arteriæ *P* notatæ propago hic in tenuem cerebri membranam surculos diffundens.
S Hic portio conspicitur peluis cerebri pituitam excipientis.

DECIMA QVARTA SEPTIMI LIBRI
FIGVRA.

DECIMAE QVARTAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE
characterum Index.

C *A* *P* *V* *T* hic in sinistram aurem reclinatum iacet, internæ caluariæ amplitudinis
 basim exprimens, dura cerebri membrana succinclam. Atque tanta duntaxat cerebri dorsalisq;
 medullæ adhuc aservatur portio, quanta cerebri nervorum paribus uidendis sufficit. Visorio-
 rum porro nervorum exortum coitumq; resecuri, ne peluis latèret cerebri pituitam excipientis.

- A, A* Modica cerebri portio una cum dorsalis medullæ initio.
B, B Nervus visorius ea parte hic tantum conspicui, quæ caluariæ amplitudinem egrediuntur.
C, C Peluis cerebri pituitam excipientis.
D Hic in peluim pertinet meatus cerebri pituitam ex tertio uentriculo deducens, ac *I* in septima
 figura & octava notatus.

Ff 4 Dextræ

- E* Dextrae soporalis arteriae ramus, duram membranam ad latus dextrum glandis perforans, qua cerebri pituita excipitur.
- F* Sinistrae soporalis arteriae ramus iuxta sinistrum latus dictae nuper glandis duram cerebri membranam perforans.
- G* Secundum cerebri neruorum par.
- H* Tertij paris neruorum cerebri gracilior radix.
- I* Tertij paris neruorum cerebri crassior radix.
- K* Quartum neruorum cerebri par, tertij paris crassiori radici conterminum.
- L* Minor radix quinti paris neruorum cerebri, omnibus ignorata Anatomes professoribus.
- M* Quintum neruorum cerebri par, seu maior quinti paris radix.
- N* Sexti paris neruorum cerebri principia ac surculi.
- O* Septimi paris neruorum cerebri principia ac surculi. Si quid in hac figura spectandum sit reliquum, id absque characterum opera prompte, uel ex proxime praecedentibus percipitur.

DECIMA QUINTA SEPTIMI LIBRI
FIGURA.

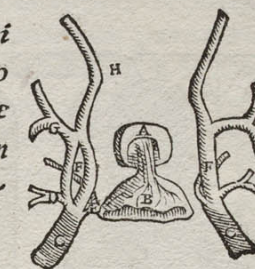
DECIMAE QUINTAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

- PRÆSENTI* figura portionem eam amplitudinis calvariae dura cerebri membrana succinctam depinximus, quae supra ossis cuneum imitantis medium habetur, una cum modo indicandis organis. Abs re nans fuisse, integrum caput harum particularum gratia de lineasse.
- A, B* Neruorum uiseriorum portiones.
- C* Sinistri lateris arteria, quae duram membranam hic perforans, partim in tenuem cerebri membranam, partim uero in dextrum cerebri uentriculum digeritur.
- D* Dextri lateris arteria.
- E* Hic peluis collecta propendit, cerebri pituitam ex tertio defluentem uentriculo excipiens.
- F* Foramen, quo peluis huius infundibuli modo extructa finis glandem petit, cerebri pituitam excipiens.
- G, G* Secundi paris neruorum cerebri portiones.

DECL

DECIMASEXTA SEPTIMI LIBRI
FIGURA.

- HAC* figura nudam depinximus glandem, qua cerebri pituita excipitur, una cum pelui seu infundibulo pituitam huc deferente, & hic flaccido propendente. *A* lateribus uero arteriarum soporalium portiones, quae reticularem plexum efformare dicuntur, ita hic expressimus, uti nobis inter secandum occurrere. Atque ut eae arteriarum portiones uarie se secantibus offerunt, ita quoque uarie eas delineauimus.
- A* Glands, cerebri pituitam excipiens.
- B* Peluis, seu infundibulum cerebri pituitam super modo dictam glandem deferens.
- C, C* Arteriarum portio, quae secundum suorum in osse caluariae foraminum ductum oblique feruntur.
- D* Sinistrae arteriae ramus in durae membranae sinistrum latus excurrans.
- E* Arteria sinistrae portio per proprium foramen ad narium usque amplitudinem pertingens.
- F, F* Hac sede diuersam arteriae seriem delineauimus, ac dextrum quidem *F* arteriam notat ea serie ductam ut hic non dirimatur: quemadmodum sinistrum *F* arteriam hanc in duos ramos, qui mox in unum rursus coeunt, insinuat.
- G* Arteriarum portiones duram cerebri membranam perreptantes, ac partim in cerebri uentriculos, partim in tenuem membranam cerebri basi obductam digesti.
- H* Propago arteriae per foramen secundi paris neruorum cerebri caluariam excidens, ac neruum uisorium, ac dein oculum petens.

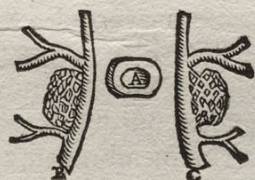

DECIMASEPTIMA LIBRI SEPTIMI
FIGURA.

- HAC* figura plexum finximus, cuiusmodi is esse deberet, qui Galeni in libris de Usu partium descriptionibus conueniret. Significet itaque hic *A* & *B* arterias caluariam subeuntes, moxque in mirabilem illi plexum diffusas. Cuiusmodi *D* ramos in quos plexus illius propagines colliguntur, quique illis prorsus arteriarum magnitudine respondent, quas *A* & *B* indicauimus. Ceterum *E* glandem notat, pituitam cerebri excipientem.

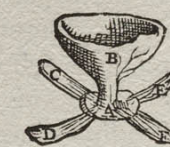

PRÆSENTI figura arteriarum sub dura cerebri membrana consistentium, ac ad glandis cerebri pituitam admittentis latus reptantium seriem depinximus, quam in ouium ac bonum capitibus obseruamus. Atque hanc proponere libuit, ne quis nos latere arbitraretur, quae illorum animalium hic cum homine sit differentia. Significat autem in hac figura *A* dictam iam sepius glandem, *B* & *C* arteriarum sedem, qua primum in caluariam ingrediuntur.

DECIMAOCTAUA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

PARVA hac figura erectam finximus peluim, seu cyathum, quo cerebri pituita in glandem ipsi subditum distillat, ac dein hic finximus quatuor ductus a glande pituita per proxima glandi foramina deferentes. Indicat igitur *A* glandem, cui pituita instillatur. *B* peluim, qua haec ducitur. *C, D, E, F* uero, meatus ad faciliorem pituitae huc decubentis egressum paratos. Porro praeter has septimi libri figuras, ad earum potissimum cognitionem spectantes quae in caluarie habentur amplitudine, etiam hic faciunt duae figurae mox ad finem primi Capituli libri quartae additae, & septem parium neruorum cerebri delineationem exprimentes: quas quum illic prolixè indicauerimus, abs re prorsus esset easdem hic quoque reponere, et earum indicem ascribere. Praeterea figurae oculi constructionem exprimentes, etiam si ad septimum referantur librum, tamen Capiti decimoquarto duntaxat illas praeponomam, quod oculorum fabricae dedicabitur. Atque id in illis figuris priuatim faciam, quod nulli alteri quam dicto iam Capiti famulentur.

CE.

Quid quintus
liber et sextus
pertractant.

Septimi libri
argumentum.

Cerebri fun-
ctionis et par-
tium brevis e-
numeratio.

INSTRUMENTA nutritioni famulantia duobus proximè præcedentibus libris utcunq; aggressus sum. Prior namq; cibi potitionisq; organa (in quorum præpulo uiscere concupiscibilem animam residere diximus) & dein propter loci uicinatem, partiumq; cōnexum membra generationi dedicata enarrauit. Posterior autem eas partes recensuit, quibus aëreæ substantiæ reficiendæ, ac innati caloris augendi recreandiq; munus concreditur: in quorum primario uiscere uim irascibilis animæ instam esse innuimus, inibi Stoicorum & Peripateticorum suffragijs haud adeo acquiescentes, ut & animæ principatum in corde collocari testemur, nervosq; ab illo originem ducere donaremus. Quapropter quum sensus motusq; arbitrarij, & principis animæ (cuius beneficio imaginamur, ratiocinamur, memoramus) fomes adhuc commemoranda super sit, præfens liber illi opportunè consecrabitur, cerebrum ipsiusq; partes uniuersas unā cum sensuum organis pertractaturus. Quemadmodum itaq; cordis substantiæ, uitalis animæ uis, ac propria iccoris carni, naturalis animæ facultas induntur, in super ut iecur crassior sanguinem impetu per corpus ruentem unā cum uitali spiritu conficiunt, & perinde atq; hæc uiscera per dedicatos sibi canales omnibus corporis partibus suas materias deriuant, ita quoq; cerebrum aptam ipsius muneri obtinens materiā, in proprijs sedibus, ac illius functioni appositè subministrantibus instrumentis, animale spiritum longè clarissimū tenuissimūq; parat, quo ad diuinas principis animæ operationes partim utitur, partim autem ad sensuum motusq; instrumenta per nervos tanquam per funiculos continuo distribuit, ea nunquam spiritu, qui præcipuus eorum instrumentorū functionis autor censetur, destituens, non minus sanè quam iecur & cor nullas corporis partes suis quas illis impertiunt materijs (tantisper dum ualet homo) indigas relinquunt, etiam si non semper cum qualitate tum copia eadem diffundant. Nervi igitur (quorum originē à cerebro pendere in quarto libro indicauimus) id cerebro præstant, quod magna arteria cordi, & caua iccori, ut qui paratum à cerebro spiritum illis quibus hunc mandari oportuit instrumentis deducant, diligentesq; cerebri satellites & nuncij censeantur. Cæterum animali spiritui materiā suppetit uitalis spiritus, in arterijs numerosa serie ambas cerebri membranas accedentibus abundans, & dein aër quem uerfus cerebrum tum per foraminula priuatim olfactus organi occasione in octauo caluariæ ossis exculpta, tum comprimis per ea caluariæ foramina quæ palatum spectant, inter spirandum attrahi multo antè diximus. Ac aër quidem, qui dum inspiramus per angustissimos flexuososq; & tortuosos ductus inter duram cerebri membranā ac tenuem attrahitur, atq; ob difficilem transitum extenuatur, cerebroq; aptissimus redditur, undecunq; ubi aditum reperit, in cerebri dextrum & sinistrum, & horū medium uentriculos sese insinuat. Vitalis autem spiritus & si copiosissimus in omnibus tenuis duræq; membranæ uasis ductibus ue habeatur, attamen in dextrum & sinistrum cerebri uentriculos plurimus à præcipuis arteriarum ramis fertur, quas superius obliquo longoq; ductu contra Galeni placitum caluariam perforare, atq; ad glandis cerebri pituitam excipientis latera porrigi reuoluit. Ab his namq; arterijs, quas reticularē plexum Galenus efformare docuit, non minimæ soboles tenuis membranæ processibus suffultæ, per humillimas dextri sinistriq; uentriculi sedes ingrediuntur, tandem secundum totum uentriculorum progressum in illorum amplitudinem incedentes. Verum præter has arterias, & quarto quem ego ita nuncupauimus dextræ membranæ sinu uas quoddā sub eo corpore quod testudinis cameræ ue instar arcus extructe imaginē refert, ac nobis cameratū appellatur, in anteriora cerebri per cōmunem dextri sinistriq; uentriculi cavitatem, seu potius tertium cerebri uentriculum contēdit. Hoc uas tandē in duos ramos bipartitum, uno ad dextrum, altero ad sinistrum uentriculum diffunditur, & eius loci arterijs commixtū, rete efformat, quod ab extimi foetus inuolucris imagine nomē inuenit. Ab aëre itaque in cerebrum ingresso, ac uitali illo spiritu ob frequentes sanè anfractus ad cerebri usum magis magisque adaptato, in cerebri dextro sinistroq; uentriculis, & ipsorum mutua concavitate

tertio ue

tertio ue uentriculo animalis spiritus à cerebri uirtute elaboratur, quam ab opportuno elementorum ad iustitiam cerebri substantiæ temperamento, pendere credimus. Porro huius spiritus animalis portio tertio cerebri uentriculo per oblongū meatum inter ea corpora cerebri quæ clunibus & testibus assimilabuntur porrectum, in cerebelli uentriculum fertur, quem partim cerebelli sinus, partim dorsalis medullæ cavitās efformant. Ab hoc uentriculo in dorsalem medullam, atq; ita in nervos ab illa propagatos, animalis spiritus non mediocri portio digeritur. A reliquis autem cerebri uentriculis, spiritum in nervos ab illis proximè principiū ducentes, ac sic in sensuum motusq; arbitrarij organa dispensari arbitramur, non admodum anxie disceptantes, num spiritus ille tenuissimus per aliquos neruorum meatus (ut uitalis per arterias) an secundum nerui corporis latera luminis modò ad columnam, dirigatur: an uerò neruorum duntaxat continuitate cerebri uis ad partes pertingat. Atq; hæcenus sanè cerebri functiones in uiuorum animalium sectionibus admodū probabiliter & uerè quodammodo possum assequi. Sed quū in imaginatione, ratiocinatione, cogitatione, memoria (aut quomodo cunq; aliter, nescio quorum dogmatibus acquiescens, principis animæ uires subdiuidere, aut enumerare uelis) cerebrum suo fungatur munere, haudquaquē ex sententiā apprehendo, & si fortè accurato indefessoq; cerebri partium intuitu, ac deinceps ex reliquarum partium corporis, quarum usus uel leuiter in dissectione exercitatum haud latet, speculatione, qua similitudo indagaretur, uel probabile quid in disceptari possem, id sanè citra sanctissimæ fidei labem neuiquam conficeretur. Quis enim, Deum immortalē, huius ætatis philosophorū, addam & theologorum uulgus nō admirabitur, qui tam ridiculè diuinæ ac summæ admirabili hominis cerebri machinæ detrahentes, ex ipsorū somnijs in humanæ fabricæ cōditorem impijssimis, nō secus quā si Promethei essent, nescio quam cerebri struem nugacissimè ementiuntur, eam quam incredibili prouidentia atque adeo eis quos corpori præstare debuit uisibus affabrè immensus rerum Opifex effinxit, procul ab oculis arcentes, suamq; tot inartificiosis abundantem monstris præponentes, & parum (pro pudor) solliciti in quantam impietatem teneros quos instituunt animos temporis successu rapiunt, tunc uidelicet, quum illi præceptorum sectis non amplius addicti, & Naturæ operum discendi cognoscendiq; studio flagrant, proprijs manibus in homine cæterisq; animalibus, quæ ipsis fuere tradita, rimari, altiusq; expendere aggrediuntur. Nondū enim memoriæ excidit, me quum in Castrensi pædagogio Louanienis gymnasijs facillè præcipuo ac laudatissimo, philosophiæ operam nauarem, in commentarijs quos præceptor noster professione theologus, ob idq; ad pias opiniones cum philosophorū miscendas inter reliquos eius Academicos moderatores paratissimus, in Aristotelis libros de Anima prælegebat, scripsisse, cerebrum tribus donari uentriculis, atq; horum primum anteriorem, secundum medium, & tertium posteriozem esse, eosq; à situ ad hunc modum nomen obtinere, & à functione etiam aliter appellari. Siquidem primus seu anterior, qui frontem respicere dicebatur, sensus cōmunis uentriculus nuncupatus est, quod ab hoc quinq; sensuum nerui suis instrumentis deferri, & dein horum neruorum beneficio odores, colores, sapores, sonos, & tactiles qualitates in hunc uentriculum deduci, illi homines arbitrantur. Ac proinde præcipuus primi uentriculi usus censebatur, ut obiecta quinq; sensuum, quorum genus sensum communem uulgo uocamus, reciperet: atq; illa ad secundum uentriculum, qui meatu quodam primo neciebatur, transmitteret, quò secundus de eo obiecto imaginari, ratiocinari & cogitare posset, quippe uentriculo illi cogitatio seu ratio tribuebatur. Tertius autē uentriculus memoriæ erat sacer, in quem secundus omnia quæ ex obiectis illis, de quibus abūde ratiocinatus esset, mādari uoluit, cōmodè deponere. Atq; tertius uentriculus hæc prout humidior siccior ue erat, aut ocyus aut tardius sibi, uelut in ceram aut lapidem duriorem insculpebat. Dein pro sculpturæ leuitate uel difficultate præsentem uentriculum quæ ipsi mādatur, aut breuiori, aut longiori temporis intervallo asseruare, commentaria illa docent. Neque profecto tertius iste uentriculus hæc sibi suoq; nomine, aut retinet, aut insculpit, sed secundi uentriculi gratia, nimirū ut quoties hic de aliquo memoriæ sinui concredito, ratiocinari instituit, ille ocyus hoc quicquid est in secundum uentriculū deleget, ac uelut in rationis officinā uersandū exporrigat. Cæterum ut singula quæ ita nos edocebamur, aptius assequeremur, tabula quædā ostendebatur nescio à qua philosophiæ Margarita deprompta, dictosq; iam uentriculos oculis subiiciens, quam nos discipuli prout scholasticæ picturæ quicq; erat studiosior, suis commentarijs expressius appingebamus. Neq; hac figura tres duntaxat uentriculos complecti nobis persuadebatur, uerū ipsam quoq; omnes simul capitis partes, nedum cerebri, ostendere arbitrabamur. Atq; hæc Opificis nostri solertiā in corporis humani fabrica nunq; insipientiū sunt figmenta: qui quā in cerebri cōstructione enarrāda aberrant, sequēs sermo ostendet, qui eadem methodo qua in duobus proximè præcedētib; libris usus sum, post perfunctoriam hanc cerebri descriptionem, ipsius partes seorsum singulas unā cum omni-

Thome, Sco-
ti, Alberti,
& eius cohortis
scriptorum
de cerebri uen-
triculis opi-
nio.

In lib. de Ve-
narum & Ar-
teriarū sectio-
ne.

Lib. 9. de Ad
mun. dissect.

cerebellum premaxillat. Sed & neuter horum processuum seu partium duplicatur (ut Galenus rem parum expendens docuit) uerum simplex est, quemadmodum & ipsa membrana, quae cerebri lateribus aut caluariæ attenditur. Nam & si tertius durae membranae sinus cultello secundum longitudinem dissectus, primo intuitu membranae processum inter utraque cerebri partes intercedentem geminam, ex quo duplicata membrana constare ostendit, id tamen sinus duntaxat gratia uisitur. Quantumuis namque inferior sinus tertij angulum dirimere studueris, membranam extra sinus amplitudinem nunquam in duas subdivides. Atque par ratio eius partis duræ membranae censetur, quæ elatior cerebelli sedem obuelet. Deinde si infimus ille duræ membranae sinuum angulus duplicatione argueret, idem sane in duobus reliquis sinuum angulis accideret, ac non perperam cerebri duram membranam duplicem esse assereres, quacumque parte caluariæ contingit. Insuper horum duræ membranae processuum superficies specie cum reliqua interiori membranae superficie congruit, quæ uix inter omnes corporis superficies aliam magis splendidam laeuem uide, & (quod non obiter expendendum uenit) omni adipe, quemadmodum quæ in caluariæ consistunt amplitudine omnia, destituta reperias. Quinetiam interior hæc superficies a quo humore longè magis quam exterior perfunditur, & multo candidior apparet: & quum fibris omnibus quibus alteri parti adnascetur, uacat, impensius lubrica terlaque quam exterior superficies conspiciatur. Porro quemadmodum exterior superficies os caluariæ undique respicit, ita & interior tenuem cerebri spectat membranam, cui nullius corporis interuentu, quam ductum instar uenarum ab ipso in tenuem membranam pronatorum ope adhæret committitur uel. Quandoquidem si dura membrana pari modo tenui membranae, ipsi quoque ad eum cerebro, ut caluariæ connascetur, quo minus tenuis membranae uasa, & ipsi quoque ad eum cerebrum distendi contrahi possint, illa impedimento foret. quod præcauens Natura, ampliore duræ membranae cavitatem ipsa cerebri mole, non seorsum atque cordis inuolucrum corde etiam ipso amplius uisitur, produxit. Quamquam interim duram membranam a tenui non ita liberauerit, ut cordis inuolucrum a corde, quod illi ne unius quidem fibræ interuentu connascitur, quum tamen innumeros uenarum instar ductus dura membrana tenui membranae exporrigit, mirabili industria horum beneficio illam si bi affirmas. Vt simul ductus illi uenæ arteriaque, & postmodum uinculi uices gerant, ut cerebrum ne concidat commodè subleuetur, interim uasorum tenuis membranae & ipsius cerebri motibus non præpeditis. Atque hoc singulare Naturæ mysterium ipse leui negotio colligis, si modum uasorum cerebri series, quam tertio libro docui, ex animo non exciderit. eam dico numerosam ramorum sobolem, à tertio duræ membranae sinu utrinque secundum totam cerebri longitudinem, in dextræ partis cerebri & item sinistræ tenuem membranam procurrentem. Hæc namque superiorem cerebri partem duræ membranae admodum ualide appensam reddit, & dura membrana caluariæ connata, & propter fibras quas per futuras diffundit à caluaria abscedere prohibita, cerebrum quo minus in se delabatur, subleuetur. atque quum nulla alia ex parte dura membrana tenui (nisi forsitan hic atque illic raris ipsidemque perquam laxis ductibus) commissæ est, liberum cerebri & uasorum tenuis membranae motum non obtundit. Cæterum præfens sermo nunc sane exigeret, ut sinuum uasorumque duræ membranae numerum, situm & naturam explicarem, at quum id pro uiribus in tertio libro tentatum sit, non abs re chartis hæc peperero.

Foramina.

Pari quoque ratione duræ membranae foramina ex proposito nequiquam enarranda putauerim, quod prolixior foret oratio, aliud nihil propemodum complexura, quam caluariæ foraminum in caluariæ amplitudinem qua cerebrum continetur pertinentium catalogum, in primo libro iam pridem commemoratum. Vbi cumque enim in caluariæ dicta amplitudine uisuntur foramina, ibidem & dura quoque membrana ferè peruiæ est, sui processus perpetuo exporrigens, illis qui à cerebro principium ducunt neruis, & ipsi etiam dorsali medullæ inuolucrum modo obductos. Ac proinde tot primis foraminibus dura cerebri membrana donatur, quot neruorum paria à cerebro initium ducunt. Nam & si idem quarto pari & crassiori tertij paris radici foramen insinuatum sit, gracilior tamen tertij paris radix, priusquam secundi paris neruum contingat, priuatim duram membranam perforat. Septem his utrinque positis foraminibus, aliud ab utroque latere accedit, quod neruulum transmittit, quem ego non procul à quinti paris radice pronatum obseruauim. Ad hæc, dura membrana unico eodemque in coniugato & orbiculari ueroque foramine pertunditur, quod in fundibulo cerebri pituitam excipientem uiam præbet. Dein iuxta huius foraminis latera aliud utrinque spectatur foramen, maximum arteriarum cerebrum petentium ramum transmittens. Porro strendens multis foraminibus ad olfactus organorum sedem dura cerebri membrana abundat. Porro præfentis membranae sinus, qui uenas arteriasque caluariam subintrantes exhauriunt, neque etiam ductus ex his sinibus in tenuem membranam instar uenarum propagatos, in foraminum numero habemus. Atqui inter primarios duræ membranae usus non minimus censetur, ut

Dura membrana
ne usus, et
structionis ratio.

fig. 14. ca.
li. 3. in altero
latere u.
u. alioquin
obseruetur
C. D. E. K.
F. G. H.

ut aptis quibusdam sinibus omnes caluariæ petentes uenas, omnesque (si duos modos ramos dempseris) arterias excipiat, ipsarumque materiam in suos sinus assumat, eam ita deducens, ut hæc propaginibus uenis similibus, atque ab illis sinibus depromptis in tenuem membranam commodissime deferatur, & dura membrana ipsi tenui membranae & cerebro instar lagenæ fiat, ex qua tenuis membrana, & dein cerebrum materiam ad opportunos usus sibi alliciant, in uenis & arterijs uersus caput transmissam. Cæterum propagines à tertio duræ membranae sinu utrinque innumera serie in sedem tenuis membranae sibi proximam deriuatae, cerebrum uelut supra innuimus, suspensum, atque ne deorsum concidat, uentriculique ipsius comprimantur, opportunissime sustinent, ut dura cerebri membrana pariter ipsius inuolucrum et fulcrum reddatur. Ad quod rursum summopere conducunt fibræ per futuras à dura membrana prorepentes, quæ duram cerebri membranam (quæ alioquin non satis durissimo ossi connasci poterat) caluariæ firman, atque quo minus cerebri grauitate tracta, deorsum labatur, in causa sunt. Neque id sane prestitissent, nisi peculiare artificium extra caluariam Natura moliretur, quod in dies fabri imitantur, quoties clauorum acies quando duos simul compingunt asseres reflectunt, ne uno asseri tracto, ex altero clauus propere uellatur. Natura namque fibras has Vulcaniligamenta, quibus is Marti Veneri colligauit, cum simul & uinciat & sustineat, artificio superiores, non solum per reflexos admodum & obliquitatis nomine firmantes ductus transmittit: uerum transmissas rursus dilatauit, auxit, atque in unum omnes adeo commiscuit, ut in membranam quandam tenuem degenerent, quæ quod caluariæ obducatur, præcipue Græcis nuncupatur. Quauis hæc omnia non citra alterius corporis interuentum, ut cæteris uisum est dissectionis professoribus, caluariæ adnascatur: sub ipsa enim alia adhuc tenuis consistit membrana alijs quoque omnibus propemodum ossibus præcipue communis, ac ab amplexu quo ossa succingit *σπινδοει* appellata. Inter reliqua autem ossa hæc membrana priuata, caluariæ interna est cavitates cerebro excipiendo adaptata, cui nunc ubi duram membranam contingit, eiusmodi membrana obnascitur, adeo ut tanta etiam huius cavitatis sedes, quantæ dura membrana non connascitur, hæc quoque membrana alijs ossibus communi obcincta sit. Visitur autem illa sedes ubi duram membranam glandula cerebri pituitam excipiens, & maximi arteriarum cerebrum petentium rami substernuntur. Quod autem rerum parens Natura harum præcipue fibrarum gratia duas transuersas, & unam secundum capitis longitudinem futuras digesserit, ipsa duram membranæ forma monstrat, quæ superiori sua sede illis lineis opportunissime ueniret firmanda. Quemadmodum inter dissecandum tertio duræ membranae sinu sursum tracto liquido discimus, impense Naturæ industria admirantes, quæ duram membranæ portionem processum uel inter cerebellum & cerebrum ita produxit, ut illo sursum ducto, ita cerebrum sustineat, ne suo pondere cerebello quicquam comprimendo obstat, ad quod egregie auxiliatur duræ membranæ pars, dextram cerebri partem à sinistra dirimens, & tota basi dicto nuper processui continua. Porro si quid interim artificij in duræ membranae harmonia enarrandum adhuc reliquum sit, id unum cum tenui membrana iam subiunxero.

h. ubi sub
figura F.
C. D. consi-
sit tota 16
figura.
1. spectatur
figura 6 ca
pili.

DE TENUI CEREBRUM INVOLVENTE membrana. Caput III.

TENVIS membrana cerebro obducta occurrit in secunda figura, auulsa autem in tertia. Atque ita etiam cerebello obuoluta spectatur in octaua.

hæc ex fi-
gura pete-
re debet
dissectionis
serie
seque con-
sequens
ut 3. 3. 8. 9
11. 12. 13.
b. 2. fi. L. L.
c. 3. fig. C. G.
ca. passim
in superfi-
cie 11. fig.

TENVIS cerebri membrana, quemadmodum & dura, duntaxat unica & sibi ipsi continua est: nullam siquidem prorsus suæ naturæ aut ad cerebellum, aut ad utramque cerebri partem, aut in ipsis cerebri uentriculis anfractibusque, ac ut semel dicam, tota amplitudine, quam dura membrana constituit, inuenias, quæ non unius tenuis membranae portio habeatur: ad eum modum quo in animalis cute iam à corpore detracta, partes cutis cōtinuas esse dicimus, quibus aures, pedes, & cauda induebantur. Porro ipsius situs ex cerebri ac cerebelli cognitione defumendus est: nihil enim dura membrana amplexatur, cui tenuis membrana exterius non obuoluitur. Nulla etenim exterioris superficie cerebri & cerebelli & dorsalis medullæ & neruorum portiuncula conspiciatur, quam tenuis membrana uicinisimè & citra alterius corporis interuentum proximè non integat, si modo superiore callosi corporis superficiem exceperis, quæ sola eiusmodi membrana, quum dura utcunque sit, haud continetur. Præterea omnes cerebri ac cerebelli anfractus, in quos tenuis membrana un-

Gg 2 dicuntur

Membrane
exterioris calua-
riæ succingentis
creatio et
usus.

Situs.

Exterior su-
perficie.
Constructio
nis ratio et
usus.

dicuntur sui partes processus ue ingerit, huius situm ostendunt, uti sanè & ipsius quoque figuram & magnitudinē. Hæc membrana exteriori^a superficie uelut aqueo humore oblinitur, secundū partium quas ambit tubera extuberans. ipsa namque uix alibi crassitiem uariat, ac tenuissimæ semper membranæ innumeris uasorū ductibus oblita speciem cōmonstrat. Quippe uasorum potissimum gratia illam rerū Opifex condidit, nimirū ut instar^c mesenterij & humilioris membranæ omenti & extimi fœtus inuolucris (à quo suum nomen tenuis membrana Græcis *χρυσώδης* nuncupata, mutuauit) ea uasa tutò deduceret suffulciretq̃. Quinetiam cerebri & cerebelli est inuolucrum, non simplex profectò, ut dura membrana, quæ propugnaculū potius ac defensoriū cerebri aduersus caluariæ occursum censetur, quàm operimentum: sed quod ipsorum substantiā proximè contineat & firmet, non secus quàm caecorum formæ lac paulo antè coagulatu sustinent, & singūt pariter. Atq̃ ad hos usus Natura hanc membranā summè idoneam produxit, tam mollis enim tenuisq̃ & sequax est, ut aptissimè omnibus anfractibus sinibusq̃ sese ad profundissima usq̃ ingerat, & quæcunq̃ uasa cerebrum expetebat, ea deducere possit. Quinetiam ad cōleuis cernitur, ut sua grauitate neutiquā uim cerebro inferat: & tam ualida interim duratq̃ existit, ut à dura cerebri membrana sursum tracta non diuellatur, imò illum suspensionis impetum à Natura sagacissimè frequentinumerosaq̃ & continua uasorum serie paratum sustinet, eo pollens robore, ut concinnè cerebri substantiam instar formæ cuiusdam (uti iam diximus) amplectetur & sustineat. Cæterum magis Naturæ sapientiam admirabimur, si non minori industria illam hîc atq̃ in quatuor elementorum sedibus assignandis usam esse inquisiuerimus. quod sanè illico obuium fiet, si terræ caluariam, aquæ duram cerebri membranā, aëri tenuem, & igni substantiam cerebri assimilaueris: ac dein expendis rerum Opificis solertiam, qui ut inter terrā & ignem, quoniam natura à se inuicem maximè absunt, aquam et aërem collocauit, ita quoq̃ in medio caluariæ & cerebri (quod substantijs longè discrepant) utraq̃ membranas interiecit, nō contentus uno amicitiae uinculo illa interueniente. Oportet nanq̃ nō situ solum id in medio locari quod est uerè medium, sed etiam natura: si modò quod secundum eandem proportionem ab extremis uariat, uerè medium censetur. Neutra autē membrana proportionaliter à caluaria & cerebro uariabat: nam tenuis plus ab ossis duritie uinebatur, quàm ipsius cerebri mollitiem superaret. Econtrariò autem dura multo erat cerebro durior, paulo uerò offe mollior. Quapropter si tenuem duntaxat membranā Natura creasset, nequaquā indēmnis caluariæ occurset: si duram, cerebrum ipsius consuetudine læderetur. Quo minus igitur ipsum cerebrum aut eius proximum inuolucru offenderetur, prior tenuis membrana, post hæc autem dura locatur: quæ quanto est offe mollior, tanto ipsa tenui est durior: quanto uerò hac tenuis est mollior, tanto tenui mollius est cerebrum. Quanquā rursus tenuis membranæ mollieties uluili, ut illa commodè undequaq̃ in cerebri anfractibus sese ingerat, & in uentriculos, processus uarios unā cū uasis porrigat, uti prius est relatu. Quinam uerò eiusmodi habeantur processus, in plexuum & uentriculorum cerebri descriptione persequar, præsentis sermone ad cerebrum opportunè deflexo.

DE CEREBRI AC CEREBELLI NUMERO, situ, forma, reuolutionibus & substantia. Caput IIII.

HIS quæ præsentis Capite pertractantur ostēdendis, potissimum seruiunt tertia figura, ac dein omnes ferè ad decimam quartam usq̃: sed potissimum prima figura Capitis secundi, libri quarti, basim cerebri ac cerebelli cum dorsalis medullæ initio proponens.

Cerebri nu-
merus.

DISSECTIONIS professoribus cerebrum in^a anterius, quod cerebrum, & in^b posterius, quod cerebellum uocant: dein de anterius in^c dextrum & sinistrum diuidi consuevit: non quod Anatomicorū proceres cerebrum omnino diuisum, & non aliqua semper ex parte continuum esse arbitrat sint (quanquam etiam illorum scripta tale quid subinde innuant) at quod ut unica manus in digitos, ita quoq̃ cerebrū in diuersas partes discretum uideatur. Quemadmodum enim prius de tenui cerebri membrana differebatur, sic etiam dextra cerebri pars, & sinistra, & cum his cerebellum, & dorsalis medulla, neruicq̃ ad unum omnes, in super & nates testesq̃ cerebri, deinde^d callosum corpus, & id quod instar testudinis effigiatum est: præterea dextri sinistriq̃ uentriculorum^e septum, & uermiformes cerebelli processus, & si quid est eiusmodi, inuicem continuæ partes existunt, eademq̃ substantia constituuntur in duritiâ coloreq̃ aliquantulum uariatē. Insuper omnia quæ modò recensbam, situ, usu, conformatione, magnitudine, & id genus alijs, quæ in partium constructione

rima. h 2 fi. L. L. 11 fig. C. D. 4.

rimamur, ita ab inuicem differunt, ut nō aliter q̃ si differentes disunctæq̃ partes essent, pleriq̃ imposuerint. Quotū enim quemq̃ Anatomicorū inuenias, qui cerebrū nulla substantiæ continuitate cerebello continuū esse nō asserat: ad de alios qui cerebrū in duas partes ut pulmones dissectū esse docet, et omnia nobis indefesso scribendi pruritu, suis somnijs hîc dantes, perturbāt. Cerebrū nanq̃ quantumuis tota sede, quæ cerebello incumbit, & quæ frontē spectat, penitus in duas partes dissectū sit, & eadē sectio secundū totā cerebri longitudinē in ipsius elatiori regione ducatur, non tamen ob id in medio ipsius iuxta^a basim inter occipitium & frontem omnino diuisum cernit. Quanta enim callosi corporis est^b longitudo, tanta quoq̃ sedes secundū longitudinē cerebri consistit, quæ dextra eius pars sinistra continuatur. atq̃ ita uel huius corporis interuentu, & eius^c quod instar testudinis extructū est, & septi dextri sinistriq̃ uentriculorum supra cōmunem eorū uentriculorum^d cavitatē, tertium uel uentriculum duæ cerebri partes continuæ sunt. Deinde in basi etiam eas esse continuas ostendit, cum magna & secundum longitudinē & profunditatē qua continuant^e regio, tum cerebri testes & nates & omniū maximè quod ex cerebri basis medio pronascit^f, dorsalis medullæ^g initium, quod amplum crassumq̃ est, & perinde ac illæ duæ cerebri partes hoc in loco continuū unumq̃. Deinceps etiā si dextra sinistraq̃ cerebri partes quæ cerebellum integunt, nihil minus q̃ cerebello continuæ sunt, tamen inferior cerebelli sedes iam dicto dorsalis medullæ initio duobus locis^h continuatur, idemq̃ cum ipso corpus, si continuitatem spectes, efficitur. Cæterum quis præcipuus continuitatis locus sit, quæq̃ omnes illas quas paulo antè enumerabam partes censeantur, ordine suo loco seorsim enarrabo. Hactenus enim quæ nunc præcessere sermone completi libuit, ne in cerebri numero aliquis, qui iam admonitus sectionem aggressurus est, illic me unā cum cæteris Anatomicis hallucinatum arbitretur. Ac proinde nunc cerebri situm opportunè aggrediar, quem ipsius cerebri membranæ, & potissimumⁱ interna caluariæ amplitudo edocent. Quicquid enim eius amplitudinis duæ cerebri membranæ & glande pituitam cerebri excipiente & ramis quibuscūq̃ maximarum cerebrum petentium arteriarum non occupatur, id uniuersum cerebro ac cerebello adimpletur. Cerebellum decuplo aut undecuplo minus cerebro est, atque unā cum dorsalis medullæ principio eam caluariæ amplitudinis sedem sibi uendicat, quæ posteriori partē^j tubæ in capiti samplitudinē cavitatem uel auditus organorum causa prominentium, & deinde duobus in occipitij ossis^k sinibus circumscribitur, qui ut duobus primis duræ membranæ^l sinibus, quos dextrum & sinistrum nuncupamus os, cedat, caluariæ cavitati insculpuntur. Hanc enim instar circuli circumscriptionem cerebellum nulla ipsius parte excedit, hæcq̃ circumscriptio cerebelli situm opportunissimè cōmonstrat. Haud enim hominibus, ut bobus fortassis (quos Galenus ad cerebri cognitionem duntaxat aggressus uidetur) cerebellum in occipitiū ad cōportigitur, ut nō etiam postrema cerebri pars in posteriora magis quàm ipsum cerebrum uergat, nobisq̃ uocatum occipitium impleat. Quippe postrema & elatissima humani cerebelli pars uix eoulsq̃ ascendit, ubi digitis infimam occipitij partem attingere possumus. Neq̃ etiam in nobis aliqua occipitij ossis sedes musculorū insertionibus libera contingi potest, quæ cerebellum implet, etiam si interim Anatomici ipsius situm ita recenscāt, quasi totā in occipitiū prominulam regionem, ex cuius tubere uulgus memoriæ ingenijq̃ uim metitur, cerebellū infarciret: imò elatissima cerebelli portio ad^m mediā duntaxat sedē pertingit, quæ à posteriori sedeⁿ foraminis dorsali medullæ uiam præbentis, & A literam imitantis futuræ^o partem habetur, quæ sagittali committitur, usq̃ ad quam alij cerebellum conscendisse suis bobus & asinis, aut somnijs delusi scripserunt. Præterea superior cerebelli pars in hominibus, quemadmodum sanè in canibus, bobus & ouibus instar globi cuiusdam, aut etiā acutius nequaquā extuberat, sed plana et depressa minimumq̃ in medio prominens conspicitur. Hæc itaq̃ caluariæ sedes cerebello dedicata, ipsius situm, circumscriptionem, formam ac magnitudinem edocet. Cerebellum etenim, quemadmodū & sua sedes, latius est quàm longius aut profundius, & humiliori ipsius regione, idq̃ potissimum iuxta ipsius posteriora latioris globi imaginē exprimit: in cuius medio acuta, neq̃ admodū lata habetur^p impressio, quæ illi inducit^q tuber instar crassissimæ lineæ in occipitij ossis prominēs, quod eius ossis robur insigniter adauget, cuiq̃ dura cerebri membrana pertinacissimè connascitur. Porro in anteriori parte, quæ cerebellum ad cerebri nates exporrigitur, id quasi in acutum fertur, undiq̃ suæ sedis formam accuratè referens. Cæterum eiusmodi omnia in cerebro, quod per me si uoles anterius cerebrū etiam adhuc nuncupare poteris, ostendit reliqua caluariæ cavitates cerebello nō oppleta. Vnde etiā cerebrū secundum ipsius basim depressum est, neq̃ globi modo extuberat, quamuis interim inæquale & nō unius formæ uisitur. Vbi enim oculorū sedibus & olfactus organorū sinibus inuicem continuæ partes existunt, uarium est: nam ad sinus organorum olfactus antrorum sum extuberat, utrinq̃ autem ad sinū illorū latera propter ossis in caluariæ cavitatē extuberantis prominentiam, unā impressionē admittit. Prominet uerò ibidem inæqualibus tuberculis os ad com

Gg 3 modas

Quibus sedib.
dextra cere-
bri pars sinis-
trae continue-
tur.

Cerebelli qui
cerebro sit cō-
tinuum.

Cerebelli si-
tus et magni-
tudo.

Cerebelli
forma.

Cerebri ma-
gnitudo et
forma.

modas oculorum sedes & foramina narium confingenda. Deinde cerebrum opplet duos grandes in caluariæ cavitatis sinus, qui ad ossis cuneum referentis sinus latera spectantur, quo glans cerebri pituitam excipiens sustinetur. Vnde etiam cerebrum ossis quo continetur formam glabra ritu sibi uendicās, utrinque in ipsius basi instar medij globi prominens tuber constituit. In horum tuberum medio cerebrum impressum cernitur, cuneiformis ossis processuum occasione hic circum sinus latera productorum, quo nuper commemorata glans sustinetur. Quinetiam similiprorsus modo basis cerebri reliqua ipsius sede pro ossium tuberibus auditus organa continentibus, & cerebelli superiori regione suam figuram effingit, omnibus sinibus sese inferens, & amice admodum tubera admittens. Atque hinc etiam in lateribus & anteriori & posteriori & superiori sede cerebrum caluariæ cavitatis effigiem exprimit. His enim sedibus cerebrum instar oblongæ sphaeræ utrobique uersus anteriora propter temporum cavitatē depresso, rotundum, & in posteriori parte multo quàm in anteriori latius uisitur, quasi cerebrum ipsum & cerebellum nullam peculiarem formam exigent, ac abunde ipsis esset, si propria illorum substantia magna mole, & simul utrunque quod in se sinus cerebri cerebelli que functionibus aptos habere posset, collecta in capite reponeretur. Eiusmodi siquidem quid caluariæ basis sinus tuberaque ostendunt, & impressiones in temporibus temporalium musculorum gratia conspicuae. Caluariæ itaque cavitatis externæ cerebri superficiei imaginem monstrat, ad quam & sectio cerebri diuidens, & innumeri quidam gyri ac circumacti referuntur. Vniuersa namque cerebri sedes illa sectione diuisa, atque ut bifurcorum pedes in duos quasi ungues illius beneficio diuisa, extimæ cerebri superficiei magna pars exiit. Attamen dictam cerebri formam parum interturbat, quum dextra cerebri pars sinistra accumbat, neque recta illa linea diuisæ cerebri partes inuicem magis dehiscant, quàm quanta duræ cerebri membranæ, & tenuis duplicata est crassities. In homine etenim secus atque in oue uniuersam sectionem inter diuidit duræ membranæ portio, processus uel duas cerebri partes septi ritu interstinguens. Dein seorsum utramque cerebri partem tenuis membrana ambit, & implicat. Caterum gyri ac reuolutiones cerebri, quas tenuius intestinorum anfractibus elegantissime Erasistratus assimilauit, per uniuersam cerebri superficiem undique eadem frequentia habentur. Sunt uero sinus permulti penitus in cerebri substantiam penetrantes, & profecto imaginem intestinorum tenuium reuolutionibus simillimi. Neque opinor illos alicui aptius quàm his, aut etiam nubibus quos rudes pictorum discipuli, aut in scholis pueri delineare solent, conferri posse: quanquam in similitudine indaganda non admodum sit laborandum, quando quidem hominis cerebrum hac ex parte nihil peculiare adipiscitur, & hos in cerebri substantia apparentes circumacti asinis, equis, bobus, & alijs quæ hæc natus uidi animantibus communes homo obtinet. Nisi forsitan aliquis hinc differentiam assumere statueret, quod tanto profundiores homini illos gyros Natura insinuauerit, quanto ipsius cerebri substantia copiosior uisitur. Horum itaque inflexuum effigiem cuiusuis animalis cerebri uel in prandio aut cena spectans, discas licet. Porro in illorum usu recensendo non medici modò, uerum & philosophi plurimum se excruciant, contententes, num ipsorum beneficio homines intelligant, an uero minime: quemadmodum Galenus contra Erasistrati placitum pugnant, in hunc modum censuit. Quum asinetiam admodum multipliciter cerebrum habeant, complexum, quos deceret, quantum ad morum ruditatem attinet, omnifariam simplex, & minime uarium nasci cerebrum. Melius autem arbitraretur bonam substantiæ temperiem corporis intelligentis (quodcumque hoc fuerit) prudentiam sequi, & non uarietatem compositionis. Neque etiam multitudini spiritus animalis oportet, ut puto, magis quàm qualitati perfectionem intellectus accepta referre. Atque hic Galenus sibi dum maxime illius operam requirimus similis, oratione uelut freno cohibens, aliò quum reuolutionum usum exprimere debuisset, reflectit: satis esse arbitratus, si non intelligentiæ præesse has reuolutiones indicauerit, quod sanè non inficiamur, sed interim eas magnum Conditoris artificium ostendere, & non ob aliud quàm ad cerebri substantiæ enutritionem eas procreatas esse, à Galeno additum oportuit. Cerebri namque substantia citra omnem membranosarum fibrarum plexum continua, neutiquam adeò firma fuerat, ut per illam arteriæ uenæque, ut in reliquis corporis partibus, dingeri possent: & tam multa crassaque est, ut uenæ & arteriæ in superficie tantum exporrectæ ipsi nutriendæ, illiusque insito calore recillando sufficerent, quum penitiores cerebri partes si ad illum modum uasæ protenderentur, illorum materia carerent. Quod præuidens Natura, sinuosos illos implexus passim cerebri substantiæ impressit, ut in his tenuis membrana frequentibus uasis oppleta sese insinuaret, cerebri substantiæ alimentum appositissimè ita subministratura. Atque huius etiam nutrimenti potissimum occasione cerebrum in duas partes dissectum fuit, ut scilicet tenuis membrana sese in ipsius mediu implicaret: ac inibi in reflexus deducta, cerebri substantiam enutritet. Haud enim citra eiusmodi cerebri dissectionem, & profundissimas reuolutiones illa cerebri sedes qua dextra sinistram respicit,

Secundo dextra nobis uocatum cerebri partem a sinistra diuisam, & cerebri anfractus.

Cerebri anfractus uisus.

Lib. 8. de V. su part.

Cerebri sectionis ratio.

respicit, enutriti potuisset. Atque huic sententiæ suffragantur cerebelli reuolutiones, quæ nequam æquæ atque cerebri reuolutiones aliter penetrant, sed paulo minus quàm superficiali, atque frequentes admodumque continua serie deductæ uisuntur, superficiali quidem, quod exigua pars alenda sit, quodque facile cerebellum à profundioribus anfractibus ad uentriculum uisue ipsius perforaretur. frequentes autem, ut copia aliquantulum leuem illam penetrationem suppleat. Porro harum series quodammodo triplex est, effigie cum cerebri reuolutionibus nequam cōueniens, apparet namque cerebellum ob suas reuolutiones & impressum illum, quem ab occipitis ossis tubere in posteriori sede obtinet, tribus partibus efformari, dextra una, & alia sinistra & tertia media. ac dextra quidem sinistraque cerebelli partes duos quodammodo globos inuicem appositos ostendunt, in quorum inani spacio, ubi scilicet globi sese non cōtingerent, tertia cerebelli pars reponitur, quæ ligni caseiue recentis uermem refert ob suas reuolutiones, quæ transversim secundum cerebelli longitudinem mutuò æquè distantes ducuntur. Huius partis apices uersus inferiorem cerebelli sedem reflexi, uermiformes cerebri processus suo loco efformare docebimus. Dextra autem sinistraque cerebelli pars in superiore cerebelli sede parallelas quoque & secundum cerebelli latitudinem ductas reuolutiones exigunt, quæ deorsum protensa, quasi in centrum, colliguntur, ad eam cerebelli sedem, quam dorsalis medullæ initio connata esse dicemus, contententes. ac dextra quidem partis reuolutiones ad sui partis sedem porriguntur, dorsalis medullæ initio continuam: sinistra autem, ad sui partis sedem. At hæc cerebelli partes inuicem discretæ incontinua nequaquam sunt, sed inuicem continuæ unicum corpus, ipsum scilicet cerebellum constituunt, quod unicum, non autem cerebri modò geminum Galenus à Natura extructum esse asserit, quod duo dorsa, neque totidem dorsales medullas hominem habere minimè decuisset: quasi ex cerebro, quod necessario ueluti in duas partes diuisum, neque substantia continuum, unica dorsalis medulla produci nequiuisset, ac proinde cerebellum ut corpus unicum necessario procreatum fuisset, ut unicæ dorsali medullæ aptum principium fieret. At Galenus, qui in nugis cerebro quibusdam, & etiam subinde immerito tuis delusus simijs, Herophilum, & Lycum, Andream, & alios Alexandriæ dissectionis professores, qui humana aggrediebantur corpora, irridere soles, cerebrum in suæ basis medio unicum, neque ut in superiori parte diuisum cernitur, & unicam dorsalem producit medullam, in cuius superiori sede mox ab ipsius exortu Natura sinum insculpsit, qua mediam quarti cerebri uentriculi amplitudinem constitui dicemus, reliquam enim eius uentriculi amplitudinem, cerebellum supplet, quod utrinque duntaxat ad dorsalis medullæ sinus latera quasi duabus circularibus applantationibus adnascitur, continuum cum dorsali medulla corpus effectum. medio namque posterioris cerebelli sedis pars, ut neque etiam anterioris dorsali medullæ continua, connata uel est, sed tantum tenuis membranæ interuentu posterior pars dorsali medullæ committitur. Non aliter, mihi crede, quàm si Natura cerebellum condidisset, ut dorsali medullæ transmissum à cerebri sinibus spiritum magis adaptaret, uereturque. A cerebello etenim quantumuis in ipsius duritiæ à cerebro differentia assignanda, & ratione cur cerebellum à cerebro diuisum sit expendenda sollicitus fueris, nullius omnino uel minimi neruuli propago à cerebello ortum ducere reperiens. & profecto nulla est cerebri quæ frontem spectat, & qua in occipitium etiam longius in hominem quàm ipsum cerebellum fertur, in duritie differentia: neque etiam adeò notatu digna cerebelli, quum tenui membrana id liberatum cernitur, cum cerebro in duritia est pugna. At ut cerebri basis, unde dorsalis medulla ortum ducit, cæteris omnibus cerebri partibus, & ipso quodlore, neque duritia cerebello ipsi supernato correspondens. Cerebellum enim magis flauum, cinericiū uel est, perquam paucis albescentibus lineis interstinctum, & duntaxat in sui sinu superficie candicans. uniuersum uero dorsalis medullæ initium cerebello adhuc in capite subnatum albidissimum est, ut & cerebri basis ipsi originem præbens, quæ omni prorsus reuolutione ac anfractu quibus cerebellum scatet, destituitur. Porro quæ horum omnium sit substantia, uel in mensa etiam ex uisulorum, aut leporum, aut auis alicuius cerebris discere intergrum est. est autem substantia quædam peculiaris & propria, qualem in uniuerso corpore similem nullam reperiās, ad ingenitas cerebro actiones idonea: non minus sanè quàm cordis substantia, & pulmonum caro, & iecoris, & lienis, & renum, & testium suis quibus præsum functionibus aptissima censetur. Cerebri substantia, quam capitis medullam alij appellant, ab ossium medulla differt, tum alijs plerisque accidentibus, tum quod liquefieri nequeat, neque inedia tempore aut alijs occasionibus, ut reliqua corporis pinguedo absumatur, minuatue. Hæc non uniuersa candicat, uerum quicquid reuolutionibus proximū est, subflauū aut subcinericiū est, æquali semper à reuolutionis superficie distantia, quanta namque reuolutionis pro-

Gg 4 funditas

Cerebelli implexu ratio & species.

Galeni ratio ne unitatis cerebelli parum apte assignasse.

Dorsalis medullæ initium.

In li. 8. de V. su part. Cerebri ac cerebelli durities, neruorum ortus.

Cerebri, cerebelli, & dorsalis medullæ color et substantia.

Cerebri substantiæ eiusque sum medulla discernens.

funditas est, tanto quoque ab intima reuolutionis parte interuallo, in cerebri substantia, is quem diximus, color obseruatur: quasi rursus color ille in substantia, quod ad colorē attinet, reuolutiones duplicaret. Quicquid autē cerebri ita coloratum non est, albidissimum & candidum prorsus uisitur. Verum ut permixtae cerebelli sunt inuolutiones, ita quoque uniuersum propemodum, ut paulo ante admonui, secantibus flauum occurrit. Quacumque itaque ex parte cerebri cerebelli uel substantiam tenui qua proximē continetur membrana detexeris, hanc subflauā ac uelut aqueo humore oblitam, & nunquam uenis implicitā adinuenies, etiam si interdum rubra & uelut sanguinea puncta in illorum cerebri substantia in illis potissimum obseruaturus sis, qui phrenitide ante mortē laborarunt, uerum illa nullā uenae exprimit imaginē. Cerebrum namque ex nullo uase alimentum assumit, quam ex his quae tenui membrana suffulta ipsi circundantur. ut autē illi frequentia uasa undique obducuntur, cerebrum in tot quot diximus partes praecipue diuisum fuit: quamque etiam diuisiones illae, ut & anfractus ad mollem cerebri substantiam cōdicat sustinendā, equaliterque suffulciendam, non medioeriter auxiliatur. Parū enim Galeni rationi cur cerebrum diuisum, aut, ut ipse loquitur, geminū sit, tribuo. inquit namque, cerebrum hac occasione geminū esse, ut quemadmodum uno oculi uisitato, aut uno teste execto, alterū seruamus: ita etiam dextro cerebri uentriculo laeso, sinister adhuc suo munere fungeretur. Hae siquidem Galeni ratio aliquem in copia uentriculorum recensenda locum fortassis haberet, non autē in enarranda cerebri diuisione, quū id nisi supra uentriculos geminum diuisum uesit. callosum enim nobis uocandū corpus, quod cerebri partium continentem cōmonstrat, ad elatissimā dextri & sinistri uentriculorum sedem cōsistit. Ceterum nunc tempestiuum erit, cerebri uentriculos aggredi, atque ita internam cerebri superficiē, quaeque ipsius partes adhuc narrandae super sunt, persequi.

DE CALLOSO CEREBRI CORPORE, ET
dextri sinistrique cerebri uentriculorum septo. Caput V.

SUPERIOREM callosi corporis sedē nulla ex parte diuisam eleganter proponit tertia figura characteribus L, L. Insuper hanc sedē, sed a cerebri substantia in lateribus liberam, ostendit quarta ad I, I, I. Humiliore uero sedem spectandā offert quinta ad R, R, R. ubi etiam praesens spectatur septum ad X, X. dein Y, Y.

Callosi corporis sedes et nomenclatura.

PAULO ante omnē cerebri cerebellique substantiā exterius tenui membrana circundatā, ea parte qua membranā respicit subflauā, & quasi cinericiā esse retuli. At quaedā cerebri pars in externa ipsius superficie sese offert, tenui membrana non obuoluta, uerū intimae cerebri substantiae modō, externa superficie candida albaque, & reliqua cerebri substantia ad superficiē cōsistente durior, unde etiam uetustissimi Graecorum partē hanc *κοινὴν* appellauerunt, quae imitatus in orationis serie, hanc partem callosum corpus semper appellaui.

Deinde Graecorum nonnullis id etiam forma, quod inferiori sede arcus modō sinuatum sit, ac ab usu quod sustineat, *κοινὴν* uocatur: quamque in cerebro corpus recte sebo, quod hoc nomine a pluribus magisque ex merito donatur. Ceterum callosum corpus in medio cerebri uisitur, si cerebri dextrum sinistrique & basis cerebri mediū in humiliori ipsius sede, & elatissimā cerebri in uertice regionē spectes, & quodammodo etiam ad priora posterioraque facta cōparatione. Callosi enim corporis postrema pars anteriori cerebri sedi paulo uicinior est, quā antica posteriori. In cōspectum autē secantibus uenit, leuiter dextra cerebri parte a sinistra manibus dirempta. quicquid enim ita diducto cerebro, in ibi partes ipsius unit, albū candidasque conspiciē, ipsumque callosum est corpus, longū quidē, sed arcuū. Praesens corpus in illa superficie quae ita diducto cerebro in cōspectum uenit, gibbosum cernit. eo quasi pacto, quo capitis uertex supra elatissimā frontis & occipitis sedē, & capitis latera protuberat: quamque adhuc callosi corporis obliquitas non aded insignis est, atque uerticis iam dictae partis. Quēadmodum uero cerebrum, ut dicebā, diremptū superiorem callosi corporis superficiē egregie laeue aequalemque ostendit, ita quoque indicat corpus id cōmune cum cerebro partē esse, & non ex cerebri substantiae superficie quae mollior & subflaua est, sed ex intimiori substantia quae durior & alba uisē, enasci. Obseruant enim utrinque ad callosi corporis latera secundū ipsius longitudinē singulū sinus in cerebri substantia instar profundioris lineae insculpti, ac cū superiori callosi corporis superficie eo magis patefcentes, quo cerebrum uehementius, quasi id sursum in latera etiam acturus, diduxeris. Interior autē inferior uel ipsius superficies dextro sinistroque cerebri uentriculo ad aperto secantibus primū occurrit: quae et si secundum callosi corporis longitudinem introrsum, ut superior extrorsum curuat, haud tamen simplex est, nam secundum callosi corporis longitudinē duae instar quartae circuli partis insinuatae superficies ducuntur, & in medio callosi corporis tuberculum quoddam instar lineae secundum

illius

illius longitudinem exporrectū uisitur, perinde ac si altero quidem puncto duas quartas circuli partes in callosi corporis medio iunctas, reliquo autem puncto ad latera sursum protensas, intelligeres. Praesens tuberculum deorsum prominens, sensimque extenuatum, tandem dextri sinistrique uentriculorum cerebri septum efficitur: & tota interna callosi corporis superficies tanta dextri sinistrique uentriculorum est portio, quanta est haec ipsius callosi corporis superficies. ac rō dextri & sinistri uentriculorum septum eadem cum cerebro cōstat substantia, sed in medio quod ad superiora & inferiora attinet, adeo est tenuē, ut quum clara luce cōsectionem administramus, aut in altero tantū latere candelam ad mouemus, splendor ipsius pelluceat, similiter lapidibus hisce specularibus, quos extenuantes, & quam exactissimē laeuigantes instar orbium aut quadrangulorum in ostiorum & fenestrarum lapidibus Italos architectos inglutinare cernimus. Commodius tamen hanc septi regionē madidā hostiae, quales missae sacerdotes adhibere solent, quam duris illis lapidibus comparaueris. Nisi etiam quia id corpus diaphonum quodam modo est, illud cum speculā lapide cōferre uisum sit. In superiori parte qua septum toti longitudo corporis callosi continuatur, & inferiori qua superiori parti eius cerebri partis, quam fornici camerae uel simillimam esse dicemus committitur, ipsum crassius quam in media regione existit. Quandoquidem humiliorem septi sedem corpus testudinis modō effigiatum ex superiori sua parte educit, quemadmodum superior septi pars ab inferiori callosi corporis regione enascitur, producitque. Callosum corpus unā cum septo nullis uenis, neque etiam tenui membrana, uel aliqua etiam parte atextum est, sed ē uicinis partibus nutrimentum mutuatur. Non enim adeo grandis, crassaque cerebri est portio, ut priuatis uasis indigeat, quamuis interim magnum animanti usum praebet. Huius siquidem interuentu, dextra cerebri pars sinistra continuatur, deinde dextri & sinistri cerebri uentriculorum septum producit, atque id etiam subleuat, ac demum eius septi interuentu attollit fulcitque testudinis instar effigiatum corpus, quo minus id magno omnium cerebri functionum malo cōmunem duorum cerebri uentriculorum cavitatem compressurum delabatur. Ceterum duo sinus in cerebri substantia profundioris lineae ritu ad superiorem corporis callosi superficiē incisi, praeter hoc quod ea cerebri pars calloso corpori producendo inepta sit, idque expenitiori substantia nasci debeat, ad pituitae defluxum ex superioribus cerebri partibus facere creduntur, quam excipientes per gibbam callosi corporis superficiem in anteriora profluere sinunt. Verum de pituita expurgantibus meatibus suo loco agendum erit, nunc autem uentriculi opportunē pertractabuntur.

DE CEREBRI VENTRICVLIS.

Caput VI.

DEXTRVM cerebri uentriculum ostendunt quarta & quinta figura L, L, & sexta D, D. Sinistru autē quarta & quinta figura M, M, & priuatim quarta N, N. dein sexta E, E. Communem uero horum concantatem seu tertium uentriculum exhibet septima & octaua figura H, cuius meatus ad quartum tendens uentriculum K insignitur, qui partim undecimae figurae E notatur, & partim nonae I, & decimae L, M, N, O.

Callosi corporis initium, seu cū reliqua cerebri substantia cōtinuitas. Sinus ad callosi corporis latera obuij.

VENTRICVLORVM cerebri numero is ascribitur, qui cerebello dorsali que medullae communis est, ac quartus etiam dicitur, tres namque in cerebro uentriculos, Herophilum imitati, collocamus. Ac unum quidem in dextra cerebri parte, alterum in sinistra, & tertium in cerebri, seu duorum primorum uentriculorum medio recensemus. Dexter prorsus cum sinistro situ, forma, magnitudine, aliisque omnibus quae in partium constructio ne examinari solita sunt correspo. det: quare etiam singula quae de dextro scribentur, de sinistro quoque nos dixisse arbitrari conduxerit. Ponitur autem in dextra cerebri parte secundum totam quasi huius partis longitudinem protensus, tantum enim antica sede a fronte, quantum postica ab occipitio distat. remouetur autem adeo illis locis ab externa cerebri superficie, quantum ipsius uentriculi dextrum, exterius uel latus a superficie cerebri distat, caluariae latera respiciēte. Internum autē uentriculi dextri latus secundum callosi corporis longitudinem sinistri uentriculi interno lateri proximum est: neque aliud interstitium ambos separant, quam tenuis quaedam, & uelut quod ad subtilitatem attinet membrana cerebri portuuncula, quam septum uocauimus, atque a calloso corpore enatā, toti superiori parti secundum longitudinem camerae modō extructi corporis continuam connatamque esse diximus. Dextri itaque & sinistri uentriculi latera toto spacio quo septum illud porrigitur, quanta uel callosi corporis est

Dextri sinistrique uentriculorum septi historia.

Callosi corporis ac septi historia.

Ventriculorum numerus.

Dextri et sinistri historia.

est longitudo, minimo interuallo ab inuicem remouentur. Verum ubi in ea cerebri parte consistunt, quæ prorsus diuiditur, ut illa quæ cerebello incumbit, & quæ fronti proxima est, ibi uentriculi latera mutuo maxime distant: nam præter cerebri membranas hanc sectionem subintrantes, etiam plurima cerebri substantia uentriculos dirimit. Vnde etiam sit, dextrum exterius uel dextri uentriculi latus nonnihil oblique duci. Anterior enim & posterior in dextrum magis quam in medio accedit, sinistrum autem latus sinistrorsum magis media ipsius sede, quam eius extremis protenditur. Anterior uentriculi pars obtusa est & rotunda, non autem ut omnes mihi scribere uidentur, in acutum uersus olfactus organa, aut uisoria neruosa desinens. Neque etiam hac parte aliquem ductum à se porrigit, nisi quod interno latere, ut mox dicam diffusum, decliuus ad tertium uentriculum pertingat. Cæterum posterior uentriculi regio occipitium respiciens, obtusa quidem est & rotunda, at deorsum sensim in cerebri substantiam uersus priora paulatim arctata tantisper descendit, donec ibidem desinat, ubi olfactus organorum & uisoria neruorum consistit principium, & quæ maximi soporalium arteriarum rami in cerebrum feruntur. Atque hic ductus si longitudinem spectes longior est, quam media ipsius uentriculi longitudo, quam ab occipitio ad frontem protendi diximus. & sub media etiam illa longitudine ductus hic in cerebri substantia tenditur, cornu modò in mucronem desinens, qui non in uisoria neruorum & olfactus organorum initia finit, & quadam continuitate neruos illos & organa olfactus nequaquam perforat: uerum in unam cerebri reuolutionum ibidem ad cerebri basim terminatur, atque in se maximam cerebri petentem arteriam cum tenuis membranae processu illam suffulciente admittit. Hæc quum dico, innumera Galeni dogmata mihi reclamare haud ambigo, quæ olfactus organa cerebri anteriores esse uentriculos docet, & eosdem uentriculos tenues sensim factos in uisoria neruos suo mucrone finire, & quod longè alienissimum est, anteriores hos cerebri uentriculos uersus nates pituitæ eructare attestatur, eiusmodi quæ non pauca, quæ potius ex refectione, quam proluxa quapiam disceptatione disci consulerim. Quandoquidem hæc adeo manifesta sunt, ut admonuisse tantum abunde sit, si modo non duntaxat libris confusus, tuis manibus cerebrum etiam aggrediaris, aut alteri accurate fecanti altiteris. Vniuersa igitur uentriculi superficies læuis & aqueo humore oblita, & inter disseccandum subinde eodem oppleta conspiciunt. Superior uentriculi pars omni inæqualitate est expers, quemadmodum & utraque latera, nisi quod leuis ille uentriculi obliquus ductus quasi tubera inducere uideatur. Inferiorem uentriculi partem inæqualem efficit sinus quidam, ex posterioris uentriculi sedis externo latere antrosum oblique ad communem uentriculorum cavitatem propens, atque ad pituitæ leuiorem defluxum paratus. Dein ad inæqualitatem facit ea uentriculi pars, quæ deorsum uersus anteriora posteriori uentriculi sede prorepat. Ille nanque uentriculi reflexus unà cum sinu illo in causa est, ut monticulus quodammodo in anteriori posterioris inferioris sedis uentriculi regionibus extuberet. qui à dextro latere decliuus ad sinistrum latus fertur, uersus communem uentriculorum amplitudinem. Inferiores enim uentriculi dextri & sinistri partes, quæ tota callosi corporis longitudine cōtinuæ uisuntur, uersus utriusque medium communem eorundem cavitatem deorsum inclinatur, neque ut superiores partes & latera orbiculatæ, & ab inuicē septo aliquo diremptæ sunt. Neque profectò aliud est communis uentriculorum cavitatis, quam inferiorum dextri & sinistri uentriculorum partium sub corpore testudinis imagini à dissectionis professoribus comparato descensus cōcursumque, qui inferiori parte oblongam uallem duorum uicinarum montium exprimit, acutum uel secundum ipsius longitudinem angulum efformat. Superiorem uero sede ad testudinem imitantis corporis effigiem cavitatis illa secundum concauum orbiculata, teres uel uisitur. Cuiusmodi uero corpus illud sit, paulo post explicabitur: nunc interim uentriculorum sermone tantum instituto, quorum iam duos dextrum uidelicet & sinistrum recensuimus, & propemodum etiam tertium, qui communis amborum est cōcavitatis, quæ binos à se educit meatus, quorum unus ex humiliori ipsius sede, ubi acutum angulum secundum totam sui longitudinem uallis cuiusdam ritu exprimit, recta deorsum uersus glandem porrigitur, cerebri pituitam excipientem. Alter autem meatus qui posterior est, tertij uentriculi non minima pars censendus uenit, qui inter cerebri testes & nates ac super dorsalis medullæ initium decliuus, ad quartum uentriculum retrorsum pertinet. Meatus huius initium non adamussim orbiculare uisitur, sed quodammodo triangulare. seruat enim in inferiori sede acutum suæ cōcavitatis unde prodit angulum: in superiori uero meatus parte, quæ glandi uasorum tertium cerebri uentriculum petentium diuisioni præest, proxima cōspicitur, transuersa linea anguli illius latera connectit, ipsa cum illis alios duos angulos constituit. Atque huiusmodi etiam meatus ipsius orificium est, quo quartum uentriculum sub cerebri natibus respicit. Ex inferiori meatus angulo, quæ primū

Permula
Galeni parū
uera dogma-
ta hic non
describi.

Communis uen-
triculorum dex-
tri & sinistri
concauitatis,
seu tertij uen-
triculi histe-
ria.

Meatus
tertij uen-
triculi
culoducti.

mum inter cerebri testes ferri incipit, meatus alius raro educitur, qui per cerebri substantiam deorsum in priora protensus, tandem ad cyathum usque peruenit, quem cerebri pituita excipere docebimus. Cæterum quartus uentriculus, ad quem posterior meatus tertij uentriculi porrigitur, ex dorsalis medullæ & cerebelli sinibus componitur, non secus quam si utraque manum unam cavitatem fingeres. totus enim uentriculus in cerebelli corpore haud insculpitur. Dorsalis itaque medulla ex cerebro prodit, ubi tertius uentriculus meatum uersus quartum uentriculum primū porrigit, testesque ipsi & nates dorsalis medullæ principio continuantur, ac meatum illum tertij uentriculi cum dorsalis medullæ initio æqualiter deducunt, ita ut meatus superior pars illis, inferior autem dorsali medullæ incisa sit. Postquam uero meatus ille nates superauit, eius portio quæ dorsali incisa uidetur, dilatari incipit, ac sinum efformat usque ad eum ferè dorsalis medullæ locum, quæ caluariam hæc egressura est, pertinentem. Sinum hunc rectissime Herophilus concauitati assimilauit calami quo scribimus, nam si huic sinui eam calami partem, quam atramento intingimus, comparaueris, animaduertes profectò calami orificiū ubi adhuc calamus teres est, & sectioni uicinus, tertij uentriculi meatus fini respondere, qui sub natibus prominet: deinde culpidem quo literas fingimus, similem obseruabis in sinu parit, quæ is in dorsalem medullam iam ex caluaria excisuram, ueluti porum angustumque meatum producit. duos autem calami angulos, quos inter mucronem & elastissimæ sectionis initium fingimus, cavitatisque calami latera sinus lateribus similitima offendet. Ad huius cavitatis latera, ubi anguli illi consistunt, unus utrobique dorsalis medullæ processus orbicularis habetur, cui duntaxat cerebellum adnascitur, continuūque cum dorsali medulla corpus efficitur. Atque huiusmodi dorsalis medullæ cavitatis est, alteram quartij uentriculi cavitatem constituens. Quæ autem in cerebello spectatur, ut iam dicturus sum se habet, inter duas orbiculares cerebelli sedes, quibus dorsali medullæ continuatur: & inter eius cerebelli partis extrema, quam ueluti tertiam ipsius portionem recensuimus, sinus quidam imprimitur latior quam longior, non tamen admodum profundus, qui alteram quartij uentriculi partem constituit, in anteriori & posteriori sede patens, quod neque anterior neque posterior cerebelli pars dorsali medullæ adnascatur. quamuis interim sinus hic tenui cerebri membrana, & anteriori & posteriori parte occludatur. In anteriori enim parte tenuis membrana, qua cerebellum cerebro & cerebri natibus cōmittit, sinum obuoluit, posteriorem uero sinus sedem obstruit, eius loci tenuis membranae portio cerebellum dorsali medullæ ibidem colligans. Quartus uentriculus nihil in se præter aqueum humorem, qui & alijs uentriculis cōmunis est, inter disseccandum cōtinere animaduertitur, quemadmodum neque meatus ex tertio cerebri uentriculo in quartum pertinet. Porro dexter & sinister præter huiusmodi humorem etiam plexum quendam in se continent, quem dissectionum periti extimo foetus inuolucro comparat. Communis autem cavitatis, seu tertius uentriculus uenosum illud uas deducit, quod plexus illius constituendi gratia à quarto duræ membranæ sinu in tertio libro propagari docuimus. Deinde anterior quoque horum uentriculorum pars ab illo uas uenulas impenes graciles interdum assumit, illis quæ similes quibus adherentem oculi tunicam exornari conspiciamus. atque huiusmodi uenulæ uentriculorum superficiei adnascuntur facilius, quod durior & quasi callosior cerebri substantia in uentriculorum superficie, quam alibi esse uideatur. Cæterum Galenum miror, cæterosque omnes, qui post illum in Anatome nobis quicquam prodiderunt, & ab ipso perperam citra sectionis aggressum illi nimium fidentes (si modò quid boni complexi sint) deprompsere, quod hos scribere non pudeat, trium cerebri uentriculorum superficiem tenui membrana, uti ipsum cerebrum cingi obducit, quartum autem non ita: quum nulla prorsus alicuius uentriculi meatus uel superficies tenui membrana obuoluatur. Quis enim, obsecro, diligenter humanæ fabricæ partes examinans, neque alicuius scriptis picturis uel (uti sane debet nemo) solum addictus, non uel hinc conspiciet, Galenum pleraque, & præcipue in libris de Vsu partium imaginatum fuisse? Arbitratur namque tam mollem cerebri esse substantiam, ut incisus ipsi uentriculi in se colligi debuissent, si tenui membrana intus non succingerentur. uerum durior cerebello tribuens substantiam, sibi persuadebat, eius uentriculum citra membranæ, quæ ipsi fulcri loco esset, beneficium posse contineri. Ego sanè arbitror Galenum quum illos libros scriberet, apud Herophilum, aut Andream, aut Marinum, aut Lycum, aut alium quempiam ex illis proculdubio præstantissimis Alexandriæ dissectionis professoribus, tenuem cerebri membranam describentibus legisset, in tres cerebri uentriculos tenuis membranæ processus partes uel porrigi, at non item in quartum uentriculum. qua ratione illi uentriculos membranæ quapiam ueluti peritonæo, aut tunica costis subducta succingi non in dicabant, uerum eas tenuis membranæ partes intelligebant, uasa in uentriculos deducen-

Quartus uen-
triculi historia.

Quid singulis
insit uentricu-
lis.

Tres primos
cerebri uen-
triculos tenui me-
brana non suc-
cingi.

centes, à quibus secundarum modo efformati plexus fabricantur, cuiusmodi pars in quantum uentriculum nulla exporrigitur. Quinetiam præter id quod uentriculi membranis neutiquam succinguntur, illæ obstaculo essent, quo minus cerebri substantia materiâ suis uentriculis oblatam, in animales spiritus, interstitio quodâ præpedita, emutaret. Cæterum præter narratos iam tenuis membranæ processus dexter cerebri uentriculus, uti etiâ sinister in posteriori sua sede, ubi deorsum reflecti incipit, * principii corporis cameræ aut testudinis modò effigiat continet, quod obiter additū adhuc esse (ne quid in uentriculorū cōstructione prætermisissimum uideat) uolui. nam peculiare illius corporis Caput præfenti subiicitur, quod ut uentriculorum usum recenserē expeteret quidē. at quicquid propemodū adducere scriptisq; mandare ausus essem, in huius libri initio, ubi cerebri usus obiter enarrandus erat, recensui. Nihil enim in præsentia uentriculis aliud tribuere statui, quàm illos amplitudines sinusq; esse, in quibus attractus per inspirationē aër, uitalisq; spiritus à corde ipsis transmissus, priuatæ cerebri substantiæ uī in animalem spiritum emutatur. qui postmodum per nervos ad sensuum motusq; organa distribuitur, ut illa huius spiritus beneficio, & apta suis munij cōstructione suo fungantur officio, quo musculi mouent, oculus uidet, olfactus organa olfaciunt, auditus organa sonos percipiunt, & lingua sapores dignoscit, & demū omnis pars cui neruus exporrigitur, tactiles qualitates diiudicat. Hunc itaq; in gignendo animali spiritu usum uentriculis ascribere neutiquam ueror, at de principis animæ facultatum in cerebro sedibus (quamuis etiam has illi qui hodie theologi uocari gaudent, omnia impune sibi licere arbitrati, assignent) nihil enarrandum duco. Quando omnes quibuscum uiuimus, præcipuas principis animæ uires simijs, canibus, equis, ouibus, bobus, eiusq; generis animantibus penitus adimunt, & ut cæteras taceam, soli homini ratio cinandi facultatē, eamq; omnibus quantū ab ipsis capere possum, parem tribuunt: quamuis interim homines nullo sinu illa animalia superare inter dissecandum cōspicimus: neque solum numerus idem est, at cætera omnia (si modò molem & temperamentum ad iustitiam integritatem excipias) inter se sint simillima. Liceat itaq; uel illorum hominū gratia me ab alio uentriculorū usu inquirendo abstinere: neque uel hic Galeni placiti meminisse, qui in tertio de Hippocratis & Platonis dogmatibus, mediū uentriculum: in libris autem de Partium usu postremum, principalissimum esse docet. Ac proinde Deo rerum omnium opifici hymnos canentes, gratias agemus, quod nobis rationalem animā, quam cum angelis (ut Plato etiam male tractatorum philosophorum haud immemor innuebat) cōmunem habemus, largitus fuerit, cuius beneficio si modò fides adsit, æterna illa felicitate fruemur, quando animæ sedem ac substantiā non corporū refectione, aut nostra corporeo uinculo obruta ratione inquirere necessum erit. nā is qui uera est sapiētia, nos nō hoc generabili & putrescibili corpore amplius, sed spirituali suoq; quā similitudo constantes, edocebit. At quum adhuc id sumus quod nos esse debilis ratio dicat, in reliquis cerebri partibus summi rerum Opificis industriam pro uirilī indagemus.

DE CEREBRI CORPORE, TESTVDI-

nis cameræ uel imagini à dissectionum peritis comparato.

Caput VII.

SVPERIOREM huius corporis, quod in Arabum interpretum libris Zac & Zachd dicitur, sedem ostendit quinta figura S, T, V. quanquam & eius sedis modicam partem etiam proponat quarta figura L, M, & sexta figura B, C. ubi etiam inferior sedes spectatur ad A, A, A.

ORNICIS seu testudinis modò extructum corpus, in illarum cerebri partium numero reponendū uenit, uel quarum etiam interuētū dextram cerebri partem sinistra continuam esse nequimus inficiari. Est itaque id unicum, & in cerebri medio repositū, ac pariter utriusq; cerebri partibus commune. Hoc eandem cum calloso corpore substantiam, & parem quoque longitudinē, ac usum etiam quodammodo eundem adipiscitur. Verū forma ortusq; huic peculiaris accidit. Ex posteriori namq; dextri & sinistri uentriculorum sede, qua hæc deorsum in priora reflectitur, statim in ipso reflexu corpus quoddam enascitur, similem prorsus substantiam cum cerebri uentriculorū substantia sortitum, nisi quod paulo quā uentriculorum substantia candidior, duriorq; uisitur. Huius corporis pars, quā dexter uentriculus educit, ei continua est, cuius principium ex sinistro pendet, ac simul ambæ partes latum quoddam corpus efficiunt, quod statim ab ortu à reliqua

qua uentriculorum cerebri substantia abscedit, ac sensim in acutum desinens antrorsum perferitur, ad eum usq; cerebri locum pertingens, ubi anterior cōmunis dextri & sinistri uentriculi cauitas, tertij uel uentriculi pars cessat. Ibidem namq; acuto quodā angulo corpus hoc substantiæ cerebri rursus unitur, cōtinuum uel est, toto reliquo ductu à principio statim inferiori ipsius sede tribus cerebri uentriculis nusquam connatum, corporis uel alicuius interuentu cōnexum. Obtinet itaq; præfens corpus triangularem figuram inæqualibus lateribus conformatam. ac primum quidem latus, quod & breuissimum est, à posteriori sede dextri uentriculi ad posteriorem sinistri protenditur. Alterum in dextro cōstitit uentriculo, à posteriori ipsius sede uersus interiora usq; ad priorem tertij uentriculi partem protensum. Tertium in sinistro positum uentriculo, secundo lateri longitudine respondet. Secundum duo hæc latera plexus illi prorepunt, quos ad secundarum formā dissectionis professores extructos aiunt. Cæterum hi tres huius corporis anguli duntaxat cerebro inferiori corporis sede connati, cōtinuiq; sunt. latera enim omnia à cerebro prorsus abscedunt. Superiorem uero parte corpus id unico tantum angulo, qui acutus est, anterioraq; spectat, cerebri substantiæ continuatur. Inferiori sede corpus id unica donatur superficie, triangulari testudini fornicis uel quā simillima. unde etiam corpus hoc, quemadmodum & ab usu ueteribus Græcis *Λαυροειδὲς* nuncupabatur. Hæc superficies, tertij uentriculi elatiorem sedem constituit, ac proinde etiam sub ipsa dextri sinistriq; uentriculi sit communio. Cæterum superior huius corporis superficies, gibba, ac pro inferioris superficie cauitatis ratione conuexa uisitur, non tamen simplex cōtinuaq; ut illa. Ea namq; secundum corporis longitudinem in medio in acutum quodammodo extuberat, cōtinuaq; cum dextri & sinistri uentriculi septo efficitur, adeo ut in utroq; latere una haberi uideatur superficies, quæ in ipso corporis ex posteriori uentriculorū sede exortu impense orbicularis, ac oblongæ sphaeræ superficie tam similis conspicitur, ut nonnullis hi exortus eousq; imposuerint, ut illos cerebri nates esse arbitrentur. Alij, magno supercilio, uerūm cerebri loco, operæ precij sese quippiam inuenisse iactantes, in Italici gymnasijs ostenderūt. At hic mihi sermo cohibendus est, ne ad eiusmodi Anatomes imperitos homines expatietur: quibus non sat fuit omnia ignorasse, nisi sibi particula, nullius in medicina usus, inuentionem magno fastu uendicaret, quam forte à Galeno eleganter accurateq; perscriptam nugacissimè & falso cōmōstrarent. Corporis itaq; testudinis modo conformati omnes superficies, quæ læues omnino sunt, & aequo humore persuse, tres cerebri spectant uentriculos. tota enim inferior ipsius superficies tertij uentriculi superiorē sedem, uti iam dictum est, conficit: dextra pars superioris superficie dextrum respicit uentriculum, sinistra sinistru. Ut uero uentriculos ipsos neutiquam tenui membrana succingi relatum est: ita quoq; hoc corpus tenui membrana prorsus liberum est, nihil aliud in sui cōstructionem præter cerebri substantiam admittens. Porro Natura id creauit, ut instar testudinis, superiorum corporum impetum, quo minus illa corrumpant, sustinentis, tertium cerebri uentriculū amplum seruet, seseq; ipsum haud cōcidere sinat, ad quem usum, præter aptam cōstructionē, tres eius anguli quibus se sustinet, auxiliantur. quinetiā septum uentriculorū, callosi corporis beneficio sursum tractū, hoc quoq; corpus subleuat, attollitq;. Quæ quū ita sint, corpus istud magna ex parte tertij uentriculi cauitatem efformat, & sub se uas, à quarto duræ membranæ sinu, citra omnē compressum securissimè deduci sinit: quod per tertiu uentriculū recta fertur, ac tandem bipartitū in dextrum sinistruq; uentriculū digeritur.

DE CEREBRI GLANDE NVICIS PL-

neæ imaginem exprimentē. Caput VIII.

Ostenditur hæc septima figura L, & octaua M, & decima D.

VXTA posteriorem testudinis modò formati corporis sedem, qua primum uas uenosum ex quarto duræ membranæ sinu in tertium cerebri uentriculum porrigi incipit, glandulam Natura condidit nucis pineæ aut turbinatæ figuræ similem, ac proinde *Λαυροειδὲς* & *κωνοειδὲς* à ueteribus appellatam. Reponitur autem sub uasis illius initio, mucrone suo sursum spectans: basi uero, cerebri substantiæ incumbit paulo posterius quā meatus initium uisitur, qui ex tertio cerebri uentriculo in quantum procedit. Neque profecto aliter ipsius situm exprimere possum, nisi etiam eminentissimæ & anteriori testum cerebri parti glandem illam inniti adijcerem. Hinc nanque cerebri parti in homine potius innititur, quā quod quadam substantiæ cōtinuitate hic cerebri substantiæ cōtinua, aut quæpiā cerebri particula censenda esset. In hominibus namq; cerebro uix hæret: frequentissimèq; nisi quis mentem operi accōmodet, in cōfectione unā cum uenoso uase auelli cōsueuit.

Hh In

Glandis pineæ
nucis similis
suis.

In agno autem, aut prouectioris ætatis oue, cerebro non hæret modò, uerum etiam cerebri substantiæ quodammodo continua cernitur. Insuper homo eam glandem, minorem quàm uelagnus, fortitur. unde tum hanc ipsam, tum quæ sequenti Capite describentur organa uisus, commodissimè agninum cerebrum aggredieris. habebit enim id omnia proceriora, & ut opportunè allicui re admodum affimiles, accuratius conficta. Galenus glandem hanc quæ cerebri substantia durior, magisq; ad glandis quàm ad cerebri naturam accedit, meatui à tertio cerebri uentriculo in quartum porrecto præesse, & quod aliquibus dissectionis professoribus uisum erat, glandem hanc meatum illum occludere, aperireq; prorsus negat: nò eandem huic glandi, ac glandoso corpori usum tribuens, quod sub dextro uentriculi orificio, duodeno intestino connascitur, quodq; apertioni constrictioniq; eius uentriculi orificij præesse arbitratu est. Verum ut id illius muneris gratia, haud fabricatum suo loco ostendimus: sic etiam hic cum Galeno testamur, præsentem cerebri glandem meatum nequaquam obturare, uel ob hoc præcipuè quod haudquaquam meatum adeò cõtingat, ut antè ipsius orificium cõiuere possit. Verum ob id factam opinor, ut quemadmodum aliæ corporis glandulæ permultæ firmamentu effect^u uasi quod tertium cerebri uentriculū accedit, & ab ortu statim in frequētes ramos tenui membrana contextos diuiditur, id ipsum suffulciens, ne meatus illius principio statim in ingressu incumbens eum obstrueret, animalemq; spiritum ex tertio cerebri uentriculo in quartum ferri prohiberet.

DE TESTIBVS ET NATIBVS CE-
rebri. Caput IX.

PROPONUNTUR hæc primum in septima figura ad M, N. dein in octava ad N, O & P, Q. postremo in decima ad E, G & F, H.

Testiū & na-
ziū cerebri nu-
merus.

Sixty.

Substantia.

Forma.

Hæc quoque cerebrī partes illarum classī annumeramus, quæ^a dextram cerebrī partē^b sinistræ continuam esse arguunt. Sunt autem testes hi natesq; aliud nihil prorsus, quàm quædam cerebrī particula in hoc fabricata, ut^c meatus ex tertio cerebrī uentriculo quartum accedens uentriculum^d citra aliquem à superioribus cerebrī partibus compressum deducatur: neque etiam, etsi multitudinis nomine particula nominatur, ob id in plures disiunctasq; partes diuisa est, nam unica cernitur, elegāter à quadam similitudine hæc nomina sibi uendicans. Reponitur enim illa cerebrī^e pars inter anteriorē cerebelli sedem, & posteriorem tertij uentriculī partē: dein de inferiori fide spectat dorsalī medullæ^f initium, superiori eam cerebrī partē quæ cerebello iam innitī incipit. Continuat^g autem cerebro, aut (ut rectius dicam) à cerebro nascitur tota, anteriori scilicet sede sua & inferiori: in lateribus autem & superiori & posteriori partibus nulli particula continua est, sed tantū tenui membrana ut reliqua cerebrī superficies obducitur. Substantia ipsius, quoniam tenui membrana succingitur, subflaua est, illiq; substantiæ cerebrī respōdet, quæ proximè tenui membranae passim accedit. In superiori parte iuxta anteriora, glandula incumbit ipsi, quam paulo antè ualorum deductui præfectam ostendimus. Pars hæc, effigiem quandā exprimit, duobus sibi commissis natibus quàm similitam. Verū quoniam^h superior ipsius pars testes magis, propter glandem illam quæ peni assimilat, refert, ueteres qui pueros iure hæreditario domi in cōsecrationibus exercebāt, *Ανδύμους* eam appellauere. Nos itaq; illos imitati, testes ipsam & gemelos nuncupamus. Cæterū quā inⁱ posteriori inferioriq; huius corporis parte prominet orificium^j meatus illius qui ex tertio uentriculo quartū petit, quodq; id orificium similitudinem ante referre uideatur, & in posteriori huius cerebrī partis sede^k impressio quædā instar lineæ transuersim feratur, superiora quodāmodo ab inferioribus distinguens, huic posteriori inferioriq; parti *γλωττίου* nomen ueteres in didisse arbitror, nos autē natulas, aut clunes dicere poterimus. Cæterū temporis successu uidentur Græci hæc nomina cōfundisse, & partē hanc quæ meatum ex tertio uentriculo in quartū summa Opificis solertia deducit, cōtinetq;, modò *Ανδύμους*, modò *γλωττία* appellauisse.

DE CEREBELLI PROCESSIBVS VER
mis imaginem exprimentibus, ac demum tendinibus illos continentibus.

PROCESSVM horum natura potissimum petitur ex undecimæ figuræ C, D, & c, ac dein ex H, I. Octava uerò figuræ huc quoque confert, ad medium R uersus L, & nonæ figuræ C, E.

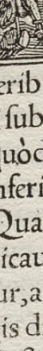
ad fi. medi-
um R. 9 fi-
gure C.

bu fig. C,
D & H.
cu fig. c, d
et I.

d 8 fig. K.
e 10 fig. C.

fio fig. L,
M, N, O cū
Enfigure.

as f. medi-
um R. 9. fi-
gura C.
bu fig. C.
D & H.
cu fig. G d
& I.
ds fig. K.
eio fig. C.
fio fig. L.
M, N, 2. oca
Eu figura.
gio fig. O.
h inter M.
Nec X, X
7 fig.
i Oue of-
set ab E ad
H.

V P E R I V S cerebelli formam explicantes, cuiusmodi uermiformes cerebelli processus sint, inuimus. Dicebamus namque unam quodammodo cerebelli partem à prioribus in posteriora, ueluti in orbem ducti, eam quæ talibus implexam reuolutionibus, ut uermis in ligno nascentis effigiem appositissimè ostenderet. Duo huius partis apices, quorum hic anteriorem uentriculi cerebello & dorsali medullæ communis sedem respicit, ille uerò posteriorem, procul dubio à dicta nuper similitudine uentribus Græcis σκευληνοειδής nuncupantur. Nihil enim aliud sunt quam prominenter cerebelli substantia, uermis uicem præferens. At non satis scio, quid Galeno in mentem uenerit, quòd uermiformem processum meatus ex tertio uentriculo in quartum pertinentes orifici inferiori præfectum esse finxerit, ac uelut alterius tantum processus apicis uel usum explicauerit. Quamuis etiam uix satis mihi constet, utrum ipsorum, anteriorem uidelicet aut posteriorem in dicauerit. Nam si priorem intelligit, is uo apice, quàm ad posteriora ex anterioribus ducere, ad meatus orificium nequaquam sese producere posset: imò si proreperet, in posteriora magis dirigeretur, communem cerebelli & dorsalis medullæ uentriculum potiùs occupaturus. Posterior processus, qui in priora ex posterioribus protenditur, præterquàm quòd suo apice in cerebelli sinus substantiam confundi magis quàm prior uideatur, neque ut ille promineat, ne ut quàm ad communis eius uentriculi orificium usque produci posset. Sed quorsum hæc commemoror, quum neminem ambigere arbitrer, meatum illum ex tertio cerebri uentriculo in illum qui cerebello dorsali quæ medullæ communis censetur, pertinentem, nunquam debere occludi, quum nullum obstructionis usum, quicquid nobis confinxerimus, indagare ualeamus: quum interim ut continud in dorsalem medullam animalis spiritus confluat, illum perpetuò patère ex usu sit. Neque quenquam, nisi fortè ab Alberto, Thoma, Scoto, eiusque cohortis Theologis, edoctum esse opinor, qui alterum uermium (nam utriusque par usus in unius orificij clausione esse nequit) meatus huic præfectum esse sibi persuaderet, ut phantasmata in memorie colligatos, quàm in cerebello esse contingunt, ingredi sineret: & rursus fures in memorie carceres collegatos, in medium uentriculum, quem rationis sedem esse aiunt, transmitteret. Si quidem frustra tunc rerum Opifex Deus eiusmodi uermiformes processus canis, ouibus, & id genus animalibus, quibus illi nullam ratiocinandi uim ascribunt, elargiretur. Sed unde, obsecro, huic processui iste ex uoluntate sua pendens motus obtingeret? & si ipsi processui aliquis fortè motus peculiaris alicuius substantiæ aut temperiei ratione assignandus esset, non tamen uermis modo processus is educi contrahi quæ posset: quandoquidem reuolutiones illæ, quarum gratia processus isti uermibus comparantur, non orbiculatim ipsos ut uermium gyros ambiunt, neque quòd sese processus illi rependo firmarent aliud esse, quàm quæ secundum eorum etiam ductum continui sunt cerebelli substantiæ. Vt cunquæ sit, mihi in præsentia sat esse, locum constructionis quæ horum processum indicauisse: illis interim nullum motu aut usum aliū tribuenti, quàm reliquæ cerebelli substantiæ. & si quid confingere liberet, non unius tantum processus, quem Galenus aliquando duntaxat cognouisse uidetur, sed duorum, quos rursus solo multitudinis nomine indicauit, usum nugacissimè ementirer, in trepidè afferens anteriorem quum elongat, atque in posteriora magis ducit, sese extenuare, atque principium quarti uentriculi, cuius superiorem sedem constituit, amplius apertiusque reddere. Posteriorem uerò processum similiter in anteriora aliquando produci, ac attenuari, ob id quod uiam aperire confingerè, quæ ex quarti uentriculi posteriori sede in dorsalis medullæ regionem, quæ modo ex caluaria procidit, instat meatus cuiusdam terminatur. Atque ut processus quoties extenuarentur, apertioni præesse dicerem: ita rursus eosdem collectos, ob id quod in crassatos meatus, quibus præsent, angustiores reddere affirmarem. At mihi non libet paruum aliquam, eamque falsam Creatoris industriam recensere, & interim reliquum cerebri artificium propemodum uniuersum destruere. Vnde etià multo maxime Galenum miror, qui tenuis membranæ partes cerebellum cerebri testibus colligantes, tendines & ueluti uincula appellauerit, quæ utrinque latera uermiformis processus complecterentur, ne fortè dum is mouetur, in obliquū declinet. Nihil enim aliud sunt illi Galeni tendines uincula uel, quàm nunc dictæ tenuis membranæ portiones. Mirum quoque est, eam tenuis membranæ sedem, quæ dorsali medullæ posteriorem cerebelli partem, quæ uermiforme illud corpus intrò ad anteriora uersus quartum uentriculum reflectitur, colligat, in tendinū numero Galenum non reposuisse, quum illa membranæ portio posteriorem processum exactius quàm priorem eius sedis membranæ pars dirigeret.

- L Dura cerebri membranae portio neruum uisorum obuolvens.
M Dura oculi tunica, quam dura cerebri membrana constituit.
N Dura oculi tunica pars, quae cornu instar pellucida uisitur.
O, O Humor aqueus, atque inferius O sedem indicat, in qua suffusiones plerunque proueniunt.
P, P Musculi oculum mouentes.
Q Adhaerens, alba uel oculi tunica. Caterum subsequētes modō figurā seriatim oculi partes exprimunt, primum quidem humores, ac dein tunicas. Atq; has figuras omnes semper ad primam quam modō expressimus, non ineptē contuleris: quandoquidem ille compositionis ordine inuicem subsequuntur, ac ad primā huius figurā proportionem sunt expressae.

SECUNDA. III.

IIII.

V.

VI.

DECIM ET OCTO FIGVRARVM HIC SERIATIM

primam subsequēntium, & earundem characterum Index.

- SECUNDA figura solū crystallinum humorem anteriori sede ita exprimit, quemadmodum is omnibus illum ambientibus partibus liberatus, ē directo intuitu occurreret.
Tertia figura nudum prorsus crystallinum humorem commōstrat, ea sede se ostendentem, qua ex latere, ut ita dicam, ab aliquo spectaretur. Verū R asperitatem, sedemq; notat, cui oculi tunica

tunica palpebrarum pilos referens, ac undecima & duodecima figuris exprimenda, humori crystallino connascitur.

Quarta figura humorem uitreum ita efficitur commōstrat, quemadmodum is si suam formam, quam in oculo obtinet, reseruaret, in anteriori ipsius sede conspicuus esset, quum crystallinus humor ex illo euulsus esset. Senim cavitatē ipsius indicat, in quam media crystallini humoris pars reponeretur.

Quinta figura uitreum humorem eadem facie qua quarta exprimit, uerū adhuc ipsi crystallini humoris T notatus innat.

V. Sexta uitreum humorem ex latere exprimit, unā cum crystallino, qui ipsi adhuc innatans V notatur.

Septima figura aqueum humorem ex latere ita exprimit, quemadmodum in oculo consistit, & adhuc anteriore crystallini humoris sedem integit. X namq; crystallinū humorem in praesenti Y figura notat, ac Y eam humoris aquei sedem indicat, qua uuae tunica pars in ipso (dum integer est oculus) continetur, quae a cornea abscedit, distatq;.

a, b. Octaua figura uitreum humorem a notatum, & aqueum b insignitum simul cōmonstrat, ita inuicem disitos, quemadmodum ea dirimuntur tunica, quam palpebrarum pilis non perperam in effigie assimilamus. Atq; huius tunicae sedes inter hos humores consistens c indicatur.

Nona figura tunicā anteriori crystallini humoris sedi obnatā, & insigniter pellucidā, atq; hic ab ipso humore liberatā, a latere exprimit.

Decima figura crystallinum humorem a latere ostendit, adhuc ea tunica intactum, quem nota, nā figura expressit. atq; hic d tuniculam, e uero crystallini humoris partem indicant posteriorem, & illa tunicula nō obductā, sed in uitreo humore, quum integer est oculus, natitantem.

Vndecima figura anteriorem seu posteriorem partem indicat tunicā quam uuea producit, quaeq; g, g. palpebrarum pilis assimilatur. Caterū hāc circulo g & g notato ab uuea pronascitur, circulo f, f. autē f & f insignito crystallino humori inseritur, adnasciturue.

b, b. Duodecima figura tunicā, quam undecima ostendit adhuc uitreo humori obductā, & crystallino adnatā continet. h enim & h tunicam notant. i uero, humorem crystallinum.

i. Decima tertia figura, tunicam ostendit, quam recti dissectionis periti comparāt, atque hāc a latere exprimitur unā cum nerui uisoriū substantia k insignita, & dura tenuiq; cerebri membranis libera.

Decima quarta figura uuae tunicā internam ostendit superficiem. hic enim ipsam euerfam, uti l. inter secundū sit, delineauimus. Itaq; portiunculā notat tunicā, in quam uisoriū nerui substantia m. dissoluitur. m sedem, in qua anterior uuae regio introrsum seu in posteriora comprimitur.

Decima quinta figura externam uuae tunicā superficiem ex latere delineatā continet, unā n. cum nerui uisoriū substantia, tenui membrana cerebri obducta. n enim nerui uisoriū substantiam o. notat, hic a tenui qua inuoluitur membrana liberam. o tenuis notatur membrana, nerui uisoriū substantiam integens, & hic a dura membrana, quae ipsam quoque ante sectionem obuoluit, demum p, p. data. p, p. uenarum arteriarumq; a dura oculi tunica in uueam pertinentium sunt portiunculae, q, q. iam ex serie sectionis effractae. q, q. sedes, qua uuea tunica anteriori in parte comprimitur, & r. a cornea abscedit, r foramen, uuae pupillam constituens.

Decima sexta figura duram oculi tunicam ex latere commōstrat, transversa sectione in hoc diuisam, ut series in conspectum ueniret, uasorum ab ipsa in uueam pertinentium. Significet igitur s. s. neruum uisoriū, unā cum duabus illum inuoluentibus membranis abtruncatum, & uenis arterijsq; concomitatum. t uero & t uenas, arteriasq; per duram oculi tunicam excurrentes, u. u. tem & uueam tunicam hic propter durā scissionem, conspicuam, & ramulos durae tunicae uasorum excipientē. Caterum x sedem indicat, ubi dura oculi tunica instar cornu laeuigatur, pellucidāq; cernitur. sedi autem y notatē, pupillae respondet foramen.

Decima septima figura integram nudamq; durā oculi tunicā externam superficiem ex latere spectandam exhibet, unā cum magna uisoriū nerui portione, in qua a notat ipsius substantiam, b, y, d. b uero tenuem qua obducitur membranā, y autem duram cerebri membranā, a uenas arteriasq; neruum uisoriū concomitantes. Porro x, & dein y, idem hic atque in decima sexta indicant.

Decima

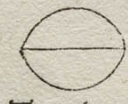
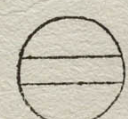
Decima octava figura oculum à palpebris liberatum, atque ex sua in calvaria sede erutum, m. d. cum ipsius musculis nondum disunctis à latere exprimit. atque n. uerum indicat uisorium, 2. 2. musculos oculum mouentes, n. u. adhaerentē oculi tunicam, b. maiorem oculi circumulum seu iri. dem, ubi adhaerēs membrana desinit, corneaeq; tunicae pertinacissime adnascitur. n. autem sedem n. notabit, è regione pupillae seu minoris circuli consistentem.

Decima nona figura anteriorē oculi integri, & à palpebris tantum liberi sedem exprimit. atq; a. hic a. carunculam insinuat, in maiori oculi sedis angulo repositam. n. uerò & b. & dein n. idem n. b. n. hic atque in praecedente figura indicant. Caterum si alicui oculi enarrationem ab extimis ipsius partibus persequi uisum sit, is in uerso oculi figurarum ordine decimā nonam secundae loco habeat, & decimā octauam tertiae, atq; ita deinceps.

Oculorum
situs.

Oculi constructio
et o qui enar-
randa.

Humor cry-
stallinus.

Tunica ce-
phalocephala
pellucida, anterior
et posterior
crystallini se-
di obnata.

Vitreus
humor.

RATIONEM formationis capitis primo libro perquirentes, oculorum situm, qui neminem latet, descripsimus. in secundo autem libro oculorum numerum & mouentes ipsos musculos, uti & palpebrarum quoque naturam necessariò edocuiamus. In praesentia uerò oculi sphaerae modò exactè rotundi constructionem enarraturis, eam à centro aut ab ultima ipsius circumferentia auspicari integrū erit: perinde ac si oui constructionē quis, ab ipsius luteo ad albū, & dein ad tenuem membranulā albo obductā, & postea ad putamen crustam ue aggredieretur: aut à crusta ad tenuem eam membranulam, ac dein ad album, & hinc ad luteum enarratio fieret. Pari prorsus modo quo mundi partes, aut à terra ad aquam, aërem, ignem, lunae coelum, ac sic deinceps ad extimum usq; coelū, aut ab hoc coelo ad centrū usque mundi, ipsam uidelicet terram, recenseremus. Mundo namq; & ouo oculi fabrica quod ad constructionē spectat, cōferri potest. Quam quo exactius tradatur, eademq; postmodū memoriae firmitus haereat, à centro primū ad extimā superficiē, & postmodū ab hac ad illud pertractabimus. Est itaq; oculi centrū humor, quem Graeci *λεωσταμονδιον* uocant, uti & nos quoque, qui & glaciale illū nuncupamus, à similitudine nimirū quam cum lucidissima glacie & exactissimo crystallo obtinet, nō quidem in consistetia aut duritie, uerū in colore, seu luce potius & pelluciditate. Est enim is humor optimi crystalli modò pellucidissimus, & omnia quibus iam exemptus uitri alicuius modo imponitur impense quorundā specillorum ritu aduagens. Consistentia autē ea constituitur, ut ab oculo liberatus nō defluat, sed ipsius rotundā formam molliusculae ceræ ritu seruet. Atque haec non exactè rotundum exprimit globum, sed & anteriori & posteriori parte leuiter non secus compressum, quā si ex lignei globi medio secundum lineas aequidistantes orbem crassiusculum ferra exemissemus, & dein duas globi partes denuò conglutinales, adeo ut praesens humor in anteriora & posteriora minus protuberet, quā secundum orbem in latera, & superius & inferius quodammodo ad lentis similitudinem. unde etiam hunc humorem *φανεσθις* Graecis nuncupatū fuisse arbitror, etiam si nescio quam oculi tunicam alij ita uocare uideatur. Superficie constat laeui & insigniter lubrica. Vniuersae ipsius anteriori sedi tunica obnascitur instar tenuissimae ceparum pelliculae, cuiusmodi inter crassiores ceparum orbes reperimus, tenuis & exactissime pellucida. at haec tunica eius generis ceparum pelliculae durior est, ac (ut dicebam) toti anteriori humoris crystallini sedi obducitur, nulla parte posteriorē ipsius sedem cōtingens, sed inibi finiens, ubi crystallinus humor amplissimus cernitur: & ipsius capacior consistet circulus, si illum multis aequedistantibus circulis, seu lineis orbiculatim obuolutum fingeremus. Huic tuniculae nullum priuatim nomen inditum esse uidetur, nisi forte à cōtinuarum araneae telarum imagine hanc *ἀραχνοειδής* Graeci uocauerint, respondet enim tenuitate, quamuis neutiquam robore & duritia, illis aranearū telis. Ego illam inter dissecandum, uti iam dixi, ceparum tenuissimis, ac pariter pellucidissimis membranulis cōfero: cornuetiam illam collaturus, si modò cornu in laminas diuisum tam tenuae pellucidum & leue, atque haec est tunica, reddi posset. Tunicae enim huius substantia à cornu substantia nihil differt. Sit igitur praesens tunica secundum in oculi constructione nobis enarratum corpus, quod quidem anteriori tantum centri, hoc est humoris crystallini parti, obducitur, ac uelut semiglobus tantum in oculi fabrica censendum uenit. Porro posterior humoris crystallini sedes, dicta nuper tunicula nō obiecta, in alio continetur humore, qui instar mediij globi in posteriore oculi sede copiosus reponitur, uisgari quidem albo uitro iam refrigerato colore seu luciditate correspondens. non enim adeo lucidus est, atque crystallinus humor, aut exactissimū crystallum. Consistentia autem, humore crystallino longè mollior uisitur: & ab oculo exemptus, suum terminum formam ue neutiquam seruat, quamuis interim aqueae modò non defluat, sed ita consistat, quemadmodum uitrum in fornacibus fustum, & ferris canalibus

nalibus, quibus id ab artificibus à fornace eximitur, obuolui cernimus. Atq; huiusmodi uitro quidem ita ignito, consistentia hic humor congruit: at non colore seu luciditate, quum humor, uti prius dixi, refrigerato uitro luciditate respōdeat, fustum autem uitrum candenti ferro colore quā similitudinem uideamus. Quando itaq; praesens humor cōsistentia fuso uitro, luciditate autem refrigerato & formato iam uitro respōdet, *υαδεδής* Graecis, nobis uerò uitreus merito nuncupatur. Atque hic humor multis numeris copiam crystallini humoris superas, quum adhuc in oculo reponitur semiglobo similis est, cuius plana superficies oculi anteriora spectaret, rotunda autē seu conuexa in posteriora protenderet: & in cuius anterioris sedis, seu planae superficiei medio sinus imprimeretur tantus, quanta posterior humoris crystallini pars est. Is namque humori uitreo ita immittitur, ac si globum in aqua natantem cerneret, cuius media pars exactè in aquam mergitur, altera supra aquam conspicua, atque ut inter eiusmodi globum & aquam nihil mediat, ita quoque inter crystallinum & uitreum nihil prorsus intercedit: neque illi humores inuicē secus cōmittuntur, quā globus aliquis in duriuscula pulte complecteretur. Porro reliquae regioni sedis anterioris uitrei humoris crystallino non occupatae tunicae quandam obducit, suo loco dicam, quae cilijs palpebrarum ue pilis assimilabitur, quaeq; orbiculi latim lineae modò crystallino humori, ubi is amplissimus est, adnasci docebitur. Nunc autem inuolucrum mihi uenit enarrandum, quo posterior uitrei humoris sedes proximè cōtinetur, quamq; nerui uisoria substantia in quarto libro constituere dicta est. Neruus etenim uisorius sedem fertur, ac illi non nihil uersus externum oculi latus implantatur, ipsius substantia in inuolucrum iam enarrandum dissoluta, tenuis autem membrana nerui substantiam obuoluens, in aliam degenerat oculi tunicam, quae uinea uocabitur, & dura quoque membrana in aliam quae dura dicitur, & uenae quoque & arteriae (uti seriatim enarrabo) oculi constructionē subintrāt. Quum primū itaque nerui uisoria substantia in oculum mergitur, mollior reddita dilatatur, in latum quoddam inuolucrum posteriori uitrei humoris sedi obductum, & nō ultra mediam oculi sedem in anteriora pertinet, & extremè gracilibus, sed interim cōspicuis uenulis, ac item arterijs intertexta. Haec uenulae à tunicae radice antorsum ductae ipsi exporriguntur, quum primum neruus ille dilatatur. Caterum Galenus in decimo de Partium usu innuit, hoc inuolucrum à pleriq; tunicae nomine nō dignari: forsitan quod ceterarum tunicarum modo membranae non sit, sed mollis, & uelut mucor aliquis ex naribus prociens, quum enim hoc inuolucrum secantibus in unum colligitur, atque à sua radice propendet, mucorem, aut cerebri substantiam aqua quapiā dilutā refert, nō enim ita solidum crassumq; ac cerebri substantia uisitur. Vt cūq; uerò sit, siue tunica nuncupandū ueniat, siue minus, constat Galenum quoque in libris de Hipocraticis & Platonis decretis, & item in octauo de Partium usu hoc inuolucrum, tunicam appellasse. Neque ego scio quod nomen illi aptius quā inuolucrum, aut tunicae indipossit: quum, uti diximus, toti posteriori sedi humoris uitrei proximè obducatur, illumq; integat, perinde atque tenuis oui pellicula oui album tunc cōtinere diceremus, quum dimidiā oui partem ab alia elractam & adhuc oppleram manibus seruaremus. Est enim hoc inuolucrum forma dimidiato tantum ouo comparandum, aut minori piscatorum reti, quod uni accommodatur baculo, & ex ampla basi dimidiati globi modo in obtusum mucronem fertur. Ab huiusmodi enim retis imagine arbitror praesens inuolucrum Graecis *αυλινος* nuncupatum fuisse, nam retis formam, non autem plexum refert, quum undiq; sibi sit continuum. Nisi forte uenulas & arterias ipsi intertextas, quis retia assimilandas cōtenderet. Haec itaq; quatuor oculi partes recensui, duos nimirum humores, & totidem tunicas: ac proinde iam merito eam aggrediar tunicam, quae à tenui membrana nerui uisoria substantiam concomitantem producit. Mox enim atq; haec membrana simul cum neruo oculum subit, in tunicā degenerat ad omnes oculi sedes, globi modo, ut ita dicam, pertinentem. non enim uti nuper cōmemorata tunica, quam nerui producebat substantia, posteriorem oculi sedem solum occupat, uerū & anteriori quoque obducitur, & in tota posteriori oculi sede proximè tunicam inuestit, à nerui substantia pronatam, & in horum contactu prorsus nihil mediat, neq; ambo etiam inuicem aliquo nexu praeterquam contactu committuntur, quā autem praesens tunica à tenui membrana conformata, anteriori oculi sedi obducitur, interna sua superficie undiq; humorem cōtingit & cōplectitur, quem aqueum & albugineum uocari paulo post audies. Externa uerò huius tunicae superficies passim ea tunica proximè obducuntur, quae à dura membrana uisoria obducta pronasci dicam: neq; quicq; inter eas duas interuenit, sed ita inuicem cōmittuntur, quemadmodū dura membrana tenuem succingit in nerui uersus oculum progressu. Verū id priuatim huic tunicae quae à tenui pronascitur membrana accidit, quod exacti globi modo prorsus nō sit rotunda, nam anteriori regione

Oculi inuolu-
crum ex neruo
uisoria substantia,
soluū & reu
cōparatū.

Tunica à re-
nui cerebri me-
brana parata,
& uinea nuncu-
pata.

Inuolucrum & uinea
rotunda
moy. 2.

gione non nihil introrsum comprimitur, aliqua sui parte planam superficiem pro conuexa ac orbiculari commonstrans. Quum enim hæc tunica ad eam usque anterioris oculi sedis regionem pertingit, secundum quam maior oculi educitur circulus, quem iridē uocamus, aut quo albi oculi (ut ita loquar) à nigro distinguitur, & ea tunica à dura cerebri membrana pronata pars constitit, quam cornu in luciditate & substantia quoque comparabimus, ipsa ab hac abscedit quam dura procreat membrana, neque amplius illam contingens inibi in posteriora comprimitur, quam illi parti quam cornu assimilamus, ita subduci debuisse, quemadmodum secundum reliquam oculi regionē illi subducitur tunica, quam dura membrana efformat. Neque hac duntaxat impressione præsens tunica à tenui membrana cerebri generata donatur, uerum etiam in huius compressionis medio foramine quodam peruia est, quod minimū in oculo apparentē effor-

Pupilla. mat circulum, & pupilla nobis appellatur. Aded ut hæc tunica uuae folliculo, à quo pedunculum quo affirmatur extraxeris, quam simillima sit, præsertim si uuam illic parum concidisse, & ut sit uacuari intelligas, ubi pedunculum extraxeris. Totus enim uuae folliculus tunica huic respondet: ea autem coincidentia illi respondet compressioni, quam in anteriori parte hæc tunica sibi uendicat. Foramen autē quo pedunculus firmabatur, ipsi pupillæ cōparatur. Atque ab hac similitudine Græci præsentē tunica *φωσφωδης* & *φωφω*, nos autē uueā appellamus. Quoniam uerò à tenui cerebri membrana *φωσφωδης* dicta, hæc tunica constituitur, Græci illam quoque *φωφωδης* nuncuparunt. Quamquam nō ob id solum quod à tenui membrana cerebri produci, eam ita uocarunt, sed forsitan quod ipsa uenas arteriasque oculi sustinet, perinde atque tenuis membrana cerebri uasa suffulcit. Quandoquidem passim quā uuea tunica, illa obducitur, quam duram cerebri membranā progenerare mox dicam, uenarū arteriarumque furculi ab hac in uueam pertingunt, & uueam ita exasperant, ut hac quoque ex parte internæ superficiei folliculi uueæ accedat, quæ fibras illas continet, quibus uuea caro & acini sustentur. Quum itaque ab ea tunica quam dura cerebri membrana procreat, complures uasorum furculi sparsim in uueam producantur, sit eorum furculorum internētū uueam illi tunicae connasci. Quā uerò uuea tunica ab illa secundum iridis circulum abscedit, introrsumque premittitur, uuea pertinaciter secundum totum circuli ductum ipsi adnascitur, & colorem euariat. Uuea namque tota superficie qua dura tunica succingitur, perpetuò nigra est, & modicè humecta: in anteriori autem suæ compressionis sede uariè tingitur, eumque semper exprimit colorem, qui in oculi iride seu maiori circulo, aut oculi nigro occurrit, cuius gratia oculos nigros aut caecos, aut glaucos dicimus. Neutiquam enim is color humorū oculi beneficio cōsurgit, quod & si magnū sit paradoxū, nō secus tamen id probatum uelim, quā quod is oculi color in uuea perpetuò appareat, siue integro oculo, siue effluxo humore, siue ipsa uuea tunica à dura liberata, diuulsaque. Quod non solum in hominis oculo est cernere, sed & in cuiusvis alterius animalis oculo. Cæterum interna uueæ superficies uariis interstinguitur coloribus. in posteriori enim oculi sede, qua hæc tunica primum pronascitur, subalba est, mox uiridis, & dein cærulea iridis in modum efficitur. atque hos colores in posteriori oculi sede adhuc interna hæc superficies possidet, in anteriori autē oculi sede uniuersa impense nigricat. & non aded læuis hic atque in posteriori sede uisitur: quod illi potissimum accidit propter processum, quos à se hac in parte educit tunica constituturos, quæ anteriori uitrei humoris sedi obducitur, & ueluti interstitiū est uitrei & eius quem aqueum nō minabimus. Præsens tunica planis duntaxat donatur superficiei, non autem concavis aut conuexis. Quandoquidem hanc tunica constitueres, si ex tenuissima aranæ tela orbem excinderes tantum, quāta est anterior sedes uitrei humoris, ac dein in hoc orbe alium orbiculū excinderes, foramen facturus tam amplum, atque crystallinus humor amplius est, ubi uisitur amplissimus. Huiusmodi namque orbi præsentem tunicam cōferre posses, si illum circulatim ab uuea tunica pronasci fingeres, illicque suo foramine crystallino connasci, ubi is amplissimus cernitur. Verum hæc tunica tenuitate aranæ telas ferè superat, & processulū ab uuea pronatis talibus constat, ut nigra cilia, seu palpebrarum pilos imagine insigniter exprimat. Num autem tunica, aut aliter nuncupanda sit, nō admodum moror: modo quānam sede reponatur, & quibus cōmittatur, quæ sit imagine & substantia, explicē, mihi quod nullum occurrat nomen quod ipsi aptius sit quā tunica, aut si uoles, interstitij inter uitreū humorē, & eum quem albugineū aqueum uenuncupabimus. Sed iam tempestiuum fuerit & duram tunicam sermone completi, quam à dura cerebri membrana uisoriū neruum inuestiente pronasci ac dissolui credimus. Quum primum enim hæc membrana oculi posteriori sedi applantatur, dilatescit, & crassior ac durior ipsa cerebri dura membrana euadens, orbiculatim undique oculo obducitur, tam in anteriora quā in posteriora pertingens. quamquam interim cum passim sibi similis sit, neque simplici donetur nomine. Quā enim posteriorem oculi sedem constituit, & in anteriori sede ad maiorem

Uuea tunicae coloris.

Ex humoris aut spirituum copia oculorum colorem non euariat.

Tunica cilijs & palpebrarum pilis comparata.

Dura oculi tunica à dura cerebri membranaeducta.

rem oculi circulū seu iridem usque pertingit, crassa & dura est (unde & *σκληρότης* nuncupatur) & dein duræ cerebri membrana modo opaca, & minime pellucida. Ea uerò sede qua oculus in grū seu iris constitit, hæc tunica in cornu imaginem degenerat, quod in laminas diuisum & exacte læuigatū, utri alicuius loco lucernæ accommodatur, pellucidumque est. Neque hæc præsentis tunica pars, cornu in luciditate qua id etiā superat solū respondet, uerū & substantia quoque: est enim hæc tunica pars cornu modo dura. & ut cornu in laminas diuidi radique potest, ita etiā hæc tunica pars secantibus nō secus radi dislingitque ualet, quā si ex laminis aliquot seu squamis inuicem compactis cōstitueretur. Atque hinc est ea oculariorū medicorū cura, quæ senibus hanc tunicae partem deradi præcipit, quam à tanta cum cornu similitudine *λεπιδωδης* Græci, nos uerò corneam nominamus. Quāquidētur Græcorum plerique non hanc tantum præsentis seu duræ tunicae partem ita appellasse, uerum uniuersam (quum ipsa insigniter dura sit) tunica. Quod uerò pellucidā duræ tunicae partem à reliqua ipsius sede nō pellucida, ac si illa diuersa esset tunica, in præsentem non distinguā, neminem iam mirari arbitror, quum haud aliter quam modò diximus illas partes inuicem uariant. Interna huius tunicae superficies, tota ea sede qua cornu modo

nō pellucet, uueam tunica abscis alicuius substantiæ interuentu succingit, ipsique uenarum arteriarumque gratia, ut prius diximus, adnascitur: quemadmodum etiā illi pertinacissime ac orbiculatim adnascitur, secundum maiorem oculi circulū seu iridē. Porro ea sede qua hæc tunica cornu instar pellucida cernitur, uuea nō cōtingit, & tantisper atque oculus sanus est, ab uuea notabili interuallo inibi distat, quā uuea anteriori in sede comprimitur. Hoc interuallum & uniuersum

spacium quod inter anteriorem crystallini humoris sedem & pupillam habetur, humore illo adimpletur, qui adhuc enarradus superest, ac uerus humor censetur. nam aquæ modo tenuis quodammodo secantibus & suffusionibus curantibus occurrit, & insigniter aquæ modo pellucidus cernit: unde etiā *υδαρωδης* Græcis, nobis uerò aqueus nominat. quamquam plerique hunc oculi humori comparantes, illum albugineum nuncupent: etiam si arbitret Græcos hunc humorem in albo non cōtulisse, quū neutiquā æquæ crassus sit, & multū accedit illi humori, quem ex recentibus integrisque ouis igni appositis resudare cernimus. Atque hic humor uueæ tunice partē corneæ in sano oculo nō contiguam sustinet, & (ut dixi) in priori ac in posteriori eius partibus continetur: atque quum in oculo constitit, terminoque alieno, ut sic dicā, cōcluditur, uitrei humoris modò dimidiū exprimit globū, cuius posterior pars, quæ plana constat superficie, tantū habet sinum, quanta in anteriora protuberās crystallini humoris est pars. Anterior autē aquei humoris sedes gibba, dimidiatūque globū modo rotunda est, secundū oculi nimirū formam. Cæterum externa duræ tunicae superficies tota sede qua pellucida cernitur, ac reuera cornea existit, admodum læuis est & lubrica: uerū cætera sede ita aspera inæqualisque uisitur, quemadmodū inuicem cōnatae mēbranae ad mutuū contactū exasperantur. Posteriori enim duræ mēbranae sedi præter

uenas & arterias ipsi implicitas musculus inferi, quem musculorū oculi mouentū septimū numerauimus: deinde lateribus superioribus ac inferiori externæ huius superficiei sedibus, neruosa tenuitates musculorū inferuntur, quos sex primos oculū mouētes recessimus. & deinde anteriori quoque duræ tunice parti ad iridē usque seu maiorem oculi circulū tunica obnascitur, quæ adhuc cōmemoranda superest, ac adhærēs eo quod oculū continet, & uicinis partibus cōmittit, dicē, alba à colore quē possedit etiā nuncupata. Hæc mēbrana anteriori tantū oculi sedi obducitur, quemadmodū & ipsæ palpebre, si modò cui id uisum sit, his quoque partibus adijci possunt. Fuit itaque hæc oculi partū series: humor crystallinus: tunica cepis pellicule tenuissime modò pellucida, anterioris crystallini humoris sedi obnata: humor uitreus in posteriori oculi sede tantū positus: tunica in quā uisoriū nerui substantia resoluit, ac posteriorem humoris uitrei sedē tantum amplectit: tunica uuea, à tenui cerebri mēbrana principiū ducēs: tunica seu orbis aranæ telæ modò tenuis & nigricans, & interstitiū uitrei humoris ab aqueo: tunica dura, quæ in anteriori oculi sede cornu modo pellucida reddit: aqueus humor: septem oculum mouētes musculi: tunica adhærēs, seu alba, anteriori tantū oculi sedi obnata: palpebræ, & demū uenæ ac arteriæ. Cæterū si quis modò oculi cōstructionē ab extimis ad intima aggredi uelit, iam promptissimum est retrograda serie illū eas persequi: aut si uolet separatim humores, & dein tunicas cōmemorare, nihil prohibet. Ego uerò nunc ea oculū enarratione persecutus sum, qua in scholis uti soleo, primū oculi cōstructionē explicans, & in charta maiusculā effigie ita sensim delineans, atque in prima huic Capitij preposita figura oculū exprimere conatus sum. dein post enarrationē ita sectionē obiens, quæadmodū suo loco in ultimo huius libri capite subiiciā. Verū ut oculi fabricā aded studiose soleo cōmonstrare, ut spectantiū nemo in ipsa quicquid desideraret: ita in ipsius partū usu explicādo hic prorsus obmutesco, quod mihi ipsi de primario uisus instrumento nō latis faciā, atque hac in parte quod sanū undique sit, à me non adferri posse, mihi persuasum

li deam.

Humor uitreus.

Figura humoris uitrei.

Adhærēs ab aque oculi tunica.

Humor vitreus partium oculi.

Oculi partium usus.

deam. Non sanè quasi crystallinū humorem præcipuū uisus instrumentū esse, & ut hic alatur uirum produci, & huius gratia oculi reliquas partes efformatas esse, quemadmodū Galenus in decimo de Partū usu diffuse persequitur, cōmemorare, aut hīc proluxē etiā scribere nequirit; sed quod mihi certū quī uisus fiat, nō constet, hincq; reliqua oculi cōstructio depēdeat, quodq; potissimū de huiusmodi philosophorū & medicorū cōtrouerisijs priuatim quædā aliquādo mihi scribenda duxerim, præsentī labore ad iustam molem perducto.

DE AUDITVS INSTRUMENTO.

Caput XV.

QUAE de auditu organi fabrica modò enarranda essent, superiùs in primo libro ita explicui: atque in præsentia, si inibi nihil commemoratum fuisset, ea pertractarem. In octauo enim primi libri Capite^a cavitatem auditus organi gratia in caluaria exsculptam, paratamq; & deinde huius concavitatis foramina membranas & ossicula recensui. In decimo sexto autem eiusdem libri Capite, auris cartilaginū & reliquarum cōstructionem, uti tunc occurrit, modòq; animo obuersat, persecutus sum. Nihil enim hic certius de auditu sonituq; percipiēdo, quā inibi attexere possum, nisi etiam plus nunc quā dum illa scriberem, ambigem, mihiq; longè minus satisfaciā, & non satis mirari quæ, omnes de auditu, ipsiusq; obiectis tam proluxē citra organi ipsius uel maxime superficiariā cōgnitiōē scribere: ex quo tamen præcipuè ad præsentem disceptationem petendæ erant demonstrationes.

DE GUSTVS INSTRUMENTO.

Caput XVI.

LINGVAM oris amplitudini adamussim congruentē gustus esse instrumentum, medicis iuxta ac philosophis concessum est omnibus. quū itaq; in decimo nono secundi libri Capite^a, nouem linguæ musculos, & uariā illam fibrarum, compositionisq; in ipsius parte hiantē ore ante cōsecutiōnem conspicua speciem unā cum illius inuolucris recensuerim, & in tertio libro^b uenas arteriasq; linguā petentiū seriē similiter descripserim, in quarto libro ipsius nervos minime negligēs, quorum^c alter præcipua maioris tertij neruorum cōiugij radicis numerabatur portio, gustus occasione potissimū linguæ oblata, alter uerò septimi neruorum cerebri paris propagines musculorū nomine linguam implicātes, nemo, uti arbitror, hīc à me requirit, ut proluxē de linguæ fabrica inter ceteras partes, ut utrum fatar, mihi minus cognita, sermonem instituā, aut diffuse saporum differētijs & qualitates commemorem.

DE TACTVS INSTRUMENTO.

Caput XVII.

LE tactus quoq; instrumentū in quarti libri initio me persecutū arbitror, quum nullum neruū tactus sensū nō præditū per corpus digerī assererē, & Naturę scopos in neruorum distributione quantum is locus exigebat enarrarē: illorū subridens sententiā, qui unam eiusdem nerui portiunculam sensui, aliā motui absq; sensu præesse docuerūt. Ac proinde totius humanæ fabricæ partiū enarratione pro mea uirili absoluta, nunc superest, omniū partium quæ præsentī libro aggressi sumus, sectionis rationē per scribere: & si cuius partis in alijs libris traditæ secandi ratio nō expressa sit, etiā illam ad huius libri calcem seriatim subiicere, & postremò de uiuorū sectione nōnulla proponere.

CEREBRI OMNIUMQUE QUAE PRÆ-

senti libro traduntur organorum administrandi ratio.

Caput XVIII.

DVMODO musculos ceruicem occupantes, & nervos ē ceruicis dorsali medulla profilientes, in corpore quod nutritionis uitalisq; facultatis organis inspicendis hætenus subseruiuit, aggressus fueris, suadeo nunc caput ita atque ad præcedentis libri finem recessui, à reliquo corpore auferri. Ablatum enim longè commodiū, minoriū molestia attrectabis, unde etiam capita deruncatorum hominū ad hunc usum sunt accommodatissima: præcipuè quod illa uix bene mortua, statim à sumpto supplicio minus morosorum iudicium ac præfectorum opera, obtineri possunt. In quorū numero si quis unquam alius, meherculè habēdus est, studiū unicus Meccenas, illustriū senatus Veneti singu-

singulare ornamentum MARCVS ANTONIVS CONTARENVS, obraram philosophiæ linguarumq; cognitionem, ac tot scilicet obitas legationes, toti orbi clarissimus, qui nunc Patavinæ urbis Prætor uigilantissimus, uberè profectò nobis ad Anatomes administrandas copiam suppeditat, ipse humanæ corporis fabricæ studiosissimus indefessusq; spectatōr, ac alius ueluti Romanorum Boëthius aut Sergius. Quaecunq; igitur caput obtigerit, semper eius os ferra^a diuidendum est, ac proinde nouacula aut cultro in capitis cute ad os usque orbicularem duces sectionem, quæ pollicis latitudine elatius quā supercilia sunt, non inopportune auspiciabitur, hinc per tempora ad eminentissimā maximeq; posticam occipiti sedem tendens, & illinc rursus per tempora frontem accedens. Ducta hac linea, tenuiori ferra, qua in gangrena auferendis membris uti consueuimus, aut alia ab eburneorum pectinum artificibus petita, caluariam secundum illam lineam diuides, studiosè præcauens, ne altius quā os sit, ferra descendat. In hoc opere conduxerit capitis crines nondum abrasos, neque etiam aures præsectas esse, quo leuiori negotio altera manu, & sodalis utraque caput ne ferræ cedat cōtineatis. Vbi caluariam orbiculatim diuideris, obtuso cultelli mucrone secundum sectionem ducto, num aliqua ossis pars adhuc diuidenda supersit examinabis, ut & eam quoque ferra diuidas. Porro ne sectionis finem ipsius principio elatiorem, depressiorem uel moliaris, si modò id citra aliam operam (quamquam factū sit longè facilius) te facturum nō fidis, nihil obstitit funiculum colore aliquo intinctum nudæ caluariæ fortiter illorum qui trabes in asseres diuidunt modo, circumdare, ut coloris orbicularem lineam, quæ ferram dirigat, caluariæ intingat. Atque hunc funiculum ossi obuoluere conuenit, postquam iam cutem orbiculatim dissecuisti: quippe cutis sectio te manu ducere nequit, nam sectionis in cute factæ latera, dum caput ualidè cōtinetur, hinc inde abscedente cute diuelluntur. Diuisa ad hunc modum caluaria, si à ceruice inferioriq; maxilla caput habueris liberum, illud sua basi mensæ impones, utrinque si uisum fuerit ne in latera concidat, lapidem, aliud uel simile collocans. Si uerò caput reliquo corpori sectionis ratione adhuc hæreat, tot ceruicis occipitiq; quadratos lapides, aut truncum aliquem subicies, ut caput in anteriora reflexū eleuatumq; ac si basi inniteretur, tibi assurgat. Insuper sectioni per caluariam factæ ualidioris cultri dorsum transuersim ad frontem primum impones, & illo modicè sursum deorsumq; acto, sectionem aliquousq; dirimes. Idem quoque in occipiti temporibusq; tanisper faciendum est, quousq; caluariam à dura cerebri membrana liberam esse coniceris. tūc enim uerticis crinibus apprehensis attrahentē manū os subsequetur. Adempto osse, cutem simul cum adipe & carnea membrana solis manibus (alicubi tamen cultro prius liberatā) facile diuelles, & deinde cultelli mucrone Græcis uocatū *πυργαίνον*, ipsumq; *πυλόν* indagabis, deinde etiam^b uenulas ex uerticis cute in caluariā uersus durā cerebri membranam, aut ab hac in illam profectas. Iam dura cerebri membrana aliqua ex parte cultello est perforanda, & calamo fistulæ ue, aut quo in elicienda urina uti consueuimus syphone, foramini indito, sectionis latera ad illum digitis cōprimenda sunt, ut postmodum syphone inflato, quanto dura membrana cerebri mole amplior sit, condiscas. Atque suffecerit in altero tantum latere eiusmodi foramen fieri. nam copiosus qui inflatur spiritus undiquaq; duram cerebri membranam distendit, inflatq;. Verū si quum caluariam ferra diuideres, duram membranam alicubi oscitanter dissecueris, illa quoq; sectio dum inflatur membrana opportunè, ne aërem transmittat comprimetur. Diuisa rursus membrana, acutioris cultelli mucronem tertio duræ membranæ sinui, per totam capitis longitudinem in elatissima eius membranæ sede procedenti intrudes, longaq; sectione uniuersum quoad poteris, aut ab occipito ad frontem usque, aut à fronte ad occipitiū diuides. Atq; hic sinus si suspēdio, aut aliter quā capitis supplicio homo necatus fuerit, sanguine oppletus conspicietur, quem extergere conuenit, & distento sinu ipsius formā, & ramorū qui utrinq; ab ipsius lateribus, & ex inferiori eius sede pullulant, orificia inspicere. Porro ut cerebrū dura ipsius membrana nudes, iuxta frontis os eam ad tertij illius sinus latera perforabis, et deinde stylo in foramen indito, secundum illum cultello ad occipitis usq; os cōtinuè ad sinus eius latera sectionē deduces. Hac ad utrunq; sinus latus facta sectione, rursus durā membranam cultelli mucrone propter aurem, quā ossi proxima est perforabis, hincq; rectā sursum usq; in priorē, seu secundum capitis longitudinē, ductam sectionem secando perges. Postremò in capitis uerticem quatuor sibi proximarū sectionum angulos unguibus attolles, & deorsum tractos à cerebro reflectes, habita ramorū ratione, qui ex tertij duræ membranæ sinus lateribus, & ijs uasis quibus duræ membranæ implicatur latera, in tenuē cerebri membranā pertinent. Insuper dextra cerebri parte à sinistra modicè manuū beneficio diducta, septum à dura membrana inter utranq; cerebri partē extructū, & soboles à tertio duræ membranæ sinu utrinq; in tenuem membranā diffusæ, quantū fieri poterit attollētur, ut qui illarū interuentu in uiuentibus

li 2 cere.

Caluaria ad cerebri Anatomem qualiter aperienda.

Cutis, ad ipsam membrana carnosae, ac deinde caluariae uenae, illiq; sub dura adhuc membrana examinanda. Dura membranae amplitudo quae examinanda.

Tenuis membranae descriptio.

Galenus in primo libro de Locis affectis.

Caput ad cerebri inspectiōem quae parandum.

a. Cuiusmodi figura 7 cap. 6 lib. 1. ablati est a 6 fig. eius cap. ac uti fig. huius libri est parata.

a. Hæc omnia ostendit fig. cap. 8 lib. 1.

a. Hi obuij sunt in figuris cap. 19 lib. 2. b. fig. cap. 6 lib. 3. ramuli ab x. c. fig. cap. 12 lib. 3. d. 2 fig. ca. 2 lib. 4. Y. Y. e. 2 fig. cap. 2 lib. 4. ramuli ab x.

e. Ex prima fig. facies secundam.

d. 2 fig. C. C. & D. D.

e. 2 fig. G. G. f. 2 fig. D. D. utur A. A. & B. B.

cerebrum erigatur utcumque intuearis. ac dein acutiori cultello illis propaginibus à suo sinu liberatis, eam duræ membranæ partem à septo sedum olfactus organorum liberes, ac ueluti ex cerebro eleuatam in posteriora reflectas, ipsius sinu qui uenæ instar toti inferiori ipsius sedi exporrigitur inspecto. Cuius origo, ut & cæterorum omnium, paulo post in propatulum ueniet. Nunc autem ductus in tenuem membranam excurrentes, ipsarum membranarum inspiciuntur. Vbi itaq; nuper dictam duræ membranæ partem in posteriora reflexeris, ac utranque cerebri partem disiunxeris, longos in tenui membrana ductus intubere, qui per capitis longitudinem in illam ex quarti duræ membranæ sinus termino producentur. Horum ortus in præsentia curiosus non uenit inquirendus, ne fortassis quum cerebrum nimium studeas disungere, aliquid incuria rumpas. Alias enim hortarer, ut utraque cerebri parte quam maxime in posteriori sede disincta, duram membranam quæ cerebri partes intercedere incipit, quam posses proximè ab illa duræ membranæ parte, quæ cerebellum ac cerebrum interuenit, acutiori cultelli mucrone diuideres. tunc enim quartus tibi apparet sinus, & quas ille educit propagines. Deinde etiam cerebro à dura membrana, quæ id & cerebellum intercedit, modicè eleuato, ramuli ex illius duræ membranæ parte in tenuem cerebri membranam exporrecti uidentur. Verum hæc cerebri portione ablata inspicere longè erit fatius. ac proinde illis ductibus qui secundum capitis longitudinem in tenui membrana supra callosum corpus feruntur expensis, unguibus, aut cultello alicubi tenuem membranam diuelles, ac deinde sensim à cerebro ipsiusq; anfractibus eam digitis detrahes. Cerebrum hæc liberatū membrana suos ostendit anfractus: argumentum est, qui à tenui membrana continetur, quū scilicet hac detracta, impense dilatescat, & concidens prorsus, quodammodo defluat. Porro cerebri anfractuum altitudo ac profunditas digitis, aut stylo uenit indaganda. atque ita etiam solo digitorum munere elatior callosi corporis sedes, & qui utrinque hic consistunt sinus, inquirentur. Simulatq; uerò hos inuenieris, utrinque magnam cerebri auferes portionem, primum magna & acutiori nouacula sectionem per dextrum, qui ad callosum corpus cōstitit, sinum deducens, quæ totam cerebri partem sinu illo superiorem, à fronte ad occipitū usque simul in dextro latere adimat. pluribus enim reiteratis sectionibus, operatio turpiter uitatur. Ademptam cerebri partem in mensam ita repones, ut elatior dextri uentriculi sedes in conspectu sit. ea enim quam fieri præcepimus sectio, dextrum uentriculum diuidit, si modò rectè secundum sinum qui ad dextrum callosi corporis latus uisitur, administrata fuerit. Dextra cerebri parte ad eum modum ablata, in sinistra idem quoque (ut & sinister quoque pateat uentriculus) molendum est, per sinistram iuxta corpus callosum consistentem sinum facta sectione, callosusq; corpore quam fieri licebit maxime immoto, diuulsoq;. Quandoquidem id postquam sinistram quoque cerebri uentriculum inspexeris, uidendo uentriculorum septo seu speculo, sensim, & quam accuratissime ubi utrinque continuat illi cerebri pars adempta est, summis utriusq; manus digitis modicè æqualiterq; attollendum uenit. Septum enim si ad eum modum callosum corpus erexeris, & dein candellam contrario eius quod inspicis lateri (nisi illi clarior dies obluceat) adhibendam curaueris, euadet cōspicuum. Iam callosum corpus anteriori parte, qua olfactus organorum interstitio uiciniū est, cultello à cerebro liberabis, & deinde id hac parte eleuatum digitis sursum trahes, in posteriora diuulsum reflectes. ita nanque elatiorem speculi septi uel sedem callosi corporis, inferiorē uerò illi cerebri parti quam testudini ac camerato assimilamus, cōnatam cernes.

Tenuis membrana à cerebri reuolutionibus auulso.

Superioris callosi corporis superficiem examina. Dextri & sinistri uentriculorum aperitio.

Dextri sinistri uentriculorum septi examina.

Corporis testudinis modo efformatæ examina.

Ventriculorum dextri & sinistri in ipsis uasorum examina.

Camératum autem (cuius nunc superior sedes undique obuia est) obtusiori stylo uenit examinandum. ac primum quidem stylus ad syphonis formam obliquatus camerato ex dextro uentriculo in sinistram mittetur: & camerati perpendis lateribus, anterior ipsius pars cerebri substantiæ non procul ab olfactus organorum septo connata, cultello diuidetur, & digitis deinde eleuata in posteriora reflectetur, ut & ipsius inferior superficies quæ testudinis modo caua est, occurrat. Reflexo itaq; camerato, qui id posteriori sua parte uelut ex dextro sinistroq; cerebri uentriculo enascatur, immixtis stylis peruestigabis, & deinde id in pristinam ipsius sedem repositum longa sectione diuides, aut potius cultello uniuersum radicitus præcindes. Conduxit tamen priusquam præsecetur, sub ipso stylo ad eam usque partem, qua ex quarto duræ membranæ sinu uasa ductus ue, ad anteriores cerebri uentriculos sub camerato pertinet subicere, ac adamussim ipsius usum constructionisq; rationem elegantissimam examinare. Statim uerò atque ademptum, longæ uel sectione diuisum, ac postea utrinque diductum erit, attendens plexui à secundarum forma oppositū Græcis dicto, & ductibus à quarti duræ membranæ sinus sine exporrectis. Ac proinde primum posteriorem uentriculi sedem stylo inquires, qualiter hæc scilicet ex posterioribus deorsum in priora descendat, per illamq; arteria ascendat, quæ antorsum prorepens, alteram eius ductus portionem assumit, qui à quarto

10

to duræ membranæ sinu in cerebrum sub camerato proficiscitur. Hunc enim rectè supra communi dextri sinistriq; uentriculi cavitatem longius procedere obseruabis, & deinde bipartitum uersus dextrum & sinistram cerebri uentriculum porrigi, tandemq; ab hoc ac commemorata ultimo arteria nuper dictum plexum efformari. Cæterum quum hos ductus ex quarto duræ membranæ sinu prorepentes conspicias, illi quoq; spectandi sunt, qui tenui membranæ & humiliori parte duræ membranæ dextræ cerebri partem à sinistra interdiuidenti, à quarto sinu offeruntur. Vbi enim hos inspexeris, ductus qui à quarto sinu sub camerato in cerebri uentriculos pertinent, ea sede cultello sunt diuidendi, qua commemoratos efformant plexus. Hinc eleuati in posteriora leuiter reflectetur, ne simul glandula quam *Lauabey* Græcis uocari diximus, auellatur. hæc siquidem illis ductibus sua sede remotis, in conspectu iacet. Verum hæc tentanti ouillum cerebri ad manum esse uelim, quod id glandulam illam & cerebri testes, natesq; apertius non nihil quam humanum caput commonstret. Glandula hæc in suum locum reposita, digitis communem dextri sinistriq; cerebri uentriculorum sinum, qui instar rimæ modò spectanti occurrit distendes, ac mox meatu quo pituita uersus peluim ex tenui membrana extructam defertur, unā cum meatu principio intueberis, qui ex tertio uentriculo cōmuni ue hac cōcavitata in quartum uentriculum pertinet, quibus inspectis tota cerebri portione cerebello incubente transuersa in cerebro ducta sectione adimes, id duntaxat hic præcauens ne ductus arterias ue per posteriorem dextri sinistriq; cerebri uentriculorum regionem ascendentes, unā disseces. Apparet modò duræ membranæ pars cerebellum ab ipsi incumbente cerebri portione diuidens, & etiam illa quæ inter dextræ cerebri partem & sinistram ducitur. quapropter tempestiuum est, ut quatuor duræ membranæ sinus simul examines. Tertio itaque duræ membranæ sinui quem dudum per longitudinem dissecuisti, plumbeum inferes stylum, quem facile in tres reliquos eius membranæ sinus hinc protrudes: si modò utrinque ad latera primū ubi cerebelli elatior pars ossi proxima est, illum impuleris. ita enim dextrum & sinistram sinum, seu primum ac secundum inuenies. Deinde si sub radice duræ membranæ partis dextram & sinistram cerebri partem interuenientis stylum detruferis, quartum sinum comperies. Quo tamen eos uideas exactius, acutiori cultelli mucrone longis ductus sectionibus omnes sunt aperiendi: & deinde cultello tota duræ membranæ pars cerebello superius obducta, orbiculari sectione secundum os ducta uenit præsecanda, aut sectione secundum longitudinem ducta, diuidenda, ac retrorsum reflectenda. Ut cerebello obiter inspecto, cerebrum denuo aggrediaris, cōmunem dextri sinistriq; uentriculi sinum distendens, ac exactius pituitæ ductus immisso stylo examinās. Ut uerò communis cavitatis seu tertij cerebelli uentriculi meatum in cerebri cavitatem porrectū obserues, obliquatum stylum meatu inde, leuiterq; in cerebellum concidere sines. Stylus enim grauior syphonis modo incuruatus, etiam nō impulsus secundum meatus ductum, in cerebellum deuoluatur. Manente adhuc in meatu stylo, digitis cerebellum non nihil à cerebri testibus dirimes, quoad scilicet stylum inter cerebellum & testes ipsos intuearis. tunc enim, & præcipue in ouis cerebro, quæ pars testibus, & quæ natibus similior sit, disces. Quod quū obseruaueris, cultello testes ipsos natesq; secundum stylum diuides, ut meatus ille ex communi dextri & sinistri uentriculi cavitata ad cerebellum porrectus euadat conspicuus, pauloq; accuratius meatus à cerebro ad peluim pertinens, pituitamq; eò deducens, reddatur conspectior. Poteris modò tenuem cerebelli membranam hamulo discerpere, & uenam quæ ab illius ductibus in posteriorem humiliorēq; anteriorum uentriculorum sedem pertinet examinare. Quippe hanc reperies facillimè, modò illam iuxta anticæ cerebelli partis cum cerebro connexum inquisueris, qui præsentis uenæ potissimum sit interuentu. Ut uerò coalitum cerebelli cum dorsali medulla cognoscas, caput quasi in faciem reclinandum est, & manu inter cerebellum & duram cerebri membranam occipitis ossi commissam, imposita, cerebellum in priora, deorsumq; detrahi debet, quousq; uniuersum à dorsali medulla liberatum decidat. in ea enim administratione nihil obstat, quo minus uenulas ductus ue ex primi secundiq; duræ membranæ sinuum principijs, aut uenis arterijsq; per transuersos ceruicis uertebrarum processus repentibus, in cerebellum porrigi uideas, ac dorsalis ex ipso cerebro ortum, formam, & sinum cum cerebelli sinu quartum efformantem uentriculum cernas. Deinde etiam reposito capite, & cerebello in pronum posito, ipsius intueberis sinum, & partes quibus dorsali medullæ connascebatur, & præcipue ipsius reuolutionū anfractuum ue pulchram imaginem, à quibus ilico uelut manu ducēris ad duos reuolutionum apices uermibus assimilatos, & uelut reuolutionum terminos per cerebelli medium secundum ipsius longitudinem deductarum. Atque id apparebit clarissimè, si per eam longitudinem utrinque longa sectione ad earum reuolutionum latera ducta, eas à reliqua cerebelli substantia liberaueris, excicias que in mensam expor-

II 3 xeris,

Glandule testibus incubentis.

Tertij uentriculi, ipsiusq; meatum.

Duræ membranæ sinum.

Cerebelli detrahitio.

Tertium de natibus examina.

Dorsalis medulle cum cerebello coalitus.

Quartij uentriculi examina.

Vermiformis processus.

Nervorum
parii examē.

xeris. ita nanque unus tibi apparebit uermis, illis quàm similis, qui ueris tempore ē salicibus decidere solent; aut bombicibus priusquam se folliculo includant: & adhuc multo magis quum iam aliquandiu inclusi fuerint, folliculum tamen non dum corrofere. At si uniuersas illas medias reuolutiones simul non abstuleris, & duntaxat extrema excueris, duos poteris com-
monstrare uermiformes cerebelli processus, unum quidem priorē, posteriorem uerò alterum. Porro non solum excutis ad hunc modum uermiformibus processibus, ipsorum imago exami-
nanda uenit, uerum etiam quando cerebellum à dorsalis medullae initio auellitur, ipsorum usum præcipuo studio expendere conduxerit. Inspecit itaq; cerebelli partibus, nervorum paria inuesti-
gabuntur. quod ut fiat ocyus, manu inter cerebrū & frons os inserta, cerebrū sensim attolletur, ut primum à plerisq; uocatum cerebri¹ mamillarē processum, & dein olfactus organo seruien-
tes uideas^m processus, qui ē suis sinibus stylo quopiam aut digito ueniunt euellendi, & una cum cerebro sursum in posteriora flectendi: in quo opere caput non inutiliter in occiput¹ reclinabi-
tur. ita enim reuolutum eorum processuum ortum pulchre ostendet. Atque hic pariter in con-
spectum uenient^o uisiorum nervorum principia, & eorundem congressus, & sub illis^o peluis
cerebri pituitae expurgandae parata. Mox^o & arteriarum in duræ membranæ amplitudinem
ingressus occurret, quæ partim in tenuem absumentur membranam, & partim in dextrum &
sinistrum cerebri uentriculos properant. Vt uerò exactam earum arteriarum seriem species, &
hic quoque tenuem membranam à cerebro diuelles, & uentriculorum terminos inibi in reuo-
lutiones, nō autem in olfactus organa uisorios uerū nervos finire, nihilq; minus quàm à uentricu-
lis in ea organa pituitam excerni, illisq; ad^o octauum capitis os deduci. Nunc uisorios nervos
à cerebro diuides, & totam ipsorum portionem in caluariæ amplitudine tibi conspicuam, stu-
diose resecabis, ne nuper dictam peluim simul auferas. ea nanque hac administratione tota oc-
currit, pulchreq; cernitur, qui¹ meatus ex tertio uentriculo ad hanc pertinet, & qualiter illa in
glandem cesserit, quæ duræ membranæ subijcitur, facileq; dilatato hic proprio duræ membra-
næ^o foramine spectabitur. Cōduxerit tamen membranam inibi tantisper illasam seruire, dum
reliquos cerebri nervos examinaueris. Capite igitur in sinistru¹ latu¹ reclinato, & cerebri parte
quæ adhuc reliqua est, in suum locum utcumque reposita, cerebrum postea in sinistrum latu¹
deorsumq; reflectes, & secundi paris originem contemplaberis, mox^o minorem tertij paris ra-
dicem, quæ diuulsa cerebrum adhuc magis in sinistrum deflectes, & mox^o tertij & quarti paris
exortum intueberis: insuper & quinti paris originē, quam similiter diuidere competit, ut ner-
uulum intuearis, qui iuxta quinti paris radicem principium obtinens^o temporalis musculo, &
in ore delitescenti maxillamq; attollenti offertur. Sextum quoque par & septimum euadunt
conspicua, si uarijs ipsorum quibus ortum ducunt propaginibus animum adhibueris. Cate-
rum quum paria hæc perquisis, ductus quoque uenarum modo ex duræ membranæ sinibus
in tenuem excurrentes obseruandi ueniunt, & nervorum exortibus in sinistru¹ uisum erit latere,
similiter adinuētis, quicquid dorsalis medullæ, aut cerebri in capite reliquum est auferes, ut du-
ram membranam quæ cerebri basi subiacet, adhuc integram uideas, & olfactus organorum si-
nus foraminibus peruios, & undique egredientes nervos intuearis: quibus inspecit, primi ac se-
cundi duræ membranæ sinuum originem, & in illos subeuntia uasa¹ examinaueris, ac utiori cul-
telli mucrone ipsos aperiens. Ductus autē secundum duræ membranæ latera excurrentes, &
in ipsius iuxta frontem basi conspicui, uel citra aliam sectionem sunt obuij, ut uerò glandulam,
& quem dissectionis professores ementiuntur reticularem plexum uideas, animum adhibebis
duræ membranæ¹ foramini peluis infundibili¹ ue mediū excipienti, & adhuc peluis portionem
adnatam habenti, non negligens interim^o arteriam utrinque ad foraminis illius latera duram
membranam penetrantem. quæ ubi obiter intuitus fueris, acutioris cultelli mucrone sectionē
ex illo foramine utrinque ad arteriarum usq; transitum duces, & labris sectionum distentis, glan-
dula sese offeret, arteriæq; ad ipsius latu¹ strata. Verum hæc magis reddentur conspicua, si ha-
mulis & acutioris cultelli mucrone, quàm poteris maxime duram membranam hic liberaueris,
aperueris ue, ac ab arteria duram penetrante membranam plumbeum stylum ad soporariam
usque arteriā in ceruice adhuc consistentem, impellas. Id nanq; in homine factu promptum est,
si modò tuis oculis Galeni nomine fidē derogare nolueris. Hic enim quàm pulchra de reticu-
lari plexu in hominibus cōmentū sint hæcenus omnes, obseruabis: potissimum si ouillum aut
bubulum cerebrum hic quoq; sectioni adhibueris. Præterea glandulam sua sede dimouens, ac
ut duritiem ipsius experiaris eandem cōprimens, perpendes quid Galeno in mentem uenerit,
quod per crassissimā ossis cuneum referentis sedem, quam spongiæ modò peruiam esse scribit,
pituitam ad palatum colari censuerit, & non potius proprios hic pituitæ & attracto per inspi-
rationem aëri ductus, foraminaq; non minima etiam indagauerit. Relicta modò interiori calua-
riæ

Eorū quæ in
duræ membra-
næ basi sunt
examen.
Glandis pitui-
tam excipien-
tis, ipsiq; acci-
dentium arter-
iarum.

Oculi admini-
stratio.

riæ sede oculum aggredi conuenit, ad cuius sectionem humanus, si recentius adhuc fuerit cada-
uer, suffecerit: alioqui enim bubulus quàm nasci poterit recentissimus, simul quoque operi
adhibebitur. Primum itaque^o palpebrarum, & deinde^o oculi musculos, quemadmodum in se-
cundo docuimus libro, inquires: in quo opere nervorum quoque & uenarum arteriarum que
per oculorum sedem ductuum habenda est ratio, secundi dico nervorum cerebri paris, & mi-
noris radices tertij paris. quorum ramulos facile adinuenies, si eos in pinguedine oculi muscu-
lis obducta perquisiueris, & præcipue si ossa referuare nolens integra, terra frontis os superio-
rem oculi constituens sedem, instar trianguli prius excueris, & deinde primum nervos illos, &
postea extracto oculo ipsius musculos indagaueris. aliās enim oculus cum musculis illa¹ osse
esset eruen dus, acutiori cultro in oculi circuiu proximē ad os ductis sectionibus, usque ad ner-
ui uisiorij ē caluariæ amplitudine qua cerebrum continetur egressum. Vt unum uerò oculum
euulseris, conduxerit semper^o adhærescentem membranam quàm licebit uicinissime ab osse
dirimere, imò etiam eius portionem qua internam palpebrarum efformat sedem, oculo appen-
sam seruare. ut interdum adhuc intactis oculi musculis, cultello acutiori ad^o iridem usque ab
oculo ac si cutem à corpore auferres, auellere, & deinde unde ortum duxit considerare possis.
Aliquādo uerò ipsam nō nisi ablatis oculi musculis aggredieris, perpendens semper hanc totā
anteriorē oculi sedem, præter corneam tunicam seu pelluentem duræ tunice partem ample-
cti: illos uerò totam posteriorem, præter portiunculam ab ingrediente^o uisorio nervo occupa-
tam. Cæterum oculo & musculis & adhærescente membrana¹ libero, uisorium contemplabe-
ris nervum, primum^o uenas arterias que secundum ipsum ex cerebro in duram usque tunicam
exporrectas: deinde portionem uisiorij nerui longa sectione diuides, & cultelli mucrone duræ
cerebri membranæ, & tenuis membranæ portiones neruum inuestientes, & postmodum ner-
ui substantiam^o inquires, ut uelut trium præcipuarum oculi tunicarum initia ostendas, & dein
de uisorium nervum ab oculo¹ diuidas, ut nihil præter duram, ceu exactissima quæpiam spha-
ra, appareat. Sphæram hanc summis digitis sinistrae manus ita apprehendes, ut pollex quidem
pupillam, reliqui autem eam sedem in quam uisorius nervus implantatur comprehendant, dein
dextra manu acutiori nouacula sectionem quàm poteris longissimā in dura oculi tunica tran-
uerim duces, ut citra compressionem omnes oculi humores excidere possint. Hi enim hac du-
cta sectione, oculoque in dextram manum assumpto, in manus sinistrae uolam ita sunt demit-
tendi, ut crystallinus uitreo elastorem locum habeat: negocium enim confuderis, si uitreus su-
per crystallinum reuoluatur. Atque id ne fiat uitabis, si quum in uolam ex oculo humores pro-
labi sinis, oculum non admodum à uola eleuatum teneris, & posterior oculi pars, qua uiso-
rius nervus inseritur, uolam magis respexerit. Susceptis ad hunc modum humoribus, & repo-
sita illa oculi parte ex qua humores prolapsi sunt, manu leuiter modice ue inuertes, ut aqueus ē
uola sinistrae manus profluat, solusq; uitreus cum crystallino¹ referuetur. Mox considerabis tu-
nicam palpebrarum pilis quàm simillimam, quæ orbiculatim crystallino humori connata, an-
teriorē uitrei humoris sedem inuestit, integitq;. Tuniculam hanc cultelli mucrone à crystalli-
no humore primum diuelles, & deinde à uitreo subleuatam, supra chartam extendes. Crystalli-
num humorem digitis ex uitreo quàm minime compressum eximes: & uitreo in suum locum in
charta reposito, illa¹ sum crystallinum humorem scripturæ alicui primum impones, & deinde
cultelli mucrone ipsius lateri modice indito, scripturæ nunc altius, nunc demissius accommo-
dabis, quū omnia specilli instar longē quàm sint maiora reddat, consideraturus. Porro ipsius
tunicæ, quam tenuissimæ in cepis pelliculæ modo tenuem ac pellucidam, sed duriorē esse di-
ximus, ex ipsius primum lateribus cultelli mucrone dirimere conuenit, & deinde unguibus ab
humore auulsam, in suum in charta locum reponere. Vt uerò crystallini humoris discas duri-
tiem, poteris illum inter digitos premendo confringere, & postmodum chartæ adhibere.
Cæterum ut tres adhuc reliquas contempleris tunicas, oculi partem ex qua humores decide-
runt, super sinistram pollicem euertes: & illico^o quæ ex uisiorij nerui substantia dissoluitur, tuni-
ca sese offerret, aut extensa adhuc, aut ut plurimum solet, instar mucis collecta. quapropter stylo
rursus uenit extendenda, & quantam habeat amplitudinem, cuiusque coloris & substantiæ sit
inquirendum. Deinde rursus erit colligenda, ac denique à suo¹ principio ubi duntaxat firma-
tur abscisa, in chartam reponenda. Iam interna uuae tunica¹ sedes undiquaque est conspicua,
in qua primum ipsius intueberis colores, deinde hamulo à dura ipsam diuellens, uenarum ex
dura in illam transitum, & nigrificantem ipsius colorem perpendes. quum uerò ad^o iridem diuel-
lendo pertigeris, ipsius hic contemplaberis ad corneam firmissimum connexum, & pupillam:
cuiusq; calor is uuea sit, quæ à cornea¹ abscedit, atq; ē corneæ regione consistit. Diuulsam hoc
modo uueā, & à suo exortu ubi firmissimē corneæ duræ ue committitur, disseciam, in chartam
li 4 repones,

repones, & solam iam durā cum pellucida ipsius instar cornu partem quam carneā uocamus, contemplaberis, ipsius examinans crassitiem, & eam partem pellucidam. Postquam & hanc in suum ordinē in charta loaueris, memoriae omnia cōmendaturus, uelut ab oculi centro ad extremam usque superficiem, & hinc rursus ad centrum singula enumerabis, & postea nisi molestum fuerit, sinistram aggredieris, à quo adharentem membranā, & musculos, ut in dextro admistrabis. uerū in duram quā uueam simul penetret sectionem, nullam duces, sed quam minime compresso oculo nouacula mucrone sensim sectionē in dura molieris, nō quā primo iniectu eam diuidat, sed quā saepius iterata, ad uueam usque pertingat. sectioni deinceps tenuem, sed retusum stylum inferes, ac sensim uueam à dura dirimes, ut iam commodē forpicula durā tunicae sectionem, quā orbiculatim oculum ambiat, illaesa interim uuea perficere queas, ut uenarū ex dura in uueam transitum, & uuea postmodum dissecta, humorum situm paulo melius contempleris. Absoluta oculi Anatome, auditus organum, si ossa referuanda minus duxeris, erit aggrediendum. & primum auris Natura euadit conspicua, si à cartilaginea qua conformatur substantia, cutis utrinque separetur. At auditorij nerui processus difficiliter adinueniunt, serra tamen maxima ossis portione, quā supra meatum habetur, & deinde cultro fortiori reliquo osse ad meatum usque exacto, membrana in quam neruus degenerat, & huius organi ossicula euadunt conspicua. Si enim serra meatum tetigeris, omnia uiciabis, & cultro etiam lubinde nihil promouebis, quod in angusto & anfractuoso meatu, mollis tenuisq; neruus facile cum ossibus diuellatur, contundaturq;. Omnia tamen mihi percommodē succedunt, si serra totum ossis partem, quā auditus organū continet, à reliqua caluaria libero, & deinde transuersim ualidiori cultro os uniuersum impetu diseco. Cōuenit autem ita sectionē moliri, ut ea ossis sedes quā neruum à cerebro procedentem primum excipit, ab illo separetur, cui auris connascitur. Rursus si ossis haud referuanda putas, suaferim ut frontis os quā supercilia spectat, passim effingeres, si nūm illum quem continet accuratē examinaturus. idem quoque in osse cuneum imitante molientum est, ut ipsius quoque antra crebro apparentia, & quā illis cōtinetur materia in conspicuo sint, neque quicquid septimo hoc libro descriptū lateat. Ceterū nunc aliquot musculorū administratio adhuc superest, quibus uidendis alterū latus suffecerit. Aggredieris itaq; musculos cubiti mouentes, & qui radium, & brachiale, & digitos mouent: mox tibiam mouentes, & qui semoris motuum autores censentur: deinde pedis & digitorū motuū opifices ita simul cum ligamentis resecabis, quemadmodū in secundo libro iam multo ante commemorauimus. Prorsus enim absre ducerem, si eos musculos, administrandisq; rationem uel obiter etiam hic pertractarem. Quod uero ad manus & cruris uenas, arteriasq; & neruos attinet, quum horum administratio nondum expressa sit, aliquid dicam. reliquarum enim partium uasa, neruosq; iam pridem retulimus. Primum itaq; à summo humero ad pollicis usque unguem in cute sectionē adde leuiter duces, ut carnosam membranā non uulneres: deinde sectionis labris inuicem direptis, omnistudio laborisq; patientia cutem à carneā membranā ita auferes, ut adipem omnē membranā adhærere sinas. studioseq; expendas, ne uenam quampiā, aut neruulum cuti connexū sinas. & si forte aliquem ramum cuti exporrectum negligentia diuideris, atque cum cute aliquousq; à carneā membranā seiuixeris, illum à cute sedulo resecas, & carneā membranā ita atq; prorepebat, obtendito, ac dein cutem quemadmodum cepisti adimito, nullibi cutis aliquid, neque in brachio, neq; in cubito, neq; in manu extrema relinquens. Iam uenulas & neruulos obseruabis, durā membranā qua brachium attollentē integit musculum oblatos: dein primum neruum brachij, qui carnosae membranā aliquousq; in externa brachij sede exporrigitur, dein ramulū tertij nerui inter musculum brachium attollentem, & eum qui brachium pectori adducit, in carneā membranā hīc in anteriori brachij sede disseminatū. In posteriori autē brachij sede & inferiori regione externi lateris brachij neruorum furculos expendes, carneā membranā à quarto neruo brachium ingrediente deriuatos, simul cum ramo quem externae cubiti sedi oblique offert. Mox sexti brachij petentis nerui seriem uniuersam expendes, ea enim tota carneā membranā duntaxat exporrigitur. Iam humerariae secundum internum latus musculi brachij attollentis egressum spectabis, & ramulos quos hinc inde donec cubiti attingat articulum dispensat. Ad cubiti autem articulum ramum obseruabis oblique deorsum ad cōmunis uenae constitutionē, ab humeraria diffusum: dein eum qui secundum radium in posteriora cubiti ad paruum usque fertur digitum, axillaris uenae ramum sibi affiscens. Ramum uero quem humeraria rarius ad articuli cubiti profundiora mittit, si modò aduerit, etiam citra sectionem expendes, axillaris uenae portioni animū accōmodans, quā sub media longitudine brachij carneā membranā subit. Hanc enim ramum ad communis uenae cōstitutionem promere cernes: dein alios ipsius ramos secundum ulnam, seu inferiorem cubiti regionem ad brachiale ferri

Alia oculi ad
uisionis.

Auditus or
gani examen.

Musculorū
in proposito
hactenus cor
poris non disse
ctorū examen.

Venarum, ar
teriarū et ner
uorum per ma
nus seriet examē.

ferri spectabis, & etiam animaduertes huius portiois suboles per interiorem cubiti sedem uarie admodum implicite ad brachiale usque & manus uolam excurrentes. Præterea communis uenae seriem uniuersam quoque intueberis, ad secundū brachium petentis nerui propagines animū dirigens, quā ab illo producantur, simulatque in cubiti articulo carneā membranam ex alto adit, ad hæc ramum quarti nerui etiam spectabis, qui externae cubiti sedi ad brachiale usque spargitur. Neruos autem digitos implicantes, aliquo pacto etiam modò cernis, uerū magis conduxeris, eos tum primum expendere, quum radices ipsorum ad digitos usque perduxeris. Postquam itaque hæc omnia, non resecta adhuc carneā membrana diligenter non sine magno usu spectaueris, carneā membranā unā cum ipsi annexis uenis & neruis à succumbentibus musculis auferes: ac mox musculum, cuius beneficio brachium pectori adducitur, ad ipsius usque insertionem ab illis quibus adnascitur partibus liberabis. idem & in illo molieris, qui brachium attollit, & qui scapulam mouentium primus & secundus habentur, dein clauiculam à summo humero resecabis, & musculum auferes à pectoris osse & clauicula mamillari capitis processui insertum, & eum qui à scapula ossi imitanti implantatur, & eum quoque qui à prima pronatus costa, transuersis processibus cervicis uertebrae inseritur. Ceterū quum hos adimis musculos, parum curandum est, num illos auferas illaefos, parumque uulneratos. hīc enim non musculorum, sed uasorum natura uenit discenda: & perpetuò cauendum est, ne uas, non autem musculus uidetur. Si itaque ad hunc modum accuratē hos musculos ademeris, in cervicis uertebrae latere neruorum radices seriesq; eleganter occurrent, qui ab illis profiliunt uertebrae: atque ita etiam plexum neruorum in brachium excurrentium obseruabis, à quo seriatim cuiusque nerui digestionem persequeris. Ac primus occurrit, qui musculo brachium attollenti præcipue offertur: deinde secundus, & tertius, quorum seriem commodius spectabis, si capita musculi cubiti flexentium anterioris illius unde prodeunt liberaueris, atque à subdito illi musculo ad insertionem usque ipsius detraxeris. Mox enim ita præter secundi & tertij nerui ad brachium ingressum, etiam quarti & quinti & sexti nerui, & dein arteriae & axillaris, & humerariae uenarum ingressum adinuenies, sensimq; singulorum seriem sequeris, quæ in secundo neruo obseruatu est prompta, & tertij quoque nerui series ad cubiti usque articulum in propatulo est, uti etiam & quinti nerui & sexti. Quartus autem neruus, quā secundum brachij os uersus externum illius tuberculum retorquetur, non occurrit, nisi oblique secundum nerui ductum musculos cubiti extensionis autores dissecueris, neruūq; progressum ita uitatis musculis persequutus fueris. Vbi autē hunc ad externū cubiti articuli latus usque deduxeris, ramosq; quos hactenus in progressu edidit examinaueris, musculis ab externo humeri tuberculo principium ducentibus, à sua origine liberatis, ramos quarti nerui expendes, qui illis musculis offeruntur, & eam sequeris propaginem quā tandem externae pollicis regioni, ut & indicis quoque & medij furculos exhibet. hanc enim leui negotio reperies, si musculo attenderis bitido tendine brachiale extendenti. Iam quarti nerui propago similiter inquirenda est, quā ulnæ exporrecta, ad brachiale usque excurrit, & musculis ab externa ulnæ sede initium ducentibus furculos depromit. Vt uero reliquum tertij quintiq; nerui, & dein reconditæ axillaris uenae portiois, & manus arteriae in cubito extremaq; manu progressum uideas, musculorum ab interno humeri tuberculo originem sumentium capita ueniunt liberanda: ita enim in anteriori cubiti articuli sede uenae & arteriae, & tertij nerui in cubitum ingressus occurrunt: & eleuato secundos quatuor digitorum articulos flexente musculo, ipsorum ad brachiale usque progressum etiam obseruabis, unā cum quinti nerui (qui secundum posteriora interioris humeri tuberculi in cubitum fertur) portione ulnæ exporrecta, atq; sub medio longitudinis ulnæ ramum diducente. quum cubiti exteriora reflexus, externae sedi parui digiti & anularis & medij furculos offert: quem leui negotio, quum in superficie prope modum ducatur, adinuenies. reliquum uero quinti nerui & tertij progressum reperies, si transfuersum in interna brachialis sede repositum ligamentum diuideris, ac dein exiguo cultello uenae, arteriae, & eorum neruorum seriem ad extremos usque digitos perduxeris. Ceterū priusquam cruris neruos & uasa inquires, etiam diligenter obseruabis neruorum ex lateribus thoracis uertebrae profiliuntium distributionem, quam tunc demum opportunē inuenies, quum sedulo illorum distributione perlecta, musculorum dissectionem perspectissimam habes, quā hīc non minus indiges, quā ante musculorum administrationem absolutissima ossum cognitione. Quum itaque ad lumborum uertebrae usque deuentum erit, ab inguine ad pedis usque pollicem similiter atq; in manu, sectionem duces: cutem ad carneā usque membranam diuidens: ut dein uniuersam cruris & pedis cutem illaesa carneā membrana, & uenis, & arterijs, & neruis, inter hanc & cutem excurrentibus ad carneā membranā relictis, commo

Venarum, ar
teriarū et ner
uorum cruris
examen.

dē (licet laboriose) auferas, ac mox quatuor neruorum crus petentium radices exortusque inuenias, quos reperies neruos ē lumborum uertebri & sacro osse profilientes, secundum ipsorum seriem subsequendo. Ductis autem ad crus quatuor neruis, primi nerui sobolem obseruabis, carneā membranā in externa femoris sede exporrectam, dein secundi nerui sobolem in anteriori femoris sede ad carneā membranā diffusam, atque hic uenam obseruabis per femoris & tibiā interiora ad pedis usque summū simul cū illius rami sobole exporrectam. Tertiū nerui sobolem carneā membranā oblatam inuenies, si inguini animum adhibueris. Vt autem quarti nerui ramum in carneā membranā diffusum usque liberabis, moxque quartum musculum ab illo osse & sacro coccyge ad insertionem usque liberabis, moxque quartum nerui truncum eumque ramum spectabis. Quo inuento, etiam ramum quarti nerui in carneā membranā iuxta poplitem, femorisque humilia diffusa absque sectione inquires, & dein quarti nerui ramos tibiā cū multifariam simul cum uenis de promptis in carneā membranā peruestigabis. & mox ad inguina reuersus, primi nerui seriem in musculis occultatam cultello peruectigabis, quod & in secundo & tertio facies: quanquam cum tertio etiam arteriā & uenā propagines inueniendae sint, quae per pubis ossis foramen in femur delabuntur. Vt namque & arteriam insigniores femur petentes dissectis uitatisque musculis sensim aduenies, & ipsarum obseruatis ramis, progressum eorundem sequeris, quā secundum femoris reuertentur, ac poplitem unā cum quarto neruo adeunt. Atque ubi tria haec, uenam scilicet arteriam & neruum repereris, quā in poplite diuidantur peruestigabis, & musculis ligamentisque uariē dissectis, uniuersam ipsorum seriem discies. quod sanē feceris facile, quanquam laboriose, si modō horum distributione sedulo praestata, & mea de humani corporis fabrica Epitomes tabulis ob oculos positis, exactam ossium musculorumque cognitionem habueris. Est enim in hominis partibus accuratē discendis diligens ordinis habenda ratio.

DE VIVORVM SECTIONE NONNVL la. Caput XIX.

Quid mortuorum sectione, & quid uiuorum diffatur.

Ossium ac cartilaginis usus in uiuo animae & qui uidetur.

Ligamentorum usus.

Musculorum usus et functione qui spectantur.

Nerui musculi usus.

TI sanē mortuorum sectio cuiusque partis numerum, situm, figuram, substantiae proprietatem, compositionem accuratissime docet: ita quoque uiui animantis sectio interim functionem ipsam manifestō ostendit, interrim ad huius inuentionem ratiocinationes percommode exhibet. quare etiam merito in mortuis animantibus primū studiosi ueniunt exercitandi, ut postmodum actionem usumque partium inquisituri, promptē uiuum animal aggrediantur. Ceterum quum corporis permulta sint particulae, differentibus actionibus usibusque dicat, multiplices quoque uiuorum sectiones esse, neminem ambigere decet. In ossibus enim, ut seriatim singula pertractemus, a uiuorum Anatome petimus, num corporis haec optimum fulcrum ac firmamentum sint, numque omnia his adnascantur ad stabilianturque. quum enim uiui animantis os aliquod ruptū cernimus, uniuersum membrum fracturae subiectū collabi, neque amplius firmari intuemur: quod quia crebrius casu obuenit, in ossium usu indagando uiuorum sectionem non magnopere requirimus. Cartilagine quoque simili ratione quaedam firmare, quum franguntur, discimus: in articuli uero alicuius dissectione, uidemus quid cartilago praestet, etiam si hanc in uiuo animante non obeamus. atque ita etiam ligamenti ossa colligantis usus in mortuis quoque uisitur, ut & ligamentorum etiam transuersum tendinibus obductorum. dum enim transuersum in brachialis interna sede positum ligamentum diuidimus, musculumque digitorum secundos aut tertios articulos flectentem ad suum principium trahimus, id uidemus in hoc potissimum factum, ut tendines, quominus ē sua sede exurgant, contineat. quanquam id in cane uiuo etiam licebit cernere, si obiter cutem a cubito & manu, ut ita dicam, extrema liberaueris, & cultello transuersum in brachiale ligamentum, & alia quae in externa ulnae radij sede ad brachiale habentur, diuideris. mox enim quum canis suo impetu digitos flectet, & extendet, tendines ē suis sinibus subleuari cernes. Atque in hac eadem administratione musculorum actionem speculabere, quum illos in se, ubi maxime sunt carni, colligi crassescereque, & rursum produci graciles que fieri uidebis, prout collecti partem attrahunt, aut remissi eductique eam ab alio musculo in contrarium uelli sinūt, aut etiam alioquin suam collectionem non exercent. Neque id hic in cubito duntaxat est obseruandum, uerum altius ab eodem cane cutis est adimenda, ut brachium uniuersum axillaque denudetur, & nerui per axillam in id prorepentes appareant, atque ex illis aliquem laqueo intercipias, cuius feriem in musculos quosdam pertinere cognoueris. Verum quā canis neruorum & hominis numerus

rus distributioque non admodum conueniat, suaserim ut quum hanc sectionem in uiuo cane obituros es, mortuum quoque ad manum habeas, in quo neruorum per brachium & cubitum excurrentium seriem didiceris, atque ita neruum aliquem inuenieris, qui in musculos quosdam digeritur: uti ferē illi erunt, quorum alter in homine tertius est, ac secundum anteriorem cubiti articuli sedem in cubitum fertur: alter uero quintus, secundum posteriorem humeri tuberculi regionem in cubitum properans. Huiusmodi enim nerui in cane etiam obseruantur, & illis alii cubi priusquam ad cubiti articulum pertingant ligatis, motus aboletur musculorum digitos & brachiale flectentium. unde si & illum neruum etiam uinculo interceperis, qui in homine mihi quartus numeratur, atque secundum humerum ad externum ipsius tuberculum porrigitur, etiam motus abolebitur musculorum brachiale & digitos extendentium. Condukerit autem tem huiusmodi neruos laqueis intercipere, quo illis modō in hoc modō in illo neruo solutis musculorum motum restitui obserues, iam musculo alicui muris forma donato (quales hic in cubito occurrunt plurimi) longam sectionem induces, quae uentrem totum penetret, ut musculi illius motum, huius sectionis gratia non perdi expendas. Dum autem transuersam sectionem uentri induces, tantum musculi motū aboleri uidebis, quanta erit sectionis profunditas. Atque quum uentrem prorsus diuides, musculum ad insertionem ipsius una parte, alia uero ad exortum colligi obseruabis, si uero alterius musculi tendinem praescindes, musculū uersus exortum conuelli cernes. Item si caput diuideris, is ad insertionem contrahetur. Si uero in sectionem & caput abtruncaueris, musculus ad ipsius uentrem sedemque qua maxime carnis est conglobatur. itaque musculorum functio tibi haec molienti erit obuia. Si autem priuatim nerui alicuius, aut musculi functionem inquirendam duxeris, eum neruum & musculum, ut iam in brachio & cubito faciendum praecipui, aggredieris. Neque est quod hic prolixē commemorem, qualiter in his administrationibus canes aut eius generis animalia ligare conueniat, quum quisque pro sua industria, si modō in mortuorum sectione adamussim uersatus fuerit, haec omnia rectissime obituros sit, & circa mortuorum sectionis peritiam in uiuorum Anatome omnia in cassum tententur. Adeo ut de neruorum musculorumque sectione mihi nihil dicendum super sit, quanquam & de neruis recurrentibus paulo post quaedam subiiciam. Vt autem uideas num nerui substantia, aut membranā illam induentes animalem uim praecipue porrigat, opportune feceris, si cutem femoris tibiā & pedis auferas, ac primo femur mouentium musculo a suis exortibus liberato, quartum femur petentem neruum inquiras: & huius membranā a nerui substantia detractis, expendas quā pedis digiti ipsius pes adhuc moueatur, ipseque neruus concreditum si bi munus adhuc exerceat. Verum si quis medullae dorsalis munus rimari statuerit, ac uidere cuperet, quā ea laesa, partes laesioni subdita sensum motumque perdant: huic licebit canē ita affari cuipiam aut trunco alligare, ut dorsum ceruicemque porrigat, quo dein grandiori cultro uertebrae aliquot spinarum praescindi queant, tandemque dorsalis medulla ea sede nudari possit, quam illam quis secandam arbitrabitur. nihil enim facilius est, quam tunc uidere motū sensumque subditarum sectioni partiū aboleri. Ceterum in uenarum usu inquirendo, uix quoque uiuorum sectione opus est: quum in mortuorum Anatome affatim discamus, eas sanguine per uniuersum corpus deferre, & partē aliquam non nutrirī in qua insignis uena in uulnibus praescinditur. Item in arterijs uiuorum sectionem uix requirimus, quanquam licebit alicui arteriam in inguina procedentem nudare, uinculoque intercipere, ac intueri partem arteriae uinculo subtenitam, non amplius pulsare. Atque ita leui negotio obseruatur in arterijs sanguinem natura contineri, si quando arteriam in uiuis aperimus. Vt autē certiores fiamus, pulsandi uim nō arteriae inesse, aut contentam in arterijs materiam pulsum opificem existere, uerum a corde eam uirtutem pendere, praeterquam quod arteriam uinculo interceptam nō amplius sub uinculo pulsare cernimus, licebit inguinis femoris uel arteriae longam sectionem inducere, & canaliculum ex arundine tam crassum assumere, quanta arteriae est capacitas: & illum ita sectioni in dēre, ut superior canalis pars altius in arteriae cavitatem pertingat, quam sectionis superior sedes: & ita inferior quoque canalis pars, deorsum magis ipsa inferiori sectionis parte protrudatur, ac dein uinculum arteriae circundetur, quod ipsius corpus super canalem stringat. Quum enim id sit, sanguis quidem & spiritus per arteriam ad pedem usque excurrit, uerum tota arteriae pars canali subdita non amplius pulsat. Soluta autem uinculo arteriae pars canali subdita, non minus quam superior pulsum ostendit. Quanta uero uis a corde per arterias cerebro deducatur, postea uidebimus: nunc Galeni uiuam in hac demonstratione confectionem summopere mirantes, qua omnia praescindi suadet quae cerebro & cordi sunt communia, semper omittens arterias, quae per transuersos uertebrae ceruicis processus caput petunt, & etiam nō mediocrem portionem uitalis spiritus in primos durae membranae sinus, atque ita etiam in cerebrum deferunt, adeo ut nō mi

Nerui uis
sus examen.

Dorsalis me-
dulla.

Venarum.

Arteriarum.

*Forū quæ pe-
ritonæo conti-
nētur functio-
nem examinet.*

*Generationis
organorum.*

Fœtum.

*Cordis ipsius
subministran-
tium partium
usus examinet.*

rum sit, cerebrum diutius in illa administratione suo munere fungi, quam commodè Galenus fieri arbitrabat. respirat enim in hac sectione diutissime animal, & aliàs mouetur. si uerò currit, itaq; multo spiritu indiget, non multo post concidit: quamquam adhuc postea cerebrum animalis spiritus substantiam recipiat, ab illis arterijs quas per transuersos ceruicis uertebrarum processus caluariam petere recensui. Ceterum hoc loco ubi de uiuorum sectione obiter tantum pertractandum duxi, haud proposui Galeni aut rectè, aut minus rectè celebratas uiuorū sectiones recensere: quum hic abundè fecero, si persuntorie aliquot sectiones recenscam singulis libris dicatas. Atque quum iam ad quintum usque sit deuentum, modò de nutritionis organis sermonem instituemus, quorum munus ferè in mortuorum sectione etiam discimus. Videmus enim peritonæum omnium ipso complexorum organorum esse inuolucrum, omentum ut & mesenterium uasorum deductioni & distributioni optimè subseruire, uentriculum cibos & potum conficere, hosq; per stomachum huc deferri. Quamquam & uiuos canes, qui modò paulo aut multo antè cibum sumpserunt uiuos aggredi, atque ita etiam intestinorum munus rimari, nihil prohibeat. Iecoris autem officiū, ut etiam lienis, aut renum, aut uesicæ, in uiuorum sectione uix melius quam in mortuorum intueri possumus, nisi quis uiuo cani lienem excicare uoluerit, uti & ego aliquādo feci, diebusq; aliquot canem asseruau. Atque ita etiam renem aliquando excui: uerū uulneris curatio molestior est, quam quæ hinc sumitur cognitio iucunda, nisi quis nō tam organorū cognitionis ratione has sectiones aggredieretur, quam ut manum exerceat, ac abdominis uulnera aptè suere discat: quod & in intestinis studiose experiendum est, quo quis uulnerata cōsuere, atque in abdomen quum exciderint, imponere assuescat. Verū hæc perinde ac ossium luxationes, & fracturæ quas in brutis, ut & medicaminū quorundam uires aliquādo tentamus, exercendis potius manibus, & rectæ curationi instituendæ, quam organorum officijs indagandis conducunt. Porro uiuas sectiones instrumentorum generationi subseruientium indies ferè in ramicum curationibus, & in animalibus quæ castrantur obseruamus. atque illæ propemodum uasis seminarijs & testibus spectandis sufficiunt: nisi quis illam quoq; addere uelit, qua testis substantiam ex tunica ipsi proximè obducta eximimus, aut etiam à seminarijs uasis testis substantiam unā cum illa tunica rescindimus. Verū in fœtuum uiua administratione iucundum est spectare, qualiter simulatq; fœtus aërem ambientem contingit, respirare nititur. Atque hæc sectio opportunè in cane aut sue obitur, quum nō multo post lus est paritura. Si enim ipsius abdomen ad peritonæi usque cavitatem diuiseris, atque dein uterum quoque in unius fœtus sede aperueris, ac "secundina ab utero liberata fœtū mensæ impoueris, cernes per pellucas membranasq; ipsius tunicas, qualiter frustra respirare conatur, & ueluti suffocatus moritur. si uerò ipsius inuolucra pertuderis, fœtusq; caput illis liberaueris, mox illum ueluti reuiuiscere, & eleganter respirare cernes. Atque quū id in uno fœtu indagaues, alium aggredieris: quem ab utero nō liberabis, uerū apertum uterum ita inflectes: & inferiūs illic aperies, ubi fœtus secundinum desinere, aut secundinæ inferiorē partem haberi arbitaberis, quo scilicet ea uteri pars integra seruetur, quæ secundinæ obnascitur, per reliquam uerò sedem fœtus detectus sit. ita enim spectabis arteriarū uteri, & dein secundinæ pulsū: & fœtu adhuc in suis membranis ueluti sursum protruso, cernes umbilicum petentiū arteriarum motum, & fœtum nondum respirare, neque etiam ad respirationem conari. mox uerò atque membranas pertundes, fœtus respirabit, & umbilici arteriarum pulsus intercidet, pulsantibus interim adhuc uteri arterijs. In cordis & pulmonis functionibus pleraq; expendimus, motum uidelicet pulmonis, & num aspera arteria eorum quæ bibuntur portionem assumat: dein cordis dilatationem & cōstrictionem, num idem rhythmus sit pulsus cordis & arteriarū, & dein qualiter uenalis arteria distendatur ac cōprimatur, & qui ex cō corde animal adhuc uiuat. In quibus obseruādis, magnoperè animali indigeremus lato pectoris osse donato, & mēbranas thoracem intersepientes tam distantes obtinente, ut diuiso secundum longitudinem pectoris osse, sectionem inter eas membranas ad cor usque ducere possimus, citra thoracis cavitatem (quibus pulmones continentur) pertusionem. Verū quum nullum eiusmodi animal præter hominem, & non caudatam simiam occurrat, in canibus ac porcis illisq; animalibus quorum nobis datur copia, sectiones ita sunt aggrediendæ, ut prædicta omnia intuearis. Quod itaque pulmo thoracis motum sequatur, hinc patet, quòd sectione in aliquo costarum intervallo ad thoracis usque cavitatem ducta, læsi lateris pulmonis pars concidat, neque amplius cum thorace distendatur, reliqua adhuc pulmonis parte thoracis motum sequente: quæ etiam mox concideret, si & in altero latere sectionē in thoracis usque cavitatem molieris. atque ita animal etiam si thoracem aliquandiu moueat, non minùs morietur quam si suffocatum esset. Verū in hac administratione obseruandum uenit, ut sectionem quā proximè ad superiorem alicuius costæ

stæ ducas, ne ad inferiorem sectionem dirigens, uasa hæc exporrecta pertundas. tum enim sanguis illinc profluere, qui aëris per uulnus immitti & emissi gratia, spumofus redditus, pulmonis loco tibi imponeret. Incautè enim secantibus eiusmodi spuma pulmo esse uidetur, ipsiq; pulmonem aliquandiu etiam sua insita ui distendi opinantur. Ut uerò naturalem pulmonis cum thorace sequelam uideas, ex altero latere duarum aut trium mediarum costarum cartilagini dissecabis, & sectionibus per illarum costarū interualla ductis, singulas costas extrorsum reflectes, ipsasq; franges, quo opportunam cōstituas sedem, per quam lateris illæsi pulmonem uidere queas. quum enim thoracem intercipientes membranæ in canibus admodum pellucidæ sint, per facile est, per eas pulmonis partem thoracis motum adhuc sequentem intueri, ac illis etiam membranarum leuiter pertulis considerare, qualiter & ea pulmonis pars intercidat. Priusquam tamen eas pertundas, cōduxerit arteriæ uenalis propagines in eam pulmonis partē, quæ iam cōcidit, manibus apprehendere, & aliquousq; ab ipsi substantiā pulmonis liberare, ut discas num ille perinde atque cor moueatur. Cordis enim motus etiam hic tibi est conspicuus, præcipuè si cordis inuolucrum diuiseris, atque ab illo cor in eo latere detexeris, ubi hanc administrationem moliris. Conduxit uerò hanc in sinistro latere tentari, ut scilicet dextra pulmonis pars adhuc moueatur, & etiam uniuersum arteriæ uenalis truncum manu apprehendere queas. In huiusmodi quoque administratione non inutiliter cordis basim apprehendes, & uno uinculo uasa ab ipsa prodeuntia simul & ocyus intercipientes, ac dein sub uinculo cor execabis, solutisq; quibus animal colligatum est laqueis, currere sines. Vidimus enim aliquousque etiam ita affectos canes, sed præcipuè feles, cucurrisse. Ceterum cordis motus, ut & arteriarū, rectius spectabis, si mox atque canem asseri alligaueris, sectionem à iugulo per costarum cartilagine, quā illæ ossibus continuantur, in utroq; latere acuto admodum cultro duces, ac mox ab unius sectionis fine transuerim ad finem alterius sectionis, tertiam sectionem in peritonæi usque amplitudinem molieris, & leuato pectoris osse cum ipsi coarctatis cartilaginibus, & septo transuerso ab ipsis liberato, pectoris os ad animalis faciem sursum reflectes, ac mox diuiso cordis inuolucro, una manu cor apprehendes, & alia arteriam magnam dorso exporrectam continebis. Quamquā & hæc omnia melius obibis in ea uiua sectione, quam inter alias utpote uberiorē in scholis exhibere cōsueui. atq; hanc ideo simulatq; nonnulla de cerebro subiunxero, perferibam prolixius, ut ab alijs leuiori negotio etiā aggredi possit. In cerebri igitur ipsiusq; partium examine, parum omnino in uiua sectione uidendum est, quum hic uelimus nolumus, uel theologorum nostratum causa, memoriam, rationem, & cogitationem brutis animalibus adimere debeamus, utcumque illis cum homine eadem sit constructio: atque ita Anatomes studiosus, & in mortuorum sectione uersatus, nullaq; hæresi infectus, probè intelligit, quā malè mihi cōsultum uelim, si quod aliàs longe lubentissime facerem, de cerebri uiua sectione aliquid instituerem. Quòd tamen ad sensum & motum attinet, uidere est, cerebro ablato utrunq; perire. Atque hic eadem indagandi est ratio, quam in neruorum administratione præcepimus. Num uerò cerebrū sentiat, in homine uenit inuestigandū: qui quū id scinditur, aut premitur, indicet num dolore afficiatur, num uero quo cerebrum alteratur, sentiat, uti in capitis uulneribus indies experiri integrum est. Rursus caluariam canis posse frangi, & cerebri uentriculum aut dextrum aut sinistrum aperiri, ac qui animal motum perdat, illumq; denuò ocluso uentriculo recipiat, neminem ambigere arbitror. Porro sectionem quam me descriptur paulo antè pollicebar, in prægnante cane, aut sue aggredieris: quamquam uocis occasione suam accipere magis conueniat. canis enim aliquandiu ligatus, utcumq; illum afficias, subinde neque latrat, neque ululat: itaq; uocis ablationem aut resolutionem interdum expendere nequis. Primum igitur animal ut supinum iaceat, anterioremq; colli sedem, & liberum corporis truncum porrigat, asseri ita quā poteris ualidissime alligabis, quemadmodum hic modò interiecta tabella proponit: quamquam id quisq; pro sua industria, rerumq; copia facile præstabit, haud enim arduum est asserem quempiam sumere, cui foramina insint, ligandis cruribus apta: aut si nulla adsint foramina, promptè asseri duo baculi subiiciuntur, illisq; crura aduinciuntur. Inter cætera autem, superioris maxillæ præcipua habenda est ratio, ut illa ualide asseri firmetur. quod feceris catenula, aut corda quapiam robustiore ante dentes caninos ligata, ac dein cuiuspiam asseris anulo, aut foramini, aut ut commodius duxeris commissa, ut scilicet collum exporrectum, caputq; immotum sit, & interim

Kk interim

*Cerebri fun-
ctionis exam-
en.*

*Viua sectio,
qua Parauy
ac Bononia
Anatomes
speculationi
colophō adhi-
beri solet.*

interim animal libere respiret clametq. Priusquam uero animal ita uincitur, spectatoribus in mortuorum Anatome uersatis recensere soleo, quæ nam potissimum præsentī sectione sint uidentia, ne prolixa in dissectione enarratio operi obstat, illamq. interturbare cogar. Mox itaque longam in collo sectionem acutiori nouacula duco, quæ cutem & subiectos illi musculos ad asperam usque arteriam diuidat, id cauens, ne sectio in latus aberret, uenamq. notatu dignam uulneret. dein manibus arteriam asperam comprehendendo, & illam ab incumbētibz musculis digitorum duntaxat opera detegens, ad huius latera soporales arterias, illiq. attētos sexti paris neruorum cerebri neruos perquiro, dein recurrentes neruos lateribus asperæ arteriæ adnatos etiam obseruo, quos interdum laqueis intercipo, interdum præscindo, idq. primum ex altero latere, ut neruo hic intercepto præfecto ue dilucidè obseruetur, qui media uox pereat, totaq. ambobus neruis læsis intercidat, & si laqueos soluo rursus redeat. id enim citò & citra insignem sanguinis fluxum expenditur, ac pulchrè auditur, quam ualidam efflationem animal citra uocem molitur, recurrentibus neruis cultello diuisis. Hinc ad abdomen uenio, & acuta ualidaq. nouacula sub spuriarum costarum cartilaginibus, mucronataq. pectoris ossis sectionem instar semicirculi uno ductu ad peritonæi usque cauitatem molior, ex cuius sectionis medio ad pubem usque aliā tento, quæ promptè succedit, si cultrum aut nouaculam peritonæi amplitudini indenti, itaq. intestina & uterū fœtibus distentū duabus illis sectionibus detegem, id sedulo studens, ut peritus sodalis pollicem uasis obdat, quæ sub pectoris osse descendētia abdomen petunt. illa enim sola hætenus multum sanguinis fundunt. Hic modò sectioni uiciniore horrore, ut manu septo transuerso adhibita, ipsius motum experiatur: distitos autem, ut uentriculi & iecoris ueluti in thoracis cauitatem assumptionem & dimissionem spectent. Interea in altero thoracis latere longam sectionē ad costarum usque ossa duco, ad eam ferè regionem, qua costæ in cartilaginē degenerant. & dein secundum costarum ossa transuersas sectiones molior, ut ossa incumbētibz musculis aliqua ex parte liberem: & dein si operosiores administrationem sequi uisum sit, intercostales musculos in duobus costarum intervalis à tunica costas succingente auferam, ut dein mediam inter illa intervalia costam solarum manuum auxilio à tunica costas succingente auellam, illaq. à sua cartilagine fracta, & deorsum in latus inflexa, magna tunica costas succingentis appareat amplitudo, quæ pellucida pulmonis motum utcunque arguat. Hac insuper pertusa, uidetur qui huius lateris pulmo concidat, thorace interim æque ut prius moto. Ut uero id magis in conspicuo fiat, plura costarum ossa à suis cartilaginibus libero, & quam possum maxime hoc thoracis latus aperio, ut commodè per membranas thoracem intersepientes, altera pulmonis pars, quæ in thoracis cauitate nondum læsa pulchrè cum thorace mouetur, in conspectum ueniat, ac deinceps illis membranis pertusis, hæc quoque mox à perforatione concidere uideatur. Nunc in altero etiam latere acutiori cultro, una sectione costarum ossa à cartilaginibus libero, & à cartilaginibus pectoris osse septum transuersum, ut os illud cum cartilaginibus diuulsis thoracem intersepientibus membranis, sursum ad collum reflecti queat, cordisq. inuolucrum in conspectu sit. quod ilico cultello aperiendum est, obseruandumq. quantum aquæ contineat, & qui cor agitur. Verum cordis motum non diu animum adhibebis, quin potius ut animaliam ferè propter concidentes pulmones suffocato succurres: ut dein adamussim rursus cor arteriasq. & fœtus in utero contentos, quandiu uisum erit, examines. Hætenus enim sanguinis fluxus parum incommodi animali intulit, si modò illa quæ sub pectoris osse repunt uasa sodalis diligenter pollice, aut indice & medio obturauerit, atque pectoris os sursum ad collum reflexum iaciat, itaq. ob uasorum obliquitatem illa nihil amplius fundant, quod & in uasis costis singulis exporrectis sit, quum costæ effractæ deorsum, ut fieri solet, euertuntur: ipseq. dum sectionem administras, uasa tantisper dum obliquentur ocludere adnatis fueris, illorumq. series te non fugerit. utcunque sit, mihi in hac sectione sanguinis fluxus obesse nūquam uisus est. Ut uero uita animali quodammodo restitatur, foramen in asperæ arteriæ caudice tentandum est, cui canalis ex calamo aut arundine indetur, isq. inflabitur, ut pulmo assurgat, ac ipsum animal quodammodo aërem ducat. leui enim inflatu in uiuo hoc animali pulmo tantum quanta thoracis erat cauitas intumet, corq. uires denuò assumit, & motus differentia pulchrè euariat. Inflato igitur semel atque iterum pulmone, cordis motum uisu tactuq. quantum lubet examinas, & arteriæ magnæ caudicem dorso explicatam, aut in thoracis cauitate, aut ad lumborū uertebrae comprehendis, & spectas pariter, nihilq. tibi manifestius occurrit, quam cordis & arteriarum pulsuum rhythmus. quo aliquandiu obseruato, pulmo rursus inflandus est: hocq. artificio, quo mihi gratius in Anatome nullum comperi, magna pulsuum differentiarū cognitio paranda. Quum enim pulmo diu flaccidus concidit, undosus, formicans, & uermicularis cordis arteriarumq. pulsus motus ue

Nerui uero
currentiū exa-
men, uocisq. e-
orum sectione
abolitio.

Septi trans-
uersi functio-
nis examen.

Pulmonis
motum.

Aque in cor-
dis inuolucro
repositæ, &
cordis motu
examen.

Num cordis
arteriarū
pulsus sit,
examen.

Specia si-
miu bellus
30. figure
lib. 5.

d. 6. muscu-
tab. a.
b. 7. muscu-
tab. a.
c. inter T et
S. 6. muscu-
lib. 6.

d. Quasi p-
raretur i
fig. lib. 6.

e. Quasi a
fig. lib. 6. p-
raretur.

f. 2. fig. lib. 6.
B, C, D, E.

tus ue spectatur, inflato autē pulmone, magnus rursus & uelox efficitur, mirasq. inæqualitates proponit, & ut semel dicam, hæc administratio eiusmodi est, qua omnium optime pulsuum naturam medicinae candidatis proponere soleo. Verum in horum examine fœtuum gratia non diu hærendum est, sed in aliqua bicorni canis suisue uteri sede, sectionē super fœtum aliquem duco ad extimum ipsius usque inuolucrum penetrantem: quo deinceps ab utero diuulso, fœtum cū suis inuolucris eximo, & effracto extimo, medioq. inuolucro, per intimum ualde pellucidum ostendo, qui fœtus respirare conetur, quamq. pulchrè intimo quoque inuolucro fracto aërem ducat. Mox proximum fœtum, quantum possum detego, utrum nulla ex parte ab extimo inuolucro diuellens, ut hic ita fœtus uasorum natura examinetur, uti prius uiuam fœtum dissectionem faciendam præcepi. Et quum hæc facio, ac per intervalla pulmonem inflari curo, nondum cordis & arteriarum motus latet, uerum magno admodum intervallo animalis uitæ succurritur, & cordis auricularum motus expenditur, perinde ac arteriæ uenalis, & rursus uenæ arterialis: quæ si non sit ita proximè ad cor tetigisse, in aliqua pulmonis fibra ipsius substantiam à uasis unguibus discerpo, & quod hic animaduertendum est, pro spectatorum industria obseruari sino. Quum hæc absolui, dextrum cordis uentriculū aperire soleo, & obseruare qui cor nihilominus adhuc moueatur: dein sinistro similiter aperto, aut cordis media parte transuersa sectione ablata, spectatores moneo, ut adhuc auricularū cordis motum nondum quiescere intueantur. Dein si animali potius colore aliquo infectus ante sectionem oblatus sit cuiusmodi ille in pulmonibus occurrit, perquiro: hac sectione, quam pro spectantium eruditione adhuc operosiores interdum instituo, toti Anatomicae speculationi colophonem in nostris scholis perinde addens, atq. huic meo de Humani corporis fabrica studiorum nomine suscepto labori, finem impono.

Fœtuum
examen.

Arteria ue-
nalis, & uenæ
arterialis mo-
tuum examen.

LIBRI SEPTIMI ET VLTIMI
FINIS.

Kk 2

Pag. 5. uersa. legend. friabilis 10.25. brachiale 12.50. synnueirois 17.40. cartilagine 19.45. **PFLVEGEL** 43.39.
 delirans 52.29. confusiss 54.7. secunda figure 73.37. connexus 76.37. excipit 78.52. uocatum, secundum except. 49.52.
 figura decem 81.45. continua 90.7. *Isola* 95.43. *comprimi* 111.24. *innoteri* 155.55. *admones* 192.17. *transfusi*
 132.16. *infimatum* 135.49. plurimis 156.10. *fuo* 157.17. *ceruicis* 159.16. *nihil* non 167.2. *opuadali* 171.21.
uideret 173.37. *oxyphus* 174.44. *caffos* 168.54. *uerrages* 181. **QVARTA** **MVSC.** **TAB.** 233.25. *dele*,
ligamenti 224.32. *radici* 225.32. *intercoffales* 247.7. *alias* 248.37. *infertio* 229.25. *moentes* 234.47. *non nifi* 236.13. *findendi*
 242.37. *neruuli* 245.42. *ideo magis* 245.45. *membrana* 246.36. *amplum* 250.16. *non nifi* 251.42. *nimis quam* 257.2. *hyoides*
 264.52. *adlucetent* 265.31. *dorfi* 266.19. *myculum hunc* 267.36. *non nifi* 283.44. *liberatum* 286.15. *at uacuum* 293.47. *tho*
raci 291.37. *abdominis* 298.4. *inferior superior* 299.36. *famulari* 301.1. *incidenti* 312. *que hanc sequuntur* pagine usq. ad finem
 libri tertii, numeros habent uocentario *falsos* 216.40. *externo latere* 217.3. *moentibus musculus* 223.9. *naturā* 227.17. *in ani*
 229.29. *communis* 270.10. *oxyphus* 273.46. *dele*, *perficuri* 287.43. *magis* 289.43. *corporis* 294.16. *ad excutrum* 300.26. *re*
tios 308.25. *quas* 340.42. *ceruicis* 343.54. *myculorum seriem* 359.14. *latus superioris* 388.25. *inutile* 390.52. *pablic* 409.9. *ni*
olus 538.6. *eremori* 540.25. *condidit* *scilicet* 515.15. *insignes* 520.21. *ingere* 520.18. *at* *hu* *de paulo post*, *extruere* 526.15. *moentibus* 527.38.
fufcectione 528.2. *non magis* 543.10. *superstitione* 585.19. *ab uento* 592.16. *oxyuadali* 594.23. *altricum* 597.24. *in marg. officio*
 600.17. *illun* 625.29. *dura membrana* 629.56. *inuauu* 631.33. *media* 638. *propaginem* 637.54.
 Huic 647.45. *concomitante* 647.45. *obducitur*

FABRICA LIBRIS MEMORABILIVM INDEX, IN QVO PRIMVS NV
merus paginam, secundus uersum indicat. Animaduertendum tamen etiam, quibus numeris * adiectus
est, in secundo alphabeto querendos esse. quod ideo obseruauimus, ut errorem in
numeris à pagina 312 usque ad finem libri tertij, operarum incu-
ria commissum, emendaremus.

[illegible]

Kk 3 231.43
aytiel-

I N D E X.

anulū a quodam deglutiti, rursusq;
excreti hystoria 390.46
anum referens in cerebro orificium
638. 44
* arteria dicta arteria 294.47
ἀρτηρία
ἀποπληγία intestinum 502.14
ἀποπληγία musculorum 220.22
* apoplectica arteria 296.45
ἀποπληγία
ἀποπληγία cum ἐμπύρε subinde ab
alijs confundi 8.43
Appendix 7.18. inde
appēdices in aetate profectionibus
pertinacius adherere. 7.26
appēdices in natu grandioribus co
alita ossibus 12.32
appēdices in pueris ab ossibus fac
pius quam articulos luxari 27.24
appēdices interdum ossium capita
Galeno dici 9.42
appēdices nō solum grandioribus
ossibus cōtingere 7.53. & quibus
potissimum eodem
appēdices sinuum medullam conti
nentium non esse opercula 7.40
appēdicū connexus in iunioribus
solum spectatu facilis 8.11
appēdicum & processū differen
tia 8.22
appēdicum femoris, ilium ossis, &c.
delineatio 5. & 6.14. inde
appēdicum processus. 8.29
appantatio 7.18
Aqua in cordis inuolucro cuiusmo
di. 584.47. eiusq; causa 585.4
Arabum, de Carne substantia ma
nus, internae regioni superstrata,
notata sententia 303.56
Arabum sententia, de musculorum
intercostalium numero 290.14
Arabum auctorū, de testium muscu
lis notata sententia 286.4
ἀρτηρία dicta oculi tunica 646.44
ἀρτηρία intestinum 501.14
arcualia ossa 166.39. & 167.10
arcualis futura 166.27
Aristoteles unde cor neruorū prin
cipium esse iudicari 591.56
Aristotelis locus de articulorum mo
tu 65.10
Aristotelis de auditorij organi mea
tibus lapsus 52.57. inde
Aristotelis de costarum numero sen
tentia 89.54
Aristotelis de crurum in animalibus
flexione, &c. dogma 145.18
Aristotelis sententia de dentium nu
mero, notata 46.46
Aristotelis de effectiuo hominis
principio sententia 520.43
Aristotelis de humeri cum cubito ar
tulatione lapsus 107.15
Aristotelis de henis usu sententia ex
pena 513.14

Aristotelis de mamillarum situ ra
tio 545.46
Aristotelis de mamillarum repositio
sententia 544.16
Aristotelis de ossium continuitate lo
cus 12.3
Aristotelis locus de ossium per clauū
connexu. 15.43. et de situ tali. ead. 50
Aristotelis de postbrachialis ossibus
sententia 120.9
Aristotelis de quadrupedū genu ar
ticulo lapsus 139.14
Aristotelis de feminalib. arterijs san
guine destitutis opinio 526.5
Aristotelis de septo transuerso sen
tentia 291.51
Aristotelis lapsus de futurarū in ui
ris ac mulieribus differentia 26.50.
item de canum caluarijs ead. 54
Aristotelis de tertio cordis utriculo
lapsus 590.55. item de utricu
lorum numero pro animalū mole
uariare solito eod.
Aristotelis de thorace sententia 88.39
Aristotelis libri de Animalium histo
ria 90.2
Aristotelis locus de futura inter uen
triculum & omentum, &c. 357.19
Aristotelis notata sententia, se sensu
cutis 232.23
Aristotelis nullam generandi semini
um uim testibus tribuentis sen
tentia 527.16
Aristoteli omenti pars colon dorso
colligans, pro omento non habita
496. 32
Aristoteli superior tantum omenti
membrana cognita 496.12
Aristotelem falso cordis inuolucro
pinguedinem tribuere 584.23
Aristotelem ubi de epiglottide agit,
perperam ab interpretibus intel
lectum 155.6
armalia ossa 166.54
arquato laborantis lien cuiusmodi
512. 21
Arterialis uena. uide Vena arterial.
arterialis uenae appellatio 590.19
arterialis uenae orificij membranarū
ratio 597.39
arterialis uenae usus, ipsiusq; constru
ctionis ratio 596.44
* arteria quid sit 259.13. compo
sitionis ratio 597.39. & delineatio. ibidem.
Compositionis ratio 260.5
* arteria ἀρτηρία Aristoteli quae 294.49
* arteria apoplectica, lethargica, som
ni, subeteni, quae 296.44
* arteria Aristoteli, Platoni, Hippo
crati, quae 259.16
Arteria aspera praecipuum uocis or
ganum 577.2.50
* arteria aspera appellatio quando
cepta 259.34
arteria aspera, quibus cartilaginibus
constituatur 575.56
arteriae asperae cartilagines. 3.55.
earundē usus & ratio 577.41
arteriae asperae cartilagines, qui inui
lis

cem colligentur 576.27
arteriae asperae examen 602.53
arteriae asperae exterior superficies
qualis 575.12. item interna. ead. 23
arteriae asperae figura. 151.32. eiusq;
cartilaginis descriptio. ead. & 152.
per totum. & 153. s. inde
arteriae asperae gratia datum homini
collum 63.6
arteriae asperae numerus, ac situs 574.
9. forma. ead. 37. cōnexus. 575.17.
substantia. ead. 41. inde
arteriae asperae pulmonis insertae deli
neatio 568
arteriae asperae ratio & situs. 62.53.
inde
arteriae asperae ratio ac usus 153.14
arteriae asperae tunica exterior & in
terior 576.37. inde
arteriae asperae tunicarum apta con
structio 578.30
arteriae asperae usus, ipsiusq; constru
ctionis ratio 577.1
arteriae asperae commissura corpora
574. 21
arteriam asperam membrana substan
tiam oportuisse extrui 577.10
* Arteriae magnae appellationes ua
riae 294.47
arteria magna quantum cordis uas,
eiusq; orificij cuiusmodi. 590.42.
& origo. eod.
* arteriae magnae ortus 298.40. or
tus sedes 299.2
* Arteriae caudicis bipartitio. 299.19.
Partis ascendētis distributio 299.23.
quae ad sinistri lateris primā costā
oblique tēdit. ibid. quae sinistri axil
lam petit. 300.1. quae dextra. 301.1.
Maior portio, suprema corporis
petens. 300.53. soporalis sinistra.
ibid. 56. dextra 301.6. soporalis
ad caluariam series. 301.10.
* Arteriae partis descendētis distri
butio. 301.39. quae ad inferiora co
stāru interualla. ibid. 42. ad septū
transuersum. 56. quae ad iecur, bilis
uesticula, uentriculū, lienē, duodenū,
coliq; partē accedit portuunculae.
302.11. quae mesenterij accedit preci
pua. 302.47. ad renes. ibid. 50. ad
partē mesenterij humiliorē. 303.7.
ad lumborū uertebras. ibid. 11.
Arteriae magnae supra os sacrum fa
cta diuisio, eiusq; supra caua ascen
sus. 303.17. partium huiusce diui
sionis distributio. 303.32. quā pu
bis ossis foramen transit. ibid. 47.
per crura distributio. 304.6. quā
tibiā adit. ead. 12.
* Arteriae magnae per uniuersum cor
pus delineata distributio. 295. bi
partitio. 296. 2. ascendētis partis
delineatio. ibid. quae axillā petit.
296.26. soporalis utriusq; delinea
tio. 296.43. caluariā petēs. ead. 54
* Arteriae partis descendētis distri
butio delineata. 297. quae ad inferiora
costarū interualla, septum, iecur, bi
lis

lis uesticam, uentriculum, lienem,
duodenū, coliq; partem. 297. 12.6.
quae ad renes utrinq;. ibid. 46.
* Arteria supra os sacrum diuisio deli
neata. 297.54. per crura distribu
tio. 298.17. &c.
arteria cui caua solum iecoris sedi ex
porrecta 508.45
arteria dextri & sinistri lateris ab um
bilico in magnam exportecta. 356.
& 357.8
arteriae cauum iecoris & bilis uesticu
lam petentis figura 358. & 359.20
arteriae in uesticam distributae ratio
518.28
arteriae magnae cum corde situs deli
neatio. 564. eiusdem orificium. 557
arteriae magnae & cauae uenae distri
butionum sub ossē sacro examen
555.28
arteriae magnae in mesenterium ex
cursus 504.34.44
arteriae magnae membranae cuiusmo
di 592.56
arteriae magnae non idem cum sto
macho per septum foramen 388.
36. inde
arteriae magnae orificij delineatio u.
bi quaerenda 589.42
* arteriae magnae ortus non contro
uersus 298.44
arteriae magnae per thoracem & ur
gulum collumq; distributionis exa
men 601.10
arteriae magnae series in peritonaei am
plitudine qui obseruanda. 554.30
arteriae magnae seu arterialis uenae ra
dialis figura 93.39.56
arteriae magnae super cauum uenam
ascensus, ambarūq; supra sacri os
sis initium diuisio 370. & 371.30
* arteriae ramus, cuius pulsum ante
brachiale exploramus. 300.28. Eius
delineatio 296.34
* arteriae tunicae peculiare bing. 259.
42. tunicae ascitiae 260.5
arteriae uenalis ad cordis basim et pul
monem connexae delineatio. 564.
16. inde
* arteriae uenalis descriptio 312.17
delineatio 311.54
arteriae uenalis appellatio, & descri
ptio eiusdem 590.25
arteriae uenalis, eiusdemq; orificij deli
neatio ubi quaerenda 589.42
arteria uenalis & magnae membranarū
larum usus 598.52
arteriae uenalis examen 601.14
arteriae uenalis in corpore ratio. 598
23. eiusdem usus 583.10. 40
arteriae uenalis membranae cuiusmo
di 592.15
arteriae uenalis pulmonis insertae deli
neatio 568
arteriae & uenae coli & recti intestini
501. 40
arteriae ac uenae gracilium intestino
rum 499.38
arteriae ac uenae in musculorū fabri

I N D E X.

ca usus. 220.35
arteriae ac uenae renibus oblatae 515.15
arteriae ac uenae uentriculum peten
tes 392.22. inde
* arteriae Coronales. 299.9. earumq;
descriptio. ibid. delineatio 296.1
* arteriae cur pluribus tunicis quam
uena conformatae. 260.14
* arteriae neq; a cerebro neq; ab extre
mis corporis partibus nascuntur
298.52
arteriae omenti 497.12
* arteriae feminales. 302.53. earūdem
delineatio 297.46
arteriae feminales an sanguinis exper
tes 526.4
arteriae uitale spiritum foetui defe
rentes 518.39
arteriam soporale non ferri per idem
foramen cum tertio ac quarto ner
uorum pari 52.32
* arteriarū ac uenae umbilici descri
ptio. 284. ortus. ead. 7. ductus. ead.
25. usus. ead. 28
arteriarum & uenarum in intestinis
ratio 503.35
* in Arteriarum ac uenarū serie Na
turae artificium 260.46
arteriarū anatomae ratio. 552.4. inde
* arteriarum cerebri delineatio. 305
arteriarum diductibus sub dita glan
dulae. quare Glandulae.
* arteriarum in animali numerus.
260. 20
arteriarum in iecur excurrentium ra
tio 507.36
arteriarum per abdominis musculos
repentium administratio 549.35
arteriarum per manum tendentium
examen. 556.26 per crura. 657.49
arteriarum testes petentiū ratio. 523.
17. inde
* arteriarum trium caluariā subeun
tium descriptio. 307.2. quae in pri
mum duae membranae sinum ex
hauriuntur. ibid. 49. tertiae
arterie series. 310.18. omnium deli
neatio 305.47
* arterias recondens Natura. 300.43
arthrodia 12.22. & 14.9
arthrodia quando constituerit Na
tura 14.18
arthrodia 9.22
arthrodia 13.2
articulatio, articulus. 13.3. & 9.22.
& ead. 48
articulus totius corporis dignissimus
quis 65.16
articuli 121.48
articuli capitis motibus parati. 64.8
articuli duplices quibus modis for
mentur 14.55
articulorum cartilagines. 42. ac ui
scidus humor. ead. 10.
articulorum cōpositionis triplex for
ma 13.40
articulorū motus non eadē ratio. 13.3

articulorū per ligamenta coitus. 17.31
articulos omnes non isdem agi mo
tibus 13.20
artus 7.14
artuum capita, non recte ἐπιφύσεις &
καυδοί Galeno dici 9.48
arundo brachij minor 168.9.
maior. 12.38. inde
ἀρὺταυρας, ἀρὺταυρας cartilago. 154.12
Aseth 168.4
asinae uterus acetabulorum expers
540.9
aspera melius terere quam leuia. 46.7
asser os 167.44
asserum nexus 16.4
ἀσπράγαλθον 145.38. & 168.44
ead. 168.4
Atlas uertebrā 167.35
ἀνύχου 10.11. & 167.35
auditorius meatus 52.46.51
auditus instrumentum 650.8
auditus instrumentum Anatomicis
parum probe cognitum 323.42
auditus organi examen 656.12
auditus organi ossicula. 33.50. & 34.
4. Galeno ignorata ead. 37.
auditus organi ossa quot 162.37
auditus organi ossiculorum usus. 35.
33. & harmonia. ead. 49.
auditus organo parata cauitas, fora
mina q; in ipsam pertinentia. 34.39
auditus organorum constitutio 31.
29. inde
auditus ratio difficilior cognitū. 35.36
* Auicenna, Persa 227.32
* Auicenna, unde Anatomen descri
pserit 227.32
auium iecoris situs 505.46
auriculę cordis. uide Cordis auriculę
auris cartilago. 4.53. eiusdem descri
ptio. 150.40
aures quibusdam cur mobiles 242.
53. & 250.43
aurium ossa 166.49
aurium situs 19.7
axillaris uena. quere Vena axillaris.
axillarum ualli, musculi 267.41
ἀξίον 67.25
* ἀξίον dicta uena 279.28
B.
Aliste os 168.46
basillare os 166.46. &
167.2. siue basillare. 4
βαδύδης 11.7. & 106.23
Βελοναδής processus.
31.40. & 166.56
beriteron, berbetinen 385.57
Biliosus naturis peculiare quid. 511.5
bilis in intestina defluxus utilitas.
510. 45
bili excipiente & emittende parati
meatus 509.33
bilem expurgare ubi conduxerit
510.27
bilis uesticula carentes quosdam repe
riri, ab Aristotele & Plinio prodi
tum 511.7
bilis uesticulae, eiusdemq; meatuū de
lineatio. 365.7. inde. & 366.26
K k 4 bilis

bilis uesicula delineatio 570.18
 bilis uesicula in uentriculum meatus
 493.9. in iecore. 507.35. eorumq;
 situs ratio 508.4.4
 bilis uesiculae meatus cur duodeno
 insertus 503.4.4
 bilis uesiculae meatus duodeno in infer-
 tus, an propaginem uentriculo of-
 ferat 509.51
 bilis uesiculae situs. 509.5. forma. ead.
 14. substantia. 20. uenae, arteriae
 & nerui 26
 ex bilis uesicula meatus in uentricu-
 lum non semper pertinere. 510.21
 bolus dulcis 359.56
 boum cerebra crebrius Galeno tra-
 ctata 32.49
 Brabantis omentum plumae nomi-
 ne dici 497.48
 brachiale quid 117.1. & 163.15
 brachiale ab ulna diuidens cartilago.
 113
 * brachiale in supinum & pronum
 non agitur, contra quam Galenus
 tradidit 215.19
 * brachiale mouentium musculorum
 administratio. 223. primi & secun-
 di. ead. 3. tertij. 224.6. quarti. ead.
 32
 * brachiale mouentium musculorum
 descriptio. 214.3. primus. ibid.
 secundus. tertius. quartus. ibid. 26.
 munus omnium 215.4
 brachiale mouentium musculorum deli-
 neatio. primi. 183.18. secundi.
 130.14. tertij. 195.54. quarti.
 201
 brachiale octo ossibus, construi, inter se
 forma differentibus 117.2. inde
 brachialis ad tarsum proportio. 147.
 55.
 brachialis ad cubitum articulus. 117.43
 brachialis cum radio articulatio. 113.
 41. inde
 * brachialis motus quot. 214.1
 brachialis os rectum, & cartilagino-
 sum, quod nam 118.14.16
 brachialis ossa quibus sedibus, aut
 cartilagine aut ligamentis obducun-
 tur 117.14
 * brachialis ossa necentium ligamen-
 torum descriptio 220.55.
 brachialis ossa quot. 149.20. & 162.42
 brachialis ossa quot alij ossibus. con-
 termina 118.29. inde
 brachialis ossium cur duo ordines. 117.
 26. eorumdem nomina, & articula-
 tio cuiusmodi. ead. 37. inde
 brachialis ossium delineatio. 115. &
 116.
 βραχιον, brachium. 105.2. & 163.31
 βραχιον quid appellet Hippocrates.
 99
 brachium paruum 163.3
 * brachium totum, manus Hippocra-
 ti dictum 220.1
 brachij adiutorium. 163.4. cana. ead.
 brachij & femoris os in quadrupedi-
 bus & aubus Aristoteli ignoratum.

lineatio. primi & secundi. 179.20.
 tertij & quarti. 182.20. & 185.5. quin-
 ti & sexti. 179.13. septimi & octa-
 ui 182.20
 buccae & labra mouentium muscu-
 lorum descriptio. 242. primi & se-
 cundi. ead. 22. tertij & quarti. 243.17.
 & reliquorum quatuor. 244.5. eo-
 rundem administratio. 245.5. primi
 & secundi. ead. 1. tertij & quarti.
 246.5. & reliquorum quatuor. 245.
 35.
 buccella 10.26
 buxei cultri ad sectionem quomodo
 parandi 236.29

Caecum foramen. 53.12
 caecum intestinum cuius-
 modi. 362.11. & 500.
 9. in cane. 33. in glirib.
 & sciuris. ead.
 caecum intestinum unde dictum. 500.38
 caeci intestini an duo officia. 500.25
 caeci intestini ortum in cane & homi-
 ne uariare 500.42
 Caelij Rhodigini lapsus 66.32
 calaminum os 166.57
 calamo assimilatus ab Herophilo ce-
 rebri sinus 635.12
 calcar capitis 166.56
 calcar pedis 168.48
 calcis latus internum quale. 147.5. ex-
 ternum. ead. 16. pars anterior. ead. 21.
 calcis ossis figura 5. & 6.6
 calcis ossis figura 142. & descriptio.
 143. 10
 calcis ossis sedes terram spectans 146.
 41. eiusdem superior sedes, extra
 tibiae rectitudinem retrorsum du-
 cta. 50
 calcis ossis sinus 146.31
 * καλκίος quid 497.29. & 505.7.
 καλκίος quid 497.29. & 505.7.
 21. sedes ac nomenclatura 632.24.
 initium, seu cum reliqua cerebri sub-
 stantia continuitas. ibid. 47. late-
 ribus adiacentes sinus. 632.50. usus
 633. 20
 callosi corporis delineatio. quibus in
 locis spectanda 632.24
 callosi corporis administratio. 632.21
 calor ingenuus corpori, Galeno ani-
 ma 569.27
 caloris ingenui substantia 569.39
 caloris natui fomes cor-
 calua 166.20
 caluaria cur non solido consistit. 26.
 8.28.
 caluaria cur pluribus ossibus effor-
 mata 11.51.
 caluariae anterioris figura. 36. & tra-
 ctio. ead. 31. & 47.31.
 caluariae appellatio. 25.55. & 48.4
 caluariae basis, seu sedes. 22.6.
 & 38.3.
 caluariae basis interna sedes. 24.1. in-
 de. & 48.2. & 49.
 caluariae

caluariae basis exterior facies 48.1.
 & 49.
 caluariae figurae 18
 caluariae forma aptissima. quae 19.20
 caluariae nomina 166.19
 caluariae ossa cuiusmodi esse oportu-
 erit 28.11
 caluariae ossa quot 162.34
 caluariae pars mollissima & rarissima
 quae 30.32
 caluariae ratio 88.52
 caluariae sedes. lapidosa 167.6
 caluariae sinus durae membranae ua-
 sis cedentes 53.47
 caluariae squamae 20.13
 caluariae tabulae 20.17
 caluariae tam integrae, quam seiu-
 ntae figura 20
 caluariae quaedam absque futuris. 27.
 6. inde
 caluariae succingentis membranae
 externa descriptio 625.12
 calx 163.47. calcis os. ead.
 cameratum dictum corpus cerebri.
 636
 canis animal minime pituitosum.
 51
 canis caluariae interna superficie ab-
 dans os 32.4.4
 canis caecum intestinum cuiusmodi.
 500
 canis caluariae foramina 51.7
 canis facti ossis descriptio. 81.37. item
 coccygis 82.18
 canes ab homine uariantes in muscu-
 lis brachium mouentibus. 266.41
 canes colo & mesenterio ab homini-
 bus differre 496.25
 canes in non paucis partibus ab ho-
 mine uariantes. In musculis tho-
 racis. 287.20. & 52. item 288.55. i-
 tem 289.19. & 30. item 293.41. & 45.
 item 294.4. & 33
 canu caluaria non absque futuris. 26.54
 canu & hominu colon differre. 501.16
 canum & hominum πνεύμα quid 497.30
 canum iecur quale. 506.43. & 507.7
 canum iecoris situs 505.46
 canum omēti ratio, & ad hominis di-
 uersitas 496.42. & 497.3
 canum penis osseus 527.50
 canum renes cur altius siti 514.33
 canibus macilentius obtingisse melen-
 terium 504.54
 in Canibus nulla cum hominis ossi-
 bus similitudo 85.28
 caninae caluariae figura. 36.32. & 37.51
 canini capitis figura 47.32
 canini renis ad humanum differen-
 tia 516.9
 canini uteri delineatio 382.1
 canini dentes 46.11. & 167.19. cur
 dicti 46.3
 canna 163.9.11.38
 canna brachij 168.4
 canulae secantibus aptae. 237.11. de-
 lineatio 235
 caput cur copiosiore evacuatione e-

geat 26.9
 caput cur super primam uertebra-
 non simul & circumducatur, & in
 latera inclinatur 67.41
 caput huminum oculorum gratia ef-
 formatum 18.1
 caput in ossibus quid 9.6.25.49.
 item capitulum ead.
 caput inftar tecti domus calidae. 26.7
 capitis calcar 166.56
 capitis commissura 27.43. inde
 capitis figura naturalis quae 19.13
 & 20.21
 capitis figurae naturalis cuiusmodi su-
 turae 26.38
 capitis figurae aliquot non naturales
 19.23
 capitis figurarum non naturalium et-
 iusmodi suturae 27.29
 capitis ligamentorum ad cervicis pri-
 mam secundamque uertebra-
 descriptio. 280.6. administratio. i-
 bidem. 35. delineatio 279.47
 capitis motus lateralis quibus uerte-
 bris committatur 68.9
 capitis motus proprius quispian, con-
 tra Galeni sententiam 276.12
 capitis motuum differentiae 276.1
 capitis motuum obseruatio difficilis.
 63.14. 4.6. inde
 capitis motorum musculorum par-
 tium, cur Galeno tertium sit.
 176
 capitis octauum os 32.33
 capitis ossa, theca, testa, scutella, etc.
 166
 capitis ossa cur a maxilla superioris
 ossibus distincta 48.6
 capitis ossa futuris circumscrip-
 ta quot. 29
 capitis ossium foramina, eorumque de-
 scriptio 47.17. & 49.9. inde
 capitis structurae ratio, quotque eius fi-
 gurae 17.46. & pag. 18
 capitis tabulae 20.12
 caput circumuertiunt musculorum
 descriptio. 278.10. & 24. admini-
 stratio 279.35
 caput flecti & reflecti super primam
 uertebra- 65.4. & 67.10
 caput mouentium musculorum deli-
 neatio. paris primi. 204.3. secun-
 di paris. 205.36. tertij. 209.19. quat-
 ti. ibid. 27. quinti. ibid. 28. sexti.
 ibid. 30. septimi paris 182.32
 caput mouentium musculorum de-
 scriptio. 276.11.
 caput mouentium musculorum par-
 secundum, in homine, a Galeni de-
 scriptione diuersum 277.20
 caput mouentium, sed motu non pro-
 prio, musculorum traditionem to-
 ta, quare sub Dorfi motoribus. 4.
 paria prima. ratio 297.12
 caput mouentium musculorum po-
 steriorum descriptio. 276.35. par
 eorum primum. ibid. par secun-
 dum. 277.21. & utriusque paris mu-
 nus. ead. 50. par tertium. 277.56.

quartum. 278.5. quintum ac sex-
 tum par. ibid. 10. & horum fun-
 ctio ead. 24.
 caput mouentes musculi anteriores.
 eorum descriptio. 278.29. par om-
 nium capitis motorum, septimum.
 278.29. functio binis paribus po-
 steriorum opposita 278.4
 caput mouentium musculorum, iux-
 ta septem parium ordinem, admi-
 nistratio 279.15
 capita ossium non semel & uicibus quo-
 que Galeno dici 9.42
 capitum in ossibus alia prominētia, alia
 depressa 9.7. & quae. ead. 14. inde
 capitum in ossibus differentiae. 9.31.
 quantus earundem cognoscenda-
 rum usus 39
 capita futuris desitura. 27.6
 capita uirorum a mulierum capiti-
 bus non perpetuo futuris uariare.
 26.47
 inde
 λαγνία 337.48
 carina hominis 167.51
 carnosae membranae quare Membr.
 carnosae membranae in abdomine ad-
 ministratio 548.57. & 549.18
 caro, cur musculis addita 220.26
 caro musculorum, praecipuum motus
 organum 222.392
 carne, quid uocet Aristoteles. 232.30
 * λαγνίς arteria 301.9
 λαγνίς quid 117.1. & 163.15
 cartilago brachiale ab ulna diuidens
 113
 cartilago, ὀστέον 166.18
 cartilago clauiculae articulationis cu-
 pectoris ossis peculiatis 102.19
 cartilago epiglottalis 93.20
 cartilago glutinis uicem subiens. 4.31
 cartilago innominata quae 154.5
 cartilago in articulis quibusdam ter-
 tia 4.13
 cartilago inter uertebras triplex. 301.4
 cartilago inter uertebras iuxta Gale-
 ni sententiam quid praestet. 300.33
 cartilago ligamentorum substantiam
 ingrediens 4.35
 cartilago mucronata, siue ὑποσπίς.
 93.2. eius usus. ead. 17. & 167.45
 cartilago omnibus articulis commu-
 nis. 44.25
 cartilago quid, eiusque natura, usus, ac
 differentiae 3.35. inde
 cartilago scapulae sinum frequenter
 augens 98.3
 cartilago spinarum apicibus obna-
 ta 59.4
 cartilago, tarsus uocitata 238.27
 cartilaginis in ossium connexu u-
 sus 16.46
 cartilaginis temperies 150.54
 cartilaginis ossis promptius stringi ac
 dilatari 3.53
 cartilagine aliquid continuo erigen-
 tes 4.38
 cartilagine nasii 151.1. asperae arte-
 riae ead. 32. & 153.9
 cartilagine nudis & extantibus par-
 ticulis

I N D E X.

ticulis adnatæ 4.44.51
cartilagine quibus tibia ossis sinus
augentur 138.44
cartilaginum costarum cum pecto-
ris ossis, ab ipsarum ossibus libera-
tio 599.52
cartilaginum palpebrarum & aurium
descriptio 150.29.40
cartilaginum substantia 4.45
cartilaginea cordis basis 93.35. inde 56
cartilaginea cordis substantia exa-
men 602.50
cartilagineum in uertebri ligamen-
tum 57.46
cartilaginea uasorum radices quo pa-
cto inquirendæ 94.31
cartilaginofum os brachialis quod-
nam dictum ueteribus 118.16
callosos 167.44
laxa quid 100.5
Caua uena, uide Vena cau-
cauæ uenæ ad cordis basim conti-
nuitas expressa 563
cauæ uenæ distributionis per thora-
cem & iugulum examen 600.48.
inde
cauæ uenæ & arteriæ magnæ distri-
butionum sub osse sacro examen
556.28
cauæ uenæ orificio præfectarum mem-
branularum usus 597.23
cauæ uenæ ortus examen 602.16
cauæ uenæ series in peritonæi ampli-
tudine, qui obseruanda 554.30
caudæ os 167.41
cauilla 167.5. & 168.46
cauillæ 168.42
cauitas auditus organo parata 34.39
cellulæ coli 362.25
Cor. Celsus in ijs que ad Anatomen
pertinent, sæpè lapsus 154.56
Cor. Celsi de arteriæ asperæ forma
locus 576.9
Cor. Celsi de incerto brachialis ossis
numero sententia 117.13
Cor. Celsi de inferiori maxilla locus
44.14
Cor. Celsi de pectoris ossis lunato sen-
tentia 93.7
Cor. Celsi locus de primis colli uerte-
bris 67.29
Corymbosus 231.23
*cento apud Arabes uenarum quæ-
dam copia 290.13
Corymbosus, Corymbosus 9.5.20. & 10.1
Corymbosus tunica 649.9
Corymbosus 168.8
cerebelli delineatio unde sit petenda
628.42
cerebelli descriptio totius. 628.45.
situs ac magnitudo. 629.14. for-
ma. ibid. 45. implexum ratio &
species. 631.1. durities. ibid. 36
color & substantia. 631.41. quo
pacto continuū sit cerebro. 629.15.
administratio 653.27
cerebelli processum uermiformem de-
scriptio 639.1 delineatio ubi spe-
ctanda 638.55
cerebelli sedes 31.2
cerebelli situs 19.17
Cerebrum cuius animæ facultatis se-
des 594.37
cerebrum homini grandius datum
ex proportionem 507.11
cerebrum, neruorum principium.
316.39
cerebrum quo pacto mole in anima-
libus uariet 624.9
cerebrum rationis sedes, quale domi-
cilium natura sortitum 26.1
cerebrum sensus ac motus arbitrarij
principium, et rationis sedes 599.13
cerebrum arteriæ. quare Arteriæ cere-
bri.
cerebrum corpus callosum. quare Cal-
losum corpus.
cerebrum corpus testudinatam camera-
tum uel eiusque descriptio 636.37.
usus. 637.34. delineatio unde pe-
tenda sit. 636.41. administratio.
652.42
cerebrum delineatio unde sit petenda.
628.41
cerebrum dura membrana. quare Mem-
brana dura cerebri.
cerebrum descriptio totius. 628.45. nu-
merus. ibid. 45. magnitudo & for-
ma. 629.51. anfractus, & eorum de-
usus. 630.34. partes, dextra ac sini-
stra. ibid. 15. cur sic sectum. ibidem
54. & quibus sedibus continetur.
629.6. durities. 631.37. Col-
lor. 631.42. substantia. ibid. 43.
quo pacto ab ossium medulla disse-
rat. 531.51. nutritioni quo pacto
prospectum. 632.9
cerebrum, eiusque partium omnium admi-
nistratio 650.47
cerebrum excrementorum in os descen-
dentium receptaculum an garga-
reon 580.37
cerebrum fabrica in brutis ab homine
non differens 624.4
cerebrum figura 19.16.19
cerebrum galea 166.20
cerebrum glandis descriptio. 637.42
cerebrum infundibulum, glandula, &
pituitam excipientes ductus reli-
qui, descriptio omnium. 640.1. de-
lineatio unde petenda. ibid. 4
cerebrum partium ac functionum bre-
uis enumeratio 622.21
cerebrum os cuiusmodi à Galeno tradi-
tum 32.41
cerebrum neruorum quinq; furculi tem-
porali musculo oblato 33.29
cerebrum neruorum parium aliquot e-
xamen 604.3
cerebrum neruorum historiam quare
in Neruis cerebri.
*cerebrum membrana uenarum modo
cauæ 307.13
*cerebrum membranae duræ sinus qua-
les sint. 307.41. cauitates. sinuum
quatuor quales. 308.28. usus sinu-
um. 307.41. primi & secundi si-
nus constructio. 307.55. tertius &

quartus sinus. 308.8. que à primo et
secundo sinu enascantur propagi-
nes. 308.48. quæ à tertio. ead. 54.
à quarto. 309.8. processus à quarto
sinu, cerebri petens uentriculos. ead.
36. omnium delineatio 305.45
cerebri membrana tenuis. quare Me-
brana cerebri.
cerebri pituita, ad palatum per quos
meatus eat. 641.42. & in narium
amplitudinem. ibid. 44
cerebri pituitam per olfactus organa
non expurgari 641.46
cerebri plexus secundas referentis tra-
ditio 643.3
cerebri plexum, reticularis & secun-
dum plexibus similis, descriptio.
642.13. delineatio ubi spectanda.
ead. 16
cerebri reuolutiones intestinorum an-
fractus eleganter ab Erasistrato
collatae 630.25
cerebri substantia ab ossium medul-
la quo pacto differat 631.51
cerebri testium ac natum descriptio.
638.18. delineatio unde petenda.
ibid. 21. administratio 653.37
*cerebri torcular 309.45
cerebri uenæ. quare Vene cerebri.
cerebri uentriculi. quare Ventriculi
cerebri.
cerebri uentriculorum anteriorum du-
ctus. 323.7. delineatio ead. 11
de Cerebri uentriculis constructa recen-
tium opinio 623.19
*in Cerebri uentriculis prioribus con-
stituti plexus fabrica. 310.39. deli-
neatio 306.40
cerebro dorsalem medullam respon-
dere natura 58.17.56
cerebrum nullis musculis indiguisse
88
cerebrum n. oculorum gratia in capite
locari, & dein cerebri nomine reli-
quos sensus 18.21. & 19.5
Cervix 10.12.16
cervicis flexioni præfecti musculi. 278.
56. eorumque administratio. 295.47
cervicis motus, alius peculiaris, alius
dorso communis 295.32
cervicis motorum musculorum de-
scriptio. quare Dorsum mouentium
musculorum. 4. prima paria, usus.
sub Vsu eorumdem. administratio.
tuo. sub iisdem. ratio. 297.11. & 277.
49. & 278
cervicis motum differentia que. 276.9
cervicis nomina 167.34
cervicis uertebra primam secundæ
necientis ligamenti descriptio. 300.
30. administratio. ead. 42. deli-
neatio 279.ultimo
cervicis uertebra. uide Vertebra.
cervicis uertebra cuiusmodi. 59.18.
quot numero 63.12
cervicis uertebrae delineatio. 60
cervicis uertebrae primæ ac secun-
dæ ad caput annexio, ligamentorum
descriptio. 280.6. admini-
stratio.
stratio. ibid. 35. delineatio. 279.47
cervicis uertebra adnascens ligamen-
tum quoddam 301.44.49
cervicis in ossibus qui potiss. dicantur
10.20
cervini cordis os medicorum impo-
sura excogitatum 94.23
Cervini ossa 148.1. & 168.52.
chamel 385.52
Cervini 11.1
chirurgiæ instrumentorum delineatio
329.20
Cervini Græci 640.38
Cervini 90.22. & 166.18
Cervini 294.3. & 541.56
Cervini dicta membrana 628.6
Cervini oculi tunica 648.17
Cervini plexus. 309.32. & 310.41. &
643.3
CHRISTI lateris aperti aqua my-
sterijs plena 585.28
CHRISTOPHORVS PFLVE-
GEL SALISPVGENSIS
19.45
cibo ac potui in corpore, concoquen-
dis famulanti organa. earumque ra-
tio 385.5
cibum potumque uentriculo deferen-
tis uitæ nomina 388.6
cicero assimilatum ossiculum. ac mira-
eius usus 126.37. inde
Ciceroni parum recte mesenterium,
medium intestinum dictum 504.6
clia 150.26
Cura cur pro gargareone 580.17
circumferentia motus 13.27
Corymbosus 524.4. 37.
Corymbosus 14.49
clauale os 166.57
clauicula ad summum humerum ne-
xus 163.8
clauicula curuitas, eiusdemque usus.
102.28.
clauicula substantia, tubera, asperita-
tes, leuitates, foramina 103.12. inde
clauiculæ tuberculi articulatione 99.45
clauiculæ 167.51. & 168.42
clauicularum à pectoris ossis libera-
tio 599.46
clauicularum delineatio. 101. inde. ea-
rundem numerus, & ad pectoris
os articulatione. 102.2. inde. usus.
ead. 53
claves 167.51
clauium ossa 167.40
Corymbosus 102.1. & 167.51
Corymbosus 138.24. & 168.36
clunium ossa 167.39
clypeus oris stomachi 167.48
clypeus pectoris 167.54
clypeus, pro omento 494.39
coarticulatio. 12.20. & 13.18
coccyx auis, cuculus 83.24
coccyx, siue coccygis os 1.46. et
56.56
Coccyx uide Os coccygis.
Coccyx appellatio 83.23. & 85.27
coccygis canini descriptio. 32.9. eius-
dem foramina 85.17
coccygis humani descriptio. 83.23. in-
de
de
de 84.43
coccygis ossis in parturientibus maxi-
mum momentum 131.52
coccygis ossis nomina 167.40. inde
coccygis ossis quot ossa 162.39
Coccygis 166.20
Coccygis 166.40
Coccygis dicta uena 276.52
Coccygis cur dictus Græcis uentriculus.
389
Coccygis pruritus ac delectationis causæ
expensæ 526.9. inde
colatorij os 167.5
Coccygis 7.13
colon excrementorum uelut prom-
ptuarium 503.1
coli cellulæ 362.25
coli in hominibus & canibus disci-
men 501.16
coli intestini à recto differentia. 501.16
coli intestini circa tenuia situs. 361.11.
& 362.16
coli intestini uentriculi fundo expor-
recti, etc. figura 388.19. & 357
coli principium ubi 500.51
coli situs ratio 502.57
coli tunice ac fibræ cuiusmodi. 501.20.
inde. uenæ & arteriæ. ead. 40.
nerui 50
Coccygis capita non recte epipluris &
Coccygis Galeno dici 9.48
colo mesenterij uice esse inferiorem
omentum membranam 496.24
collum 10.11. & 167.35
collum asperæ arteriæ gratia datum
hominis 63.6
collum homini pulmonum gratia da-
tum 62.49
collum uertebrae. 56.48. et uide Cervicis.
collo caritæ uocem non edere. 62.57
columella cur pro gargareone. 580.17
commisura instar unguis 16.3
commisurae temporum squamosæ. 27.44
commisurarum ossa iungentium ty-
pus. 12.10. ac differentia 13.1. inde
*communis dicta uena 287.15
Coccygis 163.31
Coccygis 29.31. & 166.19
concupiscibilis animæ sedes iecur.
585
Coccygis 38
Coccygis 9.20.48. & 10.1.36
Coccygis digitorum qui 121.48
Coccygis non recte Galeno dici artu-
um capita 9.47
Coccygis processus 66.33
Coccygis glans, quæ & Coccygis* 309.
38. & 537
Coccygis processus. 98.24. & 167.
55. &
Coccygis 168.1
Coccygis 387.48
cor an lienis beneficio refrigeretur.
514
*cor arteriarum fons, sine authorum
controuersia 298.44
cor cuius animæ sedes 594.19.38
cor humanum uero osse carere. 93.54
cor insiti caloris fomes, & irascibilis
animæ sedes 96.36
cor neruorum esse principium, cur
de Cordis

I N D E X.

de Cordis orificijs, Anatomicorum
diuersa placita 590. 34
cordis os, siue cartilaginea substan-
tia 93. 34. inde
cordis ossis, siue cartilagineae substan-
tia delineatio 567. 20
cordis partes non aequae omnes dignae.
595
cordis partes omnes cui functioni po-
tissimum famulentur 594. 56
cordis per transversum dissecti deli-
neatio 567
cordis pulsus in uiuo animali examē.
588
cordis scutum 167. 44
cordis situs. 561. 28. & 585. 57. eiusdem
ratio 595. 3
cordis situs ac formae delineatio ubi
quaerenda 585. 34
cordis substantiae delineatio ubi qua-
renda 566. 40
cordis substantiae peculiare uenae &
arteriae. 588. 13. eademque obnata tuni-
ca. ead. 22
cordis substantiae secundum ipsius uen-
triculos delineatio 567. 24
cordis uasa quot, & quae 589. 47
cordis uasorum & orificiorum eorum-
dem delineatio ubi quaerenda. 589. 40
cordis uentriculus dexter cur sangui-
neus dictus 596. 20
cordis uentriculus sinister cur spiritu-
sus siue aëreus appellatus 598. 5
cordis uentriculi dextri, & ipsius ori-
ficiorum membranarumque examē
601. 50. item sinistri 602. 35
cordis dextri uentriculi usus. 596. 20.
item sinistri, eiusdemque constructio-
nis ratio 598. 3
cordis uentriculorum delineatio ubi
quaerenda 598. 36
cordis uentriculorum numerus & si-
tus. 588. 45. dextri forma. ead. 48. &
sinistri. 54. eorundem superficies. 589. 10
cornix 8. 53
coronalis os 166. 42
coronalis sutura, & *φαντασμα*. 166. 27. &
21. 16. & 23. 4. cur dicta 26. 41
coronalis uenae usus 595. 41
coronarium arteriarum usus. 596. 6.
earundem ortus 11
λογιον, *λογιον* 8. 53
λογιον appellatione quid Galenus
uoluerit intelligi 65. 36
λογιον 106. 17
corpus cuiusmodi ad sectionem adhi-
beri conueniat 548. 10
corpus testudinatum cameratum ue-
l 636. 37. quere ite, Cerebri corpus te-
studinatum.
corporis humani medium exactissi-
mum quod 595. 14
corporis humani ossa quo artificio
parada ad inspectionem. 155. 23. inde
corruptelae homini connata necessi-
tas 384. 38
λογιον siue *λογιον* ossa
corticales futurae 166. 48

λογιον ossa 166. 33
costae quot 162. 40
costae spuriae siue nothae, & legitimae.
167
costarum ad ueribras articulationis. 91.
20. eiusdem articulationis, ductusque
earundem delineatio 87. 1. inde
costarum asperum tuberculum. 91. 4
costarum cartilagineae 3. 52. & 5. 2
costarum cartilaginū cū pectoris osse,
ab ipsarū ossibus liberatio. 599. 52
costarum ductus 93. 24
costarum in cōpingendo scelleto qua-
lis obseruanda ratio 161. 16
costarum longitudo, amplitudo, la-
uitas & asperitas non eadem om-
nium 90. 31. inde
costarū numerus. 89. 45. uiridis & mu-
lieribus idem ead. 50
in Costarū octo inferiorū inflammati-
one an mittendus etiā sanguis. 602. 5
costarum ossis substantiae delinea-
tio 87. 17
costarum substantia & appendix
cuiusmodi. 7. 50. & 90. 15. inde, car-
tilagineae. ead. sinus. ead. 47
costis singulis peculiaris tunica. 571. 39
costas succingens tunica, uide, Tu-
nica costas succingens.
costas succingens tunica altera, uete-
ribus dicta quae 295. 2
κοιλια 10. 2. 24
κοιλια & *γλυκος* discrimen 10. 24
κοιλια 10. 24
κοιλια herba 539. 25
κοιλια cur uteri acetabula dicta.
539
coxa 168. 26
coxae os 128. 55. &
coxendix 128. 56
coxendicis acetabuli ad uterū aceta-
bula collatio. 539. 2
coxendicis os. 6. 2. & 127. 17. & 128.
52. & 131. 36
coxendicis ossis acutus procellus. 131. 18
coxendicis ossis appendix. 131. 25. eius-
dem figura. 5. * item ligamenta ad
os femoris. quare, Femoris os.
coxendicis ossis robori quomodo sit
prospectum 130. 35
coxendicis ossis superiori sede inscul-
ptus sinus. 130. 22. eiusdem tubera.
ead. 28
λογιον 166. 19
crassū intestinū, uide Intestinū crassū.
κρανιον dentes 167. 23
κρανιον 141. 10
κρανιον dicti musculi 285. 57
Cretenliū renuēdi mos, retrorsum
flexo capite 63. 30
cribratum os 167. 5
cribri modo peruium os 28. 24
cristae os 167. 13
crocodilis non idem motus maxillarū
ut reliquis animantibus 246. 14
κρανιον futurae 166. 35
κρανιον ossa 166. 48
crus 163. 34
cruris arundo maior, & minor, 168.

38
cruris domestica canina inde
crurum in hominibus & quadrupe-
dibus similitudo 145. 1. inde
per Crura tendentium uenarum &
arteriarum examen 677. 49
crystallinus humor, siue *κρυσταλλινος*
646
κρανιον 25
κρανιον dentes 168. 16
κρανιον 167. 17
cubi 168. 16
cubum referēs os. 143. 4. inde. & 168.
53. eiusdem descriptio. 144. 27. inde
cubiforme os 168. 13
cubitus quid 109. 18. & 110. 44
cubiti flexus ratio 106. 11
* cubiti motus duo 226. 50
cubiti nomina 168. 5
cubiti ossium figura 108. 3
* cubiti sedis internae musculorum nu-
merus. 221. 45. externae sedis. ead. 51
* in Cubiti sede externa ligamentorum
transuersorum administratio. 223. 56
* cubito adiacentibus musculis obna-
ta membrana. 220. 42. obseruanda
quomodo 222. 31
* cubitum brachiali necessaria liga-
menta 221. 2
cubitiuū flexionem musculorum delinea-
tio. primi. 188. 49. secundi. 193. 17.
extendentium iudem primi. 201.
50. secundi 175. 45
* cubitum mouentes musculi in ca-
nibus 219. 29
* cubitum mouentium musculorum
descriptio. 216. 50. flexionem pri-
mi. 217. 8. secundus. ibid. 38. am-
horum functio. 218. 12. extenden-
tium primi. 218. 50. secundi. 219.
5. tertius. ead. 12. administratio
omnium 225. 4
culicelli parui pro sectione apti. 236.
20. earum delineatio 235. 47
culturalis cartilago. 167. 48
cultri è buxo, pro sectione parandi.
236. 29. eorum delineatio 235
cultrorum uulgarium ad sectionem deseri-
ptio. 236. 27. delineatio 235. 48
cuneiforme os. 21. 35. & 22. 14. & 23. 15.
40. & 25. 20. 39. & 30. 2. & 36. 45.
& 38. 10 & 167. 2
cuneiforme os *πολυμορφον*. 32. 3. eiusdem
antra. ead. 5. inde
cuneiforme os spongiae modo non
esse peruium 32. 15
cuneiformis ossis circumscriptio. 28.
44
cuneiformis ossis foramen Anatomici.
cignoratum hacenus. 49. 31. pe-
culiare 52. 45
cuneiformis ossis medium neuqua-
perforatum, contra Galeni traditio-
nem 51. 33
cuneiformis ossis sinus 54. 56
cuneiformis ossis futura. 28. 33. 44. qui-
bus sedibus occurrit. 29. 4. eiusdem
interuallum 29. 18
curforibus lienem eximi, stultè per-
suasum

suasus uulgo 513. 8
cuticula quid 223. 14
cuticula, *αδελφωσις* 223. 18
cuticulae administratio. 234. 1. & 548.
50. & 549. 6. delineatio 231. 30
cutis in homine, *αδελφωσις* dicta He-
rophilo 231. 43
cutis manus. quare, Manus
cutis quid sit 231. 35
cutis administratio. 234. 1. & 548. 30.
& 549. 6. delineatio 231. 30
cutis differentiae à connexu. 231. 43.
à neruorum copia. ibid. 48. à mol-
licie. ibid. 50. à motu. ibid. 56. à pi-
lis. 232. 4. à foraminibus. ibid. 7
cutis & membrana in fronte & pene,
scortorum, nullo adipe substrata cur.
521. 42
cutis humanae crassities 161. 54
cutis quae partes in homine mouean-
tur 237. 25
cutis substantia 231. 33
cutis uenis, arteriarum, ac neruorum praedi-
ta, ac sensus compos 232. 21
cuti per uniuersum subdita membra-
na carnosae 232. 45
κυνε 111. 6. & 168. 13
κυνε os 141. 41. & 143. 4. & 168. 53
κυνε & *κυνε*, herba 539. 26
cymba referēs os. 168. 49. eiusdem de-
lineatio. 5. & 6. 5. & 142. & 143. 14.
eiusdem sinus. 147. 28. & sedes. ead.
cymbam referēs ossis per medium
dissecti figura 2
κυνε 167. 19
κυνε 166. 20

D

Δανιου 168. 17
Δανιου Herophilo quid
sit 234. 38
dearticulatio 11. 16
& 13. 7
Δανιου dictus musculus 264. 45
dens procellus 61. 55. & 66. 31
dens secundae ueritebrae tuber, siue
procellus 66. 31
denti dicti ossis ligamentū. 230. 2. & 44
dētis molaris facies utraq. 33. & 34. 25
dētis procellus cum prima uerte-
bra contextus 66. 39
dētis, *δανιου*, eorūque nomina. 167. 16
dētis frigore potissimum uexari. 45. 35
dētis omnium ossium durissimi. 2.
54. &
dentes qui maxillis infiguntur. 46. 17
dentes quot 162. 38
dentes radicibus inter se uariare. 46.
20. inde
dentes sensu praediti 3. 20. & 45. 26
dentes soli omnium ossium nudi 3. 26
dentiū alueoli 44. 41. & 45. 10
dentiū appendices 46. 56. inde
dentiū cavitates 46. 51
dentiū dolori, remediū optimū. 46. 39
dentiū excelsus praefecadi, aut exu-
repti mos 45. 33
dentiū frequentia argui uitae lon-
gitudinem 46. 49

dentiū numerus. 45. 47. & nomi-
na. ead. inde
dentiū numerū aliqui uariare 46. 31
dentiū praefeciola 46. 17
dentiū pectorum appendices 7. 51
dentiū radicibus affixi neruuli. 45. 30
dentiū usus 1. 20
dentiū utriusque maxillae figura. 45
δανιου, cutis dicta 232. 14
δανιου, cur testes dicti 290. 47
δανιου membranae, quae. 572. 13
diarthrosis, *δανιου* 12. 20. & 13. 7.
& 120. 24
δανιου, dentes 167. 17
δανιου, cur testes dicti 290. 47
δανιου dicti in cerebro 638. 42
digiti, *δανιου* 168. 17
digiti, cur inaequales 125. 15
digiti, cur unguibus donati 149. 42
digiti manus. quare, Manus digiti.
digitorum articulationis forma. 124. 21
digitorum dignitas. 124. 54. usus ac-
litus. ead. & 125. 2. inde
digitorum flexus, extrorsum mirabi-
lis 124. 36
digitorum forma in mulieribus pul-
cherrima, qualis 122. 12
digitorum manus ossa, quot 162. 43.
pedis. ead. 48
digitorum manus cuti internae neruosa
tenuitate subnati musculi descri-
ptio. 302. 26. administratio. * 222. 32
digitorum ossa 9. 49. 55
digitorum ossa non penitus medul-
lae expertia 121. 50
digitorum ossa perperam Galeno so-
lida constituta 2. 51
digitorum ossa quot. 120. 35. & cuius-
modi. 121. 16. inde. & 149. 20
digitorum ossium appendices 89
digitorum ossium articulationis ra-
tio 123. 30
digitorum ossium magnitudo, & for-
ma decentissima 122. 8. 14. inde
digitorum pedis ossa, eorumque descri-
ptio 142. & 143. 24
digitorum pedis figura 5. & 6. 7
digitorum pedis ratio 149. 13
digitorum tertij ossis processuli. 124. 46
digitos flexionem musculi secundi
tendinum per primi tendines tran-
situs 306. 5
digitos mouentium musculus uigeli-
mus tertius, ad brachiale referen-
dus 312. 11. & 313. 3
digitos manus mouentes musculi.
quare, Manus digitos. &c.
digitos pedis mouentes musculi. que-
re, Pedis digiti. mouent.
digitos quinque omnino fingi oportu-
uisse. 124. 50. non plures. 125. 14
digitos singulos tribus ossibus effor-
mari, merito 121. 47
diploa 20. 15
δανιου intestinum. 499. 2
dorsalis medulla, quot neruus edat
339. 37
dorsalis medullae delineatio 331
dorsalis medulla, eius descriptio. 338.

23. ab ossium medulla quo pacto
differat. ibid. quae sint illi cū cere-
bro communia, quae peculiaria. 339. 2.
cur sit tunica. 339. 20. cur sit facta.
338. 34. muniēda quo pacto? ossi-
bus. 338. 51. membranis inuolutis.
ead. 52
dorsalis medullae cum cerebro coae-
litus 653. 42
dorsalis medullae terminus ex osse
prodiēs sacro, inter neruos non cen-
setur 339. 44. & 350. 18
dorsalem medullam in sexto ossis sa-
cro osse terminari 85. 2
dorsum, eiusque ossium descriptio. 56.
41. & 99. 22
dorsum alium ossis 129. 52. & 130. 1
dorsum ligamēta ualida quaedā, & corū
usus. 301. 17. ligamenta in spina-
rum interuallis posita 301. 25
dorsum medullae initium. 631. 24. color.
631. 41. substantia. ibid.
dorsum motū differentiae 295. 22
dorsum musculi, à Galeno frigide de-
scripti 295. 45
dorsum nomina 167. 30
dorsum ossium multitudinis causa. 58. 10.
& quot consistat ossibus ead.
dorsum ossium non par magnitudo, neque
dorsalis uitae aequa amplitudo. 58. 31
dorsum pars thoraci respondens, pro-
prios flexionis musculos cur non
habet 298. 4
dorsum ueritebrae. 167. 37. earundem ap-
pendices 7. 46
dorsum ueritebrarum ligamenta, iuxta
Galeni placitum, eiusque improba-
tio 300. 33
dorsum ueritebrarum ligamēta, uel *δανιου*
δανιου dicta 301. 10
dorsum ueritebrarum ligamenti species
canibus propria 301. 40
dorsum ueritebras necessarium ligamen-
torum descriptio. 300. 28. admini-
stratio 302. 5
dorsum flexū antrorsum, fuisse corae
modius 59. 40
dorsum homini quāta industria Na-
tura creauerit 57. 51. inde
dorsum mouentium musculorum delinea-
tio. paris primi. 191. 11. secūdi. 191.
15. tertij. 205. 47. quartij. 209. 35. quintij.
191. 50. sextij. 205. 50. septimij. 209. 40
dorsum mouentium musculorum
descriptio 295. 11
dorsum mouentium musculorum iuxta
singulorum parū ordinē administrati-
tio. 299. parium 4 priorum. ead.
28. quatuor postremorum, nempe
quintij. 299. 38. triū sequentiū. 300. 1
dorsum mouentium musculorum, iuxta
8 ipsorum paria sigillatim expositus
usus. 296. paris primi. ead. 13. se-
cundi & tertij parium usus. 296. 43.
quartij. 297. 8. quintij. 298. 1. sextij.
ibid. 40. septimij. 299. 2. octauij.
ibid. 20
Dorsum mouentium musculorum
par primum, Galeno parū apte in
L1 plures

plures diuisum. 296. 4. usuf non recte assignatus. ead. 18
 dorsum mouentium musculorū par 5.
 a Galeno nō recte descriptū. 297. 16
 dorsum mouentium musculorum par duo. 7. & 8. Galeno incognita. 298. 11
 dorsum mouentium musculorū paria 8. ac primum. 295. 48. secundū. 296. 20. tertiū. ead. 39. quartū. ead. 52. par quintum. 297. 13. sextum. 298. 10. septimū. ead. 44. octauū. 299. 7
 duales dentes 167. 18
 dulcis morfus, seu bolus, quid 359. 55
 duodenum intestinum 362. 1
 duodenum cur in hūlos anfractus ducatur 502. 52
 duodenum intestinum cur exortus 390. 36
 duodenum non minus quā ieiunum, inane 499. 19
 duodeni appellatio 498. 57
 duodeni intestini ductus, & ratio 498. 52
 duodeni tunicæ cuiusmodi 499. 30
 duodeni intestini uenæ & arteriæ. 499. 39. nerui. ead. 52
 duodeno cur insertus bilis uesiculæ meatus 503. 44
 dura ossa 166. 54
 dura mater, dura Cerebri membrana. quare, Membrana dura cerebri. E
 Kφωσις quid 498. 53
 efflos 494. 39
 elephantiasis laborantis lien maior 512. 19
 elephantiasis laborantium superficies cutis & color, cuiusmodi 511. 54
 emulgentes uenæ delineatæ. 370. & 371. 18
 enarthrosis 12. 22. & 13. 43
 enarthrosis quando in simplici articulo 13. 55
 enliformis cartilago 167. 46
 εντάρσις 498. 5
 ενδάρσις 232. 18. & 549. 6
 ενδάρσις tunica, quæ 522. 43.
 & 524. 12
 epiglottalis cartilago 93. 20. & 167. 48
 ενγλωττις 154. 47. & 155. 1. & 258. 29
 ενγλωττις & γλωττις differunt, quomodo 261. 33
 ενγλωττιδος delineatio 257. 44
 ενγονατις 168. 31
 ενμυλις 168. 31
 ενωντιου 167. 53
 ενπίφυσις 7. 18. inde
 ενπίφυσις cum επφύσει, subinde ab alijs confundi 8. 43
 ενφύσεις quoque ossium capita Gale no non semel dici 9. 42. 47
 επίπλεξ. 494. 39
 ενπιπλοειν, cur Græcis dictus ramex ενπιπλοειν, & 495. 31
 ενπιπλοειν, & 494. 44
 ενσφαρις 67. 24

ενφύσις, dictus musculus 99. 43. & 102. 35.
 Erasistrati opinio de arterijs sanguine destitutis 526. 4
 Erasmi Roterod. de talorū lusu dialogus parum anatomicus 107. 18
 Erasmi de talo lapsus 140. 19
 ενφωφδης inuolutum 522. 19
 excessus 8. 13
 exortus, cur duodenum intestinum appellatum 390. 36
 exortus uenæ cauæ, qui expiratio alia naturalis, alia uioleta, & quæ 292. 52
 expiratio, quibus musculis perficitur 292. 55
 expirationis usus 570. 8
 expirationem Naturalē, cur citra musculi opē fieri scribat Galenus. 293. 1
 explantatio 8. 13
 F
 Aux 167. 15. & quid 579. 46. 13
 faucium glandulæ triū generum 579. 28
 faucium organorū exa-
 mēn 603. 48
 femē 168. 28
 femur mouentis musculi descriptio 297. 26
 * femur mouētes musculi, quorū con-
 stituendi 242. 24
 femur mouentium musculorum delinea-
 tio. primi. 196. 10. secundū. 199. 3.
 tertiū. 202. 10. quartū. 202. 13. quin-
 ti. 205. 1. sexti. 195. 12. septimi. 195. 30. octauū. ult. noni. 193. 36. de-
 cimi. 199. 14
 * femur mouentium musculorum de-
 scriptio. 238. 20. primi. ead. 32.
 secundi. ead. 43. tertiū, quartū,
 quintū. 239. 2. munus omnium. 240. 31.
 sexti. 240. 49. septimi, octauū. 241. 4. omnium. 241. 22. noni, deci-
 mi. ibid. 40. decimo appendice car-
 nē portionēs 242. 12
 * femur mouentium musculorū quin-
 tus, totius corporis mole maximus 239. 44
 femur mouentium musculorū decē ad-
 ministratio exposita ordine. 242. 36
 femur petētes nerui. quare, Nerui. 5. & 6. 14
 femoris appendices. 7. 55. eorund.
 delineatio 5. & 6. 14
 femoris superius caput 9. 8
 femoris capita 5. & 6. 31
 femoris inferiora capita, cur retror-
 sum producantur 134. 17
 femoris ceruices 10. 14
 femoris dextri figura 5
 femoris & brachij os in quadrupedi-
 bus & auius Aristoteli ignora-
 tum 15. 52
 femoris figura laudatissima, quæ 135. 40. inde
 femoris luxatio quā partē creberrī-
 ma 131. 11
 femoris motus 13. 25. & 238. 20
 femoris os 168. 22. 25. 28

femoris ossi comparatum auditus or-
 ganis ossiculum 37. 22
 * femoris os ossi coxendicis alligan-
 tum ligamentorū descriptio. 252. 31.
 administratio 256. 21
 femoris ossis descriptio & figura 133. 1
 inde. & 134. 1
 femoris processus 8. 23
 femoris processus, seu rotatores, duo 134. 1
 femoris secundum ipsius longitudi-
 nem forma 135. 24
 femori ad tibiā articulatio sedes 138. 1
 femori articulatio paratum 134. 1
 acetabulum 130. 53
 fenestratum os 168. 25
 fibrarum cordis & musculorū ratio
 quatenus eadē aut diuersa. 587. 41
 fibrarū in intestinis ratio 503. 26
 fibrarū in uesica, uentriculo, & bilis
 uesicula ratio 518. 13
 fibrarū motibus naturalibus seruien-
 tiū species, & cuiusq; functio. 258. 6
 delineatio ibidem
 * fibrarum, quæ motibus, tum natu-
 rali, tum arbitrario sunt præfectæ,
 differentia 257. 32
 fibrarum usus 596. 3
 fibras tunicarum in uesica optime co-
 gnosci 518. 12
 fibula 1. 45. & 138. 26. & 168. 39
 fibula quid a fura differat 138. 30
 fibula secundū ipsius longitudinem
 triangula 140. 33
 fibulæ ad tibiā os nexu. 139. 17. ubi
 a tibiā osse dehiscat 24
 fibulæ cum talo articulatio 140. 2
 fibulæ excarnis pars 140. 28
 fibulæ figura. 136. descriptio 137. 6
 * fibulam ad tibiā os colligantium li-
 gamentorum descriptio 253. 30
 filum, sectioni aptum 236. 56
 focile brachij minus. 168. 9. maius. 12.
 & 38. inde
 fecunditatis præsagium ex umbilici
 ua forum nodis 383. 42
 foetus, ipsiusq; inuolutorū examen 557. 50
 foetus inuolutorū primum ac extimū,
 cuiusmodi. 541. 16. & quali sub-
 stantia 33. inde
 foetus inuolutorū secundū, seu mediū
 cuiusmodi. 542. 4. itē tertiū. ead. 44
 foet inuolutorū extimū nomina. 541. 56
 foetus inuolutura elegatius a matrib.
 asseruari, quā abijci. &c. 543. 15.
 eadem ab reliquis animantibus rē-
 sum deuorari. ead. 19
 foetus inuolutorū delineatio 383. 10
 foetus in utero situs. 382. & 383. 32. nō
 qualis uulgō traditur 541. 28
 foetus urinæ meatus. 357. 11. & 356. &
 518. 360. ipsius ratio. 542. 25. quo-
 modo inquirendus 558. 18
 foetus urina & recremento uterici-
 uicem irrigari ad faciliorem pas-
 tum 543. 63
 foetus uitalem spiritum deferentes ar-
 teriæ 518. 39
 foetus

foetus inuoluens membrana a qui-
 buldam exiccata asseruari solita,
 eiusq; diuersa nomina 543. 4
 foetus inuoluens membrana falso nō
 omnibus pueris communis habita
 543. 5. de quo suppositiones. ead. 11
 foramen cæcum. 34. 39. & 53. 12
 foramina auditus organi cavitatem
 ingredientia 34. 39
 foramina nerui emittendis parata
 58. 47.
 foramina nerui in sacro osse trans-
 mittentia 84. 21
 foraminula per caluariæ amplitudi-
 nem sparsim obuia 54. 23
 foraminū capitis siue caluariæ descri-
 ptio. 47. 17. & 49. inde
 foraminū in uertebis, neruos in la-
 tera transmittentium natura 70. 29
 foraminum speculatio uti iucundissi-
 ma, ita ab alijs hæcenus prætermis-
 sa 53. 19
 forniculæ, aptæ secantibus. 237. 7.
 delineatio 235
 FRANCISCVS PINELLVS
 Genuensis 90. 5
 frontis cutem mouentis musculi deli-
 neatio, ubi spectanda 179. 7
 frons musculi. quare, Musculi fron-
 tis 518. 12
 frons os. 21. 33. & 23. 12. & 30. 1. eius cir-
 cūscriptio. ead. 13. & 36. 40. & 166. 42
 Fued, fuhed 387. 49
 fundibulum cur pro gargareone
 580. 19
 furcula pectoris ossis 92. 22
 furculæ inferioris medium 167. 49
 furculæ 102. 2. & 167. 51. inferiores.
 ead. 167. 32
 fusi ossa 167. 32

G
 Alea, foetus inuoluens membrana quibusdā
 dicta 543. 4
 * Galenus de V su-
 perius libros emendare
 aggressus, non plenē id præstitit 249. 48
 Galenus non pauca, in libris præci-
 pue de Partū usu, imaginatus est
 tantū, in animalib. non uisā 635. 47
 Galenus ē quibus animalibus Ana-
 tomen scripserit. 233. 21
 Galenus hominem nunquam secuit 275. 3
 Galenus in Aristotelē iniquior. 591. 1
 Galeni in Aristotelem calumniæ ni-
 mis sophistica 540. 55
 * Galenus studio in Aristotelem sui-
 ipsius oblitus 267. 14
 Galenus in Euripide ridendo q̄ spe-
 ctandis ossibus occupator 145. 27
 Galenus medicinæ parens 591. 15.
 rarum Naturæ miraculum. 63. 17.
 summus Naturæ admirator. 500. 39.
 omnium bonorū autor. 569. 24.
 Galenus non raro quæ maximē fue-
 rant exponenda, tacitus præterit. 630. 43

I N D E X.
 Galenus quid fecerit, ne aliquā par-
 tem ab alijs descriptam præterisse
 uideretur 32. 52
 Galenus simiarū sectionis, quā ho-
 minum studiosior. 42. 55. Item in
 simiarū sectione quā hominum
 peritior 81. 24. inde
 Galenum simiæ & hominis Anato-
 men confundere 83. 17
 Galenum simiarū potius anatomen
 quā hominis tradidisse 85. 8
 Galenus simiarum sectione delusus
 307. 1
 * Galenus simiarum sectioni nimis
 fessus, priorum Anatomicorum re-
 ctas sententias sæpe euerit. 234. 19.
 & * 246. 16. & 274. 25. & 299. 50.
 & 631. 24
 Galeni aliquot librorum interitus
 575. 51
 * Galeni Anatomicorū annotationes
 219. 51
 * Galeni autoritas quanta sit 278. 41
 Galeni boum pene delusi fallū dehu-
 mani penis materia dogma 529. 8
 Galenū humani penis fabricā nunq̄
 spectasse 527. 54
 Galeni crebri in Anatomicis traden-
 dis lapsus 591. 3
 Galeni de Administrandis sectionib.
 libri postremo ab eo scripti 63. 42
 Galeni demonstrationes Anatomicæ
 magna parte falsæ 526. 43
 Galeni de Demonstratione librorum
 interitus quatenus dolendus 526. 34
 Galeni de Ossibus librum græcum
 per inuidiā quorundam latere ha-
 çenus 42. 43
 Galeni diligentia plurimum debe-
 ri 68. 35
 Galeni in Anatomicis sectatores no-
 titi 572. 52
 Galeni interpretum lapsus 58. 25.
 & 140. 19
 Galeni interpretum mendæ Anato-
 micæ a Vesalio sublata 55. 39
 Galeni loca ab hominis descriptione
 discrepantia, nō pauca missa 42. 11
 Galeni loca non pauca inter se dissi-
 dentia, aut alioq; falsā, omissa 282. 5
 Galeni loci quatuor emendati in li-
 bro Administrationū primo. 309. 24
 GALENI LOCA
 quedam uel exposita, uel reprehensa, cuiq; iuxta
 rerum seriem digesta: quorū tamen catalogum
 diligens Lector abundē perlectus hæc libris
 locupletabit. nobis enim ex multis uix pauca
 saltem hæc annotare, propter Ga-
 leni autoritatem, libuit.

appendices. ibidem. 54. & 8. 5.
 quodq; solis adfuit sinus 2. 51
 Galeni de Arteriæ magnæ & ueno-
 sæ orificijs lapsus 591. 10
 * Galeni locus de Arteriæ ortu. 299. 6
 Galeno ignoratum, Arteriā sopora-
 lem non ferri per idē foramen cum
 tertio ac quarto neruorū pari. 52. 32
 Galeni sententia, de Arterijs plexum
 reticulare constituentibus 622. 46
 Galeni sententia de Astragali situ, no-
 tata 15. 50
 * Galenus, duo Brachij ligamenta,
 ignorans 220. 25
 * Galeni sententia de motu Brachialis
 in pronū & supinū, notata 215. 19
 Galeni de Cæco intestino, sententia
 500. 30
 Galeno ignota, nō pauca Capitis fo-
 ramina 52. 32
 Galeni locus de Capitis motu super
 uertebra secundā, notatus. 67. 9.
 eiusdē alius de ossibus in motu a se
 inuicem abscedentibus. ibid. 54
 Galeni sententia de Capitis motu pro-
 prio quopiam, notata 176. 12
 Galeni de capitis motibus, notata
 sententia 63. 26
 Galeni locus de capitis motu in latius
 super prima uertebra, improbatas
 65. 7. & deinceps
 Galeni super Cartilagine inter uerte-
 bras dorsū reposita, notata senten-
 tia 300. 33
 Galeni uana ratio, de Cerebelli sim-
 plicitate 339. 24
 Galeni sententia de cerebelli duplici-
 te, improbata 631. 20
 Galeni ratio de cerebri diuisione, no-
 tata 632. 13
 Galeni sententia de cerebri reuolu-
 tionibus, notata 630. 37
 Galeni dogmata nō pauca de Cere-
 bri uentriculis, notata, alia omissa
 634. 20
 Galenus de præstantia Cerebri uen-
 triculorum, uariis 636. 26
 Galeni sententia de superficie uentricu-
 lorum Cerebri tenui membrana cin-
 cta, eiusq; improbatio 635. 40
 Galeni sententia, Colon seu artuū ca-
 pita ενφύσεις & ενδάρσις uocari
 docentis, improbata 9. 47
 Galeni de Cordis ossē sententia 93. 51
 Galeni de Costarū articulatione, sen-
 tentia 91. 22
 Galeni de Costarum cartilaginibus,
 sententia 90. 27
 Galeni de Crurū in animalibus fle-
 xione, & c. dogma 145. 20
 * Galeni sententia de cubiti flexioni-
 bus planē imaginaria, notata. 218.
 14. in enumerandis musculis ha-
 rum autoribus uarietas. ead. 19
 Galeni de digitorum forma sententia.
 123. 28. & articulatione. ead. 30.
 Galeni placitis, de Dorsū motibus,
 sententia contraria 76. 45
 Galenum subinde Dorsum, & spi-
 nam

- nam in tibiam & femur mouentiu musculorum descriptione confun-
dere 129.57
Galenus Dorſi motores musculos
quatuor poſtremos ignoras. 298.11
Galenus in deſcriptione Dorſi mu-
ſculorum, notatus 295.45
Galenus de effectiui & materiali ho-
minis principio, ſententia 520.42
Galenus de Femoris ad coxendicis os
motu lapſus 134.16
Galenus de Foetus inuolucris dogma
ta quatenus uera 541.12
Galenus de ſecundo foetus inuolucro
ſententia 542.31
Galenus ſententia, de foraminis ſecun-
du neruoru cerebri par traſmitten-
tis magnitudine, improbara. 50.25
Galenus ſententia, de foraminibus cri-
brum referentibus, ac pituitam ce-
rebri expurgantibus, ſententia 641.23
* Galenus notata ſententia de Glande
intellino ieiuno adnota. 264.47
Galenus de Glanduloſa carne ad inte-
rius uentriculi oriſcium ſententia
391.2
Galenus anatomica demouſtratio, qua
Glandolum corpus ſemini paran-
do non praefſe conficitur 516.47
Galenus de Humeri tuberculo interio-
re & exteriore ſententia 107.7.16
Galenus de Humero poſt femur om-
nibus oſibus grandiore, ſententia
105.9
Galenus falſo Humerum exterius
gibbum, interius ſimum, &c. ſta-
tuisse 107.39
Galenus canu inteſtina magis quam
hominum inſpecta 500.39. & 501.31
Galenus de Mamillarum ſitu ratio
545.46
Galenus locus de Maſſeteribus mu-
ſculis notatus 246.30. & 248.6
Galenus locus de Maxilla ſuperioris
ſuturis explicatus. 29.33. alius de
eorundem oſium coſtitutione. 39.11
Galenus loca aliquot de Maxilla ſupe-
rioris oſſiu numero, ſuturis, refuta-
ta. 42.11. & deinceps
Galenus an recte tria Meſenteria nu-
meret. & cuiusmodi. 504.19
Galenus locus, Muſculum inter liga-
mentum ac neruum ponentis eſſe
medium 220.41
Galenus opinio de Muſculoru ortu,
notata 213.24
Galenus opinio de Muſculoru fibris,
notata 227.7
Galenus notata ſententia, qui Muſcu-
li tendine careant 228.27
Galenus locus notatus de Muſculoru
tendinibus 222.51
Galenus in deſcribendis abdominis
muſculis, uariis 253.6
Galenus locus, de muſculo Brachium
attollente, notatus 264.42
Galenus in deſcribendis Brachium
attollentibus muſculis, uariis 265.21
Galenus ſententia, de muſculo tanqua
Brachium circumuolvente notata
265.46. & 270.53
Galenus, de muſculo quopiam tanqua
Brachij motore, notata ſententia
263.49. & 14
Galenus, ſuper muſculo quopiam Bra-
chij motore, in hominibus autem
non reperto, notata ſententia 266.41
Galenus, de quarto Brachij motorum
muſculo, notata ſententia 266.23
Galenus praeteritus muſculus inter
Brachij motores quintus 267.ult.
Galenus, de muſculorum Caput mo-
uentium pari ſecundo, notata ſen-
tentia 277.20
* Galenus ſententia ficta, de muſculis
cubiti mouentibus 217.1
Galenus loca de muſculis Digtis mo-
uentibus, notata. 305.33. & 306.4.
& 14. item 307.1
Galenus, ſuper muſculorum qui Dor-
ſum mouent, pari primo, notata
ſententia 296.4. & 18
Galenus, in deſcribendo quinto Dor-
ſum mouentium muſculorum pa-
ri, notata ſententia 297.16
Galenus, in deſcribendo ſexto Dor-
ſum mouentium muſculoru pari,
notata ſententia 298.12
* Galenus de muſculo femur mouenti
quarto, eiusque ortu ſententia 239.26
Galenus de muſculorum intercoſtaliu
functione, notata ſententia 290.21
Galenus locus, de muſculis Labra mo-
uentibus, notatus 242.29
Galenus ſententia, de muſculo Manus
internae regioni ſubnato notata.
302.44
Galenus, de quarto muſculorum pa-
ri, Oſſi u propriorum, notata ſen-
tentia 251.39
Galenus, de Palpebra mouentibus mu-
ſculis opinio 239.14
* Galenus in tradendis muſculis pe-
dem digitoſque mouentibus, admo-
dum uariis 243.44
* Galenus ſententia, de muſculis primis
Pedem mouentibus, notata. 245.35
de quarto muſculo, 246.16. de o-
ctauo. 248.7. de muſculis Pedis di-
gitos mouentibus. 250.13. & 21. & 251.38
Galenus ſententia, muſculis Pollicis &
parui digiti abductioni praefectis,
notata ſententia 308.35
Galenus ignorans tres muſculos, ſe-
cundu Pollicis os ſcienter 309.15
Galenus ſententia de muſculis Pollici
praefectis, notata 312.38
* Galenus, de muſculi in Poplite lati-
tantis functione, notata ſententia
237.37. & 56
* Galenus ſententia de primo Radit
mouentiu muſculoru, notata. 216.6
Galenus in muſculoru Scapulam mo-
uentium traditione, notata ſen-
tentia 274.10.42. ac deinceps

- Galenus, de muſculo quopiam tanqua
Scapulam mouente, notata ſen-
tentia 275.12
Galenus ſententia, in tradendo Scapulae
motorum ſecundo muſculo, nota-
ta 275.48
Galenus ſententia, de muſculis tem-
porum lineamentis, notata. 250.40
Galenus ſententia, de quarto Thoracis
muſculo, notata 289.10
* Galenus ſententia, de muſculis Tibia
mouentibus, notata 230.8
Galenus ſuper primo Tibiam mouen-
tiu muſculo, notata ſententia. 231.22.
ſuper ſecundo. ibid. 41. ſuper ter-
tio. 232.2. ſup quarto. ead. 21. & 39.
ſuper quinto. 232.47. & 233.24. &
236.57. ſuper ſexto, quem perfun-
ctorie tantu attingit. 234.46. ſuper
nono. 235.43. ſuper tendinibus, ti-
biae muſculorum 236.7
* Galenus ſententia, de muſculi in ueſi-
cae ceruice uſu, notata 223.12
* Galenus locus, de muſculo uolae me-
diae, &c. ſubnato notatus 222.50
Galenus ſententia, de Neruo paris ter-
tij notata 325.45
Galenus ſententia, de neruorum opti-
corum foraminibus 324.43
Galenus neruorum recurrentium
inuentor & admirator 329.19
Galenus in neruorum traditione no-
tata ſententia 350.3
Galenus exploſa ſententia, quod ner-
uoru alij ſenſui, alij motui praefint
348.49
Galenus locus de neruis e primo de
Locis affectis notatus. 344.57. eius-
locus alter e lib. 3. de Adminiſtratio-
nibus Anatom. 345.37
Galenus locus de Oculi tunica, e de-
cimo de Viſu partium 647.28
Galenus de omenti membrana colon
doro colligante ſententia 496.30.41
Galenus ſententia de acutis Oſſium
proceſſibus notata 51.1
Galenus ſententia de numero oſſium,
os ſacrum conſtituentium 339.49
Galenus loca de oſſi inter ſe ſtructu-
ra, a ueritate aliena, e multis aliqua
enumerata 16.57. & deinceps
Galenus de octauo brachialis oſſe, ſen-
tentia 118.21
Galenus locus de oſſe inter cerebrum
ac cerebellum in canibus poſito,
explicatus 32.44
* Galenus, libro de Viſu partiu, Coc-
cygis os ignorans 239.26
Galenus ſententia de oſſis cuneiformis
conſtitutione ac uſu notata 32.13
Galenus ſententia de oſſe cuneiformi
tanquam perforato inſtar ſpongiae,
improbara. 51.31. & quod pituita
illac non coletur. ibid.
Galenus ſententia de oſſibus digitoru
tanquam ſolidis improbara 2.51
Galenus de tertio quoda oſſe in ſum-
mi humeri cu clauicula nexu, ſen-
tentia 100.2. inde
Galenus

- Galenus de oſſe Maxille inferioris tan-
quam gemino, notata ſententia. 44.8
Galenus de Pectoris oſſiu ſynarthro-
ſi ſententia 91.53
Galenus de Pedis & manus oſſium pa-
ri numero lapſus 149.22
Galenus de primo Pollicis oſſe lapſus
148.44
Galenus de Sacro oſſe & coccyge, ſen-
tentia notata 81.14. inde. & 82.18.
& 85.16
Galenus de Tibiae oſſis finibus ſen-
tentia 138.45
Galenus quada Oſſa ipſi non uifa,
tanquam in humano eſſent corpo-
re, recensere 32.51
Galenus de Patellae cartilagine lapſus
142.4
Galenus notata ſententia, de Pituita ce-
rebri per oſſa ſus canales educen-
da 233.7. & 48
Galenus de Poſtbrachialis oſſibus ſen-
tentia 120.8
Galenus de acuto ulnae Proceſſu ſu-
perius ſententia 114.6. inde
Galenus ſententia, de anteriori Pro-
ceſſu primae ceruicis uertebrar, no-
tata 64.47
Galenus ſententia, de Proceſſum in
cerebro uermiformium uſu, nota-
ta 639.9
Galenus ſententia, de Proceſſibus du-
rae membranae tanquam duplica-
tis, notata 626.1
* Galenus ſententia, de quinto Pulmo-
nis lobo cauam uenam ſuſtinente,
notata 280.31
Galenus de quinto Pulmonis in ho-
mine lobo error 581.55
Galenus de Quadrupedum genu ar-
ticulo lapſus 139.14
Galenus de Renum ſitu ratio minime
approbata 514.53
Galenus de Reticulari in caluaria ple-
xu lapſus 524.8
Galenus reticularis plexus nuſquam
inuentus. 642.19. ſuperque eo locus
e libro de Venarum ſectione 29
Galenus de Seminalium uenarum or-
tu & ductu ſententia 523.23
Galenus de Seminis ex ſiniſtro teſte
pruritus, ſententia expenſa 526.13
Galenus placitum, omnia praeter car-
nem & pinguedinem, Semine con-
ſtare, in humano corpore 541.2
Galenus opinio, de Septi foraminibus,
notata. 225.52. & 291.26. & 43
* Galenus de Simiaru ad hominē diſ-
ſerentia, notata ſententia 243.47
* Galenus ſententia notata, de Sinibus
in membrana cerebri dura conſti-
tutis 307.30
Galenus de Stomachi cum arteria in-
ceſſu ſententia 388.36. inde
* Galenus ſententia, de Tendine lato,
qui plantae cuti ſubnaſcitur, nota-
ta 244.15
* Galenus de tendinu in digitos ma-
nus inſerctione, notatus. 213.10.

- contraria de his docet. ead. 25
Galenus ſententia de tendinibus x vii
muſculi digitos mouentium, no-
tata 310.8. & 13
Galenus opinio de tendinibus pro-
ceſſus uermiformes continentibus
notata 639.48
* Galenus notata ſententia, de Tibiae
motuum differentiis 230.46
Galenus quid Teſtis caput appella-
tum 522.45
* Galenus ignota Venae axillaris diui-
ſio quaedam 286.41
* Galenus de uena caua uentriculo ſub-
ſtrata opinio 392.24
* Galenus argumenta de uenae cauae
ortu in Ariſtolelem, non nimiu fir-
ma. 275.13. & quae, quoque paſſio.
mox infra.
* Galenus irrefutabilis demouſtratio,
de Cauae uenae ortu, coſutata. 276.2
Galenus de uenae cauae principio ſen-
tentia exploſa 589.56
Galenus de cauae uenae in omentum
ductus error 496.45
* Galenus ſententia, qua cauam uenae
ubi iecoris gibbo committitur eſſe
ampliſſima ſtatuit, coſutata 278.11.
& 275.23
* Galenus locus, a uena caua priuſquam
cor attingat ramos in thoracis mem-
branas diſtributis, notatus. 280.45.
eiuſdem alius de uenae arterialis or-
tu, notatus. ead. 50
Galenus de Coronarium uenarum or-
tu ſententia 596.10
* Galenus de ortu uenae ſine pari ſen-
tentia uaria 281.4
Galenus cur de uena pari carere tam
uariē ſcripſerit 281.53
Galenus de uenis Meſenterij ac inte-
ſtinorum lapſus 504.48
* Galenus de Porta uena, ut ſanguini
nem conſcienter, ſententia uaria
267.13
Galenus de portae cauae ramis iecori
ſanguinem praeparantibus, opinio
508.6
* Galenus in deſcriptione uenaru hu-
merariae & axillaris, partim uerus,
partim falſus, & quo pacto 286.6
* Galenus ſimiaru uenas docens, ho-
minu uenas non perſequi 262.28
Galenus de Ventriculi ſitu ſententia
389.35
Galenus ſententia, de nexu corporum
thoracis Vertebraru, notata. 73.12.
Item de foraminibus uertebrarum
neruos tranſmittentibus. 73.52.
Item de coſtarum ad uertebras ar-
ticatione. 74.20. Item de tranſ-
uerſis inſimarum thoracis uertebra-
rum proceſſibus ibidem
Galenus in aſſignatione aliquot in
lumbis uertebrarum, uariis. 79.9.
Eiuſdem ſententia, lumborum uer-
tebris proceſſum aſſingentis ad imi-
tationem ſimiarum ac canum, im-
probara 78.39

- Galenus uertebras ginglymo conne-
xas arbitratus, tria oſſa, pro hac ſen-
tentia ad articulationem concurſu
ra, non animaduertit 15.22
Galenus hominis Viſcera aut oſcitan-
ter, aut neuiquam ſpectaſſe 584.33
Galenus umbilicus non recte corpo-
ris medium conſtitutus 595.13
Galenus de umbilico corporis medio
ſententia 389.39
Galenus uaccinus caprinus ue Vte-
rus, non muliebris, deſcriptus 534.33
Galenus de uteri cornibus notata ſen-
tentia 286.14
Galenus de uteri uenis in mamillas ſe-
ſe exonerantibus ſententia 547.11
Galenus humanum uterum nunquam
ſpectaſſe 532.43
Galenus ſtudioſos eſſe omnes medici-
nae candidatos debere 532.40
Galenus in humani corporis fabricae
cognitione nimiu a plerisque tri-
bui 540.5
Galenus peculiaris mos 292.1
Galenus quaedam non obſeruata 4.22
Galenus ex ueris alioru Anatomia-
corum deſcriptionibus feciſſe fal-
ſas 85.25
Gallicus morbus glandulis faucium
palatoque, & gargareoni praecipue
infeſtus 580.7
gargareon cur idem Graecis 497.9
gargareon uocis pleſtrum 580.30
gargareonis nomina. 580.13. eiuſde
ſitus, forma, ſubſtantia, uſus, &c.
ead. 25. inde
gargareonis praefectio 580.29. inde
gargareoni infeſtus Gallicus mor-
bus 580.7
gargareonem ſoli inter animantia ho-
mini, & quibudam auibus obti-
giſſe. 580.21
gargareonem temere a quibudam
excrementorum cerebri receptacu-
lum eſſe, conſectum 580.37
gargareon unde dictus Graecis uentricu-
lus 389.30
gargareon unde dictus 138.30
gemelli dicti, in cerebro 638.43
gemini cur teſtes dicti 521.20
GEMMAE FRISII laus 161.46
generandi amor animantibus natura
ingenitus 520.17
generationis noſtrae principia. 384.10
circa Generationis organa moueri
ſolita quaſtiones 520.38
generationis organoru uirilium deli-
neatio 374
generationis organis, utendi quoque
appetitus natura adiectus 520.15
generationi ſubſeruientiu partium
breuis enumeratio 520.4
genu articuli cartilagines 139.11
* genu articuli ligamentorum deſcri-
ptio. 253.3. adminiſtratio. 256.26
genu rotula. 168.31. oculus. ead. 33
genui dentes. 46.35. & 167.22
LI 3

gibber 167. 14
gibberus, siue gibbus uinae proceffus 9.49
gibbosus 111.15. & 168.14
gibbosorum uertebrae 71.19
ginglymos 12.22. & 14.33
ginglymon, quando natura format 14.51
γινγλυμοειδὲς humeri orbita 106.24
GISBERTI CARBONIS LO-
uanienfis medici laus 162.11
γόνφοι dentes 167.21
gomphosis 12.22. & 15.39
glans cerebri, pineae nucis fimilis, eiusq; descriptio. 637.42. situs quis. ibid. 47. ufus. 638.5. delineatio unde petenda 637.45
glandis cerebri pituitam excipietis, & accumbentium ipsi arteriarum examen, seu administratio 654.40
glandulae cerebri testula incumben-
tis administratio. 653.9. eiusdem
historia. 640.45. delineatio unde
spectanda. 640.9. canales ab ea
ducti 641.2
glans penis cuiusmodi 528.32
glandes intestinum 499.54
glandes, siue glandosum corpus me-
fenterio cur Natura addiderit 505.
7. inde
glandium in faucibus, triplex genus
579. 28
glandularum laryngis ratio 578.50
glandularum in mamillis ratio di-
uerfa 543.56
* glandularum quae uasorum didu-
cibus subduntur, descriptio. 261.
4. nomen. ead. 29. differentiae
a nomine, colore, imagine. ead. 32.
ufus. ead. 7. & 43
glandularum stomacho crebro adna-
tarum ufus 389.18
glandulae faucium infestus Gallicus
morbus 580.7
glandulosa caro non procul ab infe-
riori uentriculi orificio 391.2
glandosum omenti corpus. 358. &
359.55.
glandosum corpus uasorum semen
deferentium infertionem excipies
525. 48
glandulosum corpus uesicae ceruicis
initio adnatū. 373.57. & 372. eius-
dem ufus 526.38
glandulosi corporis in ipsa uasorum
distributione positi delineatio 363
γλάνη 10.3.32
γλάνης & στύλης discrimen 10.44
γλάνωειδὲς linus 66.6
glirium caecum intestinum cuiusmo-
di 500.34
glossocomi instrumenti delineatio
329. 21
γλωττις, qualiter spectanda admini-
stranti 261.20
γλωττις quid. 253.29. ἀγλωττις. ibid.
& 154. 48
γλωττις & ἀγλωττις nō eadē 261.33

γλάνη dicta in cerebro 638.47
γλάνης 135.2. & 168.29
granatum malum, cartilago. 93.19.
& 167. 48
granatum malum testiculorū 168.29
grandinosum os 148.13. & 168.54
γρᾶφειδὲς processus 31.40. & 112.5.
& 166. 56
* Guades dictae uenae 270.14
* guidetz dictae uenae 270.14
gulae appellatio quibusdam pro sto-
macho 388.8
GVLIELMVS MARTI-
NVS STELLA iureconsul. 531. 16
gulosis maius iecur datum 507.10
gurgulio quid 539.13
gustatus sedes 19.10
gustus instrumentum 650.20
guttur 153.18
gutturis os 167.27
 H
Aemorrhoidum flu-
xus par ratio cū men-
struo sanguine 538.38
* Haemorrhoidum mo-
dus 267.14
haemorrhoidū sanguis unde proflu-
at 538.46
hamuli pro sectione paradi. 236.32.
delineatio 235.49
* hanabub Arabibus uocata uena
276. 53
harmonia 12.22. & 16.9
harmoniarum coitus cuiusmodi 16.
47
Hafcher 387.50
Hæher os 168.24
* Hector ab Achille circum Troiam
tractus quo pacto 246.8
Hæher dicta uena 276.53
hermaphroditum species, cur non
etiā recenseantur 592.26
Hæher os 167.39
Hippocratis locus de secundo cerui-
cis uertebrae nomine 66.31
* Hippocratis sententia, de phlebo-
tomia in pleuritide quae 281.54
Hippocratis sententia de septo trans-
uerso, notata 291.43
Hippocratis de stomachi incessu sen-
tentia 388.36
Hippocratis de summo humero lo-
cus 99.54
Hippocratis de temporalibus plagis
locus 31.30
Hippocratis locus de uertebrae lu-
xatione explicatus 58.23
Hippocrati quae dicantur acetabula
540. 2
Hispani cuiusdam, & unionum ab
eo deuoratorum historia 390.43
homo quibus locis a simia differre
Galeno perspectus 528.3
hominis primarium effectiū princi-
pium uirile semen 520.38
hominis principia ipsum dispensan-
tia, tria 88.50
hominis uiscera ad ipsorum fabricam

discendam non inutiliter eoquis
512
homini breuissimam obtigisse infe-
riorem maxillam 43.47
hominem necessariō corruptioni ob-
noxium mortalem uel esse 384.1. inde
hominem pluribus ossibus constare,
motus gratia, etc. 11.42. inde
hominem producere immortalē ma-
teria occasione non licuisse. 519.54
hominum & canum uisceribus diuer-
si coloris 497.34
hominum fabricae ratio 520.5
humani alimentum ad plantarum nu-
tritium uim differentia 493.42
humerales musculi sex. 106.39. inde
humeralia uena. quare, Vena hu-
meraria.
humerus quid. 13.49. & 105.1. &
167.53. & 168.3
humerus summus quid. 99.23.51. &
100.44. eius ufus. ead. 45. & 102.
52. & 167 55
humeri appendix. 5. & 6. 23. & 8.2
humeri articulus. 97.55. cur a costis
remoueat 102.52
humeri caput 9.10
humeri figura & descriptio. 104.5
& 105.1. inde
humeri foramina 107.52
humeri in anteriori sede asperitas ad
quid parata 107.46
humeri orbita γινγλυμοειδὲς 106.24
humeri ossis figura 2. & 9. & 6.10
humeri partis superioris & inferioris
descriptio. 105.15.43. item me-
diarum partium 107.29
humeri inferioribus processibus nul-
li appendices 5.23
humeri tuberculum externum. 106.46.
internum. ead. 55
humero excipiendo paratus sinus
97. 42
humerū post femur nō esse omnium
ossium grandissimum, uti Galenus
censuit 105.9
humerum scapulae necentium liga-
mentorum descriptio. 271.17. admini-
stratio 272.3
humeri 167.51
humerorum scapulis in sceletio coniu-
gendorum ratio 161.28
* Hymen puellarum constituentes
uenulae 290.13
hyoidis ossis figura. 55. 5. 11. inde.
situs & nomina. ead. 33. inde
hyoidis ossis firmatio, & ufus 56.28
hyoidis ossis medium ossiculum. 55.
45. latera. 56.6. inde
hyoidis ossis quorū ossicula 162.38
 I
Aciator quid 525.2
ianitor, uentriculi orifi-
cium. 390.27. & 391.16
IACOBVS NIGER
Genuensis 90.5
* Iecoraria dicta uena quae. 276.55.
& 277. 1
iecur an crapula absumatur 507.14.
iecur

iecur anteriori peritonaei sedi conne-
xum 507.51
iecur cuius animae facultatis sedes.
594. 37
iecur homini gradus, & quibus ma-
ius obtigerit 507.11
iecur humanum nullis fibris diui-
sum 507.3
iecur maxima ex parte costis succin-
gi munitur 505.49
iecur nulla peculiari eguisse figura.
506 21
iecur nutritionis organorum prae-
puti, & sanguinis officina. 505.30.
& 508
iecur quare sanguine nutriatur cras-
siori 508.39
iecur septo connectentium precipu-
um ligamentum 356. & 357.5
iecoris caui delineatio. 365.4. & 570.8
iecoris constructionis ad testes colla-
tio 525.41
iecoris examen 603.13
iecoris fibrarū ridicula quibusdam
efficta nomina 506.51
iecoris fibrarum uentriculum appre-
hendentium figmentum unde na-
tum 506.47
iecoris forma uaria 505.55
iecoris gibbae posteriorisq; sedis de-
lineatio. 369.11. caua. 370.8. &
372.30
iecoris gibbus 377.4. & 356
iecoris humani formā a canū & por-
corum iecoribus uariare 506.42
iecoris ligamenta, ac ex illis prona-
scens tunica 507.42
iecoris munus siue officium. 385.13.
ipsiusq; structurae ratio 508.4
iecoris sanguificatio qui conficiatur.
508 14
iecoris sedis figura 360
iecoris situs, eiusdemq; ratio 505.
31.44. qualis in auibus & canibus.
505 46
iecoris situs examen. 551.14. & 552.1
iecoris substantia. 507.16. uenarum
series. ead. 13. arteriae. 35. substantia
ualis circumfusa. 38. nerui. 55. eo-
rumq; omnium ratio. 508.41. inde
ieiunum ab ileo nihil minus quam
inanitione dirimendum 499.18
ieiunum intestinum cuiusmodi.
499 3
ieiunum intestinum cur cremorem
suum ocyus transmittat 503.47
ieiunum intestinum & ileum cur in
uentris medio sita 502.54
ieiuni intestini finis ubi constituen-
dus 499.9
ieiuni intestini uenae & arteriae. 499.
39. item nerui ead. 49
ileon intestinum cuiusmodi. 499.7
ileum & ieiunum intestinum cur in
medio uentris sita 502.54
ilei intestini initium ubi statuedum.
499 10
ilei intestini nerui 499.49

ileum 118.57
ileum os. 6.2. & 168.19. & 127.14. &
128
iliū ossis appendix. 5. & 6.17. & 129.
50. spina, dorsum. ead. & 130.1. &
129
ilium ossis appendix quibus muscu-
lis occupetur. 130.4. quibus inter-
na eius amplitudo ead. 14
ilium ossis dorsi linea, ipsumq; occu-
pantes musculi 130.38
iliū ossis pars retrorsum magis quam
sacri ossis transuersi processus ex-
porrecta 129.42
ilium ossis sedis figura 355. & 356.5
* ilium ossa, cum osse sacro necenti-
um ligamentorum descriptio. 252.
17. administratio 255.19
ilium ossa cur in mulieribus amplio-
ra 132.1
ilium ossis figura
ilium ossis sedes sacro ossi commissa
qualis 129.16
incisorij dentes 45.49. & 167.17
incudi comparatum ossiculum. 34.
54. ipsius figura 33. & 34.26
indusium quibusdam dicta foetū in
uolens membrana 543.4
* iues
iues, dicti musculi 267.37
iues os 267.44
infundibulum cerebri, quare, Ce-
rebrī infundibulum. 166.45
innominata cartilago quae 154.5
inspiratio naturalis uiolenta 292.52
inspiratio quibus musculis fiat. 292.
55.
inspirationis ufus 570.7
instrumentorum Anatomicorū de-
scriptio. 236. delineatio 235
instrumentorum chirurgicorum de-
lineatio 329.20
intercostalium musculorum descri-
ptio. & administratio. 289.40. ex-
terni. ead. 49. interni. 290.7
intercostalium musculorum munus
iuxta Galeni mentem. 290.21. iux-
ta ueritatem ead. 28
intercostalium musculorum nume-
rus. 289.40. iuxta Arabes. 290.14
internodia 116.27. & 121.47
interpretum oscitantia 111.7
intersepalij uertebrae 167.37
intersepalientes membranae. uide,
Membranae.
intestinum caecum. uide, Caecum.
intestinū crassum in colon et rectum
diuidi 501.10
intestinum duodenum 362.1
& uide, Duodenum.
intestinum ieiunū. uide, Ieiunum
intestinum.
intestinum mediū an recte a Cicero-
ne uersum pro mesenterio. 504.6
intestinum ileon. uide, Ileon.
intestinum princeps quod nam.
501 15
intestinum rectum, & colon, uide,

Rectum, & Colon.
intestini caci, coli, rectiq; imago &
ductus 351.15. & 362.41. & 363
intestini crassi ductus ac situs. 500.51
intestini gracilis ductus. 498.33. e-
iusdem in tria diuisio. 498.47. for-
ma, & substantia 499.21. inde
* intestini recti anularis musculi de-
lineatio 226.34. & 225.28
intestini recti musculorum examen.
556 56
intestina continuū quidem esse cor-
pus, sed pluralitatis numero, ua-
rijsq; nominibus diuerfas ob cau-
sas donari 498.11
intestina quā a mesenterio refecan-
da, & a corpore auferenda. 553.4
intestinum a uentriculo exortus.
498 29
intestinum crassorum historia.
500 3. inde
intestinum crassorum tunica.
501 20
intestini ductus longitudo quan-
ta 498.9
intestini formae ratio. 503.13. item
substantia, & tunicae. ead. 17
fibrarum. 26. uenarum & arteria-
rum 35. neruorum 42
intestinum glandes 499.54
intestinum gracilium uenae & ar-
teriae 499.38. item nerui. ead. 49
intestinum historie breuis enume-
ratio 498.23
intestinum in scortum descensus.
495.24
intestinum munus 385.10
intestinum munus, ac dein eorum
constructionis ratio 501.57. inde
intestinum nomine quae comprae-
hendantur 498.6
intestinum pars caua quae dicatur
Anatomicis. 499.35. item quae gib-
ba ead.
intestinum sedis figura 360
intestinum situs examen. 550.45.
eiusdem ratio 502.51. inde
intestinum situs, forma, substan-
tia 498.23
intestinum tenuium ductus deli-
neatio 361
intestinum tunicam interiorem ali-
quando in agris putrescere, exte-
riore salua 503.19
intestinum tunicae 362.41. inde
intestinum tunicae qui examinan-
da 553.21
intestinis nullas uenas propagari a
caua, contra quam Galenus tradit.
504 49
intestinis obnatus adeps 501.51
Introductorij autor alius a Galeno
17 15
inuerecundum os 166.43
involucrum cordis. uide Cordis in-
uolucrum.
IOACHIMVS ROELANTS me-
dicus 538.12
LI 4 IOAN.

IOANNES CENTVRIO Genu
ensis 124.39
IOANNES DRYANDER medi
cus 395.3
irascibilis animae sedes cor
594.19
iris, oculi circulus quis
240.37
iudus cur pro faucibus
579.20
iudus 128.56. & 168.21
Italiae circumscriptionem referens
os 1.43
iugale os 22.6. & 23.20. & 33.3.13.
iugalis ossis usus 33.21.32
iugalia ossa 1.37. & 167.8
iugularis uena. quare, Vena iugul.
iugulum pectoris ossis 92.22
iugula 102.2. & 167.51
iugulo uertebrae 167.38

L
Abra 11.1
labra mouentes muscu
li. quare, Buccas mo
uentes musculi.
labra mouentium mu
sculorum historia. quare, Muscu
lorum labra mouentium.
laborum fungosa substantia. 245.40
lacetiam uiris quibusdam post pubem
exprimi 545.28
lactis in mamillis generatio, eiusque ra
tio 546.48
lactes an recte pro mesenterio uer
sum à Gaza 504.6
lacticia quae 580.1
lactis os 281.28
lactis os 168.19
lambdocides futura. 21.19. & 23.5.
32. & 166.28. unde dicta 26.42
lambdoidis futurae additamenta. 28.39
lambdoides os 55.36. & 167.26
lapidea, siue lapidosa ossa. 1.34. & 33.
7.33
lapidosa caluariae sedes 167.6
larynx. uide Arteria aspera.
larynx, etiam pharynx dicta 579.17
larynx, asperae arteriae caput 153.18
laryngis cartilagineae 3.40. & 5.2
laryngis cartilagineum coordinatio
nis ratio 578.21
laryngis cartilagineum figurae & de
scriptio. 152.3. inde. & 153. per totum.
laryngi appositae glandulae 261.16
laryngis glandularum & pinguedi
nis ratio 578.46
laryngis glottis, qualiter spectanda.
261
laryngis ligamenta 260.31
laryngis lingua seu rima, praecipuum
uocis organum 144.47
laryngis duo musculi Galeno igno
rati 260.19
laryngis musculorum administratio.
260.41. communium ordine. 48. pro
prium. 12. ordine 261.35
laryngis musculorum descriptio. 258.32
laryngis musculorum examen. 604.14
laryngis musculorum alij proprii, a
lij communes. 258.37. propriorum

numero 12. descriptio ordine. 258.
46. functio. 259.45. communium,
qui sex sunt, descriptio. 259.49.
functio 260.9
laryngis musculorum delineatio. 256.
communium, primi & secundi. 257.
32. tertij, quartae. ead. 34. quinti &
sexti. ead. 38. propriorum delineat
io. 257.48. & deinceps
laryngis operculum 154.35. eiusdem
bini musculi. 260.16. descriptio. i
bid.
laryngis operculi, duorum musculo
rum administratio, qui e commu
nibus non habentur 261.5
laryngis operculi musculorum deli
neatio 257.43
laryngis operculi usus 578.13
laryngis radici adnatae glades. 576.54
laryngis rimae usus 577.52
laryngis substantia cuiusmodi. 575.55
laryngis superficies exterior & inte
rior qualis 575.11. inde
laryngem succingens tunica 260.36
lateralis morbi uenae sectio cuiusmo
di optima 514.6
* in Lateral morbo quae uena secan
da 267.31
latum os 167.39
laude os. 166.45. & 167.27
L A Z A R V S Hebraeus de Frigeis.
laesae, siue planae testibus compara
tae 520.50
* laues, seu torcular cerebri
λαπιδοειδης ossa 166.48
λαπιδοειδης futurae 27.54
* lethargica arteria 296.45
liē cur linguosum uiscus appelletur.
511
lien cur risus author uulgo dicitur.
514
lien qualis in auribus & canib. 505.47
lien quid in uentriculum eructet, &
quo meatu 513.36
lienis beneficio, an cor refrigeretur
514.
lienis eximendi ratio, in Anatome
553.
lienis nutritio, eiusdemque ratio 385.18
lienis omēti membrana adhuc recti
figura 357. & 358.21
lienis omni ex parte conspicui figura.
369.22. inde. & 370
lienis situs 494.16. & 511.25. forma.
ead. 32. superficies & color. 52.
substantia 512.7.14
lienis situs examen 551.14
lienis tunica, & nexus eiusdem 512.53
lienis tunica qui obseruanda, simul
cum ipsius ad uentriculū nexu &
substantia 554.2. inde
lienis uasorum series 512.6
lienis uenae, arteriae & nerui unde du
cantur 512.37
lienis uenarum arteriarum & neruo
rum series 358. & 359.52
lienis usus ac functio 513.7
lienem cursoribus eximi, stultē per

suasum uulgo 513.8
ligamentum, σπασμωδός, quid 215.8
ligamentum ceruicis uertebrae pri
mam secundae annectens. 280.30.
descriptio. ibid. administratio.
ead. 41. delineatio 279.57
ligamentum, linguam faucibus alli
gans, quale 255.53
ligamentum secundum linguam longi
tudine, ossis uicem praestans. 255.17
* ligamentum inter ulnam & radium.
221.
ligamentum ossis dentis dicti 280.
2
ligamentum totam pedis amplitudi
nem subiens. quare Pedis ampli
tudi. descriptio, quo ostenditur
caput super uertebrae secundae ad
anteriora posteriora uel non mo
ueri 280.28
ligamenti & nerui, in musculis con
stituendis permixtio. 220.14. eius
delineatio 218.38
ligamenti in musculorum fabrica ne
cessitas 219.50
ligamenti substantia 215.16
ligamenta alia unum duntaxat usum
praestant, alia plures: & quae qua
lem 217.1
ligamenta, caput humeri scapulae cer
uici annectentia. 268.22. eorum de
scriptio. 271.17. administratio 271.3
ligamenta dorsi uertebrae. quare
Dorsi uert.
ligamenta ἐγκυρσιν, id est transversa
seu anularia 215.6.
* ligamenta femoris ossis. quare Fe
moris ossa
ligamenta fibulae ad ossa tibiae. quae
re Fibul.
ligamenta genu articuli. quare Ge
nu art.
ligamenta in externa cubiti sede. quae
re Cubit.
ligamenta laryngis 260.31
ligamenta Manus. quare, Manus li
gament.
* ligamenta musculorum manus con
stitutionem subeuntia. 221.21 (24
ligamenta nerui nomine uocata. 315.
ligamenta νδρροχονδρσιν σπασμωδία
dicta, quae 301.10
ligamenta, ossa colligantia. 215.12.
tendines in suis sinibus continen
tia. ibid. 31. ossium sinu succingen
tia. 216.17. ossium acetabula, au
gentia. ibid. 24. propugnaculi
uicem praestantia. ibid. 29. quae in
terstitij instar sunt. ibid. 43. mu
sculi constitutionem ingredientia.
ibid. 52
ligamenta pedis transversa. quare Pe
dis ligamenta.
ligamentorum, ab usu sumptae diffe
rentiae quinque. 215.12. prima. ibid.
secunda. ibid. 31. tertia. 216.29.
quarta. ibid. 43. quinta. ibid. 52
ligamentorum capitis ad ceruicis uer
tebram primam & secundam descri
ptio.

ptio. 280.6. administratio. ibid. 35.
delineatio 279.47
ligamentorum cuique parti corporis
peculiarium traditionem, sub ipsi
us partis elemento reperies: uelut
Thoracis, Capitis, &c.
ligamentorum differentiae alij, ut ab
ortu. 217.29. à partibus necien
dis. ibid. 32. à partibus quibus
committuntur. ibid. 33. à substan
tia. 16. 41. à situ. ibid. 52. à for
ma. ibid. 54
ligamentorum maxillam inferiorem
superiorem necientium administra
tio 250.33
* ligamentorum os sacrum ceteris
annectentium administratio. 243
29
* ligamentorum, os sacrum ilium of
bus colligantium, descriptio. 252.17.
administratio 256.19
ligamentorum substantiam ingredi
ens cartilago 4.35
ligamentorum thoracis descriptio
294
ligamentorum transversorum, ad di
gitos flexientium musculorum ten
dines usus 308.1
ligamentorum uiscidus humor, & quid
praestet 16
ligamentorum usus. 16. 31. inde
ligamentis comune, obtuse sentire
218
ligamentis transversis adscribenda
membranae 216.5
Ligures, τριφιδ νηροι ueteribus dicti.
90
limborum uaria suitio 16.5
lingua cur musculis indigeat. 253.37
lingua, quid rarum in musculis habe
at 254.1
lingua gustatorium organum cuius
sit beneficio 254.15
linguae fibrarum officia 253.32
linguae iusta magnitudo 253.34
linguae ligamentum. 254.10. ossis ui
cem praestans 255.17
linguae motus, in de Partium usu quali
ter tractetur à Galeno 253. ult.
linguae musculorum cognitio cur diffi
cilis 253.45
linguae musculorum examen. 604.8
linguae musculorum nouem admini
stratio, ordine 255.26
linguae musculorum nouem, euiden
tium, descriptio ordine 254.28
linguae nouem musculorum natura ac si
tus delineatus 253
linguae musculorum sectio apud Ga
lenum interijt 253.51
linguae os 167.27
linguae portio ante sectionem conspi
cua quibus confert partibus. 254.8.
& 255
linguae reliqui corporis administra
tio 255.42
linguam faucibus alligans ligamen
tum quale 255.53

I N D E X.
linguam mouentium musculorum
delineatio 252.40
lingula, uocis organum 154.52
λίσσος ossa 33.33. & 166.48
λίσσος iecoris 506.40
lobi pulmonis quot 581.46
loculi, exitum foetus inuolucrum.
541
longaon intestinum 501.15
Louanium oblidione à C H R L
S T O P H O R O P F L V E G E L li
beratum 19.47
Iuhach quid Arabes dicant 4.26
lumbare os 167.39. & 168.20
lumborum uertebrae. 167.38. eorumque
motus 295.38
lumborum uertebrae quomodo fora
minibus à ceruicis uertebis uariet
70
lumborum uertebrae delineatio.
77. uide, Vertebrae lumborum.
lumbos mouentium musculorum tra
ditio tota. quare, Dorsi mouen
tium paria quatuor postrema. siue
5.6. & septimum.
Luteriae itineris à porta D. Iacobi ad
eam quae Martini dicitur, uaria
nomina 498.18
luxationes appendicū in pueris fre
quentiores quam articulorum. 27.24
M
Alarum cutis musculo
caret 243.40
mallei forma, secantia
pta. 237.9. eiusdem
delineatio 235
mallei in auditu organo delineatio.
33. & 34. 24
malleoli interior 8.32
malleoli exterioris & interioris figu
ra & descriptio. 136. & 137.57. &
138.6. inde. & 139.50. & 140.17.
malleolo non dissimile ossiculū. 35.14
malleolū ab Anatomicis perperam
pro talo usurpari. 140.17. & 168.44
malleoli 168.41
malum granatum, pectoris ossis car
tilago. 93.19. & 167.48. item testicu
lorum 168.29
mamillarum capitis processus. 22.25. &
23.30. & 31.27. & 35.44. & 167.1
mamillae an ex deuorato à muliere pi
lo uexari τριφιδος possint. 544.20
mamillae cur homini elatius, ceteris
animalibus demissius positae. 545.
46
mamillarum cum genitalibus affini
tas 546.25. cum utero. ead. 46
mamillarum examen 557.10
mamillarum formae ratio 546.16
mamillarum glandulosae substantiae
temperies 546.29
mamillarum munus & officium, ip
sarumque constructionis ratio. 545.10
mamillarum natura oculis subiecta
378. & 379 inde
mamillarum nerui unde ducantur.
545.
mamillarum situs, forma, substantia.

etc. 543.33 inde. & 544.6
mamillarum situs ratio 545.33
mamillas petentium uenarum series
544.31. inde & 546.30
mandibula 167.14
manforium musculus à iugali osse
initium ducere 33.32
manus quid Hippocrati 116.5. &
220. 4
manus summa extrema ueque. 116.2
manus colliculorum siue montium
apud chiromantas, fabrica 303.44
manus cutis interna, cur debilis. 303.
14
manus delineatio 115
* manus digitorum ac pedis ratio mo
tus prope par 248.57
manus digitorum motus 304.41
manus digitorum flexientium tendinum
ligamenta transversa, eorumque usus.
308
* manus digitos flexientium muscu
lorum administratio 223.13. primi,
secundi, tertij. ibid. octo sequen
tium. 224.45. quinque sequentium.
ibid. decemseptimi, octauū, no
ni. 224.9. reliquorum ad uigesi
mum tertium. ibid. 26. sex ultimo
rum 224.38
manus digitos mouentium muscu
lorum delineatio. primi. 187.18. se
cundi. 189.4. tertij. ibid. 19. octo,
quatuor digitorum primos articu
los flexientium. 193.25. maioris
primum pollicis os flexientium. 183.
24. minoris. 189.17. decemseptimi
omnium. 195.47. decemioctauū,
ibid. 50. decimnoni. 198.53. ui
gelimi. 172.51. primi. 198.53. secun
di & tertij. 198.47. pollicem maxi
me abducentis. 172.49. adducentis
220.6. quatuor musculorum digitos
quatuor pollicis adducentium. 199.11
manus digitos mouentium muscu
lorum descriptio. 302.38. numerus
305. primus 305.4. functio. 36. se
cundus. ibid. 40. tertius 305.25. fun
ctio amborum 307.1. & 308.10 octo
sequentes, primis quatuor digitorum
ossibus praefecti. 308.15. duo se
quentes, pollicis ossi primo praefe
cti. 308.31. qui secundo, tres rursus
alij. 4. ibid. 47. functioque. 309.11. de
cimus septimus. 309.52. decimus
clausus & decimus nonus. ibidem.
20. functio omnium. 311.1. & 23.
uigelimus. ibid. 25. uigelimus pri
mus, secundus. 311.33. functio utri
usque. 312.19. uigelimus tertius. 311.
42. Sex reliqui, quorum duo pol
lici. 312.31. reliqui quatuor, digitis
praefecti. ead. 52
* manus digitos mouentium muscu
lorum insertiones simul collectae.
231
manus digitorum lateribus addita
substantia carnea cur 304.23
manus digitorum ossa cuiusmodi, et
quot singulorum. 121.47. eorumdem
tendines,

I N D E X.

tendines, etc. 123. 14. inde. uide, Di-
gitorum ossa.
manus digitorum regioni internæ su-
perstrata substantia carnea. 303. 44.
manus extremæ ossa quot. 149. 19
*manus ligamentorum administratio
tio. 224. 45. & 223. 56
*manus ligamentorum descriptio.
220. 1. quæ tendines continent a-
nulorum modo. ead. 12. quæ ossa
conneunt. ead. 49. quæ muscu-
lorum constitutionem subeunt.
221. 21
manus ossicula sesamina cuiusmodi
126
manus pecten, & pectus. 168. 16
manus summæ cutem internā qua-
lem parari decuit. 302. 54
manui summæ adnata caro, quid præ-
stet. 304. 30
manus uolæ mediæ nervosa tenuita-
te sua subnati musculi descriptio.
302. 26. administratio. * 222. 32
manum petentes nervi. quære
Nervi.
per Manum tendentium uenarum
ac arteriarum examen. 656. 26.
*in Manu extrema musculi quot.
221. 39.
MARCI ANTONII CONTA-
RENI laus. 651. 1
MARCVS ANTONIVS GE-
NVA philosophiæ professor Pa-
tauus. 35
Marini Anatomicorum librorum
iactura. 580. 2
Marini lapsus de patellæ cartilagine.
142.
masseteris musculi examen. 603. 42
masseterem à iugali osse principium
ducere. 33. 32
*masseteris dicti musculi. 246. 26
*masseteris processus. 31. 36. & 167. 1
MATTHAEVS TERMINVS me-
dicus. 159. 24
de Matricis cellulis stulta quorundā
persuasio. 531. 10
*matricis dicta uena. 293. 30
maxilla inferior cur durior facta. 43.
52. cur unico fere osse in homine.
44
maxilla inferior homini brevissima.
43
maxilla inferior sola mouetur in ho-
mine. 246. 14
maxilla inferior ualidior superiore,
& scabiei Gallicæ minus obnoxia.
39
maxillæ inferioris ceruix. 10. 15
maxillæ inferioris duo utrinque pro-
cessus. 44. 20. cartilago peculiaris.
ead. 26
maxillæ inferioris figura. 5. & 43
maxillæ infer. in posteriori sede am-
plitudo, tenuitas, sinus, asperita-
tes. 44. 45.
inde
maxillæ inferioris motus tres. 246. 22
maxillæ inferioris musculi. 604. 10
maxillam inferiorem mouentium mu-

sculorum delineatio. lateris alteri
us primi. 182. 8. secundi. 182. 6. ter-
tij. 188. 8. quarti, qui deorsum ma-
xillam trahit. 185. 10
maxillam inferiorem mouentium mu-
sculorum descriptio. 246. 14. admi-
nistratio. 249. 48
maxilla superior quid. 39. 23
maxilla superior cur pluribus ossib.
iisque cauis ac leuibus constet. 39. 1.
inde.
maxillæ superioris ossa. 22. 1. 5. &
23
maxillæ superioris ossa priuatis no-
minibus carere. 167. 12
maxillæ superioris ossium expressio.
36. 31
maxillæ superioris ossium structuræ
ratio. 39. 15. & eorundem enumera-
tio. ead. 25. inde. & 42. 7
maxillæ superioris tractatio perperā
à Galeno instituta. 42. 14. inde
maxillæ musculorum nomina. 246. 25
maxillam deorsum trahentis musculi
administratio. 250. 24
maxillam deorsum trahentes muscu-
li quid peculiare obineant. 249. 12
maxillam mouentium musculorum
historia. quære, Musculi.
maxillas connectentia ligamenta.
250
maxillares dentes. 167. 21
meatus foetus urinam educens.
518
meatum urinam è renibus in uesi-
cam deducentium historia. 518. 43.
eorundem artificiosa insertio. 510. 10
*mediæ dicta uena. 237. 15
medianum promesenterio. 504. 6
mediastinum uulgo quid. 572. 14
medico de anime quoque facultatibus
ac sede considerandum. 594. 45
medicorum de cordis ceruini osse im-
postura. 94. 23
medicorum in Anatome oscitantia
& ignorantia. 81. 1. 36
*medicorum in distinguenda secti-
one uenarum pedis, imperitia. 293.
24
*medicorum in uenarum scientia
ignoratio. 288. 2
medulla cur in singulis uertebris im-
par. 58. 47
medulla dorsi. quære Dorsi medul-
la proprium ossium nutriti-
um. 31
medulla qua ossium parte reponatur.
3
medullæ dorsalis eadē cum cerebro
natura. 58. 17. 56
medullæ dorsalis initium quod. 322. 22
medullam continentium sinuum ap-
pendices non esse opercula. 7. 40
*medullæ dicta uena. 276. 53
membrana carnosæ quæ. 232. 45. cur
sic dicta. ibid. 54. & 386. 4. & 521.
36
membrana carnosæ administratio.
234. 1. delineatio. 231. 30

membrana cerebri tenuis. 628. 6
dicta. 628. 6
membrana cerebri tenuis delineatio
quibus è locis petenda. 627. 42
membrana tenuis in cerebro descri-
ptio. 627. 38. numerus. ibidem
45. situs. ead. 51. superficies ex-
terior. 628. 2. fabrica totius ratio
& usus. ibidem
membrana dura cerebri cur sic dicta.
624
membrana dura basis, et eorum que
adsunt illi examen. 654. 40
membrana dura cerebri administratio.
651. 30
membrana dura cerebri delineatio
quibus è locis petenda. 624. 16
membrana dura cerebri descriptio.
624. 14. situs, numerus, magnitudo,
forma. ibid. 34. superficies in-
terior. 626. 10. usus & constructio
nis totius ratio. 626. 53. nexum ad cal-
uariam. 625. 12. ad tenuem membra-
nam. 626. 27. processus. 626. 40.
uasa. ibid. 37. foramina. 626. 40
membrana dura cerebri sinuū ad-
ministratio. 653. 21
membrana caluariam foris succin-
gentis creatio & usus. 627. 12
*membrana, musculis in cubiti lon-
gitudine, obnata. 220. 42. obser-
uanda quomodo. 222. 31
*membrana, musculis cubitum oc-
cupantibus obducta. 220. 42. ob-
seruanda quomodo. 222. 32
membrana ossibus obducta. 3. 23. 30
membrana uertebrarum dicta. 294. 56
membrana pubis ossium. quære,
Pubis ossa.
*membrana pubis ossis Foramen oc-
cupans. 252. 28. administratio eius.
19
*membrana pubis os comprehen-
dentis Anatome. 243. 25
membrana cerebri. quære, Cerebri
membrana.
membrana intersepiens quo pacto
inuicem distent. 572. 25
membrana intersepiens quo pacto
medelatura, numerus, situs, forma,
etc. 572. 13
inde
membrana intersepiens sub-
stantiam subeuntia quæ. 573. 6
membrana intersepiens sum-
perficies & connexus. 573. 20. ortus
27. usus. eod.
membrana orificiorum cordis unde
cim. 591. 33. uide, Cordis, etc.
membrana, transuersus ligamentis
adscriptæ. 216. 5
membrana thoracis amplitudi-
nem intersepiens examen. 599. 57
membranularum cauæ uenæ orifi-
cio præfectarum usus. 597. 23. item
arterialis uenæ. ead. 37
membranularum uenalis arteriæ &
magnæ arteriæ usus. 598. 52
membrum. 7. 14
memoria os. 166. 45
mendosa

mendosa ossa. 166. 54
mendosa sutura. 166. 36
menstrui sanguinis ad lactis genera-
tionem in gerentibus uterū ratio.
547. 1
inde
menstrui sanguinis temperamētum
ac ratio. 384. 13. inde
menstruæ purgationes unde fluant
mulieribus. 538. 8
de Menstruis purgationibus proble-
mata quorundam. 546. 2
meri quid. 168. 23
meri quid. 388. 9
mesenterium, & mesogastrium
mesenterium quas uenas aut arteri-
as admittat. 504. 34. 46
mesenteria quomodo Galeno nume-
rentur tria. 504. 19
mesenterij centri delineatio. 365. 51
mesenterij delineatio. 363. & 364
mesenterij & omenti eximendi ratio
in Anatome. 553. 49
mesenterij grandior arteria. 358. &
359
mesenterij membrana & adeps. 505. 1
mesenterij muliebris delineatio. 377
mesenterij natura qui per sectionem
indaganda. 552. 43
mesenterij nomenclatura. 504. 5
mesenterij situs. 504. 11. substantia.
ead. 14. forma & ortus. 18
mesenterij substantiæ ratio & usus.
504. 33
*mesenterij uelut non recludi
metaphrenum. 56. 50
*metaphrenum uertebræ. 167. 37
*metaphrenum. 168. 54
*metaphrenum. 166. 42
Michaelis Scoti indoctis, de phyllo-
gnomia scriptum. 531. 13
mola. 168. 31
molaris dentis utraque facies. 33. &
34
molari denti simile ossiculum. 35. 13
molares dentes qui. 46. 4. & 167. 21
molarum exasperandarum ratio. 46. 8
Mondini de uteri formatione error.
531
monilis à quodam Hispano deuora-
ti historia. 390. 48
monoculum foramen. 53. 12
IOAN. BAPTISTA MONTA-
NVS medicus. 307. 31
mordentes dentes. 167. 20
morsus Adami os. 167. 27
morsus dulcis. 359. 55
motus animalis maxime proprius.
11
motus circumuersionis. 13. 27
motus seruato sensu perit, & contra.
348
motus arbitrij sensusque principium
cerebrum. 599. 13
motus articulorum non eadem ratio
tuis. 84. 16
motus euidentes. 13. 4. obscuri. 3
*motus naturales alij fibris, alij line-
illis perficiuntur. 257. 40

I N D E X.

mucronata pectoris cartilago, eius-
que usus. 93. 3. 17. & 167. 46. & 357.
6
muliebris Anatomæ ratio ac series.
557
muliebris corporis trunci delineatio.
877
muliebris pudendi prominulæ ca-
runcula. 536. 54. earumque præcisio
cuiusmodi. eadem
muliebris pudendi caruncula non in
omnibus æquales. 532. 1
muliebris uterus acetabulorum ex-
pers. 540. 9
mulieres etiam semen habere perin-
de ut uiros, idque cuiusmodi. 537. 52.
& 540. 41
mulieres genibus innixas felicius
parere. 131. 56
mulieres præpingues cur ad concipi-
endum minus aptæ. 495. 5. 16. &
530. 16
mulierum à Vesalio hætenus secta-
rum catalogus. 538. 52. & 540. 15
mulierum pinguedine, seminalium
uasorum seriem latere. 376. 56
mulierum pubis ossa quid à uirorum
ossibus differant. 131. 42
mulierum testes cuiusmodi. 535. 23.
eorundem inuolucra. 38
mulierum uasa seminaria cuiusmo-
di. 535. 47
mulierum uesica quatenus à uirorum
diuersa. 519. 24
mulieribus parturientibus non recludi
di pubis ossa. 131. 50
mulierum quid sit, secundum alios
219. 44. quid reuera sit. 222. 36
mulierum ossibus dictus. 264. 45
mulierum uasorum dictus. 264. 46
*mulierum in manu latecentem ten-
dinem educētis administratio. 222.
32. descriptio eius. 302. 27
mulierum natura inter ligamentum
& neruum medius. 220. 8
mulierum nervosa exilitate, uolæ me-
diæ & digitorum cuti interne sub-
natus. 302. descriptio eius. ead. 27.
administratio. * 222. 32
mulierum, qui scapulam antrosum
agit, controuersus. 263. 49
*mulierum totius corporis mole ma-
ximus. 239. 44
mulierum uesicæ ceruicis. quære,
Vesicæ ceruicis.
mulierum caput, quid. 220. 21. delineatio.
218. 39. finis, seu tendo. 220. 21.
delineatio. 218. 44. uenter. 220. 21.
delineatio. 218. 41
mulierum caput, tendine non semper
tenuius. 221. 53
mulierum uenter, designatus. 218. 40
mulierum uenter, ubi reponendus pro-
prie. 227. ult.
mulierum femoris motorum quarti or-
tis. 84. 16
mulierum frontis cutem mouentis de-
scriptio. 237. 19. administratio. ibi-
dem. 43

musculi in ore delitescētis admini-
stratio. 250. 15. eiusdem descriptio.
248
musculi masseteris administratio.
250. 5. descriptio eiusdem. 246. 42
musculi maxillam deorsum trahen-
tis, ac tribus illis superadditi, quar-
tisque descriptio. 249. 6
musculi membrana. 220. 37
musculi nervosa exilitate sua mediæ
uolæ & internæ digitorum cuti sub-
nati delineatio. 172. 27
musculi nomen unde. 224. 42. etc.
musculi structuræ depicta ratio. 218.
musculi substantia præcipua, caro.
222. 39
musculi temporalis descriptio. 247.
43. eiusdem administratio. 249. 48
musculi temporalis robur maximū,
ex historia. 248. 22.
musculo temporali quot neruorum
propagines offerantur. 327. 15
musculi nullum os mouere nisi eidē
inferat. Anatomicorum æstimatione. 307. 6
musculi articulorum motores pri-
mi, superficiei proximi. 226. 34
musculi, carnis appellatione dicti A-
ristoteli. 232. 23. 30
musculi laryngis dicti. 285. ultimo.
nullum fortuitur musculum con-
trarium. 288. 1
musculi etiam uinculorum loco. 16. 39
musculi duo laryngis operculi. 260.
161
musculi humerales sex. 106. 39. inde
musculi in ore delitescētis, dicti qui.
246
musculi intercostales. quære, Inter-
costales musculi.
musculi intestini recti. quære, Inte-
stini recti.
musculi uasorum qui. 245. 33. tem-
porales. ibidem. 37
musculi non æquas portiones nerui
ac ligamenti recipiunt, & quomo-
do. 220. 39
musculi non omnes ab ossibus oriū-
tur, contra quam Galenus. 223. 24
musculi, oppositi musculis destitu-
ti. 260. 28
musculi os aperientes, qui. 246. 41
musculi penis. quære, Penis musc.
musculi recti intestini cuiusmodi.
501
musculi, tendinum nomine dicti ab
Hippocrate. 267. 41
musculi tendinibus destituti. 222. 49
musculi ueteribus carnis nomine ap-
pellati. 16. 41
musculi qualiter munus obeant su-
um. 222. 19
musculorum administrationis ordo
duplex. 264. 1
musculorum brachii, scapulam, tho-
racem, caput, dorsumque mouentium
examen. 603. 36. inde
musculorum capita, non minus quam
tendines sentiunt. 222. 5. & lassa
conuulsioni obnoxia sunt. ibid.
muscu-

I N D E X.

musculorū carni adīpē intēxi, con-
trā quā alij affirmarunt 222.42
musculorum differentia quatuor de-
cim. 223. a substantia. ead. 5. ab
ortu. ead. 24. ab infertione. 56. a
parte quā mouetur. 224. 19. a for-
ma. ead. 28. a foraminibus. 225. 49.
a magnitudine. 226. 4. a colore. i-
bidem. 12. a situ. ibidem. 32. a fi-
brarum genere. ibid. 42. earumq;
compactione. 227. 17. a musculo-
rum capitibus. ibid. 34. a uentri-
bus. ibid. 54. a tendinibus. 228.
23. a mutua musculorum in offi-
cio oppositione. 229. 18. a munere.
ibidem 26
musculorum fabrica expositio toti-
us. 219. 47. eiusdem delineatio.
213 28
musculorum fabrica quid praestit
gamentum. 219. 50. quid neruus.
ibid.
musculorum impressiones. 4
228. 19
musculorum laryngis historia. que-
re. Laryngis musc.
musculorum linguae historia tota.
quare. Linguae musc.
musculorum numerus cōtrouersus.
229. 36. unde petendus. ut a fibris.
229. 41. ab impressionibus. 230. 15.
a capitibus. ibid. 20. a tendinibus.
ibid. 44. a mutuo connexu. 231.
6. a concursu. ibid. 11
musculorum omnium usus commu-
nis 283. 10
musculorum ortus omnium iuxta
Galenum. ab ossē 223. 24
musculorum ossis v referentis descri-
ptio 250. 50
musculorum ossis v par quartū. sca-
pulae motibus non subseruit. con-
tra Galenum 251. 39
musculorum ossis v referentis par
quartum quid peculiare sibi uen-
dicet 251. 30
musculorum ossis v propriorum. pa-
ria quatuor. 251. 3. & deinceps. nō
propriorum assignatio. ibid. 56. ad
ministratio unde petenda 252. 37
musculorum ossis v propriorum iux-
ta quatuor paria administratio.
252. 12. eorundem functio. 250. 57
musculorum ossa mouentium non
pauci tendinibus carent. contrā
quā Galenus 228. 27
musculorum pars neruea. carnea. li-
uida. quae 226. 29
musculorum quamque corporis par-
tem mouentium historiam. sub cu-
iusq; partium earum elemento ini-
tiali reperies. uelut eorum qui fron-
tis cutem. qui palpebras. oculos.
buccas. labra. nasi alas. maxillā in-
feriōrē. linguā. larynga. brachiū.
scapula. caput. abdomen. testes ui-
riles. tum muliebrem uterum. tho-
racem. dorsum. manus. pedes. etc.
musculorum quorundam & ualō-
rum administratio 599. 32
musculorum tendines qualiter diffi-
rant 228. 44
musculorum totius corporis maxi-
mus 131. 35
musculorum trium. masseteris. tem-
poralis. ac in ore delitescētis mu-
nus 248. 50
musculis cur addita caro 220. 26
musculis cur additae uenae & arteriae.
220 35
musculis nerui non omnibus in ca-
pitis exortu inseruntur. & quomo-
do 221. 30
musculis non omnibus neruus mi-
scetur. & quibus 221. 4. & 223. 11
musculis omnibus unum tantum fi-
brarum genus tribuens Galenus
227 7
musculis. quādo tendines annectan-
tur 222. 47
musculis quid nerui uere praesent.
222 16
musculis uenas ad extimam tantum
superficiem adnasci 595. 47
musculosa temporum lineamenta.
250 39
musculorum instrumentorum fabri-
cae ratio ex auditu organi compa-
ge desumpta 35. 48
musculorum artificum instrumenta
ad naturae imitationem fabricata.
578. 11. 24
musclacem uocare Latinos labri por-
tionem quandam 244. 32
musclarum penis osseus 527. 50
musli feruentis ad iecoris sanguifica-
tionem comparatio 508. 18
μυηλαγίς. & μυηλη 168. 31
μυηλαγίς. & μυηλη 167. 21
N
narium foramina. 39. 7.
& 54
narium septū. 37. 10. 25
narium situs 19. 8
nali alae. 151. 27. earundē
cartilagineae 3. 49
nali alas mouentium musculorū de-
lineatio. primi. secundi. 179. 13. &
182. 16. tertij & quarti 182. 15
nali cartilaginum descriptio. 151. 11.
inde.
nali cartilaginum structura uel soli-
us Gallici morbi nomine non ofci-
tanter expendenda 151. 29
nali musculorum alas mouentū de-
scriptio. 244. 27. administratio.
245 47
natis 168. 29
natum cerebri descriptio 638. 19
naturae in neruis digerendis scopus.
317 17
nauiulare. siue nauiforme os. 168.
49. uide. Cymbam referens os.
nerualis ossa 166. 39
nerualis futura 166. 31
neruus instrumentum sensus. 18. 24
neruus non cēsetur. dorsalis medul-
lae terminus. ex ossē sacro prodies.
& 350. 18
neruus nullus cordi commissus pre-
ter unum 315. 50
neruus omnis sensu tactus praeditus
317 44
neruus omniū corporis crassissimus
quo sinu feratur 131. 16
* neruus pulsatilis apud Arabes q̄s.
259 50
neruus quibus cōstet partibus. 316. 20
neruus quinti neruorum cerebri pa-
ris. etc. 34. 13. 47 inde
neruulus iuxta quinti paris neruo-
rum cerebri radicē. hactenus igno-
ratus. 50. 6
nerui appellatio. 16. 34. quā late pa-
teat. 315. 24. quibus organis pro-
priē competat ead. 29
nerui cum ligamēto in musculorum
fabrica permixtio. 220. 14. eius de-
lineatio 218. 38
nerui. in musculis cōstituendis ne-
cessitas 219. 50
nerui colli. & recti intestini 501. 50
nerui coniugati enascuntur. 318. 11
nerui cutem subeuntes non eandem
semper proponunt feriem. 345. 10
nerui idem cerebro praestant quod ar-
teria magna cordi. & uena epati.
622 32
nerui in papillas distributi 344. 1
nerui intestinorum graciliū. 499. 49
nerui nō omnibus musculis miscen-
tur. & quibus 221. 4. & 223. 11
nerui omenti 497. 18
nerui quid musculis uere praesent.
222 16
nerui. uasorum nomine appellati.
317 52. 31
nerui uentriculi. eorūq; usus. 493. 12.
nerui uisforij perforati. 324. 34. & nō
perforati ead. 36
neruorum per abdominis musculos
repentium administratio 549. 35
neruorum alios sensui. alios motui
falso praefici 348. 34
neruorum Anatomes ratio 552. 7
neruorum brachium adeuntium ori-
go diligenter consideranda cur.
344 46
nerui in brachiū a quibus partibus
ducantur. 344. 43. eorundem im-
plexus descriptus. ead. 50. ac deli-
neatus ead. 16
neruorum in brachium ac manū ex-
tremam distributorum expositio.
344. 43. primi. 345. 1. delineatio.
336. 5. secundi. 344. 15. delineatio.
336. 8. tertij. 346. 19. & 347. 17. deli-
neatio. 336. 11. quarti. 346. 28. deli-
neatio. 336. 33. quinti. 347. 17. deli-
neatio. 336. 52. sexti. 348. 50. deli-
neatio 337. 3
neruorum cerebri initium unde sit.
322 21
neruorum cerebri iuxta septem pa-
ria examen 654. 8
neruorum cerebri paris primi descri-
ptio tota. 324. ortus. ead. 1. coalitus.
13. ingressus

I N D E X.

13. ingressus in oculos. eadem. 20.
in tunicam reti comparatam dila-
tatio. eadē. 24. ductus delineatus.
325. 1. an sit perforatum. quae stio.
324 34
neruorum cerebri paris secundi de-
scriptio. 325. 22. quod oculorū mu-
sculis distribuitur ead. 29
neruorum cerebri paris tertij descri-
ptio. 325. 36. radix duplex. ead. 37.
tenuioris ortus ac distributio. ead.
42. crassioris itidem 326. 5
neruorum paris quarti descriptio.
326 33
neruorum cerebri paris quinti descri-
ptio. 326. 45. eiusdem meatus. 52.
46. & 53. 10. item ad auditu organo-
rum series 34. 47
neruorum cerebri paris sexti descri-
ptio. 327. 29. in thoracis amplitu-
dinem distributio. 329. 29. in nu-
tritionis organa series. eadem. 47.
recurrentium dexter. 318. 42. si-
nister. eadem. 53. cur sint facti.
329. 13. amborum delineatio. 318.
35 & 39
neruorum cerebri paris septimi de-
scriptio 330. 34
neruorum e cerebro prodeuntium
par ceteris Anatomicis ignotum.
322. 34. & 337. 11
neruorum cerebri paria quot. 322. 27
neruorum e cerebro prodeuntium
ortus delineatus. 318. eorum-
dem depicta uniuersa series. 319.
par primum. 320. 18. secundum.
eadem. 23. tertium. eadem.
24. quartum. 40. quintum.
321. 42
neruorum decussatum facta distribu-
tio fictitia 325. 7
neruorum differentiae. 316. 42.
a mollitie & duritie. ibidem. 45.
& eiusdem differentiae ratio. 317.
5. ab originis forma. ibidem.
346. ab ipsorum cauitate. 317. 51
a serie. ibidem 54
neruorum a dorsali medulla pro-
deuntium omnium delineatio.
332 & 333
neruorum e dorsali medulla prode-
untium numerus. 339. 37. non
idem in omnibus animalibus. ea-
dem 47
neruorum femur. tibiae & pedem
adeuntium distributio exposita.
350. primi. eadem. 34. se-
cundi. eadem. 46. tertij. 351. 6.
quarti. eadem. 15. Singulo-
rum delineatio. 337. primi. ea-
dem. 27. secundi. ead. 30. ter-
tij. eadem. 39. quarti. eadem. 44
neruorum in intestinis ratio. 503.
41.
neruorū e lumborum uertebri pro-
deuntium descriptio. 349. 12. sunt
autem quinque paria. Delinea-
tio 337. 7
neruorum per manum distributio.
quo pacto circa sectionem depre-
hendatur 348. 21
neruorum qui in extremam manum
distribuntur expositio. 348. 13
neruorum ortus a cerebro. 315. 39.
non e dura eius membrana. 316. 18.
nec a corde 315. 49
neruorum ortus uarie a priscis con-
stitutus 315. 39
neruorum sacri ossis foramina. 84.
21.
neruorum ex ossē sacro proflienti-
um descriptio. 349. 37. delinea-
tio 337. 17
neruorum paria recedendi mos qua-
lis ueteribus 82. 27
neruorum principium cor esse. un-
de iudicant Aristoteles 591. 56
neruorū propaggines temporali mu-
sculo quot offerantur 327. 15
neruorum recurrentium examen.
601 17
neruorum recurrentium sciētia. Ga-
leni inuentum 329. 19
de Neruorum sectione liber Gale-
ni. uix totius fragmentum est.
325 46
neruorum septum transversum in-
gredientium descriptio. 341. 35. de-
lineatio 334. 57
neruorum septi transversi examen.
600 24
neruorum in uertebri foraminum
ratio 70. 29. inde
neruorum e uertebri ceruicis prode-
untium paria septem. eorumq; de-
scriptio. 340. 1. par primum. ibi-
dem. secundum. eadem. 30.
tertium. quartum. quintum. 341. 2.
sextum. septimum 342. 16
neruorum e uertebri ceruicis pro-
deuntium delineatio. 334. par
primum. eadem. 20. secundum.
eadem. 25. tertium. eadem. 30.
quartum. eadem. 40. quin-
tum. eadem. 54. sextum. 335.
12. septimum ead. 29
neruorum e thoracis uertebri pro-
deuntium descriptio. iuxta paria
duodecim. 342. par primum.
omnium octauum. 45. eius deli-
neatio. 335. 35. secundum quod
omnium est nonum par. 343. 15.
eius delineatio. 335. 41. tertiu-
m. quartum. ac cetera paria us-
que ad thoracis duodecimum. uni-
uersorum autem uigesimalum par.
343. 21. delineatio eorundem. 335.
46.
neruorum tria paria in ossē sacro &
coccyge 82. 25
neruorum uesicae ratio 518. 30
de Neruorum uisforiorum decussa-
tione historiae auctoris. 324. 46
in Neruis digerendis scopus natu-
rae triplex. 317. 17. sensus. ibidem.
21. motus. 27. tristantium digno-
tio 25

O
Basilica futura. 26. 43. &
166.
occipitis siue occipiti
00. 21. 33. & 22. 27. &
23. 13. & 30. 1. eiusdem
circumscripito. ead. 40. &
166
occipitis os ubi crassissimum. 30. 47.
& 53.
occipitis ossis capitula 31. 11
occipiti ossis. quā primae uertebrae
articulatur. descriptio 64. 15
oculus genu 168. 33
oculus scapulae 168. 2
oculi angulum interiore occupan-
tis carunculae usus 40. 20
oculi humores. Cristallinus. 646.
25. delineatio. 646. 54. Vitreus.
646. 1. delineatio. 645. 3. Aqueus.
649. 21. delineatio. 644. 6
oculi musculorum descriptio. 240.
12. administratio. 241. 29. delinea-
tio 239. 30
oculi partium omnium breuis enu-
meratio. 649. 42. earundem usus.
ibid. 54
oculi partium omnium delineatio
644.
oculi sedes quot efformetur ossibus
39.
oculi tunicae expositio. 237
Mm
dovs

ovis. 645. 44. delineatio. 643. 46.
 quæ reti comparatur. 647. 15. deli-
 neatio. 643. 50. uueæ dictæ. 647. 15.
 delineatio. 643. 52. quæ cilijs seu pal-
 pebrarum pilis respondet. 648. 41.
 delineatio. 643. ult. duræ. 648. 52.
 delineatio. 644. 1. adherentis, seu
 albæ. 649. 34. delineatio. 644. 6.
 cornea. 649. 9
 oculorum colorem ex humorum spi-
 rituum ue copia non uariare
 648. 31
 oculorum fabrica tota exposita. 646.
 12. eiusdem administratio. 655. 1.
 delineatio. 643. & 644
 oculorum gratia formatum caput
 18.
 oculorum musculi. quare, Muscu-
 li, &c.
 oculorū sedes à cuneiformi osse maxi-
 ma parte constitui. 29. 31
 oculorum situs. 18. 5
 oculis, cur additus motus uoluntari-
 us. 240. 12. eiusq. differentia. ibid.
 oculos mouentes musculi, eorumq.
 numerus, descriptio tota. 240. 12.
 delineatio. 239. 29. administratio.
 241. 26
 oculos mouentium musculorum de-
 lineatio. 239. 31
 oculos qui munierit natura. 18. 15
 oculus, & ad hunc secundæ uertebræ
 tuber. 66. 31
 oculus. 388. 6
 oculus. 111. 5.
 & 168. 13
 oculus, & ad hunc. 168. 5
 olfactus organum. 51. 9
 olfactus organum constituentes ce-
 rebri processus. 323. 25
 olfactus organi descriptio. 643. 14
 de Olfactus organo sententiæ uariæ
 322. 51
 olfactus organa. 30. 3. 14. eorum-
 dem sedes. 32. 35. cribri modo per-
 uium os. 28. 24.
 olfactus organorum sedes, non pa-
 riter amplæ in singulis caluarijs.
 51. 6
 olfactus organorum sinus pituitam
 cerebri non expurgant. 641. 46
 olfactus sedes. 19. 8
 omentum an deuolui ad scortum pos-
 sit. 495. 9. 20
 omentum cur plumæ nomine Bra-
 bantis appellatum. 497. 48
 omentum cur rete & reticulum ap-
 pellatum. 497. 10
 omentum qui diuellendum, ipsiusq.
 ortus inuestigandus, unâ cum ua-
 sis illo suffultis. 551. 34
 omentum facculo, aut minoribus pi-
 scatorum retibus simile. 359. 6.
 & 358
 omenti adeps. 497. 19. eiusdem usus
 ead. 51
 omenti ala superior, & humilior,
 quid. 358. 15. 18
 omenti arteriæ ac nerui. 497. 12. 18
 omenti descriptio. 357. 15. &
 356
 omenti diuersa nomina. 494. 39
 omenti & menterij eximendi ratio
 in Anatome. 553. 49
 omenti fabricam suis usibus respon-
 dere. 497. 45
 omenti figura & quantitas. 495. 31.
 & 358. & descriptio. 359. 3. inde
 omenti glandosum corpus. 497. 27
 omenti inferioris membranae sectio
 difficillima. 510. 6
 omenti intestinis obducti situs. 356. 17
 omenti membrana inferior qua par-
 te menterij uice. 496. 26
 omenti membranae descriptio. 357.
 & 358. 15. inde
 omenti membranae superiori expor-
 rectæ uenarum & arteriarum pro-
 pagines. 357. 21. & 356. & 358
 omenti ortus, ac dein nexus. 495. 45.
 cum colo. 496. 20
 omenti præcipuus usus quis. 497. 36
 omenti situs. 494. 47. eiusdem ob-
 seruatio. 550. 33
 omenti substantiæ enumeratio. 495.
 36
 omenti superior anterior ue, & infe-
 rior seu posterior membrana. 495.
 42
 omentum implicantes uenæ. 496. 44
 omentum uentriculi anteriori fed-
 di non obduci. 494. 22
 omento quatenus comprimi uteri fun-
 dios possit. 495. 9
 omentum. 167. 53
 omentum. 99. 54. & 167. 53
 * omentum quid. 261. 29
 omentum. 11. 1
 omentum. 167. 24
 oris apertio, organorumq. in fauci-
 bus politorum examen. 603. 48
 oris apertio. 167. 41
 os. 167. 40
 os. 166. 17
 os quid, eiusq. natura, & usus. 1. 1.
 inde. 30
 os amplum, latum, sacrum, idem Ga-
 leno. 81. 48
 os in cerebro à Galeno traditum,
 quale. 32. 41
 os de corde cerui Medicorū & Phar-
 macopolarum impostura excogi-
 tatum. 94. 23
 os cordis. uide, Cordis os.
 os coxæ, siue coxædicis, uide, Coxæ,
 & Coxædicis os.
 os coccyx. 56. 56. eiusdem delinea-
 tio. 79
 os coccygis descriptio. 84. 43
 os cymbam referentis sinus. 147.
 28
 os dentis dicti ligamentum. 280. 2.
 & 44
 os ilium. uide, Ilium os.
 os iugale. 22. 6. & 23. 20. & 33. 3. 13.
 & 38.
 os pectoris. uide, Pectoris os,
 os pubis, uide, Pubis os,
 os sacrum. 56. 55. uide, Sacrum os,
 os sacrum, amplum, latum, & ad hunc
 idem. 85. 30
 os sacrum ceteris annectentium li-
 gamentorum administratio. 243. 29
 os sacrum quale in simijs & canibus.
 81. 37. inde. & catulis ead. 43
 * os sacrum ilium ossibus colligan-
 tium ligamentorum descriptio.
 252. 17. administratio. 256. 19
 ossis sacri appellatio, unde. 85. 33
 ossis sacri constitutio. 58. 34.
 & 59.
 ossis sacri delineatio. 79
 ossis sacri in homine descriptio. 83.
 28. inde
 ossis sacri neruorum foramina. 84.
 21. spinæ ead. 30. anterior, po-
 steriorq. sedes. ead. 38. & 85. 16
 ossis sacri, sex interdum ossa. 84. 52
 ossis sacri nexorum ossium in uiris &
 mulieribus differentia. 131. 41
 ossa sacri ossis lateribus commissa
 in pueris tribus efformari ossibus
 132. 34
 ossium sacro ossi nexorum in uiris
 & mulieribus differentia. 131. 41
 ossium sacri ossis lateribus commis-
 sorum usus. 129. 4
 ossis u referentis figura. 55. 5. 11. situs
 & nomina. ead. 33
 ossis u referentis musculorum descri-
 ptio. uide, Musculi.
 ossa ad disciplinam utilissima, quæ.
 159. inde
 ossa an sensu prædita. 3. 28
 ossa cumulatim in cimiterijs asserua-
 ri solita, ad secleron inutilia. 159.
 19
 ossa, cur circa connexum molliora
 32
 ossa digitorum. uide, Digitorum os-
 sa.
 ossa dissoluta ad disciplinam aptio-
 ra, quam compacta. 159. 6
 ossa emundata, quomodo iungenda
 30
 ossa inter se omnia contigua. 11. 55
 ossa iungentium commissurarum ty-
 pus. 12. 10
 ossa lapidea. 1. 34. & 33. 7. 33
 ossa non hominis solum, sed & bru-
 torum omnis generis animantium,
 philosophiæ ac medicæ studiosis
 obseruanda. 162. 21
 ossa omnia, præter dentes, tecta.
 3. 26
 ossa præruptæ rupi similia quæ, &
 cur ita dicta. 33. 34
 ossa senum, iuuenum, & puerorum
 inuicem uariare. 27. 12
 ossium capita pleraque sine appen-
 dice. 9. 45
 ossium coctionis tempus ex ætatum
 ratione obseruandum. 157.
 35
 ossium coctionis scopus. 157. 39
 ossium coniuncturæ, earumq. cartila-
 gines. 4. 3
 ossium
 osium connexus quibus consistit.
 16
 osium differentia ab usu. 1. 9. ma-
 gnitudine. 27. forma. 29. & alijs
 inde
 osium foramina. 3. 8
 osium in calce macerandum, ac
 flumine emundandum ratio.
 155
 osium in hominibus & quadrupe-
 dibus similitudo. 145. 35
 osium inspectio inutilis cuiusmo-
 di. 155. 39
 osium inter se structura & cõtexus.
 4. 11. 36
 osium nutrimentum proprium me-
 dulla. 3. 1
 osium omniū corporis humani nu-
 merus. 162. 28
 osium omnium nomina tam latina
 quam græca, &c. 166.
 17
 osium omniū soli dentes sensu præ-
 dicti. 45
 osium partes sedesq. uarijs uocibus
 indicari. 7. 2
 osium per coctionem parandimo-
 dus. 155. 50
 osium processus. 8. 17
 osium quibusdam sedibus perinde
 ac si undiq. circumscriberentur no-
 mina imponi. 33. 10
 * osium sefamoidum manus, admi-
 nistratio. 224. 46
 osibus non solum gradibus appen-
 dices coniungere. 7. 53. & 8. 5
 in Ossibus spectanda præcipue quæ.
 155
 ossiculum in eudi comparatum. 34.
 54. & malleolo. 35. 14
 ossiculum magis & occultæ philoso-
 phiæ sectatoribus obseruatum, qua-
 le. 126
 ossicula sefamina. quare, Sefami-
 na ossic.
 ossiculus quid. 521. 39
 ossiculus uertebræ. 167. 38
 ossiculus os. 166. 17
 ossiculus meatus, qui & epuræ, & epuræ
 ossiculus. 518. 50
 ossiculus. 10. 24
 ossiculus. 19. 30
 P
 Alato infestus Galli-
 cus morbus. 530. 7
 palma. 168. 15. inde.
 quid Celso. 120. 3
 palpebra retorta dicta
 Hippocrati quæ. 239. 11
 palpebram superiorem cur moueri
 oportuerit. 238. 34
 palpebrarum cartilagine. 3. 48. &
 4. 40. & 150. 17
 palpebrarum fabrica. 238. 21. & ad-
 ministratio. ibid.
 palpebrarum musculi. quare, Mu-
 sculi palpeb.
 palpebrarum pilis. 150. 26
 palpebras mouentium musculorum
 delineatio. 179. 10 & 238. 21. eo-
 rundem descriptio. 238. 21. ad-
 ministratio. 239. 23
 palpebras mouentium musculorum
 difficilis cognitio. 239. 13
 * palpebras quid. 261. 37. & 497. 29.
 & 505.
 panniculus carnosus. 233. 8
 panniculus carnosus, non sunt octo.
 11.
 panniculus musculi. 233. 8
 panniculus rotundus. 385. 55
 papilla, & ad hunc. 543. 44
 papillæ substantia. 544. 24
 papillæ constructionis, & totius sub-
 stantiæ eiusdem ratio. 546. 24
 papillæ. 168. 40
 papillæ. 168. 10
 papillæ. 162. 33
 papillæ. 55. 39. & ad hunc. 167. 26
 papillæ. 524. 4. 37. &
 525.
 papillæ. 525. 13
 papillæ. 507. 40
 papillæ. 512. 16
 papillæ. 166. 40. 54
 papillæ. 167. 9. &
 papillæ. 39
 papillæ. 640
 papillæ. 579. 36
 papillæ. 531. 16
 papillæ. 141
 papillæ. 141. 25
 papillæ. 41. inde
 papillæ. 168. 31
 papillæ. 142. 4. 14
 papillæ. 46. 45
 papillæ. 167. 21
 papillæ. 167. 4
 papillæ. 168. 16
 papillæ. 120. 3
 papillæ. 143. 36
 papillæ. 168. 24
 papillæ. 88. 40
 papillæ. 168. 16
 papillæ. 168. 55
 papillæ. 167. 54
 papillæ. 88. 42. &
 papillæ. 167. 43. quale in quadrupedibus.
 91. 45. eiusdem synarthrosis. eod.
 papillæ. 93. 7.
 papillæ. 87. 27
 papillæ. 599. 56
 papillæ. 576. 29. & 627
 papillæ. 385. 48. & ad hunc. 560
 papillæ. 560
 pectoris ossis ad ensem comparatio.
 52
 pectoris ossis furcula, iugulum, & ad hunc.
 92. 22
 pectoris ossis humani descriptio.
 92
 pectoris ossis quot ossa. 162. 40
 pectoris ossis substantia & usus. 93.
 inde
 pectoris uertebræ. 167. 37
 pectoris. 148. 36. &
 pedum quinque ossibus constare.
 149
 pedij ad tarsum coarticulatio. 143.
 49.
 pedij descriptio. 148. 35
 pedij ossa quot. 162. 47. eorum-
 dem appendix. 8. 6. capita.
 12
 pedij ossium figura & descriptio. 5.
 & 6. 6. & 142. & 143. 22. inde
 pedij ossium interualla. 149. 2. ad di-
 gitos articulationis. 7
 * Pelopis sententiæ falsa, de uenarum
 & arteriarum ortu. 298. 47
 peltalis cartilago. 153. 23
 peluis cerebri pituitam excipiens.
 28
 penis. 168. 25
 penis constructionem subeuntia.
 528
 penis duo præcipua corpora. 528.
 10. eorumdem delineatio. 372.
 & 373. 12. & 374. 2. examen. 556.
 53.
 penis corporum ortus, uenarumq.
 arteriarum & neruorum huc perti-
 nentium examen. 556. 12
 penis & testium à suis inuolucris
 detectio in administranda Anato-
 mie. 555
 penis fabrica exposita. 226. 44.
 musculi quatuor ordine. eadem.
 56. officium. 227. 8. administratio.
 eadem
 penis fabricæ totius delineatio.
 225
 penis musculorum examen. 556. 5
 penis musculorum traditio apud
 Galenum perijt. 227. 26
 penis situs. 528. 1
 penis structura ratio. 527. 40. eiusdē
 substantia. ead. 45
 peni tres meatus falso ab Arabibus
 attributi. 529. 16
 penis uenæ, arteriæ ac nerui. 528.
 47. cutis. eadem. 57. inde. mu-
 sculi. 529
 penis. 26. 14
 penis. 627. 19
 penis. 166. 22
 penis. 528. 41
 penis. 3. 24. & 571. 43. cartilago.
 158
 penis. 53
 penis. 234. 56. &
 576. 29. & 627
 penis. 385. 48. & ad hunc. 560
 penis. 560
 Mem 2 dem,

delineatio. 179. 10 & 238. 21. eo-
 rundem descriptio. 238. 21. ad-
 ministratio. 239. 23
 palpebras mouentium musculorum
 difficilis cognitio. 239. 13
 * palpebras quid. 261. 37. & 497. 29.
 & 505.
 panniculus carnosus. 233. 8
 panniculus carnosus, non sunt octo.
 11.
 panniculus musculi. 233. 8
 panniculus rotundus. 385. 55
 papilla, & ad hunc. 543. 44
 papillæ substantia. 544. 24
 papillæ constructionis, & totius sub-
 stantiæ eiusdem ratio. 546. 24
 papillæ. 168. 40
 papillæ. 168. 10
 papillæ. 162. 33
 papillæ. 55. 39. & ad hunc. 167. 26
 papillæ. 524. 4. 37. &
 525.
 papillæ. 525. 13
 papillæ. 507. 40
 papillæ. 512. 16
 papillæ. 166. 40. 54
 papillæ. 167. 9. &
 papillæ. 39
 papillæ. 640
 papillæ. 579. 36
 papillæ. 531. 16
 papillæ. 141
 papillæ. 141. 25
 papillæ. 41. inde
 papillæ. 168. 31
 papillæ. 142. 4. 14
 papillæ. 46. 45
 papillæ. 167. 21
 papillæ. 167. 4
 papillæ. 168. 16
 papillæ. 120. 3
 papillæ. 143. 36
 papillæ. 168. 24
 papillæ. 88. 40
 papillæ. 168. 16
 papillæ. 168. 55
 papillæ. 167. 54
 papillæ. 88. 42. &
 papillæ. 167. 43. quale in quadrupedibus.
 91. 45. eiusdem synarthrosis. eod.
 papillæ. 93. 7.
 papillæ. 87. 27
 papillæ. 599. 56
 papillæ. 576. 29. & 627
 papillæ. 385. 48. & ad hunc. 560
 papillæ. 560
 pectoris ossis ad ensem comparatio.
 52
 pectoris ossis furcula, iugulum, & ad hunc.
 92. 22
 pectoris ossis humani descriptio.
 92
 pectoris ossis quot ossa. 162. 40
 pectoris ossis substantia & usus. 93.
 inde
 pectoris uertebræ. 167. 37
 pectoris. 148. 36. &
 pedum quinque ossibus constare.
 149
 pedij ad tarsum coarticulatio. 143.
 49.
 pedij descriptio. 148. 35
 pedij ossa quot. 162. 47. eorum-
 dem appendix. 8. 6. capita.
 12
 pedij ossium figura & descriptio. 5.
 & 6. 6. & 142. & 143. 22. inde
 pedij ossium interualla. 149. 2. ad di-
 gitos articulationis. 7
 * Pelopis sententiæ falsa, de uenarum
 & arteriarum ortu. 298. 47
 peltalis cartilago. 153. 23
 peluis cerebri pituitam excipiens.
 28
 penis. 168. 25
 penis constructionem subeuntia.
 528
 penis duo præcipua corpora. 528.
 10. eorumdem delineatio. 372.
 & 373. 12. & 374. 2. examen. 556.
 53.
 penis corporum ortus, uenarumq.
 arteriarum & neruorum huc perti-
 nentium examen. 556. 12
 penis & testium à suis inuolucris
 detectio in administranda Anato-
 mie. 555
 penis fabrica exposita. 226. 44.
 musculi quatuor ordine. eadem.
 56. officium. 227. 8. administratio.
 eadem
 penis fabricæ totius delineatio.
 225
 penis musculorum examen. 556. 5
 penis musculorum traditio apud
 Galenum perijt. 227. 26
 penis situs. 528. 1
 penis structura ratio. 527. 40. eiusdē
 substantia. ead. 45
 peni tres meatus falso ab Arabibus
 attributi. 529. 16
 penis uenæ, arteriæ ac nerui. 528.
 47. cutis. eadem. 57. inde. mu-
 sculi. 529
 penis. 26. 14
 penis. 627. 19
 penis. 166. 22
 penis. 528. 41
 penis. 3. 24. & 571. 43. cartilago.
 158
 penis. 53
 penis. 234. 56. &
 576. 29. & 627
 penis. 385. 48. & ad hunc. 560
 penis. 560
 pectoris ossis ad ensem comparatio.
 52
 pectoris ossis furcula, iugulum, & ad hunc.
 92. 22
 pectoris ossis humani descriptio.
 92
 pectoris ossis quot ossa. 162. 40
 pectoris ossis substantia & usus. 93.
 inde
 pectoris uertebræ. 167. 37
 pectoris. 148. 36. &
 pedum quinque ossibus constare.
 149
 pedij ad tarsum coarticulatio. 143.
 49.
 pedij descriptio. 148. 35
 pedij ossa quot. 162. 47. eorum-
 dem appendix. 8. 6. capita.
 12
 pedij ossium figura & descriptio. 5.
 & 6. 6. & 142. & 143. 22. inde
 pedij ossium interualla. 149. 2. ad di-
 gitos articulationis. 7
 * Pelopis sententiæ falsa, de uenarum
 & arteriarum ortu. 298. 47
 peltalis cartilago. 153. 23
 peluis cerebri pituitam excipiens.
 28
 penis. 168. 25
 penis constructionem subeuntia.
 528
 penis duo præcipua corpora. 528.
 10. eorumdem delineatio. 372.
 & 373. 12. & 374. 2. examen. 556.
 53.
 penis corporum ortus, uenarumq.
 arteriarum & neruorum huc perti-
 nentium examen. 556. 12
 penis & testium à suis inuolucris
 detectio in administranda Anato-
 mie. 555
 penis fabrica exposita. 226. 44.
 musculi quatuor ordine. eadem.
 56. officium. 227. 8. administratio.
 eadem
 penis fabricæ totius delineatio.
 225
 penis musculorum examen. 556. 5
 penis musculorum traditio apud
 Galenum perijt. 227. 26
 penis situs. 528. 1
 penis structura ratio. 527. 40. eiusdē
 substantia. ead. 45
 peni tres meatus falso ab Arabibus
 attributi. 529. 16
 penis uenæ, arteriæ ac nerui. 528.
 47. cutis. eadem. 57. inde. mu-
 sculi. 529
 penis. 26. 14
 penis. 627. 19
 penis. 166. 22
 penis. 528. 41
 penis. 3. 24. & 571. 43. cartilago.
 158
 penis. 53
 penis. 234. 56. &
 576. 29. & 627
 penis. 385. 48. & ad hunc. 560
 penis. 560
 pectoris ossis ad ensem comparatio.
 52
 pectoris ossis furcula, iugulum, & ad hunc.
 92. 22
 pectoris ossis humani descriptio.
 92
 pectoris ossis quot ossa. 162. 40
 pectoris ossis substantia & usus. 93.
 inde
 pectoris uertebræ. 167. 37
 pectoris. 148. 36. &
 pedum quinque ossibus constare.
 149
 pedij ad tarsum coarticulatio. 143.
 49.
 pedij descriptio. 148. 35
 pedij ossa quot. 162. 47. eorum-
 dem appendix. 8. 6. capita.
 12
 pedij ossium figura & descriptio. 5.
 & 6. 6. & 142. & 143. 22. inde
 pedij ossium interualla. 149. 2. ad di-
 gitos articulationis. 7
 * Pelopis sententiæ falsa, de uenarum
 & arteriarum ortu. 298. 47
 peltalis cartilago. 153. 23
 peluis cerebri pituitam excipiens.
 28
 penis. 168. 25
 penis constructionem subeuntia.
 528
 penis duo præcipua corpora. 528.
 10. eorumdem delineatio. 372.
 & 373. 12. & 374. 2. examen. 556.
 53.
 penis corporum ortus, uenarumq.
 arteriarum & neruorum huc perti-
 nentium examen. 556. 12
 penis & testium à suis inuolucris
 detectio in administranda Anato-
 mie. 555
 penis fabrica exposita. 226. 44.
 musculi quatuor ordine. eadem.
 56. officium. 227. 8. administratio.
 eadem
 penis fabricæ totius delineatio.
 225
 penis musculorum examen. 556. 5
 penis musculorum traditio apud
 Galenum perijt. 227. 26
 penis situs. 528. 1
 penis structura ratio. 527. 40. eiusdē
 substantia. ead. 45
 peni tres meatus falso ab Arabibus
 attributi. 529. 16
 penis uenæ, arteriæ ac nerui. 528.
 47. cutis. eadem. 57. inde. mu-
 sculi. 529
 penis. 26. 14
 penis. 627. 19
 penis. 166. 22
 penis. 528. 41
 penis. 3. 24. & 571. 43. cartilago.
 158
 penis. 53
 penis. 234. 56. &
 576. 29. & 627
 penis. 385. 48. & ad hunc. 560
 penis. 560
 pectoris ossis ad ensem comparatio.
 52
 pectoris ossis furcula, iugulum, & ad hunc.
 92. 22
 pectoris ossis humani descriptio.
 92
 pectoris ossis quot ossa. 162. 40
 pectoris ossis substantia & usus. 93.
 inde
 pectoris uertebræ. 167. 37
 pectoris. 148. 36. &
 pedum quinque ossibus constare.
 149
 pedij ad tarsum coarticulatio. 143.
 49.
 pedij descriptio. 148. 35
 pedij ossa quot. 162. 47. eorum-
 dem appendix. 8. 6. capita.
 12
 pedij ossium figura & descriptio. 5.
 & 6. 6. & 142. & 143. 22. inde
 pedij ossium interualla. 149. 2. ad di-
 gitos articulationis. 7
 * Pelopis sententiæ falsa, de uenarum
 & arteriarum ortu. 298. 47
 peltalis cartilago. 153. 23
 peluis cerebri pituitam excipiens.
 28
 penis. 168. 25
 penis constructionem subeuntia.
 528
 penis duo præcipua corpora. 528.
 10. eorumdem delineatio. 372.
 & 373. 12. & 374. 2. examen. 556.
 53.
 penis corporum ortus, uenarumq.
 arteriarum & neruorum huc perti-
 nentium examen. 556. 12
 penis & testium à suis inuolucris
 detectio in administranda Anato-
 mie. 555
 penis fabrica exposita. 226. 44.
 musculi quatuor ordine. eadem.
 56. officium. 227. 8. administratio.
 eadem
 penis fabricæ totius delineatio.
 225
 penis musculorum examen. 556. 5
 penis musculorum traditio apud
 Galenum perijt. 227. 26
 penis situs. 528. 1
 penis structura ratio. 527. 40. eiusdē
 substantia. ead. 45
 peni tres meatus falso ab Arabibus
 attributi. 529. 16
 penis uenæ, arteriæ ac nerui. 528.
 47. cutis. eadem. 57. inde. mu-
 sculi. 529
 penis. 26. 14
 penis. 627. 19
 penis. 166. 22
 penis. 528. 41
 penis. 3. 24. & 571. 43. cartilago.
 158
 penis. 53
 penis. 234. 56. &
 576. 29. & 627
 penis. 385. 48. & ad hunc. 560
 penis. 560
 pectoris ossis ad ensem comparatio.
 52
 pectoris ossis furcula, iugulum, & ad hunc.
 92. 22
 pectoris ossis humani descriptio.
 92
 pectoris ossis quot ossa. 162. 40
 pectoris ossis substantia & usus. 93.
 inde
 pectoris uertebræ. 167. 37
 pectoris. 148. 36. &
 pedum quinque ossibus constare.
 149
 pedij ad tarsum coarticulatio. 143.
 49.
 pedij descriptio. 148. 35
 pedij ossa quot. 162. 47. eorum-
 dem appendix. 8. 6. capita.
 12
 pedij ossium figura & descriptio. 5.
 & 6. 6. & 142. & 143. 22. inde
 pedij ossium interualla.

I N D E X.

[illegible]

I N D E X.

polus
 polux
 πολυρροφον dictum cuneiforme os.
 32. 3. & 148. 15. & 167. 3. & 168.
 53.
 * popletica dicta quibusdam uena.
 293
 * in Poplitelatis muscoli descriptio.
 237. 37. administratio. 255.
 40.
 porcorum iecur quale
 portæ uenæ. quare, Vena portæ.
 portæ uenæ officium
 portæ uenæ omenti membrana
 figura
 portæ uenæ rami una cum arterijs
 & neruis illis attentis qui exami-
 nandi
 portæ uenæ ramorum officium.
 9.
 ποροί διπλοί
 postbrachiale
 postbrachialis appellatio
 postbrachialis appendix
 * postbrachialis ossa necientia liga-
 menta
 postbrachialis ossa quot.
 postbrachialis ossa qui cedant muscu-
 lis
 postbrachialis ossium & primi polli-
 cis ossis ad brachiale connexus.
 118
 præcordium
 præcordia dicta quæ
 prægnantium uterus cuiusmodi.
 534.
 præsepiola dentium
 processus
 processus alis similes
 processus dens appellatus, etc.
 66.
 processus lumborum uertebreis ex-
 abundantibus a Galeno.
 41.
 processus mamillarum.
 31. 25. & 23. 30.
 31. 27. & 36. 44.
 processus stylo scriptorio similis.
 30. & 31. 33. & 36. 44.
 processus appendicibus donati alij,
 alij non
 processus laterales siue transuersi in
 uertebreis qui
 57. 5. item descen-
 dentes. eadem. 18. 22. posteriores.
 eadem. 30. & 59. 21.
 processus uespertilionum alis com-
 parati
 21. 38. & 23. 15. & 25. 51.
 processus & appendicum differen-
 tia
 8. 22.
 processum in femoris ossibus alijsq;
 usus
 135. 2.
 processum femoris maxillæ, etc. de
 lineatio
 5. & 6. 25.
 processum transuerfum ceruicis
 uertebrae natura.
 68. 55. for-
 men. 69. 4. ascendendum et descen-
 dentium natura.
 69. 25. numerus.
 12
 processum transuerfum in thora-
 cis & colli uertebreis ductus.
 75. 24
 processus usus
 8. 46
 πορφυροειδης
 168. 37.
 237. 22
 proræ os
 166. 45
 proræ sutura
 166. 29
 πορφυροειδης dicta cerebri portio.
 632.
 37. & 637. 16.
 πορφυρ musculi
 πορφυρ uertebrae
 πορφυρ
 167. 38
 168. 48
 πορφυρ processus.
 32. 28. & 167. 7
 pubis os.
 6. 2. & 127. 17. & 128. 51.
 & 168
 24
 pubis os cur maximo foramine per-
 uium, ipsiusq; sinus & tubera.
 132.
 7. 23. crassities
 ead. 30
 pubis ossis figura.
 5. foramen. 128.
 39
 * pubis ossis foramen occupans
 membrana.
 252. 28. administratio
 256. 19
 * pubis ossium foramina occupans
 membrana
 226. 35. & 225. 28
 * pubis ossis foramen occupans mem-
 brana administratio
 243. 25
 pubis ossis historia
 131. 37. inde
 pubis ossa an usquam puelli nuper
 natis disiungantur, facilius par-
 tus genera
 132. 4
 pubis ossa mulieribus in partu non
 recludi
 131. 50
 pubis ossa qui dirimenda
 556. 16
 pubis ossium in uiris & mulieribus
 quæ differentia
 131. 4. 1
 pudendi muliebris prominentes car-
 uncule.
 536. 54. easdemq; præci-
 dendum apud Aegyptios mos.
 537
 pudendi muliebris carunculas non
 esse in omnibus æquales.
 532. 1
 pudibundum
 168. 25
 puellaris uteri fundus minor.
 533. 36.
 ceruix mollior
 535. 14
 pueri uertebreis in Anatome exer-
 ceri soliti
 83. 22
 pueris quomodo erudiendi dentes.
 47
 puerorum ossa cuiusmodi
 27. 19
 pulmo in statum promptuarij cordi cir-
 cumpositus
 596. 24
 pulmonis anterioris sedis delineatio.
 598. item posterioris
 ead.
 pulmonis cordi inuoluti delineatio.
 561
 & 563
 pulmonis examen
 600. 37. & 56
 602
 pulmonis fibrarum seu loborum de-
 lineatio
 562. & 563. 12. & 568.
 inde
 pulmonis inflatio
 601. 48
 pulmo in quot lobos fibras uel diffri-
 buatur
 581. 46
 pulmonis lobum in homine nullum
 causæ caudicem suffulcire.
 581. 56
 pulmonis situs, ac partes.
 550. 50. for-
 ma
 581. 8. item. 550. & 581. 30
 pulmonis superficies qualis.
 582. 7.
 item connexus. ead. 11. substantia.
 28. uasa. 29. tunica. 46. nerui
 50
 pulmonis ualorum ratio.
 533. 9. item
 tunica
 ead. 20
 pulmonis usus & constructionis ra-
 tio
 582. 33
 pulmonem thoracis formam sequi.
 89
 43
 pulmone carentia animalia etiam de-
 xtro cordis uentriculo destituta.
 596.
 35.
 pulmonum colores diuersi.
 582. 12
 pulmonum gratia homini datu col-
 lum
 62. 49
 pulsus & respirationis idem usus.
 570
 7
 pulsuum autor cor
 594. 57
 puppis capitis os
 166. 48
 puppis futura
 166. 27
 πυελος
 640. 42
 * πυελος
 266. 55
 πυλωρος unde dictus
 390. 27. &
 391
 16
 πυλωρος & πυλωρος processus.
 66.
 34
 pyxis
 10. 26
 pyxis os
 166. 45
 Q
 Vadratum os cuiusmo-
 di
 163. 53
 quadrupedum cum ho-
 minis cruribus, ac pe-
 dibus similitudo.
 145.
 inde
 quaterij dentes
 167. 17
 quatrio tali tuber cur dicitur.
 145. 50
 R
 Habdoidea, siue γαστήρ.
 diis futura inter uer-
 tices ossa.
 26. 44. &
 166
 30
 γαστήρ.
 56. 41. & 167. 30
 radij quid.
 140. & 110. 50. & 168. 8
 radij ad humerum articulatione.
 111.
 51.
 radij cum ulna motus.
 13. 33. & hu-
 mero. ead.
 53
 radij delineatio
 108. & 109. 5
 radij obliquitas.
 113. 1. eiusdem ad ul-
 nam articulatione. ead. 16. secundum
 ipsius longitudinem leuitas & aspe-
 ritas
 25
 radij partis inferioris historia.
 113. 40
 radij sinus deducendis locandisq;
 musculis & ipsorum tendinibus a-
 pti
 144. 47
 radij substantia cuiusmodi.
 115. 10
 * radij brachiali necientia li-
 gamenta
 221. 1
 radij cum humero necientia li-
 gamenta
 221. 13
 radij primum & supinum consti-
 tuentium musculorum delineatio.
 primi. 191. 26. secundum. 189. 1. ter-
 Mm 3
 tij. 191

I N D E X.

tiij. 191. 23
 * radium in pronum ac supinum
 uentium musculorum descriptio.
 215. 46. primus. ead. 57. secun-
 dus. tertius. quartus. 216. 12. admi-
 nistratio 124. 34
 * raxosus tunica 648. 16
 ramex, ῥαμῆξ Græcis cur. 495.
 8.
 ramicum sectionis periculum. 495.
 24
 * raxosus, suturæ 15. 53. & 166.
 25.
 rascia, & ossa rasciæ 168. 15. 51
 rascia 168. 33
 rationis ossa 166. 4. 0
 rationis sedes cerebrum 599. 13
 rationis sedes an in corde 594. 26
 rectum brachialis os appellatum cu-
 iusmodi 118. 14
 rectum intestinum. quare, Intesti-
 num rectum.
 recti intestini musculi 501. 54
 * recti intestini musculorum descrip-
 tio. 228. 39. sedem attollentium. ibi-
 dem. 42. orbicularis. 229. 11. ad-
 ministratio. 229. 28. delineatio.
 228
 27
 * rectum intestinum attollentibus mu-
 sculis nullus opponitur. 228. 54
 rectum intestinum quod, & cuius-
 modi 501. 15
 recti intestini à colo differentia. 501.
 16
 inde
 recti intestini situs ratio 503. 12
 recti intestini tunica ac fibræ 501.
 20. inde. uenæ & arteriæ. eadem.
 40. nerui 50
 recurrentes nerui. quare, Neruos
 sexti paris cerebri, etc.
 regum uterum coronæ cuiusmodi
 forma 592. 13
 in Religionis censores quosdam.
 594
 41
 remigis cuiusdam Anatomie, pecu-
 liare quid ab alijs corporibus habe-
 re obseruata, historia 510. 11
 RENALDVS COLVMBVS So-
 phistices apud Patauios profes-
 sor 56. 23
 * renalis quibusdam dicta uena. 253.
 32
 renis canini ad humanum differen-
 tia 516. 9
 renis fasciæ quid 517. 10
 renum cum uenæ cauæ portionibus
 delineatio 374
 renum cur alter altero elatior. 514.
 49
 renum forma. 515. 2. magnitudo. ead.
 8. substantia 10
 renum in internis sedibus cõforma-
 tio 515. 30
 renum fabrica negligentius hæc-
 nus ab Anatomes professoribus
 expensa 515. 38
 renum munus 385. 27. &
 516 53

S
 Acum os, ἰσχυρὸν, &c.
 167. 39. uide, Os fa-
 crum.
 sacri ossis appellatio,
 unde 85. 33
 sacri ossis constitutio 58. 34. &
 59
 sacri ossis dextro lateri commissum
 os, eiusq; figura 127. 3
 sacri ossis lateribus commissæ ossa

in pueris tribus ossibus efforma-
 ri 131. 34
 sacri ossis lateribus commissorū of-
 sium usus 129. 4
 sacri ossis quot ossa 162. 39
 sacri ossis transuersi processus quai-
 lium ossibus connectuntur. 129.
 17
 σαγίλην 497. 9
 sagittale os 166. 57
 sagittalis sutura, & uariis ipsius du-
 ctus 25. 12. & 26. 44. & 166.
 30
 sanguificationis in iecore modus ac
 ratio 335. 14. inde
 sanguificationis organū primarium
 iecur 508. 33
 sanguineus cordis uentriculus dex-
 ter cur appellatus 596. 20
 sanguis an mittendus in octo infe-
 riorum costarum inflammatione.
 602
 sanguinis in iecore generatio cuius-
 modi 508. 14
 * saphena 293. 30
 sapientie dentes qui 167. 24
 σκλαφωδὲς os 1. 42. uide, Cym-
 bam referens. & 168. 49
 σκλαφωδὲς 166. 20
 scapulae à clauicula liberandæ, admi-
 nistratio 275. 40
 scapulæ anguli ac laterum descriptio
 plenior 57. 19
 scapulæ anterior, seu costis proxima
 sedes. 98. 42. posterior 99. 8
 scapulæ balis 96. 51. eiusdem ap-
 pendices 97. 3. cartilago. eadem.
 7. ceruix eadem. 37
 scapulæ appendices 7. 44
 scapulæ cartilago sinu eius frequen-
 ter augens 98. 3
 scapulæ ceruix 10. 22
 scapulæ dorsi figura 5. & 6. 11
 scapulæ forma triangularis. 96.
 49
 scapulæ humerum colligantium li-
 gamentorum descriptio 271. 17.
 administratio 272. 3
 scapulæ inferioris superiorisq; lateris
 differentia 97. 11
 scapulæ motuum differentia. 272. 18
 scapulæ nomina 167. 53
 scapulæ nullū musculū tribuit Gale-
 nus, proprio motu ad pectus ad-
 ducentem 272. 34
 scapulæ oculus, & spina, quid. 168. 2
 scapulæ processus 8. 23. & 98. 17
 40
 inde
 scapulæ processuum nomina. 167.
 55
 inde
 scapulæ superior processus qui sum-
 mus humerus dicitur, quibus an-
 malibus obtigerit 100. 38
 scapulæ sinus humero excipiendo
 paratus 97. 42
 scapulæ spina 99. 22. 31. 50
 scapulam antorsum agens muscu-
 lus, à Galeno non recte pro moto-
 re brachij

I N D E X.

re brachij habitus 263. 49
 scapulam mouentium secundus, à
 Galeno bipartiti uisus. & falso.
 275
 scapulam attollentes musculi tres,
 quibus homines carent, simiæ a-
 bundant. 274. secundus. ead. 10.
 tertius. ead. 26. quartus 32
 scapulam attollentibus non recte at-
 tributus à Galeno musculus. 274.
 51.
 scapulam mouentes musculi, an re-
 spirationi quoq; seruiant. 292. 47.
 & 293
 scapulam mouentes & brachij mu-
 sculi, in quibus animalibus uariet
 ab homine 270. 33
 scapulam non mouere musculum
 eum quo brachium detrahitur.
 275
 scapulam mouentium musculorum
 administratio. 275. 22. primi. ibi-
 dem. secundi. 269. 36. tertij &
 quarti. 275. 29. eorundem delinea-
 tio. primi. 185. 41. secundi. 195.
 17. tertij. 191. 15. quarti. 198. 15. i-
 tem descriptio. 272. 18. primus. i-
 bid. 20. secundus. ibid. 43. terti-
 us. 274. 39. quartus 275. 4
 scapularum cum ossibus sacri ossis la-
 teribus commissis affinitas. 129. 4
 scapularum figura. 94. descriptio.
 95. inde. situs & nexus. 96. 12. usus.
 eadem 24
 σκελετικὴν 12. 6
 skeleti constructionem quid maxime
 uiciet 159. 1
 skeleti parandi ratio 155. 23. inde
 σκελετὸν quid Galeno 168. 34
 * schiatica uena 293. 32
 scioli quidam Galeno nimis addi-
 ti repræhenduntur 83. 1. inde
 sciurorum cæcum intestinum cuius-
 modi 500. 34
 σκληρότης 649. 1
 σκληροσφῆς processus cerebri. 639. 8
 scopula, scopulum apertum. 167. 54
 scortorum apud Venetos truculen-
 tum facinus 126. 51
 scrotum, siue scortum quid 521. 37
 scutalis cartilago 159. 23
 scutum cartilago 167. 48
 scutum cordis 167. 44
 scutum pectoris 167. 54
 scutiforme os 168. 31
 scutiformis cartilago. 152. 4. 22. & 153.
 21
 σκληροσφῆς digitorum quæ
 sectio. uide, Anatome. 348
 sectio corporis difficillima quæ. 510. 5
 sectio uiuorum, eiusq; historia, &
 quid ea peculiariter doceat. 658. 27
 secundæ, secundinæ, extimum fœ-
 tus inuolucrum. 541. 56. uide, Fœ-
 tus inuolucrum.
 secundinarum examen 558. 6
 semen à teste ad uellicæ ceruicem de-
 ferentis ualis historia. 524. 17. &
 525
 semen deferentis ualis structura ra-
 tio 526. 22
 semen deferenti uasi nulla cum testi-
 um uenis & arterijs communio.
 527
 semen deferentium uasorum ortus
 ratio 525. 54
 semen deferentium uasorum inser-
 tionem excipiens glandosum cor-
 pus 525. 18
 semen deferentium uasorum ad glan-
 dosum uellicæ corpus examen.
 556
 24
 semen uirile hominis primarium ef-
 fectuum principium 520. 38
 semen utero deducendum uasorum
 delineatio 378. & 379. 8
 seminis genitalis temperamentum ac
 ratio 384. 13. inde
 seminis procreatrix testium substan-
 tia 525. 38
 semini parando non præesse corpus
 glandosum, Galeni sententia im-
 pugnata 526. 47
 semini urinæq; communis meatus.
 528. 22. eiusdem glande diuili ex-
 emplum 529. 23
 seminales arteriæ an sanguinis ex-
 peries 526. 5
 seminales arteriæ qui obseruandæ.
 554
 22
 seminalium uasorum delineatio. 373.
 10. & 372
 seminalium uasorum examen. 555.
 10.
 seminalium uasorum circa testem e-
 xamen 555. 46
 seminalium uasorum in mulieribus
 ratio. 555. 47. & 557. 5. examen.
 557
 seminalium uenæ & arteriæ series,
 ductus, ac ratio. 522. 55. & 523. 15.
 & 524
 seminalium uenarum & arteriarum
 in testes ductus. 370. & 371. 22. &
 372
 seminarij ualis in penem insertio.
 525
 6
 seminaria dextri & sinistri lateris ua-
 sa 355. 19
 senes cur dorsum inflectant. 71. 18
 senum caluariæ futuris desinituræ.
 27
 sensus ac motus arbitrij principi-
 um cerebrum 599. 13
 sensus communis os 166. 43
 sensus dentes qui 167. 24
 sensus seruato motu perit, & contra.
 348
 septum, eiusq; foramen non obsta-
 re, ne cibuse uentriculo superiora
 repetat 389. 12
 septi foramina tria, non duo solum.
 primum. 291. 26. secundum. ead.
 37. tertium. ead. 40
 septi transuersi administratio. 294.
 13. eiusdem delineatio 191. 42. i-
 tem descriptio. 290. 45. forami-
 na. 291. 24. functio iuxta uerita-

tem 291. 49
 septi transuersi functionem uix quif-
 quam antiquorum absolute tradi-
 dit. 291. 56. & super hoc ipso no-
 tatus Galenus 292. 1
 septi transuersi motus perperam à
 quibusdam assignatus. 283. 22. &
 292
 de Septi transuersi munere antiquo-
 rum sententia, Platonis, Aristote-
 lis 291. 50
 septi transuersi neruorum examen.
 600
 24
 serra, sectionibus apta quæ. 237. 3.
 delineatio 235
 serrata compago 16. 2
 sesa iina ossicula, σπαραγμοειδῆ
 & 116. 53. & 119. 27. & 168. 56
 sesamina pedis ossicula 144. 55
 sesamina ossicula quibus sedibus re-
 ponantur. 125. 54. inde, in manu.
 126. 1. in pede. ead. 24
 sesamina ossicula quot 162. 44
 * sesamoidon manus ossium admini-
 stratio 224. 46
 1. 18
 sesaminorum ossium usus 530. 13
 σπαραγμοειδῆς processus. 98. 22. & 168. 1
 σπαραγμοειδῆς linus 111. 21
 σπαραγμοειδῆς membranæ quæ. 592. 56
 * simia ab homine in pluribus disse-
 rens quam putauit Galenus. 243.
 47. in musculis thoracis. 287. 52.
 item. 288. 55. item 289. 19. & 30. item
 293. 41. & 45. item 294. 4. & 33.
 item in brachium mouentibus mu-
 sculis. 263. 14. item 266. 41. i-
 tem 268. 50
 simias colo & mesenterio differre ab
 hominibus 496. 25
 * simiæ, in cubitum agentibus mu-
 sculis ad hominem differentia. 291.
 29. item in musculis femur mo-
 uentibus. * 240. 30. & 49. item.
 241. 20. item in manus interna fa-
 brica 303. 24
 * simiarum in musculis, pedis digi-
 torum motoribus 3. ad hominem
 differentia. 250. 31. item in pedum
 motoribus musculis. * 245. 39. &
 246. 16. & 248. 24. in digitorum
 motoribus, & quo pacto. 250. 34.
 & 251. 38
 & 56
 simiarum ad hominem differentia in
 pulmonis lobo quinto uenam ca-
 uam sustinente 280. 3. & 41
 simiæ ad hominem differentia, in
 scapulam mouentibus musculis.
 274. 11. & 26
 & 32
 * simiæ ab homine in tendine pedi-
 subnato differentia 244. 5
 simijs, musculorum thoracis nume-
 rus ab homine uariis 292. 40
 simiæ caudatæ ab hominibus disse-
 rentes in neruorum serie. 349. 40
 & 55.
 simiæ caudatæ lumborum uertebre.
 77. 54. & processus earundem. 78. 53.
 & 79
 3
 Mm 4 simiæ

simia caudata tertio musculo digi-
tos manus mouentium carentes.
306. 45
simiarum sectio Galeno familiarior
quàm hominum. 42. 56. & 51. 24
simiarum Anatomia quàm homi-
num peritior Galenus. 57. 7. & 93.
6. & 500
simiarum non caudatarum coccygis
ossis descriptio 82. 54
simiarum omentum mediam inter
homines & canes rationem forti-
tum 496. 41
simia pulmone decepta Galenum,
etiam hominis pulmone quintum
lobum attribuit 531. 56
simiarum sacri ossis & coccygis deli-
neatio. 80. 38. descriptio 81. 37
simiarum sectione delusus Galenus,
aliorum Anatomicorum placita ue-
ra sepe euertere aggressus. 299. 50.
uide. Galenus simiarum sect. delu-
sus, &c.
similia corpora 286. 1
sinus, ad quem decimus femur mo-
uentium musculus uoluitur. 131. 22
sinus, quo crassissimus corporis ner-
uus fertur 131. 16
sinus in uertice diuersa serie 54. 53
sinus articulationis nomine non pa-
rati 11. 21
sinus ossibus quibusdam peculiaris.
2
sinus prima uertebra, tubera secun-
de excipientes 66. 4
sinus, seu acetabula in ossibus quæ-
to
sinuum capitis ratio 54. 3. inde
sinuum medullam continentium ap-
pendices non esse opercula 7. 40
sinuum in ossibus & capitem usus.
10. 46 ac differentia. eadem.
50.
solis calor in suspensis corporibus
uis 585. 21
solum pedis 168. 54
* somni arteria 296. 45
σφοδρὸν dentes 167. 22
spatula 167. 54
speciei propagande Naturam proui-
disse 519. 45
σπερματικὸς πόρος 525. 1
σφαγνὶ pectoris ossis 92. 22
* σφαγιλλὸς uenæ 270. 10
sphaerica figura iniurijs ferendis om-
nium pertinacissima 995. 31
σφλεγεὶς os 1. 37. & 23. 33. &
167
σφυγὰ. 168. 41. neutro & foeminino
genere 45
σφυγὰ perperam à Galeni interpre-
tibus talos uerti 140. 21
spina 167. 31
spina cur appellatum tibi os. 140. 56
spina scapulae. 163. 2. eiusdem appen-
dix 5. & 6. 24
spina sex humiliorum ceruicis uerte-
brarum 68. 22
spina uertebrae 59. 1

spinarum appellatio 57. 28. & 99. 50
spinarum apicibus obnata carula-
go 59. 4
spinarum in uertebra ductus 75. 11
spiritus animalis ubi elaboretur.
622
spiritus animalis per uasa distribu-
tio quæ fiat 623. 7
spiritus in aquam conuersio in cor-
dis inuolutio, quibusdam asserta.
585
spiritus uitalis fons cor 594. 56
spiritui uitali subseruientia membra,
eorumque ratio 569. 27. inde
σπινδύλοι 167. 41
σπινδύλος. 9. 30. & σπινδύλοι 167. 31
squamae formis conglutinatione. 21. 29.
& 23. 7. & 25
squamae temporum commissurae.
27. 44 cur ita dictæ ead. 54
squamae conglutinationes cur reli-
quarum futurarum specie non com-
pingantur 28. 9
squamosas conglutinationes in exteri-
ori capitis superficie elatius quàm
interiori ascendere 29. 17
* squamosæ futuræ 166. 34
σαφελὴ cur pro gargareone 580. 15
* σελιγγία dicta uena. 267. 2. & 276. 52
σεφενὶ 166. 22
σεφενία futura 166. 27
σεφον 88. 43. & 167. 43
σῆδος 88. 43. & 167. 44. & 168. 16. 54
σῆδος etiam de palma & pedio dici.
120
σῆδος pedis 148. 35. & 168. 54
σολίδης 237. 23
stomachus, σμάχος. 387. 49. & 388. 7.
uide. Venterculus.
stomacho adnata crebro glandulae.
389
stomachi anterior & posterior facies
357
stomachi appellatio 153. 45
stomachi examen 603. 5
stomachi fibræ cur duplices solum.
388
stomachi obliqui ductus usus. 389.
27
stomachi oris clypeus 167. 43
stomachi situs & incessus 388. 23
stomachum non eodem cum arteria
magna uti foramine septi. 388. 36
stomachum non esse angustiore
quàm uentriculo continuatur. 389.
15.
stomachum uulgo strophulae 245. 30
styloides. siue stylo scriptorio simi-
lis processus. 8. 31. & 23. 30. & 31.
40. & 112. 5. & 166. 56. & 168.
14
stylorum pro sectione descriptio. 236.
39 delineatio 235. 49
* subceni arteria 296. 45
Suidæ in laryngis. dictione senten-
tia explosa 579. 19
summus humerus 167. 55
summi humeri appellatio, et usus, ui-
de. Humerus.

supercilia 11. 2
sura quid 138. 26. & 168. 40
sura tibiae uenter 138. 30
* suram constituentes musculorum
uentres. 245. 28. & 248. 24
suspendij præfagiū ex umbilici pro-
gressu collo obductio 383. 44
suspendorum oculos solum ab au-
bus lacerari, non cutem, aliter quàm
uulgus putat 161. 54
sutura 12. 22. & 15. 53
sutura coronalis. 21. 16. lambdoeides,
&c. ead. 19. & 22. inde
sutura frontis os à maxillæ ossibus di-
rimens 29. 43
sutura octauum capitis os circumscri-
bens 28. 22
sutura omentum anterioris uentricu-
li fundo committens. 377. 19. & 356.
sutura sagittalis ead. 54
sutura capitis figura 20. 4
suture cuneiforme os circumscriben-
tis interualla, &c. 23. 21. inde
sutura interuallū cuneiformi et fron-
tis ossi commune 29. 36
sutura naturalis figure capitis cuius-
modi 26. 38
sutura capitis ossibus, & alijs com-
munes 28. 32
suture non naturalium capitis figura
rum cuiusmodi 27. 29
sutura, σαφα. 166. 25. earumque nomi-
na. ead.
sutarum appellatio 39. 18
sutarum capitis delineatio. 24.
& 25. 4. & 37. 14. inde. & 38. 17. in-
de. earundem ratio 11. 47
sutarum coitus qualis 16. 47
sutarum maxillæ superioris ratio.
40. 1. inde, ad finem usque Cap.
sutarum numerus. 28. 20. & inter-
ualla 29. 11. inde
sutarum uoce ueteres etiam harmo-
nias complecti 16. 14
sutarum usus 26. 27
suras capitis etiam in interna cal-
uarie sede conspici 27. 55
sutarum destituta quedam capita.
5
symphysis 12. 22. & 16. 15
synarthrosis 12. 20. 36. & 13. 18
synarthrosis motus qualis 17. 3
synarthrosis uoce quomodo usus
Galenus 120. 27
synchondrosis 12. 43. & 16. 47
synchondrosis ossa 166. 38. 42
συννέωσις 16. 34
synsarcosis 12. 39. & 16. 41. &
17
sypho pro sectione parandus. 236.
42. delineatio 235
σύριγγος 58. 13

T
Actus instrumentum.
650
tactus toto corpore fu-
sus, cur 19. 12
talus, ασφάλος et ασπίς
145. 23 & 168. 43
tali

tali ceruix 10. 17
tali connexus. 15. 46. ad calcē. 146. 27.
cum osse cymbam referente articu-
lus. 146. 25
tali cum calce commissurarum sinus
146. 34
tali delineatio. 5. & 6. 5. & 142. & 143. 6
tali sinus, quibus à tibia osse & fibu-
la ligamēta affumit. 146. 14. & qui-
bus tendines deducit ead. 20
tali situs, ipsiusque cum tibia osse & fi-
bula articulationis ratio 145. 40
tali tuber cur τῆτροπος, siue quatio
dictum. 145. 46. 50. quale in cani-
bus 146. 1
tali ante sectionem tactui non oc-
currere 140. 12
tali falsò appellari à quibusdā exte-
riorem malleolum 140. 17
tarsi 168. 50. & 238. 27
tarsi descriptio 147. 49. inde
tarsi ossa. 148. 1. eorundem forma &
quantitas uaria ead. 17
tarsi ossa quot 162. 47
tarsi ossium delineatio 5. & 6. 4
ταρσος
ταρσὺν appellatio 150. 29
temporum lineamenta musculosa
250.
temporis os. 21. 33. eius processus. 22.
7. 24. & 23. 14. & 36. 43
temporis ossis linea 23. 49
temporum ossis cavitates. 31. 30. pro-
cessus iugalis ossis portionem con-
stituentis ead. 47
temporis ossis processus 33. 17
temporum ossa. 29. 57. eorumque cir-
cumscriptio 31. 22. & 166. 48. 54
temporum ossa lapidea appellata,
quæ 33. 41
temporum ossa qualia esse oportue-
rit 28. 12
temporum ossium anse 167. 10
temporalis musculi examen 603. 42
temporalis musculo, quot neruorum
propagines offerantur 327. 15
temporalium musculorum latione
quæ mala inducantur 33. 27
temporales plagæ cur stuporiferæ
Hippocrati dictæ 33. 30
temporales suturæ 166. 34
temporalibus musculis quomodo
Natura prospexit 33. 24
tendo latefcens plātæ cuti subnatus.
quare, Pedis planta. 221. 42
tendo ligamento, non neruo respon-
det 221. 42
tendinis sub uola manus latefcens
descriptio. 302. 27. administratio.
* 222.
tendines nuncupati Musculi, qui
267.
tendines, Nerui appellatione dicti
315.
tendinū in musculis differētis. 228. 44
tendinum, manus digitos, ac manū
ipsam mouentium traditio, sub cu-
iusque musculorum traditione quæ-
ratur

tendinum pedis traditio, ac digito-
rū, sub Musculis pedis quæratu-
ris, uertebra 167. 35
τῆτρον unde 315. 35
tergum 167. 31
testis caput quid Galeno 522. 45
testis dextri uena à caue caudice. 526. 1
testis inuolucrum intumum cuiusmo-
di 522. 27
testis musculus exteriori ipsius inuo-
lucro innatus 522. 16
testis tunica exterioris apertio. 555. 39
testem interdum unum, interdum tres
etiam reperiri 521. 21
testem sinistram petentiū uasorum
ortus examen 555. 9
testes cerebri, ac eorundem descri-
ptio 638. 19
testiculorū malum granatum. 168. 29
testes mulierum cuiusmodi. 535. 25.
eorundem inuolucra 38
testium muliebrium musculorū de-
scriptio, quare, Vteri musc.
testium muliebrium ratio 537. 51
testium muliebrium situs delineatio
377. 12. & 378
testium constructionis ad iecur col-
latio 525. 41
testiū delineatio. 372. & 373. 50. & 374
testium in uiris musculorum descri-
ptio. 285. 35. eorum usus. ibid. 51.
administratio 286. 31
testium & penis à suis inuolucris de-
scriptio in administranda Anatomē
555.
testium & uasorum seminalium exa-
men 555. 46
testium cum suis musculis delinea-
tio 372. & 373. 10
testium inuolucra utriusque testibus
communia. 524. 34. priuata utriusque.
ead. 45
testium musculi, non recte ab Arabi-
bus traditi 286. 4
testium situs, ac numerus. 521. 19. for-
ma. ead. 23. substantia 26
testium situs examen 555. 28
testium substantia seminis procrea-
trix 525. 38
testium substantiæ, insertæ uenulæ
521.
testium uenæ cuiusmodi, earumque
ortus. 522. 55. inde. & cum arteria
connexus. 523. 43. & 524. 12.
testium uirilium ratio 520. 5
testiū uasa duplicia cuiusmodi 520. 7
testibus nullam generandi seminis
uim tribui ab Aristotele 527. 16
testibus sanguinem ac spiritum defe-
rentium uasorum numerus & or-
tus 522. 54
testudinatum dictum corpus cere-
bri 636. 37
τῆτροπος tali tuber, cur dictum 145. 50
tharuca 168. 30
θαλα, papilla 545. 44
Theod. Gaza, an recte mescenterū la-
tes uerit 504. 5
Theodori Gaza lapsus 155. 4

theologis scholasticis frequentior de
genitalibus & semine, quàm medi-
cis, sermo 531. 22
theologos sibi solis uendicare de ani-
marum immortalitate disputatio-
nem 126. 48
Theophilum parum Anatomici, locus
reprehensus 506. 50
Theriacæ caput, φασγὶν 19. 28
thorax quid. 88. 38. θώραξ. 43. & 167.
44. &
thorax pro corporis trunco Aristo-
teli 389. 41
thoracis amplitudinem intersepien-
tium membranarū examen. 599. 57
thoracis cavitatē intersepiētes mem-
branæ. 572. 9. inde
thoracis creandi artificium admirabi-
le. 88. 45. inde. & 89. 37
thoracis ex sinistro latere expressio.
559. 12. item anterioris 560
thoracis fabricæ quatuor scopi. 89. 40
thoracis ligamentorū traditio. 294. 45
thoracis motus cuiusmodi 89. 1
thoracis motus uoluntarius 286. 50
thoracis motū, an musculi brachium
aut scapulam mouentes, adiuent
292. 47. & 293. 13
thoracis musculi intercostales. quæ-
re. Intercost. musc.
thoracem mouētes musculi, necessa-
riū facti. & eorundem ratio 287. 16
thoracem mouentium musculorum
administratio. 293. 18. eorundem
delineatio. primi. 185. 30. secundū.
172. 5. tertij. 201. 10. quarti. 204. 14.
quinti. 201. 35. sexti. 195. ult. in-
tercostalium musculorum delinea-
tio 188. 28
thoracis motorum musculorum de-
scriptio. 286. 50. primus. 287. 24.
secundus. ead. 31. tertius in homi-
ne, simiæ quartus. 288. 14. quartus,
simiarum sextus. ead. 56. quintus
hominis, simiarum septimus. 289. 19.
sextus hominis, simiæ octauus.
ead. 30
thoracem mouentium musculorum
enumeratio. & quādo suo fungan-
tur illi munere 292. 40
thoracem mouentium musculorum
numerus uniuersus. 287. 18. & 292.
40. & quando singuli functionē
obeant ibidem
thoracem mouentium musculorum
sex, non intercostaliū functio. 287.
primi. ead. 29. secundū. ead. 43. ter-
tij. 288. 29. quarti. 289. 18. quinti.
ibid. 29. sexti. ibid.
37
thoracis musculorum septimi, lateri
utriusque communis delineatio 191. 42
thoracis musculis septum quoque ad-
numerat, & eius traditio tota. 290.
45. quare item, Septum
thoracis situs ratio 388. 1
thoracis ossium descriptio & figura.
85. 54. inde. & 86. 7. & 88. 45. inde
& 89.
thoracis uertebrae & costæ 56. 51
Mm 5 thoracis

I N D E X.

thoracis vertebrarum foramina. 70.45
thoracis vertebrarum figura. 71.25.
uide, Vertebræ thoracis.
Thracum renuendi mos retrorsum
flexo capite. 63.30. & 67.10.
* *θυρεος*. 261.39. * & 282.18
θυρεος cartilago. 153.22
θυρεος os. 132.8
tibia. *λενις*. 138.24. & 168.36
tibia os. ead.
tibiae, & tibiae ossis discrimen. 138.27
tibiae appendix. 8.1
* tibiae motus quot. 231.1. super his
Galenii sententia uaria. 230.45
* tibiae os ad fibulam necentium li-
gamentorum descriptio. 253.30.
administratio. 256.34
tibiae os, spina appellatum. 140.56
tibiae ossis ad femur articulo. 138.
34. inde. & 139.15
tibiae ossis appendix & processus. &c.
138. 31
tibiae ossis secundum ipsius longitu-
dinem, figura. 140.54
tibiae ossis sinus & tubera, quibus ta-
lo articulat. 139.41
tibiae ossium figura. 136. descriptio.
137.6. & 138.22. inde
* tibiā mouentium musculorū ad-
ministratio. 236.16. primi. ead. 34.
secundi. ead. 37. tertiū & quarti.
ead. 48. quinti. 56. sexti. 236.24.
reliquorum trium. 237.9. eorum-
dem delineatio. primi. 180.26. se-
cundi. 213.17. tertiū. 199.48. quar-
ti. 199.50. & 205.1. sexti. 180.29. se-
ptimi. 186.35. octauū. ibid. 39. no-
ni.
* tibiā mouentium musculorū de-
scriptio. 230.3. primus. 231.11. se-
cundus. ead. 29. tertius. ead. 50.
quartus. 232.18. quintus iuxta Ga-
lenū. ead. 51. iuxta ueritatē. ibid.
sextus. 234.22. septimus, octauus,
nonus. 235.6
* de Tibiā mouētibz musculis, Ga-
leni sententia uaria. 230.8
tibiā petētes nerui. quare, Nerui.
timidis iecur maius datum. 507.10
tintinabulum pro gargareone. 580.13
tirus quid. 494.39
τις dentes. 167.17
tonillæ, earumq; usus. 389.22
tonillæ faucium, quæ. 579.46
tonillarum examen. 604.12
* torcular cerebri. 309.45
trachametra maior. 168.30
τραχηλος. 10.11. & 167.34
τραχηλος, processus. 592.5
τραχηλος mamillarū parum recte Ari-
stoteli asserit. 544.16
τραχηλος *μύγας*. 168.29
τραχηλος femoris processus. 134.56
tunica costas succingens quid. 570.21.
eiusdē nomen, ac situs. ead. 29. ma-
gnitudo. 35. figura. 40. superfi-
cies quales, quisq; earum ad alias
partes nexus. 50

tunica costas succingens, altera uete-
ribus dicta, quæ. 295.2. & 571.39
tunica cost. succingentis foramina. 571.14. substantia. ead. 22
tunica costas succingentis secundæ
examen. 603.32
tunica costas succingētis usus, eius-
demq; constructionis ratio. 571.48
tunicarum costas succingentium ad-
ministratio. 294.43
tunica oculi, uide, Oculi tunica
Turcarum anulus, quo sagittantes
utuntur. 154.7
Turcæ sellæ cuiusmodi. 593.30
turcorum telorū triangulares cuspi-
des cuiusmodi. 592.8
Turdulorum gentis quosdam septe-
nis costis creati. 89.55
τυλας cerebri substantia. 632.34
tympanum ossa. 166.54
τυλας foramen. 53.12
τυλας intestinum cuiusmodi. 500.9

V
Accini uteri cornua. 532
50
uaccini uteri delineatio. 382.
uaciformis plexus. 2
524
uaricoli corporis delineatio. 374.
& 375. 23
ualis semen à teste ad uelicæ ceruicē
deferentis historia. 524.17
uaforum appellatio, neruis attribu-
ta. 317.53
uaforū per lienis corpus series. 512.6
uaforum testi materiam deducentiū
ortus ratio. 525.54
uaforum testibus sanguinem accipi-
entem deferentium numerus & or-
tus. 522.54. & an maior dextri late-
ris quā sinistrae implexus. 523.50
ubera. uide, Mamillæ.
uenalis arteria. uide, Arteria uenalis.
uenalis arteriæ descriptio. 590.25.
eiusdem appellatio. ead.
* uena quid. 257.29. qualiter à mem-
brana eius corpus differat. ead. 31
* uena, corpus instrumentariū. 257.34
* uenæ cōpositio, eiusq; ratio. 258.27
* uenæ tunica ascititia, quæ. 258.41
uenæ usus. 258.55
* uenæ arterialis descriptio. 312.11.
delineatio. 311.24. & 590.17. appel-
latio. ead. 19
uenæ arterialis examen. 601.13
uenæ arterialis membranæ cuiusmo-
di. 592.36
uenæ arterialis, eiusdemq; orificij de-
lineatio, ubi quærenda. 589.42
uenæ arterialis orificij, ac membra-
narum examen. 602.30
uenæ arterialis pulmonis insertæ deli-
neatio. 568
uenæ arterialis principij. 564.19. inde
uenæ arterialis usus. 583.12
uenæ axillaris distributio delineata.
271.
* uenæ axillaris ortus delineatio. 269.37

* uenæ axillaris per brachium series.
285.35. & 280.27. distributio in trun-
cos præcipuos duos, cæteris igno-
ta. 280.46. portionisq; qua in imū
mergitur series. ibidē. portionis
qua cutem subit series. 287.6
* uenæ axillarem constituentis ortus.
282.
* à Vena quæ axillam petit sparsi ra-
mi, priusquam illa brachium sub-
eat. 283.7
uena caua. uide, Caua uena.
uena caua primum cordis uas. 590.16
* uenæ caua per collum caputq; se-
ries. 283.37
uenæ caua p crura distributio. 291.1.
femur petentes radices duæ. ibid.
radicis minoris series. 290.16. ma-
ioris radices series. 291.15
* uenæ caua per crura distributæ de-
lineatio. 274.11. per pedes. ibid. 43
* uenæ caua distributionis descri-
ptio, ab epate ordiēda cur. 276.28
uenæ caua exortus, & ad iecoris gib-
bum in duos trunco distributio-
nis falsa hæcenus traditio. 507.8
* uenæ caua, quæ gibbo epatis adna-
scitur, delineatio. 269.4. qua in
dextrū cordis sinum tendit. ead. 17
* uenæ caua parus eius quæ supra ie-
cur consistit expolita distributio.
278.
* uenæ caua in iecore series. 276.43
* uenæ caua ad iugulum progressus
expolitus. 282.15
uenæ caua membranæ. 591.36
uenæ caua orificium. 590.4. eiusq;
delineatio, ubi quærenda. 589.42
uenæ caua orificij in corpore pertinentis
usus. 596.37
uenæ caua ortus, an à corde. 589.51
* uenæ caua ortus, apud autores con-
trouersus. 275.7. item apud Gale-
num uariis. * 281.4. & unde eam
enasci oportuerit. ead. 32
* uenæ caua ortum à iecore esse, im-
becilliter à Galeno confirmatum.
275.14. & quo pacto, deinceps
* uena caua, quo pacto portæ uenæ
committatur, & in iecur ramos dif-
fundat descriptio. 275
* uenæ caua supra os sacrum bipar-
titæ, delineatio. 273.28
* uenæ caua iuxta sacri ossis summā
regionem distributio. 289.33. quā
per foramen ossis pubis femur pe-
tit. 290.13
* uenæ caua pars septum transiens,
ea quæ sub iecore consistit archior
non est. 278.11. contra quā Ga-
lenus prodidit. ibid. & 275.23
* uenæ caua per septum transeun-
tis descriptio. 278.46. in septum
rami. ead. 49. in cordis sinum de-
xtrum adaptio. ead. 51
* uenæ caua ad partes quæ infra se-
ptum sunt, distributio. 288.21. ad
renum inuolucra. ead. 28. ad renes
ipsos. ead. 36. ad lumborum uer-
tebras. 38

I N D E X.

tebras. 289.27
* uenæ caua nomina. 276.52
uenæ caua situs delineat. 370. & 371.9
* uenæ caua totius per uniuersum
corpus distributæ, delineatio. 268
* uenam cauam constituentium, eq;
iecore ductarū uenarū, congressus
qua iecoris parte fiat. 277.6
* uenam cauam sustinentis pulmonis
fibra, Galeni figmentum. 280.31
* uenæ communis constitutio. 287.14.
series. ead. 39
* uenæ communis delineatio. 271.55.
& 272.14. diuisio. ead. 18.
* uenæ coniugis expers dicta. 279.28.
& 358. & 359.50
* uenæ coniugis expers, quo pacto à
caua educenda fuerit. 279.12
* uenæ sine pari delineatio. 269.28.
eiusdem uaria distributio expolita.
279.35. & 45
uenæ coniuge carentis examen. 600.
56. & 602.3
* uena Coronaria dicta. 278.56
* uenæ Coronariæ delineatio. 269.23
* uenæ superiora costarum interual-
la petentis, descriptio. 282.26
* uena Crassa dicta Hippocrati. 272.33
* uena decolationis. 296.44
* uena ante paruum digitum & anu-
larem, humerariæ foboles. 286.23
* uenæ Humerariæ per brachium se-
ries. 285.35. iuxta cubiti articulum
ead. 56
* uenæ humerariæ ortus, & priusquā
brachium subit series. 284.7
* uenæ humerariæ orientis deline-
atio. 271.7. & totius series. ead. 12
* uena iugularis interior, eiusq; se-
ries. 283.45. exterioris ortus. 284.
7. eiusq; series. ead. 22
* uena iugularis interna, quibusdam
falso dicta. 284.48
* uena minor Aristoteli dicta, quæ.
259.34. & 294.51
uenæ & arteriæ, in musculorum fa-
brica, usus. 220.35
uenæ & arteriæ in testis substantiam
implexus, &c. 524.12
uena portæ. uide, Portæ uena
* uenæ portæ descriptio. 264. ramo-
rū in iecoris substantia series. ead. 1.
extra iecur distributio. 264.12. in
bilis uesciam. ibid. ad uentriculū.
ead. 17. ad intestinū duodenum.
ead. 37. in duos trunco principa-
les scissio. 264.19. trunci sinistrae se-
ries. 264.50. dextri. 266.5. distri-
butionis totius ratio. ibid. 35
* uenæ portæ nomina. 266.53
* uenæ portæ ortus, ac distributionis
delineatio. 62
* uenæ portæ rami sanguinem me-
lancholicum expurgantes. 267.14
* uenæ portæ, sanguinem non confi-
ci. 267.5
* de uena umbilici locus, ob Galenū
aduertendus. 294.23
* uenæ umbilici nudæ delineatio. 293.
38

* uenæ & arteriarum umbilici descri-
ptio. 294. ortus. ead. 7. ductus.
ead. 13. usus. ead. 28
* uena qua uterus & mamillæ comu-
nicant. 290.41
uenæ albæ Celsi, quæ. 518.51
* uenæ apoplectice, iuueniles, orga-
nicæ, peniles, subeticæ, uertigino-
sæ, quæ. 270.15
uenæ & arteriæ coli & recti intestini
501. 40
uenæ & arteriæ renibus oblatæ. 515.15
uenæ graciliū intestinorum. 499.38
uenæ omentum implicantes cuius-
modi. 496.44
* uenæ puellarum hymen constituen-
tes. 290.13
uenæ, quæ inciduntur. 234.14
uenæ seminales, an à renum uenis
orientur. 523.15. earumq; ductus.
ead. 17
* uenæ somni dicte. 270.17
* uenæ substantiæ, cerebri non inna-
scuntur, sed membranis ipsius im-
plicantur, & quo pacto. 307.13
uenæ, tempore Aristotelis, Platonis,
Hippocratis, quæ. 259.20
uenæ uentriculū petentes. 592.22.
inde
uenarū Anatomes ratio. 552.4. inde
* in Venarū arteriarumq; serie Na-
turæ artificium. 260.46
* uenarum quæ per brachiū distribu-
untur appellationes uariæ. 272.28.
axillaris. 272.30. asellaris. ibid. 56.
auris. 276.9. basilica. 272.57. & 273.
8. capitis uena. 272.34. cephalica.
ibid. 53. communis. ibid. 42. corpo-
ralis. 273.12. cubiti interior. 272.
exterior. ead. 34. funis brachij. 272.
56. & 273.8. humeraria. 272.34. ieco-
raria. 272.32. lienaria. ibid. 33. Me-
dia. 272.39. media, mediana. 273.
12. nigra. 272.57. & 273.8. oblique
dictæ uenæ. 272.41. *ομιαία*. ibid.
34. ocularis. 273.8. saluatella. 273.5.
salubris. ibid. spatularis. 272.51
* uenarum sex, caluariam ingredien-
tium descriptio. 306.43. earū quæ
in primū duræ membranæ sinū unā
cum arterijs exhauriuntur. 307.49.
tertiæ uenæ series. 310.3. quintæ ac
sextæ. ibid. 11. omnium deline-
atio. 305.47
* uenarum cerebri delineatio. 305
* uenarum cutem pedis ac tibiæ im-
plicantiū series, quo pacto discēda.
293.16. earundē nomina. ead. 30.
uenarū diductibus subditæ glandu-
læ, quare, Glandulæ
* uenarū quibus purgationes men-
struū uirginibz promanare credun-
tur, expolitio. 290.9
uenarum ex iecore prodeuntium se-
ries. 507.19
uenarum in intestinis ratio. 503.35
* uenarum in pede consistentium se-
ctio imperitæ à medicis distincta.
293. 24

* uenarum iugularium appellationes
uariæ. 270.13
* uenarum iugularium delineatio.
interioris. 270.6. exterioris. ead. 9
uenarum mamillis exporrectarum
series. 544.31
* uenarū manus extremæ cutem im-
plicantium series uaria. 287.53
uenarum per abdominis musculos
repentium administratio. 549.35
uenarum per abdominis regionem
inter cutem & carneam membra-
nam excurrentium administratio.
549. 10
uenarum per iecoris substantiam di-
gestarū, cur tenuior tunica. 508.37
uenarum per manum tendentiū exa-
men. 656.26. per crura. 657.49
* uenarum quæ inter pollicem & in-
dicem, inter anularem & minimū
habētur, ignorata series apud Me-
dicos. 288.2
* uenarum renes petentium delinea-
tio. 273.15
* uenarum seminalium delineatio,
dextræ, sinistrae. 273.21
* uenarum seminalium series, in ui-
ris. 288. sinistra. ead. 48. dextræ.
289.4. in mulieribus. 289.21
* uenarū series in cubito quoq; ut
in cute manus extremæ persape-
uarians. 288.8
* uenarū sub pectoris osse deorsum
repentium descriptio. 282.30
* uenarum totius animalis numerus
quis sit. 260.20
uenarum uentriculū munus. 493.2
uenarum uelicæ distributarum ra-
tio. 518.28
uenis & arterijs ex iecore & magna
arteria excurrentibus, quantum
subseruiat mesenterium. 504.34
venas musculis ad extimam tantum
superficiem adnasci. 595.47
uenas nullas intestinis à caua propa-
gari, contra quā Galenus tradit.
504. 49
ueneris hortus, herba. 539.27
uenter & uentriculus, cur *γαστήρ* &
κοιλία Græcis. 389.31
uenter inferior qui
uentris fabricæ solertia. 89.32
uentris mappa. 494.39
uenterculus. uide Stomachus.
uenterculus cerebri Galeno. nūc me-
dius, nunc postremus, præstator
dictus. 636.26
uenterculi cerebri anterioris nō sunt
olfactus organa, ut putabat Gale-
nus, & quædam alia. 634.10
de Venterculis cerebri confutata re-
centium sententia. 623.19
uenterculorū cerebri administratio.
primorum. 652.33. tertiū. 653.14.
quartū. ibid. 51
uenterculorū cerebri delineatio, ubi
quærenda. 633.34
uenterculorū cerebri descriptio. 633.
32. numerus. ibid. 42. dexter ac
sinister.

I N D E X.

sinister, 633. 45. communis amborum
cavitas, qui tertius est uentriculus.
634. 39. quarti uentriculi historia.
635. 3. quid singulis insit. 635. 30.
quis sit usus. 636. 7. tres priores te-
nuis membrana non succingi. 635.
40. à tertio uentriculo educi me-
tus. 364. 47
uentriculorum cerebri septum. 363. 6.
eius descriptio. ibid. usus. ibid. 19
uentriculus cordis dexter, cur sangui-
neus appellatus 596. 20
uentriculus cordis sinister, cur spiri-
tuosus, aëreus uel appellatus 598. 5
uentriculus, cur sub thorace locatus
387.
uentriculus rex corporis quibuscum-
dictus 494. 7
uentriculi superiori omenti membra
na tecti, descriptio 358. 17
uentriculi anterior pars 357. 12. & 356
uentriculi anterior & posterior faci-
es. 367. interior 368
uentriculi anteriori sedis nullā omen-
ti partem obduci 494. 22
uentriculi capacitatis & tunicarum
examen 554. 8
uentriculi eximendi ratio, in Anato-
me 553. 38
uentriculi forma. 390. 3. inde. & 506. 8
uentriculi fundus, an carnosior 392. 10
uentriculi historia 389. 30
uentriculi munus 385. 5. & 493. 56
uentriculi munitis qui subserviāt par-
tes ei accumbentes, atque ita illius ad
alias partes contactus 494. 12
uentriculi nerui 493. 12. eorumque u-
sus ead. 31
uentriculi nutrimentum cuiusmodi
494.
uentriculi octo facultates. 493. 56.
& 494.
uentriculi officia 365. 5. & 366. 19.
& 390. 6. 21. eorundem non par am-
plitudo. ead. 41
uentriculi superius orificium 370. 16
ad Ventricle inferioris orificiū glan-
dulosa caro cuiusmodi 391. 2. inde
uentriculi protuberās in orificiis sub-
stantia. 391. 18. eius usus. ead. 25
uentriculi os inferius, cur superiori
arcuatus, & quanta eiusdem ampli-
tudo in quibusdam 390. 41. inde
uentriculi quantitas 391. 38
uentriculi sedis descriptio. 356. 17. &
figura. 360
uentriculi situs 389. 35. eiusdem exa-
men 551. 14
uentriculi substantia, forma, ac tuni-
cae 388. 14
uentriculi substantia, quibus forme-
tur tunica 391. 44. inde
uentriculi superficies 391. 28
uentriculi tunicarū series, numerus,
ac natura 367. 42
uentriculi uenarum munus. 493. 2.
inde. & arteriarum ead. 6
uentriculum nullis cellulis abundan-
te 391. 36

uentriculum petentes uenae ac arte-
riae 392. 22. inde
uentriculum quinq; iecoris fibris ap-
prehendi, unde ab Anatomicis tra-
ditum 506. 47
uentriculum sedis, non esse contigu-
um 502. 13
uermis imaginem referentium cere-
bri processum traditio. 639. 11. deli-
neatio ubi spectanda 638. 55
uermiformes cerebri processus, nul-
lum habent motum 216. 15
uermiformes processus, continentes
tendines pro mente Galeni, qui
639.
uermiformium cerebri processuum
administratio 653. 54
uermiformium processuum usus à Ga-
leno mirabiliter traditus. 639. 9. à
recentioribus perperam ead. 23
uerterbra 9. 26. 29
uerterbra superior, inferiori maior
63.
uerterbrarum thoracis quandam su-
pra, infraque ab alijs suscipi 72. 51
uerterbras thoracis tredecim sepius
occurrere, quam undecim 89. 47
uerterbras dorsi necessitatem ligamēta.
quare, Dorsi uert.
uerterbras ginglymo articulari quo-
modo à ueteribus dictum 15. 18
uerterbras in pueris pluribus consistere
ossibus 71. 3
uerterbrum 9. 26
uerticis os sinistrum 36. 43
uerticis ossa. 21. 32. & 23. 11. &
eorumque circumscriptio, 30. 4.
& 166.
uerticis ossium situs 23. 15
uerticis sedem urendi, aut tenebran-
di temeritas 54. 55
uerticis sinus 54. 53
uerticulum 9. 30
uerticuli 167. 32
uefct quid 388. 9
uelica urinae receptaculum, eiusque si-
tus ac forma. 517. 41. 50. substantia ac
fibræ. 518. 2. uenae, arteriae & nerui
ead. 23
uelicæ cavitatis delineatio 380. 14
uelicæ ceruicem ambiens musculus
372. & 374. 1. & 226. 34. & 225. 28.
eiusdem descriptio. * 227. 44. in
uiris. ibid. in mulieribus. ead. 51.
usus. ead. 55. administratio. 229. 28.
delineatio in uiris, 226. 34. & 225. 28.
in mulieribus 227. 41
uelicæ situs delineatio. 370. & 371. 36.
& 372
uelicæ fundus 356. & 357. 11
uelicæ tunica, cur durior 518. 16
uestigium 148. 36
uelicæ ceruicis musculi, ipsiusque ueli-
cæ fundi, & ceruicis examē. 556. 44
uelicæ ceruicis pars uteri ceruicis in-
serta 381. 31
uelicæ ceruicis per glandosum cor-
pus transitus 525. 26
uelicæ ceruicis semini urinaeque com-
munis delineatio 374. & 375. 7
uelicæ

I N D E X.

uelicæ ceruicis seu colli nō eadem in
uiris & mulieribus ratio 519. 24
uelicæ collo adnati corporis glando-
si usus 526. 38
uelicæ cum seminarijs organis exe-
ctæ delineatio. 374
uelicæ & uteri forma quatenus eadē
530. 35
uelicæ & uteri situs delineatio. 377.
uestigium 168. 54
uetula os 167. 40
uespertilionis alis similes processus.
21. 38. & 23. 15. & 25. 51. & 167. 7
uini musti feruentis ad iecoris sangui-
ficationem comparatio 508. 18
uirginalis dicta uena 293. 30
uirile semen primariū hominis prin-
cipium 520. 38
uirilis mēbris structura. uide, Penis.
uiorum capita à mulierū capitibus
non perpetuo futuris uariare. 26.
47.
uitreus humor dictus 646. 51
uita quibusdā dicta foetū inuoluens
membrana 543. 4
V I T S T R I T O N I V S Athe-
sinus 538. 13
uiorum sectionis ratio, & quid ea
praestet 658. 27
ulna quid 110. 50. & 168. 3. 5. 10
ulnae ad brachiale ductus, inferio-
risque ipsius sedis historia. 112. 1. inde
ulnae ad humerū articulationi, ipsiusque
hic processum & sinus descriptio.
110. 53.
ulnae ad humerū orbita flexus 106. 10
ulnae appendix. 8. 3. eiusdem proces-
sus commentum 8. 30
ulnae cum radio connexus cuiusmo-
di in animalibus. aliquot. 113. 9. inde
ulnae delineatio. 108. & descriptio.
109. 5.
ulnae processus anterior & posterior
109.
ulnae processus, lappinae. 106. 17
ulnae processibus nulli appendices
8.
ulnae secundum ipsius longitudinē
forma, & impressiones quaedam.
112. 20. eiusdem cognoscendae uti-
litas. ead. 52
ulnae sinus humeri rotulam excipiens
109.
ulnae substantia solida, &c. 115. 11
umbilicus Veneris herba 539. 27
umbilicus an corporis mediū. 595. 13
umbilici figura & descriptio. 355. 17.
& 356
umbilici à peritonæo liberati figura
356.
umbilici uasorum administratio. 549.
57. eorumdem praefectio. 550. 31.
eorundem progressus, ac nodi cui-
usmodi. 383. 42. ex eodem praefi-
gia. ead.
umbilici uasorum unā cum foetus in-
uolucris, examen 558. 21
umbilici uenae, arteria. quare, Vena,
arteria. 539. 19. 39. inde

umbilici uena in iecur porrecta. 356.
& 357.
umbilici uena secur peritonæo con-
necti 507. 52
umbilicum non esse corporis mediū
382.
in Umbilicum pertinentium uenarū
& arteriarum series 543. 20
ungues calente aqua auferendi ra-
tio 158. 13
ungues ex quibus gignantur. 150. 11
ungues sensus omnes expertes. 150. 9
unguium eadem quae cartilaginū
substantia 4. 46
unguium figura & descriptio. 149. 34
43. usus, ac natura. 51. nexus. 150. 1
unguium nerui. 150. 7. & incremen-
ta ead. 13
unionum à quodam deglutitorum
historia 390. 49
uocis generatio cuiusmodi 578. 7
uocis materia 62. 56. optima quae
583.
uocis organum praecipuum aspera
arteria 577. 2. 50
uocis organum praecipuum, laryn-
gis lingua 154. 47
uocis organum praecipuum quod sit
iuxta Galenum 261. 33
uocis plectrum gargareon 580. 30
uocem nō edere collo carentia. 62. 57
uolae mediae superstrata carnea sub-
stantia descripta 303. 44
uolulus cuiusmodi intestinum. 499. 7
uolulus meatus, eiusque ratio 542. 25
urina serofus humor 514. 31
de Vrinae excolatione medicorum
commentum 515. 46
urinae foetus meatus. 357. 10. & 356. &
378. 17. & 518. 36
urinam foetus deducens meatus ra-
tio 542. 25
urinae seminis communis meatus.
528. 22. eiusdem separati exemplū.
529.
urinam ē rebus in uelica deducen-
tium meatuum historia. 518. 43. co-
rundem artificiosa insertio 519. 9
urinam uelica deferentium meatuum
delineatio. 379. 10. 36. & 378
de Vrinae meatu operculo figmen-
tum quorundam 516. 46
urinariū meatuum ad uelicam
examen 556. 23
urinariū meatuum in muliere
examen 557. 38
urinariū meatuum principia decla-
rantes figurae 371. 50
de Vrinae partium libri ex aliorum sen-
tentia à Galeno conscripti 350. 4
uterus muliebri & alinae, acetabu-
lorum experts 540. 9
uterus qualis in non praegnantibus.
529. 53. in impraegnat. 530. 23. inde
uterus quibus partibus adnascatur,
& quas solum tangat 536. 32
uteri acetabula uerē quae, & quae pri-
mo, secundo & tertio, ita nuncupa-
ta 539. 19. 39. inde

uteri acetabulorum examen. 558. 28
uteri acetabulorum ratio cuiusmodi
539.
uteri canini & uaccini delineatio
382.
uteri ceruix an multis & orbiculari-
bus musculis intertexta 535. 10
uteri ceruicis delineatio 378
uteri ceruicis ratio 537. 44
uteri ceruicis substantia 535. 1
uteri cornua 532. 35
uteri cornua in homine, Galeni fig-
mentum 286. 14
uteri muliebri cornua quid ab alio-
rum animantium cornibus diffe-
rant 533. 6
uteri cum illū peritonæo alligantibus
membranis delineatio 380. 14
uteri cum mamillis confortium. 544.
43. & 546. 46
uteri & uelicae situs delineatio. 377.
& 378
uteri ac uelicae situs qui obseruandus.
557. 22. & forma ead. 43
uteri foetu turgidi delineatio 382. 40
uteri forma delineata. 381. & 380.
35. cur Arabibus quadrata dicta,
ead. 47
uteri in fundum & ceruicem diuisio
529.
uteri fundus puellis minor. 533. 36.
ceruix mollior 535. 14
uteri fundi os omento cōprimi. 495. 9
uteri fundi oris ad ceruicis os prola-
tus 530. 7
uteri fundi os, quibus in pudendum
soleat propendere 533. 33
uteri fundi orificium 380. 14. cuius-
modi 532. 11
uteri fundi sinus. 530. 56. cuiusmodi
531.
uteri fundi substantia 533. 46
uteri interna superficies cuiusmodi
531.
uteri muliebri ab aliorum animalium
uteris differentia 530. 32
uteri muliebri magnitudo. 533. 16.
& 381
uteri musculi 536. 36
uteri muliebri musculorum descri-
ptio. 286. 7. functio, ead. 17. ad-
ministratio ead. 43
uteri officium, ipsiusque conformatio
nis ratio 537. 5
uteri orificium in coitu non semper
aperiri. 532. 20. neque penem eo exci-
pi ead. 30
uteri os, & uteri ceruicis os, nō idem
532.
uteri sedem & ceruicem petentium ue-
narum examen 557. 35
uteri situs, partiumque uicinarum con-
tactus 529. 41. inde
uteri situs quatenus foetū sexus ra-
tione uariet 530. 29
uteri situs ratio. 537. 6. item forma.
ead. 11. magnitudinis, 15. sub-
stantiae, 19. superficiei & nexus.
32. orificij fundi 39
uteri

uteri superficies cuiusmodi	530.50	uuea dicta tunica	647.44	v referentis ossis figura	55.5.17
uteri testis	520.12	uuea cur progargareone	580.15	καλὴν	244.32
uteri tunica	533.57	VVOLPHANGI HERVVORT		καὶ τῶν τῶν tunica Græcis dicta, quæ	
uteri tunica interioris fibræ cuiusmodi	534.48	patricij Augustanilaus	35.55	570.	29
uteri uenæ & arteriæ, seminaliumq; organorum constructio.	535.21.	X		ὁ ἰσθμὸς os	55.34. & 167.26
& 536.	10		ισθμὸς in pectore locatum os	ὁ ἰσθμὸς sutura	166.28
uteri uenarum & arteriarum in foetus inuolucrum implexus	541.35		ἰσθμὸς cartilago ab infima pectoris ossis sede educita	Z	
uteri uenarum & arteriarum ratio	538.	Y		Ac & Zachid	536.42
uterum humanum nunquam spectasse Galenum	532.43		Αλφειὸς dictus humor	zeudech	30.34.
utero leuius gerendo, quomodo prospecterit mulieribus Natura	132.1		647.	& 166.	32
			ὁ δακτύλος	ziphac. zimpfac.	385.
			ὁ δακτύλος os. 1.39. & 11.56.		
			& 55.34. & 167.26		
				zirbus, zirbus adipinus	494.39
				ζυγωμα & ζυγωματα	1.37. & 33.13.
				ζυγωματα, ζυγωμα ossa, & ζυγωμα	167.
					8

INDICIS FINIS.

SERIES CHARTARVM.

*a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z A B C D E F G H I K L M N O P Q R S
T V X Y Z Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm

Omnes terniones, præter m & Mm quaterniones. Caterum in m propter insutam extra reliquas chartas figuram quaternione, obseruabis semisolum ideo iniectum, ut ex imaginibus ipsi impressis uariæ portunculæ, insutæ illis figuræ committi queant. Sic & p, propter insuendam figuram, trienio efficitur.

BASILEAE, EX OFFICINA
IOANNIS OPORINI,
Anno salutis reparate M D XLIII.
Mense Iunio.

